llus ibi Iudas reperiatur, nullus ma-
nus accedat: nec insidiæ mente con-
... Nullus fictus accedat, nullus
... animo. Pura igitur sit mens, pu-
... cogitatio: quia & sacrificium purum
... Dominus quidem noster corpus af-
... sumptum ablaturus ex oculis nostris,&
... ibus illaturus, in hac die sacramen-
... corporis & sanguinis sui consecra-
... ut perennis illa victima viueret in
... memoria, & semper præsens esset in
... gratia. Cum igitur ad reuerendű altare
... tendis, sacrum Dei tui corpus & san-
... guinem fide respice, honore mirare,
... ...
... haustu interiori assume. ...
... cæli iniquitatem Iudæ, & terra ...
... & manife-
... erit peccatum ... in die furo-
... Domini, ... qui dixerunt Do-
... Deo: Recede a nobis, scientiam
... tuarum nolumus. ℣. In diem
... perditionis seruabitur: & ad diem vltio-
... ducetur, ... eis qui. ℞. Reuela-
... cæli iniquitatem.
... ante Lau-
... inchoetur

IN LAVDIBVS

... Antiphona.
Viuificeris Domine ... sermonibus
... & ... ...
... 29 ... Dominus tam-
... ad victimam ducebatur ...
... 59. Antiph. Contritum est cor
... in medio mei, contremuerunt om-
... ossa mea. Psal. Deus Deus. 34. Ant.
... exhortatus es in virtute tua: & in re-
... ...

nec ℣. sed finita quinta Antiphona in-
choetur

Ad Benedictus, Antiphona.
Traditor autem dedit eis signum, di-
cens: Quem osculatus fuero, ipse est,
tenete eum.
Finita A... post Benedictus, d...
Fratres stantes ante gradus altaris ...
canetur.
Kyrie eleison. Kyrie eleison. Kyrie
eleison. Domine miserere. Christus
Dominus factus est obediens vsque ad
mortem. ℣. Qui passurus aduenisti
propter nos. Christe eleison. ℣. Qui
expansis in Cruce manibus, traxisti om-
nia ad te sæcula ... eleison.
... promptissi: Ero mors
tua ô mors. Christe eleison. Domine
miserere. Christus Dominus factus est
obediens vsque ad mortem. Kyrie elei-
son. Kyrie eleison. Kyrie eleison.
Domine miserere. Christus Dominus
factus est obediens vsque ad mortem,
Mortem autem Crucis.

Et Conuent. in Choro ... nec
Formas, quod ... die-
bus sequen... Pater noster. Psal. Mi-
serere. ... despice. nec Domi-
nus vobiscum, ... Oremus. & fine
Qui tecum. & non dicatur Amen.
Benedicamus Domino. neque Fi-
delium ... solum post Orationem di-
... Pater noster ... ad Completorium ... ex-
... Non dicatur, Deus in adiuto-
rium, in principio Horarum, nec Con-
uerte nos ... Completorio, ... Gloria, in
fine Psalmorum ... Canticorum, ...

Nimuero cū grandes materias ingenia parua
nō ferant ad tanti negocij pōdus ſubeundū: nō mihi animum tam cupidum: qꝫ nec ido-
neum extitiſſe nouerint vniuerſi. Scio enī ꝓculdubio abſqꝫ diſcrimine nequaqꝫ fore in-
genioſum imbecille tantoꝝ iudicijs exponere. ꝛ pſertim emuloꝝ: qui ſolūmodo que ſcriptitant eſti-
mantes, quecūqꝫ a ceteris etiam peritiſſimis viris ſunt exarata apto ore minime irridere verent. ve-
rum melius eſſe iudicans animaꝝ periculis pꝛouere: qꝫ inuidoꝝ non diſplicere iudicijs. Ego frater
Baptiſta de ſalis ordinis ſacri minoꝝ minim⁹ obſeruantinoꝝ. Prouincie Ianue Chriſti Ieſu cruci-
fixi prius vt ꝯdecet noīe ſaluberrimo inuocato a quo omne datum optimū ꝛ omne donum pfectū
iuxta apli Iacobi documentum vti etiam firmiſſima fide tenemus deſcendere: nō ignoram⁹. Bea-
tiſſimeqꝫ virginis eiuſdem ſacratiſſime genitricis: necnon ꝛ ſeraphici patris mei Franciſci fretus ꝑ-
ſidijs: ſepenumero plurium fratrum noſtroꝝ innumeris pulſatus ꝑcibus: imo vt caſtigatiori vtar
eloquio: ſancta quadam importunitate deuictus: eorūdem pijs votis me negare non ꝑualens. hūc
caſuum ꝯſcientie ſummā ad ipſoꝝ: omniūqꝫ ortodoxoꝝ ꝓfectum non paruo labore: dignum duxi
applandam: in eā qdem non tam que ſentio fideliter inſerens: qꝫ que ab hmōi tractatoribus ſunt di-
geſta ꝓponens. Que nimirum qꝫ multa eſſe noſcunt: ac multiplicibus hincinde diffuſa codicibus: adeo
vt vno volumine poſſint magna cum difficultate ꝯphendi. Ego ipſe vigilijs innumeris: creberri-
muſqꝫ ſudoribus: zelo dei oīmqꝫ ſaluandoꝝ totus animatus: ꝛ totus accenſus: non parcens: vti apis
argumentoſa vaſtiſſimū diuinaꝝ ſcripturaꝝ ſacroꝝ canonum necnon ꝛ imperialium diuarumqꝫ le-
gum pratum: ac famoſiſſimoꝝ vtriuſqꝫ iuris doctoꝝ tam priſcoꝝ qꝫ nouiſſimoꝝ volumina digna:
tractatuſqꝫ diſcurrens pulcerrimos deciſionū ſententiarūqꝫ flores ſuauiſſimo roſeoqꝫ odore fragrā-
tes in vnum tanqꝫ venuſtiſſimū ſertum nectens inde collegi: quibus fauum mellis ſubtiliſſimoꝝ valet
caſuum quo acutiſſima ſtudioſoꝝ ſcholariū ingenia queāt delectabiliter erudiri ꝛ extrui. Illi igit
quibus ocio deuoto vacare cōtigerit latiſſima ipſoꝝ doctoꝝ dicta ꝑcurrant. quibus vo ad curioſe le-
gendum ob varias occupationes tempus defuerit hac ſumma ꝯtenti ad ꝯfeſſiones audiēdas cū
dei timore ſecuri accedant. Vt aūt ꝯfeſſores ipſi ꝛ maxime ſimplices expedici⁹ qꝫ optant valeant re-
pertre. antiquoꝝ more alphabeti ordinem ꝓſequi ꝯgruum eſtimaui. Quia enī noīa rebus ipſis quibus
imponunt ꝯſona eſſe debent. Inſti. de dona. §. eſt ꝛ aliud. di. xxj. c. cleros. xij. q. j. c. cleric⁹. ꝛ. xxiiij.
q. j. c. pudenda. merito ab ipſo autore Baptiſtiniana nuncupari pōt. In qua ſi qd forte nonū dixi
qꝫ neqꝫ ſit ſolida auctoritate firmatum: vel rōne neceſſaria. queſo qꝫ omnes lectores omneſqꝫ ſcho-
lares beniuoli accipiant: vt dictum ſine pertinaci aſſertione: ꝛ ſine ꝑiudicio ſnīe melioris. Et licet nō
meminerim me ſcripſiſſe aliquid qꝫ retractatione indigeat: attamen ſi qd tale fortaſſis ꝯperit: pa-
ratum me offero illud ſine mora humiliter retractare. Accipite igit fratres mei in xp̄o Ieſu deſide-
ratiſſimi. accipite inquam [illegible] filij Pandium bonum volumen vtiqꝫ iſtud qꝫ nobis
tanqꝫ paupimis: ꝛ deum timentibus filijs [illegible] Tobie [illegible] in ſeculis: pi⁹
ille ꝛ miſericordiaꝝ pater deus preparauit non lachrymaꝝ amaros irriguos vt ille quondam Tobi-
as deſolatus fundentes: ſꝫ imenſas gratiarum actiones hilariter ipſi dn̄o Ieſu crucifixo referentes
Cui cū patre ꝛ ſpūſancto in trinitate pfecta omīs ſit laus honor gloria ꝛ imperium triumphale in ſe-
cula ſeculoꝝ Amen.

Incipit Summa casuum utilissima per venerandum patrem fratrem Baptistam de salis ordinis minorum de observantia. Provincie Janue: noviter compilata. que Baptistiniana nuncupatur.

Abbas. Tres ordines minores .s. tonsuram. hostiariatum. et lectoratum in suo monasterio tamen conferre potest. dummodo sit sacerdos et manus imposita sit ei secundum morem pontificandorum. extra de eta. et qua. c. cum contingat. et lxix. distin. quoniam. nisi habeat privilegium quod omnes ordines possit conferre. hoc idem potest abbas. sive electus in abbatem. si episcopus differat eum benedicere. extra de sup. ne. pre. c. i. et confert abbas clericatum seu clericalem ordinem. quando facit tonsuram cum corona. d. c. cum contingat. iuncta glo. Abbas autem exorcistatum et acholitatum conferre non potest. d. c. quoniam iuncta glo. Non est tamen licitum abbatibus aliis quam monasteriorum suorum conversis. et qui ad illa convolaverint. s. ut ibi convertantur et fiant monachi: et in quos ecclesiasticam et quasi episcopalem iurisdictionem obtinet primam clericalem conferre tonsuram. nisi eis competat ex pleno apostolice sedis indulto. extra de privil. Abbates. li. vi. iuncta glo. que super verbo. quasi episcopalem. dicit quod vere episcopalem habere non potest: ut posse crismare et alia que sunt episcopalis ordinis. Si igitur abbas in parochia. vel alio loco habet iurisdictionem in spiritualibus. quamvis aliis de iure debet hic. episcopus etiam puros laicos nec conversos nec convertendos poterit clericare aliis non hec glo. Aliis autem. vel in alio loco conferre non licet. ar. lxix. di. c. i. Si tamen conferat caracterem confert licet non executionem. Sicut enim episcopus laicum non sue iurisditionis ordinare non potest absque licentia sui episcopi. ut de tem. ordi. c. ulti. li. vi. sic nec iste abbas talem poterit ordinare. ut no. glo. in d. c. abbates.

Sed nunquid mutatur ab alio poterit abbas ordinare monachos alterius monasterii? R. dic. li. i. ti. xxiiii. dicit secundum Laur. et Jo. lxix. di. quoniam. quod sic. quod intelligit Ho. si monasterium aliud ad quod invitatur. sit exemptum. Et dato quod non sit invitatus. caracterem imprimit si ordinat. ar. ix. q. ii. lugdunensis. licet non executionem conferat. secundum archi. in. d. c. quoniam.

Abbas et quilibet conventualis prelatus requirere debet monachos fugitivos. et ad claustrum reducere: salva ordinis disciplina. extra de reg. ne religiosi. alioquin si redire volentem recipere noluerit. et monachus sic remanens in seculo acquisierit aliqua et postea moritur extra monasterium non receptus. nihil de bonis eius petere potest abbas. quia impie monacho suo alimenta negavit ar. extra de lang. expo. c. uno. ubi de hoc in glo. et hoc verum si totus conventus vel maior pars deliquit. alias delictum persone non debet redundare in damnum ecclesie per regulam delictum. de re. iu. li. vi. Et dicitur fugitivus secundum Jo. an. et panor. in. d. c. ne religiosi. qui moratur extra monasteria. et celat se suo abbati. Et eo ipso quod religiosus recedit a monasterio. et non est sub obedientia prelati est apostata. ut no. Inno. in. c. fi. de renuncia. Eiectus autem dicitur qui a suo priore suo fuit eiectus culpa sua forte exigente.

Utrum abbas possit dare licentiam monacho transeundi ad laxiorem religionem. Responsio. panor. in. i. c. non est de reg. colligendo dicta doc. dicit quod aut religiosus vult transire ad artiorem religionem. et tunc sufficit licentiam sui prelati requirere: etiam si non obtineatur. ut extra de reg. c. licet. Aut vult transire ad religionem parem et si sine causa: tunc putat quod non possit etiam cum licentia episcopi. Si ex causa: tunc de licentia abbatis poterit transire secundum glo. in. d. c. non est. Aut vult transire ad laxiorem et si sine causa: solus papa dispensat. cum sit contra iura. ut de pre. [illegible] supposuit. vide de hoc glo. singularem in c. cum singula. de preben. li. vi. Sed panor. putat quod quo ad deum non sufficeret licentia pape: causa cessante. ar. eius quod notat glo. in. c. non est. extra de voto. que dicit quod non est securus quo ad deum cum quo papa dispensat: nisi subsit causa dispensandi. Et nota hanc regulam quia singularis: et facit ad multa. Si vero subest causa. In no. tenet episcopum posse dispensare. quod opinio placet panor. licet glo. in. d. c. non est. de re. et glo. in d. c. cum singula videantur tenere quod sufficiat licentia abbatis.

An autem in translatione monachi ad parem religionem. vel laxiorem ultra consensum abbatis vel prelati requiratur etiam consensus capituli. vel conventus. Responsio. glo. in. d. c. cum singula. videtur dicere quod sic. Et ratio potest esse. quia si in alienatione rei ecclesiastice temporalis requiritur consensus capituli. vel conventus multo fortius in alienatione personarum.

Abbas libertati et exemptioni renunciare non potest sine licentia pape. extra de arbi. cum tempore. ubi de hoc in glo.

Abbas sine consensu capituli: nec capitulum sine consensu abbatis convenire potest aliquem in iudicio. nec ab aliquo conveniri: quia unus sine alio res seu personas sibi subiectas alienare non potest. xii. q. ii. sine exceptione. et extra de dona. pastoralis. Hec mona.

Abbas unus non potest presidere in diversis monasteriis. extra de reli. do. c. fi.

Abbas in collatione alicuius prioratus non potest aliquod novum onus imponere. extra ut ecclesiastica bene. ut nostrum. et in cle. quia regulares. de sup.

a.

ne.pre.

Utrum abbas possit dare licentiam monacho aliqua retinere? Rñ. panor. in .c. monachi. de sta. mona. per illum tex. dicit q̄ nullus religiosus cuiuscunq̄ ordinis potest habere peculium. ꝛ capitur peculium hic pro patrimonio seu ꝓprietate. Et intellige de religiosis stricte sumptis qui profitentur tria substantialia regule. s. obedientiam paupertatem. ꝛ castitatem. vt in .c. cum ad monasterium. de sta. mona. nam illi dicuntur ꝓprie ꝛ stricte religiosi. ex licentia tamē prelati: religiosi possunt habere administrationem peculij. quod intellige ꝓ vtilitate monasterij. vel ꝓ alendo seipsos. vt in ca. insinuante. qui cle. vel vo. Secus autem si vellent habere vt disponerent ad libitum. quia tunc abbas hoc non posset ipsis ꝯcedere. quinimo nec papa per no. per eundem panor. in dic. c. cum ad monasterium.

Quid autem de eo qui ingreditur monasterium religiosorum. ꝛ ex pacto reſuat sibi aliqua bona: an valeat talis reseruatio ꝛ vicietur ingressus vel econuerso valeat ingressus ꝛ vicietur reseruatio? Rñ. Bar. in autentica ingressi. C. de sa. san. eccle. dicit presupponendo. q̄ verba que apponuntur in aliquo contractu debent intelligi ſm naturam contractus. vt. l. si vno. ff. loca. ad ꝓpositum dicit q̄ monachus non potest habere ꝓprium vere: potest tamen habere quo ad administrationem de permissione abbatis. vt in di. c. monachi. sicut seruus potest habere conniuentibus oculis domini. Unde quando ista reseruatio fit simpliciter. reseruatis mihi talib⁹ bonis. debet intelligi quo ad administrationem. ꝛ q̄ abbas patiaẗ eum habere: sicut dominus seruum: ꝛ ita obseruat consuetudo. Sed si expresse verba resonarent. q̄ dominium remaneat apud eum. tunc aut ponitur per modum conditionis ad ipsam oblationem. Verbi gratia. Dedico me: et mea: si mihi talis rei dominium remaneat. ꝛ ista conditio viciaret ingressum. ita loquitur glo. in di. c. monachi. Sed si nō apponitur per modum conditionis. sed per modum cuiusdā modi vel pacti. tunc viciaẗ modus seu pactum. ꝛ ita intelligaẗ glo. in di. auẗ. ingressi ꝑ leges quas allegat.

Quid autem si relinquatur monacho sub conditione hac. vt nihil queratur monasterio. Bar. in auten. excipitur. C. de bo. que li. dicit q̄ illud videtur continere impossibile ꝛ repugnantiam. naz monachus non potest aliquid habere: sed totum est monasterij. vt in dicta auten. ingressi. Unde dicere q̄ sit monachi ꝛ non queratur monasterio est quedam contradictio que habet viciare contractum ꝛ legatum. vt. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iu. Putat tamen illa verba sic debere intelligi relinquo monacho sub hac conditione ne queratur monasterio. hoc est q̄ monasterium illius patiatur habere eo modo quo potest. s. conniuentibus oculis abbatis: illum habere administrationem relicti. ꝛ sic vt nihil acquiratur monasterio. scilicet respectu vtilitatis: non autem respectu iure. Et panor. in dict. c. monachi. dicit q̄ vt salua sit auctoritas Bar. intelligeret hoc dictum: quando religiosus haberet administrationem illius relicti in casu licito: puta vt dispenseẗ ī pios vsus: quod est licitum: etiam ipsi religioso. vel vt conuertat ad vsum vestimentorum vel librorum. Indirecte tamen his casibus vltimis. aliqua vtilitas acquiriẗ monasterio. quia releuaẗ ab illis oneribꝫ. non aūt debet intelligi vt ad libitum illa bona religiosus administret tanq̄ ꝓpria.

Sꝫ q̄d si exp̄sse dicaẗ q̄ nihil iuris queraẗ monasterio? Rñ. Bar. in di. auẗ. excipiẗ q̄ dꝫ intelligi eo modo. s. afferente vtilitatem sibi. ꝛ vt patiaẗ monachum illud ius exequi.

Quid si abbas non vult consentire: vt iste habeat administrationem? Panor. in di. c. monachi credit q̄ relictum non valeat ex defectu conditionis. ꝛ sic remanebit penes grauatum. vt. l. vnica. C. de cadu. tol.

Quid de maleficio ꝯmisso per monachum vel abbatem? Rñ. Inno. ꝛ Ho. dicunt q̄ monasterium non tenetur. quia delictum persone ꝛc. nisi inquantum ad monasterium peruenisset. ꝛ in ei⁹ vtilitatem versum fuisset. De contractibus monachi: ꝛ multꝭ alijs vide. ſ. c°. Monachus. An autem reseruatio vsusfructus faciat ꝓprietariū. vide ſ. Impedimentum quarto.

Abbatissa

Abbatissa statim post cōfirmationem potest conferre ecclesias ꝛ beneficia ꝛ instituere clericos in ecclesijs ad suum monasterium pertinentibus: sicut faciunt alij confirmati. extra de elec. nosti. ꝛ de his que fi. a prela. ea noscitur. ꝛ extra de ma. ꝛ ob. dilecta. in ea glo. vbi panor. ex dicta glo. elicit duo. Primo q̄ abbatissa est capax collationis beneficiorum. Potest ergo habere ius conferendi ꝛ instituēdi. Ista enim sunt iurisdictionis spūalis ꝛ nō ordinis. Sic ergo abbatissa potest habere sub se clericos seculares. Quod intellige de iure speciali. vt puta si habet capellas ex priuilegio. vel presenptione: pleno iure subiectas. nam tunc clerici illarum capellarum sibi subijciuntur. ꝛ dicitur pleno iure. ſm glo. in .c. abbates. ď priuile. li. vj. scilicet in spiritualibus ꝛ temporalibꝫ. Et quod dictum est. q̄ abbatissa potest instituere clericos ꝛc. aliqui limitaẗ hoc verum de institutione que dat possessionem ꝛ titulum. non autem de institutione auctorizabili: per quam daẗ potestas exercendi curaz animarum: ligandi atq̄ soluendi. scdm̄ quod notat panor. est. q̄ ea que dependent a potestate clauium non cadunt in mulierem etiam al's habentem iurisdictionem spiritualem. vnde abbatissa nō potest absoluere moniales a peccatis earuꝫ. vt in .c. noua. de pe. ꝛ re. nec excōmunicare. vt in di. c. dilecta. Ex quo nota. q̄ non habens ordinem non potest excōmunicare. licet sit ꝑsona religiosa. Ex quo infert q̄ si esset aliquod collegium religiosoꝝ non habentium ordinem. superior non posset q̄ non habet ordinem excommunicare subiectos: Idem dicit glo. in suspensione ab officio ꝛ in potestate interdicendi ab ingressu ecclesie. ꝛ diuinis

officijs. Et hanc opinionem sequunt᷑ communiter docto. in di. c. dilecta. dicentes ꝙ licet abbatissa suspendere possit ab officio ⁊ beneficio subtrahere prebendas ⁊ lato modo interdicere ⁊ suspendere ab ordine. vt puta. ꝑcipiendo subiectis ne celebrent donec satisfecerint. tamen stricte ⁊ ꝓprie interdicere vel suspendere non pōt ab ordine. ea. s. suspensione ⁊ interdictione que inducit irregularitatem contrarium facientibꝫ. hoc ꝓbat᷑ ex eo ꝙ excommunicatio ⁊ suspensio ⁊ interdictum continentur appellatione censure. vt in. c. querenti. de ver. sig. Cui ergo interdicit᷑ vnum ratione incapacitatis vident᷑ interdicta reliqua: cū omnia dependeant ab ordine. Hec pano. in dic. c. dilecta. Adde etiam predictis vnum singulare. quod notat Rob. put recitat asten. li. vj. ti. xxvj. ꝙ abbatissa potest precipere presbyteris de sua congregatione ꝙ excommunicent vel absoluant moniales delinquentes. ⁊ illi tenent᷑ obedire. si tamen hoc habeant ex concessione generali vel speciali episcopi vel pape si sint exempte; aut si habeant hoc ex antiqua ⁊ approbata consuetudine. Hec Rob. Addit etiam archi. flo. ꝙ abbatissa per eius officiales excōmunicet. qđ ꝑ seipsam facere non pōt. n ō est auctoritas ipsi⁹ ꝫ pape.

Vtrum abbatissa possit moniales ꝓprias benedicere. confessiones audire. aut publice predicare. Rū. nullum horum exercere potest. extra de pe. ⁊ re. noua. potest tamen subditas suas exortari et informare. Item non potest aquam benedicere. Item non potest moniales velare. xx. q. ij. statuimus. Item euāgelium publice legere non pōt in missa. secus in matutinis. Vide in tex. cum glo. xvj. q. j. c. Addicimus que dicit mulieres ⁊ laicos viros posse predicare de licētia sacerdotis.

Absolutio.j. communiter.

De absolutiōe ab excōmunicatione. Sciendum ꝙ ab omni excommunicatione siue maiori: siue minori. lata a iure regulariter episcopus potest suos subditos absoluere. et exempti prelati sibi subditos. nisi conditor canonis sibi reseruasset absolutionem. vt extra de sen. ex. nuper. idem potest capitulum seu ille ad quem episcopalis iurisditio pertinet sede vacante. extra de ma. ⁊ ob. c. vnico. li. vj. Potest etiam ꝓprius sacerdos absoluere a minori. vt di. c. nuper. non aūt a maiori. vt dicet᷑ infra. Confessor primo. intellige nisi ꝓprius sacerdos preēsit ecclesie collegiate. vt abbas. archipresbyter ⁊ huiusmodi. tales enim possunt excommunicare. ⁊ similiter inferiores. quibꝫ hoc prebet consuetudo. ⁊ sicut possunt maiori excommunicatione excōmunicare: ita ⁊ ab illa absoluere. A sententia ꝟo iudicis non potest absolui quis: nisi a ferente ipsam. vel successore eius. vbi ille esset mortuus. vel amotus. xj. q. iij. Si episcopus. vel a superiore eius. si tamen habet omnem iurisditionem. ⁊ plenam potestatem super ipsum excommunicatum. sicut ⁊ ipse qui tulit. Sicut si sacerdos parochialis ⁊ consuetudine loci excommunicat parochianum suum. quis non deceat episcopum absoluere illum. sacerdote irrequisito: tamen potest. ⁊ si absoluit absolutus est. vt. c. cum ab ecclesiarum. de offi. or. Et sic si absoluit prouincialis ordinis mendicantiū. quem ligauerit prior cōuentualis. Secus autem si absolueret archiepiscopus: quem excommunicauit suffraganeus eius. non enī hoc pōt nisi in casu. vt si fuerit appellatū ad eum; vel si excōmunicator negligenter. vel maliciose differat absolutionem ⁊ in alijs casibus in quibus archiepiscopus potest iudicare de subditis suorum suffraganeorum. quos habes infra Archiepiscopus.

An autem solus ꝓprius sacerdos possit absoluere a minore excommunicatione. an ꝟo quilibet sacerdos? Rū. Ri. in. iiij. dis. xviij. ar. ix. dicit ꝙ ab excommunicatione que infligitur ab homine nō potest absoluere; nisi excommunicans; vel eius superior nisi in casu necessitatis. Ab illa ꝟo que est a iure non potest quis absolui: nisi a ꝓprio sacerdote Et ratio est ꝫm eum. quia licet Christus potestatem absoluendi contulerit apostolis ⁊ alijs discipulis per seipsum immediate. tamen potestatem iurisditionis contulit eis accipiendam mediante Petro quem vicarium suum in ecclesia militanti constituit. Et ideo nullus sacerdos habet aliquam iurisditionem super aliquem in foro interiori; seu exteriori. nisi sit sibi cōmissa a successore Petri mediate; vel immediate. Multi autem sunt sacerdotes quibus nulla penitus iurisditio est commissa. ergo tales nec a venialibus. nec a minori excommunicatione absoluere possunt. Et ꝓ hac opinione videt᷑ facere qđ dicit᷑. extra de sen. ex. nuper. §. In secundo. vbi dicit᷑ de illo qui contraxit minorem excommunicationem a iure. ꝙ a suo episcopo. vel a ꝓprio sacerdote poterit absolui. videtur enim ꝙ dicens a ꝓprio sacerdote: negare intendit ꝙ non ab alio. Hec Ri. Idem dic. li. iij. t. iiij. dicens ꝙ immo nec archiepiscopus; nisi dum visitat prouinciam potest tales subditos suorum suffraganeorum restituere sacramentis. absoluendo a vinculo excommunicationis contracte ex participatione. qđ plene colligit᷑ ex. d. c. nuper. Nam ibi fuit quesitum. an tales possent absolui a simplici sacerdote vel episcopo. vel archiepiscopo: Et dicit ꝙ absolui possunt a suo episcopo; vel a ꝓprio sacerdote. vnde ex tali solutione visus est tacite archiepiscopum excludere. ar. de deci. ad audientiam. Et a contrario sensu. extra de cen. perpetuo li. vj. ergo min⁹ videtur de alijs ꝙ possint. ex quo archiepiscopus non potest. nisi quādo visitat ⁊c. Nec ob. ꝙ conditor canonis eam absolutionem non retinuerit ergo alijs concessisse videtur. Dico ꝙ facultas concessa alijs relaxandi. refertur ad suum episcopum vel proprium sacerdotem. vt ibi apparet. vel ad eum cui alter eorum duxerit committendum.

Absoluere potest qui et ligare seu excommunicare potest. xxj. di. inferior. Fallit hec regula in. vij.

casib9. Primo in delegato pape qui in obedientez sue sententie excommunicare potest. sed post annum a sententia diffinitiua absoluere non potest extra de offi. dele. querent. iuncta glo. Secundo quando iudex esset excõmunicat9 maiori excommunicatõe. q2 tunc nec excõicare: nec absoluere pt .xxiiij. q. j. audiuimus.

Sed ꝓ declaratione predictorum queritur de notabili. q. ꝛ quotidiana. An excommunicatus maiori excommunicatione possit absoluere vel ligare. ꝛ an per eum gesta valeant? Rñ. Ri. in. iiij. distin. xviij. a r. vij. q. j. notanter distinguit. ꝙ aut est excommunicatus publice aut occulte. Si publice tunc gesta per eum non valent. Si occulte: tunc valent eius gesta pretextu publici officij. ꝙ͂uis eius excommunicatio postea fuerit detecta. hanc etiam opinionem tenet Inno. quam sequitur Panor. in. c. veritatis de dolo ꝛ contu. dicens ꝙ quedam geruntur ratione publici officij. ꝛ illa valent si excommunicatus erat toleratus. Ita ꝙ communi opinione habebatur ꝓ non excommunicato. l. barbarius. ff. de offi. preto. iij. q. vij. §. verum. Et ex hoc dicto infert Panor. in di. c. veritatis. ꝙ alienatio rei ecclesiastice facta per excommunicatum toleratum valet. Item ꝙ instrumenta confecta ab excommunicato qui communi opinione habebatur ꝓ absoluto valent. Si autem cõmuni opinione non habebatur ꝓ absoluto. tunc talia gesta non tenent. vt patet in dicto. c. veritatis. vbi non valet alienatio rei ecclesiastice facta a prelato excommunicato ꝛ non tolerato. Excommunicatus enim suspensus est ab administratione rerum ecclesie ꝛ a quolibet publico officio. Idẽ dico de actibus publicis. seu ciuilibus. seu ꝯmunibus. Non enim tenet auctoritas interposita ꝑ tutorem notorie excommunicatuz. quia tutela est actus publicus. Idem si tanꝙ͂ arbiter laudum ꝓtulit quia est actus ciuilis. Idem si erat excommunicatus quãdo suscepit ꝓcuratoris officium. Est enim actus communis. vt in. c. post cessionem. de ꝓba. Excommunicatus enim ab omnibus predictis repellitur. vt in. c. pia. de excep. li. vj. vbi hẽ ꝙ excõmunicatus est ꝓuat9 omnib9 actib9 legitimis intellige vt dictum est. in notorie excommunicato non tolerato.

Quedam vero sunt que geruntur non ratione publici officij: sed priuati. vt quia emit. vendidit. deposuit. locauit. ꝛ aliter nomine ꝓprio ꝯtraxit. Inno. in di. c. veritatis. concludit omnia talia valere Et idem dic de similib9 ꝛ. ꝓ hoc etiam dic excommunicatum ꝓcuratorem constituere posse ad negocia. Et ꝓpter predicta Panor. ibi dicit ꝙ iura q̃ distinguũt inter excommunicatum publice ꝛ occulte ꝓcedunt in his que geruntur ratione publici officij. ꝛ hoc ratione publice vtilitatis. Sed in his que geruntur ratione officij priuati: cessat illa distinctio. ita notat Inno. in. c. cum dilectus. de consue. Et concludit Panor. in di. c. veritatis. ꝙ gesta ab excommunicato tolerato realiter tenent fauore iuris publici ꝛ publice vtilitatꝫ. quia dignitas videtur exercere que excommunicata nõ est. ꝛ non persona per di. l. barbarius. ꝛ hoc communiter tenetur per hoc. immo fortius dicit Panor. in. c. ad ꝓbandum. de re iudi. de mente Inno. in c. j. de scisma. ꝙ spiritualia etiam sacramẽta ab excommunicatis. scismaticis. hereticis. ꝛ similibus in forma ecclesie illa conferentibus. vim suam omnimodam habent: exquo ab ecclesia tolerantur. ꝛ sic ordinati ab istis recipiunt nedum sacramentũ ꝫ etiam executionem sacramenti absq; alia dispẽsatione. glo. tamen. ix. q. j. in summa respectu executionis tenet cõtrarium. ꝛ similiter Jo. cal. quia cum tales non habeant executionem nõ possunt alijs tradere. Sed si vis tenere opinionem Inno. que est valde equa. potes dicere ꝙ exquo isti sunt tolerati: executionem conferunt. quia presbyteri solum dicunt verba. ꝛ ꝓpter dignitatem ordinis deus confert gratiaz. Et ad iura que innuunt cõtrarium. potest dici ꝙ loquunꝫ de non tolerans. Et Panor. in dict. c. veritatis addit ꝙ in his que fiunt facti gesta per excommunicatum tenent etiã in istis spiritualibus. vt ponere ꝓuisum vel electum confirmatum in possessionem corporalẽ ꝛ huiusmodi. Quo vero ad ea que fiunt ratione priuati iuris vel officij: vt eligere. ꝛ illa non tenent siue sint gesta a publice excommunicato siue tolerato fm Inno. Jo. an. ꝛ cal. Et licꝫ ad capitulum ꝑtineat electio ratione officij publici. ad canonicos tamen singulares pertinet electio ratione canonicatus. Non enim quilibet canonicus habet officium publicum. Idem dic in impetrante rescriptum publice vel occulte excommunicato ꝛ hoc si impetrat ad commodum ꝓprium. Panor. etiam limitat predicta dicens ꝙ gesta ab excommunicato tolerato ꝛ huiusmodi valẽt. nisi illi interꝫ quos lata est sententia scirent illum communem errorem esse falsum. quia tunc opinio cedit veritati. Excommunicatus autem minori habet potestatem absoluendi habitu ꝛ actu. quia per hoc nõ immiscet se sacramentis passiue. ꝫ exercet iurisdictionem qua priuatus non est. vt in. c. si celebrat. de cle. ex. mi. Et ideo si sunt duo excommunicati minori. alter alterum absoluere potest. Hec Panor. in. c. nuper: de sen. ex.

Tertio fallit in incendiario quem ordinarius potest excommunicare. sed post denunciationem non põt absolui nisi a papa. extra de sen. ex. tua. ꝫ de hoc infra.

Quarto fallit in clericis exhibentibus hereticꝭ ecclesiastica sacramenta. ꝛ eos sepeliẽtibus. quos ordinarius potest suo priuare officio. sed restituere non potest absq; indulto apostolice sedis speciali. extra de here. c. excommunicamus. el pmo. §. sane.

Quinto fallit in suspensis ꝑ ꝯciliũ a beneficijs ꝯferendis. ꝓ eo ꝙ indignis scienter p9 scdam admonitõem ꝯtulerunt ecclesiastica beneficia. Hanc eiũ snĩaz nullus excepto summo põtifice vel vno ex quatuor patriarchis ꝓncipalib9 potest relaxare. extra de ꝓben. grũe. Sexto fallit in degradato

qui et si degradet ab ordinarijs. ipsum tamen resti tuere nõ pñt. s3 papa tm̃. extra de cle. nõ re. ex tue. Circa eñ hoc est distinguendum. put no. panor. ibi ꝯcordando opiniones. q aut illa depositio: seu degradatio fuit verbalis. et poterit ep̃us dispensa re. fm no. p eum in. c. at si clerici. §. de adulterijs. extra de iudi. Si vo degradatio fuit actualis. aut ali ca legitima. vt qz p falsos testes facta. et tūc pōt ep̃us restituere. et ita ꝓpe loquit̃ tex. in. c. ep̃us. xj. q. iij. Aut nõ alr calis cã: vel similis. Sz petit̃ resti tutio ex sola grã: et tunc nõ poterit ep̃us dispensa re. qz iste degradatus actualiter est exut⁹ omni p̃ uilegio clericali et relictus iudicio iudicis secular. vt in. c. degradatio de penis. li. vj. Que aūt sit dria inter suspensionem. depositõem. et degradatõem. stricte sumendo vocabula. Vide. j. Suspensus. Septimo fallit si excõmunicator non fuerit sacer dos. qz q̃uis possit excõmunicare. et etiam absol uere a sententia iudiciali. tñ dz dicere absoluto. vt cõdat se sacerdoti: q ratione clauis ipm absoluat q̃tum ad solẽnem reconcilatõz eccłie. Si eñ mi noris excõicationis absolutio req̃rit sacerdotem. di. c. nup. multomagis requirit̃ in maior. Et pro hoc facit qd notat panor. in di. c. nup. q excõmu nicatio minor non relaxat̃ sine reconciliatione so lenni: licet nõ exigat̃ iuramentum. Pro maiori tñ euidentia notandum q duplex est absolutio. vna a peccatis. et ista solis sacerdotib9 est ꝯcessa. Alia ẽ absolutio ab excõmunicatione. Et hec adhuc est duplex. vna pertinens ad foz iudiciale. et hec pōt ꝯmitti clericis q non sunt presbyteri fm Rod. et asteñ. etiam fm Mo. posset a papa delegari laico. sc etiam excõmunicato. qz est potius iurisditionis q̃ ordinis. Alia est ptinens ad foz penitentiale. et q̃tum ad solẽnem reconciliatõem eccłie que fit cũ psā. et orõne et introductione in ecclam. vt extra ð sen. ex. a nobis. el. ij. Et hec ptinet ad ordinem sa cerdotalem. et ideo non dz nec pōt ꝯmitti nisi pre sbytero. nisi forte a papa. Idem tenet panor. in. c. fi. de excel. p̃. di. q tempe interdicti. nõ est irregu laris alium excõmunicans vel absoluens. dūmõ non absoluat tanq̃ sacerdos. et cum solẽnitate. vt in di. c. a nobis.

Absolutio excõmunicatoz in certi casib9 ad so lum papam ptinet. Prim⁹ est de eo q vberat cleri cum. xvij. q. iiij. si q̃s suadente. hic tñ casus habet multas exceptiones: quas vide. j. Absolutio scdo p totum. Secundus est de eo q incendit: vel fran git ecclam. vel locum religiosum. aut cimiterium q ante q̃ denunciet̃. pōt absolui a suo ep̃o. postea vo non nisi a papa. Et idem est de quocunq3 alio incendiario. si forte excõmunicet̃ et publicet̃. extra de sen. ex. tua. et. c. ꝯquesti. Et panor. ibi ꝯcluden do mentem glo. dicit q aut q̃s incendit ecclam: aut locum religiosum. et tunc est excõmunicatus ipso facto. et ante publicatõem hui⁹ excõmunica tionis poterit absolui ab ep̃o loci. s3 post publica tionem nõ nisi a papa. Aut incendit alium locuz. et tunc nõ est excõmunicatus ipso facto: s3 excom municandus. et post publicatõz absolutio reſuat̃

pape: et hec publicatio pōt fieri fm archiep̃m flo. a quocunq3 iudice. intellige ecclesiastico. puta ior dinario: vel alio de eius mandato. vel parochiali p̃sbytero: vel de eius mandato. Et fm. vo. intelli git̃ de denunciatione siue in generali siue in sp̃ali fiat. Mo. tñ dicit. q ep̃us pōt absoluere incendia rium a sententia sua etiam post denunciatõz non tñ a sententia canonis. Idem Rod. Sed Hoff. et Ber. et multi alij in di. c. tua. tenent q a solo pa pa possit absolui. et hoc innuit. d. c. tua. loquẽs in distincte de incendiarijs.

Quis aūt dicator effractor: Dic fm. vo. et archi. f. q effractor eccłie iudicandus est qui dolo malo. aut p iniuriã violenter parietem fodit. aut suffodit. aut vitream fenestram frangit. aut serraturã. aut ostia. aut cardines. aut nectes. dum tenet ostia fir mata. aut ipsum tectum eccłie q ante malr faceret enormia in eccłia. vt frangendo crucem. vel diri piendo corpus xp̃i vel hmõi. vel diripiendo bona eccłia p fm Hof. Mo. et Jo. de lig. tales non sunt excõmunican ipso facto.

An autem legatus possit absoluere istos incen diarios post publicatiõem: Rñ. pan in di. c. tua. fm ꝯmuniter doct. ꝯcludit q non. et lz legati pos sint absoluere ab iniectione manuum violenta in clericum. non tamen sequit̃ q possint absoluere ab ista. maxime qz in istis exorbitantib9 nõ ꝓ cedit̃ ab vno casu ad alium. etiam non fit extensio p maioritatem rõnis. vt in regula. In argumentũ de re. iu. li. vj.

Qn gañ dicat̃ locus religiosus: Rñ. de hoc ẽ tex. clarus in. c. ad hec. de rel. do. Vbi hr̃ q locus auc̃te ep̃i etiam ad vsum hospitalitatis deputat⁹ est religiosus. et ad emundanos vsus redire nõ pt. Si g̃ hmõi hospitalis dicunt̃ religiosa: si sunt au ctoritate ep̃i edificata. multofortius eccłie et capelle auc̃te ep̃i vel pape ad diuinum cultum deputate dicent̃ religiose. Et ibi panor. a ꝯtro sensu dicit q hospitale non efficit̃ religiosum. nisi fuerit edifica tum vel deputatum ad hospitalitatem auc̃te pō tificis. Ex quo infert̃ fm eum q priuata persona non pōt facere locum priuatum esse religiosum. et sic hospitale edificatum sine auc̃te pontificis pōt redire ad humanos vsus. qd intellige eo viuente q hospitale edificauit. nam licitum est cuicunq3 fm Inno. in domo sua erigere hospitale. ar. in. c. vni cuiq3. de ꝯse. di. j. secus vbi decessit is q hospitale ordinauit p aut. de ec. ti. §. si quis edificationem. Addit tamen panor. in. c. inter dilectos. de dona. q si longo tempe ibi fuerunt celebrata diuina pu blice. et q omnes admittebant̃ indifferenter. et ele uata campana. signum esset q locus esset publi cus. Et predicta faciunt ad multa. Et panor. an basilica: seu ecclesia nondum consecrata gaudeat priuilegio immunitatis. licz diuina ministeria ibi non fuerint celebrata. glo. in. c. eccłia. ð immu. ec. dicit q nõ: et mouet̃ p tex. in principio. ibi. in qua diuina ministeria celebrantur. a contrario sensu. Idem tenet abbas. sed Hosti. tenet contrarium Sufficit enim fm eum q locus sit dedicatus deo

auctoritate pontificis primum lapidem imponentis: cum postea non possit ad humanos vsus redire. vt in dicto. c. ad hec. et ad tex. in eo q dicit. celebrantur. exponit. i. celebrari possunt. Host. tamen fatetur. q Clemens qui fuit egregius iurista sentiebat cum opinione glo. Dominus tamen cardina. sentiebat cum opinione Host. quia cum ista materia sit fauorabilis non est restringenda: sed relaxanda. Alij vero doct. vt recitat Panorm. in dicto. c. ecclesia. transeunt simpliciter. pro opinione Hosti. facit multum tex. non enim se fundat super celebratione. licet de ea fiat mentio in narratione. sed super deputatione. quia est deputata diuino obsequio. que ratio vendicat sibi locum. licet nondum fuerit celebratum. Et hanc partem tenet Panor. adducens vltra predicta. l. omnia priuilegia. C. de episco. et cleri. vbi probatur q omnia priuilegia concessa ecclesijs extenduntur ad hospitalia. multo ergo fortius ad ecclesiam nondum consecratam: de primo consecrandam. Sed Panor. finaliter concludit q hodie standum esset consuetudini. vt notat Inno. in. c. inter. de immu. eccle. Nec Panormi. cessante tamen consuetudine. videtur q sequenda sit opinio Hosti. que videtur communior.

Quid autem si ecclesia sit interdicta: an gaudeat immunitate? Gof. et Vin. dicunt q sic. Idem Mo. Idem panor.

Verum incendiarij vel effractores domorum sitarum infra ambitum priuilegiatum ecclesiarum. de quo habes. xvij. q. iiij. sicut antiquitus. sint ipso iure excommunicati. Rn. archi. flo. dicit super hoc consuluisse cum quibusdam iuristis. et habuisse q tales non sunt excommunicati. licet violatores sint immunitatis ecclesiastice. et vt sacrilegi puniendi. et hoc per. c. quia nonnulli. de immu. ecclesie. li. vj. et per. c. conquesti. de sen. ex. aliqui tamen tenent. q tales sunt excommunicati. sed primum verius. De materia huiusmodi incendiariorum vide aliquos pulcros casus. j. incendiarius. Tercius est quando papa aliquem nominatim excommunicat quem solus papa absoluit. extra de sen. ex. significauit. Circa tamen hanc excommunicationem sunt multe opiniones. nam aliqui intelligunt. quando papa excommunicat aliquos et participantes cum eis. Alij quando participant in crimine. propter quod dicuntur tales participantes eadem sententia inuolui. Sed iste opiniones secundum Panor. ibi parum deseruirent. Et ideo ponit aliam opinionem: que videtur communius. quam sequitur Mo. et Gof. s. q loquitur de participantibus excommunicato etiam non in crimine. Sed ad hoc vt quis incurrat hanc excommunicationem ex hoc participio. requiruntur quinque que enumerantur in tex. Primo q isti participantes sint clerici. Secundo q scienter participent. Tercio q sponte. Quarto q excommunicato a papa. Quinto q in diuinis officijs participent. nam cum hec decretalis contineat nouam excommunicationis speciem. debet intelligi proprie. prout iacet. interuenientibus omnibus. de quibus in tex.

Et Hosti. et Gof. debent q hunc rigorem inducit magnitudo vocis sine iudicis et excellentia eorum in quibus communicatur. s. diuinorum officiorum. Et hoc intelligendum de diuinis officijs omnibus scilicet tam de his que intra ecclesiam dicuntur q extra. Et quod dicit sponte. non intelligas excludi vim conditionalem sed absolutam tantum. quod metus causa facis.

Quid igitur si quis participat in diuinis officijs excommunicato a canonibus papalibus. nunquid eandem sententiam incurrat? Rn. Mo. et Gof. putant q non. quia mitius agitur cum lege q cum ministro legis. l. celsus. ff. de arbi. Et in hac excommunicatione confessores et alij bene aduertant. quia quotidiana.

Quartus de eo qui falsat literas papales. Et pro intelligentia huius excommunicationis facienda est triplex differentia. s. inter falsantes. vtentes et retinentes huiusmodi literas. Circa falsantes dic. prout habetur in. c. ad falsariorum. de cri. fal. q qui per se vel per alios falsant. excommunicati sunt cum suis fautoribus. et clerici officijs et beneficijs sunt priuati. et degradati traduntur iudici seculari. vtentes vero huiusmodi literis falsis. secundum Panor. in di. c. ad falsariorum. si sunt clerici debent priuari beneficijs. si vero sunt laici: sunt ipso facto excommunicati. quamuis Hosti. teneat ipsos clericos etiam esse excommunicatos ipso facto. quod non placet Panor. cum dic. tex. aperte distinguat inter clericos et laicos. et in penis est fienda mitior interpretatio. vt in regula. in penis. nec debent duplici pena conteri. Circa tercios. s. circa habentes et non resignantes. nec lacerantes Panor. vt habes supra. dicit q si eis non vtitur nullam excommunicationem incurrunt. nisi sit lata per iudicem cum termino. xx. dierum. prout est proprie casus in. c. dura. in fi. eo. ti. Capitulum autem ad falsariorum loquitur quando quis scienter vtitur literis falsis. quia tunc est ipso facto excommunicatus. limita vt prius nec tunc expectatur lapsus. xx. dierum.

An autem ista excommunicatio sit papalis. Archi. flo. dicit q communiter dicitur q falsantes literas papales. per se vel per alium sunt excommunicati excommunicatione papali. per di. c. dura. in fi. tamen vt dicit Panor. illud. c. dura. non loquitur de falsante nec vtente sed de habente. tamen quicquid sit ista excommunicatio hodie est papalis q ad falsantes per processum curie. quo vero ad vtentes. ex quo tex. in. c. ad falsariorum sibi non reseruat absolutionem erit episcopalis. quo vero ad habentes etc. si secuta est sententia per iudicem. cum termino. xx. dierum etc. non poterunt absolui. nisi in articulo mortis. et sic loquitur. d. c. dura. in fi.

Sunt alij casus papales preter predictos. In sexto habentur duo. Primus est de insecutoribus cardinalium: qui incurrunt multas et graues penas. vt in. c. felicis. de pe. Et inter alias penas est. q eorum bona sunt confiscata ipso iure: et perpetuo infames. Et archi. ibi dicit q quantum ad infamiam et bonorum confiscationem effectualem. a

penam corporalem infligendam. necessaria est sal
tem sententia generalis. vt scilicet pronuncietur
eum criminosum esse crimine lese maiestatis. al's
q̄ntus dominium bonorum suorum ipso iure: vel
ipso facto etiam prius amittat: a die commissi cri-
minis. non tamen ei auferuntur. nec fiet executio
ablatiōis bonorum vel alteri⁹ pene. nisi post sniā
saltem generalem. Hec archi. idem dic in crimi-
ne lese maiestatis diuine. scilicet in crimine heresis
ꝓpter quod bona hereticorum sunt ipso iure con-
fiscata. vt in. c. cum scdm. de here. li. vj. iuncta glo.
tamen executio vel bonorum occupatio non po-
test fieri per dominos temporales. nisi sentētia su-
per eodem crimine per iudicem ecclesiasticum fu-
erit ꝓmulgata. vt in dicto. c. cū scdm. Et si hoc in
crimine lese maiestatis diuine. multomagis dicta
sententia generalis requiretur in crimine lese ma-
iestatis humane. ꝛ in alijs inferioribus delictis.
Sunt enim communiter in ciuitatibus ytalie de-
creta principum. ꝙ ꝯmittentis homicidium pu-
blice vel occulte: bona sint ipso iure confiscata. de
quo sepius fui interrogat⁹. an talis cum bona cō-
scientia possit retinere bona sua. presertim quan-
do homicidium est occultum. Et per predicta pa-
tet ꝙ sic. donec sequatur sententia saltem genera-
lis. Idem tenet dir. li. iij. ti. xx. vbi querit a quo tē-
pore ista bona damnatorum. ꝓpter heresim vel hu-
iusmodi pertineant ad fiscum. ꝛ dicit ꝙ a die com
missi criminis. C. de here. l. iij. ff. de dona. dona-
tiones. §. perfecte. extra d̄ here. c. statutum. §. j. li.
vj. Et ideo donatio siue alienatio facta per heretī
cum ante damnationem non tenet. neqꝫ emanci-
patio filiorum. quia eo ipso ꝙ hereticus est. filij de-
sinunt esse in potestate patris. licet tunc non ap-
pareat eum esse hereticum. extra de here. quicun-
qꝫ. §. fi. li. vj. ꝛ ex quo consecuta est condemnatio
effectus huius damnationis trahitur ad diem cō
missi criminis ꝛ alienatio est ei interdicta. C. ad. l.
iul. maie. quisquis. §. emancipatio. Et si heretic⁹
alienauit: fiscus vel inquisitores non tenetur resti
tuere precium emptori: quia effectus damnatiōis
retrotrahitur ꝛc. ꝛ sicut facta damnatione nō pos
sunt bona alienare: sic non possunt ante damnati
onem a die commissi criminis. ar. C. de do. inter
virum ꝛ vxo. l. donationes. Et predicta vera. nisi
precium vel aliquid loco precij inueniat̄ in bonis
heretici. ar. ff. so. ma. l. si cum dotem. §. vltimo. ꝛ. l.
se. Et intelligas ꝙ non solum reuocabit rem non
restituto p̄cio emptori qui emit ab heretico. verū
etiaꝫ nec ei qui emit quantūcunqꝫ per plures ma-
nus transierit. quia nō habuit ius vendendi. hec
Jo. mo. Archi. ꝛ Jo. an. in. c. cum scdm. de here. lib.
vj. Idē dir. Excipe tamen casum capituli. ij. de p̄-
scrip. li. vj. vbi habet̄ ꝙ si post mortem hereticoꝝ
qui dum viuerent catholici putabant̄ bona ipso-
rum a catholicis eorum filijs vel nepotibꝫ. aut ex-
traneis quibuscunqꝫ. spacio. xl. annorum fuerint
bona fide possessa. non esse amplius super hmōi
bonis molestādos etiam a romana ecclesia in hoc
casu. q̄ꝫ illi quorum bona fuerant nūc detegant̄

heretici extitisse. Et nota predicta: quia valde sin-
gularia. ꝛ faciunt ad multa ꝛ ad statuta: que dicūt
si quis tale quid fecerit incidat in talē penam ipso
facto. ꝛ ad constitutiones ordinis. in quibus plu-
ries dicitur ꝙ si prelati: vel fratres faciunt hoc vl'
hoc sint priuati ipso facto suis officijs: ꝛ hmōi. Ex-
pedit enim ꝙ declaretur per iudicem: antequā fiat
executio. Panor. tamen in. c. nihil de elec. dicit pre
dicta vera quando quis sunt priuatus ipso facto
prelatura: vt quia incidit in heresim: sic tamen ꝙ
ista priuatio sit occulta. naꝫ tunc valent omnia ge
sta per eum. Idem quando dubitatur de priuati
one. nam ex quo tolerabatur in officio: debent te-
nere omnia acta interim gesta. vt in. c. nōne. viij.
q. iij. sed si suspensio vel priuatio esset notoria. vel
inhibitio superioris precessisset. tunc non tenerēt
gesta. vt in. c. veritatis. de do. ꝛ contu. vide d̄ hoc
j. Confessio tercio in fi. Et predicta faciūt ꝙ si ta-
bellio per sententiam legis est priuat⁹ tabelliona-
tu. ꝛ non sit declaratum p sententiam hominis.
sꝫ valebunt ipsi⁹ instrumenta. donec declaret̄. ita
notat glo. in. §. pe. in aut. de tabel.

Quid ergo nocet priuari dominio bonoꝝ post
q̄ ante sententiam: saltem generalem non auferū
tur sibi? Rū. archi. in dicto. c. felicis. dicit ꝙ pro-
pter fructus medij temporis qui fisco debent re-
stitui: ꝛ ita notatur p glo. in auten. de inces. nup.
§. j.

Quero quid de dote vxoris heretici. num quid
debeat cōfiscari? Rū. Dir. vbi supra ꝙ nō
nisi scienter contraxerit cum tali. extra de here. de-
creuit. li. vj. quia tunc contrahere non debet. xx-
viij. q. j. caue. ꝛ. c. non oportet. licet teneat matri-
monium. vnde cum talis vxor fecerit scienter con
tractum qui non sumpsit initium ab origine eq-
tatis: dignum est vt puniatur. quia initium ipsi⁹
contractus est inspiciendum. de elec. dudum. el p̄-
mo. ꝛ per hoc videtur heretico fauere. sed quan-
do ignoranter contraxit: non fuit in culpa. ideo
puniri non debet. de de. ex. apostolice. fm Jo. mo.
ꝛ archi.

Querit Jo. an. in. c. q̄q̄ de vsu. libro. vj. de no-
tabili. q. Quid si quis damnetur. ꝛ postea in te-
stamento vel codicillo aliqua reliquit pro anima
sua ad pias causas. ꝛ postea die tercia decapitat̄.
an predicta legata debeantur? hanc. q. disputa-
uit Jo. de montener. ꝛ pro affirmatiua parte al-
legauit fauores et priuilegia talium legatorum.
que patent de testa. cum eēs. et. c. relatum. et alle-
gauit multa iura ciuilia. Sed pro parte negatiua
arguitur. quia lata sententia perueniunt bona
ad agnatos et fiscum. C. de bo. dam. auten. bo-
na. ergo dispositio de illis facta est ab illo qui
non potuit. et sic pro non dato habet̄.

Secundus est de illis. qui occasione sententie
excōmunicationis late: suspensionis. vel interdicti
dant licentiam quandi illos ꝛc. vt in. c. q̄cunqꝫ. d̄
sen. ex. Pro declaratōe h⁹ excōicatōis sciēdū ꝙ hec
excōmunicatio hꝫ sex casus. Prim⁹ est q̄cunqꝫ p
eo ꝙ in reges: principes. barones. nobiles. bali-

nos. vel quoslibet ministros eorum: aut quoscun𝔮 alios excommunicatos suspensionis. sine interdicti sententia fuerit ꝓmulgata. licentiaꝫ alicui dederint occidēdi. capiendi seu al's in ꝑsonis aut bonis suis. vel suoꝝ grauandi eos qui tales sententias ꝓtulerunt. ⁊ hic est pimꝰ. Sequit̃. seu quoruꝫ sunt occasione plate. ⁊ hic est secundus. Sequit̃. vel easdem sententias obseruantes. ⁊ est tertius. Sequit̃. seu taliter excommunicatis cōmunicare nolentes. nisi licentiam ipsaꝫ reintegra reuocauerint: vel si ad bonoꝝ captionē occasione ipsius licentie sit ꝓcessum. nisi bona ipsa fuerint. j. viij. dierum spacium restituta: aut satisfactio ꝓ ipsis impensa: eoipso sententiam excōmunicatōis incurrant. ⁊ est quartus. Sequit̃. eadem quo𝔮 sententia sunt innodati omnes q̄ ausi fuerint ꝑdicta licentia data vti. ⁊ est quintus. Sequit̃. vel aliquid ꝑmissoꝝ ad que ꝯmittenda dari licentiaꝫ ꝓhibuimus al's ꝯmittere suo motu. ⁊ est sextus. Sequit̃. q̄ autem in eadem sn̄ia ꝑmanserint duoꝝ mensiū spacio. ex tūc ab ea nō possint nisi ꝑ sedem aplicaꝫ absolutionis beneficium obtinere. hec ibi Glo. in ver. quicun𝔮. dicit etiam epi. Nec ob. de sen. ex. quia periculosum. li. vj. q2 nō loquit̃ in sententijs excōmunicationis. Glo. in ver. suoꝝ. dicit. s. ꝯsanguineoꝝ vel familiarium. Et sic nota casum in q̄ ꝑcutiens ⁊ mandans ꝑcuti laicum. est excōmunicatꝰ. Glo. in ver. grauādi. dicit. puta. ne q̄s emat ab eis vel eis vendat. vel his similia. Glo. in ver. reintegra. dicit ꝙ hoc habet locum in iniuria ꝑsonali. i. anteq̄ȝ ad occidendum. vel capiendum vel al's grauandum easdem ꝑsonas in aliquo fuerit ꝓcessum. vnde videt̃ ꝙ si re integra fiat reuocatō talis licentie vel mādati. qđ fortius est. locum nō habet dicta ꝯstitutio. Si autē ad aliquem actum sit ꝓcessum ꝑ eum cui licentia est ꝯcessa. statim licentiaꝫ dantes: sunt ligati. hoc totum intellige in iniuria ꝑsonali. Et ideo nō obstat ꝙ. ſ. dicit̃ ibi. nisi bona ipsa ⁊c. quia grauior est offensa ꝑsone q̄ȝ rerum. de qua offensa loquit̃ litera pimo. quo casu ipso facto statim ligat̃. lr̄a autem sequēs loquit̃ in offensione rerum. ad quaꝝ restitutionē terminus viij. dieꝝ prefigit̃. Et sic nota ex ꝑdictis ꝙ nō solum sunt excōicati dantes lr̄aꝫ ſꝫ etiaꝫ ea vtentes immo plus si motu ꝓprio hoc facerent preter omnem licentiam vel mandatum. nisi re integra ⁊c.

Item quicun𝔮 corpus alicuius defuncti incideret vel decoqueret ꝓ ossibus transferendis. hoc habet̃ in quadam extrauaganti. Bonifacij. viij. que incipit. Detestande. Et hoc intellige si talis moriatur vbi viget cultus diuinꝰ. al's secus si moreretur in terris infidelium. vt patet in di. extrauaganti. nec etiaꝫ debet extendi ad alios casus. vt patet ibi. Et ideo si q̄s non cā trāsferendi ad alias partes: ſꝫ ex odio vel vindicta quis exentaret. decoqueret. ⁊ huiusmodi. seu etiam comederet de carnibus defuncti vt faciunt aliquando partiales. non esset excommunicatus. quia ista constitutio est penalis. ⁊ ideo nō extendenda vltra terminos ꝓprios.

In clemen. sunt quin𝔮. Primum est si inquisitores hereticoꝝ. odio. gr̄a. vel amore vel lucro. cōtra iusticiam ⁊ ꝯscientiam omiserint ꝯtra quempiam ꝓcedere. vel ipsam heresim alicui imponerēt aut imponerent ꝙ impediat officium suū. de hereticis multoꝝ.

Quero: quid si inq̄sitores omittunt timore. vel ꝓpter euitandum scandalum? Rn̄. glo. ꝙ non est locus huic pene.

Quero: quia hic dicit̃ ꝙ non possunt absolui preterq̄ȝ a romano pontifice. quid intelligit̃ noīe romani pontificis? Soluit Lap. ꝙ intelligit̃ de ꝑsona: nō de dignitate. de hoc per Archidya. in. c. si gratiose. de rescrip. li. vj. poterunt ergo absolui a papa viuente eo. vel ab alio cui ꝯmiserit. ⁊ non a collegio cardinalium sede vacante. de electio. vbi. §. idem quo𝔮. li. vj. ⁊ cle. ne romani. eo. ti. licet secus in alio collegio. de ma. ⁊ obedi. c. vno. lib. vj. hec zab.

Quero: quid si hereticus sit omnino occultus: an sit excōmunicatus? Rn̄. Pe. de palu. in. iiij. dicit ꝙ ꝓ solo actu interiori quo tamen solo homo est ꝑfectus hereticus incurrit excommunicatōeꝫ. Sed si aliquo actu exteriori manifestat ꝯdictū suum q̄ntumcū𝔮 occultuꝫ: tunc incurrit. Idem videt̃ tenere Jo. Sed glo. singularis ꝯmuniter approbata. in. ꝯ. cle. multoꝝ. In ꝯ. eoipso incurrant dicit. hic patꝫ apte. ꝙ ꝯstitutio ecclie militantis ligat crimen omnino occultum ad penam suspensionis ⁊ excōmunicatōis. ⁊ inducit ad hoc multa iura: ⁊ subdit. ex his videt̃ indubitatuꝫ. qđ archi. ꝓ dubio ⁊ disputationi relinquebat an hereticus omnino occultus sit excōmunicatus. Jo. tenet ꝙ sic. xxiiij. q. j. in summa. hoc placet etiā Gof. ⁊ Ray. in sūma. Et exinde inducit multa iura que videt̃ facere ꝯtrarium dist. xxxij. erubescant impij. Tandē glo. ꝯcludit sic. de plano fateantur. ꝙ ꝯstitutio militantis ecclie ligat oīno occulta. non tn̄ noīatim de illis iudicat tribunal ecclie. imo ipsa ecclia inq̄tum ꝑ hominem iudicat hominem noīatim. ⁊ inq̄tum est collectio fideliuꝫ. ligatos sic occultos hꝫ ꝓ solutis. ꝯ sen. ex. a nobis. el. ij. ⁊ sic loquunt̃ ꝯtra hanc opi. etiam tenet panor. ⁊ ar. f. videt̃ adherē huic opi. dimissa opinione Pe.

Quero in eo ꝙ dicit tex. de impedientibꝫ inq̄sitoꝝ q̄d si aliq̄s offendat aliquē de familia inq̄sitoꝝ vł epi q̄ ibi erat ad capiendū hereticū. Sol. math. ꝙ si offenderit nō aīo impediendi officiū vel iuuandi hereticum. ſꝫ ꝓpter inimicicias q̄s hꝫ cū eo. vel ob aliam cām. nō p̄t dici ꝙ impediat officiū. poterit tn̄ ꝯ eum ꝓcedi tanq̄ȝ ꝯ turbatorē officij fm̄ ea q̄ no. Inno. i. c. j. ꝯ offi. del. hec zab. Nota tn̄ ꝙ epi ⁊ superiores ꝑlati nō s̄t excōicati. si obtētu comodi omittāt ꝓcedē ꝯ hēticū: aut gr̄a ⁊c. ſꝫ sunt suspēsi ꝑ trienniuꝫ. Inq̄sitores aūt inferioris dignitatis sunt excōmunicati.

Secundus est de religiosis q̄ abs𝔮 licētia spāli ꝓprij sacerdotis solēnizarent matrimonia. aut ministrarent sacramenta eucharistie vel extreme vnctionis. de priui. religiosi.

Primo quero: quid dicatur solennizare matrimonium? R. zab. secundum zen. quod in verbo solennizare comprehendit omnis solennitas que observatur iuxta ritum regionis. de spon. c. j. sive fiat benedictio solennis sive dicatur spalis missa pro contrahentibus.

Secundo quero: an hec clemen. habeat locum in religioso prefecto ecclesie parochiali. quo ad non suos parochianos. Glo. remittit se ad no. de deci. cle. j. ubi dicit quod sic. quod etiam tenet Pau.

Tercio quero: an habeat locum hec cle. in quibuscunque religiosis? Zab. secundum Land. solvit quod sic. dummodo sit religionis approbate. Idem lap. alias non. quia cum ista constitutio sit penalis est stricte intelligenda.

Quarto quero: quid in novicio religioso. Lap. tenet quod sit excommunicatus. ar. de sen. ex. religioso. li. vj. nam tempore noviciatus gaudet privilegio canonis. si quis suadente etc. Et sic dicit sentire omnis.

Quinto quero: quid si religiosus ministrat eucharistiam religioso alterius religionis. aut sine licentia etc. an sit excommunicatus? dico quod non. quia tex. facit mentionem de laicis et clericis. Appellatione autem clericorum in materia odiosa et stricta: ut in casu nostro. non veniunt religiosi. ut notat Panor. in Rubrica de vi. et ho. cle. ubi fortius dicit. In stricta significatione seu materia odiosa. appellatione clericorum non comprehendi episcopos. ut in. c. quia periculosum. de sen. ex. li. vj. Et idem dicit in alijs clericis existentibus in dignitate. ut in canonicis ecclesiarum cathedralium: ratio quia in eis est qualitas super alios: que non reperitur in simplicibus. vide ad hoc tex. qui facit ad multa in. c. statutum. de elec. li. vj. Jo. an. etiam dicit quod appellatione ecclesiarum parochialium. non veniunt ecclesie parochiales collegiate in materia stricta. quia habent qualitatem collegij supra curam. Idem est dicendum. quod appellatione monachorum secundum Panor. in. c. si. de sy. non venit abbas. licet abbas sit monachus. quia abbas habet qualitatem supra alios monachos. Idem in rectore scholarium. et facit hoc dictum generaliter ad statutum quod punit scholarem deferentem arma vel aliud facientem. ut non comprehendat eius rectorem. licet sit scholaris. Secus in materia favorabili. et hec nota. quia faciunt ad multa. De hoc vide. j. clericus primo.

Sexto quero: an hoc verbum religiosi. comprehendat moniales. Land. dicit quod non. quia ea de quibus hic agitur sunt virile officium. Et sic hec cle. maxime cum sit penalis non debet ad mulieres extendi. zen. etiam dicit quod hec constitutio locum habet in feminis. cum in eis videatur similis vel par ratio: nam et ipse plus peccant in his quam masculi. quia se immiscent non convenientibus suo sexui. tum etiam quia masculinum a lege prolatum etiam in penalibus. femininum comprehendit. xvij. q. iiij. si quis suadente. Primum tenet Pe. de anch. Idem dicitur in laicis hec sacramenta ministrantibus: quod non sunt excommunicati. quia tales non dicuntur ministrare: sed abuti. de consuetu. quanto. Idem infert. quod religiosi conversi ministrantes sacra. forte non incidunt in hanc penam. ex quo non habent ordinem. Sed secundum zab. opinio zen. tam in monialibus quam conversis. videtur verior. quia negari non potest. quin dicti conversi dicantur religiosi. nec obstat verbum ministrare. in litera. quia etiam religiosi de quibus hic habentes ordinem exhibentes huiusmodi sacramenta sine licentia etc. dicuntur abuti. quia faciunt contra prohibitionem summi pontificis. et illud verbum ministrare. accipitur secundum communem usum loquendi. i. pro exhibere. vel dare. quia alias dubio caret hec cle. si solum comprehenderet sacerdotes vel dyaconos religiosos. quibus dumtaxat conceditur administrare posse sacramentum eucharistie. Et faciliter intelligo frustrari legislatoris. quia per moniales et religiosos subdyaconos et inferioris gradus possent administrari huiusmodi sacramenta.

Septimo quero an locum habeat hec cle. in omnibus religiosis. tam exemptis quam non exemptis. Pe. de stagio. ut dicit zab. refert quendam cardinalem tenuisse quod solum in exemptis locum habeat. sumpto a Rubrica. que loquitur de privilegiatis. Rubrica autem facit ius. ut supra in prohemio Greg. Ipse autem Pe. tenet contrarium. quia hic loquitur generaliter de omnibus religiosis. ar. xx. distin. si romanorum. quod est tutius et in dubio tenendum. Nec obstat ratio sumpta a Rubrica. quia secundum glo. in auten. de inces. nup. plerumque generalior est textus quam Rubrica. et econverso. vide ibi exempla.

Octavo quero: an credet religiosus parochiano. si dicat se habere licentiam a proprio sacerdote? R. glo. quod sic. quia nemo presumitur esse immemor proprie salutis. j. q. vij. sancimus. concor. Land. Pau. et Ste. Et nota secundum gl. in. c. significasti. el. ij. de homi. quod cum queritur de anime periculo. et de alicuius conscientia: creditur eius iuramento. non solum in foro penitentiali. verumetiam secundum zab. in foro iudiciali. quando aliter probari non potest de eius conscientia. de testi. presentium. ubi de hoc in glo.

Nono quero: quid de scholaribus. mercenarijs et huiusmodi? R. glo. quod sufficit licentia presbyterorum in quorum parochijs habitant. nisi accesserint causa recreationis. vel ob aliam causam temporalem statim reversuri ad propriam parochiam. quia tunc secus.

Decimo quero. an sufficiat licentia parochialis qui nondum est presbyter? R. glo. quod sic si est legitime etatis. ut infra annum possit ordinari sacerdos.

Undecimo quero: an sufficiat licentia vicarij qui gerit curam ordinariam parochie illius ecclesie. et est ab episcopo constitutus? R. glo. quod sic. Ex quo infertur. quod si non habet curam ordinariam: sed est sibi cura ecclesie parvo tempore commissa. quod non potest dare hanc licentiam. nisi in speciali hoc sit sibi commissum. et ob hoc vidi magnum scandalum semel suscitari in quadam provincia.

Duodecimo quero an sufficiat licentia diocesani: Rñ. glo. q sic. quia episcopus est parochialis ordinarius omnium subiectorum sue diocesis. de dona. apl'ice. et episcopus est presbyter. xcv. dis. olim. et hoc teneas. in. o Pau. videtur velle simpliciter. q episcopus et archipresbyter ciuitatensis hanc licentiam dare possunt. et dicit non absurdum esse. quia cura eiusdem parochie competit pluribus in solidum. Pro hoc quod notat Io. de pen. et remis. omnis. vbi dicit q papa. episcopus et eius vicarius sunt immediate sacerdotes. Et per predicta dicit q sicut sufficit licentia episcopi. ita sm Spe. et eius vicarij spiritualis vel delegati. seu penitentiarij. quod nota. hic autem militant. maxime cum adsit consuetudo generalis p vniuersum orbem. vt petatur dicta licentia: tam ab episcopo q̄ ab eius vicario. quam papa scit et tolerat. vt etiam volunt tenentes opi. Anam.

Terciodecimo. quero: quid si parochianus dicat do tibi licentiam. vt a quocunq religioso accipias &c. an requirat specialis specificatio q possis recipere tali fratre minore vel predicatore. Item quid si parochianus dicat religioso: do tibi licentiam: vt des eucharistiam. et extremam vnctionē meis subditis. an requiratur specialis specificatio parochianorum. quibus hec sunt prebenda. Rñ. glo. q non exquo de sacro fit specificatio. et hoc teneas.

Quartodecimo quero: quid si p religiosos administretur sacramentum eucharistie in mortis articulo. an sit locus huic pene. Pau. dicit q sic. Idem lap. contrarium tenet Ar. lib. j. quia si absoluere potest in tali necessitate in illo verbo. q per penitentiam morientibus non negamus. viaticum et quod vere penitētibus exhibet. intellige volumus vt nec ipsum decedentibus deneget. extra. de pe. et re. q in te. Et est ratio quia facit hoc ex iuris pmissione. xxvj. q. vj. presbyteri. et bene et vtiliter gerit officium alterius. ar. ix. q. ij. Lugdunensis. et hoc credit ar. verum. q̄uis quidam dicant q tm̄ de proprijs parochianis intelligitur. quia alienos absoluere non possunt. vt extra de pe. et re. omnis Sed dic q necessitas non habet legem. extra de re. iu. quod non est. Inno. et Io. hoc tenent in di. c. omnis. Nec ob. vt credo. cle. j. de priuile. que phibet religiosis ne ministrent eucharistie sacramentum. vel absoluant a sententia excommunicationis: nisi in casibus expssis a iure. quia hoc ius concedit vt supra dictum est. non tamen liceret vt credo extremam vnctionem eis dare in tali necessitate. quia hoc nullo iure exprimitur. sed de absolutione et communione tm̄. hec dix. et est notabile dictum fulcitum auctoritatibus tantorum et famosorum doc. alias tm̄ opi. est tutior. et nō practicanda.

Quintodecimo quero: quid si religiosus ignorans penā de qua hic. et alias homo sancte vite ministrauit eucharistiam sine licentia presbyteri parochialis. An incidat in hanc penam? Car. dicit se consuluisse q non. per hanc literam in verbo. presumpserit. quod notat dolum et temeritatem ministrantis. Item licet ignorantia iuris regulariter non excuset. tamen quando ex probabilibus coniecturis perpenditur q quis ignorauerit excusat: sm nota. de constit. c. ij. in. vj. Item sicut miles armate militie excusat ab ignorātia iur. C. de iu. et fac. igno. l. j. ita et hunc possumus excusare. precipue in foro penitentiali. in quo credēdū est asserenti se ignorasse. sed in foro iudiciali idem etiam puto. quando ex probabilibus coniecturis liquet q non fecit presumptuose. immo aliqua probabili ratione ductus. quia tamen forte aliqui contradicerent in hoc dicentes. q eo ipso est presumptio q ipsum q fecit q hanc de. tutius est vt petatur absolutio.

Sextodecimo. quero: an suscipientes contra hanc de. sacramentum eucharistie sint excōmunicati tanq participantes in crimine? Dic q non. nam illud de participatione: locū hz qū participat post factū damnatum: nō in ipso actu.

Decimoseptimo. quero in eo quod dicit q ordinarij debent istos excommunicatos publicare postq eis constiterit de excommunicatione: qualiter de hoc constabit. Soluit Land. q vocatis partibus et declaratione super hoc facta. habita summaria informatione. ar. de ap. consuluit. et sm Io. sn̄ia. et citatio sunt de necessitate.

Nota vlti. ex dictis glo. q si parochianus confitetur se dixisse religioso q habebat licentiam parochialis presbyteri. non erit pcedendū contra religiosum ad penam de qua hic. quia nō dicit ministrasse sacramētum in contemptum parochialis sacerdotis. cum hec de. solum respiciat contemptum. vt dictum est. s. q. v.

Item excommunicati sunt religiosi qui excommunicatos a canone absoluunt in casibus non cōcessis. Et sm zab. ibi in §. a canone. dicit. i. a quocunq canone a papa promulgato. et ideo si religiosus scienter absolueret ab excommunicatione lata per extrauagantes pape incurreret dictam excommunicationem. Item sm zen. absoluētes excommunicatos per statuta legatorum sunt excommunicati. qd non credo verum: exquo ista constitutio est penalis. non debet extendi &c. Item excōmunicati sunt religiosi si absoluerent a sententijs per statuta prouincialia. seu synodalia pmulgatis. Et glo. in ver. sententijs. dicit puto q omnē sententiā includit excōmunicatōis. suspensionis. vel interdicti cuius necessaria fuerit absolutio. Et hoc etiam tenet panor. in di. cle. q addit q appellatōe sn̄ie facta mentione de absolutiōe. venit sententia excōmunicationis. suspensionis et interdicti etiam in dispōne penali. lz q noīe sn̄ie simpliciter plate intelligat de diffinitiua. secus cum fit mentio de absolutiōe. vt hic. Et intellige qū necessaria est absolutio. Item dicit glo. q hec excommunicatio nō obtinet si religiosus absolueret a sn̄ia iudicis. etiā si esset lata a papa. Idem si religiosus absolueret a peccato. pter quod quis incurrit excommunicationem dūmodo nō absoluat ab excōmunicatione: vel sn̄ia &c.

Utrum absolvens ab excommunicatione minori contracta ex participatione cum excommunicato maiori excommunicatione incurrat hanc excommunicationem? Rn. Land. prout recitat Zab. intelligit de excommunicatione maiori. non minori per. c. si quem. de senten. ex. Idem lap. licz quidam teneant etiam de minori. hac ratione. quia lex penalis prohibens absolutionem ab excommunicatione. includit etiam absolutionem minoris excommunicationis. pro hoc glo. in cle. prealle. religiosi. super ver. a canone. Item alia ratione. quia ubicunque fit mentio excommunicationis. & materia in qua profertur est proportionabilis etiam minori excommunicationi: intelligit de utraque. ut notat glo. pe. super verbo excommunicationis in. c. presidentes. de here. li. vj. Tene primam opinionem. que communis est. Et argumenta facta non concludunt per di. c. si quem. Item excommunicatus est religiosus. si absolveret a culpa & pena copulative. non ergo si absolveret a culpa vel a pena secundum glo. in v. quemcunque. esset excommunicatus etiam si absolveret religiosum. vel socium. nihil enim excipit qui dicit quecunque de ma. & ob. solite.

Tercius est de insecutoribus episcoporum. percutiens episcopum capiens. banniens. vel mandans. vel ratificans. socius. consiliarius. fautor. & defensator. sunt excommunicati. ut in cle. j. de pe. Civitas autem que premissa. vel eorum aliquid in episcopum suum commiserit. interdicto donec satisfecerit subiaceat. Potestas vero consiliarij. balivi. scabini. advocati. consules rectores & officiales ipsius quocunque nomine censeantur. in premissis culpabiles existentes. simuliter excommunicationis sententie. a qua: ut premittitur: non valeant absolutionis obtinere beneficium sint subiecti hec ibi.

Quid si quis percutiat electum in episcopum nondum consecratum. qui pontifex. i. episcopus proprie non est. an incurrat has penas? Glo. dicit quod non. Illum tamen qui renunciavit loco: non ordini: videtur includere.

Quis autem dicatur socius. consiliarius. favorem dans & defensator: dic secundum glo. hic stricte sumi socium pro agente qui aliquid cooperatur ad actum percussionis. captionis. vel banni. & licet in delinquendo sint quandoque plures socij. quorum nullus est principalior & tales includuntur sub agentibus. de quibus premisit. quandoque tamen unus est principalis. alter cooperans. & sic sumitur hic socius. quod patet. quia de faciente premiserat.

Circa consiliarium dic quod hic accipitur fraudulentum consilium non nudum. quod nihil addicit ad peccandum. consilium autem prestatur. suadendo. rogando. impellendo. instruendo. utilitatem inde secuturam ostendendo. ut notat Inno. in. c. ad audientiam. de homi. Deinde de vero consilio hic non providetur. Circa favorem dantem. sciendum quod est fautor simplex qui nihil addicit ad peccandum. & de tali non videtur hic intelligendum. quia littera hic dicit. In his. s. percussione. captione & banno. patet quod faveus huic delinquenti post delictum preter defensorem de quo sequitur non incurrit hanc penam. licet in materia hereticorum late recipiantur fautores.

Circa quartum. s. defensorem glo. dicit. puto quod etiam defensatorem post malum punire intendit. Est ergo quidam defensor vel auctorizator delicti. & talis gravius punitur quam agens. xj. q. iij. qui consentit. Est alius defensor qui post delictum defendit. puta impediendo. ne delinquens ad manus iudicis veniat puniendus. xxiij. q. j. si custos. vel impediendo ne fiat executio. Et hunc etiam intendit includere & probat in. c. felicis. de pe. in. vj. Non tamen puto quod is qui talem defenderet ne ledatur a privato: nedum in. ij. sed illo offensor: vel eius consanguineis vindicare volentibus includatur hac pena. cum illa sit iniuria. ad quam etiam propulsandam a socio quis tenetur. de sen. ex. dilecto. li. vj.

Quid autem de illo qui defendit in iudicio patrocinando? Pan. hoc prosequitur per distinctionem. quia. s. aut procurator vel advocatus talem defendit iuste. quia. s. putat eum non culpabilem. & sic non ligatur aliqua pena. etiam si postea appareat eum culpabilem ratione. quia in talibus iusta defensio refutatur. de except. cum inter. Aut contra conscientiam et iusticiam defendit. & sic ligatur hac pena. de here. si adversus & tales defensores appellantur.

Quero. quia hic dicitur. si est civitas. subiaceat interdicto. donec satisfecerit. nunquid facta satisfactione est abolitum interdictum sine alia relaxatione? Rn. Io. de lig. secundum Land. quod non. immo necessaria est superioris sententia que relaxet. xxvj. q. vj. presbyter. Secus si usque ad certum tempus. vel modum fuit factum interdictum. quia tunc lapso tempore. vel modo cessante: cessat interdictum de spon. c. non est. Ratio diversitatis est. quia primo casu potest dubitari. an plene sit satisfactum sed in alijs secus. de hoc extra de eta. & qualit. cum bone.

Quero: quando dicatur civitas delinquere in episcopum: ut subiaceat interdicto? Rn. panor. concludendo dicta Bar. in. l. aut facta. ff. de pe. & aliorum doct. dicit quod communis & vera conclusio est. ut tunc attribuatur universitati quando fuit prius deliberatum in ipsa universitate pulsata campana. & alijs requisitis ad congregationem universitatis. unde si omnes homines civitatis certum delictum committerent: & insurgerent. non diceretur factum per universitatem sed per singulos de universitate. Etiam quod plus est: si facerent pulsari campanam. & levarent vexillum universitatis. nam potius sunt incitatores singulorum. oporteret ergo quod prius fiat deliberatio in universitate &c. hec panor. in. c. dilectus. el secundo. de sy. Et de hac materia vide eum ibi diffuse.

Quero. quia dicitur in di. cle. j. quod isti inhabilitantur ad beneficia obtinenda. Quid de obtentis? Glo. solvit. quod illa non perdunt.

Quero an isti possint beneficia que habent cum alijs permutare? Glo. solvit quod non. Idem Pan. & zen. qui dicunt beneficia noviter acquirere.

Quero: an saltem possint ista beneficia iam acquisita augere? Dic secundum Gemi. in ca. cum ex eo. de ex. pre. libro. vj. quod sic. quia prohibitus acqui-

rere nouum ius in re. non dicitur venire contra prohibitionem. licet augmentet pristinum ius ante que situm. vt est casus in.c.fi.secundo Rom. de preb.li.vj. Sic est in proposito. augmentant enim isti primum ius. et sic debet iudicari illud additamentum nature prioris iuris. Et per predicta patet quid dicendum de augentibus gabellas. an dicantur noua pedagia facere. de quo. s. excommunicatione.xliij.

Quartus est de clericis seu religiosis inducentibus ad vouendum vel iurandum: vel fide interposita seu alias promittendum. de eligendo apud eos sepulturam. vel vt iam electam vlterius non inmutent. et talia facientes incurrunt excommunicationem ipso facto: a qua ab alio quam a sede apostolica preterquam in mortis articulo nullatenus sunt absoluendi. extra de pe. cupientes. in cle. Et nota quod hec constitutio habetur de sepul.c.j. li.vj. vbi etiam dicitur quod hi qui sic elegerint: nec apud sic electas ecclesias. vllatenus sepeliantur: nec alibi. sed sepeliantur omnino apud illas ecclesias apud quas sepeliendi de iure fuissent: si alias sepultura non electa forsitan decessissent. Si vero iidem religiosi vel clerici predictos in suis ecclesiis vel cimiteriis presumpserint sepelire. ad restitutionem tam sepultorum corporum si petantur: quam etiam omnium que occasione sepulture illorum peruenerunt quomodolibet ad eosdem infra decem dierum integraliter faciendam ipsos obligatos esse censemus. quod nisi fecerint. ecclesie ipse apud quas sepulti fuerint. necnon et cimiteria earundem extunc ipso sint et tamdiu maneant ecclesiastico supposite interdicto. donec ab eis facta fuerit restitutio plenaria omnium predictorum. hec ibi. Nota tamen quod ex hoc non tollitur quin aliquis proprio motu possit vouere vel iurare in aliquo loco eligere sepulturam. et quod si fecerit debeat obseruari. dummodo non inducatur ad hoc per predictos et modis predictis.

Quid si clericus vel religiosus consilio vel suasione inducat aliquem ad eligendum sepulturam in ecclesia sua: non tamen ad vouendum. etc. An talis inducens incidat in canonem. Rom. quod non.

Quid si quis inducat ad vouendum. etc. de eligendo non apud ecclesiam suam. s. inducentis: Rom. Pe. de an. secundum Jo. an. quod non ligatur hac constitutione.

Quid autem si clericus vel religiosus induxit aliquem ad vouendum etc. tamen non est secutus effectus Rom. zab. in. d. cle. j. dicit quod ex sola inductione non est excommunicatus. nisi inductio habuerit effectum. vt qui inductus fecit illud ad quod fuit inductus. verba enim debent intelligi cum effectu maxime hoc casu quo agitur de spirituali pena.

Quero quare ex delicto vnius forte minimi de ecclesia propter iuramentum vel promissionem quam sibi fecit fieri. tota ecclesia damnum patiatur. vt sit interdicta cum cimiterio: Rom. Pe. de ancha. quod reliqui de ecclesia hanc penam interdicti incurrunt potius ex sequenti eorum delicto. non restituendo male accepta quam ex facto alicuius de collegio hoc inducentis perceperunt. quasi totum collegium dicatur delinquere si retinent rem inuasam ab vno de collegio.

Quero: dicitur in d.c.j. quod si quis fecerit sibi promitti de eligendo apud illum sepulturam. quod talis promissione non ob. debet ille sepeliri apud illam ecclesiam apud quam de iure sepeliri debuisset. Quid ergo. si ipsa est illa cuius clericus sic deliquit: faciendo sibi iurare etc. Rom. Jo. an. quod ista quod est indubitata. quia ista constitutio emanauit in fauorem ecclesie cui sepultura debetur. et in ipsius penam retorqueri non debet. de reg. iu. quod ob gratiam li. vj. Item licet peccet auferendo libertatem eligendi sepulturam. tamen certat de debito retinendo non est ergo habenda illa ratio de tali: que habetur de illo qui certat de lucro captando. l. fi. C. de codi. Idem pe. de an.

Quid si illa ecclesia apud quam debebat sepeliri de iure erat interdicta cum eius cimiterio: Rom. archi. illum sepeliendum in ecclesia cathedrali. que etiam si esset interdicta. fruabitur ordo capitulis vbicunque. xiij. q. ij. vbi dicitur quod vbicunque sepeliatur. Nota tamen pro declaratione. d. capituli primi quod qui illicite sepeliunt tenentur ad restitutionem corporum. Et hoc si petantur. Ad restitutionem autem aliorum: que occasione sepulture perceperunt. infra x. dies. etiam si non petantur. vt dicit glo. in verbo decendium. Et ratio est. secundum Pe. de an. quia scienter qui male accipit est in mora sicut fur.

Quero ista que debebant restitui huic ecclesie in qua debebat sepeliri si interdicta non fuisset. postquam non ibi. sed in cathedrali. vel alibi sepelitur. vtrum debebunt ista huic ecclesie ad quam funus transfertur. Eadem est questio de canonica portione debita ecclesie parochiali. an eam perdat si deprehenditur interdicta tempore sepulture. Posset dici in primo casu. quod postquam cathedralis ecclesia vel alia subrogatur loco interdicte. debet intelligi subrogata cum omnibus qualitatibus. et cum honore et onere. onus enim comitatur emolumentum in tali casu. l. alumne. §. sera. de ad. me. le. Item posset dici. quod si sine eius delicto esset ecclesia interdicta non esset priuanda comodis consuetis. ar. l. ab administratione. C. de lega. Idem dic si non potuit sepeliri apud ecclesiam apud quam elegit sepulturam. propter casum contingentem in persona mortui. puta quia decessit in campis. nec reperitur. vel est bannitus. propter enim ista ecclesia non est priuanda legatis sibi factis gratia sepulture. vt no. vt in. c. in nostra. de sepul. Si quis autem post electam sepulturam et legatum ecclesie factum mutasset animum. eligendo sepulturam alibi. videtur legatum ademptum et translatum ad illam in qua voluit vltimo sepeliri. ar. d. §. sera. hec Pe. de an. De hoc vide. s. sepultura. iij. Quintus est de his qui cogunt celebrari in loco interdicto etc. vt in cle. grauis. de sen. ex. Et hec excommunicatio habet quatuor casus. Primus est. domini temporales etiam si sint episcopi. vel ecclesiarum prelati qui cogunt quomodolibet aliquos in loco interdicto celebrare diuina. vel qui per precones ad officia eadem audienda. aliquos excommunicationis presertim vel interdicti ligatos sententia euocare. et est secundus Seu qui ne excommunicati publice. aut interdicti de ecclesiis dum in ipsis missarum aguntur solennia a celebrantibus moniti exeant prohibere. et est tercius. Nec non excommunicatos publice. et interdictos qui in ipsis ecclesiis nominatim a celebrantibus vt exeant moniti remanere presumpserint. et est quartus.

omnes isti sunt excõicati excõicatione papali.

Quero q̃d si isti dñi pcipiunt nõ subiectis. Soluit Pan. q̃ nõ est locus huic pene. Nota etiã fm zab. q̃ celebrantes dñt instare vt excõicati: τ interdicti de ecclia exeant. q̃tum ꝗ̃ ad hanc de. dicit Pan. idem si celebrantes nõ instent. Vult dicere q̃ est loc⁹ pene. eoipso q̃ isti pcipiũt q̃ non exeant etiaʒ si celebrantes nõ instent q̃ exeant. ꝓ hoc lr̃a ibi. instantibꝫ etiam. q̃ dictio. etiaʒ. est implicatiua Nota etiaʒ glo. in ꝟ. quolibet. i. oẽm modũ ꝯpulsionis realẽ. ꝑsonalẽ. directum τ indirectũ ꝯprehẽdit. vt si res ipsoꝝ occupant ꝯsanguineos grauãt in ꝑsonis vel rebꝫ.

Quid aũt si isti vocant secrete ꝑ nũcium. an incurrant hanc penam? Pan. dicit q̃ non. ſꝫ cũ vocant campanaꝝ pulsatõe aut voce p̃conis. Idem zen. dicit tñ. q̃ hoc qd̃ dicit hic de voce p̃conis. ꝓcedit etiam: si voce tube. vel cornu. vel simili: cum sit eadem ratio.

Quero: an hoc qd̃ hic dĩ de interdicto: locũ habeat in cessatione a diuinis? Dic fm zab. q̃ in eo casu q̃ cessatio hꝫ vim. interdicti. idest in eo q̃ in interdicto. hoc aũt est qñ cessatio est generalis: non aũt spãlis. que solũ obſuat̃ in ecclijs: in q̇bꝫ est. vtꝫ in de. j. de sen. ex. § in cessationibꝫ.

Quero in eo q̃ isti ꝯpellebant ꝑsonas interdictos audire diuina in loco interdicto. q̃d si ꝯpellerent audire in loco non interdicto? Soluit Pan. q̃ non hꝫ locum hec pena. Secus si in loco interdicto ꝯpellerent non interdictos.

Sextus de illis q̇ ferꝝ. equos. arma. τ alia impugnantes xp̃ianos necessaria deferũt vel transmittunt. seu galeas. aut naues vendũt. vel in piraticis saracenoꝝ nauibꝫ gubernatõꝝ exercent vel impendũt ꝯsiliũ vel auxiliũ in dispẽdiũ terre sancte extra de iudeis. Ita q̃rundaꝫ. τ. c. ad liberandam.

Pro declaratõe h⁹ excõicatõis pmo q̃ro: an liceat tpe guerre deferre merces ꝓhibitas ad t̃ras infideliũ? Rñ. Panoꝛ. in. c. significauit. de iudeis ꝯcludit. q̃ tpe guerre nõ est licitũ deferre aliq̃s merces etiam nõ ꝓhibitas. Inno. tñ τ Ho. in. d. c. significauit. tenet q̃ ꝓ redemptõis articulo licituꝫ est deferre merces ꝓhibitas ar. l. sancim⁹. C. d sa. san. ec. τ in. c. j. de pig. nam vasa que ꝓhibent̃ alio tpe vendi: distrahi pñt ꝓ redimẽdis captiuis. xij. q. ij. auꝝ. Jo. an. ꝯcludit. q̃ ante factuꝫ est seq̃nda opinio glo. q̃ tenet ꝯtrariũ. nam si infideles ꝑpenderent q̃ ꝓ redemptõe possent ꝯseq̇ merces ꝓhibitas nõ vellent aliud ꝓ redemptõe. Item volenti fraudem ꝯmittere patum esset velamẽ. q̃ꝛ sp̃ diceret se fecisse ꝓ redimendis captiuis. Sꝫ post factum ꝯsulendũ eẽt fm opinionẽ Inno. τ Ho. vt sic necessitas redimẽdi captiuos eos excuset. Sed Panoꝛ. indistincte tenet opinionem glo. s. q̃ tales merces ꝓhibitas non sit licitum deferre: etiam ꝓ redemptione. nec excusaret̃ deferens etiam ex post facto. q̃ꝛ cum ex illis armis veniant postea impugnandi xp̃iani: non dꝫ impẽdi subsidium ad malum ꝯmittendũ ꝓpter bonũ qd̃ inde seq̇t̃. Et hoc putat Panoꝛ. ꝓcedere durante guerra. ſꝫ tpe pacis ꝓcedat opinio Jo. an. Item nota secundum.

Panoꝛ. ibi q̃ dispositio ꝯcernẽs tempus guerre. videt̃ etiam cõcernere tempus treuge. quia ꝑ treugam guerra non est extincta. et hoc verum etiam in penalibꝫ.

Secundo quero: an tpe pacis sit licitum deferre hmõi ꝓhibita? Rñ. Panoꝛ. in. c. q̃ olim. de iudeis. dicit q̃ semꝑ stat ꝓhibitio bellationis ꝓhibitoꝝ: etiaʒ tpe pacis: licet aliud senserit glo. in. d. c. significauit. nam possint facere pacem infideles fraudulenter. vt sic valeant fulciri hmõi armis. et ista opinio benignioꝛ est ante factum. ſꝫ post factũ forsitan possent excusari a pena. q̃ꝛ illud. c. ita quorundam. dicit q̃ deferebant ad impugnandum xp̃ianos τc̃. hec Panoꝛ. Et licet predicta possint esse vera de iure ꝯmuni. tñ secus videt̃ dicendum hodie ꝑ extrauagantem Bonifacij que incipit. Olim. vbi expresse hĩ. q̃ nullo vnq̃ tpe licet deferre merces ꝓhibitas in alexandriam. vel alia loca saracenoꝝ terre egypti. vel ad terras soldano subiectas. Et sic ad p̃dictas terras: nec tpe pacis. nec treuge licebit hmõi ꝓhibita deferre. nec etiam ꝓ redemptione captiuoꝝ. de alijs autẽ terris posset sustentari opinio precedens.

Quid aũt dicendum de deferentibꝫ merces nõ ꝓhibitas. Dic fm panoꝛ. in. d. c. q̃ olim. q̃ tempe guerre existẽtis inter xp̃ianos τ infideles: nõ solum iminet excõicatio deferẽtibꝫ merces ꝓhibitas. vt dictum est. ſꝫ etiam in q̇buscunq̃ mercibꝫ. τ habẽtibꝫ cum eis ꝯmercium. τ impendentibꝫ ꝯsiliũ seu auxilia. vel subsidia. non solum realiter: ſꝫ cum ingenio. Et licet Ho. dicat hoc periculosum. τ q̃ egeret declaratione. tamen Inno. τ Gof. τ multi alij tenent simpliciter q̃ existente guerra durat ꝓhibitio generaliter. sed guerra cessante non duret canon late sententie. nisi in mercibꝫ ꝓhibitis. qd̃ est valde notandum. Et facit q̃ si turcus vel huiusmodi cessarent a guerra. fortius si pacem cum xp̃ianis facerent. sicut fecit turcus cum venetis et rege neapolitano secure posset deferri merces nõ ꝓhibite ad terras illiꝰ. Idem dic de alijs dominis infidelibus. qui nullam guerraʒ habent cum christianis.

Quid aũt si q̇s deferat merces non ꝓhibitas tpe guerre ad terras infidelium. an talis incurrat excõicationem papalem vel ep̃alem: dic q̃ talis p̃t esse excõicat⁹ tripliciꝫ. s. ꝑ ius ꝯmune. aut ꝑ extrauagãtes. aut ꝑ processum curie. Primo mõ tales sunt excõicati ep̃ali excõicatõne. etiam deferendo merces ꝓhibitas. vtꝫ ꝑ. d. c. Ita. c. significauit. c. q̃ olim. τ. c. ad liberandam. scd̃o casu. s. ꝑ extrauagantes. dic q̃ deferentes tam ꝓhibita q̃ꝫ nõ ꝓhibita in alexãdriã vel ad terras soldano subiectas. seu ad t̃ras egypti tpe guerre sunt excõicati excõicatõe papali. Tertio casu. s. ꝑ ꝓcessuꝫ curie. dic deferẽtes nõ ꝓhibita q̃ñcunq̃ tpe nullã excõicatõꝫ incurrũt. q̃ꝛ solũ loq̇t̃ de ꝓhibitꝭ. vtꝫ i ꝓcessu Pau. ij. vbi sic dĩ. Item excõicam⁹ oẽs illos q̇ eq̃s. ferrum. arma. lignamina. τ alia ꝓhibita deferunt saracenis. τ alijs xp̃i nois inimicis.

Quero: quid si ferr̄ & alia hmōi sint delata non intentione vt impugnent xp̄iani? R̄n̄. an. de bu. tri. in. d. c. ita. q̄ sufficit q̄ portent. licz non hac intentione vt impugnent christiani, s̄ sufficit q̄ impugnari pssit. Idem Jo. an. Idem panor. dicens. expone ergo ibi tex. ad impugnādum xp̄ianos. i. ex quibus possunt impugnari xp̄iani.

Quero: quid de his qui exercent gubernatiōez in pirraticis nauib⁹ saracenoꝝ: non contra xp̄ianos; s̄ ꝯ alios infideles? R̄n̄. An. de bu. in. d. c. ad liberādam. f̄m aliquos. q̄ sunt excōicati. q̄z docēt eos in pirratica arte, qua poterūt postea xp̄ianos impugnare. licet hoc nō placeat Inno.

Quid aūt ꝯtineat appellatōne ꝓhibitoꝝ? R̄n̄. si bene ꝯsiderent predicta tria. s. iura communia. extrauagantes; & ꝓcessus curie, facientia mentionem de hmōi ꝓhibitis tn̄. quatuor inueniunt expresse prohibita. scilicet ferr̄. arma. equi. & lignamina.

Quid āt ꝯtineat appellatōe armoꝝ. Vide tex. in. l. ij. C. que res expor. nō de. vbi enumerant lorice. scuta arc⁹. sagitte. spate. gladij. Item tela. Itē ꝯcludit tex. ibi. q̄ nihil penit⁹ ferri facti vel infecti hoc est vene ferri transmitti dz ad infideles. Item glo. in di. c. ita. dicit q̄ appellatōe armoꝝ. veniunt fustes & lapides. puta. si deferrent lapides in ebrinis imponendos.

Quero: an appellatōe armoꝝ veniat gladi⁹ ad incidendum panē? R̄n̄. Panor. in. c. clerici. d̄ vi. & ho. cleri. dicit q̄ non. vt z p tex. illum. vbi dicitur q̄ clerici arma portantes debent excommunicari. & sic peccant mortaliter. & tamen eis non est ꝓhibitum deferre cultellos ad incidendum panem.

An aūt appellatione ꝓhibitoꝝ veniant stuppa canapis. pix. fila. & claui minuti qui vulgariter dicant brochete? R̄n̄. olim p quandam extrauagātem Greg. cōit dicebat q̄ predicta non ꝯtinebantur appellatione ꝓhibitoꝝ. Et ideo ꝯcludebat q̄ si p̄dicta deferebant ad impugnandum xp̄ianos. vel in dispendium terre sancte. erant excommunicati per di. c. ita. vel. c. ad liberandam; al's non. Et licet dicta extrauagans sit reuocata per ꝓhemium sexti. tamen forte hodie etiam idem dicendum esset. nisi nō in quibusdam casibus qui sequunt.

Vtrum sint excōmunicati. q̄ portāt arma. gladios vel lanceas. vel cultellos in terras saracenorum. non cum ꝓposito vendendi. s̄ ad suā defensionem. & postmodum occasione pecunie vendūt eadem saracenis? R̄n̄d. Greg. q̄ sunt excommunicati.

Vtrum portantes ferrum de vna terra saracenoꝝ ad aliam. sint excommunicati? R̄n̄. q̄. s. q̄ non. nisi fiat in dispendium terre sancte. vel contra xp̄ianos. Item & illi qui apportant saracenos cum armis suis. R̄n̄. qui. s. s̄cdm rnsionem ꝓxime dictam.

Quidaz apportant ligna parnicula. dubitatur vtruz de hmōi lignaminib⁹ intelligat canō. R̄n̄. si ad naues vel machinas ad impugnādum xp̄ianos vel dispendium terre sancte. sunt excōicati.

Sunt alij q̄ volunt ꝑmutare cultellum cū arcu. vel eq̄; vel aliq̄d simile. Vtꝝ q̄ fecerint sint excōmunicati? R̄n̄. q̄ non. nisi fiat in dispendium terre sancte &c.

Sunt q̄dam q̄ apportant ꝓhibita; ignorantes esse ꝓhibita. an sint excōicati? R̄n̄. cū vtroq; ꝑcilio ꝓhibita sint & publicata. nō licz ignorare. iō absoluant ad cautelam.

Quid de illis q̄ apportāt ꝓhibita & ꝯcito sciūt esse ꝓhibita; reportant; & nolūt ea vendere saracenis? R̄n̄. q̄ non sunt excōmunicati.

Sunt q̄daz q̄ apportant res ꝓhibitas & vendiderūt ꝑtem & ps supest ad vendendū. si tales ꝯtingat absolui aliqua necessitate. q̄d consilium dabit eis de alia pte? R̄n̄. q̄ reportent eam.

Sunt aliq̄ q̄ dant vel vendūt ꝓhibita saracenis. ignorātes q̄ ꝓpt hoc sint excōicati. & ꝯcito sciunt recupant. Vtꝝ tales sint excōicati. R̄n̄. q̄ sic

Quero quō intelligit illud q̄d d̄i de saracenis hn̄tib⁹ guerraz cū xp̄ianis. Vtꝝ si cū vno rege vl' ciuitate vel cū ecclia. R̄n̄. q̄ de quolibet xp̄iano.

Aliq̄s est debitis obligatus p victu suo. & nihil hz. nec aliq̄d lucrari pōt. necessitate tali ꝯpulsus intrat nauem aliquā ꝓ marinario. vt possit lucrari. vn̄ possit viuere & debita soluē. & illa nauis portat res ꝓhibitas in terram saracenoꝝ. & aliam nō pōt inuenire: vt possit lucrari. Vtꝝ talis sit excōicat⁹. R̄n̄. q̄ sic. q̄z cōicat cū illis in crimine; q̄ mittūt vel portant; dando eis auxiliū & coopatoꝝ. lz p mercede. s̄ in satisfactiōe pnie miti⁹ agat cum eo.

Nota etiam q̄ tales nō absoluunt ab excōicatione. put d̄i in. d. c. ad liberādam. nisi totū q̄d ꝓ ꝯmercio donato ꝑceperūt. & tantūdem de suo in subsidiū terre sancte trāsmiserunt. Et dicit archi. f. si tn̄ absoluant. nō facta satisfactōe. tenet absolutō s̄ reduci dnt in pristinam excōicatiōis s̄niam. nisi hoc faciant. Sz de hoc dicto. s. an absolutio facta nō p̄cedente satisfactōe teneat. Pan. in cle. j. de sepul. tenet q̄ nō. q̄z fit ꝯ ꝓhibitoꝝ & ꝯ formam mandati. ar. de Rescript⁹. cū dilecta. Idē archi. i. c. q̄m de imu. ec. li. vj. vbi q̄rit; an absolutio ꝯ ꝓhibitōez ibi factam valeat. Et ꝯcludit q̄ nō: ex q̄ tex. ꝓhibet. In ꝯtrarium est veritas. nam f̄m ge. in. d. c. q̄m. q̄n ptās dat al'a nō habenti. si nō fuat forma: nō valet actus. vt notat glo. singularis. ad hoc in cle. j. de iu. pa. Sz quando al's habenti potestatem a lege absoluendi. fit ꝓhibitio; licet non seruet formā: valet ipso iure absolutio. vt de sen. ex. venerabilib⁹. §. vbi. lib. vj. Et hanc distinctionem ponit glo. in di. cle. j. de iu. patro. Cum igit ordinarij habeant potestatem absoluendi a sententia canonis non reseruatis. vt in. c. nuper. de senten. ex. ergo videtur q̄ valeat. Et predictaz distinctionem approbat Panormi. in. c. dilectus. el. s̄cdo. de preben. Predicta intellige. nisi apponeret clausula decreti irritans actum. nam in hoc casu: siue ordinarius. siue alius quicunq; al's habeat potestatem siue non: nihil facit absoluendo. nisi seruet formam mandati. Dictum tamen archi. flo. potest intelligi f̄m iura antiqua communia. vbi etiam deferēs

ꝓhibita erat excõmunicat⁹ excõmunicatiõe epali dũtaxat. ꝛ sic epus al's de iure cõi poterat absoluẽ Secus dicendũ ab illa. que est ꝑ extrauagãtes. et processum curie. Et ꝑ hoc potest verificari glo. in dicto. c. qḋ olim. ꝙ si. ꝓ eodẽ delicto a diuersis cõstitutionibꝫ imponit̃ pena ipso facto. ꝙ vtraqꝫ iniũnet ꝯtrafacienti. ꝛ ꝓsertim habet veritatẽ in casu ꝑdicto. vbi ꝑ ius cõmune fulminat̃ excõicatio epalis ꝑ extrauagãtes. ꝛ ꝓcessum papalis.

Defuncto vel amoto episcopo qui excõmunicauerat. ꝛ vacante sede. capitulũ siue ille ad quem episcopalis iurisditio pertinet. potest absoluere a sententia iuris siue iudicis. sicut epus poterat. vt in. c. vnico de ma. et obe. in. vj. Eodem modo et successor absoluere potest a sententia quam predecessor. tulit ar. xj. q. iij. si episcopus. Et de potestate capitali sede vacante quaꝫ habeat. vide panor. in. c. cũ olim. ḋ ma. ꝛ obe. vbi ponit infrascriptas questiones.

Primo vtrũ capitulũ succedat in potestate alienãdi. glo. ibi tenet ꝙ nõ. hoc limitat Panor. cuꝫ vellet alienare bona epatus. sed si ecclesia inferior ex legitima causa vellet alienare. credit ꝙ capitulũ possit interponere autoritatẽ. qꝛ capitulũ ꝓprie hoc casu nõ alienat. sed interponit autoritatẽ ecclesie alienanti. hoc em̃ iurisditõnis est. et sepe necessariũ. Et sentit Fed. ꝯsilio. xxx.

Secũdo querit: an capitulũ succedat in ptãte visitãdi totam diocesim ꝛ inquirendi crimina. de hoc habes bonã glo. in de. j. de here. Jo. an. cõcludit ꝙ potestas generalit̃ visitãdi nõ transit in capitulũ. Et ꝓcedit opinio Jo. mo. Sed potestas specialit̃ inquirẽdi ꝯ aliquos diffamatos transit: ꝛ sic ꝓcedit opinio Archi. Fundamentũ hui⁹ distinctionis est qꝛ capitulũ est administrator necessarius: nõ volũtarius. vnde succedit in his q̃ necessario: ꝛ nõ volũtarie sunt expedienda. ꝗ visitatio generalis est volũtaria: specialis vo necessaria Et multi antiqui doc. amplexati sunt istam theoricam. sed panor. indistincte tenet ꝙ etiã visitare possit generaliter: qꝛ visitatio fit ex necessitate iuris vt pꝫ in. c. ꝯopite. de cen.

Tercio dubitat̃: nũquid capitulũ possit visitare monasteria monialiũ exempta que visitat epꝰ autoritate aplica: vt in de. ij. de sta. reg. lap. ab. cõsuluit. ꝙ nõ. Et ita refert rñdisse sibi Jo. an. mouetur qꝛ capitulũ nõ succedit in his que competunt episcopo iure speciali. vnde non succedit in ptãte cognoscẽdi de feudo: vt notat̃ in. c. verũ. de fo. cõpe. Et idem sentit Fed. cõsilio. xxx. Multi tamen cõtrarium tenuerũt. dicẽtes: ꝙ si epꝰ hꝫ absoluere vt delegatus: ꝙ potestas trãsit ad capitulũ. ꝑ. c. vnicũ de ma. ꝛ obe. li. vj. qḋ loquit̃ indistincte Panor. tamẽ plus placet opi. j.

Quarto dubitat̃: nũquid capitulũ possit sede vacante facere statuta distringẽtia totã diocesim. Panor. ẜm Fed. cõsilio. xvj. dicit ꝙ sic. dependet em̃ hoc a iurisditiõe: vt in. c. fi. de consti. li. vj. in q̃ quidem iurisditiõe capitulũ succedit. Et talia statuta durant etiã in tempus futuri epi: qꝛ de natura statuti est vt sit perpetuũ. licꝫ extiguat̃ potestas statuentis: vt in. c. fi. de offi. leg. Epus tamẽ poterit illa statuta reuocare: qꝛ nõ põt capitulũ statuere in ꝓiudicium futuri episcopi sicut nec precessor in ꝓiudicium successoris: qꝛ par in parẽ nõ habet imperiũ. de elec. innonuit.

Quĩto dubitat̃: nũquid possit sede vacãte capitulũ dispensare in casibꝰ in quibꝰ ꝑmittit̃ epo. Panor. ẜm Fed. cõsilio. xl. ꝯcludit ꝙ sic: nã dispẽsatio depẽdet a iurisditiõe.

Sexto dubitat̃: Quid si epus hꝫ collationem cũ alio: vel aliqui debẽt reqrere ꝯsiliũ epi i aliquo actu. nũquid capitulũ succedit. Panor. ꝯcludit ꝙ nõ ꝑ. c. vnicũ. ne se. va. li. vj.

Septimo: nũquid capitulũ succedat in iurisditiõe quã hꝫ epus ex ꝯsuetudine. puta epus habet interesse alicui electiõi ex ꝯsuetudine. Ho. in c. scriptũ. de elec. sentit ꝙ nõ. sed collectarius tenet ꝯtrariũ. qꝛ eadem rõ debet esse in additamẽto que in principali qḋ satis placet panor. ex quo illa iurisditio ꝯpetit epo: vt epo. Sed idem panor. in. c. illa. ḋ elec. tenet opinionẽ Ho. dicẽs ꝙ hoc cõiter tenet̃ a doc.

Octauo: nũquid succedat in priuilegijs indultis dignitati epali. vt in. c. fi. cũ ꝯcor. ibi positis in glo. de priui. li. vj. Et ꝯcludit̃ ꝙ nõ. qḋ hꝫ Jo. an. ꝓ indubitato. nã priuilegiũ nõ dꝫ excedere ꝑsonã ꝓuilegiati. vt in. c. sane. de priui.

Nono: nũquid capitulũ possit dare indulgẽtias. de quibꝰ in. c. cum ex eo. de pe. ꝛ re. Si tenet̃ ꝙ sint iurisditionis: quod est cõmunius. tũc dubitari põt qꝛ videt̃ actus volũtarius ꝛ nõ necessarius. Posset tñ teneri ẜm Panor. ꝙ possit: qꝛ cuꝫ iura dicãt ꝙ capitulũ succedit in iurisditiõe. et nõ distinguãt inter cõtentiosam ꝛ volũtariam. debꝫ intelligi in vtraqꝫ

Decimo: nũqd capitulũ succedat in potestate doctorãdi. vbi epo hec potestas ꝯpetit: nec aliqd i priuilegio cauetur de caplo. Et in hoc panor. cõcludit ꝙ aut epus habet hanc potestatẽ ex priuilegio speciali. Et nũc nõ transit in capitulũ. ꝑ superius dicta. Aut habet a iure cõmuni. ẜm opinionẽ quã sentit Ho. vt notat glo. in cle. ij. de magi. Et tũc caplm̃ succedit.

Si archiepiscop⁹ absoluat excõicatos ab episcopo in casu ꝯcesso. nõ valet absolutio: qꝛ est a nõ suo iudice: extra de offi. or. pastoralis. Sed si ꝑ appellationẽ causa defertur ad eum. poterit absoluẽ ita tamen ꝙ nõ nisi vocatis partibus. ꝛ cognito de appellatione. extra de ap. romana li. vj.

Episcopus existens in aliena diocesi absoluere non potest in his que requirũt cause cognitionem: quia neqꝫ sedere pro tribunali potest. ix. q. ij. episcopũ. Secus si nõ requirãt cause cognitionẽ; quia hic pertinẽt ad volũtariaꝫ iurisditionẽ. Episcopi autẽ expulsi possunt exercere iurisditionem in aliena diocesi: petita tamẽ licentia ab episcopo diocesis et si non obtenta. ita ꝙ subditi nõ expulsores vel eorum fautores: seu consiliarij vltra duas dietas a fine sue diocesis non trahantur: vt in cle. q̃uis. de foro compe. et sic possunt absoluere.

Querit glo. in. c. nouit. ḋ offi. le. de notabili. q.

que facit multum ad predicta. Utrum legatus: vel alius ordinarius existens extra territorium suum possit excommunicare. absoluere. et causas delegare et similia. Panor. ibi dicit q meus glo.est; vt existens extra territorium suum non possit excommunicare. nec absoluere. nec alia que exigunt cause cognitionem explicare. Sed conferre beneficia. et causas delegare et reliqua que sunt iurisditionis exercere potest. Et ista est bona doctrina. Et prima ps probat per l.fi.ff.de offi.p.vi. scda vo in.l.ij.ff. d offi. procō. Inno. respectu absolutionis dat hanc limitationem. scz q si existens in territorio dephendit se errasse in excommunicando poterit absoluere. q ista absolutio fiet sine cause cognitione. Aliam limitationem respectu excommunicationis ponit Ho.di. q in notarijs potest excommunicare subditum extra territorium: quia notaria nō exigunt cause cognitionem. vt in.c. euidentia. de accu. Et sunt illa que expediuntur sine cause cognitione. et nō pro tribunali. similiter abit. als ante si vellet contentiose procedere. non teneret processus etiam si non exciperetur. quia iurisditio inheret territorio. etiā si haberet cōsensum illius iudicis non valet nisi ptes consentiant. quia partes in iure nō possunt trahi extra territorium. vt notat glo.in.c. litigantes. de offi.or.in.vj. Fallit tn̄ in casu.d.cle. Quia.

Episcopus potest absoluere a sententia lata p suum archidiaconū plebanum. vel alium sub eo iurisditionem habētem. sed non debet sine cōsciencia illius. et congrua satisfactione. de offi.or.c.cuz ab ecclesiarū.et.c. ad reprimēdam. Si tamen absoluit: valet. Et est ratio quia episcopus est iudex ordinarius tam laicorum q clericorum sui episcopatus. ar. in autēt. de defen.ci.in pncipio.

Qui de vno episcopatu domicilium transfert ad alium potest per secūdum episcopū absolui ab excōmunicatione iuris quam incurrerat in diocesi prioris. sicut etiam a peccato ibi cōmisso. et hoc sine tale ius sit ius cōmune. siue synodale vel huiusmodi. Et hoc nisi pape reseruet casus. Et idez tenet Ri.in.iiij.di.xviij.ar.ix.

Utrū a sententia excōmunicatiōis lata p statutum archiepiscopi seu episcopi possit proprius episcopus excōmunicati absoluere. Rū. Panor. in.c. ex frequētibus. de insti. dicit q sic. satisfactōe tamen premissa. vnde non est necesse ire pro absolutione ad illū qui statutum edidit. et hoc probatur expresse per tex. ibi sic inducendo. nam solus archiepiscopus ibi excōmunicationē protulerat. et tamen papa mandat omnibus suffraganeis. vt illam non relaxent. nisi satisfactōne premissa. ergo possunt absoluere. licet ipsi nō excōmunicauerint sed eorum superior. Et hoc tenet Jo.an. et archi. nam non debet esse maiora potentie canon inferioris q pape. sed a sentētia canonis pape potest quilibet episcopus ppriūm absoluere sibi subditū si papa sibi nō reseruauit absolutionem. ergo fortius idem dicendum in sententia canonis inferioris. Idem tenet Panor. in.c. graue de prebē. vbi extendit dictum casum non solum ad episcopos suffraganeos. sed etiam ad alios epōs. vt possint absoluere subditos suos qui in aliena diocesi incurrerunt sententiā excōmunicationis per statutum archiepiscopi vel legati. et huiusmodi. Et dat exemplū. Pone statutum episcopi Senensis fulminat excōmunicationem contra intrantes monasteria monialium. quidam forensis incidit in illam excōmunicationē. nūquid poterit absolui a suo episcopo. Et concludit q sic. p supra allegata. Sed a sententia hominis non potest quis absolui. nisi ab excommunicatore vel eius successore in officio vel superiore sm Ri.in.iiij. Et hoc nisi in articulo mortis. vel si sit iusto impedimēto detentus ne possit in breui accedere ad excōmunicatorem. tunc eni sm Ar.f. potest absolui cum iniunctōne vt se psentet qcitius comode poterit ei qui debet absoluere impedimēto sublato.

Quādo episcopus cōmittit alicui absolutionē de omni excommunicatiōe. non pter hoc potest ille absoluere excōmunicatū ab eo cui absolutionem nō cōmisisset in speciali. forte quia excōmunicatus erat pter damnū illatum episcopo vel huiusmodi. extra de regu.iur. In generali.li.vj. hoc intellige quātū est de virtute verbo et in foro cōtentioso. nam si in foro cōscientie aliud constaret de intentione conferētis auctoritatē q ille intenderit omnia etiā si non expssisset aliquid. in generali ccessione intelligerent spālia. hec archi.f.

Quid si papa mandat alicui q aliquem excōmunicet. nūquid postea poterit eum absoluere: Distingue. si cōmittit ei cause cognitionem potest absoluere. ar.xxj. dist. inferior. Si vero papa iam diffinierat negociū et mandet excōmunicari non potest absoluere. quia non ei iurisditio sed purum ministeriū delegat. de of. del. c.fi.

Papa si salutat aliquem excōmunicatum vel participat ei: siue scienter siue ignorater. nō propter hoc ille est absolutus. vt in cle. si summus. de sen.excō. hoc tamē intellige in dubio. quia si constaret q papa ex tali salutatiōe vellet eum habere p absoluto p certo esset absolutus eo quia papa non subijcit iuri positiuo. cum sit supra ius. vt in c. ppsuit. de cōce.p. et p ɔsequens nec etiam subijcitur forme iuris cōmunis. Secus de episcopo q ex sola intentiōe non potest hoc facere. q subijcit forme iuris cōmunis. vt notat Panor. in.c. cum desideres. de sentē. excō. Secus in absolutione a suspensione: vel interdicto. vt notat singulariter panor. in.c.fi. de ma. ɔtrac. ɔtra inter. ecclesie. vbi dicit q cum in absolutione ab excōmunicatione requirat certa forma. non obstante satisfactione requirit absolutio. Secus dicit Jo.an. in absolutione a suspensione vel relaxatione interdicti. Si enī ista ferant ad tempus. non requirit post tempus absolutio. Ratio diuersitat est. quia in istis casibus vltimis non requirit certa forma in absolutione. vñ satis ē q ɔstet de mēte iudicis.

Quid autem dicendū in papa si excōmunicauit ad tempus. puta donec satisfeceris. nunquid requirat absolutio post satisfactionem. dubium facit: quia papa non subijcitur forme. sed sola voluntate potest absoluere a sententia excōmunica-

tionis. vt in dicta de. si summus. Domin⁹ Anto. credit q in dubio requirat absolutio. quia alio⁹ nō apparente non videt papam velle vti potestate absoluta sed ordinaria. Et ita debet impendi absolutio fm iuris ordinē. Et d ptāte pape vide glo. in cle. vnica. de imu. eccle. sup v. infectis. vbi singulariter dicit q papa circa ea que sūt de iure positiuo habet potestatē illa reuocandi. ex tūc. et hec glo. non inuenit alibi fm zab. et cum glo. concordat Pau. dicens et hoc q illegitimus potest legitimari per papam: sic q habeatur pro legitimo ex tunc. i. retrotrahat. etiam quo ad honores seculares. Et nota glo. notabiles in. c. non debet. de cōsang. ꝛ affi. ꝛ glo. in. d. v. infectis. q tanta est autoritas pape q potest tollere constitutionē ratione effectus preteriti. adeo q si aliquis fuisset ratione alicuius constitutōnis excōmunicatus ꝛ papa diceret. q tollit dictam constitutionē ꝛ vult q habeatur ꝓ non facta. q talis excōmunicatus non indiget absolutione. Si tamē papa simpliciter reuocaret constitutionē seu statutum non censeret reuocatus effectus iam causatus per statutum. nec videtur approbatus actus gestus cōtra antiquū statutum. Et ideo excōmunicatus ex antiqua lege indiget absolutione, etiam post legem reuocatam. nisi in reuocatione dicatur q antiqua lex debeat haberi ꝓ infecta. tunc enī omnis effectus antique legis est sublatus. Ita vt excōmunicat⁹ nō indigeat absolutione. quod potest facere papa ex plenitudine potestatis. Secus de prelatis inferioribus. eo q assumūtur in partem sollicitudinis. Et hoc facit q si quis excōmunicatus esset ꝑ constitutionē episcopi. dato q dictus episcopus tolleret dictam cōstitutionē ꝛ diceret q vult eam haberi pro non facta. ille tamē excōmunicatus non esset absolutus. Et ex predictis potes elicere multas theoricas q faciūt ad multa.

Utrum autē papa cōmunicādo cū excōmunicato incidat in excōmunicatōez? Glo. in. c. nulli. de sen. excō. ꝯcludit q non. Et ratio est manifesta. quia hoc vinculū excōmunicatiōis ꝯtrahitur a iure positiuo, quo papa nō ligatur. vt in. c. ꝓposuit. de ꝯces. pre. Panor. tamē in. c. cum desideres de sen. ex. addit notabiliter ad illā glo. q papa peccat cōmunicādo cum excōicato. quādo nō subest causa cōmunicādi. nam tunc papa non solam facit ꝯtra ius positiuū. sed etiam ꝯtra diuinū. vt habetur in euangelio. Qui non vult se corrigere. excōmunicet ꝛ ꝓpter hoc debet haberi tanq̄ ethnicus ꝛ publicanus. vnde papa cum sit subiect⁹ legi diuine. xxv. q. j. sunt quidam. peccat. nō habendo eū tanq̄ publicanū ꝛ infidelē.

Si per papā fuit cōfirmata aliqua excōmunicationis sententia quā inferior tulit. nūquid inferior potest absoluere. Dic fm panor. in. c. ex frequentibus. de insti. q aut ista sentētia cōfirmata ꝑ papam. est sententia hominis aut statuti. Si hominis distingue. quia si confirmata est ex certa scientia. nullus inferior potest sine mandato pape absoluē nisi esset certū q per falsam suggestionē fuerit cōfirmatio impetrata, extra de confir. vti. c. ij. Si vo simpliciter ꝯfirmat. ꝛ sine cause cognitiōe. tūc inferior potest. scđo vo casu. qū fuit lata per statutū, tunc cōfirmatio non tollit potestatē alijs inferioribus absoluēdi. q statutum inferioris confirmatum per papam. nō debet esse maioris roboris q̄ statutum pape. Sed a sentētia lata per statutum pape possunt episcopi absoluere. per. c. nuper. de sen. excō. ergo fortius a sentētia lata ꝑ statutū cōfirmatum ꝑ papā. qđ nota.

Quero qū sententia dicatur confirmata ex certa scientia ꝛc. Dic fm doc. in. c. ex frequētibus. de insti. ꝛ in. c. q diuersitatē de cōce. pre. ꝛ de ꝯfir. vti. per totum q duplex est ꝯfirmatio. s. ex certa scientia. ꝛ in forma cōmuni. tūc autē dicitur ex certa scientia. qū in cōfirmatione inseritur totus tenor rei ꝯfirmate: vel qū papa vtitur istis verbis. ex certa scientia: vel similibus. vel qū papa confirmat aliquid qđ vidit: vt de confir. vti. venerabilis. vt tenet Inno. in. c. j. de transac. Tunc autē dicitur cōfirmare in forma cōmuni qū simpliciter cōfirmat aliter non instructus de negocio ꝛc. tunc enī verba debent intelligi ꝓpne. s. cōditionaliter: q papa ꝓsumit ignorare que in facto ꝯsistunt. vt in. c. j. de consti. li. vj.

Quid autē operet cōfirmatio ex certa scientia? Dic fm glo. in dicto. c. q. q. iij. operat. ꝓmo q talis res fit maioris auctis. scđo q si illa res fuit nunus valida: fit valida. tercio q ꝓpter autoritatē ꝯfirmātis nullus inferior potest de illa cognoscere. Qū s atē cōfirmatio est facta in forma cōmuni parū: vel nihil operat. imo ex hoc nō tollit cognitio iudicis inferioris. nec talis ꝯfirmatio creat aliquod ius nouum. vt in iuribꝫ pall'. Ad quid ergo impetratur talis cōfirmatio? Dic ad hoc q solet magis timeri qđ specialiter ꝓhibet q̄ qđ generaliter. Et ex predictis soluit notabilis questio de priuilegijs ordinis minorū. nā a fe. re. Bonifacio papa. viij. cōcessa fuerunt quedam priuilegia que dicti ordinis fratres eximebant a solutione quarte canonice portiōis debite ecclesie parochiali rōne sepulture: q priuilegia ꝑ cle. dudū de sepul fuerunt reuocata. sed post dictam cle. eadem priuilegia ab Eugenio papa prius examinata ꝛ approbata fuerūt ex certa scientia. queritur, modo an dicta cōfirmatio. d. pape faciat valere dicta priuilegia concessa per papā Bonifaciū? Dic q īmo valet dicta confirmatio Eugenij. pro quo. c. j. de transac. ꝛ. c. quotiens. de pac. que volunt q qū papa cōfirmat aliquid ex certa scientia. vt in casu nostro. talis cōfirmatio validat nullum: vl' inualidū. imo talis confirmatio hꝫ vim innouatiōis.

Absolutio ex causa falsa non valet fm Inno. et Ho. q si iudex non intendit absoluere: vtputa si absoluendus dicat se satisfecisse: vel iniuriam sibi remissam fuisse. vel aliquid tale q non sit verū: al's absolutio siue iusta siue iniusta tenet quo ad ecclesiam militantem. ar. extra de regu. iu. omnia res. Nota tamen pro declaratione predictoꝝ Panor. in. c. ex parte. de offi. or. vbi dicit q excommunicatio. ꝛ absolutio sumūt vires ex intentiōe excommunicatoris. ad hoc glo. in. c. ij. de testi. co.

Et ideo vbi excõmunicator intendebat oĩno excõmunicare tenet excõmunicatio. licz sit iniusta. Idem in absolutione: quia si absoluens intendebat oĩno absoluere etiã si expressa essent falsa ⁊ iniusta tenebit absolutio. vt in.c. venerabilibus.§. vbi. de sen. excõ.li.vj.

Absolui debet excõmunicatus qui se offert ad iusticiam. nõ obstante appellatiõe partis aduerse debet tamẽ recipi ante absolutionẽ sufficiens cautio ab eo ꝙ iuri parebit. de ap. qua fronte. ꝙ si excõmunicatus impetret absolutionẽ sciente aduersario. ⁊ non ꝯtradicente. nec aliquid petente. Ipse aduersarius nõ potest postmodũ conqueri. q꞉ remisisse videt᷑. de re iudi. ꝗuis.

Etiã inuitus potest quis absolui ab excõmunicatione. sicut ⁊ inuitus excõmunicari. immo manente cõtumacia. potest quis discrete remittere excõmunicationẽ iuste latã. si videat saluti eius expedire ſm Tho. in. iiij. dis. xviij. Sed Ri. in. iiij. di. ea. ꝯcedit hoc de sentẽtia hominis. Sed de sententia iuris dicit ꝙ absolui non potest inuitus: allegat. xxiiij. q. ij. nec quisꝙ. Et hoc est rationabile ſm eum. quia cum volũtarie fecerit illud. cui excõmunicatio est ãnexa. videt᷑ aliquo modo ex volũtate sua excõmunicatus. Et ideo sine sua voluntate. ⁊ requisitiõe non potest absolui. Hoc tamẽ dictum Ri. potest intelligi de iusticia. non autez de necessitate.

Cum quis dubitat se esse excõmunicatũ. si super hoc habet ꝯscientiã scrupulosam nimis. deponat eam ad cõsilium boni viri quã si nolit vel non possit deponere: vel habeat ad hoc ꝓbabilem opinionez faciat se absolui ad cautelam. extra de sen. excõ. inquisitioni.

Si excõmunicatus dicat causam excõicatiõis fuisse dubiam: vel nullã: siue falsam. ⁊ petit absolui ad cautelam absoluet᷑. cum iuratoria cautione. nisi excõmunicator: vel is ꝓ quo excõmunicatio lata est infra. viij. dies ꝓbauerit de causa. de sen. excõ. solet. li. vj.

Excõmunicator cognoscens errorem sine excõmunicatiõis debet reuocare siue absoluere. nõ obstante appellatione aduersarij. sed si de errore dubitat potest absoluere accepta cautiõe ꝙ iuri pareat. sed caueat iudex. ne errorẽ fingat in ꝑiudiciũ alterius ptis. de sen. ex. sacro.

Ligatus pluribus sentẽtijs: vel vna ex diuersis causis. si vult vere absolui debet exprimere omnẽ sententiã ⁊ causam. ⁊ sic vna absolutio sufficit ad plures excõicationes tollendas. al's non teneret absolutio: q꞉ per surreptionẽ obtenta esset. ext. de sen. excõ. officij. Et ꝓ declaratiõe hui⁹ materie dic ſm Ri. vbi s. ꝙ aut ille est excõmunicatus a iure aut a iudice. Si a iudice: aut ab vno aut a pluribus. Si a pluribus. nisi absoluat᷑ a quolibet. nõ est simpliciter absolutus nisi absoluat᷑ a superiore eorum. Si ab vno: aut vna excõmunicatiõe: aut pluribus. Si pluribus. non est simpliciter absolutus. nisi exprimat᷑ causa cuiuslibet excõicationis. Si vna. aut ille qui absoluit᷑. siue excõmunicatõis tacet causas aliquas fraudulẽter: ⁊ alias exprimit ⁊ talis absolutio est inanis. de sentẽ. excõ. cum pro causa. Aut eas tacet ignoranter. q꞉ tunc non recolit. ⁊ tunc credit ꝙ si absoluens habet intentionẽ simpliciter relaxandi excõicatiõem quam tulit in eum simpliciter est absolutus. Si autẽ non intendit eum absoluere ab excõmunicatiõe. nisi ꝑ comparationẽ ad causas quas exprimit. credit ꝙ absolut⁹ non est. nisi forte sint tales cause: ꝙ vna sine alia nõ meret᷑ excõicatiõez.

In articulo mortis potest absolui excõmunicatus a simplici sacerdote. ar. de pe. dist. j. quẽ penitet. ⁊ de sen. excõ. non dubium. Sed si non fuerit absolutus. Si tamen apparuerint in eo signa contritionis poterit absolui post mortem ab illo qui eum sanum absoluere poterat. de sentẽ. excõ. a nobis. el. ij. Et valet talis absolutio. vt sepeliat᷑ in loco sacro: vel vt sepultus non exhumetur. sed vt oretur pro eo. Idem ⁊ fortius dicendum est ꝙ in articulo mortis quilibet simplex sacerdos ſm Inno. in. c. nuper. de senten. excõ. potest absoluere a quocunꝙ peccato quãtũcunꝙ enormi. dũmodo non sit ãnexa censura. Et casu quo talis euaderet periculũ mortis. non est amplius necesse ꝙ se presentet episcopo. quia solum reperitur casuum: vt quis teneatur post euasionẽ periculi se presentare superioribus nisi in censura excõmunicatiõis. vt in. c. eos. de sentẽ. excõ. li. vj. Sis tamen cautus. quia qñ potest haberi copia episcopi comode. nõ debet se simplex sacerdos etiam in articulo mort᷑ intromittere de casibus reseruatis ſm Inno. Similiter nec in hoc articulo absoluas excõmunicatos ꝑ ꝓcessum curie ⁊ Sixtinã quam habes in fi. huius operis. nisi cum modificatione ibi posita. aliter absoluens esset excõmunicatus excõmunicatiõe papali: cum multis alijs penis. Articulus mortis intelligit᷑ non solum de ꝑiculo mortis ꝓpter infirmitatẽ. sed etiã si sit in periculo quocũꝙ vicino morti. puta quia timet hostem vl' predonẽ vel crudelitatẽ hominis potentis. vel si esset trãsiturus per loca ꝑiculosa. ſm Inno. ⁊ Ho. Idem dic de eo qui tenetur in vinculis. Hoc tamẽ casu vel simili iniũget absoluens excõmunicato. ꝙ impedimẽto cessante: se illi repñsentet a quo fuerat absoluendus. mandatũ eius sup hoc humiliter recepturus. de sen. excõ. ea noscit᷑.

An autez transfretare volens possit absolui a simplici sacerdote? Dic ſm Tan. et Berñ. ꝙ aut imminet periculũ mortis. puta naufragium. ⁊ tunc licet ꝯfiteri. aut non ĩminet ꝑiculum. Et tunc nõ licet absoluere ab excõmunicatione vel alio peccato. Non eñ intrando mare semꝑ ĩminet ꝑiculuz mortis. q̃d si sic esset. nullus trãsfretaret.

Sed quid de obsessis? Potest dici ſm Ho. ꝙ aut obsessus impugnat᷑ cum machinis. balistis et armis. ⁊ tunc potest absolui. Si vo nõ impugnat᷑ sed stant aduersarij in campis alonge. et non põt absolui. Et intelligit᷑ de iuste pugnante: quia si obsessus se iniuste defenderet: tanꝙ rebellis. absolui non posset. hec Hir. lib. j. ti. xv. Addit tamen ꝙ si iste iniuste obsessus iuste penitet: ⁊ secure exire nõ potest. ꝙ ex quo imminet sibi ꝑiculũ mortis absolui

potest. dūmodo nihil faciat quod sibi imputari possit.

Quid autē de pregnāte.dum est ꝓpe partū.an absolui possit? Dic per predicta ꝙ si possit haberi comode licentia episcopi.illa haberi debet.sin aūt ꝯsideranda est qualitas hui⁹ mulieris fm docto. an videlꝫ sit fortis ꝯplexionis vel debilis. et an sit solita parere cum magnis dolorib⁹ vel paruis.Et fm hoc iudicabit discret⁹ iudex.an absolui debeat vel ne. Sed tñ nō obstantib⁹ ꝑdictis. potest dici. ꝙ talis mulier in tali casu possit absolui.q² accidit in puncto qđ nō ꝓuenit in anno. Posset eñ accidere ꝙ haberet duos fetus in vtero. aut maioris quātitatis vł huiusmodi. licꝫ al's multotiens sine dolorib⁹ peperisset: vt sepe accidit de facto.

An autē laico in articulo mortis liceat cōfiteri. Rñ. de hoc habes duas glo.singulares. scꝫ in.c. pastoralis.de offi.or.⁊ in.c.a nobis.el.ij.de sen.ex. quas Panor.in dicto.c.a nobis.approbat quo ad absolutionē ab excōicatione. licet quo ad peccata secus sit. Et de quo dicto Panor.facit magnū festum.Et dicit ꝙ ille glo.sunt magni effectus quia heres nō cōpellet̃ ampli⁹ ꝑ absolutione ire ad papam vel ad eum a quo defunct⁹ viuens erat absoluēdus.Et nota hoc:quia est magne vtilitatis. Et glo.in dicto.c.a nobis.⁊ Panor.vocant istam absolutionē factā a laico.in hoc casu.remissionem potius ꝙ̃ absolutionē. Idem tenet Ar.f. q̇ vocat huiusmodi absolutionē recōciliationē. Predicta tñ vera.vbi desit copia sacerdot̃.

An autē liceat laico tempore necessitat̃ cōferre sacramentū eucharistie.vt puta:decidit quis et nō repit̃ p̄sbyter. nūquid possit laicus capere eucharistiā de ecclesia ⁊ exhibere infirmo? quidā vt refert Inno.dicunt ꝙ sic. sed collec.post Ho.firmare videt̃ nedū laico.licꝫ istud sacramentū attētare:sed nec etiam diacono. De diacono tamē vide.j.Diaconus.

Quid autē de extrema vnctione? Et licꝫ quidā dicāt.ꝙ laicus possit illā cōferre tpe necessitat̃ cōiter tñ hoc non tenet̃.

Absolutio.ij.s.percu-

a tientiū clericos. Iniicientes man⁹ violentas in clericum: religiosum masculū vel feminā: vel cōuersum: vel cōuersam sunt excōmunicati: vt in.c.si quis suadente.xvij.q.iiij. ⁊ in c.non dubium.de sen.excō.dum tamē sint religionis approbate fm Ho. Idem dic de ꝑcutiente nouicium religionis approbate per.c.religioso.de sentē.excō.li.vj.

Quid autem de conuersis ecclesiarum secularium? Hosti.in dicto.c.non dubiū.distinguit.ꝙ aut isti conuersi retinent sibi aliquā ꝓprietatem.et tunc non gaudent hoc priuilegio. Aut dedicarūt se ⁊ sua ⁊ incedunt tonsorati vel mutarūt habitū interessendo horis diuinis.⁊ tales gaudēt hoc priuilegio. Idem Panor.ibi dicens ꝙ pro hoc optime facit.c.vt ꝑuilegia.de priuił.vbi oblati qui nō obtulerūt se ⁊ sua:nō gaudent ꝑuilegio illoꝝ quibus se obtulerūt.imo plus dicit ibi Panor.ꝙ tales etiā nō gaudent priuilegio fori:sed debēt cōueniri corā iudice seculari. q² nihil hic interuenit qđ eos debeat eximere a foro seculari. lꝫ largo modo sint ꝑsone ecclesiastice. Et refert se panor.ad nota. ꝑ eum in.c.ij.de fo.cōpe.vbi dicit ꝙ solenniter penitentes nō gaudent priuilegio fori.nec etiā heremite.lꝫ glo.in.c.qui vere.xvj.q.j.⁊ glo.in.c.aliud xj.q.j.dicunt ꝯtrarium.Ratio est fm eum:q² hic nō interuenit aliquis act⁹ q̇ habeat istos eximere a iurisditione imꝑatoris: q̇ est duplex. scꝫ receptio ordinis:⁊ ꝯuersio ad aliquā de religionib⁹ approbatis:vt in.c.fi.de re.do. Sicut eñ tales ex vtero matris ꝓcesserūt laici. Ita et in eodem statu censendi sunt. Idem tenet Lau.et Io.de ligna. Sed opinionē glo. sequit̃ Inno.⁊ Archi. Et dicit panor.ꝙ opinio Lau.et Io.de lig. videt̃ verior.licꝫ alia equior.imo pl⁹ dicit Panor.ꝙ iesuati q̇ incedunt discalciati ⁊ portant capuciū non debēt gaudere priuilegio:q² nō sunt clerici.quia ordinē non recipiūt:nec ꝓfitent̃ tria substantialia.imo nulliū imo putat eos peccare mortalit̃.cum veniant contra ꝯstitutionē dicto.c.fi. Hec panor.Et si p̄dicti non gaudent priuilegio fori.min⁹ gaudebunt priuilegio canonis.cū primū difficili⁹ ꝓdat̃.

Quid autem de fratribus tercij ordinis sancti Francisci? Dic ꝙ gaudent priuilegio tam fori ꝙ̃ canonis.saltem ex priuilegio Sixti.quod incipit. Sacrosancta.

An autē legati possint absoluere excōmunicatos ꝓ iniectione manuū violenta in clericū? Rñ. tres sunt species legatoꝝ.prout notat̃ per Panor. ⁊ glo.in.c.excōmunicatis.de offi.le. Quidā dicūtur de latere.⁊ hi sunt cardinales. Secūdi sunt cōmunes ꝑsone. Tercij vo dicunt̃ legati rōne dignitatis vel locales seu nati. q² nascunt̃ in illa dignitate eo ip̄o ꝙ ꝓmouent̃ in illā. Primi legati postꝙ̃ egrediunt̃ vrbē.donec in vrbē reuertant̃ beneficia absolutiōis quibuscūqꝫ possunt impendere ꝓ iniectione manuū violenta in clericū.siue tales sint de ꝓuincia sibi decreta ꝙ̃ extra tā subditis ꝙ̃ extraneis. Et etiā a quacunqꝫ iniuria etiā quo ad mutilationē seu interfectionē clerico:uꝫ. per.c.ad eminentiā de sen.ex. qđ loquit̃ indistincte. et hoc tenet Ho.ibi.que opinio cōiter approbat̃.prout dicit Panor.ibidem hoc intellige: nisi sit reuocatus nam si esset reuocatus nō posset aliquid de legatione attingere: q² incōtinenti desinit esse legatus. imo panor in dicto.c.excōmunicatis.dicit ꝙ tūc nec insignia legatiōis debet exercere. Item spec.t. de lega.dicit ꝙ in loco vbi est papa nō debet legatus aliūde veniens exercere in aliquo dignitatem suā. Et fm aliquos hoc casu nec absoluere. Nec etiam debet vti insignijs:nec populo benedicere. Intellige solenniter. Et Panor. dicit ꝙ sepe fuit interrogatus.nūquid legatus destinatus ad certam ꝓuinciam possit exercere ⁊ vti insignijs legationis in itinere: anteꝙ̃ ingrediat̃ ꝓuinciam sibi decretam:⁊ ꝙ possit facit.l.j.et.ij.ff.de offi.ꝓcon. vbi dicitur.ꝙ ꝓconsul potest extra ꝓuinciam sibi decretam iurisditionem volūtariam exercere: ⁊ vti insignijs. Secus ergo cōtentiosam: ⁊ sic dū

sunt extra terminos sue legationis non poterunt ea que requirunt cause cognitionē. Legati vero pape equiparant proconsulibus et presidibus: vt in .c.ij. de offi. le. li. vj. Limita tamen quod dictū est de absolutione propter iniectionem manuū: non extendendum ad alias absolutiones reseruatas pape nisi hoc eis fuerit cōcessum in speciali: quia in istis exorbitantibus et prohibitis non fit extensio de vno casu ad aliū: etiā per maioritatē rationis: vt in .c. quod translationē. de offi. le. Secūdo vero legati. scilicet rōne psone possunt absoluere subditos existētes in prouincia. Item secūdo extra prouinciam nō possunt extraneos absoluere. Et iste casus ē clarus. Itez ē tercius casus clarus: quod aliūde venientes. s. extraneos nō possunt absoluere etiaz in prouincia. Sunt aliq casus dubij. Primus an possint absoluere subditos extra prouinciā? Panor. in dicto .c. excōmunicatis. dicit cōmuniter doc. tenere quod extra prouinciam neminem possint absoluere. et Joh. an. dicit ita seruari de facto. Secūdus casus dubius est. nūquid isti possint subditos extra prouinciaz absoluere: cum licentia iudicis prouincie illius vel diocesis? Et videtur quod sic. quia cōtentiosam iurisditionē quis exercere potest in subditos extra territorium suum cum licentia iudicis illius territorij. Hosti. dicit hoc esse equū. Sed quia hec potestas datur legatis ista cum limitatione non videtur quod debeāt isti legati excedere formam eis prefixā per dictum c. excōmunicat. de quo dicto Panor. ibi facit magnū festum: dicens nota singulariter hoc dictū quod potestas collata alicui in certo loco ex priuilegio nō potest exerceri etiā in subditos in alio loco. licz cōsentiat dominus territorij. secus in iurisditione cōpetente de iure cōmuni. Tercius casus dubius ē nūquid legatus possit absoluere suos subditos: q incurrunt alibi excōmunicationē? Hosti. videtur tenere quod non. per tex. in dicto .c. excōmunicatis. dum dicit aliunde cōtingat accedere. Quidam tamē tenent contrariū. quod putat Panor. verius vt quemadmodū potest subditos delinquētes extra territorium punire: vt in .c. cum cōtingat. de fo. cōpe. Ita et absoluere facit: quia de delicto cōmisso extra prouinciam potest proprius sacerdos absoluere parochianū suum. Et sic dicto .c. excōmunicat. Intelligitur de nō subditis venientibus aliunde. Quartus casus dubius. Nūquid si nō subditi venirēt ad prouinciam legati et incurrerent ibi excōmunicationem. an possint absolui a legato? Ho. tenet quod sic. quia isti non dicūtur aliunde accedere: cum nō veniāt excōmunicati. Et ad hoc facit notabile dictum abbatis in dicto .c. excōmunicatis. ar. dicitur. quod scholaris veniens ad studiū excōmunicatus non potest absolui ab episcopo loci illius studij. licz esset casus a quo potuisset absolui a proprio episcopo. secus si incurrisset ibi excōmunicationem. Ex quo posset notabiliter elici quod potestas que cōtrahitur ratione domicilij non extenditur ad prius cōmissa. Quod tamē dictū nō admittit generaliter Panor. Et bñ dicit panor. quod hoc dictū nō admittitur generaliter. Nam contrarium dictum est supra. Absolutio .i.

An autē legatus possit absoluere excōmunicatum a se in sua prouincia postq̄ egressus est prouinciam? Glo. in .c. nouit. de offi. le. dicit quod non. quia exeundo prouinciam priuatus est dignitate. ff. de offi. psi. l. iij. et statim expirat iurisditio. Hoc verū sm Jnc. quādo exijt prouinciā et animo non redeundi. Et hoc vbi hec absolutio requireret cause cognitionē. secus si nō requirit cause cognitionē et in foro penitētiali poterit absoluere.

An autē legati respectu psone possint absoluē excōmunicatos pro enormi iniuria? Rñ. Archi. f. dat regulam quod per solum summū pontificē vel legatum de latere tales possint absolui qñ iniuria est enormissima: puta qñ est processum ad homicidiū vel mutilationē mēbri. Panor. tamē in .c. quod de his. de sen. ex. per tex. illum qui nō distinguit intē enormē vel mediocrem: satis innuit quod a qualibet iniuria legatus absoluere potest etiā pro homicidio nam dictū generale: generaliter debet intelligi ac etiam eadē ratione: quia loquitur generaliter de legatis intelligemus de vtroque: ad hoc dictum .c. quod translationē: et .c. excōmunicatis. que loquūtur indistincte. Tercij vero legati neminē possunt absoluere: nec in prouincia nec extra: nec subditū nec extraneū. Ratio est: quia legatus ratione loci est ppetuus. vnde si isti possent absoluere excōmunicatos. clerici illorū locorū perderent priuilegiū quod habent ex .c. si quis. xvij. q. iiij. quia nunquā percussores eorum tenerent ire ad curiā. cum haberent superiorem qui eos absolueret. Hec tamē limita in istis et in precedentibus: vt procedant in casibus reseruatis pape: sed in casibus in quibus episcopi locorū possunt absoluere: etiam isti legati absoluere poterūt cum sint ibi ordinarij.

Queritur quot sint species iniurie? Rñ. sm Jo. an. et Panor. in .c. peruenit. de sen. ex. quod sunt tres quo ad propositum nostrum. scilicet leuis. mediocris. et enormis. Pro leui iniuria quilibet episcopus pōt absoluere iure suo. auctoritate dicti .c. peruenit. Pro mediocri vero non potest episcopus absoluere nisi priuilegiatos. Pro iniuria vero enormi episcopus regulariter nō absoluit nisi in necessitate: et vbi specifice sibi cōmittitur. Et que dicatur iniuria leuis: q mediocris: et que enormis: potest dici sm aster. Leuis est. si quis ponat manū super clericum malo animo: vel accipiat eum per vestes vel per habenas vel per manū: vel brachium. Et hoc intelligi potest vbi superior vel par est is qui huiusmodi intulit. Idez Hosti. Leuis etiam iniuria sm Panor. est iudicanda arbitrio boni viri ex varijs circūstātijs psonarum: locorū et temporū. Si enī clerico ministranti solēniter in altari publice manus quis iniecerit leuiter. non iudicaretur leuis que alias leuis esset. Et quedam est leuis contra puerum: vel in dorso vel cum manu vel baculo in occulto: q grauis esset contra senem: vel in capite: aut facie: vel cum pugno: vel cum ense: vel in manifesto. Quedam etiā iniurie sunt quasi medie inter leues et graues: quarū etiaz qualitas ex circūstantijs varijs ē pensanda. Grauis autē dicitur sm Ho. Monal. et Rod. qñ vulnus quod est illatū requirit medicantē

cirugie: vel emplastroꝝ ꝛ huiusmodi. Et ad p̄dicta vide tex. aureū. Insti. de iniurijs. §. atrox. vbi dicit̃ Atrox iniuria extimatur: vel ex facto veluti si q̄s ab aliq̄ vulnerat⁹ fuerit vł̄ fustib⁹ cesus. Vel ex loco; veluti si cui ī theatro vł̄ ī foro vel ī ꝯspectu p̄toris iniuria facta sit. Vel ex p̄sona veluti si magistrat⁹ iniuriā passus sit: vł̄ si senatori a b humili p̄sona iniuria facta sit. Aut parēti patronoq̧ fiat a liberis vel libertis. Nōnunq̄ etiā loc⁹ vulneris atrocem iniuriā facit: veluti si in oculo, quis percussus fuerit. hec ibi. Et glo. in v̄. in oculo. dicit: vel ore. Et panor. in. c. cum illoꝝ. de sentē. excō. elicit hanc regulam singularem q̄ excessus notori⁹ dicitur enormis ratione notorietatis. nam percussus in platea vel theatro seu in ecclesia dicit̃ atrociter iniuriatus, per dictū. §. atrox. Et ideo tene menti q̄ ep̄us a talib⁹ iniurijs notorijs absoluere nō potest: quia nō possunt dici leues: ex quo sunt notorie. Ast eñ. etiā facit regulā q̄ vbi ex tali iniectiōne manuū in clericū generat̃ scandalum, tunc lz al's sit leuis iniuria efficitur grauis et sic episcopus absoluere non poterit et de hoc videt̃ casus in dicto c. cum illoꝝ. Idem potest dici de iniuria facta in claustro: vel cimiterio eadem rōne. Et sic quelibet iniuria al's leuis; ibi facta reputabit̃ grauis. Idez dicendum s̄m Ho. quotiēs inferior ꝛ subditus ī superiorē manus iniecerit. Idem de monacho: q̄ absente abbate percussit vicarium abbatis. Idē dic de similib⁹. Ho. tamē circa p̄dicta dat regulam q̄ iudiciū de leui iniuria; vel enormi est toti arbitrio ep̄i cōmittēdū. Caueat tn̄ sibi de arbitrio tēperato.

Sunt casus s̄m Host. in quib⁹ iniciens manus in clericos citra sedem apostolicaz potest absolui. Prim⁹ est in articulo mortis. xvij. q. iiij. si q̄s tamē iniūgendū est ei q̄ si euaserit sedi apostolice se rep̄sentet; vel ei qui possit eum absoluere, mandatū eius super hoc receptur⁹. extra eo. c. quod de his. Et idem in casib⁹ sequētibus, remoto impedimento. p̄terq̄ in puero. vt extra de sen. excō. de cetero. et. c. ea nosci. et. c. q̄uis. et. c. fi. Et si cessante impedimēto non se p̄sentat: incidit in candē sententiā extra de sen. ex. c. eos. li. vj. Et intellige in eādem. scz specie: nō numero. ꝛ erit eiusdē nature sicut prima. Vtputa si erat ab homīe: erit ab homine. Si a iure erit a iure; cuz suismet appendicijs et conditionib⁹.

Quid autē si sedes ap̄lica vacat. an talis absolutus poterit differre donec fuerit ꝓuisum de pastore? R̄n̄. Panor. in dicto. c. qđ de his. dicit q̄ nō q: sede vacante semp est penitētiari⁹ qui gerit vices pape. ꝛ sic tenet̃ se p̄sentare penitētiario. al's incurrit eandem sententiam excōicationis. Querit etiā Panor. de notabili. q̄stiōe ꝛ quotidiana ī dicto. c. de cetero. vtꝝ ille tex. ꝛ siles habeāt locum in excōmunicatiōe lata ob aliā causam q̄ ꝓpter iniectionē manuū vt non valens ire ad papam possit absolui ab episcopo? Et dicit Inno. tenere q̄ sic. Et addit Panor. q̄ hoc hodie. p̄bat̃ clare in dicto c. eos. Idē tenet Geḿi. Idem Jo. an. ꝛ videt̃ cōmunis opinio. Licz idē panor. videat̃ tenere contrariū in. d. c. q̄uis. Fallit tamē in casib⁹ in quib⁹ nullus absoluere potest nisi in articulo mortis. de quib⁹ dicet̃. j. in tractatu excōicationū. Et in hoc ꝯfessores aperiant oculos.

An autē legati dum sunt in via possint absoluere huiusmodi qui habent se apostolico ꝯspectui p̄sentare. Et an huiusmodi p̄sentatio possit fieri p̄ ꝓcuratorem ꝛ multa alia; vide. j. excōmunicatiōe xxxvij. Secūd⁹ casus est qn̄ q̄s habet inimicicias capitales; vel al's iustas excusatiōes ꝓpter q̄s non potest se sedi ap̄lice p̄sentare. vt. c. de cetero. et. c. ea nosci. et. c. qđ de his. eo. ti. Et panor. in dicto. c. de cetero. dicit q̄ non ponderat̃ quis fuerit cā inimicicie. Satis est eñ hunc habere iustam causaz nō eūdi: qđ nota. Et nota aliud dictū singulare eiusdem in. d. c. qđ de his. q̄ legitimū impedimētum nō eūdi est. si nō possit subire laborē eūdi ad curiā. Et ex hoc tex. no. q̄ detent⁹ infirmitate. licz nō sit in p̄iculo mortis. potest absolui ab inferiore Satis est eñ hunc teneri tali impedimēto q̄ non possit ire. Et ideo dicit Ar. si quis detineret̃ terciana vł̄ quartana vel podagra vel huiusmodi, ita q̄ non possit ire. poterit absolui ab ep̄o. Et de huiusmodi excusatiōe stabit̃ arbitrio boni viri. ar. de offi. dele. de causis. Tercius est in ostiario qui p̄textu officij clericū nō grauiter lesit. de sen. ex. si vo. el. j. Et nota ex hoc tex. in ver. nō grauiter; q̄ necesse est dare iniuriam mediā inter leuem ꝛ grauē. Nā vides hic. q̄ si iste ostiarius grauiter percussisset. non potuisset absolui nisi a solo papa. Si autez percussisset leuiter potuisset absolui a b episcopo iure suo. non solum iste hoc casu sed etiā quilibet alius. Et ideo si iste absoluit tanq̄ p̄sona priuilegiata. necesse est dicere q̄ vltra iniuriā leuē aliquid ꝯtulerit. et sic dabitur iniuria mediocris a qua dūtaxat absoluetur iste ꝛ alie p̄sone priuilegiate. vt dictū ē. Quartus in officiali. Sed ꝓ declaratiōe huius casus. sciendū q̄ iste casus habet̃ in. d. c. si vo. §. officialis. ꝛ ꝯtinet duos casus. Primus est. Officialis ꝓ iniectione manuū in clericū. nō potest sine mandato romani pontificis beneficiū absolutiōis ꝓmereri. quia nulli laico sup̄ clericum tanta datur potestas. Et hic est primus casus. Sequit̃. nisi forte turbā arcendo irruentē. nō ex deliberatiōe sed fortuito casu clericū ledat. ꝛ hic est secūdus. Et q̄ ad primū casum ꝯcludit Panor. ibi. q̄ officialis laicus iniciēs manū in clericū deliberate nō potest ab ep̄o absolui. q: videt̃ delictū nō leue. cū nō solū inferat iniuriā. imo vsurpat sibi iurisdictiōez in clericū. Et sic tam ex tex. q̄ ex dictis panor. habes q̄ iste officialis iniciēs manū deliberate in clericū quātūcūq̧ leuiter. malo aīo iudicat̃ iniuria grauis. ꝛ sic nullo modo ab episcopo poterit absolui. Sequit̃ secūdus casus. ibi. nisi forte turbā arcēdo ꝛc. Et glo. ibi. in v̄bo. casu fortuito. dicit tunc eñ nō imputat̃. ꝛ sic p̄ glo. q̄ cōiter approbat̃ iste officialis arcendo turbā. nō ex deliberatiōe. sed casu fortuito clericū ledēdo nō ē excōicat⁹. In p̄mo āt casu. lz sit excōicat⁹. nō tn̄ p̄t absolui ab ep̄o. Et p̄ ꝯñs necesse est dicere. q̄ iste officialis non ꝯputet̃

inter ꝑsonas priuilegiatas. imo est peioris cōditionis ꝙ̄ alie ꝑsone priuate etiā nō priuilegiate ꝙ̄ saltem a leui iniuria possunt absolui iure cōi a suis epis. Iste aūt officialis. nō dico ab iniuria mediocri; verūetiā nec a leui absolui pōt. Quid ergo dicem⁹ cū oēs ferē canoniste ꝙ̄ sūmiste ponāt hūc officialē inter ꝑsonas priuilegiatas? ꝓdicta multū vigent. ⁊ cōsultus cū aliquibꝫ ꝑitis necesse ē distinguere de isto officiali. Nā officialis ꝙ̄tū ad ꝓpositū ptinet. vno mō accipit̄ ꝓ iudice vel appitore fm glo. ibi: qui appitor fm grāmaticos dicit̄ ille ꝗ cogit venire reos ad iudiciū. Et hoc mō sumēdo officialem. dico ꝙ talis nō est ꝑsona priuilegiata; imo nec etiā a leui iniuria pōt absolui ab epo: qḋ est notandū. Alio mō pōt sumi officialis ꝓut ad ꝓpositū pertinet ꝓ deputato ad arcendū turbā: ⁊ sic ad textū licitā. et hoc casu iste officialis inter ꝑsonas priuilegiatas ꝯputabit̄. ⁊ sic etiā a mediocri iniuria poterit absolui ab epo: sicut ⁊ ostiarius. imo fortius cū difficili⁹ euitet ꝑcussiones arcēs turbam ꝙ̄ ostiarius. Et hūc intellectū sentit glo. in. c. siqs. xvij. q. iiij. Et hec nota: q: noua. Quint⁹ si sit mulier; nec distingui debet vtrū sit fortis vel debilis. vidua: vel maritata cuiuscūqꝫ status sit fm Panor. in. c. mulieres. de sen. excō. vbi de hoc tex. Et ratio: q: ꝑiculosum est mulieribꝫ itinerare: ⁊ immiscere se cetibꝫ virorū. Et hoc habet laudabilis consuetudo quā papa scit et tolerat. nec distingui dꝫ circa eas inter atrocē ⁊ nō atrocē iniuriā fm ꝺꝺ. Sextus si sit senex aut valitudinari⁹: extra eo. c. ea noscitur. Qui aūt dicant̄ senes. Jo. ꝺ sansonia dicit ꝙ quo ad generatiōꝫ legalē: ⁊ quo ad potestatē adoptādi dicit̄ senex maior. lx. annis. ff. de adop. l. si paterfa. Alio mō dicit̄ senex quo ad excusationē munerū ꝑsonaliū: maior. lxx. annis. C. qui eta. l. fi. li. x. iuncta. l. ij. §. fi. ff. de decu. ergo maior. lxx. annis excusabit̄ ab oneribꝫ ⁊ muneribus: etiam excusabit̄ ab onere itineris: etiāꝫ si sit fortis ad ambulandū ꝓpter ꝑiculum mortis q: mors senibꝫ est in ianuis. Et fm glo. in ꝓhemio sexti a. lxx. annis vltra non dicitur esse in senectute quis: sed in senio. quod est aliarū etatum terminus. et post dictā etatē debet dici magis decrepit⁹ ꝙ̄ senex.

Quid autē sit valitudo? glo. in dicta. l. si paterfa. dat differentiā inter morbū ⁊ valitudinē: quia morbus est tēporalis. valitudo aūt ꝑpetua.

Septimus si sit membris destitutus: ita ꝙ ad sedem apostolicam non possit accedere dicto. c. ea noscitur.

Qui autē dicant̄ mēbris destituti? Panor. ibi dicit ꝙ claudi. ceci. ⁊ alij multifarie impediti ī mēbris. omnes eīm tales dicūtur miserabiles ꝑsone. Et gaudēt hoc priuilegio.

Octau⁹ si sit infirm⁹. ⁊ Dir. hoc intelligit: siue sit infirmus incurabilit̄: vel de cui⁹ morte dubitet̄ vel morbus longus: vt dictū est ṡ. Et istis iniungendū est ꝙ si euaserint ꝙ debeāt se sedi apostolice ꝑntare. nō aūt ꝓ absolutiōe obtinenda: q: iam sunt absoluti. nisi fuerint negligētes: vt in. c. eos. eo. ti. li. vi.

Nonus in pauꝑe. c. qḋ de his: ⁊ c. ꝗuis. eo. ti. Sed circa hoc panor. in dicto. c. ea noscit̄. de mēte Jo. an. dicit ꝙ pauꝑ mēdicans al's potens ad eūdum: tenet̄ ire ad curiam. si al's mendicādo potest sibi ꝓspicere; sicut et in loco in quo manet. Si vo est pauꝑ nō mēdicans nō habēs vnde viuat: nisi ex artificio suo qḋ exercere nō pōt in itinere. tunc habēt locum dicta capitula qḋ de his. ⁊ ꝗuis. Ex quo eīm non est solitus mēdicare sed ex artificio viuere: nō tenet̄ ꝓ absolutiōe habenda mendicare. imo plus dicit Jo. an. ꝙ si solitus mēdicare ex mēdicitate ꝓspiciebat sibi ⁊ vxori. ⁊ itinerando non posset ꝓspicere vxori; tūc nō tenet̄ ire.

Decimus si regularis verberat regularē: vt. c. monachi. et. c. cū illorū. eo. ti. ⁊ panor. in dicto. c. cū illorū. dicit ex illo tex. abbatē posse absoluere suos monachos ab excōicatione inflicta pro violenta manuū iniectiōe in monachū: siue inciderint ī excōmunicationē post ingressuꝫ religiōis: siue ante. dūmodo excessus nō sit enormis.

Vndecim⁹ in his qui nō sunt sui iuris: sicut filiusfa. ⁊ serui. extra eo. mulieres. ⁊ c. relatū. Et de filiofa. glo. in dicto. c. mulieres. ⁊ Inno. intelligūt si sunt impuberes. al's aūt si sunt adulti. licꝫ sint in patria potestate; mittendi sunt ad curiā: q: in hoc sunt sui iuris: quia possunt ire quo volūt. Hosti. videt̄ tenere ꝯtrarium. Sed Jo. an. cōcordando distinguit. ꝙ aut filius existens in potestate patris tenet familiam de per se. puta vxorem et liberos. ⁊ tunc ꝓcedit opinio glo. Aut est ī familia paterna ⁊ tunc ꝓcedit opinio Hosti. Panor. autēꝫ in dicto. c. mulieres. dicit ꝙ sibi non placet indistincte opinio Jo. an. quia licꝫ filiusfa. sit extra familiam patris. tamē ex quo non est sui iuris tenet̄ assistere ⁊ obedire patri ⁊ eīcomoda patrie potestatis exhibere. Vnde idem putat ī filio; quod ⁊ in seruo ex benigna interꝑtatione iuris. hec Panor. Et dictū Panor. posset verificari quādo talis filius existēs extra familiam patris necesse haberet prouidere ipsi patri: al's non. Quo vo ad seruos: dic ꝙ si seruus percutit clericum excōmunicatus est. dicto. c. relatum. et ire debet pro absolutione ad sedē apostolicam. nisi hoc fecerit in fraudeꝫ domini sui: vt se subtrahat ab obsequio domini: aut ipse dominus propter hoc sine culpa sua graue damnū incurrat. His enim duobus casibus absolui potest ab episcopo loci: si lesio fuit etiam mediocris. Secus si enormis. Et intellige fm Panor. de seruis christianis. nam si essent infideles; non essent capaces excōmunicationis: vt in. c. gaudemus. de diuor. Iteꝫ intellige de seruis: qui sunt seruilis cōditionis non de famulis seruientibꝫ: q: de his nō inuenit̄ in re cautum.

An autem idem dicendum sit de viro: si ī fraudem vxoris hoc faciat ⁊ in liberto qui tenetur prestare opas? Glo. ī dicto. c. relatū. Rn̄. ꝙ hoc nō credit cū hoc nō inueniat̄ in iure cautum. Et hoc edictū: vt omnes ad curiā mittantur: qui expresse non excipiuntur: prohibitorium est. Et hoc cōmuniter tenetur a docto. fm Panor. ibi. Et licet

hoc casu mulier priuetur viro suo sine culpa sua, non tamen sine causa. licz Ho. fuerit in contraria opinione. qui facit vnam regulam generalem de filiofa. pubere et impubere. de seruo et liberto. et etiam de viro qui verberat clericum in fraudē vxoris; vt oēs isti nō teneant ire.

Duodecimus de his qui sunt magne potentie, et ita delicati q laborem eundi ad curiam nequeunt sustinere, papa est consulendus. dicto .c. mulieres. Glo. ibi dicit. q ad arbitrium episcopi est referendum. Et si videbitur episcopo q laborem eundi nequeant sustinere; propter periculum more. illos absoluere poterit recepta sufficiēti cautione; q parebunt mandato ecclesie. Si vo periculum non timetur. consulatur papa anteq̄ absoluantur. hec glo.

Terciusdecimus in impubere. extra eo. c. j. etiam si post pubertatē postulat se absolui. extra eo. ca. ii. Et hoc si est doli capax. al's non incideret in excōmunicationem. Et panor. in dicto. c. ii. elicit ex illo tex. vnam regulam; q beneficium semel indultum minori: ex quo cepit habere locum. non extinguit per superuenientiam maioris etatis. Et facit ad questionē. Nūquid impubes factus pubes possit testificari de his que vidit in pupillari etate? Rñ. glo. in. l. iij. §. l. Julia. ff. de testi. et glo. in. l. notionem. ff. de ver. signi. et glo. in. l. ad testiū. ff. de testa. cōcludunt q sic. Et hoc nisi lex ad substantiam negocij exigeret certum numerum testium: vt in testamento. vbi tempore testamenti exiguntur idonei testes vt valeat; et sic vt sit solenne. Secus vbi vt veritas inquiratur. Bar. autez in dicto. §. lege dicit hoc verum. dum tamen excessisset infantiā. al's secus.

Quartusdecimus de clericis qui communiter viuunt; vt de vita et hone. cleri. quoniā. quod cōmuniter exponitur; quādo simul viuūt in aliquo collegio. et ibi Panor. dicit q istud priuilegiū operatur vt isti clerici possint absolui ab episcopo; cuz iniuria est mediocris. Idem in religiosis. vt extra eo. monachi. sed monachi possunt absolui p suuz abbatem. vbi vo iniuria sit atrox; nec isti; nec illi absoluuntur nisi a solo papa; vt in dicto capitulo; quoniam.

Quintusdecimus in moniali; extra eo. de monialibus. et Panor. ibi notat; episcopum posse absoluere indistincte moniales; quantūcunq excessus sit enormis; ex quo papa non reseruat sibi casum enormitatis. Rō est; ne moniales habeāt materiam inuerecūde inmiscendi se cetibus virorum. In monachis vo excipit iniuria enormis; vt in. c. cum illorū. extra eo.

An autem episcopus possit absoluere exemptas? Glo. in dicto. c. de monialibus. dicit q sic. et tam exemptas q̄ non exemptas absoluet; auctoritate pape sibi per hanc decre. indulta tanq̄ delegato ad hoc. Et Panor. ibi dicit; q hanc glo. sequūtur cōmuniter docto. Sed Panor. dicit immanere dubiū. quid in istis sororibus sancti Francisci. et aliorum mendicātium; cum habeant generalem supra se, habentem quasi episcopalem potestatem super eas. nūquid possint ab eo absolui? Solutio. videtur forte dicenduz q non; quia hoc tm̄ indultum fuit episcopis ob reuerentiam ordinis episcopalis. ergo non licet inferioribus hoc attentare. quod videtur satis dubitabile. Hec Panor. tamē quo ad moniales sancte Clare fratrum minorum aliud est dicenduz hodie per priuilegia sua. et a solis suis visitatoribus possunt absolui nec episcopi in aliquo possunt se intromittere.

Sextusdecimus in hospitalarijs sancti Jo. hierosolymitani hos absoluet suus prior; si est sacerdos. nisi excessus fuerit enormis. extra eo. canonica. Nota etiam fm Host. ibi; q templarij non gaudent hoc priuilegio quia licz ius cōmune debeat extendi per identitatē rationis. secus est in iure priuilegiato. licz glo. tenuerit cōtrarium in dicto. c. cum illorum.

Septimusdecimus in his qui clericis nō enormē sed modicā et leuem iniuriam irrogarūt. extra eo. peruenit.

Sed nūquid illi qui possunt absoluere ab excōmunicatione pro violenta manuuz iniectione. possint huiusmodi absolutiones al's cōmittere? Rñ. glo. in. c. eis quibus. de offi. ordi. dicit; q illis quibus ex officio. scz ordinario competit in certis casibus illos absoluere; qui pro violenta manuuz iniectione sunt excōmunicati. licz alijs huiusmodi absolutionem cōmittere. cum viderint expedire dicto. c. eis.

Sed quibus cōuenit hoc ex officio? Rñ. fm Hos. ibidem. hoc conuenit legatis ex officio legationis. extra de offi. le. q̄d translationē. Conuenit etiam illis; quibus hoc pmittitur ex priuilegio ppecto ratione dignitatis; vt Archi. Boñ. cui ratione dignitatis cōcessum est priuilegiū absoluendi excōmunicatos in studio Boñ. cōmorantes; et delinquētes ibidem. Item episcopis in certis casibus; vt dictum est supra. Item abbatibus. extra eo. cum illorum. omnes iste psone pdicte cum viderint expedire possunt super his auctoritate dicti canonis. scz eis quibus ordinario iure cōpetit. vices suas pmittere. Et idem dicendū est de alijs excōmunicatiōibus. scz q illi qui ordinario iure; vel delegato a principe possunt ab eis absoluere. possunt alijs vices suas cōmittere cum viderint expedire. dūmodo delegatus habeat iurisditiōez. Si vo sit alicui concessum ex priuilegio speciali q absoluere possit. talis cōmittere non potest; quia certum ministeriū sibi cōmittit in hac pte. nō aūt iurisditio. extra de offi. dele. quoniā. hec glo. in dicto. c. eis. Ide in Ho.

Absolutio.iiij. scilz regularium.

a

Regularis si pcusserit regularē eiusdē claustri. ab abbate vel al's a plato pprio pōt absolui. Et in sum. cōfe. habetur q inter pdictos platos pputandi sunt priores cōuentuales fratrū pdicatorum. et Guardiani minorum et omnes priores cōuentuales cuiuscūqz ordinis sint qui non habent supra se maiorem in eodem conuētu. Secus de prioribus triū vel quatuor regularium

qui ꝑ volūtate sui superioris: preficiunt ⁊ amonētur. Et istud priuilegiū extendit ad fratres: ⁊ magistrū hospitalis hierosolymitani: si tamē p̄sbyter est. alias nō: extra eo. canonica. Et s̄z Ar. intelligit de regularibus siue sint monachi vl' canonici. Et si non sufficit prudentia abbatis est discretio epi adhibenda. Et hec intelligenda sunt nisi excessus sit difficilis ⁊ enormis: vt si ad mutilationē mēbri vel ad effusionem sanguinis ex vulnere sit ꝑcessū vel si i ep̄m vel abbatē sit manus iniecta. Et ex ꝓprio significato. iste terminꝰ. effusio. significat habundantiam.

Secūdo si regularis percutit regularē alterꝰ claustri: s̄m Ho. prelatus ꝓprius absoluet. ⁊ p̄latus percussi aduocatur. nō vt absoluat: sed verbe rabit pcussorem in satisfactionē. ex quo monachꝰ non habet vnde soluat. lic3. d. An. dicat q̄ vterq3 abbas vocatur ad absoluendū. Sed panor. in. c. cum illorū. eo. ti. dicit. q̄ sibi placet ratio Ho. q̄a non videt rationē: quare alienꝰ abbas vocetur in absolutionē nō subditi.

Quid autē si regularis pcutit regularem extra claustrū: nūquid possit p abbatem absolui? Ho. tenet q̄ non: sed debet absolui ab episcopo. Et si sunt sub diuersis episcopis debēt cōuenire episcopi illorum episcopatuū: vel vnus cōmittere alteri ꝑut de abbatib' dicit in. §. si vo. in dicto. c. cum illorum. mouet per tex. in. c. monachi. eo. ti. et dicto. c. cum illorū. vbi fit mentio d' claustro. Secus ergo si extra claustrū. nam tūc violatur iurisditio epi. ⁊ ordo ecclesiasticus cōfundit: si sua iurisditio vnicuiq3 nō seruat. xj. q. j. c. peruenit. Sed panor. in. d. c. cū illoꝝ. dicit q̄ abbas ⁊ cōiter doct. tenent oppositū: nam in. §. si vo. d. c. cum illoꝝ. nihil dicitur de claustro. Ad iura vo facientia mentionē de claustro: supplendū est maxime. in hoc tamen dubio dicit Jo. an. q̄ñq3 fecisse seruari qd episcopꝰ cōmisit abbati.

Quid si p̄latus non est sacerdos: vel excōicatꝰ vel mortuus vel huiusmodi. Ho. dicit q̄ ad diocesanum recurrendum est: quod intelligendū est s̄m v̄v̄. et Ar. tā3 de exēptis q̄3 nō exemptis: siue sint monasteria viroꝝ siue mulierū.

Quid si regularis percutit clericum secularem eiusdem diocesis vel alterius? Respōdeo. q̄ suus prelatus eum absoluet: in eo casu in quo secularis clericus percutiens clericum seculare absolui pōt ab ep̄o extra. c. religioso. li. vj. ⁊ glo. in v̄. eo casu dicit. puta: quia leuiter percussit: vel est debilis: vel delicatus ⁊c̄.

Absolutio.iiij.

a Quo ad satisfaciendū. Sciendū q̄ absoluti a sententia canonis vl' hominis cū nequeūt recurrere ad illū a quo fuerāt absoluēdi ꝑpter periculum mortis: vel aliud impedimētū3 si cessante periculo: vel impedimēto: se nō p̄n̄tāt illi a quo debebāt absolui: recepturi mādatū eius ⁊ satisfacturi vt oportet. reincidūt i eandē sentētiā. Et eodē mō reincidunt absoluti a sede apostolica vel eius legatis: q̄bus iniūgit: vt ordinario vel alteri se presentent pro penitentia. et q̄ iniuriatis satisfaciant. et hoc faciant q̄cītius comode poterunt. extra eo. eos. lib. vj.

Propter violentam manuū iniectionē in clericum satisfactio pecuniaria fieri solet: que quidē applicabit monasterio si manus iniecta fuit i monachum. ar. xij. q. j. non dicatis. ⁊ extra d' sta. mo. cum ad monasteriū. Si autem in clericum secularem: satisfactio ip̄i clerico applicabit. nisi in contumeliam ecclesie fuerit pulsatus. nam tunc ecclesia agere potest iniuriarum: vt insti. de iniur. §. q̄ si vsusfructus. Hec Hof. ⁊ Ho.

Excōmunicatus ꝑpter damnum: si satisfacere potest: nō debet absolui nisi satisfaciat. et peccant qui talem absoluūt: sed tamē absolutꝰ est: s̄m. v̄v̄. Si autē emēdam prestare nō potest: debet absolui. recepta idonea cautione q̄ satisfaciet si ad pinguiorem fortunam puenerit. de solu. odoardus. Et hec cautio erit pignoraticia vel fideiussoria: q̄ hec dicit idonea quā si prestare non potest: saltem prestet iuratoriam. absolutio enī nō est neganda. xxvj. q. vj. si p̄sbyter. talis quoq3 ad petitionē aduersarij tenet cedere bonis s̄m. v̄v̄.

Absolutio.v.

a Quo ad modū non potest quis absolui sub conditiōe. puta si satisfecerit: q̄ talis absolutus nō est simpliciter absolutus s̄m v̄v̄. et extra de regu. iu. actus. li. vj. Et s̄m Panor. in. c. de quibus. de bap. intelligit de conditione suspendente actum. puta de futuro. Secus si esset conditio de preterito. que proprie non est conditio: quia non suspendit actum. vtputa baptizo te si non es baptizatus. Item nota s̄m Hen. de Gan. in quotlibeto suo. q̄ prelatus potest cōmittere ea que ad eum pertinent sub hac forma. Cōmitto tibi audire confessiones ⁊ absoluere de talibus casibus: cu3 absens fuero sub tali conditione: q̄ mihi confiteant cum fuero reuersus. quia confessio nihil aliud est q̄3 ligaminis ostensio. Et idem ligamen pluribus potest ostendi. Et tunc nō habet vigorem prima cōfessio nisi sub proposito faciendi secūda3. Sub tali autem forma. Cōmitto tibi audire confessiones ⁊ absoluere sub tali conditione. q̄ non valeat tua absolutio nisi mea subsequat: vel ratam habeam eam. vel quousq3 ego ab illis absoluam. non potest cōmittere nec valet cōmissio. Sic enim committere absolutionem nihil est cōmittere: quia absoluens aut amouit ligamen: aut non. Si sic: nihil remanet ad amouendum et amotum est. siue superior ratum habeat siue non. siue iterato. quātum est de se absoluat: siue non quia qd semel est dissolutum non amplius remanet dissoluendum ab eodem ligamine: maxime cum dissoluendo ligamen destruitur: sicut fit in absolutiōne sacramētali ad modum quo in absolutione excōmunicationis a qua absolutus semel nunq̄ ab illa est absoluendus sed solum a noua: si in illam inciderit. Si autem non amouit ligamen. casus clarus est.

In absolutione a maiori excōmunicatiōe quatuor obseruāda sunt. Primū vt excōmunicat9 iuret prius stare mādatis ecclesie. extra eo. ex tenore Sed hoc iuramentū nō est de substantia absolutionis cōmuniter ẜm doc extra eo. cuz desideres. Unde et si omittatur qd fieri nō debet: non ꝓpter hoc minus tenet absolutio. Porro de pueris an iurare debeāt iudicio epi relinquit. Mulieres autē indubitāter iurare debent. Secūdū vt si excōicatus sit p notoria in aliquē offensa: non absoluat, nisi prius sufficiens emenda prestet. Pro occulta vo offensa: aut p ɔtumacia sufficit iuratoria cautio. Ubi nulle expense petunt. sed vbi expense petuntur. tenēdum est qd dictū est s. Absolutio.iiij. Terciū est vt absoluat p eū q tulit sententiā: vel eius superiorē aut aliū cui ɔmiserit cū psalmo oratione et verberibus. et postea subiūgat. absoluo te. ext eo. a nobis.ij. Quartū vt postmodū excōmunicator faciat illi mandata iusta et rōnabilia: al's posset appellari de ap. vt debit9. In excōicatione vo a minori exprimet excōicatus ꝓprio sacerdoti causam. et sic se faciat absolui. Et intelligit ꝓprius sacerdos parochianus: vel diocesanus: vel ille q de licentia eorū est electus. nec requirit iuratoria cautio: extra eo. nuper.

Que aūt mādata fieri debeāt absoluto q iurauit: dicendū q si erat excōicatus a canone. iniungendū est ei pncipalit: q ɔtra illuz canonē nunq̄ veniet. Et incēdiario. q nunq̄ incēdat. et percussori q nūq̄ pcutiat et sīlia. xxiij. q. viij. pessimā. Aliqñ etiā requirit cautio: qd de cetero talia non faciunt extra de sen. ex. grauē. Similit etiā qñ hñs impedimētū absoluit ab eo: q al's nō posset iniūgendū est vt q̄cito poterit se p̄sentet. Sed si appareret sentētia iniusta nullū mādatū fiet absoluto. extra de sen. excō. sacro.

Defunctus hoc mō absoluet. si est sepultus in cimiterio non exhumabit. Si alibi exhumabit et corpus vel sepulcrū verberabit: vt fit circa viuos vt nota. extra de sen. ex. a nobis. el. ij. Et ad qd valet talis absolutio. vide s. Absolutio. j. in fi.

Absolutio. vj. s. a peccato.

a Forma absolutiōis in sacramento penitētie ẜm Sco. in. iiij. est. Ego absoluo te. Et addit idē Sco. q sacramētum penitētie potest dici sacramētū iudiciale vel iudiciuz sacramentale. ex hoc q sacramētale est firmius: q2 irreuocabilius q̄ aliquod iudicium publicuz. Et hic patet ratio quare non est necesse verba esse ita precisa in isto sacramento: sicut in baptismo. et eucharistia: quia sufficit q in hoc sacramento penitētie exprimat actus sentētie absoluētis. sicut etiam in iudicio publico nō oportz esse limitata verba. Ait enī vnus de theodoro martyre. Jubeo ignibus tradi. Alter d cypriano. Gladio animaduerti placet Cōmunit tñ ista verba sunt apta. Ego absoluo te quecūqz alia p̄mittant vel subsequant. Congruit etiā debita intētio ex pte absoluētis. Ex pte autez suscipiētis q sit penitēs. In absolutiōe aūt ab excōicatōe ẜm Ri. in. iiij. di. xviij. nō ē necesse obseruare vba p̄cisa sicut in pma: q̄ est ps sacramēti penitētie. licz ɔgruū sit etiā in ista dicere. absoluo te. tñ nō ē necessariū. imo sufficeret dicere vba significātia excōicatiōis remotionem. Unde si diceret excōmunicatōi renoco. vel relaxo excōmunicationem ille esset absolut9. Idem si diceret rebenedico te: vel ɔcōciliū qz aliud tale intendens per illud absoluere esset absolut9. extra de reg. iu. omnis res. Et hoc ẜm. ɔ̄ɔ̄. Jo. Ray. et fere omnes doc. licz Ho. dicat contrariū.

Absolutio autem a suspensiōe officij vel diuinorū fieri debet sub ista forma vel simili. Ego absoluo te a vinculo suspensiōis quā incurristi propter talē causam. et restituo te executioni ordinum et officiorū tuorum in nomine patris et filij etc. Tñ q2 suspensio ptinet ad forū cōtentiosum: nec reperitur determinata forma necessaria huius relaxationis. Ideo quicqd dicat et quibuscunqz verbis vtat is qui valet absoluere vere absoluit sicut dictum est de absolutione ab excōmunicatiōe. Quo autē ad irregularitatē secus est. nam relaxatio ei9 p eum qui valet: debet fieri p istud verbū. dispenso. et nō absoluo: vtputa Judex dicat. Ego dispēso tecū in irregularitate quā incurristi propter talem causam. et restituo te ad actus legitimos: vel si cōtraxisses: qñ dubitat.

Accusare.

a Utrū homo teneatur accusare: Rñ. ẜm Tho. secūda scde. q. lxviij. Si crimē sit tale q vergat in detrimentum reipublice. puta in multitudinis corruptelam corporalem vl' spiritualē: tenetur homo ad accusationē dūmodo sufficienter possit probare. Si vo non sit tale qd in multitudinē redūdet: vel etiam sufficientē pbationem habere nō possit non tenet ad accusandū quia nullus tenet ad id qd debito modo pbare nō potest. Et addit tho. q illud nō est oīno secretum quod p sufficientes testes pbari potest.

An aūt in pmo casu qñ ɔmissa talia sunt: que vergūt ad corruptionem multitudinis teneatur sciens statim manifestare, nō tamē requisitus per superiorē: nec pductus in testem: Rñ. ẜm Tho. scda secūde. q. lxx. q de his que cōmissa sunt homini in secreto per confessionem nullo modo debet testimonium ferre: quia huiusmodi nescit vt homo: sed tanq̄ minister dei. et maius est vinculū sacramenti quolibet hominis p̄cepto. ad hoc glo. in. c. sacerdos de peni. dist. vj. Circa vo ea que aliter homini ad noticiam veniunt: vel sub secreto cōmittuntur distinguēdum est. Qñqz enim talia sunt que statim cum ad noticiam hominis venerint, homo ea manifestare tenetur. puta si ptinēt ad corruptionē multitudinis spiritualem: vel corporalem: vel in graue damnū alicuius psone: vel huiusmodi: qd quis ꝓpalare tenetur vel testificando: vel denunciando: et contra hoc debitum obligari non potest p secreti ɔmissum: q2 in hoc frangeret fidē quā alteri debet. Qñqz vo sūt talia q̄ q̄s

ꝓdere non tenet᷑. vñ põt obligari ex hoc ꝙ suo secreto cõmittunt᷑. ⁊ tunc nullo mõ tenetur ea prodere etiã ex ꝑcepto supioris: q᷑ secretũ seruare ẽ de iure naturali. nihil aũt põt precipi homini ɔtr᷑ id qd᷒ est de iure naturali. quo ad hoc vltimuꝫ aliqui tenent contrariũ.

Quõ aũt fieri debeat accusatio? Dic p̃mo ꝙ dꝫ fieri ĩ scriptis. ij. q. vlti. q̇ crimẽ. sed hoc nõ ẽ semꝑ necessariũ. puta in leui crimĩe. Itẽ in notorijs: q̇a in hmõi nec accusator requirit᷑ de accu. euidentia. Sec᷒ in nõ notorijs etiã si manifesta sint. xj. q. iij. coꝝ. Itẽ dꝫ accusatio fieri cũ inscriptiõe. i. ꝙ accusator debet se ad penã talionis obligare. ij. q. vlti. quisq̇s. tñ et si accusator nõ inscribat ex natura tñ accusatiõis huiusmodi pena calũnie venit. C. de accu. l. fi. Excipiũt᷑ tamẽ quidã casus. vt in leui crimine. Item in crimĩe apostasie. Item cũ maritus accusabat vxorẽ de adulterio. ⁊ huiusmodi. Nota tamen singulare dictũ Bar. in. l. ij. C. si ser. vel liber. li. x. ꝙ si q̇s accusat publice infamatũ: ⁊ deficit in ꝓbatione nõ debet puniri pena talionis vł calũnie: q᷑ excusat᷑ ꝓpter infamiã ꝑcedentẽ. qd᷒ est mẽti ɔmẽdãdũ fm panor. i. e. cũ ɔtigat. d̃ rescrip. vbi etiã dicit ꝙ fama inducit iustã credulitatẽ. vñ habens iustam noticiã ex fama. dicit᷑ habere ex ꝓbabili causa. Et idem sentit glo. in. c. inquisitioni. de sentẽ. excõ.

a

Ccusatus.

vtꝝ accusat᷒ peccet mortalit᷑ negãdo veritatẽ ĩ iudicio? Dic ꝑut habet᷑ ꝑ tho. scd̃a scd̃e. q. lxix. ꝙ accusatus tenet᷑ iudici veritatẽ exponere. quã ab eo fm formã iur᷒ exigit. Et ideo si ɔfiteri noluerit vł mẽdaciter negauerit: peccat mortaliter. Si vo iudex exquirat qd᷒ nõ põt fꝫ ordinẽ iur᷒. nõ tenet᷑ ei accusat᷒ rñdere: ꝫ põt ꝑ appellationẽ. vel aliter licite subterfugere. mẽdaciũ tñ dicere nõ licet. ⁊ vide nota. ꝑ hen. de gã. quodlibeto. viij. vbi dicit. ꝙ quãto homo tenet᷑ magis seipm̃ diligere ex charitate q̃ ꝓximũ tanto magis debet circa seipm̃ opa charitatis exercere. Nũc aũt opus charitat᷒ summũ hoĩs erga ꝓximũ est. cũ peccatũ ei᷒ occultũ est. cũ ad correctionẽ occultã exhortari. nullo aũt mõ peccatũ ei᷒ publicare ne tã sit ꝓditor criminis: q̃ corrector. multo g̊ magis non põt esse suipsius ꝓditor sed corrector. Si g̊ bꝫ peccatũ occultũ sol᷒ dꝫ se corrigere q᷑ ɔ̃ charitatẽ ẽ crimẽ suum ꝓdere. etiã ɔ̃ charitatẽ ẽ ab hoĩe petere qd᷒ est ɔ̃ ipsam charitatẽ facere. Petere g̊ a subdito siue cuꝫ iuramẽto siue nõ. vt in apto ɔfitear᷑ crimẽ suũ occultũ si nõ sit ɔ̃ ipm̃ sup facto suo infamia vł suspitio talis vt ɔ̃ ipm̃ ꝑ inq̇sitionẽ opus sit ꝓcedere. ẽ ɔtra charitatẽ. Et ido ĩ isto casu nõ tenet᷑ ei obedire q᷑ preceptũ dei in hoc obuiat. vñ cũ illicitum sit facẽ sub iuramẽto qd᷒ nõ licet facere oĩno sine iuramẽto. Ideo si prelatus petat cuꝫ iuramento vt dicat de eo subditus veritatẽ quã nouit. nõ debet ei in hoc obedire. neqꝫ se ad tale iuramentũ astringere vlterius si astringat ipm̃ generali iuramẽto ad dicendũ veritatem sup interrogatis. ⁊ postea petat specialiter sibi dici veritatem casus ꝑdicti. dico ꝙ nõ tenet᷑ ei respondere q᷑ iuramentũ generale nõ intelligit᷑ nisi de licitis q̇ iurans sine offensa dei facere potest. ⁊ que ille cui iuratur debꝫ ⁊ potest sine peccato petere. hec ibi.

An liceat accusato ⁊ ad mortẽ ɔdemnato se defendere vel fugere. Dic fm Tho. scd̃a scd̃e. q. lxix. ꝙ si damnatus fuit iuste. nõ licet ei se defendere. Si vo iniuste. tale iudicium simile est violentie latronũ. Et idõ ĩ tali casu licet resistere principibus malis. Accusato aũt cuilibet fugere licet. q᷑ ⁊ si nõ liceat resistere. nõ tñ tenet᷑ facere illud. vnde mors sequat᷑. s. manere in loco vł ducat᷑ ad mortem. de hoc ĩ. Incarceratus.

An aũt ille q̇ iurauit redire ad carcerẽ teneatur redire. Dic fꝫ panor. in. c. si vo. de iureiur. ꝙ tenet᷑ obseruare iuramentũ. etiã si subsit piculũ mortis. dũmõ carcer non sit iniuriosus. de quo vide glo. notabilem in cle. pastoralis. de re iudi. in ꝟ. ꝑ violentiã. vbi sic dicit. ꝑ hanc lr̃aꝫ videt᷑ ꝙ si captiu᷒ ad penã vel piculũ mortis relaxat᷑ iuramento suo de redeundo ad carcerẽ certa die. si mors erat iniuriosa. redire nõ tenet᷑. al᷒s tenet᷑.

An aũt ɔtract᷒ initi ꝑ incarceratũ valeat. Dic fm doc. ⁊ maxime panor. in. c. accedens. de ꝓcu. ꝙ aut q̇s est captiuus apud hostes. ⁊ tũc ille cum ꝑdiderit libertatẽ. nõ potest testari. neqꝫ aliquem actũ vt liber homo facere. vt in. l. eius. ff. de testa. ⁊ in. l. diuus. ff. de iure fis. Aut est detent᷒ in carcere priuato. puta a latronib᷒ vel aliquo tyranno. ⁊ tũc si aliquid agit cum ipso tyrãno detẽtore. põt postmodũ allegare metũ. ⁊ facere actũ rescindi. vt in. l. q̇ in carcerẽ. ff. qd᷒ me cã. Sed cũ alio ab ipso detentore põt ɔtrahere. Itẽ potest in carcere testamentũ facere. vt in. l. metũ. §. sed licet. ff. qd᷒ me. cã. Aut est q̇s detentus in carcere publico ⁊ iuste. Et tũc si est damnat᷒ pena capitali. nõ põt aliq̇d agẽ tanq̃ liber q᷑ est effectus seruus pene. ⁊ bona sua veniũt ad succedentes ab intestato. vt in auẽ. bona damnatoꝝ. C. de bo. dã. vñ talis ad pias causas etiã nõ potest disponere. vt notabilit᷑ dicit Io. an. in. c. ij. de vsu. li. vj. Aut nõ est sic damnat᷒. ꝫ est in carcere detentus. Et tũc potest ɔtrahere. et alios actus agere. vt in dicta. l. qui in carcerẽ. ⁊ tenet ibi Bar. et etiã cum illo: ad cuius petitionem detinetur. Aut tenetur quis apud alios. vt obses ⁊ tunc si loquimur in obside ꝓprie sumpto. vt ĩ illo qui datur pro aliqua securitate ab hostibus. ⁊ iste perdit libertatem. vnde non potest aliquid disponere vt liber. nec facere testamentuꝫ. ita loquitur l. obsides. ff. de testa. Secus autem si vna ciuitas dat alteri ciuitati obsides. vel vnus nobilis alteri nam illi non perdunt libertatem. nec possunt sic dari. vt sint proprie obsides. vt notat Bar. in dicta. l. obsides. et facit quod notat᷑ in. c. ex rescripto de iureiur. vbi habetur fm panor. ꝙ ab impatore dari possunt suis hostibus ⁊ ecõtra. Et isti obsides hoc casu sunt quasi serui. Ideo nõ possunt testari sine licentia principis. vt in dicta. l. obsides Idem puto de alijs principibus habentibus iura principis. seu ius indicendi bellum. et isti ꝓprie dicuntur veri obsides. Ab alijs autẽ inferioribus

glo. in. l. ij. C. de pa. qui fi. dis. dicit q̄ nō. licz fateat de facto vsurpatū contrariū. Bart. remittit ad. d. ca. ex rescripto. Sed Panor. dicit. q̄ isti inferiores non pñt istos obsides, ꝓprie dare. vt sic ꝑdant libertatem: q2 immutare statum hoīs est solius principis. Et sic quo ad clericos ⁊ monachos solus papa pōt eos dare obsides: vt ꝓprie sortiant nomen obsidum. Et nota ꝓ declaratione ꝑdictorum vnū menti cōmendandum fm Panor. in. d. c. accedēs de mente Bar. in. d. l. qui in carcerem. q̄ nō dicit quis liberatus a vinculis: si custoditur in publico. Et hoc facit contra practicam quorundam. Nam si detentus in carcere vult aliquem contractum facere: faciunt ipm extrahi de carceribus et custodit ibi ꝑ familiam. nam certe iste nō potest dici liberatus. vt in. d. c. accedens. ex quo. e. habet. vt nō sufficiat extra territorium ꝓduci. nisi ꝓducat ad locū securum. Vide etiā qd̄ notat Panor. in. c. dominꝰ de se. nup. vbi dicit q̄ existens in carcere potest cōtrahere matrimonium. ⁊ tenet. ex quo vis non infert in matrimonio contrahēdo. Ex quo infert q̄ si matrimonium tenet: qd̄ requirit libertatem maximam. vt in. c. cum locum. de spō. ergo cōtractus in carcere gesti tenent. hoc tn̄ dictum limita. vt dictum est ṡ.

Adoptio est persone

extranee in filiū: vel nepotem vel deinceps legitima assumptio. fm Ri. in. iiij di. xlij. arti. ij. q. j. Et ꝑ ꝑsonā extraneam intelligit oīs qui nō est in ptāte adoptantis. siue sit de eius carnali cognatōe: siue nō. Et ꝑ filium intelligas filiam. ⁊ ꝑ nepotē. neptem. q2 tam masculus q̄ femina pñt adoptari. Adoptio aūt est genus. et habet duas spēs. s. arrogationē. ⁊ adoptionē. Arrogatio fit de eo qui est sui iuris: auctate principis. sed adoptio fit in spē de eo qui est alieni iuris. auctoritate magistratus. vt. ff. de adop. l. j. ⁊ ad patrē arrogantem transeunt oīa iura seu bona arrogati. ac etiam filij sui in eius ptāte efficiunt. ff. eo. l. si paterfa. Et quert glo. ibi. Filius arrogatus vult ꝓ se sibi retinere. an possit? ⁊ videt q̄ sic. q2 in traditōne pactū qd̄ apponit debet seruari. In cōtrariū facit autentica ingressi. de sa. san. ec. Idem Bar. ibi.

Quero vtrum absens vel dissentiens possit arrogari? Rū. q̄ nō. tex. est. ff. eo. l. neqz. Neqz etiā adoptare. vel arrogare quis absens pōt. nec etiā ꝑ ꝓcuratorē arrogare vel adoptare quis pōt. de hoc est tex. ff. eo. l. post mortē. §. neqz. Quare aūt hm oī arrogatio. vel adoptio nō possit fieri ꝑ ꝓcuratorē. vide Bar. in. l. galleꝰ. §. forsitan. ff. de li. et po. vbi dicit q̄ ea in quibꝫ solus ꝯsensus requirit. pñt fieri ꝑ ꝓcuratorem. vt est in legitimatōe. vbi sufficit q̄ filius ostēdat voluntatem patri. nec est necesse q̄ pater sit pñs. Item ex ꝑte filij nō requirit q̄ sit presens. sed sufficit q̄ ratum habeat. vt in autentico. qui. mo. na. effi. sui. §. naturales. ⁊ §. generalr. col la. vij. q2 in legitimatōe pater nihil disponit. s3 principi vel habenti auctoritatē ab eo. disponēti cōsentit. nō eñi ipse pater legitimat. sed principis auctoritas. Secus est qñ pater ipse disponit. quia pater emancipat. vel absoluit filium ⁊ iudex auctorizat. Item pater adoptat. Item dñs manumittit. Et ex hoc pōt colligi determinatio illiꝰ. q. An filiatō spūalis. siue cōpaternitas possit cōtrahi ꝑ ꝓcuratorem? ⁊ videt q̄ nō. q2 ipse pater spūalis aliquid disponit. ⁊ aliquid agit. nō simplr cōsentit ergo requirit pñtia sua. vt. l. post mortem. de adop. Et ita dicunt canoniste. hec Bar.

An aūt in adoptōe requirat cōsensus ꝓpinquorum. Dic q̄ in arrogatōe voluntas arrogatoris requirit. ⁊ illiꝰ qui debet arrogari. In adoptōe aūt requirit voluntas adoptantis. eius qui adoptat. ⁊ patris sui. ⁊ nō aliorum cōsanguineorum. Et sic voluntas eius requirit. qui loco patris esse debet. ff. eo. in adoptionibꝫ. Idem Bar. ibi. Et emācipatio ⁊ adoptio q̄ de voluntaria iurisdictiōe sunt. pñt fieri quocunqz loco. dum tñ idoneo. ff. eo. emancipare. Item magistratus pt filios suos corā se emācipare. ff. eo. si consul. Et ꝑ idē iudex donando posset corā se insinuare licet cause cognitionē requirat sicut emancipatio. vt dicit Bar. in. d. l. si cōsul.

Adoptare pōt paterfa. qui sui iuris est. ⁊ qui generare pōt. qui quis generare nō pōt. ꝓpter impedimentum naturale nō potest adoptare. Secus si esset ꝓpter impedimentū accidentale. vt si spado. siue gladio castratus. Item mulier adoptare nō pt nisi in solacium amissoꝝ liberoꝝ. hoc eis principe cōcedat. Item nec filiusfa. Item nec minor. lx. annis. ff. eo. l. si paterfa. nisi ex aliqua necessaria cā. q2 ante illud tp̄s debet vacare generationi naturali. Oportet etiā fm Ri. q̄ adoptans plena pubertate ꝑcedat adoptatum. i. xviij. annis. Idē Panor. in. c. j. de cogna. le. Et ex ꝑdictis pōt patere dña inter arrogationē. ⁊ adoptionē. Et differunt in quatuor. Primo. q2 arrogat qui est sui iuris. adoptat vo q̄ est alieni. Scdo q2 arrogatus transit in ptātē arrogantis. adoptatus vo nō trāsit in ptātem adoptantis. Tercio. q2 arrogatio non fit nisi auctoritate principis. Adoptio aūt fit ꝑ quemlibet magistratum. Et hec dñe habent insti. de adop. ⁊ in. d. c. j. in glo. Quarto differūt. q2 arrogatus habet de necessitate legitimam in bonis arrogatoris. vnde siue eum emācipet. siue decedat. debet ei relinquere legitimam. Adoptatus vo non habet legitimā in bonis adoptantis. vnde nō habet ei aliquid relinquere. Si tñ ab intestato moriat. succedit ei adoptatus.

Vtrum aūt legitima q̄ debet arrogato. sit quarta oīm bonorum? Glo. in. l. si arrogator. ff. eo. dicit q̄ non. sed est quarta eorum q̄ habiturus esset ab intestato. vt in naturali quē pater vult exheredare. vt. ff. de inoffi. test. l. papinianus. §. qm̄. Idem Bar. ibi.

An aūt ista quarta sit augmentata ꝑ autenticā de tri. ⁊ se. sicut in naturalibꝫ liberis? Bart. in. d. l. si arrogator dicit. q̄ non. ⁊ de hoc est glo. fm eum in dicto autentico. Et ex ꝑdictis patet quid dicendum de eo qui in domo sua. vel etiā corā aliquibꝫ aliquē recipit in filiū. vel filiā? Et dic fm Panor. in. d. c. j. q̄ nulla est adoptio. Et de ꝑdictis extant versus. Arrogo qui suus est. ⁊ habet necꝫ esse ne

c

resse. Patris adopto suum. nec patris desinit esse. De hac materia vide infra. Impedimentũ. vij.

Adulatio.

a Utrum peccatum sit dare adulatoribus vel hystrionibus? Quidã dicũt: vt elicit ex Tho. scḋa scḋe. q. cxv. q̄ ars hystrionatus. q̄ deseruit humane recreatõi que necessaria est vite hoĩs de se non est illicita. vñ et de illa arte viuere non est ꝓhibitũ. Ita tñ q̄ fiat obseruatis debitis circũstantijs locorũ tẽporum ꝛ ꝑsonarũ. Sed tũ hystriones vtunt indifferẽter tali exercitio ad representandũ etiã turpia. vel vituperandum. vel irridendũ ꝑsonas spũales. vel sacra ꝛ diuinũ cultũ. vel immiscẽt ibi supstitões vel ꝑiculũ vite. vt tendere arcũ sup funẽ. et hmõi: illicita est. ꝛ eam oportet dimittere. ꝛ de tali intelligit. de conse. di. ij. ꝓ dilectõe. ꝛ petiũ est talia aspicere. ꝛ talibus ꝓ illo ope dare. lxxxvj. di. donare. vult dicere q̄ vbi actus. verba. vel alia sunt peccata mortalia. tũc ꝓhibitum est. Uldricus etiã dicit. q̄ si aliquis etiã malis hystrionibus parce dat ad cõseruãdũ famam suã. ne a talibus vituperet. nõ credit talẽ peccare mortaliter. vide etiã glo. in. c. qui venatoribus. lxxxvj. di. qui vult q̄ dare eis ad voluptatẽ. vel luxuriã non licet. sed ad laudẽ dei. vel ob iustã cãm. puta recreatiõis: licet. de cõse. di. iij. ꝑuenit. Et nota Panor. in. c. cum decorẽ. de vi. ꝛ ho. cle. vbi dicit. q̄ si quis saltem bis exercuit in publico illã artẽ cã questus efficit infamis ar. optimũ in. l. palã. de ri. nup. vbi habet mulierẽ dici meretricem. si admisit duos cã questus. ꝛ facit xxv. q. ij. Ita nos. Et ex predictis duo notabilia elici pñt. primo q̄ in criminibus huiusmodi actus inducit cõsuetudinẽ. ꝛ iõ hoc facit ad casus quõqȝ reseruatos ꝑ epos. qui quõqȝ reseruãt casus vt puta. verberãtes parentes vel blasphemãtes deum vel sanctos. si hoc habeãt ex cõsuetudine. Si ergo tales blasphemassent deũ vel ꝑcussissent parentes vltra vnam vicẽ. ad epm ꝑtineret absolutõ. Scḋo nota q̄ si mulier cã questus admisisset duos dr̄ meretrix et quicquid deinceps lucrat. cum bona consciã retinere põt. Secus de mulieribus q̄ hincinde fornicant. nõ principaliter cã questus. sed cã libidinis. tales enĩ recipientes munera tenent ad restitutionem. Uide de hoc. ĩ. Restitutio. xiiij. Idem in sili habet in. c. monasteria de vi. ꝛ ho. cle. vbi habet q̄ ex duabus vicibus inducit frequẽtatio monasteriorum.

Adulterium est alieni

a thori violatio. xxxij. q. v. non mechaberis.

Quid faciet mulier que de adulterio suscepit filium. vel supposuit sibi partum alienũ. et ita qui nõ est filius suscepit expensas ab eo qui putat esse pater. ꝛ est cã q̄ illi qui essent heredes nõ succedunt? Dic fm Panor. in. c. officij de pe. ꝛ re. q̄ aut nullũ periculum est in reuelãdo veritatem ꝛ verisilr credet mulieri. ꝛ tunc mulier peccat non reuelando. ꝛ durante fraude hec pnĩa non est fructuosa. Aut non credet mulieri. nec habet ꝓbationes ꝓmptas. et tunc satis est q̄ peniteat absqȝ eo q̄ detegat. q̄r ex quo videt q̄ ꝓbare nõ potest debet tacere. ne potius inducat scandalum q̄ vtilitatem. Aut mulier habet ꝓbatiões ꝛ verisilr sibi credet. sed subest periculum mortis in reuelando. ꝛ tunc debet potius tacere. q̄r in nõ reuelãdo est periculum rerum. sed in reuelando est periculum animarũ ꝛ corporum. Nec obstat regula iuris. qui scãdalizauerit. vbi habet. q̄ facilius scandalum nasci ꝑmittit: q̄ veritas relinquat. q̄r fm Innoc. illud ꝓcedit in iudice vel in teste. qui habet iudicare veritatem. ergo mulier peniteat ꝛ satisfaciat de suo venientibus ab intestato. vel illis quos maritus verisilr instituisset. si credidisset istum nõ esse filium suum. Et si dubitat. dispenset in paupes. Si vero mulier nõ est potens ad satisfaciendum. tunc saltem peniteat. ꝛ ei nõ denegabit confessio. vt in. d. c. officij. quod est valde singulare. Et colligitur hec theorica singularis que facit ad multa. videlicet q̄ p̄ceptum positiuum non obligat quem cum scandalo. vbi ergo verisilr scandalum corporum ꝛ animarum esset venturũ. iusta causa esset nõ exequendi p̄ceptum. etiã pape. vt in d. c. officij. ꝛ in. c. si quñ. de rescriptis. immo etiã habes ex. d. c. officij. q̄ ius positiuum interpretat ius diuinũ. restitutio enĩ videt de iure diuino. ꝛ tñ papa interpretat hmõi restitutionem non fiendam ratiõne scandali. vel ꝑiculi corporũ ꝛ aĩarũ. ꝛ de hoc vide diffusius. ĩ. c. Consuetudo. Predicta aũt procedunt in dubio. quñ scȝ non apparet in contrariũ de expssa intentione pape. Sed dubium est. quid si papa p̄cise p̄cepit scandalo non obstante mandato suo pareri? Dic fm Panor. in. c. cum teneamur de p̄ben. q̄ aut est quid tale. quod non potest sine peccato expleri. ꝛ tunc nõ est parendum ꝑ notabile dictum Inno. in. c. inquisitioni. de sen. ex. vbi dicit. q̄ nõ est parendum mandato pape. iniuste p̄cipienti. vbi multa mala vel scandalum verisimiliter esset venturum. vnde si mandatum pape continet heresim vel p̄sumitur statum ecclesie ꝑturbari. vel alia mala ventura. non debet subditus parere. Ex quo infert Panor. in. d. c. si quñ. q̄ si princeps mandat aliquid sub pena excõmunicationis. quã ipso facto incurrat. ex cuius executione p̄sumit scandalum venire. non debet subditus parere. Et ex his infert ad aliam. q. Pone. papa scribit ꝓ notorie indigno. vt assignet sibi certum beneficium. nũquid mandatarius teneat parere. Ex dictis Joh. an. in c. cum a deo. de rescriptis. ꝛ in. c. significauit. de off. ordi. distingue. q̄ aut non constat p̄cise de intentione principis. Et debet seruare mandatarius qḋ dicit. in. d. c. si quñ. scȝ non obedire. sed expectare secundam iussionẽ. quia quõqȝ princeps propter nimiam importunitatem. vel surreptionem concedit non concedenda. Aut precise constat q̄ vult huic indigno ꝓuidere. Et tunc. aut papa potest in illo actu dispensare. ꝛ est sibi parendum quia videtur tunc dispensare. Aut non potest dispensare. quia est tanta indignitas q̄ sine peccato nõ potest fieri. Et tunc sibi non est parendum. quia papa non habet potestatem peccandi. xl. di. c. j. Inno. etiam in d. c. inquisitioni. dicit q̄ si papa p̄cipit aliquid. qḋ non sapit heresim. ꝛ tunc in spiritualibus ecclesia-

fideis est sibi obediendum: ex quo preceptum nõ continet in se peccatum. licet in se videat durum. xix. dis. In memoriam. Idem in ecclesiasticis psonis: nisi ex precepto pape vehementer psumatur statum ecclesie perturbari zc. Et nota singulariter hoc dictum fm Panor. Nam fm eum multum allegatur: alis in fauorem eorum qui recesserunt ab Eugenio z Benedicto; et reuocabãt ab eis sub pena excoicationis. nam dicebat q non tenebant obedire. quia fuisset impeditum cõcilium. Et sic ex tali precepto: mala psumebant futura vel status ecclesie perturbari. Si vo mandat alicui seculari sibi non subiecto rõne cause vel psone. z mandet circa tpalia. non tenet sibi obedire: vtputa si mandat q det sibi sua bona tpalia.

Sed nunquid filius tenet credere matri: Dic fm Panor. in. d. c. officij. q ex quo natus est ex vxore alicuius. in tantũ psumitur filius mariti fauore matrimonij. vt non credat matri asserenti contrarium. Et idem tenent legiste in. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. sunt. et in. l. si vicinis. C. de nup. immo plus est. q quãdiu potuit generari ex marito. nunq psumat ab alio genitus. etiam si probaretur eo tpe p mulierem cõmissum esse adulterium. vel q mulier peperit extra domum mariti etiam in loco suspecto: vt in. l. miles. §. defuncto. ff. de adul. dicit ff Posti. q nõ credens matri habet fortem animũ. quia ipsa melius scit q alius. et non est verisimile eam in hoc dicere mendacium. Et si filius habet consciam lesam ex dictis matris: debet credere. z omnia bona restituere. Sed si nõ habet consciam lesam: quia nullo modo vult credere matri tunc nõ tenet ad restitutionem. Et ita limita dictum legistarum in iuribus allegatis qui dicunt illum fuisse fatuum: qui ad assertionem regine asserentis eum non esse filium regis cessit regno.

An autẽ adulter teneat ad restitutionem damnorum z expẽsarum: que incurrit maritus ex filio nato in adulterio. Summiste parum vel nihil tractãt de hac materia. ffi tractãtes videt dicere quo primo. q adulter non est certus q filius natus sit eius filius: quia vbi maritus tpe conceptionis nõ esset psens nõ obest. quia tunc bene sciret maritus eius esse suum. sed oportet q illo tẽpe potuerit esse filius mariti. quo casu adulter non potest esse certus q sit suus. Scdo. q ipse adulter non dicit maritum illum esse filium mariti. sicut dicit adultera. q dicat mendacium. Arebi. aũt flo. in summa sua dicit notabiliter. q si adulter scit vel credit verisimiliter illum esse suum. vbi mater ipsa satisfacere non valet. videt q teneat de expensis patri putatiuo: quia causam efficacem dedit. Fm tñ possibilitatem suam. Et si mitteret ipsa adultera filium ad hospitale. vel quia finxit mortuũ peperisse; vel quia notificaret marito sine sui periculo nõ esse filium suũ tenebit hospitali de expensis. nisi notabiles paupertas excusset eam. cum de iure naturali ad hoc teneatur. Et hospitalia pter pauperes sint facta. Sed de hereditate vel dote si dotaretur a patre putatiuo tenere videt ad arbitrium boni viri. attenta sui facultate. que tñ satisfactio occulte fieri debet. Si autem dubitat adulter ex eo q mulier est leuis et cum alijs adulterat. vel etiam quia ipsa adultera dubitat vtrum sit eius. vel mariti. relinquat iudicio dei. z grauari non videt de restitutione. Inde cens est enĩ vt in re dubia certa pferat sententia. hec Arch. flo.

Quid si testator dixit relinquo vxori mee. c. donec caste z honeste vixerit. si nubat: an habebit legatum: Bart. in. l. mulier. §. cum pponeretur. ff. ad treb. dicit q debet habere dictum legatum. etiam si transit ad scda vota. quia caste z honeste viuere est. xxxi. dist. nicens. vnde testator debet dicere donec caste z honeste vixerit. z vitam vidualem seruauerit. Predicta vera: nisi de voluntate testatoris. vel de cõmuni vsu loquendi aliud appareret. hec Bart. Oldra. autẽ dicit q staret cõmuni intellectui testatoris. qui intelligit q alij nõ nubat. Posset tñ distingui. an testator sit homo simplex z idiota. talis enĩ ignorare potest q in matrimonio sit castitas. vt accidit in pluribus. immo p illa verba videtur intelligi q alteri non nubat. Secus si testator esset psona docta. Nota ttñ q Ang. in autentico quõ op. epi. §. hec de deo intelligit pdicta verat: si nubat tñ semel. p hoc tex. in. l. boues. §. hoc sermone: de verb. signi. Et p pdictum. §. quidam determinant hanc. q. Quidam mandauit bona sua distribui in dotandis mulieribus indistincte. nunquid possint commissarij dotare viduas paupes. Et concludit q nõ. q intelligit de primis nuptijs. §. hoc sermone.

Quid autem si maritus legauit vxori: si voluerit honeste morari in domo sua. z ipsa vadit ad sanctũ Jacobum: vel hinc inde discurrẽdo p plateas. vel hmõi. nunquid propter hoc auferet sibi legatum: Rñ. q sic. quia z si caste viuat. non tñ honeste. ar. ff. de leg. iij. l. qui concubinam. §. vxori. z de cõdit. et de. l. si quis ita.

Quid si vxor relicta que assumpsit tutelam filij. an pdat tutelam si incontinenter viuat sicut pdit p transitum ad scdas nuptias: Rñ. Panor. in. c. vxoratus. de conuer. coniug. dicit q sic. quia paria sunt transire ad scda vota. z incontinenter viuere. eo casu quo transitus ad scda vota non est licitus. Et de hoc est notabilis glo. quam sequit Bart. in autentica matri z auie. C. qñ mu. tu. off. fun. pot. quod bene notabis. Et p hoc facit tex. in. l. fi. c. ti. vbi requirit. q pudice viuat. Per hoc etiaz potest inferri. q eas penas quas patit transiens ad secũdas nuptias infra annum luctus. pati debet si incontinenter viuat. quia ratio nuptiarum phibetur infra tale tpus fortius vẽdicat sibi locum in incontinẽtia. ne in plus se habeat luxuria q castitas. Et pro hoc facit quod notat glo. singularis z Bart. in. l. fideicommissum. C. de fideicom. vbi dicit q si vxor relicta incontinenter viuit. pdit legatum sibi factum a marito. z aufert sibi tãq ab indigno vel ex psumpta voluntate testatoris reuocat legatum. quod maxime procedit. si incontinenter vixit tpe mariti. marito ignorante. p hoc glo. notabilis in. l. sororem. C. de his qui. vt indi.

An autem deflorans virginem teneat eam ducere in vxorē. vel dotare: dic ꝓ notatur.ex.j. de adulte. ꝙ stuprans virginem tenet eam dotare, ⁊ ducere in vxorem. ⁊ si non vult cum ea contrahere. vltra dotem corporaliter castigabit. Si autem pater puelle nollet illam dare: dabit pecuniam iuxta modum dotis. quā virgines accipe consueuerunt.

Quid autem si vir negēt eam virginē fuisse. an mulieri seu patri hoc asserenti incumbat ꝓbatio? R̄ñ. Panor. in.d.c.j. dicit fm doct. cōiter ꝙ non. q: p̄sumit virgo. ex quo habet ꝓ virgine. ⁊ imputet isti qui abusus est. nam ratione delicti. ꝓbatio transfert in illum.

Quid autem si non seduxit illam. licet sponte ei se acquieuit? R̄ñ. Panor. ibidē dicit. ꝙ adhuc habet locum qd̄ dictum est. quia virgo semp p̄sumit seducta et decepta. nam si non essent insidie hoim tantū facinus nō ꝑpetraret vt dicit tex. in. l. vnica C. de rap. vir. vide ad hoc glo. in regula sciens. li. vj. Predicta vera in foro contentioso. In foro aūt penitentiali fm. d̄ v. sic agendum est. si deflorauit ipsam voluntariam: non tenet sed tñ hoc nō videtur s. fuisse volūtariam. nisi q: ille seduxit eam. Si aūt inuitam vel seductam. iniungendum est ꝙ satisfaciat. vel componat cum ea. al's nō est tutus in conscientia.

Quid autem si quis cōtraxit cum virgine dam a patre. nunquid pater teneat eam dotare. Glosa notabilis xxxij. q. ij c. fi. dicit. ꝙ pater tenet eā dotare. quia mulier sine cōsensu patris pōt contrahere matrimoniū de iure diuino ⁊ canonico. xxxij. q. ij. §. sufficiat. et ꝙ pater teneat dotare filias suas. habet in. l. qui liberos. ff. de ri. nup. ⁊. l. fi. C. de do. ꝓmis. qd̄ etiam tenet glo. xxxvj. q. j. de raptoribus Adde tñ vnum. ꝙ si puella elegit sibi sponsum suo generi. seu moribus indignum. tunc pater non tenet. Bar. in. l. obligamur. ff. de ac. ⁊ obli. dicit ꝙ si puella non constituta aliqua dote nupsit. ꝙ pater non tenet eam dotare. quia cessat ratio: ꝓpter quā pater tenebat. ex quo reppērit virum sine dote. Et sic sentit ꝙ maritus tenet de suo subire onera matrimonij. qd̄ placet Panor. nam imputandum est viro contrahenti matrimonium sine dote. Tacite enī videt se obligare ad subeundum onera matrimonij. Sed vbi puella cōstituit certam dotem. q: aliter vir cum ea contrahere nolebat. tunc pater tenet eam dotare. Et nota bene hoc dictum. vt seruetur cautela in istis cōiugijs clandestinis. vt puella constituat certam dotem viro. An aūt mulier possit filios de adulterio susceptos heredes instituere. ⁊ multa alia vide. j. c. filius. ⁊. c. successio. Et an vsufructuarius teneat ad es alienum ⁊ multa alia pulcra. vide. j. vsusfructus.

Aduocatus.

a Quid sit aduocare. seu postulare. Dic fm Panor. super Rubrica. de postulando ꝙ postulare est desiderium suum. vel amici sui in iure: apud eum qui iurisdictioni p̄eest exponere. vel alterius desiderio contradicere. Et ex hoc ꝙ dicit in iure. decidit questio. nunquid cōsulens in camera dicat aduocare. Et concludit ꝙ nō. quia aduocatus est; qui in iure ꝓponit. vt patet ex diffinitione p̄dicta. ꝓhibitus ergo aduocare: non censet ꝓhibitus in camera cōsulere cuā ꝓcuratori partis qd̄ bene notabis. ⁊ tenet Bar. in. l. j. ff. de va. cogni.

Aduocatus esse nō potest. primo si sit hereticus vel excōicatus. vl' paganus. iij. q. j. c. j. extra de heret. excōicamus. el' primo. Itē non debet esse quis iudex. vel assessor in causa illa. in qua vult esse aduocatus. quia duo officia in eadem causa ꝓhibentur exercerī. iij. q. iiij. c. j. ⁊. ij. Sunt ⁊ alie psone ab aduocatōe p canones ꝓhibite: vt totaliter surdus ff. de postu. l. j. Item mutus: cecus. d. l. j. Item furiosus: impubes vsq; ad. xvij. annū. Item seruus femina ⁊ vir voluntarie passus muliebria. l. cōtra naturam. d. l. j. Item damnatus capitali crimine: vel calūnia publici iudicij. Item qui opas suas locauit. vt pugnaret in arena cum bestia. d. l. j. Et glo. ibi sup. ver. locauerit. dicit hic est infamis ipso iure. ⁊ bene dicit. locauerit. hoc est causa mercedis. Secus ergo si causa virtutis ostendende hoc faceret sine mercede: vt ibi in tex. Et rō pōt esse. quia si sibi non pepcit. p̄sumit ꝙ alijs nō parceret. nam si se vendidit. multo fortius alium venderet.

Quid aūt de his qui locant opas suas. vt ascendant in arborem multum altam ad colligendum fructus. an sint infames. vt in predicto casu. R̄ñ. Bar. in. d. l. j: ꝙ nō. quia fit gratia vtilitatis publice. Et eodem modo. de eo. qui salit sup turres causa capiendi aues ad publicam vtilitatem. nō dicit infamis. Illi aūt qui faciunt istos ludos periculosos p plateam. et alia loca dicunt infames. p. d. l. j. Vide etiā glo. singularem in. l. ij. ff. de his qui infa. no. que dicit ꝙ ioculatores omnes sūt infames ipso iure. qui faciunt spectaculum sui. licet nō semper faciant cum obumbratiōe cōtinuarum: q: mercedis causa. ludibrium sui faciunt. de hac materia vide. s. Adulatio.

Vtrum aduocatus debeat scire lrās. Glo. in. d. l. j. dicit. ꝙ non. Bar. ibi dicit ꝙ doct. sunt contra illam glo. Et bene. cum aduocati debeant examinari a doctoribus vt. l. nemini C. de aduo. di. iud. Ideo oportet ꝙ sint lrāti. Non obstat qd̄ dicit glo sa de iudice. q: ille pōt habere peritiam p suos assessores. qd̄ non cadit in aduocato.

Vtrum ꝓhibitus aduocare a iudice vnius ciuitatis. possit esse aduocatus in alia ciuitate? Glosa in. l. j. C. eo. respondet nobiliter. ꝙ aut fuit ꝓhibitus ex causa. que infamiam non irrogat. ⁊ ista ꝓhibitio se non extendit vltra locum iurisdictionis iudicis ꝓhibentis. Si vo fit ex causa q̄ infamiam irrogat. tunc videt ꝓhibitus in omni loco: vt. l. ex ea. ff. de postu. Nota etiam Bart. in. l. paulus. ff. de legatio. vbi dicit ꝙ ꝓhibitus aduocare. si mittat vnam cedulam iudici. vel ei loquat. non ꝓpter hoc videt aduocare.

An autem liceat aduocato pacisci de quota litis Bart. in. l. si qui. C. eo. per illam. l. dicit ꝙ non. sed nec etiam de re certa. licet Guil'. videat tenere contrarium. quo ad hoc vltimum. Et fm eum nō habet locum pena. d. l. si qui. Contrarium tamen cō-

muniter tenet p doc. vt dicit Bar. ibi. Spe. tñ dicit. q hodie pôt pacisci de quanta: nõ de quota pte litis. et in initio litis potest de salario cõuenire. C. de iudi. properandum. Si igit aduocatus vel medicus in initio litis vel morbi. de toto salario conueniunt. totius litis vel morbi alia conuẽtio facta postmodum nõ tenet. Secus si non conuenerunt de toto. Et si litigator pmisit dare centum. si vinceret. si vo non obtineret. l. tunc pacta seruent.

Sed pone q litigator ipse transegerit cum aduersario. nunquid aduocatus habebit integrũ salarium? Et videt q sic. q2 p eum non stat quo minus vincat. ff. loca. qui opas. Si aũt non stat p eũ videt impleta conditio. ff. de reg. iur. l. in iure ciuili. Et obtinuisse videt qñ non stat p eum. Sed cõtra videt. nam constat q pmissum est sibi integrũ salarium. sub illa conditiõe si obtineret: sed nõ obtinuit. ergo nihil habebit. Spe. in ti. de salarijs dicit. q Host. et multi alij dicunt. q totum habebit ipse vel eius heres. eo mortuo. C. de ad. di. iudic. post duos. Alij dicunt hoc verum de iure. de equitate tñ habebit p rata. Si tñ aduocatus cooperatus est ad dictam cõpositionem. non pdet quicq. Sed Spe. concordãdo opiniones distinguit. q aut clientus transegit in fraudem eius. et tunc totum salarium habebit. quasi p eum non steterit. Aut bona fide. vt q2 lis erat dubia. Et tũc p rata seruicij sua facundia considerat: nisi aliud actũ sit inter eos.

Quid si aduocatus aliquo casu impeditus. non pôt aduocare. non tñ stat p eum? Rñ. Spe. nõ videtur q sibi sit imputandũ quo minus habeat suum salarium. Idem tenet glo. in d. l. post duos. et de hoc videt casus in l. j. §. diuus. ff. de var. cogni. vbi habet q licet aduocatus nõ possit adimplere aduocationẽ p casum fortuitum. in eius psonã cõtingentem. tñ totum salariũ habere debet. Bart. tñ ibi notabiliter distinguit. q quidã qñq3 eligunt ad officia habẽtis laborem principaliter. vt stipendiarij. et isti nõ debent habere stipendiũ nisi p rata tpis quo seruierunt. vt. l. pe. de erog. mili. an. li. xij. Qñq3 eligunt ad officium. qd respicit laborẽ et pbitatẽ scie vel intellectus. vt officiũ aduocatiõis. legatõis assessore et doctoratus. et siquidẽ erat vna pstatio facienda: debent habere totũ salarium: vt d. §. diuus. Si vo erat faciẽda pstatio annua. tũc p illo anno quo incepit habebit tantũ. vt. d. l. post duos. Ratio: q2 istud non est mere bñficium. sed est partim remuneratio bñficij. partim pter laborem: vt. l. j. C. de anno. ciui. lib. xj. Qñq3 assumunt ad aliqd officium. qd respiat vtrunq3: vt qñ quis pest alicui legioni militum. q2 pter laborem et animi discretionem pponit ad illud. Et tũc: aut illud qd datur in pmium prudẽtie et remunerationis laboris non pôt separi. Et tunc totũ debet sm distinctionem pcedentem: vt dictum est in doctore et aduocato et similibus. Si vo potest separari. Exemplũ conestabilis vnius banderie habet salarium duplicatum. vnum simplum. quia stipendiarius habet aliud. pter prudentiam. quia conestabilis. Isto casu. quod dat vt stipendiario. pure dabit pro rata. Illud vo quod debet tanq conestabili pter prudentiam. dabit p toto tpe sm distinctionem pcedẽtem. C. de erog. mil. an. l. his scholaribus. li. xij. Quandoq3 eligunt ad aliquod officium habẽs dignitatem principaliter. vt ad ista officia magna. vt q sit pfectus. vel domesticus principis. vel preses. et tunc debet totum salarium. Et p toto futuro tpe. nulla habita distinctione vtrum sit salariũ annuũ. vt. l. si quis in sacris. C. de ppo. sacri. scrip. li. xij. hec Bart. Quo tñ ad aduocatum. vide singularem limitationem. in. l. diem functo. ff. de off. asse. quam facit Bar. dicens. q aduocato non debetur salarium. nisi p rata tpis. loquendo de salario pmisso a pte. nõ a publico. de quo in. d. l. post duos. Et sic concludit q salarium. p rata temporis debet. vbi labor debet. cum labor recipiat diuisionem.

Quid si aduocatus causam deserat vt desperatã an habebit totum salarium? Rñ. Spe. q aut deserit ex cã quam prius potuit puidere. et tunc sibi imputat. q imperite vidit. Aut ex causa noua et repẽtina. q2 clientulus aliquid contra se confessus est. Et tũc nihilominus salariũ habebit: vt. ff. de vac. mu. l. fi.

Quid si aduocatus habet iustam causam. nunquid licite potest vti cauillatõibus? Rñ. glosa. in c. cupientes in ver. malignãnum. de elec. li. vj. consueuit dici. q qui habet ius in principali. cauillatõnes et malicias aduersarij potest p alias repellere. et sic pôt intelligi. c. nullus. iij. q. iiij. Et de hoc. xxiij. q. ij. dñs noster. et ibi glo. idem tenet dicens q p insidias et p dolum possumus licite vincere hostes. vt. xxiij. q. ij. c. vtilem. dum tñ fidem nõ rumpamus hosti. Idem dicas de aduocatis. q si habent iustã causam licite possunt decipe aduersarios suos. hec Glo. hoc tñ intellige. dummodo non opponat falsas allegationes. ad hoc facit. quod dicit Nicol. de lyra. Math. xxj. q xps volens euadere cauillatões principum et sacerdotum. quasi retundens clauũ clauo. pposuit eis aliã questionẽ. scz de baptismo Johannis. et dicit Nico. q xps voluit ostendere facto q licet vti cautelis contra cautelas malorum insidiantiũ bonis.

Aduocatus qui scienter defendit causam iniustam grauiter peccat. tenet etiam ad restitutionẽ illius damni. quod contra iusticiam p eius auxiliũ altera pars incurrit. Si autẽ ignoranter iniustam causam defendit. excusat sm modum quo ignorãtia excusare potest. Si vo in principio credidit causam iustam esse. et in pcessu appareat non iusta. nõ debet eam pdere. vt scz alteram partem iuuet. vel secreta sue cause alteri parti reuelet. debet aũt causam deserere. vel eum cuius causam agit ad cedẽdum inducere. siue ad componendum. sine aduersarij damno. hec Tho. scdã scde. q. lxxj. Item sm Ray. tenet omnium. que illi contra quos aduocabat. pter ipsius patrocinium iniuste amiserũt seu dãnificati sunt. vnde si p cauillationẽ suam abstulit aduersario bonam causam. vel etiã si ipsum grauauit. petendo dilationem supfluam. vel allegando falsum. vel faciendo cauillosam positionem. vel instruendo falsum testem. aut instruẽdo clientulũ

de negando veritatē ꝛ similibus: tenetur aduersario ad interesse. Item tenetur illis quibus pstitit auxilium si ꝓpter suam infidelitatē vel negligentiā. vel imprudentiam amiserunt. ꝛ hoc qn̄ iactabat se scientē. et nō erat: vt dicit. ꝩꝩ. Secus ergo vbi nō iactabat se scientem. ꝛ erat cognitus a clientulo de eius sciā vel ignorantia. nam in hoc casu credo q̄ nō teneatur nisi de dolo ꝛ lata culpa. Et ꝓ hoc facit singularis theorica. Innoc. in. c. sicut dignū. de homi. vbi singulariter dicit. q̄ in foro aīe nō punitur quis ad satisfactionem damni: si damnū intulit p̄ter ꝓpositum sed punitur negligentia. quasi velit q̄ in foro aīe habeat respectus ad voluntatem delinquentis. ꝛ hec est notabilis theorica. ꝓut recitat Panor. in. c. statuimus de censi. eu. Idē tenet Panor. in. c. q̄ plerique. de immu. ec. ꝛ in multis alijs locis tenet dictū Inno. dicens. q̄ in foro aīe nō tenetur quis ad emēdam damni. nisi fuerit in dolo: vel lata culpa dumtaxat. Idem tenet Sir. lib. j. vbi querit. quid si culpa sua; vel negligētia dedit damnum vt si bene nō cohibuit ignem. ne ad domos aliorum vagaretur tunc tenetur. l. aquilia. ff. ad. l. aqui. p totum. Sed in foro penitentie nō tenetur ad emēdam damni. sed penitentia est imponenda de negligentia: non pena de damno. ar. xv. q. j. merito. lex autem ciuilis que intendit circa conseruationes patrimoniorum constituit q̄ etiam ad restitutionem damni tenetur. Sed si aliquo modo intenderet ꝑ ignem damnum dare alij: tunc teneretur in foro penitētiali Et idē esset etiā si nō intēderet sed lata culpa esset vt si ignem ꝓijceret in domum plenā stipula. Idē tenet Inno. ꝛ Hosti. in. d. c. sicut dignum. Idem tenet. d. An. de bu. licet Panor. in. c. si egressus. et c. si. de iniur. teneat q̄ etiam in foro conscie teneatur de leui ꝛ leuissima culpa. tm̄ prima opinio videtur cōmunior: quā ipse Panor. in pluribus locis approbauit. Et hec theorica facit ad multa: vtputa ad artifices: aurifices: locatores operum ꝛ huiusmodi. vt non teneantur nisi de dolo ꝛ lata culpa in foro conscientie.

Utrum aduocatus teneatur gratis p̄stare patrocinium suum? Dic q̄ tenetur p̄stare patrocinium eo modō quo quis tenetur dare elemosynā pauperibus. de q̄ vide. ī. c. Elemosyna primo.

An aūt aduocatus possit aduocare pro vtraque parte bona fide? videtur q̄ sic. ꝓ quo facit qd̄ notatur xlv. di. disciplina. in tex. ꝛ in glo. sed Arch. istud intelligit qn̄ ex aduocatione nō fit parti p̄iudicium. sed ego nō video quō vtrique partium contrarie se habentiū possit seruire pure. ꝛ ideo peccat.

Nunquid aūt clerici in sacris possint aduocare Rn̄. Panor. extra de postu. ꝑ totū elicit quasdā conclusiones. quarum prima est hec. q̄ clerici in sacris nō sacerdotes vel in minoribus sufficiēter beneficiati. in seculari foro ꝓ negocijs secularibus postulare nō debent: nisi ꝓ se. vel sua ecclesia: vel miserabilibus ꝑsonis. vel ꝓ ꝑsonis sibi coniunctis. hec conclusio ꝓbatur p. c. j. ꝛ fi. eo. ti. Nec vera fm̄ Panor. in. d. c. j. si cōstitutus in sacris habet beneficia ex quibus potest sustentari. Si vo non habet licet glo. in. d. c. j. dicat q̄ non potest aduocare: tm̄ melius videtur fm̄ Hosti. q̄ si de facto egeret q̄ sibi licet ex tali aduocatiōe victum querere.

Secunda conclusio. q̄ cōstitutus in sacris non sacerdos p̄t esse aduocatus in iudicio ecclesiastico in negocijs secularibus. patet hec cōclusio. ꝑ. d. c. j. a cōtrario sensu. ꝛ tenent doc. cōiter.

Tercia conclusio. q̄ cōstitutus in sacris vt s̄. p̄t esse aduocatus in iudicio seculari ꝓ negocijs ecclesiasticis. ptz ꝑ. d. c. j. a contrario sensu: ibi in negocijs secularibus. Secus ergo in ecclesiasticis fm̄ Innoc. Et dr̄ ecclesiasticū negociū: aut rōne ꝑsone. vt qr ꝑsona ecclesiastica sequēdo forū rei litigat coram seculari. Item dr̄ ecclesiasticū rōne delicti: vt sacrilegium ꝛ hmōi. Item dr̄ ecclesiasticū rōne rei: vt q̄ res est ecclesie.

Quarta conclusio. sacerdos nō potest esse aduocatus nisi ꝓ seipso. aut ecclesia sua. aut si necessitas imminet ꝓ cōiunctis: aut miserabilibus ꝑsonis. Et dicitur imminere necessitas. si coniunctus ꝓpter impotentiam nō potest habere aduocatum. vel forte nō ita bonū. hec ꝓbantur in. d. c. fi. Et ex hoc collige vnum notabile q̄ appellatione coniunctorum nō venit ecclesia cum ecclesia. et coniuncti ponantur vt diuersa.

Quinta conclusio. Clericus qui cōtra ecclesiam a qua bñficiū obtinet ꝓ extraneis aduocatus. vel ꝓcurator esse p̄sumit. tanq̄ ingratus p̄t: maxime si clericus sit eiusdē ecclesie. bñficio hmōi spoliari. hec conclusio ꝓbatur ꝑ. d. c. fi. Et ex hac cōclusione colligitur q̄ exercens officium aduocatōis. vel ꝓcurationis contra aliquē a quo habuit bñficium. incurrit viciū ingratitudinis. vnū posset donatio reuocari. ff. de inoffi. test. l. papinianus. §. meminisse. Et ex hoc p̄t dici q̄ vasallus non p̄t aduocare contra dn̄m. alias tanq̄ ingratus posset feudo priuari. Et p̄dicta faciūt ad. q. nunquid aduocatus possit patrocinari cōtra rempublicā. a qua recipit salarium Barto. in. l. ij. C. de aduo. di. iud. dicit q̄ nō. Sed Panor. putat contrariū. ꝛ Spec. in ti. de aduo. tenet idem. Dicit enī istum tex. intelligendū in bñficio gratuito. Secus si quis habuisset bñficium a ciuitate. vel ab ecclesia ꝓ seruicijs impensis. q̄ illud bñficium nō esset gratuitū. ꝓ hoc. l. aquilius. Regulus. ff. de donat. vbi dr̄ q̄ illud qd̄ donatur intuitu rōne disciplune. nō est mera donatio. Et sic non indiget insinuatione. sed est quedam remuneratio. vnde nō est ꝓprie beneficium: salarium quod recipit doctor ꝓ lectura. nam recipit ꝓ laboris mercede. ꝛ sic non tenetur reipublice vltra laborem promissum.

Sexta conclusio. Episcopus non debet esse aduocatus in foro seculari etiam in causa ꝓpria. quia nō est decens. vt ep̄s exhibeat reuerentiam iudici. quā exhibere debent aduocati. Nam aduocatus debet ꝓponere stando. ꝛ nō sedēdo. l. quisquis. C. de postu. Sz si ep̄s habeat cām corā iudice ecclesiastico est in optione sua vtrum ꝑ se vel ꝑ alium velit cām ꝓponere.

Septima cōclusio. Canonici regulares seu monachi postulare nō possunt: nisi ꝓ vtilitate monasterij ꝛ p̄cepto abbatis. hec conclusio ꝓbatur in. c. ex

parte.co.iii.Et Panor.dicit idem intelligendũ de omnibꝫ religiosis; qui largo mõ põt dici monachi. Et sic monachus põt esse aduocatus. ac etiam quicunqꝫ alius religiosus. s. cum exposcit vtilitas monasterij. ꝛ abbate impante. Et istis duobꝫ concurrentibꝫ põt esse aduocatus nedum in foro ecclesiastico sed etiã seculari fm Panor.

Sed quero qualiter capiat̃ hic vtilitas monasterij. certe si cã est monasterij. hoc est indubitatum.

Sed dubitat̃. nunquid ꝓpter lucrũ applicandũ monasterio possit mõachus esse aduocatus abbate impante? Et fuit disputata olim hec questio. Et ponebat̃ in terminis. in aduocato monacho mõasterij. multo ere alieno grauati. vtrũ possit postulare in vtroqꝫ foro. vt de lucris eius monasteriũ releuaret̃ ab onere debitorũ. Jo.an.in regula in argumentũ. in mer cu. concludit nõ esse licitũ. Dicit tñ ꝙ abbas sap. seruauit contrariũ. Et facit ꝓ hoc notabile dictũ Inno. in.c.cum. I.et.A.de re iud. vbi dicit ꝙ monachus põt esse ꝓcurator: vel aduocatus ꝓ amico monasterij impante abbate. qr in cõsequentiã tractat̃ de vtilitate monasterij. qr ꝑ amicos monasterij ꝓmouet̃ vtilitas ipsius. Panor. tñ dicit ꝙ pamũ videt̃ honestius ꝛ securius. licet adhereat opinioni Inno.

Alienatio rei ecclesie

a immobilis nõ valet nisi in certis casibꝫ et debita forma seruata. Et fm Panor. in.c.nulli.de re.ec.nõ ali. quatuor sunt casus principales ad quos oẽs alij sunt reducibiles. in quibꝫ res ecclesie licite alienant̃. Pamus est necessitas. vt si debita vigeant ecclesiã, ꝛ non potest satisfieri de fructibꝫ. Scdˢ est cã vtilitatis nam potest alienare rem vt habeat aliã meliorem. vt in autentica hoc ius. C. de sa. san. ec. ꝛ ibi ꝓbant̃ isti duo casus. Tercius est cã pietatis ꝓ redimẽdis captiuis. xij. q.ij. aurũ. ꝛ c. sine exceptiõe. Quartus est cã incõmoditatis. vt qr res alienãda est magis dañosa. ꝙ̃ vtilis. facit. xij. q.ij. terrulas.

Que aũt solennitas sit seruãda in alienatiõe rei ecclesiastice? Glo. in.d.c.nulli. dicit seruandã fore solennitatẽ.d. autentice. hoc ius. Gof dicit ꝙ difficile est seruare illam solennitatẽ sed sufficit seruare solennitatẽ fm cõsuetudinẽ loci introductam. Et fm aliqꝰ satis est seruare cõsuetudinẽ illius ecclesie de cuius rei alienatione agit̃. hoc tñ non placet Host. nã dicit esse cõtra. c.j. de re. ec. non alie. li. vj. Jo. an. dicit se credere ꝙ cõsuetudo nõ possit adimere solennitatẽ dicti capli. sine: sed bñ põt adimere solẽnitatẽ introductã ꝑ dictã autenticã. hoc ius. Item dicit ꝙ cõsuetudo põt augere solennitatẽ introductã ꝑ.d.c. sine. Et cum hac opinione Jo. an. transeunt cõiter doc. vt recitat Panor. in.d.c. nulli. qui infert ꝙ consuetudo nõ valet contra solennitatem in.d.c. sine. Et qr loquit̃ indistincte põt inferri ꝙ subscriptio eorum qui sunt de collegio nõ potest tolli ꝑ dissuetudinem. qr ponit̃ in.d.c. sine. Item ꝙ̃ ad solennitatem.d. autentice. hoc ius. dicit. ꝙ non est necessaria consuetudo ad illam tollendaꝫ. quia ius ciuile nõ potuit introducere solẽnitatem in alienatione rei ecclesiastice. quia ꝓhibitum est ꝑ ius canonicum. ita vult Inno. ꝛ Jo. an. Et ideo concludit Panor. ꝙ si consuetudo cõtraria. c. sine. fit grauosa ecclesie nõ tenet; vt in.c.j. de consue. Sufficit ergo solennitatẽ.d.c. sine. obseruare. idẽ tenet glo. in.d.c.j. co. ti. li. vj. Non obstante ꝙ dicta autentica. sit incorpata in canonibꝫ: qr fuit posita vt sciret̃ affectus principũ ad ecclesiã. Debet ergo fm Panor. ꝓcedere tractatus. Item debet interuenire auctoritas superioris. cõsensus capli. ꝛ subscriptio clericorum. Quo vo ad subscriptionem Innoc. in.c.j. de his que fi. a prel. facit vnam regulam singularẽ ꝙ nunqꝫ requirit̃ subscriptio nisi in casibus in iure expressis. Que aũt sit differentia inter decretum auctoritatem et consensum; seu collaudationem? Glo. in.d.c.j. eo. ti. in. vj. dicit ꝙ decretum est sñia qua iudex cõtractũ futurum iustum fore decernit auctoritatem suam interponẽdo. vel aliquem in possessionem mittẽdo. vel mittẽdum declarãdo. ff. de dam. infec. l. si finita. Auctoritas aũt est auctorizabilis cõsensus: qui cõpetit sibi ex publico officio; vel legitima administratiõe. sicut tutores ꝛ curatores. Consensus aũt siue collaudatio est multorũ voluntas ad quos res ꝑtinet simul iuncta. Et dicũt quidam ꝙ in alienatiõe rei ecclesiastice nõ requirit̃ decretum. sed cause cognitio. auctas epalis. ꝛ consensus cleri. Hec glo.

Querit etiã glo. nunquid valeãt cõsensus canonicorum nõ habiti in cõi. Lau. dicit ꝙ non. Idem tenet Host. Idẽ Innoc. ꝛ Compo. Gof tñ tenet cõtrariũ. naꝫ lꝫ inueniat̃ in electiõe qr requirat̃ cõis cõsensus de elect. in gen esi. Secus in alienatione. Sed glo. dicit. ꝙ vbi nõ ꝓcessit tractatus: vera est prima opinio; vt in.c.j. de re. ec. nõ ali. li. vj. Sed si ꝓcessit ꝛ deliberauerũt alienare. lꝫ singulariter consentiãt: valet cõsensus. ꝛ habet locũ scda opinio.

An aũt solẽnitas requisita in alienatiõe rei ecclesiastice possit tolli? Rñ. Panor. in.d.c. nulli. dicit ꝙ nisi alienatio fiat seruata illa forma. ꝛ in casu a iure concesso: est nulla. De defectu forme est clarum. nam illa semp inducit nullitatem accus. qr forma dat esse rei. hoc ꝓbat̃ in.c. tua. de his que fi. a prel. et in.d.c. sine. De defectu casus liciti ꝓbat̃ in.d.c. nulli. nam ꝓhibetur alienatio rei ecclesiastice a iure. ergo alienatio est nulla. si non fit in casu concesso. l. non dubium. C. de legi. ꝛ in regula ea que. de reg. iur. li. vj. licet aliud tenuerit glosa. xij. q.ij. in summa. ꝛ c. sine. Ibi enim voluit tenere alienationem: seruata forma. licet nõ fiat in casu licito. Sed primum dictum verius fm Panor. Vide tamen ad ꝓdicta que notat. d. An. de bri. in.c. quia plerisqꝫ. de immu. ec. vbi dicit ꝙ si alienatio facta fuit in casu licito. licet defuerit solennitas iuris. si ibi nulla fraus fuit commissa. ꝛ interuenit consensus illorum qui habebãt cõsentire. in foro aĩe ẽ tutus iste qui habet sine debita solẽnitate. qr cõtrꝰ ad metas iuris nãlis ibi est verus titulus. lꝫ ius deficiãt solẽnitates positiue. Ideo in foro aĩe tenet cũ bona cõsciã ex quo nõ subest deceptio ꝛ assint legitima cã alienandi. Et dicit sufficere ꝙ̃ ad forũ consciẽ vt cõtractus teneat fm limites iuris naturalis seu gentiũ. nam

de iure naturali. seu gentium sufficit solus consensus. Et hec opinio placet Panor. in. d. c. quia plerique et in. c. requisiuit. de in inte. rest. Et pro hoc adducit singulare dictum Inno. in. c. quia propter. de elect. quod si electio tenuit de iure naturali. i. ratione consensus eligentiu͂. licet sit nulla propter solennitates iuris positiui no͂ seruatas. non tu͂ tenet electus in foro conscie renunciare. Ius eni͂ positiuu͂ adinuenit istas solennitates propter scandala. et deceptio͂es euitandas. vn͂ ex quo oi͂a ista cessant. et interuenit verus co͂sensus. satis est tutus quo ad deum. Et nota hoc dictu͂. quia valet in omni actu. in quo est pretermissa sole͂nitas iuris positiui. Et nota hanc theorica͂. quia facit ad multa.

An aut͂ in alienatione rei ecclesiastice requirant͂ tres tractatus? Rn͂. Panor. in. c. tua. de his que fi. a pre. de mente doc. dicit quod sufficit vnicus solennis. et dilige͂s. Et vide glo. ibi pro significato huius verbi. tractatus. vbi dicit. quod non requirit deliberatiuz consensum. sed quanda͂ discussionem et indaginez circa rem disponendam in futurum. vnde text. in d. c. tua. ponit tractatum et consensum vt diuersa. Nam primo fit discussio. vtrum magis expediat alienare vna͂ rem quam altera͂. vel vtru͂ possit subueniri ecclesie sine alienatio͂e. et post tractatu͂ peruenit͂ ad ipsam alienatione͂ in qua prestat͂ co͂sensus. Vn͂ nota pro statutis punientibus facie͂tes tractatu͂ sup aliqua re. Dicunt͂ eni͂ tractasse. licet delictu͂ non pfecerint.

An aut͂ prohibitus alienare: possit locare ad magnum tempus? Panor. in d. c. nulli. dicit quod no͂: vt est tex. cum glo. in cle. j. de re. ec. no͂ ali. et glo. ibi in ver. ad tps modicu͂. dicit quod hoc determinat tam verbu͂ locationes. quam verbum venditiones: vt sit sensus. quod locatio ad modicum tps. et venditio fructuum ad modicum tps no͂ includit͂ sub prohibitio͂e. Sed querit glo. quid dicat͂ modicu͂ tps? Dicit quod glo. ff. de supfi. l. j. §. quod ante͂ ait. dicit id relinquendu͂ iudicis arbitrio. tu͂ in fine glo. videt͂ dicere. quod modicum tpus dicat͂ infra decennium. C. de prescrip. lon. tem. l. fi. Nota tu͂. quod licet in materia odiosa alienatio capiat͂ stricte. et sic solum veniat contractus per quem transfert͂ dn͂ium. Sed in materia larga et fauorabili. vt hic capit͂ largissime. Et sic alienationis verbu͂ co͂tinet co͂ductione͂: donatione͂: venditione͂ pmutationem: et emphiteoticum ppetuum co͂tractum: vt in. d. c. nulli. et ibi Panor. Et fm glo. ibi. solus prelatus alienat bona mobilia que commode seruari non possunt: vt sunt vestes et cetera que quotidie magis veterascunt. Item fructus et similia. Ea vero que commode seruari pn͂t. no͂ alienat͂ sine sole͂nitate. na͂ res immobilis et mobilis preciosa. equipant͂ quo ad difficultate͂ alienatio͂is: vt. l. lex que. C. de admi. tu.

Vtrum aut͂ pecunia sit de his que seruando seruari possunt? Rn͂. Panor. in. d. c. nulli. quod non. quia retenta nihil operat͂.

Quid est illud. quod seruan͂do seruari po͂t? Rn͂. Ang. in autentico. de non alie. §. et quia parum. dicit quod est omne illud quod no͂ consumit͂ triennio. et ad hoc est glo. in. l. vnica. C. si aduer. vsucap. Hoc tu͂ limita qn͂ tale quod seruat͂ po͂t fructu͂ producere sic seruatum. alias non. Et sic que consumunt͂. no͂ sunt de illis que seruando seruari pn͂t. Fallit in pecunia: vt dictum est. quia est casus spa͂lis.

Sed dubium est de actione: nunquid in alienatione seu iuriu͂ cessione debeat seruari solennitas. Et est querere. nunquid co͂putet͂ inter mobilia vel immobilia? Rn͂. Panor. in. d. c. nulli. dicit quod po͂t concludi. quod fm proprium significatu͂ vocabuli actio seu noi͂a debitorum no͂ sunt mobilia nec immobilia. sed faciunt tercia͂ spe͂m de per se. nam mobilium et immobilium appellatio cadit in his que certo loco co͂cludunt͂. nam immobile di͂ quod no͂ po͂t a loco moueri. mobile vero quod fm naturam suam aptum est moueri: vt. l. mouentiu͂. ff. de ver. sig. Actiones ergo cum sint quid incorpale. non concludunt͂ certo loco. et io͂ non pn͂t dici mobilia. nec immobilia. Et ideo iurisconsultus ponit actiones et noi͂a debitorum vt terciam spe͂m: vt in. l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudica. Et ideo in testamentis appellatio͂e bonorum mobilium: vel immobilium no͂ veniunt noi͂a debitorum. quia debemus cape verba proprie. l. qui heredi. ff. de condi. et de. vnde co͂suluit Oldra. quod si pri͂ceps relinquit bona sua mobilia distribuenda in pios vsus. nunquam veniunt pene adhuc no͂ exacte. tu͂ aliqn͂ necesse est vt actio͂es trahantur ad bona mobilia: vel immobilia: vtputa. quia dispositio volens comprehendere totu͂ patrimoniu͂ vnius hoi͂s. fecit mentione͂ duntaxat de mobilibus et immobilibus. Hoc eni͂ casu ista tercia spe͂s assumit natura͂ alterius extremoru͂. et est seruanda tunc opinio. glo. in autentico. eo. ti. §. j. que dicit. quod si actiones dant͂ ad res mobiles. co͂putant͂ inter mobilia. si ad res immobiles computant͂ inter immobilia. Idez dicit in seruitutibus et aliis iuribus incorpalibus. sicut in actio͂ibus: vide etia͂ de. ex ibi. de ver. sig. que vult quod annui redditus inter immobilia co͂putent͂.

An aut͂ prelatus qui iurauit no͂ alienare. possit in aliquo casu alienare no͂ obstante iuramento? Rn͂. Panor. in. c. vt sup. de re. ec. dicit quod aut res est modica. vel modice vtilitatis. et tunc non includit͂ sub iuramento de no͂ alienando. quia no͂ est verisimile. quod superior voluerit istum illaqueare in istis modicis cum ista modica sint exempta ab omni solennitate iuris. vt in. c. terrulas. xij. q. ij. Iuramentum ergo simpliciter prestitum debet intelligi fm materiaz subiectam. et fm iuris dispositione͂. Item iuramentum est stricti iuris. ideo debz restringi. ar. c. pe. de iureiur. Et hoc notabis semp. Et idez sensit Fede. nam hodie prelati co͂iter iurant no͂ alienare inco͂sulto papa. et sic dz intelligi tex. in. d. c. vt sup. vt no͂ obstante iurame͂to: possit iste hanc alienatione͂ facere Et sic procedit expositio Gof. qui exponit tex. in. d. c. vt sup in ver. co͂cedimus. i. concessum esse ostendimus. Sile hi͂. xiij. di. c. nerui. Aut res est non modica. Et tunc distingue fm formam iurandi. Aut eni͂ iurauit no͂ alienare simpliciter. Aut no͂ alienare inconsulto papa. Aut non alienare sine licentia superioris. Si iurauit simpliciter. tunc puto quod in casu vtilitatis ecclesie poterit alienare. Nam video quod in casu necessitatis ecclesie. hoc iuramentu͂ non astringit. vt in. c. si. de ec. edi. ergo nec in casu vtilitatis. quia necessitas et vtilitas equiparant͂ in iure. vt notat͂. xij. q. ij. in summa. Refert͂ ergo illud iura-

mentum ad alienationem illicitam. vt sic metu iuramenti platus abstineat facilius ab alienatione illicita. Si vo fuit iuramentum fm scdam formam tunc non poterit alienare. nam tunc non potest fieri alienat. o etiam licita inconsulto papa. Hoc ent important illa verba. Item necesse est. vt verba illa intelligant de alienatione ala licita. nam inconsulto papa nō faceret illicitam. Et ita volunt cōter doc. Si vo fuit iuratum iuxta terciam formā. idez dicendum: vt pxime dictum est. Et hec bñ nota. qz nō declarat p alios. Hec Panor. in. d. c. vt sup. Et idem tenet in. d. c. fi. vbi facit singularē teoricā ex illo tex. q iuramentū simpliciter pstitū de rebus ecclesie nō alienandis. restringit ad alienationē illicitam nō aūt ad necessariā. Idem putat de alienatione. q fit ob vtilitatez ecclesie. Quo vo ad scdam formā vel terciā supra positā. Panor. in. d. c. fi. dicit q arbitrat vera esse. cessante summa necessitate Si aūt immineret summa necessitas. 7 tantā celeritatē requireret. q supiorē consuli nō patiat tunc putat alienationē posse fieri consensu pape. vel alterius supioris. cui fuit iuramentū tale pstitū me ne requisito. ar. opnium ti. l. tutor qui reptorium. ff. de admi. tu. vbi in cā necessitatis pōt tutor inuētario non confecto administrare bona pupilli. qd alr cessante necessitate nō pōt. Ad hoc facit qd notat Jo. de san. in de f. de re. ec. vbi dicit. In casu illa de. posse fieri alienationē impune. illa solennitate nō seruata. si necessitas nō capit tantā dilationē Et hoc etiā tenet Pan. in disputatione. condēnatus 7c. Et hec nota. qz faciūt ad multa maxime p exemptis habentibus supiorem in remotissimis locis. Jo. tñ an. in d. c fi. dicit q quidā consuluerūt hoc iuramentū debere extendi solū ad illicitam alienationē. Sed idem Jo. an. dicit. q isti sic consulētes non potuerūt postea eorum consiliū defendere et contra eos inducit tex. in. c aduersus. de immu. eccl. in ver. pter imprudentiā. vbi etiā necessaria. vel vtilis contributio non fit inconsulto papa. ne quid indiscrete agat hoc dictū Jo. an. intellige regulariter. ne videat contrarius Panor. in pdicto casu. s. summe necessitatis. An aūt legatus de latere possit dare licentiā alienādi contra hoc iuramentum? Rñ. Spe. in ti. de dispen. dicit q non. Idez Panor. in. d. c. fi.

Querit de notabili. q. vtrūz solus platus possit repudiare legatū factum ecclesie. maxime de re immobili? Et videt q nō. qz incontinētī etiā ecclesie ignorāti fuit acquisitū dñium rei legate. l. cum pr. §. surdo. ff. de le. ij. ergo platus non pōt repudiare qz alienaret rem acquisitā ecclesie. 7 de hoc videtur casus notabilis in l. magis. §. fundum. ff. de re. eorum. vbi dicit tex. q pupillus non pt repudiare fundū sibi legatū. cum non possit alienare rem suā. Videt ergo q ex repudiatōe sequat alienatio Sed hoc nō obstante Fede. consilio. ix. tenet ptrarium. Mouet principalr. qz dñium nō est acquisitum ecclesie ante acceptationē legati. vñ repudians potius nō acquirit q alienet. sed in nō acquirēdo. nō requirit solennitas. p hoc facit. c. cū aplica. de his q fi. a pre. vbi solennitas requirit cū alienat res que possidet ab ecclesia. Et nō est par rō lucra nō cape. 7 quesita pdere. l. si sponsus. §. si maritus ff. de do. inter vi. 7 vx. Et ad. §. fundū. qui multū vrget dici pōt. q loquit in pupillo qui non habet administrationē rerū suarū. Secus in plato. Vñ quēadmodū tutor tenet si potuit acquirere pupillo. 7 nō acquirit. l. quicquid. C. arbi. tu. Ita 7 platus. vt est tex. cum glo. xij. q. iij. c. ij. Et p hoc glo. xvj. q. vj. §. fi. q dicit q in acquirēdis. platus pt facere cōditionē ecclesie deteriorē. Idem dicit Inno. in. c. ij. de dona. Tñ si prelatus. sine cā repudiauit. pt cōpelli vt satisfaciat ecclesie de suo. Panor. tñ in c. tua. de his q fi. a pl. dicit q casus iste est dubius. Sed vide distinctionē circa pdicta q euacuat totā materiā istam; quā ponit Bart. in l. iubemus. C. de sa. san. ec. vbi dicit post glo. q aut queris vtrum platus possit piudicare ecclesie cōtrahēdo. aut aliud faciēdo primo casu non pt piudicare. nisi licite cōtrahat. vt. d. l. iubemus. 7 autētica. hoc ius. c. ti. scdo casu. aut loquimur in querēdis 7 pōt piudicare. Aut in iam quesitis. Et tunc. Aut negligēdo 7 pōt ecclesie piudicare. puta faciēdo cōtra se pscribi vt in autētica. quas actōes. eo. ti. Aut aliud faciendo. 7 tunc. Aut facit cum cōsensu capli. 7 pōt ei piudicare. Ita loquit. d. l. iubemus. Aut sine cōsensu capli. 7 tūc nō pōt piudicare eccle. vt in regula delictū. Et ita intelligunt illud. c. hoc. Hec Bart.

Alimenta dari debēt

filijs a parentib. 7 parentes a liberis sunt alendi. C. de alen. li. a pa. l. ij. c. iij. Et hoc verū si ille qui petit ali est inops. 7 ille cui petit est locuplex. Itē si ex arte sua se pascere possit: non debet petere ali. nisi sit infirmus; vt. ff. de li. agno. l. si quis a liberis. Idem dic de emancipatis. d. l. si qs. q si nepos sit ex filia pascet ab auo materno. si ex paterna linea ali non possit. ar. d. l. si quis. Idem dic de filio adoptiuo. Item vir alit vxorem: nuruz et pnurum. ff. de do. inter vi. 7 vxo. l. si quis p vxore. Fallit hoc si in contrarium pactio fiat Nota tñ q pater tenet alere filios non ex iure patrie potestatis. s; ex charitate. 7 de iure naturali fm Bar. in. d. l. si quis.

An aūt pater cogat alere filiam iniustam? Barto. vbi s. dicit q de iure canonico tenet eam alere: etiam spuriam. vt in. c. cum haberet. extra de eo q du. in ma. 7c.

An vo cogat dotare filiam bastardam? Casus est in. l. vxorē. §. pater naturalis. de le. iij. qz si tenetur eam alere. ergo 7 dotare. qz cā dotis fauorabilior est cā alimentorum.

An aūt mater teneat alere filium? Bart. vbi s. dicit. q infra triennium onus alimentorū spectat ad matrē. vt. l. nec filiū. C. de pa. po. Quod intellige si mater pōt alere filium. Secus si esset ita paup q eum sustentare nō posset. Et tunc spectat ad virum. d. l. si quis. Vltra aūt trienniū educatio ptinet ad patrem. nisi ipsa mater esset diues 7 pr pauper. qz tunc teneret alere filium.

An aūt frater teneat alere fratrē? Bar. in. d. l. si quis. dicit q cogit alere fratrem naturalem. ergo

multo fortius legitimū: vt. C. de natura. li. autentica. licet.

An aūt frater teneat̄ dotare sororē? Bart. in. l. dedit. ff. de colls. bo. dicit ꝙ sic. ⁊ de hoc est glo. in. l. cum plures. ff. de admi. tu.

An aūt ille qui debet habere alimēta debeat hr̄e expēsas in studio? Bar. in. l. de bonis. §. non solū de car. edict. ⁊ in. l. legatis. de ali. leg. dicit ꝙ in studijs necessarijs. sine quib9 hō s̄m cōditionē sue ꝑsone viuere non p̄t. vt addiscat grāmaticā et siīa. Et tunc impensa dī necessaria. Et tenetur. Secus in studijs ī quib9 quis dī militare sine quib9 quis pōt honeste viuere s̄m cōdinonē sue ꝑsone.

Appellatōe alimētoꝝ: seu victus ⁊ vestitus. cibo potus. vestimēta. lectus ⁊ habitatio intelligunt̄. ⁊ ea sine quib9 viuere nō p̄t hō. d. l. legat̄. de ver. sig. victus. Qn̄ antē maritus facit eius vxorē dn̄am ⁊ vsufructuariā ⁊c̄. Vide singulr̄. ĩ. Vsusfructus.

Ltare non debet esse

a ligneū. vel terreū: de cōse. di. j. altaria. ꝙ si ad celebrandū missaꝫ nō hr̄ altare cōsecratū. saltē habeat̄ ꝑua tabula lapidea cōsecrata q̄ dī altare viaticū. In q̄ cōcedit̄ ep̄is ⁊ eoꝝ ꝑgionbus in itinere celebrare. ⁊ celebrari facere vbicūqꝫ. de priuil̄. qm̄. li. vj. Idē ꝯcedit̄ p̄dicatoribo ⁊ minoribo. vt vbicūqꝫ libere celebrare possint. sic tn̄ ꝙ sine p̄iudicio parochialis ecclesie. extra de priuil̄. in his Et ꝑ verbum libere. ibi positū dat̄ intelligi. ꝙ hoc p̄nt etiā sine licentia dyocesanorum.

In q̄ aūt cōsistat ius parochiale? hr̄ in quodam priuilegio Greg. noni. qd̄ incipit. Nos attendētes Et ibi dr̄. ꝙ cōsistit circa tria. s. oblatiōes. decimas et primicias. Nota etiā s̄m Pet. de palu. ꝙ altare portatile dꝫ esse tante latitudinis ⁊ lōgitudinis. s. lapis in capsula ꝙ in eā possit capi pes calicis ⁊ hostia cōsecranda. vel ꝙ in conficiendo cum tenet in manibo panē vel calicē sup̄ lapidē teneat. vt sic sup̄ lapidem conficiat.

Licitū est p̄sbyteris cōstruere altaria in ecclesia nō cōsecrata. sed in cōsecrata nō. nisi de licētia ep̄i. ar. lxviij. di. q̄uis. ⁊ de ꝯse. di. j. nullus p̄sbyter. Eodem mō sine cōsensu ep̄i: nō sunt altaria destruenda. ar. de conse. di. j. ecclesie. ⁊ c. placuit.

Appellatio est duplex

a scꝫ iudicialis. ⁊ extraiudicialis. Iudicialis est a minore iudice ad maiorē ꝓuocatio q̄ si legitima est ꝓnunciatū suspendit ac etiā iurisditionē iudicis q̄ ad illā cām ⁊ ipsius ad supiorē transfert cognitionē. Extraiudicialis vō est a p̄nti vel verisilr̄ futuro grauamine ad supiorē ꝓuocatō q̄ si est ꝓbabilis: ipsam cām ad supiorē transfert. vt ea pendente. nihil in ipsius p̄iudicium attemtetur. Duo aūt sunt effectus appellatōis. Operat̄ cīn suspensiuū ⁊ deuolutiuuꝫ. Effectus suspensiuus est triplex. Suspendit eīn ꝓnunciatuꝫ ⁊ iurisditionē iudicis q̄tum ad illaꝫ cām. extra eo. sup̄. Et p̄sumptionem que erat ꝓ sn̄ia. Et scias ꝙ non semꝑ appellatio operat̄ omnes istos effectus. Exemplum in appellatione sn̄ie censure ecclesiastice. nam propter appellationem sequentem: talis sn̄ia nō suspēditur. sed opat̄ tunc appellatio effectū deuolutiuū qr deuoluit cām ad supiorem. Et idem cum appellat̄ a sn̄ia nulla. nam talis appellatio nō suspendit ꝓnunciatū: cum iuribus nō subsistat. sed opat̄ effectū deuolutiuū dūtaxat. Et hoc respectu appellari pōt a sn̄ia nulla: vt. c. dilecto. extra. eo.

Quo aūt iure sit adinuēta? dic ꝙ formalitas appellatonis est de iure positiuo. ⁊ olim reddebatur ius manu regia. Sed ipsa substantia appellatōis videt̄ de iure naturali. Est eīn quedā defensio, seu p̄sidium innocētie. Est etiā principalr̄ inducta ad iniquitatē: seu imperitiam iudicis corrigendā. vel ad supplendum qd̄ incaute in p̄ori iudicio fuerat omissum. Ex quib9 pōt inferri. ꝙ licꝫ princeps formalitatem appellationis tollere possit. nō tn̄ videt̄ ꝙ possit tollere ipsam substantiā. s. vt iusticia non reddat̄ aduersus iniquitatē. vel imperitiā iudicis Cum princeps nō possit tollere ea q̄ sunt iuris naturalis vel gentium.

Querit̄ de questione notabili. Ad queꝫ debeat appellari cum deest iudex appellatōis. hec questio p̄mo pōt intelligi. cum s deest ꝓpter defectum superioris: vt qr princeps ille non recognoscit̄ supiorꝫ in tpalibus. Et puto ꝙ a tali non possit appellariꝫ qr est loco principis: a q̄ nō appellat̄. Ad hoc glosa notabilis in. c. qm̄. di. x. que dicit ꝙ a tali principe nō est appellandū etiā ad papam. Si tn̄ iniusticia esset notoria. posset dici tunc papā posse adiri. An aūt ꝑ viam denunciationis euangelice possit ecclesiasticus adiri contra laicum: rōne iniuste sentētie. vide in. c. nouit. de iudi. Scdo potest intelligi. qm̄ non deest supior. sed deficit spālis iudex sup̄ appellatiōe puta. ciuitas elegit sibi potestatē. vel aliquis princeps in sua ciuitate. sed non ꝓuidit sibi de iudice appellationis. Dic ꝙ appellabit̄ ad ipsum superiorem qui potestatem elegit. hec Panor. super Rubrica de appel.

Vtrum autem excōmunicatus post legitimaꝫ appellationem sit euitandus. Rn̄. ꝙ non. vt notatur in. c. licꝫ de sen. ex. li. vj. ⁊ in. c. pastoralis. de appel. Verum tn̄ si excōicatus nominatim. vel specialiter infra tp̄s a iure: vel iudice determinatum. appellationem non fuerit ꝓsecutus. vt debuit. eo elapso poterit publice excōicatus denunciari. Et tūc erit euitandus tam in iudicio q̄ꝫ extra. ⁊ ab actib9 legitimis remouēdus. vt. d. c. licet. Debet ergo reputari pro excōicato post talem denunciationem eius lꝫ non sit. donec sn̄ialiter fuerit declaratum appellationē ante excōicationē fuisse interpositā.

Sed vtrum talis post denūciationem excōicationis ⁊ desertionem appellationis celebrans: aut ingerens se diuinis efficiatur irregularis. Rn̄. Archi. in. d. c. licet. ⁊ sequit̄ ibidem genu. ꝙ non: quia ex quo appellatio legitima fuit ante excōicationeꝫ interposita ipsam excōicationeꝫ suspendit. Et licꝫ post desertionem appellationis denunciet̄ excommunicatus. non tn̄ est excōicatus.

Aqua. vtrum aqua non benedicta commixta aque benedicte tota fiat benedicta. vide. ĩ. vnctio extrema.

Arbiter. Cum ab vno de pluribus arbitris vel iudicibus alijs p̄sentibus ⁊ mandantibus. scripta sententia recitat᷑. proinde est ac si ab omnibus esset recitata. Oportet autem vt qui illam recitat nō vtat᷑ verbis singularis numeri. ſʒ plurialis. dicēdo. Nos tales arbitri. vel iudices pronunciamus ⁊c. nisi in arbitris sup electione. que debet fieri ab vno vice omniū. de re iudicum ab vno. li. vj. Nota etiam Panor. in. c. sane. de arbi. ꝙ si tres arbitri eligant᷑ ad aliquod negociū ad hoc vt valeat snīa duorum ex tribus requirit᷑ p̄sentia tercij. ſm glo. ibi. que facit ꝓ opinione Bart. in. l. duo ex tribus. ff. de re iudi. vbi dicit ꝙ si tercius fuit p̄sens in disputatione super meritis cause. ⁊ dixit quicquid voluit. si tn̄ ipse tercius monitus a duobus non vult adesse. nec allegat legitimam causam absentie. tunc possunt duo ꝓcedere sine tercio. Et satis est ꝙ duo conueniūt sp̄es arbitrorum. Rn̄. Hoc in. c. quintaualis. de iureiurā. ⁊ ibi Panor. dicunt ꝙ sunt due. s. iuris ⁊ aliorū qui eligunt᷑ a partibus seu a p̄sonis priuatis. qui ꝓprie nō sunt arbitri. sed sunt quasi quidā ꝓsonete. ⁊ cōmunes amici vel quidā compromissarij. vnde ab istis arbitris nō recedit᷑. nec alius est eligendus. ex quo partes nō concordant. Et a dicto istorum nō appellat᷑. vt in. c. a iudicibus. ij. q. vj. Sed a sen̄tē arbitrorum iure bene appellat᷑. Ratio diuersitatis est. quia isti arbitri iure assumunt᷑ ex necessitate. ⁊ habent iurisdictionem. ⁊ ex snīa eorū potest agi. Arbitri aūt cōpromissarij eligunt᷑ ex nuda voluntate partium. nec habent iurisdictionem. Item ſm Panor. vbi s̄. sunt multe differētie inter arbitrum compromissariū ⁊ arbitratorem. Prima est. nam arbiter est ille. qui habet iudicare de iure. ſm ordinem iudiciorum. Arbitrator vō est. qui sumit᷑ de iure ⁊ de facto. Scd̄a differētia. q̄r arbiter eligit᷑ et sit loco iudicis ita ꝙ habet ꝓcedere. iuris ordine seruato. Itē dʒ ꝓcedere in forma iudicij sicut iudex vn̄ corā eo debet dari libellus. Itē corāʒ eo fit litis contestatio. Itē iurat᷑ de calūnia. Item debet ferre snīam in scriptis. Item nō potest ꝓcedere diebus feriatis in honorem dei. ⁊ si ꝓcederet nō valeret ꝓcessus. Que oīa secus in arbitratore. Tercia differentia. q̄r in facto ꝓprio nō potest quis esse arbiter. sed bene arbitrator. Quarta differentia. q̄r arbiter nō iurat. nec p̄tes debēt iurare de obseruātia arbitrij: ſʒ i arbitratore nō repit᷑ ꝓhibitū. Et no. ꝙ sicut arbiter pōt recusari vt suspectus. ita et arbitrator ſm Panor. Quinta. q̄r mulier pōt esse arbitratrix ſʒ nō arbitrix nisi esset femina. q̄ ex dignitate haberet iurisditionem. vt q̄r regina vel comitissa.

Quid dicendum de monacho. an possit esse arbiter. Spe. videt᷑ velle ꝙ nō possit esse arbiter sine vtilitate monasterij ⁊ abbate imperante. ar. c. ij. de postu. ⁊. c. monachi. xvj. q. j. Sed arbitrator potest esse ex sola licentia abbatis. Et hoc placet Panor. Sexta. nam snīa arbitri emologat᷑. i. approbat᷑ taciturnitate decem dierum. vt sic postmodum detur actio ⁊ exceptio. l. pe. C. de arbi. Intellige si sine pena fuit compromissum. vt in. c. ꝑ tuas. de arbi. Dictum aūt arbitratoris nō emologat᷑ p̄dicto modo. Septima. q̄r arbiter nō potest snīam ferre in ecclesia. sicut nec iudex. ⁊ lata nō tenet. de immu. ec. decet. li. vj. Secus in arbitratore. Octaua. excōmunicatus nō potest esse arbiter sicut nec iudex. de re iudi. ad ꝓbandum. Intellige de notorio excōicato. In arbitratore sunt opiniones. Bart. in. l. cum pater. §. hereditatem. de le. ij. ⁊ in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad treb. sentit ꝙ possit. quia excōicatus equiparat᷑ deportato. deportatus aūt non ꝑdit ea que dependent ex consensu. ⁊ que sunt de iure gentium. Io. an. in regula. dolo. de re. iu. li. vj. in mercu. tenet oppositum dicēs. ꝙ si est notorie excōicatus nō cadit in eo arbitramentū. qd̄ sit ꝑ modum laudi. Et Panor. videt᷑ tenere opi. Io. an. ꝓ quo bonus tex. in. c. post cessionem. de ꝓbat᷑. vbi patet ꝙ excōicatus non potest esse ꝓcurator. fortius nec officium arbitratoris assumere potest. cum hoc casu habeat arbitrari tanq̄ꝫ bonus vir. sed non potest dici bonus vir ex quo p̄seuerat in excōicatiōe. Vnde licet ꝑ se possit excōicatus valide contrahere ſm aliam opinionem. nō tn̄ assumere hoc officium ciuile inter alios. Et ſm hoc non erit differentia inter arbitriū ⁊ arbitratorem.

Utrum de rebus sp̄ualibus possit in laicum cōpromitti. tanq̄ꝫ in arbitriū. vl' arbitratorē. Rn̄. Panor. in. c. contingit. de arbi. dicit ꝙ non. q̄r text. loquit᷑ generaliter. q̄r laici nō debent tractare negocia ecclesiastica. Et ex glo. ibi collige. ꝙ nullus citra papam pōt cōmittere cām sp̄ualē laico. Item nullus citra papam pōt auctorizare vt in solum laicum possit cōpromitti de iure sp̄uali. Et hoc videt᷑ verum. q̄r nullus dispēsat cōtra cōstitutionē pape. nisi in casibus cōcessis. vt in. c. dilectus. de tem. or. Cū ergo sit solū iure exp̄ssum. vt auctate superioris possit cōpromitti in clericū ⁊ laicū. c. ꝑ tuas. eo. ti. ergo in solū laicum nō pōt cōpromitti auctate superioris. Ratio aūt quare laicus ꝓhibet᷑ arbitrari in causa sp̄uali ſm Panor. in. d. c. ꝑ tuas. est. nō ꝓpter incapacitatem. sed rōne honestatis. Honestas autem satis cōseruat᷑ ex mixtura clerici. qui sociatus laico facit eum capacē. etiaʒ si essent plures laici ⁊ vnus clericus. nō tn̄ extendas casum huius capituli ad actum sp̄ualem. q̄r laicus nō potest effici capax iuris sp̄ualis ꝑ mixturā clericorum. vt in. c. massana de elec.

An aūt ep̄s possit cām sp̄ualē cōmittere clerico ⁊ laico. Dic ꝙ non. licet eā valeat compromissum in clericū ⁊ laicū. non tn̄ pōt cā sp̄ualis delegari clerico ⁊ laico. Ratio diuersitatis. quia vt dicit Ioh. an. in. d. c. ꝑ tuas. arbitrium de re spirituali nō est actus spiritualis. merito in clericum ⁊ laicum pōt compromitti. sed iudicare de causa sp̄uali est quid sp̄uale. vt in. c. quāto. de iudi. ſʒ laicus nō est capax iuris sp̄ualis etiam associato sibi clerico. vt in. d. c. massana.

An aūt laicus possit esse assessor iudicis ecclesiastici. Doc. cōiter dicunt ꝙ sic.

Utrum arbiter possit pro bono pacis capere de iure vnius ⁊ dare alteri. Rn̄. Panor. in. d. c. quintaualis. dicit ꝙ licet iudex vel arbiter non possunt

tum bona consciẽtia dare de iure vnius alteri: cum debeant dare vnicuiq; qđ suum est. Secus in arbitratoribꝫ qui eligunt̃ tanq̃ boni viri ad cõponendum inter partes: ꝛ ꝓ bono pacis pñt de iure vnius dare alteri: dummodo enormiter nõ ledant. qđ si fecerint põt bonum arbitramentũ ꝑ supiorem reduci ad bonã ꝫ equitatẽ. ꝑ no. in. d. c. quintauallis. Licet Bald. in vsibus feudorum dixerit q̃ si arbitrator ex certa sciã de alieno largit̃ nõ valet: qꝛ non est ꝑmissum sibi dare de alieno. Sed Panor. dicit hoc dictum esse falsum: ex quo faciunt ꝓ bono pacis. ꝛ vident̃ ad hoc habere mandatum: dummõ enormiter nõ ledant. Sed si vis saluare Bald. intellige qñ faciunt sine cã: vel qñ non in modico ledũt nam qñ in modico ꝑs ledit̃: satis lucrat̃: quia a lite recedit. l. lucius. ff. ad tre. Et vide ad declarationem p̃dictorum. qđ notat Panor. in. c. eam cõtingat. de iureiurã. de mente. d. an. q̃ q̃ñtũcunq; verba late cõcipiant̃ in ꝑsonas arbitrorũ. vt puta q̃ possint de iure vnius dare alteri in totum vel in ꝑtem ꝛc. q̃ nihilominus enormiter deceptus poterit cõtrauenire: licet nõ appareat de dolo ex ꝓposito: sed eñ re ipsa. quia talia verba effuso sermone emanata vident̃ et ꝓlata sub quadam cõfidentia ꝑsone ꝛ amicicie arbitrorũ ꝛ vt captent amiciciam eorum ad nõ ledẽdum. Et idẽ tenet Pe. de anch. Et ad p̃dicta optĩe facit dictũ Spe. in ti. de empt. et ven. §. nunc. vbi ponit. q. de illo qui vẽdit equũ dolentẽ in spatula: non tñ ostendentẽ dolorẽ: quia erat calefactus in eum do. dicẽdo. do tibi istũ equũ ꝓ strabone: ꝓ gibboso. dolentẽ in spatula ꝛ habẽtem oẽs maculas: nec volo ex aliquo teneri. Dicit Spe. q̃ nihilominus tenet̃ ex quo al's specifice nõ ꝓpallauit defectum. nam emptor fuit deceptus: videns q̃ falsitatem dixerat in aliis expssatis. Et credidit verisil'r falsũ dixisse de morbo spatuloso tũc latente. Sic multotiẽs notarij ꝛ cõtrahentes solẽt ad cautelã ponere verba valde lata: excludẽtia oĩa remedia. non tñ videt̃ q̃ ps lesa ꝑ ista verba generalia voluerit pati enormissimã lesionẽ: sed potius fuisse passam illa verba poni ad seruandũ cõsuetudinem notariorũ generalem. Et de hac materia. ꝛ an ptes possint renunciare a principio reductioni ad arbitrium boni viri. vide Panor. diffuse in. d. c. quintauallis. ꝛ Bar. in. l. si societatem. §. arbitrorum. ff. ꝓ socio.

An aũt arbiter postq̃ ꝓnunciauit possit mutare sñiam suaꝫ: R̃n. Panor. dicit q̃ arbiter: ex quo semel sup toto ꝓnunciauit seruando formam cõpromissi: siue bñ: siue male: functus est officio suo. vnde nõ potest amplius mutare sñiam suam. vt in. l. diem. ff. de arbi. In arbitratore vo sunt opiniones. Quidam eñ dicunt q̃ cum coraꝫ eo non sit iudicium: nõ habet locum. c. in l'ris. de offi. deleg. Sed Cy. post Pe. in. l. fi. C. de contrahen. emp. in effectu concludit. q̃ aut arbitrium: seu electio competit mihi iure meo. ꝛ possum: lꝫ male semel elegerim: seu arbitratus fuerim. iterũ arbitrari ad hoc. l. hec conditiõ. de condi. ꝛ de. vbi dicit̃. q̃ si testator legat mihi. c. si nupsero. Si nupsi inutiliter. possuꝫ iterum contrahere ꝛ legatum consequi. Aut competit mihi sup iure alieno. ꝛ tunc si nõ seruaui formam possum iterum arbitrari. Si aũt seruaui formam: non possum me amplius intromittere. qꝛ siue bene. siue male. functus sum officio.

Quo vo ad arbitros iure vltra p̃dicta. Dic s'm glo. in. c. legitima. de ap. li. vj. q̃ tales arbitri nõ debent esse suspecti. al's possent: sicut ꝛ iudices recusari. Item non debent esse multũ remoti. ꝑ. c. ij. requiris. de ap. Et sic no. ex illo tex. q̃ recusans iudicem vt suspectũ. nõ tenet̃ arbitros eligere in eodeꝫ loco: sed põt alibi: dummodo nõ sint valde remoti s'm doc. vt puta si distãt vltra duas dietas. Ar. c. nõ nulli. de rescriptis. vel hodie vltra vnã. ar. c. statutum. de rescriptis. lib. vj. qꝛ sepe iudex in loco est tam potens q̃ recusans: non idoneos arbitros in loco poterit habere. Item debẽt esse in locis cõpetentibꝫ. vt possit haberi copia peritorũ. d. c. statutũ Item dicti arbitri sunt cõpellendi ꝑ delegatos ad sit cõueniendum in loco idoneo ad cãm suspitiõis terminandam infra certum terminũ quo elapso si nõ terminauerint. iudices delegati reassument iurisditionem. tñ si nolunt ꝓnunciare. vel male pronunciant. appellat̃ ad papam. de offi. del'ab arbitris. li. vj.

Rchiepiscopus.

a causam ad se ꝑ appellationeꝫ deuolutã. subdito suffraganei cõmittere pt. illum tñ ad suscipiendam delegationẽ cõpellere non põt. de off. or. pastoralis. Et Panor. ibi ex illo tex. notat. q̃ epi existentes in ꝓuincia archiepi. sunt subiecti ipsi archiepo metropolica lege. ꝛ sic archieps est iudex ordinarius oĩm epor̃m sue ꝓuincie de iure cõi. Et quelibet ꝓuincia debet habere vnum archiepm ꝛ decem epos. Et hoc sufficit ad ꝑfectum regnum. vt. c. scitote. vj. q. iij. Nota etiã. q̃ archieps nõ pt ꝓcedere contra epm ad depositioneꝫ: qꝛ depositio epor̃m soli pape est reseruata. vt in. c. ij. de transl. prel. Sed de crimine eorum p̃t cognoscere. ꝛ ipsos punire. vt. c. sacro de sen. ex. De causa vo ciuili indifferenter cognoscit. etiã si subditus epi cõueniat epm. nam debet eum conuenire coram archiepo. Sed si eps habet cãm contra subditum. nõ cõuenit eum corã archiepo: qꝛ nõ est iudex subditi epi. nec eps debet esse iudex in cã ꝓpria. sed debent eligi arbitri iur̃. hec ꝓbant̃ in. c. si clericus aduersus clericum. xj. q. j.

Archieps nõ habet iurisditionem in subditos suffraganei sui: nisi in quibusdam casibꝫ qui notãtur ꝑ glo. in. d. c. pastoralis. Primus cum deuiãt a diuinis officiis. a consuetudine metropolitane ecclesie. xij. dis. de his. Host. tñ limitat nisi ecclesie ꝓuincie haberẽt specialem cõsuetudinẽ: qđ placet Panor. vt valeat cõsuetudo cuiuscunq; ecclesie: dũmõ sit al's rõnabilis. ar. c. de trina. de cõse. dist. iiij. Ad hoc facit qđ notat glo. in ꝓhemio sexti. q̃ in his q̃ cõcernunt fidẽ debemus sequi cõsuetudinẽ ecclesie romane. In aliis non tenemur: nisi papa disponat. Scđs qñ subditus epi delinquit in dyocesi archiepi. vj. q. iij. placuit. In hoc eñ casu efficitur aliquis de iurisditiõe alterius cuiuslibet. Tercius si

habet pdictū in dyocesi sua de fo.cōpe.c.si.⁊ iste ca-
sus ptinet ad quecunq; aliū.Quartus si clericus
habet ciuilē causam cōtra epm̄ suū.d.c.si clericus.
Jtē si criminalis causa sit inter epm̄ et clericū suū.
nā tunc debet deduci ad synodū in qua p̄est archi
episcopus.vj.q.ij.c.j. Quintus si causa deferť ad
eum per appellationē.extra de of.le.c.j.et de of.or.
duo.Et hoc casu distingue ꝓut habeť in.c.vene-
rabilib.§.sane.et duob.§.se.de senten.excomu.
li.vj.vbi dicit.q si certū est:excōmunicationis sen
tentiā esse iustā;velut cū ꝓpter manifestū excessum
est in aliquē ꝓmulgata:superior iudex.nisi piculū
sit in mora.excōmunicatū ad excōicatorē ꝓrsus re
mittere debet.nec debet eū absoluere.nisi excōmu
nicator reqsitus maliciose illum absoluere nolet.et
glo.in.v.nec debet.dicit si tamen absolueret tenet
absolutio.vt.j.§.vbi.qd est valde notandū.Seq
tur.Si vo constet huiusmodi sententiā esse iniustā;
nequaq remittendus est excōmunicatus ad suū
excōmunicatorē:sed debet sine difficultate aliqua
mox absolui.Si autē dubiteť vtrū iusta sit vel in-
iusta.superior nisi excōmunicator deferat.relaxa-
re iuxta formā ecclesie potest illam.Quāq̄ honestius
agetur si ei deferat in hoc casu.hec ibi.Si autē non
fuit appellatū.sed p simplicē querelam superiorē
adiit,dic fm glo.in.c.ptuas.de senten.ex.q de-
bet eum remittere ad inferiorē.vt ipsum absoluat.
Et si inferior ipsum absoluere nolit.archiepus ipm
absoluat.de of.or.ad reprimendā.tn̄ si piculū esset
in mora ꝓpter hmōi remissionē.ipm statim absol-
uat.de sen.ex.sacro.Silr si videret sniam excōica-
tionis ab epo latā esse iniustā euidenter.poterit ar-
chiepus declarare subditū irrōnabiliter fuisse liga-
tū.lz nō sit appellatū ad ipm.de ap.sollicitudinē
hec glo.Jtē qñ nō fuit appellatū si excōmunicat9
deponat apud superiorē de suffraganeo.vt impo-
natur ei pena et ꝓ suo interesse sup iniusta excōmu
nicatione querelā.audire debet eū. Secus si con-
querať de ipso.vt relaxetur hmōi snia cōtra se ab
eo pro alio ꝓmulgata.qsi tueri hanc cām.non ad
ipm suffraganeū.sz ad eū pro quo est snia lata;spe-
ctat.Attamē si suffraganeus.vel extra iudiciū pro
suo defensione iuriū.vel etiā in iudicio.ex suo ꝓ-
cedens officio inqrendo vicz.vel simile qd agen-
do aliquē excōicet.in hoc casu cōueniēdus ē suffra
ganeus corā archiepo.vel eius officiali.q ipsi9 int-
est defendere cām suā hic.in.d.c.venerabilib.in
pncipio.Sextus ē fm panor.in.c.in literis.de of.
del.vbi dicit.q citra remediū appellationis pōt
archiepus se impedire de causis subditoꝝ sui suffra
ganei.vt puta.p viā nullitatis.Exemplū excōica
tus corā superiori dicit sententiā nullam.eo q sit
lata post appellationē.vel quia continet intolera-
bilem errorē.limita ergo istā dicentia q citra ap-
pellationem non aditur archiepus.nam debet sup
pleri.vel p aliud equipollens remedium.Et nota
fm asteñ.li.vij.ti.xij.q fortius eximiť subiectus a
iurisditione suffraganei p appellationē q̄z p quere
lam.nam q̄cito appellat.quo ad illam causam est
exemptus a sua iurisditione.de ap.directe.et.c.pa
storalis.nō sic est de illo qui conqueriť.quia quisq;

litem fuerit contestatus.non dicitur agere.sz velle
agere.ff.rē ra.ha.amplius.Sed huic sententie ob-
ijcitur.Nonne et is qui non appellat verbo.sz va
dit ad querelā ꝓponendā itinere accepto videtur
ipso facto appellare.sic extra de ap.dilecti. Sed il-
lud habet locū q̄n eum ad appellationē extra iudi-
cium factā.⁊ ante ordinationē cause.postmodum
eū necessaria esset appellatio vocis.hec Asteñ.Se
ptimus.cū episcopus est negligens.ix.q.iij.cum
simus.Et panormi.in.c.ex frequentib.de insti.fa
cit regulā generalem.q sola negligentia episcopi
deferat iurisditionē in archiepiscopū.et vide glo.
singularē in.c.romana.de sup.ne.p.li.vj.que dicit
notabiliter.q in negligentia episcopi.archiepisco
pus supplet vices eius.non in delicto.hoc tamen
limita fm doc.in.d.c.ex frequentib.et ibi panor.
dicit.nisi delicta sint notoria.et sic iste erit alius ca
sus.in quo archiepus exercet iurisditionē suā in sub
ditos suorū suffraganeoꝝ.s.ratione notorietatis
delicti.Et licz tex.in.c.romana.§.notoria.de cen.
li.vj.loquať dū visitat.tn̄ doc.cōiter extendūt etiā
dū non visitat.qd est notandū.

An autē iudex ad actū absolutionis teneať cita
re partē aduersam.Rūsio panor.in.c.qua fronte
de ap.dicit fm doc.communiter q sic cū pars ad-
uersa possit p̄tendere interesse.forte eiū fecit expen
sas quas consequi debet ante absolutionē.vel hu
iusmodi.Doctores tamē communiter dicunt ibi.
q si de facto fiat absolutio.parte non vocata tenet
vide etiā glo.in.c.excommunicatos.xj.questi.iij.
que videt limitare pdicta.vt pars sit vocanda ad
actum absolutionis.quādo iudex excommunica-
uit aliquē ad instantiā partis.Secus si mero offi-
cio.Et hoc dictū placet panor.Sed contra p̄dicta
est tex.notabil' in.c.romana.§.sententias.de ap.li.
vj.vbi dicit q sententia excommunicationis.vel
interdicti nullatenus est reuocanda.parte non vo
cata.Et p illum tex.arguit Jo.an.contra opinio-
nem p̄dictam.vt non teneat absolutio.parte non
vocata.Sed ꝓ concordia dicit panor.q aut abso-
lutio fit ab ipso excommunicatore.siue superiore
concurrēte cū eo ad actū iurisditionis circa excom
municatū.Et tunc tenet absolutio.parte non vo
cata.tex.est cū glo.in.c.cum ab ecclesiaꝝ.de of.or.
vide etiā tex.cū glo.in.d.c.venerabilib.§.vbi tra
ditur regula generalis.q absolutio facta a iudice
suo q̄ntūcunq; iniusta tenet.Quandoq; fit abso-
lutio a iudice ad quē deuoluiť iurisditio solum via
appellationis.vt in archiepo.Et hoc casu dic.q
si non est appellatū ad eū.non valet absolutio.nisi
recipiat appellationē ex probabili causa emissam.
tunc enim tenet absolutio ab eo facta.licet etiam
parte non vocata licet sit iniusta.quia hoc casu iu-
dex est.hoc etiam patet per.d.§.Vbi.qui proprie
loquiť de iudice ad quē.vbi dr̄. Vbi autē superiori
cōpetit de excōicatione cognoscere.absolutio.quā
ipse fecit.tenet.lz forsitan sit iniusta.qm̄ etsi contra
ius litigatoris.non tn̄ contra ius cōstitutionis ab
soluit.Aut vult sniam excōicatōnis reuocare tāq̄
iniustā.vel eā denunciare nullā.et non potest.nisi
partibus vocatis.Et si aliter faceret.reuocatio vel

declaratio nõ tenet. Et hoc casu intellige. d. §. sententias ꝛ Io. an. ibi. Ratio est. quia hoc casu est q̃si diffinitiue pnunciare. ꝛ est actus iudicialis nec cõpetit sibi p̃tãs. nisi prius examinauerit causam. Nec panor. Sed cõtra hoc vltimũ facit. d. §. vbi. nã si fuit appellatũ ad archiepm̃ vt supponitur in d. §. sniãs. ergo ad eũ spectat de excõicatione cognoscere. et si sic. ergo et ab ea absoluere. reuocare. vel eã denunciare nullã: lꝫ iniuste faciat. Nec ob. d. §. sniãs. quia fateor ꝙ archiepũs reuocãs dictas sniãs. vel declarans esse nullas nõ vocatis ptibus male facit non tñ sequitur ꝙ absolutio sit nulla. quia ibi nulla est clausula irritans factum. Simile habemus. fm glo. in. d. §. sniãs. in. d. c. cũ ab ecclesiarũ in fi. ibi. sine congrua satisfactione. ꝛ absqꝫ plebani conscia non relaxes. et tñ absolutio aliter facta tenuit. fm glo. ibi ꝛ cõiter doc. Et p̃dicta videntur tenere doc. vt ipsemet panor. dicit in. d. c. qua fronte vt dictũ est supra. Et ex p̃dictis habes in quibꝫ casibus archiepũs põt se intromittere de subditis suorum suffraganeoꝝ. Primo cũ ad eũ fuerit appellatum. Scd̃o cũ constat sententiã epi esse euidenter iniustã. vel cũ factũ est notoriũ etiã qñ non visitat. Tertio qñ epũs aliquẽ excõmunicat ex mero officio. Quarto cum aditur archiepũs ꝑ viã nullitatis. Quinto qñ archiepũs etiã aditus ꝑ viã querele remittit excõmunicatũ absoluendũ ad epm̃. quem si epũs nolit absoluẽ ipse archiepũs absoluet. Sexto vbi periculum esset in mora remittendi excõmunicatum ad epm̃ tũc archiepũs posset absoluere. etiã nõ vocatis partibꝫ. vt vult glo. in. d. §. sniãs. Que autẽ sit differẽtia inter absolutionẽ ꝛ reuocationẽ. vide. s̃. excõmunicatione. xxix.

Per solã vacationẽ epalis sedis. non archiepũs sꝫ capl'm supplet vices epi. de sup. ne. p̃. si epũs. et. e. ecclesie. li. vj. Similiter si epũs sit excõmunicatus. de sup. ne. p̃. d. c. romana. li. vj. Aut captus a paganis. vt in. d. c. si epũs.

Archiepũs põt suã ꝓuinciã visitare. lꝫ non sint eius suffraganei negligentes. ꝛ iterare visitationẽ. ꝛ ꝓcurationes recipere. nõ obstante cõsuetudine cõtraria. Et dũ visitat põt confessiones subditoꝝ suffraganeoꝝ audire. absoluere ꝛ pniãs iniungere ꝛ etiã alijs cõmittere. de censi. ꝓpetuo. li. vj.

Vtrũ autẽ archiepũs possit absoluere illos q̃ inciderunt canones in prouinciali concilio factos. Rñ. archi. li. vij. ti. xiij. de mente Ho. dicit ꝙ statutũ. aut est formatũ in ꝑsona concilij. aut in ꝑsona archiepi. Si in ꝑsona concilij. vt si dicatur. nos conciliũ. vel nos archiepũs de consensu suffraganeorũ nostroꝝ statuimus ꝛc. tunc sine consensu illoꝝ nõ potest absoluere. nisi epi hoc sibi concesserint. vel nisi habeat hoc ex priuilegio. vel consuetudine. ar. extra de tẽ. or. si archiepũs. ꝛ. c. se. Si autẽ in ꝑsona archiepi. vt si dicatur. Nos archiepũs de consilio fratrum nostroꝝ ꝛc. sic archiepũs ꝑ se põt absoluere. quia consiliũ non importat necessitatẽ. vt in. c. cũ olim. de arbi. iuncta glo.

Archiepũs põt conciliũ celebrare irrequisito primate. xcij. di. si quis.

Archiepũs transiens ꝑ quecũqꝫ loca sue ꝓuincie potest facere ante se crucẽ portari. ꝛ benedicere populo. in pontificalibꝫ celebrare et huiõi. Similiter ꝛ epũs etiã in locis exemptis sue dyocesis. vt in de. archiepo. de priul'. Hec tñ fieri debẽt sine p̃iudicio ꝛ grauamine exemptoꝝ. vt ibi.

a **Rguere.** A simili ad simile idẽ est iudiciũ. de consti. translato. vbi q̃rit panor. an lex semꝑ possit extẽdi ad similem casum. ꝛ dicit. ꝙ vbi casus similis habꝫ casum spãlem in contrariũ. nõ debet fieri extensio. quia nõ dꝫ fieri legũ correctio ex silitudine rõnis. Sed vbi non repetitur contrariũ bene põt fieri extensio. Et sic intellige. l. non possũt. ff. de le. Et hoc notat Bar. in. l. non dubiũ. C. de legi. vbi dicit idẽ esse in consuetudinibꝫ ꝛ statutis. ꝑ. l. de quibꝫ. ff. de leg. Et sic nota ꝙ statutũ municipale ꝛ consuetudo possunt ad alios casus ex idẽptitate rõnis extendi. dũmõ illi casus non habeant legẽ contrariã. Et sic intellige qd̃ notatur in. c. in nostra. de iniur. vbi tenuerunt multi ꝛ male. ꝙ statutũ non debꝫ extendi. quia est stricti iuris. Sed vt dixi illud ꝓcedit qñ extensio fieret cũ legis correctione. al's secus. Nota etiã Panor. in. c. ad audientiã. de deci. ꝙ diuersitas vocabuloꝝ inducit diuersitatẽ rerũ. Et raro contingit ꝙ duo vocabula idẽ ꝑomnia importent. quia al's ars induceret superfluitatẽ. de hoc est pulcer tex. in l. si idẽ codicilli. C. de codi. ꝛ ad hoc. d. c. ad audiẽtiam. qd̃ quotidie solet allegari contra ꝑuertentes intellectũ iuriũ ꝛ importantes vocabula legũ. Nã si princeps aliter intellexisset. bene sciuisset ponere vocabulũ accomodatius. Et Jo. de lig. ponit ibi quedã verba circa interp̃tationẽ iurium. dicit enim ꝙ aut apparet de mẽte legis. ꝛ est ei stãdũ. etiã contra ꝓpriã significatũ verboꝝ. vt in. l. cum pater. §. dulcissimus. de leg. ij. vbi verba restringuntur per rationem exp̃ssam. Ratio est. quia verba deseruiunt intentioni. ꝛ nõ econtra. habẽt enim se verba ꝛ intẽtio seu ratio: ꝑut corpus ꝛ anima. nã sicut aĩa dominatur corpori. ita ratio legis dominatur verbis. ad hoc. d. l. non dubiũ. Aut nõ constat de mẽte. ꝛ tũc si verba sunt clara nõ ẽ ab eis recedẽdũ. vt in. c. si. de v. si. hoc intelligo qñ ratio nõ est exp̃ssa in lege. nec põt coniecturari rõ naturalis legis. nã vt singulariter inq̃t Cy. ꝛ alij post eũ in. d. l. nõ dubiũ. vbi rõ nõ est exp̃ssa in lege. debemus coniecturari ꝑ silr rõnẽ naturalẽ q̃ potuit mouere legislatorẽ. nã sine rõne nõ fuit motus. cũ sine rõne nõ sit lex. iiij. dis. erit autẽ. Et fm illã rõnẽ ꝯiecturatã possumus extẽdere ꝛ restringere legẽ etiã odiosam. Sed vbi non ꝑt hec rõ naturalis cõiecturari. tunc ꝓcedat dictũ Jo. de lig. videlicet ꝙ recurratur ad verba si clara sunt. Si aũt sint dubia. tunc fienda est interp̃tatio per alias leges si fieri põt. quia iura debẽt iuribꝫ ꝯcordari vt in. c. cũ expediat. de elec. li. vj. Si vero ꝑ alia iura non põt apparere intellectus. tũc recurrendũ est ad cõsuetudinẽ ciuitatis. vt. l. minime. ꝛ. l. si de interp̃tatione. ff. de legi. ꝛ in. c. cũ dilectus. de cõsue. Si aũt nõ apparet de cõsuetudine loci. recurrendũ est ad silia. vt in. d. l. nõ possũt. In defectũ vero oĩm recurrẽdũ est ad p̃ncipẽ. quia eius est interp̃tari cuius est cõdere

nam debet intelligi dicta auctoritas. qn̄ p remedia supradicta: vel similia nō pōt haberi certitudo legis. Et sic intellige. l. vnicam. C. de pfe. in vi. ɔstan. li. ij. vbi dat doctoribꝰ ptās interptandi. Idē etiam in iudiciꝭ iuxta notata in. c. cū spāli. de app. Vide etiā qd notat Bar. in. l. non aliter. de le. iij. vbi dicit. q pmo debemꝰ inspicere qd senserit testator. qr ante oīa voluntas testatoris dñat. l. cuz virū. C. de fidei cō. deinde si nō apparet debemꝰ inspicere qd est verisimile. l. si mater. C. de insti. ⁊ sbsti. sub ɔdi. ⁊. l. mulier in pncipio. ff. ad tre. Et si nō apparet qd sit verisimile. tunc inspicimꝰ ꝓpriā significatonē verboꝝ. ⁊ ita loquit. d. l. nō alit. vide etiā gl. singularē. quā oēs sequunt. i. l. tale pactū. §. fi. ff. de pac. q̄ dicit. q dispositio facta in vnū casum trahit ad aliū. de qno si disponentes cogitassent. verisimile disposuissent. Et nota hoc. qr facit ad multa.

An autē cōstitutio penalis possit extendi. Rñ. glo. in. c. sepe. de tēpo. ordi. li. vj. dicit q cōstitutio penalis extendit ad aliū casum q̄ cōphensum qn̄ est eadē rō et oīoda silitudo. ⁊ tunc ꝓprie non dicit extensio. Et. d. pe. dicit istā glo. esse singularē. Sed Jo. de Imo dicit. q nō putat istā glo. esse verā. qr etiā vbi est eadē rō et oīoda silitudo nō fit extensio ɔstōnis penalis. vt notat Joh. an. in regula odia. de reg. iu. li. vj. Dñs an. etiā dicit istā glo. non ꝓcedere. lz enī det oīoda silitudo ⁊ subsit eadē rō. non fit extensio legis penalis. Et ista est ɔclusio vera. Hoc ꝓbat. c. ɔstōnē. de reg. li. vj. vbi pz q constitutio loquēs de ꝑdicatoribꝫ ⁊ minoribꝫ nō hz locū in aliis mendicantibꝫ. lz subesset eadē rō. Et ꝓpter idēptitatē rōnis lex ꝓrogauit ad alios mēdicantes. hec regula hz multas fallentias. vide gemi. in. d. c. sepe. Aliq̄ etiā dicūt q fallit qn̄ in statuto: vel lege apponit rō expssa. qr extēdit ad cōphensa sub illa rōne. nec ꝓprie dr extensio. cū id qd est ex rōne legis sit ipsa lex. Sz istd cōiter n̄ tenet. nisi alia cōcurrāt. Fm. d. an. Panor. aūt in. c. abbates. de rescriptis. dicit. q in hac materia extensionis Jo. an. fuit sibi multū contrarius in glo. suis. naz in. c. dispendia. de rescriptis. li. vj. dicit q hz locū dispositio ꝓ idēptitatē rōnis. q̄ non pena. Aliter tn̄ sensit in cle. ꝓxima. de elec. Hec panor. Et sic videt posse cōcludi q in hoc non potest dari certa regula. vide tamen Panor. in. c. ex tenore. q̄ fi. sint le. vbi dicit fm Jo. an. q constitutio penalis debet ⁊ potest extendi ⁊ largo modo interptari qn̄ emanat: vt euitent pericula animarum.

Auaricia.

Vtrū sit peccatuz mortale. Rñ. fm Tho. secunda scōe. q. cxviij. Auaricia pōt accipi dupl'r. Vno modo q aliqs accipiat: vel retineat iniuste res alienas. qd ptinet ad rapinam vel ad furtum. ⁊ sic ex suo genere est mortale. Contingit tn̄ in hoc casu q est veniale ꝓpter impfectionē actus sicut de furto. Alio modo potest accipi auaricia fm q importat inordinatū amorē diuitiaꝝ q̄ si intn̄ crescat q ꝑferat charitati. vt. s. ꝓpter amorē diuitiaꝝ aliqs non vereat facere ɔ amorem dei et ꝓximi. tūc erit peccatū mortale. Si autē inordinatio amoris in hoc cōsistat. vt. s. homo q̄uis supflue diuitias amet. nō ꝑferat eaꝝ amorē amori diuino. s. q ꝓpter diuitias non velit aliqd facere ɔ deū et ꝓximū. sic est peccatū veniale.

Vtrū mercatio sit licita. Rñ. Alex. de ales. dicit q non licet nisi ꝓpter duo. Primo ꝓpter necessitatem. vt valeat satisfacere sibi et sue familie fm decentiā status sui. Scdo ꝓpter pietatez. s. vt lucret ad distribuendū pauperibꝫ vel ad alias pias causas. tunc licita est. Mercari vo ꝓpter substantiaz cumulandā non licet. An aūt sit pctm̄ mortale. dic vt ꝓxime dictum est fm Tho. vicz q si ista inordinatio et cupiditas diuitiaꝝ intn̄ crescat q sit paratus facere ɔ amorē dei et ꝓximi. sic est mortale. Si autē non ꝑferatur ista inordinatio charitati dei et ꝓximi. nec p hoc aliqd mortale committeret. sic est veniale. quia sic non dicit ponere finem vltimū in diuitiis.

Baptismus. i.

quo ad substantiam ⁊ formam quid est. Rñ. fm directoriū. li. j. ti. iij. q est ablutio exterior cū certa forma verborum. sine quo nemo saluari pōt. De cuꝰ sbā sunt tria. s. materia elemēti. forma verbi. ⁊ intentio ministri copulans formā materie. Vn̄ Aug. Accedit verbū ad elementū et fit sacrm̄. j. q. j. detrahe.

Baptismi forma hec est. Ego te baptizo in noīe patris et filij ⁊ spūssancti. extra de bap. ca. j. vbi ex dicto. c. iuncta glo. dicit panor. q vbi aliqua verba sunt de forma sbāli alicuꝰ actus. omissio alicuius ꝓhr viciat totū actū. secꝰ vbi omitterent aliq̄ verba q̄ nō sunt de substantia. sz de solennitate vtputa. si propter omitteret cathecismū vel salis impositionem vel vnctiones et hmōi. de conse. di. iiij. mulier nec ꝓpter hoc debet reiterari baptismus. tn̄ si infans supuiueret debent suppleri p sacerdotē q̄ fuerunt omissa.

Sed quid si mutetur forma. Rñdit Dir. vbi s. q non licet. imo intn̄ seruanda est q non licet eā etiā p verba equipollentia mutare. Itē non debet aliqd verbū vulgariter. vel literaliter ꝑponere vel inferre. vel postponē in forma. intēdēs illd esse de forma. et sine ipso non esse formaz. verbi grā. Ego sacerdos baptizo te Johannē ⁊c. vel ego baptizo te in noīe. p. et. f. et. ss. et iohānis. Al's aūt si non credit illā formā vel additū esse de forma. sz ex simplicitate vel deuotione. ꝑdicta adderet. non nocet.

Quid si dicat in no. trinitatis vel xp̄i. Rñ. glo. in. c. j. extra eo. dicit. q teneret baptismus. qr olim sic baptizabantur. vt in. c. a quodā. de conse. dist. iiij. Sed panor. dicit q doc. in hoc communiter tenent contrarium qr hodie fuit mutata illa forma. Similiter non est baptismꝰ. si dicat in no. genitoris et geniti et ꝓcedentis ab vtroqꝫ. qr genitor non significat psonā patris. sicut ypostasim: subsistentē sed p modū actus. ⁊ ideo non est eadē significatio q̄uis autē non sit eadē vox in greco et in latino. tn̄ est eadē significatio. Vnde et in q̄libet lingua illa ꝑtinent ad formā. que pncipaliter sunt instituta ad significandū psonas illas.

Quid si subtrahat aliquid. Rñdit. Ri. in. iiij. di. iij. q si subtrahat aliquid de essentia forme non

remanet virtus baptismi. Et qr tota ista pars. In noīe pris ⁊ filij ⁊ spūssancti. p quā exprimit̄ principalis baptizans ⁊ sanctificat̄ elementū. est de essentia forme. Ideo si de hoc subtrahat̄ aliqd nō remanet virt⁹ baptismi. In illa aūt pte forme. q̄ est. Ego baptizo te. sunt aliq̄ ptinentia ad essentiā forme. s. expssio actus baptizādi. ⁊ psone baptizate. Vn̄ si aliqd p̄dictoꝝ subtrahat̄. non remanet virtus baptismi. Expssio aūtē ministri. nō videt̄ de essentia forme quā xp̄s tradidit in baptismi institutione. qr a ministro baptism⁹ nō hz virtutē. Unde greci psonam ministri nō exprimūt. ⁊ tn̄ vere baptizāt. Sed auctoritate ecclesie exprimum⁹ baptizando ministri psonā ad maiorē expssionē. Vn̄ si baptizās eā nō exprimeret. nō ppē hoc tolleret̄ virt⁹ baptismi. Sed grauiter peccaret. qr institutio ecclesie obligat baptizantem.

Quid si verba pferantur corrupte. Rn̄dit Ri. vbi s. q̄ si corruptio verboꝝ sit talis q̄ nō remaneat eadē significatio. nec fm institutōnē prime impositionis. nec fm accomodationē vsus. impeditur virtus baptismi. Si aūt sit talis q̄ q̄uis nō remaneat significatio fm institutionē pme impōnis. tn̄ remaneat: fm accomodationē vsus. videt̄ tunc si nō fiat talis corruptio. ex malicia vel derisione. sed pp̄ter imperitiā illi⁹ lingue in q̄ baptizat. vel pp̄ter aliqd impedimentū lingue. non pp̄ter hoc ipedit̄ virt⁹ baptismi. Idē tenet panor. in. c. lic3. extra co. vbi cōcludit fm doc. sufficere. si forma intellectual' est seruata. lz nō quo ad corticē. vt pz in mulierib⁹. q̄bus in necessitate pmitt̄ baptizare. ⁊ aliquādo baptizant per nomina vulgaria. nec falsa latinitas viciat.

Quid si fiat interruptio. Rn̄dit Ri. vbi s. q̄ cū actus baptizandi sit actus vn⁹ si fiat interpositio talis que corrumpat vnitatem actus. et maxime si corrumpat continuitatem intētionis baptizantis nō remanet virt⁹ baptismi. Vn̄ si baptizās postq̄ dixit. Ego baptizo te. In noīe pris. interponat vnā longā narrationē. vel vadat ad faciendū aliqd negociū. ⁊ postea dicat. ⁊ fi. ⁊ ss. nō est puer baptizat⁹. Si aūt interpositio sit modica. Ita scz q̄ nō discontinuet intentionē baptizantis. neq3 actū fm cōem vsum. ⁊ interpositū non sit forme corruptiuū. non pp̄ter hoc impedit̄ virtus baptismi. Unde si baptizans postq̄ incepit actū dicat. taceatis. vel huiusmodi. et postea pficiat. non pp̄ter hoc impedit̄ virtus baptismi.

Quid aūt si fiat transpositio. Rn̄dit Ri. vbi s. q̄ si fiat talis transpositio q̄ mutet sensum orōnis. quē hz ex vi ordinis verboꝝ. impeditur virtus baptismi. vt si dicat̄. Ego pris ⁊ filij baptizo te in nomine spūssancti. qr ex vi ordinis verboꝝ nō est sensus q̄ ego baptizem te. sz aliqd in te. p nomē patris ⁊c. Si autē transpositio non mutat significationē orōnis. quā hz ex vi ordinis verboꝝ. tūc dico q̄ si non fiat ex malicia. sz ex ignorātia. non impeditur virtus baptismi. Si aūt fiat ex malicia. impeditur virtus baptismi. pp̄ter defectū intentionis in baptizante. quia formā ecclesie intendit mutare.

Baptismus.ij.

Quo ad materiam. Utrum aqua pmixta possit esse cōueniēs materia baptismi. Rn̄dit Tho. in. iiij. di. iij. Permixtio pōt esse duplex. Una q̄ tollit spēm scz qñ p alterationē trāsit in aliā spēm. sicut p putrefactionē aliquā vel digestionē transit in vinum. aut etiā p additionē tantā alterius liquoris: quo soluat̄ spēs aque. Sicut si par ū aq: multo vino admisceat̄ Alia est pmixtio q̄ nō tollit spēm. sicut cū alterat̄ aqua. fm aliqd accidēs. ⁊ manet spēs. vt in aq̄ calefacta. vel qñ aque addit̄ aliquid qd' illi non commiscetur. sicut si aliq̄ solida ponant̄ in aq̄. vel si sit cōmiscibile. sicut aliqd humidū tn̄ est tā parue q̄ntitatis q̄ in aquā penit⁹ conuertit̄. In aqua g̃ primo modo pmixta non pōt fieri baptismus. qr iaz non est aq̄. In pmixta ꝟo scdo modo pōt fieri. vn̄ in aq̄ marina bene potest fieri. similit̄ in lixiuio ⁊ in aquis sulfureis. ⁊ in alijs q̄ ex terra p quā trāseunt non mutant̄ in aliā spēm. Adde etiam qd notat Ri. in. iiij. di. iij. q̄ aq̄ paludosa pōt esse cōueniēs materia baptismi. qr q̄uis inq̄net corpus accidentaliter. pp̄ter eius ꝯfusionē cū immūdicijs grossis. tn̄ in ea saluat̄ spēs aque. cū ex sua natura p se conuenit habilitas ad abluendū. ⁊ etiā aliquo modo remanet in ea. actu pprietas ablutiua. qd ideo dico. qr si in aqua nullo modo remaneret. actu pprietas ablutiua. vt in glacie. grandine. et niue. q̄diu sic disposita est. non pōt in ea celebrari baptismus nec etiā in luto. qr in eo non manet salua spēs aq̄. In vrina ⁊ ceruisia: cū non maneat salua spēs aq̄. nō sunt debita materia baptismi. nec saliua. extra eo. non vt apponeres. Itē nulla artificialis aq̄ est materia baptismi. qr xp̄s non instituit baptismū in aq̄ artificiali. sz in naturali tm̄. qr baptismus institutus fuit vt sacr̄m necessitatis cōtū ad oēs. Et ido xp̄s ipm instituere noluit: nisi in aq̄ q̄ faciliter posset haberi ⁊ cōiter ab omnib⁹ tā pauperibus q̄ diuitibus. quod non est verū de aliqua aqua. nisi de naturali.

Prohibitū ē: vt nō fiat baptism⁹. nisi in crismate nouo. s. illius āni. p̄terq̄ in articulo mortis. ⁊ punitur sacerdos si cōtra fecerit. de ꝯse. di. iiij. si quis de alio. Idē intelligendū de cōfirmatione. ⁊ tanto magis q̄nto ꝯfirmatio est minoris necessitatis. q̄ baptismus.

Baptismus.iij.

Quo ad ministrū q̄s potest baptizare. Dic. fm theologos et canonistas. in. c. si quis. extra eo. q̄ pprie hoc officiū ptinet ad sacerdotē. vn̄ necessitate non instante etiā dyacon⁹ baptizare nō dz. Similr̄ nec simplex clericus baptizare dz p̄nte presbytero. nec laycus p̄sente clerico. nec mulier presente viro. de ꝯse. dis. iiij. c. constat. ⁊ duob⁹ capl'is sequētib⁹. Sz in necessitate q̄libet pōt baptizare. siue vir siue mulier. ordinat⁹ siue nō ordinatus. fidelis ⁊ infidelis. dūmō habeat intētionē baptizādi. ⁊ seruet formā ecclesie. vn̄ etsi nō credat sacr̄m baptismale. nec aliqd spūale ibi fieri. dūmō in genere intēdat facere id qd facit ecclesia. baptismus est.

Au baptismus tradi possit a malis ministris. Rñ. fm Ri. in .iiij. di. v. q ab hoīe malo: verꝰ pōt tradi baptismꝰ. ita q qntu3 ad ea q̄ sunt essentialia sacr̄o. nō plus pficit datus baptismꝰ a bono ministro: q̄ a malo. q2 baptismus nō h3 suaz efficaciā a ministro: s3 a deo. vñ de psē. di. iiij. baptismꝰ dicit̃. Non timeo adulterū. ebriosum. homicidā. q2 columbā attendo p quā mihi dr̄. hic est q̄ baptizat. Ideo bonitas ministri nō est de necessitate sed de congruentia.

Sed q̄d si sacerdos nolit baptizare nisi dato sibi aliq̄ p̄cio: Dic vt. ĩ. Symonia pmo.

Vtrū malus minister peccet mortalit̃ baptizando. Dic fm Ri. vbi s̄. Aut baptizat cū solennitate vt minister ecclesie. ⁊ tūc peccat mortalit̃ si petm̄ recolit nec penitet. Aut baptizat in articulo necessitatis sicut vetula. et non peccat.

Vtr3 q̄ scient̃ recipit sacr̄m baptismi a ministro malo. peccet mortalit̃. Rñ. fm Ri. vbi s̄. cum baptismus sit sacr̄m necessitatis ad salutē. In necessitatis articulo licitū est ip̄m recipere a q̄cūq3 hoīe q̄tūcunq3 malo: cuiuscūq3 sit conditionis ⁊ sexus. Excepto aūt necessitat̃ articulo r̄cipiēs baptismū scienter ab hoīe malo p̄ciso ab ecclesia simplicit̃ vel ad tp̄s peccat mortalit̃. q2 q̄tū in se est cōtēptibilē reddit sniam ecclesie: qd̄ scienter: sine petō mortali non pōt fieri. Si aūt recipiat scient̃ ab hoīe malo. nō p̄ciso ab ecclesia simplr̄. vel ad tp̄s. non peccat. maxime si suscipiat a tali q̄ hoc sibi cōferre tenetur ex officio. nullus eni peccat in recipiēdo. qd̄ sibi ab alio debitū est. de hoc tn̄ ⁊ aliis faciēs facta est magna modificatio p extrauagantē factā in ɔcilio basilec. quā vide. ĩ. excōmunicatio. vi.

Vtrū melior sit baptismus qui confert̃ a bono: Rñ. fm doc. q eq̄lis est ab vtroq3. q̄tū ad substāciales effectus. s3 tn̄ cū effectu p̄ncipali. pōt aliquid plus cōferri ex merito baptizātis. Sed hic est effectus accidētalis.

Vtrū idē possit baptizare seip̄m. Rñ. q non. p ex. extra eo. c. debitū. vbi dr̄ q int̃ baptizatū ⁊ baptizantē debet esse distinctio.

Vtrū bonus angelus possit baptizare. Rñsio fm Ri. in .iiij. di. v. q de lege cōi non ɔuenit angelo baptizandi ptās. q2 tn̄ nunq̄ bonꝰ angelus baptizaret nisi ex spāli mādato dñi. ideo si certū esset q bonꝰ angelus aliquē baptizasset. ille nō esset rebaptizandus. vnde basilica quaz dedicauit sanctꝰ michael in monte gargano. nō fuit postea ab hoīe dedicata.

Vtrū in baptizante req̄ratur intētio. Rñ. fm Ri. in .iiij. di. vi. q ad hoc vt verus cōferatur baptismus necessaria est baptizantis intentio. qn̄ eni aliq̄ plura ɔcurrūt ad aliquē vnū effectu3. oportet q aliquo mō vniat̃. Ad sanctificationē aūt illius q̄ baptizat̃. req̄rit̃ ablutio exterior. ⁊ verba q̄ realit̃ vnita nō sunt. Requirit̃ etiā baptizans. ⁊ ido necessaria est intētio baptizātis p quā ablutio. ⁊ vba intētionalit̃ ɔiungant̃ int̃ se. ⁊ cū q̄ baptizat. et oīa ista cū fine q̄ ē purgatō illiꝰ q̄ baptizat̃.

Vtrū actualis intētio req̄ratur in baptizante. Rñ. fm Sco. q p̄ter intentionē actualem. ⁊ habitualē necesse est ponere mediā. pbat̃. Si q̄s in p̄ncipio intendēs dicere missam. postea autē ad alia distrahat̃. tūc nō h3 intētionē actualē. dū est distractus. nec tn̄ h3 intētionē h̄itualē. q2 etiā dormiēs talē h3. Requirit̃ g̃ media. s. intētio virtualis. quia in v̄tute illiꝰ intētionis p̄us habite actualiter facit oīa q̄ facit. tanq̄ ex radice. Sic in ɔposito. In baptizante nō sufficit sola intētio habitualis. nec req̄ritur semp intētio actualis. q2 nō obligat deus hominē ad impossibile vel nimis difficile cuiusmodi est nō distrahi. s3 sufficit intētio virtualis.

Quid si q̄s putet baptizare pueṛ. cui imponit nomē. petrus. ⁊ est puella. Rñ. fm Mo. q aut intendit baptizare psonā cuiuscūq3 sexus sit. ⁊ est baptizata. aut intēdit baptizare marē tm̄. ⁊ sic non ē baptizata. aut simplr̄ baptizat. ⁊ est baptizata.

Quid de baptizante ex ioco. Dic q si hēbat intētionē baptizandi est baptizatꝰ. alr̄s secus.

Quid autē in dubio: Asten. dicit hunc esse rebaptizandū sub cōditione ⁊c̄.

Vtrū plures possint vnu3 baptizare. Rñ. fm Ri. in .iiij. di. iij. q de necessitate vniꝰ actus baptizandi est ministri vnitas. ad vitandū petm̄. ex pte baptizantis. nisi forte in casu necessarij essent plures ad pueṛ abluendū. nō est aūt de necessitate ad efficaciā sacr̄i. Modus eni exprimendi baptizandi actū. ⁊ psone ministri expssio. sunt ex traditōne ecclesie. vñ nō videt̃ efficacie sacr̄i repugnare pueṛ a pluribꝰ simul ablui. l3 fieri nō debeat nisi in magna necessitate. et tūc baptizātes dicunt. Nos baptizamꝰ. nō ē sensus. Ego baptizo. ⁊ ego baptizo. Sed est sensus. Ego ⁊ iste baptizamꝰ. Nec ē verū q oīe plurale geminat suū singulare. vt in plurali p̄me psone. S3 bene est veṛ de plurali scd̄e ⁊ tercie psone. hec Ri. Idē dicendū qn̄ vnus baptizat plures. dicēdo ego vos baptizo. baptizati sunt.

Baptismus.iiij.

Quo ad suscipientes. vtṛ oēs hoīes fuerint obligati ad susceptionē sacr̄i post xp̄i resurrectionem. Rñ. fm Ri. in .iiij. di. iij. q non oēs hoīes fuerīt obligati ad susceptionē baptismi statim post xp̄i resurrectionē. Nullus eni tenet̃ de necessitate obseruare legē anteq̄ ɔmulgata sit. nec etiā post ɔmulgationē q̄usq3 sibi innotescat. nisi defectus eiꝰ sit in cā q̄re nō statim innotuit sibi ɔmulgatio legis. lex aūt de necessitate suscipiēdi baptismū. non statim fuit post xp̄i resurrectionē ɔmulgata. q2 nō statim dixit illud verbū Mar. vltimo. Ite docete oēs gentes ⁊c̄. illa aūt ɔmulgatio nō fuit oībꝰ nota. ⁊ tn̄ fuerūt multi. q̄ṛ defectꝰ nō fuit in cā tarditionis illiꝰ noticie. Sed postq̄ eiꝰ ɔmulgatio fuit diffusa p vniuersum orbē. oēs fuerunt obligati ad baptismi susceptionē. Et etiā3 iā iustificati qui baptismū nō susceperūt. tenēt ad baptismū. q2 q̄uis aliq̄ lex constituat̃ ɔpter ea q̄ accidūt. vt in pluribꝰ si tn̄ generalit̃ lata est. nō tn̄ tenent̃ ad eiꝰ obseruationē habētes illud ɔpt̃ qd̄ est lata. s3 etiā nō habētes. q2 nō solū baptismꝰ institutꝰ est ɔpter peccatū originale delendū. s3 etiā secundario ob fideliū ab infidelibꝰ distinctionē.

Utrū puer in vtero matris existens possit baptizari. Rñ. si totalit tal' puer ē in vtero mr̄is. nec de eo apparet aliqd mēbꝝ. nec eius ps. tunc baptizari non pōt. qꝛ talis deo notus est nō ecclesie. nec subijci pōt opationi ministroꝝ ecclesie. nec mater viua scindi dꝫ vt puer nasci possit ⁊ baptizari. quia nō sunt faciēda mala. vt veniāt bona. deberet aūt scindi. si iaꝫ defuncta esset. vt. ff. de mortu. re. l. posthum⁹. Qñ autē apparet aliqd mēbꝝ. ⁊ nō est plene nat⁹ expectāda est totalis egressio nisi piculum mortis imineat; seu timeat. naꝫ in tali casu egressa pte pncipali. s. capite; baptizari dꝫ. Idē dic de alijs mēbris. vt manu ⁊ pede. fm Inno. nā fm eum de necessitate non reqrit̄ immersio ꝫ satis est qꝛ baptizans effūdat aquā sup corpore baptizādo: lauādo totū corpus: vel maiorē ptē; vel saltē caput. Dicit etiā sufficere. qꝛ scintilla aq̄ ꝓiecta a baptizāte: tangat corpus baptizati. Nō est fm eundē Inno. qꝛ licet in verbis sit tradita certa ⁊ ſbalis forma. non tñ in facto. Sola eīn intentio est de ſba baptismi. vnde sufficit qꝛ baptizans effundat aquā sup baptizando q̄ntūcunqꝫ modicā. nā qñqꝫ posset contingere ꝓpter debilitatē baptizātis ⁊ grauitatē baptizati. qꝛ nō posset illū sustētare manib⁹ ⁊ mergere illū in aquā. Et Inno. loquit̄ etiā in puero totaliter egresso ex vtero matris. Et dicit panor. in. c. debitū. extra eo. qꝛ opinio Inno. facit ꝓ infantib⁹ q̄ sunt multū debiles. vt nō immergant̄ in aquaꝫ necqꝫ lauet̄ totū corpus. ne incurrāt piculū mortis. Ho. tñ dicit tutius esse: vt in verbis ⁊ in fact⁹ obseruet̄ ꝯsuetudo loci. vt in. c. de trina. de ꝯse. di. iiij. vbi dī qꝛ loci ꝯsuetudo. obseruari dꝫ. siue fiat trina immersio siue vnica. Si tñ puer in vtero existens. cu⁹ aliq̄ ps apparet et baptizata fuerit. Si postea moriat̄. sepeliri dꝫ in sacrato. exquo tā solēnis doc. vt Inno. dicit talē pueꝝ esse baptizatū. Idē tenet panor. Si tñ talis puer supuixeret. ad habūdantē cautelā consulo vt baptizet̄ iteꝝ: sub cōditione tñ. Et ꝑdicta soluit̄ q̄stio singularis q̄ fuit de facto. Quidā deferens pueꝝ. ad baptizandū ad ecclesiā valde remotam. vidēs in puero signa mortis. nec habens secū aquā ꝓiecit eū in vno puteo. dicēdo: ego te baptizo. In noīe pa̅ris ⁊c. nunqd iste sit baptizatus vt sic possit sepeliri in cymiterio ecclesiastico. Quidā lector theologie de ordine ꝑdicatoꝝ dixit qꝛ nō. Sed vt refert ab. multi canoniste fuerūt illi detestati. qꝛ non desiuit in hoc casu nec verbuꝫ. nec elementū. Sed postea ipse abbas cōsuluit magistrum suū. qui rñdit qꝛ non erat baptizatus. Et sic concordauit cuꝫ iudicio illius magistri motus. quia in baptismo nō solū requirit̄ immersio. ꝫ etiā eleuatio ab aquis in signū resurrectionis xp̄i. d. c. de trina. Sed dicit panor. qꝛ hec ratio apud eū nō concludit. qꝛ vt dictū est supra de necessitate nō requiritur immersio. ⁊ per consequens nec eleuatio. vnde credit qꝛ si posset constare qꝛ puer vixerit. q̄diu baptismus fuerit ꝯpletus. qꝛ satis dicat̄ baptizatus. Sed qꝛ posset deficere in via. anteq̄ baptizaretur. posset sustentari alia opinio.

Sed pone qꝛ iste paruulus dū ad baptismū defertur ab infideli interficit̄: nunqd saluabit̄. Respondit asten. li. iiij. ti. vj. qꝛ nullus paruulus saluat̄ q̄tū est de lege cōmuni. nisi virtute sacramēti. non quia paruulus teneat̄ ex ꝑcepto. ꝫ quia sine sacramēto vel aliquo qđ equipolleat deus nō disposuit dare gratiā. Si vo paruulus ꝓpter hoc solū occisus est a ꝑsecutore. cū portaret̄ ad baptizandū ne baptizaretur. moriat̄ ꝓ baptismo ideo in sanguine suo pie credit̄ baptizatus. Si autē alia de causa occiditur q̄tūcunqꝫ deferat̄ ad baptismū. damnabit̄.

Circa tñ ꝑdicta sciendū. qꝛ triplex est baptism⁹. scꝫ fluminis. flaminis. ⁊ sanguinis. In baptismo fluminis vel in re vel in ꝓposito si haberi nō possit in re. fit salus. In quantū est de virtute eius. Baptismo vo flaminis fit salus adulto. dū tamen baptismus fluminis sit in ꝓposito. de conse. dist. iiij. baptismus. ⁊ de ꝑsby. non bap. apostolicam. Ubi etiā habet̄ qꝛ credens se baptizatū. lꝫ non sit baptizatus nihilomin⁹ si decebat saluat̄. Paruulo autē non fit salus ꝑ baptismū flaminis. nisi de puilegio speciali. Ut patꝫ de sanctificato in vtero. quia non habet vsum liberi arbitrij. Baptismo autem sanguinis fit salus vtriqꝫ. s. adulto et paruulo. Et hoc si fit ꝓpter deū.

Utrū sanctificat⁹ in vtero teneat̄ ad baptismū. Rñdit Asten. qꝛ sic. sicut patet ꝑ Iohannē q̄ dixit se a xp̄o debere baptizari. Et hoc quidē non ꝓpter indigentiā remedij. ꝫ ꝓpter impressionē caracteris et huiusmodi.

Utrū apostoli fuerint baptizati. Rñdit asten. qꝛ sic. ꝑ glo. Io. xiij.

Utrū puer existens adhuc in vtero matris regenerari possit baptismo sanguīs. Rñdit asten. quidā dicunt. qꝛ nullo modo. nec ꝑ effusionē sanguinis nec ꝑ aliam viā de lege cōmuni potest puer in vtero matris a peccato purgari. Alijs autē videtur pie dicendum. qꝛ licet puer in vtero matris baptismo aque baptizari nō possit. quia nō potest ipsum sensibile sacramētū suscipere. ⁊ ecclesie ignotus est. quia tamē ad ipm effusio sanguinis puenire potest. ⁊ deo notus est. qui pncipaliter baptizat ideo ꝑ effusionē sanguinis illatā per fidem. potest ab originali peccato purgari. vnde illud Augustini li. de baptismo paruuloꝝ. Qui natus non fuerit non potest renasci. Intelligendū est de regeneratione baptismi aq̄. Idē Ri.

Infans expositus. si nullū signū vel testimoniū apparet qꝛ baptizatus sit. baptizari debet sub conditione hac. si nō es baptizatus ⁊c.

Quid fiet quando nascit̄ monstrū. Rñ. aut certum est esse duas animas rōnales. aut nō. certum est autē si sunt duo capita ⁊ duo colla. ⁊ duo pectora. quia erunt ꝑ cōsequens duo corda. Et sic sunt baptizandi vt duo. Et q̄uis ꝑsumatur qꝛ plures possint simul baptizari. dicendo: ego vos baptizo tutius tamē est eos baptizare sigillatim. Si vo dubium est. vtrum sint due anime. tunc primo baptizandus est vnus. postea potest alter baptizari sub conditione. Sic. Si non es baptizatus. ego te baptizo ⁊c.

Utrū in eo qui est baptizandus requirat̄ intentio et volūtas. Rñ. fm pe. Suscipiētiū baptismū

tres sunt differentie. Quidã enĩ nunq̃ habuerũt visum rõnis. vt paruuli. et pp̃etuo furiosi. z in his non requirit voluntas. Quidã vo aliq̃n habuerũt. si tunc non habeant. z in his in necessitate sufficit antecedens voluntas. Itaq̃ amẽtes et dormiẽtes si ante furiã vel dormitionẽ habebãt contrariã voluntatẽ. non recipiunt sacrm̃. Si autẽ habuerunt ꝓpositũ. et hoc p signa aliq̃ innotuit. tunc in articulo necessitatis debet baptizari. etiã si furiosus tũc contradiceret. Si tñ necessitas tunc nõ sit. dz expectari lucidũ interuallũ: vel vigilia dormiẽtis. Qui dam vo habent visum rõnis tunc cũ baptizant. et in his requirit contritio z deuotio ad ꝑcipiendũ rem sacri. z intentio et voluntas ad ꝑcipiendũ sacramentũ. Nec tñ requirit voluntas absoluta recipiendi qd̃ ecclesia confert. ꝫ q̃nq̃ sufficit voluntas coacta. Et si sit coactio sufficiens. et ex toto abextra. vt cũ aliquis reclamãs immergit violenter. talis nec sacrm̃ suscipit. nec rẽ sacri. Si autẽ sit coactio inducens sicut minis vel flagellis. Ita q̃ potius pse eligat baptismum suscipere. q̃ talia pati. suscipit sacrm̃. sed non rem sacramẽti. hec ꝓbant. xlv. di. de iudeis. et extra de bap. maiores.

Utrũ in eo qui debet baptizari requirat fides. Rñ. fm Pe. In paruulis z naturalit̃ stultis z hmõi q pse nõ possunt credere. nõ requirit fides ꝓpria. ꝫ sufficit aliena. In alijs vo requirit fides ꝓpria. non quidẽ ad susceptionẽ sacri. quia etiã sine ea recipere caracter. ꝫ q̃tũ ad susceptionẽ rei sacramẽti. gratie.

Baptismus iterari nõ debet. j. q. j. qd̃ quidam. Pena aũt iterantis. fm leges est vltimũ supplicium. C. ne sanctum bap. l. ij. fm vo canones. tales non pñt pmoueri. siue scient rebaptizati sint siue ignoranter. Et postq̃ sciuerint ratũ habuerũt. l. di. cõfirmandũ. Alis vo q̃ ignorant rebaptizati fuerũt. vt infantes vel coacti absolute pñt ꝓmoueri fm quosdã de iure. fm alios qd̃ tutius est de dispensatione. de ꝯse. di. iiij. q̃ bis. Itẽ clerici iterantes baptismũ deponẽdi sunt. ar. c eos. z. c. q̃ bis. de cõse. di. iiij. Layci vo grauib; penis plectendi sunt. vt ibi. Si vo dubitet. an aliq̃s baptizatus fuerit. baptizetur sic. Si es baptizatus non te baptizo. Si non es baptizatus ego te baptizo. In noie pa. zc̃. extra de bap. c. ij.

Cũ iudeus vel pagan⁹ petit baptismũ. An statim baptizandus sit. Rñ. si ꝑiculũ est in mora. vt q baptizãdus timet ne alij infideles si hoc senserint interficiãt eũ vel alit̃ impediãt. q̃citius est baptizandus. de ꝯse. di. iiij. ne qd̃ absit. Sz si ꝑiculũ nõ adsit. tũc p. viij. mẽses vel alio termino arbitrario dz differri. z int̃ cathecuminos teneri. de cõse. di. iiij. iudei. z. c. se.

Quid si nõ baptizatus ꝓmoueat in sacerdotẽ z epm. z postmodũ celebret z multos ordinat. Rñ. panor. in. c. si q̃s. de p̃s. nõ bap. dicit q defect⁹ sacri baptizantis impedit imp̃ssionẽ caracteris aliorũ sacrox. quia baptism⁹ est ianua oĩm sacrox. Et ꝑ pñs nec conficere: nec absoluere: nec etiã ordinare põt. Pie tñ credendũ est: q aĩe saluent ꝓpter fidez sacri. z pp ter hoc glo. singularis. in. c. apostolicam de p̃sbr. nõ bap. dat singularẽ limitationem ad l. barbarius. ff. de offi. p̃to. z ad. §. verũ. iij. q. vij. In quib; notatur q cõis error seu opinio facit valere gesta. Ista enĩ ꝓcedunt in dependentib; a iurisdictione. nõ aũt in dependentib; ab ordine seu alijs sacralib;. In his enĩ attendit veritas. z nõ opinio. De hac mã vide. j. Confessio. iij. in fi.

Quid aũt si ordinat⁹ ab isto: q̃ cõi opinioñ habebat. p epõ nõ velit amplius ordinari. Rñ. d. an. dicit se credere istũ cõp elli debere ad suscipiendũ ordinẽ sacrũ. ꝓpter intẽtionẽ suam: quã semel habuit. Jo. an. dicit q remanebit laycus. Et licet si deberet ꝯhere m̃rimoniũ. q̃ tacite videt votum se cõtinentiã. tñ si ꝯhat. tenet m̃rimoniũ. cũ illud votum nõ fuerit solenne: ex q̃ vere non recepit sacrm̃ ordinis. Ex q̃ infert panor. in. d. c. si q̃s. q ad solennizandũ votũ nõ sufficit opinio z credulitas. ꝫ oz q vere subsequat sacer ordo. vel ingressus religionis. vt. c. vnico. de voto. li. vj.

Baptismus. v. Quo ad tps.

Utrũ aliqd̃ tp̃us determinatũ sit ad baptismũ. Rñ. q̃tũ ad sbam sacri non est aliqd̃ tempus determinatũ. immo q̃libet die z hora celebrari põt. Quo vo ad solennitatẽ: ecclesia habet duplex tempus. s. sabbatũ pasche z sabbatũ penthecostes.

Utrũ baptismus debeat p aliquod tp̃s differri. Rñ. fm doc. magis laudabile est q puer q̃citius [illegible] baptizetur. Primo q̃ interim puer possz mori z dãnaret. Scd̃o q̃ demones nõ hñt tantã ꝑtãtẽ in baptizatis. sicut nõ baptizatis. Tercio q̃ in puericia facili⁹ hõ inducit z assuescit in his que sunt xp̃iane religionis z forti⁹ inheret. Adultis aũt nõ statim cũ ꝯuertunt est hoc sacrm̃ cõferendum. Primo ne ecclesia in talib; decipiat. Scd̃o vt ante baptismũ plenius instruant in fide. Tercio ꝓpter reuerentiã sacramẽti.

Baptismus. vj. Quo ad ritũ.

Utrũ immersio sit de necessitate baptismi. Uide. s. baptismus. iiij.

Quid de duob; sacerdotib;: quox alter est mutus: et alter mutus. vno ꝓferente: z altero immergente. Rñdit Ri. in. iiij. di. iij. q de lege cõmuni baptizatus nõ esset. quia q̃uis determinatus modus exprimendi actũ non sit de necessitate efficacie sacri. tñ exp̃mere actũ esse ab illo a q̃ nõ ẽ: derogat efficacie sacri. Sic aũt ẽ in ꝓposito. q̃ baptism⁹ est ablutio. Si aũt ille q̃ vba ꝓfert nõ abluat. exp̃mit actũ baptizãdi esse ab illo a quo nõ est. siue exprimat in singulari: siue in plurali.

Utrũ in baptismo vel ꝯfirmatione possit leuare vel tenere nõ baptizatus vel non confirmatus vide. j. Impedimentũ. vj.

Baptismus. vij. Quo ad eius effectum.

Quis sit effectus baptismi. Rñ. fm Tho. paruuli in baptismo mundantur ab originali z dant eis ṽtutes in habitu. sed nõ in vsu. Adultis vo fit remissio omnium peccatorum

non solũ originalis. ß etiã omniũ, alioꝝ ⁊ tot⁹ pe/ne. neqꝫ requirit alia penitẽtia.

Vtrũ fictio impediat effectũ baptismi. Rñ. fm Pe. qui fictus est in hoc ꝙ simulat se velle conferre vel suscipere baptismũ et nõ intendit, effectũ ei⁹ impedit. Sed qui simulat se dispositum interius, cũ non sit. vel ꝗꝛ nõ credit, vel ꝗꝛ cũ ꝓposito peccandi accedit aut contẽnit sacr̃m. nõ suscipit rẽ sacri. i. grãm. ß bene caracterẽ suscipit. Et vt dicit Aug⁹. conualescere incipit qñ fictio veraci ꝯfessione recedit. Et baptism⁹ quidez peccã ante cõmissa delet q̃ ad culpã et penã. ß cõmissa post baptismũ delet q̃ ad culpã. Et hoc ꝑ accidens. ꝗꝛ magis delent virtute penitentie.

Vtrũ effectus baptismi equalis sit in omnib⁹. Rñ. fm pe. q̃tũ ad caracteris impꝛessionẽ ⁊ pctõꝝ ⁊ pene dimissionẽ: eq̃lis effectus ẽ. Sed q̃tũ ad depꝛessionẽ fomitis ⁊ infusionẽ grẽ est ineq̃lis. ꝗꝛ ineq̃lis põt esse dispositio voluntatis. In puulis tñ ꝗꝛ eq̃lis est dispositio: ⁊ effectus eq̃lis erit.

An autẽ baptism⁹ tollat irregularitatẽ bigamie vel homicidij. Vide. ĩ. Bigamus.

Bellum. Vtrũ capta in bello subijciant restõni. Rñdit monal. ꝙ nõ tenent ꝑncipes. nec milites si bellũ est iustũ. di. j. Jus gentiũ. Itẽ fm eũ nõ tenent restituere qñ bellant ꝓ reb⁹ repetẽn. vsqꝫ quo satisfactũ fuerit eis de omni damno ⁊ interesse. qđ iniuste ab hostib⁹ illatuz est eis. ar. xxiij. q. j. c. j. et. q. iij. c. fortitudo.

Que aũt req̃rant ad hoc vt bellum iustũ dicat. Rñdeo. q̃nqꝫ sunt. s. ꝑsona. res. causa. animus. et auctoritas. Primo ꝑsona. s. vt sit persona cui liceat bellare. s. vt sit secularis ⁊ non ecclesiastica. xxiij. q. viij. clerici. nisi in necessitate meuitabili. Res. vt scꝫ fiat ꝓ reb⁹ repetẽdis vsqꝫ q̃ sit ei satisfactũ. Causa. s. necessaria vel licita. vt ꝓ defensione. de resti. spo. olim cãm. Anim⁹. s. nõ ex odio, vltione vel cupiditate: sed ad correctionẽ vel ꝓpter iusticiam vel obedientiã. xxiij. q. j. q̃d culpat. Auctoritas. s. superioris. d. c. q̃d culpat. Dicit enĩ impatoꝛ. nulli proꝛsus nobis inscijs atqꝫ incõsultis: quoꝛlibet armorum mouendoꝝ. copia tribuat. C. vt ar. vsus inscio pn̄nc. sit. l. j. li. xj. Idẽ dicit Hostiẽ. in sum. et addit ꝙ fieri etiã põt auctre ecclesie. ꝑcipue si pugt ꝓ fide. Idẽ dici posset etiã in dñis tpalib⁹ inferioribus a ꝑncipe ⁊ ciuitatib⁹ q̃ ꝑscripserunt iura imperij. vt in. c. sup q̃busdaz. de ver. si. Et si aliqđ dictoꝝ. v. defuerit: bellũ dicet iniustũ.

Primo q̃rit. q̃d si aliqđ ꝑdictoꝝ defuerit. nũ q̃d tenebit̃ q̃s restituere quicq̃d adept⁹ est in bello illo Rñdit monal. ꝙ q̃uis bellũ sit nõ iustũ ex causa. aĩo. ꝑsona ⁊ ex auctoritate. Si tñ res subsit. s. ꝗꝛ ꝓ reb⁹ repetẽdis factũ est: nõ tenet. q̃ mouit bellũ. restituere qđ ibi accepit. nisi ceperit vel dãnificauerit aduersariuz suũ vltra ꝙ habuit ille de suo iniuste. siue dãnificauerit eũ. Et hoc est dicẽdũ fm iudiciũ foꝛi pn̄alis. vbi hꝫ locũ cõpensatio etiaz non liq̃di ad liquidũ q̃ non hꝫ locũ in foro contentioso. Vñ si q̃s in foro pn̄ali confiteat se ꝑ furtũ habuisse. x. de reb⁹ illius q̃ manifeste abstulerat ei. xj. facere cõ fuerit ⁊ hec eius index pn̄arius cõpensationẽ. nec iniunget ei restitutiõnẽ illoꝝ. x. nisi aduersarius eius postmodũ restituat ei. xj. ablata. Iniunget tamẽ ei pn̄iam de furto cõmisso. Idem Mo. qui etiã dicit ꝙ is qui iuste pugnat non tenet ad restitutionem prede. ß sit capientis. xxiij. q. vij. si de rebus. qđ est valde singulare. Et hoc intelligas siue capiatur de rebus iniuste pugnãtis siue vasalloꝝ siue hominũ suoꝝ. quousqꝫ iuste pugnanti. de debito vel iniuria vel offensione illata vel dãno dato sibi vel suis de interesse suo iuxta ꝓpriã et sanã conscientiam sit plenarie satisfactũ. vel donec hostis paratus sit satisfacere. vel in ꝑnitu se offerat. Illos autẽ intelligas suos. qui plus hominẽ ꝙ deũ timẽtes sequunt dominũ suum in bello illicito. Alios autẽ qui ei non ꝑstant auxiliũ consiliũ vel fauorẽ. non credim⁹ puniendos. de hoc tamẽ vltimo. dic vt. ĩ. Repꝛsalie. Quod autẽ dictũ est illos teneri q̃ dominũ in bello iniusto sequunt. intelligas qñ de hoc certi sunt. vel ꝓbabiliter credunt iniustũ esse bellũ. maxime vbi eps ꝓhibebat. Si vo certi essent vel ꝓbabilit credebant iustum esse. in nullo tenerent nisi forte ꝓpter corruptã intentionem cupiditatis. Sed hoc reputo periculosum. quia sola conscientia non facit iustum bellum. immo auctoritas iuris vel iudicis. est q̃tum ad hoc pertinet requirenda. Hec Hosti.

Scđo quero. quid si ꝓbabiliter dubitat. Vtrũ iustũ sit vel iniustũ. Rñdit idẽ mo. ꝙ adhuc ꝓpter bonuz obedientie excusat. d. c. quid culpatur. fm Ray. hoc verꝫ est si inq̃siuit q̃uis potuit. ⁊ peritiores consuluit et dubius semꝑ remãsit. alioquin affectatoꝛ ignoꝛantie sicut expers sciẽtie puniretur de clan. despon. cũ inhibitio. Nec excusat ꝓpter timorẽ amittendi feudũ vel incurrendi damnum in xxxij. q. v. Ita ne. Licet metus culpã attenuet. extra qđ metus causa. sacris. Sed auctoritas iuris. vel iudicis requirit. Idem Hosti. Concoꝛ. Ri. in iiij. di. xv. dicens. ꝙ q̃ in guerris scienter inferunt damna innocentib⁹. tenent illis ad restitutionem. Illi autem in guerris innocẽtes non sunt. qui habenti iniustũ bellum fauent directe vel indirecte de ꝑsonis vel rebus.

Tercio. nunq̃d hi q̃ sequunt teneant insolidũ. Rñ. fm Hosti. distinguendũ est. Vtꝝ scirent ꝑdã cõmitti debere. vel ignoꝛarẽt. tñ a preda non abstinuerunt. imo alios adiuuerunt. Et tales ⁊ hi qui consilio. auxilio vel adulatione. vel detractõne. seu alia causa simul induxerũt tyrannũ ad ꝑdã faciendam vel guerrã mouendã iniuste, tenent insolidũ si ꝓpter hoc sciunt vel credunt ꝙ tyrãnus ad hoc sit inductus. al's nõ facturus. vel non tãtũ factur⁹ quo ad id qđ plus fecisse credit ex tali instigatione ar. de homi. sicut dignũ. Si vo sciunt vel credunt ꝙ ꝓpter hoc ad hoc non fuit motus. nec ꝓpter tales plus vel minus fecit. tunc non tenent. nisi inquantũ ad eos puenit. vel de hisque expenderũt et inquantũ damnũ dederũt ꝑ se vel familiã suam directe vel occasionaliter.

Quarto quid si neuter raptoꝝ dominus erat. nec vnus magis animauit aliũ ꝙ alter ipsum. sed

simul conuenerunt de faciendo talē insultum. vel de tali rapina cōmittenda. Rñdit Ho. q q̄libet tenet insolidū. Alij vo dicunt q quilibet p parte sua satisfaciat.

Quinto nunqd oēs q̄ sequunt. etiā si vn⁹ solus potuisset p se hoc facere. teneāt insolidum. Rñdit Ho. q sic. vt est tex. ff. ad. l. aqui. ita vulneratus. Aliqui tñ dicūt q sufficit q q̄libet p pte sua satisfaciat. Si enī pter eoꝝ sequelā cōsiliū vel exortatio nem sciunt vel pbabilit estimāt eū rapinā fecisse. ita q al's nō fuisset factur⁹. q̄libet eoꝝ tenet insolidum. Si vo pter eoꝝ sequelā non plus fecit. q̄ alias fuisset factur⁹. tūc tenent tñ de bis q̄ inde habuerunt vt dictū est. Si vo credūt q etiā sine suo rationo dānū fecisset. tūc tñ tenent ad illud pl⁹ vt s. Vel dic fm Ray. qñ sunt plures raptores. simul vadūt. q̄si sit vn⁹ exercit⁹ q̄libet tenet insolidum. nā et q̄libet iuuat alios et facit eos fortiores. bo etsi vez est fm Ho. qñ vn⁹ sine alio nō fecisset. q̄libet tenet p dāno qd intulit. Si vo nō iuerunt simul. tñ q̄libet p se fecit damnuz. q̄libet tenet p eo qd intulit.

Sexto. vtrū p bellū vel violentiā liceat propria auctoritate rē iam ablatā vel inuasam recuperare. Rñ. fm Jnno. et Ho. Si hoc fiat incontinenti. Certe lz. nā de iure naturali cuilibet licet vim vi repellere. dū tñ incontinēti et cū moderamine inculpate tutele. i. q tutela illa moderata et sine culpa sit necesse sit ad sumendā vindictā. tñ ad ppulsandā iniuriā. de homi. significasti. d. ij. Et dī moderata tutela. si illō tñ fiat. q̄ omisso violēta repelli nō possz. Si aūt ex interuallo fiat. non lz. īmo tunc [illegible] iudex raptoris et eius auctoritate recuperari. Nā si aliqs ppria auctoritate etiā rē suaz accepit: cadit a iure suo et pdit eā. nisi forte ñ posset p iudicē eā recuperare. di. j. ius gentiū. Hoc intellige in foro cōtentioso. Secus in foro cōsciē. q licet male fecerit. non tñ tenet ad restitutionem. Sicut et de illo qui absq auctoritate supioris accepit de rebz dānificātis vsqz ad valorē dāni. vt dictū est s. Min⁹ tenet si sine culpa habuit de bonis illi⁹. vtputa q̄ inuenit. vel alius sibi dedit et hmōi de hoc vide. j. caplo familia. Jdē videt tenere Alex. de ales in. iiij. q si q̄s sine scandalo rē suā latenter vel p violentiā accepit. vel rē equipollentē rei sue. nō tenet restituere. q simplicit non fecit furtuz. Et si dicat q Zetat rem alienam inuito domino. dicenduz q non. vt alienam.

Septimo quid cū subditus mouet bellū mandante sibi dño. vel sequit eū. nunqd tenet restituere qd ab hostibz accepit. Rñ. si bellū est iustū. non tenet nisi iuxta edictuz dñi sui. Si vo sit iniustum tunc tenet. q plus debuit timere deū q̄ hominē. Si vo dubitat vtꝝ sit iustū vel nō. interim non tenetur. s. quousqz dubitat. nā excusat pter bonuz obedientie. xxiij. q. j. c. quid culpat. Si aūt postmodum sciuit bellum iniustū fuisse. statim incipit esse male fidei. Et tenet restituere qd accepit. Limita tū hoc sicut dictū fuit s. in pncipio capituli. qñ in hmōi dubio consulūt peritos. et semper dubius remansit. nā tunc q̄ habuit in iusto bello retinere potest propter bonū obedientie.

Octauo quero. an sicut subditi mouētes bellūz excusant in dubio vt dictū est. Vtꝝ similiter excusentur amici. cognati. stipendiarij. et hmōi. Rñsio fm Ho. q non. quia non excusat eos obedientia: nec in dubio debent se cōmittere discrimini. vt iuuent aliquē in pīudiciū alterius. xiiij. q. v. denicz. nec est simile de aduocato quē excusat bona fides q̄diu credit iustā eē causam. q est ibi iudex supior qui cām examinat et de allegatis iudicat. Jn bello vo viribz corporalibz vincit. et non p ratione diiudicatur concor. Vl.

Nono q̄ro. an libere accedētes ad bellū obligēt sibi illū: in cui⁹ seruitiū vadunt si in dānū incidūt. vtputa si in bello pdant arma. equos et hmōi. siue capiunt eundo ad bellū. siue in redeundo. Rñdit Archi. flo. q si accedūt vocati a dño et rogati. et nō motu pprio. tñ req̄sin. tūc habēt actionē mandati cōtra dñm. si ptingat ipsos aliqd pdere. vt s. dictū est. nisi appareat q causa pietatis. humanitat vel parentele hoc fecerint. xxiij. q. iij. nō inferēda. Et si opponas. dicēdo. dñm nō teneri. q talia pdiderit casu fortuito. de q̄ q̄s non tenet. de homi. Johes. Rñ. Jste est casus fortuitus q̄ potuit et debuit puideri. q verisimilit hec ptingūt in bellis. q dubius est euentus belli. et ita notat Jnno. in. c. sicut. el. iij. de iureiur. et ibi panor. idē sentit dicens q vocati a dño. q̄ tñ non tenebant obedire. possunt agere cōtra vocantē actione mādati. etiā ad dāna q̄ contingunt casu fortuito. dū verisimilit contingere potuissent. quasi vocās [illegible] debuerit cogitare a pnci pio. [illegible] damna cōtigissent ex casu fortuito qui verisimilit non fuit cogitatus. vt in. l. int causas. §. non omnia. ff. man. que verba sunt valde notanda. maxime in materia fideiussionis. lz secus sit in cōmodato. quia cōmodatarius non tenetur de casu fortuito. sed hoc contingit ex natura mandati. quia regularit mandatarius agit ad mandātis comodū. cū non intendat facere de suo beneficium. Et intellige pdicta in eo qui gratis suscepit mandatū. nā si aliquid accepit. non dicit mandatarius; sed locator. mandatū enī debet esse gratuitum. Vnde puto q isti qui veniunt pcio. vt stipēdiarij non possunt agere ad damna que cōtingūt sine culpa saltē leui mandatarij. nā ibi contractus pficitur gratia vtriusqz. tñ mandatum explicat gratia mādantis tñ. Et p hoc infert ad aliā. q. Quis mandauit alicui. vt faceret sibi aliquod edificiū in insula circumdata mari. pter qd mandatarius ex causa naufragij incurrit multa damna. nunqd possit contra mandantē agere: et concludit q pōt dūmodo casus sit talis. quē non incurrisset si mandatum non habuisset. Sed hoc videt ptra dictuz. §. non omnia. vbi dicit. q vbi mandatarius fuit spoliatus in via a latronibz. non agit contra mandantem. Jdeo mihi plus placet distinctio facta supra de casu fortuito. qui verisimiliter fuit cogitatus aut non. Et per pdictā. l. inter causas. Panor. in. c. cum p cā. de procu. infert ad aliam. q. q̄tidianam. Quidam pcurator alicuius domini incidit in latrones. dum iret pro factis domini. et ab eis

fuit spoliatus. vel in via fuit infirmitate oppressus. nunquid possit huiusmodi damna vel expensas factas imputare dño. Et concludit fm doc. ibi q non. p. d. §. no 1 oia. Scdo qr hec sunt extrinseca a mandato. z potius sunt imputanda casui fortuito Secus est in duobus socijs. qr vnus imputat alteri damna: que passus est occasione societatis. vt in. l. cum duobus. §. quidaz. ff. pro so. vide de hoc. i. c. societas.

Quero. an non vocati ad bellū. sed ꝓprio motu accedentes: obligent sibi illū in cuius seruiciū vadūt Rn̄dit Archi. flo. Si animo donandi hoc faciūt. vtputa. pietatis. humanitatis. vel parentele. tales non agent. xxiij. q. iij. nō inferenda. Si aūt animo obligandi illū cuius negociuz gerunt. tunc agent vt negociorum gestorum. z sufficit vtiliter ceptū negociuz fm Jo. de ligna.

Quero de accedentibus ꝓprio motu. contradicētibus eis illis: in quorum subsidiū vadunt. nunqd tales obligent illū in cuius seruiciū vadunt. vtiliter incipiendo. z etiā feliciter implendo. Rn̄. q nō. naz gerens negociū alterius eo inuito nō potest petere aliquid. nisi ꝓ bene gestis ante ꝓhibitionez. C. de ne. ge. l. fi.

Quero. quid de cōmodantibus vel locantibus arma et equos euntibus ad bellū. si amittant vel auferantur. Rn̄dit archi. flo. idē esse ius omnino sicut de cōmodato. locato z conducto.

Quero. qd si subditus hz guerrā contra dūm: vel econuerso. Rn̄. fm v v. cū vasallus comitis hz aliquid contra comitē. requirenda est primo auctoritas regis. Si autē comes hz aliquid contra regem. z rex humiliter requisitus p pares cum e nolet ei ius exhibere. credo q si ius suū defendat armis cū moderamine. non peccat. Impugnare vo regē ꝓpria auctoritate non licet. sz denunciare hz pape. q potest excōicare. Et crescente cōtumacia. debz ei dare auctoritatē mouēdi contra eū arma. vel concedat cora imperatore si rex illi subsit. Et illius auctoritate si approbat mouebit bellū. Quādo autē rex cāim habet cōtra imperatorē. z imperator contra regē: qui nō subest illi non erit alius corā quo querimonia ponatur. nisi papa. vt dictū est. nā iniuriā passus peccaret mouendo bellū. si alter offerret satisfactionē. Cū autē comes hz aliqd contra subditū suū. nō ꝓpter hoc dz sibi ius dicere. sz vel auctoritate iudicis superioris gladiū sumat. vel ad dyocesanuz vasalli recurrat. Cui si vasallus obedire recusauerit excōicabit rōne peccati. de iudi. nouit. Et si p annū sic persisterit. dyocesanus ipsius tres eius capiēdas exponat. ar. xj. q. iij. rursus. z. c. quisquis.

Quero. quid de vasallo duorum dominorum. qd esse potest rōne diuersorum feudorum. si vtriqz dominoruz simul requirunt eū. vt eos iuuet in bello. quid debet facere. Quidā dicunt locū esse gratificationi. exemplo serui duorum dñorum. q si viderit vtrūqz dominuz interfici. Iuuare poterit quē voluerit. vt. l. si quis in grau. §. sz cū oēs. ff. ad sill. Alij dicunt q iuuabit priorē. z cui primo iurauit. nā priorē fidelitatez seruare tenetur. Tutius eū est. q primo in propria persona seruiat. Secundo vo per substitutum. si hoc patiatur natura feudi. Idem Johannes de ligna.

Quero. quid si baro vnius regis. puta Hispanie mouet guerrā alteri baroni. z rex hispanie mouet bellū regi granate. Baro mādat hominibus vt iuuent ipm. Rex etiā mādat hoibus q iuuēt ipm. z concurrūt duo mādata. quē primo iuuare tenent Et videt q primo baronez. nā sunt subiecti baroni respectu fidelitatis. z rōne iurisditionis. Regi aūt sunt subiecti rōe iurisditionis generalis tm̄. Et sic due rōnes vincunt vnā. In contrariū videt. nam vocati a rege: sunt vocati ad maius tribunal. et sic preferendus. di. xviij Si eps. z etiā qr rex vocat pro cōmuni bono et defensione vniuersali. Et sic iure gentiū obediendū. xxiij. q. iij. fortitudo. nam ꝓ defensione patrie licitū est patrē interficere. ff. de re. et sump. fu. l. minime. Et hec vera fm Jo. de ligna.

Quero. nunqd vasallus teneat iuuare dominū cōtra patrē. vel pater contra filiū. Rn̄dit glo. xxij. q. v. de forma. q sic. nā filius solo vinculo nature obligatus est patri. sz vasallus dño: vinculo iuramēti. Sed glo. in. c. qm̄ multos. xj. q. iij. aliqliter sentit contrariū. Putarē hic ponderandā qlitatē imponendi subsidiū. Jo. de lig.

Quero. an ciuis duarum ciuitatū teneatur iuuare vnā contra aliā. Rn̄dit archi. flo. q dicēdū est sicut dictū est de vasallo duorum dominorum.

Quero. quid de damnis z vastationibus q fiunt in bellis. vt p incendia: vel effracturas. aut p arborum et vinearum incisiones: z consimiliū. quis et cui teneat. Rn̄. fm v v. q qui habet iustū bellum. nō tenetur de illis damnis. que ipse vel sui bona fide impugnando intulerunt. aut a quibus comode abstinere non potuerunt. Si autē grassandi animo intulisset maliciose. cum al's posset sibi consulere. tenebitur. et compensabunt illa damna. cū damnis propter que bellum est motū. facta diligenti computatione hinc inde. Suis vo hominibus iste qui iuste bellat non tenetur de damnis. que passi sunt ab aduersarijs. quia subditi se et sua tenent exponere ꝓ domino suo. Et dico q dominus nō tenetur. nisi forte ipse fuerit in culpa negligenter defendendo eos. Qui vo habet iniustum bellum tenet primo aduersarijs de omnibus damnis illatis. tenetur et suis proprijs hominibus de damnis que receperunt ab aduersarijs qui iuste pugnabāt. si ipsi proprij homines iuuerunt ipsum in bona fide. aut si inducti fuerunt ex eius consilio. timore. aut coactione. et de se non erant facturi. Secus si mala fide iuuerunt. in quo casu nullam habent actionē contra eum. nam in re turpi nulla contrahitur obligatio. insti. man. §. illud.

Quero. nunqd domini qui bellauerūt possint componere adinuicē super damnis. que eorum subditi passi fuerant. Rn̄. fm v v. Si compositio fiat de consensu damnificatorum. standuz est illi. hoc intellige si iste consensus sit liber. al's qui iniuste mouet bellum. non potest per suam compositionem preiudicare suis hoibus. quin ipse teneat eis de ꝓprio satisfacere. nisi ipsi in culpa fuerint pares cū eo. vt dictū ē. Qui aūt habuit bellū iustū: nō dz cōponē cū

aduersario in preiudiciū hominū suoꝝ. sed debet ꝓcurare ꝙ eis ab aduersario damna reddant᷑. alias si cōponeret. ita ꝙ aduersarius nō satisfaceret subditis suis. ipse tenet᷑ eis. hec intellige de dānis incendioꝝ. rapinaꝝ ⁊ huiꝰmōi. nā de expensis factis cōsueuerūt dn̄i componere vel ꝯtransire auctoritate sua. qḋ etiā de p̄ratis dictis dānis concedi potest. si dn̄i ex ꝓbabili causa viderint ea esse remittēda. potius ꝙ carere pacis comodo. ⁊ incurrere bellorum pericula. Et cū in hoc casu p̄nceps vtiliter gerat negocium subditoꝝ. ipsi subditi tenent᷑ ratū habere Si autē ab initio ꝯtradicant. ne fiat cōpositio. nisi restitutis sibi dānis. nō pōt dn̄s ipsa dāna q̄etare Sed ꝙ principes ⁊ dn̄i possint cōponere cū aduersarijs. ipsis subditis cōtradicentibꝫ. ⁊ dānis eoꝝ non plene resarcitis. In casu quo viderent ad hoc bella imminere. facit qḋ notant doc. in. c. q̄ in ecclesiarū. de consti. vbi habet᷑. ꝙ p̄nceps ex causa pōt statuere ꝯtra ea q̄ sunt de iure gentiū ⁊ de iure naturali. vt pꝫ de p̄scriptione. Itē ꝓpter delictū confiscant᷑ p tales dn̄os bona subditoꝝ. Et ibi pan or. dicit. ꝙ lꝫ imꝑator nō habeat dominiū reꝝ p̄uatarum. tn̄ ex causa rōnabili pōt eoꝝ bona occupare. ⁊ exemplificat. q̄ causa sit rōnabilis. dicēs ꝙ causa legitima est fauor publicus. vt. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aq̄li. Hec pan or. Idē dicendū in alijs dn̄is inferioribꝫ. maxime in his q̄ p̄scripserunt iura imperij. vt possint in p̄dicto casu componere subditis inuitis. ꝓpter bonū ipsoꝝ subditoꝝ et pacē hominum. ⁊ eoꝝ contradictio videt᷑ irrōnabilis. hoc intellige. vbi ipsi dn̄i parꝫ fecissent q̄ntū in eo fuisset vt resarcirent᷑ damna data. tn̄ ꝓpter maliciā aduersarioꝝ ad hoc reducere nō valent. Et si ad euitandum bella. ⁊ scandala. componūt cū aduersarijs. etiā cum dāno tēporali suorum subditoꝝ. vident᷑ commendandi.

Quero vtrum liceat bellare in festis. Rn̄. fm Tho. obseruātia festoꝝ nō impedit ea q̄ ordinant᷑ ad hoīm salutem etiā corporalem. Jo. vij. Multo autē magis cōseruāda ē salꝰ rei publice ꝑ quā hoīs hoc autē fit p bellū. ⁊ ideo licitū est bellare in festis si necessitas hoc exposcit. nam ꝓpter festū in necessitate cessare. esset deū temptare. ſꝫ necessitate cessante nō licet. Etiā in bello iusto lꝫ vti insidijs. occultando ab hostibꝫ ea p que volumꝰ eos impugnare. vt pꝫ de Josue ⁊ multis alijs. q̄ p insidias debellauerūt inimicos.

Quero quid de illis qui in bello iusto incendūt ecclesias. an teneant᷑. Rn̄. fm ꝟꝟ. si non sunt incastellate. ⁊ incendant᷑ ex ꝓposito. Incendentes tenent᷑ ad emēdā. Si ꝟo sunt incastellate. aut nō ex ꝓposito incēdant᷑. ſꝫ ex casu. s. dū illi iuste bellātes p̄stant operā rei licite incēdendo machinas hostium ⁊ huiꝰmōi non tenent᷑. Idem quādo incendunt villam quā alr̄ comode expugnare non possunt. Idem Vl.

Quero quid de rebus que rapiunt᷑ de ecclesijs aut q̄ sunt de bonis ecclesiaꝝ. siue clericoꝝ existentiū in terra illius ꝯtra quē bellū agit᷑. Rn̄. fm ꝟꝟ. raptores hoꝝ tenent᷑ ad restitutionē. nisi auctoritate p̄lati ecclesiastici hoc fieret. vel nisi essent victualia ⁊ huiusmodi. non tamen de bonis ecclesie vel clericorum.

Quero quid si irruentibꝫ hostibꝫ cōfugiunt ad ecclesiam ⁊ capiuntur ibi. Rn̄. fm ꝟꝟ. si tales confugientes incastellauerūt ecclesiā aut inde impugnauerūt iustos hostes. non debēt gaudere immunitate ecclesie quā ipsi violauerūt inde pugnando Similiter si reponant ibi victualia. de q̄bus sustētantur in impugnatione hostiū. quia si rapiant᷑ a iuste pugnantibꝫ. non peccāt. ⁊ nō tenent᷑ ad restitutionem. Idem Vl.

An autē liceat facere noua castra. Vide infra. Emunitas. ij.

Quero vtꝝ sacrilegis regibꝫ indicentibꝫ bellū. teneant᷑ subditi milites obedire. Rn̄. ꝙ vir iustꝰ si ab hoīe sacrilego cogit᷑ vt militet. recte pōt. illo iubēte bellare. si vere pacis ordinem seruās qḋ sibi iubet᷑ videt᷑ esse non ꝯ dei p̄ceptū. vel vtꝝ sit. certū non est. Et ideo legio thebeoꝝ potius voluit mori q̄ iubēte sacrilego imꝑatore ꝑsequi xp̄ianos. xi. q. iij. iulianus. ⁊. c. imꝑatores.

Quero an occupata hodie p p̄ncipes xp̄ianos inter se bella ⁊ guerras ꝓpria temeritate facientes. ⁊ qḋ vnus quiete ⁊ pacifice possidet ⁊ ab antiquo possedit aliq̄ de nouo violent᷑ occupant licite teneant. Rn̄dit. d. an. de bu. in. c. qḋ sup his de voto. fm Ho. nō videt ꝙ iuste teneāt. nec videt q̄liter ꝓfessores eoꝝ petā q̄ꝙ notoria palpēt. ⁊ dissimulent. nec q̄liter ab eisdē castra ⁊ possessiones ⁊ alias elemosynas scienter accipiāt ⁊ absoluāt. ⁊ p an̄s nō videt q̄liter in ytalia prescribi possint. extra de p̄scrip. c. fi. Vn̄ dicit caueāt ⁊ sibi ꝯsulant. Et ideo timendū est. ne cateruatim ad inferos innumerabiles pplos secum trahāt. peniteant ḡ. ⁊ qḋ sciunt esse alienū. restituant.

Quid aūt de istis bellis indictis q̄tidie ab vna ciuitate alteri. sine auctoritate p̄ncipis. Respōdit Joh. de pla. insti. qui. mo. ius pa. po. sol. ꝙ dicunt᷑ latrunculi. ideo ab eis capta subiacēt restitutioni. vt. l. qui a latronibꝫ. ff. de testa.

Quid de his q̄ capiunt᷑ ab hostibꝫ p stipendiarios ⁊ alios cui debeantur. Rn̄dit Jo. de pla. vbi supra ꝙ si talia erant capta ab hostibus. sed nunc recuperata debēt in p̄stino statu reponi. vnde bestie ablate ab hostibus ⁊ a nostris stipendiarijs recuperate. debent restitui eis quoꝝ primo erant. l. sicut liberis. ⁊. l. ab hostibus. la. ij. C. de postli. re. Et hoc verum in rebus que habent postliminiū sicut sunt equi. naues onerate. currus ⁊ boues et alia propter vsum belli parata. de quibus in. d. l. ab hostibus. Fallit in armis recuperatis. que non restituuntur illis qui amiserunt. quia vituperose amiserunt. l. ij. ff. de capti. Sed in rebus hostium captis distinguitur. nam aut victis hostibus capta sunt. ⁊ debent poni ad commune. ⁊ distribui fm merita. Si vero capta sunt ante deuictos hostes. tunc aut sunt res immobiles. ⁊ tunc non efficiuntur capientium. sed debent publicari. l. si captiuus. §. expulsis. ff. de capti. Si autem sunt res mobiles tunc efficiunt᷑ capientium. l. si quid bello. ff. de capti.

Quid de istis partialitatib⁹ ciuitatũ: qñ vna ps expulsa indicit belluz ciuitati. Rñdit idẽ vbi s. ꝙ non dicit̃ bellũ. sed dissensio ciuilis. ex q̃ respublica leditur. Et ideo in tali bello nõ habent locũ statuta de bello licito. ⁊ ideo in eo capta subiacent restitutiõni.

Beneficium.j. cõiter.

b Infra qd̃ tp̃s ꝯferri dz vacãs bñficiũ Rñ. panor. i. c. nulla. de ꝯces. p̄. dicit ꝙ ecclesiastica bñficia nõ debẽt vacare vltra sex mẽses. quib⁹ elapsis. de ep̃o deuoluit̃ ad capitulũ. ⁊ econuerso. et demũ ad ꝓximũ superiorẽ deuoluit̃ collatio. Et sic ptãs cõferendi beneficia deuoluit̃ ad superiorẽ gradatim. põt eñ beneficiũ vacare multo tp̃e. nã capitulũ hz sex menses. si nõ confert: deuoluitur ptãs ad ep̃m: q̃ etiã hz alios sex mẽses. Et eo negligente: deuoluit̃ ad metropolitanũ qui habet alios sex mẽes. d. c. nullã. Et eo nõ conferente deuoluit̃ ad patriarchã. Si autẽ nõ haberet supiorẽ tunc deuolueret̃ ad papã. Et ex hoc infert̃. ꝙ metropolitanus supplet negligentiã epi: si ep̃s nõ est exemptus. alĩs ptãs deuoluit̃ ad papã. Et sic intellige. h. c. nulla. Et intelligas p̄dicta solũ pro prima vice. de sup. ne. p̄. sicut nobis. Et si quis p̄dictoruz elapso tp̃e conferat: non valet. extra de sup. ne. p̄. c. fi. Et incipit currere p̄dictũ tp̃s. nõ a tp̃e vacatõis ſz a tp̃e sciẽ vel notitie. de conces. p̄be. q: diuersitatẽ. Et de dictis sex mẽsib⁹ subtrahit̃ tp̃s suspensionis et pegrinationis Et requirit̃ ꝙ ꝓter suam culpã: vel negligentiã distulerit. Sec⁹ si ꝓter impotẽtiã iuris vel facti. etiã ex culpa contingentẽ nisi fuisset negligens in petendo absolutionez. vt not. in. d. c. q: diuersitatẽ. Et ob hoc dicit panor. ibi. ꝙ ea que ꝓueniunt nõ immediate ex culpa. ſz ex furore: seu pena culpe: nõ imputant̃. vt ibi. Et no. dictuz tex. in hoc. nam snĩa suspẽsionis fuit causa immediata hui⁹ impedimẽti. nõ aũt culpa p̄ce: dens. Illa võ q̃ ꝓueniunt immediate ex culpa imputant̃ culposo Et panor. ibi dat exemplũ de impedimẽto iuř. vt in suspẽsione. De impedimẽto võ facti. exẽplificat de tp̃e. quo stetit in curia ꝓ absolutiõe. ⁊ tp̃e reuersionis. Sterus dic qñ tp̃s esset p̄fixũ. nõ in odium negligẽtie. ſz in fauorẽ alterius. Istud eñ tp̃s curreret impedito: ⁊ etiã ignorãti. vt. l. genero. ff. de his q̃ no. infa. Et si talia essent officia seu administrationes quoꝝ collatio ptineret ad regulares. et ipsi negligerẽt: dyocesani supplere debẽt. nõ obstante si ipsi regulares fuerint exempti. vt in cle. q: regulares. de sup. ne. pre. Porro si fuisset ecclesia cathedralis: vel etiã regularis habebũt electores solum tres mẽses. ĩ quos si iusto impedimẽto cessante electio nõ fuerit celebrata: eligendi ptãs ad ꝓximum superiorẽ deuoluit̃. de elec. ne ꝓ defectu. Et intellige cuz alijs conditionib⁹ nunc supradictis. Et no. pro declaratõne predictorum panor. in. d. c. nulla. ꝙ ista deuolutio que fit de ep̃o ad capitulũ debet restringi ad beneficia que ꝑtinẽt ad episcopũ iure ꝓprio. In beneficijs autẽ deuolutis ad ep̃m ꝓter negligentiã vel delictũ inferioris p̄lati. nõ fit deuolutio ad capitulum sed ad ꝓximũ superiorẽ. quia in istis deuolutionib⁹. nõ est tanta cõmunio inter episcopũ et capituluz sicut in spectantib⁹ iure proprio. Ita notanter dicunt doct. in. c. vnico. ne se. va. li. vj. ⁊ in. c. q̃q̃z. de elec. li. vj.

Qui habet beneficiũ cum cura: si recipiat scd̃m iteꝝ cum cura. ipso iure vacat primuz. de p̄ben. de multa. hec regula fallit in multis casibus. Primo quãdo adipiscit̃ scd̃m cũ cura per viã annexionis vt qui acuratuz est annexũ. Scd̃o non curato qd̃ acceptauit. vt in. c. sup eo. de p̄ben. li. vj. Secundo fallit. vbi prelatus de bonis ꝓprijs expendisset pro vtilitate primi beneficij curati. quia tunc acceptando scd̃m nõ incurrit penã. d. decre. sed retiu et primum donec sit sibi satisfactuz de expẽs. fm Io. de ligna. d. an. et. d. ab. per tex. q̃cunq3. xij. q. iiij. Et ex hoc dicit. d. ab. posse colligi notabile dictũ. ꝙ si clericus morit̃ sine testamento. heres põt repetere expensas quas clericus fecit in beneficio. Sed tu pro hoc allega tex. in. l. que omnia. ff. de ꝓcur. ⁊ glo. in. l. si non sortẽ. §. si centũ. ff. de cõdi. inde. que dicit ꝙ scriptor potest retinere q̃nternos: donec sibi satisfactuz sit pro labore sue scripture. Sed ego dico ꝙ potent vti ista retentione si expendit ꝓ vtilitate ecclesie. licet res casu nõ habuerit bonũ effectũ. vt quia expendit de suo ꝓprio pro reparanda domo ecclesie et casu dom⁹ postea fuit cõbusta. q: ad hoc vt p̄latus possit repetere sufficit ꝙ sit vtiliter ceptũ Ita notabiliter concludit Io. an. in. c. ex parte. de consti. Tercio fallit. vbi acceptaret scd̃m beneficiũ calore iracundie. quia tunc nõ vacat primum. fm Io. de lig. d. an. et. d. ab. Facit gl. notabilis. in. c. ex literis. de diuor. que dicit ꝙ confessio facta calore iracundie non p̄iudicat. Quarto fallit vbi acceptaret scd̃m curatũ ad tẽpus. quia tunc nõ vacat primum. Exemplũ. dicit statutũ. ꝙ mortuo episcopo archip̄sbyter administret iurisditionẽ spiritualem eius donec fuerit creatus episcop⁹. Ita eleganter concludit. d. Pe. de anch. in. c. j. de consue. lib. vj. Quinto fallit. vbi conferat̃ beneficiũ curatum habenti alia beneficia curata. nõ ostensa fide dispensationis. quia tunc nõ valet collatio vltimi. nec vacant beneficia p̄ora. tex. est in. c. ordinarij. de of. or. li. vj. Quod intellige si acceptauit scd̃m beneficiuz tñ. sed eius possessionẽ non fuit nactus. nam si fuisset nactus eam. vacarẽt priora. tex. est in cle. si plures. de p̄ben. Nec tamen hoc casu valeret collatio vltimi. Glo. est que ita intelligit hanc materiaz in. d. cle. si plures. Sexto fallit in casib⁹ in quib⁹ licitũ est habere plura beneficia curata. de quib⁹ est tex. cũ glo. in v. intitulatã. in. c. dudũ. ij. de elec.

Sed an valeat ꝯsuetudo. vt ꝑ acceptationez secundi beneficij curati non vacet primuz. D. an. in c. quia nõnulli. de cle. non re. tenet ꝙ consuetudo non excusat. quia non excusat in delictis. pro hoc bonus tex. in. c. j. de consue. li. vj. et in. c. literas. de conces. p̄ben.

An autẽ habeat locũ in episcopatib⁹. vt per adeptionẽ secundi episcopatus ipso iure vacet primus videtur ꝙ sic. quia eadem. immo maior ratio est in episcopo q̃ in alio cũ ipse sit magis alligatus ecclesie q̃ ceteri. ca. requisisti. de testa. ergo cum magis

delinquat. debet magis puniri. Et hanc partem tenet glo.xxj.q.j c.relatio. Cōtrariū tenet Inno. in c.cuz nr̄is.de p̄ce.p̄e. Et ip̄m sequit̄.d.An.di. q hec decre.nō hz locū in ep̄atib9.et sr̄iter Jo.an. & Imola.in cle.gr̄e.de rescriptis.et p̄ hoc tex.Si quis ep̄s.vij.q.j.in ver.carebit.qd est verbū futuri tempis.Et sic denotat postmodū p̄ sniam.arg. glo.in ver.inn̄odec.in.c.q̄cunq̄.de here.li.vj.De hac mā vide.j.postulatio.in fi.

Querit̄ vtrū recipiēs scdm curatū p̄dat ip̄o iure primū curatū.quo fuerat spoliatus? Et dico q sic.q: sipdit p̄mū qd pacifice possidebat: mlto fortius illud quo est spoliat9. Et hoc tenet glo.in ver. renūciare.in.d.cle.gr̄e. Pro hoc facit qd notat.d. An.& Jo.de lig in.c.cum teneantur.de p̄ben.vbi dicūt.q impetrās ten̄ facere mentōem bn̄ficij q̄ fuerat spoliat9. Subdit tn̄.d.an.q poterit iste petere fruct9 primi bn̄ficij: quos recepit spoliator vsq ad tp̄s acceptatōis secūdi bn̄ficij.et allegat speculatorem ad hoc.

Quid aūt ecōtra. An spoliās iniuste que beneficio suo curato p̄dat ip̄o iure primū curatū qd licite & pacifice possidebat? Dic q sic tex.in.c.cuz q̄ de p̄ben.li.vj. Itez hec decre locuz hz in p̄oratib9 curans: quib9 p̄ficiunt̄ religiosi. & est tex.cū singularis.de p̄ben.li.vj.īmo idem seruaret̄ etiā si nō esset p̄oratus curatus. vt dicit tex.in.d.c. quia regulares.

Quero elegantius. vtrum habens beneficium nō curatum: requirens tamē residentiam ex statuto vel p̄suetudine.si acceptet scdm sile: vel curatuz ip̄o iure perdat primū: Inno.in c.fi.de cle.nō re. dicit.q aut statutum requirit residentiam temporalem tm̄: vel perpetuam.sed obligat tm̄ ad perditionem fructuum: nō residentem. Et tūc per scdi adeptionem nō perdet primum ip̄o iure. Aut requirit residentiam perpetuā & obligat nō reside tem ad perditōnem beneficij. & tunc ip̄o iure per acceptationem secundi perdit primum hoc tenet glo.in dicta cle.gratie. Idem Fede. Contrarium eius quod tenet Innoc.in vltimo membro.tenet Jo.an.in addi. Specul.in ti.de cleri.non resi.dicens q etiam si statutum requirat residentiā quo ad finem priuatōnis: per acceptationem secundi non erit ip̄o iure priuatus primo. Et sic reprobat dictum Inno. Et hanc opi. sequitur.d.car.& Pe. de an.& d.ab.in.d.c.fi. Monētur. quia dictum.c. de multa est correctorium & loquitur in ecclesia curata. Sed.d.an.in.d.c.fi.dicit q est consideranda forma priuatōnis.quia aut propter non residentiam: statutum imponit penam priuatōnis ip̄o iure.& tunc habebit locum ista decre. ex quo statutū requirebat ita strictam residentiam. Et ita intelligitur opinio Innoc. Aut statutum non requirit ita strictam residentiam quia non residentem nō priuat ip̄o iure. Et tunc habet locum opinio Jo. An. Vide plenissime per do.ab.in.c.extirpande. de preben.

Item quero: an ista decre.habeat locum in prebendis? Din.& d.an. concludunt q nō.quia nō est eadem ratio in prebēdis: que est in curatis.qd est verum nisi adipisceretur secundam prebendā in eadem ecclesia.quia tunc ip̄o iure vacaret prima.tex.est in.c.literas.de conce.pre.etiam si acceptaret secūdam iure annexionis.vt est tex.singularis.in cle.fi.de p̄ben.

Quinq̄ casus sūt in quibus quis potest absq̄ dispensatōne: duas vel plures ecclesias seu prebēdas habere. Primus est quando ecclesie sunt ita tenues q neutra sufficeret ad sustentationez.x.q. iij.vnio.ex d̄ re.do.quia mōasteriū. Scds ē si vna pēndet ex altera.extra de eta.& quali.eū te. Terci9 est p̄pter raritatem clericorum.xxj.q.j.clericus.in fi. quartus est si ecclesia est annexa dignitati vel p̄bende.in quo casu: cum ipse teneatur in maiori ecclesia personaliter deseruire tenet̄ i ip̄sa parochiali habere idoneū & p̄petuū vicarium: qui p̄gruentē habeat de p̄uentib9 ip̄sius ecclesie portionē. extra de p̄ben.extirpande. quintus ē si hz vnam intitulatam.& aliā p̄mendatā.xxj.q.j.q̄ plures. Sz talis p̄menda de ecclesia parochiali nō pōt fieri: nisi ei q̄ attigerit.xxv.annum.& qui sit sacerdos.& etiā tali nō pōt p̄mitti nisi vna: & p̄ euidenti vtilitate: vel necessitate.& non durat nisi p̄ menses sex extra de elec.nemo.li.vj.

Quicunq̄ recipit dignitatem. vel p̄sonatū: seu officium: vel bn̄ficiū cui cura animaꝝ sit āneva. si añ obtinebat sile: cum sit priuat9 primo postq̄ possessionē habuit de scdo vel p̄ eū stetit q̄ min9 haberet.tenet̄ absq̄ mora dimittere in man9 ordinarij in cuius ep̄atu hoc fuerit. Alioquin etiam omnes tales: scdo ip̄so iure sunt priuati. Et non solum ad sacros ordines. sz etiā ad quodcūq̄ aliud bn̄ficiū fiunt inhabiles. Et oīa talia bn̄ficia vacatura: sedi ap̄lice reseruant̄.& si ali9 disponat de eis nō valet.hec Jo.papa.xxij.in extrauaganti que incipit Execrabilis.

Quñ nō p̄dest dispensatio sup pluralitate bn̄ficiorūz? Rn̄.nō p̄dest. qñ impetrās subticuit aliqd quātumcūq̄ modicū beneficiū. Qñ etiam p̄cedit̄ vt quis duo bn̄ficia curā animaꝝ hn̄tia possit simul hr̄e.intelligit̄ de duob9 primis bn̄ficijs post p̄cessionē. Item si mandat̄ alicui p̄uideri de beneficio nō obstante q habeat aliud nō p̄pter hoc est dispēsatū: vt ambo simul hēat.extra de p̄ben.li.vj.c.nō pōt. Item si papa motu p̄prio alicui aliqd bn̄ficiū obtinēti p̄ferat aliud: nō habita mentiōe de priori non p̄pter hoc inualida est gr̄a.dūmodo in lr̄a exprimatur: q motu p̄prio papa concedit. Secus si ad petitionem alterius gratiam facit.extra de preben.si motu.li.vj.

Bn̄ficiū nō vacās nulli p̄mitti pōt.nec in grā li vt p̄mittēdo cū potuerit p̄uidere.vel cuz facultas se obtulerit: aut quauis forma vboꝝ.als p̄missiones p̄dicte: nec valēt: nec obligant. extra de cōces.p̄.detestanda.li.vj.

Quibus clericis debeat per ordinatorem tam de necessarijs q̄ de beneficio prouideri? Rn̄ romana ecclesia non consueuit cogere ordinatorem ad prouidendū.non constitutis in sacris extra de p̄ben. Episcopus.& c.cum sm̄. Et nota hic.q si aliquis ep̄s p̄mittit ex̄neo ep̄o.vt vice ei9 in sua dio-

teri ordinatiões teneat. ⁊ ipse promouit ad sacros ordines aliquem nõ habentem titulum. Ipse qui ordinauit tenetur ei necessaria ꝓuidere: donec illi per eum: vel per alium de beneficio sit ꝓuisuz. Secus si ei cõmisit ordinare certas personas inter q̃s fuit aliquis sine titulo. nam in hoc casu: episcopus qui commisit tenetur taliter ordinato. Similiter ⁊ ipse tenetur taliter ordinato quãdo cõmittit alicui vt possit a q̃ voluerit epõ ad sacros ordines ꝓmoueri. hec extra de p̃ben. si eps li. vj.

Capitulũ sede vacante nõ põt ꝯferre ea beneficia que ad collatõnem epi pertinẽt. sed bene potest admittere p̃sentatos a p̃ronis. ⁊ eos instituere i beneficijs: in quibus fuerũt presentati. licet ad epm si viueret pertinuisset. extra de isti. c. si capitulũ. li. vj. Potest etiam caplm epõ defuncto vel a beneficiorum collatõne suspenso cõferre preben das: que ad epm et caplm ꝯmuniter pertinẽt. etiã si eps interesse habeat in collatõne tali tanq̃ prelatus. Et idem potest eps si caplm sit suspensum. vel singulariter omnes sint excommunicati. Sed si collatõ beneficiorum pertinet ad epm cum ꝯsilio capli vl' ꝯsensu: defuncto epõ vel suspenso: non põt caplm se intromittere: nisi eps suspensus fuerit in mora. de petenda relaxatõne suspensionis. vbi autez de speciali ꝯsuetudine beneficioꝝ collatio ad aliquez cum ꝯsilio epi ptineret. sublato epõ de medio: cuz ꝯsilium nequeat peti. nõ est collatio differẽda. Similiter etiam si eps ageret in remotis: ita q̃ n̄ possit eius presentia in breui haberi. extra ne se. vac. si ad epm. li. vj.

Beneficia ⁊ omnes dignitates: vel personat⁹ vacantia in curia romana nõ possunt ꝯferri nisi p papam. Similiter ⁊ curialium: seu accedentium ⁊ redeuntium de curia: si decedant in locis vicinis curie ad duas dietas legales: omnia hec ad papã tm̃ pertinẽt. nisi q̃ post mensem possunt ea cõferre illi ad quos pertinent per seipsos tm̃: vel ipsis agẽtibus in remotis per suos vicarios generales quibus illud cõmissum sit in eorum diocesibus existentes. vel nisi essent parochiales ecclesie ⁊ vacassent vacante sede apostolica aut etiam si vacauerit ante. ⁊ papa priusq̃ conferret defunctus esset. hec omnia ꝓbantur. extra de preben. licet. ⁊. c. statutũ ⁊. c. p̃nti. ⁊. c. si aplica. e. t. li. vj.

Si per episcopum cõferatur beneficium alicui absenti: licet nõ fiat suum donec cõsentiat. tamen episcopus nõ poterit interim cõferre alteri: donec iste recuset. nec valeret collatio. Secus si episcop⁹ notificata ipsa collatõne. aliquem terminum competentem assignet ꝯsentiendi: ⁊ ille nõ ꝯsensent. ĩ. terminum põt etiam ꝯsentire quãdocũq̃: dũmõ priusq̃ beneficium ipsum alteri ꝯferat. extra de p̃ben. si tibi abñti. li. vj.

Si pauper clericus cui mandabat̃ ꝓuideri de bñficio: iuxta ei⁹ merita qui nullũ hẽbat: postea ẽ assecutus nõ tenet̃ ei amplius epõ ꝓuidere. extra de p̃ben si paup. li. vj.

Beneficiũ.ij. Quo ad fruct⁹ beneficiorum.

Fructus tempe vacatõnis debent in vtilitatez ecclesie expendi. vel futuris successoribꝫ fideliter reseruari. alis in cathedralibus ecclesijs ⁊ in regularibus ⁊ collegiatis. si fiat ꝯtra per capla: cõuẽtus: collegia vel singulares p̃sonas. Ipsi ꝯtrafacientes sunt suspensi ab officio ⁊ bñficio quousq̃ plene ĩ estituerint quicq̃d d̃ bonis peeperint a p̃latis mortuis dimissis: vel vacatõnis tempe obuenientibꝫ. nõ ob. priuilegijs: vel ꝯsuetudinibꝫ. extra de elect. q: sepe. li. vj. Item similis ꝓhibitio fit generaliter de omnibꝫ ecclesijs ne bona eaꝝ occupẽt a prelatis quibus subsunt: seu ad quoꝝ custodiam pertinẽt nisi de spãli priuilegio: vel ꝯsuetudine p̃scripta: vl' alia rõnabili causa. alis epi ⁊ supiores sunt suspensi ab ingressu ecclesie. ⁊ alij ab officijs et beneficijs donec satisfecerint. extra de offi. or. presenti. li. vj.

Indulgẽtie de peipiendis fructibꝫ bñficiorũ in absentia ꝯcesse p̃sonis nõ ecclesijs vel dignitatibus sunt casse ⁊ irrite. extra de rescrip. c si. li. vj.

Fructus iam pcepti: planum est q̃ alienari pñt vide s. alienatio. ß ⁊ fruct⁹ qui debẽt recipi pñt locari etiã si essent decime. ⁊ alia. extra d̃ loca. vestra. Sꝫ hec locatõ nõ extendit̃ vltra tp̃s vite locantis q: cleric⁹ in bñficio: vsufructuario ꝯpat̃. ꝫ. vj. q. vj. illud. De hoc vide. ĩ. clericus quarto.

Canonici ⁊ alij bñficiati clerici. qui diuinis offi cijs nõ intersunt nõ pñt pcipere quotidianas distributõnes. nec valet ꝯsuetudo in cõtrarium. alis nõ faciũt eas suas. ⁊ tenent̃ ad restitutiõez. nisi excuset eos infirmitas vel iusta ⁊ ratõnabilis corporalis necessitas: aut euidẽs ecclesie vtilitas. extra de cle. nõ re. c. j. li. vj. intellige tñ de infirmitate q̃. ẽ cã ꝓpter quã nõ interest diuinis. als secus. vt q: etiaz si nõ fuisset infirm⁹: nõ interfuisset diuinis. ⁊ tunc nõ hẽbit distributõnes fm ge. in. d. c j.

Beneficium.iij.

Qñ iuste tenet̃: q̃ nõ rite ꝯsequit̃ beneficiũ aut dignitatem vt ait Ray. cum non intret p ostium est fur ⁊ latro. nec habet viam salutis nisi resignãdo. vel si est dispensabile petat dispensatõnem ab eo q̃ põt. ⁊ in vtroq: casu agat pñiam de ꝓmisso.

Qñ aliquis male possidet beneficiũ vel dignitatem. Vtruz subditi teneant̃ obedire ei vel debitores rñdere. Dicendũ q̃ lz i foro iudiciali multiplex esset rñsio. tñ in foro ꝯscie: si quis sciat q̃ possessor eccl'ie vel dignitatis nõ sit ver⁹ p̃latus. certe nõ tenetur ei obedire. nec soluere qd̃ dignitati vel ecclesie dꝫ. nec soluẽdo liberat̃. extra de iureiu. ea te. ⁊ d̃ sen. ex. inquisitõni.

Nunq̃d aũt male possidens absoluat ignorantes: De hoc vide singl'r. ĩ. ꝯfessio. iij. in fi.

Bigamia

fm Ri. in. iiij. di. xxvij. ar. iij. q. j. mltis modis ꝯtrahitur. Primo qñ q̃s diuersis tempibꝫ hꝫ p̃les l'itimas vxores ⁊ cog̃scit ambas ⁊ ẽ bigamia ꝓprie dcã. Scdõ qñ diuersis tpibꝫ habet plures: vnam de iure: alteraz de facto. ⁊ cognoscit ambas. Tercio cũ sil' hꝫ plures: vnam de iure: alteram de facto et cognoscit ambas. Quarto quãdo ꝯtrahit cum vidua ab altero marito co-

gnita: et eã cognouit. Quinto qñ ɔ̄hit. et matrimoniũ cõsũmat cuz corrupta ab alio: siue hoc sciat ille q̇ ɔtrahit: siue nõ. Sexto qñ ꝓpriã vxorẽ cognoscit postq̄ ab alio est cognita. De his vi modis ex. hi pñt. ex. de biga. sup eo. in gl. Itẽ septimo ille est irregularis q̇ post solẽne votũ ɔtinentie: contrahit matrimoniũ de facto: siue cũ vidua: siue cũ virgine: cũ de iure nõ possit d.c. sup eo. in glo. et c. nup. et c. fi. e. ti. et xxvij. q. j. quotquot. Sꝫ talis nõ ẽ irregularis ꝑpter defectũ significatiõis ĩ sacro, cuz ibi sacr̃m nõ sit. Sꝫ q̄a sic statutũ ẽ: eo q̄ ɔ̄ talẽ p̄sumit̃ de incõtinẽtia. et vt sacr̃m ordinis habeat̃ in maiori reuerentia. hoc idẽ tenet panor. ĩ c. de diacono. et c. se. extra q̇ de. vel vo. vbi dicit q̄ ɔstitut⁹ ĩ sacris. matrimoniũ ɔtrahens efficitur irregularis. adeo vt neq̃ in susceptis administrare possit. nec ad maiores ordines suscipiendos admitti. Et in istis sex casib⁹ vltimus. ẽ bigamia interp̄tatiue dicta.

An autẽ cũ isto clerico possit dispensari? Dic q̄ aut iste clericus incidit in bigamiam; vt q̄r de iure aut de facto cõtraxit cũ duabus; vel cũ vna corrupta. et cũ tali episcopus nõ dispẽsat. vt in. c. nup. et c. iij. de biga. Aut cõtraxit cũ vnica virgine: et tunc si est penitẽs, ep̄s põt dispẽsare; vt in. c. sane. de cle. côn. Et ɔclude q̄ ɔtrahẽs matrimoniũ in sacris siue cũ corrupta: siue cũ virgine p̄dit executionem omniũ ordinũ. et de hoc est tex. in. c. ex l̄rarũ. q̇ cle. vo. lꝫ q̇dã restringãt ad cõtrahentes cũ corrupta. et male. Idẽ dic de contrahente post ꝓfessionez factã in religiõe vt dictũ est. Et p̄dicta puto v̄a. etiã si nõ cognoscat eã. q̄r. d. c. ex l̄rarũ. solũ facit mẽtionẽ de ɔ̄hente. et nihil dicit de copula carnali.

Qui virginem deflorauit: et postea eã vxorẽ duxit: ꝓmoueri põt. q̄r nõ diuisit carnez suã in duas nec illa in duos. ex. e. debitũ. xxvj. di. acutius. Nõ ob. ca. qual̃. xxx. q. v. ibi. virgo casta et desponsata in virginitate ꝛc. quia debꝫ esse virgo. i. nõ ab alio cognita.

Quid si credit cõtrahere cũ virgine et inuenit corruptã? Rñ. nõ põt ꝓmoueri. xxxij. q. v. ille.

Quid si q̇s habuit vxorẽ nec cognouit. et postea duxit aliã virginẽ. et cognoscit: vel econuerso primã cognoscit et nõ scd̃am? R. nõ repellit̃ a ꝓmotiõne ex eo. debitũ. Idẽ dicas si aliq̇s ducat in vxorẽ mulierẽ ab altero despõsatam et traductã: tñ nõ cognitam. hec habent̃ in. d. c. debitũ.

Quid si maritus accusat vxorez de adulterio et p̄dente accusatione vir ad p̄ceptuz ecclesie reddit debitũ vxori? Rñ. s̃m Tho. et Pe. et Ray. irregularis cẽset: nã irregularitas sepe ɔ̄hit̃ solo facto.

Sed querit̃: an p̄ baptismũ tollat̃ irregularitas? Rñ. Asten. li. iij. ti. iij. s̃m Jo. di. xxvj. deinde. q̄ si irregularitas p̄ueniat ex defectu sacr̃i. nõ tollit̃ p̄ baptismũ. vñ bigamus añ baptismũ nõ põt p⁹ baptismũ ꝓmoueri. nec etiã corrupta añ baptismuz põt post baptismuz velari. q̄r virgo velata significat ecclesiã triũphantẽ in qua non est macula neq̃ ruga. Si v̄o ꝓueniat ex delicto. tollit̃ p̄ baptismũ. vñ si quis añ baptismũ mille hoĩes occidisset. post baptismũ ꝓmoueri posset. Exemplum de Paulo. Si aũt ꝓueniat ex institutione ecclesie non tollit̃ p̄ baptismũ. vñ iudex: executor: testis: aduocatus: in cã sanguis: nõ pñt post baptismũ ordiari: hec Jo. Sꝫ Hos. Pe. et Hug. dicũt q̄ baptism⁹ et tollit hãc irregularitatẽ: q̄r nõ dꝫ esse melioris ɔditionis peccator q̄ꝫ nõ peccãs. S̃m tamen aliq̇s theo. nulla irregularitas tollit̃ p̄ baptismũ. Per baptismũ enĩ solũ tollũtur peccata: et ea q̄ sequunt̃ ex ip̄is s̃b rõne peccati: irregularitas aũt nõ est pctũ: q̄r qñq̃ non sequitur ex peccato: sꝫ ex ope meritorio; vt patet de illo q̇ occidit zelo iusticie. S̃m aũt Sco. per baptismũ tollit̃ irregularitas homicidij cuiuscũq̃. nõ aũt bigamie. Ratio diuersitatis est institutio ecclesie hoc volentis. Et hoc nõ sine rõne. s. q̄r homicida nõ est ad ordines habilis: nisi ꝑpter horrorem sanguinis q̇ q̇dẽ tollit̃ in baptismo: q̄r supponitur q̄ sit factus agnus de lupo. Sed in bigamo nõ tollit̃ defectus significationis ꝑpter quẽ est ad ordines inhabilis. Et cũ p̄ baptismũ tollant̃ pctã ꝛc. Ideo cũ infamia ɔsequat̃ ex pctõ. sub rõne peccati. tollit̃ p̄ baptismũ. Si tñ aliq̇s añ baptismum cõmisisset aliq̇d maleficiũ. si postea baptizet̃: iudex posset eũ punire. q̄r p̄ baptismũ tollit̃ pena qua q̇s erat obligatus deo. nõ aũt illa qua est obligat⁹ hominĩ. Silr̃. et q̇ ante baptismũ dimisit vxorẽ ꝑpter fornicationẽ: postea accepit eã. irregularis est.

Quare aũt magis ledat incontinentia mulieris q̄ꝫ viri? Omissis resp̄õsionib⁹ glo. in. d. c. nup. que reprobat̃ a Ri. dicendũ est s̃m eũ. q̄ motus nõ distinguit̃ s̃m speciem p̄ cõparationem ad terminum a quo. sed ad quẽ. vnde ɔsũmatio matrimonij: in q̄tũ est cũ nõ prius corrupta: q̄uis sit ab illo q̇ prius carnem suaz diuisit p̄ fornicationem: cum alia: nõ sic deficit ab integritate significationis vnius coniunctionis inter xp̄m. et ecclesiam: sicut cõsũmatio matrimonij que est a viro non prius corrupto cum muliere corrupta ab alio. Similiter dico: q̄ si mulier esset ordinis susceptiua: irregularis fieret p̄ cõsũmationem matrimonij: cũ viro prius corrupto cũ alia. nõ aũt p̄ cõsũmatiõe matrimonij cum viro nõ prius corrupto. q̄uis ip̄a prius fuisset ab alio p̄ fornicationẽ corrupta.

Vtrũ cũ bigamis possit dispẽsari? Rñ. s̃m Ri. q̄ q̄uis nõ possit papa dispẽsare ɔ̄ ius nature: nec ɔ̄ ius diuinũ. tñ q̄r est successor petri qui p̄nceps fuit apostolorũ. equalem habet p̄tãtem; p̄tãti petri. Jmmo eãdẽ: et cũ inferior nõ possit obligare superiorẽ: nec par parem: papa de plenitudine p̄tãtis põt cõtra statuta apostolorum quorumlibet dispensare: si tñ viꝫ non habeant ex iure nature: vel diuino. lxxxij. di. p̄sbyter. Cum ergo bigamum nõ ordinare. apostolicũ sit p̄ceptum: cum bigamis papa dispensare põt: tñ q̄r nec decet hoc faciliter fieri ꝑpter reuerentiam apostolorum. Ideo cum bigamis papa non dispensat: nisi exigente necessitate xxxiiij. di. lector: in glo. vbi Lucius dispensauit cũ Panormitano archiepiscopo: qui fuit bigamus.

Bigami iure communi nudati sunt omni priuilegio clericali. et addicti foro seculari. non obstãte consuetudine. et eis sub pena excõmunicatiõis inhibitũ est deferre tonsurã: vel hitũ clericalez. ex eo. altercatiõis. li. vj. Glo. ibi dicit hoc intelligẽdũ

de his q̄ facti sūt bigami ꝑ se sine interꝑtatiōe i minoribus. Secus in maioribus. Et fm ge. ibi. ille tex. loquit̄ ꝺ biganus laicis. nō aūt monachis. nam isti gaudēt priuilegio clericali. Nō ob. tex. lxxxiiij. di. qsq̄s: vbi dr̄ biganū esse nudatū oī priuilegio clericali. ꝛ laicis solā hr̄e cōmunionē. Et sic vr̄ q̄ bigamus nō possit esse monachus. R̄. Jo. an. in regula delictū. in mer. q̄ erit laicus ꝓfessus: qḋ esse pōt. c. ex eo. de elec. li. vj.

c **Calix nō debet esse de** ere: aut auricalco: aut cup̄ro: aut plūbo. q: ꝑpter eruginē ista vomitū ꝓuocant: nec ꝺ ligno: ꝑpter poros. ne subintret sanguis. nec de vitro ꝑpter fragilitatē: nec de lapide: ꝑpter eius ineptitudinē. de ꝯse. di. j. vasa. ꝛ. c. ꝛ calix. vbi dr̄ q̄ tā calix q̄ patena dēt eē de auro: vl' argēto: vl' stanno. Et q: de his tm̄ trib⁹ mētionē facit: oēm aliam materiā ꝓhibē vr̄. lʒ asteñ. li. iiij. ꝺ mente Rod. dicat q̄ sub stanno intelligit̄ plūbuʒ. Et no. fm Pe. ꝺ pal. q̄ si calix argēteus cōsecratus postea deauretur indiget cōsecratiōe, q: ꝯsecratio fit in supficie. Nota tn̄ q̄ si calix deaurat⁹ ꝯsecret̄: lʒ postmodū depdat̄ aur̄. nō ꝑpter hoc vr̄ denuo cōsecrandus: nec est sile in eo: sicut in ꝑiete ecclesie q̄ decrustat⁹ indiget recōsecratōē. nā in positiōe auri. qḋ ita subtiliter ponit̄. nō vr̄ q̄ sit ita ꝯsecratio in supficie ipius: q̄n remaneat in argēto. Et ita fuat ꝯsuetudo.

Carcer. vide s̄. accusatus. ꝛ. ĩ. incarceratus.

c **Casus fortuitus.** Quid sit: Dic fm panor. p⁹ glo. in. c. vnico. de co. q̄ est inopinate rei euentus q̄ ꝓuideri n̄ pōt. Vbi q̄ diligētissimus ꝓuidisset. non est casus fortuitus. Pone exemplū. Domus tua minabat̄ ruinā. domus corruit ꝛ interfecit equū tibi cōmodatū. certe nō pōt dici casus fortuitus. q: diligētissimus repasset domū: vel ibi nō habitasset. Si aūt domus nō minabatur ruinā: sed impetu tempestatis valide: corruit: nō ē tibi iputādū. Et ista faciunt ad. q. Nūqḋ furtū cōputet̄ inter casus fortuitos: Glo. iuris ciuilis reperiūtur contrarie. Sʒ cōmuniter tenet̄. q̄ aut p violētiam fuit tibi res subtracta. et est casus fortuitus. Intellige qū non fuisti in aliqua culpa. puta. q: non transibas p loca piculosa. Si autē cōmittit̄ furtuʒ clandestine. Et tūc si ab ea ꝑsona a qua etiā diligentissimus non ꝑcauisset. puta ab vxore: vel filio. ꝛ est casus fortuitus Secus si ab ea ꝑsona a q̄ua diligentissimus precauisset. puta a vili famulo: vt in. l. q̄ fortuitis. C. ꝺ pig. act.

Vtrū ex pacto veniāt casus fortuiti: Glo. vbi s̄ dicit. q̄ in cōtractu nō tenetur quis ex generali pacto. Sed oʒ q̄ casus fortuiti specialiter numerent̄ Sʒ accursius in. l. sed ꝛ si q̄s. §. quesitum. ff. si quis cau. quem sequit̄ Jo. an. dicit. q̄ aut nullus casus fortuitus fuit expressus. et nō valet generalis obligatio. neq̄ sub inuolutione verboꝝ renūciaret ei iuri: cui non esset in specie renunciaturus. Et hec opi. placet Panor. Si vō aliqui casus fortuiti fuerūt specialiter enumerati, et secuta fuit clausula generalis. puta. ꝛ de omnibus alijs. tunc tenet etiaʒ in non expressis. optime ad hoc facit tex. in. c. q̄ ad agendū de ꝓcu. li. vj. Bar. tn̄ in. d. §. quesitum videtur velle. q̄ sub illa clausula generali veniunt casus consimiles exꝑssis. non autem maiores. quod satis placet Panor. quia in odiosis clausula generalis non comprehendit maiora expressis vt ē tex. notabilis in c. non potest. de ꝓcur. Secus de nō odiosis: vt in constitutione ꝓcuratoris. in qua expressis aliquib⁹ requirentib⁹ spāle mandatū: ꝛ subiecta clausula generali veniūt maiores casus exꝑssis. vt notat Inno. in. c. sedes. de rescriptis.

An aūt renunciatio generalis firmetur iuramēto vel saltem iuramentū sit obligatoriū: Jo. an. dicit. q̄ nō. quia renūciatio generalis nō valet ex defectu consensus. q: nō vr̄: q̄ ille consenserit de casibus nō exꝑssis. Sic iuramentuʒ nō obligat vltra consensum. facit. c. pe. ꝛ. c. quintauallis: de iureiur. ꝛ est notabile dictū. Et credo q̄ in foro pniali: q̄s obligetur fm suū cōsensum.

Cessatio a diuinis. vide. ĩ. interdictū vltimo.

c **Citatio.** Citari pōt q̄s ex cā ĩ pma citatione. per terminum breuem ꝛ ꝑemptoriū. Sed nisi necessitas vrgeat: non debet quis moneri vel citari nisi tribus edictis: vel vno ꝑemptorio: qḋ cōtinere debet tātū tp̄s quantum tria edicta: extra de dila. c. j. vbi de hoc in glo. ꝛ tale peremptoriuʒ habet vim trine citationis: vt in. l. tres denūciationes. C. quō et qñ iu.

Vbicunq̄ agitur ad penaʒ incurrendam: ꝛ iura exigunt trinam monitioneʒ nunq̄ citatio etiaʒ peremptoria habet viʒ trine citationis fm Joan. an. in. c. ex tue de cle. non re. Ratio quia in penalibus verba debent stricte intelligi et proprie. nō āt ficte et large. vt in. c. in nostra. de iniur.

Citatus non comparens etiam in primo termino: debet condemnari in expēn. factis per aduersarium. nec dʒ expectari vt sit ꝯtumax in scda ꝛ tercia citatiōe: vt vult Bar. in auf. q̄ semel. C. quō ꝛ quando iudex.

Vtrum citatio facta die feriata ad diem non feriatam valeat: R̄ñ. Panor. in. c. fi. de fer. fm opinionem Jo. cal. ꝺ. car. ꝺ. an. et Bar. in. l. j. §. nunciatio. ff. de no. oper. nun. concludit. q̄ de iur̄ non valet talis citatio p. l. dies festos. C. de fer. vbi dicitur q̄ silere debet horrida vox preconis: et Panor. intelligit non solū in ferijs introductis ad honorem dei. sed etiam in alijs introductis in fauorē hominum. etiam idem putat in repentinis: nā imperator mandat eas sub eadem veneratione obseruari quā solennes. vt in. l. omnes. C. de fer. Et cōcludit Panor. q̄ nullus actus istoꝝ triū pōt fieri die feriata. s. preceptum de citando. executio precepti. s. actus citationis. ꝛ processus qui fit vigore citationis.

Vtrum autem valeat citatio facta die non feriata pro die feriata: R̄ñ. Panor. vbi s̄. post cal. et Spe. ꝛ Jo. an. dicit. q̄ si ponitur. vsq̄. potest in q̄libet die. ĩ. festum comparere. Secus vbi simpliciter citatur: vt simpliciter compareat tali die que ē

feriata. tunc eñ prius venire nõ potest: nec debet. et illa die venire non tenet. et sic necessaria est noua citatio. et hanc opinionem tanq̃ verissimã teneas: quicquid senserit. d. An. Hec Panor.

Utrum sñia lata contra nõ citatũ teneat? Car. in cle. pastoralis. de re iud. in. §. denique. dicit. q aut nullo mõ fuit citatus. aut sic. Primo casu est nulla de ma. et obe. inter quatuor. Si aũt aliquo mõ fuit citatus: aut legitime: aut nõ: aut dubitat. Si legitime: sñia valet: si alia sunt rite gesta. si tñ citatus nõ fuisset cõtumax vere. sed ficte. subueniet sibi p restitutionẽ. de re iud. cum bertoldus. Si nõ legitime. videt q debeat haberi p nõ facta. de electi. bone. ij. Si dubitat. dicit Paul. q p̃sumit pars citata: si sñia trãsiuit in rem iudicatã. Nota tñ Panor. in c. cũm que. de Rescriptis. et in c. cuz sit. de ap. q in facto notorio põt ferri sñia cõtra absentẽ nõ citatũ cum certũ est absenti nullã pcetere defensionẽ. Citatio eñ fit vt se defendat. nec in hmõi notorijs requirit ordo iudiciarius.

Utrum corpaliter impeditus. teneat p aliũ cõparere? Panor. in. c. in noĩe dñi. de test. dicit. q nõ et actus gestus eo absente p inde est ac si nõ fuisset citatus.

Utrum iudex ecclesiasticus possit denũciare aliquẽ excõicatum illo minime vocato: nec aliter prius declarato q inciderit in sñiam excõicationis? Rñ. Panor. in. c. peruenit. de ap. dicit q vbi excessus nõ est notorius. dz iudex illũ prius vocare et recipe eo p̃nte pbationẽ sup facto. et postea constito de facto declarare illũ incidisse in sñiam excõicationis. hoc pbat in. c. cum fm. de here. li. vj. vbi pz q si allegat quez incidisse in sñiam iuris. nõ dz iudex prius pcedere ad executionẽ. q̃diu declarauerit illum incidisse in sñiam iuris. Ab hac tñ declaratõe poterit appellari. q2 licet nõ possit appellari a sñia iuris: vt in. c. q2. de appel. põt tñ appellari a sñia iudicis declarantis. q2 illa declaratio est sñia hoĩs nõ iuris. Si vo excessus est notorius. tunc non opter q hec solennitas adhibeat. sed põt eum denũciare absq3 alia citatione.

Quid dicendũ de cõsuetudinib9 quarundã religionũ q̃ habẽt vt monitionẽs etiam ex leuib9 causis priuent fratres platuris: pfessionib9 et hmõi absq3 alia monitõe vel citatõne priua: et absq3 alia ordine iudiciario: ĩ unquid valeant hmõi gesta p eos? dic iuxta nota. p doct. et Panor. in. c. cum spãli. et. c. q2. de ap. et. c. qualiter et qñ. el. ij. de accu. q in religiosis nõ est seruandus ordo iuris vsq3 quaq3. i. ad vnguẽ vbi ergo dicti religiosi habẽt iuxta regulã et cõstitutiones: vel consuetudines eorũ: vt ex sola infamia notati: vel sibi tenerent cedere plature: sicut dicitur de p̃dicatorib9 et cartusiensibus qui ex sola infamia notati cedunt generali suo. Dicendũ est q p̃latus eorum posset ex dicta infamia scandalosa vel eiusdẽ ita facti. etiã sine citatõe aliqua illos priuare administratõe vl officijs eorũ. Scdm eñ Hen. de gan. in quolibeto suo tantã habent subditi religiosi iurisdictionẽ et auctõtatem: quantã dant eis p̃lati sui et nõ plus. Non eñ habent velle nec nolle: vt in. c. si religiosus. de elec. li. vj. Ideo eis resistere non licet: nec appellare q̃diu p̃lati pcedũt fm iura cõia: vel constitutiones. vel cõsuetudines eorum: vt notat p doc. in. c. cum medicinalis. de sen. ex. li. vj. et maxime Lap. et habet tex. de hoc in. c. reph̃ensibilis. de app. Ad hoc facit qd notat glo. quã sequit Panor. in. c. cum spãli. q dispositio. c. sacro. de sen. ex. non est necessario seruãda in religiosis contra suas obseruantias spãles. quod est dictũ singulare fm Panor. et dicit hoc pcedere. vbi regula vel constitutio religiosorum daret certũ modum: seu ordinẽ in excõicando religiosum. vt satis sit seruare illum ordinem regule: seu constitutionis ipsorum religiosorũ qd multum bene notabis. Hoc idem tenet Fede. consilio. cv. vbi dicit. q valent consuetudines. per quas sine iuris ordine. etiam ex leuibus causis religiosi viri ex suis locis et administratõibus amouent. allegat. d. c. qualiter. et. d. c. cum spãli. et de sy. p tuas. Addit tñ vnum valde notabile. q pena expulsionis: priuationis. et remotõnis q̃nq3 incipit a crimine. et tunc habet locum qd dictuz est. s. q sine monitõe possint amoueri. Si vo a cõtumacia vel inobedientia: tunc vt locus sit pene: necessaria est monitio. Hec Hen.

Clericus.j. Communiter. Queritur quid compreh̃endat appellatione clericorum? Dic fm Panor. sup Rubrica de vi. et ho. cle. q largo sumpto vocabulo veniunt oẽs in quacũq3 dignitate. sint positi. ex quo sunt clerici ad seruitium dei. vnde omnes qui non sunt laici. dicunt clerici. xij. q. j. duo. Dicunt eñ clerici. a cleros grece. quod est sors latine. q2 sũt electi ad sortem dñi. Priuilegium ergo attributuz simpliciter clericis compreh̃endit omnes clericos cuiuscũq3 ordinis vel dignitatis sint. nam si est epũs. ergo clericus. Sed in materia odiosa appellatione clericorũ nõ credo compreh̃endi epõs. nec etiam clericos existẽtes in dignitate. vide de hac materia singularia s. Absolutio primo. Et ex p̃dictis põt inferri vnũ notabile fm Jo. an. in. c. Johannes. de cleri. cõiu. q appellatõne laicorum in materia odiosa: nõ veniũt clerici cõiugati. Et hoc facit fm eum. q si statutũ epĩ certo casu excõicat laicos. nõ compreh̃endit clericos cõiugatos. cũ materia sit odiosa. et illi non sint puri laici. sed quedã spẽs mixta. facit. c. statutũ de elec. li. vj.

Clericus debet deferre rasuram in modũ coronẽ s. et tonsuram capillorum ab infra. Et p hmõi tonsuram quis constituit clericus. tñ q̃diu habet solam primam tonsuram: vel minores ordines p̃t si voluerit deserere clericatum. Si tñ clericus etiaz in minorib9 habeat bñficium. tenet portare tonsuram. al's peccat mortaliter. q2 dignus ẽ anathemate de vi. et ho. de. si quis. Ubi etiam dicit Panor. per glo. in cle. attendẽtes. de sta. re. q etiam moniales debent habere tonsuram in parte inferiori. Ita q eis p̃endãt crines vsq3 ad aures. Sed clerici debẽt habere rasuram in pte supiori. et tonsuram in inferiori. Et sic nõ debent nutrire comam. Et si secus fecerint excõicari debent. d. c. si quis.

Clericus debet esse ornatus duplici ornamento

scz interiori r exteriori. Interius ornamentū consistit in virtutibꝰ. quibus debent esse ornati clerici. Exterius ornamentum consistit in quatuor. Primo in incessu. vt maturitatem ptendāt. r alijs sensibus corpis. Scdo in habitu. vt non deferant vestes incisas r lingulatas. s. frapatas ad modum ioculatorum. nec varij coloris: neqꝫ rubeas nec virides. hi enī duo colores sūt clericis interdicti: vt in. c. clerici. eo. ti. Et in cle. ij. eo. tit. phibet. ne etiā caligis rubeis vel viridibꝰ publice vtant. vide tamē pulcrum dictum Host. in c. antiqua. de priuil' ꝙ pannū rubei r frena r calcaria deaurata cr sellia ornamenta sunt insignia pape. r sui legati: cum pficiscit vltra mare. Ex quo infert ꝙ etiā cardinales non pūt de iure cōi vti hmōi coloribus r ornamētis. Consuetudo tñ habet oppositū. Et forte eos excusat. ex quo papa videt r non reprobat. Nam ista sunt de iure positiuo. Nam olim clerici portabant vestes partitas. Et ex pdictis etiaz colligit ꝙ nō tñ clericis: immo nec laicis licitum est deferre hmōi deaurata: nec p sua psona: nec p equis suis Et est rō. qr hmōi ornamenta sunt ornamēta principis: quibꝰ priuatiꝫ nō debent sub pena capitis vt. l. ij. C. de vesti. oloba. li. xj. Et hanc rōnem sequit tex. in l. tempent. eo. ti. Mulieribꝰ aūt indultum est: ꝙ possint vti pdictis: sine pena predicta. qđ quidā putant verum in matronis r nobilibus nō in omnibꝰ. Quidaz etiam habent ex priuilegio vt milites r doctores. r filij militū gaudētes. ex ꝗ datur sibi in signum. Et pōt introduci de consuetudine. Item vestes clericorū nō debēt esse nimis longe. nec nimis breues. Item nec de serico. sed de lana nō nimis pciosa vel vili. xlj. dist. §. j. Et no. ꝙ ex cā timoris: pegrinatōnis: vel alia sīli: licitum est clericis habitū transformare. xxj. q. iiij. epi. et extra de vi. r ho. de. cleri. cl. ij.

Quicunqꝫ aūt clericus virgata vel partita veste vtit publice sine cā. si bñficiatus est: est susp ēsus a fructuū pceptione p sex menses: si nō est beneficiatus. r est in sacris citra sacerdotium p idem tps est inhabilis ad beneficium obtinēdum. Si autez habet dignitatē vel bñficium cum cura. vel est sacerdos: aut religiosus: est suspensus p annum a beneficio. r p idem est inhabilis ad obtinendum qđ cunqꝫ beneficium ecclesiasticū: vt in cle. qm̄. de vi. et ho. cle. tercio psistit clericorū ornamētuz in cibo. qrto in potu: de q̄ vide no. p doct. in. c. a crapula. de vi. r ho. de. vbi dī. ꝙ clerici vinum temperent. et a vino se temperent. r ꝙ clericus debet esse contentus trina potatōe: vt dicit tex. in. c. qm̄. xliiij. di. Quod tñ intelligit qm̄ appetitus naturalis vltra non exigit.

Clericus.ij.

Clericus.ij. scz ꝙ clerici a quibusdam actibꝰ secularibꝰ sūt remoti. nō enī debent intendere negociatōni: vt. c. ti. clerici. cl. ij. ibi. cōmercia secularia nō exerceant: maxie inhonesta. Et ꝓpter illud verbū maxime. dicit Panor. ibidē ꝙ etiā honestas negociatiōes nō pūt exercere. Sed hoc verū qm̄ clerici nō indigent nam tunc pūt vti honestis negociatōibꝰ r querere victū manibꝰ. xcj. dis. clericus. r in. c. j. de cele. miss. Et cōtra clericū negociatorē: vide tex. in. c. negociatorē. lxxxviij. dist. vide etiā tex. in. c. puenit. lxxxvj. di. vbi dī ꝙ cā lucri nō debent cōducere possessiones aliorū. r ibi etiā hī. nūquid possint esse tutores pupillorū. vñ pūt suscipe tutelas a legibꝰ impositas. Sed r curā orphanorū r viduarū q̄ indefense sunt. aut earū psonarū q̄ maxime indigēt adminiculo ecclastico. Et vide qđ notat in. c. j. ne cler. vel mo. vbi dī ꝙ clericus pōt negociari ꝓpter necessitatem. Intellige qm̄ aliquid opat ex suis manibꝰ: vel emit rem: vt inde habeat materiā reducēdi ad aliquas formas. nō enī dz emere rem. vt eam integrā p maiori pcio vendat. r vide ibi glo. in ver. cōductores. ꝙ si clericus succedit cōductori. licite pt stare in illa cōductōe vsqꝫ ad pfinitū tps locationis.

Clerici non debent ministrare in taberna. nec in ea comedere vel bibere. nisi cā necessitatis in pegrinatiōe. xliiij. di. nō optet. r. c. nulli. r. c. clerici.

Clerici goliardi: aut buffones. i. ioculatores. si hoc p annū exercuerint. carēt omni priuilegio clericali ipso iure. Eodē mō si minori tpe r tercio moniti nō resipuerīt: vt in. c. vnico. e. ti. li. vj. Et no. sm Ge. ibi. ꝙ vbi canon imponit penā ipso iure ex facto negatiuo. nō requirit monitio. qm̄ illi addit certū tps: vt ibi si. nō desistāt infra annū. r requirit in hoc casu annus cōtinuus r integer. Et ex hoc no. ꝙ vbi lex vel statutū dat certū tps. ad hoc vt pena cōmittat. Intelligit de tpe continuo.

Clerici qui carnificū: macellariorū. seu tabernariorum officiū publice faciūt r psonaliter exercēt. si tercio noīatim moniti nō desistāt. seu reassumant et sunt piugati. pdūt priuilegiū clericale oīno. Nō cōiugati vō. si nō incedūt vt laici. pdunt in rebꝰ tñ Et si oīno incedūt vt laici in psonis priuilegiū clericale ꝗdiu pmissis institerint. eo ipso amittūt: vt in cle. j. e. ti. Et no. sm Car. ibidē in ver. tercio moneāt. ꝙ vbi requirit trina monitio. nō sufficit vnā peremptoriā. r requirit ꝙ dicta monitio fiat noīati. et iō nō sufficit generalis. de quo. j. Excōicatione. xxv. nec sufficit ꝙ hmōi admonitio fiat ante exercitiū. nec sufficit simplr monere vt desistat. ꝫ requirit vt fiat clerico tale officiū exercenti. Et p hoc dicit Car. ibi. ꝙ si fiat monitio clerico tabernario vt desistat r exercet officiuiu carnificis vel macellarij. non erit locus pene. Et sic requirit ad hoc vt sit locus pene ꝙ clericus monitus exerceat illud officiū a quo monitus est desistere.

Quid si clericus exerceat pdicta officia occulte. vel nō psonaliter. an sit locus pene? Glosa in ver. publice dicit ꝙ nō. r dicit ꝙ illa duo. s. publice r psonaliter. cōiunctim requirunt. Si ergo occulte vl p aliū hoc exercet. cessat pena. ꝫ nō culpa. quam glo. singulariter no. p intellectu capli. mulieres. de sen. ex. p quē tex. iuncta hac glo. terminat qđ. An p statutū quo punit maleficiū teneat mandans? Et videt ꝙ nō. qr mandās facit tñ ficte. verba vō statuti requirūt ꝙ vere fiat. ff. de ne. gel. l. iij. §. hec verba. Contrariū pbat ex. d. c. mulieres iūcta hac glo. vt dicamus ꝙ tenet. nisi in statuto puniret tñ is qui psonaliter faceret. Ad cōtrariū dic. ꝙ hic nō

est interptatio. sed potius extēsio ex mēte legis. qꝛ mandās vere dī facere.d.c.mulieres. Sed Ge.in c.j.e.li.vj. dicit qꝫ aut cleric⁹ vult hēre tabernā vt psonaliter ibi administret ī artificiis etiā honestis et hoc est ꝓhibitū.xliij.di.nulli. Aut vult administrare in artificiis clerico pmissis. ꝛ tunc pōt hēre vt in glo.in.d.c.negociatore. Aut vult hēre tabernā non vt psonaliter administret. sed locare aliis qui exerceāt ibi sua artificia. Et hoc nō est ei ꝓhibitū. Et hoc etiā facit tex.in.c.significante.de ap. vbi canonici habebāt stallos. vbi carnes incidebant. qd no. qꝛ semel defendi vnū clericū qui in domibꝫ ecclesie tenuerat tabernā vendēdo vinū qd recolle gerat ex possessione ecclesie nō tñ administrauerat in psona. sꝫ p aliū. Hec Ge. Et hoc videt cō sonare tex. qui nō sine ministerio dicit psonalr. Et si voluisset ꝓhibere etiā p aliū posuisset. de deci.ad audientiā. marie qꝛ hmōi officia ex se nō sunt ꝓhibita nec iure diuino. Credo tñ qꝫ si clericus psonaliter exerceret. sꝫ p alio. qꝫ teneret hac cle. qꝛ subest horror ꝛ vtilitas.

Clericus piugatus si ptraxit cū vnica ꝛ vgine ꝛ deferat tōsurā ꝛ vestes clericales. retinet priuilegiū clericale in duobꝫ.s. qꝫ pcutiēs eū est excōicat⁹. ꝛ qꝫ non pōt distingui nec condēnari a iudice seculari. ciuiliter nec criminaliter. In ceteris vo non retinet. Item si nō defert tonsurā ꝛ habitū. in nullo retinet: extra de cle.coniug.cleric.li.vj.

An aūt indistincte sit verū qꝫ clericus piugatus nō possit pdēnari a iudice seculari? Distingue. nā aut cā criminali: siue illa cā intētet criminalr. hoc est qā agit ad penā corpalē. siue ciuiliter hoc est ad penā pecuniariā. neutro casu pōt puniri a iudice seculari. In cā vo mere ciuili Joh.an.in.d.c.vnico. tenet qꝫ clericus cōiugatus pōt pueniri corā iudice laico. que sequit Jo.cal. ꝛ Ge.in.d.c.vnico. qd nota.

An aūt clericus piugatus ꝓ debito pecuniario possit detrudi in carceribꝫ? Ge.ibi fm Lap. tenet qꝫ nō eo casu q̄ gaudet istis priuilegiis. p iudicē secularē. etiā si sit casus qꝫ laici possint licite detineri. quiste tex. reseruat istis clericis priuilegiū canonis cō mō quātū prius pma iura habebāt. qꝛ in nullo dimi nūt. sꝫ p iura antiq̄ detineri nō poterāt sine pena excōicatōis: vt in.c.ij.de fo.ꝯpe. ergo nec hodie.

Quid aūt si iudex laicus nō distringit istū clericum. condēnat eū tñ ꝓ crimine. an incurrat excōicatōne? Ge.fm Lap.ab.tenet qꝫ non. qꝛ ex forma ꝓmunicatōe sniē nō incurrit quis excōicatione.

Quid si sit ꝯsuetudo pticulari ī loco qꝫ gaudeāt etiā in aliis. an sit sublata p istū tex? Jo.mo. tenet qꝫ nō. quiste tex. nō tollit ꝯtrariā cōsuetudinē. ergo stabit p.c.j.de consti.li.vj. Jo.an. tenet contrariū. Sed Ge. reducit istas opi. ad ꝯcordiā. qꝫ aut constat vtētes hac immunitate voluisse hoc facere aīo et intentōe inducēdi nouā ꝯsuetudinē separatā a dispositōe iuris cōis ꝛ tunc valet illa consuetudo bo dubie. Et ita ꝓcedit opi. Jo.mo. Aut constat qꝫ non faciūt aīo ꝛ intentōe nouā ꝯsuetudinē inducēdi. sꝫ seruare antiquā legē. ꝛ tunc ꝓcedit opi. Jo.an. qꝛ tex. pa vult tollere illā legē. tollit oēm obseruantiam legis hactenus vsitate. Aut est dubium. quo animo fiat. ꝛ tūc in dubio nō ꝓsumit qꝫ voluerint nouā ꝯsuetudinē inducere cōtra obseruātiā legis sꝫ tm̄ ex morib⁹ vtentiū illā.l. approbare. Et addit Jo.an. qꝫ qñ seruat lex antiqua. in dubio obseruātes. nō vident hēre animū inducendi nouā ꝯsuetudinē q̄ vinculū addat ad dispositionē iuris antiq̄.

An aūt clericus piugatus possit eē vicarius epi vel arbiter in cā spūali? Dic p pdicta qꝫ non.

Clericus.iij.

Utrum ad cohabitationē mulierꝫ c̄ de. put habet in.c.j.de coha.cle. ꝛ mul. qꝫ clericus nō dꝫ retinere in domo mulierem suspectā de incontinētia. etiā si sit mater vel ꝯsanguinea. Et nota fm Panor. ibid. ē. qꝫ ꝯsanguineas iuuenes al's nō suspectas pōt clericus bone famein domo retinere. sꝫ extraneas nullo mō pōt retinere. quantūcunqꝫ al's sint bone fame. qꝛ talis cōmixtio est piculosa. nō sic cū ꝯsanguineis. Et hoc sentit glo.in.c.volumus.lxxxj.di. Idē intellige qꝫ non sit talis consanguinea que habet secum pedisequas.

An autē eps possit secū habere matrē seu aliam non suspectā? do An. dicit qꝫ nō. sed Panor. tenet oppositū p tex. expssum in.c.interdixit.xxxij.di. ꝛ ius ciuile in autentica. epo. C. de epi. ꝛ cle. aliter tenuerit. tñ ex quo ius canonicū oppositū innuit. stādum est ei. Fateor tñ qꝫ primū est honestius: maxime ꝓpter clericos cōmorantes cum epo.

Utrum clericus incōtinens ꝛ fornicarius sit suspensus. ꝛ debeat in officiis euitari? Dic fm no. ꝑ Panor. in.c. vrā: ꝛ.c.fi.de coha.cle. qꝫ quilibet pro mortali petō est suspēsus q̄tum ad se tñ talis non est suspēsus quo ad alios. nec debet in officio vitari. nisi peccatū sit notoriū. Et notoriū est duplex.s. iuris ꝛ facti. Notoriū iuris. dr̄ qñ p sniam conuincit de crimine. vel p confessionē suā sponte factam condēnatus ē. Et tunc nō est licitū audire talem. ꝛ peccant contrafacientes. Sed dubium est. in notorio notorietate facti. vt quis habet concubinam publice in domo. nec fuit condemnatus. nec in iudicio confessus. ꝛ iste est casus piculosus. de q̄ dicit Panor. sepius fuisse interrogatum apud homines timoratos. ꝛ concludit dimissis opinionibꝫ de subtilitate iuris posse sic distingui. qꝫ aut fornicatio est ita notoria. qꝫ nullam habet dubitationē. sicut videmus in pluribꝫ clericis qui tenent ita publice concubinas sicut vxores. ꝛ publice nutriunt filios. ita qꝫ etiā ipsi nō audent diffiteri. ꝛ tunc credo qꝫ oīno sit abstinendum ab eis. sine alia monitione. hoc ꝓbat tex. in.d.c. vestra. in fi. ibi. nec habet opis euidentiā. ꝛ melius in.c. tua.eo.tit. vbi nulla fit mentio de monitiōe. Item hoc videt ꝓbari de directo in.c. nullus. ꝛ.c. pter.xxxij.di. Reqrūt enī illa iura solam euidētiam facti. nō aūt monitionē a supiore. Item ex contrario sequeret qꝫ nunq̄ vel raro fornicatio posset esse notoria. Si vo fornicatō nō habet istā opis euidentiā. sꝫ pōt ꝓbabiliter tergiuersari. puta qꝛ cōcubina hītat cū mrē clerici. ꝛ dicit illā esse pedisequā mrīs. vl' qd sile. ꝛ tunc requirit monitio. Et hanc putat Panor. esse mentē iuris: ꝛ ista videt esse cōis opinio. Adde tamen qꝫ

notat Jo. de an. q laici nō peccāt audiēdo diuina ab huiōi clericis fornicarijs etiā notorijs. q2 licz ignorātia iuris naturalis. siue diuini. sit laicis piculosa. nō tñ ignorātia iuris positiui. cū non teneant illud scire. vñ nō est tutū q cōfessor dicat eis ius. q2 p hoc magis implicant q releuent. Nota etiā fm Ar. flo. q nō solū sacerdos. sz etiā clericus in minoribz ex notoria fornicatōe est suspēsus ab oibz actibus ordinū ipsoque. fm Inno. qd notat Ar. dist. xxxij. §. ad hec. Et tamdiu stat suspēsus q̄diu pseuerat in vicio. τ interim si exequit officia sua etiaz semel. efficit irregularis. τ indiget dispensatōe pape fm Inno. τ Hosti. vñ etiā si cessaret a vicio. et añ dispēsationē vtit officio suo. semp peccabit mortaliter q̄uis nouā irregularitatez nō cōtrahat. Si aūt cum esset suspēsus nō est executus officia sua. indiget nihilominus dispensatōe. quā poterit facere eps fm Inno. Sed sup his τ silibz facta est magna inuocatio p cōcilium cōstancieñ. de quo vide j. Excōicatio sexto. De hac etiā materia vide. j. irregularitas. τ. c. suspensus.

Vtrum aūt omne pctm̄ notoriū inducat ꝑcussionē seu suspēsionē a canone: R. d. An. in. d. c. vr̄a. dicit q sic. q2 vbi peccatū est notoriū: nō est licitum ab eis ꝑcipere diuina: vel ecclesiastica sacra. q2 oīne peccatū notoriū interdicit officiū sine dispensatōe. c. fi. de tem. or. Sed Panor. dicit contrariū. τ dicit esse tex. in. c. fi. de coha. cle. nam tex. ibi se restringit ad peccatū fornicatōis notoriū. Et idē dicit tex. in d. c. nullus. nam opinio. d. An. esset vera si dixisset canon: nullus audiat illius missam. quē scit indubitāter esse in peccato. τ nō posuisset ipsāle in fornicatione. Non ob. d. c. fi. de tem. or. q2 bñ fateor. q ipse peccat grauiter celebrando. nō aūt alij missam audiēdo. τ hec opinio est tenenda. q2 cum materia sit penalis. nō debemus eam extēdere. vltra terminos ꝓprios vt dictō est clarissime s. c. arguere. Et p hoc soluit alia qō. vtrū clericus teneat restituere fructus q̄s ꝑcepit de bñficio exñs in mortali: Quidam tenentes opinionē ꝑdictā. d. An. dicunt q si peccatū est notoriū tenet restituere q2 cum sit suspēsus p inde est ac si nō resideret. q2 nullum τ inutile idē est. Sed tenēdo opinionē Panor. ꝑdicta non habent locū in alijs notorijs a fornicatio. τ forte q etiā in eo nō habēt locū. ar. eius q notat glo. in. c. pastoralis: de ap. s. q excōicato nō subtrahunt reddit⁹: nisi hoc sit exp̄ssū in snīa. q̄ idē dic in casu nr̄o.

Quis autē dicat toleratus ab ecclesia: Panor. in. c. vr̄a. de coha. cle. ex illo text. dicit q quis dī toleratī qñ nō fuit p snīam priuatus: nec confessus: nec habet opis euidentiā. qd etiā notandū. Et sic econuerso habes quis dicat nō toleratus. Et concludit ibi Panor. q isti nō tolerati etiā p euidentiam facti indubitatā. sunt irregulares τ suspēsi directe a canone. p. d. c. ꝑter.

Clericus.iiij.

Circa bona tpalia. Vtrū clerici possint facere testm̄: vel donare inter viuos: Rñ. Panor. in. c. cuz in officijs. de testa. dicit q quedā sunt bona acquisita intuitu ꝑsone. puta ex successione cognatorū seu donatiōe amicorū: seu ex industria clericorū. Et d his bonis pñt clerici libere testari: vt in. c. q2 de testa. Ex q̄ collige q clericus etiā bñs ecclesiā. sibi τ nō ecclesie lucrat. qd acquirit ex industria. Quedā sūt bona acq̄sita intuitu ecclie. vl de facultatibz ecclie. τ de his nō pñt clerici testari: vt h. in. d. c. cū in officijs. nec aliter de ipsis bonis i alios disponere regulalr. vt ibi. Fallit tñ in quibusdā casibz. Primo si rector seu ꝑlatus ecclie tantūdē cōtulerit de suo ecclie quantū vult relinq̄re ex ecclie facultatibz. xij. q. ij. si quis. ij. q. v. si eps. Scdo fallit fm quosdā. si hoc hz ꝯsuetudo. Ex quo nota q valeat consuetudo. vt clericus possit testari de bonis per ecclesiam acquisitis. qd tamen Panor. indistincte non admitut. sz restringit ad bona mobilia τ modica. Sicut eñ valet ꝯsuetudo vt modica possit donare: vt in. c. ceterū. de dona. Ita dicendū est respectu facultatis testādi. naz si cōsuetudo h̄ret de rebz magnis. illa esset onerosa ecclie. τ p ꝯñs ñ valeret: vt j. c. j. de ꝯsue. Respectu aūt bonoꝝ imobiliū. puto nō sufficere ꝯsuetudinē q2 nō pñt illa alienari sine solēnitate. de q̄. xij. q. ij. sine exceptōe. Valeret tñ ꝯsuetudo. vt canonicus posset testari de redditibz ꝑcipiēdis anno sequenti post mortē suā. q2 potius p iudicat canonico successori q ecclie. Tertio fallit in donatōe intuitu ecclie quā clericus facere pt etiā in egritudine ꝯstitutus vt in. c. ad hec. de testa. vbi Din. ponit notabile vbū q ꝯsuetudo nō excusat clericos q̄ oīa bona mobilia acq̄sita in tuitu ecclie dimittūt in morte coruz ꝯsanguineis. Quarto fallit eū clericus vult remunerare seruitia recepta: tam a ꝯsanguineis q̄ ab extraneis. pt eñ aliq̄ de bonis mobilibz ecclie i alios ꝯferre: vt in. c. relatū. el. ij. de testa. vbi Panor. dicit q ꝯsanguineo diuiti q̄ nō seruiuit ecclie nec ꝑlato. nō pōt ꝑlatus aliq̄d ꝯferre etiā de mobilibz ecclie. Et pondera verbū ibi. aliqua. qd denotat moderationē quandā. nō eñ dz oīa bona mobilia ecclesie dispensare in egritudine. Itē nota ibidē. q pauperibz τ religiosis locis sufficit ad erogationē faciendam sola charitas. In alijs aūt qui nō sunt pauperes. vel nō sunt loca religiosa. requirit. q ꝑcessent aliqd seruitium.

Quid autem de clericis nō habentibz administrationem sz simplr bñficiatis. an possint testari: Rñ. Ge. in. c. pñi. de offi. or. li. vj. dicit p euidentia. istius. q. tria. esse vidēda: Primo vtrūquid rectores τ ꝑlati ecclesiarū faciāt fructus suos: Scdo q̄ dicunt h̄re bñficium cum administratiōe: Tercio de quibz fructibz clerici testari possint: Ad primū. Archi. tractat hoc de rescriptis statutum. li. vj. τ tenet q clerici non faciant fructus suos qui supsunt deductis expensis: allegat. c. j. xij. q. iij. τ ita intellexit Barto. hi. illum canonem. Et sic patet q res acquisite de bonis ecclesie nō sunt clericorum. naz clerici debēt illa que supsunt necessarijs deductis. pauperibus erogare. als inique agūt. Et q acquisita sint in prouisione ecclesie patet. xij. q. j. epi. de rebus. ergo τ solus vsus competit eis. Fatetur tamen q clerici sunt domini fructuū ꝑceptorum. et habent ipsoꝝ ꝓprietatē q̄tum ad fidem τ debitaz dispensationē sibi τ suis faciendā. τ istam partem

archi.ge.credit verū: quā optime ꝓbant iura q̄ al-
legant: nā nō dicunt dñi: ſʒ ꝓcuratores. ꝓ hoc opti
mus tex. xij. q. j. clericus. et iſtud tenet glo. in. c. q̄a
nos. de teſta. Ad ſcđm q̄ dicant̄ hr̄e bñficiū cū ad-
miniſtratione: Glo. in v̄. vt ip̄os. in. c. ex tue. ď de-
cime. vī velle q̄ oēs p̄lati dicantur hr̄e diſpenſatō-
nem: ⁊ adminiſtrationē. Et ge. ꝓ opinione predi-
cta firmat concluſionem hanc q̄ quicunq; habēs
beneficiū q̄ntumcunq; ſimplex in titulū cui ſit aſſi-
gnata certa dos. talis dicatur hr̄e bñficiū cū admi-
niſtratione. Ad tercium de quibꝫ fructibꝫ clerici te-
ſtari poſſint: Glo. hic tenet q̄ ſi habeāt bñficiū cū
adminiſtratōe. nō pñt de fructibꝫ illius teſtari. qđ
intellige de iure cōi. Sʒ ſi hoc diſponeret ſpālis cōſue-
tudo: vł ſtatutū eccleſie. p̄ q̄ tn̄ nō nimiū grauaret̄
eccleſie: tūc virtute talis ↄ̄ſuetudinis: ⁊ ſtatuti poſ-
ſet. de teſta. relatū. el. ij. Secus ſi talis conſuetudo
vel ſtatutū eſſent onerosa. de cōſue. c. j. Aut clericꝰ
nō hꝫ adminiſtrationē. ſʒ eſt pſonaliter ⁊ ſimplr̄ be-
neficiatus. ⁊ tūc talis p̄t teſtari de talibus fructibꝫ
q̄ facit illos ſuos. vt dicit glo. hec quā puto veriſſi-
mam recte intellectā: ꝑut magiſtraliter eſt locuta:
nam q̄dā intelligūt eā. ſ. q̄ quilibet hñs bñficium
ſimplex poſſit teſtari: qđ dicūt eſſe falſum. et ↄ̄ tex.
in. c. relatū. qđ loqͥt̄ i canonico. ⁊ ſic in hñte bñficiū
ſimplex ⁊ tn̄ vt ibi pꝫ talis nō p̄t teſtari. hoc fateor.
ſʒ dico q̄ iſta glo. hoc nō dixit. ſʒ reqͥrit q̄ ad hoc q̄
bñficiatus poſſit teſtari. tria concurrāt. Primo q̄
nō habeat adminiſtrationē. Scđo q̄ bñficium ſit
ſimplex. Tercio q̄ illud ſibi obueniat pſonalr̄ tm̄
Et ſic: vt tales fructus ſint ſibi cōceſſe rōne ſtipen-
dij pſonalis. his ↄ̄currentibꝫ poterit teſtari. Et ex
iſto infert̄ q̄ ſi canonicus hꝫ pbendā diſtinctā i ec-
cleſia cū talis dicat̄ hr̄e adminiſtrationē nō poterit
teſtari de fructibꝫ talis pbende. et iſte eſt caſus ro-
tundus. in. d. c. relatū. ⁊ illud expſſe voluit Inno.
in. c. nouū genus. de deci. Et ex his infert̄ q̄ cano-
nicus pōt teſtari de quotidianis diſtributiōibus.
quia diſtributiōes dant̄ ꝓpter ſtipendium pſona-
le. ꝓ labore diurno: vt in. c. j. de cle. nō re. li. vj. vn̄
de illo denario diurno poterit teſtari: ſicut merce-
narius ⁊ ruſticus. de lucro ſibi dato pro ope ſuo di-
urno. Et ita poterit intelligi iſta glo. q̄ talis dicit̄
quo ad diſtributiones beneficiatus ſimpliciter et
perſonaliter. quia datur pro ſtipēdio pſonali tm̄.
nec habet adminiſtrationē rer. vñ tales diſtribu-
tiones ſoluūtur p capitulum: ſingulis. Et hāc par-
tem videtur tenere Pan. qui dicit q̄ illa q̄ recipit
clericus intuitu ſeruicij pſonalis tm̄. trāſmittit ad
ſucceſſores. Et ex his infertur q̄ ſi prebēde nō ſūt
diſtincte i eccleſijs. quia oīa veniūt in communi. et
poſtea diſtribuūtur ſingulariter tm̄ pro quolibet:
q̄ etiam de iſtis nō poſſet ď iure teſtari. Et per pre-
miſſa decidit̄. quid de habētibꝫ capellanias i cert̄
eccleſijs ad nutū remouibiles: quia nō datur i titu-
lum et datur eis pro ſuo labore certū ſtipēdium in
anno i pecunia. An de tali ſtipēdio poſſint teſtari
Dicēdum eſt q̄ ſic. q̄ datur eis intuitu pſone. ⁊ ꝓ
eorum labore ergo poterūt teſtari. d. c. quia nos. et
d. c. relatum. Et iſto mō poſſʒ alio mō intelligi iſta
glo. nam tales ſūt ſimpliciter et perſonaliter bñfi-
ciati abſq; alia adminiſtratōe. Per p̄miſſa ⁊ decidit̄
q̄ſtio de ſacerdotibꝫ q̄ ſūt i ↄ̄ſortijs ciuitatū: ſicut ē
bononie quia habentes beneficium in ciuitate bo-
nonie ponūt̄ i q̄buſdam ↄ̄ſortijs ⁊ vniuerſitatibꝫ.
⁊ ↄ̄ueniūt ſe i certis eccleſijs ad certā miſſam cele-
brādam ⁊ hñt poſſeſſiōes illi ↄ̄ſortio deputatas: ď
quaꝝ fructibꝫ dat̄ tm̄ venietī ad illaꝫ miſſam. An
de talibꝫ poſſint teſtari: ⁊ vī q̄ ſic: q̄ illud dat̄ rōe
ſeruicij pſonalis. ⁊ nō pn̄cipalr̄ intuitu eccl'ie. hec
Ge. ī. d. c. p̄miſſi.

Quid aūt ſi ſacerdos eſt lucratꝰ multū i miſſis
dicēdis: Panor. ī. c. cū i officijs ď teſta. dic. q̄ Pe.
voluit: vt refert Cy. ī aut. licētiā. de epi. et cle. q̄ de
his poſſit teſtari. maxime hoc ꝓcedit: q̄ñ q̄s expſſe
reliq̄t p miſſis dicēdis. c. Cū cōtraria opiniōe con-
cordare vī Mo. q̄ ſi clericus rōne officij ſeu ſerui-
cij aliquid lucratus eſt. puta. q̄ fuit capellanus ali-
cuius principis: de hoc poteſt teſtari. quaſi intuitu
pſone fuerit acq̄ſitū. Et ex hoc infert Panor. ad. q.
nūquid i relicto p miſſis dicēdis debeat̄ canonica
portio epō: Et dicit attendendas fore ↄ̄iecturas.
Vtrū. ſ. relinquēs vel donās habuerit reſpectum
ad eccl'iam vel ad pſonam: nā forte relinquēs. c. p̄-
ſbytero ſuo parochiali p miſſis dicēdis. nō reliq̄ſ-
ſet ſibi ſi nō fuiſſet ꝓprius p̄ſbyter parochialis. Se-
cus aūt ſi nulla qualitas ſuggereret eccl'iam fuiſſe
cōtēplatā: ſʒ pſonā dūtaxat.

Relictū factū nō hñti p̄lationē vel adminiſtra-
tionē eccleſie: ſʒ alr̄ ſit bñficiatus p̄ſumit̄ factū intui-
tu pſone. Pone exemplū i canonico. nā canonicꝰ
nō hꝫ p̄lationē nec adminiſtratiōem. vñ in dubio
relinquēdo canonico. nō vr̄ teſtator habuiſſe reſpe-
ctū ad eccl'iam. q̄ nō eſt veriſimile q̄ reliquiſſet in-
tuitu eccl'ie ei q̄ nō habet adminiſtratiōeꝫ eccl'ie. Hoc
verū niſi p ↄ̄iecturas ꝓbaretur cōtrariū: vt i. c. re-
quiſiti. de teſta. Hec Panor. ibi.

Rector eccleſie nec redditus nec oblatiōes: nec
vota. preterea eccleſie facit ſua. ſed omnia cedunt
vtilitati eccleſie ſm Pan. in. c. inquirendum. de pe-
cul. de. Similiter ſi induſtria perſone ſue fecit rem
eccleſie meliorē non poteſt repetere quicquid im-
pendit ex induſtria ſua. ſed cedit eccleſie. Adde ta-
men quod notat Inno. in. c. cum inter. de ver. ſig.
q̄ id quod acquirit ſacerdos inungendo pnias ſu-
is parochianis acquirit eccleſie pro hoc optime fa-
cit. d. c. inquirendum.

Queritur. q̄d eſt q̄ clericꝰ pōt aliqua donare in-
tuitu elemoſyne de rebus eccleſie: ⁊ tamen ď illis nō
pōt teſtari: Re. Panor. in. c. ad hec. de teſta. dat rō-
nē diuerſitatis. q̄ teſtm̄ morte cōfirmat̄: vt in. c. cū
marthe. de cele. miſ. Effectus ergo ↄ̄fertur in tp̄s
quo non eſt futurus p̄latus: iō nō pōt ď aliquo di-
ſponere ex facultatibus eccleſie in teſtamento. Sʒ
q̄ñ vult diſponere dū viuit. nō prohibetur: q̄ hoc
facit tanq̄ adminiſtrator eccleſie. Et ex hoc notab
practicam: quā debet ſeruare clericus ſi de rebꝰ ec-
cleſie vult aliqua intuitu elemoſyne. vel pro remu-
neratione ſeruicij erogare: vt actualiter donet ipſe
dū viuit. non aūt relinquat ↄ̄ferendū poſt mortē.

Quis ſuccedet clerico ab inteſtato: Rn̄. in bo-
nis acquiſitis intuitu eccleſie ſuccedet eccleſia ſed

in aliis succedūt ꝯsanguinei fm ordinē iur. q̄bus deficientibꝰ succedet eccl'ia. xij. q. v. c. quicūq;. ⁊ de suc. ab inte. c. j. ⁊. c. cū dilectus. Nota tñ singulare dictuꝫ pan. or. in c. relatum. ij. de testa. q̄ acq̄sita p canonicū intuitu ecclesie seu p̄bende. nō cedūt successori i p̄benda. ſꝫ capitulo ipius ecclesie. Ubi aūt beneficiatus nō est de ꝯgregatione. ſꝫ hꝫ bñficium omnino sepatū. puta q̄ ē rector eccl'ie parochialis vel est p̄positus. seu archidiaconus nō bñficiatus a capl'o. tūc bona acq̄sita intuitu bñficij cedūt successori ⁊ nō capl'o. Ratio diuersitatis est. naꝫ canonico datur p̄benda ex bonis cōibꝰ capituli principaliter: vt inde sumat necessaria: nō aūt dat̄ vt sit administrator ecclesie. Ideo si aliqua remanēt vltra p̄bendā debent cedere capitulo cuius sunt oīa bona p̄bendaꝝ. Nam satis est q̄ successor habeat corpus p̄bende. ⁊ capl'm administrabit bona quesita sicut alia bona ꝯmunia. Sed in alio bñficiato p se ex̄ cōgregationem datur beneficiū tanq̄ administratori ipius beneficij: seu eccl'ie. vñ quēadmodū habet administrare bona cōmunia ecclesie. ita et hec quesita intuitu ecclesie.

Quid si nescit̄ vtrū res fuerint ecclesie vel p̄sone? Rñ. Jo. an. in c. vt vnusq̄sq;. de pec. de. facit tria membra. Aut n. constat p̄latū aliq̄d habuisse tpe sue ꝓmotionis. Aut ꝯstat q̄ nihil habuit. aut dubitat̄. Primo casu p̄sumendū est p possessore. Et ideo si heres est in possessione illoꝝ bonoꝝ incūbet ecclesie onus ꝓbandi. q̄ de redditibꝰ ecclesie fuerint acquisita. Scd'o casu cuꝫ nihil habuerit tpe ꝓmotionis p̄sumendū est p ecclesia: vt in. c. j. de pec. cle. Posset tñ heres fm eū ꝓbare q̄ ex artificio vel aliunde illa bona acq̄sierit. sibi tñ incumbit onus ꝓbandi: q̄si ecclesia hēat intentionē fundatā ex p̄sumptiōe iuris cōis. Tertio casu cū dubitat̄. dicit idē: vt ꝓsumat ꝓ ecclesia. Poterit tamē heres ꝓbare p̄latū illa: vel alia bona habuisse tpe ꝓmotiōis. Et cū hac distinctione trāseūt cōmuniter doc. lꝫ Panor. multū restringat hoc dictū: quē ibi vide.

Utrū clericus possit viuere d' bñficio: ⁊ ꝯseruare redditus p̄rimonij. Inno. in. c. ep̄s d' p̄bē. tenet q̄ sic: ⁊ quotidie allegat̄ hoc dictū: ⁊ tenet̄ cōiter per doc. nec ob. c. pastor. j. q. ij. loq̄t̄ eīn fm In. q̄n clericus vellet viuere de bñficio. et auare thesaurizare d' p̄rimonio. Secus aūt si vult ꝯseruare p̄rimoniū ꝓ suis hedibꝰ. Idē panor. ibi tꝫ q̄ hodie licite clericus viuit de fructibꝰ bñficij: ⁊ ꝯseruat p̄rimonium heredibꝰ. dūmodo honeste viuat.

Utꝝ clerici ꝯsumentes bona ecclesiaꝝ teneant̄ restitutionē facē d' bonis p̄rimonialibꝰ: si hñt: aut sufficit q̄ ea restituāt de fructibꝰ ecclesie q̄s habēt vel habituri sunt? Uide. j. restitutio. xiiij.

Utrū clericus d' redditibꝰ bñficij possit dotare sorores suas. ⁊ eiꝰ ꝯsanguineas? Rñ. panor in. c. j. de coha. cle. et i. c. ꝯuenit. de arbi. de mente. d. An. dic̄ q̄ clericus tenet̄ dotare sorores suas si non hñt vñ se dotēt. vñ i laico cōiter tenēt glo. ⁊ doc. iur̄ ciuilis q̄ frat̄ tenet̄ sororē natā ex eodem p̄re dotare. Et dicit Cy. q̄ cā dotis est fauorabilior q̄ cā alimētorum: vnde ſꝫ tenet̄ in casu necessitatis alere sororē. Ita ⁊ dotare. idē et fortius in clerico. q̄ clericus magis tenetur exercere actū charitatis q̄ laicus: ⁊ sic cū bona ꝯsciā: si non hꝫ p̄rimonialia pōt dotare sororē: vel aliā ꝯsanguineā inopem de redditibꝰ ecclesie. Et vide glo. in. d. c. j. q̄ clerici pñt sustentare ꝯsanguineos paupes: quibꝰ potius q̄ extraneis tenent̄. lxxxvj. di. nō satis: aliā nō: si diuites sunt vel vt diuites eos faciant.

An aūt possint dicti clerici sustētare coꝝ ꝯsanguineos in studio: ⁊ eos doctorari facere de redditibꝰ beneficioꝝ? Dici pōt q̄ sic: ⁊ vtinā sup̄flua bñficiorū in talibꝰ expenderent: ⁊ honorificū esset: ⁊ resultaret ad vtilitatē vniuersalis eccl'ie: q̄ indiget viris doctis vt in. c. cum ex eo. de ele. li. vj. ⁊. i. c. de multa. de preben.

Utrū clericus q̄ assumpsit bñficiū: nō aīo clericandi. ſꝫ vt ex eo viuat in iuuētute: al's nō habuit residendi aīmū: nūquid sit iuste ꝓmotus? Rñ. Panor in. c. relatū. de cle. nō re. dicit d' mente doc. q̄ nō. Tamen Hos. dicit q̄ hoc peccatū tollit̄ per pniam. vt in. c. fi. de symo. vult dicere q̄ nō est necesse ad purgandū hoc peccatū dimittere bñficiū sicut in eo q̄ ꝓmouet̄ p symoniā mentalē.

Utrū clericus habens patrimoniū in titulum possit illud ad libitū alienare: ⁊ an in dicta alienatione debeat interuenire solēnitas q̄ obseruanda ē in alienatione reꝝ ecclesiasticaꝝ. de qua. xij. q. ij. sine exceptione. Jo. ⁊ Hos. tenēt q̄ nō possit alienari sicut nec alia bona beneficij spiritualis. fatentur tñ q̄ illi p̄rimonio nō adheret ius spirituale q̄d ad heredes nō sit transmissibile. vnde volunt q̄ mortuo clerico extiguat̄ eā priuilegij. quemadmodū dicimus in fundo dotali: q̄ lꝫ matrimonio durante nō possit alienari: tñ eo soluto transit ad heredes. Hostꝰ. distinguit. Utrū patrimonium fuerit ꝓ titulo assumptū vel nō: vt primo casu procedat opinio p̄dictoꝝ. Scd'o vero cāu secus. ⁊ sic tenēt doc. Et no. ex hac opinione Ho. q̄ simpl'r ordinatus pōt disponere de p̄rimonio ꝓut vult. Secus si fuit ordinatus exp̄ssc ad titulū patrimonij. Sed Panor. dicit excludēdū vnū casum. puta q̄ si iste ordinatus ad titulū patrimonij ꝯsequeretur bñficiū spūale. licite posset disponere de patrimonio ꝓut vellet. q̄ hoc casu cessat rō alioꝝ. cū possit viuere ex beneficio. Sꝫ vbi nō habet nisi p̄rimonium assignatum in titulum. tunc est maior dubitatio. et Inno. in. c. ep̄us. de p̄bē. sentit q̄ i alienatione illius patrimonij nō requiritur consensus epi. Et hec opi. videtur verior de rigore iuris: licet alia sit benignior et equior: ne mendicet in obprobrium cleri. Et si diceretur q̄d operabitur ordinatio ad titulum patrimonij: si illud pōt ad libitum alienari: Rñ. q̄ ꝓ hoc satisfit iuri: vt nō videatur ille promotus sine aliqua sustentatione: vnde satis est q̄ habeat vnde viuere possit. Nam paupertas voluntaria non reprobatur in clericis: sed necessaria. Ge. tamen in ea. si episcopus. de preben. li. vj. dicit q̄ clericus ꝓmotus ad titulum sui patrimonij nō pōt illud vendere: si expresse assignatur eidem sic q̄ trāsiens in rē ecclesiasticam. Et istud etiam tenet Joan. an. Si autem tacite: tunc licet episcopus

etiam nō ten eatūr eṗrouidere: exquo habet vnde viuat. tamen poterit illud vendere: licet fuerit assignatum tacite. Secus si expresse vt dictū est.

Quid de epō: qui redeunti clerico de studio: cō scientia sine scientie dedit aliquod beneficiū. ꝛ postea inuenit eum idiotam: an possit reuocare beneficium? Rñ. Pano. in. c. q̄uis. de eta. ꝛ quali. dicit q̄ non. dummodo sciat officium. Jo. an. renuit sit se ad nota. in Specu. super rubrica. de preben. vbi tractauit predictam. q. Et quid de eo qui contulit vasallo feudum credens q̄ essꝫ probus vir. ꝛ repertum est contrarium. ꝛ ꝯcludit q̄ non potest reuocare. quia causa nō expressa: sed in mente concepta nō viciat ꝯtractum. C. de condi. ob causam l. i. repetendi.

Utrum clericus ꝯiugatus possit habere beneficium ecclesiasticū? Rñ. Pano. in. c. Johes de cle. ꝯiug. dicit q̄ in hoc sunt opiniones. nam Ab. dicit q̄ de iure ꝯmuni nō pōt h̄re. sed ex dispensatione ilius epi. Et sic loquit̄ dictus text. ibi. Et hanc opi. sentiunt Gof. p hi. ꝛ Spe. limitant tamen vt valeat dispensatio episcopi respectu simplicis beneficij. Alij vō dicunt. q̄ nisi papa dispensare pōt de laico certum est. quia beneficium ecclesiasticū in totum habere nō pōt. c. ex literis. de transact. Et de hoc. j. in sequenti. q. Et q̄ tm̄ papa possit dispensare in huiusmodi clerico ꝯiugato tenet Pano. ibi. quia in materia dispensationis que est exorbitans non debet argui de casibꝫ ꝯcessis ad casus nō ꝯmissos etiam si ꝯmissi sint maiores vt notat Jo. an. in regula que a iure. li. vj. Et ad. d. c. Jo. potest responderi vt loquatur de dispensatione pape.

Utrum laicus possit h̄re beneficium in ecclesiasticum vel prebendam. Dic fm̄ Pan. in. c. maioribus de preben. ꝛ iuxta notā. p eum in. c. cum. M. de cōsti. ꝛ p glo. ibi q̄ laicus pōt h̄re prebendam in ecclesia lꝫ nō canoniam quasi velit glo. q̄ canonia sit ius spūale proueniens eo ipso q̄ aliquis recipitur in canonicum. Prebenda vō est quid temporale debita canonico ratione officij et canonie. Sed huic obstare videt̄. c. dilecto. de p̄ben. vbi p̄benda appellatur ius spūale ꝛ indiuiduum. p cōcordia dic q̄ quādoqꝫ in ecclesia p̄bende non sunt distincte. sꝫ oīa bona sunt ꝯmunia. ꝛ p capitulum assignat̄ vnum p̄dium in p̄benda et alteri aliud vel quid simile. Uel etiam sunt p̄bende distincte. sed nō sunt annexe canonicatibus. quia nō est ibi numerus canonicoꝝ in istis casibꝫ ꝛ similibꝫ. prebenda est quid mere t̄pale ꝛ pōt dari etiā laico ꝛ sic intellige nota. in. d. c. cū. M. Quādoqꝫ p̄bende sunt distincte ꝛ ānexe canonicatibꝫ. Ut quia certus est numerus p̄bendaꝝ ꝛ canonicatuū. ꝛ quelibet prebenda inheret suo canonicatui. Et hoc casu intellige. d. c. dilecto. nā canonia est quoddam ius spirituale ꝯpetens canonico. ex sua receptōe. nam ratione annexionis p̄benda dicit̄ ius spūale. quia habetur respectus nō solum ad temporalitatē sꝫ ad ius canonie ꝯnexum qd̄ est spūale. Et talis prebenda nō pōt p̄ferri laico nisi p̄ius sepetur a iure canoīe Secus qñ tales p̄bende non sunt ānexe. Et refert ꝯpo. in. d. c. cum. M. seruari in ecclesia scti Martini carnocē. diocesis. vbi assignant̄ alique p̄bēde nobilibꝫ ratōe paupertatis vel alicuiꝰ seruicij temporalis. p hoc. c. possessiones. xvj. q. j. vbi ecclesia pōt pauperi ꝯcedere vsumfructum alicuiꝰ possessionis.

Utrū puer possit h̄re bñficium ecclesiasticū vel p̄bendā. Pro declaratōe huiꝰ. q. necesse est videre que etas requirat̄ ad bñficia. ꝛ p hoc vide doc. et Pan. in. c. sup inordinata. de p̄ben. vbi distinguit q̄ aut beneficiū est regulare aut seculare. Primo casu si est abbia. tūc i abbatissa requirit̄ etas. xxx. annoꝝ. vt in c. idemnitatibꝫ. de elec. li. vj. In abbate vō nō requit̄ tp̄s expssuꝫ. Sꝫ coīter dicūtꝰ q̄ requiritur tp̄s. xxv. ānoꝝ p. c. cum i cunctis. §. inferiora. de elec. vbi reglāriter ad qualibet dignitatē obtinendam sufficit illud tp̄s nec tp̄s statutū in abbatissa dꝫ trahi ad abbatē p glo. in. d. c. idemnitatibꝫ. Ex q̄ nota. q̄ ꝯuisum in abbatissa nō trahit̄ ad abbatē nec est eadeꝫ ratio in vtrisqꝫ. nam ꝓpter debilitatē sexus muliebris requirit̄ maiꝰ tp̄s. Et olim requirebatur in abbatissa tp̄s. lx. ānoꝝ. vt in. c. iuuencule xx. q. j. Si vō ē prioratꝰ. Et tūc si est ꝯuentualis h̄ns collegium sub se requiritur tp̄s. xxv. annoꝝ. ar. in cle. ne in agro. §. ceterū. de sta. reg. Si vō nō ē conuentualis. Et tūc si hꝫ curā aīaꝝ subdistingue. aut ex ꝯsuetudine prior exercet curam p se ꝛ dꝫ h̄re xxv. ānos. q̄uis hoc nō colligat̄ expsse ex illo textu. Satis tm̄ colligit̄ ex mēte ꝛ rōne aliorū iuriū. nam nō pōt quis exercere curā nisi sit p̄sbyter ꝛ nō pōt quis esse p̄sbyter nisi sit in. xxv. āno: vt in cle. generalem. de eta. ꝛ qua. Si vō nō exercet p se curam ꝛ tūc videtur sufficere tp̄s. xx. ānoꝝ. vt in. d. §. ceterum. Aut est prioratꝰ sine collegio ꝛ sine cura. ꝛ tūc videtur velle Fed. vt sufficiat tp̄us. vij. ānoꝝ iuxta nota. p glo. in. c. si eo tempe. de rescrip. li. vj. Item quia nō pōt dici dignitas ex quo nō habet collegium ergo est simplex beneficium. Sed hoc dictuꝫ nō putat Pano. verum. Aut enī intellexit de prioratu regulari. ꝛ tūc dictum suum est falsum quia si nō est professus nō potest habere prioratum: vt in. c. nullus. de elec. li. vj. et professus esse non pōt ante. xiiij. annum. vt in. c. j. de reg. li. vj. Aut intellexit de prioratu seculari: ꝛ tūc dictum suum dep̄endet ex alio. s. vtrum quid post. vij. annum possit quis habere ecclesiam nō curatam. Et credo q̄ non vt infra dicetur. Dic ergo q̄ si est prioratꝰ nō h̄ns collegium nec curā requirit̄ ad minꝰ tp̄s. xiiij. ānoꝝ. ar. c. in decoꝝ. de eta. ꝛ qua. ꝛ in. d. §. ceterū.

Uenio ad secūdū cum beneficium est seculare quo casu dic aut est episcopatꝰ. et requiritur q̄ exegerit. xxx. annum. vt hꝫ in dicto. c. cum in cunctis. Aut est dignitas inferior et tunc requiritur q̄ attigerit. xxv. annum: vt in dicto. §. inferiora. Aut est beneficium curatum: ꝛ requirit̄ eadem etas vt in dicto. §. inferiora. Epūs tamen dispensat cū tarat in personatu non curato. ꝛ tunc sufficit etas viginti annorum. In alijs autem non dispensat. Si vō est bñficiū sine cura. et sit simplex et tūc sūt opiniones Panormitē tamen placet opinio Cal. q̄ volunt q̄ si beneficium sonat in nomen rectorie

vtputa, q̃ est ecclesia vel capella p̄ se stãs et habẽs clericũ ad suũ regimẽ. ⁊ tũc ad min⁹ requirit̃ tp̃us xiiij. annoꝝ. Nam in hoc beneficio rectore nõ dz requiri temp⁹. xxv. annoꝝ. q̃ cum hoc caueat̃ specifice in curatis: vt in dicto. §. inferiora. videt̃ aliud dicendum in nõ curatis. ar. c. nõne de presumpt. Nec videt̃ sufficere etas. vij. annoꝝ. quia cum talis habeat gubernare ecclesiã indecens est vt talis dicat̃ idoneus qui nescit gubernare seipsum vt in d. c. indecorũ. Aut nõ sonat in nomẽ rectore, ꝫ est beneficiũ in ecclesia. ⁊ tũc si requirit maturitatẽ cõsilij. Exemplum in canonicatu ecclesie cathedralis fm̃ Ho. ⁊ Archi. requirit̃ etas. xiiij. annoꝝ: naꝫ añ illam etateꝫ nõ põt sapientũ iura tractare glo. tam̃ in d. c. si eo tempe, tenet oppositum p. c. ex eo de elec. li. vj. Et ibi dicit glo. q̃ minor. xiiij. ãnis dicitur idoneus ad bñficia etiam ad canonicatuꝫ ecclesie cathedralis ad hoc. d. c. super inordinata: ⁊ de rescrip. si eo tempe li. vj. vbi dicit glo. q̃ septẽnes ⁊ maiores dicunt̃ idonei ad bñficia. Cum enĩ tales possint ordinari. xxviij. di. de hijs ergo erin bñficijs intitulari. ar. de pben. cum sc̃dm. nisi accepꝫint talia bñficia que sacrum ordinem requirerent. hec ibi. Sed Archi. rñdet q̃ illud cõtinet dispensatõneꝫ. ⁊ q̃ dispensatiue ille fuit ꝓmotus in casu illius capituli ante. xiiij. annos. ⁊ panor. dicit audiuisse curiam seruare opinioneꝫ archi. ⁊ Ho. ⁊ dicit de hoc esse tex. non improprian do verbum pueri positum in tex. d. c. super inordinata. Si vo nõ requirit maturitateꝫ ꝯsilij. tũc sufficit etas. vij. annoꝝ. Et hoc casu serua nota in. d. c. si eo tẽpe et per glo. in. d. c. super. Pone exemplum in prebendis clericalibꝫ. nam in multis ecclesijs sunt beneficia pro clericis minoribꝫ. qui tñ non sunt de collegio sed simpliciter beneficiati de hijs bñficijs põt ꝓuideri istis minoribus.

Vtrũ quis possit cũ bona ꝯsciẽa hr̃e plura bñficia. dic fm̃ Panor. in. c. cũ iam dudũ de pben. q̃ aut bñficia requirũt residentiaꝫ: siue inspecto iure cõi: siue spãli statuto. Et indubie nõ est licitũ plura retinere. Sunt. n. incõpatibilia ꝓpter onus residentie. ⁊ hoc est fm̃ mentẽ iuriũ. naꝫ q̃libet beneficiũ dat̃ ꝓpter officium vt in. c. fi. de rescrip. li. vj. Si vo nõ requirũt residentiã. puta. q̃ cõsuetudo est in ꝯtrariũ q̃ satis valet in simplicibꝫ vt in. c. cũ omĩs de ꝯsti. Et tũc aut sufficit vnum ad ꝯgrue sustentandũ clericũ ⁊ nõ licet tenere plura ꝓpter vtilitatem ꝓpriã. imo est pctm̃ mortale cũ sit ibi viciũ ambitõis ⁊ auaricie ⁊ occupat stipendia aliorum pauperũ. vt notat glo. in. c. dudum. de elect. ij. Et ita põt intelligi. c. sanctorum. lxx. di. vbi dĩ q̃ quis non põt esse pbendarius ⁊ canonicus in diuersis ecclesijs. Aut vnum per se nõ sufficit. ⁊ tũc licet tenere plura vsqꝫ ad cõgruam sustentatõnem. et sic possunt intelligi. c. grã. de rescrip. li. vj. ⁊ cle. grẽ. e. ti. Ibi tñ quidam dicũt q̃ dũmodo non cã auaricie vel alia illicita causa quis obtineat plura beneficia simplicia: licitum est etiam sine dispensatiõe. adeo q̃ nõ est pctm̃ etiã si vnũ de illis sufficeret ꝓ victu: et secus dicendo esset illaqueare plures animas. Et hoc papa scit, et tolerat. c. 4. de consuet. li. vj. et vide glo. in dicto. c. gratia. que dicit fm̃ Innocẽ. q̃ habere plura beneficia non curata: et que de ꝯsuetudine vel statuto residentiam non requirunt nõ est pctm̃ nec ꝯtra iura.

Et ex predictis potest solui alia questio quotidiana quid dicendum de dominis cardinalibus et alijs p̃latis qui habent plures episcopatus et abbatias ⁊ alia beneficia ꝯmendata. An hec possint salua conscientia retinere. Dic fm̃ Panor. in. c. de monachis. de preben. q̃ si tales habent ecclesias ꝯmendatas. vt temporalia recipiant: tenentur ecclesias conseruare in solito statu. ⁊ tantuꝫ percipere ⁊ lucrifacere redditos superfluos vt in dicto. c. de monachis. Secus ergo si nõ seruãt ecclesias ⁊ abbatias in solito statu. puta. quia erat solita tenere. xij. monachos qui officiarent dictam abbatiam, ⁊ nũc nõ tenẽt nisi duos vel huiõi.

Vtrum clericus beneficiatus ꝯtrahens matrimonium perdat beneficium ipso facto. dic fm̃. d. an. in. c. j. de cle. ꝯiug. q̃ constitutus in sacris contrahens matrimonium. s. per verba de p̃senti nõ est priuatus ipso facto sed priuandus. Mouetur quia causa priuatõnis elicit̃ ex. c. quod a te. ⁊. c. diuersis. de cle. coniu. quia nõ posset seruire vxori et beneficio. Sed in constituto in sacris cessat hec ratio quia non est matrimonium. ideo compellit̃ dimittere vxorem. Si autem clericus nõ sit in sacris sed in minoribus dumtaxat. tunc alij distinguũt inter sponsalia de futuro et de p̃senti. vt primo casu dissolutis sponsalibus possit redire ad beneficium suum facit. l. ea que. ff. ad municip. vbi despõsata ante nuptias ꝯtractas an resũm non mutat domicilium. Et sic effectualiter nõ dicitur matrimoniũ ꝯtractũ. Sc̃do casu tũc nõ recuperat beneficium quia ex ꝯtractu matrimonij p̄ verba de presenti insurrexit vinculum incompatibile cum ipso beneficio vnde perditũ est ius quod habebat in ipso beneficio ⁊ ideo amplius non dabit̃ regressus. Idem si clericus in minoribꝫ ꝯtraxit matrimoniũ cum ꝯsanguinea in facie ecclesie. postea ꝓbata cõsanguinitate ruptũ est matrimonium pdit beneficia: cũ facto suo ecclesie renũciauerit.

Vtrum clericus nõ dicens officium sine causa rationabili teneatur restituere fructus quos interim percepit ab ecclesia. Jo. cal. i. c. j. de cele. mis. cõcludit q̃ sic. Mouetur primo q̃ ꝓpter nõ residentiam clericus priuatur beneficio ⁊ fructibus beneficij vt in. c. pe. de cle. non re. Nam non dicens officiũ effectualiter nõ residet. ergo ⁊c̃. Sc̃do bñficium datur propter officium. vt in. c. fi. de rescript. li. vj. Sed hoc fortificando. Vbicunqꝫ aliquid datur ob causam causa non secuta illud potest repeti. ff. de condi. ob tur. causam. quasi p totum. Sed beneficium datur propter officium dicendum. ergo officium non dicendo possunt fructus beneficij repeti. Sed Panor. in dicto. c. j. dicit q̃ hec opinio est nimis rigida nec eaꝫ sequitur do. car. quia iure non probatur. Et ad argumenta contraria possumus dicere q̃ beneficium non datur simpliciter propter officium. sed etiaꝫ vt clericus ex quo assumptus est in partem domini viuat de patri-

monio xp̄i ꝛ non mendicet.xxiij.dis.c. dyaconi. et c.ij.de p̄bē. Item ꝑpter nō residentiā clericus.l3 priuet beneficio non tñ reperimus q̄ artetur ad restitutiōem fructuū. vt in .c.ex pte. de cle. non re. vbi clericus nō fecit residentiā per annuz ꝛ tñ nō fuit cōpulsus ad restitutiōem fructuū. Item occasione tituli quē habz donec priuetur pcipit fruct⁹ Etsi nō seruiuit eccl'ie dicendo officiuz tñ seruiuit eccie vniuersali in ordine clericatus. Cōtraria tñ opinio est tutior in foro anime. hec panor.

Vtrū clerici vel religiosi de bonis aduenticijs possint libere disponere absq̄ cōsensu patris. ꝛ an quid pater in his priuet vsufructu. R̄ñ. panor. in c. in p̄ntia. de p̄ba. dicit q̄ aut queritur de bonis aduenientibꝰ ingresso aut de bonis que prius añ ingressum obuenerant p̄mo casu illa indistincte acquirunt monasterio. qr amplius nō est filius in p̄tāte patris. ꝛ sic nō acquirit vsufructus patri ꝯ quo clerici et psone religiose sunt puilegiate sup bonis aduenticijs. Ita vt habeant plenā ipsoꝝ administratōez. Ita q̄ illud qđ est laicis aduenticiū clericis reputat castrēn. vel quasi. vt in autē. p̄sbyteros. C.de epi. ꝛ cle. Et panor. in .c. cōstitutus de in inte. resti. dicit hoc esse indubitatū qñ clericat⁹ adheret tpe delationis bonoꝝ. Et forte idem dici posset in bonis acquisitis prius vt statim p ingressum gaudeant illo priuilegio p.d. auten. Et sic priuabit pat vsufructu istoꝝ bonoꝝ etiā in vita sua. ꝛ est pulcra ꝛ noua ꝯsideratio. Et intelligo hoc qñ filius hoc expresse disponit. al's stabo dispōni aurentice siqua. C.ꝺ sa.san.ec. Nō ob.c.l3.de sepul. li.vj. qr illud loquit in laicis sed nō in clerico seu religioso.

Commodatū est alicu

rei ad aliquē sp̄alem vsum gratuita facta ꝯcessio ꝛ nō translatio. qr qui cōmodat retinet dñium ꝛ possessionez. extra eo.c.vnico. Dicit aūt cōmodatū quasi cōmodo vtentis datuz. Dic' gratuita. qr si interueniat merces pecunie. tunc est locatio. Si aūt non interueniat merces pecunie. ꝭ aliud est cōtractus innominat⁹. q̄ fit quadrupli: vicz do vt des. do vt facias. facio vt des. facio vt facias. ff. de p̄scri. ver. l. naturalis.

Cōmodatū cōsistit in rebꝰ mobilibus ꝛ se mouentibꝰ. ꝛ immobilibꝰ sili' ꝛ incorpalibus. puta in seruitute habitanti. ff.como.l.j. Ea vo que vsu ꝯsumūt vt pecunia cōmodari nō p̄nt. nisi ad pōpam vel ad ostentatōem. ff.co.l.sed mihi.§.si.

Cōmodare pōt ꝛ ei cōmodari qui pōt ꝛ cōtrahere. vñ nō solū platus pōt cōmodare vl' ei cōmodari. sed etiā yconomus. qr ꝛ is contrahere pōt. x. q.ij. hoc ius.

Quid aūt si pupillus cōmodet vel ei cōmodet' glo. in .l.j.ff.cō. dicit q̄ pupillus obligat' ex cōmodato p quanto factus ē locupletior. vel si dolū cōmisit. ꝛ Bar. ibi notabil'r dicit hoc limitando. q̄ si ab initio nō cōsistit cōmodatū iure ciuili vel naturali. qr pupillus erat infans vel a tutore recepit tunc nullo casu tenetur. qr ab initio non subsistit. d.l.j.§. impuberes. Sed si ab initio consistit saltē naturaliter qr pupillus erat proxim⁹ pubertati tūc tenet. quatenus est factus locupletior. vel si dolū cōmisit: vt in .l.j.§. an in pupillū. ff. depo.

Quero qñ pupillus dicatur factus locupletior Quidā dicunt vt refert Bart ibi. si nō est factus paupior: qđ quidā improbāt sed Bar. dicit q̄ recte intendēdo nō est iusta rep̄hensio. nā si pupill⁹ habet rem cōuenitur vt eam restituat ꝛ tenetur: qr restituendo nō efficitur paupior. Itē possum⁹ cōmodare que nostra sūt. ꝛ etiā res alienas quas possidemus. vñ si fur vel predo res alienas cōmodauit. habet cōmodati actionē. ff.cō.l.cōmodare hoc tñ sane intelligendū est. Male.n.fidei possessori cōmodari non licet. imo cōmodando furtum cōmittit. sed dicitur posse cōmodare quo ad hoc. vt possit contra cōmodatariū agere cōmodati.l. ita vt si.ff.cōmo. nisi forte concurrat dñs rei cū legitimis pbationibꝰ. nā tunc ei oīno facienda ē libera restitutio. C.de fur.l.in ciuilē.

In cōmodato. dz restitui ip̄a res. ꝛ hoc est ꝺ iure naturali ꝛ non deteriorata.

An aūt in cōmodato admittatur cōpēsa. pan. in .c. bona fides. de depo. p illum tex. dicit q̄ sic q̄ ponit sp̄ālitatē in deposito. Secus ergo in cōmodato q̄ exceptio firmat regulā in alijs. Et hoc videtur tenere glo. in .l.fi. C.co. ꝛ hoc vbi debitū sit liquidū. Itē si cōmodatarius in re cōmodata impensas fecerit retentioni locus est. puta. q̄ equū sanari fecit. vñ aget ad recupandas expensas maiores intellige: modice.n. expense ptinent ad eum ff.e. in rebus. §. possunt. Idē Bar. in .l. diuomo. §. impēdia. ff. solu. ma. vbi dicit q̄ si cōmodo tibi equū ꝛ tu impendis in eo curando. si quidez modica fuit non repetitur sicut nec cibaria. d.§. p̄nt. Secus si eēt magna. Idē dicit de impensis factis in seruo curando quod no.

Sz quid erit. si res penes cōmodatariū pereat vel deterior fiat. R̄ñ. s'm Gof. ꝛ Ber. aut accepit quis cōmodatū gr̄a sui aut gratia comodātis aut gratia vtriusq̄. Si gratia sui qđ frequentius contingit. tunc tenetur de dolo: lata culpa: leui ꝛ leuissima. quia debuit in conseruādo rem adhibere curam magnā ꝛ etiam maiorē q̄ in rebus suis adhibere solebat. si alius diligentius rez illā custodire poterat. Et p declaratōe p̄dictoꝝ videndū est qđ sit culpa in genere. ꝛ quot sunt sp̄ēs culpe. ꝛ quid sit quelibet culpa ꝺe per se. Et de hoc vide Bart. in .l. quod nerua. ff. depo. ꝛ panor. in dicto .c. vnico: vbi dicit q̄ culpa in genere est deuiatio ab eo quod est bonum. ꝛ per hominum diligentiam p̄uideri poterat. ꝛ additur hoc vltimum ad differentiam casus fortuiti qui preuideri non potest. extra de homi.c. iohannes. Ad secundum dico q̄ tres sunt species culpe. scilicet lata. leuis. et leuissima. Quo ad tercium dic q̄ lata culpa est deuiatio incircūspecta ab ea diligentia q̄ communiter sciūt homines illius professionis. vnde ignorare quod cōmuniter sciunt homines illi⁹ professionis. Vnde ignorare quod cōmuniter scitur est lata culpa. Et dicitur incircūspecta vt differat a dolo qui est insidiosa machinatio. Et si seriose deuiaret ab illa

diligētia esset in dolo. Et dicit incircumspecta. i. inconsiderata. Pone exemplū cōmodaui tibi librum quem inconsiderate dimisisti super bācho ante domū. et inde fuit subtractus. nam certe fuisti in lata culpa. quia cōmuniter homīes tue professionis vel conditionis non fecissent. Leuis culpa est deuiatio incircūspecta ab ea diligentia quā habent cōmuniter homines diligentes. et dicitur cōmuniter diligentes vt differat a lata culpa. Exemplum comodatarius reposuit rem comodatā in camera sua et recessit relicto ostio aperto. Leuissima vo culpa est deuiatio incircūspecta quā habent cōmuniter homines diligētes et diligentissimi. Unde si diligentissimus scriuisset p̄cauere et tu non precauisti es in culpa leuissima. vt si commodatarius rem in archa reposuit sed non firmauit. De casibus autem fortuitis quos etiā diligens et fidelis homo p̄uidere non posset cōmodatarius non tenetur nisi in tribꝰ casibus. Unꝰ est si casus ille sua culpa accidit. vt si equū tibi cōmodaui. vt duceres ad villam et duxisti ad bellū. Et ideo si aliquo casu equus perijt p̄iudiciū tuū erit. culpa. n. tua casum precessit ac fuit ordinata ad illum casum. Secundus casus est si pactū interuenit. tunc. n. de casibus certis et determinatis et in pacto expressis tenetur: vel si aliquibus specificatis secuta clausula generali tenet ad casus consimiles non aūt maiores. Et iō optima cautela ē vt cōmodans obliget cōmodatariū ex pacto expresso de casu fortuito enumerando spāliter et expresse aliquos casus de maioribus quo casu tenebitur cōmodatarius de omni casu fortuito. Tercius casus est si mora p̄cessit casū. s. d. c. vnico. Si vo quis accipit cōmodatum gratia cōmodantis quod raro accidit. vt cum quis ornamenta cōmodat sue sponse vt ornatior ad se ducatur. tunc tenetur tm̄ de dolo et lata culpa. ff. c. si vt certo. §. interdum. Si aūt cōmodatū fiat gratia vtriusqꝫ. s. cōmodantis et cōmodatarij. vt cum cōem amicū inuitamus et tu curam eius rei suscepisti. et ego argentum tibi cōmodaui teneris de dolo et lata culpa et leui sed nō leuissima. ff. c. in rebus. §. at si. Et iste ideo non tenetur de leuissima quia non recipit tātū beneficiū sicut ē in cōmodato vel alio cōtractu qui fit gratia recipientis tm̄. Similiter in cōmodato vel cōtractu qui fit gratis dantis tm̄ nō tenetur nisi de dolo vel lata culpa quia non est sibi beneficiū.

Commodans tenetur cōmodatario si et scienter cōmodauit vasa viciosa. propter quā causā vinum vel oleum effusum est ff. c. In rebus. Secus dicunt doct. in locato. tenet. n. locator ad interesse etiam si ignoranter locauit vas viciosum: vt in l. sed addes. §. j. ff. loca. Et idem in vendito nisi sit vas viciosum vicio occulto teneris ad interesse non solum respectu precij. vt est tex. notabilis l. tenetur. ff. de act. emp.

Queritur de. q. notabili an si res cōmodata traditur extimata faciat transire periculū. Rn̄. bar. in d. l. si vt certo. §. nunc videndum post glo. dicit q̄ p extimatōez additur gradus. et hoc in cōtractibus de quorū natura non est vt transferatur dominiū. vt in cōmodato deposito et similibꝰ vt si cōmodatarius tenebatur tm̄ d lata. modo tenebitur de leui. Si de leui modo tenebitur de leuissima. Si de leuissima modo de casu fortuito tenebitur. Et ex p̄dictis infert Bart. q̄n locator locat tibi roncinū extimatū: an extimatio faciat in te transire piculum. Et cōcludit q̄ cum ex natura talis contractus non sit vt transferatur dominiū talis extimatio facit venire leuissimā. vt hac glo. Sed Jo. an. in. d. c. vnico tenet cōtrariū di. q̄ i talibus contractibus de quorū natura nō est vt trāsferatur dominiū. extimatio non facit recipientē magis teneri q̄ exposcat natura contractus. sed extimatio operabitur tm̄ vt sciatur verum p̄ciū verum in casu quo res perderetur vel deterioraretur. Et hec opinio placet panor. ibi. q̄ pactū generale non obligat ad casus fortuitos. Et ad. §. nunc videndū dicit q̄ loquitur q̄n expresse pmisit se p̄staturum extimatōem. Secus autē q̄n extimatio fuit simpliciter facta. Idem dicas q̄n recipiens pmisit alternatiue rem vel extimatiōem p. l. pculus. ff. de iure do. hec Panor. Sed et opinionem Bar. et Accur. tenet Ho. in d. c. vnico. vt recitat Asteñ. li. iij. ti. xvj. quam et ipe sequit.

Quid aūt si cōmodatarius remisit cōmodatū p nuncium. et casu pijt: an teneatur. Dic q̄ si istā rem cōmodatam per nuncium non ydoneū remisit tenetur. Secus si per idoneū. Et hoc vult Bar. in. l. eum qui. ff. cō. Et idē est in deposito. sed in mutuo secus. extra d pig. significante: cuiꝰ ratio est quia qui cōmodat vel locat vel deponit rei proprietatem et possessionē retinet. et iō cū eius cui creditur nuncius non idoneus pecuniā deportat: pecuniā cōmodantis vel deponentis deportat. s i mutuo dominiū transfert. et iō si pecunia perditur ei q cam mutuo accepit pditur.

Item illi qui rebus cōmodatis aliter vtuntur q̄ eas ad vtendū ceperunt. si domino nolēte hoc faciant. vel etiam hoc dño inuito se facere credāt furtum cōmittunt. Si autem hoc domino volēte faciunt. vel etiam si non inuito dño hoc facere se credant. et erat iusta cā credendi furtum nō cōmittunt. vt insti. d ob. que ex delic. na. §. placuit.

Utrum cōmodatarius vel depositarius si allegat res perdidisse: an teneatur hoc pbare. et q̄liter probabit cum q̄nqꝫ interitus rei accidat clandestine. Pano. in c. bonafides. de depo. s m bar. in l. si q̄s ex argentarijs. ff. de edendo. dicit q̄ aut nō potest probari rem peruenisse ad istum. et tūc statur dicto suo: saltem cum iuramento. Aut pbatur rem peruenisse ad illum. et tunc aut tenebatur exhibere rem ex officio iudicis et statur iuramento suo q̄ illam rem nō possidet l. fi. C. de fi. instru. Si vo tenebatur exhibere iure actōnis vt in cōmodato deposito et similibus. et tenet dicēs rem pdidisse hoc pbare. vel cōdemnabit. vt sm l. si creditor. C. de pig. ac.

Qualiter aūt pbabit: cōclude q̄ quidā sunt casus apertissimi. vt incēdiū: vis hostiū. tempestas et hmōi. et tūc tenet apte pbare: vt in iuribꝰ allegatꝭ

Quidā sunt casus occulti: vt latrocinium de nocte cōmissum vel derobatio in campis. ⁊ sufficit ꝓba re ꝑ coniecturas; habito respectu ad q̄litatē ꝑsone ī simili. vtputa reppererit quis de mane ostiū sue stationis fractū vbi erant res deposite vel intrauit locū piculosum equester, ⁊ rediuit pedester. ⁊ dicit ꝑ latrone se fuisse derobatum.

Quid autē si ꝓbeť amissio rei. ẜ ex aduerso allegatur dolus vel culpa: cui incūbet onus ꝓbandi? Conclusio est Bar. ꝙ quidā sunt casus q̄ defacili nō accidunt sine culpa. vt incendiū in domo ꝓpria vel furtū. ⁊ in istis ē necesse ꝓbare casum fortuituꝫ q̄ pma fronte p̄sumptio sit ꝯ̄ allegantē. Quidam sunt casus q̄ vt plurimū accidunt sine culpa vt vis hostiū ⁊ in istis p̄sumiť culpā abesse. vnde allegan ti incumbit onus ꝓbandi.

Quid autē sit casus fortuit'. vide s̄. casus fortuitus. vbi habes singularia circa materiā ꝯ̄ctuū.

Quid si comodatarius nō potuit sine culpa re cōmodata vti infra p̄fixū tp̄s. Nunq̇d inuito domino possit vti alio tp̄e. Dic f̄m Bar. in l. in comodato. § sicut. ff. como. ꝙ nō. Nā cū dn̄s certet de dāno vitando ne careat re sua tanto tp̄e: comodatarius v̄o de lucro captando. debet casus poti' sibi imputari q̄̄ dn̄o.

Ommunicare. i. corpus xp̄i sumere.

Ommunicare. i. corpus xp̄i sumere. q̇libet fidelis postq̄̄ ad ānos discretionis ꝑuenerit cōicare tenetur. saltē in paschate: nisi de consilio ꝓprij sacerdotꝭ vel ꝓpter aliquā rōnabilē cām ad tēpus abstineat extra de pe. ⁊ re. omnis.

Utꝝ q̇libet fidelis teneať omni āno ꝑa̅s̅c̅e in dominica resurrectiōnis cōicare? Dic ꝙ licet al's de hoc fuissent multe q̄stiones; tñ dicta q̄stio decisa ē ꝑ quandā extrauagantem Eugenij. iiij. q̄ incipit. Fidedigna. vbi dr̄ in sn̄ia: ꝙ optime iuri satisfactū est si in ebdomoda sancta vel infra octauas dn̄ice resurrectionis f̄m meliorē dispositionē cōscīe sctīſſ eucharistie pignus acceperint. Et sic de hoc amplius non est disputandū.

Utrū transacto paschate q̄ noluit cōicare ex sola voluntate ⁊ nō ex aliqua rōnabili cā distulit. teneatur ad supplendū cōionē omissam. Et eadem dubitatio fieri p̄ōt de ꝯfessione omissa āno elapso. Rūdit Ar. flo. ꝙ lꝫ aliq̇b' videať ꝙ teneať. ⁊ sine dubio inducēdus ē q̄ntū possibile ē ad supplēdū: si aliud non obstat tñ nō videť ꝙ teneať de necessitate. Et hoc p̄ōt trahi a sili ꝑ illud qđ seruať circa alia p̄cepta ecclesiastica. nā nō ieiunādo ieiuniū ecclesie nullus dicit ꝙ teneať supplere. Itē cleric' in sacris ꝯstitut' nō dicēs horas canonicas ex negligentia de necessitate non teneť redicere. q̄uis hoc sit equū facere. ⁊ sibi iniungi a sacerdote si vult facere. Sic ⁊ q̇ nō cōicat ꝑ āno iā elapso non teneť. ẜ tñ inducēdus ē ad cōionē. Idē dic de ꝯfessione ⁊ hmōi. hec Ar. flo. Predicta tñ intellige de eo q̄ ex negligētia n̄ cōicauit vel ꝯfessus n̄ est. Sec' aūt dicendū si ex infirmitate vel alia cā legitima ipedit' fuisset. No. tñ ad p̄dicta qđ no. idē Ar. flo. ꝙ negligentia aliq̄n̄ ē circūstantia: aliq̄n̄ est sp̄ale pctīi.

verbi grā scit aliq̄s ex p̄cepto ecclesie debere ꝯfiteri cōicare: audire missam in festis ⁊ hmōi. Intendit nō facē inobediētiā formalit̄ incurrit. Alius sciēs se ad hoc obligatū intēdit seruare. ẜ adeo se implicat negocijs hincinde distractus ⁊ sine necessitate vrgente ꝙ tp̄s trāsit. ⁊ sic omittit. In p̄mo casu q̄ tien' ille deliberat illa nō facere peccat mortaliter. ⁊ ibi est pctīi mortale accidie vltra p̄mū. In scđo casu vnū mortale committit. Et in hoc aduertant ꝯfessores vt in omissionib' ieiunioꝝ officioꝝ: missarū ⁊ hmōi sꝑ petant ex q̄ causa omiserūt an. s. ex negligētia an v̄o ex sola voluntate.

Quicūq3 cū ꝯsciā pctīi mortalis ad cōionē accedit peccat mortalit̄. Consciā tñ pctīi mortalis. p̄ōt esse multiplex. q2 aut illa ꝯsciā surgit ex certitudīe sufficiēti vt q̄ scit se fornicatū vel sil'r. Aut ꝓbabili vt q2 morose delectat' est. ⁊ timet affuisse ꝯsensum mortalē. Aut ex leui vt hō scrupulosus q̄ timet de leui delectatōne ne sit pctīi mortale. In p̄mo casu accedēs ad cōionē peccat mortaliter. Sil'r in scđo. nam in p̄mo ꝯtēnit. in scđo discrimini se exponit. In tertio non. si ꝯsciam scrupulosam deponat seu illi n̄ ꝯsentiat de sen. ex inq̄sitione. Si aūt n̄ hꝫ q̄s ꝯsciam pctīi mortalis aut hoc est q̄a p̄parauit se et discussit se p̄parationi sufficiēti ꝯsciam suā examinando et peritos ꝯsulendo si opus est. Aut ꝓbabili ꝯsciam suā. s. ꝓbabilit̄ examinādo. Aut negligēti. In p̄mo casu n̄ peccat ẜ remissionē pctōꝝ accipit ⁊ mereť. In scđo non peccat. ẜ tñ remissionē non accipit nec mereť. In tertio v̄o peccat mortaliter ⁊ demereť. hec Pe.

Non sufficit volenti cōicare ꝙ sit solū ꝯtritus. imo si habꝫ copiā sacerdotis q̄ eū possit absoluere peccat sine ꝯfessione cōicando. Si v̄o n̄ hꝫ copiam tūc si īminet necessitas cōicandi vel celebrandi. vt q2 timet scandalū ppl'i. vel iā incepit ministeriū sacrum. vel aliq̄s infirm' amisit loquelā ⁊ q̇b3 hoꝝ casuū licitū ē cōicare cū ꝓposito cōfitēdi. hec Ri. in. iiij. di. ix. q̄ etiā addit vnū singulare ꝙ lꝫ regulariter p̄dicta vera sint tñ si de ꝓpinquo expectaret aliū sacerdotē cui deuotiu' ⁊ securi' confitereť. sic eū expectās nullo iure qđ ego sciā cōicare ꝓhibeť si est vere penitens. hec Ri.

Utrū nocturna pollutio impediat cōionē seu celebrationē. Rñ. Ri. in. iiij. dis. ix. dicit ꝙ ꝓpť aliqđ qđ nō est pctīi teneť aliq̄n̄ hō abstinere a susceptione hui' sacri ꝓpter ordinationē ecclesie eo ꝙ impedit vel minuit reuerētiā q̄ debet obseruari in susceptione hui' sacri cuiusmodi ē nocturna pollutio ꝓueniēs ex crapula aut immūda cogitatione q̄ p̄cessit in vigilia q̄ crapula vel cogitatio si mortalia fuerūt. vel ꝓbabile dubiū est. vtrū fuerint. tūc pollutio ex eis ꝓueniēs ꝓhibet de necessitate hui' sacri susceptionē. Si autē certuꝫ est vel ꝓbabile ꝙ non fuerint nisi peccata venialia tūc illa pollutio non ꝓhibet nisi de congruitate. Si autē ꝓueniat ex nature superfluitate vel infirmitate non credo ꝙ ꝓhibeat. ⁊ hec ꝓbari possunt. di. vj. c. testamentū hec Ri. Pe. tamē de pal'. dicit ꝙ pollutio veniens ex cogitatōne mortali vel crapula mortali impedit a cōmunione et celebratione quousq3 sit contritus

et confessus. nec eo die est cōicandū ꝗuis sit cōtritus ꝛ cōfessus. tñ si ꝯtrariū faceret, nō credit ꝙ peccaret mortalr̄. Si vo ꝯtingit ex cogitatione vel crapula veniali est abstinēdū de bonestate nisi potior causa vrgeat. Celebrādo tñ sine cā vrgente nō peccabit nisi venialr̄. Sꝫ durādus minoꝝ excipit duos casus. Primꝰ est qñ est dies festus ꝗ .s. consuetū est cō. care. ꝛ ꝑcipue qñ accidit sine turpi somno. Scđs qñ esset scandalū si nō celebraret. puta quia deest aliꝰ sacerdos ꝛ ppl's expectat vel ꝙ est ꝑlatus ꝛ tali die cōsuetū est ꝑlato celebrare. Sed fm tho. ꝗs dꝫ abstinere in hmōi a cōione p. xxiiij. horas. qꝛ in istud tp̄s reputat̄ nāra reordinari. Sꝫ pe. de pal. dicit abstinendū qñ accidit citra mediā noctē Adde tñ ꝑdictis qđ notat Ar. flo. in summa ꝙ lꝫ nocturna pollutio in se nō sit pctīn. tñ dare operā studiose ad hunc finē. puta p nimiā comestionem et potū vt sequat̄ pollutio etiā si faceret nō ob delectationē. ꝟ ad alleuiationē nature ꝛ sanitatē. esset mortale. Sꝫ appetē hic pollutionē ꝑp̄t alleuiatōeꝫ nature sine pctō. ꝛ sine hoc ꝙ det operā ꝟ vita nālr̄ nō est pctīn. Siꝉr si ꝗs comedit nimis vl̄ ꝛ nimis calida ex ꝗ dubitat ex hoc sequi pollutōꝫ in somnis. qꝛ hoc alias expertus est nō tñ ꝑp̄t hoc illa sumit. ꝟ vt satisfaciat gule non ꝑpter hoc est mortale.

Corpus xp̄i a ieiunis tñ dꝫ ꝑcipi de ꝯse. di. ij. liquido qđ in reuerentiā tanti sacri institutū est nisi ꝑpter necessitatē imminētis mortis ne ꝯtingat sine viatico et hac vita trāsire. Et ꝗcedū ē fm Sco. in iiij. di. viij. ꝙ duplex est ieiuniū .s. ecclesie ꝛ nature. Jeiuniū ecclesie nō soluit̄ nisi p aliquā refectionē extraordinariā ꝑter morē ecclesie vn̄ p sumptionē speciez vel medicinē vel potꝰ nō soluit ieiuniū ecclesie. Jeiuniū vo nature est carētia cibi suscepti in stomacho vel suscepti in via ad stomachū. Dico ꝟ ꝙ regulariṫ oportet suscipientē hmōi sacrm̄ esse ieiunū simplr̄ hoc ē ieiunio naturali. Sunt tñ tres casus in qbus licꝫ accedere ad tale sacrm̄ etiā nō ieiuno. Primꝰ in cā infirmitatis grauis qñ .s. timet̄ piculū mortis. Scđs pone in aliq religione celebratur. cōuersus in vino albo minister ꝑparat calicē sacerdoti. ꝛ ex aliqua negligētia p vino infundit aquā. Sacerdos nō aduertēs credēs ministrū bene fecisse ꝑcedit dicēdo verba ꝛ alia faciēdo vsqꝫ ad ꝑceptionē. ꝛ aduertit esse aquā. Jn isto casu dico ꝙ tenet̄ cōsecrare sanguinē de nouo: cōsecratūqꝫ papere qđ ꝑbat̄. qꝛ qñ duo sunt ꝑcepta ordinata ꝑceptum superiꝰ magis ligat: vnū enī est ꝑceptū xp̄i et ecclesie ex ipsa rōne sacri ꝙ sacrm̄ qđ cōficit̄ conficiat̄ integrū. quia sacrm̄ in se est quoddā integrū ex duobꝫ de ꝯse. di. ij. comperimus. Et tunc vltra. si tenet̄ cōsecrare sanguinē tenet̄ etiā illum ꝯsecratū ꝑcipere de ꝯse. dist. ij. relatū. omittendo autē aliud ꝑceptū minus strictū .s. ꝙ a ieiuno sumat̄ nō peccat nouo peccato. qꝛ in isto casu ecclesia noluit hunc ligare ad istud ꝑceptū ꝟ magis ad oppositū. Tercius casus in die parascene particula posita in calice ꝑcipitur cū vino nō consecrato. ꝛ verisimile est ꝙ vinum citius descendat in ventrē ꝗ̄ illa pticula que masticatur. Et fm Sco in casu quo necesse ē scđo conficere sanguinē sufficit sacerdoti incipere

ab illo loco. Simili mō postꝗ̄ cenatū est ꝛc̄. Nota etiā fm pe. de pal. ꝙ de reliquijs aque vel vini quibus os abluit̄ ex quo casualiter et non ex ꝑposito trahitur. licet non sint cōuerse in saliuā non impediunt. ꝑfundendo etiam dentes sale et aceto ad medendū si non deglutitur ex ꝑposito non impedit. Jdē dic de reliquijs cibi remanentibꝫ in ore si casualiter deglutiat̄. De his etiā que sumunt̄ per modū degustationis vt tabernarij et coqui. qui s̄. linguā ponunt ꝛ statim ꝑijciunt non impedit. Si autē ad gustandū sumeret ꝛ ꝑter intētionē descenderet. videt̄ idē dicendū qđ de reliquijs aque cum abluit̄ os .s. ꝙ non impediat.

Ecclesia quo ad ieiuniū diem naturalē incipit a media nocte. Et ideo si post mediā noctē aliquis sumpserit aliquid per modum cibi vel potus. non potest ea die hoc sacramentū sumere. Potest autē si ante mediā noctē. nec refert vtrū post cibum vel potū dormierit aut etiā digestus sit ꝗ̄tū ad rōnē precepti.

Vtrū actus coitus matrimonialis impediat a cōmunione. Respōdeo fm Tho. in tercia pte. q. lxxx. ꝙ coitus coniugalis si sit sine peccato puta causa ꝑlis generande: vel causa reddendi debitū non aliter impedit nisi sicut dictū est de pollutōne nocturna que accidit sine peccato .s. ꝑpter immūdiciam corporalē et mentis distractionē. in tali ergo casu vt dicit beatus Gregorius in. c. vir. xxxiij. q. iiij. sunt suo iudicio relinquendi. Sed qui voluptate domināte coniugi miscet̄ ꝑhiberi debet ab hoc sacramēto. d. c. vir. Et additur fm Al. ꝙ exigens infirmitate ductus. licꝫ moneri debeat ne accedat si tamen omnibꝫ modis ex deuotione se ingerat non est ꝑhibendus. Glo. etiaꝫ in. c. omnis. de ꝯse. di. ij. dicit ꝙ illud qđ ibi dicit̄ de abstinēdo ab vxore ante cōmunionē. consiliū est non ꝑceptū per. d. c. vir.

Vtrū sacerdos possit dare corpus xp̄i ei quem scit esse in peccato mortali. Rñdeo fm Ri. in. iiij. di. ix. arti. iij. ꝙ ille quē scit sacerdos esse in peccato mortali. Aut non petit eucharistiā sibi dari. ꝛ tunc sacerdos dando peccaret. Aut petit. ꝛ tunc distinguo. quia aut suū peccatū mortale est occultū aut manifestū. Si manifestum tunc sacerdos sibi dando eucharistiā peccaret. quia legitimā contra ipsm habet exceptionē quā sibi publice obijcere potest Et accipio h̄ manifestū nō p oīsi eo qđ ꝑbari pt qđ ꝑpue magꝭ dr̄ manifestabile ꝗ̄ manifestū. Vn̄ si sacerdos sciret parochianū suum esse in crimine qđ legitime ꝯ eū posset ꝑbare. Jta ꝙ illud crimen nescirent eū ipso nisi duo vel tres testes. per quos hoc ꝑbare posset. non ꝑpter hoc deberet eucharistiam negare illi in publico petenti quia iam inferret sibi penā ante criminis ꝑbationē qđ fieri non debet. xj. q. iij. coꝝ qui. Sed hic accipio manifestū p notorio .s. per sententiā seu confessionē factam in iure. aut euidentiā indubitatā de coha. de. c. fi. Si autē peccatū suū est occultū aut petit in occulto. ꝛ tunc sacerdos sibi dando peccaret. quia habꝫ contra eū legitimā exceptionē quā sibi in occulto obijcere potest. ꝛ ipsum debet monere ne petat in

publico de cõse. di. ij. nõ ꝓhibeat. Aut petit in publico. Et tũc sacerdos sibi dare tenet̃. q2 ꝯ eũ legitimã nõ h3 exceptionẽ quã ei in publico obijcere possit de cõf. or. si sacerdos.

Utrũ sacerdos hoc sacr̃m dare debeat illis q̃ de crimine sunt suspecti. R̃n. fm Rich. vbi supra. ꝙ triplex est suspicio. scilicet temeraria probabilis et violenta. temeraria dicitur que ex irrõnabili causa consurgit. cuiusmodi est illa q̃ conficta est rumoribus maledicoꝝ hoĩm ꝛ obtrectatoꝝ. ij. q. iij. in cunctis. Et ꝓ tali suspicione. non debet sacerdos dimittere dare eucharistiam tali suspecto. Probabilis est que cõsurgit ex ꝓbabilib9 signis. ꝛ ꝓpter hanc suspitionem nõ debet etiã sacerdos dimittere dare eucharistiã. ij. q. j. deus. Violenta est q̃ surgit ex ꝓsumptionib9 violẽtis. vt si inueniat̃ suspect9 cũ suspecta: nudus cũ nuda: solus cũ sola in eodem lecto ꝛ de suspecto ꝛ ꝯ tales suspectos iudicandũ ẽ. sicut iudicaret̃ de publico peccatore. Unde sicut publico criminoso sacerdos non debet dare eucharistiã. Ita nec publice suspecto de crimine fm eũ iura: tribus modis cõuincit̃ hõ de crimine. s. instrumentis aut testib9 aut facti euidentia de coha. cler. nu. Aut iuris interp̃tatione. vt cũ q̃s sepe citat̃ ꝛ monetur nec se purgat nec ꝯparet. iij. q. ix. decernim9. Aut violenta suspitõe. xxxij. q. j. dixit dñs. Et hec notant̃. ij. q. j. c. j. in glo.

Utrũ corpus xp̃i debeat dari histrionib9 ꝛ magis. R̃ndeo fm Ri. vbi s. p notã in. c. ꝓ dilectõe. de cõse. di. ij. puto nec maiestati diuine nec euangelice discipline cõgruere vt pudor ꝛ honor ecclesie tã turpi ꝛ infami cõtagione fedet̃. Unde nec talibus nec eiuscemodi infami notorio ꝛ manifesto danda est eucharistia fm glo. ibi. Si tñ vt dr̃. e. seq̃nti tales reuertant̃ ad dñm eis recõciliatio nõ neget̃. Non est tñ sic intelligendũ ꝙ statim debeat eis dari eucharistia. quia ꝓpter reuerentiã sacri et vt ꝓbetur eoꝝ conuersio nõ ficta non debet eis dari nisi post pactã penitentiã nisi aliq̃s articulus necessitat9 vel pietatis aliter fieri ꝑsuaderet. hec Ri. Et intelligas de histrionib9 qui illicite ꝛ causa questus artem illam exercent de quib9 dictũ est supra. adulatio.

Utrum corpus xp̃i debeat dari amentib9: Dic fm Ri. vbi s. ꝙ reuerentia que debet̃ corpori xp̃i exigit vt ip̃m suscipiens diligent̃ recogitet q̃d accipit qd̃ infantes ꝛ furiosi facere nõ pñt. Ideo dari nõ debet infantib9 nec illis q̃ semꝑ fuerũt furiosi. Si tñ furiosus anteq̃ intraret furiã hoc sacr̃m petijt in debito statu sibi postea in furia dari põt nisi ꝓbabilit̃ timeat̃ ꝙ ꝓijceret vel aliquã aliã irreuerentiã faceret sacro. Et põt dici ꝑ appropĩationem ꝙ illa impediunt reuerentiã q̃ debent obseruari in susceptione hui9 sacri rõne rei cõtente. ꝛ q2 causa ꝓpter quã aliquis debet interdici suspendi vel excõmunicari maiori excõmunicatione vel minori derogat realiter vel fm iudicium fori exterioris vnitati ecclesie que est corpus xp̃i mysticũ. quod ẽ res ꝑ hoc sacr̃m significata nõ tamẽ sub sacramento contenta. Ideo interdicti: suspensi ꝛ excõmunicati. etiã iniuste excludunt̃ a susceptione hui9 sacri. hec Ri. Sed quo ad pueros dicit Tho. ꝙ pueris incipientib9 habere discretionẽ etiã ante etatẽ perfectã. puta cũ sunt. x. vel. xj. annoꝝ potest dari si in eis discretionis signa ꝛ deuotõnis appareant. De hoc tamẽ certa regula dari nõ potest. ꝫ stabit iudicio confessoris.

Utrũ corpus xp̃i debeat dari his q̃ ꝓ criminibus sunt suspendẽdi vel decapitandi. R̃n. si sunt confessi ꝛ penitẽtes. nõ debet eis denegari. xiij. q. ij. c. fi. De hoc sacramẽto. Vide multa. j. Eucharistia. et. c. Missa.

Conditio.

Si aliq̃ possessio data fuit ecclesie aliquo apposito modo vt. s. aliquid fieret. Si nõ fiat nõ ꝓpter hoc reuocat̃ datio nisi fuerit facta ꝙ cessãte mõ reuocari posset. Secus si fuit data cũ conditione. Conditio enĩ. ꝓpte suspẽdit dationẽ. ꝫ modus nõ. Et cõditio fit ꝑ si. Mod9 ꝑ vt. sicut notat glo. in. c. Uerũ. de cõdi. ap. vbi etiã dicit ꝙ cõditione non impleta nõ valet donatio.

Si possessio data fuit ecclesie ea conditione ne alienetur. Nunq̃d poterit alienari. R̃n. d. an. in d. c. verum dicit ꝙ sic maxime instante necessitate ecclesie seu vtilitate que necessitati equiparatur in hoca iure. xij. q. ij. sine exceptione. Et si aliud sensisset donator. non videret̃ fuisse mentis compos. cum instante tali necessitate pia. ip̃e debuisset hoc facere. vt in. c. Sicut hi. [illegible] di. hoc idem volunt Panor. in. d. c. verũ. Secundo hoc idẽ probatur sic. Talis conditio adiecta est turpis. ergo pro nõ adiecta haberi debet. vt in. c. si cõditiones de cõdi. appo. maxime de legato facto fratrib9 minoribus. qui alienare immobilia non solum possunt. sed ꝛ debent per cle. exiui. ꝯ ꝟ. sig. Et sic illa conditio. vna cum pena adiuncta si qua est vt turpis obijcietur ꝛ legatum ecclesie remanet sine incursione pene. Idem tenet Dir. dicit ꝙ in casu necessitatis vel redemptionis captiuoꝝ vel reparatione ecclesie vel cymiterij ampliandi ꝛ alijs casibus a iure concessum tenet alienatio si nõ sunt alie res que alienari possint. xij. q. ij. aurum. nã illa pactio ne liceat mihi rem meã alienare reprobatur a iure. ff. de pac. l. pe. Et si in donatione dicit̃ expresse ꝙ non liceat alienare in casibus ꝓdictis donatio tenet ꝛ conditio tanq̃ turpis ꝓ non adiecta habet̃. d. c. verum. Idem Hos. ꝛ Mo. hec Dir. Non ob. autenticũ. de alie. §. sanctissimas. quia illud nõ est verum fm Archi. flo. nec valet tale pactũ. cum sit contra legem dei. d. c. aurum. Nec ob. si dicat̃ ꝙ d. c. aurum loquitur de rebus mobilibus. In casu autem nostro de immobilibus. Dico hoc non valere. quia res immobilis ꝛ mobilis p̃ciosa equiparantur. quo ad difficultatem alienationis vt dictum est supra alienatio. Secundo fm Ray. potest responderi ad. d. autenticũ. ꝙ intelligitur quã ecclesia cui factum est tale legatum haberet alias possessiones. quia tũc talis possessio sic legata alienari non posset. Secus vbi talis ecclesia alias possessiones non haberet. Hoc idem tenet Inno. et Hostie.

Confessio iudicialis vel

extra. Queritur quã cõfitenti est credendũ ad hoc vt sibi vel alteri p̃iudiciũ generet. Rñ. fm Directoriũ. li. iij. Aut q̃s p̃fitetur in iure aut extra ius siue iudiciũ. Si p̃fiteat in iure p̃se p cõuicto hr̃. Sed ad hoc multa reqruntur q̃ in ist² versibus cõtinent. Maior: sponte sciens dñs: ps: lis. hẽt in se. Confessus: certũ: cõpos p iudice iure dã natur. Nisi ius: fauor aut nã repugnet. Dicit maior. xxv. annis. qr minor p̃ suã cõfessionẽ sine autoritate tutoris restituit. ff. de cõfessis. l. certũ. §. minorem. Sponte: nã si coactio interueniat nõ obest cõfessio. xv. q. vj. c. j. nã si q̃s p angustijs tormẽtoꝝ cõfiteat nõ obest: nisi in p̃fessione pseuerauerit p⁹ depositionẽ tormẽtoꝝ. ff. de q̃sti. l. j. §. diuus. ꝛ ibi Bar. q̃rit: q̃ cõfessio dicat facta p tormẽta. Rñdit si est facta adhibita tortura. vel est facta aliq̃ ligato ꝛ p̃cedentibꝫ minis de ponendo ad torturã. Idẽ si esset in carcere: in quo fame ꝛ frigore multũ affligeretur nam tunc formidine tormentoꝝ videtur esse facta.

Sed q̃liter dꝫ pseuerare in cõfessione. Dic p. l. ij. C. de custo. re. oportet q̃ post p̃fessionẽ factã in tormentis reducat in locũ publicũ. i. corã notario ꝛ psonis publicis p̃fiteat. Iudex tñ dꝫ arbitrari eque vt reducat eũ illo tpe q̃ cessauerit dolor tormẽtoꝝ. Si enĩ statim reduceret eũ ad bãchũ instantibꝫ doloribus. totũ hoc videret factũ formidine tormentorum. ar. l. qð ait. §. fi. ff. de adul.

Quid si ista cõfessio facta sunt nõ p̃cedentibꝫ indicijs. Ludo. ro. in suis singularibꝫ dicit q̃ officiales sunt homicide. ꝛ tenent ad restõnẽ oĩm dãnorum. q̃ sine indicijs ponũt ad torturã hoĩes q̃ metu tormentoꝝ cõfitent delicta p eos ppetrata. et q̃ cõfessione postmodũ suspendunt. ꝛ talis cõfessio sine indicijs non valet. vt in. d. l. j. in p̃ncipio. ff. de q̃ō. Ac etiã indicia si supueniãt post q̃õnẽ habitã illã cõfessionẽ non p̃firmãt. vt vult glo. singularis in. l. marit⁹. ff. e. t. de q̃ glo. gaudet Bal. in. l. fi. C. de accu. Sciens: si eñ errat ꝛ põt ante sñiam pbare errorẽ suũ: nõ obest sibi p̃fessio extra de cõfe. c. fi. Dñs. cõfessio eñ pcuratoris nõ nocet dño absenti ff. de p̃fe. l. certũ. §. si q̃s. Nec obest q̃ minus infra triduũ etiã nudo verbo reuocare possit. ꝫ post triduum: nõ: nisi dñs veniẽs velit pbare errorẽ pbabilem anteq̃ negociũ finiat. qr nemini nocet error facti. d. c. fi. Sed si pcurator confiteat p̃sente dño. pinde est ac si dñs cause confiteret. nisi contradicat ea die.

Quid de errore aduocati ꝛ eius cõfessione qñ p̃t reuocari. Azo dicit q̃ q̃ñcunq ante sñiam pbato errore poterit reuocari extra de confi. olim. vbi hoc notat Ber. Pars qr requirit q̃ aduersarius sit p̃sens al's nõ nocet cõfessio facta pte absente. d. l. certum. Lis requirit eñ q̃ de re litigiosa fiat cõfessio vel de q̃ posset esse lis. al's non obest. ff. de interro. ac. l. cõfessionibꝫ. Sed ꝛ in se. i. p̃ se. qr si p se cõfitet nõ pdest ei. Sed si p̃ se cõfiteat fides est adhibẽda xxiij. q. ij. c. j. Confessus certũ. al's sup incerta re nõ daret sñia. xj. q. iij. graue. Et si nõ vult rñdere. vel rñsionẽ a se factã obscure declarare: habeat p confesso, vel p negato sicut si cõfessio vel negatio facere contra ipm: sicut dꝫ de illo qui nõ vult prestare sacr̃m de calũnia. extra de iur. cal. c. fi. Compos: cõfessio eñ furiosi nõ nocet ei de suc. ab inte. c. fi. Idẽ dici põt de cõfessione facta calore iracundie. q̃ non nocet nisi det pseuerantia. extra de diuor. c. ex litteris iuncta glo. Pro iudice. i. corã iudice suo. al's nõ preiudicat regularit. C. e. l. vna. Casualit tñ p̃iudicat cõfessio facta extra ius de fi. instru. si cautio. ꝛ i alio casu extra de ex. p̃la. q̃ sit. Iure. i. iudice sedente p tribunali. al's pinde esset ac si corã priuato fieret extra. e. c. ij. ꝛ vltimo. Damnat. s. ac si conuictus esset p testes condẽnat. ꝛ sic intellige q̃ nulle sunt ptes iudicis in cõfitentẽ. qð verũ est examinatõe. sunt tñ p cõdẽnatõe. d. c. ij. Nisi ius. Iure eñ repugnante p̃fessio nõ obest. vt si q̃s xp̃ianus cõfiteat se esse iudei manicipiũ qð iure phibet. extra de iudeis. c. fi. Fauor. s. matrimonij. p̃ qð nõ valet p̃fessio extra de eo q̃ co. cõsan. vx. sup. eo. Sꝫ si cõfessio esset pro m̃rimonio. tũc staret p̃fessioni nisi alij p̃iudiciũ generet. Natura repugnat. vt si q̃s sectus vel naturaliter frigidus confiteat se adulteriũ cõmisisse vel impubes. nõ nocet confessio. extra de fri. ꝛ ma. qð sedẽ. Confessio aũt extra iudiciũ regularit non preiudicat confitenti.

Querit de q̃ndiana. q. Pone q̃ lite contestata actor sic ponit. Pone q̃ debes mihi. x. Reus respondet se cõditionaliter pmisisse. nunq̃d videat pure cõfessus. Archidia. extra de confe. c. j. li. vj. dicit q̃ ex tali cõfessione actor intentionẽ suã nõ fundat. qr regula est: qð quis approbat p se ꝛ cõtra se approbare tenet vt nota. xxxvij. di. si q̃d. Sꝫ Bar. in. l. aureli⁹. §. idem q̃sit. ff. de li. leg. distinguit. q̃ aut eadẽ scriptura cõtinet plura capitula sepata. et possunt pro parte approbare ꝛ p pte reprobare. vt ff. de po. l. publia. Aut cõtinet vnum tñ casum seu plura p̃nexa. ꝛ tũc aut ille qui aliquã pticulã reprobat hꝫ p̃ se p̃sumptionẽ iuris. Aut hꝫ p se: aut ius nõ p̃sumit p se nec cõtra. Primo casu nõ admittit tal' reprobatio. Vñ si tu p̃fiteris te occidisse aliquẽ ꝫ ad tui defensionẽ. Non sto in q̃ntũ dicis ad tui defensionẽ qr ius p̃sumit cõtra te. l. j. C. de sic. scdo casu ꝛ tercio. Aut ille qui pticularem reprobat. hoc vult pbare ꝛ admittit. al's secus. De hoc vide bar. ibi ꝛ panor. in. c. j. de postu. pre.

Alia qõ notabilis. Pone q̃ in libello ponit plus debito. vt quia debeo. x. et petis. xx. vel debeo ptẽ alicui⁹ rei ꝛ tu petis totã rem. an possim simpliciter negare totã petitionẽ. Et idẽ queri põt circa positionẽ habentẽ aliquã ptẽ falsam. An possit negari tota rõne partis false. Rñdeo. Bar. in. l. si is qui. ducẽta. §. vt. ff. de re. du. ꝛ in. l. j. §. si stipulati. de verb. ob. dicit. vt recitat panor. in. c. j. de plus pet. q̃ aut id qð ponit in libello vel positione ẽ falsum rõne q̃litatis. ꝛ tunc põt negari in totũ quia videt aliud factũ. vt qr ponis me hodie comedisse in ecclesia. possum negare totũ. licꝫ alibi comederim. qr verũ est qð nõ comedi in ecclesia. Aut falsum est in q̃ntitate seu in pte summe vel in pte rei. vt qr petit xx. ꝛ debeo tñ. x. vel debeo partẽ et petis totũ. Et

tunc in iudicijs non potest negari in totū. ꝗ debet confiteri partē debitā. Et est rō ſm eum. quia qui petit totū petit et quālibet eius partem. Unde tenuit pe. talem purum. quia negat simpliciter totū ꝗ debet partem vt refert Bar. in. d. l. si is qui ducenta.

Confessio sacramētalis.

Primo cōmuniter quid sit. Rn̄deo ſm Ray. est legitima corā sacerdote peccati declaratio vel ſm Aug. confessio est per quam morbus latens spe venie aperitur. Ad cuius intellectum nota ꝙ cōfessio fit triplicit. Aut in foro anime interius corā deo: Aut in foro penitentie exterius corā dei vicario. aut in foro contentioso coraꝫ iudice. In pⁱma peccatū latens non aperitur. quia deo apertum erat. In vltima non aperit spe venie. In media vͦ peccatuꝫ latens spe venie aperitur. Unde cōfessio sacramētalis que est ꝑs penitentie cōueniēter describit ꝑ materiā ꝗ est peccatū ꝛ per actū qui est apire ꝛ ꝑ finē qui est spes venie. Et dr̄ spe venie. qꝛ si alia de causa aperiat peccatū non est cōfessio. nā si aperit causa cōsilij est cōsultatio. Si ex lascivia vel levitate ē dissolutio. Si vͦ ad aliquē finē malū est malignatio. Et ex his pꝫ ꝙ peccatuꝫ qd̄ dicit nō spe venie nō pōt dici dictū in ꝯfessione nec tenet sacerdos illud secretum tenere ſm Ray. Intellige tanqꝫ dictū in confessione sacramentali. vt infra dicetur. Et pro huius declaratione. quero quidā fuit confessus sacerdoti ꝙ intendebat interficere semproniū vel aliud maleficiuꝫ cōmittere et ꝙ non poterat abstinere. nunqd sacerdos peccet reuelando. Respondet Inno. in. c. omnis de pe. ꝛ re. vt recitat panor. ibi. dicit ꝙ hoc peccatuꝫ non dicit detectū in penitētia. tum quia peccatū est cōmittendū non cōmissum. tū quia nō habet contritionem. Unde sacerdos qn̄tū cautius potest. debꝫ peccatū reuelare vt peccatū impediat. ꝛ tene semp hoc dictū menti. ꝙ peccatū cōmittendū ꝛ nō commissum non dicit dictū in penitentia qd̄ intelligit panor. qn̄ iste dicit se omnino cōmissurū. Secus si peniteret de voluntate ꝑterita. nam tunc est peccatum cōmissum respectu voluntatis. hec Panor. Monal. autem clarius declarat di. ꝙ si quis habꝫ firmū propositū aliquid nequiter ꝑpetrandi. nec ab illo vult cessare. tunc hoc non dicit dictū in confessione. Secus de illo qui confitet se tentari super aliquo flagitio ꝛ se aliqn̄do consentire ꝛ aliquando dissentire ꝛ in hoc casu non debet reuelari. Et ſm eundē Monal. casu quo peccator diceret se omnino tale flagitiuꝫ velle cōmittere. sacerdos debet eidē ꝓtestari ꝙ tale negociū non recipit nec intendit nec tenet recipere sub sigillo confessionis ꝛ hoc ad euitandū scandalū.

Infert etiam Panor. ad aliam. q. Pone ꝙ vnus reuelat peccatū amico. ꝛ dicit ꝙ hoc vult sibi dicere in penitentia. Nunqd ille amicus ad ductus in testem teneat illud reuelare: vel si reuelat dicat reuelare confessionem. Inno. dicit ꝙ non. tum quia ille non est sacerdos. tum quia non dixit sibi tanqꝫ ministro dei cum non peteret absolutionē a peccato sed sibi reuelauit tanqꝫ amico. Si tamē ille amicus esset sacerdos. debet omnino abstinere a reuelatione ne sit causa mali exēpli. Quod intellige nisi producatur in testem. Et quod dictum est de laico intellige ꝙ laico non dicitur aliquid in ꝑsentia nisi assumatur loco sacerdotis in necessitate. Et fiat ei vera cōfessio sicut sacerdoti. tunc eñ non debet reuelare etiā tanqꝫ testis alias puniretur. hec Panor. Quod autem dicit Inno. ꝙ quando est peccatum committendū: ꝙ sacerdos eo casu potest reuelare. intellige quando tale peccatū vergeret in ꝑiculum cōmunitatis: vel alterius tunc potest reuelare ei ꝗ potest prodesse et non obesse. Secus si non vergeret in periculum aliorum. sed suipsius tm̄. nam tūc peccaret mortaliter illud reuelando etiam per obedientiam sui superioris requisitus. ſm Hen. de gan. quolibeto. ix. vbi concludit ꝙ subditus qui recipit ab alio aliquid in secreto non vergens in damnuꝫ cuiusqꝫ non tenetur illud reuelare prelato suo petenti vt ei reuelet. Et sic posset intelligi. S. Bon. in. iiij. distinc. vicesimaprima. ꝙ in dicto casu debet celare nisi veritas vel obediētia aliud exigat. ꝛ hoc vt dictum est quando vergeret in damnū cuiusqꝫ Et vbi non vergeret in damnum communitatis vel alterius si quis motu proprio talia diceret que essent in infamiam illius peccaret mortaliter.

Que sunt conditiones quas debet habere confessio. Respon. Sunt sedecim que his versibꝰ continentur. Sit simplex humilis confessio pura fidelis. Atqꝫ frequens nuda: discreta: libens verecunda. Integra: secreta: lachrymabilis: accelerata. Fortis et accusans ꝛ sit parere parata. Simplex. scꝫ vt non recitet in confessione nisi qd̄ ad quātitatē peccati ptinet. Humilis. vt se miseruꝫ cōfiteat. Pura vt recta sit confitentis intentio. Fidelis. id est vera ꝛ sine falsitate atqꝫ frequens. istud est ad bene esse. Nuda vt non inuoluat obscuritatem verborum. discreta scilicet vt maiora cum maiori pondere confiteatur.

Libens. i. spontanea non coacta. Verecunda. vt scilicet erubescat. ꝛ se non iactet de peccatis. Integra. vt scilicet non subtrahat aliquid de his que manifestanda sunt. Secreta. scilicet qn̄tum ad conditionem fori. in quo de occultis conscientie agit. Lachrymabilis quo ad dolorem de peccato commisso. Accelerata vt scꝫ non differat de die in diē. Fortis. vt scꝫ nil ꝓpter verecundiā dimittat. ꝛ accusans seipsum. ꝛ non aliū. Et sit parere parata. scꝫ sacerdoti.

Utrum confessio facta sine cōtritione valeat vt puta aliquis confitet integre peccata. ꝗ ab omnibꝰ vel ab aliquo mortaliū disponit nō abstinere. Respondeo. S. Bo. in. iiij. dis. xvij. dicit ꝙ talis confessio nō valet. immo tenet iteraꝫ confiteri eadem peccata nisi forte rediret ad eundem confessorē qui adhuc haberet in memoria peccata sua. tunc enim non tenetur iterare confessionē in speciali. sed sufficit dicere culpam suam de fictione et de peccatis suis confessis eidem in generali. Si autem confiteatur nouo confessori. aut etiam primo si oblitus

est eius peccata debet iterũ cõfiteri totũ. Idẽ tenẽt Ray. et Pe. nec valet ratio Tho. nec eius similitudo in alijs sacr̃is vt puta in sacro baptismi. qꝛ in sacro baptismi imp̃mit᷑ caracter q̃ est imediata dispositio ad grãm baptismalẽ sicut organizatio corporis ad aĩe susceptionẽ. Et iõ recedente fictione in suscipiẽte baptismũ subintrat grã baptismalis p̱ quã remittunt᷑ peccã. secus autẽ est in sacro pnĩe. Absolutio enĩ aliquã indelibilẽ dispõnẽ ad grãm nõ imp̃mit nec caracterẽ. Et iõ nõ est silẽ de sacro baptismi ad sacrm pnĩe. Vide tñ qđ notat ar. flo. s̃m pe. ꝙ si q̃s confitet᷑ eidẽ ꝯfessori in casu p̃dicto nõ tenet᷑ iterare ꝯfessionẽ p̃us factã etiã si ipe sacerdos nõ recoleret peccã p̃us sibi dicta. qꝛ nec qñ confessio est integra ⁊ non ficta. oꝫ ꝙ recolat actu vsqꝫ ad finẽ. maxime qꝛ hoc sufficit. s. absoluere ab oibꝫ ⁊ iniungere pnĩam p̱ fictione ⁊ p̱ alijs. Et facit vnã regulã generalẽ singularẽ ꝙ in oĩbus casibꝫ in q̃bꝫ tenet᷑ q̃s reiterare ꝯfessionẽ si cõfitet᷑ eidem non tenet᷑ reiterare peccã explicite. ꝫ solũ implicite. dicendo peccaui in illis q̃ alias vobis dixi sicut si nulla fuisset absolutio de facto. Dilata enĩ absolutio p̱ multos dies fieri põt etiã si ipse ꝯfessor oblit⁹ fuerit. dũ tñ pnĩam ei p̃us innotuerit. qꝛ si non taxasset pnĩaꝫ. tunc oporteret ad memoriã reducere vt moderet᷑ iuste. p̱pter qđ remittẽs ad ep̃m si non absoluat dꝫ pnĩam ei innotescere quaꝫ post reditũ absoluẽs iniungat di. facias qđ tibi dixi qꝛ ligare nõ debuit anteq̄ absolueret. hec Pe. vb. etiã dicit ꝙ pnĩa nõ req̃rit tantã cõtinuitatẽ agendoꝝ et dicendoꝝ sicut alia sacra. ꝫ in vno die põt fieri p̱s confessionis ⁊ in alia die altera vel in vna die confessio audiri ⁊ in alia impendi absolutio ⁊ penitentia peccatoꝝ.

Vtrũ liceat in cõfessione dicere aliena peccata. Rñdeo. Ri. in. iiij. di. xxj. dicit ꝙ expressio p̱sone aut est necessaria ad exp̃ssionem peccõꝝ aut nõ. Si sic tenet᷑ eã exp̃mere. vnde mulieri cũ q̃ concubuit frater ei⁹ nõ sufficeret dicere ꝙ vnus vir cõcubuit cũ ea ꝫ dꝫ exp̃mere ꝙ ille est frat᷑ eius. Et si non habeat nisi vnũ fratrẽ tunc scit sacerdos quis est ille. Et si est religiosus dꝫ exp̃mere ꝙ est religiosus. Et si est cõiugatus. idẽ ⁊c. Si autẽ exp̃ssio p̱sone non est necessaria ad exp̃ssionẽ q̃titatis peccati tunc distingue. qꝛ aut est vtilis ad correctionẽ illius vel p̃seruationẽ a recidiuo. Aut nõ. Si sic tunc credo ꝙ penitẽs bene facit si extra cõfessionẽ hoc dicat alicui p̱sone q̃ illi peccatori possit ⁊ velit p̱desse et nõ obesse ꝫ p̱ illa causa noĩare ip̃m in cõfessione non expedit nec oportet. qꝛ p̱ talem noĩationẽ confessor nõ debet p̱cedere ad correctionẽ illius. Si autem illa noĩatio nõ est vtilis ad illius correctionẽ tunc subdistinguo. qꝛ aut potest esse vtilis ad p̃seruandum penitentẽ a recidiuo. aut nõ. Si sic tunc bonum est ⁊ expedit penitenti ꝙ illã p̱sonaꝫ exp̃mat confessori. potest enĩ cõtingere ꝙ confessor p̱ cognitionẽ p̱sone sciret iniungere penitenti penitentiaꝫ taleꝫ ⁊ talia dare documẽta p̱ que melius ⁊ securi⁹ penitẽs poterit p̃seruari a recidiuo. Si autẽ nominatio p̱sone nõ est vtilis ad magnitudinis peccati exp̃ssionẽ nec ad eius correctionẽ nec ad p̃seruandum a recidiuo penitentẽ. tunc credo ꝙ penitens teneat᷑ illã personã celare. hec Ri. Et addit Pe. ꝙ enĩ qñ circũstantia est necessaria et non potest exprimi sine periculo alterius omittenda est. Et sufficit peccatũ dicere sine huiõi circũstantia. Adde notabile dictum Ray. s̃m Arch. flo. in sum. sua ꝙ lꝫ confessor nõ debeat interrogare specificationẽ p̱sone nisi q̃ntũ ẽ necessaria dici. tamẽ si quis interrogat nõ ex curiositate. ꝫ ex charitate vt p̱uideat p̱s ta. quis est p̃latus non credo ꝙ malefaciat non tamen debet cogere illum ad dicendum si non vult. Idem monal. vt sacerdos oret p̱ ea aut secreto laboret ad correctionem eius non peccat immo meretur.

Vtrũ liceat confessionẽ diuidere. Rñdeo s̃m Ri. e. li. di. xvij. ar. ij. q. vj. ꝙ aut tempore confessionis penitens adhibuit debitã diligentiã prout de lege cõmuni humana p̱mittit fragilitas vt memoriam haberet omniũ peccatoꝝ mortaliũ. Que diligentia s̃m Sco. in. iiij. dist. xvij. in. ij. ar. tanta esse debet quantã quis apponere potest circa aliquid multũ arduum et qđ sibi multũ esset cordi. tantaꝫ ergo debet apponere circa peccata omnia mortalia reducenda ad memoriam et ita omnia reducta ad memoriã debet eidẽ confiteri nõ diuidendo cõfessionẽ. Et tunc licet aliqua obliuiscat᷑ confiteri si postea de aliquibꝫ recordet᷑ non tenet᷑ ea de necessitate eidẽ confessori confiteri. Tenet᷑ tamẽ illud peccatum confiteri priori vel alij sacerdoti q̃uis de illo fuerit absolutus q̃tum ad iudiciũ ecclesie triumphantis et militantis. quia sacerdos absoluere potest de confessis ⁊ de p̃dicto modo oblitis. tamẽ qꝛ absolutio de oblitis debet intelligi sub hac conditione vt. s. qñ reducta fuerint ad memoriã dicant᷑ illi sacerdoti in confessione qui ab illis potest absoluere tenet᷑ illud confiteri post eius remotã obliuionem. Si autẽ non adhibuit debitã diligentiaꝫ sed fuit in ignorantia affectata seu crassa. tũc illud peccatum confiteat᷑ eidẽ sacerdoti si illum comode potest inuenire. ⁊ non sit illi sacerdoti interdicta postea absoluendi potestas aut p̃dictum peccatum et omnia alia peccata alteri sacerdoti confiteat᷑.

Vtrum liceat confiteri p̱ interp̱retẽ vel per scripturã. Rñdeo s̃m Sco. vbi supra. ⁊ Ri. dis. xvij. ar. ij. q. iiij. et. v. ꝙ ille qui nõ potest loqui debet cõfiteri signo vel nutu. Confiteri autẽ per interp̃teꝫ non tenet᷑ nisi inq̃ntũ non posset sacerdoti ostendere p̱ signa. Confiteri enĩ p̱ interp̃tem nullo iure nec diuino nec positiuo est constitutũ: cum sic confiteri sit multũ difficile nec videt᷑ tutũ plus artare confessionẽ q̃ꝫ artetur p̱ ius diuinũ vel positiuum nec quis tenet᷑ confiteri sacerdoti absenti p̱ scripturam quia imminerent multa pericula. ne videlicet esset defectus in examinatione peccatorũ. Aut de peccatoꝝ penitẽtis reuelatione. Litere enĩ faciliter vt q̃nqꝫ contingit: possent perdi. Aut p̱ nuncium maliciose aperiri: aut p̱ nuncij ignorãtiã tradi: cui nõ mittunt᷑ qui eas aperiret. Aut sacerdos si esset maliciosus posset radere verbum confessionis et contra penitentẽ peccatum suam probare talis p̱batione probabili absqꝫ eo ꝙ in hominis posset

iudicio dephendi. Et hec vltima ratio etiā concludit q̄ sacerdoti p̄senti penitens qui nec verbo nec nutu posset confiteri non teneret̄ ratione necessitatis confiteri p̄ scriptū. Unde si hoc faceret non esset necessitatis s̄ superogationis. Idē dicendū s̄m Sco. de barbaro vel hmōi q̄ nullo mō p̄ interp̄tem vel scriptū confiteri tenet̄. Idē dicendū videtur de muto accidētaliter nō surdo q̄ sciret scribere q̄ talis nō tenet̄ ex necessitate confiteri p̄ scripturā. s̄ confiteat̄ p̄ nutus. ⁊ si cōfitet̄ p̄ scripturaʒ esset superogationis.

Sed nunq̄d sufficiat si aliquo penitēte p̄sente coram sacerdote q̄ alius dicat petā eius in p̄ntia eius. R̄ñdeo s̄m Monal. q̄ nō. q̄r p̄ scriptū dictū est nō p̄ aliū nec p̄ nunciū nec p̄ scriptū debet q̄s cōfiteri de pe. di. j. quē penitet. Si tñ sacerdos interroget peccatorē ⁊ ille ad interrogata r̄ñdeat sufficit q̄ntū ad ea de q̄bus interrogat̄ nisi sit talis q̄ potius dimitteret cōfiteri q̄ ore p̄prio confiteret̄ penā suam de pe. di. v. c. j.

Sed nunq̄d plures simul possint sacerdoti confiteri. R̄ñdeo s̄m Ri. in iiij. di. xvij. ar. iij. q̄ in casu necessitatis plures p̄ñt vni confiteri. s. q̄n mors ita immineret de p̄pinquo q̄ vnus post aliū confiteri nō posset. tunc enī licet nec euacuat sacri virtutē. Similit̄ pōt dici q̄ in casu in quo videret̄ penitentē ex magno feruore. ⁊ vt magis tranquillaret̄ ɔsciā sua p̄pter collationē duoꝝ in cōsuleudo. licitū esset eis penitentē audire ⁊ absoluere. ⁊ talis absolutus a pluribꝰ sacerdotibꝰ recipit sacr̄m penitentie. Modus enī exp̄mendi p̄sonā absoluentē vel absolutionis actum in singulari vel plurali de necessitate non requirit̄ ad essentiam sacramenti. hec Ri.

Utrū quis possit confiteri publice peccata sua. R̄ñdeo s̄m Job. an. q̄ si vult publice confiteri ex magna contritione vel hmōi q̄ pōt nec ob. verbū solus. quia illud fuit appositum. vt liberius q̄s ad confessionē accedat.

Utrū cū quis dubitat de aliquo peccato an sit mortale teneat̄ illud confiteri. R̄ñdeo s̄m Tho. tenet̄: al's periculo se cōmittit ⁊ mortaliter peccat. Sicut etiā q̄ aliq̄d cōmittit vel omittit in quo dubitat esse mortale. Notandū tñ s̄m logicos q̄ differentia est inter sciām opinionē ⁊ dubitationem. Scire enī est aliq̄d firmiter credere sine aliq̄ hesitatione alterius ptis. Opinari vo est assensus ad aliquā rē. tñ cū aliq̄li formidine alterius ptis. Dubitare vo p̄prie dī q̄n quis ad aliquā rē q̄ ad assensuʒ est indifferēs ⁊ in equilibrio. ita q̄ nō magis moueatur ad vnā partē q̄ ad aliā. Et in casu nr̄o q̄n q̄s est in dubio de mortali tenet̄ ɔfiteri. Secus aūt si esset in opinione q̄ nō esset mortale. lʒ cū aliquali formidine ⁊ scrupulo.

Utrū p̄ confessionē generalē deleant̄ venialia. R̄ñdeo s̄m Ri. q̄ p̄ cōfessionē generalē sacr̄alem factā sacerdoti de petīs venialibꝰ etiaʒ de generibꝰ singuloꝝ nō de singulis generꝝ remittunt̄ venialia p̄ modū meriti. In q̄ntū excitat motū voluntatis et feruorē charitatis p̄ q̄ fit venialiū remissio. Et ex vi sacri. s. p̄ absolutionē sacerdot̄. Per aliā vo confessionē. s. non sacr̄alē non fit venialiū remissio ex vi sacri. s̄ tantūmodo p̄ modū meriti qd̄ p̄ncipalit̄ consistit in cōtritione ad quā habendā iuuat̄ hō p̄ cōfessionē generalē et orōnē sacerdotalē. Nō autē q̄re ad remissionē venialiū nō est necessaria ɔtritio spālis nec cōfessio est; q̄r nō auertunt a deo, ⁊ simul stant cū charitate.

Utrum p̄ generalē cōfessionē deleant̄ mortalia oblita. R̄ñdeo s̄m Ri. q̄ p̄ cōfessionē generalē cū generali ɔtritione remittunt̄ mortalia oblita. Deꝰ enī ab hoīe nō requirit vltra id qd̄ pōt. De oblitis aūt q̄diu oblita sūt: hō in spāli nō pōt cōteri nec cōfiteri. tenet̄ tñ hō facere qd̄ in se est vt oīa sua petā mortalia ad memoriā in spāli reuocet. ⁊ si de oblitꝭ postea memor fuerit. tenet̄ postea de illis in speciali conteri et confiteri.

Utrū requirat̄ cōfessio vel pnīa de peccatꝭ ante baptismū. R̄ñdeo s̄m Ri. di. xvij. [illegible] iij. q̄ pnīa pōt accipi vel inq̄ntū est virtus vel inq̄ntū est sacr̄m. Scd̄o mō nō est necessaria pnīa de mortalibꝰ p̄cedentibꝰ baptismū. P̄mo mō pōt ɔsiderari inq̄ntū formata. ⁊ sic etiā nō est necessaria de p̄cedentibus baptismū. vel pōt ɔsiderari inq̄ntū informis .i. quedā peti detestatio cū p̄posito emēdādi q̄ṁuis nō oīno sufficiēs ad expulsionem peccati. ⁊ hec adminꝰ ē necessaria de oībꝰ petīs actualibꝰ mortalibꝰ p̄cedentibꝰ baptismū tanq̄ causa remouens p̄hibens susceptionē diuine grē que in baptismo dat̄ illis in quibꝰ remota sunt impedimēta p̄hibentia susceptionē diuine gratie.

Confessio.ij. qualiter

teneamur ad eā. Utrū sit de necessitate salutis. ⁊ an sit de iure diuino vel positiuo. Canoniste in. c. oīs de pe. ⁊ re. videt̄ tenere q̄ sit de iure positiuo. Et ad hoc est glo. de pe. dist. v. in summa q̄ vult q̄ cōfessio sit instituta a quadaʒ vniuersali traditione ecclesie. Et ideo infert q̄ infideles nō tenent̄ ad hanc confessionē. Scd̄o infert q̄ greci non tenent̄ ad confessionē ex quo non acceptauerunt hmōi constitutionē sicut nec votum castitatis. Sed theo. tenēt exp̄sse q̄ est de iure diuino. Ut p3 p̄. S. Boñ. Ri. ⁊ Sco. in iiij. di. xvij. Et q̄ xp̄us p̄cepit implicite Math. viij. in figura cū dixit leproso vade oñde te sacerdoti. Et ɔcludit Sco. q̄ tenendū est vel q̄ cōfessio sit de iure diuino p̄mulgato p̄ euangeliū: vel si hoc non sufficit. necesse est dicere q̄ est de iure diuino p̄omulgato p̄ xp̄m apostolis ⁊ p̄ apostolos ecclesie absq̄ omni scriptura sicut multa alia tenet ecclesia orētenꝰ sibi p̄ apostolos p̄mulgata sine scriptura cuiꝰ fundamentū est Jo. xx. Multa quidē ⁊c̄. et habet̄ extra de cele. miss. c. cum marthe. Et s̄m hanc opinionē que videtur securior infideles et greci tenentur ad confessionem.

An autē homies existētes in lege nature aut in lege musayca teneant̄ ad confessionē. R̄ñdeo s̄m Ri. in iiij. di. xvij. ar. ij. q̄ duplex ē ɔfessio. s. mētalis q̄ fit soli deo. ⁊ hec est de iure nature. ⁊ ad hanc omnes tenebantur obnoxij peccato mortali. Alia vero est confessio sacramentalis que fit sacerdoti.

Et ad hanc non tenebant homines in lege veteri scʒ in speciali ⁊ distincte ↄfiteri. ſʒ in generali ⁊ indistincte ad quā tenebant ꝑ determinationē sacrificiorum. Et vide qđ notat Ar. flo. in sum. ii. de negligentia sacroꝝ ꝙ penitētia lapso in mortali post baptismū necessaria est actu si pōt. i. vocali ↄfessione al's ꝓpositū eius sufficit si ↄtritus ē. Et ꝗntū est de iure diuino sufficit qñcunqꝫ ante mortē Luce. xiij. Nisi pniam egeritis: oēs simul ꝑibitis. Similr̄ et sumptio eucharistie actu vel ꝓposito habēti vsum rōnis. necessaria est de iure diuino añ mortē. Joh. vi. Nisi māducaueritis car. fi. hoīs ⁊c̄. Sʒ hoc nō sufficeret ꝗntū est de iure positiuo.

Vtrū papa possit cū aliquo dispēsare ne ↄfiteat. Rñdeo fm Ri. vbi s. ꝙ confiteri sacerdoti est de iure diuino. ſʒ obseruātie quis circūstātiaꝝ iuo est de iure pure positiuo. Cū ergo papa sit subdit' iuri diuino ⁊ sit s. oīe iura positiua dispēsare nō pōt cū aliq ꝙ nō teneat ↄfiteri. Sed ꝙ nō teneat confiteri eo modo q̄ determinatū est a cōcilio generali. in hoc papa pōt dispēsare: quia illa circūstātia est de iure pure positiuo.

Vtrū autē papa teneat cōfiteri. Panor. in. d. c. oīs dicit ꝙ aut ↄfessio est de iure diuino. ⁊ tunc indubie tenet cōfiteri. ar. c. sunt quidā. xxv. q. j. Sed non ligat verbis huiꝰ ↄstōnis vt teneat ↄfiteri tpe ibi deputato cum ipse nō sit alicui subiectꝰ ⁊ par in parē nō hʒ imperiū. Aut cōfessio est de iure positiuo. etiā si ex dicto Jaco. v. cōfitemini alterutrū ⁊c̄. Et tunc papa non artaret. ꝙ maiorē ptātē hʒ papa ꝙ habuit Jacobꝰ cū ille nō fuerit papa. ⁊ esto ꝙ fuisset papa: tñ par in parem ⁊c̄. Sed ex alio putat panor. papā indubie teneri. ꝙ hec cōfessio saltē est inducta ex generali traditiōe ecclesie ⁊ cōcernit vniuersalē statū ecclesie: ꝯ quē papa non potest. cū ab oībꝫ summis pontificibꝫ sicut ab alijs xp̄ianis latinis hec institutio fuerit recepta cōtra ad hoc. j. q. vij. Et si illa. Itē ꝑ hoc decoloraret status ecclie qđ facere nō pōt ꝑ no. in. c. ꝓposuit de ↄcel. ꝑben.

Ois fidelis saltē semel in āno tenetur ex ꝑcepto postꝗ ad ānos discretōis venerit cōfiteri oīa pctā sua. vt in. d. c. oīs. Non tñ ex vi ꝑcepti. d. c. oīs. tenetur ꝑasce ad ↄfessionē tpe paschali. ſʒ q̄cunqꝫ tpe āni confiteat. satisfactū est ꝑcepto ecclesie. Secus de cōione. Et nota. fm panor. in. d. c. oīs ꝙ tres sūt gradus ānoꝝ discretōis. Primꝰ est: cū est doli capax. Et hoc reqrit ad ↄfessionē. ⁊ fm Spec. in. iiij. di. xvij. q̄ ad ↄfessionē ꝗs dr̄ hře ānos discretionis qñ ꝗs instructus ⁊ interrogatꝰ ordinate ꝑpet distincte q̄d iustū. ⁊ q̄d iniustū in lege diuina. qđ ꝑt facile videri: si ad ordinatas interrogationes ordinate rñdeat. Et ꝗʒ fm glo. in. c. j. de delic. pu. doli capax dicat puer vel puella. vij. ānoꝝ. Intellige vt in pluribꝫ. Nā magis accelerat in vno ꝙ in alio: vt legit in dyalogo Grego. de puero. v. annoꝝ q̄ blasphemauit deū. ⁊ arreptus a demonio expirauit. Et sicut in aliqbꝫ accelerat. ita in aliquibꝫ tardat q̄ ad confessionē non obligant. exꝗ non sunt doli capaces: nec in ānis discretionis. Scđs gradus ē. cū est pubes. ⁊ ista etas requirit ad matrimoniū ⁊ ad ingressum religionis. de despon. impu. c. ij. ⁊ ex de regula. c. j. li. vj. Et hec etiā etas regularit̄ requiritur in sacro eucharistie q̄ est. xiiij. annoꝝ in puero. ⁊. xij. in puella. de hoc tñ non pōt regula generalis dari: vt dictū est de tpe confessionis. quoniā multi reperiunt in etate. x. vel. xj. annoꝝ maioris discretionis ꝗ aliqui alij. xiiij. vel. xv. annoꝝ. Et ideo stabit arbitrio confessoris vel parentū. Tercius gradus est quo ad administrationē bonoꝝ. Et talis dicit esse in annis discretionis post. xxv. annū. ff. de mino. ꝑ totū. Diuerso ergo respectu consideratur ista discretio.

Vtrū teneamur confiteri peccata q̄ manifesta sunt. Rñdeo nō sufficit aliq̄d esse notū iudici: nisi sit ei notū in forma iudicij. Et ideo q̄uis pctā manifesta: nota sint sacerdoti. quia tñ non in forma iudicij oportet ea confiteri.

Vtrū hō statim teneat ↄfiteri. Rñdeo fm Ri. in. iiij. ꝙ cū istđ ꝑceptū de cōfitēdo sit affirmatiuū non obligat ad semꝑ ſʒ ad aliqñ. s. ad tps determinatū qđ ecclesia determinauit ad semel cōfitendū in anno. Et sic regularit̄ non tenet ꝗs statim confiteri: nisi in q̄tuor casibus. Vnus est rōne sacri. s. qñ vult cōicare vel celebrare. Dicit tñ Ri. in hoc casu ꝙsi forte de ꝓpinquo expectet aliū. cui deuotiꝰ ⁊ securius ↄfiteat: nullo iure cōicare ꝓhibet: si vere penitet. Scđs est rōne ꝑiculi: vt qñ est in notabili ⁊ imminēte ꝑiculo mortis. Tercius rōne ↄsciē scʒ qñ consciā dictat ꝙ statim teneat ↄfiteri. Quartus rōne dubij. s. qñ ꝓbabilit̄ videt se ampliꝰ āno illo copiam confessoris hře non posse q̄ ipm possit absoluere. Sed nunꝗd religiosi teneant statim cōfiteri? Rñdeo. aliqui dicunt ꝙ sic. si mortalit̄ peccauerunt ⁊ ꝑsbyteri copiaʒ habeant. ⁊ intelligunt statim. sicut dictat recta rō. Ri. tñ dicit ꝙ religiosi rōne suoꝝ statutoꝝ ⁊ sui statꝰ tenent confiteri frequentius ꝙ statuit conciliū generale. nec tñ ꝓpter hoc sequit ꝙ teneant statim ↄfiteri habita cōfessionis opportunitate nisi adsit dies quo fm statutū religionis sue tenerent confiteri. Videndū tamē in hoc esset si hmōi statuta religiosoꝝ obligent ad peccatū mortale vel ne.

Vtrū teneamur confiteri circūstantias peccatorum. Rñdeo fm doc. ꝙ circūstantiaꝝ quedam sunt trahentes in aliam speciē pcti. Et iste sunt necessario confitende. Verbi grā. Alienum accipere est illicitū. sed spāli ꝓhibitione ꝓhibet accipere de loco sacro. Et ideo spāle peccatū sacrilegij ꝑ hanc circūstantiā constituit. Illicitū est non suā cognoscere. ſʒ si ꝓpinquā: speciali ꝓhibitione ꝓhibet: Et ideo speciale peccatū ꝑ hanc circūstantiā determinatur. s. incestus. Itē coire cū muliere coniugata ⁊ hmōi. Frequētia etiam est circumstantia ponens aliud peccatū. quia q̄libet vice cōmittitur nouum peccatū. Ideo necessario confitenda. et numerus peccatorum si ad memoriā reduci possit. Quilibet enim numerus adiunctus alteri numero constituit nouā speciem fm philosophū. Et ideo aliqui dicunt ꝙ numerus non est circūstantia. quia nō est vnū. sed multa. Aduerte tamen ꝙ non solum petende sunt circumstantie trahentes ad aliud genus peccati. de peccatis cōmissis in opere. verum

etiā ōnis ⁊ cogitatōis q̄n quidē eīz cogitatōe fuit deliberatus ꝯsensus ad mortale. Item circūstantia feiti est necessaria. imo Alex. de ales in .iij. dic: ꝙ est duplex peccatū: sicut cū quis vno actu coit⁹ opprimeret puellā. ⁊ ex illo actu moreret: cōmittit tunc duo peccata mortalia. ⁊ sic s̄m eū ibi ē vnus actus ⁊ duo reatus. In casu tn̄ quo quis simplex ⁊ rudis nesciret numerū peccatoꝝ specificare posset teneri ad deoneratōnez ꝯscientie ꝯfessoꝝ opinio Archi. ⁊ directorie vt sufficiat dicere se multotiens peccasse: vel se tanto tpe in tali peccato ꝑdurasse. vtputa ꝑ annū tenuisse ꝯcubinā. vel hmōi. Circūstantie necessario cōfitende ⁊ trahentes ad aliam spēm peccati s̄m doc. sunt octo. vīcz conditio rei: modus peccandi: locus: tps: numer⁹: qualitas: inductio ⁊ accidens. Quedā vo sunt circūstantie aggrauantes in eadē spē: sicut scientia: ingratitudo: ⁊ hmōi: s has circūstantias s̄m doct. lz bonum esset confiteri: tn̄ nō est necessariū. Quedam vo sunt circūstantie alleuiantes: ⁊ has nō ē necesse cōfiteri: nec bonū. Per accidens tn̄ ne cōfessor scandalizetur: vel etiā vt eius inquisitōni satisfaciat: vel si tātū dubitat ꝙ sit in genere veniali: q̄r tenet̄ dicere genus peccati. Bonū est illas confiteri: vt si quis comedat carnes ī quadragesima ex dispensatōe ⁊ cā.

Utrum homo teneatur ꝯfiteri pctā venialia? Rn̄deo s̄m Sco. in .iiij. dis. xvij. ꝙ nullus tenet̄ confiteri venialia: sed solum mortalia. lz quidam dicant ꝙ si habet mortalia tenetur ꝑcise ad cōfessionē illoꝝ ⁊ nō venialiū. Si aūt habet solum venialia propter ꝑceptū ecclie: tenet̄ in illo casu ad illoꝝ cōfessionē. Sz hoc nō placet Sco. q̄r cūz in d. c. omnis dicatur omīa peccata sua aut fit distributio ꝓ peccatis venialibus: aut nō. Si sic: ergo habens mortalia virtute illius precepti: tenet̄ ad confessionē illoꝝ venialiūz. Si non: ergo nō hn̄s mortalia sed venialia nō tenetur ad cōfessionez ⁊ sic ꝯcludit ꝙ ex statuto ecclie q̄s n̄ tenet̄ ad ꝯfessionē venialiū in q̄cunq̄ casu: nec in hoc ecclia specificauit preceptū de cōfessione: ⁊ rōnabiliter: quia ipa vtitur sacramento penitētie tanq̄ secūda tabula cōtra naufragiū. quod nō est in venialibus. Nā per pctm̄ veniale nullus piclitatur extra nauem ecclesie: q̄r peccatū veniale stat cum charitate que est nauis saluans. Nec aliquis tenetur ad aliquam contritōem de venialib̄. immo in actuali voluntate vel in actu venialis moriens saluabit̄. vapulabit tn̄. Nō videt̄ aūt ꝙ aliquis teneatur ad confessionē de eo de quo non tenetur hr̄e atritōem vel ꝯtritiōem. ⁊ tali exn̄ sine mortali: sufficeret dicere sacerdoti. Dn̄e te gratior deo: q̄a ex quo fui vltimo cōfessus: nō habeo cōscientiā de mortali: da mihi eucharistiā. ⁊ s̄m Sco. de taliū meritis thesaurus ecclie cōgregatur.

Utrum in aliquo casu teneat̄ quis cōfessionez iterare. Rn̄deo ꝙ cōfessio vere ⁊ legitime facta n̄ est iteranda: nec tenet̄ quis obedire ꝑcipienti ve iterū confiteatur. Et s̄m Pe. de pal. papa nō posset condere legem in hoc. Aliqui tn̄ sunt casus: in quibus necesse est ꝯfessionē reiterare. Primus q̄n confitetur ei qui non potuit absoluere. Secūdus q̄n cōfitetur scienter alicui q̄ nesciunt discernere inter peccata mortalia ⁊ venialia. Terti⁹ q̄n quis ficte cōfitetur: vt dictū est s̄. cōfessio. j. Quartus q̄n q̄s nō confitetur integre oīa peccata mortalia: de quibus nō est legitime cōfessus: s̄z scienter vel ex ignorantia crassa vel notabili negligentia omittit aliquod pctm̄ mortale: aut circūstantiaz que trahat ad aliud pctm̄: aut etiā omittit confiteri pctm̄ de quo dubitat an sit mortale. In oībus his tenet̄ reiterare confessionē. ⁊ quo ad diligentiā adhibēdam Rich. in .iiij. di. xvij. ar. ij. q. vj. dicit ꝙ si penitens nō fecit diligentē ꝑparatōnem: sed fuit in ignorantia affectata vel crassa: seu ex obliuione ꝓcedente a propria notabili culpa que equipat̄ dolo tenetur iterum confiteri. Et nota hic. ꝙ si prim⁹ ꝯfessor habebat auctoritatē absoluendi ab omī excōicatione ⁊ casibus: ⁊ intendebat absoluere q̄n cum eo ꝯfessus fuit: lz pctm̄ oblitum eēt casus reseruatus vel excōicatio poterit nihilominus secundus ꝯfessor eū absoluere: q̄r nō āplius ē casus reseruat⁹ vel excōicatio: s̄z solūmō ē pctm̄ simplex. ⁊ iō Monal. ⁊ Rod. ꝯsulūt ꝙ si q̄s a ꝑp vel legato absoluit̄ vel hmōi hn̄ fac. si de oībus excōicatōib̄ ⁊ pctīs de q̄b̄ etiā nō recordat̄ fac. se absolui ⁊ d irregularitatib̄ secū dispēsari. q̄r si postea de aliq̄b̄ alijs recordaret̄ nō tenet̄ iterū absolutōz q̄rere: lz de pctō teneat̄ si mortale fuerit cōfiteri. ⁊ hec fiunt ꝓ religiosis q̄ in visitatōnib̄ suoꝝ ꝑlatoꝝ absoluunt̄ ab excōicatōib̄ ⁊ alijs censuris ⁊ irregularitatib̄. vt amplius cū ꝑdicta venerint ad noticiam non teneant̄ cōfiteri s̄z de pctō sic. qd̄ nota. Quintus q̄n quis omisit scienter ex ꝯtemptu seu negligētia notabili facere pniam sibi iniunctaz ꝓ mortali. secus ꝓ veniali. nā tunc peccat mortaliter. q̄r facit ꝯ̄ ꝑceptū vicarij dei ⁊ etiā ecclie. vt in. d. c. oīs. Si tn̄ recordaret̄ pnie iniūcte: ⁊ īplere vellet nō opz eā iterare. ⁊ Sco. in .iiij. limitat hoc si penitens eā acceptet. nā s̄m eū penitēs nō tenet̄ acceptare aliquā pniam. s̄z sufficit ꝙ habeat ꝓpositū acceptādi hic vel in purgatorio. ⁊ iste ꝑp hoc n̄ dr̄ eē in malo statu īmo in bono ex q̄ ex feruore charitatis magis intendit puniri in purgatorio. vbi lōge intensi⁹ punit̄ q̄ hic et sufficit ꝙ satisfaciat in ope hic vel in voluntate in purgatorio.

Sz pone ꝙ penitens nihil dicat ꝙ velit facere pniam in purgatorio: queritur an teneat̄ recipere ⁊ explere pniāz sibi iniūctā a sacerdote. Rn̄deo s̄m Rich. in .iiij. di. xviij. ꝙ sacerdos aut iniungit penitētiā rōnabilē. ⁊ discretā. aut irrōnabilem ⁊ indiscretam. Si secūdo mō. penitens nō tenet̄ eam recipe: q̄r sacerdos talē pniam iniungendo abutitur claue potentie et scientie. Si primo mō. dico ꝙ penitens tenetur ratiōe necessitatis eam recipere. ⁊ ꝓ virib̄ explere: q̄r talē pniam iniūgendo clauib̄ vtitur recte. Et si penitens ex deliberatōe ⁊ absq̄ legitima cā omisit explere. mortalr̄ peccauit. Si tn̄ penitēs sentiat pniāz sibi nimis grauē. ⁊ ad obseruandū piculosam: sua infirmitate pensata. dz ad eundē ꝯfessorē: vl̄ ad aliū si illū hr̄e nō pōt recurrere. Et dicat ibi Ri. ꝙ ēt ꝯfessor pt inī-

dicere familiaritatẽ aliquaꝝ ꝑsonaꝝ si videt propter hm̃oi cõuersatõem vel aliã cãm venire in ꝑiudiciũ alicuius. vł ꝯ honorẽ dei. ⁊ penitẽs tenetur hanc pniãm recipe ⁊ obſuare. hec Ric. Quo tñ ad pniãm iniungendã cautius faciet ꝯfessor ꝙ penitenti pniãz iniungat quã statim in statu gratie possit agere. ⁊ postea aliã adiungere quã nõ intendat ꝓ pniã sacramentali imponere. Sextꝰ qñ penitens eẽt excõicatus quo casu si absolutus eẽt a peccatis excõicatõe manente. tunc necesse est vt iterum cõfiteaẽ ex quo illa absolutio fuit nulla vt infra dicetur Confessor primo.

Vtrũ secundus ꝯfessor possit cõmutare pniãz iniunctã ab alio ꝯfessore: Rñdeo. Monal. ĩ sum. dicit ꝙ si pena est iniuncta in casu reseruato superiori nõ põt inferior relaxare vel cõmutare sine licentia eius q̃ iniunxitꝰ nisi vigeat necessitas vł suadeat vtilitas. Pñm. n. est interp̃tari ꝙ superior in his casibꝫ ꝯcessent inferioribꝫ potestatẽ cõmutandi, vel relaxandi. Si aũt nõ erat casus reseruatus superiori: sed talis erat de quo ab initio potuissꝫ inferior pniãm iniungere. inferior relaxare vel ꝯmutare poterit nisi certũ sit ꝙ superior reseruauerit sibi relaxatõem vel cõmutatõem.

Vtrũ ingratitudo q̃ incurriẽ propter qđlibet peccatũ mortale debeat confiteri. Dic ẽm doct. ꝙ ingratitudo peccãtis qñq; est spãle peccatũ. qñq; est circumstantia generalr̃ sequens omne peccatũ mortale. Peccatũ. n. spẽm recipit ex intentõne peccantis ẽm phm. Ille eñ qui mechaẽ vt furetẽ magis est fur ꝙ̃ mechus. Si igiẽ aliquis peccator in contemptũ dei ⁊ suscepti beneficij aliqđ peccatũ cõmittat illud peccatũ trahitur ad spẽm ingratitudinis ⁊ hec ingratitudo est spãle peccatũ ⁊ tũc necesse est confiteri: quia tunc nõ est circũstantia sed peccatũ ꝑ se. Qñ aũt est circũstantia tunc non est necessaria ad cõfessionẽ lꝫ optimũ sit in oĩ confessione dicere culpã suam de ingratitudine quaz habuit ad offendendũ deum. Idem dicendũ est de negligentia: qua forte vsi sunt in recogitando peccata.

Vtrum recidiuans teneatur ꝯfiteri priora peccata. Rñdeo ẽm Tho. in quarto directe quidem recidiuãs. peccata dimissa nullo mõ tenetur nec in generali nec in speciali cuicunq; cõfiteri: ꝫ indirecte sicut illud sine quo fieri nõ põt debitus satisfactionis modus teneẽ recidiuansꝰ notificare peccata dimissa quãtũ sufficitꝰ ad hoc vt sciatur q̃ satisfactio et congrue possit iniungi. vt si ip̃e frequẽter lapsum carnis passus est ex aliqua occasione illa occasio ꝑ satisfactõem ꝑcidatur. Et silr̃ de alijs peccatis. ⁊ ad hoc videẽ sufficere confessio dimissoꝝ peccatoꝝ in generali. Tamẽ qñq; ad alia spãlia optet descendere ẽm ꝙ cõfitens viderit oportunũ. Nõ. n. pñe in his aliqua certa mensura prefigi. ⁊ in. c. oĩs. de pe. ⁊ re. sentit ꝙ recidiuans tenetur confessionẽ iterare rõne ingratitudinis: tñ hoc cõfiteri nõ tenetur nisi vt dictũ est.

Vtrum liceat confiteri peccata que quis nõ cõmisit: Rñdeo ꝙ nõ. talis. n. si nõ eẽt peccator mẽtiendo efficeretur peccator.

Vtrum aũt omne mendaciũ dictũ in cõfessione sit mortale: Rñdeo ꝙ nõ ꝫ solũ illud qđ est ꝑniciosum: puta ꝯ famã suã vel alterius vel contra illud qđ necessario habet confiteri. Vnde si taceret vel negaret aliquod peccatũ qđ fecit. ⁊ de quo nõ est legitime ꝯfessus peccaret mortaliter. Secꝰ si alĩs esset confessus. Et p̃dicta intellige nisi ex aliqua rõnabili causa taceret; vt qꝛ forte timeẽ ꝓbabiliter ꝙ cõfessor reuelaret cõfessionẽ; vel ꝙ sollicitaret eũ ad maluz ⁊ hm̃oi in quibus casibꝫ posset vti verbis palleatis.

Quid si prochialis sacerdos sciat vł credat impedimentũ esse ꝑpetuum in matrimonio aliquorũ suoꝝ prochianoꝝ. nunquid tenetur reuelare ĩ foro pniali vel eẽ. Rñdeo ẽm Monal. ꝙ aut scit aut ꝓbabiliter credit ꝙ illud impedimentũ possit ꝓbari an nõ. Primo casu debet eis reuelare vt ipsi ꝓcurent diuortium vel se habeant vt frater ⁊ soror. vł ip̃e sacerdos denunciet hoc superiori ⁊ subministret probatões si oporteat. qꝛ cum sit prelatꝰ tenetur ad illud p̃ceptum: Si peccauerit in te ⁊c. Si ꝰ aũt scit aut ꝓbabiliter creditꝰ ꝙ ꝓbari nõ possit non tenetur eis dicere nisi credat ꝙ sup hoc laborent crassa ignorantia in quo casu dꝫ eis dicere Idem si ꝓbabiliter credit ꝙ pati sint sup hoc acquiescere consilio honoꝝ aliter eis nõ tenetur dicere.

Onfessio.iiij.

Cal. f. sit cõfitendũ. Et regulariter quilibꝫ dꝫ sacerdoti cõfiteri Io. xx. Quoꝝ remiseritis ⁊c.

Vtrũ necesse sit confiteri ꝓprio sacerdoti. Rñdeo ẽm Rich. in. iiij. dist. xvij. ꝙ ꝓprius sacerdos diciẽ tripliciter vel ex iurisditõne ordinaria. vt sacerdos prochialis ep̃s vel papa vel ex iurisditiõe delegata vt ille cui cõmittiẽ ptãs audiendi ab aliquo istoꝝ trium vel a legato. d. pape: vel a iurisditione a iure concessa siue ꝑmissa. Sic diciũẽ ꝓprij sacerdotes illi quos ep̃i vel abbates exempti in suos eligunt confessores. extra de pe. ⁊ re. ne ꝓ dilatõe. Sic etiã est ꝓprius sacerdos p̃sbyter q̃cũq; illius que ẽ audit constituti in articulo necessitatis si ꝓprium sacerdotẽ aliquo p̃dictoꝝ modoꝝ ñ potest habere. hoc etiã mõ est ꝓprius sacerdos vagabũdoꝝ quicunq; p̃sbyter prochialꝰ in cuiꝰ prochia voluerint confiteri. qꝛ tales nullũ habẽt domiciliũ. Sic etiã est proprius sacerdos ꝑegrinoꝝ ad sancta loca quicũq; prochialis p̃sbyter cui voluerint cõfiteri de cõmissis postq̃ recesserũt a iurisditõne illius in cuiꝰ ptãte hñt domiciliũ. Sꝫ de hoc infra. Accipiendo aũt ꝓpriũ sacerdotẽ ꝓ sacerdote habẽte iurisditõem aliquo p̃dictorũ modorũ nõ estꝰ cõfessio facienda nisi ꝓprio sacerdoti. ad hoc vt hõ non transgrediaẽ p̃ceptuz ⁊ ꝯsequatur cõfessionis effectũ. sumẽdo vo ꝓpriũ sacerdotẽ primo mõ: vt puta illũ q̃ hꝫ iurisditõem ordinariã lꝫ sit ei regulariẽ facieda ꝯfessio. In multis tñ casibꝫ nõ optꝫ vt infra ostẽdeẽ. Et vide panor. i. d. c. oĩs. vbi dicit ꝙ ꝓprius sacerdos appellari põt p̃sbyter prochialis. Ep̃s loci legatus in ꝓuincia ⁊ ipsoꝝ penitẽtiarij. Iteꝫ vicariꝰ generalꝰ ep̃i. Item

archipſbyter eccłie cathedralis q̄ in hoc cenſeť vicarius epi de of.archi.offiti. Vñ ad quelibet iſtorum nō petita lnīa alteri⁹ pōt q̄s recurrere. Item archieꝑus dū viſitat pōt audire ꝯfeſſiones in dioceſi ſuffraganei ſui. ſ3 al's nō ꝑt a ꝓpo ſenſu. Et ſic pōt alijs ꝯmittere ſ̄m Directoriū. Itē vicarij ppe ſacerdotū parochialiū dicūť ꝓprij ſacerdotes.

S3 pone ꝙ q̄s habuit lnīaz generalē ab ep̄o: vt poſſit ꝯfiteri cui voluerit: an vnica ꝯfeſſione facta expiret talis lnīa: an ꝟo duret dicta indulgentia: viuente ep̄o. qd̄ eſt pulcra. Quo ad p̄mū Jo.an. in.c.non pōt.de ꝑben.li.vj. dicit ꝙ tuti⁹ foret exprimere. vt q̄tienſcūq3 voluerit ꝯfiteri poſſit eligere. tñ q̄ agiť de fauore aīe. poſt factū dicit poſſe teneri q̄ pluries fuerit ꝯfeſſus vigore talis lnīe valeat. Quo ad ſcdm: an tal' lnīa duret ꝑ vitā ipſi⁹ ep̄i vł etiā poſt vitā ei⁹. pan.in.c.ſi.de of.le. dicit ꝙ ſi ep̄s ſimplr̄ dedit alicui lnīam poſſe eligere ꝯfeſſorē. ꝙ lnīa extinguiť mortuo vł reuocato ep̄o. q2 ep̄s non pōt dare imppetuū iſtaz lnīaz cū preiudicio eccłie parochialis ſine cauſe cognitōne ꝛ ꝯſilio ſui capituli cū eſſet irrogare ꝑpetuū preiudiciū eccłie parochiali. Et ſic hēs ſ̄m panor. q3 ad min⁹ talis lnīa durat in vita ipſi⁹ ep̄i. l3 lnīa ſit petita ſimplr̄. S3 ſ̄m alios vī diſtinguēdum ꝑut hī in.c.ſi gratioſe de reſcrip.li.vj. An talis lnīa ſit ꝯceſſa ad beneplacitū ſedis. ꝛ tunc erit ꝑpetua niſi a ſucceſſore fuerit reuocata. Si ꝟo talis grā ꝯcedať ad b̄nplacitum ſue volūtat'. tūc ꝑ eius obitū expirabit tal' grā. q2 ꝑ ei⁹ obitum: ei⁹ b̄nplacitū expirat. Idē vł tenere3 ab. in cle. dudū3 de ſepul. Et iō cautela bona eſt ꝯfeſſorib⁹. vt q̄ñ petunt caſus ab ep̄is: ꝙ petant: vt talis lnīa duret vſq3 ad beneplacitū ſedis ſue. Item eſt alia cautela vt petant ab ep̄is ꝛ alijs prelatis totam auctem ſuaz q̄ñ inueniunt eos beniuolos: ꝛ nō auctē caſuū. nam appellatōe caſuum nō venit diſpenſatio votoꝝ vel iuramētoꝝ vel interdictoꝝ. Caſus eīm dī a cadendo. ꝛ iō tñ reſpicit defectus ꝛ pctā. Predicta aūt non cadunt ſub caſu: q2 pñt eſſe ſine peccato.

Vtrū ꝓprius ſacerdos poſſit vbicq3 ſuū ſubditū audire ꝛ abſoluere: R. ſ̄m car. in di.cle. dudum. q2 aut loq̄mur de ordinario prelato: ſiue ꝑpetuo ſiue tp̄ali. Et tūc dicit Land. ꝙ pōt tam intra q̄ extra territorium. ꝛ vbicūq3 fuerit audire ſubditum ſuū ꝛ abſoluere in foro pn̄iali. q2 in his q̄ ſine ſtrepitu fiunt: nullius territoriū lediť. ar. ꝺ of.le.c.pe. ꝛ ſi. Aut loq̄mur de ꝯfeſſore nō ꝓprio. ſ3 extraordinario. vt in iſtis deputat': vt ſunt mendicantes. ꝛ iſti audiūt ꝯfeſſiones de pctīs vbiq3 ꝯmiſſis intra territoriū. q2 hec ſunt voluntarie iuriſditōi'. ſ3 extra territoriū predicti non pñt abſoluere: ꝑ ꝟbum.d. cle. ibi extra ciuitates ꝛ dioceſes. ſ3 de hoc.ſ. Hoc tñ veꝝ ꝟtute pñtatōis facte ſ̄m formā.d.cle. Si tñ dicti ordinarij ampliorē grām facere vellēt. pñt ſine dicta pñtatione. Ac etiam iſti mēdicantes ſine pñtatione facta poſſent audire ꝯfeſſiōes ſubditorum parochialium ſacerdotū de eoꝝ lnīa: ſicut poterant ante.d.cle.dudum.

Vtrū audientia ꝯfeſſionum poſſit alteri ꝯmitti: Rñ. ſ̄m Tho. ſi aliq̄s idcirco nō poſſit audire ꝯfeſſionem alterius. q2 non h3 iuriſditōz in ipſos q̄ audiendi ſunt. pōt ei cōmitti ꝑ quēcūq3 hñtem iuriſditō3 in ipſos. Si aūt aliq̄s nō poſſit audire: q2 nō h3 executōz ordinis nō pōt ſibi ꝯcedi vt confeſſiones audiat niſi ꝑ eum q̄ hoc impedimētum remouere pōt. Impediti aūt in executiōe ordinū: ſunt interdicti. ſuſpenſi. vel deḡdati ꝛ publice excommunicati.

An aūt hñs lnīaz vt poſſit alicui ſacerdoti ꝯfiteri: poſſit eligere quēcūq3 ſacerdotē. Iſta qō eſt q̄tidiana. na3 multotiens dať ſimplr̄ lnīa ꝯcchiano: eligendi ſibi ꝯfeſſorem quēcunq3 voluerit. An ꝟtute hui⁹ lnīe poſſit eligere mēdicātes: q̄ nō hñt curam in actu vel ſacerdotē ſimplicē q̄ non h3 curam nec eccłiaz. Glo. in di.c.oīs. ꝛ glo. in cle.j. ꝺ pe. volūt ꝙ ſi dať parochiano facultas eligendi ſibi ꝯfeſſorē: ꝙ nō poterit eligere religioſum vel preſbyteꝝ non hñtem curam aīaꝝ actu. Idem tenet pau. diſtinguens. ꝙ aut ꝓpri⁹ ſacerdos ꝯmittit ſacerdoti extraneo vt audiat ꝯfeſſiones ſubditi ſui. ꝛ tūc nō eſt vis. an hēat curam aīaꝝ vel ne. q2 hoc nō facit iure ꝓprio. ſ3 tanq̄ delegat⁹ ꝓprij ſacerdotꝭ. c. ſane de offi. dele. Aut dat lnīa3 parochiano ſuo. vt poſſit eligere ꝯfeſſorem. ꝛ tūc ꝓcedūt dicte glo. ꝛ cū tunc nō ſit delegat⁹ ꝓprij ſacerdotis. o3 ꝙ ꝑ viam ꝓrogatōis ſe illi ſubijciat. ſ3 cū ille nō hēat ꝑ ſe curam nō pōt fieri ꝓrogatio: q2 priuatoꝝ ꝯſenſus non pōt facere eū iudicē q̄ nulli p̄eſt iuriſditōni. c. ſignificaſti de fo. ꝯpe. Et hanc opinionē ſequiť panor. in di.c.omnis. ꝛ in di.cle.j. dicens ꝙ dictam opinionem ſequunť ꝯmuniter doct. ſ3 ibi reuocat poſtmodum dictam opinionem dicēs nouiſſime reppeꝛiſſe Mo. in ti. de pe. ꝛ re. tenentem ꝯtrarium. dicit eīm ꝙ ex quo ſacerdos h3 ꝑtātem clauium h3 etiam ꝑtātem ligandi ꝛ ſoluendi. quam recipit in ſua ordinatione. vt in. §.ecce.xvj.q.j. Exercitium aūt non h3 niſi ex defectu ſubiectoꝝ. Vnde ex q̄ legitime aliq̄s illi ſe ſubijcit: pōt ſuam in illum ꝑtātem exercere. Et dicit panor. ꝙ hoc ſibi nouiſſime placuit. Jura aūt in ꝯtrarium allegata ꝑ glo. ꝛ doct. loquunť de non hñte ꝑſus iuriſditōz. Secus aūt in eo q̄ h3 illaz habitu. nec exercitiū eſt interdictum niſi defectu ſubiectoꝝ. ad hoc adduciť qd̄ legiť in l.j. ff. de iudi. vbi p3 ꝙ iſtoꝝ iuriſditio non hñtium ſubditos actu pōt ꝑ alios ꝓrogari. hec pan. Et hic nota.

Vtrū fratrib⁹ p̄dicatorib⁹ ꝛ minorib⁹ liceat confeſſiones audire: Rñ. ſ̄m Car. in cle. dudum de ſepul. ꝯſic. reſuatis tamen his que ponunť in di. cle. Requiriť eīm quo ad ordinem minoꝝ vt miniſtri vel cuſtodes vel p̄lati p̄dicatoꝝ ꝑ ſe vel ꝑ alios accedant ad pñtiam p̄latoꝝ: in quoꝝ ciuitatib⁹ vł dioceſib⁹ hñt loca petituri humilr̄: vt de eoꝝ licētia. grā ꝛ beneplacito ꝯfeſſores quos elegerint valeant volentium ſibi ꝯfiteri ꝯfeſſiones audire. penitentias imponere. ac beneficium abſolutionis impendere.

Queriť ꝑmo an fratres deputandi ad ꝯfeſſiones audiendas poſſint eligi ante licentiā petitam a prelatis. hoc eſt an ſit neceſſe petere licentiam eligendi ꝯfeſſores: Rñ. ſ̄m Car. vbi.ſ. ꝙ non. quia

potestas eligendi ꝯfessores nõ depẽdet a voluntate ordinarioꝝ: sed fratrũ. Et ideo ipi ministri et custodes possunt hoc facere sine alia requisitione Sufficit ergo quo ad substãtialia seruet forma .s. in ꝯcessione licẽtie sup audiẽdis cõfessionibꝫ. Illa aũt tria substãtialia q peti debent sunt hec .s. ꝯfessiones audire: penitẽtias imponẽ: ac bñficiũ absolutiõis impendere. Et ideo petẽdo illa tria seruata est forma .d. cle. ꝛ nihil aliud requiriť fm Mat. et Zen.

Secũdo quero in eo ꝙ hãc potestatẽ pñtandi fratres ꝑmittit aliquibꝫ ꝑlatis ibi nominatis .s. ministri ꝛ custodibꝫ quo ad minores. An liceat alijs puta guardianis. Glo. in verbo custodes dicit ꝙ nõ: licꝫ ꝑdicti ministri ꝛ custodes possint ꝑ se ꝓferre ad ꝑsentiã prelatoꝝ ac etiã ꝑ alios. ꝛ ita mittere possent guardianũ licꝫ ipe guardianus sua autoritate hoc facere nõ posset.

Tercio an ministri ꝛ custodes possint ꝑsentare ꝯfessores ꝑ alios? dic ꝙ sic ꝑ tex. ibi reꝑsentent vel faciãt ꝑsentari. Et ideo qꝛ non dicit ꝑ quem fieri potest ꝑ quẽcunqꝫ.

Quarto quero de quibꝫ ꝑlatis loquiť ibi ꝑlatorũ eorũdem? Rñ. fm Car. vbi ꝯ. ꝙ plati: quibus debent tales pñtari intelliguntť illi qui in loco habent iurisditionẽ epalem vel quasi. Ita ꝙ nulli diocesano subsint ipi nec eoꝝ subditi. ꝛ hoc tenet etiã pau. Et sic que ad tales nõ sufficeret licentia diocesani.

Quinto quero an licentia possit peti a prelato extra territoriũ? Pau. dicit ꝙ sic: cum sit voluntarie iurisditionis.

Sexto quid si vacat sedes? Pau. dicit ꝙ prius petetur a capitulo.

Septimo qd si nõ põt hꝫi copia ꝑlati vel est excõmunicatꝰ: suspẽsus: vel interdictus? Pau. dicit ꝙ prius peteť a suo vicario in spũalibꝫ si habꝫ. de tem. or. in. vj. c. cum nullus. §. epo. Si nõ habet ꝛ maliciose hoc facit forte possunt eligere sine licẽtia dicit tñ tutius adire papã vel supiorem eius .ix. q. iij. cum simus. Secũdo casu cum ꝑlatus est excõmunicatꝰ ꝛc. dicit Pau. ꝙ adibiť is q habet supplere defectũ ad hoc de cõce. ꝑ. qꝛ diuersitatẽ.

Octauo an huiusmodi fratres electi debeant ꝑsonaliter ꝑsentari. An vo sufficiat ꝙ verbaliter vel per aliũ ꝑsenteť? Glo. in. d. cle. vult ꝙ requiratur ꝑsonalis ꝑsentatio. Et intellige quãdo prelati hoc petunt. Et hoc videť innuere tex. in. §. numerus ibi ꝙ si forte ꝛc. vbi habeť ꝙ dicti prelati possunt huiusmodi ꝯfessores refutare. Et si hoc ergo necessaria est pñtia corporalis. nõ eñ possunt eos reprobare nisi eos videãt ꝛ examinet de sex qualitatibꝫ que ponuntť in tex. Si tñ sine causa rõnabili nollent admittere vel dare licentiã fm zen. tunc fratres auctoritate ꝓpria possunt audire ꝯfessiões Dicit eñ istos sine causa non posse repelli. nam q causam ꝯdicendi nõ habet debet haberi ꝓ volente de ap. suggestum.

Nono quero infra quãtũ tpus a die ꝑsentationis põt ꝑlatus aliquẽ deputatũ repellere. So. ꝯstitutio Inter cũctas dicebat intra triduũ quod erat rationabile. sed cũ sit sublata. Land. dicit hoc esse arbitrariũ de offi. dele. de causis.

Decimo quero si vno remoto alius subrogaťqui etiam reijciť. Glo. soluit ꝙ etiam ex causa põt sine causa non.

Undecimo si ꝑlati cum isti offeruntť rñdẽt ꝙ nolunt admittere dicẽtes non ꝑsentetis: qꝛ nolumus admittere. videť ꝙ sine alia ꝑsentatõne possint pñtandi ꝑ qs nõ stent ꝯfessiões audire.

Duodecimo q̃ro si omissa ꝑma oblatõne de q ꝯ. ibi generales ꝛc. veniũt ꝑsidentes cũ fratribus corã prelatis ꝛ petant eos admitti. Land. tenet ꝙ teneat ꝑ.c. causam de rescri. ꝓ hoc ista littera que nihil exigit nisi ꝙ ꝑsententť.

Terciodecimo. Quid si ꝑlati nõ recusant dare licentiã: ꝫ nec ꝯcedũt. Glo dicit ꝙ post trinam reqsitionẽ locũ hꝫ ꝑuilegiũ de q hic.

Quartodecimo q̃ro in hoc qd dicit. ꝙ possinť audire ꝯfessiones sibi ꝯfiteri volentiũ ꝛ sic omniũ volentiũ cum generaliť loquať. cũ tñ sint aliq religiosi qui fm statuta suoꝝ ordinũ ꝯfiteri non possunt nisi suis ꝑlatis. Glo. soluit ꝙ ꝑ hanc ꝯcessionẽ nõ ꝯphendunť illi. Sed Land. dicit ꝙ audire possunt ꝯfessiones quorũcũqꝫ in casibꝫ in quibus absolui possent a suis curatis. Et hoc etiam si sint religiosi exempti. scholastici vel nõ. qꝛ hec est quedam gratiosa ꝛ specialis ꝓuisio quã papa in fauorem aiaꝝ ex plenitudine potestatꝫ ordinat que in nullo subiacet vel dependet ab alijs formis seu ꝓuisionibꝫ cõmunibꝫ statutis. Sed car. dicit verꝰ esse qd dicit glo. quam tenet Pau. di. ꝙ in religiosis non habet locũ ꝯstitutio dicte cle. si statuta religiosoꝝ eis ꝓhibent cõfiteri alijs q̃ suis ꝑlatis: qꝛ non habent velle de elec. si religiosus .li. vj. Non possunt ergo dici volentes.

Quintodecimo qd si epũs ꝯtendit eum fratribus sup numero quẽ dicit excedere. Glo. dicit ꝙ epus põt reijcere si vltra modũ solitũ pñtent nec hoc exigit populi multitudo. Recipiet ğ eps numerũ q sibi videť de reliqs recurrať ad arbitriũ boni viri .i. iudicis q dꝫ esse mediꝰ fm Car.

Sextodecimo nũquid fratres pñtati prelatis vt ꝯ. possint audire ꝯfessiones subditorũ extra ciuitates vel dioceses. taliũ ꝑlatorũ? Rñ. fm Car. ꝙ nõ ꝑ tex. ibi. extra ciuitates ꝛ dioceses. in quibꝫ fuerint deputati ꝑ quas eos volumus ꝛ non per ꝓuincias deputari ꝯfessiões nullatenꝰ audituri. Et sic intra ciuitates ꝛ dioceses deputati possunt sine aliqua limitatiõe qui sic deputati vbi licꝫ audire pñt ꝯfessiones etiam in domibꝫ seculariũ cõtradicentibꝫ etiã sacerdotibꝫ parochialibꝫ. nã ex quo ꝓhibeť extra ꝑmittiť intra. ar. j. q. j. extra catholicã. nã quicqd est intra limites cedit limitatõ de le. iij. l. patronꝰ. §. Sempronio.

Decimoseptimo nũquid ministri ꝑ se vel per alios possint ꝑsentare fratres ꝯfessores cõmorantes extra dioceses. Glo. dicit ꝙ sic. dũmodo ipoꝝ locus sit vicinus diocesi. Exemplificat glo dicẽs. dato ꝙ fratres non haberẽt locũ mutine possent tñ ꝑlati ab epo mutine petere licentiã ꝛ ꝓ ipa diocesi electionem facere.

Decimooctauo an frēs cōfessores audire valeāt sine hmōi p̄ntatione? dic q̄ sic. si frēs vel illi qui vo lunt cōfiteri hn̄t licentiā a ꝓprio sacerdote: q̄r tales tunc sunt in dispositione. c. oīs de pe. ⁊ re. q̄ nō est sublata nec correcta p̄ de. dudum.

Decimonono nūquid postq̄ p̄lati cōcesserunt licētiā fratribꝫ p̄ntatis audiēdi ꝯfessiones possint reuocare? R̄n̄. Glosa. dicit q̄ sine cā reuocare non possunt. Idem Pau. ⁊ Zen. ⁊ Car.

Vigesimo an talis cōcessio expiret p̄ morte cōcedētis. ⁊ vtrū sit ep̄alis vel papalis? R̄n̄. Fm Dir. li. j. ti. xv. q̄ p̄ morte concedētis non expirat. q̄r papalis q̄ talia durare facit ar. extra de trāslac. venies ⁊ q̄r iure cōi approbata. Et iō sequit̄ q̄ potius sint papales ⁊ ap̄lici quasi vtentes p̄tāte ep̄i p̄ papam fratribꝫ concessa p̄. d. de. Rec ob. d. de. in. §. statui mus. q̄r illud fit ꝓpter quandā reuerentiā ⁊ honorem qui ep̄is impēdit̄ in recōpensationē relaxate sup̄ hoc subiectiōnis ab eis. Et q̄si in memoriā naturalis vinculi: ⁊ ꝓpter vestigia ⁊ reliquias que adhuc remanēt petit̄ potius cōcessio ista ab ep̄is q̄ ꝓpter aliud. Et si p̄lati nō concederēt nihilominus hoc haberēt. Et sic p̄bent tm̄ vtū ministeriū in concedendo sicut minister in baptizando.

Vigesimoprimo q̄ro quid sit dyocesis? Dic fm Car. q̄ dr̄ diuisio q̄ termini ep̄atuū diuidunt̄.

Vigesimoscd̄o quero an fratres p̄ntati in audiendis cōfessionibꝫ debeant hr̄e licentiā sacerdotis parochialis. Glo. in verbo libere dicit q̄ nō est necesse licentiā sacerdotis hr̄e. Idem Pau. Idē Car. lz glo. in. d. c. oīs teneat cōtrariū. Sed Jo. an. put recitat Panor. in. d. c. oīs dicit q̄ ꝯriū glose est terminatū p̄ extrauagantē Jo. xxij. q̄ incipit. Vas electionis. p̄dicta etiā glo. p̄ Clementē quartū tanq̄ oīno falsa fuit damnata p̄ extrauagantē q̄ incipit. Quidam temere.

Vigesimotercio. vtrū ꝯfessi dictis fratribꝫ teneant̄ iterū ꝯfiteri ꝓprio sacerdoti. Glo. dic̄ q̄ nō. Et ita determinat̄ p̄. d. extrauagantē. Vas electionis

Vigesimoquarto an p̄ntatio facta p̄ ministros valeat q̄ ad confessores qui post talē p̄ntationē electi sunt? Dic q̄ in hoc debet attēdi forma petitōis et cōcessionis. Si eñ petatur ab ordinarijs vt placeat habilitare quoscunq̄ confessores p̄ntes ⁊ futuros. q̄s dicti fratres elegerint ad audiēdas confessiones in dyocesi sua. Sic dico q̄ valebit quo ad oēs Secus aūt si peteret̄ solū licētia quo ad cōfessores actu confitētes: vel hmōi.

Vtrum in aliquo casu possit quis confiteri alteri q̄ ꝓprio sacerdoti? R̄n̄. Hosti. ponit octo casus in quibꝫ p̄t quis audire confessionē alterius parochialis. Primus q̄n̄ ꝓprius sacerdos est oīno indiscretus ⁊ ignarus de pe. di. vj. placuit. nā qui vult confiteri dꝫ querere sacerdotē qui sciat soluere ⁊ ligare: de pe. di. vj. qui vult. Hoc tñ dꝫ fieri cū licentia: vt in. d. ca. oīs. vbi dicit Panor. c. sacerdos: de pe. di. vj. reducendum ad terminos. d. c. oīs. vt sic vna lr̄a suppleat̄ p̄ aliā vt sit sensus q̄ dꝫ obtinere licentiā si p̄ōt: vt in. d. c. oīs vel adeat alienū: vt in. d. c. sacerdos Et sic si negēt licētia ⁊ nō adsit supioris copia sufficit licētia petita. licet nō obtēta extra de regula. licet. Si tñ confitēs prudens esset ⁊ confessorem instrueret. put sue cōfessioni expediret sibi sufficeret. Scd̄s q̄n̄ parochianus transtulit domiciliū suū. nam tunc ille ad quē transit iam nō est alienus. sed ꝓprius extra de paro. c. fi. Tercius q̄n̄ quis est vagabundus. ff. de iudic̄. l. heres absens. Quartus q̄n̄ quis querit domiciliū q̄ se transferat nam ⁊ is sine domicilio est. ff. ad municip. l. labeo. ⁊ l. eius. §. celsus. Quintus q̄n̄ quis deliquit in aliena parochia: extra de rap. c. j. Iste tñ casus nō est simplr̄ verus nisi forte q̄ ad forū contentiosum: vel vbi tali delicto esset annexa aliqua censura ab hoīe Secus ergo q̄ ad forū p̄nialem. Sextus rōne studij vt q̄n̄ clerici de p̄latorū suorū licētia vel alij studentes accedūt ad studia. nam tunc efficiunt̄ de foro illius ad quē accedūt dum ibi manēt. ar. ff. de iudi. l. si longius. §. j. Septimus tēpe necessitatis. vt q̄r infirmat̄ ad mortē: vel dꝫ intrare iustū bellū seu nauigaturus vel transiturus p̄ loca periculosa: vt dictum est ī. Absolutio primo in fi. Octauus si ponit spem in ratihabitōe ꝓprij sacerdotis. sed iste casus cōiter nō tenet̄. q̄r ratihabitio in talibꝫ non habet locū: extra de reg. iu. actus. li. vj. dictū tñ Ho. p̄ōt intelligi q̄n̄ ista ratihabitio non refert̄ ad futurum. s. si p̄latus ꝯsitēns ꝯtentabit̄. sed si de p̄nti cōtentat̄ vt p̄ōt extimari ex aliquibus coniecturis ex quibꝫ elicit̄ ipsius p̄lati tacitus cōsensus. vt puta si talis curatus est sub dn̄io confiteri volentis. Aut eius valde familiaris vel socius vel hmōi.

Vtrum peregrini: romipete negociatores ⁊ alij viatores possint cōfiteri alieno sacerdoti? R̄n̄. Fm Ṗṗ. q̄ si non habent licentiā a suis curatis vel sine eorum licētia iter arripiūt non p̄nt ab alijs absolui nisi in articulo necessitatis. Si aūt de licētia eorum ꝓfecti sunt eo ipso habēt interp̄tatiuā licentiā confitendi cum sine confessione digne p̄egrinari non queant. ar. de off. del. p̄terea. Si enī veniet pascha cōicari possunt. ꝓpter eandē licentiā implicitā. ⁊ de casu ep̄ali absolui. q̄r ep̄s non retinendo sibi auctoritatem licentiandi p̄egrinos ex hoc ipso videt̄ eis dare confitēdi licentiā de casibꝫ ep̄alibꝫ sicut curatus de parochialibꝫ. De mercatoribus aūt si nusq̄ habent domiciliū nisi sequendo semp̄ nundinas. Idem est q̄d de vagabundis. Et idem est si in loco suo tenēt hospitiū. sed nō dederīt illuc in paschate cōiter. non enī tunc videnṫ ibi habere domiciliū quo ad sacra. Idem dic de familia principis vel hmōi qui nunq̄ in eodem statu p̄manent. licet alicubi teneant hospitiū ex quo illuc non redeūt nisi ad horam. Idem Arch. flo.

Vtrum peregrinans qui habet crimen. cuius absolutionē retinuerat sibi ep̄s in p̄egrinatiōe possit absolui a simplici sacerdote? R̄n̄. Ṗṗ. dicit q̄ p̄t absolui maxime si instat tēpus generalis cōionis: vt in pascha. Sed hoc dictum cōiter non tenet̄ a doc. nisi esset casus necessitatis. Aliqui tñ dicūt q̄ si aliquo iusto impedimento ꝓtenderet̄ eius peregrinatio p̄ annum efficeret̄ fori illius loci ⁊ ibi posset recipe sacra. Per priuilegium tñ concessum per S. d. papam Sixtum quartū. indulget̄ q̄ omnes confessores ordinis minorum de obseruātia nun-

capati p̄sentes ⁊ futuri possint absoluere omnes ⁊ quoscunq̧ vndecūq̧ venientes ⁊ ad loca eorum accedentes cuiuscūq̧ tpe cum ea tn̄ auctate quā habēt ab epō dyocesis in qua audiūt confessiões.

Vtrum vnus sacerdos parochialis possit audire et absoluere alium sacerdotē: Rn̄. fm Guil. non pōt sine licentia supioris generali vel spāli expssa vel tacita. nam si epūs scit cōiter sic fieri ⁊ tolerat eo ipso p̄sumendū est tacite approbare.

An aūt liceat cōfiteri in necessitate sacerdoti heretico vel scismatico: Rn̄. Panor. in. c. non est: de spon. dicit q̄ nullo modo debz his confiteri: ne adducerent penitentē in errorem. Etetiam in necessitate non refert si p̄termittit̃ oīs confessio: vt in. c. quē penitet: de pe. dist. j. ⁊ in glo. in. c. pastoralis de offi. or. Licet glo. in. d. c. non est. dicat q̄ in necessitate pnīa potest recipi ab heretico. Quod intelligi potest qn̄ non esset piculum subuersionis: vt quia penitens erat doctus ⁊ astutus.

Vtrū sacerdos parochialis debeat credere subdito dicenti se confessum alteri vt sic ei det eucharistiā: Rn̄. fm Tho. In foro iudiciali credit̃ homini contra se ⁊ nō p se. In foro aūt penitentiali credit̃ homini p se ⁊ cōtra se. Si ergo sit impedimētū eucharistie tale qḋ ad forum iudiciale ptineat: puta excōicatio: non tenet̃ sacerdos credere subdito. quem excōicatum nouit nisi ei de absolutione constet. Si aūt sit impedimentū qḋ ad forum pnīe ptineat. s. peccatū: tunc tenet̃ credere. et iniuste agit si eucharistiā denegat: cōcor. Pet. ⁊ Host. Et hec vera vbi nō agat̃ de p̄iudicio tercij.

Cui debent confiteri curiales: Rn̄. fm Panor. in. c. ne p dilatiōe: de pe. ⁊ re. q̄ de iure cōi nullus prelatus quātūcunq̧ maximus potest sibi eligere cōfessorem. Ratio. quia nemo potest ligari vel absolui nisi a suo iudice: vt in. c. omnis ⁊ quod autez de pe. ⁊ re. Oportet ergo q̄ p̄latus vadat ad supiorem suum. De iure ergo epūs debet confiteri archiepō. Archiepūs patriarche: patriarcha pape: papa aūt potest sibi eligere quemcūq̧ vult. Cardinalis absens causa delegatōnis eodem modo potest sibi eligere. ar. d. c. ne p dilatione. Ratio aūt istius cōcessionis fuit pp̄ter nimiā distantiam. q̄ isti p̄lati cōiter habent supiores nimium distātes. Tamen Panor. dicit q̄ distantia locorū nō est cā sufficiēs: vt subditus possit sibi eligere confessorem ppria auctoritate. nam ibi opus fuit priuilegio pape. Nō intelligo nisi immineret necessitas magna. Ita q̄ nō posset haberi recursus ad supiorem. q̄ tunc potest quisq̧ sibi eligere confessorem: vt in. c. quem penitet: de pe. di. j. ⁊ in. c. pastoralis. de of. or. Nunc aūt ex priuilegio. d. c. ne p dilatione epi ⁊ supiores eciā sine suorum supiorum licentia possunt sibi eligere confessorem. Quid aūt de inferioribus prelatis citra epōs. Dic fm Panor. vbi s̄. q̄ in istis inferioribus ad hoc vt possint sibi eligere confessores duo requirunt̃. s. vt sint p̄lati. ⁊ sint exempti. Et credit q̄ verbum p̄lati ibi capiat̃ large vt cōp̄hendat etiam rectores parochiales ecclesiarum qui largo modo dicunt̃ p̄lati. n̄ p̄lati stricte loq̄ndo illi dicunt̃ qui habent iurisdictionē fori contentiosi. Capellani vero ⁊ ceteri curiales qui sunt de familia pape cōfiteant̃ penitentiario ⁊ nō alijs. Si sunt cum cardinalibus p̄nt de licētia dn̄i sui qui curā eorū habet de cōsuetudine curie etiaz alij cōfiteri. Sed et penitētiario pape p̄nt oēs sine aliqua licētia cōfiteri. Decanus vero p̄positus: thesaurarius ⁊ quilibet canonicus ⁊ sacerdotes parochiales. ⁊ familia epi debent cōfiteri epō vel alteri de eius licentia.

Vtrum aūt vigore cōsuetudinis possit quis eligere cōfessorem sicut vigore priuilegij. Panor. vbi s. dicit q̄ nō p tex. in. c. ij. de pe. ⁊ re. li. vj. Non p̄t ergo tantū consuetudo sicut priuilegium.

Cui debent reges ⁊ alij seculares dn̄i confiteri: Rn̄. fm Host. si rex habet domicilium principale in aliqua ciuitate illi epō confiteri debet vel sacerdoti nisi sup hoc haberet priuilegia. Idem dicendum de duce Marchione et omnibus habentibus latas iurisdictiões in diuersis epatibus. Sed si habent domicilia in diuersis locis. ⁊ non apparet qḋ sit principalius possunt confiteri ei in cuius parochia morantur vel quod tutius est de licētia epi eligant sibi cōfessorem. aut si loca sunt in diuersis episcopatibus. de licentia vtriusq̧ epi. Imperator autem ⁊ imperatrix de antiquissima cōsuetudine cōfitent̃ capellanis suis qui habent curam animarū suarum. Tutiorū via est omnibus p̄dictis. vt p se ⁊ familia impetrent a papa licētiam eligendi cōfessorem. Illi tamen principes qui nunq̄ in eodez loco pmanent. licet alicubi retineant domicilium: vbicunq̧ se repererint poterunt confiteri. vxor vero filij et familia sunt eiusdē parochie parochiani cuius est maritus et paterfa. ff. ad municip. l. filij.

Quid de his qui p parte anni manent in vna parochia. ⁊ p parte anni manent in alia: Fede. de se. p huius euidentia dicit. q̄ ille est parochianus alicuius qui habitat in parochia. Ita q̄ ibi est translatus. licet non habeat ibi domicilium. seu animū habitandi ibi ppetuo. quia iura in hoc parochiali iure nō ponderant domicilium. sed habitationez: vt in. c. questi. xvj. q. j. Vnde glo. in cle. j. de priuil. et Innoc. in. c. omnis: de pe. ⁊ re. voluerunt. q̄ ille dicat̃ parochialis vel curatus vel ecclesia parochialis scholariū vel mercenariorū vbi habitant q̄uis habeant animum redeundi ad patriā vel forte eligendi domum anno sequenti in alia parochia. Et p hoc dicit vnum satis mirabile. q̄ si scholaris causa nō cupiēs esse cum alijs scholaribus transfert se ad aliam parochiaz retento priori domicilio. illa ecclesia vbi habitat est sua parochialis ⁊ nō vbi habet domiciliū. Idem videt̃ velle in infantibus qui sepe deferunt̃ ad aliaz parochiā. hec Fede. licet Panor. in. c. in nostra. de sepul. aliqualiter deuiet a p̄dictis tn̄ p opinione Fede. facit qḋ quidam dicūt. q̄ habitatio annalis videt̃ quoddaz domiciliū quo ad sacrorum receptionez. d. c. questi. vel qn̄ deliberat habitare parum minus q̄ p annū. vel qn̄ sic se habet cōsuetudo. q̄ in talibus cōfert iurisdictionē. Et si ciuis vel nobilis equaliter vel quasi diuidit suam mansionē in ciuitate ⁊ villa. puta tpe hyemali manet in ciuitate ⁊ tempore estiuali manet in villa. vt domini ianuēn. vtriusq̧ p̄sone erit parochianus

fm Archi.flo. ⁊ vtrobiq3 sortit̃ forū nō simul: sed successiue fm ꝙ habitat ibi ⁊ ibi: vt tūc ibi recipiat sacramēta vel hic qñ hic hitat.

Quid de ꝯfessione facta sacerdoti q̃ de iure nō tenebat beneficiū? R̃n. Panor. in .c. nihil. de elec. ꝓ p̃dicti dubij declaratiōe ponit tres casus. Primus est qñ talis gerebat se pro prelato: tamē non erat in possessione. puta de iure: q2 non cum auctoritate supioris licz de facto se intrusisset in beneficio vel possessione. ⁊ tunc indubitāter non valent gesta ꝑ eum. nec hoc casu cōmunis error sustineret gesta exquo deficit possessio iuridica. ad hoc. l. barbanus. ff. de offi. p̃. que se fundat super cōmuni errore ⁊ super auctoritate supioris. nam iste seruus qui putabat̃ liber habuit officium a superiore ⁊ sic ꝯcurrebant ibi duo. s. auctoritas superioris ⁊ cōmunis error. Secus autez vbi adesset vnum tm̄: vt tenet Inno. Secūdus casus est cum quis gerit se pro p̃lato. ⁊ habuit confirmationē a superiore: sed ex aliquo defectu non tenuit confirmatio vel electio. et tunc gesta per istum non debent retractari exquo al's alia legitime gesta sunt cum hic concurrat auctoritas supioris et cōmunis error. vnde sumus in casu dicta. l. barbanus. Tercius casus p̃ncipalis est z is qui gerebat se ꝓ p̃lato fuit electus ⁊ ꝯfirmatus ꝑ supiorem tamē postea aliquid egit ꝓpter qd̃ fuit priuat⁹ ipo facto p̃latura. puta ꝙ incidit in heresim. Et tunc si ista priuatio fuit occulta tenet̃ omnia gesta. Et idem videt̃ qñ dubitat̃ de priuatiōe. nam exquo tolerabat̃ in officio debent tenere omnia acta interim gesta: vt in. c. nōne. viij. q. iij. Sed si suspensio vel priuatio esset notoria vel inhibitio supioris p̃cessisset: tunc non tenerent gesta: vt in. c. veritatis de do. ⁊ ꝯtu. hec Panor. Et per p̃dicta habes ꝙ si ꝯfessor excōmunicat⁹ tm̄ occultus et toleratus audiat confessiones: ꝙ ꝯfessiones facte cum eo valent: nec sunt iterande: postea supueniente scientia. Illi aūt qui ignorāter ꝯfitent̃ intrusis vel huiusmodi q̃ nunq̃ͣ habuerūt institutionē a supiore. saluant̃ ꝓpter fidē sacramēti. Si tamē ante mortē hoc sciret̃. iterum tenent̃ ꝯfiteri.

Confessionis celatio.

Utrū sacerdos in omni casu teneat̃ celare ꝯfessionē? R̃n. fm Tho. in iiij. di. xxj. ꝙ sic. nam in sacramētis illud qd̃ gerit̃ exteri⁹ est signū eius qd̃ gerit̃ interius. Unde sicut deus peccatū tegit interius. sic ꝯfessor debet tegere exterius. Et ideo tanq̄ violator sacramēti peccat qui reuelat. per celationē etiā homies magis ad ꝯfessionem attrahūtur ⁊ simplicius ꝯfitētur. vnde etiā si aliquod piculū futurū immineret: ⁊ hoc sciret̃ solū ꝑ ꝯfessionem: vt de heretico qui cuperet fidem vl' de matrimonio illicito qd̃ aliqui vellent facere vel aliquo magno damno tpali: non ꝓpter hoc reuelare deberet: s3 potius eos qui ꝯfitent̃ monere: vt obuiēt ⁊ desistāt et p̃lato dicere ꝙ vigilet sup gregem ⁊ huiusmodi sine vlla reuelatiōne: de peni. di. vj. sacerdos: ⁊ extra de pe. ⁊ re. omnis. Idem fm asten. si sacerdos sciat ꝑ ꝯfessionē ꝙ aliq̄s homicidium fecit in ecclesia cū muliere: nō debet ꝓpter hoc epo reuelare: nec ob. ꝙ ecclia semꝑ polluta ē recōciliāda quia illud intelligi potest qñ est diffamatū. al's potest p̄sbyter ille salua ꝯsciētia celebrare. Aliqui tm̄ dicūt tutius esse ꝙ epo reuelet in genere dicendo talis ecclesia reconciliatione eget. ar. de adul. significasti.

Quid si abbas vel alius p̃latus ꝑ ꝯfessionem scit aliquē subditum suū vti male officio suo. vel etiā scit ꝑ ꝯfessionē alicui⁹ p̃ons sibi subiecti peccatū cui⁹ occasio induat eū ad ruinā. nūquid eū remouere pōt? R̃n. fm R̃i. in iiij. ꝙ nō: q2 p̃lat⁹ remouēdo ab officio subditū illū: ⁊ si faciat vtilitatem eius. faciet tm̄ damnū cōtrarii: q2 alij p relatōez remoti ab officio. scientes ꝙ ꝓ sua ꝯfessiōe remotus esset a suo officio: redderent̃ ꝓniores ad non ꝯfitendum ⁊ illeidē minus reuerent̃ cōfessionem ⁊ ꝓnior esset ad peccātoꝝ suoꝝ celationē. nā sine lesione ꝯsciē pōt p̃latus dimittere peccatū impunitū: qd̃ scit vt deus. In casu tm̄ p̃dicto pōt eū monere ꝙ officio resignet vel saltē ꝙ bñ se habeat: ⁊ huiusmodi. Si tamē supior posset eū ab officio remouē sine hoc ꝙ ille vel quicūq3 alius suspicari posset eū ꝓ his que dixit in ꝯfessiōe ab illo officio remotum esse: liceret supiori vt dicunt aliqui ipsum ab officio remouere.

Quid si q̄s ꝑ ꝯfessionē alicui⁹ quē audit ꝯsciētiā acquirat ꝙ sit indign⁹ p̃latiōe: nūquid si interesset ꝓmotioni eius teneat̃ ꝯdicere: ⁊ videtur ꝙ nō. q2 ꝯtradicēdo videt̃ ꝺ peccāto suspitionē inducere: et sic quodāmō ꝯfessionē reuelare. Sed asten. fm tho. dicit ꝙ multis alijs de causis est aliq̄s indignus p̃latiōe q̄ꝫ ex peccāto: vt ex defectu sciē. etatis. vel huiusmodi. Et ideo qui ꝯdicit: nec de crimie suspitionē generat. nec ꝯfessionē reuelat.

Quid si dicat ꝯfessor aliquē sibi ꝯfessum esse ꝺ peccātis magnis ⁊ multis ⁊ huiusmodi? R̃n. asten. ꝙ talis ē reuelator ꝯfessiōis. Si tm̄ dicat aliquem sibi esse ꝯfessum ꝺ peccatis suis: cum ꝓpe ꝯfessio non sit nisi de peccatis. nihil manifestat quod est occultum.

Quid si p̄sbyter haberet aliqd̃ peccātū mortale de quo ꝯfiteri nō posset nisi ꝯfessionē sibi factā reuelaret? R̃n. asten. post R̃i. ⁊ Sco. ꝙ non debet cōfiteri illud peccatū. durāte eñ tali casu sibi sufficeret de illo peccato cōteri cū ꝓposito illud ꝯfitendi quādo posset hoc facere sine reuelatione ꝑsone sibi confesse ⁊ sine p̃iudicio quocūq3 sigilli cōfessionis. Fortiori eñ vinculo ligat̃ cōfessor ad celādū q̄ꝫ penitēs ad cōfitendum.

Pone ꝙ aliqui cōdixerint interficere p̄sbyterum cū eis euntem in nemus quorū vnus añ nemoris ingressum peniteat ⁊ cōfitet̃ illi: nūquid ille p̄sbyter nemus ingrediet̃ videt̃ ꝙ sic: q2 nō ingrediendo videt̃ reuelare facto ꝯfessionē istius ꝯfessi alijs socijs s̄ penitētib⁹? R̃n. pōt dici ꝙ sacerdos iste multiplicē occasionē hic pōt nō intrādi nem⁹ aliā ab ista ꝑ latronē sibi detecta: et ad minus pōt dicere corā illis. s. volo hoc vel illud facere. Ad illū vel ad aliū locū declinare an teq̄ꝫ ꝓcedā vlterius. Et si ex tali occasiōe allegata videat̃ diuertere. tūc

nec verbo nec facto reuelat ꝯfessionē. Si aūt non posset ex alia occasiõe diuertere: qn appareat illis alijs ꝙ ꝓpter confessionē diuerterit. ⁊ in hoc facto reuelet ꝯfessiõez dicūt quidā ꝙ dz intrare nemus ⁊ exponat se morti: vt seruet legē dei de sigillo cõfessionis. ⁊ si moritur martyr est. Aliter dici potest ꝙ nõ dz reputari reuelator ꝯfessiõis nisi faciat aliqd qđ ex natura sua ꝓdat petm̄ ꝯfessum: ꝫ diuertere a nemore: nõ est huiusmodi ergo ⁊c. Et generalr̄ dici põt ꝙ signū qđ de se est indifferēs ad significandū tale petm̄ fuisse cõfessum vel nõ fuisse. licet aliquibꝫ sit signū magis determiatū ex aliquo presupposito: nõ tn̄ est ex se signū reuelatiuū ꝯfessionis: nec ꝑ ꝯns simplicr̄ illicitū ꝯfessori. hec Sco.

Utrū liceat ꝯfessori reuelare petm̄ i genere detectū in ꝯfessione? Rn̄. Panor. in .d. c. oīs dicit ꝙ sacerdos incurrit penā de qua ibi nõ solū reuelādo peccatorē ꝫ etiā petm̄ sibi in cõfessione detectū: qđ est ꝯtra eū ꝙ simplices asserētes petm̄ posse impune reuelari. Sed in ꝯtrariū est Sco. in. iiij. ⁊ videt cõmunis opinio doctorū: nec obstat tex. in dicto c. omnis. in vbo. Qui peccatū: sup quo se fundat Panor. qꝛ dz intelligi qn̄ tale peccatū refert ad peccatorē: vel quādo esset ductiuū in noticiam peccatoris. alˀs secus.

Que sit pena reuelātis cõfessiõez? Rn̄. de iure antiquo dz deponi ⁊ omnibꝫ diebꝫ vite sue ignominiosus peregrinari de pe. di. vi. sacerdos. Sz sm̄ decre. omnis vtriusqꝫ sexus dz deponi: ⁊ ad agendū ꝑpetuā penitētiā in artū monasteriū detrudi.

Quid si p̄sbyter cõpelleret dicere: vtrū de aliq̄ ꝑsona sibi cõfessa audiuisset aliqđ crimē? Rn̄. In casu isto tenet dicere se nunq̄ audiuisse ⁊ se de hoc nihil scire. et verū dicit ꝙ subintelligit: vt homo. vel nihil scit qđ sit reuelandū. Immo etiā si papa p̄ciperet cõfessori ꝙ reuelaret cõfessionē: nõ tenet ei obedire etiā si ei p̄ciperet sub pena excõicatiõis late sententie: qꝛ celare cõfessionē non tm̄ est de p̄cepto ecclesie: sed etiā de iure nature ⁊ diuino sup que iura nõ est papa.

Utrū autē confessor de licētia ꝯfitentis possit reuelare ꝯfessiõez? Rn̄. sm̄ asten. illud qđ p̄sbyter scit tm̄ ꝑ confessionē: nullo mõ debet dicere. Sed confitens ei ꝑ aliū modū intimare põt: qđ facit dando ei licentiā vt dicat nihilominˀ debet scandalum euitare. ꝓpter duo enī tenet cõfessor celare ꝯfessionē. scꝫ ꝓpter vitandū scandalum: ⁊ ꝓpter sacramentū: qꝛ quasi de essentia sacramēti ē celatio cõfessionis: ⁊ hoc tollit ꝑ licentiā cõfitentis. Sed p̄mū remanet. Et ideo vbi timet scandalū: non debet vti tali licētia tūc aūt põt scandalum timeri qn̄ ꝓbabiliter potest cõuinci ꝙ p̄sbyter ꝯfessionē reuelet. vnde si dicat ei cõfitens ꝙ peccatū suū referat alijs: p̄sbyter debet ip̄m cõfitentē nunciū suū constituere non se internunciū facere. ⁊ sic vitabit scandalū. ⁊ intelligat hoc cum illa suppositiõe generali ꝙ petm̄ alicuiˀ nulli est manifestandū: nisi ei qui ꝓdesse posset ⁊ nõ obesse. Intelligat etiam hoc de ꝓprijs peccatis nõ de alienis. Idem Hosti. pe. ⁊ tho. Idē tenet panor. in c. significasti d adul. ⁊ in. c. matheˀ de sy. vbi ibi quidā cardinalis hūit quoddā peccatū in penitentia: qđ reuelauit pape secreto. ⁊ tamē ꝓpter hoc dictus cardinalis nõ fuit rep̄hensus a papa. hoc tn̄ fecit vt dicit Panor. de licentia ip̄ius penitētis. ⁊ reuelauit pape. vt dictū est q̄ poterat ꝓdesse ⁊ nõ obesse.

Utrū sciens aliquid ꝑ confessionez ⁊ ꝑ aliam viam teneatur illud celare? Respondet Asten. ꝙ si quis sciat aliquid per viam confessionis ⁊ ꝑ aliā viam: vt qꝛ audiuit vel vidit eo modo quo scit per cõfessionē omnimode ⁊ semper debet celare. quia sic nouit vt deus. Eo modo vo quo scit ꝑ aliā viā potest et debet reuelare. si cogat vt qꝛ ꝑ superiorez ei p̄cipit vel veritati p̄iudiciū generat nec tn̄ oportz tūc dicere ꝙ hoc audiuerit in confessione. ꝫ tm̄ sic ego hoc vidi vel audiui. nec vnq̄ põt dicere hoc audiui in confessiõe: quia tunc semꝑ esset peccatū mortale.

Quero. Pone ꝙ cõfessus dicat sacerdotem reuelasse suā cõfessionē: sacerdos vo cõfitet se dixisse delictū illius. ꝫ negat illud habuisse in cõfessiõe cui incūbet probatio? Rn̄. quidā dicūt: vt recitat Panor. in. c. oīs de pe. ⁊ re. sacerdotē absoluendū qꝛ nõ est magis credendū illi q̄ sacerdoti. Ho. dicit ꝙ nisi sacerdos doceat aliūde illud habuisse p̄sumendū est illud habuisse in cõfessiõe: nõ tamen sacerdos punit pena ordinaria dicto. c. omnis. ꝫ pena arbitraria qꝛ aperte nõ cõuincit de delicto. Idem Ri. in quarto.

An autē cõfessori sup ꝯfessione credat simplici vbo sine iuramēto. Inno. dicit ꝙ sic: qꝛ gerit vicem dei. de offi. or. sis sacerdos. nā sicut a deo nõ exigeret iuramentū ita nec ab eius vicario. Dicit tn̄ Ho. aliquos dicere ꝯtrariū: qꝛ licꝫ in foro ꝯfessionis gerat vicē dei. in ꝯtentioso vo in quo producit in testē secus ad hoc de testi. nup. Jo. an. dicit ꝙ primū equiˀ. secūdū veriˀ qđ placet Panor. in. c. testimoniū de testi. Et ex hoc notat casum i quo creditur vni testi. ⁊ hoc ꝓpter qualitatē facti: quia cõfessio fit in secreto.

Utrū sub sigillo cõfessionis cadat ꝑsona cum qua penitēs ꝯfitet se peccasse? Rn̄deo sm̄ Ri. in. iiij. di. xxi. ꝙ accipiēdo cadere sub sigillo ꝯfessiõis id qđ nõ est licitū reuelare. Sic ꝑsona cum qua penitens cõfitet se peccasse cadit sub sigillo ꝯfessiõis qđ ꝓbatur sic. Sacerdos tenet celare omne id sibi dictū in cõfessione quo confitens posset prodi vel mala suspitio in cordibꝫ aliorꝫ generari. Sed qñ qꝫ detegēdo ꝑsonā cū qua penitēs cõfitet se peccasse proderet confitens: qꝛ si detegeret filiā cõcubuisse cū patre ꝓderet pater q̄ cõfessus ē se ꝯcubuisse cū ea. ꝓbat etiā: qꝛ esset occasio retrahēdi hoies a ꝯfessionibꝫ. Nõ solū autē ꝑsona p̄dicta celari dꝫ: sed etiā peccata ip̄ius cõfitentis. Nā peccata ip̄iˀ penitētis in relatiõe ad ip̄m cadūt sub sigillo confessionis de necessitate ⁊ absolute. Et p̄mo ⁊ directe ⁊ explicite. ⁊ ex omībꝫ causis. ꝑsona autez cum qua penitens cõfitetur se peccasse cadit sub sigillo cõfessionis de necessitate ⁊ absolute non p̄mo. sed ex cõsequēti ⁊ indirecte ⁊ implicite nec ex omibus causis. sed aliquibꝫ. Peccata autez ip̄iuꝫ penitentis non referēdo ea ad determinatā ꝑsonā. Sicut

cum aliquis dicit. ego audiui tale quid qđ tamen non audiuit nisi in confessione. cadunt sub sigillo cōfessionis de necessitate nō tamē absolute. Sed sub cōditione. s. si ex ꝓlatione talium verboꝝ posset ꝑ se: vel ꝑ accidens directe vel indirecte aliqua verecūdia vel cōfusio vel suspitio mala vel aliqđ aliud nocumentū illi q confessus est ꝓuenire. Ex quo que penitēs interserit in sua cōfessione que nō sunt peccata nec circūstantie peccati nec potentes deducere in manifestationē confitentis. vtpute si interserit ꝙ in tali terra sunt bona blada vl' aliqđ simile non cadūt sub sigillo cōfessionis nisi de congruitate si in dicendo illa nō dat intelligere ꝯfessori ꝙ talia velit celari: vel fm Sco. rex esset de se tasinature ꝙ merito deberet celari: qꝛ in scandalū alterius vel huiusmodi. tūc dato ꝙ confitens nō dicat ei ꝙ habeat sub secreto tamē cōfessor in tali casu tenet tenere secretum: al's peccat mortaliter. Et fm Boñ. in. iiij. nullo modo licz reuelare sigillum secreti nisi in duobꝫ casibꝫ. Primꝰ qñ veritas id exigit. puta: qꝛ vergit in periculū alioꝝ. Secundus si obediētia cogit. Et contra ista duo iuramētum vel promissio non valent. de hoc tamē dic vt dictum est s. confessio primo in principio. Adde tamē qđ notat Panor. in dicto. c. omnis. ꝙ lꝫ iste qui assumit in testē teneat reuelare in casu ꝑdicto non tamē tenet denūciare. quia aliud est testimonium dicere aliud denūciare. nam denunciare non tenetur quis quod probare non potest. vj. q. ij. placuit.

Quid si aliquis in confessione reuelat debita. credita vel deposita ꝛ postea fit publica inquisitio de ꝑdictis? Rñdeo fm vv. ꝙ si q̄s hoc mō reuelat sacerdoti id qđ habuit ꝑ furtū: vel al's cū peccato sacerdos tenet celare. Si vo absolute dixit ea que debet vel sibi debent. ꝛ sub sigillo cōfessionis nō debet recipe: s; si recepit. et fiat inq̄sitio ꝑ epm vel aliū q̄ habet sup hoc potestatē tenet veritatez dicere: qꝛ qui sic recepit de hoc casu non cogitauit vel si cogitasset ꝛ ꝓmisisset: seu etiā iurasset nō reuelare illicitū esset ꝓmissum vel iuramētū nec obseruandū in ꝑiudiciū iuris alieni. Secus si inique ꝑ tyrannidē requireret: qꝛ tunc subterfugere dꝫ tacēdo vel sophistice loquēdo.

Vtrū nō sacerdotes qui interdū sunt interp̄tes cōfitentis teneant celare cōfessionez? Rñdeo fm Ri. in. iiij. di. xvij. et. xxj. ꝙ q̄uis ꝑceptum de celando cōfessionē. ꝑmo ꝛ directe ꝛ explicite ligat cōfessorem: tamē ex ꝯñti ꝛ implicite ligat quēcūqꝫ peccata cōfitentis audientē: et sic ligat interpretē. qꝛ in tali casu interpres ꝛ sacerdos pro vna ꝑsona reputant. Idem de illo q̄ a ꝓposito vel casu audiuit peccata confitēs sacerdoti. Idem qñ in casu necessitatis nō sacerdos audiuit cōfessionē alicuius etiā laicus tenet celare. Idem fm Tho. de illo cui reuelatur confessio de licentia confitentis nisi forte peccator velit ꝙ ille absolute ꝛ libere sciat. et hoc est contra multos qui credunt illa peccata libere posse reuelare. Idem fm Ri. de illo cui confessor reuelauit cōfessionem alicuius siue a proposito siue a casu. Vnde prelato precipiēti sibi vt dicat et si scit aliquod malum de illa persona cuius confessio reuelata est non debet sibi dicere: quod nō.

Vtrum penitens possit reuelare penitentiaz sibi iniūctā a sacerdote? Rñdeo fm Ri. in. iiij. dist. xxij. Quod penitens non potest manifestare penitentiā sibi iniūctam a sacerdote vbi veniat in preiudiciuz fame proprie absqꝫ vtilitate alia. Aut veniret in ꝑiudicium confessoris: quia forte talem iniunxit penitentiā que si sciret ꝙ iniunxisset eam incurreret alicuius maliuolentiā: vtputa: quia iniunxit alicui mulieri vt abstineat a familiaritate alicuius viri. cuius familiaritas erat sue castitati periculum. Vel aliquid aliud iniunxit ꝓ quo offenderetur contra ꝯfessorez si hoc sciret. Aut penitēs manifestando penitentiā nec fame proprie nec cōfessori nec alicui ꝑiudicium generaret: et hoc casu non tenet secretā tenere.

Confessor. j.

C Onfessor. j. Quos ꝛ a quibus potest absoluere. Querit ergo primo a quibus possit absoluere simplex sacerdos ꝛ qui sunt casus episcopales. Benedictꝰ. xj. i decretali que incipit. Inter cūctas declarauit ꝙ quatuor sunt casus episcopales de iure et quinqꝫ de ꝯsuetudine. Et licz dicta decretalis per probemiū sexti fuerit reuocata: tamē totus mūdus videtur eos approbare. Primus de iure est peccatū ratione cuius irregularitas est contracta in clerico: vbi dispensatio requirit fm Host. ꝛ Gof. Et licz glo. Ray. intelligat q̄tum ad irregularitatem ꝛ non quo ad absolutionē a peccato. tamē dictus Benedictus intelligebat quo ad peccatum. Et multos casus in quibꝫ clericus incurrit irregularitatem vide s. Clericus. iiij. in fi. et infra. c. Dispēsatio. Et in hoc aduertant confessores. Secūdus est de incendiarijs. xxiij. q. vlti. si quis mēbroꝝ. et e. se. Qui autem dicant incēdiarij vide supra. Absolutio primo ꝛ infra Incendiarius. vbi multa ꝯ bis. Tercius vbi esset indicenda penitentia solēnis. ꝛ ista penitētia indicenda est ꝓ graui delicto qđ totam cōmouit ciuitatem vel locum. l. dist. in capite. et. xxvj. q. vj. c. fi. Et inter alia peccata pro quibꝫ indicenda est penitētia solennis est blasfemia dei vel sanctoꝝ publice ꝑpetrata; extra de male. c. statuimus. Et glo. in. c. ij. de peni. et remis. li. vj dicit huiusmodi casum de iure esse reseruatuz episcopis. Et panor. in dicto. c. statuimus. querit qñ dicatur q̄s publice blasfemare. vt sit locus dispositioni dicto. c. statuimus. Et Rñ. fm Host. ꝙ quādo blasfemia est notoria de iure: vt qꝛ conuictus vel confessus in iudicio vel facto: vt quia publice palam pluribus astantibus blasfemiam intulit extra de cob. cle. quesitū. Item dicitur publice quādo coram pluribus personis blasfemauerit hoc referentibus postea episcopo. Et licz aliqui velint restringere istum casum esse episcopalē dumtaxat dum est blasfemia notoria et cum hoc ꝙ referatur episcopo. al's non. hoc tamen totaliter videt irrationabile: ꝛ nullo iure probatur. Et hoc. posuerūt hoc cā exempli. Exempla aūt nō re

stringuntur regulã. Immo plus dicit Panor. ibi ꝙ hic accipit publicũ: ꝓut est species distincta a notario. Et sic licz nõ transient in notariũ satis est ꝙ ꝓbari possit. Et ꝑ declaratiõe huiꝰ materie Panor. in c. quesitũ. de pe. ꝛ re. ponit notabilẽ trimẽbrẽ distinctiõez: ꝙ aut delictũ ẽ graue ꝛ scãdalizãs totã vrbẽ. ꝛ tũc laico imponet penitẽtia publica et solẽnis dicto. c. in capite et. d. c. fi. Aut ẽ graue: sed nõ generat scãdalũ. ꝛ tũc aut ẽ occultũ: ꝛ nõ imponet penitẽtia: nec solẽnis nec publica: siue sit clericus: siue laicꝰ: vt ĩ dicto. c. in capite. Aut ẽ publicũ ꝫ nõ scãdalosum. ꝛ tũc imponet pnĩa publica sed nõ solẽnis. d. c. fi. Idez tenet ipse Panor. in. c. fi. de his qui fi. oc. Et ꝑ illum tex. in fi. vbi interfectoribus filiorũ nõ imponit pnĩa publica nec solẽnis: ꝫ penitẽtia secreta. scz triũ annorũ quorũ vnũ pagãt in pane ꝛ aqua. Panor. dicit ꝙ hoc ẽ ꝯtra ꝯsuetudinẽ quorũdã locorũ. vbi in hoc casu publica imponit penitẽtia ꝛ solẽnis qđ fieri nõ debet. Nam illa penitẽtia imponi nõ debet nisi crimẽ adeo graue sit ꝙ ꝯmoueat totã vrbẽ. hoc tñ intellige ſm cõmunẽ vsum loquẽdi: sicut dicit ꝙ tota ciuitas vadit ad spectaculũ. ꝛ tamẽ maior pars remanet domi. Et hoc etiam videtur ꝯtra dictum panormite supra vbi dixit ꝙ in dicto. c. statuimus: accipit ibi publicum pro eo quod probari potest. ꝛ tamẽ nũc dictum est ꝑ dictũ. c. in capite: ꝛ dicto. c. fi. saltẽ requiritur ꝙ magna pars ciuitatis vel loci scandalizetur. Potest dici saluando dictum Panormite ꝙ bene stant simul ꝙ tñ duo vel tres sciant ꝑ q̃s ꝓbari poterit. ꝛ tamẽ ciuitas vel locus ex fama et auditu erit repleta ꝛ scãdalizata.

Quid si calore iracundie vel ebrietatis aliquis ꝯsiliuit in blassemiã. Dicit Hos. ꝙ non habz locũ hec pena ꝑ verbũ ꝯsum ꝑsent positũ in dicto. c. statuimus. Sed panor. dicit ꝙ hoc dictũ sibi placet ĩ ebrio. Sed in accenso calore iracũdie: forte nõ procederet nisi maximꝰ esset calor iracũdie et iniusta cã ꝓuocatus. Secus autẽ si ex iniusta causa: vtputa ex amissione facta in ludo: facit. xv. q. j. inebriauerũt. hoc idez tenet Hosti. ꝓut dicit directoria li. j. ti. xv. Nam ꝯtra peccatores deũ vel xp̃m cum ira quotidie blassemãtes hec pena specialiter est indicta. nec aliquis deũ blassemat de facili nisi iratꝰ: vt tñ inter iracundiã ꝛ iracundiã distinguas: q̃ tanta posset esse iracũdia ꝙ demẽtie equiparet. ꝛ tũc potest habere locũ: qđ dicit Hos. Item dicit directoria ꝙ si quis iurat ꝑ caput vel corpus vel ꝑ capillum dei. Si hoc facit detestãdo vel vituperando habet locum hec pena. Secus si hoc dicit affirmãdo vel iurando.

An autẽ hoc capitulum habeat locum in clerico blassemante. Panor. dicit ſm cõiter doct. ꝙ nõ q̃ clericus non agit publicam penitentiã. l. dis. ex penitentibus.

An autẽ indistincte repellat omnis dispensatio. in his penis. Hosti. dicit ꝙ sic: nisi ex magna causa dispenset: vt si est honorabilis ꝑsona quam nõ decet publice penitere. Et vult illam redimere elemosynis: qđ satis est equũ ſm Panor. Sz casu quo taliter delinquens non vult ꝑagere penitentiam ꝑdictam impositaz ab episcopo: nec luere in corpus: debet priuari moriens ecclesiastica sepultura: vt in dicto. c. statuimus. vbi vltra alias penas: etiaz imponit pena pecuniaria: ex quo infert Panor. ꝙ obligatus ad penam pecuniariã ex maleficio. Si est impotẽs ad soluẽdum: debet luere in corpus. Et sic dare finem litibꝫ. Secus vbi est obligatus ex contractu vel quasi: q̃ tũc expectat donec ꝑuenerit ad pinguiorem fortunã vt in. c. odoardus de so. Primũ tamẽ quidã limitãt verũ vbi agitur ratiõe comodi publici. Secus vbi ratione comodi priuati. Quartꝰ est excõicatio maior. ꝓut vult etiã glo. in dicto. c. ij. Idẽ tenet glo. in de. aetdentes de sta. re. Idem glo. in cle. j. de re. do. Idez in cle. vinea de ꝯsang. ꝛ affi. Idem tenet Fede. de se. Idem panor. in multis locis: ꝑsertim in. c. monachi. et. c. mulieres. de sen. excõ. Idez tenet Berengarius in suo opusculo: qui fuit vnus de compositoribus lib. vj. ꝛ dicit ꝙ socij sui idem sentiebant etiaz papa Bonifacius. licz Inno. et Hosti. ꝓut recitat Gir. lib. iij. ti. iiij. dicãt ꝙ papa sibi multos casus reseruauit. Episcopis aũt solum duo casus excõicationũ sunt reseruati. Primus est de iniectione manuũ in clericũ violenter: leuiter tñ. Secũdus est in fratribꝫ minoribꝫ recipientibꝫ fratres de tercio ordine tpe interdicti ad diuina: vt in cle. cũ ex eo. de sen. excõ. Ista tamẽ excõicatio hodie per S. d. Sixtũ papã quartũ est sublata. Et sic tenendo istam opinionẽ: vna sola excõicatio esset reseruata epĩs. In ceteris nõ reseruatis pape: inferiores possunt absoluere. Prima tñ opinio est cõmunior approbata ꝑ tot glo. ꝛ doct. Item declarant ꝙ quinq; sunt casus epãles de ꝯsuetudine approbata. Primus est homicidiũ voluntariũ vel mutilatio mẽbrorũ. Nam ꝓ hoc peccato ab illo videt penitẽtia danda: qui eandẽ debet incendiario dare. ꝛ nec mutilãs; nec mutilationẽ fieri mandans nec ꝯsentiens debet absolui nisi satisfactiõe ꝑmissa xxiij. q. viij. si q̃s mẽbrorũ. Secũdus falsarij. ꝛ falsarius in strictissimo significato: ex quo sumus in materia penali dicit q̃ crimĩe falsi tenet. Qui autẽ teneant crimĩe falsi. dic ſm notata ꝑ doc. in. c. j. de cri. fal. ꝙ nõ solũ dicit ille falsariꝰ qui falsat literas vel scripturas: sed etiã testis falsus. ꝛ tenet de falso: non solum qñ dicit mendaciũ: sed etiã qñ occultauit veritatẽ. Et hoc intellige ſm Panor. ibi qñ interrogat sup aliquo articulo ꝛ dixit se nihil scire vel qñ iurauit dicere purã ꝛ merã veritatẽ: multa subticuit: alˢ secus. Itẽ si testis recepit pecuniam vt nõ diceret testimoniũ vel vt dicat verum testimoniũ. nam punit crimine falsi: vt in. l. j. ff. eo. et ibi Bar. dicit glo. tenere ꝙ si testis accipit pecuniam: vt dicat testimoniũ verum; tenet pena falsi. Sicut dicimus in iudice: qui accepit pecuniaz vt veram sententiã det: vt. l. ij. ff. de cõdi. ob tur. causam. Ratio ſm Bar. est quia testes debẽt facere gratis. Itẽ notarius vel aduocatus vel ꝓcurator q̃ instrumẽta vnius ptis ostendit alteri pti. tenet crimĩe falsi ꝑ. §. qui deposita in. d. l. j. Terciꝰ violatores ecclesiastice libertatis. s. q̃ iniuste ꝑsonas seu res ecclesiasticas grauãt. hodie tamẽ ꝑ processum

curie sunt excõicati. Quartus violatores ecclesiasti
ce immunitatis. hoc est qui in ecclesia siue loco sa-
cro: vel in spacio priuilegiato in circuitu ecclesie ꝓ-
ximum in persona seu rebus offendit. xvij. q. iiij. si
quis inuentus: vel aliter eius immunitatem ledit
Et sic omne sacrilegium videtur casus epalis. Quin
tus sortilegi ꝛ diuinatores. xxvj. q. j c. j. Et no. Pa
nor. in. c. j. de sortil. ꝙ sortilegia oĩno ꝓhibentur. siue
fiant p inuocationem demonum. siue fiant in co-
dicibus. sicut faciunt plerique dicentes versus psal-
terij. Et faciunt illud voluere. siue fiant in tabulis
quia fiunt ibi quedam puncta. Item dicit ꝙ om-
nis diuinatio in quacunque re ꝓhibita est. ꝛ exercē-
tes sortilegia ꝛ diuinationes sunt infames ꝛ repel-
luntur a testimonio. ꝛ ab accusatione. iij. q. v. consti-
tuimus. ꝛ. ij. q. viij. quisquis. Item ꝓhibitum est
subijcere se fortune p[illegible]ma vel ludendo cum taxil
lis: vt extra de sorti[illegible]. de hac materia vide infra
sortilegium. Et nota [illegible]m Pe. de pal. ꝙ ista reserua
tio casuum epalium est de actibus exterioribus cū
effectu ꝛ nõ de interioribus. vnde si quis desidera-
uit vel quesiuit occidere hominem. Istud homici
dium cordis nõ est de casibus reseruatis epis. Di-
cit etiã idem Pe. ꝙ incestus qui cõmittitur a pueris
qui nõ habēt vsũ rõnis: nõ est de reseruatis epis.
q: non p hoc tollitur virginitas nec causatur affinitas.
hec Petrus.

Quero a quibus casibus possunt absoluere fra-
tres priuilegiati. p cle. dudum. de sepult. Et videtur
dicendum ꝙ ordinarij possint sibi retinere quo ad
ꝓdictos solũ casus de iure sibi reseruatos. Et hoc
ptz p. d. cle. dudũ i. §. p huiusmodi. vbi dicit. Per
huiusmodi autem concessionem nequaquam intendi
mus psonis seu fratribus ipsis ad id taliter depu-
tatis potestatem in hoc impendere ampliorem: ꝙ
in eo curatis seu parochialibus sacerdotibus est a
iure concessa. hec ibi. Et nota ibi a iure concessa et
p consequens exceptis casibus de iure: predicti fra
tres ab omnibus alijs absoluere possunt. hoc idez
tenet Panor. in. c. fi. ne cler. vel mo. vbi ponit que-
stionem glo. in. d. cle. dudum. scz an epo restringē-
te potestatem parochialium. videatur p consequen-
tiam restricta potestas fratrũ. ꝛ determinat ibi glo.
ꝙ sic. Sed Panor. tenet oppositum p verba illius
cle. vbi papa dat potestatem fratribus tantã quan-
ta est a iure cõcessa curatis sacerdotibus. vnde põ
dera verbum a iure ꝛ tpus concessionis. Veniunt
ergo oĩes casus ꝓter illos quos ius spãliter reser-
uauit epis. Papa autem nõ habuit ibi respectum
ad constitutiones eporum que variantur fm loca et
tpa: ꝛ in facto consistunt. ar. de consti. c. j. li. vj. Idē
tenet Pir. nec consuetudo que epis aliquos casus
reseruat: dictis fratribus ꝓiudicat. cum consuetudi-
nes ꝓdictas cõtrarie penitus reuocentur p. d. cle. du-
dum in. §. nos ꝛ eñ.

Quid agēdum cum quis habet aliqua peccata
a quibus ille qui confitetur nõ potest absoluere? Rñ.
fm Tho. Sacerdos nõ absoluit aliquem: nisi qui
diuinitus creditur absolutus. Sed postꝙ a deo est
absolutus: tenetur adhuc ecclesie confiteri. ꝛ quia di-
spensatio absolutionis nõ est tota cõmissa minori:
tenetur totũ cõfiteri ei: et ipse debet absoluere ab his
a quibus põt. deinde tenetur remittere eum ad supio-
rem de residuo absoluendum. ꝛ talis supior absol-
uens pficit ꝛ cõfirmat qd̃ ceptum erat. Et sic dicitur
eadem confessio nec dimidiata.

Utrum sacerdos absoluens aliquem de facto a
peccatis a quibus nõ potest eum absoluere de iure:
peccet mortaliter? Rñ. fm Rich. in. iiij. dist. xviij.
ꝙ absoluens. aut hoc facit ex ignorantia iuris. Aut
sciens ius quo hec facere sibi nõ licet. Si scdo mo-
do ꝛ ex deliberatione hoc faciat peccat mortaliter.
Si aũt hoc facit ex ignorãtia iuris. ꝛ si est affectata
adhuc peccat mortaliter. Si autem est ignorantia
crassa: adhuc mortaliter peccat. Sacerdotibus enĩ
officium suum ignorare nõ licet. De sic autem ab-
soluente ꝛ absoluto tali absolutõni innitenti nisi per
ignorantiam inuincibilem seu ꝓbabilez excusentur
dici põt. Si cecus ceco ꝛc. nec ille p ignorantiã ex-
cusatur: qui magis sollicitus est querere cõsilium ꝓ
emptione vnius equi vel vnius bone robe ꝙ pro
salute aĩe sue.

Quid aũt de confessore qui ex verecundia vel fe-
stinatione vel ex ignorantia absoluit vbi nõ potu-
it. Et confessor postea experitur se errasse. nunquid
tenetur hoc penitenti dicere? Rñ. Arch. flo. in sum-
ma ꝙ secularis excusatus est. ꝛ coram deo absolu-
tus interim ꝙ nescit. sed confessor nõ. Quid ergo
faciet? Collatio fuit facta de hoc cum multis nota
bilibus doc. theologie in concilio Basiliensi. Qui
dam dixerunt ꝙ debet auctoritatem a supiori im-
petrare ꝛ si sine magno scandalo fieri potest voca-
re nõ absolutũ ꝛ sibi dicere. ac eum absoluere post
auditum in cõfessione: vel si magnũ scandalum ti
meretur: absentē absoluat. si ab vltima cõfessione spe
ratur adhuc esse in gratia. Aut et alijs placuit si ma-
gnũ timeretur ꝛ notabile scandalũ: summo sacerdo-
ti deo cõmittat: penam solam cõdignã sacerdos ꝓ
negligentia agens ꝓsertim qñ multitudo sic est ne
glecta: vel multi eorum multũ distant a loco vbi re
sidet confessor.

Quid est sentiendũ de illo qui cõfitetur ꝛ cõfessor
eum nõ intelligit: aut ex dormitõe vel impitia lin-
gue: aut ex distractõe nimia vel hmõi? Rñ. Arch.
flo. fm Jo. de cacabag. antiquũ doc. ꝙ sacralis ab
solutio ꝓexigit cõfessionez. Confessio. n. importat
oris reuelationē: ꝙ nõ põt esse sine relatõe vnius
et pceptõe alterius. Cum ergo alterũ istorũ. s. pce-
ptio sacerdotis deficiat in casu ꝓdicto: credo de il-
lo peccato nõ esse confessionē ꝛ p ꝓñs nec impendi
absolutionem.

Utrum sacerdos parochialis teneatur audire cõ
fessiones suorũ parochianorũ quotiescunque volue
rint eodē anno cõfiteri? Rñ. fm Rich. in. iiij. dis.
xviij. ꝙ de necessitate nõ tenetur ordinarie sacerdos
audire cõfessiones suorũ parochianorũ: nisi qñ illi
de necessitate tenentur ꝯfiteri: qd̃ est semel in anno. ꝛ
qñ sunt in infirmitate graui cõstituti vel imminet
eis piculũ mortis. Si tñ plures voluerint ꝯfiteri:
ꝛ sacerdos curatus eos absoluere noluerit: tũc libe
re pñt subditi aliũ sacerdotē adire ꝛ tidē cõfiteri: ꝛ
ille põt eos absoluere: nisi papa eorũ sacerdos qui

eos audire noluit ad aliquem determinatū sacerdotem illos miserit. quia si audire nō vult eos. nec ad aliquem sacerdotem mittere: implicite: licentiauit vt illa vice confiteantur cuicunq sacerdoti voluerint.

Quid si confitens sit excōicatus ⁊ non possit absolui a suo confessore nunquid absoluet eum a peccatis. R. quidā dicunt: vt refert Ri. anglicus in suo quolibet. q si nō statim ipm penitentē quin absoluat: nec est in mora petēde absolutionis: nec similiter q negligētior fiat ad petendū absolutionem. poterit eū confessor absoluere a peccatis. Sed contra hoc arguit idem Ri. q cum p excōicationem presertim maiorē: quis sit priuatus pticipatōe sacrorum. non video qualiter excōicato possit absolutionis bñficium impartiri. Licet eīm in contritione ois culpa dimittat. non tñ ois pena. Quia igit excōicatio sepat a pticipatione sacrorum: non video qualiter excōicatus possit esse capax virtutis alicuius sacri. sicut etiā de baptismo qui est ianua sacrorum. q2 igit virtute absolutiōis sacralis aliquid de pena tpali dimittit: in quā virtute contritionis cōmutata est eterna. non video qualiter penaliter sepatus ab efficacia ois sacri possit illud bñficium recipe. Idem tenet Ri. in. iiij. Vbi tenet indubitanter q excōicatus siue iuste: siue iniuste: siue stet per eum q non est ab excōicatione absolutus: siue nō: non pt absolui a peccatis. excōicatōe manēte. Idē tenet Vgo de castronouo. in. iiij. Idem Jo. de noto in. iiij. Idem Monal. in sum. dicens. q licz alia opinio sit benignior. tñ ista est securior. ⁊ q hoc habet generalis consuetudo. Idem Directoria. Idē tenet Arch. flor. Nec cōtritio: nec bona dispositio confitentis aliquid facit ad hoc. quinimmo etiā si esset optime ⁊ summe contritus adhuc excōicatione manēte: non posset absolui a peccatis vt dictū est. Et hoc pueniit ex natura ipsius excōicationis q̄ est tante malignitatis. q nō nisi ea remota. quo ad ecclesiā remitti non psit peccata. ⁊ de hoc videt casus in. c. a vobis el. ij. de sen. ex. vbi habet q licet quis sit deo reconciliatus p contritionē: necesse est tñ vt postmodū reconcilietur ecclesie. q̄ reconciliatio nullo modo fieri pt regulariter nisi p confessionez ⁊ absolutionē prius a censura si qua erat. Nec ob. qđ dr q excōicatus pluribus excōicationibus potest absolui ab vna altera manente: extra de sen. ex. cuz p ca. ergo est pticeps absolutionis. Dico q hoc argumentum nihil facit ad ppositum ⁊ equiuocat de absolutione. q2 licet excōicatus possit absolui ab excōicatione altera manente: non sic est de peccatis. q2 absolutio ab excōicatione respicit forum extrinsecum. ⁊ sic pt absolui. Absolutio aūt a peccatis respicit forum pnīe. ⁊ sic non pt absolui a peccatis excōicatione manente. immo Jmola in cle. religiosi: de priuil. dicit q si quis scienter admittit excōicatū ante absolutionē ad sacrm pnīe incurrit excōicationem minorez ex participio. Et multi confessores non ignari solent excōicatum p prius absoluere si possunt anteq̄ eum audiāt de peccatis. Et hoc videt laudabile.

Quid si vnus audit confessionē. sicut faciebant aliqui fatui monachi: sciētes q absoluere non poterant. remittebāt curato. vt absolueret de casibus q̄s non audierat. R. Directoria q hoc fieri non pt.

Quero: pone q duorū p̄sbyterorū: quorū vterq est p̄sbyter insolidum eiusdem parochie. vnus a casu vel a pposito audiat confessionē alicuius parochiani sui confitētis socio suo qui morit facta cōfessione anteq̄ absoluat penitentē. nūquid ille qui sic audiuit eius confessionē poterit eum absoluere. R. q nō. Ad sacrm eñ pnīe. necessaria est intentio. ⁊ ex pte confitētis ⁊ ex pte absoluētis. Cum ergo confitēs vni: nullo modo intēdat confiteri alteri. alter nullo modo pōt eum absoluere vel ligare p confessione facta alteri.

Si eps cōmittit vicario suo vel alteri. ⁊ in mandato aliquid exprssit de his q̄ requirūt spāle mādatum secuta generali clausula. ⁊ oīa alia q̄ p nos possumus etiā si mandatū exigunt spāle sm Ho. satis videt q talis etiā possit spālia ad instar pcuratoris. Secus si de spālibus non fuisset ibi aliquid exp̄ssum p regulā. In generali de re. iur. li. vj. et p. c. ij. de pe. ⁊ re. eo. li. qđ tñ videt intelligēdū quantū est de virtute verborū ⁊ in foro contētioso. num in foro cōsciē si aliter constaret de intentōe cōferētis auctatem. q ille intēderit hoc etiā si non exp̄ssisset aliquid. In generali concessione intelligerent spālia. xxij. q. v. humane aures. Et hoc idez dici pt de auctate data ab epō confessoribus. q2 dicēdo: do vobis auctatem meā in confessionibus. non intelligit pter hoc concessisse casus suos. nisi aliter cōstaret q p hec verba generalia intēdat casus suos cōcedere. Sed dicēdo istū vel illū ⁊ oēs alios meos casus tunc intelligit totū dedisse. Item nota sm Arch. flor. q ex hoc q papa dederit alicui licentiā q possit sibi eligere quēcunq etiā religiosum p audiendo confessiones. vel p p̄dicatione. tñ hoc non pt sine licentia suorū p̄latorum: extra de iude. q̄ sit. Si tñ in dicto casu audiret religiosus confessionē sine licentia sui p̄lati simplr: teneret absolutio. Ita q nō esset reiterāda talis confessio licet male faceret. Idē Pe. de pal.

Vtrum officialis epī habeat auctatem in penitentijs casuū epalium. R. sm Host. q non. nisi exp̄sse pateat q hoc voluerit epus. Et si habet. ⁊ non est sacerdos: dz ulteri delegare. Et sm Panor. in cle. j. de priuil. iste officialis epī hz solū iurisdictionē in foro ptentioso. nec dz se impedire in spūalibus vt in. c. lz de offi. vi. li. vj. hoc intellige: vt dictū est nisi aliud ex gra habuerit ab epō. Secus tñ videt dicendū de vicario generali epī in spūalibus. exp̄ienta teste. de his vicarijs. vide. j. c. vicarius.

In articulo mortis omnibus sacerdotibus de oībus peccatis ⁊ sententijs concedit absolutio. Vide s. de hoc diffuse. Absolutio primo in fi.

Quid si aliquis excōicatus in q̄ indicia fuerunt pnīe manifesta. nec p eum stetit quominus recōciliaret. nō suscepto bñficio absolutōis decessit an p absoluto ab ecclia sit hñdus. R. q tali defuncto bñficiū absolutōis impēdat. Sic tñ vt illi mortuis absolutio a sede apłica requirat: qui eum viueret ab ea fuerat absoluendus.

Confessor.ij. De eius scientia.

c Tria fm al. debent esse in ꝯfessore. s. scientia discernendi inter peccata. Inq̄sitio de eis cauta ꝛ discreta penitētie seu satisfactiōis iniunctio: nec sacerdos tenet̄ scire discernere nisi in cōmuni; que. s. sint capitalia: et q̄ mortalia cōmunia: ꝛ q̄ venialia ex genere. Et sciens hec sufficiēs reputat̄ pro tp̄is hui⁹ necessitate ad ꝯfessiōes audiendas. Est tn̄ piculosum audire ꝯfessiones non habēn cōpetentē noticiā casuum pape ꝛ ep̄oꝝ: vt in cle. religiosi de priuil'. Quo v̄o ad casus ep̄ales synodales vel archiep̄ales non sic tenet̄ scire fm Dir. li. iij. ti. ij. vbi dicit ꝙ religiosus ꝓbabilit̄ pōt ignorare talia statuta: q2 in facto ꝯsistunt: ꝛ maxime cū talis non teneat̄ ire ad cōcilia ep̄alia vel archiep̄alia. Ideo excusat̄ fm v̄v. Ad hoc etiaz fortius obligat̄ q̄ se offert sponte tali officio: vel se ingerit. Talis eñ̄ tenet̄ de omni exacta diligētia. ar. ff. depo. l. j. §. sepe. vbi dicit̄ ꝙ qui obtulit se deposito tenet̄ etiā de leuissima cu'pa. vbi al's non teneretur nisi de dolo ꝛ lata culpa. Qui aūt nō ingerit se: sed requisit⁹ exercet ex charitate: satis videt̄ ꝙ non teneat̄ nisi inquātū scit vł potest comode scire. Et q2 hic agit̄ ad merā vtilitatē alterius: sicut ꝛ de deposito. Si q̄s v̄o ꝯfessor dubitat de sua ꝑpetenti pitia ꝑ scientiā seu expientiā vel etiā dubitat si alius pitior reperiat̄ qui hoc possit ꝛ velit: excusatur obedientia prelati. xxiij. q. j. quid culpat̄. Itē in ꝯfessore requirit̄ ꝯscientia magis q̄ scientia. de pe. di. vj. qui vult. Et ideo existens in mortali audiendo ꝯfessiones mortaliter peccat: fm quosdaz. Nam fm Tho. ꝛ Al. existēs in mortali q̄ñcūq; ī aliquo actu exhibet se vt ministrū eccl'ie mortalit̄ peccat: ꝛ totiēs mortalit̄ peccat quotiēs hmōi actū facit. hoc tñ̄ intellige: nisi ī tali actu saltem cōterat̄. Secus tñ̄ in sacramēto eucharistie vbi vltra cōtritionē requirit̄ ꝯfessio regulariter quo ad suscipientē. Idem posset dici in suscipiente alia sacramēta: vt sufficiat ꝯtritio. In administrātē aūt huiusmodi sacramēta cū solēnitate forte aliud esset dicendū.

Sed an possit fieri cōfessio existenti in peccato mortali? Rñ. fm Tho. ꝙ licz subditus teneatur recipere sacramēta a ministro ecclesie etiā existēn ī mortali quousq; ab ecclesia tolerat̄: quia adhuc ei obligat̄. tamen excepto casu necessitatis non foret tutum huiusmodi inducere ad executionē alicu⁹ spectantis ad suum ordinem: durante cōscientia ꝙ dictus minister sit in mortali; quam cōscientiā potest deponere: quia in instanti potest ex diuina gratia se emendare. tamē hoc modificatū est ꝑ cōstitutionē basiliēsem: quā habes infra Excōmunicatio. vj.

An interrogatiōes sint faciende in cōfessione? Rñdeo fm Ray. ꝙ sic: dūmodo discrete fiant de pe. dist. v. c. j. ꝛ di. vj. qui vult. Et debēt interrogationes esse pncipaliter de. vij. vicijs capitalib9: de articulis fidei: de p̄ceptis decalogi. de sacramētis ecclesie ꝛ de circūstantijs eoꝝ: que sunt. Quis: q̄d vbi: ꝑ quos: quotiēs: cur: quō: q̄ñ. Et si ꝯfessor scit vel habet ꝓbabilem opinionē de aliquib9 peccatis que penitens nō ꝯfitetur debet ei ad memoriā reducere: quia timere potest ꝙ cōfitens super hoc laboret crassa ignorātia vel ꝙ non adhibuerit debitam diligentiā.

Sz q̄d si ꝯfessori occurrit aliq̄d de quo dubitat q̄d agere debeat? Rñ. ꝯsulat pitos.

Quid si sacerdos habeat al' quos parochianos surdos: cecos: mutos: vel furiosos: vel demoniacos ꝛ silēs quos scit esse in peccato mortali. Quid faciet? Rñdeo fm Ray. debet facere posse suum vt inducat eos ad penitētiā fm ꝙ est possibile: ꝙ si nō pōt: oret ꝛ faciet orari ꝓ eis.

Vtrū sacerdos possit absoluere illam cum qua peccauit? Rñdeo fm v̄v. nō debet: q2 tollit̄ erubescentia. Si tamē absoluit. tenet absolutio. Nec obstat ꝙ ep̄us non potest dispensare in symonia cum eo cōmissa: q2 dispensatio est dignitatis absolutio necessitatis. Et ideo nō tā facile amittit quis potestatē absoluēdi sicut dispēsandi.

Vtrū sacerdos debeat p̄mo absoluere q̄ꝫ penitentiā imponere. Dic fm glo. in cle. dudum de sepul. ꝙ p̄mo audiat̄ ꝯfessio. secūdo imponat̄ penitentia. tercio fiat absolutio. Nō ergo p̄cedat absolutio impositionē penitētie: vt sic absolutionē precedat cōtritio cordis: cōfessio oris: satisfactio opis saltem in ꝓposito. hec ibi. Et hoc regulariter fiendum. Si tamē q̄s post absolutionē anteq̄ꝫ diuertat ad extraneos act⁹ imponeret penitētiā posset excusari. nā q̄d fit in cōtinēti: videt̄ inesse.

Confirmatio sacramē

c ti. Vtrū sacr̄m ꝯfirmatiōis sit de necessitate salutis? Rñ. fm Ri. in iiij. dist. vij. ꝙ susceptio sacramēti ꝯfirmationis paruulis baptizatis nō est necessaria ad salutē. sic intelligēdo ꝙ sine eius susceptiōe saluari non possint. Sic etiam loquēdo de necessario nō est necessaria per se adultis hui⁹ sacri susceptio q̄uis eis valeat ad maiorē victoriē pfectiōꝫ. Cōtempt⁹ tñ̄ hui⁹ sacri ī adultis nisi peniteāt ē dānabilis. tūc aūt ꝯtēptores reputari debēt q̄ñ hūta bona ꝛ sufficiēti opportunitate suscipiēdi hoc sacr̄m: ip̄m suscipere renuūt ac notabiliter negligunt.

Que sunt de suba ꝯfirmatiōis? Rñ. fm pe. v. Duo ex p̄te ip̄i⁹ sacri. s. materia chrismatis et forma v̄boꝝ. Duo ex p̄te ministri. s. dignitas pōtificalis ꝛ intētio. Vnū ex p̄te suscipiētis. s. ꝙ chrismet̄ ī fronte. Nā q2 ī ꝯfirmatiōe ꝯfert̄ audacia sp̄ūalis euidenti⁹ fit in fronte. Chrisma aūt dicit̄ oleū cū balsamo ab ep̄o sanctificatū.

Quis est minister ꝯfirmatiōis? Rñ. sol⁹ ep̄us de ꝯse. di. v. man⁹: ꝛ c. nouissime: ꝛ c. vt ieiuni.

Sz nūq̄d papa pōt cōmittē alteri? Rñ. p anor. in. c. quāto ꝺ ꝯsue. dicit ꝙ nō solū sacerdoti: hoc: sꝫ et simplici clerico dūmō hēat istud sacr̄m p̄t ꝯmittē. Et ī hac opiniōe residꝫ glo. in. ꝺ. c. q̄ꝫto. Alij q̄ꝫtñ̄ dicūt ꝙ etiā laico p̄t h⁹ papa demādare. dū mō laic⁹ recepit istō sacr̄m. Et hāc opi. vi approbare glo. ī ꝺ. c. man⁹. In eoꝝ apponit̄ regulā di. ꝙ ex delegatiōe pape q̄libꝫ p̄t cōferre sacr̄m q̄d ip̄e recepit. Et sic laico hūit h⁹mōi sacr̄m papa cōmittere posset.

Communior tñ opinio videt vt laico hoc demandare non possit: quia ex hoc denigraretur status ecclesie qd papa facere nõ potest .j.q.vij. Et si illa.

Sz dubium est qd in collatione ordinum glo. in.d.c.manus. vt velle idem qd dictũ est de confirmatione. Sz collec.dicit q collatoz minoꝝ ordinũ possit papa delegare simplici sacerdoti. Secus in collatione sacroꝝ. q: sacri ordines hñt act9 r exercitiũ in confectione eucharistie. nam vt dicit glo.in.c.pue nit.xcv.di.non põt papa pmittere nõ sacerdoti vt cõficiat corpus xpi: q: xpc hoc pmisit soli pzsbyteris. Jdco idem dõm in pposito vt sicut in confectione eucharistie papa non disponit ɔ̃ dispositiõez xpi. ita nec in ordinatione ministroꝝ ipsi9 sacramẽti. Sz panor. putat vt sacerdoti hoc possit delegare indistincte q: lz de sacro eucharistie sit dispositũ institutione diuina q̃ hẽat illud administrare: hoc tñ non est dispositum in collatõe ordinum. nam olim pzesbyteri in cõmuni regebãt ecclias r ordinabãt sacerdotes. vñ queadmodũ olĩ poterãt: ita vĩ q papa possit hoc pcedere sacerdoti: maxime delegando. cum nihil exerceat delegat9 noĩe pprio. vt in.c.sane de off.dele. Quin imo dico q minoꝝ ordinũ collationem possit papa sacerdotib9 pprio iure pcedere. Nam sacerdos põt hodie pferre pmã tonsuraz. dũmodo hẽat subiectum vt notat. Ho.in.c.cum contingat de eta.r q̃. Per inferiorem aũt platum a papa non põt fieri ista delegatio non pontificib9. q: non pñt isti disponere ɔ̃ statutũ r ordinatõz ecclesie. Hoc pbat in.c.aqua.de ɔ̃se.ec. Et vide glo. in.d.c.puenit q̃ ponit notabilem regulaz q nihil est ep̃us: qd sit iurisdictionis qd non sit delegabile p eum. Secus in ɔ̃petentib9 rõne ordinis ep̃alis. vt notat glo.in.d.c.quanto.

An aũt ea que sunt ordinis ep̃alis possint p inferiores pscribi: Rñ. Panor.in.d.c.quanto. facit regulaz singularem: q ea que sunt ordinis ep̃alis non pñt acq̃ri p inferiorẽ ex ɔ̃suetudine quantũcunq vetustissima. Hinc dicit Jo.an.in.c.ij.de pben.li.vj. q quantocũq tpe lait9 exerceat actũ spũalem: nunq tñ põt illum actũ pscribere. Maz possessio tanti tpis cui9 initij non est memoria hz vim tituli: qñ dat capacitas in exercente. al's non. Sec9 in ɔ̃petentib9 xpo rõne iurisdictionis vel dignitatis ep̃alis. Nam illa pñt pscribi p inferiorez clericum: vt in.c.audita. r.c.cum olim de pscrip. r.c.accedentib9 de ex.prela.

Que aũt ptineant ad iurisditõz. Glo.in.c.transmissam de elec.dicit q sunt. vt iudicare. excõmunicare. cogere iuramenta recipe a vasallis. ɔ̃firmare. inuestire. beneficia ɔ̃ferre: r similia. r hec oĩa in ɔ̃firmatione ɔ̃seq̃t elect9. Ea vo que sunt ordinis: est. clericos ordinare. chrisma ɔ̃ficere. deponere clericoꝝ. benedicere vgines r ecclias r altaria r similia: ɔ̃feruntur in ɔ̃secratõe ep̃ali. Et glo. in.d.c.puenit dicit q int ea que sunt iurisditionis sunt aliq̃ que non pñt demandari. nisi eis q̃ ad minus eo ordine ea pñt exercere. vt deponere. vel degradare clericum. extra de sen.ex. vniuersitatis.

Sed queritur presupposita validitate delegationis. si delegans postea pbibet. nunq̃d imprimatur caracter ex sacramento habito ɔ̃ interdictum delegantis? Dic q aut pbibitio habenti ptãtem hñt sine alr̃ex delegatione. Et tunc glo. dicit r bene q post pbibitionẽ nihil confert. Et idem tenet glo. in.d.c.manus: r est cõmunis opinio. Et pbat ratione. quia sublata ptãte delegata nulla ptãs remanet in ipso delegato. vt in.c.sup questionũ de offi.dele.

Sed dubium est. qd si pbibitio fiat epo p romanum pontificem: num qd conferet sacramentum post pbibitionem. Jnno. refert quosdam tenere q non. q: licet papa non possit tollere sacramentum baptismi. vel alia necessaria: põt tñ circa illa disponere. vel dando formam. vel disponendo de psonis a q̃b9 r q̃b9 cõferenda sint. vt no.in.c.j.de baptismo. Nam pape est obediendum in istis spiritualib9 r concernentib9 piculum anime: nisi talia reperiant exp̃sse interdicta: vel sint ɔ̃ fidẽ. Et non hanc regulam quam videt seq̃ Ho.in.c.quanto de transla.pla. Jpse tñ Jnno. ɔ̃cludendo dicit q aut papa facit legem p quam tollit ptãtem epõ r nihil ageret ep̃us postea ɔ̃ferendo. aut simpliciter pbibet ep̃is ne faciant. r tunc pbibitio non impediret impressionem caracteris. Dicit tamen Jnno. notabile vbum oblimoni nunq tradendũ q sine causa rãonabili non est papa sustinendus attentando ista vel similia ɔ̃ vniuersalem ecclesiam. Et pondera ex his vbis duo. Pmo q presumit in papa causa rationabilis si vult venire ɔ̃ vniuersalem statum ecclie: sz oportet q causa sit alijs nota. Secundo pondera q non dicit papaz non posse: sz eum non sustinendum. quasi dicat q ecclia vniuersalis dz resistere pape. tamen ecclesia non resistente: videt actus valere. Et panor. reddit rationem huius distinctionis Jnno. Naz in faciendo legem r auferendo p legem ptãtem ep̃is: nihil potestatis quo ad actum pbibitum remanet ipsis episcopis. Sed quando simplr̃ pbibet: non tollit potestatem: sz interdicit exercitium merito hoc casu imprimit caracter non obstante pbibitione pape quia simplex pbibitio non impedit impressionem caracteris in habente ptãtem etiam si in pbibitione apponat clausula decreti irritans. hec panor.

Que sit forma confirmationis? Rñ. forma est hec. Consigno te signo crucis: et confirmo te chrismate salutis. Jn nomine patris r filij r spiritus sancti Amen.

Utrum in sacramento confirmationis conferatur grã? Rñ. Fm Tho. grã ɔ̃fert non solum cõmuniter: sicut in quolibet sacro ɔ̃fert grã emundans a peccato. vel reliquijs peccati. sz etiaz spũalis grã p quam q̃s deputat ad offiñ sanctitatis: r ideo efficit ad xp̃m confitẽdum. vnde r de grato facit magis gratum.

Quib9 debeat hoc sacm̃ ɔ̃ferri? Rñ. oĩb9 xpianis nam r pueris ɔ̃ueniens ɔ̃fert: q: min9 hñt fictiõis. r viris r mulierib9 q̃b9 cõis est pugna spũalis. Jtem muris: q: lz non vbo: signo eñ pñt cõfiteri. Jtem morientib9 q̃b9 lz subtrahat pugna. tamen pergunt ad pmium militantium. Et iõ ɔ̃ueniens

accipiunt xpiane milicie signum.

Utrū cōfirmatio possit iterari. Rū. fm theo. nō pōt. eo q imp̄mat effectū indelebilē de ↄse. di. v. dicnū. ꝛ. c. de homine.

Utrū cōfirmatio cōferri debeat ieiunis ꝛ a ieiunis. Rū. sic. ꝓpter reuerentiā sacri de cōse. di. v. vt epi. ꝛ. c. vt ieiuni. nī in necessitate. melius esset confirmari post prandium q̄ si epo discedente ꝛ hmōi quis nō possit confirmari.

Consecratio. j. ecclesie

vel reconciliatio eius. Ecclesia a solo epo potest ↄsecrari de cōse. di. j. nemo. Nec ꝗ pōt alteri delegare: nisi epo: sicut nec reconciliatione extra de ↄse. et. aqua. Et pōt cōsecrari tam diebus dominicis q̄ p̄uatis extra eo. tua. Nec dꝫ cōsecrari sine missa de cōse. di. j. c. ij. Non tamē est de substātia fm Ber. ꝛ Ho in. c. qd̄ sicut de elec. q̄ dicunt q missa dꝫ fm ecclesiā romanā dici a cōsecrante. nī si aliter fieret: teneret.

Presumit ecclesia cōsecrata fm Inno. q̄n apparet de hoc aliqua scriptura vel instrumentū dotationis. vel in libris ecclesie vel in colūna vel in diuersis. quod idem est. vel in tabula marmorea ꝛ sic. vel etiā si appareat vnus testis de visu vel auditu fm quosdā. Nā hoc casu cū non tractetur de p̄iudicio alterius. sufficiunt tales probationes. Et sic fac regulā q sculptura in loco lapideo facta. vel vnus testis facit fidē. vbi non agit de p̄iudicio alterius.

Tres sunt casus in quibꝰ ecclesia cōsecrata debꝫ reconsecrari. Primus si parietes ecclesie sunt combusti vel dirupti. seu notabiliter decrustati in toto vel maiori pte. Secus si solū fuerit tectū crustium. extra eo. ligneis. Ratio fm panor. in. c. ꝓposuisti. eo. ti. quia ↄsecratio ecclesie cōsistit in exteriori pte. scʒ in delinitio seu inunctio cū crucibꝰ in ipsis parietibus ecclesie in supficie muri. vnde violat ipsa cōsecratio ex cōbustione parietuʒ. licet parietes nō corruant. de ↄse. dis. j. ecclesijs. Secūdꝰ si parietes in toto: vel maiori pte corruerūt. Si vo parietes successiue fuerint reparati. ecclesia eadeʒ intelligit fm quosdā. ꝛ nō indiget reconsecratione. Sicut dicitur de naui: cuiꝰ vna ps deficit ꝛ reficit cras: vna ps corruit. et cras reficit. et sic successiue reficit tota. Et tn̄ eadē nauis dr̄. vt in. l. qd̄ in rez dñio. Et idē dicit populus licet aliqui moriantur. ꝛ aliqui de nouo nascant. vt in. l. ꝓponebat. ff. de iudi. Sed Inno. sup Rubrica eo. ti. refert alios tenere q indigeat reconsecratione. Et hanc partē putat panor. veriorē. nam in istis sp̄ualibus consideramus veritatē ꝛ nō fictionem. Sed in veritate non est illa ecclesia. ex quo ex toto vel maiori parte de nouo: licet successiue: est refecta. nam negari nō potest: quin cōsecratio que cōsistebat in antiquis parietibus sit sublata. Et iura cōtraria loquunt de fictione. Nec ob. si dicat. q ex quo fuit refecta prius minor pars: maior pars traxit minorē partē ad naturam suā. Sicut de aqua benedicta ꝛ oleo consecrato. dico q hoc non ꝓcedit in istis que cōmixtionē nō confundunt. Tercius est quādo dubitatur an ecclesia fuerit consecrata. nec apparet aliqua ꝓbatio. de his q̄ dicta sunt s̄. Hi tres casus notant in glo. d. c. ꝓposuisti.

Sunt ꝛ alij casus in quibꝰ ecclesia nō debet recōsecrari: sꝫ recōciliari. Primꝰ ꝓpter homicidiū cōmissum in ecclesia. d. c. ꝓposuisti. Et qr tex. simpliciter facit mentionē de homicidio. ꝛ in hoc nō requirit sanguinis effusionē. Ideo sufficit homicidium esse sine sanguinis effusione vt qr fuit laqueo suspēsus vel strangulatus vel simile. Et hoc tenet glo. in. c. vnico. eo. ti. li. vj.

Quid si in ecclesia fiat homicidiū casuale. vtputa. homo cecidit de tecto ecclesie ꝛ mortuus est. vel aliqs se defendēdo occidit inuasorē. Rū. panor. in. d. c. ꝓposuisti dicit q non indiget reconciliatione. quia textꝰ ibi intelligit de homicidio violento: seu iniurioso.

Quid si occidatur sanctꝰ vir in ecclesia. nunqd reconciliabitur. Respon. glo. in. d. c. vnico. dicit q sic. quia iura indistincte loquuntur. ꝛ sceleratius est iustum occidere q̄ iniustum. Et licet ecclesia in dicto casu sit sanctificata: ex sanguinis effusi passione. ex ipsius tn̄ effusi actione bene polluit. Iuxta illud. Actio displicuit: passio grata fuit. locū tn̄ sanguinis nō lauabunt.

Quid si quis occidat extra ecclesiam vel vulneretur. ꝛ post intrat cymiterium vel ecclesiam ꝛ ibi sanguinem spargat. Respon. glo. in. d. c. vnico. dicit q non reconciliabitur: licet sanguis defluat ad terram. Secus fm Directoriam si sanguinis effusio facta fuerit violenter in ecclesia vel cymiterio. licet sanguinis non fluat ad terram. vtputa colligitur cum scutella.

Quid autē si supra tectū ecclesie. puta homo sagitta interficit. Rūdet glo. vbi supra fm Hug. q nō est facienda reconciliatio. quia extra ecclesiā videtur factum.

Quid si fiat vulnus in ecclesia vel cymiterio sine sanguinis effusione: an reconciliabit. Dic fm Panor. in. d. c. ꝓposuisti. ꝛ glo. in. d. c. vnico q sic p tex. d. c. ꝓposuisti. vbi dicitur q ꝓpter homicidia ꝛ vulnera reconciliabit ecclesia. ꝛ nō dicit: an in eis fuerit sanguis effusio vel ne. licet Panor. dicat q vulnera nō fiant sine sanguinis effusione. Et ideo alia iura faciunt mentionez de sanguinis effusione. vt extra eo. c. fi. ꝛ. d. c. vnico. Ex quo panorm. infert duo. Primo q ꝓpter extractionem modici sanguinis non polluit ecclesia. qd̄ denotat verbū. effusio nam illud verbū abundantiā significat. Et hoc nota bis ad statuta que quandoqꝫ requirunt sanguinis effusionē. Secundo infert q ex alia iniuria corporali citra sanguinis effusionē non polluit ecclesia. vt necessario indigeat reconciliatiōne. Scd̄s casus ꝓpter adulteriū vel seminis effusionē. extra de adul. c. significasti. ꝛ de conse. dist. j. ecclesijs. Et intelligitur tn̄ de semine humano siue sit catholicꝰ vel paganus.

Quid si est occultū. Rū. q ad hoc vt reconcilietur ex p̄dicto casu fm Asten. requirit q effusio sit notoria: magna ꝛ fornicaria. Ideo dixi. notoria. qꝛ si esset occulta. non oportet reconciliari fm Jo. an.

in .d.c. vnico. quia ecclesia nō iudicat de occultis. sed tūc: qñ est manifesta vel de ea fama publica. alis oporteret epos cōtinuo discurrere. Ideo etiaz dixi. magna: quia ppter modicā humectationem nō esset reconciliāda. Ideo autē addidi: fornicaria. quia si vir somniando: vel vxorē cognoscendo effundat semen: non ppter hoc est reconciliāda fm Joan. & Hug. in .d.c. ecclesijs. licet glo. in .d.c. vnico teneat contrariū tamē pma opinio videtur cōmunior. Ad hoc facit de homine dormiente in ecclesia si ei accidat pollutio: etiā si esset manifesta non debet reconciliari ecclesia. & tamen si homo ex pposito pcuraret hmōi emissionē: si esset manifestum indigeret recōciliatione fm Hostiensē. Unde hoc. non nisi ex hoc. quia pmū fuit sine peccato. secundū cum peccato. Modo ad ppositum q vxor reddat debitū viro in ecclesia: vel exigat. de se non est peccatū. maxime credo q ecclesia nō indigeret reconciliatione in dicto casu: si iam iminēte necessitate vxor redderet debitū viro: vel econtra in ecclesia. puta erant longo tempore reclusi. & exire nō poterant. Itē reconciliāda est ecclesia ppter vicium sodomiticū. Tercius si excōmunicatus fuit in ecclesia sepultus extra eo. consuluisti. & ista corpora si discerni possunt sunt exhumanda & extra ecclesiaz & cymiteriū eiicienda extra de sepul. sacris. Idem etiā si in ea fuit sepultus paganus vel infidelis. tūc enī corpora nō solū sunt exhumanda & eiicienda. sed & parietes radendi & tigna. Idē fm Jo. an. in .d.c. cōsuluisti qñ fuit sepultus excōmunicatus. Idē Ho. Sed pdicta quo ad rasionē parietū non placent Panor. quia si raderent parietes violaret consecratio ecclesie. & sic esset reconsecranda: & nō recōciliāda. Nec ob. caplm. ecclesiā de cōse. dis. j. quia loquit in ecclesia nondū consecrata. & tunc seruari potest qd dicit Joh. an. Quartus casus: si ecclesia: vel altare vel cymiteriū ab epō publice excōmunicato consecrent vel benedicant polluta sunt. nec ante reconciliationē celebrari debet. nec aliqs sepeliri. ar. d.c. consuluisti vbi hoc Ho. & Panor. reddit rationē. quia si sepultura corporis excōmunicati polluit ipm locū. fortius qñ ipsa consecratio transit p manū notorie excōmunicati. Et in hoc facit regulam q omnia q consistunt in exterioribus benedictionibus & cōsecrationibus nō debent exerceri per fideles si gesta sunt p notorie excōmunicatū ante reconciliationē. Secus in corpore christi & alijs sacramentis. nam illa sunt verissima in se. nec indigent reconciliatione. licet excōicatus confecerit.

Quid de muliere pgnāte mortua. Ber. & Hos. dicunt q sepeliet in ecclesia. quia fetus est ps ventris de conse. dis. iiij. si qua. Ho. autē distīguit. q aut certū est q fetus mortuus est. & tunc nō incidetur mulier. sed cū partu sepeliet. Nec obstant iura q volunt q paganus nō sepeliat in cymiterio. quia intelligunt quādo paganus separatus est ab vtero matris xpiane vel in vtero matris pagane ibi sepultus fuit. Secus si in vtero matris xpiane. quia nec comode discerni potest. Et ideo non est exhumandus. Si aūt certū est q puer viuit vel dubitatur. tūc oīno incidat. ff. de mor. infe. l. ij. Idē Dur.

Sed qs potest ecclesiā reconciliare. Dic q epūs ppriꝰ p se vel p aliū epm. & pōt vnus aquā benedicere. & alius reconciliare. Per simplices vo sacerdotes non potest; etiam si sit consuetudo extra eo. aqua.

An autē papa possit cōmittere reconciliationē simplici sacerdoti. Rñ glo. in .d.c. aqua. & Panor. ibi dicunt q sic. Et idē dicendū fm Panor. in omnibus que sunt iuris epāli s ex dispositione humana. quia in illis papa habet plenitudinē potestat. vt in .c. pposuit de cōce. p. Sed ea q ex dispositōne diuina sunt tributa certo ordini nō possunt cōmitti illū ordinē non habenti etiā p papā vt vult glo. in .c. puenit. xcv. di. Et nota hanc regulā. De hoc vide supra .e. primo.

Quid si quis celebrat in ecclesia seminis vel sanguinis effusione polluta: an efficiatur irregularis. Rñ. q etiā si sciens in ea celebrat: nō est ppter hoc irregularis de sen. ex. is q li. vj.

Quid fiet si ecclesia nō cōsecrata fuerit sanguis vel seminis effusione polluta. Rñ. fm Panor. in c. si. eo. ti. q organa clericoꝝ ibi suspendunt. Ita q nedū missa. sed nullū officiū debet ibi celebrari ante reconciliationē: que fieri potest p simplicē sacerdotem: lauando ecclesiam aqua exorcizata que etiā fit p simplicē sacerdotē. & non cū aqua benedicta cū vino & cinere: cū qua reconciliat ecclesia cōsecrata. & non requirit psentia epi. quia si exigeret psentia epi: nō posset immediate reconciliari. & tñ tex. dicit q qcitius pōt: consecret. Eadē rōne posset dici: q nō requirat licentia epi p tex. ibi q debeat ptinus lauari. qd non fieret si oporteret mandatuz episcopi expectare.

Ecclesia pcipue consecrata vel oratoria: monasteria vel hmōi non debent cōuerti ad secularē habitationē & phanos vsus. xix. q. iij. que semel. & c. quoniā & extra de re. do. ad hec. Ex quo infert ibi Panor. q malefaciunt illi q ex vestibus sacris: vetustate consumptis faciunt vittas p dominabus seu bursas: seu quid simile. Et vide tex. in .c. ad nuptiarum. de conse. dis. j. vbi dicit q vestes ecclesie non debent accomodari ad ornatuz nuptiaꝝ. nec ad aliū vsum mundanum. Et ex illo tex. colligit ibi glo. q ex veste dominic non debet fieri capsula. seu aliud vestimentū ecclesie. licet contrariū obseruetur. Et ideo papa Sixtus quartus dedit licentiā vt ex vestibus mulierū et seculariū possint fieri ornamenta & paramēta ecclesie. Nota etiam p vt habetur. de conse. di. j. c. ligna. q ligna ecclesie cū fuerint vetustate consumpta nō debent reponi in loco indecenti. vt puta in coqna vel latrina. nec etiā in pastinandis vineis. sed in loco honesto. vt in claustro vel refectorio vel hmōi vel igni cōburēda: nec ad laicoꝝ opera debent admitti.

Consecratio .ij. scz altaris.

Alia est consecratio ecclesie alia altaris. Et ideo vna sine alia fieri potest extra eo. e. j.

Altaria sine reliquijs consecrari non debent de conse. di. j. placuit. & c. nō oportet. Et potest epūs in

eadem ecclesia simul plura altaria cõsecrare. extra eo. cum sis.

An autem deficientibus reliquijs possit apponi corpus xpi Jo.an.d.c.placuit dicit q sic. Mag. dicit non esse de substãtia cõsecrationis. vt reliquie apponant. ea.di.c.nullus. Ho.in sum. refert consuluisse Inno.sup isto dicto Jo. An licite ponatur corpus xpi loco reliquiarum. Et dicit Inno. rñdisse de assistentiũ consilio q nõ. Rõ est fm Jo.an.quia corpus xpi est cibus anime de conse.dist.ij. panis. nec debet cõseruari nisi causa infirmorum vel ex alia causa necessaria. vt in.c.j.de cu.en. Fertur tñ q leo papa deficientibus reliquijs dedit partẽ corporalis z eucharistie in cõsecratione cuiusdã ecclesie.

Altare.an sit reconsecrandũ. Rñ. q sic in quibusdam casibus. Primus si mensa: siue tabula altaris.i.superior ps altaris fuerit mota.i.mutata fm locũ. fm Ho. extra eo.c.j. Et hoc intelligit de tabula affixa. fm Rod. Tabula eñ cõsecrata q non est affixa de loco ad locũ transfert. nec tamen reconsecratur. dũ tamẽ lapis superior nõ separet ab eo cui cõpaginat. vnde si mensa moueat cũ coherentibus sibi nõ oportet propter hoc altare reconsecrari. vt patet in altari portanti de conse.di.j.concedimus. Secundus est si aliquis de lapidibus mensam tangentibus fuerit motus fm Ber. extra eo.c.j. qd intelligit Rod. de lapidibus principalibus. vt si sup quatuor colũnas fundata sit mẽsa altaris. z vna earum fuerit mota. mẽsa nihilominus remanẽte immota. Secus de lapidibus parietis vel de ipso pariete: cui lateraliter compaginatũ est altare in quibusdã ecclesijs. quia propter motionẽ illius parietis vel lapidũ eius non reconsecrabit altare: si maneat immotũ. Tertius est si mensa fuerit enormiter fracta extra e. qd in dubijs.i. vltra medietatẽ fm Jo. vnde necesse ẽ fm Ho. q appareat deformitas. z putat q sit ad arbitriũ epi redigenda. vel etiã fm Rod. si in cornibus fuerit fracta. cũ soleat ibi fieri pcipue consecratio altaris. Quartus est si lapis ille qui continet sigillum: siue reliquias. qui etiã dicit sigillũ altaris quia cũ eo reliquie sigillant: moueat vel frangatur vel enormiter diminuat. vnde si in altari viatico lapis continens sigillũ reliquiarum moueat: altare reconsecrabitur fm Inno. z Host. extra eo.c.j. Si vo altare viaticũ extrahat cũ non adhereat ligno: sed lapidi ipsa consecratio. non credit Inno. illud esse reconsecrandũ. Nota etiã fm Inno. q in altari est quoddã foramen vbi reliquie ponunt: z illud qñq fit in parte superiori. qñq in latere altaris. Si fiat primo modo: clauditur quãdoq paruo lapide. quãdoq tabula magna altaris. Si secũdo modo clauditur tñ lapide paruo. vnde siue ille paruus lapis: siue tabula magna moueat: reconsecrari debz altare. Nota etiã si reliquie sublate sint z sunt sublate cum mense motione: debet reconsecrari altare Si autẽ sine eius motione: non debet reconsecrari de cõse.di.j.de fabrica in tex. z in glo. Quintus est quando tantũ additur altari q amittit formã quã habebat. quia forma dat esse rei. Vide tamẽ quod notat Panor.in.c.ad hec.e.ti. q quoddã est altare portatile qd portatur de loco ad locum z est paruus lapis continens in se foramen cũ cõsecratione z sigillo supposito. z istud non execrat nisi moueat istud sigillum cõtinens cõsecrationẽ. Aliud vo est altare stabile. qd est firmum in loco. z istud execrat multis modis. Primo vbicunq violatur locus cõsecrationis. puta: quia cecidit aliquis de lapidibus tangentibus ipsam cõsecrationẽ: vel motũ est ipsum sigillum vel si tota mensa est mota. licet ibi non sit foramen cõsecrationis. Ratio quia qũ altare est firmũ nõ consecrat solũ tabula sz totũ altare. vnde si patitur enormẽ lesionẽ amittit formã suã. z dr execratũ ideo debet denuo cõsecrari.

Quero pro declaratione pdictorum: nunqd altare viaticũ sit execratũ. si lapis remoueat a ligno. nam sepe altare viaticum fit ex lapide paruo inserto in ligno. Rñ. Ab. prout refert Panor.in.c.ligneis.eo.ti. dicit q nõ. Et credit Panor. quod velit arguere a simili. nam sicut corruente tecto ecclesie remanentibus parietibus nõ fit reconsecratio. Ita sublata illa tabula a ligno cui inherebat lapis. nõ debet fieri reconsecratio. Jo.an. hoc fatet si sepulcrũ sit in ipso lapide. Secus autẽ si in ligno esset sepulcrũ seu foramẽ z ibi esset cõsecratio. z lapis esset loco sigilli. Et hoc est indubitatũ. nã tunc violatur consecratio. Sed Panor. dubitat etiã in priori casu: ponendo q altare recipiat formã suã ex ligno z lapide. puta. quia lapis est ita paruus q p se non sufficeret ad formã altaris viatici. nã licet consecratio sit in ipso lapide tamen sublato ligno verum est dicere q ipsum altare patitur enormẽ fracturã. z sic perdit suam formam. Idẽ dicendum de altari firmo. si ibi adesset lignum dans formam altari. Sextus casus est quando dubitatur. vtrum consecratum sit de conse. distinc.j. ecclesie.

Altaria in quibus degradati z hmõi celebrauerũt nõ debent propter hoc reconsecrari. nec reconciliari. cũ hoc nõ sit iure cautũ.

Vtrũ in locis nõ consecratis possit celebrari cũ altari viatico. Rñ. Inno.in.c.j.e.ti. dicit q sic. Dicit enĩ locũ esse consecratũ exquo est ibi altare viaticum consecratũ per episcopũ. z sic non ob.c.missarum de conse.di.j. Sed panor. sup Rubrica.eo.ti. dicit Archi. post aliquos antiquos tenere contrarium in.d.c.missarum. vbi dicit q nisi in ecclesijs cõsecratis nõ potest celebrari etiã cum altari viatico: nisi concurrat licentia episcopi. in locis autem non consecratis z sine altari viatico non sufficit licentia episcopi. Et hanc opinionẽ Panor. credit veriorẽ. pro hoc tex.in.c.fi. de priuil.li.vj. vbi de gratia est concessum episcopis vt possint celebrare vel facere coram se celebrari in itinere super altari viatico. Si enĩ hoc liceret de iure cõmuni prout sensit Inno. frustra concederetur priuilegium. Ad idem.c.vnicuiq. z.c.si quis de conse.di.j. Vbi dicit q in oratorijs priuatis nõ debet celebrari sine licentia episcopi. Vide tamẽ Ri.in.iiij.di.xiij. q in casu magne necessitatis iura permittunt celebrari in loco nõ sacro. si tamen tabula sit consecrata. ceteraq ad illud officium ptinentia ibi affuerint. sicut cũ ecclesie prime fuerint incense. vel cum homines sunt in itinere. z ecclesia defuerit. vt de conse.di.j.c.conce-

dimus quibus casibus exceptis non licz celebrare in loco nō sacro nisi de consensu epī per dictum.c. missarum. Nulla autē necessitate licet celebrare in mari vel sup flumē. Et fm Pe. de pal'. extra ecclesiam sine necessitate nunq̄ licet celebrare sine licentia epī. Sed nō habentibꝫ capellas licet potius celebrare in campo vel in domibꝫ priuatis. dūmodo oīa necessaria hēant. Et hoc vbi licētia epī haberi nō possit. Et ideo a pncipio si comode licentia haberi potest ab epō peti debet. In exercitu etiā xp̄ianorum idē fiendū.

Consecratio.iij. scilicz

cymiterij. Alia est ꝯsecratio ecclesie. Alia cymiterij.

Cymiteriū pollutum esse censetur quādo ecclesia est polluta effusione sanguinis vel seminis. dūmo si sit contiguum ipsi ecclesie. ꝛ anteq̄ reconciliatum sit. non debet in eo aliquis sepeliri. Secus si cymiterium ipsum esset remotum ab ecclesia. Sed econtra polluto cymiterio non est polluta ecclesia. ne minus dignū trahere videatur maius. Et non est cymiteriū vnū: ȝ plura qñ paries est in medio. licet sit ibi porta in pariete.

Sed ge. in.c. vnico.e.ti.li.vj. querit. pone q̄ sint duo cymiteria. ꝛ sit paries in medio ꝛ porta in pariete. ꝛ in porta fit iniuriosa sanguinis effusio. queritur an vtrūq̄ cymiteriū sit interdictū. Potest dici q̄ aut est cōmissa in porta. ȝ ex parte magis adherente vni. Et tunc illud est violatum. put dicit de hermofrodito. ff. de sta. ho. queritur. Aut facta fuit in medio porte. ꝛ tunc cōsideramus cuius causa fuerit factus paries ꝛ porta. vt dicit Jo. an. Aut est dubiū: quia non potest apparere cuꝰ causa sint facta. ꝛ tunc cū participet de vtroq̄. dicimꝰ vtrūq̄ violatum. Ita dicemus hic. Et in dubio videntur apposita vt faciant duo cymiteria p̄ncipaliter. nō autem accessione vt vult dictus tex. Et per p̄missa idem dicit si in porta ecclesie fiat talis iniuria. Jo. an. ꝛ Jo. de Imola dicunt q̄ forte istud vltimū dictum est verum: quādo intra clausurā ostij versus ecclesiam facta est pollutio. Secus si ex pte que est versus locū extra ecclesiam.

Si in cymiterio corpora fidelium defunctoꝝ sepulta sunt ab excōicatis: scismaticis: vel infidelibꝫ ꝛ hmōi. non ꝓpter hoc debēt exhumari. De sacra. nō itera. a nobis.

Cymiteria nō consecrata: in quibꝫ corpora paganorum vel hereticoꝝ vel excōmunicatoꝝ sepulta sunt. non debent cōsecrari de conse. di. j. ecclesia. Sed corpora ibi sepulta debent inde p̄us eici. ꝛ parietes ꝛ tigna radi. Et tunc si apta fuerint poterūt consecrari. d.c. ecclesiam. Si autem consecrata fuerint p̄us eodē modo corpora p̄dicta inde eicienda sunt si discerni possunt. alīs non. extra de sepul. sacris. ꝛ ipsa cimiteria reconcilianda sunt. Sicut de ecclesijs dictū est. Sed in ecclesia consecrata parietes nullo modo radendi sunt. vt dictum est, su pra. consecratio p̄mo. Quia tunc esset reconsecranda ꝛ nō reconcilianda.

Corpora sanctoꝝ nemo p̄sumat transferre sine licentia principis vel episcopi de conse. di. j. corpora. vbi dicit glo. q̄ per principem intelligit papa. Et hoc veꝝ si corpora tradita sunt perpetue sepulture. alīs sine auctoritate alicuius possunt trāsferri fm glo. ibi. Idē videt ꝛ de ossibꝫ alioꝝ fideliū. ff. de re. ꝛ sump. fu. l. ossa.

Consecratio.iiij. scz vestium.

stium. pallarum. ꝛ vasoꝝ. Vestes sacerdotum ꝛ ministroꝝ. palle altaris. ꝛ vasa sacra. ꝛ oīa similia nō debent conuerti ad vsus laicos. Sȝ si q̄ sunt vetustate ꝯsumpta cōburi debēt. ꝛ cineres ī ecclesia reponi. xix. q. iij. q̄ semel. ꝛ.c. qm̄ de conse. di. j. altaris.

An autē simplices sacerdotes possunt benedicere vestes sacerdotales. ꝛ alia ornamenta ecclesie. vel altaris. Respō. Archi. in.c. degradatio. de pe. li. vj. Et multi alij in de. attendentes de sta. mo. dicunt q̄ non. Tamen p. S. d. Sixtum pp̄ā quartum indultum est vt simplices sacerdotes ordinis minorum possint benedicere queciinq̄ ornamenta ecclesie vel altaris. ꝛ vestes sacerdotales et alia. excepto corporali. Nota fm Pe. de pal'. put recitat Arch. flo. in sum. q̄ de longo manipulo licet facere stolam vel ecōuerso. ꝛ de breui stola facere manipulum vel cingulum. quia omnis hec vna benedictione consecrant. Et cum casula. i. planeta est dupla. cum possit esse simpla. ꝛ super qualibet partem fit benedictio. in celebrando vti potest ex vtraq̄ parte. Et si vna pars amoueat ab alia remanet benedicta. ꝛ potest in ea celebrari. Et simili de dupla stola. Item fm eundē Pe. quādo vestimenta reparant ꝓpter paupertatē videt distinguendum q̄ aut tanta pars amota fuit: q̄ sine illa non benediceretur vel celebraretur vt tota manica vel pars superior. ꝛ tunc desinit esse benedicta. Si autē modica particula. cuius defectus: nec benedictionem impediret: nec celebrationē. tunc licet celebrare. nec est hoc simile. sicut de oleo benedicto.

Conseruator. Require infra. Excommunicatione. xxviij.

Consiliū. tenetur quilibet

bet inquirere vbi cauetur a iure. Sed tamen non tenet illud sequi. tenet tamen expectare debito tēpore donec consulat sapientem alīs nō valeret: si fieret qđ cum consilio fieri debet. querit enī consilium de iure: vt aptius cōsulens videat quid sit agendū extra de elec. ne pro defectu. vbi de hoc in glo. ꝛ.c. cum in veteri eo. ti. ꝛ.c. cum olim de arbi. vbi glo. querit. ad quid est petere consilium si non est necesse illud sequi. Rñdit q̄ certe potest esse q̄ tale consilium sit vtile. quia pōt mouere prelatum ad aliquid faciendū. qđ forsitan per se nō fecisset. quia quod a pluribꝫ querit. facilius inuenitur. xx. di. de quibus. Et habito cōsilio deliberet: an expediat ei sequi consiliū. Et ideo dicit Panor. in.c. ad nostram de consue. q̄ est vtile in facto dubio exquirere consiliū a pluribꝫ tam literatis q̄ illiteratis sapientibꝫ ꝛ insipientibꝫ. Nam quādoq̄ parum sapientes habent in certa re eleuatū intel-

lectum ꝛ ingeniū ꝛ acutius sciāt discutere vnū casum ꝙ oēs sapiētes. Sicut narrat Jo.an.de fatuo pisiensi: qui decidit qōnē miro modo int̃ tabernariū ꝛ quendā pauperē: a quo tabernarius volebat extorq̄re pecuniā. q2 comederat panē ad odorē sau.tn̄ soluit ille ex sono vnius denarij nironensis. quā qōnē non potuisset Catho melius decidere. Et dī ꝙ Bar. qn̄ debebat consulere sup aliquo articulo conferebat de materia cū mercatorib̄.

An autē hoc sit verū ex ꝑpria significatione vocabuli ꝙ quis astrictus petere consiliū non teneat̃ illud sequi: ꝫ satis sit requirere. Jo. dicit ꝙ fm ꝑpriam significationē vocabuloꝝ, ꝓcedit qđ dictum est. Nam consiliū ex ꝑprio significato non obligat ad hoc. Sed qñqꝫ fit impropriatio vigente materia subiecta. qđ latius declarat panor. i. d. c. cum olim de mente Bar. in. l. j. §. si plures. ff. de exerci. Cuꝫ querit̃. an consiliū sapiat consensum. Aut enī consilium est impendendū ei q̄ non habet integrū iudicium rōnis. ꝛ tunc consiliū sapit consensum. vt in pubertib̄. ff. de sus. tu. vnde si caueret̃ statuto: ꝙ pupillus certū quid faciat cū consilio duorum agnatoꝝ. capitur ibi consiliū ꝓ consensu, quia pupillus nō habet discretū iudiciū. Aut consiliuꝫ est impendendū habenti integꝝ iudiciū. Et tunc aut q̄ habet impendere. est pticipes illius officij. et tunc consiliū sapit cōsensum. ꝛ iste est ꝑprius casus capituli. venerabili fm vnum intellectum de offi. dele. vbi dī ꝙ plat̃us cui datus est coadiutor: nihil debet facere sine consilio coadiutoris. Capitur ibi consiliū ꝓ consensu. Al's suū officium esset supinatum. Aut nō est ꝑticeps officij. ꝛ tunc consilium stat. ꝑprie. vnde satis est requirere. vt in. d. c. cum olim. Pone exemplū. Statuto cauetur: vt mulier non possit testari sine consilio duoꝝ cōsanguineorum. Certe hoc casu satis est requirere consiliū: cū facultas testandi soli mulieri competat. ꝛ hoc tene. Nec est facienda differentia: si quis dicat de cōsilio vel cum consilio, ꝓut voluit Cy. in. l. id quod pauperib̄. C. de epi. ꝛ cle. Dicit enī ꝙ si aliquis habet aliquid facere cū consilio alicuius. non tenetur consilium sequi. Secus si habet facere de consilio alicuius. Sed Jo. an. in regula. nullus. in mercu. hanc differentiā non approbat. nec etiam Bar. in loco p̄alle. Secus fm Jo. an. in loco p̄alle. si dicat̃ dicta vel fm consiliū talis. q2 tunc tenet̃ sequi. Ad p̄dictis qđ notat Bar. in. l. si cū dotem. §. eo autem. ff. so. ma. ꝙ si cōsanguinei requisiti nolunt cōsentire ꝙ ad iudicis officiū spectat examinare causam cōtradictionis. ꝛ si quidē est iusta. bene quidē al's iudex ꝑmittet mulieri contrahere: aut testari. vt. d. §. eo autem.

Quid autē si ille cuius consiliū requiritur: dedit malum consiliū. nunq̄d excusent̃ facientes actum cū malo consilio. Rñ. panor. in. c. cum in veteri de elec. de mente cōpost. dicit ꝙ non excusantur. quia consiliū non obligat. Et ideo si canonici elegissent scienter indignū cum consilio illoꝝ incidissent in penam. c. cū in cunctis de elec. Idē sentit Bar. in l. j. §. si plures. ff. de exerci. vbi dicit ꝙ si iudex tenetur ꝓnunciare cū consilio sapientis, non excusabit̃ si fuit secutus malū consilium.

Quid autē si ille qui habet impendere consiliuꝫ non vult consulere vel est mortuus. an possit mandatarius ꝓcedere ad actus cōsummationē: consilio nō habito. Pin. quē sequit̃ Jo. an. in. c. j. ne se. va. in. vj. In effectu sic distinguit. Quia aut ille est mortuus. ꝛ tunc si expssio nomine ꝑprio potestas consulendi fuit sibi attributa: expirat mandatum: ex quo nō potuit seruari forma. ꝫ debet expectari secūda iussio. ar. in. c. cum dilecta de rescrip. Si vo fuit exp̄ssum nomen dignitatis debet successor expectari. ar. in. c. quoniā de offi. dele. Idē dicimus si est absens. Ita ꝙ consiliū non potest requiri. Si vo est p̄sens ꝛ non vult consulere: vel est absens. ꝛ non vult venire: seu consiliuꝫ prestare; tunc potest mandatarius ꝓcedere sine consilio. De hoc bon' tex. in. c. cū in veteri de elec. Sed contra p̄mū membrum facit. d. c. j. ne se. va. vbi dicit̃ ꝙ si capitulū hꝫ conferre beneficia cū consilio episcopi: si episcopus est mortuus vel longe absens potest capitulū conferre beneficia. So. Dicit compo. ꝙ aut consilium est requirendū ex forma mandati et procedit primum dictū. Aut statuto vel cōsuetudine ꝛ ꝓcedit tunc. d. c. p̄mū. Et huius cōmunis dicti quidam doc. antiquus vt refert Jo. de lig. assignabat duplicem ratione. Prima. quia fortius stringit mandatum hominis q̄ꝫ legis. Iteꝫ potestas ordinaria est magis fauorabilis q̄ꝫ delegata vt in. c. p. ꝛ. g. de offi. del. habens ergo requirere consiliū ex potestate ordinaria nō ita stringit̃ sicut habens potestatē delegatā vnde in illo. c. j. capitulū ꝓcedebat potestate ordinaria. Jo. de lig. videt̃ impugnare omnia p̄dicta. ꝙ etiā vbi q habentē potestatē ordinariam est consiliū petendū. nō valet actus consilio nō habito. allegat bonum tex. in. c. nouit de his que fi. a p̄la. Et ad. c. j. allegatū respondet ꝙ loquit̃ in collatione beneficioꝝ ne ex nimia dilatōne immineat periculum. Ideo potest ꝓcedere consilio nō habito. D. an. tenet p̄mū. quia cū habenti ordinariaꝫ mandat̃ vt cū consilio alicuius ꝓcedat. videt̃ potius quedā admonitio nisi adijciatur ꝙ actus contrarius sit nullus. Panor. autē in. c. ex parte de cōsti. dicit ꝙ hoc dictū non est simpliciter verum. nec opinio Jo. de lig. videtur ꝓcedere indistincte ad d. c. j. quia si bene consideret̃ ratio illius. c. j. est generalis ad omne periculum imminens. nā fm dispositionis rationeꝫ debet restringi ꝛ ampliari dispositio vt in. l. cū pater. §. dulcissimis de leg. ij. Et ideo videtur ꝙ vbicunqꝫ ex dilatione proueniret periculum semper potest procedi consilio non habito. Et hanc opinionem sentit Barto. in. d. §. si plures.

Nunq̄d autē teneat actus si potest haberi consilium ꝛ non fuit petitū. Dic ꝙ aut ex forma mandati erat requirendū. ꝛ non valet actus: vt in. d. c. cum in veteri. Aut ex dispositōne legis. Et tūc aut lex a principio cum potestateꝫ tradidit mandauit consilium tercij requiri. ꝛ nō valet actus ex defectu potestatis. Nam hꝫ habuit potestateꝫ modificatam. Sic intellige. d. c. nouit. Ita ꝙ sine clausula decreti actus ille fuisset nullus. Aut habenti p̄us p̄tā

mandauit superior. vt ꝓcederet cum consilio sempronij. ⁊ tenet actus sine cõsilio licet ille veniat puniendus ar. opinio. in c. dilect⁹. ij. de p̄ben. vide etiã glo. singularẽ in cle. j. de iur. patro. ꝙ si mandatur al's habenti potestatẽ vt aliqd faciat sub certa forma tenet actus: lꝫ forma nõ seruet̃. p. d. c. dilect⁹. Sed est alius tex. ƒm panor. de cõce. p̄. li. vj. in c. si capitulo: vbi dicit̃ ꝙ si mandat̃ canonicis al's potestatem habentib⁹. vt conferãt certũ beneficium dato executore. vt illis negligentib⁹ exequat̃ ꝑ solã frã ꝑsentationẽ afficiunt̃ manus canonicoꝝ vt ꝓuisio alteri facta non valeat. nam ex quo superior transfudit potestatẽ in executorẽ ex defectu illoꝝ quib⁹ mandauit adimit illis potestatẽ in casu contumacie.

An autẽ in casib⁹ in quib⁹ debet peti consilium sufficiat vt petat̃ post actũ. R̃ñdeo. Panor. in. d. c. cũ in veteri dicit ꝙ nõ. Sed in ipso tractatu act⁹ debet postulari. Et facit ad materiã epoꝝ q̃ tenentur negocia ecclesie regulariter ꝓmouere cũ consilio capituli. debet enĩ consiliũ req̃ri in actu ⁊ non post actũ nec tenent̃ canonici ꝑcipitare responsũ: ꝫ possunt petere tp̃s cõgruũ ad deliberandũ. Idẽ dicit̃ in iudice q̃ ex forma statuti tenet̃ req̃rere consilium sapientis. Non enĩ satisfit statuto si ꝑus scribit sententiã ⁊ postea petit cõsiliũ vel si nõ vult expectare cõsultorẽ debito tp̃e. ad hoc facit. c. licet de regula. vbi nõ sufficit petere licentiã ex postfacto. Et ibi panor. facit regulã ꝙ vbi in aliquo casu requirit̃ licentia nõ sufficit petere ex postfacto. ꝫ debet peti a ꝑncipio. Notat etiã panor. in. d. c. cũ in veteri. ꝙ si is qui tenebat̃ requirere consilium artauit se ad extremitatẽ actus sine consilio gestus nõ valet. licet ꝓpter extremitatẽ tp̃is nõ potuerit habere consiliũ. tñ sibi est imputandũ. Secus si debito tp̃e petijt ⁊ debito tp̃e expectauit responsum. nam tunc si consiliarij differũt plus debito respondere: vel nolunt impendere: consiliũ põt ꝓcedi ad actũ ipsorũ consilio non expectato vt nota. in. d. c. cum in veteri.

Quid autẽ si papa mandat canonicis alicu⁹ ecclesie vt eligant ꝑlatum cũ consilio aliquoꝝ: ex quibus vnũ volunt eligere in ꝑlatum: an requirendũ sit eius consiliũ. Glo. in. d. c. cũ in veteri dicit ꝙ nõ est necesse. quia cõsentiendo postea electioni. satis videtur consiliũ ꝑstare. Et si ille cõsentiret ante electionem deberet electio cassari ꝓpter vicium ambitionis. vt in. c. cũ post petitã de elec. Jo. an. dicit ꝙ q̃q̃ hec opi. sit ꝓbabilis. tutius tñ est vt etiã istius requirat̃ consiliũ vt sic satisfiat forme mandati. nã posset cõsulendo talẽ contingere ꝙ ꝓpter eius consilium diuerterent a ꝓposito. ⁊ alium eligerent meliorem: nec tenent̃ requirere consiliũ in spẽ. ꝫ satis est dicere in genere de quo vos consulitis ⁊c̃. Si autẽ consulerent in specie de ꝑsona sua debet respondere ƒm Gof. iudicio alioꝝ hoc relinquo. Sed hoc vltimũ nõ placet Jo. quia notaretur ambitione. Sed cũ bona consciã põt dicere nõ eligans me. qꝛ nõ sum dignus. Et si ipsum eligerent poterit postmodũ cum bona cõsciẽtia cõsentire. Et ꝙ cõsiliũ istius debeat requiri saltẽ in genere cõiter tenetur per hoc. vt dicit panor. in. d. c. cum in veteri. Quia consiliũ debet ꝑcedere electionẽ. ergo nõ debet differri in tẽpus electionis. quia tẽpe non congruo peteret̃. Quid autẽ si papa mandat vt isti eligant cum consilio ⁊ cõsensu illoꝝ. nunqd possunt eligere vnũ ex illis. Host. dicit ꝙ sic. quĩ regula est vt ex tribus electis valeat cõsensus duoꝝ. vnde satis est ꝙ duo ꝑbeant consensum. dũmodo tercius nõ contẽnat̃. vt patet in arbitris ⁊ iudicib⁹ simpliciter electis. In quib⁹ valet sentẽtia maioris partis vt in. l. duo ex trib⁹. ff. de re iudi. Et nota singulariter hoc dictũ: ꝙ vbicunqꝫ eligunt̃ simpliciter plures ad cõsulendũ vel consentiendũ seu ad aliquod officiũ etiã extra iudiciũ exercendũ valet quicquid facit maior ps: dũmodo minor pars nõ contẽnat̃. Hec panor. in. d. c. cũ in veteri.

Quid autẽ si fuisset dictũ ꝙ eligerent cũ consilio ⁊ concordi cõsensu illoꝝ triũ. nunqd possunt eligere aliquẽ ex his. R̃ñ. Hostiẽ. ꝓut recitat Panor. vbi supra tenet ꝙ non. quia nõ potest aliquis consentire in seipsum anteꝙ eligatur. Notaretur enĩ de ambitione.

Et ꝑdicta faciunt ad. q. Ex forma statuti. Mulier nõ potest contrahere sine cõsensu duoꝝ ꝓpinquoꝝ contingit ꝙ mulier vendidit aliqua bona vni ex ꝓpinquis cum consensu alterius ꝓpinqui. nunquid sit satisfactũ statuto. videt̃ ꝙ sic. quia ꝓpinquus emendo a muliere videtur consentire illi contractui. Nã satis est ꝙ cõsensus intercedat in ipso contractu. Hecob. de. j. de re. ec. quia consensus ꝓpinquoꝝ ibi non exigitur. vt auctoritas. ꝫ vt quedã solennitas. Facit etiã ꝙ si statutũ diceret filium nõ posse litigare sine consensu patris: ꝙ si pater ⁊ filius simul litigant. videat̃ pater consentire. Facit ꝙ notat Jo. an. in mercu. In regula. Qui tacet. Quod si statuto epi cauet̃ vt nulla locatio valeat facta de rebus ecclesie sine suo cõsensu. ꝙ si locatio fit episcopo tenet: quia conducendo videtur consentire.

Consuetudo est quod-

dam ius moribus vtentiũ approbatũ: qd ꝓ lege suscipit̃ cũ deficit lex. di. j. cõsuetudo. Et ex hoc infert ad. q. quotidianã. Fuit cõpromissum in quosdã arbitros vt ꝓnunciarent ƒm iura. nunqd poterunt ꝓnũciare ƒm cõsuetudines ⁊ statuta loci. Gui. de susa i. q. statutoꝝ dicit fuisse determinatũ ꝙ non: saltẽ ƒm consuetudines ⁊ statuta iuri contraria. Mouet̃. quia appellatione iuris intelligit̃ de iure cõmuni romanoꝝ. Insti. de iur. na. gen. ⁊ ci. Sed contrariũ tenet. d. an. in. c. q̃ntanall'. de iureiur. qd placet panor. sup Rubrica de ꝯsuetudine. Primo quia cõsuetudo vt est dictum est quoddã ius non scriptũ. Itẽ cum non simus in materia odiosa verba generalia debent verificari in q̃libet specie cõtenta sub genere. vt in. c. sciscitatus de rescrip. Cũ ergo statuta ⁊ consuetudines sint quedã iura vt dictum est: ergo veniunt appellatione iuris. Et ad rõnẽ contrariã all'. ⁊ alia similia põt r̃nderi ꝙ loquunt̃ qñ de vnico iure: dispositio est intelligenda. Secus autẽ quãdo verbũ

generale potest verificari in quolibet sua specie. Sed aliter diffinit Bar. consuetudinē in .l. de quibus. ff. de leg. dicens. q͂ consuetudo est ius nō scriptū. populi moribus z vsibus eius vel maioris ptis eiusdez recte initiatū. continuatū. introductū. habēs vim legis. Dixi ius non scriptū. hoc pbatur p. §. ex nō scripto institu. de iu. na. gen. z ci. Dixi moribus et vsibus populi. qđ pbatur in .d. l. de quibus. quia p mores ppli pphendit̄ ꝯsensus ei9 vel maioris ptis ff. ad municip. l. qđ maior. Dixi recte initiatū. quia si esset p errorē introducta non obseruaret̄. vt. l. qđ nō rōne. ff. de legi. Dixi cōtinuatū. q2 si nō adesset diuturnitas tpis in cōseruatione ꝯsuetudinis: ipsa nō valeret vt. d. l. de quibus. Dixi habens vim legis quia paris est potentie cum lege. vt pbatur in. d. l. de quibus.

Quē autē effectū habeat cōsuetudo. Bar. in. d. l. de quibus dicit q͂ aut cōsuetudo est fm legez. Aut pter legem. aut cōtra. pmo casu valet consuetudo. Et duobus modis pōt esse fm legē. Primo interptando ipsam legē vt in. c. cū dilectus. de cōsuetudi. Scđo cōfirmando ipsam legē. vt in. c. sopite de censi. Scđo quādo est pter legem. z valet consuetu do. vt in. c. catholica. z c. in his. xj. dis. Tercio casu dic q͂ aut est contra legē diuinā. z nō valet. nisi pcedat distinguendo. vt infra dicet̄. Aut est contra legē nature. z etiam non valet. quia naturalia sunt immutabilia. Pone exemplū. Si habet consuetu. vt filij non educent̄ a parentibus. nam de iure naturali sunt eis debita alimenta. di. j. ius natura. Et facit ad. q. nunqđ per statutū vel consuetudinem possit tolli vel diminui legitima debita filio De hoc vide infra. c. Legitima. Aut est contra ius gentiū: z non valet. quia ius gentiū potest dici ius naturale. quia naturali rōne inductū. vt in. l. omnes populi. ff. de iu. z iur. Et hoc intellige nisi consuetudo disponeret contra ius gentiū distinguendo. nam ius positiuū potest ex causa disponere cōtra ius gen. z ius naturale. vt inducendo seruitutē vt in. c. ita quorundā de iudeis. Itē priuādo quē dominio sue rei. vt de pscrip. per totum. Ita consuetudo potest facere. cum sit quedā lex. Aut consuetudo est contra legem positiuā. z contra legem: seu canones: seu statuta. Et tunc. aut est contra libertatē ecclesie. z nō valet. Aut ꝯ vtilitatē publicā z non valet q͂ sicut nō valet lex. ita nec cōsuetudo. Aut est ꝯ vtilitatem priuatā. Et tunc. aut precedit lex derogatoria ad consuetudinē. z non valet consuetudo sequens. vt. l. cos. C. de vsur. Et ex hoc dicto panor. infert q͂ consuetudo semel reprobata a lege. non potest amplius induci. Sed panor. dicit esse glo. singularem in contrarium in cle. statutum de elec. Et credit q͂ si subest ratio noua. que nō suberat tempore legis damnantis consuetudinem: q͂ tunc poterit de nouo induci. ar. optimū in. l. si bonnem. ff. mandati. z in. c. non debet de consang. Aut non habet legez derogatoriā. Et tunc. aut lex pcedit z sequit̄ consuetudo. Aut econtra. Primo casu. si consuetudo est generalis vincit legē generaliter z vniuersaliter. Intellige tamē fm ius canonicum. dūmodo sit rationabilis z prescripta. vt in. c. fi. de consue. Aut consuetudo est particularis. et tunc non vincit legez generaliter. vt in. l. ij. C. que sit lon. consue. Sed solum vincit legem vbi cōsuetudo viget. vt. l. venditor. §. si constat. ff. co p. Secundo casu quando precessit consuetudo z lex contraria sequitur. Bar. tenet q͂ tunc consuetudo nō vincit legem. immo tollitur per legem sequentem. allegat. l. ij. ff. de sep. vio. dicit tamen q͂ canoniste tenent oppositum. Et videtur casus in contrariū in. c. j. de consti. li. vj. vbi dicit̄ q͂ lex pape nō tollit consuetudinem certi loci contrariam. nisi de ea fuerit facta mētio. quia papa non psumitur scire istas consuetudines. Ex quo infero q͂ si ciuitas facit statutum contra suam consuetudinem tollitur consuetudo. licet de ea non faciat mētionē. quia ciuis psumitur scire suam cōsuetudinē. vt notat̄ in. d. l. omnes populi.

An autem consuetudo possit augere. diminuere z distinguere ius diuinum quēadmodū potest lex positiua cum cōsuetudo non sit aliud q͂ lex nō scripta. Respondeo. Panor. in. d. c. fi. dicit q͂ ius positiuum etiam ciuile quandoq3 distinguit ius diuinum. nā illa regula iuris diuini: in ore duorū zc. reperitur limitata per ius ciuile et canonicuz. quia in multis casibus requirunt̄ plures testes. z in aliquibus pauciores. iij. q. iiij. c. j. z in. c. cum esses de testa. Ad hoc facit qđ notat ipse Panor. in. c. nup de testi. fm Inno. q͂ princeps pōt statuere ex causa. priuilegium conferendo vt vni testi credatur in certis casibus vel certa qualitate personarū inspecta. Et sic recedere ab illa regula in ore duorum zc. Et ideo vbi ratio naturalis suadet ius diuinū distingui z limitari. tunc transgressio non inducit peccatum. quia psumitur hoc voluisse ipsum deū cum noluerit omnes casus distinguere. Sed dedit regulas generales. Et postea tribuit vicario suo generalem auctoritatem. vt quodcunq3 ligaueris zc. Sed vbi nulla ratio naturalis suggerit ipsum ius diuinum mutari seu limitari. tunc nec lex nec consuetudo valet. Puta si haberet consuetudo vt non liceat honorare patrem et matrē. Ideo etiam dicitur papam posse errare quando disponit contra ius diuinum sine causa. Sic intellige. xxv. q. j. Sunt quidam. Et per hoc saluari potest dictum Hostien. in eo quod dicit non valere statutuz vel consuetudinem per quam homicida vel similis criminosus puniatur pecuniaaliter. vbi de iure diuino venit puniendus personaliter. nam talis consuetudo vel statutum inducit pronitatē peccandi. Et ideo notanter dicit Ab. in. d. c. fi. non valere statutum vt liceat interficere interfectorem patris vel percutientem in facie. Et nota hoc dictum: facit enim contra statuta que vigent in multis locis pmittentia consanguineis vindicare mortez seu iniuriam consanguineo2. hec nā statuta vident̄ illicita. quia qđ debet fieri per viā iusticie: non debet exerceri cū rancore animi: maxime. quia pbent materiam peccandi z scandali. Sed Jo. an. in additionibus spec. videt̄ hoc limitare. quādo statutū dat

hanc facultatē. ꝛ ex rancore animi faciūt vindictā Secus si dat, vt ministro legis vt faciat iusticiam. qꝫ statutū potest illos cōsanguineos ministros legis facere. xxiij. q. v. non est crudelis. Per predicta etiā pōt solui q̄stio. nunq̄d valeat statutū: vt bānitus possit impune occidi. Et dicēdū q̄ sic. si fiat ex causa rōnabili vtqꝫ bānitus est hostis ciuitatis de quo p Bar. in. d. l. oēs populi.

An autē valeat cōsuetudo aut statuta q̄ vigent in aliquibꝫ ciuitatibꝫ: maxime florentie: vt bona filiorum et vxoꝝ. ꝛ etiaꝫ ipsi filij possint capi ꝓ delicto fallentie. s. qñ pater fallit: seu cedit foro. Et ideꝫ in similibꝫ casibꝫ. nā amore cōiugis ꝛ filioꝝ sepe homines retrahuntur ab illis fallentiis. Illa tñ statuta fm Panor. in. c. ex pte. de consue. sunt iniqua. qñ ex necessitate quis inducit ad fallendū. Sed quia multi fallunt ex ꝓposito. ideo emanarūt illa statuta An aūt cessante rōne statuti sit obseruandū illud statutū cū tanta iniquitate ꝛ damno filioꝝ ꝛ vxorum. Panor. remittit se ad no. p Inno. in. c. quia plerīqꝫ de imu. ec. Similis tñ casus habet in. l. fi. C. de pmipil. li. xij. vbi bona mulieꝝ sunt obnoxia ꝓ culpa mariti. ꝛ etiā bona filij etiam emancipati. Et dicunt primipilarij illi qui deferebant in bello pma pila. s. tela. ꝛ ꝓpter magnū piculum qđ vertebatur in eis cū erant pmi in bello fuit indicta ista specialitas: vt si ipsi cōdēnati: q̄ se praue gessissent in officio. ꝛ non haberent vnde soluerent: poterit manꝰ extendi ad bona vxoꝝ et filioꝝ. Et hoc fuit statutū. quia ꝓpter genitus vxoꝝ et filioꝝ male gerebant eoꝝ officiū.

Sed oritur questio pulcra: quare valet cōsuetudo cōtra canones ꝛ nō statutū. Et quare secularibus psonis fuit indultū vt legē possint condere ꝯ leges imperatoꝝ. ꝛ nō sic fuit indultū viris ecclesiasticis: vt possint ꝯ canones statuere. Rñdeo Panor. in. d. c. fi. dicit istā fuisse rōnē. quia ius ciuile finaliter tendit in bonū publicū ꝛ vtilitatē priuatorum. vnde si populus vult sibi p̄iudicare legē ꝯtra condendo. Imperator nō curabit. quia pōt populꝰ in hoc renunciare fauori suo: vt in. c. ad apostolicā de regula. Item quia mores hominū sunt diuersi. Ideo voluit imperator. vt quisqꝫ populus possit facere legē. non tñ cōtra honestatē nec contra iura reseruata principi. s; in p̄iudiciū duntaxat eoꝝ. ad hoc. d. l. oīs populi. ꝛ qđ ibi notat Bar. Sed ius canonicū principalit intendit hominē dirigere in deū vt veniat ad bonū publicū ecclesiasticū vnde statutū contra editū ab inferioribꝫ p̄sumit temerarium ꝛ ambitiosum ꝛ fini eterno contrariū. Ideo nō potest papa dare potestatē statuendi cōtra canones. Sed cōsuetudo tolerat. quia surgit ex tacito consensu: ꝛ non p̄sumit tanta ambitio. Dicit tñ Bal. vnū singulare dictū p. l. si hominē. ff. mandati. q̄ ex causa vrgenti ꝛ verisimiliter nō p̄uisa a canone potest fieri statutū contra canonē. ꝛ multum bene facit illa lex. Ibi enī dicit q̄ si dedi mandatū speciale alicui: vt manumittat aliquē seruum. certe potest procurator generalis domini ex noua causa interdicere ꝓcuratori speciali. ne manumittat: q̄si ex noua causa per dominū non considerata possit ꝓcurator generalis venire cōtra mandatū speciale ipsius domini. Ita dicendum in inferioribus vt possint ex noua ꝛ vrgenti causa statutū edere contra speciale statutū superioris. Et p hoc dictum et illam legem: tene menti istud dictum singulare. q̄ ex noua causa potest legatus generalis prohibere delegato pape speciali: ne ꝓcedat in causa sibi commissa. q̄uis in illa causa delegatus specialis dicatur maior legato generali. vt in. c. studuisti. de offi. le. Sed hoc admittitur ex noua causa non considerata per papam.

Que autē requirant ad consuetudinē inducendam Glo. in. c. fi. de cōsue. in principio enumerat x. vel. xj. In fi. tamē videt recedere a p̄dictis. ꝛ solū exigere. duo. Primo q̄ sit rōnabilis. Secundo q̄ sit p̄scripta. non tamē intelligendo vt consuetudo p̄scribatur: sicut p̄scribat dominiū alicuius rei. s; debet esse p̄scripta. i. obtenta p cursum tpis requisiti ad p̄scriptionē.

Quantū vo tps requirat ad consuetudineꝫ inducendam. Panor. in. d. c. fi. dicit q̄ varie sunt opiniones. Sed concludit. q̄ aut querit de iure ciuili aut canonico. Primo casu cōmuniter tenet vt sufficiat tēpus. x. annoꝝ etiā si cōsuetudo sit ꝯtra ius quod ꝓbant legiste hac rōne. Iura requirunt longum tēpus ad inducendū cōsuetudinē. vt. C. que sit lon. cōsue. in rubeo ꝛ nigro. Sed longū tps dicitur. x. annoꝝ. vt. C. de p̄s. lon. tē. per totū. De iure vo canonico. dic q̄ aut consuetudo est p̄ter ius. et sufficit tēpus. x. annoꝝ. ad hoc glo. notabilis in. c. fi. e. ti. li. vj. qđ videt limitandū nisi consuetudo veniat ad detrahendū iuri alicuius ecclesie. quia tūc sicut in p̄scriptione ecclesie requirit tēpus. xl. annorum. Ita in cōsuetudine. Et hoc est notabile dictū Inno. in. c. cū dilectus. eo. ti. qđ est bene notandū. videtur tñ Inno. restringere. quando consuetudo est contra ecclesiā particularē. Secus si contra ecclesiam vniuersalem. Sed panor. dicit non videre ad hoc bonā rōnem diuersitatis. quia nō debet eē minus fauorabile totū corpus ecclesie: q̄ aliqđ membrum ecclesie. Aut cōsuetudo est cōtra ius canonicum. Et tūc requirit tēpus. xl. annoꝝ. ꝛ in hoc casu requirit q̄ cōsuetudo sit p̄scripta. Et quare maius tempus requirat q̄si est cōtra ius: q̄ quādo est p̄ter. patet. Verūtamē videt verissimū q̄ vbi consuetudo venit contra ea que sunt reseruata principi in signū sp̄alis p̄uilegij. tūc vtroqꝫ iure requirit tps. de cuꝰ inicio nō est memoria. vt in. c. sup quibusdam de verb. sig.

Quero quot actus vel vices requirant ad inducendā consuetudinē. Rñ. panor. vbi s. dicit q̄ de hoc sunt multe opiniones. Sed cōmunis opinio est q̄ requirunt tot actus. ꝛ ita notarij. vt verisilr trāsierint in noticiā populi. Nā nō actus. s; tacitꝰ ꝯsensus ppli inducit ꝯsuetudinē. vñ vbicūqꝫ ex cōiecturis hr tacitus ꝯsensus populi. tūc nō curatur de magna freq̄ntia actuū.

An autē vnicus actus notorius inducat cōsuetudinē. Quidā dixerūt q̄ sic. Sed Bar. contra. in. d. l. de quibꝫ. quia consuetudo introducitur ex frequentia morum. sed cessat frequentia. vbi est vnicꝰ

vnicus actus. Itez est contra substantiã z significationẽ vocabuli. nã consuetudo est q̃si cõmunis assuefactio. Itẽ ex vnico actu q̃ntũcunq3 notorio nõ potest dici cõsensus populi. quia forte ꝑ errorẽ vel causa euitandi scandalũ ppl's ꝑma vice nõ contradixit. Distingue tñ: q3 aut ille vnicus act⁹ habet cãm successiuã. z suffiat. si habuit cõtinuationem tpis. z sic inducit cõsuetudo vt in.c.cũ de beneficio de pb.li.vj. nã si beneficiũ seculare cõferẽ regulari: z possidet ꝑ regularẽ tpe habili ad cõsuetudinem inducendã efficit illud beneficiũ regulare. licet vnica collatio interuenerit. z econtra. q2 illa collatio hz actũ successiuũ. s. possessionẽ cõtinuatã ꝑ regularẽ Idez dic si edificaretur pons in publico z haberet cãm ꝑmanentez. Sed Bar. in.d.l. de q̃bus sentit q3 requirant ad min⁹ duo actus in dicto casu. Dicit eñi q3 si q̃s facit pontẽ in platea cõis ab vna, domo ad aliã. alius sił facit q3 est introducta ꝯsuetudo fm Guil'. de cu. q2 isti duo actus sunt adeo notorij populo q3 comp̃hendit tacitus eius ꝯsensus. Secus si fieret in loco nõ publico vel in loco nõ cõuersabili. nã ea q̃ palã fiunt, dicunt frequẽter fieri ff. de ri. nup. l. palam.

An autẽ ad inducendã consuetudinez sufficiat q3 maior ps populi vtat illa ꝯsuetudine. Rñ. panor. vbi s. post glo. dicit q3 sic. Intellige tñ de maiori pte populi habẽte ꝯsensum habilẽ ad introducẽdũ legẽ vel cõsuetudinẽ. nã mulieres infantes. z furiosi nõ cõputant in numero. q2 isti nõ pñt legem condere. vt in.l.j.ff. de leg. Itẽ intellige glo. de consuetudine. q̃ distringit totũ populũ. Sed si tractaremus de ꝯsuetudine introducẽda in aliquo collegio. sufficit maior ps ill⁹ collegij. hoc tñ limitatur. nã maior ps nõ sufficit ad introducẽdũ legẽ. quia oportet saltem q3 sint due ptes vniuersitatis. s3 maior ps istaꝝ duaꝝ nõ sufficiat ad disponendũ. vt in.l.j. de his q̃ fi. a ma. p. capli. Et ideo dicerẽ q3 saltez due ptes ill⁹ vniuersitatis seu collegij debẽt eẽ scientes q3 illa ꝯsuetudo introducit.

An aũt vnicus actus interueniẽs ꝯ ꝯsuetudinẽ interrũpat ipam ꝯsuetudinẽ. Cõclude q3 aut consuetudo nõ erat adhuc cõpleta. z tũc interrumpit. Ita q3 nõ est opus de nouo incipere. q2 ꝑ hoc non apparet de tacito ꝯsensu ppli. q3 velit inducere consuetudinẽ. cũ fecerit actũ ꝯtrariũ. ar. c. ꝯ de ap. sollicitudinẽ. in fi. Aut ꝯsuetudo erat cõpleta z ꝑfecta z tunc vnicus actus ꝯ̃riꝰ eã nõ tollit. s3 oportet q3 tollat eo tpe z mõ. quib9 sunt inducta. q̃a iã lex est. Et ideo dz tolli tanq̃ lex. Credo tñ indifferent ad eã tollendã sufficere tps. x. annoꝝ.

Consuetudini rõnabili alicui⁹ loci nõ derogat ꝑ statutũ nouũ pape: nisi illud exp̃mat. vt extra de consti. c. j. li. vj.

Consuetudo in delictis inducit ꝑ binũ actum xxv. q. ij. Ita nos. hoc tñ nõ est ꝓprie ꝯsuetudo. nã fm Panor. in. c. j. e. ti. appellatione consuetudinis intelligit de ea q̃ tenet. z q̃ iã p̃scripta ẽ. vt in. c. cũ venana. de elec. De hac ꝯsuetudine in delict. vide s. singularia. c. Adulatio.

An aũt cõsuetudo possit derogare legi positiue etiã p̃ceptiue. Rñ. panor. in. c. j. de tre. z pace. post glo. ibi. dicit q3 lex positiua etiã p̃ceptiua non obligat ad pctũ si nõ fuit moribꝰ vtentiũ recepta. vel si in dissuetudinẽ abijt. Et hãc opinionẽ tenet Gof. et Inno. z Host. in sum. Sed in. d. c. j. tenuit ipe Mo. ꝯ̃riũ. Mouet. q2 si est lex p̃ceptiua. s3 a principio ligauit ꝯuenientes ad peccatũ. s3 ꝑ nõ obseruantiam nõ tollit eius dispositio. q2 tps nõ est modus tollendi obligationẽ. Alij vo distinguũt int leges q̃ apponũt penas ipso facto. z illas q̃ mandãt penas infligi. vt in ꝑmis nõ habeat locũ cõsuetudo ꝯ̃ria. cũ statim ꝓ̃facieñdo inciderint in penã. z in factũ dãnatũ. xxiiij. q. j. audiuim⁹. D. an. distinguit q3 aut lex p̃ceptiua emanauit in fauorẽ priuatũ. z pt tolli cõsuetudine. Sicut põt tolli pacto z renunciatione. d. l. de quib9. Aut emanauit in honorez dei. aut fauorẽ publicũ. z tũc si subditi nõ obseruauerit sciẽte supiore z patiẽte. talis lex nõ ligat. nec reqrit alia p̃scriptio. q2 ex q̃ superior videt z patit. nõ videtur velle q3 lex sua vinculũ iniciat. Sed si supior ignorat. tũc peccãt ꝯueniẽdo. S3 ꝯ Mo. z D. an. videt tex. in. d. c. fi. vbi text⁹ aperte ꝓbat q3 oĩs lex humana põt tolli ꝯsuetudine. dũmõ sit rõnabilis et legitime p̃scripta. vñ ibi solũ reseruat ꝯ cõsuetudinẽ ius diuinũ. nec ꝑuati dicunt tollere legẽ superioris. s3 ipse superior ꝯsensum p̃stando huic ꝯsuetudini in eo qđ statuunt iura. vt ꝑ cõsuetudinem possit tolli ius positiuũ. d. c. fi. Et ideo distinguerẽ q3 aut lex p̃ceptiua nunq̃ fuit recepta in obseruantia sciente legislatore: valente ꝯdicere z nõ cõtradicente z talis lex nõ ligat. Et puto q3 nõ requiratur tps ad inducẽdã p̃scriptionẽ. s3 sufficit bin⁹ vel trinus actus in cõtrariũ. q2 hic nõ agim⁹ de p̃scribendo ꝯ legẽ. s3 de impediẽdo vinculũ. nã ꝑ binũ vel trinũ actuz apparet de ꝯsensu supioris. ar. d. c. Ita nos. Si vo aliq̃ obseruãt. z aliq̃ non. in eodẽ loco. tũc nõ seruãtes nõ videnẽ excusari. vt in. c. cũ iam dudũ. de pb. Intellige tñ hoc: qñ maior ps seruat. tũc minor ps nõ excusat. z tũc intelligit illud dictũ multa ꝑ patientiã tollerant zc. Aut supior ignorat et tũc puto q3 requirat p̃scriptio. xl. annoꝝ. dũmõ cõsuetudo sit rõnabilis. vt q2 fundat sup aliq̃ rõe vt in. d. c. fi. Nec ob. q3 a ꝑncipio hoĩes peccauerũt ꝯueniẽdo. nã duplex potest esse rñsio. Primo q3 si moti fuerũt ex aliq̃ rõnabili causa nõ peccauerũt q2 ipsemet superior indulsisset. Ad hoc qđ notatur in. c. erit autẽ. iiij. di. vbi tria reqrunt ad hoc. vt lex liget. Primo q3 sit facta ꝑ eum q̃ habet potestatem condendi legem. Secundo q3 sit publice ꝓmulgata. Tercio q3 ꝑ inferiores seu subditos sit suscepta. Secundo respondet q3 successores eorum qui contrauenerunt nõ peccauerunt. quia potuerunt extimare: q3 ex aliqua rationabili causa illa lex non sit in obseruantia. Si vo lex p̃ceptiua fuit recepta. sed tamen per dissuetudinẽ contrauentum est. Dic vt supra. Et q3 lex p̃ceptiua non illaqueat sciente superiore: et non contradicente. allego bonum textũ cum glo. xx. distinc. c. j. et. c. cum olim de de. coniu. In consuetudine autẽ inducenda in sacramentalibus exigitur tacitus consensus pape. aliter non ligat. Ita voluit glo. notabilis in. c. vir. de secundis nuptijs.

An aũt ex nõ vsu inducat̃ ɔsuetudo. R̃n̄.panor. in.c.Johes de cle.coniu.post Jo.an. dicit q̃ quãdo nõ vsus nõ hꝫ in se actũ tacitũ ꝯ̃ dispositionẽ iuris. neq̧ in sb̃a neq̧ in forma. ⁊ tũc ex nõ vsu nõ inducitur cõsuetudo: nec derogat̃ lex. Pone exemplũ. lex dicit hermofroditũ esse iudicandũ s̃m sexũ preualentẽ.l. querit̃.ff. de sta.ho. tamẽ si ꝑ mille ãnos nunq̧ accideret ille casus. nõ põt dici q̃ sit abrogata illa lex. quia nihil est actũ ꝯ̃ legem. Uel pone. lex dicit q̃ si dedisti mihi dãnũ possum agere cõtra te actione legis aquilie. Pone q̃ passus damnũ noluit agere. ꝓfecto ex hoc nõ est inducta cõsuetudo contra illã legẽ. q̃ ipsa lex nõ necessitat ad vsum. ſꝫ dat facultatẽ agendi. Et ideo ex hoc cõclude q̃ in his q̃ sunt mere facultatis nõ inducit̃ cõsuetudo. nã in his casibus nihil agit̃ ꝯ̃ legem ꝑmittentẽ. Si vo nõ vsus hꝫ in se tacitũ actũ ꝯ̃ dispositionẽ iuris. tũc inducit̃ cõsuetudo. vt in.d.c. Johes. nã ibi nõ deferẽdo tonsurã. videt̃ cõmittere ꝯ̃ legẽ q̃ iniũgit delationẽ tonsure.

Que est differẽtia int̃ consuetudinẽ ⁊ p̃scriptionem. R̃n̄. panor. in.d.c.ſi. dicit q̃ ꝑncipalis differentia est. q̃ ex p̃scriptione acquirit̃ ius p̃uato. siue illud ius trahat̃ ex publico. siue ex p̃uato. Cõsuetudine vo nõ acquirit̃ ius alicui p̃uato. Sed in publico vndecũq̧ causet̃. etiã si ius trahat̃ ex p̃uato. vt in.l. venditor. §. si cõstat.ff.co.p̃. vbi ptꝫ q̃ põt introduci cõsuetudo q̃ quisq̧ possit dato p̃cio fodere lapides ex fundo alicui⁹. Et ob dictã legẽ panor. in.c. dilecti. de arbi. infert ad.q.nunq̃d possit induci cõsuetudo. vt nobiles alicui⁹ castri possint incidere ligna vel animalia pascere infra limites alterius castri vel in fundo alteri⁹. Et dicit q̃ sic. dũmodo cõsuetudo nõ sit inducta ꝑ violentiam. Ad hoc.c. sup quibusdã de v.sig. nã quẽadmodũ possit p̃scribi seu acquiri tota res ita ⁊ vsus rei. Alia differẽtia. nã in p̃scriptione requirit̃ titulus ⁊ bona fides. In cõsuetudine vo nõ. ſꝫ soluꝫ tẽpus.d.l. de quib⁹. Alia differẽtia s̃m Mo. quia p̃scriptio locum habet in reb⁹ mobilib⁹ ⁊ immobilib⁹. corporalibus ⁊ incorporalib⁹. extra de p̃scrip. auditis. ⁊.c. se. Consuetudo autẽ in incorporalib⁹ tm̃. vt. seruitutibus. iurisdictionib⁹. electionib⁹ ⁊ hm̃oĩ. Alia differentia. quia p̃scriptio et p̃uilegiũ non concurrunt. extra de fide instru. inter dilectos. ⁊ de p̃scrip. veniens. Sed cõsuetudo ⁊ p̃uilegiũ bene concurrunt. extra eo.c.cũ dilectus. ⁊ de v.sig. abbate. Alia. quia p̃scriptio ꝓprie est exclusio actionis siue petitionis Sed cõsuetudo est actõnis siue iuris acquisitio de elec. cõstitutus. ⁊.c. in genesi. Alia differentia. quia cõsuetudo erronea non iuuat. Secus in p̃scriptione. quia titulus putatiuus. ⁊ si verus nõ sit. dũ tñ ꝓbabilis error excuset. dat causam p̃scribendi.ff. ꝓ socio.l. vltima.

Corea.

Utrũ corea ⁊ hm̃oĩ ludi sint liciti. R̃n̄. s̃m Al. in.iiij. dist.xvj. q̃ huiusmodi ludi s̃m se non sunt mali. q̃ bene fieri possunt. Sed mpl̃ices de causa possunt fieri male. P̃rimo si fiant ad ꝓuocandũ libidinem ⁊ huiusmodi. Secundo si nõ conueniunt ꝑsone vt clerici. religiosi ⁊ hm̃oĩ. Tercio si fiant nõ cõgruo tempore. s. p̃rie. Si vo fiant ex causa alicuius honeste leticie. ⁊ a personis secularibus. et congruo tempore et loco. et alijs debitis circũstantijs nõ est illicitum.

Utrum ducentes illicitas coreas peccent mortaliter. R̃n̄. s̃m vo. Credo q̃ sic. siue in festis siue in ꝓfestis si hoc faciunt causa incitandi ad libidinem se vel alios. Aut si coreas ducunt de consuetudine. Si autẽ aliquis vel aliqua nõ corrupta intentione aliquãdo immiscent se huiusmodi coreis nõ audeo dicere q̃ sit peccatũ mortale. Sed nec audeo eum vel eam excusare vel assecurare a peccato mortali. Cum ingerant se periculo ꝓuocãdi alios ad periculũ ⁊ libidinẽ. Nota tamẽ s̃m Al. vbi s. q̃ quinq̧ concurrentibus ad coreas. tales possunt excusari. P̃rimo quãdo fiunt debito tempore scilicet gaudij. vt in nuptijs: vel tẽpore victorie. vel liberationis hominis vel patrie vel in aduentu amici de terra longinqua. nõ ergo tempore ad deuotionem deputato. vt ab aduentu domini vsq̧ ad epiphaniam. ⁊ a septuagesima vsq̧ ad pascha. Tamẽ contrariũ obseruat̃. ⁊ magis fit abusus in his temporibus q̃ꝫ in alijs. Secundo q̃ fiant cum ꝑsonis honestis. de quib⁹ nõ oritur p̃sumptio mali. non cum leccatorib⁹ vel philocaptis ⁊ huiusmodi. Tercio q̃ fiant a ꝑsonis secularibus. non a monachis vel monialibus nec clericis vel religiosis. Quarto q̃ honesto modo fiant. Ita q̃ actus inhonesti vel huiusmodi nõ immisceant̃. Quinto q̃ cantus excitans in talibus. ⁊ musica non sit de illicitis. ſꝫ de moribus vel de deo. Itẽ requirit̃ cõuenientia loci quia non in ecclesijs vel cymiterijs: aut refectorio fratrum ⁊ huiusmodi. Aliud etiaꝫ potest addi: qḋ est p̃cipuum. s. rectitudo intẽtionis. ac etiã stabilitas corizantis. nam qui ita fragilis est q̃ licet bona intentiõne corizare incipiat. tamẽ non exit quin ad libidineꝫ mortalem ꝓuocetur: peccat mortaliter: se scienter ingerendo. quia exponit se periculo probabili mortalis peccati. Et ꝑ hoc querit Archi. flo. in summa. quid si quis nõ potest vitare peccatũ mortale. ꝓpter fragilitatẽ suã habitando cũ marito. vxore. patre. matre filio ⁊ filia. An teneat̃ recedere ab illis. Uel an possit in domo stare sine peccato. Respõdit q̃ q̃ꝫ q̃ iste casus de facili cõtingere nõ possit tñ vbi cõtingeret. nulli dubium est: q̃ a tali ꝑsona ob cuius p̃sentiam a mortali abstinere non potest discedendũ esset.

Corporale.

Corporalia non sunt abluenda per laicos: aut mulieres etiã sanctimoniales: q̃n potius hoc abluere ꝑtinet ad officiũ diaconi. cũ humilibus ministris. de cõse. di.j. nemo. Et eius ɔsecratio ad ep̃os ꝑtinet dũtaxat. de conse. di.j. consulto. Ibi. ab episcopo consecrato. Et debet esse de lino puro. i. non de alia materia mixto. Ideo nõ potest fieri de serico: nec de pãno tincto. Et nota s̃m Dr. li.j. q̃ corporalia semel cõsecrata vel benedicta ab episcopo. licet postea abluant̃: nõ est necesse: vt amplius benedicant̃. qḋ nota.

Debitum. Utrū alter coniugū statim cōtracto m̄rimonio: teneatur ad redditōnē debiti. R̄ñ. Panor. post glo. in. c. ex publico. de cōuer. cōiu. dicit q̄ hoc est arbitrio iudicis relinquendū. q̄z lz ibi papa p̄figat tp̄s duorū mensiū. nō tñ p hoc statuit vt hoc tp̄s esset regulare sponso volenti intrare religionē. nā cū regulariter dek annꝰ ad expiendas austeritates regu. terminꝰ ille dz minui τ abbreuiari fm circūstantias facti τ etiā plongari. Tamē defacili nō debet recedere iudex a termino ibi statuto. De eo vo qui nō assentit se velle intrare religionē. nullū tp̄s videt statutū. puto tñ q̄ legitia sit exceptis. vt tātū tp̄s pcedat. quātū sit necessariū ad pparationē τ obseruantiā consuetaꝝ τ honestaꝝ solennitatū. Pa fm p̄. mortalit peccat q̄ ante benedictionē nuptiarū vxorē cognoscit in locis vbi est ꝯsuetū benedictioꝫ adhiberi. Et hoc verꝫ vbi fieret sine dispēsatione τ iusta causa. Et idē dicit si omittant alie cōsuete solennitates. Vide de hac materia. ſ. Impedimētū primo. Vide tñ Dir. li. j. vbi q̄rit: nūqd peccet mortaliter q̄ post ꝯsensum de pn̄ti cognoscit vxorem. anteq̄ in facie ecclesie desponset. R̄ñdit q̄ aut hz iustā cām. q̄re ipsam nō possit ducere solēniter. vt q̄ terra est interdicta vel est senex. τ erubescit forte habere cū tali solēnitate. vel est nobil' τ accepit ignobilē. vel ecōuerso vel timet violentiā inferri τ hmōi τ cognoscat eā pponēs m̄rimoniū solēnizare. impedimēto cessante: nō peccat.

Utrū peccet q̄ se facit ipotentē ad redditionem debiti. R̄ñ. fm Ri. in iiij. di. xxxij. q̄ reddere debitum est necessitatis. quia mulier ptātē sui corporis nō hz. ſz vir. τ econuerso. Sed necessitatis est nō negare homi vsum licitū rei q̄ de iure est in ptāte sua. In casu tñ in q̄ vir nō posset vxori debitū reddere salua incolumitate ꝓprij corporis. debitū reddē nō tenet. Qui tñ sciens reddit se ipotentē ad reddēdū debitū mō illicito tūc peccat mortalit. Secus autē si rōnabile fuit obsequiū puta p ieiuniū. Sic eñ ieiunando nō reddit se totalit ipotentē ad reddēdū debitū. q̄uis minꝰ potentē se reddat.

Utrū actus cōiugalis sit pctm̄. R̄ñ. fm Ri. in iiij. di. xxxj. q̄ si cōiungunt causa suscipiende ꝓlis nō peccāt. Idē si cōiungunt cā reddēdi debiti nō est pctm̄. Si aūt fiat cā incōtinētie vitande. Ri. dicit q̄ opinio cōior est: qd̄ est pctm̄ saltē veniale.

Utrū autē ꝯcubitus nō cā reddēdi debitū. nec ꝓlis pcreande. ſz saciande libidinis sit pctm̄ mortale. R̄ñ. fm Boñ. τ Ri. vbi ſ. q̄ si talis exit fines m̄rimonij. Ita q̄ hoc vellet facere etiā si non esset sua vxor. τ talis cōcubitus ſp est pctm̄ mortale. Et sic cū vxore concubans dr̄ ardentior amator. Aut sistit actu vel habitu intra fines m̄rimonij. Ita q̄ nō vellet cōcubere cū ea. si nō esset vxor ꝓpria. τ talis cōcubitus non est pctm̄ mortale. Excusat eñ a mortali ppter matrimonij honestatē.

Utrū vir teneat reddere debitū vxori nō petēti. R̄ñ. fm Ri. in iiij. di. xxxij. q̄ cōiunx nō solū tenetur reddere qñ vxor expsse petit. ſz etiā qñ p aliqua signa cōiecturat. alter cōiunx suū cōiugē affectare carnalē copulā. Exigere autē ꝓprie nunq̄ est necessitatis. nullus eñ tenet vti iure suo qd̄ ꝓ se tñ introductū est. extra de regula. ad apostolicā. Nec aliqs a suo debitore suū debitū repetere cōpellitur nec debitū offerre. si est tale debitū qd̄ non debet: si nō petat expsse vel tacite. cuiusmodi est carnale debitū. Aug. tñ de auctho. sup epistolas pauli dicit q̄ tripliciter pōt vxor petere debituꝫ. Uno modo verbi expssione. Scd̄o ex signi demōstratōe. Tertio ex nature conditione: quādo scit naturā hoc rationabiliter debere petere. sciens tamen ipsam esse verecunde nature. τ ppter verecundiā nō petere: non solū p̄mo et scd̄o modo ſz etiā tertio modo petenti debet reddere. quia inq̄ntū vir potest: debet conari vt faciat vxorē suā continentē. tam debitū reddendo q̄ signis beniuolentie ostendēdo. Idem econtra. Et in hoc ostendunt mulieres que sub p̄textu deuotionis. vt quia est q̄dragesima vel solennitas magna vel forte volunt communicare in aliquo festo: debitū denegant. Et si quidē faciunt rogando vel persuadendo viris. vt voluntarie abstineant. laudabile est. Si autem non acquiescunt. ſz hoc omnino volunt et scandalizantur ex negatione: male possunt excusari a mortali. hec Aug.

Utrum peccent cōiuges exigendo vel reddendo debitū in solennitatibꝫ τ ieiunijs. R̄ñ. fm Ri. vbi supra q̄ ecclesia nihil potest contra ius nature. Et quia reddere debitū petenti est de iure nature. Ideo hoc ecclesia non ꝓhibet; nec dissuadet quocunq̄ tempore. Non intendit etiam filijs suis laqueum ponere. Et ideo quia ꝓhibere exactionem debiti sacro tempore: esset quodāmodo cōiugatis laqueū ponere. eo q̄ carnis corruptio non tñ mouet cōcupiscentiā tp̄e nō sacro. ſz etiā sacro. Et ideo exactionē debiti tp̄e sacro nō ꝓhibet. ſz dissuadet. eo q̄ vacare operibꝫ carnis. multū impedit eleuationē mentis ad celestia. cui mens sacro tp̄e debet intendere.

Utruꝫ liceat reddere debitū in loco sacro. R̄ñ. fm Ri. vbi supra q̄ non. quia licet possit reddi debitum tēpore sacro τ exigere. vt dictū est. nō sic de loco sacro quia facilius mutari potest locus q̄ tempus. vnde in loco sacro non licet carnale debitum exigere nec reddere. Si tamē per longum tempus essent coniuges violenter reclusi in loco sacro. videtur q̄ tunc licitū esset eis in illo loco reddere τ exigere: In tali eñ casu non videt illa ꝓhibitio debere intelligi. quia non est ponēdus laqueus animabus propter mundiciā loci. An autem hoc casu reconcilianda sit ecclesia. Vide supra. Consecratio primo.

Utrum liceat debitū reddere vel exigere tp̄e impregnationis. R̄ñ. fm Ri. vbi ſ. q̄ si sine periculo abortus vir pōt carnalit copulari vxori p̄gnāti sibi tenet debitū reddere. τ ab ea pōt exigere sine petō mortali. q̄z ꝯcubitꝰ m̄rimonialis. non tñ est in officium. ſz etiā in remediū. τ mulier p̄gnans frequenter plus appetit concubitū: q̄ quando non est pregnans. Si autē non potest cuꝫ ea carnaliter copulari sine periculo abortus. tunc non debet sibi reddi debitum. nec ab ea exigi. quia matrimonium

principaliꝰ est ordinatũ ad plem procreandam q̃ in remedium. hec Rich. Et qui exigeret vel redderet instanti tali periculo abortus. peccaret mortaliter.

Utrũ mulieri immediate post partũ reddendũ sit debitũ. Rñdit Ri. vbi s. q̃ mulieri que peperit si est purificata ab illis corruptionibꝰ q̃ sunt in mulieribꝰ aliq̃nto tpe post partũ: reddendũ est debitũ si petat: q̃uis nondũ aduenerit tps purificationis ab ecclesia determinatũ. Sed ante illud tps ab exigendo abstinere dꝫ: saltem debito cõgruitatis. Qð aũt dr̃ di. v. ad eius. s. q̃ vir nõ accedat ad vxorem antequã puer ablactetur abrogatũ est: vel magis ẽ monitio q̃ p̃ceptum.

Utrũ liceat debitũ reddere vel exigere tpe menstruoꝝ. Rñ. fm opinionẽ cõlorem q̃ tps mẽstruorum. aut est fm naturã: aut p̃ter naturam. Si fm naturã. s. semel in mẽse. quia tũc etiã possibile est filios generari: ꝛ ꝑ abundantiã ꝛ corruptionem humoris in pessimo statu. Ideo mortale est p̃ceptũ: vt illo tpe nõ cognoscatur. vnde si ignorantẽ cõiunx petit: vel violentẽ reddit: excusatur. Sed si scienter petit vel libentẽ reddit: mortaliter peccat. Et vir fm illõ tps nõ hꝫ ptãtẽ in corpus mulieris. Si aũt sit cõtra naturã: ꝛ passio p̃ternaturalis. tunc dr̃ q̃ filij non generantur. Et tũc si diu duret: põt peti ꝛ reddi. Pe. autẽ de pal. in. iiij. cõcludit sic: q̃ aut mulier scit vel ꝓbabiliter credit virũ se exosam habiturꝫ audiens ab ea: de mẽstruo suo. ꝛ tunc nõ debet reuelare. sed reddit debitũ sine peccato. Et ille ꝑ ignorantiã nõ peccat. Aut nõ credit q̃ ꝓpter hoc habebit eã exosam. ſꝫ credit q̃ nõ ꝓpter hoc dimittet quin cognoscat eã. ꝛ tunc nihil debet dicere: ne eũ faciat grauius peccare. Et tunc vterq̃ excusatur a mortali. Et hoc potest ꝑpendere vxor ex alijs vicibus: quibus renuenti non acquieuit. Aut neutrũ credit. ſ. q̃ ex reuelatione menstrui. nec ꝓpter hoc habebit exosã nec eã cognoscet. ꝛ tunc si credit q̃ adulterabitur vel peius faceret. non debet etiam dicere. Sed reddere. Aut nihil hoꝝ credit. ſꝫ credit q̃ abstinebit. ꝛ tunc sibi dicat: q̃ si audiens nõ acquiescat: reddẽs non peccat. ſꝫ petens peccat. nõ tamẽ mortaliter. hec Pe. Et Archi. flo. dicit q̃ in talibꝫ nõ est p̃cipitanda sententia: nec deneganda absolutio. si cõiugatꝰ noluit tpe menstruoꝝ abstinere. ſꝫ via tutior est consulenda ꝛ terror incutiẽdus. Prima tamen opinio videtur tenenda: quia cõmunior.

Utrũ vir cognoscens vxorẽ aliter q̃ modo naturali peccet mortaliter. Rñ. fm Tho. in. iiij. dist. xxxi. q̃ vsus cõiugis contra naturã est duplex. vel quãdo debitũ vas p̃termittitur. vel debitus modus a natura statutus q̃tum ad situm. In primo casu semp est peccatũ mortale. quia ꝓles sequi non potest. Sed in secundo casu nõ semp est mortale. Sꝫ quãdoq̃ potest esse signũ mortalis concupiscentie in quo quãtomagis a naturali dispositione receditur: tanto est grauius. Quandoq̃ etiã potest esse sine peccato. vt cũ dispositio corporis aliũ modum nõ patitur. Et eodem modo excusatur fm v̄ v̄. ꝓpter egritudinẽ vel periculum suffocandi fetum in vtero aut aliam causam rationabilẽ. Et fm Al. in. iiij. nihil hoꝝ tñ que facit maritus cum vxore: seruato vase debito fm se est mortale. sed potest esse signũ mortalis cõcupiscentie. cum non subest causa infirmitatꝭ. vel alia rõnabilis causa. Addens q̃ nõ impeditur generatio ꝓlis ꝓpter tales modos indebitos. seruato debito vase. qui fuit maximus philosophus. Dure ergo in tali excessu rep̄hẽdẽdi sunt cõiuges et q̃ abstineant: cũ non subest causa. Inducende sunt ad hoc etiã vxores q̃ viris a quibus ista cõmuniter ꝓcedunt nõ consentiant. Si tamẽ vel timore verbeꝝ vel incõtinentie viroꝝ eis assentiant nõ possunt ex hoc argui de mortali. Ex quo fm Al. illud de se non est mortale. Nam de intentione viri exigentis qualitercunq̃ non habet ipsa iudicare. vt possit ꝑ hoc debitum denegare. nec de facili est p̄cipitãda sentẽtia de tali modo q̃ sit mortale in se. hec Archi. flo. Sed asteñ. li. viij. ti. x. dicit indubitanter: q̃ si mulier suggressa ab utatur viro q̃ peccat mortaliter. quia ille modus est contra naturam. cũ non cõueniat seminis infusioni quo ad virum. nec receptioni quo ad feminam. Et ita frustratur totaliter intentio nature. vnde ꝛ peccatum istud Metodius int̃ causas diluuij numerat. hec Asteñ. Et ideo si constaret ꝑ relationẽ mulieꝝ confitentium: q̃ nullo modo possent retinere semẽ viri. esset indubitatũ. Et credo ita sit. al's tolerande essent. vt dicit Al. ꝛ Archi. flo. Vide etiã qð notat Pe. de pal. in. iiij. q̃ si quis causa generande ꝓlis. vel vitande fornicationis in se. vel in socio. aut reddendi debitũ. cum al's sit impotens se ꝓuocet esu: vel potu calidoꝝ: aut osculis ꝛ amplexibus quibꝫ etiã alia animalia se ꝓuocant. vt columbi ꝛ vasi. vel alijs tactibus in quibꝫ non querit ꝓpter se delectari. ſꝫ solum ad actum ꝑparare nõ videtur peccatũ. quia licet iuuare naturã corporis ad obediendum rõni recte. Itẽ si hoc facit: vt sit potens cognoscere vxorem ꝓpter delectationẽ quã tamẽ nollet cum alia experiri. tunc grauius peccat p̄ueniendo delectationem. nõ tamen mortaliter. quia nõ querit in hac ꝓuocatione delectari. ſꝫ in actu cõiugali. Itẽ qui semen effundit extra ne habeat plures filios. quos nutrire nõ possit: rem detestabilem cũ filio Iude facit. Si autẽ ante completionẽ actus se retrahit. nec semen emittat eadẽ intentione. nõ videtur peccare mortaliter: nisi forte mulier ad seminandum ex hoc ꝓuocaretur. Sed si ꝓpter hoc omittit cõgnoscere vxorem ex cõmuni consensu. nõ videtur q̃ peccet etiam venialiter. quia licet appetere non plures habere filios q̃ possit nutrire. nec tenetur ipse debitũ petere. nec actũ inchoatũ consumare. nisi vxore petente. Hec Pe.

Quid aũt de tactibus et osculis que faciunt coniuges adinuicem. non vt sint potentes se adinuicem cognoscere. sed solũ in illis delectari. Dici potest q̃ etiã in hoc casu nõ est iudicandũ de mortali dũmodo ex huiusmodi tactibus nõ veniatur ad pollutionem extra vas. Et hec limita qð dictum est. ſ. ꝓximo p̄cedenti. ꝑ pe.

Utrum vir teneatur reddere debitũ vxori quã accusat de adulterio lite pendente. Respõdeo fm Ray. aut est notoriũ illam esse adulterã. Aut non

In primo casu: nec exigere: nec reddere debet. alias peccat mortaliter: nisi forte ipsa velit abstinere a peccato adulterij: et penitentiã agere. tũc enĩ põt eam sibi reconciliare. xxxij. q. j. c. j. In scdo casu. scz cum non est notorium debet petenti reddere. Tamen scdm Tho. vir q̃certo sibi constat de fornicatõe vxoris nõ tenet debitum reddere. al's non solum incurreret irregularitatẽ bigamie, sed etiã generaret sibi preiudicium accusandi.

Vir propter fornicationẽ vxoris. non solũ non tenet ei debitũ reddere. sz etiã põt eã dimittere: nisi in septẽ casib9 quos habes. s. Matrimoniũ. vij.

Sed nunquid vir peccet mortaliter exigẽdo debitum ab vxore permanente in adulterio? Rñ. scdm Ug. xxxij. q. j. si quis vxorem. q qñ alter coniugũ manet in adulterio alius hoc sciens nõ põt exigere: nec reddere. aliter peccat mortalr. siue sit occultum: siue manifestũ: q2 facit contra constitutionez ecclesie. s. extra de adul. si vir. Excipiunt tñ hic duo casus. s. qñ timore incõtinentie innocens exigeret: vel qñ abstinẽtia reddẽdo: vel exigẽdo debitũ non corrigeret adulterũ. sed potius ad deteriora prouocaret. vel aliter inutiliter scandala opararet. Et tunc posset licite reddi et exigi. quia ordinatio ecclesie facta est. non ad introducendũ. sed ad remouendũ scandala. et cessante cã, cessat effectus. Et sic a contrario qñ innocenti nõ imminet periculum fornicationis et denegando debitum conuerteret adulter nõ dz reddere nec exigere. imo hoc casu posset vir vxori adultere negare necessaria. si negando verisimiliter emendaret. Adulterans autẽ q2 peccando in legem matrimonij actu coniugali indignum se reddit. nec dz exigere nisi purgata culpa. al's peccat. sed reddere tenet.

An aũt innocens teneat de necessitate dimittere adulterantẽ coniugẽ? Rñ. Pe. de pal. put recitat Arch. flo. in sum. In quattuor casib9 innocens non tenet dimittere adulterantẽ coniugem. lz possit. Primus est qñ est occultum. q2 cessat rõ de scandalo. Scds qñ est correcta vel est spes de correctione. Tercius qñ incorrigibilem aio põt compescere includendo. et sic cohibendo ne exeat. et q nullus intret nisi ipse. q2 forte exposita se prostitueret. Quartus qñ timet sibi de incontinentia: q2 nõ tenet vir plus corrigere vxorem: q dñs famulũ. sed dñs famulam: vel seruũ excõicatum non tenet expellere sed licite potest ab eo debitum seruitiũ exigere. De muliere aũt dicit idem Pe. q nõ sic tenet ipsa virũ dimittere. q2 nõ habet sic eum corrigere verbo: vel facto. Et est verisile q quãto accedet ad vxorem. tanto minus accedet ad fornicariã.

Nunquid cõiunx propter adulteriũ a se cõmissum statim pdat ius exigendi debitum? Rñ. scdm Ray. videt q sic: saltem quo ad iudicium anime: q2 peccãdo in legẽ matrimonij reddit se indignuz. Et ideo nõ debet petere nisi purgata culpa. reddere tñ tenet exactus.

Qui cõtraxit cum aliqua clãdestine. et postea cũ alia publice nũquid exactus a prima teneat ad redditionem debiti? Rñdeo scdm. Ub. q nõ tenet si est in loco vbi consuetum est. q ante carnalem copulam adhibeat benedictio nuptialis. Idem puto et si nõ sit consuetum scdm aliquos: et reddi nõ possit sine scãdalo. Credo tñ q si scda relicta transeat ad alias partes cum prima in quib9 sine scandalo possint adhiberi solennitates debite: vel si de solennitatib9 nõ sit consuetudo poterit ei cohabitare.

Decime.

Utrum decime debeantur iure diuino? Dic scdm Doc. in. c. in aliquibus. eo. ti. p tex. ibi diuina constitutione: q decime debent ex diuina constitutiõe principaliter. et non humana. Ex quo infert d. An. q peccant theologi asserentes decimas hodie nõ deberi. cum summi pontifices cõiter asserant oppositum in suis constitutionibus: quasi velit dicere. vt recitat Panor. ibi. q in interpretatione legis diuine seu in decisionibus dubiorũ potius debemus stare diffinitioni summorum pontificũ q̃ dictis theologorum. etiam si sint sancti. Ad hoc tex. cum glo. xx. dist. c. j. nam potestas condendi et interptandi data est non sanctis. sed summis pontificibus: vt in. c. p venerabilem qui fi. sint le. vnum tñ semper tenebis menti: q vbi dictum alicuius sancti innatur auctoritate iuris diuini: potius q̃ constitutionibus summorũ pontificum. standum est potius dicto alicuius sancti. q̃ interptatõi pape: vt dicit glo. singularis in. d. c. j. Tamen hoc determinare potius spectat ad ecclesiam vniuersalem. i. ad concilium generale. q̃ ad priuatas psonas. p hoc. xxv. q. ij. c. si aũt innocto. c. placuit.

An aũt papa possit dispensare circa solutionem decimarum? Dic scdm Panor. in. c. a nobis. e. titu. post glo. ibi. q in totum nõ potest papa tollere ius decimarum: sed quibusdam psonis remittere põt nam p hoc vltimum non tollit ius diuinum. sed tunc tolleret. si vniuersaliter remitteret preceptum. Idẽ Ala. Host. et Jo. an. Dicunt enĩ q quibusdã psonis pt remitti: sz in totũ nõ. nisi ex cã: et ad tps. Non obstat si dicat q alia precepta decalogi sunt irremissibilia. Ita nec istud preceptum decimandi. cũ sit morale potest remitti. nam vt dicit Innocẽ. aliud est in isto precepto. q̃ in alijs: versatur ei in alijs honor dei irremissibilis: vl' vtilitas publica humana indispensabilis: vt est videre in hoc precepto. Non habebis deos alienos. Item in alio. Honora patrem et matrez: et in similibus: in quib9 nec in totum nec in partem dispensari potest. Sed in precepto decimarum est duplex consideratio. Prima quatenus versat honor dei. nam decimas sibi retinuit in signum vniuersalis dominij: vt in. ca. tua. ij. eo. titu.

Et hac consideratione nõ potest decima vniuersaliter remitti. q2 non potest papa facere: vt honor nõ debeat creatori. Scda consideratio est in vtilitate. que puenit ex solutione decimarum. nam cõcernit cõmodum ecclesiarum vel clericoruz. Ideo papa tanq̃ generalis administrator et vicarius dei hanc comoditatẽ in aliquib9 remittere põt. et dispẽsare. Sed de laicis dic q nec decimas preteritas. nec futuras remittere põt sine cã. Et credo illum non esse tutũ quo ad deum qui decimas sine cã detinet

ex remissione pape. Pro hoc glo. notabilis in. c. nõ est devoto. nam licet papa habeat plenam ptãtem debet tñ facere. sicut diligens paterfa. dispẽsando cuilibet, put opus est. Sed quo ad ecclesiam militã tem: tene indistincte opinionẽ glo. τ aliorum doct. Et pdicta puto indistincte vera vbi decime de facto soluunt. Sed vbi de facto non soluerent: nunquid papa possit dispẽsare: vt sic nõ soluentes careant peccatõ? Dici põt q sic. nõ tñ in totũ pceptũ tollendo. sed ex cã non soluentes tolerando peccatum nõ incurrunt. Et ideo p pdicta põt solui qõ. an nõ soluentes decimas peccẽt? Panor. in. c. tua. eo. ti. post Tho. dicit q vbi de cõsuetudine nõ soluunt: nõ peccant laici non soluentes: nisi pter obstinationem animi. vt si haberẽt animũ obstinatũ nõ soluẽdi: etiã si ecclesia pciperet. tunc enĩ tales peccarent mortaliter. Et hoc placet: ne tanta multitudo pereat. Nota etiã fm Panor. ibidem. q cõsuetudo est venecijs: vt in vita nõ soluant decime psonales: sed in morte soluũt decima de omnibꝰ mercantijs: iocalibus: τ alijs mobilibꝰ. Nam põt ecclesia se habere in hoc casu ad lucrũ τ damnũ q si ille repit ditatus in morte: ecclesia sentit lucrum. si depauperatus: sentit damnum.

Egradatio.

D Egradatio. Duplex est degradatio. Quedam enĩ est verbalis. i. depositio ab pdictibꝰ. seu gradibꝰ ecclesiasticis eorum qui sunt in sacris ordinibꝰ. Et hec facienda est a pprio epo assistente sibi canonico numero epoꝝ ad minus. vj. vltra metropolitanum. Et hoc in degradatione epi fm Panor. in. c. nõ põt. de re iudi. In psbyteri vo. vij. scꝫ vltra epm pprium. In causa dyaconi tres vltra epm pprium. τ totidẽ in causa subdyaconi. τ pprius epus eorum. xv. q. vij. felix. τ. c. se. τ in. c. degradatio de pe. li. vj. Si vo deponendus non est in sacris: sufficit snia pprij epi sine alioꝝ epoꝝ psẽtia. tñ psentia capli sui requirit. alr snia est nulla. fm Panor. in. d. c. nõ potest. Sufficit tñ vt de consensu capituli aliqui adsint canonici: puta duo vel tres. qui repsentent totum capitulum fm Arch. Et sic in actibꝰ in quibus requirit psentia capituli. seu cõsensus põt capitlm deputare aliquos loco sui. qd nota. valet etiã consuetudo vt solus epus deponat clericos in minoribus constitutos. p. c. iij. de consue. li. vj. qd loquit indistincte. Quedã vo est degradatio actualis. siue solennis: que debet sic fieri. Clericus degradandus indutus sacris vestibus habens in manibus vas vel aliud instrm: vel ornamentum ad ordinem suum spectans. ac si deberet in officio suo solenniter ministrare ad epi psentiam adducat: τ tunc calix: liber: seu queuis alia res: que in ordinatiõe ab epo ei fuerant tradita singulariter auferant: incipienda ab eo qd ei vltimo datum fuerat. Et sic gradatim pcedendo. vsqꝫ ad primã vestem que traditur in collatione tonsure. postea tondeat. Poterit autẽ epus vti verbis aliquibꝰ ad terrorem oppositis illis quem collatõe ordinum plata sunt. hoc mõ. vel simili. Auferimus tibi vestem sacerdotalẽ. τ te ordine sacerdotali priuamus. τ sic de alijs. Vltimo dicendo: auctate dei omnipotẽtis. p. τ fi. τ. s. s. ac nostra tibi auferimus habitũ clericalẽ. τ deponimus et degradamus: τ spoliamus: et exuimus te omni ordine. beneficio: et priuilegio clericali. hec oĩa habent in. d. c. Degradatio. Et fm Panor. in. c. quali ter. el. ij. de accu. depositio verbalis ab actuali dr degradatio. q a gradu dĩ remotus. sed actualis degradatio que fit fm formã. d. c. degradatio. est huius verbalis executio. q iam p prius degradatus est. vñ τ in verbali: nõ aũt in actuali numerus eporum requirit. Et hoc facit ad statutũ imponẽs penam degradatõnis simplr. nam debet intelligi de depositione: vt sic illud verbum sumat in mitiorẽ ptem de reg. iur. in penis li. vj. p hoc facit theorica hoc in. c. quanto. de iureiur. vbi habet q si p aliq delicto imponat pena capitalis debemus intelligere. nõ de pena mortis. sed de alia minori. Cum triplex sit pena capitalis. Prima q adimit vitam. Et hec põt multis modis contingere. Scda pena est morti pxima. s. pena metalli. Sed quidã damnant in metallum. τ hi grauioribꝰ vinculis pmunt. Alij in opus metalli. τ hi leuioribꝰ penis pmunt. Sꝫ ambo. τ ciuitatẽ: τ libertatẽ amittunt. Alij damnant in ministeriũ metalli: vt seruiant damnatis in metallum. τ isti ciuitatẽ: nõ libertatẽ amittũt: si ad tps damnant in ministeriũ metalloꝝ. sed si imppetuũ damnant: amittunt vtrunqꝫ. ff. de pe. aut facta. §. est pena. Tercia est deportatio τ in opus publicũ damnatio. nõ tñ in metallũ. τ isti nõ libertatẽ sꝫ ciuitatem tñ amittunt. ff. de pe. quidã. vbi habet q in opus publicũ ppetuo dãnati. τ in insulã deportati sunt sine ciuitate. τ ea que iuris ciuilis sunt. nõ habent. q vo iuris gen. sunt. habẽt. Non capitales pene sunt quatuor. Prima est relegatio ad tps: vel imppetuum. Et isti bona amittunt: vt in. l. relegatorum. ff. de interdi. vbi dr: siue ad tps: siue imppetuum quis fuerit relegatus. τ ciuitatẽ retinet. τ factionem testamẽti non amittit. Scda est infamia. Tercia est dignitatis amissio. Quarta verberũ experimentũ. ff. eo. si quis forte.

An autẽ vbi requirit in casibus pdictis certus numerus eporum. vna cum epo pprio. nunquid isti epi sint oẽs iudices? Ge. in. d. c. degradatio. cõcludit q tales epi sunt iudices in pnũciãdo. et nõ assessores. xv. q. vij. c. si. Non ob. d. c. degradatio. ibi. assistẽte numero. q illud verbũ. assistente. põt intelligi: vt assistant. vt iudices.

Quid si epi discordẽt inter se? Rñ. fm cõiter doc. sufficere maiorẽ ptem. τ satis dicunt cõcordes. ex q maior ps disponit.

Sacerdos vel alius clericus in sacris. cum p heresi fuerit seculari curie relinquẽdus aut perpetuo immutãdus. i. incarcerandus poterit p solũ epm degradari: conuocatis abbatibꝰ. alijsqꝫ platis. τ religiosis psonis. τ litteratis sue dyocesis. de quibus expedire videbit. In alijs ergo criminibus: si immineat degradatio facienda seruent iura antiqua. hec habent extra de heret. c. qñ. in tex. τ in glo. li. vj. Qualiter aũt degradatus tradi debeat ptãti seculari? Rñ. cũ degradatio. psẽte potestate celebranda est.

An aũt sit necessaria traditio post degradationem. Rñ. Ge. vbi s. fm Jo. de san. dicit φ nõ credit post degradationem necessariã esse traditionẽ scz vt eps tradat eum curie seculari. qr traditio realis clerici post degradationẽ. nõ debet fieri. sed potius fit quedã verbalis declaratio. qualiter est exutus priuilegio clericali. vt notat in. c. nouimus. de ver. sig. immo qñ clericus est a iure exutus priuilegio clericali. satis apparet decetero eum esse de iurisditione seculari. Et p hoc cessat rõ Jo. de li. dicẽtis φ post degradationẽ adhuc manet dñium clerici penes ecclesiã. qd nõ amittit sine traditione sicut in dominijs aliarũ rerum. Rñ. φ post degradationẽ. ecclesia pdit dñium clerici p talem declarationẽ. τ sic remanet vacãs τ a nemine possessus. erit ergo occupantis. τ sic iudicis secularis.

Pro quo aũt delicto debeat clericus tradi curie seculari. Glo. in. c. ad abolendam. de heret. dicit φ in tribus casibus. Primus in crimine heresis. sed iste casus fm Panor. ibi nõ recte excipit. qr si vult se corrigere. nõ tradit curie seculari. sed detruditur in carcerem: vt in. c. pe. de heret. quinimmo ista pena hodie põt cõmutare in aliam: vt in. c. vt cõmissi. de heret. li. vj. Et hoc verum nisi sit relapsus: qr tunc sine vlla audientia tradit curie seculari: vt in c. accusatus. de heret. li. vj. Scds casus est in crimine falsi. de cri. fal. ad falsariorum. Tercius ppter calumniã quam quis intulit epo suo. xj. q. j. si quis sacerdotum. Sed glo. in. c. cum nõ ab hoie: de iudi. dicit illud. c. si quis. pcedere i incorrigibili. Et ista opinio tanq̃ minor. cõiter approbat. Durum enĩ esset dicere φ ppter homicidiũ clericus nõ tradat curie seculari: vt in. d. c. cũ non ab hoie. Et φ ppter simplex conuicium illatum epo deberet tradi curie seculari immediate. Extra istos casus dicit pdicta glo. φ nõ tradit curie seculari depositus si est corrigibilis. Sed Panor. in. d. c. nouimus. dicit φ extra tres pdictos casus põt fieri actualis degradatio: vt p delicto valde graui τ pnicioso. τ diffusius ipse Panor. tractat hanc materiã in. c. at si clerici de iudi. vbi querit: an homicida clericus tradi possit curie seculari: Et rñdet fm Pe. de ancha. φ. d. c. cum non ab homie: qd imponi tñ penã depositionis p homicidio. τ nõ degradatõnis: seu traditionis curie: debet restringi in homicidio nõ qualificato. Jta φ nõ trãscat in aliam speciem criminis grauiorem: puta patricidium assasinatum: homicidium sacerdotis pditore cum spoliatõe bonorũ. Item debet intelligi in vno homicidio nõ in pluribus. vnde homicidiũ vel furtum sic qualificatum vt qr sacerdotem interfecit pditorie τ rebus τ pecunia spoliauit: vel ecclesiam incendit. vel ecclesiã rebus deputatis ad diuinũ cultũ spoliauit. vel ordinauit pdere patriam. Certe in istis grauissimis delictis nõ vendicat sibi locum. d. c. cum nõ ab homine. vnde cũ p simplici homicidio τ p simplici furto: canon deponat clericum: vel ipsum detrudat: vt ibi videt qñ in homicidio qualificato: vel iterato: vel p delictis valde enormibus nõ sit reperire fm canones penas cõdignas. Postq̃ ergo fm leges τ ius diuinum venit imponẽda pena mortis. de homi. c. j. videt φ ex quo ecclesia nõ habeat penam condignam contra talem hoiem sceleratum. debz tradi curie seculari. nec pena ppetui carceris est condigna. nam imponit heretico redeunti ad vnitatem ecclesie. Item arguendo a maioritate rõnis. nam traditio iudici seculari τ degradatio infligitur a canonibus p criminibus valde minoribus φ sit homicidium: vt contra falsariũ lrarum pape τ similes. Non ob. si dicat. φ ppter identitatem vel maioritatem rõnis nõ debemus extendere constitutiones penales. dico φ licet in canonibus non sit pena certa diffinita. sed in legibus sic. vt cõtra illos qui templa dei effregerũt. combusserunt spoliauerunt. τ sacerdotes occiderunt. seu parẽtes seu patriam pdiderunt. contra enĩ tales seuissime pene sunt de iure ciuili. nam qñq; damnant ad bestias. qñq; viui comburunt. qñq; p frusta scindũtur: vt assasini: vt. l. capitalium. ff. de pe. l. ij. ff. ad l. cor. de sic. et. l. pena paricidij ad l. põ. de pari. Dicemus ne φ in sacerdote ppetrãte talia sit pena cõdigna carceratio: vel detrusio in monasterium vbi laicus forte socius comburit: damnat ad bestias: vel p frusta diuiditur. Certe tantam dissimilitudinem in clericos τ laicos taliter delinquentes inducere esset absurdum. vnde tales semp sunt degradandi τ p epm tradendi curie seculari. Et põt concludi φ q̃diu potest corrigi p ecclesiam q̃tumcunq; sit criminosus. nunq̃ tradendus est curie seculari. Hoc intellige qñ potest corrigi de iure τ de facto. Sed vbi delictum est atrocissimum. seu diu cõtinuatum: nõ videt sufficere sola pena depositionis. ergo ex mente. d. c. cum nõ ab homine: potest pcedi etiam ad traditõnem curie secularis. Sicut ergo cum nõ põtest congrue puniri de facto relinquit curie. vt ibi. ita qñ hoc nõ potest de iure ppter defectum pene. Et sic intellige cõem theoricã glo. vt in. c. nec licuit. xvij. dist. τ in. d. c. cum nõ ab homine. τ in. d. c. ad abolendam. τ in. c. si quis laicus xxij. q. v. vbi psbyter vel clericus. vel epus degradatur ppter coniurationem factam contra pncipẽ. vel dñm terre. Hec Panor. in. d. c. at si. Et idẽ Panor. in. d. c. nouimus concludit φ si citra incorrigibilitatem potest fieri traditio pro delicto valde graui. τ damnoso. debet tñ ecclesia efficaciter intercedere. id est nõ ficte. vt nõ imponat pena mortis. Et addit qñ pceditur ad incarcerationem. carcer nõ debz esse ita artus τ durus φ clericus extinguatur infra paucos dies. sicut faciunt plerinq; prelati. vnde sic facientes nõ euitant irregularitatem. secuta morte. Licet enĩ ppter duritatem carceris τ tenuitatem ciborum vita sit attenuanda. non tñ taliter quo minus possit sustentari. Ex quo etiam collige φ panis τ aqua debent administrari in tanta quãtitate vt verisimiliter natura possit sustentari. nec vlla pena est imponenda p ecclesiam p quam possit incurrere verisimiliter periculum mortis. Item nota fm Gemi. in. d. c. degradatio. in verbo. ornamentũ. φ appellatõe ornamentorum compꝛhendit liber. calix. τ similia. quod nota. pro legatis que fiunt pro ornamentis. quia possunt in illa conuerti.

Utrum degradatus possit cōficere corpus xpi. Rūdeo sm Rich. in. iiij. dist. xiij. q̄ quilibet sacerdos hoc sacramentum potest conficere. saltem de facto: siue sit irregularis. interdictus: suspēsus. hereticus: vel degradatus ab executione eorum que sunt ordinis: aut excōmunicatus: aut scismaticus: quia nullus horum q̄tumcunq̄ nepharius amittit characterem sacerdotalem: sup quo fundatur conficiēdi potestas. vnde si quilibet p̄dictorum sit per materiam debitam dicat formam verborum debitam. cum intentione faciendi quod facit ecclesia vere consecrat. licet glo. in. d. c. degradatio. teneat contrariū. Sed primū tene.

Utrum degradatus possit conferre ordines? Respondeo sm Rich. in. iiij. dist. xxix. q̄ licet de hoc sint opiniones. tamen tenet q̄ q̄uis talis non debeat exequi officium. tamē si ordinat: verum ordinem confert. q̄uis nō conferat ordinis executionem. sicut dicimus in episcopo qui resignauit loco vel dignitati. nam degradatus non est magis spoliat⁹ dignitate episcopali q̄ ille. Ideo aliqui dicunt episcopum per hominez dignitate episcopali totaliter spoliari nō posse. Unde degradatio nō est dignitatis ablatio. sed perpetua suspensio ab executōne dignitatis illius. Et sic habes ex predictis q̄ degradatus si fuit in sacris tenetur dicere horas canonicas. ex quo retinet caracterem. Adde etiaz predictis notabile verbuz Panor. in. c. ex parte de cle. non resi. q̄ depositus verbaliter si est incorrigibilis p̄dit priuilegium canonis si quis suadente. et potest compelli p iudicem secularem. tex. est sm cōmunem intellectū in. d. c. cum nō ab homine. De deposito aūt actualiter nō est dubium per. d. c. degradatio.

An autez diffidatus si est clericus possit sine aliqua degradatione tradi curie seculari? Prima frōte videtur q̄ non. per. d. c. degradatio. quod requirit degradationem anteq̄ tradatur curie seculari. Contrarium tamen determinat Ge. in. c. pro humani. de homi. lib. vj. per illum text. qui loquitur de huiusmodi diffidato. Et diffidatus dicit: ac idē importat. ac si esset penitus extra potestatem et ꝓtectionez cuiuslibet iudicis ecclesiastici. Et ideo ista diffidatio habebit eundem effectum quem degradatio. et traditio facta iudici seculari. Quinimo etiam ista diffidatio plus importat q̄ degradatio. q2 diffidatus nedum potest puniri per iudicem secularem sed per quemcunq̄ etiā non officialem. nec huiusmodi diffidatio potest fieri passim et indistincte. sed permittitur: vel iudicis: vel iuris auctoritate: vt in. d. c. pro humani. quo casu potest licite vnusquisq̄ proximum offendere. sicut dicimus de bannito per statutū municipale. nec alius a principe pōt hmōi diffidationē facere: vt p3 p Hosti. et Jo. an. in. d. c. pro humani.

Electatio. Utrum cōsensus in delectatōnem peccati mortalis sit peccatum mortale? Rūdeo sm Bon. in. ij. dis. xxiv. q̄ sic q̄ndo est deliberatus consensus etiam sine voluntate perficiendi actum. Et iste dicitur consensus verus: Alius do sm eum dicitur cōsensus interpretatiuus. puta dato q̄ nō consentiat in delectationem. immo ei displicet et aduertit periculum. et tamen delectationem illam non repellit. sed mentem in talibus cogitatōibus reuolui sinit. Et tunc dicunt aliqui magistri q̄ peccat mortaliter. Tamen hoc vltimum nō est vsquequaq̄ certum. Negant enim aliqui esse mortale ꝓpter talem negligentiam vbi est displicētia quātacunq̄ q̄s periculum aduertat. tamen vis securior est tenenda. Et sanum consilium est. vt de ipso sicut de mortali peniteat. Non tamen de quacunq̄ delectatione loquimur. vtpote de ista qua quis delectatur cogitando de pulcritudine mulieris. sed de illa que cōsurgit ex cogitatione illius operis nephari. Hec Bon.

Utrum mulier que genuit filium ex fornicatione postq̄ factum adultum videt eum bene cōuersari: possit sine peccato velle habere illum filium. et detestari actum fornicarium. quo eū genuit? Rū. sm Hen. de gan. q̄ circa genitum in fornicatione possumus ꝯsiderare plura. scz substantiam actus naturam: et bonam conuersationem. et circūstantiam. quia ex fornicatōne. Et tria prima potest quis velle etiam simul detestando circūstantiam fornicatōnis circa actum. quia velle. et detestari nō sunt circa idem. sed illam circūstantiam nullo modo debet velle. neq̄ actum cum illa circūstantia adiuncta. immo potius deberet velle talem prolem. et si esset sanctior Johanne baptista nō habuisse. quia pro nullo bono creato debet aliquis consentire in dei offensam. Et predicta nota. q2 faciunt ad multa. Et presertim de eo qui furatus est parafernum vel pulcram vestem. et delectatur in predictis. et de eo qui furatus est gallinas pingues. et in comedendo de huiusmodi rebus furtiuis recordatur et delectat. Uide etiam quod notat Archi. flo. in summa post Tho. q̄ aliquis de fornicatione cogitans potest de duobus delectari. s. de ipsa cogitatione. et de fornicatōe cogitata. Cogitatio ipsa sm se nō est peccatum mortale.

An autem cogitatio deliberata in vxorem ꝓpriam sit mortalis. Respondit idem Archi. flo. q̄ nō sicut nec ipse actus coniugalis de se. et hoc nisi ita immoraretur in ea q̄ pollutio sequeret̄ in vigilia. Secus ergo si in dormiendo. Addit etiam q̄ oscula et tactus. et amplexus. si fiant propter delectationem extra matrimonium habendam sunt mortalia. et qui permittit hec fieri ab eo quez extimat moueri amore libidinoso: mortaliter peccat. Sed qui permittit fieri sibi predicta credens illum moueri ex dilectiōe fraterna. seu honesta amicitia: seu quadam humanitate: seu more patrie non peccat. q̄uis hoc faciens ex libidine moueretur. Permittens autem se tangi in membris genitalibus nisi sint cōiuges. vel nisi subsit causa necessitatis: vt infirmitatis et huiusmodi. credo non posse excusari a mortali. Et per predicta patet quid dicendum de questione quotidiana. puta an vidue que delectantur de tactibus et opere carnali q̄ habuerunt cum maritis suis peccent? Dico per predicta. nō esse iudi-

randum de peccato mortali, dummodo consistãt infra limites matrimonij. & nõ sequat pollutõ. Secus tñ videret dicendum. si de nouis tactibus: vel actibus delectent: vel in somnis habuerint pollutionem recordando de marito. & postmodum delectant. tunc hoc casu videt magnũ periculum. Et licet voluntas fm Fran. de ma. in pamo. cogi non possit. aliqñ tñ difficultat et coniunctione voluntatis cũ appetitu sensitiuo. Nã habitus in appetitu sensitiuo existentes inclinant ad talia delectabilia. Et ideo qui habent habitum de difficili resiliunt: vt in philocaptis.

Quid aũt de puellis que sepius cogitant & delectant. cogitando de pulcritudine alicuius iuuenis et delectantur q eum vellent amplexari. tangere & osculari. Sic tñ q si crederent. nõ debere contingi matrimonialiter eidem. nullo modo in pdictis delectarent? Dico p pdicta q si dicte puelle deliberate delectent de ope carnali. s. cogitando. tunc dico q peccant mortaliter. nec potest dici q consistant infra limites matrimonij. ex quo nullũ ibi est matrimonium. Sed de osculis et tactibus manus est dubium. tñ põt dici p pdicta q si in hmõi cogitationibus osculorum & tactuum sit deliberatus consensus pter delectationẽ libidinosam videt mortale. q: videt ibi corrupta intentio. Secus si ex dilectione fraterna. sicut si frater osculare sororem & econtra. Addit etiam idem Arch. flo. q mulieres ppendentes se adamari & pcari: quotiensciiq; studiose se offerunt aspectibus amatorum: vt illis placeant: totiens peccant mortaliter etiam si nil turpe agere vellent cum illis: q: sunt occasio efficax ad ruinam illorum.

Sed quid de illis qui sub specie mortificationis spũalis faciunt corã se denudari mulieres totaliter vel pectora? Credo nõ posse excusari a mortali peccato. q: hoc est cõtra honestatẽ naturalẽ. Item pter piculũ lapsus. Item pter scandalum.

Delegare est vices suas alteri cõmittere.

Delegatus ab alio q a principe: nõ subdelegat. l. a iudice. C. de indi. Et. d. lex videt ponere duas regulas. Prima est q iudex delegatus non potest subdelegare. etiam si infirmitate: vel alia iusta causa fuerit impeditus. argu. l. pretor. §. si post. ff. de va. mu. Ista regula primo fallit: q: vnum articulum: vel vnum capitulum illius cause videt alteri posse cõmittere vt in cle. j. de offi. dele. Scdo fallit. qñ ad hoc haberet spãle mandatum. Ita concludit Jo. an. p text. et glo. in c. is cui. de offi. dele. li. vj. Tertio fallit in delegato pconsulis: vt. l. legatus. ff. de offi. pcõsulis. Ratio fm Bart. in. d. l. a iudice: q: delegatus est de conscia principis vel legis. Item dicit glo. in. d. l. a iudice. q fallit in delegato ad vniuersitatem causarũ qui equipat ordinario. Et sic nõ est mirũ si põt subdelegare vnam cãm: vt notat glosa in. c. cum cãm de ap. Item fallit fm quosdam qñ lis est coram ipso iam contestata. q: sicut pcurator lite cõtestata põt alium substituere. Ita et iudex delegatus. Hoc tñ cõiter nõ tenet: vt dicit Bar. in. d. l. a iudice: nec illa equiparatio de pcuratore ad iudicem fm eum est bona. q: pcurator: ideo substituit post litis contestationẽ. q: est effectus dñs instãtie hinc est q sine cã non reuocat inuitus. qđ non est in iudice delegato: vt. l. iudicium soluit. ff. de iudi. Scda regula. Delegatus a pricipe põt alteri delegare: de quo in. c. fi. de offi. dele. Debet tñ delegare ei qui sit alĩs habilis fm formã traditã de iure canonico in. c. statutũ de rescrip. li. vj.

Delegatus pape subdelegare põt: licet datus sit ex officio: vel de consensu partium: vel cum clausula pelectiõis: videlicet q si nõ omnes: tu cum alio exequaris. d. c. fi. Ex quo Panor. ibi facit regulam singularẽ in facultate subdelegandi. videlicet q regulariter papa cõmittendo alicui causam: non videt eligere industriam psone. sed potius intendit puidere negocio: qđ decidendũ cõmittit.

An autẽ si papa deputauit tercium delegatum cum consensu partium: possit dictus delegatus alteri subdelegare etiam inuitis partibus? Joh. an. in addit. Specul. dicit q de honestate non deberet subdelegare nisi de consensu partium. nõ tñ de necessitate. q: d. c. fi. indistincte dat facultatem isti delegato subdelegandi. dicens q delegato a principe est a iure concessum. Idem Ho. & Spe. & Panor.

Deputatus cum clausula pelectionis nõ impeditur cõmittere vices suas. & sic p illam clausulam non intelligit electa industria psone: nisi illud verbum geminaret: puta si diceret. Tu: tu exequaris. fm Bal. vt verba aliquid operent: extra de paul. si papa. li. vj.

Is cui cõmittit negocium vt psonaliter exequatur: potest si partes consentiant alteri subdelegare. Hoc tñ intellige fm Panor. vbi s. qñ forma rescripti est fundata sup vtilitate partium. Secus si eẽt fundata sup vtilitate publica. q nõ eẽt remissibilis p ptes: vel vbi ptes contradicerẽt. Secus si exp̃sse: vel tacite cõsentirent. Nota etiam ex tex. ibi. industriam & fidem. q eligendo industriam & fidem alicuius. videt tacite inhibita subdelegatio. Idem si diceret psonaliter exequaris. cum limitatione tñ pcedenti vel si diceret. confidentes de tua industria & circũspectione. Fallit tñ dicta regula in casibus exp̃ssis in. d. c. fi. in. §. ceterum. & ibi exprimunt: predicare crucem: excõicare: vel absoluere. dispensare cum irregularibus: vel iniũgere pnias. hec alijs demandare nõ licet. q: nõ sibi iurisditio. sed certum ministerium cõmittit in hac parte. Non solum aũt in casibus pdictis. sed etiam in omnibus alijs in quibus committitur nudum ministerium, & non iurisditio prohibetur subdelegatio per dictum text. in fine.

Ille cui papa committit inquisitionem vel puisionem ecclesie de platis siue alijs ministris. quia in huiusmodi casibus industria et fides psone cui committit eligi videt. non potest hoc alteri subdelegare. saluo si haberet spãle mãdatum subdelegãdi. d. c. fi.

Delegato non credit: nisi delegationẽ pbet: nec tenet quis exequi sniam delegati: nisi ei delegationis lre ostendant: extra eo. cum in iure.

Qualiter aūt ꝓbetur mandatum delegatiōis? R̄n. Panor. in. d. c. cum in iure. dicit q̄ primo ꝓbari pōt ꝑ originale: ⁊ hoc clarum. scdo ꝑ exemplū solenniter sumptum ex originali. De qua solēnitate vide infra priuilegiū. Idem si partibꝫ cōsentientibus: vel p̄sentibꝫ ⁊ nō contradicentibꝫ originale fuit exemplatum in actis fm̄ Hosti. Nam in preiudicium ipsarum partiū acta facient fidem de tenore originalis. ar. bonū in. l. j. C. de edic. ⁊ ꝑ illum tex. dicit ibi Bar. q̄ si ptes in iudicio p̄ntes nō cōtradicunt his q̄ p̄nt tendere in earum p̄iudiciū. videnẗ cōsentire. Secus vbi solus notarius exemplauit instr̄a originalia reducēda ad actorum tenorē. Nam vt dicit Inno. cum ꝓducit̄ instr̄a: sola ꝓductio est de actis: ⁊ nō tenor. q̄si dicat: q̄ si notarius scripsit in actis. q̄ ps ꝓduxit tale instr̄m. credit̄ notario de ꝓductiōe: vt in. c. qm̄ cōtra. de ꝓba. sed non credit̄ sup tenore instr̄orum: nisi ꝓbet̄ tenor ꝑ originalia. vel aliis modis p̄dictis.

Quid si delegatus nō vult facere fidem ordinario de suo mandato. sed ei parere nolentē excōicat. Dicunt doct. q̄ excōicatio non tenet. q̄ȥ delegatus nō habet iurisditionē supra ordinariū: nisi q̄n esset sibi rebellis. Sed petendo fidē de mādato facit qd̄ sibi a iure ꝑmittit̄. ergo nō pōt dici rebellis.

Quid si ordinarius maliciose dicat se dubitare de mandato allegando maxime falsitatem rescrip. Hosti. dicit q̄ quatuor remedia: hoc casu cōpetūt delegato. Primū vt delegatus exequat̄ ꝑ se qd̄ pōt vt. c. in lr̄is. eo. ti. Scd̄m vt puniat ipsum ordinarium: si constat q̄ maliciose se opponat. Tercium q̄ȥ puniet̄ quo ad deum. Quartū q̄ȥ poterit cōdemnari in. xxx. lib. auri: si maliciose opponit cauillādo rescriptum principis: vt. l. ij. C. de leg. Ad p̄dicta facit qd̄ notat Panor. in. c. p̄terea de dila. vbi dicit q̄ si agit̄ de grauissimo p̄iudicio nō est parendū asserenti se delegatum: q̄uis sit ꝑsona auctorizabilis. nisi prius constet de mādato pleno. nec sufficit simplex copia. l. vnica. C. de man. prin. nec aliter ordinarius debꝫ exequi sn̄iam. ar. in. c. nobilissimus. xcij. di. Si aūt agit̄ de graui p̄iudicio. non grauissimo: seu grauiori. puta citatus est in valde remotis partibus. sufficit mittere copiam rescripti. nec sufficit asserere se delegatum. Si aūt agit̄ de leuissimo: puta q̄ȥ citatus est in loco ciuitatis. vel modicum distat. tunc nō est necesse mittere copiam: quo ad effectum artandi citatum ad cōparendum. q̄ȥ satis est asserere se delegatum. q̄ȥ oriẗ dubium iurisditionis. ex quo ꝑsona nō est vilis. ⁊ ex tali dubio quis teneẗ cōparere. ar. in. l. si quis ex aliena. ff. de iudi. Secus si simpliciter citet: nec asserit se delegatū. nec q̄ est ordinarius.

Que autem iurisditio videat̄ in dubio demandari? Consueuit concludi. q̄ q̄n committens dicit auctoritate nostra cognoscas. tunc videt̄ translata iurisditio ordinaria. per tex. in ꝓhemio Insti. ibi. auctoritate nostra. Sed q̄n hoc non exprimit̄. tūc ꝑ commissionem vnius negotii vel plurium non videt̄ committi ordinaria iurisditio ꝑ. l. si certarū. ff. de mili. te. Sed si committat̄ vniuersitas: sic. ꝑ. l. j. §. cum vrbem. ff. de offi. pre. vrb. Adde p̄dictis quod notat Panor. in. c. irrefragabili de offi. ordi. q̄ iurisditio delegata non expirat morte delegātis q̄n fuit data ꝑ viam legis. ⁊ non ab homine: vt in c. gratum de offi. deleg. Ratio diuersitatis. Nam homo morit̄. ⁊ eodem modo extinguit̄ eius delegatio cum eo re integra cum nō fixerit radicem in ꝑsonam delegati. Sed lex nunq̄ morit̄. Pro hoc. c. si gratiose. de rescriptis. lib. vj. vbi patet q̄ dispositis facta sub nomine dignitatis non perit ꝑ mortem hominis disponentis. Et hec faciunt ad statuta per que causa quādoq̄ȥ delegatur alicui: vt per mortem statuentium non expiret delegatio. Idē videtur quando existētes in aliquo officio aliquid disponunt per viam statuti. vt per mortem. seu reuocationem illorum officialium. nō expit et illa dispositio. Secus si nō ꝑ viam legis vel statuti.

An aūt ep̄s possit delegare ⁊ cui? Vide de hoc §. Confirmatio sacri.

Sed nunquid ep̄s possit delegare his qui sunt in alieno ep̄atu? R̄n. delegare potest ea que pertinent ad iurisditionem voluntariam. sed non potest eos compellere ad susipiendum eius commissionem. cum eis nihil precipere possit. Sed nō pōt eis delegare ea que ptinent ad iurisditionem contentiosam. que non habent locū vt fiant in alieno episcopatu.

Denunciatio. vide supra. Accusare. et infra. Inquisitio.

Depositum.

Quomō ⁊ q̄n reddi debet? R̄n. reddi debet ipsa res deposita ad petitionem deponētis. Quod in fallit in quatuor casibus. Primus cum quis gladium deposuit: deinde furiosus factus ipsum repetit. xxij. q. ij. ne quis. Secundus si deponēs fuerit deportatus. nam bona eius publicantur. ff. eo. bona fides. Tercius cum fur deposuit. ⁊ cum dn̄o in petitione concurrit. quia tunc potior est dn̄s: vt in pall'. l. bona fides. Quartus q̄n fur deposuit apud illum cui surripuit. vel apud ꝓprietariū. vt ꝓbat̄ in l. bona fides.

Depositori licet ꝓ voluntate sua depositū reuocare: extra eo. bona fides. etiam contra pactum appositum. quis potest penitere. ff. eo. l. j. Vtens aūt deposito contra voluntatem deponētis: seu depositum negans. cōmittit furtum. ⁊ eodem natus efficit̄ infamis. Primum ꝓbat̄ ꝑ. c. j. extra eo. Secūdum ꝓbat̄. l. qui depositum. C. eo. Idem est in pignore.

Vtrum depositarius teneat̄ satisfacere deponēti si res apud eum pereat? R̄n. tenetur si commisit dolum. vel latam culpā: vt puta. si deponis apud me seruum vinctum. ⁊ ego misericordia motus soluo eum. ff. eo. si hominem. Item quādo depositarius res suas habet saluas. ⁊ depositas amisit. presumit̄ contra ipsum. quia suas clausit in archa. depositas vero nō clausit. Sed circa hoc iudex ex qualitate rerum ⁊ ꝑsonarum arbitrabit̄ dolū affuisse vel ne. Quid eñ si res deposite erant preciosiores suis. ⁊ nō valens subuenire vtrisq̄ȥ. preelegit suas. nam fm̄ ordinem charitat̄ teneẗ se magis diligere

q̄ p̄roximum.xiiij.q.v.ſi non licet. Sicut enī non tenet quis animam ſuam impendere comodis alicuius. Ita non tenetur pati interitum rei ſue. vt ſaluet res etiam precioſiores ꝓximi ſui. Et ideo non poteſt dari certa doctrina. Quid enī ſi ſaluauit res viliſſimas. ꝛ non ſaluauit res depoſitas precioſas. Ideo iudex arbitrabit̄ ꝛc̄. Hec Panor.in.d.c.bona fides.

Sed quero de q̄one notabili. quid ſi in reb⁹ ſuis eſt plus diligens q̄ cōis hoīm natura deſiderat. ꝛ in rebus depoſitis adhibuit diligentiam debitam quātū cōis hoīm natura deſiderat: an teneat̄ ſi talis res fuerit deperdita? Rn̄. Bar.in.l.qḋ nerua. ff.depo. dicit q̄ tenet̄ diligentiam p̄ſtare rebus depoſitis tantā: quantā ſuis. al's eſt in fraude p̄ſumpta. Et ſm̄ hoc videt̄ q̄ diligentia ſua erit ſibi dānoſa. ꝛ ſic ſtultus erit melioris cōditionis q̄ peritus. Dico q̄ ſua diligētia nō eſt ſibi dānoſa. ſ; ſuus dolus p̄ſumptus ex quo minorem diligentiā adhibet q̄ in ſuis. q: abſq̄ bona fide eſt. Idē tenet glo.ibi. qḋ eſt notandum.

Depoſitum ſi fiat gratia deponētis tm̄. tunc depoſitarius non tenet̄ niſi de dolo et lata culpa. In quibuſdam tamen caſibus depoſitarius tenet̄ de leui ꝛ leuiſſima. Primo cum depoſitarius obtulit ſe depoſito. tunc enim tenetur de leui culpa ꝛ leuiſſima. cum videatur depoſitum factum gratia depoſitarij. Secundus caſus quando depoſitarius aliquid recepit ꝓ cuſtodia. hoc enī caſu cōmuniter tenet̄. vt veniat leuis ꝛ non leuiſſima. quia contractus ille fit gratia vtriuſq̄: vt in.l.contractus.ff.de reg.iu r. ꝛ facit qḋ dictum eſt ſ̄.c. Comodatum. venit ergo culpa in depoſito. ſicut in comodato. Caſus autem fortuitus non imputat̄ depoſitario. niſi p̄ceſſerit mora in reſtituendo. ꝟel culpa: vel pactū. Et quo ad pactum. dic vt ſupra dictum eſt in comodato. hec habentur in dicto.c.bona fides. ꝛ ibi Panor.

Eccleſia non tenet̄ de depoſito etiam quando depoſitum fuit factum in p̄ñtia p̄lati ꝛ capituli niſi aliqḋ lucrū ſit eccleſia inde conſecuta ſm̄ Inno. p.l.licet.ff.de pecul. ꝛ mirat̄ Panor. q̄ doc. nō ponderauerint hoc dictū Innoc. quod videt̄ ſatis notabile. nam qn̄ eccleſia recipit aliqḋ lucrum pōt dici: contractus initus gratia vtriuſq̄. merito eccleſia obligari debet. ſicut ex alijs cōtractib;. Sed qn̄ fit gratia deponentis tm̄. nō occurrit rō. quare eccleſia debeat teneri. ſaltem vt ſit puenienḋū ad diſtractionem rerum immobiliū. vel mobiliū p̄cioſorum ex contractu p̄lati ꝛ capli non inito ad vtilitatem eccleſie cōtra caplm̄. ſine exceptōne.xij.q.ij. Jo.aūt an. diſtinguit. vtrū depoſitū ſit factū apud ſacriſtam deputatū ad cuſtodiā vaſorum. ꝛ tūc nō nō dr̄ factū eccleſie. ꝛ ſic eccleſia nō tenet̄. ſed oportet q̄ interueniat p̄ñtia p̄lati ꝛ capli. Si ṽo depoſitū ſit factum apud ſacriſtā deputatū ad cuſtodiaʒ depoſitorum. tunc nō requirit̄ p̄ñtia horuʒ: ſatis eſt enī q̄ a principio illum deputauerunt ad depoſita recipienda. ꝛ ſic Jo.an. vna cum glo.in.c.j.eo.tit. ſentiunt eccleſiā obligari ex tali cōtractu inito gratia deponentis tm̄. Et Panor. ꝓ cōcordia harum opi. dicit q̄ eccleſia nō tenet̄. quatenus veniendum ſit ad diſtractionē immobiliū. vel mobilium p̄cioſorum. ꝛ ſic ꝓcedit opi. Inno. Sed quatenus abſq̄ p̄dictorum diſtractōe. eccleſia ſatiſfacere pōt. puta de fructib; eccleſie. eccleſia tenet̄. ꝛ ſic ꝓcedit opi. Joh.an. ꝛ glo. Si tn̄ eccleſia cōſecuta eſſet aliquā vtilitatē. dic vt in principio huius.§.

An aūt extimatio in depoſito adiciat gradum. dic q̄ ſic. ſicut ꝛ in cōmodato. Et dic vt dictū eſt ſ̄. eo. Cōmodatū.

Quid ſi plures depoſuerunt. Nunquid reddetur alteri eorum: ſi petet? Rn̄. q̄ ſic. ſi hoc in deponendo ſit actum. al's ꝓ pte tm̄. q: etiam duo heredes ꝓ pte agunt.ff.e.l.j.§.ſi pecunia. Si aūt duo deponant. hoc pacto. q̄ nō reddat̄ vni ſine altero hoc ſeruari debet. vn̄ ſi reddat vni. neuter agere pōt ſi depoſitarius negat ſe reddidiſſe. nec reddere cogit̄ alteri. q: nō illi cui reddidit. q: ille nō pōt agere nec illi cui nō reddidit. q: nō tenet̄ ſine alio reddere. hec Hoſti.

Pone: poteſtas recōmendauit aliquem in carceribus. poſtea dubitans. miſit familiam ſuam ad cuſtodiam carceris. An primus ſit liberatus a cuſtodia? Rn̄. Bar.in.l.ſi vt certo.§.ſi de me.ff.como. dicit q̄ ꝑ appoſitionem cuſtodis. nō videt̄ remiſſa cuſtodia: vt.l.ſi mei cauſa.ff.cōmo. Itē; hoc facit ſm̄ Bar.ad.q. de locatore rōcini. qui cum rōcino miſit famulum. Vtrum ꝑ hoc ſcholari cōducēti videat̄ remiſſa cuſtodia. Glo.in.d.§.ſi de me. videt̄ dicere q̄ ꝓpter hoc non minus ſcholaris teneatur. Sed Barto. dicit q̄ aut conſtat q̄ locauit famulū ꝛ rōcinum. non autē eum appoſuit cauſa cuſtodie. ꝛ tunc negligētia nuncij nō excuſat ſcholaris dolum.d.§.ſi de me. Quod intellige antequā ſcholaris reddat rōcinum. Si enī poſt q̄ ei reddidit perit. non tenet̄: vt.d.l.ſi mei cauſa. Aut cōſtat q̄ eum miſit. vt cuſtodiē. ꝛ tūc ſi hoc fecit ab initio. ſcholaris nō tenet̄ de cuſtodia: vt patet ex p̄dictis Aut nihil apparet. ſed locauit rōcinum ꝛ famulū. ſimplr̄. ꝛ tunc in dubio nō videt̄ remiſſa cuſtodia vt.l.pe. cum ſua glo.ff.vſufru.quēad.ca.

Pone: quidam promiſit cuſtodire caſtrum vſq̄ ad annum. finito anno obtulit domino. et dominus ipſum non recepit. poſtea inimici caſtrum inuaſerunt. et deſtruxerunt. ſine dolo cuſtodis. An cuſtos teneat̄? et videtur q̄ non. per.l.ſi mora.ff.ſo.matri. ſed nihilominus poteſt ſalarium petere. In cōtrarium facit.l. Item queritur.§.qui impleto.ff.loca. q: remanendo in caſtro. videt̄ remanere in eadem cuſtodia. ꝛ eiuſdē qualitatis. quā primo p̄ſtiterat: vt.d.§.qui impleto. Sed primo tenebat̄ de culpa. que p̄ſumit̄ adeſſe. vt.l.carcer.et.l.fi.de cuſtodia reorum. ergo ꝛ nunc. Sed Dynus in.d.l.ſi mora. dicit q̄ hoc habet locum. vbi non obtuliſſet domino. Idem dic in ſimilibus. que faciunt ad multa.

Quid ſi peregrinus intrat nauem vel tabernaʒ et non oſtendit res quas habet. poſtea dicit ſe perdidiſſe certas res. an debeat ſtari eius ſacramento Matheus in cle. ne in agro. de ſtatu mona. prout recitat ibi Zab. dicit q̄ non. per caplm̄ fi. de iure

tur. Quia nō defert iuramentum. nisi qñ pcedit se
mipleña pbatio.

Quid si res immisse sunt in naui ignorante cau
pone: vel nauta ⁊ sint amisse furto? R. ñ. d. Car. in
d. de. post Spe. dicit nautā vel cauponē nō teneri
ex eo: qr nō tenet nisi qñ sibi consignat. l. j. §. nautā
ff. nau. cau. sta.

Utrum depositario liceat uti re deposita? R. ñ.
depositarius vtendo. cōmittit furtum. ff. de cōdi.
fur. l. qui furtum. ⁊ hoc intelligit qñ est expsse pbi
bitum. ne vtatur: alias nō. Si tñ putauit dñm per
missurum. etiam si minus pbabiliter hoc putauit
fm Host. Si tñ nō habuit cām putandi. psumit
contra eum. ff. de fur. l. qui vas. §. vetare. Item in
tellige hoc. nisi deponat qd continet numero. pon
dere: vel mensura: ⁊ nō obsignet. hec eñ excedunt
fines depositi. ⁊ transfert dñium. ⁊ sic vti pōt. Si
vo obsignat: vel claudit. eo ipso videt pbibuisse.
nisi cōtrariū diceret expsse: vt. ff. eo. l. licet. §. rei.

Quid si res deterior reddit? R. ñ. reddita. nō vi
det. ff. e. l. j. §. si res. Hoc tñ intellige. qñ deteriora
tio facta est culpa depositarij.

Heres depositarij tenetur de pcio rei deposite
ignorāter ab eo vendite. immo etiā si nō sit heres:
nihilominus ab eo id qd cōsecutus est extorquet.
ff. eo. l. j. §. vlti. ⁊ l. ij. iij. ⁊. iiij.

Utrum peccet qui rem suā apud aliū m deposi
tam: vel etiā iniuste detentā furtim accipit? R. ñ.
fm Tho. scda scde. q. lxvj. Ille q furtim accipit rē
suam apud alium depositā. grauat depositarium.
qr ille tenet ad restituendum. vel ad ostendendum se
innoxium. vnde manifestum est q peccat. ⁊ tenet
ad releuādum grauamen depositarij. Qui vo fur
tim accipit rem suā apud alium iniuste detentam
peccat quidem. nō qr grauet eum qui detinet. nec
tenet ad restituendū aliquid. s peccat cōtra cōem
iusticiā dum ipse sibi vsurpat rei sue iudiciū iuris
ordine ptermisso. Et ideo tenet deo satisfacere. et da
re operam. vt scandalum pximorum si inde ortū
est. sedetur.

Contra depositum. nō est locus cōpensationi. s.
in totum: vel deductioni. s. p parte. licet cōpensa
tio admittat in alijs. si cā est liquida. ita q facilem
exitum habere credat: extra. eo. bona fides. Et ibi
Panor. dicit. q compensatio admittit in omnibus
que saltem in suo genere recipiūt functionem. Ita
q vna res ex toto possit fungi vice alterius. vt in
his que consistunt in numero: pondere: vel mēsu
ra. In his vo q nō recipiunt functionem. cessat
compensatio. Exemplum: si teneris mihi restitue
re equum. ⁊ ego teneor tibi restituere. l. certe non fi
et compensatio. qr pōt affectio esse maior ad equū
q sit quantitas pecunie. Secus aūt qñ nullā pos
sum ptendere interesse: vt puta. qr tu mutuasti mi
hi pecuniā ⁊ ego tibi. l. vel quid sile.

Querit de. q. quotidiana. Quidam scholaris di
misit librū in scholis. qui subtractus fuit. nunquid
bidellus teneat ad emendā? videt q sic. qr tenetur
ad custodiam sicut custos. Bar. in. l. si quis vxori.
§. apud labeonē. ff. de fur. dicit q aut scholaris spe
cialiter assignauit librum bidello. aut simpliciter di
misit librū in scholis. Primo casu si bidellus resti
tuit librum socio scholaris consueto vel familiari.
si ille postmodum asportauit. nō tenet. ar. l. eū qui
et in. l. argentum. ff. cōmo. Idem dic si assignauit
eum alicui deferenti aliqd signū scholaris. ⁊ bene
nota hoc dictum fm Panor. in. c. si. de fur. q licite
quis restituit rem alterius deferenti signū illius.
ad hoc bonus tex. cum ibi no. in. c. significauit. de
app. Quod puto verum: nisi res esset valde pciosa
qr tunc de facili simplici signo nō debet credi. Aut
scholaris nō assignauit specifice librū bidello. Et
tūc videt adhuc posse distingui. fm. l. dñs. ff. loca.
an bidellus obtulerit se ad custodiam vel nō: vt in
primo casu teneat. In scdo nō. vel pōt dici aliter.
q aut loquimur in bidello spāli. et tūc tenet. qr ad
hoc collectas ⁊ alia comoda consequit. vt custodi
at libros. Si ergo repert in culpa tenet ex mala cu
stodia. Aut loquimur in generali bidello. Et tunc
posset pcedere opi. Bar. qr officium suum nō ver
satur circa custodiā librorum. Sed dubitari potest
quid in ciuitate senarū. vbi nō sunt bidelli specia
les. sed generales tñ? Et puto aduertendū esse ad
formam constitutionis. vt si tenentur custodire li
bros. pcedat illa opi. alias secus. Hec Panor. in. di
cto. c. si.

Detractio.

Detractores fm Rai. sunt qui vitā et bonos mores aliorū cor
rūpere vel minuere nitunt.

Detractio fm Tho. scda scde. q. lxxiij. differt a
cōtumelia. dupliciter. primo qītum ad modū pfe
rendi verba. qr. s. cōtumeliosus manifeste contra
aliquē loquit. detractor occulte. scdo qītum ad finē
intentū siue qītum ad nocumentū illatū. qr. s. cōtu
meliosus derogat honori: detractor fame. ⁊ dicunt
verba detractōis occulta. nō simplr. sed p cōpatio
nem ad eum de quo dicunt. qr eo absente vel igno
rante dicunt. etiā si corā multis alijs dicant.

Utrum detractio sit peccatū mortale? R. ñ. fm
Tho. vbi s. q quia inter res tpales fama videt p
ciosior. ⁊ p eius defectum homo impedit a multis
bñ agendis. Ideo detractio p se loquēdo est pecca
tum mortale. Contingit tñ qñq aliquis pfert ver
ba: p q fama alterius diminuit. et nō est detractio
formaliter loquēdo: vt si pferat: pter aliqd bonū
vel necessariū. cum debitis circūstantijs. Et sic nō
est peccatū. vt pz in denunciatōe vel accusatōe. Si
aūt pferat ex animi leuitate. vel pter aliqd nō ne
cessariū. non est pctm mortale nisi forte verbum sit
adeo graue. qd notabiliter eius famā ledat. Et pci
pue in his q ptinēt ad honestatē vite. qr hoc ex ipo
genere verborū habet rōnem peccati mortalis. ⁊ te
net ad restitutionē fame. sicut ⁊ alterius rei:

Si ad peccatū alterius qd narrat. addit aliquid
notabile. vltra mortale tenet ad restitutionē fame
si illud importat infamiam.

Si peccatū alterius mortale cum esset occultū
manifestauit alijs ad diffamādū. peccauit mortalr
et tenet ad restitutionē fame in quantū pōt. nisi il
lud crimen postea p aliā viā esset publicatum.

Si peccatū alterius occultū manifestauit alijs

non diffamandi intentione: vel alñs nocēdi. sed ex quadam loquacitate nō videt̃ mortale. nisi p̄ accidens. videlicet si p̄ hoc sequeret̃ diffamatio illius. et q̄ audientes publicant.

Si def. eius aliorū qui sunt venialia cōiter recitauit ex loquacitate: vel aliqua indignatiōe. nō est mortale. nisi intenderet eū sic infamare.

Si accusauit in iudicio vel denūciauit p̄lato crimen alterius. non zelo iusticie. sed ex maliuolentia peccauit mortaliter sed ad restitutionē nō tenetur. Hos quinq̄ casus habes p̄ Arch. flo.

D Yaconus.

An liceat dyacono corpus xp̄i deferre ad infirmū: et eum cōicare? Rñ. fm̄ Ri. in. iiij. di. xiij. q̄ dispēsatio huius sacri ex officio. nō conuenit nisi p̄sbyteris. Cuius rō est. q̄ ipse sacerdos rep̄sentat xp̄m q̄ fuit mediator dei et hoīm. Dispensatio aūt huius sacri est ad reconciliandū nos deo. vel et nos fortius vniendum. et ideo soli sacerdoti qui est mediator inter deum et p̄plm cōuenit ex officio hoc sacramentum dispensare: de conse. di. ij. puenit. Dyaconis aūt cōuenire pōt in casu. s. cum necessitate vrgente eis ab ep̄o vel p̄sbytero concedat̃ hoc sacrm̄ dispensare vel presbytero longe posito. si tn̄ necessitas vrget. Laicis aūt dispensatio huius sacri. siue absente p̄sbytero. siue p̄sente. siue iubente. siue nō. nō conuenit. d. c. puenit. Laicus tn̄ posset corpus xp̄i eleuare de luto: si caderet: quia in hoc sibi reuerentiam facit.

Ordinati a papa in dyaconos non possunt ab eo recedere: nec a curia romana sine eius licentia. j. q. j. filium. Ordinati autē a papa in subdyaconos nō possunt sine licentia eius ab alio ordinari: siue ad supiores ordines p̄mouerí. extra de tem. ordi. cum in distribuendis. Et hoc est speciale. propter excellentiam ordinatoris: vt ibi dicit̃ in glo. Licet autē hoc sit onus in multis tamen est honor. Primo quia nō potest talis p̄pter crimen ab ep̄o deponi. sed causam instructam deb3 remittere ad papā arg. iij. q. vj. q̄uis. licet aliqui contradicant. Scdo quia nō potest ab alio q̄ a papa p̄petuo suspendi. fm̄ Host. extra de tem. or. q̄ translationē. Tercio quia nō nisi septem testibus pōt conuinci. ij. q. iiij. p̄sul. et c. nullam. Quarto quia non potest cogi ab ep̄o recipe ordines. ar. ix. q. iij. c. vlti. Quinto quia maior honor debet̃ sibi q̄ alteri. extra de ma. et obe. per tuas. Hec Ber. in. d. c. cum in distribuendis. Nota q̄ si subdyaconus pape de eius licentia. ab alio recipiat dyaconatū vel p̄sbyteratum. p̄dit hoc priuilegiū: q̄ extra q̄ sunt iuxta priuilegiū et ius cōe cōtrariū. p̄dit vires suas priuilegiū fm̄ Host.

Vtrum aūt dyaconus solenniter indutus pro euāgelio. possit cantare in choro? Rñ. glo. in. c. in sancta. xcij. di. refert quosdā dicere hanc p̄hibitionem tm̄ in romana ecclesia habere locum. Alij tm̄ de cardinalibus intelligunt. Hug. vo generaliter intelligit esse p̄hibitum. s. cum ad legendū euangelium est indutus. qd̄ patz ex illo verbo. qd̄ infra dī intra missarum. Et cā huius constitutōis fuit honestas. hec glo. Et sic gl. videt̃ adherere opi. Hu. quā app̄robat consuetudo generalis.

D Ispensatio fm̄ Rai.

est iuris relaxatio. vn̄ vocat̃ vulnus. q̄ vulnerat ius cōe. xxiij. q. iiij. Ip̄a pietas

Sed nunquid dispēsatio sit ius? Rñ. fm̄ Rai. dispēsatio fm̄ q̄ est in dispēsante est p̄tās siue act⁹ p̄tātis a iure cōcessus. Sed fm̄ q̄ est in eo cū quo dispensatū est sic est ius priuatū. i. licētia vel p̄missio quedā alicui facta cōtra rigorē iuris. sed non est ius cōe. ar. xxxij. q. ij. interfectores.

Vtrū dispēsatio sit necessaria in occultis? Rñ. fm̄. v̄v̄. In occultis in quib3 pōt dispēsari. dispensatio necessaria est. nō p̄pter depositionē vitandā: q̄ occulta peccata vindictā non habent. s3 q̄ de eo sup quo dispensatū est. accusari quis nō pōt. ar. ex. tra de fi. p̄s. ex tua. Alioquin etiā post pactā pniaz posset accusari. ar. xxxiij. q. ij. admonere.

An aūt homicida oīno occultus indigeat dispēsatione? Et an sic celebrās incurrat irregularitatē? Rñ. Vin. dicit q̄ si quis p̄petrauit homicidiū occultum et pniām egit: oīa delent̃ p̄ pniām. vn̄ iste non est obnoxius ecclesie, q̄ peccatū est occultum. xxxij. q. v. xp̄iana. nec deo. p̄pter pniām. quā suscepit. Ideo celebrare pōt et vti ordinib3. Sed contra hoc dictū Vin. multū vrget. c. fi. de tem. or. vbi dī p̄ter reos homicidij. Et ideo q̄ntūcunq̄ occultū sit homicidiū. et q̄ntūcunq̄ pniām egerit. nō p̄mouet̃ nec suscepto ordine vtit̃. Lau. tn̄ et Jo. vident̃ tenere opinionē Vin. vbi homicidiū est occultū. et homicida egit dignā pniām. et est secum p̄ ep̄m dispēsatum. Et ad. d. c. fi. rñdent p̄t q̄ loquit̃ qñ talis homicida nō egit pniām. vel secum nō fuit p̄ ep̄m dispensatum. Panor. aūt in. c. ex tenore. de temp. or. dicit q̄ qñ delictū homicidij est oīno occultū. p̄ut occultū distinguit̃ contra p̄babile. et tunc si habemus respectū ad. l. p̄motōis publicē. Et tunc nullus etiā homicida esset exp̄sse p̄hibēdus. q̄ talis solus deus iudicat. Si aūt habemus respectū ad legem p̄motōis p̄sciē. p̄ut est informata ex. l. positiua talis nō pōt p̄mouerí. nisi cum eo dispēset̃. hec Panor. Et intellige in hoc casu de dispēsatōe fienda a papa. nō ab ep̄o. q̄ ad illā irregularitatē tollendam. Et vide ad p̄dicta singulare dictū Inno. in. c. cōstitutis. el. ij. de app. vt refert Panor. in. c. cum nr̄is. de cōces. p̄. q̄ homicidiū. seu irregularitas superueniēs titulo bn̄ficij nō priuat quē ipso facto. sed opus est snīa. et sic homicida iuste tenet bn̄ficiū donec priuet̃. Pro hoc bene facit. c. clericis. ne de. vel mo. et c. ex lr̄is. de ex. p̄. Sed si homicidium seu irregularitas p̄cessit collationē. nō tenet collatio. q̄ facta indigno. et inhabili quo ad executionē officij: vt in. d. c. fi.

Dispensationum aliqua est debita. aliqua p̄hibita. aliqua p̄missa. Debita est cum multorū scandalū timet̃. l. dist. vt constitueret̃. Caue tn̄ ne decipiaris in scandalo. Item debita est dispensatio ratione temporis: persone: vel pietatis: vel necessitatis: vel vtilitatis ecclesie. vel euentus rei. et de singulis horum habetur pnma. q. vij. §. nisi rigor. et capitulis seq. vsq3 ad. §. ecce. Et breuiter vbicunq̄

subest iusta causa dispensandi. Dispensatio debita est. l. dist. domino sancto. Et licet ex causis p̄dictis dispēsatio debita sit ⁊ peccet prelatus non dispensando. cū subditi non habent ius petendi. nisi forte supplicando. Dispensatio vō ꝓhibita est vbicūq; nō potest fieri sine manifesta decoloratione ecclesie. Item vbicunq; nō est iusta causa dispensandi. j. q. vij tali. ⁊ c. ⁊ si illa. ⁊ c. innotuit. de elec. Dispēsatio vō ꝑmissa est aliq̄n in casu. vt dist. l. si quis p̄sbyter. multis casibꝰ quibꝰ iura ꝑmittūt dispensationem.

Quid si ep̄s dispensat indiscrete? R. ideo si de hoc fuerit accusatus. puniendus est pena depositionis. lj. dist. c. j. Sed Host. dicit hec habere locū: si monitus sit incorrigibilis. ⁊ ꝓpter hoc suspēsus: et sn̄iam suspensionis contemnens. etiā in sua contumacia ꝑseuerat. arg. extra de sn̄ ex. graue. vel dicta iura intelligunt̄. qn̄ ep̄s dispēsat in eo q̄d deiure nō potest.

An aūt ep̄us in casibus in quibꝰ pōt dispensare conferendo b̄n̄ficium indigno. videat̄ dispensasse R̄n̄. Panor. in. c. cū in cunctis. de elec. dicit q̄ nō. immo venit puniendus. q̄ contulit indigno. Ita determinat glo. notabilis. in. c. vnico. de eta. ⁊ qua. li. vj. Secus dicit in principe. nam princeps conferendo scienter indigno. videt̄ dispensare. dūmo p̄ l̄ras suas possit constare de certa sciētia de indignitate. vt notat Bald. in. l. barbarius. ff. de offi. Secus in inferiori. Et sic pn̄t reduci ad concordiam doc. varie loquentes. Ratio diuersitatis est q̄ princeps nō tenet̄ adhibere cause cognitionem in dispensando. sed sufficit sola voluntas: vt insti. de iure natura. §. q̄d principi. Ideo satis est qualitercunq; appareat de volūtate principis. Et satis dicit̄ apparere. si sciens eum inhabilem. eum ꝓmouit ad officium sibi legibus interdictuz. Secus in inferiore. nam in dispensatione inferioris requirit̄ cause cognitio. nam dispēsare idem est q̄d diuersa pensare. vnde ex ꝓprio significato vocabuli. dispēsatio videt̄ concessa causa subsistente. ⁊ p̄missa cause cognitio. an expediat sic dispensare. al's non est dispensatio. sed dissipatio. vide eū q̄d notat Pan. in. c. p̄terea de te. co. vbi dicit q̄ si supior p̄missit cause cognitionem. videt̄ dispensatū. al's secus. Et dicit hoc p̄cedere. nisi inhabilitas esset notoria. vel famosa. ꝓ hoc glo. singularis. in. c. qui in aliq̄. lj. dist. que dicit. q̄ circa notum: ep̄s solo facto dispensat. nō circa ignotum. Et addit. q̄ ibi redarguunt̄ illi quibꝫ contemptu ordinant aliquos. nō examinātos eos. ⁊ tn̄ indiscreta dispensatio redarguit̄. Ibi ⁊ in omnibus similibus: Idez tenet Guil'. de lau. Idem tenet Archi. flo. in sum. dicens. q̄ si p̄latus admittit ad ordinandum aliquem irregularem. si ex auctōtate sibi concessa poterat dispēsare. si intendit dispensare. licet non dixerit illud verbū. dispenso vel hmōi de facto dispensat̄ fm̄ doc.

Dispensatio in multis casibus ꝓhibita est etiā ep̄is. Primus in homicidio. l. dis. miror. siue iusto siue iniusto. si inde enor's vel mutilatio membri secuta est. Secūdus de eo qui duellum iniit. siue obtulit. siue susceperit. extra de purg. in due. c. ij. Si tamen mors vel mēbri mutilatio non est secuta. ep̄s poterit dispēsare. Et ibi. Panor. intelligit hunc casum. quando clericus sponte huiusmodi duellum iniit. Secus ergo si aliquo facto necessitas fuit ineuitabilis. quia cum tex. requirat spōtaneum actū ad depositionem. ergo non sufficit factum. nisi adsit qualitas facti requisita. Et per. d. text. patet. q̄ episcopus non dispensat nisi in casibus sibi ꝑmissis. Nam si posset dispensare vbicunq; sibi non ꝓhibet̄. frustra exprimeret̄. q̄ ep̄s possit. De hoc tamen vide. j. ep̄s. Tercius in symonia ordinis vel beneficij scienter per symoniam acquisiti. ⁊ hodie per multas extrauagantes incurrit̄ excōmunicatio. ⁊ suspensio a quibus nullus p̄ter romanum pōtificem absoluere potest. Quartus in illo qui cū esset suspēsus vel excōmunicatus damnabiliter se ingessit diuinis. de re iudi. cum eterni: ⁊ de sen. ex. cum medicinalis. lib. vj. Quintus in clerico qui excōmunicatus accedit ad iudicium principis contempto iudice ecclesiastico. xj. q. v. si quis ep̄s. Sextus in bigamo ⁊ viduarum ⁊ corruptarū maritis de biga. c. j. ⁊. ij. ⁊. xxxiij. dist. lector. Septimus in clerico nō ordinato ministrāte. talis cū ministrās in ptinentibus ad ordinē quem non habet. deponendus est. ⁊ amplius non ordinandus; extra de cle. nō or. mi. c. j. ⁊ ibi dicit Panor. q̄ talis etiam tenet̄ pena falsi. sicut nō habens dignitatē simulat se habere illā; vt in. l. eos. ff. ad. l. cor. de fal. Quod facit contra eos qui veniētes de remotis partibꝰ dicunt se esse doct. vbi nō sunt. puniunt̄ cū pena falsi. Sed cōtra hoc opponit̄. nam quotidie simplex clericus dicit ep̄l'am. Hosti. dicit tex. illum intelligendum. qn̄ in solēni apparatu nō subdyaconus dicit ep̄l'am. vel nō dyaconus euangelium. vel nō p̄sbyter missam. Secus autē si sine solēnitate diceret ep̄l'am ⁊c. Etiam alij dicunt. q̄ si subdyaconus cantaret ep̄l'am solenniter sine manipulo. ⁊ nō porrigendo calicem dyacono. vel sacerdoti quod est ꝓprium officium eius ⁊ principalis actus talis ordinis. Et vbi est consuetudo. q̄ etiam in minoribus cantēt ep̄l'am illo modo. nō videt̄ irregularis. Secus aūt vbi cum manipulo: vel porrigendo calicē: vel vbi nō est mos. hec Arch. flor. Idem dicas de dyacono. Circa aūt talem clericum nō ordinatum ministrantē. Panor. in. c. ij. eo. ti. dicit q̄ ep̄s nō dispensat q̄ ascendat ad supiores ordines. sed bn̄ dispensare pōt. vt vtat̄ ordine iam suscepto. Item dispensat circa b̄n̄ficium. Et Inno. ponit regulam. q̄ ep̄o quasi semꝑ licet dispensare in b̄n̄ficio. nam dispēsat cū homicida: vt in. c. ij. de cle. pu. in due. et. c. studeat. l. di. De hmōi tn̄ clericis nō ordinatis ministrāntibꝰ. vide. j. ordinatus scdō ⁊ tercio. Octauus in clerico ꝑ saltū ꝓmoto. Et fm̄ Directoriū. li. j. hoc verum si sciēter ꝑ saltum ꝓmotus in ordine nō recepto ministrauit. ⁊ non potest tunc nisi ꝑ sedem ap̄licam dispēsari q̄tum ad ordinem suscipiēdum. sed in suscepto ordine ⁊ beneficio. pōt ep̄s dispensare fm̄ Jo. Hosti. ⁊ Arch. Si tn̄ talis ministret in ordine nō suscepto. ⁊ credebat se ꝓmotum gradum ꝓbabiliter. tunc ep̄s poterit dispensare iuo iure. Sic intellige. c. vnicū de cle. ꝑ sal. promo.

Quid si puer ante legitimā etatē scienter fuit ordinatus ad sacrum ordinē. nunquid adueniente etate pubertatis teneat cōtinere? Glo. in. d. c. vnico. tenet q sic. q statim anq ordinaret debebat cōtradicere. Ad hoc glo. j. q. j. pueri. vbi tenet doli capacē obligari. Sed Arch. ibi post Vg. dicit q aut ille adueniente pubertate. vult tenere clericaturā. et gaudere priuilegio clericali. ꝛ tunc teneat continere aliis secus. Idem Panor. in. d. c. vnico. Et dicit se credere hoc esse de mente Inno. ꝛ Host. q q̄cūq doli capax possit obligari in aliis votis. vt no. Inno. in. c. scripture. de voto. Secus tn̄ in voto continentie. q cum ante pubertatem nō habeat potentiam coeundi. ꝛ ignoret quid sit continere. non pt renūciare ei qđ nescit. Nec ob. qđ dicit q ordo habet votum continentie annexum. q illud verum si aliud nō impedit. Sed hic defectus etatis cōtrariat voto tacite.

Nunquid autē teneat collatio p̄sbyteratus vel alterius sacri ordinis. prius minoribus ordinibus nō receptis? Rñ. Panor. vbi s. de mēte glo. dicit. q tenet collatio licet nō debeat exequi talē ordinē. vt in tex. ibi. Et p hoc facit q in primitiua ecclesia fm Inno. nō erant instituti minores ordines. ꝛ tñ erat sacerdotiū. xcij. di. §. j.

Nunquid autē teneat collatio ordinis ep̄alis nō p̄cedēte sacerdotio? Glo. in. d. c. vnico. tenet q nō. Sed cōiter teneē contra glo. q teneat collatio ordinis ep̄alis. licet ordinatus nō sit sacerdos. qđ etiā tenet glo. in. c. sollicitudo. liij. di. naz p̄posteratio in collatione ordinum nō viciat. licet impediat executionem ordinū. Nonus in illo qui ordinē furtiue recepit. Et dr̄ quis ordinē furtiue recipe fm doct. primo qñ recepit sine licētia superiors. ꝛ sine examine. vt q ingessit se cum multitudine ordinandorū ignorante ordinatore. scđo dr̄ quis furtiue ordinatus. si p̄ter consciam ep̄i. eodē die recepit minores ordines oēs. vel aliquos sil' ꝛ subdiaconatum: vel duos sacros. extra eo. c. ij. tercio qñ gradu omisso saltum facit. de hoc dictū est s.

An autē ep̄s possit dispensare? dic fm Panor. in c. j. extra eo. Aut excōicatio non fuit lata. Et tunc ep̄us poterit dispensare iure suo. Si vo excōicatio erat lata. Et tunc si intrat religionē. ep̄s poterit dispensare. non tñ iure suo fm glo. in. d. c. j. que vult q etiā cum eo qui intrat religionē nō possit ep̄s dispensare. cum recepit ordinē furtiue. vbi excōicatō lata fuit. q tunc sic ordinatus est irregularis. Secus si fuisset cōminatio tñ. Et hoc placet Panor. q ingressus religionis nō tollit defectū p̄uenientem ex p̄prio delicto. sed tribuit facultatem dispensandi. De hoc tñ. j. Illegitimus. Si vo remanet in seculo. ꝛ tunc vt p̄moueat ad maiores ordines solus papa dispēsat. Idem Jo. an. in ordine furtiue recepto. sed in aliis prius habitis poterit ep̄s dispēsare vide etiam Panor. in. c. fi. eo. ti. q qñ quis eodem die duos ordines sacros recepit. ep̄s nō dispēsat fm Host. Sed in prius susceptis pōt ep̄s iure suo dispensare. nisi p̄cessisset excōicatio. Non ob. c. lr̄as. de tem. or. vbi recipiēs simul duos ordines sacros suspendit tñ ab executione vltimi ordinis sic furtiue recepti. ꝛ in. d. c. fi. suspendit ab omnibus ordinibus. Dico q illud. c. fi. loquit qñ excōicatio p̄cessit. dictum autē. c. lr̄as. loquit qñ nulla excōicatio p̄cessit.

Queritur. Quidam habitus fuit pro sacerdote. nunc opponit q non sit sacerdos. Iste nō potest aliter p̄bare se esse sacerdotem. nūquid sufficiat p̄bare illam cōem reputationē? Rñdeo fm Inno. q si moueē qđ de qualitate extrinseca inherente p̄sone. puta q talis nō sit notorius. q aut est qđ interalios. ꝛ sufficit p̄bare q ille cōiter habebat pro notorio: vt in. l. barbarius. ff. de offi. pres. Aut est qđ cum ipso p̄sbytero. ꝛ tunc satis potest distingui inter antiquum ꝛ recens. nam difficillimū esset ordinato iam forte sunt. xl. anni. ꝛ forte perdidit lr̄as sue ordinationis p̄bare se fuisse ordinatum. Decimus. si quis excōicatus ordinem suscepit. de sent. ex. cum illorum. Eodem modo si suscepit ordinem sacrum existens apostata a religione. q tunc excōicatus est. extra de apos. c. fi. Secus ergo de ordinibus minoribus. Vndecimus fm Directoriam in eo qui scienter recepit ordinem sacrum ab eo qui renūciauit ordini ꝛ dignitati. eo. ti. c. j. Duodecimus cum eo qui scienter celebrat in loco supposito interdicto: de sen. ex. is qui. lib. vj. Tercius decimus cuz filiis p̄sbyterorū ꝛ illegitime natis: vt in seculo ad sacros ordines p̄moueant. vel vt beneficia habeant. cum cura animarū. vel in religione. vt habeāt dignitates. extra de fil. pres. c. j. ꝛ fi. ꝛ c. is qui. li. vj. Quartusdecimus cum suspenso in concilio. extra de p̄ben. grauē. Quintusdecimus cum eo qui sententiam sanguinis dictat vel scribit. vel artem cirugie exercet. vel purgan dī vulgari ꝛ vindicte auctoritatem. vel benedictionem ꝛ p̄sentiam suā exhibet extra ne cler. vel mona. sniam. extra de homi. tua. Hoc verum. si homicidium vel membrorū detrūcatio sequaē. Sextusdecimus. vt duo p̄lati vni ecclesie. equaliter p̄sint. xxj. q. ij. c. pe. Septimusdecimus. vt q vnus habeat plura bñficia cum cura. extra de p̄ben. de multa. Excipiunē tñ quedaz casus quos habes s. Beneficium primo.

Sunt alij casus dispēsatōis ad papā p̄tinentes in quibus raro immo nunq̄ dispensat. Primus qñ q̄s scienter bis se baptizari permisit. de cōse. di. iiij. eos et. c. qui bis. Et idē si ignoranter. ꝛ postea cum sciuit ratū habuit. Silr qui bis scienter recepit eundē ordinem. j. q. vij. saluberrimū. Idē etiā intelligas de recōfirmato ar. lxviij. di. c. j. ꝛ de cōse. di. v. dictum. Scđs est cum quis ad subuertendū fidē se fecit ab hereticis ordinari. j. q. vij. cōuenientibus. Tercius de symoniaco ex pte vtriusqz. vnde v. Siue bis ordo deē. siue baptismus iteret. Siue vt vertaē fides status. ordo petaē. vel si vt p̄sitē. vtrinqz symon opeē vt dispenseē spes irrita p̄sus habeē.

Utrum ep̄us possit dispensare cum his qui patiunē defectum in etate? Rñdeo fm Jo. an. q aliquis possit p̄moueri ad ep̄atum si non compleuerit. xxx. annum. solus papa dispēsat. extra de elec. cum nobis olim. Sed q̄tum ad alias dignitates. si tñ sint sine cura. possunt ep̄i dispensare cum his qui cōpleuerint. xx. annum. de eta. ꝛ quali. p̄missi.

mus.li.vj. Et hoc si aliud non obstat canonicum: vt ibi. Circum vo ad parochiales ecclesias nō pūt vt idē Jo.an.notat in.c.lz canon.de elec.li.vj.

An autem sufficiat q annus.xx.sit inchoatus: dic p.d.c.pmittimus.q non sed requirit q cōpletus sit p verbū:ibi cōpleuerint. Secus aūt in etate q requirit ad ordines suscipiendos p glo.in de generalem de eta.z qua.z p tex.ibi.qui loquit p verbum. Anno, puta in.xviij.quo ad subdyaconatū. In.xx.quo ad dyaconatū. In.xxv.q ad sacerdotium. Et dicit glo.ibi.certum est eñ q maior.xviij. est in anno.xviij.nec lr̄a requirit q sit.xviij.annorum sed in.xviij.hec glo. Sic ergo fm glo.est magna dr̄a.an quis sit.xviij.annorū.z an sit in.xviij anno.nam in primo casu requirit q compleuerit.xviij.annos. In scdo nō.s sufficit q inchoauerit. Et Jo.de lig.in.d.c.de.latius hoc declarat.dicit eñ q qn a lege.pfert etas.p vba ablatiua: vt in.xviij. anno.sufficit etiā inceptum. Si p verba genitiua. puta.xviij.annorum.optet q sint cōpleti.ff.de ma.te.l.si ita scriptū fuerit.z Bar.an.l.si cui.ff.de le.primo cōcludit.q cum.pfert tps a lege vel ab hoie.si cōstat de mente.illa seruet. Si nō constat.z.pfert in genitiuo.cōpleat. Si in ablatiuo cum ppositōe in.sufficit inchoari. Si in ablatiuo sine ppositōne. requirit cōpletus: vt in de.j.de seq.pos. Si in accusatiuo cum ppositōe.ad.sufficit inchoari.l.qui filiū. ff.ad tre. Si in accusatiuo cum verbo significante rem pfectā: vt dictōe.p.vel cum futuro cōiunctiui requirit annus cōpletus.ff.de condi.z de.l.nō putabam.z.l.si in annos. Si in accusatiuo sine verbo notāte pfectionē.si de fauore.hī annus ceptus.p completo. Secus in odio.l.ad rem publicā.ff.de mu.z ho.

Predicta faciūt ad.q.de qua alr̄s multū dubitaui. Dicit in cōstitutōib famulie.q nullus.pmoneatur ad officiū cōfessionis vel pdicatōis.nisi ad minus steterit in religione p.v.annos.an requiratur v.inceptus vel cōpletus: Dic p pdicta q requirit annus cōpletus.q dictio.p.signat rem pfectā.vt dictum est.qd nota.

Quid aūt dicendū in casib in quib requirit annus cōpletus.et anno illo accidit bisextus. An illi duo dies cōputabunt.p vno: Panor.in.c.querētū de of.del.dat regulā q vbi a iure dat annus intelligit de.ccclxv.dieb continuis.nec curandū est q anno illo currat bisextus.z est bonus tex.in.l.cum heres.§.stichus.ff.de sta.li. Sed idē Panor.in.c. quesiuit.de ver.sig.latius declarat.q aut terminus statuit p numerū annorū.vel mensium z fm opi.glo.distinguamus inter fauorabilia z odiosa. Nā in fauorabilib.si accidat bisextus.duo dies cōputabunt.p vno. Si in odiosis.tūc annus intelligit de.ccclxv.dieb.licet illo anno contingat bisextus. Si aūt terminus statuit p numerū dierū.puta q seruiat vel stet suspēsus p.xl.dies.z tunc tam in fauorabilib q in odiosis nō cōputant.p vno.qui in veritate plures dies sunt.

Quid aūt dicendū de mense: Dic fm glo.singularem in.c.q sit.de elec.li.vj.q dicit.q fiet cōputatio fm q menses occurrunt. Sed pōt dari so.precedens: casu q illo mense accidat bisextus.vt est mensis februarij.nam in fauorabilib cedent pro vno. In odiosis aūt secus.vt si dicat.stet suspensus.per mensem.vltima die poterit celebrare.put etiam tenet Cir.l.iiij.tit.vj.p.l.cum heres §.all.vbi habet q si libertas relicta ē tibi: vt vno anno seruias.dies ille nō computabit in anno bisextili.sed.ccclxv. dies.

An aūt eps possit dispēsare sup etate quo ad ordines: Glo.in de.generalē.pall.dicit q nō. Idez Pan. Et in hoc epi multū infestant maxime a religiosis qui fauore religionis putant hoc eis deberi Sed idē ius est in eis qd in alijs.hec Car.in.d.c.de. generalem.

Utrum eps possit dispēsare cum his qui patiunt defectū in ordine: hoc est q rōne ordinis eis deficiētis nō pūt eligi ad aliqd officium seu dignitatem ecclesiasticā sicut est regulariter q abbas dz esse sacerdos: extra de eta.z qua.c.j. Rū.fm Joh. an.in epatib solus papa dispensat: extra de off.le. q trāslationē.z de ex.pre.sicut vnire. Sed quo ad alia pōt eps.extra de eta.z qua.pterea.vbi dī.q lz ad regimen parochialis ecclesie nō debeat aliquis nisi sit ad minus subdyaconus admitti.dispensatiue tñ in minorib ordinib cōstituti consueuerūt assumi.dum tñ tales sint q infra breue tps possint in psbyteros ordinari.

An aūt abbates et alij inferiores plati epis possint dispēsare.circa suos subditos in aliqb casib: Dic fm Panor.in.c.at si.de iudi.z in.c.cum lator. de eo qui fur.or.re.post Innoc.z Hosti.z est cōis opinio q abbas vel alius platus inferior nunq dispensat.nisi in casibus a iure expssis.q grauiora reseruata sunt epis: vt in de.j.de paml.z in.d.c.at si et in.c.cum ex eo.de elec.li.vj.

Diuortium

Diuortium fm Rai.multipliciter habet fieri.nā aut diuidit m̄rimoniū in totū. Ita q vterq coniugū contrahere pōt.vt in maleficiatis: vel saltem alter: vt in frigidis. Aut diuidit in pte.s.quo ad mutuam seruitutem coniugalis debiti: seu cohabitatiōis. Ita m̄ q neuter eorum contrahere pōt.sicut in his qui se parāt.ppter adulteriū cōmissum.vel cā religionis post carnalē copulam.nam si an̄ carnalem copulā alter coniugum fieret religiosus.alter contrahere posset.

Quando vir petit diuortiū allegans frigiditatē suam quō.pcedet: Rū.fm Ho.vir hoc.pponēs debz esse maior annis.xviij.q in hoc casu reputat plena pubertas. Et si quidē mulier hoc ipm confitet.dabit a iudice tps arbitrariū.vt vnius mensis: aut trium: aut anni p qd sil̄ morent: z postea iurabit vir se nō posse cognoscere mulierē: nec moueri ad appetitū coitus.nam si aliquotiēs moueret: licet nō posset pficere: nō esset naturaliter frigidus sed p maleficiū impotēs. Mulier vo iurabit q nūq aliquo mō pcepit ipm ad hoc moueri.et vterq q diligētiā adhibuit ad hoc.z vterq habebit septē.ppinquos seu vicinos bone fame qui iurabunt se credere q illi iurauerūt verum.z sic diuortiū cele-

habebit. et mulier nubet in dño. sed viro mandabit ne aliquã ducat. Et si duxerit et cognouerit: reus periurij habebit. et prius matrimoniũ repandũ erit. Ita tñ q vxor põt eum repellere ꝓpter cõmissum adulteriũ. arg. xxxij. q. j. de bñdicto. Hoc dico nisi vxor quã fuit cõfessa frigiditatẽ: fuisset conscia fraudis q: si hoc fuisset nõ posset eum repellere. arg. ff. de adul. l. si vxor. §. iudex. et §. fi.

Quid si mulier negat frigiditatẽ viri. et asserit se ab eo cognitam? Puto standũ verbo mulieris que videt q nõ assereret nisi verum esset. eo q periudicium sibi faceret. s. de habendo impotentem virum. Item cum rea sit: et si nihil ꝓbauerit. absoluẽda est. ar. vj. q. vlt. actor. alioquin multi incurrerent periurium: vt possent separi ab vxore. Hec vera nisi forte maritus conuincat mulierẽ p aspectum corporis. Si aũt mulier diuortiũ petat ꝓpter frigiditatẽ viri et vir hoc fatet. fiet vt supra dictũ est. et celebrabit diuortiũ. sed si vir postea cum alia contraxerit ambo cõiuges rei piurij habebunt. et pniã iniũcta ad priora cõnubia reuertent. extra de frigi. c. laudabilem. Quod si vir negat se frigidũ et asserit se cognouisse vxorem standum est verbo viri: q: caput est mulieris. extra de despon. impub. c. continebat. nisi mulier p aspectum corporis ꝓprij ꝓbet se virginẽ. extra de ꝓba. ꝓposuisti. que ꝓbatio debet caute fieri p duas vel plures matronas honestas: et de hoc peritas. extra de fri. c. fi. et ff. de ven. inspi. l. j. quia hec res occulta est. et q: manus et oculus obstetricũ quãdoque in hoc fallit. xxvij. q. j. nec aliqua. Sed si mulier non allegaret frigiditatem viri. sed potius diceret eum sectum vel castratum fuisse. siue defectum mẽbri patientem anteq̃ eam cognosceret. et sic diuortium peteret vir vero hoc negaret. tũc nõ oportet stare dicto viri. eo q ꝓbari põt p aspectum.

Quid si p virum vel mulierẽ petat diuortiũ ꝓpter artitudinẽ mulieris? Rñ. vocabunt matrone fidedigne atq̃ perite. et iurabunt q diligẽter inquirent et referẽt. an sit arta: et an possit fieri mater. Et si dixerint q nõ sit arta. nõ ꝓcedet ad diuortium. Si aũt dixerint q sit arta. et q nõ possit fieri inatar incõtinenti põt fieri diuortium. et dabit viro licentia contrahendi cum alia. sed mulieri continentia indicet. vt extra de fri. fraternitatis. Si tñ post diuortium mulier inueniat qui possit hmõi seras reserare. repabit pãrium matrimoniũ qd verum sit etiam si vir accepat aliam. arg. in. d. c. fraternitatis. et ibi Panor. tenet cum glo. s. qñ prior vir erat bis illi qui apperuit als secus. Sed Inno. et Host. tenent oppositum ex quo facto humano est facta apta primo viro. Ideo debz illa illi restitui. nam sa est q sine periculo corpali potuit cognosci. Et exponit Host. absq̃ periculo corpali a morte quasi velit q et si cum periculo sit reddita apta. ex quo tñ mortem non incidit est restituenda primo. Et ita cõiter tenent doct. Sed dicerem hoc dictum ꝓcedere ex ꝓsumptione. qñ non constat de differentia inter vtrunq̃ virum. nam si vir est adeo carnosus q nunq̃ potuisset deflorare virginem aut mulierem sine periculo mortis. sed si vero vir gracilis potuit eam cognoscere. tunc puto q nõ sit restituenda primo. licet p frequentẽ vsum cum scđo sit reddita apta primo. hec Panor.

Quid si petat diuortium ꝓpter maleficium. vt q: vir potest cognoscere alias et nõ suam? Rñ. debet primo confiteri. q: forte hoc contingit ꝓpter aliquod peccatum coiuz. xxxiij. q. j. si p sortiarias. Et sub recepto sacro iniungetur eis: vt simul cohabitẽt et bona fide debet opari ad debitum carnale. et sic p triennium simul habitabunt. Quando aũt incipiat currere illud triennium. Host. dicit q a tẽpore lite contestate et monitionis facte p iudicẽ. sed Inno. Din. et Ab. dicunt sufficere. q p trienniũ cohabitauerint siue ante. siue post. Et hoc placet Panor. in. c. fi. de frig. p illum tex. Debet tñ post primam iniunctam dari p iudicẽ aliqđ tps arbitrarium ad simul cõmorandum. Et dicũt aliqui necessario nõ requiri. vt istud triennium sit continuum. vñ si in triennio fuit maritus absens in pegrinatõne p. v. menses. poterit illud tps suppleri ab anteriori tpe als tolleret pegrinatio et alia negocia necessaria. Et credo q hoc fuerit de mẽte lr̃e. sed quo ad contextum videt lr̃a innuere contrarium. dum requirit triennium continuum et nõ interpolatum: hec Panor. Nota etiã Panor. in. c. fraternitatis. et c. fi. de fri. et male. q ex quo vir et vxor cohabitauerunt p triẽnium: nec potuerunt matrimoniũ consummare presumit impedimentum ppetuũ. nam vt dicit Hos. Sepe impedimẽta ista sunt ppetua. vt qñ mortuus est ille qui fecit. vel qñ maleficium pditum est: vel si fuit datum in potu vel cibo. Item cum ipse auctor solus possit tollere. non videt possibilis remotio. cuz pendeat ex facto viuius. Et ideo tene q ꝓpter maleficium ꝓcedens matrimoniũ. possit fieri sepatio seruatis tñ his que habent in. d. c. fi. Et ꝓsumit maleficium precessisse matrimoniũ. ex quo matrimoniũ nõ est consummatũ. Quo pacto iterum accedẽt ad epm iurantes q sicut ꝓmiserunt: fecerunt. et nõ potuerunt coniungi. et tunc adiũcto sacro ꝓpinquorum. celebrabit diuortium et dabit vtrique licentia cõtrahendi. d. c. fi. Nota tñ fm Panor. in. c. laudabilem de fri. q vbi impedimentum põt in principio ꝓbari. nõ est opus q cohabitent p triennium vel q inducant consanguineos ad iurandum. puta si ꝓbatur q vir habet membrũ aridum. vel ex toto sit sectus: vel quid simile. nam frustra expectat euentus: cuius nullus induceret effectus: vt in. c. cum contingat de offi. dele. Quod intellige in impedimento ꝓpter maleficium. quia cũ illud sit accidentale. et possit remoueri ad tempus. debent semp prius cohabitare p triennium iuxta formam. d. c. fi.

Quid si alter coniugũ nõ vult cohabitare? Dic illum esse excõicandũ p quẽ stabit. et canonicẽ coercendum exigen dã: vt cohabitẽt. et carnale opus attẽtent. ar. vt lit. nõ contest. qñ.

Quid si ecclesia decepta p aliquas falsas ꝓbationes. vel hmõi celebrat diuortiũ. et postea vir factus est sacerdos. deinde compertum est q ecclesia fuit decepta. nũquid iste sacerdos restituet vxori eum repetenti? Rñ. fm Ray. si nõ potest induci ad continentiam. restituet. quia etiã monachus restitue-

retur sibi. et tenebit iste reddere debitum. sed nõ debet exigere. quia quantũ in se est solennizauit votum. Et si posito predicto casu. mulier quidem non repetat virum. nunquid vir poterit repetere vxorem? Rñ. fm. ꝺꝺ. q nõ. quia vir p sacri ordinis susceptionem preiudicauit sibi. de hoc dic vt. j. §. pxi.

Pone q mulier credẽs diuortium iuste celebratum. ingressa est monasterium. An cõperta veritate de iniusto diuortio: poterit virum repetere iam in sacris ordinatum vel factum monachum? Rñ. fm. ꝺꝺ. nõ. quia falsa causa nõ impedit votũ monachatus. ar. extra de voto. magne. et extra de conuer. conin. ex parte. el. ij. Sed cõtra ibi arguit Panor. quia ex quo ex falsa cã ista mulier fuit inducta ad ingressum religionis. nõ valuit ingressus. arg. op. in c. ex parte astensis de conces. pben. Nam vbicunqz potest quis gerere actum vno iure. si explicat alio iure incompetenti. nõ valet actus. Ratio. quia ibi deest intentio. et in dependentibus a volũtate magis consideratur opinio q veritas; vt in. d. c. ex parte astensis. et ibi colligunt doc. cõiter. q si iudex fert sniam exprimendo causam nõ concludentem. illa snia est nulla. licet ex causa nõ expressa possit iustificari. Et ideo cautum est nõ exprimere cãm in snia. Et si vis exprimere ad decorem tuum conseruandum saltem addicias dictionẽ. maxime: vt ex pluribus causis. maxime et cẽ. nam tunc videtis motus non solum ex causis expssis: sed ex alis tacitis. nam cum quis exprimit plures causas in snia: quarum vna facit; alia nõ; snia sustinetur ppter cãm expssam. vt est text. notabilis in. c. p tuas. qui fi. sint le. Sed ad. d. c. ex parte: de conuer. coniu. Panor. Rñdit. q illa mulier potuit moueri ex duplici cã ingrediẽdo religionem. Prima et principalis. vt seruiret deo Alia ppter lepram alterius. credens matrimoniũ solutum. quod erat falsum. Et ista scda ria erat potius impulsiua. q finalis. vnde licz cessaret causa impulsiua. nõ tñ finalis.

Pone q duo fratres duxerunt duas sorores: siue duas consanguineas. Et inter alterum et vxorẽ fertur snia diuortij ppter cõsanguinitatem. Queritur vtrum alter debeat ppter hoc separari ab vxore sua. Rñ. fm Ray. non. quia res inter alios acta. alijs non preiudicat. extra de fi. instru. Inter dilectos. Sed q tum ad carnis copulam subdistinguo. quia si alter cõiugum scit esse impedimentum inter se et vxorem: non exigat debitum. neqz reddat. Si vero credat ex causa pbabili. reddat. sed nõ exigat. Si aũt credat ex aliqua causa temeraria. reddat. et si põt dimittat erroneam conscientiã. et sic exigat. extra de sent. ex. inquisitioni.

Vtrũ vir et vxor in causa diuortij iudicandi sint pariter? Rñ. fm docto. ad paria iudicantur. quia sicut viro licet dimittere vxorẽ ob cãm fornicationis. Ita licet vxori virum dimittere. xxxij. q. j. si quis vxorem.

Vtrum maritus ppter adulterium vxoris possit ppria auctoritate illam dimittere. et intrare religionem vel econuerso? Dic fm Panor. in. c. gaudemus. et c. fi. de conuer. coniug. q separato matrimonio. ppter adulterium carnale potest is qui nõ peccauit intrare religionem altero inuito et inuene. et p hoc. xxvij. q. ij. agatosa. et c. veniens. de conuer. coniug.

An aũt ppter adulterium notoriũ possit maritus ppria auctoritate relinquere vxorem? Rñdit glo. in. d. c. gaudemus. dicit q non. sed debet expectare sniam ecclesie. Et Panor. ibi dicit q doc. transeunt cum glo. Ipse tñ dicit glo. apte esse in contrarium in. c. fi. de adulte. videlicet q data notorietate delicti. nõ expectatur snia ecclesie. Et eandem sniam tenet Inno. in. d. c. inquisitioni. Et hec opi. placet Panor. quia hanc facultatẽ habet a deo. facit tex. cum glo. in. d. c. agatosa.

An aũt idem sit de fornicatione spũali: puta ppter heresim? Dic fm Panor. in. c. fi. de conuer. cõiu. q sic. ppter tex. ibi expssum. Et sic ppter fornicationem spũalem. notoriam: puta heresim; maritus põt inuita vxore intrare religionem. et ecõuerso. Et sic limita dictum saluatoris. q nõ licet dimittere vxorem. nisi ex cã fornicationis. scz tam carnali q spũali.

An aũt hoc casu pdat maritus donationem ppter nuptias. et mulier dotem. quemadmodum in carnali? Dic fm Panor. vbi supra. q sic. eadem rõne p hoc. l. consensu. C. de repu. Nota tñ Panor. post Jo. cal. in. d. c. fi. de adulte: q vir lucratur dotem vxoris. et econtra donationem ppter nuptias: secuta snia. et nõ ante. quia cum illa sit mera pena. non debet imponi nisi p iudicem. Adde etiam alium casum fm Panor. in. c. plerunqz. de dona. inter vi. et vxo. in quo vir lucratur dotem. et econuerso donationem ppter nuptias. vbi dicit q quo ad dotem lucrandam paria sunt matrimonium separari iudicio ecclesie: vel ppria voluntate vxoris: vel mariti: ob causam fornicationis. Et ibi addit q maritus potest ppria auctoritate. a se abijcere vxorem adulteram: Quod intellige adulterio existente notorio.

Sed quõ dices adulterium notorium? Dic fm glo. in. c. intelleximus. de adulte. vbi dat duos modos pbandi adulteriũ. Primus. si mulier fuit publice adulterata non tñ capias stricte verbum. publice. scz omnibus videntibus. Sed intellige q recedẽs a marito suo adhesit publice cuidam cõcubinario nam conuincitur publice de adulterio. ex quo stat in domo publice cum concubinario: vel cõuincitur notorie de adulterio; ex quo in domo habet alienum virum in mensa; et in lecto; vt in. c. fi. de coha. cle. et mul. Item potest conuinci de publicitate si passim admittat viros ad eam causa adulterij facit. l. palã ff. de ri. nup. Scds modus pbandi si habet filiuz ex alieno viro. Et intellige hunc casum. cum tanto tpe stetit. sepata a viro q nõ potuisset cõcipere a marito: vt puta. quia nũc peperit. et est annus q recessit a marito.

Nunquid aũt in pdictis admittatur compensatio? Pone enĩ q vxor separata post fornicationem spiritualem mariti commisit ipsa postmodũ adulterium. nunquid marito reuerso et inuito: vxor possit intrare religionem. an vero debeat compensare adulterium spirituale cum carnali sicut fit compẽsatio qñ vterqz lapsus est in fornicationẽ carna-

sem; vt extra de adul. c. pe. z fi. videt primo. q non q: diuersarum specierum no admittit compensatio: puta tu dixisti mihi conuicia. z ego tibi. vel tu fuisti mihi furatus vna rem. et ego tibi aliam. z tunc no fit compesatio. immo quilibet pot agere p iniuria sua z p suo damno. In contrarium facit. q: vtraq; fornicatio. est sufficiens ad sepationem matrimonij. ergo adinuicem admittit copensatio. Et hanc opinionem tenet Hos. in c. de illa. de diuor. Pos. distinguit q aut accusat quis de spuali fornicatoe et ipse excipit de carnali et no est audiendus. quia si conuincit de spuali no tenet mulier secum habitare. nisi velit redire ad fidem. aut econtra. accusatus de carnali excipit de spirituali. Et pus de exceptione cognoscendum est. tanq de pindiciali cum no possit hereticus accusare vxorem de carnali. vt de alio delicto. z p hoc; extra de except. c. exceptionem. z c. a nobis. Si tn vellet ille redire ad fidem. et constaret de fornicatoe vtriusq;. de spuali. s. z carnali fiet tunc copensatio. Et hec opi. est satis equa; hec Panor. in c. fi. de conuer. coniug.

d Octor.

sm Panor. in c. cum scdm de pben. z c. pposuisti. de pba. ter debz approbari. primo a psentantibus. scdo in examine priuato. a doctoribus collegij. tertio in publico. qn doctorat. quia vt p aliquo recte psumatur debet in exercitio alicuius actus approbari: vt in simili d: de athletis. l. vna. C. de athle. li. x. Et p d. l. dicit. q approbatus a doc. corruptis. non gaudet priuilegio doctoratus. Item nota q no solum ppter defectum sciie sed etiam morum. potest scholaris reprobari: vt pbatur in l. magistros. C. de pfes. z me. lib. x. iuncta cle. ij. de magistris. z ita se habet consuetudo. Et sex requiruntur ad pmouendu ad dignitatem magisterij. Primo peritia docendi Scdo facundia dicendi. Tertio subtilitatis interptandi. Quarto copia dicendi. et hec habent in l. vnica. C. de pfe. qui in vr. constan. li. xij. Quinto moru excellentia. d. l. magistros. Sexto motus fortitudinis vt sciat resistere aduersus vim fortune vt l. reddat. C. de pfe. z me. li. x. Et ideo pauci attingunt dignitatem doctoratus: vt dicit Bart. post Cy. in l. omnes populi. ff. de iu. z iur. Et si tpe approbatiois. doctor habuit has qualitates si postea effectus est inutilis debet degradari a doctoratu; vt in l. gramaticos. C. de pfe. z me. li. x. Et dixi dignitatem. quia doctoratus dignitas est: vt est pulcer tex. in c. quanto. de magi. z ibi dicit Panor. sm Barto. in l. ex eo. ff. de mili. te. q nec miles nec doctor dicitur habere dignitatem. Sed aliud dixit in l. fi. C. de iudeis. vbi concludit iudeum non posse effici doctorem. cum doctoratus sit dignitas. Et satis potest dici q doctor saltem legens. in continenti cum incipit legere. dicat habere dignitatem maxime ex eo pbatur. quia habet a. l. iurisdictionez ordinariam sup scholares; vt in autentica habita. C. ne fi. p pa. z si continuat lecturam p. xx annos acquirit dignitatem. scz comitatuz: vt in. d. l. vna. Et ex his infero q doctor maxime qui legit est pferendus militi; qui in veritate nullam. dicit habere dignitatem. vt notat Barto. in pal. l. ex eo. maxime loquendo de militibus nostri tepois qui no sunt veri milites: vt notat in l. j. C. de iur. z fac. igno. sz turba doctorum: z in quibusdam inges inopia facit contemptibiles: vt in simili dicit tex. xciij. dist. legimus. Nota etiam sm Ge. in c. bi qui. de pben. li. vj. q ille debet pcedere qui est approbatus a superiore z digniore. ad hoc de ma. z obe. p tuas. etia si alij fuerint ante in dignitate. quod nota. p militibus z platis z doc. preferendis. Nota etiam eundem Ge. in c. qnis. de pben. li. vj. q abbates z ceteri dyocesis plati. in actibus generalibus: vt in pcessionibus. no debent canonicos ecclesie cathedralis pcedere. q: illa est honorabilior alijs.

An possit quis post mortem p principem nobilitari. vel recipe gradum militie? dic sm Panor. in c. a nobis. el. ij. de sent. ex. q sic. q: nobilitas est corporis principaliter. z hoc voluit Bart. in l. j. C. de digni. li. xij.

An autem possit quis doctorari post mortem? et alis fuit hoc in facto petitum. Rn. q no. quia dignitas doctoratus potius attribuit virtuti aie. q corpis. cum approbet tanq idoneus ad docendu alios. Potest ergo concludi q ea que applicant corpori. pnt exerceri etia post morte. secus in his q applicant aie. Ad de etia q no. in c. qui psbyteru. de pe. z re. q rone ecclesiastici delicti. ecclesia pot quez priuare militia temporali. Idem dicit Panor. de doctoratu.

An aut nobilis p ingressum religionis pdat nobilitatem? videt q sic. quia pdit ius comitatus z ducatus. glo. est singularis. xxvij. q. ij. c. scripsit. z xx. q. iij. c. presens. quas glo. approbat Spec. in tit. de sta. mo. Et hoc cum esset rome de facto inter. d. de rota in psona vnius nobilis. qui in impetratione beneficij dixit se nobilem. cum esset monachus. fuit sibi obiectum de surreptione rescripti. Alij dni allegabant duas glo. expresse volentes monachum nobilitatez pdere. primam in. c. j. de pur. ca. scdam in c. ca que. de sta. mo. Et tn ipsis no ob. dni de rota contrarium terminauerut. z pcipua rone. quia nobilitas est quodda ius sanguinis. qd est incommutabile: vt. l. ius agnationis. ff. de pactis. Preterea sanitas etia est ius sanguinis. z ideo no pdit: vt l. deo nobis. C. de epi. z cle. Item dato q pderetur tn papa no fuit deceptus ab impetratore. sed potius in iure. q: illud stabat in iure. z ita fuit decisum et bn sm Lu. ro. in suis singularibus.

d Olus quid sit aut lata

culpa leuis z leuissima? Rn. s. comodatu. Casus fortuitus. vide s. Casus fortuit?

Dolus in aliquo ptractu interuenit dupliciter. nam; qnq dat causam ptractui. vtputa. dolo te induxi vt venderes. quod alis no eras venditurus. et tunc sm glo. in c. cuz dilecti. de emp. z sm Bar. in l. eleganter. ff. de dolo. non tenet contractus. p hanc ronem inter cetera. q: dolus dans causam cotractui manumissionis. reddit illum cotractu nullum ipso iure: vt in. d. l. eleganter. Si ergo contractum ita fauorabilem annullat multo fortius alios

qui nõ sunt ita fauorabiles. Hoc intellige in contractibus bone fidei. Secus in cõtractibus stricti iuris Nam contractus bone fidei iudicat fm maiorem equitatẽ. ꝛ multa veniunt. de quibus expsse nõ fuit actũ: vt in. c. cum venerabilis. de excep. ꝛ ibi habes glo qui sunt cõtractus bone fidei. ꝛ qui stricti iuris. nam contractus bone fidei vel actiões bone fidei sunt. vt ex empto: ex vendito: ex locato: ex cõducto; depositi; comodati; pignoraticia: ꝛ ex ꝑmutatione. Sunt tñ alie actiões bone fidei: quas sub silẽtio ꝑtranseo gratia breuitatis. Actiones autẽ stricti iuris sunt: vt actio ex mutuo: ex arbitrio. ꝛ ex stipulatione. Nota tñ ꝙ prime actiones dicunt bone fidei. nõ quia tñ in eis debeat seruari bona fides. quia etiam in actionibus stricti iuris. ꝛ in quolibet contractu. bona fides debet seruari. Sed quia in ipsis bona fides exuberans est seruãda. ꝛ iudex pleniorem hꝫ ꝑtãtem ad oĩa exequenda. que suadet equitas vel fides bona. Actiones vero alie dicunt stricti iuris. quia nõ venit in eis: nisi qd stricte exigit natura actionis: vel qd principaliter est in obligatõe. Quñq dolus incidit in contractu. vt quia eras venditurus. sed ꝑ dolum te induxi. vt minori ꝑcio venderes. ꝛ tunc tenet quidem ꝯtus. sed satisfaciendum est de dolo. vt. ff. de ac. em. ꝛ ven. l. Julianus. Excepto tñ a ꝑdictis casum. fm Panor. in. d. c. cum dilecti. quando dolus interuenit in spũalibus. nã talis dolus non annullat actum neque potest excipi quando quis fuit inductus ad bonum. quia non põt ꝓprie dici dolus. Exemplum. dolo te induxi ad intrandum religionem. tenet ingressus. de hoc. vide supra. Diuortium. c. j. Religio. scdo. Idem dicendum fm glo. notabilem. ff. de ri. nup l. a diuo que vult hanc regulam etiam valere in matrimonio; vt dolo induxi te ad contrahendum matrimonium. ꝛ hoc fauore spũalium. Nota fm Panor. vbi s. ꙗ licet contractus rõne doli sit nullus. tñ deceptus potest si vult stare illi contractui. ne dolus ꝓsit doloso. nam nullitas causat in fauorem dolum passi. ꝛ non decipientis. quia iura subueniunt deceptis et nõ decipientibus; vt in. c. cum vniuersorum. de re. ꝑmu. nisi contractus sit a iure ꝓhibitus; vt in. d. l. a diuo. vbi glo. notabilis. Nota etiam fm glo. in. d. c. cum dilecti. ꝙ in contractibus bone fidei: si dolus dat causam contractui. nõ ꝑ contrahentes sed ꝑ intermediam ꝑsonã tenet contractus. sed dat actio de dolo contra mediatorem. l. eleganter. ꝑall. Nota etiam ꝙ emptor bone fidei: non tenet de dolo mediatoris. sed potius ipse mediator. d. l. eleganter. et. ff. de ꝓsone. l. ij. et. iij. nisi in subsidium. quando s. mediator deficeret: vel nõ posset. l. fi. ff. de eo ꝑ quem factum est. vbi dicit ꝙ qñ dolosus nõ est soluendo nõ est equũ ꝙ quis lucret ex dolo alieno. cum damno alterius.

An aũt talis mediator possit esse testis in cõtractu ꝑ eum celebrato? Rñdit Panor. in. c. ex liis de transac. dicit ꝙ mediator alicuius contractus põt describi. vt testis in instrumẽto illius cõtractus. licet nõ possit testificari viua voce; vt notat in. c. j. de testi. li. vj. Ratio diuersitatis est. quia in instrũo describitur de consensu vtriusque partis. qua ratione potest esse testis. Item tollit suspitio ꝓpter fidem instrũ.

Domicilium.

De hoc dictũ est supra. Confessio. iij. Nota tñ singulare dictum Panor. in. c. nullus de paro. ꝙ in iuribus dyocesanis spectamus domiciliũ ꝛ nõ habitationem. vnde quo ad sacramẽta necessaria epũs studij erit iudex competens. sed nõ quo ad voluntaria. Ex quo infero ꝙ scholaris nõ potest ꝓmoueri ad ordines in loco studij sine licentia sui epĩ nam licet in loco studij habeat habitationem. non tñ domicilium; vt in. l. ij. C. de incol. li. x. Etiam infero epm̃ studij. non posse cõmutare vota scholaris extranei. quod est contra multos cõfessores ignorantes.

Dominus tẽporalis.

Quis dicat legitimus? R. ꝙ dñium iuste ꝛ legitime acquirit: aut ꝑ legitimã successionem; aut ꝑ consensum seu electionem populi habentis faculatem eligendi sibi dñm. aut ꝑ institutionem principis. seu superioris habentis iurisditionem in tali loco. aut ꝑ legitimam prescriptionem bona fide factam. vel alio iusto titulo. vt ꝑ emptionem ꝑmutationem. aut donationem. ꝛ hmõi aut iusto bello pugnando cõtra infideles. vel contra aliquẽ rebellẽ; auctoritate superioris vel princip. Qui vero alia via intrat fur est ꝛ latro. ꝛ tenetur resignare si põt sine notabili periculo animarum. corporum. aut rerum. tenet etiam ad restitutionem omnium redditũ quos habuit ab illis locis sic vsurpatis. ꝛ vt homicida est iudicandus quantum ad eos quos fecit ꝑ se. vel ꝑ officiales suos occidi vel mutilari. licet illi digni fuerint ꝓpter maleficia ꝑpetrata. xxiij. q. v. si nõ licet nec põt absolui. nisi disponat se ad satisfaciendum ꝛ dimittendũ. si titulum iustificatum habere nõ potest. ar. de pe. dis. v. falsas. Intellige qñ hoc est clarum ꝙ habet iniustum titulum vel nullum. Secus in dubio vel cum dimittere nõ posset sine periculo animarũ: corporum; aut rerum; puta. quia populus poneret se in seditionem. ꝛ hmõi. Sic nõ tenet resignare nisi voluntate solum. quantum scit ꝑ certo. vel quãdo talia nõ imminerent. c. iii res xxiij. q. vj.

An aũt in aliquibus casibus possit dñs a subditis exigere vltra consuetum vel cõe statutũ? R. fm Ray. ꝛ Host. potest. Et primo quidem ꝓ defensione terre sue. Ad hoc enim tenent omnes. nõ solum de rebus. sed etiam corporaliter laborare. vt sic se ipsos saluent. xxiij. q. iij. fortitudo. Item si dñs vult ire in exercitũ indictũ ab ecclesia vel principe contra hereticos vel paganos. nec sufficit ad expensas. põt a subditis petere moderatum subsidium. Item si in bello ex parte sua iusto fuit captus ab hostibus. nec potest se redimere absque graui damno. Item si vult ire ad principem ꝓ obtinendo priuilegio ꝓtectionis specialis. ꝓ se ꝛ subditis. ꝛ non potest comode expẽsas; quo ad hoc necessarias facere. Et si aliqua alia causa similis emergat; puta. quia maritat filiam. vnde acquirit sibi affines et amicos. Aut quando facit filium militem. Aut accipit quod erat feudum suum. vel nouum acquirit. quia cum talia videant

respicere comodum subditorum. non credo q̄ dānandi sint qui talia recipiunt. Vel ad refectionem pontium et viarum. vel qn̄ sine culpa depauperatus est: vl' obligatus. dum tamen semp moderate: τ non ad grauamen exigat. x. q. iij. vnio. τ extra de censi. cum apostolus. Quando vo dn̄s sine iusta causa extorquet a subditis. tenetur ad restitutionē fm Ray. vnde si vult ludere vl' vltra vires ad vanitatem expēdere. vel si in bello. quod ex parte sua iniustum erat. cogatur se redimere. tunc si quid p eum. vel eius officiales a subditis extractuz est. τ ad dn̄os ipsos puenit. tenent restituere illis a quibus extortum est. si sciunt. alis in pias causas vel vtilitatem cōem. Si aūt ad eos nō puenit. nihilominus debent officiales suos ad restitutionem cōpellere. et eos punire.

Utrum dominus teneatur ex facto familie sue. Rūdit Panor. in. c. licet. de restitu. spol'. de mente Bart. in. l. ne quid. ff. de in cen. ru. nau. dicit dn̄m non teneri ex facto familie. nisi quando familia delinquit in illo officio: seu ministerio in quo est ppositus dn̄s. et ipse in illo ministerio vtitur opera familie. Est enī tunc quid imputet domino. si nō elegit honestaz familiam: vt in. l. j. §. familie. ff. de publi. vbi prepositus ad vectigal tenet ex facto familie sue. quam sibi adiunxit in illo ministerio. Idem est videre in nauta. qui tenetur ex maleficio per familiam suaz facto. vt in titulo. ff. furti aduer. nau. tenet. tamen dominus ciuiliter. τ nō criminaliter: vt in. d. l. ne quid. Et ideo si aliquis esset ppositus ad custodiā alicuius territorij. tenet ex roberia facta inde p suaz familiam. siue familia sit libera. siue seruilis. d. §. familie. Ex quo infertur potestatez si. ne rectorem. teneri ex facto suorum officialium. l. si post. C. de asse. Et fm Bar. ibi. liberant pdicti exhibēdo malefactores. Et hoc cum quis exercebat officium publicum. Secus si priuatum: vt qr rege bat hospitale. tunc nō sufficit exhibere malefactorem. sed est in optione damnū passi. an agat cōtra famulos. an cōtra dn̄m seu hospitem: vt in. l. vna. ff. furti aduer. nau.

Secundo queritur. an dominus agri seu territorij teneatur p maleficio facto sup suo dominio? Rn̄. Panor. vbi s̄. dicit. q̄ communiter tenet. q̄ si dominus fuit sciens. τ potuit prohibere. τ nō prohibuit. nō enī debet pati vt maleficium cōmittatur super suo. l. j. C. de fal. mo. Secus autez si prohibere non potuit. l. j. §. is autem. ff. si fa. fur. fe. Et idem dic de villa: seu castro: vt teneatur. si potuit p hibere. et non prohibuit. licet in hoc vltimo aliter sentiat glo. in autēnco. vt nulli. §. qm̄. coll'. ix. Sed p̄mū cōiter tenet: vt notat Bart. in. d. l. ne quid. Idem. d. An. et Joh. de lig. ciuiliter tn̄. et non criminaliter.

Tercio quero. nunquid extraneus sciens maleficium τ non prohibens: teneatur ex sola scientia: vel ex quo non reuelauit maleficium cōmittendū presupposito q̄ in solo suo maleficium non cōmittatur. Glosa in. l. culpa. ff. de reg. iu. dicit fm leges tenē nisi non fuit in aliquo particeps delicti. Secus de iure canonico. Idem tenet glo. in. l. vtrum ff. ad. l. pom. de pari. Bar. in. d. l. vtrum. dicit glo. pcedere regulariter. Fallit tamen fm eundē Barto. in. d. l. vtrum. et in. l. occisorum. ff. ad sill'. vbi primo facit regulam q̄ sola scientia de maleficio committendo. non facit quem teneri. Excipe: nisi maleficium debeat cōmitti in dn̄m: vt in. d. l. occisorum vel in patrē: vt. l. ij. ff. ad. l. pom. de pari. vel in principem. seu in rempublicā cui quis subest: vt. l. quisquis. C. ad. l. Jul'. ma. Si vo debet cōmitti in alium. non punit quis ex sola scientia. nisi fuerit particeps. vt dictum est. Panor. etiam dicit idem esse in clerico non reuelante delictum contra episcopū vel sacerdotem parochialem. cum isti sint parētes spirituales istius. τ habendi in maiori reuerentia: q̄ cardinales: vt in. c. pietatum. xxx. q. iij. Et pdicta vera fm Panor. secuto maleficio. Si autē non est secutum. tunc secus. nisi in crimine lese maiestatis. vt in. d. l. quisquis.

Quarto pone statuto cauet q̄ si quis fuerit derobatus in villa. q̄ teneatur illa villa ad extimationem. viator nunc conqueritur de expoliatione. et petit vt villa cogatur ad emendam. nunquid debeat stari iuramento istius viatoris? Rn̄. Panormi. in. c. super eo. de his que vi me. dicit q̄ violētia debet probari p testes. per text. illum notabilem. vbi habetur q̄ probata violentia per testes. res amisse pbantur per iuramentum. τ super valore rerum amissarum. taxatione iudicis pmissa. Et sequuto petentis iuramento fit condemnatio. Super delicto autem vel violentia non stabit iuramento conquerentis. quia delicta debent dilucide probari vt in. l. sciant cuncti. C. de proba. vel saltem probabit per indicia violenta. vt quia visus est ire eques cū valisio. τ rediit pedester. vel hmōi.

Sed dubium est. nunquid super quantitate rerum amissarum: debeat stari eius iuramento? cum hic concurrat difficultas probandi. quia forte solus erat quando fuit derobatus. et nemo vidit quid portaret in valisio. vel marsupio. Item hic cōcurrit odium spoliatoris. Sed contrarium cōmuniter tenet. quia licet hic concurrat maleficium. tamen villa que conuenitur non commisit maleficium. sed tenetur de maleficio alterius vigore statuti. τ ideo non debet stari iuramento illius. cum nō agatur contra delinquētem. Secus si ageretur cōtra illum qui derobauit. Ita cōmuniter cōcludūt legiste. in. l. si quando. C. vnde vi. Hec Panor. in. d. c. super eo. Idem tenet Bart. in. l. j. ff. quādo ex facto tu. et ibi facit regulam generalem. q̄ vbi aliquis conuenitur ex dolo alterius. non admittitur probatio per iuramentum in litem. Et facit hoc q̄ si statuto cauetur. q̄ pater teneatur soluere p filio delinquēte. τ filius fuerit condemnatus p delicto ob contumaciam. q̄ hec probatio nō sufficiat contra patrem: nisi contra eum vere probetur crimen. Idem tenet Dy. Adde predictis quod singulariter dicit Inno. in dicto. c. super eo. q̄ cum ille text. loquatur de vi. habet locum in qualibet vi. siue sit compulsiua. siue ablatiua. siue expulsiua. Idem in turbatiua τ inquietatiua. nam in omnibus his potest vis verificari. Et ex hoc infertur. q̄ si propter

gentes armatas venientes versus me: probabiliter fugi. q de omnibus damnis mihi illatis debet stari iuramento meo. Idem dicit si dñs alicuius loci iniuste banniuerit aliquē subditum. nam si bona sua sunt postmodum occupata: debz stari suo iuramēto sup rebus amissis. Idem concludit in furto: qd in vi. cum eadem sit ratio. vt conuenia fur de suo delicto z sit difficile pbare res amissas. Idem dicit Inno. si cōuentus redargueret de dolo: vt in odium dolosi: z ppter difficultatem pbandi. stetur iuramento partis. Ex hoc infert q si ego deposui penes se saccum sigillatum: z tu mihi restituisti sine sigillo. q si conqueror de pditione aliquarum rerū debet stari iuramento meo. quia in actione depositi venit dolus: vt in. c. j. de depo. vnde dolose fuisti versatus tollendo sigillum. Idem tenet Bart. in. l. in actionibus. ff. de in litem iur. Sed vt dixi: plus debet pbari furtum. seu maleficium. Quō aūt pbabitur? Panor. vbi s. dicit q ppter difficultatē pbandi admittunt testes qui al's non admitterētur. vnde p socios z familiares pbabo q fur intrauit domum. Item ostium videt fractum: vel quid simile. nam cum de nocte regulariter: vel in die nō sint nisi socij in domo: vel domestici. oportet necessario: q illi admittantur in testes. Dic etiam q vbi opus est pbare res amissas. pōt fieri pbatio p domesticos z familiares qui viderunt illas res precedenti die. z de nocte senserunt furem et surgentes nō reppererūt illas res. vt notabiliter dicit Bart. in. d. l. si qn.

Quid si subditi habent vsuariū in aliquo nemore. z dñs aufert eis. nunquid tenet ad restitutionē aut aliquis abstulit eis aliquid. nunquid sufficit si satisfaciat dño illorum? Rñ. fm. vv. tales subditi si ita sunt serui. q nihil habent pprium. sed peculium. si quod habent: est in potestate dñi: vt reuocet qñ voluerit. z ipsum vsuarium habent p peculio: dñs potest reuocare. Item etiam de damnis eis illatis ab alio sufficit satisfieri dño. Si aūt tales subditi sunt. q nihilominus habent res suas pprias. tunc nec dñs potest eis auferre vsuarium. nec de damnis eis illatis potest dño satisfieri. z si essent tales subditi q eorū dñs posset de cōsuetudine quātum z qñ vellet de bonis eorum capere. quia in talibus restringēda est huiusmodi abusio z extorsio: potiusq relaxanda fm eundē. vv.

Donatio.

Primo inter viuos. qd sit? Rñ. fm Host. est rei licite nullo iure cogente: mera liberalitate facta collatio.

Quis potest donare? Rñ. fm Ho. donare potest paterfa. z dñs rei. Non ergo seruus. nō filiusfa. ff. eo. l. filiusfa. Item: nō minor. xxv. annis: nisi maior factus ratum habuerit: vt. C. si ma. fac. rat. ha. l. fi. multo mi⁹ pupillus qui alienare nihil potest sine tutoris auctoritate. ff. de acqui. re. do. l. pupillus. De filio tñ fami. dic q si habet peculium castrense: vel quasi. donare pōt. vel si habet liberā administrationem peculij pfecticij. z hoc ipm sit specialiter ei pcessum: vel si est filius comitis: vel marchionis: vel senatoris. aliter nō. quantūcunq magnus z discretus. d. l. filiusfa. Item nec mōachus: nec conuersus. luij. di. abbati.

An autez furiosus: vel pdigus possit donare? Rñ. de furioso nō est dubium fm glo. in. l. j. ff. de cu. fu. q donare nō potest. qr statim aduenīente furore. ipso iure est sibi interdicta administratio: durante furore. quo tpe ad curatorem ptinet administratio. Si tñ iste furiosus haberet lucida interualla. tunc administrare posset. z hoc patet p Bar. in l. cum alijs. C. de cu. fu. vbi summando illā. l. sic dicit. Curator furiosi cessat in administratione tempore dilucidi interualli. z eam reassumit reuertēte furore.

Quid aūt de pdigo? Bart. in. l. tres tutores. ff. de admi. tu. z in. l. is cui bonis: de ver. ob. sequēdo glo. ibi. z glo. in. l. j. ff. de cur. fu. pdicit. q lz qs sit manifeste pdigus. tum valēt gesta p eū: nisi interdicatur sibi administratio. Immo notabilius dicit credis stn? q si iudex pnunciet te pdigum: nec det tibi curatorem: nec interdicat administrationez q sufficiat. non credo q illa pronunciatio sufficiat. vt in. l. Iulianus. ff. de cur. fur. Et ratio: quia aliud est prodigalitas: et aliud interdictio seu curatoris datio. que habetur p interdictione: vt. d. l. Iulianus.

Pone q iudex faciat pconizari p ciuitatem. q nullus contrahat cū tali: an illud sufficiat ne quis contrahat cum eo? Guido de su. dicit. q nō. quia debet fieri cum cause cognitione. Bart. dat aliam sol. quia lex dicit q debet fieri pdigo interdictio. Preconium aūt nihil relevat: cum ipsi pdigo debeat interdici: vt. d. l. Iulianus. Puto tñ q dādo curatorez videat interdicere: vt. l. si curatorem. C. de in integr. re. mi. Querit glo. in. d. l. is cui. Pone q est datus curator alicui tanq pdigo: qui nō est pdigus. an valeat. Glo. vr dicere q nō. Sz Bar. ibi distīguit. q aut qris de tutore vl' curatore dato pupillo: vel adulto: cum nō sit. Et dico q non valet datio: vt tenet glo. in. l. ij. C. qñ puo. nō est ne. Aūq datur curator ei qui non est pdigus: vt pdigo. z valet datio. si non est expressus error in sententia. Ratio q me mouet: est. Esse pupillū: vel adultum declarat natura. sed esse pdigū spectat ad iudice. Et ideo videt ius facere illud quod iudex dixit. z istam distinctionez tangit glo. in. l. j. C. de cu. fu. z tenementi. Hec Bar. Idem dicunt quidaz si pater dat in testō curatorē alicui tanq pdigo: vl furioso: vel dari dicit. z eius assertioni stat. z datur curator. etiam si nō sit furiosus: vel pdigus: vt. ff. eo. l. pe.

Pone iste prodigus ad sanos mores reuertitur et non est pdigus. an desinat habere curatorem: vel sit necesse officium iudicis? Iaco. de are. dicit. aut est manifestū. z tūc ipso iure desinit esse sub curatore. Aut nō est manifestū. z remanet officio iudicis: vt. d. l. j. ff. de cu. fu. Et hoc placet Bar. in. d. l. is cui.

Item nec pōt donare is cui alienatio p legē interdicta est: vt qr cōmisit crimē lese maiestatis. C. ad. l. iul. ma. l. vlti. Item nec hereticus. C. de here.

ticis.l.manicheos. Item nec cōdemnatus de publico crimine licet ante sniam donare possit.ff.eo.l.post cōtractum.

Cui pōt donari? Rñ. cuilibet.nisi p.l. phibeat̄ sine sit p̄ñs:siue absens:notus:vel ignotus. Item patrsfa. ⁊ filiofa.extraneo tñ.C.e.l.fine. nam filiofa.so.q̄diu est in ptāte patris: nō valet donatio. sed cōualescit p emancipationē.nisi fuerit reuocata vt.d.l.fine. Item valet donatio amico.⁊ amice etiam meretrici.

Quid aūt de milite:an possit donare meretrici? Rñ. Bar.in.l.miles ita.§.mulier.ff.de mili.te.dicit p illam.§.q̄ miles non pōt relinquere mulieri. de qua est turpis suspitio. ⁊ idē habet in.l.mulierē ff.de his qui. vt indi.

Sed quid in cōcubina? Utrum miles possit sibi relinquere? Guil.dicit q̄ nō. vt notat̄ in.l.affectionis.ff.de dona.

Quid in priuato qui donat vel legat alicui mulieri cōcubine vel alij in qua est suspitio? Glo.in.d.§.mulier.dicit q̄ valet: vt.l.donatōnes in cōcubinam.ff.de don. Sed in legato est expssum in.l.qui concubinā.de le.ij.⁊.l. Item legato.e.ti.

Sed quid in clerico qui tenet cōcubinā.⁊ legatū relinquit? Ri. malumbra dicit q̄ nō pōt. vt in.d.§.mulier.nam sicut miles secularis militie nō pōt Ita net miles celestis militie. Et p hoc glo.in.l.mu les.ff.de re iudi. Idem Bar.

Quid in ea quā quis retinet.tanq̄ vxorē quam in vxorē h̄re nō pōt.rōne cōsanguinitatis.vel alia rōne. An p̄t quis relinquere legatū? Bar.in.d.§.mulier.dicit q̄ veritas est ista. q̄ aut mulier ignorat matrimoniū nō cōsistere.⁊ credit illud valere.tūc valet:vt.ff.de le.j.l.fi. Aut mulier sciebat matrimoniū nō pīstere.⁊ tūe in eius psona legatū nō p̄t pīstere:vt.l.vxor maritus,ff.de vsufr.le. Aut dubitat̄ vtrū sciuerit vel ne.⁊ in dubio p̄sumit̄ ignorantia. vt in.d.l.fi.

Donatō facta filio emācipato.siue alicui de liberis nō existēdo in ptāte donatorꝭ.siue etiā extraneo reuocat̄ ppter.v.causas ingratitudinis. Prima si donatari⁹ atroces iniurias donatori intulit: vt q̄ dixit ei in platea vl' loco sili.q̄ erat fur:vl' aliud sile Et glo.i.l.fi.C.de re.do.sup.v.atroces.dicit q̄ cōsiderant̄ ex trib⁹.s.ex q̄litate iniurie.ex loco: ⁊ ex psona. Insti.de iniur.§.atrox. Scda si man⁹ impias ei iniecerit. Tercia si graue dānū rerū suarū intulit. Et fm Jo.an.hoc arbitrio iudicis relinq̄t̄ Qd.s.graue damnū dicat̄.nā p̄t esse graue damnū nō solū in tota substātia: vel maiori pte. verūetiā citra maiorē ptē. Quarta si vite picul̄u ei inferre attentauerit.vtq: cū toxicare voluit.etiā si non sit secutus effectus. Quinta si pditionē appositā nō impleuit. De his causis hr̄ in.d.l.vlti. Prime ṽo quatuor tāgunt̄:extra eo.c.vlt. vbi Panor.addit sextū casum. Si donatarius neglexerit alere donatorē inopē:vt hr̄ p glo.in.d.l.fi.⁊ glo.in.l. In pdēnatione.ff.de re.iur.teneat pīrariū. Sed Cy.in.d.l.fi. dicit q̄ aut donatio pīsistit in magna quantitate.⁊ habet locū glo.in.d.l.fi. Secus si in pua re. Et Panor.dicit q̄ hec distinctio est satis equa .nā ille qui donat magna.pōt equipari patri. sed filius tenet̄ alere patrē inopem.l.si quis.ff.de li.agno.ergo magnā ingratitudinē pmittit nō subueniēdo ei in necessitate sua. Et nota bn̄ hoc.q: sepe accidit in istis mulierib⁹.maxime senib⁹. q̄ donant fere oīa bona sua.⁊ demū negligunt̄ alimētari a donatario .naꝫ poterit reuocari donatio. Mater ṽo q̄ donauit filio.⁊ postea trāsiuit ad scd̄a vota.donationē reuocare nō pōt.nisi ex trib⁹ causis.s.si vite eius insidiet̄ vel in eam manus inferat. vel iacturā totius sue substātie moliat̄.C.de re.do.au.hec q̄ꝫ. Est autē hoc ius reuocādi psonale ab vtraq: pte. vn̄ nō trāsit ad heredeꝫ donatoris. qui tacuit sup hoc in vita sua.q: tacēdo renūciasse videt̄.nec ad heredes donatarij.d.l.vlt. Merita eni⁊ demerita sūt psonalia. Hoc intellige si p̄dicti sciuerūt cām ingratitudinis.

Quid aūt si donator ignorauit in vita ipsius donatarij. An possit agere cōtra heredē ipsius donatarij? Rñ. Panor.in.c.fi.e.ti.post Jo.an.dicit.q̄ sic.si ignorauit ingratitudinē cōmissam in vita donatarij.vel si sciuit.⁊ nō habuit tp̄us cōpetens ad agendū.arg.in.c.cum in veteri.de elec.⁊ ibi sp text. qui ponderat:q̄n donator tacuit.⁊ nō dr̄ tacuisse si ignorauit:vel nō habuit tp̄s cōpetēs ad agendū Et p hanc rōnem videt̄ idē dicendū in herede donatoris:vt possit agere cōtra donatariū. Sicut in sili dicit glo.in.l.fideicōmissum. C.de fideicō. q̄ si legatarius iniuriā intulit testatori.si testator ignorauit in vita et hoc poterit agere heres. ⁊ facit qd̄ notat glo.in.l.sororē.C.de his qui. vt indig. Et ex illis glo. videt̄ inferendū.q̄ si donatarius carnalr̄ cognouit vxorē donatoris in vita sua ipso ignorāte in vita.q̄ heres su⁹ poterit agere ad reuocandū donatione.q: nō dr̄ tacuisse:ex quo ignorauit. De hoc vide ī.adulteriū.⁊.j.vsusfructus.

Utrū collator bñficij possit reuocare collationē ob ingratitudinē cōmissam in ipsius psonā? Joh.an.⁊ cōiter doc.tenēt. q̄ nō.q: collatio bñficij non est,ppie donatio.nā tenet̄ collator ex necessitate officij cōferre. Donatio aūt fit ex mera liberalitate.⁊ sic iura loquētia de donatōne nō haben̄t locum in collatōne bñficiorum. Etiā collige q̄ reuocatio donatōis ob ingratitudinē habet locū dūtaxat in donatione,ppie sumpta.⁊ iō posset nō immerito attēptari.q̄ donatio facta ppter merita pcedentia.nō reuocat̄ ob ingratitudinē.q: talis nō est mera donatio.sed quedā remuneratio.

Querit̄ de notabili.q. Quidam baro edificauit monasteriū.⁊ religiosi dicti monasterij cōmiserunt ingratitudinē p̄ hūc baronē.in casib⁹ expssis in.d.c.fi.nunqd reuocabit̄ illa donatō? Spe.ponit hāc q.eo.ti.⁊ refert duas opiniones. Prima dicit q̄ sic et q̄ ob hoc.monasteriū destruet̄.sicut in sili videmus:q̄ ciuitas q̄nq: submittit̄ aratro ppt̄ delictū ciuiū. Juxta nota.p Bart.in.l.aut facta.ff.de penis. Itē priuat̄ ciuitas dignitate ep̄atus ppter delictum ciuiū:vt in.c.ita nos.xxv.q.ij. Alia opinio est.q̄ monasterium non destruat̄.sed expellentur persone.⁊ alie substituentur. ⁊ hec opinio videtur equior.vt sic potius puniantur persone q̄ ecclesia

et cum hac opinione transit ibi Spec. Idem Panor. Glo. etiam addit alium casum in .d.c.fi. scz ex presumpta volutate testatoris. cessante omni ingratitudine. vt propter superuenientem natiuitatem filiorum. et de hoc vide Panor. in .d.c.fi. post Barto. in .l. ticia. §. imperator. ff. de leg. ij. vbi dicit. q quandoq querimus de reuocatione fienda ex presumpta voluntate donatoris. quandoq per remedium querele inofficiosi. respectu filiorum existentium tempore donationis. vt quia effudit patrimonium. donando nihil. vel parum relinquendo liberis. Primo casu aut donatio est facta in personam liberti. vel extranei. et reuocatur in totum ipso iure. quasi donator hoc tacite intellexerit: vt in .l. si vnq. cum glo. sua. C. de re. do. Aut donatio fuit facta in personam vni us ex liberis. et tunc non reuocatur in totum propter natiuitatem filiorum. sed vsq ad debitum bonorum subsidium. id est vsq ad legitimam. que debetur iure nature. Et ita intelligatur .l. si totas. C. de inoffi. do. Et ex hoc infert Panor. q donatio facta monasterio. no reuocat in totum. de stricto iure. propter natiuitatem filiorum. quia monasterium hz loco filij. Item quia donatio est facta in fauorem anime. que no debet esse minus fauorabilis q filius: vt in autentica. si qua mulier. C. de sacro san. eccl. Et hoc etiam sentit glo. in .d.c.fi. dum dicit. q donatio ibi fuit reuocata in totum. iure poli .i. celi. scz ex quadaz equitate naturali. no iure fori. Secdo casu dicendum q aut donatio fuit facta vni ex liberis. et non reuocat per alios liberos. nisi vsq ad debitum bonorum subsidium. etiam si donatio fuit inofficiosa. re et consilio. Aut donatio fuit facta alteri et tunc si liberis fuit aliquid relictum. non reuocat nisi vsq ad debitum iuris nature. Si vo nihil reliquit et donatio est inofficiosa. re et consilio. reuocat in totum. Si autem fuit inofficiosa. re tm. et no consilio: tunc no reuocat nisi vsq ad debituz iuris nature. Intellige qd dixi de donatione facta filio. qn tenet vt q emancipato: vel filiosa. propter merita.

Quero an ipsa donatio reuocetur. ipso iure: vel querela proposita? Rn. Bar. in .d. §. imperator. dicit. q reuocatio q fit ex presumpta voluntate donantis p .d.l. si vnq. fit ipso iure: adeo q res pot vendicari. et possessio codici. Sed reuocatio q fit p titulum de inofficiosis donationibus no fit. nisi proposita querela: vt in .l.j. C. de inoffi. dona.

Quid si pater donauit inofficiose: et iurauit non venire cotra. An filius possit agere querela? Rn. Bart. vbi s. q qn cotractus infirmat rone alterius. nunq iuramento contrahentium confirmat. q esset in alterius dispendium: vt extra de pac. c. quia et de iureiur. c. licet. li. vj. Sed hic donatio inofficiosa infirmat fauore filiorum. ergo et c.

Quero vtrum dicte legi. si vnq. possit renunciari. vt puta. dono bona mea. et volo q propter superuenientes liberos no possit reuocari? Rn. Bar. vbi s. q quantum ad illam reuocatione fiendam p tit. de inoffi. do. no pot renunciari. q fit donatio in fraudem filiorum. Quantum vo ad reuocationez que fit p .d.l. si vnq. secus. nam reuocatio que fit per .d.l. si vnq. fit ex presumpta voluntate donantis propter liberos. et c. vlti. xvij. q. iiij. dicit. de quodam qui filium non habebat. nec habere sperabat. vnde si expresse voluit q in casu existentium filiorum no posset reuocari. ille leges no habent locum.

Quero quid si in dubio aliquis donauit simpliciter. et habuit liberos. An ille qui donauit habebit necesse probare q non cogitabat se habere filios. An alius cui donauit habeat necesse probare q voluit istam donationem valere etiam existentibus liberis? Bart. in .d. §. imperator. dicit q tres sunt casus. Quandoq quis cogitat expresse se habituruz filios. et non habet locum .d.l. si vnq. Quandoq se non habiturum filios expresse cogitat. et tunc habet locum .d. lex. si vnq. Quandoq quis donat: nec cogitat de hoc vtrum sit habiturus filios vel no. tunc si liberi superueniant habet locum .d.l. si vnq. et .d.c. vltimum. qd dicit. nec putabat se habere filios. Sed ille qui no cogitat. sic. vel no. no putat se habiturum filios: cum habuit animu indifferente nec ad aliqua partium cogitauit. p hoc. ff. de fur. l. falsus. §. si iactum.

Quero .d. lex. si vnq. loquit de eo qui donauit omnia bona. vel partem bonorum. Quid si donauit vna rem. an habeat locu .d. lex? Bar. vbi s. dicit q sic. nam .d.l. si vnq. loquitur in omnibus bonis. vel parte bonorum. sed pars bonorum ide est q certa res. Et hoc quado donatio facta est extraneo. Secus si vni filio. vel loco pio. quia non reuocaretur. nisi excederet debitum bonorum subsidiu. Nec Barto. Quidam tn quo ad primum credunt q non reuocabit. qn res no esset magni precij. qd videtur equum.

Quero: pone filij sunt nati. et sic donatio est reuocata ipso iure. demum incotinenti sunt mortui. An ista donatio reconfirmet? Bar. vbi s. dicit q no. q sicut actio semel extincta non resuscitat. Ita donatio semel extincta: no reconualidat. vt .l. meuius. §. duobus. de le. ij.

Quero: mulier donauit simpliciter. et iurauit se non reuocaturam illam donatonem. Nati sunt filij postea. An iuramentum reuocationem fienda impediat p .d.l. si vnq? Bar. vbi s. dicit. q .d. Recuperus de sancto geminato. et Franciscus de pis. et ipse consuluerunt. q per tale iuramentum non impedit reuocatio. nam illa reuocatio legis. si vnq. fit ex presumpta voluntate. que est. vt si de liberis cogitasset. non donasset. Sed ista eadem conditio inest iuramento. ergo non impedit reuocationem.

Quid si in donatione pactum fieret q donator donationem pretextu alicuius ingratitudinis no reuocaret? Rndit Hosten. lib. iij. ti. xx. q tale pactu no tenet. q equitati naturali cotrariu esset. s. q aliquis impune ingratitudinis viciu comitteret. C. de inutil. stip. l. ex eo. Silr si quis impugnat eu a q habet bnficiu. pdit bnficiuz: extra de postulado. c. vlt. Sic etia pdit feudu. di. l. xxvj. si impator. vel legatu. ff. de inoffi. te. papinianus. §. meminisse.

An autem donatio inter coniuges valeat? Rn. q aut donato facta fuit quando matrimoniu fuit contrahendum. puta inter sponsu m et sponsam.

Aut q̃n fuit cõtractum. Si primo mõ. aut n nuptie sequebantur aut non. Si sic. tenet donatio. etiam si alter inde fit pauperior: alter ditior. etiã si sponsa deducta fuerit in domũ sponsi. que ꝓpter etatẽ nõ poterat esse vxor: qḋ est verum sm̃ Host. nisi sit ꝓxima pubertati. ff. eo. inter eos. Si aũt nuptie non seq̃bãt. aut hoc est ex pte donatoris aut nõ. Si sic aut donauit sponsus sponse. aut ecõuerso. Si primo mõ. aut osculum nõ interuenit. ⁊ sic reuocatur donatio tota. licet enĩ donatio illa fiat simplr̃. inest tñ conditio tacite. s. si matrimoniũ sequat̃. Aut interuenit osculum. ⁊ tunc medietas reuocat̃. Sꝫ vo donauit sponsa sponso: reuocat̃ tota, siue interuenerit osculum. siue nõ. C. de do. ꝓpter nup. l. si a spõse. Si aũt nõ remansit a pte donatoris: quin matrimonium sequeret̃. tunc donator totum recuperat ꝑ conditionẽ sine cã. vel totum retinet. si nondũ dedit. C. de do. ꝓpter nup. l. cum veterum. Si vo donatio fuit facta post matrimoniũ contractum aut dans fit paupior. recipiens tñ non fit ditior: puta. si emat inde vnguenta vxori: vel mulier cõsumpsit in conuiuio fiendo: vel aliter inutiliter. tunc enĩ talis donatio nõ reuocat̃. q2 vxor nõ est effecta locupletior. ff. eo. l. si spõsus. §. pe. ⁊ §. fi. ⁊ l. qḋ aũt. §. j. eo. ti. Idem sm̃ Host. in sum. ti. eo. q si alteruter locum dederit cã sepulcri. donatio tenet. q2 licet donator fiat paupior: recipiẽs tñ rpaliter nõ fit ditior. Idem sm̃ Host. si vir donet vxori ad oblationem faciendã: vel ad alias pias causas. eadẽ rõne. Aut dans nõ fit paupior. ⁊ recipiẽs fit ditior. ⁊ tunc etiam donatio tenet. ⁊ glo. in. c. fi. extra eo. exemplificat: vt si maritus sit institutus heres ⁊ repudiet hereditatẽ donatõis cã: vt deferat̃ vxori sibi substitute. Non enĩ paupior fit qui nõ acquirit. sed qui de suo patrimonio pdit. Item si repudiat legatum vt remaneat penes vxorem oneratã ꝓ legato: ꝑstando: vel si rogatus esset restituere hereditatem vxori: nec detrahat quartam cã donatõnis. tunc tenet donatõ. d. l. si spõsus. §. si maritus. ⁊ §. si quis: vel si donauit vxori rem alienam bona fide. ff. eo. l. sed ⁊ si constante. Aut dans fit paupior. ⁊ recipiẽs ditior. Et tunc nõ valet. extra eo. c. fi. in tex. ⁊ in glo. nisi in aliquibꝫ casibus. Primo si dans sit in eadẽ voluntate vsq3 ad mortem. Et si donatio legitimum modũ excedat: nõ tñ fuerit insinuata vsq3 ad legitimũ modũ valebit. C. eo. donatões. Bar. tñ in. l. si vt allegatis. C. de inoffi. do. dicit q aut sũt donationes ab initio inualide. sed sunt eodem tpe cõfirmate: vt puta p mortem. Et tunc de omnibꝫ fiet reuocatio ꝓ rata. Si vo donationes ab initio valide fuerunt tunc reuocat̃ solum vltima: q̃ fuit inofficiosa: vt. l. si libertus. ff. de iure patro. Scḋo si donatio in tpe finiti matrimonij sit collata. sed añ tempus illud. non efficit̃ res donata donatarij. sed differtur in tps. quo mulier a lege viri soluta est. ff. e. si cum vxori. §. vlti. vbi dicit̃. inter virum ⁊ vxorẽ: mortis cã donatõnes recepte sunt. Tertio si dans dedit pecuniam ad refectionem edium succensarũ ff. eo. q si vir. Quarto sm̃ Host. si donauit vxori annuum vel menstruum: ad sui sustẽtationẽ suorũ q3: vsq3 ad vires dotis. id est fructus dotis. nã qḋ vltra dat̃ reuocat̃. Idem glo. in d. l. ex annuo. vbi et addit: q de alio suo ꝓprio potest maritus donare vxori ad exhibitionem sui. quatenus concurrit cum fructibus quos sibi retinet. ⁊ quod superest facta computatione eius: quod donatum est cum fructibus dotis reuocabitur. Quinto si vir ꝓ vxore vectigal soluat. non enim donat qui in necessarijs oneribꝫ succurrit: vt. d. l. ex annuo. Sexto quãdo vxor donat marito gratia honoris vel dignitatis adipiscẽde. sed eatenus est ratum donum. quatenus gratia dignitatis supplende opus est. ff. eo. l. quod adipiscende. Septimo quando fit donatio inter impatorem ⁊ augustam. quia imperiales cõtractus vicem legis obtinent. C. eo. l. pe. Cause autem ꝓhibitionis donationis inter virum vxorem sunt quatuor. Prima. ne ꝓpter amorem. alter coniugum nõ obtemperando: donationibus faciliter spoliaret̃. ff. eo. l. j. Secũda. ne melior in paupertatem incideret. ⁊ deterior ditior fieret. ff. eo. l. iij. Tertia ne forte coniuges ad acquirendum intenti sibi per donatões: non essent studiosi liberos habendi vel educãdi. ff. e. l. ij. Quarta. ne amor honestus et debita exhibitio. que debẽt esse inter coniuges precio conciliari viderentur. d. l. iij. Nec etiam valet inter eos remissio alicu⁹ debiti: aut assignatio cuiuscunq3 debitoris. q2 hec omnia donationes sunt ff. eo. l. si sponsus. Quod autem dictum est de donationibus prohibitis. Idem intelligas de venditionibus simulatis. Et vide ad hoc glo. singularem in. c. quanto. de priuil. que dicit q quadrupliciter fit fraus legi. Primo. de persona ad personam. vt si vxor velit donare viro: vel ecõuerso cum nõ possit supponit aliam personam cui donat. non valet donatio. d. l. iij. §. non tñ. Secundo de re ad rem: prohibitum est ne filiofa. pecunia mutuetur. Et tamen aliud in fraudem factum fuerit. puta dedisset frumentum vel aliud simile. quod venderet: vt pecuniam haberet. fit fraus legi. ff. ad se. consult. mace. l. sed Julianus. §. mutui. Tertio de contractu ad contractum: vt puta vxor non potest donare viro. vt dictum est. vult vendere: vt hoc modo possit donare. non valet. d. l. si sponsus. §. circa. Quarto de contractu ad contractum: altero tamen modo. scilicet cum mulier pro alio fideiubere non possit. principalem se facit debitricem. hoc non valet. ff. ad sena. consult. vel. l. [illegible]. §. si cum essem.

Quibus autẽ modis reuocetur donatio facta inter coniuges? Rñdeo multis modis. Primo si donatio fuit expresse reuocata. ⁊ in hoc debet attẽdi, vltima voluntas. ff. eo. cum hic status. §. j. Secundo si tacite reuocatur. puta si res donata p donatorem alienetur. d. l. cum hic status. §. si maritꝰ vbi patet q non solum alienando. videtur tacite reuocare donationem. sed etiam pignori obligando. nisi expresse aliud ostendat. Tertio si prius moritur donatarius. extra eo. c. fi. Si autẽ simul moriantur. puta naufragio. vel ruina. tenet donatio. d. l. cum hic. §. si ambo. vñ succedũt tunc heredes donatarij. Azo etiã dicit in sum. eo. ti. Idẽ esse si sit capiat̃ ab hostibꝫ. ⁊ nullus eorũ reuertat̃ sꝫ videt̃ decessisse. Quod si viuus redierit. Jo videt̃ super.

uixisse: qui rediit, q̄m alter remanet. d. §. si ambo. Item si fiat diuortium. d. l. cum hic. §. si diuortiũ. et ibi patet ꝙ hoc verum est. q̄n diuortium fit ex displicentia. Secus si fieret cum bona gratia. vt si fieret causa religionis. Item secus si post diuortium matrimoniũ restaurat: vt ibi. Item cum socer nūcium diuortij mittit nurui. cui donauerat: vt in. d. l. cum hic. §. si socer. Et predicta non solum obtinent inter virum ꝛ vxorem. sed etiam inter socerũ ꝛ generum. ꝛ inter cōsoceros qui copulatos in matrimonio in potestate habent. Et vt plene habeas noticiam. qui possint donare. ꝛ qui non. vide glo. singularem in. l. ij. §. qui in eiusdem. ff. e. quam sequit̄ Ho. in sum. que dicit. ꝙ tribus modis quis alicui ꝑ potestatem contingit. vel quia ego sum in potestate tua: vel q2 tu es in mea. vel q2 ego ꝛ tu sumus in eiusdem ptāte. Si ergo aliquo istoꝝ modorum alicuius maritum cōtingo ei cuius maritũ contingo donare nō possum. Idem est ex pte vxoris. nam ꝛ qui eam aliquo istorũ modorũ cōtingit marito eius donare nō potest nullo vo istorũ modorum interueniente donatio nō impedit̄: vt in socru ꝛ nuru. Glo. etiam addit quartum modum dicens. Item alij qui continges ꝑ ptātem cōtingunt vt sunt duo consoceri.

An aũt indistincte ꝓhibeat̄ donatio inter virũ et vxorem? Rñ. Panor. in. d. c. fi. dicit ꝙ regulariter ꝓhibet̄ donatio oīno pura. ꝛ illa di oīno pura. que nulla rōne cogēte fit: sed sola liberalitas est cā donationis. l. j. ff. de dona. ꝛ sic vbi nulla p̄cessit obligatio. Secus si ꝓpter aliqua seruicia. q2 tunc tenet donatio. q2 illa nō est vera donatio. Ideo donatio remuneratiua nō ꝓhibet̄ inter virum ꝛ vxorem: vt in. l. ꝙ aũt. §. si vir. ff. eo. vbi patet ꝙ si vir donauit vnã rem vxori. ꝛ vxor aliã rem marito. fit hinc inde compensatio. Et ꝑ hoc notanter dicit Bart. in. l. si volũtate. C. de do. ꝓ. ꝙ si nobilis nubit plebeo pōt sibi cōstituere dotem aīo donandi. licet cōferat in tps matrimonij. q2 ista non est simplex donatio que ꝓhibet̄ inter cōiuges. sed est remuneratiua. q2 nobilis nubēdo plebeo videt̄ sibi q̄ndã dignitatis conferre. ꝛ sic maritus donando videt̄ remunerare. ꝛ nō simpliciter donare. ad hoc. l. aquilius. ff. de dona. Idem tenet Panor. in. c. si seduxerit. de adul. ꝑ glo. ordinariam in. d. l. si volũtate. ꝙ si vxor esset de nobiliori genere. tūc posset aliq̄d dari ꝛ dos augeri eadem rōne: ꝛ vt acquirat sibi amicos potentioris generis.

An aũt donatio inter virum ꝛ vxorem que fit simplici ꝑmissione confirmet̄ morte? Rñ. nō. per. l. papinianus. ff. eo. ꝛ ibi dicit Bar. hoc verum q̄n nō interuenit traditio vera vel ficta. Si enī confessus fuisset se habuisse ꝛ recepisse. habet̄ loco traditionis. ꝛ hoc confirmat̄ morte: vt. l. q̄d suo. ꝛ ibi glo. C. de do. cau. nō in.

An aũt teneat donatio inter coniuges. si confirmet̄ morte ciuili. Puta maritus donat vxori. e. deinde maritus efficitur seruus. vl̄ deportatur in insulam et omnia bona eius confiscantur numquid ista. c. debeant cōfiscari? Rñ. de hoc est casus in. l. sed si mors. ff. eo. ꝛ in. l. res vxoris. C. eo. vbi Bar. summando illam. l. dicit ꝙ donatio inter cōiuges cōfirmat̄ morte naturali: vel ciuili. ex qua libertas perdit̄. Sed si ꝑditur ciuitas. libertate manente. tunc mors naturalis expectat̄. Exemplum primi. vt si donator efficiat̄ seruus pene vel damnatus sit in metallum vel in opus metalli. tunc donatio nō extinguit̄. sed conualescit. Et ob hoc dicit Bar. in l. qui vltimo. ff. de penis. ꝙ damnati ad mortē efficiunt̄ serui pene. ꝛ sic talis sentētia trahit secum executionem. ꝛ istorum damnatorum ad mortē nō valet testamentum. Et puto hoc idē esse etiam si euaserint: vel si essent erepti de manibus familie post sententiam latam in presentes. Non dico ita de bannitis. Secus tamen est. si quis fiat seruus hominis vel priuati. Ratio diuersitatis s̄m glo. in d. l. res. est: quia vbi efficit̄ seruus hominis. est dominus qui pōt reuocare. sed nō vbi efficit̄ seruus pene. Hodie vo ex delicto. nō potest quis damnari: vt sit seruus pene. vt in autentica. hodie. C. eo. Quod intelligit Bar. ibi. in his qui supplicium habent. Secus si damnant̄ ad mortē. sicut dictũ est.

An aũt donatio confirmet̄ morte ciuili. que est ꝑ ꝓfessionem factã in religione? ꝛ questio est pulcra. Rñ. Barto. in autentica. si qua mulier. C. de sa. san. ec. ꝛ in. l. sed si mors. ff. de do. inter vi. ꝛ vxo. cōcludit. ꝙ q̄n q3 ista mors ciuilis que inducit̄ ꝑ ꝓfessionē. habet oīno quo ad bona eundem effectũ: quem habet mors naturalis. vt puta si quis ingredit̄ religionem fratrum minoꝝ. qui nō possunt habere aliquid: nec in ꝓprio: nec in cōi. tunc puto ꝙ heres habebit omnia incontinēti. Sed q̄n talis mors ciuilis nō habet oīno eũdem effectum. quia saltem in cōi pōt retinere bona. tunc heres institutus debet expectare mortē naturalē. ꝛ interim est in pendenti. poterit enī aũt mori heres q̄3 testator. arg. ad hoc. d. l. res vxoris. Et ꝑ hoc patet so. ad. q. nostram eadem rōne.

Quid aũt si matrimonium nō tenuit. An valeat donatio inter eos? Dic ꝙ licet donatio ipso iure valuerit. quia tñ ꝑsona indigna eius fuit reuocari poterit. C. eo. l. si ex voluntate. Intellige si ignorabat. Si vo vterq3 sciebat impedimentum. ꝛ matrimonium non tenere. fiscus repetet. ff. eo. l. cum hic §. vltimo.

Quid aũt de vestimētis: q̄ dat vir vxori. An valeat donatio. ꝛ an debeãt eē vxoris: an heredis mariti? Rñ. Bar. in. l. in his. ff. so. ma. dicit ꝙ vestes quotidiane quas maritus dat vxori. statim efficiũtur vxoris. l. ex annuo. ff. de do. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ sic sine dubio ꝑtinēt ad heredes mulieris. Vestes vo ꝑciose nō efficiunt̄ mulieris. nec vir videt̄ dare aīo donãdi. sed ꝓpter seipm̄ facit: vt vxor sua magis ornate vadat: vt. l. mortis sine cã. in prīnc. ff. de do. inter vi. ꝛ vxoī. ꝛ hoc dicit glo. in. l. si vsusfructus. ff. ad. l. fal. ꝛ hoc videt̄ velle lex ꝙ talia ornamēta non sint vxoris: nisi exp̄sse legarent̄: vt. l. ornamentorũ de au. ꝛ ar. le. ꝛ. l. hoc legatũ. cum. l. se. de le. iij. Et dicit Bartolus plures cōsuluisse. ꝙ vestes quotidiane sint vxoris. preciose vero et festiue sint heredis viri. Idem Bartolus in. l. ꝑmis. ff. de colla. §. nec castrense. vbi querit: an huiusmodi vestes sint

conferende: et concludit q aut loquimur de vestibus vilibus: et alijs illi dñe necessarijs ad vsum quotidianum. et ille nõ sunt conferende. sed sunt ꝓprie illius mulieris. et ab initio tenuit donatio. inter soccerum et nurum: vt. d. l. ex annuo. Si vero loquimur de vestimentis et alijs ornamentis preciosis et festiuis tunc illa qualia sunt veniunt ad diuisionem: vt. d. l. mortis. nec potest dici q morte soceri facta donatio sit confirmata. qr nõ fuerunt dicte res donate. sed ad vsum tradite: vt. d. l. mortis in fine. Et ideo puto. q licet ex vsu quasi loquendi. qñ maritus spõsat vxorem. et mittit sibi coronam cum bursa. et dicitur talis donat vxori coronam. tñ dico q nõ est ꝓprie donare. sed magis ad vsum dare. d. l. mortis.

Quid aũt dicendum de vestibus lugubribus? Rñ. Ange. in. l. si ex redditu. ff. de sti. ser. determinat fore mulieris. ꝑ glo. ibi positam.

Quid aũt de encenijs factis vxori a consanguineis viri vel vxoris: an sint ipsius vxoris? Rñdit Bar. in. l. sed si plures. §. in arrogato. de vul. et pu. dicit. q si donatio est facta a consanguineis. ex parte viri. illa dona fuerunt facta contemplatione viri. Vnde de bonis viri videntur esse ꝓfecta: vt. d. §. in arrogato. dum dicit. amicus vel cognatus. videntur enim magis facta marito q vxori. Sed in encenijs factis a cõsanguineis vxoris: videntur facta cõtemplatiõe vxoris. et dicit Bar. Ita de facto se consuluisse.

An aũt valeat donatio inter coniuges cõfirmata iuramento? Rñ. Bar. in. l. j. ff. eo. dicit q nõ firmatur iuramento. qr inuitarentur ad delinquendum. tñ remittit se ad nota ꝑ eum in. l. si quis ꝓ eo. ff. de fideiuss. et ibi concludit. q valet talis donatio. Idem tenet in. l. seius et augerius. ff. ad. l. fal. Idem tenet Guil. de cu. vt recitat Bar. in. d. l. seius. Hac ratione. quia datum in fauorem religionis valet: vt. l. cum hic. §. circa. ff. eo. Sed iuramentum est magna religio. Idem tenet Io. de ligna. et Pano. in. c. fi. eo. ti. Nec obstat quod dici potest. q iuramentum contra bonos mores nõ valet: vt in regula. nõ est. de reg. iur. li. vj. quia debet intelligi. qñ iuramentum est contra bonos mores naturales. non de bonis moribus ciuilibus. Et ideo dari potest huiusmodi coniugibus optima cautela. qñ volunt inter se donare vt donans iuret nõ contrauenire huiusmodi donationi. et sic valebit donatio.

Sed circa predicta opponitur. nam iuramentum cõtra legem interpositum est nullum: vt in. l. non dubium. C. de legi. Sed lex ꝓhibet donationem talem: ergo et c. Rñ. Pano. in. c. cum cõtingat. de iureiur. dicit q quando lex aliquid ꝓhibet propter bonos mores naturales: nõ ciuiles cõseruandos. Ciuiles enim sunt variabiles. et iuramentum in cõtrarium nihil valet: vt in. d. regula. nõ est. Quando lex fundatur sup bono publico principaliter. et iuramentum non valet. q pactum et iuramentum priuatorum nõ põt remittere ius publicum. Quando lex est fundata non sup bonis naturalibus: nec sup publica vtilitate principaliter. sed in odium aliquorum. et tunc cum nulla reperiatur turpitudo in iurante. ita q põt dũtaxat cum dispendio rerum tẽporalium iuramentum adimplere contra legem obligat iurãtem. Quando lex est fundata principaliter sup fauore priuatorum. licet in consequentiam et secundario sup publico: vt in. d. c. cum contingat. et in. c. ij. de pact. in. vj. et iuramentum in cõtrarium obligat iurantem. Ratio hec est. quia vbi lex nõ est fundata sup fauore publicum. nec iuramentum cõtinet in se aliquã turpitudinem ex parte iurantis: vel ex parte materie. non põt impedire quominus quis obligetur deo.

Pater et filius qui est in eius potestate sibi donare nõ possunt. eo q pater et filius: quasi vna sunt persona. C. de impu. et alijs sub. l. vltima. Fallit tamen in dote et donatione ꝓpter nuptias. Sunt etiam alij casus in quibus valet donatio inter patrem et filium. et in quibus nõ queritur patri vsusfructus: vt notat glo. in autentica. Idem est. C. de bo. que lib. et glo. in autentico. vt liceat matri. coll. viij. Primus qñ sub hac conditiõe relinquitur vel datur a parente. s. auo vel ꝓauo vel ab extraneo ne patri perueniat vsusfructus. d. autẽ. vt liceat. in principio. Secundus si pater remittat filio vsumfructum. quem habet in rebus illius aduenticijs: vt in. l. cum oportet. §. sin aũt. de bo. que li. Tercius in hereditate fratris vel sororis: in qua cum patre admittitur: vt in autentico de here. ab inte. §. si vero colla. ex. Hoc aliqui intelligunt. qñ filius decedit. ad cuius successionem vocantur pater et fratres. vt in aut. cessante. C. de legi. here. tunc pater nõ habet vsumfructum in partem filiorum. qui secum diuidunt. sed in bonis alijs eorum. sic. Quartus in hereditate quam adit filius patre nolente: vt in. l. fi. §. sin aũt. C. de bo. q li. Quintus qñ filio legatur seruus: vt eum manumittat: vt. d. l. fi. §. fi. Sextus in his rebus que filio obueniunt parentibus soluentibus matrimonium sine causa rationabili: vt in autẽtico: vt nulli. iudi. §. quis vero. Septimus si filio legatur vsusfructus. nam seruitus seruitutis esse non potest. ff. de vsufru. le. l. j. Octauus si imperator donauit filiofami. vt. l. cum multa. C. de bonis que liberis. Nonus cum filiofami. eunti in castra pater donat mobilia. Decimus in quasi castrensi. vt in. l. cum optet. §. exceptis. C. de bo. q lib. Vndecimus si pater donat filio ob alimenta secundum Hosti. Alium casum addit Bar. in. l. contra. ff. re. amo. per glo. ibi. q si filiusfa. recepit dotem. patre non consentiente. nec se obligante: patri nihil acquiritur. nec vsusfructus. nec aliquid aliud.

Queritur vtrum pater teneatur facere inuentarium cum recipit bona aduenticia filiorum in quibus habet vsumfructum? Dic q nõ. Ad quid enim fieret. cum de eis rõnem reddere nõ teneatur? Item q ad hoc teneatur. lege cautum nõ reperitur. Item q non teneatur. hoc suadet consuetudo. que est optima legum interpres. Et hec questio fuit de facto bononie. Et sic decisa. rationibus predictis. Hec Mar. sy.

Quid si pater vsufructuarius monachatur. an extinguetur vsusfructus. quem habet in bonis filij aduenticijs? Rñ. glo. in autentica. idem est. C. de bo. q li. dicit q nõ finitur. Sed Mar. sy. dicit hoc verum in vsufructu quem habet in bonis alterius. nõ filiorum. nam vsusfructus quem habet in bonis aduenticijs filiorum. bene finitur. cum filij deserunt

esse in ptāte patris. Item desijt esse legitimus administrator bonorū. ꝑpter que duo. patri dat̄ vsusfructus. Et hec q̄ð fuit de facto bononie. et sic fuit decisa. Nec obstat ꝑdicta glo. q2 intelligit̄ i vsufructu quē habet in bonis alterius. nō in bonis aduēticijs filiorum. hec Mar.

Quid autē de donatōe quam facit pater filio in actu emācipatōis, an sit simplex. vel ob cām? R̄n. Barto. in. l. vt liberis. C. de colla. ⁊ in. l. j. §. nec castrense. ff. de colla. dicit nemo dicat q̄ illud q̄ð dat pater filio in p̄mium emācipatōis fm̄ cōem vsum loquēdi: dicat ob cām donatio. immo est sine cā et simplex donatio: q2 magis filius p̄ri deberet dare. q2 eū liberat a patria p̄tāte. Et io videt̄ facta ex sola liberalitate: vt. l. cū oportet. §. cum aūt. de bo. q̄ li. Ideo tanq̄ simplex donatio venit cōferenda.

An autē pater possit donare filio ꝑpter merita? vide Bart. in. l. j. §. nec castrense. ff. de col. ⁊ in. l. si donatōe. C. de col. ⁊ in. l. frater a fratre. ff. de cōdi. inde. vbi distinguit q̄ si quidē pater donat filio ꝑpter merita p̄cedētia talia. ꝑpter que cuilibet extraneo ad idem teneret̄. tunc valet donatio. ⁊ res donata efficit̄ peculij aduēticij. videt̄ eñ filius quesiuisse ex opis ⁊ laborib9 suis. ⁊ sic est aduētiū. d. l. cum oportet §. j. nec sufficeret dicere in instr̄o. q̄ hoc fecit ꝑpter merita. nisi merita ꝓbarent̄: vt. l. si forte ff. de ca. pec. Et p̄ hoc dicit Barto. ibi q̄ si aliquis donauit aliquid alicui ꝑ meritis ⁊ bonis seruitijs habitis ⁊ receptis ab eo. Si quidē ista donatio fit ab eo qui posset donare libere. nullis p̄cedētib9 meritis. tunc ista verba enūciatiua inducūt ꝓbatiōz inter easdē ꝑsonas. Sed si de necessitate requireret̄. ⁊ alias donare nō posset. tunc illa verba nō ꝓbarent merita p̄cessisse: vt. d. l. si forte. ⁊ notat̄ in. d. l. si donatiōe. Si vero donat simpliciter meritis nō p̄cedentib9. tunc nō valet donatio nisi morte ꝯfirmet̄.

Sed quid in dubio qñ pater donat filio simplr̄ an videat̄ donare vt filio. an vt bñ merito? Glo. in d. l. si donatōne. dicit notāter. vt refert ibi Bar. q̄ debemus inspicere si p̄cesserit merita. quib9 interuenientib9. nō esset donatio simplex sed ob merita. Si nullū meritū p̄cessit. videt̄ simplex donatio. etiam si p̄r dixerit in instr̄o. dono tibi vt extraneo ꝑpter merita. talis eñ cōcessio nō facit fidem.

Vtrū donatio facta sub cōditiōe sit idē q̄ facta sub mō? R̄n. nō. nam illa q̄ fit sub ꝯditiōe. puta si tale quid fiat. nō tenet. nisi existēte cōditōe. Sꝫ illa q̄ fit sub mō puta. vt tale quid fiat. statim tenet. Sꝫ nō exitante illo pōt reuocari. C. de do. sub mō. l. j. ⁊. ij. et. l. fi.

Vtrū sacerdotes parochiales et alij clerici siue p̄lati possint donare? De hoc vide s̄. clericus. iij. Ep̄s tñ ad cōstruendū monasteriū p̄t cōferre quinquagesimā bonorū sue ecclesie. Ad edificationē vo alterius ecclesie solū cētesimā. xij. q. ij. bone rei. nec requirit̄ nouus cōsensus. cū semel a iure cōcessum sit. Et si plures donatōes fecit ⁊ excedāt quinquagesimā vel centesimā. excedēs siue vltima reuocabit̄ ⁊ nō oēs. fm̄ Panor. ⁊ doc. in. c. aplice de do. lꝫ aliqui dicāt q̄ de qualibet dꝫ subtrahi certa ps. q2 vltima donatio simplr̄ nō grauat. Sed in contrarium est. q2 prime donatōes sūt sortite suū effectū. nō ergo debēt reuocari ꝑpter vnā vel vltimā. quia q̄ð legitime factū est ⁊c. Sed vbi plures donatōes essent siīl facte: seu nō apparet de anterioritate. tūc p̄t ꝓcedere cōtraria opinio. Infert etiā Panor. q̄ vbi donatio ꝓhibet̄ vsq3 ad certā quantitatē. non p̄nt fieri plures donatōes successiue vsq3 ad illam quantitatē. q̄si hoc videat̄ actū in fraudē legis Et facit ad materiā. l. sancimus. C. de do. nam donatio ꝓhibet̄ sine insinuatōe vltra quingentos aureos. Pone q̄ successiue quis fecit eidē plures donatiōes. ⁊ siīl coaceruate excedūt quingētos aureos. nunq̄d excessus valebit sine insinuatiōe? Et certe dicendū est q̄ nō. ⁊ optime ꝓbat̄ in. d. c. aplice.

An aūt cōsensus capl̄i debeat interuenire q̄ ad cōstruendū monasteriū? Dic fm̄ Panor. vbi s̄. q̄ ep̄s a principio nō pōt de nouo ꝯstruere monasteriū: nec ecclesiā cōstructā secularē monasticis informare regulis sine cōsensu capl̄i. Et ita intelligit̄. c. si ep̄s. xij. q. ij. Sed postq̄ hec sunt acta cum cōsensu capl̄i pōt solus hanc donationē facere. q2 tūc est necessaria. ⁊ ita intelligunt̄ alia iura. Et fm̄ cōiter doc. nō soluꝫ de reddītib9 sed etiā de possessionib9 pōt ep̄s hanc donationē facere. quin immo expediencius est ecclesie de possessione q̄ ꝑpter hoc donare quinquagesimā p̄tem redditnū. Et hoc intelligas de donatōe inter viuos. Secus in testō fm̄ cōiter doc. q2 testm̄ porrigit̄ ad tp̄us. quo nō est futurus p̄latus. q2 morte cōfirmat̄. ergo cum nō possit disponere tunc. nec nūc in testō. Item testm̄ fit de rebus ꝓprijs. non de alienis. ⁊ adhuc ex magna gratia conceditur. vt quis possit testari de rebus ꝓprijs. ꝑpter p̄rimam rōnem. Si tamen quinquagesima. aut centesima esset in graue damnū ecclesie. tunc dari non deberet. d. c. aplice. Item in rerum donatione dꝫ attendi rōnabilis cōsuetudo loci: extra de dona. ceterum.

An autem in omnibus donationibus factis vltra quingentos aureos requiratur insinuatio? Et dicitur insinuatio scriptura publica que fit coram iudice. ⁊ scribitur in actis publicis. Dic fm̄ Monal. q̄ donationes que in p̄uatum a principe fiunt: cuiuscunq3 quantitatis sint. valent. etiaꝫ sine scriptura. l. sancimus. C. de do. Et econuerso que fiunt in principē a priuatis. d. l. sancimus. ⁊ in autentica. Et a priuatis ibi posita. Item cum donat̄ pijs locis siīr valet. q2 in his optima mēsura: est rerum donatarū immēsitas. in autēnco de nō alie. vel p̄mu. re. §. si nimis. col. ij.

An autem donator teneatur de euictione? Dic fm̄ Panor. in. c. inter cetera. de preben. ⁊ in. c. fi. de emp. ⁊ ven. post Cy. ⁊ alios. q̄ aut donator solenni promissione ꝓmisit de euictōne. ⁊ tenetur. Aut non promisit. ⁊ tunc aut donatio incepit a promissione. vt quia primo promisit. et postea donauit. Aut incepit a traditione quia simul donauit ⁊ ꝓmisit. primo casu: olim non tenebat̄: nisi promissio fuisset solennis. puta stipulatione interueniente. Sꝫ hodie secus. p̄. l. si quis argentum. C. de donat̄. secundo casu. scilicꝫ cum incepit donatio a traditione. aut vult agere ad particulare interesse. puta ad

sumptus factos occasione illius donationis. ꝛ distingue vtrū donator fuerit in dolo vel nō. Nam primo casu tenet̃. scḋo nō: vt in. l. Aristo. ff. de dona. Ad dotale vō interesse rei donate agere nō pōt. vt l. ij. C. de eui.

Quid autē si donator dicat. dono tibi villā meā ꝛ oīa iura q̄ habeo in ea. an veniāt iura spūalia: vtputa. ius patronat⁹: decime ꝛ hmōi. Dic fm Panor. in. c. sedes. de rescript. ꝑ notabile dictū Inno. in. c. ex lris. de iu patro. ꝙ nō veniunt iura spūalia ꝑ talē donationē. q: hoc signum oīs. nō extendit se ad ea q̄ sunt alterius iur. ꝛ nature ꝙ ea q̄ principaliter transferunt̃. optime facit. d. c. sedes. vbi dicit̃ ꝙ ꝑ clausulā generalē. quidā alij ꝛ res alie. multitudo effrenata non includit̃. nec ꝑsone nec res maiores exp̄ssis. ꝫ pares vel minores. Et quo infert panor. ꝙ gen⁹ sequēs enumerationē specie. restringitur ad spēs pares exp̄ssis. Sic ꝫ illa generalitas scz ꝛ oīa iura. debet restringi ad tpalia. ꝓpter speciē tpalitatis ꝑcedentē. Secus autē qn̄ datur aliquid qḋ hꝫ simul tpalia ꝛ spūalia iura: cū omnibꝫ ptinētijs suis. sicut est ꝑbenda q̄ hꝫ possessiones ꝛ decimas. tūc oīa simul transferunt̃. hoc idē tenet Ho. in. d. c. ex literis.

Donatio. ij. scz cā mortis

Donatio. ij. scz cā mortis est. vt cū rē quā dono malo me habere ꝙ eū cui dono. ꝫ magis ipm ꝙ heredē meū. ff. e. l. j. Vel magistraliter diffinēdo. est q̄daz ex mortis vel alterius instantis vel futuri piculi cōsideratione vel metu dispēsatio volūtatis. ff. e. l. ij. Et addit Ho. liberaliter facta. q: si q̄s causa mort̃ sibi cōminate. rē suā cōferret. nō valeret. licet piculum imineret. ff. qḋ me. cā. metū. Et hoc intelligit̃ qn̄ metus ideo mihi infert̃ vt aliq̄d donē. alr̄ secus ff. e. l. iij.

Quis pōt donare. Rn̄. ꝙ hmōi donationes facere pōt. oīs qui testari pōt. q̄ autē testari nō potest eā facere nō pōt. Hoc fallit in filiofa. q: licet patre cōsentiente. testari nō possit. excepto castrensi peculio vel q̄si. donationē tn̄ causa mortis facere pōt parente in cui⁹ ptāte est cōsentiēte. ff. e. tā is.

Cui donari potest. Rn̄deo. ꝙ omnibꝫ donatio fieri pōt. quibꝫ legatū de iure relinqui potest. ff. e. l. omnibꝫ. In quo q̄dē tps nō donationis. ꝫ mortis inspicit̃. ff. e. mort̃. Nota tn̄ fm Bar. in. l. q̄dā ff. de pe. ꝙ licꝫ dānatis in metallū nō possit legari. fallit tn̄ in cā alimētoꝝ. Et hoc facit ad. q. An frēs minores vel alij q̄ nihil pn̄t habere saltē possint petere ex causa alimentoꝝ.

Quero q̄d pōt donari causa mortis. Rn̄. q̄cq̄d inter viuos dari pōt.

Quot sunt spēs hui⁹ donatōnis. Rn̄. tres. vna que fit ab hoīe sano. eo ꝙ cogitat se q̄n̄q₃ moriturū. Alie vō due fiūt ab hoīe q̄ occasione languoris vel alterius cause timet sibi mortē vel aliud piculuz de ꝓximo īminere. quaꝝ vna fit ita. vt res donata statim fiat accipientis. Altera vt tūc fiat accipientis: cū donans decesserit. ff. eo. l. ij.

Qualiter autē fiat. Dic ꝙ tripliciť. s. traditione. pollicitatione. ꝛ stipulatione. ff. e. senatus. Sub q̄cunq₃ autē specie fiat. debet inseri in ea. ꝙ fiat causa mortis vel alterius piculi talis. quia alr̄ esset donatio simplex inter viuos. q̄ntūcunq₃ fieret in articulo mortis. quia nō eo ipso. ꝙ quis moriens donat: donare mortis causa videtur. d. l. senatus fm Azo. Scḋm autē Ho. hoc extimandū erit ex verborum affectione. ꝛ q̄litate ꝑsonaꝝ et status. Et si nihil apparet. ꝓsumit̃ inter viuos donatū. Et debent in ea quinq₃ testes adhiberi. C. eo. l. fi. Debet etiā esse ꝑsens ꝑsona cui fit. vel alia q̄ vice eius recipiat eā. vnde si vult donare cā mortis pauperibus vel ecclesie. donet notario stipulanti ꝛ recipiēti nomine pauperꝝ vel ecclesie. ff. eo. inter.

Ex quibꝫ autē causis reuocet̃ hec donatio. Dic ꝙ cuiuscunq₃ speciei vel modi sit. Ipso iure tripliciter reuocat̃. vel si donans supuixerit seu de piculo in quo erat conualuerit vel eū penituerit vel donatarius ꝑus decesserit. Insti. e. in ꝑncipio. Si tn̄ donans irreuocabilē eaz dixerit esse. irreuocabilis erit. vt si dicat donationē hanc. q̄ntūcunq₃ donatarium: aut me supuiuere vel penitere cōtingat. irreuocabilē esse paciscor ꝛ iubeo. Volens eā: nulla rōne vel causa irritari posse. d. l. senatus. §. mortis causa. Et sic habebit effectū simplicis donationis. licet dicat̃ fieri causa mortis.

In quibꝫ autē hmōi donationes sint similes vel dissimiles legatis. Dic ꝙ hec donatio differt a legato. Primo quia legatū semꝑ dat̃ ab herede. ꝫ donatio causa mortis vel ab eo vel a defuncto. Scḋo q: filiusfa. patre ꝑmittente: hanc donationē facere potest. nō autē pōt legare vel testari. q: hoc ex alieno arbitrio pendere nō debet. ff. e. tam is. nec etiā pōt codicillari. vt. l. ij. de leg. j. vbi habet̃. ꝙ qui nō pōt testari. nō potest codicillari. ꝛ ibi Bar. reddit rōnē q̄re aliud sit in donatione causa mortis. ꝛ aliud in legato. dicens. ꝙ licet donatio causa mortis sit vltima voluntas. sapit tn̄ naturā contractuū inter viuos. Et ideo pōt fieri a filiofa. volente patre. Tertio. quia si testamentū accuso. legatū ꝑdo. nō autē donationē. ff. de his qui. vt indi. l. post legatum. et insti. de do. §. j. in glo. in v̄ fere. vbi etiā plures alie ponunt̃ differentie. Rō autē differentie quare in d. casu ꝑdatur legatū. ꝛ non donatio causa mortis dat̃ ꝑ glo. in. d. l. post legatū. in. §. q̄ mortis causa. quia donatio mortis causa nō ꝑ testamentū cōfirmatur. Et vide etiā Bar. in. d. l. circa principium. vbi dicit ꝙ ille qui dicit testamentū falsum directe impugnat iudiciū vel voluntatē defuncti. ꝛ ꝑ consequens debet ꝑdere legatū. Conuenit autē cū legato. quia in morte confirmat̃. ꝛ ex ea falcidia detrahit̃. C. ad. l. fal. l. fi. Et intantū ē similis ei. vt cū ipso fere ꝑ oīa cōnumeret̃. d. insti. §. j. in tex. ꝛ in glo. Sed dices tu. nōne legatū potest dari a testatore sicut et donatū causa mortis. certe sic. sed tunc amittit nomen legati. ꝛ transit in donationez simplicem ꝛ in speciem donationis inter viuos. Et de hoc est glo. singular. de qua Di. facit magnū festū i. l. legatū. de le. ij. ꝛ di. dicit ꝙ ex hoc sunt duo effectus. Primo quia testator nō poterit amodo reuocare. Scḋo. quia de hoc amplius falcidia nō detrahitur. vt. l. vbi. ff. de do. causa mortis. qḋ tene menti

dicit Barto. in. d. l. legatum. licet ipse dubitet de hoc.

Donatio .iij. propter

nuptias. Donatio propter nuptias est quod sponsus sponse donat quando ab ea dotem accipit. extra de do. inter vi. et vxo. c. nuper. et ibidem patet quod idem est etiam si sponsus donat: quando non accipit dotem, quia siue accipiat dotem: siue non: illud quod donat sic vocatur. Alicubi tamen. vt in hispania consuetudo est. vt viri vxores dotent ex propria substantia. que consuetudo potest esse licita secundum Panor. in. c. et si necesse. de do. inter vi. Munus autem donationis propter nuptias est quod si paciscatur maritus de dote vel parte dotis lucranda vxore premortua. talem partem debet lucrari mulier de donatione propter nuptias premortuo viro. extra de do. inter vi. c. fi. §. sane. et C. de pac. conuen. l. ex morte. vbi etiam patet quod si diuerse sint quantitates maioris vel minoris dotis et donationis propter nuptias, quia etiam tunc equalitas de necessitate requiritur in quota et non in quantitate. Et quod si pactio contraria facta fuerit. non tenet Inno. vt refert pan. in. c. fi. de do. inter vi. p. d. l. ex morte. dicit quod potest esse disparitas in dote. et in donatione propter nup. etiam in quantitate. licet secundum panor. videatur tex. hodie de iure autenticorum in autentica equalitas. de pac. conuen. quod dos et donatio debeant esse equales. et pacta de lucro dotis vel donationis debent esse equalia et ita seruatur secundum panor. in sena ciuitate. vbi communiter donatio propter nup. est eiusdem quantitatis cum dote. sed in multis locis non seruatur. Unde vt dicit glo. in. d. autentica. equalitas. ipsa autentica est sublata hodie propter consuetudinem. quia constituitur dos. et sepe nulla donatio fit a viro. Sed tu dic consuetudinem seruandam vbi viget. alias serua dispositionem illius autentice.

Sed tu diceres quid operatur ista donatio propter nup. que fit a marito: cum maritus etiam teneat bona donata. constante matrimonio. et facit fructus suos Soluto vero matrimonio redit ad eum. Primum probatur in. l. vbi. C. de iure do. Secundum probatur in. d. c. fi. So. dicit Jo. an. post pe. et abbatem quod operatur multos effectus. Primum propter pactum quod fit de lucranda dote. nam extenditur in fauorem mulieris ad donationem propter nup. vt sicut maritus ex pacto lucratur dotem: premortua vxore. Ita vxor lucratur illam donationem premortuo viro. vt. d. c. fi. Secundo fortius ius habet mulier in rebus sibi datis propter nup. in dote recuperanda quam in alijs bonis mariti. nam in alijs bonis potest vxor renunciare iuri hypothecarum. sed in istis rebus donatis non. vt sic sit. vnde possit consuli mulieri in dote recuperanda. de quo in autentica. sine a me. C. ad vell. et in c. peruenit. de emp. et ven. vbi habetur per pan. quod res donata vxori a viro propter nup. non potest alienari per maritum. etiam consentiente vxore. vt in. d. autentica siue a me. nisi duobus interuenientibus. Primo quod vxor consentiat post biennium secunda vice. Secundo quod tantum sit in viri facultatibus vt indemnitati vxoris possit consuli. Et requiritur vt facultas sit in bonis mariti. non solum tempore contractus. vt quidam dicunt. sed etiam tempore quo vxor agit seu agere potest. Et predictus tex. notabiliter limitat ius ciuile. Tercio operatur quod marito vergente ad inopiam. vxor potest etiam a creditoribus mariti vendicare tam dotem quam donationem propter nup. Debent enim deseruire oneribus matrimonij. vt in. d. l. vbi. Quarto si vir committit adulterium. mulier potest agere: vt lucretur illam donationem propter nup. sicut agit vir. vt lucretur dotem mulieris. quando mulier adulteratur. vt in. c. plerumque. de do. inter vi. Et ideo sis cautus vt semper fiat ipsa donatio propter nup. ipsi mulieri. Et nota quod ista donatio que fit vxori a viro. non indiget insinuatione. quamuis quingentos aureos excedat. C. de do. ante nup. autentica. eo decursum. Et ratio est secundum Bar. in. l. cum multe. C. de do. ante nup. quia non est donatio simplex sed ob causam. quod prodest mulieri. et non viro. quia si pactum factum fuerit de dote et donatione lucrandis. mulier in donatione lucrabitur vltra quingentos aureos. vir autem non lucrabitur vltra quingentos in dote. vt in. d. autentica. eo decursum. Fructus tamen donationis propter nuptias non vxor. sed vir percipiet ad sustentationem sui et vxoris et familie sue, propter onera matrimonij. extra de do. inter vir. per vestras.

Dos est donatio a parte

mulieris facta parti viri pro sustinendo onera matrimonij. Et est dotis natura vt durante matrimonio duret dos. Eo vero soluto: soluitur. quia sine eo esse non potest. ff. de iure do. l. iij. Et est dos quasi proprium patrimonium mulieris. ff. de mi. l. denique. §. sed vtrum. Et ad hoc quod sit dos. oportet quod matrimonium sit contractum. non tantum de facto. sed etiam de iure. d. l. iij. Sed quamdiu stat matrimonium: dominium dotalium est penes virum. Unde et preter voluntatem viri. non potest inde elemosynam facere.

Quot sunt species dotis. Respondeo. due. nam alia est profecticia. alia aduenticia. Profecticia est que a patre vel a superiore aliquo de linea patris tamquam a patre est profecta. scilicet de bonis eius. nec refert: an filia deinceps sit in potestate vel emancipata. quia non patria potestas facit dotem profecticiam. sed nomen patris. Profecticia quoque est si pater dederit: vel alius eius mandato vel nomine. eo ratum habente vel curatore eius; si sit prodigus vel furiosus. ff. de iu. do. profecticia. Si vero pater. non tamquam pater. sed tamquam extraneus dederit illud quod daret extraneus sibi. vt daret in dotem filie. non erit profecticia sed aduenticia. hec enim aduenticia est: quam mulier dat per se. vel alius a patre vel auo. siue sit frater siue auunculus. vel quilibet alius. d. l. profecticia.

Ad quem pertinet periculum rei dotalis. an ad virum. vel ad vxorem? Respondeo. res date in dotem: aut sunt extimate aut non. Si sic. periculum spectat ad virum. nisi res ex toto perierit ante nup. nam extimatio venditionem facit. Et in hoc casu tam lucrum quam damnum spectat ad virum. sicut ad rei emptorem. ff. de iu. do. plerumque. et. l. res in dotem. Si vero non sunt extimate. tunc ad virum non spectat periculum rei dotalis vel euictionis vel deteriorationis. sed ad vxorem. d. l. plerumque. Et ponitur ibi exemplum quod si vestis sit extimata. et mulier eam attriuerit. vir extimationem reddit. Si vero inextimata: damnum et lucrum pertinet ad mulierem. d. l. plerumque. Fructus tamen dotis pertinent ad virum. propter

onera matrimonij.si tn̄ sustinuerit onus matrimo-
nij.alias secus ff.e.dotis fructus.⁊.d.l.plerūq3.§.si
seruus.vbi eciā dicit̄ q̄ fetus pecoꝝ dotaliū ꝑtinent
ad virū.q2 cōputant̄ in fructibꝫ.sic tn̄ vt suppleat
p̄us capita ꝑmortua ex fetibꝫ iā3 natis. Unde ibi
fallit hec regula. Cuius est emolumentū:eius debet
esse periculum. Et hoc est verū:nisi res dotalis con-
sistat in numero:pondere ⁊ mēsura.q2 periculum ta-
lium spectat ad viꝝ. Fetus tn̄ ancillaꝝ dotaliū:nō
cedunt viro.q2 dignitas cōditionis humane facit
vt partus ancillaꝝ nō debeant fructuū noīe censeri.
ff.§.si seruū. Itē nec lapisfodine.vbi lapis nō rena-
scitur. Secus vbi tales lapides renascant̄.cuiusmo-
di sunt in anglia ⁊ asia.q2 tunc fructus eoꝝ ptinēt
ad viꝝ. Idē est de fundis argentifodinis ⁊ silibꝫ:
⁊ de arboribꝫ nō cedendis. Secus ergo in arbori-
bus cedendis vt q2 infra breue tp̄s renascant̄.nā
tunc possunt dici fructus. Hoc idē tenet Bar.in.l.
diuortio.§.si fundū.⁊.§.si vir in fundo.ff.so.ma.
vbi facit ex illis duas conclusiones. Prima est.q̄
arbores cedue cōputant̄ in fructibꝫ vt sunt salices
⁊ hmōi. Secus in arboribꝫ fructiferis. Scḋa con-
clusio.q̄ lapis qui non renascit̄:non est in fructu.
Secus si renascit̄. Idē in cretifodinis ⁊ argentifo-
dinis. Et p̄dicta inducit ad.q.quotidianā. Pone
maritus qui fuerat notarius:legauit vxori vsum
fructum oīm bonoꝝ suoꝝ. An illud qd̄ percipit̄ ex
exemplatione protocolloꝝ ptineat ad mulierē. Et di-
cit q̄ nō. Illud enī q̄ semel tm̄ percipit̄:⁊ nō renasci
tur.nō dicit̄ esse in vsufructu. vt in dictis duobus
§.§.redditus protocolloꝝ est hmōi.q2 ex quo semel
est redditū.nunq̄ amplius percipiet̄ aliquid.cū nō
sit verisimile q̄ percipiens ꝑdat illud.

Pactū patri factū a filia:dū nuptui traderet̄ q̄
dote cōtenta nullū ad bona p̄tna regressum habe
ret.improbat lex ciuilis. Si tn̄ iuramento:nō vi:
nec dolo p̄stito firmatū fuerit.seruari d3.extra de
pac.q2 ma.li.vj.

Dos et donatio ꝑpter nuptias alienari nō p̄nt:
etiā consentiente vxore.nec valet alienatio.nisi vxor
iurauerit nō p̄uenire. Et hoc si nō vi:nec dolo p̄sti
tum fuit tale iuramentū extra de iureiur.cū contin
gat. Quidā tn̄ circa rē dotalē immobilez.puta do-
mum vel agrū.distinguūt. vt notat Asten.li.viij.
ti.d.q̄ aut talis res est extimata:aut non. Si sic.
vir alienare pōt.quia est empticia nisi extimatō
fieret vt sciret̄ quātū res valeret. vt sic soluto matri
monio: appareat an res sit deteriorata vel hmōi.
ff.de iure do.si inē. Si autē non sit extimata.tunc
nō pōt alienare.nisi in his casibꝫ. Primo si ꝓuoce
tur ad diuisionē fundi dotalis a socio.q̄ cōmunē
hz illū fundū cū ipso. Ipse tn̄ ad diuisionē ꝓuoca
re nō pōt sociū. C.de fun.do.l.fi. Scḋo si alienet
cū vniuersitate.vt ibidē.l.j. Tercio si alienet ex ne
cessitate vt ibi. Quarto si cōuertat̄ in vtilitatē vxo
ris vt ibi.l.vltima. Quinto si vxor alienationi con
sentiat scḋo post bienniū.d.c.cum cōtingat.in glo.
dūmodo sint alie res viro.ex qbꝫ ei cōsulere possit
C.ad vel.autēnica siue a me. Sexto si tn̄ semel cō
sentiat:⁊ cū hoc iuret.de hoc dictū ē s̄. Et fm Jo.
an.hoc intelligit̄.siue mulier iuret p se:siue p procu-
ratorem:cui dedit ad hoc speciale mandatū.extra
de pen.e.si.li.vj.

Pone mulier primo iurauit dotem vel donatio
nem propter nuptias non alienare:nec alienatio
ni cōsentire:nisi ex causa rationabili ⁊ auctoritate
iudicis.

Quid si postea cōsenserit:nō auctoritate iudic̄
⁊ iurante nō p̄uenire? Rn̄.fm Ho.sup.d.c.cum
cōtingat.primū iuramētū seruabit̄.ar.ex̄ de iureiur.
ca te.⁊.c.intellecto.

Quid si mulier iuret rē dotalē alienatā nō repe-
tere:nunquid tale iuramētū erit seruādū? Videt̄ q̄
sic.q2 seruari pōt sine interitu salutis eterne. Et mu
lieri tn̄ nō obest illud iuramētū.nec habebit auctore
piuri papā. vt.d.c.cū cōtingat. Et idē est de adul
tore rem suā alienante ⁊ iuramento cōfirmante. vt
C.si aduer.ven.l.j. Hostiē.autē intelligit illud.c.
cum contingat.hoc modo scz cum ibi dicit̄:serua
re debent.subaudi mulieres.que propria teme-
ritate non debent venire cōtra.s3 papa restituere
ꝓprio motu.si interuenerit iuramentū vi vel dolo
prestitum.

Sed quō constabit de metu vel dolo? Rn̄.con
stabit fm Ho.ex ꝑspicuis insidijs:cōsiderata ꝑso
narum q̄litate. Aut enī mulier est quedā virago ⁊
sic non p̄sumit̄ coacta.aut est nature debilis.⁊ vir
dure ceruicis et faciei ferocis. ⁊ tunc videt̄ atten-
dēdū an exigente necessitate vera:res dotalis sit alie
nata. Et tunc bene est. Aut vicio ꝓdigalitat̄ viri.
Et tunc alienatio est suspecta. Item mulier p proba
bit minas viri. et forte verbera. His omnibus
concurrentibus mulier absolutionem poterit im-
petrare.

Quid si vir suaui eloquio mulierez inducat ad
cōsentiendū? Rn̄.fm Ho.cōsensus valet.

Quid si mulier inducat̄ ad iuramentū coram
iudice.⁊ veniat ad aurē iudicis.⁊ dicat sibi q̄ inui
ta cōsentit ⁊ iurat. Rn̄.fm Ho. Iudex nō debet
hoc sustinere.s3 si sustinuerit p̄sumit̄ pro muliere.
ar.extra de his q̄ vi metus.c.j.

Quid in dubio? Rn̄.videt̄ tenendū iuramen-
tum.quia in dubijs via tutior est eligenda.extra
de spon.iuuenis.vel relinquetur arbitrio pape.q̄
qd̄ ipse voluerit tutius erit.nec aliter agere poterit
nisi per eū absoluta fuerit.vt dictū est. Consilium
autē generale gratia mulieꝝ ⁊ parentū eaꝝ. videt̄
hoc esse.scz q̄ qn̄ mulier nubit faciant eā iurare q̄
nunq̄ cōsentiet alicui alienationi rei dotalis.nisi
coram iudice causa cognita ⁊ ꝓbata.s.necessitatis
nature instantis.tunc enī si aliter cōsentiat etiam
si iuramentū faciat.cum sit contrariū primo licito ⁊
honesto.non tenebit extra de iureiur.ca te.⁊ po-
test addere q̄ si vnq̄ contrauenerit.non valebit.
hec Hostien.

Quid si vir alienet res mobiles. Rn̄.hoc facere
pōt.quia nō est ꝓhibitū.hec Ho.

Utrū vir alienare possit pafrenalia? Rn̄.q̄ sic
fm Inno.si dominiū eoꝝ sit translatū in virū.alias
non.ff.de iure do.si ego.

Utrū mulier possit donare dotē cōstante ma
trimonio? Rn̄.q̄ nō.vt est tex.in.l.constante.C.

de dona. ꝫ fm glo. ibi. ipsam actionē siue spem vel etiā dotē pmittere pōt. de q̄ glo. Bar. ibi facit magnum festū. nec qñ mulier donat requirit p̄sentia mariti vel filioꝝ. vt in. l. velles nec ne. C. de re. do.

In quibus casibus maritus lucrat dotem? Rñ. lucratur ex pacto vt si paciscat de tota dote: vel eius parte. post mortez vxoris lucranda. vt. C. de pac. con. l. ex morte. ⁊ in autētica ibi posita. Itez lucrat ex lege. vt si pter adulteriū mulieris fiat diuortiū iudicio ecclesie. mulier amittit dotem. extra de do. inter vir. ⁊ vxo. plerūq;. Secus fm panor. ibi. si fieret separatio p iudicē secularē nam iudex secularis nō est i hoc cōpetens qñ agit ciuiliter. vt in. c. tue. de pcur. idē est si vxor. ppia voluntate pter adulterium: vt quia timuit maritū. recesserit. idem maz si maritus ppia auctoritate eā expulit. Et hoc intellige qñ adulteriuz fuit notorium. Et sic nota. q̄ quo ad dotē lucrandā paria sunt matrimoniū separari iudicio ecclesie vel ppia voluntate vxoris vel mariti ob causam fornicationis. Nota tamen ex tex. d. c. plerumq;. in verbo. reconciliari. q̄ vxor adultera reconciliata p maritū non debet pdere dotem. idem est etiā dicendū econuerso. l. de viro cōmittente adulteriū. quia pdit codē modo donationem pter nup. ⁊ pari modo pōt matrimoniū separari quo ad thoꝝ instante vxore nec quo ad hoc iud caut ad impaia maritus ⁊ vxor. vt. in. c. gaudemus. de diuor.

Quid autē si maritus interficiat vxorē in adulterio repertā. pter qđ debeat pdere dotē. An vir pdat ipm lucrū. Bar. fm glo. in. l. si ab hostibus. ff. so. ma. dicit q̄ sic. quia nō licebat sibi interficere. Et p hoc dic. q̄ si licuisset sibi interficere ex statuto vel cōsuetudine. non pderet dotē. vt. l. quid ꝫ. §. si heres. de le. j. Itē nota hanc. l. cuz p totā Italiam sint statuta q̄ vxore p̄decedēte. vir lucrat certā ptē dotis. vt eam nō lucret. si vxorē occidit hec Bar. Nec ob. l. si quis in grau. §. si rñ. ad sill. q2 ignoscitur ei ad minorē penā. nō vt in totū releuet. vt. l. j. ff. de sic. ⁊ l. si adulteriuz. §. impatores. ff. de adul. Et p hoc habes cōcordare tex. q̄ vident adinuicē contrarij. Nam debent intelligi q̄ marito pcitur sed nō omnino.

Querit etiā glo. in. d. l. si ab hostibus. qđ si maritus nō interfeat ꝫ mulier erat infirma. ⁊ marit⁹ noluit ducere medicū vel ducebat vnum q̄ nesciebat vnā hām. certe dicit glo. q̄ pinde indignus ē. ac si occidisset eā. Idē Bar. ibi. Idē dicendū esset si mulier erat furiosa ⁊ p̄cipitasset se de solario per fenestrā. quo casu. maritus nō debet aliqđ ex dote lucrari. Idem dicit Barto. econuerso. q̄ si mulier occidit virum: vt non possit repetere: quasi culpa eius matrimonium sit solutum. vt. l. consensu. C. de repu.

Nunquid autem heredes mariti possint vxori obijcere adulteriū ad effectū impediendi restitutionem dotis. Bar. in. l. rei iudicate. ff. so. ma. concludit p illū tex. q̄ nō. ex quo tacuit in vita. qđ placet panor. in. d. c. plerūq;.

Vtꝝ vidua cōmittens stupꝛū: ⁊ petens dotem ab herede mariti: possit repelli p exceptionē de fornicatione? Rñdit. d. Jo. an. in. d. c. plerūq; q̄ sic. de rigore iuris. ⁊ pdet dotē. ⁊ sic remanebit apud heredes mariti. ex offensa facta defuncto. per tex. cū glo. ⁊ p ea q̄ notat Bar. in. l. pe. C. de adul. vbi infert ex illa. l. q̄ ille qui offendit de adulterio: constante matrimonio. ille offendit ex stupro viduāte durante. Et ita iniuriant cōsanguinei viri iam defuncti ex stupro. qđ cōmittit per viduā. sicut qñ cōmittit adulteriū.

Nunqđ pater q̄ dedit dotē pro filia. pdat eam p adulterio filie? Rñ. q̄ si non est stipulatus eam sibi reddi: pderet eā. ⁊ sibi imputet. vt tenet Jo. an. in. d. c. plerumq;. ⁊ accur. in. l. cōsensu. C. de repu. Sed Dy. p. l. ij. §. Itē si voluntate. ff. so. ma. dicit q̄ si filia est in potestate patris. nō pīudicat patri. qn possit agere p dote. Nota tñ ad p̄dicta qđ notat Arch. flo. q̄ qñ vxor pter adulteriū pdit dotē si ipsa erat filiafa. vel al's qñcunq; dos erat ad patrem recasura. pater nō pdit eā pter delictū filie q2 pater nō debet portare iniquitatem filij. Si vo nō erat recasura ad patrē: q̄uis ab eo pfecta. tūc maritus lucrat dotē. C. de adul. l. fi. Sed qñ dos erat reditura ad patrez. pater eam pdit q̄diu filia adultera viuit. sicut mā nō potuisset eā repetere ipsa non adulterante. nec dz ipse ex delicto filie lucrari. Et tenebit eā vir adultera viuēte: post ei⁹ mortem: redibit dos ad patrē. Sicut si p̄latus ecclesie cōmittat felloniā. i. cōiuret contra dñm. q̄diu ipse viuet: ecclesia feudū pdet. Et ipso mortuo ad ecclesiam feudū redibit. ne delictū psone redundet in damnū ecclesie. Et ex his sequit q̄ si vir cōmittit crimen lese maiestatis. pter qđ bona eius cōfiscetur. ⁊ ipse nudus exulet. vxor pdit dotē. q̄diu viuit vir eius. ne pter eius delictū lucret vxor. qđ prius nō habebat. Interim tñ fiscus ei puidere tenetur necessaria loco viri. Et viro mortuo. rehabebit integre dotem ⁊ dotaniū suuz. Itē de expensis factis ab vxore extra domū. quia vir p oneribus h[illegible] dotem. Ideo a tēpore contracti matrimonij. int⁹ ⁊ extra debet sibi facere expensas vir fm q̄titatē dotis. ff. fami. her. l. si maritus. imo etiā si dotē nō habet vel pdit culpa sua. tenet ei necessaria puidere fm facultatē suam. Si tamen mulier sponte recessisset: nō recuperaret expēsas. nisi a tēpore quo rediens nō est admissa. Et hoc nisi opponatur de adulterio quia adultere nihil tenet p̄stare. nisi ipsa replicet de simili. Dico autē q̄ sponte vaganti. nō tenetur ad expensas. Et solum quādo iusta de causa: puta propter nimiā seuitiam viri. vel huiusmodi. vel quia vir vadit ad longinquas partes. ⁊ cōmittit ad consanguineos ipsius vxoris pro maiori honestate.

Pone q̄ pter adulteriū vxoris: facta separatione thori: mulier dotē amisit. nunc autē pbata consanguinitate. separant omnino. Nunqđ mulier poterit dotem repetere? Rñ. glo. in. d. c. plerumq;. que cōmuniter approbat a doc. dicit q̄ non. pter rōnes ibi positas. maxime p. l. si vxor. ff. de adul. vbi dicit q̄ nec matrimoniū: nec spem matrimonij violare licet. Ideo pter prauā intentionē mulieris: cum opere subsecuto. ⁊ quia sententia iam

transeunt in rem iudicatã.nõ debet mulier dotẽ re
cuperare.licet nũc appareat matrimonium fuisse
nullũ.Et maxime hoc est tenendũ.ne dẽt mulieri
bus causa fallandi ꝓbationes.vt recuperent do-
tem.Et facit ꝓ hac parte questio disputata in re-
gula.cum quis.de re.iuris.in.vj.in merca.vbi de
cidit.ꝙ ille qui cognouit solutam credens co-
gnoscere maritatam.punitur pro crimine adul-
terij.

Sed pone ꝙ inter titium ꝛ bertã est consangui
nitas in secundo gradu:qui ducti ignorantia iurꝭ
contraxerunt de facto.licet sciuerint prius inter eos
esse dictam consanguinitatẽ.An isti debeant pu-
niri pena adulterij vel incestus.Et ex quo contra-
xerunt contra leges.an debeant perdere dotem.ꝛ
donationẽ ꝓpter nuptias.iuxta penã impositam
a legibus⁊ Rñ.panor.in.c.et si necesse.de do.inter
virum.recitat Joh.an.tenere.ꝙ ignorantia iuris
non excusat.nec etiã feminã.cum illa non excuset
nisi in casibus a iure expressis.vt est tex.notabilis
in.l.ne passim.C.de iurꝭ ꝛ fac.igno. Secus si er-
rassent in facto:puta.quia credidissent dispensa-
tum.ꝛ sic cõmuniter doc.transeunt.vt dicit Pa-
nor.et videntur tenere legiste in.l.qui contra.C.de
incest.nup.ꝛ in.l.auunculo.ff.de condi.sine causa.
Sed Bar.tenet ibi contrariũ sequẽdo opi.Jo.ꝙ
ignorantia iuris excusat a pena amissionis bono-
rum.ꝛ hoc ꝑ autẽ.incestas.C.de ince.nup.vbi pe
na ponitur scienter contrahentibus.facit.l.si adulte-
rium.ff.de adul.vbi errantes in iure excusantur a
pena incestus et adulterij.Et hanc opinionem se
quitur Panor.ꝛ cõcludendo post Bar.hanc ma-
teriam in tria membra dicit.ꝙ aut agitur de pena
adulterij seu incestus et error iuris excusat.d.l.si
adulteriũ.vbi tex.notabilis. Aut agitur de pena
ꝑditionis ꝓpe substantie.vt dotis ꝛ donationis
ꝓpter nup.ꝛ idem.argu.in dicta auten.incestas.
Aut agitur de pena ꝑditionis lucri.ꝛ non excusat
vt.d.l.qui contra.Et hec opinio videtur tenenda.
maxime cũ simus in penalibus.ꝛ sic assumenda mi
tior opinio.

Cui autẽ restituẽda sit dos⁊ Rñ.panor.in.c.fi.
de do.inter vi.ꝛ vxo.dicit ꝙ aut extraneus ꝯstituit
dotem mulieri.aut ipsa mulier sibipsi.aut pater ꝓ
filia.Et extraneũ appello quẽlibet qui non habet
mulierem in potestate.vt dicit tex.in.l.vnica.§.acce
dit.C.de rei vxo.ac. Primo casu quãdo extraneꝰ
constituit sibi dotem.tunc aut fuit stipulatus do-
tem sibi reddi.soluto matrimonio.ꝛ reuertitur dos.
non ad mulierẽ:sed ad illum extraneũ.Aut nõ fuit
stipulatus vt sibi redderetur.ꝛ videtur tunc donasse
ipsi mulieri.ꝛ sic redit ad ipsam mulierẽ.vt in.d.
§.accedit. Secundo casu quãdo ipsamet mulier
constituit sibi dotem.tunc dos ad eam reuertitur
vt in.d.l.vnica. Tercio casu quãdo pater ꝯstituit
dotem ꝓ filia.tunc aut fuit stipulatus dotem sibi
reddi.ꝛ redit ad patrẽ.aut simpliciter.ꝛ tunc si pꝛi
emãcipat filiã.efficitur filie. Et dicit Din.in.d.c.fi.
ꝙ dos redit ad patrẽ.quãdo filia ꝑdecessit.etiam
si extant liberi ex ipsa filia.per.l.dos a patre.C.so.
ma.Et cum hoc dicto Din.cõmuniter transeunt
canoniste.Et idẽ videtur tenere glo.in.d.l.dos a
patre.Sed Bar.in.l.post dotẽ.ff.so.ma.post mul-
ta concludit opinionẽ.que videtur tenenda.s.ꝙ in
dote ꝓfectitia.vbi nulla interuenit stipulatio.ꝛ fi-
lia in potestate:mortua est in matrimonio.supsti-
tibus etiam liberis.ꝙ de iure dos debet reuerti ad
patrem.licet de consuetudine ꝯobseruetur.opinio
mar.antiqui.glo.Vt scilicet filij succedant si extant.
Et ista disputatio fm Bar.ibi.an de iure:an de
consuetudine.dos retineatur.est vtilis ꝓpter multa.
Ecce filiafa.habens filios ex primo matrimonio
nupsit scđo viro.ꝛ habet dotem ꝓfectitiã.ꝛ moritur
in secundo matrimonio sine filijs.Certe si de iure
est vera opinio Mar.succedent in dotem filij pri-
mi matrimonij.quia prima causa in successione ẽ
liberorum.Si de iure nõ est vera.tunc secus.nã cum
consuetudo dictet ꝙ dos remaneat apud virum
ꝓpter filios eiusdem matrimonij.non extendetur ad
alium casum.vt.l.si ꝟo.§.de viro.ff.so.ma. Idem
tenet Jaco.bu.in.l.fi.C.co.v.iudi.Et hoc putat
Bar.verum.quia de eodem matrimonio oportet
filios consistere.casus est in.l.si inter virum.ff.de
pac.dota.

Quid autẽ si filia consumpsit dotẽ an pater te-
neatur eam iterũ dotare.Glo.in.l.si cum dotẽ.§.
si post solutum.ff.so.ma.dicit ꝙ sic.Sed Bar.pu
tat ibi.dicendũ ꝙ si filia perdit dotem sine dolo et
culpa eius.pater tenetur eam iterũ dotare.alias secus
Pro hoc.est casus.C.de colla.autẽ.qđ locum ibi.
filie possit imputari.Et ꝑ hoc dicit Bar.facit.ꝙ
si pater dat filio legitimã pro soluenda condemna
tione.ex forma statuti.ꝙ iterũ ei dare vel relinqre
non tenetur.

Quando restituenda sit dos⁊ Rñ.ꝙ si dos cõ-
stet in rebus immobilibus.debet statim reddi solu-
to matrimonio.Si ꝟo in rebus mobilibus vel se mo-
uentibus.vel etiã incorporalibus.vt pecunia.vesti-
mentis.animalibus infra annum.vt.C.de rei vxo.
ac.l.vnica.§.cũ autẽ.Quod tñ est ad funus neces
sarium.statim exigitur.vt.ff.so.ma.si filia. Si ergo
immobilia.statim soluto matrimonio nõ restitu-
untur.tenetur vir et eius heres ad fructꝰ ꝛ eius pen
siones.In mobilibus autẽ ꝛ se mouentibus tenetur ad
vsuras post annũ.ꝛ vecturas nauium sine numẽro-
rum ꝛ operas seruorum.vt.d.l.vnica.§.exactio.hec
Ro.Ad hoc nota.ꝙ vir totã dotem reddere de-
bet si potest.alias in quantum facere potest.i.habita
rõne eius ne egeat.nisi dolo diminuerit suam sub
stantiam.Cauebunt tamen tũ maritus ꝙ̃ filij de
restituẽda dote.si ad pinguiorẽ fortunã venerint
vt nota.in.d.l.vnica.Sed si vir paciscatur.vt red
dat totam.nõ valet tale pactũ.cũ sit cõtra bonos
mores.Si tamẽ soluerit.repetere nõ potest.ff.de
condi.inde.nã et mariens.de hoc glo.in.c.mulie-
res.de do.inter vi.ꝛ vxo.Et transit dictum priuile-
gium etiam ad filios eiusdẽ matrimonij.non au-
tem ad heredes extraneos.vt.l.maritum.ff.so.
ma.

Sed pone ꝙ quã fuit dos data.res erant immo
biles.quas vendidit maritus ꝛ emit res mobiles.ex
ꝑcio earum⁊ Rñ.de hoc est casus.fm Bar.in.l.cum

in fundo. §. si fundus. ff. de iu. do. q nõ computabuntur immobiles sed mobiles. Et dicit q ille. §. est contra glo. in l. diuortio. so. ma. z contra glo. in d. l. vnica. §. exactio. Et ita q sint mobiles vel immobiles computabuntur tempore mortis. qd no. Licet Ludo. ro. in suis singularibus. teuuerit opinionem glo.

Sed pone. Ecce mulier dedit dotẽ viro suo in anno. post mortẽ viri petit dotẽ: heredes dicunt. de iure non debere dari vsq ad annũ mulier allegat q est paup. z non habet vnde viuat interim. quid iuris? Rñ. q extimabitur interesse heredis. et cõdemnabitur ad dandũ statim. De hoc videt casus in l. si constante. §. quotiens. ff. soluto matrimonio.

Utrum maritus vel eius heres in restituenda dote possit detrahere impensas? Rñ. aut fuerunt necessarie: aut vtiles: aut voluntarie. Necessarie minuunt dotẽ ipso iure. Utiles nõ minuunt dotem ipso iure. sed petunt actione mandati vel negocij gesti. vide tamẽ Bar. quo ad istas expẽsas vtiles. in l. vtilium. ff. de ipensis. vbi dicit q aut sunt facte voluntate mulieris z tenet. aut sine. z tunc aut potest aliunde soluere. z idẽ. aut nõ põt aliũde soluere. z non tenet. vt in. d. l. vtilium. Non enim tunc videnẽ vtiles. cum non expediebat mulieri. Et hoc idez tenet Di. Uoluntarie vo impense. sic si mulier vult illas habere: debet reddere ea q impensa sunt. sz si illa nõ vult reddere. tunc si recipiant separationẽ tolli possunt. Sed si nõ recipiunt relinquenda. Ita eñ pmittendũ est viro auferre ornatũ quẽ posuit. vt si pictura facta est in plastis vel in panno affixo parieti potest pannuz tollere. Secus si esset facta in ipso pariete immediate. quia tũc nõ remanet separatũ. ff. de impen. l. j. z. l. p voluntarijs. Sed quas dicemus impensas. necessarias. vtiles vel voluntarias. Rñ. necessarie sunt q si facte non fuissent. aut res pijsset. aut deterior facta fuisset. vt domus minabat ruinaz. z eam fecit aptari vel tecta restaurauit. Utiles dicunẽ que rẽ meliorẽ faciunt z deteriorẽ fieri non sinunt. vt pastinauit vines et huiusmodi. Uolũtarie sunt que rem tñ ornant: sz fructũ non augent vt viridaria z picture z incrustationes. ff. de ver. si. impẽse. Dicuntur autẽ crustationes quedam cruste subtilis marmoris. que extra murũ ponunẽ.

Quid si maritus tenet de dote. z habet alia debita? Rñ. glo. in. c. ex literis de pigno. dicit q mulier p dote pfertur omnib habentib actionẽ personalem vel ypothecam tacitaz. C. qui po. in pig. ha. l. assiduis. sz non pfertur creditorib habentib expressas ypothecas. nã fiscus simile habet priuilegiumcũ muliere. C. de priuil. fi. q̃uis. Et tamen fiscus non pfertur priorib creditoribus habentibus expressas ypothecas. hanc opinionẽ sequitur Accur. in. d. l. assiduis. z Bar qui dicit q malum esset sententiare contrarium.

Quid autẽ de donatione pter nup. Rñ. Panor. post Inno. in. d. c. ex literis: dicit q aut mulier debet lucrari donationem. pter nup. z eo respectu agit p ista donatione. z tunc licet bona mariti sint sibi tacite obligata p illa donatione. nõ tamẽ habet priuilegium vt pferatur anteriorib creditoribus. nec donatio pter nup. est ita fauorabilis sicut dos. quia dos est quasi patrimoniũ mulieris. vt in. l. iij. ff. de minori. Et si remanerent indotate fieret pîudicium reipublice. que ratio cessat in donatione pter nup. Aut mulier agit ad donationẽ non vt eam lucretur. sed tanq̃ specialiter sibi ypothecatam pro dote. z tunc habet priuilegium dotis. quia hoc casu. agit potius pro dote q̃ pro donatione.

Utrum bona mariti sint obligata vxori p bonis pafrenalibus? Rñ. Panor. vbi supra. dicit q aut maritus habet administrationem illorum bonorum. z tũc sunt tacite ypothecata bona sua. C. de pac. conuen. l. vlti. Aut vxor habet illa bona penes se. z nõ sunt obligata. z vide glo. in. d. c. ex lris que vult q bona plati sunt tacite obligata ecclesie p mala administratione. z sic poterit agere ecclesia etiã contra teraũ possessorem. sicut agit mulier pro dote.

Marito vergenti ad inopiam etiam sine culpa potest vxor agere ad dotem restituendã. Ista est cõmunis conclusio legistaꝝ. vt refert Panor. in. c. p vestras. extra de do. inter vi. et vxo. vbi nõ ponderatur culpa istius mariti. sed solum quia videbatur vergere ad inopiam. Et scias q varia iura emanauerẽ in hac materia. Primũ fuit ius. ffoꝝ. vt in. l. si constante. ff. so. ma. vbi dicit q si substantia mariti non sufficit ad satisfactionẽ dotis z aliorum creditorum. potest vxor repetere dotem. Postea emanauit ius. C. vt habetur. l. vbi. C. de iure do. vbi disponitur. q si maritus ita se gerat q vergat ad inopiam. potest vxor repetere dotem. z sic puidit latius q̃ ius. ffoꝝ. quia non requiritur vt substantia mariti non sufficiat. sed satis est q vergat ad inopiam. vtputa. quia est nobilis. z vult facere sumptus vltra q̃ patianẽ facultates sue. Tercium fuit ius autenticoꝝ. vt in auten. de equa. dotis. vbi dicit q si maritus male incipit vti substantia sua. potest vxor repetere dotem. z prouidit adhuc latius. quia psupponendo q non vergat ad inopiam. vtputa. quia ditissimus est. ex quo tamẽ male vtitur sua substantia. potest vxor repetere dotem. Unde in quolibet istoꝝ casuum potest vxor ad dotem agere. z fortius contra maritum petentem dotem exigere. Et scias q vxor potest in his casibus: nedum agere ad dotem. sed etiã ad donationem a marito sibi factã pter nup. vt est tex. notabilis in. d. l. vbi. Nam dos et donatio propter nup. subijciunẽ hodie oneribus matrimonij. vt ibi. Nota tamen sm Panor. in. d. c. per vestras. q ius canonicũ prouidet de vno. quod nõ reperitur in iure ciuili. quia dimittitur dos penes maritum vergentem ad inopiam. si pstat cautionẽ. Et ex hoc sumitur vna singularis limitatio ad totum ti. C. ne fideiuss. do. dentur. vbi dicit q fideiussores non possunt interuenire pro dote restituenda a marito. ne notetur perfidia inter virum z vxorẽ

nam perdit. nisi maritus vergat ad inopiam. tūc enī licite possunt interuenire fideiussores pro dote soluēda. Vt est tex. in. d. c. per vestras. nec sufficit iuratoria vt voluit Joan. an. p tex. ibi. vt p̄stet quā potest. Illam iuratoriam quilibet prestare potest: sit q̄ntūcunq3 pauper. Immo. nō intelligitur de iuratoria.

Quid autē si vxor a principio contraxit cū paupere vel cum vergente ad inopiam. vel cum male vtente substantia sua. nunq̄d possit agere ad repetitionem dotis. videtur q̄ non. quia semel approbauit mores illius. Contrariū tenet Bar. in. d. l. si constante. quia nō potuit vxor per tacitum pactum sibi preiudicare. nam publice vtilitatis est vt dos remaneat integra mulieribus. vt. l. j. ff. so. matrimonio.

Quero. Pone q̄ maritus fuit bannitus pper maleficium de ciuitate sua. vtrum tunc mulier poterit dotem repetere. remedio p̄dictarum legum. Bar. in. l. si constante. preall. dicit q̄ aut ille est talis bannitus q̄ perdit omnia bona sua. quia publicantur. et tunc nō est dubium. q̄ etiā habet locum remediuz huius. l. quia tunc est impfecta inopia. Idem credo parte bonorū publicata. vt. l. si marito. ff. so. ma. Si vō nihil est de bonis eius publicatum. sed solum exulare iussus est. tunc est dubium. Finaliter credit q̄ sic. per remediū autentice de equa. do. vbi viro inchoante male vti substantia sua. habet locum repetitio. sed ille quez oportet pegrinari. male vtit. quia pegrinatio ducit eum ad paupertatē et ad mortē.

Quero. Pone q̄ marit9 est diues hō et incipit facē mercantiā et ire per mare sm̄ q̄ alij in arte illa periti faciunt. et incipit perdere et depauperari. Ita q̄ vulgi opinio est q̄ vergit ad inopiam. An mulier possit petere dotem. Bar. in. d. l. si cōstante. concludit q̄ sic. Res enim dicitur male geri. quandoq3 respectu initij. quādoq3 respectu finis. vt in. l. et in totum. ff. de impen. Et fauore dotis. ne mulier possit perdere dotem si vir perueniret ad extremam paupertatem. vtroq3 modo intellige. siue vir male inchoat respectu pncipij. siue malum exitum habeat. consulatur mulieri. Et hoc videtur sentire glo. in dicta autēnica. de equa. do. §. illud.

In quibus autem casibus dos possit solui mulieri? Bar. in. l. q̄uis. so. ma. dicit q̄ p̄mo solui potest dos. vt es alienuz soluat. vt. ff. de iu. do. l. vlt. Scdo vt p̄dia emat. et istud est regulare: quando ex solutione que fit causa dotis. mulier fit melior. et vir nō efficitur pauperior potest fieri solutio. vt in. l. ita constante. ff. de iu. do. Tercio vt redimat suos consanguineos ab hostibus. vel q̄ eos egentes alat. Ex quo nota. q̄ si mulieri soluit̄ pecunia. vt soluat votum factū per se. vel vt vadat in pegrinationem pro anima sua. vel alterius eius cōiuncti. q̄ iuste soluitur et minuit dotem. Si enī pmittitur hoc fieri ad liberanda corpora. multomagis ad liberādas animas. l. sancimus. C. de sacrosan. eccle.

Pro delicto viri. non debet vxor dotem amittere. extra de pigno. ex literis. etiam si commisit lese maiestatis crimen. C. ad. l. iul. ma. quisquis. Excipit Panor. vnuz casum in. d. c. ex literis. videlicet in vxore patripilarij. vide de hoc sufficiēter supra Consuetudo.

Qui habet cognoscere de matrimonio: habz cognoscere et de dote tanq̄ de accessorio. ex̄ de dona. inter vi. c. j. ij. et. iij.

Dubia in meliorē partem

D

Dubia in meliorē partem interpretanda sunt. vt dicit glo. notabilis. in. c. absit. xj. q. iij. Et ideo dicit singulariter Inno. in. c. ad audientiā. de homi. q̄ cū irregularitas sit de iure positiuo. In dubio nō debet iudex reputare aliquem irregularem. quia pene molliēde sunt. vt in regula. In penis. de re. iuris. li. vj. Et dicit Panormitanus q̄ dictū Innocen. solet allegari p notabili. Sed tamē sibi nō placet. Ideo aliter distinguit. q̄ in foro contentioso. vbi agitur de pena imponenda pro irregularitate contracta non debet in dubio reputari irregularis quia pure tunc agitur ad penam et hoc casu procedit dictum Inno. et ita loquuntur iura allegata per eum. Aut agitur in foro penitentiali ad imponendum penitentiā. et in dubio debet potius reputari irregularis. quia in foro penitentie semper pars tutior est eligēda. licet videatur durior: quia in illa parte. nullum subest periculum. ad hoc. c. significasti. el. ij de homi. Et idē dicit vbicunq3 dubitatur de aliquo delicto. Ad hoc vide glo. notabilem in. c. vnico. de scru. in or. fa. Idem est vbi agitur in foro quasi penitentiali. vtputa. quia nō agitur ad penam proprie. sed vt ab altaris ministerio abstineat. vel vt abstineat a contractu matrimonij. vel ab aliquo actu exercendo in quo exercendo subest peccatum. tunc enī debemus intentare in partem securiorem. licet illa sit durior.

Belluz est singularis

D

Duellum est singularis pugna pro pbatione virtutis. Ita vt q̄ vicerit probasse dicatur. et si non vicerit defecisse in pbatione putetur. et dicitur duellum quasi duoz bellum. Dicitur aūt monarchia id est singularis pugna.

Duellum facere non est licitum. quia est contra preceptum illud. Non tentabis dominuz deum tuum Mathei quarto. Item est expresse prohibitum. C. de gla. l. vnica. libro vndecimo. nec etiam consuetudo generalis aliquem excusat. quia est dicenda potius corruptela. nec etiam excusantur episcopi. nec alij prelati. qui a secularibus dominis coguntur: aut subire duellum. aut res ecclesiasticas perdere. Et si sequitur mors. irregulares fiunt.

Pena pugnantium in duello sm̄ Rayn̄. si sunt clerici: est depositio. De suspensione aūt que incurritur in huiusmodi duello: quis dispensare

possit in irregularitate contracta. vide supra. Dispensatio.

Brietas.

Utrum sit peccatum mortale? R. fm Tho. secunda secunde. q. cl. Immoderatus usus vini potest contingere tripliciter. Primo ut utens nesciat potum immoderatum et inebriare potentem. et sic ebrietas potest esse sine peccato. Et sic de Noe creditur. Secundo modo quod quis percipiat potum esse immoderatum. non tamen estimet posse inebriare. et sic potest esse cum peccato veniali. Hoc intellige nisi ebrietas sit frequens: sive assidua. quia fm Alex. de ales. in. ij. seu. dis. xxix. q. vj. quod cum homo habeat sufficiens tempus deliberationis. tenetur reprimere motus veniales. ne procedat regnum peccati sive dominium. non ergo propter diuturnitatem: seu assiduitatem imputatur peccatum mortale. sed per manifestum datur intelligi occultum. s. ipse contemptus rationis. Tercio modo. quando quis bene advertit potum esse immoderatum et inebriantem. et tamen magis vult ebrietatem incurrere: quam a potu abstinere. et talis proprie dicitur ebrius. et sic ebrietas est peccatum mortale.

Quid cum alicui infirmo datur immoderatus potus vel cibus causa medicine? R. fm Tho. ubi supra. In hoc casu. non est peccatum. nisi deveniatur usque ad ebrietatem quia tunc est peccatum mortale.

Ebrietas. utrum excuset hominem a peccato quod committit? R. fm Ray. si quis in ebrietatem incidit sine culpa. et fit omnino alienus a mente. Certe excusatur. xv. q. j. sane. Si autem culpa sua inebriatus sit. dicunt aliqui quod excusatur a tanto. sed non a toto. Alij autem dicunt quod excusatur a toto si nullum habet iudicium rationis. et hoc probabilius et verius. et concor. cum hoc Ray. et ideo excusatur penitus ab eo quod fecit in omnimoda amentia. sed non a causa amentie pro qua debet puniri.

Eclesia. j. communiter

Ecclesia si fundata fuit in alieno solo quid fiet? R. fm Ray. et Hostien. si dominus soli laicus erat et hoc scivit et non contradixit sibi imputabitur. et ecclesia libera remanebit. ar. liiij. di. si servus. Si vero ignoravit. ecclesia quippe remanebit constructa et libera: nec efficietur laico censualis. sed ille tamen qui construxit tenetur dominum servare indemnem vel etiam episcopus si ponendo primarium lapidem. vel postea in consecratione ecclesie fuit negligens. s. in examinatione dotis vel mansi. Si vero solum erat alterius. ecclesie vel collegij ecclesiastici. debet ei restitui hoc modo quod ecclesia constructa fiet sibi subdita quo ad ius patronatus. xvj. q. ij. apostolicos. xvij. q. iiij. questi.

Ecclesiam nemo edificare potest nisi auctoritate dyocesani. qui debet ponere primarium lapidem. crucem figere. et cymiterium designare. et etiam petere dotem sufficientem assignari sine qua consecrari non debet. de conse. di. j. nemo. et. c. placuit. Et hodie quidem sufficit quod assignetur pro dote unus mansus. i. unum predium sufficiens. pro uno pari boum. totaliter liberum. Extra de censi. c. j.

Exempti non possunt construere oratoria: sive ecclesias vel capellas in locis non exemptis sine licentia dyocesanorum. In locis etiam exemptis non possunt exempti predicta facere. nisi de licentia vel privilegio sedis apostolice speciali. ut in. c. auctoritate. de privi. li. vj.

Relictum ecclesie vel ad pias causas in testamento etiam minus solenni voluntarie facto. tenet. extra de testa. c. relatum. el primo. et. c. cum esses. ubi concludit panor. quod in relictis ad pias causas. valet quelibet ultima voluntas in presentia duorum testium etiam sine presbytero. et iste est proprie casus. d. c. relatum. In alijs vero relictis requiritur presbyter vel duo loco sui: cum alijs duobus testibus. et in his relictis ad pias causas non requiritur quod testes sint rogati. vel quod omnes sint masculi vel quod hereditas sit adita Et generaliter fm Bar. in. l. j. C. de sa. san. ec. in eis cessat omnis solennitas iure civilis. Jo. tamen an. circa predicta distinguit. quod aut loquimur in relictis ad pias causas. et tunc sufficiunt duo testes idonei. sive in foro ecclesiastico: sive seculari. per dictum capitulum relatum. Aut loquimur in relictis ad non pias causas. et tunc: aut loquimur in terris subiectis ecclesie. et saluanda est decre. cum esses. ut scilicet valeat testamentum cum duobus testibus et presbytero parochiali. Aut loquimur in terris imperij. et tunc testamentum non valet nisi servetur solennitas requisita per leges civiles. et hec opinio consuetudine roborata servanda videtur per. l. minime. ff. de legi. Et fm istam opinionem evitatur correctio legum. et ideo tenenda. Nota. tamen quod si pia causa tractetur coram iudice seculari. terminari debet fm canones. et non fm leges fm communiter docto. et non solum in terris ecclesie. sed etiam imperij. Et Inno. et. d. an. dicunt: quod si statuto cavetur. quod non valeat testamentum. vel ultima voluntas. nisi fuerit positum in memorialibus vel registratum. tale statutum non habet locum in relictis ad pias causas. Similiter si statutum dicat. quod mulier non possit testari sine consensu consanguineorum. ut notat Panormitanus in dicto capitulo relatum. Et ex predictis patet quod valet testamentum ad pias causas. licet in testamento non fuerit institutio heredis. vel non adita hereditate vel non facta insinuatione testamenti. infra tantum tempus: vel ubi defuerit alia solennitas iure positiva. nam sufficit solennitas iuris gentium et divini.

Sicut in relictis ad pias causas sufficiunt duo testes. Ita ad revocandum tale relictum. Quod intelligitur fm aliquos. quando prius relictum: fuit etiam factum coram duobus testibus. et sic de singulis. Item si voluntas fuit perfecta. ratione voluntatis. sed non publicata prout testator voluit. ut quia testator testamentum manu sua conscripsit. volens postea illud redigi in publicam formam per tabellionem sed morte vel furore preventus est antequam tabellio vel testes venirent. valebit testamentum tale quo ad pias causas. dum modo constet illum fuisse scripturam dicti testantis. fm Bar. in. l. in testamento. ff. de fideicom. lib. quia licet non sit

pfecta voluntas. est tamen voluntas. ꝛ dicit se in facto consuluisse. Et placet pano. in. c. j. de suc. ab intestato. nã in casu quo testamentũ adhuc nõ fuisset perfectũ. puta quis incepit facere testamentũ cũ ea p tabellionē. ꝛ nõ pfecit: morte vel furore pueniente quia sufficit ꝙ legatũ vel dispositio erat pfecta. vt puta. quia transierat ad alia legata. nã non potest negari qn hic sit cõsensus naturalis. ꝛ sic fuit pfectione voluntatis. licet nõ rõne solennitatis. Et pano. dicit forte idez posse teneri inter liberos. p l. C. famil. her.

Sed pone. testator qui multũ reliquit decessit. deinde miraculose surrexit: an possit testamentuz reuocare maxime ad pias causas? Rñ. Bar in l. j. C. de sa. san. ec. dicit ꝙ duplex ē resurrectio. Quidam enĩ surrexit iterũ moriturus. sicut lazarus et testamentũ eius p resurrectionē reuocat. sicut per natiuitatē filij: quē nõ putauit sibi nasciturũ. vt dicit Aug. xvij. q. iiij. c. si. Scdo modo quidã resurrexit glorificatus. iterũ nõ moriturus. sicut xp̃us. ꝛ sic faciet oẽs in generali resurrectione. tũc iste nõ posset reuocare. Et p hoc facit. q. nõ cessat causa ppter quã facta sunt relicta. nã quia q̃s nõ potest vti bonis suis. ideo alijs legat. l. senatus. §. donatio. ff. de do. causa mor. Sed hec q̃uis resurrexerit nõ tamen illis bonis potest vti. quia tales non comedunt ꝛc.

Quicqd emptũ fuerit de pecunia ecclesie. eius erit. xij. q. ij. c. j. ꝛ. q. v. c. fi. Et in tantũ. qõ adeo verũ est: ꝙ si clericus bz pecuniã de pbenda siue ecclesia sua. et inde emat prediũ licet illã pecuniã potuisset dare alijs intuitu pietatis. nõ tñ dare põt prediũ. quia statim acquisitũ fuit ecclesie. siue emptũ fuerit nomine ecclesie: siue nomīe alieno. extra de pec. cleri. c. j. et. c. in qrendũ. Et ppter hoc non põt clericus illud alienare. Eodez modo si quis de pecunia ecclesie quam habuit furto vel rapina: seu deposito: possessionē sibi emit. quia ecclesie fit. vt dictum est. Idẽ Pano. in. d. c. inquirendũ. post glo. q̃ notat tres casus in quib[us] res empta ex pecunia alterius efficit illius cui[us] erat pecunia. vt in milite: minore ꝛ ecclesia. licet Hosti. dicat ꝙ in ecclesia iure nõ pbetur. ſ; antiqua interp̄tatio magistroꝝ hoc habz que minime est mutanda. l. minime. ff. de legi. Tamen hoc satis pbari põt in. d. c. j. ꝛ cõmuniter hoc tenet etiam p glo. iuris ciuilis. q̃uimmo crederez pcedere in quolibet clerico. quia priuilegium attributum militi seculari. extenditur ad militem dei. vt notat Bartolus. et glo. in. l. miles. ff. de re iudi.

Ecclesia p alienis debitis non potest obligari. nec eius possessiones. Et siquis obligauerit. est suspensus ab administratione temporaliũ ꝛ spiritualium. extra de so. c. ij. Potent tamen hec sententia relaxari. quia papa sibi nõ retinuit absolutionem. extra de sen. ex. nuper. hec tamen pena non comprehendit episcopos. extra de sen. exco. quia periculosum. li. vj.

Ecclesia. ij. §. parochialis.

Collationes de ecclesijs parochialibus his qui nõ attigerũt vicesimũ quintũ annum ipso facto non valent. ꝛ tenet qui assumit fieri sacerdos infra annum a tempore cõmissionis. aliter priuatus est ea. Item tenet personaliter residere. In hoc tamē episcopus dispensare potest ad tempus ex causa. extra de elec. licet canon. li. vj. Et nota h ꝙ licet tãtũ de anno trãsierit ꝙ talis nõ possit ad sacerdotium pmoueri. non tamen vacat ecclesia ipsa. nec potest alteri conferri. nisi post elapsum annũ. qui quidē annus incipit tunc postq̃ possessionem illius pacificam habuit vel per eum stetit. quo minus haberet. nec currit si iusto impedimēto detentus ordinari non potuit. Alioqn si sic priuatus sit ecclesia ipsa ei restitui non potest. s. pro ea vice. vt in. c. cõmissa. de elec. li. vj. Contra pdicta facit. l. si ita stipulatus essem. ff. de v. ob. vbi dicit ꝙ si pmisisti mihi facere insulam ad certum tempus. ꝛ tãtũ tēpus transierit quodãmodo infra tēpus statutum fieri nõ potest. licet totum tempus non transierit. possum tamē agere contra te. quia pinde est: ac si totũ tēpus transisset. Vel forma. q. in alijs terminis. Puta. rector vniuersitatis mandat doctoribus legentib[us]. sub pena in statuto contenta. vt infra pascha suas fecisse debeant repetitiones. ante tēpus statutũ incipit esse certũ ipsos nõ posse repetere. quia incipiunt vacationes pasche. in quib[us] nullus publicus actus celebrari potest sm formaz statuti. Queritur an incurrant penam statuti. Bar. in. l. cum stipulatus sum mihi a pculo. ff. de v. ob. respondet ꝙ aut pena apposita in statuto trahit secum executionem. ꝛ tunc eo ipso ꝙ incipit esse tempus certum ipsos nõ posse repetere incidunt in penã. vnde si per statutũ imponatur doctoribus non repetētibus pena excõmunicationis vel infamie: que pene secum trahũt executionē. Eo ipso ꝙ incipit esse certũ ꝛc. Incurrunt in penã. quia lex facit suã executionez etiam ante diem statutaz. Aut pena apposita in statuto non trahit secum executionem. vt quia statutum dicit ꝙ si non fecerint repetitiones suas in termino sint periuri: vel priuentur in libris. ꝛc. Et tunc licet certum sit ꝛc. non incidant in penam. Ang. autem quem sequitur Rapha. cu. in. d. l. cum stipulatus. tenet contrarium dicens. ꝙ siue pena a statuto imposita trahat secum executionē siue nõ: non cõmittitur ante tempus. licet certum esse incipiat fieri non posse quod erat fiendum. Ratio. quia in sententijs pferendis est mens iudicis attendenda. vt in. c. intelligentia. de ver. signi. Sed mens iudicis non fuit. ꝙ ante terminũ statutum docto. non repetētes incidant in penam. ergo nõ incident. Actus enim agentium non debent operari vltra voluntatem eorum. Secundo de hoc videtur esse casus in dicto capitulo cõmissa. vbi patet ꝙ pena priuationis ab ecclesia parochiali non committitur ante annum. licet constet intra annum ordinatum ad illam ecclesiam non posse amplius ad sacerdotium promoueri. ergo idem dicendum in casu proposito. Ad. l. autem cum stipulatus. dico ꝙ loquitur in pena conuentionali que committitur cum incipit esse certum non

posse fieri quod erat fiendū. Secus in pena legali vt in. d. c. cōmissa. Et ratio est. quia mitius agitur cū lege q̄ cū homine. l. celsus. ff. de arbi. Vel dic fm glo. in. d. c. cōmissa. q̄ ante diem agi pōt q̄ñ interest: opus inchoatum non esse. vt in iuribus allegatis. sed ad penam non. vt in dicto capitulo cōmissa.

Pone. Quidā dyaconus fuit ꝓmotus ad ecclesiam parochialē q̄ vltima die septēbris habuit pacificam possessionē ecclesie. ⁊ neglexit vsq̄ ad q̄tuor tpa septēbris ꝓmoueri ad sacerdotiū. In sabbato q̄tuor tēpoꝝ ipsius mēsis nullo mō potuit promoueri. Querit̄: an finito illo mense ⁊ ꝑ cōsequēs anno sit p̄uatus ꝑ cōstitutionē. licet. de elec. li. vj. Rñ. Jo. an. in regula imputari. de re. iur. in. vj. in mercu. dicit q̄ nō. cū in p̄mis sabbatis non fuerit ī mora. Et hoc respectu pene de qua loquimur Et sic in casu quo nō p̄cessit mora vel culpa nō imputatur. Hoc etiā ꝓcedit q̄ñ impedimentū superueniens in vltimo sabbato: nō fuit ex culpa ipsius Et fortius si ex iusta causa a p̄ncipio distulit. Et licet dilatio recipiendi sacerdotiū: potuerit inducere culpam ⁊ morā ⁊ lesionē conscientie. nō tamen induxit morā vel culpā de qua loquimur. nec iste dicit̄ se artare ⁊c. quia ille nō dicit̄ se artare in veniendo qui iter arripuit: tempore quo plerisq̄ illius conditionis homines ꝑuenire solent. ff. de v. ob. continuus. Nec est obligatus ad operā. qui incepit eo tēpore quo p̄fici poterat fm operā diligēns edificatoris. vt ea. l. §. item qui insulam. Cū ergo verisimiliter fm morā alioꝝ ordinandoꝝ ille dyaconus infra tēpus ordinari posset. non debet dici se artasse. cum congruū ⁊ sufficiens tēpus haberet Et licet quis p̄uidere teneat̄ interdū: qd̄ pōt accidere. non tñ tenet̄ diuinare.

Si ad ecclesiam parochialem p̄sentet̄ qui non est in sacris. dum tamen aliter sit idoneus ⁊ possit infra tempus statutū ordinari. admittēdus est. extra de insti. si. 18. li. vj. ⁊ tamē fm Jo. an. talis non p̄sentatus nō possꝫ in tali ecclesia institui. extra de eta. ⁊ qua. p̄terea. nisi dispēsatiue. vt ibi.

Lectio .j. Cōmuniter

quid sit. Dic fm Hosti. electio est alicuius p̄sone idonee ad dignitatē vel fraternam societatē seruata forma canonica facta vocatio. Colligitur hoc. extra eo. cū in cunctis. ⁊. c. cum ecclesia vulteran. ⁊. c. quia ꝓpter.

Ad quē ꝑtinet electio de iure cōmuni? Rñdeo de iure cōmuni spectat ad collegiū etiā si duo solū vel tres fuerint. extra eo. c. j. Quandoq̄ tñ laici ꝓ pace seruanda admittunt̄ ad electionē. ⁊ p̄cipue p̄ncipes vt defendant ab oppressoribꝰ fm Hof.

Quis non potest eligere? Rñ. excōmunicatus maior. vt nota. de ap. constitutis. el. j. Et glo. ibi dicit q̄ excōmunicati vel suspensi: nec eligere: nec eligi possunt. Secus in minori. extra de cler. ex. c. si. Item nec interdictus. extra eo. cum inter. Item nec ille qui scienter celebrauit in loco interdicto. de sen. ex. is qui. li. vj. Itē nec ille cui interdictū est eligere absq̄ superioris licentia. extra eo. c. fi. Itē nec illi qui in ea vacatione elegerunt scienter indignū extra eo. cum in cunctis. ⁊. c. innotuit. nā tales ipso iure sunt ea vice eligendi potestate p̄uati. ⁊ ab ecclesiasticis beneficijs per trienniū suspensi. Et idē dicendū si peccauerūt in postulando. extra eo. scriptum. Et hoc verum. quando facta nominatione sequitur electio vel postulatio. Secus si non sequitur. quia non essent ꝓpter hoc priuati. extra eo. ꝑpetue lib. vj. Et per. d. tex. ⁊ per. c. cum in cunctis. posuit Jo. an. vnū semper menti tenendū in regula. odia. de re. iuris. li. vj. q̄ vbi pena ponit̄ a iure ipso facto ꝓpter aliquod delictū cōmissum. nunq̄ est locus illi pene. nisi illud delictum sit cōsummatum. q̄ntumcunq̄ fuerit inchoatū. licet posset extraordinarie puniri: qui delictum inchoauit. Pro hoc facit aliud singulare dictū Barto. in. l. j. ff. de sica. vbi dicit q̄ statutum puniens delictum certa pena. non habet locum in eo qui inchoauit. si illō non perfecit. quia statutum est strictissime interp̄retandum. maxime penale. vt in dicta regula. odia.

Querit̄ in eo quod. d. c. cum in cunctis. non solum priuat ea vice auctoritate eligendi. ꝫ etiam suspendit ipso facto ab ecclesiasticis beneficijs ꝑ triennium. vt dictum est. Nunq̄d istud triennium incipiet post electionem factam statim. An debeat expectari finis triennij priui. Et hec questio potest contingere sepenumero. Jo. an. refert opiniones multorum. Tandem concludit q̄ indistincte fm trienniū incipit statim post cōmissum delictū Ita q̄ priora tempora confunduntur in secundis quia ex quo pena imponit̄ ipso iure. necessario debet incipere statim post commissum delictum. Et idem cōcludit ipse in glo. sua in cle. ij. de magi. vbi habetur q̄ conferens insignia doctoratus. non recepto prius iuramento. q̄ taxam trium. M. turonensium non excedet. al's a collatione doctoratus per sex menses sequētes est suspensus. Querit modo glo. quid si pendente primo semestri. iterū violet dictam constitutionē. An statim currat scdm semestre. an tunc cum finitū fuerit primū. Respōdit q̄ cōmuniter tenetur q̄ non fit duplicatio totius. sed statim post secundā transgressionem inchoat secundū semestre. ff. ad. l. aquil. ita vulneratus. ad turpil. l. in senatus. in fi.

Sed nunq̄d suspensione pendente valeat doctoratus collatio facta per suspensum. Constat q̄ ille nō est casus quo imprimatur caracter. Itē nec datur hoc officium ex impresso caractere. ꝫ ex potestate officij. ⁊ est quedā auctorizatio ⁊ declaratio que declarat illum dignū ad officium doctrine: et dat auctoritatē vt doceat. Puto igitur q̄ si suspensio erat occulta. hanc auctoritatis dationē non sic necesse iterari. Secus si essꝫ publica. facit de re iudi. ad probandū. Est etiā sciendum q̄ aliqui conferunt ista insignia. auctoritate apostolica. vt Archi. bononiē. Aliqui de iure cōmuni fm Hostiē. Sed quo ad principale Panor. plus placet opi. Bar. quā posuit in. d. l. in senatus. vbi format. q. Statuto cauet̄ q̄ cōmittēs homicidiū soluat. M. ⁊ stet ad cōfinia ꝑ decenniū. Deinū durante p̄ma

decēnio: homicida cōmisit aliud homicidiū. Queritur nunc vtrū debeat expectari finis primi decennij. an vo scdm decenniū debeat immediate currere. Et cōcludit q̄ qn̄qꝫ ponit̄ pena vt spēs. puta dicit statutū q̄ stet ad cōfinia p decenniū a tpe delicti cōmissi. τ sic determinat tp̄us. Et sic scdm decennium debet incōtinēti currere. al's nō esset illō decenniū. ꝫ aliud. ar. bonū. in. l. si vsusfructus mihi in biennium. ff. de vsuf. le. Aut pena apponit̄ generalit̄ τ indeterminate. puta. stet ad cōfinia p decēniū τ tūc icipit scdm decēniū finito p̄mo. q2 al's nō solneēt pena delicti. hec Panor. in. d. c. cū in cunctis.

An autē hec pena eligentium habeat locum in omnibꝫ electionibꝫ. Dic fm Panor. vbi s̄. q̄ non. Primo nō bꝫ locū in cardinalibꝫ eligentibꝫ papā. q2 nō est iure cautū. Itē nō bꝫ locū in plaͭtinis citra ep̄atū. ꝫ restringit̄ ad ep̄atū τ supiores dignitates. vtꝫ in. c. si cōpromissarius de elec. li. vj. Item eligere nō possunt. q̄ peccauerūt in electionis forma q2 debent p̄uari iure eligendi. ex̄ eo. q2 ꝓpter. Itē nec illi q̄ neglexerūt vsqꝫ ad lapsum tp̄is. ex̄ eo. ne ꝓ defectu. Itē qui p laicalē abusum elegerunt. ex̄ eo. quisqs. Itē non p̄nt eligere pupilli. nec etiā in locis regularibꝫ q̄ nō sunt ꝓfessi tacite vel exp̄sse. nec etiā ꝯuersi. ex̄ eo. et eo. li. vj. Et ad maiorē hui⁹ declarationē querit Ludo. ro. in suis singularibꝫ Vtrū laicus sancti Francisci seu cōuersus q̄ ꝓfitetur tria substātialia habeat vocē in caplō. Et dicit q̄ aut loq̄mur in electione plati. τ tūc dicendū q̄ nō. Et casus est singularis. in. d. c. ex eo. Fallit. nisi hoc acq̄sierint ex antiq̄ssima cōsuetudine. Ista est singularis nota. Inno. in. c. ij. de insti. Aut q̄ritur qñ capitulū tractat tp̄alia. Et sc. de se. tenet q̄ nō. τ de hoc videt̄ casus notabilis. iuncto. c. cū supra scriptione pape. in. c. τ si xp̄us de iureiur. in v. vos τ cōuersi vestri. vbi pꝫ q̄ cōuersi nō sunt de caplō q2 frustra diceret. τ cōuersi vestri. ergo vocē nō habent. Itē in cathedralibꝫ collegiatis secularibꝫ vel regularibꝫ ecclesijs vocē nō habēt q̄ nō sunt subdyaconi. nec in eligendo. nec in alijs fact⁹ capituli etiam si ab alijs libere concedat̄. vt in cle. vt hij. de eta. et qua.

Infra qō tp̄us debet fieri electio. R̄n. In ecclesia cathedrali vel regulari habēt electores tp̄s triū mensiū infra qō si iusto īpedimēto cessante nō elegerint ad ꝓximū superiorē deuolui̊t. vt extra eo. ne ꝓ defectu. In alijs vo ecclesijs dꝫ ꝓuideri infra sex mēses. aliter ad ꝓximum superiorē deuolui̊t. ex̄ de p̄b. de multa. τ de cōce. p̄. nulla.

In quo loco debet fieri electio. Respon. potest fieri in ecclesia vel in capitulo vel simili loco honesto. et maxime iuxta consuetudinem. extra eo. in causis.

Vtrū absentes sint vocandi ad electionē. R̄n. fm panor. in. c. corā. extra eo. q̄ illi vocari debent. qui comode vocari possunt. ꝑ. c. quia ꝓpter. extra eo. vbi dicit̄ q̄ admittunt̄ illi ad electionē q̄ debēt volunt τ possunt comode interesse. Dicit. debent vt excludat illos. q̄ de iure nō debent interesse electioni. licet sint de collegio. vt sunt excōmunicati τ suspensi. Itē excludunt̄ qui nō sunt in sacris constituti. vt in. d. de. hi qui. Item excludunt̄ impuberes et irregulares. vt in. d. c. ex eo. τ in. c. is q̄. de sen. ex. li. vj. Secundo dicitur qui volunt interesse τ ideo illi qui nolunt interesse nō debent compelli nisi intersit ecclesie. nam pro interesse ecclesie poterunt compelli. Ex quo infertur q̄ isti si vocati. qui nolunt interesse. non debent in numero computari d uarum partium. Tercio requiritur q̄ possint comode interesse τ hec comoditas refertur ad comoditatem ecclesie. τ non persone fm doc. τ bene quare si non possunt comode vocari propter nimiam distantiam. potest electio sine illoꝝ p̄sentia fieri.

Quomodo dicat̄ posse comode vocari? Dic q̄ non potest dari certa regula. sed bonus iudex arbitrabitur. fm pericula imminentia τ discrimina viarum vel timetur forte periculum scismatis vel abusus laice potestatis. vel sunt imminētes guerre vel huiusmodi propter que nō potest fieri de facili vocatio. Cessantibꝫ tamen p̄dictis τ consuetudine. absentes sunt vocandi per nunciū aut l̄ras. al's electio. eis contemptis venit irritanda per eos si voluerint. non ergo est irrita electio ipso iure. sed irritanda. contemptis ꝓsequentibꝫ iniuriam suā. al's non. extra eo. c. bone. Si autē omnes essent p̄sentes. puta in ciuitate. sufficit cōgregare p sonum campane. si hoc est de more in illo loco. vt in. c. in causis. eo. ti.

An autē valeat consuetudo. vt non vocent̄ absentes ad electionē? Dic fm Panor. post Jo. an. in. d. coram. q̄ sic. Item econuerso valet consuetudo. vt vocentur absentes dūmodo non nimium tendat in damnū ecclesie. nam si consuetudo esset vt etiā cū incomoditate deberēt absentes vocari. nō putarē illā cōsuetudinē valere. q2 nō valet consuetudo ecclesijs multū grauosa vel saltē est tollenda. vt in. c. j. de consue. Secus si haberet vt cū parua incomoditate deberent vocari. quia tunc valeret consuetudo quo casu intellige. c. in genesi. extra eo.

Vtrū elector absens possit cōstituere ꝓcuratorem? Dic fm panor. in. d. c. quia ꝓpter. q̄ si ē iusto impedimēto detētus vt venire nō possit: pōt constituere ꝓcuratorē. al's nō. τ in hoc est ille tex. valde singularis in hoc negocio. In alijs autē negocijs explicandis p capitulū vel vniuersitatem pōt etiā nō impedit⁹ ꝓcuratorē cōstituere. Et est sp̄ale in electione: siue sit seruanda forma caplī. q2 ꝓpter siue nō. ex quo tex. simplr̄ interdixit: nec retulit se ad casum in quo sit seruāda forma. d. caplī. videt̄ enī electa in electionis negocio industria persone. ar. c. is cui. de of. dele. li. vj. Vnū tn̄ scias. q̄ si alij de capitulo volunt admittere ꝓcuratorē etiā non impediti ad electionē faciendā: possunt. nō ob. dispositione. d. c. quia ꝓpter. q2 licet tex. dicat interdicimus. istud tn̄ interdictū emanauit in fauorem aliorū. qō pꝫ ex eo. q2 illi de collegio possunt cōmunicare ius eligendi penitus extraneo. extra eo. scriptum. ergo fortius possunt admittere procuratores eorum qui sunt de collegio. et hoc fuit satis de mente doc.

Secūdo nota p tex. ibi. vni de collegio. q volens p̄curatorē cōstituere. nō pōt extraneū deputare ꝟ debet vices suas alicui de collegio cōmittere. vt in. d. c. quia ꝓpter. ⁊ in. c. pe. e. ti. li. vj. vbi tex. optimus de isto ꝓcuratore. Et hoc intellige nisi alij electores velint isti gratiā facere. nā eis volentibꝰ pōt constitui extraneus ad hoc. d. c. scriptū. Et facit q possent de nouo aliquos extraneos admittere. fortius ꝓcuratorē extraneū. Et hoc fuit sanctitū in fauorem collegiorū: ne cōpellerent̄ secreta sua cōmunicare extraneo. Et p hoc dico. q istud nō est speciale in electione. Sed generaliter non pōt aliquis cōstituere ꝓcuratorē extraneum in explicandis in vniuersitate. qđ sentit Jo. an. in regula. qđ alicui. de re iur. li. vj. in mercu. licet quidā tenuerit oppositum. Et tene hoc menti. hec Panor. in. d. c. q̄ propter.

Elector absens iusto impedimēto detentus. vt dictū est. potest nō solū vni. ꝟ pluribꝰ cōmittere vices suas. dū tamē cuilibet insolidū. ⁊ erit melior cōditio occupantis. Et si ambo concurrant ⁊ petunt admitti. nō admittent̄ ambo. ꝟ is quē capitulum vel maior pars elegerit. ⁊ si nō concordent admittetur ille qui in cōmissione p̄mo noīatus est. At si nullus sit insolidū nō valet. Quādo aūt ꝓcurator vnū nominat ꝓ se ⁊ aliū nomine eius qui cōmisit nihil agit̄. nisi de certa p̄sona habuerit sp̄ale mandatū quia tunc aliū nomine suo poterit nominare p tex. singularē in. c. pe. e. ti. li. vj. Nam eadē cōscientia qua putat iustū nomine suo: eadē ⁊ nomine socij: siue delegantis. ⁊ hoc est dictum notabile. Et idē dicendū in similibꝰ. Et factū p talem ꝓcuratorem seu cōmissariū fingit̄ esse factū per ipsum cōmittentē. p tex. notabilem in. c. in causis. extra eo. Et facit f̄m panor. ille tex. ad. q. notabilem de qua alꝰ in facto fuit cōsultus. Quidā testator mandauit certa sua bona distribui in pias causas f̄m q videret̄ suis executoribꝰ. Isti executores elegerunt negocium p̄uilegiatū: vtputa. fabricam ecclesie. Eps loci petebat quartā bonorū legatorū. Replicabatur q testator non elegit fabricam. ꝟ executores. Querit̄ quid iur̄. Rn̄dit q non debet̄ iij. q. illud qđ fit per executores testamēti videt̄ factū p ipsum testatorē. vnde p inde est ac si ipse testator elegisset fabricam. ar. optimū in. d. c. in causis. ⁊ in. l. vnum ex familia. de le. ij. §. j. ⁊ ibi hoc firmat Bar. p illū tex. Et ex his habes bonā practicam impediendi quartā episcopo. quia vbi testator relinquit in genere ad pias causas. facias q executor testamenti eligat aliquā causam p̄uilegiatā. ex qua nō debeat̄ quarta. Et q̄ sint cause p̄uilegiate: Dic vt nota. in c. fi. de testa.

Quot sunt forme electionis: Rn̄. tres. nam aut fit p scrutiniū: aut p cōpromissum. aut p cōmunē inspirationē. extra eo. c. quia ꝓpter. Quando ꝓceditur p formā scrutinij debent eligi tres scrutatores. qui in secreto exquirant vota singulorū. Et ipsi q̄dē p̄mo debēt seipsos de suis votis examinare nec seruent̄ in fine. quia cū aliorū vota sunt eis nota posset electio dependere ab eorū potestate. q̄ vtile vt capitulum hoc exp̄mat a principio. vt duo ex eis scrutētur tercium.

Per quē antē vota scribent̄. Dic f̄m Panor. in d. c. quia ꝓpter. p tabellionē etiam si sit laicus. quia notarius scribendo: nullā auctoritatē exercet. nec aliquid sp̄uale ministrat. ꝟ solum p̄bet nudū ministerium. vel melius est q vnus de scrutatoribꝰ redigat vota in scriptis p̄uatis. non ergo requirit̄ q sit notarius.

Quid si electores pauci sunt: Rn̄. f̄m Inno. si sunt tm̄ tres. duo ex eis scrutabunt̄ terciū. Et sic p̄cedent ad electionē. Si vo sunt duo: vnus scrutabitur alium. q si vnus tm̄. ⁊ iste solus. vocatꝫ testibus exp̄met votū suū. ⁊ eliget ⁊ publicabit.

In electionibꝰ vota incerta ⁊ conditionata non valent. ⁊ debent haberi ꝓ nō adiectis. puta cōsentio in quē tales cōsentit vel si petrū habere non potero: cōsentio in Jo. ⁊ similia. extra eo. in. c. electionibus. li. vj.

Consuetudo auferens libertatē eligendi. nō valet. Secus si restringit electores ad certū collegium: vel certū genus p̄sonarū: sicut dicimus in matrimonio: in quo requirit̄ plena libertas. ⁊ tamen restrictum fuit ad certū genꝰ p̄sonarū: quia cū fidelibꝰ. hec Panor. in. c. cū terra. extra eo. vbi etiā dicit de mente Inno. q ex consuetudine potest induci vt mortuo p̄lato capitulū non p̄us ꝓcedat ad electionem: q̄ nunciet̄ principi mors p̄lati. ⁊ petat̄ ab eo potestas eligendi. Sed potuit hec consuetudo induci ꝓpter interesse principis. vt ꝓponat aliquem sibi fidelē. nam princeps posset opponere ꝯ electū exceptiones alias legitimas: maxime si dubitat de ꝓditione patrie vel reuelatione secretorū vel consiliorum. Si tamē non vult consentire sine rationabili causa. non ꝓpter hoc cassabitur electio. Et per hoc non valeret consuetudo. vt per hoc electio dependeat a voluntate principis vel alterius. quia tolleret libertatē eligendi. Secus si restringeret ipsam libertatē vt dictum est. Vide etiā Panor. in. c. ecclesia vestra. e. ti. q in disponēdis per vniuersitatē vel capitulum nō debent dari voces per lupinos: per tex. illum qui vult. q ad validitatē electionis nō sufficit q sit facta a maiori p̄te capituli. nisi etiā pars illa sit sanior. sed cum dantur voces per lupinos. nō potest apparere que sit pars sanior. ꝟ solū que maior respectu numeri. ⁊ tn̄ maioritas sine sanioritate nihil valet. vt ibi.

An autē hoc habeat locum in vniuersitate secularī. vt maior pars non consistat in solo numero. sed etiam in dignitate; auctoritate: ⁊ merito p̄sonarum. Dic q sic. vt notat Bar. in. l. pōponius ff. de re iudi. Et dicit Panor. q ad hoc cōmuniter nō aduertit̄. requirunt̄ eīn illa duo copulatiue. scꝫ maior pars et sanior.

Publicato scrutinio electores nequeunt variare voces. sed facienda est collatio: ⁊ electio celebranda extra eo. publicato. ergo a contrario sensu: ante publicationem scrutinij. possunt electores variare et alios nominare. vt ſ per. c. qđ sicut. eo. ti. quia per talem nominationē ante scrutinium factā. nullum ius acquiritur ipsi nominato. Collatio autem fiat post publicationē scrutinij: que erit triplex. scilicet

numeri ad numerũ: zeli ad zelũ: ⁊ meriti ad meritũ. extra. e. In genesi. Et etiã vbi vnus solus fuerit electus: debet fieri collatio. nõ numeri ad numerũ cũ cesset alia electio: sed fiet de numero: merito ⁊ zelo. in numero primo considerabitur vtrum habuerit numerum sufficientem: quia forte presentes nõ faciũt duas partes: vel forte nõ oẽs habũt vocem. Item fiet collatio de merito electi: an sit idoneus ad illã dignitatẽ. Itẽ de zelo an bono aĩo an p preces illicitas in illũ consenserint. Itẽ nota q in numero eligentiũ nõ dz computari elect⁹: quia nullus põt eligere seipm. extra. e. cumana.

Facta collatiõe eligi dz is in quẽ maior pars saniorque capituli consenserit. Et maior pars dicet minori. Cũ talis sit eligendus si placet vobis ipm cõiter eligamus. Et si consenserint: tunc is qui pro se auctoritatẽ hz in capl'o: surgens dicet. Ego pro me ⁊ toto capitulo eligo talẽ ⁊c. ⁊ oẽs acceptabũt. q si minor pars vel nõ oẽs consenserint: dicet. Ego pro me ⁊ pro illis q mecũ consentiunt eligo talẽ.

Quid aũt cum scrutant vota singulorũ an electores debent dicere noĩo talẽ. Dic fm panor. i. d. c. quia pp. q põt dici. Ego noĩo talẽ: vl' consentio i talẽ vl' eligo talẽ. Et q possit dici hoc voluimũ adducit c. in genesi. extra. e. Sed postea facto scrutinio: debet sequi cõis electio: quia vnus dz eligere noĩe oim p verba singularis numeri. dicendo: Ego talis ex cõmissione capituli eligo talẽ noĩe totius capituli. Panor placet prima vel secũda forma: vt in scrutinio quilibet dicat. consentio vel nomino: nõ aũt eligo. n tñ putat q viciaret electio ex tertia practica. ex quo postea sequit cõis ⁊ vnica electio.

Que aũt sint necessaria de substãtia electionis: Dic fm panor. multa sunt. Primũ substãtiale est vt electio fiat p congregatos in vnũ. Nõ. n. sufficeret cõsensus eligentiũ simpliciter presti. puta si quilibet cõsentiret in camera sua. Sz opz q collegialiter cõsentiant. ad hoc. d. c. in genesi. Secũdũ substantiale ẽ: vt assumant tres scrutatores: nõ plures vel pauciores. ⁊ hoc cõiter tenet. ⁊ hoc cõgruit lre in eo q specifice mentiõem facit de trib⁹. licet aliqui aliter dixerint. Tertiũ substantiale ẽ: q isti tres sint de collegio eligentiũ: nõ de collegio ecclesie vacãtis tm̃. Et hoc tenuit Hos. Inno. ⁊ Mo. ꝫ glo. Vin. ⁊ Tancre. teneant contrariũ. Sed primũ magis cõgruit litere. nã fidelius prosequẽtur negociũ electiõis illi ad quos spectat electio. Quartum substãtiale est: vt vota singulorũ exquirãt in secreto. vt quisq liberius possit dicere votũ suũ. Quintũ substãtiale est: vt sigillatim fiat ista inquisitio. Non. n. debent vocari bini vel trini: sed quilibet singulariter p se. Sextũ substãtiale ẽ: vt vota oĩm exquirant. vt patet ibi: vota cunctorũ. Vñ si vn⁹ ex presentib⁹ nõ scrutaret: vel aliquis ex ipis scrutatoribus omitteret: non valeret electio. Intellige qñ cõtemnit seu pretermittit aliquis ex vocans. Nã si aliquis nõ vocaret ad electiõem: cõtemptus illi⁹ non reddit electiõem nullã: quia vocatio eim nõ est de forma substãtiali: vt dictũ est s. Septimũ substantiale est: vt vota exquisita redigant in scriptis publicis vel priuatis. Octauũ substantiale est: vt postq̃ vota fuerint in scriptis redacta: publicent in cõi. s. in capitulo. Nonũ substãtiale est. vt ista publicatio votorũ fiat mox. i. nullo actu contrario interueniẽte. Decimũ substantiale ẽ: vt facta publicatiõe votorũ fiat collatio: vt dictũ est. Vndecimũ substãtiale est: vt fiat ista collatio mox p⁹ publicatiõẽ nullo actu extraneo intermisso. Duodecimũ substãtiale ẽ. vt facta collatiõe sequat cõmunis electio: que fiat p vnũ noĩe capituli. ⁊ p verba singularis nũeri. vt in. c. quod sicut extra. e. Decimũ tertiũ substãtiale est: vt ipa electio fiat statim post collatiõem nullo. s. actu extraneo interueniẽte. vt extra. e. c. cũ post petitã. Decimũ quartũ substantiale est: vt electio fiat d illo: in quẽ maior ⁊ sanior pars capituli cõsenserit. d. c. quia propter. Decimũ quintũ substãtiale est: vt ista electio sit verbalis: vt in. d. c. q sicut. Decimũ sextũ substãtiale est vt ipa electio solẽniter publicet: non. n. debet esse clandestina. vt in dicto. c. quia. ⁊ debet publicari in capitulo. ⁊ etiam est tutum: vt publicet pplo. pro hoc qd notat in. c. cum dilectus. extra. e. Idẽ Inno. ⁊ cõpost. d. q ista electio dz solenniter publicari. s. coram clero ⁊ populo. tñ fm panor. ista publicatio nõ est de substantia. Et id satis est q electio nõ sit clandestina. Decimũ septimũ substãtiale ẽ: vt seruetur ordo omniũ predictorũ. ⁊ successiue oĩa seruentur per ordinẽ: sicut supra numerata sunt. Locus aũt nõ est de substantia. nisi al's ita se haberet cõsuetudo. Addũt aliqui q fiat electio postq̃ corpus plati fuerit traditũ sepulture: ⁊ nõ ante sed hoc est de honestate: ⁊ nõ de necessitate. vt d' in. c. bone. el. ij. extra. e.

Ex predictis vides difficultatẽ hui⁹ forme scrutinij. in qua multi etiã viri pfecti deficiunt ignorantes practicã. vt dicit glo. extra. e. c. cum expediat. libro. vj.

Qualiter debeat intelligi ista dictio mox ⁊ similes. Dic fm panor. q vbi ius determinat. seruanda est ipa iuris dispositio: sed vbi ius nõ determinat. tunc ille dictiões ⁊ similes verificant in modico tpe fm q arbitrabit bon⁹ iudex. habito respectu ad ipius circũstantias.

Queritur de. q. quotidiana. An in oĩbus electionib⁹ faciendis habeat locũ dispositio. d. c. quia propter. Rñ. fm Panor. vbi s. de mẽte glo. q in electionibus epõrũ ⁊ aliorũ platorũ ecclesiarũ collegiatarũ qui habent generalẽ iurisditiõem in ecclesijs collegiatis: seruanda est dicta forma dumtaxat. nã episcopi sunt proprie sponsi ecclesiarũ. vij. q. j. sicut. ⁊ isti alij prelati rõne generalis iurisditionis: quam habent in collegiatis ecclesijs: possunt quodammodo appellari sponsi. Ideo per mortẽ istorũ platorũ remanẽt ecclesie viduate ⁊ sine pastore. Iste autem textus intendit prouidere solum ecclesijs viduatis. ve ibi ecclesie viduate. ergo infertur q in electionibus canonicorũ ⁊ in alijs dignitatib⁹ seu personatibus eccl'ie cathedralis. nõ habet locum dispositio. d. c. quia propter. quia per illorũ mortẽ nõ remanent ecclesie viduate: cum nõ sint sponsi. ⁊ in hanc partem videtur cõmuniter inclinare doct. licet aliqui contra: de quorum numero fuit

No.sed cõmuniter nõ tenetur. Item in electio-
nibus abbatum ⁊ abbatissarum seruari debet pre
dicta forma nam abbates dicuntur pastores. vt i
c.offi.cij.extra eo. ⁊ abbatissa dicitur habere digni
tatem. vt in c.i.de maioritatibus.extra eo.li.vj. Et ele-
ctiones abbatum equiparantur in multis electio
nibus episcoporum. vt in.c.cupientes.eo.titu.li-
bro.vj. Concludamus ergo q solum in electioni-
bus illorum prelatorum per quorum mortem ecclesie
remanent viduate ⁊ sine pastore habeat locum dis-
positio.d.c.quia propter.nec arbitror q in quali-
bet eccl'ia collegiata habeat locum.d.c.sed oportz q
prelatus habeat iurisdictionem generalem put ha-
bent abbates qui possunt cognoscere d causis cri
minalibus ⁊ ciuilibus. ⁊ pro hoc optime facit tex.
in.c.ne p defectu.extra.e. vbi papa equiparat ec-
clesias cathedrales ⁊ regulares: ⁊ illarum prelatos
appellat pastores. ⁊ p illorum mortem dicit ecclesias
viduatas. vnde ibi aperte concluditur q in hac ma
teria non debet istud verbum viduata capi stricte
q eñ proprie solus episcopus dicatur sponsus
vel maritus. ⁊ per cõsequens per ipsius solius mor-
tem dicatur proprie viduata ecclesia. In electõni-
bus ergo aliorum beneficiatorum seu prelatorum a su-
pradictis sufficiunt singulares consensus illorum
de capitulo dũmodo prestentur in cõmuni.i.col-
legiatis in ipso capitulo. Nec est de necessitate: ser
uanda aliqua istarum formarũ.sed electus simpli
citer a maiori ⁊ saniori parte habebit ius. ad hoc
bona glo.quam tenet mente in.c.sicut. eo.ti.li.vj.
Ad hoc facit quod notat panor i.c.ecclesia.extra
eo. vbi dicit singulariter. q in electionibus in quibus
nõ est necessario seruãda forma.d.c.quia propter
nõ sunt necessaria verba: dũmodo cõstet de con-
sensu eligẽtium: multo ergo minus necessaria est
scriptura. quod nota pro electionibus que fiũt in
ordine minorum: exceptis electõibus vicariorum gene
raliũ vel prouincialiũ seu ministrorum. In aliis autez
electõibus.s.diffinitorum: discreti prouincie: ⁊ discreto
rum locorum nõ est seruãda forma pdicta. immo nõ
est necessaria scriptura: nec verba: vt dictum est: s
bñ necessarium est vt fratres ad quos pertinet ele
ctio sint collegialiter cõgregati. vt dicit panor. Et
ex hoc reprobatur cõsuetudo quorundã fratrum
simplicium: qui cum nõ fuerint presentes electõi
fiẽde: mittunt in scriptis vota sua. que fm pdicta
habẽtur p nõ adiectis. per.c.si quis.extra.e.li.vj.
in fi. vbi habetur q absens nõ potest aliquatenus
per literas exprimere votum suum: quod non est
ante scrutiniũ. sed i ipso scrutinio secreto ⁊ singilla
tim dũmodo exprimẽdum. hec ibi. veniãt ergo ipi
personaliter: vel in dicto casu renũciẽt votis suis:
quod facere possunt per predicta. Et si nõ tẽnt vo
cari: vt moris est: possent postmodum agere d cõ-
temptu ⁊ irritare electiõem dũmodo cõmode int
esse possint electõi. alios aũt nõ eẽt necesse eos voca
re. d.c.quia propter.

Sed queritur de questiõe quotidiana. Emana-
uit preconiũ p presidẽtem vniuersitati cuiusdã ca
stri. vt audita campana venirẽt omnes ad electiõez
certam fiẽdam. Demũ pulsata campana: ex cẽtum
qui erãt in vniuersitate castri: comparuerũt trigin
ta dumtaxat. Queritur nũquid isti soli possint p-
cedere ad electiõem faciẽdam. Rñ. panor. in.c.in
causis. extra eo. q quãdo cõuocatio vniuersitatis
fit per eum ad quem de iure vel cõsuetudine spe-
ctat cõuocatio vniuersitatis: tũc talis citatio cõsti
tuit nõ venientes i contumacia. adeo q veniẽtes dũ
taxat possunt explere ea que incumbebãt agẽda.
licet veniẽtes nõ faciãt maiorem partem. sed lon-
ge minorem. hoc sensit Inno.i.c.j.d maio. ⁊ obe.
Et canoniste cõmuniter videntur trãsire cum di-
cto Inno. licet Bar. expresse teneat cõtrarium in
l.omnes populi.ff.de iu. ⁊ iur. vbi dicit q quãtũcũ
q vniuersitas vocetur p magistratũ: oportet ta-
men ad hoc vt valeat quod fit in vniuersitate: q
veniãt saltem due partes. vt in l.nominationuz.
C.de decur.li.x. ⁊ in l.nulli.ff.quod cuiusq3 vni. Et
ita hodie practicatur in tota tuscia. Nunq3 eñ ali-
quid tractarẽt in cõsilio: nisi venirẽt saltem due p
tes cõsiliariorum. Sed panor. plus placet dictum ca
nonistarum ar.op.in.c.cum vobis.extra.e. vbi
dicitur: q vocati nolẽtes venire faciũt se alienos.
Adde glo.in cle.quod circa.e.ti.que dicit absur-
dum esse in numero computare illos. qui vocati
venire noluerũt. pro hoc: quia sicut ius vniuersi-
tatis potest residere in vno solo: aliis mortuis: vel
longe agentibus. vt notatur in.c.gratum. de po-
stu.prela. Ita dicẽdum in aliis contumaciter no-
lentibus venire. Absurdum nanq3 est q per con-
tumaciam particularium: debeãt impediri nego
gocia vniuersitatis.

Quid si electio tenuit de iure naturali. puta: quia
affuit cõsensus eligẽtium: tamẽ fuit nulla propter
solennitates iuris positiui nõ seruatas. an teneа-
tur electus in foro conscientie renunciare: Dic q
non. Et hũc casum vide supra. Alienatio. Et dic
vt ibi.

An autem talis electio que tenuit de iure na-
turali. nõ seruatis solẽnitatibus iuris positiui di-
catur canonica. Dic fm Inno. in.c.q sicut. extra
eo. q electio potest dici canonica tripliciter.s. lar-
ge stricte ⁊ strictius. large dicitur canonica: quã-
do de iure naturali tenuit. quia interuenit cõsen-
sus eligẽtiũ ⁊ electi. sed nõ de iure positiuo. Stri-
cte dicitur canonica: quãdo tenet de iure natura
li ⁊ interuenerũt substantialia etiam iuris positiui
sed nõ solẽnia. Strictius dicitur canonica: quan-
do tenet de iure naturali: ⁊ interuenerũt oĩa que
requirũtur de iure positiuo: siue sint substantialia
siue de solẽnitate nõ substantiali. puta q vocẽtur
absentes. vel quid simile. Ita q nihil deficit d re-
quisitis. Per cõtrarium dicit electio nõ canonica
Dic vt sup. a cõtrario. ⁊ hec nota.

Cassanda est electio illius qui requisitus ante-
q esset electus cõsensit electioni de se faciende: quia
presumitur ambitiosus. extra eo. cum post petitã
⁊.c.officij. Nec quis potest eligere se ipsum etiaz
si iurasset eligere idoneorem. quia quisq3 debet de
seipso cognoscere culpam. ⁊ de alio dz psumere bo
num. extra de psump.c.fi.

Quid autem si conscientia sua dictat se esse me

lioꝛem.an poterit seipsum eligere. Quidam dicūt q sic. vt refert glo.in.c.cum in iure. de elect. quod tamen glo. eadē reprobat: quia sic ambiciosus videretur: & ideo repellēdus per.c.in scripturis.viij. q.i. Quid ergo habebit agere talis. Rñ. glo. q debet renunciare tali potestati: & fatuus esset qui sic vraret si credit se meliorem vt se eligat: vel dic q tunc ipse intelligitur exceptus: quia i generali sermone persona loquens nō comprehēditur. Idez dic de eo cui precipitur per superiorem q debeat eligere idoneorem. quod no. Et ideo dicit bene panor.in.c.lz.extra.e. q casu quo vnus solus cardinalis superesset & alij mortui essent: ille habebit electionem. iuxta no.in.c. gratum. de postu. pre. Non tamen poterit eligere seipm. vt in.c. per vestras. d iu.pa. puto tamen q ille nomie totius collegij poterit dare hanc potestatem alteri. & ille nomine totius collegij poterit eligere istum. dummodo cesset fraus & ambitio.

Quando maior pars capituli deliquit. electio deuoluitur ad pauciores. Item deuoluitur etiā ad vnum propter delictum omnium aliorum. d. c. gratum.

Quis debz eligi. Rñdeo eligendus est doctior & sanctior: cuius compatōe ceteri grex dicāt. viij. q.i. c. si ergo. Et qui sit de legitimo matrimonio natus. & etatis legitime. extra.e.cum in cunctis. De etate omniū prelatorum. vide s. Clericus.iij. Subdyaconus etiam pōt in epm eligi. extra. de eta. et qua. a multis. Abbas quoq exemptus pōt eligi in epm siue in abbatem eiusdē regule & habitus: sed non pōt transire nisi de licentia pape: vel legati de latere si sit in prouincia. extra eo. si abbatem. li.vj. Religiosus quoq lz nō expresse pfessus qui etiam nouicius pōt eligi ad episcopatū. extra.e. nullus.li.vj. siue eligatur in secularibus: siue i regularibus ecclesijs. ad prelaturam tamen sue vel alterius religionis nō nisi expresse pfessus. vt ibi.

Nullus autem religiosus pōt eligi in abbatez vel prelatū alterius religionis: vel habitus. quod si secus actum fuerit eo ipso est irritum & inane. vt in.c.ij.extra.e.

Quis nō potest eligi. Rñdeo excōmunicatus excōmunicatōe maiori. Item nec suspensus. nec interdictus: nec qui interdictū nō seruauit. Itez nec illi de quibus supra in principio capituli. Itē nec excōmunicatus minori. qui si scienter electus fuerit: cassanda est eius electio. extra de cle. excō. mi.c.si.

Quid autem fiendū si in capitulo vel collegio sunt aliqui excōmunicati vel suspensi: vel dubitatur. & sine scandalo expelli nō possunt: vel dubitatur de aliquibus. an interesse debeāt electiōi. Dic fm panor.in.c.cumana.extra.e. q admittant cū protestatōe. vt eorum voces valeant: si & inquātum appareat eos postmoduz debuisse interesse. Nō ergo nocet electioni alias legitime: q nō habentes vocem fuerint admissi vnacum alijs. Nec sufficit pbare q quis interfuerit electioni: nisi etiā pbet q habuerit vocem, nam potuit interesse: & tamen nō dare vocem. nam quāq ex gratia conceditur sola & nuda interessentia. quia ē modici preiudicij. Idem dicit Panor. quando excōmunicati ingerunt se electiōi: & vbi iminet scandalū possunt admitti cum protestatōe: ne videant scienter admissi. Et sic corrueret tota electio. per.c.si. de procu. Vide tamen singularez theoricam Inno.in.c. illa. extra eo. quam sequunt oēs docto. q si inhabilis admittatur ad electōem ignoranter. valz electio. etiam si vnus solus sit habilis. Et loquit pprie de excōmunicatis. secus tñ si alias inhabilis admissus scienter fuisset.

An religioso acquiratur ius electiōis extra ordinem suum. Rñ. nulli religioso: pdicatorum: minorum: heremitarum: & quorumlibet mendicantiū ex electione: postulatōe: puisione. seu vocatōe ad prelaturam extra suum ordinē in discordia facta: ius aliquod acquiritur nec ipse consentire potest etiam habita licentia. extra.e. quorundā.li.vj. Et debet intelligi de discordia: siue de iure siue de facto sit ex quo tex. loquitur indistincte. vt in cle. qō circa.e.t. Sed etiam alijs religiosis nō acquiritur ius in electionibus nec cōsentire possunt si fuerint electi a minori parte numero. vt in.d.c. quorundam. Et nota q si religiosus electōi de se facte ad platōem aliquam extra suum monasteriū vel ecclesiam nō petita licentia & obtenta cōsenserit: cōsensus nō valet. & electio ipsa viribus euacuatur. Prelati in religiosorum irrequisitis cōuentibus possunt huiusmodi licentiam dare. extra eo.c.si religiosus.li.vj. Non autem valeret licentia que cōcederetur p futura electōe. quam fieri cōtingeret vt in cle. cum concessa. eo.ti. Nec aliquis religiosus potest prefici in aliqua ecclesia que clero careat & populo christiano. vt in clemē. in plerisq. extra. eo.

An autem decretum electōis faciat plenam pbationem p electo. Inno.in.c.innotuit. eo.ti. dicit q nō. Quod intelligit. d.an. quādo fuit confectum manu priuata. Secus autem si fuit factum per publicam personam attestantē omnia fuisse gestā in presentia sua. quod etiam placet Panor. qui dicit hoc verum: dūmodo in tali scriptura interueniant omnia requisita ad scripture substantiam publice. vt testium presentia & similia. & casu quo decretum fit per publicam personam: nō est necesse q apponatur sigillum capituli. q2 scriptura publica facit fidem sine alio adminiculo. Sed sigillum est necessarium quādo scriptura est priuata. & decretum est quedam scriptura cōtinēs seriem electionis a principio vsq ad finē. & sit ista scriptura: vt appareat formā debitam fuisse seruataz in electōe. & vt eligētes nō possint amplius negare: quin cōsenserint electioni.

Lectio.ij. scz per cōpromissuz.

Est sciendum q istud compromissum potest fieri dupliciter. Primo simpliciter. s. vt illi de collegio vel de capitulo cōmittant alicui vel aliquibus eligēdi potestatem. quod fieri potest. extra eo.cum in veteri. Sed competentius fiet: si eligantur in numero impari. extra eo,

in causis. Nec requiritur q hij quib comittitur sint de collegio. extra. e. causam que. ibiqz habetur q moniales possunt transferre potestate eligendi abbatissam in masculu etiaz in illu qui habz potestatem cofirmandi ipsam electoem. Si tamen in hac comissione que fit per tale copromissum: vnus de capitulo vl collegio dissentiat: nihil fit. extra. e. quia propter. Et hoc no. ibi glo. quia no cogitur quis renunciare iuri suo. vnde no sufficit hoc casu maior pars capituli. Ratio. quia cuiuslibet interest singulariter vt eligat p se z no per aliu. Ideo quilibet potest contradicere: ne fiat copromissum z in re communi: potior est coditio phibentis. vt in regula iuris. In re communi. li. vj. Talis tamen potestas re integra reuocari pot. d. c. in causis. Et ibi patet q dicatur res no integra. quado copromissarij inceperint habere tractatu. Et quo pot instrui quado negociu extraiudiciale desinit esse integrum. nam exquo negociuz cepit agitari z tractari: no dicitur amplius integrum. Et latius psequitur Inno. in. d. c. in causis. di. q cum attinguntur substantialia negocij: desinit esse integru. puta cum inceperint tractare de persona eligenda. Secus si solumo sint expleta aliqua pertinetia ad solemnitatem actus. vt quia dixerunt missam d spiritusan. z hmoi. Et omnib de capitulo consentientibus: no requirit nisi vt eligant: sic dicendo. Ego N. copromissarius de cosensu copromissarioru meoz virtute copromissi in nos facti eligo in epm N. Et si pdicti elegerint vel maior pars ipsorum elegerit scienter indignu: electio deuoluitur ad capitulu. Secudo est aliud copromissum. s. limitatu de quo habetur in. c. cum expediat. iuncta glo. e. ti. li. vj. z in. c. cuz dilectus. eo. ti. Et fit hoc modo. vt. s. copromissarij teneant eligere illum in quem maior pars totius capituli: scrutati votis omniu de capitulo singillatim z secrete ab ipsis cosenserit Et fm glo. in. d. c. cum expediat. ista est melior et expeditior forma quam hodie habeamus. quia in hac forma electores non abdicant a se ptatem nominandi. Et in ista forma no requiritur de necessitate nisi pmo q copromittentes sint simul congregati. et omnes qui debent z volunt interesse. Secundo q copromittant in vnum vel duos vl tres aut quot volunt: siue sint de collegio: siue no dummodo sint clerici: z no laici. extra. de arbi. c. contingit. de hoc vide s. arbiter. Tercio q copromissarius vel copromissarij scrutentur vota singulorum secrete z singillatim. Quarto q eligat illum i quem maior pars totius capituli consenserit dicedo. Ego. N. copromissarius de cosensu z voluntate copromissarioz meoz si habet alios virtute copromissi in nos facti: eligo in epm. N. in quem maior pars totius capituli consensit. Et si in primo scrutinio no consensit maior pars totius capituli: necesse est replicare: donec consentiant in aliquem. extra. e. cum terra. Et si dubitaretur: d fraude copromissarij: possent eligentes scripta facere: in quibus scribant nomen illius in quem cosentiunt z dare copromissario: qui in presentia oim recipiat. z postea simul z aliter vnplicat. q no possit perpendi cuius sit scriptum: z legat cora omnibus. z postmodum eligat in quem maior pars cosensit.

Dantes ptatem aliquibus copromissarijs eligendi prelatum vel officiale: vident intellexisse d idoneo. vnde si electus no est idoneus. no tenent vti electum recipe. Et facit ad qonem qn comunitas elegit duos ciues: vt vadant ad eligendum potestatem vel capitaneu: si illi eligunt indignu: ciuitas non tenetur illum acceptare. nam in generali mandato non venit vt eligant indignu. Hec panor. in. d. c. causam que. Et nota fm panor. in c. in causis. extra. e. q capitulu non solum pot copromittere personis certis ptatem eligendi: sz etia pot aliquos eligere per quos eligantur copromissarij: qui habeant postmodum eligere vice capituli.

An autem valeat copromissum factu ab vno: nomine omniu: alijs presentibus z no cotradicentibus. Dic fm Inno. z comuniter doct. in. d. c. in causis: q no valet tale copromissum: quia cuz ista res no sit leuis: imo magne importantie: debent singillatim omnes inquiri z expresse cosentire. Et nota hoc dictum singulare nec tradas obliuioni. Ex quo pot sumi hec regula. q in arduis explicandis in vniuersitate debent omnes consentire: nec sufficit q actus explicetur per aliquos noie alioz licet illi taceant z non cotradicant. quia in re onerosa z graui: debet interuenire consensus expressus: nec taciturnitas habetur pro consensu. Facit glo. in regula. qui tacet. li. vj. Secus potest dici in re leui: z maxime cocupiscibili: vt tunc taciturnitas habeatur p cosensu. Ex quibus pot sumi singularis limitatio ad nota. per Innoc. in. c. j. d his que fi. a ma. pte capi. vbi notanter dicit. q si in capitulo tractatur aliquod illicitum z damnabile: tenentur illi de vniuersitate contradicere: als si no cotradicant habentur p cosentientibus. z ita inuoluunt peccato z pena peccati: cum alijs expresse consentientibus. vt illud dictuz pcedat quo ad obuiandum peccato: ne sub velamine taciturnitatis peccatum nutriatur. sed quo ad validitatez actus tene quod supra dixi. Hec panor. in. d. c. in causis.

An autem copromissarij possint eligere vnum ex seipsis: Glo. in. c. cum in iure. extra. e. ponit duas opiniones. nam quidaz tenuerunt q no: qua opinione sequitur glo. ibi. quam dicit probari per l. no licet. z. l. si in emptone. ff. de cotrahen. empt. In quibus iuribus patet q tutor no potest rem pupilli a seipso emere. lz sit deputatus ad distribuendum. Sed aliam opinionez tenet Inno. Ho. z compo. z est quasi comunis opinio. z videt satis probari hec opinio per dictum. c. cum in iure. z. c. cum in veteri. extra. e. Item ex contraria opinione posset sequi fraus. Nam inter copromissarios possent fraudulenter poni illi de quibus vtiliter posset ecclesie puideri. Nec obstant iura allegata per glo. loquuntur eni quando potestas datur vni. vbi de facili potest oriri fraus. hic autem loquimur: cum potestas competit pluribus. vnde

non pōt dici ꝙ electio oriatur a se:sed potius vocatus a deo ⁊ a socijs. Et hec optime faciūt in ar. ꝙ plures deputati ad distribuendū aliqua bona in pias causas: possunt illa distribuere in aliquez ex seipsis:dūmodo al's egeant. Vide etiaz eundē panor. de hoc in.c.j. de coha.cle. vbi dicit ꝑ illum tex. ꝙ executor deputatus ad distribuendū certa bona pauperibus:potest distribuere inter cōsanguineos pauperes. Nam clericus est executor: et debet distribuere superflua in pauperes xvj.q.j.c. fi. Et tamen potest distribuere inter ɔsanguineos proprios. Predicta etiam faciunt ꝙ si certi officiales deputant ad eligendū aliquos officiales: pñt aliquez ex seipsis eligere:nisi forma ptātis eis tradita resistat.

Quid autem si sint septem cōpromissarij. vt in d.c.cum in iure: qui in duas partes diuisi sunt.s. tres:⁊ tres.an alius possit consentire electioni de se facte a tribus cōpromissarijs. Rñ.panor. in.d.c. cum in iure. fm Io. quem cōmuniter sequūtur docto. sequentes. dicit ꝙ vbi ꝓceditur per viam cōpromissi: vox electi auget numerū: ⁊ consentiēdo electioni sue ꝑficit ipsam electōem. Quo casu ꝓcedit.d.c.cum in iure. Aut procedit ꝑ viā scrutinij. ⁊ non computatur in numero. vt in.c.cumana.extra.e. Ratio diuersitatis est:quia cum ꝓceditur per formā cōpromissi: non debet esse cōpromissarijs officium damnosum. Item quia electio non oritur a se:sicut oritur in forma scrutinij. Sed Jo.an.in.c.per vestras.de in.pa.dat aliam rōnez diuersitatis di. ꝙ compromissum nō artat ad seruandum formā.c.quia propter. vt ibi patet. vnde possunt ⁊ solent compromissarij eligere palam. vt quisq; audiat vota aliorum. vnde cum quis non possit eligere quin sciat se esse ab alijs electum consentiendo electioni de se facte a parte equali. nō videtur ambitiosus: nec oritur a se: cuz sit prius vocatus a deo ⁊ a socijs. Merito consentiendo auget numerum: cum sit vnus de habentibus potestatem. nec disposuit principaliter in seipm. sed potius dispositioni ab alijs facte cōsentit: nec est hoc ambitiosum: sed meritorium officium charitatis. si bono corde fit. viij.q.j.qui episcopatum. Sed quando proceditur per viam scrutinij: cum in secreto quisq; cōsentiat: ⁊ sic ignoret an fuerit ab alijs electus: non pōt consentire in seipm. quia sic videretur ambitiosus.

Siue cōpromissum fiat vni vel pluribus electio debet fieri ꝑ verba singularis numeri, al's nō valet. extra.e.c. sicut.li.vj.

An autem isti cōpromissarij teneantur seruare aliquam formam in electione per eos fienda. Dic ꝙ non. per dictionem: saltem: positam in dicto.c. q: ꝓpter. que importat illam formaz cōpromissi eē subsidiariam.

Vtrū aūt valeat cōpromissum de eligendo certam ꝑsonā. doctores cōiter tenēt ꝙ nō.

Quid si ex tribus cōpromissarijs: duo scienter eligunt indignum: tercius eligit idoneuz: nunqd valeat electio vnius. Doct. sunt varij. Quidaz tenent ꝙ sic: quia potestas duorum eligentiū scienter indignum: deuoluitur ad illum vnuz qui nō deliquit. Alij tenent contrarium: quia cōpromittendo in tres videntur voluisse ꝙ nō valeat electio vnius. Sed vide panor. de hoc in.d.c. cum in iure. vbi dicit ꝙ predicta qō dependet ab alia vicz. nunquid potestas istorū cōpromissarioꝝ qui elegerunt scienter indignū deuoluatur ad alios cōpromissarios qui non deliquerunt. an redeat ad capitulum. Io. dicit ꝙ talis electio nō valeret in terminis.d.c. cuz in iure. per formā appositam in cōpromisso. Nam fuit dictum ibi ꝙ electio fieret ab omnibus. vel a maiori parte. Et sic sentit ꝙ cessante tali forma valeret electio facta a minori parte. Ex quo alij sunt priuati. Sed panor. nō placet hec consideratio Io. Nam ⁊ si nihil dictum fuerit in cōpromisso: tamen tacite intelligitur: vt fiat ab omnibꝫ: vel saltem a maiori parte. vnde quēadmodum valeret electio facta a minori parte: ex quo alij cōpromissarij sunt priuati: quia elegerūt scienter indignum. Ita deberet valere: cū fuit dictum in cōpromisso vt fieret ab omnibꝫ vel a maiori parte. Nam alijs priuatis: electio pōt dici facta ab oībus: quia fuit facta ab illis in quos tota potestas deuoluta est: vt habetur in simili in.c. cōgregato. extra.e. Nam certum est ꝙ etiam cōpromissarij eligentes sciēter indignū: sunt priuati potestate eligēdi. vt in.c. si cōpromissarius.e.ti.li.vj. Nec delictum maioris partis debet nocere minori parti. vt potestas redeat ad.c. Nam dictum.c. si cōpromissarius loquitur quando omnes cōpromissarij elegerunt scienter indignū. tunc.n. potestas redit ad capitulum, secus si omnes coeligūt: ⁊ electio facta a minori parte reputatur facta de idoneo. Et predicta notabis. Faciunt enī nedum ad electiones que fiunt ad ecclesiastica officia: sed etiam secularia.

An autem electio facta: nō seruatis formis prescriptis: siue aliqua earū sit ipo iure nulla. Dic fm Inno. compo. ⁊ panor. ⁊ cōmuniter doc. ꝙ ipo iure non valet. licet Io. dicat ꝙ requiratur sñia. Sz primū verius. Et sic per ista verba nō valeat. inducitur nullitas ipo facto.

Lectio.iij. scꝫ per inspiratiōem

Ad hoc vt valeat fm panor. in.c. quia propter. extra.e. duo requirūtur de substantia. Primo ꝙ sit facta ab omnibus. vno enīz contradicente: non valet ista electio: quia non videtur tunc facta inspirante deo. ar. viij.q.j. si ergo Secundo ꝙ sit facta absq; vicio.s. symonie. vel alicuius tractatus. Et istis non datur aliqua forma eligendi.

Sed queritur. quare tex. dicit. quasi per inspirationem. Quare posuit istā dictōem. quasi. Io. dicit ꝙ tacite inducuntur due forme inspirationis. Illa enī electio fit per veram inspiratiōem: q̄ fit auctore deo. nec indiget alia confirmatione: vt fuit electio beati Nicolai. Ambrosij. ⁊ Seueri. de quibus. lxj.di. §. his omnibus. Fit autem electio

per quasi inspirationem: quia nõ constat q auctore deo sit facta sed presumitur quãdo omnes de collegio vno ore cõsentiunt in aliquẽ sine aliquo tractatu precedenti. vnde dicitur tunc quasi p inspirationem.i.ad similitudinẽ vere aspirationis. Et quod dictum est quod non debet precedere tractatus intellige fm Jo.an. de tractatu speciali. Generalis autem posset fieri. puta. si vnus diceret. Rogemus deum pro bono prelato: vel hortãdo aliquos ad electionem boni prelati. Nõ autem debet fieri psuasio respectu certe persone: quia sic electio fieret ad sugestionẽ alterius.

Lemosyna.j.

utrũ dare elemosynã sit in precepto. Rñ. fm Tho. secũda scdẽ. q. xxxij. dicendũ q sic. Omittens.n. hoc eternaliter punietur: Math.xxv Esuriui enim ꝛc. Et hoc intelligendũ est fm q recta ratio requirit fm quam consideratur aliquid ex pte dantis.s. vt illud q in elemosynis erogandũ ẽ nõ sit ei necessariũ. sed superfluum: nõ soluz respectu sui ipsius sed etiã respectu alioꝝ quorũ cura sibi incũbit. quia prius oportet q vnusquisqꝫ sibi ipsi ꝛ suis prouideat: ꝛ de residuo pauperibus subueniat. Ex parte quoqꝫ recipientis requiritur q necessitatem habeat. Alioquin non esset ratio: quare ei elemosyna daretur. Sed cum non possit ab aliquo vno omnibus necessitatem habentibus subueniri: non omnis necessitas obligat ad preceptum: sed soluz cum is qui necessitatẽ patitur sustentari non põt: tunc locuz habet quod Ambro. dicit. Pasce fame morientez: ꝛ si non paueris occidisti. Sic ergo dare elemosynã de superfluo est in precepto. ꝛ similiter dare elemosynã ei qui est in extrema necessitate. Aliter dare elemosynã est de consilio: sicut ꝛ de quolibet meliori bono dantur consilia. Et dico q superflua de necessitate precepti sunt eroganda. q̃licet sint istius quantum ad proprietatem: sunt tamẽ aliorum quo ad vsum.s. istorum qui ex eis sustentari possent. Et tunc fm eundem Tho. intelligendus ẽ casus extreme necessitatis quando apparẽt pbabiliter signa extreme necessitatis future. nisi ei subueniatur: vt cum aliquis videt aliquos impotentes vel pigros ad subueniendũ: ꝛ pauperẽ indigẽtez cibo ꝛ potu ꝛ aliis vite necessariis: nec sibi posse satisfacere. non enim expectãda est vltima necessitas: quia tunc non posset iuuari natura: fame vel siti consumpta. Hec Tho. Idez panor. in.c. si quo. de iureiurã. qui allegat dictam opi. Tho. ꝛ eam sequitur di. q tunc elemosyna est in precepto. cum quis habet superflua: non solum respectu suimet sed illorum quoꝝ cura sibi incumbit. ꝛ pauper est in tanta necessitate: q non põt aliter sustẽtari. alias est de ꝯsilio. Idẽ Nico. de ly. sup isto v. omni petẽti te tribue Luce.vj.

Utrum autem in elemosyna preponendus sit pater infidelis extraneo fideli. Rñ fm Ray. ĩ exhibitiõe nutrimenti preferendus est pater. lz in dilectiõe preponendus sit extraneus nisi necessitas ex alia parte preponderet vel aliqua alia conditio. puta cõmunis vtilitas ecclesie: vel reipublice. vnde ꝛ in extrema necessitate magis tenẽtur filij deserẽdi q parentes.

Lemosyna.ij.

Quis põt facere elemosynã. Utrum religiosus possit facere elemosynã. Rñ. fm Ray. nõ. quia nihil habet. xij.q.j. non dicatis. Si tamẽ monachus administratõez habet: potest dare elemosynã. Item si monachus videret aliquem indigere ad mortem debz dare: quia in hoc casu oĩa sunt cõmunia. xlvij. dis. sicut hij. Nec ob. si abbas contradiceret: quia magis debet obedire deo q hominibus. con eoꝛ. Tho. scda scdẽ. q. xxxij. ꝛ in. iiij. di. xv. q citra extremã necessitatez monachus aliqd modicum dare potest absente abbate sub sperati habitionis.

Quid si monachus de voluntate abbatis vadit romã: vel est in studio: nunquid põt facere elemosynã? Rñ. fm Ray. sic. Nam eo ipso q dedit sibi licentiam eundi vel standi: intelligitur ei concessisse licentiã faciendi ea que honesti scholares ꝛ peregrini solent facere. ar. extra de of. dele. preterea. ita tamẽ q moderate faciat. Item si filius. nũquid dicitur. ff. ad mace.

Nunquid vxoꝛ potest facere elemosynã sine licentia viri? Rñ. fm Ray. si vxoꝛ habet res parafrenales.i. proprias preter dotem. vbi huiusmodi parafernalia de consuetudine habẽt locum ꝛ vxoris sunt: põt de illis etiam inuito marito elemosynam facere. C. de pac. ꝯuen. hac lege. Item si vxoꝛ est lucrosa. ita scz q exhibita gubernatiõe domus operis suis lucretur: potest de hoc elemosynã facere. Nec intelligo deducendas expẽsas victus sui: quia vir tenetur ad omnia eius onera propter dotem. ꝛ etiam propter obsequium ab vxore exhibitum. Sed contra predicta videtur glo. in. l. sic patronus. ff. de ope. li. que vult vxorem operari viro Sed q mulier possit facere elemosynã quando ẽ lucrosa ꝛ sic non lucrari viro tenẽt theologi ac etiam summiste. Pro cõcordia tamẽ potest dici. q si mulier habet dotem sufficientez pro oneribus supportandis: tunc adhibita debita administratõne domus: quod lucrabitur cedet lucro suo. Si autẽ non haberet dotem: vel si haberet: sed non sufficiẽtem pro oneribus: tunc credo q debeat laborare viro vsqꝫ ad supplementum onerum. De eo autẽ quod supererit poterit facere elemosynaz: quia cedit lucro suo: ꝛ non mariti. Et sic intellige glo. i. d. l. sicut. s. quando vxoꝛ non habet dotem: vel non sufficientem. Et ita videtur intelligere Bart. dicetam glo. in. l. gaio. ff. de ali. lega. Vide etiam ad predicta singularem limitationez quã dat Asteñ. libro. v. titulo. xxvj. fm Guil. de mile. q aut de rebus illis vxoꝛ seipsam sustẽtat ꝛ virũz. Aut superabundat. In primo casu non potest de his que lucratur facere elemosynam: si subtractio sustentationis viri debet inde sequi: quia magis tenetur vi

ro q̃ alij. In secundo vero casu potest etiam viro inuito. De rebus quoq; viri: vt de pane: vino: et huiusmodi: que de approbato more solent ad dispensatōnem vxoris pertinere: potest et debet elemosynas facere. moderate tamē. z fm facultates viri z maiorem z minorem multitudinem z necessitatem pauperum. Et debet sibi formare conscientiam q̄ non displiceat viro. licet aliquando prohibuerit. quia quandoq; prohibent: vt temperent vxores: non a toto sed ab excessu. Potest etiam sibi formare conscientiam ex miseria pauperis: cogitans q̄ si maritus videret illum: placeret ei q̄ sibi fieret elemosyna. Si autem omnino sibi dictat conscientia q̄ viro displiceat. deponat eam si pōt z si n̄ pōt deponere. nō dz dare: hoc dico nisi videret eum indigentem ad mortem. Et quod dixi de rebus viri etiam intelligas de rebus dotalibus. Nam illarum dominiū penes virum est. C. de iu. do. in rebus. Addit etiam glo. Ray. q̄ si etiā mulier latinter moderatas det elemosynas pro se z viro suo: vtiliter gerendo commune negocium non peccat: q̄uis crederet q̄ viro displiceret si sciret. et sufficit in hoc casu q̄ non veniat contra prohibitionem mariti. z q̄ eum non scandalizet. Et Pe. de pal. in. iiij. recolligendo hanc materiam dicit q̄ in septem casibus vxor potest facere elemosynam. Primo si habet bona parafrenalia. Secundo si ē lucrosa: cum limitatione tamen antedicta. Tercio de pane z vino z alijs cōmunibus. Quarto ad euitandum damnum viri: sicut fecit abigail. primo Regum. xxv. Vnde si per negligentiam: vel maliciam viri videt imminere periculum: ipsa potest obuiare. Quinto si vir sit fatuus. tunc enim dispositio domus pertinet ad vxorem: nisi per superiorem aliter fuerit ordinatum. Sexto si vir abscedens non posuit alium dispensatorem domus sue. Septimo si peregrinanti vir expensas taxatas dederit: si vxor vult sibi subtrahere: pōt dare pauperibus.

Nunquid autez filiusfamilias possit facere elemosynam? Respondeo fm Ray. Si habet peculium castrense vel quasi potest. Nam q̄tum ad illud paterfamilias censetur. ff. ad macedonia. l. j. De peculio vo profecticio et aduenticio potest. si credit patrem permissurum. aliter non: quia profecticium: et quicquid ex eo acquiritur: patris est. Aduenticium vo patris est quo ad vsumfructū. vt instiru. per quas personas no. acquiri. § j. Si tamen esset in scholis de licentia patris vel in peregrinatiōe: posset de profecticio z aduenticio elemosynam facere. argumen. ff. de iudi. si longius. Idem si esset filius senatoris vel alicuius alterius dignitatis. Vide d hoc s. Donatio. j. in pricipio.

Vtrum seruus vel ancilla possint facere elemosynam de rebus domini? Respondeo fm Tho. in. iiij. distinctione. xv. serui ancille z famuli etiaz q̄uis sint libere conditionis: non possunt elemosynas dare de rebus dominorum sine eorum consensu: nisi panem z huiusmodi: que non inferunt sensibile nocumentum. Si etiam ipse famulus sit dispensator rerum: non tamen ponitur dispensator quasi potestatem aliquam in rem domini habens. sed quasi tractans eam ad vtilitatem domini. de precio autem sui seruitij cōstat q̄ pōt elemosynam dare.

Mancipatio.

quid sit? Dic q̄ est relaxatio patrie potestatis coram iudice competente: voluntate patris et voluntate filij concurrente. Dicta ex eo: q̄ extra manum id est potestatem patris ponitur filius. hec habentur ex. l. non nudo. C. de emancipa. lib. z quod ibi notatur. et in stitu. quibus modis ius patrie potestatis soluitur. §. preterea. Et per hoc quod dicitur: voluntate filij concurrente. Bart. in. l. quidam cum filium. de verborum obligatio. dicit q̄ filius non potest cogi emancipari: nisi ex cā: vt ibi. Et sicut pater cogit emācipari filium ex causa: ita filius cogitur recipere. licet aliter dicat glo. z male. institu. quibus modis ius patrie potesta. soluitur. in fine. z in. l. nec auus. C. de emancipa. libe. z in autenti. quibz modis natu. effi. sui. §. generaliter.

An autem requiratur presentia emancipandi in actu emancipationis? Respon. de hoc est tex. in. l. iubemus. C. e. vbi Bartolus sumendo illaz l. dicit q̄ parentes possunt emancipare filios absentes impetrato rescripto principis z eorum accedente consensu. Item infantes sed eorum cōsensus nō requiritur.

Vtrum autem pater in aliquo casu teneatur emancipare filium? Respondeo q̄ non regulariter: quia patria potestas est inextimabilis. ff. de lega. j. l. filiusfamilias. Similiter nec filius potest cōpelli regulariter vt emancipetur a patre. Nam in his que sunt voluntarie iurisdictionis: nō potest quid fieri altero inuito. vt in autenti. quibus modis naturales efficiunt sui. §. si vo. Fallit hoc. Primo si pater male afficit filium verberibus contra pietatem. Item si compellat eum peccare in corpus suum. Item si filius est arrogatus impubes. z pubes factus: probat non sibi expedire esse arrogatum. Item si pater agnouit sibi relictum legatum. vt emanciparet filiuz. z in istis casibus tenetur pater filium emancipare. vt no. Azo in sūma. C. de emanci.

An autem emancipatio sit pena vl' honor. Respon. Bartolus in dicta. l. quidam. dicit q̄ emancipatio quo ad quid est honor. quia soluitur patria potestas. quo ad quid est pena cum filius adoptiuus spoliatur totaliter a successione. vt. l. cum in adoptiuis. C. de adop.

An autem pater possit filium emancipare per procuratorem? Dic q̄ sic. vt notat Bartolus in. l. gaius. §. forsitan. de libe. z post. vide de hoc s. Adoptio.

Quero an fili' emācipat' reuocet i ptātē patriā pp alimēta nō pstita patri: sicut libert' reuocat in

seruitutē pp alimēta denegata patrono. Rñ. Cy. in. l. filios C. de ingra. li. q sic: qꝛ hoc ē magna iniuria: que atrociori manui equipollet. ff. de li. ag. l. alimēta. immo plus: qꝛ necare dicit̄ qui alimēta denegat. vt. e. ti. l. necare.

Emphiteosis.

Quid ē. Rñ. emphiteosis grece: latine dicit̄ melioratio. Ab initio n. p hunc cōtractū viles quedam terre cōcedebantur: quas recipiens meliorabat ꝛ melioratiōes sue erant. Quod postea pmissum est etiam de fertilibus ꝛ fructuosis. Et iuxta vulgare quorundā dicitur datio ad libellum. Et fm Bar. in. l. j. C. de iure emphi. nulla est differentia inter emphiteosim ꝛ libellū. Et de natura huius cōtractus fm pe. belre. in tractatu d cōtractu emphiteotico est. primo q dñium directū remanet apud dñm. Dominiū autem vtile penes emphiteotam: quia iura ciuilia ambos dños vocant. vtile autem certum est esse apud emphiteotam. ergo aliud est apud dñm. Secundo de natura huius contractus est: q dñs dans rem in emphiteosim habet possessionē ciuilem. quod patet quia emphiteota nō pōt rem emphiteoticariā pscribere. C. d pscri. xxx. an. l. male. Si ergo nō pōt pscribere ergo non habet possessionē ciuilem. cuꝫ possessio ciuilis sit legitima causa vsucapionis inducende ff de acqui. re. do. l. acquiritur. §. fi. Emphiteota vo habet possessionē naturalē: cum: equiparetur vsufructuario qui possidet naturalit̄ insti. loca. §. ad. o. Item de natura huius contractus est q cōsistit in rebus soli. qꝛ in hoc cōtractu oportꝫ fieri diuisionē vtilis ꝛ directi dominij. Sꝫ in re mobili nō pōt vnum dñium ab altero separari. Item de natura huius ꝯtractus est q fiat in scriptis de iure: tamē per cōsuetudinē est sublatū ergo stemus consuetudini: que est optima legum interpres. hoc etiaꝫ approbat Bar. in. d. l. j. Et iō dicendū q circa naturā huius cōtractus vel circa pacta ipsius nature nō requiritur scriptura. Sed circa pacta que fiunt extra naturam ꝯtractus emphiteoticarij bene requirit̄ scriptura fm glo. in. d. l. j. super ver. scriptura. cuius rō est quia scriptura nō est de essentia cōtractus: sed fit ad eternam rei memoriā. ff. de pig. l. contrahitur. Contract⁹ autē pbatur per se. s. probata solutione pensionis. Itē de natura huius cōtractus est: q detur aliquid in introitu: quia iste cōtractus habet magnā similitudinem cum emptione ꝛ locatiōe. Hoc tamē nō est necessarium fm cōmuniter docto. pro hoc qđ habetur in auten. de alie. ꝛ emphi. circa principiū Item de natura huius cōtractus est: q si emphiteota nō soluit pensionē statuto tempe: res cadat in cōmissum ipo iure. C. e. l. fi. ff. de pig. l. lex vectigalis. Requiritur tñ declaratio: q ipe fuerit ī mora soluendi. vt. d. l. lex. Item de natura huius cōtractus est: q si pensio non soluit̄ emphiteota potest expelli. Et fm glo. in c. potuit. de loca. dominus auctoritate propria potest eum expellere. Auctoritate dicte Decretalis ꝛ. l. ij. C. e. Melius tamen facit: si auctoritate iudicis hoc fecerit. Et hoc videtur tutius ppter scandala que inde sequi poterunt. Item sine voluntate dñi nō potest emphiteota priuati: rem alienare necvendendo nec permutando. Secus sō emphiteota filei qui pōt rem donare sine voluntate domini. Sed de hoc. j. Itē emphiteota potest rem emphiteoticā pignorare. Item q res emphiteotica nō pot diuidi per regiones. Item filius quecunq; potest succedere etiaꝫ in re emphiteotica. Item q pensio siue interpolatōe soluatur. Item q emphiteota nō potest rem emphiteoticā dimittere. Sed de hoc infra.

Primo queritur. quid si emphiteota deteriorauit rem emphiteoticā. vt quis non coluit eam vt debuit. An cadat in ꝯmissuꝫ? Rñ. idem pe. q sic quia cessante causa finali alicuius cōtractus. ꝛ ipe contractus cessare debet. ff. de in. pa. l. adigere. §. Quis. Sed causa finalis quare datur ī emphiteosim est melioratio. C. e. l. fi. que cessat quando deterioratur. ergo ꝛc.

Secundo quero an emphiteota sine voluntate domini possit rem dimittere: vt sic liberet̄ a solutione pensionis. Et videtur q sic: qꝛ habēdo rē p derelicta liberatur quis. ff. de dam. infec. l. euenit. Item vsufructuarius dimitēdo rem vsufructuariam liberatur ab expensis: quas ibi facere tenebatur. ff. de vsufru. l. cum fructuarius. ergo emphiteota dimittendo rem liberatur a pstatōe pensionis cum equiparentur. Ja. tamen tenet indistincte cōtrariū: quia quod ab initio est voluntatis expost facto est necessariū. C. de act. ꝛ ob. l. sicut. et p. d. l. Spe. in ti. de loca. tenet q emphiteota non potest rem emphiteoticam dimittere dño contradicente. Idem tenet panor. in. c. indicatuꝫ. de iminu. eccle. Item quia emphiteota est domino psonaliter obligatus ad prestatōem pensionis: qꝛ tenetur ex. l. zenonis. vt in. l. j. ꝛ. ij. C. e. ergo tenetur personaliter cum omnes actiones sint personales insti. de act. §. appellamus. Et sic dimittendo reꝫ non liberatur a pensione: tum omnes personales actiones sint affixe ossibus nostris: ita q ab eis separari nō possunt. Odo. dicit sic. Aut emphiteota est obligatus ad pensionē rōne rei. ꝛ tūc dimittendo rem quam noluit: liberatur. Aut est obligatus rōne persone. ꝛ tunc non liberatur dimittendo rem. Alij dicunt q aut fuit actuꝫ inter partes q posset rem dimittere: ꝛ tunc potest. Aut nō fuit actum: et tunc aut vult dimittere ex iusta causa ꝛ potest. Aut sine iusta causa: ꝛ nō potest. vide. j. Feudum.

Tercio quero. predictus negat pensionem domino petenti eam: ꝛ negat se emphiteotam illius: numquid ex tali negatione res cadat in cōmissum. Respondit qui s̄ q per solam negationeꝫ res cadit in cōmissum: quia licet in negando non reperiatur perfidus nec periurus quia non iurat domino: sicut facit vasallus. habet tamen in dominum eum recognoscere. vt. C. de fide instrumen. l. plurea. ꝛ ideo si contra hoc reperiatur infidelis: res cadit in cōmissum. Item magis debꝫ operari

expressa contumacia q̄ tacita.ff.de cōdi. ⁊ demō. l.si ita expressuz. Sz si emphiteota cessauerit dn̄o soluere per triennium: res cadit in cōmissum: q: taci te negat dominiū recognoscere. ergo multofortius vbi expresse negat.

Quarto quero an emphiteota sine cōsensu domini possit alium emphiteotā facere. R̄n̄. qui s̄. q sic.insti.loca.§.adeo. Nec obstat si dicatur: q nō pōt alienare. quia verum est de vera alienatōe sed datio i emphiteosim nō ē vera alienātio. Nec ob. q noie alienatiōis cōtinet emphiteosis: q: nō est verum simpliciter.

Quinto quero. quid si emphiteota vendat rem sine dn̄i voluntate: non tamen tradidit. nunquid res cadat in cōmissum. R̄n̄. qui s̄. q sic. quia vbi pena locum habet: nō inspicimus an res fuerit secuta. C.ad.l.fauiam.de pla.l.in fuga. Hoc patet per processum.d.l.fi.que requirit q anteq̄ȝ res vē datur: debeat adhiberi consensus dn̄i. al's res cōmittitur. Item q: lz sine traditōe nō sit alienatum: est tamen venditum. Sed si vendatur sine domini voluntate res cōmittitur: igitur ⁊c. Sed spe.in ti.de locato. ⁊ Bar.in.l.sequitur.§. Item labeo. de vsuca. ⁊ canoniste in.c.potuit. de loca. ⁊ Imo. dicunt predicta vera: si res iam sit tradita. Secus si vendita tm̄. Et hec opinio videtur communis quam approbat etiam Sali.in.l.fi.C.e. Itez hoc est verum: nisi res sit tradita hac lege. vt si dominus vellet emere: tantidem teneatur illi restituere emptor. vt notat Ang.in.l.voluntus.C.de fidei cōmissis.

Sexto quero. nunquid emphiteota possit dotare filiam sine domini voluntate: videtur q nō: quia non pōt vendere. ergo nec in dotem dare. Item quia omnis in dotez datio est alienatio: patet ex quo omnis actus ex quo transfertur dominium: est alienatio. sed per datōem dotis trāsfert dominiū in maritum. C.de rei ven.l.doce. Econtra videtur: quia vbi pater dat rem in dotem pfi lia: nō est dominij translatio. ergo nec alienatio. vt in.l.j.C.de fun.do. Et hoc ē vez fm quosdam: vbi res fuit data in dotem nō extimata: q̇s tunc operaretur venditōem ⁊ vendere nō pōt. vt hic. Non.ob.c.vnicuz.§.donare.in feu. qualiter olim ⁊c. quia ibi hoc ideo est: quia filia non succedit in feudum. Et ideo cum nō pōt directe succedere nō poterit per obliquuz.s.per datōem in dotem. Alij dicunt q si ipse potest reperire eque bonum maritum filie si aliam rem det in dotem: et tunc non poterit. al's sic. quia pater debet indagare filie meliorem virū quē poterit inuenire.

Septimo quero. Pone sunt duo domini: a q̇bus emphiteota rem emphiteoticā tenet. ipse emphiteota vendit rem de consensu vnius. ⁊ sine cōsensu alterius. an tota cadat in cōmissum. Dic q non cōmittitur nisi pro parte illius. quia nō debz in plus puniri: q̄ deliquerit. ff. de his qui. vt indi. l.heres.

Octauo quero. quid si emphiteota sine cōsensu domini rem emphiteoticam vendidit ⁊ tradidit ⁊ postea redemit eam. nunquid cadat in penā cōmissum. Dic q sic: quia ius quesitum alicui sine facto eius sibi auferri nō pōt. Sed pena cōmissa ē quesita dn̄o ex quo emphiteota rem alienauit. vt hic: ergo ⁊c.

Nono quero. Pone q est ꝯtrouersia inter dn̄m ⁊ emphiteotā super re emphiteoticam ⁊ pendēte cōtrouersia emphiteota soluebat pensionē soluendo ⁊ prestando. q nihil soluebat noie pensionis. postea dn̄s obtinuit: nūquid res cadat in cōmissum. Videtur q nō: quia licitū est sibi variare. ff. de colla. bo.l.non solū. Et ideo lz ipse dixerit q nō soluebat nomine pensionis: tamē poterat variare. ergo ⁊c. Sed dico cōtrarium: quia vbi ipse soluit aliquid: ipse pōt eligere in quaz causam magis soluere velit. ff. de solu.l.j. ergo cum ipse protestatus fuerit se nō soluere nomine pensionis: in aliā causam videtur solutum quare ⁊c. Et quia circa vnū ⁊ idem nō est licitum variare.

Decimo. Pone: Quidam est tutor cuiusdā pupilli: a quo pupillo idem tutor tenebat rem in emphiteosim. ⁊ ipse administrauit rem pupilli per. v. annos: nunq̄ȝ soluende pensionē. an cadat in cōmissum: Dico q res cadit in cōmissum. quia iste tutor debuit exigere a seipō. ff. de ne. ge.l.si pupilli. Hec pe.

Vndecimo. Pone q emphiteota vendit rem deinde re integra discessum est a contractu venditionis per consensum: quod potest. Nūquid debetur laudemium. Dico q sic: quia illa venditio est inter contrahentes perfecta: cuz solo consensu contrahatur obligatio. facit de acti. ⁊ obli.l. consensu. Cum ergo venditio sit perfecta: ⁊ ius quesitum domino sine facto suo per consensum partium sibi auferri non potest. Non ob. quia dominus debet habere laudemium: quia mittit nouū emphiteotam in possessionem. C.eo.l.fina. Dico q non stetit per eum quominus mitteret. Ideo perinde haberi debet ac si eum misisset. Idē pe.

Duodecimo. Pone q res emphiteoticaria fuit vendita ⁊ tradita ⁊ debetur laudemium deinde fuit retradita. Nunquid debeatur aliud laudemium. Dic q aut fuit tradita ex noua causa. et tunc aliud debetur laudemium. quia ista secūda traditio est similis priori: sed ex prima debetur laudemium; ergo ⁊ ex secunda. Et est ratio: quia ad multitudinem traditionum sequitur multitudo laudemiorum. C.de ser.fu.l.quicūq̄ȝ. aut fuit tradita ex antiqua causa. ⁊ tunc nō debetur laudemium. Idem pe.

Terciodecimo. Quid si plures habentes fundum emphiteoticū cōmunem: diuidunt inter se vtruz debeatur laudemiū. R̄n̄. qui s̄. q sic: quia diuisio est alterius partis abinuicem alienatio. Quod patet. quia in re cōmunicante diuisionem non licet dare partem quam quilibet habeat partem suam. licet post diuisionez quilibet efficiatur dominus partis sue diuise. ff. de le.ij.l.meminis.§. duobus. Item quia in diuisione requiritur cautio de euictōne. ergo est alienatio. sed ex alienatione debetur laudemiū. ergo ⁊c. Item quia in ōni diuisione est pmutatio. sed pmutatio est de quá

debetur laudemiũ.ergo ꝛc. Itez diuisio vicẽ venditõis habet ꝛ obtinet.sed Bar.in.l.ꝛ ideo.ff.de cõdi.fur.dicit ꝙ hanc.q.ꝓcedit alia.vtrum predicti possint diuidere domino irrequisito. Et cõcludit ꝙ sic.per.l.voluntas.C.de fideicõmis. Quod videtur verum:quia ratio propter quam prohibetur alienari in extraneum est:quia ille extrane⁹ non habet necesse recognoscere dñm:vt notãt ĩ dicto.in.l.fi.C.e. Que rõ cessat quãdo ille vendit alteri emphiteote socio suo. Nunc aũt ad qõnem ꝓpositam. An dominus debeat habere portõnem statutam per.d.l.fi. Guil. indistincte videtur dicere:ꝙ dominus nihil debeat habere.optime fac.l.per diuersas.C.mãdati.hoc idẽ tenet Bar.q2 ista alienatio ẽ necessaria.

Quartodecimo quero.nũquid ex aditiõe hereditatis debeatur laudemiũ:vt quia emphiteota ẽ mortuus.ꝛ eius heres adit hereditatẽ:videtur ꝙ sic:quia ex alienatione debetur laudemium:Sed aditio hereditatis est alienatio:patet. quia omnis actus per quem trãsfertur dominiũ est alienatio. sed per aditõem transfertur dominiũ:ergo ꝛc.secundo vbi quis de nouo adipiscitur possessionez rei emphiteotice debetur laudemiũ.vt.l.fi.C.eo. Sed per aditõem hereditatis adipiscitur ꝺ̃ nouo possessio hereditatis.vt.ff.de acqui.pos.l.cum heredes.in prin. Dic cõtra.quia domin⁹ propter laborem habet laudemiũ.quia laborat mittẽdo nouum emphiteotam in possessionem.sed in aditione nõ requirit talis labor:cum heres possit adire ꝓpria auctoritate.vt in auf.de here.ꝛ fal.§.in oĩbus. Hec pe.

Quintodecimo quero:pater habet in rebus filij vsumfructũ.C.de bo.mater.l.j. Pone ꝙ in rebus filij sunt aliq̃ res quas pater dedit in emphiteosim.nunquid talis datio valeat.videtur ꝙ sic.quia pater in talibus bonis habet liberã administratõem. Ita ꝙ filius nõ potest eum ꝓhibere ab administratõe:nec ab eo exigere rõnem. ꝺ bo.que li.l.cum oportet.§.nõ autez.Et ideo propter liberam eius administratiõem talia permittũtur sibi.Item quia datio in emphiteosim nihil aliud est ꝙ̃ melioratio.l.fi.C.eo. Sed pater potest bona filij meliorare.vt de bo.que li.l.fi.§.hoc ꝑculdubio.ergo in emphiteosim dare. Doct.dicũt indistincte ꝙ non valet datio talis.immo filij mortuo patre possunt totum reuocare:quia certi sunt casus in quibus patri permittitur ꝺ bonis filij alienare.d.l.fi.sed iste nõ est de illis.ergo ꝛc. Item q2 patri in talibus bonis ꝓhibetur alienatio temporalis.s.pignoris obligatio.vt.d.l.fi.§ multo fortius ꝓhibetur ꝑpetua. Hec pe.

Decimosexto. Pone ꝙ aliquis emphiteota filiusfa.in cuius bonis pater habet vsumfructũ:rẽ emphiteoticã vendit. Quis debet laudare. An filius vel pater. Et videtur ꝙ pater:q2 dñs habet laudare.vt in.l.fi.C.e. Sed habens vsumfructũ reputatur dñs:cum vsusfructus sit pars dominij ergo ꝛc. Dic cõtra:quia immo ipse filius habz laudare:quia dñs habet laudare.ergo intelligemus de vero domino.ff.si ager.vec.l.j.sed ꝓpetatius est verus dñs.vt.ff.ad sill.l.j.ergo ipse filius proprietarius debet laudare. Dico tñ ꝙ laudemium qd filius habet debebit restituere patri.hec pe.

Decimoseptimo. Quid si emphiteota donauit rẽ emphiteoticanã. Nũqd dñs hẽt dz laudemiũ Rñ.pe.dicit ꝙ sic:q2 magis fauẽdũ ẽ illi:q̃ hz rez ex titulo oneroso ꝙ̃ illi q̃ hz ex titulo lucratiuo. Sed ille qui habet rem ex titulo oneroso.s.ex emptõne debet laudemiũ.vt.l.fi.C.e.ergo multo fortius q̃ ex titulo lucratiuo.vicz ex donatiõe. Itez q2 legatum ꝛ donatio equiparãtur. Sed ex legato debetur laudemiuz.ff.de le.ij.l.is qui. Nõ ob. ꝙ ipse emphiteota possit donare rẽ emphiteoticanã sine dñi volũtate.q2 hoc ꝯcesso:nõ tñ sequit ꝙ nõ debeat laudemiũ.hec pe.

Decimooctauo.pone ꝙ emphiteota vult soluere vno anno sil' pensionẽ triginta annoꝝ:nũquid dñs teneat recipe. Rñ. Pe.dicit ꝙ dñs vno ĩ anno simul ꝓ toto tꝑe suscipe nõ tenetur. Idem tenet Cy.in.l.ij.C.eo.quia quod fauore alicui⁹ introductũ est:nõ debet in eius damnũ retorqueri Sed ita esset hic:quia nisi pensio quolibet ãno solueretur:dñs nõ recognosceret ꝑ emphiteotam.ꝛ sic dño ꝑ obligatõem adimeret ius suum.qd esse nõ debet. Hec pe.

Decimonono quero.quantum sit laudemiuz. Rñ.dic.li.ij.dicit ꝙ nõ licet dño occasione ista vltra quinquagesimã partem precij:vel extimatõis rei que in aliam ꝑsonã transfertur aliquid exigere.C.e.l.fi. Sed de cõsuetudine generali est.xiij. pars fni Mo.que in talib⁹ est seruãda. extra ꝺ cõsue.cũ dilectus.Et si in alijs locis eẽt alia cõsuetudo:illa seruãda esset.

Vigesimo quero.que requirant ad hoc:vt emphiteota possit vendere ius sibi competens ꝛ meliorationes suas. Rñ.pano2.in.c.fi.de loca.dicit:ꝙ septem requirũtur. Pmo vt requirat ecclãz si velit emere. Secundo denũciet preciuz ab alijs oblatum:ꝛ sic sine cõsensu domini põt emphiteota ius suum exponere venale:q2 al's nõ posset sibi ꝓciuz denunciare. Tercio ꝙ illud sit verum ꝛ nõ fictũ ꝓciũ. Quarto ꝙ si non dixerit se nolle emere expectet per spacium duoꝝ mensium. Quinto ꝙ vendat personis non prohibitis. non tamen est iure expressum que sint ille persone. Sed attenditur ius municipale:vel pactum appositum in ipo contractu.prohibite tamen persone videntur.sicut sunt persone potentes:que defacili non possunt conueniri.vel alie persone que nõ sunt soluẽdo.Et illum quidẽ cui sic vẽditur:tenetur dominus suscipere. Sexto ꝙ non vendat rem ipsam. sed dominiũ vtile sibi competens ꝛ melioratõẽs. Septimo ꝙ non prius ceciderit a iure suo.puta: differendo solutionem vltra biennium:ꝛ sic quo ad emphiteotam ecclesie:vel vltra triẽnium quo ad priuatum.

Vigesimoprimo quero. An in casu quo emphiteota ceciderit a iure suo:nõ soluẽdo pẽsionẽ tꝑe debito vel huiusmodi:ꝑdat suas meliorationes. Rñ.pano2.in.c.fi.de loca.concludit ꝙ sic.e.q.ij. hec ius.ꝛ in.l.ij.C.eo.

Vigesimosecundo pone. plures sunt coheredes et omnes pensionem soluunt preter vnum nunquid preiudicetur soluentibus. Rn. glo. in d. c. fi. dicit q no preiudicatur solventibus: dummodo soluant totam pensionem. et postea agent contra non soluentem.

Vigesimotercio. Quid si emphiteota probet per duos primos annos in ecclesiasticis: vel per tres in secularibus pensionem soluisse. licz antea per x. annos no soluerit. An possit expelli. Rn. Mo. dic q no.

Vigesimoquarto quero. an emphiteota sine voluntate dni possit donare. Rn. glo. in l. fi. C. e. dicit q sic. vt. C. de fun. patrio. l. j. li. xj. et insti. loca. §. adeo. Item potest et pignori dare. Idem tenet glo. i. c. fi. de loca. Idem Mo. Idem Inno. quare autem emphiteota possit rem emphiteoticariam donare sine voluntate dni et no vendere. Jo. an. mouetur hac rone. Nam venditor habet solum affectionem ad precium. vnde satis est sibi q precium consequatur a dno. Et ideo cum nullum interesse possit pretendere: voluit ius: vt potius vendat dno q extraneo Sed in donatione donator habet respectum ad psonam. Nam forte vult donare vni propter merita sua: vel vt illum obliget: que ro cessat in dno: quia no habet illam affectionem ad dominum. Sed Bar. in d. l. fi. tenet contrarium. Dicit enim q licz emphiteota fisci seu reipublice possit donare: non tamen emphiteota priuati. Ro est. quia fiscus ius suum petere potest a quacunque persona. Sed priuata persona no potest petere pensionem a donatario: cum non contraxerit cum eo: sed habet necesse agere rei vendicatione. Et panor. i. d. c. fi. dicit q tenendo hanc opinionem Bar. possz dici q emphiteota eccle possit alij donare: quia ecclesia equiparatur fisco in priuilegijs suis. Iuxta no. in c. j. de in integ. resti. et in l. fi. C. de sacrosan. eccle. Sz posset attentari generaliter q alia opinio sit veriorsaltem qn donatio fit saluo iure dni. nam res transit cum onere suo. ad hoc. c. ex litteris de pigno. Et emphiteota alienando rem eccle potest alienare sine iuris solennitate fm Jo. an. quia hoc casu no alienatur ius eccle: sed ius competens emphiteote.

Vigesimoquinto. Quid si res ex toto perierit. an emphiteota teneatur ad pensionez. Rn. Panor. vbi supra dicit. q propter damnum rei emphiteoticarie no liberatur emphiteota a pensione nisi tota res perierit. ar. in l. j. C. e. Et hec opinio est communior. licet aliqui teneant oppositum. et ro est: quia emphiteota soluit pensionem in recognitionez dominij directi: quod remansit penes dnm. Ideo qndiu durat substantia rei. semper subest causa soluendi pensionez. licz Bar. in d. l. j. dicat se hoc intelligere: qn emphiteota potuit tantum colligere q potest pensionem soluere. Sed hoc dictum nullo iure probatur fm Panor. Nec putat verum. nam fm hoc non esset differentia inter emphiteotam et colonum. Item propter sterilitatem contingentez in fructibus quantumcunque maximam no fit remissio emphiteote pro parte domini. licet aliud sit in colono. Ratio diuersitatis; quia colonus videtur conduxisse sub quadam tacita conditione fructuum futurorum. Et ideo illis deficientibus fit remissio pro rata. Sed emphiteota soluit in recognitionem dominij. et propter hec pericula emphiteota solet longe minus soluere q colonus. x. q. ij. hoc ius. Et de hoc solent dari versus. Si res perit tota: liberabitur emphiteota. Sed si pro parte: nulla liberabitur arte. Et hec faciunt ad questionem notabilem et quotidianam. Fundus datus in emphiteosim no potest coli propter guerram. nunquid teneatur emphiteota hoc tempore soluere pensionem. Communis opi. legistarum et Bar. in dicta. l. j. est q non. quia equiparant fundum inundatum esse: vel captum ab hostibus. vt. l. cum vnus. §. fi. ff. de bo. au. iudi. pos. Sed si fundus est inundatus: est deperditus. l. iij. §. labeo. ff. de acqui. pos. ergo et captus ab hostibus Contrarium in facto consuluit. d. Car. padue. Et idem postea totum collegium paduanum: vt refert Panor. in dicto. c. fi. Mouetur principaliter per. l. j. in fi. C. e. que requirit q substantia ipsius rei penitus ledatur: quod no contingit quando no potest coli propter timorem hostium: nam reperiret eo tempore emptorem. et sic in recognitionem dominij debet soluere canonem: maxime cum guerre sint temporales. Et hanc opinionem putat Panor. veriorem. nisi esset totus fundus captus ab hostibus et no esset spes de recuperatione: quo casu posset procedere opinio contraria.

Vigesimosexto quero econtrario. quid si res emphiteoticaria augeatur an augebitur pensio. Rn. Bar. in l. j. C. e. concludit q no. immo putat q indistincte omnia augmenta pertineat ad ipsum emphiteotam vt quod iuris est de diminutione. Idez de augmento.

Vigesimoseptimo. nunquid destructa re emphiteotica. puta: domo ex igne fortuito: si postea reparetur: teneatur emphiteota adhuc soluere canonem. Rn. Quidam dicunt q no: quia illud dicitur nouum. Quod videtur intelligendum si illa domus ex toto destructa sit. alias secus. vt dictum est s. q. xxv.

Vigesimooctauo. Pone emphiteota no soluit canonem per biennium: dominus dicit illum cecidisse a iure suo. Ille allegat q dominus tenebatur sibi in tanta vel maiori quantitate. nunquid incidat in penam. Dic fm panor. in. c. bonafides. de depo. q no: nam ille qui compensat dicitur soluere. vt in. l. amplius. ff. rem ra. ha.

Vigesimonono. Quid si ipse emphiteota non soluit. sed alius. an cadat a iure suo. Lu. ro. dic q no. per. l. forma. §. si cum ego. ff. de cen. Et plus dicit q tercio soluente no solum nomine emphiteote sed etiam simpliciter vel nomine suo. emphiteota no priuatur iure suo. d. l. forma. ad hoc facit quod notat Bar. in l. cum seruus. de ver. obli. vbi dicit q si testator picturam certo loco fieri mandauit. reperitur pictura facta nescitur p quem. dicit q sufficit quantum ad pene euitationem. vt in auc. hoc amplius. C. de fideicomis. et ad penam excommunicationis que consueuit apponi ex constitutione epi scopi contra non implentes voluntates defunctorum.

Trigesimo. qd si dns fac pactum: vt n liceat ephi

teotã expellẽ: etiã si nõ soluat. an valeat tale pactũ tex. in. l. ij. C. e. videt innuere q sic. In contrariũ facit. ff. de pẽca. l. cum pcario. Dic fm Bar. in. d. l. ij. q pactũ: qđ est ptra substãtialia cõtractus facit ptractũ ipso iure nullũ. vt. d. l. cũ pcario. Sicut si aliquis faceret pactũ: q esset venditio sine precio. Sed si pactũ fiat ptra accidẽtalia ptractus: vel cõtra naturalia: tunc valet pactũ. vt. l. paciscι. ff. de pact. Modo ad propositũ. siquidẽ fieret pactum q non teneret ad soluendũ canonẽ: non valeret: qz esset cõtra substantialia cõtractus. Si vo fit pactũ q lz nõ soluat non possit aliter cogi. Istud pactum est cõtra naturalia ptractus. z idõ valet.

Trigesimoprimo. Quid si elapso termino dñs recipiat pensionẽ oim annoz: quibz est cessatum. An postea potest deijci. glo. in. l. ij. C. e. dicit q nõ. Bar. vo fm Jacobũ de are. dicit. Aut quis primo expulit z postea vult petere pensionẽ z põt. vt in aut. qui rem. C. de sacrosan. eccle. Aut primo pcepit pensionem z postea vult expellere. Et tũc aut pcepit pensionẽ tpis ptenti tm: z adhuc põt expellere. vt. ff. loca. l. colon⁹. Aut recepit pensionẽ etiã tempis futuri. z tunc nõ põt eũ expellere: nisi fuerit prestatus. Ita dz intelligi. d. glo. hec Bart. in d. l. ij.

Trigesimosecundo. quid si emphiteota pmisit penã si nõ soluerit pẽsionẽ ptractu pmanẽte ĩ sua firmitate. Ille nõ soluit dñs vult eũ expellere. ille offert penã: z dicit se nõ esse expellẽdum. Dic fm Azo. z Ho. nihilominus eum eẽ expellẽdũ: qz pena grã seruãtis pactũ fuit apposita.

Trigesimotertio. quid si ei qui debebat soluere pensionẽ successit heres ignorans. z pp ignorãtiã nõ soluit. Glo. in. l. ij. C. eo. dicit. q restituit heres de equitate. qđ placet Bar. ibi. idẽ tenet glo. z dy. in. l. cũ filiꝰ. §. in hac. ff. de ver. ob.

Trigesimoqrto. Quid si dñs: cui soluẽda erat pensio mortuꝰ ẽ. z sic iacẽte hereditate trãsiuit biẽniũ vel trienniũ. Nunquid possit eijci emphiteota? Rñdeo pp̄dicta q nõ.

Trigesimoquinto quero. quid in minore. An currat sibi tps si nõ soluat. qdã dicũt q nõ p tex. in. l. fi. C. in q. ca. in inte. re. nõ est nc.

Trigesimosexto quero. qs recepit ẽphiteosim p se z suis filijs z nepotibz. si primus vel secũdus deliquit circa ipm ptractũ emphiteosis nõ soluẽdo canonẽ: vel aliensdo sine licentia dñi. An noceat sequentibz. Rñ. Bar. in. l. eum qui. ff. de interdic. dicit q sic. Sz si alr delinqueret: pp quod bona publicarent: ista bona debẽt remanere. apd filios z nepotes: qz nõ trãseũt ad eos vt ad hẽdes: sz hñt iure suo. vt. l. vt iurem rãdi. §. si liberi. ff. de ope. libe.

Trigesimoseptimo: qđ si filius renũciauit hereditati patris. an põt retinere ẽphiteosim. Bar. in d. §. si liberi dicit q sic in casu pposito. s. qñ recepit emphiteosim p se z suis filijs z nepotibz: vt dictũ est. Secus si poneret etiã illud verbum heredibz. nã tũc debetur filijs ita demũ esse sint heredes: qz tũc cõcessio requirit vtrunqz. s. q sit filius z heres Ita dicit text. in aut. de nõ alie. §. emphiteosim. Et ideo feuda que transeũt ad filios: vt filios si heredes sint dicuntur vt iure in hereditatis ptitiõe. vt in. l. item videndum. de peti. here. Et ideo dicẽdum in emphiteosi: que requirunt hoc. s. aliquem eẽ filium z heredem.

Trigesimooctauo pone. filia ẽ instituta heres in certa re. z est iussa esse contenta. z q plus d̃ bonis suis petere nõ possit. an nõ obstãte hoc possit habere regressum ad bõa emphiteoticaria. Rñ. Bar. in. d. §. si liberi: dicit q dicta verba debent intelligi. q plus de bonis suis petere nõ possit iure hereditario. sed nõ debet priuari eo iure: qđ habet vt filia nõ vt heres. vt de iure emphiteotico z patronatus. Et posito q pater posset filiaz priuare ex dispositiõe sua ab emphiteosi: tamẽ illa verba hoc nõ important. Et per predicta Bar. ibi infert. q si pater instituit filiaz in certis rebus: z iussit esse contẽtam. z q plus de suis bonis petere nõ possit: pone q res ille sint vltra legitimã: modo filia vult dotem maternã. An possit. Rñ. se cõsuluisse q sic. quia bona intelliguntur deducto ere alieno. pro hoc. l. bonorum. de verb. sig. z. l. subsignatum. eo. ti. Modo filia petit dotez tãq̃ es alienum; nec petit d̃ bonis suis. quia illa intelliguntur deducto ere alieno. Ita etiam in preced̃ti. q. filia petit emphiteosim: vt es alienũ. nõ vt de bonis defuncti. Hec Bar.

Trigesimonono pone. Aliquis accepit fundũ in emphiteosim pro se suisqz filijs. an intelligatur de naturalibus? Rñ. Spec. videtur tenere q sic. Sed Bart. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad tre. dicit hoc posse esse verum in emphiteosi data a priuato. Sed in emphiteosi data ab ecclesia dicit q non intelligatur de naturalibus aliquo casu. De illis etiam non cogitauit ecclesia. nec presumendum est q cogitauerit propter dignitatem. z quia tales naturales nõ possunt haberi sine peccato mortali.

Quadragesimo quero ad quãtũ tempus contrahatur cõtractus emphiteoticus. Rñ. aliquando contrahitur ad tempus. puta ad decem vel viginti annos. In quo etiaz succedit heres vsqz ad illud tempus. Aliquãdo cõtrahitur imperpetuũ z tunc nõ aufertur emphiteote nec etiam heredibus eius: donec soluerit canonẽ. Possessio tamẽ ecclesie nõ potest de nouo dari in emphiteosim perpetuo. extra de re. eccle. nõ ali. nulli. Et fm glo. in cle. j. de re. ec. nõ ali. dicitur perpetuo fm iura quod datur ad. x. annos vel vltra. nam ad modicũ tempus dari põt quod dicitur vsqz ad nouem annos inclusiue. Si tñ possessio ipa erat prius emphiteotica z peruenit libere ad ecclesiam: bene potest in emphiteosim dari etiam perpetuũ fm quosdã.

Emptio et venditio.

De natura emptionis est. q ex quo contractus initus est pertineat lucrum z periculum rei empte ad emptorem: lz res tradita non sit. insti. e. ti. §. cum autem. ff. de peri. z cõ. rei ven. l. id quod. Vnde daẽ regula talis. Cũ venditio fit pure z sine scriptis certe speciei que degit

stationem non exigit: omne periculum spectat ad emptorem: excepto casu publicationis: nisi pactum culpa: vel mora interveniat: vel calliditas. Pure id dicitur. quia si conditionalis esset venditio ante eventum conditionis: periculum pertinet ad venditorem. vt. ff. de peri. et co. l. illud. Sine scriptis. Ideo dicitur: quia si in scriptis fiat: periculum spectat ad venditorem antequam scriptura perficiatur: quousque facta sit: licet uter agere potest. C. de fid. instru. l. contractus. Dicitur autem contractus fieri in scriptis: quando convenitur quod aliter non valeat quam facta sit exinde scriptura. C. de proba. cum res. Secus si a principio simpliciter contrahatur. et post ad probationem fiat inde scriptura. ff. de pig. l. contrahitur. Certe ideo dicitur: quia si sub alternatione vendam tibi stichum vel titium: periculum primi spectat ad venditorem: secundi ad emptorem: vt si stichus mortuus est dabitur titius. ff. de contrahen. empti. l. si in emptione. §. si emptio. Speciei ideo dicitur: quia si in genere fiat venditio. puta: vendo tibi hominem: non dico quem: nunquam ad emptorem spectat periculum: quia quod in genere debetur perire non potest. ff. ad. l. fal. l. in ratione. quia hic vendit certum de incertis.

Quid autem si venditur incertum de certis. puta: vendo tibi vinum de serius meis: vel decem corbas ex hoc dolio. vel. vi. sextaria de isto campo. Dic secundum Hostien. et dic. quod si omnia pereant emptor repetit precium: si ipsum dedit et sic non pertinet periculum ad eum. Que degustationem non exigit ideo dicitur. quia si degustationem exigat et vendatur in specie: pertinet periculum ad emptorem post degustationem. sed non ante. ff. de peri. et co. rei vendi. l. si vina. nisi vinum vendatur ad mensuram in certa die quia tunc haber venditor potestatem mensurare: vel offerre, vt mensuret. ff. e. quod sepe. §. in his.

Quid si emptor nolit mensurare. Resp. secundum Dir. li. i. quod venditor potest mensurare et effundere coram testibus: si vasa sunt sibi necessaria: vel propter vindemiam vel propter novam rationem et iustam. ff. de peri. et co. rei vendi. l. i. §. vltimo. et l. ii. Excepto casu publicationis. quia si fundus venditus: fuerit publicatus causa maleficii: periculum pertinet ad venditorem. ff. lo. l. si fundus. hec Goff. et Hosti. Nisi pactum ideo dicitur. quia licet venditor de natura contractus teneatur de dolo lata culpa. et levi: non tamen tenetur de casu fortuito. ff. de peri. et co. rei ven. l. custodiam. et l. si vendita. Sed per pactum tenetur. ff. de peri. et co. l. si in venditione. De casibus specificantis tamen de quo dictum est s. Casus fortuitus. Vel culpa scilicet precedente: insti. e. §. cum autem. Vel mora: quia tunc spectat periculum ad morosum. etiam si res peritura erat penes alium. de leg. i. cum res. hoc intellige in foro contentioso. Secus in foro anime. Sed vltima mora semper nocet dicta. l. illud. Vel calliditas. quia si venditor affirmavit bonitatem duraturam imputatur ei: vel sciebat bonitatem non duraturam et tacuit. ff. de peric. et co. l. siquis vinum. Et hoc est contra illos qui ad ulteriorem et admixtione alicuius boni vini cum alio corrupto quod postmodum vendunt tacentes huiusmodi admixtionem. Et per predicta tenentur ad restitutionem de omni damno vel interesse: quod ementes habuerunt vel de eo plus quod habuerunt ex huiusmodi taciturnitate. Item de natura huius contractus est quod sicut periculum ad emptorem pertinet. Ita et emolumentum. vt extra de regu. iur. qui sentit li. vi. Et ideo quod per alluvionem accrescit: et fructus et partus ad ipsum emptorem spectat. C. de act. empt. l. fructus. et. l. penul. Alluvio autem dicitur incrementum latens. Et quicquid agro meo per alluvionem flumen adiecerit: meum est. Secus si incrementum est apparens.

Quid si dolus dat causam contractui. Dic vt dictum est supra Dolus. Adde tamen quod notat Panor. in c. quia plerique. de immu. eccl. quod dato quod dolus non det causam contractui: nec incidat in contractum si emptor sciebat rem plus valere et venditor ignorabat: quod in foro anime tenetur restituere quod plus valebat: quia egit contra iusticiam naturalem: decipiendo proximum: saltem re ipsa in precio.

Quid autem si vterque fuit ignorans: sed re ipsa venit deceptio in precio an superveniente scientia: teneatur restituere illud in quo alius fuit deceptus. Pone exemplum. Quidam simplex habet lapidem preciosum: quem vitreum esse credit. Item ille qui emit similiter credit esse vitreum. Quid iuris. Quidam dicunt. quod emens in aliquo non tenetur ad restitutionem: quia per emptionem bona fide factam: talem lapidem acquisivit. Sed Panor. credit quod teneatur ad restitutionem si a principio emisset pro vero valore: si illum scivisset. Secus si illam rem non emisset pro illo precio. debet tamen restituere rem: si alter vellet restituere precium. ex quo non vult supplere iustum precium. ar. bonum in. l. in fundo. ff. de rei vendi. et in. l. si quis. cum aliter. ff. de ver. ob. vbi parificantur deceptio re ipsa et ex proposito. Et propter hoc Bart. in dicta. l. siquis querit. Dicitur in instrumento venditionis dedit rem pro tanto: et illud quod plus valet dedit et donavit. An propter hoc cessabit remedium dicta. l. siquis. et remedium. l. ii. C. de rescin. ven. que loquitur. de deceptione ex proposito. Barto. respondit quod si venditor sciebat valorem rei. tunc per talia verba cessant remedia dictarum legum. Sed si hoc ignorabat: tunc per talia verba habebat animum donandi: nisi modicum. vt. l. si libertus. ff. de ope. li. et. l. hec adiectio. de verbo. signif. Et ideo si quantitas est magna apparet quod in hoc contractu donationis est lesus: et sic habebit remedium dictarum legum. Et Barto. dat cautelam. vt in instrumento dicatur. Et illud quod plus valet: sive sit quantitas modica: sive immodica dedit et donavit &c. vel renunciet beneficio dicta lege secunda. et similium: quod tantundem importat.

Sed an remedio dicta .l. siquis possit renunciari. scilicet exceptioni doli: qui dolus est in re ipsa. Respondit Bart. vbi s. q sic. non tamen ppter hoc putat q sufficiat simpliciter renunciare exceptioni doli: nisi exprimatur q renunciat beneficio dicta .l. siquis. vel per alia verba que tantundem importent. nam illud renunciare est donare. vt in .l. siqs. delegauerit. ff. d noua. Et sic ad modicam quantitatem refertur.

Et per predicta apparet so. de alia qone quam ponit Archi. floren. Pone. Creditori meo feci publicam donationem c. floren. quia nihil inde sperabam habere: vel ne incurrerem aliquod damnum. vtrum post hanc donatonem: possim aliqd de bonis eius inuentis: vel ab alio oblatis recipere. et si accepi an tenear eidem restituere: Dicendu q possum recipere et retinere. De ratione enim donantis est liberalis et voluntaria translato. quod non contingit in casu posito. Et ideo sibi licebit satisfacere de bonis illius inuentis quemadmodum licet alijs damnificatis quasi no donasset.

Vtrum liceat aliquid vendere plusq valeat: Respon. fm Tho. scda scde. q. lxxvij. q carius vendere vel vilius emere rem q valeat: est iniustum: nisi res que venditur cedat in detrimentum venditoris: q nimium re illa indiget. nam in tali casu iustum precium est: vt non solum respiciatur ad rem que venditur: sed etiam ad damnum quod venditor incurrat ex venditione. et sic licite potest vendere plus q valeat fm se: q uis non vendat plus q valeat ipi venditori. Quod si emptor iuuetur ex re quam emit: sed venditor non damnificatur: carendo re illa: non debet eam superuendere: quia vtilitas que alteri accrescit: non est ex vendente: sed ex conditione ementis. nullus autem debet vendere alteri quod no e suum. Quod autem dicitur q licitum est contrahentibus se decipere vsq ad dimidiam iusti precij. Dic fm Innocen. in. c. in ciuitate. de vsur. q illud procedit iure fori: non iure poli. et quo ad deum non procedit: sed ius positiuum noluit dare actionem pro modica lesione in odium litium. Sed solum quando est magnus excessus puta. quando aliquis est deceptus vltra dimidiam iusti precij. Emitur autem fm Azonem res minus dimidio iusti precij: si res valet decem et venditor pro quinq minus vno denario. et sic decipitur venditor. Si autem valet decem et ematur pro quindecim et vno denario: deceptio est vltra dimidium iusti precij. et sic decipitur emptor. Alij dicunt q tunc e deceptio vltra dimidiam iusti precij. quando res valens decem emitur pro. xxi. Sed prima sententia est verior fm Host. et Ber. in. c. cum causa. extra eo. Idem Panormitan' ibi. dicens q fm aliam opinionem non esset reperire casum deceptionis in venditore. Nam si res valet decem oportet q daretur pro nihilo vel pro minus. quod non esset possibile. nam emptio esset sine precio. Ius autem diuinum nihil impunitum relinquit. vnde fm legem diuinam illicitum reputatur. si in emptione et venditione no sit obseruata equalitas iusticie. et tenetur ille qui plus habet recompensare ei qui damnificatus est: si sit notabile damnum. quod ideo dico: quia iustum precium rerum quandoq non est punctualiter determinatum: sed magis in quadam extimatone consistit. Ita q modica additio vel diminutio non videtur tollere equalitatem iusticie. Ad predicta facit q quidam dicunt. q ista equalitas iusticie habet quandam latitudinem et tres gradus. Primus dicitur pius. Scdus discretus. Tercius vero rigidus. Verbigratia. Sunt decem petie panni eiusdem bonitatis et expensarum harum tamen peciarum ppter varia capita: circa illas a varijs varia extimatio fiet. et reperient ipsi extimatores circa illas tripliciter variari. Quidam extimabunt quamlibet illarum precij .l. ducatorum. Et hic potest dici gradus pius. Alij vo .l. cum dimidio: et talis potest dici gradus discretus. Alij vo .lj. et hic vocat gradus rigidus. Et tn omnia ista precia intra dictam equalitatem iusticie comprehendentur. Si autem vltra istam equalitatem aliquid vendat: si notabile est: restitui debet: maxime si ex altero istorum quatuor procedat. Primo si ex ignorantia. Scdo. si ex mentis leuitate aperta vel sumpta. Tercio. ex quacumq magna egestate. Quarto. ex quacumq magna necessitate ad hoc compellente. Ex quibus comprehendi pot. q talis contractus non procedit ex mera et gratuita voluntate. nam talis defraudatio in minus emendo: contra charitatem est: licet ex vtriusq partis consensu talis contractus procedere videat. nam fm phm. iij. ethi. Ignorantia et aliqualis coactio excludunt voluntarium. Et fm hoc pot intelligi id qd notat do. an. in. d. c. quia plerisq. et panor. ibi vbi facit differentiam. An emens fuerit persona sagax vel ignorans. vt primo casu: venditor plus tunc vendens q valeat: no teneatur ad restitutonem. Scdo vo sic. Et plus dicit Panor. in. c. cum causam. de testi. q si tam venditor q emptor sciebant naturam rei et valorem. tunc nullum subest peccatu. licet res sit vendita pro maiori vel minori precio. Predicta intellige: cessante magna necessitate et no aliter vt dictum est.

Vtrum quis compelli possit ad vendendum rem suam. Rn. fm Panor. in. c. j. e. ti. fm communiorem opi. q aut qs exposuit rem sua venale: aut non. Primo casu in his q sunt necessaria ad vita hois: pot superior statuere iustu preciu. Nam interest superioris prouidere vtilitati subiectorum et reipublice. Et in istis dz intelligi d. c. j. et iura sibi. Ex quo infert Bal. in. l. j. C. de epi. au. q cu vita hominis no possit duci sine vestimentis et sine hospitio. q etiam in domibus aptis ad locandum. et in pannis potest statui certum precium. Et ita iam dudum actum fuit padue in domibus concedendis p scholares. Nam quelibet domus apta fuit descripta in certo libro. et descripta pensio annalis. In alijs vo q no sunt necessaria ad vita habet locum .l. dudum. C. de contrahe. emp. et .l. nemo exterus. C. de iude. vbi habetur q nemo potest compelli ad vendendum rem suam: nec quis pot apponere p-

cium rei aliene. Si quis in re sua erit moderator et arbiter. l. in re mandata. C. mā. et in dicta. l. dudū. Quod est valde notabile. Et facit q in istis iocalibus et gemmis et huiusmodi que non sunt necessaria ad vitam: sed potius ad pompam et ornatū: que appreciantur communiter iuxta affectionem hominū: possit vnusquisq precium pro sue libito voluntatis apponere. Secundo casu principali scilicet ennt quis rem suam non exponit venalē. Et tunc aut subest necessitas. et possunt exuberantes compelli ad vendenduz iusto precio ea q sunt necessaria ad vitam hominis. Et sic seruatur tempore caristie: quia tunc omnia victualia debēt esse communia. Ad hoc tex. cū glo an. c. sicut hi. xlvij. distinct. vbi concluditur q licz indigentibus agere contra diuites ad victualia communicanda. Tamen cum imploratōne iudicis vt appellat.

Vtrum negociando liceat aliquid carius vendere: q sit emptum. Rū. Fm Thomaz. vbi supra nihil prohibet lucrum ordinari ad aliquem finez necessarium vel honestum. Et sic negociatio licita reddetur. Sicut cum aliquis lucrum moderatum quod negociando querit: ordinat ad domus sue sustentatōnem: vel ad subueniendum indigētibus. Aut etiam cum aliquis negociatōni intendit propter publicam vtilitatem. ne scilicet res necessarie ad vitam: patrie desint: et lucru m expetit: non quasi finem: sed quasi stipendium sui laboris vt de hoc dictum est supra. Auaricia. Et sic potest q̄s carius vendere q̄ emit. hoc tamen non potest regulariter. nisi fuerit mutatum precium ratōne fori. temporis: vel loci. vt notat Pe. de ancha in. c. j. de vsu. in. vj. Et inter mutatōnes fori videntur expresse comprehendi: si quis emerit merces ī magna quantitate: et minutim vendat. Solent enim res in magna quantitate communiter meliori foro vendi. Et pro hoc videtur facere quod dicit Crisosto. q quicunq rem comparat. vt integrā et immutatam vendendo lucretur: ille est mercator qui de templo dei eijcit. Tamen ad hoc rūdet Astesi. fm Alexan. angli. q facienda est vis in hoc q dicit rem integram et immutatam. Loquitur enim de illo qui in negociando intendit lucrum tanq̄ finem vltimum et cupit sine labore et sollicitudine et auaricia diuitias congregare. Vnde predictuz verbum non habet locum in eo qui negociatur pter propriam necessitatem: vel reipublice vtilitatem: vel proximi pietatem. nec etiam in eo qui vēdit rem immutatam q̄tum ad substantiam: immutatam tamen q̄tum ad locū: quia talis ratione laboris et periculi: vel expensarum famulorum: vel apothece et huiusmodi: licite potest querere mercedem. nec etiam habet locum in eo qui in emendo considerat empte rei periculum in seruando: quia potest deteriorari et cremari: vel furto perdi: tantum potest mercedem querere ratōne incertitudinis euent⁹ futuri et susceptionis periculi. Vnde in emendo non est certus. vt integram et immutatam vendendo lucretur. Et plus dicit archi. f. Pone mercator emit aliquid pro decem. et in eadē

ciuitate vel domo absq vlla traiectione mercium. vel modica: et sine aliqua melioratiōe rei empte et huiusmodi: vendit pro. xij. An hoc liceat. Respōdit q sic dummodo iustum precium non excedat.

Item pone. vis mihi librum vendere p decem et ego nō intendo emere: nisi parus inueniā q emat a me pro. xij. et postq̄ vendidi alteri. emo a te: et do tibi decem: et teneo duos. An possim: et cū teneor. Respondet Ar. f. q iustum precium rerū non consistit in indiuisibili: licet in quadam latitudine vt dictum est. Ideo si emens librum pro decē. eūdem vendit pro duodecim. Iusto tamē precio: vt quotidie contingit. non videtur condemnandus quinimo si alias non erat empturus: nisi primo certificatus de lucrando duo fuisset: dūmodo: vt dictum est: iustum preciū nō excedat de industria videtur laudandus.

Pone. dedisti mihi librum vel vestem vt venderem pro decem vendidi pro duodecim. An possim tenere illa duo: vel debeā tibi: vel emptori reddere. Respondit q̄ supra q vendēti sufficere debz lucruz quod inde consequitur. puta vnū pro libra. vnde iste medius vendens: cum purum ministeriuz gerat primi tradentis qui sibi constituit certā mercedem pro labore suo: quicquid superuendit: totū tradere debet primo vendenti: et non ementi: nisi forte plus iusto precio vendidisset. quia tunc restituere tenetur emptori. et non primo venditori.

Vtrum venditio reddatur iniusta propter defectum rei vendite: vel etiam propter latentē eius bonitatem. Respondeo fm Tho. scda scde. qōne lxxvij. Circa rem que venditur triplex defect⁹ cōsiderari potest. Primus quidem fm speciem rei: vt puta. si venditur auricalcum pro auro: aut vinum mixtum aqua pro puro. Secundus defect⁹ est fm quantitatez ponderis vel mensure: vt si quis vtatur scienter. deficienti pondere vel mensura. Tercius est ex parte qualitatis puta si animal infirmum vendatur quasi sanum. In his tribus casibus: si quis venditor scienter offenderit fraudez cōmittit. et illicita est venditio: et ad restitutionem tenetur. Si vero eo ignorante aliquis predictorum defectuum in re vendita fuerit: venditor quidem non peccauit. tamen cum ad eius noticiam peruenerit: tenetur damnuz recompensare emptori. Et ex his patet q illicitum est vendere aurum vel argentum alchimicum pro vero: quia non est adeo purum sicut verum: nec habet omnino easdem proprietates: sicut proprietatem letificandi cor q valet contra certas infirmitates et huiusmodi. Si autem per alchimiam fieret verum aurum: non esset illicitum vendere pro vero. quia nihil prohibet artem vti aliquibus naturalibus causis ad producendos naturales et veros effectus. vt dicit August. in libro de trini. Vide de hoc Panor. in. c. ex tenore. de sor. vbi fm Oldra. concludit. q scientia alchimie nō ē prohibita. et dicit q in hoc vna species non transmutatur in aliam diuersam: cum omnia metalla procedant ex eodem fonte et vno principio. videlz ex sulphure et argento viuo. Sz vbi

est melior influentia astrorum: ibi producuntur metallum preciosius vnde per influentiam astrorum et cum lapidibus et cum herbis quibus insunt multe virtutes pōt naturaliter vna species metalli cōuerti in aliā magis preciosaz.

Et circa defectum mensure queritur. an excusentur tabernarij dantes mensuras vini diminutas. scz vsqz ad collum dolij vel alterius mensure cum hoc sit de more tabernariorū. R̄n̄. archi. f. dicit q̄ non excusantur. q: ementes decipiunt: cum intēdant recipere plenam mensuram. et pt̄ra voluntatem ipsorum diminuunt. Nec cōsuetudo excusat q̄ dicenda est corruptela. nisi hoc faciant: vt se seruēt indemnes: vel cum aliquo lucro et rationabili: vel quia alr̄ nō lucrarent si plenas mensuras darent. quia oporteret precium augere: in quo nō inuenirent emptores: vel paucos. Sed verte casuz. quid de mulieribus que fm morē patrie dant lanam vel linum ad nendū vel filandū: et cōputant filatū ad rationez. xiij. vnciarum pro lib. quando hoc scit qui laborat illa filando. si non soluit de. xiij. vncijs nisi pro vna libr. Respondit qui sup̄. q̄ proprie hō nō est fraus: quia non decipitur cum sciat sic debere solui. et sic intelligitur pactum inicum a principio sibi datur opus. Scienti eñ et cōsentienti nō fit iniuria q̄uis turpis videat mos.

Circa defectum qualitatis queritur. quid si q̄s vendat equum: et p⁹ paucos dies moritur. an vendens teneatur restituere preciuz? R̄n̄. Panor. in c. iniustum. de rerum pmuta. post Cy. dicit q̄ aut morbus notus erat vtriqz. et non cōpetit aliquod remediuz. quia scienti rc. Aut vterqz ignorabat et competit actio quanti minoris: nō aute ad totum dannū. Aut sciebat alter tm̄. Et si emptor sibi imputetur: ratōne predicta. Si venditor tenetur ad omne interesse: quod inde passus est emptor: non solum ad preciuz. vt i. l. Julian⁹. ff. de act. emp. nisi interuenisset pactū: vt nō teneret.

Sed quid si emptor fuit minus diligens? R̄n̄. Cy. q̄ nihilominus tenetur venditor: q: licet emptor fuisset in quadam culpa vel negligentia: tamē venditor fuit in dolo. q: nō patefecit vicium. et dolus p̄ponderat culpe. vt in. l. Item si obstetrix. ff. ad l. aquil. Jo. an. tamen post alios dicit q̄ si equ⁹ vēditus infra triduū moritur: et repentur habere cor marcidum: presumendum est illum morbum tempe venditōnis habuisse. et hoc presumitur ex paruitate temporis. De eo autez qui vendit equū pro morboso et vmbroso et alijs defectib⁹. vide s̄. Arbiter.

Quero de. q. quotidiana. Vendidi tibi fundū expressis cōfinibus et declarata mensura terre. puta dixi q̄ erat duorum modiorum: nunc autem reperitur in maiori quantitate. an id quod plus est cedat venditori: vel emptori? Oldra. concludit q̄ q̄nqz loquens vtitur terminis denotantibus certum numerum vel mensuram. et agit ad supplementum quando. s. exprimit conceptum suum: incipiendo a numero vel mensura. Quandoqz vtitur terminis denotantibus speciem: seu corpus: licet adijciat certum numerum vel mensuraz. Et tūc illud quod est plus cedit emptori: quia hoc casu: numerus: vel mensura videtur adiunctus loco demonstratōnis que licet sit falsa: nō viciat nec minuit id cui adijcitur. vt. l. falsa demonstratō. ff. de cōdi. et demō. Exemplum secundi. vendo tibi talē fundum: sic cōfinatuz: qui est trium modiorum. Exemplum primi. vt vendo tibi terram quatuor modiorū in talibus confinibus. hec Panor. in. c. per tuas. de dona. vel dic clarius q̄ aut preciuz taxatur per modia. et tunc emptor non plus poterit habere. Secus si precium nō taxatur per modia. q: tūc totū habebit.

Vtrū venditor teneatur dicere vicium rei vēdite? R̄n̄. fm Tho. vbi s̄. venditor qui rem viciosam exponit vendendam: ex hoc ipso dat emptori damni vel periculi occasionem. Damni quidem: si propter huiusmodi vicium res sit minoris precij. et ipse de precio nihil minuit. Periculi autem: si propter huiusmodi vicium: vsus rei redditur impedit⁹ vel noxius. puta si quis alicui vendat equū claudicantem pro veloci: vel domum ruinosam pro firma: vel cibum corruptū aut venenosum pro bono. vnde si huiusmodi vicia sint occulta: et venditor non detegat est dolosa et illicita venditio. et venditor tenetur ad damni recompensatōnez. Si vo vicium sit manifestū. puta cuz equus sit monoculus: vel vsus rei et si non competat vni: potest cōpetere alij. et venditor propter huiusmodi vicium subtrahat de precio q̄ntum oportet: non tenet ad manifestandum vicium rei. quia forte propter huiusmodi vicium emptor vellet plus subtrahi q̄ esset subtrahendū. vnde venditor pōt licite vicium rei subticere. Idem dicenduz est: si quis habeat librum venalem: sed corruptum. non tenetur dicere eius vicium: dūmodo subtrahat de p̄cio pp̄ter hmōi viciū: vt dictū est.

Quid si aliquis portans merces ad locum: vndescit multos sequi se cum similibus qd̄ si diceret. non posset suas adeo care vendere. R̄n̄. fm Thomam vbi s̄. Venditor qui vendit rem fm preciū quod inuenit: non videtur contra iusticiam facere: si qd̄ futurum est nō dicit. Si tamen diceret: vl̄ de precio subtraheret: abundantioris esset virtutis: q̄uis ad hoc non videatur teneri ex debito iusticie.

Pone. quis intendens nocere alij: scribit literas dirigendam alicui suo amico: admonens vt emat multum de aliquo mercimonio: vt aromatibus: lana et huiusmodi. quia erunt cara in futuruz: qd̄ nouit esse falsum. et permittit sibi cadere literaz in aliquo certo loco: vbi frequēter aliquis: quez odio habet conuersatur. vt eaz inueniat legat: et talia emat: et multum inde perdat. et totum hoc sequitur. Respondet Archi. florenti. q̄ talis mortaliter peccat intendens proximo suo nocere. non tamē tenetur satisfacere de damno. quia non dedit occasionem damni efficaciter. extra de iniuri. si culpa. non enim ita leuiter debuit credere. Et sibi imputet leuitatem suam. licet aliqui alij teneant q̄ talis

teneatur restituere. vt recitat sanctus Bernardi. in tractatu restitutionum.

Sed verte casum de quodam casu qui accidit venetijs. Cum quidaz magnus mercator literas accepisset a partibus orientis: vt emeret aromata multa: quia futurum erat vt precium eorum multum cresceret: quia inde transmitti non poterant ab illis partibus. Ille plectam literam dilacerauit et in terram frusta proiecit: nihil alicui dicens intendens illud facere: de quo cautus reddebatur. Sed alius tenuis mercator litere illius frusta collegit: et insimul suis partibus coaptauit et legit. Quo facto: cum hoc a nullo sciretur: accessit ad omnes apothecas: que habebant huiusmodi venalia. et certo precio emit. Cumque mercator magnus iret ad emendum: inuenit omnia vendita. Interrogat de persona emptoris: miratur nesciens factum: sed demum percepit. Sicque lucrum magnuz quod ille sperabat ex huiusmodi emptione: alius sua industria sibi procurauit sine iniuria eius: nec sibi in aliquo tenebatur. An autem in dicto casu ille recolligens frusta literarum: et postea leges peccauerit mortaliter? Respondet quod si. quod si talis legat vt sciat secreta eius: curiositas est. Si vt sibi prouideat: prouidentia humana est: nec peccatum. Cuilibet enim licituz est sibi accipere rem que habetur pro derelicta: cuiusmodi est talis litera.

Quid de mercatoribus qui inter se conueniunt: vt certo precio vendant: vel quod vnus solus tales merces vendat. Respondeo. secundum Hosti. pactum illicitum est. Et similiter si quis a ciuitate impetret vt sibi soli vendere liceat. quod si quis huiusmodi officium exerceat: debz secundum leges suis bonis expoliari: et exilio perpetuo damnari. Similiter et concedentes puniuntur. i. officiales qui predicta concedunt vel non puniunt. C. de mono. l. vnica. vbi Azo per illam. l. conducit prohibitum esse: ne quis exerceat monopolium. i. singularem negociationez quod accidit: cum aliqui inter se paciscuntur ne aliquem instruant in arte sua: nisi filios et nepotes: vel cum aliquo modo per pactum id facere nituntur: nisi soli commodum alicuius artis vel negociationis faciant. Dicitur monopolium a monos quod est vnum: et pola quod est venditio: vel a monos quod est vnus. et polis quod est ciuitas. Inde monopolium id est vnica negociatio in ciuitate. et pro hoc vetita. Ideo monopolus dicitur qui solus vult esse in ciuitate venditor: vel emptor. Prohibetur etiam illud pactum: quod inter se faciunt vendentes vel negociatores: nisi certo precio vendant. Idem in balneatoribus: si conueniant ne aliter balneent: quam cum ea mercede: quam statuunt. Idem in locatoribus rerum vel operarum suarum: maxime in scriptoribus si paciscuntur: ne opus ab altero inchoatum: alius consumet. Debz igitur esse cuilibet libera facultas in emendo et vendendo: vel locando et conducendo. et circa precium et circa mercedem. Sed nec ordini ciuitatis grandia precia licet statuere vel taxare. ff. ad. l. Juliam. de anno. l. vltimo. hec Azo. Item postquam exposuit quis frumentum vel aliam rem venalem in foro: potest compelli. vt amplius illam rem ad domum portare non possit: quousque illam vendat. l. nemo la secunda. C. de iudeis. Item pro fertilitate in communi habenda et caristia vitanda. potest statui quod quilibet mercator teneatur ire vel mittere ad alienas partes ad emendum granum in communi vendendum. et quilibet potest compelli ad hoc mutuare pecuniam. l. vnica. C. vt ne. li. in compera. spe. se. ex. libro. x. et ibi glo. Item potest statui ne quis vltra indigentiam suam emat: ne alijs res cariores vel incommoditatem habendi reddat. l. j. C. de epi. audi.

Quid de his qui quouis modo faciunt vt annona carius vendatur. puta: impediendo: vel impediri faciendo: vel detinendo naues: vel nautas annonam conducentes. Dic quod tenentur ad restitutionem. vt ponant eam in bono foro: ac si ille naues venissent. et grauiter puniuntur. scilicet pena. xx. aureorum. l. ij. ff. ad l. Jul. de anno. et etiam corporaliter. l. annonaz. ff. de extraor. cri. Idem in illo qui facit munitionem bladorum: vt emendo omnem quantitatem bladorum que inueniri possit. et conseruando: vt temporibus minus fructuosis carius vendi possit. dicta. l. annonaz. A rusticis autem blada ad ciuitatem conducentibus bene licet emere in grosso: ad hunc finem: ne ipsi diu stantes ad vendendum ad minutum: subducantur ab operibus rusticalibus. l. ij. ff. de nundi. Et non solum est prohibita congregatio grani: vt postea carius vendatur: sed etiam de quibuscunque speciebus: vel materialibus pertinentibus ad victum: vel ad quemcunque vsum: per ipsos solum vendendis in caristiam reipublice. vt dicta. l. vnica. Qui ergo dat arras in emptionem omnium aromatum ciuitatis: vt ipse postea carius vendat: cum presenserit naues conducentes fore summersas dicitur facere monopolion. et incidit in dictam penam dicte. l. vnice. Et tales tempore necessitatis et caristie possunt cogi: vt etiam minus iusto precio vendant. l. ij. § . cum in eadem. ff. ad. l. ro. de iac.

Quid de illis qui nec vendere: nec emere nouerunt: nisi cum mendacijs periurijs et iuramentis. Respondeo. secundum Ray. quotiens causa decipiendi periurant: vel mentiuntur scienter: peccant mortaliter. et tenentur ad restitutionem. si iniustum deceperunt proximum. Et dicit glos. Ray. non distinguitur vtrum deceperit in modico: vel in magno. hoc tamen intellige quo ad periuria et iuramenta: quia falsum scienter iurauit. Quo vero ad mendacia sine iuramento distingue. quia si in modico lesit proximum quem in multo non lesisset mortale non debet indicari. Si autem in multo proximum damnificauit: vel in modico cum praua intentione. puta: quia etiam in multo lesisset si potuisset: tunc in vtroque casu mortale est. Si autem quis ignoranter dicit falsuz: credens dicere verum: vel etiam si dicit scienter non intendens nocere proximo: sed se indemnem conseruare: nec propter hoc rem amplius debito supervendit: tale mendacium potest dici veniale. Et de huiusmodi iuramentis vide infra iurare.

Vtrum liber homo, vel prauus filius possit vendi

di? R\~n. nõ. nisi solum: q pater potest vendere filium necessitate famis vrgente. l. j. et. ij. C. de pat. qui fi. di. Ita tamē q si restituat emptori precium: siue a filio: siue ab alio quocunq3: et quandocunq3 ipse in ingenuitatem perueniat. In nullo autez alio casu licet patri filium vendere. Matri vo etiā vrgente necessitate famis. nõ licet vendere filiuz nec etiam maritus eo casu potest vendere vxorem: q vxor non est ita in potestate viri: sicut filius in potestate patris. Item liber homo efficitur seruus si patiatur se vendi ad precium participandum. in. in. de iur. perso. §. seruu. Addit etiā archi. f. q christiani non possunt redigi in seruitutem ratōe belli: vel etiam capti non possunt licite emi in seruos vel empti vendi: et ab alijs emi. Sed bene infideles rediguntur in seruitutem. 7 emi possunt 7 vendi: capti in bello iusto q si postea efficiant xp̄iani. nõ tamen liberant ex hoc a seruitute q̄uis sit piuz hoc facere.

Vtrum vasa sacra possint vendi? R\~n. pp̄ter necessitatem possunt vendi in eadem forma alteri ecclesie. l. sancimus. la prima. C. de sa. san. ec. Sz 9fracta possunt vendi cuicunq3. de 9se. di. j. ligna. 3. q. ij. hoc ius.

Munitas ecclesie.j.

Quā emunitatē habet ecclesia consecrata? Respon. fm Ray. habet primo. vt nullus inde per vim extrahatur nisi i casibus q̄s habes infra. c. proximo. Itez ea que in ecclesia posita sunt: nec per vim nec per furtum sunt auferēda. Aliter sacrilegium committitur. xvij. questiōe. iiij. quisquis. Item q nullus mortuus in ecclesia sepeliatur. nisi episcopi: abbates: aut digni presbyteri. Aut etiaz fideles laici. xiij. q. ij. nullus. Quod intelligunt quidam de laicis qui miracula faciunt vel de fideli in dignitate 9stituto: sicut comite 7 rege fm Hosti. qui dicit. q sic de facto seruatur. licz glo. ibi intelligat generaliter de omni fideli laico. i. de omni christiano. Sed primū videt 9sonum textui. Si eni voluisset intelligere de omni xp̄iano: nõ erat necessarium exprimere ep̄os: abbates: 7 alios. Item q in seculare habitaculum decetero nõ 9uertatur: de conse. di. j. ligna. 7 extra de re. do. ad hec. Item nec vasa ecclesiastica. nec cortine. nec cetera ornamenta debent polui conuiuijs nuptiaz vel alijs secularibus vsibus. Dicit tamen gl. Ray. q si legatus apostolice sedis: vel episcopus: vel archiep̄s reciperet ab ep̄o: vel monasterio bene posset ornari domus ecclesiastica in qua reciperet cortinis 7 ornamentis ecclesie. Item nõ possint vendi propter aliquam necessitatem. vt in autenti. de alie. et emphi. §. et quoniam. col. ix. Item q in ea: placita secularia non sunt facienda. et omnis sententia: 7 processus omnis iudicis secularis ip̄o facto corruit. de īmu. ec. decet. li. vj.

An autem in domo ecclesie insi late teneant. Respon. Panormita. in. c. primo. extra eo. dicit q licet iudex non debeat facere. si tamen facit credo valere processum. quia cuz dicta constitutio sit penalis non debet extendi. Et intelligo q in domo ecclesie non debet iudex secularis ius reddere: q̄n do propria auctoritate: quasi ex iure publico eligit ibi mansionem. Secus autem puto vbi haberet illam domum conductam ab ecclesia vel grat 9cessam.

Quid de 9tractibus initis in ecclesia. nunquid valebunt? R\~n. glo. in dicto. c. decet. q non debēt fieri. 7 qui faciunt peccant. tamen 9tractus tenēt. nam cum tñ p̄cessus 7 sententias iudicum irritet 7 penalis sit 9stitutio: penam non extendā. Item non fiant ibi plamenta. 7 gl. ibi dicit. q hoc est 9tra vniuersitates italie: que frequenter faciunt in ecclesijs taliz plamenta. Itez p̄hibet ne in ecclijs et cimiterijs fiant sediciones: condamatōnes: impetus vniuersitatum. et quarum libet societatum contentiones: negociationes. et precipue nundinarum aut forma cuiuscunq3: tum illius: ac strepitus iudiciorum secularium. Et glo. in verbo secularium dicit ecclesiastica ergo iudicia ibi tractari possunt.

Quid autem de vendentibus candelas in ecclesia? Archi. f. dicit. q clerici vel religiosi qui hoc faciunt principaliter ad satisfaciendum deuotōni fidelium excusari possunt. Si aūt ad cupiditatez et lucrum principaliter non vident posse excusari a lucro eis prohibito talis negociatōnis. Et p̄cipue in tali loco. Sicut nec sacerdotes veteris testamēti: in his que vendebant in templo. Et in casu predicto q̄uis 9sulendum sit q lucrum factuz in huiusmodi pauperibus erogetur: non tamen hoc videtur esse de necessitate. Et ratio est: quia datio et receptio pecunie in huiusmodi: de se nõ ē prohibita. Sed actus negociandi. non simpliciter: sz in tali loco: tempe: persona vel fine. licet aliqui 9trariū dicant. Non tamen inuenio aliquod ius: vl doc. solennez hoc expresse dicentē. s. q de necessitate sit pauperibus dandū.

Vtrum ecclesia non consecrata habeat predictas emunitates? Respon. Panormita. in. c. ecclesie. eo. tit. dicit q sic. de quo vide supra. Absolutio primo. Idem dic de ecclesia interdicta: vt gaudeat priuilegio eodem. Idem de cimiterio. Item laici in choro essent non debent. tñ Panor. in. c. j. de vi. 7 ho. cle. dicit q hoc nõ est priuilegiū clericorū: sz vt psallentes nõ impediant.

An aūt priuata oratoria gaudeant eadē īmunitate. vide s. Absolutio primo.

Quid si possessio aliqua siue domus tenebatur albergum facere alicui: et ipsa postea peruenit ad ecclesiam? Respon. fm Hostien. ecclesia tenebit aut rei seruitium exhibere aut ipsam possessionez vendere.

Que emunitas personarum ecclesie. et quam emunitatatem habeat ecclesia circa res temporales. et quā emunitatē habeant p̄dia ecclesie. videbitur in locis suis.

Que pena violantium emunitatez ecclesie? Respon. fm Gof. Qui aliquo modo ecclesias violāt: seu p̄sonas: seu ab ipsis rapiunt violenter: seu vsurpant bona ipsarum: sacrilegium committūt. 7 excommunicandi sunt. in certis vo casibus sunt ip-

so iure: vt incendiarius et effractor ecclesie. vt dem est. §. Absolutio primo. Violator vero ecclesiastice libertatis excõicatus est ipso iure.

Quando aũt dicatur fieri ꝯtra libertatem ecclesie. Dic quotiens tollitur: vel minuitur libertas ecclesie: etiam particularis. quando vz libertas talis non est minus ecclesie particularis: sed est etiaz generalis aliarum. vt in. c. j. e. ti. li. vj. Et hoc ex pz ꝙ qui turbat iurisditõez vnius ordinarij ecclesiastici turbat libertatem ecclesie et dicitur facere iniuriaz ecclesie vniuersali. Et ex his decidit alia questio: q̃ fuit de facto de quodaz statuto quo cauebatur ꝙ nullus presumeret allegare ꝙ prepositus prat. ecclesie non haberet iurisditõnem quasi episcopalẽ in loco. Dicitur ꝙ est ꝯtra libertatem ecclesie. nam per tale statutum violatur libertas episcopi dioc. qui in spirituali iurisdictione fundat intentionem de iure communi in tota diocesi. xxv. di. perlectis. Est enim violatio libertatis ecclesiastice: si laici disponunt auctorizabiliter in aliquo de rebus ecclesie. vt in. c. bene. xcvj. di. et e. ecclesia sancte Marie. de ꝯst. Et sic ꝯsuluit Lap. de casti.

Sed quid si ecclesie particulari: vel alicui speciali ordini competit aliquod particulare priuilegium. et istud violetur? Pone exemplum de priuilegio cisterciensis. de quo de rescrip. cum ordinem. vnde si aliq̃s delegatus apostolicus vrget cistercienses ad respondendum coram se per rescriptum non faciens de eoꝝ ordine mentionem. An faciat ꝯtra libertatem ecclesie? Rñ. ꝙ non. Naz hoc casu oportet ꝙ citatus alleget priuilegiũ suum. forte enim negabit esse cisterciensem. Et est verũ sic intellectum: quod tenet docere de his que sunt facti. Et hoc nisi sit notoriũ. de hoc tamen vide. j. Exẽptus. Et ex p̃dictis ꝯcludo ꝙ sit ꝯtra libertatez ecclesie quandocunq; violatur priuilegium ꝯcessũ super generali libertate ecclesie. Et hoc siue violet quo ad omnes ecclesias siue clericos: siue quo ad vnam ecclesiam vel clericum: quia omnes ecclesie sunt vna. xxiiij. q. j. loquitur. Secus de libertate particularis ecclesie. id est non competenti generali ecclesie.

Emunitas.ij. scz ꝯfugientiũ ad ecclesiam.

Nullus ad ecclesiam ꝯfugiens inde per vim extrahi debet: preterq̃ in quibusdam casibus. Primo si ille qui ꝯfugit ad ecclesiam sit publicus latro. Publicus latro ſm panor. in. c. inter alia. extra eo. dicitur qui palam et publice furatur vt sunt isti pirrate: vel qui publice stant in stratis vel qui stant in arce: vel castris. et derobant transeuntes. Scḋo si sit nocturn⁹ populator agrorum: qui dr ille: qui obsidet stratam publicam derobando transeuntes. Et differt a publico: q: iste clandestine furat: et in nocte segetes destruit dũz i nocte se abscondit et iacet et latet: vl' quia p̃ter homicidia et rapinas que facit in stratis combutit et destruit agros illoꝝ qui ei non seruiũt. Isti aũt duo casus ꝓprie excipiunt ſm Jo. an. q: de aliis p̃sumitur ꝙ non insidiose hoc fecerint. hoc est ꝙ non ex proposito prius deliberato: sicut in istis p̃sumit. Et licet leges plures ꝑsonas excipiant: per ius canonicum in hac parte legibus derogatũ est. vt in dicto. c. inter alia.

Quid si quis in ecclesia ꝯmisit maleficiũ. sperans se ab ecclesia defendi. qḋ semꝑ p̃sumit nisi ꝯtrariũ ꝓbet. An debeat ꝑ ecclesiã defendi? Rñ. Panor. in. c. immunitatẽ. extra eo. dicit ꝙ nõ. Et dicit ꝙ ille tex. loquit de delicto in eccl'ia ꝯmisso. dictũ vero c. inter alia. loquit gnãliter de delicto extra ecclesiaz cõmisso.

Quid aũt si delinquẽns in ecclesia: ibi non deliquit eo animo vt defenderet ab eccl'ia. nunq̃d excludet ab hac emunitate? Rñ. Jo. dic ꝙ p̃sumptio iuris et de iure videt ꝯtra delinquentẽ in ecclesia. tñ ꝯcludit ꝙ si posset ꝯstare ꝙ nõ ex ꝓposito ꝓpt immunitas: s; vero nouiter orta homicidiũ ibi ꝯmiserit: q: tũc hebit hanc emunitatẽ. Et p̃sumit ille anim⁹: ex q̃ nõ hãbat cum offenso inimicitias. Et cũ hoc dicto transeunt cõiter doc.

Quid si nõ homicidiũ vel membroꝝ mutilatõnem: s; alia delicta in eccl'ia q̃s ꝯmisit. Nunq̃d habebit hãc emunitatẽ? Rñ. panor. in. d. c. immunitatem. dicit ꝙ in omissis delictis grauibus locum hz. d. c. imunitatez. ita ꝙ nõ gaudebit emunitate: tum ꝓpter identitatẽ ratõnis tũ ꝓpter rõnes que ponũtur: q̃ sunt gnãles ad oĩa delicta: saltẽ enormia.

Quid si stans extra cimiteriũ trahit eũ qui stat intus ꝑ ꝑtem mantelli: q̃ manet externus. An dicat offendere eccl'ie immunitatẽ? Rñ. Din. in. c. si. e. t. tenet ꝙ sic. Nã et q̃ trahẽt clericũ sic incidẽt in canonẽ. Sec⁹ tñ ſm Gof. si volentẽ de loco immunitatis trahat cũ ad mortẽ: vl' aliã penã corporalẽ ꝯdẽnat. Rõ q: canon solã violentiã ꝯdemnat. Sz volenti nõ fit iniuria &c. Idem panor.

Quid si extrãs in loco immunitatis ꝑcutiat e nominter existem extra illũ locũ. An h̃eat locũ. d. c. si. Rñ. panor. in. d. c. fi. dic se credere ꝙ sic. q: delictũ fuit principiatũ in eccl'ia. l; alibi ꝯsummatũ.

Pone. aliq̃s cepit aliquẽ ꝑ ꝑsonam in platea et portauit eũ extra plateã. et ibi ꝑcussit eũ. An puniatur tanq̃ ꝑcutiẽs in platea. Rñ. Bar. in. l. qḋ ait. ff. de adul. ꝯcludit ꝙ nõ. et ibi dic ꝙ qñq; inspicit initiũ quo ad locũ. et q̃ ad temp⁹. et qñq; inspicit finis. nam qñ initiũ et finis sunt illicita: tũc inspicimus finem. et hoc fauore rei. ne de vtroq; puniat. Sed qñ principiũ est licitum et habet causam licitam: tunc illud principiũ inspicimus. pro hoc facit optime. l. qui eũ maior. ff. de bo. li. Et ꝑ hoc soluit p̃dicta questio. et hec sequens. Pone aliq̃s insiliauit aliquem in platea. et fugauit eũ vsq; extra plateam. et ibi eum ꝑcussit. Non videtur eum ꝑcutere in platea. Sed pone alium casum. Statuto cauet ꝙ quis possit offendere alium ingredientem in possessionem suam: et in ipsa possessione sine pena. Modo aggredior vnum ingredientem in possessionem meam. et eum fugientez ꝑsequor extra possessionem meam. et ibi eũ ꝑcutio. Certe licite ꝑcutio: seu occido. Cui⁹ ratio est: q: initiũ fuit licitum. tene menti p̃dicta. hec Bar. in. dicta. l. qḋ ait. vbi etiam ex illa. l. infert. ꝙ in maleficiis dicit

incōtinenti fieri: quod fit vno impetu licet duret per horas illa rixa.

Quid de eo qui existens in ecclesia mandauit delictum alibi comitti. vel econtra existens extra ecclesiam mandauit delictuz ī ecclesia ɔmitti. An gaudeat immunitate secuto delicto ad ecclesiā cōfugiens. hec questio dependet ab illa. vbi dicatur delinquere mandator. an in loco vbi mandauit. an in eo vbi delictū fuit consummatuz. Tex. in c. pastoralis. de re iudi. iuncta glo. videtur innuere. ꝙ videtꝰ delictū ɔmittere vbi fuit secutum.

An autem confugiens ad ecclesiam exceptis p̄dictis casibus consequatur prorsus remissionē delicti. Rñ. Panor. in dicto. c. inter alia. dicit ꝙ nō. Sed consequitur principaliter duo. Primo vt inde non possit trahi violenter. Secundo vt nō possit amplius de illo delicto damnari ad mortem: vl' ad aliam penam corporis afflictiuam. Potest ergo damnari pecunialiter: vel aliter ꝙ in personaz. Ad hoc. c. constituimus. xvij. q. iiij. vbi dicitur ꝙ fugientes ad ecclesiam sunt ab omni tormentorū genere securi. Contra eos tamen etiam dum sunt in ecclesia: potest agi non solum ciuiliter: sed etiam criminaliter ſm Panormitanum ibi. dummodo non sequatur pena corporis afflictiua. potest ergo puniri ad omnem penam preter corporalem. ꝛ si non potest satisfacere: seruiet in perpetuū quē lesit. Sed qualiter mandabitur executioni illa pena et quomodo procedetur contra istum existentē in ecclesia. Dic ꝙ potest exire ecclesiam: naz ex solo confugere ad ecclesiam consequitur emunitatē vt in dicto. c. constituimus. et vbi timeretur de violentia: debent prelati recipere cautionem idoneam: vel iuratoriam: de vita eiusq; membris saluādis. Si vo nullo modo vult exire de ecclesia forte timens tyrannidem iudicis secularis: dic ꝙ nullo modo debet extrahi per iudicem vel alium. per tex. qui innuit: ꝙ nullo modo extrahi debet. tamē si ipse non vult comparere: potest constituere ꝓcuratorem.

An autem hec immunitas sit concessa clericis et religiosis: vt non possint per iudicem propriuz in ecclesia arceri: seu violenter extrahi. Respondit Panor. in dicto. c. inter alia. dicit ꝙ salua meliori deliberatione: hec immunitas non habet locum in eis: si iudex ecclesiasticus causa discipline vult eos in ecclesia arcere vl' extrahere vt duci faciat ad carcerem. hoc probatur apertissima ratione: ꝓsertim in religiosis: qui raro aut nunꝗ̄ exeunt claustrum monasterij. nam ſm regulam eorum et intra ɔmunia: possunt per eorum superiores in monasterio arceri: verberari ꝛ incarcerari. Et si opus est de monasterio expelli: ꝛ in alijs monasterijs arctioribus intrudi. vt in. c. vniuersitatis. de sentent. excom.

Quid si quis cōmisit maleficium in vna ecclesia nunquid defendetur confugiens ad aliā. Respon. ſm vv. ꝙ non. quia cum vna sit ecclesia ī toto orbe licet multe sint particulares ecclesie qui in vnam faciūt vnū: facit et omnibus. licet forte de cōsuetudine apud aliquos aliter obseruetꝰ: forte putantes ꝙ sicut minor vtitꝰ priuilegio suo ɔtra aliuz minorē. Ita vna ecclesia ɔtra aliā.

An aūt ɔfugiens ad ecclesiā ꝓ debito gaudeat hac immunitate. Rñ. Panor. vbi ŝ. dicit ꝙ sic ꝑ text. ibi. vbi ꝓhibetꝰ generaliter extrahi de ecclesia inuitus. Et circa hanc materiā. cum querit an ecclesia p̄stet immunitatē ɔfugientibꝰ ad eaz. Panor. vbi ŝ. post Cy. in l. p̄nti. C. de his qui ad ec. ɔfug. distinguit. ꝙ aut ille qui ɔfugit ad ecclesiā non est catholicus: ꝛ sic nō iuuatur ꝑ ecclesiā. vt. l. j. C. de his qui ad ec. ɔfu. Aut est catholicus. Et tūc. aut deliquit in ecclesia. aut extra. Si in ecclesia: tūc nō iuuatꝰ nisi vt ŝ. dictuz est. Aut deliquit extra ecclesiam: et tūc. an liber vel seruus. Si seruus. aut fugitꝰ ꝓpter magnā atrocitatem dn̄i: qui ad mortem eius satagit: ꝛ tūc habet locū insti. de his qui sunt sui vel ali. iur. hoc est ꝙ pinguiꝰ succurritur seruis ꝗ̄ dicatꝰ in dicto. c. inter alia. Nam nō redditꝰ dn̄o sicut dicitur in. d. c. inter. Sed ex quo eius seuicia est intolerabilis: est cogendus seruū vendere. Expedit enim republice ne quis re sua male vtatur. Aut fugit ꝓpter dominū modicā seuiciam. Et tūc hz qd̄ dicitur in. d. c. inter. s. ꝙ prestita a domino cautione de impunitate: si non velit exire: inuitus extrahitꝰ. Aut fugit sine aliqua domini seuicia. Et tūc. aut sine delicto. Et idem dicendum vt supra dictum est nunc. Aut propter delictum. Et si modicum deliquit ɔtra dominum: vt quia forte surripuit vnam mensuram vini: vel quid simile. Et tunc habet locum ꝙ dictuz est. Aut fugit seruus propter delictum non facile. Et tunc aut timet puniri a domino suo aut ab alio. Si timet a domino puniri fiet sibi restitutio prestita cautione de impunitate. de qua in dicto. c. inter. Si vo timet puniri ab alio. puta: a iudice. Et tunc idem dicendū est in eo quod in libero. Aut queritur ꝺ libero homine. et tunc aut fugit propter debitum. aut propter delictum. Si propter debitum. aut fugit ꝓpter debitum tributorum. aut propter aliud debitum. Si propter tributum scilicet debitum principi Pe. vt refert Cynus videtur in hoc dicere ꝙ debitores tributorum non extrahuntur de ecclesia: sed ibi citabuntur. et si defendunt se: bene quidem. Alioquin procedetur ad missionem in possessionem bonorum. Et ita intelligitur autenticū. de manda. princi. § publicorum. col'. tercia. quod Panormita placet: quia non potuit imperator ꝑ ius suum nouissimuz preiudicare immunitati ecclesie per canones concesse. Aut fugit propter aliud debitum. Et tunc ſm omnes non debet extrahi inuitus. Si autez liber homo fugit propter delictum. Dic vt dictū est ŝ.

Quid autem si de facto fugiens ad ecclesiaz fuit inde per violentiam extractꝰ indebite. Respō. Panormita. vbi supra ſm Bartolum in dicta. l. presenti. putat ꝙ de iure petere possit vt restituatur pristine libertati: cum ea sit de facto priuatus. hoc apertissime probatur in. c. miror. xvij. q̄. iiij. vbi dicitur. ꝙ ecclesia debet excommunicatione compellere extrahentem ad restitutionem: ac etiam interdicere: ne a tota domo sua recipiantur

oblationes. et hoc procedit etiā in extrahente seruum. nec euitat dominus restitutionē. licet nunc velit prestare iuramentū de impunitate. debet enī immune ecclesie satisfieri. nam iuramentū dꝫ pstari an extractionē ꝛ nō postea.

Quis autē prouidebit ei de expensis. R. Panor. vbi s. post Archi. et Hg. distinguit ꝙ aut ille habet ꝓpriū. ꝛ tunc faciet sibi expensas. Aut nihil habet. ꝛ debet laborare et victū manibus querere. Aut neutrum potest. et tunc ecclesia prouidebit ei tanꝗ pauperi. Et talis nō solū nō est extrahendus sed nec molestandus: nec vestis: nec victualia denegari. d. l. presenti. Hanc autē libertatē habet ꝯfugiens ad ecclesiam. ꝛ non tm̄ intra ecclesiā. sed etiā ex infra. xxx. passus. xvij. q. iiij. quisquis. et. c. diffiniuit. Et si est ecclesia maior etiā īfra. xl. passus xvij. q. iiij. sicut antiquitus. vt ad requisita naturē debitis exeat locis. Ita tamen ꝙ nō accedat ad alias domos. s. extraneas. vt in. d. c. diffiniuit. Hoc ꝯo priuilegiū. xxx. passuū: nō habent capelle que sunt infra ambitū muroꝝ in castris. vt in dicto. c. quisquis. Et hoc ꝓpter paruitatē loci. Passus autē sm̄ Isidoꝝ. vt dicit glo. in. d. c. sicut. est mensura. v. pedū. pes aūt est mensura. xvi. digitoꝝ.

An defendetur ꝯfugiens ad pallatium episcopi. Inno. refert quosdam tenere ꝙ sic per. d. c. constituimus. et glo. ibi idem tenet: etiam si dom⁹ episcopi sit extra illos passus. quod placet panor. naꝫ videmus in simili ꝙ familia episcopi gaudet priuilegio fori.

Quid si quis ꝯfugiendo ad ecclesiam obuiauit sacerdoti portanti corpus christi ꝛ ei adhereat. nunquid defendetur? Respon. sm̄ Hostiē. sic: quis non sit iure expressum: tamen quilibet catholicus hoc sentire debet. Si enī statua pfecti saluat: multo magis corpus xp̄i. Non sic tamen saluat damnatus ad mortem recipiens corpus xp̄i. quia nihilominus occiditur. licet Host. putet rationabiliter illa die iusticiam differendā. Ratio autē sm̄ Ho. est quia fugiens ad ecclesiam: ad eam liber venit: et ideo rationabile est ꝙ ecclesia eum in illa libertate defendat in qua ipsum inuenit. Corpus autem xp̄i datur ducto in carcerem. Ideo libertatē: quaꝫ in eo non inuenit: nō defendit: sed eum in captiuitate relinquit.

Quid si excōicatus vel hereticus ad ecclesiā cōfugerit: nunquid defendetur. Quidam credunt ꝙ non. cum sit extra ecclesiam numero et merito. Item quia sm̄ Hg. omēs excōmunicati dicūtur nō catholici. i. heretici: et omēs non excōmunicati catholici. ix. q. i. c. nos. Et hoc nota pro intellectu quando quis dicat catholicus: vt multotiens dicitur in priuilegijs ordinis. ꝙ fratres possint recipere ordines a quocunqꝫ episcopo catholico.

An imminente persecutiōe hostili: homines cuꝫ familijs ꝛ rebus possint se in ecclesijs recipere. R. ecclesie cum omnibus ornamentis debent teneri munde; nec debent ibi fieri conuiuia vel homines iacere: aut suppellectilia sua mittere nisi ꝓpter hostiles incursus aut incendia repētina. aut alias necessitates vrgentes. Sic tamen ꝙ necessitate cessāte inde res in loca sua pristina reportentur. ex. de cle. euch. relinqui. di. xlij. c. pe. ꝛ vltimo.

An in ecclesia possint fieri ꝓpugnacula ꝛ inde pugnari ꝯtra hostes. Rn̄. sm̄ Ray. non debet ecclesia incastellari vel muniri. Ita ꝙ inde fiat guerra. vel recipiantur qui guerram faciunt. ꝛ ꝑcipue predones. Aliter ꝓpter metū paganorū: hereticorum piratarum. seu predonum potest muniri et possunt ibi habere recursum non solū clerici: sed etiaꝫ laici ꝛ defendere ecclesiam ꝛ que in ea sunt. ar. dicti capli relinqui. xxiij. q. vj. si res. et. c. hi qui. Ita tamē ꝙ cessante necessitate incastellatio cesset. Dicit tamen Host. ꝙ ista incastellatiō debet fieri auctoritate episcopi.

An autē liceat erigere noua castra. Rn̄. sm̄ Inno. in. c. pisanis. de resti. spo. ꝙ sicut non licet noua castra facere cum alterius iniuria et emulatiōe ff. de ope. pub. l. opus. Ita nec incastellare vetera: vel inhabitata Sed panor. ibi credit dictum Inno. esse intelligendum in possessore iniusto seu tyranno. Si autem possessor est iustus. tunc distinguendum: quia aut vult reficere antiqua edificia vel inhabitare de nouo castra inhabitata: ad iniuriam vel emulationem alterius. Et ꝓcedit dictuꝫ Inno. quia non licet vti etiam re propria ad iniuriam vel emulationeꝫ alterius: vt alteri noceat: et sibi non prosit. Aut hoc non facit ad iniuriam alterius: sed ad conseruatiōnem vel augmentuꝫ patrimonij: vel honoris sui. ꝛ tunc putat hoc licere. nec posse per alium prohiberi. etiam si alijs inferātur timor seu damnum. ad hoc tex. optimus in. l. si in meo. ff. de aqua plu. ar. ꝛ in. c. cum ecclesia vulterana. de elec. et in. c. consuluit. de iudeis. vbi patet ꝙ prohibitus ꝯstruere de nouo: non ꝓhibetur reficere antiquuꝫ edificium in pristinā formā. nec hoc casu posset allegari prescriptio etiam si longissimo tempore non refecerit: vel non inhabitauerit. quia cum ille sit actus mere facultatis ꝛ nihil posituue actum sit in sui iuris preiudicium: non currit ꝑscriptio. vt in. c. Iohes. de def. coniu. vide de hoc. s. Consuetudo. in fi.

Enormia. vide s. Absolō. secundo.

Episcopus.

Vtrū ep̄alis dignitas liberet a ꝯditiōne seruili vel ascripticia. Rn̄. ab vtraqꝫ liberat etiā dignitas sacerdotal. dis. liij. si seru⁹. ī n̄cta glo. Multo fortius curiali. Verūtamē nec seru⁹. nec ascriptici⁹. nec curialis debēt ordinari: nisi pri⁹ fuerint a seruili: vel ascripticia: vel curiali absoluti. ꝛ ab alijs irregularitatibꝫ sint immunes.

Vtrum episcopus possit dispensare in omni crimine vbi expresse a iure nō ꝓhibet. Ista qō est cottidiana ꝛ dubitabilis ꝓpter varietatē doc. Sꝫ panor. in. c. at si clerici. de iudi. distinguit. Aut crimen nunquid ep̄s possit dispensare ꝯ canonē superioris aut ꝯtra canonem ꝓprium. Primo casu. aut est canon penitentiarius: ꝛ pōt. qꝛ penitentie hodie sūt arbitrarie. vt in. c. deus qui. de peū. ꝛ re. nisi casus appareat reseruatus. Si ꝯo est canon penalis et dispositiuus. Si expresse indulget dispensationem inferiori: vel expresse negat casus est planus.

Si vo expresse non indulget: nec expresse negat. Et tunc aut dicit dispensationem posse fieri: licet aliter expresse nō indulgeat. Et potest eps dispensare ar. c. nuper. de sent. exco. Et fuit originale dictū Inno. in c. dilectus. de tem. or. Si ne sit ɔstitutio pape: siue ɔcilij. Naz ex quo dicit posse fieri: respectu pape nō pōt intelligi. Et sic dispēsando: hoc casu facere nō dicit ɔtra ɔcilium: sed potius exequitur concilium: indulgens dispensatōnem. Secus si concilium non indulgeret dispensatōez: sed generaliter loqueretur. Et pro predicta ɔclusione facit. quia dispensatio nō est stricti iuris respectu dispensantis. immo est quid fauorabile. cum sepe dispensatio sit necessaria. vt in. c. vt ɔstitueretur. l. di. Et hoc etiā intelligo verū si ɔstitutio concilij esset canon late snie. Quñq ɔstitutio generaliter loquitur nec ɔmittendo nec vetando dispensatōez. Et tūc in delictis dispensare pōt. In adulterio z minoribus: nisi reperiat ɔhibitam. In maioribo vo non pōt nisi expresse repiatur indultum. In alijs vo a delictis nō dispensat: nisi repiat sibi indultuz. hoc ɔbat in dicto. c. at si. z in. d. c. dilectus. Et cōiter tenet. quia p dispensatōez vulnerantur iura superiōis. xxiij. q. iiij. displicet. Et aduerte ad vnū dictū notabile in hac materia. q nō debem9 arguere in hac facultate dispensandi ab identitate vel maioritate rōnis. vñ licet repiat dispensatio i vno casu. nō eñ debet extendi ad aliū simile vel habentē maiorē rōnis. q materia deuiat z exorbitat a iure ɔmuni. Et hoc tenet Fe. z Jo. an in regula q̄ a iure. de reg. iu. in. vj. Et hoc tene. Contra hoc tamē videt casus expressus in. c. p venerabilē. qui fi. sint le. in ver. qd in maiori ɔcedit. vbi videt tex. singularis z nō alibi. q in materia dispensandi licitū est arguere a maiori. Sed respōderi pōt q ibi papa loquitur allegando. Posset tñ satis eque dici q si casus ɔmissus habet ratōnem ɔmissionis expressam: q tūc extendat vbi reperit eadem ratio. q tūc nō fit extensio: sed potius includitur ex tacita mente ɔmittentis. ar. op. ex notatis per glo. in. c. j. de tem. or. in. vj. et in. c. q̄uis. de elec. li. vj. Predicta tamē limita vt epus non possit dispensare: nisi vbi reperitur ɔmissum: nisi subsit maxima z vrgens causa. Ita reperio tenere dominos de rota. et Bal. in. l. omes populi. ff. de iu. z iur. per tex. notabilez. in. l. si hominem. ff. mādati. qui dicit ex causa epm posse statuere contra iura. Et sic forti9 dispēsare. Sed hoc intelligo quando superuenit noua causa; vel antiqua non verisimiliter cogitata per papam. Et si hoc dictum est verum qd videtur satis ratōnabile. limitat notabiliter istam materiam z materiam statutorū. Secundo membro principali. An episcopus possit dispensare ɔtra propriam ɔstitutionem. Inno. in. d. c. dilectus. dicit q non: quem sequitur Arch. in. c. licet. de elect. li. vj. Contrarium tamen sentit idem Innocen. in. c. cum ad monasterium. de sta. mona. vbi tenet q conditor canonum licet contra suam cōstitutiōnem dispensare: etiam sine causa. Idem Jo. an. Do. an limitat: nisi constitutiō transierit in priuilegium vel contractum. Et sic potest intelligi opinio contraria: vl nisi constitutio esset iurata. quia tunc stante cōstitutione: non potest dispensare: cum seipsum a iuramento absoluere nō possit. Facit quod notat Jo. an. post Hosti. in. c. j. de sup. ne. pre. in. vj. vbi ponit vnum notabile d. cum: limitans predicta q vbi canones imponunt legem ipsis episcopis: nō dispensat: nisi hoc reperiatur concessum. Predicta ergo restringunt ad canones se dirigentes ad subditos.

Quid autem si alicui datur potestas dispensandi cum adultero. Item postea et separatim cuz incestuoso. An possit dispensare cum adultero z incestuoso? Respon. Bart. in. l. stipulationum. de ver. ob. determinat q fm iuris rigorem sub simplicibus non continentur mixta. sed ex benignitate sic. Cum ergo questio nostra loquatur in beneficijs: fiet largissima interpretatio. vt. l. fi. ff. de constit. prin. Itez sub simplicibus continentur mixta causa vitande contrarietatis. vt in dicta l. stipulationum. Item vbi lex hoc exprimeret. Sed extra hos casus dispositio facta de adultero z incestuoso separatim non porrigitur ad simul iuncta. vt. ff. de adul. l. vim passam. §. prescriptione. Idem tenet Bal. insti. de act. Et vide eundem Bal. in dicta. l. omnes populi. vbi dicit q furtum non venit appellatione simplicis. vt stante statuto. q femina contrahat cum consensu propinquorū: non intelligitur de hermofrodita. De hac materia vide. j. Illegitimus.

Episcopus non pōt restituere depositum: siue degradatum sed tm papa. di. l. c. j. et. ij. Nam nec preses prouincie pōt illum restituere quē damnauit. ff. de questi. l. j.

Episcopi et superiores nullam sententiam suspensionis vel interdicti incurrūt ipso iure: nisi de eis expresse dicatur. extra de sen. excom. quia periculosum. li. vj.

Utrum liceat epo ɔpter aliquam ɔsecutionem deserere gregem? Rñ. fm Tho. vbi subditorum salus exigit persone pastoris presentiam: nō debet pastor gregem suum deserere. nec propter aliquod scandalum temporale. nec ɔpter aliquod personale periculū iminens: cum bonus pastor animam suā teneat ponere ɔ ouibus suis. Si vo subditoruz saluti posset sufficienter in absentia pastoris ɔ alium prouideri: tunc licitum est pastori propter aliquod ecclesie cōmodum vel propter persone periculum corporaliter gregem suum deserere. Posset etiam deserere plebem ɔpter ipsius maliciam. vel c. nisi cū pridem. de renun.

Ucharistia. j. cōmuniter.

Que est forma sacri eucharistie. Rñ. fm doct. Forma ɔsecratōnis panis hec ē. Hoc est eñi corp9 meū. Coniunctio aūt. n. nō est de suba forme: tñ apponi dz fm vsum ecclie. qui vsus a beato petro initiū sumpsit. Forma aūt ɔsecratōis sanguinis hec est. Hic ē. n. calix sanguinis mei no. et eter. te. mi. fi. q̄ ɔ vob z ɔ mul. ef. in re. pec. Et fm Ry. in. iiij. di. viij. quibusdā vr q in his vbis cō-

sistat forma ꝯsecratõnis vini. hic est calix sanguis mei. q: in his verbis sufficienter exprimit transsubstantiano vini in sanguinẽ. Alijs aũt videt ꝙ cũ hec verba sequentia vsq; ibi in remissionez peccatorum inclusiue: nõ ꝯstituant nouam oratõnez: ꝫ sunt determinatio p̃dicati: ꝙ sunt de essentia forme ꝯsecratõnis vini. Que autez p̃cedunt ptinent ad sacramenti vsum: seu reuerentiã. Ea etiã q̃ sequunt ad reuerentiã sacramẽti ordinata sunt.

Quid si mutent iste forme. Rñ. non debẽt imitari. aliter non ꝯficeretur: etiaz si eundem sensum habere videant. Similiter non debet aliquid minui. quia si dicat. Hoc est meuz: remanet indeterminatum: quid meum sit. Et si dicat. Hoc est corpus: nõ significat ꝓprium corpus xp̃i.

Quid si aliquid addat qđ significatõez nõ mutet: nec errorem inducat. Dic ꝙ nihilominꝰ fit cõsecratio. vt si dicat. Hoc est corpus meũ dilectum vel sanctũ: tamẽ qui hoc faceret: valde increpandus esset.

Utrum virtute verboꝝ possit sacerdos quantamcũq; materiaz ꝯsecrare. Rñ. fm Tho. in .iiij. di. xj. quantitas magna vel parua nihil ad hoc facit: ꝫ tamen ipsa forma cum ꝓnomine demõstratiuo oñdit ꝙ materia ꝯsecranda dz esse corã sacerdote. vñ sacerdos existens in domo sua nõ posset ꝯsecrare panem qui est in altari: aut etiam in foro: neq; totũ vinum qđ est in celario. Sz quantacunq; sit quantitas panis vel vini: que ꝓponitur corã sacerdote: posset ab ipso ꝯsecrari. Ri. aũt hãc opi. nec approbat nec reprobat.

Quid si alique hostie ex obliuione remanent in altari: aut aliqua pars vini. ⁊ sacerdos ꝯficit. nunquid sunt ꝯsecrate. Rñ. fm Al. in libro de missa: ꝙ non. q: de eis non intendit: q: in hoc sacramento sine intentõne nihil agit: etiam si gutta vini adhereat pedi calicis.

Vcharistia.ij.

Quoad eiꝰ materiam. Que sit materia huius sacramenti. Rñ. fm Ri. in. iiij. di. xj. ꝙ materia ꝯpetens est panis triticeus ⁊ viniz vitis: q: xp̃c de tali pane ⁊ vino ꝯfecit ⁊ ꝯficiendũ instituit.

Utrum possit confici de pane facto de spelta vel farre vel sicali. Quibusdam: vt dicit Ri. videtur ꝙ possit confici de spelta: quia spelta non differt a tritico nisi in accidentibus. Alijs autem videtur ꝙ non: quia ex tritico nunq̃ generat spelta nisi qñq; p degeneratõnem ꝓpter naturam terre. Sed si spelta esset eiusdem speciei cum tritico: posset ex tritico nasci. Idem dicendum de sicali ⁊ farre ꝙ de eis nõ possit ꝯfici: licet ex tritico aliqñ nascatur sicalis p degeneratõez ꝓpter naturaz terre. tñ sunt diuersaꝝ specierum. Et fm Ri. accipitur hic triticum ꝓ frumento duntaxat.

Quid si grana alterius generis admixta sint tritico. Dic fm doct. si tanta est permixtio: ꝙ trahat ad aliam speciem vt qñ appositum est p̃dominãs vel etiam ad speciem mediã: vt qñ est equalis virtutis in vtroq; miscibilium: tũc non põt ꝯfici. quia mutata est species panis triticei. Secus si nõ tanta est additio: quin maneat species panis triticei: q: tũc confici potest.

Quid si panis fieret d aqua rosacea ⁊ huiusmodi. Rñ. fm Ri. vbi s. ꝙ nõ potest ꝯfici: ꝫ dz ꝯfici de aqua naturali. Idem Tho. in .iiij. Alij autẽ dicunt ꝙ põt ꝯfici: q: aqua in pane non remanet: sicut dicimus de aqua q̃ apponit vino: que in vinũ cõuertitur. Et hanc opi. tenet Asten. Sz primam opi. dicit Tho esse ꝓbabiliorem.

Quid cum hostia cõsecranda tamdiu stetit ꝙ incipit corrumpi. Rñ. fm Tho. ꝙ si sit tanta corruptio. ꝙ species panis non remaneat. tunc non põt ex ea cõfici. Si autem specie manẽte sit aliqua dispositio ad corruptiõez: põt ꝯfici. q̃uis grauiter peccet conficiens in tali scienter ꝓpter irreuerẽtiaz sacramenti. ⁊ ꝙ species remaneat põt cognosci ex hoc ꝙ continuitas nõ est soluta: nec alia accidentia oĩno ablata.

Utrum ꝯfici possit in fermentato. Rñ ꝙ sic. ꝫ confici non debet nisi in azimo. et qui ꝯtrafaceret grauiter peccaret: agens ꝯtra statutum ⁊ consuetudinem ecclesie. Addit aũt Tho. in tertia parte. q. lxxiiij. ꝙ q̃uis ꝯsuetudo ꝯficiendi in azimo rationabilior sit. grecus tñ peccaret conficiendo in azimo: quasi ꝑuertens ecclie sue ritum.

De quo vino possit ꝯfici. Dicendũ vt dictũ est: tñ de vino vitis. ⁊ q: in eo xp̃c ꝯfecit. Et hoc solũ ꝓprie est vinũ. ⁊ cõmis etiã in potum sumit.

Utrum ꝯfici possit de aceto et huiusmodi. R. fm doc. ꝙ si vinum est factum oĩno acetum: non põt ꝯfici: q: non est amplius vinum. Sz si vinum esset in via acescendi. Idem est iudicium sicut de pane qui est in via ad corruptõez. peccat tñ conficiens ꝓpter irreuerentiã sacramenti.

Utrum possit ꝯfici de agresto. Rñ. ꝙ non: q: adhuc nõ hz speciem vini.

Utrum possit cõfici de musto. Rñ fm Ri. ꝙ sic. Naz in eo saluat forma vini. Omnia eniz vina sunt eiusdem speciei. ꝫ varient q̃tum ad subtilitatem ⁊ grossitiẽ: albedinẽ ⁊ rubedinem.

Utrum aqua debeat apponi vino ⁊ in quanta quãtitate. R. fm Ri. ꝙ aqua est vino apponenda: nõ de necessitate sacri: ꝫ de ꝯgruitate. tñ peccaret quis scienter omitteret aq̃ appositõez: q: ageret ꝯ ꝯstitõnem ecclesie. Dz aũt apponi ideo paꝝ vt in vinum totaliter ꝯuertat. alr̃ nõ ꝯficeret: vt infra dicetur. Et nõ dz apponi aq̃ rosacea: vel alia artificialis. si tñ apponeret: nihilominꝰ ꝯficeret. naz ipsa in vinũ ꝯuerteret sicut aq̃ naturalis.

Quid si apponeret aq̃ qñ vinũ adhuc ẽ i dolio. R. nõ sufficeret: q: hꝰ nõ significaret aliq̃d. Sz oz vt ĩminente oblatõne apponat ad sacrm̃.

Utrũ in terr̃ vbi nõ est vinũ possit ꝯfici de aq̃ rubea: in q̃ lotus est pannꝰ vino rubeo intinctus. Rñ. nõ: q: illud est magis aq̃ rubea q̃ vinũ. vñ hoc damnat de ꝯse. di. ij. cum omne.

Utruz in eucharistia possit aliquis liquor permisceri speciebus vini. Rñ. fm Pe. in. iiij. distin. xj. Si additur res alterius nature et maioris virtutis: transmutat speciem vini in se. et si equalis virtutis transmutatur vtrunq; in naturam ter-

na23. Et sic vtroq3 modo desinit ibi esse species vini. ⁊ p3sequens sanguinis xpi. Si vo sit minoris virtutis. transmutat in naturā speciei vini. verūtamē sub ptibus illis ad quas liquor additus penetrat: cum nō sint ibi accidentia sine subiecto: desinit esse sanguis ꝙ si liquor additus sit eiusdē nature ⁊ maior: tūc ad oēs diuisiones speciei pueit ⁊ eius ꝯtinuitatē totaliter soluit: ⁊ sic incipit eē alius liquor: ⁊ sanguis xpi ibi esse desinit. Et idem si equalis sit. Si vo sit minor: tūc nō puenit ad omnes diuisiones speciei. Sub partibus ergo illis ad quas vinū additū pueit desinit esse sanguis: cuz iam accidentia sint sine subiecto. ⁊ ꝯtinuitas speciei q̄ se erat sine subiecto soluta sit. Sub partib9 vo illis ad quas nō venit: manet xpi sanguis.

Vcharistia.iij.

Quo ad ministrum ⁊ eius missam.

Et queritur primo vtrū sacerdos cōsecrans semp debeat sumere? Dic ꝙ sic: huc casuz v. de s. c. Comunicare. ⁊ solus sacerdos hoc sacramentū ꝯficere potest.

Vtrum plures sacerdotes possint simul eandē hostiam ꝯsecrare? Rū. Innoc. de officio misse dicens ꝙ ꝯsueuerūt p̄sbyteri cardinales circūstare pontificem ⁊ cum eo pariter celebrare. Cuncq3 cōsummatū est sacramentū: de manu eius ꝯmunionem accipere significantes apostolos: qui cum domino pariter discumbentes: de manu eius eucharistiam acceperūt. Ri. autem in. iiij. dist. xiij. dicit ꝙ de lege cōmuni non debet sup eandem hostiaz forma consecratōis nisi ab vno sacerdote proferri et semel tm̄. Ex causa tamen speciali licitum est q̄n doq3 eam a pluribus sacerdotibus pferri. nec tamen a quolibet: nisi semel tm̄. Fm em̄ morem quarundam ecclesiarum sacerdotes cum ordinantur episcopo celebranti celebrant. Alij vo dicūt vt recitat Ri. ꝙ episcopo concelebrante: illa verba nō debent dicere intentione consecrandi: sed tm̄ illa verba materialiter recitare ad representanduz. ꝙ quando discipuli a christo potestatem consecrandi acceperant hanc formam consecrādi dedit eis. Ri. autem nullam istarum opi. reprobat. Et tales sacerdotes concelebrantes fm Innocen. intentionem suam debent referre ad illud instans in q̄ episcopus verba profert consecratōnis. Siue prius: siue posterius verba proferāt. et sic est vna tm̄ consecratio.

Vtrum vno sacerdote deficiente misse debeat per alium suppleri. Respō. Fm Tho. in tercia parte. q. lxxxiij. Si sacerdos morte: aut īfirmitate grauī occupetur: ante consecratōnem corporis christi non oportet vt per alium suppleatur. Si vo consecrato corpore: ante consecrationem sanguinis: vel etiam consecrato vtroq3: debet misse celebritas per alium expleri.

Quid si sacerdos post consecratōnem corporis sed ante consecrationem sanguinis percipiat vinum: aut aquam non esse in calice? Respon. Fm Thomam vbi s. debet statim apponere et consecrare. Si vo post ipsam consecrationem percipit ꝙ vinum non fuit appositum. si quidem hoc percipiat ante sumptionem corporis debet deposita aqua si ibi fuerit: ponere vinū cum aqua. ⁊ reassumere a verbis ꝯsecratōnis sanguinis. Si vo hoc ꝑcipit post sumptōez corpis: debet apponere aliā hostiā: iterū simul cū sanguine ꝯsecrandaz ⁊ in fine sumere hostiā iterū ꝯsecrataz ⁊ sanguinez. Nō obstante etiā si prius sumpsit aquam que erat i calice: q2 p̄ceptum de pfectiōe sacramenti: maioris est ponderis: q̄ p̄ceptuz ꝙ hoc sacrm̄ a ieiunis sumatur. Sco. aūt in. iiij. dicit ꝙ hoc vltimo cāu sufficit incipere ab illo loco. Simili modo postq̄ ⁊c. Et sufficit ꝯsecrare sanguinē. de hoc dictū est s. Cōicare Alex. aūt de ales. in. vj. li. ꝯpendij theologie dicit. ꝙ vbi sacerdos cognoscit ante sumptōnez: solam aquam fuisse ministratā: ⁊ nō sumpserit: dz vinuz reponere: remouendo aquam primam de calice: ⁊ verba ꝯsecratōnis. s. Simili modo ⁊c. sup vinuz appositum dicere. Si vo aquam sumpserit: de negligentia debet dolere ⁊ penitere. ⁊ q2 ieiunus nō est ꝓpter aquā sumptam: non debet vinū ponere nec illud sumere.

Quid si sacerdos nō recolit se dixisse ea q̄ in cōsecratione dicunt. Rū. fm Tho. vbi s. nō debet ex hoc turbari. Non enim qui multa dicit: recolit omnium que dixit. Si tamen sacerdoti ꝯstet probabiliter: se aliqua omisisse. Si quidez nō sunt de necessitate sacramenti: nō debet reassumere: s3 debet vlterius ꝓcedere. Si vo certificetur se omisisse aliquid conti que sunt de necessitate sacramenti. sc3 formam ꝯsecratōnis: debet reassumi ipsa forma. Et fm Ri. in tali casu dicat huiusmodi verba cōsecratōnis. Non absolute: sed cum ꝯditiōe. s. si nō est ante facta ꝯsecratio. Et hoc modo nulla fit iniuria sacramento.

Quid si ꝓpter frigus vel et negligentia hostia dilabat in calicem. Rū. fm Tho. vbi s. ꝙ sola minima ps mittatur in calicem: hoc respicit corpus christi mysticum. Et ideo hmōi pretermissio non facit impfectionez sacramenti. vt ꝓ hoc sit necesse aliquid iterari.

Quid si sacerdos infra missam aduertit hostiā triticeam non esse: vel corruptaz. Respō. fm Pe. Si an̄ consecratōnem aduertit: remota illa aliam ponat: et a canone reincipiat. Si vo post consecrationem. Idem faciat: ponendo aliam hostiam et eā sumēdo. S3 et nihilominus postea illā primaz hostiam sumat: aut alijs sumendā tradat: aut reuerenter ꝯseruet. Si vo aduertit postq̄ sumpsit. In hoc casu variant doct. Aliq̄ dicūt. ꝙ hoc casu sacerdos nō celebret iterū q2 nō est ieiunus. Tho. dicit ꝙ dz ponere aliā hostiā: ⁊ ꝯsecrare: ⁊ sumere: q2 p̄ceptuz de pfectōne sacri ⁊c. De hoc dic: vt dictum est s. q̄n quis sumpsit aquā.

Quid si musca vel aranea in calicem ceciderit: vel venenum immixtū fuerit. Rū. fm Tho. vbi s. Si sacerdos hoc ante consecrationem depꝛehēderit: debet calix ablui ⁊ aliud vinum apponi. Si vo aliquid hoz post ꝯsecratōem acciderit: dz animal caute capi ⁊ diligenter lauari ⁊ ꝯburi: ⁊ ablutio in sacrariū mitti. ꝙ si venenū ibi esse depꝛehē-

dent: nullo mõ debet sumere nec alijs dare: ne vice calix i morte vertat. Sz debet diligẽter i vasculo pseruari: et ne sacrm remaneat impfectũ debet vinũ apponi z sacerdos denuo resumẽ psecrationẽ sanguis z sacrm pficere. nihil mĩ abbominabile occasione huiꝰ sacri sumi debet.

Quid agendũ si stilla sanguĩs ceciderit extra? Rñ. si p negligẽtiã aliqd de sanguĩe ceciderit. Si quidẽ sup tabulã: ligua lãbat z tabula radat. Sz si nõ fuerit tabula: locus ille radat z cõburat z cinis iuxta altare cõdet. z sacerdos. xl. dieb9 peniteat. Si vo ceciderit sup lapidẽ altaris: sorbeat sacerdos stillã z trib9 dieb9 peniteat. Si vo sup linteũ altaris z ad aliud linteũ stilla puenerit: qtuor diebus peniteat. Si puenerit vsqz ad terciũ. ix. dieb9 peniteat. Si vsqz ad qrtũ. xx. dieb9 peniteat. z abluat trib9 vicib9 linteamina q̃ stilla tetigerit: calice supposito. z aqua ablutiõis iuxta altare cõdatur. de conse. di. ij. Si p negligentiã. Posset tñ sumi a sacerdote nisi pter abbominatione dimitteret. Et vt dicit Tho. in. iiij. cautuz est vt ps illa lintei seu palle post ablutionẽ abscindat, z cõburat z cinis in altari condatur.

Quid si qs eucharistiã vomerit? Rñ. si sit laicus. z pter ebrietatem vel voracitatẽ vomerit. xl. diebus peniteat. Clerici vo vl' monachi psbyteri seu diaconi. lxx. dieb9 peniteant. Epus vo. xc. Si vo cã infirmitatis vomerit. vij. dieb9 peniteat. de pse. di. ij. si qs p ebrietatẽ. Et dz vomitus cremari z cineres iuxta altare recõdi.

Excõmunicator.

Dicitur de excõicatiõe. Primo dicem9 aliqua de ipso excõicatore. vñ sciendũ q excõicatiõz a iure facere põt quicũqz põt ius cõdere: vt papa ĩ vniuersali ecclia z singuli epi ĩ suis diocesib9. xvi. q. ij. visis. xxiij. q. iij. corripiatur.

An aũt epus possit statuẽ sine psilio capli sui. Dic p no. in. c. quãto. de his q̃ fi. a p. q si reqsiuit psiliũ capli: valet tale statutũ. Si aũt nõ reqsiuit, non valet.

Quid aũt si capl'm nõ vult pstare psiliuz. imo dissentit. Archi. z Jo. an. in. c. j. d psti. li. vj. cõcludũt statutũ valere: si p capl'm nihil rõnabile opponit. Et hoc ẽ panor. indubitabile in. d. c. quãto. qz cũ reqrat psiliũ et nõ cõsensus. satisfactũ ẽ iuri ex sola petitiõe z expectatiõe ñsi: cũ nõ teneat sequi consiliuz: vt in. c. cum olim. de arbi. vide d hoc s. Consiliũ.

An aũt canonici ecclie cathedralis possint statuere sine cõsensu epi vel etiã capellani aliaꝝ ecclesiaꝝ? Dic q ñ pñt statuere sup his q̃ tangũt epm vel ei9 iura: aut cõem statũ ecclie vel sup magnis reb9 z negocijs ecclie. Secus si statuerent sup suis singularis negocis. puta q suas dietas certis modis distribuãt: vel q certo mõ ad capl'm vocẽtur sup hmõi pñt fm glo. in. c. q̃. de v. sig. li. vj. statuẽ sine licentia epi.

An autẽ capellani aliaꝝ ecclesiarũ possint statuere cum psensu plati sui sine episcopo? Panor. in. c. cũ oẽs. de consti. dicit q in arduis z magnis nõ possunt. Secus ergo ĩ paruis.

Quis aũt possit excõmunicare? Rñ. glo. in. c. cũ in cũctis. de elec. dicit q omnes plati etiã citra epm possunt excõmunicare sine tñ solẽnitate. de qua. xj. q. iij. debent. Et intelligit panor de platis habẽtibus subditos actu: vt in. c. cũ ab ecclesiarũ de offi. or. Et no. ex dictis doctorũ in dicto. c. cum ab ecclesiaꝝ. et in. c. decernim9. de iudi. q platus sumit tripliciter. Nã pprie dicit prelatus q̃ habet iurisditionẽ ordinariã. Secundo sumit large. Et sic habẽs curã aiaꝝ dicit platus: vt in dicto. c. cuz ab ecclesiarũ. Tercio mõ magis large. Et tũc appellatiõe platoꝝ veniũt alij habẽtes pogatiuam aliquam sine iurisditõne: vt plebanus. decanus. Archipsbyter z cõsimiles. Itẽ eodẽ modo diffinitores capituli generalis z puincialis et discreti dicunt plati. Item etiã nõ sacerdos potest excõmunicare z absoluere quo ad forũ ptentiosum: sz in foro penitẽtiali solus sacerdos. sed ad potestatẽ excõicandi requirit iurisditio ecclesiastica ordinaria vel delegata.

An autẽ sacerdotes parochiales possint excõmunicare. Dic q non: nisi vbi esset cõsuetudo: q̃ etiã tribuit iurisditionẽ.

An aũt archidiaconus possit excõmunicare. Rñ. Panor. in dicto. c. cum in cũctis. dicit q de iure cõmuni archidiaconus non habet curã animarũ: nec habet curam in foro cõtentioso nec penitẽtiali. Tamẽ fm cõsuetudinẽ diversoꝝ locorũ aliqñ habet parochiaz distinctam: in qua exercet curam animaꝝ. Item inquirit z visitat totã diocesim loco epi. Ex istis causis merito excõmunicat. hec Panor. In alijs ergo secus videtur dicẽdum.

Utrum excõmunicatio lata ab alieno episcopo possit rata haberi a pprio. Dic q non fm Innocẽ. in. c. prudentiam. de offi. del. Sed pone q sit lata in territorio proprij episcopi ĩ nomie ipsius. Dic q nõ potest rata haberi: ex quo ab initio fuit nulla: quia qd non est non potest ratificari: quia de natura excõmunicationis est: vel statim liget vel q sit nulla: vt notat Panor. in. c. pastoralis. d appel. Item alia ratione: quia cõiter non possum habere ratum quod non est gestum nomine meo per regulam. ratum. de re. iur. lib. vj. tamen non omne quod est gestum in nomine meo: possum habere ratum. Pro hoc notabilis theorica Inno. vt recitat Panor. in dicto. c. prudentiã. q vbicunqz actus est nullus ex defectu solẽnitatis. et suppletio non dependet a volũtate mea. non possum tunc habere ratum quod est gestum nomĩe meo: quia actus est nullus ex facto non dependente a mea potestate. Secus autẽ vbi suppletio solẽnitatis dependet a potestate volentis ratificare sententiã nullam. Exemplũ in papa. nam ipse potest ratificare sententiã nullam: quia nõ subijcitur dispositioni iuris cõmunis. Ita tamẽ vt quidã dicunt: vt talis sententia valeat vt ex nunc. z nõ vt ex tunc. Si vo actus est nullus ex defectu consensus: tunc quod est gestum nomine meo possum ratificare p nouum cõsensum. p hoc tex. in. c. cuz

nos. de his que fi. a pře. imo quod non est gestū nomine meo possum ꝑ notum consensum ratificare. pro hec glo. in .c. cum ad sedem. de resti. spo. Et ad materiam ratihabitionis vide Panor. in .c. j. de cōuer. infi. vbi dicit ꝙ ratihabitio retrotrahitur ex fictione iuris. Sed ad hoc vt fictio ꝓcedat requirit ꝙ ambo duo extrema sint habilia ad illū actum perpetrādum. scʒ tempus in quo act⁹ fuit gestus ⁊ tempus ratihabitionis. Si enim deficit alterum istorū non ꝓcedit fictio: quia non cadit sup impossibili. Pone exemplū. Quidam interfecit hominē nomine infantis: demū infans maior factus habet ratum. Certe hec ratihabitio nō trahitur retro: quia impossibile erat illum infantem tunc temporis mandare delictum. ergo nō potest retrotrahi: cum nō debeat plus posse fictio ꝙ veritas. Et istud appellatur extremū ad quod. Pone exemplū in extremo a quo. Habebam terminum ad certum quid agēdum: amicus meus nomine meo illud egit: ego post terminū habui ratū nūquid sufficiat? Dic ꝙ non: cum post terminuʒ nō potuissem ego vere facere. ergo nec ficte. Ideo ad hoc vt possim ratum habere quod est gestum nomine meo. requirit ꝙ illo tempore ego potuissem facere vere: quo fuit gestum. Ad hoc vide qđ notat Ge. in .c. cum quis. de sen. excō. li. vj. ꝙ non sufficit ad hoc vt quis censeatur cōmisisse maleficium habeat ratum quod est gestum nomine suo quādo lex requirit maleficiū ⁊ ꝑ pāns tractatum. Pro hoc allegat glo. ⁊ ibi per Jo. an. in dicto .c. j. Pone exemplum. Quis nomine mulieris machinatus est in mortē viri sui: ⁊ mulier ratum habuit. nūquid poterit cōtrahere matrimoniū cum illo qui machinatus est. Glo. ibi videtur dicere ꝙ sic. Idem panor. q: lex nō solū requirit maleficiū: sed etiā ꝑ pāns tractatum. Ideo ꝙuis sit gestum nomine mulieris: tamē habēdo ratum nō censet cōmisisse homicidiū quo ad impediendū matrimoniū. Secus qñ lex requirit solum factum. Et tunc ratihabitio faceret incurrere penam ipsum ratificantem.

Xcommunicatio .j.

e Cōmuniter quid sit? Rñ. fm Panor. extra' eo. sup Rrica. ꝙ excōicatio est censura a canone vel a iudice ecclesiastico plata: priuans cōmunione sacroꝝ et q̄nq5 hominuʒ. Et sic fm materiā nostrā due sunt species excōicationis scʒ maior: ⁊ illa priuat ꝑticipatiōe sacroꝝ ⁊ cōmunione hoīm. Queda est minor. ⁊ illa priuat ꝑticipatione sacroꝝ. nō aūt ꝯmunione fideliuʒ. vt in .c. si. de de. ex. mi. Item minor excōicatio fert q̄nq5 a iure. q̄nq5 potest ferri ab homie. licʒ nūc nō sit in vsu. Itē excōicationū. Alia est iur'. s. quā quis incurrit ipo iure delicto cōmisso: vt si quis iniciat manus violētas in clericū. xvij. q. iiij. si qs. Alia ē iudicis. s. que irrogat a iudice: potestatē habēte ꝑ ꝓcessum iudiciariū. extra eo. nup.

Inquibus casibus incidit quis excōmunicationē maiorem ipo facto? Rñ. in multis casibus. Multos habes ī. Absolutio pmo et scdo. Sunt ⁊ alij casus. Primus cum quis incidit in heresim iam dānatā. xxiiij. q. j. c. j. et .ij. Et glo. ibi ī summario dicit: siue veterē: siue nouam sequat heresim est excōicatus. Item credens: receptator vel fautor hereticoꝝ. extra de here. excōicamus. Et hi casus hodie est papalis per ꝓcessum curie. Et intellige predicta fm glo. singularē in de. j. de here. etiā si sit oīno occultus. Et facit regulā ꝙ ecclesia ligat crimen oīno occultum quo ad penas excōicationis ⁊ suspensiōis. Et nota illud verbū oīno quod denotat solum actum interiorem ⁊ non aliquod signum exterius. De hoc vide diffuse supra Absolutio pmo.

Qui aūt dicant credētes hereticoꝝ? Rñ. do. An. ꝙ quidā sunt credentes hereticos eē bonos ⁊ istis nō imponit pena hereticoꝝ. Quidam sunt credentes hereticoꝝ erroribꝫ. ⁊ tales sunt heretici. Pe. autē de anch. in .c. quicūq5. de here. li. vj. dicit ꝙ credentes dicūtur qui se dicunt credere eorum erroribus. de pe. di. j. potest. Item qui in orationibus sequūtur eorum ritum: ⁊ cōmunionē ab hereticis recipiūt: vel similia que ad eorū ritum ptinent. Et ideo tales dicūtur credentes: quia ꝑsumitur affectus ad eos esse quoꝝ opera sequitur. Defensores autē sunt qui ꝑsonam defendunt: vt aduocati ꝑstando patrociniū. vel tabelliones faciendo instrumēta: vel iuuando in causa. Qui aūt non ꝑsonam sed heresim defendit: heresiarcha ē. Receptatores vo sunt: qui in domo vel in terra sua eos recipiūt. semel vel pluries: publice vel priuate. Fautores sunt qui aliqñ fauent facto: mittēdo alimonia vel huiusmodi. Aliqñ verbo vt dicendo. Isti sunt boni homies: ⁊ iniuste agit ꝯtra eos. Item omissione. qñ quis potestate fungitur in capitulo. ⁊ alis non fauet inquisitoribꝫ sicut debent. omnes isti sunt excōicati ipo facto. Itez qui in potestate existens omittit facere qđ debet. licʒ nihil exterius agat excōmunicationē incurrit: quo ad idem iudiciū ptinet habit⁹ ⁊ ꝑuatio.

Secūdus casus. Quicūq5 hereticos: credentes: receptatores: vel fautores eorum scienter presumpserit ecclesiastice tradere sepulture: vsq5 ad satisfactionē idoneam. excōicationis sententie se nouerit subiacere. nec absolutiōis bñficiū mereat nisi ꝓprijs manibus extumulet publice ⁊ proijciat huiusmodi corpora damnatoꝝ: ⁊ locus ille perpetua careat sepultura. extra de here. ca. Quicunq5. libro. vj.

Tercius rectores impedientes vel non iuuantes episcopos ⁊ inquisitores in inquisitione hereticorū ⁊ credentiū eis ⁊ fautorū ⁊ receptatoꝝ: sūt excōicati. extra eo. vt inquisitionis. li. vj. Et quia pape nō reseruat absolutio: ordinari⁹ poterit absoluere. Nota fm Pe. de an. super de. de vsu. ex graui. ꝙ actus fenerādi non sapit heresim: nec ꝑtinet ad inquisitorem. ⁊ tamen ꝑtinaciter asserere hoc non esse peccatū: est hereticum. Rōnem collige ex glo. ibi. Ex quo collige decisionē huius. q. Quidam in publicis ꝑdicationibus predicando ⁊ concitando turbam et seditionem contra clericos asserunt ꝙ laici non tenebantur soluere decimas:

nec eis confiteri: nec oblationes dare. et ꝙ peccabant cõtrarium faciendo: cum essent omnes clerici mali ⁊ ð ecclesijs remouendi. Querebat an ista ⁊ plura alia essent heretica: ⁊ procedi possit contra eum tanꝗ̃ hereticum. et firmatũ fuit per omnes theo. ⁊ doct. vtriusqȝ iuris ibi existẽtes ꝙ sic: quia sapiebat heresim ⁊ ꝑtinaciter tenebat diuersas et friuolas opiniones reprobatas per sacros canones. Et pau. clarius loquẽs dicit hereticus est: nõ solum qui male sentit de articulis fidei ⁊ sacramẽtis ecclesie: sed etiã qui falsam ⁊ extortam expositionẽ in scripturis diuinis ponit cõtra id qđ tenet ecclesia. Et quia sunt nõnulli casus: in quibus ꝓbabiliter dubitatur vtrum in isto vel in illo casu sit vsura. nõ esset hereticus qui teneret opinionẽ etiã forte nõ verã. Iudei aũt ꝗ̃uis affirment vsuram nõ esse peccatũ: nõ possunt dici heretici: nec taliter ꝯtra eos procedi potest: q: in eis non cadit heresis. Et cum nõ sint de gremio ecclesie diuisionẽ ab ea facere nõ possunt. Si tamẽ errorem suũ dogmatizarent. ⁊ si nõ vt cõtra hereticos: tamẽ ꝑ alios modos possent ꝑ ecclesiam puniri. sicut ⁊ in alijs casibus qñ offendunt fidem. Nota etiã fm Pau. ĩ dicta cle. ex graui. ꝙ dicere ꝑtinaciter vsuram esse peccatum: sed factã restitutiõe nõ esse cõfitendũ. Sicut qui est obligatus ex contractu licito: est hereticũ.

Quartus dñi temꝑales qui cognoscũt de officio inquisitiõis: aut captos liberarent: excõmunicati sunt. extra eo. vt inquisitiõis. li. vj. Et hoc intellige: siue ꝑncipaliter: siue incidẽter cognoscãt. puta q: de causa ꝑncipali cognoscentes: faciunt capi hereticũ. Incidẽter. puta quia fecerant eum capi alia de causa. sed incidenter de hoc inquisierunt. Item nota. ꝙ dantes auxilium ꝯsilium vel fauorem eis sunt excõmunicati: si scienter hoc fecerunt ⁊ ordinarius absoluere poterit.

Quint⁹ inquisitores: ⁊ ipꝫ seu episcopoꝝ vl' canonicoꝝ sede vacante: suꝑ hoc deputati cõmissarij: ꝗ sub ꝑtextu officij inquisitiõis quibusuis modis illicitis ab aliquibꝫ pecuniã extorquẽt. aut scienter attẽptant ecclesiarũ bona ob clericoꝝ delictum ꝑdicti occasione officij fisco ecclesie applicare sunt excõmunicati ⁊ absolui nõ possunt ꝑterꝗ̃ in mortis articulo donec illis a quibꝫ extorserint: plene satisfecerint de extortis. ⁊ nullis ꝑuilegijs pactis: aut remissionibꝫ super hoc valituris. vt in cle. nolentes eo. ti. Et Io. an. super verbo ecclesie dicit intellige nimis sibi ipsis: vel officialibus vel fisco seculari: cui applicata sunt ipso iure bona laicorũ damnatoꝝ ð heresi.

Sextus est de quadã excõmunicatiõe que ponitur in. c. ꝑmo. de scis. Et ibi Panor. dicit ꝙ in tribus casibus quis incurrit illam excõmunicationem. Pmus quãdo quis emit rem ecclesiasticam: vel aliter acquirit a scismatico. Et sic nota casum in quo emens rem ecclesiasticã est ipso facto excõmunicatus. Alis autẽ regulariter etiam occupans rem ecclesiasticã nõ est excõmunicatus: sed excõmunicãdus. vt in. c. cõquestus. de fo. compe. Secũdus qñ quis tenet beneficium a scismatico. Tertius qñ quis initiatur ordinationi facte ꝑ eũ. Et nota fm Host. illos esse scismaticos iñ: qui se extollunt contra romanam ecclesiam ⁊ ab illa se separant. Et isti sunt excõmunicati cum adherentibus. Et dicũtur tales heretici. Illi ꝟo qui volũt cõtra episcopũ aliquem insurgere: ⁊ episcopatum suum tollere: ⁊ clericos suos facere: excõmunicãdi sunt. Item nota. ꝙ scismatici ꝓut in dicto. c. j. sunt illi qui sunt diuisi ab vnitate ecclesie ⁊ qui conantur sibi episcopos: ꝑsbyteros ⁊ ꝯstitutiões facere. vij. q. j. nouacian⁹. Sed nũquid omnes tales sint heretici? Host. tenet ꝙ nõ. dũmodo recognoscant romanã ecclesiã: q: tunc non sunt ab vnitate diuisi. Vnde duo licꝫ ꝯtendãt se esse pontifices romanos: nõ ꝓpter hoc heretici sunt: q: credunt vnam ecclesiã: licꝫ quilibet credat se eius spõsum esse. Sꝫ siquis se papam ꝯtenderet: quia crederet ecclesiam duos posse habere pontifices: eẽt heretic⁹ quia crederet duas ecclesias. Et ex predictis patꝫ ꝙ greci huiusqȝ fuerunt excõmunicati: qui fuerũt diuisi ab eo qđ ecclesia ꝑ articulis fidei determinauit.

Septim⁹. Qui asserit ꝯtumaciter romanã ecclesiã nõ esse caput ecclesiaꝝ: ⁊ nõ posse cõdere canones: ⁊ et etiam tanꝗ̃ capiti nõ esse obediendũ. excõmunicat⁹ est. xix. dist. nulli. Et no. ꝙ illud. c. loquitur de contẽptoribus canonũ ⁊ transgressoribus. Et fm Ar. ibidẽ dupliciter dicitur quis ꝯtẽptor canonũ. Vno modo qui apostolicã sedẽ contumaciter negat esse caput ecclesiaꝝ. ⁊ habere potestatẽ cõdendi canones ⁊ decreta: ⁊ statuta ei⁹ nõ esse obseruanda. et talis est excõmunicatus et heretic⁹ ⁊ scismaticus. ⁊ sic intelligit dictũ capl'm nulli. Et est canon late sentẽtie. Idem dicũt Innocẽ. Io. an. ⁊ Host. Secũdo mõ dicitur q̇s cõtẽptor ⁊ transgressor canonũ: qui ipsa mandata canonũ nõ seruat ꝗ̃uis credat ⁊ dicat esse seruanda. Et hic nõ est scismaticus ꝓpterea nec excõmunicatus. Et sic de huiusmodi intelligendo est canõ ferende sentẽtie.

Octauus excõicati sunt oẽs violatores ecclesiastice libertatis. Et ꝑsertim qui contra sacrorũ canonũ instituta ecclesijs ⁊ ecclesiasticis personis sine licẽtia speciali romani pontificis collectas vl' alia onera aut quevis grauamina realia: vel ꝑsonalia imponũt. aut exigunt. aut exigi faciunt vel ꝓcurant. ⁊ est hodie papalis ꝑ ꝓcessum curie.

Quero nũquid clerici tenẽtur ad aliqua onera? Dic ꝙ persone ecclesiastice nõ debent grauari angarijs vel pangarijs. puta ad fossata facienda ⁊ huiusmodi. vt in. c. nõ minus. de imu. eccle. nec ad collectas vel tallias. siue exactiones quascũqȝ. vt in. c. aduersus. de imu. eccle. Nec pro domibꝫ predijs. vel quibuscũqȝ possessionibus ab eisdem ecclesijs vel ꝑsonis ecclesiasticis legitime habent⁹ acq̇sitis vel imposterũ acquirendis. vt. c. j. de immu. eccle. li. vj.

Sed dubitat. nũquid ecclesia vel clerici teneantur soluere onera ꝓ possessionibus eis collatis que prius erant tributarie? Rñ. Panor. in. c. fi. de vi. et hone. cle. post multa concludit ꝙ aut illa

bona habebāt onus ꝑpetuū: annexū ꝛ inuariabile. ꝛ tūc transeūt ad clericos cum oneribꝫ suis facit. cle. j. de censi. Aut onus non erat ꝑpetuū: annexū ꝛ inuariabile. vt sunt iste descriptiōes q̄ fiūt hodie: q꞉ extimātur bona cuiuscūq꞉ ꝛ soluūt plus vel minꝰ fm impositionē collecte. ꝛ ad ista onera nō tenenꝰ clerici. vel ecclesie: q꞉ non potest dici q̄ hoc sit onus annexū possessionibꝫ: cū nō sit perpetuū sed variabile. Et q̄n q꞉ imponitꝰ ꝑsone ꝓ rebꝫ. Si ergo perueniāt ad ecclesiam debent censeri iure ecclesiastico. Et hanc opinionem tenet Joh. de ligna. ꝛ Jo. an. post archi. Idem do. An. ꝛ do. Pe.

Quid autē si clericus habeat bona cōmunia cum fratribꝫ ꝛ vult eos defendere a collectis. An possit? Rn̄. Panor. vbi s̄. refert Spe. in ti. de cle. priu. tenere q̄ nō: q꞉ sub obtentu priuilegij: nō debet publica vtilitas vacillare. l. ij. C. de priui. sco. li. xj. Vnde fm eum iudex ex officio coget eū ad diuisionē vel coget illos ad soluendū ꝓ rata sua. Et idē dicit si frater clerici donet partē suā clerico vt sic fiat īmunis a collectis. nam si hoc fiat ī fraudem ꝛ constet: cogetur ad collectas pro sua parte. Presumetꝰ autem fraus q̄n frater reperitur possidere post donationem: sicut prius possidebat. Et sm̄ aliter si omnia bona sua donauit vel maiorem partem. per. l. omnes. §. lucius. ff. de his que in fraudem cre. Et hec tene menti quia sunt quotidiana.

Sed an possit teneri modus q̄ pro possessionibus que deueniūt ad clericos possit imponi collecta? Rn̄. Panor. vbi s̄. dicit Bar. tenere in. l. rescripto. de mu. et ho. q̄ pro possessionibꝫ quas habent clerici tempore quo fieret statutum: non posset ꝓuideri: cum collecta imponatꝰ personis ꝓ rebus dicta. l. rescripto. cum ibi notatꝰ. ꝛ persona clerici nō sit subiecta. Pro possessionibus autem que nōdum deuenerant ad clericos: dicit posse fieri statutum q̄ omnia predia intelligātur tributaria ꝛ obligata pro collectis. nam tūc postea trāseunt ad quēcunq꞉ clericum etiā cum onere. Sed Bar. ibi dicit q̄ Eugubini tenuerant alium modum. scꝫ q̄ omnes ciues ꝛ cōitatēses donauerūt omnes eorum fundos ꝛ possessiones cōmuni. distinguendo singulas per cōfines proprios. ꝛ illas possessiones receperūt a cōmuni sub censu et tributo collectarū. ꝛ quod semper in qualibꝫ alienatione intelligatꝰ exceptum hoc ius cōmunis. Iste cautele fuerūt necessarie: quia ecclesie excrescebāt tātū in possessionibꝫ. q̄ possessiones nō remanebant ad subeūda onera ciuitatis. Predicta dicit Bar. vera salua correctiōe sancte matris ecclesie. Sed Panor. vbi s̄. dicit. q꞉ hec dicta sibi non placent: maxime propter fraudem. nam indirecte venit contra priuilegiū cōcessum ecclesie ꝑ imperatorem. l. j. C. de sa. san. ec. per quam quisq꞉ habet facultatem liberam donādi ecclesijs. Et per hanc appositionē onerū ecclesie factam impeditur illa facultas donādi.

Quid si occurrit necessitas reipublice. puta insultus latronum: vel exercitus volens patriā delere. vel comburere: quibus oportet obuiare ꝛ resistere: nec tempus consulendi papam adest. Si grauetur ecclesia quid iuris? Rn̄. Pe. de aneh. in ca. j. de immu. eccle. fm Oldra. q̄ hoc casu licet: si mora esset periculum allatura. Nec obstat. c. reꝑhensibile. xxiij. q. viij. vbi dicitur q̄ clerici non tenētur ad custodiam ciuitatis: quia cum sint milites christi: debent christo in diuinis deseruire: q꞉ fm Panor. in. ca. peruenit. de immu. eccle. clerici non tenētur regulariter ad custodiam ciuitatis ꝛ huiusmodi. ꝛ sic intellige. d. c. reprehensibile. Secus propter aliquē casum inopinatum ꝛ improuisum. Vnde propter cōmune ꝛ improuisum periculum vult papa in dicto. c. peruenit. clericum non excusari a custodia ciuitatis.

Quero. quia dicitur in. c. non minus. et in. c. aduersus. de immu. eccle. q̄ imponētes collectas clericis non possunt absolui nec successores: nisi satisfecerint. de quo habet talis rector satisfacere anteq̄ꝫ absoluatur? Rn̄. do. An. q̄ de emendatione cuiuscunq꞉ damni ecclesie propter hoc cōtingentis: si nullum consilium dedit de collecta imponenda. Sed si consilium dedit: tenetur. nedū ad interesse. sed etiam ad ipsius collecte restitutionem. Si vo consilium non dedisset: forte nō teneretur ad emendationem collecte: sed ad alterius interesse: quod obuenit ecclesie ob ipsius regimen: ꝛ forte spiritualem vel pecuniariam mꝰ oportebit eum subire fm q̄ forsitan bonus iudex arbitrabitur. Nec autem locum habent quādo quis succedit in regimen eius qui est excōmunicatus ex predictis causis: vel aliter qualitercūq꞉ propter libertatem ecclesie violatam. Secus si ex alia causa esset potestas excōmunicatꝰ vel consiliarij vel vniuersitas seu ciuitas interdicta: tunc enim successor non esset excōicatus fm Inno.

Quid si nouus successor operam dedit quātum maiꝫ potuit. q̄ hoc damnū collecte emendaretur: sed vniuersitate resistente non potuit obtinere quod intendebat. An sit excusatus? Rn̄deo Panor. in. c. aduersus. de immu. eccle. dicit q̄ nō: debet enim si non potest obtinere: relinquere regimen. Nec timeat hoc casu amissionem salarij: quia cum vniuersitas sit in culpa nihilominus tenetur sibi ad salarium: cum per ipsum non stetit quo minus regat. Et idem dicendum est si cōtra expressam inhibitionem antiqui rectoris excessit vniuersitas in predictis: quia nō excusatur nisi officio renūciet.

Quero: quis datur mensis huic successori ad satisfaciendum anteq̄ incurrat excōmunicationem. An etiam detur precessori qui erat tempore grauaminis? Rn̄. Panor. in dicto. c. aduersus. dicit Hosti. tenere q̄ sic. Et dicit eum opinione Hosti. transire cōmuniter doct. Ipse tamen distinguit q̄ aut precessor: dum instaret circa collectam extorquendā fuit admonitus vt desisteret. et

ipse non solum destitit. sed processit ad executionem faciendam. Et tunc illico mense non expectato incidit in excõmunicationem. Sed alia rõ est in successore, quia sibi datur mensis non vt desistat: sed vt satisfaciat. vnde merito cum in hoc possit inter vtrumque notari diuersitas: non debet illa determinatio tẽporis vtrumque pariter cõprehendere. sed vbi processor non processit ad actum cõmunicatorium ad executionem: sed non desistebat a petitione et executione. vel fuit admonitus post executionem vt satisfaceret. tunc cum in eis sit eadem ratio. habebit locum in vtrisque illa mensis determinatio. Infert etiam Panor. quod sñia censure lata in aliquem nomine officij non transit ipso facto in successorem: sed tunc demum si satisfacere noluerit de delicto commisso per predecessorem.

Que autem dicantur angarie. perangarie. munera ordinaria. vel extraordinaria. personalia vel realia et huiusmodi. Vide Panormi. in dicto. c. non minus.

Nonus. exigentes vel exigi facientes pedagia vel gabellas a personis ecclesiasticis pro rebus suis vel ecclesiarum quas non causa negociationis deferunt sunt excommunicati extra de censi. c. quãquã. li. vi. Sed hodie per processum curie sunt excommunicati excõmunicatione papali. Et in dicto processu dicitur quod excõmunicati sunt non solum prohibita exigentes. sed etiam noua pedagia imponentes. imo etiam secundum archi. flo. excommunicati sunt pedagia seu gabellas augmentantes. ad hoc allegat quendam processum curie. Et nota. quod in. d. c. quãquã. dicitur quod contrafaciens: si est persona singularis excommunicatus est. Si autem collegium. vel vniuersitas. ciuitas. castrum. vel locus. Interdictum sniam ipso facto incurrunt. Et nota secundum pe. de anch. varia sunt nomina .s. vectigal. pedagium. tributum. census et pensio. Pedagium et vectigal idem significant. et soluitur ab itinerantibus de his que deferunt nõ sui vsus causa. Et quandoque soluitur pro transitu personarum etiam. vt ferrarie. Tributum vero est quod prestatur fisco. Et idem importat quod census vel pensio. Item nota. quod clerici sunt immunes a solutione pedagij pro rebus quas deferunt vel transmittunt non causa negociandi. A contrario ergo sensu. si negociandi causa tenebuntur. Sed ad hoc vide notabilem glo. in. c. fi. de vi. et ho. cle. quam approbat Panor. ibi. quod si clericus negocietur de bonis ecclesie non debet perdere priuilegium quo ad bona ecclesiastica. quia delictum persone etc. Et Federi. etiam sentit quod si bona ecclesiarum deferantur ad certum locum negociationis causa: non tenentur clerici aliquid soluere pro gabella. Ita quod dictum. c. quãquã. et de. pe. li. eo. ti. non habent locum in bonis ecclesie nec ex delicto clerici ecclesia debet perdere priuilegium in facultatibus suis. quod est bene notabile. Et satisfacit dictum. c. fi. in ar. hec Panor.

Quero. dicitur in di. c. quãquã. quod persone ecclesiastice non tenentur soluere de rebus. quas non negociandi causa deferunt. quis dicatur proprie negociator? Rñ. Jo. an. post archi. dicit. quod ille qui rem emit. et immutatam vendendo lucratur. Ille vero qui emit vt sibi sit materia aliquid inde operandi non est negociator. vt dicit Chrys. lxxxviij. di. c. ejiciens. Et per hoc consuluit Fede. de se. in questione monasterij sancti Salgani dyocesis vulterane. quod monasterium habet venam ferri in insula helbe. et facit illam fodere et venam deferri per territorium senensium. vt faciat inde ferrum: vt vendat postea et lucretur. Exactores gabellarum senensium petebant pedagium. Abbas dicebat se non teneri. Federi. consuluit pro eo. s. quod non tenebatur. quia ista nõ est negociatio. Sicut cum faber emit ferrum. vt inde diuersas formas educat. scilicet gladiorum et clauorum etc. Vnde dixit quod etiam si fratres emerent venam ferri: vt facerent exinde ferrum: non dicuntur ex hoc negociari. quia vt dictum est. negociari est rem emptam non immutatam vendere. Emere enim eandem materiam et illam per artificium ad aliquã formam redigere: non est negociari. immo tales vocantur potius artifices: quam mercatores. Pe. de anch. dicit quod quando non in proprio solo venam ferri fodere faciunt: sed emunt vt ferrum postea inde tedactum vendant: consultus. Respondit quod est negociatio mixta artificio. Si per magistros et alios faciunt hoc fieri. tũc est nulla versatur industria clericorum. Ideo soluere tenentur. Secus si ecclesia habet venam et per operarios fieri facit et postea vendit. Sicut enim in simili de frumento et alijs redditibus collectis in proprio solo non tenetur soluere. Ita nec de isto ferro vel de alia materia. que appellatione fructuũ continetur. l. diuortio. § si vir in fundo. ff. so. ma.

Quid si fiat statutum quod siquis vendat teneatur dare duos denarios regi vel cõmunitati. an clerici teneantur vina vendendo vel frumenta que habent ex prebendis? Rñ. Cy. in. l. omnis. C. de epi. et cleri. quod non. Idem pe. p. d. l. omnis. vbi dicitur quod melius est quod bona in pauperes distribuantur: quam in sordidis muneribus. vel alibi illicite consumant. vbi etiam dicit Pe. et Bal. quod clerici de bonis prebendarum suarum que vendunt vel vendi faciunt non tenentur soluere gabellam: nec etiam ad portam. Idem Johan. de li. dicens quid de gabellis et datijs que leuantur in ciuitatibus Lombardie? Rñdit idem. xiiij. q. iij. putant quidam. et c. plerique. de priuileg. c. quanto. Et subdit secundum hoc tota italia est interdicta et irregulares omnes clerici non obseruantes. Idem Johan. an. d. Sed hodie taliter excõmunicati non sunt vitandi: nec tale interdictum obseruandum vt dicetur infra in hoc titulo excommunicationum. Theologi tamen. s. sanctus Bona. et Ri. exponentes illud Mathei. xvij. Quid tibi videtur Petre etc. et infra. ergo liberi sunt filij. dicunt quod ille tex. intelligitur de Christo. quia Christus non tenebatur reddere tributum. nec hi qui sunt imitatores eius perfecti. puta apostoli. pro eo quod naturaliter liberi erant. et omnia bona temporalia dimiserant. Et ideo censum vel tributum ab eis reges terre accipere non debebant. In alijs autem christianis. vel qui sunt seruilis conditionis. vel qui abundant temporalibus bonis. illa auctoritas non debet in-

telligi. Unde tenentur soluere vectigalia. Sed cõcludit ꝙ theologi loquunt̃ de iure antiquo decretorum. hodie ꝟo de iure.vj. ⁊ clementinarum non tenẽtur.

Quero nunquid coloni ꝑdioꝝ ecclesiasticoꝝ qui colunt predia ad medium vel affictũ debeant soluere gabellam ⁊ collectam impositaꝫ ꝑ iudicem secularem de pte fructuum ꝯtingẽte eos: Rñ. Ge. in di.c.quãq̃. de mẽte Feder. determinat ꝙ sic. qꝛ ꝑsona rustica est subiecta dño tpali. qꝛ sepatoꝝ sepata est distinctio. Et addit ꝙ si clericus locat fruct⁹ ad firmã: emptoꝛ nõ gaudet priuilegio ecclie. imo si portat fructus ad ciuitatem: soluet gabellam.

Quid de emptoribꝫ redditũm clericoꝝ. vel ecclesie vel regis. vel baronis q̃ volũt in his gaudere illa immunitate q̃ clerici rex vel baro in sua iurisdictione. volentes bladum vinum ⁊ talia ex hmõi emptionibꝫ obuenientia sine solutõe pedagij trãsferre sicut illi a quibus emerũt: an possint facere: Rñ. Direct. li.iij. de mente archi. ꝯcludit ꝙ non.

Pone ꝙ gabellarij non exigũt. nec extorq̃nt ab inuitis. ꝫ ipsi clerici sponte soluũt. An incidant in excommunicatõem. Rñ glo. ⁊ pau. in cle. quũ de imu. ec. ꝙ nõ. qꝛ exigere ẽ ab inuito extorq̃re. Tñ ꝫm car. ibi clerici etiaꝫ spõte nõ dñt soluere talleas vel hmõi sine lĩa pape.

Decimus. Cum quis non electus a duabus ꝑtibus cardinalium gerit se ꝓ papa. extra de elect. licet.

Quero. q̃d si cardinales vnanimiter dent ꝑtãtem nominãdi papam duobꝫ vel tribus. Et ipsm noĩatum ab alijs recipiũt. Rñ. Asteñ. ꝫm Host. ꝙ electio valet. vnde dicit. Jo. an. ꝙ due ptes collegij sunt necessarie. qđ est verũ: nisi cardinales aliter determinarẽt. qꝛ si cardinales ordinarent int̃ se ꝙ electus a maioꝛi pte sit electus tunc videbit̃ elect⁹ ab omnibus sicut electus per compromissum. videtur electus a toto capitulo. extra de elect. quia ꝓpter.

Quid si consentiunt in illum: qui gessit se ꝓ papa cum nõ esset a duabus partibus electus: Rñ. qui s. ꝙ non valet: quia non possunt ꝯsentire in excommunicatum imo omnes ei ꝯsentiẽtes ⁊ adherentes sunt excommunicati nisi forte eum penituisset. ⁊ absolutus fuisset ꝑ illos cardinales qui ei non adheserant. Contrarium videt̃: quia in hoc casu vident̃ tacite renunciare illi ꝯstitutioni ⁊ derogare: quia princeps agẽs ꝯ legem. In dubio videt̃ dispensare de hoc vide s. Dispensatio. Item nota. ꝙ non oportet papam elegi a duabus partibus cardinalium omnium: ꝫ tñ presentium: nisi aliqui cardinales absentes essent in loco vicino. vnde ꝯmode vocari possent. Et nota. ꝙ olim in electione pape admittebat̃ impatoꝛ vel eius nuncius lxiij. di. §. ver. hodie soli cardinales admittunt̃. Et si de omnibus cardinalibus non essent nisi duo vbi debꝫ fieri electio: alijs legitimo tempe expectatis ipsi duo eligent. ⁊ vn⁹ potest alium eligere. Ita ꝙ si vnus illoꝝ eligat alium valet. ⁊ alter electus tacere debet. si vnus tm̃ supest: adhuc ille solus eligeret. de iu. pa. ꝑ vestras. Omnibus vo deficientibus: clerus romanus eligere debet vt in c.j. xxiij. di. Alij dicũt ꝙ concilium generale. lxv. di. c.j. ⁊ .ij. ⁊ conuocabitur per clerum ⁊ populuꝫ romanum. ea. dist. si forte. Host. tamen dicit. ꝙ licet hoc scđm videat̃ iustius: primum est leuius et commodius ꝓpter periculum more. extra eo. ne ꝓ defectu.

An autem sit determinatus numerus cardinalium. ⁊ ab. in cle. ne romani: de elect. dicit ꝫm Matheum ꝙ sic. s. ad instar numeri discipulorum de quibus. xxj. di. In nouo. Refert tñ idem Math. ꝙ aliq̃ñ fuerunt. cclxxvj. tempe Formosi pape. qui non ponit̃ in cathalago pontificum vt habet̃ in cronica.

Quero an papa possit sibi eligere successorem: Rñ. Jo. an. ꝙ non. Et hoc ꝯmuniter tenet̃ ꝑ doc. ⁊ est ratio ꝫm Panoꝛ. in di. c. licet. quia effect⁹ huius electionis refert̃ ad tempus. quo non est futurus papa. Sed constitutio quam facit sup electõne admittit̃ quia ꝓuidet futuris scandalis. Et in casu quo alius p̃ter eum ꝓuidere non potest. posset tamen papa dare alicui prelato potestatem eligẽdi sibi successorem. vt in. c. petisti. viij. q.j. Et tunc fit electio auctte pape ⁊ non ꝓpria.

Quero quid si vnus vel duo volunt ꝯpromittere. An alij cogant̃: Rñ. Jo. an. ꝙ non. imo vno ꝯdicente nõ põt fieri ꝯpromissum: ꝫ bene põt statim: ꝙ vno vel duobꝫ ꝯdicentibꝫ electus a maioꝛi pte sit electus.

Quero. dicit̃ hic. ꝙ electus a minori parte duarum: si gerit se pro electo patit̃ has penas ⁊ euitat aliquas si resipuerit. An euitet penam excommunicationis: Rñ. idem ꝙ non: sed penaꝫ dathan abyron. id est penam eterne damnatiõis ꝫm Innocentium.

Quero an in numero duarum partium computet̃ electus. Rñ. idem. ꝙ q̃nꝫ eligit̃ quis ad ecclesiam in qua non habet vocem. ⁊ planum est ꝙ nõ computat̃ eius vox. aut eligit̃ in illa in qua habet vocem ⁊ tunc si eligit̃ ꝑ formam scrutinij req̃rit̃ vox cum certo ⁊ determinato tpe. ⁊ electus cõsentit demum post scrutinium. ideo eius vox nõ auget. Sed si ꝑ formam ꝯpromissi: nõ requirit̃ determinatio tempis. Ideo vox subsequens auget. ⁊ ꝫm hoc vox electi deberet computari in numero cardinalium.

Sed an cardinales possint tollere hanc constitutionem: Rñ glo. ꝙ sic. qꝛ possunt inter se ordinare cardiales ꝙ electio valeat que facta est a maioꝛi parte. cum censeat̃ ab omnibus electus. vt in di. c. quia ꝓpter. Et nota in tex. ibi absqꝫ vlla exceptione. ꝙ papa hic approbato ꝯsilio abstulisse videtur omne impedimentũ iuris positum. ⁊ sic opponi non põt ꝙ non sit de collegio cardinalium. vel ꝙ sit bigamus vel illiteratus vel laic⁹ vel ꝯ rorata. In alijs autem ꝗtumcũqꝫ ꝑcise etiam ipse papa scribat: legitima exceptio est admittenda de rescriptis. si quando ⁊ de of. del. ex parte.

Sꝫ an hoc casu vxoꝛ possit repetere electum in papam. Glo. in. c. si quis pecunia. lxxix. di. dicit. ꝙ potest repetere. nisi vxoꝛ inducat̃ ad ꝯnentiam.

Unde tunc papa habebit uxorem nec erit contra substantiam papatus. quia et sanctus petrus habuit uxorem. unde poterit reddere debitum uxori. vt dicit glo. in di.c.si quis.

Quid si papa sit hereticus? Rñ. d. an. q admittitur exceptio. p glo. xl. di. si papa. qr tunc fm docto. in hoc casu desinit esse caput ecclesie. Et sufficeret duo testes: si negatur esse papa, ppter heresim in q erat tempore electionis. vt in di.c. si qs. Inno. tamen et compo. et Jo. an. tenent q licet papa possit accusari de heresi. non pōt tamen de heresi excipi. Et ista lra remouet omnem exceptionem. qr ex sola electione electus consequitur plenum ius. Ideo exceptio non est hoc casu ppotionabilis. quia exceptio opponitur contra petentem cum sit actionis exclusio. Sed electus in papaz nihil petit: cū iam sit adeptus plenum ius. Idem Panor. in .d.c. licet dicit q obstat exceptio anteq̄ adipiscatur possessionem. naz postea non posset excipi: sȝ deberet accusari. Et idem est si esset mulier. quia non est capax ordinis.

Quid aūt si sit symoniacus? Rñ. idem. q non repellitur ppter hoc. vt in di.c. si qs.

Quid de infante? Dic q non potest esse nisi a spiritusancto facta esset electio. quia nō est capax ordinis.

Quid si papa non sit canonice electus? Rñ. d. An. q si est occultum nō iudicat ecclesia ex de sy. licet. Excusat tñ pbabilis ignorantia, licet non crassa. de de. ex. aplice.

Quid de intronizato per seditionem. presumptionem: vel aliud ingenium. Rñ. do. An. q est excommunicatus Item nota fm docto. in dicto c. licet. q electus ex sola electione consequitur papatū nec īdiget ad exercitiū pōtificat⁹ pfirmatōe vel psecratōne vel ītronizatōe. vt probat apte tex. ibi electus. Nota etiaz q durante scrutinio pape quantumcunqȝ publicato pñt alij cardinales accedere ad electum per alios et resilire ab electione quaz fecerant: vt sic habeatur concursus duarum partium. vnde si reperitur quis electus etiaz ab vno solo. et quo nemo reperitur electus a duabus ptibus possunt cardinales accedere ad istum et augeri numerum eligentium. Et hoc verum: nisi nominates a minori parte gesserit se pro papa. quia cum tunc sit excommunicatus non videtur de mente huius tex. q possint alij ad istum accedere. Et nota. q cardinales nō possunt simpliciter resilire ab electione quam fecerant. etiam si reperiatur ab vno solo electus. sȝ bene possunt per accessum variare. accedendo ad electum per alios qd non contingit in electione aliorum prelatorum. Hec Panor. ibi. Etiam dicit. q si iste electus in scrutinio publico vel priuato consenserit in alium q postea videns se electum ab alijs. potest recedere ab electione quam fecit. et accedere ad electōem de se factam qr admittitur variatio in electōe pape p accessum.

Undecimus. quicunqȝ impugnat literas electi in papam aut etiam anteq̄ coronetur: cum p ipsaz electionem canonice factam sibi ius sit acquisitum papatus. Et ex ipsa electione confirmatus. et exercere possit officium suum ante coronationem. Talis ipso facto est excōmunicatus vt in extrauaganti. Benedicti xj. qr nulli.

Duodecimus. excommunicatus est qui cardinalibus in conclaui positis gratia electionis pape mittit nuncium vel epistolam. vel omnib⁹. vel alicui eorum et de loquente secum secrete. ex de elec.c. vbi. li. vj. Et nota fm glo. q hic excommunicatio est episcopalis.

Terciusdecimus. domini rectores et officiales qui immineute dicta electione non fuant constitutionem capituli. vbi periculū. de elec. li. vj. sunt excommunicati dicto ca. vbi periculum. Et nota q quando moritur romanus pontifex statim audito romani pontificis obitu: rector ciuitatis in q̄ debet fieri electio. coram clero et populo vniuerso ciuitatis. ad hoc specialiter conuocatis: debet prestare corporale iuramentum qd totum ordinem illius constitutionis diligenter obseruabit. Et nota penas quas incurrit si non faciat diligenter obseruari aut si fraudem committat. Primo est ipso facto excommunicatus. Secūdo est perpetuo infamis. Tercio non potest habere dignitatem nec aliquod officium publicum. Quarto prebendis et bonis ceteris que ab eadem romana ecclesia tenet. vel ab alijs ecclesijs est ipso facto priuatus et reuertuntur ad ipsas ecclesias cū pleno iure de eis disponendi, put placet ecclesiaꝝ plātis. Quinto q ipsa ciuitas in q̄ dȝ electio pdicta fieri: ē interdicta. Sexto q pontificali careat dignitate.

Quero que sunt illa que seruari debent p⁹ mortem summi pontificis. ad que obseruari facienda tenent domini ciuitatis: in qua moritur papa. Rñ. sunt plura. Primo q si papa moritur in ciuitate i qua cum sua curia residebat. Cardinales qui fuerint in ciuitate ipa pñtes teneantur expectare absentes tñ p. x. dies: quibus elapsis: siue absentes venerint: siue nō: extunc oēs cōueniāt in pallacio in q̄dē pōtifex hītabat pteti singuli vno fuitore clerico vel laico, put elegerit. Illi aūt q̄ manifesta necessitate coguntur pñt duos habere seruitores, put elegerint: siue clericos siue laicos. Scdo q in codē pallacio: vnū cōclaue: nullo interueniente medio pariete: siue alio velamine. puta cortinarū: omnes inhabitent in cōi. Tercio q dictū cōclaue ita claudatur ex oī parte: q nullus intrare valeat vel exire nisi q relinquatur aditus ad secretam cameram, p necessitatibus ipsorum cardinaliū corporalib⁹. puta pro superfluo pondere deponendo. Quarto q nullus possit ad eos accedere: vl secrete loqui. Et ipsi cardinales nō debent eos audire: nisi aliquis vellet aliquid loqui de his que pertinent ad electionem. puta. si esset aduocatus iurisperitus: religiosus vel tabellio fm glo. qui de voluntate omnium cardinalium ibi presentiū vocaretur. Quinto q nulli liceat cardinalibus mittere nuncium vel scripturam: vel secrete loqui alr ipso facto est excommunicatus. Sexto reqritur q in conclaui predicto vna, fenestra competens dimittatur:

ꝑ quam ipsis cardinalibus ad victum necessaria possint ꝯmode ministrari: ꝯpetens dico ẜm glo. ita ꝙ nullus possit per eam intrare vel exire. Septimo ꝙ si infra tres dies postꝙ̄ ꝯclaue dicti cardinales intrauerint non fuerit facta pape electio ꝑ spacium dierum q̄nq; immediate sequentium. tamen prandio ꝙ̄ in cena non habeant nisi vnuꝫ solum ferculum. Octauo. ꝙ si post istos q̄nq; dies adhuc non fuerit facta electio. tunc tm̄ ministret eis panis vinum ⁊ aqua: donec sit facta electio. Nono ꝙ pendente dicta electione cardinales nihil possunt percipere lucri de camera pape: nec aliud lucrum vndecunq; ꝓueniens ipsi ecclesie. Sed ille cui est ꝯmissa custodia camere pape: debet omnia lucra reseruare futuro pontifici ꝙ si aliquid lucri de camera pape pendente electione percipiant. extunc sunt suspensi a perceptiõe fructuum suorum beneficiorum quousq; h̄mõi lucra restituant. Decimo ꝙ cardinales interim non debent se de aliquo negocio impedire: nisi forte superueniret adeo vrgens necessitas ꝙ oporteret ꝓuidere de defendendo aliquam terram ecclesie. vel nisi eueniret aliud tam euidens ⁊ tam graue periculum: ꝙ omnes cardinales ꝯcorditer iudicarent ꝓuidendum esse. Vndecimo. ꝙ si aliquis ex cardinalibꝰ dictum ꝯclaue non intrauerit nisi a .x. dies: aut postꝙ̄ intrauit absq; manifesta causa infirmitatis exierit: tunc non possit vlterius ad electionem admitti. Duodecimo ꝙ si aliquis ex cardinalibus infirmet: potest sine eo ad electionem ꝓcedi. ⁊ cessante infirmitate debet admitti. Tredecimo. ꝙ si cardinales absentes infra terminum .x. dierum superuenerint anteꝙ̄ electio facta sit: intꝰ admittant: cum moderamine seruientium ⁊ cum clausura: cibo ⁊ potu vt p̄dictum est. Quartodecimo ꝙ si papa moritur in comitatu siue territorio illius ciuitatis: in qua erat cum sua curia. tūc cardinales in dicta ciuitate debent conuenire ꝓ electione facienda: nisi forte esset interdicta vel rebellis romane ecclesie: quo casu in alia viciniori ꝯueniant. que nõ sit rebellis vel interdicta: cum clausura ⁊ aliis supradictis. Item nota ꝙ ꝯstitutio similis facta fuit per Celestinū q̄ fuit reuocata per Adrianum sine consensu concilij quod facere potuit papa de plenitudine potestatis. Cum sit sup omnia concilia. ex̄ de elec. significasti. quam Grego. confirmauit ẜm glo. Item nota ẜm glo. ꝙ est speciale in electione pape. ꝙ cardinales absentes non citant: ẜ expectant per .x. dies. Secus est in alijs electionibus. quia absentes de ꝓuincia sunt vocandi de elect. coram. Sed pone ꝙ cardinales quidam sunt absentes ⁊ ita remoti ꝙ nullo modo possunt venire infra .x. dies ad locum vbi dꝫ electio celebrari. Nūquid poterunt p̄ntes statim ad electiōem ꝓcedere: vel ante lapsum horum .x. dierum. Rñ. glo. ꝙ non. naꝫ posset esse ꝙ abs̄ntes audiētes de infirmitate pape: vel alia cā venire ceperant ante mortem. Ita ꝙ .i. .x. dies a morte erūt in loco.

Item pone ꝙ aliq̄s cardinalis nõ debito tempore expectatus vult agere de ꝯtemptu vtꝝ possit

Rñdit glo. ꝙ non. si electio fuit facta ab omnibꝰ alijs vel a duabꝰ ptibꝰ: eo non ꝯputato.

Quero. dicit̃ hic ꝙ p̄ntes teneant̃ expectare absentes per .x. dies: quibꝰ elapsis omnes p̄ntes debent ingredi ad electionem. q̄d ergo si isti p̄ntes essent pauciores q̄ tercia ps: Rñ. glo. ꝙ p̄nt eligere. nam illud qđ dicit̃. ꝙ si electus a paucioribus q̄ a duabꝰ ptibꝰ cardinaliuꝫ gerit se ꝓ papa ꝙ sit excõmunicatus. Intelligit̃ de duabus ptibus .s. p̄ntium.

Quero quid si cardinalis ꝓpter infirmitatē nolens inclusus stare renunciet voci sue. nunq̄d valeat renūciatio. Et nūq̄d rediens admittet̃. Rñ. glo. ẜm Host. cui hoc de facto ꝯtigit ꝙ penitens ⁊ rediens admittendus est. De his tñ que medio tpe facta sunt ꝯqueri non p̄ōt.

Pone ꝙ absens cardinalis post diem octauuꝫ ꝯ die inclusure venit. Ita ꝙ cardinales inclusi: tūc nõ bibant nisi vinū. panem ⁊ aquam. nunq̄d iste superueniens statim ꝯpellet̃ suscipe ipsoꝝ vitam: Rñ. glo. ꝙ sic. lꝫ non fuerit in culpa. q: sepe q̄s sine culpa punit̃ ex cā.

Quid si papa morit̃ in mari vbi debent ꝯuenire cardinales: Rñ. glo. ꝙ debent ꝯuenire in ciuitate per quam locus ille maris distinguit̃. puta si vocat̃ mare pisanū: debent ꝯuenire pisis. Si aūt non distinguit̃ ꝑ aliquam ciuitatem debent ꝯuenire in viciniori.

Quid si electio pape fuit facta in loco int̃dicto. Rñ. glo. ꝙ nihilominꝰ valet.

Quartusdecimꝰ. cum q̄s mgr̄ vel scholaris tractat cum aliquo ciue bonon̄. de ꝯductione hospicij arrequisitis in q̄linis: nisi tempus ꝯductionis fuerit elapsum excõicati sunt. ex̄ de loca. ex rescripto. Et notat ibi Panor. ex illo tex. ꝙ vbi ꝯstitutio penalis edit̃ in fauorem vniꝰ. nõ incidit ꝯfaciens in penam. si ille de cuiꝰ fauore agit̃ ꝯsentit. Nota etiam ẜm Jo. an. ꝙ hec ꝯstitutio nõ ꝯtinet iniq̄tatē q: imaginandū est ꝙ erat certum tp̄us in medio locationis: qđ erat determinatū ẜm ꝯsuetudineꝫ ad inṗellādū locatores vt bononie in medio augusti. Nõ aū illud tp̄us locatõis faciende: nõ dico facte: non erat licitū inṗellare post hoc tp̄s sic.

Quero an hic ꝯstitutio sit in alijs scholaribꝰ seruanda q̄ꝫ bononie: Rñ. Mo. dicit esse generaleꝫ. Nam q: fauorabilis est. dicit eam extendendam. Sꝫ ꝯmuniter nõ tenet̃ eiꝰ opinio: ẜ dicta ꝯstitutio ⁊ excõicatio est localis. ⁊ hꝫ solum locū bononie. ⁊ est canon late sn̄ie.

Quero an hec ꝯstitutio extendat̃ ad scriptores Rñ. d. an. ꝙ non. q: ista ꝯstitutio est penalis. ⁊ iõ nõ dꝫ extendi: q: eadem rõne extenderet̃ ad cartarios ⁊ rasores cartaꝝ. Idē panor. in .d. c. ex rescripto. vbi q̄rit: an pena opposita in vno ex correlatiuis: extendat̃ ad reliquum: Rñ. ꝙ aut non ꝑoīa est eadē rõ in altero ex correlatiuis. ⁊ nõ dꝫ extēdi vtꝫ ex notat̃ in .c. sup eo. de vsur. naꝫ pena apposita mutuanti ad vsuram: q̄ tñ non intelligit̃ repetita in accipiente. q: nõ est eadem rõ. Et hoc voluit Bar. in .l. vlti. C. de int. vi. tol. Sic ergo dicendū in casu nostro. An locatores incidāt in ex

cõmunicationẽ: q2 tex. solũ videt dicere de cõductentibus. Et dico q nõ. q2 nõ est eadẽ ratio in locatore que est in pductore: q2 scholares debent inter se humaniꝰ tractare: ⁊ certãt de lucro captando. ⁊ qui2 cõducunt ante tempꝰ hospitiũ in odiũ alterius. Sed locator certat dẽ dãno vitando: q2 vult locare rem suã in tempore habili: nec facit in odiũ alicuiꝰ: nec est ita strictꝰ scholaribꝰ sicut scholares inter se. Et sic tolle opinionẽ illoꝝ q voluerũt dicẽ istam penã ad locatores extendi sicut fuit do. An. Aut est eadem ratio, puta frumentũ nõ extrahat de ciuitate q pena imponit vendẽti frumentũ forensi. nũquid pena intelligat repetita in emptore. Et est dubiũ satis pbabile. Et credit Panor. q extendetur dispositio statuti. sed nõ pena. Sicut in simili dicit Jo. an. in. c. dispendia. de rescriptis li. vj. q ex idẽptitate rationis debet extendi constitutio: sed non pena constitutiõis. Sed Host. dicit q locatores incidunt in excõmunicationẽ alio respectu: quia cõmunicant criminoso in crimine damnato. vt in. c. si cõcubine. de sen. excõ. Sz hoc dictum Host. Panor. non approbat. nam communicans in ipso actu per quem quis incurrit excõmunicationẽ: non inuoluit excõmunicatione: quia adhuc alius nõ est excõmunicatꝰ. Sz oportet q prius actus perficiatur: ⁊ tunc cõmunicans illi in crimine damnato inuoluit eadem excõmunicatõne. Dicit tamẽ q potest saluari dictũ Ho. quãdo locator peruenit ad actum locationis: vel contractus: quia excõmunicatio ibi infligitur p solo cõtractu.

Quintus decimus est cum monachi. canonici regulares archidiaconi. decani. prepositi. plebani. cantores ⁊ alij clerici psonatum habentes: aut etiam quicunq presbyteri audiunt leges vel phisicã. extra ne cle. vel mo. super specula. Nota sm Pe. de Parusio in dicto. c. super specula. q triplex est prohibitio psonarum quo ad audiendum leges vel phisicam. Quidam enĩ phibentur ratione pfessionis. Quidam ratione ordinis. Quidam ratione beneficij. Primum ad primos. scz de pfessis expresse vel tacite patet q non possunt exire claustrum ad audiẽdum vel legendum leges vel phisicam. vt in dicto. c. super specula. et c. nõ magno opere. ne clerici vel monachi. contrafaciens si nõ redit infra duos menses ad claustrum excõmunicatus est ipo iure. Quo ad secũdos. scz ratiõe ordinis. phibentur audire leges ⁊ phisicam sacerdotes tm̃. vt in dicto. c. super specula. Constituti autẽ in alijs ordinibus nõ prohibẽtur huiusmodi audire. Quo ad tercios. scz ratiõe beneficij prohibẽtur audire huiusmodi sciẽtias cõstituti in dignitate curata vel non curata: vt in dicto. c. super specula. Si autẽ habeat ecclesiam parochialẽ et non est sacerdos: nõ phibetur audire huiusmodi sciẽtias: nisi talis ecclesia sub se habeat capellam vl' capellas: vt notatur in capitulo statutũ. ne cleri. vel mona. libro. vj. iũcta glo.

Quid autez sit personatus. Dic q est ecclesiastica dignitas: vt primicerius. qui preest diacono extra de offi. primic. ca. j. Thesaurarius. extra de eode. prẽ. c. cum nostris. Cancellarius. extra ne cle. bene. c. vnico. Precentor ⁊ succentor. extra de ex. prẽ. inter dilectos. Magister scholarũ. de ex. prẽ. quanto. Custos. extra de offi. custo. c. j. Sacrista. de offi. sacri. c. pmo. Archipresbyter. de offi. archipre. ca. secũdo ⁊ tercio. Idem intelligit in alijs psonatum habentibꝰ: q sm diuersas ↄsuetudines ecclesiaꝝ in eis habent.

Queritur quãdo incipiãt currere isti duo mẽses? Rñ. glo. in dicto. c. super specula. dicit q a tẽpore publicationis huius cõstitutionis. Et sic ex quo iam diu erit publicata: aperte innuit q hodie studentes in predictis scientijs: ipso facto sine expectatione alicuiꝰ temporis sunt excõmunicati ⁊ penis alijs ibi contentis obnoxij. Alij vo dicũt q etiam hodie tempus duorum mensium habet locum: et illud curret ab exitu ipsius monasterij. hac causa: vt audiant has scientias interdictas. Et hoc quo ad religiosos. Quo vo ad seculares curret ab inceptione auditus. Et cum hac opinione transit Jo. an. Idem do. car. et Pe. de anch. Tum vt euitetur iuriũ correctio: tum quia di. ca. super specula. venit ad declarationem et augmẽtum pene di. capituli. non magno. dispositiones: vt excõmunicatio intelligat inflicta ipo iure. In alijs ergo remanet cõciliũ turonense immutatum. Non ergo incurritur excõmunicatio: nisi post lapsum duorum mensium etiaz si certum sit eos ad monasterium redire non posse. ar. c. commissa. de elec. lib. vj. Hec Panor. in dicto. c. super specula. Duo ergo requiritur ad hoc vt religiosi incurrant dictam excõmunicationem. Primũ vt exierint claustrum ea intentione: vt dictas scientias audiant vel legant. Secũdum si exierint ⁊ ad claustrum suum infra duorum mensium spaciuz non redierint.

Quid ergo si post exitum religiosus mutato pposito vadat ad theologiam? Rñ. Panor. vbi supra dicit Vincẽ. tenere. q non prodest nisi primo huic cõstitutioni satisfaciat redeundo ad claustrum: nisi abbas significaret ei q iret ad theologiam: quia tunc censetur reuersus ad claustrum ff. de in ius voca. l. q̃uis. sicut purgatur vicium furti re apud furem remanẽte: auctoritate domini. ff. de vsuca. si fur. Sed si postmodum abbatis mandato deserto: iterum redit ad leges: incidit in dictam penam ipo facto sm eum. Sed panor. non placet primũ dictum. Putat enim q licz exierit causa audiendi leges: ex quo tamen mutato pposito contulit se ad scientiã permissam: non incidit in penam. licz non redeat ad monasterium. Mouetur quia cessat ratio hoc casu ↄstitutionis de qua in dicto. c. nõ magno. vbi dicitur hoc statutuz emanasse: ne viri spũales mũdanis rursus actibꝰ inuoluantur. Que ratio prorsus cessat si ab his actionibꝰ mũdanis desistãt. Et ad istum tex. q reqrit q redeat. j. duos mẽses. Dico q habuit respectũ ad effectũ: qñ. s. dedit operã sciẽtie interdicte vel stat in isto pposito. nam verba debẽt intelligi cum effectu.

Querit an omnes pene statute contra religi-

osos habeant locum in clericis secularibus ibi ꝓ-
hibitis? Glo. in dicto.c. super. dicit ꝙ sic. Idem
Panor. dicens ꝙ hanc opinionẽ sequũtur cõmu-
niter doc. ibi.

Quero qd si religiosi non exeunt claustrũ: sed
in claustro existentes audiũt vel legunt dictas sci-
entias ꝓhibitas? R̃n. Panor. vbi s. de mẽte In-
nocẽ. dicit ꝙ tales nõ ligant̃ penis ibi cõtentis p
ter in dicto.c. sup. ꝛ in.c. nõ magno. qui disponũt
extra exeuntes claustrũ. Idez do. an. q penȩ sunt
odiose. ergo restringẽde. ergo nõ debet habere lo-
cum in non exeũtibus: licȝ tales legentes vel stu-
dentes in claustro male faciant. Nec obstat si di-
catur eandẽ esse rõnem in non exeuntibus. Dico
ꝙ hoc negari potest: cum magis delinquat religio-
sus exeundo claustrũ ex causa illicita: argu. xxj. q.
j. c. placuit. Et ꝑ p̃dicta facilius deciduntur questi-
ones sequẽtes.

Primo. qd si religiosus vadat ad principium
amici incipiẽtis legere in legibus vel phica: causa
honorandi amicũ? Host. dicit ꝙ non est sñia hoc
interp̃tan. Cũ q̃tum ad verba damnet̃ ibi lectio
ꝛ auditus. tñ putat ꝙ papa nõ deret talẽ ex mente
non ligari. Sed panor. vbi s. dicit: ꝙ etiã quo ad
verba talis nõ ligat̃. Nam tex. in dicto c. sup. ꝛ in
c. nõ magno disponũt de religiosis exeũtibus cã
audiendi leges. i. vt principaliter in eis studeant
causa ꝓficiendi in eis. i. sub p̃textu ecclesiastica ne
gocia fidelius ꝑtractandi: ꝛ medicinaȝ: occasione
languẽtiũ fratrũ que oĩa cessant in. q nr̃a.

Secũdo querit̃ qd si ille qui incepit legere ha-
bet paucos scholares: ꝓpter qd iste religiosus vult
eum cõtinue honorare? Host. dicit se nõ admit-
tere talẽ honorẽ. Sed panor. vbi s. dicit: ꝙ hoc di-
ctũ Host. sibi placeret: qñ iste faceret in fraudẽ: ꝛ
cũ hoc exigerẽ: cõtinuationẽ duoꝝ mẽsiũ. Sȝ vbi
faceret sine fraude dico secus ꝑ predicta. Et satis
videtur de mẽte Hosti. Fraus aũt poterit depre-
hendi ex cõiecturis.

Tercio quero. nunquid ꝑsona ecclesiastica ibi
ꝓhibita possit aliquib' socijs priuatim in camera
legere p̃dictas sciẽtias? Io. dicit ꝙ nõ. ꝛ ꝙ talis
nõ euadet penas ibi positas: quia studiũ ꝓhibet̃
ꝛ lectio. Lex enĩ nõ debet eẽ imposita verbis: sed
rebus. Vt in.c. cõnussa. de elec li. vj. Sed panor.
vbi s. dicit ꝙ aut legit in monasterio suo: ꝛ nõ in-
currit penas de quib' ibi. Aut extra monasteriũ:
ꝛ tũc pendet ab alia. q. An.c. Nõ magno. habeat
locum in legente seu docẽte? Io. videt̃ sentire ꝙ
sicut Io. an. in dicto.c. sup. dicit ꝙ istis religiosis
ꝓhibet̃ auditus: vt ibi. ꝛ lectio: vt in dicto.c. non
magno. ꝛ studiuȝ vt in dicto.c. sup. in v̑bo. verũ.
Sed panor. dicit ꝙ. d.c. non magno nõ loquitur
de legẽtibus. i. docẽtibus: sed de addiscẽtibus. vñ
ponitur ibi legere largo mõ: qr omnis q̃ studet vt
ꝓficiat legit. ꝓ quo facit ethymologia vocabuli.
nã dicit̃ lectio a legendo. hoc aperte probat littera
in dicto.c. non magno. Dicit̃ enim ibi ꝙ religiosi
exibant ad audiendũ leges ꝛ phisicam sub obten
tu ꝛc. ꝛ sic vt possent ꝓficere: ꝛ edocti agerent pre-
dicta. Nec est verũ ꝙ. d.c. sup specula. prohibeat

auditum: ꝛ capitulũ non magno. lectionem quia
dictũ capitulũ super. venit ad declarandũ.c. non
magno. nihil aũt inducit de nouo: nisi q̃ten' ꝙ re
ligiosi incurrant excõicationẽ ipso facto: ꝛ ꝙ dicta
ꝓhibitio extendit̃ ad habẽtes ꝑsonatũ ꝛ ad p̃sby-
teros. Eodẽ mõ dico de studio. Nã ponit̃ ibi stu
diũ ꝓ ipsis studentib'. i. addiscẽtib'. nam studere
magis cõuenit addiscẽtib' q̃ docentibus. quare
concludit Panor. ꝙ. d.c. non magno. ꝛ. d.c. sup.
solum loquũtur in audientibus seu studentibus
addiscẽdo. Et isti sunt qui incurrunt penas pre-
dictas. Legentes autẽ. id est docentes non putat
incurrẽ has penas: nec in p̃dictis videt̃ procede-
re ratio q̃ ẽ in addiscentibus. nã addiscens videt̃
motus malo zelo: vt scȝ inuoluat̃ rursus actioni-
bus mũdanis. Sed ille qui prius scientiam istam
didicit: ꝛ eam docet nõ facit vt inuoluatur actio-
nibus mũdanis. imo cõmunicat alijs scientiã in
se bonam: ꝛ necessariam ad regimen orbis vel p̃-
supposito ꝙ peccet: non tamẽ tantũ quãtum ille
qui nũc incipit addiscere. Et ꝑ hoc dicerem ꝙ pri-
uilegiatus: vt in his scientijs possit studere vide-
tur priuilegiat' ad id quod sequitur ex studio. scȝ
ad doctoratum assumendum ꝛ per consequẽs ad
legendum: cum in doctorati detur potestas legẽ-
di: vt notatur in elemẽtina secũda de magi. Hoc
tamen est magis dubitabile. ꝛ ante factum ꝯsule-
rem abstinendũ. hec Panor.

Vltimo quero: quare facta sit hec prohibitio:
cũ scientia canonica nõ possit bene sciri sine legali
R̃n. Io. ꝙ sine principali studio ꝛ auditu leguȝ
ꝓpter libros legales sufficiens scientia haberi po-
test de materia legum in canonib' cõtenta per ea
que in libris canonicis apponũtur ꝛ qui dubitat
querat. Nam hoc nõ ꝓhibetur. scȝ de dubijs cer-
tiorari. Etiã dicit Panor. ꝙ poterit studere ꝑ stu-
dium camere ad hoc principaliter tamẽ non ordi
natum: sed ad finem melius intelligendi scientiã
canonicã. Et sic licitum est religiosis. ꝛ alijs ꝓhi-
bitis habere libros sciẽtie ciuilis. ꝛ in eis in came-
ra studere ad finẽ melius intelligẽdi canones: nõ
autem principaliter propter istam ciuilem sciẽtiã
acquirendam. Nota etiam ꝙ istud quod inter-
dicitur clericis supra nominatis ꝛc. audire leges et
phisicam declarat̃ per.c. statutum ne cle. vel mo.
li. vj. non extendi ad eos qui obtinent parochia-
les ecclesias ratione huiusmodi ecclesiarum nisi
eedem ecclesie fuerint plebanie sub se capellas ha-
bentes: in quibus constituant̃ clerici perpetui ne-
queũtes ab ipsis absq; causa rationabili amoueri
vbi dicit glo. ꝙ ideo dicitur ratione ecclesiarum:
quia si haberent dispensatiue: vel alio modo per-
sonatum cum illis ecclesijs: bene tenerent̃ consti-
tutioni: vel si essent p̃sbyteri tenerẽtur non ratio-
ne ecclesie: sed ordinis. Item quia dicit capellas?
Idem videtur dicendum ꝛ tutius si vnam habe-
ret capellam. Nec obstat quod dicitur in tex. ca-
pellas: quia non dicitur vbi fuerit plebania ha-
bens capellas sed dicitur in plurali. plebanie sub
se habentes capellas et pluralitatẽ capellaꝝ refert
ad pluralitatẽ plebaniaꝝ.

Sextusdecimus ꝯ religiosos tacite vel expsse pfessos: si dimittūt bitū temerarie: vel si accedūt ad aliquas studia litterarū sine licētia platorū suorū: cū ꝯsilio sui ꝯuent⁹ vel maioris ptis. extra ne cle. vel mo. vt piculosa. li. vj. Nota ꝼm glo. ꝙ ē spāle i religioso apostata: q2 alis apostata nō est excōicatus sed excōicandus.

Quid si portat habitū ꝭ absconsum. puta q2 coopit habitū religionis bitu clericoꝝ secularium. vel hmōi. Rn̄. glo. in cle. qm̄. de vi. ꝛ ho. cle. ꝙ ē apostata ꝛ excōicat⁹. Idē land. Et sic nota q2 cuilibꝫ religiosum obligatū ad habitū deferēdū extrinsec⁹ s. sup oēs alias vestes: si velit euitare penā s. d. c. vt piculosa. nisi cā rōnabilis subsit. Idē pau. in dicta cle. qm̄. dicēs nūquid sufficiat portare habitū sub cappa vel tabarro: apparet ꝙ nō p dictū tex. imo talis ē apostata ꝛ excōicatus. Et ita fuit determiā ti bononie. Idē tenet Frā. de may. Sed panor. in c. deus q̄. de vi. ꝛ ho. cle. p tex. illuz ꝛ dicta glo. tenet oppositū. nā aliud ē ex toto dimittere bitū. et aliud ē supius nō portare. Nā pmittit dimisso i supiori: tamen inteři⁹ tenet portare: vt ibi in glo. ergo pena. s. d. c. vt piculosa. nō verificabit in istis: quia aliud est dimittere oīno: ꝛ aliud in supioribus tm̄. Nam cōstitutio penalis nō dꝫ extendi saltem ad casuz nō habente oimodā ratione. vt no. Jo. an. in regula odia. de re. iur. li. vj. in mercu. hec panor. Prima tamē opinio videt cōmunior ꝛ securior. Et ideo ante factum ꝯsulenda. post factum vo posset teneri opinio Panor.

Quero qn̄ dicat temere dimittere bitū? Rn̄. glo. ꝙ ex cā licꝫ habitum trāsformare si iusta sit. vt puta timor. zen. aūt dicit ꝙ rōnabilis cā dimittendi bitū vel trāsformādi arbitrio boni viri iudicabit. Itē dicit ꝙ nō dicit q̄s assumpsisse qd statim est dimissur⁹. Unde si religiosus vestem virgatā vel ptitā in momēto assumeret statim eā dimissurus. nō dicit eā assumpsisse. ff. de diuor. l. diuortiū. vnde dicit. zen. in dicta cle. qm̄. ꝙ si deferat nō ꝯtinue hmōi vestes partitas nec causa visus ꝑnisi sed ob festū socij qui militat vel doctorat vel vxoratur. nō incidit in dictā penā q2 talia raro occurrant et iura coaptant his que sepe fiunt. ff. de leg. l. ex his. Item ea q̄ causa festi iocantis fiūt: obligationē nō inducūt. ff. de ac. ꝛ ob. l. obligationū substantia.

Sꝫ nūquid i lectulo licet deferre habitū. Rn̄. Jo. an. ꝙ canon sentit ꝙ sic. xx. q. j. vidua. ꝛ di. xxiij. c. sanctimonialis. vbi dicit ꝙ eo habitu semper vti debent. ꝛ etiam habitus adeo est annexus oībus monachoꝝ ꝙ in quocūqꝫ loco ꝯsistentes siue in lecto quiescētes. ꝯstanter eo vti debēt. imo glo. in. d. c. sanctimonialis. addit etiā in lecto cum infirmitate.

Sed nūquid ita amare sit intelligendū istud verbū: vt prima facie sonare videt? Jo. an. in nouella dicit non puto ꝙ monachus dimittens habitum in cella sua: vel dum balneum intrat: vel in occulto iacens sine habitu: ligetur dicta ꝯstitutōe alis pauci inuenirentur non ligati: sed quādo exhibet se conspectibus hominū sine habitu: in habitu laicali vel clericali: sine iusta causa: tunc ligat tamen ex honestate deberet semper sue religionis deferre habitum. non tamen videtur ꝙ incurrat excōmunicationē ꝼm Arch. flo. in stando sine co ex aliqua causa rationabili. puta vt dormiēdo melius quiescat. vt induendo sacras vestes non appareat gibbus: vt querat pulices. vt se balneet: et vt aptius scindat aliquod lignum et huiusmodi quia sic non videtur temerarie dimittere: tamen etiam in huiusmodi esset cōuenientius nō dimittere. Si autem aliquis dimittat habitum volens transire ad aliam religionem: vt sic citius recipiatur etiam incideret in sententiā. Dicit etiam Pe. de Pal. in iiij. vt recitat idem Arch. flo. ꝙ qui iocosa leuitate ad horam vt currat: vel lapidem proijciat deponat habitū non incidit in sententiā quia non est verisimile papam in his minimis tātū laqueum posuisse. hec Arch. flo. hoc tamē vltimum est valde periculosum. Et ideo respuendū. Quidam etiam dicunt ꝙ ad hoc vt religiosus dimittens habitum incurrat excōmunicationem duo requiruntur. Primū ꝙ dimittat habitum in scholis vel alibi extra monasteriū. Et ad hoc videtur facere principiū dicti capituli. vt periculosa ibi euagandi materia subtrahat. Secus ergo vbi dimitteret in monasterio: nec extra egrederetur. Secūdum vt dimittat temere. id est sine causa rationabili. Sed p dicta Jo. an. supra ꝛ aliorū videtur dicēdum ꝙ etiam dimittendo habitum sine rationabili causa etiā in monasterio est excōmunicatus. Et hoc quādo se p̄sentat cōspectibus secularium. Et sic ante factum consulēda est prima opinio. Sed post factū potest sustentari alia opinio. Nota etiā tex. in dicto. c. vt periculosa. in ꝟ. quevis. scꝫ studia. qui cōprehendit etiā studium theologie seu iuris canonici et huiusmodi. Et ex hoc no. ꝙ religiosus egrediens monasteriū ad audiendum scientias etiā non ꝓhibitas: vt theologiam: ꝛ ius canonicū: si hoc facit sine prelati sui licentia ꝛ sine consilio conuentus vel maioris partis excōmunicationem incurrit. Idem si cum licentia audit vel vadit: sed habituz non portat. et doctor qui scienter in huiusmodi pticipat talē docendo vel retinendo in scholis. pari sententia ligatur. Et glo. querit sup ꝟ. dimisso. quid si nō dimisent habitū. Videt ꝙ tunc non est excōicatus doctor: q2 hec pena nō est ampliāda. Dic ꝯtrariū: q2 cōicat in crimie. Et sic eadē ꝛ nō minori excōicatione ligat. extra de sen. ex. si cōcubine. Et ab ista excōicatiōe ordinari⁹ absoluere pōt.

Quid si monachus hꝫ domū iuxta scholas. et stando i ea pōt audire lectionē. ꝛ doctor scit et legit. An sit excōicat⁹. Rn̄. glo. ꝙ nō. q2 non posset ꝓhibere qn̄ i domo ꝓpria moraret.

Quid si talis monachus nō vult exire scholas an possit vi expelli. Glo. sup ꝟ. retinē. videt inuere ꝙ sic. Nā dic ꝙ officiū doctoris est scholarē de scholis expellere. Aliq̄bꝰ tm̄ videt ꝙ nō: q2 etiam excōmunicatus gaudet priuilegio. vt cū ꝑcutiēs incidat i excōicationē. Sed ꝓ prima opinione facit tex. in. c. veniēs. de sen. ex. vbi habet ꝙ iniiciens

manū in clericū: seu religiosum turbantē diuina officia: excōmunicat⁹ nō est: etiā si cōmot⁹ hoc fecerit qr ex iusta cā hoc fecit. Et dicūt doct. ibidē q̄ ille tex. intelligit̄ indistincte: qr talis iniiciens: siue habeat p̄latiōnē: siue nō excusat̄ ab iniectiōe manuū: z exquo turbat diuinū officiū in ecclia: p̄t de ea expelli sicut faciēs tumultū ī iudicio: vt est tex. bon⁹ in. c. in loco. v. q. iij. Ita p̄formiter ē dicēdū de isto religioso q̄ turbat doctorez et scholares: q̄ pōt licite expelli absq̃ metu excōicationis. Et pro hac opinione est Directoria li. ij. Et dicit q̄ fm archi. pōt expelli violēter de scholis. ar. d. c. veniens vbi monialis quedaz q̄ turbabat officiū. expulsa fuit de ecclia sine metu tñ excōicatiōis.

Quid si nō potest expelli? R̄ñ. glo. q̄ doctor debet exire scholas sicut dicim⁹ qñ excōmunicat⁹ intrat ecclesiam.

Nunquid aūt abbas volens exire ad quēis studia litterarū teneatur petere licentiā seu consiliū cōuentus sui monasterij. Et dimissis multis opinionib⁹ maxime p̄ illud relatiuū sui: qd̄ sequit̄ qd̄ videt̄ respicere īmediatū prelatū ip̄ius monasterij: z sic nō ep̄m: pōt dici q̄ q̄uis abbas male faciat: si vadat p̄ter licentiā episcopi ad queuis studia litterarū: nō tñ videt̄ ligari hac pena cū sit penalis. z restringi cōueniat fm archi. Et qd̄ in fine dicit̄ de licentia ep̄i: videt̄ habere locum in monasterio nō exempto ab eius iurisdictione. Sed monachus seu alius religiosus subditus non potest accedere ad queuis studia litterarū nisi a suo prelato cum cōsilio fratrū cōuentus vl̄ maioris ptis eiusdem: sibi eundi ad studia licentia primitus sit cōcessa. al's excōicatus est: vt in dicto. c. vt periculosa. Et tūc p̄ōt omnia sine quib⁹ in studio comode esse nō potest. Et dicit archi. q̄ si mutuū p̄traxit tenebitur monasteriū nisi actum fuisset q̄ aliūde sumptus inueniret vt a p̄pinquo vel amico. Si autē obligaret libros vel res alias p̄ scholari: vel alio: nō valet obligatio: quia monachus seru⁹ est monasterij. di. liiij. multos. Idē si fideiussēnt pro aliquo qr nō tenet̄. hec archi.

Decimusseptimus. de eo q̄ p̄ticipat excōicato in crimie p̄pter qd̄ excōicat⁹ est dādo ei auxiliū. cōsiliū vel fauorē. de sent. excō. nup. z. ca. si cōcubine. Et no. fm Panor. in. d. c. nup. q̄ hoc intelligit̄ qñ post excōicationē cōmunico sibi in crimie damnato: vtputa titi⁹ fuit excōicatus qr tenebat vxorē alteri⁹. Ego impēdo sibi auxiliū. cōsiliū vel fauorē circa detentionē illi⁹ mulieris: tūc cōmunico excōicato ī crimie dānato: nec sufficeret cōicare in illo actu p̄ quē incurrit̄ excōicatio: s; oportet q̄ ille p̄ prius inciderit ī excōicationē: vt notat̄ in. c. p̄tingit. de sen. excō. Posset tñ dici. q̄ ex alio capite q̄s incurrat excōicationē iur: vt si p̄silio vl̄ auxiliū impēdo circa verberationē clerici. nā facientē z p̄sentiētē par pena p̄stringē d;. vt in. c. mulieres. de sen. ex. Et p̄dicta faciūt ad. q. de q̄ in. d. c. cōtingit. s. de illo clerico qui subiecit se verberib⁹ An sit excōmunicat⁹ exquo cōmunicat criminoso in crimie p̄pter qd̄ ille verberans fuit excōicatus. Panor. ibi. dicit q̄ hec q̄stio soluit̄ multifarie per Jo. an. Primo q̄ ille clericus poterat excusari ratione cōsuetudinis. z q̄ faciebat ratiōe satisfactionis: z non vt cōicaret in crimine. Secūdo q̄ ad incurrendā illā excōicationē rōne p̄ticipij requirit̄ q̄ q̄s cōicet excōicato in crimie: s; ante p̄cussionē nō est adhuc p̄cutiēs excōicatus. ergo non cōicat excōicato. q̄uis ergo mādans vel cooperans ante factū incurrat excōmunicationē ip̄o facto: vt ī dicto. c. mulieres. hoc tamē nō p̄tingit ratiōe participij sed ligatur tanq̄ principalis. Ista tñ so. pōt impugnari fm Jo. an. z bñ post primā p̄cussionē si iterat̄ secūda. Nā post primā incidit in excōicationē q̄ in scđa z tercia cōicauit excōicato ī crimie. Sed forte q̄s diceret q̄ talis nō incurrit excōicationē: nisi habito respectu ad oēs excōicanōes eodē impetu inflictas. Et tūc diceren⁹ istū nō cōicare excōicato: nisi post factū cōpletū. Et pro hoc facit qd̄ notat Jo. an. in regula delictū. de re. iur. in. vj. in mercu. vbi querit an tot excōicatiōes p̄cutiens incurrat: quot inferunt̄ verbera. z cōcludit q̄ nō: qr habent̄ p̄ vno facto exquo vno impetu inferunt̄. Hoc etiā tenet Bar. in. l. nūq̄. ff. de priua. delic. vbi dicit q̄ si ego vulneraui te ex p̄posito: nolens plus facere: tñ p̄ aliqd̄ dictū vel factum a te superuenit mihi impet⁹ et occidi te tenebor de vulnerato z occiso: q̄ nō eodē impetu: licet incōtinenti. Et ecōtra si te vulneraui z sum p̄secutus te p̄ plures horas: z finaliter occidi te: d̄ occiso tñ tenebor: licz ex interuallo qr eodē impetu. vt. l. q̄ ait. §. si. ff. de adul. Dat̄ alia so. ad. q. nostrā principalē. s. q̄ aliud est p̄ticipare excōicato in crimine z aliud submittere se misericordie alicu⁹: cū possit cogitare illū remissurū: cum q̄s d̄beat de facili parcere p̄stratis. Itē nota q̄ do. an. de bu. z Innocē. vident̄ tenere. q̄ in ista p̄ticipatōne dando p̄siliū. auxiliū vel fauorē. nō distinguit̄ an al's esset facturus: vel nō: qr fm q̄ dicit glo. in dicto. c. nuper. nō refert an de bono malū vel de malo pessimū quis efficiat. licz glo. videat̄ tenere p̄trariū: cū qua p̄cordat R̄i. in. iiij.

Quero an iste cōicās directe excōicato ī crimine incidat ī sniaz hoīs vl̄ iuris. R̄ñ. glo. in. d. c. nup. vult q̄ talit̄ cōicans excōicato ī crimie incidat in sniaz hoīs: z nō canonis. Et mouet̄ glo. qr absolutio ab hac excōicatiōe nō p̄t fieri nisi p̄ excōicatorē aut supiorē vt p; ī tex. ibi. S; panor. ibi dicit q̄ cōiter doc. tenēt oppositū. Et q̄ ista sit snia canonis z nō hoīs p̄bat tex. ibi ī v. q̄uis. n. z tūc. vult eñ q̄ ex solo p̄ticipio eī crimē p̄hat̄ minor excōicatio. z ponit dictionē implicatiuā. s. etiā p̄ quam innuit q̄ etiā ī p̄cedēti casu p̄hat̄ excōicatio iuris z nō hoīs. Et sic si excōicatio minor p̄hit̄ a iure fort⁹ excōicatio maior. Et sic habes casum. q̄ excōicatus snia canonis nō p̄t absolui ab ep̄o. s; debet absolui ab excōicatore vel s supiore. Et hoc ē fm panor. ibi. qr papa reseruauit absolutionē ip̄i excōicatori. qr iste cōicans in crimie videtur directe deliq̄sse in p̄sonā excōicatoris.

Decimusoctau⁹. p̄ obseruātes vel faciētes obseruari statuta vel p̄suetudines p̄ ecclesiasticā libertatē. z scriptores eoꝝ et officiales iudicātes fm ea

extra de sen. ex. nouerit. Nota fm Panor. ibi q̄ q̄nq̄ sunt spēs psonarum que ipso iure incurrunt ex-cōmunicationē in dicto casu. Prima q̄ fecerint seruari statuta vel cōsuetudines ꝯ ecclesiasticā libertatem. Scḋa statutarij ⁊ scriptores statutorum ꝯtra ecclesiasticā libertatē. Tercia ꝑtātes: cōsules et rectores ⁊ cōsiliarij locorum. vbi hec statuta edita fuerit Quarta q̄cunq̄ iudicat fm dicta statuta. Quinta q̄ iudicata redigūt in publicā formā. Scḋo infert Panor. ex dicto tex. ibi fecerint amoueri. q̄ ꝑdicti non euitant excōicationē. licet in fine statutorum ponatur statutum: q̄ siqua sunt statuta edita ꝯ ecclesiasticam libertatē habeant̄ pro non scriptis. sicut cōmuniter solet fieri. p hoc eñi non est satisfactum dicte cōstitutōi. Exigit̄ eñi q̄ hec statuta deleant̄ de libris. Et ita notat Bar. in autētica. cassa. C. de sa. san. ec.

Sed quero que statuta dicant̄ cōtra ecclesiasticam libertatē? Rñ. panor. vbi supra de mente Inno. cōcludit q̄ sunt illa q̄ veniunt ꝯ ꝑuilegia concessa ecclesie vniuersali vel a deo vel a papa vel imperatore. Secus si ꝑuilegiuz esset cōcessum ecclesie pticulari. ⁊ cum hac cōclusione trāseunt cōiter doc. Et a deo quidem cōcessa sunt multa. vt illud q̄dcunq̄ ligaueris ⁊c. Et hoc q̄tum ad ꝑsonā pape extendit ad interꝑtationē omnium dubiorum. ex. qui fi. sint le. p venerabilē. Itē q̄ decime ⁊ ꝑmicie ad clericos spectant. xvj. q. j. reuertimini. Item q̄ ecclesia solas res ecclesiasticas administrat. xcvj. di. si imperator. Itē q̄ de spūalibus ius condere ⁊ iudicare potest. A papa ꝑuilegia cōcessa sunt. vt qui inijcit manū violentā ī clericū sit excōmunicatus. Itē q̄ in legatis ad pias causas sufficiāt duo testes. extra de testa. relatū. Et multa alia ꝑuilegia ⁊c. Itē ab imperatoribus multa sunt cōcessa sparsa in iure ciuili vt de imu. ecclesiarum ⁊ huiōi. Adde etiā ꝑdictis q̄d notat Bar. in. d. autē. cassa. q̄ vbicunq̄ p statuta clerici efficiunt̄ timidiores. ⁊ laici audaciores ad nocendū. dr̄ fieri cōtra libertatē ecclesiasticā. Exemplū. Est statutū laicorum q̄ q̄cunq̄ interfecerit laicū. puniat̄ grauit. Interficiens vo clericū puniat̄ in. x. flore. vel alia minori pena. Dicit etiam Bar. ibi. q̄ hoc statutuz nō est contra libertatez ecclesiasticā. videlicet q̄ idem ius reddat̄ clericis in foro seculari. quod redditur laicis in foro ecclesiastico. Ratio est. quia nulla iniuria fit clericis. si redigantur ad dispositionem iuris communis.

Quero. quia in. d. c. nouerit. fit mētio de duobus mēsibus. An hodie expectetur lapsus ipsorū duorum mensiū. Panor. vbi s. de mente glo. ꝯcludit q̄ nō. ⁊ dicit q̄ statutarij ⁊ alij de quibus ī tex. sunt excōmunicati ipso facto. s3 successores eorum nō sunt excōicati. nisi q̄ꝑmū sciuerint. fecerint dicta statuta deleri de libris. debet tamē eis dari aliquod tēpus. quia nō incontinenti post scientiā tenētur currere.

Sed q̄d si sciuerint ꝑdicta statuta. ⁊ ignorauerint esse ꝯ ecclesiasticā libertatē. Rñ. Inno. dicit. q̄ nō incidūt cū excōicatio nō liget nisi cōtumacē. ij. q. iij. certū. Sed Jo. de lig. putat eos nō audiendos: q̄ est ignorantia iuris. que nō excusat de re. iuris. li. vj. ignorantia.

Quero quando dicant̄ negligentes in delendo vel in faciendo non obseruari. Respondit aftēsi. q̄ ex q̄ certificati sunt cū obedire negligunt ligant̄ q̄d referri pōt ad arbitriū boni viri.

Quid si certificat̄ de nocte vel in die festo: quando generale concilium nō potest fieri: vel certificatur dū est infirmus. Rñ. q̄ hoc ad arbitriū boni viri relinquet̄.

Quid si consiliarius dedit consiliū contrarium vt non ederetur statutum. An sit excōmunicat?. Quidā dicunt q̄ sit. quia debet potius dimittere dignitatē. nisi destruat statuta si habet potestatez destruendi. vt in. c. aduersus. de immu. ec. Secus si nō haberet. quia tunc nō ipse. s3 statuto cōsentiētes illaqueant̄.

Quero. an per statutū factum p aliquos principales de vniuersitate: ligetur vniuersitas pena excōmunicationis. Respondit Astēsi. q̄ sic. si tota vniuersitas cōsensit vel maior pars vel factum ratum habuit. vel si monita non emendat. vel facit emendari. Nota etiam fm Astēsi. q̄ etiā imperatores ⁊ reges ligantur dicta constitutione si talia fecerint. Et similiter omnes alij in quacūq̄ dignitate constituti. Nota etiaz fm quosdaz q̄ si aliqui statuunt: q̄ nullus offerat nisi in magnis festiuitatibus. nisi tātū; vel q̄ super mortuū non sit nisi tantus pannus vel tot cerei: q̄ hoc est contra libertatē ecclesiasticam.

Decimusnonus. de quadā excōmunicatione. que habetur in. c. quoniā. de of. or. vbi ꝓhibetur q̄ in eadē ciuitate sint plures episcopi. Sed si ꝓpter diuersitatē habitantium proprius episcopus non posset omnibus deseruire. potest ⁊ debet quo ad hoc alium episcopum sibi vicarium constituere. forte grecū qui valeat grecis ibi habitantibus ministrare: qui vicarius debet per omnia esse obediēs ⁊ subiectus principali episcopo. Et subdit̄. vnde si quis aliter se ingesserit. excōmunicatōis se nouerit mucrone ꝑcussum. dicit glo. ⁊ sic est canon late sententie.

Vicesimus. contra clericos habentes officium prepositi secularis: si moniti nō desistunt. vt in. c. clericis. ne cle. vel mo. Et fm glo. ibi est canon late sententie post monitionem. Et nota. fm Panor. ibi p tex. illum q̄ clericus non potest tenere vices principis in iurisditione seculari exercenda. s3 non infligat penā mortis vel membrorum detruncationem. Quod intellige quādo hoc vult facere tanq̄ officialis principis secularis. Secus si iurisditio tēporalis esset dignitati sue annexa quia tūc potest per se exercere. dūmodo non inferat penā mortis vel membrorum detruncationē. Idem dic si clericus iurisditionem habet iure proprio. puta. ratōne patrimonij. q̄d videt̄ ꝓcedere etiā in ꝑlato religioso vt in. c. dilectus. de offi. or. ⁊. c. auditis. de ꝑscrip. ⁊. c. inter dilectos. de fi. instru.

Quero. quia tex. loquitur de cōstitutis in sacris Quid de ꝯstitutis in minoribus. Inno. dicit. q̄ idē. Hostien. tamen dicit q̄ his qui sunt in sacris ma

gis imminet periculū q nec ꝯhere possunt. & sunt irregulares. Et hoc placet panor. q habeat locum in minoribus prima ps. c. q in summa vult q clericus iudiciū sanguinis exercens: ab officio & beneficio deponatur. quia per impositionē illarū penarū incurrit irregularitatē. Qua rōne debet deponi ita constitutus in minoribus sicut in maioribus. vt nota. in. c. cum nō ab homine de iudi. Et ad d. c. clericis. dic q verbū. sacris. sumitur large. nā omnes ordines ecclesiastici sunt sacri. Sed circa scdām partē capituli que in summa vult q excōicatus ē sacerdos habens officiū ꝑpositi secularis si monitus nō desistat. potest dubitari qualiter sumatur illud verbum. sacerdos. Hostiē. exponit multū large. exponit eñ actus vel fiendus. i. clericis. de cohabi. cle. c. ij. Et cū hac expositione transeunt doct. cōmuniter. Sed panor. putat q respectu clericorū in minoribus constitutorū qui sunt sine aliquo beneficio nō habz locum. ꝓ hoc facit q verbuz sacerdos nō potest ad istos cōgrue adaptari. Sed arbitratur tex. intelligendū in cōstitutis in sacris qui largo mō pñt appellari sacerdotes. vt in. d. c. ij. Et licet hec plūitio videatur penalis. & sic restringēda tñ habito respectu quia excōicatio nō infligit ipso facto: secus videtur dicendum. Ex pdictis infert panor. q plati possunt esse consiliarij pncipis secularis licet nō debeant esse officiales iusticie exercēde. Nota vltimo ꝓ declaratione huius verbi subiaceat. fm Panor. vbi s. q qñ pena imponitur p verba futuri tpis denotantia executionē actus. & pena intelligit imposita ipso facto. Et in hoc casu intellige. d. c. clerici. & c. si qs. xvij. q. iij. cū sy. Nam verbū subiaceat. nō videtur et sua significatione exigere ministeriū alicuius: cū denotet executionē sicut hoc verbū sit. vnde si dicatur: sit excōicatus. Intelligitur ipso iure. vt notat glo. in c. quicunqz. de here. li. vj. Aut pena imponitur p verba futuri tpis denotantia actus exercitiū seu facti ministeriū. Et nunc venit imponēda per sententiā iudicis. Et hoc casu ꝓcedit theorica cōmunis. de qua vide in. c. si diligenti. de fo. compe. vbi dicitur. q qñqz lex ꝓmulgat per verbuz pñtis tpis. & regulariter est late sententie. de elec. cupientes §. ceterū. in. vj. & in glo. in ꝟ. suspensos. Quiqz vba non ꝓferuntur in pñtiū. Et tunc si sunt verba declaratoria ē canon late sentēne. vt si dicat. decernimus viribus non carere. ꝓ hoc tex. cū glo. in. c. nouit. de his que fi. a pre. Si ꝟo sunt verba dispositiua. tunc si sonant in futurū & respiciunt actū iudicis: vt patet. excōmunicetur. puniatur. causam pdat. & similia. & in dubio est ferenda sentētia. nisi addatur verbū. p qd apparcat q sit late sentēne: vt ipso facto vel eoipso. Idē dicendū de verbo omnino. nam intelligitur ipso facto. Glo. est notabilis fm Bal. in. l. j. §. si pecunia. ff. depo. Idem de verbo modis omnibus. i. ipso iure p glo. singularē in autē. defunc. seu fu. §. sancimus. in ꝟ. modis omnibus. Item licet verbū pñtis tpis vel futuri nō intelligatur ipso iure. Tamē si diceret tale quid cassentur irritent. Intelligitur ipso iure fm Bal. in ti. de pa. constan. c. j. coll. x. Idē Ludo. ro. in suis singularibus. Idem videtur dicendum de isto verbo. mox. vt intelligatur ipso iure per glo. in autētica. de incest nup.

Vicesimusprimus contra spoliantes romipetas aut alios xpianos ꝓ negociatione vel alijs honestis negocijs nauigio vectos aut capere aut rebus suis spoliare ꝑsumunt. Illi etiā qui xpianos naufragiū patientes spoliant rebus suis: nisi ablata reddiderint excōmunicationi se noverint subiacere. extra de rap. c. excommunicationi. Et nota fm Panor. ibi de mente Jo. an. q primus casus huius capituli est canon ferende sentētie: excepto pirratis qui per ꝓcessum annualem sunt excommunicati excōmunicatione papali. Secundus ꝟo casus. d. c. est canon late sententie. Ita tamen q pcedat admonitio. vt dicit glo. ibi. Et sic prima pars intelligi potest de quocūqz nauigio. Idem Joh. de lig. Et videtur cōmunis opinio cōtra Hostiē. restringat ad maritimū. Nota tamen q spoliantes romipetas vel euntes ad curiā vel redeuntes pro causis agendis in curia. sunt excōmunicati excōmunicatione papali per ꝓcessum curie. Et nota. Panor. in. d. c. excommunicationi. vbi ex glo. vltima iuncto tex. dicit q vbi pena apponitur negatiue Ipso iure pena non intelligit inflicta: nisi pcedat admonitio vel saltē mora in nō faciendo. Et hoc idem tenet Jo. an. s. admonitionē esse necessariā licet glo. ibi in hoc nō firmet pedes. tamen p dicta opinione facit theorica Inno. in. c. extirpande. §. qui ꝟo. de ꝑben. que solet multū allegari. q vbi pena ponitur negatiue sine appositione temporis ad hoc vt cōmittatur pena. requiritur admonitio pcedens. Exemplū. dicit lex. Quicunqz nō fecerit residentiam sit excōmunicatus. hic requiritur admonitio fm eum. quia nobis est occultum: an fecerit residentiam & an habuerit iustā causam nō residēdi Sed per admonitionē cōuincitur. Secus quando pena ponitur affirmatiue. vtputa. Quicunqz tali hora intrauerit ecclesiam sit excōmunicatus. nam non requiritur admonitio fm eum. quia licet negata lateant: facta tamē patent. Et valet multuz ista theorica ꝓ intellectu statutorū. Sed panor. dicit se nō secutū fuisse simpliciter istā theoricā in repetitione illius. §. qui ꝟo. Sed dicit se ibi cōclusisse q quo ad deum pena est commissa. Ipso facto q est in mora. Nam quo ad deū cessat ratio Inno. q deo nihil latet. Et quicqd est certū nature est certum legi. sed quo ad ecclesiā militantem posset ista theorica ꝓcedere. Et hoc casu requiritur admonitio. Et sic pōt ista glo. reduci ad concordiā vt admonitio sit necessaria quo ad hoīes. sz sola mora sufficit quo ad deum.

Vicesimussecundus contra eos qui ledunt vel grauant aliquā personaz ecclesiasticam in se vel in suis: seu bonis p se vel p alios. eo q noluerint eligere eos ꝓ quibus rogabantur. vt in. c. sciant cuncti. de elec. li. vj.

Sed nunqd huiusmodi constitutio habeat locum in pñtante patronū? Rñ. glo. in. d. c. sciant dicit q si patronus est clericus vel psona ecclesiastica: locū habebit dicta cōstitutio. Si autē patronus est laicus: locū non habebit pena: cū constitu

no dicat clericos vel ecclesiasticas psonas. Et glo. in v̄. ecclesiasticas dicit. vt sunt cõuersi: templarij vel hospitalarij. q̄ licet nõ sint clerici: sunt tñ ecclesiastice psone. xvij. q. iiij. quisquis.

Vicesimustercius cõtra vsurpantes sibi de nouo iura vacantiũ ecclesiaꝝ ac eaꝝ bona. vt in. c. generali. de elec. li. vj.

Quero qñ q̄s dicat̃ de nouo vsurpare. Rñdit glo. ibi de nouo. s. a. xl. annis citra.

Quero an occupans ista bona vacantia: sit excõmunicatus ipso facto. Rñdit panor. in. c. conquestus. de fo. compe. post Jo. an. q̄ ad hoc vt q̄s incurrat istaꝫ excõicationē duo req̄runt̃. videlicet vt occupet custodiã seu guardiam. scd̄o q̄ virtute illius bona locoꝝ vacantiũ occupet. altero deficiente locũ habent iura antiq̄. de fo. compe. cum sit. z. d. c. conquestus. Et hec opinio est cõmunis. licz aliqui contra.

Vicesimusquartus cõtra electores ꝛ electos ad regimen vrbis rome. ꝯtra. c. fundamẽta. de elec. li. vj. Et ibi ponit̃ ratio q̄re fuit facta ista ꝯstitutio et excõicatio. s. q̄ nullus notabilis p̄eminentie potestatis. ꝛ dignitat̃ eligat̃ in senatorē. s. ne cũ sua potentia possit sibi dictã vrbē vsurpare ꝛ subiugare ecclesiã ꝛ romanũ pontificē sicut fecit Conradin⁹: q̄ de venenosa radice Federici quondã romani imperatoris exiit. Scd̄o statuit̃ ibi. q̄ nullus inferioris dignitatis a p̄dictis eligatur vltra annũ in senatorē. ne habeat causam acquirendi in ea potentiam et principatũ: qua postea sibi velit eius subiugare dominiũ.

Vicesimusquintus cõtra impedientes visitationē monialiũ fiendã p suos sup̄iores: post monitionē. vt in cle. attendẽtes. de sta. mo. Nota q̄ ordinarij debent visitare monasteria exempta et nõ exempta. ꝛ illa q̄ non recognoscunt superiorē: nisi papã. Monasteria vo exempta q̄ scz sunt ordinũ exemptoꝝ. vt camaldulẽ. cistercieñ. mendicantiũ. hõmõi habent visitare p̄lati eoꝝ. Et nota ar. per cle. q̄ vbi papa vult ordinarios habere iurisdictionem in exemptos. exp̄mit q̄ hoc faciãt aucto. apostolica.

An autē ordinarij possint hanc visitationē alteri delegare. Car. dicit q̄ sic. p glo. notabilem in. c. fi. de of. or. ꝛ per. c. fi. de offi. del. §. his autē. a p̄no: quia ibi p̄hibet̃ delegare is cui cõmittit̃ q̄ psonaliter visitet.

Quid si monasterium subest abbatisse maioris monasterij. Glo. cõcludit q̄ ordinarius nõ visitabit. s3 abbatissa. Et si illa nõ potest exire. p aliũ poterit visitare.

Quid de monasterijs subiectis sedi apostolice: que consueuerũt p visitatores capituloꝝ p̄uincialium singulis annis visitari. sicut monasteriũ monialium brachieñ. Dic fm Landul. q̄ p ordinariũ quia hec sp̄alis p̄uisio viciat generalem.

Querit̃ in eo q̄d tex. dicit visitationē fiendã singulis annis. An sufficiat q̄ fiat in fine primi anni ꝛ in p̄ncipio scd̄i. Dic per nota. in. c. in singulis. de sta. mo. q̄ nõ. q̄r sic posset differri in casu dicti capituli in singulis. vsq3 ad sex annos in p̄iudiciũ monasterij. Nec satisfaceret iuri volẽti q̄ fieret de triennio in trienniũ. Idē Ste. quia visitatio fit ꝓpter cõmissa corrigenda. nõ ꝓpter cõmittẽda. Si ergo p̄ma fuit sufficiens scd̄a nõ habebit q̄d corrigat. Itẽ si in fine p̄mi anni ꝛ in p̄ncipio scd̄i hoc fieret nõ esset annus int̃ primã ꝛ secundã. s3 biennium. Unde dĩ q̄ debeat eq̄liter distare. ar. de consan. ꝛ affi. q̄d dilectio. ꝛ ibi idē tenet panor. Exēplificando de quodã statuto padue. vt in singulis. q̄tuor mensib⁹ fieret cõsiliũ sup male ablatis. Fuit factũ consiliũ in fine q̄tuor mensiũ. querebat̃ nunquid in decima die seq̄ntis tpis. q̄tuor mensiuz possit fieri aliud consiliũ. Rñdetur q̄ nõ. ne cõtingeret differri consiliũ p octo mẽses cõtra cõsuetudinem loci. Idē habet̃ in cle. ne in agro. eo. ti. q̄ singulis mensib⁹ debent monachi cõmunicare. Nota etiã fm glo. q̄ ista visitatio ex causa iterari potest etiaz in exemptis.

An autē iste mensis habeat. xxx. aut. xxxj. dies: Dic q̄ fieri debet cõputatio fm q̄ mẽses occurrũt. De hoc vide supra. Dispensatio. in fi. Et nota in verbo. impedire. q̄ necesse est impedimentũ p̄cedere ꝛ admonitionē sequi ad hoc. vt sit locus pene dicte de. attendẽtes. Hoc dico. quia qñq3 p̄lati scribunt monialib⁹ q̄ parent se certa die ad recipiendã visitationē eoꝝ ꝛ in eisdē lr̃is faciunt mentionē q̄ nullus impediat. Talis eñ monitio fieri debet vt desistant ab illato impedimẽto. vt locus sit dicte pene. p hoc etiã facit q̄d nota. in. c. in audientia. de sen. ex. vbi tex. dicit. q̄ cleric⁹ deponẽs habitũ ꝛ tonsurã. si monitus ꝛc. quia monitio p̄supponit depositionē habitus. ergo si fiat ante: nõ est locus pene.

Sed nunq̄d si illato impedimẽto fiat monitio nominatim: an vo sufficiat generalis. Dici potest q̄ sufficit generalis. Nã vbi iura volunt fieri specialem monitionē exp̄mũt. vt in cle. j. de vi. ꝛ ho. de. ꝛ in. c. ꝯstitutionē. de sen. ex. li. vj. Et optime facit q̄d nota. p Car. in. d. de attendẽtes. vbi tradit hanc theoricã q̄ qñ iura req̄runt monitionē ꝛ nõ fit exp̄ssa mentio q̄ fiat nominatim. sufficit generalis. Et talis monitio debet fieri p visitantē. Singularis autem persone vel alterius non sufficeret. Et sufficit vnica ex quo loquitur in singulari. Et hec nota.

Sed querit̃ de quotidiana. q. Pone ep̄us statuit q̄ ingrediens monasteria dyocesis sue sit excõmunicatus. intrat quis monasteriũ monialiuz exemptaꝝ. An incidat talis in excõmunicationez vigore dicti statuti. Archi. ꝛ Federi. dicunt q̄ sic. Sed Jo. de lig. dicit q̄ non. Idem Jo. an. ꝛ Cal. qui omnes disputando. dicunt q̄ subditus delinquens intra dyocesim. s3 in loco exempto nõ ligatur statuto episcopi infligentis. Pe. de an. in. c. vt animaꝝ. de consti. li. vj. recitat vtramq3 opinionē. Et reducit eas ad concordiaz sic. Aut p̄latus loci exempti habet iurisditionez ep̄alem in dicto loco exempto. ꝛ tũc vera est opinio Jo. cal. ꝛ sequentiũ. Aut nõ habet iurisditionem ep̄alem. ꝛ sic vera est opinio archi.

Vicesimussextus. Excõmunicati sunt intran-

tes monasteria monialiũ ordinis p̄dicatoꝝ in casu nõ concesso a cõstitutionibꝰ eaꝝ vel sine licentia ministri ordinis. aut alterius ab ipso ministro habentis sup hoc ptãtem. a qua nõ possunt absolui p̄terq̃ in articulo mortis: nisi a papa: vel ministro ordinis vel ab alio habente sup hoc auctoritatem spãlem ab aliquo p̄dictoꝝ. Idē de intrantibꝰ monasteria sancte Clare ordinis minoꝝ in casibꝰ nõ concessis in regula ipsarũ vel sine licentia coꝝ qui eam dare possunt. Nota tamen ꝙ in locis vbi tales sententie nunq̃ vel quasi sunt ꝑmulgate. si q̃s intraret talia monasteria: nesciens talē sententiã: ꝛ nõ causa male faciendi: puto ꝙ non incideret in sententiã. cũ ignorantia quasi inuincibili laboret. Et hoc põt trahi ex dictis. An. de bu. ꝛ Tho. Sꝫ si intrat laycus vel alia ꝑsona ad malefaciendum: tunc q̃uis ignoraret sententiã ꝛ etiã haberet iustã causam ignorandi nõ excusaꝛ f̃m Pe. de pal. hec Archi. flo.

Quid si monialis grauaꝛ infirmitate euidenti Ita vt nõ possit morari cũ alijs sine scandalo. An possit exire monasteriũ sine licentia superioris de consensu tñ monialiũ. Videꝛ ꝙ sic ꝑ tex. ꝑiculoso de sta. re. li. vj. qui dũ loquiꝛ de exiuitate ꝓpter infirmitatē nõ facit mentionē de supioꝛe. ergo nõ videtur isto casu necessaria licentia. cũ videaꝛ ꝑ istõ iure concessa. Et ꝑ hoc cessat illud qd̃ posset in contrarium allegari: ꝙ monialis nõ habeat velle ꝛ sic nõ poterit exire. quia q̃ñ lex dat licentiã monacho aliquid faciendi: illo casu habet velle: auctoritate illius iure licentiã dantis. vt notat glo. xij. q. j. nõ dicatis. In contrariũ facit. ꝙ ꝙ monachus exeat monasteriũ sine licentia superioris est ꝓhibitum. xx. q. iiij. monachũ. Et sic patꝫ ꝙ ex iure dispositione requiriꝛ licentia superioris. ergo licet lex postea disponat certo casu. vt liceat exire monasteriũ. debet intelligi cũ licentia superioris. ad hoc glo. notabilis in. c. apostolice. de dona. ꝛ. xij. q. ij. bone rei vbi dicitur ꝙ licet ius det potestatē epõ donandi centesimã intelligiꝛ de consensu sui capituli. licet hoc ibi non exprimaꝛ. cum ꝑ alia iura in alienationibus rerũ ecclesie talis consensus requiraꝛ. Ita dico in ꝓposito. licet ille tex. non dixerit de licentia superioris. tamē intelligiꝛ: ex quo ꝑ omnia iura in egressu talis licentia est necessaria. Sed Ge. in. d. c. periculoso. dicit ꝙ si infirmitas est manifesta: et scandalosa. ꝛ potest haberi in breui consensus superioris. tunc credit illũ requiri debere ꝑ rõnes factas. Si vo in breui nõ potest obtineri. ꝑ uta. quia erat in remotis. ex quo talis erat infirmitas ꝙ poterat exire ad tēpus donec curareꝛ ꝛ postea redire ꝛ sic ista monialis exeat monasteriũ ꝓpter instantem necessitatē. Et ꝓpter hoc credit Ge. ꝙ ista monialis isto casu nõ incurrat sententiã excõmunicationis latã per superiorē simpliciter contra exeuntes monasteria sine licentia. quia nõ est verisimile ꝙ ꝓferens intelligeret isto casu istã ligari. Ad qd̃ facit dicto capitulo periculoso. in. §. verum. vbi si nõ põt obtineri vt bonũ agũ fiat ꝑ ꝓcuratorē potest abbatissa exire monasteriũ: donec bonũ agiũ prestetur.

Vicesimusseptimus cõtra illos qui vocanꝛ ad dirigendas moniales in electionibꝰ ab eis faciendis: nisi abstineant ab his ꝑ que inter eas possꝫ in ipsis electionibꝰ oriri discordia: vel iam orta nutriri. de elec. indēnitatibꝰ li. vj.

Querit glo. q̃ sunt isti q̃ possunt incidere in hãc excõmunicationē. R̃ñdit. puta religiosi: cõsiliarij aduocati. discreti viri qui vocarentur ad dirigendas moniales circa modum electionis: ab ipsis faciende.

Sed quero: quia diciꝛ hi in masculino genere. quid si vocarentꝛ mulieres religiose vel alie discrete. An si contrafacerent: inciderent in excõmunicatõnē. R̃ñdit glo. ꝙ sic. Itē nota ex tex. ꝙ hec pena locũ habet nedũ in his qui vocanꝛ ad dirigendas moniales regulaꝝ approbataꝝ. ꝫ etiaꝫ in his qui vocanꝛ ad dirigendas illas: que non renunciant proprijs: nec faciunt professionē regularem in vna de religionibus approbatis. sed viuunt sicut canonici seculares in secularibꝰ ecclesijs: nisi abstineant a p̄dictis incurrunt excõmunicationeꝫ. hec habenꝛ in dicto capitulo idēmnitatibus. ꝛ ibi notatur ꝙ abbatissa debet complere. xxx. annũ. ꝛ debet esse virgo. Nam f̃m Archi. ibi. Absonum est ꝙ corrupta presit virginibus. Et sic nec etiam vidua potest esse abbatissa q̃ntumcunq̃ caste vixerit in monasterio. Itē debet esse de legitimo matrimonio nata.

Vicesimusoctauus contra illos qui ꝓcurant ꝙ conseruatores dati se intromittant de his q̃ eis non licent. de offic. deleg. hac constitutione. libro sexto.

Quero q̃ dicunꝛ conseruatores. R̃ñdit glo. in c. j. de of. del. li. vj. ꝙ eꝑi possunt dici cõseruatores quia habēt conseruare viduas ꝛ pupillos ꝛ orphanos ab oppressionibꝰ ꝛ iniurijs. extra de fo. cõpe. ex ꝑte. interdũ danꝛ isti cõseruatores. vt defendãt contra latrones ꝛ p̄dones. interdũ ꝯ eos qui coꝝ ꝑuilegia infringunt. interdũ latius. vt defendant ab iniurijs ꝛ offensis. ꝛ in nullo dictoꝝ casuũ habent iudicialem indaginē. i. non possunt ꝓcedere per viam iudicij. De manifestis ergo solum habent cognoscere. Et intellige manifesta illa que notoria sunt. ꝛ ita patentia: ꝙ nulla probabili tergiuersatione celari possunt. de cohabitatione cleri. conium. c. si.

Sed quid si negetur offensa notoria. negatione eñ videtur res fieri dubia. C. qui. ad liber. procla. non licet. l. ij. Dic ꝙ probationes bene recipiet conseruator. scilicet an factum sit notorium. vt sic videat an sua sit iurisdictio. de rescript. super literis. al's enim istorum officium esset inutile. Et si inueniet factum notorium. procedet. al's desistet Non enim habet potestatem defendendi simpliciter iniuriam. sed qualificatam notoriam. Sic ergo conseruator habet vocare reum. ꝛ si confiteaꝛ factũ. bene quidē. Et si negat super notorio. ꝓbationes recipiet. Si autē confiteaꝛ factum. sed diciꝛ se illud suo iure fecisse. dicunt quidam ꝙ vlterius se intromittere non debet. Alij contra. dicentes ꝙ probationes recipiet super notoria offensa. alis

facile esset conservatorum officium deludere. vñ si videat̃ cõservatori probabilis negatio non procedet, al's puniat sicut notorium.

Quero an conservator nedum offensam iam factam possit punire. sed etiã inferendam: R̃ñ. glo. ꝙ sic.

Quero: qr in. c. fi. de off. dele. li. vj. dĩ. ꝙ scienter se nõ intromittãt: nisi de manifestis iniurijs. quid ğ si p ignorantiam iuris hoc faciunt: vel p ignorantiam crassam: vel affectatã: R̃ñ. glo. ꝙ in excõicationem incidunt. de re. iur. ignorantia. li. vj.

Quero: qr hic dĩ ꝙ si isti conservatores se intromittant pterq̃ de manifestis iniurijs sunt suspensi ab officio p annum. Nunquid etiam a bñficio: R̃ñ. glo. ꝙ sic: qr est eius sequela. xxxij. dist. c. pter. lxxxj. di. c. si qui.

Quero: vtrũ alius q̃ papa possit dare istos conservatores. Jo. an. videt̃ concludere tales cõservatores p solos romanos pontifices dari posse. Qd̃ pbat dictum. c. j. dum dicit concedimus. z. d. c. fi. vbi a sede aplica concedit̃. pEt sic legatus hoc non potest.

Vicesimusnonus cõtra procurantes absolutõez a censuris ecclesiasticis p vim vel p metũ extorquẽtes. extra qd̃ me. cã. absolutõis. li. vj.

Quid si iniusta erat excõicatio: R̃ñ. glo. ꝙ etiã est excõicatus. quia humiliter debet petere absolutionem.

Quero de qua suspẽsione hic loquit̃: R̃ñ. glo. indistincte: si quis compellat: vel extorqueat absolutionem vel revocationẽ suspensionis. sive ab officio: sive a beneficio: sive ab ingressu ecclesie. est excõicatus.

Quid si excõicatio est p metuz extorta. i. ꝙ quis compulerit iudicem vt aliquem, excõicaret: R̃ñ. glo. ꝙ valet excõicatio: põt tñ p exceptionem elidi: vt ibi notat̃.

Quid si quis intulit metum. tñ iudex propter hoc absolvere noluit: R̃ñ. glo. ꝙ talis inferens nõ est excõicatus.

Quid si non excõicatus intulit metũ sed alius: R̃ñ. glo ꝙ inferens erit excõicatus.

Sed nunquid in p̃dicto casu ipse excõicatus: suspẽsus: vel interdictus incurrit hanc penam si alius pro eo: vel eius nomine metum intulit: R̃ñ. glossa. ꝙ sic. si mandavit: vel eius nomine factum ratum habuit. de elec. sciant. lib. vj. z de sent. ex. cum quis. eo. li.

Quid si absolutor qui p metum absolverat. postea ratum habuit id qd̃ p metũ fecerat: R̃ñ. glo. ꝙ nihilominus sunt excõicati metũ inferentes. qr statim ab initio ligati fuerũt. Sed quid si quis nõ inferat metum in corpe. sed p pena amissionis rerum cõpellit absolui: R̃ñ. glo. ꝙ est excõicatus.

Sed quid si cõpulit p vanũ metũ. de quo timere nõ debuit. nunquid locũ habet hec pena: R̃ñ. glo. ꝙ nõ. qr talis metus nõ inducit rescissionem: nec proprie appellat̃ metus. ff. qd̃ me. cã. l. metum. Ille ergo metus qui putat̃ iustus ad revocandum ea que propter illum fiunt: facit incurrere excõicationẽ, aliusvo non.

Quis aũt dicat̃ iustus metus: R̃ñ. Pe. de an. ꝙ metus mortis: vel cruciatus corpis: vl' talis qui posset cadere in constantẽ virum. qd̃ arbitrio iudicis relinquit̃.

Quero quõ cognoscet̃ vtrum metu publice potestatis aliquid gerat̃: Dic hoc relinqui iudicis arbitrio.

Quero an metus cõminate excõicationis sit cẽsendus iustus: Dic p nõ. p doct. in. c. cũ dilect⁹. qd̃ me. cã. ꝙ aut excõicatio est iusta z nõ excusat. imputandum enĩ est illi qui se talem reddidit: vt posset excõicari. Aut est iniusta. z tunc excusat. qr est maxima pena.

An aũt hec constitutio habeat locum in excõicatione minori: Dic ꝙ nõ. de q̃ vide s. Absolutio. j.

Item nota s'm Pe. ꝙ sicut requirit̃ metus qui possit cadere in constãtem virum ad rescissionẽ actus Ita requirit̃ dolus qui possit cadere in prudentissimum. Si quis ergo inducit̃ fatuitate ad actum gerendũ. ex hoc nõ põt p̃tẽdere se deceptum dolo Quia fatuitas que est filia late culpe. cum dolo alterius compensat̃.

Quid autez sit vis: z quid metus. Dic ꝙ vis est maioris rei impetus: cui resisti nõ potest. scz comodum. ff. eo. l. j. Metus aũt est instantis: vel futuri periculi cã insita mentis trepidatio. Et exigit̃ ꝙ p̃sens sit metus. licet futurum periculuz. Et dicitur metus. quasi mentem tenẽs. Vis tamen plus est q̃ metus.

Que aũt sit differentia inter absolutionem z revocationem. Glo. dicit ꝙ põt dici absolutio solennis que fit iuxta formam ecclesie. revocatio verbalis sine solennitate: vel vbi tenuit excõicatio locuz habet absolutio. vbi nõ tenuit revocatio. vel refert̃ revocatio ad absolutionẽ ad cautelã.

Tricesimus contra fingentes fraudulenter casum p quẽ iudex ad aliquã mulierez pro testimonio mittat vel vadat: extra de iudi. c. mulieres. lib. vj. Et ab hac excõicatione ordinarius absolvere põt.

Querit Joh. an. vtrum hec pena locum habeat in iudice laico. R̃ñ. ꝙ sic. Item nota s'm eum ꝙ si quis procurator: vel para noiat aliquã mulierem in testem: vel fingit casum aliquẽ. dicendo talem esse suum debitorem in centum: de qua re testis est talis mulier. Et hoc facit ad hunc finem. vt iudex vadat vel mittat ad eam pro testimonio excõmunicatus est.

Quero an eo ipso ꝙ quis fingit contra istam cõstitutionem. sit excõicatus. R̃ñ. Jo. an. ꝙ nõ. Immo expedit ꝙ iudex pduxerit eam ad effectũ eundo vel mittendo ad eam. qr verba zc.

Tricesimusprimus cõtra illos qui cõpellunt p̃latos seu capitula ad submittendũ laicis vl' alienãdum bona immobilia ecclesiaruz seu iura. extra de re. ec. nõ ali. c. hoc cõsultissimo. in. vj. No. s'm. Jo. mo. z Pe. de an. ꝙ prohibet̃ h̃ q̃dã modi alienatõis vel donatõnis in rebꝰ imobilibꝰ. Nã añ istã cõstitutõz p̃lati opp̃ssi z opp̃amẽtes invocabãt nobiles ad suã defẽsionẽ z potẽtes: faciẽdo eos advocatos vl' defensores locoꝝ. Et pp̃t hoc illi vendicabãt sibi quoddã ius dñij vel advocatõnis in ecclesijs sive

locis defensis. Et refert Guil. se vidisse multos p̄latos faciles ad talia. Et quãz nobiles submittebãt alios: vt opprimerent ad p̄dictum finem: a quo vt abstineãt videtes p̄latis submissiones istas penitus interdictas: p istam cõstitutionez est p̄uisum. Primo q̄ clerici nõ audeant submittere. Secũdo q̄ laici nõ faciant eos sibi submittere a clericis p hãc viam directam vel indirectã. submittẽdo molestatores: vt postea sub colore defensionis ꝛ patrocinij illarũ rerum sibi submissarũ ecclesie defrandentur vendicande sibi ius dñij. Nam isti submittebant molestatores. Et postea dicebãt sacerdoti submitte mihi hanc rem. Et iste non molebit me molestare. vñ sacerdos fatebat se habere ab illo talem rem et postea facta submissione volebant verũ ius habere: ꝛ dñium rei vendicare. Nota ꝯm glo. ꝛ Pe. q̄ hec p̄hibitio solum locũ habet in rebus immobilibus ꝛ iuribus ecclesiarum.

Tricesimussecũdus. p̄tra impedietes litigare in foro ecclesiastico corã delegato vel quocunq̄ alio iudice ecclesiastico in his causis que de iure vel cõsuetudine p̃nt ibi exerceri: extra de immu. ec. q̃m. li. vj.

Quero q̄r dĩ in tex. nullatenus absoluat: nisi satisfecerit ꝛc. Quid si añ satisfactionẽ talis fuerit absolutus? Rñ. Archi. dicit q̄ talis absolutio nõ tenet. ita ibi sp̃aliter p̄hibiĩ ꝛc. Sed Ge. in. d. c. q̃m: videt tenere ɔtrariũ: dicens. q̄ q̃n ptãs dat alĩs nõ habentĩ: si nõ seruauerint formã nõ valet actus: vt notat glo. singularis in cle. j. de iur. patro. Sed q̃n alĩs habenti ptãtem a lege absoluendi fit p̄hibitio licet nõ seruet forma valet ipso iure absolutio: vt in c. venerabilibꝰ. §. vbi de sen. ex. in. vj. Cum igit ordinarij habeant ptãtem absoluẽdi a snĩa canonis nõ reseruantis: vt in. c. nuꝑ. de sent. ex. ergo videt q̄ valeat. Idem Panor. in c. dilectus. el. ij. de preben. Predicta intellige: nisi apponeret clausula decreti irritãs actum. Nam in hoc casu: siue ordinarius: siue alius quicũq̄ alĩs habeat ptãtem: siue nõ nihil facit absoluendo: nisi seruet formam mandati. Et hec nota.

Tricesimustertius. cõtra dños p̄hibentes subditis: ne clericis vendant: coquãt ꝛ hmõi: vt in. c. eos. de immu. ec. li. vj.

Quid si ista p̄hibitio fit p illũ qui nõ habet dñium? Ge. dicit. q̄ nõ est locus pene p verbum. subditis suis. Et exponit illud tẽpale p̄ seculari dño. Et nota q̄ licz isti quo ad verba nõ videant infringere libertatem: tñ infringunt quo ad mentem: faciendo fraudem: de p̄sona ad p̄sonã. de quo vide s̃. Donatio. j.

Sed pone q̄ de nouo fiat statutũ: sicut in multis ciuitatibus ytalie: ne quis vendat vel donet rẽ immobilem alicui nõ subeunti onera cõis ꝛc. An p talia statuta includant clerici vel ecclesia? Ge. dicit q̄ taliter statuentes nõ includunt hac pena: ex quo non fuit in statuto exp̄ssum de ecclesijs vel clericis. Secus si extenderet ad ecclesiam. Et iudex secularis posset illos statuentes cogere ad declarandum statutum vt non respiceret cõtractus factos vel fiendos cũ ecclesia. Jo. an. in nouella. ꝛ Dñi. ꝛ Abb. dicunt q̄ statuto laicorum facto p communi vtilitate: puta. q̄ vadens de nocte soluat tantũ: clerici nõ sunt subiecti: sed p suum iudicem sunt artandi. Secus dicunt in banno in pascendis pecoribus: vel ad aquam ducẽdis. tunc eñi tenent pastores de damno propter mercedem quam accipiunt.

Tricesimusquartus. contra facientes: vel mandantes christianum interfici p assasinos: extra de homi. p humani. in. vj. Nota q̄ assasini fuerunt: et forte adhuc sunt quidã infideles: qui ex quibusdam falsis opinionibus in quibus fuerunt enutriti. de facili mittebantur ad occidẽdum christianos non curantes si ob hoc occidendi essent ipsi. Et cũ de istis simpliciter loquat ad alios homicidas nõ extendetur ꝯm Archi. Et nota glo. in verbo mandauerit: que vult q̄ etiam si reuocauerit mandatũ re integra. nihilominus incurrat penam: cum ex solo mandato iam prius ligatus esset. Item receptantes: vel defendentes: vel occultantes: eandez sniãm excõicationis incurrunt. Et si fuerit p̄latus vel p̄sona ecclesiastica: depositiõnem a dignitate ordinis. honore: officio ꝛ bñficio: incurrit ipso facto: et ep̄os etiã comp̄hendit ꝯm glo.

Quid si mandat occidi iudeum vel paganum? Rñ. Pe. de mente Jo. an. q̄ nõ est excõicatus. Et ideo dicit Jo. an. se defendisse quendam p̄latum: cõtra quem fuerat p̄batum. q̄ fecerat homines occidi p assasinos. Sed cum homines illi potuissent non esse xp̄iani. non erat sufficiens p̄batio. Nota etiam ꝯm Jo. de imo. p̄ut recitat Ge. q̄ iste tex. intelligit indistincte de assasinis: siue sint liberi: siue serui. Siue sint sub dominio aliquorũ siue nõ.

An autem peutiens clericum diffidatum sit excõicatus? Dic q̄ nõ. de hoc vide s̃. Degradatio in fine.

Tricesimusquintus. contra clericos locãtes domos manifestis vsurarijs alienigenis ad fenus exercendum. extra de vsur. in. vj. c. j.

Nota ꝯm glo. in verbo. alienigenas. q̄ hec constitutio nõ extẽdit ad indegenitos: q̄r nõ est tantũ scandalum. tamen sunt alĩs puniendi. Et dato q̄ isti alienigene essent ciues: vel incole locum habet hec constitutio in eis. Et capit hic alienigena p eo qui non est de terris illius dominij: ad cuius territorium se transfert. Ideo si vsurarius manifestus transferat se de vna terra ad aliam eiusdem dominij immediati. non habet locum iste tex. quia non dicit alienigena: quia est penalis. Ideo debet stricte intelligi. Et ideo p p̄dicta non comp̄rehẽdit indigenam. i. qui habet originem ibidem: vel eorum patrem. Et hoc secuti sunt Guil. Bar. ꝛ Fran. referens se habuisse a cõpositore huius cõstitutiõis apud lugdunũ. Jo. tñ an. in nouella videt dicere q̄ si talis oriundus sit de vna ciuitate. ꝛ in alia ciuitate eiusdem dñij p̄mittit habitare. est locus huic pene.

Quis autem dicat oriundus de ciuitate. Dic q̄ ille dicitur. qui ibi. vel in vico ciuitatis illius ortus est. ff. ad munici. qui ex vico: vel etiam si pater eius inde originẽ ducit. ff. ad munici. l. assumptio. Incola vo dicitur qui venit ad habitandum ꝛ consti

mendum sedem cum maiori parte fortunarum suarum in aliqua ciuitate: vel opido. dummodo habitauerit ibi spacio. x. annorum. hoc ꝓposito: vt inde non recedat. Iste ꝓprie dicit̃ contrahere domicilium τ incolatum fm legistas. Tamen fm canonistas: ex quo detulit res suas ad aliquem locū. cum ꝓposito manendi dr̃ adeptus domicilium. De quo dic. vt s̄. Confessio. ij.

Quero: an iste tex. habeat locū: si fuerit vniuersitas secularis. Clericus pisanus intelligit de vniuersitate ecclesiastica. non seculari. Guil. et Archi. intelligunt de vtraq3. Ut sic generaliter dictum generaliter intelligatur. Ioh. an. dicit q iste intellectus est nimium rigorosus. τ induceret totum orbem istud interdictum. Ideo prior intellectus sibi magis placet. Pe. tenet opinionem Archi. Hosti. tenet q loquitur de vniuersitate ecclesiastica. Idē Pau. Idem Io. de li. Idem Io. de san. dicens. q hoc probat verbo. ceterum. quod aduersatur precedentibus. Io. de imo. dicit q ista opinio est tenē da per regulam in penis. de reg. iur. Sed dicit. q de rigore iuris: forte alia est verior. Et nota Gemi. Fran. q requiritur monitio anteq̄ laici compellant̃. Et dicit. q ordinarij sunt valde negligentes.

Quero: qui dicantur vsurarij manifesti: Rn̄. Glo. q illi de quibus est notorium de iure: vt quia confessi: vel condemnati: vel est notorium de facto vt quia habet operis euidentiam. quod nulla potest tergiuersatione celari. vt quia tenet altare paratum. Manifestus etiam vsurarius dicitur ille qui ex coniecturis probatus est vsurarius. licet directe non sit probatum contra eum fm Bald. in. l. cum proponebatur. de le. ij. Vel fm Barto. dicit̃ manifestus vsurarius. scilicet corpse q indifferenter in camera sua mutuat ad vsuram cuilibet postulā ti. licet altare nullum teneat. Ita dicit in. l. iij. ff. de fur. vnde sufficit hec probatio: sine alia probatione per episcopum facienda. Adde etiam vnum. q dispositio huius capituli. vendicat sibi locum in exercentibus vsuras etiam sub colore alicuius contractus: puta. vendendo vel emendo. Et hoc tenet Ioh. an. in nouella. in. d. c. j. Et hoc idem tenet Ge. hic. Et nota pulcerrimum dictum Panor. in. c. ad nostram. de emp. τ ven. qui querit. An testamentum illorum qui vendunt rem carius ꝓpter solutionem dilatam. sit ipso iure nullum per dispositionem capituli q̄q̄. de vsur. in. vj. presupponens. q hoc sit publicum et indubitatum: vtputa. quia easdem merces: precio incontinenti soluto vē dit pro certo precio. sed cum vendit ad credentiam easdem merces: vendit pro maiori precio. Et Panor. dicit se consuluisse q testamentum esset nullū quia tales sunt vsurarij: vt est tex. similis in. c. nauiganti. de vsur. Et publici sunt ex quo publice exercēt: vt patet in libris eorum. quod bene notabis Hec Panor.

Quero qn̄ currat tp̄us trium mensium: Rn̄. glo. q a tp̄e publicatōis: regulariter ligat constitutio. de postu. pr. c. j. Interdū tn̄ auget: interdū minuit̃: vt hic.

Sed quid si simpliciter vnius denunciat dn̄o: Rn̄. glo. q ꝓpter simplicem vnius denunciationē non debet dominus terre illorum illum qui dr̃ esse vsurarius expellere. Sed tunc debet inquirere. Et si verum esse reperit: expellere.

Sed quid si locauit vsurario: quem tamen vsurarium ignorabat: vel non locauit ad exercendum fenus: Rn̄. glo. q probabilis ignorantia eum excusat. Quod verum dic fm Archi. si homini ignoto locauit: vel noto qui non consueuit exercere vsuras. Sed si homini noto τ consueto exercere publice vsuras locauit. presumitur q ad hunc finē locauerit. arg. de pig. illo vos. Idem dicas si titulo pignoris. commodat: vel precarij τ huiusmodi concedat. vt ibi. sub alio quocunq3 titulo concedat.

Quid vo si donat vel vendit: Rn̄. fm Guil. du. τ Archi. q incurrit excōmunicationem. quia tales sunt tituli. ff. pro dona. C. de vsuca. pro donato. τ pro emp. τ verbum concedat: generale est vt accipiatur fm naturam contractus cui adijcitur. arg. ff. loca. si vno. Glo. vo dicit. q si donat: vēdit: vel permutat. non videtur habere locum hec constitutio. per verbum. concedat. quod solum vsus concessionem. non dominij translationem denotare videtur. Sed Dir. lib. iij. tenet primum quod videtur tutius.

Quero hic dicitur q si isti permittentes habitare vsurarios manifestos in terris suis. vel locātes domos sustinuerint penam excommunicationis: vel suspensionis per mensem animo indurato: q q̄diu tales vsurarij ibi morantur. terre ipsorum ecclesiastico subiaceāt interdicto. Nunquid recedē tibus: vel expulsis vsurarijs. erūt interdicti: Respon. Glosa. q non. Et sic non erit necessaria relaxatio.

Quero. An predicte pene habeāt locum in vsurarijs iudeis: Rn̄. Ge. in. d. c. j. τ Laurē. de flo. in tractatu suo de vsur. dicūt q sic: cū tex. indistincte loq̄t. Sicut τ cle. ex graui. e. ti. q̄ ꝯphēdit etiā iudeos vt pz p glo. ibi. sup v̄. cēsurā. Idē Pau. de elea. Idem Bal. in quodā cōsilio quod incipit inter iudeos: vbi dicit. q clericus locans domum iudeis ad publice fenerandū: ipso facto est excōicatus. p. d. c. j. Inuenit̃ tn̄ q papa Eugenius. iiij. declarauit q omnes pene que ponūt in. d. c. j. nō habent locum si ꝑmittant̃ iudei habitare τc̄. Cum Io. an. dicat in nouella. q hoc factum fuit ꝓpter florentinos pistorienses: τ astenses. qui ibant circuiendo ciuitates et castra.

Tricesimussextus: cōtra illos qui concedunt represalias cōtra clericos: vel eorū bona: vel generaliter cōcessas: extendētes ad eos: quā cōcessionem siue extēsionē si nō reuocauerint infra mēsem: a tp̄e cōcessionis: vel extensionis: singularis ꝑsona excōmunicationē: τ vniuersitas: interdictū incurrit: extra de iniur. c. vnico. li. vj.

Quid si clericus principalis debitor. cuius occasione sunt represalie concesse captus est. an hec decre. habeat locum: Rn̄. glo. q nō. tum q2 idē grauat̃ ꝑ seipso. τ sic cessat rō tex. ibi. in quibꝫ alius ꝑ alio grauatur. Tum quia constitutio est penalis.

Ideo restringenda. Et nota ꝺm glo. in ver. ecclesiasticas. ꝙ illud verbum. ecclesiasticas comprehēdit clericos; tēplarios; hospitalarios; conuersos ꝛ deo deuotos. xij. q. j. dño. Itez nota ꝙ differētia est inter extendere ꝛ concedere represalias. quia ciuitas vel superior dꝫ concedere. Sed ille cui conceduntur dꝫ extendere. Puta. qꝛ ciuitas bononie dedit represalias ciui suo contra florentinos. qui extēdit illas ad clericos. hec Glo.

Quero. quia dicitur in text. ꝙ si infra mensem nō reuocauerint ꝛc̃. quid si infra mensem istum processum fuit ad actuꝫ. quia fuit ecclesiastica persona ꝓ alio pignorata. id est represalia facta contra eam: Nunquid hec pena habebit locum infra mēsem. Rñ. glo. ꝺm Barto. ꝙ in statum pristinum reuocandum erit infra mensem. de sen. ex. quicunqꝫ. li. vj. vel ꝺm Guil. reuocatio re integra fieri debet anteqꝫ procedatur ad actum. alias locum habet pena.

Quero vtrum possint concedi ꝓ credito clerici vnius dyocesis contra clericum alterius dyocesis. Rñ. glo. ꝙ non.

Quero an per istam decre. corrigatur capitulꝫ dominus noster. xxiij. q. ij. vbi conceduntur represalie. quando ciuitas vindicare negligit. quod a suis improbe factum est. Rñ. Glo. ꝙ non. Sed solum statuit ꝙ ꝓ delicto: vel credito alterius contra ecclesiasticas personas concedi vel extendi non possunt.

Tricesimuseptimus. quādo quis ab excōmunicatione absolutus fuit in articulo mortis. vel alio impedimento. si cessante articulo mortis vel impedimento non representet se q̄cicius potent. ei a q̄ absolui debebat. reincidit in eandem sententiam excōmunicationis. Item quando aliqui absoluuntur a sede apostolica vel legato. ꝛ iniungitur eis ꝙ se ꝑ sentent ordinarijs. vel alijs suscepturi penitentiā. et passis iniuriam satisfaciant. Similiter si hoc nō faciant cum hoc cōmode poterunt. reincidunt in eandem sententiam: vt in. c. eos. de sent. ex. lib. vj. Et nota ꝺm Panor. in. c. quod in dubijs. eo. ti. ꝙ detentus infirmitate; licet non sit in articulo mortis; potest absolui ab inferiori. Satis est enim hūc teneri impedimento: vt non possit ire. Innoc. etiam declarat quosdam casus. in quibus absoluendus per sedem apostolicam regulariter pro violenta manuum iniectiōe. absolui potest citra sedē apostolicam. Sed cessante impedimento tenetur se p̄sentare sedi apostolice. Primus est infirmitas. Secundus inimicicia. Tercius inopia. Quartus seruilis condicio. de his dictū est s̄. Absolutio. ij. Idē de eo qui tenetur in vinculis.

Quero. quia dicitur in. c. ea noscitur. eo. ti. ꝙ absoluti tēpore necessitatis debēt: necessitate cessante adire papam vel legatum. nunquid sufficiat legatus dum est in transitu. Inno. ponit duas opiniones. Quidam dicunt ꝙ sic. Sicut enī possunt absoluere. Ita ꝛ hoc mandatum iniungere. Alij cōtra: qꝛ in transitu possunt absoluere ꝓpter periculum morte. ꝛ tunc accessorie iniungere mādatum. Sed mādare principaliter non possunt. Sed debet recurri ad legatum ꝓpriuum. nō ad transeuntem. Host. placet primum dictum. Sed Panor. ibi dicit ꝙ licet primum equius scōm tū verius ꝺm Joh. an. ꝛ refert se ad nota. p Spe. in ti. de legato. §. nunc dicamus vbi tenet primum.

An aūt ista p̄sentatio possit fieri p ꝓcuratorem videtur ꝙ non. p tex. in. c. quod de his. eo. ti. ibi. in ꝓpria psona debet visitare. Alijs videtur ꝙ sic: vt notat Archi. flo. ꝛ ad tex. ꝙ de his. rn̄detur ꝙ nō. refert. an quis se p̄sentet in ꝓpria psona; vel p ꝓcuratorem idoneum: vt recitat Pe. de an. qui querit. cū quis semꝑ teneatur se p̄sentare psonaliter ꝓ absolutione obtinenda. cessante impedimento ꝛc̃. Vtrū talem absolutionem possit quis petere p ꝓcuratorem. Et recitat Host. dicere ꝙ non potest interuenire ꝓcurator quo ad ecclesiam militantem. quia absolutio requirit confessionem: cōtritionem et introductionem in ecclesiam cum solennitate ꝛc̃. Inno. etiam dicit. ꝙ non. quia hec forma requirit presentiam psone. Fatetur tamen ꝙ vbi subest iusta causa poterit ꝓcurator interuenire. Sed Spec. in tit. de ꝓcurat. dicit. ꝙ in curia romana hoc seruatur. scꝫ ꝙ ꝓcurator cōstitutus spāliter ad petendā absolutionem sufficit. Et hoc videtur cōius.

Quero: quia dicitur in. d. c. eos. cum cōmode potest. qualiter sumi debeat hoc verbum cōmode. vide tex. in. c. de cetero. eo. ti. vbi dicitur q̄citius opportunitatem habuerit. Quod exponit Hostie. id est cessante impedimēto ꝛ aliquo modico tempore indulto. quo sibi de necessarijs valeat ꝓuidere. Et p hoc patet. ꝙ non creditur circa hoc absoluto. Sed iudex habebit hoc arbitrari. Nec obstat ꝙ de occulta re ꝛ de anime periculo queritur. ꝛ sit sibi credendū de homi. significasti. el. ij. Fateor hoc verū in foro penitētiali. de spon. tua. quo ad vinculum occulte contrahendū. vnde ex quo consciam habet de mora. scire se debet excōicatum. iudex tū eum non denunciabit. nisi prius eo vocato. p cōiecturas viderit illum esse morosum. cognitione sup hoc p̄missa sūmarie. Archi. vo sup hoc. c. ꝛ. c. cupientes. de elec. li. vj. sup verbo cōmode. dicit ꝙ iudex inspecta qualitate psonarum. viarum ꝛ temporū arbitrabitur considerando dietas vulgares quas homines facere consueuerunt ꝺm nota in. c. statutum. de rescrip. li. vj. Si aūt diete vulgares nō appareant. Ipse iudex referat se ad legales. s. computādo. xx. vel. xxiiij. miliaria ꝓ dieta. Et si facta cōputatione supsit tū vnum miliare. ꝓ illo dabit integram dietam. vt notatur. ij. q. vj. ꝓpter. ꝙ si fuerit longa viarū distantia. equum est in septimana vnum diem ꝓ quiete dari. nā mēsis datur ad p̄parandū se. viginti duo dies ad expectandūꝫ. Non enī posset cōmode venire p. xx. vel. xxx. dietas ꝯtinue absqꝫ aliqua intermedia quiete. Et iudex debet arbitrari benigne tp̄s itineris. Et computabuntur diete a loco in quo iter arripuit sine fraude. Sufficit enī ꝺm Jo. an. ꝙ non sit in negligēcia; vel fraude. Item nota ibi. quibusuis sententijs excōicationis ꝙ papa ꝛ legatus absoluunt a quibuscūqꝫ sententijs excōmunicationis. Quod Jo. mo. intelligit de sententijs iure. ꝛ nō hominis. Nam vt dicit. papa vel legatus non absoluunt ab illis de stilo curie. sed remittunt

nisi in casu quo delegatus nõ posset: vel mortuus esset: nec ali⁹ successit in delegatione. ⁊ nõ est spes de festina ꝓuisione. Putat etiã Jo.mo. ꝙ in casibus pdictis delegatoꝝ: si absolutus nõ pareat: ꝙ nõ reincidit ipso iure. Sed hec omnia cessant: si sit in rescriptis lr̃am. vt verbũ sonat hic ⁊ in principio capituli. qḋ etiã loquit generaliter de vtrisqꝫ. Et hoc tenet Jo.an.l. ꝙ in quibuscunqꝫ sententijs iuris ⁊ hominis locũ habeat qḋ hic dicitur ꝙ reincidit ipso iure: nisi pareat ⁊ comparcat post absolutionẽ. put hic dicit. Sed dñi de rota dicunt ꝙ si auditor excõmunicatũ ab hoĩe absoluit: prestita cautione de stando iuri. Si nõ paret nõ est ipso iure excõmunicatus. ꝫ excõmunicandus ꝑ dictũ Jo.mo. Et ꝙ infra annũ poterit auditor eũ reducere in eandẽ sententiã p.c. ꝗrenti. de of. del. imo etiã post annũ si quo cõditio nõ implet. Hanc etiã opinionem Jo.mo. tenet Dñr. Addens ꝙ si excõicatus ab homine iurauit parere mãdatis excõicatoris qñ fuit absolutus in casibꝰ supradictis. si nõ paret nõ reincidit in eandẽ sniam. ꝫ est reducẽdus ꝑ sententiã hoĩs. ⁊ dictũ c. eos intelligit de quibus in sententijs iuris: non hoĩs. Rõ diuersitatis est. q: sicut ius excõmunicauerat: ita fuit institũ. vt ius reduceret in eandẽ excõicationẽ. Secus in snĩa hoĩs. Nam si hõ excõicat ⁊ absoluit iuratoria cautione recepta. Iudex qui hoc fecit. de facto suo debet esse certus nõ deferens iurãn ꝫ iuramentũ ꝓprium. Nec iste credet absolut⁹ ob factũ sibi iniunctũ ꝑ iuramentũ. Als ꝑ iudicẽ puniri põt ⁊ debet.

An autẽ absolutio ꝓpter impedimẽta de quibꝰ in c. ꝗuis. ⁊ de cetero ⁊ hmoĩ. de sen. ex. possit fieri in quacunqꝫ snĩa excõicationis. vide s. de hoc ⁊ de multis alijs Absolutio.ij. Nota tñ ꝓ declaratõe pdictoꝝ. ꝙ in casibꝰ capituloꝝ. ea noscit. ꝗuis. qḋ de his. ⁊ hmoĩ. de sen. ex. Eps põt absoluẽ. Hoc limita: nisi in casibꝰ in quibꝰ nullus põt absoluere nisi in articulo mortis. vt in falsarijs lr̃arũ pape et insequentibꝰ hostiliter cardinalẽ. Itẽ in pcutiente epm vel banniente. ⁊ religiosis ⁊ clericis secularibꝰ inducentibꝰ ad vouendũ ⁊c. Itẽ in pcutiente clericum grauiter. Itẽ de inqsitoribꝰ qui odio gr̃a ⁊c. Itẽ de exenterantibꝰ ⁊c. Itẽ in intrantibꝰ monasteria sancte clare vel pdicatoꝝ. Itẽ aliũ casum vide supra. Excõicatione. v. ꝗ licet sit epalis. cũ tales absolui nõ pñt nisi in articulo mortis nisi prius plene satisfecerint. Itẽ in omnibꝰ casibꝰ. qui sunt in pcessu curie.

Tricesimusoctauus ꝗ sepelientes in cymiterijs tpe interdicti: in casibꝰ nõ cõcessis a iure vel excõicatos publice aut noĩatim intẽdictos aut vsurarios manifestos. vt in de. eos de sepul.

Quero. quia dicit de sepelientibꝰ in cymiterijs. quid si in campis vel locis priuatis eos sepeliant. Rñdit glo. ꝙ nõ est locus huic pene. etiã si locus ille esset vicin⁹ vel cõtiguus ecclesie vel cymiterio. quo erꝗ ad vsum cymiterij nõ est ꝑ epm benedict⁹. de cõse. di.j. nemo. nõ erit locus huic pene.

Sed pone ꝙ religiosi ãplianerunt cymiteriũ. ⁊ in illa ampliatione sepelierũt. an sit locus huic pene. Rñdit zab. de mẽte Landul. ꝙ nõ. si non est ꝑ epm solemniter benedictũ.

Querit zab. in .d. cle. Quid si religiosi habentes modicũ claustrũ ꝑ epm dedicatũ longe ipm amplianerũt. extendẽdo locũ vbi erant prius domus priuate. nõ interueniẽte aliq solennitate. Contingit ꝙ in claustro addito nouiter sint aliqs sepultus. Landul. arguit ꝙ sepeliẽtes incurrãt hanc penã. cũ ecclesia gaudeat imunitate etiã si nõ sit dedicata. Et cymiteriũ ⁊ ecclesia in talibꝰ pari passu ambulant. de ꝯse. ec. cõsuluisti. Sufficit eñ ꝙ de consensu epi illa ps: cui hec sunt addita: deputata erat ad vsum sacrum. vt dicat locus religiosus. de reli. do. ad hec. In ꝯrm facit. q: in talibꝰ reqrit deputatio cum solẽnitate. vt in autẽtico de monachis. §. illud. Ad id aũt qḋ indicat põt de ecclesia nõ consecrata. Rñ. illud ꝓcedere: si ibi fuerũt celebrata diuina: alit nõ vt nota. de imu. ec. c. si. de hoc vide s. Absolutio.j. Ex quibus videt ꝙ ps addita nõ censeatur cymiteriũ. ⁊ ꝙ sepelientes ibi: puniẽdi non sint. Et idẽ est. ac si sepelissent in loco ꝓphano. Et istud verũ si de hoc cõstat. vt q: nouiter factũ fuit. Secus si longo tpe fuit obseruatũ. quia totus ille locus habet ꝓ cymiterio. etiã si in veritate benedictum nõ fuerit.

Quid si sepeliant corpora clericoꝝ ꝗ seruauerũt interdictũ: in cymiterijs. Rñdit glo. ꝙ nõ incidũt excõicationẽ. quia eis concedit sepultura. cũ silentio ⁊c. de quo vide infra Interdictũ.ij. Et an tpe intẽdicti liceat sepelire in ꝗtuor festiuitatibꝰ ⁊ multa alia vide ibi.

Quid de his qui sepeliunt publice excõicatos minori. An incurrant dictã penã. Rñdit glo. ꝙ nõ. Licet excõicati minori decedẽtes sepeliẽdi nõ sint. vt in. c. sacris. de sepul. ⁊ pticipans cum mortuo excõicato minori. participatiõe fauorabili. s. laudando sepeliendo. incidit in minorẽ excõicationẽ. Itẽ nota fm Landul. qñ quis tpe interdicti sepelit excõicatos vel interdictos. est necessaria cymiterij reconciliatio. vt no. de ꝯse. ec. cõsuluisti.

Quero quis dicat publice excõmunicatus. vt habeat locũ hec pena. Rñdit glo. ꝙ dicit publice excõmunicatus ab homine. qñ fit corã tot. ꝙ verisimiliter nõ potest ptendi ignorantia. Vel dicitur publice excõmunicatus a iure: qñ casus est ꝙ sit ei imputandum si ignorabat: qḋ publice sciebatur. Secus si nõ esset publice excõmunicatus. Ita ꝙ sciri nõ potuit. puta ꝙ fuit excõmunicatus coraꝫ duobus vel tribus. licet iudice sedente in bancho Et sepeliens taliter talem occulte excõmunicatuꝫ etiam scienter. nõ est locus huic pene. licet incideret in minorem excõmunicationem vt dictum est. Item nota fm glo. ꝙ ꝑ hanc constitutionẽ nõ tollitur pena decretalis epoꝝ. de priuil. lib. vj. vbi dicit ꝙ si contrafecerint. interdicit eis ingressus ecclesie.

Quero qui dicant nominatim interdicti. Rñ. Inno. dicit. ꝙ si interdicat ciuitas vel castrũ omnes de illo loco dicunt nominatim intẽdicti. Idem si interdicunt exꝓssis nominibꝰ proprijs. Secus si excõmunicat petrus cum suis fautoribus. nam fautores nõ dicunt nominatiꝫ excõmunicati. sed

opo:tet q̄ prius facta fide de fauore deunncimē
excōicati. nisi notorie cōstaret de fauore. Sed Pa-
nor.in.c.in lateranēsi.de p̄ben. dicit q̄ p̄tra hoc di
ctum Inno.est glo.notabilis in de.j.de vi. z bo.
de.sup verbo.nominatim.s.p̄prijs noībus ipsom
expssis.q̄si nō sufficiat dyocesano monere in gene
re clericos dyocesis sue.vel clericos talis plebana-
tus vel talis ecclesie. Sed monere debet exp̄mēdo
illius vel illo᷑ noīa. Et cōcordat glo.in.c.p̄stōnē.
li.vj.de sen.ex.sup verbo.noīatim.s. p̄prijs noib᷑
expssis vel alijs indubitabilib᷑ circūstantijs. que
habeant vicem.p̄prij noīs. Idē si dicat: moneo fi-
lium petri.cū ille vnicū filiū habeat. Sed p̄ cōcor-
dia dicit pano:. q̄ vbi agiṫ de pena incurrēda ipo
iure.nō dicit̄ q̄d fieri noīatim.nisi exp̄manṫ noīa
p̄pria.q: hoc importat ethimologia hui⁹ verbi no-
minatim. Nā in istis odiosis nō est recedendū a
p̄prio significato verbo᷑. vt in.c.statutū. de elec.
li.vj.nisi forte circūstantie sint ita stricte. q̄ ex toto
teneant vicē p̄prij noīs. Si vo agiṫ de pena nō in-
currenda ipso facto.tūc sufficiūt circūstantie non
ita stricte. Sic intellige Inno. dū ponit exemplū.
q̄ñ interdicit̄ ciuitas. Et intellige q̄ñ interdicit̄ po
pulus alicui⁹ ciuitatis. nō interdicta ciuitate. Nā
interdicta ciuitate nō est interdictus pp̄lus. quia
posset alibi audire diuina: vt nota.in.c.si ciuitas.
de sen.et.in.li.vj. Et idem videt̄ tenere Dy.li.iij.vbi
dicit noīatim.i.noīe p̄prio exp̄sso. vel generali: q̄d
nō habet nisi vnū suppositū.

Sed valebit ne monitio.si iudex generaliṫ mo-
net oēs de collegio vel de vniuersitate? Dic q̄ nō.
fm Guill.p.d.c.p̄stitutionē. Et est casus sp̄alis. z
si ignorat noīa illo᷑ de cōuentu.coget rectorē con-
uentus ad indicandū nomina.

An autē interdictus nō noīatim posset in cymi
terio sepeliri? Glo. dicit q̄ sic. dūmodo locus int-
dictus nō sit. Ste. dicit glo. verā.nisi pro certo q̄ñ
sciret eos tale q̄d fecisse p̄pter q̄d erant interdicti.
Tales eñ non debent sepeliri in cymiterio. Vbi
vo nō sit certū.b3 locū glo. fm eundē. Pro glo.tñ
facit.vt nō sufficiat facti notoriū: nisi adsit ista q̄li-
tas noīatim.s.in denunciatione noīatim sp̄aliter
vel expresse.

Qui autē dicanṫ manifesti vsurarij. vide sup:a
Excōmunicatione.xxxv.

Quid si q̄s sepeliat publice excōicatū z noīatim
interdictū. z vsurariū manifestum tp̄e interdicti.
Rñdit pau. q̄ talis est ligatus q̄druplici excōica-
tione. Et addit glo. q̄ de oībus d3 satisfacere z ab
oībus absolui.

Quid si sepeliens ignorabat istū quē sepeliuit
esse excōicatū vel vsurariū vel interdictū? Rñdit
glo. q̄ talis sepeliens nō est excōicatus. q: cōstitu-
tio reqrit sciam. vt ibi in tex.scienṫ. Itē dicit p̄pue
temeritatis audacia. Nā vbi est ignorātia: temeri
tas dici nō potest fm Zen. De hac ignorātia vide
infra.c. Ignorancia. z.c.lex.

Quero: an portantes ad sepulcrū: qui tñ nō se-
peliunt sint excōicati. Itē quid de comitantib᷑ fu
nus. Itē de fabricantib᷑ z fodientib᷑ vel aperien-
tibus sepulcrū. Itē q̄d de p̄latis, clericis vel mona-

stris ecclesia᷑ in qua᷑ cymiterijs sepeliuntur.qui
illud nō p̄hibent.s3 patiunṫ. Itē quid de clericis.
vel laicis qui portant cereos cruces z similia. Glo.
arguit ad partes. z nō determinat Lap. z Ste. te-
nent q̄ isti sunt excōmunicati. Addit Pau. q̄ ne-
dum actualiter ponentes corpus sub terra. s3 etiā
dicentes officiū supra funus. forte incurrūt hanc
penā. imo fortius incurrunt. quia plus cōtēnunt
Addit etiā idē. intelligo de sepelientibus de facto.
absentib᷑ clericis. Idē de sepeliri facientib᷑ vel mā
dantibus.de sen.ex. mulieres. Tamē litera videṫ
sepelientes in cymiterio punire. Et sic dicētes offi
cia qui nō sunt sepelientes nō incidentcum in pe
nis sit mitior interp̄tatio facienda. Sed Jo.cal.in
tractatu de ecclesiastico interdicto mouens predi-
ctum dubiū: sic dicit. Mihi videt̄ q̄ si nominatim
interdictus vel etiā non nominatim. s3 tp̄e interdi
cti in casu non p̄misso a iure: si cū diuino officio se-
pultus est. omnes p̄dicti etiā sociantes causa ho-
noris vel clerici diuinū officiū facientes vel nō p̄-
hibētes cū possunt: oēs pena excōicationis ligan-
tur p̄ istā de. quia hoc casu sunt oēs participes cri-
minis: siue cooperantes. ad hoc de sen.ex. nuper.
Si vo sine officio cleric᷑ talis defunctus sepul-
tus est etiā in loco cymiteriato. licet tutius sit dice-
re p̄dictos oēs fore ligatos pena de qua hic. tamē
trepidus credo nō ligari dicta pena. Sed quia vi-
dentur contēnere generalem p̄hibitionē: poterūt
arbitraria pena puniri: etiā per iudicem ecclesiasti
cū.iij.q.iiij.engeltrudā. Ad hoc me mouet finis
de. vbi per quedā verba videnṫ remoueri priuile-
gia: que clericis solent concedi. z nō laicis. Ptau-
tem verba non videanṫ superuacue apposita: opor-
tet q̄ intelliganṫ de his quib᷑ talia priuilegia solēt
concedi. vt sic intelligatur fm q̄ clausula adiūcta
potest adaptari. Sed priuilegia exemptionis so-
lent concedi clericis z ecclesiasticis personis. De il-
lis ergo debet intelligi principale. d. capituli. Itē
sepultura ecclesiastica p̄pue respicit clericos ad q̄s
id pertinet.xvj.q.j.placuit.s.cum funera ad sepul-
turam deferuntur diuina officia cantare.xiij.q.ij.
qui diuina.

Sed si clerici dicunt officiū sepulture sup fun⁹:
z postea deponētes in loco secreto: nō ponūt ipm
in sepulcro seu cymiterio. nunq̄d sunt excōmuni-
cati? Certe fm opinionē contrariā esset dicendū
q̄ nō. quia textus dicit sepulture. q̄d est humo vel
tumulo condere mortuū. Et sic per solam celebra-
tionem officij. non esset delictū consummatū. er-
go non incidēt in penā. Sed non credo q̄ aliquis
hoc diceret. Sic eñ fieret semper durante interdi
cto. Et per consequens de. ista esset ludibrio. hec
Jo.cal. Et hec omnia de interdictis possunt ap-
plicari ad manifestos vsurarios z publice excom-
municatos.

Querit etiam. d. Lau. de ridol. in tractatu. de
vsur. quid dicendum de clericis officiantib᷑. por-
tantib᷑ cruces z cereos z associantibus z portanti
bus feretrum. tanq̄ ibi esset cadauer alicuius pre-
dictorum. s. manifesti vsurarij zc. Cum tamen re-
aliter ibi non sit? Respondit idem indicandum

si esset.
Quid si in vsurario manifesto appareant signa contritionis. et iubet satisfieri de vsuris. et post mortem prestatur cautio ab heredibus de restituendo. An potent sepeliri? Rñdit glo. et Jo. de lig. q cautio valet. vt sepeliri possit. licet nõ vt recõualescat testamentũ. Et hoc dico cũ apparẽt signa cõtritionis. et iubet satisfieri: al's secus. qz nõ sufficeret cautio heredũ. cũ decesserit in peccato. De hoc dic. vt infra. Rest. ix.
Tricesimusnonus cõtra religiosos. q decimas ecclesiis debitas sibi vsurpant vel appropriant. vt in c. religiosi. de deci. Et per hoc qd dicit religiosi. patet q non habent locũ he pene in secularibus clericis vel laicis. q delinquũt in istis. Itẽ in hoc qd dicit. qcunqz cõprehendit etiaz feminas religiosas. Et etiã religiosum ad seculare ecclesiã translatuz. Itẽ in hoc qd dicit ecclesie debitas. pz q si decime deberent. nõ ecclesiis sz priuatis psonis p priuilegiũ: vel antiquũ feudũ. et religiosi phiberent solui. vel aliter facerẽt contra istã cõstitutionẽ. nõ inciderẽt in has penas.
Querit glo. quia tex. dicit q tales religiosi contrafacientes sunt suspensi ab officiis. An intelligatur de diuinis officiis. an de aliis. puta. si erat sacrista. elemosynarius et hmõi? Glo. arguit ad partes et non determinat. Pan. intelligit de diuinis. Idẽ Ste. vel põt intelligi de officiis tpalibus que habent aliqũ religiosi vt sunt pcuratões et castaldionatus. j. q. iij. salnator. Et hec scda expositio ẽ benignior. Intelligi etiã posset qñ in eadez psona concurrunt officia diuina et alia. Al's si diuina officia nõ concurrũt: tunc illis sit suspensus. vt vitet maior pena. s. excõmunicationis. Nota etiaz glo. in verbo. donec. q sic suspensi non egent absolutione. qz de satisfactione dubitari posset. Non sic in suspensis ad tps determinatũ. puta. mẽsem vel annũ scdm Inno. Addit tñ glo. satis se credere q sufficiat iudicis declaratio sup satisfactione. sine alia absolutione. in excommunicatis vo necessaria est absolutio post satisfactionem. de hoc vide supra. Absolutio primo.
Quadragesimus ptra monachos et canonicos regulares q non habẽtes administrationẽ: curias principũ intrant vt dãnificent monasteria vel prelati eius. vt in cle. ne in agro. de sta. mo. Nota. q ad hanc excõicatõnẽ icurrendã duo sunt necessaria scz q intrauerint curiã. et q causa dãnificandi monasteriũ vel plati licentiã vo habere vel nõ habere: pnto nõ ponderandũ. Hinc est q etiã de licẽ. plati intrans curiã: si ad hoc intrat ligatus est. Et solo igit exitu claustri ob hanc causam non ligatur. Itẽ ex quo intrauit ob hanc cãm. licet dãnũ non intulerit: siue quia nõ potuit. siue quia penituit: ligat' est. hec glo. Hic notat Jo. an. xij. abusiones claustri. s. Prelatus negligens. Discipulus inobediens. Juuenis ociosus. Senex obstinat'. Monachus curialis. Monach' causidicus. Habitus pciosus. Cibus exqsitus. Rumor in claustro. Lis in capitulo. Dissolutio in choro. Irreuerentia circa altare.

Quadragesimusprimus cõtra monachos tenẽtes arma infra septa monasterij sine licẽtia abbatum. in cle. ne in agro. de sta mon. Et nota glo. in verbo monachos. q dicit q tex. nõ repetit canonicos regulares. Pan. dicit. q cũ loquat generaliter videt includere oẽs monachos albos et nigros. etiam si vocent iuxta vulgare frẽs. Prima opinio placet Car. ne fiat extensio hui' pene: que qũqz videatur fauorabilis aĩe: nõ tñ debet extendi ad nõ suos terminos. Et scdm Pan. in casu hui' cle. non sufficit petere licentiã. sz oportet vt obtineat. Sed si forte abbas est talis nature. cui' consortiũ est' intolerabile. vt quia iniungit subditis intolerabilia vel psequit monachos odio capitali. poterũt tũc monachi sine licentia arma sumere: si non potest aliis remediis succurri. xj. quest. iij. Julianus. hec Car. Et nota tex. in v. j. per quẽ patet q extra tenens arma. penã non incurrit. Quod dicit Lan. verũ etiã si monachus teneat in alio monasterio. licet hoc ei etiã non liceat. vt in. c. clerici. de vita et hone. cleri.
Quero quid intelligat hic p verbũ. arma? Glo. dicit. q licet alias armoruz appellatio sit generalis. Ita q etiã comphendit. lapides et fustes et omne qd arcu et manu mittit. tñ hic non sumit ita latissime. Lan. dicit q hic comprehendit arma inuasionis. sicut sunt gladij: lancee et similes. Itẽ defensionis. sicut galee et lorice et similia. Zen. autẽ dicit. q forte non fuit mens conditoris q si monachus teneat lapides vel fustes infra septa monasterij q sit locus pene. Nam videtur intellexisse de illis armis: que cõiter arma dicunt. vt sunt ea que cõiter ad inuadendũ vel defendẽdũ arma dicunt. Et sic ad cõmunẽ modum loquendi se retulit. Dicit tamen: tutius esset abstinere ab omnibus. Et hoc placet zab. vt intelligamus arma scdm cõmunẽ visum loquendi. Et sic illa sola comprehendant. que cõmuni vsu loquendi arma dicunt. nec monachus deforis veniens cum armis ad claustrum incidit in hanc penam scdm glosam. quia non dicitur tenere cum effectu. Idem Pan. et Zenze. per verbum: tenere. quod denotat temporis continuationem.
Quid si religiosus tenet arma: non ad offensaz sed ad alium visum. vt lapides ad edificandum. Cultellos ad visum coquine vel mense? Respondit Pan. q non est locus huic pene. Si autẽ haberet aceruum lapidum ad fenestram vel super portam ad impugnandũ venientes: tunc accedit iste textus.
Quadragesimussecundus contra quasdã mulieres que bighine vulgariter dicunt. Similiter et contra religiosos. q eas in eo statu fouent vel eas ad talem statũ addutũt. vt in cle. cum de qbusdã. de re. do. Fran. Zab. et Pan. allegant extrauagantem Joh. xxij. que incipit Sancta romana dicentes. q hic reprobatur status quorundam qui vulgariter appellant fratres de paupe vita: aut bizochi aut bighine assumẽtes nouũ religiõis habitũ superiores ubi eligẽtes: cõgregatões et cõuẽticula facĩẽtes. nõ obstante q ordinẽ hũc a certis dicant

tur episcopis habuisse. Cum talis vivēdi modus nullatenus sit concessus. Et fm pau. ibi reprobat status bighinalis. quia videt quedā nova religio p̄ter auctoritatem sedis apostolice instituta. Et ex hoc infert. q̄ etiā si renunciarēt. ꝓprijs. non ex hoc erunt approbate. nec religiose ex quo nō habēt regulam a sede apostolica confirmatā. de re. do. c. j. li. vj. Dicit idē Fran. q̄ in domo sua pn̄t mulieres pn̄iam agentes vti q̄ habitu voluerint. ꝓ hoc enī q̄ vtant habitu etiā illi bighinis: nō sunt bighine ex quo nō cōgregant cum eis. quia hec bighine: q̄ hic reprobant. nec obedientiā ꝓmittunt. nec regulam aliquā approbatā ꝓfitent. & opiniones fidei catholice cōtrarias introducunt. vt dr̄ in tex. hec tn̄ cōstitutio sorores tercij ordinis minoꝝ non includit. cū iste ꝓmittant obedientiam & habeant regulam seu quendā modū vivendi a sede apostolica approbatum.

Quadragesimustercius cōtra ꝯtrahentes scienter matrimoniū in gradibꝰ ꝓhibitis: vel cū monialibus & cōtra religiosos & moniales ꝓfessos vel ordinatos in sacris: cōtrahentes. vt in cle. eos. de cō san. & affi.

Quid si ꝯtrahat q̄s cū habente maritū vel cū iudea vel pagana vel cū cognata sp̄uali vel legali vel contra impedimentū publice honestatis. Rn̄dit glo. q̄ licet nō teneat matrimoniū. tn̄ non incidit in excōicationē. q: in illis casibꝰ nō est expressum. Itē nota q: tex. dicit scienter. Ideo si quis ꝯtraheret ignorant. s. ignorātia facti ꝓbabili & nō affectata. puta. q: nesciebat talē esse suū affinē vel cōsanguineum. nō est excōmunicatus.

Sed q̄d si ignorabant: nesciētes vsq: ad quotū gradū cōsanguinitatis vel affinitatis extenderet ꝓhibitio iuris. Tamē bene sciebāt in quo gradu erant. Rn̄dit glo. q̄ incidūt in excōicationē. quia ignorantia facti & nō iuris excusat. Si v̄o alter solus sciebat: ille solus ligat.

Sed q̄d si ignorant a p̄ncipio cōtractꝰ. ꝫ postea supuenit sibi sciā. & tn̄ cohabitauit cū ꝯsanguinea quā accepit. Rn̄dit glo. q̄ nō est excōicatus. quia hec cōstitutio nō punit cohabitationē vel incestū sed solū ꝯtractū m̄rimonij ꝓhibit hoc solūm odo et eo q̄ sine iudicio ecclesie ab illa divertere non posset. Fateor tn̄ q̄ cognoscēdo peccat.

Sed q̄d si ꝯtrxit cū ea quā credebat cōsanguineā affinē vel monialē et in veritate non erat. Glo. remittit se ad notata. de sen. ex. si v̄o. el. ij. & c. in audientia. Tamē ex illis capitulis trahi pōt rn̄sio. q̄ talis nō est excōicatus.

Sed q̄d si impedimentū q̄d erat tp̄e ꝯtcti matrimonij. fuit postea remotū. Rn̄. si remouet per dispensationē pape: verba sunt inspiciēda: an tollāt impedimentū etiā quo ad penā ꝓteritā. an non: ꝫ vt faciāt tn̄ valere m̄rimoniū. Primo casu absolutio alia nō est necessaria. Scd̄o v̄o sic. Si v̄o remouetur impedimentū p cōstitutionē revocatoriā. tūc dic fm Pau. q̄ si revocatoria vult ꝯstōnē: quā revocat fulminatoriā excōicationis ꝓ infecta haberi. tunc ligati p illā nō egent absolutione. Si autē tn̄ revocat. tūc sic ligati indigent absolutione. Et nota glo. in v̄bo. m̄rimonialit. p hanc lr̄am videt q̄ coactus ad ꝯtrahendū non incurrit hāc penā. Et de absoluta coactōne: certū est. De cōditionali vo licet tali q̄ cadere debuerat in cōstantē virū videat ligari p c. sacris. de his q̄ vi me. Sed cū nō sit matrimoniū deficiente cōsensu. de equitate videt talis non ligari. Et nota etiā glo. in verbo ꝯtrahere q̄ dicat. Secus si sponsalia tm̄ cōtrahat. nisi sequtur copula que cū inducat ꝑsumptā voluntatē m̄rimonij. de spon. is q̄. inducit etiā penā. Et rō est. q: cū istud sit penale: est restringendū & negari non pōt. quia aliud est m̄rimoniū: aliud sponsalia.

Quadragesimusquartꝰ. ꝯtra mēdicātes q̄ sine licentia pape recipiunt nova loca ad habitandū: vel mutāt vel alienāt hactenus recepta. vt in. c. cū ex eo. de ex. p̄e. lib. vj. & in cle. cupientes. de penis. Nota. q̄ mēdicantes sunt quibꝰ victū tribuit incerta mēdicitas. & q̄ redditus: aut possessiones ex regula: aut cōstitutionibꝰ habere nō pn̄t. vt de re. do. c. vno. li. vj.

Querit Ge. q̄n dicant acq̄rere loca nova. Dic q̄ quo ad casum huiꝰ decretalis: dī de novo fieri: q̄n fit post ipsam decre. Et q̄t modis dicat novū. vide de elec. generali. li. vj. sup verbo de novo. Dicit tn̄ pau. q̄ si domus corruat: cuius tamē solum cōtinue remanet in dominio ipsoꝝ mendicantiū: licet de novo reedificare: nec incurrunt excōicationem. Secus si locus non diruptus desierit esse de ipsoꝝ dominio & habitatione. & postea novo iure acq̄rant illud. quia tūc incurrūt in penā. Et p hoc dici posset de cōventibꝰ antiq̄s in austria. boemia & hmōi. de quibꝰ fratres minores p longa tempora de facto expulsi fuerūt. Qui quidem cōventus nunc inhabitari possunt per fratres p̄dictos sine metu excōmunicationis. quia nunq̄ dicti cōventus desierunt esse de dominio ipsoꝝ fratrū saltem de iure.

Quero an iste tex. h̄eat locū in feminis. Rn̄dit Lap. abb. q̄ sic.

Quero an isti religiosi possint loca acq̄sita post istud capitulū mutare sine licētia pape vel alienare sine metu excōicationis. Rn̄. Lap. quē seq̄tur pe. de an. & Ge. in. d. c. cū ex eo. dicit q̄ loca capta ante cōciliū. de quo in. d. c. cū ex eo: nō pn̄t dimittere. aliter sunt excōicati per. d. cle. cupiētes. Sed capta post illud cōciliū bene pn̄t dimittere. ꝓ hoc facit lr̄a in. d. c. cū ex eo. & in. d. cle. in v̄. hactenus. id est vsq: nūc. q: fm papiā. hactenꝰ p h. aspiratū facit duas ptes. s. hac & tenus. i. vsq: nūc. Et vt recitat Ge. hoc de facto accidit bononie. q: fratres de observātia cep ꝛūt edificare locū sup:a montē sancte marie. sp̄ali licētia pape. Et ceperunt ex pte septētrionali secus viā. Et q: erat ventosus & frigidus: deliberauerūt mutare in eodē loco. ꝫ ex altera pte vie. vt sic mons eos tegeret a vēto australi. Et determinatū fuit q̄ nō hēbat locū dictꝰ tex. q̄ ad mutatōnē. nisi de locis ante istud capl̄m acq̄situs. Et sic nō erat necessaria nova licentia quo ad dimissionē. Licentiā antē q̄ ad habitandū. de novo iam habuerant. Et sic ex predictis infertur: q̄ dictus textus habet locum solum in duobus casi-

bus.scz si loca de nouo ad babitandū recipiātur: vel si babita ante dictū caplm mutent vel aliene(n)tur: etiā si dimittant antiqua loca: ꝓpter alia de nouo ad babitandū querēda. non aūt babet locum cū dimittunt loca acquisita post istud caplm.

Sed pone. Fratres sanen Aug. in ciuitate castelle babebant locū cōtiguū muro ciuitatis. Ciues vt facerent viam p quā possent ire circūcirca muros ciuitatis destruxerūt partē. Et dederunt fratribus aliquas domos ex alio latere. Inter q̄s erat quoddam flumen paruū diuidens cōtentū ab illis domibus. Et dederunt eis licentiā faciendi pontem supra flumen: per quem possent ire in illas domos. Querit an possint? banc.q. format Zapus. Et arguit q̄ nō. per dictū tex. cum ex eo. vbi probibētur acquirere nouas domos ad babitandū. Nam intermediū flumen facit discontinuitatem ad primū locum. Et sic mutationez induat. Contrariū tamē determinat: vt refert Ge. in dicto c. cū ex eo. quia talis acquisitio ꝛ post acq̄sitionem edificatio: est de actibus iam permissis. ff. de proba. ab ea pte. Isti ergo iuri antiquo oportet stare: nisi quatenus ei derogatum est per. d. c. cum ex eo. Sed istud caplm īmutat in duobus casibus tm̄. scz in acquisitiōe babitationis in loco de nouo. ꝛ in mutatione ꝛ translatione ꝛc. Sed casus noster in nullo istorū concluditur ergo ꝛc. Et pro ista parte facit: quia ille qui est probibitus acquirere nouū ius in re: non dicitur venire contra probibitionē: licz post probibitionem augmentet pristinū ius ante probibitionē quesitum: vt est casus in. c. fi. ij. Rū. de cōces. pre. li. vj. Sic est in proposito. Augmentant enī isti primū ius. Et sic debet iudicari istud additamentū nature prioris iuris. Et per p̄dicta videtur posse teneri q̄ augmētantes datia ꝛ gabellas: per boc non dicūtur noua pedagia ponere. pro boc optime facit de. vn(de) e sup. ne. pre. ꝛ. c. consuluit. de iudeis. et. c. p(ro)bibemus. de censi.

Quero an dicti mēdicantes possint capere loca de nouo? Rū. q̄ nō ad babitandū: que sint ꝓpinqua babitationibꝫ bominū: sine licentia sedis aplice: q̄ de ꝯstitutiōe Bonifa. exp̄ssam faciat mētionē. De locis aūt q̄ sunt in beremis vbi non est ꝓpinqua bitatio boīm: secus q: illa de licētia suorū platoꝝ capere ꝛ mutare possunt. d. c. cū ex eo. Et nota q̄ dictū. c. nō ꝓbibet transitū singulorū fratrū de loco ad locum: quia est pmissus ex causa. vt in. c. licz. de re. cū sy. Sed ꝓbibet nouū cōuentum capi: vel locū ad locum mutari. vt dicit Pe. de anco. Et p boc patet q̄ captio domūculaꝝ: vl' mutatio eaꝝ quas mēdicantes capiūt ad babitādum ꝓ trāsitu vel ꝓ infirmaria ꝛ buiusmodi: nō cadit sub dicta ꝓbibitiōe.

An autē legati de latere possint dare banc licētiā. Ge. dicit q̄ nō.

Quadragesimusq̄ntus ꝯtra religiosos qui in p̄dicationibꝫ vel alibi dicūt aliqua ad retrabēdū bomines a solutione decimarū: vt in de. cupiētes de pe. Et nota q̄ vt babeat locum bec pena duo requirūtur. Primo q̄ talia dicant vt retrabāt audientes a solutione decimarum debitarum ecclesijs: secus si dicerent alia intentione; vel si debite non essent ecclesijs: sed alijs quibuscunqꝫ. Secūdum est q̄ ꝓferant obligans ad decimas soluendas. secus si non obligatis. Item nota q̄ in banc penam incidunt si bec verba dicant in sermonibus suis. id est in p̄dicationibꝫ: vel alibi. id est priuatis locutionibꝫ: neqꝫ de. ista babet locum in clericis secularibꝫ: vel laicis q̄ ꝯtrafacerēt.

Quadragesimussextus de religiosis qui confitentibꝫ sibi nō faciant ꝯscientiā de decimis. Nota q̄ p̄dicatores vel cōfessores q̄ nō faciunt ꝯsciētiā de decimis sibi ꝯfitentibus: vel qui negligunt p̄dicare qū fuerint requisiti: non incurrunt excōmunicationē sed suspensionem ab officio p̄dicationis ꝛ cōfessionis. donec ꝯfitentibus ipsis: si boc ipsum eis dicendi comode facultatem babuerint cōscientiam fecerint. Sed si in predicta suspensione p̄sumpserint p̄dicare: ipso facto sententiā excōmunicationis incurrunt; vt in clemē. cupientes. de pe.

Quero q: dicit q̄ tenent facere ꝯscientiā quādo populo p̄dicabunt. An teneant qū decimis p̄dicant? Rū. glo. q̄ nō. Item nota fm zen. q̄ bic nō fit mētio de festo natiuitatis domini ꝓpter celebrationē triū missarū. ꝓpter quod nō est forte comoditas p̄dicandi. Item nō fit mētio de festo pascbe ꝓpter cōmunionē. Sed fit mentio de assumptiōne. ꝛ natiuitate beate Marie. ꝛ natiuitate Jo. baptiste. pentbec. et ascen. dñice. In prima dñica. quarta ꝛ vltima quadragesime. Et boc cū fuerint requisiti ab ecclesiarū rectoribus vel vicarijs: aut loci tenētibꝫ eorūdē.

Sed q̄d si requirunt in alijs tpibus? videt dicēdū q̄ nō teneant p̄dicare: q: bic solūz dicit tex. qū p̄dicant ī istis solēnitatibus.

Quadragesimusseptimꝰ. Officiales cōmunitatum facientes: dictantes; vel scribentes statuta super vsuris soluendis. non repetendis: vel non restituendis: vel iudicantes fm illa: vel non delētes illa si possunt infra tres menses de libris communitatū: vel illa seruātes excōmunicati sunt: vt in cle. ex graui. de vsur.

Quero: nūquid statuentes q̄ sui subditi non possint ꝓ vsuris recipere vltra duos solidos pro libra in anno. Et boc sub pena. x. librarum. Non tamē q̄ faciant vsuram; sed si fecerint nō recipiāt vltra dictā summā. nūquid incidant in sententiā excōmunicatiōis? Rū. Dir. li. iij. dicit q̄ sic. cum quodā modo audaciam ꝛ colorē dent: saltez indirecte ad vsuras exercendas: vt in dicta cle. ex graui. ibi. diuersis coloribus. Et quia denegando de maiori. indirecte videt cōcedere de minori tacite. xxv. dist. qualis. Quod verū est si boc fit in fraudem: vt per boc sic possint vsuras exercere. Secꝰ si nullo mō intēderēt ꝯcedere. licz illud pmitterēt vt maius malū euitetur. Et sic nō solū de maiori summa: sed etiaz de duobus solidis denegare videntur. xiiij. q. iij. c. j. et. xxxj. q. j. c. bac ratione. Et fm banc distinctionem concorda opiniones que videntur contrarie.

q

Quid dicendū de rege Aragonie ⁊ eius officialibus qui leuant magnum tributum a iudeis: vel saracenis propter vsuras quas pmittunt eis exercere ibidem: si repetitiones ab istis iudeis impediant per istos incidet ne ipse rex vel eius officialis in sententiā excōmunicationis? R̄n̄. Directoria vbi s̄. ꝙ sic: q₂ nedum christiani: sed etiam iudei sunt prohibiti vsuras exercere a lege veteri: que iudeis data ē. Idez ⁊ Land. ⁊ ab. in dicta de. ex grau. de hoc vide s̄. Excōicati oc. xxxv.

Quero quid de statuto: quod est bergami ꝙ repetentes vsuras in foro ecclesiastico ꝑ potestatem cogūtur mutuare vsurario tantā pecuniam tanto tempore quāto tempore tenuerāt pecuniā vsurarij? R̄n̄. glo. ꝙ hoc statutum non valet. Et Pau. dicit ꝙ hoc statuentes incidunt in excōmunicationem.

Quadragesimusoctauus religiosi etiā exempti violantes interdictū positum per sedem apostolicam vel ordinariū loci: vel generalem cessationē diuinorū factā ꝑ ꝓuinciale cōcilium: vel eum qui hoc possit: seruata per cathedralē: vel matricē ecclesiam loci: excōmunicati sunt ipso facto. vt in cle. ex frequētib₉. de sen. ex.

Quero an intelligat̄ de interdicto a iure. puta canon ponit interdictum ciuitati que insecuta fuerit episcopum. vt de pe. li. vj. c. felicis. §. ciuitas? R̄n̄. glo. ꝙ sic.

Quero quid si interdictū sit positum a singulari ꝑsona que hoc potest speciali consuetudine? Pau. dicit ꝙ non habet locum hec cle. cum talis non faciat auctoritate apostolica nec sit ordinari? Ex hoc videt̄ ꝙ si ex ꝯsuetudine haberet ordinariam qd̄ etiam potest esse: de fo. compe. cum contingat. locus esset huic cle. Et hoc videt̄ verius. nam tex. non loquit̄ de interdicto lato a diocesano: qa tunc solus episcopus intelligeret̄. de vi. ⁊ hone. c. vnico. li. vj. Sed dicit de interdicto lato ab ordinario. Et sic sufficit ꝙ habeat ordinariam. Idem dic de legato apostolico: ꝙ si habet mandatū pōt Al's secus sicut in delegato. Et sic iste tex. ꝓcedit in interdicto sedis apostolice: vel ordinarij seu delegatoꝝ specialiter ad hoc deputatorū vt interdicant. al's sec⁹. Qn̄ autē dat̄ specialit̄ ad interdicēdum: est potius minister ꝙ delegatus. de offi. dele. c. si. Et ipē ꝯmittēs dicit̄ facere.

Quero que dicatur matrix ecclesia? R̄n̄. glo. in verbo matricem. id est maiorem: vel baptismalem que dicitur matrix: quia sicut mater generat: sic ⁊ ista regenerat per baptismum. Et quia interdicūtur quoq₂ loca non habentia intra se ecclesiam cathedralem habent tamen matricem. Ideo hoc expressit. et dico hoc locum habere etiam cum illa matrix ecclesia religiosis nō obseruantibus subest ꝗtum ad ꝑntationē collationis: vel quia sit ipsoꝝ vicaria: cū hic generaliter loquat̄.

Quid si in loco non sit cathedralis aliqua: vel matrix ecclesia: quia forte ē in alio loco: vel ibi sunt plures equaliter suis parochianis baptismata et alia sacramēta ministrantes? distinguendum est ꝙ si omnes ille seruant locus est huic pene. Si vo alique seruant: alique non. tunc nō est locus huic pene. Sicut esset si in tali loco nō esset nisi vna ecclesia religiosoꝝ. Dicitur autem hic ecclesia cathedralis vel matrix ecclesia muro vel ambitu comprehensa. Et ꝙ ex quo in ecclesia celebrat̄ cōmuniter ianuis apertis ⁊c. siue per prelatū: siue ꝑ capitulū totum: vel partem: siue per aliquos clericos ecclesie. non est locus huic pene: licz pene irregularitatis ⁊ alie de quib₉ infra possent habere locuz ſm̄ Jo. an. Et addit Pau. puto tamen ꝙ si in matrice ecclesia celebrat̄ ab aliquib₉ extraneis: inuitis plano et capitulis: ꝙ non est locus huic pene. Et addit Pau. ꝙ interdicta metropolitana ecclesia nō intelligit̄ interdicta matrix ecclīa ꝓuincie.

Si interdicta ꝓuincia vel vna diocesi in aliquibus ciuitatibus: vel castris. matrix ecclesia seruat interdictum. In aliquibus non dicendum ꝙ in locis: in quibus seruatur locus est huic pene. In alijs non.

Quero qualiter religiosi intelligant̄ scire matricem ecclesiam seruare interdictū. R̄n̄. glo. qn̄ viderint: vel alio corporis sensu perceperint. puta audierint. Al's ꝓbabiliter ignorantes talem obseruantiā non ligantur hac pena. Et nota glosaz in ṽ. obseruare. que dicit nota. quia in non obseruando nō dicit ꝙ se cōforment. addere enī intendit hec cōstitutio. nō diminuere ad obseruantiaz interdictoꝝ. Et ar. a contrario sensu cessat. vbi illius argumenti contrariū reperitur in iure. Item contrarioꝝ non est eadem disciplina: vbi verba ⁊ mens resistunt. Excessus ergo clericorū matricis ecclesie non dabit religiosis materiā delinquēdi. Intelligo autez illos seruare. quādo abstinent animo obseruandi. hec glo. Sed per papā Pium secūdū facta est circa predicta magna restrictio vt patet in extrauaganti que incipit. Sciens inimicus. vbi sic distinguit ꝙ aut interdictum ecclesiasticum emanat a sede apostolica et eius cōmissarijs. Aut ab inferioribus sedibus ⁊ eoꝝ cōmissarijs. Si primū tunc postꝗ̄ vobis qui loca interdicta inhabitatis insinuatio facta ē: ad illius interdicti obseruantiā nulla excusatione aut exceptiōe admissa; etiam si ceteri religiosi; aut seculares ex quacunq₂ causa deficerent: mox astringimini. Si vo interdictū ab inferioribus sedibus emanaret: lz ab illis exempti sitis ad obedientiā tamē interdicti eius obligamini: qn̄ matricē ecclesiaz illud obseruare videritis: cui tunc vos conformari debetis: hec ibi. Et hec extrauagans dirigit̄ fratribus minorib₉. Et qd̄ hic dicit̄ de cōmissarijs inferioꝝ sediū: pōt intelligi qn̄ specialit̄ ad hoc sīt deputati vt interdicant: vt hec dicta nō cōtrarient̄ superi⁹ positis. Et nota ex glo. in ṽ. subiacere. ꝙ si sententia interdicti vere ligat: ⁊ matrix ecclesia illam nō obseruat: religiosi non seruantes: non ligant̄ hac pena: sed alijs que habent̄. de ex. pre. c. vltimo. et de priuil. c. episcopoꝝ. li. vj. de sen. ex. is qui. eo. li. vbi habet̄ ꝙ clerici seculares et etiaz religiosi sunt suspensi. Itē est eis interdictus ingressus ecclesie.

Item sunt irregulares ꝛ ineligibiles actiue ꝛ passiue. Si autem sententia interdicti vere non ligat impediente appellatione: vel alia nullitate: cum matrix ecclesia illam seruat: religiosi ligantur hac pena sed non alijs. Quãdo vero tenet ꝛ seruatur per matricem ecclesiã tunc ligantur vtrique. Quãdo vero non tenet nec seruatur per matricem: tunc neutris ligantur. Sed hec dicta per distinctionẽ Pij facta sunt limitanda.

Quid si episcopus mandat seruari interdictũ et capitulũ mandat contrariũ: Rñ. zen. ꝙ potius obediendum est episcopo.

Quadragesimusnonus casus est de quadam excõicatione que habetur in cle. vnica. de seq. pos. Et quia ista excõicatio nihil vtilitatis ꝯfert ꝯfessoribus Ideo eã sub silẽtio ptranseo.

Quinquagesimus. cõtra accedẽtes ad sepulcrũ dñi etiã ex cã deuotiõis sine licẽtia pape: ꝛ absolutio pape vel suo penitẽtiario reseruatur.

Quinquagesimusprim⁹. Quicunque libellos famosos ĩ vulgari vel litterali sermone: necnõ cantilenas ꝛ riemos edere: aut publicare ꝓsumunt ĩ infamiã ꝛ detractionẽ status ordinis ꝓdicatorũ ꝛ minorũ sunt excõicati. A qua nõ possunt absolui nisi ꝑsonaliter sedi aplice se ꝑsentent. Alexander. in priuilegio. Ex alto.

Quinquagesimussecũdus. ꝯtra symoniacos de quib. s. Symonia. vj.

Sententijs per statuta ordinariorũ quorũcũque nõ ligantur ignorantes: nisi ignorãtia fuerit crassa aut supina. de cõsti. vt animarũ. li. vj. Et glo. ibi in v. statuta. dicit de generalibus ergo statutis canonum vel legum nõ loquitur que ab omnibus sciri ꝛ custodiri debent.

Sed an ꝛ quã ignorãtia excuset: Vide singularia. s. c. Ignorãtia. ꝛ. c. Lex.

Pro declaratiõe ꝑcedentis. §. ꝑmo quero nũquid statutũ certi loci apponens certam penam: afficiat nõ subditos delinquẽtes in loco data sciẽtia statuti. Rñ. glo. in. c. a nobis. el ꝑmo. de sentẽ. excõ. dicit ꝙ nõ subditi ligantur: ex quo delinquũt in loco statuẽtis. Idẽ cõmuniter tenent legiste in l. cũctos populos. de sum. tri. ꝛ fi. catho. Sed panor. ibi post Inno. cõcludit. ꝙ aut querim⁹ de statuto. aut de sententia. ꝑmo casu aut statutũ est aptum cõprehendere subditos ꝛ nõ subditos. vt in exemplo dicto. c. a nobis. vbi sic dicitur quisquis furtum fecerit excõmunicatus sit. Et tunc ꝛ nõ subditi delinquẽtes in territorio ligantur. Nam lex semp loquitur. l. Arriani. C. de here. Ideo incontinenti: cum nõ subditus delinquit efficitur de iurisditiõe statuent: ꝛ ligatur suo statuto. Aut statutum nõ potest cõprehendere nisi nõ subditos: vt quia dicit statutũ archiepi. Quicũque archiepõꝝ fecerit ante se crucem deferri in diocesi vel ꝓuincia mea sit excõicatus. Et tunc ſm Inno. non valet statutum quia archiepus non habet aliquẽ archiepm. in subditũ. Et sic hoc statutum non potest cõprehendere nisi non subditos. Host. hoc impugnat quia ſm opi. Inno. sequeretur ꝙ nõ posset fieri statutũ ꝯtra ꝑegrinos in loco delinquẽtes. Panor. dicit ꝙ iste articulus est satis dubi⁹ ꝛ adheret opi. Hosti. Nã cũ statutũ habeat tractũ ad futurũ: ꝛ sic lex territorij referatur ad tempus habile: videtur statutũ valere: cũ dicat iurisditionẽ in territorio suo. Aut fertur sentẽtia generalis: ꝛ põt habere locum qõ supradictũ ẽ vt tñ extendatur ad subditos sentẽtiantis respectu delicti cõmittẽdi. Pone exemplũ. Epus per sentẽtiã suã generalẽ excõicat oẽs ludẽtes ad azarrũ. An forẽsis sciens hãc sentẽtiã ꝛ ꝯtrafaciens incidat in penam. Et dic ꝙ nõ. Et magna est differentia ſm Panor. inter statutum ꝛ sentẽtiã: q2 sentẽtia assumit vires incõtinenti in eũ cõtra quẽ fertur. vñ habet tñ ꝯprehendere subditos. Secus in statuto cũ habeat actũ successiuũ ꝛ vinculũ sumat tempore delicti. Et addit panor. ꝙ de sentẽtia generali debet intelligi dictũ capitm a nobis. vt puta ꝙ nõ subditi delinquẽtes in loco sentẽtiantis: nõ afficiuntur illa pena. Et nõ de statuto. ꝓ quo tex. ibi pronũciauerit. Nec obstat. c. romana. §. caueãt. de sen. ex. li. vj. vbi habetur ꝙ sentẽtia excõicationis non põt ferri ꝓ futuris culpis nisi subsit aliqua cã de pñti. puta mora. culpa. vel offensa ꝑcesserit ꝛc. vnde Rñ. panor. ꝙ licet non debeat talis sentẽtia sic ferri lata tamen tenet. Et sic si iudex excõicat per modũ sentẽtie iniusta est: nisi cã ꝓpter quam ꝓmulgatur in sentẽtia exprimatur. Potest ergo sic dicere. Cũ in diocesi mea omnes qui sunt fures vel huiusmodi: incorrigibiles sint: nec ꝑdicatio prosit. Et ideo necesse habem⁹ aliud remediũ adhibere. Et ideo quisquis decetero furtum fecerit vel hmõi: excõicationẽ incurrat.

Secũdo quero dato ꝙ nõ subditi delinquẽtes ligẽtur statuto: data sciẽtia statuti. quid de ignorãtibus statutum: Glo. in dicto. c. a nobis. dicit ꝙ si statutũ punit factũ alias damnatũ. ligat etiã ignorãtes. Idem videtur tenere Bar. in dicta. l. cũctos Idem do. An. Cõtrariũ tenet Io. an. in dicto. c. a nobis. ꝛ in dicto. c. vt aiaꝝ. Et videtur ibi tex. pro eo. Nã statutũ ibi excõicabat cõmittẽtes furtum Et tñ nõ ligat ignorãtes quamquam factũ sit alias dãnatũ. Sed panor. in dicto. c. a nobis. dicit ꝙ opinio glo. videtur verior de rigore iuris. licet opinio Io. an. sit equior. Nõ enim licite põt quis allegare ignorãtiam. Cũ scire debebat factũ eẽ damnatũ. Vbi aũt statutũ puniret factũ alias nõ dãnatũ: tũc ꝓbabiliter ignorãtes nõ ligantur. Et ex cõiecturis ꝓbabitur sciã vel ignorãtia. Et in dubio recurretur ad iuramẽtũ isti⁹ delinquẽtis. ar. in. c. si vo. el. ij. de sen. ex.

Tercio quero nũquid subditus statuẽtis delinquẽs extra territoriũ afficiatur pena statuti. Rñ. ꝙ nõ ligetur videtur tex. in dicto. c. vt aiaꝝ. in fi. ubi ex territorij iurisdicẽti nõ paretur impune. Sed Bar. in dicta. l. cũctos. distinguit ꝙ aut statuẽs exꝑsse intẽdebat ligare subditos delinquẽtes etiã extra territoriũ. Et tũc ligantur subditi. Exemplũ. dicit statutũ. Quicũque cõmiserit furtũ: vbicũque sit excõmunicat⁹. aut statutũ ẽ generale. et tũc restringitur ad territoriũ statuẽtis. Sed panor. in. d. c. a nobis. dicit ꝙ multi moderniores legiste in. l. fi. ff. de iuris. om. iu. tenẽt oppositũ. Et hoc credit panor. veri⁹ vt nũquam delinquẽtes extra territoriũ afficiantur statuto.

q: dictũ capitulũ vt aiaӡ. nõ dicit illũ nõ ligari ex defectu volũtatis statuẽtis: sed ponus ex defectu potestatis. vt patet ibi. q: extra territoriũ iusdicẽti ꝛc. Ex hoc quidaӡ dicit. ꝙ si statuto epi caueret ꝙ quicũqз ludẽs ad azarrũ sit excõicatus: ludens in loco exempto intra territoriũ dicti statuẽtis. nõ incurrit excõicationẽ, put tenet Jo. an. in nouella in dicto. c. vt aiarũ. quia fm eum loc⁹ extra diocesim ꝛ loc⁹ exemptus eqꝑanť.

Sed quid si statutũ loquereť p verba specialia. vtputa dicendo: vt nullus cõmittat furtum in aliquo monasterio exempto: vel nõ exempto vl' ꝙ nullus subdit⁹ vadat ad monasteria exempta vel non exempta. Rñ. do. phi. de parusio in dicto. c. vt animarũ. ꝙ ex aliqua causa iusta vel honesta: potest episcopus statuere ꝙ subditi sui nõ vadãt ad tale monasteriũ. etiam exemptũ: vt si sciret illos: vel illas de tali monasterio ad malũ prouocare: vel quid simile.

Et per predicta potest decidi alia questio quotidiana a quo debeat peti licẽtia eundi ad monasteria exempta. An ab episcopo ꝓhibente talem excessum sub pena excõmunicationis: vel ab illis qui habent curam taliũ monasterioꝝ exemptorũ vt ministri minorũ vel ꝓuinciales predicatorũ et huiusmodi. Et dici potest ꝙ in casu quo episcop⁹ facere potest tale statutũ etiam de monasterijs exemptis: petenda est licẽtia a dicto episcopo. Sec⁹ si statutũ epi loquereť generaliter: nõ spẽcificãdo dicta monasteria exempta: q: tũc debet peti licentia ab illis q̃ curã habẽt dictoꝝ monasterioꝝ.

Quero. Episcopus excõmunicat omnes qui furtũ fecerint nõ per viã statuti. de quo dictũ est. supra sufficiẽter: sed per viam sentẽtie. nũquid sb diti eius talia ꝯmittẽtes extra suam diocesim sint excõicati. Hoc. in. c. fi. de fo. cõpe. ꝛ in dicto. c. a nobis. concludũt ꝙ iudex potest excõicare suũ subditũ contumacẽ extra territoriũ. An aũt hoc casu sufficiat sentẽtia generalis. An vo requirať sentẽtia specialis. hoc ẽ ꝙ specifice agatur ꝯtra eũ. Dicunt quidam ꝙ non sufficit sentẽtia generalis: q: sentẽtia generalis fm eos equipať statuto in duobus. Nam sicut statutũ non ligat ignorãtes: nec existẽtes extra territoriũ statuentis. Ita nec sentẽtia generalis vt notat Ge. post lap. ĩ dicto c. vt animarũ. Limitat tamẽ ge. hoc vltimũ verum in sententia generali contra delinquẽtes ĩ futurũ extra diocesim: sed bene ligat eos qui iam deliquerunt ante sententiã: licз extra territoriũ existentes tempore sentẽtie. Sicut ligaret sentẽtia specialis: cum sit eadem ratio vtrobiqз fm lap. hec Ge. Et hoc dictum Ge. aliqui credunt verũ: si subditus haberet noticiã illius sentẽtie. Item ꝙ delictũ fuisset cõmissum ĩ diocesi iudicis domicilij. Nec obstat qδ colligitur ex. c. apostolice. iuncta glo. de cle. ex. ꝙ ignorans potest excõmunicari: quia ille tex. loquitur in sentẽtijs lata specifice ꝯtra aliquẽ: q: tũc etiam data ignorantia ligat. imo plus lata contra non monitum: vel non citatum inducit vinculũ sicut dicunt quidã de Pan. qui excõicauit contumacem absentem. ad hoc glo. in. c. romana. de sen.

excõ. li. vj. Conclude ergo ꝙ si episcopus mãdat generaliter restitui res furtiuas sub pena excõicationis late sentẽtie ꝙ qui cõmisit furtũ extra diocesim: non incidit in penam. Secus si specialiter ageret contra subditũ: etiã ꝓ delicto cõmisso alibi q: ꝯtrafaciẽdo incurrit penã excõicatiõis.

Quid si forensis delinquens in alieno territorio: ꝛ inde recedens: an possit excõmunicari. Dic ꝙ non. nisi fuerit citatione pꝟentus anteqз recederet a iurisditiõe illius territorij. in quo deliquit vel nisi ad requisitionem predicti iudicis iudex sb quo degit ipsum citaret prout de iure tenetur: vt notatur per doct. in. c. fi. de fo. cõpe. vt iret ad respondendũ ꝛ parendũ. qδ si non faceret: posset excõmunicari. licз existeret extra territoriuз. Et hoc verum in illo: qui nõ habet domicilium sub iudice sub quo deliquit. Secus si habet domiciliũ: q2 tunc potest citari et excõmunicari: etiã existendo extra territoriũ fm Panor. ibidem: qui etiaз dicit ꝙ cum subditus ratiõe domicilij est absens: concludit fm cõmunẽ opinionẽ ꝙ põt citari p iudicẽ domicilij quo ad omnes effectus: ꝛ citatio decernitur facta in proprio territorio ipsius iudicis. licз nũcius exequať extra propium territorium: quia illa excusatio nũcij non est iudicialis. Ideo potest exerceri extra ꝓprium territoriũ: licз Pan. de elez in cle. pastoralis. de re iudi. teneat contrariũ. Sз doc. moderni tenent primũ. Sed si post delictum cõmissum recederet: ꝛ alibi caperet domiciliũ: esset secur⁹ dũmõ nõ esset citatiõe pꝟent⁹.

Quid si is qui sententiã generalem ꝓmulgauit moritur: vel amouetur ab officio. nũquid qui postea contrafacit est excõmunicatus. Rñ. Panor. in dicto. c. a nobis. distinguit. An hoc sit per viam statuti. An per viam sentẽtie. Si per viam statuti: cũ statutum sit quedam lex: perpetuo durat: nisi expsse reuoceť. vt in. c. fi. de offi. le. In sentẽtia vo dic concludendo notata in. l. fi. ff. de pe. et in. l. ӡ. C. de postulando. et in. c. vnico de ma. et obe. li. vj. ꝙ aut sentẽtia inijcit vinculuз tempore ꝓferentis: aut non. Primo casu: aut vinculuз est momentaneũ et tunc durat etiam vltra tempus ꝓferentis. Exemplũ in excõmunicatiõe vel publicatione bonorũ. vnde excõicatus p episcopum remanet etiã excõicat⁹ post mortẽ episcopi ad hoc c. pastoralis. de offi. or. Aut habet causam successiuam: ꝛ tũc. aut cũ cause cognitiõe sentẽtia fuit lata ꝛ durat effect⁹ sentẽtie vt in dicta. l. ӡ. Aut sine cause cognitiõe: ꝛ tũc nõ durat vltra tpũs ꝓferẽtis. Et sic loquiť dicta. l. fi. Et predictis adde glo. in. c. pe. de cle. nõ resi. q̃ notabiliť sentit sentẽtiam non expirare ꝛ pdicta ꝓcedunt quo ad effectũ ex sentẽtia ꝓductũ: sed respectu effectus ꝓducendi in futurũ sentẽtia tolliť p remotionẽ sentẽtiantis ꝙ pendebat ex iurisditiõe sua. Et hoc casu procedit glo. in dicto. c. a nobis. que vult ꝙ interdictũ siue sentẽtia excõicatiõis a simpliciter lata nõ durat vltra tpũs ꝓferentis: nisi successor cõfirmet. Secus si diffiniendo statutum fiat vel decretũ. Itẽ dici potest ꝙ sentẽtia excõicationis nõ ligat vltra tempus pfixum in sentẽtia. Et p pdicta pз rñsio

ad.q.quotidianã. Ecce ep̃us facit monitoriam q̃ quicũq3 hab3 instrumẽta vel scripturas tãq3 infra xv. dies debeat manifestasse: alioq̃n ℞c. Petrus q̃ habebat huiusmodi scripturas infra dictũ terminũ erat absens ℞ sic ignorabat. Postmodũ elapso termino ep̃us fulminat excõicationẽ. Deniũ petrus venit ad locum ℞ certiorat de dicta sententia ℞ nõ reuelat. An sit excõicatus. Dicendũ est p̃ predicta q̃ non. q2 talis sentẽtia vltra terminũ vl' tẽpus statuẽtis nullũ h3 vigorẽ.

Sola ꝯsuetudo absq3 sentẽtia vl' ꝯstitutiõe nõ reddit aliquẽ excõicatũ.

Quib3 ex causis sentẽtia excõicatiõis sit ferenda. R̃n. tres cause p̃nt esse. Prima est cõtumacia vt q̃n q̃s fuit vocatus siue monit⁹ p̃ iudicez trib3 edictis vel vno p̃ omib3: ℞ ip̃e sit ꝯtumax. Secũda q̃n q̃s ex aliquo certo damno vel offensa: p̃ q̃ non vult satisfacere: excõicat. Et p̃bantur p̃dicta duo extra de sit. nõ cõte. q̃n frequẽter. xj. q. iij. certũ de v. sig. ex p̃te. Sup istis casib3 dicit Tho. nullus debet excõicari: nisi p̃ peccato mortali. Et q̃a in damnificãdo aliquẽ corpaliter siue in reb3 temporalib3 aliq̃s mortalit peccat. ideo p̃ dãno temporali ecclesia excõicare põt. Sed q2 excõicatio est grauissima pena: nõ debet infligi etiã p̃ peccato mortali: nisi ꝯtumax quis fuerit. tunc enĩ post q̃ monitus fuerit excõicari potest. Tertia causa siue modus excõmunicatiõis est q̃n p̃sona ignorat: 3 excõicat in generali. vt quicũq3 furtum fecerit ℞c. Pro peccato v̄o alterius nemo debet excõmunicari. xxiiij. q. iij. si habes.

Quõ debet ferri sentẽtia excõicationis. R̃n. debet p̃mitti triplex monitio: vel vna p̃ tribus. Aliter est iniusta ℞ iudex est suspensus per mẽsem ab ingressu ecclesie. extra eo. sacra. Sed debet habere temporis cõuenietia interualla: nisi facti necessitas aliud suaserit ℞ debet ferri in scriptis ꝯtinentibus causam excõicationis. Aliter excõicans est suspẽsus nõ solũ ab ingressu ecclesie: sed etiã a diuinis per mẽsem. que si exequatur irregularis efficitur. nec nisi p̃ papam poterit cum eo dispensari. extra eo. cum medicinalis. li. vj. Sed hec pene nõ tangunt ep̃os cũ nõ fiat specialis mẽtio de eis sic oportz. vi in. e. q2 piculosum. d̃ sen. ex. li. vj.

An autẽ in huiusmodi censuram incidãt prelati regulares si non seruant ea q̃ dicta sunt? R̃n. per notata a doc. in dicto. c. cum medicinalis. maxime per Ge. q̃ quicũq3 sit ille qui habet potestatem excõmunicandi est astrictum. vt p̃bat tex. ibi quisquis. Et sic loquẽdo vniuersaliter nihil excludit. Lapus aũt tenet q̃ huiusmodi regulares nõ incurrant in hanc penã. Dicit enĩ q̃ durũ esset q̃ isti prelati regulares qui quotidie habent monere monachos: ℞ singulis horis diei corrigere: vt semper habeant calamũ et cartã p̃ manib⁹. Predicta intellige vt dictũ est s̃. Citatio. ẽm Panor. in. c. reprehẽsibilis. de appel. vbi regula religiosorũ seu ꝯsuetudo daret certũ modũ in excõicando. Sed si ip̃e prelatus vellet ex nouo mandato excõmunicare aliquẽ subditũ vltra expresse cõtenta i regula ℞ vltra ꝯsuetudines generales ordinis. tũc credẽrẽ in penam incidere p̃latũ: nisi seruaret formam dicte ꝯstitutiõis. Nã videt tũc temerarie agere. Et nõ solũ debet intelligi iste tex. de excõicatione effectuali: verũetiam si nõ haberet effectũ. Et ẽm glo. ibi. hec decretalis habet locu3 q̃n sentẽtia fert etiã ꝯtra p̃sonam incertã. Et sic est sentẽtia generalis. Dicit tñ directoria li. iij. q̃ si sentẽtia nõ potuit scribi: q2 piculum erat in mora. nõ habet locũ hec pena ẽm Jo. an. q2 hoc casu excõicator nõ fuit in culpa. Et nota. p̃ dictis s̃. de regularib3: q̃ fratres p̃dicatores habent priuilegiũ: vt possint obtinere absolutionẽ a suis cõfessorib3 sup̃ suspẽsiõe ℞ irregularitate q̃s ꝯtraxissent: ex eo q̃ p̃tulissent sentẽtias excõicatõnis. suspẽsiõis. ℞ interdicti siue scriptis ex incautela. Clemẽs. Exigentib3. Et cu3 hoc priuilegiũ sit cõcessum ordini p̃dicatoꝝ extẽdit ad minores p̃ bullã aureã.

Quid si metropolitanus. existẽs in diocesi suffraganei veniat ꝯtra sententiã ab eo latam. R̃n. Hosti. dicit q̃ sicut sentẽtia vel canon non ligat p̃ferentẽ: sic nec p̃ferẽtis superiorẽ. puta metropolitanũ. ꝯpaũ. extra de ma. ℞ obe. cũ inferior. S3 hug. dicit hoc casu metropolitanũ ligari. nõ sententia homis sed iuris. Idem directoria. li. iij. Idẽ Bar. bri. ℞ Archi. in. c. lic3. de elec. li. vj. ℞ Gof. dicit q̃ illa regula fallit q̃ habet q̃ inferior superiorẽ ligare nõ potest. Cũ maior deliquit in iurisditiõe minoris. vj. q. iij. placuit. Nec ligatur sentẽtia pri hominis sed canonis cum incidat in factum iam damnatũ. ℞ episcopus auctoritate ap̃lica generalem h̃eat auctoritatẽ canonẽ faciendi: a quo null⁹ excludit. vnde talis dicit sentẽtia pape. Et idẽ dicit Archi. q̃ ip̃e ep̃us qui statutũ fecit: si faciat cõtra factum damnatũ p̃ excõicationẽ q̃ excõicationẽ incurrit. Imo plus dicit q̃ ep̃us nõ põt dispẽsare ꝯ ꝯpriã cõstitutionẽ: nec etiã ꝯ cõsuetudinem generalẽ: ex quib3 aliis ius iam ẽ acquisitũ. S3 si vult ep̃us nõ ligari destruat ipsa statuta: alioq̃n ligabit. Sed Inno. in. c. cũ ad monasteriũ. de sta. mo. dicit q̃ cõditor canonum licet contra suam dispensare constitutionẽ: etiã sine causa. Quia sicut fuit motus ad condendũ ita ad tollendũ siue dispensandum. Et pro hoc est Jo. an. in regula. Generi. in mer. ℞ in regula. Cui licet. dicens: episcopũ posse tollere ℞ dispensare cõtra suam cõstitutionẽ. Et hoc dicit seruare vniuersum. Et minime sunt mutanda quicq̃d sentiat Archi. in dicto. c. lic3. D. an. limitat: nisi constitutio transiret in priuilegiũ vel cõtractũ. Et sic põt intelligi opi. ꝯtraria. vel nisi ꝯstitutio esset iurata: q2 tũc stante ꝯstitutione nõ posset dispẽsare. Cũ seip̃m a iuramẽto absoluere nõ possit. hanc etiam opi. vltimã tenet Panor. in. c. p̃mo de rap. Et hec opinio videt cõmunis ẽm Panor.

Quid autẽ si ep̃us cõmunicat in damnato crimine cum illo quez ꝓpter crimen excõmunicauit. Nunquid eandem sententiã incurrat: sicut ℞ vn⁹ alius. R̃n. ẽm Ray. q̃ sic. Et hoc auctoritate canonis. Et vt refert Altẽn. li. vij. huius opinionis est Hosti. et Inno. q̃ talis ligatur a canone occasione sententie sue. Et iste casus multũ differt ab

immediate p̄cedenti. Nā ibi: licȝ statutū episcopi habeat vim canonis: est tamē lex inferioris vel sui ipius. Et ideo ligare non potest directe superiorē vel seipsum. Secus vō in ista participatiōe ꝓpter quā talis non ligatur sua sententia: sed sentētia canonis vel pape.

Sed pone ꝙ ep̄us excōmunicet aliquē: cum participibꝰ suis seu fautoribus in crimīe damnato. Et postea pticipet cum tali in crimīe damnato nūquid incurrit eandē sentētiā? Rñ. Ray. dicit ꝙ sic. Sed Gof. dicit ꝙ nō: q2 pticipes ligant̄ sentētia homīs in hoc casu. xj. q. iij. excellentissimus. Nemo aūt ꝓpria sentētia ligatur. Host. vō dicit ꝙ ille qui pticipat cum sic excōicato: si sit alius ꝙ̄ ꝓferēs: duplici iure sentētiā eandē incurrit: ꝛ duplici vinculo ligatur. vno auctoritate canonis. Et sic verū dicit Ray. Alio auctoritate sententiā ferētis: ꝛ sic verū dicit Gof. Si autē sit ꝓferens tunc ligabit̄ tm̄ vno. s. canonis.

Sed quōis qui tulit sententiā participabit in crimine cum criminoso. Rñ. Astensis de mente Host. ꝙ hoc potest quādoqȝ accidere: vt si fratrē excōicauit ꝓ rapina sibi facta quē forte odit: sed hoc fecit coactus p superiorē. Et nihilominꝰ latēter fauet raptori: ꝛ cū eo pticipat ꝛ eum receptat. Vel pone ꝙ cognouit mulierē quā excōicauerat ꝓpter fornicationem.

Quid si iudex dicat. Excōico vnū de his duobus. Rñ. fm̄ vꝟ. Credo sine preiudicio. ꝙ ille est excōicatus: de quo iudex intellexit. Si tm̄ nō pōt sciri neuter vitandus est. Similit̄ nec excōicatus est si vaga fuerit eiꝰ intētio.

Quid si dicat excōmunico te si appellas. Jo. an. ꝛ Inno. tenēt ꝙ ē excōicatꝰ si appellat. Primo q2 excōicatio ꝛ appellatio videnī in eodeȝ momēto cōcurrere. ergo excōicatio tanqȝ gladiꝰ spūalis ꝛ penetrabilior: debet censeri in dubio precessisse. Secūdo q2 excōicatio nō fundat̄ sup appellatiōe sed sup ꝯtumacia ꝛ inobedietia in actu appellādi. Sed ante appellationē p̄cessit cōtumacia valida. ergo ꝛc. Sed Butriꝰ tenet ꝙ nullo mō iste sit excōmunicatꝰ q2 nō videtur purificata cōditio: vbi appellatio intercesserit. Cū ante non dicat̄ appellare sed appellare velle. ergo cum nō sit purificata cōditio anteqȝ appellet nō debet incidere in sentētiā excōmunicatiōis. Cū cōditio requirat implementū pfectum. Secūdo ista sentētia est lata post appellationē: ergo cōtinet intolerabilem errorem. Videt̄ eni excōmunicatꝰ si se defendat ꝙ fieri nō debet: cum defensio sit de iure naturali. Ad p̄mū ar. dico ꝙ excōmunicatio et appellatio nō cōcurrūt in eodem momēto: sed successiue. i. excōicatio post appellationē. Nō obstat ꝙ gladiꝰ spūalis ē penetrabilior. Dico ꝙ hoc fieri deberet si fieri posset salua rōne recti sermonis. Sed hoc fieri nō potest salua rōne recti sermonis ꝛ verbis iudicis: qui voluit ꝙ nō prius incidat in excōicationē ꝙ̄ appellatio fuerit interposita. ergo ip̄aȝ excōicationē nō debemꝰ p̄cessisse. Nō ob. q2 scdo dicit̄ ꝙ excōicatio fundat̄ sup ꝯtumacia nō super appellatiōe: q2 dico ꝙ añ appellationē nulla ꝯtumacia ē cōmissa eū nō dicat̄ appellare ſȝ appellare velle. Vel dato ꝙ aliqualis ꝯtumacia p̄cederet: illa tm̄ ꝯtumacia ē facto appellatiōis annexa p iudicē. vñ ante factū cōpletuȝ nō debet in penā incidere fm̄ Butriū. Sed ꝓpter cōfessores simplices dari pōt alia rñsio clarior: q̄ tm̄ in effectu cōcordat cū opinione Bu. q̄ est Host. videlicȝ ꝙ si appellatio ē iusta non tenet sentētia. Si vō ē friuola tenet sentētia. Et hoc dȝ p suꝑiorē iudicē determinari.

Quid si iudex dicat. Excōmunico te si talē elegeris vel huiusmodi. Rñ. Dir. li. iij. ꝙ in his sequēda est intentio excōmunicantis: que si fuit vt tm̄ post electionē sit excōicatus tūc tenet electio. Sed facta electione incidit statim in excōmunicationē. Si autē apparet ꝙ de intentione excōmunicātis sit ꝙ velit ꝙ sit excōmunicatus simul cum electionem faciet de facto: tunc electio nō tenebit: ꝛ excōmunicatio tenebit. Et idem videt̄ si de intentōne excōmunicantis dubitet̄: q2 ꝯtīto verba electionis ꝓfert erit excōmunicatus ꝛ electio non tenebit. Penetrabilior eī est gladius domini. s. sentētia excōicatiōis ꝙ̄ factū homīs. s. electio.

Cum iudex dicit excōmunico illum vel similia verba. intelligit̄ de excōmunicatiōe maiori. ex. eo. si quem. Et idem dicendū credit asteñ. quādo iudex aggrauando sententiā excōmunicat aliquē cum pticipantibus sibi. Et licȝ quidā dixerint hoc esse restringenduȝ ad illos solos qui pticipant in crimine. Tamen credit ꝙ extendendū est ad pticipantes in cibo locutione. ꝛ similibꝰ. ar. extra eo. quod in dubijs. Alꝰ non esset aggrauatio sententie: cum sine hac aggrauatione pticipantes in crimine. maiorem excōmunicationē incurrāt. extra eo. nup. Per hanc autē aggrauationē non credit personas exceptas. xj. q. iij. qm̄ multos. ligari. nisi hoc a ꝓferente sententiā exprimat̄. Sed illos solos q̄ ante huiusmodi aggrauationē. excōicatōeȝ minorē incurrebant ex huiusmodi pticipatione. ar. d. c. qd̄ in dubijs. ꝛ c. ꝯstitutionē. ꝛ c. statutumꝰ eo. ti. li. vj. Idē Bar. ꝛ Rod. Addit etiaȝ asteñ. de mēte Rod. ꝙ quecūqȝ cā excusat cōmunicātē cuȝ excōicato sine aggrauatōe sentētie. excusat̄ inquā ab excōicatione minori. excusat ꝛ a maiori cōmunicantē cū excōicatoꝰ ꝛ cum pticipantibꝰ sibi: nisi a ꝓferēte sentētia: aliud sit exp̄ssum.

Quid si iudex dicat. Excōmunico te cū oībus pticipantibꝰ tuis. An pticipātes in crimīe duntaxat: sint excōicati maiori excōicatiōe. Rñ. Panor. in dicto. c. qd̄ in dubijs. de mēte doct. dicit ꝙ aut q̄s ē excōicatꝰ cū pticipantibꝰ ꝛ fautoribꝰ suis. Et tūc siue pticipet in crimīe: siue extra crimē incidit in eandē excōicationē. vt in. d. c. qd̄ ī dubijs. Aut ē excōicatꝰ cū pticipantibꝰ tm̄ ꝛ nō cū fautoribꝰ. Et tūc aut q̄s cōicat in crimīe: ꝛ incidit ī maiorē. Aut cōmunicat in orōne ꝛ huiusmodi. ꝛ tūc est excōicatꝰ minori. Et hoc vltimū mēbrū putat verū panor. et ꝓ hoc ar. in. d. c. statutumꝰ. vbi cōicans ī osculo seu comedēdo dicit̄ pticeps: siue pticipare excōicato: vt includat̄ sub illa sentētia. Excōmunico te cū pticipibꝰ tuis.

Quid si p̄latus dicat. Habeo te ꝓ excōicato

et huiusmodi. nūquid vere erit excōicatus? Rñ. fm Gail. Si p talia verba agat in foro iudicij. nō reputabit excōmunicatus: nisi aliter cōstiterit de intentiōe excōicantis: vt q̄ semp solitus est ita dicere ꝛ huiusmodi. In foro autē penitētiali: eligenda est tutior via. scz vt putet se excōicatum ꝛ absolutionē petat. Idē Hosti.

Quid si dicat. Excōmunico te ꝛ absoluo? Rñ. fm v.v. si voluit iudex simul excō. care ꝛ absoluere nihil egit. Si autez voluit excōmunicare ꝛ postea absoluere vtrūq; valuit.

Quid de duobus quibus mandū est: vt aliquez excōicent. Et vterq; eoꝝ eodē momēto dic. Excōmunico te si ille nō excōicat te. Rñ. fm Vg. vterq; illoꝝ iudicū excōicat: q: intētio eoꝝ est: q iste excōmunicet. Et est sensus. excōico te ꝛc. q̄a nescio vtruz ille excōicet te. Et ideo excōico te: vt sic non euadas penā excōicatiōis.

Quid de excōicatiōibus que p furtis vel dānis occultis pferūtur sic. Excōicamus oēs illos q̄ tale furtū vel damnū fecerunt: ꝛ oēs qui de hoc aliquid sciuerunt: nec reuelauerint illud. nūquid ille qui sciuerit hoc quocūq; mō. reuelare teneat damna passo vel alij? Rñ. q non tenet reuelare dānū passo: q: hec sentētia intelligi debet de reuelatiōe fienda plato ecclesie nō damnū passo. Sed nec plato tenet iste qui solus scit: reuelare. imo tenet nō reuelare publice. Sicut notat Vgo. de testib' synodalib'. xxxv. q. vj. eps. in synodo. In hoc tamē casu credo q teneat reuelare plato occulte. vt corrigat occulte: nō publice. hec Rod. Sed si ille sciat q possit pbare. nō tñ tenet in reuelādo publice suis expensis pducere testes: ꝛ in iudicio trahere reum.

Quid de illis qui excōicati ordines recipiunt? Rñ. si scientes se esse excōicatos receperūt a susceptis ordinibus sunt imppetuū deponendi: si sunt clerici seculares. si vo nō recolentes factum: pro q̄ in excōicationē inciderunt vel factū quidē scientes sed iuris ignari. nesciebant se esse excōicatos: tunc cum talib' si sunt seculares: archiepi: vel epi dispēsare nō possunt absq; mādato sedis apostolice. Si vo sunt regulares: abbates ipoꝝ post iniūctā penitentiā ꝛ pactam: poterūt cum eis dispēsare: nisi graue fuerit ꝛ notabile factū: vel qui fecit adultus fuit ꝛ discret': vt violēter ↄtra obliuionem ꝛ ignorantiam psumatur. probant hec omnia. extra eo. cum illoꝝ in fi.

Quid fiet de fructib' ecclesie clerici excōmunicati. Rñ. fm Ber. debent assignari alicui qui celebret p eo donec ipse est excōmunicatus. extra de appel. puenit. Quod si iniuste fuit excōmunicat': recuperabit fructus sibi sublatos. ij. q. v. sup causas. Idem Ray. ꝛ Gof. Si vo iuste nō potest. C. de re mili. l. cum allegatis l. xij. Hosti. tamē limitat p̄dicta: vt refert Astē. li. vij q̄diu excōmunicatus in sententiā dormit. hoc est q̄diu est ī mora petende absolutionis: quia non debet pcipere beneficiū qui non facit seruitiū. extra de ap. pastoralis. in fi. Secus si nō esset in mora. extra de ↄces. pre. q: diuersitatem.

Quid si non habet vnde viuat clericus excōicatus. Rñ. alieñ. fm Jo. q puidendū est ei interim de bonis ecclesie: q: etiā depositis puidetur. l. dist. studeat. ne cogat ī obprobriū cleri mēdicare.

Utrū sententia excōicationis lata sub cōditiōe liget anteq̄ extet conditio. Rñ. fm Hosti. nō ligat. extra de ap. preterea. el. ij. et ext eo. a nobis. el. ij. vñ ꝛ si pendēte ↄditiōe appellet. tenet appellatio. Sed si pure fereret sententia nō reuelaret p appellationē. d. c. pastoralis. Trāsfertur tñ cause cognitio n eius supiorē. extra eo. p tuas.

Sed q̄d si pendēte ↄditione desinat esse eius subdit'. Rñ. tenet sentētia. nisi appellet. ex de fo. cōpe. c. pe. ex de offi. dele. gratū. ꝛ. c. relatū.

Pone q aliquis excōicet post appellationem. nō tamē psequit eā. nūquid rata manebit sententia. Rñ. q nō. Aut enī appellatio tenuit aut non. Si sic: excōmunicatio postea nulla fuit ipso iure. d. c. p tuas. Et ita siue psequat appellationez siue nō: nō efficit prima aliqua. Si non tenuit: ergo excōmunicatio prima facta statim tenuit. hec Asteñ. De hac materia vide s. Appellatio.

Quid si iudex dicat excōico te si habes res furtiuas. nūquid p appellationē suspendet. Rñ. fm Hosti. nō suspēdet si habet res illas. Si tñ occultū ē: ecclia nō iudicat de occultis.

Quid si dicat. Excōmunico te quia fecisti furtum. Et tamē falsum est. Rñ. fm v.v. Hostiē. et Inno. Tutius est dicere q excōmunicatō teneat vt. xj. q. iij c. j. ꝛ. c. si episcopus. q: non est error intolerabilis exp̄ssus. Et causa licz sit falsa. nō tamē est impossibilis. vñ ↄsulendum est q absoluat ad cautelā: quo ad forū iudiciale. Sed quo ad deum non est ligatus: nisi forte ex ↄtemptu. vide tamen ad predicta que notant docto. in c. inter ceteras. de re iudi. et Panor. ibi. Quod aut sententia continet causam falsam. Et tunc aut causa est notorie falsa ꝛ impossibilis. Et tunc non tenet sententia. etiā si sit excōmunicatiōis. Exemplū. si iudex condemnauit vel excōmunicauit eunuchum vel infantem: quia p̄gnantem reddidit monialez. Aut causa notorie est falsa. sed nō impossibilis. vtputa iudex excōmunicauit aliquez quia spoliauit ecclesiam cum incendio. ꝛ notorie causa est falsa. nō tñ impossibilis. quia hoc potuisset facere. Et Archi. in. c. venerabilibus. eo. ti. li. vj. dicit talem sententiam valere. et loquitur in excōmunicatione. Et forte potuit moueri. quia iura ī nullitate excōmunicationis loquūtur. q̄n in sententia fuit exp̄ssus error intolerabilis. Et hanc opinionez tenet glo. saltē in excōicatione. in. d. c. p tuas. Sed do. An. tenet q sententia excōicationis notorie falsa non valet q: iniusta sentētia sustinet. ꝑter p̄sumptionē iusticie que cadit sup dubio. c. causaz. d re iudi. Secus dicit: in causa manifeste falsa. Et hoc putat verissimū panor. Non ob. q iura in excōicatione faciunt mentionē de expressione erroris intolerabilis: q: dico q iura illa debent cā exēplificādi sup nullitate. Et ea que dicūtur cā exempli: nō stringunt regulam. nam expressio erroris inducit nullitatē: q: apparet notoria iniusticia. Idem

ergo vbi factū: est re ipa notorie iniustū: vt in casu nostro. Et nō refert quid ex equipolentibꝰ fiat. Idem tenet Panor. in. c. ab excōmunicato. de rescriptis. Et no. p̄dicta qꝛ faciūt ad multa.

Et nūquid si debitor impotens ad soluendū: impotentia notoria in ciuitate: qꝛ nihil penitus in bonis hꝫ: excōicatur ꝓpter debita. an teneat talis excōicatio? Dici pōt p p̄dicta ꝙ nō: nec q̄ ad deū: nec q̄ ad ecclesiā: vt alꝭ disputatū fuit per quēdā archidiaconū. Vide tamē qđ notat do. An. in. c. P. ꝛ G. de offi. dele. vbi querit. an sententia liget impotentē? Et distinguit. ꝙ aut constat de mēte iudicis ꝙ voluerit ligare in omnē casū. ꝛ tūc erit ille ligatus: licꝫ fuerit impotēs. Aut cōstat de mēte iudicis ꝙ noluerit ligare in casu impotētie: ꝛ nō erit ligatus. Aut dubitat̃ de mēte iudicis. et tunc excōicatio ligat saltem quo ad nos: licꝫ fuerit impotēs. Sed quo ad alios effectus. puta vt ille puniatur: tunc sentētia nō ligabit. Sed quo ad primū membrū huiꝰ distinctionis Panor. tenet oppositū dicens. ꝙ si cōstaret de mēte iudicis: sentētia ꝯtineret intolerabilē errorē. ꝛ sic esset nulla. vide etiā ad p̄dicta notabile. d. Fe. de se. in cōsi. suis: ꝙ si sentētia excōicationis fuit lata generaliter. puta ꝯtra non soluentes censum: vel quid simile. illa sentētia nō ligabit: nisi soluere nolentes: nō autēꝫ impotentes. Nō placet Panor. qꝛ verba generalia debēt intelligi ciuiliter. nō. ar. in. l. si cui. ff. d seru. ꝛ in. l. qđ diciꝰ. ꝛ in. l. ratū. ff. de solu.

Quid si episcopus vel iudex p̄cipiat alicui: vt det alteri suos libros: vel domū: vel huiusmodi. Et si nō dederit: sit excōmunicatus. nūquid dare tenet̃? R̄n. Directoria li. iij. ꝙ nō. Sed agat cum superiore: vt absoluat̃. extra eo. sacro. Et ille qui cōsulit ei ꝙ non det: nō incidit in canonem maioris excōicationis: qꝛ non cōmunicat in crimīe: si non obedit. In minorē tamē excōicatōēꝫ incidit: qꝛ eā seruare debet: etiā si sit iniusta. xj. q. iij. c. j.

Quid autē sit cōtemnere? Dic fm Ste. ꝙ cōtemnere: est mandatū non curare. xj. q. iij. excellētissimus. Quādo autēꝫ ꝓpter particularē causam inducit̃: nō dicit̃ ex ꝯtēptu peccare: nisi ex eadem causa frequēter iteret delictum fm Zab. in cle. j. d sepul. Et sic ꝯtemnere ꝓprie dicit̃: qñ non propter aliquā causam. sed solūmodo qꝛ nō vult p̄cipiēti parere. Secus si faceret ex ira. negligentia vel huiusmodi.

Quid si iudex p̄cipiat alicui debitori ꝙ soluat infra certum terminū. Alioquin sit excōmunicatus. Vtrū creditor possit terminū ꝓrogare. R̄n. Inno. ꝛ Hosti. dicunt ꝙ nō potest ꝓrogare q̄tū ad sententiā excōicationis: nisi iudex ꝯsentiat prorogationi: ꝛ tūc si adueniente secūdo termino nō soluerit erit excōmunicatꝰ: quia terminus videt̃ ꝓrogatus cum suis accessorijs. ar. ff. de p̄ca. l. sed si manente. Si tamē ps in p̄mo termino reputat sibi vel satisfactuꝫ: cessat tota excōmunicatio. vide doc. d hoc in. c. p̄terea. el. ij. de appel. Nā do. An. añ factum. dicit tenendā opinionē Inno. ꝛ Ho. Sed post factū videt̃ ꝯtrarium dicendū. Et dicit ꝙ sibi verior videt̃ alia opinio: qꝛ iudex videt̃ fulminare sententiā in fauorē ptis. ꝛ dato ptis assensu: excludit̃ ꝯtumacia. Hanc opinionē putat panor. verissimā. Adducit optimū simile. Nā iuramentū pti p̄stitum: p̄ncipaliter obligat deo. de iureiur. si debitores. Et tñ si ille in cuꝰ fauorē iurat̃: obligationē remittit: nō indiget iurās aliqua absolutione qꝛ deus videt̃ etiā remittere: cuꝫ ad vtilitatē alterius iuramentū acceperit. ad hoc d spō. c. ij. Secus si p̄ncipaliter iuret̃ ꝯtemplatione dei. Nam tunc etiaꝫ papa non remittit sine causa de iureiur. c. quāto. Ita in ꝓposito iudex excōmunicat in fauorē ptis. Si ps vult differre terminum: etiā iudex videt̃ differre velle cum nihil aliđ agat iudex: nisi vt ptes ad cōcordiā reducat. l. j. §. pōsit quis. ff. de no. ope. nū. Et ꝓ hac opinione videtur casus exp̄ssus in. c. j. de loca. De hoc vide s. Excōmunicatiōe. xiiij.

Quid ergo dicemus si adueniente secūdo termino iste debitor non soluat creditori qui terminū ꝓrogauit sine consensu iudicis: tamē cum hoc pacto ꝙ si nō soluat in termino ꝓrogato ꝙ sit excōmunicatꝰ. An terminꝰ videat̃ ꝓrogatus cum accessorijs. Et an iste debitor sit excōicatus? Dic ꝙ non. ex quo terminꝰ fuit ꝓrogatus absqꝫ ꝯsensu dicti iudicis. Et hoc determinat Bal. in. l. tale pactum. §. qui ꝓuocauit. ff. de pac. dicēs ꝙ excōmunicatio nō potest nasci ex contractu: sed soluꝫ nascit̃ ex sentētia. Sed tale pactum appositum ꝙ reincideret in eandē sententiā non est sententia. Et hoc dictū Bal. intellige quādo tale pactū esset appositū p debitorē cum ipo creditore extra sentētiam absolutiōis: quia tūc non reincideret sentētia excōmunicatiōis: nec esset excōicatus si nō solueret. Sed si tale pactum vel ꝯditio apponeretur in sententia absolutionis per ipsum iudicem. tūc certe dicendum est ꝙ reincideret in sententiaꝫ excōmunicatiōis. c. significauit. ꝛ. c. ad reprimendā de offi. or.

Excōmunicatus qui contemnit sententiā seruare. ꝛ ingerit se cōmunioni fidelium: etiam si sententia forsitan erat iniusta: fit iusta scilꝫ propter contemptum et potest iuste excommunicari. xj. q. iij. §. cum ergo. Et talis etiam tardius absoluetur. xj. q. iij. qui iubente. Vnde talibus consulendum est: ꝙ etsi sciant iniustaꝫ sententiā: ipsam diligenter obseruent.

In quibus casibus sententia excōmunicationis nulla est ipso iure? R̄nđ. in septem. Primus est si ille qui tulit eam nec habebat de hoc potestatem: vt quia non erat eius iudex. xj. q. iij. sententia. vel erat publice excōmunicatus ꝛ huiusmodi. xxiiij. q. j. audiuimus. Secūdus quando est lata post appellationē legitimam. Tercius quādo cōtinet intolerabilem errorem. Hij duo casus habent̃ extra eo. per tuas. In quibꝰ casibus ille qui eos ꝓponit etiā si non petat absolutionē: debet audiri vt dicto. c. p tuas. Sed ꝛ si ad cautelam petat absolutionem: non debet negari q̄uis aduersarius eius vel excōmunicator se opponat nisi diceret eum excōicatuꝫ pro manifesta offensa: qꝛ tunc

dabitur sic dicenti terminus octo dierum. Et si probauerit non absoluet: nisi prestet emendã: vel det cautionẽ de parendo iuri: si offensa dubia proponatur. Si tamen pendente probatione prima. scz illius an sic fuerat excõmunicatus: debz euitari in illis omnibus que vt actor in iudicijs attentauerit. Extra iudiciũ vero in officijs. postulatiõibus. electionibus et alijs legitimis actibus debet admitti. extra eo. solet. li. vj. quod si appellationẽ super hoc nõ fuerit prosecutus: vt debuit. j. tempus statutũ a iure vel iudice. Et ipse fuit excõicatus nominatim et expresse: lapso dicto tempore debet denunciari. Et tã in iudicialibus quam extraiudicialibus actibus remouendus est donec ipse in sententie docuerit nullitate. extra eo. licet. li. vj. Quart⁹ casus est. quando aliquis excõicatur maiori excõmunicatiõe illos qui excõmunicato participarẽt: non in crimine sed in locutiõe et in alijs casibus in quibus incurrit minor excõicatio. Et ratio est secundum doc. quia nemo debet excõmunicari nisi pro peccato mortali. et ideo isti participantes in locutione et huiusmodi. de se non peccant mortaliter nisi post monitionẽ. Et ideo talis sententia nõ valet nisi premissa trina monitiõe: vel vna pro tribus. nisi exprimant nominatim ipsi admonẽdi. extra eo. statuimus. et. c. constitutionẽ. li. vj. Quidã tamẽ ad predicta dant duas restrictiões. Primã ab. et Jo. an. prout recitat Panor. in. c. quod in dubijs. extra eo. restringũt dictos tex. quando quis excõmunicat participantes excõicato a se. Secus si excõicat participãtes excõicato ab alio. vt puta fecit ep̃us hanc sententiam. Excõmunico omnes participantes excõicato ab archiep̃o vel a papa. tũc enim hec sentẽtia licz fortasse sit iniusta: tenet absqz alia monitione cononica. Et hoc clare videtur probari in dicto. c. statuim⁹. ibi. excõicatus ab eo. Hoc enim casu non valet sentẽtia suspensiõis vel interdicti: nisi premissa monitiõe canonica vt in. c. statutum. eo. ti. li. vj. Secũdo aliqui limitant predicta: et dicunt quod dicta decretal. cõstitutionẽ. solũ habet locuz quando singulares: et nomiatim persone excõmunicantur: quia tunc requirit monitio specialis. Si aũt generaliter ferretur sentẽtia: tunc dicunt sufficere generalẽ. Et sic adhuc remanent antiqua iura. Sed glo. in dicto. c. constitutionẽ. dicit tutius est dicere quod hodie in genere excõicatio in participantes ferri non possit. Et sic sublatum est quod dicitur in dicto. c. quod in dubijs.

Qui autez dicantur nomiatim moniti. Vide. s. Excõicatione. xxxviij.

Que aũt dicatur canonica monitio? Rñ. glo. in dicto. c. cõstitutionẽ. quod tribus modis potest fieri. vt puta. iudex dicit. Monemus te pro prima. Qua finita: monet secũdo pro secũda. Qua finita: tercio monet pro tercia. Interdum vna monitiõne facit tres. Sic. Monem⁹ te quod vsqz ad talem diem. pro primo talem. pro secũdo talẽ. pro tercio talẽ. Interdũ vnaz tñ dat dilationẽ di. Monem⁹ te quod vsqz ad talem diem pro primo. secũdo. et tercio peremptorio a cõmunione tal' abstineas. Et hoc vltimo casu est interuallũ inter monitionẽ et sententiaz. Et secundum glo. ibi per vbo competẽtia. s. interualla. iudex arbitrabitur pro personarum et negocij qualitate. Et nisi facti necessitas aliter suaserit et cetera. vt quia partes sunt ad rixã vel arma parati: vel huiusmodi. Quint⁹ quãdo plani inter dicunt his subditis ne exponant suis superioribus aut apostolice sedis legatis: vel in questoribus statum suarum ecclesiarũ siue monasterioꝝ. et de hoc ferent sententiã excõmunicatiõis. extra de offi. or. quia plerūqz. li. vj. Sextus cũ quis supponit se protectiõi romane ecclesie nõ tamẽ appellat ex simplicitate. extra de ap. ad audiẽtiã. hec asteñ. Septimus cũ excõmunicatio fertur cõtra aliquẽ postquam iter arripuit ad papam. extra de ap. dilecti. el. ij. in tex. et in glo. Et hoc intelligitur secundum Ber. quando post litem motam iuit ad curiam. Secus si ante. hec Asteñ.

Utrum excõmunicatus obliget sibi aliquem contrahendo? Rñ. Hosti. dicit quod non. Sed verius videtur quod Inno. dicit. scz quod omnes contractus initi cum excõicato nõ solum ignorãter: sed etiam scienter et etiã durante excõicatione: tenent. Et ex eis quidẽ agitur contra excõicatũ. Ipse autez durante excõicatione agere nõ potest, poterit tamen post absolutionẽ etiã de cõtractu inito dum erat excõmunicat⁹. xj. q. iij. quoniam multos. et extra eo. si vere. Et cõclude secundum cõmuniter modernos prout recitat Panor. in dicto. c. si vere. quod valent contractus super temporalibus initi cuz excõicato pro hoc. d. c. si vere. quod loquitur indistincte. Item quia cõtractus est de iure gentiũ. Excõicatio vero de iure positiuo. Item cõmunio nõ prohibetur in odiũ contractus: quo casu procederet opinio Hosti. Sed in odium ipsius excõmunicati.

Utrum excõicatus possit intrare ecclesiam? Rñ secundum Ray. Excõmunicati excõicatione maiori: siue occulti siue manifesti nõ debẽt intrare ecclesiam quandiu sunt excõicati. Quod intellige secundum vero. ad orandũ: siue dũ agũtur ibi diuina officia. Sed ad audiendũ predicationẽ admittuntur: quia audita statim exeãt. extra eo. responso. vbi dicit Panor. quod extra casum predicatiõis nõ licet excõicato ingredi ecclesiã. licz Bar. bri. tenuerit oppositũ. Idẽ dic de interdicto et suspenso ab ingressu ecclie. ar. xxxiij. q. iij. vir cũ propria. Sec⁹ si suspẽsus eẽt ab officio tñ: vel interdict⁹ a sacramẽtis ecclie: quia tũc posset orare in eccl'ia et ibi audire diuina. Idẽ ten. et Ho. in sũma dicẽs: quod nullo mõ excõicat⁹ debz intrare ecclesiã: quia nec interdict⁹ quod est min⁹; hoc facere debet. De consuetudine tñ prauã intrãt ecclesiã excõicati dũmõ nõ celebretur ibi. Sz hoc nũqz fit sine peccato. Et quod dc ten⁹ est intelligitur de excõicato tã occulto quam manifesto. Idem asteñ.

Sed nũquid talis ad ostiũ ecclesie stare possit vt ibi missã vel aliud officiũ diuinũ audiat? Rñ. asteñ. quod nõ. quod ex mẽte vboꝝ decretalis patz extra de pe. et re. quod i te. ibi voce ita demissa celebrẽt: quod extern⁹ audiri nõ possint. Presbyter etiã qui sic sciẽter celebrat. mortaliter peccat. extra de cle. excõ. c. fi. et extra eo. nup. Addũt etiã Host. et Inno. in. d. c. nup. quod si clerici sciũt excõicatũ foris stare. et diuina audire: puniri debẽt si celebrẽt ac si intus audiret. vnde si excõicatus audit foris diuina: illi qui sunt in ecclesia recedere debẽt. Idẽ asteñ.

Utrū vniuersitas vel collegium possit excõmunicari? Rñ. Directoria li.ij. fm Ber. dicit ꝙ vniuersitas vel collegium excõmunicari nõ debz tamē si lata fuerit sententia tenet. Et hoc est tuci⁹ vt dicit Jo. an. Sed directoria dicit: ꝙ ferri nõ debet. et si lata fuerit: non tenet extra eo. romana. §. fi. ibi penitus prohibemus. lib. vj. Et quod papa ꝓhibet fieri non licet. xxviij. q. j. iam nunc. vnde non sine mysterio dicit. penitus quasi dicat i hac parte omniū potestatem subtrahimus. Et ratio est: quia vniuersitas nõ est materia capax ad recipiendum talem sententiaz. Cum vniuersitas vel collegium non faciat ꝑsonam verā: sed fictam. et sola ꝑsona vera que habz animā rationalem ligat excõicatiõe. extra eo. cū medicinalis li. vj.

Utrum excõmunicatus possit amplius excõmunicari? Rñ. potest: siue ꝓ eadez causa: siue pro diuersis. ij. q. iij. Engeltrudā.

Quis est effectus maioris excõmunicatõis? Rñ. fm Hosti. Primo quidē vt nullus cum eo participet nec loquēdo: nec orando. salutando. vl' cõmunicando. comedendo. vel bibendo. xj. q. iij. sicut. ⁊ in tribus capitulis sequētib⁹. Item ꝙ non possit eligere vel eligi. extra de ap. cõstitutus. Itez ꝙ nullum beneficiū ecclesiasticū acquirere possit. extra de cle. ex. postulasti. Item ꝙ dū excõmunicatus est de beneficijs suis nihil percipiat. extra de ap. pastoralis. vbi Panor. dicit. ꝙ excõmunicato nõ est ꝓuidendum in aliquo nisi fame periret. de hoc dictum est supra in hoc. c. Et Panor. ibi reddit rationē diuersitatis inter excõmunicatū ⁊ depositum: quia excõmunicatus potest sibi ꝓuidere. scz petendo absolutionē sed depositus non: qꝛ cum fuerit depositus propter crimen quātūcūqꝫ sit emēdatus: non recuperat pristinū statum. Merito sibi dispensatiue ꝓuidet ecclesia de temporalibus. Et sic limitanda est glo. nota. in. c. cum vintoniensis. de elec. que dicit. ꝓuidendū esse suspenso a beneficio: ne cogatur mendicare. Intelligo illam glo. quando suspensio est facta propter crimē Sed si propter contumaciam. non puto sibi i aliquo subueniendum cum possit sibi prouidere satisfaciendo. Nam sepe homines de cibo securi iusticiam negligunt. Idem dico de elemosyna ꝙ si fame periret: tunc esset subueniendum. Sec⁹ vbi non esset tanta necessitas. Item non potest constitui ꝓcurator. extra de proba. post cessionē. Nec etiam potest constituere: nisi ad se defendendum vt in. c. intelleximus. de iudi. Quinimo si qua cõmunitas aliquem ꝓcuratorem instituit ⁊ ipse excommunicatus inter constituentes fuit vt rector ꝓncipalis ⁊ expressus: vel eius auctoritate factus esset ꝓcurator: vel si ipsa cõmunitas: sciendo ipsum talem vnacum eo fecisset procuratorem: non valet. extra de procu. c. fi. Si tamen excõmunicatus sit reus bene potest se in iudicio defendere. et ad hoc ꝓcuratorem constituere. vt dictum est per dictum. c. intelleximus. vbi notat glo. ꝙ si non potest procuratorem habere: vel fidelem reperire: ꝙ poterit respondere etiam per seipsum. Secus si sit actor: vel si reconueniat. extra de excep. cū inter

Item constitutiones ⁊ sententie que feruntur ab excõmunicato publico vel de eius mandato sunt ipso iure irrite: ⁊ nullo vnqꝫ tempore valebūt. Sz de hoc vide diffuse supra Absolutio primo. Item excõmunicatio non suspendit per appellationem sequētem. vt in dicto. c. pastoralis. §. fi. Item quicunqꝫ est excõmunicatus siue suspensus si se ingerat scienter diuinis fit irregularis. extra de cle. ex. cõ. apostolice. nec cum eo dispensari potest nisi p papam. extra de re iudi. cum eterni. ⁊ extra eo. cuz medicinalis. libro. vj. Excõmunicat⁹ quoqꝫ si impetret aliquod rescriptum super aliquo articulo qꝫ appellationis vel excõmunicatiõis non valet. extra de rescript. Ipso iure. li. vj.

Nūquid excõmunicato baptizare liceat? Rñ. fm Guil. dur. si excõmunicatus paratus solēniter baptizat: irregularis efficitur. Secus si al's in necessitate hoc faciat. Sicut de malo ministro dictum est s. Baptism⁹. iij.

Judices seculares cõpellendi sunt ab ecclesiasticis iudicibus repellere excõmunicatos ab agendo. patrocināndo et testificando in curijs suis. extra eo. decernim⁹. li. vj.

An autē excõicatus possit esse arbiter vel arbitrator: vide s. arbiter.

Quādo rector aliquis fuit excõmunicatus ꝓ eo qđ fecit in suo regimīe: si postea amotus sit: nihilominus excõicatus est: quinetiā successor eius nam vterqꝫ debet ecclesie satisfacere ꝓ his que statuit: vel in quibus succedit. extra de imu. eccle. aduersus. vide de hoc s. Excõicatiõe. viij.

Excõmunicatio.ij. de percutientibus clericos.

Vide s. Absolutio. ij. per totum.

Sunt casus in quibus percutiens clericum nõ est excõmunicatus. Primus qñ ignorabat ꝙ esset clericus. puta quia comam nutriebat. extra eo. si vo. el. ij. Secūdo in clericis qui non ferūt habitū neqꝫ tonsuram: neqꝫ aliquid de clericatu ostēdūt si. iij. moniti: se nõ correxerint. extra eo. contingit. el. ij. vbi singulariter notat Panor. ꝙ ex solo delicto apostasie. clericus etiā in minoribus non perdit priuilegiū clericale. etiā si deprehendat in delicto. Et ad hoc videt tex. expressus in dicto. c. cõtingit ⁊ in. c. si iudex. eo. ti. lib. vj. Et pro hoc oportet restringere. c. j. de aposta. Itē nota ꝙ ad hoc vt clericus perdat priuilegium ratione apostasie. debet tercio moneri vt resipiscat. Ut no. in dicto. c. contingit. ibi. iij. Non ergo sufficit fm Panor. vnica monitio ꝓ oibus. ex quo ad incurrendam penā ius requirit trinā monitionē iuxta theoricā glo. i cle. j. de vi. ⁊ ho. cle. Et Jo. an. in. c. ex tue. de cle. nõ resi. dicit ꝙ vbi ius reqrit primā secūdā ⁊ terciā citationē p edictū ꝯ absentē nõ sufficit vnica peremptoria: qꝛ in penalibus verba debent intelligi stricte et ꝓprie: non autem ficte ⁊ large. Adde etiā ꝙ notat Car. i dicta cle. j. ꝙ nõ sufficeret vna monitio sine ꝯgruis internallis. Sec⁹ si ptineret interualla aliquorū dierū: ita ꝙ sit vna monitio facta cum tribus interuallis p. c. constitutionez. extra eo. li. vj.

vbi vnã monitionẽ cũ tribus internallis equipat tribus monitionib⁹. Sed hoc dictum dicit Panor. non esse vsquequaq; tutum. naz dicit q facili⁹ pueniri põt ad noticiaz citati: qñ edictũ fuerit triplicatũ q̃ qñ fuit vnũ. licz fuerit pemptoriũ. et pro hoc allegat glo. in dicta cle. j. Itez no. fm Panor. in dicto. c. ꝯtingit p tex. ibi a te moniti q hic monitio nõ potest fieri p iudicẽ secularẽ: neq; p quẽcũq;: sed debet fieri p diocesanũ. ibi in diocesi tua: vel p quẽcũq; ꝑlatũ habentẽ epalem iurisditionẽ in clericum. vt in. c. in audientia extra eo.

An autem sufficiat monitio generalis: vtputa Episcopus facit edictũ generale. q omnes clerici reassumãt habitũ et tonsurã infra mẽsem. aliquid nõ reassumẽtes sint priuati ipso iure priuilegio canonis. Dic q tex. in dicto. c. i audientia. nõ requirit specialẽ monitionẽ: ergo sufficit generalis. Nã vbi iura volunt fieri specialẽ monitionẽ: illam exprimũt: vt in dicta cle. j. et in dicto. c. ꝯstitutionem. De hoc vide s. Excõicatione. xxv. tercio in clerico qui contẽpto habitu fert arma: et tercio. monitus nisi se correxerit: vt in dicto. c. in audientia. vbi panor. ex illo tex. infert q ex sola dimissione habitus clericalis et delatiõe armoꝝ militarium: nõ perdit ipso iure clericus priuilegiũ clericale. Et fm Ge. in c. j. de cle. ꝯiu. li. vj. habitus clericalis quo ad hoc: vt clericus gaudeat priuilegio cõsistit in duobus. s. vestibus et tonsura. Et vt perfecte habeat noticia quãdo clericus habitu dimisso perdat priuilegiũ canonis vel fori. inferentur quedam cõclusiones. Prima. Clerici qui relicto habitu clericali efficiũtur stipendiarij: seu armigeri: quãtũcunq; cognoscant et notum sit alijs istos esse clericos. perdunt priuilegiũ imunitatis ꝑsone. hec cõclusio probat per ca. cum non ab homine. extra eo. Et ibi eam approbat Panor. Idem potest dici fm panor. in c. ꝑpendimus. eo. ti. de clerico qui dimisso habitu et tonsura imiscet se enormitatibus. Et fm panor. ibi clericus dicit imiscere se enormitatib⁹ et seuis. qñ facit seditionẽ in populo et guerram. Secũda conclusio. Qñ clericus defert habitũ et tonsuram. licz imisceat se enormitatibus: non perdit priuilegium fori: nec canonis. Hec conclusio approbatur p Jo. an. et Panor. in dicto. c. ꝑpendimus. Tercia conclusio. Clericus qui assumptis armis immiscet se enormitatib⁹ dimisso habitu licz perdat priuilegiũ canonis. vt dictum est: sed non priuilegium fori. Unde debet statim restitui iudici ecclesiastico: nisi fuisset inueteratus in huiusmodi aggressuris seu enormitatibus: vel esset incorrigibilis. et tunc fm dictũ Jo. an. et Hosti. perdit tam priuilegiũ canonis q̃ fori. Et sic poterit p iudicem secularem puniri. Sed quo ad hoc vltimũ scz priuilegium fori Panor. non recipit. nam per ar. a cõtrario. c. vnic. de vi. et ho. li. vj. certi sunt casus in quibus clericus ipso facto perdit priuilegiũ clericale: nec iste reperitur inter istos. ergo debemus stare regule generali: vt clericus coram suo iudice conueniat quãtũcunq; deliquerit. Et pro hoc optime facit. c. si iudex. extra eo. li. vj. vbi clericus captus in maleficio: dimisso habitu et tonsura debet remitti ad iudicem ecclesiasticuz si probat se clericum. Et pondera verbum maleficiu. Est enĩ verbum generale aptum comprehẽdere delictum quãtumcũq; graue. Nec expresse aliquod ius ꝓbat opinionem Hostiẽ. et Jo. an. Et sumus i penalibus. vbi fienda est benigna interpretatio. maxime in fauorem ordinis clericalis. Et hanc opinionem tenet domin⁹ Cardi. Sed domin⁹ Pe. et domin⁹ An. disputando tenuerunt opinionez Jo. an. hec Panormi. in dicto. c. perpendimus. Quarta cõclusio. Siquis percusserit clericum in habitu et tonsura in bello iusto ex parte percutientis: percutiens non est excõmunicatus: presertim si clericus causam dederit aggressure. hanc cõclusionem approbat archi. flore. et dicit esse de mẽte Innoc. Item fm eum si tres contra terciuz. et clericus temere se imisceat habitu deposito: et tũc credit percutientes in limitibus aggressure: non fore excõmunicatos. Quarto in clerico exercente negocia secularia et tercio monitus: noluit desistere a negociationibus perdit priuilegium quo ad negociationes et facultates suas patrimoniales dumtaxat fm glo. in. c. fi. de vita et hone. cleri. nõ autem ecclesie: quia licz res ecclesie deferantur ad certum locum negociationis causa: non debent soluere gabellam fm Panor. ibi. quia delictum persone ꝛc. Et sic fm glo. ibi. talis clericus negociator non perdit priuilegiũ fori. Nã illud est maioris preiudicij q̃ priuilegium canonis: qd etiam minime perdit. Quinto in clerico ꝯiugato si non fert habitum et tonsuram. nullum retinet priuilegium. Secus si defert habitum et tonsuram: et cõtraxerit cum vnica et virgine: quia tũc retinet priuilegiuz clericale in duobus. scz q percutiens eũ est excõmunicatus. et q nõ potest constringi per iudicem secularem. nec ciuiliter. nec criminaliter. In ceteris vo non retinet de cleri. conis. c. clerici li. vj. Limita tamen predicta prout dictum est supra Clericus scdo in fi. Sexto in clericis buffonibus: ac etiam macelarijs et tabernarijs: qui talia officia publice et ꝑsonaliter faciunt. Et dic vt supra Clericus secundo. Septimo in illis qui nõ ex ira sed iocose se percutiunt. extra eo. ca. j. Octauo in magistro: qui tamen hoc facit leuiter causa disciplinę. extra eo. cum volũtate. §. fi. Nono in eo qui incontinenti vim vi repellit temperate. extra eo. si vo. el pmo. §. ij. Decimo cum quis inuenit clericum turpiter agentem cum vxore. matre. sorore vel filia propria: vt in dicto. ca. si vo. Et nota glo. ibi super ver. vxore. que dicit idem esse i sponsa de ꝑsenti. que etiam querit nunqd nomine matris intelligantur omnes ascendentes? Et dicit. q in isto casu non est extendẽdum ad descendentes vel ascendentes cum minor fiat iniuria. Idez tenet domin⁹ An. quod placet Panor. Cum hec materia sit odiosa ipsis clericis. et exorbitans a dispositione iuris: non debet extendi: sed in proprijs terminis intelligi debet. Et fm hoc intelligitur de matre. filia. vel sorore tam legitima q̃ etiam naturali: sed non adoptiua. Item appellatione filioꝝ non veniunt nepotes in materia stricta

maxime vbi non tractatur de fauore filiorum: vt hic. de hoc vide infra c. Filius. et c. Illegitimus. Et nota fm vv. q non solum ad coitum est restringendum: sed etiam ad amplexus et oscula. Et quando quis se preparat ad opus carnis. si tamen in loco non suspecto: sed in publico faciat. Sicut fit quandoq ludendo: tunc verberans huiusmodi incideret in canonē. Item cum per signa aperta et propinqua negocio constat a clerico turpitudinem coitus ibi ante expletam statim esse cū predictis: verberās huiusmodi non incideret in canonem: si hoc faciat incontinenti anteq ad alia diuertat: nam postea verberans incideret. Item si quis inueniat clericum suspectū et monitum in domo cum vxore: et si non turpiter conuersantem sedentem tamē vel confabulantem: licz eum fm leges permittere: mulctoforcius capere et detinere p viginti horas. et iudici tradere: et testes conuocare ff. de adult. l. capite. hec Directoria li. iij. Et intelligitur de monitione etiam facta a marito de hoc vide singularia infra Impedimentum octauo. et supra. c. Dos.

An autem in predicto casu tali liceat predictas personas mutilare vel occidere? Rūdit vv. Et si possit dici q tali parcit quoad excōmunicationē. Eo q decre. si vo. all'. nō distinguit inter atrocē iniuriā et nō atrocē: nihilominus nō licebit ei occidere.

Quid de illo qui ordinat cum vxore vt clericus vocetur ad turpitudinem: et sic eum verberat? Rūdeo fm vv. q tam vir q vxor incidunt in canonem.

Quid de muliere que percutit sacerdotem impetentem eam de turpitudine? Rū. fm vv. si solum eam verbis impetat: incidit in canonem. Si autem tangit inuitam: et illa se defendens cū moderamine inculpate tutele tum percuciat: nō credo q incidat. Securius tamen est q faciat se absolui ad cautelam. Duodecimo. si fiat a prelato: vl' de mandato eius: causa correctionis. vt in. c. cum voluntate. et. ca. ex tenore. extra eo. Et si non fiat causa correctionis: tam verberans q precipiens incurrunt excōmunicationem extra eo. vniuersitatis. Quod si causa subest: potest clericum capere et carcerare, etiam per laicum. extra eo. si clericos li. vj.

An autem clericus possit torqueri per laicum etiam de mandato prelati? Rū. Panor. in. ca. vt fame. extra eo. post do. an. ibidem. et pe. de a n. q non. Sicut nec verberari potest. Et ita refert do. An. se consuluisse. licz cōmunis obseruātia habeat contrariū: et male. vide tamē glo. in. c. p̄sbyteri. v. q. vj. que dicit clericum debere torqueri coram episcopo suo: nō a laico. Sed possz intelligi q nō a laico. scz disponente et auctorizante. Secus ī laico ministrante et obtemperāte mandato ecclesiastici iudicis. Sicut videmus in simili. nō enim potest laicus auctoritate ꝓpria capere et detinere clericum: seu detrudere sine pena excōmunicatiōis. vt in. c. nuper. eo. ti. Et tamē ad mandatū iudicis ecclesiastici: licite capit et detrudit sine pena: vt in dicto. c. vt fame. Et cōmuniter dicit Panor. hoc seruat: et male. Et hoc ideo q: hodie clerici torquētur per laicos; et talis modus torquēdi nō posset fieri per clericos: quia forte nemo ī huiusmodi obtemperaret: nec sunt docti in hac arte torquendi: sicut laici. Sed de iure non puto hoc posse fieri. Itē nota q q̄n q clericus sit incorrigibilis: nisi traditus fuerit curie seculari nō potest per secularem ꝓpria auctoritate detineri. Quod intellige nisi precesserit depositio: vt in. c. cum nō ab homīe. eo. ti. vel nisi capiat incorrigibilis: vt restituat prelato ꝓprio. ad hoc fac. t quod notat Panor. in c. qm̄. de offi. or. q si timeret de potentia clerici: vel de fuga eius q citra incorrigibilitatē: potest p̄latus inuocare brachium seculare. et illū capi facere et incarcerari. Secus aūt qn̄ inuocat brachium seculare: vt puniat clericum iure suo. Et sic ꝓcedunt iura allegata p glo. ibi. Nota etiā fm Panor. in dicto. c. vt fame. q familia potestatis pōt cape clericū inuentū de nocte: q: cū sit p̄sumptio fraudis: q: qui male agit odit lucē: et etiā q: verisimilit pōt timeri delictum cōmittendū nō incurrit excōicationem si illū capit: vt p̄sentet epō vel p̄lato suo: q: hic nō potest notari dyabolica suasio. Idē puto in capiente clericū debitorē suū fugientē: q: hic cessat dolus et suasio dyabolica. Inmo plus dicit Inno. q si laicus habet clericū seruientē quem habet suspectum de furto posse eum capere et detinere. Quod intellige ad tempus. vt. s. p̄sentet episcopo vel prelato. Item qui sine minis et terroribus clericum dep̄hensum in aliquo facinore facit secū ire tum ad iudicem ire ignorans tamē q vadat inuitus. nō est excōicatus fm quosdaz: nisi credat q inuit' ille ducatur et q ꝓpter timorē vadat. al's nō itiurus q: tunc esset excōicatus. Et ideo si minis et terroribus facit eum stare in loco vel ducit secum quasi captum excōicatus est fm Monal. Quodecimo in turbante diuina officia quē presbyter vel alius ad quem spectat. pōt eijcere de ecclesia extra eo. veniens. et c. cum volūtate. Similiter cū quis ratione officij quod in ecclesia obtinet ꝑcutit clericū. aut etiam cum senior causa deuotiōis hoc faciat. aut domin'. aut parēs. siue ꝓpinquus qui familiam corrigit. hec omnia in hoc. xij. versu dicta intellige cum sint in minoribus ordinib': p̄terq̄ de parēte. vt. j. dicet.

Sed quid si principalis magister ꝓhibeat submagistro: vel alicui cōmittit aliquos pueros docendos ne percutiat eos. et taliter ꝓhibitos percutiat. nunquid incidat in canonem. Glo. Ray. credit q non. quia non potest magister per ꝓhibitionem huiusmodi auferre ei beneficiū iuris. p quod cōceditur docentibus corrigere quos docet. Terciodecimo. Si clericus depositus sit degradatus. extra de iudi. cum non ab homine. et d̄ penis. degradatio. li. vj. Nota tamē fm Panor. in ca. ex parte. de cle. cōiu. q duobus modis dicitur quis depositus. scz actualiter et verbaliter. Depositus actualiter; incōtinenti per degradationem actualem perdit priuilegiuz clericale et efficitur de foro seculari. Sed in depositione verbali secus. nisi sit incorrigibilis: quia tunc perdit incontinenti

priuilegium. ꝛ potest compelli p iudicem secularem. tex. est fm cōmunem lect. in. d. c. cum non ab homine. De hoc vide etiam s. Degradatio. Quartodecimo. quando clericus transfert se ad actū ꝑ sus contrarium: vtputa. erat in minoribus. et factus est miles vel bigamus. lxxxiij. dist. quisquis. Nota tñ Panor. in. c. vt ꝯsultatōi. de cler. ꝯiug. ꝙ iste clericus aut ꝑmouet ad militiā secularē. et facit actum omnino contrarium clericatui: vtputa. quia exercet seua: seu iuit ad bellum. ꝛ tunc immediate ꝑdit priuilegium clericale. quia ista sunt contraria. Vnde ex quo elegit contrariam vitam: fuit a principio ipso facto exclusus. xxxij. q. j. cum renunciat. Aut tñ factus est miles. sed non exercuit seua. nec alium actum ꝑsus contra clericatum elegit. sed viuit honeste: vt clericus. ꝛ tunc gaudet priuilegio. Ita sentit Innoc. in. d. c. vt consultationi. Dicit etiam Jo. De san. ꝙ trina monitio requirit in clericis constitutis in sacris. Sed si clerici in minoribus constituti. clericatum habent ꝓ derelicto conuertendo se ad militiā. vl' vxores ducunt. tunc sine monitōe ꝑdunt priuilegium.

Quid si paterfa. aliquos. de familia constitutos in sacris verberat causa correctionis? Quidam dicunt ꝙ nō est excōicatus si sint in minoribus. Secus si in sacris. vnde maiorem ptātem habet magister in discipulo: ꝙ̄ pater in filio. qr magister post sacrum ordinem adhuc habet discipulum in ptāte sua. sed pater nō. quia sacer ordo liberat a patria potestate. hec Jo. extra eo. cum voluntate. ꝟꝟ. dicit ꝙ nec in maiorem: nec in minorem incidit excōicationem. sicut nec magister. qñ causa correctiōnis verberat clericum: siue sit in sacris. siue nō. Idem Tan. Nec est verum qd dicit glo. in. d. c. cum voluntate videlicet ꝙ sacer ordo liberat a patria potestate. quia fm Panor. ibidem. ꝛ in. c. constitutus. de in integ. resti. sola dignitas epālis est illa que liberat a patria ptāte. Et hoc ꝑpter sublimem dignitatem: vt in. c. ꝑ venerabilem. qui fil'. sint le. vbi solum fit mentio de dignitate epāli. ergo p locū a speciali secus de aliis: nec dictū glo. ꝓbatur iure. Et etiam in patre nō potest notari diabolica manus immo charitatiua. ꝛ vix posset se cōtinere: quin corrigeret filium errantem. hanc opinionē etiā tenet Jo. de lig. Pe. de paru. ꝛ Pau. q fm Archi. flo. videt rōnabilis.

Sed nunquid si quis non ob sui tuitionem. sed ob tuitionem patris: matris: vxoris: filii: fr. vel etiā extranei om: clericum ledat? Rñ. fm Innoc. talis nō incidit in canonem. arg. ff. quod me. cā. Isti quidem. §. fi. Nam ꝛ socij iniuria ꝓpulsanda est xxiij. q. iij. fortitudo. ꝛ. c. nō inferenda. Idem Dir. li. iij. tit. ij. Sed quid si ꝑsona ecclesiastica domum occupet alicuius. ꝛ non vult exire sine violentia? Rñ. fm Inno. eiiciens non incidit in canonem. quod colligitur. extra de resti. spo. olim causam. Et hoc intellige si fit cum moderamine inculpate tutele.

Quid de non defendentibus clericos cum possint? Rñ. fm Directorium. lib. iij. ti. ij. siue sit in potestate sua siue non. semper incidunt in canonem. dummodo dolose hoc patiantur. Secus si nō dolose. sed et negligentia. vel quia nolunt se immiscere rumoribus aliorum: tunc non incidunt in excōmunicationē. Idem Panor. in. c. quāte extra eo. Idem Jo. ꝛ Arch. xxiij. q. iij. c. ostendit. Idem. d. An. in. d. c. quante. licet glo. ibi tenuerit cōtrarium Et dicit. d. An. ꝙ cōis opinio est ꝙ incidant in canonem siue habeant in potestate verberantem siue non.

Quid si clericus volens satisfacere alicui: sponte subiicit se verberibus? Rñ. clericus debet excōmunicari. verberans est excōicatus. extra eo. contingit. de hoc vide s. Excōicatio. xvij.

Sed quid si clericus irato animo percutit se ipm. an sit excommunicatus? Dic fm Directorium. li. iij. titu. ij. ꝙ sic. quia facit iniuriam ordini clericali. siue religioni. Idem Arch. xxiij. questione. v. si nō licet.

Sed quid si magister vel p̄latus ex ira percutit? Rñ. fm. ꝟꝟ. non incidit in canonem: ex quo causa correctionis hoc facit. Et si de correctione nō cogitet actu: si tñ habet hunc finem in habitu sufficit Nec distinguo: vtrum sit in sacris vel non. extra eo. cum voluntate.

Sed quid si officiatus in ecclesia. ꝑlatus. magister. dominus domus. vl' consanguinei. excedant modum in corrigendo? Rñ. fm Hosti. nisi ex ꝓposito ꝛ irato animo multum excedant. non credo ꝙ incidāt in canonem. qui solummodo dolum ꝓsequit.

Quid de illo qui a clerico grauiter tamen percussus. cum animo vindicandi grauiter repercutit? Rñ. fm. ꝟꝟ. Ex quo libidine vindicte. ꝛ non iocosa leuitate repercutit. incidit in canonem. Sed ꝛ si iocose percussus a clerico. grauiter tamen repercutit. sed tamen iocosa leuitate. ꝛ sine dolo. non incidit. Similiter nec sacerdos: qui clericum importune puerum secum ludentem iratus percutit. non iniuriandi animo. vel libidine vindicte. Hoc idē videtur sentire Ri. in. iiij. dis. xviij. vbi dicit. ꝙ nō incurrit excōmunicatio maior. quando aliquis nō ex deliberatione socium suum leuiter impellit. ꝙ̄uis sit turbatus. Mortale enim nō cōmittitur nisi ex deliberatione. vel post tempus humane fragilitatis. sufficiens ad deliberādum. cum factum est tale ꝙ homo. non obstante humana fragilitate. tenetur de necessitate deliberare. vt p deliberationē ab illo opere illicito retrahatur. Nullus autem a iure excommunicat. nisi ꝑpter peccatum mortale. Hec Ri.

Quid si aliquis non mittit manus in clericum: sed spuit. aut aliquid effundit super eum. aut claudit ei ostium: vel ponit custodes ad capiēdum eū. si de domo exeat. vl' ei equitāti capit habenas equē vel rumpit cingulum selle? Rñ. fm. Ray. ꝛ alios communiter: omnes tales sunt excōmunicati. nec refert vtrū iniiciat quis manus in eum. aut in rem sibi coherentem. aut rem de manu eius rapiat. aut vestes: quibus indutus est scindat. Secus tamen si solo metu cogit vt se redimat. vel aliqd det. Nā tales neq; in personam. neq; in res sibi coherentes

mittit manum.

Quid si quis arestat clericum asportantem res: quas ei furatus fuerat. et p violentiam aufert ei: R͞n.fm.ꝯꝯ.nō credo q incidat in canonē si res illas ei aufert. dum est in asportando anteq̄ asportans se recipiat ad locū determinatū. Secus si ex intervallo q nō licet sibi iudicere.

Quid si quis iratus vadat contra clericum leuato pugno ense vel basta quasi percussurus: R͞n. fm Ray.nō incidit.q manus nō iniecit.

Quid de illo qui psequit clericum fugiētem .vt percutiat: z clericus sine percussione cadit z leditur: R͞n fm.ꝯꝯ.nō credo q incidat. Secus si ipse fugiens z quasi coactus p̄cipitat se in aquam. vel ali ad periculū se ingerit vt euadat.q tunc psequens incidit in canonem.

Fugiens inimicos: vt facilius euaderet. eijciēs clericum de equo z ipsum ascendens vt fugiat: excōicatus est fm quosdam. nam hec est iniectio violenta.nec iure fit.ergo insurgunt verba canonis z mens. Nec obstat q licitū sit se defendere hoc verum est sine lesione tercij. hanc opi.tenet Barto. bar. z Tan. Sed Pe.in lib.de censuris ecclesiasticis tenet contrarium. z inter ceteras rationes hāc inducit.que notāda est etiam in alijs casibus. Dicit enim non credo aliquem sapientem dicturum talem peccare mortaliter. ergo necesse habebit dicere illum nō esse excōicatum. Nam cum excōicatio sit eterne mortis damnatio.xj.q.iij nemo nō infligit nisi p mortali.

Quid si quis accipiens clericum per capillos et hmōi dicat: nisi esses clericus percuterē te: R͞n.fm ꝯꝯ. Si animo iniurandi iratus hoc faciat .credo q incidat: aliter nō.

Quid si quis furto accipit corrigiā clerico qua accinctus erat: vel vestem qua erat indutus: Innoc.dicit z Hosti.q eo dormiente: talis auferens non est excōicatus.quia nulla infertur violentia psone que non sentit. Contrarium tamen crederē q sit de mente canonis.q qualitercunq quis tangat personam clerici in iniuriā. q incidat in canonem: vt notat Archi.in.c.si quis.xvij.q.iiij.et Jo.de lig.

Quid si verberet conuersus vel nouicius. vide s̄.Absolutio.ij.

Quid si quis credens verberare clericum verberat laicum: R͞n.fm Ray.non est excommunicatus.hoc dico ꝓpter l̄ram canonis.que exigit actū: cum dicat.si quis iniecerit manus violētas in clericum.

Quid de illo qui verberat clericum credens esse laicum: R͞n.fm Hosti.Si talis errauit in psona vt quia volens percutere.T.laicum: percussit.S. clericum cum vtrunq cognoscat.tutior est sententia q incidit: Nam in clericum manus violentas iniecit. Si vo errauit in qualitate.quia de isto qui est clericus: putabat q esset laicus.quia videbat eū in habitu laicali z non gerentem se pro clerico.non incidit.extra eo.si vo. Secus autē si vidit eum in habitu clericali z p clerico reputabat.q tunc incidit in canonem.

Quid si aliquem clericum paratū facere aliqd flagitium.teneo violenter zelo dei ne illud faciat: R͞n.fm.ꝯꝯ.si talem teneo modico tempore inuitum. z etiam renitentem. citra iniuriam m̄ percussionis.non credo me incidere in canonem.concor. Inno. z Hosti. Idem dicendum est fm Inno. si superuenientibus inimicis clericus tenetur ne incideret in manus eorum. quia tali iniuria non irrogatur.

Quid de illo qui mādat in clericū manus inijci: R͞n.fm Ray.si sequat effectus.tam mandās q̄ is cui mandat incidit in canonem.extra eo.mulieres.

Quid si mandator misit ad reuocandum mandatum: Tunc distinguendum: q si mādatarius anteq̄ reuocatio puenisset ad eum iam verberauerat. vterq est excommunicatus. Sed glo. Ray. dicit contrarium. si mandatorem sufficienter penituit. z est in charitate. Nullum enī existentem in charitate.ius ligare intendit vinculo excōmunicationis. Dictum m̄ Ray.cōiter tenet ab alijs. Quod pōt intelligi quo ad forum cōtentiosum. Secus q̄ ad deum. Si vo reuocatio prius puenit.nō est excōicatus mandator. Eadem qō z solutio pōt fieri de eo qui consuluit clericum verberari. si eius consilio fiat.

Quid si mandās clericū verberari priusq̄ verberet decedat: R͞n.fm Host.si notoriū sit. z talis in fine nō fuit absolutus.vel signa pnīe non apparuerint. haberi dz p excōicato.nec debz sepeliri in cimiterio.

Quid si non mandauit.sed quod factum est ratum habuit: R͞n. Si iniecta est manus in clericū nomine tuo.licet sine mādato. z tu hoc ratum habueris. excōmunicationem incurris. Si vo non fuit facta nomine tuo.peccas habendo ratum.sed nō incurris excōmunicationem. extra eo.cū quis. libro.vj.

Quid de illo qui dicit suis q vellent vin dicari de tali clerico. z sic illi verberāt eum: R͞n fm.ꝯꝯ. Si ea dixit animo ꝓuocandi eos. z ipsi ob hoc motu fecerunt etiā nō noīe dicentis. Ipse dicēs nihilominus incidit in canonem.

Xcommunicatio.iij.

De excōicatiōe falsariorū. vide s̄. Absolutio.j. z.s̄.c.falsitas.

Quid si quis fallis vtit l̄ris ignorāter: R͞n.fm Hosti.non excusat.q p alios inuestigare debuit. Si m̄ falsitas erat ita latens.q non bn̄ pcipi poterat. z ipse adhibuit diligentiā.quā potuit. nec pcepit.excusatus est. Alioquin nō.extra de homi. Johannes. z c.vlti.

Xcommunicatō.iiij.

De excōicatōe incēdiariorū. vide s̄. Absolutio.j. z.s̄. Incendiarius

Xcommunicatio.v.

De statuentibus cōtra libertatem ecclesie. vide s̄. Excōicatio.xviij.

Excommunicatio.vj.

De participatōe cum excōicato: vbi sciendum ꝙ est quedā participatio illicita. q̄ quidem cōtingere pōt quadrupliciter. Primo qñ quis pticipat cum excōicato in eodē crimine, ꝓpter qđ excōicatus est. s. dando ei cōsiliū auxiliū: vel fauorem. De hoc vide s̄. Excōicatiōe. xvij. Scđo qñ participat quidē in crimine mortali. sed nō in illo ꝓpter qđ excōicatus est. Et talis mortaliter peccat licet nō incurrat eandem sniam. sed incurrit minorem excōicationem. Tertio qñ pticipat ei in diuinis. s. recipiēdo eum ad diuina officia. seu ecclesiastica sacra: vel ad ecclesiasticā sepulturam. Et talis quidē licet nō sit irregularis: vt extra eo. is cui. lib. vj. peccat tñ mortaliter. ⁊ est valde ꝓpinquus irregularitati. Nam est ei interdictus ingressus ecclesie donec de transgressione hmōi ad arbitriū eius: cuius sniam cōtempsit: satisfecerit cōpetēter. extra de priui. c. epōrū. li. vj. Et ibi sentit Arch. vt ponit Jo. an. in nouella. ꝙ illud caplm videt̄ solum habere locum in celebrantibꝫ excōicatis ab hoīe. ⁊ nō a iure. ꝓpter verba ibi posita ad arbitrium eius ⁊c. Et si postq̄ʒ est sic interdictus ingerit se diuinis: in suo officio agens sicut prius. Irregularis efficit̄. ꝙ si talis pticipatio in diuinis fit ꝑ metū. vt q: tyrannus cogit metu mortis sacerdotem sibi celebrare. beatus esset sacerdos fm̄ Hosti. si se ad martyriū ꝑpararet. Metus enī ⁊ si culpam attenuet: simplr̄ non excusat. xxxij. q. v. Ita ne. Tamen fm̄. ꝟꝟ. et Aug. bene excusat metus ille qui caderet in cōstantem virū. Et ꝑut habet̄ in sum. confe. li. iij. Scđa opinio videt̄ humanior ⁊ verior. cum casus necessitatis excuset in talibus. Et etiā casus vtilitatis qđ minus est. hec ibi. ꝑmū tñ dictū pt̄ intelligi qñ quis ex metu ꝑatus esset cōsentire etiā pctō. tunc enī nō eēt excusabilis. d. c. Ita ne. Quarto qñ pticipat. nō in crimine. ſʒ in loq̄ndo vel secū orādo. vel comedēdo ⁊ hmōi. Et de taliter pticipāte dicit Tho. in. iiij ꝙ quidā dicūt ꝙ peccat mortalr̄. Et subdit ꝙ hoc videt̄ valde graue. ꝙ homo ꝓ vno verbo leui. quo excōicato loquit̄. peccet mortaliter. Et idem tenet Panor. in. c. sacris. qđ me. cā. dicens ꝙ est cōis opinio doc. ꝙ cōicans excōicato nō peccat mortaliter. sed venialiter. nisi in quinqꝫ casibus. Primo qñ cōmunicat in contemptum clauium. Scđo qñ fit in contemptum supiors. seu contra ꝑceptum suum. Tertio qñ cōicat in diuinis. Quarto qñ cōicat in crimine. Quinto si erat excōicatus cum sibi participantibus. al's esset nimis durum. ꝙ quis regulariter incurreret mortale. salutando excōicatum: vel eum nō euitando in mensa. Hosti. tñ extra eo. qđ in dubijs. ⁊ Joh. ⁊ Arch. xj. q. iij. rogo. dicunt ꝙ si quis participat cum excōicato cōtra ꝓhibitionem canonis. peccat venialiter. nisi forte nimis frequēter hoc faciat in contemptuʒ canonis. reputando excōicationem truffam. Si autem participat contra ꝓhibitionem hoīs. mortaliter peccat. Et hoc ē qđ dici cōsueuit ꝙmitius agit̄ cum lege q̄ʒ cum ministro legis. l. celsus. ff. de arbi.

Sed nunquid delegatus potest excōicare illos qui in locutione ⁊ hmōi participant excōicatis ab eo? R̄n. potest. Et sic excōicati debent petere absolutionem ab eo vel a delegante: vt puta. a papa. extra de offi. dele. ꝑterea. ⁊. c. significasti. ⁊. c. prudentiam. Hoc tñ intelligendum est ꝙ ipsi participantes nō possunt excōicari nisi cum illa solēnitate de qua dictū est s̄. Excōicatio. j. §. qui in capit. In quibus casibꝫ ver. quartus casus. Et est sciendū ꝙ excōicatio nō transit in terciā ꝑsonam.

Sunt ⁊ alij casus in quibus quis licite participat excōicato. Primo quidem qñ loquit̄ ei in his que ptinent ad absolutionem vel salutē anime. licꝫ alia verba incidenter interponat vt magis ꝓficiat. Item Gre. xj. q. iij. qm̄ multos. subtrahit a minori excōicatione plures cōicantes. videlicet vxores: filios. seruos: ancillas: seu mancipia: rusticos ⁊ seruientes. ⁊ omnes alios. s. eius familiares ⁊ subiectos qui nō adeo curiales sunt: vt eorum cōsilio scelera ꝑpetrent̄. ⁊ omnes qui ignoranter cōicant excōicatis. siue illos qui cōicant cum illis qui excōicatis cōmunicant. Quicunqꝫ aūt orator. i. causa orōnis vadens: aut pegrinus: aut viator in terram excōicatorum deuenerint. vbi nō possunt emere vel nō habent vnde emant. dat licentiam ab excōicans recipiendi. Et nota ꝙ circa ꝑdictas ꝑsonas distinguēdum est inter illos qui ante erant obnoxij siue obligati excōicatis: vt vxor: filij: serui: ⁊ isti tenent̄ eis sicut primo tenebant̄. Qui v̄o nō erant eis obnoxij nec etiam nunc sunt. possunt cum eis cōicare: prout ⁊ qñ necesse fuerit. extra eo. inter alia. Et de hac materia notāt̄ versus. Vtile. lex. humile. res ignorata. necesse. Hec anathema quidē faciunt ne possit obesse. vtile. i. ꝓpter excōicati vtilitatem. vel etiā participātis: vt. j. dicet̄. Lex. s. ꝫ matrimonij excusat. Humile. s. serui ⁊ filij excusant̄. Res ignorata id est qñ nesciuit eum excōicatum. Necesse. i. ꝓpter necessitateʒ cōicans excusat̄: de quo. j. Vtilitas ergo excusat a participatione excōicatorum. Et hoc potest esse dupliciter. Nam potest esse vtilitas excōicati: vt qñ quis loquit̄ ei de his que ptinent ad eius salutem. vnde ⁊ excusant̄ hi qui causa ꝑdicationis ⁊ confessionis habitant inter illos. a quibus etiam licite petunt ⁊ recipiūt elemosynas: extra eo. cum voluntate. §. predicatores. Et fm̄ Dir. si alia verba in ꝑdicatione vel confessione immisceāt vt apud ipsos magis ꝓficiant. excusantur. ergo si alia intentione hoc faciant. excōicationis minoris vinculo astringunt̄. Item potest esse vtilitas ex parte participātis: vt cum petit ab excōicato quod ei debet: vt in. c. si vere. extra eo. vnde ⁊ si nolit soluere: potest in iudicio cōueniri. al's ex delicto suo cōmodum reportaret: extra de iudi. intelleximus. Possꝫ etiam loqui licite de salute aīe sue. ꝓ ut̄ si necessitas est. et nō posset hr̄e recursum ad aliū qui cōsulat ei fm̄. ꝟꝟ. Et fm̄ eundē. ꝟꝟ. necessitate imminente possum petere ab excōicato cōsiliū etiā sup tpalibꝫ. Quanta aūt necessitate: vel vtilitate hoc liceat agere. arbitrio boni viri relinquet̄.

Vxor excusatur a participatione cum viro suo sciet qñ de matrimonio ꝑ ecclesiam approbato constat. d. c. qm̄.

Sed nunquid econuerso excuset vir participādo vxori? Dic fm Dir. ꝙ si mulier fuit excōicata ꝑpter matrimoniū: quod dicit illicite contractū. tunc nō potest participare. Si vero alia de causa sit excōicata. Distingue. Nam aut vir pticipat vxori quo ad debitum carnale reddendum. quia ꝗtum ad hoc vir et vxor nō ad imparia iudicant. extra de diuor. gaudemus. Et tūc excusat. Aut participat vxori in ꝓuisione victus et seruitio humano: et tūc non excusat vir. quia viris feminas subditas et pene famulas lex esse voluit. xxxiij. q. v. hec ymago. et c. se. Ideo imputat marito: cum possit cogere vxorem ad satisfaciendū, et ad petendū absolutionem. Idem Jo. xxvij. q. j. de filia. et Jo mo. extra eo. statuimus li. vj.

Sed quid si vir vocet excōicatum ad mensam: nunquid vxor possit ad ipsam mensam comedere? Rū. fm. vv. ꝙ nō. tū poterit comedere ad aliam mensam in eadē domo ita remote ꝙ merito possit dici ꝙ nō comederunt simul.

Utrum filij excusent a participatione patris? Rū. fm. vv. Filij qui sunt in patria potestate vel etiam emancipati qui sunt cōmensales patri. et ab eo habent necessaria. excusant. Alij vero non. Item vt supra dictum est excusant serui: ancille: rustici: seruientes et alij subiecti: qui nō adeo curiales sunt etc. Nam tales ꝑsone si ante sniam astringebāt ad familiare obsequium: et sic etiā nunc. tenent et cōicare possunt. extra eo. Inter alia. Quod intelligit fm. vv. qn ipsi ante excōicationem dnō: dnō obligauerunt se seruire. et seruitiū intrauerunt. Si aūt post eius excōicationem intrauerunt. Distingue: qꝛ si ignorauerunt et postea sciunt. nō tenent discedere cum damno suo. Si vero sciuerunt a principio tenent discedere nisi necessitas eos compulisset ꝙ fierent de eius familia. Et quod dicit de rusticis. intellige de his qui colunt terras dnōrum suorū. Et fm eundem. vv. extendit etiā ad illos qui dicunt medietarij. et ꝑpter culturam recipiunt certā portionem fructuū. Nam et possunt cōicare quātum oportet ꝑpter culturam et huiōi. Idem intelligendum est fm Host. de nutricibus et similibus. que si a dnō recederent. nō haberent vnde viuerēt. ar. extra eo. si vere. vbi excusant etiam qui cum excōicatis nautis cōueniunt trāsfretando contra saracenos.

Sed nunquid patres et dnī excusent si pticipāt cum filijs suis excōicatis? Rū. fm Ray. ꝙ nō excusant. qꝛ tenent corrigere suos minores: ne incidāt in causam excōicationis. Tamen fm Tho. ad minus debent eis cōicare in his in quibus obligati sūt qꝛ sicut inferiores obligant ad obsequium supiorū ita et supiores ad ꝓuidentiam inferiorum. et eodē modo videt dicendū de seruis excōicatis qui dnō subsunt. serui et mercenarij enim non possunt cōicare fm Host. nisi sine magno incomodo eos vitare nō possint. Et idem de socijs habentibus aliquid cōe: vt in. d. c. si vere. vbi Panor. dicit ꝙ aut societas fuit contracta ante excōicationē: aut post. Primo casu licite possum vti societate: vt ibi. Scdo casu. Aut ego contraxi societatem. aut successi in ius alterius. Primo casu nō debeo vti illa societate. qꝛ deliqui contrahendo secum. Scdo casu sic: qꝛ ego nō sum in culpa: et societas habuit originem ante excōicationem. licet ego successerim in ius alterius ꝑpe excōicationis. Et intellige ꝑdicta. qn damnū mihi cōtingeret ex abstinentia societatis. Secus si damnū cōtingeret excōicato. qꝛ nō teneor sibi cōicare in fauorē sui. Vide etiā Innoc. et Host. in. c. nup. eo. ti. qui dicunt ꝙ in eadem camera possum excōicato cōicare. si ibi sum ꝓ factis meis. Non enim tunc dicor cōicare sibi. sed potius vti iure meo. a ꝗ sine damno resilire nō possum. debeo tn̄ vitare cōionem oīno voluntariā: vt iacere secum in lecto: vel prandere in eadē mensa. Nec obstant aliqua iura ꝙ vident cōtraria in hoc qꝛ illa ꝓcedūt ex supabūdante iustitia. et ita loquit tex. in. c. oīs qui. xxiiij. q. j. vbi quidā sanctus fugit de balneo ꝑpter supueniētiā cuiusdā excōicati. sed ius meū dimittere non teneor. Possum ergo vti iure meo: ꝑntia excōicati nō obstante.

Nunquid armiger vel seruiēs militi pōt cōicare cum illis excōicatis. cum quibus dnūs suus cōicat? Rū. fm. vv. nō pōt. licet excuset cōicādo dnō suo excōicato: vt dictum est.

Sed nūquid vasalli pn̄t cōicare dnūs suis excōicatis? Rū. fm Ro. in. iij. di. xviij. ꝙ nō. Nam excōicatio publica ꝗdiu illa est innodatus princeps absoluit milites suos a iuramēto fidelitatis quo tenebant ei. i. effectum illius obligatōis suspēdit. Et hoc cōstitutum est in detestationem criminis. et vt magis principes timeant contemnere ecclesiastica ꝑcepta. xv. q. vj. nos sanctorū. et. c. se. Si tn̄ dubiū est. vtrum princeps sit excōicatus vel nō. obedire tenent. qꝛ in dubijs supioribus obediendū est. xxiij. q. j. quid culpat.

An possit aliquid vendi seruienti excōicato vel ab eo emi? Rū. fm. vv. si emat vel vendat noīe excōicati: nō est cōtrahendū cum eo: sicut nec cum excōicato. Secus. si noīe suo aliquid tale faciat. dūmō nō in fraudem.

Posito ꝙ aliquis videat aliquē afferentē venalia de mercato publice excōicato. nunquid tenebit illum vitare? Rū fm. vv. ꝑpter hoc solū ꝙ videt eos afferentes talia. nō teneor eos vitare. nisi aliter innotescat mihi ꝙ ibi ea emerint. De rebus autē ibi emptis quilibet pōt comedere et vti. si non fuit in culpa emendi.

Quid si pr̄sbyter locauit opas suas alicui dnō: et dnūs excōicatus est? Rū. fm Host. Si tpe locationis excōicatus erat non valuit locatio. Si vero postea fuit excōicatus caueat ne ei seruiat in diuinis. De contractu autē inito cum excōicato: an valeat. vide s̄. Excōicatio. j. cōiter.

Utrum excōicatus peccet si ingerat se cōioni aliorū? Rū. fm Ray. sic. de cler. ex. c. illud. Et excōicatus etiā alios excōicatos vitare debet.

Utrum si excōicatus intrat ecclesiā alij exire teneant? Rū. fm Ray. Si manifestum est eum esse excōicatum. alij exire tenent: vel ꝓcurare ꝙ ille exeat. xj. q. iij. sicut apl̄i. Si vero est occultū. tunc qui sciunt exibunt secrete et caute. ita ꝙ nō sequat mani-

festatio.si pñt.aliter nō exhibent.extra eo. cum non ab hoīe. Occulte nanq̃ excōicatus occulte dʒ moneri vt exeat.sed si nō vult exire:tunc fiat q̄ dictuʒ est. Si aũt excōicatus est in ecclesia:nō cā orandi.ſʒ ꝓ alio negocio.nō video quare in eadē ecclesia orare nō possin̄ fm̄ Inno.extra eo.c.nup.licet alij cōtra quibꝰ magis cōsentit Host.

Quid si qũ excōicatus intrat ecclesiaʒ sacerdos iam incepit missam: Rñ.fm̄ Ray. Si est occultũ nō debet dimittere officiuʒ.vij.q.j.nihil. Si vō est manifestum: moneat euʒ in publico vt exeat. Et si quidem nō vult exire.ꝛ sacerdos nondum inchoauit canonē.debet dimittere.ar.xxiiij.q.j.oīs quis. Si vō postq̃ ille intraret:vel postq̃ sacerdos euʒ vidit.iam canonem inchoauit.debet sacerdos ꝓcedere in officio sic̄ cum eo qui assistit ei.i.ad missam seruit. Ita tñ.q̄ finito canone.ꝛ sumpto sacr̄o.anteq̃ dicat postcōio.moneat illum vt exeat.de cōse.dj.ij.relatum. Concor. Host.ꝛ Goff. q̄ si nō vult exire:pōt eum sacerdos ejcere. etiam si clericus sit Et si non pōt ejci.in sacristam rediens dicat postcōionem.ꝛ orones que restabant.

Vtrum aliqui possint esse in iudio coram iudicibus excōicatis: Rñ fm̄.vꝰ. Si sunt de iurisdictōe illorū ꝛ vocati ab eis stāt iuri videt̄ esse casus necessitatis. Sic̄ et si coram eis cōueniunt iniuriatores suos.nam hoc casu nō solum est necessitas,sed ꝛ tamen cōicant in his que ꝑtinent ad salutem aīe sue. ſʒ reddere vnicuiq̃ ius suum. aliter aperiret̄ via liberatis raptoribꝰ. Si aũt in alijs casibus quis cōicet hmōi iudicibus:puta.comedendo:vel similibus:nō excusat̄.q2 nō sunt de ꝑsonis exceptis fm̄ eundem.vꝰ.

Vtrũ clerici possint cōicare epō suo publice excōicato: Rñ.fm̄ Host.nō.xxiij.di.miratus.ꝛ de ex.pre.e.si.nisi forte essent eius seruicio deputati,q2 tunc eodē modo pñt sicut alij seruientes.

Sed quid de monachis. An teneant̄ cōicare abbati publice excōicato: Rñ.fm̄.vꝰ. credo q̄ possint ei cōicare.q2 quasi de familia sint. Sed Ri.vbi s.expsse tenet q̄ nō.allegato.e.sacerdotes.ij.q.vij iuncta glo.q2 talis abbas nō potest ꝑcipere. Precipere eīm inferioribꝰ est actus legitimus.excōicatus aũt maiori excōicatione est ab omnibus actibꝰ legitimis suspensus.tum etiā q2 monachi non tenent̄ ei cōicare.obedire aũt est cōicare illi.cuius ꝑceptis obeditur.

Quid si ille qui clericuʒ verberauit iaʒ cōposuit cum eo.vel etiā vadit ꝓ absolutione:vel si nondū est denunciatus: Rñ.fm̄ Ray. In omnibus ꝑdictis casibus eum vitare tenet̄ quilibet.cum nondū sit absolutus.extra eo.cum desideres.ꝛ.c.a nobis.el.ij.ꝛ.c.cum nō ab hoīe. Eunti tñ ad curiā ꝓ absolutione vendi pōt ꝛ recipi pōt.ꝛ cōicari in his que ad viam ꝑtinent.

Quid si excōicatus iam iurauit stare mandato epi.ꝛ epꝰ cōicat ei.nunquid ꝑ hoc epꝰ intelligitur eum absoluere: Rñ.fm̄ Ray.nō:immo incidit in minorē epꝰ.ꝛ alij cōicantes.

Vtrum sit orandum ꝓ excōicatis: Rñ.q̄ pro excōicato orari pōt in priuato,sed nō publice inter oratiōes que fiunt ꝓ membris ecclesie.et suffragia ecclesie que ꝓ tota ecclesia fiũt excōicato nō ꝓsunt Et addit Host.q̄ ꝓ excōicato nō est orandū specialiter.intellige publice. Nam ꝓ hereticis in genere in parasceue orat ecclesia.

Quid si teneor iuramento aliquid soluere in certo termino. ꝛ ille interim excōicat̄.nunquid die termini adueniēte tenear soluere excōicato: Rñ. fm̄ Ray.non debeo soluere.xv.q.vj.nos sanctorum. Sʒ debeo deponere in ede sacra. Et sic vtiliter agetur eius negociū: vt ꝑ hoc citiꝰ veniat ad satisfactionem. Sed Inno.dicit.q̄ si quis cum iuramento ꝓmisit aliquid dare excōicato.cōsulimus q̄ det Nā ꝛ seruiēs tenet̄ ei seruire:vt ꝓmisit.xj.q.iij.qm̄ multos. Sed Pano:in.e.inter alia,extra eo.tenet primā opinionē ꝑ text illum.ꝓ locū a spāli. Nam si spāle est in filijs ꝛ mercenarijs ꝛ sic̄ibus de quibꝰ in.d.e.qm̄.ergo in alijs cōtrariū erit quantūcunq̃ diret obligatio.q2 nō teneor cōicare excōicato.nec debeo incurrere periculʒ aīe.ex facto suo. Et glo. in.e.iuratos.xv.q.vj.idem tenet.ꝛ q̄ dʒ fieri deposito in ede sacra.

Quid si quis recipit mutuum ab excōicato nunquid tenebit̄ reddere in termino.durāte adhuc excōicatione:vel si cōducit aliquid ab eo.ꝓ ꝑcio reddendo tpe excōicationis ꝛ hmōi: Rñ.fm̄ Host. qui cōtrahit cum excōicato.obligat̄ ei quo ad naturalem obligationē.ex qua si solutū sit.nō pōt repeti.sed nō quo ad ciuilem obligationeʒ ex qua actio nascit̄.ꝛ pōt peti. Et ideo nō debet ei reddere. nisi post absolutionē. Hic tñ casus depēdet ab immediate ꝑcedēti. Vtrum excōicatus possit aliquid dari: Rñ.fm̄.vꝰ.pōt cā humanitatis ꝛ in sustentationem.scʒ qñ indigeret.nec expectanda est vltima necessitas. Et etiā si excōicatus petit hospitiū non tenet̄ quis expectare: donec ab alijs omnibꝰ sit repulsus. Et hoc intelligo solum quo ad necessaria vite:vt alimenta:vestes:ꝛ hospitium. Secus si petat alia vtensilia.vt securim.fossoriū.ꝛ hmōi. Tamen tantū posset indigere securi ꝛ hmōi.q̄ posset̄ ei dari.qđ arbitrio boni viri limitanduʒ est. Tho. etiam dicit.q̄ in illo casu in q̄ homo ex ꝑcepto charitatis cōmunicare tenetur communio non ꝓhibetur.

Quid de illo qui amico suo excōicato venienti comedere ad domū suam dimitit ei domum ꝛ dapes:vel ꝑmittit eum comedere seꝑatim.nunquid intelligit̄ ꝑticipare excōicato. Rñ.vꝰ. Si hoc faciat in fraudem:vt sic eum nō offendat.sed fauoreʒ eius acquirat:incurrit minorē excōicatōnē. Si aũt faciat. q2 timet ne forte ille vim inferat:nō incurrit Si vō facit:q2 putat eum indigere hospitio.vel alimentis.pōt eum cā humanitatis recipere facta de hoc ꝓtestatione:ne vel receptus credat hoc fieri ꝓpter aliud.ꝛ alij qui hoc viderēt scandalizarent̄.

Sed nunquid ab vxore vel familia excōicati ꝑt aliquid accipi: Rñ.fm̄.vꝰ.de bonis ꝓprijs vxoris vel familiaris:si noīe suo dederit:recipe possumus.nō aũt de bonis cōibus.aut de his que dant̄ noīe mariti:aut dñi ꝛ suo sic̄.nisi forte a marito concessum esset vxori.q̄ suo ꝓprio noīe posset dari:nisi

hoc fieret in fraudem canonis.

Quid si hospitatus sum in aliqua domo ad mẽsam. ⁊ superueniat et ingerat se excõicatus. nũquid teneor surgere? R'ñ. fm. vv. Si est publice excõicatus: surgere teneor. nõ obstante quocũq3 scandalo. Si vo est occultus ⁊ nõ possum sine eius nota: teneor nõ surgere.

Sed an superueniẽte publice excõicato tenear exire de domo? R'ñ. fm. vv. nõ. inmo etiã lz sciã aliquem publice excõicatũ receptuz esse in aliqua domo: possum ibi hospitari. si tante capacitatis sit. ꝙ possim eius cõionem vitare. de hoc vide s. in hoc c. ꝙ si veniam inuitatus ad aliqd festum vel cõuiuium. ⁊ inuenia ibi aliquẽ excõicatum publice teneor recedere. nec debeo ibi epulari. licet sedeat ad aliam mensam: qr oẽs taliter venientes ad festũ vel cõuiuiũ. sil' inuicem cõicare dicendi sunt.

Nunquid possum recipere lr̃as excõicati: vel ei mittere. seu nuncios vel exenia? R'ñ. fm. vv. nullum eorũ licet: nisi in casu in q̃ licet ei loqui. Cum tñ scribiẽ nõ est salutãdus. sed loco salutatõnis solet dici. Spiritũ consilij sanioris. vñ ⁊ qui verbo salutatẽ ab excõicato. nõ dz eum resalutare. sed pt dicere. deus emendet vos. ⁊ huiõi. Qui aũt munus ab eo recipit q̃uis nõ liceat. tñ nõ teneẽ reddere. sz inducendus est. ꝙ vel in pios vsus conuertat: vel etiam b'ñfacere. si ad ruborẽ inducendũ: excõicato remitteret.

Quid si aliquis assurgat: vel reuerentiã exhibeat excõicato. aut inclinet ei salutãdo se. aut moueat labia quasi resalutãs eum. tñ nihil dicat? R'ñ. vv. dicit. ꝙ nõ incurrit excõicationẽ. Sed Dir. lib. iij. dicit. ꝙ hõ loquiẽ nõ solum verbo. sed ⁊ nutu ⁊ signis. Et sic p̃dicta non videntẽ licere, excepto vltimo.

Utrum familiaritas aut pudor excuset pticipãtes excõicato? R'ñ. fm. vv. Si ẽ familiaritas que exprimiẽ in. d. c. qm̃. excusat pticipantes. aliter nõ.

Utrum ignorãtia excuset. R'ñ. fm doc. ꝙ ignorãtia ꝓbabilis facti excusat. extra de cle. ex. mi. apostolice. sed ignorantia iuris nõ. nisi illos. quibus licet ius ignorare: vt pueros nondũ doli capaces. et huiõi.

Quid si sñiã aliquez habitu esse excõicatum. sed actu non aduerto ⁊ cõico ei? R'ñ. fm. vv. si hoc facio subito. ⁊ nõ aduerto. nõ pecco nec in excõicationem incido.

Quõ vitandi sunt illi de quorũ excõicatione dubitatẽ? R'ñ. fm Tho. in quolibet. dubitatio de excõicatione aliquorum. Aut p̃cedit sñiam iudicum aut sequiẽ. Si p̃cedit: puta. qr nondum est declaratum p iudicum consensum. nõ sunt vitandi. quousq3 certo iudicio terminetẽ. Sed si post concordez iudicum determinationem adhuc ambiguum sit magis est standum sententie iudicum ⁊ illi vitandi sunt.

Quid si audiui ab aliquo dicente de seipso ꝙ sit excõicatus. nunquid teneor eum vitare? R'ñ. fm vv. si audiui ab eo in confessione sacramentali. nõ teneor vitare. qr nescio sicut homo. sed sicut deus. Si aũt extra cõfessionem quis se dicit excõicatum fm oẽs. eum vitare teneor solũ in occulto. nisi esset excõicatus publice.

Quid si audiui ab ep̃o. seu eius parochiali sacerdote. ꝙ talis sit excõicatus? R'ñ. fm. vv. Si aliqs p̃dictorum dicat mihi denunciãdo sñiam. ⁊ talis est casus de quo fieri solet excõicatio. debeo ei credere. ⁊ illuz vitare. Secus si dicat mihi cõmuni locutione. qr nõ teneor credere. nec eum vitare.

Quid si prelatus: vl' sacerdos parochialis dicat mihi ꝙ vidit parochianũ suũ aliquid facientem ꝓpter qd incidit in excõicationem. nõ aũt est publicum. Nunquid teneor eum vitare? R'ñ. fm. vv. Siue credam: siue nõ: non teneor eum vitare. nec in publico nec in occulto. q̃tum ad vitandum periculum minoris excõicationis. Et multo minus si dicat mihi alius. Tamen si credaz: nõ debeo me ingerere cõioni illius si possuz sine scãdalo. Et hoc ne dem illi materiã peccandi dum mihi se cõicat.

Sed quid si est publica fama: vel audio a fidedignis aliquẽ esse publice excõicatũ? R'ñ. fm Ray. Si publica fama est ꝙ ipse sit excõicatus publice: vel qr notorie fecit aliquid ꝓpter qd incidit in maiorem excõicationem: teneor euz vitare. Similiter si audio a fidedignis ꝙ eum audierunt denunciari: vel quia viderunt eum notorie fecisse aliquid ex quo incidit in excõicationem: teneor inquirere veritatem. ⁊ interim eum vitare. ⁊ in occulto ⁊ in publico. donec certificatus fuerim. Et nota Panor. in. c. illud. de cle. ex. ꝙ habens noticiam sñie excõicationis etiam p solam famã. debet abstinere a cõmunione fidelium ⁊ sacramentorum. al's peccat. ⁊ incidit in irregularitatem celebrãdo diuina. Et in hoc est ille tex. valde notabilis. ⁊ quotidie cõtingit ꝙ ep̃i excõicantẽ in curia. ⁊ nõ habent noticiam excõicationis. nisi p solam famam. Et ex hoc elicitẽ vnus casus in quo fama facit plenam ꝓbationem Hec Panor.

Quid si parisius audiui aliquem publicari ⁊ postea inuenio eum Bononie vbi de hoc nihil sciẽ? R'ñ. fm. vv. Dicunt quidã ꝙ teneor eum vitare. vbiq3. Potest tñ benignius dici. ꝙ si facile ꝓbare possum excõicationez. vt quia habeo testes: vel instrumenta: teneor vitare. aliter non. nisi in illa dyocesi vbi est facta publicatio. vide tamen singularẽ teoricam limitantem multum p̃dicta. quam ponit Innoc. in. c. inquisitioni. extra eo. quam approbat Panor. in. c. ad nostram. el. ij. de iureiurã. et in. c. cũ non ab hoĩe. extra eo. ꝙ si in vna ꝓuincia quis esset excõicatus notorie. ⁊ in alia ꝓuincia mihi soli pateret. ꝙ debeo eum vitare ibi etiam in publico. quia non potest iste dici ab ecclesia toleratus quod nota.

Quid si audiui aliquem excõicari vel vidi incidere in excõicationem postea non vidi eum nisi post annum. Nunquid teneor eum vitare? R'ñ. fm. vv. Si homo est talis qui credatẽ timorosus. ⁊ tunc seruabat excommunicationem. ⁊ modo non seruat: possum eum credere absolutũ. arg. extra de off. or. ex pte. Si vo non est talis. debeo eum vitare. si occultum est: occulte. si manifestũ. publice.

Quid si sacerdos videat aliquẽ qñ missa dixit

dire ei in stando extra ecclesiam ꝛ nolẽtem intrare nunquid debet p̃sumere eum excõicatum ꝛ sic eũ vitare? Rñ. fm. v̇v̇. nõ est cã sufficiens quare debet talem reputare excõicatum vel interdictũ. Si mest ,pprius sacerdos. qui tenet cognoscere vultũ pecoris sui. debet inquirere ab eo. ꝛ ei vt melius p̃t consulere.

Utrum liceat mihi hospitari in domo excõicati ipso absente. aut sumere inde necessaria. aut vinũ ad celebrandã missam? Rñ. fm Glo. Ray. q̃ nõ licet. nisi recipiã ab vxore vel dispensatore eius. fm q̃ dictum est ĩ.

Utrum liceat mihi hospitari: vel necessaria recipere in domo excõicati. quam inuenio sine custodia? Rñ. fm Glo. Ray. si ex confidentia amicicie hospacio: nõ licet. quia sic quodammodo contractu cum eo. ꝛ obligo me ad antidota ꝛ ei cõmunico. alis si credo ei displicere cum sciuerit: furtũ aut aliud peccatum cõmitto. sed minorem excõicationem non incurro.

Quid de illo qui solitus est dare fratribus certam summam singulis septimanis. Et cum sciret q̃ in breui excõicaret. rogauit vnum de amicis q̃ dictã summam daret fratribus p̃dictis vsq̃ dum reuocaret mandatum. ,pmittens se ei super hoc satisfacturum. nunquid fratres scientes hoc debeant recipere illam summam ab illo? Rñ. fm Glo. Ray. si fratres hoc non ,pcurauerunt. nec peccabunt recipiendo ab illo amico. dante nomine suo. nec ille peccabit: qui ita sic ,puidit in futurum ,p suo motu et pia intentione: sciens q̃ fratres non reciperent ab eo tempore excõicationis. Si aũt ,pcurantibus fratribus esset hoc factum illicitũ esset. licet ille amicus ipso nomine daret: ꝛ fratres in hoc casu fraudem facerent canoni qui ,phibet cõicare cum excõicatis. Sed circa p̃dicta facta est magna modificatione q̃ quandam cõstitutionem factam cõstantie. ꝛ etiam in concilio Basiliensi. anteq̃ scissuram faceret. put recitat Archi. flo. in sum. in tractatu de censuno. quam dicit habuisse a fidedignis. ꝛ tenor talis est. Insup ad euitanda scandala ꝛ multa pericula que cõscientiis timoratis cõtingere possunt. tenore p̃sentiũ misericorditer indulgemus. q̃ nemo deinceps a cõione alicuius sacrorum administratione vel receptione aut aliis quibuscunq̃ diuinis intus vel extra. p̃textu cuiuscunq̃ sñie. aut censure ecclesiastice a iure vel ab homine generaliter ,pmulgare. teneat abstinere. vel aliquem vitare. aut interdictum ecclesiasticum obseruare: nisi sentẽtia vel censura huiusmodi fuerit in vel contra ,psonã: collegium: vel vniuersitatem: ecclesiam: cõmunitatem: vel locum certum vel certam a iudice publicata. vel denunciata specialiter ꝛ exp̃sse. constitutionibus apostolicis. ꝛ aliis incõtrarium facientibus nõ obstantibus quibuscunq̃. Saluo si quem ,p sacrilegii manuum iniectione in clericum. sñiam latam a canone adeo notorie constiterit incidisse. q̃ factum nõ possit aliqua tergiuersatione celari. nec aliquo suffragio excusari. Nam a cõione illius. licet denunciatus nõ fuerit: volumus abstineri. iuxta canonicas sanctiões. hec in concilio Constantiensi sub Martino .v. Et sic cõcludit: sine fideles nõ tenent tales vitare in diuinis vel extra. nisi fuerint publicati. seu denũciati sp̃aliter ꝛ expresse. Excepto casu de iniectõne manuũ in p̃sonas ecclesiasticas notorie. Et ex p̃dictis p̃z r̃nsio ad. q. quotidianã. Ecce papa dicit. Excõico: vel interdico. N. ꝛ. N. cũ fautoribus ꝛ p̃ticipantibus sibi: Dic. N. ꝛ. N. sunt noiatim excõicati vel interdicti. Et iõ sunt vitandi. fautores v̇o siue p̃ticipantes, nõ sunt noiatim excõicati: vl' interdicti. nisi tñ in genere. Et ideo nõ tenet quis eos vitare: quousq̃ p iudicẽ noiatim specificent ꝛ denũcient. facta sibi prius fide de p̃ticipatione. siue fauore eorũ. hec Asten. li. vi.

Querit Ri. in. iiii. di. xviii. vtrum absolutus ab officiali epi excõicati sit vere absolutus? R. q̃ aut eps instituit istũ officialẽ postq̃ iam erat excõicat' aut nõ. Si primo mõ absolutus ab illo officiali. vere absolutus nõ est. q: eps excõicatus maiori excõicatõe ab omni actu legitimo est suspẽsus. Et iõ nõ potuit instituere officialẽ. Si aũt instituit eũ anq̃ esset excõicatus. tunc distingue: aut cepat vti officio anteq̃ eps excõicaret: aut nõ. Si sic: tũc planũ est q̃ vere absolutus est: nisi sit aliud quod obsistat. Si nõ: tunc vt dicũt aliqui absolutus ab illo non est vere absolutus. q: ex q̃ nõ cepit vti officio añ epi excõicationẽ. supueniente epi excõicatione expirat iurisditio. Qd declarãt p hoc. q: si epus corpaliter moreret. aut deponeret anteq̃ officialis inciperet vti officio suo. iurisditio ab epo sibi ,pmissa expiraret. extra de of. dele. lz. in glo. A sili volunt isti dicere de excõicatione supueniẽte. Sed ista opi. nõ placet Ri. ꝛ dicit nõ esse silẽ qd adducũt. q: mors aufert p̃tãtem. ꝛ depositio aufert imppetuũ p̃tãtis executionẽ. Excõicatio autẽ nõ. s; suspẽdit eã vsq; ad tp̃s. vnde videt dicendum q̃ possit ,pcedere. ꝛ talis ab illo absolutus vere absolutus est. hec probari possunt extra de offi. vi. romana. li. vi. in tex. ꝛ in glo. ꝛ in. d c. lz. in glo.

Querit etiã idem Ri. ea. dist. xviii. Utrũ iudex delegatus post reuocationẽ cõmissionis sibi facte possit añq̃ reuocatio cõmissionis ad eum puenire potuerit aliquẽ excõicare? Rñ. q̃ sic. q: añq̃ ad eũ reuocatio cõmissionis puenia t: remanet penes eũ p̃tãs. q̃ sibi fuerat cõmissa. extra de ,pcu. audius. in glo. Ibi enĩ dr. q̃ in iudice tenet qd facit. donec intelligit iurisditionẽ reuocatã. Alii autẽ ,pbabiliter r̃ndet ad. q. q̃ aut ille qui reuocat cõmissionẽ intẽdit ꝛ exprimit q̃ sit irritũ ꝛ inane quicquid extũc p delegatũ fuerit attentatũ: aut non. Si primo mõ: nõ tenebit sententia lata postea a delegato. Si nõ: tenebit sententia. Idem tenet Panor. in. c. audita de resti. spol'. vbi dicit. q̃ si in literis secundis reuocatoriis papa apponit talia verba. per que dare patet cum voluisse gesta per priores iudices a tempore date secundarũ nõ valere. Et tunc indubie: siue iuste: siue iniuste, processerint iudices. nõ dz valere ,pcessus: vtputa. apposuit clausulam decernentẽ irritum ꝛ inane quicquid gestum fuerit p priores l'ras ꝛc. vt in. c. i. de concel. ,pben. li. vi. Quandoq; simpliciter reuocat iurisditionem priorum iudicum: forte cõmittendo secũdis. ꝛ tunc ante noticiam se

cundatum statum valet processus agitatus p primos tam in partes. q̃ contra tercios impedientes iurisditionem. z de hoc est casus in dicto. c. audita Non enī videt papam cum graui preiudicio partis velle annullare processum ignoranter factum. Et hoc intellige quando ex reuocatione preiudicium generatur tercio. alis aūt non valet actus. licet ignoranter gestus: vt in dicto. c. j. Vñ si papa dat priuilegium vni. vt non possit excõmunicari ab ordinario. nõ valet excõmunicatio lata ab ordinario etiam ignoranter: vt in. d. c. j. Si autē verba essent ambigua z generalia: vt in. d. c. audita. quia mandabat reuocari quicquid esset immutatum in causa: a tpe missionis nuncij. z tunc non tenet reuocatio processus legitime attentati. Ratio: q: cum factum sit odiosum z alteri parti pñdicatiuum. debet fieri stricta interptatio. Et sic debet intelligi de mutatione facta p violentiā: seu qualibet psumptionem. Et nota pdicta q: faciunt ad multa.

Excommunicatō.vij.

E scʒ minor. hec excõmunicatio est que separat a sacramentis percipiendis. extra de cle. ex. mi. si celebrat. Que quidem quo ad deuʒ cõtingit q̃cito peccatum mortale committit. xj. q. iij. audi. Et talis eucharistiam et cetera sacramēta recipit in sui damnationem. Sed quo ad ecclesiaʒ infligitur minor excõmunicatio ipso iure. z prohibentur sacramenta. primo quidem z principaliter cum quis communicat excomunicato: vt dictum est s. Excõmunicatio. vj. Secõdo cum quis sacrilegium committit. xvij. q. iiij. si quis inuētus. Tercio cum quis est notorius fornicator. qui fm Host. z Jo. an celebrando efficit irregularis. licet Inno. in d. c. si celebrat. teneat oppositum. Sed Panor. ibidem dicit. q tota difficultas consistit in videndo. an notorius fornicator sit directe suspēsus ab homine vel canone in penam. An sit illa suspēsio indirecta: vel quia alij phibentur audire ab eo diuina. vt facilius resipiscat. et refert se ad nota. in. c. vestra. de coha. cle. vbi concludit q notorius fornicator: indubitabilis. celebrādo efficit irregularis. alis secus. de hac materia vide s. Clericus. iij. z s. Irregularitas. ij. et. c. Suspensus. Quarto. cum quis recipit ecclesiam de manu laici. z sic eaʒ tenet xvj. q. vij. si quis deinceps. Quinto. in dissidentibus pauperum: oppressoribus: manifestis raptoribus publicis vsurarijs meretribus. qui large dicūtur excõicati in quantum oblationes eorum ad altare non recipiuntur. Sexto in illis quibus denegatur ecclesiastica sepultura. de quibus. s. Sepultura. iij. Septimo in quolibet notorio peccatore. lxxxvj. dist. neqʒ. z di. xcv. illud. xiij. q. ij. p obeuntibus. et ibi glo. de conse. di. ij. p dilectione.

Quis est effectus minoris excõicationis? Rñ. principalis effectus est q talis remouetur a perceptione sacramentorum. Et si se immisceat: mortaliter peccat. non tamen incurrit irregularitatem etiamsi celebret. Peccat etiam conferendo sacramenta. sed ab eo collata non carent virtutis effectu nec prohibetur eligere. nec ea que iurisditionis ratõne sibi competūt: exercere. Si tamen talis electus fuerit scienter. irrita est electio irritāda. d. c. si celebrat. Vide tamen quod dicit Panor. ibidem q vinculum excõmunicationis minoris reddit ipsum excõmunicatum inhabilem ad officium consequendum: adeo. q ipsa electio p quam inicatur matrimonium spirituale de eo facta. non valet. vnde vt dicit Innoc. nec dignitatem: nec aliquem canonicatum excõmunicatus minor. consequi potest. nisi prius ipsum peniteat z absoluatur. Ratio redditur in litera. quia excõmunicatio minor suspendit a participatione sacramentorum. Sed ille qui eligitur vel promouetur ad aliquod beneficium. principaliter eligitur: vt exerceat se in sacramētis ecclesie. vnde cum ille sit priuatus sacramentis. eligi nõ potest. Ex hoc infertur. q prohibitio alicuius act9 impedit omne id. per quod puenit ad illud. l. oratio. ff. de spon. Ea tñ que sunt iurisditionis actiue: potest exercere. De irregulari tñ qui recipit beneficium dum est irregularis. Glo. Ray. putat: q impetrata dispensatione super irregularitate. non indigeat dispensatione alia. Nec est simile de excommunicato: vel suspenso sententia iuris vel homīs. Nam irregularitas non est nisi quoddam impedimentum ex defectu sacramenti: vel canonica constitutione prouenienss. Sed quibusdaʒ alijs videtur eadē ratio in irregulari. que z in interdicto vel suspenso. quia similiter est inhabilis ad executionē officij. sine dispensatõe. extra eo. cum illorū. Et ista rõ videt ponderari in. d. c. si celebrat. Et q officiū dat pter beneficium.

Vtrum excõicatus minori possit intrare ecclesiam? Dic q sic. z ad missam z ad osculum pacis admitti põt. q: vt dictū est excõicatus minori est solū priuatus a pceptione sacrorum.

Exemptus. Vtrū ha-

E bens priuilegiuʒ q non possit excõicari ab ordinario. possit ab eo excõmunicari Rñ. Ri. in. iiij. di. xviij. q aut habēs tale priuilegium allegat ipm in sui defensionē añq̃ contra ipm ferat snīa. aut nõ. Si primo mõ. nõ valet snīa otra ipm lata ab ordinario. Si scdo mõ. aut illud priuilegiū ē publicatū: aut nõ. Si est publicatū: nõ tenet snīa. Si uõ nõ est publicatū. aut ē notū iudici. aut nõ. Si notū est iudici. credo q nõ valet snīa ab ipso p priuilegiatū lata. ar. ad hoc extra de ap. si duob9. in tex. z in glo. Si aūt nõ est iudici notū: nec priuilegiatus fuit in longo tenore libertatis. tunc tenet snīa ar. d. c. si duob9. Et hoc intelligo. nisi in priuilegio esset clausula irritans. quia tunc non valeret snīa. Si võ priuilegiatus allegat priuilegiū nõ publicatum. nec iudici notum. nec fuit in longo tenore libertatis illius. z iudici petenti priuilegiū sibi ostendi. non vult illud ostendere. nec clausulā cõtinentē suā libertatē. tenebit snīa si ferat contra eum. extra de priui. cum psone. li. vj. Nec pter ostensionem priuilegij sequentē. iudicabit snīam fuisse nullam. vel etiam reuocandam. hec Ri. Adde pdictis q̃ notat Panormi. in. c. cum ordinem. de rescript. q vbicunqʒ notorium est citatum non teneri ad co-

parendum non potest iudex procedere contra eū contumacem. Secus si non constat notorie. Et pro hoc facit. q si episcopus citat istos fratres mendicantes. qui notorie sunt exempti. et tamen sunt tolerati in privilegio exemptionis: q ipsi non tenentur comparere etiam ad allegandum eorum privilegium. Et nota q in hoc multi simplices iudices decipiunt. hec Panor. Et ideo cum fratres minores ex multis privilegijs habeant: q ab ordinarijs excōicari. suspendi. vel interdici non possint. cum clausulis irritantibus et annullantibus quicquid pro predictos secus factū fuerit Patet quod tenet. vt patet per mare magnum Cle. vij. quod incipit virtute cōspicuos.

Pone: papa concessit privilegium cuidam monasterio monialium: vt nō tenerent ad procurationem legatorum. etiam si in lris eorundem dicat vt tam non exempti: q exempti teneantur ad hoc onus. nisi de isto indulto concesso monasterio. fiat mentio de verbo ad verbum. Demum papa concessit legato: vt possit exigere procurationem a quibuscunq personis etiam exemptis. q̄q talia sint privilegia. q de eis sit fienda mentio de verbo ad verbum. que voluit in istis lris haberi pro expressis. Querit. nunquid per has lras legatorum sit derogatum illi privilegio? Questio videt satis dubia: vt refert Panor. in. c. cum instantia. de censi. Et dicit Fede. tenuisse primum non esse sublatum per secundas lras. quia de privilegio debet fieri mentio ad hoc vt ei derogetur: vt in. c. veniens. de prescrip. et notatur. xxv. q. ij. In summis. et in. c. j. de rescriptis. Nec sufficit mentio generalis. sed requirit specifica: vt in. c. ij. de dolo et cōtu. Item si diceremus oppositum primum privilegiū esset inutile. cum papa semper concedat plenissimas lras legatis. Sed postmodum idem Fede. consilio. xlvj. mutavit sententiam tenendo contrarium. Nam per verba generalia plenissima revocātur omnia privilegia: statuta. et consuetudines. vt est bonus text. in cle. dudum. de sepul. Item si diceremus cōtrarium. indirecte diminueretur potestas pape. nam cum privilegia consistant in facto. et papa nō habeat omniū memoriam. impossibile foret q de omnibus huiusmodi privilegijs faceret mentionem de verbo ad verbum. Nam satis est q appareat de intentione sua. volente revocare talia privilegia Conclude ergo. q tam in hac materia q̄ in alia debemus semper cōcordare primi et secundi tenorem. Et secundum eorum vim iudicandum. vel pro privilegio. vel pro revocatione. Et faciunt predicta ad materiam testamentorum. hec Panor. Idem tenet Car. in cle. j. de sepul. vbi dicit. q si in secūdo est aliqua specialis expressio. per quam aperte colligit mens disponētis. hoc sufficit ad revocandum priorem dispositionem etiam si in primo diceret. q oporteat exprimi nomen talis sancti et huiusmodi. Et refert Bart. in. l. si quis in principio. de le. iij. tenere. q si testator dicit. nō obstante quocunq alio testamento. etiam si in eo sunt verba derogatoria. talis expressio dicit specialis. et sufficit ad revocandum. Hec Car. Et ad hoc bonus text. in cle. dudum. preall. et glo. super ver. verbo dicit. hic videt expressum q valeat privilegium vel gratia apostolica de qua constat. licet scriptura super ea confecta non sit. Alius est bonus tex. in. c. alma. de sen. ex. li. vj.

Exempta ecclesia et monachi. vel canonici: vel conversi et perpetuo oblati intelliguntur exempti. non autem presbyter qui parochianorum curam habet. quo ad ea que ad ipsam curam pertinent. nec ipsi parochiani. extra de privil. per exemptionem. li. vj.

Si eximantur canonici alicuius ecclesie. nō propter hoc sunt exempti clerici. sed bene econverso. scilicet q exemptis clericis intelliguntur exempti: tam canonici. q̄ alij clerici. d. c. per exemptionem. Sed ipsa ecclesia non est propter hoc exempta vt ibi. Ex quo habes q appellatiōe canonicorum nō veniunt clerici. sed bene econverso. Item infertur q appellatione continentis comprehenditur contentum. non autem econverso: vt ibi. vbi dicitur. q exempto clerico alicuius ecclesie. non propter hoc ecclesia ipsa est exempta. Sed dubitatur. de. l. civibus. ff. de re. dub. vbi habetur q si legatum est factum civibus alicuius civitatis. intelligitur legatum esse factum ipsi civitati. ergo eodem modo hic exemptis clericis. debet et ipsa ecclesia esse exempta Respondetur q ideo legatum factum civibus in genere intelligitur esse factum civitati. quia est res favorabilis. et consequenter extendenda. Hic vero agitur de re odiosa. hoc est privilegio per quod derogatur potestati ordinarie. ideo restringenda.

Per monasterium seu locum exemptum intelligi debet tam de ipso q̄ de cimiterio. et de domibus monasterij. pratis. ortis et areis que sunt iuxta ecclesiam ar. xij. q. j. necessario. et. c. nulla.

Fratres minores sunt privilegiati. Ita q ratiōe delicti. vel cōtractus. vel rei. nō possunt cōveniri. vt in dicto privilegio. virtute conspicuos. Et cum clausulis irritantibus etc.

Legatus de latere secundum Glo. in. c. quod translationem. de offi. le. potest cognoscere de causis contra exemptos. quia per privilegium eximuntur a potestate episcoporum et huiusmodi. sed non pape vel legatorum eius. Secus tamen de alijs legatis. Fratres tamen minores sunt exempti a iurisdictione dictorum legatorum de latere. vt patet in privilegio Bonifacij. quod incipit. inter ceteros. et infra vbi dicit. Et preterea nolentes omnino. vt quis q̄ cuiuscunq sit ordinis dignitatis. conditionis. aut status vos generaliter. aut specialiter. ac prefatum ordinem super exemptione ipsius. ac alijs vestris dicti q ordinis libertatibus et immunitatibus: quibuscunq sub quavis forma. vel expressione verborum: vobis et eidem ordini ab apostolica sede cōcessis impugnare. turbare. vel quomolibet molestare. vos et ordinem ipsum ab omnium et singulorum quorumlibet prelatorum et personarum ecclesiasticarum omnimoda potestate et iurisdictiōe prorsus eximimus de apostolice plenitudine potestatis. Decernentes vos et ordinem supradictū immediate: nulloq medio eidem sedi et soli tantūmodo romane pontifici subiacere. Hec ibi.

Falsitas. Queritur an

falsa latinitas viciet rescriptum apostolicum: Rn. Panor. in .c. ad audientiam. de rescriptis, p declaratione dicte .q. facit tres regulas. Prima est: q ad hoc q falsa latinitas viciet rescriptum pape: dz esse manifesta. Non aut sufficit q sit dubitabilis. Scda regula q si falsa latinitas pot saluari p figura: no viciat rescriptu. Et de his figuris: vide glo. in .c. forus. de ver. sig. Et hoc facit ad .q. Dicebat in quoda rescripto aplico. q rectores hospitalis & alie psone que degere contingent in eodem possent ibi sepeliri. nunquid rescriptu illud viciet p illam falsam latinitatem: Nam vbi dicebat q debebat dicere. quas Jo. an. consuluit q no viciat: qr pot saluari p silensim. Nam illud verbu que. pot esse neutri generis & pluralis numeri. & facere relationem ad verbu. psone. & ad verbu. rectores. & erit casus accusatiui. Ite psupposito. q simpliciter sumat illud verbum. que. vt faciat relationem ad verbu. psone. tn cu sit modicus defectus no debet viciare rescriptum. ar. in .c. ex parte. de fi. instru. Et sic elice scdam regula. q si falsa latinitas surgit ex modico defectu alicuius lre vel tituli: no viciat rescriptum.

Quare aut falsa latinitas viciet rescriptu? Glo. in .d. c. ad audientia. dat ronem dices: q rescriptu pape: p multas manus transit. & cum multa maturitate decoquit. Et ita nullum vicium cotinere debet. vn contra istam psumptione no est admittenda pbatio. Et Dir. li. iij. tit. iiij. sequit glo. dicens. Secus esse in rescriptis impatoris & inferiorum lris. vel actis iudicum. q no cum tanta deliberatioe pcedunt. Et in instris tabellonu: quorum fides auctoritati tabellionis innitit. vide etia Panor. in .d. c. ex parte. vbi dicit q no solum defectus lre no viciat rescriptum. immo etia fm Inno. defectus dictionis vel orönis no viciat: dumodo depdendat intellectus materie. Quis aliqui dicant fm eum. q si est intolerabilis error in lra: vel dictoe: secus. primu tn dictum plus placet Inno. Cum p bulla tollatur suspecio & oculi officialiu sepe fallunt: vel posset distingui fm Host. inter rescripta gratie & iusticie. d. Car. idem tenet in rescriptis gratiosis: dummodo sensus no mutet. Qd plus placet Panor. p nota. in .c. cu venerabilis. de relig. do. Secus si sensus mutaret: vel induceret equiuocato. Nam tunc defectus lre viciaret: vt in .c. inter dilectos. de fi. instru. Et ex pdictis pnt decidi multe qones.

Quidam impetrauit ecclesia sancti Pancracij. In lra vo dicebat Panerarcij. Ita q erat mutata lra .c. in .e. An ex hoc viciet rescriptum: d. Car. vt refert Panor. vbi s. dicit tenuisse q no. Sicut eni defectus lre no viciat vbi constat de sensu: vt hic. Ita & si vna lra ponat loco alterius: vt in .q. nostra dumodo ex alijs appareat papam intellexisse de illa ecclesia sancti Pancracij. Secus si induceretur equiuocatio.

Alia questio. Papa mandat in rescripto impetrantem debere mitti in corpalem: & fuit omissum verbum: possessione. d. Car. dicit obtinuisse: q propter hoc non viciat rescriptum: qr p alia verba apparebat de intentoe pape. qr subintelligebat. & defendas inductum. Idem dic si p positione vnius lre loco alterius induceret falsa latinitas. Sicut accidit in facto. Dicebat eni in quada indulgetia. ppetuis tpibus duraturis. debebat eni dicere duraturas. Et sic. a. fuit mutata in .i. Refert eni se cosuluisse p hoc no viciari: tum qr hodie curia no admittit exceptione false latinitatis: tum per pdicta. qr sicut defectus lre non viciat. Ita & si vna lra ponat loco alterius.

Pone q rasura sit facta in loco suspecto. nunquid viciabit totum instrm. An solum illa ptem. cui coheret: Oldra. tenet q non viciet totum. Secus in dicto testium. nam illud viciat totum rone partis false. qr testis ex hoc reddit piurus. Et intellige qn instrm habet plura capla sepata. Vide ad pdicta c. ex lris. extra de fi. instru. vbi habet q rescriptum aplicum ppter rasuram in loco no suspecto no censetur viciosum: nec tn para pot corrigere. seu abradere si depbendit errorem. immo careret oino comodo rescripti. & vide glo. singularem in .d. c. cum venerabilis. & ibi Panor. q rasura reddit suspectum instrm si est facta in loco suspecto. etia si videat deposita eade manu: qr reperiunt multi scietes adulterare scripturas alioru. Ideo sume hanc cautela. q vbicunq notarius errauit ita vt oporteat aliqd radere & iterum reponere: vel facere aliqua lram in margine. debet notarius ad euitanda suspitionez in fine instri cotinuando se facere mentione qualiter ipse rasit tale verbum: vel q fecit talem lineam in margine. hoc etia volunt Arch. § .ı9 ita. xxv. q. j. videt etiam pbari in .l. in fraudem. ff. de te. mili. et ibi hoc tenet Bar. Et ita habet hodie stilus notariorum qn rasura est in loco suspecto: tn non est necessaria. si ex pcedentibus vel subsequentibus pt elici veritas eorum q cancelata sunt: vt ibi notabiliter dicit glo. Item nota glo. in .c. licet. de cri. fal. q si lre essent clause rasura non noceret. Et nota fm Host. q in curia est canon late snie in quemcunq alium ab officialibus sup hoc in curia deputatis. qui rescripto bullato: vel notato mutatoua figura in alia: siue lram: vel etia dimidia abraserit deleuerit cancellauerit vel mutauerit. sine illoru: ad qs spectat. data licetia. Et dicit q sepe publicat in curia: vt no possit quis ptendere ignorantiam. Posset tn impetrans sine aliqua pena totam lram lacerare: ac etiam bullam. Nam licitum est cuilibet iuri suo renunciare. Et ex hoc habes q simplex notarius qui lras apostolicas scripsit. no potest illas corrigere sine licentia officialis ad hoc deputati. Et vide Ri. in .iiij. di. xviij. vbi querit. vtru inueniens lram pape cuius efficacia iam expirauit: vt qr fuit data ad tps qd iam transijt. & ludo no intentone vtendi et aliquam lram in ea male formataz reformat: vel punctum facit: vel p quecunq alium modu aliqd in ea immutat: sit excoicatus: & concludit q sic. qr quuis illa lra no immutata sit inutilis. tn p rasura sic mutari posset vt vtilis appareret. Verbi gratia Si ibi erat scriptum. Post triennium minime valiturus. Et pro triennio poneret quinquennium:

iam appareret vtilis que ante erat inutilis. Cum ergo queritur q mutatio siue parua siue magna circa lras pape que p immutatõnem potest apparere vtilis plus q3 erat: vel vtilis cum ante non esset. prohibita sub pena excõicationis late sñie. videt q immutãs aliquid circa lram de qua est qõ sit excõis. De lris tñ que p nullam rasuram possent apparere vtiles: vtputa. lra citatoria data a.cc.annis.ccc. Aliter esset iudicãdum. quia si tota raderetur τ de nouo scriberetur. non posset apparere vtilis propter bullam. quia in creatione cuiuslibet pape. noui aliquid circa bullam mutat.

An autem aperiẽs lras debeat puniri tanq3 falsarius? Rñ. Panor. in.c. cum olim. el.ij. de offi. de le. dicit q aut iste aperit lras ostendẽdo eas aduersario mittentis. τ potest puniri vt falsarius. ar. bonum. in.l.j. §. is qui deposita. ff. ad.l.cor. de fal. vbi dicitur. q is qui deposita instrumenta ostẽdit aduersario incidit in crimen falsi. Et nota hoc cõtra aduocatos τ procuratores. qui plerũq3 iura partis ostendunt aduersario. Nam possunt puniri pena falsi vt ibi notatur. Aut aperit quis literas: τ tamẽ non ostendit aduersario, τ tunc nõ punitur pena falsi. de quo videt text. in. d.c. cum olim. Nam papa dicit. q voluit ipsum punire in quo deliquit. Et tamen nõ puniuit eum pena falsi. Ad idez lex. qui testamentũ. ff. de fal. nam speciale est in eo qui aperuit testamentum clausum: vt puniatur pena falsi vt ibi. ergo aliud dicendum in eo qui aperuit alias literas maxime priuatas. vnde debet puniri pena stellionatus. id est extraordinaria. Idẽ Bartolus ibi. Et vide eundem Barto. in.l.j. ff. de preuaricatoribus. vbi dicit idem esse de eo qui cognouerit iura vnius. τ deinum se contulit cum parte aduersa.

An autem aperiens literas domini pape sit excommunicatus? Rñ. q non. quia nullo iure cauetur.

An autem scriptura confecta per falsum notarium sit nulla? Rñ. Panor. in.c. fraternitatis. de heren. de mente Inno. dicit q aut loquimur de instrumentis confectis post falsitatem commissam. vel ante. Si ante. tunc ex quo notarius tolerabatur in officio: valent. quia gesta ratione publici officij nõ retractant ꝓpter publicam vtilitatẽ. licz postea sequat depositio p.l. barbarius. ff. de offi. pre. Sed instra confecta post damnationẽ notarij. nõ valẽt vt in. d.c. fraternitatis.

Sed dubium est: quando ante damnationem notarij reperitur instrumentum habens plura capitula. Et in vno est admixta falsitas: an reprobet totum instrumentum? Barto. in.l. si ex falsis. C. de transac. distinguit. q aut falsitas procedit ex vicio notarij. τ tunc instrumentum corruit in totum. Et hoc placet Panor. sicut dr̃ in teste: vt si aliquaz falsitatem adijciat testimonio suo. dictum eius in totum reprobat. q2 reperit piurus. Sic est in notario. qui di quidam testis. Et hoc verum si est falsitas circa substãtialia negocij. vel circa circũstãtias eius: vt q2 debebat scribere. q ticius ꝓmisit. x. τ scripsit. xx. Sed si falsitas est orta circa alia accidẽtalia vel extrinsecas: vt q2 scripsit contrahẽtes esse cõsanguineos: vel aliquid aliud qd nõ facit ad negociũ: licet hoc sit falsum. nõ reprobat instrm. ꝓpter hoc q2 illud nõ ptinet ad officium notarij. Idem in teste. Aut defectus non ꝓuenit ex vicio notarij. Et tunc aut cõcernit substantialia instri: vt quia fuit omissa indictio τ dies. Et tunc instrm corruit in totum: vt notat in.c. inter. de fi. instru. Aut defectus nõ concernit substãtialia negocij. Et debet tunc fieri illa distinctio. aut negocia sunt connexa: aut separata. primo casu nõ corruit in totum. scdo sic. vt in. d.l. si ex falsis. Sed Bart. in.l. eadem lege. ff. ad.l. iul' repe. dat vnam limitationẽ ad pdicta. videl3 q instra confecta p notarium dannatũ sunt nulla: qñ fuit dãnatus ꝓpter falsitatem cõmissam in officio tabellionatus. Secus dicit si als fuisset dãnatus de falso cõmisso tñ extra officium: vel sit effectus infamis ex alia cã. tunc enĩ cõcludit q si illud officiũ nõ habet in se dignitatez: vt q2 nõ est notarius principis: vt.l.j. C. de man. prin. vel nõ habz officium de publico: vt q2 nõ est notarius in banco. sed est assumptus a partibꝫ volentibꝫ: vt faciat publicum instrm. tũc nõ videt quin talia instra confecta p istum non valeant. quantũcunq3 sit infamis: Mouet p.l. si aliquid. C. de suscep. τ ar. g.l. x. que facit tñ mentionẽ de falsitate cõmissa in officio. Itẽ q2 notariatus nõ est dignitas. sed quoddã munus. Itez infamis põt esse ꝓcurator. Insti. de excep. Vide glo. ad hoc. c. de sen. excõ. decernimus. in sexto.

Familia

f Familia. Quõ paterfa. debet regere τ corrigere familiam suam? Dic ꝓut habet in sum. confe. li. iij. ti. xiij. q.j. q paterfa. nõ solum tenet curam regiminis habere circa domesticos. i. circa filios: vt exponit Augu. sed etiã circa oẽs suos p quos intelligunt illi qui de familia sua sunt. τ hec cura correctõnis. nõ solum dz esse verberũ. sed etiã exempli boni τ verborũ. quia est spẽs elemosyne: vt dicit Augu. Vñ sicut ad elemosynã corpalem tenet quis tẽpe necessitatis: ita ad hanc. Si vo nec sic corrigunt: tenet eos abijcere a se. si credit ꝓbabiliter p hoc eos corrigi. Et sine hoc in malicia τ ptinacia pseuerare: ne sit patronus criminis. sicut ptz in vxore fornicaria. q si credit ꝓbabiliter p hoc eos licentius peccare. p sua aũt curam τ p suum timorẽ videt eos a multis. τ si nõ ab omnibꝫ malis se temperare. ei nõ imputat puersitas filiorum qd tunc fieret si nõ erit quod sibi imputetur.

Querit ad dñs teneat pascere famulos suos tẽpore infirmitatis. Et an teneat ad omnes impensas: forte enĩ eget magna cura τ diuturna. τ in medicinis est exponẽda magna quãtitas pecunie? De hac. q. vide p Bart. in.l. si cum dotẽ. §. si in antẽ. ff. solu. matri. τ in.l. in rebus. ff como. Et cõcludit q ad magnas expẽsas nõ tenet. qd intellige rõne famulatus. sed alia rõne: vt q2 ꝓximus. si ille nõ habeat vnde sibi subueniat: põt implorare officium iudicis contra eum: vt sibi subueniat. si est soluendo. Et idem potest facere pauper cum quocunq3

diuite. vide text. cum glo. notabili in .c. sicut. xlvij. distin.

An aūt famulo infirmo debeat salarium? Rñ. cōiter tenet q nō. quia casus contingens in psonā illius qui locauit opas suas liberat cōductorem a mercedis pstatione. vt .l. si vno. §. Item cum quidam. ff. loca. Hoc tñ limita. qñ salarium debet alicui rōne psone sue dumtaxat. Secus aūt si dat sibi etiam cōtemplatione aliorum. put dat ptān. habet enī soluere suis iudicibus z alijs famulis. ad quorum obligationem non liberat p moꝛtem. vide de hoc singularia §. Aduocatus. z .j. Locatio.

Quid de famulo qui cum dño suo de salario nō conuenit. An possit postmodum petere salarium. Rñ. Fede. consilio. cc xviij. dicit. q si ille familiaris psueuerat opas suas locare. z dñs cōducere opas ministroꝛum. q salarium debet eidem. saltem vsq ad summam. qua alterius opa z ministerio dñs fuisset conducturus. ar. l. si nō soꝛtem. §. libertus. ff. de condi. inde. Vide .j. q. j. sunt nō nulli. p Archi. vbi dicit q de aduocato spāliter videt dicere lex q possit petere salarium incertum. ff. de var. cogn. l. j. Et p hoc dicebat. d. Nico. conta. scribēdo Fede. de hoc. q si in aduocato hoc est inducium. ergo in ceteris ius cōmune. nī in hoc seruanda est consuetudo patrie. vide etiam Bart in .l. diuoꝛtio. §. qd in anno. ff solu. ma. q si famulus est cōductus ad laboꝛandum in rure pro. xij. in anno. z exactis sex mensibus in quibus minus laboꝛat: vult discedere z petit medietatem pcij. q nō debet habere medietatem. p. d. §. quod in anno. vbi Bar. dicit a simili. q in possessionibus lombardie. in quibus vno anno seminat frumentum. In alio non. vel alia seges minoris valoꝛis. tunc totum biennium cōputabit z inspiciet. sic in isto famulo computabit crassum cum macro.

Quid si pꝛomisi tibi seruire p annum et aliquo tpe anni fui infirmus. nunquid teneoꝛ supplere tēpus quo fui infirmus? Rñ. glo. in .c. si ppter tua. de rescriptis. li. vj. q nō. vt. l. cum heres. §. stichus si heredi. ff. de sta. li.

Querit. Quidam dedit furnum. siue molendinum in emphiteosim. hoc adiecto. q deberet recipiens gratis coquere. vel molere ꝓ isto dante z familia sua. demum excreuit multum familia istius vltra solitum. An teneat coquere vel molere p omnibus. An sm numerum antiquum? Pe. z Abb. dicunt q sic. Idem Panoꝛ. in .c. quanto. de censi. Et dicit ibi esse text. sm intellectum magis cōem. Nam ex quo iste recipiens potest se habere ad in cra. scz diminuta familia. Ita aucta. vt contrarioꝛum eadem sit disciplina. nisi speciem mutasset: vt puta. Effectus est eps vel capitaneus. Et sic tenet multam familiam. Quid de famulo z famula qui seruierunt dño suo fideliter. z dñs non vult eis dare mercedem. ppriam sm conuentionem factam: nūquid possint occulte de bonis suis surripere vsq ad debitum? Rñ. Ri. in iiij. di. xv. q licet tales peccent in modo accipiendi. nī ad restitutionē nō tenent. Et ad pdicta facit quod notat Sco. in iiij. di. xv. vbi querit an damnificatus ab aliquo possit sibi satisfacere de bonis damnificātis? Et respō det q in duob9 casibus pōt sibi satisfacere. Primo qñ ille damnificatus esset effectus dispensatoꝛ bonorum damnificantis. z nō posset sibi sm iuris foꝛmam puidere. vt qn nō habet testes. vel phatōes vel qt est psona potēs cōtra quam nō administraret sibi iusticia. Scdo qñ inueniret de bonis illius vel aliquid sibi donatum fuisset. Tamen sm. S. Ber. z alios: volens sibi satisfacere de bonis debitoris auctoꝛitate ppria peccat in septem casib9 moꝛtaliter. Primus est. qñ pōt sibi p viam iuris puidere z nihilominus sibi facit ius. Scds qñ esset iudex publicus z in causa sua vellet ipsemet iudicare quod est phibitum. C. ne quis in causa sua iudi. vnica. Tercius quando debitum non est liquidū sed dubium. scilz an debeat habere: vel nō. actoꝛi nanq probatio incumbit. Quartus est. qnādo esset periculum generandi scandalum contra aliū. vt quia alius culpatur de furto. vl' maleficio tuo. z sic infamaretur indebite. Quintus est. quando esset periculum infamie pꝛopꝛie. vt quia reputaretur latro vel vsurarius. z huiusmodi. Sextus est. quando posset esse periculum personale simpsius. vt q posset suspendi pro latrone pro tali actu vel huiusmodi. Septimus est. quando sibi satisfaciēdo moꝛtaliter peccaret. postponēdo salutem anime sue ꝓ recuperatione rei temporalis. quid enim prodest homini zc. Et Panoꝛ. concludendo predicta in .c. olim. el. j. de resti. spo. de mente Inno. dicit. q etiā sua auctoꝛitate pōt quis accipere rem sm tue. Dūmodo ex hac acceptione nec malum. nec scandalū immineat. nec contra detinentem rem: puta. vxorem. cui custodiā illius rei cōmiserat. vel contra famulare suum vel quēcunq aliū. tunc enī deberet eam in locū pristinū restituere.

Quid si dominus faciat suos iurare q dicent ei si quem viderint. sciuerint. vel audiuerint surripuisse aliquid de bonis suis? Rñ. vt. distinguendo q si iste dominus probabiliter habetur truculentus z ferus. nō tenentur seruare. quia illicitum fuit quod iuratum est. Si autem creditur mansuetus. z non nisi rationabiliter pcessurus. distingue quia si res tales sunt. q pertineant ad custodiam illius qui iurauit. seruari debet. puta. Si quis viderit furem exportantem res que eius custodie cōmendate sunt. potest psequi res furtiuas. al's tenetur damnum restituere. Si autem non tenetur ad custodiam illarum rerum. tunc si potest probare. tenetur reuelare. si vo non potest probare. non debet reuelare. nisi talibus personis que possent ꝓdesse. z non obesse. Et si alio modo iurauit. non fit licitum iuramētum nec obligatoꝛium. Idem in sum. con fe. lib. j. tit. ix. vbi dicitur sm Hugo. q si aliquis de testibus sinodalibus sciat solus crimen alicuius. non tenetur denunciare episcopo. licet iurauerit dicere crimina que sciret. nisi posset probare. al's debet tacere. ne sit proditoꝛ criminis. ij. q. j. si peccauerit. nisi hoc faciat secrete. cum eps vel alius cui reuelat secrete debeat corrigere huiusmodi criminosos. de hoc vide supra. Excommunicatio primo.

Sed hic querit de .q. quotidiana. An istis denunciatoribus sinodalibus plene credatur: Rñ. glo. in §. aliqñ. iij. q. iij. q sic. si denunciant notoria. Si vero aliud emmen: nõ credit eis nisi pbent. Sz Bar. in .l. diuus. ff. de cu. re. distinguit quedam esse maleficia grauia. et in istis nõ credit eis. et sic loquit .d. l. diuus. quedam sunt maleficia nõ grauia. et tunc qñq3 pstituit denũciator ad denũciandum qd re ipsa inuenit. Exemplum. Mittit aliq a p ciuitate ad accusandum ludentes et portantes arma et simlia leuia. et in istis credit tali officiali referenti se sic inuenisse. Ita loquit sm eum .l. j. §. quesi. ff. de of. p. vr. Si vo officialis non mittit ad referendum id qd videt. sz aliud qd reppent ex auditu et fama aliorum. tunc talibus officialibus non creditur: sed prodest vt perueniatur ad inquisitionem. hec Bart. Et predicta videntur satis equa. p quibus facit consuetudo generalis totius mundi. licet Panormi. in .c. preterea. de testi. co. deuiet a secũdo dicto.

Quid autem dicendum de statutis. seu consuetudinibus quarundam terrarum: que constituunt hmõi denunciatores. seu cãpanos ad denunciandum quoscunq3 inuenerint in vineis vel hmõi: siue damnum fecerint: siue non. etiam si nil omnino comederent vel auferent. immo qd plus est tenent denunciare si inuenerint canes intrantes dictas vineas etiam si nil mali facerẽt. qd prima frõte videt iniquitas. Sed dicendum q ex quo dicte cõmunitates cõsenserũt dictis statutis. tales denũciatores poterunt damnificantes denũciare. et merito eis dici potest. Patere legem quam ipse tuleris.

Quid autem de sentẽtijs epõrum que fiunt quotidie. puta. quis amisit anulum. Episcopus ad instantiam illius fecit edictum. q si quis inuenit dictum anulum: teneat sibi pñtari sub pena excommũicatõis et c. Ticius inuenit dictũ anulũ. sz qr tantũdẽ debat hre ab illo q amisit dictũ anulũ nõ notificat. Querit an possit salua pscietia retinere dictum anulum in recõpensatõem illius qd hre dz. An vo teneat: hoc non obstante: manifestare plato. Et dicendum q inspiciẽdus est tenor lrarum epi. seu iudicum. Sunt enĩ qdam lre comminatorie q sunt valde generales. vt puta. q petrus amisit talem rem. et q et furata sit p deum et psciam et malo animo et hmõi. Et in hoc casu: ille qui habuit talẽ rem et retinet in cõpensatõe: non est obligatus restituere: nec etiam manifestare: ex quo talis non habuit talem rem malo animo: nec p psciẽtiam. Sunt etiam qdam lre que loquunt magis spãlit etiam facientes mentionem: q in casu recompensationis vel hmõi teneant manifestare. Et in hoc casu dicendum q tenẽt: vel restituere vel saltem indicare pelato: ex q pstat de eius voluntate.

Ferie.

Feriarum quedam dicunt temporanee. quedam repentine. quedam solẽnes. Temporanee sunt que dant p fructibus colligendis: et sunt duorum mensium. s. messium et vindemiarum. s. vnus p messibus et alius p vindemijs. Et in omni terra dande sunt ferie p messibus. etiam si non crescat ibi annona. quia homines communiter grano indigent et habent necesse sibi aliquo tempe puidere. Sed p vindemijs non dabuntur nisi vbi sunt vinee. vel saltem vbi est communis vsus vini. Et in his non potest fieri pcessus iudicialis: nisi de consensu partium. ex co. conquestus. Repentine vo ferie sunt quas imperator indicit. vel pter victoriam quam fecit. vel quia vxorem duxit. vel quia filius ei natus est: et hmõi. Et dicuntur repentine: quia repente siue subito indicunt. Et nullus preter principem eas indicere potest. C. de ferijs. l. a nullo. Et has ferias populus tenet obseruare. saltem in publico. ex quo princeps potest eas indicere. Ferie vo solennes: siue festiue. sunt quedam solennitates que habentur in dicto .c. conquestus. et in .c. pnunciandum. de conse. disti. iij. s. Natalis domini. sancti Stephani. Johannis euangeliste. Innocentium. san. Siluestri. Circũcisionis. Epyphanie. Septẽ dies dominice passionis. et Resurrectionis cum septem diebus sequentibus. Ascensio. Penthec. cum duobus diebus qui sequunt. Natiuitatis Johannis baptiste. Annunciationis dominice. et assumptionis virginis. et natiuitatis et purificationis eiusdem. Duodecim apostolorum. beati Laurentij. Omnium sanctorum. sancti Martini: ac diebus dominicis. Dedicatio san. Michaelis. Item dedicatio cuiuscunq3 oratorij. Item rogationes. tribus diebus ante ascensio. domini. Et ille festiuitates quas singuli episcopi in suis episcopijs cũ populo et clero duxerint venerandas. Item statuit Eusebius q festum inuentionis sancte Crucis v. nonas May solenniter celebret. de conse. dist. iij. Cruc. Item festum corporis Christi. vt in de. si dominum. de reli. et venera. sanctorum. Et nota q inter predictos dies sunt quidam qui de facto non festantur: qñtum ad cessationem ab operibus: sed videntur abrogati per contrariam consuetudinem que in eis habet locum: cum non ita sint de precepto: sicut est dominica et maiores illa. Isti autem dies sunt tres dies rogationum. Quidam etiam non seruant omnes sepcem dies passionis. nec etiam totam octauam pasce. etiam quo ad cessationem ab operibus. quia quasi vbiq3 consuetudo est in contrarium. Nota tamen q consuetudo non excusaret qñtum ad festa iure diuini. De festo autem dedicationis cuiuscunq3 oratorij seruanda est cõsuetudo terre vel parochie. licet de iure aliud sit. Idem dicendum de festis euangelistarum et quatuor doctorum principalium: seruandam. s. fore consuetudinem. Et archid. floren. dicit in dictis festis: sine dubio: cessante consuetudine posse operari.

An autem episcopus cũ clero sine populo possit indicere festum: D. an. in dicto .c. conquestus. vt refert Panormi. ibi dicit. olim obtinuisse q nõ per illam literam. Sed postea mutauit sententiam dicens. q solus episcopus cum clero seu capitulo hoc possit. quia in his que tendunt in anime fauorem: quilibet est subiectus episcopo. de fo. compe. cum sit. Sed Panor. ibi tenet oppositum. Nam

non sine mysterio in dicto. c. conquestus. ⁊ in dic. ca. pronunciandum. fuit facta mentio etiam de populo. vnde scias q licet in spectantibus ad iurisdictionem episcopi. possit ipse cum capitulo facere statuta. vt circa punitiones maleficiorum. vt in. c. vt animarum. de consti. li. vj. Sed in aliis in quibus vertitur interesse aliorum: non potest episcopus statuere sine consensu illorum. vel saltem debent esse presentes. vt notabiliter dicit Inno. in. c. vestra. de loca. Idem tenet Feder. Idem archi. in di. c. pronunciandum. Credit tamen Pano: q vbi populus non haberet legitimam causam contradicendi: non obstaret contradictio. Puta. Episcopus vult precipere festum sancti alicuius. qui traxit originem de illo loco: vel quid simile.

Quando debemus festum incipere? Respondetur. q tenemur ad feriationem a vespera in vesperam. ex. c. omnes. Et intellige vesperam. i. sero. s. ab vltima parte diei precedentis seu vigilie. s. immediate post. xxiiij. horam vsque ad vltimam partem diei festi. Et hoc intelligendum videtur de iure. Secus vbi esset consuetudo in contrarium: prout de facto est quasi vbique. Et ideo arch. flo in sum. dicit q opifices in sabbatis. vel vigiliis festiuitatum vsque ad terciam horam noctis ⁊ vltra quasi ad mediam noctem. ex eo q communiter persone plus eo tempore in hoc volunt sibi fuire quam alio. Et nisi quis illo tempore laboraret: vt ceteri: amitteret in magna parte concursum personarum vnde ⁊ lucrum: videtur hoc posse tolerari. attento more generali patrie in huiusmodi. Quamuis enim statutum ecclesie in obseruatione cessationis ab operibus diebus festiuis sit de vespera in vesperam. s. sero. de conse. dist. iij. pronunciandum. tamen mos patrie multum habet modificare inchoationem ⁊ terminationem festorum. cum etiam habeat tollere ⁊ instituere ipsa festa. ar. de conse. dist. iij. rogationes. Et precipue attento. q post sero diei festi possent laborare secundum illud c. pronunciandum. cum tamen non operentur communiter vsque ad mediam noctem. ⁊ sic videtur admittenda talis compensatio. Sero vigilie cum sero festiuitatis. Si tamen ab officialibus ad quos spectat talia regulare ordinaretur q post primam horam noctis. vel secundam sub certa pena nullus operaretur melius esset. ⁊ tunc omnes tenerentur seruare. ⁊ seruando nulli eorum fieret preiudicium.

A quibus abstinendum est in festis? Respondetur vt homines melius possint vacare diuinis. debent abstinere ab omni opere seruili. i. non solum a peccato sed etiam a mechanicis ⁊ agricultura ⁊ huiusmodi. vt nec mercatum fiat. nec placitum. nec aliquis ad penam iudicetur. vel ad mortem. nec iuramenta fiant nisi pro pace. hec tamen intellige quo ad iuramenta iudicialia. In aliis vero consilium est.

Quid autem intelligatur per opus seruile: quod est prohibitum? Dic secundum Ri. in. iij. dist. xxxvij. q quoddam est opus seruile materialiter. sed non formaliter seu finaliter. vt est scribere vel portare ligna vel lapides. non propter lucrum sed ad edificationem ecclesiarum. ⁊ tale opus seruile non prohibetur hoc precepto. Quoddam est opus seruile formaliter ⁊ finaliter. sed non materialiter. vt cum quis in corde suo meditatur aliquod scientiale. ordinatum vt ad proximum ⁊ principalem finem ad lucrum temporale. vt est in aduocato qui studet propter lucrum consequendum. Tale enim opus seruile non prohibetur sub pena peccati mortalis. Quoddam est opus seruile materialiter ⁊ finaliter seu formaliter. Quando scilicet ordinatur ad lucrum tamquam ad proximum ⁊ principalem finem: vt portare ligna vel lapides. vel scribere principaliter propter lucrum ⁊ huiusmodi. Et hoc opus seruile prohibetur sub pena peccati mortalis. Et hec distinctio facit ad multas questiones.

Et primo an liceat laborare in festis ad edificationem ecclesiarum ⁊ piorum locorum proprios redditus non habentium. Et dicendum est per predictam distinctionem: q sic. quia licet tale opus sit seruile materialiter: non tamen finaliter. Et propter hoc dic Monal. q diebus dominicis ⁊ precipuis festis etiam beate virginis et apostolorum Petri ⁊ Pauli. ⁊ etiam die passionis possunt homines arare agros pauperum: ⁊ laborare ad opus eorum. Et similiter si non sit prohibitum ad edificationem ecclesiarum ⁊ piorum locorum proprios redditus non habentium. vt ad portandum ligna ⁊ lapides ⁊ similia. Dum tamen propter huiusmodi laborem audire missam ⁊ diuina officia ad que homo tenetur: non dimittat. Non tamen predicta licet facere diebus pasche ⁊ penthecos. nisi alia consuetudo esset per episcopum approbata. ⁊ non licet tunc laborare per totam diem. vel vsque ad magnam fatigationem.

Secundo queritur an liceat scholaribus vel doctoribus in festis studere? Et patet responsio per predicta q sic. quia dato q tale studium sit seruile finaliter. non tamen est seruile materialiter. immo potest dici q in multis: tale studium non est seruile etiam finaliter. quia multi student: non principaliter propter lucrum sed propter scientiam consequendam. Et hoc est quod dicit Panormita. in. c. omnes. extra eo. q nullo iure studium prohibetur. immo suadetur in. c. nunquam. de conse. dist. v. Et maxime studium suadendum est iuuenibus. quare licito studio: voluptatibus intendunt. immo ad ecclesias vadunt vt videant pulcras dominas.

Tercio queritur. vtrum scholares legentes diebus festiuis excusentur. licet habeant aliquale salarium. Et patet responsio per predicta q sic quia principaliter non legunt propter lucrum. Quia lectura datur eis potius vt doceantur quam doceant: vt sic se assuefaciant: non tamen debent facere principaliter propter lucrum. Sed in consequentiam non nocet: dummodo legant illis horis: quibus necessario non instatur circa diuina. Doctores tamen legentes principaliter propter lucrum: nescio a peccato excusare. Idem de scholaribus. quia tunc esset opus seruile ⁊ materialiter ⁊ finaliter.

Quarto quero. an in predictis diebus liceat venari. piscari. vel aucupari. Responsio patet ex predictis. Nam si quis talia operatur principaliter propter lucrum: tunc prohibetur. quia tunc est opus

seruile materialiter et finaliter. Secus si non principaliter, propter lucrum sed ad recreationem. Licet in consequentiam sibi resultaret aliqua vtilitas temporalis. vtputa, pro vsu suo et familie.

Quinto queritur. An liceat scribere in festis? Responsio patet ex predictis. Nam locare operas et pro precio facere vt faciunt scriptores conducti ad hoc. hoc nullo modo licet: quia esset opus seruile materialiter et finaliter: sed lectiones suas notare. vel sermones postillare. vel scribere. quos notant stilo. vel plumbo facere possunt. presertim si aliter non possent memorie retinere. Et hoc patet: quia hoc casu non est opus seruile finaliter. Secus si tales locarent operas suas ad predicta facienda. vel ad corrigendum libros alienos. nam tunc esset opus seruile vtroque modo.

Sexto queritur. quid de designatoribus qui diebus festiuis fere per totam diem morantur in ecclesijs depingendo seu retrahendo in tabulis suis figuras pulcras: quas reperiunt in pariete. An liceat. Dici potest per predicta quod sic. quia ibi non est opus seruile finaliter principaliter. sed principaliter hoc faciunt vt addiscant. licet in presentiarum in futurum et de longinquo lucrum consequantur.

Septimo. quid de citaristis et alijs qui suis vtuntur instrumentis in festis. An liceat. Responsio patet ex predictis. Nam si faciunt principaliter propter lucrum: videtur opus seruile vtroque modo. et sic prohibitum. Et si huiusmodi instrumentis vtuntur in coreis et huiusmodi etiam sine lucro: non licet nisi cum circumstantijs que requiruntur in coreis: quas vide supra. capi. Corea.

Nota tamen. quod quatuor de causis licitum est operari in festis. Prima est necessitas. Vnde secundum vtrunque. segetibus iacentibus in agro. aut fenis in prato. si immineat tempestas vel pluuia: possunt inde remoueri. Item non creduntur peccare carnifices et pincerne: qui in festis preparant ea que comedere debent in crastino. si non potuerunt in die precedenti comode preparare: aut preparata sine periculo reseruare. Item ob necessitatem videntur excusari barberij. et minutores ac paratores equorum si in festis hoc faciunt principaliter propter necessitatem eorum quibus seruiunt. Secus si propter cupiditatem lucri. Sed et illi qui de talibus requiruntur eos excusantur. si aliter sibi non poterant comode prouidere. Alioquin non excusantur secundum vtrunque. et Rod. sed quo ad barbitonsores barbam radentes. non video que causa rationabilis et excusabilis possit occurrere: quod non possint differre post festa. Idem dicendum de vectoribus peregrinorum in vehiculis aut iumentis: qui non propter questum tantum sed principaliter propter necessitatem eorum quibus huiusmodi opera impendunt secundum Monal. Adde etiam predictis quod notat Archi. floren. in sum. quod cuilibet licitum est laborare pro sustentatione sui et familie in festis quando alio modo non potest sustentari. Ita tamen quod non dimittantur diuina. Et hoc etiam licet in maioribus solennitatibus. Erit tamen bona cautela hoc facere cum dispensatione episcopi.

Sed quid de molendinis? Responsio secundum vtrunque. In molendinis ad ventum vel ad aquam: que absque magna opera hominis exercentur. Credo seruandam consuetudinem regionis: non prohibitam a prelatis. Molendina vero cum iumentis: debent conquiescere.

Quid de viatoribus et cursoribus. Responsio. Asten. de mente Rod. quod siue hec faciunt pro pecunia siue non non audet eos condemnare. Secunda causa operandi in festis dicitur caritas. Et ideo extra de ferijs. ca. licet. dicitur. quod diebus festiuis et dominicis licet capere allecia. quia non semper piscari possunt: sed temporibus determinatis. Tercia causa dicitur paucitas Non enim propter quodlibet modicum opus quis peccat mortaliter: operando in festis. vt si in vinea vel in agro purget quid modicum quod restabat per incuriam. vel reparet fracturam in sepe et huiusmodi.

Sed quantum opus homo sine peccato facere possit: recurrendum est ad arbitrium boni viri. Quarta causa dicitur pietas. Pietas enim suadet dari tutores et curatores pupillis. et alijs miserabilibus personis etiam diebus festiuis. Suadet etiam pertinentia ad pacem et concordiam. vt. C. e. l. fi. Possunt etiam omnibus diebus feriatis agi ea que sunt voluntarie iurisdictionis: vt adoptio. emancipatio. excommunicatio. absolutio. vbi non requiritur cause cognitionem. puta in criminibus notorijs et manumissione C. e. l. actus. §. in his.

Quid de illis qui in vigilijs festorum feriandorum mittunt equos vel alia ad ferendum necessaria in die festo. Responsio Rod. quod si ea que afferunt sunt necessaria ad diem festi. Ita quod sine eis non possent ipsum comode transire nec ante super his habendis sibi poterant prouidere: possunt excusari propter necessitatem. alias non: maxime si faciant hoc in festo, vt habeant sua vehicula. et alia ad quotidiana opera exercenda. Per huiusmodi enim necessitatem sunt excusabiles vectores mercium et vinorum ad loca remota: cum sine graui incomodo non possent in festis vacare ab eundo et quadrigando. Idem Asten.

Quid de illis qui a dominis suis operari coguntur in festis. Responsio secundum vtrunque. si iusto metu inducti hoc faciunt excusantur. alias tenentur non obedire nisi in licitis et honestis. Qui vero debent dominis suis vecturam bladorum et afferunt diebus feriandis: vt diebus alijs vacare proprijs laboribus liberius possint: non sunt excusabiles: nisi forte ad hoc arta necessitas eos cogat. Idem Asten.

An autem predicti qui compelluntur laborare in festis: possint percipere mercedem suam? Dic quod sic: et domini propter hoc prelimiores ad operari faciendum reddantur. Et ne ob delictum suum comodum consequantur.

Quid de euntibus ad mercata: que fiunt in festis. Responsio secundum vtrunque. Si aliquis hoc faciat non consuetudinarie: sed pro sua necessitate: non credo quod peccet mortaliter. Secus si consuetudinarie. seu lucrandi cupiditate: maxime subtrahendo se a diuinis.

Aut etiam si hmõi mercata phibita sunt a prelat' illius loci. seu forsitan excommunicata. Mercata tamen que ex quadam necessitate fiunt de victualib' et necessarijs ad diem aliquam: non credo illicita esse. dum tamen pter hoc non se subtrahant a diuino officio. Fran. de may. in tractatu de. x. pceptis dicit. q in duob' casib' est peccatum mortale. Primo si die dominica tempe quo debet missam audire intendat mercationi. q non cpatiunt simul et semel. missam audire et mercationem facere. Secundo esset peccatum mortale. quando episcopus excõmunicaret omnes vendentes tali die quia in hoc q excõmunicat: phibet. Sed dicere q aliquis post missam vel comestionem veniens ad for. et hmõi: peccet mortaliter: non dicerem. q illud non est a iure diuino s ab ecclesia. Sed ecclesia sustinet. et non intendit ponere laqueum filijs suis. Et ideo credo q nõ peccet mortaliter. et multi sunt huius opi. Idem pe. de pal. Idem archi. floren.

Quid de itinerantib' die dominico. potest dici q itinerario tempore nisse est periculosa. nisi audita missa. s post missaz vel comestionem pot fieri et ecclesia sic vtit: vt epi et alij. nec credo q sit mortale. hec fran. vbi s.

Querit de qõne quotidiana. Episcopus fulminauit sententiam excõmunicatõis cotra laboratẽs in festis ab ecclesia pceptis. quidam ob necessitatẽ quandaz imminentem. Puta. blada erant in campis. vel fena. imminebat tempestas et hmõi. Item causa pietatis circa edificatõem cuiusdam monasterij aut ecclesie sacerdotis paupercul' laborauit et hmõi. an pdicti incurrant excõmunicationem. Rñdet. q aut iste epus expressit in tali sententia. q nullus in festis laboret nec causa necessitatis vl' pietatis vel hmõi. et tũc dico q talis sententia nõ tenet et est omnino nulla. quia cõtinet intolerabilem errorem quia est cõ iura expresse. quia cõtra. c. fi. ex' de fer. ibi: nisi necessitas vrgeat. vel pietas suadeat. et cõ. c. licet. eo. ti. vbi ecclesia indulget: circa captionem allectoz in dieb' dominicis et alijs festis non maiorib'. sine quib' tamẽ allectijs vita humana etiaz comode pertransire posset. Si autem nõ expressit causam necessitatis. nec pietatis. tunc dico q talis sententia debet intelligi sm ius cõmune et interptari. hoc est q cõfirmet ius cõmune et tunc intelligit. q non liceat laborare in festis: exceptis casib' de iure cõcessis. s. necessitate. pietate et tanta te. Si tamen qs laboraret in festis: non existente aliqua de pdictis causis. tunc incurreret excõmunicationem. Per idem dici potest de excommunicatione lata cõ illos qui non audiunt missam in dieb' dominicis in ecclesia parochiali: s audiunt in ecclesijs mendicantium. dico q talis sententia nõ tenet. quia est cõ iura. vtz in. c. vt dominicis. ex' de paro. vbi nõ inhibet parochianis qn possint audire missam in ecclesijs mendicantium. immo eis cõcedit. s illud ca. solum phibet q parochiani dimissa eoz ecclesia parochiali: vadant ad aliam ecclesiaz parochialem. De hoc vide. s. c. Missa. Itẽ sicut attentatum contra ius est ipso iure nullum. vt in. c. vides. x. di. et in. l. non dubium. C. de leg. Ita etiam attentatum contra consuetudinem generalem totius orbis: est nullum. vt in. c. in his. et c. catholica. xj. di. Item sicut epus non pot artare ius cõmune nec facere cõstõnez q ius cõmune artet. Ita nec facere pot cõstitutõez qua cõsuetudo generalis arceat.

Feudum est rei immobilis

Feudum est rei immobilis: facta p homagio: beniuola cõcessio. Et nota sm Pe. de be. in tractatu suo de feudis. q de natura huius cõctus est q dominus retinet sibi directum dominium et pprietatem. vt in li. feu. ti. Quib' causis feu. amit. c. vnico. secundo. quia vtile dominium transit in vasallum. Quod patet. quia vasallus pot quasi vendicare. vt in li. feudoz titulo. de inuestitura de re. ali. facta. c. vnico. Est ergo quasi dominus. al's non vendicaret. ff. de au. et ar. le. l. qnt'. Tercio q dñs h3 ciuilẽ possessionẽ. Quarto q vasallus h3 nalẽ possessionẽ q vasallus appellat fructuari'. s vsufructuari' possidet naturalit. vt. ff. de acqr. pos. l. naturalit. Dico tamen q ius vasallicum possidet ciuiliter et naturaliter: quia pscribit. qd non faceret nisi ciuilit possideret. Quinto hmõi contractus cõsistit in imobilib'. Sexto. quia si vasallus domino constitutum seruitium non prestiterit: repellit a feudo. Septimo quia sine voluntate domini feudum alienari non potest. Octauo quia feudatio regulariter fit in perpetuum. Nono quia dominus habet mittere in possessionem vasallum. Decimo quia si sit controuersia inter vasallos dominus recognoscat Sed secus est in emphiteota. Ratio diuersitatis. quia in contractu feudali dominus habet vasallum: mediante iuramento personaliter obligatũ. Et ideo cum habeat iurisditionem in personam. multo fortius in rem. S3 dominus habet emphiteotam obligatum ratione rei. nec habet aliquod ius q̃diu pensio soluatur. Ideo recognoscere nõ potest. Vndecimo vasallus non potest sine domini voluntate feudum impignorare. sed emphiteota bene potest. Ratio diuersitat'. quia si vasallus rẽ pignori obligaret. creditor interim reciperet fructus. Et dominus interim ex hoc pateretur damnum. quia de fructib' domino seruire tenetur. sed vbi emphyteota rem pignori obligat. dominus ex hoc nullum damnum patitur. cum emphiteota teneatur domino prestare pensionem in pecunia consistentem. Et ideo licet alius recipiat interim fructus. emphiteota soluendo dño pensionẽ satisfacere pot. Duodecimo. quia vasallus alteri feudum dare non potest sine domini voluntate. S3 emphiteota bene potest donare. Ratio. quia magis est obligatus domino vasallus pter fidelitatem q̃ emphiteota. Cum personam ipsius vasalli elegerit. Ita q alium subrogare non potest: inuito domino. Sed licet emphiteota alium loco sui subrogare non possit alienando: tamen hoc sibi permittitur pter liberalitatem. cum ita possit

alı⁹ rem meliorare: sicut ipse. Terciodecimo femi
na non potest succedere in feudum: nisi fuerit cō
uentum. Sed femina in re emphiteotica succede
re potest. Ratio diuersitatis. quia feudum dat̃ ꝓ
pter seruicium. Sed mulier non pōt ita bene serui
re: sicut homo dño. Sed res dat̃ in emphiteosim
ꝓpter melioratōez. ⁊ ita bene pōt meliorare mlr si
cut homo. Ostien. tamen dicit. ꝙ hoc fallit in duo
bus casib⁹. Vnus est si sit feudum femineū vel fe
mine concessum. tūc eñi deficientib⁹ masculis ad
feminas ꝑtinebit. vt in titulo de beneficio femine.
Secūdus est si sit tali pacto acq̄situm. vt. s. defici
entib⁹ masculis ad feminas deuoluat̃. quia qđ fu
it actum est suandum. vt in tit. de suc. feu. §. filia.
Quartodecimo vasallus non potest alium vasal
lum facere sine domini voluntate. ꝗ emphiteota
potest. Ratio diuersitatis. quia res dat̃ in emphi
teosim ꝓpter melioratōem: ꝗ ita bene potest melio
rare. secundus: sicut prim⁹. iō ꝯsensus domini nō
requirit̃. ꝗ feudum dat̃ ꝓpter seruicium. Et q2 po
test non eque bene seruire secūdus sicut primus. iō
requirit̃ ꝯsensus domini. Quintodecimo quia pē
sio non prestat̃. imo prestat̃ seruicium certum vel in
certum put fuerit ꝯuentum. Item ꝙ non prestat̃
aliquid ꝓ introitu. Sextodecimo. q2 vasallus nō
tenet̃ prestare seruicium nisi fuerit req̄situs a dño.
Secus in emphiteota. Ratio diuersitatis. q2 em
phiteota tenet̃ prestare certam pensionē certa die
Dies autem interpellat ꝓ domino. vasallus autē
non tenet̃ domino. nisi sciat ꝙ indigeat. Decimo
septimo vasallus potest feudum dimittere sine do
mini voluntate. ꝗ emphiteota non potest. Ratio
diuersitatis: q2 feudum dat̃ amore vasalli. ⁊ vt ali
quā vtilitatem ꝯsequat̃. ideo mirū ꝑ si sine domi
ni voluntate pōt renunciare. Sed res dat̃ in em
phiteosim ꝓpter melioratōz ⁊ ꝓpter vtilitatē dñi s.
vt res melioret̃. iō mirū ꝑ. si sine dñi volūtate renū
ciare non potest.

Res imobiles ecclesie de nouo non pñt dari in
feudum. Nam ⁊ p̄lati hoc iurant. Sed res q̄ pri⁹
erant feudales. possunt iterū infeudari. puta si vasallus
ꝓpter aliquā cāz ꝑdat feudum: vel moriat̃.
poterit p̄latus ꝯcedere filio ei⁹ vel alteri. ex̃ de feu.
ex parte.

Quomodo acquirit̃ feudum? R̃n̄. fm Hosti.
quadrupliciter. Primo p inuestituraz. puta. cum
aliq̄s tradit alicui possessionem rei imobilis cor
poraliter. vel cum hasta. vel cū baculo. aut aliquo
tali a domino q̄ dicit se ꝑ hoc inuestire. Secundo
acquirit̃ p id qđ loco inuestiture habet̃ vt cum do
min⁹ dicit alicui vade in possessionem illius feudi
⁊ tenētas ꝑ feudo. Tercio acquirit̃ p̄scriptione. vt
si. xxx. annis tenuit feudum ⁊ dño seruiuit. licet in
uestitus nō fuerit. Quarto acquirit̃ ꝑ successionē.
non quidem ex testamento ꝗ potius ab intestato
nec eñ valet aliqua ordinatio defuncti in feudo fa
cta. Natura autem huius successionis talis est ꝙ
ascendentes non succedunt in feudo. puta. pater
filio. Descendentes autem sic. Et primo qđ filius
patri: ⁊ non filia. Item nepos ex filio: ⁊ nō neptis
Et sic in infinitum. Postea vo succedunt collate
rales. ⁊ isti de ꝯsuetudine imperij non succedunt.
ꝗ solus filius. quo deficiente reuertit̃ ad imperato
rem: ⁊ ꝯfert cui vult. Et fm Hosti. In omni feu
do statim facta inuestitura. requirit̃ iuramentum
fidelitatis. nisi ex pacto remissum sit. Et fiet his v
bis vel simillib⁹. Ego talis iuro ad sancta dei euan
gelia. ꝙ abhinc in antea ero fidelis tali. sicut debet
esse vasallus domino suo: nec id: qđ mihi sub no
mine fidelitatis ꝯmisit. pandam alijs ad eius detri
mentum: me sciente. Et nota ꝙ vasallus obligat̃
dño fm ꝙ ꝯuentū est. ⁊ fm ꝙ feudi natura ⁊ cau
sa ⁊ regionis ipsius ⁊ vicinarū ꝯsuetudo req̄rit q̄b⁹
deficientib⁹ poterit vti iure scripto.

In plurib⁹ autem obligat̃ vasallus dño. Pri
mo ne sit ei in aliqđ damnum de corpore suo: ꝗ vi
tabit ⁊ impediet. Secundo ne id qđ dominus fa
cere intendit: ⁊ facile potest fieri reddat ei difficile
vel impossibile. s. latenter ꝯtra ꝓcurando. Tercio
ne reuelet secretum sui domini alicui maxime qui
posset obesse. Simuliter nec illa ꝑ q̄ie minus tut⁹
fieret. Quarto ne sit contra eius iusticiam vel ho
nestatem. s. dehonestando filiam vel vxorem. ma
culando eius famam dicto. facto vel ꝯsensu. Quī
to ne aliqđ damnum in temporalib⁹ ei faciat. vel vti
litatem impediat. Sexto vt fideliter p̄beat ei ꝯsili
um quo ad verbum ⁊ auxilium. s. de reb⁹ ⁊ ꝑsona
sua. ꝓbat̃ hec in li. feu. de forma fide. c. j. xxij. q. v.
c. de forma. extra de iureiur. c. ego. Item licet va
sallus non debeat esse ꝓ alijs contra dominum su
um. extra de postu. c. si tamen ꝓ se ⁊ suis homini
bus. potest ⁊ petere ⁊ defendere ius suū. ar. de iu
reiur. petijo.

Quib⁹ ex causis amittat̃ feudum. R̃n̄. Hosti.
Primo qđ amittit̃. si vasallus fuerit cleric⁹ vel re
ligiosus. quia nec tales succedūt in feudo. xxiij. q.
viij. §. j. Secundo amittit̃ si heres vasalli stetit ꝑ
annum ⁊ diem ꝙ non petierit a domino inuesti
turam feudi. Similiter ⁊ si ipse vasallus post mor
tem domini non petierit ab heredib⁹ domini. vt
in li. feudo. in quib⁹ causis feu. amit. c. j. Et hoc ve
rum: nisi ipse vasallus fuerit minor annis. xiiij. q2
talis non cogitur fidelitatem facere. Item nisi sit
miles qui habet pro termino annum ⁊ mensem.
Item nisi iusta causa impedierit. vt in li. feudo. de
ꝓhi. feu. alie. per lotarium. Et intelligitur iusta cā
vt per mortem. vel capitales inimicicias. vel aliā
iustam absenciam. Tercio amittitur. cum vasal
lus trib⁹ vicib⁹ coram paribus ⁊ huiusmodi req̄
situs fidelitatem iurare noluerit: ꝗuis dominus
paratus sit facere inuestituram. Quarto si vasal
lus infeudauerit feudum alia lege ꝙ ea: quā ipse
habet. vel in talem vasallum qui feudum seruare
non potest. Quinto si vasallus interfecit suum ꝓ
priū germanum vel germani filium vel aliquid
commiserit qđ parricidij nomine cōtineat̃ ad hoc.
vt totam hereditatem habeat. De parricidis ha
bes. j. Parricida. Sexto si vasallus dimisit domi
num suum in prelio: non mortuum nec ad mor
tem vulneratum. Similiter ꝓpter alias multas in

gratitudines: que enumerantur in li. feudo. in ti. qui. mo. feu. amit. c. j. et ij. Septimo si vasallus scienter negauerit feudum aut partem. aut conditionem eius. Secus si ignoranter. quod si vasallus non vult ostendere de parte feudi: presumetur quod totum teneat in feudum. Octauo si vasallus feudum alienauerit. Et si quidem pro parte alienauerit: illam partem amittit. et libere ad dominum reuertetur nulla prescriptione obstante. Nec prodent vasallo si post factam alienationem recuperauerit feudum ipsum nisi ignoranter alienasset. Nono si vasallus dominum accusauerit. aut si testimonium contra ipsum tulerit in causa non tamen criminali sed etiam ciuili. Licet quidam dixerint quod in ciuili potest. Decimo si vasallus vocatus a domino: quod secum vadat in expeditione publica. puta. vocatus ab imperatore ut secum veniat romam pro suscipienda corona et huiusmodi non venerit. nec alium pro se domino suo acceptum miserit. vel et stipendia milicie non dederit. Et quidem quando propter fidelitatem non seruatam amittitur feudum: non intelligitur ipso iure: sed per sententiam. Si vero alienatum fuerit: ipso iure perditur secundum Inno.

Quando dominus amittit ius quod in feudo habet. Respondeo secundum Hostien. Sicut vasallus amittit feudum propter culpam. ita dominus proprietatem feudi. ut in li. feu. si de feu. con. fu. c. domino contra. Dominus enim vasallo debet vicem rependere. ut in li. feudo. ti. de forma fide. c. j. in fi. Et si non rependerit. merito censebitur malefidus. ut est ille qui contra vasallum deprehensus fuerit perfidus. xxij. q. v. de forma. xcv. distin. esto subiectus. extra de iureiuran. peruenit. Et talis etiam priuatur iure quod habet in vasallum: et feudum transit ad superiorem. non tamen ipso iure sed per sententiam.

Quid si dominus moriens plures filios relinquat nunquid vasallus iurabit fidelitatem omnibus. Respondeo secundum Hosti. non puto. quoniam vasallus non cogitur pro vno feudo plures habere dominos: maxime in comitatibus. ducatibus. marchionatibus. qui hodie diuidi non possunt. Sed si vasallus moriens plures filios relinquit omnes debent iurare fidelitatem: si feudum indiuisum habent. Sed si ex diuisione: totum feudum ad vnum peruenerit: ille solus iurabit.

Utrum filius repudians hereditatem patris. possit retinere feudum. Respondeo secundum Hostien. non. sed aut totum debet retinere: aut totum repudiare. nisi forte eum dominus tanquam de nouo beneficio inuestiat: agnatis consentientibus. tunc enim bene retinet feudum sine aliquo onere hereditarie. et dicuntur agnati qui per virilem sexum descendunt. Cognati vero qui per femineum. Agnati vero bene possunt aliquod feudum retinere repudiata hereditate. ut in constitutione Frederici. an agnatus. vel filius defuncti: repudiata hereditate. possit feudum retinere. c. si contigerit.

Utrum feudum possit per vasallum legari ecclesie. Respondeo secundum Hostien. Si feudum fuit de camera domini et ad tempus datum: non potest legari nec etiam heres succedit. Similiter etiam ecclesie non potest legari si de natura feudi est quod vasallus fruatur in propria persona. Et in tali non succedit decedentis etiam si sit filius secundum Hosti. Si vero sit paternum et perpetuum. tunc potest pro anima legari: nisi consuetudo repugnet. Nota tamen secundum Hostien. quod libri antiqui non habent in illa lege imperialem de prohi. feu. alie. per Feder. ubi de hoc dicitur. Illam clausulam scilicet pro anima iudicare. unde vel illud verbum remoue. vel intellige quod est personale vel temporale vel etiam quando fit in fraudem. Et de hoc quod dicit Hostien. quod temporale feudum non potest alienari. Secus si perpetuum. quia tunc alienari potest. et in mortuario ecclesie dari. Panormitanus in. c. ex parte. de feu. approbat hoc dictum. Et dicit quod hoc non reperitur ibi ab aliquo reprobatum.

Quid si vasallus committat crimen lese maiestatis contra principem: propter quod publicantur omnia bona sua nunquid ad principem peruenient bona feudalia. Respondeo. Guil. dur. quod ius in re quod competebat vasallo. scilicet vtile dominium perueniet ad principem. Sed directum dominium apud imediatum dominum remanebit. quia vero non decet principem pro feudo fieri nec per se nec per substitutum. princeps precium recipiet pro extimatione vtilis dominij. Dominus vero immediatus recipiet partem aliam precij pro directo dominio. ff. de le. ij. qui solidum. §. j. Fiscus enim potest vendere rem quam cum alio habet communem restituendo alteri pro rata precij: partem. C. de com. re. al. l. ij.

Nunquid ob delictum patris filius perdat feudum. si tale fuit delictum propter quod pater perderet feudum. Respondeo. Gof. dicit standum consuetudinibus locorum et constitutionibus feudorum. Hy. in regula non distinguit quod aut feudum est paternum id est quia habuit originem in persona patris. Et tunc filius priuatur iure feudi. Aut est a genere vlteriori et tunc secus. Et cum hac opinione transeunt Jo. an. et d. an. in. c. ex parte. de feu. Sed Panor. ibi plenius distinguit. iuxta no. per Bart. in. l. cum qui. ff. de interdic. et in. l. ut iurisiurandi. §. si liberi. ff. de op. li. quod aut pater commisit delictum propter quod directe venit priuandus feudo. ut quia alienauit feudum. vel commisit delictum contra tenorem iuramenti. Et tunc nocet filio. etiam si processit a genere vlteriori. ar. in. l. j. ff. si quis ali. te. prohi. et in. l. cum ratio naturalis. ff. de bo. proscrip. ubi patet. quod delictum vnius nocet omnibus proximioribus qui sunt in inferioris gradus. unde si quis interfecit consanguineum cui debet succedere ab intestato: fiscus occupat hereditatem. nec veniunt alij consanguinei qui sunt inferiores in gradu. ut in. d. l. cum ratio. et quod ibi no. Si autem non est tale delictum propter quod dominus priuetur directe feudo. sed per quandam consequentiam. puta quia est dampnatus ob aliquod beneficium. Ita quod bona veniant publicanda. Et tunc procedit distinctio Hy. Nam si feudum est paternum nocet filio. Secus si est a genere vlteriori. Et nota quod eadem questio potest formari in iure patronatus. Nunquid pa-

bñcatis omnibꝰ bonis: perdant filij ius patronatus quod descēdit a suis antiquioribꝰ. Vide glo. notabilem. xvj. q. vij. filijs. que tractat. nunquid iudex secularis possit priuare laicuz iure patronatus ecclesie. Et nunqd veniat cum vniuersali publicatione bonoꝝ. vide etiam bonam glo. in. c. sa. in vniuersum. l. vj. distin. que dicit. ꝙ licet pater cōmisit crimē lese maiestatis. ex quo filij efficiunt infames: C. ad. l. iul. maie. l. quisqꝫ. Filij tñ̄ clerici non incidunt in infamiaz. Et ꝓ pñ̄a non dñt ꝑdere bona. qđ no.

Vltimo querit de q̄one quondiana. Pone ꝙ vasallus alienauit feudum irrequisito domino. ꝫ appo suit clausulam. saluo iure domini. nunquid istenihilominus perdat feudum. Panor. vbi s. dicit Bal. r. coll. que sit causa bene amit. c. j. tenere sic: quia factum subsequens est contrarium ꝓtestationi. Ad hoc. c. ea te. de rescrip. Secus dicit si adiecisset hec verba. ꝙ nec aliter. nec alio mō alienare intendit. qđ no. Opant ergo hec vba ꝙ dño contradicente non videat facta alienatio. Hec Panor.

Fides.

f

Vtꝝ omnes teneant habere fidem explicitā. s. An quilibet teneat credere seu scire omnes articulos fidei explicite. Rñ. fm Dire. li. j. ꝙ est quedaz fidei mēsura ad quam quilibet tenet. ⁊ que sufficit simpliciter forte omnibꝰ laicis. s. qꝛ oportet quēlibet discernentem ⁊ maxime adultum ad fidem accedentem: credere ꝙ deus est. ⁊ ꝙ est punitor omnium malorum ⁊ remunerator omniū bonoꝝ. Alios aūt articulos sufficit ꝙ credat simpliciter ⁊ implicite. id est ꝙ credat veꝝ esse: quicquid credit ecclesia catholica. Sed hanc mensuram debent clerici excedere: maxime prelati: ⁊ quicūqꝫ habent curaz animaꝝ. Nam tenent scire explicite ⁊ distincte omnes articulos fidei qui ꝯtinent in symbolis. Credo. ⁊ quicūqꝫ vult. ⁊ in ꝯcilio generali edito. xxxvj. distin. c. j. ij. ⁊. iij. Episcopi vo tenent plus scire. vt sciant circa predicta opponere ⁊ rñdere ⁊ hereticos ꝓsequi ⁊ confutare. ex de hereti. excōmunicamus el pinio.

Sed quid ꝓdest laicis fides implicita? Rñ. de rec. vbi s. ꝙ si talis ratione naturali dicat ꝙ pater maior est filio: vel ꝑ prior. vel ꝙ tres ꝑsone sunt tres res distincte ab inuicem. vel aliud simile: dummodo sic credat. quia credit ecclesiam sic credere. ⁊ suam opinionem fidei ecclesie supponat. nec sinin defendat errorem: ꝫ paratus sit credere: sicut credit catholica ecclesia. nunqꝫ hereticus iudicat. qꝛ si et sic male oppinet. tamen non est illa fides sua. sed est fides ecclesie. hoc etiam notat Innocen. de sum. trini. ⁊ fi. ca. c. j. ⁊ Hosticn̄. in ꝓhemio circa fi. Idem panor.

An autem ecclia vniuersalis possit errare. Rñ. Panor. in. c. a nobis. el. ij. de sen. ex. dicit ꝙ ecclesia vniuersalis non potest errare. s. in fide seu articulis fidei. Et ꝓ hoc tantum orauit Christus ad patrem: vt in euangelio. Ego ꝓ te oraui petre ⁊c. Et sic intellige. c. a recta. xxiiij. q. j. In alijs autem nō solum ecclesia particularis vel etiam vniuersis. s. collegio fidelium: seu ꝯsilium generale pōt errare ⁊ de hoc est tex. clarus in. d. c. a nobis vbi dicit. ꝙ iudiciū dei: veritati que nunqꝫ fallit nec fallit ꝫp innitit. Judicium aūt eccle nonnunqꝫ opinionē sequit: quam fallere sepe ꝯtingit ⁊ falli. Et sic fm Panor. iste tex. dꝫ intelligi indistincte. qꝛ eadez rō est in ecclia vniuersali. Nam ⁊ ꝯcilium generale ꝙ repñ̄tat ecclia vniuersalis: bene posset errare excōmunicando de facto ꝑlatum: qui non erat excōmunicandus ex cā latenti. qꝛ non pōt diuinare licet locum dei teneat in terris. vt in. c. vt nr̄m. vt ec. bene. Sicut errauit ꝯcilium sup matrimonio ꝯ bendum inter raptorem ⁊ raptam. Et dictū Hieronimi melius sentientis. postea fuit ꝑlatum statuto ꝯcilij vt ꝓbat. xxxvj. q. ij in. c. tria. Juncto. c. placuit. Et adde ad ꝑdicta glo. in. c. vnico. de reli. ⁊ ve. san. li. vj. que singulariter dicit. ꝙ in canonizatione sanctoꝝ non est credendū ecclesiaz errare. lꝫ accidere possit vt est tex. in. d. c. a nobis. hec glo.

Querit an frangēs fidem frangenti sibi: peccet mortaliter. de quo hꝫ. xxij. q. j. c. noli. Rñ. fm Panor. in. c. puenit. el. ij. de iureiu. ꝙ illa autoritas dꝫ intelligi: qñ due obligationes respectiuant adinuicem. vt qꝛ ego ꝓmisi tibi certum quid: qꝛ ꝓmisisti mihi aliqđ aliud. Et tunc si nō adimples ex ꝑte tua. nec ego teneor ex ꝑte mea. Et ita dꝫ intelligi dicta auctoritas. Qñqꝫ vo obligationes nō respectiuant adinuicem. i. non flectunt ad idem factū: ꝫ ad diuersum. puta. ꝓmisi tibi simpliciter dare centum libꝛ: ⁊ iuraui. Tu etiaz postea simpliciter iurasti aliquid ꝓ me facere. Certe: licet ego nō adimpleam ꝓmissionem meam: tu tñ̄ non excusas ꝑ iuriū. si differs adimplere ꝓmissionē tuaz. qꝛ tu non ꝓmisisti rōne ꝓmissionis mee ꝫ simplr. Et de spē ad spēm non admittit ꝯpensatio. vt notat in. c. ij. de depo.

Filius.

f

Nota ex dictis Panor. in c. innotuit. de elec. ⁊ in. c. tanta. q fi. sunt le. ꝙ qdaz sunt filij legitimi tñ̄: vt adoptiui vel arrogati. ⁊ dicunt legitimi tñ̄. qꝛ fm nāz nō sunt filij. ꝫ fm leges dūtaxat. ⁊ isti si sunt emācipati a pr̄e legitimo. in nullo succedūt ipsi pr̄i. ꝫ si nō sunt emancipati: succedūt pr̄i legitimo vnacū legitimis ⁊ naturalibꝰ. De hoc vide s. Adoptio. Quidaz sūt filij legitimi ⁊ naturales vt sūt nati ex legitimo mr̄i° vero vel putatiuo. Et dicūt naturales. qꝛ fꝫ naturā sūt geniti. dicunt legitimi: qꝛ ꝯiūctio parentū est approbata a lege. Isti succedūt parentibꝰ ab intestato. Vñ oībꝰ exclusis ipsi ꝑferunt. vt in aut. de here. que ab inte. def. Et sunt quasi domini viuentibꝰ parentibꝰ. Solum eiū deest eis administratio. ꝓut insti. debere. qua. ⁊ dif. §. ꝫ sui. Et ideo ex consuetudine a lege inducta filij comitum appellant comites. etiam in vita parentum. vt no. xxiiij. q. j. c. si. iuncta glo. Quidam sunt filij spirituales ⁊ legitimi. vt suscepti ex baptismate. vel confirmatione. Et isti in nullo succedunt parentibꝰ spiritua-

libus. Quidam sunt filij naturales tm̄. ⁊ generaliter omnes nati ex coytu possunt dici naturales. Sed aliquis est coytus non approbatus a lege. scꝫ qui a lege nomen non sumit. vt cum consanguinea vel coniugata. vel adultera. vel ex meretrice. vel ex concubina. cum quis habebat plures. vel ex concubina: quaꝫ non habuit ex indubitato affectu. Et hi per legem ciuilem vocantur spurij. Est ⁊ alius coytus: qui est cum vnica concubina retenta in domo. Et isti filij nati ex hoc coytu vocantur per legem ciuilem naturales tm̄ vt patet per Bar. in l. in concubinatu. ff. de concubi. vbi querit. Quid si aliquis habet vnam mulierem extra domum suam. vtrum ista dicatur concubina: adeo ꝙ filij nati ex ea dicantur nati ex concubina? Glo. ibi dicit. ꝙ non. quia requiritur habitatio simul. Istud etiam tenet Cy. dicens. ꝙ in concubinatu requiritur indubitatus affectus sicut in vxore: cuius affectus presumptus inducit ꝓ cohabitationem.

An autem isti filij tam spurij ꝙ naturales succedant parentibus. Dic concludendo dicta glo. in l. si qua illustris. C. ad orphi. ⁊ Bar. ibi ⁊ in l. si gener. ff. de his qui. vt indi. ⁊ Panormitanus in dicto c. tanta. ꝙ spurij qui habent patrem incertum. vt nati vulgo: ex coytu meretriciali qui coytus non est damnabilis scḋm Cy. in dicta l. si qua. qui non accusantur propter vilitatem vite. Isti succedunt matri equaliter cum legitimis. vt institu. de succ. cogna. §. vulgo. Fallit in matre illustri. vt in dicta l. si qua. Patri vero in nullo succedunt. etiam non extantibus liberis. vel coniuge. Si vero est spurius natus ex coytu reprobato. tunc isti tales non succedūt. neqꝫ patri. neqꝫ matri. vt in Autentica. qui mo. na. effi. le. §. fi. Ille autem dicitur ex damnato coytu scḋm Cy. in autenti. ex complexu. C. de ince. nup. qui potest accusari. vt adulterij. stupri. ⁊ generaliter natus ex muliere: quaꝫ quis non potest habere in vxorem ratione consanguinitatis. affinitatis. religionis. vel ordinis. vel alterius matrimonij. seu cum quis habet plures vel etiaꝫ duas concubinas simul. Et hi omnes nec a patre. nec a matre scḋm leges alende sunt. Natus vero ex meretrice alendus est a matre. talis enim coytus licet sit damnabilis in foro conscientie: non tamē in foro ciuili. Idem dicit Cy. de nato ex muliere que seruit in caupona. ⁊ ministrat vina intemperantie: ꝙ alēdus est a matre. vt. l. si ea que. ⁊ l. que aduIterium. C. de adulter. Nati vero ex concubinario coytu succedunt matri cum legitimis. vt in dicta l. si qua. etiam si sit illustris. Et isti succedunt patri ab intestato in duabus vncijs totius hereditatis; dummodo non extent filij legitimi. vel coniunx legitima. vt in Autentica licet parens. C. de na. li. Et scḋm glo. in dicto c. tanta. ⁊ in c. nisi cum pridem. de renunc. hoc procedit etiam de iure canonico. licet Goff. fuerit in contraria opinione. Sed Hostien. tenet primam opinionem quam etiam sequitur Panor. quia in hereditatibus standuꝫ est iuri ciuili. ex quo iura canonicum non disponit in contrarium.

Si autem queras. quare est ꝙ spurij qui habent patrem incertum non succedunt patri sed matri. Glo in dicta l. si qua. dicit ꝙ huiusmodi spurij succedunt matri ⁊ non patri: cum habeat incertum. nam si haberet certum. tunc succederet in duabus vncijs: eo modo quo dictum est. nec huiusmodi spurij succedunt matri: si est illustris. propter tex. in dicta l. si qua. ibi. Illustribus nominari spurios. satis iniuriosum est. Et hoc est quod dicit Bar. in l. ex facto. ff. ad trebel. ꝙ in priuilegijs legitimationis per imperatorem sibi concessis excepit filios spurios illustrium ⁊ spectabilium personarum. Et hoc quia in illis omnibus illa soboles plus abhorretur.

An autem predictis spurijs ex damnato coytu possit aliquid relinqui? Rn̄. Bart. in Autenti. ex complexu. C. de ince. nup. dicit. ꝙ licet de iure ciuili per illam autenticaꝫ huiusmodi spurij sint indigni omni substantia. adeo ꝙ nihil potest eis donari. nec testamento relinqui ab eorum patre. immo nec alendi sunt. Sed de iure canonico secus. vt extra de eo qui duxit in ma. c. cum haberet. Et per hoc dicit se consuluisse: ꝙ vsqꝫ ad sufficientem quantitatem pro alimentis pater potest huic filio spurio relinquere. Et eodem modo filie sue spurie pro dote sua. quia sine aliqua dote non potest aliqui nubere.

Quero an parentes istis spurijs succedant. Rn̄. Bar. in dict. l. si gener. dicit ꝙ eodem modo quo isti filij succedunt parentibus. ita parentes ipsis filijs.

Quero vtrum sit aliquis modus per quem pater possit relinquere filio spurio? Respondeo. Bart. in dicta l. si gener. dicit. ꝙ est vnus clarus. Nam de iure canonico talis filius debet ali a patre. vnde erit modus ꝙ relinquatur sibi tantum ꝙ sufficiat ad alimenta. hoc modo: relinquo filio spurio in vita sua fundum pro alimentis. ⁊ post mortem sit suorum filiorum: quibus potest relinqui. vt. l. fi. C. de natura. li. Idem dico in dote. quia dotis fauor est sicut alimentorum. Et ita dicit de facto se consuluisse. Et hoc. nisi excedat magnam quantitatem. Nam tunc forte presumeretur fraus per l. j. C. de natura. li. Aliuꝫ casum habes. j. Societas q. xxij. vide etiam eundem Bart. in l. si is qui ex bonis. de vul. ⁊ pu. sub. vbi notat ex illa. l. mirabili. ꝙ licet naturalis. vel spurius prohibeatur succedere patri. tamen non prohibetur fratri suo pupillo succedere etiam ex iudicio patris. Casus est scḋm eum de naturali filio in dicta. l. si is. De spurio vero notat glo. in Autenti. qui. mo. na. effi. sui. in fi. coll. vij. que notabiliter dicit. ꝙ si vulgariter substituat: non possit. quia patri heres esse videtur. Si pupillariter pōt. quasi pupilli sit heres. vt in. ff. de pu. sub. §. j.

Quero quid debeat facere scḋm conscientiam ille. in cuius conscientia commissum est de restituendo spurio. Rn̄. Bar. in. d. l. si gener. ꝙ salua rōne theologoꝝ legaliter loquendo: dꝫ dare fisco: ⁊ nō spurio: nec retinere pro se.

An autē ipse spurius teneatur restituere illud quod accepit a patre ꝯ aut. licet. C. de na. li. Intelligo de eo. quod accepit vltra sufficientem quantitatem alimentorum. Dici pōt ꝑ p̄dicta ꝙ restituere tenetur.

Nunquid autem tali spurio ab extraneo possit relinqui. vel dari aliquid quocunq; titulo inter viuos. Glo. in autentico qui. mo. na. effi. sui in fi. dicit ꝙ sic: cum illa lege non ꝓhibeatur. Omnia enim licent que expresse ꝓhibita non sunt. Et per hoc etiam dicit Paulus de castro. ꝙ si pater esset executor vltimarum voluntatum: poterit dare filio suo naturali id quod esset daturus alij pauperi. quia non dicitur dare de suo sed de alieno. Et eadem ratione potest dici. Idem si esset filius spurius.

Quero an filius legitimatus per sequens matrimonium sit legitimus quo ad omnia? Rñ. panormitanus in ca. tanta. qui fi. sunt leg. post glo. dicit ꝙ sic. ac etiam vt succedat in feudum et ius patronatus. Et sic habes inferre ꝙ etiam in materia restringibili appellatione legitime nati, venit legitimatus per sequens matrimonium. Fingit enim legitime natus. prout etiam tenet Iaco. de bel. et Hostien. et communiter docto. Nec ob. c. naturales. in libro feudorum in titulo. si de feudo etc. vbi dicitur ꝙ naturalis et legitimatus non succedit in feudis. sed ille textus intelligitur de legitimato per rescriptum principis. quia cum illa legitimatio sit stricti iuris: tanq̄ dispositio contra ius est restringenda. vt in ca. ꝙ dilectio. de consang. et affi. Sed matrimonium tanq̄ fauorabile purgat omnia precedentia. Item si rescriptum principis potest ipsum habilitare ad feudum. si de hoc fecit ibi mentionem. vt notabiliter vult ibi glo. ergo fortius matrimonium sequens. quod trahit retro et fingitur contractum ante natiuitatem filiorum Et sic sunt isti habendi: ac si legitime descendissent fauore matrimonij. pro hoc bonus tex. in. c. cum in cunctis. de elect. vbi dicitur ꝙ promouendus in episcopum: debet esse legitime nat⁹. et de legitimo matrimonio. et tamen legitimatus per sequēs matrimonium. pōt eligi in epm. vt notat glo. et om̄s doc. in. c. innotuit. de elec.

Vtrum malicia parentis noceat filio et econtra Rñ. ꝙ non nocet quo ad deum. Sed nocet interdum quo ad penam temporalem. lvj. dist. nunq̄. Et vide Directoriam. lib. j. titu. lxxxv. vbi vult ꝙ in quatuor casibus malicia parentum nocet filijs quo ad successionem: etiam si filij sint legitimi. Primus est in crimine lese maiestatis spiritualis, vt crimine heresis. extra de here. vergentis. Secundus in crimine lese maiestatis temporalis. vbi filij non succedunt. vj. q. j. si quis. C. ad. l. iul. maie. quisquis. Tercius quando pater non fuit fidelitatem domino a quo tenet feudum occidendo. vel mutilādo et huiōi. ex̄ de penis in q̄busdam vbi hec notant Ber. et Hostien. Quartus si pr̄. insecutus fuerit cardinalem. vel percusserit etc. filij non habebūt ex eiusdem hereditate. ex̄ de penis. felicis libro. vj.

Queritur quidam habuit filium ex concubina ea dimissa duxit vxorem: ex qua suscepit filios. vxore mortua contraxit cum concubina: et ita legitimatus est filius. d. c. tanta. Consuetudo autem est in partibus illis ꝙ primogenitus succedat patri. vel in toto vel in maiori parte. natus ex concubina vult succedere quasi primogenitus natus ex vxore prima. econtra. quia licet iste primogenitus sit: non tamen primo legitimatus est. sed qui est natus ex matrimonio primo. Queritur quis debeat succedere? Et videtur ꝙ natus ex concubina quia constat ꝙ primogenitus est. et ꝙ legitim⁹ est. Et ꝙ talis filius succedat manifeste ꝓbatur. C. de natura. li. auten. Item si quis. Item talis filius admittitur ad spiritualia. d. c. per venerabilem. Et spiritualia maiora sunt temporalibus. xcvj. dist. duo. Item legitimatio ista: de beneficio iuris prouenit. ergo largissime est interpretanda. extra de dona. cum dilectus. Item cum aliquis ex testamento succedit: sufficit ꝙ sit capax tempore testamenti et mortis. et tempore adire hereditatis Insti. de here. qua. et dif. §. in extraneis. Dic fm Hostien. et Bar. brix. ꝙ qui primo fuit legitimatus. s. de primo matrimonio natus obtinebit. quia non sufficit ꝙ sit primogenitus ad hoc vt patri succedat: quoniam dum erat illegitimus si pater decessisset: non ei successisset. d. c. tanta. Item non debet esse melioris conditionis: natus in fornicatione: q̄ legitime natus. extra de fi. presby. ad abolendam. Hec Directoria. lib. j. titu. lxxxv. Nota Panormitanus in ca. licet. de voto. ꝙ licet in rebus priuatis fiat diuisio regulariter inter filios. tamen in dignitate primogenitus alijs prefertur. Et sic alij sine causa eorum priuabuntur etiam legitima: casu quo patet non haberet nisi dignitatem secularem. Et hoc fuit inductum ꝓpter bonum publicum ne diminueretur dignitas. Esset etiam multitudo principatuū: que est noxia Et fm beatum Ber. meli⁹ est aliorum filiorum dispsio q̄ hereditatis diuisio inter nobiles.

Quero. Posito ꝙ ille: qui est primo natus succedat in regno: quid erit si duo insimul nati sunt et quis succedet? Dices tu. Hoc est impossibile: ꝙ duo infantes simul vno impetu de vtero nisi procedant. vt est tex. in. l. Arethusa. de sta. ho. Dico ꝙ satis est possibile in casu mulieris mortue p̄gnantis: que habeat in vtero duos infantes viuos: si scindatur. Dic ergo. ꝙ cum hic sit magna vtilitas: vterq; succedet. vt. l. in rebus. ff. de consti. princi. Nam si ambo succedent fiet transitus ad pristinum statum. Et sic non videtur mutatio. Nam nō videtur mutatum: quod ad statum suum pristinum reuertitur. vt. l. atilician⁹. ff. de pac. do. Vel dicam ꝙ recurretur ad imperatorem. et expectabitur quicquid dixerit. vt. ff. de. ll. l. nam ad ea. vel fm alios ponentur sortes. A simili que nt Bart. in. l. gallus. de lib. et postu. in. iij. col. Pone ꝙ mulier per duos dies post mortem primi viri accepit scōm et peperit in nono mese. Ita

ꝙ partus potest esse primi viri: ac etiam secundi. Jaco. de bel. disputavit hanc questionem ꝛ dixit ꝙ primo debet inspici cui assimilatur. Si non apparet cui assimuletur. Inspici tunc debet in cuius domo natus est. vt l. si vicinis. C. de nuptiis. Alias nullius filius dicetur. Sed Bar. dicit. ꝙ illud qđ dicit de assimilatione: non placet: quia de cogitatione mulieris tempore conceptionis contingit partum alteri assimilari. vt. l. quereret aliquis. de verbo. signi. ꝛ ibi notatur. Putat ergo Bar. ꝙ prius inspicienda sunt signa conceptionis. vt quando mulier pallet vel fastidit cibos ꝛ similia. Si ista signa non apparent tunc standum est consuetudini mulieris. In quanto tempore consueuit parere. Sed si ista non apparent. tunc esset committendum medicis vel obstetricibus peritis in arte illa. vt. l. j. ff. de ven. inspi. Sed si istud non apparet: recurrendum est ad illud ꝙ frequentius accidit. Vide etiam ad predicta quod notat Bar. in auten. post fratres. C. de leg. here. ꝙ filij succedunt in locum patris sui tantum. quando tractatur de successione patrui vel aui. vt in autenti. In successione. C. de suis ꝛ legi. Si tractatur de successione aliorum. secus vt in di. auten. post fratres. Et ex hoc potest dici ad questionem que fuit inter regem vngarie. ꝛ regem Robertum. Rex vngarie fuit filius Karoli martelli qui erat primogenitus. Rex Robertus erat sequens post eum. Querebatur vtrum regnum debebatur filio primogeniti vel regi Roberto: qui nunc nitebatur primogenitus legitime. Et certe dicit Bar. ꝙ cum regnum Apulie sit feudum ecclesie romane non habet a iure successionem. Sed ex concessione dominica ideo cum non tractetur de successione aui vel patrui. Ille nepos non assumit locum patris sui. vt dicit Auten. post fratres. Merito debitum fuit regi Roberto.

Queritur. An filius legitimatus per rescriptum principis succedat cum alijs filijs etiam naturalibus hec questio formatur per legistas in. l. ex facto. ff. de vul. ꝛ pu. Puta quidam habens filios naturales tantum: fecit eos per principem legitimari: tractu temporis duxit vxorem: ex qua suscepit filios legitimos. Dubitatur. nunquid filij legitimati debeant pariter succedere cum filijs legitime genitis. Dubium facit: quia cessante causa priuilegij: cessat ipsum priuilegium. xvj. q. j. generaliter. Et hanc opinionem sequitur Hy. Contrarium tenet Ray. de for. quem sequitur Bar. in di. l. ex facto. per regulam. Factum legitime. de re. iur. li. vj. quia ex quo legitimatio fuit perfecta non debet ex facto superuenienti retractari. Idem tenet Panormita. in. c. per venerabilem qui filij sint legi.

An autem ingratitudo sit sufficiens causa reducendi legitimatum ad illegitimationem. Bal. tenet ꝙ aut sumus in rescripto principis: legitimationem inducente. aut sumus in legitimitate per sequens matrimonium vt primo casu sic. secundo non. vt in. c. si filij nati. si de feu. fu. contro. in vsi. feu. Idem Lud. ro. in singularibus suis.

Quero an filius spurius dicatur de familia patris. Non. Bar. in. l. Item in potestate. ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. dicit ꝙ filius naturalis tantum: non est in potestate patris: nec spurius. imo nec dicitur filius: vt in auten. q. mo. na. effi. sui. §. fi. Et hoc facit ad statutum: dicens. ꝙ si quis caperet aliquem de aliqua familia. vel de eorum filijs ꝙ habeat mille. Captus fuit quidam basthardus. Dico ꝙ capiens non debet habere premium: quia spurius non dicitur filius. Et vide ad predicta quod notat idem Bar. in. l. ex facto. §. ex facto. ff. ad tre. vbi querit. An nati post deportationem patris sint in patria potestate. ꝛ an vocentur legitimi. Et dicit ꝙ per deportationem: pater perdit ea que sunt iuris ciuilis. vt. l. quidam. ff. de penis. sed patria potestas est de iure ciuili. vt insti. de pa. po. in prin. Et isti nati post deportationem sunt legitimi quia matrimonium durat vt. l. j. C. de diuor. ꝛ sic dicit Jac. de are. habes casum in quo filij nascuntur legitimi: ꝛ non sunt in potestate patris.

Quid in bannitis nostri temporis. Jac. de are. dicit notabile verbum: ꝙ exbanniti perdunt propria ea que sunt iuris ciuilis propria illius ciuitatis vnde sunt banniti. ꝛ hoc intellige dicit Bar. vbi est in illis exbannitis: quibus ciuitas bellum indixit vt possint impune offendi. vt. l. amissione. ff. de capi. di. iura autem communia non perdunt. Bar. tamen in d. l. amissione. dicit ꝙ ad hoc vt talis exbannitus perdat ea que sunt ciuitatis illius. duo requiruntur. s. ꝙ fuerit inobediens ꝛ aufugerit ab illius imperio. cui subest. ꝛ sic est exbannitus. Item ꝙ in hostium numero se conferat. ꝛ ista duo ponuntur in. d. l. amissione. Conferre autem se in numero hostium intelligo vbicunque est talis exbannitus: qui per formam statuti potest impune offendi. Nam cum statutum permittit eum offendi impune indicit sibi bellum. Et habet eum pro hoste. vt in. l. hostes. ff. de capti. Sed si esset bannitus: non tamen haberetur vt hostis. nec posset offendi ex forma statuti. tunc non dicerem eum perdidisse ea que sunt ciuitatis sue. Et ex predictis sequitur decisio multarum questionum: de quibus consueuit dubitari. An exbannitus possit facere testamentum. An possit institui ꝛ an succedat ab intestato ꝛ similia. Nam si loquimur de exbannito qui non potest offendi impune: non est dubium quin nihil perdit. Si de alio. Et tunc si quidem vellet facere testamentum: vel instituere in testamento valido tamen secundum statutum illius ciuitatis sue cuius iura perdidit: ꝛ non valeret. Sed si faceret de iure communi valeret. quia iura communia non perdit. Eodem modo: si hereditas ab intestato delata sit secundum formam illorum statutorum non capit. Secus si de iure communi.

An autem exbannitus equiperetur deportato. Bar. in. d. l. amissione. dicit ꝙ in quadam questione disputata per eum Pis. que incipit. Lucane ciuitatis. Sic determinauit. ꝙ ille qui est exbannitus imperij: comparatur deportato. ꝛ perdit ea que sunt iuris ciuilis vt in dicta. l. amissione. Sed ille qui est exbannitus alicuius ciuitatis. vel regni non perdit ea que sunt iuris ciuilis: ciuium romanorum: sed ea que sunt propria illius ciuitatis: vel regni. Hec Bar. in dic. l. amissione. Et per hoc ꝙ isti exbanniti alicuius ciuitatis non perdant iura communia. dicit Bar. in. d. l. ex facto. ꝙ filij nati post bannimentum faciunt deficere conditionem fideicommissi.

Quid autem in deportato. Bart. in dict. §. ex facto: dicit per illum §. q̄ filij concepti ante deportationem faciunt deficere conditionem fideicommissi relicti: si decessent sine liberis. Secus si post concepti fuerint. Hoc intellige: expectata morte naturali ipsius deportati. Addit etiam Bar. in l. tutelas. ff. de capi. di. q̄ licet exbannitus perdat iura ciuitatis sue: q̄tum ad suum commodum: non tamen hoc quo ad suum incommodum: quin obligetur ex his que postea facit. & licet non possit conueniri pro gestis antea. Secus pro his que geruntur postea. Vide etiam Bart. in l. tutelas. ꝑalle. vbi querit. Pone statutum dicit. q̄ nobilis de patrimonio puniatur in plus q̄ popularis delinquens. Querebatur. vtrum bastbardus diceret nobilis de patrimonio. Quidam allegabant illa iura que dicunt q̄ basthardus nō dicitur de familia. vt. l. pronunciatio. de verbo. sig. & insti. de leg. ag. suc. §. vulgo. Sed Bar. dicit q̄ dicte leges nihil faciunt. quia disponunt per nomen iuris. vt est agnatio & similia. Sed statutum predictum disponit per noīa naturalia: que ita cadūt in basthardum: sicut in legitimū. Nomina vero familie. sunt nomina ciuilia. que non cadūt in basthardum: vt dicta. l. tutelas. et intelligitur nobilis de patrimonio. i. de nobili patre natus: in quo non attendit patria potestas.

Sed quid si statutum dicit. Omnes de tali domo. An contineat basthardus. Et dicit aduertendum: q̄ hec appellatio: de domo sine basthardus sit iuris ciuilis: vel naturalis. Et q̄tum ad ꝓpositum est iuris ciuilis. quia appellatio naturalis apud omnes est vniformis: vt pater & mater &c. Appellatio vero ciuilis est difformis s̄m diuersitatem gentium ciuitatum. vt in l. omnes de iu. & iur. Sed hec appellatio de domo: assumitur diuersimode. Nam quandoq̄ domus assumitur ꝓ agnatione vt. l. cum vnus. ff. de alimen. le. & ff. ad sill. l. j. Quandoq̄ assumitur domus pro omnibus habitantibus in eadem domo. vt. C. ne. li. po. l. j. Item hec videmus hodie consuetudine inductum in quibusdā locis: q̄ dicantur de eadem domo omnes qui portant eadem insignia seu arma. Et qui volunt diuidere domum diuidūt insignia: seu arma. est q̄ hec appellatio ciuilis.

An autem hec appellatio cadat in basthardum. Rn̄. s̄m diuersos modos intelligendi potest cadere. & non cadere. Aut enim accipis eandem domum pro eadem agnatione. & in eum non cadit vt supra. Aut accipis eandem domum pro omnibus descendentibus ex eodem sanguine. Et tunc in basthardo caderet. Et de hoc videt tex. in dic. l. ꝓnunciatio. Aut accipis eandem domum pro omnibus habitantibus. Et tunc sit vel nō sit basthardus: nō attendit: q̄ solum habitatio. Aut accipis eandem domum ꝓ omnibus qui portant eadem insignia. & s̄m hoc posset cōprehendi. vt notat ꝑ p̄dictas leges.

An autem nomine liberorum veniant naturales. Glo. in clemen. vnica de baptismo concludit q̄ non. Pau. vero distinguit q̄ aut a lege profertur verbum filij. Et tunc intelligitur de iusta sobole. Aut ab homine. Et intelliguntur naturales: nisi coniectura dignitatis sit in contrarium. vt notatur. C. de insti. & substi. generaliter. vbi apostilla. Jac. de are. dicit q̄ aut filij naturales nascunt in facie matrimonij. Et comprehenduntur nomine filiorum. Aut non nascuntur sub velamine matrimonij: hoc est s̄m formam. c. cum inhibitio. de clan. despon. Et tunc nō comprehendunt. Hec Car. in dict. clem. vnica. Addit etiam glo. in dict. clem. vnica. q̄ appellatione liberorum cōprehenduntur nepotes ex filijs & alij descendentes. ff. de verbo. sig. liberorum. Secus si dixisset filij. Appellatio enim filiorum regulariter non comprehendit nepotes. insti. q̄. da. tu. in te. pos. Idem Pau. & Car. in. d. de. vnica.

Furtum est cōtrectatio

Furtum est cōtrectatio rei aliene fraudulosa: inuito domino lucrifaciendi gratia: siue ipsius rei: siue etiam vsus possessionis ue. ff. e. l. j. Sūmiste tamen addunt mobilis & corporalis. Contrectatio ponit in dicta diffinitione: quia sine ea non est furtum etiam si interueniat voluntas vel verbum. Rei aliene dicit: quia in re ꝓpria non cōmittit furtum. Intellige nisi alius habeat in re aliquod ius Puta. ille cui erat res pignorata vel cōmodata. Mobilis & corporalis dicit. quia in reb⁹ immobilib⁹ vt in agro vel in incorpalib⁹. vt sunt actōes & futures: non cōmittit furtum: eo q̄ talia non p̄nt cōtrectari. Fraudulosa. dicit: quia si aliquis credebat rem esse suam que nō erat. vel si erat sua: credebat q̄ etiam ab eo qui habebat ius ibi: posset accipere: non cōmittit furtum: licet al's teneatur. Inuito domino. dicitur: quia si credebat dominum permissurum: & suberat iusta causa credendi: non tenetur. Secus si non suberat. ff. e. si is qui rem. In dubio tamen presumitur dominus inuitus. l. qui vas. §. vetare. ff. eo. Et dicitur dominus inuitus etiam si videat rem auferre: q̄uis non contradicat. ff. e. l. penul. Et ibi videtur colligi hoc esse verum. quando ratione timoris. vel verecundie nō contradixit. Al's non contradicendo cum potuerit: videtur consentire. lxxxij. dist. error. Si autem putauit facere inuito domino. & tamen dominus vult. Furtum quidem facit q̄tum ad intentionē. sed non tenetur ad restitutionem. nec dominus potest petere: obstante sua voluntate. ff. eod. inter omnes. § penul. Vide tamen Bar. in l. Item q̄rit. ff. loca. vbi dicit. q̄ si scholaris retinet ratiocinium post tp̄us cōductōis vel recōduxisse: si ille rōcin⁹ erat cōsuetus dari ad vecturam. Sed si accepisset vnum pulcrū parafrenum quem dn̄s non dedisset nisi ꝓ modicis dieb⁹: tunc faceret furtum. nisi crederet dn̄m pmissurū. d. l. inter. Lucri faciendi gr̄a dicit. q̄ si aliquis alienam ancillam rapuerit. non cā lucri s̄z libidinis: non cōmittit furtum. ff. eo. verum. l. a. ij. Ipsius rei vsus possessionis ue. q̄ non solum cōmittit furtū. q̄ rei dn̄ium vult sibi lucrari. s̄z etiā q̄ vult in re ipsa lucrari vsum & possessionem. l. di. q̄ saccum.

Due sunt spẽs furti. Aliud manifestum: cum quo deprehendit fur. prius q̃ veniat ad locum destinatum. Aliud non manifestum. cum quo non deprehendit. ff. e. l. ij. ⁊ iij. Item nota. q quedam remanent in nomine generali. Quedam in spãli. velut sacrilegium: qd est furtum rei sacre seu non sacre. sed de loco sacro. Peculatus: qd est furtum de republica. xxiij. q. iiij. quid ergo. Abigeatus qd est furtum. qñ q̃s dispgit gregem ⁊ inde furat. ff. de abi. l. j. Plagium: qd dicit furtum hominis. s. qñ quis scienter liberũ hoiem vendit vel emit. vel donat. ff. de pla. l. j. ⁊ iij.

Quomodo autẽ cognoscet plagiarius a fure? Rñ. Bar. in. l. nõ statim. ff. ad. l. fa. de pla. de mẽte Azo. dicit q aut habet animum celandi domino. Et tunc dicit plagiarius. Aut non habet animum celandi domino: ſ; tm̃ sibi vult habere. Et tunc non est plagiarius: sed fur. vt dicta. l. nõ statim. Et hec opinio cõmuniter tenet. Notat etiam idem Bar. p. l. si liberũ. e. ti. q emptor ⁊ venditor liberi hominis tenet illa. l. fauia. Idem qui sciens liberũ hominem donauerit vel in dotem dederit. Idem si permutauerit. d. l. iiij. Et per hoc querit Bar. ibi. Quid de cardinalibꝫ. vel magnis dominis qui vnum nanum. vnum cantorẽ. vnum fatuorẽ sibiinuicẽ donant. An incidant in hanc l. Dicit q non. quia nõ donant eos vt illos sua libertate puent; ſ; donant: vt ita sint liberi. ⁊ libere stent apud alium: sicut stabant libere apud donantem. Et sic illo volente. Et sic eum non faciãt dolo non tenet. d. l. Similiter qui liberũ hominem celat ⁊ subtrahit: dicit plagiarius. Et dicit q tempore quo erat in studio. fuerunt aliqui condemnati lege fauia. ex eo q vnum iuuenem subtraxerant.

Qua autem pena puniat̃ p. d. l. fauiam. Hec si est nobilis: ɔdemnat in metallũ. si ignobilis gladio. Si fauus vel libertus bestijs subijcitur. vt. C. eo. l. fi.

Quid siquis ꝓpter necessitatem famis. aut nuditatis furatus fuerit cibaria. vestem vel pecus. Rñ. Dire. li. ij. q non tenet dum tamẽ fuerit nimia necessitas nuditatis. vel famis. nec penitentia imponit. de conse. di. v. discipulos. nec furtũ ɔmittit. quia furtum non cõmittit sine dolo. qui hic esse non potest. quia in tanto periculo reduci debet ad ius naturale qd vult omnia esse communia. Insti. de iu. na. gen. ⁊ ci. Et debet credere dominum ꝑmissurum. Quis non permittat. Sed si esset modica necessitas non excusatur sed tenetur reddere. vel tribus ebdomadis ieiunare. extra eo. si quis.

Pone. q̃s furatus fuit in extrema necessitate. postea deuenit ad pinguiorem fortunam. An teneat ad restitutiõem. Rñ. Dire. q non. maxime si talis res sit ɔsumpta. p no. in. e. suggestũ. de deci. vbi habet: q vbi res habet perfectionem suam. nec ɔtinet actum successiuum: non reuocat: licet postea cesset cã talis rei. Sic in ꝓposito: licet in isto cesset cã; tamẽ quia semel huic de iure naturali acq̃situm est ius ꝑfectum in re capta. ſ; cesset cã. pura. extrema necessitas non. ꝓpter hoc obligat ad restitutionẽ. Hoc idẽ tenet Sco. in. iiij. Et videt cõis opinio. licet panor. ꝯ.

Sed quare non excusat eodẽ mõ mulier a fornicatione ꝓpt famis necessitatẽ sicut a furto. Rñ. Direc. vbi s. q ꝓpter necessitatem res facta est cõmunis. Et quia ius naturale subuenit. ⁊ excusat ratio naturalis. Sed fornicationi ius diuinum ɔdicit ⁊ accusat turpitudo. ⁊ error ꝓueniens ex peccato. imo potius debet omnia mala pati: q̃ peccato ɔsentire.

Item querit: quare excusat q̃s ab homicidio ꝓpter necessitatem sue defensionis. vt in c. de. si furiosus. de homici. Et non excusat mulier a fornicatiõe. Rñ. Dire: vbi s. q is q̃ aliũ aggredit aĩo occidẽdi nisi occidat: ipse q̃ñ ammõ se occidit. ſ; mulier improba nõ defendit se ſ; impugnat. vt; ex de eo q̃ eo. vxo. e. iordane. iõ cum mulier peccet voluntarie non excusat.

Quid si q̃s remvsurario vel auaro furat. vt inde elẽmosinam faciat. Rñ. fm Ray. talis furtum vel rapinam ɔmittit. q: nõ sunt facienda mala vt veniant bona. In casu tñ in quo periculum imminet ꝑsone. nec posset aliter subueniri: posset etiam aliq̃s fm Tho. occulte rem alienã accipe vt subueniat ꝓximo sic indigenti.

Quid siquis furet vt restituat dño: ⁊ hoc faciat. Rñ. fm Hosti. talis videt excusatus. ar. ff. depo. bona fides. Nam etiam vtiliter gerit negocium furis. ergo cogitur ratum habere. ff. de neg. gest. ſ; an vltro.

Qui rem alienã inuenit: nisi publice denũciet rẽ inuentã: vt ille cui⁹ est inueniat eã furtũ ɔmittat. ff. d fur. l. falsus. §. q̃ alienũ. nisi accepit eo aĩo vt dño restituat.

Quid d thesauro inuẽto. Rñ. si q̃s inuenit thesaurũ in loco ꝓprio. statim fit inuentoris. Si vo in alieno: casu fortuito inuenit: dimidi⁹ est inuentoris ⁊ dimidi⁹ dñi loci. Si vo studiose quesiuit ⁊ inuenit eum in loco alterius totus erit dñi loci. Si aũt ĩ sacro vel religioso loco: casu fortuito ĩuenerit thesaurũ totus erit inuentoris. Sʒ si in loco publico fisci. vel ciuitatis inuenit. dimidius eius erit. ⁊ dimidius fisci. vel ciuitatis. Insti de re. di. §. thesauros. hec notat Io. xiiij. di. q. v. si q̃d inuenisti.

Querit an in volucribꝫ ⁊ animalibꝫ. ac piscibꝫ committatur furtum. Rñ. Directo. vbi s̃. q volucres ⁊ pisces ⁊ hmõi quia in nullius bonis sunt ⁊ que vadunt quo volunt. ideo naturali ratione capienti conceduntur. Nec distinguitur vtrũ predicta quis capiat in suo fundo vel alieno licet is qui alienum fundum ingreditur. venandi aut aucupandi gratia: posset a domino fundi ꝓhiberi ne ingrediat. ⁊ est capientis. q̃diu sua custodia cohercet: ſ; in libertatem reddit. qñ oculos effugit capientis. dicta insti. §. fere.

Sed quid si bestia fera sit ita vulnerata vt capi possit. Rñ. qui supra statim esse intelligit vulnerantis. dum tamen eam persequatur. qui si desierit persequi: desinit illius esse. ⁊ rursus fit occupantis.

Apum vero et pauonum et columbarum natura fera est: licet ex consuetudine aduolare et reuolare soleant. Et ideo tm̄ reputantur sub dominio alienius: q̄diu sunt in loco eius. Verū si quis aucupet examen apum in arboribus cuiuscunq; et etiam fauum. furtum non committitur: licet dominus arboris possit ingredientē prohibere: nisi examen fuerit in suo alueo recolectum: vel ipsum persequatur. sicut de pauonibus et columbis dicta in .§. apum.

Quid de ceruis. cuniculis et alijs feris: que habent de consuetudine ire et redire ad certum locū. Respondit qui supra. q̄ talis regula approbata ē et eius vsq; adeo esse intelligantur q̄diu habeant animum reuertendi et non vltra. Et animum reuertendi videntur desinere habere: cum reuertendi consuetudinem deseruerint: dicta institu. §. ceruos. Si autem sunt inclusa in pratis: vel in alijs locis: furtum committeretur. Et idem de piscibus. arg. dicto. §. apum. Fere autem priuate: seu mansuete: vt galline. anseres. et huiusmodi. q̄ etiā aliquo casu turbate euolauerint: et a conspectu domini sui effugerint. quocunq; loco sunt domini sui esse intelligunt. et qui animo lucrandi retinet: furtū committit. d. insti. §. gallinaz.

Quid de lignis: que vis fluminis impulsit in agros aliquorum. An rapiens ea committat furtum? Respon. Fede. consilio. cvij. dicit q̄ vulgare est laicorum: lucrifacere ligna et alias res quas fluminis impetus impulit in agros eorū. Quod tibi non videtur verum: nisi habeantur pro derelicto: nec fiunt occupantium. immo furtum committit qui talia occupat ff. de acquirē. re. do. l. quaratione. § si. nec ius presumit q̄ habeantur ꝓ derelictis: nisi per qualitatem rei et actus. vel aliter de voluntate domini appareat cum nemo presumatur iactare suum. Et communis consuetudo: q̄ occupans lucrifaciat videtur expresse reprobata per legem. ff. ad. l. ro. de iact. l. de precario. et ibi notat̄ in glosa. Et licet ibi loquatur de rebus iact̄ causa nauis alleuiande: tamen idem videt̄ in istis flumine ablatis: cum parum differant ab illis iactis: cum non interueniat factū hominis: sicut in illis iactis.

Sed quid habet dominus fundi facere infra quem appulerūt tales illate res. Et satis videtur q̄ sufficiat denunciare dominis: q̄ tollat vel ꝓ derelicto habeat. Et casu quo dominus vel alius ꝓ eo non apparet: videtur sufficere libellum publice proponere. Et si infra tempus statutum a iudice non fuerint alleuate: tunc pleno iure accipiat. Et si non vult conseruare: et suum fundum impeditum vult euacuare: potest proijcere. Crederem tamen q̄ si dominus taceat: nec per se. nec per alium vadat perquirendo: q̄ videatur eam pro derelicto habere. et occupanti concedatur. et videtur textus ff. ad. l. ro. de iact. l. qui leuande. in principio. videtuer enim illa. l. statum sibi necessitatē imponere perquirendi res amissas. Alr̄s si taceat: prima p̄sumptio q̄ erat q̄ nō dimiserit derelinquendo tollitur per vltimaz scilicet. negligentie non perquirendo. Hec Feder. Vide etiam Panor. in. c. cum dilecti. de accu. vbi dicit. An quis debeat presumere q̄ proijciens habeat rem pro derelicta: vel ne: recurrendum est ad cōiecturas. Si enim quis proijcit librum apertum in mari: presumēdum est q̄ animo derelinquendi. Secus si clausum et pannis inuolutum. et sic de similibus. Addit etiā vnū singulare de mente Barto. in. l. falsus. ff. de fur. q̄ si quis inuenit rem alterius. et non reperiat dominum. si putauit eam rem esse ꝓ derelicta. licet nō esset. potest eam vsucapere. ff. pro derelicto per totū. Si autem hoc non putauerit. Si tunc nō reperit dominum: facta; proclamatione debet eam dare pauperibus.

Vtrum in re parua committatur furtum. sicut magna? Rñ. sic. quia in furto non quod ablatum est. sed mens furātis attendit̄. xiiij. q. vj. c. vltimo. Et hoc intelligendum. quando voluntas est talis q̄ etiam maiora subtraheret. vl̄ qñ ex ablatiōe parue rei dñs intelligit̄ grauari.

Quicūq; vtit̄ re apud eum deposita: vel re ei cōmodata; ad alium vsum vel vtit̄ pignore cōmittit furtum.

Quid si mulier fecit furtum: siue ante matrimonium siue post. et vir participauit. aut vir fecit. et vxor participauit. Nunquid liceat vxori de rebus cōmunibus satisfacere? Rñ. fm̄. ꝟꝟ. vbi est de cōsuetudine regionis: q̄ vir et vxor cōmunicant sibi credita et debita ex contractu vel maleficio. et res furtiua adhuc existit in potestate eorum. vxor potest illam restituere. etiam contradicente marito. Idem forte esset dicendum: si inter eos nō esset talis cōmunio. Nam quicunq; habet rem furtiuaz debet illam dño restituere. C. e. l. in eiusdem. Si autem consumpta est. potest vxor si exp̄sse vir nō contradicit negocia mariti gerendo. et se liberando. extimationem restituere de cōmunibus bonis. Prohibente autem marito. non credo q̄ debeat facere huiusmodi restitutionem. cum nō habeat administrationem rerum. sed maritus. Si tamen restitueret de bonis cōmunibus bona fide. non credo q̄ esset ei iniungenda pnīa quasi ꝓ mortali: si hoc faciat latenter: et sine aliorū scandalo.

Contra quem dat̄ actio furti? Rñ. fm̄ Hosti. contra furem: etiam si impubes sit; dummodo sit doli capax. ff. e. l. impuberem. Pater etiam agit cōtra filium suuz. si peculium castrēse habeat. alr̄s nō esset iudicium inter eos. ff. eo. l. ne cum filio. Eodē modo aget filius si pater ei aliquid surripiat de peculio castrensi. Item vir contra vxorem. vel econtra nō agit furti. matrimonio constante. sed datur actio in factum. Sed qui ei opem tulerit. furti tenetur. ff. eo. si quis vxori. Item datur actio furti cōtra eum. qui dedit opem. vel consilium ei qui furtum fecit. ff. eo. si is qui.

Que est pena furti? Rñdet̄. q̄ quando agitur criminaliter. scz ad penam corporalem. licet fm̄ iura fur nō sit suspendendus. vel demembrandus. sed aliter puniendus; puta fustigandus. vel exulandus. tamen hodie in multis locis etiaz simplex fur suspenditur de cōsuetudine. quam facit rationabi

lem necessitas pacis omnis. ⁊ frequens incorrigibilitas. Si autez agatur ciuiliter: pena furti manifesti ē quadruplum. Nō manifesti est duplum vt insti. de ob. que ex deli. na. §. pena. ⁊ ibi patet q illud duplum: seu quadruplum exigitur vltra rez sublatam. Et hec pena potest peti etiam post annum. Et si aliquis egit criminaliter: potest iterum agere ciuiliter et econuerso. C. quando ci. act. pre. cri. l. vnica.

Quero si aliquis cōmisit hic furtum: ⁊ cum ipsa re furtiua transtulit se postea ad alienū territorium. Nunquid possit puniri p illum iudicem: vbi reperitur cū re furtiua? Rñ. Panor. in c. j. de rap. dic. q vsq3 ad tpa Bar. Cōmunis opinio erat. q nō: q2 ex assidua ɔtractatōne: nō oritur noua actio furti. Sed Bar. in l. si dominū. ff. de fur. tenet ɔtrariū. Sicut enī ex interuentu noue psone oritur noua actio furti. vt in. d. l. si dominū. Ita ex ɔtractatione noua: facta in nouo territorio. Et p illaz opinionem Bar. plurimi homines sunt suspēsi. Sz moderniores adhuc dicunt: q de stricto iure illa opinio Bar. non pcedit. Franc. tamē ꝑ de are. illam opinionē fuit secutus. Sz non Accur. hec panor. vbi supra vide etiā eundem panor. in c. j. de pe. is. vbi dicit de mente Bar. in l. si cui. in fi. ff. de accu. q si quis ɔmisit plura delicta in vno loco. ⁊ in hoc territorio aliud: vel illud reiterauit nō potest hic puniri p delictis alibi ɔmissis: vbi alia ratōne hic sortiatur forum. Sed pena bene potest aggrauari ex delictis alibi ɔmissis. Exemplū in fure qui ɔmisit diuersa et varia furta in vno territorio. nūc in alio territorio ɔmittit vnū furtum: tūc q2 habito respectu ad alia potest dici famosus latro: poterit suspēdi vbi commisit tm̄ vnum furtum tanq̄ famosus latro. l. capitalium. §. famosos. ff. de pe. licet directe non possit ibi puniri pro delictis alibi commissis. Nota fm̄ directorium li. ij. ti. xiij. q ad vsucapionem quatuor requiruntur. Primo. q res non sit viciosa: nec furtiua et huiusmodi: nec liber homo: nec res sacra vel religiosa possunt vsucapi: nec decima: nec prescribi. Item nec seruus fugitiuus. vt insti. de vsuca. §. sed aliquando. et se. Item nec via publica: nec aqueductus. ff. de vsucapio. l. vsucapionem. C. de aqueduc. l. diligenter. lib. ij. ff. de via pub. l. viam publicam. Secundo requiritur. q ille qui vsucapit habeat bonam fidem. id est q credat venditorem esse dominum: vel habere ius distrahendi. ff. de verbo. signi. l. bone fidei. Nota tamen q ignorantia iuris non excusat: vt quis sit bone fidei. ff. de vsucapi. l. nunq̄. Et requiritur fides bona et continua in pncipio. medio et fine. Alis quicquid dicant docto. vsucapio non procedit: vt prescriptio. Tercio requiritur. q res tradatur: vel quasi. quia possessio nō acquiritur sine traditione vel quasi. C. de pac. l. traditionibus. Quarto requiritur iustus titulus verus: non putatiuus. nec falso. C. de vsucap. pro herede. l. finali. Et nota q in vsucapione requiritur tempus trium annorum. Que quidē fuit introducta pro bono publico: ne dominia rerum sint incerta. ff. de vsucapio. lege prima. Et omnia que possunt prescribi: possunt ⁊ vsucapi. nisi quis in rebus mobilibus ē vsucapio. Prescriptio in immobilibus. Prescriptio aūt retinet nomen suum generale. vsucapio antez transit in nomen spāle: qd vocatur vsucapio. Sile habes s. Adoptio.

Quid si quis furet christianos detentos a paganis: vt eos liberet? Rñ. fm Ray. ⁊ Hosti. si est tēpus guerre: in nullo tenet. xxiij. q. ij. dñs. Si vo est tps treuge. tenet ipsi pagano restituere. non hominem ꝓpter periculum anime. sed extimationē. Similiter tenet de alijs ablatis: vt. xxiij. q. j. noli. Tamen hoc casu dicit Ray. ipsum furātem nullo modo peccasse q̄tum ad hominem quem furatus est si rectam habuit intentionem: dummodo alis satisfaciat. Quidam tm̄ dicūt. q etiam ad nullam satisfactionem tenet. qm̄ paganus christianum iniuste detinebat. quod est regulare; vt in Rubrica. C. ne xpi. man. hr̄. vel pa. vel iu. ha. vl' pos. ⁊ in l. vna ibi posita. Si tamen pagani compellerent eum ad circumcisionem: vel ydolatriā: vel aliquod mortale peccatum. tunc ille penitus liber factus est. ⁊ sic furādo eum non peccat.

Nunquid christiano qui detinetur a saracenis liceat furari eis? Rñ. fm Hostiē. Si iste xpianus, dum esset treuga. frangeret eam: ⁊ sic erat in culpa et fuit captus: nec ei imminet periculum necessitatis. non licet furari. sed tenetur ad restitutionem. Nam talis iuste detinebatur. Si autez iniuste detinebatur. vt quia tēpore belli captus est. vl' imminetat necessitas. nō tenet ad restitutionem.

Gloria vana.

Vtrum appetitus inanis glorie: sit peccatum mortale? Rñ. fm Tho. scda scde. q. cxxxij. pot eē mortale dupliciter. Primo ratiōe materie. cū quis gloriat de aliquo falso. quod contrariat diuine reuerentie; vel cum quis bonum temporale. de quo gloriatur prefert deo. Seu cum quis prefert testimonium hominum testimonio dei. videlicet cum quis verecundatur confiteri. seu sequi quod deus p sacram scripturam docet. ꝓpter contrariam hominum opinionem. contra quos dicitur. Qui me erubuerit ⁊c. Secundo modo ex parte ipsius gloriantis. qui intentionem suam refert ad gloriam. tanq̄ ad vltimū finem. ad quē ordinat etiā virtutis opa. Et p quo non ꝑtermittit etiam que sunt contra deum. His ergo modis est mortale. Aliter non.

Gratia.

Nunquid gratia p summum pontificem facta. expiret per eius mortem etiaz re integra? Dic. q aut gratia est facta ⁊ perfecte concessa per romanum pontificem. Et tunc non expirat per eius mortem. licet executio dicte gratie nondum fuerit complete facta. Aut gratia nondum est facta. sed facienda. Et tunc expirat p eius mortem. Et de primo membro casus est singularis. in. c. si sup. de offi. dele. lib. vj. De secundo est tex. clarus. in. c. si cui. de ꝓben. lib. vj. Et ibi de hoc est glo. singularis: que cōcordat ꝯ dictos duos tex. qui vident cōtrarij.

Quid de illo qui ꝓpter numerum filiorum datus sibi fuit immunitas licet postea aliqui de numero illo pecierint. Et lunq̄d durabit immunitas. R. Jo. an. in regula decet. de re. iu. in. vj. in mercu. dic ꝙ multos doc. solēnes in facto fuit ꝯsultū. ꝙ duret talis immunitas.

Gratia nō reuocat᷑: quando ius est alteri quesitum. et sic intelligitur regula. Mutare. de re. iu. in. vj.

Gula. Utrū sit pctm̄ mortale? Rn̄. fm Tho. scda scde. q. cxlviij. ꝙ si delectatōni gule inhereat hō tanq̄ fini: ꝓpter quem deū ꝯtemnit parat᷒ eē contra precepta dei agere: vt delectatōnes hmōi assequatur. sic est pctm̄ mortale. Si vo in gula sit inordinatio fm ea q̄ sunt ad finē: vtpote. q᷑ nimis cōcupiscit delectatōes ciboꝝ: n̄ ꝓpter hoc nō faceret aliqd ꝯtra legem dei: sic est veniale.

Que sunt gule? Rn̄. Greg. xxx. li. moraliū ponit quinq̃ species que notant᷑ in hoc ver. Prope. laute. nimis. ardenter. studiose. de conse. di. v. Quinq̃ modis.

Hereditas. Quid est hereditas. Bar. in Rica. de acqui. her. dicit ꝙ hereditas nihil aliud ē. q̄ successio in vniuersum ius: qd defunctus habuit. vt l. nihil. de ver. sig. Et isto mō sumpta est de iure ciuili romano. z. tm̄. dis. j. §. ius quiritū. z nulli᷒ alteri᷒ gentis. Et hoc apparet: q᷑ deportati qui nō sunt capaces eoꝝ: q̄ sunt iuris ciuilis: nō sunt capaces hereditat᷑. vt l. j. C. de hē. in. Et ex hoc infert᷑. ꝙ in foro ꝯscīe heres nō tenet᷑ ad debita vltra vires hereditatis: q᷑ in foro cōscie nō sumit᷑ hereditas isto mō quo sumit᷑ de iure ciuili. Et ideo si tenet᷑ nisi q̄ten᷒ patiunt᷑ facultates hereditatis. Et fm Bar. in l. gent. de acqui. her. post glo. ibi singularē dicit. ꝙ ad adeundā hereditatem sufficit anim᷒ q̄litercunq̃ declaratus quod vnq̃ sit illud: siue factū. siue nō factū: siue dictum siue scriptū. Et diuidit᷑ ista hereditas in. xij. ptes. que appellant᷑. xij. vncie. Et habent ista nomina. Sextans. id est sexta pars hereditatis. s. due vncie. Quadrans. id est quarta pars. s. tres vncie. Triens. id est tercia pars. s. quatuor vncie. Quincuns id est quinq̃ vncie. Semis. id est medietas hereditatis. s. sex vncie. Septons. id est septem vncie. Bes. id est octo vncie. Dodrans. i. nouem vncie. Dextans. i. decē vncie. Deuns. i. xj. vncie. As. qd signat pondus. xij. vnciaꝝ. licz aliq̄n. As: assis ponitur ꝓ obolo. vn̄ ver. As obolus. pondus. As ē possessio tota. hec ꝓbant᷑. insti. de here. insti.

Bona defunctoꝝ ad heredes deuoluunt᷑: etiā illoꝝ qui damnati fuerūt. C. de bo. dam. antē. bona. z ibi pz ꝙ hoc est verū quo ad ascendentes z descendentes. Ex latere vo vsq̃ ad terciū gradū. In quatuordecim casibus filij excludunt᷑ ab hereditate ipsis: quos habes s. Filius.

Quatuordecim sunt cause quibus pater vel mater. Auus. vel Auia. filios et nepotes exheredare ꝑnt. Prima est: si fili᷒ man᷒ iniecerit in patrē. Secunda. si grauem iniuriam ei fecerit z ꝯtumeliam. Tercia. si patrē accusauerit in criminalibus causis. ꝓterq̃ de crimine lese maiestatis: vel de offensa cōtra cōitatem sue ciuitatis facta: vl' de heresi. Quarta si filius maleficus cū maleficis ꝯuersat᷑. Quinta. si filius machinet᷑ vel insidiet᷑ in necem patris. Sexta si filius calumniose litem mouerit patri. A qua si pater defecerit. oportet eum damna grauia sustinere. Septima. si filius rogatus a patre ob debitum in carcere detruso: vt fideiubeat ꝓ eo. z nō vult fideiubere. in illo ꝓ quo creditores eius fideiussorem recipere volunt. Quod tm̄ in filijs masculis locum habet. Nam femine impediuntur fideiubere. ff. ad vel. l. j. z. ij. Octaua. si filius prohibuerit patrem testari. Nona. si filius sit ioculator preter voluntatem patris. nisi pater eandē habuerit professionem. Decima. si filia non cōsenserit patri volenti eam honeste maritare. z dotare fm vires patrimonij. Sed potius vult luxuriari. Undecima. si filius misceat᷑ cum sua nouerca aut concubina patris sui. Duodecima. si parentibus furiosis debitam curam non impenderit. Et hoc obtinet. non solum in filijs. sed etiam in quibuscunq̃ alijs qui possunt ab intestato succedere: vl' etiam qui in testamento sunt heredes instituti. q᷑ predicti non solum possunt exheredari. sed etiam a quocunq̃ extraneo in scriptis admoneri: vt eum ꝓcurare festinent. Si aūt post huiusmodi attestationem neglexerint. Et extraneus in sua domo furiosum susceptum. sumptibus suis vsq̃ in finem vite sue ꝓcurauerit. eius debet habere successionem. euacuata institutione ipsoꝝ. qui curam neglexerunt. Ita tn̄: vt cetera testamenti capitula. in sua maneāt firmitate: vt in aut. vt cū de ap. co §. causas. vbi etiā glo. dicit. Quid si non faciat testamentum. nec aliquis extraneus eum ꝓcurauit? Rn̄. ꝙ in hoc casu: eis deneget᷑ hereditas ex suo delicto. Et in hoc videt᷑ inclinari glo. Tredecima. si parentem de carcere educere neglexerit. Intelligo de captiuitate. siue fuerit in carcere. siue non. Decimaquarta. si pater sit catholicus et filius hereticus. Ne oēs cause habent᷑ in. d. §. causas. Sunt tamē tres alie cause. ꝓpter quas pater etiam potest exheredare filiū. Prima. si non exheredetur malo animo. sed vt se securatius det virtutibus. vel creditoribus satisfaciat. l. multi. ff. de li. z po. z ibi Barto. illam legem summando dicit ꝙ exheredatio fit quandoq̃ propter bonum. z in l. cum ex filio. de vul. z pu. dicit. ꝙ dicta lex multi. non est correcta. Secunda. si filius tempore testamēti dixit patri. Nolo quicq̄ de tuo. z exhereder᷑. legitima erit exheredatio fm Barto. in l. si quando. C. de inoffi. te. vbi querit. Quid si pater non instituit filium. ideo quia filius dixit. quod nolebat institui. An possit filius rumpere testamentum? dicit ꝙ aut pater talem filium preterijt: vel exheredauit: nulla causa inserta tunc testamentum est nullum. nec potuit filius sua voluntate istam solennitatem omittere: vt l. paulus §. patroni. ff. de bo. lib. Si vo fuit exheredatus adiecta causa. quia voluit exheredari. tūc si causa est vera: putat Barto. ꝙ testamentum valeat. Nec ob. d. §. causas. quia loquit᷑ de exheredatione. que fit eo

nolente. Posset tamen apparere q̄ licet filius il-
la verba dixerit tamen noluit exheredari. vt puta.
si hoc dixit propter dolorem mortis patris: dicēs.
Postq̄ tu decedis: nolo. aliquid: vel alia ratione
turbatus. ar. de reg. iur. quicquid calore. Quaꝫ ra
tionem sigementi. q̄ occurrit de facto. hec Bart.
tercia causa est. si filius sit furiosus: nepos vo ex eo
sanus. legitime poterit exheredari: modo instituatur
tur nepos. l. fi. ff de cu. fu.

Cause aūt propter quas filij et nepotes. parentes.
aūuz. et auiam exheredare possunt: sunt octo.
Prima si pater filiū de crimine accusauit: preterq̄
de crimine lese maiestat'. Scd'a si pater vite filij p
venenum. vel aliter insidiatus fuerit. Tercia si pater
vxori. vel concubine filij se immiscuerit. Quarta
si pater prohibuerit filium testari de his: de quibus
poterat testari. Quinta si pater non redemerit
filium captum a saracenis subueniendo sibi. q̄
tunc si filius in captiuitate decedat: bona de quibus
ipse poterat testari: debent esse ecclesie: vl' dari
pro captiuorum redemptione. Si vo redeat: ipse
patrem exheredare potest. Sexta si pater negle-
xerit curam filij furiosi. vide de hec supra. Hos.
Septima si pater sit hereticus et filius catholicus
Octaua si pater vxori filij dederit venenū ad mor
tem. vel mentis alienationem: vel aliter insidiat'
fuerit vite eius. Et eodem modo si mater marito
filie. hec omnia probantur in dicto. §. causas. ꝛ. §.
sunt igitur omnes. Et omnes iste cause ingratitu-
dinis tollunt' per ingressum religionis. xix. q. vlti.
non liceat.

Cause propter quas frater fratrem exheredare
potest sunt tres. Prima. si mortē voluit fratri in-
ferre. Scd'a. si fratrem criminaliter accusauit. Ter
cia. si in substantia molest' fuerit iacturam: vt in au
ten. de nup. § ingratitudinem. Et nota. q̄ fratrū
duplex est differentia. Quidam enim sunt vterini
quasi ex eodem vtero nati: et non ex eodem patre.
Et isti non habent querelam in officiosi testamen
ti contra fratrem etiam si persona turpis esset in-
stituta. Quidam sunt consanguinei qui ex eodem
patre: sed matre eadem: vel non. vt insti. de le. ag.
suc. Et isti fratres habent querelam ꝯtra testamē-
tum fratris turpem p̄sonam instituentis nisi ser-
uum necessariū instituat. Querela vo nulli alij ex
transuersali ꝯpetit. vt. l. fratres. C. de inoffi. te.
et ibi Bar.

Quid autem si frater instituit aliquam turpem
p̄sonam: ꝛ aliquā non turpem. Guil. de cu. prout
recitat Bar. in. d. l. fratres. dicit q̄ ꝯtra illam tur-
pem p̄sonam ꝯpetit querela ꝛ pro suo parte rescin
detur. Nota etiam glo. in. d. §. ingratitudineꝫ. q̄
frater potest exheredare fratrem in testamento: et
turpem p̄sonam instituere si in aliquo predictorū
trium casuū eum inuenerit ingratum. Similiter
dici potest q̄ si frater exheredatus: vel preteritus
esset infamis vel turpis persona: nō posset oppo-
nere ꝯtra personam etiam infamem institutaꝫ: vt
patet per Bar. in. l. i arena. C. de inoffi. te. vbi di-
cit p illam legeꝫ q̄ aliquis non potest obijcere tur-
pitudinem in quā ipse incurrit obijciens. Et hoc

facit q̄ si aliquis est infamis: non possit opponere
testi q̄ sit infamis: vt. l. iij. §. lege iulia. ff. de testib.
Sed iudex forte poterit euꝫ repellere ex suo officio
sm Guil'. Et sic facit q̄ si mater fuerit meretrix. p
pter meretriciū nō poterit filiā exheredare. Quod
est singulare sm Bar. ibi.

Quid aūt e: si etiā ipse pater luxuriet'. Dici p̄t q̄
non est idem quod in matre. quia minor castitas
requirit' in masculo. l. j. C. de adul. Nota etiam sin
gulare dictum Barto. in l. si quis ita. de adr. le. q̄
si pater exheredauit filium ex iusta causa si post re-
conciliauit se cum illo: illa exheredatio videt' adem
pta. Nota etiam q̄ exheredatio filiorum a paren-
tibus: vel econtra. non tenet nisi aliqua causa dep̄
dictis nominatim exprimat' in testamento. heres
autem tenetur probare. Quando autem frater ex-
heredat fratrem. non oportet de necessitate: vt in-
serat' causa exheredationis: vt volunt Bar. in. d. l.
fratres.

Querit' an filia incurrat vicium ingratitudinis
vt possit exheredari si contraxit sine voluntate pa-
tris' Rū. Hos. dicit q̄ sic Host. tn̄ hoc nō appro
bat: nisi filia eligeret turpem vitam. Et hoc vltimū
dictum cōiter approbat'. ar. de secūdis nup. c. pe. ꝛ
vlt. Ex quo eni filia vtit' p̄missione canonica non
debet viciū incurrere ingratitudinis.

Sed nūquid pater teneat' filiam dotare ex quo
contraxit matrimoniū sine suo cōsensu' Rū. Pa-
nor. in. c. tua. de despon. impu. h. dicit q̄ aut filia cō
traxit ante. xxv. annum. Et tunc est dubiū an pa-
ter teneat' dotare: tamen credit q̄ sic. qm̄ pater te-
neat' alere filiam: nec ex contractu illius matrimo-
nij potest sibi denegere alimenta. et. in in istis spiri
tualibus filia non sit in potestate paterna. de indi.
si annum. h. vj. Fortius ergo tenet' dotare. quia cā
dotis est fauorabilior causa alimentorum: vt notat
Cy. in. l. non omni. C. de admi. tu. Et hoc intellige
quando nupsit p̄mittendo dotem. De hoc supra.
Adulterium. Vide etiā eundē Panor. in. c. quin-
tauallis de iureiur. vbi addit notabile dictū Spe.
titulo. qui fi. sint le. q̄ si filia vult penitere de pecca-
to: que luxurie erat dedita. pater debet eam alere.
Et p consequens dico q̄ tenet' eam dotare. q̄ cau-
sa dotis ꝛc. Et dicit Jo. an. q̄ in omnibus casibus
in quibus pater potest filium exheredare. fortius
potest alimenta denegare. Idem tenet Barto. in.
l. diuus. ff. ad. l. pom. de parri. Vide etiam Panor.
in. c. accedens. de procur. vbi dicit q̄ quando filia
nupsit sine dote: tenet' maritus eaꝫ alere de suo ho
norifice. vt in auten. qui. mo. na. effi. le. §. qm̄ autē.
Nec p hoc filia exducit' a bonis paternis. sed post
mortē patris debet succedere. ꝛ habere ad minus
legitimā suam. Et putat Panor. q̄ si statuto caue-
tur q̄ filia dotata nō succedat cum masculis. non
habet locum in hac muliere. que nupsit sine dote
inuito patre.

Vsq; ad quotum gradum durat successio in he
reditate' Rū. non terminatur in quarto gradu. si
cut quo ad impedimentum matrimonij. Sed du
rat vsq; ad decimum. xxxv. q. v. ad sedē. Quod ta-
men sm aliquos dicitur de decimo. ex eo q̄ vix est

q memoria vltra extendatur. Et sic de vlteriori: et vsq in infinitum quousq memoria de cognatione haberi possit. potest intelligi. q. d. c. ad sedem q ad successiones non facit aliquam gradus determinationem.

Utrum heredes teneantur ad debita defuncti? Dic fm canones: et conscientiam. heres: siue filius siue extraneus tenetur ad omnia debita: siue fuerint ex contractu vel quasi: siue maleficio: vel quasi. et siue res peruenerint ad heredem siue non. et siue lis fuerit contestata siue non. Et hoc tenent Inno. Lau. Jo. et Ray. Et hoc intelligo si hereditas sufficiat. quia si non sufficeret: in iudicio anime non tenetur: etiam si no fecisset inuentarium. Sic tamen q debita tenetur soluere sine diminutione: de legatis vero si tot sunt q non remaneat ei legitima: potest detrahere suam legitimam. et etiam quartam. fm quosdam si fuit heres institutus. De hoc vide. j. Legitima.

Quis ordo autem sit tenendus in soluendo creditoribus aut legatarijs? Rn. fm Ray. Si creditores et legatarij simul veniant. primo est satisfaciendum creditoribus. Sed si veniant separatim: liberatur heres soluendo per illum ordinem quo venerunt dum tamen nihil faciat in dolo. Et creditores postmodum venientes: non debent inquietare heredem. nisi remanserit ei de hereditate: sed habent ius suum saluum contra legatarios. Si tamen heres scit vel credit vel dubitat q hereditas non extendatur vltra debita: siue fuerint ex contractu siue ex maleficio vel quasi: nihil debet dare legatarijs: donec satisfecerit creditoribus. Et idem modus tenendus est in satisfaciendo prius creditoribus prioribus: et in iure potioribus. Et si heres hunc ordinem mutauerit. primo s. soluendo legatarijs: vel secundarijs creditoribus: prius q potioribus. non absoluitur in foro conscientie: nisi hoc faciat ignoranter reputans scilicet hereditatem ad omnia soluenda sufficere. vel nesciens hunc esse potiorem creditorem fm Ul. et Hosti. Et nota q heres potest deducere ante omnia expensas funeris et etiam alias necessarias quas fecit causa hereditatis: vt in testamento et inuentario. Et breuiter quando debita totam hereditatem hauriunt: heres debet esse immunis a lucro: sicut et a grauamine. C. de iur. deli. l. scimus. Inuentarium autem dicitur scriptura: quam debet heres inchoare fm leges infra triginta dies a morte testatoris: vel postq scit heredem se esse institutum et describere ibi omnes res defuncti sub testibus. et debet illam perficere infra sexaginta dies. vel infra annum: si remote sunt res. Et tunc non tenetur creditoribus vltra quod inuentum fuerit in hereditate. Aliter si no fecerit inuentarium tenebitur insolidum dicta. l. scimus. hoc intellige in foro contentioso. Secus in foro anime. Item nota: q licet obligatio testamenti transeat ad heredem: non tamen periculum periurij et huiusmodi: que non possunt excedere singularem personam fm Hosti.

Quid si plures sint heredes quomodo tenentur ad debita vel legata? Rn. regulariter quilibet heres tenetur pro hereditaria parte. C. de act. here. l. scda.

Excipiuntur quinq casus. Primus. si aliquid sit in obligatione faciendi: vel non faciendi. tunc enim quilibet tenetur insolidum. ff. de ver. obli. l. in executionibus. vt si testator promisit se aliquod opus facturum: vel promisit per se et heredem non fieri. quominus per fundum suum ire liceat. quilibet heredum ad hoc insolidum obligatur. Secundus. si res que debet restitui insolidum possideatur ab vno. dicta. l. ij. et ff. como. l. sed mihi. §. heres. Tercius. in alimentis legatis quia pro voluntate defuncti: vel iudicis vel ab vno insolidum: vel a pluribus pro partibus designatis petuntur. ff. de ali. leg. l. iij. Quartus. si testator ab vno heredum legauit creditori hereditario. compensandi aio. Tunc ille heres onus sustinebit vsq ad quantitatem legati. videlicet: vt heres soluat sibi integrum legatum vel si creditor noluerit legatum. heres soluat sibi de portione sua tantam quantitatem. ad quantam ascendit legatum. ff. de le. ij. cum ab vno. Quintus. in expensa funeris vxoris. que non tm astringit heredes pro hereditarijs portionibus. sed etiam virum pro portione que peruenit ad eum. de dote vxoris: ptputa. Si peruenerunt ad eum centum. et in hereditate sunt ducenta. Ipse vir tenetur pro tercia. et heredes pro duabus partibus: vt in. l. velum. ff. de re. et sump. fu.

Quid si heres est pupillus: nunquid poterit differri debitorum solutio. pretextu pupillaris etatis. Rn. non. C. de ac. here. l. sub pretextu. Et si heredes vel executores nolunt soluere legata ad pias causas eps premissa monitione ad hoc cogere debet. extra de te. tua. et c. Johannes. etiam si a testatore id prohiberetur interdici.

Heremita. An gaudeat priuilegio clericali? Vide s. Absolutio. ij.

Ereticus. Quid proprie faciat quem hereticum.

Dic q duo. scz error in fide et pertinacia. Et hoc est q dicit Car. in c. de summ. tri. q errans per simplicitatem: nullo modo potest dici hereticus. et per consequens nec excoicatus. per verbum pertinaciter. positum in. d. c. Nam qui per simplicitatem errat. non pertinaciter credit. immo talis posset mereri. Pone exemplum: vt q aliquis simplex audiens predicationem sui epi: qui predicat aliquid contra fidem. illud credit animo obediendi fidei. paratus tamen corrigi: talis meretur. quia iudicatur ex intentione. Et etiam fm Inno. quia hec non est fides eius. sed sua fides est fides ecclesie. Uult dicere q cum credat hoc. quia credit ecclesiam sic tenere. infertur q non credit. nisi ecclesia sic teneat. Potius ergo credit quod tenet ecclesia. cum non pesse inhereat. nisi sub hac tacita conditione. Hoc tamen intellige: nisi erraret in talibus. in quibus nullatenus ignorantia excusat: vt in his q sunt de iure naturali.

Quero: nunquid dubius in fide seu no credens firmiter. sit hereticus? Rn. fm Lau. aliqui quis no firmiter credit ex infirmitate animi. no tamen pertinaciter insistit. tunc no est hereticus. immo si recedit ab illa dubietate. resistendo ei. meretur. Si autem pertinaciter insistit est hereticus: vt in. c. dubius. de

hereticis. Pro hoc casus singularis in. c. damnamus de sum. trini. vbi non damnatur Joachim: licet dixent erroneum: quia paratus fuit corrigi: et se subiecit determinationi ecclesie. Et ille tñ dicitur pertinaciter inherere heresi: qui non est paratus corrigi ad mandatum superioris. Et sic nota: ꝙ sola pertinacia est que facit hominem hereticum. Idem Cardi. Licet large quilibet errans in fide possit dici hereticus: sed talis nõ est excommunicatus: nisi sit cum pertinacia. de hoc vide s. Fides.

Quid si aliquis idiota publice dicat trufando. si non habeo vxorem in hoc seculo habebo in alio An inquisitor poterit contra eum procedere. videtur ꝙ sic: quia dixit contra euangelium: quod dicit non nubent etc. Contrarium tenet Lando. dūmodo tamen pertinaciter ille non persistat. Idem Cardinalis.

Officium inquisitoris hereticorum pdurat post mortem summi pontificis: etiam quo ad negocia non cepta: vel que nõdum emerserant. extra eod. ne aliqui li. vj. Sed non possunt procedere cõtra episcopum et superiores: nisi in literis sit expressum Si tamen de eis aliquid intellexerint: debent pape nunciare. extra eo. inquisitores. li. vj. Item nõ possunt se intromittere de diuinationibus: seu sortilegijs: nec de questionibus vsurarum: etiam cõtra illos: quibus restitutionem vsurarum i penitētia iniunxerunt pro heresi: et illi se et sua ad hoc obligauerunt. extra eo. accusatus. li. vj. vbi etiam habetur singulariter. ꝙ inquisitores heretice prauitatis: non debent se intromittere de diuinatõibus sortilegijs et huiusmodi: nisi saperent heresim manifeste. Et glo. in ver. saperent. dicit. Sicut est circa aras idolorum: nephandas preces emittere: sacrificia offerre: demones consulere: vel eorum responsa suscipere. vel associant sibi: propter sortes exercendas: hereticos: vel predicta faciunt cū corpore et sanguine christi: vel in sortibus: vt possint habere responsa: puerum rebaptizant: et his similia. Vide etiam Panormita. ad hoc in. c. primo. de sor. vbi dicit ꝙ consulere demones: et expectare eorum responsa: facere eis preces et sacrificia: cõmittitur idolatria. Idem cum fiunt cum hostia consecrata: vel rebaptizando aliquem. Secus autem vbi ista: vel similia non accidunt. licet inuocentur demones: vt prouocent animum mulieris in peccatum. Nam licet istud sit in se grauissimum peccatum: non tamen sapit heresim: quia proprium demonis est tentare creaturam. Nec potest inquisitor se impedire: etiam si sapiant heresim: dummodo non manifeste. Nec potest recognoscere: an sapiat heresim: quia iurisditio est sibi tributa: existēte scilicet illa qualitate notorietatis: vt dicit glo. in dicto. c. accusatus. Secus dico. vbi ipse vellet cognoscere an sapiat manifeste. Et ita intellige glo. in c. primo. de of. deleg. lib. vj. que videtur contraria glo. allegate. Idem tenet Oldra. dicens ꝙ si quis inuocat demões: vt sciat futura: sapit heresim manifestam: quia quod est proprium creatoris: attribuitur creature. Si autem ad prouocandum tentationem carnis: non sapit heresim manifestam. hoc verū quñ facit ꝑ modū imperij: vt vicz sibi pcipiat. Secus si vt ipsum adoraret tunc saperet heresim manifestam.

Quid de illo: qui osculatur sepulcrum machometi: vel aliquid facit ad eius venerationem sicut alij infideles? Rñ. Alex. de ales. dicit. ꝙ si ille facit quia ita credit. et ideo ꝓfitetur: sic est apostata et hereticus et excõicatus. Si vero hoc facit solo verbo vel ꝓpter metum. nõ in corde. tunc peccat mortaliter. non tñ est hereticus nec excõicatus. Idem dicendum de eis qui abnegant fidem timore mortis: vel metu tormentorum. nam tales licet peccauerit mortalissime tñ ꝓpterea nõ est hereticus. nec ꝓ pñs excõicatus. nec est necesse ꝓpter hoc ꝙ vadat ad papā. vel epm ꝓ absolutione obtinenda.

Quid si inuocator demonū in iudicio coram inquisitore abiurauit heresim. si postea inuocauit sit dicēdus relapsus. et pena relapsi puniri? Ge. in. d. c. accusatus. dicit ꝙ fuit consultum ꝙ nõ. Sed distinguit ipse. ꝙ aut ille inuocabat demones. putās ipsos posse facere id ad qd inuocabantur. ex ipsorum ptāte actiua. Et tunc fm Lap. talis est hereticus: cum illis attribuat qd est dei. ꝑ quem oīa facta sūt Jo. j. xxvj. q. v. Epi. vbi tex. expsse appellat hereticos querentes a dyabolo occulta. Aut inuocabat demones. non tñ credens eos posse operari ex sua ptāte actiua totaliter. sed ad id. quod est eius nature: sicut esset vt tentaret mulierem ad concupiscentiam. Et tunc licet sit malum. non tñ videtur hereticus. qz dñs vocat eum tentatorem.

Quid si si aliquis contrahat cum vna legitime matrimonium per verba de presenti. Et postea illa viuente contrahat auctoritate propria cum alia. An possit inquisitor contra taliter contrahentem inquirere. qualiter sentiat de sacramento matrimonij? Jo. Lapus dicit ꝙ fuit consultum ꝙ sic. Et ꝓ hoc facit. quia hereticus dicitur. qui committit in vno ex sacramentis ecclesie. sed illa facit contra sacramentum matrimonij. quod habet de sua substantia vt retineat indiuiduam vitam. cum illa cū qua contraxit: vt in. c. fi. de conditionibus appositis. Vide s. de hoc. Excõicatione. iij.

Si heretici conuertantur. nunquid restituentur eis vel eorū filijs bona? Rñ. non sed ipso iure omnia confiscata sunt. extra eo. vergētis. et c. cū secūdum in. vj. co. ti. nisi eis ad eor reuertentibus. et abnegantibus hereticorum consortium. misereri aliquis voluerit. d. c. vergentis. Sed lz pso iure bona hereticorum sint cõfiscata. tñ occupari nõ pñt. nisi ꝑcedēte declaratione. vt dictum est supra. Absolutio primo.

Nunquid post mortem heretici poterunt occupari bona eius. si de heresi non fuit in eius vita declaratum? Rñ. poterunt si postea declaretur. d. c. accusatus.

Histrio. vide s. Adulatio.

Omicidium. Primo

b

cõiter quid est? Rñ. est hoīs occisio ab hoīe facta et nõ solū facto cõmittitur. sed etiam verbo. Et verbo tripliciter. scilicet precepto.

consilio. z defensione.i. defendendo homicidam suis verbis:ab illis qui volebant ipsum retrahere vel impedire.l.distin.si quis viduam. Vel defensione. vt cum aduocatus defendit reum in causa criminali: vbi accusator si non pbauerit tenetur ad talionem fm glo. Ray. Vel defensione. id est dissuasione. vt si qs dissuadendo retrahit a bono posito hominem volentem alium a morte liberare fm Ray. Et hoc intelligit eius glo. quando corrupta intentione fit. Nam si mater filium volentem aliquem liberare a periculo mortis retrahat vel dissuadeat. quia timet ne filius ibi inficiat. parum vel nihil peccat.

Utrum liceat clericis interficere suum inuasorem? Rn. clerici qdez possunt sicut z laici vim vi repellere defendendo se z sua. ar. extra eo. significasti. el.ij. Quod si clericus ita inuadatur q aliter mortem vitare non possit. nisi occidat vel mutilet inuasorem: hoc faciendo non est irregularis. vt in cle. si furiosus. ex eo.

Quid si aliquis se defendendo excesserit modu in defendendo: quia cum euadere posset vulnerando occisorem: voluit eum occidere. Nunquid veniat puniendus. Questio est notabilis z quotidiana. Bal. in. c.j. de pa. te. in vsi. feu. dicit singulariter. q licet ille non veniat puniendus pena mortis punief tn de excessu arbitrio iudicis. qd est valde notandum.

An autem p rebus saluandis liceat clerico occidere? Rn. fm Panormitanum in. c. suscepimus. q non: licet aliter res saluari non possint. imo potius debet sustinere omne iacturam rerum. z nullibi ita bene pbat hoc dictum: vt ibi fm Panormitanum. Defendendo tamen ipsas res: non phibetur. vt in. c. olim. el. j. de re. spo. tamen p defensione rerum licet clerico manus iniicere z defendere cum baculo z gladio: non tamen: vt pcedat ad seua. vt ad occisionem. Vide ad predicta quod notat idem Panormitanus in. c. ij. et tra eo. pter verba tex. ibi se z sua. q tunc excusat ab occisione furis etiam nocturni. quando fecit vt liberaret se z sua. ergo p rebus tm liberandis non licet occidere furem etiam nocturnum. Nam ista ponunt copulatiue. Non sufficit ergo altera pars. Et ita tenet glo. xxiij. q. iij. in pncipio. Et aduerte q nemo ponderat istum tex. q sit contra opinionez legistarum. vt in. l. furem. ff. de sic. Et maxime contra Bar. in. l. j. C. vnde vi. Dicunt enim communiter. q si bona aliter saluari non possunt: licitum est occidere furem. Sed possumus dicere. saluando opinionem legistarum q loquunt in foro contentioso seculari. s3 pter hoc non euitatur peccatum. Nota etiam ex dicto. c. ij. q vbi latro vel fur potest comprehendi: non potest impune occidi. Et ex hoc debet limitari tex. iuris ciuilis in. l. itaq ff. ad. l. acq. z. c. si perfodiens. extra eo. vt nocturnus latro possit occidi. quando. s. non potest comprehendi sine occisione. Et multum pondera literaz ibi comprehendi poterat: que non refertur ad illum. cui damnum fur conabat inferre: s3 loquit generaliter.

Quid aut si clericus possit aliter morte vitare. puta fugiendo. an clericus teneatur fugere an vo possit arma mouere? Pro hoc tex. in dicto. c. olim Nam p defensioe rerum licitum est arma mouere. vt ibi. ergo fortius p repulsione iniurie psonalis. Nam iniuria est fugan. z iniuria quelibet psonalis videtur maior qualibet iactura reru. l. in seruorum. ff. de pe. Aliqui tame distinguut inter qualitatem psonarum. vt dicit Panor. in. c. sicut dignum. extra eo. vt si miles aggrediat rusticu. debet rusticus fugere: si potest quia non est verecudia militem fugare rusticum. Alij vt Bar. videntur tenere: q non teneatur fugere quia semp fugiendo est verecudia. Sed Panor. dicit. q iste pars forte est vera de iuris rigore. licz in foro anime alia pars sit tutior.

Utru liceat persone priuate homine peccatorem occidere? Rn. q non. vnde Augu. primo de ciui. dei. Qui sine aliqua publica administratione maleficum interfecerit: velut homicida reputabitur. Nam occidere malefactorem licet: inquatuz ordinat ad salutem totius comunitatis. Et ideo ad illos tm pertinet quibus cura comittit comunitatis seruande.

Utrum alicui liceat se occidere? Rn. q non. vnde Augu. vbi supra. Quod dictu est. No occides. intelligitur de homine. Nec ergo alterum: nec te. Nec enim aliud q hominem occidit qui se occidit. Nec obstat q Sanson se cum hostibus occidit: vt habetur iudi. xvj. qui tamen numerat int sanctos. Ad hebre. xj. qr vt dicit Augu. hoc sibi spirit? dei latenter suggessit. Et eandez rone reddit de quibusdam feminis sanctis. No obstat etiam q Razias qui se occidit laudatur: quia ex hoc non laudat: sed propter zelum legis. ij. Machab. xiiij.

Utru liceat mulieri se occidere ne ab alio corrupat? Rn. q no. De hoc vide s. Furtu.

Homicidium. ij. quod

b comittit psilio vel mandato. Homicida qde psilio intelligit fm ꝟꝟ. de psilio exhortatiois: vel approbatiois q homicidiu fieri debeat. Non aut de rnsione sua generali siue opinois. vt si quereret. An christiano liceat occidere paganu vl iudici malefactore. Rndeat q sic. Sic tame rndens no peccat: nec fit irregularis: nisi talis pbabiliter videat q iudex ille vel bellator fm eius cosiliu velit agere. Et sic fecit. Et fm Hu. pot dici q puniat eu fm q ius dictauerit: du mo no expmat q puniat eum ad sanguine vel morte Sed archi. in. c. ois. iij. dist. dicit hoc veru qn crimen no iminet puniendu. Alioqn si ex psilio suo scz rndendo: siue in speciali: siue i generali sequit pinquu homicidiu irregularis e fm Ho.

Quid si quis non consuluit homicidium. sed consuluit aliquid. vnde secutum est homicidiu? Rn. fm Inno. si verisimiliter potuit extimari q inde sequeret mors: irregularis est. vt si suasit iactum machine: vel baliste: vel q eat ad capiendu castru: quod non poterat desaqli capi: sine morte

hominum. Et sic mors secuta est. Si vero non erat verisimile q mors sequeret: tunc quidē si ꝯsuluit rem licitam. non est irregularis etiā si mors fuerit inde secuta. Si vero illicitam irregularis est. extra ꝺ homici. continebat. Et eodez mō distinguit: si is cui consulit. nō occidit: ꝫ occidit.

Quid si quis consuluit homicidiū fieri. Et antequā sequeret effectus reuocauit. Rū. fm Inno. si expresse ⁊ sine vlla fictione prohibuit: immunis est ab homicidio. Ita tamē q si non firmiter credit q reuocatio locū habeat: tenetur indicare illi vt sibi caueat. Si autem per solam reuocationem firmiter credit sufficere. non erit irregularis fm Innoc.

Quid si quis mandauit homicidiuz fieri nomine suo. Et ante effectum reuocauit. Rñ. fm Inno. Idem est quod de consulente nunc dictū est: nisi q hic sufficit reuocatio tm. scz q etiam si non indicet illi qui sibi caueat: non fit irregularis Ratio diuersitatis est q ille cui consulit agit pro se. Et ideo plus requirit ad remouendū effectuz consilij: qui concernit ipsum operantē. Sed mandatarius agit pro mandante. Et ideo sufficit q ei constet de contraria voluntate mandantis: non solum expresse sed etiam tacite: vt si pacem iniret cum occidendo: vel parentelam vel aliam amiciciam contraheret sciente eo cui mandatū erat de occidendo fm eūdem Inno.

Quid si quis mādauit aliquem verberari: inhibens expresse: ne occideretur vel mutilaretur. ⁊ ille nihilominus mutilat vel occidit. Rū. mādator irregularis efficitur: quia mandando in culpa fuit. Et hoc euenire posse cogitare debuit. ex. eo. is qui. li. vj.

An aūt clericus vel alius ratū habens homicidiū sit irregularis. Dic q de hoc est casus darꝰ q sic. in regula ratihabitionē. de re. iu. li. vj. vbi dicitur ratihabicionē retrotrahi: ⁊ mādato non est dubiū ꝯparari. Modo ꝯstat q si quis mandasset homicidiū: eo secuto esset irregularis. ergo idem ī ratihabitiōe exquo p dictā regulam ratihabitio mandato compatur. hoc tm̄ intellige si is qui ratū habuit: eo tempore quo comissum est homicidiū potuisset mandare tale delictū. Nam fm panor. post Jo. an. in. c. j. de conuer. infide. ad hoc vt fictio ꝓcedat. requirit q duo extrema sint habilia ad illum actum ꝑpetrandum. scz tempus in quo actus fuit gestus: ⁊ tempus ratihabitiōis. Si eñ alterum istorū deficit. non ꝓcedit ratihabitio: q̄a fictio non causatur super impossibili. Exemplū Quidam interfecit hominē nomine infantis. deinum infans maior factus. habet ratum certe hec ratihabitio non trahitur retro. quia impossibile erat illum infantem tunc temporis mandare delictum. non ergo potest trahi retro cum non debeat plus posse fictio q̄ veritas. Hec Panormi. Et sic ex dictis supra habes q in isto ratū habente sufficit q tunc temporis possit mandare homicidium. licz forte non posset perpetrare dictū homicidiū. vt quia est infirmus vel truncatus manibus ⁊ huiusmodi.

Sed quid si per nulla signa exteriora potest apparere q ratum habuerit. Immo illum homicidam expulit. sed tamen in veritate ratum habuit in corde. nunquid est irregularis retento casu pon. Dic q sic quo ad deum iux notata p glo. in. c. cum q̄s de sen. excō. li. vj.

Quid si quis suadet alicui q exponat se piculo ꝓ patria vel iure suo. Rū. fm Innocen. non est irregularis: etiam si iste cui consultum est: moriat xxiij. q. iij. p membris. ⁊ c. se. ij. q. viij. c. igit. ⁊ c. se. Sed si sciret verisimiliter eum moriturū: irregularis fieret. Idem Ho.

Quid si suadet q indubitanter exponat se morti p Christo: vel ecclesia. Rū. fm Innoc. non est irregularis: etiam si sequat mors: quia Christus mortem subijt ꝓ nobis. Idem Hosti. Et iste casus multum differt ab immediate p̄cedenti. Naz in isto casu licet ortari directe ad mortem. In alio aūt casu non.

Quid de illo qui volenti fugere inimicos ꝓpē timorem mortis: consulit q remaneret ⁊ ꝓcuraret pacem: ⁊ remansit. ⁊ occisus est. Rū. fm. vꝫ. Si ille: qui consuluit habuit ꝓbabilem causam credendi q illi non imineret periculum. puta. q: inimici illius adeo erant consanguinei. vel amici q merito potuit p̄sumere q eos posset cohibere: nō est irregularis. alꝰ sic.

Quid si aliquis consuluit: vt infirmus vertatur: vt citius moreretur. Rū. fm. vꝫ. Si ex tali transuersione citius moritur: irregularis est qui consuluit. ⁊ qui fecit: nec pōt p epm dispensari: lz a peccato absolui possit.

Quid de illo: qui dissuadet homicidium. sed nihilominus associat homicidam. vt eum si oporteret offendat. Rū. fm Hostien. homicida est: nec poterit ꝓmoueri. ⁊ sic defensione committitur homicidium.

Omicidium tercio.

scz de casuali: qd fit p̄ter intentionem. ⁊ ꝓ clara euidentia huius materie ponent tres regule. Prima regula. Qui dat opaz rei licite ⁊ adhibet diligentiam quam dz: non tenet de casu fortuito inde secuto: nec ꝺ aliquo alio. hec regula ꝓbat p. c. lator. ⁊ c. dilectus filiꝰ. ⁊ c. ex lris. el. ij. ⁊ c. significasti. el. j. ⁊ c. Johes. ⁊ c. fi. ex. e. Secunda regula. Qui dat opam rei licite: si nō adhibet diligentiam quā dz: tenet ꝺ casu seq̄nti. hec regula ꝓbat p. c. p̄sbyteꝝ. ⁊ c. ꝯtinebat. fm vnū intellectum. ⁊ c. ad audientiam. ex. e. Tercia regula. Qui dat opam rei illicite: q̄ntūcunq; adhibeat diligentiam quam pōt: tenet de omni casu fortuito. hec regula ꝓbat p. c. suscepimꝰ. ⁊ c. de cetero. ⁊ c. tue. ⁊ c. sicut ex lraꝝ. ex. e. Et ex p̄dictis regulis patebit decisio multaꝝ questionum. Primo quid de clerico qui rixam faciebat cum alio. ⁊ ab amicis seu cōsanguineis eius superuenientibus alius fuit interfectus. nunquid talis clericus sit irregularis. Responsio patet ex p̄dictis regulis. vt notabiliter dicit. Panormi. in. c. Petrus. ex. e. Nam si iste clericus non fuit in culpa exercendo rixaz: tūc factū

aliorum non est sibi imputandum. Et hoc per primam regulam. Si autem dict⁹ clericus illicite faciebat rixam. tunc est irregularis per terciaz regulam. Panormitanus tamen dicit ꝙ tale homicidium imputatur clerico vbi amici vel consanguinei eius interfecissent inimicum illius clerici. Secus si superuenissent inimici illius cum quo clericus disceptabat. quia tunc homicidium per illos commissum non imputatur clerico. Ratio diuersitatis quia primo casu homicidium commissum fuit intuitu clerici. ꝗ secūdo casu commissum fuit ꝓpter inimiciciam que erat inter illos. Et hoc no. ꝗ factum amicoꝝ sibi imputatur seu ꝯsanguineoꝝ ad irregularitatem. Et ꝓpter hoc caueat sibi clericus a rixa.

Secundo quero quid de magistro qui causa discipline verberat discipulum: qui ex verberatione illa mortuus est. An talis magister sit irregularis. Quidam dicunt ꝙ sic quando ex illo vulnere est mortuus. Ad hoc. d.c. presbyterū. Sed quibusdam aliis videtur ꝙ si iste adhibuit diligentiam debitaz ꝛ non excessit modum in percuciendo non videtur irregularis ꝑ primam regulam. Naz hoc est indubitatum. ꝙ mgr pater ꝛ hmōi pōt verberare sibi subditos. vt dicit Astēn. li.j. ti. xxvj. ꝙ verberare aliquem non licet nisi habenti aliquā ptātem super eum qui verberatur. Et quia filius subditur potestati patris. ꝛ seruus potestati domini. ideo licite verberare pōt pater filium. ꝛ dūs seruum causa correctionis. Eodem modo mgr discipulum. vt quotidie videmus. Si ergo isti dant opam rei licite verberādo ꝛ adhibent diligentiam quam debent: nō excedēdo modum ꝛ non percuciendo in capite vel hmōi locis periculosis. vt fuit in casu di. c. presbyterū. patet ꝑ primam regulam ꝙ talis non est irregularis. Non obstat. c. si q̄s non iratus. xv. q. j. vbi text⁹ loquitur de illo qui ꝓpter disciplinam aliquem verberauit. vel alicui palmam dedit. ꝛ casu mortuus est ꝛ ꝙ talis est irregularis. Nam glo. ibi videt. ꝙ ille tex debet intelligi: quando ille excessit modum in corrigendo. Secus ergo si non excessisset modū vt ponimus in casu nostro. licet ꝑ incuriam discipuli. vel ignorantiam. vel negligentiam medici mortuus sit. Secus dicendum de illo qui aliū percutit vulnere non mortifero ꝛ dabat opam rei illicite si inde mors sequitur ex imperitia medici. vel incuria infirmi ꝛ huiusmodi irregularis enim est ꝑ terciam regulam. Non ob. glo. in. c. exhibita. eo. ti. quia loquitur in casu illius capituli. s. de puero iaciente lapidez. de quo infra. q. xj. Et ibi Panor. dicit ꝙ talis puer nō erat in culpa. ꝛ iō non imputatur ei mors sequēs. ꝓsertim cū impitia medici ꝛ incuria patris ille mortu⁹ sit.

Tercio quero. Pone quidam clericus vicinam pregnantē ꝑ tectū. vel ꝑ descensum parietis ad se venire fecit causa libidinis ꝛ dū recederet cadens ꝑ descensum parietis abortiuit. an sit irregularis. Dic ꝑ terciam regulam. q2 dabat opam rei illicite tenetur de omni casu fortuito secuto. vt dicto. c. ex. de cetero. Idem tenet Guil. de laud. in suo sacramentali.

Quarta questio. Quid de casu qui habetur in dicto. c. tua. vbi quidā monach⁹ q̄ quādā mulierē a tumore gutturis curare volēs. cum ferro eundez tumorē aperuit. eā instruēdo ne se vento exponeret vllo mō: sed mulier mādato eius contempto: exposuit se incaute vento ꝛ mortua est. An dictus monachus sit irregularis: Dic ꝙ sic ꝑ terciā regulā: q2 dabat operā rei illicite. s. cirugie. Nā clericis prohibetur dicta ars vbi interuenit incisio vel adustio. vt in. c. sententiā. ne cle. vel mo. Et ideo quātū cū q2 ille monachus de contigentibꝫ nihil omisent irregularis efficitur. Et ideo dicit Panor. in dicto. c. tua. ꝙ quatuor debent cōcurrere: vt mors infirmi non imputetur medico. Primo ꝙ istud officium cirugie sibi cōueniat: vt ꝙ sit laicus. non ergo clericus vel religiosus. Et licet dictū capl'm tua. loquatur in monacho q2 fuit in facto: tamē etiā intelligitur in quolibet clerico seculari: eadē ratiōe. Secūdo requiritur ꝙ sit perit⁹. vnde nō sufficit ꝙ appellet se medicū. Tercio requiritur ꝙ exhibeat omnē diligentiā secundum artem suā. Quarto ꝙ informet egrū d' his q̄ sunt ꝯtra egritudini. His ergo seruatis sequent⁹ mors nō imputatur medico. aliꝰ sec⁹. Si ḡ cleric⁹ vel religiosus quātūcūqꝫ perit⁹ ꝛ quātūcūqꝫ cesset culpa: exercent artē cirugie. et sequit mors irregularis ē: q2 dabat operam rei illicite: etiā si pietatis intuitu illam exerceat. Et panor. in dicto. c. sententiaz. intelligit non solū de clericis existentibꝫ in sacris: verūetiā in minoribꝫ sufficienter bñficiatis. Caueant ergo clerici vel religiosi ne exerceant artem cirugie: que adustionem vel incisionē adducat: quia si inde sequatur mors etiam sine culpa eorum efficientur irregulares

Quinta questio. Quid de monacho qui ludēdo arripuit mulierē pregnantē: etiam leuiter per zonam que occasione huius abortiuit. An sit irregularis. Dic per terciā regulā ꝙ sic. Et pꝫ in. d. c. sicut ex lrāz. Et dicit ibi panor. singulare v̄bū q̄d in dicto casu: si fuisset marit⁹ mulieris vel frater vel ꝑsona ꝯiūcta. ꝛ ludus fuisset leuis. tunc mors eius non imputaretur. Et sic concludit. ꝙ ludus leuis etiā cuz muliere pregnāte: nō est ꝓhibit⁹ si ꝑsona est honesta ꝛ ꝯiūcta. Et tūc nō imputaretur abort⁹ sequēs. ꝛ hoc ē valde mirabile. ꝙ ex eodem facto vn⁹ fiat irregularis. ali⁹ nō. Et hoc iō est q2 vnus dabat operā rei illicite. Ali⁹ licite. Idē dicendū eēt de ducēte coreas vel huiusmōi cū ꝑgnāte si sequatur abortus. Nā si talis eēt cleric⁹ vel religiosus. tūc esset irregularis ꝑ terciā regulā. Si aūt secularis cōcurrētibꝫ circūstantijs q̄ requirūtur ad coreas nō eēt irregularis. alꝛ secus.

Sexta quid de eo q̄ incidit arborē. nihil de cōtingētibus omittēdo. dicēdo cane fortiter et tempestiue clamādo. ꝛ vndiqꝫ circūspiciēdo. tamē sequitur homicidiū. An sit irregularis. Dic ꝙ si iste dabat operā rei licite. vt q2 arbor erat sua. non est irregularis ꝑ primā regulā. Secus si erat aliena ꝛ tunc est irregularis per terciā regulā q2 dabat operam rei illicite.

Septima. Quid de sacerdote qui pulsando

campanas ꝓ officio diuino: tintinabulū cadens ꝑcussit quēdam puerū: ⁊ mortuus est. an talis sit irregularis? Dic ꝙ si iste sacerdos fecit hoc ex officio sacriste vel eius ꝑmissiōe: vel ↄsuetudine ꝙ quilibet sacerdos vel clericus possit pulsare cāpanas horis debitis: si adhibuit diligentiā debitā: nō sibi imputat̄ homicidiū sequēs. Secus si iste nō fecit ex officio sacriste: nec eius mandato: nec cōsuetudine. De hoc habes in dicto.c. Johes. Cauēdū ꝗ clerici vel religiosi pulsantes cāpanas ad matutinas vel alia officia: nō habētes ex officio vel cōsuetudine: qꝛ si inde seq̄ret̄ homicidiū essent irregulares quātūcūq; nihil de ꝑtingētibus omisissent qꝛ darēt operā rei illicite.

Octaua. Quid de p̄sbytero q̄ causa discipline ꝑcussit clericū in capite ⁊ mortuus est? De hoc tñ s'quatenus dictū est s. Tamē dic ꝑ secūdam regulam. ꝙ iste est irregularis: quia lꝫ daret operā rei licite: tamē nō adhibuit diligentiā debitam: qꝛ non licet ꝑcutere in capite de hoc est tex. in dicto c. p̄sbyterum.

Quid autē si postꝗ̄ ↄualuit recidiuauit? Rn̄ glo. ibi. ꝙ nihilominus magister tenetur: nā semper causa suffuit.

Nona. Quid de diacono qui ludēdo cū aliis clericis: nō amouit falcē qua accīgebat: ⁊ quidam in eū eq̄taturus insiliit: ⁊ a falce illi' diaconi mortale vulnus accepit ⁊ postmodū expirauit. An talis diaconus sit irregularis. Dic ꝙ sic ꝑ secūdam regulā: qꝛ lꝫ daret operā rei licite: tamē nō adhibuit diligentiā debitā: qꝛ debebat amouere falcē ex quo sciebat ↄsuetudinē ludi. et de hoc est casus in dicto.c. cōtinebat. Et ibi Panor infert ꝙ clericis ꝑmissus ē ludus alleuiandi gratia. Et glo. ibi dicit ludum: al's clericis licitum inter se: effici illicitum ꝓpter immixtionē laici.

Decima. Quid de clerico qui ludendo cū alio clerico: quē ille alius cleric' ad terram ꝓiiciens a cultello quē ad latus habebat: grauiter vulnerat' occubuit. An iste clericus sit irregularis. Tex. in dicto.c. lator. dicit ꝙ non. Sed cum iste casus videatur idem cū casu īmediate p̄cedenti. Et tamē ille est irregularis. iste nō. vnde hoc. Dic ꝙ habemus necessario p̄supponere ꝓ cōstanti: ꝙ iste secūdus clericus q̄ habebat cultellū dabat operā rei licite: ac etiā debem' p̄supponere ꝙ non fuerit in aliqua culpa. al's imputaret̄ sibi homicidiū ꝑ predictas regulas. Sed dices tu: quō nō erat iste clericus in culpa ludens: habendo cult[illegible] ad latus Casus eū sequēs poterat leuiter p̄uideri nō solū a diligētissimo: sed etiā a quolibet diligēti. Sicut imputat̄ clerico habēti falcē. Sꝫ glo. in.d.c. sed audientiā. singularissime concordat hoc tex. quam approbat panor. Dicit enī ꝙ iste secūdus clericus in nulla fuit culpa: ⁊ q' ip̄e nihil fecit: sed passus ē tñ: ⁊ sibi factū fuit. nec iste clericus fecit alteri insultum: sed alius cleric' in p̄dictum clericū irruit. ideo casus contingens nō imputat̄ sibi. Et hoc ꝑ p̄mā regulam.

Vndecima. Quid si q̄s lapidē ꝓiicit: ludēdo post aliquē: ⁊ ille volēs declinare lapidē illū impigit in lapidem alium. vel al's cadit ⁊ morit̄. Innocen. in c. exhibita. extra eo. dicit. ꝙ si iactus lapidis fuit causa lesionis: tunc ꝓiiciens tenet̄. Idē Ab. ⁊ Vin. Et sic videnť sentire. ꝙ si iste eccidisset in alium lapidem fugiendo ꝑcussionem lapidis ꝓiecti: imputaretur ꝓiicienti. Et Panormi. ibi dicit. ꝙ potest adaptari tex. ad hunc intellectum in eo ꝙ dicit ꝙ ille fugiebat. ⁊ iste insequendo lapidem ꝓiecit. sed idem Panormi. dicit ꝙ ibi non ponderat̄ iactus lapidis: si non incidisset in aliū vt fugeret istum. Item sicut insecutio non imputatur: que fuit causa lesionis ita non debet iactus lapidis imputari. Et ideo intelligendū est: ꝙ iste corruit in alium lapidem: vt fugeret etiam percussionem. dummodo percussio non fuisset grauis. vel forte remote ꝓiecit lapidem. ⁊ ille pauefactus corruit in alium lapidem. Secus autem si lapis ꝓiectus fuisset magnus ⁊ inflixisset percussionē magnam. si ille non cepisset fugā: quia tunc posset dictum Innocen. ꝓcedere. Nam talis ludus esset noxius etiam inter pueros. Et Panormita. dicit ꝙ iste ludus lapidum paruoꝝ est licitus pueris. Et hoc beneficio etatis. ſꝫ inter maiores non esset licitus. Et sic Panor. cōcludit. ꝙ casus inde contingens in isto puero: ei non imputatur. ex q̄ non fuit in culpa. licet veniam ad cautelā postulauerit.

Duodecima. quid de clerico qui iaciendo lapidem ad expellendū porcos de agro: interfecit puerum. An sit irregularis? Dic ꝙ non. vt in.c. de cetero. l. distin. Et hoc ideo s̄m glo. quia dabat operam rei licite. Ac etiam debemus presupponere ꝙ adhibuit diligentiam debitam circumspiciendo. Al's fuisset irregularis per secundam regulam.

An autem huiusmodi teneantur clamare. Panormita. in.c. ex literis. el. ij. eo. titu. dicit. quando quis ꝓiicit aliquid ad locum insolitum ⁊ ꝑ quem non consueuit quis transire: non tenetur clamare. vt in. l. si putator. ff. ad l. aquil'. Al's secus. Et vide ipsum Panormita. de hoc in.c. si. eo. ti. vbi dicit ꝙ clamantes sub missa voce. vel post casum contingentem non excusantur. Et in hoc peccāt plurimum rustici ducentes mullas. Nam post percussionem dicunt. Caue. Nam debent premonere ita tempestiue ⁊ fortiter clamare vt illi quibus iminet periculum possint preuidere ⁊ fugere.

Terciadecima. q̄d de eo qui videt exercitū venientem ad obsidendum castꝝ. intrusit se intra castrum: ⁊ cum impugnaretur ab aduersariis. et quasi necessitate ineuitabili compulsus: non valens fugere: aliquem interfecit. An sit irregular̄. Glo. in.c. de his. l. distinc. dicit ꝙ est irregularis. quia ista necessitas fuit euitabilis. qꝛ poterat exiuisse castrum ante aduentum inimicoꝝ. Et ideo quia poterat p̄cauere: ne in talem necessitatem incideret: ei imputatur. Et hoc limitat Rod. vt recitat Asteñ. li. vj. ti. xiiij. quando ꝓpria voluntate se ingessit in illud castrum. Secus si domicilium. vel res suas ibi habuisset: quas seruare vo-

lebat. quia tunc si necessitate inuitabili occidat non est irregularis. Et hoc per primã regulam.

Quartadecima. quid de puero qui vesitaz per crinillatam et fortiter frangens: ex terremotu pregnans panefacta abortit. An sit irregularis? Dici potest quod non. Et idem videtur dicendum de hoc sicut de casu supra posito. q.xj. Nec quelibet causa debet attendi ad hoc vt quis sit irregularis. vt notat glo. in di. c. decetero. Et ibi Panor. dicit quod appellatiõe cause intelligi? de propinq̃ nõ de remota. Et cã propinq̃ imputatur et nõ remota. Pone exemplũ de remota. Feci fenestram in domo. Aliquis spõte se precipitauit de ea. ego sum causa remota: nec sum in aliqua culpa. Sed causa propinqua fuit fatuitas illius se precipitantis. Similiter faber non ideo quia facit cultellum est homicida. Si tamen animo nocendi facit. et minorem diligentiam adhibet tũc consideratur cã remota: secundum glo. ibi.

Sed quis dispensabit circa huiusmodi homicidas? Rñ. Panormita. in. c. ad audientiam. e. t. dicit quod cum homicida voluntario nunquam dispensatur in aliquo ordine. Papa tamen posset dispensare. licet glo. in. c. sicut dignum. extra eod. videatur tenere contrarium. Et pro ea facit. quia irregularitas tanta ex homicidio voluntario videtur de iure diuino: iuxta illud. Non edificabis mihi templũ Sed papa non dispensat contra legem diuinam. xxv. q. j. sunt quidam. Sed Host. in dicto c. sicut dignum. et communiter docto. vt recitat Panor. ibi tenent oppositũ: dicẽtes quod iura dicẽtia: quod circa homicida non dispensatur debent referri ad difficultatem. quia de difficili dispensatur: tamen papa dispẽsare potest si vult. quia videtur sibi permissum a lege diuina. vt notatur in. c. proposuit. de conces. p. Item in veteri testamento reperitur dispensatum cum phinees nepote Aaron. qui commiserat duplex homicidiũ. et postea fuit permissum ministrare diuina. Item Paulus aplus fuit homicida. et tamen postea ministrauit et assumptus fuit ad apostolatum. vnde presumendum est deũ voluisse: vt etiam vicarius suus: possit ex causa dispensare. Hec Panor. in dicto. c. sicut dignum. Et ex dictis Panor. videtur elici. quod etiaz dato quod irregularitas sit de iure diuino: tamen papa potest dispensare ex causa. et sic habes quod papa potest dispensare ex causa contra ius diuinum. Idem tenet Panormita. in. c. per venerabilem. qui fi. sint le. vbi ex dictis Jo. and. elicit singularem theoricaz quod nullibi expresse prohibetur. quod papa ex causa non possit dispensare in gradibus diuina lege prohibitis. Quo tamen ad irregularitatem. an sit de iure diuino vel positiuo. Panormitanus in multis locis tenet quod est de iure positiuo. quia est pena. Et hoc idem videtur sentire communiter docto. Cum homicida autem casuali in sacris ordinibus: solus papa dispensat vt notat Hostien. in dicto. c. ad audientiam. Idem Panorm. ibi per. c. continebatur. e. ti. In minoribus autem potest episcopus suo iure dispensare. Et pro hoc facit tex. in dicto. c. ad audientiam. ibi poteris concedere vt minoribus ꝛc.

Et hoc intellige in homicidio casuali vbi interuenit aliqua culpa seu negligentia. Nam si nulla culpa fuisset de iure cõmuni iste promoueretur: quia nullam irregularitatem incurreret secundum primum intellectum glo. in. c. lator. eo. ti. quem approbat Panor. ibi. Et pro hoc facit littera ibi. libere permittas. Naz non libere promoueretur si egeret dispensatione.

Quid si quis flebotomat aliquem causa medicine. Et inde sequatur mors. An sit irregularis? Rñ. secundum vv. si incisor erat peritus artis. et adhibuit diligentiam debitam: non tenetur in aliquo. Similiter si incidendus non habet cõsuetam dispositionem membrorũ vel neruorum vel venaz et propter incisionem moritur: non tenetur in aliquo incisor secundum Inno. si in hoc non errauit propter suam inexperiẽtiam: non est irregularis. Potius enim casu q̃ culpa in huiusmodi presumitur mora accidere. xxiij. q. v. de occidendis. Secus vbi propter imperitiã accidisset: vel propter negligentiaz Et ideo phisici et cirugici: si erant periti in arte: et nihil de pertingentibus omiserunt: et habent super hoc probabilem conscientiaz: non prohibentur a promotione: quamuis mortui sint infirmi. Secus autẽ quando sunt imperiti vel negligentes circa infirmos. Et ex hoc probabiliter credunt: vel dubitãt infirmos mortuos vel membris deperditos: quia sunt irregulares. extra de eta. et q̃. ad aures.

Item custodientes infirmum: vel seruitores eius qui vocauerant minutorem: vel porrexerũt ei vinum vel aquam: vel non bene custodierunt vnde ex frenesi se interfecit et huiusmodi secundum vv. in omnibus his vbi bona fide fiat: non debet de facili quis habere conscientiam scrupulosam: nisi sit lata culpa: et negligentia dissoluta. puta si custos infirmi: vel frenetici: vel furiosi dimisit eum vt iret in plateam ad ludendum: vel alias dat operam rei illicite: aut ex nimia crapula: vel ebrietate vigilare non potuit: maxime cum esset deputatus ad custodiam infirmi. Nam si certum est quod inde ex hac culpa: mors secuta est. talis erit irregularis: alias non. Et si habet quis conscientiam scrupulosam: deponat ad consilium boni viri. Hec Archi. flore.

Quid de parentibus in quorum lectis parui filij inueniũtur mortui? Rñ. secundum Ray. si mors interuenit graui eorum culpa precedente: aut negligentia: grauis est eis penitentia iniũgenda. extra de peni. et re. quesitum. Et panor. ibi infer. singularem theoricam ex illo tex. quod leuissima culpa in homicidio. non inducit irregularitatem. Quod tene menti. Et procedit ille tex. quãdo sine tactu. et alia occasione homicidium secutum est. hec panor. Et sic ex dictis panor. iuncto tex. ibi si ex incuria ipsorum mortui inueniantur in cunis ꝛc. iste casus nõ debet extendi vltra terminos proprios. dicto. c. Secus si quis esset in leuissima culpa aliquid agẽdo. nã tũc ex leuissima culpa fieret irregularis: vel dando occasionẽ ad hoc. Si vo leuis culpa parentũ precessit in mortẽ puerorum: nõ tam

gravis penitentia est imponenda. extra de his que fi. oc. de infantibus.

An autem huius penitentia publica vel occulta dari debeat. Vide s. Confessor. j. in pn.

Quid si quis habeat cervum: vel leonem qui aliquem occidit. Rn. fm Innoc. non videtur irregularis: dummodo maliciam vel culpam in morte non habuerit. ar. l. dist. hii qui arborem. et c. sepe.

b

Omicidium.iiij.

De pena et irregularitate homicidarum. Rn. fm Ray. Si homicidium committitur verbo. scz precepto. consilio. vel defensione: pena est irregularitatis que etiam post peractam penitentiam impedit promovendum: et deiicit promotum. l. dist. si quis viduam. Et intellige defensionem: quando homicidam defendit: vel etiam dissuadendo eis qui volebant defendere occisum. Si tamen corrupta intentione hoc fecit. De pena vero homicidii facto commissi. Distingue. Nam quatuor modis potest committi. Primo quidem si est commissum pro iusticia et recto processu et intentione. Et tunc non committitur culpa: sed potius sanctus meretur: nihilominus irregularitas contrahitur que similiter impedit promovendum et deiicit promotum. l. dist. aliquantos. nisi hoc fuisset factum ante baptismum de quo vide supra Bigamia. Quicunque ergo in tali casu fuerit iudex aut advocatus: sive pro actore: sive pro reo. scz cum actor obligetur ad talionem: quia agendo pro reo agitur contra actorem fm quosdam. unde si sequitur effectus est irregularis. et indispensabilis: nisi per papam. Item assessor. testis. notarius scribens sententiam. vel proferens sententiam. vel scribens attestationes. vel legens dum publicantur. vel scribens: vel dictans litteras pro vindicta sanguinis. omnes hii irregulares sunt: quia cooperantur in mandato sententie fm docto. in c. sententiam. ne cleri. vel mona. Et hoc si secutus est effectus. scz mors vel detruncatio membrorum. Aliter tales nullam irregularitatem incurrunt etiam episcopalem: prout voluit. vv. Et hoc expresse voluit Panor. in dicto. c. sententiam. et in ca. clericis. ne cleri. vel mona. ubi sacit unam pulcram theoricam. quod per solam mortem seu membrorum detruncationem quis incurrit irregularitatem. Secus ergo si sequatur alia vindicta sanguinis. Et in. c. si aliquis. de homi. dicit. quod nunquam contrahitur irregularitas nisi actu homo interficiatur: vel mutilet. Ex sola enim voluntate non est quis irregularis. Quod etiam tenet Hos. Ex quo sequitur. quod si quis voluit interficere hominem vel venenare. et etiam propinavit venenum et fecit quod potuit ad mortem: si mors non est secuta: non est irregularis. licz glo. in hoc ultimo in. c. periculose. de pe. dist. j. dicat. quod talis est irregularis. Sz Panor. ad dictam glo. respondet quod loquitur in irregularitate que contrahitur ex peccato: non autem in irregularitate indispensabili. Ad vv. dic quod dictum suum nullo iure cavetur. Item omnes de familia rectoris qui vadunt ad associandum malefactorem: nam ducitur ad mortem. sive equestres sive pedestres. nam vadunt pro defensione si oporteret: utique sunt irregulares. Qui etiam trahit ad cordam vel torturam reum ad fatendum maleficium. Et ex hoc fatetur et occiditur: irregularis est. Qui etiam acuit vel portat magnariam: cum qua quis est decapitandus. vel portat scalas. vel funes. pro aliquo suspendendo: similiter est irregularis. quia quilibet horum dat causam propinquam morti alterius. di. c. si quis viduam. Secus de eo qui fecit scalas vel funes vel gladium: non ad mortem inferendam sed ad omnes usus. Et casu postea aliquis utitur ipsis ad occisionem. xxiij. q. v. de occidendis. Item si quis aliquid facit vel dicit: unde acceleretur alicui mors: licet omnino esset moriturus: efficitur irregularis. si hoc est certum. puta. voluit infirmum ut citius moriatur. vel dicit decapitando. ut ponat caput in cippo: et hoc citius ponit. vel dicit satelliti ut aptet magnariam: ne recipiat plures ictus. et fit vel quod cito expediat et huiusmodi. ar. d. c. si quis viduam. Secundo principaliter si homicidium factum sit necessitate. Et tunc dupliciter. quia aut necessitas est inevitabilis. aut evitabilis. Si quis occidit vel mutilat ex necessitate inevitabili. id est ita artatus. vel angustiatus. quod nec fugere. nec clamare. nec aliter poterat se iuvare: nisi occidat vel mutilet non est talis irregularis. extra eo. si furiosus in cleme. Sed si hoc faceret ad defensionem parentum. vel sociorum. vel aliorum non evaderet irregularitatem. et hoc videtur expressum per tex. in dicta clemen. ubi dicitur. Si furiosus. aut infans. seu dormiens. hominem mutilet vel occidat: nullam in hoc irregularitatem incurrit. Et idem in illo censemus qui mortem aliter vitare non valens. suum occidit vel mutilat invasorem. hec ibi. Nota ibi mortem propriam: non ergo alienam.

Quid autem si poterat evitare mortem: sed non mutilationem alicuius membri. An sit irregularis: occidendo vel mutilando invasorem. Lap. tenet quod sit irregularis. sed cardinalis in. d. clem. tenet verius quod non. quia ibi equiparantur mutilatio et occisio: quo ad contrahendam irregularitatem. Et sic idem debet esse quo ad eam evitandam. Item si fugere posset: sed fugienti poterat imminere periculum. puta casure. vel velocioris cursus inimici sequentis: qui audacior factus propter fugam: potest defacili fugientem a tergo vulnerare et occidere. Et sic tali periculo: non tenetur fugiens se exponere. Nam qualitas temporis et loci non patitur plenius deliberandi consilium. ff. de exerci. l. j. et quod dictum est de infante quod non est irregularis. pe. de an. dicit quod idem est de maiori septennio: si non est doli capax.

Quid autem si quis mortem vel mutilationem propriam evitare non valens occidit vel mutilat. sed dabat operam rei illicite. puta inventus est de nocte: cum quadam muliere vel huiusmodi. et affines illius mulieris repererunt eum in domo. qui cum armis aggressi sunt. et ille se defendendo occidit unum ex illis. An sit irregularis. Dubium facit: quia ille dabat operam rei illicite. et sic per re-

gulas positas in precedenti capitulo: debet impu tari sibi casus sequens. Et huius opini. est Asten. li. ij. ti. xxv. vbi dicit q̄ contingere potest. q̄ illud q̄d non est actu: et per se volitum: vel intentum: potest esse per accidens volitum et intentum. Fm̄ q̄ causa per accidens dicitur remouens prohibens. vnde quando quis non remouet ea: ex quibus sequitur homicidium: dicitur quodammodo homicidium voluntarium. Hoc autem contingit dupliciter. vno modo quando dat operam rei illicite. Alio modo quando non adhibet debitam curaz. Et his casibus: si sequatur inde homicidium: nō euadet homicidij reatum. l. distinc. sepe. Quibusdam tamen peritis videtur q̄ talis non sit irregularis: ex quo dicta de. non distinguit: sed loquitur generaliter. ergo nec nos distinguere debemus ad audientiam. de deci. Item: quia illa causa videtur valde remota: nec ordinata ad talem casum.

Quid de dormiente: qui dormiendo percussit vel interfecit alium. An teneatur. Panormitanus in dicta de. tangit hanc questionem. sed eam non soluit. Sed Bar. in. l. pena. ff. de pena. fm̄ Guil. respondet. q̄ aut iste talis sciebat hoc euenire sibi. et tunc debet sibi preuidere: vt iaceat solus. vel ne moretur in camera sua. et si non fecit: est in culpa: et propter culpam tenetur: sicut putatores arbores qui non admonuit transeuntes. vt. l. si putator. ff. ad l. aqui. Si vero hoc nesciebat sibi euenire: tūc ei parcitur. Naz dormiens equiperatur furioso. vt. l. j. §. primo. ff. de acqui. poss. Sed furiosus nō tenetur ergo rc. hec Bar.

Sed quid si ideo in nocte habuit tale somniuz. quia cogitauit tale quid in die? Respondent quidam a simili. q̄ aut fuit lacessitus sine sui culpa: et tunc nō tenetur: cum sit vitiū nature. Alias secus. d. l. pena.

Quid autē de ebrio: si occidat vel mutilet. Dic fm̄ Mat. zen. et Car. in dicta cle. q̄ est irregularis: quia si voluisset papa expressisset. Sequitur de secundo membro supra dicte distinctionis scz quando necessitas fuit euitabilis. Puta. quia aliter euadere poterat. puta claudendo ostia domus. vel intra se includendo: vel recedere de loco vbi expectabat inimicos venturos: tunc efficitur irregularis nec ad maiores ordines ascendet. immo nec in susceptis: nisi ex magna dispensatione permittatur ministrare. Et quamuis Zen. dicat: q̄ si fugiendo: fuga erat sibi periculosa: vel vituperosa: et ad dedecus: et si non ad periculum persone. et propter hoc non fugit. et occidit talis euadit irregularitatem. Pe. de an. non credit hoc verum. Idem Car. licz dicat q̄ opi. zen. sit equior. Tercio principaliter si sit homicidium casuale. Distingue: vt dictū est s. ca. immediate precedenti.

Quarto si homicidium sit voluntate spontanea factum siue in opere: siue etiam in verbo: etiaz sine peccato inducit irregularitatem. et talis non solum nō debet promoueri: sed si promotus est: in perpetuum deponi dicto. c. siquis viduam etiam si interficiat saracenum vel paganum. l. distinct.

clericum. Et cum tali nunquam dispensatur in ordine: vel officio. l. distinc. miror. Et etiam si sit occultum: ministrare in ordine suo nō pōt. extra de tē. or. c. si.

Potest tamē cū tali dispensari in beneficio. de cle. pu. in du. c. ij.

Similiter non euitant irregularitatem qui iuxta ignatii. zelo fidei et propter indulgentiam habendam: que datur ferentibus ligna ad combustionem hereticorum: attulerunt ligna ad cremandū hereticos si illa materia cooperata ē ad combustionem hereticorum fm̄ vv. Sz si illa materia: non est cooperata. puta. quia iam mortui erant: quando ligna attulerūt: vel anteq̄ accenderet ignis in illa materia: non sunt irregulares. Si autē de hoc dubitatur melius est tenere certum: et se reputare vt irregularem: extra de temporibus ordi. ad aures.

Princeps qui legem condit: cuius legis auctoritate homines sunt traditi morti: non efficit propter hoc irregularis. quia in certam personaz nō animaduertit. vt notat Archi. xxiij. questione. v. officia.

Episcopus vel alius prelatus: qui habet iurisditionem temporalem debet constituere iudicem secularem: qui audiat causas precipue sanguinis Et illi potest precipere q̄ faciat vnicuiq̄ iusticiam. Si autem talis iudex interroget eum in speciali. Quid agendum in tali: qui scilicet meretur penam sanguinis: potest respondere. consule peritos. Et caueat ne propter suam responsionem directam vel indirectam ille intelligat: q̄ debeat eū sanguine punire fm̄ Ray. Nam si ex tali responsione reus occideretur: vel mutilaretur: esset irregularis. Potest etiam prelatus talis delegare alicui etiam specialiter super aliquo maleficio: vt homicidio et huiusmodi in sua iurisditione commisso: vt inquisita veritate: iusticiam exequatur. Et si cui committitur: sic exequatur et occidat: nō propterea ille prelatus est irregularis. extra ne cle. vel mo. eps. li. vj.

Licitum est prelatis ecclesiasticis ob defensionem rerum ecclesie: vel fidei inuocare contra violentos brachium seculare: et hortari tales: nō quidem vt occidant. vulnerent vel mutilent. hoc. n. esset directe ad homicidium prouocare. Sz vt ecclesiam vel patriam liberent et terram ab infidelibus occupatam reducāt ad christum. Et sup hoc ecclesia facit remissiones magnas. Et licet hinc inde aliqui occidantur: non est prelato hoc imputandum. immo peccaret nisi contra tales se opponeret. xxiij. qōne. v. de occidendis. ij. q. viij. c. igitur. et. c. sane. et. c. omni. et. c. hortatu. et. c. vt pridem. Etiam ad clericos pertinet disponere et inducere alium ad bellandum legitima bella. Et licet nō debeant exercere bella manu propria: possunt tamen interesse: et iuste pugnantibus spiritualiter subuenire suis exhortationibus z absolutōibus z alijs spūalibus subuentōibus.

Utrum prelati et alij qui intersunt vindicte

sanguinis sint irregulares? Respon. panormita. in c. sententiam. ne cleri. vel mo. de mente Inno. dicit q̄ interessentia non facit quem irregularem: nisi interesset auctoritatem prestando. Idem si p̄staret auxilium. consilium. vel fauorem: aut operā vt patet ex notatis in. c. sicut dignum. extra eodē. Dicit etiam Hosti. q̄ si ad clericum spectat iurisdictio: nullo modo debet interesse vindicte sanguinis: ne videatur prestare auctoritatem: vt in. c. ex literis. de excep. pre. Hoc tamen Panormita. restringit in clericis interessentibus ex sola libidine: seu voluntate. Non enim debent prestare presentiam talibus eis prohibitis: sicut nec alijs spectaculis: vel conuiuijs coniugiorum: vt in. c. presbyteri. xxxiiij. dis. et in. c. non oportet. de conse. di. v. Secus aūt puto in interessentibus ex iusta causa. puta. quia forsan instrueādū ad ꝯfortandū: ne incidat in desperationem: ꝛ vt ꝯfortent eum ad patientiā: sicut obseruat in multis locis.

Sed nunquid iudex si non liberat hominem a morte iniusta: cum potest. et prelatus si nō pascat fame morientem cū potest erit irregularis: si mors inde sequatur? Respondit q̄ nō. licet grauissime peccent. quia lex promotionis factum requirit. vt. qōne. j. si quis non iratus. Sed quibusdam alijs videtur q̄ predicti non euitent irregularitatem. quia in dictis casibus: non solū est omissio: sed etiam commissio. Et ad hoc facit: quod notat Asten. li. vj. tit. xiiij. vbi dicit: q̄ ille qui hominem a morte liberare potuit: sed noluit: nō est immunis a culpa homicidij. allegat. c. sicut dignum. §. illi autem. extra eo. ar. di. lxxxvj. facientis. ꝛ. xxiij. qōne. iij. nō inferenda. et. c. qui potest. Et hoc q̄n ꝯtra illum iniuste occidi. de peni. dis. j. periculose. Et licz aliqui intelligant hoc de iudice: qui debet ex officio defendere: quia ille solus ad hoc tenetur ex precepto. xxiij. qōne. v. Qui malos. et. q. iij. forte. Consilium tamen sanum est ſm Goff ꝛ Hostien. q̄ quilibet etiam priuatus hoc faciat: si sine periculo suo hoc possit facere propter premissa.

Quid si clericus tradat latronem iudici seculari: petens etiam cum protestatōne q̄ eum priuat extra sanguinis effusionem: et postea iudex procedat vsq; ad sanguinis effusionem. An sit irregularis? Respondit Asten. lib. vj. ti. xiiij. q̄ non fit ex hoc irregularis. Aliter daretur pluribus materia clericos expoliandi et trucidandi: si propter metū illum non auderent conqueri: nec eis nocet si clericus ad conuincendum latronem dederit signa. de hoc est tex. in. c. prelatis. extra eo. lib. vj. Predicta tamen quidam limitant: quādo alio modo talis clericus res suas non potest recuperare. Et q̄n de morte in non intendebat: ꝛ premissa protestatione. Et si sua intentio erat maculata fieret irregularis: si mors vel mutilatio membri inde sequatur.

Quid si post occisionem letetur ꝛ ratū habeat? Rū. Hosti. vt recitat Asten. vbi s̄ q̄ ratihabitio retrotrahit: ꝛ mandato equiparatur: q̄ in maleficijs generaliter attendit. Et hoc intelligit Asten. verisse si gaudeat de morte psone. Secus si de maleficij punitōne letetur: et deo regratietur ꝛ psone cōpatiatur.

Vtrum nō reuelans tractatū homicidij: sit homicida si sequaſ. Rū. Panor. in. c. petrus e. t. i. refert aliquos dicere q̄ nō: sed sufficit q̄ ꝓhibuerit. Jo. an. distinguit. q̄ aut dolose nō reuelat: et tunc imputaſ ei homicidiū. Aut nō dolose nō reuelat. Et tūc non erit homicida. Panor. tñ ꝯsulit: vt reuelet. Nam ꝓpter opiniones diuersas in hac materia: saltē in foro anime: imputaretur culpabilis.

Quid si clericus scribat q̄ aliquis capiaſ. et ex illa captiōne sequiſ mors: vel truncatio membrorum. Ipso tñ ignorante ꝛ factū ꝛ causam. An sit irregularis. Rū. Hosti. dicit q̄ sic: q̄ debuit suspicari hoc posse euenire.

An aūt ex qualibet mutilatiōe inducaſ irregularitas. Rū. Card. in cle. si furiosus. extra eo. per Land. dicit q̄ non. Sz solum cū mutilaſ aliquod de principalibꝫ membris. Et ſm Panor. in. c. j. de. cle. vel vo. ex sola effusione sanguinis nō causatur irregularitas.

An aūt digitus sit membrum. Rū. Bar. in. l. ij ff. de p̄ti iudi. ꝯcludit membꝝ appellari: qḋ habet officiū separatū et distinctū ab alijs. vt oculus lv. di. si euangelica. vel manus: aut pes: vt in aūt. ſz nouo iure. C. de ser. fu. Digitus aūt nō est membrum. ſz ps membri. Ad hoc tex. bonus. lxxx. di. singula. vbi appellaſ membrū: qḋ hz officiū distinctum. Et sic incidens alicui digitū: nō est irregularis. Secus si totā manū: vel pedē: vel oculum.

Quid aūt si quis debilitauerit membꝝ: ita vt quasi sit inutile: nō tñ detruncauit. nunqḋ effectus sit irregularis. Dubiū facit: quia paris videnſ nō esse: ꝛ inutile esse. Rū. Panor. in. c. cum illorū. de sen. excom. dicit q̄ differentia est inter truncatōem membri ꝛ mutilationē. Et vt diuersis ponunſ in. c. de. cle. si furiosus. Et truncatio dicit: totalis membri abscissio: seu diminutio. Mutilatio vo: quando in totū membꝝ non absciditſ: sed ex percussione impeditſ eius officiū vt puta. in tibia percussus: nō valet mouere pedem: ꝛ quodlibet istoꝝ inducit irregularitatem ſm eū. Sed idem Panor. in. c. clericis. ne cle. vel mo. ꝛ in. d. c. j. tenet expresse contrarium: dicens. q̄ membꝝ debilitatū valet saltem ad decorem. ꝛ in penis fienda est mitior interpretatio. Id ꝫ sentit Cal. ſm eū. Sed Guil. de lan. in suo sacramentali dicit q̄ nō soluꝫ occidens: vel mutilans membrū est irregularis: sed etiam reddens membꝝ inutile: dūmodo sit de principalibꝫ. Et de illis qui redderent hominem deturpatum et inutilem pro diuinis officijs exercendis. Et ido si quis faciem alterius deturpet: vel verberet: licꝫ alīs vere non sit mutilatus: si tamen ex huiusmodi deturpatiōne efficiatur inhabilis ad premissa ꝓpter scandalum: ipsum credit esse irregularē. Et idē si sibi faceret maculam: vel aliud impedimentum in oculo: etiam sine erutione. Secus si membrum omnino occultum sibi auferret. puta. dig-

lum vnius pedis: vel testiculum: sine alia magna debilitate vel deformitate. Hec omnia ꝓbantur p. distinctōne. per totū. hec Guil. Et hec opinio videt valde ratiōnabilis.

Qui percutit mulierem pregnantem: vel dat ei aliquid vt faciat aborsum. Si ex huiusmodi ꝑcussione: vel rei datione illa abortitur: si iam erat formatus fetus: est irregularis. Secus si nōdū erat formatū puerperiū.

Quid si dubitetur. Vtrum ex percussione: vel rei sumptione secutus fuit aborsus: vel ex alia causa: vel vtrum esset puerperium formatum vel nō. Si probabiliter dubitat: debet a promotōne ꝛ ministerio abstinere: ne periculo se cōmittat. Si autem habeat temerariam opinionem: eam deponat.

Quid si plures reperiūtur in pugna: in qua aliqui sunt interfecti: vel mutilati et nesciunt a quibus. Respon. fm Ray. q̄tum ad irregularitatem omnes censentur irregulares. Et qui sunt ex parte inuantium. et qui sunt ex parte recipientium: si illi erant clerici: et sic illicite mouerunt arma. distin. l. si quis post. Sed Archi. xxiij. questione vltima. c. si. dicit ꝙ istud dictum Ray. quidam intelligūt quando clerici erant in culpa. Nam si defenderēt se vel socios necessario: licet aliquis a defendentibus sit intefectus: ex alia parte: reliqui qui non interfecissent: nec interfectores iuuassent: non essent irregulares: licet voluntatem occidendi habuerit: quia lex promotione factum requirit. Ipse tamen Archi. distinguit inter repellentem et inferentem vim: vt repellens: ex dispensatione promoueatur: ꝛ tolleretur in susceptis: dum tamen constet eum non percussisse. Inferens secus: quia in culpa est. Dicit etiam Archi. fm Inno. et Hosti. ꝙ si quis percussit aliquem in bello iusto. si non sit inde mortuus vel mutilatus suis ictibus: non efficitur irregularis: etiam si alij occidant: dūmodo non ꝓuocauerit eos. extra eo. significasti. el. ij. Addit tamē Inno. ꝙ si animo occidendi ꝑcussit aliquem: licet non letaliter: ꝗ alij postea occiderunt: est irregular⁹. Et de hoc videt casus in dicto. c. significasti. ex quo eliguntur tres casus singulares. Primus ꝙ si ꝗs ꝑcussit non letaliter: si animum occidendi habuit: et ex aliorū vulneribus ꝑcussus expirauit irregularis est. Secundus qui alium letaliter ꝑcussit: licet ab alijs fuerit extinctus multo fortius irregularis est. Tercius si nō apparet: an letaliter: sed etiā percussus ab alijs obijt: ꝛ nō apparet ex cui⁹ vulnere decesserit irregularis est.

Quid autem si quis percussit non letaliter. apparet tamen ꝙ ex percussione sua non poterat iste fugere: vnde fuit occisus a ꝑ parochianis. nunquid fit irregularis. Hosti. dicit ꝙ sic. quia ꝑstitit causam homicidio. Et ita communiter transeūt doc. Sed de hoc Panormitanus dubitat in dicto. ca. significasti. Nam cum liceat clerico pro defensione rerum percutere. licet non letaliter: tūc si iste inscit rei licite non debet euentus mortalitatis sibi imputari: cum ipse in homicidio non reperiatur. vnde posset dici. ꝙ quo ad penam: nō debeat iste teneri: sed quo ad cessatōnem a diuinis. Potest ꝗ saluari opinio Hosti. tanq̄ tutior.

Quomodo autem et quando bellatores efficiātur irregulares: maxime quo ad clericos. Jo. cal. et Jo. an. in nouella in. c. petitio. extra eo. sic distinguunt. Clericus aut vtitur armis incōtinenti repellendo vim vi: et cū debito moderamine. Aut aliter. Si primo modo: etiam si occidat: vel mutilet. non est irregularis: cum scilicet facit ad sui defensionē. di. j. ius naturale. Si aliter facit. aut agit de licentia pape. aut proprio motu. Si de licentia pape: puto ꝙ in bello iusto vti potest armis offensibilibus. Naz inter alia que faciunt bellum iustū est auctoritas pape vel principis. Et tūc si occidit vel mutilat: non est irregularis: ex quo papa dedit sibi licentiam. Nam cum irregularitas sit pena: ꝑ cōstitutiones canonicas introducta. ex quo papa potuit dare licentiā clerico: ꝛ auctoritatem vtendi armis quibuscūq: etiā sine metu irregularitatis dando hmōi licentiā: videt ꝙ abstulit ab eo incursionem irregularitatis. Hoc quidaz dicūt verum qn̄ papa hoc exprimeret. Alis secus. Sed quibusdam alijs videt ꝙ etiam sine expressione nō fieret irregularis. si motu ꝓprio clericus vtit armis. tūc aut in bello iniusto: aut iusto. Si in bello iniusto: planū est ꝙ nō est sibi licitum: sine suis fauorē prestet: siue vt timorem incutiat aduersarijs. Et si ibi aliqui sunt occisi vel mutilati: irregularis est. xxiij. q. viij. c. j. et. ij. Si in bello iusto. puta. pro defensione patrie vel aliorū. xxiij. q. iij. fortitudo. Et tunc poterit interesse etiam cū armis defensionis. Nō tū debet pugnare: sed hortari poterit. xxiij. q. viij. vt pridē. Sz cū armis offensibilibꝰ nō debz ibi esse: nisi ea intentōne vt defendat: nō vt pugnet. xxiij. q. viij. clerici. Et si in tali bello est aliq̄s occisus vel mutilatus ab ipso clerico est irregularis. Si autē ipse neminem occiderit vel mutilauerit: nō est irregularis. licet quis ab alijs occisus sit vel mutilat⁹. Ad tollendū tamē duplicitatis ambiguū ad cautelam hoc casu: potest sibi imponi pnīa. Et sic intelligitur. extra de cle. ꝑcus. ꝑsentium. Si vō in tali bello clericus vulnerauit aliquē: sed nō occidit. vel mutilauit: distingue. Aut talis vulneratus: fit postea occisus ab alijs. ꝛ tūc subdistingue. vt supra dictū est. aut habuit animū occidendi: ꝛ est irregularis. aut non. Et tūc etiam distingue. ꝙ aut vulnus ipsius clerici pōt discerni ab alijs vulneribus et tūc nō est irregularis: si vulnus nō est mortale. Aut nō pōt discerni. Et tūc ꝓpter dubium iudicatur irregularis. Nota tamē ꝙ ex hoc ꝙ papa dat licentiā clericis ꝙ intersint bello: non tamen videt ex hoc licere clericis vti armis nisi ad defensandū. nō aūt ad occidendū aggrediendo nec etiā paganū. Sed pōt tū interesse ad hortandū alios xxiij. q. viij. omi. ꝛ. c. se. hec Archi. fi.

Qui etiam se mutilat ex impatientia vel etiā si hoc facit zelo castitatis sibi virilia amputando: irregularis est. lv. distinc. si quis absciderit. et. c. qui partem.

b **Ore canonice.** Vtrũ clerici teneaꝛ ad horas canonicas. Rñ. ſm Panoꝛ. in. c. j. de cele. miſ. Et Car. in clemen. prima. co. ti. ꝙ quilibet promotus ad ſacros ordines tenetur ad diuinum officium. Secundo. quilibet beneficiatus quãtumcũ ꝗ modicũ ſit beneficium: etiam ſi beneficiũ ſit de patrimonio. Et hoc ſi patrimoniũ factum eſt beneficiũ. Alʼs non. Adde tercium ſm Aſteñ. ꝙ licet religioſus nõ teneatur ad horas ratõne qua religioſus. vt patꝫ in religioſis laicis: tñ tenetur ſi eſt ordinatus in ſacrꝭ vel etiam ex ſtatuto religionis. poſſunt oẽs clerici obligari etiã non ordinati. Et ꝑ hoc patet quid dicendũ de fratribꝫ ꝓfeſſis in ordine minoꝝ: qui ex ꝯſuetudine ordinis vocantur clerici. licꝫ nõ ſint in ſacris: nec etiam habeant primã tonſuram. An teneantur ad officiũ? Et ꝑ predicta patꝫ ꝙ ſic. Et hoc etiã tenet magiſter Bar. de piſ. ſuper. iij. c. regule. vbi dicit ꝙ in ordine mi. ſunt fratres in duplici differentia. Quidã ſunt diuino cultui deputati ⁊ literati. Et alij illiterati: ſeruitio prefatoꝝ deputati. Et ſic expreſſe innuit: ꝙ tales fratres profeſſi: licet nõ hẽant primã tonſurã: ex cõſuetudine ordinis nominanꝛ clerici: ⁊ ſic obligantur ad officium clericoꝝ. Alʼs ad nullum officiũ tenerentur. quõ non eſt dicendũ. Nec ob. ſi dicaꝛ ꝙ appellatione clericoꝝ: ſaltem in materia penali nõ veniũt illi qui ſaltem non habent primam tonſuram. Nam patet reſponſio ex ꝑdictis: qꝛ illud verum: niſi aliter conſtaret de mente fundatoꝛis regule: qui potuit et voluit etiam non ordinatos obligare. ad diuinum officium. Idem credo ſit in alijs religionibus.

An autem clericus in minoribus releuetur ab officio diuino: ſi eſt abſens ab eccleſia: in qua ẽ beneficiatus ex cauſa ratõnabili: et deſeruit eccleſie ꝑ vicarium. Pe. et Ab. dicunt in dicto. c. j. ꝙ ſic. Et hanc differentiã aſſignant inter clericum conſtitutum in ſacris: et conſtitutum in minoribus beneficiatum. Allegant. c. peruenit. de ap. Facit. c. cum ex eo. de elec. li. vj. Sed Panor. ibi non placet hec opinio. nec illa iura hoc probant. Nam loquũtur quo ad officiandum eccleſiam. nam ex iuſta cauſa quis excuſaꝛ non tamen releuaꝛ: quin teneaꝛ dicere in priuato.

Sed dubitatur. An iſti beneficiati exiſtentes in minoribꝫ: ex quo deſeruiũt ꝑ vicarium: teneantur dicere officium? Et videꝛ ꝙ nõ: qꝛ ꝑdicti videntur teneri ad officium ratione beneficij: ſed beneficio ſatiſfactum eſt: ex quo deſeruiũt per vicariũ. hanc opinionem refert Jo. an. in dicto. c. j. ⁊ non reprobat: nec expreſſe approbat. Et idem facit Jo. de ligna. in dicta cle. j. Sed ipſe Jo. an. in ſi. d. c. j. dicit vnum dictum: per quod tacite videtur recedere a dicto Pe. ⁊ Ab. Dicit enĩ ſe libenter vidiſſe ꝙ eccleſia feciſſet ſtatutum: vt clerici ſaltem in minoribus beneficiati: non curati: excuſarentur occaſione ſtudij ab officio dicendo deſeruiendo eccleſie ꝑ vicarium: et dicendo officium beate virginis. Et ſic apte vĩ ſentire ꝙ ceſſante ſtatuto eccleſie: ꝙ clericus in minoribus beneficiatus nõ excuſatur: ꝗuis deſeruiat per vicarium: ⁊ ipſe dicat officiũ beate virginis. Etiam ſi ipſe ſit abſens ex probabili cauſa: vt ſtudiorum. Et Panormita. credit hanc opinionem veriorem et tutiorem. Ex predictis infertur: ꝙ clericus in minoribus non beneficiatus ad nullum officium diuinũ tenetur. nec ad ſeptẽ pſalmos nec aliud. Ex quo nullo iure cauetur. Et Panormitanus in dicto. c. primo dicit ꝙ hoc habet generalis conſuetudo: que non dicentes excuſat.

Vtrũ clericus non dicendo horas peccet mortaliter? Rñ. ſm Vl. qui ex aliqua neceſſitate ſm formam eccleſie non dicit. puta. propter defectum viſus. vel infirmitatem: vel paupertatem: vt quia libro caret. recompenſat tamen per equiualẽs. puta. per pſal. vel oratõnem dominicam non peccat. Similiter nõ peccat mortaliter ꝗ verba quidẽ dicit: licet ad illa nõ attendit: qꝛ cum ꝑceptũ de dicẽdo horas ſit de iuꝛ poſitiuo: nõ referꝛ niſi ad ea: ꝗ ſub iudicio humano cadere pñt. Et iſta ſunt ꝗ exercentur per actus exteriores: non autem interiores. Et ſequentes hanc opinionem dant tale exẽplum de illo. vicꝫ qui vult ire ad ſanctũ Jacobum ⁊ poſuit ſe in itinere animo ꝯplendi votum: quia non eſt neceſſe ꝙ ſemꝑ habeat in animo ſanctum Jacobũ: ſed ſufficit ꝙ ab initio intendat. Et hoc idem videtur voluiſſe Scoꝛ in. iiij. vbi dicit ꝙ in conferendis ſacramentis: non ſufficit intentio habitualis nec requiritur actualis: ſed bene requiritur virtualis: quia in virtute illius intentõnis prius habite actualiter. ſ. in principio facit oĩa ꝗ facit: tanꝗ̃ ex radice. Sic in ꝓpoſito. vide de hoc ſupꝛ Baptiſmus. iij. Hoſti. etiam dicit vt notat. Archi. ſi. in ſum. ꝙ in ꝑcepto eſt horas dicere: ſed alia que in deuotõne conſiſtunt: ſuadendo dicunꝛ. Et hoc eſt quõ dicit tex. in. c. dolentes. extra eo. ibi: quãtum deus dederit. per que verba appoſuit ꝯſiliũ fragilitati humane ꝯpatiendo: quaſi dicat precipimus vt vnuſquiſꝗ dicat horas ſuas: attentõnem autem et deuotõnem in ꝑcepto nõ ponimus: ſed gratie dei ſm ꝙ ipſam dare voluerit diuinis relinquẽdum. Et hunc intellectum teneas: quia benignior eſt. ⁊ quia non debet eccleſia alicui laqueũ imponere. xxvij. q. j. de viduis. hec Archi. ſ. ⁊ henbeych. Idem Pet. de palʼ. dicens ꝙ euagatio que eſt preter intentõnem: ⁊ propter occupatõnẽ precedentem licitam peccatũ nõ eſt. Secus ſi ꝓpter illicitaꝫ. Sꝫ ſi euagatõeꝫ aduerteret: et ſolũ ſm actũ exteriorem. licꝫ ſit temeraria ⁊ grauis: forte non tamen mortale: niſi propter ꝯtemptum. Et ideo licꝫ dicendo officium cogiter aliud: non videtur tranſgreſſor precepti ex natura facti. Si autem euagatio mentis ſit ex hoc ꝙ aliquis ſcienter ſe occupat in actu exteriori qui non ſecum. patitur attentionem: vt exercitium manuale: tunc videtur eſſe culpa mortalis: ⁊ directe contra preceptũ dicto. c. dolentes. Sed ſi dicens officium aliqua verba pretermittit: non oportet ꝙ propter hoc a capite re-

sumat disturbando officiū: immo etiam si dicendo in choro cum alijs: ex aliqua necessitate pretermisit psalmū: vel lectionē. vel aliquid huiusmodi: ꝛ nō aliter potest omissum supplere: nisi subtrahēdo vocem ab adiutorio chori: melius est pertransire: q̄ officium chori diminuere. At si is qui tenetur ad horas: ex industria: vel negligētia sola omittat: mortaliter peccat dicto. c. dolentes. Et sm eūdez Pl. non sunt tot peccata: quot sunt hore omisse: quia totum officium vnius diei est totum vnū integratum ex suis partibus. Et ideo p̄cepto vno precipitur: et transgressor non transgreditur nisi vnum preceptum. Et hoc tanto amplius quanto plures partes eius omittit: quotiens autem recordatur de officio dicendo: ꝛ ꝓponit nō dicere: totiens mortaliter peccat.

Utrum scholaris. qui tenetur ad horas canonicas dimittens eas dicere vna die propter studiū: ꝛ lectiones ex ꝓposito et spe dicendi in alio die peccet mortaliter? Rñ. sm Hen. d gan. Si dimittat hoc absq̧ legitimo impedimento: peccat mortaliter. Sed questio nostra querit vtrum studiū possit esse ita legitimū impedimentum omittendi horas: sicut grauis infirmitas? Et ideo dicendū: q̄ si clericus habet talem necessitatem studij: q̄ dicēdo horas imineret crimen ꝛ scandalū mortale cui potest occurrere dimittendo horas: nec istam necessitatem potuit p̄uidere rationabili coniectura: nec per p̄ns p̄uenire: tūc nō peccat omittendo horas: quia licet dimittere sit de se peccatum: tū propter maius malum euitandum amittit rationem peccati. Plus enī tenet̄ occurrere scandalo: ad qd̄ tenet̄ ex diuino p̄cepto: q̄ȝ dicere horas ad quas tenetur ex p̄cepto ecclesie. vnde in hoc potest ecclīa dispensare: non in primo. imo peccat dicendo horas: ꝛ nō occurrendo illi scandalo. Si aūt nō sit talis necessitas: ȝ potest dimitti lectio ꝛ studiuȝ sine tali discrimine: vel scandalo mortali aut potuit p̄uidere rationabili coniectura qd̄ venturū erat. ꝛ p̄uenire dicendo horas: tūc omittēdo peccaret mortaliter. hec Hen. Causa autē rōnabilis esset si populus moueret̄ ad arma vel scādalū magnū venturum esset quibꝰ verisimiliter posset obuiari. Posset etiā dici q̄ causa ratōnabilis omittendi esset: si talis clericus esset solennis p̄dicator vel lector. Et ꝓpter casum inopinatum necesse essȝ omittere p̄dicationem: vel lectionē si haberet dicere officiū: tūc enim omittendo officium: nō esset iudicanduȝ de mortali: cum ꝓposito tamen alia die satisfaciendi. Simile habes infra. c. ieiuniū. de p̄dicatore solenni qui omittit ieiuniū ecclesie ꝓpter predicatōnem cum non potest facere vtrunq̧: et non peccat: cuȝ non sit intentio ecclesie statuentis ieiunia per hoc impedire alias magis pias ꝛ necessarias causas.

An autem clericus infirmus excusetur ab officio? Rñ. sm Inno. q̄ aut talis est infirmitas que multum noceret sibi ꝓpter officium dicendum: et tūc excusat̄. Secus si nō multū noceret. vt in febre quartana vel febricula.

An autem clericus infirmus non valens dicere officiū: saltem teneatur audire? Dic q̄ hoc nullo iure cauetur.

An aūt nō valens dicere officiū ꝓpter infirmitatem: teneat̄ postmodū cessante infirmitate illud resumere? Rñ. Inno. q̄ non. Et Panor. in. c. ex parte de obser. ie. dat exemplū a simili: de nō valēte ieiunare in quadragesima. cui nō iniungit̄ vt ieiunet alio tempe: vt in. c. ij. de obs. ie. Item si teneor p̄stare operas certo tpe: ꝛ impedior: nō sum obligatus in alio tempe. vt est tex. in. l. si non sortem. §. libertus. ff. de ꝯdit. inde. Et si mihi relinquitur vsusfructus biennij futuri: si impedior: nō possuȝ petere vsumfructum alterius biennij: quia nō est idem vsusfructus. vt in. l. si vsusfructus mihi ī biennium. ff. de vsufru. le.

An aūt ille qui tenet̄ ad officium: teneat̄ dicere antiph̄as ꝛ responsoria: vel sufficiat audire. Dic q̄ antiph̄as quilibet tenetur dicere: q̄ cantant̄ vniuersaliter ab omnibꝰ fratribus. Secus vo de respōsorijs: q̄ cantātur vt plurimum a cantoribus duntaxat.

Quid in clerico qui diu dimisit officium sine cā legitima ꝛ confitetur. An cōfessor debeat dare penitentiam: q̄ iteret totum officium omissum. An mutare possit penitentiam. Dic sm Inno. q̄ mutare potest.

An autē clericus nō dicens officium sine causa rōnabili teneat̄ restituere fructus. R. q̄ non. vide diffuse s. Clericus. iiij.

An autem officiū beate virginis sit in precepto. Jo. de ligna. in. d. cle. j dicit q̄ hoc iure nō probatur. Tamen ꝯmunis ꝯsuetudo est vt ꝯputet̄ inter horas canonicas. Et hoc verissimuȝ putat panor. Nam ordo antiquus est ab ecclesia traditꝰ: vt etiam publice dicatur in ecclesia certis temporibus: qd̄ nō esset: si nō esset in precepto. Nam multa p traditionem antiquoꝝ patrum: sunt in precepto: que nō repeiunt̄ scripta. xj. di. ecclesiasticaꝝ. et. ꝫ. e. cum marthe.

Quid si clericus sit p̄bendatus in duabꝰ ecclesijs: cuiꝰ officiū dicet. R. sm Tho. in quolibet sufficit quidē q̄ semel officiū dicat sm ꝯsuetudinem alicuiꝰ ecclesiaꝝ: in quibꝰ hȝ p̄bendā. ꝛ videt̄ q̄ debeat dicere officiū illius ecclie: in qua maiorē habȝ gradum: ꝗuis forte in alia pinguiorem obtineat p̄bendam.

Clericus de iure diuino tenet̄ ad septem horas canonicas: ȝ nō sunt de iure diuino: q̄ ad determinationē. vn̄ officiuȝ seu determinatio ꝛ distinctio officij est de iure positiuo. Sȝ septies laudare deū est de iure diuino. Ex q̄ infert Panor. q̄ papa licite pōt dispensare circa ꝯmutatiōeȝ officij: ȝ nō pōt dispensare vt clericus nō teneat̄ dicere aliqd̄ officium. Licet laud. ꝛ Jo. de li. in. d. cle. j. aliter senserit. Quaꝝ horaꝝ: tres sub nocturno officio ꝯp̄bendūtur. s. matutinū prima ꝛ ꝯpletoriū. Alie vo quatuor hore dicunt̄ officiū diurnum.

Utrum liceat dicere matutinas de sero. Resp. sm Thomam in quoli. Si quis diceret matutinas propter necessitatem honestaꝝ occupationū

nō malefaceret. Nam et hoc etiam in solennibus ecclesijs fieri solet. Si aūt hoc faceret vt quieti vel sōno ⁊ voluptati vacaret: nō est absq₃ peccato. Nō tamen videtur de se mortale: quandocunq₃ tarde quis dicat officiū: dūmodo nō transeat dies: qui quantum ad hoc videt᷑ terminari circa mediā noctē. Non enī istud preceptū de horis dicendis refert᷑ ad tps fm Archi. f. in sum. Tamen vt hr̄ in dicta cle. j. ibi horis debitis. hoc est fm Pan. quā hora officij rn̄det hore diei.

Que autē sit hora dicendi matutinas: Rn̄. diuersaꝝ ecclesiaꝝ diuersa cōsuetudo seruat᷑. tamen si ꝓprie dicamus matutinū est quarta seu vltima vigilia noctis. vicȝ post tres partes noctis vsq₃ ad auroram.

An aūt in principio officij debeat dici pr̄ noster Dic fm Au. ro. in suis singularibꝫ. ꝙ dȝ dici in fine ⁊ nō añ: q₃ hoc nullo iur᷑ cauet᷑. Et ꝙ debeat dici in fine ex tex. in. c. id sp placuit. de ꝯse. di. v.

An aūt liceat de mane oēs horas simul dicere: Car. in. d. cle. j dicit ꝙ itinerantes ⁊ plati occupati ꝑnt omnes horas simul dicere: sicut faciūt cardinales. Et est melius ꝓuenire ꝙ̄ ꝓueniri: maxime q₃ prima pars diei est aptior ⁊ deuotior ad orādū: ꝙ̄ suprema.

An aūt vespere debeāt dici añ prandiū tempe quadragesimali. Archi. f. dicit ꝙ vespe debeant dici tempe quadragesimali ante prandiū: ca non insinuat de ꝯse. di. j. solent. Sed ille tex. videt᷑ loq̄ de officio ecclesiaꝝ. Ideo siq̄s priuatim vespas dicat post ꝯmestionē in quadragesima: nō ꝯdemnarē de mortali: q₃ nō reperio scriptum. Nulli tn̄ ꝯsulerem hoc agere: q₃ videt᷑ esse de ꝯmuni more timoratoꝝ non prandere ante vesperas dictas. Illud etiam decretū magis ibi ponit᷑ ratōne temporis cogētis obseruandi in ꝯmestione ieiunij quadragesimalis: ꝙ̄ ratione officij. Et de nona dicenda ante prandium in ieiunijs ecclesie extra quadragesimā multo minus: quia nihil ꝑ hoc inuenitur determinatum.

Quid si monachus ꝑficitur ecclesie parochiali. Qd̄ officiū sequet᷑: Rn̄. fm Ho. seruabit ꝯsuetudinem ecclesie ad quā transit.

Quid si quis omissa vna hora dicat sequentē: Rn̄. fm ẏẏ. Credo ꝙ sufficit ꝙ eā ute suppleat illud tn̄ qd̄ omissum est: ⁊ agat pn̄iam de negligentia. Penitentia q₃ de omissis horis est arbitraria: sic̄ ⁊ alie de pe. ⁊ re. deus qui.

Utrum clericus excōicatus teneatur dicere horas. Rn̄. si est excōicatus minori: non est dubium Si vo est excōicatus maiori: dic fm Host. ⁊ alios ꝙ tenet᷑ quidē dicere: ȝ nō in ecclesia: vel cum alio aut q̄si in officio suo: sed solus: et quasi ꝑ modum orationis. i. vt nō dicat. dn̄s vobiscū.

An aūt degradati teneant᷑ ad officium: Dic ꝙ sic. Vide de hoc s̄. Degradatio.

Clerici et religiosi commorantes cum cardinalibus: aut cum quibuscunq₃ pontificibus: gratiam et communionem sedis apostolice habentibꝫ. vt i cle. dignum. eo. ti. possunt se coaptare illis in diuinis officijs: nec ad alia tenent᷑.

Ieiunium. Quid sit ieiunium:

Rn̄. fm Gof. et Panor. super rubri. extra eo. ꝙ ieiunium de quo hic est abstinentia a cibis fm ordinatōnem: seu ꝯsuetudinem ecclesie. Et ieiunium dicitur a quodā intestino sic vocato. quia vt plurimū est vacuū et exinanitum.

Utrum ieiunium cadat sub precepto. Respō. fm Tho. scd̄a scd̄e. q. cxlvij. ꝙ ieiunium inq̄tum pertinet ad necessitatem coertionis peccati: vel satisfactōnis in penitentia: vel ad eleuatōnem mentis ad spiritualia: sic in ꝯmuni cadit sub p̄cepto legis nature: ȝ determinatio tpis ⁊ modi ieiunādi: cadit sub precepto iuris positiui: q₃ ab ecclesia sic ē statutū. Nec tamē quilibet transgrediens peccat mortaliter: ȝ tm̄ qui transgredit᷑ ex cōtemptu: vel sic ꝙ impediatur finis: quem intendit legislator. Sed qui ex causa ratōnabili frangit ieiunium: nō peccat mortaliter: nec est transgressor p̄cepti. Glo. autem. xxv. di. in. §. al's ea demum. dicit ꝙ transgrediens ieiunium solenne obligatur ad mortale. Panor. autem vbi s̄. dicit. ꝙ. d. Jnus Car. dicit hᵒ procedere quando ieiuniū omittitur ex contemptu: vel inobedientia: vt quia non vult se subijcere precepto superioris. Secus si sine ꝯtemptu: q̄a tunc transgressio solum obligat ad veniale. Et dicit hoc tenere Archi. in dicto. §. al's ea demū. Sȝ certe Archi. ibi solum refert opinionē Jo. de fon. et transit. Sed aliter dicit in. c. vtinam. lxxvj. dist. Ibi enim dicit ꝙ si ex aliqua causa quis transgreditur ieiunium: non peccat mortaliter. Quod potest intelligi: quādo forte esset debilis: nec curat ire ad superiorem pro licentia. Secus sentit quando nulla subesset licita causa. Sed pro prima opinione facit notabile dictū collec. in. c. j. de consti. vbi dicit ꝙ trāsgressio canonis obligat ad mortale: quā fit ex contemptu: seu inobedientia. Et ꝯtemptus ꝓprie est: quādo ex sola voluntate non vult se subijcere statuto superioris. Et iste ꝯtemptus clare apparere non potest: nisi pᵒ monitōnem fm eū. Sed si quis transgreditur ex ꝯcupiscentia. ira vel negligentia. tunc obligatur ad veniale. Quod dictū prima fronte videt᷑ notabile. Et hoc dictum Panor. putat. verum vbi superior aliq̄d iniungeret ꝑ verbum ꝯmune. puta ꝑ verbum statuim᷒. vel ordinamus. vel simile. Secus vbi ꝓcederet ꝑ verba p̄ceptiua: seu equipollentia. Nam transgressio precepti superioris obligat ad mortale. licet fiat sine contemptu. xiiij. q. j. c. quod precipit᷑. et in. c. ij. de ma. ⁊ obedi. Et fuit illud iudiciū beati Tho. q₃ vbi statutum fit ꝑ verba cōia: transgressio nō est ad mortale. Qd̄ intellige quū fit sine ꝯtemptu. Nam sicut nō omnis transgressio legis obligat ad temporalem mortem. Ita nec eternam: que prouenit ex peccato mortali. Et ideo ponderanda sunt verba statuti: seu canonis quibus indicitur ieiuniū. An sint verba preceptiua: seu equipollentia: seu ꝯmunia. Et predicta notabis: q̄a materia est peregrina. Quū aūt transgressio statuti: vel regule obliget ad mortale, Vide Panor. in. c. nam concupiscentiam. de

consti. et in. c. dens. de vi. et hone cle. et in toto iure canonico non est tex. qui ad hoc faciat: vt facit cle. exiui. de ver. signi. Archi. autem. floren. in sum. dicit secundum Tho. in. iiij. di. xv. quod si quis ieiunia instituta ab ecclesia fregit libenter: vel scienter: et sine causa rationabili peccauit mortaliter: postquam peruenit ad etatem: in qua obligatur. Secus si non aduertebat esse diem ieiunij: vel etiam quando sibi videbatur non posse ieiunare ratione debilis complexionis: cum tamen posset: quamuis peccet forte non mortaliter: si habebat aliquam causam dubitandi. debet tamen induci ad ieiunium. Pe. autem de pal. circa hoc sic dicit. ieiunium cadit sub iure positiuo. vnde eius transgressio sine causa est peccatum mortale. Quando vero fractio eius est cum causa: non ex toto sufficiente: est veniale: vt in his qui legunt institutam in completorio. Quando vero sufficiens est simpliciter: tunc nulla est culpa. Qui autem non aduertens de ieiunio comedit in mane: si quidem scire tenebatur quod esset ieiunium: non excusatur a fractione ieiunij. non tamen tenetur postea eo die ieiunare: cum iam sit obligatus ad alium diem. Et si non liceret sibi plus comedere: nimis grauaretur: nec cum toto hoc esset ieiunium: propter nimiam anticipationem. Item si non ieiunando cum posset in diebus ieiuniorum comedit plures: secundum Jo. An. neapolitanum in quolibet totiens peccat mortaliter: quotiens comedit vltra vnam vicem: quia reducitur istud peccatum ad preceptum negatiuum. Durandus tamen in. iiij. tenet quod sit tantum vnum peccatum: sed tanto grauius quanto plures committitur. Et istud communius tenetur. Et hoc nisi comedens: nouo contemptu: plures incideret in illud. hec Archi. f.

In quibus diebus tenetur quis ieiunare. Respondeo quantum ex precepto ecclesie. tenetur primo totam quadragesimam. de consecra. distinctione. iij. non liceat. c. non oportet. et c. placuit. Item quatuor tempora. lxxvj. distinctione statuimus. Item in vigilia natalis domini. extra eo. c. j. et in vigilia assumptionis virgi. d. c. primo. et in omnibus vigilijs apostolorum preterquam Philippi et Jacobi: quia venit tempore paschali. et Johannis euangeliste: quia venit infra octauas natiuitatis. extra eodem consilium. De festo etiam beati Bartholomei consuetudo seruanda est: non de ieiunando: quia hec est firma et vniuersalis: sed de die celebrandi festum: vt in dicto. ca. consilium. Item ex vniuersali consuetudine ecclesie: preceptum est de vigilia Johan. baptiste. omnium sanctorum. et beati Laurentij. Item vigilia penthe. est ieiunanda: de qua habes duas glo. primam in. §. necessario. lxxvj. distinctione. Aliam. Ber. in dicto. c. ij. Et tene eam mentem. Nam Gratianus visus est sentire contrarium in dicto. §. necessario. In vigilijs autem rogationum secundum Panor. in hoc seruanda est consuetudo loci. Idem dicit de aduentu.

Nunquid autem ieiunium possit differri de die in diem. Dicit Inno. quod sic: existente causa. Nam videmus quod si festum accidit secunda feria non ieiunatur die dominica: sed transfertur ad diem sabbati precedentis: vt extra eo. c. ij. Ita dicendum pari ratione. quod si vigilia accidat in aliquo festo solenni: quod tunc propter venerationem festi: potest ieiunium explicari die precedenti. Et ponunt doct. in multis locis francie exemplum. vbi communiter festum sancti quintini quod accidit in vigilia omnium sanctorum. non enim illi homines ieiunant propter festum solenne: sed transferunt ieiunium in aliam diem. Et idem posset fieri quando ieiunium accidit in festo principali alicuius ciuitatis vel loci: vt ieiunium transferatur in precedentem diem: et placeret: vt ista translatio fieret per episcopum. hec Panor. vbi supra.

An autem consuetudo non ieiunandi excuset non ieiunantes. Hosti. in. c. ij. extra eo. d[...] quod in ieiunijs solennibus. i. indictis per ecclesiam: nihil potest facere consuetudo. Quod intelligit Panor. verum: quando consuetudo ex toto vult illud ieiunium tollere. Secus autem si illud interpretatur qualiter sit explendum. puta. quo ad cibos. horam. collationem. et huiusmodi. Nam consuetudo est optima legum interpres. Et Panor. in dicto. c. ij. limitat adhuc fortius dictum Hosti. quod licet in ieiunijs solennibus non valet consuetudo. Hoc intelliges nisi papa sciret et toleraret. vide tamen glo. singularem in. d. c. ij. quod valet consuetudo ieiuniorum relaxatiua: de qua glo. Panor. ibi facit magnum festum propter eius auctoritatem.

Utrum liceat ieiunare in dominica. Dic prout habetur de conse. di. v. c. quadragesima. quod dies dominicales sunt subtracti ab obseruantia ieiunij tempore quadragesime: fortius alijs temporibus: quia dies est leticie. Si quis tamen absque scandalo aliorum et absque alia superstitione ieiunaret: non peccaret.

Que hora sit competens comedendi in diebus ieiuniorum. Glo. in. d. §. alis. dicit quod comedere ante horam comedendi est mortale. allegat. c. solet. de conse. di. j. Sed Panor. super Rubrica eodem tit. dicit quod aut loquimur de ieiunijs quadragesimalibus Et tunc hora vespertina est competens. i. post completas vesperas in ecclesijs: que tempore quadragesimali dicuntur. et peccatum est anticipare illam horam. de hoc est tex. in. c. solent. Et ratio illius statuti fuit: quia in ieiunio quadragesimali imitamur vestigia christi. qui abstinuit a cibo quadraginta diebus et quadraginta noctibus. Nos ita deberemus agere si natura pateretur. Sed quia hoc non est possibile in humanis: statuit ecclesia: vt saltem per omnes quadraginta dies ficte sumptos homines ieiunarent. nam post vesperas expletas dies ficte dicitur expletus cum non restet aliud officium diurnum. In alijs vero ieiunijs non est hora ab ecclesia prefixa. Et ideo communiter tenetur: vt in nonis licite sumatur cibus. Et ita habetur in obseruantia generali. Nam ex quo non habemus ius specificum: recurrendum est ad consuetudinem loci. ad hoc textus in. c. vtinam. lxxvj. distinctione Ri. in. iiij. dist. xv. dicit quod iam inualuit consuetudo in multis locis comedere quam statim post horam sex-

tam: vel ipsa hora sexta. Non enim tante necessi-
tatis est in obseruatione ieiunij hora sexta sicut co-
medere semel tm̄. Circa tamen horam comedēdi
pōt dispensari: vel ꝓpter debilitatem: vel ꝓpter le-
ctōnem: vel propter iter: vel alias pias causas ſm
Pe. de palu.

Que aūt requirant ad integritatē ieiunij. Ri.
vbi supra dicit. ꝙ sub determinatōne precepti ec-
clesiastici ꝺ ieiunio cadit semel comedere in die na-
turali. Et hora determinata. Et abstinētia ab esu
carniū. ouis. et caseo in quadragesimali ieiunio.
Adde etiā saginē. i. lardū. In alijs aūt nō ꝓhibē-
tur oua ꝛ lacticinia nec vllus tex. specifice disponit
de hoc. Jō sequēda ē ꝯsuetudo. loci. d. c. vtinam.

Quid aūt si quis excuset a ieiunio q̄dragesima
li ꝓpter aliquā cām legitimā. An peccet comeden-
do lacticinia. Rū. Archi. ſm sum. ꝙ si q̄ a excusa-
tus a ieiunio ꝓpter defectū etatis: vel ꝓpter laborē:
vel aliā ratōnabilē cām: pōt in quadragesima vti
cibis quadragesimalibꝫ. et ex voluptate: vel incu-
ria vtiē lacticinijs ouis: vel carne mortalit̄ peccat.
q꞉ facit ꝯtra p̄c̄ptum ecclesie q̄ ordinauit vti debe
re cibis quadragesimalibꝫ. iiij. di. denicꝫ. Itē ad-
dit. ꝙ si quis in ieiunijs ab ecclīa institutis in q̄dra
gesima. vel quatuor tpibꝫ: vel vigilijs sanctoꝝ co-
medit carnes ex delectatōne gule: vel sine causa in
firmitatis peccat mortaliter: cum sit cōtra morem
vniuersalem ecclesie.

Quid de collatiōe que fit in sero? Rū. Panor.
dicit ꝙ aliq̄d sumere ꝓ collatōne ꝺ sero magis ad
sustentōēꝫ nature q̄ꝫ ad delicias: non est pctm̄: nec
frangere ieiuniū: dūmodo hoc fiat ſm cōsuetudi-
nem loci ꝛ tempate. Nam ex q̄ nō habemꝰ in hoc
ius specificū recurrendū est ad ꝯsuetudinē loci. ꝓ
hoc. d. c. vtinā. ꝛ. c. illa. xij. di. Videmꝰ eni in simili
religiosos p̄cipue cisterciē. statuisse: vt hi qui mi-
nistrant reliquis tempe ieiunij aliquid sumāt: vt
sic melius possint differre prandiū. Idem de lecto
ribus mense inter religiosos ꝛ huiōi. Et ſm Inn.
isti nō dicunt̄ frangere ieiuniuꝫ. Idem dic de illis
qui surgūt a mensa: vt portent encenium alicui. ꝛ
postea reuertunt̄ ad comedenduꝫ ꝛ huiōi. Idem
dic de ministrantibꝫ dn̄is qui pregustant cibos ex
suspitōne veneni: nec etiā isti peccarent si p̄gusta-
rent in quadragesima carnes: dūmodo nō faciāt
ex voluptate. Et ꝑ predicta pꝫ error dicentium: ꝙ
comedere panem in sero ꝓ collatōne: etiā in modi
ca quantitate frangit ieiuniū. Istud eni nullo iu-
re cauet̄. ieiuniuꝫ eni saltem quo ad circūstantias
temporis. modi ꝛ sepius. vel semel comedendi est de
iure positiuo: vt dictū est s. Et ex q̄ nō habemꝰ ius
specificū quo ad collatōeꝫ: recurrēdū est ad cōsue-
tudinē loci que est optima legum interpres. Et sic
vbi est ꝯsuetudo comedēdi modicū panis in col-
latōne nullo mō credendū est frangi ieiuniū: ma-
xime in illis qui non habent aliud quod sumant:
Adde etiam ꝙ dicit Pe. de pal. in iiij. di. xv. ꝙ si-
quis: non propter famem: vel voluptateꝫ: sed pre
timore ne deficiat p̄ anxietate die ieiunij ficus: aut
potītā prelibaret: vel huiusmodi. s. ante ꝯmestio-
nem ꝑ modum medicine: sic nō est fractio ieiunij.
Et dicit directo. ſm quosdaꝫ circa ieiunia ecclesie
potest statui ꝙ bis: ſꝫ parū comedat̄ in die. Sicut
faciūt cistercienses: q̄ ad remouendū scandaluꝫ et
charitatem obseruandam statuerunt: ꝙ illi qui le-
gunt: aut ministrant aliq̄d p̄gustent an̄ alios: nec
soluunt ieiuniū ab ecclīa indictū.

In qua aūt etate teneat̄ quis ieiunare? Rū. ſm
Tho. scd̄a scd̄e. q. cxlvij. ꝙ q̄diu aliq̄ sunt in statu
augmenti. s. vsqꝫ ad finē tercij septēnij. s. xxj. anni
nō tenet̄ ieiunare. Conueniēs aūt est: vt etiam in
hoc tpe se ad ieiunandū exerceāt plus vel minus
ſm modū sue etatis ꝛ possibilitatis. Nouicij quo
qꝫ ꝛ iuniores religiosi ſm vꝫ. sup soluēdo ieiunio.
iuxta discretōneꝫ prelatoꝝ se gerere debent. Et ex
dictꝭ Thome ꝛ vꝫ. potest nō irrōnabiliter dici: ꝙ
etiā ꝓfessi in ordine minoꝝ ante dictam etatē. xxj.
annoꝝ: nō teneant̄ nisi ad ieiunia: q̄ expresse in re
gula ꝯtinent̄. Ad alia vō ieiunia ecclesie nō tenen
tur et regula: nec etiā ex p̄cepto ecclesie: vt dictum
est ante dictam etatem.

An autem dari possit pronectis tempus vltra
qd̄ ieiunare nō teneant̄. sicut datur tp̄s anterius.
Rū. in senibꝫ nulluꝫ tp̄s determinatū est ab aliq̄
vsqꝫ ad quot annos quis teneat̄ ieiunare. In ni-
mium aūt senibꝫ secus videt̄ vt patet ꝑ Ri. in. iiij.
dis. xv. vbi dicit ꝙ nimiū senes nō tenent̄ ad ieiu-
nium: q꞉ in eis virtus ꝛ calor est debilis. Et ideo se
pius alendi sunt. Nimiū aūt senes dicunt̄ decre-
piti. Et ſm medicos regulariter hoc est a. lxx. an-
nis vltra. Et ſm glo. in ꝓhemio sexti: a. lxx. annis
vltra nō dicit̄ esse quis in senectute: ſꝫ in senio: qd̄
est aliꝰ etatum terminus. Ad hoc facit psal. An-
ni nostri. lxx. ꝛc. pro hoc facit. l. fi. C. qui eta. lib. x.
iuncta. l. ij. §. fi. ff. de decur. vbi maior. lxx. annis.
vltra excusat̄ quo ad excusatōeꝫ munerū ꝑsonali-
um ergo magꝭ excusabit̄ a ieiunio qd̄ est maximū
onus. nō soliū senibꝫ: veruētiā iuuenibꝫ.

An autem peregrini teneantur ad ieiunia ter-
rarum: ad quas transeūt. Pe. de palu. prout reci-
tat Archi. flo. dicit si consuetū est in aliqua dioce-
si: ꝙ ieiunetur certo die. Illi de diocesi tenentur ie-
iunare. Sicut si episcopus indiceret. de ꝯse. dis. v.
ieiunia. Consuetudo eni ratōnabilis et prescripta
obligat. Et hoc quo ad indigenas. xij. di. illa. Ali-
enigene vō si veniunt gratia habitandi: et tunc li-
gantur ieiunio consuetudinario sicut et scpto. Si
autem transeunt ꝑ terram non ligantur consuetu
dinibus nec statutis dicte terre: tenent̄ tamen nō
scandalizare. vnde occulte comedere pūt ſm ꝯsue
tudinem terre sue. Videt̄ tn̄ ꝙ ꝯsuetudo laicoꝝ
nō ligat clericos: nec secularium clericoꝝ religiosos:
quia distincti sunt modi abstinētie inter hos tres
status. Item excusant̄ alienigene: q̄uis in terra eo
rum ieiunetur ex quo veniunt animo remanendi
Sed qui transitum faciūt per terram sicut nō ob-
ligantur ad ieiunia illius terre: sic non liberantur
a ieiunijs terre sue. Hec Pe. idem glo. viij. dist. c.
que contra.

Quid de pregnantibꝫ? Rū. ſm Ri. vbi supra

qꝫ non tenentur ad ieiunium duplici ratōne. Prima. qꝛ debent accipere cibum: non tm̄ ꝓ se: sed etiam pro nutrimento fetus. Scd'a. quia pregnātes cōtinenerunt, habere varia et inordinata desideria ciborum diuersoꝝ. Et qn̄qꝫ ita intensa: qꝛ nisi aliquo modo possent appetitui satisfacere posset esse periculum periclitatōis fetus. Et ꝓpter priniam ratōnem lactantes etiam non tenent̄ ad ieiuniuꝫ. Et vbi predicte. maxime pregnantes de se vellent ieiunare per longum tempus. puta. per totā quadragesimam: vel medietatē ꝓhibende sunt.

Quid d' egrotantibus vel debilibꝫ: Respōdet thō. s. qꝛ licet in eis aliqñ abstinentia sit vtilis. non tñ ad ieiuniuꝫ: qꝛ in eis natura est debilis. Et ideo si daretur eis vna vice simul totuꝫ quod est necessarium ꝯuenienti sue sustentationi: natura grauaretur. et si datur pluribꝫ vicibus: natura ꝯfortatur et vigoratur.

Quid de laboratoribꝫ: Respondit qui s. qꝛ cuꝫ graui labore victum necessariū lucrant̄: nō tenentur. qꝛ in eis fit magna humidi ꝯsumptio: nec cuꝫ ieiunio possent comede efficaciter opari. Debent tñ si adsit facultas: a suo sacerdote petere dispensatōnē nō ieiunandi: ꝛ ille d; eis ꝯcedere. Qui tamē operarios ꝯducere nolunt: nisi sub hac cōditōne: qꝛ nō ieiunent: a pctō nō excusant̄. hoc aliqui limitāt nisi forte sit causa necessaria: q̄ festinatōēꝫ opis exposcat. Si aūt victū necessariū possunt acquirere cum labore: cum quo ꝯuenienter exercere possunt opus suū cum ieiunio: tūc a fractōne ieiunij nō excusant̄. Circa hoc tñ facta est magna modificatio. p. d. Eu. papā quartū. Mcccc xl. q̄ indulsit: qꝛ artifices laboriosa opa exercentes: ꝛ rustici: siue sint diuites. siue paupes: nō tenent̄ ad ieiunandū sub pcepto peccati: ꝛ qꝛ absolui possunt: ꝛ qꝛ inducātur ad elꝫ'nas: ꝛ ad alia bona spūalia.

Quid autēꝫ de pauperibꝫ mendicantibꝫ. Rñ. Ri. vbi s. qꝛ victū necessariū hostiatim' mēdicantes: qñ sił tantū habere nō possunt de elemosynis ora ꝯtestionis: qꝛ ad victuꝫ totius diei cōmode sufficiat: vel qñ ex pcedenti inedia debilitati ieiunium sufferre comode nō pñt: ieiunare nō tenent̄.

Vtrum peregrinantes ꝛ viatores teneant̄ ad ieiunia ecclesie: Rñ. Asten. qꝛ si sit talis peregrinatio vel viatio q̄ differri possit sine incōmodo: debꝫ differri si simul cum ea nō possit ieiunari si aūt nō potest differri vt qꝛ temp' ieiunij pcoccupat hominem in via: vel quia dies festus alicuiꝫ imminet ad quem ex deuotione homo pergere cupit: vel quia mora in patria periculum habet: vel spirituale: vł corporale potest fm dispositōēꝫ sui superioris soluere ieiunium: vbi ita est ꝯsuetum: quia ex hoc ipso qꝛ prelati dissimulant: annuere videnē fm tho. Nec ob. qꝛ consilio preceptum debet preponi. qꝛ intentio dantis huiusmodi preceptum: nō est excludere alias pias et magis necessarias causas. Secus est de preceptis legis nature: que prohibent hoc: quod fm se semper est malum. Si tamen isti peregrinantes indiscrete iter aggressi sunt tempore quo ieiunare debebant: nec ꝓpter illud iter ieiunare possunt: nec ꝑplexi sint licite frangūt. sicut qñ quis ꝓpter culpam quis sit infirmus: durante infirmitate nō tenetur fm Pe. de pal. Et si isti pegrini: vel viatores: ꝓpter eāꝫ piam: pñt omittere ieiunia ecclesie multoforti' fm tho scd'a scd'e. q. cxlvij. ꝛ Arch. f. vbi adesset aliq̄ publica vtilitas quā aliquis ieiunādo implere nō posset sicut est aliq̄ bōa pdicatio ꝛ necessaria ꝛ discursus ꝓpter eam: vł discursus alt' ꝓpter necessitateꝫ: vel vtilitatē ecclie et hmōi: cum quibꝫ nō posset ieiunare: qꝛ non videt̄ fuisse intentio ecclesie statuentis ieiuniū p hoc impedire alias magis pias et necessarias causas. de hoc vide s. Hore canonice.

Quid de cursoribꝫ. Rñ. qꝛ cursores: quoꝝ vsus est necessarius dñis vel ciuitatibꝫ: si nō pñt cuꝫ ieiunio iter agere: excusant̄. Secus cū modicuꝫ vadunt ꝛ quiescūt. nisi indigerent ex labore pcedenti: vel etiā in ꝓximo debentes magnuꝫ iter facere: opꝫ qꝛ reficiant̄ fm Pe. de pal'. videnē excusari. nō solū si sine tali officio nō pñt viuere: qꝛ tūc paupertas excusaret: ꝫ etiaꝫ si aliter pñt viuere: ꝫ non eque bene: qꝛ aliud est de illis qui ad certū diem se locant: qꝛ nō debent se locare: nisi possint tūc ieiunare: si habent al's vñ viuant. Aliud est de isto q̄ locat se ad totū annū: ꝛ ad totale seruitiū: q̄ si exciperet qꝛ nollet itinerare in die ieiunij: nunqꝫ inueniret qui eum reciperet.

Quid de vxoribꝫ an ꝓpter ꝓhibitiones maritorū debeant dimittere ieiunia: Respon. fm Panormita. sup Rubrica. eo. ti. qꝛ ieiunia voluntaria nō debent explere sine licentia maritoꝝ. xxxiij. q. v. noluit. ꝛ. c. manifestum. Sed ad ieiunia necessaria indicta: p ecclesiam obligantur: nec excusat maritorum ꝓhibitio: quia magis obediendum ē deo ꝛ vicario suo: q̄ maritis iniuste precipientibus. xj. q. iij. c. iulianus. nisi oriretur scandalum inter ipsas ꝛ maritos: tūc enim saltem cum licentia sacerdotis poterūt ieiunium omittere. qꝛ nota. pro hoc facit: quia preceptum positiuum ecclesie non obligat quem cum scandalo. vt in. c. ij. de no. ope. nū. de hoc dictum est s. Adulterium. Scandaluꝫ autem diciturt oriri: si propter hoc vir ꝓcederet ad facta. puta. ad verba vel prouocaretur ad blasphemandum deum et sanctos et huiusmodi quod sciri posset ex retroactis eius factis: tūc enī ꝛ in similibus casibus pōt salua ꝯsciētia dicta ieiunia omittete: ꝛ obedire marito.

Vtrū nō ieiunās vna die teneat̄ alia die ieiunare. Rñ. panor. in. c. ij. de obser. ie. qꝛ nō tenet̄: quia ibi nō imponit̄ frangēti ieiuniū: vt alia die ieiunet. De hoc vide diffuse s. Hore canonice.

Vtrū ieiunia possint redimi. Rñ. fm Inno. ꝛ Panor. s. Rica. e. ti. qꝛ in ieiunijs indictis p ecclesiam nō pōt aliquis dispensare citra papaꝫ: nisi cā sit in debente ieiunare. Ex causa enim potest episcopus dispensare. ꝛ talia ieiunia in aliud bonum compensare. Et causa satis sufficiens est debilitas persone: siue proueniat ex defectu nature. siue ex exercitio exteriori. Exemplum in agrimensoribus et alijs artificibꝫ. qꝛ ex diutino ꝛ lōgo labore debili

tant: ita q̄ cōmode ieiuniū tolerare non possint. licita est in istis commutatio. ar. lxxxij. dist. c. presbyter. in fi. Non tamen intelligas: q̄ quis ꝓpria auctoritate possit sibi hoc ieiunium commutare. arg. in. c. j. de voto. vnde glo. in dicto. c. presbyter. debet restringi ad casum illius capituli. Nam ibi redemptio ieiunij permittitur auctoritate illiꝰ canonis: vnde non debet trahi ad alia ieiunia. Et multos decipit illa glo. hoc idem tenet ibi Archi. In ieiunijs vo ad que quis se obligauit ex voto potest episcopus dispensare etiā sine causa existē te in vouente dummodo illud in quod fit cōmutatio sit melius. id est deo acceptius; vt in dicto. c. primo. Et hoc videtur prima fronte mirabile: vt magis stringat ieiunium indictum per ecclesiam q̄ ieiunium ex voto. Et ratio potest esse: quia primum fuit ab initio necessarium: nec est obuiandū precepto superioris sine causa. secūdū vo a principio fuit voluntarium: et apparet satis de voluntate dei: cui acquiritur obligatio: qui vult commutationem fieri in melius. ieiunia autem que in penitē tia imponuntur: redimi possunt a auctoritate superioris: vel etiā equalis ꝯfessoris. De hoc vide sup. Confessio. ij.

Utrum super solutōne ieiunij sit petenda dispensatio? Rū. fm̄ ꝙ ꝙ. q̄ aut cōstat omnibꝰ vicinis causam esse sufficientem ꝓpter quam soluēdū sit ieiunium. Et tūc non oportet petere dispensationem. Si aūt ꝯstat infirmo de sufficientia cause: sed alijs nō: tunc si timet probabiliter scandalum aliorum; petere debet licentiā: alis non. Si autē dubitat ille qui soluere vult ieiuniū. An causa sit sufficiens: tūc petere debet dispensatōnem ab episcopo si haberi potest; vel saltem a proprio sacerdote. Nec ꝙ ꝙ. vel saltem a proprio confessore. Et causa sufficiens ad dispensandum fm̄ Hosti. est infirmitas nature et debilitas. ciborū caristia paupertas. peregrinatio. labor. et protractio nimia mense: vt in seruientibus mensis nobilium et huiusmodi.

An autē religiosi: seu clerici teneantur ieiunia sua inchoare a quinq̄gesima. Dic fm̄ Directoriū q̄ non quinquagesima: sed quadragesima est eis indicenda. de ꝯse. di. iij. a sacerdotibus. Nec ob. c. statuimus. et. c. sequentia. dis. iiij. que loquunt de speciali ieiunio clericoꝝ: qd̄ ipsis suadet. sed nō precipitur. Idē Jo. ꝛ Archi.

Si festū natiuitatis occurrit sexta feria: licitum est comedere carnes: exceptis ꝓfessis et vouentibus. extra eo. c. fi. Ex quo infertur: q̄ propter excellentiam diei detrahitur abstinentie et macerationi carnis. Et sic videtur q̄ in die festo: nō solum spiritualiter homines gaudere debeant: sed etiam cum honestate possunt aliquam delectatōnem capere. Et tene menti dictum text. facit enim vt cessante iactantia: possint homines; vti licite vestibus magis ꝑciosis in veneratōeꝫ festi.

An autem sit licitum comedere carnes in sabbato. Dic fm̄ doc. et Panormitanū. in. c. ij. extra eod. q̄ attendi debet consuetudo regionis. Et ad c. sabbato. de conse. di. iij. dic q̄ loquitur de cōsilio sicut cauetur de die mercurij. Idem dici potest de c. quia dies. de cōse. dis. v. Et vide de hoc glo. in. c. de esu. de conse. dis. iij. et in eadem glo. habetur q̄ illud quod ibi dicitur de esu carnium: q̄ dies vigilie incipit a cene termino. dicit q̄ illud est consiliū. Et fm̄ directoriam. li. iiij. dic q̄ dies: quo ad esum carnium: est a media nocte. s. precedente vigiliam vsq; ad aliam mediam noctem sequentē. Et hoc teneas.

An autem illi qui ꝯsueuerunt comedere carnes in partibus suis die sabbati: vel huiusmodi peccēt comedendo in alijs partibus. vbi hoc non est cōsuetum? Rū. fm̄ directoriam. q̄ sic. d. c. quia dies et. xij. di. illa a ꝯtrario sensu. Sed illi qui sunt d' patria: vbi non consueuerūt comedere si veniant ad locum vbi consuetum est: ad habitandum intellige totaliter: non peccant nisi als voto: vel abstinē tia regulari ad abstinendum spāliter sint astricti. extra eo. c. fi.

Quid si quis vouit in vigilia alicuius sancti. vt puta. Laurentij non comedere panem: postea vel ante vouit die veneris: vel sabbati non comedere nisi panem ꝛ aquam. ꝛ accidit q̄ vigilia venit illa die. Ad qd̄ votum teneat: seu ieiunium. vel ad vtrumq;? Distingue fm̄ directoriā. q̄ aut in vouendo scōm non recoluit de primo. Et si recoluisset excepisset: tunc tm̄ tenetur ad primum ar. ff. de act. et ob. l. obligationū. la scda. Aut recoluit: sed non excepit. Et tūc distinguitur vtrū possit vtrūq; adimplere: et tunc ad vtrumq; tenetur. argu. de spō. cōmissum. et extra eo. c. fi. quia que sine conditione vouentur. sine conditione soluātur. Aut nō potest vtrumq; adimplere: tunc tenetur ad primū et non ad secundū. extra de voto. c. fi. quia ad impossibile non potuit obligari. Et in hoc casu licitū esset commutare aliquod istorū per episcopū. Ex precedenti qōne soluitur alia questio. Quidā vouit non comedere carnes in die mercurij. nunq̄d possit comedere ferculum: vel brodium in quo cocte sunt carnes? Dic q̄ si in vouendo recoluit de ferculo et brodio: tunc aut intendebat se obligare. Et tunc tenetur non comedere. Si etiam non intendebat se obligare. et tunc potest comedere. Si autem quando vouit de predictis non cogitabat tunc distinguendum q̄ iste qui vouit et non recoluit: aut excepisset si cogitasset: aut non. Si excepisset: tunc non tenetur. si autē non excepisset: tunc tenetur non comedere predicta. Ad hoc facit singulariter. c. quemadmodū. de iureiur. vbi iuramētum non fertur ad nō verisimiliter cogitata. Idē dic de voto.

An autem in diebus ieiunij liceat comedere sagimen. id est lardum. Respon. Panormita. in. c. consuluit. de iudeis fm̄ glosam. xxxiij. qōne. ij. admonere. ꝛ. c. proposuisti. lxxxij. di. dicit. q̄ licitū est comedere sagimē illis diebꝰ: quibꝰ licitū est comedere oua: licet tunc nō licitū sit vti carnibus: quia quasi mutando formam. videatur res substantia mutata.

Ignorantia. Utrum quilibet teneatur scire articulos fidei et precepta legis? Vide supra. Fides. Singuli tamen tenentur scire ea que ad eorum statum et officium spectant.

Utrum ignorantia excuset a peccato? Respondeo. Secundum Bal. duplex est ignorantia. Quedam est iuris: ut si nescit furtum esse peccatum. Quedam est facti: ut si nescit hanc rem quam accepit esse alienam: sed putat suam. Ignorantia autem iuris: aut est omnino invincibilis et involuntaria: et dicitur invincibilis que studio superari non potest, ut quia scilicet aliquis sine sua culpa scire non potest: sicut in infantibus: vel amentibus a nativitate. Et tunc excusat a toto. Et eodem modo si aliquis de aliquo dubitans consuluit peritos: a quibus tamen aliter habuit: quam veritas se haberet: excusatur propter talem ignorantiam. Nam in se fecit quod potuit. Si vero in hanc invincibilem ignorantiam incidit culpa sua: tunc aut hoc fuit per opus licitum: ut si per vigilias et abstinentiam devenit ad amentiam: et tunc excusatur a toto: etiam si furiosus excessiva peccatum veniale fuerit. Aut fuit per opus illicitum. Et tunc secundum opinionem veriorem etiam excusatur a toto: si nullum habuit usum rationis. Quo vero ad ea sine quibus non est salus, nulla ignorantia est invincibilis simpliciter et omnino: quia si non inveniret hominem a quo doceretur: unctio doceret eum: nisi staret per ipsum. Si vero ignorantia iuris sit vincibilis et voluntaria: tunc si fuit affectata: in nullo excusat immo est speciale peccatum. Si vo non fuit affectata: sed solum quia neglexit addiscere: excusat a tanto: sed non a toto. Si vo sit ignorantia facti: hoc potest esse dupliciter. Nam vel ignorantia est causa agendi, ita quod si sciret illam circumstantiam: que trahit in peccatum non faceret et se fecisse doleret. Et hec excusat a toto: si tamen debita diligentia premissa fuerit. Que si premissa non fuit: excusat solum a tanto. Vel ignorantia est comitans actum, scilicet quod etiam si sciret circumstantiam peccati, nihilominus faceret. Et hec non excusat.

Ignorantia crassa et supina dicitur per metaphoram hominis crassi et supini: qui non videt etiam ea que coram eo sunt sicut que publica et manifesta se dicit ignorare. Cui non facile creditur. de postu. pre. c. j.

Et ut plene habeatur noticia huius materie sunt aliqua notanda. Primo, quod quedam est ignorantia iuris naturalis et divini. Et ignorantia in istis non excusat. Et per hoc patet quid dicendum de puellis que se tangunt impudice: nec confitentur de predictis: postmodum asserentes nescisse esse peccata. Sed dico: ut dictum est quod talis ignorantia non excusat. Et ideo si per longa tempora steterunt in huiusmodi tenentur reiterare confessionem. presertim si habebant facti memoriam. Sed si facti memoriam non haberent: et tamen diligentiam ante fecerunt: ut ad memoriam reducerent sua peccata: et postea confitentur quod memorantur: et dolent de his sic excusantur: ut non teneantur reiterare confessionem. Idem dicendum in similibus.

Quedam vero est ignorantia iuris positivi. Et hec est duplex: sicut duplex est ius positivum, scilicet universale, et commune. Et quo ad hoc regulariter ignorantia non excusat, ut est glo. singularis in. c. ut animarum. de consti. li. vj. ubi ex illo tex. elicit quod licet ignorantia excuset a sententiis prolatis per statuta quorumcumque ordinariorum. Secus est de statutis generalibus canonum vel legum: que ab omnibus sciri et custodiri debent. Quoddam vero est positivum ius particulare seu municipale. Et quo ad hoc: ut dictum est: regulariter ignorantes excusat: nisi sit ignorantia crassa vel supina que vocari potest lata culpa.

Et que sit lata culpa vide Bar. in. l. quod nerva. ff. depo. ubi ponit quinque species culpe. Prima est latissima: que est dolus verus et manifestus. Secunda vocatur latior: que est dolus presumptus. Item lata, levis et levissima. Et quod sit dare culpam latissimam et latiorem Bar. reducit in practicam. Quidam scholaris accepit famulum, et pro eo accepit expromissorem qui promisit reficere scholari omne damnum quod eum contingeret culpa famuli. Demum famulus fecit furtum: queritur utrum expromissor teneatur? Et videtur quod non secundum communem modum loquendi glosarum. Nam aliud est culpa: aliud dolus, de quo dolo non fuit hic promissum. In contrarium est veritas, scilicet quod expromissor tenebitur. quia dolus est culpa latissima: ut etiam patet ex diffinitione culpe latissime. quam Bart. diffiniendo dicit, quod cum ista latissima culpa non sit aliud: quam dolus manifestus diffinitionem eius habemus sicut de dolo. Dolus autem est machinatio ad decipiendum: fallendumque alterum: adhibita manifeste. Et addit manifeste: ad differentiam doli presumpti: qui est culpa latior. Culpa autem latior est machinatio: ad decipiendum fallendumque alterum: adhibita presumptive. Et hoc ad differentiam doli manifeste. Sed Bar. arguit contra. Nam cum dolus consistat ex animo: non potest probari: sed indiciis presumitur. ut. C. de dolo. l. dolum. Omnis ergo dolus est presumptus: nullus manifestus? Respondeo. quod quedam sunt indicia manifesta, et illa probata inducunt dolum manifestum: ut. d. l. dolum. Quedam sunt indicia non manifesta seu presumptiones non ita manifeste nec omnino dolum concludunt. Et ista de necessitate non inducunt dolum sed presumptive. Et differentia est inter dolum verum et presumptum. Nam primo differunt: quia minor a vero dolo non excusatur. A dolo presumpto sic. Item a vero dolo nulla est excusatio. A presumpto sic. Item quia in causis criminalibus requiruntur probationes luce meridiana clariores, ut. l. sciant. C. de probat. Presumptus vero dolus non sufficit: quia non debet quis ex presumptionibus damnari: nisi hoc exprimeretur: forte ex aliqua causa, ut. C. de adulteriis. lege si qui adulterij. et in autentic. si quis ei. Lata culpa est deviatio incircumspecta ab ea diligentia:

quam communiter habent homines qui sūt eiusdem professionis. Et dicitur. incircūspecta. ad differentiam doli veri ꝛ p̄sumpti. hoc est ad differentiam culpe latissime et latioris: que veniunt ex animo manifeste et p̄sumptiue. Et ex hoc patet quid dicendū. An lata culpa sit dolus saltem p̄sumpt⁹. Et concludit Bar. ꝙ non: quia diffinitōnes doli veri ꝛ presumpti ꝛ late culpe sunt distincte. ergo ꝛ diffinita erunt distincta ꝛ dispata. Et sic vnuz nō predicabitur de alio. Item hoc patet ex alia diffinitione late culpe: que ponitur in. l. late. de verbo. signi. vbi sic diffinit. ꝙ lata culpa est nō intelligere qd oēs intelligunt. Et si sic ergo lata culpa venit ex ignorantia. ergo necessario sequitur ꝙ lata culpa non est fraus presumpta seu dolus p̄sumptus qui prouenit ex animo. tercia ratō sm Bar. Nullum simile est idem. et allegat phm ad hoc sed lata culpa equiperatur dolo p̄sumpto. ergo nō est dolus p̄sumptus.

An autē hoc verum sit ꝙ lata culpa equiperat dolo. Glo. in. l. in actōnibus. ff. de in lit. iu. facit regulam. ꝙ regulariter lata culpa equiperatur dolo. Fallit vbi pena corpaliter afflictiua esset imponenda. Item Bar. in. d. l. in actōnib. dicit ꝙ vbi requiritur verus dolus nunq̄ lata culpa equiperat dolo. Idem vult Bal. in. l. si quis. ff. de in. om. iudi. vbi dicit. ꝙ qñ delictū circumscribit p dolum: nō sufficit culpa. Secus in his vbi venit culpa puniēda.

Sed dices tu: quando statutum vel lex requirit dolum⁹ Respondit panor. in. c. cognoscentes. de consti. ꝙ aliquando lex vel statutum requirit dolum expresse. Aliquando tacite. Dicitur requirere dolum expresse: quando verba statuti hoc important: vt in. c. si quis suadente dyabolo. xvij. q. iiij. Nota verba suadente dyabolo. Ecce dolus exp̄ssus. Tacite vero lex requirit dolum: quando punit actum qui fit in persona alterius. Exemplum dicit statutum si quis percutit clericum vel aliuz: puniatur pena tali. Nam iniuria non poterit esse sine dolo. Idem est dicendū in casibus in quibus lata culpa non equiperat dolo. s. quando pena corporaliter est afflictiua: vt dictum est. Si vero sum⁹ extra casus predictos: tunc ignorās lata culpa punit: sicut si dolose fecisset. quia regulariter lata culpa equiperatur dolo. hec Panormita. Similiter dici posset ꝙ lex requireret dolum etiam expressuz quando in lege poneretur hoc verbum p̄sumunt vt in c. religiosi. de priuileg. Et ibi Jab. dicit ꝙ illud verbum. presumunt. dolum et temeritatem significat. Idem de hoc verbo: proprie temeritatis audacia. ꝛ hmōi. ve in c. j. de sepul.

Et per predicta patet so. ad aliam. q. quotidianam. An quis possit incidere in sententiam excōmunicationis sine dolo. Et patet sol. ex predictis ꝙ sic. vt patz in dicto. c. vt animarum. Naz ibi regulariter igñantia excusat: nisi sit suppina vel crassa: que est lata culpa. Cum ergo lata culpa sm bar. dolum non sit dolus verus nec presumptus. ergo ꝛ cetera. Et Bar. in. d. l. qd nerua. dicit ꝙ hui⁹ opinionis est Pe.

Sed queritur de alia questione notabili. An ignorare iura communia sit late culpe. Respon. Bar. in dicta. l. quod nerua. et Panormitan⁹ in. c. considerauimus. de elect. dicunt ꝙ sic. Vbi ergo ius requireret doluz expresse vel tacite: posset dici sine preiudicio veritatis ꝙ talis ignorans non incideret in penam legis: nisi quis incideret in factū al's dampnatum. Et hoc videtur verissimum vt notat glo. singularis in. c. a nobis. el primo. de senten. ex com. quam sequitur do. An. Idem videtur sentire Bart. in. l. cunctos populos. C. de summa tri. Idem Panormitanus in dicto. c. a nobis. Et licz Jo. an. in dicto. c. vt animar. reprobet dictaz glo. in casu. d. c. vt animarum. scilicet respectu statutorum ordinariorum: vel iurium municipaliū. Secus tamen sm eum respectu iurium communiuz et canonum generalium. Immo etiā sm eum veniens ꝯtra dictos canones generales incurrēt dictas sententias: etiam si ibi nō esset factū dampnatum: vt dictū est supra in glo. sua. Et panor. in. d. c. a nobis. dicit ꝙ talis non potest licite allegare ignorantiam cum scire debebat factum esse dānatū. vbi aūt statutum puniret factum al's nō dampnatum: tunc probabiliter ignorantes non ligantur. hec Panor. Et sic a contrario sensu: si lex punit factum al's dampnatū: tūc nulla est excusatio ignorātie presertim in lege vniuersali seu communi. Et hoc videtur indubitatum. licet Panormitan⁹ ibi etiam loquatur in statuto ordinarioꝝ: vt etiaz voluit glo. ibi.

Et per predicta patere potest responsio. Quid de pirratis et aliis qui veniunt contra processum annualem. Nam dici potest ꝙ licet dictus ꝓcessus curie non sit inclusus in corpore iuris: tamen quia dictus processus omni anno in curia ter publicatur et notorius videtur per totū mundū: nō excusant. Ex quo faciūt factū al's dampnatū.

Illegitimus.

Illegitime nati multipliciter dicuntur. Nam ali⁹ dicitur manser: qui proprie natus est de scorto. Alius spurius vel notus: qui de adultera. Et sm glo. Ray. Spuri⁹ dī nat⁹ ex ꝯcubina pro spurcicia incōtinentie. Notus vero natus de adultera. videt enī filius esse de mr̄imonio cum nō sit. Sicut et notas febres dicim⁹: que vere quartane ꝛ hmōi vident: ꝛ non sunt. Sed veritas est ꝙ de adulterio natus dicit etiam spuri⁹: vt in. c. tanta. qui fi. sint le. Alius naturalis q̄ de soluto ꝛ soluta. Et tales oēs ꝓhibent ordinari: quia p antiquā legem manseres ꝓhibiti sunt intrare templū dei vsq3 in decimā generatōez Deute. xxiij. c. de elect. innotuit. extra qui fi. sint le. p venerabilez. Causa aūt ꝓhibitiōis triplex est. s. dignitas clericalis que hmōi vilib ꝯferri non dz: extra de ex. p̄. inter dilectos. Item detestatio p̄rni criminis. extra de heref. vergentis. Item ꝙ tales filii solent esse imitatores p̄rni sceleris. vj. q. j. si quis cū militib. In secularibus tn̄ dignitatib tales non semp ꝓhibent. ff. de

decur.l.spurij.ꝛ.l.generaliter.§.spurios. In quo §.dicitur ꝙ si ille illegitimus habeat competentē legitime natum.et pfertur in officio dignitatis.

Quid si illegitime nati p ignorantiā pmoti fuerint: Rñ.fm Ho.hoc casu fm omnes pbabilis ignorantia excusat. Si ergo nihil scit:excusatus ē Secus ergo qñ hoc ad eius noticiā peruenit.

Sed nunqd filius debeat credere verbis mrīs cuius filius sit.vide ṡ.Adulterium.

Quid si aliquis cōtraxit cum aliqua p verba ḋ pñti:vel de futuro in pñtia testium: Et idem intelligas in foro conscientie:si nulli sunt testes:non solum in hoc casu:sed in omnibus alijs:quia non deficit ius:sed pbatio iuris: ꝛ cognouit eam: ꝛ concepit postea cōtraxit publice cum alia: ꝛ habuit filium. Nūquid filius prime erit heres: Rñ.Dir.li.j.dicit ꝙ sic.extra qui fi.sint legi.per tuas.qꝛ per carnalem copulam ꝯsummatū fuit matrimoniū.intantū ꝙ nulla pbatio in cōtrarium admittetur extra de spon.is qui. Al's si simpliciter pbasset ꝙ eam affidasset; non determinando tempus ante matrimoniū cōtractum cum alia non sufficeret ī foro contentioso ad hoc vt succederet.extra de pba.in pñtia. Idem Ho.ꝛ Ber.in.d.c.p tuas.et Ber.ibi in.ver.affidauit.dicit.i.fidem dedit ꝙ eā duceret in vxorem.

Pone. Titius tenebat duas vxores in domo sua.vnam affidauit ꝛ cognouit ꝛ cum alia cōtraxit in facie ecclesie que hoc ignorabat. Eadem nocte vtranqꝫ cognouit ꝛ impregnauit. Querit quis succedet: Rñ.Dir.vbi ṡ.fm Ho.ꝙ vtriusqꝫ ples succedet titio tāqꝫ legitima. Quod pbatur sic. Prima est sua cum qua prius ꝯtraxit clandestine lꝫ coram testibus:p quos pbatur contractū matrimoniū:nec aliquod impedimentū erat int̄ eos quo casu ples succedit.d.c.per tuas.ꝛ.c.se. Secūda vo ignorans:fuit in facie ecclesie desponsata. Et sic proles succedit:ꝛ veritas opinioni cedit ex̄ qui fi.sint legi.ex tenore. Nō mirabile videtur.hec Dir. Quibusdam tamen videtur ꝙ in dicto casu primus filius prime vxoris succedet ꝛ nō secūdus lꝫ secunda vxor:cōtraxerit publice in facie ecclesie; ꝛ non prima;quia sufficit ꝙ contraxerit in presentia duorum testium. Et sic tale matrimoniū erit matrimoniū non solum quo ad deū.sed etiā quo ad ecclesiam. Sed difficultas est maxima:si quis contraheret matrimoniū cum vna clandestine solus cum sola:ex qua haberet filium. ꝛ cum alia cōtraheret publice in facie ecclesie; ex qua etiam haberet filium;quis eorum diceret legitimus: Rñ. Hen.ḋ gan.in suis quotlibetis dicit.ꝙ edicta ecclesie penalia:sunt cōtra illos maxime qui faciunt contra edicta ecclesie vt fortius obseruent. Et maxime ad illa custodienda que nouit ecclesia; de quibus habet iudicare. Vnde cum ecclesia ponit edictum penale ꝙ nullus illegitimus ad curam animarum accedat:hoc est in odiū copule extra matrimoniū ab ecclesia nō approbate.propter quod illi qui sunt geniti ex matrimonio nō approbato. p ecclīam quantūcunqꝫ sit ratum coram deo:contra eos est edictum precedens:ꝛ nō contra illos q̄ sunt ex matrimonio approbato per ecclesiā; quātumcunqꝫ non sit ratum coram deo. Quare dicendum est:ꝙ si ille primus ex legitimo matrimonio coram deo;non tamen approbato per ecclesiam: suscipiat curam animarū cōtra interdictū ecclesie suscipit:ꝛ est irregularis. Aliter non.hec Hen.

Quid si aliqui cōtraxerūt clandestine:ꝛ postea matrimoniū approbatur ab ecclesia.ꝛ post pbat̄ impedimētū:ꝛ separatur matrimoniū.nunquid filij sunt legitimi. Rñ.glo.in.c.quod nobis.q̄ fi.sint legi.dicit.ꝙ aut nullum impedimentū pbat̄ cōtra matrimoniū:ꝛ omnes indistincte sunt legitimi.ꝛ hoc omnes sequunt̄:vt dicit Panor.ibi.ꝛ videtur hoc pbari in.c.ij.de clan.despon. Nam approbatio retrotrahitur.ꝛ perinde est ac si a principio in conspectu ecclesie fuisset matrimoniū contractum. Aut impedimentū pbatur postmodū cōtra matrimoniū. Et tunc fm glo. geniti pꝰ approbatōem sunt legitimi:sed ante probationē nō Jo.an.tenet indistincte ꝙ oēs legitimantur:licet postmodū matrimoniū separetur detecto impedimento. Mouetur:quia matrimoniū oīa precedentia purgat.vt.c.tāta.q̄ fi.sint legi. Et hoc placet etiā.d.An. Sed Jo.cal.tenet opi.glo. quia ad hoc vt matrimoniū sequens legitimet filios precedentes:oportꝫ ꝙ potuerit esse tpe cōceptiōis.quod non est in casu nr̄o:obstāte impedimēto. Panor. vo dicit aliqū tenuisse opinionē Jo.an. Sed nūc tenet opinionē glo.p.c.fi.§.si quis.ḋ clan.despō. vbi dicitur ꝙ ples suscepta de clādestino matrimonio prorsus est illegitima detecto impedimēto Et hāc opinionē putat veriorē. Idē Ho.ꝛ Dir. Quidam in facie ecclesie cum quadā cōtraxit facta solenni denunciatōe: vtroqꝫ vel altero ignorante parentela:seu impedimentū. Post cum accusarentur ḋ parentela peremptorie citati venire noluerunt;tandē excōmunicant̄ ꝑseuerantes in excōicatōe tres filios susceperunt.deinde eis recōciliatis ꝛ parentela pbata celebratū est diuortium int̄ ipsos. Queritur an filij nati tpe excōicatōis sint legitimi. Rñ.fm Dir.ꝛ Bar.bri.ꝛ Tancre.ꝙ filij omnes nati vel cōcepti ante snīam sunt legitimi.c.cum inter.qui fi.sint le.si in facie ecclesie contraxerunt solenni denunciatōe premissa.ꝛ ambo vel alter eorum bonam fidem habuit tempore contractus.

Quid de filijs sacerdotum:quos susceperūt de legitima vxore ante sacrum ordinē. Rñ.fm Ray. tales de iure cōmuni pmoueri possunt ad omnes ordines ꝛ dignitates:nisi in illa ecclesia vbi patres eorum immediate fuerūt prelati seu canonici. vbi non possunt canonicari vel pmoueri. Hoc intellige ad easdē dignitates ꝛ p̄bendas:quas patres eoꝝ tenuerunt. Ad alias aūt etiā in eadeꝫ ecclesia poterunt canonicari ꝛ pmoueri:etiam viuentibꝰ eoꝝ patribꝰ:ꝛ in eadem ecclesia in officio suo manentibus.extra de fi.p̄sby.ad hec.ꝛ.c.ad extirpandas.ꝛ.c.ad abolendā. Idem Ho.Ber.ꝛ Gof.ꝛ addit Gof.nota ꝙ cū pr̄ habuit ꝑsonatū;vel vicariā ppetuā in aliqua ecclīa;filius imediate ipm vel ipam habere nō pōt.d.c.ad extirpandas.ꝛ.c.

qm̄.eo.ti. Item si pater habuit personatū: filꝰ nō pōt habere vicariā: nec ecōuerso .c.michael.ꝛ.c.cōstitutus.de fi.p̄sby. Istud ecōuerso intellige: q̄ si pater habuit vicariā ppetuā: filius immediate psonatū habere nō pōt.d.c.constitutus.ꝛ rō est: q̄a ppetuus vicarius curā habet eccl'ie: cuius vicarꝰ existit.extra de of.vi.ex parte. Quod si filius dispēsatiue succedat patri: frater istius bene poterit postea succedere patri: vt ponit Ho. quia in hoc nō succedit patri immediate. Sed secus si prius habuisset ipsam eccliam solum de facto.s.primꝰ frater: q̄ tunc secundus nō poterit succedere.

Sed nunquid hec prohibitio extēdatur ad nepotes. Rñ. Ho.ꝛ Ber.in.d.c.ad extirpādas.dicunt q̄ extendit̄ ad nepotas: de iure in hereditate succedētes: vt sunt nepotes p rectā lineam descendentes.ar.insti.de here.qua.§.sui. Secus autē in collateralibus: in quibus successio nō habet locū. Nō tm̄ fm̄ Ho.q̄ viuēte patre: nepos immediate pōt poni in ecclesia: quā auus tenuit: patre vō mortuo nō pōt. Rō est.q: in p̄mo casu cessat rō phibitiōis.s.successionis: q: si iure successionis haberetur: non nepos: sed pater succederet auo. In secundo vō casu nepos tanq̄ proximior admitteretur.

Et ex predictis queritur de.q.vtili ꝛ quotidiana.an appellatione nepotis veniat filius fratris. Rñ. Panor.in.c.non sine.de arbi.dicit ex illo tex. q̄ appellatōe nepotis venit filius fratris ꝛ sororis Et hoc ex cōi vsu loquēdi. ꝛ sic capit̄ i c.vnico. q.mo.feu.amit.col.x.vbi tex.exponit nepotes.i.filios fratris: pprie tamen dicitur nepos ex filio vel filia pcreatꝰ.vt.in.l.iuriscōsultus.§.at nepos.ff.de gra. ꝛ fm̄ Catholicon.nepos dicitur a nascoris. Ideo dicitur nepos.i.natus post.s.filium. Et sic ergo bene dicitur: q̄ ex proprio significato vocabuli: appellatōe nepotis: venit natus ex filio vl' filia. Et de hac materia vide Jo.an.in.c.fundamenta.de elect.in.vj.vbi voluit: q̄ lz in materia odiosa appellatōe nepotis: nō veniat filius fratris: mero iure inspecto: tm̄ pp cōmunē vsum loquēdi cōphenditur talis nepos: quātūcūq: materia sit odiosa.ꝛ hoc dictū placet panor.q̄uis Fede.d̄ se.in suis cōsilijs tenuerit contrariū. Nam in omni dispositōe quātumcunq: odiosa ꝛ restringibili debemus facere interp̄tatōem fm̄ cōem vsum loquendi.vt no.glo.in.c.nōnulli.de rescrip.ꝛ doct.in.c.olim.d̄ ver.sig.et Bar.in.l.oēs populi.ff.de iusti.ꝛ iu. vide etiā Panor.de hoc in pħemio decre.vbi concludit.q̄ vsus loquendi prefertur ppriō significato vocabuli.vt in.l.labeo.ff.de sup.le.etiam in materia stricta.hoc etiam voluit Bar.in.l.nō dubiū C.de legi.vbi notabiliter dicit. Statuta intelligēda fm̄ cōmunē vsum loquendi. Et dicit Butri. hoc pcedere: etiam si statutū dictaret statuta debere intelligi put iacent. Secus dicit in legibus cōditis a iure peritis.quare tunc fm̄ eum verba nō regulantur ab vsu loquendi: sed a proprietate vocabuli.hoc intelligit verū.d.An.nisi esset vsus loci condite legis: quia tunc debent intelligi verba fm̄ cōmunem vsum loquendi. Secus autem vbi lex cōphenderet multa loca: vbi non est talis vsus loquendi: quia tunc verba intelligūtur proprie.et nō regulantur ab vsu loquendi. Itē addit aliud notabile.q̄ si statutum dictaret statuta debere intelligi: nullo extrinsecus addito: vel subintellecto: q̄ tunc debent intelligi: nō fm̄ vsum loquendi: q: ille intellectus est extrinsecus: sed fm̄ proprium significatū vocabuli. Idem tenet Panor.in.c.per tuas.de proba.vbi dicit.q̄ in dispositiōe statutaria: cōis vsus loquendi p̄fertur ppriō significato vocabuli.

Quid si quis sit natus de damnato coitu: ꝛ postea pater ducat matrem in vxorem. nunquid ille de iure cōmuni potest tanq̄ legitimus pmoueri. Rñ.si pater potuit illam in legitimā vxorē habere tpe pceptōis: q: nullum impedimētū erat. ꝛ postea duxit eam in vxorem: legitimatꝰ est filius antea genitus per sequēs matrimoniū. ꝛ ita succederet in hereditate tanq̄ legitimus.et ad oēs actus legitimos admittetur. Secus si propter aliqd impedimentū nō poterat esse matrimoniū inter eos tempe pceptiōis.

Quid si p̄sbr filium generet ex vxore legitima: cum qua ptraxit dum erat laicus. vel in minoribus nunquid filius erit legitimus. Rñ. Hosti.distinguit.q̄ si inuita vel ignorante vxore fuit pmotus tunc talis erit legitimus fauore plis. Si vō ea cōsentiente: tunc talis nō erit legitimus.xxxij.di.seriatim. ꝛ sic fm̄ hanc distinct. cōcordāt opiniones Ray.ꝛ Gof.que videntur cōtrarie. Idem dicit ea sciente ꝛ nō cōtradicente.ar.liiij.di.si seruus sciente. Et ideo talis de iure nō poterit pmoueri. vide etiam glo.singularē in.c.ministri.lxxxj.di.q̄ dicit. q̄ si vir post suā ordinatōem cognoscat vxorē cum qua votum emisit: cōmittit incestum: ꝛ filij erunt illegitimi.

Quis potest dispensare cum illegitimo. Rñ. episcopus potest dispensare q̄tum ad ordines minores ꝛ beneficiū sine cura. Aliter non. nec ad dignitates seu personatus: nisi papa.extra de filijs presbyte.is qui.libro.vj.vbi etiam patet q̄ si per papam fuerit cum tali dispensatum: vt possit beneficium curatum obtinere. intelligitur solum de vno.

Quid si a papa dispensatōnem obtinuit: ꝛ postea impetrauit: q̄ duo aut plura beneficia cū cura possit habere. Tacuit aūt p̄dictum defectum. Dic q̄ nō valet hec secunda gratia.c.si is cū quo.de fi.p̄sby.li.vj.

Que est dispensatio circa illegitimos. Dic fm̄ Ray.si tales intrant monasteriū de iure cōmuni possunt pmoueri ad omnes ordines.lvj.dist.§.j. extra de fi.presby.c.j. Religionis enim ingressus tollit irregularitatem. sicut etiam ingratitudinē xix.q.vlti.nō licet. Ad prelatōem tm̄ nō possunt pmoueri absq: dispensatōe pape.d.c.j. Et Pe.de palu.in.iiij.dicit q̄ illegitimus etiam ingressus religionem: curam animarū iure ordinario siue per electōem siue per cōmissionem: habere nō potest. Et no.glo.in c.ij.de aposta.q̄ ingressus religionis tollit omnē irregularitatem: que surgit ex p-

p̄rio delicto, ita q̄ sine dispensatōe pōt ad ordines ꝓmoueri: sed nō ad dignitates. Illam vō que surgit: nō ex p̄prio delicto nō tollit. Panor. aūt ibi dicit q̄ de hoc nō pōt dari certa regula. quia in quibusdam casibus tollit: in quibusdā nō. Et credit q̄ tūc in iure expressis casib⁹ tollat irregularitas p ingressum religionis. Si vō remanent in seculo: nec ad ordines nec ad prelaturā possunt absq̄ dispensatōe ꝓmoueri. Sed circa eos q̄nq̄ adhibet dispensatio magna. vicȝ vt ordinētur ⁊ instituant̄ i ecclesijs alijs a paterna. Dico si sunt filij p̄sbyteri Aliter vō in quibuscūq̄ ecclesijs. ar. extra de fi. p̄sby. p̄ntium. Maior: vt etiam in paterna aliquo tamen medio. extra de fi. presbyte. ex transmissa. Maxima: vt in paterna: nullo medio. ex̄ de fil. p̄sby. ex tua.

Quid si eum illegitimo dispenset quo ad ordines ⁊ ecclesiasticū beneficium. Rn̄. si ab ep̄o facta est dispensatio: non extenditur nisi ad ea que pōt. vt dictuȝ est. Si vō a papa poterit promoueri ad parochialem ecclesiam non ad personatum vel rectoriam: ad quam per electionē ꝓcedi cōsueuit. ex̄ de p̄ben. c. fi.

Queritur an papa possit legitimare quo ad temporalia ⁊ successiones. Rn̄. Panor. in. c. p venerabilem. qui fi. sint le. recolligendo sūmarie dicta doctorū. dicit q̄ aut queritur de legitimatōe facienda per papam. Aut per imꝑatorem: seu habētē ab eo potestatem. Primo casu si vult legitimare in patrimonio ecclesie: libere potest. vt in. d. c. per venerabilē. Sed in terris alienis: aut subest maxima ⁊ ardua causa. ⁊ credit q̄ possit: licȝ legitimandus cognoscat alium in dn̄m. Mouetur per tex. in. d. c. p venerabilem. in ꝟ. rōnibus. Nam si ille auctoritates veteris ⁊ noui testamenti nō cōcluderent in actu legitimationis: frustra papa eas adduxisset. Finge ergo: q̄ ex legitimatione filij alicuius principis sequat̄ fidei magna dilatatio. Nam tunc ob eam causam; vel similē papa poterit exercere iurisdictionem temporalem: vt ibi ⁊ in. c. ꝑ bn̄ani. de homi. li. vj. Aut cessat arduitas cause. ⁊ si vult legitimare nō recognoscentē superiorem sua eius filios. ⁊ pōt. Aut vult legitimare recognoscentem sup̄iorem. ⁊ nō pōt nisi superior cōsentiat: nisi velit legitimare in sp̄ūalibus. vt extra de fi. p̄sby. c. j. ⁊. ij. li. vj. vl' nisi velit incipe a radice matrimonij. vt in. c. tanta. qui fi. sint legi. ⁊ in. c. q̄r circa. de ꝓsan. ⁊ affi. In imperatore dicendū: q̄ incipiendo a radice matrimonij nō pōt legitimare; quia nō pōt ip̄e disponere sup matrimonio. vt in. c. tuam. de or. cogni. Aut p rescriptum vult legitimare: ⁊ tūc in sp̄ūalib⁹ nō pōt. In t̄palib⁹ vō pōt in terris sibi subiectis: mediate vel immediate. immo de iure ipse solus pōt in toto imꝑio. Unde reges ⁊ alij principes qui recognoscunt imperatorē in dominū: d iure nō possunt legitimare: q̄r legitimatio sicut ⁊ fame restitutio et silia vident̄ reseruata soli principi. Secus si essent principes: vel ciuitates non recognoscētes sup̄iorem. Nam isti habent tantam p̄tātem quātam habet imperator in imꝑio suo. Ad hoc. d. c. p venerabilem. in ꝟ. insup. ⁊ facit glo. ibi in ver. tecognoscat. Ex quo habes: q̄ rex francie d iure nō est exemptus a romano imꝑio. lȝ Innoc. dicat q̄ de iure subest pape ⁊ nō imperio. Hosti. vō tenet p̄mū: quia omnes principes seculares debent recognoscere imperatorē in dn̄m: vt in. c. adrianus. lxiij. di. Et ex hoc dicit. q̄ reges hyspanie: anglie: ⁊ francie tenent̄ de iure obedire imꝑatori: lȝ de facto nō obediant. Nunquid autē peccent nō obediendo. ⁊ nunquid potuerint p̄scribere cōtra imperium. Respectu p̄escriptōis sentit q̄ nō: nisi p̄scripsissent passiue. i. nomine romane eccl'ie. Respectu peccati dicit: q̄ forte excusantur a peccato: interim dum imperator nō exigit ab eis obedientiā. Sicut in simili notatur in decimus. ⁊ cum hoc dicto transit in. d. c. p venerabilem. Jo. an. Sȝ dominus Anto. dicit posse defendi: q̄ isti p̄scripserunt cōtra imperium. Nam plures possunt esse imperatores: queādmodū q̄n̄ plures diguntur in discordia. Et de cōsuetudine vterq̄ ministrat: vt notat glo. in clemen. romani. de iureiurā. Et Panor. putat q̄ isti principes possunt p̄scribere iura imperij in eorum regnis. Ad hoc facit quod no. Jo. an. in. c. tum episcopus. de offi. ordi. li. vj. vbi dicit q̄ prelatus inferior episcopo pōt p̄escribere iura episcopalia in certa pte dyocesis. Sed q̄ princeps possit prescribere; vt ip̄e non sit sub imperio: non videt hoc possibile in iure: quia sine possessione prescriptio nō ꝓcedit. Sed quis non pōt possidere seip̄m. Et ideo lȝ papa vel alius potuisset p̄scribere contra imꝑatorem: tamen actiue nō ꝓcedit p̄scriptio. Aut vult legitimare in terris eccl'ie. Et tūc nō pōt. Idē ⁊ fortius dicendū de habente ab eo p̄tātem.

Et ex predictis pōt correlarie inferri q̄ papa q̄ ad terras eccl'ie pōt legitimare: tam quo ad t̄palia q̄ȝ quo ad sp̄ūalia. Quo vō ad terras imperij: pōt quo ad sp̄ūalia sed nō quo ad t̄palia. vt etiā voluit Bar. in autent. ex cōplexu. C. de ince. nup. Et hoc nisi ex maxima ⁊ ardua causa. vt dicit panor. Nam tunc etiaȝ in terris imperij posset legitimare quo ad t̄palia. Secundo infertur q̄ imperator: vel alius ab eo habens p̄tātem nō pōt legitimare quo ad sp̄ūalia. Et ideo nec ad ordines: nec ad alia sp̄ūalia admittentur. vt etiam vult Bart. vbi s̄. Nec etiam erunt legitimi in dominio illorū qui non recognoscunt imperatorē: q̄ntum ad ea p que fieret alteri preiudicium. puta ad successionē bonorum ab intestato. vt notatur in dicto. c. per venerabilem.

Utrum autem comites palatini habentes potestatem legitimādi ab imꝑatore possint legitimare in p̄iudicium agnatorum. d. An. in. d. c. p venerabilem: dicit q̄ non: nisi pater ⁊ agnati cōsentiāt quia hec potestas tanq̄ȝ alteri preiudicialis est restringenda. vt. l. j. §. si quis a principe. ff. ne quid i lo. publi. Sed Panor. in. d. c. per venerabilē. dicit fore inspiciēda verba potestatis collate. Et vbi simpliciter eēt data potestas: credo q̄ possent legitimare: etiam in preiudiciū agnatorū queādmodum imꝑator: quia in hac legitimatōe iura nō faciunt mentiōem nisi de patre, quia agnatis nō p̄-

iudicatur nisi respectu spei. Sed posset dici quod quando istis comitibus simpliciter est concessa auctoritas legitimandi: quod possunt legitimare. etiam in preiudicium agnatorum. Et hoc quo ad filios naturales tantum. Secus in spuriis et aliis ex damnato coytu: nisi expresse concedatur. facit quod notat Jo. an. in addi. ad spec. in ti. qui fi. sint legi. ubi dicit. quod si spurius dupliciter. s. ex patre uxorato et matre maritata impetrata papa. vel ab imperatore rescriptum legitimationis quod non valet: si non expressit utrunque.

Quid si pater fecit legitimari filium naturalem post testamentum. An rumpatur testamentum. Dic quod sic: quia filius fictus rumperet. ut in auten. si qua mulier. C. de sa. san. ec. et arrogatus rumpit. ad hoc facit insti. q. mo. te. infir. in princ. Hec Jac. de bel.

His premissis. Quero de solennitate adhibenda in actu legitimationis. Dic quod primo debet qualitas legitimationis referari principi. utputa. quia est incestuosus. vel adulterinus. vel incestuosus et adulterinus simul. Alias autem legitimatio esset surrepticia: ut dictum est. Et regulariter dicendum. quod omne tacitum: quo expresso. princeps non ita de facili concessisset legitimationem: habet ipsam viciare. Ad hoc. c. postulasti. de rescriptis. Et pro hoc dico. quod si habens fratres legitimos et naturales impetrauit legitimationem: et non fecit mentionem quod haberet legitimos. non valet legitimatio. quia princeps non solet legitimare. quando legitimandus habet fratres legitimos. vel saltem non ita de facili. ut sentit Jo. an. in addi. specu. ti. de suc. ab inte. Secundo requiritur quod legitimandus consentiat. et hoc vult Bar. in l. inuiti. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. ubi concludit per illam legem quod pater non potest legitimare filios bastbardos: ipsis inuitis. Idem dicit de naturalibus: natis ex concubinis. hoc verum dicit: nisi filius sit infans. ut. l. iubemus. C. de eman. li. Et est ratio secundum ludo. ro. quia non potest liber homo nolens alterius subiici potestati.

Sed pone quod filius scit patrem impetrare suam legitimationem: et non contradicit. An habeatur pro consentiente. Fuit alias magna questio. Et communiter tenebatur quod non: quia in preiudicialibus taciturnitas non habetur pro consensu. Sed contrarium est verum. Glo. est singularis in l. in adoptionibus. ff. de adop. Item oportet quod pater consentiat. ut in auten. qui. mo. na. effi. sui. §. generaliter. De agnatis dubitatur utrum debeant vocari et consentire. Panormita. in dicto. c. per venerabilem. recitat Jac. de bel. sentire quod sic. Alias non valebit in preiudicium eorum. Sed dicit communiter teneri oppositum. ut notat Jo. an. ubi supra. Idem Bar. in l. gallus. §. et quid si tantum de li. et po. unde Panormitanus concludit quod aut pater viuit. Et satis est quod pater consentiat adeo quod etiam agnatis ab intestato iste legitimatus succedet. Nam princeps qui abstulit istis bastbardis ius agnationis et cognationis: potest eos restituere sine alterius iniuria ad ius nature parentum. ut in di. §. generaliter. Si

vero pater est mortuus. tunc aut pater disposuit ut iste legitimaretur: et tunc non est necesse vocare agnatos. ar. in Autent. Item si quis. C. de naturali. li. Aut pater nihil disposuit. Et tunc est opus ut vocentur agnati: quibus hereditas paterna acquisita est argu. l. j. et fi. ff. de nata. re. Alias non valeret rescriptum legitimationis: seu saltem non haberet regressum ad bona paterna. hec vera: nisi princeps ex certa scientia vellet legitimare agnatis non vocatis ut notabiliter dicit Bart. in di. §. et quid si tantum. Potest enim princeps ex certa scientia restituere in integrum cum preiudicio alterius. ad hoc facit quod notatur in l. fi. C. de sen. passis. et l. in cause. ff. de mino. Adde predictis quod notat Panormi. in c. referente. qui fi. sint leg. quod papa dispensando super matrimonio: per consequentiam dispensat sup legitimatione filiorum. etiam respectu hereditatis. Et hoc intellige de filiis postea genitis quia ut dicit idem Panormitanus in. c. tanta. qui fi. sint le. Si incestuosus contrahat matrimonium pro dispensationem ecclesie. non tamen filii ante geniti legitimantur: nisi aliud dicatur in dispensatione.

Utrum is quem papa legitimat possit in episcopum promoueri. Ray. Hoff. et Hostien. dicunt quod non: quia cum hec indulgentia sit odiosa: est restringenda. extra de consang. quod dilecto. Et ideo ad personatus et alias dignitates minores episcopatu tantum est extendenda. extra de concel. pre. dilectus. Idem Asten.

Nunquid autem is quem papa legitimat simpliciter: et in foro communi intelligatur legitimatus quo ad dignitates. Ray. Hoff. quod non. sed Hostien. dicit quod sic. quia talis est perinde ac si ab inicio fuisset ex legitimo matrimonio natus. hoc enim facit lex mortua. d. c. tanta. Multo fortius lex viua. ff. de pacti. pan. beneficium. Sicut enim simpliciter restitutus: ad omnia restituitur. C. de sen. pas. l. j. Sic simpliciter legitimatus intelligi debet ad omnia legitimatus. ex de pa. quia circa. hec Asten. li. viij.

An autem filii presbyterorum possint saltem succedere matri. Dic secundum Panormi. in dicto. c. per venerabilem de mente glo. quod filii presbyterorum dicuntur adulterini. Et sic infertur quod matri succedere non possunt quia tales nati ex damnato coytu repelluntur ab hereditate parentum. ut in Auten. ex complexu. C. de inces. nupt. Idem dic de natis ex aliis clericis constitutis in sacris. quod procedit etiam si sint nati ex unica concubina clerici. ut notat Bar. in l. si gener. ff. de his qui. ut indig. quia concubinatus est specifice damnatus in clericis. ut extra de coba. cle. per totum.

Sed dubitari potest quid de natis ex clericis non constitutis in sacris beneficiatis. Bar. in. l. in concubinatu. ff. de concu. format. q. in terminis. Pone. quidam clericus in minoribus ordinibus constitutus retinuit concubinam. et ex ea habuit filios postea eam duxit in uxorem. An filii legitimentur. Et dicit Ri. malum. disputauit hanc questionem et tenuit quod non legitimentur: quia coytus concubinarius in clericis

est totaliter reprobatus a lege, vt in auten. de sanctis. episcopis. §. clericos. vnde nō pñt dici filij naturales: nec p pñs legitimant p sequens matrimonium. Jo. an. ponit istam qōem in mercu. in regula sine culpa. Et facit mentōz de dicto Ricardi. ꝛ determinat ꝯtrarium p regulaz. ꝙ ex quocūq coytu sint nati: dūmodo potuerit esse vxorius. si ꝯsensus affuisset. legitimant p sequens matrimoniū. Secus si tunc non poterat esse vxorius. Bar. autem distinguit. an ille clericus sit beneficiatus vel ne. ꝗ tamen hoc nihil facit ꝯ opi. Jo. an. quia dato qd ille clericus in minoribus esset beneficiatus nihilominus si ꝯtraheret teneret matrimonium. Et sic filij ante nati legitimarent p dict. c. tanta. Et per p̄dictam regulam patet. ꝙ si saracenus habuit filium ex xp̄iana ꝛ postea efficiat xp̄ianus. ꝛ cum illa ꝯtrahat: nō ꝓpter hoc filius legitimat: quia tempe natiuitatis non poterat esse matrimoniū. vt in. c. cane. xxviij. q. j. Idez dicit Vin. in nati ex coytu incestuoso. qꝛ licet postmodum ꝯtrahat matrimonium p dispensationem eccl'ie: non tñ filij ante geniti legitimant. qꝛ tunc nō poterat esse matrimoniū obstante impedimento ꝯsanguinitatis vel affinitatis: nisi aliud dicat in dispensatione. Et sic Panor. in di. c. tanta. ꝯcludit. ꝙ vbi coytus nō poterat esse vxorius obstante impedimento perpetuo: non remouibili sine dispensatione ecclesie. filij non legitimantur per sequens matrimonium.

An autē quis possit petere se ꝓnunciari legitimum. Inno. ꝯcludit ꝙ non: nisi ad aliquem effectum. vtputa. si agit de successione: ꝛ imputat sibi ꝙ non est legitimus: tunc potest petere ꝓnunciari se legitimum. vt in. c. j. qui fi. sint legi. Vel si diffamat de illegitimitate. Idē Panor. in. c. causaz. qui fi. sint le.

Impedimentum primo ꝯmuniter.

Circa impedimenta matrimonij. Primo agem⁹ de impedimento in genere. Secūdo de impedimentis in specie. que in his versib⁹ ꝯtinent. Error. ꝯditio. votum. cognatio. crimen. Cultus disparitas. vis. ordo. ligamen honestas. Si sis affinis. si forte coyre nequibis. Hec socianda vetāt: ꝯnubia iuncta retractant. Ecclesie vetitū: necnō tps feriarꝫ. Impediunt fieri. ꝑmittūt facta teneri.

Que impediunt matrimoniū iaz ꝯtctum. Rñ. xij. sunt que impediunt: nō solum matrimoniuz ꝯtrahendum ꝗ etiam dirimūt ꝯtractum. que ꝯtinētur in trib⁹ primis versi. Et intelligas ꝙ dirimūt ꝯtractum: si ꝑcesserunt matrimoniuz. Si autem veniunt post matrimoniū rite factum. vt affinitas vel crimen ꝛ hmōi: non dirimūt: p̄ter vnum. s. votum religionis cum effectu. quando quis ꝯtcto matrimonio ꝗ ante carnalem copulam ingredit religionem. extra de conuer. coniu. ver. ꝛ. c. ex parte. el. ij. ꝛ de spon. commissum. Expectari tamen debet vsqꝫ ad ꝓfessionem. nam ante non dirimit.

Quid aūt dicendum si quis aliquaz mulierem cognouit carnaliter ꝛ postea ꝯtrahat cum ea p verba de p̄nti. ꝗ post ꝯtctum matrimoniū eaz nō cognouit carnaliter: nūquid poterit alter eorꝫ intrare religionem. Questio est pulcra: ꝛ de facto his dieb⁹ accidit. Rñdi p̄t ꝙ sic: nō obstante tali copula p̄cedēte. Primo p. c. verꝫ. ꝛ. c. ex publico. ꝛ. c. ex pte. ij. de ꝯuersati. ꝯiu. Que quidez capitula dicūt ꝙ aū ꝯsummatōz matrimonij alter ꝯiugum pōt intrare religionem. Et nota illud vbum ꝯsummatōz. qd importat ꝯpletōem. Illud aūt qd ꝯplet aliqd op⁹ videt sequi ꝛ nō antecedere. Secūdo in casu p̄dicto: iste nō incurrit bigamiam. etiam dato ꝙ talis mulier fuisset prius ab alio viro cognita. de quo vide. s. bigamia. vbi iura requirunt ꝙ ad incurrēdaz bigamiaz nō sufficit ꝙ qs ꝯtrahat cum corrupta nisi post tale ꝯtctum matrimoniū sequat copula carnalis. Non ergo sufficit antecedens. Ad hoc etiam facit. c. veniens. de spon. vbi copula p̄cedens non facit transire sponsalia de futuro in matrimoniū. ꝗ bene copula sequens.

Quid aūt si sponsus cognouit spōnsam violenter. nūquid poterit spōsa intrare religionē inuito sponso. Dubiū facit. qꝛ effecti sunt vna caro: lꝫ violent. In hoc sunt varie opiones Jo. an. in mercu. in regula. Ea q̄ ꝯ. de re. iu. in. vj. vī seq opi. Barbri. q tenuit talē spōsam cognitaz posse ingredi religionē: sponso inuito: ne delinqns sit melioris cōditōis q̄ sapiens. Itē nō vī ꝯmunicasse corp⁹ suū ex q̄ inuita fuit cognita. Panor. in. d. c. verꝫ. vī adherere huic opi. Quidā tñ distinguūt. ꝙ si ē spōsa de futuro pōt trāsire ad religionē: nō obstante carnis copula violēta. si aūt est spōsa de p̄nti. nō pōt trāsire ꝯdicēte marito. hui⁹ opi. ē Monal. ꝛ Rod. que vī valde equa.

Quid aūt si vir vxorē suaz quam nōdum cognouit tradidit adulterādam ꝯsanguineo ꝓprio inuitam: An possit postea ꝯ illi⁹ volūtatem religionē ingredi. Rñ. Ri. in. iiij. dis. xxxv. dicit ꝙ attenta iure naturalē eq̄tate ꝛ viri iniq̄tate. ꝛ ꝯsiderato ꝙ corruptōis vxoris vir est p̄ncipalis cā. p illaz corruptōz acq̄siuit vxor tantam ptātem in corpus viri vt ꝯ eius volūtatē: religionē nō possit intrare. vñ ex. de eo. q̄ co. ꝯsan. vt. c. discretōz: dī de q̄daz muliere q̄ nōdū a viro cognita. ab eo fuit tradita inuita ꝯsanguineo viri: q cū ipsa inuita ꝯcubuit. Et q̄cito fuit r̄ddita libtati: fugit ab eo. ꝛ se p̄ori viro restitui postulauit. qd si monita vt ꝯtinētiaz fuerit ad hoc induci nō poterit. vir p̄rior cogat redire ad ipsam. ꝛ maritali affectione tractare.

An p susceptōz sacri ordinis dissoluant spōsalia prius ꝯcta de p̄nti. Rñ. Glo. in. c. ꝙ votuz. de voto ꝛ voti re. li. vj. dicit ꝙ hodie est approbatū p ꝯstitutōz Jo. q̄ incipit antique. s. spōsalia de p̄nti nō dissolui p receptiōem sacri ordinis. p. c. ex pte. el. ij. de ꝯuer. ꝯiu. Et si diceret⁹ ꝯtrarium: iaz nō eēt eq̄litas. qꝛ iaz duplici remedio posset vir dissoluere sponsalia: ꝛ mulier vnico. qꝛ ꝓpter fragilitatem sexus. mulier ordines recipe nō pōt. Et sic habes casum in quo sacerdos potest habere vxorē. Sec⁹

tamen esset dicendum: si essent solum sponsalia de futuro. quia tunc p susceptionem sacri ordinis dissoluerent.

Que sunt illa que impediunt matrimonium ꝯhendum: sed tamen nō dirimūt ꝯtractum. R͞n. Primo de quibus sunt duo pdicta in. v. §. s. phibitio ecclie et tēpus feriarum. Item sunt quedam crimina de quibus habet. s. impedimētum. viij. Itē impediunt matrimonium contrahendum sponsalia. que sunt pri cum alia cōtracta. de quo. s. Sponsalia. Item cathecismus. de quo. s. Impedimētum. vj. Item impedit votum simplex. de quo. s. Impedimentum. iiij.

Utrum aliqua cōsuetudo impediat matrimonium ꝯhendum. vel dirimat cōtractum. R͞n. Panor. in. c. sup eo. de cogna. spū. q aut ꝯsuetudo habilitat alias inhabiles sm ius canonicum. Puta vt in tercio gradu possit mr̄imoniū ꝯhi vel vt frater possit ꝯhere cum sorore spirituali: et non valet consuetudo. et vt dicitur tex. in dicto. c. super eo. Idem tenet Hosti. quasi ꝯsuetudo non sit rationabilis: cum sit cōtra omnem honestatem. ex quo infert ꝯsuetudinem a papa non approbatam nō posse tollere impedimētum publice honestatis. quia nō valet ꝯsuetudo ꝯtra honestatem ecclesie. vt in. c. cum decorem. de vi. et ho. cleri. co. Aut ꝯsuetudo inhabilitat alias habiles. vt in filijs duorum compatrum. per quorum neutrum deuentum est ad compaternitatem. Et tunc aut habet solum ꝯsuetudo vt impediat: nō vt dirimat. et valet ar. d. c. super eo. Aut habet vt dissoluat ꝯiugium. Et si ad tempus valet vt dicit Inno. in dicto. c. super eo. Nam peccaret ꝯtrahendo ꝯtra ꝯsuetudinem patrie. xxx. q. v. c. aliter. Aut habet vt dissoluat imperpetuum. Et si est approbata per papam: saltem tacite. valet. vt pbat in dict. c. sup eo. sm lecturam Hosti. Aut nō apparet de approbatione pape. et videt Hosti. velle ꝯsuetudinem nō valere. Dicit enim casum. d. c. sup eo. non esse extendendum. Sed Panor. putat oppositum vbi cum ꝯsuetudine ꝯcurrit scandalum. Unde si tunc papa potest ius diuinum interptari. et addere et diminuere. vt notat Innoc. in. c. que in ecclia. de consti. vt dictum est s. Consuetudo. Ita et consuetudo. vt notat idem Inno. in. c. fi. de ꝯsuetud. Item videmus q ꝯsuetudo que generat scandalum inhabilitat quem ad matrimonium spūale. vt in. c. cum olim. de cle. coniu. ergo pari ratione debet posse inhabilitare ad matrimonium carnale. Ad hoc facit qd notat glo. in dicto. c. sup eo. que est singularis. q si in aliquo loco esset hodie cōsuetudo. vt in. v. gradu non possit contrahi matrimonium et ex ꝯtu generaret scandalum. q nō valeret matrimonium. Licet. c. non debet. de ꝯsang. hoc pmutat. Et potest esse duplex rō. Prima quia hec ꝯsuetudo ꝯcurrit cum iure antiquo: nec censet sublata p ius nouum: ex quo nō reprobat p illud ius. et ꝯcurrit secum scandalum. Secunda ratio colligit ex predictis. quia ꝯsuetudo ꝯtinens in se scandalum ex ꝯtentione: potest inhabilitare alias habiles: sz vbi a principio nullum fuisset impedimentum tunc solum scandalum supueniēs non posset dissoluere matrimonium. vt dicit glo. in dicto. c. sup eo. quam notabis. quia ppter scandalum nō est recedendū a veritate iuris diuini: vt in. d. c. xj. § op. no. nū. hec Panor. in. d. c. sup eo. Uide ad pdicta que notat idem Panor. post glo. in. c. qd super. de ꝯsan. q ꝯsuetudo inhabilitans pōt esse rationabilis: habilitans vo non. quia prima est inducta ad charitatem ampliandam: vt homines potius ꝯhant cum extraneis q cum ꝯsanguineis. Sz in secundo casu ꝯsuetudo est ꝯ bonos mores: et ꝯ bonum charitatis: eo q relaxat phibitionē inter ꝯsanguineos. Consuetudo aūt ꝯ statutum. vel legem nutriente bonos mores: nō valet. vt in. c. fi. de ꝯsue. et notat Bar. in. l. omnes populi. ff. de iusti. et iure. Opinio tn̄ Host. videt ꝯmunior et securior. vt dicit Asten. li. viij. titu. xviij. dicens. q Ber. sibi ipsi aperte ꝯdicit in duabus suis glo. s. in. c. j. et in. c. super eo. de co. spi. Maz in. d. c. j. dicit q si sit ꝯsuetudo q si fiat ꝯtrum eius generet ex hoc scandalum: nō tamē dirimeret ppter hoc matrimonium iam ꝯtum. In dicto aūt. c. sup eo. dicit q si sit scandalum magnum alicui: q tales ꝯiungant vel remaneant ꝯiuncti. non solum impediet inter eos ꝯtrahi matrimonium: sed etiam dirimet iam ꝯtum. Sed Asten. dicit. q magis est assentiendū prime glo. et huius opi. est Hug. et Goff. p qua facit singulare dictum Hosti. q tolerabilius est aliquos ꝯtra statuta hominū copulatos dimittere simul. q sic ꝯiunctos ꝯtra statuta dei separare. ex. de testi. licet. Pro hoc etiam facit singularis theorica dicti Hosti. q vbicunq magistri p suas glo. matrimonium dirimunt. nec ius expssum adducunt. si inueneris aliquem doct. scribentem ꝯtrarium. s. matrimonium nō debere dissolui: sequaris eum. Ad hoc facit qd notat Panor. in. c. si vir. de co. spiri. q vbi agitur de matrimonio sustinendo: singularis opinio est preferenda ꝯmuni. Quod bene notabis: nisi cōmunis opinio haberet quasi textum p se. In alijs aūt vbi doct. in aliquo articulo sunt varij: sequnda est opinio humanior. i. rōnabilior et equior. Si vo vtraque opinio est rationabilis: est sequndū pluriorum iudicium sm Hosti. et Ber. Ad hoc bonus tex. in. c. j. xix. di. in canonicis.

Quid si ecclesia ꝯcipiat alicui ꝯiugum cohabitare cum altero: et ille cui ꝯcipit scit esse impedimentum? R͞n. sm Hug. in hoc casu quantum ad reddendum debitum non tenetur obedire. tamen in cohabitatione. et necessariorum exhibitione obedire debet.

Quo ante matrimonium sit inquirendū an sit aliqd impedimentum. R͞n. dnt in ecclesijs banna publice p presbyteros. ponit vt. s. ꝯpetentem terminum q scit impedimentū pponat. Et si appuerit pbabilis ꝯiectura ꝯ copulam futuram; iudicat expsse. donec ꝯstet qd fieri debeat. Aliter si ꝯherent sine bānis. aut post phibitōz: et extiterit impedimentum vt puta. gradus phibiti: tunc filij dicent illegitimi. et nō excusabunt ppter ignorantiam parentum. de hoc tn̄. s. Sacerdos qz qui tales ꝯiunctiōes inhi-

here ɔtempserit, vel regularis qui interesse presumpserit p triennium ab officio suspendat. Qui vo falsum impedimentũ maliciose obiecerit, canonicã non effugiet vltõem. extra de clã. despon. cum inhibitio. In aliquibꝫ vo locis nõ fiunt hec banna: ſꝫ solum ɔtrahunt sponsalia solẽnit͛ ⁊ publice: multum añ m͛rimoniũ ⁊ interim pt manifestari: an sit impedimentum.

Nũquid autem peccent reges. principes ⁊ milites qui ɔtrahũt hodie sine bannis? R͞n. Asteñ. li. viij. ti. xij. de mente Hod. dicit ꝙ non peccant mortaliter: vbi non est ɔsuetum eoꝝ matrimonia banniri. Et qd̃ dicit͛ in dicto ca. cum inhibitio. nõ extendit͛ ad matrimonia nobilium que in ecclesia non consueuerunt banniri. Scd̃m etiam Host. nõ est necesse banna ꝓponi: quando quis vxorem vocat a remotis ⁊ publice mittit nuncios. Sic eñ in facie ecclesie dicuntur contrahere matrimonia. nec erit contra mentem dicte constitutionis. Tutius tamen est vt in ecclesia ꝓponant͛ publice hodie in hoc casu.

Sed nunquid regulariter hoc sit preceptum. s. ꝙ huiõi solennizatio fiat in ɔtrahendo matrimonio. R͞n. Asteñ. de mente Hod. ꝙ banna ⁊ solennitates p̃dicte ɔsuete: dimitti nõ debent sine causa. Et q̃ hoc facit: peccat mortalit͛. Et hoc verũ fm Pe. qñ illi non sunt ignari iuris. maxime vbi ecclesie ꝓhibitiõ ɔmuniter fuat͛. Secus añt si sunt iuris ignari. Ex causa añt pñt dimitti fm Hug. puta. quia forte vir est senex ⁊ erubescit ɔtrahere cũ tanta solennitate. Aut accepit ignobilem: cum ipse sit nobilis. Aut nobilem: cum ipse sit ignobilis. ⁊ timet eius parentes. vel forte diu manserunt: sicut vir ⁊ vxor. Et erubescunt modo adhibere solẽnitatem bannoꝝ ⁊ benedictionis nuptialis. Credit͛ autem ꝙ in talibꝫ possit ex causa p epm dispensari; nec sufficit dispensatio minoris p̃lati. Quidam tamen quo ad benedictionem nuptiaꝝ dicunt. ꝙ causa rationabilis esset euitatio fornicationis. vt quia ɔtinere non posset maxime vir: quia diu cõtractum erat matrimoniũ ⁊ nõ potest ducere vxorem. quia dotem hr̃e non potest: tunc videret͛ ꝙ possent sine tali benedictione se adinuicem cognoscere. Et hoc nisi esset scandalum in patria. Idem dicendum esset si terra esset interdicta vel huiõi. d͛ hoc vide s̃. Debitum.

Sed quero an mortaliter peccẽt ɔiuges: totiẽs quotiẽs alter ab altero exigit debitũ sine cã rationabili ante benedictionem nuptialem. Respondet͛ ꝙ non: nisi prima vice nisi nouo ɔtemptu hoc faceret.

Querit͛ an dispositio dicti capituli cũ inhibitio habeat locum in sponsalibꝫ de futuro? R͞n. Panor. in dicto. c. cum inhibitio. dicit doctores ɔcludere ex mẽte lr̃e idem esse dicendum. nam sponsalia in multis casibꝫ trãseũt in matrimoniũ ipso facto. vt in. c. is q̃. de spõ. Ideo ne occurrat difficultas ɔtra ꝓhibitõem ecclesie; debet etiam in spõsalibꝫ adhiberi hec solẽnitas. facit l. oratio. ff. de spõ. vbi dicit͛ ꝙ ꝓhibito matrimonio: vident͛ ꝓhibita sponsalia. Ex quo nota. ꝙ contrahentes sponsalia clandestine: peccant: ⁊ ꝙ iudex loci potest illa interdicere.

Quid in laicis ɔstantibꝫ p̃ntiaꝫ m͛rimonijs clãdestinis. Doct. dicũt vt refert Panor. vbi s̃. ꝙ ex verbis lr̃e nõ ɔp̃hendunt͛ ſꝫ ex mente sic. Est g͛ eis imponẽda pn̄ia sicut ⁊ clericis. Peccãt g͛ tam ɔp̃ɔhentes clãdestine ꝙ interessentes. siue sint clerici siue religiosi. siue laici.

Vtꝝ añt hec edicta debeãt ꝓponi in multis ecclesijs. R͞n. Panor. vbi s̃. dicit ꝙ si volẽtes ɔtrahere. ⁊ eoꝝ antiqui traxerũt moram in certa parochia: satis ẽ in illa ecclia edicta ꝓponi. Si vo ĩ diuersis parochijs traxerũt moram: tũc in diuersis ecclesijs dñt ꝓponi vel in locis publicis. puta. in p̃dicationibꝫ vt verisimilit͛ possint puenire in noticiam eoꝝ: q̃ de impedimẽtis informari sunt. Vñ refert Abb. ꝙ q̃daꝫ epi hoc fuant: vt forensis nõ admittat͛ ad ɔhendum m͛rimoniũ: nisi habeat lr̃as testimoniales sui p̃lati. ⁊ est valde optimũ hoc fuare. Nam sepe ɔtingit ꝙ hñtes vxores in ptibꝫ suis: se ɔferunt ad ptes remotas: ⁊ ibi denuo m͛rimonium ɔtrahũt. In multis tñ locis nõ fiunt͛ huiõi denũciatio. Et ꝓpter hoc quero. nũquid dicat͛ clãdestinum matrimoniũ. R͞n. Panor. vbi s̃. de mẽte Jo. an. in addi. Spe. e. t. ⁊ Oldra. ɔcludit ꝙ dũmodo matrimoniũ sit ɔtractũ in facie ecclesie: nõ potest matrimoniũ appellari clãdestinum. Et licꝫ hoc verbũ. ecclesia. sumatur multipliciter vt no. in. c. si. ne p̃. vi. suas. tñ in ꝓposito sumit͛ ecclesia p ɔgregatione fidelium. ɔtrahens ergo coram multitudine fm patrie ɔsuetudinem nõ dicit͛ clandestine ɔtrahere ſꝫ in facie ecclesie. Et hoc habet Panor. ꝓ indubitato vbi nõ est ɔsuetudo ꝙ mittantur edicta: sed vbi esset consuetudo: dubium est utrum habeat locum pena. dict. c. cum inhibitio. Si quis contraxerit in facie ecclesie non premissis istis denũciationibus: credit tamen ꝙ non. Licet glo. in dicto ca. cum inhibitio. sentiat contrarium quia pena est apposita contra contrahentes clandestine. ⁊ non contra contrahentes edictis non premissis. Et non potest dici clandestine: ex quo in facie ecclesie nemine prohibente contraxit. maxime: cum illud sit officium sacerdotis. ⁊ non contrahentium.

Quid añt dicat͛ m͛rimoniũ clãdestinũ. Glo. in di. c. cũ inhibitio dicit ꝙ tripliciter dr̃ m͛rimoniũ clãdestinũ. Primo cũ nõ habet͛ testes. ex͛ eo. c. ij. Secũdo qñ nõ fit cum solẽnitate: q̃ hr̃. xxx. q. v. aliter. Tercio qd̃ fit ɔ tenorem huiꝰ ɔstõnis. vicꝫ nõ p̃missa denũciatõe. Host. añt vltra p̃dictos tres modos dat regulam generalẽ dicẽs. ꝙ m͛rimoniũ ɔtractum ɔ ꝓhibitõꝫ ecclie generalem vel spẽalem. explicitã vel tacitam dr̃ clãdestinũ ⁊ hꝫ locum pena. d. c. cũ inhibitio.

Quid si quis audiuit perpetuum impedimẽtum esse inter se ⁊ vxorem. nunquid tenetur inquirere? Respondeo fm. ꝟꝟ. si audiuit a fidedignis; ⁊ non suspectis: cum non debeat esse negligens sue salutis: tenetur inquirere. Als esset

affectata ignorantia que non excusat. Et si concipiat ꝓbabilem opinionem de dicto alicuiꝰ nō debet exigere debitum: licet reddere teneat. Secus si ita inuenerit. s. ꝙ esset impedimētuꝫ. tunc enim nec exigere nec reddere debet. Facit. c. inq̄sitioni. de sen. ex. Porro q̄ tale impedimētum audita viro fidedigno, etiam iniçato. aut cōpatre suo. aut a ꝓprio sacerdote. aut publica fama. nō ita tenet credere ꝙ peccet mortaliter si non credat: sed venialiter. Sicut etiam peccare potest qui nimis de facili credit.

Nunquid aūt peccat sacerdos vel alius quicūꝗ sciens impedimentū: insinuando hoc alteri cōiugum. vel ambobꝰ. vel alter alteri. Rū. fm. ꝟꝟ. Si ꝓbari non potest: dicendo agit indiscrete: nisi credat ꝙ audiens paratus sit in hac parte pitoꝝ ꝯsilio obedire. Si ꝟo possit ꝓbare ꝛ sciat hoc sacerdos parochialis. vel alter ꝯiugum: tenet solenniter ad diuortium agere. nisi de consensu velint cohabitare tanq̄ꝫ germani. hūc casum habes ś. Cōfessio secundo.

Impedimētum secūdo. s. de errore ꝑsone.

Sciendū fm Dir. li. j. ꝙ error in m̄rimōio est quadruplex scꝫ fortune. qualitatis. persone ꝛ ꝯditionis. Error fortune. vtpote. cum putatur diues ꝛ est pauper ꝛ econuerso. non impedit m̄rimoniū. Similiter nec error qualitatis. vt cum putat nobilis ꝛ est rusticus. vel ꝙ duxit in vxorem meretricem vel corruptam. quam putabat castam vel virginem. talia matrimoniū non impediunt. xxix. q. j. §. error. Error ꝟo ꝑsone est vt si credam ꝯbere cum gēma ꝛ ꝯtrahaꝫ cum berta. Et hic nullum est matrimonium. Nec hoc ꝓcedit ex ꝯstitutiōe eccl'ie ꝫ ex sui natura. cum in m̄rimonio ꝯsensus liber desideret. ex. de spon. cum locum. Ita ꝙ sine ipso: cetera frustrant. de spon. tua. quia errans non ꝯsentit. ff. de iurisdi. o. iudi. l. si ꝑ errorē. Sed ad hoc vt error impediat matrimonium: necesse est ex ꝯstitutione ecclesie. ꝙ is qui errat habeat aliquam noticiaꝫ ꝑsone: cum qua ꝯtrahere intendit. aut ꝑ visum. aut ꝑ famam. aut ꝑ auditum. quia in penitus incognitum nec amorem nec ꝯsensum dirigere possumꝰ. vnde si quis consentiat in ꝑsonaꝫ absentem non sibi notam. quam putat esse ꝑsentem. ꝯstat ꝙ nō consentit in ꝑn̄tem. ꝫ in illam quaꝫ ꝑn̄tem esse putat. Et sic deficiente consensu: deficit ꝛ matrimonium: quia errare est alium ꝓ alio accipere. xxix. q. ij. in quibꝰ. Ideo oportet ꝙ aliquam noticiam ꝑsone habeat. al's non errat in ea. ꝫ decipit in ꝑsentem de quo ponunt doct. tale exemplum. Quidā rusticus gallicanus iuit ad quandā mulierem romanam dicens se esse filium regis anglie ꝛ cōtrahit cum illo: credens eum filium regis ꝛ dicunt ꝙ tenet matrimoniū: quia non errauit ꝫ potius decepta fuit. vel non fuit error persone ꝫ qualitatis. Sed certe dicit Hostieñ. Cum vbiꝗ terraꝝ habeatur noticia regis anglie. saltem per famam: videtur ꝙ hic sit error persone: nec in ꝑsentem ꝑsonam sed in ꝑsonam filij regis anglie consentire videtur: quod non refert vtrum nomine ꝓprio vel alio equiualenti nominet. Sed si in generali diceret se esse filium regis. vel comitis ꝛ non diceret cuius. tunc non esset error persone. ꝫ fortune. aut q̄litatis qui non impedit. dicto. §. error. vel etiam si specificauit. nulla tamen habet noticia patris vel filij. Adde predictis qd̄ notat Tho. in. iiij. distin. xxx. ꝙ error nobilitatis in quātum hmōi: non euacuat matrimonium: sicut nec error qualitatis. Sꝫ si error nobilitatis vel dignitatis redundat in errorem persone tunc impedit matrimoniuꝫ. vnde si consensus mulieris ferat in istam ꝑsonam directe. Error de nobilitate ipsius non impedit matrimonium. Si autem directe intendit consentire in filium regis: quicunꝗ sit ille: tūc si alius presentetur ei ꝙ filius regis: est error ꝑsone ꝛ impedit matrimonium. Et eodem modo videtur dicendum si quis dicat se primogenitum ꝛ nō est. Et hoc est singulare dictum.

Pone quis ꝯsentit in aliquem qui est mortuus ꝛ alius ꝑsentat sibi loco eius. An talis error impediat matrimonium. Rū. Dir. fm Jo. ꝙ sic. quia enim ille non sit in reꝝ natura: non est ibi. ergo est error ꝑsone.

Quid si aliquis habeat tres filios: ꝛ quedam mulier consensit in maiorem. postea ꝑsentat minor. nunquid tenet matrimonium cum minore. Rū. Dir. fm Jo. ꝙ non. xxix. q. j. §. his ita. Idē Ray. ꝛ Hosti.

Impedimentum tercio. de errore ꝯditionis. s. Seruilis.

Talis enī error fm Dir. li. j. impedit matrimonium ꝯhendum ꝛ dirimit ꝯctum: si ignoranter ꝯhat. quia si scienter contraheret non dirimeret ꝯctum. Hoc aūt intellige quando est error deterioris ꝯditionis. secus aūt quando est paris vel melioris fm Hosti. ꝛ Inno. Et ideo licitum est Seruis ꝯhere etiam dn̄is ꝯdicentibꝰ. ex eo. c. j. Sed dn̄i nō dn̄t ꝓpter hoc Seruicijs debitis defraudari: vt ibi dr̄. Si tn̄ liber postq̄ꝫ ꝯtraxit sciuit eius ꝯditionem ꝛ eam postea carnaliter cognoscat. tenet m̄rimoniū vt in. c. si quis ingenuus. ꝛ. c. si femina. xxix. q. ij. ꝛ c. ꝓposuit. ex eo.

Sed nunquid error ꝯditōis libertine vel ascripticie. vel originarie impedit m̄rimoniū: sicut ꝛ cōditionis Seruilis: Rū. fm. ꝟꝟ. nō. qꝛ omnes tales sunt liberi licet ad q̄sdaꝫ opas plus ceteris teneāt. Qui dicāt ascripticij ꝛ originarij: vide. s. Seruꝰ. j.

Quid si q̄s ignorāter ꝯxit cū ancilla: quaꝫ dn̄s viro ignorāte postea manumittit. ꝛ ipse cognoscit eam post manumissionē: querit an possit eam dimittē. R. fm dir. li. j. ꝙ sic: qꝛ nullū fuit m̄rimonium. qꝛ sꝑ ei se ꝯmiscuit ex ꝑmo ꝯseusu q̄ nullus fuit. idem Hoff. ꝛ Ho.

Quid si dn̄s ancillam tanq̄ꝫ liberam alicui tradidit. vel tacuit scienter. Dic fm Dir. vbi s. ꝙ intelligitur ei libertatem dedisse. Idem Hostieñ. ꝛ Ber.

Quid si liber contraxit cum ancilla ignoranter: ⁊ illa durante ignorantia contraxit cum alio non ignorante conditionem eius. R̃n̄. ſm. ꝟꝟ. tenet matrimonium cum secundo. cum nullum fuerit primum.

Quid si libera contraxit ignoranter cum seruo ⁊ postea scita seruitute nihilominus vult esse cum eo. ⁊ ille vult discedere. R̃n̄. Dic. ſm Jo. ⁊ Ber. ꝙ nō est matrimoniū. tñ ipse dꝫ ꝯpelli: ex quo ipsa cum eo vult esse.

Quid siquis contraxit ignoranter cum ancilla ꝫ postq̄ sciuit exigit ab ea debitum. nunquid postea poterit ab ea separari. R̃n̄. ſm. ꝟꝟ. Si ex his q̄ prius audiuit: habuit ꝓbabilem opi. de ſuitute eius. ⁊ nihilominus exigit debitum non pōt eam relinquere. Si ꝟo habuit opinionem leuem ⁊ temerariam: tunc non obstante ꝙ exigat debitū: poterit: cum veritatem certius sciuerit: separationē petere. ar. capituli inquisitioni. de senté. ex. Nam dubitans ꝓ ignorante habendus est. C. de condi. in de. l. si.

Quid de illo qui mouit questionem conditionis contra vxorem: ⁊ illa lite pendente: petit debitum? Ri. in. iiij. distin. xxxvj. dicit. ꝙ si copula sequit̃ certam cognitionem in libero de ſuitute alterius: tunc ſm omnes: siue commisceatur cum ea per compulsionem ecclesie: siue non. Illa copula semper ratificat matrimonium in conspectu dei. si illa commixtio fit affectu matrimoniali. Si autem affectu fornicario q̄uis non ratificet in conspectu dei: ratificat tamen in cōspectu ecclesie. Si autem copula sequit̃ ꝓbabilem ꝓsumptionem siue fiat ad p̄ceptū ecclesie siue non. semꝑ ratificat matrimoniū: si facta sit affectu matrimoniali. nisi alter coniux: qui est conditiōis ſuilis: prius a suo ꝯsensu pristino recessisset. Si autem facta sit affectu fornicario. matrimonium non ratificat̃ in cōspectu dei: q̄uis ratum presumeret̃ ſm iudicium ecclesie. Si autem copula sequit̃ leuem suspitionē ⁊ temerariam: cui credi non debet: tunc ſm omnes ei non preiudicat etiam ad mandatum ecclesie. titubans enim ꝓ ignorante habendus est. hec Ric. Sed Ber. in dicto. c. ꝓposuit. ⁊ Ho. in sum. dicūt ꝙ ad mādatū eccl'ie: in p̄dicto secūdo casu. potest cognoscere sine p̄iudicio. vt ex priuo consensu ei coniungat̃: q̄diu constat per sententiam de impedimento conditionis. Et si queratur quo affectu. Hostien. dicit. ꝙ coniugali non tanq̄ liberam. nec tanq̄ ſuam: ꝫ tanq̄ illam cui mouet̃ questio ſuitutis. Et sic euentus iudicij declarabit vtrum cogatur eam retinere vel ne. Sed Panormitanus in dicto ca. ꝓposuit: videt̃ tenere opinionem Ri. quia ex quo credit illam esse seruam. mouendo sibi litem. non debet eam aliquo modo cognoscere carnaliter. quia oportet necessario ꝙ ex aliquo affectu eam cognoscat. Si vxorio: confirmat matrimonium. Si fornicario. peccat mortaliter. Nec ꝓpter preceptum ecclesie debet venire cōtra suam conscientiam iuste informatam. vt in. c. literas. de resti. spo. Et dicit Panormitan⁹ ꝙ huius opinio. est Inno. Jo. an. Tan. ⁊ multi alij. licꝫ Hostien. sequat̃ vltimam opi. glo. s. Ber. Astexa. in li. viij. dicit. ꝙ Ho. in. d. c. ꝓposuit. corrigit suū primū dictū. Et sic vr̄ seq̄ opi. Inno. ⁊ se. que. vr̄ communis.

Mpedimētum quar

to. s. de impedimento voti. Utrum in votum de ꝯtinentia impediat matrimonium. R̃n̄. duplex est votum. Quoddā est solēne: q̄d fit ꝑ susceptionem sacri ordinis. aut ꝓfessiōem exp̄ssam vel tacitam factā alicui de religionibus approbatis. ⁊ tale votum impedit matrimonium ꝯhendum. ⁊ dirimit ꝯtractum. Quoddā est votū nō solenne ꝫ simplex. ⁊ hoc si fiat de non ꝯhendo. vel de castitate ⁊ huiōi: impedit mr̄imoniū ꝯhendū. ⁊ q̄nto manifesti⁹ est emissum: tanto maior pūa debet̃ transgressori: tñ nō dirimit mr̄imonium ꝯtractum. ex eo. q̄d votum. li. vj.

Quare aūt votū solēne dirimat mr̄imoniū: nō aūt simplex. cū apud deū non min⁹ obliget vnum q̄ aliud: q̄ violatio vtriusq; inducit pctm̄ mortale. vt in. c. rursus. q̄ cle. vel vo. Dic ſm Panor. in di. c. rursus. ꝙ hoc facit ꝯstō eccl'ie. Et iō ibi dicit glo. ꝙ si ꝯstō eccl'ie nō eēt: teneret mr̄imoniū ꝯtctū a religioso vel p̄sbytero seculari. Et cōtr̃ doct. hoc sequunt̃. Nā vt Ho. dicit de iure diuino q̄dam ꝑsone ꝓhibent̃ ad ꝯhēdū mr̄imoniū. vt in. c. lr̃as de resti. spo. in q̄ q̄s vouens ꝓhibit⁹ nō repit̃. Vn̄ oꝫ dicere. ꝙ aut eccl'ia errat in ſuando mr̄imoniū post votum simplex. Aut ꝙ etiā hodie possit statuere: vt mr̄imoniū ꝯctum post solēne votum teneat. nā si vtrūq; eq̄lit̃ obligat apud deū. sicut ſuat in simplici ita posset ſuari in solēni. nec ē dōm ꝙ eccl'ia erret. q̄ nō longe esset ab heresi. xxiiij. q. j. hec est fides.

Quō dꝫ intelligi ꝙ votū simplex impedit mr̄imoniū ꝯhendum. R̃n̄. ſm Ray. Intantū impedit ꝙ si iste q̄ fecit tale votū: postea ꝯstitent iuramentū alicui ꝙ eam duceret: dꝫ votum implere. ⁊ agere pn̄iā de iuramento illicito. d. c. rursus. Id ē Ho. ꝙ si primo iurauit: ⁊ postea vouit ſm Host. ⁊ Goff. in hoc casu p̄ualet iuramentum. Potest tñ intrare religionem. ex̃ de spon. ꝯmissum. nec tenet̃ prius exequi iuramentum ſm Panor. in. d. c. ꝯmissum. q̄ in ꝯhendo matrimonium intelligitur si res in eodem statu ꝑmanserit. vt in. c. quēadmodum. de iureiur̃. Sed hic non ꝑmāsit in eodem statu. Nam si post matrimonium ꝯtctum ꝑ verba de p̄nti: licet intrare religionem: sponsa inuita. vt i. c. ij. ⁊. c. ex publico. d̄ ꝯuer. ꝯiu. Forti⁹ hoc fieri poterit ꝑ sponsalia de futuro. q̄ turpius eijcitur: q̄ non admittit̃ hospes di. c. quēadmodum. Non ob. dictum. c. ꝯmissum. q̄d vult ꝙ q̄ primo iurauit cum aliqua ꝯhere: si vult religionē ingredi. dꝫ primo ꝯhere vt iuramentum ſuet. quia ſm Panor. contrahere est de consilio: ⁊ non de necessitate. ⁊ ꝯsilium fit ne noret̃ piurus quo ad vulgi opinionem. ꝙ si post tale votum contrahat ꝑ verba de presenti: non pōt vxorem cognoscere sine peccato mortali. quia adhuc potest intrare religionem.

Quid autem si quis contraxit sponsalia de fu-
turo: ꝛ postea vouit cōtinētiam. nunquid tenea-
tur ad votum. d. An. in. c. veniens. qui de. vo᷑ vo.
videtur velle ꝙ votum castitatis sit fortius. ꝛ sic ꝙ
sponsalia tollantur ꝑ tale votum. quod etiam sen-
tit Gas. Sed contrariū aperte sentit Po. in dicto
c. rursus. Dicit enim ꝙ si votum p̄cedit sponsalia
non valent sponsalia: vt ibi. Si autem spōsalia p̄-
cedunt votum: tunc cōpellitur vouens: aut solen-
nizare votum aut perficere sponsalia. ꝛ hec opinio
videtur verior. Nam cum sit orta obligatio spon
se: non videtur ꝙ in ipsius preiudicium possit vo-
uere castitatem. Hec Panormi. in dicto. c. veniēs
Idem Dir.

Sed queritur de questione notabili. Pone ꝗs
iurauit vel vouit: ꝙ nunꝗ̄ cognoscet aliquaꝫ mu-
lierem. ꝛ postea ducit vxorem: bene tenet matrio-
nium. sed nunquid peccat cognoscēdo? R̄n̄. glo.
in. c. de viduis. xxvij. q. j. refert quosdam dicere ꝙ
prima vice peccat: sed postea non. Et ideo dicunt
ꝙ post votum simplex: prima vice cognoscēs vxo
rem peccat: quia si semper peccaret cognoscendo:
tale matrimoniū illicitum esset. Sed Directoria li
bro. j. distinguit: ꝙ aut queritur de voto simplici
emisso post matrimonium contractum. ꝛ tūc exi-
gere nō potest. sed reddere tantū quod᷑ nō erat in
eius sed mulieris potestate. vt in. c. quidam. de cō
uer. coniu. Et ratio est quare exigere nō potest: quia
nihil inde maius sequitur: quod illud votum re-
moueat. Aut queritur de voto p̄cedente matrio-
nium. ꝛ tunc dic: ꝙ lꝫ peccet prima vice: pōt tamē
postea exigere ꝛ reddere. ꝛ ratio est: quia bonū ma
trimonij remouet quicquid est contrariuꝫ matri-
monio: quia fortius vinculum ꝙ̄ sit simplex votū
d. c. rursus. ꝛ d. c. ꝙ votuꝫ. ꝛ sic per hanc distincti
onem Directoria concordat opiniones que viden
tur contrarie. Idem potest dici de iuramento qđ
de voto. ꝛ sic habes conclusiue ex hac opinione: ꝙ
ille qui vouit vel iurauit ante matrimoniū: peccat
prima vice exigendo mortaliter. Deinceps potest
reddere ꝛ exigere sine peccato. Ri. tamen in. iiij.
distinc. xxxviij. ar. vij. q. j. tenet indistincte tam de
vouente post matrimonium ꝗ̄ etiam ante ꝙ nul
lo modo potest exigere. ꝛ hec opinio videtur tuti-
or. ꝛ bona cautela esset petere dispensatiōꝫ ab epō.

Verū aūt tales simpliciter vouēs q̄ cōtraxit: te-
neatur cōtinere mortua vxore. R̄n̄. communis opi
nio docto. est ꝙ sic: quia per matrimoniū prius cō
tractum votum non erat ablatum. sed solū execu
tio voti.

Sed pone ꝙ ambo qui fecerant votum castita
tis simplex cōtrahant simul. nūquid tenet matri-
moniū. R̄n̄. Jo. xxvij. q. j. de viduis: tenet ꝙ nō:
Alij vo cōmuniter dicunt ꝙ sic: sed neuter potest
exigere nec reddere. Multo minus poterunt exi-
gere vel reddere si ambo fecerunt votum post ma
trimoniū. Tamen etiam in dicto casu consulen-
dum esset eis: vt petant dispensatiōem ab episco-
po: maxime vbi timeretur de incōtinentia ambo-
rum vel alterius.

Sed pone ambos vouisse ꝙ nunꝗ̄ exigent.
Respon. Jo. vbi supra: dicit ꝙ bene tenet matri-
monium: quia vterqꝫ potest reddere. Sed quo-
modo: cū reliquus non exigat: vterqꝫ si sciat alte-
rum indigere: nec posse exigere relinquo. dꝫ cōmi
sceri: ꝛ vterqꝫ reddere dicetur.

Sed quid si quis vouit ꝙ nōꝗ̄ redderet: si vxo
rem eum contingeret ducere: si postea ducit: quid
iuris. R̄n̄. Jo. vbi s̄. ꝙ nō tenet tale votum sua-
re: q2 p̄ceptū est apl̄i de reddendo.

Vtrum contrahens post votum simplex pec-
cet mortaliter. R̄n̄. Gas. cal. in. c. rursus. qui cleri.
vel vo. dicit ꝙ quando contrahit: aut habet ani-
mū consūmandi matrimoniū. ꝛ tunc peccat mor-
taliter: quia facit contra votum. aut non habuit
animū consūmādi: sed religionem intrandi ante
consumatōem. ꝛ tunc non peccat mortaliter: quia
in nullo fecit contra votum. Et per hanc distincti
onem videntur concordari opiniones que viden
tur contrarie. Ri. tamē vbi s̄. tenet indistincte ꝙ
contrahens post votum continentie simplex: nisi
certificatus per spiritūsanctū sit: ꝙ deus sic ordia-
bit ꝙ nunꝗ̄ sequetur carnalis copula: peccat: quia
alia iura prohibent tales cōtrahere: etiam si ille q̄
vouit intendat religionem intrare ante matrimo
nij consūmatōem. Et hoc ꝓhibitum est ad vitan-
dum periculum fractionis voti. Periculū enī ēēt:
ne per contractum illum mutaret ꝓpositū quod
ante habebat. ꝛ ad vitandum confusionem alter
ius coniugis qui quodammodo confunderetur: si
alter coniunx cum eo matrimonium renueret cō-
sūmare. Hec Rich. ꝛ hec opinio videtur equissi-
ma. ꝛ io tenēda. ꝛ credo ꝙ tal᷑ peccaret mortalit᷑.

Circa tamen questionē suppositaꝫ. vicꝫ an ha-
bens votum simplex castitatis: si postea cōtrahat:
possit consūmare sine peccato mortali. Quidā di-
cunt ꝙ si contraxit animo nō consūmandi: sed in-
trandi religionem: sed postꝙ̄ contraxit mutat ꝓ-
positum ꝛ alter exigit debitum: reddendo nō pec-
cat mortaliter: nec etiam mutando propositū pec-
cat mortaliter. quia illud propositum nō erat fir-
matum sub voto. ꝛ sic poterit esse ꝙ post votum
simplex castitatis: qui contrahit matrimoniū con
sūmare pōt sine peccato mortali. Secus si fecisset
votum religionis: quia lꝫ possit ꝯtrahere sine pec-
cato mortali cum ꝓposito nō consūmandi: nō ta-
men poterit cōsūmare sine mortali. quia ante con
sūmatōem pōt illud implere. sed nō sic in predicto
casu: quia in religioneꝫ talis nō tenetur intrare: et
non intrans tenetur reddere exactus. tamen ex di
ctis Rich. s̄. patet cōfutatio huius opi. que videt᷑
valde periculosa.

Queritur de questiōe quotidiana. An episcop9
possit dispēsare in voto ꝯtinentie. R̄n̄. Ri. in. iiij.
di. xxxviij. dic᷑ ꝙ i votis maioribꝫ: cuiusmodi sunt
votū ꝯtinētie: religiōis: ꝛ crucis: solus papa dispē
sare pōt. ꝛ lꝫ Spe. in ti. de leg. dicat epm̄ dispēsare
posse circa votū simplex. ad hoc. c. veniēs. q̄ de. vo᷑
vo. Panor. tn̄ ibi dic᷑ ꝙ ex casus. d. c. epo n̄ pōt di-
spensare. immo talis casus ēēt ita arduus ꝛ dubius
ꝙ multi dicant etiaꝫ papam nō posse. Et tria fue-
rūt q̄ i du xert papā ad dispēsandū circa illā mulierē

Primo fuit perturbatio mentis: quia votum emi sit nō inspirata: sꝫ in fraudē spōsi. Scdo pp maꝰ piculū euitādū: qꝛ mulier videbať incōtinēs. Tercio quia erat iuuenis ꝛ suspecta. Et sic papa accepit a non idoneo debitore quod potuit. hodie tn̄ p extrauagantē Sixti que incipit. Et si dominici gregis est excōicatio late sententie cōtra dispēsantes in voto castitatis: vel religionis. Et iō ampliꝰ de istis nō est disputandū.

Quid aūt: si quis nouit nō nubere. an eps possit dispensare: Dicendū ꝙ sic. nā fm ar. f. in sum. Aliud est vouere castitatē. aliud vouere nō cōtrahere matrimoniū. quia secundus. s. vouens nō cōtrahere: fornicando non frangit votum. Primus uo sic: quia vouendo vnum: vouet qḋ implicatur in alio. Item si quis voueret castitatē ad tps: eps dispensare posset. secus de voto ppetue castitatis. ꝛ sic intellige pdicta.

Pone aliquis ꝓmisit castitatē respectu certe religionis: sed nō vouit omnia substantialia regule nunqḋ matrimoniū postea cōtractū teneat. Rn̄. b. an. in. c. rui sus. qui cle. vel vo. vt refert Panor. ibi. post multa cōcludit. ꝙ aut vouit oīa substantialia religionis: sed non respectu certe religionis: ꝛ tunc votum diciť simplex. vnde nō dirimit matrimoniū post contractū per. c. vnicuꝫ. de voto. li. vj. Aut vouit omnia substantialia respectu certe religionis: Ita ꝙ efficaciter est obligatus religiōi. ꝛ tunc est certum ꝙ matrimoniuꝫ non tenet: vt in dicto. c. vnico. Aut vouit tm̄ castitatē respectu certe religionis: ꝛ tunc dicit ꝙ votum est solennizatū ꝛ non tenebit matrimoniū sequens: licet iste nō sit vere ꝛ stricte religiosus: vt quia nō obligauit se ad paupertatem ꝛ obedientiā. ꝛ hoc p. d. c. vnicum. Sed panor. dicit se semper tenuisse oppositum: qꝛ illud. c. vnicum requirit ad solēnitatē voti: ꝙ ꝓfessio fiat alicui de religionibus approbatis. Et sic ꝙ quis profiteatur religionē approbatam. Ita vt vere sit religiosus illius religionis. Et hoc videť velle litera illius. c. vnici. hec Panor. Et si obijciatur de capitulo fi. qui cle. vel vo. s. de illa muliere q̄ fecit votuꝫ castitatis in manu cuiusdā mōachi. hoc adiecto: ꝙ remaneret in domo sua cum omni substantia sua: ꝛ nō intrauit aliquod monasteriū monialium; nec viroꝝ. Et tn̄ dicitur ibi ꝙ tale votuꝫ erat solenne. ꝛ dirimebat matrimoniū postea contractum per talem mulierē. Potest responderi ex dictis panor. ibi. ꝙ ꝓmissio alicuius de substantialibus regule vna cum susceptiōe habitus religiōis inducit plenam ꝓfessionem: ꝛ obligat quo ad oīa substantialia; put fecit ista mulier: que vt dictum est fecit votum continentie: ꝛ ꝓfessionē fecit i manibus cuiusdā fratris sancti Aug. qui habuit mādatum ad hoc a superiore. Alis nō potuisset istam mulierē incorporare religioni. vt in. c. porrectum. de regula. ꝛ ex tex. iuncta glo. infert Panor. ꝙ femina potest ꝓfiteri religionē masculoꝝ in manibꝰ eorum ꝛ erit vere religiosa: lꝫ non intret monasterium monialiū: sed moratur in domo olim sua et in quantū glo. ponderat susceptiōem habitus professoꝝ. Idem dic sine susceptiōe habitus dūmodo fecerit professionem expressam. vt in. d. c. porrectū. Sed ponderatur susceptio habitus ad inducendam professionem tacitā: vt in. d. c. vnico. Quod autem dicitur: cum omni substantia sua remaneat ꝛc. Glo. exponit. i. cum vsufructu sue substantie olim ante monachatū. vt de vsufructu illarum rerum victum ꝛ vestitū haberet in vita sua: ꝛ q̄cquid superesset deberet esse mōasterij. ꝛ sic ista mulier habebat administratōnem. nec hoc est contra substantiā monachatus: cum possit esse sine proprio ꝛ in obedientia supioris. Hec panor. ꝛ idem Panor. innuit: ꝙ licet ista mulier expresse tm̄ vouerit castitatē: tamen tacite vouit votum paupertatis ꝛ obedientie.

An autez pactum quod fecit ista mulier: vt habet et bona sua in administratōnem sit licitum. d. An. dicit ꝙ non: quia videretur sibi ex debito illā administratōem appropriare ꝛ sic esset proprietaria. Sed Panor. vbi supra sustinēdo predicta dicit. ꝙ hoc potest procedere: non ex iure acquisito illi monache: sed ex pollicitatione obligante abbatem. Et dicit ꝙ hoc dictum est satis coloratum. de hac materia vide pulcra s̄. Abbas.

Quid respondendū cum persona que fecit votum simplex querit an possit matrimoniū contrahere: Respon. fm Ho. debꝫ responderi: ꝙ non. ꝛ si vltra querat dicens: quid si contraxero: nunquid tenebit matrimoniū: non debet respondere. Als peccat: quia dat occasionem peccandi mortaliter fm Ho. Credo tamen ꝙ dicens: tibi non lꝫ cōtrahere: ꝛ si cōtrahas: lꝫ matrimoniū teneat: tn̄ peccabis mortaliter cōtrahendo: nō peccat saltem mortaliter.

Impedimentum.v.

De cognatione carnali primo sciendū ꝙ triplex est cognatio. s. carnalis: q̄ diciť consanguinitas. Spūalis: que diciť compaternitas. ꝛ legalis que diciť adoptio.

Quid est consanguinitas. Rn̄. fm Ho. est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium: carnali propagine contractuꝫ. Stipitem dico illam personam a qua aliqui duxerunt originē. vnde ꝛ consanguinei dicuntur quasi de vno sanguine procedentes. vnde spurij etiam consanguineos habere dicuntur. Consanguinitas autē habet tres lineas. i. ꝓcedit triplici ordine. Prima nāqꝫ linea dicitur ascendētium: vt pater: auus: ꝛ huiusmodi. Secunda descendentium. vt filius; nepos. Tercia collateralium: vt fratres ꝛ fratrū filij. qui ꝛ patrueles dicuntur. ꝛ hec eadem intellige in feminis: vt in matre ꝛ auia: in filia ꝛ nepte: ꝛ duabus sororibꝰ: aut filijs earum qui dicunť consobrini: quasi cōsororini.

Quid autem sit linea cōsanguinitatis: Dic fm Hostien. ꝙ est ordinata collectio personarū consanguinitate cōiunctarū: ab eodem stipite descendentium diuersos gradus cōtinens: ꝛ eos a stipite fm numeros distinguens.

Quid est gradꝰ. Rn̄. fm Jo. an. ē q̄dā hitudo distantiū ꝑsonaꝝ: qua cognosciť q̄ta agnatōis. vl'

cognationis distantia: due psone inter se differūt. ⁊ dicunt̄ gradus ad similitudinē graduum scalarum vel locoꝝ pcliuiū: q̄r ita gradimur de primo in primū.

Qualiter cōputantur gradus? Rñ. fm Hir. li. i. fm leges ⁊ fm canones: in linea ascendenti ⁊ descendēti: eodē modo cōputant̄ fm hanc regulam q̄ quelibet psona addita psone facit gradū. xxxv. q.v. ad sedem. Sic. Pone aliquem p̄ truncо: qui non computatur. vtpote Joachim: ⁊ tunc cōputa ascendendo. pater ⁊ mater ioachim sunt in primo gradu. Auus ⁊ auia in secundo. Proauus et proauia i tercio. Abauus ⁊ abauia in quarto. In descendēti vo sic cōputant̄. Filius ⁊ filia Joachiꝫ sunt in primo gradu ⁊c. vel a stipite descendentes p̄ter ipm stipitem: quotus est numerus cōi parēte detracte: tertius est gradus. Stipes autem fm panor. in. c. fi. extra. e. demit̄: quia filius est ex sanguine patris. vnde non fit descēsus per duos gradus: sed tm̄ per vnum. Et fm Monal. cū vis scire de consanguinitate aliquoꝝ quanuṁ inter se differant: recurre ad cōmunē personā a qua traxerūt originem. vt Petrus generauit. S. ⁊. T. qui fuerunt fratres. Ecce primus gradus. Si vo nō potens scire quis fuerit pater eorum: dicas sic. S. et T. fuerunt fratres. Hoc idō dico: quia fratres sp sunt ponendi in primo gradu: vl' frater ⁊ soror: vl' due sorores: ⁊ tunc procede. S. ⁊. T. fuerunt fratres: qui faciunt primū gradū. S. genuit. A. Ecce secundus gradus. A. genuit. B. Ecce tercius. et sic de alijs. Idem est dicendum de alio fratre. In transuersali vero linea aliter cōputantur fm leges aliter fm canones. Fm leges cōputantur fm hāc regulam: q̄ persone numerant̄ hinc inde a cōmuni parente vel stipite descendentes: preter ipm stipitem. Quotus est numerus cōmuni parente detracto: totus est gradus. vnde si vna persona distat a cōmuni parente per quatuor personas: alia per tres: cōputato cōmuni parente: sunt octo. Detrahe stipitem remanent septem. Sic ergo attinēt inter se gradu septimo. Et hoc obtinet: siue equaliter distent: siue inequaliter. Ideo fm leges frater ⁊ soror sunt in secundo gradu. Filij duoꝝ fratrum in quarto: ⁊ sic d' alijs. Ratio diuersitatis est: quare transuersales duplicantur fm leges: quia hereditates nequeunt deferri: nisi de vna persona ad alteram. Iccirco curauit secularis imperator singulis personis: singulos pficere gradus. Sed q̄a nuptie sine duabus personis nō possunt fieri. Io sacri canones duas personas in vno gradu cōstituerunt. d. c. ad sedem. Qualiter autem fiat cōputatio fm canones. Rñ. fm Hir. q̄ in transuersalibus lineis: si due persone inueniuntur equaliter descendētes a cōmuni stipite: totto gradu attinēt inter se. Et sic non distant gradu: sed sunt in eodē gradu. xxxv. q. v parentele. ergo filij in eodē gradu attinent sibi: ⁊ filij duoꝝ fratrū ⁊ hmōi: q̄r eq̄liter descendunt. Si vo inequaliter descēdūt: quoto gradu remotior illorum distat a stipite cōmuni totto gradu attinent sibi: ⁊ sic remotior addit gradum. vnde nō sunt in eodē gradu: sed distāt gradu fm regulam approbatam. s. quoto gradu remotior distat a stipite: totto differt ⁊ a quolibet descendentiū ab eodem per aliam lineā. d. c. fi. Huius autem ratio est. quia ratio cōsanguinitatis inter aliquos in linea transuersali: ortum habet ab illa que est ad stipitem. vnde phs dicit. Omnis cognata amicicia dependere videtur ex paterna. Et ideo in linea transuersali: vnus nō potest esse ppinquior alij q̄ stipiti. Itē predicta regula fm docto. haber intelligi solum vsq̄ ad lineam equalitatis: quia post illam quelibet descendentiū persona rum adijcit gradū. vnde pnepos alicuius: sicut tercio gradu distat ab eo: ita ab omnibus descendentibus ab eodem: vsq̄ ad tercium gradū: sed plus distat ab illis qui transcendunt tercium gradum. Asten. in lib. viij. ti. xvij. limitat dictā regulam per. c. q̄d dilectio. de consan. q̄ lꝫ gradus consanguinitatis cōputari debeat a remotiori: tamē si consuetudo esset alicubi computari a propinquiori: standum est consuetudini propter scandalum euitandum.

Queritur: vsq̄ ad quem gradum matrimonium contrahi phibeatur? Rñ. Hir. vbi s. fm legē mosaicam. xiij. persone phibentur tm̄ in lege diuina quarum alique sibi in secundo gradu attinēt. vñ v. Nata soror neptis matertera fratris ⁊ vxor. Et patrui cōiunx mater priuigna nouerca. Vxor q̄ soror: piungi nata vtriusq̄. Atq̄ soror patris: cōiungi lege vetantur. Liquet igitur q̄ secund' gradus est in nepte ⁊ in matertera. ⁊ in sorore patris: que amita dicitur. Et cum illis papa nō posset dispensare. intellige sine magna causa. vt. j. c. papa. Et q̄d dicitur q̄ prohibetur de vxore fratris. Intelligas si prolem habuit. Al's fm legem mosaicaꝫ duci debet ad semē eidem mortuo suscitanduꝫ. vt extra de diuor. c. fi. Idem Ho. ⁊ Ber. extra de testi. spo. literas. Post vo fuit facta phibitio vsq̄ ad septimū gradū. d. c. ad sedem. Sed hodie phibitio coniugalis quartum gradum consanguinitatis ⁊ affinitatis de cetero non excedit. extra. e. non debet.

Quid de ascendentibus ⁊ descendentibꝫ: videtur q̄ in infinitum extendatur. ita q̄ fm quosdā Si adam viueret hodie non posset aliquam ducere fm Ho. ⁊ Jo. an. Idem panor. in. d. c. nō dꝫ Et putat opinionē p̄dictam verissimā: cum text' iuris ciuilis indistincte phibeat matrimoniū inē ascendentes ⁊ descendentes. vt in. l. nuptie. ff. de ritu nup. Ex hoc in infinitū. Et cum ius ciuile nō repetiatur expresse correctum: ⁊ sit fundatū super honestate maxima: nō debemus propter generalem dispositōem canonum dicere cōtrariū: hec tm̄ questio propter breuem hoīm vitam raro practicatur. Sed Gof. ⁊ Hir. tenēt indistincte: q̄ hodie tam in ascendentibus q̄ in descendentibꝫ: ⁊ collateralibus quartum gradū non excedit prohibitio q̄tum ad matrimoniū contrahendū. d. c. non debet. quod loquitur generaliter ⁊ indistincte. Et sic videtur q̄ ius ciuile sit correctum expresse per dictum. c.

Sed queritur: an hodie in quinto gradu ⁊ supͣ

sit consanguinitas. Rū. fm Goffre. & Ho. q̄ sic. quātū ad ius succedendi. vsq3 ad decimū gradū legalem. d. c. ad sedē circa principiū. de hoc dictū est supra Hereditas. Nec obstat qd̄ dicit in. d. c. ad sedē. in fi. q̄ vltra septimū gradū nō est consanguinitas. & hodie pōt dici vltra quartū. d. c. non debet. Rūdit Dir. q̄ non est gradus impediens matrimonium. Sed bene est gradus inducens successionem.

An aūt cōmittat incestus in q̄nto gradu. Rū. fm Goff. & Ho. q̄ nō. qz q̄ incestus cōmittatur. hoc nō pcedit ex natura coitus. ſ3 potius ex ecclesie cōstitutione; que statuit certos gradus & constituit in eis esse incestuosum coitum. Sic et prohibitio matrimonij non ex natura matrimonij. sed ex constitutione pcedit ecclesie. xxxv. questio. j. cū igitur.

Quid si aliq̄s contraxit in q̄nto & q̄rto gradu. vel in scd̄o. fm stipites. Rū. fm Dir. valet matrimonium. qz tales attinent sibi in q̄nto gradu siue distant q̄nto.

Sed nunquid in q̄nto & pmo possit contrahi. Hosti. dicit q̄ nō. extra eo. qd̄ dilectio. vbi sibi becauit lr̄a q̄ nō fecit mentionē de pmo gradu. q̄ immediate descendit a stipite. quia cum eo nullo modo pōt esse. ſ3 de scd̄o & tercio. qz illud conceditur fm regulā approbatā. extra e. c. fi. Ratio est. quia stipes & germani filij stipitis faciunt vnum & eundem gradum. xxxv. q. iij. §. hac auctoritate. Sed Dir. vbi supra expresse tenet contrarium. Idem Goffre.

Impedimentum. vj.

De cognatione spūali; que cōmunit est cōpaternitas. Vbi sciendū q̄ cognatio spūalis puenit ex hoc. q̄ q̄s confert sacramentū baptismi seu cōfirmationis vel suscipit. siue tenet illum; cui tale sacrm̄ confertur.

Inter quas psonas cōtrahit cognatio spūalis. Rūdeo fm Ri. in. iiij. di. xlij. q̄ cognationis spiritualis tres sunt spēs. s. paternitas. cōpaternitas. & fraternitas. Prima contrahit inter regenerantē & regeneratum. Et sicut in generatione carnali duo sunt. s. pater & mater. sic in spūali. administrans sacramentū est pater. qz psonā dei repsentat; tenentes autē sunt sicut mater. qz repsentant psonā ecclesie. Et ita inter regeneratū & dantē sacrm̄ ptrahitur paternitas spūalis. Similit inter eū & ipm tenentē. Si tū sacrm̄ ministrans vel tenens baptizati sunt. alter nō. quia omnium sacramētoꝝ et cognationū spiritualium que p sacramenta contrahuntur baptismus est fundamentum. sed de hoc. j.

Compaternitas contrahit inter regenerantē & generantē. tā eū sacrm̄ ministrans q̄s tenētes efficiunt cōpatres vel cōmatres parentū carnaliū illi9 q̄ regenerat. Et q̄nq3 transit ad vnū coniugū alio mediante. aliq̄n nō. Si enī alter coniugū inter q̄s cōsummatū est mrīmoniū suscipit filiū alicui9 de sacro fonte vel tenet in ɔfirmatione. alter cōiunx efficit compater parentū carnalium regenerati. ex eo. martinus.

Fraternitas vo contrahit inter regeneratum & carnales filios regenerātis. Et hoc siue hm̄ōi filij nati sint an̄ ɔpaternitatē. siue post. ex eo. tua. siue dicti filij sint legitimi siue illegitimi. Secus si adoptiui fm Inno. Int has psonas phibet mrīmonium. Inter alios nō phibet. quia istd̄ est edictū phibitoꝝ. & oēs qui nō excludunt; admittuntur Et hec cognatio impedit & dirimit matrimoniū post ɔtractū. Et idē de sacro cōfirmationis. ex eo. nedum. li. vj. vnde v. Dirimitur frater. compater. atq3 pater. In alijs autem sacrm̄ nulla spūalis cognatio contrahitur. extra eo. q̄uis. li. vj. Per cathecismum vo contrahitur spiritualis cognatio. que tū impedit matrimoniū contrahendum. sed nō dirimit contractū. extra eo. per cathecismum. li. vj.

Quid si plures sunt suscipientes. phibetur ne fiat. de conse. di. iiij. nō plures. Et similiter in confirmatione. vt in. d. c. nō plures. Si tamē fiat; cū omnib9 ɔtrahit cognatio spūalis. Sed tamen isti suscipientes bene possunt ɔtrahere inter se. vt ponit Inno. & Hosti.

An aūt eps̄ possit dispensare vt plures possint leuare de sacro fonte. Glo. in. d. c. q̄uis. facit q̄ sic que dicit. q̄ epi dispensant ɔtra ius. vbi nō est eis phibitū. vt in. c. at si clerici. de iudi. Cum igit nō reperiat phibitū. videt q̄ possit. hec Ge. in. d. c. q̄uis. de hoc vide s. Eps̄. Si tū sunt plures; sine licentia peccant. Sed Jo. an. & Archi. putant q̄ vbi cōsuetudo nō resistit. & fortius si assistit. q̄ illa sit leuis culpa.

Quid si quis baptizat seu tenet ad baptismum ppriū filiū. Rū. licet doc. in hoc sint varij. videt tamē sic dicendū. q̄ si vir vel mulier hoc fecit in necessitate seu p ignorantiā. aut p errorē. tunc potest exigere & reddere debitū. Si scienter. ſ3 ex quadā simplicitate ignorando iura in talib9; tunc etiā exigere potest. vt videt tenere Ber. in. c. si vir. eo ti. Si autē hoc fecit in fraudē & ex industria. s. insidiando matrimonio. vt sic posset vxorē priuare debito coniugali. tunc incurrit duo mala. Primo q̄ nō potest exigere. Scd̄o q̄ si superuixerit; mortua vxore; sine spe cōiugij remanere debet & de hoc est ter. in. c. de eo. xxx. q. j. ibi hac causa. vt discidiū fieret coniugij. & ibi grauis pnīa insidiatori iniungatur. Si autē vterq3 fraudulentus fuerit fm Ho. neuter debet debitū exigere. nec neuter subtrahere. quasi dicat non debet quis eoꝝ exigere. Si tamen exigit. tenet alter reddere debitū. Et hoc est mirabile dictū; q̄ ille nō possit exigere sine peccato mortali. & tamē si exigit. alter tenet reddere. dicit tamē Hostien. q̄ si nō potest cōtinere. de licentia ecclesie hoc est episcopi potest petere. cū etiā de licentia eius posset ɔhere. de hoc & similib9 vide. j. Impedimentū. viij.

Vtrum spūalis cognatio transeat ad nepotes. Rū. q̄ non. quia nō habet gradus. Filia quippe mea spūalis. licet nō possit ɔtrahere cū filio meo. potest tamē contrahere cū filio filij mei. Item pater potest cōtrahere cū filia spirituali filij. vt notat

Panor. extra eo.c. vtrum. quia cognatio spūalis descendit de patre in filiū. sed nō ascendit de filio in patrem. de hoc glo. in.c.j.e.ti.li.vj. Item pater spūalis licite potest ducere in vxorē carnalem sororem filij sui spūalis. ⁊ etiā filiā eius. Ac etiā vxorē filij spūalis. Et ex pdictis patet abrogatū esse: qđ dicit in.c. post susceptum. xxx.q.iij. vsqꝫ ibi quia leges. Dicit enī ibi. ꝙ qui ex cōpatre ⁊ cōmatre fuerint nati. mřimonio nō possunt cōiungi. qđ patet ex dictis esse falsum.

Vtrum vxor ⁊ vir simul leuare possint puerū de sacro fonte. Rū. asten̄. li. viij. ti. xviij. dicit. Int patrē ⁊ matrē spūalem nulla cognatio spūalis contrahitur. ⁊ ideo vterqꝫ cōiunx puerū simul tenere nō impedit de necessitate. ꝟ ex quadaꝫ honestate. Quando vo vterqꝫ cōiunx simul tenet duplex cognatio spūalis contrahit in vtroqꝫ. vna directa p factū suum. altera indirecta p factū alterius. Nec est hoc incōueniens. sicut nec ꝗ̃ uis mulier alicui cōsanguinea simul ⁊ affinis inueniat.

Vtrum aliquis successiue possit habere in vxores duas cōmatres. Rūsio patet ex dictꝭ supra. ꝙ si pma tua vxor tenuit filiū alteri⁹ anteꝗ̃ ei miscereris ei. poteris habere illam alterā. Si vo tenuit postꝗ̃ a te fuit cognita. nō poteris secundā habere. Eo ꝙ cōpater eius factus es. Si autē alia mulier tenuit filiū vxoris tue; quē de alio viro habuit Illa mulier est cōmater vxoris tue. ꝟ tua nō. Siue illa tenuerit anteꝗ̃ inter vos esset carnalis copula siue post. Ideo potest illam habere. Et similiter filius tuus; quē de alia genuisti. si ab aliquo suscipiatur; tunc suscipiens est compater tuus: non autē vxoris tue. vnde si casus tue mortis eueniret. suscipiens posset cōtrahere cū illa que fuerat tua vxor. Ratio autē pdictoꝝ fm̄ Ri. vbi supra est. quia et si ꝗ̃tum ad contrahendū compaternitatē. coniuges inter quos cōsummatū est matrimoniū communicent sibi suas actiones. nō tamē suas passiones. quia hoc induceret nimiū onus ⁊ piculosum matrimonio. Et dicit quis cōmunicare actiones suas. qñ ille tenet aliquā psonā. ⁊ hanc cōmunicat alteri cōiugum carnaliter cognito. Pati vo dicit: qñ eius filius ab alio tenet. vnde tenēs filiū vxoris mee quē habuit ex alio viro: ē cōpater vxoris mee ⁊ nō meus. Idem econuerso. vnde v. Que mihi: vel cuius mea natū fonte leuauit. Hec mea cōmater fieri mea nō valet vxor. Si qua mee natū; non ex me fonte leuauit. Hanc post fata mee nō inde vetabor hr̄e. Ambos cōpatres facit actio: passio nunꝗ̃.

Quero: an huiusmodi cognatio spūalis contrahatur cū concubina. Pone exemplū. habens concubinā leuauit puer de sacro fonte. nunquid concubina sua efficiatur cōmater parentibꝰ baptizati. sicut dicimus in vxore. Rū. Panor. in.c. martinus. extra eo. de mente Archi. ⁊ Jo. an. cōcludit ꝙ non. Et dicit ꝙ hec est communis opinio. ne ista cognatio spiritualis; ad illicitum coitum extendatur.

An autē ista cognatio extendatur ad filiū illegitimum ipsius leuantis seu baptizantis. Doctores dicunt ꝙ sic. vt refert Panor. vbi s. Et videt tex. in e.ti. extra eo.

Vtrum ille qui baptizauit aliquā: posito ꝙ sit laicus vel in minoribꝰ ordinibus; possit contrahere cum illa. Rū. non. quia est eius filia spūalis. extra eo. nedum. li. vj. Similiter nec ille quē pſbyter baptizauit. potest ducere filiam carnalem ipsius presbyteri. extra eo.c.fi. nec filius pſbyteri potest illam ducere; quā presbyter ille baptizauit. Et idē de crismante seu confirmante dicendum per predicta.

Sed querit de.q. notabili ⁊ ꝗ̃tidiana. Pone vt in pdicto casu. laicus aliquē baptizauit in necessitate vel mulier sine aliqua solennitate. Postmodū pdicti putantes talem nō esse baptizatum iterato faciunt eum rebaptizari. Eadē questio fieri posset de exposito qui bis baptizatur: aut ignorant; aut scienter. an in ista scđa rebaptizatione contrahat huiusmodi cognatio spiritualis. Respon. Sol. huius questionis depender ex alia questione: videlicet an huiusmodi scđo baptizati vel cōfirmati de nouo accipiant caractere. Et si sic. tunc de nouo contraherent cognatio spūalis. Al's secus. Nā Tan. vt recitat glo. in. §. qđ vo. lxviij. dis. dicit. ꝙ si milies quis ordinetur pſbyter. tot pſbyterales ordines recipit. Ideꝫ dicit de baptismo. Aliter enī quomodo fieret iniuria sacramēto. vt de cōse. dis. iiij. ostendit. vel quomodo diceret quis bis baptizari. vt de cōse. di. iiij. qui bis. ⁊.c. eos. Itē cum dicatur. accedit verbū ad elementū ⁊ fit sacramentū j.q.j. detrahe. ergo quotiens dicunt verba illa. et apponitur elementū; fit nouuꝫ sacramentū. Sed glo. ibi tenet contrariū; dicens. ꝙ ibi non iteratur nisi vnctio exterior. Et hanc opinionem dicit glo. ibi esse veriorem. Glo. tamē in.c.ij. de aposta. videtur tenere opinionem Tan. Pan. tamen ibi dicit Goff. tenere. ꝙ ex iteratione nō imprimit nouus caracter. nec in veritate obfuscatur primum sacramentum seu caracter iam impressus. Sꝫ obfuscatio: seu iniuria fit quo ad animū facientis. quia ꝗ̃tum in se fuit intulit iniuriam sacramento. Et tenendo istā opinionē que videt verior. nulla cognatio spūalis contraherent. al's secus.

An autē lauantes crisma post confirmationē contrahant cognationē spūalem. Rūdeo nō. Ex quo nō interfuerūt in actu confirmationis ⁊ confirmatus nō est leuatus p ipsos.

Vtrum filij duoꝝ compatrū possint matrimonialiter copulari. Respondeo sic. Siue sint geniti ante compaternitatē; siue postea: excepta solūꝫ illa persona. per quā compaternitas est cōtracta. que nunꝗ̃ potest copulari alicui filioꝝ sui patris spiritualis. xxx.q.iij. super his. ⁊ extra eo.c.j. nisi cōsuetudo ecclesie que scandalum generaret. aliter se haberet. vt.d.c.j. De hoc dictū est supra. Impedimentum.j. Et nota fm̄ Ri. vbi supra. ꝙ nō solum est attendenda cōsuetudo ecclesie ꝓpie. ꝟ etiā metropolitane vel aliaꝝ circūpositarū. Idem tenet glo. in.c. sup eo. extra eo.

Quid si quis post sponsalia de futuro ⁊ iurata. tenet ad baptismū filiuꝫ sponse. An dissoluantur

sponsalia. Rñ.fm Hosti.ꝙ sic. Sicut ꝛ propter affinitatē subsecutā. Idē dir.

Querit de.q.notabili. Maritus post cognitionem carnalem vxoris leuauit puerū de sacrofonte. Ita ꝙ vxor est effecta mater spūalis ipsius. Deinde moritur maritus. ꝛ illa transit ad secunda vota. Et ex secūdo marito habet filiā. An illa possit contrahere cum illo puero. Rñ.Ge.in.c.nedum.eo.ti.li.vj.refert.d.An.tenuisse bononie cū de facto ista questio ibi accidisset: ꝙ sic. quia ista ꝓhibitio est exorbitans. ꝛ non reperit expssum. ꝗ solum ꝓhibitio reperitur in cōiuge leuātis. inquantum vellet cōtrahere cū patre leuati vel parente. vnde nō debet addi iste casus fm eum. licet sit eadē rō. quia sufficit ꝙ non reperitur expssum. nec reperit iste casus expressus p scribentes. nec p summistas. Sed Ge. dicit se tunc tenuisse oppositum. quia satis est in iure expressum. saltē sub regula generali. videlicet ꝙ filij duoꝝ compatrū. per quoꝝ alterū deuentū est ad compaternitatē nō possunt cōtrahere. vt extra eo.c.j. Sed negari non potest: quin illa fuerit filia carnalis matris spiritualis illius. ex quo erat mater spūalis mediante marito. Et sufficit ꝙ casus reperiat in genere. licet nō repertatur in specie. hec Ge. Iste casus nō est totaliter certus. Et ideo ante factū posset teneri opinio Ge. ꝗ post factū opinio.d.An. Et hoc p regulā Ho. positā supra Impedimentū.j.

Querit de alia.q.quotidiana. Nunqd p procuratorē possit cōtrahi cōpaternitas. Mar.doct. Jo.an.vt refert Panormi.in.c.veniēs.extra eo. disputādo tenuit ꝙ sic. quia realiter quilibet act⁹ potest explicari per ꝓcuratorē: nisi expresse sit prohibitum a iure. vt.l.j.§.vsus.ff.de ꝓcu.ꝛ in regula potest quis.de reg.iur.li.vj. Sed nullibi hoc specialiter ꝓhibetur. ergo ꝛc. Jo.an.in dicta regula potest quis. in mercu. dicit ꝙ nō. Et fundamentum suū principale est sup.c.de his.ꝛ.c.ad limina. xxx.q.j.vbi videt requiri actus corporalis. Idem tenet Archi.in.c.j.eo.ti.li.vj. Panor.aūt in dicto capitulo veniens.dicit ꝙ.d.ꝓceptor suus.d.Car. tenuit opinionē Mar. Et ad iura allegata incontrarium. Rñdit ꝙ loquunt qñ quis p se vult contrahere istam cognationē spūalem. Quo casu nō sufficit sola ꝓsentia: nisi sustentet puerū: seu eū tangat tempore sacramēti. Et ꝯcludit Panor.ꝙ ante factum seruanda est opinio Jo.an.vt nō admittatur quis p ꝓcuratorē. sed post factū placet sibi opinio contraria. Bal.autem in.l.post mortem.ff.de adop.tenet opinionē Jo.an. Idem Bar.in.l.gallus.§.forsitan.de li.ꝛ po. Et dat ratione quare huiusmodi compaternitas nō possit cōtrahi p ꝓcuratorē. quā vide supra Adoptio.ꝗ est singularis. Et facit ad multa.

Sed ꝓsupposito.ꝙ nō possit contrahi per ꝓcuratorem. nunqd saltē contrahat cum ipso ꝓcuratore. Panor.vbi supra refert Jo.an.in dicta regula: tenuisse ꝙ sic. quia re ipsa.ipse ꝓcurator interuenit ꝛ licet nō intenderet se obligare. tamen ꝛ nulo ciens extra id qd agitur nasci obligatio. vt in.l.si is qui.ff.cōmo. Contrariā opinionem tenuit Federi.consilio.xv. Et istam opinionē putat Panor.veriorē. quia vbi nō est cōsensus alterius. nō nascitur obligatio. vt in.l.in omnibus.ꝛ in.l.cōsensu.ff.de ac.ꝛ ob. Itē ibi deficit animus ꝛ intentio. que in huiusmodi sacramētis requirunt. vt in.c.ij.extra eo. Nec ob iura allegata p Jo.an. vt notat Ge.in dicto capitulo nedum. quia dicta iura bene ꝓbant.ꝙ sepe aliquid inducitur extra id qd intendit. Sed illa loquunt quando habebat animum obligandi se. ꝛ sic nō deficit animus. licet error fuerit in materia. Hic autē defuit anim⁹ ꝛ intentio que requirunt in huiusmodi sacramentis. vt dictū est. Ex quo potest inferri ꝙ si aliquis tenet filium alterius. quē credebat esse filium eius cum quo intendebat contrahere. ꝙ non contrahitur compaternitas illius: cum sit fili⁹ alterius. Et ita tenet Arch.

Nunqd autē vniuersitas possit cōtrahere istā compaternitatē. nā sepe ciuitates cōstituunt sindicos ad hos act⁹. Panor. vbi supra refert Fede. in dicto cōsilio.xv.cōsuluisse ꝙ nō. Nam nemo qui nō est baptizat⁹ potest alium tenere in baptismo. vt nota.in.c.baptismate.de cōse.dis.iiij. Sed vniuersitas nō habet animā. ergo nō est capax huius cognationis spūalis. ꝓ hoc capitulū romana.§.vniuersitatē.ꝛ.c.si sententia.de sen.ex.lib.vj. Sed Panor.credit posse attentari. vt ipsi constituentes sindicū. efficiant compatres. quia dispositio cōcepta in vniuersitate resoluit vt cōcernat singulos de vniuersitate. si actus nō cadit in vniuersitatem. vt res nō careat effectu. Iste est textus notabilis qui facit ad multa in dicto capitulo si sententia.ꝛ.c.nouerit.ꝛ.c.grauem.de sen.ex. vbi excommunicantur singuli statuentes contra libertatem ecclesiasticam. licet statuant nomine vniuersitatis. Opinio tamen Federi. videtur verior per predicta.

Quero an cōtrahatur compaternitas si leuans nō respondet. Archi.dicit ꝙ sic. vt probat textus in dicto capitulo nedū. qui loquit de suscipiente. vnde ponderat suscipientē. nō responsionē. Ho. cōtra. Et dicit Jo.an.ꝙ ꝓ Hosti.facit. vt sicut in baptizante requirit verbum. sic in leuāte: qui debet respōdere.de cōse.dis.iiij.paruuli. Sed nec debet annuere. ꝗ debet dicere volo. Ita vt sit emissa cautio. Ex hoc infert ꝙ sicut mutus nō potest baptizare. Ita nec puerum tenere. vt dicto capitulo paruuli. Nam respōsio ptinet ad celebratatē sacramenti.de cōse.dis.iiij.cū ꝓ paruulis. Sed Archi. dicit ꝙ Hug.intelligit illud verbū. celebratatē ꝓ solēnitate. non enī omnia que dicunt vel fiunt in celebratione sacramētoꝝ sunt de ipsoꝝ substātia. Substantia autē baptismi est aqua ꝛ forma euangelica.j.q.j.detrahe. Sed Ge.vbi supra reducit ꝑdictas opiniones ad cōcordiā dicēs. ꝙ aut leuans nihil respōdet verbo vel signo. ꝛ tunc ꝓcedit opinio Hosti. Aut nō rñdet verbo sed signis. ꝛ tunc ꝓcedit opinio Archi. ꝙ autē nutu vel signis dicatur quis loqui. facit de spon.cum apud. Multi tamen summiste tenent.ꝙ responsio patrinoꝝ non sit de substantia quo ad cōpaternitatē ꝯtrahendā

Similiter nec signa vel nutus. De tactu vo secus dicunt enī q nō efficit patrin⁹ nisi tangat puerū vel teneat dū baptizat. vel leuando de sacro fonte vel tenendo ad ꝯfirmationē: licet nō rn̄deat.

Quid autē: si teneat. ⁊ non rn̄deat cum alijs patrinis. intendēs p hoc facere. ne cōpater efficiatur vt sic possit cū minori peccato postea cognoscere matrē pueri vel tā ducere in vxorē. Ista est alia qō a pcedentib. Dubiū facit. qr vt dictū est in hmōi sacris ad hoc vt inducat obligatio: requirit anim⁹ ⁊ intentio volentis se obligare. sicut in baptizante ⁊ baptizato. Et hoc videt voluisse Panor. in .c.ij. ex eo. Nō vero dicit in tenente vel leuante. Secus tamē dicit in baptizante. Et de hoc videtur casus fm eū in .c. fi. ex eo. vbi habet de quodā sacerdote q ex debito officij baptizabat ⁊ nō habebat animū ꝯhendi istā cōpaternitatē. Et dicit panor. in .d.c. fi. qȝ cōtrariū ibi decidit. Nā ex quo fecit eū xpianum: effect⁹ est pater illius spūalis. velit ergo nolit eius pater est. sicut dicim⁹ in patre carnali. vbi cōsiderat factū ⁊ non voluntas. Quid ḡ dicemus ad casum nostrū. Casus videt dubius. tamē sum iuste videt tenere. q talis efficit cōpater. ex quo ipse tenet puerū vel tangit. ⁊ facit ea q agit vere patrinus. licet nō intēdat esse patrin⁹ nec rn̄deat.

Quid autē si leuans nō tangit puerū. sȝ linteum quo est inuolut⁹. an ꝯtrahat ꝯpaternitatē. Archi. tenet q sic p tex. in .c. q̄uis. eo. ti. li. vj. q dicit. accesserint. ⁊ sic non requirit tactus pueri. Idē Jo. an. Et dicit hoc esse verū: si in linteo tenet puer dū baptizatur. Idē Ge. in .d.c. q̄uis. Idē tenet Dir. q etiā dicit. q si multi tenēt linteū circūquaqȝ ⁊ puer ponit in medio. Et ideo suscipiunt eum in linteo. hoc sufficit fm eum.

Utrū aūt in pluribus actibus sacralibus reqrant diuersi patrini. Rn̄. In cathecismo. baptismo ⁊ confirmatione. vnus ⁊ idē patrinus esse potest si necessitas cogit. sȝ nō est consuetudo romana q̄n potius p plures actus singuli suscipiant. de ꝯse. dist. iiij. In cathecismo.

Utrū religiosus possit fieri patrinus vel cōpater. Rn̄. phibitū est abbatibus ⁊ monachis puerū de baptismo suscipere. aut baptizare ⁊ hmōi. xvj. q.j. placuit. de ꝯse. dis. iiij. nō licet. Idē intelligēdū est de omnibus religiosis. Non enī licet religiosis cōmatres facere. ꝓpter familiaritatē que solet inde ꝓuenire.

Utrū ille qui nō est baptizatus possit aliquem suscipere in baptismo. Rn̄. Tho. ⁊ Pe. et Ri. tenent q nō: qr talis nō est membrū ecclesie. Et ideo siue de facto: sine necessitate leuat vel tenet: seu etiā baptizat nō ꝯhit aliquā cognationē spūalem. ex quo nō est baptizatus. ⁊ baptismus est fundamētum hmōi cognationū spūalium. Glo. autē in .c. in baptismate. de ꝯse. di. iiij. dicit. q baptizans ꝯhit cōpaternitatē secus suscipiens. Guil. autē de Land. in suo sacrali tenet totū oppositū glo. Dicit enī q baptizando nō cōtrahit cōpaternitas: suscipiēdo sic. Et rō diuersitatis est fm eū. quia q ministrat. iura alterius. s. spūssancti exercet: ⁊ parū ponit de suo. vt in .c. aliud. ⁊ in .c. cū tu. de ꝯse. dis. iiij. ⁊ in .d.c. in baptismate. Sed q suscipit: multum de suo ponit. qr vice sua hoc facit. Et hanc opinionem videtur tenere glo. in .c.j. xxx. q.j. que glo. cōiter approbat a doc. Et ideo dicit Archi. flo. p glo. illam. q si baptizatus teneat filiū non baptizati seu infidelis: q bene ꝯtrahit cōpaternitatē. Et ideo si iudeus baptizet. oritur cōpaternitas inter leuantes iudeū baptizatū ⁊ pentes ⁊ etiā filios iudei baptizati ⁊ filios leuātis. Et iō si pater infidelis veniat ad baptismū. nō pōt ꝯtrahere cū ea q filiū suū in baptismo prius tenuit.

An autē nō ꝯfirmat⁹ baptizando vel suscipiendo in baptismo vel tenēdo in ꝯfirmatōe: ꝯtrahat hmōi cognationē. Rn̄. q sic. si est baptizatus. licet male faciat.

Impedimentum .vij.

de cognatione legali q fit p adoptionē. vbi sciendū q p adoptionē ꝓueniunt tres spēs legalis cognationis. Prima est ascendētium ⁊ descendētiū: q attendit inter patrē adoptātem ⁊ filiū seu filiā nepotē vel neptē ⁊ hmōi adoptatos. Et hec indistincte impedit matrimoniū: qm̄ pr̄ adoptator nō pōt ꝯhere cū filia adoptiua: nepte ⁊ hmōi. xxx. q. iij. ita diligere. etiā post emancipationē. Insti. de nup. §. ergo. Scda spēs ē collateraliū. s. int filiū meū naturalē ⁊ adoptiuū. Et hec īpedit mrīmoniū q̄diu durat adoptio vel sūt in eadē patris ptāte. Ea vo soluta. s. morte pris. vel emācipatione filij naturalis vel adoptiui. nō impedit. ex eo. c. vnico. Si qs ꝯvule filiū suū naturalem tradere in virū filie adoptiue: remediū est: vt emācipet filiā adoptiuā vel ecōuerso. Ita dicit tex. in .c. p adoptionē. xxx. q. iij. Tercia spēs est q̄si legalis affinitas int patrē adoptātē ⁊ vxorē filij adoptiui. Et hec ꝓhibitio introducta est rōne reuerentie. Silr int filiū adoptiuū ⁊ vxorē pris adoptantis. Et hec itē omni tpe impedit mrīmoniū. qm̄ pr̄ adoptator nunq̄ pōt ꝯhere cū illa: que fuit vxor filij adoptiui. etiā post emācipationē. ff. de ri. nup. l. adoptiuus. Silr fili⁹ adoptiuus post mortē patris nō pōt ꝯhere cū vxore patris adoptantis. vt .d.l. adoptiuus. etiā si ante mortē fuisset emancipatus. vt ibi.

Pone. Aliqs corā vicinis seu honestis viris recipit aliquē in filiū. nunqd ex ista adoptōne impediatur mrīmoniū. Et nunqd fili⁹ acqrat iura legitime adoptati. Rn̄. panor. in .d.c. vnico. de mēte Ho. dicit q nō. qm̄ non seruata forma: corruit ex toto ipse actus. Debet enī adoptio fieri coram magistratu ⁊c.

Quero nunqd pr̄sbyter possit legitime adoptare. Rn̄. panor. vbi s. de mēte Hostiē. sentit q sic. Nec ob. insti. de adop. §. Sed ⁊ illud. qr loquit in castratis ⁊ in spadonibus. q naturalit generare non pñt. vnde sicut nō pñt hre filios naturales: ita nec adoptiuos. qr ista cognatio legalis est inducta ad instar carnalis. vñ imitat naturā inqn̄tū pōt. hinc est q nisi qs pcedat adoptatū. xviij. ānis. i. in plena pubertate: non valet adoptio. vt dicta insti. §. minorē. Sacerdos vo de facto generare pōt ⁊ na

turaliter. vide tñ ad p̃dicta q̃d notat Asteñ.li.viij ti.xix.de mĩte Ho.q̃ ille q̃ nõ põt generare.ꝓpter defectũ nature nõ põt adoptare. Sec⁹ si nõ posset generare.ꝓpt aliq̃d accidẽs supueniẽs.vñ castrat⁹.i.caste nat⁹.i.naturalit frigidus nõ põt adoptare. Sed spado q̃ cũ gladio testiculos amisit.põt. Qd est notandũ.⁊ declarat p̃cedentia.

Utrũ cognatio legalis trãseat ad nepotẽ.i.filiũ filij adoptiui. Rñ.Asteñ.vbi s̃.q̃ sic.i.ꝓpt coha-bitationẽ. Nec tñ ꝓpt hoc hmõi cognatio h̃z gd⁹.q̃ in eodẽ gradu attinet pri filio ⁊ nepoti.

Utrũ adoptiuus q̃ nõ trãsit in ptãtẽ adoptãtis possit ꝯhere cũ filia naturali legitima pr̃is adoptã-tis. Rñ.Asteñ.vbi s̃.dicit Hu.tenere.xxx.q.iij.in p̃ncipio.q̃ adoptio q̃ nõ est arrogatio.nõ impe-dit mr̃imoniũ int̃ filios. Inno.etiaz videt̃ in hoc ꝯsentire. Arrogatio v̊o ĩpedit dũ durat.s̃z ea solu-ta nõ impedit. Sz Panor.vbi s̃.dicit.q̃ cõit̃ doc.⁊ Spe.eo.ti.tenẽt q̃ nõ. Et ꝯcludit panor.q̃ int̃ filios naturales adoptãtis ⁊ adoptatũ nõ põt cõ-sistere mr̃imoniũ.q̃ꝗ̃ adoptata nõ trãsierit in po-testatẽ adoptãtis.q: nihilomin⁹ filia ẽ durante illa adoptõe. Hoc etiã tenet glo.in.d.c.vnico.q̃ in-distincte loq̃t̃ de adoptõe: nõ distinguẽdo int̃ ar-rogatũ ⁊ adoptatũ. Itẽ q: etsi nõ transeat talis in ptãtẽ adoptãti⁹.acq̃rũt̃ tñ ei q̃dã iura ex adoptõe q̃ dissoluunt̃ p emãcipationẽ. C.de adop.l.pe.

Utrũ fili⁹ alicu⁹ natural' ⁊ legitim⁹ ꝯhere possit cũ filia mulieris arrogate a suo pr̃e. Rñdit asteñ.vbi s̃.q̃ sic. Cũ eñi mlr nemĩnẽ h̃ēat in ptãte sua.filia filie arrogate trãsire nõ p̃t in ptãtẽ arrogãtis. Et iõ nulla cognatio oritur ẽ int̃ ipm ⁊ illã ex arroga-tione mr̃is sue.ff.de adop.l.si pr̃. Nõ posset tñ tal' ꝯhere cũ filia viri arrogati a suo pr̃e.si habebat eã in ptãte sua qñ fuit arrogatus. Idẽ Ho.

Utrũ filij adoptiui possint ꝯhere int̃ se. Rñdit Asteñ.vbi s̃.q̃ sic.sicut notat Hu.xxx.q.iij. Ita. Sicut ⁊ spũales filij alicu⁹ int̃ se ꝯhere pñt.⁊ etiã spũales cũ adoptiuis.p glo.in.d.c.vnico.q: hoc nõ inuenit̃ ꝓhibitũ. Scdm v̊o Ho.distinguẽdũ est int̃ arrogatos ⁊ adoptatos ꝓprie dictos. Nam int̃ oẽs illos q̃ sunt in ptãte adoptãtis ꝓhibentur nuptie celebrari vsq̃ ad gradũ p legẽ ꝓhibitũ. Et iõ int̃ duos arrogatos ab eodẽ nõ põẽ ꝯhi matri-moniũ.s̃z int̃ duos adoptiuos filios eiusdẽ patris adoptãtis põt cõtrahi. Ber.tñ.⁊ Gof.vident̃ te-nere indistincte p̃mã opinionẽ.

Quid si adoptiuus durãte adoptõe ꝯhat ma-trimoniũ cũ filia legitima adoptãtis.nunq̃d ma-trimoniũ soluet̃. Rñ.q̃dã dicũt q̃ nõ.eo q̃ impe-dimẽtũ est tp̃ale.vt notat glo.in.d.c.vnico. Et h⁹ opi.est Inno.vt refert panor.in.d.c.vnico. Sed ipe tenet opinionẽ ꝯriã.quã dicit seq̃ cõiter doc.⁊ Spe. Nec ob.q̃ impedimẽtũ sit tp̃ale.q: l̃z illud ĩpedimentũ sit tp̃ale s̃m se.inducit tñ ꝑpetuũ effe-ctũ. Et ponit̃ exẽpluz in glo.in.d.c.vnico.s.q̃ iste nõ põt hodie ꝯtrahere cũ hac cõiugata: cras viro mortuo poterit cõtrahere cum ea.

Utrũ fili⁹ adoptiuus ꝯhere possit cũ filia illegi-tima pr̃is adoptiui. Rñ.panor.vbi s̃.dicit q̃ nõ. vt q̃ꝫadmodũ filius illegitim⁹ nõ põt ꝯhere cũ so-rore carnali legitima vel cũ alia ꝯsanguinea. Ita nec cũ filia adoptiua.sicut nec etiã cũ filia spũali. Sz Asteñ.t̃z ꝯriũ.ex eo q̃ fili⁹ illegitim⁹ non est in ptãte pr̃is.⁊ iõ põt copulari filie adoptiue patris. Cõcor.Ho.Inno.Ri.⁊ Ỽỽ.⁊ hec v̓r cõior opinio.

Utrũ int̃ matrẽ adoptãtẽ.⁊ patrẽ adoptati: siue matrẽ.aliq̃ cogñio ꝯhat̃. Rñ.s̃m Tho.⁊ pe.nulla. De mã adoptõis ⁊ arrogatõis vide s̃. Adoptio.

Impedimentuz.viij.

De ĩpedimẽto criminis. Sciendũ q̃ q̃dã crimina ĩpediũt mr̃imoniũ ꝯhendũ.s̃z nõ dirimũt ꝯctũ.⁊ sunt septẽ. Primũ ẽ incest⁹.ex de eo q̃ co.ꝯsan.c.j. Scdm ẽ de illo q̃ interfecit ꝓpriã vxorẽ.xxxiij.q.ij.admonere.⁊.c.interfectores. Ter-tiũ qñ q̃s rapuit spõsaz alteri⁹.xxvij.q.ij.statuimus. Quartũ qñ q̃s insidiãdo mr̃imonio ꝓpriũ filiũ de sacro fonte suscepit.vt p osset vxorẽ p̃uare debito ꝯiugali.xxx.q.j.de eo.de hoc dictũ est s̃. Impedi-mentũ.vj. Quintũ qñ q̃s interfecit sacerdotẽ.ex de pe.⁊ remi.q̃ p̃sbyteꝝ.⁊ ibi panor.in verbo ꝯiunct⁹.dicit s̃m vnã expositionẽ: q̃ interficiẽs sacerdotẽ nõ impedit̃ ꝯhere.nisi p̃us sit ꝯiunct⁹ in foro ꝯtẽnoso. Sextũ est solennit̃ penitẽs.xxxiij.q.ij.de his.⁊.c.antiq. Septimũ cũ q̃s monialẽ sciẽter in vxorẽ ac-cepit.xxvij.q.j.hi v̊o. Si tñ timeret̃ de incõtinen-tia.d̃z nõ eps ꝯcedere licẽtiã nubẽdi. Tñ s̃m Ỽỽ.sufficit licẽtia ꝓprij sacerdotis. Immo de ꝯsuetu-dine nõ seruat̃ iste rigor petendi licẽtiã. Idẽ mo-nal. Archi.tñ flo.⁊ Pe.de pal'.in.iiij.ponunt p̃dĩ-ctam opinionẽ.s̃z magis declinãt in h̃ãc.videlicet q̃ sine dispẽsatõe nõ l̃z inuoluto aliq̃ dictoꝝ crimi-nũ ꝯhere vel debitũ petere: nisi eps dispẽset. Nec valet ꝯsuetudo in ꝯriũ: nisi constaret q̃ epi longo tp̃e hoc sciẽtes dissimularẽt. Alis ꝯriũ faciẽtes pec-cant mortalit̃. Et de his septẽ extrãt v̓. Presbyteꝝ. vxorẽq̃ necans.natiq̃ patrin⁹. Incestus.raptor. solennes nõ sociant̃.

Que sunt crimĩa q̃ dirimũt mr̃imoniũ iã ꝯctũ. Rñ.solum duo. Primũ si vxor fuit machinata in mortẽ alteri⁹ cõiugis.vel ipsi⁹ efficiat̃ vxor.⁊ cũ effe-ctu occiderit virũ vel econuerso. Scdm si viuente vxore dederit fidẽ alteri vt illam duceret.mortua vxore vel ecõuerso. Sz p declaratõe p̃dictoꝝ Pa-nor.in.c.j.de eo qui du.in ma.dicit.q̃ iura vario mõ loquũt̃. Sz ꝯcludẽdo veritatẽ dicit.q̃ aut so-lũmodo p̃cessit adulteriũ ⁊ nõ impedit̃ mr̃imoniũ sequẽs.vñ alio nõ interueniẽte.q̃s põt ducere in vxorẽ illã.quã p̃us polluit in adulterio.vt est tex.in.c.significasti.de eo q̃ duxit in ma. Aut q̃s ꝯxit cũ muliere.sup̃stite p̃ma vxore.nec ad alia fuit ꝓ-cessum ⁊ solus ꝯctus mr̃imonij nõ impedit matri-moniũ ꝯhi mortua vxore. Et idẽ esset si nõ ꝯxisset de p̃sñti.s̃z dedisset fidẽ de ꝯhendo post mortẽ ꝯiu-gis.vt ẽ tex.in.c.fi.de eo q̃ du.in ma. Aut cũ ꝯctu mr̃imonij fuit mixtũ adulteriũ. Et tũc aut fuit cũ ignorãte.⁊ tũc põt int̃ eos eẽ mr̃imoniũ p⁹ mortẽ ꝯiugis.vt ẽ talis in.d.c.j. Et itellige hoc qñ sup-inducta toto tp̃e ante mortez vxoris p̃me ignora-uit. Si aũt certiorata de vita p̃me ꝯiugis p̃misit se cognosci ab illo.non pñt ãplius eũ h̃re in maritũ. Ad hoc.d.c.fi. Et sequunt̃ doc.in.d.c.j. Idẽ q̃ oĩa

dicendũ est qñ p̄cessit fides de ducendo scdam sequuto adulterio. Quo vo ad machinationẽ: doc. varie sentiũt. Sz panor. placet opinio Jo. an. quã ponit in.c.fi. de puer.infi. q aut incessit in morte machinatio vtriusqz. Et tũc nõ reqrit adulteriũ: vt pz p illã tex. Aut solũ incessit machinatio vni9 partis. qr marit9 interfecit vxorẽ suã: vt ducet Bertã in vxorẽ. Et tũc reqrit adulteriũ p̄cedẽs ad impediendũ ⁊ dirimendũ tale mr̃imoniũ p̄ctũ. Si aũt nõ incessit p̄us adulteriũ. lz impediat mr̃imoniũ p̄hi. nõ tñ dirimit p̄ctũ. hec Panor. in.d.c.j.

Sed pone q adulter dedit nudã p̃missionem adultere de p̄hendo p9 mortẽ mariti. nunqd mortuo ei9 marito tenebit mr̃imoniũ int eos. Quidaz dicũt q sic. vt refert Ri.in.iiij.di.xxxv. qr cũ p̃hibitorũ sit edictũ de mr̃imonio p̄hendo. qcũqz nõ p̃hibet. p p̄ssa admittit. Nõ aũt inuenit in iure p̃hibitũ adulterõ p̄here cũ adultera p9 mortẽ mariti: nisi viuẽte marito fidẽ dederit vel iuramentũ fecerit de p̄hendo vel nisi alter eorũ in mortẽ mariti ad hoc fuerit machinat9. Alij dicũt p̄riũ. qr illis idẽ piculũ videt causari ex tali nuda p̃missione cũ adulterio. p quo fuit p̃hibitio facta.

Esto q P. sollicitat Ber. At illa p̄sentiat sibi: tali pacto: q ipse p fidẽ p̃mittat. Martine ipsius Berte p̄sanguinee: q post mortẽ viri ei9 accipiet i vxorẽ illã: de q p̄sulet ei Martina: intẽdẽs ⁊ p̃babiliter credens q Martina ei consulet de ipsa: ueñ Berta: cũ Pe. p̄sentit. ⁊ postea p̄ficiẽs illud qd p̃misit: Bertã: de p̄silio martine p9 mortẽ viri Berte: in vxorẽ accipit. Modo q̃rit. Utrũ illud matrimoniũ teneat. Rñdit Asten. q nõ: qr berta sciẽs q ille si daret sibi fidẽ postea nõ posset eam hr̃e in vxorẽ: fraudulent fecit illã p̃suasionẽ. Et fraus dz nemini p̃ciñari. Si tñ Berta p̄dictã p̃missionẽ p̃curasset: nõ intẽdẽs supradictã fraudẽ. sz potius q Pe. vtiliorẽ ⁊ honorabiliorẽ vxorez hr̃et. Si de p̄silio Martine vxorẽ accipet. ⁊ q accipiẽdo vxorẽ de p̄silio martine p9 mortẽ viri sui. sibi solaciosior esset: mr̃imoniũ int eã ⁊ pe. p̄ctũ teneret. Idẽ Ri.

Pone q viuẽte legitima p̄iuge: q̃s dedit fidem scdẽ ⁊ eã nõ cognouit. Demũ mortua p̄iuge non illã cui fidẽ dedit. sz aliã duxit in vxorẽ. Et p̄stante illo scdo mr̃imonio: cognouit illã cui p̄mo fidẽ dederat. Nunqd mortua scda vxore possit p̄here cũ illa cui fidẽ dedit. p̄stãte p̄mo mr̃imonio legitimo ⁊ cognouit eã p̄stante scdo. Rñ. panor. in.c.si q̃s. ex de eo q du. in mr̃imoniũ. refert Jo. an. ibi tenere q nõ. qr verũ est dicẽ fm eũ q p̄stãte mr̃imonio legitimo dedit illi fidẽ ⁊ eã cognouit. vñ scdm matrimoniũ nõ hz remouere ĩpedimentũ. facit. l. singularis. ff. si cer. pe. Sz Cal. tenet p̄riũ. cui9 opi. panor. putat veriorẽ. qr p̄hendo cũ scda. vr̃ recessisse a fide illi data ⁊ p p̄ñs nũc repit solũ adulteriũ. qd nõ hz ĩpedire mr̃imoniũ. vt in.d.c. significasti. Itẽ iura induxerũt ĩpedimẽtũ. ne p̃pt spem p̄hendi matrimoniũ inducat machinatio in mortẽ alterius. q̃ rõ hic cessat. ex quo mortua p̄ma noluit cõtrahẽ cũ illa cui fidem dederat.

Quid si q̃s occidit maritũ adultere. non aĩo: vt vxorẽ illi9 habeat. sz in bello vel casu vel odio. Rñ. nõ dirimet mr̃imoniũ p̄ctũ. nisi ad hoc interfecerit: vt eã duceret. ex de p̄uersi. infi. c. laudabilem.

Sz qd si q̃s p̃cepit. mãdauit vel cõsuluit interfici ⁊ interfect9 ẽ. Rñ. fm hh. ⁊ Mo. Idẽ est ac si interfecisset. Sz si nõ mãdauit nec p̄suluit. sz postq fuit interfect9 ratũ habuerit: dicendũ q lz al's in maleficijs ratihabitio retrotrahat. tñ nõ p̃pter hoc dirimitur matrimoniũ sequens. Idẽ Lau. ⁊ Ber. de hoc vide pulcre s̃. c. Excõmunicato.

Sz qd si aliq̃ p̄xit cũ aliq̃ quẽ credebat liberũ et solutũ. ⁊ mortua vxore p̄ma cognoscit scdaz inscia de p̄ma vxore. nũqd ratificat mr̃imoniũ. Rñdit Ber. Inno. ⁊ Mo. q nõ. qr lz ista credẽt eũ liberũ. tñ ligat9 erat. Et ĩ p̄mo p̄sensu q null9 fuit. ĩtelligit pdurare. Silem casum hẽs s̃. Impedimentũ. iij.

Quid si ab initio fuit ignorãs. postea p̄ma viuẽte fuit certificata. Rñ. fm Mo. nõ debet pati q a viro cognoscatur.

Quid si mortua p̄ma: anteq̃ scdam cognouit: ducat terciã. Rñ. fm Gof. ⁊ Mo. q dz cũ tcia remanere: q̃uis postea cognoscat scdam. ex de eo q du. in ma. c. veniẽs. Null9 eñ fuit p̄sensus habit9 cũ scda: legitima viuẽte. Et sic nõ põt impedire cõsensum tercie. hec Dir.

Quid si terciã duxit: cũ iã cognouisset scdam p9 mortẽ p̄me. Rñ. fm Host. q cũ ipsa scda ignoret mortẽ. ⁊ mr̃imoniũ p̄me: cũ tercia remanebit. ar. de cõn. ser. c. p̃posuit. Idẽ Dir.

Quid si scda mulier agat p̄ vir̃. Et dirãte iudicio p̄hit cũ alia. Rñ. fm Asten. q tercia erit vxor. si aliud impedimentũ nõ subsit. qr scda nõ censet vxor. nisi ex nouo consensu. d. c. veniens.

Quid si cũ. x. inscijs p̄hat: p̄ore viuẽte. Rñ. fm Mo. q p̄ma vxore legitiã mortua ⁊ ignorãtia durante: potent gratificare cui voluerit. qr quãcũqz certificatã de morte p̄oris. p̄mo cogñerit p9 mortẽ legitime: illã tenebit. d. c. veniẽs. Idem Dir.

Sed q̃liter intelligit inscia. Rñ. fm Mo. qñ hz iustã cãm ignorãdi. vt qr vir de remotis veniẽs asserebat se nõ hr̃e vxorẽ. ex de spon. c. cũ in apostolica. Ideo aũt inscia nõ cõmittit adulteriũ. qr nõ committitur sine dolo. ff. de adul. l. pe.

Utrũ vxor adulterãs de licẽtia viri: nñ tñ ab eo coacta. possit ab eo q ad thorũ ⁊ cohabitationẽ dimitti. Rñ. fm Ri. in. iiij. di. xxxv. q vxor adulterans de licẽtia mariti. si ab eo nõ cõpellit. nec p metũ. neqz alio mõ. p̃pt tale adulteriũ: põt q̃tũ ad cohabitatõez ⁊ thorũ a viro p iudiciũ ecclesie dimitti. ar. ex de eo q cogno. p̄san. vxo. sue. c. discretionẽ. vbi dĩ q vir vxori adulteriũ nõ p̃t obijcẽ: q eã adulterãdã tradidit. p̄sertim inuitã. p hoc eñ q dicit. p̄sertim inuitã. vr̃ dare intelligi. q si ad hoc non fuisset tradita inuita. q vir illud adulteriũ sibi obijcẽ posset. Sz p̄ Ri. exp̃sse ẽ panor. in. d. c. discretionẽ. vbi dicit. q ibi ẽ casus aptus. q marit9 nõ p̃t vxori obijcẽ adulteriũ. si ipse fuit cã adulterij. lz vxor fuerit spontanea. Nã dictio p̄sertim p̃pie sumpta. ponit idẽ in casu p̄rio. vt nõ. in. c. auditis. de elec. ⁊ in. c. qm̃. vt lit. nõ pte. Et dat panor. exẽplũ de q̃dã egrotante ad cui9 p̃ces vxor p̄cubuit cũ medico. Et cõcludit q talis nõ põt vxori adulteriũ obijcẽ. ex q ipse fuit cã. Idẽ tz Jo. an. Addit tñ Panor. q aut vir fuit cã imediata isti9 adulterij mulieris. ⁊ tũc nõ p̃t sibi obijcẽ adulteriũ. Aut fuit cã mediata. p ut. si quis vxor deserta a viro p̃misit adulteriũ. ⁊ tũc nõ suffi

tit sola occasio. q2 est nimis remota.

Utrū vxor possit petē debitū a marito q̄ eā tradidit adulterandam ɔsanguineo mariti. Rn̄. fm Ri. vbi s. q aut illa tal'r fuit a ɔsanguineo mariti cognita p coactionē absolutā. Et sic nullū factū ē p̄iudiciū mlieri. d. c. discretōz. vbi h'r q sine culpa sua non dz suo iure p̄uari. Aut p coactionē q̄ est p metū cadentē in ɔstantē vir̄. tūc mortal'r peccauit ⁊ incestū ɔmisit. Credo tn̄ q i detestōnē ⁊ migrat vtri. mulieri nō ē īterdictū a viro debitū petē. ⁊ vir petēti tenet reddere. Si aūt nō fuit inducta: nisi p leuē metū. credo q nō ē sibi licitū debitū petē. Si vir petat. n̄ tenet rddē. q2 p̄t ei illō adulteriū obijcē

Utrū aūt vir possit ab vxore p̄dicta petē debitū. Rn̄ fm Ri. vbi s. q nō. ꝓpt̄ ɔctā affinitatē inter eū ⁊ vxorē. de sua volūtate ⁊ p̄cepto. Et ipso ad hoc eā cogēte. vn̄ nō min⁹ vr̄ sibi p̄iudicare illā affinitas q̄ si cōcubuisset cū ɔsanguinea vxoris sue. q2 nec hoc faciēdo. tātū p̄iudiciū vxori fecissz q̄ntū sibi fec. ipāz īuitā. ꝓ ɔsāguīneo adulterādā tdēdo

An aūt vxor possit denegare marito incestuoso petenti debitū. Rn̄. panor. in. c. trāsmisse. de eo q̄ co. ɔsan. vxo. refert Ho. dicē q sic. fretz auctē dn̄i xxxij. q. j. c. dixit. Dicit tn̄ q si vxor semel petit debitū: tenet postea reddē q̄si videat recōciliatio facta. Sz. d. An. ⁊ d. Car. tenēt oppositū. Et meli⁹ fm panor. nā in casu isto nō p̄uat exactōne debiti cōteplatōe vxoris s; ꝓpt̄ atrocitatē delicti. Jō nō ōt sibi hāc penā remittē. nec etiā exigendo debitum videt sibi velle remittere.

An aūt incest⁹ cū ɔsanguinea vxoris impediat mr̄imoniū. Rn̄. fm Ri. vbi s. q talis incest⁹ non soluit vinculuz mr̄imonij. tn̄ incestuosus amittit ius petēdi debitū ab vxore: attinēte illi cū q̄ ɔmisit incestū. ex̄ de eo q̄ co. ɔsan. c. j. Et etiā ab vxore nō attinēte illi. cū q̄ cōmisit incestū. d. c. trāsmisse. Tenet tn̄ reddē debitū. Post mortē tn̄ vxoris nō licz sibi aliud mr̄imoniū ɔhere. d. c. j. ⁊. d. c. trāsmisse. Dispēsat tn̄ cū eis. si essent iuuenes. Et si dicat cū maius pctm̄ sit cognoscē ɔsanguineā ꝓpriā q̄z vxoris. q̄re incest⁹ cū ɔsanguinea ꝓpria nō ipedit mr̄imoniū nec exactionē debiti. Rn̄dit Ri. q nō tm̄ iniuriat mr̄imonio marit⁹ p incestū cū ɔsanguinea ꝓpria q̄z cū ɔsanguinea vxoris. Nec p incestū cū ɔsanguinea ɔhit affinitatē cū vxore. sicut ɔhit per secūm. Et iō nō sic p̄uat iure petēdi debitū ab vxore: ɔgnoscēdo ɔsanguineā ꝓpriā sicut ɔsanguineā vxoris. hec Ri. Et sic ex dictis ei⁹ elicit. q nec etiā cōmittēs incestū cū ɔsanguinea ꝓpria ꝓhibet matrimoniū ɔhere. Sicut nec ꝓhibet exigē debitum. Jdē Archi. flo. Sil'r si q̄s cognosceret affines vxoris: poterit exigere: ac etiā posset post mortē vxoris contrahere matrimoniū.

Querit. nū q̄d possit dispēsari cū incestuoso sup exactōe d̄biti. Rn̄. doc. dicūt q sic. vt r̄fert panor. i. d. c. trāsmisse. Nā si ecclia dispēsat vt possit ɔhē de nouo. vt nō. in. d. c. j. forti⁹ poterit dispēsare. vt post ɔctū possit exigē. Et hoc subsistente cā. puta. Juuētutis. hec panor. Jdē videret etiā vbi al's timeret de incōtinētia. Et loqt̄ de ep̄o. q2 de papa nō esset dubitādū. Et sic p̄t fieri r̄la general'. q tā in incestu q̄z in voto vel ī hmōi vbi timeret de incōtinētia q̄ ad exactionē debiti ep̄s p̄t dispensare.

Et ex p̄dict' infert panor. vnū mirabile in. d. c. discretōz q marit⁹ ⁊ vxor sīt affines. ⁊ nihilomin⁹ exercet mr̄imoniū ad petitionē illi⁹ q̄ nō fuit affinitatis ɔscius.

Utrū liceat viro vxorē adulterā occidē. Rn̄. hoc p̄t ɔtingē dupl'r. Primo mō q p iudiciū iudicis ꝓcurat occidi. Et hoc licz facē amore iusticie nō liuore vindicte. Scd̄o mō q̄re extra iudiciū occidit eā vel facit occidi. Et hoc nunq̄z licz fm legē diuinā. fm aūt leges ciuiles. p̄r̄ licz occidere filiā in adulterio dep̄hensā. s; nō marito. licz forte dolor mariti sit maior. vt i. l. nec i ea. ff. de adul. q̄ lex reddit rōnē diuersitatis. Dicit eñ. Jō aūt p̄r̄. nō marito mulierē ⁊ oēm adulterū pmissum ē occidē. q2 plerunq̄z pietas p̄tni noīs ɔsiliū p liberis capit. Ceterū mariti calor ⁊ ipet⁹ facile decernētis fuerat refrenandus. Et ex illa lege infert q q̄ p̄t interficē: multo magis p̄t ɔtumelijs afficē ⁊ v̄berare. Qd̄ facit ad statuta q̄ pmittūt aliq̄s occidi ipune. Et vide Bar. in. l. qd̄ ait. ff. de adul. vbi dic. q in aliq̄bꝫ loc' ē statutū q liceat viro occidē adulterū dep̄hensum cū vxore sua. Et nō solū licz p̄r̄ occidē adulterū. si inueniat ī ipa turpitudīe. s; etiā si īueniat ī rebꝫ venere' p. l. qd̄ ait. s. all. Et glo. singular' ibi dicit. q res venereis sīt añtecedētia ipm̄ scel⁹. s. apparat⁹. colloquia loc⁹ cōstitut⁹. cōuiuia. basia. tact⁹. Nā ab ipsis ar. sceleris indicit. vn̄ v̄. Uisus ⁊ alloquiū. tact⁹ post oscula factū. hec glo. Ex q̄ glo. Bar. dicit. q stāte p̄dicto statuto. Certe intelligit dep̄hēsus i adulterio si repiat cū vxore i camera i p̄dict' rebꝫ venere'. Et nō illa talia p̄parotoria venere'. q2 p illa ⁊ p alia venisilia. ꝓbat adulteriū. Et ex illa. l. qd̄ ait. Bar. infert. q ī maleficijs dicit fieri incōtinēti. qd̄ fit vno ipetu. licz diu et p horas illa rapi. de hoc vide s. singularia Excōicatōe. xvij. ⁊. c. Hos. vide etiā Bar. in. l. impator. ff. de sta. ho. vbi dicit. q p̄r̄ licz interficē filiā adulterā etiā p̄gnātē. Jta tn̄ p̄r̄ licz occidere in hoc casu vt adulterū occidat ⁊ filiā suā secū in domo sua vel domo viri. vt. d. l. qd̄ ait. ⁊. l. nihil. ff. de adulte. ⁊ sic ī vno releuat ⁊ i alio grauat. nec curatur hoc casu. vtrū q̄ occidit sit vilis necne. vt nōt Cy. in. l. gracc⁹. C. e. ti. Sec⁹ i eo q̄ occidit a marito. q2 eñ q sit vilis ɔditōis ⁊ īuētus i rebꝫ venere' in domo ꝓpria sua. vt. ff. e. l. marito. Et sic dz ītelligi. d. l. gracc⁹. Nec vera nulla denūciatōe p̄missa. al's secus. vt nō. i autē. si q̄s. C. e. vbi Cy. dicit q p⁹ denūciationē marit⁹ p̄t occidē adulterū. etiā si nō inueniat eū i rebꝫ venere'. dūmō sit vilis psona al's n̄. Nā si nō vilē psonā īuētā in actu venere' nō licz occidē: min⁹ licebit ꝓpt̄ colloquiū ⁊ denūciatione. q̄ ter in scrip̄t' fieri dz ī p̄ntia triū testiū fidedignoꝝ: ⁊ postmodū si marit⁹ īuenerit adulterū cū vxore sua vel vxor' vel adulteri aut in popina in domo sua aut in suburbijs sine periculo eū perimat.

Mpedimetū. x. De dispi cultu. s. q̄n fidel' ɔhit cū īfideli. vt iudeo vel pagano Et int̄ istos nō p̄t eē mr̄imoniū. Sponsalia tn̄ posset fidelis cū īfideli ɔhē sub ɔditōne. vt si infidelis ɔuertat ad fidem. xxviij. q. j. caue. ⁊. c. se. Hec Directoria.

Sed nunq̄d int̄ xp̄ianos dispar cultus īpediat mr̄imoniū. Rn̄. fm Ho. q nō. q2 p̄ōt esse matrimoniū int̄ excōicatū ⁊ catholicū ⁊ q̄lemcūq̄z here-

ticũ ⁊ apostatã vel ficte baptizatũ. Hoc apte colligitur ex dicto .c. Caue. Idē Dic. Si tñ aliq̄s cathecumin⁹ ſʒ nondũ baptizat⁹ cũ aliq̄ baptizata ↄheret. nō esset verũ matrimoniũ ſm Ray.

Vtrũ int̄ infideles possit esse mr̄imoniũ. Rñ. ſm Tho. Int̄ infideles pōt eē mr̄imoniũ: inq̄tũ est ordinatũ ad ꝓlem ſm pfectionē nature. Non autē inq̄ntũ est ordinatũ ad ipsam ſm pfectionē gr̄e. Et ideo mr̄imoniũ q̄dē est. ſʒ nō pfectũ. vnde infidelis cognoscēs vxorē nō peccat: ꝓpter bonũ ꝓlis: aut ill⁹ fidei. q̄ tenet̄ vxori debitũ reddat.

Vtrũ cōiunx cōuersus ad fidē possit remanere cũ vxore infideli nolente conuerti. Rñ. ſm Tho. iiij. iiij. di. xxxix. Fidelis cōuersus pōt cũ infideli remanere sub spe cōuersionis. si eã in infidelitate obstinatã nō viderit. ⁊ bene facit cōmanēdo. Et de hoc est ꝯsiliũ apl̄i. j. ad cor. vij. Nō tñ tenet̄. ſʒ pōt dimittere eã: etiã si ipsa velit ei cohabitare sine cōtumelia creatoris. si cōuerti nō vult.

Quid si iudei vel pagani ↄtrxīt cũ ꝯsanguineis ſm ritus suos. nunq̄d post cōuersionē poterũt remanere. Rñ. ſm Tho. Si ↄtrxerũt in gradib⁹ diuina lege ꝓhibitis Leui. xviij. tũc siue vterq̄ siue alter ad fidē cōuertat̄: nō pñt in tali mr̄imonio commanere. Si autē ↄtrxerũt in gradib⁹ ꝓhibitis p statutũ ecclesie pñt cōmanere. si vterq̄ conuertat̄ vel si vno cōuerso: sit spes de cōuersione alterius.

Quid si infidelis q̄ cōuertit̄ habeat plures vxores. Rñ. ſm Tho. nō fuit verũ mr̄imoniũ nisi cũ pma. q̄ esset ↄ legē nature. vñ si talis cũ oīb⁹ vxoribus cōuertat̄. pōt cũ pma cohabitare ⁊ alias dʒ abijcere tãq̄ penit⁹ extraneas. Et si pma ↄuerti nollʒ nō ꝓpt̄ hoc ē mr̄imoniũ cũ aliq̄ istarũ. ſʒ pōt cũ aliq̄ istarũ de nouo ↄhere ſm modũ q̄ in seq̄nti. §. dr̄.

Quid si infidelis repudiata pma vxore: aliã duxerit ⁊ cōuertat̄. Rñ. ſm Tho. dicendũ q̄ repudiũ vxoris ē ↄ legē nature. vñ infideli nō lʒ repudiare. Et iõ si cōuertat̄ postq̄ ipse vna repudiata alterã duxit. Idē est iudiciũ: sic̄ de illo q̄ plures simul vxores hēbat. q̄ tenet̄ pmã quã repudiauerat accipere si conuerti voluerit. ⁊ aliã abijcere. vt dictũ est ṡ. §. pximo.

Quid si ipsa ↄuerti noluerit. Rñ. ſm Tho. Si ipsa infidelis vult cohitare viro fideli sine cōtumelia creatoris. ⁊ sine hoc q̄ ad infidelitatē inducat. pōt quidē vir fidelis ab ea discedere. ſʒ discedens. nō pōt aliã accipe. Si autē hec vxor infidelis nolit ei cohitare vel nō sine contumelia creatoris aut si ad infidelitatē ꝯtrahere nitat̄. In his trib⁹ casib⁹ vir fidel' discedēs: pt̄ alteri p mr̄imoniũ copulari.

Quid autē si marit⁹ fidelis conat̄ ducere vxorē ad aliud delictũ ꝑter heresim. nunq̄d vxor possit petere sepationē q̄ ad mutuã cohitationē. Inno. in .c. ↄstitut. de diuor. tenet q̄ sic. Et idē tenet in .c. j. de adul. lʒ glo. in .c. vxor. xxviij. q. j. teneat ↄtrariũ Pan. autē in .d. c. ↄstitut. dicit q̄ si non pōt cōpesci ab ista insolētia: poterit fieri sepatio. nã ꝓsumptio est cuiusdã infidelitat⁹ si ꝑsistit cōiunx in trahēdo ꝯiugē ad dl̄ictũ: nec ab hac prauitate ↄpesci possit.

Quid autē si sepet̄ mr̄imoniũ int̄ fideles ꝓpter fornicationē spũalē. nunq̄d innocēs sit absolutus a redditione debiti carnalis. Quidã tenēt q̄ non. ſʒ tñ a mutua ſuitute. Cōtrariũ tenet Ho. ⁊ melius. q̄ licet xp̄s excepent fornicationē. nō tamē distinxit int̄ carnalē ⁊ spũalē. vnde fauore fidei debemus etiã intelligere de spũali. Et nota hoc dictum ſm Panor. vbi ṡ. q̄ in materia penali verbũ generale intelligit̄ largo modo. si dispositõ tendit ad fauorem fidei.

Vtrũ autē ꝓpt̄ viciũ sodomiticũ cōmissũ a marito. possit vxor petere sepationē mr̄imonij q̄ad modũ adulterij. Inno. dicit q̄ nō. Nã ꝓpt̄ nullũ crimen separari debet matrimoniũ quo ad thorum: nisi propter crimen adulterij. nisi enarti ad illud petiũ trahere vellet vxorem. Sed Hu. et Lau. tenēt oppositum. ⁊ Jo. cal. ⁊ .d. an. dicunt q̄ noīe adulterij seu fornicatõis cōphendit̄ oīs illicitus coitus. xxxij. q. vij. nō soliũ. xxxij. q. iiij. c. meretrices. Et hanc opinionē Panor. in .c. marit⁹. de adul. putat veriorē. Nã maior iniuria infert̄ mr̄imonio ex nephando crimīe ↄ naturã. q̄ ex crimīe nāliter cōmisso. de hac materia vide ṡ. Diuortiũ.

Sed nunq̄d liceat viro ad fidē conuerso: vxore existēte in infidelitate: emittē votũ cōtinētie. Rñ. ſm Tho. Si post cōuersionē viri sit aliq̄ ꝓbabilis spes de cōuersione vxoris nō dʒ vir votũ ꝯtinentie emittere: nec ad aliũ mr̄imoniũ trãsire. q̄ vxor difficilius cōuerteret̄: sciens se sic pūatã esse. Si aũt nō sit spes de ꝯuersione. pōt ad ordines sacros vel ad religionē accedē pus reqsita vxore q̄ ↄuertat̄. Et tũc si postq̄ vir sacros ordīes acceperit vxor ↄuertat̄. nō est sibi vir su⁹ reddēdus. ſʒ dʒ sibi ip̄utari q̄ in penã tarde ↄuersiõ⁹ sue pūat̄ viro suo.

Quid si alter coniugũ ↄuertat̄ ꝓles quē dʒ sequi. Rñ. ſm Tho. Si ꝓles puenit ad etatē pfectã. libere potent seq̄ pentē quē voluerit. Si aũt in minori etate. tũc debʒ dari fideli. nō obstante q̄ indigeat matris obsequio ad educationē.

Quid si vterq̄ cōiugũ tpe ↄcti mr̄imonij erat fidelis. nũc aũt labit̄ in infidelitatē. Rñ. ſm Ray. Alter nō pōt ↄhere. nec distinguo vtrũ interuenerit copula carnalis vel nō. Nã in vtroq̄ casu tunc fidelis tenet̄ continere.

Vtrũ infidelis vni⁹ ritus possit ↄhere cũ infideli alterius ritus. Rñ. ſm Tho. pōt nisi ꝓpt̄ aliq̄ius positiuũ eorũ ꝓhibeant̄. q̄ tunc cultus dispatas impedit matrimoniũ.

Mpedimentum. x.

De violētia siue metu. vbi sciendũ pmo q̄ violētia siue metus ex sui nã etiã sine ↄstõne ecclesie mr̄imoniũ excludit q̄ excludit consensum sine q̄ mr̄imoniũ esse nō pōt. ex̄ de sponsa. c. cũ locũ. Et nota ꝓ declaratõe ꝑdictorũ ⁊ hui⁹ capituli. q̄ dr̄ia est int̄ metũ ⁊ coactionē. Nã metus ꝓprie ſm Inno. ē. qñ ꝑter violētiã corporalem seu captionē: met⁹ infert̄. Coactio vo est qñ fit cũ captura seu violentia corporali. vis autē est maioris rei ipet⁹ q̄ repelli nō pt̄. ff. q̄d me. cã. l. ij. Met⁹ ãt instãtis vel futuri picli cã: mētis trepidatio.

Vtrum coactio impediat mr̄imoniũ. Rñ. duplex est coactio. quedã absoluta q̄ fit p vim. Et ista nō hʒ cōsensum animi. in quē nō cadit coactio. ſʒ pōt esse coactio ad copulã carnis vel aliud extrin

fectum: ad qđ trahit̄ psona inuita. Et talis coactio qñ nō psentit̄ in m̄rimoniū: nō efficit illđ. Quedā autē est coactio pditionalis. Et ista fit p metū: qñ scʒ qs psentit timore alicuiꝰ mali. Sup q̄ sic distinguit̄. Nā duplex est metus. Quidā cadit in pstantem virū. ꝛ iste excludit m̄rimoniū. ex̄ eo. platum. ꝛ.c. ad audiētiā. ꝛ ex̄ de spon. veniēs. el. ij. Quidaʒ vo metus est insufficiēs. s. q̄ nō cadit in pstantem virū. Et iste non excludit matrimoniū. ff. eo. neqʒ timorem.

Quis aūt est metus q̄ cadat in pstantē virum. Rñ. q̄druplex. Primꝰ metus mortꝰ. Scđs cruciatus corporis. ex̄ eo. cū dilectꝰ. Tercius metꝰ stupri Et q̄rtus seruitutis. d. l. neqʒ timorē. Et ibi addit̄ q idē est de metu vinculoꝝ. Secus de metu infamie: seu vexationis. s. q nō cōphendant̄ sub aliq̄ p̄dictoꝝ. Addēdo q nō differt vtrū p̄dicta q̄tuor fiant. siue in persona ppria. siue liberoꝝ. vt in. l. isti quidē. ff. e. Siue vxoris. vnde v̄. Excusare metus hos posse puta. q: nescis. Stupri: siue statꝰ. vberū atqʒ necis. Nota tñ glo. in. d. c. cū locū: q̄ est multū notanda. q minor metꝰ excusat mulierē q̄ masculū. q: fragilior est rōne sexus. Ideo dicendū q ex pte mulieris requirit̄ metus. q̄ potest cadere in cōstantē mulierē.

An autē teneat matrimoniū si mulier cōtraxit ex imperio vel p̄cibus pricipis. Glo. singularis in c. fi. q̄ cle. vel vo. iuncto tex. dicit q regis vel pricipis ipeniū nō īducit iustū metū. In cōtrariū tñ facit. l. fi. C. qđ me. causa. Jo. an. dicit. q si rex psueuit tyrānice tractare nō parentes suis pceptis seu p̄cibus. ꝛ tunc satis pbatur iustꝰ metus. Qđ nota singularit̄ s̄m Panor. in. d. c. fi. Et idē sentit Bar. in tractatu de tyranno.

An aūt matrimoniū sit nullū: si interuenit metꝰ: vel coactio q̄ posset cadere in cōstantē virū. Glo. cōiter tenuerunt q in p̄dicto casu ipso iure: matrimoniū est nullū. vt recitat Panor. in. d. c. cū locuʒ quā dicit esse cōem opinionē doctoꝝ: p̄ter Lar. q̄ in. c. abbas. qđ me. cā dicit. q mero iure tenet. licet veniat rescindendū ratione qđ metus cā p regulā generalē. q: oīa q̄ fiunt p metū tenēt. Sed panor. dicit. q semp secutꝰ fuit opinionē cōem. p hoc videtur tex. apertꝰ. in. c. significauit. de eo qui du. in ma. vbi tenet scđm m̄rimoniū non obstante p̄mo p metū cōtracto. nulla petita rescissione p̄oris. ad hoc facit. d. c. cuʒ locū. dum dicit. q plena debet securitate gaudere. Nā verbū. debet. de sui natura importat necessitatē: vt dicit glo. in c. attendētes de sta. re.

Quare aūt regulariē teneant q̄ fiunt p metū et non sic in matrimonio. Panor. post Gal. dicit. q in matrimonio reperiunt̄ tria bona. s. fides. ples ꝛ sacrm: que oīa metus intercedens hʒ excludere. Nam p̄mo matrimoniū est sacrm quia significat vnionē int̄ xp̄m ꝛ ecclesiā. vnde sicut xp̄s voluntarie assumpsit carnē humanā. ita ꝛ m̄rimoniū illaʒ vnionē significans. debet esse volūtariū. vt signū correspondeat signato. Scđo metꝰ impedit procreationē sobolis. q: ppter displicentiā nō intēdūt ad procreationē plis. Tercio est ꝯ bonū fidei. nā ppter

metū ꝛ inuitas nuptias de facili coniuges labunt̄ in adulterium. Et sic in summa omnia clamant libertatem.

An autem in captiuitate positus vel in carcere possit ꝯhere matrimoniū. vide s̄. Accusatus.

Quid si mulier post ꝯsensum coactū: morā trahit in domo mariti. Rñ. s̄m v̄v̄. q si mulier que allegat metū steterit p annū ꝛ dimidiū cū marito. aut etiā minori tpe. dū tñ tātū sit: q iuxta arbitriū boni viri p̄sumendū sit p ꝯsensu: nō dʒ postea audiri. ex̄ de spon. ad id. vbi hr̄ ex illo tex. q m̄rimoniū p vim ꝯctū: cohabitatōe spontanea pualescit. Et loquit̄ de q̄dā puella. xj. annoꝝ. q̄ p suū nutritiū cuidā theotonico fuerat tradita. ꝛ ibi papa dicit. q q̄uis. xj. ānos hñs: ab initio iuita fuisset tradita ꝛ renitēs. tñ q: postmodū p annū ꝛ dimidiuʒ sibi cohabitās ꝯsensisse videt̄ ad ipm est cogenda redire: nec decetero recipiēdi sunt testes. vbi dicit Panor. s̄m Jo. q lʒ in tex. fiat mētio de āno cuʒ dimidio. tñ nō est necessaria tanta cohabitatio. q: ibi narrat̄ facti ꝯtingentia. ʒ sufficit si puenit ad etatē legitimā. ꝛ captata oportunitate fugiendi: non fugerit: nec reqrit̄ copula carnalis. vñ ex quo sponte cohitauit cū viro videt̄ approbasse matrimoniū. p hoc. c. vnicū. de despō. impu. li. vj. Judex tñ bʒ ꝯsiderare q̄ntitatē more ꝛ opportunitatem fugiēdi. Et si interim intercessit copula: oīno p̄sumit̄ p ꝯsensu: nisi pbaret̄ p vim extorta. vt in c. cōsultationi. de spon. Et addit Dir. q hoc veruʒ nisi ante ꝛ post carnis copulā reclamasset. q: tunc nō esset sibi audiētia denegāda. d. c. ꝯsultatōi. Sʒ vbi nō apparet de reclamatōe: ꝯsensisse p̄sumitur in fauorē m̄rimonij si carnalit̄ cognita fuit. Sic intellige. ex̄ q̄ ma. ac. pos. c. insup. vñ v̄. Effuge cū poteris: ne ꝯsensisse puteris. Si tñ talis coacta fuerit p vim absolutā: siue metū sufficientē. nō est m̄rimoniū. Sʒ si nō sufficiēs fuerit: tunc in iudicio quidē exteriori p̄sumet̄ p matrimonio. Si tñ vere non ꝯsentit: nō est matrimoniū.

Quid āt si dolus dat cām m̄rimonio: an teneat Glo. in. c. cū dilectꝰ. qđ me. cā dicit. q tenet matrimoniū. lʒ dolus det cām ꝯctui. Sed Panor. dicit hoc limitandū nisi tantus ꝛ talis esset dolus q habuisset tollere cōsensum. Et facit p hoc. c. cū locū. de spon. Et Inno. in. d. c. cū dilectus. post glo. illā singularē. q̄ q̄tidie allegat̄ dicit. q dolus q̄ nō cadit in cōstantē virū: nō hʒ impedire religionis ingressum. Et de tali loq̄t̄ ibi tex. Secus vbi interueniret dolus q̄ pitissimos hr̄et fallere. Qđ nota. Et facit p limitatōne eoꝝ q̄ dicta sunt s̄. Diuortiū. s. An cā falsa habeat viciare religionis ingressum.

Quid si ad ꝯsensuʒ coactū apponat̄ iuramētū. Rñ. s̄m Pe. tale iuramētū in foro q̄dem iudiciali diceret̄ nō fuisse obligatoriū. tñ in foro ꝯscie cōsulendum est qđ impleat iuramentū vel saltē p suplorē impetret absolutionē.

Vtrū cōsensus coactus: ex pte cogentis faciat m̄rimoniū. Rñ. s̄m doc. q nō. q: m̄rimoniū claudicare nō pōt. Si tñ postmodū ꝯsentiret: esʒ matrimoniū. dūmō cogens adhuc in suo ꝯsensu maneret. Secus si mutauit voluntatē.

Utrum pater possit cogere liberos ad contrahendum. Rū. non potest. nec generaliter. nec in speciali cum aliqua. quia in matrimonio requirit̄ cōsensus maxime liber. Non tamē ꝓpter hoc parentes temere iurant matrimonia filiorū. quia ex natura ipsius cōtractus intelligit̄ ista conditio. s. si liberi cōsenserint. ⁊ ipsi parentes obligantur ad inducendū eos. extra de spon. ex literis. el. ij. iuncta glo.

Impedimentum.xj.

De impedimento ordinis. Ordo sacer impedit ⁊ dirimit matrimoniū sequēs extra de voto. ꝙ votum. li. vj. Alia nō. Sed vt perfecte habeat̄ materia hui⁹ capituli: quando. s. alter coniugū possit intrare religionē vel ꝓmoueri ad ordines vel vouere. Dic fm Panor. in. c. j. de conuer. cōiu. post Jo. an. ⁊ Cal. Aut enī matrimoniū non est consummatū. Aut sic. Primo casu: aut alter coniugū vult intrare religionē ꝓfitendo. ⁊ tūc pōt etiā inuita vxore. vt in. c. vex. ⁊. c. ex publico. extra eo. Aut vult vouere continentiā: seu intrare monasteriū. ⁊ non ꝓfiteri. ⁊ tunc nō potest inuito coniuge. vt in dicto capitulo ex publico. Aut vult ꝓmoueri ad ordines. Et cōmuniter tenet̄ ꝙ non potest inuita vxore. vnde in hoc casu magis defertur religioni ꝙ ordini. quia per ingressum religionis soluit̄ matrimoniū non cōsummatū. nō autē p susceptionē sacri ordinis. vt habetur in extrauaganti Joh. xxij. que incipit. Antique. Si vero matrimoniū est cōsummatū. Et tunc aut volunt vouere cōtinentiā: statu non mutato. et possunt. Et talia matrimonia dicunt̄ sanctiora. vt in. c. qd̄ deo pari. xxxiij. q. v. Aut alter tm̄ vult vouere. ⁊ potest in sui p̄iudiciū. nō autē in p̄iudiciū alterius coniugis. vnde nō potest exigere debitū. s; tenet̄ reddere. Et si alter cōsensit alteri. non obligat̄ cōsentiens fm Inno. quo minus possit exigere. nisi etiā ipse vouisset. Nam si ambo vouerunt. non tenet̄ amplius alter alteri reddere debitū. vt in dicto capitulo qd̄ deo. ⁊ nota. in. c. charissim⁹. extra eo. Aut volunt mutare statum. Et hoc multipliciter. Aut maritus vult effici ep̄us. Et tunc requirit̄ ꝙ vxor intret religionē. etiā si nō sit suspecta de incōtinentia. vt in. ca. sane. extra eo. Et est casus sp̄alis. Aut vult ꝓmoueri ad ordines. Et tūc si vxor est suspecta de incontinentia: debet intrare monasterium. Alr̄ autē si nō sit suspecta: sufficit ꝙ voueat continentiam: remanendo in seculo. vt in. c. coniugat⁹ extra eo. Aut vult intrare religionē. Et tunc si alter cōmisit adulteriū. potest etiā eo inuito. vt in capitulo agatosa. xxvij. q. ij. quia cōmittendo adulterium perdidit ius qd̄ habebat in altero: quo ad mutuā seruitutē. Aut alter non cōmisit adulteriū Et tunc aut intrat altero ignorante. Aut sciente ⁊ contradicente. Aut eo dissimulante. Aut consentiente per metū. Aut p dolum. Itē aut consensit simpliciter. Aut consensit: votū continentie emittendo. Primo casu quando intrauit altero ignorante: potest reuocari ad petitionē ignorantis. vt in. c. placet. extra eo. Si vero altero sciente ⁊ contradicente. idē dicendū. vt in. c. quidā. extra eo. Idē si alter sciuit ⁊ dissimulauit. vt in. c. cōsuluit. extra eo. Si tamen in vita nō reuocauit. nō potest fm Cal. post mortē remanētis in seculo. ꝓfessus exire monasteriū. vt in dicto capitulo cōsuluit. Et idē dicit Cal. in casibus p̄cedentibus ⁊ sequentib⁹. in quibus potest fieri reuocatio. Si enī non reuocat̄ in vita cōiugis. nō potest ingressus post illi⁹ mortem exire monasteriū: quasi cessauerit causa que inualidabat illi⁹ ingressum. Et hoc tene. licet Inno. in dicto capitulo quidā. variauerit. Aut alter cōsensit inuitus. ⁊ tunc fit reuocatio ad ipsius petitionem. vt in. c. accedens. extra eo. Idem si consensit per dolum. ar. capitulo veniens. extra eo. Si vero cōsensit sponte ingressui alterius. non tamen emittendo votū continētie: tunc sunt opiniones. Nam quidam. vt Ab. ⁊ Inno. in dicto capitulo quidā volunt ꝙ si remanens in seculo est iuuenis debz ad petitionē ipsius: ingressus reuocari. Cal. tenet ꝙ solum ex officio iudicis. Nō placet panor. Nam prestando consensum renunciauit iuri. qd̄ habebat in altero. Nō ergo habet amplius actionem. s; iudex ex officio suo: ne cōmittat̄ adulteriū per remanentē in seculo educet illum de monasterio. Et credit Panor. ꝙ hoc casu. ille sit verus religiosus ex quo vxor cōsensit. vnde post mortē vxoris compellit̄ ad redeundū ad monasteriū suum. Et credit ꝙ si dans licentiā est iuris conscius. ꝙ tunc nō fiet ista reductio. quia dando licentiā: tacite videtur vouere. vt nota. in iuribus supra allegatis. Aut cōsensit ingressui alterius. ꝓmittendo cōtinentiam. Et si est senex. potest intrare religionē. vnde remanebit in seculo. ⁊ alter remanebit in religione. vt in. c. cū sis. ⁊ in. c. vxoratus. ⁊. c. ad apostolicam. extra eo. Aut remanens in seculo est iuuenis ⁊ suspectus de incontinētia. ⁊ tunc non debet superior pati alium ingredi. nisi alter quoq; religionem ingrediat̄. Sed si de facto ingredit̄: tenet ingressus fm omnes: quia professio coniugis non est de substantia ꝓfessionis alterius. vt in. c. significauit. extra eo. Idem tenet Federi. Sed remanens in seculo. ex quo est suspectus ⁊ vouit: cōpellitur ingredi monasteriū. vt in. d. c. significauit Sed an teneatur profiteri: in hoc sunt opiniones. Inno. tenet ꝙ nō cogitur ꝓfiteri. sed debet includi in monasteriū vt arceatur a vagatione. quia vltra ꝓpriū consensum nō compellit̄ quis ꝓfiteri. xxxij. q. j. integritas. Hostiē. tenet cōtrariū. quia nō est licita cōmunio in monasterio ꝓfessorū cum non ꝓfessis. Itē quia vouendo: tacite se obligauit ad religionem ex quo nō potest stare in seculo sine suspitione incōtinētie. Jo. cal. dicit satis eque posse distingui. quia aut vouit intrare religionē ⁊ cōpellitur ꝓfiteri. vt in dicto capitulo agatosa. Aut simpliciter vouit cōtinentiā: dando licentiā marito de intrando monasteriū. Et si erat iuris ꝯscius compellitur profiteri tricesimatercia q̄stione quinta. qui vxorem. Aut erat iuris inscius. Et sit talis ꝙ ignorantia iuris eū excuset. puta si est miles. mulier. et agricultor. non compellitur profiteri. sed esse in monasterio. Aut non erat talis. ⁊ tunc

compellitur profiteri. Id quod dixim muliere. q̄dam non admittunt. quia mulier non excusatur ab ignorantia iuris ultra masculos. nisi in casibꝫ a iure expressis. vt est text? satis notabilis in .l.fi.C. de iur. ⁊ fac. ignorã. Panormitano tamen plus placet dictum Cal. ar. dicti .c.j. extra eo. ⁊ eoꝝ que supra dicta sunt. Nam videmus ꝙ mulier solummodo dando licentiã. non compellitur continere vt in dicto capitulo primo. Secus in masculo. vt in dicto capitulo qui vxorē. Nam ille tex. non dicit ꝙ maritus ibi vouisset continentiã. sed ꝙ solū pmisit intrare monasteriū. Et per hoc compellit̄ etiam ipse intrare. ex quo est iuuenis ⁊ suspect? de incōtinentia. hec Panor. in dicto capitulo primo. Nota etiam Panormita. in dicto capitulo quidã ꝙ si quis intrauit religionē. ⁊ etiã pfitendo vxore inuita. ⁊ ei fuit postea restitutus; non compellitur mortua vxore; monasteriū intrare. matrimoniuꝫ tamē contrahere nō debet. Si tamē contraheret; tenet matrimoniū. licet peccaret mortaliter. Si tamen in vita vxoris nō reuocat̄. non pōt post eius mortē exire. vt dictū est supra. Ex quo infert Panor. in dicto capitulo quidaꝫ. glo. ibi male dicere. eo ꝙ dicit istum peccare. si nō perficit votum post mortē vxoris. Nam votū fuit nullum respectu ingressus monasterij. cū tunc non haberet habilem consensum ad se obligandū. Requirit̄ ergo consensus de nouo. Et hec opinio plus placet panor. q̄ opinio .d. An. qui dicit tutius esse tenere ꝙ matrimoniū istius contractū post mortē vxoris; non teneat. quia licet hoc votuꝫ dicat̄ simplex. tamē ex quo fuit determinatū ad certū religionē approbatam. videtur solennizatū. Et sic possꝫ limitari finem .c. vnicū. de voto li. vj. vt intelligatur de voto omnino simplici; nō determinato ad certam religionem. Sed hoc nō placet Panor. quia dictum c. requirit vt votū solennizet̄ per pfessionē tacitã vel expressam. Et sic requirit̄; ꝙ iste vouens sit effectus religiosus. Sed in casu nostro votū istius respectu pfessionis fuit nullū; nec fuit effectus religiosus. Alr's papa mandasset post mortem vxoris eum debere compelli ad repetendū monasterium vt facit extra eo. ex parte. Secus tamē dicendum si vxor dedisset licentiã marito vt intraret religionem. Nam tunc teneret ingressus. vt dictum est. Si vō vxor non contradixit. sꝫ dissimulauit. neqꝫ maritū reuocauit. Merito post mortē vxoris non potest maritus redire ad seculū. Sed in primo casu vxor contradixit ⁊ reuocauit maritū. Et sic soluta fuit obligatio. si qua erat cū monasterio.

Et quia votū ex cōstitutione ecclesie est annexū ordini. vt in dicto capitulo vnico. Querit̄. vtrum omnes ordinati etiã cōiugati teneant̄ ad istud votum. Rñ. fm Dir. li. f. ꝙ differentia est inter ecclesiam occidentalē et orientalem. In hoc ꝙ in duobus cōueniunt. ⁊ in duobꝫ differunt. Conueniūt primo in hoc. quia vtriqꝫ possunt cōtrahere matrimoniū in minoribꝫ ordinibꝫ cōstituti. xxxij. dist. si quis. Scḋo cōueniūt. quia nec apud nos nec apud grecos in sacris ordinibꝫ constituti possunt cōhere matrimoniū. Nec potuerūt a tpe apostoloꝝ. Et si contrahant; nō est matrimoniū. Hoc patet ex sexto synodo; que in oriente fuit celebrata ⁊ regulã statuit eis. xxxj. di. nicena. ⁊ .d. c. si quis. ⁊ .lxxxiiij. dis. cū in preterito. Differūt autē greci a nobis. quia ipsi siue sint cōiugati siue nō. pmouent̄ ad sacros ordines. non pmissa cōtinentia. xxxj. dis. quoniã. Sed occidentales nunqꝫ pmouent̄ nisi promissa cōtinentia tacite vel expsse. xxviij. di. c. j. Secundo differunt. quia orientales in sacris ordinibꝫ constituti licite vtunt̄ matrimonio cōtracto ante sacros ordines. Sed in sacris ordinibꝫ contrahere non licet. extra de cleric. coniu. cum olim. Occidentales vero non possunt contrahere matrimonium; ex quo sunt in sacro ordine. extra de clerico cōiu. c. primo.

Quare greci nō peccant. non obseruando continentiam; licet sint xpiani ⁊ sub potestate pape. q̄ vnacum con alio voluit dictis grecis ⁊ alijs indicere continentiaꝫ. Dic fm Panor. de mente doc. in dicto capitulo cū olim. ꝙ papa approbauit; tacendo mores eoꝝ. quia ex quo illa lex non erat de necessitate salutis nō fuit recepta ab istis grecis per longa tempora; papa sciente; ⁊ transgredientes nō puniente. Illa lex nō ligauit eos. pro hoc facit qḋ notat glo. singularis in capitulo quia circa. de consang. ꝙ tolerantia ⁊ dissimulatio principis in actu de iure prohibito; inducit dispensatōnem. Et hoc intelligit .d. An. quando constitutio pape a principio non recipitur. ipso pape sciente ⁊ tolerante. Et tunc tolerantia excusat a peccato. Si vō a quibusdam a principio recipitur. ⁊ a quibusdaꝫ non. tunc tolerantia nō excusat a peccato. Sed panor. limitat hoc dictū. quando maior pars populi recipit. Nam tunc minor pars peccat. Secus ecōtra. Et ex hoc nota pulcrã theoricã ꝙ vbicunqꝫ lex generalis recipitur in vsu a certo genere personaruꝫ; ab alio vō nō. Non recipientes nō peccant. saltē per longa tempora. Ad hoc .iiij. dis. leges. Secus dic. si in eodem genere personaꝝ maior pars recipit. Nam minor pars non videtur tunc excusabilis per taciturnitatē superioris. sed potest habere locum. quod dicit̄. extra de ꝑben. cum iam dudum. Ibi multa per patientiam tolerãtur ⁊c. Ex his etiam potest colligi alia theorica. ꝙ etiã lex precepti tollitur. si moribus vtentium non recipitur. licet aliud sentiat Hostien. Sed intellige dictum Hostien. quando est lex principis; inducens ex natura sua peccatum ex contrauentione. vt quia concurrit cum lege diuina. Alia solutio notabilis dari potest. vt dicamus ꝙ papa etiam cum maiori parte concilij. non potuit indicere continentiaꝫ certo generi personarum post promotionem; eis resistentibus. quia continentia est res que potest persuaderi; imperari autem non. xxxij. questio. j. integritas. Fuisset enī indicere vitam valde arctiorem ⁊ strictiorem clericis promotis contra nota. in. c. gesta. lxxxiiij. distin. ⁊ in regula. qḋ omnes tangit. de reg. iur. s. libro sexto. Et ita est. nam ecclesia orientalis non emisit. sed nec admisit votum continentie. et non se voluerunt obligare voto. nec voluerunt approbare. vt supra in dicto capitulo

nicena.

An autem clerici occidētales teneantur ad continentiam ex voto vel ex ꝯstitutione ecclesie. Glo. singularis in dicto capitulo: cum olim. dicit fm Vincentium ꝙ vbi clericus in ordinum promotione expressit votum. tenetur ad illud. Et si papa dispensaret in hoc. contra votum dispensaret. Si vo non expressit. Si promouendus est iurisperitus: eodē modo tenet. Si vo iuris inscius: nō tenetur ex voto. sꝫ ex constitutione ecclesie. Et si papa dispensat cū tali: non intelligitur contra votuꝫ dispensare: sed contra constitutionē ecclesie. vnde non dispensat ꝙ aliquis in sacro ordine cōtrahat. Illud tamen verum est ꝙ ex cōstitutione ecclesie introductū est. vt qui ad sacros ordines promoueri vult. prius continentiam debeat profiteri expresse xxviij. di. nullum. Aut tacite. ea. dist. diaconi. Eo enī ipso ꝙ aliquis promonet ad sacros ordines: tacite videtur vouere continentiā. etiaꝫ si nulla fiat mentio de voto continentie. hec glo. Ex qua glo. potest inferri ad decisionē huius. q. nunquid hodie ecclesia possit statuere: vt clerici possint contrahere matrimoniū quēadmodū faciunt greci. panor. in dicto capitulo cum olim. dicit ꝙ sic. Et dicit ꝙ hoc est indubitatū penes eū respectu posterioruꝫ: qui nō sunt obligati ex voto tacito vel expsso. Et sic intelligit glo. notabilem in. c. que ad ppetuam. xxv. q. j. Nam cōtinentia nō est clericis secularibꝫ de substantia ordinis vt dicit Inno. in. ca. placet. de conuer. coniu. Nec est de iure diuino. alias greci peccarent. nec eos cōsuetudo excusaret. Et credit panor. ꝙ pro bono animaꝝ esset salubre statutum ꝙ volentes continere relinquerent voluntati eoꝝ: ⁊ nolentes continere: possent contrahere. quia experientia teste contrarius prorsus effectus elicitur ex illa lege. vt non viuant spiritualiter. sed maculantur illicito coitu. cum grauissimo eorum peccato: vbi cum propria vxore esset castitas dicto capitulo nicena.

Impedimentum.xij.

De impedimento ligationis. videlicet qn̄ est alteri coniugi colligatus. Si qdē alligatus vxori: ea viuente: aliā accipere nō potest Alias adulteriū cōmittit. extra de spon. duo. c. licet. Sed nec antiquo tempore potuit: nisi diuina reuelatione ⁊ instinctu. vt in patriarchis. de diuor. gaudemus.

Quid si vxor credat virū mortuū ⁊ contrahat cum alio. Rñ. fm no. p. d. an. in. c. in presentia. de spon. ⁊. c. dñs. de secundis nup. ꝙ ad hoc. vt excusetur mulier a peccato. sufficit ꝙ verisimilit credat maritū mortuū. Et fm Ray. hoc casu filij si quos susceperit iudicabunt legitimi. Sed quo ad hoc vt ecclesia det licentiā cōtrahendi. requirit aptior probatio. vt in. d. c. in p̄sentia. hoc est vt mulier recipiat certū nuncium de morte viri. Et sic fm. d. an. ecclesia nō dat auctoritatē cōtrahendi: nisi certificatū fuerit de morte viri. Si tn̄ verisimilit credebat virū mortuū: mulier excusat a peccato. Et hāc opi. do. An. videt sequi Inno. in. d. c. dñs. lꝫ Panor. in. d. c. in p̄sentia sit contrarius. vide etiā glo. singularē. xxxiiij. q. ij. in summa. que dicit ꝙ si mulier credit maritū suū mortuū. ⁊ habꝫ iustā causaꝫ credendi: licite pōt contrahere. Si auteꝫ dubitat de morte viri ⁊ cōtraxit. licet nō debeat cōtrahere tenet tn̄ reddere debitū petenti. sꝫ ipsa nō pōt exigere. Et hoc casu vir potest eā refutare propter adulterium. cum nō habuerit probabilem causam mortis sue. Sed si audiuit eum mortuū. licet p falsum rumorē. ⁊ tunc nupsit. vir non potest eam de tali adulterio accusare. nisi ipsa procurauerit ipsum rumorem. ff. de adul. l. miles. §. mulier. Idem tenet Hir. li. j. Quod est valde notandū. Et que sit differentia inter scientiā. opinionē ⁊ dubitationē. vide supra Confessio. j. Si tamē ipsa mulier post contractum matrimoniū certificata sit de vita prioris viri. tunc nō debet exigere nec reddere debitum. Si autē credat ex leui ⁊ temeraria credulitate. tūc dimissa tali opinione: ad iudiciū pastoris sui. exigat ⁊ reddat. vt extra de sen. exco. inquisitioni. Si tamē primus reuertat vel aliter sibi de vita constiterit: statim debet recedere a scdo ⁊ redire ad primū Alias adultera iudicabit.

Sed qualiter ista mulier dicet esse certa de morte viri. Glo. singularis. in. c. quoniā frequēter. vt lit. nō contesta. ponit tres modos probandi mortē ad hoc vt vxori sit licitū transire ad alia vota. Primus est per famā. Secundus. quia senex erat ⁊ in acie fuit nec rediit vel si recepit literas illoꝝ cū quibus militauit. C. de repu. autentica hodie. His casibus p̄sumit ꝙ sit mortuus. Et si contrahit credens ita esse. excusatur ab adulterio. etiaꝫ si viuat propter ignorantiā. xxxiiij. q. ij. cum p belleam. Nō die tamē dicit ꝙ non debet contrahere nisi primo certa sit de morte ipsius. vt in. d. c. in p̄sentia. ⁊. d. c. dominus. Sed tamē satis certū est de illis. dicit glo. per huiusmodi violētas p̄sumptiones. postꝙ aliquanto tēpore duxerit expectandū. s. per annū. vt in dicta autentica hodie. Et p glo. facit qd notat Bar. in. l. si quis ita. ff. de testa. tu. vbi dicit ꝙ quis dicit esse certus qn̄ habet vehementē opinionem de aliqua re.

An autē fama sufficiat ad contrahendū matrimoniū. Ho. an. dicit. ꝙ aut ē de longinquo. ⁊ tūc videtur sufficiens maxime. cū maritus fuerit longo tempore absens. Aut dicit mortuus in vicinis partibus. ⁊ sola fama nō sufficit. Panor. autem in dicto capitulo in presentia dicit. ꝙ licet opinio. d. an. videatur multū equa: tamē iudicio suo resistit multū. d. c. in p̄sentia. dum requirit certū nunciū. Nam fama procedit ex auctore incerto ⁊ plerunqꝫ fallaci. ⁊ etiā in persona nuncij. debet inspici qualitas persone. ⁊ vtrū deponat per verba verisimilia. nam agimus nō de modico p̄iudicio absentis. Et in dubio hec materia relinquenda esset arbitrio iudicis. vt diligenter omnibꝫ consideratis. cōsideret vtrum de morte sit facta certificatio. Et iō per p̄dicta patet. ꝙ hodie de iure canonico nō est seruanda solennitas illius autētice hodie. vbi dicitur. ꝙ si maritus dicat mortuus in bello. dꝫ vxor p se vel aliū adire ducē belli. ⁊ facere recipi sup hoc

dicta aliquorũ. Et si deponũt mortem: debet vxor expectare p annũ ⁊ postea contrahere. Aliter contrahens potest puniri de adulterio. Tamẽ Tan. Phi. ⁊ Gof. dicunt nõ esse necesse: sed satis est fu- eos q̃ de morte mariti cõstet vere vel verisimilr. puta q: nauis in qua erat maritus passa est naufragiũ ⁊ omnes dicunt mortui. Idez sentit Vin. dicens: q̃ non solum p nunciũ: sed etiam per litteras ⁊ alias ꝓbationes põt mulier certificari. Nota tamẽ q̃ p quãtãcũq; absentiã maritorum non dissoluit matrimoniũ ɔtractum per verba de presenti: etiã si ignoret de vita: vel morte eorũ: ac etiã cõcurrente iuuenili etate cõiugũ. Secus in sponsalibus de futuro. vt in.c. de illis. de spõ. nec quis ꝑsumitur mortuus: licz habita diligenti inquisitione ignoretur vbi sit. Nam quis ꝑsumitur viuere posse p.C. annos. vt in.l.fi. C. de sa. san. ec.

Quid si primo reuerso: mulier permittit se cognosci a secũdo scienter. nũquid prim⁹ compellit ipsam recipere inuitus? Vg. dicit. q̃ non: siue faciat hoc ex iure ignorantia credens hoc sibi licere; siue scienter.

Quid si cõtrahat cũ aliquo credens virũ suũ viuere: qui reuera mortuus est. nũquid est matrimoniũ? Rñ. Vg. distinguit. q̃ si illa credebat sibi licere ⁊ contraxit cum alio: primo mortuo. matrimoniũ est. Si nõ credebat sibi licere: nõ est matrimoniũ: q: nõ maritali affectu: sed adulterino sibi copulauit secũdũ. Idẽ de illo qui contraxit cuz aliqua quã putabat cõsanguineã: et nõ erat. Alij tamẽ dicũt matrimoniũ esse in hoc casu: nõ distinguẽdo vtrum cõtrahentes credant sibi licere: vel ne. hanc vltimã opi. sequit Sir li.j. Idem Jo. et Archi. Et hoc quidã intelligunt verũ; nisi cõstet q̃ ɔiunx credens impedimentũ esse: nõ intendebat contrahere. Nam si non sit intentio: non est matrimoniũ. extra de spon. tua.

Impedimentuz. xiiij.

i De publice honestatis iusticia.

Quid sit? Rñ. fm Tho. in.iiij. dist. xlj. est ꝓpinquitas ex sponsalib⁹ ꝓueniens: robur trahens ab ecclesie institutione propter eius honestatem.

Quãdo aliqui inter se sponsalia contraxerunt nullus de cõsanguinitate sponsi põt habere sponsam illã in vxorẽ; nec aliqua de ɔsanguinitate spõse: põt habere spõsum illiũ in virũ. extra de despõ. impu. ɔtinebat. extra de spon. iuuenis. ⁊.c. ad audientiã. Et durat hec ꝓhibitio vsq; ad quartum gradũ ipsorũ ɔsanguineorũ. extra de spon. c. spõsaz vbi dicit Panor. q̃ hoc ꝓcedit tã in sponsalib⁹ de futuro q̃z etiã de p̃senti. ⁊ fortius fm doct. Nam maior honestas est vt nõ ducat sponsa de p̃senti; cũ q̃ vinculũ matrimoniale cõtractũ est q̃ sponsa de futuro. Superueniẽte võ carnis copula inter eos oritur aliud vinculũ. s. affinitatis. vñ omnes ɔsanguinei mariti sunt affines vxoris ⁊ ecõuerso extra de consan. q̃ sup his. Et durant hec vincula etiã post mortẽ alteri⁹. vt in.c.j. eo. ti. li. vj. Sis ergo caut⁹ maxime i impetrãda dispẽsatiõe. Nã

quãq; orit publica honestas sine affinitate. Quãq; affinitas simul cũ honestate publica; vt pz ex dictis. Quãq; affinitas sine publica honestate; vt si citra sponsalia seu matrimoniũ quis cognoscat mulierẽ. Nã inter eũ ⁊ ɔsanguineos mulieris affinitas oritur ⁊ ecõuerso. vt in.c. discretionẽ. de eo qui cognouit ɔsan. vx. Nec orit hoc casu publica honestas.

An autem in dispensatiõe sit facienda mentio specifica de affinitate et publica honestate vbi sil' coincidũt. An võ sufficiat facere mentionẽ de affinitate? Rñ. Panor. in.c. nõ debet. de ɔsan. concordando opiniones dicit. q̃ si publica honestas necessario ɔprehenditur sub affinitate: satis est de affinitate fecisse mentionẽ. Et sic procedit glo. in dicto.c. nõ debet. Exemplũ. Si impetro dispensationẽ: vt liceat mihi ducere vxorẽ ɔsanguinei mei defuncti; non obstante affinitate in tercio gradu. nã ex quo feci mentionẽ q̃ fuerat vxor consanguinei mei; cõsequẽter feci mentionẽ de publica honestate. Et sic p ɔsequentiã videt sublata virtute dispensatiõis. Si võ nõ cõprehẽdit ex narratiõe verborũ. vtputa. Impetraui dispensationẽ; vt liceat mihi ducere. T. vxorẽ. nõ obstante q̃ sit mihi affinis in tercio gradu: nõ valet dispensatio si vltra affinitatẽ erat publica honestas: ex quo de ea nõ fuit facta mẽtio expsse vel tacite. Nã affinitas põt ɔtrahi sine matrimonio: vt dictũ ẽ. Nota tñ q̃ antiquitus fuerũt due spẽs hui⁹ iusticie publice honestatis. vna que cõtrahebat ex secũdis nuptijs. vbi grã. Petr⁹ habebat vxorẽ quo mortuo eius relicta cum alio ɔtraxit; ꝓles nata de secũdo viro. olim nulli ɔsanguineo primi viri poterat cõiungi. Et hec spẽs est hodie sublata de medio decreto.c. nõ debet. Alia est que ɔtrahit ex sponsalib⁹ de futuro. de q̃ dictũ est s̃. Et hec remanet.

Quid si spõsalia de iure nõ tenuerũt? Rñ. Si spõsalia fuerũt pura ⁊ certa. etiã si fuerit nulla rõne ɔsanguinitatis. affinitat⁹. religiõis. frigiditatis. aut alia q̃uis rõne. orit publice honestatis iusticia ad dirimẽdũ sequẽtia spõsalia vl' m̃rimonia nisi fuissent nulla rõne ɔsensus. vtputa q: ambo vl' vn⁹ ẽ infans vel furiosus. ex̃ de spon.c. vnico. li. vj. Ex quib⁹ habes q̃ monachus pt impedire ɔsanguineos suos ne ɔtrahãt cũ aliqua ɔsanguineaz cuz qua ipse monachus ɔtraxit spõsalia de facto. Nota etiã Pe. de pal. limitantẽ id qd̃ dictũ est d̃ defectu ɔsensus q: hoc verũ quãdo defectus ɔsensus est apparens: vt in pueris ⁊ amẽtib⁹. Secus esset qñ esset latẽs sic in illo q̃ ɔtrahit nõ aĩo ɔtrahẽdi. s̃ decipiẽdi: q: tũc orit publice honestatis iusticia q: ecclesia instituit istud impedimentũ ꝓpter apparentiam honestatis. Et ideo impediet quis de intentiõe non potest sciri. Nota etiã glo. singularem in dicto.c. vnico. q̃ licz supueniens affinitas dissoluat sponsalia de futuro. Supueniens tamẽ iusticia publice honestatis. ipsa sponsalia nõ dissoluit ⁊ merito. secunda enĩ sponsalia tollũtur per publice honestatis iusticiam ex primis inductam Non ergo ex secundis potest esse honestas; que tollat prima spõsalia.

Quid autem si fiunt nulla ratione consensus in

bis qui habent etatem legitimã de contrahendo sponsalia. An inducant publice honestatis iusticiam. Dic fm Joh. de san. li.j. pti:cula.xiij. distinguendo. ꝙ aut sponsalia cõtracta sunt ante septẽnium. Et sic non generat publice honestatis iusticiã. Secũ de hec.j. Aut sunt cõtracta post septennium. ⁊ tunc aut cõsensus deficit vt in furioso vel ebrio. Et tunc nõ generant publice honestatis iusticiam. Si autẽ nõ deficit cõsensus. Et tunc aut sunt pura ⁊ incerta vt si dicatur accipiam vnã de filiabus tuis. Et tunc non generant ⁊c. vt etiam tenet glo. in. c. vnico. Aut sũt pura ⁊ certa. Et tũc generant. Aut sunt conditionata. Et tunc aut apponitur honesta conditio. Et tunc non generant nisi post euentum conditõnis. Et hoc fm glo. ibi nisi interueniat interim carnalis copula. Aut apponitur conditio inhonesta. Et tunc aut est contra substantiã. Et tunc nõ generat Aut nõ est cõtra substantiam matrimonij. ⁊ tunc generat: quia talis ɔditio habeť ꝓ nõ adiecta fm Mo. ⁊ Jo. an.

Quid autem dicendum quãdo apponiť conditio que inest ipsi matrimonio siue sponsalibus. puta si deo placuerit vel ecclesie: vel si possum te d' iure habere vxorem. Si post compertũ impedimentum ⁊ sponsalia soluta. contrahat sponsalia pure cum alia prioris cõsanguinea. An teneant secũda sponsalia. videtur ꝙ non: quia conditiones que insunt non faciunt legatum cõditionale. ff. de cõdi. et de. l. conditiones. Sed Jo. mo. ⁊ Jo. an. in dicto. c. vnico. dicunt ꝙ matrimoniũ cõtractum cum prioris cõsanguinea tenet. Et sic cum prima nõ est contracta publica iusticia: licz conditio ista intelligať etiam si nõ apponatur: tamen quando non exprimitur consensus purus remanet. conditiones eñi tacite non faciunt obligationem conditionalẽ. dicta. l. conditiões. tacitum tamẽ si exprimatur facit rem conditionalẽ. ff. de le. primo. si ita legatum. Idem Panor. in. c. significasti. de elect. vbi per istam. l. si ita. dicit ꝙ si relinquo alicui. C. si volet. legatum est cõditionale. Secus si relinquo simpliciter. Et tamẽ illa ɔditio si volet: tacite inest legato cum legatarius possit repudiare legatum. Nam quãdo relinquo. si volet. suspendo virtutẽ legati in euẽtum cõditionis. vnde nõ acquiritur legatario: nisi declaret voluntatem suã. vt ibi. Sed quãdo simpliciter fit relictum: acquiriť legatum: etiam ignoranti: licz cõcomitetur cõditio si voluerit acceptare: quia tũc cõditio est pura ⁊ non cõditionalis. Hanc opi. etiã tenet Directoriũ li. j. Idẽ Jo. de san. Monal. ⁊ Host.

Pone ꝙ frater meus loco aliquam desponsauerit. nũquid impedior cõtrahere cum cõsanguinea illius. Archi. videtur tenere ꝙ nõ. si locus patens est. Nam taliter desponsans. nullo mõ consentire intẽdit. ergo ⁊c.

Quid si spõsalia sint facta sub conditiõe. ⁊ pendente cõditione. vir cum alia cõsanguinea illius cõtrahit per verba de p̃senti. Rñ. cum secũda debet remanere: quia ex sponsalibus cõditionalibꝫ sicut ex nõ habentibꝫ ɔsensum et incertis. nõ oriť publice honestatis iusticia. d. c. vnico.

Quid si duo infantes vel vnus maior septennio. alter minor cõtraxerũt sponsalia ipsi vel parẽtes pro eis. Rñ. Si facti maiores septẽnio per cohabitationez mutuam seu alter verbo. quia post septẽnium ad inuicem vocant se sponsos vel facto vt quia post septennium secum iacet. vel eam osculatur. vt sponsus vel his similia. per que liquido appareat ꝙ in eadem volũtate perdurauerũt sponsalia cõualescũt. al's non. Nam ab initio nulla fuerunt ex defectu cõsensus. Et ideo non inducunt publice honestatis iusticiã. extra de despon. impu. si infantes. li. vj.

Quero pro declaratiõe p̃dictorum. An ad cõtrahenda sponsalia futura requirať septimus annus completus. Rñ. glo. in. c. Juuenis. de spon. videtur sentire ꝙ discretio suppleat etatẽ. Et Panor. ibi dicit. ꝙ dictam glo. cõmuniter sequũtur docto. Archi. etiam sequẽdo dictam opinionẽ dicit. ꝙ si ꝑximus septẽnio plus intelligit ꝙ cõsueuerũt intelligere nouẽnes nõ videtur ratio quare non debeat malicia supplere etatem in ꝑximo septẽnio quo ad sponsalia. Sicut supplet prudentia in contractu matrimonij. Sed Panor. in dicto. c. Juuenis. dicit ꝙ hoc. nullo iure ꝓbatur. vt patet in. c. litteras. ⁊ in. c. accessit. d' despon. impu. vbi tex. loquũtur de septimo anno completo. Et bene faciũt illi tex. ꝙ etas ista perueniri nõ possit al's papa distinxisset prout fecit in minore. xij. annorũ in. c. cõtinebatur. de despon. impu. pro hoc etiam facit. d. c. si infantes. quod loquitur de minore septẽnio ñ distinguẽdo. an malicia suppleat vel ne. Et Panor. ad hoc dat talem rationẽ. Naz vbi requiritur certa etas respectu discretiõis. non potest p̃ueniri. vt patet in etate ad cõficiendum testamentũ. vt in. l. qua etate. ff. de testa. Nec obstat fm Panor. d. c. Juuenis. quod multum facit pro alia opinione. Nam ille tex. fundauit se super dubio attentatus. quia forte attẽtauit ⁊c. Nã puellam istam iam traduxerat ad domum. Item textus fundat se super honestate ecclesie. quia illa dicebatur cõiunx istius. vnde hic fuit cõtractum matrimonium per verba de p̃senti. licz de facto. Sed casus magis dubius est fm Panorm. si fuerunt contracta sponsalia cum minore septẽnio. et interuenit temptatus. vel saltem sit dubium. vt quia secuz cohabitabat spõsus. Et videtur ꝙ hic oriatur publica honestas. ex quadam honestate. tamen hoc iure nõ probatur. hec Panor. vtraqꝫ opinio est probabilis. Et ideo vnusquisqꝫ amplectať opinionẽ quã maluerit.

An ex sponsalibus que parẽtes pro filijs puberibus vel impuberibus contrahunt. filij obligentur. Rñ. si consenserũt expresse vel tacite. vel si presentes fuerunt. nec contradixerunt. obligãtur. et in eis oritur publica honestas. Idem dicẽdum si absentes fuerũt. et postq̃ sciuerunt ratificauerint tacite vel expresse. Al's ex sponsalibus factis a parentibus. filij nõ obligantur. nec oritur publice honestatis iusticia. d. c. j. infantes.

Impedimentū.xiiij.

De affinitate. ꝛ ꝯtrahitur affinitas etiā per fornicariam copulam. extra de co ꝙ ꝯsan. vt. sic. c. discretionē.

Quid ē affinitas? Rn̄. fm̄ Hosti. est ꝓximitas siue attinētia vni⁹ ꝑsone ad aliā ꝓueniens ex carnali copula: omni carēs parētela. scʒ ꝑ se: licʒ ꝑ accidēs aliť eē posset q: ꝑ accidēs pt licite et illicite ꝯmisceri cōsanguinitas ꝯsanguinitati. ꝛ affinitas affinitati. ꝛ cōsanguinitas affinitati: vt in incestu Loth cum filiabus. ꝛ Caroli magni cum sorore ex qua genuit Rolandum filium ꝛ nepotem. Et ipse pater ꝛ auūculus quia frater matris. Hec Pe. de pal. Qui etiam addit: ꝙ affinitas est tanti vinculi: adeo ꝙ si resurgeret frater meus qui fuerat vxoratus q̄uis ipse non sit maritus amplius ipi⁹ mulieris: tamē illa mulier est mihi affinis. vnde et in patria erūt cōsanguinitates ꝛ affinitates. Et ideo Panor. in. c. fraternitatis. extra de fri. querit. nunquid Lazarus resuscitatus recuperet vxorem ꝛ filios ꝛ alia bona. Idem queritur: an prius baptizatus resuscitatus iterum debeat baptizari. Idez de ordine ꝛ ꝓfessione religionis. Item si aliqua reliquerūt ecclesijs. nūquid possint repetere. de quo vide per glo. et Arch. xxij. q. vij. c. ij. et per Io. an. in dicto. c. fraternitat. post Bar. bri. Et videť cōcludere ꝙ ea que imprimūtur anime nō perdiderint. Et sic non est opus tractare de recuperatione. Exemplum. In ordine. Baptismo. ꝛ alijs sacramētis: in quibus caracter imprimiť anime. Idem in professione: non quia professioni imprimatur caracter: sed quia obligatio inde orta: deo acquiriť. In alijs vo que inherent corpori: tenet ꝙ si vere fuit mortuus nō recuperat bona de rigore. Secus si credebať mortuus ꝛ nō erat: vt quia reperitur viuus in monumēto. Idem in casu dubij. Bar. tamē in. l. j. C. de sa. sanc. eccle. dicit ꝙ talis mortuus ď iure recupat bona. vide š. Ecclesia ꝑmo. ꝛ die vt ibi.

Quot sunt genera affinitatis? Rn̄. fm̄ Directoriam li. primo. tria sunt. Sed primum genus hodie tm̄ habet ꝓhibitionem. extra eo. nō debet. Sed nota quatuor regulas pro declaratōne hui⁹ impedimēti. Prima est. ꝙ ꝑsona de qua queritur post carnalem copulam facit primū genus ꝛ gradum affinitatis. Iuxta gradum cōsanguinitatis inter virum ꝛ cōsanguineos vxoris. Et inter vxorem ꝛ cōsanguineos viri. extra eo. ꝙ sup his. Secunda regula ꝙ quoto gradu quis distat a ꝯsanguineo suo vel ꝯsanguinea: totto gradu distat ab eius vxore vel a marito ipius. xxxv. q. iij. de ꝓpinquis. ꝛ. c. equaliter. Tercia regula est ꝙ ꝑsona addita ꝑsone per carnalem copulam mutat genus ꝛ non gradum. xxxv. q. iij. hac auctoritate. Quarta regula. ꝙ ꝑsona addita ꝑsone per carnalem ꝓpaginem mutat gradū ꝛ nō genus. xxxv. q. v. porro vnde v. Mutat nupta genus: sed generata gradum.

Qualiter genera affinitatis computenť? Rn̄. Directoria fm̄ regulas pdictas. Primū genus sic computať. Ego et soror mea attinemus nobis in primo gradu generis consanguinitatis. P. cognoscit sororem meā carnaliter. Et sic persona petri sociatur ꝑsone sororis mee per carnis copulam. Hic ergo per carnis copulam mutať genus attinentie: quia alio genere attinet mihi soror mea. scʒ genere cōsanguinitatis. Alio. P. quia in genere affinitatis. Sed nō mutat gradum: quia in eodem gradu cōsanguinitatis in quo ego sum sorori mee. scʒ in primo. Et in eodem gradu affinitatis sum. P. scʒ in primo. Et quod dixi de sorore mea hoc idem intelligas de quacunqʒ cōsanguinea mea in quocunqʒ gradu: quia omnes mariti cōsanguinearū mearū sunt mihi affines in primo genere. ꝛ in illis gradibus affinitatis; in quibus gradibus consanguinitatis vxores eorū attinent mihi: quia si qua est mihi in secūdo gradu cōsanguinitatis: maritus ipius est mihi in primo genere affinitatis ꝛ in secūdo gradu. Et si qua est mihi in tercio gradu cōsanguinitatis: maritus est mihi in primo genere affinitatis. ꝛ tercio gradu. Et sic de quarto. qui gradus ꝯputanť inter affines respectu ꝯsanguinitatis tm̄. dicto. c. porro. Et qđ dictum est de maritis consanguinearū mearum. Idem intelligas ꝑ omnia de vxoribus cōsanguineorū meorū. Secūdum genus per eādem regulam inuenitur. Pone ꝙ Petrus maritus sororis mee: qui est mihi in primo genere affinitatis ꝛ primo gradu: mortua sorore mea: ꝯtrahit cum Berta. hec Ber. Petro quōdam sorori mee marito: ꝑ carnis copulam sociata mutat genus: quia cum Petrus attineret mihi primo genere affinitatis: Berta attinet mihi secūdo genere: sed nō mutat gradum: quia attinet mihi primo gradu secūdi generis affinitatis: sicut Petr⁹ attinebat primo gradu primi generis. vnde mortuo Petro: inter me ꝛ Bertam matrimoniū olim cōtrahi nō poterat. Et sm̄ hoc cōtrahitur tm̄ ex vna parte: sed aliqñ cōtrahitur ex vtroqʒ latere: vt. P. et. M. sunt frater et soror. Ego accipio. M. in vxorem. Et sic. P. est mihi in primo genere affinis. P. accipit Ber. in vxorem. Illa est mihi affinis in secūdo genere et primo gradu. Et hoc genus contractum est ex vtroqʒ latere: quia vterqʒ cōsanguineorū cōtraxit scʒ P. et. M. Idem est ꝑ omnia inter vxorē meā ꝛ maritū sororis mee. Idem inter maritos duarū sororū vel duarum cōsanguinearū. Et inter vxores duorū ꝯsanguineoꝝ. Item pater ꝛ filius possunt ꝯtrahere cum matre ꝛ filia. ꝛ duo cognati cū duabus cognatis. ꝛ auūculus ꝛ nepos cum duabus sororibus. extra eo. c. j. ꝛ dicto. c. qđ super his. Istud secūdum genus posui: vt primū meli⁹ appareret. Terciū non pono: quia nullius vtilitatis. Si vis videre. vide Ber. in dicto. c. nō debet. Et ex pdictis patʒ veritas multaꝝ ꝯclusionū. Pone mortua vxore: vir vult accipe in vxorez illam que quōdam fuit vxor alicuius de ꝯsanguinitate vxoris prime. nūquid potest? Rn̄. per pdicta. ꝙ licʒ nullā feminā de ꝯsanguinitate prime vxoris possit accipere: quia ibi ē affinitas. tamē feminā olim vxorem alicui⁹ de ipa ꝯsanguinitate: bene potest

accipere. Et idem dicendũ si ponatur similis casus ex parte vxoris. Item pone. Petrus accepit Bertam in vxorem ex qua habuit filiam. que nupsit sempronio. demum. P. mortua Berta vxore sua: accepit secũdam vxorẽ. postmodũ moritur. P. et etiam filia sua vxor dicti sempronij. modo dictus Sempronius vult accipere in vxorẽ illam mulierem que fuit secũda vxor dicti Petri. Queritur an possit. Hec questio nũc accidit de facto. Et dicendum est per pdicta q sic: quia licz iste Sempronius non possit accipere in vxorem aliquã de psanguinitate sue vxoris vsqz ad quartũ gradum: tamen feminã olim vxorẽ alicuius de ipa psanguinitate bene potest accipere. vt est in casu nostro: et sic erit casus q gener potest accipere in vxorem mulierẽ que fuit vxor Soceri sui. quod est mirabile. Item olim q̃s nõ poterat ducere successiue vxores duorum fratrũ: quia ibi inerat terciũ genus affinitatis cum secũda. nam duorũ fratrum vxores sunt in secũdo genere affinitatis. Sed si altera p⁹ mortem mariti nupsit Sempronio. Ille Sempronius attinet vxori alterius fratris in tercio genere: q̃ ẽ psona addita secundo generi. Ideo mortua vxore sua et marito alterius non poterat olim ducere illã obstante tercio genere affinitatis. et vltra impedimentũ affinitatis suberat impedimentũ publice honestatis. Sed cum secundũ genus et terciũ sint sublata: videt q publica honestas tanqz accessoria sit hodie sublata. hec Panor. in dicto. c. nõ debet. vide etiam glo. singularẽ ibi: que notabiliter concludit: q illa publica honestas que veniebat accessione ad secũdum et tercium genus affinitatis est hodie sublata: quia sublato pncipali: remouetur accessorium. Sed publica honestas que nõ venit sic accessione: vt in ea que oritur ex cõtractu sponsalioruz seu matrimonij cum consanguineo meo. non est hodie sublata: cuz de ea nulla fiat ibi mentio. Et q hoc sit verum aperte probatur in. c. vnico. de spon. li. vj. Et Panor. in dicto. c. non debet. ex dicta glo. infert vnam regulam in materia extensionis. q vbi duo sic se habent: q vnum venit cõsecutiue ad reliquum. vno sublato vel mutato: etiam consecutiuũ intelligitur sublatum vel mutatum. ad hoc tex. optimus in. c. miramur. de ser. non or. De dispensatiõe circa istam publicam honestatem. vide ĩ. c. imediate pcedenti. Itez infertur q relicta viri qui fuit german⁹ vxoris mee vxore mea mortua potest mihi esse vxor. Item cognatã vxoris defuncte: licite quis ducit in vxorez Aut eiũ erat cognata: q fuerat vxor fratris vxoris. et tũc est in secũdo genere affinitatis. et sic possunt ptrahere. Aut erat cognata vxoris: quia ambe fuerũt cõiuges duoꝝ fratrũ. Et tũc fuit in secũdo genere. Et sic pñt pbere.

Quãdo vir carnaliter cõiungit vxori: omnes psanguinei vxoris efficiũtur affines viro. et econuerso. oẽs psanguinei viri efficiũtur affines vxori et in eisdem gradibus cõsanguinitatis et affinitatis attinent: tamẽ altero generẽ affinitatis. Sed inter cognatos viri et cognatos vxoris. nulla ex illo matrimonio oritur attinẽtia. d. c. qd̃ sup his.

Quid si aliquis polluit aliquã extraordinarie id est extra naturalia: Rñ. fm Dir. q etiam si circa claustrũ pudoris fiat: non facit affinitatem: nec matrimoniũ psũmatũ: nisi ex consensu fiat matrimoniali. et si mulier semen emittat: sed vir non: nõ contrahit affinitas. Et est ad hoc ar. de frigido: q palpando mulierẽ potest puocare ad seminis emissionem. et ecõuerso. Et tamẽ nõ est matrimoniuz: vel cõmixtio seminis. Et ideo nec affinitas. Sed si vir emittit in mẽbro mulieris: et nõ mulier. dubitari potest. verũtamẽ siue emittat siue nõ: et etiã neutro emittente sponsalia prius facta ratificant propter cõsensum matrimonialẽ qui inesse presumitur. ar. c. extraordinaria. xxxv. q. iij. dũ nõ sunt matrimonio apti vel pximi. extra de despon. impu. cõtinebatur. Idem tenent Vin. Jo. et Archi. ĩ dicto. c. extraordinaria.

Sed pro declaratione pdictorum queritur an ad cõtrahendam affinitatem requirat seminum vtriusqz cõmixtio: Respondeo. Panor. in. c. fraternitati. de eo qui co. cõsan. refert Inno. tenere q nisi detur cõmixtio seminis vtriusqz intra claustra pudoris: non causatur affinitas: nec cõsũmatur matrimoniũ. vnde nõ sufficeret emissio seminis vnius. Et ponit exemplũ in frigido etc. Sed Panor. dicit q cõmunis opinio medicoꝝ ẽ in cõtrariũ. scz vt semen mulieris necessario nõ cõcurrat ad generationẽ. Secus de semine viri. Idem tenet Fed. de se. in cõsilijs suis. vbi dicit: q ad causandam affinitatẽ seu ad matrimoniũ cõsũmandum: necessario non requirit. q mulier emittat: sed satis est q viri semen sit cõmixtũ materie vxoris. Ex cõtrario eniz sequeret magna absurditas. Nam pone. q per annũ mulier non emiserit: tñ concepit ex semine viri et peperit. Absurdum enĩ esset dicere q matrimoniũ non sit cõsũmatuz: vel q affinitas nõ sit ptracta. Immo plus dicit Pe. de Pal. in. iiij. q sine copula potest causari affinitas: si fiat seminis receptio. Sicut dicunt quidam de antichristo qui nascetur semine transfuso p demonem incubum et succubum. Idem dicunt quidam medici de quadã muliere que impregnata ẽ ex semine transfuso dum balnearet in balneo. vbi mali homĩes spermatizauerant: quãtũcũqz etiam quis inuadat vel frangat vasa pudoris. nõ in ipso vase tamen semen effundatur. non contrahitur affinitas.

Pone q iuuenis defloravit spõsaz: et aperuit seras eius: sed nõ emisit semẽ. Nũquid tenet matrimoniũ cũ secũda: Quidã dicũt q sic: vt refert Directoria. vbi s. quo ad rei veritatem. vt notat Jo. in dicto. c. extraordinaria. Et ita deberet seruari si constaret q nõ spermatizauit. Sed aliter psumitur. s. q eam cognouerit: et sic cõpelleret stare cũ pma. Similr̃ si aliqs solutus cuz soluta apiret seras: et nõ spmatizaret. et cõstare posset. psanguine⁹ defloratoris nõ impediret pbere cũ illa. Idez dicendũ si maritus defloravit vxorẽ: et añ seminis emissionẽ velit intrare monasteriũ: posset intrare

Sed ecclesia se opponeret ex p̄sumptōne. extra de despon. impu. si infantes. li. vj. vbi hoc etiam notat Archi. flo.

Quid si moritur p̄sona: mediante qua contrahitur affinitas: puta moritur maritus vel vxor vl' cōcubina: vel cōcubitor. R̄ñ. nihilominus remanet affinitas que erat ad cōsanguineos eius: nec potest esse inter eos matrimonium. xxxv. q. x. fraternitatis.

Impedimentum. xv.

De impotentia coeundi. quid sit. R̄ñ. fm Ray. est viciū anime vel corporis vel vtriusq3 quo quis impeditur alteri carnaliter cōmisceri.

Quot sunt species impotentie. R̄ñ. fm Ray. Sunt p̄ncipaliter due. Naz alia est naturalis: vt impotentia pueri: vel frigiditas senis: seu etiā frigiditas cōplexionis. Aut artatio mulieris. Alia nō naturalis: s3 accidētalis vt castratio et maleficiū.

Utrum naturalis impotētia impediat matrimoniū. R̄ñ. illa que est in puero vel puella impedit ad tempus: quia q̄diu inest non potest cōtrahere. extra eo. quod sedē. vbi habet q̄ impotēs ad copulā: est impotens ad matrimoniū cōtrahendū. Sed illa naturalis impotētia que est in frigido: si est perpetua impedit matrimoniū cōtrahendum et dirimit contractū. extra eo. laudabilē. Illa tamē que est in sene nō impedit: q2 habet habitū q̄n̄q3 reducibilē ad exercitium: aut cōsilio medicorū: aut artificio. Et ideo dicit glo. in. c. nuptiarū. xxvij. q. j. q̄ nemo ē adeo senex q̄n calere possit natura vel artificio. qđ nō est ī frigido vel ī puero.

Quid si vir nō est oīno frigidus: sed vel membrū non erigitur: seu diuersimode ineptū est. Ita q̄ nō potest vxori cōmisceri: vel statim spergit semen et huiusmodi. R̄ñ. fm Host. Si potest iuuari medicinis: planum est q̄ tenet. Aliter expectandum est trienniū. et postea forsan separi poterit: sicut potest naturaliter frigidus. Expectatio tamē triennij fienda est: nisi p̄ prius possit de impedimento constare. De hoc triennio vide supra Diuortium.

Utrū caliditas impediat sicut frigiditas. R̄ñ. Astes. q̄ caliditas sup̄flua viri potest esse impedimentū perpetuū. Si tamē inueniret q̄ per trienniū copulam impediret carnis: iudicaret̄ ppetuū q2 tñ frigiditas magis et sepius impedit: tollit eni nō tm̄ cōmixtionem seminū: sed etiam rigorē membrorū quo fit cōmixtio corporū. Jō frigiditas magis ponit̄ impedimētū q̄3 caliditas.

Quid si mulier dicit virū impotentē p̄pter defectum membri. R̄ñ fm Host. vir est inspiciendus per honestos viros sicut de muliere arta. Si v° alleget excessū3 mēbri. dicit Host. q̄ papa est cōsulēdus. Quidā tñ dicūt hoc casu idem dicendū quod de arta que potest contrahere cū3 vno et nō cum alio. Dicit eñ Auicena. q̄ mulier quandoq3 nō est arta: sed vir eius nō cōuenit ei. vnde vterq3 indiget p̄mutatione.

Quid si vir habet membrū multū carnosum. R̄ñ. Host. se audiuisse ab expertis: q̄ hec pōt esse iusta causa dirimendi matrimoniū. Nam infirmitas elefancie occasio posset esse que reddit etiā nasum grossū3. id est membrū. Et hoc ip̄e Host. de facto fuit expertus: vt ip̄e dicit.

Quid si quis non potest copulari cum virgine: sed cū3 corrupta sic. R̄ñ. fm Tho. in iiij. possunt medicinaliter cum aliquo instrumēto claustra pudoris frangi: nec hoc esset contra naturam quia non fieret ad delectationem: sed ad medicinam.

Quid si quis mouetur ad pulcram: et non ad turpem. R̄ñ. fm Tho. huiusmodi abhominatio mulieris non est causa naturalis: sed accidentalis. Et ideo idem iudicium est quod de maleficio: de quo infra.

Quid si vir sciat se frigidum et ineptū. et tamen scienter contrahit cum aliqua. R̄ñ. fm Ray. Si mulier vult cohabitare non potest vir ab ea recedere. ar. extra de eo. qui du. in ma. c. j. et extra eo. cōsultationi. et quas tanq̄3 vxores habere nō possunt habeant vt sorores. Et idem dicendū si mulier sciens se esse artā ɔtraxit cū aliquo q2 si vir cohabitare velit nō poterit illa discedere.

Quid si aliquis sciēter ɔtrahit cū arta. R̄ñ. fm Inno. tenetur cū3 ea stare: vt frater et soror. Si tñ cōtrahat cū alia tenet matrimoniū q̄uis primam vt sororē tenere et alere teneatur. Et eodem modo si qua mulier sciēter ɔtrahit cū frigido: vel impotente. Et idem dicendū: si frigidus et arta: scienter cōtraxerint.

Utrū artatio mulieris sit semper impedimentum ɔtracti matrimonij. R̄ñ. fm Ray. Si absq3 periculo potest subueniri beneficio medicine: vel p̄ futurū visum viri p̄portionati: nō impedit matrimoniū ɔtrahere. extra eo. ex litteris. Si v° nō potest aliquo mō subueniri sine graui periculo: certe separabit. vide de hac materia s. Diuortiū.

Quō constabit q̄ illa que fuit separata a primo p̄pter artitudinē sit facta idonea ei p̄ visum cū secūdo. R̄ñ. fm v̄v̄. p̄ iuramētū matronarū. A q̄bus inspiciet̄ ip̄a: vel forsitan vterq3.

Quid fiet si reddita primo cognosci nō possit. R̄ñ. fm Host. remanebit p̄ trienniū cum ipso: quasi p̄sumatur maleficiatus. et si interim eā3 cognoscere potest: cū illo stabit. al's elapso triennio restituetur secūdo sine spe q̄ iterū reddatur p̄mo licet glo. Ray. dixerit q̄ ista restitutio potest fieri vsq3 in infinitū.

Sed nūquid possit ɔtrahi matrimoniū cū illa que est arta: sed p̄ incisionē potest fieri apta. R̄ñ. fm v̄v̄. dicit Hu. q̄ nō credit nisi facta incisione q̄ si arte incisionē ducat eam: tūc si facta incisione adhuc duret. p̄mus ɔsensus sufficit ad matrimoniū. Si v° nō duret: vel nō de nouo ɔsentiat i eā aut nō carnaliter cognoscat eā: pōt ab ea recedere et aliā sup̄ducere. q̄ si nolit pati incisionē. non est cogēda: maxime cū timeat̄ piculū.

Pone q̄ est vni arta et apta alteri. nūquid potest cōtrahere. R̄ñ. fm v̄v̄. q̄ sic: cum illo cui potest sine p̄iculo cōmisceri. cum alio autē non tenet

matrimonii.

Circa impotētiā coeundi: q̄ est ꝓpter impedimentū accidētale. puta ꝓpter crastatoē. An tales possint ꝯtrahere? R̄n. Panor. in. c. q̄ sedē. extra eo. de mēte doc. dicit. ꝙ spado vtroq̄ testiculo carēs: nō potest ꝯtrahere mr̄imoniū. Sec⁹ autē si careat vno tm̄. Et sic pōt intelligi. l. si fua. §. si spadoni. ff. de iur. dotiū. Et vide glo. in. c. hi qui. xxxij. q. vij. q̄ tractat de eo q̄ habet virgā erectā: sed nō potest emittere semē: ꝓpter impedimētū naturale vel accidētale. Et tenet ibi glo. ꝙ talis pōt matrimoniū ꝯtrahere: cū possit mulierē ꝓuocare. Sed cōtrariū tenet ꝯtrariū: qḋ putat Panor. veri⁹: q̄ ex quo nō pōt generare: pōt vxor dicere. Ego volo esse mat. vt extra eo. c. accepisti. Et ꝓpter hāc rōnem dicūt aliqui vt recitat R̄i. in. iiij. de sene. ꝙ si esset talis frigiditas rōne senectutis: ꝙ nullo mō iuuari posset natura vel arte. Idē esse dicendū sicut de naturali frigiditate: quia talis cōtrahendo se obligaret ad impossibile.

De impotentia vo coeundi ꝓpter maleficium Dic vt s. Omortuum.

Verū aūt maleficiū p aliud maleficiū sit tollēdum? R̄n. fm Hen. de gan. in quolz. v. ꝙ maleficia virtutē nullā: aut efficaciam habēt ex natura ꝓpria: sed cūcta q̄ apparēt fieri ꝯpositis maleficijs imediate fiūt a demonib: vt hoīes decipiāt. Et ex q̄daz pactōne eoꝝ ad quos ptinēt oīa molimīa artiū magicaꝝ. Nec debet homo eis fidē adhibē ꝙ aliqd ex se agant. Et ideo pniciosum ē ea facere vel ꝯsiliū pstare quēadmodū illicitū est idolotitū comedere. Licet etiā pniciosum sit opib sup̄stitiosis cōmunicare: catholicū tamē est destruere op⁹ sup̄stitiosum: seu demonis. Et in hoc ei cōtrariari Et sic dico ꝙ licitū est maleficiū deponere: sicut licitū est idolotitū in cloacā ꝓijcere. Et etiā vt curetur infirmus maleficiat⁹. Non tn̄ credendo. ꝙ virtute illius maleficij morbus ille contingat. hoc enī esset infidelitatis. Sed ꝙ fiat ex pactiōe demonū: et diuina pmissione: q̄ nō cōsueuerūt fm pactionē suā maleficiatū vexare nisi cōstante illo maleficio. Idem Sco. in. iiij. Et ex p̄dictis videt̄ concludēdū ꝙ licz maleficiū tollere p aliud maleficiū: dūmodo fidea nō adhibeat̄ vel sortilegia vel incātatiōes nou fiant. Et hec nota. De hoc vide infra Maleficiatus.

Mpedimentuz. xvj.

i De matrimonio ꝯtracto cōtra interdictū ecclesie. Sciendū ꝙ matrimoniū cōtra interdictū ecclesie vel iudicis ꝯtractū: licz ꝯtrahi nō debeat: tamē ꝯtractū nō dirimit̄. Imponēda est tn̄ ꝯhentib penitētia: et separi debēt donec cognoscat̄ de causa interdicti. ex̄ eo. p totū. Nota etiā ꝙ sponsalia ꝯtracta cū aliqua p verba de futuro: cū interdicto ecclesie: nō habēt dirimere matrimoniū postea cum alia cōtractū p verba de p̄senti. extra eo. c. ij.

Quid aūt si papa interdiceret oīb generaliter vt nō ꝯtrahāt mr̄imoniū. An teneant mr̄imonia postea ꝯtracta. Dic ex notatis p Car. in cle. vnica de re. pmu. vbi quo ad spūalia mr̄imonia ꝯcludit ex illo tex. ꝙ tanta ē potestas pape ꝙ reddit spūalia mr̄imonia nll'a. Quid aūt de carnali: vt si dicat papa ꝯtetu⁹. Nolum⁹ ꝙ ꝯtrahatis. Et si contra feceritis ꝓnūciamus nullū. Dicit Laud. ꝙ si volūtas pape est rōnabilis nō tenebit mr̄imoniū: q̄ potuit inhabilitare: ꝛ eius volūtati statur quo ad hoc. s. inhabilitatē psonaꝝ. Et hoc dicit se tenuisse p. c. ad dissoluendū. extra de despon. impu. Idez dicit Laud. de sacramento penitēne. q̄ hoc sacrm pendet a dispositiōe ei⁹. hec Car. Idē Dir. li. j. dicens ꝙ vbi volūtas pape rōnabilis est et iusta in ꝓmulgatiōe legis: efficaciā mr̄imonij impedit. vt pz de impedimēto publice honestatis. Nā i sacro mr̄imonij psone legitime quo ad talia spūalia: sūt oīno in dispositiōe pape. Et idē in sacro penitētie vt notant doc. in dicto c. ad dissoluendū. vbi hoc notat Inno. ꝛ Hosti. q̄ addit ꝙ idem est etiam si ꝯtetu⁹ viua voce: sine aliqua ꝯstitutiōe hec ꝓhibeat. Secus dicit in sacramētis in quib materia nō spectat ad dispositionē pape: sicut aqua in baptismo. panis ꝛ vinū in eucharistia et similib: q̄a in illis volūtas eius quātūcūq̄ exp̄ssa: efficaciam sacramēti nō posset īpedire: debita materia et debita forma cū intentiōe ꝯcurrētib. De hoc p hug. xxviij. dist. nullū. facit qḋ notat̄ de ꝯsue. quāto. vide s. Cōfirmatio sacri. Idem Hosti. in. c. tua. de spō. duo. dicēs ꝙ interdictū pape ē fortius q̄z mr̄imoniū nō ꝯsummatū cū sup illo possit statuere ad libitū. vt in. c. ex publico. de ꝯuer. cōiu. Glo. tn̄ in dicto. c. ad dissoluendū. singularit̄ dicit ꝙ mr̄imoniū ꝯtractū ꝯ interdictū pape: etiā cū clausula decreti irritantis: tenet mero iure: alio impedimēto nō supposito. Idem videt̄ tenere Inno. sentiens aliud esse in spōsalib. s. ꝙ irritant̄. Et fm Hosti. pōt ꝯcordari opiniōes fm Dir. li. j. Sed i mr̄imonio nō. Et sic intelligo opinionē. vꝫ. et Gof. Alij aūt distinguūt int̄ clausulā generalē et spālem: vt p̄mo casu nō irritet̄ mr̄imoniū. secūdo sic. Ex quo cōstat de intentiōe pape. Panor. aūt in dicto. c. ad dissoluendū. distinguit. ꝙ aut interdictū pape hꝫ ppetuā causaz ꝓhibitiōis. ꝛ dicit̄ ppetua fm glo. in dicto. c. tua. q̄n nō est restricta ad certū tempus puta si ꝓhibetur aliquid fieri ꝓpter malū qḋ inde sequi pōt: vel ꝓhibet̄ mr̄imoniū ꝓpter ꝯsanguinitatē vel q̄d sile. tūc vo dicit̄ hr̄e causam temporalē q̄n causa est restricta ad certū tempus. puta ꝓhibetur matrimoniū ꝓpter veneratiōz diei. Qn̄ aūt habet ppetuā causam: tūc matrimoniū est nullū. Qn̄ vo temporalē: tūc matrimoniū tenet. ꝛ decretum debet referri ad factū: vt sic durāte causa: debeat matrimoniū separi.

Mpedimentū. xvij.

i De impedimēto feriaꝝ. Sciēdū ꝙ tpe feriaꝝ ꝓhi pōt spōsalia: ꝛ etiā matrimoniū qḋ fit solo ꝯsensu: ſ; traductio vxoris nuptiarū solēnitas. ꝛ carnalis copula: ꝓhibent̄ fm Monal. in ti. de mr̄imonio. Idē panor. in. c. capellan⁹ de fer. vbi dic̄ ꝙ nuptialia ꝯuiuia seu nuptiales solēnitates ꝛ solēnes traductiōes: ꝛ carnis cōmixtio

phibent his diebus feriatis: licz matrimonium ↄtrahi possit omni tpe etiã q̃dragesimali. ꝑ hoc glo. no. xxxiij.q.iiij. hinc etiã. Ite.c.nec vxorẽ ducẽ.ea.cã q. vbi simplicit dr: nec vxorẽ ducẽ. Et sic simpliciter nõ ꝓhibet solẽnitatẽ. s̃ etiã ducẽ.s.ad domũ. Et ꝑ hoc infero.ꝙ nõ solũ hec ꝓhibitio ꝓcedit in virginibus: s̃ etiã in viduis q̃ etiã sine solẽnitate nõ debẽt ↄiũgi viris hoc tpe: nec duci ad domũ.

Que aũt sint ista tpa feriata quo ad nuptias: Dic primũ esse ab aduẽtu vsq3 ad ephiam. secũdũ a.lxx. vsq3 ad octauã pasche. vt in .c. non oportet. xxxiij.q.iiij. terciũ a p̃ma die rogationum vsq3 ad octauam penthe.

Nunquid aũt in ipa die octaua3 pasche ꝛ penthe.s.in p̃ma dñica post ipa festa possint nuptie celebrari vel ↄtrahi. Ho. dicit ꝙ nõ. ꝑ hoc lr̃a in .c. capellan⁹. extra de ferijs. dũ dicit post octauas pasche. ergo nõ octauis: q: tex. dicit post septẽ dies p⁹ pasche. Nõ eñ essent. vij. dies post festũ: si i dñica sequẽti festũ: nuptie celebrarent.

An aũt includat octaua ephie: sicut includũt alie predicte octaue. Hosti. dicit ꝙ durat vsq3 ad octauã ephie inclusiue. Jo.an. dicit. ꝙ lz hoc multorũ locoꝝ approbet ↄsuetudo: non tñ videt iure ꝓbari. vnde satis putat. ꝙ post primũ diem licite ↄtrahant nuptie. Cũ in dicto .c. nõ oportet. nihil dicat de octaua. Nã si voluisset dicere de octaua: ↄprehendisset: sicut expressit in .c.j. de treu. ꝛ pa. vel dixisset in pl̃i. Nõ ergo recedem⁹ a lr̃a: ꝛ maxime post festũ: nõ debent ↄhentes iudicari culpabiles. Et standũ est ↄsuetudini q̃ est optima legũ interpres Cessante aũt ↄsuetudine: tenenda est opinio Jo. an. videlicz ꝙ trãsacto festo ephie dũtaxat: nuptie licite celebrari possunt. Nota etiã ꝭm Arch. flo. ꝙ festa ꝭm nouã ꝛ veterẽ legẽ a vespa in vesperã celebrant: tñ in septuagesima est hoc sibi ꝓpriũ ꝙ abdicat cãtica leticie. Nõ incipit tñ in vespis: sed in cõpletorio. Et in primo p̃termittit alla. vnde vsq3 ad cõpletoriũ exclusiue licet ↄhere. Sed officiũ ad festus ꝓpriũ ꝑfecte incipit in vespis sabbati p̃cedẽtis. vnde extũc nõ licet ↄhere. In diebus vo alijs nõ solũ vespe. imo cõpletoriũ sunt de tpe p̃cedente ꝑ se loquẽdo: licz ꝑ accidẽs superueniẽte maiori festo: nihil fiat de illo cõpletorio vel solũ memoria in vesperis. tñ in oibus p̃dictis est ↄsuetudo obseruãda. vñ in multis terris etiã de nocte ꝓfunda i vigilia aductus. ꝛ .lxx. nuptias faciũt. Sed si post mediã noctẽ facerẽt esset corruptela: quia a media nocte more romano nox incipit: vt .ff. de fer. l. more. vñ sicut nulla cõsuetudo excusaret i mane diei: sic nec post mediã noctẽ. Sed certe peccatũ esset: q: ↄtra sanctoꝝ canones: ↄhentes etiã nuptias istis temporibus ꝓhibitis. debent puniri in quo deliquerũt scz vt vsq3 ad tpus sepent nisi sit ꝑiculũ incõtinẽtie. Sacerdos aũt q̃ dedit bñdictiõ3 his grauiꝑ peccat: licz arbitraria ẽ punitẽdus. nõ aũt ẽ mortale exigere talibus temporibus ab vxore p̃us rite bñdicta ꝭm Pe. de pal. Qui etiã tenet ꝙ his diebus: nõ licet ↄhere matrimonia ꝑ vba de p̃nti: q: iste cõtract⁹ d3 fieri in facie ecclie. In facie aũt ecclie nõ videt faciendũ sicut nec bñdictio nuptialis. Credit tamẽ Archi. flo. ꝙ in hoc standũ sit cõsuetudini. Itẽ etsi sit mortale ↄsummare matrimoniũ his diebus. tñ post primã copulam iterũ recognoscendo nõ peccat mortaliter.

Impubes ↄmuniter

dicit puer. i. xiiij. anniũ ↄpletũ. puella. i. xij. ex. de despõ. impu. ex lr̃is. No. bar. in .l. talis. C. de his q̃. vt indi. ꝙ licz ipuberes nõ sint idonei testes i maleficijs: vt .l. in testimoniũ. ff. de testi. hoc ẽ verũ ad plenã ꝓbationez: s̃ ad indiciũ bñ possunt examiari. Et sic no. ꝙ dictũ impuberis est sufficiẽs indiciũ.

Incarceratus.

Verũ cõdẽnatus ad mortẽ ꝛ incarcerat⁹ possit licite abire si tpus ꝛ locũ habeat: Rñ. ꝭm Hen. de gan. quolibeto .ix. ꝙ licz damnato mortẽ effugere: s̃ nõ carcerẽ frãgere. vtputa si iudex dãnatu3 dimittat in carcere sine vinculis, ꝛ negligit firmare carcerẽ: tunc absq3 omni iniuria iudicis: qui nullũ ius habet in substantiã corporis: potest corpus suum abducere quẽadmodu3 si q̃s sepiat agrũ suũ: nõ licz quẽq3 transire ꝑ agrũ illi⁹: sepem rũpendo. Si vñ sepis nõ fuerit: licitũ ẽ ꝑ agrũ trãsire. ꝛ qđ plus est si p̃cipiat ei iudex ne carcerẽ exeat si tñ nõ oporteat ꝙ vincula aut carcerem dirũpat vel quicq3 sile faciat: in quo circa ipm ius habeat. In illo ei obedire non debet. Et si fugit: iudex sue negligentie imputet. De hoc vide supra pulcra .c. Accusatus.

Incendiarius est qui

auctoritate ꝓpria ciuitatẽ. villã. masum. segetem. domũ. vel arbores incẽdit vel silua igne apposito ex odio vel vindicta. xxiij. q. vl tima pessimã. ꝛ .xj. q. iij. cũ deuotissimã.

Sed qđ si incendiũ sit ortum in vico vel ciuitate. Et causa defendendi edificium meũ: dissipo edificium vicini mei. nũquid teneor: Rñ. distinguendo. Aut erat iustus metus: ne ignis occasione domus vicini mei: meũ edificium cõbureret puta q̃a iam ignis peruenerat ad domum vicini mei; vel iuste et ꝓbabiliter dubitabam an perueniret: q: forte tempus ventosum erat: tunc nõ teneor ei. ff. de incen. ru. nau. l. j. §. ex incendio. neq3 eñ damnũ dare videor eque piturus edibus. ff. qđ vi aut clam. l. si alius. §. est ꝛ alia. Et q̃uis nõ peruenerit: iuste tamẽ putabam ignẽ ꝑuenturũ. Et ideo nihil a me põt repetere. ff. ad legem aquil'. l. si quis fumo. §. quod dicitur. Aut non fuit iustus metus. puta quia adhuc non peruenerat ignis vsq3 ad domum vicini quam destruxi: nec iuste dubitabam; tunc teneor ad simplum damnum ꝭm Hostien.

Sed pone ꝙ vicini dubitãtes de igne: petunt ꝙ talis domus destruat. nunquid debet domus emẽdari vicino a vicinitate: Rñ. ꝙ sic ex summa equitate. vnde consulendum est iudici: vt hoc ex officio suo fieri faciat. argu. ff. ad .l. rodiam de iactu. l. si laborante. et hoc est equissimum. De ma-

teria incendiariorum z effractorum. vide s. Abso-
lutio primo.

Indulgentia. Quid est: Dic
q est pene relaxatio quã quis iuste pro
culpis pprijs facere debuisset: de thesau
ro ecclesie ad diuinaz iusticiam persoluendã: sum-
pta. Dicitur in predicta diffinitione. relaxatio pe-
ne. ad differentiã relaxationis culpe: que fit p gra-
tiam dei in contritione. Et sic gratia formaliter la-
uat in contritiõe. Deus autẽ effectiue dimittit cul-
pam. d. pe. dist. j. c. verbũ. Ex quo infertur q nul-
la indulgentia directe potest esse a pena et culpa.
licz vulgus hoc affirmet. Nam culpa directe di-
mittit in otritione et pfessione. Et propter hoc di-
cũt qdam q ecclesia nunqz vtitur tali forma. vt. s.
dicatur indulgẽtiã dari a pena z a culpa: quoniã
si tali vteretur forma: videret enacuari sacramen-
tũ cõfessionis. quod esse non potest. scz de necessi-
tate salutis; q: esset ptra omnẽ theologicã disciplĩ-
nã. z ptra. c. oĩs. de pe. z remis.

Quis potest concedere indulgẽtias: Rñ. Fm
docto. in. c. qd autẽ. et. c. cum ex eo. de pe. et remis.
Primo papa qui habet plenariam potestatem: et
cui thesaurus ecclesie ex meritis christi z martyrũ
z aliorum sanctorũ aggregatus: est cõmissus. po-
test indulgentias facere cui vult z quando. causa
tamen existente legitima. Archiepiscopus quoqz
licz non sit iudex ordinarius omniũ de sua pvin-
cia: vt dictum ẽ supra. Archiepiscopus. potest nõ
solum in diocesi sua: sed etiam in tota sua prouin-
cia indulgentias concedere: dummodo non exce-
dat statutum concilij generalis. extra de pe. et re-
mis. nostro.

Quantum autez indulgentiam concedere pos-
sint prelati ecclesiarum citra papam. Rñ. Panor.
in dicto. c. cum ex eo. ex illo tex. concludit. q in de-
dicatõnibus ecclesiarũ dũtaxat possunt concede-
re annum. Sed pro alijs quibuscũqz causis non
possunt concedere vltra. xl. dies. Et hoc teneas:
quicqd dicant alij. Et sic omnes prelati cuiuscũqz
dignitatis sint: non possunt concedere indulgen-
tias: nisi vt dictum est. Et licz littera loquatur ge-
neraliter de prelatis. non tamẽ intelligas de infe-
rioribus episcopis: quia inferiores prelati nõ pos-
sunt concedere indulgẽtias: q: hoc est dignitatis
episcopalis. vt est tex. singularis in. c. accedẽtibus
de ex. pre.

An autez electus et cõfirmatus in episcopum
non cõsecratus possit cõcedere indulgentias: ma
xime si non sit sacerdos: z sepe ista questio accidit
in legato apostolico nõ pñbytero. Host. in dicto
c. accedentibus. tenet q si est pñbyter potest con-
cedere. al's secus. Jo. autẽ Cal. post Tho. tenet q
etiam si non sit sacerdos: hoc possit. Et hoc idem
in legato. Idem Panor. quia cõcedere has indul
gentias procedit ex dispensatiõe bonorũ ecclesie: z
sic ex iurisditione. ergo isti possunt: cum habeant
iurisditionem licz non sint cõsecrati in episcopos
vel sacerdotes; vt in. c. ex trasmissa. de elec. Et per
peccatum nõ tollitur predictis potestas ista qñdiu

tamen ab ecclesia tolerantur fm Ray. z Host.
Inferiores tamẽ prelati possunt cõcedere parti-
cipationẽ bonorum cõgregatiõis sibi cõmisse. nam
hec pticipatio fit p mutuã charitatẽ.

Quid si episcopus vel archiepiscopus excedit
indulgentiã vltra predictã taxam. nũquid saltem
valebit pro numero dierum quam possunt dare:
Rñ. Ge. in. c. fi. de pe. z remis. li. vj. fm Jo. mo. di
cit. q talis indulgentia est oĩno nulla per tex. qui
dicit. Ita tamẽ q statutum generalis concilij non
excedas. ergo videt potestas eorũ limitata intãtũ
q si excederent: potestatẽ nõ haberent. Et sic totũ
videret factum ab illo qui potestatem nõ habet.
ergo nõ valet. Idez Mu. Jo. autẽ an dicit. q va-
let vsqz ad summã. quia hec est quedam libera-
tas. Et in his z donationibus dicimus q valent p
parte vsqz ad legitimũ modum: et in residuo non
Hanc opinionẽ videtur approbare Panor. in si-
mili de qnquagesima epi. Aut centesima. de quo
vide s. Donatio primo.

Pone q episcopus dedit. xl. dies indulgentie.
Successor eius iterũ dat. xl. dies. An vtraqz va-
at: Rñ. Ge. vbi supra ex mente Jo. an. in addi-
onibus Spe. dicit q non: quia per talem multipli-
cationẽ posset veniri contra conciliũ cum ex eo. s.
allegatum.

An autẽ tales indulgentie cõcesse per legatos
z alios prelatos sint perpetue. Rñ glo. singula.
in. c. fi. de offi. le. dicit. q indulgentie quas lepe
gati cõcedunt: subuenientibus ad repatione pon-
tiũ; vel loci religiosi: durant post finitã legationẽ
quẽadmodũ z eorum statuta: etiam si in eis con-
neat pena excõicatõnis. Idem dic de indulgẽtijs
aliorum prelatorũ. Et hoc est contra multos: cre-
dentes indulgentias reuocari per mortem con-
dentis.

Quid autẽ de reuocatione indulgentie: an no-
ceat ante certificationẽ. Exemplũ olim per papaz
Calixtum cõcessa fuit indulgẽtia plenaria omni-
bus q dabãt subsidiũ zc. Postea p successorẽ fuit
reuocata. nũquid illi qui exbursauerũt pecunias
suas illo intermedio tpe. puta a die reuocatiõis ad
noticie. An habuerint dictã indulgentiã. Dic fm
docto. in. c. j. de cõces. p̃b. li. vj. q sic. Et Ge. ibi dicit
q talis indulgentia valet quousqz certificati fue-
rint illi: quibus cõcessa est: nisi in dicta reuocatione
esset clausula decreti: vel qd simile. per qd expresse
appareret de volũtate pape contraria. Ita q vo-
let q a die bullatõnis nõ amplius valeret. qd tamẽ
cõmuniter non fit.

Quid autẽ dicendũ ecõtra. An pũilegiũ sumat
vires suas statim cũ papa pcessit illud. puta papa
cõcessit alicui pũilegium vt nõ possit excõicari v
huiusmodi. An censeat adempta potestas ordi-
nario p tale pũilegiũ. Ge. vbi s. refert quosdã di-
centes q statim bullato pũilegio. Et hoc quidam
intelligunt: qñ qs p se vel p pcuratorẽ ad hoc datum
impetrat talez indulgentiã q excõmunicari non
possit. Nã ex quo cõcurrit volũtas pcedentis in-
dulgẽtiã et impetrãtis statim habet efficaciã: etiã
si tales ius habentes in priuilegio: hoc ignorent:

quia possent esse plures. Et si papa ĩ priuilegio diceret: presenti: per se vel per nũcium: prohibemus omnibus ne quis eum excõmunicet. Idem esset. Statim eñ effectum habet: quia concurrũt voluntates predicte. Si vo nec per se: nec p nũcium q̃s impetrat talem indulgẽtiã: sed papa proprio motu vel ad instantiã alterius dicit ꝙ nisi appareat de voluntate contraria cõcedentis. priuilegiatus nõ gaudebit beneficio indulgentie nisi postq̃ ad eũ peruenerit. Idem videt tenere Inno. ꝛ Ho. Et hec faciunt ad ea que dicta sunt s. Excõmunicatio. vj. in fi.

Quid aũt si in ꝯsecratiõe ep̃us ꝛ archiep̃us cõcurrant. ꝛ quilibet dat annum? R̃ñ. Dir. li. j. fm Hostiẽ. dicit ꝙ cõprouinciales habebunt annũ. Subditi vo ep̃i biennũ.

Nũquid autẽ concedens indulgentiã habebit eam: si facit ea ꝓpter que cõcedit? R̃ñ. Dir. refert quosdam theo. tenere ꝙ sic. Idem Vin. in dicto. c. cum ex eo. Ad hoc faciũt nota. p doc. in. c. p venerabilem. qui fi. sint le. vbi princeps potest legitimare filios suos. nõ tanq̃ pater: sed tanq̃ princeps. Et sic gaudet priuilegio: quo ceteri participes gaudent.

An aũt vnus possit alteri indulgentiã mereri? R̃ñ. nõ potest nisi ꝓcedat ex intentiõe dantis. vñ posset si indulgẽtia fieret hoc modo dicẽdo. ꝙ ille qui facit vel pro quo fit habeat talem indulgentiã. Et ratio est fm theo. quia licz ꝓprium opus possit quis p intentionẽ cuicunq̃ voluerit applicare. Et sic cum satisfactio sit ꝓpriũ opus. poterit quis cui voluerit p intentionẽ suam applicare: ꝛ sic ꝓ alio satisfacere. Indulgentia autẽ nõ est ꝓprium opus sed eius qui dat indulgẽtiam. quod opus ipse applicat p intentionẽ ad hunc: vel illum qui sic fecerit ꝛc. Et p ꝯsequẽs nõ potest quis hãc intentiõez ad alterũ transferre.

Quid si quis faciat pluries ĩ die illud ꝓpter qđ indulgentia est cõcessa: vel cum vadit ad locũ vbi indulget remissio. nũquid habebit totiens indulgentiã: quotiẽs vadit. R̃ñ. aliqui dicũt ꝙ quãdo indulgentia ad determinatũ temp⁹ datur: vt cũ dicitur. Quicũq̃ iuerit vsq̃ ad tale tempus ad ecclesiam talẽ: habebit tantũ de indulgẽtia. Intelligitur tñ semel. Sed si in aliqua ecclesia sit ppetua indulgentia sicut in ecclesia beati petri est indulgẽtia. xl. dierũ. tunc quotiẽs aliquis vadit totiens indulgentiã cõsequitur. Et huius sentẽtie est Tho. fm Io. Inno. ꝛ Guil. in Spe. quãdo indulgẽtia cõsistit in visitatione alicuius ecclesie: tũc pro qualibet vice qua quis ad ecclesiã vadit indulgentiaz habebit.

Sed quid de his qui deferunt multas litteras ep̃oꝝ: ꝛ legũt oẽs ĩ vno loco: asserẽtes ꝙ talis ep̃s facit talẽ indulgẽtiã: ꝛ talis talẽ. nũquid ꝓdest cõferenti. Ita ꝙ omnes indulgentias capiat? R̃ñ. fm Dir. ꝙ non. sed illi tñ qui subest ep̃o indulgẽtias facienti: nisi forte ꝛ is qui cõfert: habeat licentiã a suo iudice ꝙ tales indulgẽtie illi ꝓsint. ar. ext̃ de fo. cõpe. significasti. vel suus cõfessor ei indulserit: ꝙ possit p tales indulgẽtias redimere penitentiã. extra de pe. ꝛ re. qđ aũt. vbi Panor. dicit ꝙ tutissimũ est ꝛ valde expediens vt volens peregrinari ꝛ visitare loca pia: habeat licẽtiam a proprio iudice: ꝛ gratiaz participandi indulgentijs alienis. hoc tamẽ intellige de indulgẽtijs concessis ab alio q̃z a papa. Nam respectu pape quilibet est subditus. vt in. c. cuncta per mũdum. ix. q. iij. hoc etiã verum nisi indulgentia esset restricta ad habitatores certi loci: que tamen sic cõmuniter non cõceditur: sed generaliter.

Quibus ꝓsint indulgentie? R̃ñ. fm Hosti. ꝓsunt tñ viuis ꝛ non mortuis: sicut enĩ membrũ corporale putridũ vel resecatũ vel mortuũ nõ põt nutriri: vel viuificari cibo corporali: sic nec mẽbrũ spirituale: cibo isto spirituali. Ideo excõmunicatis. hereticis ꝛ scismaticis sic existentibus nõ ꝓsunt orationes. nec ieiunia. nec elemosyne. nec indulgẽtie quo ad effectum spũalis nutrimẽti. s; nec mortuis ꝓsunt huiusmodi remissiones. licz alia suffragia ecclesie ꝓsunt: q: charitas sola prodest in purgatorio. Cum fm ꝓsperum. Sit in omnibꝰ fidelibus operosa. de pe. di. ij. charitas. Sed potestas clauiũ nõ habet ibi locũ. Pro predictis facit quod notat Ri. in. iiij. di. xx. vbi querit. An valeant indulgentie existentibꝰ in peccato mortali. Et cõcludit ꝙ non hac ratione: q: non potest fieri remissio pene manẽte culpa. Et ideo cum p indulgentias nõ remittatur existentibus in mortali peccato culpa: nõ remittetur eis per indulgentias aliquid de pena. Bona tamẽ facta in mortali disponunt de cõgruo ad penitẽtiam. Et illa mediante ad susceptionem remissionis peccatorũ per diuinã misericordiam. Quo tamen ad existentes in purgatorio dicit Ri. ꝙ illi qui sunt in purgatorio: cum ecclesia militante. aliquo modo cõmunicant in pena. Cum triũphante ĩ impossibilitate peccãdi: tamẽ cũ vtraq̃ in charitate. Et ideo quia cõiuncti sunt cum militãte ecclesia per charitatem: maximo auxilio indigent: quia non sunt in statu in quo possint penam assumere voluntariam: per quaz citius admitterẽtur ad visionẽ beatã. Ideo ecclesia põt eos iuuare: cõicãdo eis merita viuoꝝ nõ tñ p modũ auctoritatis vel iudicij: p q̃ directe iuuant illi qbꝰ directe prosunt indulgentie. Et per p̃dicta soluit questio: que de facto accidit de indulgẽtia plenaria cõcessa olim per Calixtũ papam patribꝰ ꝛ matribus defunctis fratrum minorũ: si qui in purgatorio repiebantur. An valeat dicta indulgentia? Dic per p̃dicta ꝙ sic: per viam cõicationis bonorum spiritualiũ ecclesie. Et sic indirecte. nõn autẽ directe p viã auctoritatis seu iudicij. quia sic illos nec ligare nec absoluere põt.

Vtrum ille cui iniuncta est penitentia. vij. annorũ: ꝛ postea ꝯsecutus est indulgentiã. Septem annoꝝ teneatur postea agere penitentiã illam? R̃ñ. ꝙ nõ tenetur ampli⁹ penitẽtiã illã agere: dũ tamẽ peccatũ oĩno p cõtritionẽ dimissum sit. q: p omni peccato mortali duplex pena debet. s; eterna et temporalis. de pen. dist. j. si peccatum. Sed

per cōtritionē pena eterna dimittitur seu in temporalem cōmutatur. de pe. di. j. verbū. Temporalis vo ꝑ satisfactionē. vt in dicto. c. si peccatū. Et per istā penā qualitercūqꝫ satisfaciat ecclesie; dū tamē nō decipiatur ecclesia sufficit; ⁊ absolutꝰ est. xxiiij. q. j. quodcūqꝫ. nec tenetur amplius de necessitate ieiunare: vt bene ꝓbatur in dicto. c. qđ aūt. vbi dicitur ꝙ ꝑ tales remissiones eneruatur penitēnalis satisfactio. Et Panor. ibi reprobat opinionē dicentium ꝙ huiusmodi indulgētie ꝓsunt quo ad penitētiā hic iniunctā: dūmodo sacerdos qui ꝑus indulsit penitēnā: hoc cōcedat vt possit cōpensare penitētiā cum indulgētia. alś secus. Sed hec opinio nimis restringit potestatē ⁊ effectum indulgentiarum. Nam cū hec indulgētia ꝓficiscatur ex thesauro ecclesie: cuius potestatē habet papa cōpensandi: debet ꝓdesse quibꝫ papa cōcedit: vel alius prelatus habens ad hoc potestatem. vnde non est necessaria licentia sacerdotis licꝫ sit consilium vt habeatur licentia.

Quid valent iste indulgentie? R̄n. fm Hos. Hosti. ⁊ theo. ꝙ tantū valēt quātū sonant. videlicꝫ. xl. dies indulgētie valent quātū. xl. dies penitentie fm taxationem factam; siue a iure siue a sacerdote; siue a iusticia diuina. Dies enī isti siue anni: non sunt anni celi nec purgatorij: sed mūdi. Et sicut in mundo. xl. dies penitentie plus valent ꝓficienti cum maiori feruore ꝙ̄ valeant alteri. Ita xl. dies indulgentie plus valent illi qui cum maiori charitate vel rei date quātitate accedit. Sciendum tamē ꝙ aliquādo indulgentie sonant numerum dierum vt quando dicitur. Quicunqꝫ ierit ⁊c. habeat. xl. dies de indulgentia. Aliquādo sonant numerum annorum: vt cum dicitur. Quicūqꝫ ierit ⁊c. habeat duos annos ⁊c. Aliquādo sonāt partē peccatorum; vt cum dicitur. Quicūqꝫ ierit vel sic fecerit: habeat suorum peccatorū tercie vel quarte partis remissionem. Aliquādo sonant plenariam remissionem. Si indulgentie sonant numerū dierum; tunc talis indulgentia debet sic intelligi ꝙ si alicui essent. xl. dies de penitentia iniuncti. xl. dies de indulgētia. Ipsam penitentiā euacuāt. Et sic si quis tenebatur ieiunare. xl. diebus. habita indulgētia. xl. dierum; non tenetur amplius ieiunare. Ita enī dicitur in forma litterarū. xl. dies de iniūctis sibi penitentijs: misericorditer relaxamus. Si sonant numerum annorū: tunc similiter intelligendū est. videlicꝫ ꝙ penitentiā in cōfessione vnius anni iniūctam: vnus annus indulgētiarum soluit. Et si dicitur. ponamus. tanta tibi non fuit assignata penitētia: vt cōmuniter fit. Quid dicendū? Dico ꝙ tibi in purgatorio recompēsabitur ac si illam fecisses. et tibi iniūcta fuisset. vnde posito ꝙ quis ꝑ decenniū in purgatorio stare deberet. Et ipse. vij. annos de indulgentia in vita habuisset; certe solū per trienniū in purgatorio puniretur: quia quod semel fuit relaxatum: amplius a christo non repetitur. Si autem indulgentie partem peccatorū sonant: tunc tantū valent ac si quis penitentiā illius ptis suorum peccatoꝝ fecisset. Et si talis in gratia decederet: manifestum est ꝙ in purgatorio: nisi ꝓ residuo puniretur. Si plenariam indulgentiam sonant. Clarum est ꝙ ei plenaria pena relaxatur. Et si in illo instanti moreretur absqꝫ additione noue culpe; ꝓculdubio si fuisset peccatorum maximus ad celos euolaret. Nota tamen fm Augu. de ancho. prout recitat Archi. flo. in summa: ꝙ quatuor sunt que faciunt retardare ne statim euolēt: nō obstante ꝙ in litteris papalibus dicatur plenariam indulgētiam cōcedimus. Primū est forme indulgentie taxatio: vt si dicatur. Tibi indulgētiā plenariam omniū peccatorum tuorū de penitētia tibi iniuncta indulgemus; tunc si moreretur: non statim euolaret: si maior sibi penitentia fuerat iniungenda. Et vigore indulgētie non sibi remittitur: nisi pena iniūcta a ꝯfessore. Pro illa ergo parte pene que sibi debebat iniūgi in foro penitentie luet in purgatorio. Secūdum est alicuiꝰ peccati omissio per obliuionem vel ignorantiam. scꝫ ꝙ nō fuit de eo confessus. Et hoc precipue videtur habere locum; quādo dicitur in forma indulgentie; ꝙ habeat remissionem omniū peccatorum; de quibus corde cōtritus ⁊ ore confessus est: quia non valet quo ad peccata nō ꝯfessa. Sed de hoc infra. Tercium est alicuius mortalis peccati post cōsecutionem indulgentie perpetratio. De illo enim licꝫ cōfiteatur ⁊ satisfaciat. non tamē habet indulgentiā quo ad illud sequens. Quartum est culpe venialis inexpurgatio. id est qr decedit cū aliquo peccato veniali: de quo non est contritus; sed fixus in affectu eius. stant enim venialia cum gratia et nō potest remitti pena remanente culpa. vnde indulgentia quo ad talia quibus est affectu fixus; non valet. Sed si ista non impediāt; cum alijs que cōcurrē debent; puto ꝙ papa a tota pena ⁊ culpa absoluere potuit a ꝙ talis euolabit.

Sed que sunt alia que concurrere debent ad huiusmodi indulgentias consequendas? Dic ꝙ quatuor requirūtur. Duo ex parte dantis. scꝫ auctoritas et causa rationabilis. Alia duo ex pte suscipientis. scꝫ ꝙ sit in statu merendi. ⁊ vt faciat illud pro quo indulgentia datur. Et ob defectum huius vltimi indulgentie non valent his què libenter facerent illud pro quo indulgentia datur: sed non possunt: ex quo indulgētia datur sub hac forma. vt faciat vel det hoc vel illud. vtputa est indulgentia mediolani certis temporibus plenaria his qui porrexerint manꝰ adiutrices: licet fratres minores ⁊ alij religiosi nihil habentes illuc accesserint ⁊ deuotissime: non cōsequētur illam indulgentiam virtute talis priuilegij. Quid ergo haberent facere in hoc casu: vt ⁊ ipsi dictam indulgentiam consequātur. Debent facere vt alius pro eis aliquid tribuat. Et hoc nota.

Et per predicta patet quid sonat remitto tibi vnum annum de penitentia iniuncta. Nam iste est sensus fm Inno. ⁊ Hosti. id est tāto minꝰ punieris in purgatorio: quātū esset; si vno anno cōegisses penitētiā in hac vita. Nec ꝓpter has generales indulgētias; nō minꝰ debes agē pniaꝫ in hac

vita q̃uis de necessitate non tenearis: tñ q2 nescis verū sacerdos iniūxerit tibi penitētiā quā debuis-set. Nam hodie vix iniste imponit: cū pro quolibz peccato mortali: septēnis penitētia debeat. xxxiij. q.v. hoc ipm. Et cū illud qd nō est purgatū ī hac vita: debeat purgari in purgatorio: fatuus est et simplex qui ibidē huiusmodi indulgētias non reservat cū si ipas reservauerit tot dieb9 quot hic re-misse sunt: sit minus in purgatorio puniendus q̃ fuisset. Sed illis tñ ꝓsunt: quib9 dū viuerent fa-cta fuit remissio. Et hoc intelligas de pticularib9 remissionib9 que fiūt per papam vel alios inferio-res dicentes tñ de iniūcta penitentia relaxamus. Secus de generali ꝛ vniuersali: per quā oīs satis-factio remittit que a solo papa fieri cōsueuit. Idē dit. Et hoc de papa intelligendū est: qñ in tali re-missione generali nō refert se ad penitētiā iniūctā sed absolute et generaliter remittit. Al's secus fm Augu. de anch. ꝛ arch. flo. vt dictū est.

An antē isti dies sint vtiles vel cōtinui: Rñ. Panor. post Host. extra de pe. ꝛ re. cum ex eo. di cit q dies debent esse vtiles. Annus vo est fm q cu-rrigit in penitētia: hoc est q si debeo ieiunare in anno per. xl. dies: licz interpolatim vt q2 forte qua libet septimana debeo ieiunare semel: valet illa in-dulgētia. xl. dierꝫ ad tollendū omnes istos. xl. dies vnde nō currunt quotidie: sed sunt vtiles. De an no vo sic intellige. debeo agere penitentiā p annū qualiscūqꝫ sit illa penitētia, puta ieiunādo p annū semel in septimana tollit iste ann9 p hāc indulgē-tiā annalē. Ita q indulgentia anni nō diuidit p dies: sed valet respectu anni integri: put peniten-tia est annalis.

Querit de. q. quotidiana. An indulgētia con-cessa vere penitētibus ꝛ cōfessis: ꝓsit illis qui fue-runt cōfessi semel in anno ꝛ habēt ꝓpositū cōfiten-di ꝛ ptritionē de peccato ꝑtento: Rñ. fm panor. in. c. oīs. de pe. ꝛ re. q sic. nam isti dicūtur vere pe-nitētes: ex quo hnt cōtritionē ꝛ vere cōfessi: ex quo fuerūt cōfessi tempore determinato: ꝛ habēt ꝓpo-situm ꝯfitendi. Nā cōtritio est illa: q̃ multū ope-ratur apud deum. Idem Car. in cle. j. de reli. ꝛ ve. sanctoruꝫ. vbi etiam querit d alia. q. quotidiana. Datur indulgentia p totaꝫ octauam corporis xpi interessentib9 diuinis officijs in eccia. Quid si ob multitudinē populi omnes nō possunt intrare ec clesiā: sed pars populi audit diuina extra ecclesiaꝫ An tales habebūt talē indulgētiā: videt q non p dicta: quia ex quo indulgentia est data sub hac forma dūtaxat qui audierint in ecclesia. Glo. sol. dicit q non gaudebit hac indulgētia. Pau. dicit q si ex necessitate celebretur extra ecclesiā sub tētorio gaudebūt presentes indulgentia. Cōcludit tamē q propter verbū in ecclesia. tuti9 est tenere q non sufficiat bonis interesse extra ecclesiaꝫ. Dicit tamē q si propter turbam omnes non possunt ingredi ecclesiam: stantes extra ambitum muroꝝ: gaude bunt indulgentia: quia sufficit voluntas intrādi. ꝛ q p eos nō stat. p regulā Imputari.

Utrum autem vicini ecclesie: vt clerici vel re-ligiosi illius loci vbi indulgentie conceduntur: con-sequātur tantam indulgentiam quātam remoti. Rñ. q sic: quia remissio non ꝓportionatur labori. sed meritis que dispensantur: sed qui plus labo-rat: de merito plus acqrit. Nota tamē fm astē. q propter indulgentias dissolui non debet obser-uantia regularis: quia religiosi magis merentur religionem seruando: quo ad premium vite eter-ne q indulgentias exquirendo. licet minus quo ad dimissionē pene: quod est minus bonuꝫ. Nec iterum per indulgentias dimittūtur pene iniun-cte in capitulo: quia ibi agitur quasi forum iudici-ale magis q̃ penitentiale. vnde non sacerdotes: quādoqꝫ capitulū tenent: sed absoluūtur a pena iniuncta: vel debita pro peccato in foro peniten-tiali.

Sed querit de. q. quotidiana. Pone quidam habet priuilegium a papa: q semel possit absolui plenarie ī articulo mortis. Et fecit se absolui: post-ea liberatus est. An virtute dicti priuilegij possit iterū in alio articulo mortis absolui: Rñ. Archi. flo. in sum. dicit. non putet aliquis q qñ semel in articulo mortis fuit: ꝛ vsus fuit tali grā q postea ī alio articulo mortis vti valeat: nisi papa laxiorem auctoritatem daret q̃ dat: qñ ponit q in articulo mortis dūtaxat semel. Et ita cōsultum fuit fm eum in cōcilio cōstanciensi a litteratissimis viris. Nec mirū: quia priuilegiuꝫ de indulgentijs tantū dat quātū sonat. nō aūt extēdi dꝫ vltra.

Utrū indulgētie faciēde sint ꝓ subsidio tēpo-rali: Rñ. fm Ri. q ꝓ tpalib9 pncipaliter nō de-bent dari spūalia. Nā cū dant indulgētie ꝓ eccle sijs vel hospitalib9 cōstruēdis: nō dant: vt in illis tpalib9 sistat: sed ꝓpter vtilitatē spūalem cōseqnē-tem. Et ideo nō dant ꝓ tpalibus: nisi in quātum ordinant ad spūalia.

An aūt ꝓ edificatione pontiū licitum sit dare indulgentias: Dic fm Panor. in dicto. c. qd aūt. q qñ pons fit: aut reficit in aliquo loco periculoso: vbi pegrini ꝛ paupes sepe patiebant mortis peri-culū in trāsitu: tūc licitū ē. al's sec9.

Utrū cruce signatus qui morit anteqꝫ iter ar-ripiat: habeat indulgentiā. Rñ. fm Tho. forma priuilegij ꝯsiderāda est.

Infidelis.

Utrū liceat cū infide-libus cōicare: Rñ. fm Tho. q in fide fir-mi sunt ita q ex eorū cōicatione cū infi-delib9 sperat magis illoꝝ cōuersio q̃ hoꝝ subuer-sio: nō sunt ꝓhibendi cōicare cū infidelib9. Sim-plices aūt et infirmi ꝓhibēdi sunt ne sine magna necessitate cū eis cōuersent.

Utrū cū infidelib9 sit disputādū. Rñ. q nlli laice psone licet disputare d fide cū ifidelib9 p tex. in. c. qcūqꝫ. de here. li. vj. vbi sic habet. Inhibem9 quoqꝫ ne cuiqꝫ laice psone liceat publice vel priua-tim de fide catholica disputare. qui vo cōtrafece-rit: excōicationis laqueo innodet. Glo. in v. laice. forte intendit de laico ad moduꝫ vltramōtanorū qui illitteratos laicos vocāt. Quid eni ē dicere: q

puralis clericus disputādo de fide catholica nō incidat in hanc penā: τ doctor decretorū laicus incidat. Tamē sufficit ita esse scriptū. Et solum duo sunt christianorum genera. Clerici et laici.xij.q.j. Duo sunt.

Inquisitio.

Sciendū ꝙ tribus modis principaliter ꝓcedit̃ cōtra aliquē de crimie. videlicȝ ꝑ accusationē. denūciationē. τ inquisitionē. Et quidē quō debeat fieri accusatio. vide §. Accusat⁹. τ Accusare. Ad denūciationē vo an debeat p̄cedere charitatiua admonitio⁹: Dic fm Ri.in.iiij.dist.xix.ar.iij.ꝙ peccatū ꝓximi: aut est publicū aut secretū. Si publicū nō est necesse secretam monitionē p̄cedere denūciationē. de pe.τ re.c.manifesta. Et illud Thi.v. peccantea corā omnib⁹ argue. Si autē est secretum: tūc distinguendū ꝙ aut tardatio denūciationis eius ꝓbabiliter videt̃ esse in notabile nocumentū ꝓximorū corporale seu spūale: vt si aliquis tractaret occulte ꝙ ciuitas hostibus traderet: vel occulte homines auerteret a fide vel morib⁹. Aut nō īminet tale periculum. Si sic: festinandū esset ꝓcedere ad denūciationē. nec est necessariū expectare quousqȝ precedat secreta monitio: quia magis cauendum est detrimēto boni corporalis et spūalis reipublice q̄ȝ fame ipsius peccatoris. Si vo peccatum est occultum: nec pro tardatione denūciationis īminet tale periculum. adhuc distinguendū est ꝙ aut probabiliter creditur per conditionē et signa peccatoris τ alia que probabilitatē possunt generare: ꝙ homo circa eum per secretam monitionem non proficeret: sed ille magis exasperetur contra corrigentem τ p̄monitus subterfugia quereret: vt corrigi non posset: tunc non debet secreta monitio precedere denunciationē. Aut sperat̃ ꝙ secreta monitio proficeret contra ipsum quod semper credendū est: nisi per signa probabilia contrarium videatur. Et tunc dico ꝙ ex precepto diuino debet secreta monitio publicam denunciationem precedere. non tamen est necessariū: vt precedat secretam denūciatiōem: que fit soli prelato: maxime quādo denuncians ad hoc compellitur per sui prelati obedientiā. Et si frater ad secretam monitionem se corrigat: debeo desistere a publica denūciatione. Et sic intelligitur quod dicitur.ij.q.vij.accusatio. vbi dicitur. ꝙ si aliqui sacerdotes ante secretam monitionem lacerare: accusare: vel infamare p̄sumpserint: excōmunicent̃. Si enim possum sine detrimēto spiritualis boni illius quē corrigo τ cōmunitatis: custodire famam fratris: teneor ex precepto dei famam ipsius non ledere: q: preciosior quidē est inter temporalia: τ multum vtilis ad spiritualia: τ multi timore infamie a malo retrahunt̃. Et homies quādo se infamiatos cōsiderant: magis sine freno peccant: nō tamen propter fratris correctionē factam per secretā admonitionem. teneor desistere a secreta denūciatione: prelato facienda: quia valet ad precauendum fratri a recidiuo: nec est in fame fratris p̄iudiciū. Si talis est prelatus qualis esse debet. Si tamen per signa valde probabilia: et p̄sumptiones quasi violentas crederet ꝙ ex illa denunciatione: fratrem correctum infamare vellet: tunc crimen occultū fratris iam veraciter correcti: sibi denūciare non deberet. hec Ri.

Ad inq̄sitionē vo p̄cedere debet fama publica: vel clamorosa insinuatio. nec inquisitio debet fieri nisi precedat diffamatio a viris honestis: nō mal uolis: non semel sed pluries. Et pro huius, ca sus declaratiōe. Dic fm nota. per docto. in.c. qualiter τ quādo. el.ij. de accusa. ꝙ quedam est inquisitio generalissima: vt quādo p̄latus inquirit sup statu tocius prouincie: vt in.c. romana. de censi. lib.vj. Et in hac non est opus infamiam p̄cedere imo tenetur quolibet anno generalem inquisitionem facere. Quedam est inquisitio generalis: vt quādo inquirit̃ super statu ciuitatis castri vel loci. Et tunc etiam nō exigitur ꝙ infamia precedat ad hoc.c.j. de offi.or. facit.l. cōgruit.ff. de offi.p̄si. Et ita patet per hoc ꝙ sindicatores rectorum qui sindicant caput τ eius membra. puta potestatem capitaneum et eius officiales possunt contra eos inquirere in genere de delictis ꝯmissis per eos in eorum officio non p̄cedente fama publica vel clamorosa insinuatione. Et ita de ꝯsuetudine seruatur. Quedam est inquisitio specialis: que fit cōtra certam personā: τ si fit non ad penam imponendam: sed ex debito officij: vt matrimoniū carnale non contrahat̃ propter aliquod impedimentum vel vt non ꝓmoueatur quis ad prelaturā seu nō confirmet̃ electio: si requiritur promouendus vicio sus: τ etiam non exigitur infamia: quia vt dictum est non agitur ad penā: τ fit ex debito officij. Idē cum iudex inquirit ex mero et puro officio et non ad instigationē alterius: vt ī dicto.c.j. Et per hoc sint cauti rectores terrarū ꝙ ad hoc: vt ab eis nō possit peti copia diffamationis: semper cum formant inquisitiones dicant. hec est inquisitio quā facit talis contra talem ex suo mero officio. Quādoqȝ ista specialis inquisitio fit ad penam imponendā. Et tunc si ad denūciationem publici officialis: non est opus ꝙ infamia precedat: vt.l. ea quidē. C. de accusa. et.c. preterea. de testi.co. Sed tamen non denunciantur hoc casu: nisi notoria. alias non creditur denūciatoribus: de quo vide supra Familia. Quandoqȝ fit inquisitio specialis: infamia deferente. Et tunc si proceditur contra prelatum secularem: non debet fieri inquisitio: nisi p̄cedat tanta infamia ꝙ sine scandalo non possit tolerari. vt in dicto.c. qualiter. Si autem fit inquisitio contra priuatum secularem: non requiritur scandalum vel periculum. Sed satis est infamiam clamorosam precessisse. Si autem fit inquisitio contra subditum regularem; et si agitur ad penitentiam seu ad correctionem; tunc non est necesse seruare ordinem positum in dicto capitulo qualiter. sed de plano τ sine strepitu potest procedi. vt in capitulo. reprehensibilis. de appellatio. Si vero contra prelatum regularē. tunc aut agitur

abbatem: aut contra priorem conuentualem: vel aliquem habentem curam auctoritate epi. Et tūc debz ordo seruari positus in. d.c. qualiter. sed nō ad vnguem. Debet tamen seruari aliquis ordo. Nic. n. remouet ordo quo ad subtilitatem: nō quo ad veritatem. Si contra aliū regularem obedientiariū. tunc nō seruatur iste ordo: quia potest remoueri ad libitum abbatis ab administratōne: vt in.c. cū ad monasteriū. de sta. mo. Idem fallit fm quosdam: vbi inquisitio fit presente parte: et non opponente se diffamatam esse: vel diffamatōnē precessisse nō legitime: vt in.c. ij. de accu. li. vj. Item fallit vbi inquisitio formatur contra confessum crimen. vt in.c. primo. de confessis. li. vj. In criminali vo in quo iudex procedit ex necessitate officij: non est necessaria diffamatio. quod est notandum pro inquisitionibus que fiunt hodie per rectores terrarum. An sit necesse diffamatōnem precedere. Nam si de necessitate officij inquirere tenentur: nō est necessaria diffamatio. Sed si inquirunt ex voluntate non necessitate: tunc si inquirūt ad petitōnem alterius: necessaria est diffamatio. Si vo ex mero officio: vel ad denunciatōez publici officialis: nō est necessariū diffamatōez precedere. vt dictū est.

An autem inquisitus teneatur de omnibus respondere veritatem de quibus fuerit interrogatus? distinguendū est fm Pe. de palu. in. iiij. Aut certū est quod iudex inquirit de crimine in casu in quo potest de iure. et tunc tenetur homo sibi dicere tam de se: quam de alio: quia mentiri in iudicio est mortale Aut certum est quod ipse iniuste inquirit. vt puta. quia non precessit accusatio: nec denūciatio: nec clamosa insinuatio: nec infamia illius: nec factum ē diuulgatum: nec denunciatum in generali: nec ī speciali. tunc enim nō tenetur: nec de se: nec de aliquo alio respondere: quia ille in hoc nō est suus iudex. Et fm Lu. de ro. in suis singularibus: talis confessio sine indicijs precedentibus non valet. Ac etiam indicia: si superueniant post questionem habitam illam confessionem nō confirmāt. vt dictū est s. Confessio iudicialis.

An autem confitens proprium delictum: debeat interrogari de alijs criminosis? Rn. Bar. in. l. repeti. ff. de questi. distinguit. quod quedam sunt delicta: que non committuntur principaliter in offensaz vel odium alicuius: sed propter comodum committentium: vt falsare monetam: seu eā fabricare. Itē latrocinia facere. Nam latrones non odiunt aliquem: sed diligunt eos alterius. Et in isto casu possunt interrogari de socijs. vt probatur in. l. diuus ff. de custo. re. et in. l. prouinciarum. C. de ferijs. Quedam sunt delicta: que committuntur principaliter in odium offensi. Et in istis confessis de se: non debent interrogari de alijs: vt in dicta. l. repeti. et. l. vltima C. de accus. Fallit in casu. l. prius. ff. ad sill. Et fm Panor. in. c. primo. de confe. etiam fallit in crimine lese maiestatis. Et ex predictis infert Barto. quod fures possunt interrogari de socijs et de receptatoribus et similibus ar. dicte. l. diuus. Ratio predictorū est: quia quando delictum committitur in alterius iniuriam: est qui alios potest accusare: sed non ita in delictis que non committuntur principaliter in alterius iniuriā. Ideo magis permittitur iudici inquirere.

Quero. An fama faciat plenam fidem? Resp. Bar. in. l. de minore. ff. de questi. refert Dy. et Cy. tenere. quod fama cum vno teste faciat plenam probationem in ciuilibus: non in criminalibus: in quibus requiruntur probationes luce clariores. Sz sibi videtur dicendum quod quedam sunt in quibus sufficit famam sic esse: licet in veritate sic non sit: et tunc sufficit probatio fame. vt. l. barbarius. ff. de offi. preto. Quandoqz requiritur probatio veritatis: quod ita sit. Et tunc quedam sunt in quibus ipsa fama seu communis opinio facit veritatem et inducit. Et tunc sufficit probatio fame. vt. l. j. §. j. ff. de flu. Facit. l. cuz de lanionis. §. asinā. ff. de fun. instrue. Quedam sunt in quibus ipsa fama seu cōmunis opinio non inducit veritatē. Et in hoc dico. quod si quidem est fama probata solum ex voce populi non probata aliqua presumptione: ex qua dicta fama et opinio trahat originem. tunc quod ista non probat: sed magis dicetur vana vox populi: que non est audienda. Sed licet nō probet: tñ adiuuaret probationem iam factam. vt. l. iij. §. eiusdez. ff. de testi. Si vo ista fama esset probata: que traxit originem ex aliquibus presumptionibus legitimis precedentibus: tunc dico quod in quibusdaz casibus facit plenaz probatōnem. vt puta. in causis breuioribus: vel modici preiudicij. Sed an faciat semiplenam: ita quod probetur cuz vno teste? Dico quod debemus considerare illa indicia et illas presumptōnes: ex quibus fama traxit originem: qualiter vigeāt. Et fm qualitates illas dicam istam famam facere semiplenam probationem: vel non facere. Ita debet intelligi glo. in. l. excusantur. §. j. de excu. tu. et dicta. l. iij. Et ex hoc habes etiam perpendere vtrum fama sit sufficiens indicium ad tormenta: vel non hec Bar. vide etiam eū ro. ti. in. l. ex libero. vbi dicit quod licet minor non possit torqueri: vt ex eius dicto aliquis condemnetur vt ibi: potest tamē torqueri: vt ex eius dicto sumat indicium propter qd veritas inquiratur. Torquebit autem ferula vel zona vt notat fm. l. talis. in prima glo. C. de his q. vt indig. Nota etiā panor. in. d.c. j. quod illud qd dicit. quod vnus testis facit indicium sufficiens ad torturam dz intelligi in teste integro.

Ascriptio.

Qui accusat aliquem: debet se inscribere. id est ad penā talionis: si non probauerit se obligare: vt s. Accusare.

Vtrum inscriptio semper sit necessaria? Respon. Quando crimen non opponitur directe per modum accusatōnis vel denunciationis: sed per modum exceptōnis. vt cum obijcitur accusatori. vel testi ad hoc vt ab accusatōne: vel testificatione repellatur: vel electo: vt a promotione excludatur non est necessaria inscriptio. Sed si obijciatur iaz confirmato. puta. in consecratione: obijciens debet se obligare ad penam extraordinariam ad arbitrium iudicis circa vinculum inscriptionis. naz

electus crimine sic probato perdit quod per electionem et confirmatōnē ei fuerat acquisitū: sed prius habita nō amittit. extra de accu. sup his. et c. qualiter et qñ. el secundo.

Interdictum primo.

Quid sit et quot sunt eius species? Quo ad primum dic q interdictū est priuatio quo ad aliqua eccl'estastica per sententia iuris vl' iudicis facta. Quo ad secūdū dic q due sunt species. s. loci aut psone. Interdictū loci: aut est generale: aut speciale: aut particulare. Et simili modo diuiditur interdictū persone: siue hominis. Et de quolibet istorum est dicendū. Interdictum loci generale dicitur: nō tm̄ quando regnū vel prouincia interdicitur: sed etiā si ciuitas: vel villa: vel castrum vnum tm̄ solum interdicatur. extra de ver. sig. cū in partib9. quia dicitur generale q̄tum ad locū illū: cum nullus excipiatur: vt ibi dicit glo. Et cum interdicitur terra alicuius domini intelligitur de ea que est sua quo ad dominiū iurisditōnale. Et multo fortius si terra illius domini: esset simpliciter et absolute propria. Item intelligitur de terra. quā hꝫ ab alio in feudum. vel emphiteosim. Item intelligitur de terra: que pertinet ad ipsum dominū ratione dotis vxoris: quia maritus: constante matrimonio: est dominus dotis vxoris. Item intelligit̄ de terra sibi pignorata: si proferens dixit Interdico terram quā talis tenet. Secus si dixerit. Interdico terrā suā fm̄ Jo. an. Item si talis domin9 cuius terra interdicitur habet terram in diuersis prouincijs: vel diuersis locis. Si habet eam p parte et pro diuiso: omnes ille partes subiacent interdicto. Sed si pro indiuiso secus: ne innocens puniatur. Si autem postea dn̄s acquirat nouam terram: talis terra non subiacet interdicto: nisi lator sententie expressisset: vel intenderet tam de ea quā habebat: q̄ de ea quam habiturus esset. Si autē vendit terram interdictam: vel perdit eam: nō p pter hoc tollitur interdictum: cum onus rei transeat cum ipsa re.

Nunquid aūt ciuitate interdicta: sint ciues ei9 interdicti? Rn̄. qñ pter delictum dn̄i: vel rectoꝝ est ciuitas interdicta: ciues ei9 qui culpabiles non existūt: nō sunt interdicti: dūmodo et ipsi pter dominū: vel rectorē in eis puniendū: non fuerint interdicti: vnde poterūt in alijs locis nō interdictis interesse diuinis. c. si sñia. extra de sen. ex. li. vj.

Quid de hominib9 nō interdictis venientibus aliunde ad terrā interdictam. nunq̄d ibi poterūt audire diuina? Rn̄. Assen. vbi s. de mente Hos. dicit. q nec poterūt celebrare: nec audire diuina qz loco interdicto intelligit̄ oīb9 interdictū ibi audire diuina: nisi sup hoc sint priuilegiati. puta. si accipientes signū crucis p subsidio terre sancte vel quiuis alij. Et hoc nunc est expressum de priui. licet. primo Rn̄. li. vj.

Interdictū aūt loci speciale: seu pticulare dicit̄ qñ vna certa ecclesia: vel etiam plures certe ecclie nō omnes alicuius ciuitatis supponunt̄ interdicto: vt extra de sen. ex. si ciuitas. li. vj. Et intelligit̄ q nec in capella nec in cimiterio ecclesie interdicte contigua pōt celebrari: nisi puta a iure pmitti vel sepeliri. Secus si nō sint ei contigua. vnde contigua sūt: quoꝝ vltima se contingunt. Sciendū etiā q interdicta ecclesia: nō pter hoc intelligit̄ clerus illi9 ecclesie interdictus. vn̄ licite clerici illius ecclesie celebrare possent in alia ecclesia ar. li. vj. de priui. p exemptōnem. et similiter interdicto clero alicui9 ecclesie: nō pter hoc intelligit̄ ecclesia interdicta. vnde alij clerici licite celebrarent in ea fm̄ Jo. an. in. d. c. si sñia. Item qñ interdicit̄ clerus alicui9 loci: nō ex hoc intelligit̄ populus illi9 loci interdictus: qz hec sunt diuersa. Et ecōuerso. d. c. si sñia. Et fm̄ Joh. cal. appellatōne cleri intelligit̄ ptinen. non solum pmotos ad ordines: sed etiā religiosos. cōuersos et cōuersas: qui ita sunt ad eccliam translati: q de populo pprie dici nō pñt. xij. q. j. duo sunt.

Interdictū aūt psone: siue hominis. aliud ē generale. aliud est spāle: siue pticulare. Generale est: quando interdicunt̄ homines regni: vel prouincie: ciuitatis vel ville: vel castri etiam vnius tm̄. ar. dicto. c. cum in partib9. Aliud est enim interdicere locum tm̄. Aliud locum et homines loci. Si em̄ locus est tm̄ interdictus: homines loci: qui nō dederunt causam interdicto: alibi possunt audire diuina: et ecclesiastica recipere sacramenta. Si vo locus et homines loci sunt interdicti: nō possunt alibi: nisi in casibus expressis a iure. vt colligitur ī dicto. c. si sententia. in tex. et glo. Particulare vo: vel speciale interdictum hominis. qd̄ pprie dicitur suspensio est: qñ suspenditur: vel interdicit̄ certa persona: vl' etiā incerta: vt cū dr̄. Qui fecit sic vel sic: sit interdictus ipso facto. Et isti quocūqz vadūt: semper sunt interdicti: nisi absoluant̄: vel nisi interdictum sit ad tempus. vnde ē interdicti siue generaliter: siue gnālit̄ siue spālit̄: siue singularit̄ nō pñt exercere aliquē actū qui ptineat ad ordines: aut ad celebratōēz diuinoꝝ. Alīs essent irregulares vel suspensi fm̄ q infligit̄ pena violantib9 interdictum vt. j. dicetur.

An autē huiusmodi interdicti sint vitandi ab alijs? Respon. de hoc dicendum est: sicut de excōmunicatis et suspensis. vicz an sint nominatim et expresse interdicti: vel ve: sicut dicitur in concilio Basiliensi.

Pone q homines alicui9 loci sint interdicti. nūquid si quis ex eis se transferat ad aliud domiciliū remanebit interdict9? Rn̄. Assen. q sic: donec sententia saltem circa eū relaxet̄. Si tn̄ iudex nō intēdebat ligare subditos illius domini: nisi q̄diu essent sub dominio eius: tūc q̄cito desinunt esse sub dominio eius desinunt esse etiā interdicti: nec egēt alia relaxatione speciali fm̄ quosdam Joh. tamen caldri. tenet indistincte q si domicilium transtulerint: non amplius sint interdicti. Item absentes ignorantes excusantur. extra de cleri. excom. apostolice. Item populus non interdictus si fiat ď populo interdicto: efficitur interdictus fm̄ Caldri. Item si interdicitur populus: vel vniuersitas. collegium. vel commune alicuius loci: non intelligitur per hoc locus ille interdictus fm̄ Jo. an. in. d.

c.ſi ſententia.quia aliud eſt interdictum loci aliud vniuerſitatis.vel collegij.poterit ergo celebrari al ta voce in illo loco vt prius:interdictis tn̄ excluſis ⁊ poterunt admitti om̄es qui non ſunt de populo illo.Sed ſm Jo.cal.licet hoc dictū Jo.an.proce dat de iure ſcripto:tn̄ preſtare videtur occaſionem periculi.Audient enim voces publice celebrãnū ab interdictis.⁊ ꝑ hoc vilipenderet̃ cenſura eccle ſie.vnde ꝯſulendū eſſet clericis: vt tali interdicto durante abſtinerent a publica celebratōne. Itē ſi exiſtens de populo interdicto:vel vniuerſitate.ſi banniãt ſimpliciter ⁊ non ad tempus:ceſſat inter dictum:quia non cenſet̃ amplius de vniuerſitate vel populo illo: ſed ꝯfinatus vel relegatus biē ꝑ manet interdictus:quia adhuc cenſet̃ de corpore vniuerſitatis ſm Cal.Item ſi talis de populo vel vniuerſitate interdictis ingrediat̃ monaſteriū pꝰ pfeſſionem:indubitanter poterit ordinari: qꝛ deſi nit eſſe de populo totaliter.Sed ante pfeſſionem: ꝯſiliū eſt ꝙ nō ordinetur: tali interdicto durante: ſi tamen fuerit ordinatus:putat Jo.cal.illam ordi natōnem tenere.Item de abſentibus tempore la te ſententie interdicti:⁊ ď pſentib; non ꝯſentienti bus:ſed ꝯtradicentib; aliorum culpe ꝓpter quam latum eſt interdictum:an ligentur? Jo.an. refert quoſdam religioſos tenere:tales non ligari:etiam ſi eo ad eccleſiam:quia abſens ⁊ ignorans ex male ficio nō obligatur.Sed dicit ipſe ꝙ iſti nō pon de rant:ꝙ pena interdicti etiam puniunt̃ qui nō pec cauerūt:de ſpō.nō eſt.vn̄ tenet abſentes et contra dicentes ligari quod probat dicta decre. ſi ſniā.

Et per idem dici poteſt.Quid de mulieribus q̃ viris ꝯtradicūt inq̄tum pñt:⁊ nihilominꝰ dicen dum ꝙ ſunt interdicte:licet ferat̃ Jo.de deo dixiſ ſe ꝯtrarium.

Quid autem de impuberibus? Ad hoc fertur Jo.de deo reſpondiſſe.ꝙ ſi ſint doli capaces.Idē dicendum de eis quod de alijs:quia etas illa ē ple na malicijs ⁊ mendacijs.extra de delic.pue.c.pue ris.Si vͦ nō ſunt doli capaces audire poſſunt di uina in locis alijs non interdictis:in terra vͦ in terdicta non:quia non eſt eis a iure ꝯceſſum. Itē ſi talis abſens eſt de alia ciuitate vel populo: lꝫ gra tioſe receptus fuerit in ciuē vel popularem popu li interdicti:vt faciunt veneti:⁊ forte ibi nunq̄ ha bitauit:credo ꝙ cū tali populo interdicto talis in telligatur interdictus. Item habitantes in ciuita te non ciues:nec de populo illius: non includunt̃ interdicto illius vniuerſitatis vel populi.vt in di cto.c.ſi ſententia.Si tamen etiā locus eſſet inter dictus:in eo non poſſent audire diuina: ſed extra locum illum ſic ſm Cal. Itē ſi interdicitur locus ſub appellatōne regni.ꝓuincie.ciuitatis. caſtri vel ville.ſuburbia.⁊ ꝯtinentia edificia loci illius inter dicta intelliguntur.de ſen.excom.ſi ciuitas.lib.vj. etiam ſi dicta ſuburbia et ꝯtinentia edificia in nul lo eſſent ſubiecta dicto loco interdicto: vel vniuer ſitati.Si tamen ꝓferens interdictum habeat iu riſditionem ſpiritualē in dictis ſuburbijs. Si aūt tem non haberet iuriſditionē licet de iure ſcripto non videantur interdicta dicta ſuburbia: tamen ponderata ratōne dicte decre.ſi ciuitas. Poſſet di ci ꝙ etiam tūc intelligāt̃ interdicta:nō ab homine ſꝫ a iure.extra de ſen.ex.nup.

Quid autem intelligatur nomine ſuburbij aut continentis edificij? Reſpon. Jo. de deo dicit.ꝙ ſuburbia intelliguntur illa que ſunt infra vltimā portam ciuitatis:et faciunt cum ciuitate publicas functiones.et vocantur ad conſilia ⁊ huiuſmodi. Ge.autem in dicto.c.ſi ciuitas.dicit ꝙ dicuntur burgi extra et prope ciuitatem:in quibus domus ſunt contigue. Vel dic ꝙ ſuburbia dicuntur do mus per quas eſt iter rectum eundi ad ciuitatem vel locum. Continentia autē edificia ſunt domꝰ circa ciuitatem non intra ſuburbia .Et nō directe introducentes ad ciuitatem.Glo.tamen in dicto. c.ſi ciuitas.dicit.ꝙ arbitrio iudicis eſt relinquen dum que dicantur continentia edificia. nec tex.lo quitur de contiguis.Et ſic ſm hanc glo.iuncto tex. poſſumus dicere:om̄ia illa dici ꝯtinentia edificia: que ſunt ita prope ciuitatem:ꝙ in illis celebran do vilipenderet̃ cenſura eccleſiaſtica.puta.qꝛ quaſi ita cōmode ibi ꝯuenire poſſent:ſicut ſi non eſſet interdictum.Secus vbi nō ꝯtineret̃ ꝓpter hoc ec cleſiaſtica cenſura. Item ciues habitantes ꝯtinuo extra ciuitatē ⁊ ſuburbia ⁊ ꝯtinētia edificia: inter dicto populo:vel ciuibus ciuitatis. Intelliguntur ⁊ ipſi interdicti etiā vbicūq; habitent:ex q̄ ponun tur ciues: vel de vniuerſitate interdicta: ſm Cal. Itē nobiles.Marchiōnes.Comites.⁊ barones. ⁊ hmōi habitātes in tali ciuitate:ſi ſīt ď populo in terdicto:vel de dicta vniuerſitate.Mͦ parꝫ ex hoc qꝛ ſubeunt onera ⁊ hñt honores:ſicut alij ligantur ſniā interdicti.Et idem ſi ꝑ priuilegiū eſſent exem pti ab oneribꝫ.Secus aūt ſi eſſent ſui iuris: vel ex ꝯſuetudine: vel ex priuilegio impiali. Ita ꝙ dicte vniuerſitati: tanq̄ de eius corpore in nullo partici parent ſm Cal.

Quid autem ſi ciuitate interdicta: aliqui ſatiſfa cere volunt.An in eis interdictum intelligat̃ rela xatum. Reſpon. Tan.dicit ꝙ ſic. Sed Hoſti.di cit ꝙ nō.quia ſic rigor eccleſie diſſolueretur. Hoc idem tenent Ber.Jo.et Inno.extra de pe.et re. qͦ in te.pro eo ꝙ ibidem hoc ꝯceditur: ſpecialiter ſumentibus ſignū crucis ⁊ peregrinis.ğ hoc intelli gitur ꝓhiberi alijs.

Quid de cruce ſignatis contra hereticos:q̄ ha bent ex priuilegio.ꝙ tpe interdicti in terra inter dicta:poſſunt admitti ad diuina:nunquid ſi non ꝯtradicūt poteſtati ⁊ ꝯſiliarijs:habebunt illius pri uilegij beneficiū. Rñ.ad hoc fertur Joh. de deo dixiſſe.ꝙ tales q̄ ꝯtradicere pñt:⁊ nō ꝯtradicunt: ꝯſentire vident̃.Et ideo nec ad diūa:nec ad ſepul turam eccleſiaſticā debent admitti. Si tñ de taci turnitate poſtea doleant ⁊ ꝯtradicāt: reuiuiſcit eo rum priuilegiū ꝑ decre.extra de ſen.ex. duobus.⁊ ſano eiꝰ intellectu.

Quid aūt ſi ꝯcedat̃ alicui ſingulari pſone:vt cō miti epō ⁊ hmōi:ꝙ tpe interdicti poſſint celebra re.vel audire diūa.An eiꝰ familiares domeſtici ad

audiendũ cum eo ꝛ celebrandũ sibi diuinum officium licite admittant. Rñ. ꝙ sic dũmodo nõ sint ob istam cãm in fraudẽ assumpti: vt ꝫ in.c.fi.de v. signi.li.vj. Secus aũt de familiarib⁹ alicu⁹ ꝯuentus seu collegij illi⁹. extra de puil.c.licet.li.vj. Illi eñi nõ debẽt admitti: nisi sint puilegiati. Ratõ diuersitatis est: qꝛ in p̃mo casu puilegiũ illõ posset esse inutile: qđ esse nõ dꝫ. extra de priuil. in his. In scđo aũt casu ꝯuenientius pñt p se: sine familiaribus celebrare diuina. Et ideo puilegiũ est restringendum.

Sed quid si in cõuentu sunt tñ tres: et duo infirmi. nũqđ tercius celebrare posset cum familia? Rñ. Hosti.in.c. qđ nõnullis. de puile. dicit. ꝙ sic: alr̃ puilegiũ inutile esset: ad instar eius qđ de persona dicitur singulari. in dicto.c.licet. Intelligetamen ꝙ hoc non conceditur illis familiarib⁹ qui dederunt aliquomõ causam interdicto. vt in dicto.c.licet.§.vltimo.

Quid si interdicatur familia alicuius nunquid clerici de eius familia erũt interdicti. Rñ. Rob. ꝙ sic: nisi spãliter excipiant. Idem Asten.

Quid si interdicant doctores oĩs alicu⁹ ciuitatis. An intelligunt interdicti clerici qui sũt doctores. Rñ. ꝙ nõ: fm nota. p glo.in.d.c. si sententia. ꝛ bene ꝑ nota.§. Clericus.j.

Interdictum secũdo.

scilicet quo ad eius effectuꝫ. Sciendum p̃mo. ꝙ in loco supposito ecclesiastico interdicto fm antiqua iura: nulla pmittebant ecclesiastica officia celebrari: vel audiri. extra de pe. ꝛ re. qđ in te. et de spon. nõ est. nisi semel in ebdomada celebrari causa ꝯficiendi corpus xp̃i. de sen. exc. pmittimus. Sed p noua iura extitit moderatum de sen. excom. alma.li.vj. p istum modũ: ꝙ singulis diebus in tali loco possint in ecclesijs et monasterijs misse et alia officia celebrari sicut prius. Sꝫ cum his quatuor ꝯditionib⁹. s. voce submissa. Ianuis clausis. non pulsatis campanis. excommunicatis et interdictis exclusis. vnde per quodlibet horum quatuor de per se: si non seruetur: etiã alijs tribus seruatis violatur interdictum. ꝛ est irregularis ibi. sic celebrans vel aliquid agens alicu⁹ ordinis. vt in officio suo. puta. si pulsans campanis celebrat vel etiam si alta voce tñ et hmõi fm Io. an. et Cal. Item si clericus in loco interdicto facit tñ vnum predictorum: alijs celebrantibus. puta. sonat campanas: vel aperit ianuas ecclesie ꝛ huiusmodi credo ipsum irregularem: quia participat in crimine criminoso. de sent. excom. nuper. Secus si facit alterum predictorum: vt celebretur diuina: que tamen non celebrantur de facto: cum irregularitas requirat actum perfectum. Nota tamen fm glo.in.d.c.alma. ꝙ si huiusmodi ecclesie. vel monasteria essent spãliter interdicta: tunc nullo mõ possent ibi celebrari diuina: etiaꝫ cum dicta moderatõne. Silr̃ idem dicendũ in quatuor solennitatib⁹. de quib⁹ infra. qꝛ si esset aliq̃ eccl̃ia specialiter interdicta: nullo mõ possent ibi celebrari diuina: nec alta: nec submissa voce. Et in his duob⁹ casibus pauci aduertunt.

Vtrũ aũt predicta ꝓhibeant ita in ecclesijs exemptis sicut nõ exemptis. Dic ꝙ sic. Et ita seruabunt sicut faciũt alie ecclesie: celebrando fm modificatõeꝫ capl̃i alma. nisi hmõi ecclesie eẽnt interdicte spãliter: vt dictũ est. Item nota. ꝙ dicta moderatio interdicti ꝛ effectus interdicti nõ hꝫ locuꝫ in interdicto populi: seu vniuersitatis: non expresso loco in s̃ñia interdicti. ꝗuis eñ ꝛ illud dicat interdictum generale: tñ decre. alma. cũ sua moderatõne loquit de interdicto generali loci: vt ciuitat⁹. castri. ville. regni. ꝛ huiusmodi. Nota tñ. ꝙ interdicto loco generaliter: vel spãliter: aut singulariter: non sunt interdicti homines vel clerici talis loci. vnde extra illa loca: pñt audire diuina et sepeliri: si ibi elegerint sepulturam: qꝛ nõ sunt interdicti nisi fuerint in culpa. Item laici qui nõ sunt interdicti: nõ pñt admitti ad diuina que celebrant cuꝫ dicta moderatõne in loco interdicto: nisi sint super hoc specialiter puilegiati. De clericis vero extraneis seu alibi beneficiatis. An possint admitti in ecclesijs sita in loco interdicti ad celebrandũ: seu ꝯcelebrandum. Archi. tenet ꝙ nõ. Io. an. dicit. ꝙ hoc ẽ dubium. Et sic videt tenere ꝯtrariũ. qđ ꝯtrarium Io. Cald. ꝓbat p multas rõnes. Et idem dicendũ de religiosis. Item taꝫ canonici: q̃ꝫ clerici ecclesiaꝫ: in quib⁹ distributões q̃tidiane tribuunt illis q̃ intersũt horis: si nõ veniũt amittũt eas sicut amitterẽt si nõ esset interdictũ. d.c.alma. Iteꝫ misse nõ ꝯuentuales seu peculiares celebrari pñt tp̃e interdicti in ecclesijs ꝯuentualib⁹: seruata moderatõne p̃dicta: qꝛ licet Io. mo. in. d.c.alma. teneat ꝙ monach⁹ celebrans missam peculiarẽ in ecclesia sua interdicta a iure vel ab hoĩe sit irregularis: tñ Dire. etiam tenet p̃miũ. Item p.d.c.alma. extat moderatio circa interdictũ. videꝫ in festiuitatib⁹ natiuitat⁹. resurrectõnis. penthe. ꝛ assumptõnis b̃te Marie. Iteꝫ p̃dictis quatuor festiuitatib⁹ addita est solennitas corpis xp̃i. p extrauagantẽ. Martini. v. in qua interrumpit interdictũ seu suspẽdit. videt in quib⁹ ordib⁹ ꝯcedit vt campane pulsent. ꝛ ianuis apertis. alta voce diuina celebrent in locis interdict⁹: excõmunicatis exclusis: s̃ interdictis admissis. Ita tñ ꝙ illi ꝓpter quos ꝓlatum est interdictũ: altari non appropinquẽt: nõ obstantib⁹ quibuscũqꝫ priuilegijs q̃ reuocant p.d. decre. alma. Que tñ decre. respicit puilegia p̃terita ꝛ nõ futura.

Quid ḡ si aliqui sint puilegiati. ꝙ tp̃e interdicti celebrare possint in suis festis. nunqđ alij celebrare pñt in eoꝝ ecclesijs. R. Inno. ꝛ Ho.in.d.c. vt puilegia. ꝙ nõ si sit eis puilegium ꝑsonaliter datum. puta. Concedim⁹ vobis ꝙ possit⁹ celebrare. Pñt aũt si nõ sit ꝑsonaliter datũ. puta. Concedimus: vt in vr̃is eccl̃ijs celebret. Nota tñ ꝙ fratres minores p puilegiuꝫ Alexandri. qđ incipit. Pro reuerentia. tp̃e generalis interdicti: pñt in vigilijs ꝛ festiuitatib⁹ b̃ti Fran. Antonij ꝛ b̃te Clare: ꝛ octo dieb⁹ imediate sequẽtib⁹: vna cũ religiosis ꝛ clericis secularib⁹ qui tũc in eorum ecclesijs

non venerint apertis ianuis: excōmunicatis dumtaxat exclusis: diuina officia solenniter celebrare: dummodo ijdem fratres minores: ac etiā ijdem religiosi et clerici cām non dederint interdicto: nec eis et alijs ꝯtingat specialiter interdici. Item fratres minores habent ex mari magno Sixti quarti ꝙ possint recipere ad diuina fratres et sorores tertij ordinis beati Fran. necnō ꝓcuratores. et negotia gerentes vtriusq; sexus dicti ordinis: ac beate Clare. Item nota ꝙ illud qđ dictū est de dictis quatuor festiuitatibus: intelligi debet de vna die tm̄ pro qualibet festiuitate. Vnde doc. querūt quando incipiat talis dies. Et quātum ad principium dicet concordant quasi omnes. s. ꝙ incipit in vesperis vigilie. Sed quātum ad finem: Archi. tenet ꝙ terminetur in ꝯpletorio festiuitatis inclusiue: quia in beneficijs est larga interpretatio facienda. Jo. an. in. dicto. c. alma. dicit ꝙ terminatur in vesperis ipsius festi. Et sic excludit ꝯpletorium. que opinio etiā placet Cal. Item notandum: ꝙ in predictis festiuitatibus nō potest licite dari corpus xp̄i in loco interdicto: nisi sicut et alijs diebus. s. infirmis decedentibus. de sen. ex. responso. Et idem dicendū de extrema vnctōne fm̄ Archi. s. ꝙ non est danda istis diebus. Item et si in dictis festiuitatibus: honesti est saltem quātum ad principalem missā: que in ipsa ecclesia celebratur: de ipso ꝓprio festo dicere: quia id est inductum in honorē ipsarum solennitatum. Et ideo de eis celebrandum. Pōt tamen et alia missa dici ꝙ de ipso festo. Item in dictis festiuitatibus credo ꝙ possunt aque solenniter benedici: et aspersio fieri: panes et fructus benedici. et laicis etiā interdictis ministrari: quia ista de se nō ꝓhibentur tempe interdicti. et ipsorum benedictō est officium diuinum: qđ generaliter in p̄dictis festiuitatibus permittit̄ fm̄ Cal. Itē in festo assumptionis virginis semper tempe interdicti n aprie possunt solenniter benedici: quod alijs dieb⁹ tempore interdicti non potest fieri fm̄ Hosti. Et hoc ideo: quia talis benedictio pertinet ad diuinū officium: qđ illa die permittit̄ solenniter celebrari. De alijs tribus festiuitatibus non oportet querere: quia in his festiuitatibus prohibentur celebrari in omni loco: et ab omnibus fidelibus. Item in istis festiuitatibus possunt virgines et altaria consecrari vel benedici. et calices. et paramenta. et abbates. et abbatisse: quia huiusmodi benedictōnes nō sunt sacramenta ꝓprie: sed orationes et certa officia fm̄ Cal. Item dictis diebus in loco interdicto vtrum possint admitti mortui ad ecclesiasticā sepulturā. Jo. an. putat ꝙ nō: licet multotiens fuerit contrarium obseruatum. Sꝫ Jo. Cal. dicit ꝙ licet videatur temerarium resistere opi. Jo. an. maxime cum non viderit ꝑ aliquem contrarium scriptum: tamē non obstante interdicto: putat posse publice et solenniter mortuos sepeliri. vbi aliud nō obstat. puta. q: est spāliter: aut nominatim interdictus. Aut q: fuit in culpa: vel ad hoc dedit ꝯsilium. auxiliū. vel fauorē. Mouet̄ ad hoc dicendū. ꝙ ꝑ gn̄ale interdictū ꝓhibetur ecclesiastica sepultura: q: ipsa accedit ad diuinum officium: nam cum officio diuino dꝫ ferri funus ad ecclesiā. xiij. q. ij. qui diuīa. Sed officiū diuinū ꝑmittit̄ his diebus solenniter celebrari. ergo ⁊c.

Tempe interdicti: et si prohibita sit administratio sacramentoꝝ: illud tamen habet multas exceptiones. Nam primo excipit̄ baptisma nō solum paruuloꝝ: sed etiā adultorum. extra de sen. ex. qm̄. li. vj. Et fm̄ Cal. si quis baptizaret in ecclesia interdicta spāliter nō incurreret irregularitatem: quauis si honeste alibi posset fieri melius esset. Item excipitur ꝯfirmatio. de sen. ex. responso. Item excipit̄ penitentia: nō solum morientiū: sed etiam sanoꝝ: dūmodo nō fuerint excōmunicati. qui nō possūt admitti nisi in morte: et exceptis illis: ꝓpter quoꝝ culpam vel dolū: lata est sententia interdicti: vel p̄buerint auxiliū. ꝯsilium. vel fauorem: nisi primo satisfecerint: vel de satisfaciendo dederint idoneā cautionem. aut si hoc nō possunt: nisi iurauerit ꝙ cum potuerint satisfacient: et ad satisfactōē faciendam per illos qui tenentur: dabunt consilium auxiliū: et pro posse laborabunt: nec ꝓpter aliquod predictorum fieri debet relaxatio interdicti. d. ca. alma. Item et cathecismus q̄ p̄cedit baptismū pōt fieri: q: ꝑmisso baptismo: intelligunt̄ ꝑmissa et ceta. Itē ꝑmittit̄ ꝯfectio crismatis in die cene: q̄ vtendū est in baptismo et ꝯfirmatōne. extra eo. tito. Item ꝑmittit̄ eucharistia dari decedentib⁹. de pe. et re. qđ in te. Sanis etiā damnatis ad mortē dari pōt tempore interdicti: q: censent̄ tūc in articulo mortis. Sed laicis et clericis nō interdictis: sed loco interdicto suppositis: an possit dari eucharistia p̄terq̄ in mortis articulo: dubiū est. Exceptis tm̄ p̄sbyteris missam celebrantib⁹: cum forma seruata decre. alma. Celebrantes enī tenent̄ sumere corpus xp̄i. De alijs ergo dicit Cal. trepido ferre sniā: cum viderim gn̄aliter religiosos suis fratrib⁹ et sororibus vel monialib⁹: quaꝝ curā gerūt: tpe interdicti indifferenter ꝯcedere eucharistie sacr̄a. Sꝫ q̄ iure faciant ipsi discernāt: cū cōtrariū videat̄ de iure scripto. In edictis enī ꝑmissionis certoꝝ casuū. qđ nō inuenit̄ exp̄sse ꝑmissū: subiacet regule ꝓhibitiue vt in de. extra. de ver. si. Cum ḡ sit ꝑmissum tpe interdicti spāliter corp⁹ xp̄i in ꝗtum dicit̄ viaticū. s. in ꝗtum datur decedentib⁹ ḡ ⁊c. Ge. autē in. d. c. alma. dicit ꝙ clerici ecclesie interdicte pōt ꝯcedi corpus xp̄i: q: nō est eis ꝓhibita ꝑticipatio sacroꝝ: nec diuinoꝝ officioꝝ: q: pn̄t secrete celebrare: et sic sumere corpus xp̄i.

Vtrum autem debeat dari corpus christi secularibus: quibus conceditur audire diuina per dictum. c. alma. Archi. in. d. c. alma. dicit ꝙ nō. licet aliqui dicant ꝯtrarium.

Vtrū p̄gnantib⁹ appropinquantib⁹ partui possit dari viaticum: Panor. in. c. quod in te. d̄ peni. et remis. refert Jo. an. sepe in facto dubitatū. Sed sibi placet ꝙ non dicantur decedere: et sic ꝙ eis dari non debeat. Sed Panormitanus dicit. ꝙ debꝫ considerari qualitas mulieris: et eius consuetudo et sic vbi verisimiliter dubitaretur de morte: sit locus indulgentie dicto. c. quod in te. al's secus. Cal. tamen tenet opinionē Jo. an. Idem p omnia p ꝛtat

de intrantibus mare: vel bellum campestre: vel obsessis. ꝛ facit quod notatur de offi. or. pastoralis. in glo. Item cum portatur eucharistia ad infirmũ: debet portari cum pulsatõne campanelle. ꝛ lumine ꝑcedente. ꝛ alijs ↄsuetis: q꞉ cum aliquid ꝑmittitur: vbi aliud nõ apparet: intelligit̃ fore ꝑmissum: ſm ꝙ ius disponit illud fieri ꝛ vsus obseruat. Poterit aũt dari tale viaticũ infirmo in ꝑñtia stantiũ ꝛ venientium: vt ꝑmissio intelligat̃ ſm ꝯditõem stat⁹ persone infirme.

Extrema vo vnctio incõstãter est ꝓhibita tempore interdicti. Sed an clericis vel religiosis tempore interdicti sit exhibenda. Rñ. Panor. in .d.c. qd̃ in te. dicit ſm doc. cõiter ꝙ non. licet in facto q̃dam nõ aduertant. Nam ibi ex duobus denegatis cõceditur vnum dũtaxat eis. vicꝫ sepultura. ergo videtur aliud denegatum. Idem Cal. qui etiam hoc intelligit in clericis non interdictis: licet de loco interdicto etiam posito ꝙ seruauerint interdictum.

Sed nunquid officium recõmendatõnis aĩme sit ꝑmissum. Rñ. Cal. dicit ꝙ sic: q꞉ videtur annexum sacro penitentie. Matrimonium vo in dicto tempore ꝑmittitur. qd̃ ↄtrahi põt quocunqꝫ tempore ꝑ legitimũ ↄsensum viri ꝛ mulieris: etiã si cõtrahentes essent interdicti ſm Inno. Sed solẽnis benedictio nuptiarũ fieri nõ põt ſm Hosti. etiam si alter tñ vir vel mulier esset interdictus: et in loco nõ interdicto fieret. Idem Cal. Panor. in .c. nõ est. de spon. de hoc dubitat. Et ideo ĩ hoc tenẽda ẽ pars tutior.

De sacramento aũt ordinis sciendũ ꝙ null⁹ ordo conferri põt in loco interdicto clericis vel laic. Et ratio est: q꞉ ꝓhibentur ecclesiastica sacramenta ministrari ibi. exceptis quibusdam casibus de quibus iste nõ est. vt in. d. c. nõ est. Si autem populus ẽ interdictus: cum ꝓpter hoc nõ sit clerus interdictus poterũt clerici illius loci extra locũ interdictum ad ordines ꝓmoueri: ab eo tñ qui hoc de iure possit. Item si locus tñ est interdictus: licet ibi null⁹ valeat ordinari: laici tamen qui nõ fuerũt culpabiles extra locum interdictum: poterũt ordinari: nisi ꝓpter delictum vniuersitatis lata fuisset sentẽtia interdicti in loco: q꞉ tũc nullus de dicta vniuersitate posset ordinari ſm Cal. Idem Panor. in .d.c. non est. Secus tamen dicit. quando ꝑsone essent interdicte: q꞉ tunc quocũqꝫ se ↄferant. Interdictum sequitur easdem ꝑsonas. Addit etiã vnũ singulare ꝙ ex necessitate poterũt etiã laici ordinari in loco interdicto: sicut de ↄfectõne crismatis: arguit tex. in. ca. quõ. de sen. ex. li. vj. cum nõ fiat baptismus sine eo: q꞉ ex quo ↄcedunt̃ aliqua sacra: que nõ pñt cõferri nisi ꝑ clericos: ergo indirecte ꝑmittentur ordinatio clericorum. Sed sine necessitate: nec clerici: nec laici poterunt ordinari in loco interdicto. Sed alibi ordinabuntur: si ipsi non sunt interdicti: vt dictum est.

Item tempe generalis interdicti denegat̃ laic ecclesiastica sepultura: etiam si ꝑniam egerint ſm Inno. in. d. c. qd̃ in te. Ratio est: q꞉ interdicti sunt tales et si peccatores nõ sint. xvij. q. iiij. nitior. Sꝫ et illi interdicti qui tunc absoluunt̃ ab aliqua excommunicatõne: remanent tñ adhuc interdicti donec soluat̃ interdictũ. Et si in morientibus interdict apparuerint signa pnĩe: ꝛ postmodũ fuerit solutum interdictum tũc talium corpa erunt apud ecclesiam transferenda. Et si apud ecclesiam: stante adhuc interdicto: sepulti fuerint: nõ erũt postmodũ exhumandi: cum ad eũ statum venerit res: a quo incipere potuit. Et ꝓ huiusmõi interdictis: cum penituerint: licet mortuaria recipere: ꝓ eis orandum ẽ. Et si nõ penituerint: nec ꝓ eis orandũ est: nec mortuaria recipienda. lxxxviij. di. c. si. Clericis vo: qui in tali generalitate nõ sunt interdicti: nõ negat̃ ecclesiastica sepultura. Ita tamen ꝙ fiat sine pulsatione campanarũ ꝛ cessante omĩ solennitate. vt ĩ dicto. c. qd̃ in te. Et qd̃ ibi dicit̃. cum silentio. non videtur hoc intelligendũ de silentio funeralis officij: q꞉ cum ↄcedatur quod maius est. s. dicere horas ꝛ missam submisse ꝛ de officio funerali ↄcedi videt̃. Et sic poterũt sepeliri cum officio sine nota dicto. Et sic ſm moderatõnem dicti. c. alma. ſm Fede. in diebus in quibus põt publice celebrari: põt sepeliri cũ campanis ꝛ alijs ↄsuetis.

Quid autẽ si ecclesia sit spẽaliter interdicta. nunquid clerici poterũt ibi sepeliri. Rñ. Panor. in. d. c. qd̃ in te. refert quosdam tenere ꝙ non. Hosti. vo tenet ↄtrariũ: q꞉ tantũ valet generale quo ad omnia q̃ntum spẽale quo ad quedam. Sicut ḡ ꝑmittit̃ sepultura in loco generali interdicto. Ita ꝑmitti debet in speciali. Jo. an. in. d. c. qd̃ in te. tenet contrarium: q꞉ textus ille loquitur de generali interdicto. Et panor. videt̃ qd̃ dubia. Nam ꝓ opinione Jo. an. facit. d. c. qd̃ in te. qd̃ in duplici loco semper facit mentõnem de generali interdicto. Item tũc fit est ratio: quia nisi possit sepeliri in cimiterio alicuius ecclesie: tunc oporteret eum sepeliri: extra cimiterium in campis. Sed pro contraria opinione facit. c. vt priuilegia. de priuil. Item quia posito generali interdicto: quelibet ecclesia censet̃ interdicta valde equũ esset dicere: ꝙ in speciali interdicto possint clerici illius ecclesie ibidem sepeliri: ꝗ alij nõ: cũ habeant in loco ecclesias nõ interdictas.

Utrum confratres: qui ex priuilegio religiosorum quorum sunt confratres admittuntur ad diuina: possint sepeliri in ecclesia interdicta. Respõ. ꝙ non licet in alijs ecclesijs libere possint eligere sepulturã. extra de priuile. c. vt priuilegia.

Utrum priuilegiatus tempore interdicti super admissione ad diuina et receptione sacramentorũ possit sepeliri in cimiterio. Respon. ſm Calde. ꝙ sic. Et idem videtur dicendum etiam si solum esset priuilegiatus super auditione diuinorum dumtaxat: non facta mentione sacramentorum: per regulam. Cui cõmunicamus viuo et mortuo. Item quando aliqua ecclesia est interdicta singulariter: si quidem est interdicta propter delictum clericorum tñ: vel quia fuit violata: tunc possunt parochiani in alia ecclia nõ interdicta eligẽ sepulturã ꝛ audire diuina. Sed si sit interdicta in penam populi: etiam si multi ex eis non deliquerunt: sed forte vniuersitas vel magna pars: vel forte quia deliquit domi-

bus.et in hoc punitur: tunc parochiani non possunt in alia ecclia eligere sepulturã: etiã si nõ sit interdicta: nisi forte ex privilegio sm Inno.

An autem laici tempore interdicti possint sepeliri in cimiterio per episcopum non benedicto: licz sit deputatum ad sepulturam: Jo.an. dicit. q̃ oportet q̃ sit locus ad usum cimiterij per episcopũ benedictus. Idem Jo.cal. qui dicit q̃ hoc oportet facere. Etiam ad penam excõmunicationis: que ponitur in de.cos.de sepul. De hoc vide s. Excõmunicatione. xxxviij. Item sepeliendo extra ecclesiam τ cimiterium interdictam personam vel nõ interdictam: sed in loco interdicto. cum officio divino: clerici illud officium celebrantes sunt irregulares. Sed sine officio divino bene possunt interdicti extra ecclesiam τ cimiterium sepeliri. nec enim debẽt corpora remanere inhumata sm Calde. Et si laici de facto sepeliunt in cimiterio clerici peccant: dando eis crucem et aquam benedictam τ incensum.

Interdictum tercio.

De pena nõ servantis interdictũ. Primo. si clericus est: et ista sm Hostiẽ. q̃ scienter celebrans in loco interdicto: vndecũq3 sit: efficitur irregularis: τ suspensus est. extra de cle. excõ. postulastis. τ de sen. ex. is qui. li. vj. Item talis nõ potest eligi: nec eligere. d.c. is qui. Item nec potest postulari. extra de post. p̃.c.j. Item qui nõ servat interdictũ: remouendus est ab officio. d.c. postulastis. Si aũt talis sit religiosus τ ad nullũ ordinem ordinatus. Et si irregularitatẽ nõ incurrat q̃ non est expressum in iure. Nã decre. is qui. agit de sola irregularitate: que pcedit ob celebratõnem diuinoꝝ: et executõnem ordinum: poterit tamen aliter puniri. Et idem videt dicendum de moniali nõ servante interdictum: quilibet tamen homo scꝫ religiosus et religiosa si non habent ordinem: si violãt interdictum: sunt ineligibiles actiue τ passiue. Nam et si nõ habent ordinem clericalem: ratione tñ status ipsoꝝ: habent officium celebrandi diuina sm pditõnem ipsoꝝ. vnde violando interdictum: illam penam incurrerent: cuius sunt capaces. Purus vo laicus violans interdictum: q̃uis irregularitatem non incurrat vel suspensionẽ sm Inno. grauiter tamen peccat: et puniendus est pena arbitraria per ecclesiasticum iudicem. Item om̃is qui scienter celebrat in loco interdicto: sine psonis interdictis a iure: vel a iudice: vel recipiens publice interdictos ad diuina vel sacramenta: vel sepulturam: etiam si nõ sit irregularis: est interdict' ab ingressu ecclesie. extra de priuil. c. epoꝝ. li. vj. Et si ita ingerit in officio suo fit irregularis. de sen. ex. is cui. li. vj. Nota tñ q̃ conceditur epis τ alijs superioribus: vt vbilibet possint cum altari portatili celebrare τ celebrari facere: τ audire diuina q̃uis sit interdicta terra: ciuitas: vel castrũ: servato tamen qd dictũ est s. Janus s. clausis τc. vt in. c. fi. de priuile. li. vj. Et simile priuilegiũ habent fratres minores τ p̃dicatores. vt extra de priuil. c. in his. Et notat glo. in. d.c.fi. Si tñ esset interdicta ecclesia: vel aliquis locus singulariter: tũc secus: q2 nec epũs nec fratres p̃dicti possent ibi celebrare sm Jo.an.

Quid aũt si quis celebrat in loco nõ interdicto: nec ipse est interdictus sed tñ psonis interdictis: Rñ. nõ est irregularis: est tñ ei interdictus ingressus ecclesie τc. d.c. epoꝝ. Idem sm Fede. q̃n admittunt laici aliunde venientes ad diuina in ecclia nõ interdicta: existẽte in loco interdicto generaliter vel specialiter. Item nota. q̃ clericus licet nõ sit interdictus: tamen si exercet aliquod deputatum certo ordini in loco interdicto: nisi sm qd pmittit a iure est irregularis. hoc tamen intelligit Fede. Verum: qñ publice τ palam more solito celebrat: sicut dicimus de excõmunicato: vel interdicto sient pri' celebrante. Similiter existentes interdicti: si exercẽt aliquod deputatum certo ordini: vbicũq3 sunt irregulares. c. is qui. τ c. is cui. de senten. excõmuni. li. vj.

Quid aũt si talis clericus exercet ea q̃ nõ sũt deputata certo ordini: Rñ. sm panor. in. c. ij. de cle. ex. τ in. c. fi. de ex. pre. vbi pcludendo dicta doc. dicit. q̃ illi incidũt in irregularitatẽ nõ servando interdictũ: q̃ exercẽt aliqd deputatũ alicui ordini ecclíastico. τ hoc faciũt tanq̃ clerici: siue sint p̃sbyteri: siue in minoribus. vñ si diaconus diceret euãgelium vel subdiacon' eplam vel acolit' exercet officiũ suum tanq̃ clericus om̃s efficiunt irregulares: vt in d.c. ij. Sec' aũt vbi exercet aliqd nõ deputatũ certo ordini: vt cantans rñsoria vel dicens psalmos: nõ officians principaliter ecclesiã. forte hoc intelligit panor. si esset ebdomadari': q2 tũc incurrẽt irregularitatẽ. Secus aũt si dicit officiũ vt q̃libet ali'. nam tũc nõ efficit irregularis sm Inno. Sz si suspẽsus vel excõicatus. vel interdictus sine apparatu diceret eplam: nõ incurreret irregularitatẽ. de quo vide. s. Irregularitas scd'o. Idem si p̃dicti exercẽt aliqua q̃ sunt iurisdictõis. vñ tpe interdicti nõ est irregularis aliũ excõicans vel absoluẽs: dũmodo non absoluat tanq̃ sacerdos: τ cũ solẽnitate: que habetur in. c. a nobis. el' scd'o. de sen. ex. hmõi enim non sunt phibita tpe interdicti: nec ea exercens tpe excõicatõnis efficit irregularis. hec panor. Idem tenent Inn. Ho. τ Guil. dur. Et sic ex dictis panor. videt dicendũ. q̃ si interdict' vel suspẽsus exercet hmõi iurisdictõnalia: nõ cũ dicta solẽnitate: nõ efficiunt irregulares. al's secus. nec sequit. p̃nt absoluere ab excõicatõne: g etiã poterũt absoluẽ cũ solẽnitate illa: q2 illa solennitas pot' ẽ de iusticia: q̃ de necessitate. Interdicti aũt suspensi τ hmõi sũt impediti ab exectõe ordinũ. vt ex̃ de cle. ex. p totum.

An autem in benedictõne aque cõtrahat irregularitas. R. sm Inno. q̃ sic: q2 est annexa ordini. de pse. di. iij. aquã. q̃n. s. interdictus cleric' hoc ageret. Sed si nõ est ipse interdictus: ex eo q̃ facit talem bñdictionẽ aque in loco interdicto: servata moderatõne: q̃ tradit de alijs officijs nõ incurrit irregularitatem. Aqua autem benedicta nõ debz aspergi laicis loci interdicti a sacerdote. Et hoc p̃terq̃ in quatuor festiuitatibus. de quibus in. c. alma. Si tamen aspergeret: putat Jo. Cal. q̃ nõ esset irregularis.

Per benedictionem aũt mense etiã ab interdi-

ero clerico:nō ɔtrahit irregularitas:q̄r nulli est ordini deputata.

A benedictōne etiā:quā ɔsueuerunt epi vel alij plati itinerando obuiantibꝰ eis in sua diocesi dare dixerūt quidā tutū esse in loco interdicto:abstinere. Si tū ɔtrafaciūt:nō erunt irregulares. Nō putat Jo.cal.verū de simplici benedictione. Secꝰ de solenni:ad quā ꝑmittit. Sit nomē dn̄i benedictū talis eū benedicto ɔpetit epō ratōne ordinis.xcvi di.ecce.

De benedictōne aūt calicis:vel pamentoꝝ:vel corporaliū:vel candelaꝝ in festo purificatōnis:vel cinerū in die cineris.vel oliuarum in festo palmarum.Jo.cal.dicit.non posse fieri a clericis interdictis:vel nō interdictis in loco interdicto:nisi seruata moderatōe:que tradit̄ de officijs diuinis in dicto.c.alma.Et idem dicit tenendū de facientibus officium ꝓ baptismo in sabbato sancto:vel ꝓ confectōne crismatis in cena dn̄i:vel pro anniuersario defuncti.

Benedictio etiā pere ⁊ baculi ꝑegrinoꝝ videt̄ esse ɔcessa:cum nō sit ꝓhibita fm̄ Rod. Item de purificatōne post partū.dicit Jo.cal.q̄ nō potest mulier pꝰptum introduci in ecclesiā in loco interdicto ꝑ sacerdotē cū psalmis ⁊ oratōnibꝰ ⁊ solenni introductōne. Alis incurreret irregularitatē:q̄r illō est officiū diuinū:ordini clericali ɔpetens. Sz sine officio.facta solū ɔfessione vt moris est:poterit mulier intrare ꝑ se. Itē in loco interdicto:⁊ interdictꝭ ⁊ excōicatōnis pōt ꝑdicari verbū dei.ex͛ de sen.ex.rn̄so.Et pōt etiā interdictis fieri ɔfessio generalis in fine ꝑdicatōnis:q̄r fm̄ eū nō videt̄ officiū diuinū. Sz fm̄ aliquos ista non est bona rn̄sio:q̄r hoc etiam ptinet ad ordinem.vn̄ si talis faciens eēt interdictus efficeret̄ irregularis. Sed ideo licet:quia sicut pn̄ia omnibꝰ cōcedit̄.ita ⁊ absolutio:siue generalis siue pticularis. Item pōt pro predicatōne campana pulsari:q̄r cum dicta pulsatio sit signum et preambulum actus permissi:vt habet generalis consuetudo:intelligitur ⁊ ipsa pulsatio permissa Cal. Pro missis vō et horis canonicis dicendis nullo modo debent pulsari campane tempore interdicti.Alis incurret̄ur irregularitas:Exceptis q̄tuor festiuitatibus:de quibꝰ supra:etiā si campane ipse essent extra ecclesiam ⁊ ꝓcul ab ea:non licet ꝓ ꝑdictis pulsare.alis fieret fraus legi:nec etiam paruas campanellas licet pulsare tempore interdicti:pro diuinis officijs celebrandis. Nam prohibitio pulsatōnis campanaꝝ tempe interdicti:vtiq; etiā minores campanellas includit.cum de facto sonꝰ audiatur extra muros:⁊ interdum satis ꝓcul:vnde tales sibi caueant ⁊ sufficiet eis:q̄ aliquo signo.puta.tabula possint ɔuenire ad diuina cōi. Sed pulsare campanas tempe interdicti ꝓ horis notificandis.puta tercia.sexta.nona.⁊ hmōi.nō credo illicitū laicis:sz clericis nō credo hoc licere.licet enī de facto celebrent diuina:tamen ex q̄ dicto tempe solēt diuina celebrare:ꝑsumeret̄ verisimiliter q̄ ꝓ celebratione diuinoꝝ sonarent. Fateor tamen propter hoc tn̄ ipsos nō incurrere irregularitatē fm̄ Cal. Pulsare aūt campanam pro aue Maria i sero vel in mane tempe interdicti:nō inducit irregularitatē. Item pulsare campanas pro ostensione literarum aliquaꝝ vel in aduentu alicuius prelati ⁊ hmōi tempe interdicti:nec laicis:nec clericis ꝓhibetur fm̄ Cal. Consuluit etiā q̄ itinerantes ꝑ loca interdicta:si sunt duo vel plures:q̄ nō dicāt horas canonicas in via:q̄r ex q̄ ab alijs audiri possunt:dicit ipse q̄ nō audet dicere q̄ hoc facere possint sine violatione interdicti. Secus si esset vnus solus:quia ita submisse dicere posset q̄ non audiretur. Sed Asten.lib.vij.ti.xvj.de mente Ber.et Hosti.in.c.quod nonnullis.de priuil.dicit q̄ nō licet interdictis et multomagis nec excōicatis audire extra ecclesiam diuina officia que dicuntur in ecclesia.que vō dicunt̄ in domo vel in via:non ꝓhibentur audire fm̄ quosdam:vt dicit Rod. Similiter non licet clericis ita alte dicere q̄ audiātur deforis. Intellige:studiose. Possunt enim ita alte dicere q̄ audiātur in choro:etiā si sic dicendo audirentur a bextra ar.dicti.c.alma.in.§.adijcimus vbi permittitur q̄ in monasterijs misse celebrentur et alia diuina officia.Et sic per hoc datur intelligi q̄ debent ita alte dicere:q̄ religiosi existentes in choro possint audire.Et fm̄ Asten.debēt celebrare diuina officia voce demissa.i.q̄ videantur potius legere:q̄ cantare.Et fm̄ Rod.nō est laicis aperienda fenestra:vel ostium vt videant eleuatōnem corpis xp̄i:nec pax extra portanda:nec admittēdi ad offerendū post euangeliū. Nota etiā fm̄ eundem Rod.q̄ interdicti possunt in ecclesia oratiōe priuata orare:etiā si ecclesia sit interdicta:nisi sit sibi interdictus ingressus ecclesie. Aliq̄ tn̄ circa dicētes officiū ꝑ viam vel extra ecclesiā tempe interdicti:dicūt.q̄ si hoc faciūt studiose:vt seculares audiant:sic violant interdictū ar.c.fi.de priuil.li.vj. vbi habet̄ q̄ etiā celebratio diuinoꝝ extra ecclesiā ꝓhibetur tali tempe. Secus aūt si sic dicēdo:a casu seculares transeūtes audiunt:q̄r hoc modicum est. Excōicatis tn̄ ⁊ interdictis nō licet audire diuina officia:q̄ etiā dicunt̄ extra ecclesiā. Item lz clericis ⁊ laicis in loco interdicto legere euangeliū vel psalmos ⁊ hmōi.

Quid autem hic ɔtineatur nomine diuini officij:Dici potest q̄ solummodo ordinatum in breuiario vel missali. Item nota.q̄ auditio diuinorū non pertinet ad certū ordinē.Et ideo talia exercētes tempe interdicti:nō erunt irregulares:nisi auctorizando audirent diuina.vt notat panor.in.c.fi.de ex.prela.

Utrū autē habentes priuilegia vt in suis festiuitatibꝰ celebrare possint ⁊ aliquos admittere:vt dicit̄ in.c.vt priuilegia.de priuil.possint celebrare non seruata moderatiōe dicti.c.alma. Rn̄.fm̄ Jo.an.⁊ Arc[illegible]hi.q̄ nō:quia eorum priuilegia.p.d.c.alma.reuocantur quo ad hoc.Secꝰ si priuilegia obtinuisset post.

An autē laici teneant̄ de ecclīa exire:si sacerdos recipit interdictū ad diuina. R.fm̄ Monal.q̄ non.nec peccāt audiendo:sz solus sacerdos.

Quid autem si ille:cui est interdictus ingressus ecclesie ingerat se diuinis extra ecclesiam.puta sub

dino vel sub tentorio. R̄n. ſm gloſ. in c. is qui. de ſen. ex. li. vj. q̄ nō eſt irregularis. q2 dictū limitatū ſm ſuam limitatōez debet intelligi.

Quid aūt ſi celebrat in oratorio: qd ꝯſtrui nō poteſt ſine dioceſani licentia. Dic q̄ ſi ſtricte eſt oratorium: ita q̄ nō eccleſia: nō eſt irregularis. Sꝫ ſi celebrat in eccleſia nō ꝯſecrata: que ꝓprie dicitur baſilica: eſt irregularis. Satis eſt eñ q̄ auctoritate pōtificis ſit dedicata. Item pſbytero celebrante miſſam in eccleſia: ſi ſubdiaconus cui eſt interdict᷒ ingreſſus eccleſie: dicit epiſtolam extra eccleſiā in illa miſſa: vel diaconus ſic interdictus euangeliū: tales. ſ. ſubdiaconus ꝛ diaconus ſunt irregulares q2 vnum eſt officiū: qd tamen in eccleſia principaliter celebratur: cū cooperanꝰ in actu ſibi ꝓhibito. l. di. ſi quis viduam. Preſbyter vo: ſi celebrans in eccleſia admiſit ſcienter dictū ſubdiaconū: vel diaconum ad lectionē epiſtole: vel euangelij etiā extra eccleſiam: eſt irregularis: q2 participat criminoſo. Immo videꝰ tale participiū factum in eccleſia: ꝑ proxime dicta. Sꝫ ecōuerſo: ſi ſubdiaconus: cui eſt interdictus ingreſſus eccleſie: dicit epiſtolam in eccleſia in miſſa: quam ſacerdos celebrat extra eccleſiam: irregularis eſt: q2 in eccleſia vere et de facto id fecit ꝛ ſic in loco ꝓhibito dicto. c. is qui. et idem dicendū de diacono in tali caſu dicente euangelium. Pſbyterum autem talem celebrantē extra eccleſiam: non audeo dicere irregularem: quia licꝫ videaꝰ participare in culpa cum miniſtris: tamen nō eſt dignū q̄ principale: vel dignius trahaꝰ ad acceſſorium: vel minus dignum. Item non prohibenꝰ laici tempe interdicti dicere letanias: vel laudes ſuas: vt faciūt ꝯfraternie.

Interdictum quarto.

De forma ſeu modo ponendi interdictū ꝛ quomodo relaxetur: vbi ſciendū ſm Cal. q̄ cum ab homine proferꝰ ꝛ ꝓpter ꝯtumaciā ſemꝑ eſt neceſſaria monitio ꝛ forma: que traditur de ſen. excom. c. j. li. vj. Et ſic intelligiꝰ de ap. reprehenſibilis. Sed ſi propter delictum fertur: non eſt eſt neceſſaria monitio. v. q. iij. in loco. Cum vo a iure ꝓfertur ꝓpter exceſſum ſiue delictum: ſine monitione fit: ſiue ſit ſpāle interdictum: ſiue generale ſiue ſingulare. Sub hac autem forma verboꝝ profertur. Nos ꝓpter talem cauſam: eccleſiam vel terram talem ſupponimus interdicto. extra de verb. ſignifi. cum in partibꝰ. ꝛ additur etiā cōiter eccl'iaſtico. ad dīam interdicti legalis.

Poteſt etiam ſnīa interdicti ad voluntatem iudicis determinari. puta. vt interdicat miſſam cū cantu: vel horas vel ſepulturas vel hmōi. Poteſt etiā iudex ab interdicto excipe ꝛ ſubijcere q̄s vult ꝛ qū vult. puta qū dn̄s terre eſt ibi pn̄s ꝛ hmōi. d ſpon. nō eſt. Ad hoc aūt vt obliget ſnīa interdicti: ſufficit eam publice ꝓmulgari: nec poſtea neceſſe ē eam ſinguloꝝ auribꝰ inculcari. Sufficit etiā cum quis ſcit vicinos ſuos: maxime metropolitanā eccleſiā recepiſſe ſententiā ꝛ ſeruare. extra de poſtu. pre. c. primo.

An aūt interdictū poſſit ad cautelam relaxari. R̄n. q̄ generale interdictū nō pōt. vt in. c. pſenti. de ſen. ex. li. vj. Sed ſi interdictū ſit ſpāle ꝯtra pſonam: ſic pōt relaxari ad cautelam ar. a ꝯtrario illi᷒ c. pſenti. vt notat glo. ibi. q2 ſpāliter interdicto oīa ſacramenta neganꝰ ante abſolutōnez. Et ſic idem eſt q̄ in excōmunicato: qui pōt abſolui ſub ꝯditione. Hoc tamen verū ſi penitet: al's non: q2 ſic relaxatio daret cām peccandi: niſi forte in caſu: ſic cum abſoluꝰ iniuſtus ab excōicatōne.

Utrū epūs vel alius poſſit ſuū interdictū ſuſpēdere. Videtur dicendū ꝑ predicta q̄ ſic. Quod tenent Lau. Tan. ꝛ Vin. vt notaꝰ in. c. ad hec. el. iij de ap. ꝛ. c. directe. ꝛ. c. pterea.

Utrum ꝑ appellatōnez ſequentē ſuſpendaꝰ interdictū. R̄n. q̄ nō: niſi ei᷒ effectus ſit ſuſpenſus ad temp᷒: q2 ſic pōt appellari a ſnīa ſuſpenſa: ſicut a ꝯditionali dicto. c. pterea. Et hoc verū de interdicto vel ſuſpenſione. nō aūt de ſententia excōmunicatōnis cui᷒ effectus nunq̄ poteſt relaxari: niſi ī toto abſoluaꝰ. vt in. c. cum deſideres. de ſen. excō. Hoc idem tenet Ho. in. d. c. ad hec. Hoc etiā intellige de interdicto a diuinis ꝛ ſacris ꝛ alijs ſpūalibus. Sec᷒ in interdicto a tpalibꝰ. vt puta. q̄ q̄s nō ingrediaꝰ poſſeſſionē. P. Vn̄ Jo. an. in. c. is cum. de ſen. ex. li. vj. reſtringit ſolū in iure ſpūalibꝰ: per que ligaꝰ anima vide eū ibi in glo. vbi ſingulariter declarat hanc materiā.

Utrum priuilegiū ꝯceſſum a legato de latere: q̄ interdicti tpe valeat celebrari: interdict᷒ ꝛ excōicatis excluſis: valeat q̄tum ad ſuas ſnīas ꝛ ſuoꝝ ſucceſſoꝝ ordinarioꝝ. R̄n. q̄ ſic: niſi ſpāliter a ſucceſſore reuocetur.

Utrū papa dante licentiā celebrandi in eccl'ia ſpāliter interdicta: relaxeꝰ eo ipſo interdictū. R̄n. ſm Hoſti. q̄ non.

Sꝫ nunq̄d epūs poſſit dare priuilegiū celebrandi in eccl'ia ab eo interdicta. R. Ber. extra de ap. ad hec q̄ſi. q̄ nō: q2 hoc ꝑtinet tm̄ ad papā. Inn. vo dicit q̄ lꝫ locus ſit interdict᷒: pōt tn̄ celebrari: ꝛ de ſnīa iuris. extra de priui. vt priuilegia. Et de ſnīa hoīs. vt in. c. dilectis. de ap. q2 nihil aliud ē interdicere: q̄ interdiceꝰ celebrantes in ea: a q̄ ſnīa pōt epūs q̄s vult excipe. Sꝫ ſi pſona ſit interdicta vel ſuſpēſa: nō pōt celebrare de alicui᷒ ſnīa: nec pōt interdictum ſuſpēdi in pſona ſuſpēſa: niſi ꝓ delicto alterius ſit ſuſpenſa. Idem panor. in. d. c. vt priuilegia. Item nota. q̄ qū interdictū eſt latū ꝓpter aliq̄s: ꝛ ipſi nō ſeruant illud. Alij nō teneꝰ ſeruare. vt in c. petiſtis. de priui. Nota tn̄ ſm Ho. ibidē. q̄ ſi ciuitas vel eccl'ia eſt interditta ꝓpter aliq̄s. ſ. ꝓpter eorum delictum: tūc licet ipſi violent interdictū: alij tamen ſeruare teneꝰ. Si aūt ſit poſitū ꝓ eoꝝ querela ꝛ ad coīm vtilitatem: tunc ſi ipſi nō ſeruant: nec alij ſeruare teneꝰ: ꝛ ſic efficiꝰ nullum. d. c. petiſtis. vbi panor. querit qū tales dicanꝰ violare interdictū. nūq̄d ſufficiat vna pſona. R. ſm doc. q̄ nō ſꝫ requiritur q̄ maiores violent: ſeu maior ps eoꝝ arg. in. c. fi. de procu. Et oportet q̄ habeant perſeuerandi animū. Et hoc poteſt ꝑcipi ex actibus eo-

rum. Et hoc nota: q singulare.

Quis autem possit relaxare interdictum? Rñ. fm Directorium. Aut cōditor canonis reseruauit sibi relaxationem interdicti expresse. Et tūc ille solus potest relaxare. Aīs episcopus possz. ar. de sen ten. ex. nuper. Aut reseruauit sibi absolutionez excommunicatōnis late ɔtra singulares personas et ex eodem delicto sequitur interdictum contra vniuersitatem vel loca ꝓlatum a iure: licet absolutionem interdicti expresse nō reseruet. videt tamen ꝓ ɔsequens relaxatōnez interdicti sibi reseruasse fm Archi. nam quotiens vicuū ex vna radice nascitur ɔsequens est vt eadem lege tollat. C. de nupt. si libertam. Facit huiꝰ similitudo ratōnis. Etenī excōmunicatio. et interdictū nomine censure ɔtinētur. de ver. sig. querenti. et qd de vno dicitur: de alio intelligendum est. Nota tamen q nullus alius minor: epo pōt relaxare interdictū a iure qd sic ꝓbat. Constat enim q fortius et maius impedimentuz seu vinculū interdicti est ꝓlatio: seu afflictio: quaz seminis pollutio vel sanguinis effusio. Et inde est q magis punit celebrans in ecclesia interdicta ab homine: vel a iure: q celebrans in ecclesia: semine aut sanguine polluta. Nam in primo incurrit irregularitas: non autem in scdo. vt in. c. is qui. de sen. excom. li. vj. Sed impedimentū seu vinculuz prefate pollutōnis nō pōt reconciliari: saltem si est cōsecrata: ꝑ minorem epō: ergo multo minus et alia. Dictum tamen Archi. §. non placet Joh. an. hac ratione: quia de duobus suppositis vno solo reseruato: alterum videtur ɔcessum. Et hoc videt placere glo. in cle. j. de heret. Quibus tamen adde. q si interdictum esset terminatum ad certum tempꝰ a iure: tunc ante illud tempus nō posset ꝑ ordinarium tolli. ꝑ nota. in glo. in. c. cupientes. in. §. ceterum. in ver. suspensos. de elect. li. vj. Ex quo infert limitatio ad. c. nuper. de sen. excom. quod est valde notandum. A sententia tamē interdicti vel suspēsionis ab homine: non potest inferior illo qui tulit absoluere: sed superior. vt dicitur de excōmunicatione: quia ista quoad hoc pari mō ɔcurrunt. De hac materia vide. j. Suspensus.

Qualiter autem debeat fieri cessatio a diuinis ꝑ canonicos capituli vel ɔuentus. Directo. fm Joan. dicit. q ad hoc. q fiat cessatio: necesse est ista interuenire. Primo. q hi qui cessant hoc habeāt de ɔsuetudine vel a iure: vt cessare possint. Secūdo. q vocent absentes ad tractanduz de cessatōne: ac si de electōne agerent. Tercio. q de illa cessatōe tractent diligenter. Quarto. q de cessando deliberēt. Quinto. q sit manifesta offensa ꝓpter quā cessant Sexto. q causa sit ratōnabilis. Septimo. q añ cessatōnem instrumento publico: vel patentibus literis: autentico sigillo munitis: cām cessatōnis exprimant. Octauo. q illud instrumentū vel literas tradant et ɔtra quē cessant. Nono. q requirant illum q emendet ɔpetenter iniuriam vel offensam ꝓpter quam cessare volunt. Qz si non fecerit: tunc locū habeat cessatio. Decimo. q post cessationem: vtraqz pars iter debet arripere ad sedem apostolicam infra mensem per se vel per ꝓcuratores: sufficienter instructos. et cōtinuatis diebus ɋcito poterunt: sedi apostolice se representent: vt discernat quid super hoc sit agendum. his nō seruatis: non seruatur cessatio. Et si pars que posuit cessatōnez: eam non seruauerit: ab alijs non seruetur. Et si cā cessationis fuerit iniusta: ponentes cessatōnez: durante tempore: nihil percipient: et si perceperint restituere tenentur et parti satisfacere de iniurijs et damnis. Et fm Inno. et Hosti. causa cessationis debet esse notoria. q si non esset: nulla cōsuetudo prodesset: quia esset ecclesijs onerosa. Et ille cōtra quem cessatur: non debet conuinci ex probabilibꝰ sed apertis et notorijs: maxime in cultu diuino tollendo. vt notat Jo. mo. et Archi. in. c. si canonici. de offi. or. li. vj. Adde etiam predictis quod notat Panor. in. ca. dilictis. de ap. q differentia est inter cessationem a diuinis: et sententiā interdicti. Nā cessatio a diuinis: est quid facti: non eniz est aliud q suspendere organa ministrorum: vt ibi non celebrent diuina. Sententia vo interdicti est quid iuris. Vnde quando supponit locus interdicto. Ibi celebrans quandocunqz etiam forensis incurrit irregularitatem: vt in. c. is qui. de sen. ex. li. vj. Secꝰ sūt in cessatōne a diuinis: vt volunt doc. in. c. infragabili. de offi. or.

Sed dubium remanet si cessatio a diuinis est generalis. puta respectu totius ciuitatis. Nunqd ibi celebrans sit irregularis. Jo. an. in dicto. c. si canonici. concludit q sic: quia talis cessatio generalis equiperatur interdicto. per cle. j. de sen. excom. Sed. d. An. dicit forte q ex toto non procedit ista equiperatio. Et hoc forte verius putat Panor. q celebrās in cessatiōe generali: non efficitur irregularis. per regulam. vt nunqz quis irregularitatem incurrat: nisi in casibus a iure expressis. vt in dicto c. is qui. Sed iure non cauetur nisi inꝰ celebratōne in loco interdicto. Nec ob. dicta clem. j. quia facit equiperationem tm̄ in illo casu. et pene non debēt extendi. Nota tamen q fratres minores et predicatores habent priuilegium. q quando in ciuitatibus vel locis vbi habitant contingit interdictuz poni: et prohiberi omnia ecclesiastica sacramenta excepto paruulorū baptismate. et penitentijs morientium: non obstantibus quibuscunqz priuilegijs: religiosis quibuscunqz: ab apostolica sede cōcessis: nihilominus tempore talis interdicti possunt confiteri peccata sua: et absolui. et temporibꝰ consuetis iuxta morem ordinis sui: sacre communionis: et vnctionis extreme recipere sacramenta: et diuina officia celebrare simul ianuis clausis: nō pulsatis campanis et voce submissa: excommunicatis et interdictis: ac omnibus personis que non sunt de ordine suo exclusis: non obstantibus prohibitionibus huiusmodi: seu aliquibus literis a sede apostolica impetratis vel impetrādis q de ordine suo: et de hac indulgētia spālem nō fecerint mētionē. Honoriꝰ in priuilegio qd incipit. Mentis vie. Excipiunt tamen tres casus. Primꝰ si causaz dederint interdicto. Scdo si cōtingat eos specialiter

interdicti. Tercius si ecclesia illa vbi volunt celebrare est interdicta specialiter hec habentur in pamle go Bonifacij. qd incipit virtute ↄspicuos.

Inuenta. Quid sit agēdum de inuentis? Rñ. quedā sunt que nunq̄ fuerūt in bonis alicui⁹. sicut sunt lapilli ⁊ gēme: que inueniunt i littore maris. ⁊ talia occupanti ↄceduntur. Et eadem est ratio de thesauris antiquo tempe sub terra occultatis: quoꝝ non est aliquis possessor: nisi q̄ fm leges tenetur medietatem dare dn̄o agri. ⁊ hoc si inuenit in alieno: nō data opa. Sed si data opa inuenit totū tenetur dare vt in. l. vnica. C. de thesau. li. x. Et notat glo. insti. de re. di. § thesauros. Et hoc verum: etiā si cū voluntate dn̄i requireret: q2 etiam cū voluntate dn̄i nō debet querere in alieno thesaurū suo nomine et vt in. d. l. vnica. vbi etiā patz q̄ thesaurus dicitur coadunatio reꝝ mobiliū abscondita: quaꝝ ignorantur possessores: seu dn̄i ꝓpter vetustatem temporis. Ibi etiam patet q̄ nec in suo solo pōt quis querere thesaurū arte magica: diuinatōnibus vel alijs illicitis modis. al's thesaur⁹ erit fisci. De hac materia vide s. Furtum. Quedam vo res inuente fuerūt de ꝓpinquo in alicuius bonis. Et tunc si quis eas accipiat: nō animo detinendi: s; restituendi dn̄o: nō ↄmittit furtum: al's secus.

Utrum emens domū pro mille: in qua postea inuenit thesaurū valentem. x. milia: teneatur restituere venditori? Quidā dicunt q̄ sic. Et circa hoc habetur remediū capl'i. cum cā de emp. ⁊ ven. Sed contrarium videtur: posito q̄ iste thesaurus sit reconditus ab ignotis dominis tempe vetusto: vt in di. l. vnica. q̄ non erat reconditus. ab illo vendito re: sed casus est in dicta. l. vnica. q̄ thesaurus reperiens efficitur eius cuius est solum: ⁊ iste emptor est dn̄s ergo eius erit. Idem ↄfirmatur per. l. a tutore: iuncta glo. ff. de rei ven. vbi pecunia inuenta per modum thesauri cedit emptori. Secus si nō esset inuenta p modū thesauri: vt; murata in muro: q̄a tunc non cederet. Nec ob. q̄ venditor non vēdit thesaurum: qd conceditur tamen p iura communia cedet dn̄o soli.

Quid si res ab aliquo inuenta sit: que fuit a proprio dn̄o habita ꝓ derelicta? Rñ. res que habetur ꝓ derelicta occupanti ↄceditur: siue sit mobilis ⁊ abiiciatur: siue immobilis. vt si ex causa de fundo exeo hac intentōne: vt pro derelicto habeam. ff. pro derelicto. l. j. Sed si in mari iactauero res meas: nō habeo pro derelicto. vide de hac materia sup̄. Furtum.

Irregularitas primo

de irregularitate homicidaꝝ. Omnes qui habuerūt officium vindicte sanguinis. s. mortis vel truncationis membroꝝ sunt irregulares. vt dictū est s. homicidiū. iiij.

Quid si clericus scribat q̄ aliquis capiatur ⁊ ex illa captione sequitur mors: vel truncatio: ipso tamen ignorante ⁊ factum ⁊ causam? Rñ. fm Ho. videtur irregularis: quia debuit suspicari hoc posse euenire.

Quid de illis clericis qui cum alijs trahunt ad mā ganelas: vnde si aliquis ꝓbabiliter creditur interfectus. R. fm v. v. creditur irregularis.

Quid de presbytero qui misit puerum ad adaquandū equum: monens vt caueret a flumine. et tamen submersus est. Rñ. fm Hosti. hūc p̄sbyterum culpabilem esse: sicut ⁊ sacerdotē qui nō animo cultellum a corrigia: cum qua verberabat famulum. extra de homici. c. ad audientiam. hoc qdam intelligunt: ⁊ bene: quādo de periculo pueri missi poterat rationabiliter dubitari: vt q2 erat infans: vt patet in sum. confe.

Quid si aliquis clamet latrones latrones. Rñ. fm Inno. Siue sic clamet: siue aliud agat: per qd potuerit intelligere: q̄ ex clamore vel actu suo poterat sequi homicidiū: irregularis est: nisi faceret propter timorē corporis sui. Nam si timeret q̄ aliquis vellet eum occidere: bene posset clamare pro auxilio: q2 non intendit in alicuius mortem: sed in suam liberatōnem. Idem Ho. qui addit. Secus si clamaret ꝓ solis rebus.

Quid de illo clerico qui cum latro duceretur dixit clandite eos ne clamet: nunquid sit irregularis si mors inde sequatur. Rñ. fm v. v. q̄ sic: q2 iuuit ducentes: dando eis ↄsilium. Et eodem modo si quesentibus malefactorē indicauit eum: nisi forte ignorauerit: ⁊ ignorare ꝓbabiliter potuit: nesciēs q̄ ad mortem quereretur.

Quid si ↄsuluit amico; vt occideret aliquē inimicum suū: Ille incōtinenti nō fecit: s; longo tpe interposito. Rñ. Panor. in. d. c. ad audientiā. de mente Inno. dicit. q̄ ↄsulens est irregularis: q2 debebat reuocare ↄsilium. Et si putabat sibi amicū nō obtemperaturū in reuocatione; debebat hoc intimare illi ↄtra quē ↄsuluit. Et sic caueret: al's non euadit irregularitatem.

Quid si clericus comodat balistam: et inde aliquis occiditur. Rñ. si concessit in bello iniusto. Irregularis est: et eodem modo si bellum sit iustum: quia ars sagittandi est ꝓhibita. extra de sagit. artē. Glo. tamen ibi videtur restringere tex. ⁊ bene fm Panor. ibi quando bellum est iniustum. Naz data iusticia belli: licitum est pugnare cū quibuscumq3 armis. Immo licitū est decipere inimicum per seditionem: parando insidias. vt in. c. dominus. xxiij. q̄one. ij.

Quid de eo qui ministrat ensem vel lanceam: et inde aliquis moritur. Rñ. fm directo. lib. iij. q̄ si quis in bello ministrat balistam vel huiusmodi ad sui defensionem: non ad impugnatōnem alterius: dato q̄ balistarius occidat aliquem: dūmodo tradens vel ministrans nō intendat principaliter. q̄ balistarius occidat: nec credebat ipsum tendere ad occidendum: sed solum q̄ se et sua defenderet vel recuperaret: non est irregularis. l. distinctione. si quis viduam. Secus si alterum p̄dictorum interuenisset. In bello autem iniusto: etiam ad sui defensionē. nō licet ministrare predicta. Alioquin ministrans homicide: est irregularis. ar. dicto. c. ad audientiam. ⁊. c. Iohānes. et. c. si. codē ti.

De hac materia vide singularia .8. Homicidium. ij.et.iij.et.iiij.

Irregularitas secun-

do scz de illo: qui exns irregularis ministrat. Et primo sciendū fm Spe. q irregularitas est nota seu impedimentū canonicuz: ex facto: seu defectu proueniens: qua quis ,phibetur ad ecclesiasticos ordines ,pmoueri: et in eisdem ministrare. Et ad sciendū qn incurrat quis irregularitatem ex indebita celebratōne vel executione ordinū Jo.cal. ponit hanc distinctionez. Celebrans siue, vtens officio ordinis. aut est femīa vel masculus. Si est femina: siue laica: siue religiosa: nō efficitur irregularis: qz cum nō sit capax ordinis clericalis: nō cadit in ea irregularitas: p quaz quis impeditur in ordine; vel ordinis officium celebrare. Si aūt est vir. aut furiosus. et tunc p quamcunqz celebratōnez: nō efficitur irregularis: nec peccat. Idez de infante. de. si furiosus. de homici. Aut est sane mentis. Tūc aut talis est laicus vel clericꝰ. Si laicus: et cum solenni apparatu alicuius ordinis celebrauit. s. exequendo actū alicuiꝰ ordinis: siue puersus sit alicuiꝰ religionis: siue secularis: videt q sit irregularis. extra de cle. ex. c.ij. Nec cum tali: vt valeat ,pmoueri alius q papa pōt dispensare. Directoria tn̄ li.iij. dicit q laici ,pter talia: irregularitatem vel suspensionē nō incurrūt: cum nec ordinez nec officiuz habeant. vn̄ aliter puniunt laici: si contrafacuīt: vt in dicto .c.ij. Et hoc videt verius. Si vo est clericus. aut celebrat in ordine quem nō habet. aut in eo quem habet. Si primo mō: hoc agēs in ordinibꝰ sacris: est irregularis. De subdiacono tamen dicit vv. q si est in minoribꝰ potest cantare epistolam: dūmodo sine solennitate. Et addit Inno. q hoc est licitū: quando deest subdiaconꝰ. Sed solennis apparatus subdiaconi videtur esse manipulus. Dicit enim Petrus de palu. in quarto. q tunicellam licet etiam nō subdiacono portare: quia non est ei propria vestis: sicut manipulus quem nullus inferior subdiacono portare debet. hec Pe. vnde si talis cantet epistolam cuz tunicella sine manipulo: et non porrigendo calicem diacono ꝛc. Dicp tont habetur .s̄. Dispensatio. Si vo clericus celebrat in ordine quem habet; tunc aut est excommunicatus maiori: vel celebrans: vel officium exercens in loco interdicto ab homine vel a iure. Aut est suspensus. Si primo mō; tūc vtroqz casu efficitur irregularis. et indispensabilis; nisi per papam. de sent. excom. is qui li .vj. Dicit tamē vv. q in minoribus constitutus ministrando seu exercendo officium suum etiam cum solennitate cum est excommunicatus: non efficitur irregularis: quia illa duo capitula si quis episcopus. el primo. et scdo. xj. qōne. iij. non loquuntur de his. Sz Hosti. sentit q talis oīno irregularitatem incurrat per. c. cum medicinalis. de sen. excom. li. vj. Et sic non potest dispensari nisi per papam. Idez Panor. in dicto. c. scdo. qui dicit q hec opinio est vera et communis: quia iura loquuntur indistincte. Idem directo. li. iij. quo ad incurrendam irregularitatem. Sed quo ad dispensationez: videtur tenere q episcopꝰ possit dispensare fm Ray. Hosti. et Archi. Sed Panor. in. c. cleri. de cle. exc. salnando opiniones dicit. q aut queritur: nunquid per inferiorem a papa possit iste talis celebrans liberari ab irregularitate iaz causata. Et dicit q nō Et ita loquitur. c. j. de re iudi. in. vj. et dicto. c. cum medicinalis: que iura dicunt indistincte: soluz papam ab hac irregularitate posse liberare. Aut queritur de pena depositōnis imponenda p iudicem et tunc ,pcedit alia opinio: vt etiam eps dispenset cum parato se corrigi. ne duplici pena conteratur. Si autem clericus est suspensus; sumendo ,p stricta suspensione. s. quo ad se et quo ad alios. aut est suspensus a canone: aut ab homine. Si ab homine; tūc aut ignorauit igñantia ,pbabili. et tūc nō est irregularis. vt in. c. apostolice. de cle. ex. Aut ignorantia crassa et supina. et tūc est irregularis et multo magis si sciuit se suspensuz. Et hoc quomodocunqz sit suspēsus simpliciter; siue ad tempus determinatum; aut indeterminatū: etiam si ratione defectus vel infamie pnto talem; durante suspensione: celebrantem esse irregularem. nec secuz posse dispensari: nisi per papam dicto. c. cum medicinalis. Si vo est suspensus a canone. tunc aut ratōne criminis; aut ratione defectus: aut ratione infamie vel scandali. Si primo modo. tunc aut simpliciter est suspensus: et sic celebrando est irregularis dicto. c. si quis eps. Aut est suspensus ad tempus: et tunc. aut ad tempus determinatū. et sic interim celebrando est irregularis. Aut ad tempus indeterminatum: et tunc. aut cum conditōne: donec satisfaciat: vt in cle. j. de deci. Et tunc licet quidam contra. puto si sic suspensus ante absolutiōez celebrat: est irregularis: quia in hoc: factum iudicis est necessarium; vt habeatur pro absoluto. Et sic: cum factum hominis sit necessarium: sequitur q ad suspensionem dei: canon aliquid addat. Si vo est suspensus cum conditione; donec peniteat: vt de elect. Osius. et tunc equum est tenere: q interī celebrando non efficitur irregularis: quia talis suspensio videtur esse dei: ad quam nihil addit canō nec vt habeatur pro sublata aliquod factum iudicis est necessarium. Et ideo dicendum est de ea vt de suspensione dei tm̄. Si secundo modo sit suspēsus a canone. s. est ratione defectus. tunc aut ratione defectus ordinis: aut alterius defectus. Et si ratione defectus ordinis. vt clericus per saltuz ,pmotus q̄tum ad ordinem omissum: in quo si exercet officium anteq̄ recipiat: est irregularꝭ. Sed celebrando in ordine ad quem est per saltum promotus quem habet: non est irregularis. lij. distinctione sollicitudo. Si vo ratōne alterius defectus vt bigamus. Illegitimus. corpore viciatus. ordinatus ante legitimam etatē. vel a nō suo episcopo: hoc casu ,pcordant omnes q celebrando non est irregularis; quia hoc non est iure expressum. Et q̄ q̄n curia mandat cū suprdictis patientibꝰ dictos defectꝰ dispēsari: nihil dr̄ de irreglaritate. Stilus aūt curie est attendendꝰ de cri. fal. q̄ grani. Nec ob. q ordinatio facta ante legitimā etatem; vel a nō suo

episcopo fuerit cū peccato: q2 pncipalis causa: ppter quā dicimus tales suspēsos: est defectus: nō peccatū. ergo rōne defect⁹ nō criminis: talis censeri debet suspēsus. Et hac rōne puto ꝙ licz irregularis ex celebratiōe diminorū sit suspensus a canone ꝓpter hāc irregularitatē. Si tamē al's nō sit suspēsus a iure vel ab homīe, puta q2 absolutus ab excōicatione. ꝛ suspēsione: sed nō est secū dispensatū sup irregularitate. vel nō suspēsus ꝯtrabit irregularitatē: talis nō ꝯtrabit nouā irregularitatem: q2 nō est in iure exp̄ssum. Si ē tercio nō suspēsus a canone. s. rōne scandali vel infamie. tūc celebrādo nō est irregularis de de. ꝑtis. c. j. Sed bñ facit abstinēdo. Et p hoc infert Inno. ꝙ illi quoꝝ crimina sunt notoria: qui etiā post penitentiā ꝓhibent̄ celebrare ꝓpter scandalū ꝛ infamiā. vt de coha. cle. c. fi. si ante absolutionē celebrant nō incurrūt nouaz irregularitatē. ꝛ ex allegatiōe quā facit Inno. videt̄ intelligere de notorio fornicatore qd ꝑui est tenere. ꝛ qd notat̄ in. c. j. de sen. ex. li. vj. intelligat̄ de notorio fornicatore ante penitētiā celebrāte: ne videat̄ sibi ꝯtrariꝰ. tñ de rigore iuris sola penitentia nō tollit suspēsionē canonis in notorio fornicatore: vt videt̄ exp̄ssum. l. dist. ꝑuenit. q2 requirit̄ factū iudicis: vt dictū est de suspēso a canone donec satisfaciat. vide de hac materia. s. Clericus. iij. Et nota fm̄ ꝺꝺ. ꝙ irregularis celebrās: nō ꝓpter hoc aliā irregularitatē ꝯtrabit. Alioqn totiens nouā irregularitatem ꝯheret: quotiēs celebraret. Nota tamē ꝙ ex p̄cedētibꝰ videt̄. ꝙ ordinatus ante legiti. nā etatē lz ip̄o iure suspēsus ab executiōe ordinis sic recepti. Sed solēnes doc. cōiter tenēt ꝯtrariū. videlicz Ray. ꝺꝺ. Archi. An. de butrio. Pau. de eleaz. ꝛ Fran. zab in cle. generalē. de eta. et qua. hi oēs dicūt. ꝙ talis nō est ip̄o iure suspēsus ꝫ suspēdendus. ꝛ interdicēda est ei executio ordinis recepti ante legitimā etatē vsqz ad legitimā etatē. Et si postq̄ fuerit ei interdicta a iudice suo: vtit fuerit ordine tali añ legitimā etatem erit irregularis. Si aūt nō fuerit ei interdicta: ꝛ sic vtat̄ ordine añ legitimam etatem recepto: non est irregularis. Hec Archi. flo.

Recipiēs ordines etiā minores i maiori excōicatione: incurrit irregularitatē indispēsabilē: nisi per papā. de sen. ex. cū illoꝝ. vbi nō distinguit̄ int̄ ordines minores vel maiores fm̄ Guil. Dur. Recipiens aūt ēordines in minori excōmunicatione nō incurrit irregularitatem: quia non est iure expressum.

An aūt excōicatus extra ecclesiā officians populo: efficiat̄ irregularis. Rñ. fm̄ Ri. in. iiij. dist. xviij. ꝙ aliquibꝰ ꝓbabilit̄ videt̄ ꝙ si excōicat⁹ etiā ex̄ ecclesiā dicat horas suas. officiādo populū i exercitu vl' naui. incurrit irregularitatē. Si tñ dicat horas suas cū vno socio vel pluribꝰ. nō tñ officiādo ecclesiā vel populū irreglaritatē nō ꝯhit. Quo ad baptizādū dicitidē Ri. ꝙ si excōicat⁹ baptizaret nō solēniter. vt faciunt vetule in casu necessitatis nō esset irregularis.

Quid autem si excōmunicatus in choro cum alijs clericis dicat officium. an efficiatur irregularis? Rñ. Ge. in. c. cum medicinalis. de sent. ex. li. vj dicit. ꝙ clericus suspensus de quo loquit̄. d. c. si interest diuinis auctorizando. vt puta. si legit et cantat cum alijs. ꝛ vltro hoc facit scilicet principalem chori: vt q2 dicit capitulum ꝛ orationem vel facit officium cantoris in choro: tūc incurrit irregularitatem. Secus si auctoritatem non p̄stat. puta. si legit ꝛ cantat in choro: nō exercendo aliquod officium chori. nec auctorizando. tunc nō est irregularis. Et vt plene habeat̄ hec materia: ꝯcludendo dicta docto. ꝛ Panormita. in. c. fi. de ex. pre. potest dici ꝙ presbyter vel alius clericus exercens aliqd officium deputatū alicui ordini ecclesiastico. ꝛ hoc facit tanq̄ clericus; efficit̄ irregularis. Secus autē vbi exercet aliquid non deputatum certo ordini. vnde cantans rñsoria vel dicens psalmos; non officiando principaliter ꝫ tanq̄ quilibet alius laic⁹ non efficit̄ irregularis fm̄ Inno. etiam dato ꝙ illud esset deputatum certo ordini. tamen de consuetudine exercet̄ per quemcunqz indistincte. etiam a non ordinatis. tunc talis exercens. non esset irregularis. Et per predicta patet responsio. quid de ebdomadario cantore. dicente antiphonas ꝛ responsoria. legente lectiones. ꝛ de exercente actuz minoꝝ ordinū. Et quo ad ebdomadarium. si solenniter officiat ecclesiam in matutinis. vesperis. vel alijs horis excommunicatus: incurrit irregularitatem. Et hoc est indubitatum fm̄ Asten. Sz dubium est quando iste sacerdos non solenniter officiaret ecclesiam: vt faciunt communiter ebdomadarij: tamen per predicta idem videtur dicendum: quia saltem de consuetudine tale officiū exercetur p sacerdotem duntaxat; ꝛ cum habeat dicere. dominus vobiscum. qd est deputatum certo ordini. De alijs autem supradictis dici potest. ꝙ z si officium cantoris ꝛ quedam alia supradicta. de iure sint deputata certo ordini. tamen de consuetudine quasi generali exercent̄ indistincte a quocunqz ordinato ꝛ non ordinato etiam a nouicijs ꝛ laicis. Et per consequens tales etiam excommunicati non incurrerent irregularitatem. Item fm̄ Asten. si excōmunicatus actum minoꝝ ordinum etiaz solēniter exerceat. cū hoc etiā p nō ordinatū licite fieri possit: nō incurrit irregularitatē hoc ptz ex p̄dictis.

Quid aūt de simplici clerico si in officio cantat. Rñ. Dir. tenēdo ꝙ tonsura siue psalmistat⁹ sit ordo. tunc incurrit irregularitatem. Tenendo autē ꝙ tonsura nō sit ordo: dic ꝙ non. Similiter si presbyter excōmunicat⁹ vel suspensus si in officio ac colitatus ministrat: est irregularis. q2 p susceptōz alic⁹ ordinis non absoluit̄ a minori. hoc tñ limita vt dictum est. s.

An aūt excōicat⁹ audiens diuina: incurrat irregularitatem. Dic ꝙ sic auctorizādo. Et iō panor. in. d. c. fi. dicit. ꝙ caueat p̄latus tpe excōicationis. suspensionis. vl' interdicti. ne faciat corā se celebrari aut ne intsit celebrationi: q2 tunc vi auctorizare.

An aūt excōmunicat⁹ dicens officium in ecclesia cum alijs: peccet mortaliter. Rñ. fm̄ ꝺꝺ. ꝙ sic cōmunicando cum alijs. īmo etiam videt̄ tenere

q dicendo officium extra ecclesiam cum vno vel duobus socijs peccet mortaliter eadem rõne. Et minus malum faceret, si ab alio etiã nõ sacerdote faceret horas incipe.

Quid aũt de suspensoꝝ pfessionibus. nunquid si celebrat ante reconciliatõez sit irregularis. Rñ. fm Inn. ꝛ Io. an. q nõ. qꝛ hoc nõ inuenit̃ iure cautũ De hoc vide. j. Suspensus.

Iudeus primo. com-

munniter iudei dicunt̃ qui legem mosay cam ad lrãm tenent: sic dicti a noĩe principali tribus. s. iude q etiam prius hebrei dicebant̃ ab heber: cuius familia cultũ dei tenuit: ceterꝫ idolatria fedatis.

Quomodo xpiani se dñt habere circa iudeos? Rñ. non dñt cum eis comedere. aut eos ad conuiuia recipere. nec cum eis cohabitare. Item phibetur omnibus xpianis: ne in infirmitatibus suis iudeos vocent. aut medicinam ab eis recipiant. aut cũ eis in balneo se lauent. vt in. c. omnes. ꝛ. c. nullus. xxviij. q. j. Et sic videt̃ pceptũ. ita q contrauenien s peccat mortalit̃ nisi pbabilis ignorãtia iurꝭ eum excuset. Dicit tñ Hug. q necessitas excusat eum. qñ s. aliũ nõ habet medicum. Et idem videt̃ quãdo nõ habet sufficientẽ. Item dicit Hu. ꝛ Lau. q medicinalia pñt ab eis emi: ꝛ facere p aliũ pparari. Dicit etiaꝫ Hu. in. d. c. omnes. ibi ad cõuiuia non vocent̃. q hoc intelligit si volũt discernere cibos comedendo nobiscum. Sed si indifferenter volunt vti cibis nostris. credit q tunc licite possumus eos inuitare. ꝛ habere nobiscuꝫ in comestiõe. imo plus credit q in hoc casu eoꝝ cibis vti possemus. puta. si ipsi nolẽt cibos suos discernere: cessante enim causa cessare debet id qđ pter causam statutum est. Secus ergo si ipsi cibos nostros discernũt ꝛ vitant. quia ꝛ nos ab eoꝝ cibis abstinere debemus. ne videamur eoꝝ factum venerari. ꝛ etiaꝫ ne xpiani videant̃ inferiores iudeis Et sic cõcludit Hu. q non tñ azima eoꝝ comedere non debemus hoc casu. imo credit q nomine azimorum quilibet eorum cibus intelligatur. Glo. etiam in dicto ca. omnes. dicit. idem esse in gentilibus. Cum ꝛ ipsi hodie cibos discernant. licet enim gentiles non contineantur verbis edicti. vt. xj. q. iij. c. ad mensam vbi dicitur. Ad mensam quippe paganorum si voluerit ire: sine vlla phibitione permittimus. hec ibi. Tamen mens ꝛ ratio non deficit. vt patet in dicto ca. omnes. Mens enim illius. c. est. quia cum apud xpianos cõmunibus cibis non vtantur. indignum atqꝫ sacrilegum est: eorum cibos a xpianis assumi cum ea que ab apostolo permittente nos sumimus: ab illis iudicentur immunda. hec ibi. Idem dicit glo. in dicto. c. ad mensam. q hodie sicut nec cum iudeis, ita nec cum paganis comedere licet. cum ꝛ ipsi discernãt cibos. sicut ꝛ iudei. hec glo. Sic ergo ex predictis patet q opinio Hug. videtur vera. q vbi iudei nõ discernerẽt cibos: licite possemus cum eis comedere. Idem de gentilibus. Sed cum iudei hodie dicernant cibos. peccant mortaliter christiani qui eos vocant ad conuiuia; vel si ipsi christiani vadunt ad eorum conuiuia. Et valde reprehendendi sunt christiani illi: qui ad eorum solennitates inuitant mulieres iudeas ꝛ ad choreas. et econuerso. viri christiani et eorum vxores vadunt ad solennitates iudeorum. Et postmodum vadunt per ciuitatem astricti christiani cũ iudeis brachio ad brachium. Tales enim christiani huiusmodi facientes ratione scandali: videntur mortalit̃ peccare. Euntes tamen ad predicandum saracenis ꝛ alijs infidelibus: cibis eorum vti possunt: dummodo non de his que fuerũt idolis immolata, in necessitate tamen extrema vti possunt idolotito: dũmodo non in venerationem idoli. Item non debent admitti ad officia publica: ne occasionem habeant seuiendi. liiij. dist. nulla. xvij. q. iiij. constitutum.

An autem iudei possint admitti ad studia litterarum: et per consequẽs ad doctoratum? Rñ. Panor. in. c. j. de iudeis. dicit q de hac questione sepius fuit interrogatus. Et concludit, q de rigore iuris non possunt intrare scholas causa addiscendi: quia dictũ. c. nullus. prohibet a iudeis recipi medicinam: nec cum eis esse in balneo: nec lauari propter periculum corruptionis. vbi tamen contrahitur consortium: et quedam cohabitatio temporalis: ꝛ quasi momentanea. fortius ergo debet prohiberi ingressus scholarum: vbi inter scholares nedum consortium contrahitur: sed etiam intrinseca amicitia. Iteꝫ quia iuuenes habẽt etates molles ꝛ de facili possent subuerti ex astucia iudeorum. Consuetudo tamen est in contrarium. illud tamen est verum q iudei non debent doctorari: quia cum doctoratus sit dignitas non cadit in iudeũ. vt notat Bar. in. l. fi. C. de iudeis. Iteꝫ nullus potest congregationi iudeorum: seu alicui iudeo vel pagano aliquid relinquere in testamento. ꝛ si fecerit etiam post mortem iudicabitur anathema. extra de heret. si quis episcopus. xxiiij. q. ij. sane. Hosti. dicit q vniuersitati iudeorum legari nõ potest. C. e. l. j. Sed singulari forte sic ad succurrendum necessitati eorum; non ad ditandum eos. Item non debent permitti iudei nouas erigere synagogas: sed antiquas reficere possunt: vt in. c. iudei. et. c. consuluit. extra eo. vbi Panor. dicit hoc verum: ita tamen q noua edificatio non amittat antiquam formam: vt videlicet non fiat edificium magis preciosum vel maius. Naꝫ vbicunqꝫ mutatur pristina forma: videtur nouũ edificiũ: ꝛ cadit sub phibitiõe.

Sed quid si antiqua synagoga fundit? corruit: nũquid licitum sit de nouo edificare in loco vbi fuit antiqua? Et potest dici q non: quia videtur omnĩo nouum edificium: ex quo funditus destructum est. Intelligatur ergo iste tex. quãdo antiqua synagoga minatur ruinaꝫ seu corruit: nõ tamen ex toto.

Sed quare iudei tolerant̃ in antiquis synago-

gis? Rñ. Panor. de mente Jo. an. q spes est de eorum cõuersione. Et vt facilius trahantur ad fidem. ideo ecclesia permittit eorum ritus τ solennitates seruare. vt in dicto. c. iudei. τ. c. cõsuluit. Item etiam in sabbatis eorum nõ debent trahi ad iudicia. nec ipsi alios trahere; sed nec in alijs festiuitatibus suis debent turbari: nec sepulcra eorum obtentu fone pecunie effodi. C. eo. ti. die sabbato. et extra eo. sicut. Item in diebus lamẽtationis τ dominice passionis non debent in publicũ prodire. extra eo. in nõnullis. q̃n etiam in die veneris sancta nõ debent iudei tenere ostia vel fenstras apertas. extra eo. quia super. Item cogendi sunt iudei τ saraceni vtriusq; sexus: in terris christianorum in habitu per quem a christianis discernãtur dicto. c. in nonnullis. Quod intelligit Panormi. ibi hoc verũ nedum de nocte: sed etiam de die: τ omni tempore. Nec debent portare signum distinctionis occulte sed publice. Non est ergo satisfactũ huic cõstitutioni si portant illud signum sub mãtello vel in plicatura mantelli. Sicut a multis fieri vidimus: sed palam τ publice: vt ab omnibus discernãtur. Item cogẽdi sunt christianos testes recipere contra se. sed iudeus nõ potest ferre testimonium contra christianum. extra de testi. c. iudei.

An autem in mercimonijs christianus possit cõmunicare cũ iudeo. Rñ. fm Panor. in. c. post miserabilem. de vsu. per argumentũ a contrario illius tex. q christiani non peccant cõmunicantes iudeis in mercimonijs. Nam in penam interdicitur eis hec cõmunio. ergo regulariter nõ est interdicta. sed nimia familiaritas τ cõuersatio bene interdicit. vt extra eo. c. ad hec. τ. c. finali. Et ideo in dicto. c. ad hec. dicitur q in familiari seruitio iudeorum christiani esse non debent. nec christian⁹ debet se exponere seruitio iudei: per id quod contrahit familiaritatem intrinsecam cum ipso iudeo. Et ideo prohibetur assidua mora τ seruitiũ in domo. Et due sunt principales cause huius ꝓhibitionis. vna ne propter nimiam cõuersationem et assiduam familiaritatem subuertãtur anime simplicium. Secunda ne iudei videantur superiores si iudeis christiani famularent cum potius iudei debeant recogñscere se seruos christianorũ. vt extra eo. et si iudeos. Et sic quelibet istarum rationum militat in seruitio cõtinuo extra domũ: cum et ibi cõtrahat familiaritas: et denotetur quedam superioritas. Item dictus tex. ad hec. facit mentionem de domib⁹ quãdo loquitur de nutricibus: sed in precedenti casu nullam facit mentionem de domo. Intelligo tamẽ predicta τ tex. quãdo christianus vult seruire persone ipsius iudei. Secus videtur si aliquod edificium vl' aliquid aliud fabricet i domo iudei ad vtilitatem eius mercede constituta. Hosti. tamẽ videtur tenere q extra domum potest christianus seruire iudeo. sed in domo ipsius iudei non. Et sic videtur intelligere dictum tex. ad hec. quando in domibus iudeorum christiani se exponebant seruitio. Sed Panor. putat q alia sit mens dicti tex. scz q extra domum non debet christianus assidue seruire iudeo: nec etiam in domo eorum licet nutrire infantes eorum. vnde ille tex. voluit equipare assiduum fuitium extra domum. τ fuitium qđ fit in domo. Et certe illa dictũ tur parta. habito respectu ad causas ꝓhibitionis. nam si bene omnia huius materie ponderentur. due predicte cause sunt principales huius ꝓhibitionis.

An autem episcopi possint dispensare: vt iudei possint habere nutrices xpianas in domo. Videt concludendum q non: quia episcopus nõ dispensat contra ius; nisi expresse vel tacite permittatur: maxime: quia illa ꝓhibitio tendit in decus fidei. Et ꝓ hac parte cõsuluit. d. Car. quod placet Panor.

Vtrũ dominis terrarũ liceat exactionem facere in iudeos? Rñ. fm Tho. in quadam epistola ad ducissam Lothoringie. Quis sicut iura dicũt iudei merito sue culpe fuituti sint addicti: τ sic corres possint domini accipere tanq̃ suas ita tamen q non subtrahant necessaria vite. quia tamẽ oportet nos ambulare honeste etiam ad eos qui foris sunt. ne nomen dei blasphemet: hoc obsuadũ est. vt exactionibus quas facere non consueuerũt nullatenus pregrauentur. sed ad consueta cogi possunt.

Quid si iudei nihil habent nisi vsuras: cui restituent ea que male accepta fuerunt ab eis? Rñ. Tho. vbi s. cum ea que iudei per vsuram extorserunt non possint licite retinere: ꝯñs est q si vos illa ab eis receperitis: nec vos licite retinere possitis nisi forsan essent talia: que a vobis vel antecessoribus vestris hactenus extorsissent. Siqua vo habent que extorserunt ab alijs: debent restitui illis: quibus iudei tenebant restituere: si inueniunt. Alioquin in pios vsus fm ꝯsilium diocesani τ aliorum ꝓbor. vel in ꝯmunem vtilitatẽ terre si necesse est. nec esset illicitum. si vos de nouo exigeritis talia a iudeis seruata tamen consuetudine predecessorum vestrorum. hac intẽtione: vt in pios vsus expendant.

Vtrũ iudeus qui nihil habet p̃ter vsuras possit puniri pecunialiter. Rñ. fm Tho. vbi s. q expedit omnes pecunialiter puniri: ne ex sua iniquitate comodum reportent. τ maior pena q̃ quicũq; alius non vsurarius in simili casu: quanto pecunia que eis aufert; minus ad eos pertinet. potest superaddi etiam alia pena. ne ad penam sufficere videat. q pecuniam alijs debitam desinunt possidere. Pecunia tamẽ: pene nomine ab eis ablata. retineri non potest. sed debet de ea fieri vt s. dictum est.

Vtrũ liceat recipere donum vel precium laboris τ hmõi a iudeis vsurarijs. Rñ. fm. vo. Si iudeus habet aliquid aliud q̃ vsuras: potest accipi ab eo. Si vo nihil habet preter vsuras: tunc ante recipiens certat de damno suo vitando. Et sic accipiendo non peccat. Sicut qui a fure: vel raptore damnificatus est. puta. per incendium τ huiusmodi non peccaret si recuperaret ab eo damnum suum: licet ipse fur vel raptor nihil haberet nisi q

acquisitum esset ex furto. vel rapina. dummodo non reciperet p damno suo in specie ipsas res alienas. Addit etiam Tho. q si iudeus vltro confert pecuniam vel encennium: expedit accipere. vt pecunia sic recepta reddatur his qbus de iure debetur.

Quid si iudei occupant totam aliquam parochiam emendo que a xpianis solebant possideri. nunquid potest ecclesia. hac occasione petere aliquid ab eis. Respon. petere potest τ soluere tenetur decimas prediales. τ omnes census τ alia que xpiani de predictis soluere tenebāt. extra de vsur. quanto. Secus de decimis seu oblationibus personalib. cum non recipiant ecclesiastica sacramēta. nec audiant diuina.

Iudeus secundo. De

puersione iudeoꝝ. iudei nolentes: non sunt inuiti baptizandi nec ad hoc cogēdi extra eo. sicut. Siue sint adulti. siue paruuli fm Panor. ibi. licet quidam de paruis teneant q paruuli inuitis parentib baptizari possint. quaz opinionem Io. an. τ Archi. xlv. distin. qui sincera. quia cum sint iudei filii xpianoꝝ. non habent filios in potestate. Sz Panor. dubitat de hoc. an. s. sint filii. imo stricte τ pprie non sunt filii. imo nec ab eis pnt coacta fidcia exigi.

Quid fiet de possessionib τ bonis iudeoꝝ seu aliorꝝ infidelium ad fidem puersoꝝ. Rñ. Panor. in. c. iudei extra eo. q iudei cōuersi ad fidem: non perdunt eoꝝ bona nec tenentur illa distribuere in pauperes: ptra communem opinionem vulgarium. sz inualuit illa opinio. quia iudei vt plurimum habent bona ex vsuraria prauitate acquisita τ talia tenenṫ dimittere. nec etiam perdunt agnationem post puersionem ad fidem. vnde debent succedere suis attinentib τ parentibus sicut primo. Non enī debent esse deterioris pditionis puersi ad fidem q qñ erant in iudaismo.

An autem ecclesia peccet pmittendo iudeos ritus suos obseruare. Respond. fm Directorium li. iij. q non. quia non approbat sz permittit. Quod autem permittimus nolentes concedimus. imo si ecclesia eos nō toleraret quo ad suas cōsuetudines obseruādas videreṫ eos ad fidē velle cogere qd fieri nō dz. d. c. sicut.

An autem peccent xpiani vendentes ramos palmaꝝ τ cedros τ huiusmodi iudeis ac alijs infidelib quib vtunṫ in sacrificijs eoꝝ. Pro quo dubio soluendo notandum est fm theolo. τ canonistas. τ notat Io. an. in regula peccatum: q triplex est pcessio siue permissio. Quedam est simplex tolerantia. ve quia delinquētes nō puniunṫ. Et hoc quandoq fit pter maius malum vitandum. vt ca. denique. iuncta glo. iiij. di. Quedam est permissio: nō solum penam indulgens sz etiam impedimentum fieri phibens. Et isto modo tolerantur iudei in suis ritib pter bonū spūale: qd inde sequiṫ. Quedam est permissio que pstat iuuamē vel pcensum ad actū perficiendū. τ ista nullo mō pōt fieri: quia nō licet consentire malo vel prestare auxilium ad faciendū malū. imo nudus consensus: qui nullū iuuamen prestat ad faciendū malū est damnabilis. vt in. c. felicis. de pe. li. vj. Modo per predicta patet responsio ad questionē nostrā. Cū iudei peccent mortaliter in faciendo τ obseruādo suas cerimonias: vt notat glo. singularis in dicto c. qui sincera. dantes illis iuuam ē ad ea facienda: suo malo cōsentiunt. Et sic peccant mortaliṫ. Eũ vt patet per predicta: ecclesia quo ad istam terciaz pmissionem omnino est aliena licz quo ad secūdā permissionē que est auferre impedimēta tolleret. Secus vt dictū est quo ad iuuamen. Multo fortius ergo peccant vendētes pdicta alijs infidelib. Et hec nota.

Iudex primo cōmu-

i niter. Quātam scientiaz debeat habere iudex: Rñ. fm dd. debet esse peritus. nec debet querere ab alijs quid eum loqui oporteat: vt in auten. de iudi. in principio. coll. vj. Et tamē etiam si illitteratus sit τ habeat consuetudinem τ peritiā iudicandi potest ei causa committi. C. de iudi. certi iuri. Sed iudex maxime ecclesiasticus esse nō potest: nisi sit pitus. Et hoc etiā videṫ velle glo. in. c. suscitatus. de rescriptis. Ex quo infert ibi Panor. q contra iudicē delegatum potest excipi q iudex esse non potest: quia est illitteratus τ non habet peritiam iudicandi. Secus autē vbi haberet peritiam iudicandi ex consuetudine. licz sit illitteratus: vt est bonus tex. in dicta. l. certi iuris. Et sic fm Panor. nō est differētia inter iudicem secularē τ ecclesiasticū quo ad scientiā. Sufficit enī in vtrisq q aut sit litteratus ex pitia litterarū: aut ex consuetudine. Nota tamē predicta: qa sepe causa cōmittitur per sedem apostolicā religiosis prelatis qui nō habent peritiā: nec practicam nec theoricā iudicandi vt cōtra tales possit excipi q iudices esse non possunt. Non tamen requiriṫ iudicem esse pitissimū. cum ex defectu scientie sibi concedaṫ: vt possit assumere assessorē expertis pitiā vt in. c. statutū. §. assessorē. de rescriptis. li. vj.

Utrum quis possit super se cōstituere extraneum iudicem: Rñ. laicus potest constituere suū iudicem quēcunq: qui alś iurisditioni preest. nō alium. C. de iurisdi. om. iudi. l. j. τ. l. priuatorum. Clerici vo non possunt in non suum iudicem cōsentire: nisi sit persona ecclesiastica: et de consensu episcopi sui. vt de fo. compe. significasti. τ ibi Panor. Nam et secularis iudex: nullam in eo potest habere iurisditionem: neq in criminalibus: neq in ciuilib. C. de epi. τ cle. auten. statuimus. Adde etiaz qd notat Panor. in dicto. c. significasti. q exemptus non potest renunciare priuilegio exemptionis: contra Federi. quia exemptio nō fuit inducta in merum fauorem exempti: sed etiam in fauorem superioris. Et per hoc infert ibi Panor. q episcopus non potest absoluere a sententia excōmunicationis religiosos exemptos: etiam si renūciarent priuilegio exemptiōis.

Utrum iudex possit aliquē iudicare sine actis

re; vel accusatore? Dic q non. interdum tamen infamis habet locum accusatoris; vt in.c.euidentia. de accusa.

An autem delegatus principis sufficienter beneficiatus possit petere expensas cum proficiscitur extra domicilium. Et nunquid debeat computare expensas quas fuisset domi facturus. Item nunquid veniant expense victualium. et vecturarum equorum et similium? Re. Panor.in.c.cum ab omni. de vi.et hone.cleri.distinguit. aut loquimur in ordinario: aut delegato. primo casu: ordinarius expensas nec aliud petere potest; cum talis capiat redditus sui beneficij vt sustineat ipsius onera; excepto casu posito ibi in glo. Delegatus vo quantumcunque sit sufficienter beneficiatus licite petit expensas: tam pro victualibus quam pro vecturis equorum et consimilium. argumento dicto.c.cum ab omni: et dicto.c.statutum.§.insuper. Nam predicta iura loquuntur indistincte. Nam beneficia non conferuntur istis cum hoc onere; cum non habeant ordinariam iurisdictionem annexam. Ideo non coguntur tales proficisci extra domicilium proprijs sumptibus: nec tenentur computare expensas quas fecissent domi cum iura ista indistincte permittant eis expensas: nec distinguunt vt faciunt in ordinario. In delegato autem inferiori a principe est magis dubium. Glo.in dicto.§.insuper. distinguit. q aut deputatur ad vniuersitatem causarum. Et tunc ipse ordinarius habet prouidere. Aut deputatur ad vnam causam; et ordinarius ei causam committit maliciose: et tunc idem. Sed cessante malicia tunc ipse etiam poterit petere a partibus expensas.ar.dicto.c. cum ab omni. Et hoc plus placet Panor.ms. quam dictum glose ibi. que voluit q ordinarius delegans debeat sibi prouidere.

Nunquid autem ordinarius possit petere salarium pro assessore? Panor.in dicto.c.cum ab omni. videtur concludere q non; quia ordinarius debet scire canones in quibus versatur. ad hoc.c.j. de consang. Item quia ad hoc habet redditus vt subeat omnia onera. Item non reperitur iure cautum; q ordinarius hoc casu possit suos subditos collectare. Et quamquam accidere possit; q causa non sit decidibilis secundum ius canonicum; tamen hoc raro contingit. ideo prouideat de suo: quando hoc contingit. Et hoc communiter tenetur a docto. Delegatus tamen licite petit salarium pro assessore: dummodo fraudulenter non faciat.

· An autem pro notario possit aliquid peti a delegato. Panor. vbi supra dicit q sic. vt in dicto.c. statutum.§. notarios. Sed in ordinario potest dubitari: quia ipse debet prouidere suis officialibus.

· An autem iudex ecclesiasticus. ordinarius vel delegatus possit recipere a partibus sportulas: sicut potest iudex secularis. Sportule dicuntur quedam vasa in quibus solent deferri munera iudicibus. et qualia debeant esse ista munera seu quanta non est lege diffinitum. Panormi. vbi supra dicit. q nec ordinarius nec delegatus potest petere dictas sportulas, licet textus in dicto ca. cum ab omni. tantum loquatur de delegato. Sed eadem ratio. immo fortior est in ordinario: cum beneficia dentur eis vt ius reddant: quam sit in delegato. Glo. autem in dicto ca. statutum dicit. q secundum leges delegatus habet sportulas. s. duos aureos in principio. et duos in fine. vt in dicto Autentico. de iudicibus.§.ne autem. Et hoc si causa maior sit.c. aureis. Sed secundum ius canonicum vt patet per dictum.c. statutum. delegatus nihil debet habere: cum sic generaliter loquatur. Judex tamen delegatus potest a partibus recipere esculentum. vel poculentum ex mera liberalitate oblatum. quod paucis diebus consumi possit dicto ca. statutum. Idem tamen potest dici de iudice ordinario seculari. vt nihil recipiat a partibus: cum propter iusticiam tenendam habeat suas prouisiones. potest tamen et ipse recipere esculentum et poculentum. eo modo vt dictum est.

Quid autem si iudex zelo conscientie restituit quod sibi a parte datum fuerat. et pars ei donat. nunquid potest retinere. Glo. in dicto.c. statutum. credit q sic. quia hoc ibi non prohibetur. sicut nec alia bona sua donare prohibetur. Et est ratio. quia aliud est in remissione. aliud in donatione. Remissio enim facilius presumitur fraudulenter fieri quam donatio. quia facilius remitteret quis multa quam donaret pauca. Sic simile. ff. ad vel.l. sed si ego. vbi dicit q senatusconsultus velleianus mulieri intercedenti succurrere voluit; non donanti: ideo quia facilius se obligat mulier quam alicui donet. Hoc tamen intelligendum: dummodo contractus iste in fraudem non fiat: quia tunc non credo iudicem absolutum.

An autem delegatus pape delinquens in legatione sua possit conueniri coram ordinario loci. Legiste hanc questionem tractauerunt in Autentica. qua in prouincia.C. vbi. de cri. agi. oportet. Et Jo. an. in.c. si. de rescriptis. et idem Panormitanus ibi. Et conclusio secundum eum est hec. q aut delegatus delinquit in procedendo. et tunc quia solum delinquit contra papam in non parendo mandatis eius; non potest per alium inferiorem puniri. aut delinquit peruerse agendo. Et tunc potest puniri per ordinarium loci. quia non conuenitur vt delegatus. sed vt criminosus. Sed Jo. an. dicit se non credere; q pendente causa coram eo. possit conueniri coram ordinario: saltem vbi impediretur procedere in causa sibi delegata. Nam respectu illius cause duntaxat est maior ordinario vt in.c. studuisti. de offi. le. Hostien. tamen in sum. dicit. q ratione peccati poterit puniri per ordinarium. Panormitanus autem in.c. prudentiam. de offi. dele. concludit q aut queritur. An ordinarius possit compellere delegatum ad exequendum. Et est dicendum q non. quia non spectat ad eius officium. sed pape. Aut queritur, nunquid ordinarius possit eum punire ratione peccati. quia contempsit exequi mandatum superioris. Et potest dici q sic

quia hoc casu non punit eum vt delegatum: sed vt perseuerantem in crimine. Et sic cessat maioritas Dicit tamē glo. ibi. q quis non tenetur exequi delegationem sibi iniunctam per papam: cum graui damno rerum suarum: siue causa sit commissa cū clausula impotētie: siue simpliciter. vt dicit Panormitanus. quia non est verisimile q papa velit artare delegatum ad executionem mādati: cum graui periculo rei familiaris. Sed si appareret de precisa intentione pape: tunc secus. Dicit etiam ibi glo. q delegatus qui debet proficisci extra domicilium suum. potest a principio petere expensas a partibus. Hoc limitat Panormitanus quando iudex esset ita impotens q non posset suis expensis itinerare.

Quid si iudex iniuste iudicauit. Respon. sm Ray. Si scienter male iudicauit. puta. timore. cupiditate. odio. amore. vel alia quacunq causa: tenetur leso precise ad omne interesse: nisi posset inducere illum p quo tulit sententiam ad plenariam restitutionē. xj. q. iij. quatuor. Idem sm Monal. si iustam noluit dare. aut iusticiaz viduis. aut huiusmodi noluit admistrare. Si vero p ignorantiam iniuste iudicauit. tunc aut ex se iudicauit sine assessore aut de psilio assessoris. Si ex se. et ignorantia illa est crassa et suppina. quia nec per se sciebat qd communiter scire debebat. nec ab aliis curauit inuestigare: tunc sm Ray. et Vl. sm ll. tenetur leso inquantum equum videbitur iudicio iudicantis. ff. de var. co. l. vltima. In iudicio autem anime credo: vt inquit Ray. q teneatur ad restitutionem. vt in primo casu: quia in culpa fuit. cū sciuit vel scire debuit se insufficientem. et tamen iudicare presumpsit. extra de iniur. c. fi. Si autem fuit ignorantia pbabilis in eo: vt quia facta debita diligentia ad inuestigandum a peritis: de consilio eorum. tulit iniustam sententiam p iusta. siue quia materia erat variarum opinionum. Et alii sm suam opinionem: quam rectam putabant: cōsuluerunt: excusatur tunc iudex precipue delegatus sm Vl. et etiam vt videtur ordinarius nil omittendo de contingentibus ad inuestigandum rei veritatem. Si vero iudex hoc facit de consilio assessoris. qui asserebat talem sententiam iustam. excusatur. quia in eo est ignorantia pbabilis que excusat. Dantur enim assessores iudicibus pter scientiam eorum. vt consulant ignorantibus iura. Quis enim non possit esse ecclesiasticus index. nisi habeat saltem mediocrem scientiam. extra de elec. cum nobis. et xx. distin. c. j. in glo. tamen in seculari iudice: si habet consuetudinem causarum: siue peritiam iudicandi: causa committi potest iura ignoranti et etiam ordinario. C. de iudi. l. certi iuris. vbi dicitur q milites possunt esse iudices. De iudice aūt delegato dicit Vl. q sepe est iuris ignarus: quod etiam nouit delegans. Sed ratione bonitatis delegat sibi causam. Et talis si sic tulit iniustam sententiam bona fide et consilio peritorum. non tenetur ad satisfaciendum. Et idem dicendū videtur de arbitris quo ad sententias iniustas. Idem Archi. flore. Si vero iudex tulit iniustā sententiam: siue ordinarius siue delegatus siue arbiter. Et si erat sciens: tamen neglexit reuoluere libros et studere in materia: vel si nesciebat per se: et neglexit querere consilia peritorum: etiam si esset delegatus non excusaretur ab obligatione restitutionis parti lese propter iniquam suam sententiā: etiam si credebat iustam fore sm Raimū. et Vl. Item si fuit negligens ad sumendum idoneum assessorem: quia elegit ignorantem: aut hominem male pscientie sm cōmunem opinionē. Siue hoc fecerit ex auaricia: vt minus expenderet in salario dando: siue ex amicicia: vt seruiret amico pro illo roganti: siue ex incuria vel alia causa. non excusat a restitutione: quia in culpa fuit. dicto. c. finali. Si autem assumpsit qui cōmuniter credebatur bonus vel sufficiens vel datus sibi a superiore. Ita q de eius consilio haberet iudicare. tunc excusatur a peccato. et a restitutione ferendo iniquā sententiam quam credebat iustam: ex consilio ipsius assessoris. Sed ipse assessor tenetur in solidum parti lese consulendo sententiam fore iustam. si hoc facit mala fide et contra conscientiam: vel etiam bona fide: sed ex crassa ignorantia vel negligentia. ff. quod quisq iuris. l. ij. Et hoc sm Hostien. Ray. et Vl. Item si iudex accepit pecuniam: vt iudicet: siue vt bene iudicet. peccat grauiter cum teneatur gratis officium exercere. argu. xiiij. q. v. c. non sane. Pecuniam autem illam retinere non potest. Sed sm Ray. tenetur restituere ei qui dedit. Nota ad predicta singulare dictum Bar. in l. j. ff. de fal. q iudex qui accepit pecuniam: vt veram sententiam det. tenetur pena falsi. vt. l. ij. ff. de condi. ob turpem causam. Idem de eo qui accepit pecuniam vt verum testimonium dicat. vt notat glo. in dicta. l. j. quia testes debēt facere gratis: nō ob pecuniā.

Quid autem si iudex accepit pecuniam vt male iudicaret? Respondeo sm Raymū. pecuniam sic receptam tenetur restituere. non ei qui dedit cum turpiter dederit. sed ei in cuius iniuriam recepit. j. q. j. iubemus. Hoc tamen verum in foro iudiciali. Secus in penitentiali. in quo non succedit obligatio nisi ad solum interesse. et non ad penam. nisi precesserit iudicialis sententia. alias pena non debetur in foro penitentie. vt dicit glo. xij. q. ij. fraternitas.

Quid si iudex tenetur et nullo modo vult iudicare et propter hoc amittit aliquis ius suum? Respondeo sm Raymūdum. tenetur restituere totam litis estimationem ei qui propter hoc est lesus. xxiij. q. ij. dominus. xxiij. q. v. administratores.

Utrum iudex possit penam reo totaliter relaxare? Rūdeo sm Tho. secunda secūde. q. lxvij. dupliciratione impeditur iudex ne reum a pena absoluere possit. Primo quidem ex parte accusatoris: ad cuius ius quādoq pertinet vt reus pu-

niatur: puta. propter aliquam iniuriam in ipsum
comaussam. et huiusmodi relaxatio non est in ar-
bitrio iudicis. quia tenetur vnicuiqȝ ius suum red
dere. Secūdo modo impedit ex parte reipublice
ad cuius bonum pertinet ꝙ malefactores puniā-
tur. Sed tū q̃tum ad hoc est dr̃ia inter inferiorem
iudicem et supremuȝ .s. principem: cui est plenarie
potestas publica commissa. Judex enim inferior
non habet potestateȝ absoluendi reum a pena cō-
tra leges a superiore suo impositas. sed princeps
qui habet plenam potestatem in republica. pote-
rit reum licite absoluere. Si hoc reipublice vide-
rit expedire et passus iniuriam voluerit remitte-
re.

Utrum iudex possit penam diminuere? Rn̄.
ſm Hosti. Reo conuicto: si in iure certa pena in-
ueniatur: illa imponi debet. al's arbitrio suo cōmitti
tur. C. de vi pu. vel pri. l. seruos. ⁊ extra de trans. c.
fi. tamen in humaniorē partem debet semp̄ decli-
nare: ⁊ sic mitigare: maxime cum cā subest. puta.
qr non ex ꝓposito: sed casu culpa ꝯmissa fuit: vel qr
iniuria effectum nō habuit: vel ꝓpter etatem pue-
rilem: aut senilē ⁊ hmōi. Et ſm Tho. misericordia iudi-
cis habet locum solum in his que et' arbitrio relin
quunt. Adde p̄dictis' qd singulariter dicit panor.
in. d. c. fi. ꝙ iudex potest et dȝ in penis imponēdis
interdum detrahere seueritati: recedendo a penis
in iure statutis si cā legitima subest. vt puta. quan
do multitudo delinquentiuȝ est in causa. Et sic si-
ne scandalo plecti non pōt. Idem vbi subest alia
legitima causa. vide glo. ibi.

Utrum iudex possit penaȝ augere? Rn̄. augē-
da est pena aliqn̄ ad terroreȝ alioꝝ: qui proni sunt ad
culpaȝ: qr multis crassantib' opus est exemplo. ff.
de pe. l. aut facta. §. fi.

Utrum iudex indistincte possit cum bona cō-
scientia partes reducere ad compositionem. Re-
spon. Panor. in dicto. c. fi. refert Specu. dicere ꝙ
si iura partiū sunt ignota pōt. Si vo iam sunt cla-
ra. vt quia ꝯclusum est in causa: et sic iudici liquet
p qua parte debeat ferre sententiam. Spe. hoc di
sputatōni relinquit. Sed Joh. an. dicit ꝙ nisi ali-
que circumstantie suadeant. abstinere debet a tali
compositione: quia non debet de iure vnius dare
alteri sine causa. Sed ex circumstantijs posset hoc
facere. et ceteris parib' magis debet suadere actori
vincenti: ꝙ reo absoluendo. Ratio: quia senten
tia ferenda; pro actore est mandanda executioni:
et in executionis actu posset fieri longum litigium
que ratio cessat ex parte rei; tamen in eo posset sub-
esse causa. vt puta. quia actor est pecuniosus ⁊ pa-
ratus appellare q̃ntuȝ iura sibi permittent. Debȝ
ergo his ⁊ similib' causis ꝯsideratis iudex abstine
re vel reducere ad ꝯcordiam.

An autem iudex debeat sequi ius vel equitatē.
Respon. Panormitanus in dicto. c. finali. ſm glo.
dicit ꝙ ius semper est proferendum equitati: etiaȝ
vult ꝙ propter equitatem non scriptam: non de-
bet iudex recedere a iure scripto: quia non debȝ iu
dex velle dementior lege videri. vt dicit textus in

autenticis. de iudi. §. oportet. Sed docto. faciunt
tria membra. ꝙ aut neutrum est scriptum. scilicet
nec ius: nec equitas. Et tunc iudex debet seruare
equitatem: vt in dicto. c. fi. Ad hoc adde notabile
verbum Inno. in. c. j. de consti. quod sequit Bar.
in. l. j. C. de. ll. ꝙ in his que relinquuntur arbitrio
iudicis. debet semper seruare equitatem. Aut alte-
rum tm̄ est scriptum. ⁊ illud est seruādum. Tercio
aut vtrunqȝ est scriptum. Et tunc: aut ius est scri-
ptum in genere ⁊ equitas in specie: vel ecōtra ⁊ ser
uandum est quod in specie reperitur scriptum. qr
species derogat generi. Aut ambo sunt scripta spe
cialiter. seu generaliter ⁊ tunc cōiter tenet ꝙ equi-
tas est p̄ferenda.

Utrum liceat iudici iudicare propter probata
cōtra veritatem quam ipse nouit? Rn̄. Tho. scda
scde. q. lxvij. dicit ꝙ iudex in iudicando magis dȝ
sequi legitima documenta per instrumēta ⁊ testes
et alia huiusmodi. q̃ id quod ipse nouit tanq̄ per-
sona priuata. Ex hac tamen priuata cognitōne po
test iuuari: vt districtius discutiat probationes in-
ductas: vt possit earum defectus inuestigare. Qd
si eas non potest de iure repellere. debet eas in iu-
dicando sequi. Dicit etiam Thomas ꝙ si aliquis.
quem scit iudex innocentem. falsis testibus cōuin-
citur vt occidatur: si iudex non potest inuenire oc-
casionem liberandi innoxium: debet eum ad supe-
riorem mittere iudicādum. Si autem nec hoc po-
test. non peccat ſm allegata ferendo sententiam.
quia non ipse occidit eum. sed illi qui eum asserunt
nocentem. Concor. Pe. ⁊ Ray. Sed legiste ⁊ cano
niste videntur sentire contrarium. Nam Ange. ⁊
Imol. in. l. a diuo pio. ff. de re iudic. formant hanc
questionem. An iudex in criminalibus sciens sen-
tentiam iniustam exequi debeat? Et Ange. indi-
stincte determinat ꝙ non: allegando Inno. ita te-
nuisse in. c. pastoralis. de offi. deleg. Sed Imol. di-
cit distinguendum: aut talis sententia est absoluto
ria. ⁊ cum habeat executioneȝ paratam. l. miles. §.
qui iudicati. ff. de re iudi. ⁊ de ea nō tractatur. Aut
est cōdemnatoria. quo casu: aut est pecuniaria: aut
corporalis. Si pecuniaria ⁊ veniat applicanda fi-
sco. exequetur. ⁊ transibit in rem iudicatam sicut ci
uilis. licet sit criminalis. Et sic habes ꝙ pena pecu
niaria dicitur criminalis. quando applicatur fisco
Aut est pena corporalis affixa corpori. Et tūc si iu-
dex sciat causam iniustam. seu sententiam. non de-
bet exequi ſm Innocen. in dicto. c. pastoralis. §. si
vero. ⁊ Angelus in dicta. l. a diuo pio. ⁊ Johannē
calde. in dicto. §. si vero. vbi dixit. ꝙ si iudici. non
vt iudici sed vt priuate persone liqueat accusatum
innocentem esse. licet ex actis contrarium appare-
at. non debet eum condemnare sed debet de veri-
tate inuestigare. vel scribere principi. argumento.
l. j. §. fi. ff. de questionibus. Et si veritatem non po
terit inuenire: vel princeps non rescribat. potius
absoluat. cum sciat in sua conscientia ipsum esse in
nocentem. licet sit probatum contra. Quod est ve-
rum. si iudex propter talem absolutionem non
puniretur aliqua pena. Uel solum pecuniaria.

¶ tunc magis debet pati puniri pena pecuniaria ꝙ̄ consentire in mortem hominis: saltem ſm canonistas. arg. notatorum. in. c. suscepimus. de homici. Si vo iudex veniret puniendus personaliter: potius etiam salua conscientia: debet condemnare et condemnationem exequi. ꝙ̄ pati propriaꝫ penam corporalem: quia prima charitas incipit a seipso. Et hec opinio approbata per tot doct. famosos vtriusq̄ iuris videtur tenenda: maxime cū sit valde pia.

An autem iudex possit interpretari sententiā suam postq̄ eam tulit. si de nouo circa eaꝫ oriretur aliquod dubium. Glo. in. ca. primo. de postu. pre. arguit ꝙ sic. Et in hoc tene eam menti. Sed tu, vide Panormitanū in dicto. c. primo. et in. c. ex parte. el tercio. de verbo. signi. vbi post Bar. et glo. in lege ab executore. ff. de appella. dicit ꝙ si est delegatus non potest per. c. in literis. de offi. delega. si est ordinarius et inferior: et non potest. vt in dicta. l. ab executore. vbi textus notabilis. Maiores autē iudices possunt: et videtur tex. in dicta. l. ab executore. Et ita debet interpretari vt non corrigat: vel mutet: ſ; declaret tm̄. Qd̄ tene menti.

An autem arbiter possit suam sententiam interpretari postq̄ eam tulit. Vide per Specula. in titulo de arbi. et videtur ꝙ non possit per textuꝫ. in. c. cum olim. de arbi. et Panormita. ibi. Et p̄dicta faciunt ad questionem. nunquid statutarij deputati a populo possint interpretari statuta per se edita: si oriretur aliqua dubitatio. Johannes and. in dicto. c. ex parte. et Bar. et communiter legiste in lege omnes populi. ff. de iusticia et iure. concludūt ꝙ non. ex quo functi sunt eoruꝫ officio. Immo etiam nec legatus potest interpretari suam constitutionem postq̄ functus est officio suo ſm Panormita. in dicto. ca. ex parte. Nec ob. si dicatur ꝙ eiꝰ est interpretari: cuius est condere: quia in veritate non videntur isti condidisse statuta: sed populus qui dedit auctoritatem: quia is dicitur facere cuiꝰ auctoritate fit: vt in. c. si diligenti. de p̄scri. Et ideo recurrendum est ad populum: seu ad consiliū generale. Et intellige ꝙ debet recurri ad populū seu consilium: quando interpretatio est valde dubia. Secus si est clara et iuri consona: quia tunc iudex coram quo vertitur questio potest interpretari statutum. Sicut dicimus in. l. communi. et priuilegijs principis: vt notat Inno. in. ca. cum speciali. de ap. facit. l. vnica. C. de profe. in vr. constan. lib. xij. vbi datur inferioribus etiā doctoribus potestas interpretandi. Adde tamē quod notat Ludo. ro. in suis singularibus per. l. paulꝰ. la prima. de re iu. dic. ꝙ iudex potest eadem die post sententiam latam supplere circa accessoria. Idem in arbitro. per glo. singularem in. l. qꝫ arbiter. et si errauerit. ff. de arbi.

Vtrum minister peccet exequendo sententias iudicis contra innocentem. Respon. ſm Thomā secunda secunde. qōne. lxiiij. si sententia continet intolerabilem errorem: minister non debet obedire. Alias excusarentur carnifices qui martyres occiderunt. Si autem non contineat manifestam iniusticiam: non peccat preceptum exequēdo: quia ipse non habet discutere sententiam superioris. nec ipse occidit sed iudex. cui ministerium adhibet. Et intelligit Ray. ꝙ si ipse minister sciat ꝙ cōdemnatus innocens est. non debet exequi mandatum iudicis. Secus si dubitat. tunc enim excusat obediendo. xxiij. q. j. quid culpat.

An autem iudex puniens principaliter propter pecuniam peccet mortaliter? Vide. j. Matrimonium. j.

Iudex. ij. Iudex ecclesiasticus

i Iudex ecclesiasticus ordinarius siue delegatus. qui contra iusticiā ꝛ grauamen alterius partis in iudicio quicq̄ facit per gratiam. vel per sordes: puta per pecuniam: suspensus est per annum ab executione officij. Et debet condemnari ad extimationem litis parti quam lesit. Et si suspēsione durante ingesserit se diuinis: fit irregularis. ꝛ non nisi p papam poterit dispensari. c. cum eterni. de re iudi. li. vj.

Nunquid p̄tineat cognitio ad iudicem ecclesiasticum. si iudex laicus tenet malefactoreꝫ qui dicit se clericum. ꝛ petit remitti ad curiā ecclesiasticā: vel ipsa curia petit eum. ꝛ iudex denegat? Rn̄. ad iudicem ecclesiasticum spectat cognoscere: q̄ de re est spūali. siue ecclesiastica. sed debet vocari iudex secularis aut alius cuius interest. extra de sent. ex. li. vj.

Sed quō p̄cedet in dicta. q? Rn̄. si est notorium ꝙ ille sit clericus: statim absq̄ alia cognitōe dꝫ reddi. Qd̄ si fama publica de hoc est: vel ipse p̄ clerico cōiter habeat: vel se prius nō gerebat p̄ laico. ꝛ deprehēsus fuit cum tonsura ꝛ habitu clericali. dꝫ etiā reddi incōtinēti. Non dico sine cause cognitiōe. ſ; nō sine cause cognitionē de clericatu. Ita tm̄ ꝙ p̄bandi necessitate. nō ipse sed aduersarius astringat. si vo ante dep̄hensionē p̄ laico publice se gerebat. ꝛ pro tali cōiter habebat. etiā si tp̄e dep̄hensionis erat in clericali habitu: nō est restituēdus quousq̄ fidē fecerit de clericatu. Sed tm̄ interim cōtra eum: p̄cessus iudicialis quiescet. d. c. si iudex.

Sed querit de. q. quotidiana. Pone aliquis est effectus clericus post delictum: puta. post homicidium. A quo debꝫ puniri. An a iudice seculari vl' ecclesiastico? Rn̄. Barto. in. l. j. ff. de penis refert Dy. determinasse hanc. qō. in. l. Item vulpianus ff. de ex. tu. distinguendo. ꝙ aut fecit se clericum in fraudem. Et tunc ista allegatio ꝙ est clericus: non p̄dest: vt. l. si maritꝰ. §. j. ff. de adul. ꝛ. l. hos accusare. ff. de accu. Aut est certum ꝙ fecit hoc sine fraude. ꝛ tunc prodest sibi ista allegatio. vt dicta. l. hos accusare. §. hoc beneficio. Aut est dubium. Et tūc si quidem erat accusatus: vel infamatus de crimine. presumitur hoc fecisse in fraudem. Concordat Guido de su. ꝛ Specu. in titulo de reo. Sed Bartolus dicit ꝙ tota ista determinatio Dy. loquitur anteq̄ processus sit incboatus contra eum. Sed si p̄cessus esset incboatꝰ. tūc quid iuris? Vel q̄d si esset lata sn̄ia. ꝛ post sn̄iam efficiat clericus. Vide tex. cū gl. ꝙ n̄ p̄sit ista allegatō: vt. l. si q̄s postea. ff.

de iudi. c. l. cum quedam. ff. de iurisd. om. iu. Sed Jo. an. in. c. j. de obli. ad ratio. vt refert Bar. in. d. l. j. dicit. q predicta sunt vera q̄tum ad executiōez faciendam in rebus. Sed q persona possit capi et detineri in carceribus: vel decapitari: hoc fieri nō potest: cum persona clerici sit exempta a manu iudicis secularis. Et quod de clerico dicit. Idem dic de monacho: seu alio qui regulam professionis fecisset: quia q̄tum ad mundum est mortuus. vt. l. deo nobis. C. de episco. et cleri. Et idem concludit Bart. dicens q iudex secularis non potest punire: nisi prius degradetur. Et quia episcopi istā degratiōez non facerent. Ex isto incōueniēti sequitur aliud inconueniēs: q iudices seculares contra iusticiam faciunt iusticiam de eis et eos puniūt. Predicta vera: nisi facerent professionem existentes in carceribus. vt notat Johan. an. ibi. Item predicta vera in illis qui efficiuntur clerici vel faciunt professionem. ita q efficiuntur religiosi. Sed in illis q mutant habitum et efficiuntur bigini: seu milites gaudentes: posito q habeant priuilegia q sint exempti a curia seculari: mutatio talis habitus sibi non prodest: quia illa regula non facit eum clericum: nec religiosum. Idem Guil. de laude.

Utrum iudex ecclesiasticus possit iudicare de subditis laicorum principum: et de ipsis principibus. Respon. omnis christianus ratione peccati efficitur de foro ecclesie. extra de iudi. nouit. Jō si iudex laicus negligit facere iusticiam de subditis: potest ecclesiasticus iudex illum compellere ad tenendum iusticiam vel supplere defectum eius: cognoscendo de causa. et sic de illius subditis iudicare. extra de foro compet. ex transmissa. et. c. licet. et. c. ex tenore. xxiij. questiōne. v. administratores et in dicto. c. administratores. habetur q si iudex secularis ab episcopis et ecclesiasticis viris conuenientus fuerit vt faciat iusticiam et neglexerit: post. j. ij et. iij. monitionem: communione est priuatus. Et dicit ibi glo. et sic est excommunicatus ipso iure.

Utrum iudex ecclesiasticus possit iudicare de infidelibus? Respon. fm Ray. directe non iudicat de his qui foris sunt. scilicet aliquas eis religiosis regulas apponendo. sed indirecte iudicat christianos: ab eorum communione subtrahendo. vel s. Judeus primo.

Iudiciū. Quid est dicere: debet procedi simpliciter. et sine strepitu et figura iudicij? Rū. tūc nō oportet q necessario exigatur libellus vel litis ptestatō Potest etiam iudex procedere tempore feriarū ob necessitates hominum indultarum. et multa alia succidūntur. vt in cle. sepe. de verb. signi. verbum summarie. circa ordinē procedendi. id est breuiter. Ita tamen q totam substantiam comprehendat. Unde in processu: nihil de substantialibus debet omitti. vnde libellus ita bene debet esse formatus sicut cum ordinarie proceditur. Item contestatur lis. Item sententia diffinitiua datur. verbū de facto. intelligitur manu regia. l. ij. in prin. ff. de ori. iur. Et sic omissa omni iuris solennitate. non autem q iura alterius vllo modo ledant contra naturalem equitatē. Verbum omni solennitate omissa: tollit omnis solennitas iuris ciuilis. Ea vō que sunt de iure gentium. naturali: vel diuino ablata nō sunt: puta. q in ore duorum. etc. nec potest tollere defensionem. nec poterit examinare testes parte absente sed bene poterit recipe absq; iuramento. et diebus feriatis in honorem dei. cum hec solennitas iudicta sit de iure ciuili fm Bart. in. l. filiusfa. ff. de dona. Item potest vigore talium verborum admittere testes et psonas a iure reprobatas: puta. relegatas vel infames. ff. de testa. l. cum. lege. Verbū bona equitate et omissis solennitatibus iuris. Dicas q nō debet intelligi de bona equitate. hoc est nō habito respectu ad ciuilia iura. q hoc est contra. l. bona fides. ff. deposi. Sed debet intelligi. hoc est non illis iuribus. q̄ ponunt quasdā solēnitates seu subtilitates. q̄ veritatem negotij nō tangunt. Et ista vocantur apices iuris fm Bart. in. l. si fideiussor. §. quedam. ff. mandati. Negocium vō principale debet decidi p iura. vñ seruandum est ius cōe. Item nota q cum in priuilegijs religiosorum dr. q post positis rimulis et apicibus iuris libere pcedere possunt plati ad correctionē viciorum. nō p hec verba tollitur. nec p huiōi eximuntur a iure cōi. ad quod oēs catholici tenentur. extra de consti. c. j. Sed nō tenentur ad ea que nō sunt de substātia iuris. seu ordinis iudiciarij. sine quibus nō potest pcedi in iudicio cōtentioso. Sicut etiam cum dr in constitutionibus fratrum pdicatorum. q electiones fiant fm formā canonicā alijs iuris solennitatibus relegatis. si aliquid dimitteretur cum procedit p scrutinium. qd sit de substantia forme. cassaretur electō. sed ea que non sunt de substantia forme: vt collatio zeli ad zelum et huiusmodi. per illa verba tolluntur fm Archi. flo. verbum sola rei veritate inspecta p hec verba tollitur omnis solennitas iuris. et relaxate sunt omnes habene iuris ciuilis. et solum remanet id quod est de iure naturali. Ita q error formularum seu solennitatum iuris. seu earum omissio non nocet propter illud verbum. sola. Quod denotat singularitatem et vnitatem. Ita q sola veritas inspiciatur. et nō ad aliud habeatur respectus. Item in causis plenarijs requiritur citatio pemptoria. In sumarijs autem non. vt notat Panor. in. c. consuluit. de offi. dele. Item vbi nō requiritur ordo iudiciarius. ineptitudo libelli nō viciat pcessum. de elec. c. bone. el. j.

Quatuor modis puertitur iudicium. xj. q. iij. quatuor. que continentur in his versibus. Quatuor ista. timor. odium. dilectio. census. Spe solent hoim rectos puertere sensus.

Iurare. Quid sit. Rū.

fm Tho. scda scde. q. lxxxix. iurare est deum in testez vocare. et est actus latrie. vñ Hiero. sup Math. Qui iurat: aut veneratur: aut diligit eum p quem iurat.

Utrū liceat iurare p creaturas? Rū. fm Tho. vbi s. iuramentū principaliter refertur ad ipm deū. cuius testimoniū inuocat. Secūdario aūt assumuntur

aliqn creature non fm se sed inqntum in eis diuina veritas manifestatur. Sicut iuramus per euangelium.id est per deum: cuius veritas in euangelio manifestatur. et per sanctos qui hanc veritatez crediderunt. Alius quoqz est modus iurandi per execrationem: quando inducitur creatura aliqua in qua diuinum iudiciuz exerceatur: sicut solet qs iurare per caput suum: aut per filium suum: z huiusmodi. q autem dominus prohibuit iurare p creaturas Mat. v. intelligitur prohibitum: ita q eis exhibeantur reuerentia diuina. Sicut iudei per angelos et creaturas iurabant. Et eodē modo puniuntur clericus iurans per creaturam. xxij. qõne. j. c. clericum. et. c si quis per capillum. Boñ. autez in iij. distinctione. xxxix. dicit. q dominus prohibet iurare p creaturas: fm q ipe creature fm se psiderate in veritatis testimonium inuocant: q: sic crederetur q aliquid numīs esset in eis. Et hoc modo esset ibi superstitio: quia ei vltra debitum reuerentia exhiberetur. Sed iurare per creaturam relatam ad creatorem: hoc est prout relucet in ea vestigiũ diuine veritatis: sic licitũ est.

An iurans: non necessitate: sed ioco aut leuitate peccet mortaliter? videtur q sic: quia facit cõtra preceptum secundũz decalogi scilicet. Non as. nomen dei in vanum. Sed omnis qui necessitate cessante: vel vtilitate iurat: assumit nomen dei in vanum. ergo zc. Item iuramentũ debet habere tres comites. scilicet veritatem. iusticiã. et iudiciũ. xxij. qõne. j. et iurabunt. Sed iurans ex ioco: vel leuitate non habet iudicium in se. id est discretãz deliberationem. vt scilicet non iuret etiam verum nisi ꝓpter necessitatem et vtilitatem. xxij. qõne. j. Ita ergo. Ergo tale iuramentum est illicitum: et periurium vocatur. xxij. qõne. ij. animaduertendũ. Omne autem periurium est mortale peccatum. ergo mortaliter peccat. Respon. ex notatis per Boñ. vbi supra. q iurans verum: q̃uis leuitate et ioco vel huiusmodi non peccat mortaliter: nec dicitur in vanum iurare fm eum: quia in vanũz iurare esset: quando non ad finem illum propter quẽ principaliter institutum est iuramentum: quis iurassz. Finis autem eius est cõfirmatio veritatis: vel fm Thomam iuramentum ordinatur principaliter ad confirmationem dicti humani: quod idem est cum dicto Boñ. Sic ergo quotienscunqz verum iuratur: non in vanum dicitur iurari. Et sic patet sol. ad primum. Ad scḋm dicitur concedendo. q omne iuramentuz debet habere tres comites. Et si non habet dicitur periurium: sed nego q omne periuriũ taliter acceptuz: sit peccatum mortale. vt dicit idez Boñ. vbi s. articulo. j. q. iij. in corpe questionis. Ibi enĩ ꝯcludit q nõ omne periurium est peccatum mortale: sicut id quod nõ est deliberatũ Sicut est in casu nostro. Deficit eniz iudicium: vt dictum est. Si tamen iuramento desit primus comes, tũc regulariter talis iurans dicit periurus. z tale ꝑiuriũ est peccatum mortale. Secus autem vbi iuramento adsit veritas: licet absit iudicium. Nam tunc non semꝑ iudicandum est de peccato mortali. vt infra diffusius dicetur. Idem tenet pa

no: iti. c. sicut nostris. extra eo. vbi dicit q si q̃s iurat temere. id est sine necessitate: vel vtilitate; sen iocose: tunc peccat venialiter. licet hoc casu videat temere iurare. Et sic nõ omne temerarium iuramentum est peccatum mortale. Secus si iurasset illicitum.

Quid de illis qui iurant per membra dñi honesta. vt per corpus vel caput. Aut inhonesta: vt faciunt ribaldi. an semꝑ peccent mortaliter? Rñ. ꝑ declaratione predictorum. z totius materie iuramenti. ponent conclusiones quatuor. Prima cõclusio. q ꝓferens blasphemiam in deum vel sanctos. scz dicendo deum nõ esse iustum. omnia non bene disponere: vel esse partialem: vel ꝓditorem: vel denz esse maledictum: vel sanctos z huiusmodi. quodlibet istorum est mortale. si aduertit quod dicit z intelligit. extra de male. c. statuimus. vbi ꝓpter grauitatem criminis debet imponi penitẽtia publica. Secunda conclusio. nominare mẽbra dei: vel beate virginis: aut sanctorum vel sanctarum in contẽptum: vel nominando eorum membra anteriora: vel posteriora. vt faciunt ribaldi. etiam peccãt grauissime z mortaliter. si aduertunt que dicunt z intelligunt. d. c. statuimus. z. xxij. q. j si quis ꝑ capillum. Tertia conclusio. q ꝑiurans. etiam in cõi sermone. z extra iudiciũ quacũqz ex cã: vel vtilitate vel iocositate. vel leuitate. z qualicũqz mõ. nõ solum ꝑ sancta dei euangelia: vel per corpus xp̄i. sed etiã ꝑ fidem meam: vel si deus me adiuuet. per virginez Mariam. per crucem. per animam meam. ꝑ sanctum Anthonium. vel conscientiam meam. in predictis casibus. semꝑ est mortale. quãdo aduertit se iurare z falsum dicere. z totiens quotiẽs iurat. hec conclusio patet ex predictis. quia talis directe facit contra scḋm ꝓceptum decalogi. In vanum: enĩ iurat. Et sic indubitanter peccat mortaliter. Quarta conclusio infertur correlarie ex predictis. q si quis iurat per membra dei: vel sanctorum. que in hominibus non censent turpia: vel inhonesta. vt ꝑ corpus xp̄i. vel sanguinem eius. caput: vel oculos: vel ventrem z huiusmodi. vel sancta dei euangelia. fidem dei. crucem sanctam. ꝑ sanctum Anthonium et queciuqz similia iuraments. non peccat mortaliter veritatem dicendo. Hec conclusio patet. quia talis nõ dicit in vanum iurare. ex quo tali iuramẽto nõ deest primus comes z principalis. qui est veritas. dato q desit iudicium. Predictis tñ non obstat. d. c. si quis ꝑ capillum. vbi dicit q si quis ꝑ capillum dei: vel caput iurauerit. si est clericus dz deponi. si laicus excõicet. Et ꝑ ꝯñs talis peccat mortaliter. cum nullus debeat excõmunicari. nisi propter peccatum mortale. z tñ dicta membra nõ sunt turpia nec inhonesta. Ad hoc respõdet Boñ. vbi supra. q canon loquitur contra illos qui credebãt deum fm diuinitatem habere caput z capillos. et tales erant blasphemi. aut certe contra illos qui irreuerenter nominant mẽbra christi. z quodam exquisito modo iurandi. diuidunt ipsum quasi mẽbratim. Secus aũt in casu nr̃o. Adde etiã ꝑdicens qḋ notat Archi. flor. in sum. q si quis etiã cũ iuramento ꝑmittat se aliquid facturũ. qḋ nõ est alicu⁹

importantie boni vel mali: vt mater de vel berando filium: vel de bibendo: vel non. et huiusmodi: videtur veniale iuratio et periuratio. Hec archi. Roren. Hoc intellige verum: maxime si quando iurabat habebat intentionem faciendi illud quod iurabat: licet postmodum mutauerit intentionem aliqua ex causa.

Quid si quis ex impetu iurauit id quod deliberate non iurasset? Ho. dicit quod debet seruare: si licitum est. Sed contra hoc est. d. An. in. c. sicut ex literis. de iureiu. vbi dicit quod si fuit tan. ta iracundia: quod id deliberate non iurasset: tale iuramentum non est obligatorium. Nam procedunt a pari votum et iuramentum vt notat in. c. j. et. ij. de iureiuran. Et ita ibi determinat. d. An. per illud quod dicit Tho. quod in voto tria sunt necessaria. s. deliberatio. propositum voluntatis. et promissio. quidem in iuramento. Idem tenet glo. singularis. in. c. dudum. de puer. conin. quod votum factum calore iracundie non obligat. Et ibi tenet Panor. quod vbi tantus sint iracundie calor: quod sedato calore non fecisset votum: non obliget apud deum: quia deus vult militem omnino voluntarium. vt no. est. xv. q. j. ar. in. d. c. sicut. Tamen quia difficile est talem calorem probare: seruaretur in practica opinio Johan an. qui voluit quod votum factum calore iracundie obligat: nisi esset tantus quod saperet quandam mentis alienationem ex multo furore. Et sic intelligit glo. s. Et sic panor. videtur dicere. quod vbi constaret de eius voluntate. puta. quod sedato calore non fecisset tale votum: non obligaret in foro contentioso. In foro autem anime stabitur dicto eius. Idem in simili videtur dicere glo. in. c. ex literis. de diuor. vbi dicitur quod confessio facta calore iracundie: non preiudicat: nisi detur perseuerantia. Idem tenet panor. in. c. si vo. de iureiur. et allegat. d. An. pro hac opi. in. c. sicut. Et credit quod huius opinionis sit etiam Jo. an. quod si calor iracundie fuit tantus: quod illud deliberate non iurasset. non est obligatorium tale iuramentum: quia defecit iudicium seu discretio.

Quid dicendum de iuramentis in quibus deficit alius comes. puta. iusticia an talia sint obligatoria. et talis iurans peccet mortaliter. Hoc est valde pulcra. Dicendum primo. prout habetur per Archi. in. c. si aliquid. xxij. q. ne. iiij. et per Panor. in dicto. c. si vo. quod quicunque iurat se aliquid facturum: obligatur ad illud faciendum: nisi illud vergat in interitum salutis spiritualis: vel corporalis: vel in dispendium salutis eterne: vel in peiorem exitum: vel contra bonos mores naturales. et dicitur vergere in interitum salutis spiritualis: quando obligat ad peccatum mortale: quod est mors anime. Vergit autem in interitum salutis corporalis: quando obligat ad id quod est mors corporis. Dicitur autem vergere in dispendium salutis eterne: quando obligat ad veniale: quasi disponat ad mortale: et sic ad interitum salutis eterne. Quarto casu. quod tendit in peiorem exitum. Et hic casus est multum generalis. et potest in se comprehendere peccatum mortale. et veniale. Et textus in dicto. c. si aliquid. dicit tale iuramentum non seruandum. Et Archi. ibi dicit. quod iuramentum vergit in peiorem exitum sex modis. Primo quando iuratur aliquid quod est mortale. Secundo. quando iuratur aliquid quod est veniale in se. Tercio. quando iuratur aliquid quod ex se est indifferens. tamen ex circumstantiis efficitur veniale vel mortale. Exemplum. vt si quis iurauit quod nunquam erit negociator: vel miles: vel quod non recipiet feudum a tali domino: vel quod non recipiet munus: vel quid simile. certe si res venit ad casum in quo non potest aliter viuere nisi veniat contra iuramentum. non tenetur illud obseruare. quia si a principio fuisset iste casus. iuramentum fuisset temerarium. Et ideo potest propria auctoritate contrauenire. quod est notandum. Quarto. cum iuramentum excludit opus faciendum ex charitate. vt quando iurat quod nihil ex charitate dabit tali: vel quid simile. quia non est verisimile quod deus recipiat talia. cum ipse mandet opera charitatis exerceri. et iuramentum non debet esse iniquitatis vinculum. extra. e. quanto. Quinto. cum excludit opus de genere bonorum. vt cum quis iurat quod nunquam erit episcopus vel clericus: vel monachus: vel non celebrabit vsque ad mensem. vel quod non ieiunabit pro peccatis suis in pane et aqua. vel non dicet psalmos: vel quod non ieiunabit in licitis et honestis vsque ad certum tempus. Hu. tamen notauit. xxij. q. iiij. in principio. quod talia iuramenta. scilicet quod nunquam erit episcopus: vel religiosus et generaliter omnia quibus iuratur aliquid quod non est mortale nec veniale. sunt seruanda. Idem Gratianus. xxij q. iiij. §. vlti. Sed Archi. lxxv. dist. florentinum. improbat opinionem illam per tex. illum. per quem habetur quod qui iurauit quod nunquam erit eps. repellitur ab episcopatu. Sed potest dici quod hoc non est. quia iuramentum sit obligatorium sed quia mortaliter peccauit temere iurando. Cum autem sint due partes iusticie. scilicet facere malum et declinare a bono. Sicut iuramentum non obligat ad faciendum malum. ita nec obligat ad declinandum a bono. cum nulla sit vtilitas in obseruatione talis iuramenti. Et hoc dico propter obedientiam: propter quam et si non sit faciendum malum. est tamen dimittendum bonum. cuius dimissio compensatur cum bono humilitatis. que seruatur in obedientia. Preterea: cum dominus consulat opera perfectionis. contra ius quoddammodo esset: si vellet quod occasione iuramenti a talibus aliquis abstineret. Sexto. cum excludit opus indifferens. pia intentione pro deo vel proximo faciendum. vt si quis iuret quod non loquetur Martino. vel quod non intrabit domum eius. vel non coquet ad furnum eius. vel ad eius molendinum non molet. vel non vendet ei rem pro minori precio quam tali et similia. Non tenetur iurans ad obseruantiam talis iuramenti. si vult contrarium facere pia intentione propter deum vel proximum: vel saltem ad tollendum scandalum proximi. contra quem sic iurauit. Vnde secundum Monal. in primis tribus casibus. potest quilibet sic iurans propria auctoritate contrauenire. sed imponenda est ei penitentia de temerario iuramento. in reliquis autem tribus quamuis huiusmodi iuramenta non sint obligatoria. nec imponenda sit penitentia propter transgressionem ipsorum tanquam pro mortali: non

expedit tamen propria auctoritate contrauenire: nisi propter vrgentem necessitatem: tum propter reuerentiam sacramenti. tum propter scandalum simplicium.

Ex predictis decidit quid. an valeat iuramentum quod quis prestat de non fideiubendo pro alio. Io. an. dicit quod aut salus proximi periclitatur nisi fideiubeatur. Et tunc non tenetur ad obseruantiam talis iuramenti: quia iuramentum non extenditur ad hunc casum incogitatum. Et si tunc cogitasset: iuramentum fuisset temerarium. Et sic non obseruandum. Et hoc habet Panor. pro indubitato in. c. si vo. de iureiur. quia in tanta necessitate tenetur quis subuenire proximo. lxxxvi. di. pasce. imo panor. sentit. quod tale iuramentum non obligat: vbicunque proximus vere indiget tali fideiussione: licet non periclitetur salus propria: etiam tenendo quod dare elemosynam non sit in precepto: nisi in extrema necessitate. quia licet fideiussio hoc casu non sit in precepto: tamen est de consilio. et est opus ex pietate faciendum propter deum et amorem proximi. Sed non potest quis obligari: vt non faciat opera pietatis et perfectionis: quia non est verisimile quod deus talia iuramenta recipiat contra consilium suum. Et idem per omnia dicendum: quando quis iurauit non mutuare pecuniam eadem ratione. Et videtur innuere Panor. quod in predictis iuramentis: iurans potest auctoritate propria contrauenire: ex quo expresse dicit. quod talia iuramenta non sunt obligatoria. Idem videtur innuere glo. Ray. que dicit quod petenda est absolutio a superiore: qui huiusmodi iuramenta debet de facili relaxare. vel potius ostendere obligatoria non fuisse. Pro predictis facit singulare dictum monal. in ti. de iuramento vbi facit regulam generalem: quod vbicunque quid iuratur faciendum vel vitandum: quod facere vel vitare circumscripto iuramento esset mortale vel veniale: non est seruandum huiusmodi iuramentum sed potest auctoritate propria contrauenire. Hec monal. Dispensatio enim requiritur in iuramento licito: aut quando dubium est an sit licitum. Sed vbi constat quod tale iuramentum est illicitum: nulla requiritur dispensatio. Et satis videtur illicitum quando est contra charitatem proximi. Pro hoc facit singularis theorica Inno. in. c. venerabilem. de elec. quod non solum in temerarijs iuramentis: sed etiam in licitis et honestis potest quis venire contra propria auctoritate: instante necessitate: si superior non possit adiri. xi. q. one. in. antecessor. Idem putat: si magna vtilitas spiritualis hoc exigat. Sed hoc vltimum non placet Host. quia propter vtilitatem non est periurium committendum. Sed. d. Card. placet dictum Inno. quia magna vtilitas equiparatur necessitati. vt notat idem Inno. in. c. cum omnes. de consti. Et hoc etiam placet Panorm. Et hoc quando immineret talis vtilitas pro qua superior ipsum: si potuisset adiri: verisimiliter absoluisset a iuramento. Idem tenet Directoria. lib. ij. De hac materia vide singularia supra. Alienatio.

Quid si quis: quia iurauit facere aliquid quod est veniale peccatum: ideo committit illud? R. secundum Guil. Hu. notauit quod talis mortaliter peccat. nam impia est promissio que scelere adimpletur. xxij. q. iiij. in malis. vt si quis propter hoc quod iurauit superflue comedere: vel dicere verbum ociosum, superflue comedit: vel loquitur ociose. talis mortaliter peccat. non quia superflue comedit: vel loquitur ociose. quod in se veniale est. sed quia transgreditur preceptum in malis promissis et cetera. Quidam tamen dicunt vt. Vo. quod sic transgrediendo non peccat: nisi venialiter. quia predicta auctoritas non intelligitur ita generaliter. quod extendatur ad mala venialia. quia quantum ad illa non est preceptum. sed consilium tantum. Idem monal.

Quid si iuramentum non possit seruari sine interitu salutis corporalis. an sit seruandum? Panor. in d. c. si vero. dicit quod iuramentum non est seruandum quando sine interitu salutis corporalis seruari non potest. hac ratione. Sicut enim non valet iuramentum tendens in mortem alterius. xxij. q. iiij. c. j. ita et fortius. non debet valere si tendit in mortem proprium: vt in. c. si non licet. xxiij. q. v. Glo. tamen in. d. c. si vo. hoc intelligit verum quando directe vergit in mortem. Secus si occasionaliter. Ponit exemplum in vltramontano qui iurat trahere moram de mense augusti rome. Nam sic iurans debet iuramentum seruare secundum glosam quasi velit dicere quod licet aliquando ex tali mora, propter intemperiem aeris contingat vltramontanis mors: tamen hoc non semper accidit. Et sic directe non tendit ad mortem. sed occasionaliter. Sed Io. an. dicit dictum glose verum. nisi ex imminente vsu vita te. vel conpigi one iudicaretur sic iurans moriturus ex tali mora. quod est valde notandum. Et probatur ratione. nam ex his circunstantijs iuramentum apparet temerarium. ideo non est verisimile quod deus recipiat tale iuramentum per quod creatura incurrat mortem. Et per hoc dicerem quod si a peritis medicis diceretur fratri cartusiensis ordinis non posse aliter mortem euadere. nisi per esum carnium. quod non obstante regula seu voto. deberet carnes comedere. Sicut enim iuramentum non ligat propter periculum mortis ita nec votum. cum paribus passibus ambulet: vt notatur in. c. j. et c. debitores. extra eo. et c. lic. et c. magne. de voto. Fertur tamen quod magister Ray. de villa noua summus medicus fecit tractatum. in quo conclusit vitam posse restaurari sine esu carnium. Dicit enim quod vinum mediocre: maxime aromaticum. et vitella ouorum mediocriter mollia que acutissima digestione conuertuntur in laudabilem et multum sanguinem sunt ad hec magis compotentia quam carnes. Et certe si hoc est verum cessat primum dictum. Sed vbi ex circunstantijs medici dicerent contrarium. procederet dictum meum. Item possit contingere quod infirmo omnia essent fastidio. Item quod non posset illa capere vt plures existunt quo casu indubie illud esset tenendum. Nam necessitas excusat ab omni precepto. vt in. c. ij. de obser. ie. Hec Panormitanus.

An autem iurans redire ad carcerem teneatur redire? Dic secundum doct. quod si carcer erat iniuriosus: hoc est quod iniuste detinebatur. non tenetur redire. Secus si iuste vide hunc casum diffuse s. Accusatus. et c. Incarceratus.

Qui sunt illi qui admittuntur ad iurandum? R. secundum Directorium. vbi s. quod omnis qui est doli ca-

par: ⁊ talis ex iuramento obligat̃.sed vsq̃ ad.xiiij.
annos pater pōt reuocare q̃cito scit.xxij.q.v.par-
uuli.Sed votum religionis nō tenet̃ statim reuo-
care cum scit.sed tm̄ ad annum et diem contradi-
cere.dummamen nō consenserit.xx.q.ij.puella.Itē
clericus iurare non debet nec compelli potest. nisi
in sex casib9.extra de elec.significasti.qui in his ver
sibus continent̃. Pax ⁊ fama.fides.reuerētia.cau
tio damni.Defectus veri.sibi poscunt magna ca-
ueri. Pro pace iurare licet.xxij.q.j.omne.extra de
iudi.nouit.Fama.ꝓ fama conseruanda p purga-
tionem:licet.extra de pur.ca.quotiens.Fides.ꝓ fi
de retinēda si suspectus est in fide.de cō.dis.ij.ego
berēgarius. Reuerētia ꝓ reuerētia seu obediētia
exhibēda superiori.xxiij.di.q̃ꝫ.Cautio dām.ꝓ dā-
no dato iurat̃.ij.q.j.in primis.Defectus veri.ꝓ ve
ritate habēda vel inquirēda vbi alij desunt.d.c.si-
gnificasti.⁊.d.c.omne.

Vtrum siquis simpliciter iuret intelligatur ali-
qua conditio? R̄n.fm Hosti.multe conditiones
etiam si taceant̃ intelligunt̃. Primo intelligitur.si
deo placuerit.Scd̄o si pape placuerit.extra eo.ve-
nientes.quia in omni iuramēto excipit̃ auctoritas
superioris cuiuscunq̃ꝫ.extra eo.ea te. Et ꝓpter hoc
Fede.cōsilio.cxcj.format hanc.q.Quidaꝫ clericus
scholaris in minoribus filiusfa. existens in studio
de voluntate patris obligatus est p iuramentum
non exire districtum bon̄. nisi prius solueret debi-
tum.reuocatus a patre ad certam diem.petita licē
tia a creditore.sed nō obtenta redijt ad patrem vel
ep̄m.nunquid sit piurus? Et concludit. q̄ primo
excusat̃ ꝓpter p̄ceptum patris.ad quod multiplici
ter ex lege filius est obligatus.ergo videt̃ q̄ omnis
obligatio.etiam facta cum iuramento p filium.in
telligatur:saluo iure patris.Et inter alias conditi-
ones quas habet iuramentum ista est potior.q̄ in
eo intelligit̃ saluum ius alterius; vt extra eo.c.cum
contingat.⁊.c.quanto.⁊.d.c.venientes.hinc est q̄
filiusfa.nō potest vouere sine consensu patris.exce
pto voto religionis.p quod soluit̃ patria potestas
etiam cum iuramēto: vt.xxij.q.v.c.pueri. Et licet
ille canon videat̃ loqui de impuberibus.Idem est
de puberibus.Nam in impuberibus obligat etas
in puberibus patria potestas.Et concludit Fede.
q̄ iste scholaris excusaret̃ a periurio. etiam ꝓpter
iussum ep̄i.Addit tamen q̄ p̄dicta intelligunt̃ ve-
ra.vbi filius non procurauit se reuocari.alias secus.
Tercio subintelligit̃.si res in eodem statu ꝑmanse
rit.extra eo.quēadmodum. ideo si quis iurauerit
accipe Bertā in vxorē.si ipsa postmodū fuerit for
nicata:vel superuenerit lepra.vel alia infirmitas in-
curabilis. non tenet̃ obseruare iuramentum.d.c.
quēadmodum.Et ob hoc Bar.in.l.qui seruum.
de verb.obli.determinat hanc.q.Feci pacem cum
meo inimico.⁊ ꝓmisi eum non offendere. Demū
ipse fuit exbannitus. Et ex forma statuti quis pōt
impune occidere eum.An enim occidendo videar
frangere pacem? Oldra.determinauit q̄ non.arg.
d.l.qui seruum.iuncta.l.si seruum.de ver.ob.Idē
tenet Bart. Et ꝓbat hac rōne. quia ꝓmittendo
non offendere intelligit̃.nisi lege permittente vt.l.
quero.§.inter locatorem.ff.loca.Item quia ita vi-
detur facta pax.scꝫ rebus sic stantibus.d.c.quem-
admodum.Idē videt̃ tenere Ioh.an.in.c.frustra
in mercu.de re.iu.in.vj. Item promisisti me non
offendere sub pena.c.ducā.Offendis consociū me
um.id est qui me insectat̃ gratia defensionis; vt ni
hilominus tenearis ac si me offendisses. de quo p
Spec.⁊ Io.an.in titulo de pace ⁊ treuga.Quarto
intelligit̃.si seruet̃ mihi fides seu promissum.extra
eo.ꝑuenit.Et ob hanc conditionem dicit Barto.
in.l.si cum venerit.ff.ꝓ socio.q̄ si ꝓmisi non diui-
dere societatem.intelligit̃ si seruet̃ mihi ꝓmissum.
Et addit q̄ ista conuentio habet etiam istam con-
ditionem.nisi socius sit rixosus vel molestus.Nō
est vtile ad.q q̄ pupillus non potest ꝓuocare ad
diuisionem socium; vt.l.si pupillorum.ff.de re.co-
rum.Quod intelligit̃. nisi habeat socium odiosū
vel molestum.Et hoc etiam facit ad testatores qui
sepe apponunt in testamēto q̄ fratres nō possint
diuidere.Intelligit̃ enī sub dictis conditionibus.
Et qñ huiusmodi ꝓmissiones obligent. vide s̄.fi
des. Quinto.intelligit̃ si res sit honesta et possibi-
lis.d.c.quēadmodum. ⁊.c.quintauallis. extra eo.
Sexto.si iuraueris mihi reddere pecuniam subin
telligit̃.si ego tibi numerauero.C.de non nu.pe.l.
indubitan. Septimo.si iuro dare tibi dotem intel-
ligit̃ si nuptie fuerint subsecute: vt.ff.de iu.do.l.sti-
pulationem. Octauo.si non immoderatum quid
p̄cipiat̃ a superiore vel ab arbitro: vt filios exhereda-
re: vel vxorem expellere.d.c.quintauallis.vel curi-
am principis non intrare si erat consiliarius vel ad
aduocatus.extra eo.veniens.Pro hoc facit. quia
iuramentum non extendit̃ ad verisimiliter non co
gitata; vt in.d.c.quemadmodum.Nec obligat vl
tra consensum.facit dicto.c.quintauallis.⁊.c.veni
ens.Et notat Panor.in.c.cum gratia. de comod.
Nono.si facultas subsit.extra eo.c.querelam.⁊.c.
breui. vbi habetur q̄ difficultas excusat a periurio
licet fm glo.ibi non liberet a pena conuentionali.
Decimo.si iuraui tibi reddere.C.libras vsq̃ꝫ ad cer
tum tempus,subintelligitur nisi iudex interdicat
arg.extra de censi.significauit. Vndecimo.si iuro
tibi reddere granum; vel vinum ⁊ huiusmodi.intel
ligitur eiusdem bonitatis.ff.si cer.pe.cum quid.
Duodecimo cum quis iurat factum alterius.sub-
intelligitur.q̄ ad hoc perficiendum bona fide la-
borabit.extra de spon.ex literis.el.ij. Tredecimo.
qñ iuro tibi fidelitatē.vel q̄ non ero tibi cōtrarius
subintelligitur nisi ius meum.vel meorū petendo
vel defendēdo extra.c.petitio. Decimoquarto.sub
intelligitur si ab illo cui iuraui fuero absolutus.d.
c.quintauallis. Quindecimo.si vir ⁊ mulier iurēt
contrahere.subintelligitur. nisi alteri quid turpe
accidat ⁊ huiusmodi: vt dictum est; vel nisi per al-
terum stet.extra de spon.de illis; vel nisi ex mutuo
consensu inuicē se absoluant.etiam si essent iurata
extra de spon.c.ij.Sedecimo.si iuro.tibi tanq̃ꝫ re-
gi vel episcopo.te deposito non obligor.Idem vi-
detur si tu tanq̃ꝫ episcopus iures mihi restituere pe

tuiuam quam mutuam·nam depositus non teneberis. Quod credo verum si in vtilitatem ecclesie pecunia versa est.xv.q.vj.alius. Item speciales cōditiones nō subintelliguntur in iuramento si non exprimantur. quas mente concipiant.xxij.q.vltima.c.vltimo: nisi vbi lex exprimit aliquid agi taciter inter contrahentes. tunc illud pro expresso habetur. ff.d.l.cum quid. Et hec vera sunt in promissorijs iuramentis: sed in assertorijs iuramentis nulla conditio subintelligitur. et de tali loquitur.d.c.vltimus. Non tamen dicitur iuramentum conditionale. quia omnes promisse cōditiones intelliguntur. ff.de cōdi.et de.l.conditiones.

Quid autem sit iuramentum promissorium. vel assertorium? Dic fm Ray. ꝙ assertorium est cum iuratur de preterito aut de presenti: puta. sic esse vel non esse. Promissorium vero est de futuro: vt cum aliquis iurat aliquid se dicturum vel facturum.

Pone. Quidam alij fecit iniuriam. et pro illa iniuria petebatur quedam summa pecunie in iudicio. postea compromiserunt in arbitros p iuramentum. qui condemnauerunt eum vt exiret ciuitatē: nec rediret donec alter duceret reuocandum. nunquid tenetur exire? Rñ. fm Hur. ꝙ non.d.c.veniēs. et.d.c.quintauallis. quia illa est pena corporalis que est maior omni pecuniaria. ff.de his qui no.infa.ꝗd ergo.§.pena. Et hic agebatur pecuniariter. Sed pone ꝙ cōdemnauerunt eum ne litigaret p procuratorem. nunquid pōt cōtrauenire? Host. dicit ꝙ sic. q: vsus procuratoris est valde necessarius. ff.de procur.l.j.

Sed pone ꝙ procurator iurauit nomine dñi et p iurauit. An ipse procurator sit piurus? Dic fm quosdam et bene. ꝙ ia qui taliter ad iurandum constituitur procurator non est periurus. licet scienter falsum iuret. cum non intendat propriam animā obligare. puniri tamen debet cum sit cooperator periurij. de offi.dele.c.j. Is tamen in cuius animam pstatur. incurrit periurium. Et hoc nota. quia singulare.

Quid si iuraui tibi dare.x. Et tu mihi debeas alia x. nunquid possim compēsare? Rñ. Panor. in.c. ad nostram.el.j.extra eo. dicit ꝙ non. quia iuramētum est obseruandum in forma specifica. nec sufficit illud adimplere in effectu. patet ibi per text. illum. quia iurans tenetur prius actualiter soluere. nec sufficit compensare quāuis compensatio sit ficta solutio l.si peculium.§.j.ff.de statu lib. Et dicit Panor. ꝙ doc. nostri communiter senserunt quod dictum est Sed contrarium dicit sensisse Bart. in.l.amplius ff.rem ra.ha. vbi ponit talem.q. Quidam tibi promisit soluere certam quantitatem. et hoc iurat. postea compensat tecum. nunquid p hoc sit piurus? Et concludit ꝙ non. Nam conditiones debent impleri in forma specifica. sicut iuramentum. vt in.l. qui heredi. in principio. et.l.meuius. ff.de condi.et de. Sed iussus dare implet conditionem compensando: vt.d.l.si peculium. ergo etc. Preterea: si ego impedior iusta de causa facere quod promisi. non sum piurus: vt in.l.si.ff.qui satisda.co. Sed si ego non soluo tibi. quando tu debes mihi tantūdem. ego impedior a te. quia ideo nō tibi soluo: quia tu non soluis mihi: vnde quasi facto tuo impeditus non debeo esse periurus. hanc rationem facit tex. in.l.iij.ver. Item queritur.ff.de sta.lib. Et concludit Panor. ob rationes Barto. que videntur valde efficaces. ꝙ ante factum est sequēda opinio pana. quam tenet Joh.an. et Inno. sed post factum vt quis excusetur a periurio. sequenda est opinio Bartoli.

Quid si quis iurauit tenere obstagia in certo loco. Et non habet ibi quod comedat. nec vnde soluat? Rñ. fm Hosti. si tempore obligationis iam erat non soluendo. tenetur obstagia seruare. quia videtur ad hoc se obligasse vt victum querat manibus suis. vel mendicando. Sed si tempore obligationis erat soluendo. et nunc deuenit ad paupertatem. tūc distinguo. quia si est talis ꝙ possit mendicare sine verecundia. dico idem quod prius. Sed si est nobilis. et in dignitate. tali subueniēdum est iuris beneficio. extra eo. querelam. et.c. breui.

Quid si debitor iurauit creditori se soluturum in certo termino et impeditus nō pōt? Rñ. fm Hosti. Si quando iurauit credebat se non posse soluere. vel non habebat probabilem causam credendi tunc in vtroque casu periurat. quia in primo deerat veritas. In secundo iudicium. Si vero ab initio credebat probabiliter se posse. soluere nō periurabat. Etsi postea fecit posse suum. nō est periurus. Sed et multo magis excusatur si misit pecuniam tempore debito. sed casu perdita fuit. extra de iureiur. querelam. ꝙ si postea lapso termino posset. et non solueret. piurus esset. lapsus enim termini non substulit obligationē iuramēti. extra de dolo et contu. cum dilecti.

Quid si iuro aliquid generaliter. nunquid ad speciale teneor? Rñ. fm Hosti. Cum generalitas obscuritatem pariat. nō video: cogitasse de his super quibus specialiter iuraturus nō fuissem. Et sic interpretatum est iuramentum fm intentionem iurātis quando sine dolo quis iurat. Secus autem quando ipse cum dolo est. et ille cui iuratur est sine dolo. Ideo si emergat casus inopinatus de quo si cogitassem nullo modo iurassem. nō teneor. Adde singulare dictum Panor. in.c. veniens. extra eo. vbi habetur fm Inno. ꝙ si iuramentum fuit generaliter prestitum. tunc nō extēditur nisi ad ea de quibus cogitatum est: vel debuit merito cogitari. extra eo. quintauallis. Si autem iuramentum fuit specialiter prestitum. tunc dicit ꝙ iuramentum recipit interpretationem fm ius in foro contētioso. Sed in penitentiali fm intentionem iurantis. Et p hoc soluitur qō. Quidam clericus iurauit stare mādato epi: qui precepit ei vt beneficio renūciaret et ꝙ nō appellaret. Certe ex quo non erat verisimile ꝙ de his cogitasset. poterit precepto nō obstante appellare. Et ita fuit determinatum p doc. de ro.

Et p predicta soluitur notabilis qō de mercatore derobato in nemore. qui timore mortis iurauit latronibus. ꝙ eisdem portaret certam summam dena-

riorum. Querit an sit obligatus ad obseruandum q̄d p̄misit? R͞n. f͞m Panor. in. c. si vo. extra co. q̄ aut metum passus nō habuit animū se obligandi et tunc nō indiget quoad deum absolutiōne. q̄ de iuramentum accipit p̄ut ex corde p̄cedit: vt in c. humane aures. xxij. q. v. Peccauit tñ iurādo. q̄ assumpsit nomen dei sine effectu. Erit tñ peccatū venale ꝛ forte hoc p̄cedit solum in hoīe p̄fecto. Sed in alio nullum erit peccatum. enim excusetur rōne metus. p̄ hoc q̄d hr̄ in sūi. xxij. q. ij. ne quis. Aut habuit animum se obligādi. Et tunc p̄ isto q̄ contraueniendo peccet mortaliter. q̄ affuit consensus. Sed rōne metus non punitetur ita acriter. si tur si venisset contra iuramentum libere p̄stitum. Et dicerem q̄ vbi constaret de hoc. sꝫ q̄ habuerit animum se obligandi. deberet puniri p̄ mortali si et nō ita acriter. Et sic restringo. c. verum. §. ceterum. extra. e. aut sumus in dubio: an habuerit animum se obligandi vel ne. Et dico q̄ sic p̄ñe loquitur. d. c. verum. Nam in dubio. p̄sumēdum est q̄ nō habuerit animum se obligandi. Sed q̄ posset accidere contrarium. ideo ne ecclesia daret materiam deierandi: voluit q̄ in dubio obseruaret. Sed post factum respectu pene. que est restringenda. p̄sumit in minorem partem: vt. s. non puniatur tanq̄ p̄ mortali. hec Panor. Quo ad p̄mum. sꝫ q̄ nō habuit animū se obligandi. tenent theologi. q̄ talis metum passus peccaret mortaliter piurādo. Et hoc videt̄ tutius ꝛ rationabilius. Idem dicendum f͞m Boñ. in. iij. di. xxxix. de eo qui dolose iurauit. cum tñ animū non haberet se obligandi. q̄ licet in foro contentioso talis iurans teneat̄ nō tñ in foro conscīe: hac rōne. q̄ñ obligatio iuramenti nō est fortior obligatiōe voti: vel matrimonij. Sed matrimoniū non est verum matrimoniū: nisi adsit consensus interior: nec votum est obligatorium nisi adsit intentio obligādi. Sic ergo nec ipsum iuramentū dolosum. Nec obstat auctoritas Isidori p̄ quacunq; arte verborū quis iuret: deus sic accipit sicut ille cui iuratur intelligit. R͞n. Boñ. q̄ iste sermo causaliter intelligit̄: vt dicat̄ q̄ deus sic accipit: q̄ sic vult accipi ab ipsa ecclesia. Et sic vult etiā indicari. Et vide Boñ. vbi s̄. vbi querit: an iuramentum coactum sit obligatorium. Quidā distinguunt inter iuramentum assertorium. ꝛ p̄missoriū. Respectu assertorij coactio nō excusat a toto: sed a tanto. Si quis coactus iurat ꝛ asserit falsum esse verum: incurrit crimen piurij. In iuramento vo p̄missorio: coactio que surgit ex metu qui pōt cadere in constantem virum excusat a toto: tale eñ iuramentum licitum est. ꝛ nō est contra deū. quo quis p̄mittit aliquid alicui se facturum. Et ideo respectu talis iuramēti pōt interuenire coactio sufficiēs ad inclinandum etiam cōstantem virum. ergo ꝛc. Sed q̄ Aug. videt̄ tenere tale iuramētum esse obligatorium: vt de quodam qui coactus iurauit ducere quandā in vxorem. Ideo est alius modus dicendi: vt distinguat̄ inter forum ecclesiasticum. et forū conscīe. Ita q̄ obligatio iuramenti coacti econtrario se habet obligationi iuramēti dolosi. Nam in foro ecclesie iuramentum coactum non est obligatorium. Nam ecclesia p̄sumit q̄ iurauerit non voluntate implendi iuramentum. sed potius euadendi periculum. etiam in odium violēti. qui nullum habet ius repetendi. In foro aūt dei iuramētum coactum obligatorium est. cum deus respiciat voluntatem interiorem. ꝛ voluntas nō possit cogi coactione sufficienti: sed inducenti. Et ita cum talis voluntas coacta: volūtas sit. iudicat deus talem hominem obligari: etiam in foro conscientie. Et f͞m theo. est consulendum ei vt iuramentū impleat: nisi relaxatiōnem inueniat. Et hoc si iuramētum fuit respectu re licite. Nec obstat de voto. sꝫ q̄ vota coacta. non obligant. quia dico q̄ non est simile. quia votum respicit obligationem ad deum: qui vult sacrificia nō coacta. Si quis tñ coactione inducente cogat̄: vt votum emittat: vitꝫ. vt in periculo mortis existens a bño liberet̄. non videt̄ absurdum dicere cum esset obligatū. Nec etiā est sile de matrimonio: vt dictū est.

Quid de duobus habentibus mensuram cōitatis: vel stateram quam consueuerunt portare ad vendentes ꝛ mercedem recipere. si iurauerint sibi inuicem de cetero nō portare? R͞n. f͞m. Ho. Si ex hoc multum damnificati sunt p̄ura. quia p̄uisum est de alia mensura. nō possunt auctoritate p̄pria venire contra iuramētum. nisi forte ex hoc ad extremā necessitatem deuenirent: vel nullo modo possent habere vnde viuerent. Episcopus tñ absq; tanta necessitate posset huiusmodi iuramentum in melius cōmutare. cum nulli sit vtile ꝛ aliquibus damnosum.

Sed si vnus p̄dictorum piurat. nunquid alter poterit venire contra iuramentum? Dicēdum q̄ si intendebat iurare sub conditione. sꝫ si alter non portaret. tunc altero portante nō tenebit̄. Si antē absolute iurauit tenebit̄. q̄ si nescit quō iurauit vel intenderit. tunc si emolumentum est cōmune ambobus. vno piurante: reliquus nihilominus tenebitur. cum nullum ex hoc fiat ei p̄iudicium. Si autem emolumentū est solum eius qui portat. tūc benignius est interp̄tandum. s. q̄ nō seruanti fidem. nō p̄miserit cum dāno suo ꝛ lucro alterius. Nam generaliter f͞m Hostiē. ꝛ Ber. si duo sibi aliquid ad inuicem iurauerint. vno nō seruante. alius nō tenet̄. extra eo. sicut. el. ij. nisi q̄ iuratuꝫ est. esset in honorem dei. vt si iurauimus q̄ diceremus psalterium p̄ inuicem. vel ad certam elemosynam dare- mus.

Nunquid paganus qui iurat p̄ falsos deos nō concessos: teneat̄? R͞n. f͞m Ray. q̄ cū iurauit peccatum cōmisit in iurando. Sed si modo nō seruat fidem p̄missam: addit peccatum peccato. Con eoꝛ dat Tho. et addit q̄ licitum est accipere iuramentum eius qui paratus est p̄ falsos deos iurare. non tñ licet eum inducere ad hoc.

Quid si quis audit aliquē iurare id: q̄d audiens scit falsum esse? R͞n. f͞m Ray. sufficit audienti. ꝛ tenet̄ vt indicet illis quib͞ p̄st p̄ficere. ꝛ nō obesse p̄us siue eum corripiēdo. siue p̄ eo orando. xxij. q. v. hoc. videt̄.

Quid si quis iurauit non reuelare secretum: an

indistincte teneatur tenere secretum? Rñ. fm Panor. de mente Glo. in c. ego. extra eo. q si quis iurauit non reuelare secretum. debet intelligi de honesto: z nõ alteri nociuo. z q tunc possum reuelare. non tamen omnibus. sed illis qui possunt prodesse. p hoc vide tex. iuncta glo. singulari. in c. nerui. xij. dis.

Quid si clericus iurauit se seruaturum statuta in ecclesia sua edita. z postea fit nouum statutum? Rñ. fm doc. in c. clericus. extra eo. distinguendo. q si in statuto fuit appositum istud verbum. edita et non edenda. q tunc non extendit ad futura. q non debet extendi ad ea de quibus non fuit verisimiliter cogitatum. si autem nõ fuit appositũ istud verbum. edita. sed simpliciter iurauit seruare statuta Jo. an. z darius. d. Car. dicunt. q tunc obligaretur etiam ad edenda. Quod non placet Panor. quia propter periculum periurij iuramentum est grauis preiudicij et stricte interpretationis. Ideo non extendendum. immo potius restringendum vt nõ comprehẽdat etiam quod ex lata verborum significatione posset comphendere. hoc vult Archi. in c. ne quis. xxij. q. ij. Posset tamen sic distingui. q aut ista statuta que postmodum fiunt non sunt multi pĩudicij: z tunc extenditur iuramentũ ad illa. argu. in l. fi. C. que res pi. ob. po. z quod ibi notatur. q̃q̃ enim periurium sit in se grauissimi p̃iudicij. tamen debemus attendere. nõ ad id quod venit accessorie. sed ad id quod iuramentum obligat principaliter. Sic ad statuta fienda q̃ sunt modici p̃iudicij. sicut cum obligo bona mea simpliciter. veniunt etiam futura. q̃ in obligatione agitur de modico preiudicio. Et hoc expresse voluit Bar. in l. si stipulatus fuerim. §. cum stipulamur de ver. oblig. Aut sunt grauis preiudicij. z tunc iuramentum a d illa non extenditur. ar. in. d. §. cum stipulamur. z in l. si mandauero. §. is cuius. ff. mandati. z c. felicis. de penis. lib. vj. vbi habetur q publicatis bonis alicuius simpliciter. nõ veniunt bona futura. Et hoc propter grauitatem preiudicij. Et sic reducitur ad concordiam cum. d. l. fi. Et hec notabis. q si talis clericus promisit per paus p̃stitum iuramẽtum seruare illud statutum quod postea factum est. iterum nõ est obligatus ex iuramẽto fm quosdam. Sed Panor. vbi s. cõcludit post dicta doc. q si potest constare in foro anime vel iudiciali q ille intendebat nouiter iurare: obligabit de iuramento. ar. extra eo. z si xp̃s. Et sic in dubio videtur satis voluisse iurare: si expressit verbum. Iuro. vel consimile. Idem intelligendũ de eo qui fit nouus ciuis alicuius ciuitat. z iurat seruare statuta.

Quid si aliqui domini temporales: vel clerici: vl' prelati iurant seruare statuta z consuetudines alicuius loci: vel ecclesie. z inter illa sunt aliqua illicita vel impossibilia: vel libertati ecclesiastice obuiãtia. Rñ. si iurantes hoc sciuerunt. non debuerunt sic generaliter iurare: nec sunt aliquatenus huiusmodi iuramenta seruanda. sed solum alia. Sili' etiam si nesciunt nõ sunt seruanda. q non tenent ad illa extra eo. contingit. ij. vj.

Utrum ille: cui iurando aliquid promittit. possit relaxare iuramẽtum? Rñ. fm Dir. vbi s. q aut quis iurat se facturum aliquid alteri: quod ptinet ad cultum diuinum. aut ad comodum temporale. Si iurat aliquid. quod ptinet ad cultum diuinũ: aut ad religionem vel pietatem. non possunt sibi remittere talia iuramenta: vt si duo iurãt tria psalteria pro inuicẽ dicere: vel si piscatores: vel alij mechanici iurant de lucro suo certam portionem prestare fabrice eccl'ie: vel in alios pios vsus: vel si duo iurant ire vltra mare: z ibi deo militare: possunt tamen sibi remittere q simul non vadant. Si vo iurant se facturos aliquid quod respiciat comodum temporale. Distinguitur. q aut p̃ter illud iuramẽtum tenentur al's illud facere. aut non. Si tenent preter iuramentum al's illud facere: puta. quia carnifices iurant non vendere carnes infectas pro sanis. Vel mercatores. q non sophisticabunt merces suas: vel ob prolixiorem terminum carius nõ vendent. Et tunc nequeunt sibi remittere: quia ppter salutem animarum sic iuratum videtur. Aut non tenentur sine iuramento seruare quod iurãt; sed solum ex iuramento. Tunc distingue. aut obseruantia iuramenti spectat tñ ad comodum: vel incomodum iurantium. vt scribere librum: vel domũ edificare. z huiusmodi. tunc remittere sibi possunt. aut obligatio iuramẽti respicit deum: vel tercium. vt iuro tibi q dabo. x. Petro. z tunc iuramẽtum: qđ tangit deum: vel terciũ remittere nõ pñt. Hec Directoria. z est notabilis distinctio. Et facit ad multa.

Quid si venditor iurauit non venire contra venditionem. z nunc dicit se deceptum vltra [illegible] iusti precij. nunquid debet audiri? Rñ. [illegible] cum causa. de emp. z vendi. dicit q si maior [illegible] auditur. Secus si minor: quia per tale iuram[illegible] non excluditur. nisi beneficium etatis. Non autẽ q renunciet iuri communi. vnde potest agere ad supplementum precij: vel ad rescindendum venditionem. tale enim iuramentum representat eum maiorem: nisi iurasset rem non repetere vel preciũ eo q deceptus esset vltra dimidiã. quia tunc vtraq via esset ei preclusa propter iuramẽtum. Addit tamen Panor. ibi. q si minor esset enormiter lesus posset petere absolutionem a iuramẽto. etiam si interuenissent verba magis specifica: vt quia dixit se velle donare totum quod plus valebat etiã in magna quantitate. quia in minore p̃sumitur deceptio arg. l. si quis cum sciret. ff. pro emp. Et idem credit dicendum de maiore: vt possit petere absolutionẽ a iuramento. ratione enormissime lesionis: intelligendo q nõ donauerit qđ plus valebat. quia non presumitur in tanta quantitate donatio. sed deceptio. hec Panor. in. d. c. cum causa. vbi etiaz refert Pe. de belap. tenuisse. q per tale iuramentum generaliter factum a minori. minorem excludi ab omni beneficio sibi competenti. z vide ibi. an requiratur specifica mentio de tali beneficio. ad talẽ renunciationẽ faciendam?

Quid si puella q̃ iurauit non habere regressum ad bona paterna: sed q esset dote cõtenta. An ob-

stante iuramento: possit habere regressum? Dic ꝙ non: sed debet seruare iuramentum. vide s. Dos. Adde pdictis quod singulariter notat Panor. in c. non sine. de arbi. vbi ponit istam regulam quaꝫ dicit esse verissimam. ꝙ quantumcunqꝫ iuramentum prohibeatur a quacunqꝫ lege etiam canonica vel diuina, tamen si nõ continet in se peccatum. tenetur iurans obseruare iuramentum. licet peccauerit in iurando. pro hoc facit. c. ⁊ si christus. extra eodem.

An autem mulier que fecit donationem. ⁊ iurauit non contrauenire. superuenientibus liberis possit reuocare? Vide s. Donatio. j. ⁊ c. Emptio.

Iuramentum. j. Que

i est forma iurandi? Multe sunt. Nam olim in testamento veteri aliter iurabat aliter in testamento nouo. Et sm Bon. in. iij. dis. xxxix. duplex est modus iurandi. scꝫ per prepositionem. per. ⁊ per prepositionem. in. Que autẽ sit differentia. dicit ꝙ. per. magis dicit ipsam veritatem sub ratione testificantis ⁊ principantis. Prepositio autem. in. importat habitudinem diuine veritatis sub ratione testificantis et exemplantis. vnde sm eum idem est iurare in deum ⁊ per deum. Et dicere testis est mihi deus. Et ideo põt dici. ꝙ dicere in consciã mea sic est; vel in anima mea: est iuramentum. Et idem est in re. sicut dicere p conscĩam meã et p animã meam.

Que exiguntur in iuramento vt recte fiat? Rñ. tria. scꝫ veritas. iusticia. ⁊ iudicium. Veritas enim semper debet adesse: vt scꝫ sciat quis firmiter verũ esse quod iurat. Iusticia: vt scꝫ quod iuratur licitũ sit ⁊ honestum. Iudicium. id est discreta deliberatio. vt scꝫ non iuret etiam verum: nisi ppter necessitatem. ⁊ vtilitatẽ. de hoc dictũ est s. Iurare. Quedam tñ alia magis specialiter requiruntur. que his versibus continent. Si iuramentum licitũ vis discere: cerne. Quis. cui. quando. quid. p quod. cur. quõ.

Que est maior obligatio voti. vel iuramenti? Rñ. sm Tho. scda scde. q. lxxxix. Votum ex sui ratione est magis obligatorium. Nam obligatio voti causatur ex fidelitate. quaꝫ deo debemus. cuius transgressio infidelitatem ⁊ per consequẽs irreuerentiam continet. Obligatio autem iuramẽti causatur ex reuerentia. quam debemus ei. ex qua tenemur ꝙ verificemus id quod per nomen eius promittimus. cuius transgressio continet irreuerentiam tñ.

An autem viri possint irritare iuramenta vxorum? Rñ. sm. v v. nõ: nisi sint talia que vxor non põt implere sine scandalo ⁊ piudicio viri. de hoc vides s. Ieiunium.

Vtrum in iuramentis possit dispensari? Rñ. sm Tho. vbi s. In iuramentis promissorijs dispẽsari potest. sicut in votis. vbi notandum. ꝙ illud quod cadit sub iuramento promissorio aliquando est manifeste peccatum. vel maioris boni impeditiuum. Et tale iuramentum dispensatõne non indiget. Aliquãdo est dubium. Vtrum sit licitum: vel illicitum. proficuum: vel nociuum. aut simpliciter aut in aliquo casu. Et in hoc potest quilibet episcopus dispensare. Cum vo promittitur aliquid sub iuramento: quod est manifeste licitum ⁊ vtile. In tali iuramento non videt habere locum dispensatio; vel cõmutatio: nisi aliquid melius occurrat faciendum ad communem vtilitatem. Quod maxime videtur pertinere ad potestatem pape. qui habet curam vniuersalis ecclesie. Similiter etiam et iuramenti absoluta relaxatio. Adde qd notat Directoria. li. ij. ꝙ papa quemlibet absoluere potest a iuramento ex causa iusta: puta. propter scandaluꝫ intolerabile: vel si malum exemplum prorogetur. in multos claue nõ errante. xv. q. vj. auctoritatem. Et dispẽsare potest in voto ⁊ illud cõmutare in aliud. quod magis sit deo acceptum. ⁊ etiam in iuramento ex eisdem causis. quia auctoritas superioris in omni iuramento est excepta. extra eo. venientes. Sed si aliquis vouet vel iurat aliquid quod licite et honeste seruari potest. nec subest causa. papa illõ mutare non debet. Si tamen absoluat aliquem tenet absolutio. quia est supra ius positiuũ. Et etiaꝫ contra ius diuinum potest dispensare. dum tamẽ contra euangelium; vel articulos fidei non dispenset.

Que autem sit differentia inter papam et epm quo ad dispensationem voti ⁊ iuramẽti? Rñ. sm Panor. in. c. proposuit. de concel. preben. ꝙ episcopus non liberat ex toto a voto. sed cõmutat in causam magis acceptam: vt extra de voto. c. j. Sed papa ex causa potest ex toto liberare: quemadmoduꝫ potest ipse deus. quia verisimile est ꝙ deus ex causa dederit potestatem suam: inter homines vicario suo. alĩs non fuisset bonus paterfa. si dimisisset gregem suum sine pastore. qui ex causa posset omnibus consulere. Vnde Io. in. c. q̃nto. de transla. pla. dicit. Cum idem sit dei ⁊ vicarij sui consistorium. potest papa fere omnia facere. que deus potest. claue non errante. Nam generaliter dixit xp̃us Petro. Quodcunqꝫ ligas. ⁊c. Et qui totum dicit nihil excipit. Et idem dic circa iuramentum. Illud tamen papa nõ relaxat sine causa; vt notabiliter dicit Inno. in. c. cum inter. de renun. ⁊ glo. in. c. q̃nto. de iureiuran. Ex quo infertur ꝙ cum papa sine cã non possit alium a iuramento absoluere: fortius nec seipsum. hec Panor.

Qualiter intelligitur illa auctoritas. xxij. q. v. c. iuramenti. ꝙ deus nõ facit differentiam inter iuramentum. et simplicem loquelam? Rñ. Panor. in phemio decre. dicit ꝙ. deus nõ facit differentiam inter illa duo. quando simplex loquela continet pfidiam; vel mendacium: vt quia venit ad decipiendum. Et sic proprie loquitur ille tex iuramenti: vt puta. quia alius aliunde sibi pmisisset: nisi ipse ei pmisisset ⁊ hmõi; vel qñ pmittens ex cã alia habebat illud facere ex debito.

Iuramentum. ij. De

i iuramento vniuersitatis siue alicuius societatis. Aduertendum est ꝙ quando vniuersitas alicuius ciuitatis vel collegij iura-

mento se obligauit: ⁊ iurantes iam mortui sunt. successores facientes contra non sunt propter hoc periuri. Nam obligatio iuramenti est ꝑsonalis. et nõ transit ad successores. tenent̃ tñ ex quadã fidelitate adimplere qđ iuratum est.

Quando multitudo iurat aliquid facere vel nõ facere. nunquid aliquibus contrauenientibus possint alij contrauenire? R. fm̃. Jo. Si absolute ⁊ in omnem euentum iuratum est. quilibet obseruare tenet̃. Si vo sub conditione vel ob determinatã causam: puta. si alij seruarent ⁊ huiõi. non tenetur quis nisi existente conditiõe. ar. extra de condi. ap. verum. extra eo. puenit. vnde si oẽs alij vel plures non seruent: in hoc casu absoluti videntur alij. Si vo pauci sunt qui nõ seruarent: recurrendũ est ad intentionẽ iurantiũ. vicȝ q si intendebant q quocunq nõ obseruãte: ipsi nõ tenerent̃. Aut solum si multi essent illi qui nõ seruarent. Et si de intentiõe nescit̃: tutius est seruare.

Quid aũt dicendum de iuramentis scholariũ: vniuersitatũ: collegiorũ: verberatorũ ⁊ huiõi: qui iurauerũt multa in comuni statutis cõtenta: an sint piuri cõtrauenienđo? Panl. in cle. j. de reg. distinguit. q aut illi de vniuersitate: aut collegio iurauerunt seruare statuta. aut cõtenta in eis. Primo casu si cõtrauenerint collegialiter. nõ incidunt in periurium. q tollunt statutum. ⁊ p p̃ns tollit̃ iuramentum: statuto accessorium. Si aũt iurant seruare cõtenta in statuto. tunc incidunt in piurium: veniendo cõtra: sine cã rõnabili. Et hoc intelligit Panor. in. c. dilecto. de ꝓben. qñ iurauerunt cõtenta in statuto seruare: nulla habita mentione de statuto: vt puta si dixerunt. iuramus nõ recipe aliquẽ qui nõ sit graduatus. Secus si dixissent. iuramus nõ recipere aliquem qui nõ sit graduatus sicut continet̃ in statuto: quia hoc casu videnẽ iurasse seruare statutum. Idem sentit. do. Car. in. d. cle. j. Et dicit q nõ solum expsse. sed etiam tacite remoueri põt. q tale statutum obligat tanq̃ singulos et non tanq̃ collegium. Et ideo consulit q tales tollant statutũ anteq̃ contraueniant: quo sublato. iuramentum sublatum est. Et ita seruat̃. Sed si contrauenerint non sublato statuto: adhuc ꝓbabiliter videt̃ posse defendi: q intelligunt̃ destruxisse statutum. Et sic nõ sunt piuri. q cum possint tollere statutum expsse. ergo ⁊ tacite intelliguntur sustulisse. ex quo apparet de voluntate cõtraria. Nec est verum q sint piuri. eo ipso q incipiunt ꝯtrauenire. q iuramentum obligat singulos ⁊ nõ collegium. cum non sit susceptibile piurij. ar. extra de sen. ex. romana. in. vj. hãc opi. videt̃ etiã sentire Jo. an. in. c. j. de his que fi. a ma. par. ca. Sed Jo. de lig. in. d. cle. j. dicit. q in primo membro cõtrauenienđo etiã collegialiter incidunt in piurium. Panor. autẽ in. d. c. dilecto. dicit q hec materia semp sibi fuit visa difficilis. Et p cõcordia dicit. q aut singulares de collegio iurãt seruare statuta singulariter: ita q habito respectu ad formã ⁊ substantiã iuramenti: potius ligat eos singulariter. Et tunc sublato statuto collegialiter. nullum piuriũ incurrunt cõtrauenienđo. Et hoc casu intelligerẽ primã opi. veram. Exemplũ. statutum est vt nullus vocem habeat. nisi sit matriculatus. Iurarunt singuli seruare statutum. Certe iuramẽtum hoc casu cõcernit obseruãtiã singulorũ. Ideo si collegium deliberat tollere statutum. nõ peccant singuli postmodum cõtrauenienđo. Sed si iuramẽtum stringit eos ad obseruandũ collegialiter. tunc habet locum alia opinio. vt sine metu periurij nõ possint etiam collegialiter cõtrauenire. causa rõnabili non subsistente. Pone exemplum in casu. d. c. dilecto. Nam canonici iurãdo nõ recipere aliquẽ vltra numerum statutum: iuramentũ videt̃ habuisse respectum: vt etiam collegialiter nõ recipiant: q nulli dubium q singulares nõ possunt singulariter eligere canonicos. vnde ex forma ⁊ materia iuramenti poteris cõprehendere vtrum iuramentũ stringat tñ singulos singulariter: an vo singulos collegialiter. Et ad ꝑpetuationem statuti adhibeas hanc cautelam. vt singuli iurent cõtenta in statuto. nõ habita mentione de statuto. Et vt iurent q etiam collegialiter nõ contrauenient. Subsistẽte postmodum cã concernente fauorem publicum p̃nt cõtrauenire. vide de hoc glo. notabilem. xj. di. in his.

Quid autẽ dicendum de statutis cõitatum: vel vniuersitatum: aut collegiorum. seu fraternitatũ. q̃ quidẽ statuta multotiẽs sunt cõfirmata ab epĩs aut principibus ciuitatum: vel terrarũ. An nõ obstãte hac confirmatiõe possint contrauenire eo tñ modo vt dictum est? Dic q si supior confirmauit pđicta statuta ex certa sciã. ⁊ cum cause cognitiõe: sic inferiores absoluere: nec dispẽsare poterũt: al's secus Bar. tñ in. l. oim. C. de testa. videt̃ tenere indistincte q inferiores possint cõtrauenire. Dicit enĩ q lz testũ sit factum de cõsensu principis. tñ põt reuocari sine eius cõsensu. Qđ facit ad statuta fm eum q̃ sunt in ducatu spoletano cõfirmata p supiorem. Et sic p̃nt sine eius cõsensu reuocari. Adde tñ pđicens q notat Panor. in. c. cum accessissent. de cõsti. q statuẽtes p̃nt recedere a statuto confirmato a sede apostolica vel alio superiore. ⁊ redire ad ius cõe. nõ obtenta alia licẽtia a supiore. Et idẽ tenet Bal. in. l. oẽs ppli. ff. de iu. ⁊ iure. Sed Bar. in cõtrariũ est in. d. l. oim. Solet Panor. sic cõcordare. Aut statutum cõcernit principalr̃ fauorẽ statuentiũ. ⁊ pcedit pma opi. Nam cõfirmatio habet vim cuiusdã priuilegij cui p̃nt statuẽtes tanq̃ priuilegio renunciare. Si vo statutũ cõcernit fauorẽ aliorũ vel ius publicum. ita q nõ mere ipsos statuentes. tunc pcedit alia opi. q ex quo supior confirmat. videt̃ dispositionẽ facere suã. q oĩa nostra facimus ⁊c. Inferior aũt nõ potest tollere legem supioris. facit dictum Inno. in. c. accedentibus. de priui. vbi dicit q si statutũ concernit principalr̃ fauorem ecclesie. nõ p̃nt canonici expsse: vel tacite illi renũciare. Aliud notabile Panor. q si statuẽtes vel eorũ successores veniũt sciẽter cõtra statutũ. videnẽ tollere statutũ. Ita q p vnicũ actum cõtra statutũ factum. tollit̃ ipm statutũ. Idem No. ⁊ Jo. an.

Quid aũt dicendũ de statutis quarũdã terrarũ vt in rippia ianue. que nõ pmittunt vinũ aliunde apportatũ vendi in suo territorio. q̃diu vinũ illius

terre inueniat venale p tanto vel tanto precio. Et multociẽs talia statuta sunt cõfirmata iuramento An sit obseruãda? Rñ. fm Monal. q huiõi statuta τ iuramẽta sunt illicita τ nõ obseruãda. cum etiã circũscripto statuto vel iuramẽto: talia obseruare vel facere intẽtiõe corrupta: illicitũ sit. Et hoc videt rõnabile. Secus aũt si aliqua bona intentiõe. τ ad bonũ reipublice: vtputa. habẽt vina valde debilia et corruptiõi obnoxia. q̃ longo tpe seruari nõ pñt. Et si vina aliunde portarent. sua vina vendi non possent. τ sic terra illa graue damnũ incurreret.

Vs. Quid ẽ ius. quid

rigor: quid equitas? et quid dispẽsatio? Rñ. fm Ho. ius est ars boni τ equi: cuius merito quis nos sacerdotes appellat. i. sacrorũ pceptorũ ministros. Rigor vo est excessus vel austeritas iuris. aliquotiẽs ad terrorem scriptus qui quidẽ nõ est seruandus: nisi vbi timet ne pena reducat ad alios p exemplũ: vt in. c. sed illud. xlv. di. Quãq3 tñ rigor idem est qđ subtilitas iuris. τ seruãdus est. extra de resti. spoli. in lris. Equitas vo est mediũ inter rigorẽ τ dispensationẽ. Et sic diffinit. Equitas ẽ iusticia: dulcore misẽdie tẽperata. Quid sit dispẽsatio dictũ est s. Dispensatio. de hac materia vide s. Iudex. i. vbi determinat. An iudex debeat sequi ius: an equitatẽ.

Vtrum ea q̃ contra ius fiunt valeant? Rñ. fm Panor. in. c. in noĩe dñi. de testi. distinguẽdo. aut dispositio nõ est penalis: aut sic. Si nõ. regulariter actus est nullus: vt in regula q̃ cõtra ius. τ in. l. nõ dubium. C. de legi. Et hoc intellige qñ lex habet perpetuã cãm phibitõis. i. rõ phibendi est ppetua. Secus si tpalis. de hoc vide s. Impedimentũ. xvj τ in. c. vides. x. di. τ ibi bona glo. Aut dispositio est penalis. Et hic est maxima difficultas. Quidã dixerunt q p appositionẽ pene sustinet actus. q2 lex nõ videt tunc simpliciter phibere. sed vltra pcessit apponendo penã. Hoc verum nisi lex inducat vltra penã actus nullitatem: vt in. l. iubemus. C. de sa. san. eccl. τ in. c. q2 pter. de elec. hec tñ opinio nõ videt placere Bar. in. l. ptor. ff. de no. ope. nun. allegat. d. l. iubemus. τ multa iura q̃ vltra penã inducunt nullitatẽ actus. Sed certe posset videri q in illis iuribus lex nõ fuit cõtenta pena extrinseca: sed etiam voluit inducere nullitatẽ actus. Panor. tñ aliqualiter limitat predicta: dicens q non semper ex non obseruantia legis inducit nullitas ipso iure. sed quandoq3 pstat causam irritandi. quandoq3 vo ipso facto irritat. Scire enim debes q quandoq3 lex iubet aliquam solennitatem adhiberi tempore cõtractus. τ tunc si aliter fiat. actus est nullus ipso iure: vt in. c. sine exceptione. xij. q. ij. et in. d. l. non dubium. τ. c. auditis. de elec. τ. C. de testa. hac consultissima. Quandoq3 lex iubet aliquam solennitatem adhiberi post contractum vel alium actum perfectum. τ tunc si illa solennitas non interueniẽt. nõ inducit actus nullitatis ipso iure. sed non valet in effectum. quia debet annullari nisi aliud expresse caueretur in dispositione. Et hoc videt probari in. l. vniuersa. C. de prec. impera. offe. Pone exemplum: statutum dicit de quolibet contractu soluat gabella decem solidis p libra. certe si non soluerit: cõti actus remanet validus: licet possit annullari: Quod pcedit etiã si lex dicat. al's nõ valeat. Debet enĩ intelligi non valeat. sc3 in effectu: vt in. d. l. vniuersa. Secus si diceret: nõ valeat ipso iure. vel ipso facto.

Egare. Quid si lega-

tor legauit rem alienam? Rñ. Panor. in. c. filius. de testa. dicit q aut quis legat rem alienam in qua habet aliquod ius. Et in dubio videtur solum ius legare. quod habet in rẽ Et sic non debetur extimatio totius rei: vt in. l. seruũ electione. de le. j. Idem si testator putabat aliqđ ius habere in ea re: quod tamen extinguebat morte: vt in. l. vxor patrui. fm vnum intellectu3. C. de le. Et per hoc posset attentari q si testator legauit rem alienam sibi pignoratam: videatur legasse ius pignoris quod habebat in re. Aut legat rem sibi τ alteri cõmunem. τ tunc videt legare partem suam tñ. licet dixerit rem meam: vt in. d. l. seruũ. Et hoc verum. nisi testator dixisset. lego totam rem vl' verba similia. quia tunc debetur extimatio totius: vt l. iulianus. de le. iij. Et nota Bar. in. l. cum alienã. C. de leg. Aut legat rem omnino alienam. Et tũc aut est heredis. τ tunc omnino debetur. nec sufficit dare extimationem. quia testator potest legare rem heredis sicut ppriã: vt est pulcer text. in. l. vnũ ex familia. §. si rem. ff. de leg. ij. Aut legat rem alterius q̃ heredis. Et tunc aut scienter. τ debetur illa res vel eius extimatio: vt. d. l. cum alienam. Dummõ sit talis res cuius cõmerciũ possit haberi: al's inutile est legatum: puta. si legatur res sacra: vel res principis. l. apud iul. in fi. ff. de le. j. Si vo legauit ignoranter: tunc aut extraneo: τ non valet legatũ. d. l. cum alienam. Aut coniuncte persone. cui al's fuisset relicturus. etiã si sciuisset. rem alienã τ debet extimatio. d. l. cum alienam.

Et ex predictis soluitur questio que nunc de facto accidit. Quedam mulier legauit quandam vestem alienam. scilicet socerii cuidam monasterio p salute anime sue. An valeat? Et dicendum est per predicta q sic. Nec obstat dictũ. c. filius. quia licet ibi ponantur plures lecture. tamen illa Innocen. est verior τ communior: vt intelligatur tex. quãdo filius legat rẽ ecclesie alteri ecclesie. Secus quãdo legaret in pios vsus rem alienam que non esset alicuius ecclesie: vt in casu nostro. Et hunc intellectum tenet Glo. in. c. si episcopus. xij. q. v. vbi Archi. videtur dicere q i hoc casu legatarius poterit agere ad extimationem. Et q saltem debeat extimatio τ valeat legatum: tenent cõiter doctores in d. l. cum alienam.

An autem hoc habeat locum in foro canonico et anime? Panormitanus in dicto. c. filius. dicit q communiter doctores tenent q sic. licet ipse teneat contrarium. Sed ex quo ipse dicit. q communiter docto. aliã tenent opinionem. τ ideo videtur tenenda: presertim quando cõstat de mente defuncti: puta. quia sciebat dispositionem iuris ciuilis

quia pinde est: ac si legasset rem illam. si emi potuis set: vel saltem extimationem.

Pone. Quidam legauit fratribus predicatoribus. C. si cum sepelirent in ecclesia sua. ille occidit seipsum: vel est repertus excommunicatus. ita q non potest sepeliri in sacro. An fratres debeant habere legatum: licet eum non sepeliant? Rn. Bar. in. l. miles. ff. de adul. refert Di. determinasse q sic. per. d. l. miles. in. §. ream. cum facto desinen z eius culpa acciderit hoc. Nec obstat. q non sit impleta conditio sub qua legatum est relictum. quia illa est conditio impossibilis que legatum non viciat: vt. l. obtinuit. ff. de condi. z de.

Pone. testator legat mihi. x. si faciam vnum altare in capella sancti Bernardini. ego antea illud feceram mei contemplatione: an consequar legatum? Rndent quidam q non per text. expressum in. l. conditionum. ff. de condi. z demon. Et hoc videtur tenere Bar. ibi. vbi dicit q ad actionem consequendam non sufficit aliquid fieri fato. z videtur esse tex. ibi. in fi. vbi dicitur. Nam si fato fecerit. non videtur obtemperasse voluntati. sed ad penam euitandam. dicit Barto. de mente Dy. q non refert qualiter fiat: vt. l. ea quidem. si man. ita fue. alie. Et nota hanc distinctionem Barto. que facit ad multa. Et vide supra in. c. Emphiteosis. in fi. de pictura fienda per heredem. z ibi soluitur illa questio quo ad penam incurrendam. hic autem loquimur quo ad actionem consequendam. Et sic nulla est contrarietas hic z ibi.

Pone. Quidam parochianus ecclesie sancti Petri reliquit simpliciter ecclesie sancti Petri decem. Sunt in ciuitate alie ecclesie sub eodem vocabulo Cui dabitur tale legatum? Rn. Fm Panor. in. c. iudicante. de testa. q in dubio dabitur non ecclesie pauperiori. sed ecclesie parochiali: quia de illa in dubio videtur sensisse. Si autem testator dicat relinquo ecclesie sancte Marie: z ecclesia sua parochialis non vocaretur ecclesia sancte Marie et in illa ciuitate essent multe ecclesie sub illo vocabulo. tunc fm Doct. dabitur ecclesie pauperiori. Sed dubium est quando monasteria sunt equalia. Dic fm communiorem opinionem q dabitur episcopo: vt ipse distribuat vel gratificet alteri. Si vero quis simpliciter relinquit ecclesie. vt faciunt rustici. Dic q dabitur ecclesie parochiali testatoris. eadem rone.

Quid autem si testator legauit vnum calicem: vel vnam planetam ecclesie sancte marie. An dabitur de meliori: puta. de argento. An de stagno zc. Rn. fm Panor. vbi supra q in legatis ad pias causas generaliter factis: illud quod est melius dabitur fauore pie cause. p hoc est tex. notabilis. z ibi Barto. in. l. titia. §. seia. ff. de auro z argen. q le. Ex quo decidit ibi Barto. q si testator legauit ecclesie calicem. intelligitur de argento. Si reliquit planetam intelligitur de serico. z sic de similibus. Item dicit Bartolus se vidisse de facto q quidam reliquerat fieri in quadam capella figuram christi. cum apostolis. Certe debet intelligi cum duodecim apostolis.

Pone. Quidam legauit filie sue nupte. C. pro singulo anno. pro vestimentis et huiusmodi, que filia stetit per annos quatuor. q non induit se. nunc pecuniam ipsam a fratribus petijt. An possit petere pecuniam dictorum annorum preteritorum? Rndent quidam q non, arg. l. quidam. ff. de vsufru. leg.

Quid autem si legatarius moritur ante legantem? Rn. q legatum deficit et remanebit heredibus legantis. Secus si moreretur post mortem testantis. sed anteq heres adijsset hereditatem. quia tunc debetur heredibus legatarij. l. vnica. §. sed vt manifestet. C. de cadu. tol.

Verbum. relinquo. additum vniuersitati bonorum trahitur ad institutionem. Et hoc quando nullus alius heres e institutus. Et hoc voluit glo. notabilis in. l. his verbis. in principio. ff. de hered. insti. z ibi Bar. Sed vbi verbum. relinquo. vel lego. sit adiectum certe rei. tunc enim nunq trahitur ad institutionem. l. cogi. §. et generaliter. ff. ad trebel.

Pone statuto cauetur q de quolibet legato pro libra debeat legatarius soluere. vnum sol. z tali legato est iniunctum certum onus. nunquid ratione iniuncti oneris debeat solui gabella? Dic q legatum fuit cum onere relictum: vt tanto minus teneatur soluere quanta est extimatio oneris iniuncti. Et ita videtur voluisse Dy. z Bald. per. l. sed si hoc. ff. de condi. z demon. Et sic facit contra gabellarios. quibus debentur quatuor sol. pro sacco frumenti vt non debeat solui de eo quod recipit molendinarius p molitura. licet sit consuetudo in contrarium.

Vtrum legata domo: veniat hortus vel area? Rn. Panor. in. c. Raynucius. de testa. dicit. q appellatione domus non venit hortus vel area: nisi qn sint coniuncta de hoc. c. sancitum de censi. q ibi ponuntur vt diuersa.

Vtrum legatis aliquibus rebus. z postea venditis per testatorem: teneatur heres? Rndetur q sic. nisi vendendo testator habuerit animum adimendi legatum: vt insti. de lega. §. si rem. Et in dubio probabit heres voluntatem defuncti esse mutatam: vt notat Glo. in dicto. §. si rem. Idem dicendum si rem legatam pignori tradidit. q nisi habuerit animum adimendi legatum. tenetur heres eam redimere. z legatario tradere dicta insti. §. sed et si rem.

Quid autem valeat vxori legatum. quo ei legatur sua dos? Rn. Astesa. libro. iij. titu. xxij. dicit. q tale legatum est sibi vtile. etiam si nihil vltra dotem ei reliquerit testator. quia plenior est actio ex legato q de dote insti. de le. §. Et si vxori. quia vt ibi dicit glo. legatum statim debetur. dos vero si consistat in mobilibus debetur post annum zc. Item de dote agitur inquantum potest facere vir: vel alius heres suus. De legato vero insolidum: nisi obstet falcidia: vel beneficium inuentarij. Item valet. quia non habebit probare dotem fuisse tante quantitatis. si expimatur. al's sic. C. de falsa causa adiecta. l. iij.

Vtrum legatis vestibus vxoris. veniant aurea.

vel argentea ornamenta dictarum vestium: videtur q non. quia accessoria preciosiora: suo principali non veniunt. Lud. autem ro. tenet q veniat etiam preciosiora τ accedunt principali: vt. l. τ si nō sint. §. peruenіamus. ff. de auro et ar. le. Et Bar. in. l. ij. ff. de pecu. le. dicit Glo. ibi esse falsam. q vult q accessoria pciosiora non extinguant destructo principali.

An autem legans creditori suo indubio videatur legasse animo compensandi? Rñ. Panor. in c. officij. de testa. dicit q sic. per. l. si cum dotem. §. si pater. ff. so. matri. vbi dicitur q si pater tenebatur dotem dare filie. τ reliquit aliquid filie in testamento. non potest filia petere legatum integrum et repetere dotem. quia videtur testator legasse animo compensandi cum dote debita. Et Bartolus et doctores moderni. in dicto. §. si pater. limitant hoc verum: quando relictum fit per debitorem necessarium. qui ex necessitate iuris tenetur ad debitum. Secus quando fit per debitorem voluntarium: qui ex voluntate sua obligauit se ad debitum. Nam hoc casu non videtur factum animo compensandi: nisi sit expressum: vt in dicto. c. officij. vbi legatum episcopo simpliciter factum: non minuit portionem sibi debitam ex relictis factis ecclesijs. Licet Panormi. ibi dicat q testator non est debitor episcopi: nec necessarius nec voluntarius. q portio debetur episcopo. non a testatore. sed ab ecclesijs. quibus factum est relictum. vnde si testator aliquid relinquit simpliciter episcopo: non potest dici q reliquerit animo compensandi cum debito cum ipse non sit debitor episcopi. Oportet ergo q apponat modum in legato. si vult compensationē fieri vt eps sit contentus illa portione. Et hoc vult singulariter. d. c. officij. qđ nota.

Utrum minor prodigus: vel furiosus intrans religionem possit legare: vel testari: vel aliter de bonis suis disponere. etiā sine auctoritate curatoris. Rñ. Panormi. in. c. in psentia. de probat. dicit fm communiter docto. q sic dummodo tempore dispositionis τ ingressus non sit furiosus. Et hoc approbat Jo. an. ibi. quia in istis spūalibus. non curamus de patris vel curatoris auctoritate: vt in. c. si annum. de iudi. li. vj.

Sed dubitatur de filiofa. Cy. in autentica ingressi. C. de sa. san. eccle. dicit q de bonis castrensibus vel quasi. non est dubium. nec de profecticijs quia illa sunt patris. Dubium ergo remanet in bonis aduēticijs. Panormi. ibi putat q de bonis aduenientibus ingresso. q illa indistincte acquiruntur monasterio. Tum: quia amplius nō est filius in potestate patris. τ sic nō acquiritur vsusfructus patri. tum quia clerici τ persone religiose sunt priuilegiati super bonis aduēticijs. ita vt plenam habeant ipsorum administrationem. ita quod est laicis aduenticium: clerico reputatur castrense: vel quasi. Et hac ratione. forte idem dici potest de bonis acquisitis prius: vt statim per ingressum gaudeant illo priuilegio. de hoc vide vide s̄. Clericus. iiij. τ Donatio. j.

Quid autem de legatis: que fiunt mendicantibus: maxime minoribus: puta. Fratres minores non possunt habere annuos redditus per clemē. exiui. § cumq3 annui redditus. de ver. sig. Quidam indirecte relinquūt hospitalibus: aut collegijs terrarum cum onere q omni anno dent duas petias panni. vel huiusmodi fratribus minoris. An fratres minores possint recipere? Rñ. Panormi. in dicto. c. in presentia. τ in. c. nimis praua. de ex. prel. dicit. q talia legata non valent: quia esset habere quandam proprietatem. Et tot possent esse annui redditus q non oporteret eos mendicare. qđ esset contra eorum regulam. Predicatores tamen non sunt incapaces ex eorum regula. sed ex constitutionibus.

Quid autem de anniuersarijs perpetuis: an liceat mendicantibus recipere? Rñ. fm Pe. de palu. in epistola ad magistrum ordinis. q sicut non est cōtra ordinem. Immo de ordine recipere quotidianas elemosynas: ita etiam anniuersaria perpetua. nec hoc est habere redditus in recipiendo gratis. τ in petendo extra iudicium. nec in hoc est necessaria dispensatio. sicut nec in quotidie mendicando. Sed repetere ea in iudicio tanq̄ redditus sibi debitos. non licet absq3 dispensatione. que dispensatio fieri non debet. nec illud dissimulari. nisi ex causa necessitatis: puta. in locis. vbi ita refrigerit charitas q fratres seminantes spiritualia. non possunt aliter metere temporalia. Hec Pe. Et idē videtur dicendum. immo fortius de certis elemosinis annualibus quas principes aliquando ordinant dari fratribus de gabella τ alijs introitibus. Nam talia sunt pure elemosyne. Nam ipse concedens ad placitum. potest reuocare talem dationē cum sponte det. τ non ex aliqua obligatione ad illos. Non obstante q illi qui sunt super illis gabellis teneantur ex debito dare fratribus ratione ordinationis domini. Addit etiam ipse Pet. de palu. q de annuis censibus. ac etiam de redditibus fratrum ad vitam. non licet exigere ea absq3 dispensatione. que fieri non debet vt dictum est: nisi ppter necessitatem. Sed oblata licet recipere. Idem Archi. flo. Et per predicta patet. q si quis legaret fratribus minoribus prouentus aliquorum locorum: aut redditus alicuius possessiōis. vel certum quid annuum. non licet dictis fratribus illos redditus petere in iudicio. nec etiam extra iudicium exigere. Si tamen heres ipse vellet sponte fratribus dare: hoc casu liceret fratribus recipere. maxime p modum elemosyne.

An autem indistincte fratribus minoribus phibeantur annui redditus? T. ñ. Car. in dicta clemen. exiui. post Federi. q aut annuus redditus relinquitur ad certum vsum diuini cultus: puta. vinum pro sacrificio. frumentum pro hostijs. τ conuentus est capax. Aut redditus deputātur victui vel vestitui: vel indistincte relinquitur. τ ad modicum tempus. τ conuentus est capax. quia videtur vnum legatum. cuius summa est diuisa quo ad solutionem. nec per hoc tollitur mendicitas. sed sublevatur. Aut relinquitur ad tps non modicū. Et nō valet: q2 tunc cōputant inter immobilia: vt. in. d.

§.cuncti anni. Et hec distinctio est equa. Et dic non modicum tempus esse decenniũ vel vltra: vt notatur in de.j.de re.ec.nõ alie.in glo. Et bene facit.d.de.quia ibi locatio redditum ad modicum tempus: non ꝓhibetur tanq̄ alienatio. Addit etiam ipse Car. ꝙ non repugnat mendicitati seruare victualia, quando timet ꝙ alio modo haberi non poterunt.

Pone. Quid si in testamẽto fratres minores: vel vnum eorũ heredes vniuersales instituit. Primo queritur an valet testamentum? Bar. in tractatu minoricarum.di.j.per.d.clemen.exiui. vbi dicitur ꝙ fratres minores successionum nõ sunt capaces. Dicit ꝙ si fratres minores sunt instituti heredes. et nullum habẽt substitutum: vel coheredem, tũc testamentum est nullum. ⁊ hereditas pertinet ab intestato venientibus. Secus si in testamento fratres instituti, habent substitutum: vel coheredem: quia tunc testamentum põt valere: substituto adeunte hereditatem, ad quẽ primo ptinet: vel adeunte coherede: cui acrescat portiõ relicta fratribus: vbi substitutus nõ est.

Secundo queritur nunquid predicti venientes ab intestato substituti: vel coheredes ad quos dicta hereditas remanet ſm iuris rigorem: possint eam retinere licite in foro conscientie? Rñ. Bart. vbi s. ꝙ ille apud quem hereditas remanet de iuris rigore: debet de voluntate defuncti sollicite inuestigare. ⁊ tunc ex illa inuestigatione: aut ipse remanet certus ꝙ testator voluit illud suũ testamentum valere iure directo. scȝ testamenti tñ. Aut remanet certus ꝙ testator voluit ꝙ valeret etiam de iure codicillorum. ⁊ omni modo quo põt: aut non potest esse certus. nec applicat animũ ad aliquod predictorum. sed remanet in eo quod ius ꝑsumit. Primo casu: quando cõstat ꝙ testator voluerit ꝙ valeret iure directo. scȝ testamenti tñ. Et tunc ille apud queȝ ꝑdicta hereditas remanet: licite potest eam retinere in foro conscientie. Secũdo casu. quando ille apud quẽ remanet hereditas credit defunctum voluisse testamentum valere omni modo q̄ melius potest et tunc tenet in foro conscie. Tercio vo casu qñ ille apud quem remanet, nõ potest esse certus: nec applicat animũ suum ad aliqd ꝑdictorum. sed est cõtentus eo qđ ius presumit. Et tunc idem puto ꝙ in primo casu. vix puto tñ reperiri aliquem qui nolit valere omni modo quo melius põt Et ideo in foro consciẽne tutius est nõ tenere. Et ita dixerunt multi mgr̄i theologie. Et ꝑdicta vera in venientibus ad intestato. ⁊ in coheredibus. In substitutis aũt nõ est dubium ꝙ voluntas defuncti teneret. nam voluit defunctus ꝙ herede instituto nõ adeunte: vel quia nõ vult: vel qȝ non potest: substitutus admittat: vt.l. cum ꝓponas. C. de here. insti.

Sed querit de.q. notabili. Quid si testator dedit substitutũ sub conditõe. si institutus decederet sine liberis ex se legitime descendentibus vel ex corpe suo nascentibus. nunquid euanescat substitutio per religionis ingressum: vel qñ testator ꝑ alia verba continentia naturalitatẽ fecit substitutionẽ? Doc. summi varij fuerunt. Nam Jac. de bel. consuluit substitutionem dicto modo conceptam nõ expirare per religionis ingressum. qȝ testator ꝑ illa verba eligit naturalitatem nec reliquit voluntatem suaȝ interꝑtationi iuris. Secus quando locutus fuissȝ generaliter: vt si sine liberis decesserit ⁊c. tunc succedit iuris interpretatio. q̄ cessat in casu certo. hanc opinionem videt tenere Mar. Host. et Jo. an. in c. Raynaldus. de testa. Contrarium tenet Rich. mal. ⁊ Barto. in auten. nisi rogati. ad treb. ⁊ in.l. si ita quis. de leg. ij. Expressio enim eorum que tacite insunt nihil operat. c. significasti. de elec. Sed hec verba ex suo corpore vel ex se legitime natis insunt in illis verbis: si sine liberis decesserit ⁊c. veniunt filij legitimi tñ: vt in.d.l. si ita. ergo solũ intelliguntur de naturalibus. Et tamen fauore monasterij expirat talis substitutio per religionis ingressum. Et sic ista cõditio. si decesserit sine liberis ⁊c. reprobatur. ⁊ pro non scripta habet. non ideo quia monasterium habeatur loco filij. sed quia prebet impedimentum vite contemplatiue: seu retrahit a vita contemplatiua eligenda. Nam institutus timens ne bona sua cogatur restituere si decesserit sine liberis inducitur ad contrahendum matrimonium: ⁊ sic remouetur a proposito religionis. Et ideo imperator tale grauamen voluit haberi ꝓ non adiecto: vt in. §. sed ⁊ hec ꝑsenti. in auten. de san. epis. Sed ⁊ hec conditio de qua in. q. nostra est multo plus contraria vite contemplatiue ⁊ religioni. q̄ illa de qua in. d. §. ergo fortius debet haberi pro nõ adiecta. Et hec opinio, placet. d. An. non tñ euanescit substitutio ſm doct. communiter si institutus non ingreditur monasterium. licet ipsum heredẽ instituat. hoc enim casu cessat ratio dicti. §. cuȝ nõ impeditur vita contemplatiua. Si autem substitutio est facta de aliquo sub conditione si non ingrediatur monasterium. communiter tenetur ꝙ talis conditio habeatur pro non adiecta. Nam si conditio indirecte impediens: seu retrahens a vita contemplatiua habetur pro non adiecta: vt dictum est fortius ista que directe impedit religionis ingressum.

Quid autem si rogatus restituere hereditatem vel legatum fiat clericus. nunquid euanescat substitutio? Glosa dicit ꝙ sic. duobus tamen interuenientibus: vicȝ. ꝙ perpetuo maneat in ecclesia, et relictum expendatur in pias causas. Sed nota. ꝙ tex. in dicto. §. sed ⁊ hec loquitur de intrante religionem ⁊ de eo qui fit clericus. vnde insurgit vnus intellectus ad illum tex. vt loquatur de ingrediente monasterium: vt ibi sit mõachus ⁊ clericus. ⁊ sic sit sensus ꝙ siue ingrediatur vt sit conuersus monasterij. siue vt sit monachus ⁊ clericus: semp euanescit substitutio. ex quo in ecclesia ꝑpetuo est mãsurus. ⁊ bona expendentur in pias causas. Et iste intellectus placet glose. ⁊ Panor. Ad quid enĩ põderaret: vt ꝑpetuo maneret in ecclesia. si efficeretur clericus secularis?

Quid autẽ si institutus ingredit monasterium: ꝫ monachatus nõ renuit? Rñ. glo. ꝙ ꝑ hoc nõ euanescit substitutio. Oportet enĩ ꝙ fiat monachus. Et

per hoc dicit Din. q si moriatur anteq̄ teneat mo nachatus. substitutio nō euanescat. Idem si intrauit. ante tp̄s pbationis exiuit. Idem si intrauit. et monachatum tenuit. si hec fecit in fraudem substituti. fm cōiter doc. q fraus et dolus equiperant. Et pbatur fraus. pbando cōminatōnes factas p heredem ipsi substituto. Ad hoc tex. singularis in c.si.xx.q.iij. Predicta fallunt in fratribus minoribus.

Et per p̄dicta videt solui questio de puella. cui relicta sunt .c. si nupserit. si vo religionem intrauerit. q nihilominus si intrabit habebit .c. quia talis conditio videtur prebere impedimentum vite contemplatiue. et sic debet haberi pro non adiecta. Idem videtur tenere Rn. mal. indistincte. nec distinguit: an sit filia vel extranea: vt quidam faciūt. immo etiam conditio indicens viduitatem. spernitur: vt notatur. C. de indic. vidui. per totū. Et glo. ibi. in l. fi. querit de eo quod quotidie relinquitur mulieribus. videlz: q̄diu in domo mea remanserit et ad scd̄a vota non transierit. An per hanc cōditionem videatur indici viduitas: Bart. ibi fm Rn. q per hec verba nō indicit viduitas. imo dictum legatum p p̄senti est purum. p sequēs conditionale: vt donec erit vidua capiat sine satisdatione cum desierit esse vidua. desinat cape.

Pone. Quidam simpliciter legauit .c. puelle maritande. C. Moritur illa puella anteq̄ consequatur relictum. dubitatur an expiret relictū. An vo sit conuertendum in aliam puellam maritandam Rn. Panor. in c. nos quidem. de testa. dicit q ex varijs coniecturis iudex coniecturabit. An testator habuerit respectum ad animam. An ad fauorem illius puelle. Forte quia sibi diu seruierat. nam tunc presumptio est q voluit potius eam remunerare. Secus ergo si ex coniecturis hoc non potest constare. quia debet tunc conuerti ad aliam puellam maritandam. quia videtur factum contēplatione aīe.

Utrum autem heres substitutione grauatus: vel rogatus restituere hereditatem. possit alienare vel obligare res que restitutioni subiacent: Rn. regulariter nō nisi quatenus contingit heredem ratione tercie vel quarte: vt. l. fi. C. eo. delega. Fallit fm doc. in aliquibus casibus: vt notat in autē. res que. C. cōmunia dele. fallit cū in dote et donatione propter nuptias. Tales enim res alienare et obligare potest. pro modo personarum honestati congruo.

Quid autem si pater vult ponere filiam in monasterio An possit alienare de rebus que subiacēt restitutioni: Rn. Bar. vbi s̄. dicit. q sic: q introitus monasterij est fauorabilior dote: vt apparet in aut. de san. epi. §. sed et hac p̄nti.

An autem pro alimētis possit fieri alienatio de rebus que subiacent restitutioni: si aliun de nō habentur. Bar. vbi s̄. fm cōiter doct. dicit q pro alimentis potest fieri alienatio. sicut pro dote. Nam sicut est officium paternum dotare. ita est paternū alere. Et idem putat Barto. qn̄ filius caperet a latronibus: vt p eo redimendo possint alienari bona ipsa q̄ subiacent restitutioni.

Sed quid si propter delictum: filius est condemnatus: an pro redimendo sibi vitam vel membrū possint alienari res q̄ subiacent restitutōni: Istud est dubium. quia sua culpa incidit in hoc. Barto. respondet p istud verbum cogitabitur. Sed Ang. et Inno. in l. marcellus. §. res que. ff. ad tre. videt tenere. q hoc casu nō possunt alienari. Et hoc. quia culpa sua etc.

Legatus. Quid est legatus:

I Rn. fm Directoriam. li. iij. est is cui certa patria: seu prouincia regenda cōmittitur. extra eo. c. j. et c. nouit. et c. legatos. li. vj. Et est ordinarius in p̄uincia sibi decreta. nec credit alicui asserēti se legatum. nisi hoc in scriptis probauerit. et de mandato apostolico fidem fecerit lxiij. dist. lectis. C. de man. prin. l. vnica. Ad hoc facit quod notat glo. in c. sicut nobis. de sen. excō. q non creditur cardinali asserenti aliquid in p̄iudicium alterius. Et dicit ibi Panor. q si cardinalis dicat papā sibi aliquid cōmisisse oraculo viue vocis tendens in p̄iudicium alterius: non credit sibi nisi aliter pbaret.

Sed quid si legatus pdidit lrās. et vult probare amissionem literarū sue legationis: Rn. q nō auditur. extra de offi. deleg. cum in iure. et d. l. vnica. q nō est aliquis ibi corā quo fieret pbatio. al's tn̄ si est honestus et notus pōt et debet ei credi. xcvij. di. nobilissimus. Sed lz legatus sit recipiēdus et ei credi debeat si est notus: vt in p̄all'c non tn̄ sine lrīs. fm Tan. et Archi. vt sic audeat aliquid iudicare. Nec dī in d. c. nobilissimus. q aliquid iudicauerit. quia bene nuncio sine lrīs creditur propter honestam psone. cum nulli p̄iudicetur per hoc. Secus si p̄iudicaretur. et legatus nō sine periculo recipit. ideo maior est in eo examinatio facienda. xlij. di. quiescamus.

Quot sunt genera legatorum: Rn. tria. scilz legati de latere. Et fm Ioh. an. solum cardinales dicunt de latere. Alij a sede apostolica dantur nō de latere. Alij sunt qui pretextu ecclesiarum suarū habent legationem. vide multa de his s̄. Absolutio scd̄o.

Quero in quibus legatus de latere nō pōt: Rn. in illis q̄ sedi aplice spāliter reseruantur. extra eo. q ꝺ translationē. vbi Ber. xij casus reseruant. Sed Host. ponit. lx. q̄s in his versibus declarant. Si sit catholicus papā nō iudicat ullus. Erigit et subijcit cathedras et diuidit. vnit. Mutat vota crucis. restaurat. eximit ad se. Maiores cause referunt legitimatq. Promouet. appellare vetat. phibet pfite ri. Deponit. trāsfert. suppletq. renūciat illi. Presul et exēptus. symon. iurās. anathema. Vel p̄nū. vl' legati: vl' ex vtrisq. Necq̄ p̄cipās. et si quē spōte salutat. Quem canon damnat. sibi soli qn̄ reseruat Soluit a papa. nec nō quem regula damnat. Addas suspēsum. cōm cum fert ad ipsum. Rescriptū fidei dubium. confert bona plura. Irritat infectū

legem condit generalem. Approbat imperium. fir
mat. deponit ⁊ vngit. Conciliū generale facit. san
ctit quoqz sanctos. Ens non esse facit. non ens fo
re paba semper. Portat. concedit. legi nō subiacet
vlli. Appellatur ad hunc medio sine. iudicium qz.
Est pro lege suum monachum reuocat renitentē.
Maius adulterio soluit. generaliter artat. Et la
xat quicquid spōsis nocet. ordinat extra. Tempo
ra dando sacrum. promotum promouet idem. Or
dinat atqz die. qua consecratur ⁊ ipse. Viuentisqz
locum concedit. iureqz priuat. Insignit laico sacra
dat. crisma ministro. Summa sede sedet. plenusqz
vicarius extat. Si sit catholicus ⁊c. Non enim ac
cusari vel iudicari potest ab vllo: nisi de heresi. xl.
dist. si papa. Erigit. scz cathedras. xvj. q. j. felix. id
est quod solus facit episcopos. Et ideo dicitur quod ab ec
clesia romana omnis dignitas originem sumpsit.
xxij. dist. c. j. Et subiicit cathedras. scilicet episcopa
les. extra eo. quod translationem. Et diuidit. scili
cet cathedras episcopales. Et vnit. scilicet easdem
xvj. q. j. ⁊ temporis qualitas. ⁊ extra de ex. pre. sicut
vnire. Mutat. scilicet easdem cathedras. extra de
transla. prela. c. j. Mutat vota crucis. Nullus mu
tat votum terre sancte nisi ipse. extra de voto. c. ex
multa. ⁊ c. quod super his. ⁊ c. magne. Restaurat
scilicet ab ordine degradatos restituit. extra de cle.
non re. ex tue. Eximit. id est episcopos ⁊ alios. xvj.
q. j. frater noster. Ad se maiores cause referuntur.
extra de transla. prela. c. j. et c. maiores. de bap. Le
gitimatqz. extra qui filij sint legi. per venerabilem.
Promouet. scilicet insufficientes. siue defectus pa
tientes: puta illegitimos. extra de fi. presby. c. pe. ⁊
fi. Itē bigamos. xxxiiij. di. lector. Itē promouet ad
episcopatus. qui nō sunt in sacris. Idem potest di
ci in alijs defectibus. quia sacrilegij instar est dispu
tare. Vtrum dignus sit quem princeps elegerit.
xvij. q. iiij. §. qui antē. Apellare vetat duobus mo
dis intelligitur. Primo. quia nullus alius. excepto
principe potest cōmittere causam appellatione re
mota. nec hoc legatus potest facere. nec etiam po
test concedere vt procedatur simpliciter et de pla
no. fm Panor. in. dicto. c. quod translationem. et
extra de offi. dele. super questionum. Secundo. quod
ab ipso non appellatur cum superiorem non habe
at. extra de elect. licet. Et hoc specialissimum est in
papa licet primum vtriqz principi sit cōmune. Pro
hibet pfiteri. citra. xiiij. annum regulariter. In in
sulis autem citra. xviij. annum. extra de regula. quod
in insulis. Deponit. scilz episcopos. iij. q. vj. quibus.
Transfert. scilicet episcopos. dicto. c. quod transla
tionem. Suppletqz defectū. si qui est. extra de trās
la. prela. c. j. ideo tota die in confirmationibus be
neficiorum apponitur hec clausula. scilicet supplē
tes defectum. si qui est de plenitudine potestatis.
et eum probatur. extra de elec. illa. Nam potest de
iure supra ius dispēsare. Et ita potest supplere om
nem defectum iuris positiui. extra de conces. preb.
proposuit. suppletqz defectum regis vacāte regno
extra de elec. cum inter. ⁊ defectum imperatoris va
cante imperio. extra de foro compe. c. licet. Renū

ciat illi presul. Vbi etiam scriptura exigatur. vij. q. j.
§. ecce. Et exemptus. repete illi renunciat. scilicet pa
pe. extra de renun. dilectus filius. Secus in trans
latione que potest fieri per legatum. extra de con
sue. cum venerabilis. ⁊ de elect. si abbatem. lib. vj.
Symon. scilicet soluitur a papa. quia ipse solus di
spensat cum symoniacis in ordine ⁊ in beneficio: vt
patet vltra iura communia per multas extrauagā
tes. Iurans. scilicet soluitur a papa. intellige vt di
ctum est supra Iuramentum primo. quia nullus
citra eum totaliter absoluit a iuramento, si licitum
est. Anathema vel proprium. scilicet soluitur a pa
pa. quasi dicat nullus potest absoluere excommu
nicatum a papa. nisi ipse solus. vel cui ipse speciali
ter demandauerit. vnde in hoc casu petitur abso
lutio excommunicatiōis a successore. extra de elec.
venerabilem. Vel legati. repete anathema. etiam
ge soluitur a papa. ⁊ subaudi vel delegati. tamen sci
licz legati vel delegati iurisdictio expirauit. ⁊ cum nul
lus successit. Nam excommunicatum a tali. nullus
absoluere potest. nisi papa: vt patet extra de off. de
le. querenti. vnde nec legatus potest sententiam de
legati. d. pape reuocare vel relaxare vel impedire:
licet eam possit confirmare. Sic exponitur illud ex
tra de treu. ⁊ pace. c. j. Potest etiaz exequi. extra de
offi. leg. studuisti. Et est ratio. quia par non habet
imperium in parem. Vel lex vtriusqz. scilicet tam
pape quam legati. Supple soluitur a papa. quasi dicat
si lex istius vel illius obscura sit. ⁊ legatio finita sit.
nec aliquis legatus missus est in eandem prouinci
am. vel si queratur de dispensatiōe in casibus illis.
qui sunt sedi apostolice reseruati ad solum papam
pertinet declaratio ⁊ dispēsatio. Nec quam participās
scilicet excōmunicato a papa ex certa scientia et in
diuinis officijs. supple non soluitur nisi a papa de
sen. ex. significauit. Et si quem sponte salutat. scili
cet soluitur a papa. Si enim ex certa sciētia aliquē
excommunicatum salutauerit: vel alias eidem par
ticipauerit. presumendum est quod eo ipso ipsum ab
soluere velit. quia princeps sola voluntate absoluit
Sicut ⁊ sola voluntate manumittit. ff. de manu
mis. l. apud eum. intellige ergo quod ipse papa sola sa
lutatione potest excommunicatum absoluere: vt
in cle. si summus. de sen. ex. Quem canon damnat
id est suspendit vel excommunicat. sibi sole quan
do reseruat. soluitur a papa. alias autem alijs absoluti
onem concessisse videtur. de sen. excō. nuper. Nec
non quem regula damnat. id est si quis irregulari
tatem incurrit. non potest cum eo dispensari nisi per
papam. de hoc habes multos casus. vide supra. Ir
regularitas et. c. dispensatio. Addas suspensum.
Et hoc in casu specialissimo. Si enim aliquis sus
pendatur pro eo quod hereticis sacramenta ministra
uit talis citra sedem apostolicam absolui non po
test. extra de heret. excōmunicamus. Causam cum
fertur ad ipsum. scilicet papam. soluitur a papa. Ad
papam tunc pertinet examinatio ⁊ determinatio.
extra eo. licet. ⁊ de app. intimasti. Rescriptum ad
das. Si de rescripto apostolico dubitetur: soluitur a
papa. extra de off. dele. c. ij. Idem est de priuilegijs.

Et hoc intellige de rescripto cōtentioso. vt dicitur ibidē. Et de gratioso. s. priuilegio. extra de iudi. cū venissent. Siue diffinitiuo extra corp⁹ iuris cano-nici vagante. extra de fi. instru. pastoralis: siue in-cluso. Et sic pōt hoc exponi de rescripto q̄druplici Fidei dubium. si de fide dubitet̄: soluitur a papa. xxiiij. q. j. quotiens. Etiā si indubitatum sit. ex quo indubium vertitur. C. de sum. tri. l. fi. Confert bo-na plura. i. plura beneficia cū cura. vel plures pso-natus cū cura. extra de elec. dudū. el. ij. Irritat in-fectum. pnuncians electionē seu puisionem. que nondū facta est si cōtingat fieri irritam τ inanē. ex̄ de elec. innotuit. Qd̄ alius facere nō pōt. quia trac-tus futuri tpis non ptinet ad inferiorē iudicem in hoc casu. ff. de vsuf. l. j. §. j. Legē condit generalez extra de cōsti. c. j. Approbat imperiū. i. electum in imperatorē. Firmat. i. cōfirmat electionē vel infir-mat. Deponit. s. imperatorē. Et vngit. s. imperato-rem. extra de elec. venerabilem. Et ex hoc quidaz sumpserūt ar. q̄ imperator recipit ordinē subdia-conatus. Qd̄ reprobat glo. in. c. valentinian⁹. lxiij. di. Et cōmuniter doc. Et glo. ibi addit. q̄ impe-rator gerit officiū subdiaconi cū ministrat epo. Et ob hoc etiā puto q̄ vulgares sumpserint occasio-nem credendi q̄ imperator sit subdiacon⁹. qd̄ ta-men est falsum. vt notant doc. in. d. c. venerabilē. vnde impropie dicit̄ imperator cōsecrari. s3 debet inungi. Et de vnctione imperatoꝝ τ regum vide qd̄ notat̄ in. c. vnico de sacra vnc. imperator autē coronat̄ triplici corona. s. ferrea. argentea τ aurea. Et a quibus coronet̄. τ de significato istoꝝ metallo-rum. Vide glo. in cle. romani. de iureiurādo. Cō-cilium generale facit. xvij. di. per totū. Sancit q̄z sanctos. i. cōfirmat τ approbat τ canonizat sanctos τ in cathalago sanctoꝝ ascribi facit. neq̄z sine eius licentia debet aliq̄s sanctus venerari. quātūcunq̄z dicat̄ miraculis choruscare. extra de reli. τ venera. sanctoꝝ. c. j. Ens nō esse facit. i. de aliquo facit ni-hil: mutando etiā naturā rei. extra de ex. p̄la. tāta. Nō ens fore. i. de nihilo aliq̄d facit. ex̄ d̄ trāsla. p̄. c. j. Pallia semꝑ portat. s. vbiq̄z. extra de vsu pa. ad honorē. Concedit. s. palliū. Et nullus alius etiam legatus. extra de elec. significasti. Legi nec subiacz vlli. quia princeps solutus est legibus. ff. de legi. l. princeps. Appellat̄ ad hunc medio sine. i. imme-diate. i. omisso medio. de ap. c. dilecti. Iudiciūq̄z ē pro lege suū. Nam eius sententia facit ius. extra de re. iudi. In causis. Monachū reuocat renitentē. Nam abbate τ monacho renitentibus τ contradi-centibus: potest monachū trahere de monasterio τ alicui episcopo vel principi in sociū assignare. ix. q. iij. per principalem. Nec mirū. nam de mona-cho potest facere non monachū. extra de sta. mo. cum ad monasteriū. Maius adulterio soluit ge-neraliter. Sec⁹ de episcopis. extra de iudi. at si cle-rici. Artat τ laxat quicq̄d sponsis nocet. i. impedi-menta matrimonij canonica: aliquotiens restrin-git τ annihilat. Aliquotiēs dilatat. vt extra de con-sang. non debet. xxxv. q. iij. quedaz lex. τ capitulo qd̄ sen psi. Ordinat extra tempora. s. dando sacrū ordinem. τ ipse solus potest subdiaconū facere ex-tra quatuor tempora. puta in dominicis. extra de tempo. or. c. j. Promotū scilicet subdiaconum per papam. scilicet idem papa pmouet τ nō alius nisi de mandato suo. extra de tem. or. cum in distribu-endis. Ordinat atq̄z die qua consecrat̄ τ ipse. ex-tra de elec. quod sicut. Viuentisq̄z locum cōcedit. Nullus enī alius potest conferre beneficiuz non-dum vacans. extra de concel. pre. c. j. Iureq̄z p̄uat Auferendo vni τ conferendo alij. vnde etiam po-test venire cōtra concilia. extra de elec. significasti. quod nō potest legatus. extra de p̄ben. dilectus. el. j. Insignit. i. insignia episcopalia concedit aliq̄-tiens abbatibus τ alijs inferioribus. puta. mitrā baculum pastoralem. anulum. sandalia τ hmōi. extra de priuil. c. abbates. τ capitulo vt apostolice li. vj. Laico sacra dat. id est spiritualia concedit. sic ius eligēdi. ex̄ de iure patro. nobis. A decimus exi-miendo ipsum. extra de deci. a nobis. Quod alius facere non potest. Et potest laicis spiritualia dele-gare que tamē sunt eis al's interdicta. extra de cō-su. ecclesia sancte marie. Crisma ministro. id est cō-cedit p̄sbytero q̄ possit infantes chrismare in fron-te. xcv. dist. peruenit. Quod a nullo alio fieri pōt. extra de consue. quanto. Summa sede sedet. scili-cet in illa: quā sibi dominus in petri persona spe-cialiter elegit. extra qui fi. sint le. per venerabilem. Plenusq̄z vicarius extat. Cuius enī quilibet episco-pus possit dici vicarius xp̄i. tamē est particularis sed papa est vicarius generalis vnde omnia regit τ de omnibus vt sibi placet iudicat τ disponit. ix. q. iij. cuncta per mundū. τ capitulo per principalem. Legatus vo p̄dicta vsurpare non debet nisi velit confundi. extra de vsu pallij. c. nisi. τ de trans. pla. c. j. ij. et. iij.

Sed que potest facere legatus in puincia sibi decreta. Rñ. fm Directoriā potest omnia exerce-re que faceret ipse qui eū transmisit: p̄ter ea q̄ sum-mo pontifici reseruant̄: que posita sunt in prece-denti. §. Nam ad ipsum spectat puinciā sibi cō-missam malis hominibus purgare. ff. de of. p̄si. l. iij. Item audire causas puincialiū que per appella-tionem vel querimoniaz ad eum deferunt̄. extra eo. capitulo pmo. Item potest facere conciliū par-ticulare. puta. puinciale cum episcopis prouincie sibi decrete. Item τ eius indulgentie: sicut τ indul-gentie episcopoꝝ sunt perpetue. Itē legatus de la-tere archiepiscopoꝝ. episcopoꝝ τ exemptoꝝ electi-ones potest ex officio confirmare. Sed alij legati hoc nequeūt: nisi eis a sede apostica specialiter sit concessum. extra de elec. si abbatē. li. vj.

Legatus de latere dūtaxat potest de exemptis se impedire. etiā qui immediate subsunt pape. Et de causis que contra ipsos mouent̄ saluis tamen que sedi apostolice specialiter per priuilegia eoꝝ re-seruantur. non obstantibus priuilegijs. quia fm glo. in capitulo quod translationē. de of. le. priui-legia eximunt eos a iurisditione episcopoꝝ. secus a iurisditione pape vel legatorum. de alijs secus. nisi hoc eis specialiter cōmittat̄: De ordine tamen

fratrum minoꝝ videtur aliud dicendū. de q̄ vide supra Exemptus. Item exemptus a iurisditione cuiuslibet ordinarij: non intelligit̄ exemptus a iurisditione legati. Ipsum eximentis.

An autē legatus de latere possit alterare legata facta ad certum vsum pium. ꝛ cōmutare in alium vsum. Respon. pe. de perusio videt̄ distinguere. q̄ aut ille vsus potest impleri de iure ꝛ de facto. puta. quia legauit quis. vt monasterium fieret in tali dioceſi. Episcop⁹ est contentus. Et sic tenet de iure: ꝛ nullum aliud impedimentū est in facto. quia pecunia est parata ꝛ cetera alia necessaria: nec est qui aduersetur. Et sic potest fieri de facto. Et tūc dico q̄ nō pōt cōuerti in aliū vsum. Et iste ē casus c. nos quidē. de testa. Aut ille vsus potest impleri de iure. ſꝫ non de facto. puta. ꝓpter guerram vel q̄ pecunia est modica vel nō est locus in ecclesia vbi legauit pro capella fienda ꝛ huiusmodi. Et iste est casus. l. legatam. ff. de admi. rerum ad ci. perti. Et tunc potest fieri cōmutatio auctoritate superioris etiā si in testamento sit clausula q̄ nō possit cōuerti ad alium vsum q̄ deputatū. Ratio. quia volūtas testatoris debꝫ interpretari s̄m ius cōmune. vt res magis valeat q̄ pereat. Et ideo cū de iure cōmuni possit in alium vsum cōuerti. non obstat talis clausula ergo ꝛc. Et ex his dicit Spe. q̄ si mihi legatur vt vadā vltra mare ꝛ nullus audet ire. q̄ cōseq̄r legatū licet nō vadā dūmō vadā ad similē locum. Similiter si testator legat ꝓ labore itineris vel penitentie sibi iniuncte vt vadam romam: et propter impedimentū non possum ire. cōsequar legatum. dūmodo ad locū consimilem vadam. d. l. legatam. Excipitur tamen qd̄ legatur pro subsidio terre sancte: quia si nunc nō possum. expectabo tempus. ꝛ seruabit̄ legatum capitulo magne. extra de voto. Aut vsus potest impleri de facto ſꝫ non de iure. Et tunc aut hoc est quia nō est ad aliquem finē honestum. puta. legat quis capitulo vt fiat ludus theatralis in ecclesia qui est illicitus. Et sic legatum est inutile. ꝛ non fiet conuersio. vel nō potest fieri de iure. Non quia nō sit ad finem honestū. sed quia ius prohibet. Et sic fiet cōuersio in alium vsum honestum. vt est casus in. l. legatū. ff. de vsufru. le. Et sic intellige dictū capitulum. nos in ꝟ. non potest impleri. s. de iure. Exemplū. testator legat q̄ p̄dicatores vel minores se conferant ad habitandū in domib⁹ suis. ꝛ celebrent ibi diuina ꝓ salute anime sue. hoc de iure fieri non potest ꝑ capitulum vnicū. de ex. prela. li. vj. tamen vsus est honestus. quia ꝓ anima ꝛ cultu diuino. Similit̄ legat vt fiat ecclesia in tali loco nō potest fieri. ꝓpter priuilegiū quod habent p̄dicatores ꝛ minores de distantia canaꝝ ꝛ hmōi. Et idō fiet in alio loco cōgruo ꝛ honesto.

Cuius auctoritate fiet talis cōmutatio. Respōdit dictus pe. q̄ si non subest causa. puta. quia potest de iure ꝛ de facto impleri. tunc solus papa potest. d. l. legatam. ꝛ cle. quia contingit. de reli. do. Si subest causa legitima: potest diocesanus: etiaꝫ si posset impleri de iure ꝛ de facto. nisi testator prouidisset quid fiendum de legato: vsu non impleto quia si prouidisset nō posset fieri cōmutatio. Sed Bar. in. d. l. legatam. dat optimā distinctionem trimēbrem per illam. l. dicens. q̄ quando relinquitur vt fiat aliquod opus non licitum. tunc cōuertitur in aliud opus licitum auctoritate ꝓximi superioris: causa cognita vocatis his quoꝝ interesse potest. vt. l. legatum. ff. de vsufru. le. Si vero potest licite fieri: tunc si pecunia ꝓ hoc relicta sufficit: nō potest conuerti in alium vsum nisi auctoritate principis. vt. d. l. legatam. in principio. Aut nō sufficit ꝛ tunc potest conuerti in alium vsum absq̄ principis auctoritate. vt. d. l. legatam. in fi. hec Barto. Et hec distinctio euacuat questionē nostram principalem ꝛ omnes alias. Et vide ad hoc nota. per Bal. Ang. ꝛ Sali. in. l. si testamentū. C. de testa. vbi strictius dicunt q̄ nō licet pape alterare vsum illarum rerum que per fideles sunt relicte. Et hoc intellige de potentia ordinaria. sed de potentia absoluta bene potest ipse solus. d. cle. quia contingit. d. l. legatam. et. d. l. legatum. dūtamen in ipsa alteratione: quam facit papa seu imperator: appareat de causa. Nam debet constare principem velle vti suprema potestate s̄m Inno. capitulo innotuit de electi. Et dicit Bal. q̄ raro debet princeps vti plenitudine potestatis. Omnes tamen ratio motiua principis habetur pro causa s̄m Bal. in. l. rescripta. C. de p̄cibus imperatori offerendis. Et si principi conuenit dicere. sic fiat. Alij autē debēt dicere. fiat iusticia.

Utrum autē quando debet fieri cōmutatio requiratur consensus heredis grauati. Respondit pe. de peru. q̄ si nō potest impleri de iure vel de facto. requirit̄ consensus heredis ꝛ ecclesie cui sit legatum ꝛ ita loquit̄. d. l. legatum. Idē dic q̄ñcunq̄ ex causa legitima debet fieri cōmutatio.

Quid autē si dubitetur: an sit causa legitima vt fiat cōmutatio vel ecclesia cui legatur vel heredes non consentiunt. Respondit dictus Pe. q̄ solus episcopus poterit. Et si ecclesia cui legatur consentit vt fiat commutatio. ꝛ heredes contradicāt: in dubio minus episcopus fauebit ecclesie legatarie: fauore voluntatis adimplende ꝛ non heredi. Vide etiam Ludo. ro. in suis singularibus. vbi dicit q̄ si testator legauit ecclesie decem conuertenda in calicem vel mille vt construatur ecclesia. Si non est opus ecclesie illud fieri. de cōsensu episcopi potest in aliud conuerti. quia vbicunq̄ aliquid relinquitur in vsum pium: quo nō est opus. potest ꝑ episcopum fieri translatio nihil tamē allegat.

Legatus quātūcunq̄ plenam legationem habeat. siue etiā habeat p̄textu ecclesie sue. nō habet ex hoc potestatem cōferendi beneficia. nisi ei specialiter sit cōcessum vel nisi sit cardinalis. extra de offic. li. vj. Quod si ecclesia habet patronū laicū. non potest conferri per legatum: nisi ei quē patronus p̄sentaret. Eodē modo si habet patronū clericum: cui patronatus cōpetit ratione sui patrimonij. extra de iure pa. cum dilectus. Secus si clericus sit patronus rōne ecclesie. vel etiā si sit collegium.

quia tunc eo irrequisito potest legatus conferre. quia potest qd maius est. s. ipsas ecclesias cōferre, non requisito epo. facit extra de of. le. dilectus z ibi hoc notat glo.

Omnes reseruationes quorūcunqz beneficioꝝ facte a quocunqz legato auctoritate legationis vel ab executoribus deputatis p ipsum. z omnia decreta sine denūciationes z ꝓcessus carent viribus finita legatione. Quinetiā si durante legatione legatus in aliqua ecclesia facit aliquā reseruationez. nō potest illa pendente facere aliam in illa ecclesia Similiter etiā postq̄ reseruauit vnū beneficiū ptinens ad collationē cuiuscunqz. ipsa reseruatione pendēte nō poterint aliud reseruare qd ad eundē ptinet. extra eo. ꝑsenti. li. vj.

Nullus legatus potest facere aliquā reseruationem de ecclesijs z dignitatibꝫ eaꝝ. vbi illi qui ꝑficiuntur habēt p electionē assumi: nec se intronitare. qui eligere z postulare valeant. extra eo. deliberatione. li. vj.

Nullus legatus potest cōcedere alicui in generali vel speciali. vt recepta resignatione illoꝝ q̄ habent beneficia possint illa alteri cōferre. aliter non valet. ex eo. deliberatione. li. vj.

Constitutiones legatoꝝ durant z sunt ꝑpetue. Secus si causas delegant. quia egressis illis de ꝓuincia non durat iurisditio delegatorum. nisi ante legatorum discessum citatio ꝑcesserit. extra eo. nemini.

An aūt solus legatus possit statuta edere. Dic fm no. in. c. fi. extra eo. q in spectantibꝫ ad iurisditionem solus legatus potest facere statuta. dummodo illa statuta nō sint contra canones generales. quibꝫ legatus non potest in aliquo derogare. Idem dicimus in epo. vt notat Jo. an. in. c. fi. de of. archipres. Idē dicit Ge. z plus. videlicet. q eps nō potest facere statutū: quo ius cōmune artetur Si tamen legatus vellet statuere in concernentibus aliorum preiudicium. tunc debet habere illorum consensum seu ꝑsentiam. vt notat Inno. in d. c. fi.

Legatus non pōt ꝓcessum delegati impedire. aut eius sententiā irritare. ꝫ potest eam confirmare z exequi. extra eo. studuisti.

Quot modis finitur legatio. Rū. fm Jo. an. q̄tuor modis. Primo. si datus fuit legatus ad tempus: finito tēpore finita est legatio. extra de offi. de le. de causis. Secundo. quādo reuocatus est. ff. de iudi. l. iudicium. Tercio. quando egressus est legationem animo non redeundi. Secus si animo redeundi. extra eo. nouit. Quarto. p mortem ipsius legati. nō tamen morte cōstituentis. extra eo. legatos. li. vj.

Legitimus filius quis

est. Respon. fm Ray. qui de legitimo matrimonio natus est vel de eo qd legitimum reputabat. vnde si vir z mulier cōtraxerint in facie ecclesie bona fide. credentes se legitime copulatos. cū tamē nō essent vel etiā si alter eoꝝ tantum hoc credebat. puta. quia cōtraxit cū eo quem nesciebat habere vxorem. talis reputat legitimus z vtriqz parenti succedit. extra eo. ex tenore. Secꝰ si clandestine cōtraxissent. quia videt fuisse ignorantia affectata. Et multomagis si contraxerint publice. scientes ambo impedimentū. ex de clan. despon. cū inhibitio.

Quot modis q̄s legitimat. Rū. tripl'r. Primo p sequens matrimoniū. Et hoc si inter illos poterat tunc qn̄ habuerūt illum filiū esse matrimoniū etiā si ille vel illa anteq̄ sumeret talem coniugem prius cum altero cōtraxisset q̄ postea moreret. de hoc vide supra Filius. z. c. illegitimus. Scdo modo p specialem indulgentiaz pape de hoc vide s. d. c. Illegitimus. Si aūt fiat per epm legitimatio valebit ad hoc vt minores ordines suscipe possit. z beneficium sine cura vbicūqz. z ad successionem bonoꝝ z actus legitimos seculares in terris temporaliter ecclesie subiect. z etiā in alijs terris. q̄tū ad ea p q̄ nō fieret alteri ꝑiudiciū. Et multomag valet ad hoc legitimatio p papaz. Sed in his per que fit alteri ꝑiudiciū. puta. q succedat ab intestato. nō valet legitimatio. nec p papā nec p epm in terris que eis tēporaliter nō subsunt fm Inno. et Ber. extra eo. p venerabilē. de hoc vide s. Illegitimus. Tercio modo legitimat q̄s per leges seculares mult modis. q̄ reduci possunt ad tres. Primo. si pater filiū naturalē offerat curie impatoris efficiaturqz curialis. vt in autētico q̄. modis natura. effi. sui. §. si q̄s igit. coll. vij. Idē si offerat eum curie ciuitatis. de qua vel de cuius vico sit oriundus. vt in insti. de nup. §. vltimo. Secundus modus si pater decedēs in testamēto filiū naturalem nominet legitimū heredem. Et ipse postea offerat testamentū principi vel si pater in instrumēto per publicā manū confecto vel ꝓpria manu scripto. cū subscriptione triū testiū. eū filiū nominet nec addit naturalē. vt in autentico vt liceat ma. z aue. §. ad hec. Tercius modus. si nullo filio legitimo existente. ipse naturalis filius seipsuz offert curie. vt in autētico. q̄. mo. na. effi. le. §. j. Hec legitimatio p leges facta. valet ad secularia z tpalia quo ad successionē z dignitates in terris tm̄ subiect potestati legitimātis z in alijs vbi nō fit alteri ꝑiudicium Ad ordinē tn̄ vel dignitatē ecclesie nō se extendit fm Inno. z Ber. Spurij vero non possunt legitimari q̄tū est p leges. Sed impator vel aliꝰ auctoritate eius aliquādo de gratia legitimat z similiter papa.

Quid si impator legē faceret vel rescriptū cōcederet q spurius succederet nō obstantibꝫ legibꝫ cōtrarijs. Rūdit Asten. li. viij. ti. xxxviij. de mēte Ho. q licet impator illegitimos possit ad hereditatē admittere tanq̄ legitimos. tn̄ nō potest super hoc legē generalē cōdere. q multi nō curarent vxi filios haberēt. dūmodo sibi succederent. Et sic lex talis esset causa multoꝝ mortaliuz peccatoꝝ. ergo abolenda. ex de ꝑscrip. c. fi.

Nun qd autē legitimatio vel emācipatio possit fieri de filio quo ad certū actū. z quo ad alios nō. t

Rn̄. Bar. in l.j. §. in filij. ff. ad trebel. relinq̄t sub dubio. Sed Ang. in l. si ab eo. C. de le. hr̄. conclu- dit, q̄ sic. Et Paulus de castro dicit se al's consu- luisse q̄ pater potest legitimare filiuz spuriū: cum hac cōditione: ne succedat. τ ita dicit se postmodū inuenisse. Rai. de for. q̄ ita cōsuluerat: in ciuitate pisana. Quo tamē ad legitimationē respectu vni⁹ actus Bal. in l. seruum. C. de testa. tenet q̄ nō. q̄z libertas est indiuisibilis. l.j. §.j. C. de lati. li. tol. Et ad hoc facit tex. in l. quesitum. ff. de adop. Et hec opinio videt̄ cōmunior. Sed dictū Pau. τ aliorū fm̄ Ber. cep. in tractatu suo de cautel'. potest pce- dere q̄ per viā dispensationis fieri possit. vt p cer- to actu tantū dispenset̄ q̄ fiat status mutatio. vt notatur in l. si pariter. ff. de libe. cā. Et ideo caute- la est parentibus q̄ habent filios legitimos τ natura les. τ spurios. q̄ vellent ipsos spurios legitimari fa cere. s̄z nollent q̄ succederent cū legitimis pariter: nisi certo modo put eis parentib⁹ placuerit. Naz comes palatinus vel alius q̄ habet potestatē legi- timandi licet nō possit legitimare q̄tuz ad vnum actum tm̄ quia legitimatio est reintegratio totius status. d. l. quesitū. τ. d. l. si pariter. tamē potest di- spensare vt possit succedere certo modo. quia ista non est proprie legitimatio. s̄z dispensatio. Et licet iste comes nō possit plus facere q̄z sibi cōmissum sit: minus tamē facere potest. quia non habet ser- uare formaz sui priuilegij: sicut facere debet iudex delegatus.

Legitima portio. Sciendum q̄ olim fuit licitū cuilibet totam hereditatē suam relinquere alteri. Sed falcidius statuit: q̄ quarta deberet relinqui legiti- mis heredibus. Et triplex est legitima portio: q̄rū vna est debita iure nature. Et dicit̄ debitū bono- rum subsidiū. Et hec debet̄ filijs tm̄: qui sine cau- sa exheredari nō possunt. Et huic portioni nullū grauamen vel dilatio potest imponi. C. de inoffi. testa. omnimodo τ duab⁹. ll. sequen. Et hec est ta- lis si sunt quatuor filij. τ infra debēt habere terciā partem. Si sunt quinq̄z vel vltra debent habere medietatē. C. de inofficio. te. auten. nouissima. Et intellige terciā partem vel medietatem eius q̄ eis deferebat̄ ab intestato. vt notat glo. in l. si arroga- tor. de ado. τ ibi Bar. p hoc allegat. l. papinian⁹. §. qd̄ autē. ff. de inoffi. te. Et intellige detractis de bitis: si q̄ essent. Itez est alia portio s. q̄rta falcidie: que debet̄ iure institutionis. vt cū aliquis est insti tutus heres. τ illa hereditas est exhausta p legata: tunc institutus potest detrahere sibi vsq̄z ad quar tam partē hereditatis: detrahendo de singulis le- gatis. s. de q̄cunq̄z legato p rata tātū q̄tū eidem est legatū ad quartā habendā. insti. eo. primo Re sponso. Fallit primo in his que ad pias causas re- linquuntur ecclesie vel pio loco. vt in auten. simi- liter. C. ad. l. fal. Nota tamē q̄ si ecclesia vel alius pius locus instituerēt heres: tunc detraheret fal- cidiam de legatis factis alij ecclesie vel pio loco: q̄z concurrit priuilegiū cum priuilegio. Et sic concur rentibus priuilegijs vtentur iure cōmuni. facit l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. Et dy. in l. si q̄s ad declinandā. C. de epis. τ cle. idem tenet. Et qd̄ di- ctum ē q̄ quarta debet̄ de legatis ad pias causas. Bal. in l. annua. §. ticio. ff. de condi. τ de. Idē dicit etiā si indirecte relinquat̄. vt si mihi relinquit̄ fun- dus cum pacto q̄ restituam ecclesie. nam tunc nō deducitur falcidia. sicut nō deduceretur si directo esset relictus ecclesie. Item cessat falcidia: quando testator sciens quantitatē patrimonij sui expresse illam phibuit vel si heres nō fecit inuentariū tem pore τ modis a iure statutis. vt in auten. s̄z cum te- stator. C. ad. l. fal. vel si heres īfra tp̄s legitimū vo luntati nō paruerit testatoris. extra de te. Raynal dus in fi. Et ibi dicit glo. q̄ tempus legitimuz est tēpus anni cōputandum a iussu iudicis infra qd̄ tempus si non paruerit dicit q̄ etiam perdit om- nia. excepto q̄ sibi d̄bet̄ ex fideicōmisso. Itē cessat falcidia quando aliqua sunt ita relicta vt non alie- nentur: s̄z remaneant apud successores eius cui re linquunt̄. vt in autentica. s̄z et in ea. C. eo. Itez est tercia que dicit̄ trebellianica: vt cum aliq̄s institu tus heres rogatur vt alij restituat hereditatem. Nam talis institutus potest retinere quartā par- tem de tota hereditate. vt institu. de fideicō. here. §. sed quia. Et hec detrahitur de tota heredita- te. Et in hac computant̄ legata τ donationes. Et p hoc infert Panor. in c. raynucius. de testa. q̄ q̄r- ta que debet̄ iure institutionis. s. cum hereditas ē exhausta legatis est magis priuilegiata q̄z quarta trebellianica. Et quarta trebellianica est magis pri- uilegiata q̄z legitima que debet̄ filio. Nā in quar- ta que debet̄ iure institutionis nō computantur nisi ea q̄ obueniunt heredi iure institutionis. Nō autē legata vel alio titulo prouenientia: Sed in q̄r- ta trebellianica computant̄ non solum ea que p- ueniunt heredi iure institutionis. s̄z etiaz omnia q̄ proueniunt ex testamēto. puta. iure legati vel dona tionis. Alia p̄o venientia extra testamentuz non computant̄. In legitima p̄o debita iure nature computant̄ non solū ea que proueniunt ex testamē to quocunq̄z titulo. s̄z etiā vndecunq̄z sint pfecta. scz a defuncto. Secus si aliquid caperet̄ extra pa- trimoniū defuncti. quia illud in quartā nō impu- tatur. vt. l. scimus. §. repletionem. C. de inoffi. te. Et hoc etiā vult Bar. in l. in quartā. ff. ad trebel- lia. Aduertendū tamen circa hoc vltimū fm̄ Pa- normi. in c. raynucius. s. allegato. q̄ aut pater filio donauit ob cām̄. puta. dotis vel donationis pter nupti. Et illud imputat̄ in suam legitimam. vt in auten. ex testamēto. C. de collo. Aut fuit facta do- natio simpliciter. τ tunc si tenuit. vt quia fuit facta filio emancipato vel filio vt benemerito: τ tunc il- lud non imputat̄ in quartā. quia valet hec dona- tio ac si fuisset facta extraneo. Aut donatio nō te- nuit in vita. τ tunc computat̄ in legitimā. etiam si confirmet̄ morte.

Queritur. an filio sufficiat habere legitimā quo cunq̄z relicti titulo. Respon. Bar. in autē. nouissi ma. C. de inoffi. testamen. dicit q̄ hodie debet ha-

here iure institutionis. vt in auten. vt cum de appella. cognoscitur. §. aliud. Ratio quia est titulus magis honorabilis. Item quia habet ius accrescendi in hereditate, vt notat in. l. quoniens. C. de here. insti. Item debet habere dictā legitimā cum vsufructu. vt in auten. de trien. ⁊ semi. §. phibemus. Et sic lex vxori nce. de vsufru. lega. est correcta in filijs. Vide etiā glo. in. d. §. aliud. que dicit. ꝙ in vno nummo facta institutio. excludit querelam. vt in. d. auten. vt cuz de appella. cognoscitur §. ceterū si qui. Agetur tamē ad supplementū. vt C. de inofficio. testamen. l. omni modo. nec sufficeret si filio relinquerer fideicommissum vniuersale. vt vult Bar. in. l. ita tamen. §. qui rogatus. ff. ad trebellia. Idem Bar. in. l. scimus. §. cum autem. C. de inofficio. testamen. ⁊ ibi reprobat glo. quia tex. in corpore vnde sumit autētica nouissima preallе. expressaz mentionē facit ꝙ nō valet iure fideicōmis. Hoc etiam videtur expressum in. d. §. qui rogatus.

Quero an parentes debeant habere hodie legitimam iure institutionis. Rū. Bar. in. d. auten. nouissima. dicit ꝙ glo. in. l. j. §. j. ff. si a pa. q̄s fue. manu. tangit istam. q. in patrono. Et cōcludit ꝙ patronus potest habere quocunqꝫ relicti titulo. Sz pater ⁊ patronus equiperant ad omnia. exceptis quibusdā que notant in. d. l. j. inter que non reperitur ista diuersitas. ergo ⁊c̄. Preterea qḋ nō mutatur expresse remanet incorrectū. vt. l. recipimus C. de ap. hec Bar. Bal. tamē videt tenere cōtrarium in. l. j. C. de bo. pos. cōtra tab. li. vbi dicit ꝙ filius debet relinquere parentib iure institutionis Et fundat se p tex. expressum. in. d. l. omni modo. circa principiū. Et ibi hoc idem tener. idē Ia. de bel. ⁊ hec opinio est tenēda. Et hoc verū vbi filius testans nullos filios reliquit. quoniā vbi filij supessent: nulla legitima videt debita patri. Immo in nihilū succedit. vt est glo. valde notabilis. insti. qui mo. ius pa. po. sol. §. nostra autē. in ver. patrono. Et non mirū. quia in successione. prima causa est liberoꝝ. vt in autē. de suc. ab inte. circa pncipiū Glo. tñ in. l. pater filiū. ff. de inoffi. te. tenet debere institui patrē etiā extantib liberis. Sed primum videt cōmunius.

Quero. vtrū in ascendentib sit aucta portio legitima sicut est aucta in filijs vsqꝫ ad trientem ⁊ semissem. Rū. Bar. in dicta autentica nouissima. de mente glo. ⁊ doc. dicit ꝙ sic. vt in auten. de tri. ⁊ se. §. j.

Vtrū p nō confectionē inuentarij pdat legitima debita iure nature. Rū. Bar. in autē. ſꝫ cum testator. C. e. refert glo. tenere ꝙ nō in auten. hoc amplius. C. de fideicō.

An autē in male ablatis incertis cesset falcidia. Rū. Bar. in. l. j. C. de sa. san. ec. videtur tenere ꝙ sic. si sunt incerta ita ꝙ veniant distribuenda inter pauperes. nā tunc dicit relictuz ad pias causas. s. p anima illius eius fuit. Sed si relinquit q̄s debita vel male ablata certa illis personis quib debentur: tunc non videt ꝓprie relictum ad pias causas prima enī causa relicti tunc est. quia debitum. nō ipsa pia causa. tunc enī proprie est ad pias causas: quādo nulla necessitas subest. ſꝫ solum ipsa religio ⁊ ipsa liberalitas. erga deū. Et in istis videtur concludere ꝙ possit detrahi falcidia. nisi ille cui relinquitur vere pbaret sibi debitū aliunde q̄ ex testamento. vt. ff. de auro. et argento lega. l. qui vxori. hec Bar. vide etiā ad p̄dicta que notat Asten. li. iij. ti. xxv. post mon al. ꝙ ꝓpter male ablata incerta si nō possunt pbari. nō credit ꝙ liberi vel parentes si cōsentire nolunt: possint legitima sibi debita iure nature defraudari. Als enī posset testator de leui fingere male ablata multa. vt predictos legitima defraudaret. Quod iniquum essꝫ quia si talia male ablata nō possent pbari non tenet heres soluere vt debitū: seu vt es alienū. ſꝫ vt legatum. aliegat legem secundā ⁊ terciā. C. de fal. mo. Et ideo bonū consiliū est ꝙ ipse testator satisfaciat de illis dum viuit vel faciat ꝙ filius obliget se ad soluendum insolidū illa. legitima nō detracta. in quo casu tenebit. Si autē nō possit ad hoc filiū inducere: nō faciat testamētū. ſꝫ codicillū: in quo ordinet ꝙ omnia bona distribuant pauperib p male ablatis incertis: asserens ꝙ plura sunt sua male ablata q̄ omnia bona sua. Simili mala ablata certa: que tñ pbari nō possunt: relinqt illis psonis a quib habuit. ⁊ male ablata certa q̄ pbari nō pñt sunt sicut es alienū.

Quero. in istis legatis ad pias causas cessat falcidia. An p hoc ptineat ad onus heredis. An ꝯ aliorum. Rū. Bar. in autē. ſꝫ et in ea. C. ad. l. fal. dicit ꝙ onerāt heredes ⁊ legatarios. quia ista legata debent ante omnia detrahi vt es alienuz. vt. ff. ad. l. fal. l. eris alieni. Et sic ex hoc heres habebit minorem quartam ⁊ alij legatarij habebunt minus de legato.

An autē p nō confectionē inuētarij pdat trebellianica. Rū. Bar. i. d. autē. ſꝫ cū testator. tenet ꝙ nō. q nō debet induci correctio legis nisi in casu legis corrigētis. vt. l. p̄cipimus. C. de app. Idē tenet Iac. de bel.

Vtr̄ de fideicōmisso vniuersali relicto ad pias causas detrahat trebellianica. Bar. in. d. auten. ſꝫ ⁊ in ea. dicit se pluries cōsuluisse ꝙ cessat trebellianica. licet glo. in. c. j. de testa. li. vj. teneat contrariū pncipue p hanc rōnē. q nō videt eadē ratio in falcidia ⁊ trebellianica. q licet in relictis pticularibus nō detrahat heres. habet tñ de alio qḋ est in hereditate. ſꝫ in fideicommisso vniuersali nō detrahat. tunc frustra erit heres. Sed Bar. in. l. marcellus ff. ad trebel. dicit hoc esse ꝯ tex. in corpore. vnde sumitur autē. similit. C. ad. l. fal. vbi loquit quando tota substātia est exhausta nec est inuacuū heres quia tex. in autē. de here. ⁊ fal. §. si ṽo expssum. dicit ꝙ habet meritū quo ad deū. quia exercuit actū pium.

Que aūt sit differētia inter legatum ⁊ fideicommissum. Rū. Panor. in. c. raynaldus. de testa. dicit ꝙ legatū dicit qn̄ dispositiones vel testamentū cōferunt in legatariū. Fideicōmissum ṽo dicitur

qñ q̄s capit de manu alterius: puta. relinquo tibi fundū. ⁊ volo vt illū restituas sempronio. nam respectu tui est legatū. ſ3 respectu sempronij est fideicōmissum. Sic appellatū. quia fidei tue cōmittit. vt restituas sempronio. Sed hodie fideicōmissa ⁊ legata sunt adequata. vt. l. j. ⁊ ij. C. cōmunia de l. Et dicit fideicōmissum particulare qñ nō hereditas. sed certa bona particularia veniunt restituenda. Et per hoc habes quid sit fideicōmissum vniuersale.

Quero. legata minuunt quandoq3 ꝓpter defectum patrimonij. vt si testator legat plus ꝙ3 habeat. Itē minuunt qñq3 ꝓpter falcidiā. vt. l. in quartam. ff. ad. l. fal. An legata ad pias causas recipiāt diminutionē ꝓpter defectū patrimonij: sicut alia legata ad nō pias causas. Bar. in. d. auten. sed et in ea. dicit ꝙ sic. Nec obstat. qd̄ posset dici ꝙ detrahitur vt es alienum. Intellige quo ad quid. s. quo ad computationem falcidie. nō quo ad alia. quod apparet in eo. quia talia relicta ad pias causas minuuntur ꝓpter legitimā debitam iure nature. vt notatur in. l. si quis ad declinandam. C. de epi. ⁊ cle.

Quero an testator possit ꝓhibere trebellianicā. Bar. in. d. l. marcellus concludit ꝙ sic. Et dicit ꝙ Odofr. Jac. de are. ⁊ Cy. tenent idē.

Quero quid si ecclesia vel aliqd̄ hospitale instituitur heres. ⁊ adeat absq3 beneficio inuentarij. An teneat insolidū. Bar. in. d. auten. ſ3 cum testator. Rñdit per verbū. cogitabitis. Sed in. l. j. C. de sac. san. ec. tenet ꝙ nō. quia iura ciuilia nō pñt obligare ecclesiam ⁊ pia loca vltra vires hēditarias cū talis obligatio nō sit de iure nāli ⁊ in legatis ad pias causas cessat omnis solennitas iuris ciuilis. Si tamē aliquis sacerdos instituat heres rōne cōsanguinitatis vel amicicie. nō respectu religionis diuine. tunc putat teneri insolidū. vt in autentico de here. ⁊ fal. §. pe. Secus si amore dei vel pro anima sua.

Nun qd̄ autē quis possit deducere duas q̄rtas scz debitā iure nature ⁊ trebellianicam. Rñ. olim fuerunt opiniones. vt patet in. l. ꝙ3. C. ad. l. fal. Sed hodie dic cum Bar. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. tes. vbi distinguit ꝙ si substitutio: aut rogatio sit pure facta. Et tunc nō detrahit nisi vnā quartā. Aut sit rogatio de restituēdo sub cōditione. puta. si decedat sine liberis vel post certū tempus. Et tunc detrahet duas. Et ista opinio est approbata de iure canonico in. c. raynuci⁹. ⁊ in. c. raynaldus. de testa. licet nō videat vera de iure ciuili. vt in auten. de resti. §. quā obrem. tamē ita obseruat. vt decre. dicunt. Sed vbi quis esset rogatus de restituendo incōtinēti vel pure. Bar. dicit. ꝙ illas decre. non obseruaret. Et sic dicit se plures cōsuluisse. quod sepe accidit. qñ dispositio nō valet iure testamēti. ⁊ est apposita clausula. ꝙ si nō valet iure testamēti valeat iure codicillo⁊ ⁊c. tunc cū si testamentū non valet aliqua rōne. quia in eo nō sunt testes debiti vel alia rōne nō valeat testator. videt voluisse. ꝙ hereditas restituat venientibus ab intestato statim. vt notat in autentica ex causa. C. de li. prete. Et sic non detraheret nisi vna quarta. hec Bar. de hac clausula codicillari. vide singularia infra Testamentū. ij. Ratio vo diuersitatis est fm doc. vt refert Astē. lib. ij. ti. xxv. q̄ vbi quis est rogatus restituere hereditatem post temp⁹ certū vel si decedat sine liberis: potest incontinenti deducere quartā debitā iure nature. quia illam sine omni grauamine debet habere. vt dictū est supra. In ꝓcessu autē temporis deducet trebellianicā: in qua cū fructus ꝑcepti computentur. minus diminuit substantia hereditatis ꝙ3 si restitueret incōtinenti. Et ideo tunc non deduceret. quia tunc substantia defalcaretur. nō autē fructus.

Que autē sit ratio ꝙ in falcidia imputat solum quod iure hereditario capitur. ⁊ aliud in trebellianica. Glosa in. l. in quartam. ff. ad. l. fal. dicit. ꝙ ratio est. quia in falcidia plus grauat heres. q̄ onera hereditaria remanent penes eū insolidū. Ideo releuat in hoc. vt solum qd̄ iure hereditario capit imputet in falcidiā. ſ3 in trebellianica non sustinet onera nisi ꝓ parte. ideo plus grauat.

Que autē sit ratio ꝙ illud qd̄ extra testamentū capitur: in quartā trebellianicā non imputat. vt l. pater filium. ff. ad. l. fal. Et tamen imputatur in quartā iure nature. Bar. in. d. l. in quartā dicit ꝙ ratio est. quia falcidia ⁊ trebellianica debent occasione testamenti. Ideo in eam nō imputatur nisi qd̄ venit ex testamēto. debitū vo iure nature venit aliunde: non enī proprie ꝓuenit ex voluntate patris sed ex dispositione legis. Nam velit nolit pater. oportet ꝙ filius habeat legitimā suam. Et ex ꝓdictis habes ꝙ in alijs quartis que debentur ex alijs dispositionibus. vt mulieri vel viro ex forma statuti. tunc sibi imputatur quicquid extrinsecus venit. vt in autentica preterea. C. vnde vir ⁊ vxor. Nota etiam fm Astē. ꝙ quo ad modū inchoandi huiusmodi quartas si heres institutus sit de liberis testatoris. ad quem pertinet portio naturalis. primo ex tota hereditate deducet ipsam legitimam portionem. s. terciam. i. quatuor vncias. Ex reliquis vo octo vncijs defalcabit per. l. falcidiam iure institutionis quartā. id est duas vncias. Reliquas vo sex vncias. id est medietatem hereditatis diuidet inter legatarios pro rata. Insti. ad. l. fal. §. cum autem. Differt autem falcidia a trebellianica. quia per falcidiam deducitur quarta. non ex tota hereditate. sed ex singularibus relictis. vt dictum est. Sed trebellianica detrahitur ex tota hereditate. Item nota fm eundem. ꝙ si quis institutus sponte adierit hereditatem. tunc defalcata ⁊ retenta sibi portione trebellianica. scilicet quadrante: reliquas tres partes hereditatis restituet substituto. Si vo iudicis officio compulsus adierit totam hereditatem restituet. Institu. de fideicommissa. heredi. §. in primis. Nota etiam fm Panorm. vnū singulare. ꝙ quarta trebellianica nō detrahit per heredē institutū in re certa. ſ3 per heredē vniuersalem. Et ita cōsuluit Bal. q. l. j. ff.

ad.l.fal. Et intelligo heredē vniuersalē. nō solum eum qui in solidū est institutus heres. ſ etiā qui in certa quota hereditatis. Sicut videm⁹ in falcidia que detrahi pōt per heredē institutū in dimidia. vt ꝓbatur in.d.c.raynaldus.

An autē institutus in re certa habeat̃ p omnia loco legatarij. Rñ. Panor. post glo.in.d.c.raynucius. dicit ꝙ quo ad quedā habet̃ loco legatarij. et quo ad quedā loco heredis. de quo dicendū vt in l.quociens. C.de here.insti. Et inter ceteros effectus operat̃ vnū notabilē in instituto in re certa. quia coherede vniuersali nolente adire hereditatem: iste institutus in re certa habebit hereditatẽ in totū. quia nō pōt testator ꝓ parte decedere testatus: ꝛ pro parte intestatus l.j.§.si ex fundo.ff. de here.insti. quā vtilitatē non consequeret̃ iste si foret purus legatarius. Immo pderet legatū ex quo ex testamēto nō aditur hereditas. C.si omnes.cā te. qsi per totū. Hoc tamē intellige de legatis nō ad pias causas. quia legata ad pias causas debentur etiam non adita hereditate. vt voluit Bart.in.l. pma. C.de sa.san.eccle. de quo vide supra. Ecclesia primo.

Nunqd autē filius institut⁹ heres possit repudiare hereditatē paternā retenta sibi legitima. Dicendū est ꝙ nō. quia cū in legitima etiā fuerit institutus. nō pōt pro parte acceptare ꝛ ꝓ parte repudiare. Et hanc opinionē tenet Bar.in.l.gerit. ff.de acq.here. ꝛ Bal.i.l.vnica. C.qñ nō pe.par. Et eadē rōne idē dicendū ē patre decedēte ab intestato. quia nō potest agnoscere hereditatem paternam. ꝛ ꝓ parte abstinere.

An autē legitima portio que debetur iure nature amittatur ꝓpter delictum patris cōmissum contra legem lese maiestatis. Respon. Car.in cle. pastoralis. de re.iudi. refert Land. tenere ꝙ non. Et dicit ꝙ filij audita condēnatione patris: si furtim capiunt suam legitimā: non tenent̃ saltem in foro anime ad restitutionem faciendam principi. quia possunt tenere de iure nature. que per ius positiuum non potest tolli pro hoc de tes. Raynucius. quia pater non potest priuare filium legitima: nisi in casu ingratitudinis. C.de inoffi.te. quoniaz in prioribus. Facit autē.de here. ꝛ fal. §.si quis autē non implens. vbi dicitur. ꝙ etiam propter reatuz inobedientie nō potest priuari filius legitima. Sz Zen. tenet contrariū. quia per contractum potest tolli legitima. Debetur enī deducto ere alieno. vt l.papinianus. §.quarta.ff.de inoffi.te. Sed in delictis quasi cōtrahimus. quia per quasi contractū quis se obligat ad penam.ff.de iure fi.l.imperatores. Jo.de lig. dicit opinionem Zen. esse veriorem quia legitima est quota bonorum: quam habebat pater tempore mortis. nihil autem habet quando sunt confiscata.ff.de interdic. ꝛ rele.l.iij. Et ꝓ ista opinione facit ꝙ notat Bar. in autentica. si qua mulier. C.de sa.san.ec. vbi dicit ꝙ portio legitima filio debita. non debetur nisi post mortem naturalem. vt.l.j.§.si impuberi.ff.de coll'.bo. vbi Bar. dicit. ꝙ ille. §. facit ad.q. Filius est condemnatus pro maleficio. an pater debeat soluere condemnationem vsqz ad legitimam que filio debetur in bonis eius. Et dicit. ꝙ videtur tex. ibi ꝙ non. quia in vita patris non debet legitima sperari: nec eius spes est viuo patre. vt in dicto. §.si impuberi. Et plus ꝯcludit Bar. in.l.fi.ff.de li.agno. vbi dicit. ꝙ filius nullum ius habet in debito bonorū subsidio viuente patre. Et dicit ꝙ de hoc videtur casus in dicta.l.fi. quia patronus nullum ius habet in bonis liberti. ꝛ pro hoc.l.ij.ff.si a patrono.q̃s fue.ma. Et quod dictum est per Bar. ꝙ legitima nō debetur filio nisi post mortem naturalem: intellige vel per mortem sibi equiualentē. puta. per mortem ciuilem. vtputa. per ingressum religionis. Et hoc quando ista mors ciuilis que introducitur ꝑ ingressum monasterij. habet omnino quo ad bona eundem effectum quem haberet mors naturalis. vtputa si ingrediatur religionem fratrum minorum. vt notat idem Bar. in dicta autentica. si qua mulier. pro hoc facit capitulo cum sin ius. de regula.

An autem consuetudo vel statutum possit tollere legitimam debitam filio. Cy. in.l. sancimus. C.de nup. ꝛ Di.in regula indultum. ꝛ Bar. in.l. tutio. §.fi.ff.de condi. ꝛ demon. tenent ꝙ potest in totum tolli: mouentur. quia ista portio est de iure ciuili. quia olim non erat. ergo potest tolli per ius ciuile. Statutum autem est pars iuris ciuilis: nec est verum vt quidam dicunt ꝙ ista portio succedit loco alimentorum. que debentur de iure naturali. quia si hoc esset verū: sequeretur ꝙ mater nō teneretur aliquid dimittere filio. ꝛ forti⁹ nec auia. cum pater teneatur alere filios.l. si quis a liberis. ff.de li.agno. Item pater tenetur maritare filias. ꝛ non mater.l.fi. C.de dotis promis. Item pone ꝙ filius sit industriosus. ita ꝙ potest sibi querere alimenta: quo casu pater non tenetur alere filium. dicta.l.si quis. sequeretur ergo ꝙ pater vel mater non teneretur aliquid dimittere filio. quia cessat causa alimentorum. Et sic concludunt isti ꝙ de rigore iuris. consuetudo vel statutum possit tollere legitimam. Et sic fortius valebit statutum. vt filia dote contenta non succedat cum fratribus suis. Panormitanus autē in dicto capitulo raynucius dicit se credere ꝙ vbi filius non haberet aliquid vnde viueret: non valeret statutum in totum absorbens. Mouetur. nam de iure ciuili spurio nihil debetur. vt in autentica ex complexu. C.de inces.nup. Et tamen ius canonicum sequendo equitatem naturalem disponit vt spurio debeant̃ alimenta. vt in capitulo cum haberet. de eo. qui du. in ma. ergo fortius hoc dicendum in legitimis. vt si ius ciuile vult excludere. possit ius canonicum illum rigorem tollere ꝛ temperare. Sed vbi filius haberet aliter vnde viueret procederet opinio cōtraria. scilicet vt valeat statutum vel consuetudo in totū absorbēs legitimā. quia cessat illa equitas naturalis. quia tunc licet patri sicut ꝛ cuilibet disponere de re ꝓpria.

Queritur de.q. quotidiana. nam communiter

testatores dicunt in testamentis suis. ꝙ si filij eoꝝ non exequent eoꝝ voluntates ꝙ eos exheredant ac etiam eos priuant legitima debita iure nature. An autē non exeqnēdo eoꝝ voluntates: maxime ad pias causas: incurrāt dictas penas. Glo. in. c. si heredes. de testa. limitat autenticā hoc amplius C. de fideicō. dicēs. ꝙ filius institutus nō implēs voluntatē defuncti in relictis ad nō pias causas: solum priuatur successione defuncti ⁊ non debito iure nature. Sed si relicta sunt ad pias causas: priuatur etiā debito iure nature. Et licet glo. in fi. nō videatur hanc opinionē firmare: eam tamē sequitur Hosti. Fatetur tamē ꝙ si filiū peniteret: ecclesia posset sibi facere aliquā elemosynam. Sed Panor. dubitat de hoc. quia iura loquunt de relictis in testamēto. Sed portio debita filio debet etiam extra omne testamentū. Est enī quasi debitū nature. vnde iura solum voluerūt excludere a comodo habito per defunctū: quia ex quo noluit onus: nō debet habere honorē: seu emolumentū: que ratio cessat in debito iure nature. quia ista portio debetur sine aliquo onere. vt. l. quoniā in prioribus. C. de inofficio. testa. Item negare nō possumus quin res sit dubia. Et in dubijs benigniorē partē sequi debemus. vt in regula odia. de regulis iuris in. vj.

Circa tamen predicta diuersarum terrarum varia est cōsuetudo: que si rationabilis sit ⁊ p̄scripta seruari debet.

Lex et ꝯstitutio.

Quid est lex. Rñ. est cōstitutio populi. in qua maiores natu: simul cū plebibꝫ aliquid sanxerūt. di. ij. lex.

Quis potest facere legem. Rñdeo. lex principaliter respicit bonū cōmune. ordinare autē aliquid ad bonū cōmune est vel totius multitudinis. vel alicuius gerentis vicem totius multitudinis. Et ideo cōdere legē vel pertinet ad totā multitudinē vel ad personā publicam que toti⁹ multitudinis curam habet.

Quis aūt in speciali possit facere statuta. Vide supra Excōmunicator. Sunt autē tria necessaria ad legem seu constitutionē ad hoc vt lex liget. Primo. ꝙ sit facta ꝑ eum qui habet potestatē condendi. Secundo. ꝙ sit publice ꝓmulgata aut solenniter edita. de postu. prela. c. j. Tercio. ꝙ per inferiores sit suscepta ⁊ approbata. iiij. dis. leges. Et si tu opponas ꝙ hoc videt absurdum. quia tunc potestas principis condentis legem penderet ab arbitrio subditoꝝ. Rñ. ꝙ hoc nō ob. quia potest superior deputare executorez. qui compellat subditos ad obseruantiā legis vel cōstitutionis. nam tunc eo casu necessaria erit susceptio talis per subditos. Immo cōpellent seruare velint nolint.

Sed queritur de. q. notabili ⁊ quotidiana. Episcopus tud̄ ⁊tinus facit statutum: excōmunicās mulieres portantes perlas: quod a nulla muliere fuit seruatuz. querebat an omnes mulieres essent excōmunicate. Quod nō. inducebatur. iiij. dist. in istis. ⁊. c. se. que ꝓbant legem vel constitutionē ad hoc vt liget debere esse receptam moribus vtentiū. Per quod videtur dicendum ꝙ dicte mulieres possent cogi vt reciperent, ⁊ obseruarent dictā cōstitutionem. quia statuta episcopi debent seruari. de ma. ⁊ obedi. c. ij. Rñ. Car. in ꝓhemio de. dicit ꝙ cum querit de receptione legis. videndū est an sit talis abusio que inducat consuetudinē. Et dicit non receptionem legis tunc excusare nō recipientes. quando per consuetudinē contrariā est nō recepta. qn̄ consuetudinē generalem princeps scit ⁊ tollerat. Ita loquit dicto capitulo in istis. ⁊ capitulo se. Al's non visus: seu nō receptio indistincte nihil operant.

Vide etiam aliam questionē in regula. ea que fiunt. de re. iu. in. vj. per Jo. an. in mercu. p quam soluetur ⁊ clarius questio p̄cedens. Episcop⁹ vel superior precipit ꝙ ꝓpter honestatē melius seruandam: nulla mulier in loco sue iurisditionis vtatur ornamētis. fucati coloris: siue auri: argenti vel gēmarum vltra certam quantitatē vel mensuram. ⁊ contrafacientes excōmunicauit. Queritur an contrafaciens incurrat penam. Ad partem affirmatiuam arguitur primo sic. Iusta episcopoꝝ p̄cepta quemlibet obligant. sed istud est iustum: ergo ⁊c. Maior patet per dictū capitulum. ij. Minor probatur primo: quia illud est iustū quod diuine scripture concordat. sed istud est tale. prime petri. iij. caplo. ergo ⁊c. Secundo illud est iustum: qđ prohibet inhonestatem ⁊ ad honestatem reducit. sed istud est tale. ergo ⁊c. Tercio. illud est iustū quod ꝓhibet illud quod est peccatum vel ꝓuocatiuum peccati. sed istud est tale. ergo ⁊c. In contrariū arguitur. nō valet statutum neqꝫ sententia alicuius super eo quod ad eum seu eius officium nō pertinet. sed ornatus mulierū vel modus ornandi nō pertinet ad episcopuz. sed ad virum. ergo ⁊c. Secundo. statuta episcoporuz que absorbent iurisditionem alioꝝ: non valent. Sed istud est huiusmodi. quia absorbet ius maritoꝝ. ergo ⁊c. Tercio. lex nō debet alijs scandalum inferre. Sed huiusmodi statutum est tale. quia marito scandalum generat. cum contra voluntatē suam mulier deponat ornamenta ⁊ mulier manet perplexa. nesciens cui debeat obedire. Quarto. ꝓprium votum est magis obligatoriuz. ꝙ superioris p̄ceptum. ſꝫ mulier ꝓprium votum factuz etiam de licentia sui mariti nō potest iuste contra voluntatē mariti exequi. ergo nec p̄ceptum superioris. So. distinguendū est vtrum ornatus talis sit peccatum. Ad quod sciendum distinguendum est inter ornamentum fucationis et vestium. Primus cū sit species fictionis ⁊ adulterina fictio non potest esse sine peccato. Et hoc si fucis vult fingere pulcritudinem quam nō habet. quia hoc non licet. Secus si vult occultare turpitudinem ex aliqua causa maxime extrinseca. Ornatus autē sup̄fluus vt vestiū ⁊ huiōi. in non nuptis mulieribꝫ ē mortale vel veniale vel sine fine intentionē. Ex quibꝫ dico ꝙ statutum episcopi ex causa factū. de sui natura bonū est. Et iđ quicūqꝫ

fucis vtitur; saltem ad fingendũ pulcritudinem quã non habet, incidit in penã. quia cum fucatio de sui natura sit mala; merito potest prohiberi in quo nec vxor debet obedire marito. Circa autem alia ornamenta dico. q innupta tenetur pñse obedire statuto episcopi. viij. q. j. sciendum. ⁊ capitulo quid culpatur. xxiij. q. j. Circa autẽ nuptã dic. q aut vir consentit expresse vel tacite. non precipiendo contrarium. Aut expresse ꝓhibet. Primo casu debet mulier seruare statutum. alias incideret in penam. quia tunc nõ infertur impedimẽtum supra positum; q ad statuti obseruantiã non teneatur. In secundo casu quando scz vir contrariũ pcipit qntuz in affectu ꝓprio; debet velle obedire statuto sed in effectu potius obediat viro; contra cui⁹ viri voluntatẽ tale statutũ in his nõ potuit eam obligare. hec Jo. an. Et p pdicta patet rñsio ad argumenta hincinde.

Quid autẽ de monialibus. An eis imponi possit clausura. Respon. Dic. li. vj. dicit. q licet nulli religioso vel religiose possit imponi regula artior. s. cõtra eius voluntatẽ. lxxiiij. dis. gesta. ⁊ nõt Ber. ne de. vel mo. capitulo relatum. potest tamẽ imponi modus per quẽ regula melius ⁊ honestius obseruetur; sicut etiã vt omnes mulieres religiose includantur. extra de sta. re. periculoso. li. vj. vbi dicunt Jo. mo. ⁊ Archi. q modus in cohabitando taxat ⁊ fm naturã rei sit cura; cuz non deceat mulieres euagari. extra de iudi. mulieres. li. vj. Et licet non possit superior sine voluntate omniũ mutare strictius ordinẽ. extra qd nte. causa cum dilectus. potest tamẽ facere ꝯstitutiones austeriores. vt notat Inno. ⁊ Hosti. extra de regula. super eo. vbi Panormi. querit. nunqd maior pars ꝯuentus possit reformare regulã antiq̃tus institutam. inuita minori parte. ⁊ allegat Inno. tenentẽ q sic imo plus sentit Inno. q maior pars potest facere statutum artando singulos ad strictiorem regulaz q̃ fuerit antiq̃tus instituta. licet eni fm eum nõ possit maior pars mutare religionẽ. inuita minori parte. vt in dicto capitulo cuz dilectus. Tamen stante religione potest indicere vitam austeriorem. De hoc tamen scdo videtur. d. pe. multum dubitare. quia hec austeritas nouiter indicta cõcernit illos de religione vt singulos. nõ vt vniuersos. Et sic nõ videtur q strictior modus viuendi possit indici per maiorẽ. inuita minori. Vide etiã glo. in regula. q omnes. que format. q. in papa. nunqd possit indicere strictiorem vitã religiosis. q̃ eorum regula exigat. ⁊ concludit q sic vt nõ possint religiosi resistere. ex quo semel voluntatẽ eorum transtulerunt in superiorem. Et hoc videtur probari in dicto capitulo periculoso. Et idem posset hodie facere. vt etiam notat Jo. an. de regula. c. Johes.

Sed infra qd tempus incipit artare cõstitutio. Respon. fm panor. in capitulo cognoscentes. extra eo. cõcludendo dicta doc. q aut cõstitutio ponit tempus post cui⁹ lapsum vult ligari. Et standum est tempori determinato. Et sic intellige. ca. cum singula. de pben. li. vj. Adeo q si constitutio dicat. q ex nunc vult ligare q imediate ligat. Qd intellige respectu retractatõis actus nõ autẽ pene quia absurdum esset ad penã obligari ignorantẽ vt in dicto capitulo cognoscentes. Nam verba generalia debent restringi ad hoc vt absurditatẽ nõ includant. Aut constitutio non apponit tempus sed simpliciter loquit. Et tunc aut est constitutio inferioris a principe. puta. alicuius collegij vel ciuitatis aut episcopi ⁊ huiõi. ⁊ immediate ligat omnes facta ꝓmulgatione; nisi forte absentes ⁊ ignorantes quibus nec tempus dabo; nec limitabo. sed iudicis arbitrio relinquo. tamẽ in constitutionibus inferiorꝫ a principe opinio est determinata. extra eo. vt animaꝫ. li. vj. videlicet q tales ꝯstitutiones nõ ligant ignorantes. Aut vo loquimur in constitutione principis. Et fm oẽs dant duo menses p autẽ. vt facte no. cõsti.

Sed dubium est inter doc. quid si ante lapsum duorꝫ mensiũ cõstitutio veniat ad noticiã. An immediate liget. Glo. notabilis in. c. ij. de re. ec. non alie. in. vj. tenet q sic. Idẽ Pau. in dicto capitulo ij. Idẽ tenet Hosti. Et hec opinio placet Panor. quã etiam sequit Jo. de lig. Nam frustra spectat euentus; cui⁹ nullus est effectus. vt in. c. cũ cõtingat. de of. del.

Sed dubiũ est quãdo incipiant currere isti duo menses. tex. in. d. auten. videt velle q a tempore publicationis facte in ꝓuincia; Alij dicunt sufficere generalem publicationem in curia romana. Et vide glo. sup data. li. vj. super qua dicit Jo. an. q aut loquimur in cõstitutione impatoris. Et habz locũ prima opinio. Aut pape. ⁊ sic pcedit secunda opinio. Ratio diuersitatis; quia imperator discurrit p ꝓuincias. nõ autẽ sic papa. hanc opi. Jo. an. expresse tenet Panor. in. c. nouerit de sen. ex. vbi dicit q opinio Jo. an. sibi videt verior. quia cõstitutio pape nõ est necessario publicanda in q̃libet ꝓuincia s3 satis est q publicetur in curia romana Et hoc tenens. licet panor. in. d. c. cognoscẽtes dicat se dubitare de opi. Jo. an. Papa enĩ nõ hz pedes plumeos. s3 plumbeos ⁊ est q̃si immobilis. stabilisq3 manens dat cuncta moueri. Ideo eius statuta nõ sunt singulorꝫ auribus conculcanda. c. j. de postu. prela.

An autẽ sit indistincte verꝫ q lex siue statutum nõ afficiat vere ignorantes. licet statutũ pcesserit. Dic fm Panor. in. d. c. cognoscẽtes. q hec est vera cõclusio q aut ignorãtia est sine omni culpa. ⁊ tũc euitat oẽm penã legis. p tex. clarũ. in. c. cũ in tua. q̃ ma. ac. pos. Aut ignorantia non excludit omnem culpã. sed solum dolum tamen fuit in lata culpa. Et hoc casu dic vt habes s. c. ignorantia vbi habes singularia de hac mã. Et an lata culpa equiparetur dolo. Et an q̃s possit incidere in excõmunicationẽ sine dolo.

An autẽ allegans ignorantiã sit admittendus ad probandum ignorantiã. Respon. fm panor. q indubie admittitur ꝓbatio ignorãtie. vt in dicto capitulo. cũ i tua. ⁊ in capitulo pmo de postu. pre. vbi dicit q non facile admittit. ergo sequitur

q admitti potest.

Qualiter autē admittatur probatio. Rñdit Dir. li. iiij. fm Jo. q per proprio iuramēto. extra de sen. ex. si vo el. ij. vel alio modo si potest: probando se fuisse in alio loco vel ex dyocesim fm Ber. Inno. et Host. in. d. cum in tua. nisi presumptio aliqua sit contra eum. quia tunc nō crederet iuramento suo. pro hoc q in dependentibus a cōscientia alicuius. non statur iuramento illius vbi sint alique cōiecture in contrarium. vt dicit Panor. in. c. vidua. de regula. Predicta vera sunt in foro cōtentioso. Secus autē dicendum in foro anime. vbi conscientie sue statur. Et vt dictum est vbi quis esset sine omni culpa. ibi nullo modo potest esse pena. Quid enim peccat qui presentis legis inscius pristinā sequitur obseruantiā. C. de testa. l. iubemus in fi.

Utrū constitutio respiciat preterita. Rñ futura tm̄ respicit: non preterita. d. c. cognoscentes. nisi in ea nominatim de preteritis caueatur. extra eo. c. fi. Sz adde singularissimum dictum semper menti tenendū Panor. in. c. quoniā symoniaca. de sy. q constitutio iuris antiqui declaratoria: addens nouam penam nō extenditur respectu pene ad preterita. Et sic respectu illius pene censetur noua constitutio: qd optime probatur ibi. Nam licet ante illā cōstitutionē consilij symonia cōmitteretur in receptione monialium pro dato: tn̄ ista pena nō erat sic statuta. s. q moniales cōmittentes symoniā in earum receptione: expellerentur de monasterio et in artioribus monasterijs ad agendū penitentiā detruderentur: que pena nō extendit ad moniales p symoniā ante istā constitutionē receptas. Hanc opinionē tenet Pau. de eleaz. in prohemio clementinarum. Idē Car. p glo. in cle. ex graui. de vsur. vbi dicit q cōstitutio que ad penā concernit futura. Et sic vult q cōstitutio penalis habens etiā rōnes de preterito: quo ad penam concernit futura tm̄. Idē Laud. Idem Panor. in. d. c. fi. vbi dicit singulariter q cōstitutio iuris naturalis declaratoria extenditur ad preterita. Ratio quia ille qui declarat: nihil de nouo inducit. l. heredes palā. ff. de testa. vnde potius ligat cōstitutio antiqua q̄ noua declaratoria. Et per hoc cessat ratio. c. cū tu. de vsur. vbi videtur declarare ius naturale et diuinū. Non enī de nouo damnat vsurarios. sz potius declarat eos de iure diuino reprobatos. Et plus dicit Panor. q vbi constitutio est ptim declaratoria et partim noui iuris edictoria licet concernat preterita inq̄ntū est declaratoria: nō tamē inquantū est noui iuris edictoria. Pone exemplum. Dicit cōstitutio q nemo audeat vsuras exercere. et quicunqz exercuerit priuatur publicatione omnium bonorum. Nam certe licet factū sit dānatum de preterito: tamen pena publicatōnis cum sit de nouo. nō extendetur ad eos q̄ vsuras exercuerūt ante istā constitutionē.

Et per predicta soluitur questio q̄ quotidie accidit De iure cōmuni: exigētes pedagia a clericis: sunt excōmunicati excōicatione papali dūtaxat. vt in. c. q̄q̄z de cēn. li. vj. Sed p quasdā extrauagātes, et processum curie a tpe pauli scdi sunt excōicati excōicatione papali. Pone q̄dā gabellarij ante dictas extrauagantes. et dictū processum: exegerunt pedagia a clericis: qui gabellarij induratī permanserūt in dicta excōmunicatione epali. d. c. q̄q̄z. Et etiā post dictas extrauagantes. et processum. Queritur an non obstantibus dictis extrauagantibus et processu: possint absolui ab epo de dicta excōicatione. An vo. propter huiusmōi extrauagātes sint et insi excōicati excōicatione papali. Rñ. patet ex dictis: q licet huiusmōi constitutiones sequētes sint iuris veteris declaratorie. tñ q̄tū ad penas excōicationis vel alias penas in eis cōtentas: nō extendunt ad preteritum. et sic nec ad illos: quare optime epūs poterit eos absoluere. Idē dic in similibus casibus.

Utrū posterior cōstitutio tollat priorē. Rñ. tollit etiā si de prima nullā faciat mentionē. ex. de pgn. spi. c. j. licet secus sit in rescriptis. extra de rescrip. ceterum. et. c. ex parte.

Nunqd autē cōstitutio de nouo edita tollat cōsuetudines et statuta particularia locorum vel personarum singularium. Rñ. fm doc. q nō. dū tamen sint rōnabilia. cum sint facti et in facto consistant. et ea potest papa probabiliter ignorare. nisi de hoc expressam mentionē cōstitutio fecerit. extra de cōst. c. licet. li. vj.

Quid si epūs fecit statutū et papa fecit postea cōstitutionē nouā contrariā statuto. quo solū cauetur ius commune. vt extra de eta. et quali. preterea. que quātū ad presentationes patronorum est hodie renocata. extra de insti. si ts. li. vj. Nunqd sublatū est statutum epi quo id simpliciter continebatur qd dicit dicta decre. preterea. Et sic de multis alijs. Rñ. fm Directoriā q sicut sublatum est ius cōmune: ita et statutū qd simpliciter continebat ius cōmune. cum illud nō sit facti nec cōsistat in facto. immo sit iuris et consistit in iure. cum hoc casu cesset ratio. d. c. licet. fm Inno. et Hostien. Et si contrariū diceretur: iam episcopi possent tollere potestatem summo pontifici faciendi iura in dyocesibus suis in statuendo simpliciter que iure cauentur. hec notāt Archi. et Jo. an. in. d. c. licet.

Utrum leges humane obligent in foro conscientie. Respon. fm Tho. prima secunde questione xcvj. leges humane si iuste sint habent vim obligationis in foro conscientie a lege eterna a qua deriuantur fm illud Prouerb. viij. per me reges regnant. et c. Dicuntur autē leges iuste. Primo ex fine quando scilicet ordinantur ad bonum cōmune. Secundo ex auctoritate scilicet quando lex lata non excedit potestatē ferentis. Tercio ex forma quando scilicet fm equalitatem proportionis imponuntur subditis onera ad bonum commune. Et fm hoc leges huiusmodi onera imponētes iuste sunt et obligant in foro conscientie distinc. ix. quicunqz: leges vo iniuste non obligant. Sed ad sciendum quando leges humane ligant in foro conscientie ponuntur due regule singulares: p quas soluuntur questiones infinite: quas format Panor. ex mente docto. in capitulo. quia plerisqz. de immu. eccle. Prima regula est. vbicunqz ius positiuū habens

concursum legis seu equitatis naturalis disponit super restitutione vel retentione: seruanda est talis lex etiã in foro cõsciētie. hec regula pbatur. q lex positiua peccati nõ nutritiua est seruanda etiã in foro conscientie. ex quo nulla alia lex distinguit illo casu inter forũ iudiciale & penitentiale. nec subest causa distinguendi. Sunt enĩ superiorũ leges obseruande. ex quo nõ occurrit aliqua equitas naturalis in contrariũ. Scd̃a regula vbicunq; inter legem positiuam & legem naturalem datur discrepantia: seruanda est lex: seu equitas naturalis in foro anime: nisi lex positiua ex aliqua iusta & vera causa disponat contra illam. l. naturalez. tunc enĩ nõ est equitas naturalis seruanda. Exemplũ huius vltime regule ponit Panor. quando quis est obligatus ad debitũ de iure naturali tñ quale est qd̃ debetur seruo. Nam seruus nõ obligatur alicui nec aliquis sibi nisi naturaliter vt in l. naturaliter. ff. de cõdi. inde. Nam q̃ntũ ad ius naturale attinet: omnes homines equales sunt. ido Inno. dicit q tale debitũ est soluendũ seruo in foro conscientie. Ita q de tali nõ potest inde fieri elemosyna per obligatũ. Scd̃o ista questio deciditur p regulam p̃cedentē. Nam licet ius positiuũ tali debito naturali nõ assistat. tamen non tollit obligationem ex sufficienti causa. Ideo equitas iuris naturalis est in foro penitentiali seruanda. Et ponit exemplum. Cum quis promisit aliquid dare seruo. nam ex consensu suo obligatur naturaliter. Qualiter ius positiuum ex aliqua causa iusta possit disponere etiã contra ius naturale. vide supra. Consuetudo.

Que autē sint leges iniuste. Rñ. sm Tho. vbi supra. iniuste sunt. Primo per contrarietatē ad bonum humanũ. Et hoc tripliciter. s. tribus modis supradictis. Nam vno sunt iniuste ex fine. s. cum aliquis p̃sidens leges imponit onerosas subditis nõ ptinentes ad vtilitatē cõmunē. sed magis ad proprium comodũ aut gloriaz. Scd̃o ex auctoritate. s. cum aliquis fert legē vltra cõmissam sibi potestatem. Tercio ex forma. puta. cũ inequaliter onera multitudinis dispensant. etiã si ordinētur ad bonum cõmune. Et tales magis sunt violentie q̃ leges: vnde non obligant in foro cõscientie: nisi forte pter vitandũ scandalũ. Itē iniuste sunt pter contrarietatē ad bonũ diuinum: sicut leges tyrannorũ inducentes ad idolatriã vel ad qd̃libet aliud qd̃ est contra legē diuinã.

Sed nunqd̃ inter leges imperiales que nũc vigent sint aliqui casus illiciti. & sm animã non seruandi. Rñ. sunt multi quos habes in hoc opere hinc inde. Sed adde theoricam doc. ad p̃dicta. q vbi ius ciuile nõ reprobat ab ecclesia nec continet in se peccatũ. debet obseruari in foro anime. Sed Panor. limitat dictã theoricã: dũmodo talis lex ciuilis nõ foueat lucrũ primo damnosum nec rigorem: tunc in foro anime seruãda est. Adde etiam aliam limitationē quã ponit idem Panor. in capitulo raynaldus. de testa. q vbicunq; ius humanũ est fundatũ super p̃sumptione: non est obseruandum in foro anime: si veritas est contra p̃sumptionem. vt de inuentario nõ confecto ab herede. q̃a tunc non potest detrahere falcidiã. quia tunc ius non p̃sumit q hereditas nõ sit exhausta legatis. s3 ponit q bona hereditatis vsurpauerit. Et ido etiam tenet vltra vires hereditatis. Et huic iuri ius canonicũ non resistit. immo videt approbare in. d. c. raynaldus. Et tñ in conscientia non tenet vltra vires hereditatis.

Vtrum in constitutõnibus intelligant concessa quecunq; nõ sunt phibita. Respon. sm Host. si cõstitutio pmulgata est affirmatiue: omnia quē continet & ex eis sequentia vident concessa nisi reperiantur phibita. puta. concessum est contrahere matrimoniũ. ergo & cuilibet & semper. nisi reperiatur phibitum. Si vo pmulgata sit negatiue: omnia ex ea sequentia intelligunt phibita: nisi reperiantur concessa. Sicut phibetur ne quis occidat. ergo semp & omnibus phibetur: nisi q̃n inueniatur concessum.

Quid de condentibus leges iniquas? Respon. si leges inique sunt contra libertatē ecclesie: tunc cõdentes & seruantes sunt excõicati ipso facto. vt dictum est s. Excõicatio. xvij. Si vo sint simpliciter cõtra aliqua dei & ecclesie mãdata. vt puta. q liceat sic & sic facere symonias vel alienare feudũ preciũ ecclesiasticũ & hmõi. Ipso iure nõ valent. dis. viij. que cõtra. Et faciētes & seruãtes peccant mortaliter. ex de sy. cũ in ecclesie. & c. nõ satis. Et si qui damnati sunt occasione talis legis: cõditores & heredes eorũ tenent ad restitutionē. Illi etiã qui induxerunt cõditorē ad talem legē faciendã tenent insolidũ. Et similit oẽs seruãtes tenent ad restitutionē omniũ eorũ: que taliũ occasione legũ lucrati sunt: vel alios dãnificauerũt. Et eodem modo illi multo magis peccant. & tenent qui leges cõdunt directe contra deũ.

Ibertus est ille qui ex

seruo factus est liber p manumissionez. Manumissor autē patronus dī. & semp libertus patrono tenet ad qd̃dã obsequia. Ingenuus aũt vocat q liber natus ē. Et sic nulli tenet obseq. Est aũt casus q libertus eripit in ingenuitatē. s. si a dño fuerit expositus languidus cuiuscunq; etatis: vel si ei alimēta impie denegari cõtigerit: hoc ipso libertus fit ingenuus. & seruus liber. Idē si pater filiũ exponat languidũ: hoc ipso filius a patria ptāte liberatus est. Illi tñ q hos susceperũt. nõ pñt pter hoc in eorũ psonis ius aliqd̃ vendicare. ex de expo. & lan. c. vnico.

Vtrũ libertus possit reuocari in s̄uitutē. Rñ. libertus in s̄uitutē reuocat pp̄ ingratitudinē. s. cũ manus iniecerit in patronũ aut atrocem iniuriã: seu graue dãnnũ rerũ vel vite p̃iculum inferre p̃sumpsent. vt in glo. ex de dona. c. fi.

Que est differentia inter libertum ecclesie & priuatorum. Respon. sm Hostien. est multiplex: Prima. quia liberti ecclesie reuocant in seruitutē. propter operas non prestitas. xij. questio. ij. diaco

ni. Secus in liberto priuati. C. de liber. causa. solo Inno. tamen intelligit hoc de obsequijs impositis: nō de alijs. Secunda quia filij libertorum ecclesie etiā nati post manumissionē sunt obnoxij ecclesie. xij. q. ij. de libertis. Secus in alijs. C. de libertis. 7 eorum li. l. j. et. ij. Tercia quia liberti ecclesie tenent seruire ecclesie etiā si nulla opera sint eis imposita. d. c. diaconi. Secus in alijs fm Inno. Quarta quia liberti ecclesie si inimicent ecclesie vel accusent illā vel testificent contra illā reuocant in seruitutem. etiā si ordinati fuerint. liiij. di. qui ex familia. Quinta quia liberti ecclesie manumissi ad hoc vt ordinentur. non possunt de acquisitis quocunque modo ad alios transmittere fm quosdā: quin potius omnia ad ecclesiā ptinebunt. Sed verius puto q̄ hoc verū sit: solum qn̄ in manumissione fuit dictū. alias etiā testamentū possunt cōdere de bis q̄ acquisierūt fm Tan. Ray. W. 7 Hosti.

Locatio vel cōductio

locator dicit qui rei sue vsum alteri pro p̄cio concedit. vt cū loco tibi domū meā ego sum locator: tu vo conductor. Et qnq̄ etiā dicitur quis locare operas suas quando offert se ad faciendū aliquid pro p̄cio vel etiā quando accipit rem vt faciat in ea aliquid. qd̄ dicit innominatus contractus.

Quo tempore debet solui merces pro re locata. Rn̄. fm Panor. 7 cōmuniter doc. in c. ppter sterilitatem. extra co. q̄ si fuit conuentum de tempore: standū est conuentioni. Aut nihil est dictū 7 consideratur consuetudo loci: seu lex municipalis. Si autē non apparet de cōsuetudine vel mos est varius. tunc fienda est solutio in fine anni. Sed dubium est quid in alio contractu vbi quis se obligat ad aliquid faciendū p certa mercede. nunquid solutio mercedis sit differēda in fine. ex quo nihil fuit actum. Dic fm panor. vbi supra q̄ inspicienda est causa quare dari debeat solutio. nam si pro sumptibus tunc debet fieri solutio in principio. quia videt hoc tacite actū. Si autē soluit p labore seu remuneratione: debet considerari q̄litas persone. Nam si domificator obligat se p me edificare palacium. verisimile est q̄ successiue habeat certam quantitatē pecunie. aliter nō possz se comode sustentare. vbi autē cessaret hec consideratio vel similis est facienda in fine. Et nota fm Panor. in c. puenit. de arbi. q̄ differentia est inter soluere annuatim 7 quolibet anno. Nam si pmisi tibi soluere annuatim: teneor in principio anni soluere. Si autē pmisi soluere quolibet anno: tunc in fine anni fiet solutio. vnde versus. Anno si debes: in fine teneberis anni. Annuo si debes: tunc respicias caput anni.

Quid autem dicendū de architectore qui accepit ad edificandum aliquod palatium vel domū expensis suis p certo p̄cio 7 in fine laborij multum perdidit. An dominus in conscientia teneat compensare. Respon. fm Archi. flo. q̄ dominus non tenet in aliquo sibi compensare. 7 talis architector tenetur diligenter operari. etiam si parum salarium inde recipiat. quia debebat ipse in principio hoc aduertere. Verum est tamen q̄ quando conductor talium percipit q̄ iste nimis parum lucratur ex tali pacto eo non obstante. debet supplere ad competentē mercedē. 7 p̄cipue quando in tali opere superuenit casus qui bene nō potuit p̄uideri. Hoc tamē dictum videtur limitandum per. l. marcius. ff. loca. iūcta glo. 7 l. si. e. o. ti. vbi fit singularis distinctio circa hoc q̄ aut hoc perijt casu fortuito vel vi naturali. vt terremotu et huiusmodi. Et istud periculum est domini. Idem si viciosoli. Secus si vicio operis. quia tunc ptinet piculum architectori. Et nota hanc distinctionez q̄ valde singularis est.

In quibus casibus potest dominus expellere inquilinū. Et inquilinus dicit proprie cōductor rei vrbane. Colonus vo rustice. Respon. fm doctores in dicto capitulo propter. q̄ in q̄tuor. Primus. si domus locata necessaria facta sue habitationi sit. puta. si domus quā inhabitabat casu destructa est. hoc intelligit Directoria qn̄ aliam domum que sua erat habebat locator tempore locationis. sed casu perijt. Nam si tunc nullam habuisset nisi illam quā locauit. etiam ad suam habitationem illam recuperare nō potest. quia hoc a principio pspicere debuit. Aut si postea duxit vxorez vel alia similis necessitas superuenit. intellige fm Hostien. 7 Panormi. quando tempore locationis ista necessitas non imminebat. Et ideo dicit Panormi. ex textu dicto capitulo propter. ibi non imminebat. q̄ contrahens cum homine parū diuite vel qui labitur in facultatibus seu male vtitur substantia sua. non potest postmodū eum facere capi tanq̄ suspectum de fuga cum conditio illius esset sibi satis nota tēpore contractus. Secundus casus est. si domus habet necessitatē reparationis. Et intellige de necessitate orta post locationez. Et cum tempore locationis refectio illa necessaria nō erat vel puidebit dominus inquilino de alia domo. ff. e. cum in plures. 7 eque idonea fm Directoriam. Et his duobus casibus remittenda est pensio p rata temporis. Tercius si conductor puerse in domo versetur. vt si tenet porcos in solario vel non habitat in ea fm pactum conductionis vel si deteriorem facit vel feminas malas ibi tenet: aut etiam puersos homines vt lenones 7 huiusmodi ar. in autent. de leno. §. sancimus. An autem hoc casu sit remittenda pensio. Dixerunt aliqui vt notat glo. in dicto capitulo propter. fm quosdam nō esse remittendam partem pensionis pro rata temporis quasi compensando. Sed glo. ibi dicit non esse verum. quia dominus tenet remittere. potest autem agere contra inquilinum p damno dato actione legis aquilie: vel ex locato. Sed Panor. dicit hoc procedere fm Joh. an. quando peruerse versatur dando damnū. vt si tenet porcos in solario vel aliter dānificat domū. vt spargendo aquā sup lignis. nā tunc dn̄s potest expellere satisfaciendo p rata pensionis. q̄ tūc agit ad dānū. Sed re-

missio fit p residuo temporis. Sz si peruerse se haberet in domo sine damno. puta tenendo pstibulum. vel ludum. vel exercendo vsuram: tunc pot expelli nõ remissa sibi pensione p rata. quia dominus nõ debet sustinere hoc damnum ex culpa inquilini. Et intellige hoc quando dominus ignorabat pditionem inquilini. Al's damnum est suu. q nõ potent expelli an tpus. Quarto cũ inqlinus p bienniũ nõ soluit pensionẽ: q2 pt expelli. Sz circa hoc Panor. pcludit. q aut locatio fuit facta ad longum tempus. Et dicit longum tpus. x. annoz z non minus. Vide s̃. legare. Aut ad modicũ. Primo casu. aut fuit pstituta vna pensio p toto tempore z potest expelli si non soluit tempore puento. quasi non fuat ptractum: non est sibi fuanda fides. aut pensio est pstituta singulis annis. Et tũc habet locum dict. c. pprer. vt si per biennium non soluit: expelli possit. Et pcedit etiam si fuit actum inter contrahentes. vt non possit expelli durante tempore. Nam debet intelligi: eo soluente pensionem. vt est tex. in. l. quero. §. inter locatorem. ff. e. Secundo casu principali. quando est ad modicũ tempus: tunc non est necesse expectare biennium Sed si non soluit pensionem tempore debito potest expelli: etiam ppria auctoritate. Et est ratio diuersitatis inter hunc casum z precedentem. quia hoc casu nõ habet inquilinus ius in re. vnde si expellitur non competit sibi aliquod interdictum p̃ dominum. ar. in. l. colonus. ff. de vi z vi. ar. Sed in precedenti casu colonus possidet naturaliter: z habet pignus ius. Ad hoc. l. ij. si ager vec. Ideo nõ potest sic repente expelli: sed expectatur biennium Potest tñ dominus agere actione locati ad recipiendum pensionem tpe debito.

An autem inquilinus possit ex causa dimittere domuz inuito domino. Rñ. Din. z Jo. an. dicũt q sic. vide glo. que hoc tenet in. l. si in lege. ff. loca. Exemplum dat Panor. s. ppter superuenientem pestẽ. Naz si ppter necessitatẽ supuenientẽ poterit dñs expellere inquilinum: ita inquilinus domuz dimittere. nam magna videt necessitas timor mortis. Intellige q hoc casu tenet sibi remittere pensionem p rata. al's parum sibi pdesset hec facultas. Dicit tamen Panormitanus. q vix in practica potest obtineri: licet quod dictum est sit satis rationabile.

An scholaris contrahens societatem cum scholari: si vult recedere z alium ponere loco sui possit. Respon. Panor. in. c. inter dilectos. de fi. instru. dicit q sic. Idez tenet Bal. in. l. nemo. C. loca. nisi socius vellet locare partem suam persone inhoneste: quia tũc non posset. vel nisi inter eos aliud esset conuentum. vt dicta. l. nemo. Sed an possit hoc facere inuitis socijs. Glo. insti. loca. §. fi. dicit q licet possit alteri locare iure conductionis. ratio tamen societatis phibet: que preualet iuri locationis. Bal. tamen videt tenere. q etiam inuito socio possit locare ex causa: nisi vt dictum est velit locare persone inhoneste. Idem videt tenere Cy. in l. viam. C. locati.

Et per hoc queritur: quid de duobus socijs: q habent domum communem. vnus vult pensionare z alius habitare. quis preferetur? Dic q ille qui vult habitare. Et de hoc videt glo. in. l. Sabinus. ff. communi diui. Et nota etiaz q socius pegre pfectus non potest petere pensionem a socio si totam domum socius habitauit. sed bene posset petere si socius domum alteri locasset sub pensione scdm Bal. z Jmolaz. in. l. duo fratres. ff. de acq. here. Quod Pau. de castro. dicit se habuisse de facto. Nota etiam q illud quod est commune: non est ppie meum. vt. l. q̃q̃. C. qui. t. e. fa. po. Per qd infert Bal. ad questionem. Statuto cauet. q si quis alium vulnerauerit in domo percussi. q amputetur ei manus. q non intelligitur de domo communi. Cum verba in statutis debeant ppie intelligi. l. ille aut ille. z. l. nõ alit. de le. iij.

Utrum doctor possit expellere fabrum qui moratur iuxta scholas. Respõ. Bar. in. l. j. ff. lo. ma. refert Ja. de are. distinguere. q aut doctor preuenit fabrum. Et tunc doctor prefertur. vt. l. ij. §. si quis. ff. ne quid in loco publico. Aut faber preuenit doctorem: z tunc aut doctor nõ potest aliquo modo alibi comode stare; z tunc prefertur doctor quia ppter necessitatem frangitur dum a reuerentia vt. l. omnes. C. de fer. Aut potes comode scholas alibi facere: z tũc secus. Eo q preuenit. vt. l. si pluribus. de leg. primo. Si vo simul concurrunt prefertur doctor. quia maior prefert minori. Bar. autem dicit. q hoc totum pendere ex officio iudicis considerata dispositione locoz z antiqua consuetudine ptracte. quia forte ibi est consuetum semp legi z ex alijs circũstantijs iudex preferet doctorem vel fabrum. Idem in duabus scholis ita ppinquis q seinuicem impediant. vt. l. j. C. de stu. li. vr. ro. li. xj. Et in ambiguis prefertur doctor fabro. quia in doctore versatur publica vtilitas. z in communi z in quolibet particulari: q2 quilibet potest audire doctorẽ z addiscere. Idez puto si faber stat iuxta domum vnius scholaris vel pluriuz. Ad hoc ppie facit dicta. l. j. so. ma. Et quia versat hec vtilitas respectu vniuersi z est apta afferre in quolibet particulari. quia per scientiam efficitur doctor z forte papa vel cardinalis vt tota die videmus. hec Bar. Et per hoc etiam dici potest q scholaris vel doctor potest inhibere alij scholari vel doctori vt legat voce demissa.

In quibus casibus remittat census vel pensio rei locate. Respon. si conductor expellit fit remissio p rata temporis: vt dictum est supra. Item ppter id quod pter consuetudinem euenit. vt pruina. tempestas vel alia aeris intemperies in deuastatione fructuum. vt. l. ex conducto. ff. eo. Dicunt hoc intelligi quando ex vicio terre insolito z fortuito hoc accidit. Sz si vitio z debilitate terre hoc accidit: nulla fit remissio. vt quis vinum coacuit. vel herbis segetes corrupte sunt. quia hoc potest colono imputari. quia nõ remouit herbas z alia impedimenta. Item fit remissio non ex inundatione fluminis insolita. sed per terremotum. vel cali

ma: aut ppter incursum hostium fruct⁹ est amissus. vel magnum damnū damni. Idem Innoc. et Ber. Idem ppter sterilitatem afficientem pductores magno incomodo: nisi sterilitas valeat cōpensari cum vbertate precedentis vel sequentis anni. Et fiet hec remissio p rata sterilitatis. d. c. ppter. Et fm Hoff. sterilitas intelligitur fm vulgi opinionem. Et fm Panor. ista opinio. potest sustentari: ex quo lex nō determinat. Ipse tñ ponit aliam opinionem Bar. in. l. licet. C. loca. vbi dic. q si vltra dimidiam iusti precij est lesus pductor: fit remissio p rata. Si ergo sunt recollecti ita modici fructus q soluendo pensionem quis remaneret deceptus vltra dimidiam iusti precij: debet fieri defalcatio.

An aūt debeat augmentari pensio ppter vbertatem. sicut fit remissio ppter sterilitatem. Conclu de per Panor. in dicto. c. ppter. q aut vbertas cōtigit quia fructus multum valent vltra solitum. et tūc nō debet fieri augmētatio. nec diminutio ppter vilitatem precij. Aut vbertas ptingit ppter industriam coloni. et nō debet augmentari: ne sua diligentia sit sibi damnosa. Aut pungit ppter bonitatem rei. et etiam nō fit augmentatio: quia dñs locauit bonitatē rei meliori pcio quo potuit. Aut ptingit casu fortuito. puta. Locaui molendinum: de quo conducto et solebat percipere. l. nunc autem q alia molendina sunt destructa percipit. C. hoc eñi casu est fienda augmentatio pensionis p rata. Nam sicut per casum fortuitum ptingentem sterilitatem fit remissio. vt in dicto. c. ppter. Ita debet fieri augmentatio ppter vbertatem ptingentē casu fortuito. vt ptrarior eadem sit disciplina. Et scdm glo. in. d. c. ppter. debet intelligi de eo colono qui certam pecuniam annuatim debet: vel certas corbes: et non de partiario qui cum domino lucrum et damnū partit. Et dicit Panor. q iste pprie nō dicit pductor. s potius accedit ad naturam societatis. vnde iura loquentia de societate dissoluenda habēt locum in isto. vt notat Bar. in. l. si merces §. vis maior. ff. e. qd est notandum vt p mortē alterius dissoluat societas. nec transeat in heredem. l. iiij. et l. nemo pōt. ff. p socio.

Et vt perfecte habeat materia circa contractum locationis et pductionis. s. vtrum merces vel pensio sit minuenda. vel etiam totaliter remittenda vel augenda. Dic q ipse locans aut locat agros aut res aut operas. Si agros: sic nocet locatori casus fortuitus. s. vt non habeat mercedem nisi p rata. vnde ppter sterilitatem remittit pensio. Si vo locet res aut stat per locatorem quominus re conducta vtatur: aut per conductorem. Si per locatorē: aut stat per eum pure et sic tenetur ad interesse. vt. l. si de feudo. C. locati. Si vo nō ex volūtate s per casum fortuitum ex parte eius vel ex parte rei locate contingentem. et tunc pensio remittitur p rata. Exemplum ex parte locatoris. puta. quia ppter delictum eius fundus locatus publicatus est. Exemplum ex parte rei. Sicut si edes locate: exuste fuerant. Vel ager terremotu corruit. vt. l. si quis domum. et. l. ex conducto. et. l. sed addes. ff. locati. Idem dic quando ex necessitate aduenIente locatori oportuit conductorem expellere. vt. l. qui insulam. et. l. si fundus. ff. eo. Si vo stat per conductorem. vel per eius culpam quominus re locata vtatur nihilominus totam pensionem soluere tenet. vt. l. colonus. §. nauem. ff. eo. Si vo ex casu fortuito ex parte conductoris contingente: re locata vti non potuit: similiter tenetur ad totam pensionem. Idem dic quando quis locauit operas. nec p eum stetit quominus eas soluat. sed per conductorem vel econtrario si stetit per locatorem et non per cōductorem. vt sic teneatur ad totam mercedem totius temporis fm dictam distinctionem. Et sic habes quid dicendum de scriptore qui locauit operas. Nam si per eum stetit vel per casum fortuitū in eius personam contingentem: tunc liberat conductor a prestatione mercedis. Si vo stetit per cōductorem vel per casum in eius persona contingētem: tūc secus. Et sic per has duas regulas habes concordare iura que videntur contraria in titulo de locato. l. si vno. §. Item cum quidam. et. d. l. sed addes. §. cum quidam. et. l. q opas. et. d. l. colonus §. nauem. Et vide glo. magistraliter in di. §. Item cum quidam.

Vtrum conductor teneat locatori de damno quod in re locata contingit. Respondeo fm Hostien. tenetur: si sua culpa contingit: vel illorum quorum opera vtit. Et in hoc contractu venit dolus lata culpa. et leuis. cum gratia vtriusq celebretur. vnde si auriga: dum ceteros curru suo transire cōtendit currum euertit. et seruum qui conduxerat quassauit. vel occidit tenetur. d. l. Item queritur. Sed si fecit quod quicunq diligens fecisset. secus erit. vt. ff. e. si merces. §. qui columnam. De damno vo dato ab alio: cui obuiare non potuit non tenetur. ff. eodem. sed de damno. Similiter etiam non tenetur de casu fortuito: nisi vt dictum est supra. Comodatum. Casus fortuitus. et Depositum.

Vtrum ille qui locat operas suas faciendas in re aliqua teneatur de damno illius rei. Respōdeo fm Hostien. sicut et in superiori questione. Si damnum contingit culpa ipsius: tenetur. aliter non. vnde si columnam transferendam accepit vel dolia et huiusmodi. et fracta sunt culpa sua: vel illorum quorum opera vtitur: tenetur etiam de culpa leui. Secus si diligentiam adhibuit dic. §. qui columnam. Et licet de damno ab alio dato non teneatur: tenetur tamen de custodia. ff. eod. qui mercedem. Nam et qui mercedem p sola custodia accipit: tenetur etiam de leuissima culpa. extra de depo. bona fides. Quidam etiam voluerūt tenere locatorem operarum ad transuehendas columnas et similia que faciliter franguntur: teneri etiam de leuissima per tex. in dicto. §. qui columnam. vbi dicitur. culpa autem abest si omnia facta sunt que diligentissimus quisq obseruaturus fuisset. Glo. tamen ibidem tenet contrarium. Sed potest dici. q aut aliquis locat operas in re que

requirit diligentissimam curam. ⁊ tunc tenebitur de leuissima. dict. §. qui columnam. aut non locat operas in re talis importātie. ⁊ sic vera est opinio glo. quia tenet solum de leui. Item illi qui locant operas suas ad custodiendum res alicui⁹. vel in-cidendum ligna ꝓ domo edificanda. vel bīnōi. te-nentur de damno dato. Itez qui recipit pallium meum. ⁊ postea per errorem dedit alteri: tenetur: quia non toleratur error in facto ꝓprio. d. l. Item querit. §. Item si pallium. Item si vestimēta pol-lienda accepit ⁊ mures roserunt: de culpa tenet. d. l. Item querit. §. si fullo. Item si aliquid sarcien-dum. vel poliendum. vel gemmam sculpendam. vel includendā accepit: tenetur. excepto si res vi-tio suo frangat. nam tunc non tenet nisi per speci-ale pactum. Et codez modo si vitulos pascendos accepit. vel pecora. ff. eo. si quis fundum. §. si quis vitulos. ⁊. d. l. Item querit. §. si gemma. Item si nauta me inuito ponat res meas in alia naui. ꝙ ibi posuerim. ⁊ perijt: tenetur. d. l. Item querit. §. j. Et ibi patet ꝙ si transtulit non inuito domi-no ⁊ bona fide. ⁊ sine culpa non tenet. vel etiam si mala fide transtulit. sed in eadem nauigatione. vtraq; nauis perijt. ff. ad l. ro. de iac. l. j. §. j.

Pone ꝙ locatori operis. vt pastori res perijt. ⁊ dominus dicat ꝙ perijt culpa seu dolo illius ⁊ ps-stor negat. cui incumbit ꝓbatio. Respō. fm Ho-stien. ꝙ pastori. Nam cum ipse ratione officij de-beat custodiam habere: si dicit amissam ouem. ꝓ-bet abfuisse culpaz siue dolum. sicut argentarius probare debet amisisse rōnes. cum ruina vel incen-dio. ff. de edendo. si quis ex argentarijs. §. fi. Idē in custode carceris. ff. de custo. reorum. l. finali. Nam qui dolum allegat. dolum probare de-bet.

Qui si conductor fundi aliquid expendit in re conducta. Respon. fm Hostien. si expendit ne-cessario vel vtiliter aut vel edificauit. vel institu it agit contra locatorem. vt expensas recipiat. ff. e. l. dominus.

An autem cōductor in soluendo pensionem teneatur ipse perquirere dominum. Respon. fm Panormitanum. in. c. significante de pig. ex men-te Bar. in. l. Item illa. ff. de consti. pe. ꝙ aut solu-tio debet fieri respectu alicuius rei ⁊ ꝓ aliqua re. ⁊ tunc si creditor est eiusdez fori in quo est illa res si-tuata. ⁊ debet ire debitor ad domum creditoris. si vo sunt diuersi fori nō tenet ire ad domū credito-ris satis ē ꝙ dicat in domo sua: sueri pat⁹ facere si aliquis esset qui reciperet. Ideo infert Panor-mitanus ꝙ si emphiteota non est de foro domini non tenetur ꝓ canone soluendo perquirere domi-num. Secus si est eiusdem fori. Sic intellige. c. ꝓ-pter. de loca. hec Panormitanus. Quod bene no-tabis.

Utrum conductor agri vel domus vel alteri-us rei possit rem ipsam alteri locare. Respon. po-test. C. eo. l. nemo. Et tunc res posterioris condu-ctoris sunt obligate ꝑncipali dño. vsq; ad illā quā-titatem q̄ iste ꝯductor secundus tenet priori. ff. e. l. si in lege. §. si colonus.

Nullus prelatus religiosus potest concedere ad vitam. nec ad certum tempus redditus. vel ꝓ-ventus conuen alicui. etiam ꝓ quacunq; pecunia nisi necessitas vel vtilitas ꝯuentus siue loci exposcat ⁊ accedente consensu conuentus. Aut si conuen-tum non habet: accedente consensu superioris. ⁊ qui contrafecerit incurrit sententiaz suspensionis nec recipienti acqrit aliqd iuris. tm̄ hoc non exten-dit ad locationes. vel redditTuum aut fructuum venditiones ad modicum tps. vt in cle. monaste-rioꝝ. de re. ec. non alie.

Ludus. Tres sūt spe-

l

cies ludi. Nam quidam est consistens in ingenio. vt ludus scacborum. Qui-dam est ꝯsistens in fortuna. vt ludus azarri. Qui-dam est mixtus pticipans de vtroq;. vt ludus ta-bularū cum taxillis.

Utrum ludus alee sit mortale peccatum. Rñ. fm. Uu. etiam si homo non ducit in consuetudi-nē mortaliter peccat. qñ ex auaricia ludit vel prin-cipaliter eū spoliandi ꝓximum.

An autem inspectores ludorum. torneamen-torum. vel huiusmodi peccant mortaliter. Respon-deo fm Monal. ꝙ qui ludo intersunt ⁊ inspecto-res ludi peccant saltem venialiter si hoc ducunt in consuetudinez: maxime si sunt clerici. Necob. si dicat ꝙ quicunq; delectat de re que est mortale peccatum. peccat mortaliter. sed isti delectant de huiusmodi que sunt mortalia peccata. sicut torne-amenta ⁊ ludi aliarum. maxime ex cupiditate. er-go peccāt mortaliter. Respondeo ꝙ maior est ve-ra de his que sunt peccata mortalia de se ⁊ ex sua natura: sed huiusmodi spectacula ⁊ ludi de se non sunt mortalia. sed solum. aut ex constitutione eccle-sie. aut ex praua intentione. vt dicit Ri. in. iiij. di. xv. loquendo de torneamentis. ꝙ si homines illa exercerent temperate ⁊ bona intentione ⁊ non ef-set ꝓhibitum per ecclesiam. non esset peccatū tor-neare. eo ꝙ ludus talis esset vtilis ꝓ defensione rei publice. vnde iure ciuili ꝓhibitus non est. Sz ius canonicum illum probibuit ꝓpter abusum lu-dentium.

An autem illud quod quis lucratur in torne-amētis possit licite retinere. Respondeo fm Ri. vbi supra. ꝙ quidam sunt ludi ita ꝓhibiti: ꝙ ta-men non precipit restitui quod homo lucrat fm legem illius ludi. sicut sunt torneamenta. vnde il-li qui lucrant in tali ludo q̄uis peccent qr faciunt contra constitutionem ecclesie. tm̄ restituere non tenent.

Quid autem dicendum de illo: qui lucrat in ludo alee ludente cum voluntario valente aliena-re. ⁊ cum illo: qui non est tractus ⁊ sine fraude. sz ex cupiditate. an de necessitate teneat restituere? Respondeo fm Ric. vbi supra. ꝙ licet ludus sor-tune. tamen iure ciuili ⁊ canonico sit ꝓhibitus. lucrantes tamen per talem ludum non obligant de necessitate ad restitutionem nisi perius ciuile.

Quo tamen ad iura ciuilia, prohibentia huiusmodi ludos. Dicit Alex. lon. in ti. de vsuris. ꝙ q̄uis aliq̄ue leges olim condite fuerunt contra nimis improbum ludum, hodie tamen per contrariam cōsuetudinez abolite reputant̄. quod patet. quia repetenti perdita per ludum in foro ciuili ⁊ iudiciali non datur actio; nec sententia restitutionis sibi fiende. Idem tenet Spec. in iiij. distinc. xv. vbi dicit. ꝙ lex cuius que permittit perdita in ludo repeti. ⁊ per consequēs restitui. ligat solum illos qui ei subsunt. Et forte nulli sunt hodie: quia vbi lex illa consueuit habere locum. municipalia preiudicant imperialibꝫ. Et plus aliqui dicūt ꝙ dato qḋ leges ille abrogate non essent qḋ tamen falsum est. tamē adhuc tales restituere non tenent̄. nisi per iudicis sententiaz sint condemnati: sicut patet de alijs penis iuris. Et ꝓ hac opinione cessante iure ciuili vt ꝓbatum est. vident̄ Thom. ⁊ Ric. qui in hoc casu nihil dicunt de erogatione pauperibꝫ fienda. Idē Iohan. and. ⁊ Iohannes calderi. in c. clerici officia. de vita ⁊ honestate clericoꝝ. qui dicunt tutum esse talia pauperibꝫ erogare: non tamen dicunt fore necessarium. Idem Monal. Idem Asten. Frā ciscus Zabare. Raimū. Petrus de palude. ⁊ Archiepiscopus floren. Ad hoc facit theorica Guil. ꝙ vbi restitutio non est fienda certe persone. ſ; est fienda pauperibꝫ. talis restitutio est de consilio. exceptis tamen quibusdam casibꝫ in quibus ius expresse precipit restitutionem fieri. vt infra dicetur in titulo Restitutionum. Sunt tamen quidaz casus in quibus ludēs tenet̄ restituere ea que lucratus est. vt si vicit ab eo qui alienare nō potuit. vt puta filiofami. suo. monacho. ꝓdigo. furioso. vxore nil habente preter dotem. tunc fatendum est ꝙ talis tenet̄ restituere. patri. domino. prelato. curatori. marito. ⁊ huiusmodi. Idem si fraudem commisit. puta fingēdo se inscium in arte ludendi. ⁊ q̄si hominem qui de facili posset decipi sicut faciunt barri: siue commisit fraudem in ipso ludo subiiciendo taxillos falsos. seu etiam fraudulenter iactādo. seu maliciose pecuniam numerando ⁊ huiusmodi tunc perdenti in predictis casibꝫ restituere tenetur si sit persona que alienare possit. Si autez alienare non potuit restituet illis personis predictis. Si quis autem attraxit aliquem ad ludum ꝑ vim aut nimiam importunitatem ⁊ vicit. ſm Innocen. in ca. quia plerūq;. de immu. ec. tenetur restituere attracto ⁊ inducto. quia attrahens fuit in turpitudine. Secus econtra. puta. quia attractus vicit. quia tunc non illi qui attraxit. sed pauperibꝫ est restituendum. Et intellige de ista attractione: siue facta fuerit in principio. siue in medio vel fine. Et his tribꝫ casibꝫ competit restitutio siue repetitio ſm iura. In alijs autem casibus dicit Archiepiscopus floren. ꝙ est pauperibus istud lucrum erogandum de honestate. licet alia opinio sit securior ⁊ consulenda. non tamen videtur de necessitate imponenda. vt per hoc denegēt̄ absolutio nolēti hoc facere. Et quo ꝓ hac opinione sunt tot sancti ⁊ doc. ṗallegati.

Vtrum aūt in mutuo facto in ludo oriat̄ actio. Rñ. ſm Panor. in. d. c. clerici. ꝙ si mutuat̄ colludenti. non ꝯpetit repetitio mutuate pecunie. Secus si alteri: licet in ludo. ad hoc vide tex. cum glo. in. l. j. ff. de alea. ⁊ in. l. penultima. ⁊ vltima eodem titulo.

An valeat transactio facta in ludo. Respond. Panormi. vbi supra. ſm ꝯmuniter doct. ꝙ nō. q2 ibi non potest esse lis. imo est euidens calumnia. ergo non valet transactio. l. in summa. ff. de cōdi. inde.

Vtꝝ vendens rem in ludo teneat̄ de euictione. Rñ. glo. in. l. ij. §. j. ff. quaꝝ reꝝ ac. non da. dicē ꝙ non. intellige hoc. ꝙ emens rem ludentis non potest contra vendentem agere si ab eo euincatur.

Vtrum ille qui aliquando perdit. aliquando vincit possit facere recompensationem. Respon. ꝙ aut ludus est cum eadem persona. Et idem ludus. ⁊ eodem tempore. Et tunc potest fieri compensatio. Idem videtur dicendum etiam si sit diuersus ludus. dummodo sit cum eadem persona ⁊ eodez tempore licet aliqui contra. Si autem nō est cum eadem persona: sed diuersa. vel diuerso tēpore. tunc non fit compensatio. quia per interitum rei morosus debitor non liberatur. l. in re furtiua. ff. de condi. fur. Ideo dictum est supra. eodē tempore. quia ſm quosdam ⁊ non irrationabiliter q̄s illud lucrum dicitur vicisse in ludo. quod in fine ludi secum reportat. ergo si quis altera die. vel altera vice cum eodem. aut cum altero id quod vicerat ludendo amittat. nihilominus quod prius vicerat. ⁊ pauperibꝫ dandū erat: q2 iste non pauperum bona: ſ; sua ludendo amisit. Idez dic de participantibꝫ in ludo. vel concedētibꝫ eis domos ad ludēn. vel taxillos. Et de tali lucro sic participato: tenētur eodē modo quo dictum est supra. de principalibus.

Sed circa predicta querit̄ de questione quotidiana. Pone statutum episcopi dicit ꝙ quicunq; luserit ad azarrum sit excommunicatus. vel puniatur in tantum. Modo lusi vno sero cum pluribꝫ ⁊ plures vici ⁊ perdidi. An videantur plures ludi ⁊ plura delicta. Et an sim pluribus excommunicationibꝫ ligatus: an vna tm̄. Respond. Bart. in. l. inficiando. ff. de fur. dicit ꝙ totum illud videtur vnus ludus: donec sit habitus ꝓ completo ⁊ soluto recedentibus lusoribus. vt. l. contractus. C. de fide instrumen. Nec potest dici perfecte vicisse donec ludus non sit perfecte completus. q2 adhuc superest spes perditionis. Item circa lucꝫ dico ꝙ pluralitas personarum cum quibus vna simul ego lusi non dicuntur facere plura delicta. Nam ille persone cum quibus ego ludo non dicuntur offense a me. sed magis offenditur respublica. ideo vnum est delictum. vt. l. si plures. ff. ar. fur. ⁊c. Et per hoc dici posset ad aliud statutum dicens. ꝙ nullus possit ducere vltra tres famulos Aliquis duxit. xx. Respon. Bar. ꝙ est vnum nū delictum. nec est ꝓ quolibet famulo vltra dictum

numero vnum delictum: sed ꝓ omnibus vnum. tñ ipsi non offendantur ex tali ductione. sed magis respublica que est vna offendit ab vno ducente contra numerum. Eadem ratione si statutum diceret. ꝙ nemo possit habere ad conuiuium vltra decem personas sub certa pena. Certe si habuit. xxx. vel. xl. vnum delictum est ꝓ omnibus vt dictum est.

Iusta hoc quero de questione quã dicit Bar. se vidisse de facto pisis. Dicebat statutum. Ad nuptias nõ possint inuitari vltra. xij. domine. Modo quidaz ducebat vxorem ipse ꝛ filius suus. vtrꝫ possint inuitari. xxiiij. domine tanq̃ sint due nuptie. an. xij. tm̃. Respond. ꝙ licet duo sint matrimonia. ꝛ ex isto respectu possint dici due nuptie. tamen quia hoc fit vna simul quo ad solennitatẽ. vnice nuptie dicuntur. vt. l. patris ꝛ filij. ff. de vul. ꝛ pub. hec Bart. Sed hoc Ang. non admittit. qꝛ dicta. l. nihil facit ad hoc. nam ibi testamentum filij sine paterno esse non potest. Et ideo dependet testamentum filij a paterno. Et ideo dicitur esse vnum. sed nuptie patris ꝛ filij: non sunt dependentes vel inseparabiles. Et ideo forte ꝯtrarium esset dicendum.

Vtrum autem ludus qui innitit industrie vt ludus scachoꝝ. baliste. pile. ꝛ hmõi sit licitus. Ita ꝙ lucrans ex his ludis non teneat ad restitutionẽ. Respon. fm docto. ꝙ hmõi ludi non sunt ꝓhibiti de iure: vt est tex. in. l. penul. ꝛ vl. ff. de alea. vbi cõcessus videt omnis ludus qui fit gratia virtutis experientie. Et dicunt quidaz vt recitat Panormi. vbi s. ꝙ in hoc casu id qđ vincit non subiacet restitutioni. cum non submittant se homines fortune. Immo bonum exinde ꝓuenit: cum exerceant se ingenio non tñ debet ludi magna quãntitas. Et Panormitanus dicit. ꝙ non debet quis se exercere principaliter ꝓpter lucrum. Als credit ꝙ idem esset dicendum. sicut dictum est supra de ludo fortune.

An autez liceat clericis ludere ad scachos causa recreationis. Glo. in auten. interdicimus. C. de epis. ꝛ cle. dicit ꝙ sic. Sed Ja. ꝛ Pe. vt recitat Cy. ibi tenent contrarium: quia ratio ꝓhibitionis fuit vacario diuinis officijs: que magis ꝯtingit p ludum scachoꝝ q̃ per ludum fortune. Et si fm p dictos doct. ludus scachoꝝ est ꝓhibitus clericis: multo fortiꝰ est ꝓhibitus religiosis. quia p Hiero. de cons. di. v. in. c. nunq̃. dicit religiosis. Nunq̃ de manu tua vel oculis tuis liber psalterij discedat ꝛc. Et hec opinio tanq̃ honestior videtur tenenda p̃sertim in religiosis. ꝛ ne det ei materia relaxationis.

Maleficiatus. De hoc

dictum est s. Impedimentũ. xv. Et an maleficium possit tolli p aliud vide ibi. Et si queras qualiter demones possint vexare homines: ꝙ nõ possint adinuicẽ hre copulam. Rñ. Pe. de palud. in. iiij. ꝙ hoc potest fieri multiplicit̃ Primo ex hoc. ꝙ demon est spũs habens ptãtem sup creaturam corporalem: ad motum localem, ꝓhibendum vel faciendũ. vnde potest corpora impedire: ne sibi mutuo appropinquent directe vel indirecte: sc interponendo inter eos corpꝰ assumpto. Secundo potest inflamare ad factum illum: vel refrigerare ab actu illo. adhibendo occulte virtutes: quas optime nouit ad hoc validas. Tercio turbando imaginatiuam. fantasiam. ꝛ extimatiuam que reddat mulierem exosam. Quarto. ꝓhibendo directe rigorem membri: sicut ꝛ motum localem cuiuscũqꝫ organi. Quinto. ꝓhibẽdo missionem spirituum ad membra in quibus est virtus motiua. quasi intercludendo vias seminis. ne ad vasa generationis descendat. vel ne ab eis recedat: vel ne excidatur. vel ne emittatur. Idem Archi. floren.

Matrimonium primo

m ꝯmuniter quid sit. Rñ. est viri ꝛ mulieris ꝯiunctio indiuiduam vite ꝯsuetudinem retinens. Dicit ꝯiunctio. s. animoꝝ ꝛ matrimonialis. Indiuiduaz ꝛc. Itelligit fm vꝰ. de matrimonio ꝯsummato p copulam carnalem. quia ante possunt separari vt dictum est s. Impedimẽtum primo. Itez intelligit de matrimonio fideliũ: qꝛ mr̃imoniũ infideliũ potest separi: vt dictũ est s. Impedimentum. ix.

An autem papa possit dissoluere mr̃imoniũ ꝯsummatum per copulaz inter fideles. vide infra Papa.

Vnde dr̃ mr̃imoniũ. Rñ. fm Ray. dr̃ q̃si matris muniũ. i. officiũ. qꝛ dat mulieribꝰ esse mr̃es. ꝛ iõ magis denoĩat a mr̃e q̃ a pr̃e, qñ in eo plus apparet mr̃a officiũ q̃ patris.

Vtꝝ mr̃imoniũ sit sacr̃m. Rñd. fm Tho. in iiij. Sacramentũ importat remediũ ꝯ pctm̃ p sensibilia signa. ꝛ cum hoc inueniat in mr̃imonio. inter sacra ꝯputat. Et forma huiꝰ sacri sunt vba. seu signa. qbꝰ ꝯsensus mr̃imonialis exprimit.

Qñ mr̃imoniũ fuit institutũ. Rñ. fm Tho. Matrimoniũ fm ꝙ ordinat ad ꝓcreatõez ꝓlis q̃ erat necessaria etiaz peccato nõ existẽte. institutum fuit añ pctm̃ Ade. ꝫ fm ꝙ mr̃imoniũ p̃bet remedium ꝯ vulnꝰ peccati. sic institutũ fuit post pctm̃ tpe legis nature. fm aũt determinatõz ꝑsonaꝝ institutõz habuit in lege moysi.

Que sunt cause institutõis mr̃imonij. Rñ. fm Ray. due sunt pncipales. s. susceptio sobolis educande ad cultũ dei. Gen̄. j. Crescite ꝛc. Et vitatio fornicationis: p me Cor. vij. Secundarie vo multe sunt. vt qñqꝫ pacis reformatio. pulcritudo vxoris. diuitie ꝛ hmõi.

Nunqđ tenet mr̃imoniũ non factũ causa plis ꝫ ꝓpter secũdarias cãs nũc dictas, puta, ꝓpter pulcritudinem diuitias ꝛ hmõi. Rñ. fm Ray. sic. Sufficit eñ ꝙ ꝯhere intendunt. ꝛ ꝯsentiunt p vba de pñti. xxxij. q. ij. solet. Deutꝰ. xxj. Si videris mulierem pulcram ꝛc.

An aũt talis ꝯhens pncipaliter ꝓpter p̃dictas causas, puta, pulcritudinem, diuitias ꝛ hmõi peccet

cet mortaliter. Quidam dicunt q sic. sicut si quis principaliter baptizaret propter sanitatem. vel questum faciendum: nõ curans de gratia baptismali non esset hoc sine contemptu et iniuria et irreuerentia: et abusu sacramenti. Sed Archi. floren. dicit. q ista sententia est multũ dura et multos inuolueret. et videt esse contra illud qd habet. iij. Regũ. j. c. vbi dauid. Abisac sunamite duxit in vxorem vt solum calefaceret eum. et nõ spe prolis nec timore fornicationis. qr nõ cognouit eam. nec tñ peccauit. Addit tñ Archi flor. q dato q contrahere propter voluptatem principaliter esset pctm mortale: non tñ cognoscere propter voluptatẽ esset mortale. dũmodo nõ esset facturus cum alia. qr nõ est ita dampnabilis abusus rei cõmunis: sicut rei sacre: sicut bibens cum cipho cõmuni propter voluptatem nõ est in se nisi veniale: sz nõ propter hoc sequit q portans calicem ad tabernam ad bibendũ propter voluptatẽ qn peccet mortaliter. Et hoc propter abusum rei sacre. Qui autem contrahit matrimoniũ p verba de pñti propter finem indebitum abutit re sacra: qr essentia sacramenti ibi consistit. Sed q cognoscit vxorem suam fine indebito abutit re nõ sacra. i. muliere. qr essentia sacramẽti transiit. vnde nõ adeo peccat. Et est ar. q si iudex pena pecuniaria punit malefactores: dum iñ esset als puniturus. licet querat pecuniam nihil cogitans de actu et de iusticia: dum tñ non sit facturus iniuste: non est nisi veniale. Nam si preponeret expsse vel explicite pecuniam. nõ esset excusatus a mortali. Et nota hoc p istis dominis temporalibus q puniunt pecuniariter delicta suorũ subditorũ. nam si hoc faciunt principaliter propter cupiditatem. als non facturi nec punituri per predicta peccãt mortaliter.

An aũt contrahens matrimoniũ in peccato mortali peccet mortaliter. Rñ. Pe. de pal. in. iiij. dicit q sic. dato etiã q esset contritus. et sic fm eum reqrit vltra contritionem etiam confessio. Alijs tñ videt contrariũ. qd est cõmunius.

Que sunt bona matrimonij? Rñd. sunt principaliter tria. s. fides. proles et sacramentum. In fide attendit ne cum alio vel alia cõmisceat. In prole. vt amanter suscipiat: et religiose educet. In sacramẽto: vt matrimoniũ nõ separet. Et predicta tria adeo sunt substãtialia coniugio q conditio contra aliqd istorũ apposita viciat contractum matrimonij. extra de condi. appo. c. fi. et ibi Panor. ponit regulam in materia matrimonij. q ois conditio apposita contra substantiã matrimonij viciat matrimoniũ et si viciat. Et ponit exemplum de eo qd accidit in facto. Quidam hñs suspitionem de incõtinentia futura mulieris contraxit secũ eum conditione. q si cõmitteret adulteriũ liceret sibi recedere a matrimonio et aliam ducere. Certe non est ibi matrimoniũ.

Utrum intentio non seruandi fidem viciet matrimoniũ. Rñ. fm Guil. si aliquis contrahit matrimoniũ: non habens propositũ seruandi fidem sz adulterandi. nihilominus tenet matrimonium. dum tamen hoc nõ deducat in pactum. Si autem deducat in pactum vt q liceat adulterari. vel q prostituat vxorem. non contrahitur matrimonium. c. fi. de condi. appo. Sed de hoc dicet. j.

Utrum intentio non exigendi debitum viciet matrimonium. Respon. Panormitanus in ca. cõmissum. extra eo. q non. dummodo hoc propositum non deducat in pactum expressum. Et sic intellige. d. c. fi. Et ex hoc innuit q inter beatam virginem et ioseph fuit verũ matrimonium. licet beata virgo animo in copulam non consenserit. Et hoc facit ad questionem quotidianam. Nam multi habentes filios ex concubinis: et amore prolis legitimande inducunt in articulo mortis cum omnino desperent de salute et de morte sint securi ad cõtrahendum cum illis matrimonium. nunqd inter eos sit verũ matrimoniũ cum non videat consensus in copulam. Et certe per predicta videt dicendum q sic.

Utrum intentio non habendi prolem excludat matrimoniũ. Rñ. fm Pe. firma intentio prolẽ euitandi excludit matrimoniũ. Dico maxime si deducat in pactum. sz tamen intentio nõ educandi prolem non excludit.

Que est differentia inter matrimonium legitimũ et ratum. Respon. fm Ray. matrimoniũ legitimum et non ratum est. quod legali matrimonij institutione vel prouincie more inter infideles contrahitur quod ideo dicit non ratum. quia sine fide matrimonij. Ratum vero et non legitimum est: quod inter fideles et legitimas personas: sz sine legitima solennitate cõtrahit. Quoddam vero est legitimũ et ratũ: qd inter fideles et legitimas personas et cũ legitima solennitate contrahit.

Utrum concubitus sit de integritate matrimonij. Respon. fm Ri. in. iiij. q matrimoniũ dupliciter potest considerari. Aut quitum ad eius perfectionẽ primam: que est perfectio essentialis. Et sic carnalis copula: non est de eius integritate. quia sine ea est matrimoniũ ratum. Aut quantum ad eius perfectionẽ secundam q est perfectio aliquo modo accidentalis. Et sic copula carnalis est de eius integritate: p illam enim efficit matrimonium consummatũ. Sicut dicit q puer per eius deductionẽ ad quantitatem perfectam. efficit vir consummatus qui tñ puer existens totam habuit perfectionem in esse primo: que respicit hominis essentiam.

An aũt appellatiõe viri et vxoris veniant sponsi q solum contraxerunt matrimoniũ per verba de pñti absqz carnali copula. Respondeo. Panormitanus in ca. ex publico. de conuersione coniug. p tex. illũ dicit. q appellatione viri et vxoris intelligit de his q matrimoniũ consummauerũt: non aũt de his qui solũ contraxerunt per verba de pñti. Quod facit ad. q. in qua als in ciuitate senarũ dicit se consuluisse. Statuto illius ciuitatis cauet. q vxore decedente sine filijs maritus lucret dimidiam ptem dotis.

Contigit iuuenem contraxisse matrimonium per verba de pñti cum quadam puella et matrimonio non consummato puella decessit: querebat. vtrũ sponsus deberet lucrari dimidiam dotis. Multi dixerunt q sic: fundantes se. qr matrimoniũ dicit. et coniuges

appellant interueniente consensu de presenti. naz ꝯsensus facit matrimonium. xxvij. q. secunda. sufficiat. Item nō possunt tales dici sponsi cum resistat ethimologia vocabuli. Dicunt enim sponsi quasi promissi a spondeo. es. sed ea que ꝯtraxit p verba de pñti nō potest dici ꝓmissa. Et p ꝯñs non ꝯgrue appellat sponsa. Sed in ꝯrium facit singulariter ille tex. ex publico. naz cum appellatione matrimonij ꝛ ꝯiugum quōq; intelligat de matrimonio ꝯsummato Et debis ꝙ matrimonium ꝯsummatum fuerit, ꝛ tale matrimonium dicit magis firmum. sed in hac materia odiosa vbi sponsa sine causa pdit dimidium dotis: debemus intelligere verba in potiori significato. ar. §. sed quotiens. insti. de iure naturali. Item ex ꝯmuni vsu loquendi nisi si sponsa sit cognita: nō amittit nomē sponse. ꝓ hoc tex. in. d. c. ex publico. ibi a viro desponsata. Ad hoc etiam facit: ꝙ vbi in lege nō exprimit causa debemus causaz legis ꝯiecturari. ꝛ ad eius lites restringere ꝛ ampliare dispositōz legis. iuxta theoricam doct. in. l. non dubium. C. de legi. Sed causa deferendi tale lucrum marito nō potuit esse alia ꝙ ꝓpter nimium sumptum quem maritus facit in ducendo vxorem ad domum. que causa cessat in sponsa nondum ti aducta ad domum viri. ꝛ p ꝯñs debet cessare dispositio statuti. Nam si lucrum ꝯtingeret ꝓpter affectum ꝯiugalem. statutum dedisset ꝯsimile lucrum vxori p mortem mariti. vnde si lucrum esset pariter vtriq; ꝯmune; tunc bene crederem ꝙ ꝯphenderent sub verbis statuti sponsus ꝛ sponsa p verba de pñti. Et sic intelligerem. l. deo nobis. C. de epi. ꝛ cle. Unum tamen semp notabis ꝙ in materia larga appellatione mariti ꝛ vxoris veniunt etiaz sponsi per verba de futuro vt singulariter ꝓbat in. l. non sine. C. de bo. q li. sed Bar. in. l. nihil. ff. rem amo. in terminis questionis ꝓposite tenet contrarium: dummodo matrimonium fuerit contractum p verba de pñti etiam si cum ea non habitauerit allegat ad hoc. d. l. nihil. Idez videt tenere Bal. in. l. deo nobis. C. de epi. ꝛ de. licet contrarium teneat in. l. nō sine. C. de bo. que. li. Cy. autē. in. l. vnica. C. de rei vxo. actio. videt tenere opinionē Panor. ꝛ dicit ꝙ tale statutum est ferrarie. ꝛ hoc factum fuit ꝓpter expensas quas facit maritus in vxore ꝛ ꝓpter nuptias ꝛ hec opinio videt rationabilior.

Et p pdicta determinat alia questio. Statutum dicit. Mulier maritata nō admittat cum fratribus ad successionem patris. Quidaz decessit relictis filijs masculis ꝛ filia desponsata p verba de futuro Querit nunquid ista debeat excludi a successiōe paterna. Rñō. Panor. sup rubrica de spon. dicit. ꝙ nō. ex quo agit de odio. appellatione maritate nō venit sponsa. Secus si ageret de fauore. ꝓ hoc bonus tex. in. d. l. nō sine. ꝛ vide bonam glo. insti. de nup. §. si vxor. Idez tenet Cy. in. d. l. nō sine. Idē Ja. de are. ꝛ Pe.

Querit de alia qōne notabili. Statutum ciuitatis disponit ꝙ ꝯhens matrimonium cum filiafa. sine ꝯsensu patris incurrat certam penaz. Titius ꝯhit ꝯ statutum. ꝯuenit ad penaz. An iudex ecclesiasticus possit inhibere ne pcedat. So. hec. q. fuit disputata bononie ꝛ determinatum fuit ꝙ non: ꝓut recitat Ge. in. c. statutum. el. i. de hereti. li. vi. quia iurisdictiones sunt distincte de iudi. nouit. Item quia statutum est vtriq; iuri ꝯsonum. xxxi. q. ii. honorant. nec est sup substantiam matrimonij: sed sup formaz ꝯtrahendi. Item licet lex positiua legem diuinaz tollere non possit: illaz tamen distinguit ꝛ modificat. Item hoc statutum viget quasi in omnibus ciuitatibus italie. In contrarium facit: quia posset filiafa. vgo vel vidua esse quadragenaria, vel vltra. vnde videret absurdum ꝙ sine patris ꝯsensu non posset habere virum metu pene. Et negari nō potest quin iste metus impediat matrimonium ꝯtrahendum directe vel indirecte: ergo non debet valere. ꝛ istam opinionē tenet ibi gemini. Et ꝓ hac opinione facit quod notat Panor. in. c. i. de sponsa. in simili qōne. Statuto cauet ꝙ ꝯhens matrimonium cum puella an. xxv. annum sine ꝯsensu duorum agnatorum incidat in certaz penam, vel ꝯtrahens matrimonium absq; pñtia. x. psonarum, incurrat certam penā: nunquid valeat statutum. Et ꝯcludit Panor. de mente Jo. an. ꝙ talia statuta non tenent. quia ꝑ hoc intimidat matrimonium quod debet esse liberum. licet Gaspar de cal. tenuerit ꝯtrarium.

An aūt ꝯsuetudo patrie possit disponere circa matrimonium. Respon. Panor. vbi s. refert Inn. tenere ꝙ circa substantiaz matrimonij disponere nō potest. sed circa dotem forte ꝙ sic. D. an. latius dicit ꝙ aut statutuz patrie disponit circa substantialia matrimonij. Puta, inualidando ꝯtractum. vel inualidando psonas. ꝛ non valet statutum vt in. d. c. i. Ex quo potest notari ꝙ leges ciuiles ꝓhibentes matrimonium inter tutorem ꝛ pupillam. rectorē ꝓuincie ꝛ ꝓuincialem ꝛ inter similes psonas: nō tenent. Idem tenet Fed. de se. dicens. ꝙ statuta ꝛ leges laicorum circa matrimonium: nullius sunt momenti. quia hec materia nō est ī foro seculari: sed ecclesiastico. Quandoq; statutum disponit circa penaz erga substantialia matrimonij. Et si hoc facit apponendo penam de nouo. ꝛ sic inferendo damnum; non tenet. vt in exemplo s. posito. Quandoq; vo statutum imponit penam auferendo lucrum: quod lex secularis attulerat. Et tunc tenet. d. An. ꝙ valeat statutum. Et hoc sequendo glo. ordinariaz Jo. an. in ca. cum sm leges. de hereti. li. vi. Sz glo. est in contrarium. xxxvi. q. ii. de puellis. Hoc idem sentit Fede. Et hoc pl placet Panor. Quandoq; statutum laicorum disponit circa dotem. ꝛ valet s. dicit Innoc. Quandoq; circa solennitates. Et tenet etiam. d. an. tunc valere statutum. Et peccant non fuantes illam solennitatem. Sed Panormitanus dicit ꝙ doc. ibi non loquunt de statuto: sed de consuetudine patrie. vnde dicit ꝙ statutum tale laicorum est nullum. quia materia non pertinet ad laicos. Secus de consuetudine. quia in ea interuenit consensus episcopi ꝛ clericorum. vnde non fuantes talem ꝯsuetudinē saltem quando est talis ꝙ ex eius ꝓteritione eccl'a reddat incerta de ꝯtractu: peccant mortalit. Et sic intellige dicta doctorum in. d. c. i.

Sed dubitat circa predicta. Quid si consue-

tudo mariti & uxoris est diuersa. Pone. florentinus 9traxit matrimonium cum senensi senis. Et est alia 9suetudo senensis a florentina. nunquid attendemus 9suetudinem ubi matrimonium est 9tractum. vel 9suetudinem mariti. Rn. Panor. in. d. c. j. dicit. quod aut 9suetudo disponit sup solennitate 9trahendi. & dz spectari 9suetudo patrie ubi matrimonium 9trahitur. etiam si ambo 9trahentes sint florentini. quia non debent pegrini violare 9suetudinem patrie cum scandalo aliorum. viij. di. que 9. Aut 9suetudo seu statutum disponit sup executione. vel sup aliis obseruandis post 9tractum. Et debet attendi consuetudo domicilij ipsius mariti. l. fi. §. Item rescripserunt. ff. ad mun. vnde animi destinatione matrimonium 9trahi videtur in domicilio mariti. ar. in. c. romana. §. contrahentes. de fo. 9pe. li. vj. vnde si consuetudo vel statutum domicilij mariti habet. quod maritus superuiuens debeat lucrari dimidiam dotis. seruabitur ibi illa consuetudo. licet in loco ubi fuit 9tractum matrimonium sit alia 9suetudo. vel statutum. Et hec sunt de mente Bar. in. l. exigere. ff. de iudi. Idem sequitur in effectu. d. an. in. d. c. j. qui dicit se putare. quod si maritus mutaret domicilium post contractum matrimonium. quod attendetur consuetudo domicilij tempore contractus & non domicilij ubi dissoluitur matrimonium. quia debet attendi locus ubi orta est obligatio. et non ubi recepit purificationem.

Matrimonium secundo.

M Quis possit 9trahere. Respondent doct. etas apta in puero est annorum. xiiij. & in puella. xij. extra de despon. impu. c. puberes. & c. 9tinebat. Et si ante 9trahunt non est matrimonium: nisi essent proximi pubertati & malicia suppleret etatem. ex. de despon. impu. c. de illis. d. ij.

Sz queritur: quia d. c. de illis. requirit duo. s. quod sint proximi pubertati. & malicia suppleat etatem. an ambo requirantur de necessitate. Rndo. Panor. in d. c. de illis. dicit. Si incipitur a primo. s. a proximitate pubertatis necessario requiritur. Secundum. quia proximitas etatis sola non sufficit ad 9trahendum matrimonium. sed etiam necessario requiritur secundum. s. malicia. Et quo ad hoc exponitur malicia. i. vigor naturalis seu potentia coeundi. vt colligitur ex dicto tex. Ibi potuerint 9iungi. non enim sufficeret malicia in rebus agendis. vt in. c. puberes. de despon. impu. Sz secundum bene sufficit sine primo. dummodo sint doli capaces. ita quod potuerint discernere vires matrimonij sicut de illo puero ix. annorum qui reddidit nutricem suam pgnantem. vt dicit glo. xx. q. j. in summa. Sz disceptatio non modica est inter doc. quomodo deprehendatur potentia ista coeundi que habeat supplere defectum etatis. Quidam enim dicunt quod requiritur. quod vere inter eos copula intercesserit. quod etiam sequitur Ho. sed Goff. Inno. Abb. & Jo. an. tenent oppositum dicentes satis esse quod potuerint 9iungi. Quid enim si minor annis. xiiij. alias mulieres cognouit. vel si femina minor. xij. ab aliis fuerit cognita. certe nemo negabit matrimonium non 9sistere inter istos. ex quo apparet eos potentes ad copulam. Et pro hac sententia habes glo. in. c. vnico. de despon. impu. li. vj.

Sz maius dubium est quando non 9stat clare: sed tamen p signa. puta. ex aspectu corporis. vel ex aliis signis extrinsecis. mulier vel masculus videtur aptus ad copulam. & sentit Inno. hec signa sufficere. Non placet Panor. ar. c. attestationes. de despon. impu. ubi nixus ad copulam cum 9sensu adhibito 9pe etatem legitimam sufficit ad matrimonium. Sz ad predicta vide de Nico. de lyra. Exo. xxj. c. ubi dicit secundum ra. Sal. quod ortus pilorum & menstruorum sunt signa pubertatis immo menstrua duntaxat sufficiunt ad indicandum pubertatem in muliere secundum medicos. Et ubicunque & quandocunque mulier incipit habere menstrua: semper est apta ad generationem. A contrario. si non habet menstrua nunquam posset generare. Et p 9ns tunc malicia non suppleret etatem. puer vero si est potens ad emissionem seminis. dicitur aptus ad matrimonium 9trahendum. Et hoc nota.

Qualiter autem dz intelligi. quod quis sit proximus pubertati. Glo. in. d. c. continebat. dicit quando tamen distat p sex menses. Et Panor. dicit. quod hec glo. facit ad statuta. vt dicatur quis proximus alicui etati. cum ab illa distat p sex menses vel minus. Et bene facit. l. non tamen. ff. de excu. tu. que probat quod distans p sex menses dicitur 9pe illam etatem. Idem Ho. & Inno. sed Panor. dicit. quod hoc 9muniter non tenetur. vt est glo. in. § furiosus. Insti. de inutil. stip. & in. §. i summa. Insti. de ob. que ex delic. nasc. que dicunt. quod masculus dicitur proximus pubertati. cum est in. x. anno cum dimidio. Femina vero cum est in nono cum dimidio. Et est ratio: quia post pueritiam que 9tingit in. vij. anno. restant. vij. anni vsque ad pubertatem in masculo. vnde ex quo excedit medietatem huius tpis. vr magis proximus pubertati quam infantie. & idem dic de feminis.

Vtrum autem in vltima die. xiiij. anni. vel. xij. valeat matrimonium 9tractum. Rn. Panor. in. d. c. attestationes dicit se credere quod sic: sicut dicimus in testamento. l. qua etate. ff. de testa. Et hoc fauore matrimonij.

Quid autem si minor septennio fuit cognita a sposo numquid erit matrimonium 9summatum. Rn. Jo. de deo dicit quod sic. sed Panor. in. d. c. 9tinebat dicit. quod si puella fuerit minor septennio quod quantumcunque fuerit cognita non erit matrimonium. quia non videtur habere 9sensum aptum ad discernendum quid sit matrimonium. nisi esset multum doli capax & discreta.

An autem habilis etate. puta. xiiij. annorum in puero vel. xij. in femina impotens tamen ad coeundum valide 9trahat matrimonium. Rn. glo. in. c. puberes. de despon. impu. dicit. quod habilis etate. impotens tamen ad coeundum valide non 9trahit matrimonium. & refert alios tenuisse 9trarium. Et hanc opinionem doc. ibi 9muniter sequuntur: vt refert Panor. ibi reprobando glo. Ex quo enim hz etatem legitimam ad 9trahendum matrimonium. nec appet de impedimento ppetuo: tenet matrimonium. Alias sequeretur quod impotens ad coeundum 9pter infirmitatem non posset 9trahere matrimonium. vnde iste adolescens dz expectare vsque ad plenam pubertatem. scilicet. xviij. annorum que vocatur plena pubertas. Et si adueniente tali etate non potest generare. & mulier instaret

p dissolutione: posset fieri dissolutio. quia tunc p̄sumeret esse impedimentum ppetuū. Et hec opinio doct. videt equior fm Panormi. Sed opinio glo. forte est verior restringendo eam ad minorem put loquit. Nam eta 87 matrimonium ꝯsiderantur ex eo ꝙ ꝯmuniter accidere solet. Sz ex quo clarum est ꝙ non potest generare: ergo nō est pubes respectu matrimonij. Potest ergo iste assimulari impuberi.

Utrum furiosus possit ꝯhere. Rn̄. si non hz lucidū intervallum ꝯhere non pōt. q2 ibi nō est ꝯsensus. Idem dic de ebrio.

Nunquid autem absentes possint p pcuratorē ꝯhere matrimoniū. Rn̄. possunt. Sicut Isaac cū rebecca. xxxij. q. ij. §. cum di. Et z non est idoneꝰ pcurator: nisi sup hoc hēat specialissimū mandatū. vt exprimat psona cum qua dz ꝯhi matrimoniū. vt in. l. generali. ff. de ri. nup. z i. c. si. de pcu. li. vj. Nec potest alium substituere. nisi sit ei spālr cōmissum.

Quid si aliquis ꝯsentit in absentem per verba de p̄senti. deinde mittit pcuratorem ad eam. z antequam illa similiter ꝯsentiat ipse dissentit. Et postea illa ꝯsentit: credens eum in pmo durare ꝯsensu. Respond. Asten. li. viij. dicit. ꝙ si ille qui revocavit mandatum z revocatio pervenit ad pcuratorem antequam illa cōsentiat: nihil actum est. z hoc est clarum. Si vo pervenit postq̄ illa iam ꝯsenserat. z de hoc potest fieri ecclesie fides: similiter non tenet matrimonium. quia nec vere nec interptatiue ꝯcurrunt ꝯsensus. Si tamen ꝯstaret ecclie de pmo ꝯsensu viri. z de mandato pcuratoris. z de cōsensu mulieris subsecuto. z non ꝯstaret de dissensu pmo. cogetur vir ꝓpter pbationis defectum ꝯsummare matrimonium. q2 ecclesia non iudicat de occultis. Et sic fm hoc diversimode diversa iura loquunt de hoc. Et aliqua loquunt in pmo casu. aliqua in secundo. Si autem postq̄ misit pcuratorem non ꝯsensit nec dissensit. tradens forte factum hmōi oblivioni ꝓpter occupatiōez vel aliam cām. videt simplr standum p matrimonio: tum ꝓpter eius favorem. tum q2 nō hz obicem ꝯtrarie voluntatis. ex de reiud. duobꝫ. z ex de bap. maiores. Idem Ray.

Quid si eum qui ꝯxit peniteat antequam absens ꝯsentiat. revocatio tn̄ ad pcuratorem vel absentē nō venit cum quo ꝯxit. nunquid tenebit factum pcuratoris. Rn̄. Asten. vbi s. ꝙ non. q2 ibi deficit ꝯsensus in idem tempus ꝯcurrens. sine quo mrimoniū non tenet. xxvij. q. ij. sufficiat. ar. aūt in ꝯtrarium est. ex de pcu. in pn̄tia. Sed hoc esse creditur spāle in matrimonio. s. ꝙ matrimoniū non tenet. etiā si revocatio non pueniat ad pcuratorem. dūmō de dissensu ꝯhentis constet. hec Innoc. ex de spon. Juvenis. z hr̄ ex de pcur. c. fi. li. vj. vbi dicit ꝙ si pcurator antequam ꝯxerit matrimonium a dn̄o fuerit revocatus: matrimoniū postea ꝯctum a pcuratore non tenet. licet revocationem hmōi tam pcurator quam illa cum qua contraxit prorsus ignoret.

Sed cum non sufficiat consentire nisi consensus exprimat z notificet inter ꝯtrahentes. quomodo potest esse matrimoniū inter abs̄ntes p ep̄lam vel nuncium: donec ille ad quem mittit ep̄la, vel nuncius renotificaverit cōsensum suum absenti. Respon. Asten. ꝙ quando ille cui mittit nuncius pcuratorꝰ renotificat ipsi nuncio suum ꝯsensum: idem est ac si renotificaret mittenti. Quando aūt lr̄a mittit per nuncium qui nihil scit de facto. sed nudum ministerium portandi lr̄am est ei commissum. tunc si ille vel illa cui mittit hmōi lr̄a nulli notificat ꝯsensum suum. Hos. credit ꝙ q̄tumcumqz ꝯsentiat: non est matrimonium ꝯctum: sed tunc demum cum nuncio notificavit cōsensum. vel absenti qui lr̄am misit: vel etiam alij. ar. xxxij. q. ij. honorant. Et sic habes ex p̄dictis. ꝙ ꝯtrahit matrimonium per pcuratorem. licet adhuc non venerit ad noticiam alterius. s. absentis. Statim enim vt expressit consensum suum pcuratori vel alij est matrimonium. quia ibi sunt substalia matrimonij. s. ꝯsensus expressus amboꝝ.

Quid si dn̄s nuncij vel pcuratoris iuravit nō revocare: nunquid tenet revocatio. Rn̄. Dir. li. j. ꝙ sic. licet sit piurus.

Quot aūt modis ꝯhant sponsalia. Rn̄. Dire. ꝙ octo modis ꝯhunt sponsalia de futuro. Primo nuda z simplici pmissione: vt cū vir dicit mulieri. Ego accipiā te in meā. z e converso. ex eo. si inter. Scdo p fidei datōz: seu iuramenti interpositōez. qd idem est fm Tho. Tertio sub ꝯditiōe: vt cū dicit vir. Accipiam te in vxorem si pn̄ meo placuerit. ex de ꝯdi. ap. de illis. Quarto anuli subarratōe. xxvij. q. ij. si qs vxorem desponsaverit. Quinto datione arraꝝ vel pecunia. vel alijs rebꝫ datis loco arraꝝ. C. de spon. l. arris. Sexto p nunciū vel pcuratorē de hoc dictum est. Septimo p ep̄laz sive lr̄āz. ff. e. l. fi. z de hoc dictum est. Octavo p parentes: si fuerint filij p̄ntes z non ꝯdicant. vel si fuerint absentes z ignorantes: dūmodo postea scientes ratificaverint tacite vel exp̄sse. ex de despon. īpu. si infantes. li. vj. alr̄ filij non obligant.

Sz qd si sponsalia ꝯhant p alios. vtpote p fr̄es vel avunculos. vel amicos. Jo. an. z Mo. dicunt ꝙ eadem rōne ꝯhunt p tales. sicut p parentes. ex eo. ad id. Sz Direct. dicit ꝙ non fm Inno. de resti. spoli. ex pte. Idē Al. Vin. Tan. Ber. z Gof. Nec ob. d. c. ad id. fm Innoc. quia ibi ad ꝑsuasionem viri mulier alij nupsit. vel quia intervenit copula carnalis. Et sic ratum habuit: licet ꝯ ꝓpriā voluntatem. Quam eni p̄tātem habet frater meꝰ vel patruus. vel quicūqz alius me obligandi sine mea expressa voluntate. vel ratificatiōe potissime vbi est casus in quo verba reqrunt. sicut est in spōsalibꝫ z matrimonijs. ex eo. si int. Sed de hoc dic vt in se. ca.

Nota fm Johan. and. in ca. pcurator. de pcura. li. vj. modum contrahendi sponsalia z mrimonium p pcuratorem. Si sponsalia: debent dicere. ꝓmitto tibi de mandato talis domini mei. et nomine eiusdem. ꝙ ipse te ducet in vxorem.

τ hoc in animam suam iuro. Et versa viee puella respondebit. pmitto tibi nomine domini tui recipienti. τ sibi p te. q ego ducam ipsum in viꝝ: nisi steterit per ipsum. τ hoc iuro. In matrimonio de presenti dicet. talis dominus meus mandat tibi. q ipse per me: sine mediante me: τ tibi nunciante accipit te: τ ꝯsentit in te tanq̄ in vxorem suaz. τ econuerso rn̄debit puella. τ ego te mediāte: dominum tuum recipio in viꝝ meum. cum ipse te mediante me in suam recipiat. τ in eum ꝯsentio tanq̄ in dn̄m τ maritum.

Matrimonium tercio.

m Quō ꝯtrahit. Et querit̄ primo. vtrum per ꝯsensum cōtrahat̄ matrimonium. Respon. q ad ꝯhendū mr̄imoniū req̄rit̄ mutu9 ꝯsensus. Ex quo enī vir ꝯsentit p verba de ꝯsenti in mulierem τ econuerso seu alia equipollētia verbis: statim est matrimoniū.

Sz vtrum verba ipsa sint necessaria. Rn̄. Panor. in. c. tue fraternitatis. extra eo. q solo ꝯsensu legitimo ꝯtrahit̄ matrimoniū. Sed verba requirunt̄ quo ad ꝓbatiōem. Et intellige vel alia signa equipollentia. Et dicit fm̄ Hostieñ. τ ꝯmuniter moderniores verba nō esse de substantia etiam q̄ ad ecclesiaz. ꝫ satis est q qualitercūqꝫ appareat de ꝯsensu p signa. etiam in loqui valentibꝫ. Nam verba solum exigunt̄ ad ostendendum ꝯsensum. Ideo satis esse dꝫ q per signa appareat de ipso ꝯsensu. ad hoc fant. ex eo. cū apud. vbi dicit̄ q sufficit cōsensus. Naz illud dicit̄ sufficere: quo posito nihil aliud req̄rit̄ ad substantiam actus. vt no. in. c. statutum. de rescriptis. li. vj. Item nullus tex. ꝓbat se requirit verba. Nec ob. d. c. tue. quia papa respōdet ꝯsultationi. Et sic nō ponit ius de nouo. Et p hoc tollit̄ motiuū Inno. dum dicit q ecclesia hoc statuit. Nam hoc statutū nullibi habet̄. Nec ob. q matrimonium est sacramentum: qd̄ requirit aliquod signum exterius. quia dico q bene habet signum vel nutum τ hoc sufficit. Et si obiciat̄ p predicta. q solus consensus sufficit: ergo non requirit̄ aliquid aliud. Et sic nec verbum. nec signum: ex virtute significati dicti verbi sufficit: vt dictum est. Respon. Panor. in. c. tua nos. extra eo. q hoc non obstat. quoniaz ꝯsensus nō potest haberi nisi mediantibꝫ verbis vel signis. nam si vir ignorat mentem mulieris. τ econuerso ibi nō est ꝯsensus. id est simul assensus ꝫ dissensus τ separatus assensus. Glo. etiam Ray. dicit q si puella loqui vereeundat̄. τ tn̄ patit̄ se subarrari. vel patit̄ se dotari. ipsa taciturnitate τ patientia ꝯsensus eius exprimit̄: q̄uis lingua taceat. Tho. etiam dicit sufficere in hoc casu q non contradicat. Si autem nulla sint indicia de consensu eius. non est presumendum de matrimonio. Dicit etiam Thomas q si quis scribat voluntatem suam sine verbis videt̄ sufficere.

Quid si q̄s dicat. volo te decetero hr̄e in vxorē: vel volo q tu sis mea vxor. Respon. fm̄ Panor. in. c. ex parte. extra eo. q q̄nqꝫ verba in ꝯtū consentiunt̄ de presenti. τ tunc indubie illico contrahit̄ matrimonium. vt si vir dicat: accipio te in vxorē. τ econuerso. vt in. c. pe. ex eo. Quandoqꝫ verba sonant in futuꝝ. Et tunc aut denotant principium actus. τ tunc soluz ꝯhunt̄ sponsalia de futuro. vt si dicit̄. Promitto q te ducam in vxorem. vel me ductuꝝ talem. vel quid simile. τ iste est casus capituli de illis. extra eo. Quandoqꝫ verba sonant in futuꝝ: ꝫ denotant executiōem actus ꝯsummati τ perfecti. Exemplum. pmitto q habebo te p legitima vxore. nam nō potest haberi p legitima vxore: nisi precedat matrimonium. Hec enim verba τ similia denotant executionem matrimonij. vnde tacite ex quo se obligat ad executionem: videt̄ de presenti contrahere. p hoc facit qd̄ notant doc. in. c. cum. M. de consti. vbi dicunt. q si ꝓbenda que solet conferri tm̄ canonico. si ꝯfert̄ extraneo: videt̄ tacite collatus canonicatus. Et hoc procedit. maxime si apponatur hoc verbum. ab hoc tempore. vel decetero. nam immediate se obligat ad executionem matrimonij. ergo tacite tunc contrahit de presenti. Sed idem est etiam si non apponantur illa verba denotantia extremitatem temporis. quoniam si in obligatione non apponatur dies videt̄ incōtinenti obligatio ꝯtā. l. in omnibus ff. de re. iu. Et iste est ꝓprie casus. d. c. ex pte. Et hec ꝓcedunt nisi hec vba denotātia executōꝫ. sequantur sponsalia de futuro. vtputa. Promitto q ducam te in vxorem. τ tenebo te p legitima coniuge. Nam p vba p̄cedentia restringunt̄ seq̄ntia in tempus matrimonij ꝯtū. s. cū mr̄imoniū ꝯtum erit.

Et p hec ꝑt decidi qd̄ satis dubiu. Quidaz dixit mulieri. pmitto tibi q non hr̄bo aliaz mulierē in vxorem nisi te. nunq̄d sit mr̄imoniū. Jo. an. in add. spe. sentit mr̄imoniū esse ꝯtum. qr dictio: nisi: cum sequit̄ negatiuam facit positiōꝫ. vt notat glo. in regula petiī de re. iu. li. vj. D. an. videt̄ sentire oppositum dicens q dictio: nisi: facit q̄nqꝫ positionem fm̄ habitum. q̄nqꝫ fm̄ actum. vn̄ cum illa verba sint de futuro. q non habebo aliaz nisi te. vr̄ se disponere q in futuꝝ si est ꝯturus: ꝯhet cum illa. Sz si vba fuissent ꝓlata de pn̄ti. vt qr dixit. nolo aliam hr̄e in vxorem nisi te. tūc dictio nisi: denotaꝫ actum de pn̄ti. ꝫ p p̄dicta videt̄ ꝯcludēdum p prima opinione. Nam si dixisset pmitto q te hr̄bo in vxorem: statim eēt mr̄imoniū. ergo idem si dico q non hr̄bo aliam nisi te. Naz vr̄ velle q istaz hr̄bit in vxorem. ꝫ incōtinenti: cū non sit apposita dies. hec Panor. Opinio tn̄. d. an. vr̄ satis rōnabil'.

Quid si dicat vir. pmitto tibi q semper prouidebo sicut vxori. τ illa similia respondet. Respondeo fm̄ Hostieñ. nisi aliud ꝓtestentur p matrimonio iudicabo.

Quid si dicat. pmitto q nō dimittam te p meliori vel peiori. Rn̄. fm̄ Hosti. p matrimonio iudicabo. tamen fm̄ conscientiam intentioni coniug standum est. In foro autem ꝯtentioso. standum est ꝯmuni significationi verboꝝ. seu iuris interp̄tationi. vt in. c. j. ex eo.

Quid de illis qui post datam fidem de ꝯhen-

do dicunt. Bibamus in nomine matrimonij. vel osculentur nos inuicem. nun qd ptrahit matrimonium. Rñ. fm. vv. Credo q non. nisi hoc agẽdo voluerint recedere a sponsalib9 de futuro & ptrahere de pnti. nam qd dicunt noie matrimonij intelligen de ptrahendi potius q ptracti. cũ ante actũ nõ sit de matrimonio sz de sponsalib9. & hoc nisi de pra intentione pstet.

Quid si nihil actum sit de sponsalib9 sz simpliciter vterq3 dicat dicta vba & seqt osculum de cõi cõsensu. Rñ. fm vv. credo q si ptrahẽtes p hoc intẽde bant ptrahere: matrimoniũ ptcutum est. Ad iudicandũ aũt de intentione: recurrendum est ad circũstantias vboz pcedentium & subseqntiũ & hmõi iudicia. q si nulla appareant: non credo q sit matrimonium. & presertim si vterq3 vel alter negat se intentionem habuisse ptrahendi. aut si alter ad se cunda vota transierit.

Pone q qdaz in pñtia plurium sotoz dicat eis Promitto vobis: q vnam ex vobis ducaz in vxorem. & omnes rñdent placet & ita iurat. postea cognoscit vnam: nunqd est matrimoniũ? Rñ. Ho. sic. q ipso facto psentit. sz glo. in. c. ex lris. el ij. de spon. tenet ptrariũ. vt nec virtute sponsalioz. nec virtute matrimonij cogat illam ducere. Sponsalia em fuerunt nulla. Cum eiñ nõ possint psistere ex pte omnus nisi: oportet dicere q tum omnib9 sponsalia eẽnt pcta. & sic nullam posset ducere obstante publica honestate. Et hant opi. glo. te net Jo. an. Sz hec omnia tollunt fm Ho. q3 satẽ dum est spõsalia a principio fuisse incerta & sub q̃dam tacita pditione q pmittit accipe quam elegerit. & nõ nascit publica honestas. nec est verũ dicere etiam psensum de pñti adesse: sz copula subsequat purificatõz illius tacite pditionis. q3 videt tunc psentire & eligere istam. Et hãc opi. Ho. sequit Panor. in. d. c. ex lris. Nam in dubio non deo plurium duplex petiñ. s. stupri & piurij. sz potius in fauorem matrimonij debem9 psumere copulam fuisse licitaz. Et q voluerit ille adimplere iuramẽtum suum. Naz in dubio sp iudicamus p matrimonio. vtin. c. licet ex q̃dam. de testi. Secus fm Ho. si q̃s iurat se ducere vnam de certo loco. nõ tñ cognoscendo certam vel vnam. nõ videt cũ illa ptrere: tum possit hoc casu cũ alia ptrhendo adimplere iuramentũ. Idem Panor. sz Car. in. d. c. ex lris vt no. d. Jo. an. ibi tenet q nec ptextu iuramenti. nec spõsalioz. nec matrimonij ista mulier tocius poterit petere hunc in virũ. q3 non interuenit psensus mutu9. nec vba pctus directe sunt certa ad eam. copula aũt vbi pctus non pcedit non inducit pctum. q3 tñ iuramentũ dirigit obligatõz in deum. posset dici q isto casu. ex officio iudex cã periurij vitandi: posset cogere hunc ad ptrhendũ. Opinio tñ. Ho. videt satis tolerabilis fauore matrimonij. Ex p pdicta patz rñsio ad qõem. Quis pmisit duci Mli. accipere vnam ex suis subiectis. & ita iurauit. psummauit copulam cũ vna. Dic q hoc casu nõ est matrimoniũ. vt dictũ est s. Et iõ est dña a pcedenti. q. q3 ibi ppter psummataz copulaz erat nata affinitas cum alijs sororib9. & ideo cogi dz ptrahere cũ illa. Secus in casu nro: q3 licet psũmet copulam cum vna subdita ducis. non ppter hoc impedit accipe aliaz.

Quid si q̃s pmittit accipe vnam ex filiab9 ticij quam elegerit: & ipse psentiunt. & interuenit iuramentũ: postea sequit copula cũ vna. An erit matrimoniũ. Hosti. dicit q sic. Et ita pmuniter tenet fm. d. Jo. anto. in. d. c. ex lris. q3 verũ est dicere singulas istas mulieres psensisse sub hac pditione si eam elegerit. Sed copula habet vim purificationis pditionis. c. de illis. de pdi. ap. ergo tenet matrimoniũ. Et si dicat. quare secus in qõne glo. d. anto. assignat rõnem. q3 ibi psensus fuit nudus & purus. Et ideo rõne incertitudinis viciat. hic autem fuit sub cõditione suspensus. & pctus refert ad tempus purificate pditiõis. q3 ipsa purificatio pditionis videt inesse in pctu. ergo exquo postea certaz elegit. videt psensus ille fuisse certus a principio. Et iõ restaurat matrimonium per copulam q̃ pditõz purificat. d. c. de illis.

Vtrũ psensus ad tps faciat matrimoniũ. Rñ. fm Pe. cum inseparabilitas sit essentialitas matrimonij: iõ ad matrimoniũ reqrit psensus ad inseparabilitatem. & si fit ad tpus nõ facit matrimoniũ. ex de cõdi. ap. c. fi. Hoc intellige si deducat in pactum expressum ab ambob9. Sec9 si in corde retenta sit talis pditio. nam pditio in corde retenta nihil opat. Et hoc singulariter voluit Inno. vt dicit Panor. in. d. c. fi. vbi singularit distinguit. q si vterq3 ptrahẽtium psensit pditioni apposite p sbam matrimonij: tũc matrimoniũ nõ tenet. Si aũt alter pdixit: tenet matrimoniũ si fuit pcessum ad psummatõz ipsi9. Idem dicit fauore matrimonij si alter tacuit. & sic tacens hẽbit p pdicente. Et no. bene hoc dictũ Inno. videt eñi p hoc velle q in alijs actib9 tacẽs videat psentire pctui fm ptestatõz alteri9: licet ptestatio sit onerosa & odiosa. vt dictũ est s. Electio secundo. Et dicit Ho. q hoc sepe est pdicandũ. ne simplices mulieres decipiant. De q. tñ principali vide. j. Papa.

Matrimoniũ quarto.

M si fiat contra intentionem. Et querit: si q̃ ptrahunt verbo & dissentiunt animo nunqd sit matrimoniũ. Rñ. fm. vv. si vterq3 vel alter animo dissentiat: nõ est matrimoniũ. Si tñ de illo pstiterit: ecclesia ppellet eos simul esse: cũ de intẽtione pstare nõ possit. vñ nec crederet ei q̃ dicit se nõ intendisse. q3 q̃libet sic posset dicere: & separet matrimonium. q vt dr ex de pba. p tuas. nimis indignũ est iuxta legitimas sanctiones. vt qd q̃sq3 sua voce lucide ptestatus est in eum casum ppno valeat testimonio infirmare. Si tñ signis euidentib9 appareat de simulatione: ecclesia non iudicabit matrimonium esse. alias verbis stabit. hoc posset intelligi. quando vterq3 vel alter eoz reclamaret statim post tale matrimoniũ pctum se non psensisse. vel fuisse deceptum. Sec9 si p aliqd tpis interuallum notabile etiaz iuraret se nunq̃ corde consen-

sisse. vt dicit Ric. in .iiij. distinc. xxix. ar. primo. Et addit ꝙ tali persone que consensit non est licitum cum alia contrahere illa viuente. quia si contraheret se periculo ꝓbabili exponeret. nisi in casu supradicto: cum non consentiens: qui verbis significauit se consensisse: incontinenti reuocat. Et tunc persona que consensit stare poterit verbis secundo prolatis. Nam hoc casu credo quod persone que consensit licitum est cum alia contrahere etiam priore viuente.

Quid consulendum est alteri coniugum. cum alter affirmat ꝙ nunquam ꝯsensit. Respon. secundum Ri. in .iiij. distin. xxvij. ar. j. consulendum est ei ꝙ hoc non credat. quia nec alteri coniugum in hoc tenetur credere dicto. c. per tuas. Si autem temerarie credat ꝙ alter coniunx verum dicat: durante ista credulitate. non licet ei cum illo carnaliter commisceri. nec ad petitionem ꝓpriam. quia credit ꝙ nõ sit coniunx nec ad petitionem alterius. quia sibi in hoc preiudicat quamdiu affirmat se coniugem nõ esse. Si autem postea affirmet se esse mentitum ꝛ petat debitum. si alter coniunx remaneat in pristina credulitate: perplexus est quamdiu durat illa credulitas. quia illa credulitate durante: non credit alterum suum coniugem esse ꝛ si redderet debitum: contra conscientiam faceret. si autem non reddit etiam peccat. quia quamuis alter coniunx in dicendo se non esse coniugem preiudicasset sibi quo ad potestatem exigendi debitum quamdiu hoc non reuocabat. tamen postquam reuocat credo ꝙ expirat illud preiudicium. quia reuocatio ꝯcordat verbis quibus in ꝯtractu expressit suum.

Quid si ille qui ꝯtrahit sponsalia vel etiam contrahit per verba de presenti non habet intentionem contrahendi. sed extorquendi copulam. deinde cognoscit eam: nunquid est matrimonium? Respõ. Ric. dicit debere presumi ꝓ matrimonio extra eo. tua. ꝛ ita iudicaretur in foro iudiciali. sed in foro conscientie. si ille non ꝓposuit illam ducere nec vnquam assensit in eam: nõ debet ex illo facto matrimonium iudicari. quando ex altera parte dolus affuit ꝛ defuit omnino cõsensus: sine quo nequeunt cetera fedus efficere coniugale dict. c. tua. Et illa ex parte cuius non affuit dolus excusatur a peccato. Alius autem si interim cum alia ꝯtraxerit. tenet matrimonium secundum docto. communiter. licet quidam ꝯtradixerint: tenetur tamen deceptor: si nondum ꝯtraxit cum alia: illam ducere de nouo in vxorem. si est sibi equalis vel paulo minus. Et si alteri de facto nupserit. ꝛ illa ex tali deceptione patitur notabile damnum. vel diminutionem sui honoris. puta: quia tale quid est factum publicum vel simile. tenetur de necessitate sibi satisfacere iuxta damnum passum. nisi fuerit multo melioris ꝯditionis. vel si aliud signum euidens fraudis apparuit. quod potest ꝓbabiliter presumi ꝙ sponsa nõ fuerit decepta sed se decipi finxerit. quia tunc nõ tenetur ad predicta. vt quidam dicunt. tamen altera que ꝯsensit nõ potest alteri nubere. vt dictum est secundum Ri.

Utrum autem copula carnalis post contracta sponsalia de futuro. faciat talia sponsalia omnino transire in matrimonium. Respõ. secundum Panor. in. c. is qui. extra eo. ꝙ aut vir cognouit sponsam de futuro affectu maritali: ita ꝙ tanquam vxorem cognouit. ꝛ tunc non est dubium ꝙ est matrimonium. ꝛ post ꝯtractum est nullum. cum primum in veritate teneat ex ꝯsensu tacite prestito in copula. Aut cognouit sponsam nõ affectu vxorio. nec habens animum consentiendi in eam tanquam in vxorem: tunc quo ad forum iudiciale. secundum iudicabitur nullum: ꝛ primum erit validum. vnde tunc filij erunt legitimi. ꝓ hoc tex. in. d. c. is qui. Quo vero ad dei tenet Pan. ꝙ secundum matrimonium teneat ꝛ nõ primum vnde potius debet pati excõmunicationem quam adherere prime sponse. cum sponsalia prima sint soluta per sequens matrimonium. Sed Hostie. dicit ꝙ in vtroque foro parendum est pape qui potuit statuere quicquid voluit in matrimonio non consummato. Sed aliam opinio. approbat. d. an. illa videtur verissima. Nam papa non potest supplere consensum quo matrimonium contrahitur. Item tex. in. d. c. is qui. annullat secundum matrimonium: non dispositiue. sed illatiue. s. si primum est presumptum de iure: ergo sequitur ꝙ secundum est nullum. Ita ꝙ illatio nullitatis est fundata sup presumptione. sed si presumptio est falsa: ergo quicquid sequitur corruit. Idem tenet Ri. in .iiij. Sed circa hoc Monal. clarius ꝛ breuius declarat. puta. de eo qui post datam fidem de ꝯhendo cum aliqua: cognoscit eam dicens vel faciat animo ꝯsummandi matrimonium vtendo ea vt iam sua. ꝛ tunc ꝯsummatur matrimonium: dum modo illa silem intentionem habeat. tamen secundum iudicium ecclesie dei. Aut vtitur ea intentione fornicaria. vel vt sua in futurum. nõ vt sua in presenti. ꝛ tunc nõ est iudicandum in foro penitentiali matrimonium esse ꝯsummatum. Et si secundam accepit de presenti; debet remanere cum secunda. hec Monal.

An autem papa possit voluere ꝯsensum hominis: vt faciat ipsum ꝯsensisse in illam in quam nõ ꝯsensit. vel impediat ipsum ꝯsensisse in eam in quam prius ꝯsensit. etiam tamen ꝙ iste homo habeat ꝯscientiam suam dimittere ꝛ secundum motum pape. vbique. Cõtraxi spõsalia ꝛ cognoui eam ꝯcubinario affectu: postea ꝯtraho cum secunda per verba de presenti. Cum qua remanebo. papa dicit ꝙ cum prima. d. c. is qui. Ri. Guil. de lau. in suo sacrali. ꝙ posset papa statuere ꝙ post carnalem copulam sponse nõ posset ꝯhere cum alia: decernens irritum ꝛc. Et tunc matrimonium sequens nõ teneret. ꝛ esset causa iustior quam cognatio legalis. alias nõ est obediendum pape. nisi in foro contentioso. ꝛ nõ potest facere ꝯsensum quantum aduentat vbi nõ est. vt no. Ho. in. d. c. is qui.

Nunquid autem alijs modis sponsalia de futuro possint transire in matrimonium de presenti quam per copulam carnalem. Respondeo ꝙ sic. vt habetur ꝓ doc. ꝛ Ge. in. c. si infantes. de despon. impu. li. vi. vbi habetur ꝙ sponsalia que verbis ꝯmente contrahentium sunt de presenti. tamen iuris interpretatione sunt de futuro: transeunt in matrimonium preter copulam. per oscula. amplexus. munera

internenientia: vel modū aliū: vt quis simul cohabitauerunt vel se ꝯiuges nominabant fm glo. in dicto.c. si infantes. Et hoc si post tempus pubertatis euenerunt. Sponsalia vero de futuro verbis ⁊ mente contrahentiū per amplexus ⁊ oscula ⁊c. nō transeunt in matrimoniū. Nec hoc mirū quia nec per nexum carnalis copule: vt i dicto.c. is qui. Idem Panormi.in.c.adolescens.de sponsa. An. assignat rationē: quia actus superueniens declarans ꝯsensum: intelligitur declarare fm naturā verboꝝ precedentiū: vt si sit de p̄senti: intelligat̄ de p̄senti. Si de futuro: intelligat̄ de futuro fm eum.

Sed pone ꝙ ambo infantes: vl' vnus infans ⁊ alius non: contrahūt sponsalia per verba de presenti. Et post infantiam apparuit illos in eadem voluntate permanere: ita ꝙ ratificata sunt sponsalia post completam pubertatem: ⁊ al's ꝗ̃ per copulam apparet durare voluntatem: an sit matrimonium: an solum sponsalia? videtur ꝙ sint spōsalia sola: quia tex. in dicto.c. si infantes. loquit̄ de verbis prolatis ab impubere. vnde absurdum videtur extendere ad verba prolata per infantē: cū illa a principio fuerint nulla. In contrarium facit ratio suprapositа. ꝙ actus superueniens ⁊c. Item cum nūc possint cōtrahere de p̄senti: si osculantur se adinuicem vt maritus ⁊ vxor: non video quare iste actus non faciat matrimoniū: sicut facit sponsalia de futuro. vt dicit glo. super verbo vel facto. in dicto.c. si infantes. vt quia post septenniū secū iacet: vel eam osculatur vt sponsam et his similia. Constat enī ꝙ isti actus inducunt matrimoniū vt ex nunc. non vt ex tunc ergo ex quo sunt habiles: ⁊ osculantur se vt vir ⁊ vxor iste consensus ita debet validare spōsalia de p̄nti nulla sicut validat spōsalia d̄ futuro nulla. Idē.d.an.in.d.c.adolescēs

Quid si quis protestet̄ corā plurib⁹ ꝙ quicq̄d facit nō facit animo cōtrahēdi. postea verbo contraxit ⁊ cognouit eam carnaliter. nūquid iudicabitur matrimoniū. R̄n. fm d.d. ꝙ sic: q2 recurrendum est ad cōmunē intelligentiā verboꝝ. ⁊ quia interp̄tatio facienda est contra eum qui dolū adhibuit. ⁊ licz protestatus prius fuerit. potuit tamē postea volūtatem mutare. Et si quādo contrahit non vtitur forma consueta verboꝝ. sed dicit mutato suo nomine. Jo. vel Pe. desponsat te: sicut in casu capli tua. extra eo. tunc cōtra huiusmodi presumptū matrimoniū propter carnalem copulam subsecutā admitti potest probatio in contrariū ad probandū fraudem. licz difficile sit eam probare. qua probata ꝓnunciabitur nullū fuisse matrimoniū. ⁊ poterit ad secūda vota transire. nec negatur in illo.c. tua. ꝙ de fraude huiusmodi cōstare non possit sed dicit̄ tm̄ qualit̄ tibi cōstiterit nō videm⁹ ⁊ nō qualit̄ ꝯstare poterit. Si tm̄ i ꝯtrahēdo spōsalia aīo decipiēdi tm̄ vtit̄ verbis cōsuetis. ⁊ sequit̄ postea carnalis copula aīo fornicandi. contra huiusmodi p̄sumptionē nō admittit̄ ꝓbatio in cōtrariū. d.c. is qui. hec. Pl.

m Atrimoniū.v. sub cōditione.

Querit̄ vtrū matrimoniū factum sub cōditione teneat? R̄n. distinguendū est de ꝯditionibus. Nam quedā sunt cōditiones generales que semper debēt intelligi: vt si deus voluerit ⁊ huiusmodi. Et he nullum contractū suspendunt. Quedam sunt de his que in matrimonio sunt omnino necessarie. ⁊ al's impediret matrimonium. vt si es christiana. vel si nō es affinis ⁊ huiusmodi. Et iste etiam cōditiones intelligi debent. nec apposite viciant contractū. Tercia est conditio de futuro necessaria vt solem oriri cras. vnde si dicat̄. cōtrabo tecum si sol orit̄ cras. contractū est matrimoniū quia fm Tho. talia futura iam sunt p̄sentia i suis causis. sed de hoc.ij. Quarta est cōtingens ⁊ honesta que pōt apponi ⁊ nō apponi. vt si pater meus voluerit aut si dederis mihi. C. hec si apponat̄ suspendit matrimoniū vsq3 ad euentū ipsius conditionis. nisi interim ꝯsensus de p̄senti. vel carnalis copula fuerit subsecuta. quia tunc videt̄ recessum a cōditione. extra eo.c. de illis.⁊.c. super eo.et.c. p tuas. Alij tamē dicunt ꝙ si animo fornicandi cognouit eam nō est matrimoniū in foro penitētiali. Quinta cōditio est inhonesta. sed tamē nō cōtra substantiā matrimonij vt si furtum feceris. vel si hominē interfeceris. hec si apponat̄. fauore matrimonij debet haberi ꝓ nō adiecta. et tenent sponsalia siue etiam matrimoniū. extra eo.c. fi. Idē intelligendum de cōditione impossibili. s. ꝙ habeat̄ pro nō adiecta. vt si digito celū tetigeris. hoc intelligit Archi. verū in.c. solet. xxxij.q.ij. si est impossibilis de iure. vel fm naturā. Secus si sit impossibilis ꝓpter difficultatē prestandi. vt si mihi domū auream dederis. ff. de statuli.l. cum heres. q2 tunc viciat contractum. Sexta est inhonesta et contra substantiā ⁊ bona matrimonij. vt si dicat̄. ꝯtrabo tecum ad tempus: ⁊ donec inueniā aliam digniorem. q2 hec est cōtra substantiā insepabilitatis. vel vt prolē euites. quia hec est contra bonum prolis vel si ꝓ questu te adulterandam exponas. q2 hec est contra bonum fidei. ⁊ tales cōditiones si apponātur annullant matrimoniū. xxij.q.iiij. inter cetera. xxxij.q.ij. aliquādo. ⁊ extra eo.c. fi. Si tamen talis cōditio remittat̄ ⁊ sequatur copula. tunc iudicabitur ꝓ matrimonio. Et si vnus tm̄ coniugū ponit talem cōditionem. ⁊ alter ꝯtradicit vel tacet iudicabitur ꝓ matrimonio. Et sic tacēs habetur ꝓ ꝯtradicente. et hoc Panor. intelligit in dicto.c. fi. si fuit processum ad ꝯsummationē ipsius matrimonij. de hoc vide s̄. Matrimonium.iij. Quo tm̄ ad cōditionē necessario venturā. vt cōtrabo tecū si sol orietur cras. vel si sol erit in cancro. difficultas magna est inter doct. an sit matrimonium. Nā glo. in dicto.c. p tuas. vult ꝙ si pendēte cōditione ꝯtrahat̄ matrimoniū cū alia. ꝙ tenet secundū matrimoniū. Idez Jo.an. Sed Hosti. et do. An. tenēt ꝯtrariū. q2 ex quo cōditio est oīno exitura nō habet suspendere actū vel ꝯtractū. nec ꝓprie est cōditio. Idem Panor. in dicto.c. p tuas. tamē hec.q. est dubia. ⁊ in hoc casu et in silib. Monal. dat optimū documentū ꝙ in huiusmodi casibus qui non sunt oīno expresse a iure non est omnino

pcipitanda sentētia: alterutro ptinaciter asserēte ptrariū. Et si post huiusmodi ptractus conditionales transeat ad secūda vota solēniter, forte tuti⁹ est dissiīare: aut papā consulere q̄ matrimoniū cū secūda solēniter iam contractum dirimere. Idem Rod. Fortius ergo si transisset ad religionē esset dissitandum.

Quid si quis significat patri absenti q̄ ptraxit tale matrimoniū: si ipsi patri placuerit: et anteq̄ pater cōsentiat penitet: sed pater cōsentit. nūquid est matrimoniū? Rñ. fm vv. q̄ non. q̄ nō videtur q̄ debeat dici consensus: nisi duret quousq̄ pater cōsentiat.

Quero cōtractū est mrīmoniū p filiū sub conditione. si patri suo placuerit. Rep̄it ē patrē illo tēpore eē mortuū. An valeat mrīmoniū. Rñ Vin. q̄ nō: q̄ mortui nō est aliq̄s psensus neq̄ placitū. c. si gratiose. de rescriptis. lib. vj. Jo. an. distinguit an iste sciebat patrem suū esse mortuū. et tunc hec cōditio habet̄ p impossibili et nō adiecta: ideo valet matrimoniū. extra de cōdi. ap. c. fi. Aut ignorabat patrē mortuū. et tūc cū anim⁹ suus nō esset ptrahere de pñti: sed arbitriū suum cōferre in alienum arbitriū. Et sic non erit matrimoniū. Et sic saluat̄ opinio Vin.

Sed pone q̄ pater dissensit: et postea mutauit volūtatem: denuo cōsentit an erit matrimonium purificatū et ptractum. Rñ. d. Jo. an. in. c. sup eo. de cōdi. ap. dicit q̄ nō. p. l. boues. §. hoc sermone. ff. de v. sig. q̄ ista pditio. si patri meo placuerit. debet verificari de pmo psensu.

Pone q̄ pater nō ptradicat expsse: an erit matrimoniū. Rñ. Car. in dicto. c. sup eo. put recitat dictus. d. Jo. an. de mēte Hosti. tenet q̄ sic: q̄ taciturnitas habet̄ p cōsensu fauore matrimonij. et sic erit spāle fauore mrīmonij.

Pone Ber. accepit Martinū sub cōditōne. si dederit ei. C. deinde accipit Petrū silr̄ sub eadem pditiōe si dederit ei. C. M. et. P. eodem tempore dant. C. cui⁹ mrīmoniū pualebit. Rñ. d. Jo. an. in. c. j. de cōdi. ap. reiectis trib⁹ opinionib⁹ ponit quartā opi. quam tenet Gasp Cal. et Jac. zocbus. q̄ neutrū valet rōne incertitudinis, facie. c. ex litteris. el. ij. de spō. vbi cōmuniter cōcludit̄. q̄ incertitudo viciat matrimoniū. Et nota Panor. in. c. de illis. de cōdi. ap. q̄ hec cōditio est honesta. Accipiam te in vxorem si tale quid mihi donaueris. Et hoc qñ subest causa honesta petendi donum. Nam tūc valet cōditio seu stipulatio. vtputa qñ petitur ratiōe dotis: vl' alterius cause honeste. Et sic non obstat. l. si ita stipulatus fuero. in. §. si tibi nupsero. ff. de ver. obli. Et per hoc dicit ibi Bar. q̄ si nobilis ptraheret cum plebea: nō esset inhonestum q̄ aliquid pmitteret̄ ipsi nobili in recompensationē nobilitatis. Nam tūc cessat ratio libidinis. Et idem dic vbi subesset alia psimilis causa p hoc facit. d. c. de illis. vbi talis cōditio si. C. mihi donaueris. suspēdit spōsalia. vbi tñ fuisset inhonesta: habita fuisset p nō adiecta.

Quid si q̄s ptrahit spōsalia cū hac pditiōe: si p miserit coitū: vel ducā te post annū si pmittas coire tecū: et subsequat̄ copula. nūquid est mrīmoniū. Rñ. fm Inno. et Ber. q̄ sic: q̄ si de fornicario coitu intelligit̄. turpis ē pditio: et p nō adiecta haberi debet. extra eo. c. j. et vltio. Et ideo secuta copula statim est mrīmoniū. saltē psumptū. Si aūt intelligat̄ de legitimo coitu: multo fortius est psumendū p mrīmonio. Et eodē mō si dixerit. ptrahā tecū si vnq̄ ptraxero si pmiseris &c.

Quid si dicat accipiā te: vel accipio si inuenia te virginē: postea sequat̄ coitus: nec inuenitur virgo. Rñm fm Ber. Inno. et Ho. Judicandū est p mrīmonio sicut et i. §. pcedēti. Et addit Ho. q̄ licz sic oporteat iudicare i foro iudiciali: pter hoc q̄ nō possunt haberi alie pbatōnes: tñ in iudicio aīe nō est mrīmoniū. extra de pdi. ap. de illis. et. c. super eo. et. c. p tuas. Nam hñ est q̄ mulier que in fraudē mētita fuit decepta pmaneat. et viro subueniat̄. qui forte intendit bigamiā vitare. Et sic pditio fuit honesta: licz actus inhonestus. Et sic si probare posset p cōfessionē ppriam. vel alr̄ q̄ nō fuerit virgo: etiā in foro iudiciali nō teneret mrīmoniū. D. m̄ Car. put recitat. d. Jo. Anto. i dicto. c. per tuas. dicit q̄ ista pditio. si tu es virgo. vel si te virginē inuenero: dūmodo nō referat̄ ad copula nō est turpis: sed suspendit mrīmoniū. vtputa p aspectū matronarū.

Que est differētia inter ptrahere matrimoniū sub pditiōe: vel ptrahere sub modo. Rñ. fm vv. generaliter sciēdum. q̄ ptractus qui nō fit absolute et libere. pōt aliqñ esse sub pditione: vt dono vel vendo tibi hoc si hoc feceris: vel si hoc fuerit. Itē pōt esse sub mō vt si dicat̄. dono vel vendo: vt facias hoc vel illud. alioq̄n reuocet̄ quod donaui vl' vendidi. Item pōt esse cum appositiōe cause: vt si dicat̄: q̄ hoc vel hoc est: siue fuit. Et cōditio fit per si. modus p vt. causa p q̄. vñ ver. Scito q̄. vt. modus est. si. pditio. q̄. causa. Et si quidē contractus fiat sub pditiōe: nō tenet nisi extante cōditiōe. Sicut et de matrimonio dictū est. Si vo fiat sub mō: statim tenet. Sed si nō seruetur modus poterit reuocari. Credo ergo q̄ licz matrimoniū siue sponsalia possint ptrahi sub cōditiōe: nō tamē sub mō Ita q̄ illo modo non seruato. dissoluatur matrimoniū sicut fit i alijs contractib⁹: q̄ matrimoniū rite factum non dissoluitur: nec etiam sponsalia. Matrimoniū vo factum ex causa. tenet. siue causa sit vera: siue falsa. vt cōtraho tecū quia diues es vel q̄ fecisti sic: nisi ipa falsa causa ptineret in se aliquod impedimentū. vt cōtraho tecū q̄ liber es: et non esset.

Quid si dicat si pmiser̄ me tecū coire accipiā te i vxorē: vl' dabo tibi. C. vl' maritabo te. Et sequit̄ copula carnalis. nūq̄d psumet̄ p mrīmonio. hec q. accidit de facto. Et pter hoc disputata fuit publice i studio taurinēsi. et defensata fuit pro vtraq̄ pte. tñ dicēdū videt̄ fm cōem opi. nō esse psumēdū p mrīmonio. nā ille q̄ sic dixit hēbat optionē q̄ liberare se posset vtrūlibet faciendo: nec recolo psumptionē inductā esse a iure: q̄ intelligat̄ recedere ab optiōe pter carnalē copulā.

Quid si dicat. pmitto q̄ nunq̄ deficiā tibi in

vita mea: ꝛ secuta est carnalis copula? Rn̄deo fm Monal. nisi ꝯtrahētes ꝑ huiusmodi verba intenderēt spōsalia cōtrahere: ꝛ nisi de hoc cōstet indicia debet ꝓsumi ꝓ matrimonio ex illis verbis ꝓpter carnalē copulā subsecutā: cum ꝑ huiusmodi v̄ba negatiua nō deficiā tibi ꝛ huiusmodi nō ꝯuenerit ꝯbi spōsalia vel m̄rimoniū.

Quid si q̄s ꝯbit cū aliq̄ sub ꝯditiōe: ꝛ postea cū alia pure ꝛ sine ꝯditōe ꝯhat? Rn̄. dz remanere cū secūda: etiā si sit ꝯsanguinea p̄me: q: nulla publice honestatꝭ iusticia orta est: vt s̄. Impedimētū.xiij.

Queritꝰ de.q. quotidiana. Pone duo inter q̄s obstante impedimēto canonico nō potuit esse matrimoniū ꝯtraxerūt sub cōditiōe: si papa dispensa. Demū papa dispēsauit: nūquid sit m̄rimoniū sine alio ꝯsensu. Rn̄. Inno. vt refert Panor. in dicto.c. sup eo. dicit quosdā tenere ꝙ sic. Secūdo refert alios tenere ꝯtrariū: quos ipe sequitꝰ. Mouētur ist: q: primꝰ ꝯsensu erat oīno a iure reprobatus. de hoc in l. inter stipulantē. §. sacrā. ff. de ver. obli. Primā opi. sequūtꝰ ibi Cal. ꝛ d. An. Secundam opi. sequitꝰ ibi do. Car. Et dicit se sic in facto cōsuluisse. Mouetꝰ p̄ncipaliter: q: illud q̄d dependet p̄ncipaliter a potestate alterius: dicit impossibi. l. apud iul. de le. j. Item q̄d fit per remediū extraordinariū: dicitꝰ fieri nō posse: vt notat Inno. in.c. pastoralis. de cā pos. ꝛ ꝓprie. Istud ergo m̄rimoniū videtꝰ fuisse cōtractum sub cōditiōe impossibili. Et panor. assignat ibi aliā rōnem. Nam ad hoc vt actus retrotrahatꝰ: oportet ꝙ potuerit intercedere a p̄ncipio: vt notatꝰ in l. si is qui ꝓ emptore. ff. de vsuca. sed m̄rimoniū nō poterat esse a p̄ncipio tempore cōtractus obstāte impedimēto. ergo nō poterat retrotrahi. Et hanc opi. videtꝰ tenere Rī. in. iiij. vbi querit: an sit necessariū ī isto nouo cōsensu: vt interueniant verba; sicut si nunq̄ ad inuicem ꝯtraxissent. Rn̄. Rich. in sili de illis qui ante cōciliū generale capituli nō debet. de cōsang. ꝛ affi. in quo restricta fuit linea consanguinitatis vsq: ad quartū gradū ꝯtraxerūt in quinto gradu vel sexto vel septimo. ꝛ petit an debeant adhuc de nouo ꝯhere: ex quo tales q̄ ꝯtraxerūt erāt ꝑsone illegitime. Et sic nullū erat matrimoniū inter eos ꝑ reuocationē istoꝝ statutoꝝ fuerunt illa matrimonia cōfirmata: q: cōstitutiōes matrimonij ꝑtenta matrimonia nō trahuntꝰ: maxime per hoc ibi. de cetero libere copulentꝰ. Et cōcludit ꝙ cū talia matrimonia fuerūt nulla. ꝛ sic cōiuncti separari potuerūt si voluissent: nec debuerūt simul habitare carnaliter: nisi illi qui de nouo ꝯtraxerunt expresse vel tacite. ꝛ dicit tacite: quia si post publicationē huiusmodi simul steterūt intelligūtꝰ ratificasse m̄rimoniū nō tamē ꝑ hoc fuit ratificatū quo ad deū: nisi de nouo interuenerit mutuus interior cōsensus: nec fuit necessaria noua expressio verborū: q: cum interior cōsensu expressio cōsensus: ꝙ ꝯtraxerunt de facto: sufficit ob m̄rimonij fauorē. vt dicit glo. in.c. nō debet. Et ꝑidē in oībꝫ dicē est in casu nostro.

Quid aūt de tactibꝫ ꝛ osculis. que faciūt inter se huiusmodi spōsi: an̄ habitā dispēsationē: nūq̄d sit licita? Dic ꝙ si intētiōe corrupta ꝛ cā voluptatis; vel libidinis hec faciūt: peccant mortaliter. Secus si sine libidine; sed sicut faceret cōsanguineus cū ꝯsanguinea: ꝛ sic antea fecissent.

M Atrimoniū.vj. Quo ad debitum cōiugale.

Queritꝰ vtrū cōtractis spōsalibꝫ ante secutas solēnitates carnalis cōmixtio sit peccatū? Rn̄. fm Tho. in. iiij. dist. xxviij. Si spōsa credēs spōsum velle ꝯsummare matrimoniū admittit eū excusatꝰ a peccato: nisi aliqua fraudis signa appareant exp̄sse; sicut multū distātis ꝯditiōis; vl' q̄tū ad nobilitatē; vel q̄tū ad fortunam; vel aliud signum euidēs appareat; ꝛ eodem modo intelligitꝰ ꝙ excusatur vir si ꝓpter hoc intendebat matrimoniū cōsummare. Sed fm p̄p̄. in illis locis vbi est cōsuetum ꝙ prius adhibeatꝰ nuptiarū benedictio si absq; ecclesie dispensatōne ꝛ sine iusta causa hoc faciant; peccant mortaliter; vt dictū est s̄. Debitū in principio. Et iusta causa posset esse si longo tpe ꝑmansissent spōsi; ꝛ ꝓpter aliquod impedimentū maritus nō posset ducere sponsā: vt q: soꝑ nollet dare dotē ꝛ huiusmodi.

M Atrimoniū.vij. Qn̄ cōtracto matrimonio accusatꝰ ꝯiunx de adulterio; in quibꝫ casibꝫ nō possit adultera a viro accusari vel dimitti? Rn̄. fm Ray. in septē casibꝫ. Primus si vir ꝯuincatꝰ de fornicatiōe. extra de diuor. significasti. Secūdus si ipe ꝓstituit eam extra de eo. qui co. cōsang. vxo. sue. discretionem. Tercius est cū ipa credebat virū defunctū ꝛ nupsit alij. q: maritus rediens tenetꝰ eam accipe. Quartꝰ si fuit cognita latenter ab aliquo quem credebat esse virū suum. ar. xxxiiij. q. ij. in lectū. Quintus si fuit vi oppressa. Qd̄ intelligo de vi absoluta. Aliꝰ non excusaretur. xxxij. q. vij. omnes causationes. Sextus quādo recōciliauit eam sibi post adulterium: vel eam publice adulterantꝰ retinet in ꝯsortio maritali. C. de adul. l. crimen adulterij. Septimus si aliquis infidelis ꝯiugem repudiauit. ꝛ illa nubat alteri; postea vir cōuertatꝰ ad fidem. Similiter ꝛ mulier tenetur eam recipere. extra de diuor. gaudemus. Nota tn̄ ꝓ declaratiōe p̄dictorū singularem regulam quā ponit Panor. in.c. quesiuit de diuor. ꝙ qualecūq: delictū cōmittat alter cōiugum: nō potest reliquus ob hoc petere separationem cōiugij etiam quo ad thorū. Fallit tamē in delicto fornicatiōis tā carnalis ꝙ spūalis.

An autē propter delictum sodomiticum commissum a marito possit vxor petere separationem matrimonij ꝛ econtra. Dic ꝙ sic. dicto.c. omnes. et.c. adulterij. ea. causa et. q. Idē si vir polluat aliquā extra claustra. Nam hoc casu fornicationem cōmisit. ar. xxxij. q. iiij. meretrices.

Quid si quis tale quid egit cum propria vxore Rn̄. Lau. ꝛ Guil'. dicunt ꝙ vxor potest virum dimittere. Et hoc si vxor non fuit in culpa: sed violētata; vel somno decepta. Sed glo. in dicto.c. omnes. sentit ꝙ propter huiusmodi extraordinariaꝫ

pollutionē cum vxore: vir nō possit dimitti. Sed potest distingui sm Panor. Si vir vult pseuerare in tali peccato: potest dimitti; al's secus. Cum hoc casu nō dimiserit carnem suā in plures. Sicut nec si alter cōiugū seipm̄ polluit.

Pone q̄ vir ppter fornicationē vxoris sepatus est p sententiam. Modo vult eam recōciliare sibi: ⁊ illa non vult. nūquid est cogenda? Rū. sm Ray. vir qui nō peccauit potest petere cogi eam etiā inuitam: nō obstante sententia: quia qd̄ fauore meo introductū est: in dānū retorqueri non debet. Hoc verum nisi vir post sententiā fuisset fornicatus: vel nisi mulier statum mutasset intrando religionem.

Pone q̄ vir adulteratus est occulte: sed vxor manifeste: nūquid potest illam accusare ⁊ sine peccato dimittere. Rū. sm Ray. Credo q̄ nō: q: nō deficit vxori ius excipiendi: sed probādi sm Tho. Al. Gof. ⁊ Hosti. Si tamē vir egisset penitentiā ⁊ vxor monita nolit agere: sed in adulterio pseuerare: sine peccato posset eam p sententiā dimittere sm Gof. ⁊ Hosti.

Sed vtrū vxor adultera post penitentiā possit repellere virum ab accusatione. Rū. sm Ray. credo q̄ nō: q: penitētia nō tollit ius accusandi in foro iudiciali. xxxij. q. ij. admonere. De hac materia vide s. Diuortiū in fine.

Medicus vel cirugicus.

Preceptū est medicis: vt cū eos ad infirmos vocari cōtigerit: ipsos ante oīa moneant ⁊ inducant q̄ vocent medicos animarū: vt postq̄ fuerit infirmo de spūali salute prouisum ad corporalis medicine remedia salubrius pcedatur. Si quis autem medicorū huius cōstitutōnis transgressor extiterit ab ingressu ecclesie arceatur. scz per sententiā sm glo. donec de transgressione huiusmodi satisfecerit competenter. extra de pe. et remis. cum infirmitas. Et sm Hostiē. ex quo tex. dicit. pcipimus. trāsgressor peccat mortaliter. Itē in eo. c. sub pena excōmunicatōnis phibetur medicis ne pro corporali salute aliquid suadeant qd̄ i periculum aīe cōuertatur. Et sm Hostiē. contra huiusmodi statutum prescribi nō potest: nec aliqua cōsuetudine tolli: cum p salute animarū inductum sit. Idem panor. ibi dicēs. q̄ cōsuetudo in nō pindicat: nisi sit rōnabilis. Sed ista cōsuetudo nō hēt in se aliquā rōnem. Immo ex ea pueniunt multa mala vt in tex.

Quid autē si medicus monet ⁊ inducit infirmū quātū potest ad vocandū pr̄sbyterum: ⁊ tamē ille non vult acquiescere. nūquid medicus teneat totaliter illius curam dimittere. Rū. Panormit. in dicto. c. cum infirmitas. dicit. q̄ illa verba. moneas ⁊ inducas. debent intelligi cū in effectu: ita q̄ vocet sacerdotem. al's nō satisfacit pcepto dicti capituli. Et in hoc psistit. Quidā tamē nō irrationabiliter dicunt. q̄ vbi medicus quātum in se est fecerit ⁊ induxerit etiam cōminando: q̄ eum derelinquet. Et ille nihilominus obstinatus pseuerаret ⁊ nollet aduocare pr̄sbyterum: q̄ eo casu posset pcedere in cura: quia si in tali infirmitate decederet: despatus moreret. vbi aūt de periculo euaderet posset adhuc conuerti. Ad hoc facit. c. fi. de eo qui co. consang. vxoris. vbi dicit. moneas ⁊ inducas. postea subditur q̄ si induci nequiuerit. Ecce quō illa verba nō intelligūtur cū effectu. al's nō addidisset. q̄ si induci ⁊c.

Quid autē intelligat tex. ibi. ante omnia moneant. Rū. Panor. sm Hosti. q̄ anteq̄ recipiat curā corpis: vl' pueniat de salario: debz seruare qd̄ ibi dicit. al's aūt salariū posset repeti; quia contra legē. C. de legi. l. nō dubiū.

An autē illa decre. sit intelligenda generaliter de omnibz infirmitatibus: vel restringēda ad aliquas. Dicendū videtur saluo semper meliori iudicio. q̄ debet intelligi de infirmitatibus piculosis ⁊ dubijs. nimis eīm durum esset; vt p quolibet accidente: vel dolore capitis supueniente infirmo: q̄ medicus teneret inducere istum ad confessionem sub pena peccati mortalis: sed debet intelligi de egritudine tali: que sm se est periculosa: sicut sunt febres cōtinue pleureses. squināciа. dolores colici renum ⁊ huiusmodi. Ideo credendum est medicum tunc teneri ad inducendū infirmum ad confessionem: quādo infirmus ipē teneretur cōfiteri in dicto casu. scz quādo est in articulo necessitatis seu in periculo mortis: vt dictum est supra Cōfessio secūdo. Secus vbi quis haberet febrem ephimeram ⁊ huiusmodi.

Utrum aūt medicus prenoscens mortem infirmi vicinam: cuius curā habet teneatur ei nunciare. Circa hoc Jo. nea. distinguit. aut talis medicus credit verisimiliter q̄ talis pnūciatio mortis multum proderit infirmo q̄tum ad salutem anime. ⁊ ordinationem de rebus suis. Aut credit oppositum. scz q̄ nihil proderit. Aut dubitat de vtroq̄. Primo casu: quia scz credit q̄ proderit. vt puta quia credit q̄ talis infirmus sit ī statu peccati mortalis: ⁊ nihil ordinauit de rebus suis que distribuerētur post mortem eius: ⁊ grauis dissensio eueniet inter heredes pter eas. Audita vō morte vicina: infirmus bene se disponeret ad bn̄ moriendum: et bene ordinandum de rebus suis. Et in tali casu tenetur manifestare per se vel p aliū infirmo ex precepto charitatis. ⁊ non faciēdo peccat mortaliter. Si tamē sunt plures habentes curam vnius infirmi: vno pdicente alij sunt liberati. Si vō medicus credit verisimiliter oppositum scz q̄ talis pnūciatio mortis parū vel nihil proderit infirmo. ⁊ p oppositū credit q̄ taciturnitas parum vel nihil oberit: quia credit eum esse in bono statu: et bn̄ ordinasse de rebus suis tunc nō tenet medicus pdicere mortem. Ita q̄ nō predicendo peccet grauiter: q: cessante causa ⁊c. Tamē melius faceret predicēdo. Cuius ratio est quia quātūcūq̄ infirmus credatur esse in bono statu anime et rerum: tamē q̄tum ad vtrūq̄ posset pficere ⁊ probabile est. q̄ audita morte vicina magis se disponeret. Si aūt medic⁹ nihil credit de pdictis duob⁹

sed est in dubio: tūc etiā tenetur mortē vicinā nūciare: quia in dubio tenetur homo vitare notabile damnū ꝓximi si potest. In dicto autē casu potest sequi damnū damnationis eterne ⁊ rerū temporalium.

Quō se debet habere medicus ī medicinis cōferendis? Rū. fm Inno. diligenter attendere debet ne illas medicinas cōferat: de quibus fm artē ei nō constat. Nam si dubitationē habet ꝙ noceant: cōferendo peccat: quia in tutiorem partē tendendum est. Et securius est egrum nature relinquere ꝗ̄ medico imperito cōmittere. Et si propter imperitiā medici vel cirugici infirmus moritur: aut remanet inutilis. puta qui habebat tibiam fractā vel brachium ⁊ huiusmodi. ⁊ ꝓpter eius imperitiā remansit destructus: tenetur de damno qđ inde sequitur. nam forte habebat aliquā artem: ex qua alebat filios vel vxorem ⁊ huiusmodi. ⁊ nūc parū vel nihil lucratur: tenetur ad equivalēs fm doc. Idem Rich. in. iiij. dist. xv. ex quo directe nō potest resarcire principale. Idem si ex eius negligentia: quia nō visitauit infirmum temporibꝫ debitis vt debebat: vel dato ꝙ esset peritus: noluit procedere fm canones medicine: sed iuxta suū sensum In omnibꝫ ꝑdictis et similibꝫ tenetur ad arbitriū bonorum virorū. Et predicta intellige quādo talis predicabat se peritum verbis vel ex doctoratu. Secus de illo qui dicebat se impitū: et ex defectu bonorū medicorū fecit quod potuit bona fide. tūc non videtur sibi imputādum. sed potius sibi imputet qui talem elegit. Idem dictum est de aduocato ṡ. Aduocatus.

Pone medicus promisit curare infirmū liberatus est. sed postea recidiuauit. An teneatur pro eodem salario curare egrotum? Spe. distinguit. an incōtinenti eger recidiuauit vt tunc teneatur. Aut ex interuallo. ⁊ tūc non teneatur. vel dic ꝙ si culpa egroti. nō tenetur. alˀs secus. Et hec responsio est valde rationabilis. hanc questionē format glo. in. l. marcius. ff. loca. de medico qui promisit ticio liberare eum a podagra. ⁊ ipm̄ liberasse videbatur. tempore autem transacto. ticius in eandem infirmitatem decidit. T. agit contra medicum vt liberet eum. quia nō extraxit angustias infirmitatis seu radicem. sed cessare fecit. Item quia nō videtur curasse. ex quo non durat curatio. Item quia promittēdo curationem. videtur ꝓmisisse ꝙ eum ꝑfecte curaret. quā verba cum effectu ⁊c̄. Item quia huic restituit infirmitas. ergo et illi debet restitui sollicitudo curandi. In cōtrarium facit ꝙ de ꝓsenti tm̄ infirmitate videtur cogitatum. Et ideo illa sublata. videtur sublata obligatio curādi ⁊c̄. Nā in infinitum non debet obligari: quia infinitas euitatur. hec glo. Tamen quo ad hunc vltimum casum recurrendum est ad verba et intentionem medici ⁊ infirmi. Nam si ꝯuentum est ꝙ deberet eum curare oīno. et a totali infirmitate podagre. tunc medicus teneret quo ad recidiuam. Si ꝟo actum est solum de infirmitate: tunc inminenti. tunc secus.

Vtrum medicus teneatur potius gratis curare ꝗ̄ infirmū permittere mori? Rū. fm Ray. medicus tenetur curam et consilium impendere pauperi languido: vt habetur. lxxxiij. dist. in principio. vbi dicit glo. ꝙ medicus debet potius gratis curare ꝗ̄ permittere mori: non solum pauperem: sed etiam diuitem. Immo medicus hoc casu debet curare nō solum gratis: sed ⁊ suis expensis: etiam diuitem qui nolet aliquid dare: potius ꝗ̄ permittere eum mori. Et si cōualuerit repetet impensas: quia vtiliter gessit negocium eius. Etiam si moriatur eger potest repetere: quia sufficit ꝙ vtiliter cepit gerere: licꝫ euentus nō sit secutus. ff. de nego. ge. l. sed an vltro. nec potest ei obiici ꝙ causa pietatis fecerit impensas: nisi esset ꝓpinquus infirmo. vt. C. de nego. ge. alimenta. Et potest medicus predicta facere et repetere: etiam si infirmus prohibuerit. Sicut ⁊ vitium possumus extrahere de domo ruitura: ⁊ beneficium inferre inuito. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. Immo presumitur ꝙ infirmus talia dicendo fuerit furiosus. ff. de condi. insti. quidam. Et per ꝑdicta soluitur questio quotidiana. Quidam cirugicus curauit quēdam infirmū inuitum qui habebat pedem putrefactum. ⁊ nisi curasset eum necesse fuisset ei incidi pedē: ne reliquū corporis ad putrefactionem deuenisset. et ad talem pedem curādum facte sunt multe expense. Quo curato cirugicus petit expēsas factas. Infirmus dicit se nihil ei velle dare: ⁊ ꝙ potius voluisset abscisionē pedis ꝗ̄ tantam pecuniam soluere. Quid iuris? Rū. fm nota. per Bar. in. l. stichus. ff. de pec. le. pro omni eo quod tangit ꝑsonam vel libertatem vel vitam vel ciuitatē: ꝙ ille pro quo soluitur nō potest dicere nō esse vtiliter gestum: vt in casu nostro. Quod tene mēti. Et pro hoc dicit Bar. ꝙ si quis fuit cōdemnatus: adeo ꝙ si ille nō solueret amputaretur sibi pes vel aliud deberet fieri in ꝑsonam. Modo aliquis amicus soluit cōdemnationem: animo repetēdi. Ille nō vult reddere: quia dicit melius esset mihi ꝙ pes amputaretur ꝗ̄ ꝙ tanta pecunia solueretur. Certe non posset dicere: vt est tex. fm Bar. in. d. l. stichus. ⁊ ibi glo. notabilis. Idem dicendum si aliquis fuit cōdemnatus in. C. et nisi solueret esset exbānitus. Si aliquis soluit pro eo: nō potest dicere: nō expediebat soluere: quia potius expediebat esse bānitum. hec Bar. Et hec nota. quia singularia.

Pone. Statuto epī cauetur. ꝙ nullus sub pena excōicationis possit intrare monasteria monialiū nisi sit medicus. Modo intrauit quidam qui erat medicus non ꝯuentatus an sit excōicatus? Rū. Bar. in. l. sciēdum. ff. de edil. edic. refert se habuisse hanc. q. de facto. ⁊ respōdisse ꝙ nō erat excōicatus. quia ꝗuis nō sit cōuentatus. tm̄ medicus est. ⁊ ita a vulgo nominatur. Item nō dicitur medicus a dignitate ſꝫ a medicādo. vnde nō refert an sit doctor dūmodo medicetur.

An autem licētiatus dicatur doctor? Bal. dicit ꝙ nō. Et dicit ꝙ si epūs excōicat omnes doct. nō disputātes. nō dicitur excōmunicasse licentiatos. Et hoc voluit ipse Bal. in. l. j. ff. so. ma. Et in. l. pe. de testa. mili. dixit ꝙ potestas qui debet di-

tere secum assessorem doctorē non satisfacit doc-
do licentiatū.

An autē iudex teneatur dare suspensum pro
notoria? Bar. hoc relinquit sub dubio in .l.fi.de
cada. puni. tamē casus est ꝙ sic: in .l.quod reipu-
blice. ff. de iniur. quam .l. ad hoc allegat Ludo. in
dicta .l.j. §.o.ms.

Quid si propter defectum vel corruptionē aut
sophisticationē rerum in medicina positarū infir-
mus incurrit piculum? R̄n. fm Inno. Si medi-
cus diligētiam quam debuit adhibuit in reb9 eli-
gendis: inculpabilis erit.

Utrū peccat infirmus nō obediēdo medico?
R̄n. fm Inno. videtur ꝙ nō. quia medicus nec
plat9 est nec homo: cuius mandatis obedire te-
neatur: tamē bonum est ꝙ ei credat tanꝙ perito ī
arte. Et fm Archi. flo. si infirmus sumat cibū vel
potum ꝙuis credat infirmitatē aliqualiter auge-
ri: non peccat mortaliter. vel saltem non ita grauī-
ter: sicut si sumpsisset cibū vel potum vnde seque-
ret mors. Peccāt tn̄ seruiētes ei talia ministrantes.

Utrum medici vl' cirugici possint ad ordines
promoueri? R̄n. fm Ray. si periti erant in arte. ꝛ
nihil de cōtingentibus omiserūt. ꝛ habent de hoc
ꝓbabilem conscientiā poterūt promoueri. al's nō
extra de eta. ꝛ qua. ad aures. Est tamē cōsulendū
fm Hosti. ꝛ Gof. ꝙ ꝓmouendus a practica me-
dicine abstineat: que adustionem vel incisionē re-
quirit: quia hoc est oīno clericis interdictuz. extra
de homicidio. c. tua. ꝛ extra ne cle. vel mo. c. sentē-
tiam. Et licz ibi non videat dici nisi de existentib9
in sacris: tamē fm Panor. idem potest dici de exi-
stentibus in minorib9 qui sunt beneficiati. vide de
hoc §. Homicidiū. iij.

Utrum liceat clericis operari in phica? R̄n.
fm Ray. si sunt in sacris vel minorib9: dūmō tn̄ sint
sufficienter bn̄ficiati: nō licet: nisi gratis ꝓ misera-
bilibus psonis vel cōsanguineis suis: nec tūc vbi
posset esse piculum: quod etiam in claustralibus
districtius est obseruandum. extra ne cle. vel mo.
multa.

Mendaciuz est falsa si-

gnificatio vocis: cū intentōne fallendi.

Quid de Abraā. Jacob ꝛ alijs sanctꝭ
veteris testamēti qui videtur mentiti fuisse? R̄n.
Nico. de lyra gen̄. xxvij. ꝙ licz excusari possint. tn̄
nō videtur sibi magna necessitas excusandi eos a
mēdacio. maxīe officioso sicut ibi. Ego sum Esau
ꝛ ī pluribus alijs locis: quia certum est ꝙ aposto-
li fuerunt multo perfectiores: ꝛ tamē non fuerunt
immunes a peccato veniali. ergo ꝛ multo minus
patres veteris testamēti: qꝛ plures eorum legun-
tur peccasse mortaliter. vt dauid ꝛ patriarche qui
ex odio vendiderūt Joseph.

Metas vide §. Impedimentū. x.

Missa.

Utrum missa debeat dici
solum de die. R̄n. cōiter loquēdo debz
missa dici in die ꝛ non in nocte. qꝛ hoc
sacramētū ad tempus gratie ptinet ꝙ p die signi-
ficat. Dies autem indicat non solū ab ortu solis.
sed etiā ex quo incipiūt oriri signa manifesta p ali-
quā aeris illustrationē.

Qua aūt hora debeāt misse celebrari? R̄n. fm
Sco. in. iiij di. xiij. ꝙ a principio diei vsqꝫ ad nonā
missa cōgrue celebrat: cōputando principiū diei:
non ab ascensu solis sup orizōtem nostrū: sꝫ ab illa
hora ex qua radij solares illuminat emispeniū no-
strū qd vocat principiū aurore. ꝛ incipit qn̄ sol est
sub orizōte ad. xij. gradus: quoꝝ ascensus nō con-
tinet vltra spacium vnius hore ꝛ quintā alterius.
Ratio est fm astrologos: qꝛ omni hora ascendūt
xv. gradus zodiaci sup nostrū orizōtem. Et tunc
adde tres qui sunt quinta ps. xv. graduum. Et sic
erit hora cū qnta parte alterius in ꝯstitutione au-
rore. ꝛ ante ortum solis licite poterit celebrari p spa-
cium vnius hore: ꝛ quintā partē alterius. Et facit
qn̄ tempus esset nebulosuz: nec aurora videri pos-
set. Iste est terminus celebrādi a pte ante: excepta
nocte natiuitatis: ꝛ nocte resurrectiōis ī primitiua
ecclesia. Licz nūc non obseruet. de ꝯse. dist. j. nocte
Terminus antē celebratiōis a parte post: est hora
nona. Et colligit ex vsu eccle. Et iste termin9 ma-
xime attingit ī dieb9 ieiunioꝝ.

Quid autem dicendū de illis qui celebrāt ante
aurorā credētes esse aurorā: vel nō esse meridiem:
et tamē iam transiuit hora nona? R̄n. fm Pe. de
Pal. ꝙ ꝙuis ex vna pte videant accusari: qꝛ se di-
scrimini exponūt. Ex alia tamē: qꝛ homo in talib9
decipitur. vnde si deuotio exposcat. ꝛ aliter missaz
audire nō potest videt excusari: qꝛ quod paruū de-
est nihil deesse videtur. Idem dicit ꝓ cōmunicā-
do infirmo: si aliter viaticum nō habeat: videtur
esse bona causa anticipandi vel postponēdi. Silr
epi itinerātes: ante diē celebrare possunt: ne impe-
diant in via fm Archi. flo.

Quid de illis qui nōdum dictis matutinis ce-
lebrant? R̄n. fm ỽỽ. mortaliter peccant: cum hoc
sit contra generalē ꝛ approbatā cōsuetudinē. Qui
autem celebrat anteꝙ dicat primā: nō peccat mor-
taliter: nisi sit ꝯtra preceptū vl' statutū siue ꝯsuetu-
dinē loci fm eūdem ỽỽ.

Ubi debet missa celebrari? R̄n. fm Ray. In
ecclesia cōsecrata vel saltem in altari cōsecrato: vel
si non sit altare cōsecratum: habeatur saltem alta-
re paruulum. id est portatile. vide §. Altare. ꝛ Cō-
secratio secūdo.

Utrum vno solo p̄sente vel sine lumīe possit
missa celebrari. R̄n. fm Hosti. ꝙuis fm illud. de
cōse. dist. j. hoc quoqꝫ. duo debeant esse p̄sentes q
sacerdoti respondeant: tamē vnus sufficiat. Mul-
ier autē ī missa ministrare nō potest: nec palas nec
vestes cōtingere. Sine lumīe ỽo non licet celebra-
re. vt in. c. fi. de cele. mis. vbi p̄sbyter deponitur ab
officio ꝛ beneficio: qui sine igne. aqua. vel in pane
fermētato. vel ī vase ligneo celebrat. vbi notat pa-
nor. ꝙ ad depositionē p̄sbyteri non semp requirit
dolus. sed sufficit qnqꝫ nimia desipiētia ꝛ crassa et
supina ignorātia. vt ibi.

Quid si sacerdos celebrans. ī. canonē recolit se
ꝯmisisse aliquod mortale. R̄ndeo fm Ray. credo

tutorē viam esse: vt peniteat et doleat q̄ ita tarde penitet ꝛ ꝓponat cōfiteri q̄cito habuerit opoꝛtunitatē. Et sic ꝯficiat ꝛ sumat.

Utrum liceat vni plures missas celebrare in die. Rū. fm Dir. Sufficit semel in die celebrare. nam valde felix est qui celebrat digne vnam. extra eo. te referēte. Excipit̄ p̄mo dies natalis domini in quo possunt celebrari tres misse. extra eo. cōsuluisti. Secūdus casus est necessitas. Sed quā dicunt necessitatem. Rūdit Dir. si celebrauit p̄mā ꝛ postea moꝛit̄ quis: vel causa honestatis siue vtilitatis: vt si dicta missa superueniat aliqua magna persona que velit missam audire: vel ꝓpter peregrinos hospites cōmeantes. ꝛ infirmos. extra eo. c. j. ꝛ. ij. Et forte ꝓpter necessitatem nuptiarū vbi tempus labereт̄. Item ꝓpter raritatē p̄sbyteroꝝ: vel ꝓpter paupertatē ecclesiarū: q̄n quis potest duabus cōmēdatis ecclesijs deseruire. Item ꝓpter duas missas ꝓprias que q̄nq̄ occurrūt. extra eo. cum creatura. Et q̄stum ad hoc nunq̄ licet: nisi vbi exitierit carētia alterius sacerdotis. Nota tamē q̄ quādo p̄sbyter debet aliā missam celebrare: nō debet vinum pfusionis sumere: seu nō debet manus vino pfundere in p̄ma: q̄ illud celebrationē aliā impediret. ex eo. ex parte.

Quid si omittit̄ aliquid de his que ad ritū celebrationis ptinent. Rū. fm omnes theo. quilibȝ omittens aliquid tale. puta tempus debitū. altare vestes ꝛ huiusmodi. nihilominus consecrat si est ordinatus ꝛ adsit intentio. ꝛ debita materia ꝛ forma. Sed grauissime peccat si sciēter hoc faciat. Et ideo Rich. in. iiij. dist. xiij. dicit q̄ sine vestimētis benedictis nō debet q̄s celebrare: al's grauiter peccat si sciēter hoc faciat.

Que autem sint iste vestes. Inno. in li. de officio misse dicit. q̄ sex sunt indumēta. videlicȝ amictus. alba. cingulū. stola. manipulus ꝛ planeta. In multis tñ locis inoleuit ꝯsuetudo vt cingulū non benedicat̄. Rationabili⁹ tñ esset ip̄m bn̄dici. Calciamēta etiā sacerdotis specialeȝ habent significationē: nec tamen sotulares benedicūtur. De calciamētis tamē nullus tex. reperitur in iure. Sed hoc habet generalis ꝯsuetudo. Et sic in hoc seruanda ꝯsuetudo. vbi ergo cōsuetum est poꝛtare calciamenta: que vulgari modo botas appellamus huiusmodi deferētes vident̄ excusari.

An autem celebrans sine vestibus bn̄dictis sit irregularis. Rū. fm Rich. vbi s. q̄ siue hoc faciat scienter siue ignoranter non est irregularis: q̄ hoc nō inuenit̄ iure cautum. tamē scienter celebrans: vel ignorātia crassa grauiter peccat vt dictum est. Et fm Archi. flo. si quis celebraret sine missali vl̄ saltem sine libro: vbi nō esset missa: peccaret moꝛtaliter. etiā si omnia haberet in memoꝛia. Et hoc ꝓpter periculū obliuionis.

Utrū hymnus angelicus debeat cantari q̄n missa de spiritusancto vel de v̄gine celebrat̄. Rū. ex priuilegio Alex. iiij. quod incipit. Passi grauiora. licȝ in missis sp̄ūssancti. ꝛ beate vir. dictū hymnū dicere et eorum sequētias: non solum in missis solēnibus: sed etiam priuatis. licȝ etiā dicere proprias p̄fationes i missis de cruce et huiusmodi.

Utrum quilibet teneatur audire missā. Rū. fm Hosti. die dominico quilibet tenetur audire missam ex precepto: ꝛ totam. Ita q̄ accipiat benedictionē sacerdotis. de conse. dist. j. missas. et. c. se. et. c. omnes fideles. nisi excusentur magna necessitate. Et nō solum omnes fideles tam laici q̄ clerici. tenētur audire missaȝ diebus dominicis. verū etiā alijs diebus festiuis ex precepto ecclesie. Ratio est: quia vbi est eadem ratio: ibi debet esse idem ius. Ratio autem quare fuit hoc statutum. scȝ de auditu misse. videtur huiusmodi: vt saltem in hoc modico tempore vacetur diuinis: sed non alia de causa fuerūt addita alia festa ad dies dominicos sub precepto: nisi vt vacetur diuinis: ergo videtur q̄ iste modus determinatus per ecclesiam in vacando diuinis die dominico per auditionē misse: debet extendi etiā ad alia festa. Alijs aūt temporibus nullus etiam religiosus vel clericus tenetur audire missam de p̄cepto. Nec obstat. c. solet. de conse. dist. j. qd̄ videt̄ velle q̄ in quadragesima quis nō dicatur ieiunare nisi audita missa ꝛc. quia dico q̄ illud capitulū loquit̄ de consilio: vel si est p̄ceptuȝ abrogatū ē p̄ ꝯtrariā ꝯsuetudinē.

Utrum quis teneat̄ audire missam propriam diei. puta missam dominice in aduentu in. lxx. et huiusmodi. Rū. Archi. flo. q̄ nō tenetur quis ex necessitate ad p̄priā missaȝ: quia nec. d. c. missas hoc dicit sed indistincte loquitur: sed audire debȝ propriam ex cōgruitate. Et fm hanc congruentiā loquitur. c. j. extra eo. Neq̄ enī mulierculé vel idiote scirent discernere si est missa propria vel alia. et nimis onerosum esset q̄ vnusquisq̄ deberet interrogare si esset missa propria vel alia. Et in multis ecclesijs eadem die occurrunt plures misse dicende. vt puta de octaua alicuius sancti: ꝛ de dominica que occurrit.

Utrum autem sit necessarium sensim ꝛ distincte audire verba misse. Dubium facit: quia dictū capl'm missas. dicit. q̄ debeat audire ꝛc. Rūdit Archi. flor. q̄ non est necesse. nam tunc sequeret̄ hoc incōueniens. q̄ qui audirent missam ab his qui submisse dicunt. cū multitudo populi adesset si remoti essent: non implerent preceptum. Similiter qui surdi sunt: vel hebetem auditum habent non implerent p̄ceptum. Intentio ergo ecclesie in illo decreto est q̄ p̄sens sit in missa et vacet. Si etiam intelligens est: dignum et iustum est vt intendat ꝛ conetur intelligere que dicunt̄ in missa.

An autem peccet quis audiendo missam a notoꝛio foꝛnicatoꝛe. vide s. Clericus. iij.

Quid autem de eo qui dimittit aliquam partem misse. puta introitum. Rūdit Archi. floꝛen. quod modicum est pro nihilo reputatur. Secus autem si dimitteret notabilem partem. puta mediam: vel terciam partem. Seruitores autem misse: seu ministri qui discurrunt hinc inde pro his que expediunt: vt in missis solennibus pro thure. vino et huiusmodi intelligendi sunt misse

adesse p illo tempore.

Sed que dicenda est necessitas que excuset ab auditione misse: Rñ. Archi. flo. q a transgressione huius precepti excusat necessitas. vnde infirmi qui non possunt sine periculo exire ad audiendũ: excusantur. Idem in his qui seruiũt illis. Similiter habentes paruulos quos non possunt cõgruenter dimittere sine periculo. ar. extra de regu. iu. Quod non est. Similiter qui aliquod arduum et iustum negociũ haberent facere z audiendo missam impedirent: videtur excusari. Officiales qui ratione officij nõ possunt exire: vt castellani. z alij seruientes dominis: videntur excusari. Domini etiam z consiliarij qui tempore misse super vrgentibus causis occupati sunt: vident excusari. Puelle nubiles que. scz volunt nubere: videntur excusari si earum parentes non permittunt: ignorantes tale preceptum: vel facientes quod in se est: vt vadant non enim esset decens vt solo irent: parentes autem inducẽdi sunt ad mittendum. Si autẽ nolunt. excusantes z allegantes consuetudinẽ in contrarium: quia sic solent stare quasi clause in domo ob honestatem. videtur tolerandum. arg. de conse. c. si. nisi parentes ad choreas z huiusmodi mitterent eas. quia tunc non excusaretur: vel quãdo permittunt eas morari in vijs vel ad fenestras vt videant. Vidue diu stantes ratione viduitatis: vt quasi pro honore mariti: non videtur bene posse excusari. dist. viij. consuetudo. nisi forte per breue tempus: vt vnius ebdomade vel mensis. Coniugate que non possunt sine magno scandalo virorum: quia scilicet cum hoc non possunt ita bene preparare necessaria familie: videntur posse excusari. xxxiij. q. v. noluit. Secus si mariti facerẽt studiose ad impediẽdum eas a bono. Patroni tñ z patrone debent sic ordinare iuxta posse de famulis z famulabus suis: vt audiant missam in festis. vnde dicit Pe. de pal. q ab hoc precepto nõ serui plus q̃z domini. Immo seruus z ancilla ita debẽt vacare z quiescere deo: sicut dñi. Tenentur etiam filios inducere ad hoc. Tenẽtur etiam omnes audire missam qui hñt vsum rationis ßm Pe. de pal. Quod intelligo qñ sciũt vel scire comode possunt. hec Archi. flo. Itinerantes etiam ßm Archi. flo. non excusantur ab hoc precepto si comode audire possunt. alis secus. puta aliquis est in societate aliorũ qui nolũt expectare missam z sine societate illa nõ potest bene iter facere: vel qui ignorat viam: vel quia difficilis z piculosa: vel quia nõ est tuta a latronibus: vel quia ab illis habet expẽsas z huiusmodi: excusatur ab auditione misse ßm eũ. Vide tamẽ ad pdicta quod notat Rich. angli. in quolz et Asten. li. iiij. vbi distinguũt q secularibus non audire missam in dominica aliquãdo est peccatuz mortale. aliquando veniale. aliquando nullum. Tũc enim est peccatũ mortale: quãdo quis omittit sex contemptu vero vel interpretatiuo. Voco autem contemptũ interpretatiuũ quãdo sine causa legitima missam non audire in diebus dominicis assuescit. Causam autez legitimam voco quãdo corporali infirmitate detinetur: vel inimicorũz timore: vel aliquo alio simili quod ßm rectum iudicium: excusatio legitima debeat reputari. Et talis non audiens missam ex contemptu vero vel interpretatiuo ab episcopo debet confundi. dicto c. missas. z etiam peccat mortaliter. Quod patz q talis debet excõmunicari. de conse. dist. j. qui die. Tunc autez est peccatum veniale cum omittit: nõ ex causa legitima: sed ex aliqua mentis infirmitate sicut ex aliqua passione: vel ex aliqua pigricia si tamen ad hoc non fuerit assuetus. Tũc autem nullum est peccatum cum omittit ex aliqua causa legitima. Et ex predictis patet quid sit dicendum de illis paupercullis mulieribus que aliquando non habent vestes: aut velamina: aut alia necessaria ad corporis tegumẽtum: tum ob paupertatẽ: tum quia mariti ea impignorant vel huiusmodi: que si irent ad ecclesiam sine consuetis vestibus: deriderentur ab alijs. hoc dico in locis vbi mulieres assuete sunt portare vestes z huiusmodi: tales videntur excusari a peccato mortali. Idem dic in similibus casibus.

An autem seculares teneantur audire missaz diebus dominicis in ecclesijs suis parochialibus q2 de diebus priuatis non est dubitatio quin quilibet vbicq possit audire missam: Rñ. Panor. in c. vt dominicis. de parochijs. dicit. q aut qs hoc facit ex contemptu proprij presbyteri sine causa legitima. z tunc peccat: quia venit contra p̃ceptum superioris. z ipse sacerdos qui admittit parochianum alienum supradicto casu cõmittit quodammodo furtum z rapinam. Si tamen ex causa legitima contẽneret proprium sacerdotem. puta quia est notorius fornicator vel precisus ab ecclesia. tũc non peccaret: quia hoc casu non cadit proprie cõtemptus: sed iuris auctoritate facit. aut deserit proprium presbyterũ sine contemptu. z tunc nõ peccat. pro hoc tex. in dicto. c. vt dominicis. qui ponderat contemptũ. Sed hodie videmus cõmuniter populum cõfluere ad ecclesias fratrum mẽdicantiuz derelicto proprio presbytero. Et credo q si hoc faciunt bono zelo: non peccant. puta quia deuotius ibi celebratur. Item quia audiũt ibi predicationez. z imediate ante vel post audiunt missam. Quidã etiam non irrationabiliter dicunt q dictũ. c. vt dominicis. nihil ipsis parochianis precipit: sed solum ipsis presbyteris. Ibi eñi dicitur. vt dominicis vel festiuis diebus presbyteri ante q̃z celebrent plebem interrogent: si alterius parochianus in ecclesia sit qui proprio contempto presbytero ibi missam velit audire: quem si inuenerit: statim ab ecclesia abijciat. hec ibi. Manifestũz est autem q ibi nihil precipitur laicis parochianis: sed solum presbyteris. z non alijs presbyteris nisi parochialibus. nam alij presbyteri qui non sunt parochiales: siue sint seculares siue regulares: quando volunt celebrare in suis ecclesijs. nõ oportet q interrogent plebem: cum tales presupponantur non habere plebem. Nec oportet q faciant illam distinctionem: si alterius parochia-

nus ibi sit: cum omnes ibi existentes alterius parochiani sint. nec precipitur eis q̄ nō pulsent campanas: aut q̄ claudāt portas ecclesie; q̄n volūt celebrare ne aliquis intret; nec precipitur eis q̄ non celebrent: aut dicant officia; nisi certis horis anteq̄ omnes parochiales et cathedrales ecclesie complenissent officia: aut missas. Sicut a principio dictorū ordinum plati seculares faciebāt. q̄d ecclesia prohibuit et contraria precepit. que quidē prohibendo et contraria precipiendo: quid aliud signat: nisi q̄ ex certa sciētia vult q̄ possint ad libitū ire ad quascūq̄ ecclesias voluerint: vbi comodius et deuotius possint audire diuina. Et dato q̄. d. decre. vt tūicis. cōtineret preceptum ipsis parochianis. est tamē per cōtrariā ꝯsuetudinē generalissimā et vbilibet abrogata: cui optime derogari pōt: maxime q̄ nunq̄ fuit nec est: moribus vtentiū approbata. Et quā cōsuetudinem papa scit. tolerat. et totus mundus obseruat.

An autē fratribus minoribus liceat celebrare in domibus secularium vel alibi: cum altari viatico hoc est portatili. R̄n̄. q̄ sic per tex. in. c. in his. de priuil. qui dicit. vbicūq̄. quod est verbū generale. Caueant tamē celebrare extra loca eorū: nisi existēte necessitate: propter scandala que eueniūt cum diocesanis et sacerdotibus parochialibus. et multotiens per diocesanos est excōmunicatio synodalis: licz eos nō astringat. Idem priuilegium habent fratres predicatores. vt notat glo. in. c. fi. de priuil. lib. vi. De hac materia vide supra. Altare. et. Consecratio secūdo.

Utrum missa de vno sancto pro defuncto tm̄ ei proficiat sicut si diceret de mortuis. R̄n̄. Dir. li. j. fm Hosti. q̄ sic. et ecōuerso. Et cōsueuit dicere. d. Ugo. Car. q̄ ipse celebrādo pro dn̄a nostra: sciebat celebrare pro defunctis. et ecōuerso.

Sed nūquid tantū valet missa dicta pro pluribus cuilibet eorū quātum valet si diceret pro quolibet eorū singillatim. Directorii refert quosdā dicere q̄ sic. de cōse. dist. v. nō mediocriter. Et ē hoc speciale in sacramētis per spiritūsanctū qui nō dat ad mēsuram. Et hoc ē verum fm Hosti. de psalmis et missis que generaliter cantant pro omnibus: licz pro aliquibus specialiter videātur dici. Et ideo non valent minus q̄ si specialiter pro quolibet eorum cantaretur. Sed non sic videtur de elemosynis. et ieiuniis. et precibus: siue orationibus que alios nō tangunt: quia non prosunt mortuis. nisi eis pro quibus fiunt specialiter. Alii vero dicunt q̄ hoc est verum. si pro omnibus equaliter dicatur. Sed si intuitu vnius dicitur: licz pro omnibus dicatur: plus fm eos proficit ei pro quo specialius intēditur Et hec est vera sentētia fm theo. Nō obstat. d. c. non mediocriter. quia loquit in casu illo. scz q̄tum ad meritum celebrātis; enim hilaritate mentis nō minus valet missa dicta pro vno q̄ si pro quolibz diceretur cum an xietate. Idem Jo. et Arch. in dicto c. non mediocriter. huius opi. expresse est Scotus in q̄olibz. vbi querit: an sacerdos qui promisit dicere. xxx. missas beati Gre. x. personis separatim: satisfaciat dicendo solum. xxx. An vero teneat dicere pro quolibet istorum. x. quibus promisit. xxx. Et si dicat solum. xxx. pro omnibus. x. teneat ad restitutionē et satisfactionē et supplementū omnium aliarum. Respondet q̄ meritū misse in tres ptes distinguitur. vna attribuitur christo. alia ecclesie. tercia vero sacerdoti. Primas duas ptes. scz christi et ecclesie sacerdos celebrans nō potest dispensare: sed solum terciā suam. Et ideo si illud particulare meritū quod est sibi attributū. scz dictam terciam partem attribuit alicui determinate persone: illud meritū non posset alicui alteri attribuere. Q̄d clarissime demōstratur. Nam licet in tali sacramento sit meritum infinitū; tamen meritum ipsi sacerdoti participatum et cōmunicatū ratiōe talis celebratiōis est finitum. terminatū et limitatum: quia si diceret contrariū. scz q̄ meritū ipsius sacerdotis esset infinitum: sequeret hoc absurdum. q̄ ex vna celebratiōe quis posset liberare omnes animas que sunt in purgatorio quod est hereticum. probatur hoc clarissime. Nam fm theo. et canonistas in. c. quod autem. de pe. et remis. licz peccato mortali debeat pena eterna. tamē per cōtritionem illa pena eterna cōmutatur in temporalē et limitatam: ergo pena que debetur pro quolibet peccato mortali est finita: ergo et. c. peccatorum. et. M. et. X. M. et sic multiplicando pena semper erit finita. Nā fm philosophos ex multis finitis et limitatis: nunq̄ fiet infinitum. Si ergo pena que debet vni existēti in purgatorio: q̄ntacūq̄ et quotcūq̄ habeat peccata. est finita: ergo pena que debetur omnibus existentibus in purgatorio simul pro omnibus suis peccatis: erit finita et limitata eadem ratione qua prius: quia finita nunq̄ faciūt infinitū. Et ex alia parte meritū vnius misse est infinitum quod intendis cōmunicare omnibus existentibus in purgatorio: sed infinitum excedit finitum: ergo per vnicā missam omnes anime liberabūtur: etiā si essent in centuplo plures q̄ sunt; cum etiam tunc essent finite anime et finita pena: et oīa alia finita: ergo sequitur conclusio nostra. q̄ esset hereticum dicere. Dicamus ergo sicut est rei veritas. q̄ meritū misse cōmunicatum ipsi sacerdoti est finitum et limitatum: sed fm philosophum omne finitum per ablationem partiū et cōmunicationem alteri factam semper redditur minus. et intātum posset minui q̄ ad nihilum redigeretur: ergo sic dicendum in proposito. scilicet q̄ celebranti et cōmunicanti partem sui meriti alicui: minus remanet de tota summa. Et si totum meritum vni communicat. aliud nihil habet. Idem tenet Panormi. post Jo. an. et Cal. in. c. fraternitatem. de sepul. vbi concludit. q̄ si considerantur suffragia respectu satisfactionis. tunc magis prosunt his pro quibus specialiter fiunt q̄ si generaliter. Ratio quia habent efficaciā finitam: et ex diuina institutione distribuitur inter illos pro quibus fiunt: ergo tanto minus operantur quanto pro pluribus fiunt. Hec Panormi. Idem Tho. et Petrus in quarto. quia cum suffragium sit virtutis finite: et deriuetur per intentionem facientis quo voluerit: valet ei pro quo fit q̄tum ad liberationem a pena; tamen q̄tum ad cō-

gratulationē ⁊ ad interiorem consolationē: ſm' ꝙ vnus in charitate exiſtens de bonis alterius gaudet: ſic valet omnibus exiſtentibus in charitate. ⁊ plus ei qui eſt in maiori charitate. Et hec ſententia eſt cōmunis ſm Nico. de auſmo. Idē Aſteñ. Et per predicta ſoluitur queſtio. nūquid ſuffragia facta ꝓ multis equalit̄ ꝓſint ſingulis? Pe. ⁊ Tho. dicunt. ꝙ ſi valor ſuffragioꝝ conſideratur ſm ꝙ valet ex virtute charitatis: ſic tantū ꝓſunt ſingulis: ac ſi pro vno tm̄ fierent. Si autem cōſideratur valor ſuffragiorum inquātum ſunt quedam ſatiſfactiones per intentionē facientis tranſlate in mortuos: ſic magis valent ei pro quo ſpecialiter fiunt. Sic enī effectus ſuffragioꝝ diuidit̄ diuina iuſticia inter eos pro quibus fiunt. Quare concludūt quidam. ꝙ ſi quis ſacerdos promiſiſſet deſeruire vni capelle: ⁊ quotidie ibi celebrare. ꝙ talis nō poſſet dicere miſſas beati Gre. pro aliquo alio. Et ſic non poſſet acceptare aliquas miſſas ad dicendū nec trinitatis nec crucis ⁊c. Hoc patet per predicta. Et idem dicendum de quibuſcūq; alijs ſacerdotibus tam ſecularibus ꝙ̄ religioſis: ꝙ ſi promiſerunt dicere. xxx. miſſas pro vno tales miſſas nō poſſunt appropriare alteri. alr̄s tenentur ad reſtitutionem ſm Sco. Ideo cautela eſt vt ſacerdos nō ꝓmittat ī ſpeciali alicui. Sed poterit dicere. Nos rogabimus deum pro te: vel pro illo defuncto in xxx. miſſis: vel. M. Et ſic promittendo pluribus perſonis. poterit ſatiſfacere. Immo tot quot promiſit. Unum tamen eſt quod poſſet excuſare huiuſmodi ſacerdotes promittendo pluribus dicere xxx. miſſas. ſcȝ conſuetudo omniū ſacerdotum: ꝗ indifferenter acceptant plura trigeſima ſimul. et ſimul dicunt: ⁊ omnibꝰ promittunt ꝙ dicent xxx. miſſas. Et ſeculares ſciunt hanc conſuetudinem fore inter religioſos et alios ſacerdotes. Et ſic videntur eſſe contenti ꝙ in triginta miſſis orēt pro eis: aut defunctis eorum. Si tamen eſſet aliquis ſecularis qui expreſſe diceret. volo. xxx. miſſas pro me. ⁊ nolo vt acceptetis alias miſſas in eis: vel huiuſmodi vt multos vidi. tunc dico ꝙ eſt neceſſe: aut non receptare: aut acceptando velis nolis dicere pro eo duntaxat. licȝ tamen in omnibꝰ miſſis quātūcunq; appropriatis rogare deum pro toto mūdo ⁊ deuotis ⁊ viuis ⁊ defunctis: dūmodo nō approprient̄ eis. hāc etiam opinionē tenet Archi. flo. ⁊ Io. de capi.

Utrum propter miſſam peculiarem: vt de aliquo ſancto: vel aliam debeat quis dimittere quin audiat miſſam propriam illius diei? Miſſa peculiaris idem eſt qꝺ miſſa ſpecialis de aliquo ſancto: quaſi ſpecialis ſicut peculium alicui. Rñ. ſm ꝺꝺ. Si dies habet propriam miſſam quam ⁊ quis alr̄s audire tenetur: non debet dimitti propter aliam. extra eo. c. ij. Sed ꝙ quidam laicorum omni die volūt miſſam de trinitate vel de ſancto Michaele ⁊ huiuſmodi: non debent hoc facere niſi in ſuis diebus: vt in dicto. c. ij. Et ibi patet ꝙ tam pro viuis ꝙ̄ mortuis vtilior miſſa que poteſt dici ē miſſa de die. Et ꝙ etiam in diebus profeſtis. id eſt ferialibus propter miſſas peculiares: ſeu votiuas: ſeu etiam mortuorū: non debet derogari miſſe de die. Hoc intelligunt docto. quādo in eccleſia nō eſſet niſi vnus ſacerdos. Si enī eſſent plures bene poſſet vnus dicere miſſam occurrētem: ⁊ alius ob deuotionē dicere miſſam peculiarem.

Monachus.

Utrū poſſit fieri canonicus ſecularis? Rñ. ſm Ho. ꝙ non. quia non eſt arandum cum boue ⁊ aſino: nec homines diuerſe profeſſiōis debēt ſic eſſe ſiſ. de elec. cū cauſam.

Utrū poſſit fieri canonicus regularis? Rñ. ſm Tho. ſecūda ſecūde. q. clxxxix. vtraq; religio. ſ. canonicorū regulariū ⁊ monachorū ordinatur ad opera vite cōtemplatiue: inter que precipue ſunt ea que agunt̄ in diuinis miniſterijs: ad que ordinatur directe ordo canonicoꝝ regulariū: quibus per ſe competit ꝙ ſint clerici religioſi: ſed religioni monachoꝝ nō ꝑ ſe competit ꝙ ſint clerici. vt. xvj. q. j. alr̄s cauſa. Et ideo ꝗuis ordo monachoꝝ ſit artioris obſeruātie: tamē ſi monachi eſſent laici liceret eis tranſire ad ordinē canonicorū regulariū: non autē econuerſo. xix. q. iij. mandamus. Sed ſi monachi ſint clerici ſacris miniſterijs obſequētes habent id qꝺ eſt canonicorū regulariū. ⁊ cum maiori artitudine: ⁊ ideo licitum erit tranſire de ordine canonicorū regulariū ad ordinem monachorū petita tamē licentia ſuperioris: et non econuerſo. xix. q. iij. ſtatuimus.

Utrum liceat monacho habere locum in diuerſis monaſterijs? Rñ. nullo modo licet. de relig. do. c. finali.

Utrū monacho vel religioſo poſſit cōmitti regimen eccleſie ſecularis parochialis? Rñ. Panor. in. c. ꝙ dei timorē. de ſta. mo. ꝑ tex. illū dicit ꝙ ſic: ſed debet habere ſocium ſui ordinis ſi comode fieri poteſt. Panor. tamē hoc declarat in. c. monachi extra eo. dicens. ꝙ monachus nō debet conſtitui ſine ſocio ſui ordinis in eccleſia parochiali: quādo eccleſia parochialis eſt ſubiecta monaſterio. Ita ꝙ iſte nō deſinit eſſe obedientiarius monaſterij. Secus ſi religioſus ꝑmoneret̄ tanq̄ quilibet clericus ſecularis ad eccleſiā parochialē. nam tūc cum deſinat eſſe monachus monaſterij. nullā habebit amplius cōnexionē cum primo monaſterio. vide ad predicta quod notatur ꝑ Car. et docto. in cle. j. de elec. vbi dicit̄ ꝙ eccleſia nō curata nō poteſt ſibi cōmitti: ſed de curata diſtinguūt ꝙ duplex eſt cura quedā ꝓprie: vt cura quā habet eccleſia parochialis circa ſuos parochianos. ⁊ de hac omnes cōcordant ꝙ monachus ad illā poteſt eligi. Alia ꝟo eſt impropria. vt cura quā hȝ ꝑlatus eccleſie collegiate ī illos ꝺ collegio. ⁊ de hac: glo. ibi dubitat. ⁊ dicit hoc indigē declaratiōe. Pau. tn̄ dicit. ꝙ etiā ad hāc ꝑt aſſumi: qꝛ nō pōt talis ꝑlatus nō hr̄e curā ſui collegij. Car. etiā tenet hāc opi. dicēs cōiter teneri ꝙ indiſtincte ꝑ diſpēſationē epi poſſit monachꝰ ꝑfici eccleſie curate etiā non hn̄ti aliā curā niſi collegiū. qꝺ tenet Io. Cal. ⁊ Fe. ꝺ ſe. Intellige. ꝙ epūs poſſit diſpēſare ꝺ eccleſijs q̄ pleno iure ad mōachos nō

ꝓuinent. hoc tamẽ cum consensu abbatis. ꝛ sic intellige. xvj. q. j. per totum. In ecclesijs autẽ que ad monachos ꝑtinent mero iure: sufficit sola auctoritas abbatis ꝛ cõuentus. xvj. q. ij. visis. vel etiam solius abbatis: si ad ipm pertinet ecclesie prouisio. Adde tamẽ qđ notat Panor. in dicto. c. qđ dei timorẽ. ꝙ regulares possunt ꝓmoueri ad ecclesias seculares curatas principaliter propter officiũ predicandi. Et sic propter bonũ cure. Ex quo infert. ꝙ si religiosus non est ad ista aptus nõ potest licite ꝓmoueri. Et pro maiori declaratione predictorũ querit Panor. vbi s. an predicta habeant locum de iure cõi: an vero ex dispensatione. puta ꝙ tam canonicus regularis ꝙ monachus de iure cõmuni suadente necessitate vel vtilitate possint ꝓmoueri ad ecclesias seculares curatas. Quidam tenent ꝙ de iure cõmuni possunt ꝓmoueri: sed debent habere sociũ. Alij ꝯtra dicentes ꝙ ex dispensatiõe. Panor. autem distinguit. ꝙ aut queritur nũquid regulares possint ꝓmoueri ad dignitatem episcopalem. ꝛ sic ꝑm omnes ꝓmoueri possunt. s. de iure cõmuni. tex. est in. c. vnico. xviij. q. j. ꝛ in dicta cle. ꝛ aptius patz in. c. si religiosus. et. c. quoniã. de elec. li. vj. naz ibi eligunt p canonicos in epos. Si nõ essent habiles de iure nõ eligerent s postularent. vt in. c. si. de postu. p. Vnde etiã abbas nõ obstante vinculo dignitatis põt eligi in episcopũ vt in. c. si abbatẽ. de elec. li. vj. Et hoc cõceditur ꝓpter excellentiã epalis dignitatis. naz ꝛ epus appellatur religiosus. vt in. c. ex multa. de voto. Aut loquitur de ecclesia inferiori. ꝛ tunc aut ecclesia est collegiata aut nõ. Primo casu: aut queritur de ꝓmotõne ad canonicatũ vel ad aliud beneficiũ simplex ipiꝰ ecclesie collegiate. ꝛ tunc promoueri non possunt; vt in. c. super eo. de regula. adeo ꝙ etiã epus dispẽsare nõ potest ꝑm Cal. vt religiosus sit canonicus in ecclesia seculari. Nam hoc casu cessat priuilegiũ cure: ratiõe cuius ꝑmittitur ꝓmotio ad ecclesiam secularẽ. vt in dicto. c. qđ dei timorẽ. hoc intellige nisi ecclesia cathedralis esset regularis. nã tũc monachus vnius monasterij potest ꝓmoueri: vt sit canonicus in ecclesia cathedrali. Et largo mõ monachi in tali ecclesia pñt appellari canonici. Aut queritur nũquid possint promoueri ad ipsam dignitatem ecclesie collegiate. puta vt sit prepositus. Host. tenet ꝙ nõ potest fieri sine dispensatiõe: nisi ꝓpter necessitatem cure. Alij tenẽt oppositũ: q2 sicut põt ꝓmoueri in epm in ecclesia seculari: ita ꝛ in ppositũ in ecclesia collegiata eadem rõne. Et Panor. tenet hanc opi. cum nõ reperiatur hoc iure ꝓhibitũ nam eadem ratio est in epo: cum epus faciat vnũ corpus cum canonicis suis. Itẽ ratio cure ꝛ predicationis militat in hoc casu. vt in dicto. c. qđ dei timorẽ. Si aũt loquamur de ecclesia non collegiata aut est nõ curata: ꝛ nõ potest religiosus eam obtinere: quia cessat ratio cure. Aut est curata; ꝛ cõmuniter tenetur ꝙ de iure cõi possit promoueri: licz dñi docto. teneant ꝯtrariũ.

Vtrum huiusmodi monachus qui factus est rector alicuius ecclesie secularis teneatur ad statuta sui ordinis? Rñdeo ꝑm Host. si talis ecclesia pleno iure pertinet ad monachos: prefatus monachus in ea remanet subiectus abbati: et seruabit omnia sicut prius preter tria. scz ieiunium. silentiũ. ꝛ vigilias que commode seruari nõ possunt in ecclesia seculari. Si vero ecclesia non pertinet ad monachos sed ad episcopũ. tũc monachus institutus a tribus substantialibꝰ nõ absoluitur simpliciter. Nã ꝛ cõtinentiam seruare tenetur. Ab obedientia abbatis absoluitur quidem; sed imperio episcopi subijcitur; qui decetero erit abbas suus. temporalia dispensabit ratione cõmisse administrationis. Et si habet socium monachũ: nõ excusatur ab esu carnium. dicto. c. quod dei. nisi sit infirmus de conse. dist. v. carnem. vel nisi imperante episcopo; qui abbas suus est. Si autẽ sociũ nõ habet potest se his cum quibus viuit cõformare. xij. dist. quisquis. et de sta. mo. recolentes. In omni tamẽ casu habitũ deferre debz; nec debet temerarie dimittere al's excõmunicatus esset. de quo vide s. Excõmunicatio e. xvj. Quo vero ad officiuz: monachus factus curatus absoluitur ab officio monachali; quia debz se cõformare officio clericorũ secularium. dicto. c. quisquis.

An vero religiosus possit promoueri ad ecclesias secularem in casibus pmissis sine licentia sui abbatis? Rñ. Panor. in dicto. c. qđ dei. dicit ꝙ nõ. vt habetur in. c. si religiosus. de elec. li. vj. Immo nec in papã; vt notat glo. in. c. ꝗ sit. xviij. q. ij. Si autẽ abbas nõ vult cõsentire: et vtilitas seu necessitas suggerit. tunc potest cõpelli ad cõsentiendum ꝑm docto. propter bonum publicum. Et hoc facit ad q. quotidianã. Statuto cauetur vt puella minor. xxv. annis nõ possit se maritare sine ꝯsensu duoꝝ agnatoꝝ. Puella elegit sibi sponsum cõdignum sed agnati sine causa legitima nolunt consentire. Certe p predicta possunt ꝯpelli p superiorẽ ad cõsentiendũ: vel ipse superior dabit licentiã cõtrahendi. Et hoc idẽ tenet Bar. in. l. si cũ dotẽ. ff. so. ma.

Vtrũ ex ꝯtractu monachi obligetur abbas vel monasteriũ? Rñ. ꝑm Inno. si monacho cõmissa est administratio; abbas ꝛ cõuentꝰ tantũ obligãtur quãtũ administratio se extẽdit. Si vero nõ hz administrationẽ; obligatur monachus. Sed nõ tenetur soluere; q2 nõ habet vnde.

Sed quid de obligationibꝰ seu ꝓmissionibꝰ ab aliquo factis monacho vel abbati. nũquid acquiruntur monasterio? Rñ. ꝑm Inno. ꝛ Ho. ex ꝯtractibus initiscũ monacho vel abbate obligatur quis monasterio; q2 põt monachus monasterio actionẽ acquirere. nõ tñ põt obligare monasteriũ. vñ quuis abbas siue monasteriũ possit agẽ. nõ tñ tenetur respõdere nisi de eo qđ ad ipm ptinet. Et licz oĩs ꝯtractus ꝓhibitꝰ sit monacho: nisi imperante abbate. vt. xij. q. j. nõ dicatis. Hoc intelligit in quãtũ monasteriũ obligetur: sed obligatio alterꝰ ad monasteriũ potest p monachũ acquiri. Similiter ꝛ possessio etiã per monachũ fugitiuum monasterio acquiritur. ff. de acq. pos. l. j.

Quid de rebꝰ ablatis monacho? R. ꝑm Inno. ꝛ Ho. Si res erãt mõasterij vel etiã alterius ꝛ monasteriũ ad restõez tenebatur. tũc aget mõasteriũ. si vo

nō erant eius: nec de eis tenebat monasteriū: tūc aget ille quibus est rerum: ita tamē q si tales res erant deposite apud monachū: et abbas videt eas subtrahi: et facile esset abbati eas liberare: satis credit Innoc. q abbas teneatur depositi insolidum propter dolum. Sed si nō vidit nec prohibere potuit non tenetur: etiam si monachus eas abstulisset: q non est obligatus ex eius maleficio: vt in. §. sequē. dicitur.

Quid de maleficio cōmisso per monachuz vel abbatem: Rñ. fm Innoc. et Hosti. non tenetur monasteriū: quia delictum psone ꝛc. nisi quātum ad monasterium puenisset: et in eius vtilitatē versum fuisset.

Quid autē si quis profitek ea cōditiōe: vt possit retinere bona sua. Et quid de relicto facto monacho ea conditione vt nihil acquirak monasterio: Vide diffuse s. Abbas. Et an tale pactum inducat ꝓprietatem ipi monacho: vide supra Impedimētum. iiij.

Monialis.

In monasterijs monialiū non mendicantiū non debent recipi nisi quot possunt de ꝓuentibus monasterij absq; penuria sustentari: aliter nulla esset receptio. ex̄ de sta. re. piculoso. li. vj.

Omnes moniales debent manere sub perpetua clausura monasterij. nisi pro tali et tanto morbo q nō possent cum alijs absq; graui piculo sine scandalo morari. d. c. piculoso. De hac materia vide s. Excōicatiōe. xxvj. et c. Lex.

Negociatio illicita red

dit multipliciter fm Ray. Primo quidem ex causa vt qñ fit ꝓpter auariciā. s. ꝓpter iprobā cupiditatē diuitiaꝝ et nō ad necessitatē: sed ad aliū finem malū. Et quādo sit peccatū mortale quo ad hoc vide s. Auaricia. Secūdo ex tempore vt si fiat in diebus festiuis. Tercio ex psona: quia clericis et religiosis talia ꝓhibita sunt: quia nemo militans deo ꝛc. Quarto ex loco: quia i ecclesia vel loco sacro huiusmodi fieri non debent: vt dictū est s. Emunitas pmo. Quinto ex mō vt si fiat cū mēdacijs. deceptiōibꝫ et silibꝫ.

Negocia quedā sunt que sine peccato vix fieri possunt. de pe. dist. v. Negotiū. Et gratia exempli ponūtur quinq;. s. Cura rei familiaris. Milicia. Mercatio. Procuratio et administratio. de pe. di. v. qlitas. et. c. falsas. di. xxv. qualis. di. lxxxviij. ꝯsequēs. Hosti. addit. vj. qđ quasi piculosius est omnibꝫ. scꝫ aduocatio. Sed et. vij. nō diuitias. s. epatus officiuz quo nihil miserius et piculosius si pfunctorie agak. xl. di. Ante oīa.

Vtrū negociatores possint licite lucra recipe: Rñ. fm ꝟꝟ. Cum laborēt pro omnibꝫ et quasi cōmune negociū in mercibꝫ gerant: possunt moderatū lucrū recipe. de hoc vide s. Emptio.

Quid de artificibus qui faciunt vel vendunt gladios. sagittas. balistas. bōbardas. aut venena et huiusmodi. Rñ. fm Ray. Si ꝓpter hoc faciunt vel vendūt: vt homies habeant talia ad abusum: aut etiam si scienter vendūt illis seu donant quos extimant talibus abusuros: mortaliter peccant. et omnia peccata que inde sequūtur eis imputank. Si autē tales negotiatores dicant se bonā intentionez habuisse: quia credebant q emerenk ꝓpter licitum vsum: vel nihil super hoc cogitabant. seu ignorabāt q esset illicitum talia facere vel vendere: in omnibꝫ dictis casibus distinguo: q: si ille res possunt esse vtiles: vt arma in bello iusto: aurifrigium ad ornamenta ecclesiastica: quedam enī venena ad aliquid medicinale: vel cōtra alia nociua qui talia vendunt nō peccant: nisi forte probabiliter dictaret sibi consciencia. q emptor talem rem querit ad malū. tunc enī non debet vendere. v. q. v. nō omnis. Si vo ille res ad nullum vsum sunt vtiles nisi ad peccandū: sicut sunt quedam mortifera: tunc indubitanter peccant faciendo: tenēdo vendendo seu alijs donando. xxj. q. j. c. j. ff. de ꝯhen. emp. l. quod sepe. §. veneni. quia flagitiose rei: nec emptio: nec mandatū: nec societas valere potest. et omnia mala sequentia istis imputabunk. extra de iniurijs. c. si culpa. Dicit etiam Archi. flo. q respectu artis armorū potest eē vsus licitus de se: ergo ars non erit illicita: quia in bello iusto: si licet occidere: multo magis et his vti. xxiij. q. ij. dñs. xxiij. q. j. quid culpatur. Nec obstat de sag. c. j. quia cōmuniter intelligik de bello iniusto. Sed cum manifestum est bellum esse iniustū: tunc talibus iniuste bellantibus manifeste vendentes videntur cooperari peccato eorum: precipue quo ad arma offensiua: vt gladios. lanceas. balistas. bombardas et huiusmodi. Forte nō sic de defensiuis tm̄: vt galea. torace et huiusmodi. vbi etiā dubiū esset de iusticia belli: forte possent excusari.

Quid de his qui faciunt vel vendunt ornamēta mulieruz: aut sotulares pictos: aut vestes cum imoderata sumptuositate consutas: Rñdeo fm Tho. secūda secūde. q. clxix. quia mulieres licite se possunt ornare: vel vt conseruent decentiā status sui: vel etiam aliquid superaddere vt placeant viris propris: ꝯsequens est q artifices talium ornamentorum non peccant in vsu talis artis: nisi forte inueniendo aliqua curiosa et supflua.

Quid de factoribus taxillorum. scachorum. alearum et huiusmodi. Rñdeo fm ꝟꝟ. quia ludus taxillorum vt frequentius peccatum mortale est: ideo non est licitum viuere de artificio taxillorum. Sed de facientibus scachos: vel tabulas: quibus frequentius luditur ad subleuationem tedij vel laboris: non videtur illicitum. Facientes autem chartas: an excusentur. videtur dicenduz q non. Et videtur esse eadem ratio: sicut et de taxillis: quia frequentius homines illis abutuntur ludendo pro maiori parte principaliter ratione lucri: et nō ad recreationē.

Quid de facientibus serta de floribus in diebus festiuis: Respondeo non credo eos esse excusabiles: quia preter periculum quod de facili potest contingere ex abusu huiusmodi: que sunt incitamenta vanitatis et lasciuie, violatur obseruā-

dici sabbati in operando. hec. Dy. Posset tamen esse labor tam modicus et sine precio: nec ad intentionem lasciuam: sed moderatam recreationem quod non esset peccatum: aut non mortale. Sicut faciunt puelle: potius ex quadam recreatione et quasi animi leuitate: quam corrupta intentione. Et sic hoc casu non condemnande. Immo forte minus malum, quam ire ad choreas.

Utrum aliqua negociatio sit clericis licita? Respon. secundum Ray. Si clericus indiget: potest aliquo honesto exercitio vel artificio sibi necessaria acquirere. Item potest recipere possessiones excolendas ad quartam vel quintam partem et huiusmodi: seu conducere ipsas ad sustentationem suam et suorum. Quod quidam intelligunt si habeat ipsam de suis decimis: vel de successione parentum: vel aliunde sibi datas. Et etiam si habet multa pascua et emat pecora: vt pascant ibi ad necessariam sustentationem sui et suorum. Si autem emat pecora vt tradat ad crementum: vel vt aliquid agat in fraudem negociationis: illicitum est secundum glo. Ray. Potest etiam emere: vt ea meliorata carius vendat: vt pullum. equum et huiusmodi. De hac materia vide supra. Excommunicatione octaua et nona.

Que sit pena clericorum qui alias negociis secularibus se immiscent? Respon. debent excommunicari. ar. xi. q. iii. nemo episcoporum. Et si se non correxerint: debent deponi di. lxxxviii. clericus.

Notorium est duplex.

scilicet iuris et facti. Notorium iuris est de quo quis canonice est condemnatus: vel in iudicio confessus: vel legitime conuictus. extra de cohabi. cleri. et mulie. c. vestra. et c. quesitum. Notorium vero facti est cum populus est testis et dissimulationi non est locus. extra de coha. de. tua. Et hoc intelligitur: siue crimen sit notum omnibus qui sunt in illo loco. scilicet villa vel parochia: siue si in illo loco non sint nisi decem: quia decem homines faciunt populum. x. q. iii. vnio. secundum glo. Ray. que etiam addit. quod si etiam parochia habeat mille parochianos. et solum ex illis decem graues et honeste persone scandalizentur de focaria sacerdotis: potest dici quod populus scandalizetur: cum decem homines populum faciant: vt dictum est. De hac materia vide Clemen. cus. iii. Et dic vt ibi. Et tale notorium facti iterum diuiditur: quia aliud est notorium facti actus permanentis: vt cum quis tenet adulteram publice in domo. Aliud est notorium facti transeuntis: vt cum aliquis publice hominem interfecit. Sed et est tertium notorium facti presumptum: vt si aliquis publice habitus est pro filio vel affine et huiusmodi. In notorio igitur iuris exigitur quandoque probatio contra negantem. extra de re iudi. sicut. In notorio vero facti non requiritur ordo iuris qui alias etiam regulariter obseruandum est. extra de inreiur. ad nostram. el secundo. Euidentia namque patrati criminis non indiget clamore accusatoris. extra de accu. Euidentia.

Nouitius.

Utrum impuben. scilicet ante. xiiii. annum quo ad masculum: quo vero ad feminam ante. xii. annum possit intrare religionem: vt sit ibi nouicius? Respon. secundum Dire. li. ii. quod aut offertur a parentibus vel tutoribus. Aut intrat propria auctoritate. Si primo modo: tenet ingressus si ipse consentit. et licet consensus qui fit ante annos discretionis non teneat: tamen ipse exire non potest priusquam veniat ad legitimam etatem ad instar carnalis matrimonii. extra de despon. impu. de illis. xx. q. i. illud. Sed quam primum peruenerit ad perfectam etatem potest egredi. xx. q. ii. praesens. extra de reg. cum simus. Si vero non consensit: potest egredi quando voluerit. xx. q. i. puelle. Si vero impubes intrat propria auctoritate. extrahi potest a patre vel tutore vsque ad annum et diem. xx. q. ii. puella. Et ibi habetur quod si in fortiori etate: puta in annis pubertatis adolescentula vel adolescens seruire deo elegerit. non est potestas parentibus prohibendi. Et secundum Glo. ibi. iste annus et dies incipit currere a die scientie. Sed si ex consensu eorum intrauit. expresse vel tacite: vlterius reuocare non poterunt. xx. q. i. c. addidistis. et c. quicunque.

Sed nunquid mater potest offerre filium et reuocare? Inno. dicit. quod sic allegat. d. c. addidistis. Sed Jo. Lau. et Archi. contra. cum non habeat ipsum in potestate. Insti. de adopt. §. femine. Et per praesens si pater obtulit filium. mater non potest reuocare: nisi dicatur quod equesit in potestate matris sicut patris quantum ad hunc casum. Opinio tamen Inno. videtur verior secundum iura. tamen alia teneretur nisi mater esset tutrix. hec Dir.

Quid si plures sunt tutores. nunquid vnus solus offerre potest? videtur quod sic. quia eandem potestatem habet quo ad hoc sicut parentes. xx. q. ii. puella. Sic conditio prohibentis erit melior secundum Innocen. et Directorium.

Per quantum tempus debet quis esse nouicius? Respon. regulariter per annum. tamen quia istud tempus datur in fauorem nouicii: vt experiatur regule austeritates. et monasterii mores. extra de regula. ad apostolicam. ideo prelato cum conuentu consentiente et interueniente voluntate nouicii. potest ante annum profiteri. Et tenet professio. Fallit in ordine mendicantium: in quibus professio facta ante annum probationis non obligat illi religioni: vt extra de regula. c. non solum. et c. constitutionem li. vi. vbi habetur quod in ordine mendicantium infra annum probationis nullus debet ad professionem recipi: qui annus datus est ei in subsidium fragilitatis humane: nec ad renunciationem seculi faciendam nec constitutum infra dictum annum aliquatenus impedire: quominus infra ipsum ad aliam religionem quam maluerit transeat: nisi maior tamen. xiiii. annis existens professus sit tacite vel expresse: aut euidenter constet illum vitam voluisse mutare. quod tamen non presumitur nisi clara probatione: vel competentibus indiciis ostendatur. Et si quis contra hanc prohibitionem receptus fuerit: taliter professus non est obligatus illi religioni. In aliis autem ordinibus professio expressa vel tacita fieri potest licite infra annum. Et si fiat expresse etiam seculari habitu non mutato: illi religioni presse obligatur. quam professus est. Si vero tacite per susceptionem habitus professorum infra annum: tunc non obligatur illi religioni specialiter: sed generaliter religioni. dummodo recipiens sit etatis apte etc. de quo infra. Recipiens autem ad professionem de ordine men-

dicantiũ infra annum:incurrit tres penas. Prima est: quia peccat mortaliter. Eo quia precipitur in virtute sancte obedientie: et sub pena excommunicationis. Secunda quia omnes qui recipiunt ad professionem sunt suspensi a receptione cuiuscunque ad professionem. Tercia. quia a suis fratribus debēt puniri pena que solet infligi pro culpis grauibus vt ibi.

An autem dictum .c. non solum. habeat locum in monialibus ordinum mendicantium. Respō. fm Ge. in dicto c. non solum. quod sic et ita dicit se cōsuluisse eum. d. Recupero in quadam causa florētie monialium ordinis predicatorum que mendicantes sunt: licet ex priuilegio apostolico possint habere proprium. Et concludit fm Lap. quod moniales sancte Clare vel ordinis predicatorum comprehenduntur supradicta decret. Nec ob. quod habent possessiones: et non querant victum per questum quia propter hoc non tollit quin sint de ordine mendicantium: sicut multi religiosi sunt in mūdo nūc qui non habent possessiones et de facto mendicāt et tamen non dicunt mendicantes: nec prohibentur possessiones habere: vt notat Pan. in c. vt professores. eo. tit. Ita dicamus in illis qui de iure vel institutiōne sue regule sunt mendicantes: licz non mendicent de facto: vt quia contra prohibitiōnem retinent possessiones: vel quia super hoc habent priuilegium a papa vt possint habere possessiones et recipere fructus. et quo ad alia retinent priuilegiuz mendicantium. et tollens vnū nō tollit aliud. ff. de ser. vr. pre. si domus. de vsu pallij. ex tuarum. Dato ergo quod priuilegio sint habilitate ad possessiōes ex hoc nō sunt habilitate ad alia: nec a iuribus loquentibus de mendicantibus eximuntur. Et quod dictum est de monialibus sancte Clare veruz est. Secus de minorissis: cum ex regula habeant proprium. Et sic quo ad talia habemus respicere ad eorum regulam vel institutionem: an habeant proprium: et sic non extendetur ad eas. An non possint habere: et sic extendetur: quamuis ex priuilegio habeant possessiones vel de facto nō mendicent.

Quid autem dicendum de illo qui recipit aliquem ad professionem infra annum probationis de ordine mendicantium. An post suspensionem talem si alium recipiat ad professionez incurrat irregularitatem? Respon. fm Ge. in dicto c. nō solum. quod nō: quia oportet quod actus qui fit post suspensionem: sit actus de attributis certo ordini ecclesiastico ad hoc vt exercens incurrat irregularitatem sed recipere ad professionem nō est attributum ordini: vt patet de abbatissa que recipit ad professionem. et etiam abbas dispensatiue potest esse quod nō sit in sacris de eta. et qua. tua. Et tamen ad eum de iure cōi cum cōuentu suo spectat monachorum receptio. Sed de hoc. j.

Quis autem possit absoluere ab hac suspēsione Rñ. fm Gem. vbi s. quod licet istam suspensionem papa nō sibi reseruauerit: tamen nullus inferior a papa absoluere potest: quia c. nuper. de sent. exco. non habet locum in inferioribus episcopis. vt etiam tenet Fede. de se. Et sic prelatus istorum religiosorum non poterit absoluere: nec etiam epus quia isti mendicātes sunt exempti. et papa est eps exemptorum. ergo solus papa absoluet. Idem Jo. an. et Archi.

Utrum nouicio ingredienti religionem sufficiat quod attigent. xiiij. annum? Rñ. nō sufficit. sed oportet quod perfecerit: vt expresse habetur. extra de regula. ad nostram. et in. c. significatum. et ibi dicit Panor. concludendo per illum tex. quod ad validitatem professionis requiritur quod. xiiij. annus sit completus. nec malicia supplet etatem ad professionem inducendam: sicut supplet in matrimonio. Et ratio diuersitatis est. quia de maiori preiudicio et obligatione agitur in professione: quam in matrimonio. Infert etiam Panor. aliud singulare ex illo tex. quod votum religionis emissum ante aduentum pubertatis. non obligat vouentem. Ex quo vide potestatē quam habet ecclesia circa ea que sunt de iure diuino. nam per constitutiones suas impedit vires voti et limitat etates. Nam licet non possit tollere ius diuinum. pōt tamen illud interpretari et distinguere. de quo vide s. Consuetudo.

Quod est tempus probatōnis in nouicio. Rñ. quod est. xv. annus. Nam cum nō possit ingredi nisi completo. xiiij. anno: sequitur quod tunc incipiat annus probationis. Et hoc expresse tenet Jo. an. extra de regula. beneficium. li. vj. et c. j. eo. tit. Sed et hoc rationabile est. quia tempus probationis datur ad probandum austeritatem religionis: vt extra de regula. ad apostolicam. Inter quas precipua est custodia castitatis. quam cōmuniter loquendo non est aptus antea probare. Et si ante. xiiij. annum fecerit professionem: professio est nulla: vt in. d. c. ad nostram. et c. significatum. Et hoc in quacunque religione. Fallit in monachis habitantibus in insulis: vbi est dura cōgregatio religiosorum: vt in. c. quia in insulis. de regula. vbi habet. quod vbi est dura congregatio requiritur in profitente plena pubertas. scz tēpus. xviij. annorum. Jo. tamen an. vt recitat Panor. ibi. dicit quod quantū potuit inuestigare nunquam reperit quod. d. c. quia in insulis. seruaret in aliqua insula. vnde doc. plenque arguēdo rōne lre dicunt. quod si in insula nō est durior congregatio quam alibi: nō habet locum dispositio dicti capituli. Et si in alijs locis ab insulis esset durior cōgregatio: tunc haberet locū dispositio. d. c. vnde Pe. dicit quod cum apud minores et predicatores sit dura congregatio. debz obseruari quod dicitur in. d. c. quia in insulis. Nō placet Panor. quia quelibet dispositio debet ampliari et restringi ad limites rationis expresse. etiaz si verba non patiantur: vt in. l. adigere. §. quamuis. ff. de iurepatro. et in. l. cum pater. §. dulcissimis. de leg. ij. Pro hoc facit. quia papa non intendit prouidere locis: sed personis. Et forte tex. loquitur quando vnicus locus solitarius est mari circundatus et territorio angustatus: non autem credo papā hoc intellexisse de insulis maioribus: vt de insula anglie. Cicilie. et cipri. que sunt ita ample vt nulla prorsus sit differentia inter eas et alias prouincias. Immo sunt iocundiores in fructibus et fertilitate terre.

Numquid autem professio facta cōtra prohibi

tionem. d.c. quia in insolis. sit nulla? Hosti. videtur dicere q sic. Sed panor. in. d.c. q in insulis, tenet otrariu: et cum papa ibi no annullet professionem: sed simpliciter phibet pfessionem recipi: credit q non impedit virtus pfessionis: qm hec prouisio pncipaliter ocernit fauorem ipsoz pfitentium: qui possunt renunciare fauori eoz. p hoc tex. quasi expressus in. d.c. ad apostolicaz. vbi patet q non solu papa: sed regula phibet pfessionem fieri ante annu probatonis. Et tamen pfessio in otrarium facta tenet: licet abbates recipientes talez pfessionem sint puniendi. Item cum obligatio hec queratur deo p ministeriu abbatis: no impeditur ex simplici phibitone ostitutonis humane. Cape instantia in phibitone matrimonij carnalis. Na ex simplici phibitone no impeditur vinculu matrimoniale; licet otrabentes veniant puniendi ex transgressione pcepti: cum prohibitio non habeat ppetuam phibitonis causam: sed tempalez: vt pbatur. extra de ma. otracto contra inter. ec. per totum. Et per hoc pz responsio ad. l. non dubiu. C. de leg. z ad regulam que otra ius. de re. iur. lib. vj. hec Panor.

An autem nouicius infra annu. libere possit redire ad seculu? R. Panor. in. c. statuimus. de regula. per illum tex. facit regulam z quatuor fallentias. Regula est q nouici? libere pot redire ad seculum infra annum pbationis. Et pondera verbum. libere ex quo infertur q de necessitate non tenetur petere licentia ab aliquo. Nam de significato huius verbi. libere est: vt non requirat alterius licentia. vt notat in. c. de multa. de preben. No ergo potest dici nouici? fugitiuus si recessit a monasterio sine licentia abbatis: dumodo nihil abstulerit a monasterio: nec etiam tenetur satisfacere d expensis factis sibi a monasterio, vt probat tex. in dicto. c. non solu. Ibi aliquatenus impedire. Et ido dicit Gemi. ibi. q inuitum nullo modo debent retinere infra annum probationis: nisi fecerit pfessionem zc.

Sed quid si nouitius existes in nouitiatu et delinquens taliter q si esset pfessus deberet puniri pena carceris ppetui. An possit a regulari prelato puniri ad perpetuum carcerem. R. Ge. vbi sup q no per ratonem allegatam in tex. qui prohibet istos nullo modo posse impediri quin recedant ad seculum. Posset tamen ad tps damnari nouitius et hoc si velit. Alr non. Casus excepti sunt qtuor. Primus. si pfessionem fecit infra annu. huc tame casum distingue put habetur in. d.c. non solum. z in. d.c. ostitutonem. puta. an fecerit pfessionem in ordine mendicantiu: vel no. de quo dictum est s. z infra etia dicet. Hoc etiaz intellige qn opleto anno. xiiij. fecit pfessione: quia minor annis. xiiij. pfitendo non obligat religioni. vt est tex. clar? in c. significatum. de regula. nisi factus maior: ratam expresse pfessionem habuerit. vt est tex. expressus in. c. j. de regula. li. vj. Et eadem rone dicit panor. in. c. sicut tenor. de regula. q pfessio facta tempore alienatonis mentis pot rata haberi sana mente redeunte. Et hoc intelligit si expresse rataz habuit: licet Hosti. vt recitat Panor. ibi dicat q tacita sufficiat: quem coiter sequunt doc. Dicit eni q si furiosus factus mentis copos certificatus de pfessione facta in furore; non contradicit. sed pseuerat in monasterio videt cosentire. Sed Panormi. putat hanc opi. no esse veram p. d.c. j. vbi patz q pfessio facta in minori etate; no ratificat tacite superueniete maiori etate; nisi p annum portet habitu indistinctum. ergo fortius idem dicendu z est in pfessione facta a furioso qui nihil intellexit de his que egit. Scdus casus est: si infra annum suscepit habitum pfessorum: vt in. d.c. costitutionez. Sed p huius casus declaratoe videndum est qn quis ex assumptione z delatoe habitus censeat pfessus. Et Panor. in. c. ex pte. de regula. dicit. q triplex est habit? Quidam est distinctus: vt qz alio habitu vtuntur nouicij. alio pfessi. Quida est indistinctus: vt qz pfessi z nouicij vtunt eodem habitu. Quida est habitus indistinctissimus; vt qz non solum nouicij z pfessi. sed etiam ducentes coem vitam cum eis deferunt eundem habitum. z pot poni exemplum in istis fratribz sancti Anthonij: vel in alijs qui solu ferunt crucem in pectore. Hanc distinctionem habes in cle. eos. de regula. iuncta glosa. Primo casu cum habitus est distinctus. Subdistingue. nam qdam est distinctio latens: vt qz habitus pfessoru solum benedicit. Queda est distinctio patens; vt in colore; scissura; vel forma. Primo casu deferes illuz habitum in religione p annum: ipso facto censetur professus si erat maior. xiiij. annis: vt est text. in. d. cle. eos. Scdo casu cum distinctio est patens. scz in scissura; colore; vel forma; no obligat religioni quatocunqz tpe talem habitum quis portauerit. ar. d. cle. eos. Et in hoc casu intellige dictu Inno. z Abbatis in. d. c. ex parte. qui dicut q etiam si p. xx. annos. quis deferat talem habitum. non censet pfessus. Scdo casu pncipali. cuz habitus est indistinctus pcedit pprie text. in. d. c. ex parte; vt deferens p annum censeat pfessus. nisi pcedat protestatio: vt in. d. c. j. Idem dic in tercio casu. cum habitus est indistinctissimus. dummo fuerit assumptus a maiore. xiiij. annis. Nam si a minore non obligat quia pot psumere se illum habitum portare sicut alij qui no sunt religioni obligati. sed ducunt vita coem cum religiosis: vt pbatur in. d. c. j. z plenius notat in. d. cle. eos. vbi s ho habitus pfessorum est distinctus tunc p ipsius delatonem p triduum scienter factam. censet quis pfessus. sed obligat religioni in genere: si talem habitu assumpsit infra annum pbationis: vt in. d. c. constitutionem. Tercius casus est. si completo. xiiij. anno; p annum integrum in habitu indistincto cum alijs religiosis vitam duxerit. Et sic. xv. annu ibi opleuerit. De hoc dic vt s. dictu est. Quartus casus. si apparet eu absolute euidenter voluisse vitam mutare: vt in. d. c. no solum.

An autez hoc sit verum q assumptio habitus nouiciorū. cum pposito mutandi vita z relinquendi seculu obliget quez religioni saltē in genere. ita q amplius non possit redire ad seculum? difficultas est magna inter doc. Nam Inno. in. c. consuln. de

regula. tenet q iste est verus religiosus. z q matrimonium post ɔtractū nō tenet. Mouetur: quia istud ꝓpositum mutandi vitam cum sit quoddaꝫ votū: solennizat̄ per susceptōnem ipsius habitus. Idem Hosti. z Vin. qui dicūt q si iste habuisset vxorē incognitaꝫ: potuisset vxor incōtinenti alteri nubere: quasi p hoc ꝓpositum solennizatū: cum in susceptōne habitus fuerit dissolutum illud m̄rimonium nō ɔsummatū: ac si religionem exp̄sse fuissꝫ ꝓfessus. Et dicit Io. an. hoc probari in. c. beneficium. de regula. li. vj. vbi dicit̄ beneficium illius qui suscepit habitum nouicioꝝ posse alteri ɔferri si apparet euidenter eū voluisse vitā absolute mutare. Idem dicit Inno. in eo qui renūciauit seculo suscipiendo habitū religionis: vel si renūciauit ꝓpriꝫ: vel emisit votū religionis suscipiendo habituꝫ nouicioꝝ: votum est solennizatuꝫ ꝫm eum. Secus si vouisset nō comedere carnes: vel facere aliā abstinentiam. Nam hoc casu p susceptōnem habitus nouicioꝝ nō solennizaret̄ votū. Et sic sentit in effectu. q votum alterius ex tribus substantialibus regule: solennizatur ex susceptōne habitus nouiciorum: vt sic amplius non possit redire ad seculum. Et cum hac opinione transit. d. an. in. d. c. consulti. z fere omnes scribentes: vt recitat Panor. ibi. p̄ter. d. Car. qui tenet istos nō esse veros religiosos: q̄uis non possint redire ad seculum. Et per consequens teneret matrimoniū contractum per istos. Mouetur: quia per susceptionē huius habit⁹ nō fit ꝓfessio tacita vel expressa: ergo votū nō est solennizatū quo ad dirimendū matrimonium post ɔtractum. p. c. vnicum. de voto. li. vj. Et ita refert se ɔsuluisse in facto. Nec ob. d. c. non solū. vbi tex. multū stringēs in materia equiperat professiōꝫ tacite vel expresse. Et istum qui proposuit vitam absolute mutare: quia ille tex. soluꝫ equiperat quo ad hoc vt neuter possit redire ad seculum. vnde fatendum est istum de quo queritur non posse sine periculo anime sue redire ad seculū: sed debet intrare religionem: saltem latiorem. vt dicitur in dicto. c. consulti. Non tamen per hoc sequit̄ quin matrimonium ɔtractum teneat: licet penitentia sit sibi imponenda de transgressione voti. Tollitur enī primū votum: tanq̄ simplex p matrimonium sequens: tanq̄ fortius vinculū. vt in dicto. c. vnico. Et hec opinio satis placet Panor. ꝓ qua adducit vnam rōnem. Ad quam dicit se nō videre respōsionem. Votū non solennizatum quo ad dirimendum m̄rimoniū post ɔtractum nisi per professionem exp̄ssam vel tacitā factam alicui de religionibus approbatis. vt in. d. c. vnico. Sed certū est q iste qui suscepit habitū nouicioꝝ nō fecit hanc ꝓfessionem: ḡ votū nō est solennizatū. Minor ꝓbatur: q ꝓfessio nō pōt fieri sine cōsensu monasterij z pueri. vt in. c. ad apl'icam. de regula. Naꝫ oportet q interueniat ɔsensus illius qui potest istū incorpare religioni. Sꝫ monasteriū dando habitum nouicioꝝ nō intendit istū recipere ad ꝓfessionem Immo vult experiri prius ei⁹ mores: ḡ nō pōt dici istum fecisse ꝓfessionem etiā tacitaꝫ ex illo ꝓposito: q cū ista ꝓfessio sit quasi quidam ɔtractus. Et hinc inde oriat̄ reciproca obligatio: nō pōt cōsistere ex pte vnius tm̄. l. in oībus. ff. de ac. z ob. Dicit est q tex. in. d. c. nō solum ponit istum casum de quo querit̄ separatum ab eo: in quo quis fecit ꝓfessionem exp̄ssam vel tacitam. Et p hoc infert̄ q iste non verus religiosus ex quo ꝓfessio sua tacite: vel expresse nō fuit recepta a supiore; peccat tm̄ mortaliter stando in seculo. z nō intrando religionē. ex quo habuit animum ppetuo mutandi vitam. Ratio est. q ex tali ꝓposito videt̄ deo vouisse. non, tm̄ obligatur ad intrandum eandem religionem. sed pōt intrare etiam latiorem. hec Panor. Sed inuenio eundem Panor. in. c. literaturam. extra de voto singulariter mutantem hunc tex. consulti. Et hoc ꝫm theoricam sancti Tho. quam etiā sequit̄ Archi. in. c. qui bona agunt. xvij. q. j. videlꝫ q ad obligationem voti tria sunt necessaria. vicꝫ deliberatio: ꝓpositum: z ꝓmissio. Et dicit Panor. q hec theorica destruit multas theoricas canonistarum: vel saltem oportet eas restringere. Nam Hosti. in. d. c. literaturam. et in. d. c. consulti. dixit q si quis ꝓposito mutandi vitam suscepit habitum religionis. efficaciter est obligatus quo ad deum. ꝓpter ꝓpositum mutandi vitam. Nam cōtrarium pōt dici ex dictis be. Tho. vt nō sufficiat solum ꝓpositum etiā p̄cedente deliberatione. nisi sequat̄ ꝓmissio saltē corde facta. Et hoc multū placet Panor. ibi. naꝫ nō sequit̄. ꝓpono firmiter in aīo aliquid deo dare: vel homini: q ob hoc sim obligatus ad dandū. ex quo illam rem nō ꝓmisi deo. vel homini. Et hec dicta beati Tho. tenet z refert Archi. in. d. c. qui bona. Oportet ergo restringere iura q̄ firmant sup ꝓposito obligationē vt intelligant̄ de ꝓposito cum animi promissione. Etiā notabis q sola ꝓmissio nō valet. nisi p̄cedat deliberatio cum ꝓposito. etiā respectu religionis. licet contrariū senserit Io. an. in. c. dudum. de cōuersio. Et ad hoc facit glo. singularis in. d. c. literaturam. que vult q nemo ad aliquid se obligat. nisi habeat animū se obligandi. In voto enī deus vult hoīem voluntariū: nec votū obligat quē vltra cōsensum: sic iste qui intrat religionē. si nō habet animū obligandi se. absurdū esset dicere q esset obligatus.

Quot autē modis inducat̄ ꝓfessio. tacita: R̄n. Panor. in. c. ad nostrā. de regula. dicit. q professio tacita q̄nq꞉ inducit̄ p delationē habitus indistincti. dummodo portet̄ pannum. Et talis ꝓfessio tacita obligat illi religioni in specie: vt in. d. cle. eos. Q̄nq꞉ fit ꝓfessio tacita p susceptionem habitus professorum que inducit̄ quinq꞉ cōcurrētibus. Primo debet esse distinctus ab habitu nouicioꝝ. Secundo q scienter fiat. hoc est q sciat illum habitum solum competere ꝓfessis. Tercio. q voluntarius. Secus si inuitus vel ex metu. Quarto. etas legitima. scilicet. xiiij annorū. Quinto. q pseueret triduo in delatione talis habitus. z talis ꝓfessio non obligat illi religioni in specie. sed in genere. quia potest transire ad aliam religionē etiā latiorē: vt ꝓbat̄ in. d. c. constitutionem.

Sed si querat̄: quare ecclesia dat istud triduum R̄n. Panor. in. d. c. ad nostram. q hoc ideo est: quia posset dubitari quo animo fiat talis habitus susc-

prio. Ideo iura voluerunt prefigere terminū triū dierum. Sed in ꝓfessione verbali nō requirit per seuerantia tridui: quemadmodū nec in aliis vot. vt ꝓbatur in dicto. c. ꝯstitutōnem. Et notat Panor. vbi supra ꝙ doc. excipiunt alios casus in quibus non requirit ꝑseuerantia tridui ad inducendam ꝓfessionem tacitā. Primus est si in infirmitate quis recipit habitum ꝓfessorum. nam videt deliberate habitum suscepisse. allegant. c. sicut nobis. de regula. Secundus casus qñ prius quis vouit intrare religionem. Et demum intrat recipiendo incōtinenti habitum ꝓfessoꝝ. nam videtur deliberate fecisse. Sed panor. dubitat de vtroqꝫ casu p dictum. c. ꝯstitutōnem. vbi ponit ius nouū circa istam tacitā ꝓfessionem. Et ad hoc vt obliget requirunt illa quinqꝫ de quibus supra. Et potius putat panor. requiri ꝑseuerantiam tridui in infirmitate ꝙ̄ tempe sanitatis: cū infirmus turbet propter molestiam morbi. ar. bonū in. l. cum antiquitas. C. de testa.

An autē reperiat alius modus a predictis per quem inducat tacita ꝓfessio: Rñ. de hoc videtur casus ꝙ̄sic in. c. vidua. de regula. Sed Panor. ibi declinutat dicens. ꝙ ad hoc vt per exercitium aliquorum actuum quis dicatur ꝓfiteri requiruntur plura. Primo ꝙ sit nouicius. i. ꝙ intrauerit mōasterium animo vt efficeret religiosus. Secundo ꝙ sciebat illum actum ꝑtinere ad professos tm̄. Naꝫ data ignorantia cessat presumptio. Tertio ꝙ spōte se ingesserit. Secus si per metū: vt in. c. j. qđ me. causa. Quarto ꝙ ꝑseuerauerit postmoduꝫ triduo in eo ꝓposito. Et hoc videtur requirere Jo. an. ar. dicto. c. ad nostram. vbi dicitur ꝙ assumptio habitus professorum inducit ꝓfessionem cum ꝑseuerātia tridui: ergo idem eadem ratione dicendum in casu nostro. Sed. d. an. dicit ꝙ in casu. d. c. vidua. non requirit perseuerantia tridui: quia de eo nulla fit mentio. Sed procedit text. quando duo concurrunt. vicꝫ assumptio habitus professoꝝ. et exercitium actus conuenientis professis. vnde hec duo simul iuncta sufficiunt per se absqꝫ perseuerātia tridui. Sed dictum Jo. an. ꝓcederet vbi concurreret alterum tm̄. Et iste intellectus placet Panor.

An autem deferens habitum professorum si ꝓtestetur ꝙ ob hoc nō intendit profiteri: valeat talis ꝓtestatio: Rñ. Host. dicit ꝙ hic inducitur p̄sumptio iuris ꝛ de iure: que nō admittit probationem in ꝯtrarium. Idem Archi. ꝛ Jo. mo. Cuꝫ talis ꝓtestatio sit ꝯtraria facto. ꝛ sic non iuuat. Sed Jo. an. vt refert Ge. in. c. j. de regula. li. vj. tenet ꝙ ꝓtestatio iuuet si fiat ex iusta causa. Ideꝫ Jo. de ligna. Et opinio ꝯtraria ꝓcedit. vbi ꝓtestatio esset facto cōtraria: sed hic est declaratoria. vt in. c. cum M. de consti. Et hoc credit Ge. verum: ꝙ vbi factum est multipliciter intelligibile. ꝛ agens ꝓtestatur ꝙ nō facit actum ad finem illius: sed alterius: iuuat. Nam istud recipere habitum pōt intelligi dupliciter. s. ꝙ facit animo profitendi. Secdo ꝙ remanet ex protestatōne animo probandi. Idem tenet Panor. in. ca. ex parte. de regula. Secus dicit Panor. in. c. postulasti. eo. ti. in assumptione habitus nouiciorum ꝓtestationem nō fore necessariā vt in. c. statuimus. de regula. Et sic habes conclusiue. ꝙ vbi habitus est indistinctus nouicioꝝ ꝛ professorum. ꝓtestatio iuuat. Idem quando habitus est indistinctissimus. vbi autem habitus est distinctus. ꝓtestatio non est necessaria. Ex quo infertur ꝙ in ordine minorum nouicius deferens habituꝫ nouiciorum vbi est distinctus ab habitu ꝓfessoꝝ in scissura ꝛ forma: puta in bauarola. quantocunqꝫ tempore detulerit. nunqꝫ dicitur expresse vel tacite ꝓfessus. etiam si lapso anno nullam protestationem fecerit. Et sic libere ad seculum redire posset. Et satis nouicius talis videtur protestari deferendo probationem. Ipsa enim bauarola pro ipso ꝓtestatur. ꝙ ꝙ̄diu illā portauerit. erit nouicius. Et sic non est obligatus religioni postmodum. est etiam aliud quod impedit. sciꝫ distinctio habitus in scissura. ꝛ vtrunqꝫ istorum per se sufficit ad impediendum ꝓfessionem.

Uerum ad validitatem ꝓfessionis tacite requiratur: vt interueniat ꝑsona que ipsum recipiat. An vero ipse nouicius ꝑ se soluꝫ possit ꝓfiteri: Questio est pulcra ꝛ quotidiana. Rñ. Ge. in. d. constitutionem. dicit ꝙ tota difficultas huius dubij videt cōsistere in hoc. An in ꝓfessione que obligat in genere requirat ꝑsona que possit incorporare in illā. Inno. ꝛ Host. videntur tenere ꝙ sic. Sed Ge. videt casus in contrariū in. d. c. cōstitutionē. qꝛ si recipiatur habitus ꝓfessorum in religione nō mendicantiuꝫ infra annum ꝓbatiōis. Ista obligat in genere: vt ibi patet. Et tn̄ nullus dubitat ꝙ iste dans habitū isti nō p̄t incorporare in religione diuersa a sua. Et sic videt ꝙ dictum Inno. ꝛ Host. debeat restringi qñ agit de obligatione in specie. ꝛ tunc requirat ꝑsona habens ptātem incorporandi. Si autē fiat actus inducens obligationē in genere. sufficit ꝙ fiat in manibꝫ alicuius habentis administrationeꝫ religiosam. Et istud videt sensisse Cap. Abbas. Et posset assignari rō diuersitatis: qꝛ qñ agit de obligatione in specie. monasterium est obligatum ꝓfitenti ad alimēta ꝛ alia sibi necessaria de secu. ex pte et qđ ibi notat. vnde oportet ꝙ illa obligatio cōtrahatur ꝑ habentē ptātem. de rescriptis edocet. Sꝫ qñ obligatio fit in genere. tunc ex parte ꝓmittētis qui potest se obligare surgit ligamē. sed ex parte recipientis nō quo ad spēm. sed in genere. vnde postea requirit ꝙ alius habens ptātem recipiat illuꝫ in specie. Et sic recipiens in genere non incorporat in specie. In incorporatōne autem generis sufficit ꝙ psit alicui administrationi. Hec Ge. Prima tn̄ opinio videt rōnabilior ꝛ cōior. quam videt approbare Panor. in. c. porrectum. de regula. Et ꝑ p̄dicta pōt solui questio quotidiana. Quid de illo nouicio. qui ignorante p̄lato gestauit habitum ꝓfessorum: vbi est distinctus ab habitu nouiciorum. ꝛ illum portauit ꝛ suscepit sponte ac scienter. cum etiam esset etatis debite: vel talem habitum suscepit. vt supra ab aliquo fratre priuato ignorante p̄lato. et illum portauit per triduum ꝛ plus. An ꝑ huiusmodi delationem inducatur professio tacita: Et ꝑ

predicta dicendum q no. vt notat Panor. in. d. c. porrectum. quia quis nō potest seipsum incorporare religioni. Sed oportet q p habentem potestatem incorporet. Sicut nō potest quis baptizare seipsum nec sibiipsi conferre beneficia: nec monachi possūt aliquem recipere ad professionem tacitā vel expressam. Similiter nec alia persona priuata. Conclude ergo q ad validitatem professionis requiritur vt sit qui possit et velit professionem recipere z eā de facto recipiat.

Sed queritur de alia questione quotidiana. An professio expressa facta infra annum probationis in regula mendicantium obliget religioni in genere. intantum q contrahens matrimonium postea non teneat? Rñ. Glo. in dicto. c. constitutionē. dicit q votum est solennizatū in genere. Sed Lap. ab. vt refert Ge. in. d. c. constitutionē. dicit. hoc verum quando is qui ingreditur: vel vouet intendit in genere: nō autem in specie se certo loco z ordini obligare: quia tunc secus nam tunc si vellet posset etiam matrimonium contrahere vel saltem si contraheret nō dirimeretur post contractum. Et de hoc crederetur sibi sm Joh. an. de regula. c. consulti. z Guil. z Archi. vnde concludit q si tempore emissi voti vel facte professionis: expressit vouendo vel profitens de certo loco z ordine. stabitur expressioni si probetur. Ita q si ibi esse non poterit: nec in specie: nec in genere ordini erit obligatus. z matrimonium contrahere poterit. z contractum tenebit. Si autem aliud non expressit: vel si expressit non probatur: stabitur dicto suo in foro anime: non autem in foro contentioso: nisi forte hoc iuraret delato sibi iuramento: z aliter probari nō posset. vnde tunc nec contrahere poterit: z si contraxerit non tenebit. hec Ge. Et sic ex predictis patet q professus expresse in religione mendicantium infra annum: si non intendebat se obligare: nisi illi quam professus est: non tenetur nec illi quam professus est: nec alteri: sed libere potest redire ad seculum. Si vero intendebat se obligare saltem voti in genere: sic non potest redire ad seculum. Si tamen contrahit sm quosdam tenet matrimonium: quia tacita professio nō prohibetur in religionibus etiam mendicantium: vt in dicto. c. non solum. sed solum expressa. Igitur quando habentes potestatem incorporandi sunt passi vt tacite profiteretur: se obligauerunt illi: licet ipse ex beneficio iure non sit precise obligatus illis. Sed quando expresse professus est in religione mendicantium: non fuit qui posset eum recipere. contradicente dicto. c. non solum. ergo nō erit religiosus: cum nullum habeat monasterium sibi obligatum. Communiter tamen a docto. tenetur quando quis non se obligauit per talem professionem certo loco vel ordini: sed in genere sic. q talis non potest contrahere matrimonium. et si contrahit: matrimonium est nullum. Et hoc idem videtur tenere Panormita. in. c. quia in insulis. de regula. vbi dicit q si papa aliter non prouidisset: ille nō tantum fuisset obligatus religioni in genere: sed etiam in specie. Et hoc videtur tutius.

An autem solus abbas sine consensu sui capituli possit aliquem recipere ad professionem? Rñ. Panor. in. c. ad apostolicam. de regula. dicit inspiciendam esse primo consuetudinem. vt dicit tex. in c. si. de regula. li. vi. Sed vbi consuetudo cessaret. credit q abbas debeat hoc facere cū consilio capituli p id quod habetur in regula monachorum: vbi dicitur q precipua debet abbas explicare cum consilio capituli. Sed negari nō potest q creatio monachorum non sit quid precipuum. Ex quo infertur q de iure communi non valet monachi creatio p abbatem facta sine consilio conuentus. nam vbi requiritur a iure consilium nisi adhibeatur: actus est nullus. vt est text. notabilis iuncta glo. in. c. nouit. de his que fi. a pla. Fateor tamen q non tenetur abbas sequi consilium eorum: sed satis est requirere, z expectare responsum. de hoc vide s. Consilium.

Sed dubitatur de epo: an possit aliquem recipere ad professionem? Rñ. Innoc. tenet q sic: adeo q iste erit verus religiosus: licet non intret monasterium: nec profiteatur certam religionem. sed poterit stare in domo priuata sub obediētia epi. et ab eo prefigetur certa regula: vel certus modus viuēdi. Allegat. c. si vir. xxvij. q. ij. Secus dicit in aliis prelatis inferioribus. fatetur tū q faciens professionē in manu alterius: aut qui se obligat ad intrandū religionem. nō tū adhuc votum est solennizatū: sed simplex. Et cum his dictis cōiter transeunt doct. in. c. porrectum. de regula. vt notat Panor. ibi. Sed. d. An. sentit q cum recipitur talis professio ab epo: q votum nō est solennizatū: adeo q impediat z dirimat matrimonium post contractū p. c. vnicū. de voto. li. vj. quod placet Panor. Item Panorm. dicit se non videre q iste sit verus religiosus: z putat q omne votū dr simplex respectu dirimendi matrimonium post contractū: nisi professio fiat in aliqua de religionibus approbatis: vt in. d. c. vnico. Nec videt q illa possit fieri nisi ab abbate: z fratribus recipiatur. Nam solus epus nō pōt quē incorporare alicui religioni inuitis fratribus. q regula approbata p ecclesiam contradicit. vñ putat Panor. q in materia stricta appellatōe religiosorū non venirent isti qui professi sunt in manibus epi tm. hec Panor. Et in predicto casu debemus attēdere. an iste qui facit professionē esset exemptus a iurisditiōe epi. z tunc talis professio nō valeret. Secus si nō esset exēptus. q tunc valeret: q recipe ad professionē depēdet a ptāte superioritatis nō a ptāte clauiū: vt notat Ge. in. d. c. cōstitutionē.

An aūt in actu professionis requiratur certa forma profitēdi. qua nō seruata corruat actus? Rñ. Panor. in. d. c. porrectū. dicit q lz in regula monachorum vel aliorū religiosorū ponatur certa forma circa professionis actū. tū valet professio p quecūq verba facta. nō seruata forma regulari. cū em̄ obligatio dirigatur in deū: defectus forme nō dz viciare actū. Sicut dicimus in excōicatōne. nec de necessitate requiritur aliqua scriptura.

An aūt professio possit fieri p procuratorē? Nec. q. de facto accidit. Et cōcludendū videtur q sic. nā quilibet actus explicari pōt p procuratorē: nisi expresse sit a iure prohibitus: vt in. l. j. §. vsus. ff. de procur. z in regula. Pōt quis. in. vj. Sed hoc nullibi specialiter q

hibet ergo, &c. Minor pz discurrendo dicta iura, sc. l. pomponius. ff. de pcu. ac. c. quia ad agendum de pcu. li. vj: vbi per glosas multi casus excipiunt. Inter quos noster casus minime reperitur. Excipiunt tamen pniam, quam per se quisque suscipere dz de pe. di. j. quem penitet. Idem de adulto qui baptizat. qui non potest constituere pcuratorem ad recipiendum p eo, sicut fit in paruulis, sz debet per seipsum recipere per tex. singularem in c. cum pp paruulis. de cse. di. iiij. Idem puto in omnibus sacris: maxime vbi imprimit caracter. q quilibet xpianus p seipsum suscipe dz.

An aut pfessio possit rata haberi. puta. Quis frater recepit aliquem ad pfessionem nō habens mandatum a superiore. An sufficiat ratihabitio ipsius superioris. Respond. d. Jo. anto. in c. insinuante. qui cle. vel vo. fm d. Car. concludit q sic. Idem tenet Asten. li. j. ti. xx. & refert Inno. tenere extra de regula. ca. porrectum. q de mandato abbatis; secularis clericus: vel laicus sufficeret. Et idem etiam esset si sine mandato: nomine tamen eius fecit & postea ratum habuit. Sed anteq ratificet: votum solenne non erit: nec matrimonium postea Scrum dirimit.

Et per predicta soluit questio quotidiana, quia dam religiosus induit quosdam iuuenes ad religionem: non habens licentiam recipiendi fratres ad ordinem. Nunquid predicti sint reinduendi a superiore. vel ab eo q habet licentiam recipiendi ad religionem. An vo sufficiat ratihabitio superioris. Et dicendum videtur s simili q sufficiat ratihabitio.

Pone. est consuetudo in aliquibus monasterijs q non fiat aliqua pfessio. nisi q in suo ingressu pmittit suo prelato obedientiam inter manus. Respond. fm Directo. q non dicit expresse professus. extra de sta. mona. cum ad monasterium. Idem Guil. in Specu. licet Inno. dicat contrarium in ca. consuluit. qui cle. vel vo. vbi dicit q si talis renunciat pprie voluntati. & omnia in voluntate abbatis committit: obedientia talis p pfessione sufficeret. xij. q. j. nō dicatis. de hoc vide s. Impedimentum. iiij. & dic vt ibi.

Quid dicemus de fratribus minoribus. quibus regula sua precipit. vt dicant volentibus ingredi eorum religionem: vt vendant omnia bona sua. & ea studeant pauperibus erogare. & per consequens renunciare seculo. Et sic omnino vt vitam mutent. quod videtur contra dictum ca. nō solum. Quidam dicunt q dicta verba regule non sunt sic accipienda vt ex his volentes ingredi cogantur vel inducantur ad distributionem faciendam infra annum. al's locum haberent pene dict. ca. non solum. Sed vt eis ostendatur q illud debent agere ante pfessionem omnino. si per pprio motu non fecerint. Posset tamen aliter dici q dictum ca. non solum. loquitur de eo qui iam ingressus est religionem vt patet ibi. nec constitutum infra huiusmodi annum aliquatenus impedire. nam postq ingressus est. nihil infra annum debet fieri de predictis. Secus credo ante ingressum: vt tales possint induci ad distribuendū bona sua & ordinare facta sua. Et hoc intendit regula cum dicit. Dicant eis verbū sancti euangelij. q vadant &c. & postea debent ingredi religionez. Et sic nulla est contrarietas inter regulam & dictuz. c. non solum.

An autē in fine anni possint induci ad condendum testamentū. et disponendum de factis suis et rebus? Credo q sic: si bene inspicitur mens. d. c. non solū. que mens & ratio cessant in fine anni: cū oīno ille si disponat velle permanere in ordine nouiciorū: illud idē est executur.

Pone aliquis nouicius stetit i monasterio per sex mēses: deinde exiuit & facto aliquo interuallo: iterū rediit & stetit per alios sex menses: queritur nūquid dicatur cōpleuisse annū: vt sic licite possit recipi ad professionem. Et hec questio habet dubitationem respectu mendicantiū. nam pfessus apud eos ante annum pbationis non obligatur eorū religioni: sed religioni in genere. vt in dicto. c. non solum. Et sic oritur dubium: nunquid talis professus post annū sit obligatus eorū religioni? Rn. Barbat. vt refert Panor. in. c. ad apostolicā. de regulis. disputauit & tenuit hoc sufficere. Et eum sequitur glo. in regula ea m qui. de re. iuris in. vj. Nam videtur satisfactum iuri: ex quo stetit per annum. licz nō continuū. Et hanc opinionē sequitur Spe. in ti. de sta. regula. Sed Jo. de ligna. tenet contrariū quoniā intermissio temporis minuit aspiratem regule. nam certum est grauius esse abstinētiam ducere p annum continuū q per annū interpollatū ergo nō perfecte expertus est illaz regulam. Item iura que faciūt mentionē de certo tempore: debēt intelligi de tempore ptinuo: quia regulariter omne tempus debet esse cōtinuū: vt notat glo. sup rubrica de vo. & tē. pf. Et hanc opinionē Panor. putat veriorem: & eaz apte tenet Bar. in. l. interdū. §. quotiens. ff. de publi. per illum tex. Nam seruus dicitur ibi nouicius qui non stetit in vrbe p annū ptinuū. Facit qd notatur in. l. vbi fideiussor. ff. de solu. vbi format questio notabilis. Pone. Statuto cauetur q bannitus a. C. libris. s. possit impune offendi. nunquid bānitus pro. L. libris respectu vnius debiti & p alijs. L. respectu alterius debiti possit impune offendi. Et concludit ibi q nō; qr ex quo sunt diuersa debita nō debent piungi ad faciendū vnū totum. Et sic est ibi casus in quo. L. et. L. non faciūt C. Ita videtur dicendū in materia nr̄a. naz pter intermissionē temporis diuersificantur mores & ops hominū: vt in. l. si nō sortem. §. libertus. ff. de pdi. in de. Et hec notabis: qr faciūt ad multa. Idē etiā dicendū si talis nouicius nunq deposuisset habitum religionis. & quotidie ieiunasset. ex quo in illo interuallo non stetit sub iugo obedientie: quod est potissimum inter austeritates regule. Sed potius stetit in spiritu libertatis. Et potuisset cōmittere multa mala.

Utrū nouicius possit eligi in prelatū? Rn. ad abbatiā: vel platuram religionis eligi nō pōt: nisi expresse pfessus. Ad episcopatū vo dūmodo al's sit idoneus eligi potest etiā nouicius. extra de elec.

c.nullus.li.vj. Que autem sit ratio diuersitatis inter expresse ꝓfessum: ꝛ tacite quo ad primũ casum dic ſm Dir. qꝛ professus expresse facit ꝓfessionem sed ꝓfessio tacite fit a iure. extra de regula. vidua. et.c.j.eo.ti.li.vj. vnde magis nobile est qđ facit sibi homo ꝙ illud quod sibi fit. Sicut ē magis meũ quod acquiro me opante ꝙ quod habeo ex alio. vnde ꝓfessio tacita est iuris. Et sic ab alio habita. ꝓfessio vo expressa est hominis: quã habet homo ex suo actu que habetur ex regula quam profitet. Et sic exp̄sse ꝓfessus potest eligere et eligi. Sed tacite ꝓfessus pōt eligere ꝛ nō eligi. vt dicto.c.null⁹.ꝛ.c. indēnitatibꝰ. de elec.li.vj.

Vtrum nouicius possit ordinari. Rñ. ſm Ray. ꝛ Gof. nec primã tonsurã: nec aliquem minorem ordinem debet recipe.

Vtrum nouicius obligetur ad precepta regule. Respondeo ꝙ non: nisi eo modo quo alij christiani.

Nuptie.

Vtrum secũde nuptie sint benedicēde. Rñ. ſm Panor. in.c. vir. extra eo. per tex. illũ. ꝙ si alter ex coniugibus fuit alis benedictus. non debent cōiuges de nouo benedici. Et sic videt ar. optimũ. ꝙ cõiux alis benedictus in primo matrimonio: cõmunicat benedictionē suã secũde vxori. vnde tex. ibi dicit. qꝛ sunt bñdicti: licz alter eorũ tñ fuerit benedict⁹: sicut in simili dicit de oleo benedicto ꝛc. Jn cõtrarium tamē facit: quia maritus. licz cõmunicet vxori actiones suas: non tamen passiones: sed verior ratio videtur ꝙ eiz ista bñdictio sit cõmunis marito ꝛ vxori: ex quo alter fuit benedictus. nō debet benedictio iterari: quia iteraret in persona alis benedicta.

Quid autem si virgo ducit in vxorem⁹ a transeunte ad secũdas nuptias. An tales nuptie debeant benedici. Rñdeo ſm Panor. ꝙ nō. nisi subsit consuetudo quã papa scit ꝛ tolerat. Et hoc procedit in sacramētalibus: vt ad induceudã consuetudinē requiratur tacitus ꝯsensus pape. Jn alijs secus vt dictum est s. Consuetudo. Idem tenet Dir. li.j. vbi dicit ꝙ nō obstat. si quis dicat ꝙ ī dicto casu bñdictio cadit tñ super mulierez: qꝛ quo ad hoc nō ad impaũa iudicantur: nec mulier sine viro benedicit. Immo benedicit ꝓpter fragilitatē q̄ viro copulatur. Ideo dicit. d.c. vir. siue vir siue mulier alis accepit bñdictionē: nō debet bñdictio iterari. Cõmunis est enĩ vtriqꝫ: nec vnus sine altero eam recipe pōt. Et ideo si alter eorũ secũdo contrahat non dabit bñdictio: qꝛ caro bñdicta trahit ad se nō bñdictã vt sit tota sil' effecta p carnis copulã. Sed de hoc dic vt dictũ ē p Panor.

Quid si duo ꝯtrahãt matrimoniũ ꝛ bñdicant ambo: deinde ante ꝯsummatũ mr̃imoniũ fert diuortiũ ꝓpter impedimētũ ꝯsanguinitatis vl' aliud canonicũ ꝛ vterqꝫ ipoꝝ ꝯuolat ad secũda vota nũquid bñdictio dabit in istis secũdis nuptijs. dicit Mo. ꝙ nō: qꝛ bñdictio spũalis est tãte efficacie ꝙ semp trãsit: nisi inueniat obicem ꝯtrarie voluntatis. ex de bap. maiores. etiã si p risum vel iocũ fiat benedictio. ergo semel recepta amitti non potest. ex de diuor. quanto.

Quid autem si duo ad secunda vota transeũt qui tñ nunqꝫ fuerũt benedicti. Rñ. Dir. ꝙ tales poterũt benedici: vt apparet ex p̄dictis. qꝛ non est vis in bigamia ꝫ potius in benedictione ne iteret. Et vt habes sũmarie noticiam de p̄dictis. dic ꝙ qñ secunde nuptie sunt secũde ex pte vtriusqꝫ. vel ex pte mulieris tñ. nullo modo debent benedici. si vterqꝫ vel saltem mulier alis fuit benedicta. Sz qñ sunt secũde ex pte viri: tunc pñt benedici. qꝛ alis quo modo ibi fuat significatio. quia xp̄e ꝛ si habeat vnam ecc̃iam tñ: ꝛ sic vnam sponsam: hꝫ tñ in vna ecc̃ia plures ꝑsonas desponsatas. Sz anima non potest esse alterius sponsa ꝙ xp̄i. Et ideo qñ nuptie sunt secunde tñ ex parte viri benedicunt. non autem quando sunt secunde ex parte mulieris ꝓpter defectum sacramenti. Et hanc opinionem tenet Thomas. Et credo ꝙ ꝯmuniter fuat. Cui opi. ꝯsentit glo. in dicto ca. vir. dicens. ꝙ tales secunde nuptie benedici possunt si hoc habeat ꝯsuetudo loci. Et iō in p̄dictis tute possumus sequi ꝯsuetudinem loci.

Sacerdos benedicens secũdas nuptias susp̄ēdi dꝫ ab officio ꝛ beneficio ꝛ mittendus est ad sedem aplicam. Et ſm communiter doct. ista pena non infligit ipso facto. Et dicit Panormi. ꝙ hodie attentis circũstantijs ꝛ loci ꝯsuetudine. dꝫ imponi pena arbitraria.

Mulier nubens infra annum lugubrem infamiam non incurrit. vt ex de secundis nuptijs.c. super. Et illico post mortem mariti soluit mulier a lege ipsius. vnde in alio seculo non recognoscet se ꝑ ꝯiugibꝰ. nec si resurgeret maritus esset, amplius maritus suus. Et hoc nō obstante posset alteri nubere. d.c. sup.

Vtrum pene que apponunt per leges ciuiles mulieri transeunti ad secunda vota sint correcte p ius canonicum. Respond. Bart. in l. si qua mulier. C. de secundis nuptijs. dicit. ꝙ pene que imponunt mulieri: qꝛ nubit nimis festinanter: sont correcte. hoc est: qꝛ nubit infra annum luctus. ꝫ pene que imponunt. ideo quia nubit secundo iste non sunt correcte. Idem tenet Panormita. in ca. fi. de secundis nuptijs. vbi dicit. ꝙ pene apposite fauore filioꝝ. vt sunt ille quas apponunt mulieri trãseunti ad secundas nuptias non sunt sublate. qꝛ nō sunt apposite in odium ipsius matrimonij: ꝫ fauore filioꝝ.

Oblatio. An parochi-

anus ex precepto ecc̃ie teneat. sub aliq̄ pena diebꝰ solēnibꝰ ꝛ dñicis facere oblationem suo p̄sbytero. Et an ad hoc possit cogi. Et vi ꝙ sic. de ꝯse. di. j. omnis xp̄ianus. aut illud Exodi. Non apparebis in conspectu meo vacuus. hoc etiam tenet Host. in sum. Idem Innoc. sup rubrica de parochijs. Et sic videt parochianos posse cogi ad oblationem: maxime si sacerdos est pauper. Sed contrarium arbitror. nec illa iura

allegata continet in se preceptum; sed solum consilium. vt tenet glo. in. d. c. omnis. Ibi non apparebis in conspectu meo vacuus. s. a bonis operibus. vel si illa auctoritas intelligatur vt iacet; dicit glo. q̄ est consilium. Et hoc idem tenet Archi. ibi. In aliquo tamen casu oblatio esset de p̄cepto. s. quando sacerdos est pauper. ita q̄ de eius redditibus viuere non posset. Et hoc tenet glo. ibi. et sm̄ Ray. oblatōnes que ex deuotione et voluntate fiunt in festiuis diebus non sunt debite nec possunt de iure peti. Idē Jo. an. qui refert opinionem san. Tho. scd̄a scd̄e q. lxxxvj. vbi p̄bat oblationes fore voluntarias. non ex necessitate indictas. Idem videtur tenere Jo. de li. Et vbi sacerdos egeret; non potest etiam sacerdos subtrahere diuina sacramenta parochianis suis nolentibus offerre quando eget. sed superioris officium implorare debet. videlicet episcopi.

Quid autem si ciuitas est solita oblationem facere. vel certum quid dare alicui ecclesie. An p statutum possit illud mutare. Respon. Panor. in c. abolende. de sepul. de mente Bar. in l. priuilegia. C. de sa. san. ec. dicit per tex. illum q̄ non vbi dicitur q̄ ea que ab antiquo solita sunt ecclesijs et ministris tribui: non debent aliquo modo immutari. Ex q̄ infert Panor. q̄ senenses non possunt tollere per statutum quominus oblatio solennis solita in assumptione beate Marie fieri tollatur. Idem quasi in similibus terminis sentit Ludo. ro. in suis singularibus. vbi querit pone q̄ populus huius ciuitatis p̄pter deuotionem consueuit a longo tempore: cuius contrarii memoria hominum non existit relicta p̄uiale ablatis conuertere in vtilitatem alicuius ecclesie. An ciuitas possit facere statutum q̄ talia relicta conuertantur in vtilitatem alterius ecclesie. Et concludit q̄ nō. Et duplex est casus sm̄ eum. Primus in. c. ad aplicam. de sy. Secundus in. c. vij. de loca. Allegat Bart. ad hoc in. d. l. priuilegia. et Jo. an. in addi. Spe. Nota etiam vnum singulare sm̄ Panor. sup rubrica. de parochijs. et in. c. pastoralis. de his que fiunt a prelatis. q̄ ecclesia parochialis fundat intentionem suam de iure communi super omnibus obuentionibus et oblationibus spūalibus contingentibus infra parochiam suam. Ex quo infert sm̄ Hosti. q̄ omnes decime et oblationes: que fiunt infra parochiam. cedunt ecclesie parochiali. Ex quo infert q̄ si capella vel altare est infra parochiam alicuius ecclesie: oblationes ibi facte nō cedunt capelle; sed ecclesie parochiali. Infert etiam. d. an. q̄ si oblatio fit imagini depicte in aliquo muro infra limites alicuius parochie: cedet presbitero parochiali. Nam si oblationes facte capelle seu altari cedunt ecclesie parochiali. et nō presbytero capelle. fortius oblationes facte imagini que est depicta in muro priuati. nam locus non est capax bonorum iurium spiritualium. nec fiunt domini priuati. Et per hoc etiam potest dici q̄ si celebranti intra ecclesiam alterius vel parochiam fient oblationes: cedunt rectori ecclesie et nō celebranti. Et hec no. q̄ quotidie accidunt.

An autem laici possint prescribere. q̄ in festo purificationis presbyter debeat eis dare candelas benedictas et de cera noua? Videtur q̄ non; quia per eam videtur grauamen ecclesijs indici. vt de cōsue. c. j. Et videtur ecclesia submitti laicis. quod est p̄hibitum. de re. eccle. nō alie. c. ij. in sexto. Cōpescenda quidem sunt iura laicorum et restringenda: cum sunt ecclesijs et clericis iniuriosa. extra de imu. ecclesiarū. clericis laicos. li. vj. Et quia solum patroni videntur esse priuilegiati. vt census. seruitus. vel tributum eis ab ecclesia reddatur de iure patro. c. preterea. Sed contrarium tenet Fede. consilio. cv. quia talis consuetudo est modicum preiudicialis. et per eam imitantur et animantur sententias laici ad deuotionem ecclesiarum et diuini cultus et iura ecclesie fauorabiliter p̄sequendum: ergo tanq̄ fauorabilis amplectāda est et amplianda. de consue. cum olim. de testa. c. j. Et de priui. in his. Et prima facie credo q̄ talis consuetudo sit p̄scriptibilis spacio. xl. annorū cū titulo vel spacio tanti temporis q̄ non sit memoria in contrarium sine titulo; iuxta illud quod notat Archi. et Jo. an. in nouella. de elect. c. generali. lib. vj. Nam video q̄ parochiani possunt p̄scribere ius patronatus. q̄d plus est: vt notat Jo. an. de regu. iur. quod alicui. libro. vj.

Consuetudo est in ecclesia sancti Laurencij. q̄ archipresbyter habeat oblationes dn̄icales. et sacrista eas que fiunt in festo sancti Laurencij. Cōtingit q̄ festum sancti Laurencij venit die dominico. Quis habebit oblationes? Rn̄. Bar. in. l. p̄consul. ff. de off. p̄consul. per. l. illam concludit. q̄ oblationes sunt archipresbyteri. Nam maior ē dominica q̄z aliud festum. et inspicitur potius q̄d est naturale q̄z accidētale. Et sic potius inspicitur dies dominica q̄ festum sancti Lau. Facit ad idem. l. dies festos. C. de ferijs.

Oleū sanctū siue chrisma.

In die cene dn̄i p episcopos triplex oleum consecratur. Primū et principale ē sacrum chrisma. s. ex oleo et balsamo. et cum isto benedicūtur fontes baptismales. Item calix et patena. Itē p̄secratur ecclesia et etiā altare. Item puer postq̄ baptizatus est iungitur in vertice et i fronte. Item iungunt episcopi qn̄ cōsecrant in capite et in manibus. Itē omnes fideles qn̄ recipiūt sacramentū cōfirmatiōis. Et istud chrisma annuatim renouari debet. Secūdū dicitur oleum cathecuminorū: siue oleū benedictū: siue oleum sanctum. Et isto vngitur puer qui debet baptizari in pectore et inter scapulas. Item vngūtur manus eius qui ordinatur sacerdos. Itē inungūtur tam ecclesia q̄z altare ante chrismationē et confirmationē. Item inungūtur reges et principes in brachio siue i humero. Tercium est oleum infirmorū quo vngūtur infirmi in extrema vnctiōe. vt extra de sacra vnc. c. vnico.

Sed nūquid possint hec olea alio tpe p̄secrari. Rn̄. sanctū oleū et chrisma debet i die cene confici. de alijs aūt nō inuenitur p̄hibitū.

Opinio. Utrum auditores diversorum magistrorum tenentium diversas opiniones excusentur a peccato: si teneant opi. suorum magistrorum? Rńdeo secundum Tho. in quolz. Si diverse opiniones doctorum sacre scripture non pertineant ad fidē et bonos mores: absque periculo auditores utramque opi. sequi possunt. In his vero que pertinent ad fidem et bonos mores. nullus excusatur si sequatur erroneam opinionē alicuius magistri. In talibus enim ignorantia non excusat: alioquin immunes fuissent a peccato: qui secuti sunt opi. hereticorum. concordat Monal. qui addit quod in dubijs non generatur aliquod preiudicium veritati: cum inter diversas opiniones a magistris approbatas: illam quis amplectitur que sibi magis videtur consona rationi. hoc etiam addit, quod quando sunt diversa iura et opiniones. s. nō contra deum et bonos mores: humanior sententia est preferenda ceteris paribus. extra de transac. c. fi. ff. de legi. l. benignius. Alias vero standum est illi que melius innititur rationi. extra de fer. capellanus. ubi singulariter dicit Panor. quod inter plures opiniones illa sequēda est: que innititur meliori et fortiori rationi. Non ergo debet haberi respectus ad qualitatem persone illam opinionem foventis: sed ad illam rationem. Quod facit contra illos qui dicunt in receptione opinionū sequēdam semper esse opinionē glo. quod nō placet Panor. pro hoc est tex. notabilis in. l. i. C. de ve. iu. enu. dum dicit quod sepe unius et deterioris sententia potest et multos et maiores in aliqua parte superare. Sic ergo non sequēdam multitudinem sequētium unam opinionem ut dicit ibi tex. pro hoc vide notabiliter Jo. an. in. c. i. de cōsti. ubi dicit cōmunē opi. sequēdam: nisi notorie male dicat: vel rationabiliter cōvinci possit. quod bonus iudex acutissimi ingenij extimabit. et facit. d. l. i. ubi videtur hoc probari. Et hoc semper tene menti. Nam iudex potest interpretari legem seu canonē: quo ad causam coram eo vertentē. Et notabiliter dicit Inno. in. c. cum speciali. de ap. Item nota secundum Imolam in. l. si finita. §. illud. ff. de dā. infec. quod in difficultatibus et opinionibus docto. plurimū cōferunt distinctiones Ideo in dubijs statur doct. distinguētibus. l. adeo. §. cum quis. ff. de acqui. re. do. et. c. litteras. de re. spo. et. c. querenti. de offi. dele. vide etiam notabile dictū Hostiē. et Jo. an. in. c. i. de privil. li. vi. ubi dicunt quod si quis referat opiniones cōtrarias: prout cōsuevit: videtur ultimam sequi si aliter nō firmat aliam opi. Idem Bal. addens quod ultima opinio corrigit primā correctione probabili: non necessaria. Et predicta cōcludendo semper habemus sequi opinionē cōmunē. Nam si quis iudex spreta opinione cōmuni: secutus fuisset opinionē aliquorū aliorū doc. nō bene intelligētium: puniretur in sindicatu: sed mitius: ut notat Bar. in. l. fi. C. de pe. iudi. qui male iu. Si vero neutra earū opi. sit cōmuniter approbata: quia pro utraque parte sunt opi. famosissimorum doc. tūc iudex sequēdo aliquam ipsarum opi. nō tenebitur in sindicatu secundum quod voluit Inno. in. c. ne innitaris. de consti. quem sequitur Bar. in. d. l. fi. Quod dic verum secundum Inno. ad hoc ut iudex non puniatur in foro seculari. Secus in foro conscientie. quia licet sint varie opiniones: tamen debet eligere equiorem secundum eius conscientiam. Alias quo ad deum punitur. Et vide quod notanter dicit Bal. in. d. l. fi. quod iudex qui tenet novas opiniones. dicitur facere propter imperitiam et punitur de imperitia. Et hoc facit contra illos: qui querunt sibi adimplere capita de casibus singularibus et dimittunt regularia. quia cadunt in latam culpam secundum Bal. per ea que habentur in. l. late culpe. ff. de verbo. sig. Et secundum Jac. but. quando cum opi. glo. est aliquis solennis doctor. tunc illa opinio dicitur communis. Et potest cum bona cōscientia sequi. Et sic faciunt iudices ecclesiastici maxime in causis matrimonialibus.

Ordo primo. communiter. Quid sit. Rń. secundum magistrum sententiarum. est signaculum quoddam in quo spiritualis potestas traditur ordinato ad officium.

Utrum prima tonsura sive corona sit ordo. Rń. si loquimur de ordine inquantū est sacramentum et imprimit caracterem: sic tonsura nō est ordo. Si vero loquamur de ordine nō ut est sacramentum: sed largo modo pro deputatione ad divinum cultū. sic ordo est et ita nominatur. extra de eta. et quali. cum contingat. Non est ergo prima tonsura proprie ordo: sed dispositio ad ordines.

Utrum psalmistatus sit ordo. Rń. nō. in. c. cleros. xxi. di. psalmistatus secūdus ab ostiario inter ordines ponitur: nō quod sit spūalis ordo sed quia est officium ordini scilicet lectoratui annexum. xxiij. di. psalmista. et ita. quia psalmi cū cantu pronunciantur. ideo lector dicitur psalmista et cantor. quod est quoddam officium inter ordines.

Quot sunt ordines. Rń. secundum Tho. si proprie accipiantur ordines inquantū sunt sacra: septem sunt. quatuor. s. minores. ut ostiarius. lector. acolitus et exorcista. et tres sacri. s. subdyaconus. dyaconus. et presbiter. Si vero largo modo sumantur. additur minoribus prima tonsura. sive psalmistatus secundum quosdam. Sacris vero additur episcopatus. Qui tamen utrum sit ordo habes in. §. se.

Utrum episcopatus sit ordo. Rń. secundum Tho. ordo potest accipi dupliciter. uno modo secundum quod est sacramentum. et sic omnis ordo ordinatur ad sacramentum eucharistie. unde cum episcopus nō habeat quid ad hoc potestatem superiorē sacerdote: episcopatus nō est ordo. Alio modo potest considerari ordo secundum quod est officium quoddam respectu quarundam actionum sacrarum. et sic cum episcopus habeat potestatem in actionibus ierarchicis respectu corporis mystici. supra sacerdotē: episcopatus erit ordo Et isto modo loquuntur quandoque iura. ut cum dicitur quod non potest committere ea que sunt episcopalis ordinis nisi episcopo. extra de cōse. ec. aqua.

Utrum ordo sit unum sacramentum. Respon. secundum Pe. unum est non unitate indivisibilitatis sicut punctus. nec continuitatis sicut linea. nec perfectione unius forme sicut corpus animatum sed est unum perfectione unius finis. quia cum consti-

matur extra diuersis ordinibus specialibus omnes ordinant ad vnum actum.s. consecrationis eucharistie.

Utrum in ordine conferatur gratia. Respon. sm Tho. in ordine confertur gratia gratum faciens: que necessaria est non solum ad digne suscipiendum sacramentum; sed etiam ad digne ministrandum.

Utrum ordo liberet a fortuna serui. Rñ. sm Ray. nõ solum epalis dignitas sꝫ etiã sacerdotalis liberat a cõditione vel fortuna serui. vel ascripticia. di. liiij. si seruus sciente. Et sm canones etiam a curiali fortuna siue vinculo: qꝛ vt dictũ est liberat a seruili q̃ fortior est. liiij. dist. freq̃ns. ⁊ c. ex antiq̃s. vnde q̃tũ ad hoc nõ tenet. d. c. si seruus. qꝛ illud. c. est q̃dam lex: que reuocat ꝑ ius canonicũ sm glo. ibi.

Utrũ votũ castitatis sit annexũ ordini sacro. Vide s. Impedimentum. xj.

Ordo secũdo. quo ad

ritum ⁊ temp⁹. vtrũ necesse sit instrm in ordinatõe exhibitũ corꝑalit tangi. Rñ. sm Tho. in. iiij. di. xxiiij. Quidam dicunt ꝯtactũ instrorũ materialiũ ab eo q̃ suscipit sacrm non esse de necessitate sacramenti: sꝫ solum porrectionem. tñ ipsa verba forme vident ostẽdere ꝙ ꝯtactus materie sit de essentia sacramenti: quia dĩ accipe hoc vel illud.

Utrũ aũt in ordinatione sit necciã man⁹ impositio: cũ tactu corꝑali. Quidam dicũt ꝙ non: sꝫ sufficit sola manus extensio. ar. ff. de acq̃. pos. l. q̃ meo Alij dicunt ꝙ necessarius est ibi tactus corporalis. extra de sacra. non ite. c. si. huius opinio. est Goff. ⁊ Hosti.

Utrũ plures ordines eodem die possint ꝯferri Rñ. ordines minores ꝯferri pñt oẽs vni ꝑsone eodem die. nisi ꝯrium obtineat ꝯsuetudo eccle. q̃ nõ seruata scandalũ generet. Prima vo tonsura ⁊ q̃tuor ordines minores eidẽ eadem die ꝯferri nõ dñt. vt dicit Ho. ⁊ Inno. ex̃ de tem. or. de eo. Cõtrariũ tñ dĩ fieri in alamania. Unus aũt ordo sacer cũ minorib⁹. vel duo sacri: nullo mõ dñt ꝯferri eadem die vni ꝑsone. nec in hoc dispensari põt cũ aliquo. nisi de lriã pape sm Ho. ⁊ Inno. ex̃ de tẽ. or. dilectus.

Quib⁹ aũt tpib⁹ debeant ordines ꝯferri. Rñ. sm Asteñ. ꝙ ordines ꝯferri pñt tñ in sex tpib⁹ anni. s. in sabbatis ieiunioꝝ q̃tuor tpm. ⁊ in sabbato mediante ebdomade quadragesime. In quo cantat ad introitum. Sitientes. ⁊ in sabbato sancto. Papa tñ ꝯferre põt subdyaconatũ in omnib⁹ dñicis. ⁊ in alijs festis ꝑcipuis. Quinimo vt dicit Hosti. videt ꝙ quolibet tpe ꝯferre possit quemlibet ordinem. Sicut etiã quolibet tpe pallio potest vti. ex̃ de vsu pallij ad honorem. Minores aũt ordines licet cuilibet episcopo cõferre in dominicis ⁊ alijs festis precipuis vni vel duob⁹. Et etiam sm Gof. Ray. ⁊ Ber. plurib⁹ q̃ duob⁹ dũmodo non videat ordinatõẽ generalẽ facere. ex̃ de tem. or. c. j. ⁊ ij. Prima tñ tonsura omni die ꝯferri põt sm Ho. d tem. or. ꝯsultationi.

Utrũ aliquo mõ ordines sacri possint cõferri in dñica. Rñ. sm Ray. Si in sabbato ordinationũ tam ordinãs ꝙ ordinãdus ꝯtinuarẽt ieiuniũ: nec comederẽt nisi forte celebrãdo. tũc in mane sequẽtis dñice posset sacer ordo cõferri: qꝛ tũc mane diei dñice intelligit trahi ad sabbatũ ꝓpter ꝯtinuationẽ ieiunij. Et idẽ intelligendũ ẽ de nocte añ diẽ pasche: si tũc celebraret: vt erat mos antiq̃tus. porro talẽ cõtinuationẽ ieiunij nõ expedit facere nisi in necessitate.

Que pena est eoꝝ q̃ extra statuta tpa sacrũ ordinẽ susceperũt. Rñ. nõ debẽt ꝑmitti in susceptis ordinib⁹ ministrare. extra de tem. or. c. ij. tñ caracterem suscipiũt. Et eꝑus imposita eis ꝑnio penitentia cõpetẽti sustinere poterit: vt postea in susceptis ordinib⁹ ministrẽt. dicto. c. cõsultationi. Secus secus ẽin ordinib⁹ suscipiendis sm Inno. ⁊ Ber. De hoc vide supra Dispensatio. et Irregularitas secũdo.

Quid si aliq̃d de forma omittat in ordinatiõe Rñ. sm Ray. Si aliq̃d omittat q̃d sit de substãtia: aut etiã dubitat. vtrũ sit de substãtia: tota ordinatio debet iterari: quasi nihil sit factum. nõ enim dicit iteratũ quod nescit esse factũ. de conse. dist. j. solẽnitates. Si autem omissum. est id de quo expressum est ꝙ nõ est de substantia: nõ debet ordinatio iterari. Sed q̃d omissum est: debet statuto tempore caute suppleri. extra de sacra. ite. c. j. et c. presbyter.

Que sunt illa q̃ nõ sunt de substãtia. Rñ. sm Ray. Exꝓssum ẽ ꝙ nõ est de substãtia tpus ordinationũ. ex̃ de tẽ. or. sane. Item nec etas ordinãdi. lxxvij. di. subdiaconus. Itẽ nec vnctio. ex̃ de sacra vnc. c. j. ⁊ de sacra. nõ ite. c. j. Itẽ ꝙ ordinandus in ꝑsbyterũ vel diaconum recipiat impositionẽ manus epi. extra de sacra. nõ ite. c. si. Itẽ ꝙ ordo recipiat a ꝓprio epo: vel ꝙ nõ recipiat quis omnes ordines simul: sed seruans debita interstitia. extra de tem. or. q̃d trãslationẽ. ⁊ c. lrãs. ⁊ ix. q. ij. lugdonẽsis. Et sm Hosti. ⁊ Hu. ⁊ v. v. nõ est de substãtia. ꝙ ordinãs ⁊ ordinãdus sint ieiuni. Et hoc cõiter tenet. Sunt alia de quib⁹ nescit: an sint de substãtia vel ne vt missa: tamẽ videt cõmunius ꝙ nõ sit de substãtia: vt notatur per docto. in. c. ꝙ sicut. de elec. Itẽ no. ꝙ vbi diuisi ⁊ diuersi sunt actus nõ est iterãdum: sed supplendũ. sicut in ordinatiõe sacerdotis. Alt⁹ actus ẽ tenẽ man⁹ supra caput. Alt⁹ e. dare calicẽ ⁊ patenã: quoꝝ si aliq̃d defuerit legitime factũ: nõ est postea iterãdũ. Quidã tñ dicũt ꝙ hec duo. s. de calice ⁊ patena: nõ sunt supplẽda: quia nõ sunt de substãtia. tamen securius est supplere. de hoc. j. Item si ꝑs alicuius orõnis omissa esset a capite inchoanda foret sm quosdã tamẽ in ordinib⁹ multe oratões possunt esse que non sunt de substantia ordinis. vnde si talis ordo legitime collatus esset: nõ ꝓpter hoc reiteraret. Itẽ si nõ vna manus inuncta est. postea solius alterius manus inunctio supplenda est. Et vbi ĩ orationibus dicitur manus in plurali dicetur manus in singulari. Et si est facta vnctio in aliquo ⁊ non dicta oratio: vel econuerso. repetendum erit

utrisq;: q2 actus nō sunt diuisi: cum in orōnibus fiat mētio de unctiōe. Item qđ omissum est debet suppleri p eū qui ordinauit. Qđ si fieri nō potest: per aliū suppleri pōt. Item si epūs in ordinādo ex infirmitate deficiat: p eum postea vel p alium inchoabit ubi ipse dimiserat: nisi sint aliqua coherentia: vt vnctio et oratio vt dictū est: vel nisi vn9 sit actus: vt patz in forma cōsecratiōis eucharistie ꝛ in forma baptismi: cuius pte iam dicta si deficiat minister: per aliū reincipit forma in baptismo ꝛ in missa ab illo loco qui pridie ꝛc. Item qđ dictuz est omissum caute suppleri. Hosti. dicit. ꝙ fiat supplētio tpe ordinatiōis. Et veniat patiens defectū quasi ministrās epō: nec erit intētio epī: nec ipsius ꝙ oratiōes sup ipm iterent. Et cum venerit epūs ad id quod omissum est suppleat: et pōt fieri vltimo post alios eiusdē ordinis vt magis celet. Pōt etiaz epūs ei dicere: vade ꝛ porta mihi librum vel aliam rem: quasi credāt circūstātes. ꝙ ꝑpter mandatū sibi iniūctum imposuerit manū: vel etiam in capella sua paucis vocans priuatim poterit ordines celebrare: quousq; aūt hoc supplementū receperit: executiōz suscepti ordinis nō habebit. lij. di. sollicitudo. ꝛ ex de sacris. ite. c. j. ꝛ ibi glo.

Ordo.iij. quo ad caracterem.

Utrū in quolibet ordine imprimatur specialis caracter. Et an caracter vnius ordinis ꝓsupponat caracterē alterius ordinis. Rū. fm Tho. dist. xxiiij. in. iiij. In quolibet ordine sicut cōfertur specialis potestas: ita imprimitur specialis caracter: nec caracter vnius ordinis ꝓsupponit caracterem alterius. Naz recepto ordine posteriori. ꝛ ꝓtermisso ꝓcedēti nō ꝓpt hoc debz reordinari in ipo posteriori. extra đ cle. ꝑ sal. ꝓmo. c. vnic. De hoc vide ſ. Dispēsatio.

Utrum ante caracterem ordinis preexigat caracter baptismi ꝛ ꝯfirmatiōis. Rū. fm Tho. vbi supra. Caracter baptismi ꝓexigitur de necessitate q2 est fundamentū omniū sacramentoꝝ. extra de ꝓsbytero non bap. c. j. et. c. veniens. Sed caracter cōfirmationis nō ꝓexigitur de necessitate: q2 sine illo recipit quis caracterem ordinis: tamen de cōgruo ꝓexigitur.

In quo actu imprimit caracter in singulis ordinibus. Rū. fm Tho. sacerdotalis caracter imprimit quādo datur ei ab episcopo calix cuz vino ꝛ patena cum hostia: ꝛ sub debita forma verboꝝ q2 tunc ꝯfertur ei potestas ad principalē eius actū qui est cōsecrare corpus christi ꝛ sanguinē. Et nota fm Sco. in. iiij. ꝙ sacerdos habet duos actus. vnum principalem supra corpus christi veruz. de quo dictum est. Alium secūdarium supra corpus christi mysticum. Secūdus autem actus dependet a primo: sed non cōuertitur. Et ideo aliqui ad sacerdotium promouētur: quibus cōmittitur primus actus tm̄: sicut religiosis quib9 cura animarum non cōmittitur. Alij autem promouētur ad vtrūq; actum qui est supra corpus christi mysticuz. Domin9 autem dedit discipulis sacerdotalem potestatē q̄tū ad principalē actum añ passionē in cena quando dixit. Accipite ꝛ manducate. Sz post resurrectionem dedit eis potestatem sacerdotalē q̄tum ad actum secundarium qui est ligare ꝛ soluere. hec Sco. Et ideo sint cauti sacerdotes. ꝙ si intendunt confessiones audire vel absoluere ꝙ in sacerdotio quando accipiunt ordinem sacerdotalem expletis necessarijs ad talem ordinem: accipiant postmodum per impositionem manuū ipsi9 episcopi spūsanctum: dicentis. Accipite spūsanctum quoꝝ remis. peccata ꝛc. Al's non possent audire confessiones. Dyacono v̄o imprimit in datione libri euangelioꝝ. tunc eñ ei datur potestas legendi euangelia in ecclesia. quod est eius secundarius actus: in quo includitur principalis. s. dispensatio sacramenti. de quo vide supra. Dyaconus. Subdyacono v̄o in porrectione calicis vacui. q2 habet portare vasa dominici corporis ꝛ sanguinis. Acholito in acceptione vrceoli ꝛ candelabri. Sz ꝓcipue vrceoli. quia eius est preparare vinum ꝛ aquam ad ministerium ꝛ accipit hec ab archidyacono. non ꝙ archidyaconus conferat sacramentum ordinis. qui confertur virtute verboꝝ que dicit episcopus. Exorciste: cum recipit librum exorcismorum. Eius enim officiuz est exorcismos memorie ꝯmendare. ꝛ manus super cathecuminos ꝛ energuminos ponere. Energuminus est demoniacus fm catholicon. Lectori: cum dat liber ꝓphetaꝝ. quia eius officium est ꝓphetias legere. et cathecuminos prima erudimenta fidei docere. Ostiario: cum conferuntur ei claues ostiorum ecclesie. quia eius officium est dignos ad sacramēta recipe ꝛ indignos excludē. Et nota fm Asten. omnia illa intelligas esse de substantia ordinum. de quib9 non est expressum in iure ꝙ non sint de substantia. Idem Ray. Et notā ad predicta qđ notat Guil. de laud. in suo sacramentali. ꝙ Dyonisius has formas ordinandi adinuenit ex familiari consilio spūssancti. qui fere totam ierarchiaz ordinauit. Tales eñ forme a deo perhibentur extisse de cele. nis. cum marthe. Nota tamen ꝙ si episcopus ꝓpter senectutem vel debilitatem in conferendo ordines tradat per ordinem archidyacono dicta instrumenta: sicut de facto contingit: nō videtur talis ordinatus rite. Credit tamen ꝙ sufficiat sicut in alijs ordinib9 suppleri quod non rite factum est. nec erit totaliter reordinandus. Et est ratio. quia licet alij asserant in vno actu caracterem esse imprimendum. Alij in alio. hoc non potest ab homine plene sciri nec est verisimile. operationem diuinam suum effectum amittere ex tali modico defectu.

Sz nunqđ laicus qui omnino nescit l̄ras recipiat caracterem si ordinet. Respon. ꝙ sic si est baptizatus. Et de hoc est glo. singularis in. c. sollicitudo. lij. distinct. que dicit. ꝙ laicus baptizatus recipit ordinem sacerdotij. vel episcopatus.

Utꝝ q̄ coactus ordinat recipiat caracterem. Respon. fm Ray. si coactio fuit ꝯditiōalis. vt ꝑ aliquam ꝯminationem vel cruciatum. vtiq; recipit caracterē. In tali eñ casu: cum voluntas saltē

indirecta ibi concurrat de qua dicit Augu. voluit facere: quia voluit viuere: talis recipit caracterem. Sed si fuit coactõ absoluta, puta, quia omnino inuitus tenebatur sub manibus ordinantis: tūc nõ recipit ordinē. Sicut nec in tali casu recipit baptismum. extra de bap. maiores.

Sed nunquid tenetur continere qui sacruz ordinem recipit coactus coactione conditionali. Respon. Quidam dicunt q sic: q2 licet talis nõ debuerit cogi ordinem recipere: receptum tamen etiam coactus tenetur seruare. Jo. vo dicit q non: si metus vel coactio sit talis: qui cadere posset in pstantem virū. extra qõ me. cā. platum.

Ponatur ergo q non teneatur continere: quia fuit talis metus qui potuit cadere in constantem virum: nunquid vtetur priuilegio clericali. Respon. videtur q sic fm Ray. Si vult als clericaliter viuere. Et hoc verum esse credit: nisi penitus sit obligatus ad contrarium actuz: vt si duxerit viduam: aut secundam vxorem. distin. lxxxiiij. quisquis. vel dicendum est aliter. q si prius legitimaz vxorem habuit: illa sine peccato poterit vti. Si tamen ipsa continere vellet et ipse nollet: priuilegiuz clericale non haberet. Si autem ipsa nollet: sed ipse vellet quantum in se esset: priuilegium haberet: si als clericaliter viueret. Si vo legitimam vxorem non habebat: precise tenetur continere. ar. distinctione. xlv. d iudeis. Scdm tamē Rod prima sol. est potior et benignior. Et ideo tenēda. hec Asten.

o **Rdinādus.** Quales esse debeant ordinandi quibus regimē animarum cõmitti debet: ostendit apostolus pme Thi. iij. Primo. oportet episcopum esse irreprehensibilem. Secundo. vnius vxoris virum. Tercio. sobrium et infra dicit vel nõ violentum. Quarto. prudentem. Quinto. pudicuz. Sexto. ornatum. Septimo. hospitalem. Octauo. doctorem. Nono. non percussorem. Decimo. non litigiosum. Undecimo nõ cupidum. Duodecimo domui sue bene prepositum. Terciodecimo non neophitum. Et hec regula extenditur ad omnes ordinandos: vt probat Aug. distinctione. xxxiij. cognoscamus.

Sunt et alia impedimenta ordinandorū iure positiuo inducta. Primum. q nõ sit solenniter penitēs: quia non sunt digni recipere vasa sacramētorum: quibdudum fuerunt vasa viciorum. l. dist. illud. Scdm nõ curialis. Et dicitur tripliciter fm Ray. primo large dicunt curiales illi qui quacunq3 cõditione obligati sunt curie alicuius publice potestatis: siue sint milites: siue aduocati: siue iudices siue officiales: siue etiā hystriones. Et breuiter. quicunq3 habentes officium honestū vel inhonestuz: dūmodo curie obligati sint. Scdo stricte dicūtur curiales: qui curant et gerunt honesta curie officia vt decuriones. iudices et similes. Tercō. strictius dicuntur: qui in cā sanguinis sunt officiales. Et qui dum potestatibus obedirent: sanguinē humanum effuderant. Et dicuntur isti curiales a cruore. Alij dicunt a curia. Omnes aūt curiales indistincte phibentur ordinari fm Ray. nisi prius sint absoluti a curia di. lj. c. ij. et iij. Sz postq̄ a curia sit absolutus. distingue: q2 si exercuerūt sua: vt officiales vel milites qui sanguinē humanū effuderūt: siue turpia et inhonesta: vt hystriones: nõ possūt pmoueri. c. j. et iij. di. lj. et de pse. di. ij. pro dilectōne. Si vo honesta officia exercuerunt: vt iudices. aduocati. tabelliones et huiusōi admittunt in causa ciuili siue pecuniaria. dist. lxj. ossius. Sed in causa sanguinis repelluntur.

Cause aūt fm Ray. quare curiales ordinari phibentur sūt tres. Prima est: quia frequenter irregularitatem incurrūt ex predictis officijs. Itez q2 tales quandoq3 repetunt: et sic ecclesia pturbatur. Tercia. quia presumunt q nõ transeant ad clericatum voto religionis: sed vt ratiociniā suorum dominorum fugiant. di. lj. c. j. ij. et iij. liij. di. legē. Tercium est non ratiocinijs obligatus. Sicut sunt tutores. curatores. pcuratores et huiusmōi. Et hoc intelligit Ray. si hec officia exercent p persona seculari: et nõ miserabili. Secus si p psona ecclesiastica: vel seculari miserabili: vt est cecus. paup. pupillus et vidua: tūc possunt pmoueri si aliud nõ impediat. di. lxxxix. iudicatū.

Sed quid si officiū qõ gesserūt finitū est: et tamē obligati sunt ad ratiociniuz. Dic fm Ray. Si nõ moueatur eis questio: bene pñt pmoueri: nisi manifestum sit aliquē talem teneri de dolo. Si vo in ipsa pmotōne mouet eis questio: vel ante mota ē distingue: q2 si qõ mouet de dolo: nõ debent promoueri añ decisam litem. lxxxj. dist. tantis. Si vo questio moueat de culpa tm: talis põt pmoueri: nõ obstante actoris reclamatiōe. Tamē lis postea pcedit sicut prius. et sub eodem iudice. Illi autem qui sunt obligati reipublice ex administratōe quā gesserūt: nõ debent pmoueri ante reddita ratiocinia. di. lj. preterea. Secus si als sint reipublice debitores. Quartū principale impedimentū est non seruus de quo. j. Seruus. ij. Quintū. nõ corpe viciatus. de quo. j. Viciatus corpe. Sextuz. nõ illegitime natus. vide s. Illegitimus. Septimū nõ qui distulit baptismū vsq3 ad egritudinem mortalē: q2 psumitur nõ vere pritus. di. lvij. siquis. Octauū. nõ pegrinus non ignotus. Nonum nõ minor in etate. Decimū. non femina.

o **Rdinator.** Quid si epūs nõ baptizatus ordinat. Rñ. non baptizatus nullū ordinez recipe põt: nec pferre: nec pficere: nec absoluere: nec ordīare. tñ ordinati ab isto: vel absoluti saluant pter fidem sacri. de hoc vide s. Baptismus. iiij. in fi.

Que pena ordinantis aliquem infra legitimaz etatem. R. primo quidem q in eius pturnelia: ille qui sic ordinatus fuit: debet suspendi ab executione illius ordinis vsq3 ad legitimā etatem. vide de hoc s. Irregularitas. ij. Et ipse ordinans debz suspendi a collatōne ordinū. et pelli puidere taliter ordinato in bñficio pPetenti. ex de te. or. vel nõ est

Que pena ei⁹ qui minores ordines cum subdiaconatu: vel duos sacros ordines ꝯfert simul. Respon. si hoc faciat ex certa scientia: debet deponi. h. di. qui in aliquo. Si vero ex negligentia: debet priuari potestate ꝯferendi talem ordinez. extra de tem. or. literas. ⁊. c. dilectus.

Nullus eps: vel quiuis alius infanti: nisi forte religionez intraret: seu illiterato: sed neqꝫ absqꝫ sui superioris licentia: homini diocesis aliene: clericalem presumat conferre tonsuram: nec etiam cõiugato: nisi volenti religionez intrare. aut ad sacros ordines promoueri: prout est sacris canonib⁹ diffinitum. vt notatur extra de puer. coniu. ꝯingat⁹. Qui vero contrafecerit: vt in quo peccauerit puniatur: per vnum annum a collatione clericalis tonsure duntaxat nouerit se suspensum. extra de tem. or. c. fi. libro. vj. Et glo. in verbo suspensum. dicit ipso iure.

Utrum eps scienter ordinans indignum: peccet mortaliter. Rñ. fm Tho. sic: quia infidelis est domino suo eum hoc vergat in detrimentũ ecclesie ⁊ honoris diuini. Et si non possunt tot boni inueniri ministri: meli⁹ est habere paucos ministros bonos: ꝙ multos malos. xxiij. di. tales.

A quo debeant ⁊ possint ordines conferri. Respon. fm Ray. presbyteri et omnes inferiores regulariter debent ordinari a suis episcopis. lxvij. distinctiõe. c. vno.

Utrum alienus episcopus possit ordinare alienum clericum. Respon. nullum debet ordinare ꝑter licentiaz superioris ipsius. Et intelligitur superior in hoc casu: episcopus de cuius diocesi: iste q ordinari vult est oriundus: vel in cuius diocesi ecclesiasticum habet beneficiuz: vel vbi habet domicilium licet alibi natus fuerit. Inferiores autẽ prelati: siue religiosi: siue alij non possunt talem licentiam dare: nisi haberent a sede apostolica ꝙ possint subditos suos a quo voluerint episcopo facere ordinari. Item non potest talem licentiam dare officialis episcopi: sed episcopo in remotis agente vicarius eius in spiritualibus generalis: vel sede vacante: capitulum seu is ad quem tunc administratio spiritualium pertinet: possunt licentiam dare. Religiosi quoqꝫ qui a suis prelatis sunt in non exemptis prioratibus deputati: priores et eorum socij possunt a locorum diocesanis ꝙdiu ibi morantur licite ordinari: licet non sint de ipsis diocesibus oriundi. Et hec omnia habentur extra de tempo. ordi. c. cum nullus. libro sexto. Quicunqꝫ autem alienum sine licentia: scienter seu affectata ignorantia ordinauerit: per annum a collatõne ordinum est suspensus. Et postꝙ suspensio fuerit manifesta: poterunt subditi sine eius licentia a vicinis episcopis ordinari. de tempo. ordi. c. eos. lib. vj. Et glo. in verbo manifesta dicit per euidentiaz facti: vel q̄ est iuris notoriũ. Alias in dubio a ꝓprio prelato nõ recedant.

Utrum episcopus ytalie possit ordinare vltramontanum clericum. Respondeo non: nisi haberet licentiam a papa: vel ab episcopo vnde est oriundus: vel in cuius diocesi est beneficiatus. Et ꝑ patentes ipsius episcopi literas: continentes causam rationabilem quare ipsuz nolit: vel non possit ordinare. Et qui contra hec ordinati fuerint suspensi sunt absqꝫ spe dispensationis. et ordinantes debent condigne puniri. extra de tempo. ordi. sepe. libro sexto.

Utrum episcopus qui resignauit episcopatum possit ordines conferre. Respon. si renunciauit loco tm̃. potest ordines conferre sicut ante: si rogetur a proprio episcopo loci. Si vero renunciauit loco et dignitati: potest nihilominus conferre omnes minores: sed sacros non potest. Et quicunqꝫ ab eo scienter receperit minores sine licentia sui episcopi: de iure communi debet deponi. vij. q. j. episcopus in diocesi. Dispensatiue tamen potest in ordinibus deseruire. Si vero a tali receperit sacros scienter: nõ recipit executionez. Si vero ignoranter: poterit episcopus cũ eo dispensare: nisi ignorantia fuerit crassa et supina. extra de or. ab eo qui re. epa. c. j.

Quid si sciam episcopum meum hereticum: vel scismaticũ occultuz. ⁊ compellit me ad ordines suscipiendos: vel etiã est manifestus. vide s. Excõicatio. vj. ꝑ extrauagantẽ ibi positam.

Ordinatus.j. Cõmuniter.

Queritur quid si aliquis in pctõ mortali existens fuerit ordinatus. Rñ. fm Ray. Siue sit occultum: siue manifestum: ille qui cum hoc recipit ordinem: vel quecunqꝫ alia sacramenta: mortaliter peccat. di. xl. multi. Idẽ tho. in. iiij. Quod potest intelligi. quando nõ esset ꝯtritus de tali peccato. Secus autem si esset cõtritus cum proposito confitendi. Nam tunc non videt iudicandum de peccato mortali: quia fm Ri. in. iiij. videtur speciale in sacramento eucharistie: vt ad eius susceptionem non solum requiratur contritio: sed etiam ꝯfessio. Secus in alijs sacramentis. Et hoc videt equius.

Utrum ordinatus existens in peccato mortali possit sine peccato vti ordine suscepto. Respondeo fm Tho. in. iiij. distinctõne. xxiiij. nõ potest. indigne enim sacramentum pertractat: nec i hoc aliquis potest dispensare: quia est de iure naturali vt homo sancta sancte pertractet. vnde talis quotiens actum alicuius ordinis ꝑtractat peccat mortaliter: vt qui tangit res sacras q̄si suo officio vtẽs. Secus autem esset si aliqua necessitate sacrum aliquod contingeret: vel exequeret in illo casu i quo etiam laicis liceret. puta si baptizaret in articulo mortis: vel corpus christi de terra colligeret. Sed potest dici de hoc vt in precedenti. §. quando de peccato non eẽt contritus. Idem in confessione sacramentali. videtur enim sufficere ꝙ talis confessor habeat contritionem de peccato mortali cum proposito confitendi: dum comode poterit: sed dicere ꝙ talis confessor: cum habet stimulum peccati mortalis non possit audire confessiones nisi prius confiteatur nimis durum videtur.

Utrum autez a tali liceat recipere sacramenta.

vide supra Clericus tercio. De eo aūt qui furtiue est ordinatus. vide ṡ. Dispensatio.

Quid de ordinatis ab alieno epō sine licentia ꝓprij. Rñ. fm̄ Ray. priuant̄ executōne. Potest tñ epūs dispensare. extra de tem. or. q̄ translatōez. q̄ c. fm̄ aliquos videt̄ innuere ꝙ nō sit suspensus ipso iure: ſ; suspendendus ibi. interdicenda est ei ordinis executio. Sed hoc nō ob. q̄: nō intelligit̄ de interdictōne dispositiua. Hoc est q̄ nō suspensuz suspendat: ſ; intelligitur de interdictōne ⁊ sententia declaratoria ⁊ executiua. vicz q̄. declarat sic ordinatum a iure suspensum.

Quid de ordinato ab hereticis. excommunicatis. suspensis. apostatis ⁊ huiusmodi? Rñ. ꝙ a talibus nō debet quis recipere ordines. Si tñ aliquez ordinent: tenendum est vt dicit Ray. ꝙ omēs tales vere ꝯferant sacramenta. dūmodo in forma ecclesie ꝯferant. ⁊ ꝯferens peccat mortaliter. De recipiente autem dic vt habet̄ ṡ. Cleric⁹. iij. ꝑ extrauagantem basilien.

Sed nunquid sic ordinati poterūt ministrare? Rñ. fm̄ Ray. Si ordinati sunt a tali: qui suscepit vltimam manus impositōnez in ecclesia. i. ordinē epalem: ⁊ nūc est hereticus vel excōmunicatus et huiusmodi: dicendum ꝙ siue isti ordinati sciebāt: siue ignorabant: tolerant̄ dispensatiue in ordinibus susceptis ministrare. Ad superiores vō nō debent promoueri nisi esset necessitas magna. ⁊ conuersatio sancta. ix. q̄. j. c. j. ij. et. iij. Si vō ordinati fuerunt a tali qui recepit vltimam manus impositionem extra ecclesiaz: et ipsi scienter a tali ordines susceperūt: nunꝙ̄ tolerant̄. Si ignoranter tolerantur. ix. q. j. ordinatōnes.

Ordinatus.ij.

per saltū. id est aliquo ordine pretermisso ad superiorē ascendendo: ꝗuis caracterem recipiat: tamen est suspensus ab executione ipsius ordinis sic recepti di. lij. sollicitudo. extra de cle. ꝑ sal. ꝓmo. c. j. De hoc vide ṡ. Dispensatio.

Ordinatus.iij.

negatiue. scilicet qui non est ordinatus. et tamen aliquid tale exercet. Quid de talibus? Respondeo fm̄ Ray. Laici qui nullum ordinem habentes diuinum officiū exercent indebite: nisi cessare velint: debent excommunicari. Possunt tañ licite facere [officia] minorum ordinū: ꝗuis ad hoc non habeant officium. Sicut in domo non consecrata potest dici missa: licet consecratio ad hoc ordinetur: vt in ea missa dicatur. Clerici vō qui exercent officium illius ordinis quem non habēt sunt deponendi: vel perpetuo suspendendi ab ordine[ ] quem habebant. Glo. tamen Ray. nō credit istuz rigorem extendendum esse ad clericos minorum ordinum: vel qui in missis nouis ministrant in officio subdiaconatus causa cuiusdam gaudij et solennitatis faciende: non mentientes de ordinibus suis: cum fere omnes existentes sciant veritatem. tales tamen grauiter peccant: huiusmodi etiam si ne malicia tentando. Idem videtur tenere Hosti. quia voluntas ⁊ ꝓpositum distinguunt maleficia. de sen. ex. cum voluntate.

Ornatus.

Utrum ornatus mulierum fm̄ morem patrie qui videt̄ vanus ⁊ superfluus quoad vestes incisas perforatas. lingulatas. polimitas. seu racamatas. caudatas. deauratas: seu etiaz ornamenta capitē vel capillaturas vanas vel capillos mortuos: vel zonas aureas: planellas altas: ⁊ fucos ⁊ huiusmodi sit peccatum mortale. Respondeo ꝙ in isto ornatu duo sunt cōsideranda. Primum est intentio ipsius ornantis. Secūdū. ipse ornatus in se. Quo ad primum ponentur quedam cōclusiones. Quarum prima est ista. Mulier ornans se intentiōe vt trahat homines ad sui concupiscentiam: indubitanter peccat mortaliter: quia agit ꝯtra charitatez proximi intendens mortem anime eius: etiā si nō sequatur ruina alicuius. Et hoc est proprie ⁊ per se scandalum actiuum et mortale fm̄ Tho.

Secunda ꝯclusio. Mulier ornans se predictis vestimentis: nō ad ꝓuocandum homines ad sui ꝯcupiscētiā: ſ; ad iactantiā ⁊ humanā laudē: ibi cōstituens finē suū vltimū: indubie peccat mortalr̄. Mortalia enī ex fine trahunt spēm fm̄ phm̄: etiaz quia in hoc casu fruit̄ creatura: in ea ponendo sfinem suuz: q̄d est peccatū maximū fm̄ Aug. Nulla maior peruersitas ꝙ̄ frui vtēdis ⁊ vti fruendis.

Tercia cōclusio. Si talis mulier vtatur p̄dictis ornamentis ob quandā ꝯplacentiā ⁊ iactantiam: ita tñ inordinate afficitur ad talem ornatū: ꝙ etiā si crederet certitudinaliter ꝓximum ex illo ornatu ad ruinam trahi: nō curaret: dūmodo ꝯsequatur illā ꝯcupiscentiā. Sic enī est mortale ratōne deprauate intentōnis. Nullū est enī adeo veniale: quin fiat mortale dum placet ꝯplacentia. s. fruitōnis.

Quarta ꝯclusio. Mulier se ornans vt sup̄ si aliquod p̄dictorū triū nō intendit: nō obstante ꝙ aliquā inanē gloriā: vel iactantiā: vel ꝯplacentiam ex huiusmodi ornatu querat citra tñ salutē anime sue et proximi. ⁊ consistat infra limites deberit veniale. fm̄ Tho. Pro istis duabus conclusionibus immediate positis optime facit quod dictum ē ṡ. Auaricia.

Quinta ꝯclusio. Mulier ornans se vt ṡ. vt viro suo placeat: ne reddat̄ ei odiosa. Et sic inclinet̄ ad aliaꝝ ꝯcupiscentiā: vel q̄ imꝑat̄ hoc a viro suo. nō est mortale. imo forte nec veniale: ſ; meritū: si est in statu merēdi: nisi excessus sit in ipso ornatu in q̄ntitate vel qualitate. Et ad hoc facit q̄d dicit aplūs j. Thi. ij. Et mulieres in habitu ornate: cū sobrietate ⁊ verecundia. Similiter si ex hoc intendāt vitare obprobriū hominum: ne omisso ornamento fm̄ morem patrie despiciantur a ceteris: aut vt cōiugio tradant̄: nullū videt̄ vel leue peccatū.

Q̄tum vō ad secundum. scilicet ipsum ornatū in se duo possunt ibi vicia inueniri scilicet superfluitas expense. et incentiuum libidinis ad quod illud inducit. Et q̄tum ad superfluitatem: que ꝑ

tinet ad prodigalitatem dico q̄ etiam non omnis prodigalitas sit mortale: sed frequenter veniale. Et ideo isto respectu non poterit istud iudicari mortale: nisi sit valde enormis et euidens excessus. In quo considerandum est: quia qd̄ est vni magnus excessus vt vxori rusticani vel pauperis artificis: vestis veluti vel auro texta vel gēmata: alteri paru⁹ vel nullus est: vt vxori militis vel principis. quant⁹ autem sit iste excessus quo ad superfluitatem: seu prodigalitatem ornatus: q̄ facit mortale Archi. f. fatetur se nescire dare regulā: nec de facili posse dari: nec reperit: vt ipse dicit aliquem dedisse regulam in hoc ideo relinquendum est vnctioni. In quantum vero ornatus mulieris est prouocatiuus ad lasciuiam videtur distinguendum de occasione data vel accepta. Si enim mulier ornat se sm̄ decentiam sui status et morem patrie et non sit ibi multus excessus. Et ex hoc aspicientes rapiantur ad concupiscentiam eius: erit ibi potius occasio accepta q̄ data. vnde non mulieri: sed ei soli qui ruit ex aspectu eius imputabitur ad peccatum saltem mortale. Poterit autem esse tantus excessus q̄ erit occasio: data etiā ex parte mulieris se ornantis. quant⁹ autem sit iste excessus: vt mortale valeat iudicari. ad arbitrium boni viri videtur dimittendum. non solum in conscientia: sed etiam in sufficienti peritia circa huiusmodi Sed et Alexan. de Ales. dicit non de facili debent huiusmodi mulieres de mortali condemnari. Dicit enim q̄ licet viris et mulieribus se ornare sm̄ cōsuetudinem patrie et statum et conditionem persone ornantis se. Ita tamen q̄ non sit libido in voluntate: nec sit ibi scandalum in exteriori opere. Quod pertinere videtur ad nimium excessum: nec tamen asserit contrarium faciendo esse mortale: quia non semper. Sed de fucis vti: quod preter vanitatibus videtur magis pulcritudinem ostentare: et per consequens magis ad lasciuiam incitare. Tho. dicit non esse mortale de se. Sed mortale: vel veniale sm̄ intentionem vtentis: vel conditionem persone: vt si non sit in statu nubendi precipue religiosa: in quibus forte esset mortale. quinimmo et turpitudinem non naturalem: sed ex aliqua superueniente egritudine accidēti per hec occultare his que nupte sunt et in statu nubēdi sine peccato fieri posse sm̄ Tho.

Ex predictis igitur dicendum videtur q̄ vbi in huiusmodi ornatibus confessor inueniat clare et indubitanter mortale non absoluat talem nisi proponat abstinere: et interim sequatur arbitrium iudicis. Quando vero in his reperitur esse veniale nō deneget absolutionem etiam si nolit dimittere: sed in illo perseuerare: quia venialia non sunt de necessitate confessionis. Si vero non potest clare percipere vtrum sit mortale: vel veniale: seu ex intentione eius quam nescit intelligere: vel illa exprimere: vel ex qualitate vel quantitate ipsius ornatus: non videtur tunc precipitanda sententia. vt scilicet deneget propter hoc absolutionem vt illi faciat conscientiam de mortali: quia faciendo postea contra illud etiam si illud in se non esset mortale: erit ei mortale quia omne quod est contra conscientiam edificat ad gehennam. Et etiam iura sunt promptiora ad absoluendum q̄ ad ligandum. l. distinctōne. ponderet. Et melius est domino reddere rationem de nimia misericordia: q̄ de nimia seueritate. Fateor tamen q̄ predicatores in predicando. et confessores in audientia confessionum debēt talia detestari et reprehendere. et persuadere ad dimittendū que sunt nimiū excessiua. vt cōiter accidit. Nō tamen debent indistincte asserere esse mortale.

Et ex predictis patet quid sit dicendum de facientibus vel vendentibus huiusmodi ornamenta Si enim huiusmodi ornamētis non posset vti mulier nisi cum mortali: tunc sine dubio et illi artifices et venditores peccarent mortaliter: dantes occasionē ruine alijs. Sed q̄ vt dictum est de se iste ornatus non est mortale. Et si vt in pluribus fiat saltem cum veniali: aliquando etiam sine peccato nō tenentur dimittere talem artem. ex quo frequentius committuntur venialia: quia sic etiam oporteret dimittere omnes artes: cum difficile sit inter vendentem et ementem non interuenire peccatū. Illam ergo artem vel artificium vel negociationem oportet de necessitate dimittere: qua vel quo sine mortali vti non potest. alias non est absoluendus. Si ergo artifex certitudinaliter crederet mulierem talia querere: vel emere ad prouocandum lasciuiā vel alio modo criminali: vtique talis non posset facere vel vendere absque mortali. Et tunc habet locum. Qui occasionem damni dat damn. de. videtur c. si culpa. de iniurijs. et dam. da. Sed non de facili debet sibi formare conscientiam: nisi signa manifesta appareant. Ex quo enim possunt mulieres huiusmodi vti cum mortali: vel veniali vel nullo peccato. Et dubia sunt in meliorem partem interpretanda. vt in c. estote. de regu. iur. Credere debent seu sibi persuadere possunt: non ad mortalē vsum talium querere. cum nemo sit arbitrandus immemor salutis eterne: non ergo huiusmodi deneganda videtur absolutio in foro penitentie: vbi creditur pro se et contra se: sed admonendi sunt. vt q̄ parcius possunt faciant superfluitates et vendant. Inuentores autem harum vanitatum et ornamētorum superfluorum primi: tot mortibus digni sunt quot perditionis causas huiusmodi inuentores ad posteros transmittūt. xx. q. iij. c. precipue.

Et ex predictis patet responsio ad argumenta q̄ hic inde fieri possunt.

Actum. Pactaque

p facit priores vel guardiani conuentuales religiosorum mendicantium de suorum conuentuum assensu cum prelatis vel personis ecclesiarum in illis locis vbi habitant: debent perpetuo seruari: non obstante: q̄ nō fuerit assensus magistri vel ministri prouincialis: aut generalis: aut q̄ sedes apostolica quo ad fratres minorēs auctoritatem nō prestiterit. extra de pactis. quia ex eo. li. vj.

Pactum patri factum a filia dum nuptui trade-

retur ꝛc. Vide s. Dos.

Palla dicitur lineꝰ pā-
nus consecratus qui extenditur sup al-
tare: sup quo extendit corpale. ꝛ de pal-
la aliqd dictū est s. Cōsecratio .iiij.

Palliū vt hic sumitur
est speciale ornamentū archiepiscopo-
rum: in quo plenitudo pontificalis offi-
cij ꝯfertur. extra eo. nisi. Et dicit panoꝛ. in .c. anti-
qua. de priuil. ꝙ est quoddam ornamentū habēs
multas cruces: quod ponitur super humeros pre
lati quādo celebrat. d. c. nisi: debet autem pallium
peti a papa infra tres menses a tempoꝛe cōsecrati-
onis: siue ꝯfirmatōnis: si ante fuerat consecratus
Aliter si accusetur, potest remoueri. dis. c. quoniaꝫ
Et debet peti cum instantia. di. c. prisca. Item re-
cepto pallio ꝛ non ante potest se archiepm̄ nomi-
nare. d. c. nisi. nec ante potest concilium conuoca-
re. cōficere crisma: dedicare basilicas. ordinare cle
ricos: siue episcopos ꝯsecrare. de elect. quod sicut.
Item archiepiscopus non potest pallium suuꝫ al
teri cōmodare: quia pallium personam eius non
transit. vnde ꝛ debet cum eo sepeliri. extra eod. ad
hec. ꝛ. c. ex tuarum. Item solus romanus pōtifex
semper ꝛ vbiqꝫ vtitur pallio. Ceteri autē infra mis
sarum solennia in qualibet ecclesia sue puincie nō
autem si egrediatur ecclesiaꝫ: vt in processione. ex-
tra eo. c. j. Et hoc in diebus in quibus ꝯceditur in
suo priuilegio. aliter nō pōt. Sed bene pōt quīqꝫ si
ne pallio celebrare. extra eo. c. si.

Papa est summus in-
ter omnes. Ipse enī habet plenitudineꝫ
potestatis. Alij vo partem sollicitudis.
ij. q. vj. decreto.

Quot sunt casus qui ad solum papam ptinent
Respon. sunt multi. de quibus habes. lxj. sup le-
gatus. vide etiam glo. singularem in. c. proposuit.
de conces. preben. que attingit multos casus: in q̄-
bus papa dispensat: ꝛ ibi panoꝛmitanus. Naꝫ in
voto dispensat ex causa. Item in iuramento: duꝫ
causa adsit. Et est differentia inter dispensationeꝫ
pape ꝛ episcopi: quia episcopus non liberat ex to-
to a voto: sed commutat in causam magis acce-
ptam. hoc intellige quando nulla causa est in vo-
uente. Si autem adesset causa commutandi in vo
uente: tunc sufficeret ꝙ ꝯmutaret in equale: vt no
tat idem Panoꝛ. in. c. j. de voto. Sed papa potest
ex toto liberare quemadmoduꝫ potest ipse deus:
quia verisimile est ꝙ deus ex causa dederit pote-
statem suam inter homines vicario suo. alʼs nō fu
isset bonus paterfa. si dimisisset gregem suuꝫ sine
pastore: qui ex causa posset omnibus consulere. vt
dicit Inno. in. c. qd̄ super his. de voto. vnde No
sti. in. c. quanto. de transla. pre. dicit. ꝙ cum idem
sit dei ꝛ vicarij sui ꝯsistoꝛium: potest papa fere om
nia facere que deus potest: claue non errante. Nā
generaliter xp̄c dixit Petro. Quodcūqꝫ ligaueris
ꝛc. Et dicendo quodcūqꝫ. nihil excipit. Idem dic
in iuramento. Item papa potest dispensare ꝯtra
vniuersalem statum ecclesie: vt in. c. non debet. de
consan. Qd̄ intelligit Panoꝛ. quādo nō decolora
tur status ecclesie. vt puta. quia subest causa mu-
tandi ꝛ dispensandi. Secus autē vbi status eccle-
sie decoloraretur. scilicet vbi nō subesset causa. Et
sic intellige. d. ca. proposuit. Item papa dispensat
in secundo gradu consanguinitatis vel affinitatꝭ
In collateralibus in linea equali: vt cum duobus
filijs fratrū. Non autem in linea inequali. vt pu-
ta. ꝙ patruus possit ducere neptem in vxorē. Re-
peritur tamen ꝙ olim papa dispensauit etiaꝫ in li
nea inequali. vt puta. ꝙ patruus possit ducere ne
ptem in vxorem. Et dicit Panoꝛ. in. c. per venera
bilem. qui fi. sint le. ꝙ talis dispensatio fieri nō po-
test nisi maxima ꝛ ardua causa. ad hoc facit quod
notat Jo. and. in dicto. c. per venerabilē. vbi dicit
papā ex causa posse dispensare etiam in gradibus
diuina lege prohibitis. nec alicubi expresse reperi-
tur prohibitum ꝙ papa ex causa nō possit dispen
sare in gradibus diuina lege prohibitis. Et vnaꝫ
tm̄ facit differentiā inter istos gradus ꝛ alios hu-
mana lege ꝓhibitos. Dicit enī ꝙ in istis gradibꝰ
qui sunt humana lege ꝓhibiti: pōt dispensare cir-
ca mr̄imoniū iam de facto ꝯtractum: vt valeat: vt
ex tunc. In illis vo qui sunt diuina lege ꝓhibiti:
nō dispensat nisi vt valeat. vt ex nūc. quasi nō pos
set facere ꝙ illi q̄ iam sunt nati ꝯtra legem diuinā
censeantꝰ ltimi: vt ex tūc. Et tene mente semp hoc
dictū fm̄ panoꝛ. in. c. lras. de resti. spo.

An aūt papa possit dissoluere mr̄imoniū con-
tractū p verba de p̄nti. Rn̄. panoꝛ. in. c. ex publi-
co. de ꝯuer. ꝯiu. de mente Ho. dicit. ꝙ in mr̄imo
nio nō ꝯsūmato p copulā carnalē papa pōt dispē-
sare. Sꝫ circa ꝯsummatū: papa nō dispēsat inter
fideles. Et circa nō ꝯsummatū Ho. dicit mirabi-
le verbū: ꝙ ex ꝯsensu vtriusqꝫ sponsi pōt papa ex
ptāte absoluta dissoluere illud mr̄imoniuꝫ: nulla
alia cā existente. Sꝫ ex ptāte ordinata pōt ex cau-
sa dissoluē tale mr̄ioniū. vt in. d. c. ex publico. Pe-
trus tm̄ ibi recitat. ꝙ dum quidā princeps peteret
ab Inno. papa: vt dissolueret mr̄imoniū nō ꝯsū-
matū p eum ꝯtractum. Papa rn̄dit se non posse.
Et principe allegante glo. in. d. c. ex publico. Rn̄-
dit papa. Maledictꝰ q̄ te docuit. Non tm̄ refert q̄-
re papa maledixerit docenteꝫ: sꝫ forte ex eo: q: sine
maxima cā nō deberet hoc papa facere. Et cū his
dictis Ho. transeūt vere cōiter doc.

An aūt papa ex cā possit ꝯcedere ꝙ mr̄imoniū
ꝯtrahat ad tp̄s duraturū solū vsqꝫ q̄ filius mascu
lus habeat ex mr̄imonio. Jo. an. in regula. Actꝰ
ltīm. de reg. iur. li. vj. in mercu. refert se disputasse
hanc. q. nunqd papa possit dispensare cū vnico fi
lio regis religioso: vt ꝯtraheret mr̄imoniū ad tp̄s
scꝫ donec suscipere filiū masculū et postea rediret
ad monasteriū. Et respondet: ꝙ ipse papa de cu-
ius potentia queritur: questionem soluat. Consu
lendum tm̄ est sibi ꝙ abstineat. Sed si dispensa-
ret multis videtur ꝙ teneat dispēsatio. fm̄ quos

non vetatur papam contra euangelia dispensare ex causa: sed vetatur euangelia destruere. Et hoc maxime procedit si ipse filius magis contentaretur de contrahendo ad tempus quam imperpetuum. Et hoc casu sufficeret quod matrimonium posset esse perpetuum. hec Jo. an. Idem videtur tenere. d. Jo. anto. in. c. ex literis. de spon. Et dicit idem tenere Bal. et Fulgo. licet Panormita. in dicto. ca. ex publico. teneat quod nullo casu papa possit dissoluere matrimonium consummatum inter fideles.

Sed posito quod papa non possit dispensare vt religiosus contrahat ad tempus. Queritur an possit dispensare vt contrahat imperpetuum. Rn. Ri. in. iiij. di. xxxviij. ar. ix. q. j. dicit quod omne votum quod est de his que sunt superogationis dispensabile est. quia in quolibet tali voto potest inueniri causa rationabilis dispensandi. s. profectus maioris boni: vel vitatio mali: siue per comparationem ad rem publicam: siue per comparationem ad vouentem. Reformatio enim pacis inter regna: magis bonum est communitati: quam continentia vnius persone. In tali etiam casu si persona que continentiam vouerat nubat per obedientiam pape: sua obedientia magis est meritoria sibi: quam continentia quantum ad premium substantiale. Vitatio enim communis mali, vt vitatio discordie inter regna que sunt in pace: et vitatio probabilis transgressionis voti si probabilitas sit vehemens possunt esse rationabilis causa dispensandi in quocunque superogationis voto. Aliter. n. non video: quomodo obligatio pro charitate facta quandoque contra charitatem militaret. Et si dicas quod hoc non est per se: sed per accidens. scilicet propter infirmitatem persone. hoc non obstat. Recta enim ratio dictare videtur aliquem esse loco dei in ecclesia: qui periculis communitatum et personarum pensatis infirmitatibus, vtilitatibus et damnis: possit rationabiliter obuiare. Nec ob. illud ecclesiastici. Omnis ponderatio non est digna anime continentis quia secundum glo. ibi. Illa ponderatio de qua ibi loquitur scriptura est opes mundi. et sapientie secularis: et per continentem animam: intelligitur anima christo desponsata in spirituali scientia. Et hanc opi. tenent canoniste communiter vt refert Panor. in. c. cum ad monasterium. de sta. mo. Et ibi Innoc. inter ceteros concludit. quod ex magna causa papa potest dispensare contra votum religionis. Exemplum. si rex infidelis vellet venire ad fidem cum toto suo regno: si posset ducere moniale: filiam forte alicuius regis in vxorem. Non credendum est hoc esse deo charius: quam continentia vnius mulieris. Item quia religio sumpsit substantiam suam ex auctoritate romani pontificis. Ille ergo qui concessit: poterit dispensare. Nec ob. d. c. cum ad monasterium. in fi. vbi dicitur quod abdicatio proprietatis et castitas adeo sunt annexa regule monachali: vt nec contra illa summus pontifex valeat licentiam dare. Respon. Inno. quod verbum licentia. intelligitur quando hoc facit sine causa. i. ex sola voluntate. Et dicit panor. hoc dictum esse notandum pro intellectu huius verbi licentia. vt non referatur ad arbitrium boni viri. Et licet doc. communiter transeant cum hoc dicto. tamen Bar. aperte tenet oppositum in. l. alio. ff. de ali. le. et in extrauagan. ad reprimenda. vbi dicit quod cum verbum licentia veniat a verbo licet: debet intelligi: non de nuda voluntate: sed ratione regulata. Et ad istum tex. tenendo opinionem Inno. potest responderi: quod ex facili causa non debet dare licentiam. Item loquitur quando simpliciter vult dare licentiam. non commutando in aliud bonum deo acceptius. Et hec responsio plus placet panor. Sed Ri. vbi s. dat aliam responsionem. quod quamuis summus pontifex non possit facere quod sit monachus absque renunciatione proprietatis: quia hoc esset facere contradictoria simul: tamen potest de monacho facere non monachum si causa rationabilis affuerit. Et per hoc soluitur alia questio. Nunquid papa possit dispensare quod monachus habeat proprium? Et secundum Ri. papa non potest facere quod sit monachus et habeat proprium. Sed faciendo patrimonio non monachum. puta. clericum secularem: aut totaliter eum secularem. Et sic mutando rei naturam: sic potest. Aliter non secundum eum: licet forte canoniste tenerent quod etiam non mutata rei natura papa posset facere quod quis esset monachus: vel religiosus et haberet proprium. nec hoc videretur implicare contradictionem secundum eos. Et vide Jo. an. in mercu. in regula. Semel deo dicatum. de regu. iur. in. vj.

An autem papa possit dispensare: vt fidelis contrahat matrimonium cum infideli? do. Jo. anto. in. c. fi. de condi. ap. dicit Gasparem tenuisse quod sic ex magna causa. puta. quod vna regina: vel alia fidelis et apta ad conuertendum virum ad fidem acciperet turchum vel huiusmodi. Et assignat rationem: quia hec prohibitio est de iure positiuo. Car. autem dicit quod non credit papam posse dispensare. Et istam prohibitionem habere originem a iure diuino: dum in testamento veteri prohibebantur habere vxores alienigenas. Sed tamen pro opinione Gasp. facit quod Raab que erat de genere chananeorum fuit coniuncta Salmon principi tribus iuda in matrimonium per Josue. Et papa non videtur esse minoris auctoritatis quam tunc erat Josue.

Vtrum papa possit tollere leges ciuiles? Respon. secundum Jo. an. vbi non habet iurisditionem temporalem: non potest tollere legem quo ad forum ciuile: nisi in his in quibus vertitur periculum anime: cum potestates distincte sint. xcvj. distinctione. cum ad verum. In illis autem in quibus anime periculum vertitur quo ad vtrunque forum tollit legem. extra de iudi. nouit. et de prescrip. c. fi. et de secundis nup. c. pe. et vltimo. et de fo. compe. c. fi. li. vj. et de iureiur. c. ij. li. vj. et de excep. c. ij. li. vj. et de sen. ex. c. decernimus. li. vj. Nam in his: leges sacros canones imitari non dedignantur. extra de iudi. clerici. et in auten. vt de. apo. p. epos. coll. vj.

Vtrum papa possit absoluere aliquem ab obligatione qua tenetur homini? Respon. secundum Inno. potest hoc facere de plenitudine potestatis: ar. ix. questione. iij. per principalem. C. de qua. prescrip. l. bene a zenone. C. de preci. impa. of. l. quotiens.

Idem Hosti. et Ber. hoc intellige ex causa: Nam papa non est dominus mundi quo ad proprietatem: sed solum quo ad iurisdictionem et protectionem. ut tenet glo. et communiter doc. in prohemio digestorum immo plus ibi Bar. dicit. quod imperator ibi etiam legem condendo: non potest auferre dominium rei mee sine causa. Et sic intellige. l. venditor. §. si constat. ff. communia pre. qui. §. eo. singularis questium ad hanc materiam secundum Bart. magis quam alia lex que sit in mundo. Et si imperator hoc facere non potest: multo minus civitas: universitas: vel aliquod collegium hoc facere potest. s. quod aliquid minuatur de patrimonio sine causa. Et sic conclude. quod civitas sine causa non potest auferre dominium rei mee. Ex magna tamen causa papa posset exigere a secularibus subsidium temporale. ut puta si ecclesia vel christianitas invaderetur ab infidelibus. vel hereticis vel huiusmodi. Et aliter non haberet papa unde posset habere subsidium: tunc enim esset causa rationabilis collectandi seculares. Et ipsi tenerent obedire.

An autem ad solum papam pertineat destinata ad unum usum piorum convertere in alium usum. Respon. zab. in cle. quia contingit. de reli. do. dicit quod sic. quod non potest etiam legatus de latere. Et hoc intelligit zab. quando possunt converti ad usum destinatum. Si autem legata huiusmodi non possent converti ad usum destinatum: tunc bene ad alium usum converti possunt etiam per inferiorem. De hac materia vide singularia s. Legatus.

Querit etiam zab. ibi. Pone testator legavit fieri hospitale per executores in fundo suo et ad usum pauperum dotari. et quod rector poneretur et removeretur per quendam prelatum. Executores autem volunt auctoritate diocesani facere monasterium religiosorum. An possint maxime contradicente illo prelato. Jo. an. consuluit quod sic cum quibusdam aliis: ut refert Lapus. Movetur quia qui melius et magis facit non facit aliud: sed idem. plus autem est ecclesiam religiosorum facere quam hospitale. Facit de voto. c. scripture. et regula plus. li. vi. de re. iur. In contrarium videtur: quia voluntas defuncti pro lege servanda est. de testa. tua. Sicut et forma mandati. Nec plus hoc casu continet minus. de preben. cum non in. vi. Et in hoc videtur residere lapus. quod placet zab. Ad argumentum quando dicitur quod ille qui facit plus et magis etc. Dic illud procedere: quando minus continetur sub maiori. et sic loquitur. ca. scripture. alias secus. ut in questione nostra. nam minus non continetur sub maiori. Item non est verum simpliciter quod facere ecclesiam religiosorum sit plus quam facere hospitale: sed potius hec sunt diversa opera pietatis: que se habent secundum excedentia et excessa.

Parafrena

P Arafrena est quicquid mulier habet preter dotem. Et dicitur a para quod est iuxta. et frena quod est dos. quasi iuxta dotem. licet in quibusdam regionibus talia non habeant locum. ubi secundum consuetudinem vir omnia immobilia mulieris recipit in dotem et omnia mobilia sunt communia. Habet autem parafrena privilegium ad instar dotis.

An autem bona mariti sint tacite obligata pro huiusmodi parafrenalibus. vide s. Dos. Addit tamen Hosti. quod si parafrenalia inferantur in domum viri eo sciente: conveniuntur marituo depositi vel mandati: nisi dominium translatum fuerit in maritum: quod non presumitur: nisi expresse appareat secundum eundem Ho. quia tunc agitur conditione certi: vel sine causa vel ob causam. Et ista nomina importat quod quis habet ius petendi actione personali. i. iure quod respicit obligationem persone. et non rei. De parafrenalibus non debet se maritus intromittere muliere invita: quamvis bonum videretur: ut sicut mulier se ipsam viro committit: sic etiam committeret res suas.

Parentes

P Arentes. Utrum filii teneantur alere parentes? Respon. filii locupletes tenentur nutrire parentes egenos. Sicut et econverso. Et nomine parentum et filiorum et liberorum: intellige omnes ascendentes et descendentes. ut in aut. ut liceat ma. et avie. §. illud quoque. coll. viii. Cessat tamen hec obligatio secundum Ho. si possent sustentari de bonis propriis: vel de suo artificio. Intellige quando non sunt tales respectu dignitatis: aut nobilitatis quod eos dedeceret laborare. Et intellige nisi filii vel parentes commisissent tale crimen quod merito exheredari deberent. Et eius causas vide s. Hereditas. Item socer tenetur alere nurum suam. Similiter et frater fratrem vel sororem. Item tutor pupilli tenetur alere matrem pupilli: vel sororem egentem secundum Bar. in l. si quis a liberis. ff. de li. agno. De hac materia vide s. Alimenta. Et quid contineat appellatione alimentorum vide ibi.

Parricida

P Arricida. proprie dicitur qui parentem occidit quasi parenticida. Sed tamen lex que punit parricidas locum habet in omnibus ascendentibus et descendentibus in infinitum. Item locum habet in uxore. viro. nuru. genero. vitrico. socero. patruo. avunculo. amita. consobrino. patruele. privigno. noverca. sponsa. patre et matre sponsi et sponse. Et similiter intelligas si femina predictas personas coniunctas occiderit: vel ab eis occidatur. Item qui emit venenum ut hoc fieret. ff. e. l. i. iii. et iiii. Similiter omnes conscii tenentur. ff. e. l. utrum.

Que est pena parricide? Respon. secundum leges est: ut primo virgis cedatur: deinde sacco corii consutus cum cane. et gallo gallinacio. vipera et simia in mari iactetur vel in amnem proximum: ut omnium elementorum usu careat et celum superstiti: et terra mortuo auferatur. Et si mare vel amnis non sit proximus bestiis subiicitur. C. eo. l. i. ff. e. l. penul.

Patriarcha et primas

P Atriarcha et primas sunt diversa nomina: sed communiter idem sunt in re. xcix. di. provincie. Proprie tamen dicuntur patriarche quatuor principales. s. Constantinopolitanus. Alexandrinus. Antiocenus. et Jerosolomitanus. Et secundum ordinem hic positum: est etiam eorum maioritas. extra de privi. antiqua. Alii vero proprie dicuntur primates: ut Aquilegiensis. Gradensis. Cantuariensis et huiusmodi.

Que sunt privilegia quatuor principalium patriarcharum? Respond. quatuor sunt. Primum est quia postq̄ receperunt pallium a sede apostolica: conferunt pallium metropolitanis qui sunt sub eis. Secundum est. q̄ recipiunt fidelitatis et obedientie iuramentum pro se et romana ecclesia. Tercium quia faciunt ante se deferri vbiq̄ crucē: nisi papa ibi fuerit: vel eius legat⁹ vtens insignijs papalibus. id est apostolice legationis: vt in dicto c. antiqua. et nisi in vrbe roma. Quartum quia appellatur ad eos omissis medijs. hec omnia habentur in dicto. c. antiqua. in tex. Sed glo. ibi tenet q̄ ad patriarchas de quibus ibi non possit appellari in principijs sibi subiect⁹: omisso medio. Et ideo de episcopo non potest appellari ad patriarcham Sed primo ad archiepiscopum. Sed Innocen. et Hosti. et multi alij tenent contrarium. Et idem Specula. Et dicit Panormitanus q̄ hec opinio Inno. est magis communis. licet do. an. dicat aliam esse magis communem. Et nullum facit di. c. antiqua. Nam hoc datur eis in privilegiū. Sed si non posset appellari omissis medijs: nullum esset privilegium: quia de iure communi appellatur ab archiepiscopis ad patriarchas. ix. q̄one. iij. c. similiter.

Sed que est iurisditō ipsius patriarche. sive primatis in subditos suorum suffraganeorum? Respon. fm Ray. habent iurisditionem in octo casibus. Primus est. cum appellatur ad eos dicto. c. *provincie. Et hoc intelligit Panormitanus.* de archiepiscopis existētibus in provincijs deputatis ipsi patriarche. naz quilibet patriarcha habz plures provincias. De alijs autem archiepiscopis nō habet se intromittere. et suorum archiepiscoporuz patriarche sunt ordinarij: sicut archiepiscopi episcoporum. Secundus. cum vacat ecclesia metropolitana et postulatur primas: vt disponat de rebus ad metropolitanum pertinentibus scilicz custodiendis. extra de offi. ordi. presenti. li. ix. Tercius ex consuetudine vel privilegio. ix. q̄one. iij. *conquestus. Quartus.* si super arduo negocio dubitatur: nec potest in provinciali concilio terminari: tunc enim metropolitanus debet primatem consulere. xviij. distinctōne de concilijs. Quintus. cū metropolitanus est negligēs vel remissus potest supplere defectum eius. ix. questio. iij. cum simus Sextus. quando aliquis conqueritur de archiepiscopo: primas est iudex. xj. q̄one. j. si clericus. Septimus. si subditus metropolitani cōqueratur primati q̄ iniuste ipsum excommunicavit: et primas remittat eum ad metropolitanum vt absolvat. et ille non possit absolutionem obtinere: poterit absolvere patriarcha. Ita q̄ precipiat ei q̄ metropolitano satisfaciat. Aliter reducet ipse eum in eandem sententiam: nisi constiterit eum iniuste fuisse excommunicatum. vt in. c. ad reprimendaz. de offi. ordi. Octavus est q̄ si archiepiscop⁹: vel episcopus fecit mandatum illicitum vel iniustuz: et subditus appellavit ad papam: potest patriarcha declarare q̄ subditus legitime appellavit. ar. extra de ap. sollicitudinem.

Nota tn̄ fm Panormita. in dicto. c. antiqua. q̄ quedaz sunt insignia dignitatis: denotantia superioritatē seu potestatez in loco. Et istis insignijs non potest quis vti extra territorium suum. Ita potest intelligi dictuz. c. antiqua. vt patet etiam in c. ij. vt li. pen. vbi non potest archiepiscopus vti illis insignijs extra provinciam suam: quia hoc videtur tendere in preiudicium aliorum: ne in codē loco videantur plures esse prelati. Ex quo infertur q̄ patriarcha, archiepiscopus. vel episcopus non potest solenniter benedicere populum extra suaz diocesim vel provinciam: quia per talem benedictionem dimictuntur peccata venialia: que dimitti non possunt nisi per superiorem. de penit. et remis. quod autem. Quedam sunt insignia denotātia dignitatem in persona insignita: vel pfectōnez Et istis insignijs potest quis vti extra provinciam suam et iurisditionem suam: vt portare anulum: vel celebrare in pontificalibus: et similia. Et idem forte posset dici de cauda quaz portari faciūt episcopi: cum non denotet superioritatem in loco sed quandam gravitatem.

Patronus. sive ius

patronatus. Ius patronatus fm Hostien. est potestas presentandi instituendum ad beneficium ecclesiasticum; simplex tamē et vacans fm Ray. Gof. Inno. et Ber. Et provenit vt Gof. dic. de ecclie fundatōe dotatiōe: aut soli collatione. xvj. questione. vij. filijs. et. c. quicūq̄. vnde vers. Patronum faciunt dos. edificatio. fundus. Et ius patronat⁹ fm diversas regiones diversimode nominatur. Quandoq̄ dicitur advocatio. extra eodem. quia clerici. Quandoq̄ vicedominatus: vel custodia: sive guardia. extra eo. pterea. et. c. quoniam. Quandoq̄ dicitur ius frequentationis; vel pcessionis. xvj. q. vij. pie mētis. Hec enī omnia p eodem supponūt.

Quod ius competit patrono ecclesie? Respon. quadruplex ius competit ei. vnde ver. Patrono debetur honor. onus. emolumentum. Presentet. presit defendat: alatur egenus. Primum ergo est q̄ habet presentare instituendum ad prebendas: sive ecclesias non collegiatas. extra eodez. fere per totum. In collegiatis vero: non electioni fiende: sed iaz facte postulatur assensus patroni. extra eodem nobis. Secundum est q̄ quasi principalis et primus in processione incedit dictū. c. piementis. et. c. frigentius. xvj. q. vij. Tercium est q̄ defensor precipuus est ecclesie. Et ideo tenetur eam defendere ab omnibus oppressoribus. xvj. q. vij. filijs. Quartum est q̄ si vergat ad inopiam: alendus est de bonis ecclesie dicto. c. filijs. Item in ipsa fundatione potest patronus laicus de cōsensu episcopi certum censum retinere. extra eo. preterea. el secūdo. Secus autem si post fundationem vellet exigere aliqd̄ servitiū: vel aliud gravamen inferre: q: hoc nō pōt: vt ibi dicit pano. nisi fuerit reservatū per epm tempe fundatōis ecclesie: vel al's sit iure cau-

tum. Et dicit per illũ tex. al's consuluisse. q populus habens ius patronatus: nõ poterat exigere a p̃sbytero certos cereos in recognitiõez iur' patronatus: ex quo illud nõ fuit reseruatũ tempe fundationis: nec põt ipse patronus reseruare sibi ꝓpria aucte aliqd seruitiuz. vel aliud tempale in ecclesia: s3 hoc debet facere eps ad petitõez patroni. Et infert ex illo tex. q si p̃ronus in testamẽto mandauit ecclesiã ꝯstrui: z reseruauit aliquã pensionẽ annuatim filijs soluendã q nisi eps illud reseruet p̃ro p statutum: nõ poterũt filij illam pensionẽ exigere. Infert tercio. q patron⁹ nõ põt donare ius patronatus sine consensu episcopi. Et intellige cũ vult donare laico vel clerico ratõne p̃rimonij. Secus si vult donare ecclesie. vt extra. e. c. illud. vltra etiam censum ꝯstitutum a principio per ep̃m: nihil aliud debet exigere. Immo senciũt doc. q si episcopus statuisset patrono pensionem q̃ erat sinodei aia respectu alioꝝ redditũ ecclesie: vl' ex postfacto incipit multũ grauare: q poterit reduci ad debitam moderatõnem. Sed qñ est locus religiosus: vt si aliqui monachi in ꝓprio solo et proprijs expensis ecclesiam edificauerũt: habent in ea omnia tempalia bona. sicut ep̃s omnia spiritualia. extra de priui. cum et plantare. §. i ecclesijs. z de cap. mo. c. j. Et habent nihilominus ius p̃sentandi. extra de sup. ne. pre. sicut. Nota tamen s̃m Panor. in. c. quoniaz. extra eo. q patronus consequit̃ ius patronat⁹ ex gratia z quadam ꝑmissione z tolerã tia ecclesie. Nam de iure communi ex sola fundatione nõ posset patronus acquirere ius patronat⁹ cum illud sit annexum iuri spirituali. vt in. c. quãto. de iudi. Et per hoc infertur q papa possit' prouidere de ecclesia patronata laicorum sine presentatione patronorum. Licet secus sit in alijs prelatis citra papam; vt notatur in. c. cum dilectus. eodem titulo.

Sed infra qd tempus debet patronus p̃sentare: Rñ. si est patronus laicus: tenet̃ infra quatuor menses. Si est ecclesia vel monasteriuz: tenetur infra sex menses: etiaz si ius patronatus habuit ex collatõne laici. extra eo. si laicus. li. vj. Aliter ep̃us ordinabit de ecclesia. ar. extra eo. d. c. qm̃. z. c. cũ ꝓpter. eo. titulo.

Quid aũt si ecclesia et patron⁹ laicus simul h̃nt presentare: nunqd habebũt sex menses: vel q̃tuor: tũ: vel alter sex. z alter q̃tuor: Glo. in. d. c. si laicus dicit q habebũt sex menses. Ita q ratõne cõmunionis priuilegiũ ecclesie transeat ad laicũ. Nota etiam panor. in. d. c. qm̃. q duo sunt casus in quibus ep̃s instituit rectorẽ sine p̃sentatõne patroni. Primus. qñ sine scandalo p patronũ p̃sentatus institui nõ põt. Secund⁹. qñ ꝯtentio sup p̃ronatu nõ deciditur infra tempus p̃ronis ad p̃sentandũ prefixum. Et ex hoc vltimo habes casum: in q̃ nõ valenti agere currit tp̃s. Et hec adducunt̃ ad. q. Pone q inter electores ꝯtendit̃ de p̃tãte eligendi z nõ decidit̃ qd infra tp̃s p̃fixum ad eligendũ. Querit̃: nunqd p̃tãs libere ordinãdi ecclesiaz deuoluat̃ ad superiorem: Hos. z Jo. an. tenẽt q nõ: q2 nõ est qd imputet̃ habentib9 ius eligendi. Cũ p eos nõ deficiat quin eligãt: sed p litem sibi motam. vñ cũ contrariũ nõ sit statutũ nisi in p̃sentatõne nõ debem⁹ hoc ius extendere ad ꝯtentõez sup electõne. Et p hoc videt̃ tex. in. c. ij. de in inte. resti. vbi longo ipe fuit certatũ sup iure eligendi: nec p̃tãs fuit ad superiorem deuoluta. Itez pinguius ius h̃nt electores q p̃ñtatores. Itez tractat̃ de medico p̃iudicio patronoꝝ: si pendente lite alius instituat̃ p ep̃m. Sed electorib9 fieret magnũ p̃iudiciuz: cum forte h̃ent superiorẽ: quẽ nõ vellent vel non expediret. Merito q̃ aliud statuit̃: cum ꝯtendit̃ de iure p̃sentandi: z aliud cũ de iure eligendi.

Nunqd aũt semestre qd datur superiori: cum facta est deuolutio ad eum in beneficio ꝯferendo: habeat locũ in habente instituere p̃sentatum p patronum: Rñ. do. de rota vt refert panor. in. c. nulla. de ꝯces. p̃ben. tenent q nõ. Dicunt enim q ille tex. loquitur in eo qui habet ꝯferre. Non autẽ extenditur ad habentẽ instituere. Et respectu institutionis fiende nõ reperit̃ tempus a iure limitatũ. Remediũ est ergo vt recurratur ad superiorẽ qui p̃figat terminũ debenti instituere. Et si nõ instituit infra tp̃s: ipse supplebit. Et põt eẽ ratio. Nã debens instituere nõ h3 tp̃s ita ꝓlixũ sicut is qui h3 ꝯferre cũ institutio fiat de psona p̃ñtata: cuz supior nõ habeat nisi illũ examinare. Al's sequeret̃ q bñficiũ longo tpe posset vacare: cũ p̃ronus ecclastic⁹ habeat sex menses ad p̃ñtandũ. d. c. si laic⁹. Si superior h̃et alios sex menses ad instituendũ: vacaret bñficiũ p annũ anteq̃ꝫ deuolueret̃ ad ꝓximuz supiorez. Et idem puto dicendũ in eo q̃ h3 ꝯfirmare electiõez: vt tp̃s sibi p̃figat̃ p supiorẽ: si elect⁹ differt infra tp̃s debitũ ꝯsu mari. hec panor.

Nunqd autem patrono ignoranti currat tp̃s. Panor in. c. cum. ꝓpter. extra eodez refert q̃sdaz tenere p illũ tex. q sic. Naz lingãs impedit̃ p̃ñtare. vt in. c. ex liis. extra. e. z. d. c. ij. de in integ. re. Et tñ sibi tp̃s currit: facit q2 hoc tp̃s videt̃ p̃fixũ p̃rono pot⁹ in fauorẽ ecclesie q̃ꝫ in sui odium: q̃ tp̃s currit̃ ignoranti ꝓ hoc tex. iuncta glo. notabili in. c. statutum. de p̃ben. li. vj. Item quia agitur de modico p̃iudicio patroni: cum in ceteris recognoscatur in patronum per institutũ ab ep̃o: vt in dicto. c. cum ꝓpter. Sed panor. dicit semp se tenuisse contrariũ. Et ita postmoduz reperit tenere Fede. de se. z Jo. an. in. c. ij. de sup. neg. pre. Nam regulariter tp̃us p̃fixum ad eligendũ vel ꝯferendũ nõ currit ignoranti: vt in. c. q2 diuersitatẽ. de ꝯces. p̃. Nec est verũ q tp̃s sit statutũ nõ in odiũ p̃roni: s3 in fauorẽ eccl'ie. Nam si hoc esset verũ: nõ esset diuersitas inter patronum laicum z clericum in tempe p̃sentatõnis: qd tñ est falsum.

Quid si patronus presentet primo vnum: z postea alium. Respon. q si patronus est laicus: iudicio episcopi relinquitur quez velit acceptare. vt extra eo. cum autem. Et dicit ibi Panormitanus q licet patronus laicus possit variare cũ p̃ñtat secundum accumulatiue: nõ tñ põt ex toto recedẽ a priori, hoc probatur ar. d. c. cum autem. Naz si posset

recedere ex toto a priori non daretur facultas epo instituendi quem vellet: cui⁹ ꝯtrarium ibi cavetur. Et ideo inter plures p̃sentatos a pirono laico. eps debet eligere idoneorem. Si vo est collegiũ: vel ecclesiastica p̃sona variare nõ põt: sed primus est p̃ferendus. Et addit panor. de mente Inno. ꝙ presentatio ipsius hꝫ vim electionis: qꝛ sicut electores variare nequnt. vt in. c. publicato. de elec. Ita nec presentantes. Et intellige de patrono ecclesiastico cui competit presentatio iuris ecclesie. Secus si iure patrimonij: quia tunc idem est per omnia in eo quod in laico. Et vide bonam glo. in clemẽ. ij. e. ti.

Sed pone ꝙ sint duo patroni vnus clericus et alius laicus qui primo p̃sentauerũt vnũ. Deinde variando laicus presentauit aliũ. nunquid habeat locũ dispositio. d. c. cum autem. vt sic eps possit gratificare? Panor. in. d. c. cum autem. dicit ꝙ nõ quia primus est potior: cum fuerit presentatus ab vtroqꝫ: secundus vo tñ a patrono laico. Itez licz patronus possit variare in p̃iudiciũ p̃sentati: non tñ in p̃iudicium ꝯpatroni.

Quid aũt si scd̃o p̃sentatus est idoneor' primo vel ecõtra. nunqd́ eps habebit optionem. Joh. an. videt̃ sentire ꝙ sic. Sed panor. in. d. c. cum autem. tenet oppositũ per. c. si forte. lxiij. di. vbi dicit̃. ꝙ vbi vota sunt paria: preferendus est qui maioribus iuuat̃ meritis. Et. d. c. cum autem. facit p̱ hac *opinione: dum ponderat ꝙ secundus erat eq̃ idoneus*. Secus ergo si magis idoneus. Et putat panor. ꝙ si magis idoneus postergaret̃ *posset appellare*: quia id ꝯmittitur iudicio epi tanq̃ bono viro Nam verbum. iudiciũ. sapit discretõnem ⁊ arbitrium boni viri.

Sed querit̃ de questõne quotidiana. Pone ꝙ patroni variant in pari numero. vt puta. qꝛ vnus presentat vnum ⁊ alter aliuz. nunquid eps habebit optionem instituendi quem voluerit? Jo. an. adducit. d. c. cum autem. in ar. ꝙ sic. Quidã tenuerunt oppositum. Sed Panor. in. d. c. cum autem. tenet primum dictum. ⁊ allegat glo. notabilẽ. xvj. q. vij. si plures. ⁊ Inno. in. c. j. extra eo. Et hãc opinionem tenuit Gas. de cal. et. d. Car. Quinimmo de iuris rigore posset attentari ꝙ episcop⁹ potest etiam instituere extraneum. exq̃ patroni nõ cõcordant. hec panor.

An aũt eps instituendo scd̃m sit puniend⁹ aliq̃ pena: quia postergauit primum. Rñ. Panor. i. d. c. cum aũt. dicit ꝙ aut spreuit instituere primuz sine causa: ⁊ tunc hꝫ locũ pena. c. pastoralis. e. ti. aut nõ spreuit instituere: sed distulit vt hr̃et cãz examinandi: ⁊ ante institutionẽ patron⁹ p̃sentauit aliũ: ⁊ tũc nõ debet puniri aliqua pena: qꝛ vsus est auctoritate legis.

Quid si vnus ꝯstruat ecclesiam ⁊ plures ei succedunt: nunqd́ omnes erunt patroni. Rñ. glo. in c. j. extra eo. dicit ꝙ ius patronat⁹ apud quemlibz heredum est insolidũ etiam si ex inequalibꝫ partibus sint heredes. Et ꝯpetit cuilibet patrono quo ad omes effectus preter sacerdotis presentatõem. que est ita apud omnes cõiter ꝙ apud nullum singulariter. Et hoc ꝯmuniter tenet̃ a doc. Licet forsan, vt dicit Inno. pinguior sit vox illius qui plus habet in hereditate. Et ratio est fm glo. quia cum istud ius sit indiuisibile: nõ possumus dicere vnũ habere duas partes in hoc iure: sicut habet in hereditate.

An autez ius patronatus transeat ad heredes extraneos. An tñ ad suos. Rñ. Panor. in. c. cum seculum. extra eo. dicit de mente Inno. ⁊ Jo. and. ꝙ transfertur etiam in extraneos: quia si filij soluz succederent: non posset patronus transferre in aliam personam etiam cum vniuersitate. Cuius cõtrarium apparet in dicto. c. cum seculuz. et i. c. illo. extra eo. Et ideo dic ꝙ ius patronat⁹ transfertur i quoscunqꝫ heredes. Hoc idem sentit Fede. de se. in consi. suis dicens ꝙ si filia dotata non succedit patri: quia renunciauit hereditati: non succedit in iure patronatus cum filijs masculis. Et ex hoc collige duo. Primo ꝙ si filia ẽ heres succedit: sic masculus in iure patronatus. Secundo habes ꝙ ius patronatus regulatur ab hereditate etiam intestatos. Et sic filius qui non est heres non succedit in iure patronatus. Et hoc etiam sentit Jo. an. in. c. si vo. eo. ti. vbi dicit. ꝙ vbi est ꝯsuetudo: vt in anglia: ꝙ solum primogenitus succedat alij filij non succedentes in iure patronatus. De hac materia vide singularia š. Emphiteosis. ⁊. c. Feudũ.

An ãt ius p̃onat⁹ possit titlo legati trãsferri. R. Panor. in. d. c. cum seculũ. refert Jo. an. dicere ꝙ queãdmodũ ius p̃onatus põt donari. Ita ⁊ legari. nam legatũ est quedã donatio a testatore facta. vt insti. de lega. in prin. Et ideo infert ꝙ si legatur ecclesie nõ est necesse interuenire ꝯsensuz epi: sicut nec in donatiõe inter viuos. Si aũt legat̃ laico vel clerico noĩe ꝓprio: tũc dꝫ interuenire ꝯsensus epi: sicut in donatiõe. Dicit tñ hoc spãle fauore vltime volũtatis vt ꝯsensus epi possit interuenire etiã ex postfacto. Sꝫ ꝯsiliũ est vt hr̃at ꝯsensus tpe testamẽti: vel añ morte testatoris. Sꝫ Fed. fuit in singulari opi. ꝙ possit transferri titulo legati sine ꝯsensu epi Mouet̃: qꝛ iura indistincte dicũt ꝙ transfert̃ successione: nec distinguũt inter legatũ ⁊ hereditatez. Nam is q̃ hꝫ ex legato: hꝫ ex successione. Sed alij moderniores doc. cõiter tenent oppositũ: ⁊ maxime Cal. q̃ dicit. ꝙ añ ꝯsensuz epi ius p̃onatus ꝯsistit apud heredẽ: qꝛ ex ordinatiõe laici ius p̃onat⁹ nõ põt in aliuz trãsferri. qd̃ plus placet panor. qꝛ iura cõiter loquunt̃ de filijs vel heredibꝫ: non aũt de legatarijs. vt in. c. filijs. xvj. q. vij. ⁊ extra eo. c. j.

An aũt heredes succedãt p̱ stirpes vel p̱ capita. R. panor. in. d. c. j. ex̃. e. dicit hodie eẽ determinatuz ꝙ p̱ stirpes. vt in cle. fi. extra. c. Et id̃o si plures succedũt vni ex duobꝫ p̃onis ecclie: oẽs habent̃ loco vni⁹. Et nota panor. ibi ꝙ si pr̃ instituit filiũ vl' filiã in re certa ⁊ ex̃neũ vlem heredẽ. ius p̃onat⁹ ñ trãsit in filiũ vel filiã: ſꝫ in heredẽ vlem. Si plures sunt heredes: oẽs efficiunt̃ p̃oni.

Quid si patroni sint plures ⁊ nõ concordant in presentando? Rñ. ille debet p̃fici: qui maioribꝫ iuuatur meritis ⁊ a pluribꝫ eligit̃. extra eo. quoniaz.

ꝙ si numerus est equalis: recurrendum est ad merita. lxiij. di. si forte. Si omnia sunt equalia: pōt episcopus dicere ꝙ ꝯcordent ⁊ iterum p̄sentent. lxiij. di. si duo. Si nō ꝯcordant: locus est gratificatōni. extra de elec. venerabilem. Sed si neuter potest ponisine scandalo: tūc episcopus ecclesiaꝫ ordinabit prout melius viderit expedire. vt in dicto. c. quoniam. Idem Hosti. qui addit. ꝙ si episcopus talem ecclesiam ordinare non potest: tunc ecclesiaꝫ interdicere debet ⁊ reliquias extrahere in patronorum verecundiam. extra eo. c. j. et. ij. Et s̄m doc. intelligendum est de reliquijs que sunt extra altare in capsis: secus de reliquijs que sunt sub tabula altaris Nam ex motione illarum execraretur altare. Quod si nec sic possint ꝯpesci: vel ad concordiam renocari: tunc putat recurrendum ad brachium seculare extra de offi. or. c. j. Et hoc verum: nisi ex his maius scandalum oriretur: tunc enim omittenda forent. l. di. vt constitueretur. Et interim durante discordia ponetur in ecclesia ab episcopo yconomus appellatōne cessante: qui eius fructus: aut expendet in vtilitatem ecclesie: aut instituendo fideliter reseruabit. extra de offi. or. cum vos.

Nunquid patroni possint inter se pacisci vt alternis vicibus presentent. Rñ. s̄m Ber. et Hosti. ꝙ sic. Sꝫ Inno. nō placet. Nō pōt intelligi. ꝙ honestius esset si se ꝯcordarēt semp.

Quid si inter presentantes sit questio. quis sit patronus. Respon. si finita nō fuerit infra terminum de quo dictum est supra. Episcopus instituat: saluo iure eius qui euicerit. extra eo. quoniam. ⁊. c. si vo.

Quid si patronus presentet non idoneum: seu indignum. Respon. si patronus sit collegium: vel persona ecclesiastica priuatus est ꝓ ea vice iure p̄sentandi. extra de elec. cum in cunctis. extra d̄ sup. neg. pre. c. sicut. Similiter etiam s̄m quosdaꝫ si patronus laicus sit: priuatus est iure presentandi ꝓ ea vice: ⁊ deuolutum est ad superiorem: vel saltem p̄uari debet. Et tñ vt addit Inno. bñ facit episcopus si interim remittat prouisionem patrono laico.

Vtrum patronus possit presentare seipsum. Rñ. non: quantumcumqꝫ sit idoneus. extra eo. ꝑ vestras. Si tamen plures sunt patroni; bene pñt vnum de se p̄sentare. hoc Ho. Gof. ⁊ Ber. Idez Panor. in. d. c. per vestras. vbi etiaꝫ querit. Quid si ep̄s confert sponte ⁊ motu proprio beneficiū ipi patrono. Nunquid valeat collatio. Videt̄ ꝙ nō quia institutio facta sine p̄ntatione patroni: est irrita vel irritanda. vt in. c. illud. extra eo. Contrarium tñ tenet̄ ꝯmuniter ꝑ doc. Hec hō. qđ dictum est: qꝛ patronus acceptando collationē videt̄ consentire. nec hoc casu videtur se ingerere: quia non habet originem a se: sed a superiore. Item presentatio interdum interuenit ex postfacto: vt in. c. si vo. extra eodem.

Vtrum pater possit p̄ntare filiū vel nepotem. Rñ. pōt: dūmodo sit idoneus: quia potius videtur p̄ntandus q̄ alius s̄m Inno. Gof. ⁊ Ber.

Vtrum ius patronatus sit sp̄uale. Rñ. ius patronatus directe nō dicitur ius spirituale. eo ꝙ cadit in laicum: tñ s̄m quid. pōt dici spirituale: eo ꝙ ꝑ ipsum prestatur via ad consequendum spirituale beneficium. Ideo etiam vocatur annexuꝫ spirituali. extra eo. de iure.

Qualiter ius patronatus transferatur in aliuꝫ. Rñ. s̄m Hosti. quatuor modis. Primo. quidem per successionem hereditariam. de quo dictum est supra. Secundo. ex ꝑmutatōne: quia cum alio spirituali permutari potest. extra de rerum ꝑmu. ad questiones. ⁊. c. fi. Tercio. ex donatōne. extra eo. p̄terea. Quarto. ex venditōne. quia licet non possit vendi specialiter. extra eo. de iure: tamē transit cuꝫ vniuersitate; nisi de ipso specialiter excipiatur. extra eodem ex literis. et. c. cum seculum. Similiter transit cum vniuersitate in conductione ad firmā seu ad pensionē. d. c. ex literis.

Vtrum possit pignori obligari. Respō. de hoc sunt opiniones. Quidam dicunt ꝙ potest obligari cum vniuersitate. verior tamen videtur opinio Inno. ꝙ nec simpliciter: nec cum vniuersitate potest pignori obligari. Et hec opinio Innoc. potest verificari ex eo ꝙ creditor non potest vti re pignorata: nec debitor quam do transtulit in creditorem. Et sic cum neuter possit presentare fieret detrimētum ecclesie. quod non debet esse. d. c. cum seculū.

Vtrum possit in feudum dari. Rñ. cum vniuersitate dari potest. d. c. cum seculuꝫ. Sꝫ spāliter et expresse s̄m Hosti. nō pōt: qꝛ feudum requirit homagiū: qđ est rei temporalis.

Queritur de questione notabili. Supradictum est ꝙ valet p̄sentatio facta a pluribus. nunquid sit necesse vt conueniat maior pars habito respectu ad omnes patronos. An sufficiat maior pars: habita comparatione ad minorem parteꝫ. Exemplū. quatuor sunt patroni. Duo p̄sentāt vnum. terci⁹ presentat alium. quartus alium. Presentat⁹ a duobus: non habet maiorem partem omniū: sed habet maiorē partem habito respectu ad alias p̄sentationes. Panor. in. c. quū. extra eo. refert Io. and. dicēt: ꝙ aut p̄sentatio fit ab istis vt a collegio: et tūc requiritur maior pars respectu totius collegij: aut isti presentant tanq̄ singuli: vt communiter faciunt laici qui ex patrimonio habent ius patronat⁹ et tunc sufficit maior pars respectu aliarum ptiuꝫ. Et sic intelligit. d. c. quoniaꝫ. Et nota singulariter hoc dictum: quia facit ad multa. vbi enim plures habent explicare aliquem actum: sp̄ debes animaduertere vtrum habeant hanc potestatem vt collegium: vel vt singuli. vt primo casu requirat̄ maior ps totius collegij. Secū do ꝯo sufficit maior ps respectu aliarum partium. Et ꝑ hoc dicit Panor. ꝙ cessante iure speciali non valet electio rectoris facta per scholares: nisi interueniat maior pars toti⁹ vniuersitatis: nec sufficit maior pars cōparatione minorum partium. Et ideo si in vniuersitate sunt C. ⁊. l. eligunt vnū. et. xxv. alium: ⁊ reliqui alium: nlla ē electio: qꝛ nō reꝑit̄ facta a maiori pte vniuersitatis: qꝛ scholares eligūt vt collegiū ⁊ nō vt singli. Et

et his deciditur alia questio nõ minus notabilis. Nunquid patroni debeant simul conuenire in presentationis actu. An vero quisque possit per se presentare: vel aliquibus conpatronis non vocatis? Johan. an. ex predictis infert. que si habent presentare vt collegium: debent omnes vocari. alias non vocatus posset agere de contemptu: vt in.c. quod sicut. et in.c. bone. de elect. Sed si presentant vt singuli: hoc nõ est necesse. Et hoc dictum etiam sequitur Federi. de se. Sed Panormita. dubitat an hoc dictum sit verum per notabilem theoricam Bart. in.l. omnes populi. ff. de iusticia et iure. vbi dicit que siue a collegio consensus sit explicandus: siue a pluribus vt singulis: dummodo in actu maior pars preiudicet minori parti: semper debent isti esse simul per legem iurisgentium. ff. de pactis. Et hoc plus placet Panormitano. Nam ex contrario dicto maior pars patronorum posset negligere minorem partem: que si fuisset presens potuisset inducere maiorem ad aliam partem. Et pro predictis facit quod notat Barto. in.l. duo ex tribus. ff. de re iudicata. vbi dicit que si vnus ex tribus: vel pluribus iudicibus dixit opinionem suam in presentia aliorum: nec potuit illos trahere ad suam opinionem: et recessit et noluit esse presens in sententia ferenda: et alij postea ferant sententiam: sententia est nulla. contrarium tamen tenet Inno. in.c. Raynaldus de testa. quia secundum enim in predicto casu perinde est ac si ille esset presens et contradiceret: quo casu valet sententia plurium: vt in.c. fina. de re iudica. et in dicta.l. duo. Sed Panormitanus in.c. causam. el primo. de offi. dele. putat verius dictum Bart. quia presentia exigitur omnium: quia habent iurisdictionis exercitium pro parte. vnde reperitur nunc sententia lata a non habentibus potestatem insolidum. Ad idem allegat textum in.c. cum ab vno. de re iudica. libro sexto. vbi dicitur que vnus ex pluribus debet ferre sententiam alijs mandantibus. alias nõ tenet sententia si ille tercius non mandauerit. nec suam dixerit.

Peculium est quadruplex.

P Eculium est quadruplex. Quoddam est castrense: quod filiusfamilias acquirit occasione militie a parentibus: vel ab alijs donatur: vel ipse acquirit in militia.

Sed queritur quid si relinquatur predium vt vendatur. et inde sibi emat equos. arma et cetera. an enumerabitur in castrensi peculio? Respon. Bart. in.l. si forte. ff. de castren. pecu. dicit que sic. Tamen vt plenius ista materia liqueat distinguit. que quandoque donatur: vel relinquitur filiofa. ab eo qui sibi erat notus per militiam: et tunc indistincte in castrensi peculio aggregatur. vt. ff. eodem.l. quinta. Quandoque donatur ab alio. Et tunc distingue. Quedam enim sunt res nullo modo apte ad castrense peculium: vt immobilia. Et ista non sunt castrensis peculij: etiam si fuisset expressum: vt est casus in dicta.l. si forte. nisi fuisset dictum que vendatur. vt dictum est supra. Quedam sunt res omnimode apte ad castrense peculium: vt equi. et arma et si tunc erunt castrensis peculij. vt. ff. eo.l. quarta. Quedam sunt res que possunt esse apte ad castrense peculium et ad alia: vt serui. Et tunc in istis distinguitur. aut fuerunt relicte: vel donate nominatim ad hoc: et erunt castrensis peculij. Aut fuerunt simpliciter donate vel relicte: et tunc secus. vt. ff. eodem.l. similiter. Et nota hanc distinctionem: quia est valde singularis. et facit ad multa. Quoddam est quasi castrense. Et dicitur quasi castrense omne quod acquirit filius ex publico: et ex publica causa. vt puta. ex officio aduocationis et notariatus. Secus autem si et officio procurationis: quia non est officium publicum. Item illud: quod querunt carpentarij: seu muratores laborantes in publico non dicitur esse quasi castrense: quia non habent ex publica causa: licet sit salarium publicum. Secus tamen est in ingenierijs communis secundum Sal. in.l. fi. C. de inofficio. testamen. Et idem in clericis: quia que querunt ex beneficijs dicitur quasi castrensia. et de eis possunt testari.l. sacrosancte. C. de episco. et cleri. Quod verum intellige in beneficijs sine cura. Secus si cum cura. vt est glo. in.c. fi. de offi. ordi.li. vj. Et idem dic de eo quod obuenit presbyteris et clericis de officio suo. et in quolibet dicto peculio pater nihil iuris habet. quin potius ipse filius in eo paterfami. censetur. vt dicta.l. fi. Et ibi etiam habetur. que id quod lucratur medicus in quasi castrensi imputatur. Idem de magistris liberalium artium.

Sed quid dicemus de aduocatis et huiusmodi: qui nunc non habent salarium ex publico: sed si habent: habent a clientulis: nunquid tale lucrum computabitur in quasi castrensi? Respon. Bart. in lege fori tui. C. de aduocat. di. iudi. dicit que salaria: que percipiunt aduocati a clientulis succedunt in locum salariorum: que olim recipiebant a publico. Et sic poterunt testari et facere omnia.

Quid autem si aliquis relinquit filiofami. aduocato aliquid ad emendum libros: vel forte aliqua domina dat sibi equum causa eundi per officia. nunquid istud enumerabitur in quasi castrensi? Respondeo. Barto. in.l. si mulier. ff. de ca. pecc. dicit. que sic.

Quero. Pone. pater emit filio libros. vtrum computentur in quasi castrensi an vero veniant conferendi fratribus? Respon. Bart. in.l. prima. §. nec castrense. ff. de colla. bo. post multa distinguit. que quandoque pater emit libros solum nomine filij: non tamen tradidit: nec expressit se donare velle tunc ille res sunt proprie patris. vt. C. de castrensi peculio.l. prima. libro duodecimo. Nam traditio requirtur vt videatur donare. vt. C. de donati. inter virum et vxorem.l. si filij. Quandoque pater emit nomine filij et sibi tradidit: vel dixit se illos libros donare. Et hic aduerte. Nam si iste filius erat iam aduocatus vel doctor: tunc tanquam sit quasi castrense peculium non venit in collationem. vt dicta.l. primis. C. de castren. pecu. et. ff. de castren. pecu.l. castrense. Et hoc casu pater non potest istam

donationem revocare. tanq̃ incontinenti validã nec veniet in collationem: vt dicto. §. nec castrense. Sed si filius ille non erat doctor: nec advocatus. sed scholaris. si quidem compleuit studium suum ante patris mortem. ꝛ sic incepit quasi militare. ꝛ sic efficiuntur isti libri quasi castrensis peculij. et confirmatur donatio. arg. C. de donatio. l. siue emancipatis. Similiter non venirent in collationem: vt dicto. §. nec castrense. Si vo pater est mortuus anteq̃ studium compleatur. nunc nõ potest dici quasi castrense peculium. quia qualitas ꝑsone hoc nõ permittit. quia non habet aliquam ex illis dignitatibus que ponuntur in dicta. l. fi. C. de inoffi. test. Licet enim reperiamus ꝙ doctores possint habere peculium quasi castrense ꝛ advocati. tamen hoc non reperitur in scholaribus. nec debent gaudere eodem privilegio quo magistri: vt. l. j. C. de excu. arti. li. x. Et ideo isto casu debemus dicere, sicut de alia simplici donatione. que si morte patris confirmatur. non venit in collationem. ꝛ specialiter hoc fauore studentium. Tercium est profectitium. Et fm Barto. in. l. cum oportet. C. de bo. que libe. ꝓfectitium dicitur quod ex substãtia patris ꝓficiscitur. Et glo. ibi dicit. ꝙ hec dictio: ex. large accipitur vt cõphẽdat omne id quod occasione patris obuenit. vt. l. aditio. ff. de acquirend. hereditate. ꝛ de vul. ꝛ pu. l. sed si plures. §. in arrogato.

Sed quero. Pone ꝙ pater dedit filio fundum vt inde se aleret. ꝛ ipse ex fructibus fundi lucratus est. An istud dicatur profectitium? Glo. in dicta. l. cum oportet: vt refert ibi Bart. dicit ꝙ sic. quia dicuntur ex re patris proficisci. ff. ad trebel. l. balista. Sed Barto. dicit se intelligere illam glo. in fundo qui datur colono. nam si filius ipse suis manibus coleret. pars quam ipse lucraretur ex fructibus: vt ex opera sua esset aduẽtitium dicta. l. cum oportet. Preterea predicta intelligo de eo quod filius querit ex fructibus simpliciter. Si enim de fructibus illis quandam negociationem faciat ꝛ ex hoc lucratus est. tunc esset lucratus ex sua industria. nec diceretur profectitium: vt. l. ij. ff. ad. l. fal. Et ita intellige hic.

Quero. Quid si pater dedit filio pecuniam. et ipse filius inde fecit vsuras: an hoc dicatur profectitium? Glo. in dicta. l. cũ oportet videtur dicere ꝙ sic. Sed Barto. dicit. ꝙ glo. ista posset procedere fm illa iura. fm que vsura erat permissa. Sed fm iura hodierna. fm que iura vsura est prohibita. nihil acquiritur patri. quia de his que acquiruntur ex delicto ꝑ filium. nihil queritur patri. vt. l. quod seruus. ff. de acquiren. possessi. ff. pro socio. l. ꝙ autem ex furto. nisi poneres filium fecisse vsuras iussu patris: tunc enim cum vterq; teneatur ad restitutionem queritur patri. semper tamen dico deducto eo quod ipsi filio debetur pro operis. Et idem dico in alia mercantia quam filius fecisset de pecunia patris. Nam lucrum quod attribuitur pecunie est profectitium. vide tamen eundem Barto. in dicto. §. nec castrense. vbi circa hoc dicit. quod si filius lucratus est cũ pecunia patris sine aliquo onere suo. tunc dicitur profectitium. Sed si lucratur cum pecunia paterna ꝛ onere suo. tunc dic. ꝙ aliquod lucrum attribuitur pecunie tanq̃ profectitium. ꝛ debebit communicari. Aliud vero quod filius querit ex opera sua est aduenticium. dicta. l. cũ oportet. Et communis consuetudo est ꝙ medietas lucri detur persone. alia medietas pecunie attribuatur. pro hoc facit. C. pro socio. l. j. Hec Bartolus.

Quero. Quid si filius faciens mercantiam iuit in franciam pro mercantia cum pecunijs patris. ꝛ occasione huius captauit beniuolẽtiam regis. qui sibi donauit quedam. An hoc erit profectitium? Specu. videtur tenere ꝙ sic. Sed Bartolus in dicta. l. cum oportet. dicit hoc dictum Spec. esse contra casum. l. socium qui in eo. ff. pro socio. Sed idem Bart. in dicto. §. in arrogato. dicit ꝙ quicquid filius habet beneficio patris. seu eius occasione. dicitur profectitium. Hoc tamen limitari debz sic. qđ filius habet beneficio patris. intellige quando beneficium patris est causa proxima: vel immediata. Sicut verbi gratia. Reperis filium meum in anglia. ꝛ das sibi aliquid quod non dares nisi ꝓpter me. vnde sum causa proxima. Secus si pater esset causa remota. quia propter patrem meum habui noticiam cum quodam domino. diligit me plus q̃ patrem meum. Certe illud quod daretur mihi ab illo domino. non erit profectitium. sed aduentitium. hanc distinctionem ponit text. in dicta. l. socium.

Utrum autem pecunia data a patre filiosa. dicatur profectitia vel aduentitia? Dic fm Bart. ꝙ aut precesserunt merita filij. que si quilibet extraneus fecisset idem habuisset: et tunc erit aduentitia. Et per consequens non cõmunicanda. ꝛ tenet donatio etiam a principio. nec potest reuocari. Aut non donat ꝓpter merita sed vt filio. Et sic est simplex donatio. De hoc vide supra diffuse. Donatio primo. Et an pater vsufructuarius si monachat extinguatur vsufructus quem habet in aduentitijs filij. Et an pater teneatur facere inuentarium de dictis aduentitijs. ꝛ de donatione facta a patre filio in actu emancipationis. an sit simplex vel ob causã ꝛ multa alia vide ibi singulariter. Quartũ peculiũ est aduentitiũ. qđ acquirit ex industria vel donatione facta aliunde q̃ intuitu patris: vel aliter aliunde proueniat ex euentu vel fortuna. Fallit tamen in rebus que ab imperatore vel augusta donantur per. l. cum multa. circa finez. ibi. sed ad similitudinem castrensis peculij. C. de bo. que libe. Ex quo infert Ludo. ꝙ idem est in donatis filio ꝑ aliquem regem: quia quod statutum est generaliter de maiestate imperiali. Idem intelligitur statutũ particulariter de regali maiestate. allegat notata ꝑ Innocen. in. c. super quibusdam. de verbo. signi. In aduenticijs tamen filiusfam. acquirit proprietatem. sed pater habet vsumfructum donec vixerit. nisi sibi remittat vsumfructum: vel nisi ab aliquo sibi detur: vel relinquatur hoc pacto: vt ad patrem non pertineat vsufructus. vel nisi succedat

filius vna cum patre in hereditate fratris vel soro ris: vel nisi quando pater noluit assentire filio ade unti aliquam hereditatem: vel nisi patre matrimo nium minus legitime soluente: bona filijs applicē tur. vt in autentica. vt nulli iudi. § quia vero. De predictis vide supra diffuse Donatio primo. No ta tamen q in bonis paternis filius non habet ali quam potestatem. nisi quis debet alimentari si esset emancipatus vbi egeret. et aliter sibi comode et ho neste prouidere non posset sicut et econuerso. vide supra Alimenta. et c. Parentes. Et si preter volun tatem patris acciperet de bonis eius. rem alienam contractaret. et sic furtum cōmitteret. Et si in futu rū vel post mortem patris haberet vnde restituere teneretur in consciencia. Nota etiam fm Panor. in rubrica de pec. cle. q quo ad clericos et laicos ista pecul ia non videntur differre nisi in aduētitio. Et intellige de clericis filijsfa. Nam p clericatum nō emmunitur a patris potestate in temporalibus licet glo. aliud senserit et minus bene in. c. ancdecoū. de eta. et quali. Sed Inno. tenet ibi primū et cōiter doc. et pbatur in. c. p venerabilem. qui fil. sint legi. vbi est spāle in epō.

An autem illud quod est laicis aduentitium sit clericis castrense vel quasi? Vide supra. Clericus quarto.

Queritur de questione notabili. Pone: filiusfa milias. commisit crimen propter quod si esset paterfa milias. omnia eius bona publicari deberent. et ha bet bona aduentitia. An proprietas bonorum ad uentitiorum veniant publicanda. vsufructu ipso rum bonorum apud patrem dimisso fm q de iu re dimitti debet? Rn. Quidam dicūt q sic. Nam iste filiusfami. tale delictum commisit. ex quo de iu re veniunt publicanda. ergo publicabitur proprie tas bonorum aduētitiorum que est propria ipsius filij. vt in dicta. l. cum oportet. Item delicta nō de bent remanere impunita. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquil. ergo dicendum est q publicabitur proprie tas bonorum aduentitiorum: ne delictum filijsfa mi. remaneat impunitum. Sed in contrarium est communis opinio doctorum. Et pro hac opinio ne est Bar. in. l. si finita. § si de vectigalibus. ff. de dam. infec. Idem Ange. et Sali. Et ratio est. quia ex delicto filij pater non tenetur de peculio. l. j. § si filius. ff. de his qui deie. vl' effu. l. iij. § idem scribit ff. de pec. ergo non publicabitur proprietas bono rum aduentitiorum. Nec obstat quod dictum est primo. q iste filiusfami. tale delictum commisit etc. Dico q non sequitur proprietas bonorum aduen titiorum est filij. et filius tale delictum commisit. ex quo de iure bona veniunt publicanda. ergo publi cabitur proprietas bonorum aduentitiorū. Nam sic videmus in muliere. que licet tale delictum cō mittat. ex quo de iure veniunt publicāda bona sua non tamen dos publicabitur auten. contra si filij: C. de repu. Si ergo non publicatur dos que est p prium patrimonium mulieris. l. iij. § sed vt uni. ff. de mino. ergo eadem ratione non publicabitur p prietas bonorum aduentitiorum. licet sit filij. Non obstat si dicatur. q dicta proprietas non est patris ergo eius non interest vtrum publicetur vel non: quia respōdeo q hoc non sequitur. Nam sicut eti am vides in filio habente peculium profecticium: quod licet non sit suum. sed patris. tamen eius in terest ne illud peculium publicet. dicto. § sed vt ū. Sic etiam videmus in dote que licet sit proprium patrimonium mulieris. tamen interest patris ne publicetur. Non obstat q delicta non debent re manere impunita. hoc fateor. Sed licet in casu no stro filius non habeat bona, in quibus possit fieri publicatio. non tamen delicta remanebunt impu nita. sed in psona grauius puniet. Et fundamētū doctorum tenētium hanc opinionem est. q filiusf fa. prohibetur alienare fauore patris. et propter ea publicatio est etiam a iure phibita ne delictum fi lij noceat patri. Et sic alienatio ē interdicta filio in fauorem patris. vt probatur in. § filijs autem. iū cta glo. que est super ver. sentiant in. l. fi. C. de bo. que li. De istis peculijs vide valde pulcra. j. Resti tutio. xij.

Vtrum expense facte a patre in peculio filij ad uentitio sint inter fratres communicande? Rn. Barto. q aut fuerunt necessarie. vel ad perpetuā vtilitatem. et tunc filio imputabūtur: vt. l. fi. C. de bo. que li. Et hoc verum si pater fecit animo repe tendi. Secus si fecit animo non repetendi. q si de animo nescitur. tunc si sunt parui sumptus videt donare. l. vtrum. ff. de do. inter vi. et vxo. Si vero sunt magni. Ita q excedant fructuum quantita tem. tunc videtur habuisse animum repetendi. ni si in causa alimentorum vel simili expendisset. l. ali menta. ff. de ne. gest. Secus si non excedunt quan titatem fructuum. quia tunc etiam videtur donas se. arg. d. l. fi. Si vero dicti sumptus non fuerunt ne cessarij. nec ad perpetuam vtilitatem. sed solum ad fructuum vtilitatem. tunc non sunt cōmunicandi quia onera pertinent ad eum. Et idem dicendum de eo quod expēditur in dacijs et collectis cum ha beat vsumfructum. Nec obstat illud de viro. l. vni ca. C. de rei vxo. ac. § sed nec ob impēsas. quia ha bet dotem pter onera matrimonij. Ideo non de bet grauari onere impensarum.

An autem fratres teneantur emēdare damnum quod pater intulit in bonis aduentitijs filij? Rn. Bald. q aut illa dilapidatio est solum fructuum. et tunc non tenentur. d. l. cum oportet. Hoc verū quando pater habet vsumfructum dicti peculij. Si vero dilapidatio cōcernit rei ppetuam deteriora tionem vel intolerabilem lesionē. sic tenent. d. l. cū oportet. § sed cum tacitas.

Pedagium vel guidagium

Pedagium et exactio. Pedagiū quid sit? Rn. fm. Ho. pedagia dicuntur que dantur a transeuntibus in locis cōstitutis a principe. Guida gia vero que dant p cōductu p terrā alicuius vt se curius vadant.

Quot autem modis possint poni ista pedagia? Rn. fm Panor. in. c. sup quibusdam. de verb. sig.

q̄ quatuor modis. Primo quidem p concessionē imperatoris. Scdo regum. Tercio lateranēsis cō cilij. Ex quo infert Panor. q̄ concilium generale habet iura principis. p hoc facit. quia in concilio generali preest papa. vnde dicit ibi Jo. an. ꝛ bene. q̄ ille tex. nō excludit concessionē solius pape. Nam si concilium habet hanc potestatem. ergo et papa. quia concilium recipit robur et prītem a papa. vt notatur in. c. significasti. de elec. Quarto vigore cō suetudinis de cuius inicio nō est memoria. Et talis consuetudo habet vim tituli. quando datur capacitas possidēdi. alr̄s secus. In propria tamen cō suetudine. non requiritur titulus. sed quandoq̄ consuetudo capitur pro prescriptione. Ex quo infert Panor. vnum valde notabile. q̄ reseruata prīcipi in signum specialis priuilegij possunt acquiri consuetudine tanti temporis. de cuius inicio non est memoria. Ex quo etiam infertur q̄ dn̄i inferiores ꝛ ciuitates possunt prescribere potestatem legitimandi spurios. Item restituere fame. Item creandi tabelliones ꝛ silia. que sunt reseruata principi si subest tantū tēpus. de quo in. d. c. super quibusdam. Et predicta quatuor eliciuntur ex. d. c. super quibusdam. Et s̄m Panor. nō est alibi textus ita clarus.

Nunquid autem reges citra imperatorem possint ista pedagia seu guidagia imponere? Hostiē. dicit q̄ non. sed solus imperator potest. Et text. in dicto. c. super quibusdam. Ibi regum. intelligunt quidam de rege romanorum qui est electus in imperatorē: ꝛ adhuc non est coronatus. Nam post electionem ꝛ ante coronationem non appellat̄ imperator. sed rex romanorum. Et pro dicto Hosti. facit tex. in. l. vectigalia. ff. de publi. Hodie tamen saltem de facto omnes reges ꝛ ciuitates ytalie. ꝛ qd̄ peius est omnes castellani imponūt. quod fieri nō debet. Idem tenet Panor. in. c. innouamus. de cē. dicens q̄ hodie reges inferiores prescripserunt in eorum regnis iura imperatorum. quo casu possunt predicta exercere vt imperator. Et sic videnť hodie in aliquibus cōmunitatibus ytalie; que videntur hoc prescribere. licet in hoc Barto. fuerit contrarius in dicta. l. vectigalia. vbi per illam. l. dicit q̄ si quis fraudat gabellam sine permissu principis impositam non tenetur deo neq̄ mundo. q2 gabelle sine pmissu principis sunt extorsiones. Et hoc in forensibus secus in ciuibus. qui possunt sibipsis grauamen imponere. ꝛ bursam communē facere. sed idem Bart. in dicta. l. si publicanus. co. tit. tenet expresse. q̄ vectigaliū exactio pscribit̄ tpe cuius nō extat memoria. allegat ad hoc. d. c. super quibusdā.

Sed dubitari potest de guidagio. quod est quā do datur aliquid alicui vt tute ducatur per terram alterius. nunquid peccat rusticus aliquid recipiē do: vt tute transeuntem ducat? Jo. an. in dicto. c. super quibusdā. dicit q̄ licite potest accipere. quia iste locat operas suas. Intelligitur ergo text. de eo qui tenet̄ ad hoc. Nam dn̄i terrarū tenent̄ territorium suum custodire secure. vnde ipsi nō debent recipe p̄ciū. Secus ergo in alijs opas suas locantibus.

Vtrum autez pedagia ꝛ guidagia licite possint peti? Rn̄deo s̄m Ray. Si pedagium est antiquū et fuit impositum ab his qui potuerunt. Et ex iusta causa; vt defensione transeuntium. vel nauigātium; vel patrie ꝛ huiusmodi ꝛ recipiens facit id p pter quod fuit impositum. sine scrupulo conscientie potest recipere. Et eodem modo si nescit a quibus fuerit institutum. Putat tamē ab illis qui poterant. ꝛ ex predictis causis. Et hoc verum si adest consuetudo. cuius inicij nō est memoria. alr̄s secus vt in dicto. c. super quibusdam. Idem si iste recipiens non laborat modo. nec facit expēsas. quia nō est necesse. paratus tamē est si necesse esset labores et expensas impendere. non solum quas tunc acciperet. sed etiam prius acceptas ꝛ amplius si oporteret. Si v̄o pedagium sit nouum. non potest aliquis ab aduenientibus vel transeuntibus aliquid accipere. nisi certum sit illud a principe vel rege statutum; vel alijs de quibus supra propter imminētem necessitatem. Et si aliquid contra formam predictam acceptum est. restituendum puto illi a quo acceptum est. si sciri non potest in pias causas. Dicit etiam Hosti. q̄ si dominus terre qui recipit pedagium non defendat soluentem in rebus ꝛ persona proposse suo. licet non teneatur ad restitutionem pedagij nisi constaret q̄ hac de causa institutum esset. tenet̄ tamen ad satisfactionē plenariam qd̄ plus est. et etiam si inueniat̄ in defectu iusticie. xxiij. q. ij. dn̄s.

Quot autem requirātur ad hoc vt pedagia sint licita? Dic q̄ sicut ad condendū legem tria requiruntur. vt dictum est supra Lex. ita ad imponendum ista onera. Primum. causa efficiēs. vt sint posita ab his qui habent potestatē. vno quatuor modorum supra positorū. Scdm̄ est causa finalis. vt scz imponātur propter bonum cōmune; vel iustaz causam; vt dictum est. Sic tamen q̄ sint moderata ꝛ non ad grauamen subditorum. vt cōmuniter fit in ytalia. quia non solum pauperes ex huiusmodi collectis immoderatis grauantur. verum etiaz nobiles ꝛ boni mercatores. Tercium quod requiritur est causa materialis; vt scz instituantur super his que causa negociationis deferuntur. ꝛ non p his que pertinent ad necessitatem humanam. scz victum eius. Sed de hoc infra dicetur. Istis igit̄ causis existentibꝰ licite dn̄i terrarū exigunt hm̄oi collectas etiā si tales dn̄i non laborarent ꝛc. vt dictum est.

Nunquid autem qui faciunt portari bladū vel vinum ad vsum suum vel famulie teneātur ad pedagia? Hosti. tenet q̄ de predictis nihil debet solui. etiam si consuetudo sit in contrarium. quia est irrationabilis ꝛ iniqua. quia non debet solui pedagium. nisi de rebus que causa negociatiōis ꝛ mercimonij vehunt̄. C. de vecti. l. vniuersi. vbi cōtrauenientes decapitari mandatur. Et sic defraudādo huiusmodi pedagia occulte portando talia nō essz peccatum. dummodo cessent periuria. mēdacia.

et scandala. Sed Arch. flo. dicit ꝙ contrarium de facto seruatur in ciuitatibus tuscie: florẽtie. ⁊ alijs multis locis. immo potest dici ꝙ per totam ytaliã quia de omnibus predictis soluitur gabella. et cũ dicta gabella sit imposita per statuta ciuitatis per modum cuiusdam talee. seu collecte pro expensis fiendis in vtilitatem communitatis: dicendum ꝙ ciuitas exigens dictam gabellam pro victualibus siue regatur per vnum vt Ducem. Marchionem Principem. ⁊ huiusmodi. siue per plures de populo vt priores: consules: ancianos: si habent potestatem condendi legem ⁊ imponendi collectas. quod est presumendum. si ex more antiquo hoc faciant: cuius non esset memoria in contrarium. videntur etiam posse imponere solutionem dictarum gabellarum pro sui adiutorio et defensione. Quis enim populus aliquis non posset facere legem generalem. quia hoc est imperatoris. specialem tamen facere potest. Et hoc sine consensu principis. Sic etiam ⁊ collectam specialem facere potest pro suis necessitatibus. Et si nõ generalem: vt exactionem pedagiorum sine licentia principis. quinimmo per legem municipalem: derogatur legi cõmuni: vt patet in materia dotium: successionum ⁊ huiusmodi Et sic si gabella includatur sub nomĩe pedagij: vel sit idem non obstabit ꝙ lex communis prohibeat exigi pedagiũ: vel gabellam de victualibus et huiusmodi: cum sl vel lex municipalis vel consuetudo prescripta habeat contrarium: cum consuetudo rationabilis ⁊ prescripta tollat legem. extra de cõsue. c. fi. Nec videtur irrationabilis consuetudo: cum sit necessarium pro expensis supplendis communitatis ⁊ ciuitatis defensiõe: quia omnes ciues debent se ⁊ sua exponere pro defensione patrie. Requiritur tamen licentia principis ad imponendũ pedagium: que videtur obtenta si extat consuetũ: nec est memoria in contrarium. Presupposita igitur licentia. si gabella nomine pedagij intelligitur: et multo magis si gabella sit non pedagium. sed vt collecta videtur ꝙ teneantur homines soluere gabellam de victualibus ⁊ quibuscunqꝫ. ⁊ contrafacientes committunt furtum: ⁊ tenentur restituere cõmunitati: vel ementibus eas nisi ista exactio gabellarum fieret ab his qui non habent legitimum dominium. seu iustum titulum: vel nisi illi qui fraudarent talijs impositionibus ⁊ modis: essent vltra ꝓportionem grauati nimis: vel sine necessitate imposite ⁊ vtilitate cõmunis: sed ad nutriendam põpam ⁊ auariciam aliquorum principum vel ciuiũ: ad hoc facit. c. que contra. viij. dist. hec Archi. flo. Et hec vltimo dicta optime declarant quando huiusmodi gabelle sint licite vel non: non obstante ꝙ pro victualibus et huiusmodi ad victum necessarijs de iure nihil solui deberet. Et nota ꝙ hodie ꝑ processum curie imponentes noua pedagia in terris suis: vel prohibita exigentes sunt excommunicati excõmunicatione papali. Et idem dicendum fm Archi. flo. de augumẽtantibꝰ ꝑ quandam extrauagantem.

Utrum autem defraudantes gabellas: vel pedagia et huiusmodi teneantur ad restitutionem: Dicendum ꝙ sic: si sunt licita: vt dictum est. sed ad penam taxatam non tenentur in foro conscientie: nisi postqꝫ fuissent inde condemnati per sententiam: ꝙ si petitor pedagij non illud faciat ꝓpter qḋ fuit institutũ cum necesse sit. tunc transeuntes possunt negare pedagium. nam causa cessante in recipiente. cessat obligatio in dante. extra de iureiur. peruenit. el. ij. vel tales pñt sup hoc adire iudicez. qḋ tutius videť.

Quid de statutis multarum terrarum: que imponunt magnam penam defraudantibus huiusmodi pedagia. nunquid licite exigi possint: Rñ. fm Monal. ꝙ sic. Nam huiusmodi statuta sunt facta pro communi vtilitate. ⁊ sic depredantes tales res: contra bannum portantes ⁊ contra edictũ potestatis. non tenentur restituere. ita tamẽ ꝙ potestas hoc edictum fecerit. cum consilio regentiuz ciuitatem et ꝓ communi vtilitate. nam in talibus amittenti non competit repetitio. ⁊ per consequẽs accipiens reddere non tenetur. quia melior est conditio possidentis: tamen melius facerẽt quo ad deum si redderent: ne ex auaricia rapere videantur. Addit etiam Monal. ꝙ banna etiam iusta nõ sũt de iure diuino. sed ciuili tñ: quia penalia sũt. et nõ arctãt animum per se. sed manum. Et ideo post factum non angustant conscientiam. sed bursam vł carnem.

Pone. Quidam impetrauit licentiam conducẽdi. x. modios frumẽti ⁊ conduxit. xx. vel. x. porcos vel equos: ⁊ cõduxit. xx. vel pone statuto ciuitatis continetˀ ꝙ nullus possit extrahere de ciuitate: vel eius districtu res pertinentes ad quotidianum victum: accidit ꝙ quis portabat res licitas ⁊ illicitas Queritur nunquid omnia sint applicanda fisco: Rñ. Cy. in. l. cum ꝓponas. C. de nau. fe. in addi. fm moderniores dicit. ꝙ non publicantur licite ꝑ illicitas. Nec obstat. dicta. l. cum proponas. quia ibi non venit publicatio mercium licitarum ex cõsequentia illicitarum. sed ex cõsequentia delicti. cuius causa publicanť omnia. ⁊ capite puniũtur: vt C. que res expor. nõ possunt. per totum. Idem tenet Bart. in. l. cotem. §. dominus. ff. de publi. vbi etiam querit pone. statuto cauetur ꝙ si aliquis repertus fuerit aliquid portare contra deuetum ꝑdat illud ⁊ animal super quo portatur. ⁊ reperitur portare quedam licita. et quedam illicita: Rñdeo recurrendum esse ad distinctionem dicti. §. dominus. scꝫ an dominus animalis fuerit sciens vel ignorans. dicit tñ ꝙ in quibusdã ciuitatibꝰ est cõsuetudo ꝙ cuiuscunqꝫ sit aĩal ꝑdať. sed tñ dñs habebit regressum cõtra ducentẽ.

Quid aũt si res que illicite portantur deprehendantur in via priusqꝫ perueniatur ad locum quez nõ licet exire. nunquid sint in causa confiscationis Rñ. Cy. in. d. l. cum proponas. ꝙ non: quia redire poterat ⁊ penitere: vt. ff. de fal. l. qui falsam. De hac materia pedagiorum vide singularia s. Excõicatio. viij. ⁊. ix.

Quid de illis dominis qui tali vtuntur consue-

tudine in hominibus suis: ꝙ de mobilibus eorum capiunt quantum et quando volunt: et cum suspicantur eos velle transire ad alium dominum: spoliant eos: nunquid excusari possunt per consuetudinem an teneantur ad restitutionem. Et an sint absoluendi si nolunt restituere? R. fm Monal. si certum est ꝙ ab inicio fuit impositum tale onus terre sine fraude: credendum est ꝙ dominus possit ab habitatoribus quando et quantum vult capere. et ꝙ possit retinere omnia mobilia si recesserint cum quilibet possit imponere rei sue onus quod voluerit. videtur etiam tolerari posse: ꝙ in tantum vtatur huiusmodi constitutione ꝙ non grauet eos vltra modum: aut manentes: aut recedentes. Si autem non est certum aut si creditur ꝙ non fuerit ab inicio legitime institutum: credendum est ꝙ eum huiusmodi spoliatiões ipso genere facti male sint peccant qui hec faciunt et tenentur ad restitutionē. In hoc tamen casu et consimilibus qui tolerantur ab ecclesia pro eo ꝙ aliqua potest esse ibi dubitatio de iure. aut de facto: non crederem simpliciter esse denegandam absolutionem. sed facienda est tamē cum quadam dubitatione et protestatione sic. Absoluo te de hoc inquantū possum: sed timeo vel credo ꝙ nō sufficit tibi ad salutem: nisi te aliter habueris in hoc casu. hec Monal.

Quid autem de illis principibus qui cōueniūt cum nautis ꝙ reddāt eis certam summam singulis annis pro singulis nauibus currentibus per terminos eorū pro quietando eis huiusmodi abusum iudiciis? R. Monal. ꝙ tenētur restituere totam illam summam pecunie acceptam. quia cum gratis debeant hoc quietare. non possunt pro quietatione huiusmodi aliquid accipere. et tenentur sic acceptum reddere. cum naute pensionē huiusmodi nō cōstituerint simpliciter et spontanee. sed ne deterius sustinerent.

Quid si mercatores alicuius loci faciunt pactum pro metu eis comminato de certa pecunia soluenda alicui domino terre. vt ipsos saluet et defendat? R. Dicit. ꝙ si dominus hunc metum mercatoribus intulit: iniuste recipit. et tenetur ad restitutionem: nec istud pactum debet dici pedagium. quia non tenet nisi inter illos: inter quos habitum est. Et Monal. dat optimam cautelam confessoribus principū: qui multa extorserūt. et difficiles ob hoc redduntur ad restituēdum simul de presenti. ꝙ imitant cōmunitatibus vel villis de eorundem assensu et libera volūtate aliquam seruitutem. seu annuam prestationem in perpetuum vel ad tempus Ita ꝙ plenissime videretur eis satisfactum: vel etiam facerent in remissionem peccatorū illorum quibus tenētur. aliquod hospitale: vel opus simile pietatis causa cum consensu tamen eorundem. si haberi pōt. Qū aūt dñs possit exactionē facere vltra solitum. vide s. Dñs.

Sed nunquid exigentes taleas: vel huiusmodi pedagia in casu illicito: teneantur ad restitutionem? R. ꝙ si clare constat ꝙ huiusmodi pedagia sunt illicita: tunc tales homines ementes et exigētes huiusmodi ad portas ciuitatis: tenentur ad restitutionem: quia prestant causam efficacem ad hoc. Si vo dubitatur: an sint illicita vel licita. tunc distinguendū est prout in simili notat. s. Bernardinus in tractatu restitutionum. quia aut isti sunt subditi talis domini. et compelluntur ab eo ad huiusmodi pedagia exigenda. Et tunc propter bonū obedientie excusantur in isto dubio. xxiij. q. j. quid culpatur. Et hoc intelligit Host. quis quantum potuit inquisiuit et peritiores consuluit: et tamen semper dubius in se remansit. Alioquin tanq̄ ignorantie affectator nō excusatur. Si vo talis subditus ad huiusmodi exactiones non compellitur. sed ipse spōte se ingerit. et dictas gabellas emit: vel talis emēs non est subditus talis domini: et tunc non excusatur. sicut non excusantur fm Hos. stipēdiarij seu cognati vel amici alicuius domini iniuste indicētis bellum: cum non sint subditi eius nec excuset eos obedientie bonum. nec se discrimini cōmittere debent in preiudicium alterius. Si autem huiusmodi pedagia expsse sunt licita: tūc in nullo casu peccant bōsim exigētes. siue sint eius subditi: siue nō.

Pone ꝙ vna ciuitas debitis sit grauata. et deliberant consules ꝙ modus expeditior soluendi illa debita est quod fiat quoddam assisum sup venalibus modo. scz ꝙ vendens sextarium vini soluat denarium cōitati in adiutorium solutionis debitorū eius. et sic de aliis venalibus proportione seruata. Modo querit. vtrum eis liceat hoc facere. cum ex hoc facto sequatur ꝙ clerici emant venalia cariora Et sic indirecte iuuabunt ad solutionem debitorū cōmunitatis. cum tamen nihil soluere teneantur? R. Astes. li. vj. tit. xxx. dicit. ꝙ aut illa debita sūt contracta propter excessum et abusum consulū. Et tunc non licet eis assisum. seu collectam super venalia ponere. sed propriis sumptibus debēt illa debita soluere. Aut propter cōmunem vtilitatem tam laicorum q̄ clericorum. Et sic licet eis. Aut propter vtilitatem cōmunem laicorum directe: nō autem clericorum nisi indirecte. scz inquantum temporalis prosperitas ciuium quandoq̄ redundat in vtilitatem clericorum. Et tunc distinguo: quia aut faciunt animo iniuriandi clericis: vt sic ab eis pecuniam extorqueant: quam aliter habere non poterāt. Et sic nō licet. Aut nō animo iniuriandi. quia etiā si nō essent aliqui clerici qui aliquid emerent. nihil ominus hoc fecissent. Et sic licet eis: seruato moderamine per comparationem ad necessitatem cōmunitatis. Ita tamen ꝙ fiat auctoritate domini temporalis. et etiam obseruata propoitione. scz ꝙ proportionabiliter loquendo: non ponant magis assisum super ea que sepius emunt a clericis. q̄ sup ea q̄ a laicis. Nec maius sup ea q̄ sepius emunt ab extraneis q̄ sup ea q̄ a ciuibus nec maius sup ea q̄ sepius emuntur a pauperibus: q̄ super ea q̄ a diuitibus. alias nō liceret. Si autem ponatur assisum predicto modo. clerici vt videtur non poterant iuste cōqueri. maxime cum nō cogantur emere in ciuitate illa. cū emere possint in aliis licet nō ita comode. Idez Ry. in quadam. q. de quolibet.

Utrum xpiani teneant soluere pedagia saracenis? Rñ. fm Ray. Si transeant p terras eorū tēpore treuge. Et ipsi saracem defendant eos a latronibus τ huiusmodi: xpiani tenent eis fm statutū τ pactum: τ subtrahendo tenerent ad restitutionez Nam fides hosti seruanda est. Addit tamen. v. v. q̄ de pacto si interueniat: planum est. Sed de statuto est distinguēdum. nam p̄ statuta illorum qui p vim occupauerunt. τ tenent terram que aliquādo fuit xpianorum: cum ipsi sint malefidei possessores: non obligant fideles: nisi sponte consenserint: vel se subiecerint huiusmodi statutis. Secus de illis saracenis qui non sunt violenti possessores terrarum quas tenent: quia ab huiusmodi pedagiis fraudari nō debēt ab aliquo etiā xpiano transeunte. Si v̄o transeant tempore guerre. aut quandocunq; cum mercibus prohibitis. non tenentur eis ad pedagia. Host. tamen dicit. non puto q̄ christiani teneant ad soluenduz hec paganis. Et hoc videt verius: nisi pactum precessisset: nō coacte factum vel metu. veruntamen si volunt xpiani habere comoditatem terre saracenorū: oportet q̄ soluant: quia nec aliter saraceni ipsorum trāsitum sustinerent. De imponentibus vel exigentibus pedagia clericis. τ de multis aliis circa hanc materiā vide singularia s. Excōicatione. ix. τ s. Priuilegiū Et quis possit concedere immunitatem in his. vide ibi.

Pena. Utrū iudex ecclesiasticus possit imponere penam pecuniariam? Rñ. fm Panor. in c. licet de penis distinguendo q̄ aut iudex ecclesiasticus vult facere hoc mulctando: aut penam diffinitiue imponendo. Primo casu. dicendum est q̄ sic: quia illa magis timet: maxime quia pena certa non est statuta a iure pro contumacia arcenda. vnde pōt imponere prout sibi videtur: vt in. c. de causis. de offi. deleg. Secundo casu. quando vult imponere diffiniendo. Aut subest statutum: vel consuetudo vt pro quolibet delicto imponatur pena pecuniaria. τ non valet quia insurgit dissolutio. Nullam enim delinquens pertimescit culpam: cum sperat eam nūmis redimere. xj. q. iij. pauper. Aut subest statutum seu consuetudo vt vltra penam iuris imponat pena pecuniaria: τ valet: dummodo non pcedat ex radice cupiditatis. potest enim eps adiuuare canonem apponēdo nouam penam: vt in. c. ij. de consti. li. vj. Aut non subest statutum vel consuetudo. Et tunc aut extra iudicium platus vult exigere pecuniam p delicto. τ non potest: quia certi modi sunt in iure statuti procedendi cōtra delinquentez. sicut faciebant illi archidyaconi de quibus in. d. c. licet. qui extra iudicium sine cause cognitione exigebant pecuniam pro delicto commisso. τ sustinebant criminosos in delictis recepta pecunia. Aut vult iudex pcedere iudicialiter. Et tunc si certa pena non est imposita potest imponere pecuniariam. Si v̄o est certa pena statuta. τ tūc si cū cause cognitione voluit illam temperare pnunciādo et potest. Nam hoc videt concessum cuilibet iudici cognoscenti de crimine vt ex causa possit tēperare penam dum pnunciat: sed postq̄ pnunciauit hoc nō potest: vt in. §. notandum. ij. q. iij. et in. l. j. ff. ad turpil. nisi posset dispensare sup illo crimine: vt in. c. at si clerici. de iudi. nisi esset mulcta imposita. que potest pter inopiam rei etiaz ex postfacto temperari vt est tex. notabilis in. l. illicitas. ff. de offi. presi. Adde p̄dictis aliud dictum Panor. q̄ vbi pena nō est in iure exp̄ssa. debet apponi cōsuetudinaria. Et si iudex excedit consuetudinem dicit excedere modum. ad hoc text. cum glo. in. l. hodie. ff. de penis. Sed cessante consuetudine venit arbitraria.

Sed nunquid eps possit imponere penam pecuniariam laico sibi temporaliter nō subiecto? Jo. an. post Host. sentit q̄ nō. sed debet eam facere infligi p iudicem secularē. Sed hoc dictuz nō placet Panor. in. d. c. licz. ex quo est casus in quo iudex ecclesiasticus vendicat sibi iurisditionem in laicum: nō apparet rō quare in casibꝫ p̄dictis non possit sibi imponere penaz pecuniariā: vt in. c. statuimus. xvj. q. j. τ. xvij. q. iiij. quisquis.

Quid aūt fiet de p̄dicta pecunia quam iudex ecclesiasticus exigit in casu licito? Host. dicit q̄ aut ex statuto imponit pena pecuniaria in casibus pmissis. Et tūc potest iudex illam sibi retinere. Aut non subest statutum. sed iudex ex officio suo in casibus in quibꝫ pōt imponit penā pecuniariā. τ tūc licet possit sibi retinere. tamen si vult euitare suspitionem cupiditatis. debet deputare in piam causam.

Utrum pena apposita in contractibus: possit exigi a parte seruante cōtractum? Rñ. Panorm. post Innoc. in. c. suam. extra de penis q̄ sic. etiam in foro penitentiali. etiam si excedat interesse. dummodo nō fiat in fraudem vsurarum de quo infra. Usura. j.

Querit: pone. Quis est obligatus ad certā quātitatem pecunie: certo die sub pena soluendā. Soluit partem talis debiti infra talem terminum. nūquid ad penam integram teneatur? Rñ. Panor. vbi s. q̄ aut obligatio est diuidua: aut indiuidua. Et que dicat obligatio diuidua. τ que indiuidua vide Bart. plene in. l. stipulationes non diuidunt. ff. de ver. obli. Et pprie illa obligatio dicitur diuidua. quando solutio partis affert tantam comoditatem respectu partis. sicut solutio totius respectu totius obligatōis. Exemplum pmisi tibi scribere duos libros sub certa pena. τ scripsi tibi vnū. In hoc casu pena tm̄ committitur pro parte: quia ista obligatio est diuidua. cum respectu partis habeas omnem comoditatem ipsius. Indiuidua vo dicatur obligatio. quando solutō partis non affert tantam comoditatem respectu partis. sicut tota respectu totius. Exemplum pmisi tibi scribere vnū librum sub pena. scripsi tibi medietatem. hic pena committit in totum. quia scriptura medietatis nō affert tantam comoditatem respectu partis. sicut tota scriptura respectu totius. Ita dic in similibꝫ.

t.

An autẽ de iure canonico possit peti pena respectu ptis non solute? Rñ. Panor. vbi s. fm cõiter doct. q sic nam eadẽ dz esse rõ de pte q̃ ad ptem: q̃ est de toto q̃ ad totũ: vt in. c. pastoralis. de of. dele. Sicut ergo de iure canonico pt peti pena in totũ si nõ adimplet cõtractus vel mandatũ penale. Eodem mõ rõne ptis nõ implete. Põt ergo exigi pro rata. Et hoc intellige qñ obligatio cõsistit in dãdo seu soluẽdo. Ita q solutio ptis affert comoditatẽ fm q dictũ est. alr̃ si obligatio esset indiuidua. tũc pena cõmitteret in totũ. etiã de iure canonico.

Pone. Quidã sub certa pena cõtraxerint adinuicem. Sz vnus eorũ cõtradixit. r noluit stare cõtractui. qui quidẽ cõtractus locũ habuit. nõ obstãte illius cõtradictõe. nunquid ille incurrat dictam penã. Ex quo oĩno ille cõtractus habuit effectum? Rñ. fm Panor. in. d. c. raynaldus. de testa. q sic p tex. illum. p quẽ infert hoc notabile. q pena apposita ex cõtrauentione. cõmittit ex sola cõtradictõe facti. quãuis cõtradictio ñ habuerit iuris effectũ. Nã vides ibi q cõtradictio patrui nõ habuit impedire legatũ factũ auunculis. Et nihilominus pena apposita ex cõtrauentõe habuit locũ. Et facit hoc p pena apposita in cõpromissis cõtra, r aduersus cõtrauenientem. vt cõmittat pena. lz cõtrauentio non habuerit aliquẽ effectum. Siĩr cõmittit pena ex cõtrauentione iuris. seu de iure facta: vt in. l. nuda. C. de cõtrahen. r cõmit. sti. Et hec nota. q: faciunt ad multa.

Vtrum qui cõmittit furtũ: vl' defraudat gabellas vel hmõi. sup quibs est statuta grauis pena pecuniaria: vel forte alia. teneat soluere penã illam in foro consciẽ? Rñ. fm cõiter doc. Siue pena illa fuerit statuta p quãcunq lege sine p canones. nõ est in foro penitẽtiali iniungendũ q soluat. nisi fuerit cõdemnatus ad illam. Alioquin sufficit q soluat interesse; vel si fuerit iniuria. satisfaciat ad arbitriũ boni viri. vt ẽ glo. singularis. xij. q. ij. c. fraternitas. Nec obstat theorica canonistarũ. q lex humana nõ cõtinens in se peccatũ est seruanda in foro consciẽ. q: est intelligenda. qñ nõ cessat rõ legis in foro aĩe. seu qñ est eadẽ rõ in vtroq foro. Et qd dictum est de pena nõ soluenda nisi post condẽnationẽ. intellige etiã si lex vel statutũ imponeret ipso facto: vel ipso iure penã. q: fm doct. adhuc requirit sñia declaratiua. vt dictũ est s. Absolutio. j.

Querit de. q. notabili. Certũ est q vbi dño' alternatiue mandant. sufficit alterum adimplere. Sed nũc q̃rit. Cui det optio specifice qñ pena ponit alternatiue p legẽ. vel p statutũ. vt si dicat suspẽdat: vel excõicet: vel puniat i mille: vel ãputet ei pes: vl' aliqd silẽ. Rñ. Panor. in. c. int ceteras. de Rescript. de hoc esse tres glo. notabiles. vnã in. c. sicut. de iudeis. Aliam in. c. a crapula. de vita r ho. cle. Aliam in. c. fraternitatis. xxxiiij. di. q̃ cõiter dicũt q optio dat iudici. vñ põt iudex imponere penã ex illis quã vult. Sed in cõtrariũ facit. l. quicũq. C. de ser. fugi. r qd ibi notat vbi optio dat reo. Sed p concordia distingue post Cy. ibi. r post Bart. in. l. j. ff. de effrac. q aut verba alternatiua dirigunt ad iudicẽ et tunc iudex habet eligere. vt si dicat. puniat' eũ iudex tali aut tali pena. Ad hoc. l. si fugitiui. C. d ser. fugi. Aut verba dirigunt in reũ: vt q: dñ soluat. C. vel recedat a ciuitate. r tũc optio dat reo. Et ita loquit. d. l. quicũq. Aut verba sunt impsonaliter plata: vel aliter dubitat. r tũc Bar. dicit se dubitare videt tñ inclinari vt optio det reo: vt sic eligat psmitior: vt in regula odia. Contrariũ arbitrat Panor. in hoc vltimo esse verũ. Nam iura canonica superius allegata cõiter loquunt impersonaliter. Et tamen glo. cõiter sentiunt vt optio det iudici. Et vltra auctoritates glo. probat per. c. qm̃. vt lite nõ contest. Nam regulariter iudex tanq minister habet eligere r apponere penam fm circumstantias loci: temporis: r persone. vt in. l. respiciendum. ff. de penis. Item reus semper eligeret minorẽ penam. r sic quasi frustraret alternatiua legis. Predicta tamen limita singulariter. nisi vna pena esset translata in aliã. quia tunc iudex non haberet amplius electionem. Pone exemplum quotidianum. Dicit statutum: vel sententia iudicis. q pro tali delicto reus soluat mille: vel si non soluerit infra. x. dies amputetur sibi pes. Queritur nunquid post lapsum. x. dierum: pena pecuniaria fuerit translata in corporalem? Et dicit Bar. se consuluisse in questione facti q sic in. l. cum duobus. §. idem respondit. ff. pro socio. Et sic potestas amplius non poterit facere executionẽ in bonis condemnati. Item quod supra dictum est. q si verba dirigantur in reum: ipse habet electionem. limita hoc verum quãdo verba dirigunt in eum actiue: vt in exemplo p̃allegato. Secus si passiue. Exemplum. dicit statutum. Patiat penã istã vel illam. r de hoc est bonus tex. cum glo. in. d. c. sicut. Itẽ dubito si consuetudo habet ab olim vt imponat p̃cise altera pena: vt puta dictat statutum. q puniat pena pecuniaria vel corpali. tñ semp est obseruatũ vt imponat pena pecuniaria. nũqd ex hoc sit inducta ɔsuetudo. vt iudex nõ habeat optionẽ? De eq̃tate videt q ɔsuetudo sit seruãda. ar. in. l. hodie iuris glo. ff. de per. no. vbi d[illegible] in ipositõe pene iudex ñ dz venire [illegible] ɔsuetudinẽ qd nõ. Sz de subtilitate posset argui [illegible] Nam in his q̃ sunt mere facultatis ex o[illegible] seruãtia vnius. non est inducta ɔsuetudo [illegible] placuit iudici eligere alterã penaz. ex q̃ n[illegible] est actũ p legẽ. ergo nõ ẽ inducta ɔsuetudo le[illegible] derogatoria

Periurium.

Vtrũ periurium semp sit peccatum mortale. vide supra Iurare.

Vtrũ oẽs piuri sint infames. Rñ. fm Panor. in. c. testimoniũ. de testi. q triplex ẽ infamia. Quedam iuris: q̃ irrogat p leges. Quedã canonica: et quedã est infamia facti: q̃ potius dicit infamatio. Prima. s. iuris indistincte repellit fm oẽs a testimonio. quia fundamentum testimonij est fides. sed iste caret fide. ergo rc. Et dicunt doct. hoc esse verum etiam post emendationem. Secus tamen in alijs criminibus etiam grauioribus. Sufficit eñ q de qlibus criminibus quis sit emendatus. vn-

de autem sit ista specialitas in periurio: dicit Joh.
an. post Goff. q in teste requiritur pura et simplex
veritas. iiij. q. iij. c. j. et iuramentum est cõfirmatio
veritatis de iureiur. et si christus. Sed nihil magis
contrarium est veritati q falsitas. que est eius im-
mutatio. Item dicit hoc maxime procedere in testi
ficando quando quis commisit periurium in testi
ficando. nam ex quo semel deliquit in illo offitio su
spectus est semper. non sic in alijs criminibus quo
ad testificandum. Et de hoc est casus in. c. quicun-
q sciens. vj. q. j. Dicitur autem infamia iuris illa q
irrogatur per sententiam. vel ipso facto in casibus
in quibus iure cavetur duntaxat. de quibus vide
text. et glo. bonam. iij. q. vij. §. porro. Et tene hanc
regulam q omnes infames scdm leges etiã sunt infames
scdm canones. hoc probat tex. notabilis in. c. omnes
vj. q. j. Secunda infamia. scilicet canonica est illa q
causatur ex quolibet peccato mortali: vt in. c. infa-
mes. vj q. j. et ibi per glo. summe. Et illa: si datur p
severantia: repellit ab accusatione et testimonio de
iure canonico. Nam solum crimen continuatum
sufficit: vt in dicto. c. testimonium. Sed an subla-
to peccato remaneat effectus illius infamie: Com
muniter tenetur q non. Tercia est infamia facti.
In criminali indubie repellit. Et idem in causis gra
vioribus et in quibus requiruntur testes omni ex-
ceptione maiores. In alijs vero puto q admittantur
scdm plus vel minus: vel nihil credetur scdm qualita
tem et quantitatem infamie. Reunior vero in minus
se habet q infamia seu fama. Et Panor. conclude(n)
do an periurus sit infamis. dicit q scdm canones sic
quia vt dictũ est: canones omnes mortalibus cri-
minibus irreptitos appellant infames. sed scdm le-
ges dic prout notat Bart. in. l. lucius. ff. de his qui
no. infa. de mente glo. q aut quis iurat de preteri-
to: et non est infamis si deierat: vt in dicta. l. lucius.
Aut quis iurat de futuro. Et tũc: aut iurat alij cuz
quo contraxit. et infamatur si deierat. Aut iurat si-
bipsi vel deo tñ. Et tunc non infamatur. Et hec
est singularis distinctio. vide tamen quod dictum
est. Absolutio primo. in excommunicatione de in-
secutoribus cardinaliũ. de qua in. c. Felicis. de pe
nis libro. vj. vbi habes singularem theoricam. vi-
delicet q q̃tum ad infamiam irrogandam. et bo-
norum confiscationem effectualem: et penam cor-
poralem infligendam necessaria est saltem sentẽtia
generalis. Et ideo licet notarius sit periurus. nihil
ominus acta per eum valent: donec sequatur talis
sententia saltem declaratoria. vide etiã Ri. ad hoc
in tercio. dist. xxxix. q si quis periurat solẽniter in
presentia iudicis. non solum peccat mortaliter. sed
etiam si pro tali periurio feratur diffinitiva senten
tia contra ipsum in causa accusationis: infamis est
Et sic intelliguntur iura que dicunt periurum esse
infamem.

Permutatio. Qualiter

p debet fieri permutatio de beneficijs ec-
clesiasticis: Rñdet Panor. in. c. quesitũ
extra eo. scdm Hostiẽ. q ipsi beneficiati inter se non
possunt tractare de tali permutatiõne fienda. Sed
ipsa permutatio debz procedere auctoritate episco-
pi: q̃uis tractatus non inducat deliberatum con
sensum: vt in. c. tua. de his q̃ fi. a prela. Et Panor.
in. c. cum vniversorum. extra eo. dicit q clerici di-
cuntur pmutare quando inter se deliberant de p-
mutando. licet postea vadant ad superiorem. Et
Host. dat remedium habenti causam permutan
di: vt conferat se ad episcopum et narret causam p-
mutationis. supplicando vt dignetur sibi provide
re in alio loco. Posset etiam scdm eum dicere. Bene
ficium meum competeret vtilius tali persone. et su
um mihi. non autẽ debet de hoc tractare cum alio
beneficiato. Panormitanus autẽ dicit. q hec opi-
nio est multum periculosa: quia pauci sunt qui ad
invicem non habeant tractatum. Et contrarium
sentit Jo. an. in dicto. c. cum vniversorum. Idem
Goff. Idem Glo. in clemen. vnica. eo. ti. et hec opi
nio videtur verior: vt possint habere invicem tra-
ctatum non autem concludere permutationem:
sz submittere se dispositioni superioris. Permuta-
tio vero possessionum per se nõ est inhibita. quia da
tur ibi temporale pro temporali. extra eo. ad questi
ones. ita tamen q si altera pars preponderet: pote
rit pecunia refundi: vt sic ad equalitatem permu-
tationis perveniatur. Nota tamen q hec permu-
tatio est alienatio quedam. extra de re. ecc. non ali.
nulli. Et ideo servandus est modus qui habetur
§. Alienatio. Adde etiaz quod notat Panor. in di
cto. c. ad questiones. q ecclesia pinguior nõ potest
permutari cum alia minus pingui: interveniente
simpliciter pecunia ex alia parte. quia videretur pe
cunia data pro redditibus spũalibus: vel p re spũ
ali obtinenda. sed isto casu serva cautelam quã tra
dit tex. in. d. c. ad qõnes. vt pecunia suppleat. non
pter redditus spũales. sz pter redditus amplio-
res tpales alterius ecclesie.

Numquid aũt dicat pmutatio: aut emptio q̃n
ex vna pte intervenit spẽs cum certa quãtitate pe-
cunie: Panor. vbi s. cõcludẽdo dicit. q primo de-
bemus inspicere animum contrahentiũ. Si enim
principaliter intendunt pmutare: erit pmutatio. li
cet pecunia accessione accedat vt premiss ad equa-
litatem. Et ita debz intelligi. d. c. ad qõnes. Si aũt
nõ apparet de aio cõtrahentiũ: recurrendũ est ad
cõiecturas. Si eñ pciũ est maius q̃ sit species da-
ta: psumẽdũ est q sit emptio. Si aũt spẽs est maio
ris pcij q̃ sit pecunia. erit pmutatio. ar. in. c. qd in
dubijs. de conse. ec. Et hoc facit ad. q. Papa cõces-
sit cuidam abbati vt possit vendere de possessioni-
bus monasterij vsqz ad certã quantitatẽ pecunie.
Abbas vendidit recepta pecunia cum certa petia
terre. Dicebat q nihil egerat. q: ista est pmutatio.
ex q̃ recepit petiã terre cum certa quãtitate pecunie
Et ipse nõ habebat facultatẽ nisi vendẽdi. nõ aũt
pmutãdi. Sed cõtrariũ est dicendũ p supradicta.
q: interventio speciei q̃ accessione venit: non alterat
naturã emptiõis. sicut interventio pecunie accessione
nõ alterat naturã pmutatiõnis. Et hoc facit ad sta
tuta: que exigunt gabellam p contractu emptiõis.

Pone: est statutum in ciuitate q quicunq; vendi-
derit rem immobilem; domum; aut possessionem:
teneatur dare iiij pro centenario. Quidam permu
tauit domum vnam valoris librarum mille; cum
alia valoris sex centum. Sed quia altera preponde
rat: alius tradidit pecuniam vsq; ad equalitatem.
puta. vsq; ad. D. libras. que erunt. cccc. libre. Ga-
bellarij petit gabellam pro pecunia exbursata; pu
ta. pro dictis. cccc. lib. quia in hoc videtur esse con-
tractus venditionis et emptionis. Queritur quid
iuris? Et patet per predicta q p̃dictus contractus
est contractus permutationis et non emptionis; qz
interueniente pecunie accessione. non alterat natu-
ram permutationis. exquo maior est species q̃ pre
cium datum. Quod nota. qz facit ad multa.

Aliam questionem ponit Panormi. in. c. fi. eo.
tit. Quidam non multum abundans dedit alicui
loco religioso possessionem: vl' certum fundum cũ
pactione q aliatur a dicto loco per totum tempus
vite sue. Deinum fundus periit casu fortuito. nun
quid debeat habere alimenta? Dic q sic. qz pprie-
tas transiuit in locum pium. Et sic damnũ cessit si
bi: nisi aliter. et hoc expresse voluit Cy. in. l. ij. C. de
iure emphiteotico.

Quando duo volentes sua beneficia permuta-
re libere et sine fraude resignant in manu episcopi.
non possunt impediri per illos qui habent literas
apostolicas de beneficijs vacaturis. extra eodem.
c. licet. libro sexto. Et si talia beneficia conferantur
alijs non valet: vt in clemen. ne cõcessione. eodẽ ti-
tulo.

Pignus. Quid sit. Rñ.

P Fm Hosti. est obligatio rei licite pro de-
bito facta sit autem ad maiorem securi-
tatem creditoris. quia tutius est pignori incũbere:
q̃ agere in personam: insti. de ob. que ex delic. na.
§. furti. vnde quando transit in potestatem credi-
toris dicitur pignus. sed quãdo remanet apud debito-
rem dicitur hypotheca. Sed quantum ad actionem
nõ differunt.

Unde dicitur pignus? Rñ. a pugno. vñ pprie
dicitur pignus res mobilis tradita de pugno vel manu.
hypotheca vero est obligatio rei immobilis. insti. de
ac. §. inter.

Quot modis et qualiter contrahitur pignus?
Rñ. Directoria libro. ij. dicit. q duobus modis. s.
tacite et expresse. Tacite: vt in rebus ecclesie: quia bo
na ministri intelliguntur obligata ecclesie pro ad-
ministratione rerum. argu. xij. q. ij. illud. Et si pro
sua necessitate obligauerit librum: vel aliud: nõ te-
net obligatio. C. si ali. res pignori. da. sit. l. curator.
Et ipse est obligatus ad restituendum. et eius he-
res si aliquid de bonis eius ad eum inde venerit.
als non. extra eodem. ex p̃sentium. Et ecclesia po-
test a quocunq; repetere libere. x. q. ij. hoc ius. Idẽ
Ber. in dicto. c. ex presentium. Item bona mariti
tacite obligantur pro dote. extra eodem ex literis.
etiam si extraneus. scilicet qui mulierem non habz
in potestate. dotem conferat. C. de rei vxo. actio. l.
vnica. Sed non habet tacitam hypothecam in pa
rafrenalibus. nisi sibi specialiter et expresse prouide
rit. C. de pac. conuen. super dote. l. vltima. Nec in
donatione propter nuptias. C. qui pot. in pigno.
habe. l. fi. De his vide supra Dos. Item nec propter
delictum viri sui debet vxor amittere dotem suam
etiam si commiserit crimen lese maiestatis. C. ad. l.
Jul. ma. l. quisquis. §. vxores. nisi scieuerit eum he
reticum quando cõtraxit cum eo: quia tunc amit-
tit dotem. extra de hereticis. decreuit. lib. vj. Item
si quis tibi dotem pro aliqua promisit, omnia bo-
na sua tacite obligãtur. Item qui cum fisco contra
hit: fisco tacite bona illius obligãtur. C. in quibus
cau. pi. ta. contraha. l. j. et ij. Item bona conducto-
ris illata et inuecta in rustico predio domino scien-
te: nisi ad tempus inferantur. tacite obligata sunt
domino. quibus empta sunt ex fructuum precio. C.
in quibus causis pig. tacite contrahatur. l. quibus.
Sed in vrbano non distinguitur. Utrum domi-
nus sciat: vel non. C. locati. l. certi. Item bona tu-
torum et curatorum tacite obligantur minoribus
pro eorum officio: aut si nõ administrauerũt. C. de
administratõe tutorũ. l. pro officio. Itẽ bona patris
tacite obligant filijs pro rebus aduẽticijs et p̃cijs earũ
C. de bo. que libe. l. cum oportet. Item bona ma-
tris conuolantis ad secundas nuptias sunt filijs
prioris matrimonij obligata tacite. vt eis restituat
que a priore marito lucrata fuit. C. de secundis nu
ptijs. hac edictali. Item bona defuncti tacite obli
gantur pro legatis et fideicommissis. C. cõ. dele. l. j.
Item bona pupillarij fisco tacite obligant in ca-
su quo fiscus vxori prefertur. Nam si bona mariti
deficiunt. etiam de rebus dotalibus satisfiet. C. in
quibus cau. pi. taci. contra. l. satis ergo multo forti
us in clerico coniugato obligato ecclesie. sez erunt
obligata bona eius vxoris. si bona mariti deficiãt
fm Dir. Expressa vero obligatio dr cõuentionalis.
iõ dic q alia est cõuentionalis alia p̃toria. Alia iu-
dicialis. Conuẽtionalis dr q̃ sola cõsentiõe consti
tuit. ff. de pig. ac. l. j. Pretoria vero est que sit p̃tore iu
bente: puta. vt caueatur pro legatis. vel pro dam-
no infecto: vel opere demoliendo. Et hec constitu
itur per missionem in possessionem: non aliter. ff.
de pig. ac. non est mirum. §. sciendum. Judicialis
est: cum iudex iubet aliquem poni in possessionez
ex officio suo: vt mandetur executioni sententia
sua diffinitiua. Et primo capiuntur mobilia. secun
do immobilia. tercio. peruenitur ad nomina debi-
torum. extra de re iudic. cum aliquibus. Et de hoc
videtur textus. extra eodez. lator. vbi dicit Panor
mitanus q si debitor habet in facultatibus vñ pos
sit soluere. nõ debet incarcerari. sed iudex debet ex-
ecutionem facere in bona sua et procedere per ordi
nem in bonis suis: vt dictum est: vt habetur in. l.
a diuo pio. ff. de re iudic. Multo ergo fortius non
debet extendi manus ad capturam persone pro q̃
bonis tex. cum glo. in. l. iij. §. tutores. ff. de suspec.
tuto. et ibi etiam per Barto. licz statuta municipa
lia aliter prouideant in multis locis. Et maxime
versatur dubium. Nunquid debitor possit se obli

gare ad carceres renunciando beneficio cessionis? Et Spe. concludit q non: licet quidā contra. Sed primum sequitur. Barto. in. l. alia. §. eleganter. ff. so. matri. Nam hoc pactum videtur cōtra bonos mores. et inducit quandam seruitutē. Ex quo posset inferri. q etiam iuramētum non obligaret hoc casu. argu. in regula. non est obligatorium. et c. licet in casu iuramenti Fede. tenuerit cōtrarium. Sed prima opinio videt equior. Si tamen esset aliquis scriptor qui esset suspectus de fuga. qui obligauit se ad scribendum certum librum. posset capi et in carcerem retrudi: vt sic cogatur pficere quod promisit. Et hoc etiam si nō renunciasset beneficio cessionis. quasi videatur electa industria psone. et nō succedat obligatio ad interesse. Idem tenuit Cy. in. l. j. C. qui bo. ce. possunt. et glo. iuris ciuilis dicit hoc tenendum in fauorem publice vtilitatis. in. l. stipulatio. §. siue autem. ff. de no. ope. nun. Et cōcludit Panor. ibi q p debito ciuili regulariter nō debet quis incarcerari nisi prius condemnetur. et nolit cedere bonis: vt in. d. l. j. Et lz sit condēnatus de debito: non debet tamen iudex incontinenti eū incarcerare. Sed primo executionem facere in bonis. Fallit quando est suspectus de fuga. et dubitatur an bona illius sint sufficientia: vt notatur in dicto. §. tutores. Fallit etiam si nondum venit dies solutionis. et debitor est suspectus de fuga: tunc enim potest incarcerari: vt faciat tutum creditorem: puta. prestando fideiussores: aut pignora. Et intellige hoc. quādo suspicio fuge accidit post contractū debitum. Secus si erat tempore cōtractus. Nam tunc de se conqueratur. Notat etiam ibi Panor. aliud notabile q in causa ciuili non debet quis de domo capi. qz domus ppria debet cuiqz esse tutissimum refugium: vt in. l. plerūqz. de in ius vo. et in. l. q in domum. ff. de iniur.

Que res pignori obligari possunt vel non? Rn. sm Hostiē. obligari possunt tam res presentes qz future: vt fructus pendentes. partus ancillarum. fetus pecorum. et ea que nascentur. ff. e. l. et que nō dum. Item res corporales et incorporales: vt cautiones et nomina debitorum. ff. eo. cum conuenit. Item vsusfructus. ff. eo. si is. Item seruitutes rustice: vt. scz qdiu pecunia soluta non sit: his seruitutibus creditor vtatur. Et si infra certum diem non fuerit reddita creditori vendere vicino valeat. ff. e. sed an vie. sed hic caue ab vsura. quia quo ad vsuram talis conuentio non valet: quia est feneraticia. licz lex pmiserit in dicta. l. sed an vie. vrbane autem seruitutes nō debent sic pignorari. Et ratio est: ne ex varietate vsus vtentium. edificia destruantur et inutilia fiant dicta. l. si is. §. fi. Pignori autē obligari non possunt res sacre: vt vasa et ornamenta ecclesie vt. C. de sa. san. eccle. l. sancimus nemini. nisi ecclesia supflua vasa habeat. et debitum vrgeat: nec aliunde ex rebus mobilibus solui possit: vt. x. q. ij. hoc ius: vel nisi in alijs causis necessarijs in quibus res ecclesie alienari possunt. xij. q. ij. aurū. vide s. Alienatio. Item res ecclesie non possunt pignori obligari. vt in autentica. de ali. et emphi. §. et quoniam collatōne. ix. Item liberi hominis nulla est obligatio. quia cōtraria est libertati. dicto. c. lator. et ibi dicit Panormitanus q si quis de facto reciperet hominem liberum in pignus perdit debitum. et aliam tantam quantitatem tenetur soluere ac etiam debet relegari. vt in autētica. vt nulli iudi. §. quia vero. In casu tamen tenet obligatio liberi hominis: vt in redempto ab hostibus. C. de cap. et postli. l. fi. Item ob necessitatem famis pater filium obligare potest. vide supra Emptio in fi. Non sic econtra: quia magis obligat filius patri. qz pater filio: vnū et in extrema necessitate essent magis deferēdi filij qz parentes sm hoc.

An quando quis res suas obligat: intelligātur futura? Rn. de presentibus et futuris sensisse presumitur. C. que res pigno. oblig. possunt. l. fi. quia hic agitur de modico preiudicio. Secus si de magno preiudicio: vt in confiscatione bonorum alicuius. quia non veniunt futura. vide supra Iurare in fine. intelligitur tamen etiam in prauo casu exceptum omne illud qd specialiter obligaturus non erat. vt vestis suppellectilia que in vsu habebat. et similia. C. que res pigno. obli. pos. l. j. et l. obligatione. cum se. ff. de pig. Sed bene intelliguntur obligata iura et actiōes. C. de sen. pass. l. si ademptis. et l. castris. Si vo dicat mobilia et immobilia et se mouentia. Non ob hoc intelliguntur actiones et nomina seu credita. C. de pac. pig. l. j. Idem dicendū de his qui offerunt ecclesie omnia bona sua. Item qui obligat instrumenta et de agris. et de omnibus que ibi continentur sensisse videtur. C. que res pigno. obliga. poss. l. ij. De istis actionibus et nominibus debitorum. vide supra. Alienatio. et dic [illegible] ibi.

Qdiu pignus remanet obligatū? Rñdeo sm Dir. qdiu etiā vnus denarius remanet ad soluendum. C. de distrac. pig. l. qdiu.

Vtrum ecclesiastici redditus siue stipendia possint pignorari vel obligari? Respōdeo sm Innocentium [illegible] non pnt obligari spāli conuentiōe. sed a iudice pro debito canonico. et ex causa iudicati possunt obligari.

Vtrum pignore sibi obligato vti sit vsura? Respondeo sm Tho. secunda secunde. q. lxxviij. si pignus sit res aliqua: cuius vsus precio extimari potest: debet ille qui mutuauit computare vsum illius rei in extimationem eius quod mutuauit. Alioquin idem est ac si pecuniam acciperet pro mutuo qd est vsurariū. nisi forte esset talis res: cuius vsus sine precio solet concedi inter amicos. Sicut patet de libro cōmodato. Et hoc intellige q sit vsura si vtat pignore consentiente debitore. si vo eo nolēte esset furtum. ff. de fur. l. si pignore.

Quid de expensis factis a creditore in pignore? Respondeo sm Raynucium. Creditor potest exigere vel compensare non solum expensas quas fecit colligendo fructus: sed etiam quas fecit bona fide circa rem pignoratam: puta colendo fundum vel pascendo iumentum. Et hoc nisi fuerint immoderate. ff. de pigno. ac. l. si seruos. Sed fructus

quos percepit vel percipere debuit computabit in sortem. extra eo. cum contra.

Quid si pignus perijt vel deterioratur? Rñ. si sine culpa creditoris perijt vel deterioratum est: non tenetur. Et nihilominus debitor tenetur soluere debitum. nisi actum sit q amissio pignoris liberet debitorem. Si vero culpa creditoris tenetur creditor. C. de pigno. ac. l. ij. iij. et v. Regulariter tamen creditor non tenetur nisi de dolo. lata. et leui culpa nō et leuissima. nec etiam tenetur de casu fortuito: nisi ex pacto. vel nisi sit in mora.

Quid aget creditor habens pignus. si paratus computare fructus in sortem petit residuum debiti? Rñdeo sm Ray. potest quidem pecuniā numeratam per actionem psonalem petere. C. de pig. pignus. et l. distractis. Item pt pignus alterius pignorare. C. si pignus pig. l. j. et ij.

Utrum creditor cui non soluitur possit pignus vendere? Rñdeo sm Ray. si pactum fuit q possit vendere certo tempore vel modo vel persone vel precio. debet creditor denūciare debitori. et postea vendere poterit sm formam conuentiõis. Aliter nō. Si vero pactum fuit de non vendendo non poterit vendere. nisi post trinam denunciationem factam debitori vt soluat. Et si non soluat: postea poterit vendere. Sed si venderet ante. teneretur furti. Si vero nullum pactum fuit. sufficit vna denunciatio. et postea elapso biennio. scz a denunciatione. vel a sententia iudiciali numerādo. poterit fieri venditio. hec probantur. ff. de pig. ac. l. si cōuenit. et C. de iure do. impe. l. fi.

Quid si pignore vēdito creditor minus accepit quam erat debitū? Rñ. si hoc vendidit bona fide. potest agere ad residuum. Et si plus accepit tenetur restituere debitori. C. de iure do. impe. l. fi.

Cui et contra quem datur actio persecutiua pignoris: siue hypothecaria? Rñ. sm Host. datur creditori contra quemlibet possessorem. ff. eo. l. pignoris. Ita quidem q si possessor habz titulum lucratiuum. tunc creditor habet electionem vtrum agat personaliter cōtra debitorem. vel hypothecarie contra possidentem. C. eo. distractis. et l. persecutione. Et idem si habet titulum onerosum. si fuit fraudis conscius. scz quia sciebat rem alijs obligatam. Sed si non fuit fraudis conscius. non potest creditor contra eum agere quousqz egerit contra debitorem et fideiussorē. et mandatoreꝫ et postea agi poterit cōtra pignorū possessorē.

Cui et cōtra quē datur actio pignoratitia? Rñ. sm Ray. potest agere debitor vel heres eius contra creditorem vel heredem eius vel alium: si forte creditor rem sibi pignoratam in alium transtulit. Nam et iste possessor tenetur computare in sortem. non solum fructus quos ipse percepit. sed etiā omnes quos anteriores perceperunt a tpe primi cōtractus. et sic soluto residuo. restituere debet pignus. extra eo. cum cōtra.

Populus. Quot homi

nes faciunt vnum populum? Rñdeo. decem. x. q. iij. vnio. in glo. sicut duo faciunt cōgregationem. extra de elect. c. j. et tres collegium. ff. de verbo. signi. neratius. Et tamen retinetur in vno. ff. quod cuiusqz vni. l. sicut. vide glo. singularem de hoc in. c. j. de post. pre. quam approbant communiter doct. que dicit q ius vniuersitatis potest remanere in vno solo omnibus alijs mortuis. vel priuatis. Iste tamen solus non posset seipsum eligere. quia notaretur ambitione: Glo. tamen dicit q collegium non est in vno. Nam deest significatū vocis. sed ius collegij bñ conseruat in vno.

Quid autem si omnes mortui sunt. nūquid extinguatur collegium? vide ibi. Decem autem. aut quindecim faciunt turbam. ff. de vi. bo. rap. l. pretor. la ij. Quatuor autem vel quinqz porci vel decē oues faciunt gregem. ff. de abigeis. l. oues. Ex quibus infertur. q potest dici populum scandalizari qñ. x. graues et honesti de pplo scadālizant. licet in pplo sint etiā mille.

Postulatio quid sit. Rñ.

sm Panor. extra eo. super rubrica. Postulatio est quedam gratie petitio a superiore facta de pmouendo aliquem ad prelationem ad quam de iure communi propter defectum aliquem. vel impedimentum eligi seu pmoueri nō poterat. Et ex hoc tacite infertur differentia inter electionem et postulationem. Nam postulatio innititur gratie. extra eo. c. pe. Electio vero innititur iuri vnde ille qui de iure pōt eligi. non debet postulari Et si electores illū postulant nihil agunt. q debēt puidere ecclesie de meliori quem possunt. et meliori modo. vnde illi qui eligunt cōsentiunt in electū: vt in sponsum et p electionem iniciatur vinculum matrimoniale: vt in. c. fi. de transla. plato. Sed illi qui postulāt nō cōsentiūt in postulatū: vt in spōsū nec iniciatur aliqđ cōiugiū sz vota sua dirigūt in suꝑiorē: vt supior de grā debeat admittere postulatū.

Quis sit postulandus vel nō? Rñ. sm Host. In primis quidē nō pōt postulari criminosus: puta piurus: homicida: vel inobediens. Tales enim nec eligi nec postulari possunt extra. e. c. j. et ij. Itē nō pfessus tacite vel expsse. nō postulatur in regularem platum. sicut nec eligit. extra de elec. cum causam. et c. cum ad nostram. nisi necessitate instante. q tunc posset dummodo in regula fuerit cōpetenter instructus. sicut colligit extra de elect. cum monasterium. et c. officij. Item non postulatur epilenticus sicut nec eligitur. extra de elect. cum inter. nisi forte sit liberatus. ita q iam per annuz fuerit liber xxxiij. di. cōmuniter. Sed de hoc vide. s. Suspensus. Item nec mutilatus. q talis omnino inhabilis est. extra de cor. vici. exposuisti. Item nec bigamus: vel irregularis: q talia et silia omnino inhabilem reddūt. Quod si talis defectus est qui nō reddit omnino inhabilem. admittitur postulatio. Ideo postulari pōt si defectus sit in etate. extra de elec. cum nobis olim. Itē si defectus sit in ordinibus Nā ad oēs dignitates hñtes curā postulādus est qui nō est in sacris. extra de elec. dudū. el. ij. et de eta.

et qua. ꝛ multis. Item si sit defectus in natalibꝫ. extra de elec. innotuit. Item si sit ep̃us. extra eo. c. si. Et si talis eligeret, nõ valeret vt ibi.

Utrum clericus aliene dyocesis sit postulãdus vel possit eligi? Rñ. fm Ber. Etsi clerici nõ possunt dimittere ecclesias suas sine consensu ep̃orum suorũ: nihilominus eligi põt: siue in sua: siue in aliena dyocesi. extra de elec. cum inter.

Utrũ religiosus debeat postulari vel eligi. Rñ. hactenus fuerunt diuerse opi. Hodie tenet̃ indistincte q̃ siue in suo monasterio. siue extra. siue etiã ad ep̃alem dignitatẽ eligi debet: vt notat̃ p Io. an. extra de elec. nullus in. vi.

A quo sit aliquis postulandus? Rñ. si sit episcopus: a papa postulandus est. extra eo. c. si. Si vero patiatur defectum in ordine: vel etate debet postulari ab eo qui in hac parte dispensare potest. vnde si aliquis. xx. annorum postuletur ad dignitatẽ sine cura ab episcopo potest postulari. Si cum cura a papa. Si v̾o sit defectus q2 est clericus aliene dyocesis. vel subest alteri: vt religiosus et huiusmodi non oportet q̃ postuletur, sed eligi potest: vt dictũ est s̃.

Quis potest postulare? Rñ. fm Hosti. Qui et eligere potest. extra eo. bone. el. ij. extra de elec. innotuit. Et valet si admittitur postulatio: si concordes fuerit. sc3 si ab omnibus fiat: vel si due partes consentiunt: quia tunc idem est ac si omnes concordarent. al's non facile admittitur. extra de elec. scriptum.

An autem in postulatione sit seruãda forma. c. quia propter. de elec. vt sc3 procedatur per viã scrutinij ꝛ aliis requisitis. de quibus s̃. Electio. j. Rñ. fm Panor. in. d. c. quia propter. q̃ duplex est postulatio. Quedam minus solennis. per cuius admissionem non consequitur postulatus ius prelature, sed habilitatur vt possit eligi. Et tunc non est seruanda forma. d. c. cum debeat seruari postmodum in electione facienda. Exemplum. Cum postulatur laicus vt faciat se promoueri ad ordinem sacrum: vt possit eligi: vel postulatur monachus ab abbate: vt possit eligi. Quedam est postulatio solẽnis per cuius admissionem consequitur postulatus plenum ius. Ita q̃ admissio facta per superiorem habet vim electionis ꝛ cõfirmationis. Et tũc debet seruari forma. d. c. quia satis. talis videtur electus habito respectu ad ius futurum. Pone exemplum in. d. c. scriptum.

Quis autem sit effectus postulationis? Rñdet Panor. in. c. j. extra eo. fm doct. q̃ de iure videtur postulatus, habilitatus vt possit eligi. Sed curia romana: vt euitetur circuitus. ꝛ ecclesiarum dispẽdium. seruat q̃ admissa postulatõe: postulatus cõsequitur ius ac si fuisset electus ꝛ confirmatus. vnde non indiget alia confirmatione: vel electiõe. Et hoc ꝓbatur extra eo. c. ij. Et intellige hoc in postulatione solenni. Nam duplex est postulatio. sc3 solennis. ꝛ non solennis. Solennis dicitur quando postulatur ab eo qui potest super omni impedimẽto postulati dispensare. Non solennis v̾o dicitur quando postulatur ab eo qui non potest dispensare super impedimento, requiritur tamen eius consensus in promotione ratione sui interesse. Exemplum. Canonici volunt eligere monachum in episcopum. Sed quia non potest monachus consentire sine licẽtia abbatis: vt in. c. si religiosus. de elec. li. vj. Canonici postulant ab abbate vt cõcedat eis illum monachum. Si cum abbas consentit. hec admissio postulationis non habet vim electionis sed debet de nouo eligi ꝛ peti confirmatio electõis quia abbas non habet potestatem ꝓuidendi ecclesie cathedrali. Idem dic quando canonici petunt filiumfamil. a patre: quia volũt eum petere in ep̃m Idem in similibꝫ.

Postulantes scienter indignum: sunt priuati ipso iure potestate eligendi ꝛ postulandi. extra eo. c. ij. Ex quo infert Panor. ibi. q̃ sicut habentes potestatem eligendi ꝛ postulandi a iure communi. priuantur ipso facto potestate eligendi postulãdo indignum. ita priuãtur habentes potestatem eligendi ex priuilegio: si postularit scienter indignum. Et sicut potestas partis delinquentis resider in aliam partem quando eligentes habent potestatem a iure communi: vt in. c. cum in cunctis. ꝛ. c. cum vintoniensis. de elec. Ita deuoluitur potestas quãdo eligentes habent potestatem ex priuilegio vt in. d. c. ij. Ex quo infertur ad questionem. Pone q̃ potestas eligendi fuit data per canonicos tribus cõpromissariis: quorum duo scienter elegerunt indignum: tercius elegit idoneum. Queritur: nũquid valeat electio istius tercij? videtur q̃ sic: quia potestas duorum resedit in illum tercium. Sed contrarium est verũ: quia istud capitulum scd̃m loquit̃ quando aliqui eligunt collegialiter. ideo tota potestas residet penes eligentes idoneum. Sed in casu premisso compromissarij non eligunt vt collegiũ. sed vt singuli habentes potestatem a collegio. vnde potestas compromissariorum eligentium indignum deuoluit̃ ad compromittentes: vt in. c. si cõpromissarius. de elec. lib. vj. vide de hoc supra. Electio scd̃o.

Utrum per postulationem aliquod ius acquiratur postulato? Rñdeo fm Panor. in. c. bone. d. ij. extra eode. q̃ postq̃ȝ postulatio est presentata romano pontifici: non possunt postulantes ab ea recedere ꝛ alium eligere vel postulare. Sed debẽt postulantes expectare iudicium pape super admittẽdo. vel improbando illam postulationem. Et idez dicunt docto. cum presentatur alteri superiori qui potest illam admittere. Quod placet Panorm. ex idemptitate rationis. ne scilicet contrarium agendo videantur illudere superiori. Et ex hoc infertur a contrario sensu q̃ anteq̃ȝ postulatio sit presentata superiori. possunt postulãtes variare mutato postulato. Adeo q̃ dicit Inno. ꝛ sequunt̃ cõiter doc. q̃ nuncius missus ad postulationẽ p̃ntandã superiori. potest reuocari anteq̃ȝ postulatio sit presentata. tum quia sufficit q̃ reuocatio perueniret ad ipsũ nuncium vel procuratorem. tum ex quo postulatio non est presentata admittitur variatio. Et ex hoc

habes vnam d̄riam quo ad facultatem variandi inter postulatōꝫ ⁊ electiōem. Naz in electione nō admittit variatio post publicatōez scrutinij. vt in c. publicato. de elec. Sed in postulatione admittitur variatio q̄tumcūq̄ scrutinium sit publicatum ⁊ postulatio inde sit secuta. Satis est em̄ q nō sit superiori p̄ntata. Ratio diuersitatis est: q̄ p postulationem nullus ius acq̄rit postulato: cum sit inhabilis. vnde non hꝫ de quo conquerat̄. nec superior pōt conquerentē q̄ sibi nō est facta p̄ntatio. Et ex p̄dictis pōt aliud inferri. q q̄s potest sepe variare anteq̄ alteri sit ius q̄situm. Secus si ius est alteri q̄situm: vt in electione. Et in hoc casu hꝫ locum regula. Mutare. de re. iur. li. vj. Idem habes per Pano. in. c. cum inter. de elec. q gr̄a non reuocat q̄n sit ius alteri quesitum. Secus si nō est quesitum. Limitat tñ Panor. dictum correlarium dicens. q si superior ⁊ postulantes conueniūt: admittit̄ variatio etiam si postulatio sit p̄ntata superiori: nec hꝫ postulatus de quo conquerat̄: tum ius non sit sibi quesitum.

Quid aūt si fecisset aliquas expensas: p̄sertim cum p̄sensu postulantiū. nunq̄d possit illas repetere secuta variatōe. Inno. ⁊ cōmuniter doc. sequentes dicunt q nō: q̄ cū non hēt ius fecit illas non sine nota ambitionis. Et no. bene hoc dictū. facit cum ad. q. Anūt⁹ tunc expendit aliq̄d symoniace: vt ibi p̄ferret certum beneficiū. nunq̄d possit a te illas expensas repetere. Dicendū q nō. q̄ iniuste illas fecit. nec etiaz hēt actōꝫ mandati: si tu mādasses illi vt illas expensas faceret. q̄ ex turpi mandato nō orit̄ actio. vt in. l. si remunerādi. §. rei turpis ff. mādati. ℞ respectu expensaꝝ postulan. vide qd̄ no. in. c. cupiētes. de elec. li. vj. Et distingue vt ibi. Sūr. tñ. li. ij. quo ad expēsas tenet Summi. ⁊ format q. Pone q canonici postulauerūt aliquem q̄ p̄pis ut sarcinulas suas: ⁊ emit equos vt iret romaꝫ. ⁊ fecit maximas expensas. Et postea canonici dixerunt sibi. Amice nō eas romam: nos mutauimus p̄positū ⁊ eligim⁹ alium. Nunq̄d poterit repetere ab illis expensas istas. Et p̄cludit q sic: q̄ nō potuerunt mutare p̄silium in alteri⁹ p̄iudiciū. vt in. d. regula mutare. Et dicit hoc tenere Pe. de sapia. ex co. ⁊ pe. ⁊ Jo. lxj. di. §. ℞ aliud. Et plus dic̄. q si postulantes anteq̄ electio sit p̄ntata eligāt vel postulent alium: licet teneat electio: si tñ fecerūt eum ordinari: tenent̄ ad inte esse: si .p̄pter postulanōez eorū fuit ordinat⁹. ⁊ pōt eos p̄uenire: vt ei puideant de beneficio p̄ueniēti. ex̄ de iure patro. pastoralis. ⁊ hoc vl̄ sentire glo. ex̄ eo. c. bone. el. j. Sꝫ panor. dic̄. q hoc doc. nō approbant. q̄ illud. c. pastoralis. loquit in p̄ntato a p̄rono: cui acq̄rit̄ ius ex p̄ntatōe. Sꝫ nos loquimur in postulato cui nullum ius acq̄rit: cū sit inhabilis. ℞ posset saluari glo. q̄ ad istos postulates. vt si fecerūt aliquē ordinari. vt tñ eligerent. ⁊ postmodū ipso ordinato aliū elegerūt: tenet̄ mō sit ista electo: cū nullū ius sit illi acq̄situm. Sꝫ isti sic eligentes poterūt p̄ueniri vt p̄uideant primo de stipendio p̄petēti: vt hēat vnde viuē possit ex q̄ fecerunt eū ordinari. ⁊ hoc voluit glo. in. d. §. Salaad.

Est etiam alius modus p̄uidendi ecclesiis vacantib⁹ vltra duos modos iaꝫ dictos. Naz p̄m⁹ est p electōꝫ. Scd̄s p postulatōꝫ: q̄ dꝫ eē p̄cors. ⁊ post q̄ est p̄ntata superiori nō l꞉ postulātib⁹ resilire. Tercius est p noīationē: q̄ dꝫ esse solēnis. Et fm̄ Mo. sit q̄ñ duo vel tres q̄ sunt excellentiores in capitulo. vel alibi noīant̄ pape. ⁊ petit̄ p collegiū. vt papa p̄uideat eccl̄ie de aliquo illoꝝ. Et p hanc noīationem q̄dam mō ius acq̄rit̄ noīatis: nec p̄nt nominantes recedere a noīatione postq̄ꝫ facta est superiori. sicut dicim⁹ in postulatione. Et p̄nt postulatio sit de vno: noīatio vō de plurib⁹. ⁊ hoc de nominatōe solēni q̄ fit vt dictum est. Nam est q̄daꝫ noīatio non solēnis. s. q̄ñ ante scrutiniū fiendum aliq̄s noiat̄ inter canonicos tanq̄ꝫ bonus ⁊ sufficiens. Ista tñ nomīatio non tribuit ius noīato: ℞ solum p̄onit̄ in collegio. vt eligat̄ si placet collegio.

Vtꝝ ep̄us postulat⁹ debeat p̄sentire. R̄ñ. fm̄ Jo. an. Ep̄us postulat⁹ ad aliam eccl̄iaꝫ sic dꝫ r̄ñdere. Nec p̄sentio, nec dissentio: ℞ in hoc volūtati d. pape me suppono.

An aūt cardinalis eligat̄ vel postulet̄. R̄ñ. fm̄ Panor. in. d. c. bone. q postulat̄. Nam cū sit eccl̄e romane alligat⁹: nō hꝫ liberū volatum. vnde sicut ep̄us nō pōt eligi ad aliam sedē: ℞ dꝫ postulari. ita etiam cardinalis. Et hāc opi. etiaꝫ tenuit Mo. licꝫ Ab. ⁊ Egi. tenuerunt Summi: dicētes q cardinalis non ep̄s pōt eligi. Et panor. se refert ad notata in c. eccl̄ia. el. ij. de elec. vbi querit an elect⁹ in cardinalem retineat p̄ora bñficia. Et distinguit. q ant p̄mot⁹ in cardinalē hēbat p̄us beneficiū curatū: vel aliam dignitatē inferiorē seu offiñ. ⁊ vacat ipso facto q assumit̄ in cardinalē. p ca. de multa. de p̄bē. Nam cardinalat⁹ est dignitas seu offiñ maximū. ℞ p adeptōꝫ ipsi⁹ dñt vacare beneficia curata p̄us adepta. vel dignitates seu p̄sonat⁹ inferiores. Aut hēbat beneficia minora. vtputa canonicatū. Et illa non vacant p adeptōꝫ cardinalat⁹. etiam si exigerent residentiā. Et hoc intelligo in p̄sbytero. vl̄ dyacono cardinali. Nam ep̄us cardinalis ⁊ ōns ep̄atus p̄dit ipso facto oīa p̄ora beneficia. sicut statuit̄ in simplici ep̄o. ex̄ de elec. cū in cunctis. §. cum vō. Aut querit̄ nunq̄d p̄mot⁹ in cardinalē possit de nouo acq̄rere beneficia in titulum. Et puto q nō si sunt curata. ar. d. c. de multa. Idē si eēnt minora beneficia: exigerent tñ residentiaꝫ. q̄ nō dñt p̄ferri beneficia ei q̄ residere nō pōt. ℞ beneficia minora: residentiaꝫ nō req̄rentia: poterit p̄sbyter. vl̄ dyaconus cardinalis acq̄rere mero iure. inspecta generali p̄suetudine. Sꝫ ep̄us cardinalis acq̄rere non pōt: sicut nec alius simplex ep̄us. nam si p̄dit p̄ora beneficia vt in. d. c. cum in cunctis. Fortius non pōt de nouo acq̄rere. q̄ turpi⁹ eijcit̄ ⁊c. hoc intellige nisi acq̄sitio p̄mittat̄ ex cā r̄onabili. Et panor. in. c. bone. el. j. ex̄. e. dicit q. c. de multa. hꝫ locuꝫ in ep̄atib⁹ ⁊ cardinalatib⁹. ⁊ hoc q̄ ad mentē. d. c. licꝫ quo ad v̄ba secus sit. q̄ p̄on⁹ dꝫ vacare ipso facto vn⁹ ep̄atus p adeptōēꝫ alteri⁹. vel cardinalat⁹: q̄ꝫ vacet vn⁹ archidyaconatus p adeptōēꝫ alteri⁹ dignitatis inferioris. Nouissime vō fi͠nal: vt ep̄us p̄motus in cardinalē nō p̄dat ipso iure ep̄atum.

immo retinet illum in titulum vt patris. nisi papa aliter disponat. Et hoc quia plerique consuluerunt quod dictum ca. de multa. non habet locum in episcopatibus et cardinalatibus et similibus. vide de hoc sup. Beneficium. j.

A quo autem superiore sit petendum. vt postulatio admittatur. Respondeo. Fm Panor. in c. fi. ex eo. post glo. quod aut postulatur quis in episcopum. et tunc ad solum papam pertinet postulatorum admittere. Aut fit postulatio ad inferiores dignitates seu ecclesias. Et tunc ad eum ad quem spectat postulationis admissio. quia admissio postulationis habet vim confirmationis. vt ex. e. c. j. Hoc intellige dummodo apud istum confirmatorem concurrant duo. Primum. quod possit dispensare in illa dignitate: ratione cuius fit postulatio. Nam si non potest dispensare: non potest postulationem admittere cum ibi requiratur dispensatio. Et ideo si canonici postularent in archidiaconum aliquem habentem. xviij. annos dumtaxat: non poterunt ab episcopo petere: vt ista postulatio admittatur: licet ad eum alias spectet confirmatio electionis. Ratio quia super isto defectu etatis non potest episcopus dispensare. vt in. c. vnico de eta. et qua. li. vj. Secundo requiritur quod iste ad quem spectat confirmatio sit episcopus. Nam vt dicunt docto. et originaliter fuit dictum Inno. in. c. ij. de eo qui fur. or. inferiores prelati citra episcopos non possunt dispensare: nisi in casibus specifice eis permissis.

Predicator. Sciendum

p quod officium predicationis omnibus laicis est interdictum. ex. de heret. sic in vno. Item non debet admitti ad predicandum qui dicit se per visionem missum a deo: nisi probet sicut moyses probauit miraculo. de pe. di. ij. re vera. Sufficit tamen ad probationem literarum testimonium. vnde nec clericus admittitur nisi mittatur. ex. de heret. cum ex iniuncto. Episcopi vero vbique predicare possunt: nisi ab alieno episcopo in eius diocesi prohibeantur. Nullus alius potest nisi ab apostolica sede vel episcopo loci hanc habeat auctoritatem. extra de heret. excommunicamus.

An autem si predicator predicet in peccato mortali peccet mortaliter. Tho. in. iiij. videtur dicere quod sic. Quo tamen ad hoc sufficeret contritio. licet actu tunc non confiteretur.

An autem fratres mendicantes priuilegiati per de. dudum de sepul. possint libere predicare in plateis et alijs locis communibus. Respondeo quod sic. et de hoc est tex. in. d. cle. dudum. in. §. nos itaque. et. §. j. vbi dicitur. Statuimus et ordinamus vt dictorum ordinum fratres in ecclesijs et locis eorum ac in plateis communibus libere valeant clero et populo predicare ac proponere verbum dei illa hora dumtaxat excepta: in qua locorum prelati predicare voluerint. vel coram se facere solenniter predicari. in qua predicare cessabunt. preterquam si aliud de prelatorum ipsorum voluntate processerit ac licentia speciali hec ibi.

Queritur primo quid intelligatur seu comprehendatur sub illis verbis locis eorum. Glo. dicit quicquid est infra septa vel ambitum etiam in pratis vel ortis et alijs spatijs. Idem Land. et Zen. Et dicit Land. hoc procedere etiam si loca sunt longe a domibus eorum. cum indistincte dicat de locis.

Secundo quero quid importat verbum. In plateis communibus. Soluit Zen. intelligendum de plateis locorum in quibus morantur. Dicit tamen quod hec litera etiam habet locum in plateis aliorum locorum quam suorum. Alias hec verba plateis communibus nihil adderet: cum premiserat de locis eorum maxime. quia hic de fauore agitur quod non debet restringi: sed ampliari per regulam odia. Ex eo autem quod his permittitur in his locis libere predicare. dicunt Land. et Zen. quod hoc facient absque cuiuscumque contradictione: vel licentia. Idem in simili dicit glo. j. in hac cle. in. §. si vero. in verbo libere. dicens quod denotat quod non est necesse licentiam sacerdotis parochialis habere. cuius contrarium videtur velle Jo. mo. Idem tenet Panor. in. c. fi. de po. pla. vbi dicit quod quis debet habere liberam potestatem quam quis potest sine assensu alterius disponere. Idem dicit in. c. statuimus. de regula. et dicit hoc esse de mente communiter docto. Item secundum Land. isti mendicantes sunt exempti et sic non subsunt ordinarijs quantum ad ecclesias et loca ipsorum: sed quo ad plateas que sunt iuris publici. princeps. s. papa potest disponere vt voluit. nulli preiudicium faciendo. Secus tamen de plateis priuatis secundum glo. Nam in priuatis plateis predicare non possunt inuitis eis: quorum sunt. Idem Pan. et Car. Ex quo tamen infertur: quod quantum ad hoc non est necesse petere licentiam ab episcopo. vel presbytero parochiali vt valeant predicare in huiusmodi plateis priuatis, vel alijs locis. sed sufficit petere licentiam ab his: quorum sunt huiusmodi platee priuate: vel loca.

Tercio quero an liceat eis predicare tempore interdicti in predictis locis. Glo. soluit quod sic. Idem pan.

Quarto. quero in eo quod permittitur hic fratribus predicare. dum tamen non concurrant cum prelatis. de quibus prelatis hic loquitur. Glo. dicit quod locum habet: siue sint prelati iure communi: siue consuetudinario.

Quinto quero an sub verbo prelati comprehendantur rectores ecclesiarum. Glo. dicit quod non. Idem Pan. Ex hoc videtur quod hoc nomen prelati stricte sumatur: quod tenet Land. Ste. autem accipit largo modo: vt comprehendantur etiam ipsi curati: qui stricto modo non sunt prelati. sed Car. dicit quod sibi placet opinio glo. Nam ob honorem prelatorum reseruatur eis. quod hora qua predicant non possunt fratres predicare. Prelatos etiam intelligo eos qui habent dignitatem cum administratione. quantum ad hanc cle. Et puto quod sit eius mens loqui de prelato qui habet iurisdictionem quasi episcopalem. quasi ob hanc superioritatem deferatur ei in toto loco. etiam quo ad eos qui sunt exempti. et qui habent priuilegium predicandi.

Sexto quero quid si prelatus velit totam horam matutinalem tenere tam pro missa quam pro sermone. Et sic fratres in toto impedire. Videtur quod non possit. quia hic dicitur in singulari. de hora non de horis. Item illa hora tantum qua ipse predicat: non de alia. pro hoc: quia fauor est in multiplicatione predicantium. xxj. di. In nouo. Paria tamen sunt quantum ad hoc. An prelatus predicet. an coram se faciat predicari solenniter: quia non refert. an per se: an per alium faciat. de reg. iu. qui facit. Et no. secundum Pan. In eo quod dicit. solenniter. Si enim faceret predicari clam coram paucis. cessaret hec litera. quia tamen non derogaretur sue dignitati. Idem pe. de an.

Septimo quero. quid de vicario. Dic secundum glo. quod

idem est q de plato. Idem pau. Et hoc si vult pdi caret vt vicari⁹: nō vt alius platus cui ɔpetit ex offi cio. vt q hēbat aliquaz platuram. Item fm pau. secus etiam si vt vicari⁹ vult facere coram se pdica ri. q in hoc non repñtat psonam epi.

Octauo qro an eā hora q predicat platus cessa bunt isti pdicare quo ad omnia loca. Pau. dicit q cessabunt pdicare: q ad loca de qbꝰ pmisit. s. in su is ecclesijs. τ locis eoꝝ τ plateis cōibꝰ exñtibꝰ in ci uitate. vel castro vel villa vbi ordinari⁹ vult pdica re. vel ante se facere pdicari. nō in alijs nec in pla teis priuatis. Cessant tñ in casu capituli. vt offm. s. cōpescendi. li. vj. de heret. hoc est qñ inqsitores ipsi vellent p negocio fidei ɔgregatoꝫ facere. tunc pñt impedire ne pdicatores. aut questuarij predi cent p censuram ecclesiasticam.

Nono qro. in eo q dicit. In v. pterq. pmittit q pdicent hora q predicat platus. si est de volũta te prelati. an sufficiat voluntas. Pau. dicit q nō. s3 reqrit lnīa spālis p tex. ibi lnīa spāli. et sic hēs ca sum in quo pdicare pñt ea hora q predicat platus cum hñt lnīaz spālem eius.

Decimo qro an sacerdotes parochiales possint dare licentiaz pdicandi. Rñ. Pe. de an. q sic τ nō solum sacerdotes curati: verũetiam vicarij ppetui Et idem de tpalibꝰ datis in casibꝰ litteris. Et addit q epus τ platus supior pōt ɔcedere fribꝰ vt predi cent in eccłijs parochialibꝰ. qd intelligit Pau. pñ tibꝰ vel absñtibꝰ ipsis epis vel platis mandantibꝰ. Et etiam si vocati vel inuitati nō fuerint ab ipsis sacerdotibꝰ. τ p beneplacitũ ipsoꝝ τ nulla petita vł obtenta lnīa ab eis. q ex offitio epus τ alius plat⁹ ipsi⁹ sacerdotis gerit curam in ipsis eccłijs maio rem q̄ sacerdotes. Item p platum supiorem de q tex. loquit. Lau. τ Zen. intelligũt archiepm. Et q intelligit Lau. archiepm hre mandatũ τ dispositi onem plenariaz in eccłijs. τ locis suoꝝ inferioꝝ p latoꝝ τ ordinare de pdicatorībꝰ faciendis. τ mitte di questores τc. hec Pe.

Undecimo qro. qd si qs predicat sine lnīa pla ti. An teneat restituere bona q ei collata sunt gtis 3ab. dicit q non. nec etiam fm cum pōt cogi ad re stitutōez: l3 iniuste fecerit: non tñ turpit acqsiuit a volentibꝰ ei gratis tribuere. Potest tñ aliter puni ri. p eo q se ingerit offitio sibi non ptinenti. No ta tñ glo. in c. adijcim⁹. xvj. q. j. q dicit. q tenet re stituere. illa tñ glo. loqt de falsis pdicatoribꝰ. 3ab. tenet primam opinionem.

Duodecimo qro q sunt studia generalia d qbꝰ Glo. intelligit de locis hñtibꝰ studiũ ex puilegio vel ɔsuetudine: cui⁹ inicij nō est memoria. Et Ja. de are. ponit exemplũ de ciuitate padue. q ex ɔsue tudine longissima studiũ hñit: qd dicit sufficere et cessante puilegio. q talis ɔsuetudo facit aliqd lici tum sicut puilegium. ex de v. si. sup qbusdam. nā3 princeps pmittēdo tanto tpe: vi3 ɔcessisse τ reuocas se phibitōz. ff. de exerci. l. j. § 3ab. dicit q q dicant studia generalia reliqt arbitrio iudic; vt videat si generalit sacra scriptura. iura τ artes ibi doceant.

Terciodecimo qro de studio nouello senensi. ita querit Pau. cui⁹ tpe nouiter fuit studiuz senis τ postea destructum τ nouiter a. xij. annis citra rē formatũ: τ iteꝝ destructum. Idem dicit Pau. Vi deri cũ sit generale fm modũ pmissũ: τ in regia ci uitate ɔstitutum. q non in castro. nō in villa.

Quartodecimo qro de qbꝰ fmonibꝰ loquit ibi in v. fmones ad cleꝝ. dicit Math. in fmonibꝰ de natiuitate dñi. pasche. τ penth. pñt i studijs ɔsue uit fieri atendendam studioꝝ ɔsuetudinē. qd p bat vbum. solent.

Quintodecimo qro quō intelligit qd hic dr de pdicatōe ad funera mortuoꝝ. soluit pau. τ math. q intelligit de funeribꝰ magnatũ. vel alioꝝ ad q ɔgregat pplus: τ tunc pdicat. τ dicit Pe. de an. q i istis tribꝰ casibꝰ. s. i funeribꝰ defunctoꝝ. In festis peculiaribꝰ eorundē fratꝝ: τ in generalibꝰ studijs cum fit fmo: pñt frēs libere pdicare. qd intelligit 3en. vez. etiā ex eccłias τ loca ipsoꝝ τ plateas cōes Als. § in studijs. nihil adderet ad pcedentia. nec aliqd spālitatis induceret. τ forte dicit tribꝰ tpibꝰ pñt ɔcurrere cũ epo solēniter pdicante.

Sextodecimo qro de q plato intelligit ibi vel p latus supior. Glo. dicit q loquit de supiore respe ctu subditoꝝ clericoꝝ: nō respectu epi. idem Pau. § Ste. dicit. q loquit de supiore respectu epi. τ q inferior in hoc nō h3 ptātez. § Car. dicit q supior d3 intelligi de eo q h3 iurisditōz quasi epālem in lo co. Talis cũ etiam si sit inferior epo pōt generalit ɔuocare cleꝝ.

Decimoseptimo qro si platus ɔuocat aliqs de clero. vtputa. doct. vel platos. Glo. dicit secus. q hec vocatio nō impedit frēs. nam hic loquit de ge nerali vocatione. idem 3en.

Decimooctauo qro q possit esse cā ɔuocandi gē neraliter cleꝝ. Land. exemplificat. vt q forte fit cā excōicandi aliquos hereticos. vel forte fuit ɔgrega ta synodus vel hmōi.

Decimonono. qd si generalit a prelato ɔuocat pplus. dicit Pau. non esse locum huic lre. q aliud clerus. aliud pplus. Et nota q ista cle. fuit proga ta p cle. v. ad fratres S. aug. τ p Jo. xxij. ad carine litas.

Rescriptio. Quid est

p

pscriptio vel vsucapio. Rñ. est acqsitio dñij p ɔtinuā possessionē tpis a lege dif finiti. auctē legum vim capiens: penam negligen tibꝰ inferens. τ finē litibꝰ imponens. nec est ɔ ius naturale. ex q infert penā negligētibꝰ τ finē litibꝰ. qd est rōne naturali ɔsonũ. vñ nō simplr recedit a iure naturali. q nō sine cā locupletat q ex pscri ptione cũ alteri⁹ iactura. Usucapio vo est in rebꝰ mobilibꝰ: τ ɔplet triennio. Prescriptio vo in im mobilibꝰ. vt domo. agro. τ hmōi. τ h3 etiā locũ in incorpalibꝰ vt in fuitutibꝰ actionibꝰ τ hmōi. vt ex de cā ppue. τ pos. cum eccłia.

Que res pscribi pñt. τ q non. R°. generalr ōēs res τ omne ius pscribi pōt. ex eo. ad aures. τ. C. d pscrip. xxx. vel. xl. an. sicut in rem. Excipiunt qdaz. Primo decime a laico. ex eo. cā3. q laicus non pōt in eis hre titulũ sicut clericus. In alimonia ē pñt pcedi paugibꝰ. x. q. j. c. pe. τ. vl. Item in criminibꝰ

nullo vnq̃ tpe p̄scribit. ſ3 pot⁹ ex diuturnitate augent. ex̄ de ſym. cum in eccliē. Item nō p̄ſcribit ꝯ obedientiam. viſitatoꝝ. ⁊ ꝯ pcuratōez q̄ rōne viſitatōis debet. ex̄ eo. cum nō liceat. ⁊ c. cū ex officij. ⁊ ex̄ de cenſi. cū inſtantia. Et talia q̄dem nō p̄ſcribit ſubditus q̄ ea d3 plato. Alius tñ pōt talia p̄ſcribē vtputa. Abbas vel alius platus p̄ſcribet ꝯ ep̄m circa ſubditos eius. Et ſicut dicit Innoc. In hoc caſu l3 ſubdit⁹ aliq̄liter p̄ſcribat. nō tñ p̄ſcribit noīe ſuo: ſ3 pot⁹ noīe alteri⁹ cui de ſubiectione rñdet vt in. d. c. cum ex officij. Item eccliē ⁊ cetera ſacra vel loca religioſa. decime. p̄mitie. ⁊ oblatōes nullo in̄repnt a laicis p̄ſcribi vel poſſiden. xvj. q. iij. §. pōt ⁊ ex̄ de p̄ſcrip. c. cām q̄. ⁊ e. ſi diligenti. Item nec ꝯ votum: q̄n vouens teneat ad finē illud obſuare. ex̄ de regula. c. ſicut. Et ſic ꝯ votum religionis nō pdeſt ꝯſuetudo nec ꝯ religionem. imo etiā pot⁹ q̄dam corruptela. ex̄ de elec. cum cā3. ⁊ de p̄ben. cū iam dudum. Item nec ꝯ neruū eccliaſtice diſcipline: vt q̄ q̄s poſſit celebrare pulſat campanis ⁊ alta voce tpe interdicti generalis. ex̄ de ꝯſue. cū inter. ⁊ de ſen. ex. alma. li. vj. vl' p̄ñtibꝫ excōicatꝭ vl' interdictis publice. ex̄ de p̄uil. c. epoꝝ. li. vj. ⁊ i cle. ḡuis. de ſen. ex. Itē nec fines ſeu limites p̄uīciaꝝ l' parochiaꝝ. ex̄ d̄ po. c. ſr̄ eo. vbi dicit pars limitacio. q̄ fines parochiaꝝ de q̄bꝫ ꝯſtat. vel finibꝫ coherētia p̄ſcribi non pn̄t. Et idem in limitibꝫ ep̄atuū. vt glo. ibi. Et cum tex. loquat generalit. intelligam pcedere in omni p̄ſcriptione. ſiue ſit cū titulo. ſiue ſine titulo. vel p tantum tp̄s de cui⁹ initio nō eſt memoria vbi tñ non ꝯſtat legitime de finibꝫ valet p̄ſcriptio. In iſtis tñ factis antiq̄s non pōt hr̄i de facili pbatio neceſſario ꝯdudēs. Ideo admittit p̄ſumptiua pbatio. Facit. l. ſi arbiter. ff. de pba. Nota tñ glo. in. d. c. ſup eo. q̄ non oīa coherentia limitibꝫ ſunt imp̄ſcriptibilia: ſ3 tñ ea q̄ coherent p̄ncipalit. Exemplū. ꝑpe limites eſt p̄dium ampliſſimum. certe nō intelligit q̄ totum p̄dium ſit imp̄ſcriptibile. ſ3 tñ illa pars que p̄ncipalit coheret finibꝫ. vnde dicit Jo. an. q̄ de hoc nō pōt dari certa regula. ſ3 boni iudicis arbitrio erit pcedendum.

Quid aūt ſit limes. dic ſm Panor. q̄ eſt longitudo ſeu latitudo ſpacium a ſpacio diſtinguens. Et q̄ñq3 in limite nihil pōt ꝯſiſtere vt qñ eſt valde ſtrictus. nam ſolet q̄ñq3 appoi vnus lapis p limite. ſ3 in ep̄atibꝫ ⁊ p̄uincijs nō fiunt ita ſtricte. ſ3 aſſignat q̄ñq3 flumen p limite: vel aliq̄s mons. Et tunc vertit aliud dubium cui⁹ eſt p̄rietas iſtius limitis. Nam pōt ꝯtingere q̄ flumen ſit exiccatum vel q̄ in monte ꝯſtruat eccliā. vel alia domus. vñ dubitat ad cui⁹ iuriſdictōez iſta ptineant. Rñ. panor. ſm opi. doc. q̄ ſibi melior videt q̄ p longitudinem ⁊ latitudinem ep̄atuū limes cenſet ipſo facto diuiſus: licet actu p hominem diuiſus non fuerit p hoc bonus tex. in. §. Inſula. Inſti. de reꝝ diui. vbi dī q̄ ī inſula naſcit in flumine diſtinguente agros ptinet ad p̄rietatem vtriuſq3 dñi put accedit ad dictos agros. ⁊ ſi magis accedit alteri: eſt illius dñi tñ. Si aūt res eſt indiuiſibilis vt ecclia. tunc vterq3 ep̄oꝝ hēbit ibi iuriſditionem p indiuiſo. ⁊ pariter hēbunt ibi comoda. ⁊ hanc opi. tenens. l3 aliſ aliter. Facit. l. arboꝝ. ff. cōi. di. vbi p3 q̄ arbor que naſcit in confinibus eſt vtriuſq3 dñi.

Pone q̄ aliq̄s poſſidebat eccliam iuxta dioceſim alterius ep̄i remotam a limite. ⁊ fluui⁹ q̄dam erat limes. ſ3 fluuius paulatim accedit ad illam eccleſiam ita q̄ efficit vicina limiti. Dic q̄ nihilominus pcedit p̄ſcriptio. nec eñi ep̄atus variant. ꝑ hoc. hec Direc. Idem Panor. vbi ſ. ꝯcludit q̄ ea q̄ ſunt infra limites: limitibꝫ nō coherentia pñt p̄ſcribi ſm doc. Et ſatis pbat. d. c. ſup eo. p locum ſpāli. Nā pbibito vno reliquū ꝯceſſum eē vi. vt in. c. nō ne de p̄ſump.

An aūt reſpectu iuriū ep̄aliū ſeu parochialium poſſit vnus ep̄us p̄ſcribere ius ep̄ale in aliq̄bus eccl'ijs ſitis in dioceſi alterius. Rñ. panor. q̄ cum titulo pñt p̄ſcribi. vel p tantum tp̄us de cui⁹ initio nō eſt memoria. Et facit p ep̄o feſulano: qui h3 in ciuitate florentina vnam eccliā3 ſibi ſubiectā cum toto populo illius parochie. ad hoc. c. cū olim ⁊ c. auditis. de p̄ſcript. vbi abbas p̄ſcripſit ꝯ ep̄m omnia iura ep̄alia in certis eccl'ijs. ⁊ p hoc dico q̄ remanentibꝫ limitibꝫ pōt p̄ſci ibi eti3 certa ꝑs dioceſis. q̄d etiam ſenſit Jo. an.

An aūt limites dignitatum ſecularium poſſint p̄ſcribi: vt ſunt ducatus. comitatus ⁊ ſimilia. Moſt. tenet q̄ non. licet dñi ⁊ p̄ncipes male obſuent. Nam q̄tidie occupant aliena territoria cum graui p̄iudicio animaꝝ ſuaꝝ. Rō aūt quare p̄dicti limites nō preſcribunt eſt: ne termini ep̄atuum vel parochiaꝝ. vel p̄uinciaꝝ. vel hmōi ꝯfundant. Limes tñ prediorꝝ pōt preſcribi p locum a ſpāli. xvj. q. iij. volumus. ex̄ eo. q̄ indicante. Item nec libero homo pōt preſcribi. xvj. q. iij. §. pōt. Item reſpublice q̄ ſunt in vſu populi romani. vel aliaꝝ ciuitatum. vt vie. platee. pontes. aqueductus ⁊ hmōi. Et hec fauore publici vſus nō preſcribunt. nec in toto. nec in pte. vt. ff. de vſuca. l. vſucapionē. ⁊. ff. de opi. pub. l. preſcriptio. Item in tributis ⁊ publicis functionibꝫ nō currit preſcriptio. d. §. pōt. Et glo. ea. cā. ⁊. q. §. porro. dicit. q̄ functōes ſunt penſiones agroꝝ. Nec ciuilis canon. q̄ ſ. ſolui d3 rei publice p agris: preſcribit a colonis. vt in. d. §. pōteſt. Itē poſſeſſiones agroꝝ nō preſcribunt a colonis. vt. C. d̄ preſcrip. xxx. vl' xl. an. l. male agit. Itē res furtiue vel vi poſſeſſe. ſeu etiam que naſcuntur ex eis: non preſcribuntur. vt inſti. de vſuca. §. furtiue.

Que autem requirant ad vſucapionem. vide ſupra. Furtum.

Quot ſunt ſpēs p̄ſcriptiōis. Rñ. ſm Ray. due ſunt. vna eſt eñi longi tpis. vt. x. annoꝝ int p̄ñtes vel. xx. int abſentes. ⁊ intelligunt p̄ñtes q̄ ſunt in eadē p̄uincia. ſ3 hodie dñt intelligi in ciuitate ſm Accurſium. vt no. C. de preſcript. lon. tem. l. cū in longi. in glo. q̄ etiā3 aſſignat rōem. q̄ hodie ſingule ciuitates hñt ſua regimina: ſicut olim ſingule p̄uincie. De re ꝟo non differt vbicūq3 ſit vt in. d. l. cum in longi. Alia preſcriptio eſt longiſſimi tpis. vt. xxx. vl' xl. annoꝝ. Et hec h3 locum inter laicos vel priuatas pſonās regularit. d. §. pōt. Contra eccl'ias ꝟo quaſcūq3 neceſſaria eſt p̄ſcriptio. xl. an

nor. sive privata psona. sive ecclesia contra ecclesiam pscribat. xvi. q. iii. §. quas actiones. Excipitur romana eccl'ia p quam non pscribit nisi spacio. c. annor. ex eo. cum vobis. et Zab. intelligit noie romane eccl'ie de eccl'ia lateranensi.

Quid si possedi rem tuam te pnte p. v. annos. et de inde te abnte p alios. v. Rn. no est pleta prescriptio. Sz sicut duplicat decenniu vbi nullo tpe fuisti pns: sic te abnte dz duplicari qcqd de decennio restabat. vt. C. de pscrip. lon. tem. autentica q sin qbusdam.

Que exigant in prescriptione canonica. Rn. qtuor. s. bonafides. iustus titulus. ptinuata possessio. et quartum. q res sit pscriptibilis. Primum dz bonafides. et hoc est generaliter verum: q sm canones bonafides prescribentis necessaria est. sive de spuali iure agat. sive civili. ex eo. vigilanti. et c. fi. et xxxiiii. q. ii. si virgo. et requirit bonafides: non solum ab inicio sz etiam in qualibet parte pscriptionis. vt. d. c. fi. et c. vigilanti. Scdm autem leges requirit bonafides in pscriptione. x. vel. xx. annor. vt. C. de prescrip. lon. tem. auten. malefidei. Sz in pscriptione. xxx. vel. xl. annor no requirit. xvi. q. iii. §. potest. et d. c. vigilanti. et C. de pscrip. xxx. vel xl. an. l. cum notissimi. et l. si quis emptois. nisi velis dicere leges illas esse correctas. extra eo. c. fi. Sicut est rei veritas. Et sm. vv. vbi reqrebat bonafides: sufficiebat eaz tantu ab inicio habuisse vt in dic. §. potest. et in. d. l. cum notissime. que pter periculum anima non habet locum. Et si aliq docto. videant dicere q presenbatur debitum spacio. xl. annor. etiam ab eo qui sciebat se debitorem potest intelligi verum quando ex hac scientia non constituit malefidei. puta. qr ex ronabili causa cogitabat creditorem sibi remisisse: non petendo per tam longum tempus: cum potuisset petere si voluisset. sz in dubio remittere non presumit: nisi ex amicicia. vel parentela. vel alia coniectura aliud ostendat: cum nemo extimet rem suam iactare. ff. de pba. l. cum de indebito. Item iuris ignorantia non facit aliquem bonefidei possessorem: vt si qs credat pupillum vel illum q curatorem habet posse rem suam alienare sine tutois vel curatoris auctoritate. ff. de vsuca. l. nunq. sm Ray. glo. eius et Vldri.

An autem malafides tradentis noceat ipsi accipienti. dicit Direc. li. ii. q in pscriptione. xxx. vel xl. annor non nocet. d. §. potest. et d. l. si quis emptionis. Secus in prescriptione. x. vel. xx. annor. nam tuc malafides venditois. seu pncipalis auctois nocet. vt in auten. malefidei. s. all'. Item qn res fuit furto. vel vi possessa: nisi redierit postea in liberam potestatem domini. al's autem malafides auctois no nocet prescribenti. vt insti. de vsucap. §. furtiue. cum se. Item si quis habeat conscientiam dubiam non videt bonefidei. qr hec est bona fides q recipiens credat tradentem esse dnm. vel habere pbabiliter ius alienandi. s. q sit pcurator vel tutor. vt dictum est supra: nisi fuisset dubium scrupulosum et non rationabile. quia si ei non consentiatur: non obsistit bonefidei. vt extra de sen. ex. inquisitioni.

Et Direct. ad predicta querit. Pone. quis dubitat an res sit sua. et habet iustam cam dubitationis. Respon. q adhuc dicit bonefidei. qr hoc casu prescribit. licet habeat pscientiam dubiam. qr nescit adhuc an sit aliena. Debet tamen inquirere ab aliis diligenter de re illa. vt sic perueniat ad veritatem. et si invenerit rem illam esse alienaz: statim restituat. Idē glo. in. c. fi. ex eo. Idē tenet Bar. in. l. naturalit. ff. de vsuc. d. q talis a pncipio no pscriberet. qr no hz bonamfidē: sz no hēat malāfidē. sz talis defectus superueniens no extinguit vsucapionem. quia requirit q sit inter credat se malefidei possessorem. allegat Inno in. d. c. fi. sz glo. in. c. qm frequenter. §. q si sup. ve lite non ptem. in v. refutata. sentit q dubitans non pscribit. Sed panor. in. d. c. fi. salvando opinionem glo. ibi quam dicit esse pmunem: adducit tex. optimu in. c. si virgo. xxxiiii. q. ii. vbi dicit q bonefidei possessor rectissime quisq dicit qdiu se possidere ignorat alienu: cum vo sciens nec ab aliena possessione recesserit: tunc malefidei phibet.

Quid si quis tempe pscriptionis habuit pscientiam lesam: postea incipiat hre non lesam: nunquid p hoc est interrupta pscriptio. Respon. Dir. q non: quia erronea fuit pscientia: vn de eam debet deponere. extra de sy. p tuas. hec no. glo. in. d. c. fi. Idem Inno. Vin. et Phi. sz Hosti. tenet contrarium. sz Bar. in. d. l. naturaliter. sequit opinionem Inno. d. q ad hoc vt supueniens malafides interrumpat pscriptionem: oportet q supueniat irrevocabiliter. si eni in medio tempe putaui rem alienaz. postea melius informatus putaui eaz meam: illa malafides que fuit illo medio tempe: vsucapionem no impedit sm q etiam iura civilia volunt. Sed Panorm. in. d. c. fi. tenet q per superuenientiam malefidei fuerit conquassata prescriptio. hoc pbat per dictum ea. fi. qd dicit oportere vt prescribens in nulla parte temporis habuerit conscientiam rei aliene. facit ad hoc. d. c. si virgo. nec potest dici q conscientia fuerit erronea. immo iustissima cum habuerit concursum cum veritate nam si fuisset sua non esset opus prescribere. et posset attentari q sm canones iste talis nunq prescribere possit. per. d. c. fi. vel saltem oportet dicere q incepit pscribere a tpe quo p legitima indicia supuenit bonafides.

Vtrum ille qui pleta pscriptione incipit hre malam fidem teneat restituere. Theo. dicit q sic quis scit q res sua non est: et non dimittit peccatum et c. Et nullus numerus defendit annor. Canoniste vo tenent ptrarium: qm non est iam aliena. imo sua et iuste eam possidet: quia iure. xiiii. q. iiii. qd dicam. nam iura faciut hoc meu. hoc tuu. viii. di. quo iure. Item pditor canonis vl legis potest mihi dare rem alienam et tuus ero. ff. de eme. lucius. C. de quadri. pscrip. bene a zenone. Multo fortius potuit inducere hanc pscriptionē in odium negligentium. Et hec opinio est tenenda. cuz ex legitima causa hec sit instituta. Si quis tn haberet pscium in pui: et no posset ea deponē. tenet

ad restitutionem. Et p predicta soluit questio quo ndi una quam ponit Monal. in titulo. restitutionū. Quid aūt de filijs illi⁹ q̄ viuente vxore sua dupit aliam: tam ipso q̄ supducta sciente impedimētum de filijs susceptis de secūdo m̄rimonio. Nū quid pnt succedere in hereditatē patris. an teneāt totum restituere filijs p̄mi m̄rimonij. aut alijs veris heredibus. An sufficiat q̄ tm̄ reddant eis q̄ teneant se p pacatis: cum par sufficiet eis: cū iam pauperes sint. Et credūt iam totum amisisse. Et respondet. si p̄scripserūt cum bonafide: non tenent aliqd restituere. maxime si adhuc post pletam p̄scriptōem retinent bonā fidem. Si aūt non est cōpleta legitima p̄scriptio. tenent totam hereditatē cum fructib⁹ malafide psumptis restituere q̄ntumcuqз oporteat eas mendicare. nisi in q̄ntū fuerit eis datum vel remissum a veris heredib⁹. Et hoc q̄m pati sunt hmōi possessores sine dolo ⁊ fraude toni eis restituere: si velīt recipe. ⁊ idē dic in silib⁹.

Sz q̄s dr̄ possessor bonefidei. Rn̄. Bonafides intelligit cum q̄s eredit tradentē esse dn̄m: vel hēre ius distrahendi: lз erret in facto. ff. de ꝟ. sig. bone fidei. Et hec bonafides p̄sumit: nisi pbet ⁊ rium. Q̄nqз m̄ p̄sumit ⁊ rium p denūciatōz. C. de rei vē. si fundum. vel qī mercat ⁊ leges. C. de agri. ⁊ cē. l. quēadmodū. li. xj. vel si emit a pcuratore meo per collusionem. vel qz emit a pdigo vel luxurioso: cui bonoꝝ administratio interdicta est. vt. ff. p emp. l. qui fundum. §. qui sciens. ⁊ l. si quis. ⁊ ibi dr̄ q̄ emens ab eo q̄ statim psumptur⁹ est p̄sumit male fidei. nec ibi distinguit vtꝝ interdicta sit ei administratio. vel non.

Vtꝝ autem in p̄scriptione requirat iustus titulus. Et dicit iustus titulus omnis actus p quez solet transferri dn̄ium. Rn̄. si ius cōmune vel p̄scriptio nō est ⁊ possessorē. sufficit bonafides. alr̄ necesse est allegare titulū ⁊ pbare. nisi allegaret p̄scriptio tanti tpis: cui⁹ initij memoria nō existit in ⁊ rium. ex̄ eo. epm. li. vj. de hoc vide Ber. in. d. c. si diligenti. ⁊ c. se.

Vtꝝ in p̄scriptione reqrat possessio. Rn̄. Fm Dir. q̄ sic. ⁊ dз esse ⁊ tinua: qz si int'rumpat possessio: intrupta est p̄scriptio. xvj. q. iij. §. pōt. ex̄ eo. illud. Sed ⁊ si fiat intruptio ciuilis p litis ⁊ testatōz nō currit amodo p̄scriptio: qz p̄sumit titubare ⁊ malamfidē hre. Idez Jo. an. de re. iu. c. sine possessione. li. vj. Et p̄dicta pbant in. d. §. potest. ⁊ vide glo. singularē quā approbant cōiter doc. in. c. vobimus. xvj. q. iij. vbi querit an ille qui pbat p̄scriptionem teneat pbare se ⁊ tinue possedisse. ⁊ dicit q̄ hoc certe impossibile esset pbare. s₃ sufficit pbare q̄ a principio possedit ⁊ in fine. ⁊ q̄nqз in medio Nam extrema tempa sunt q̄nqз ⁊ siderandа in p̄scriptione. s₃ Bar. in. l. celsus. ff. de vsuca. dicit sufficere q̄ pbet initium possessionis. ⁊ allegat nunc possessio de presenti. quia qui semel possidet presumit possidere. ex quo allegat possessionem ad cōmodum ⁊ rium. hec Panorm. in. c. accedentib⁹. de pūn.

Qualit aūt int'rumpit possessio naturalit. Rn̄. Fm Ray. Primo p inundationem maris vel fluminis occupantis fundū. Item p violentam deiectōz. vel etiaz si res sit a possessore furto sublata. ff. de vsuc. l. naturalit. Item si quocūqз mō amisit possessionem seu aīm deserēdi habuit. ff. de ꝟ. vr. p. si edes. C. ⁊ cor. Inno. ⁊ Vl. ⁊ glo. Ray. in sum. ⁊ fes. e. t. q. xxxvij. que addit q̄ solo animo pōt q̄s desinere possidere. lз nō possit q̄s solo aīo acq̄rere possessionem.

Quō aūt int'rumpat p̄scriptio ciuilit. Rn̄. Fm Dir. plurib⁹ modis. Primo p libellum p̄ncipi oblatum. ⁊ hoc valet in actiōe annali tm̄. qz post annum nō pnt moueri: sicut est actio iniuriaꝝ ⁊ q̄dā alie. vt insti. de ppe. ⁊ tem. ac. in pn̄. Scdo p litē ⁊ testatōz. qd̄ hз locum in ppetuis actiōib⁹. ⁊ coram suo iudice. C. ne de sta. defunc. l. pe. Et hoc pdest ei tm̄ q̄ eaz fecit. ⁊ obest illi tm̄ ⁊ quem fit. ff. de di. ⁊ tem. p̄scrip. l. ij. Ray. tm̄ dicit q̄ valet in omnib⁹ actōib⁹ p. l. fi. C. de p̄scrip. xxx. vel. xl. an. Tercio si non pōt litem ⁊ testari. sufficit iudicem adire ⁊ libellum offerre ⁊ abs̄ntem. vel eum q̄ ⁊ ueniri non pōt aliq̄ua de cā ⁊ in querimoniam deducere in suum. vel coram iudice ordinario vel coram publicis psonis. ex̄ de offi. or. c. pastoralis. ⁊ ex̄ de ap. si iustus xvj. q. iij. §. pōt. in dicto tamen ca. si iustu dicit q̄ dicta ⁊ testatio: qn̄ non pōt haberi iudex pōt fieri coraz bonis viris. nec distinguit vtꝝ sint psone publice. vel non. Et hoc videt eqni⁹. vel ad domicilium rei: cū iudex hn̄i non pōt: ⁊ ponat. ⁊ sic est intrupta p̄scriptio. d. §. potest. Quarto p sacꝝ oraculum oblatum principi. ⁊ p executorez postea subsecuta fuerit ⁊ uentio. C. de p̄scri. xxx. an. sicut in rem. Quinto p solutōz vsuraꝝ. C. de p̄scri. xxx. an. si q̄s emptionis. per quaꝝ solutionem intrumpit p̄scriptio: que currere videbat ⁊ creditorem nō petentem debitum. C. de p̄scrip. xxx. an. l. cum notissimi. Sexto p secūdam cautōez qn̄ debitor facit nouaz cautionem. d. l. cum notissimi. Septimo p denūciatōz factam colono. ex̄ vt li. nō ⁊ te. c. qm̄. ⁊ fm glo. Ray. Ista denūciatio fit p citatōz factam de peudo ini coram iudice sup re quam possidet nomine alieno. Octauo p synodalem ⁊ clamatōz puta aliq̄s sacerdos ⁊ clamat in generali synodo vel ⁊ uinciali q̄ alius sacerdos tenet rem eccl'ie sue extra eo. sanctoꝝ.

Vtꝝ oēs possint p̄scribere. Rn̄. Fm Dir. omnis q̄ noīe suo pōt possidere: pōt p̄scribere. s₃ q̄ nomine alieno possidet nō p̄scribit. ex̄. e. si diligenti. Jō q̄dam sunt q̄ p̄scribi non pnt: vt p̄carie possidentes. x. q. iij. qz cognouim⁹. Nam per q̄ōcunqз tpus possideant nō p̄scribent. xvj. q. iij. denn. Itē coloni. vt in. d. e. clerici. ⁊ se. Idem vsufructuari⁹. insti. p q̄s p. no. acq̄. §. fructuari⁹. Nec creditor p̄scribit pign⁹. C. d̄ pig. ac. l. nec creditores. ⁊ hoc iō est. qz isti noīe alieno possident. vnde illi tm̄ dicūt possidere: quoꝝ noīe possidet. ex̄ de resti. spo. cum venisset. Si ḡ vsqз ad. c. annos posses ⁊ pbare initium possessionis. i. q̄ tuo noīe possessuz est: nō obstaret aliq̄ p̄scriptio. b. ca. clerici. nisi ille q̄ possidet alieno noīe. alij postea tradat possessionē. ff. de acq̄. pos. l. possiden. §. q̄ si fuus. Item possent tales p̄scribi. nō ab ipso q̄ malamfidem hз. s₃ ab illo cui

tradidit. hec no. Jo. d. c. clerici. et Ber. extra eod. cum non liceat.

In quibus casibus non currit prescriptio licet non interrumpatur. Rn. fm Ray. in septem. Primo tpe prelati qui male alienauit rem ecclie. nam quamdiu ipse viuit et tenet ecclesiam non currit prescriptio contra ecclesiam. xvi. q. iii. si sacerdotes. Secundo tpe vacationis ecclie que petere pot. ex eo. c. i. et c. de quarta. Tercio si prelatus eius hereticus fuerit. quia tunc quasi vacare intelligitur. nec yconomus siue procurator a prelato constitutus sede vacante agere pot. vt in cle. procuratorem. de procura. Quarto tpe scismatis. extra eo. cum vobis. Hic. autem intelligit tpe scismatici prelati. extra de elect. quia diligentia. Quinto tpe excoicationis ipsius prelati: vel suspensionis. extra de concel. pre. quia diuersitatem. Sz idem tempus in quo non potuit agere subducitur: dummodo negligens non fuerit in petenda absolutione vel relaxatione vt ibi. Sexto contra eum qui est in etate pupillari. vt. C. in quibus cau. resti. in integ. non est nec. l. fi. In d. tit. l. fi. generaliter di. de omnibus minoribus. vt contra eos non currat prescriptio. nisi xxx. vel. xl. annorum. licz dicta. l. sicut in rem. dicat quod contra pupillum nulla currat prescriptio. Item non currit quamdiu quis est in potestate patris. C. de bo. que li. l. quecunque. C. de bo. ma. l. i. cum auten. ibi posita. Item non currit tpe matrimonii contra vxorem: que agere non potest quo ad dotem repetendam: nisi soluto matrimonio vel marito vergente ad inopiam. C. de iu. do. in rebus. Item quamdiu quis iusta causa impeditus non potest agere. extra de ap. ex ratione. Et Hir. facit regulam generalem quod ad hoc vt prescriptio locum habeat necesse est vt is cui competit actio: mouere possit ipsam et agere. alias non currit prescriptio. Ideo vacante ecclesia non currit prescriptio. extra eod. c. i quia tunc ecclesia caret legitimo defensore. extra ne se. va. c. i. et fi. quia non currit prescriptio sed bene continuatur a prelato incepta infirmo. et illud tempus subducitur de prescriptione. extra eod. auditis. et c. cum vobis. Item fm Hir. non currit prescriptio. si ius non redditur propter defectum iudicis rei. sed necesse est quod hoc probetur. vnde est vtile quod hoc protestetur. ex de of. or. pastoralis.

Vtrum currat prescriptio contra eum qui aliquid soluit diu sine causa. Rn. non currit: sed potest retinere quod non constitit de iure. etiam si diu soluerit illud. vt. C. de agricolis et cen. l. litibus. li. xi. et extra de cen. peruenit. Item filiofa. non currit prescriptio in rebus aduenticiis. nisi ex quo fuerit liberatus a patria potestate nec creditori: nisi existente debiti petendi conditione vel adueniente die. Ex quo no. quod si credidi tibi. C. vsque ad. x. annos: non incipit currere prescriptio contra me. nisi post illos. x. annos. d. l. cum notissimi. §. illud.

Privilegium quid sit.

P Rn. priuilegium est priuatum ius indultum contra ius commune: nam nisi aliquid indulgeret: non esset priuilegium. de v. si. abbate. et extra eo. in his.

Vtrum priuilegium aliquid constit quod solum cotinet ius commune. Rn. priuilegium tale quandoque conceditur. vt extra de pen. quia in causis: et non est frustra. sed potius datur multis ex causis. Primo quia solet magis timeri quod specialiter prohibetur: quam quod generaliter. xxiii. di. c. quamquam. Item multi quandoque sciunt priuilegia et ignorant iura. Item cum frequenter iura male obseruentur ipsa per priuilegia innouantur. extra de treu. et pa. ca. ii.

Quis possit concedere priuilegium. Rn. quicunque potest legem facere. et in quibus pot. potest priuilegium indulgere vt papa in spiritualibus. et quandoque etiam in temporalibus vt in terris sue temporalis iurisditionis. vel quando iurisditio ad eum deuolueretur. De hoc vide s. Illegitimus. Et no. fm Ber. quod ecclesia romana. sine papa nunquam consueuit aliquem contra se priuilegiare. ar. C. de sac. san. ec. l. iubemus nullam. Quod est contra eos qui dicunt: vel potius fingunt se habere priuilegia quod possint iudicare de rescriptis pape. et quod absque eorum approbatione non sit procedendum fm rescripta pape et huiusmodi. Item pot concedere priuilegium imperator in temporalibus. sed nunquam in spiritualibus. Item pot concedere priuilegium episcopus. ex de reli. do. constitutus. ex de cen. cum venerabilis. dum tamen faciat de voluntate sui capituli. extra de iurepat. pastoralis. de exce. p. sicut venire. Multo fortius patriarcha. extra de cle. non resi. cum ad hoc.

Quis possit priuilegium interpretari. Rn. fm Ho. si verba sunt obscura. siue ambigua: tunc eius est interpretari cuius est condere. Et interim negocium suspenditur. de sen. ex. inter alia. et extra de iudi. cum venissent. Si vero non sunt verba obscura vel ambigua. debet tunc diligenter tenor considerari. vt extra eo. porro. et c. recepimus. Et potius insistendum est intentioni priuilegii quam verbis. extra de verbo. sig. intelligentia. et c. in his. Et quantum fieri potest latissime est interpretandum. vt extra de dona. cum dilectus. nisi preiudicet iuri alieno: quia tunc reducitur ad ius commune. extra de consue. c. cum dilectus: dum tamen aliquid operetur. Et ob hoc panor. super rubrica de regula. querit de notabili. q. que in facto accidit. Statuto ciuitatis senensis cauetur quod religiosi non possint assumi ad officia communitatis. Demum quidam qui erat rector hospitalis de misericordia: portans vestem certi coloris cum cruce in pectore fuit extractus de prioribus. qui prius ante assumptionem illius regiminis fuit nominatus et imbussulatus. Dubitabatur nunquid ad id officium potuisset assumi. Et hec questio visa fuit satis difficilis. Domino pe. de paru. qui tunc legebat in dicta ciuitate. Sed tamen visus est respondisse quod existendo in illo habitu non poterat assumi ad illud officium. quia verba statuti debent aliquid operari. vnde si intelligeretur statutum de religiosis stricte sumptis. nihil operaretur. cum satis sit iure cautum quod nec religiosi nec clerici possunt habere officia secularia. extra ne cleri. vel mo. quasi per totum. Et sic statutum debebat intelligi de religiosis largo modo sumptis. Panormitanus dubitat: an hec decisio sit vera. Nam statutum inhabilitans ad officia est stricti iuris. ergo debet intelligi in stricta significatione. ar. in dicto. c. cum dilectus. de consue. et in ca. in nostra. de iniuriis

Sed certum est q̄ in stricta significatione illi dicūtur religiosi qui ꝓfesserunt tria substantialia regule. vide glo. Jo. an. in cle. j. de deci. vbi cōcludit q̄ in materia odiosa hoc verbum religiosi debet capi multum stricte: nisi addat aliquod verbum generale. vt quicūq̄ vel hmōi. Nam tunc comprehenderent hospitalarij fm glo. illam. Et intellige de hospitalarijs Hierosolimitanis qui largo modo sunt religiose persone. cum non possint ꝯtrahere matrimonium ꝛ ꝓmittunt obedientiam superiori. nec possunt retrocedere ab illo statu. vnde istis vel eoꝝ ordini conferunt decime ꝛ ecclesie vt notatur in. c. ꝙuis. de deci. Sed isti rectores hospitalium vtentes matrimonio ꝛ deferentes certum habitum non sunt religiosi: nec large nec st̄ricte. vnde tenent Land. ꝛ Jo. de li. in cle. ij. de preben. q̄ isti non gaudent priuilegio clericali, nec in rebꝫ patrimonialibꝫ: nec in persona. Et sic non video q̄ tales hospitalarij vel alij religiosi improprie dicti comp̄hendant in statutis odiosis. Nec ob. motiuum. d. pe. s. ne ꝓ filio sit inutilis. quia dico q̄ vbi statutum loquit in materia iuris ꝯmunis non debent verba amplian. vt statutum aliquid operet, ꝫ satis est q̄ inducat aliud remedium p̄ter ius cōmune. vt notabiliter sentit Bar. in. l. j. ff. ad. l. fal. nisi ius ꝯmune loqueret improprie, nam si tūc statutum loquat improprie sicut ius ꝯmune. dꝫ tūc statutum ꝓprie intelligi vt aliquid addat iuri cōi. vt notabiliter videt elici ex dictis Bar. in. l. iiij. §. p̄tor. ff. de dam. infec. Infert tñ Panor. ad q̄ōem quotidianam. q̄ dispositio odiosa ꝯcepta ꝯ͂ regulares. nō ꝯp̄hendit illos qui nō ꝓfesserūt illa tria substantialia. Et sic isti fratres san. Francisc. de tercio ordine. vel isti iesuati. vel iste mulieres mātellate nō dicunt ꝓprie regulares. Ideo non ꝯprehendunt in dispositōe odiosa. Secus videt in dispositione fauorabili: qꝛ largo modo videnṫ sub regula rōne ꝓmissiōis facte supiori eoꝝ. ꝛ hec notabis. hec Panor.

Vtꝝ re destructa destruant̄ p̄uilegia illi rei cōcessa. videt q̄ sic. extra de ver. sig. abbe. xvj. q. vij. ꝛ hec diximus. Quod veꝝ est si ecclīa vel ciuitas. aut alia loca: siue sacra. siue ꝓphana aucte superioris destruant̄ ꝓpter delictum inhabitantiū. Et de cetero nullus dꝫ vocari clericus illius ecclesie: vel municeps illius loci. ꝛ ille locus priuilegium perdit. extra de no. op. nū. c. ij. ꝯ͂ ꝯse. di. j. placuit. ꝛ. d. ca. ꝛ hec diximus. Si autem ab hostibꝫ destruat: tunc retinet omnia priuilegia sua. ꝛ antiqui clerici remanent ibi clerici. vij. q. j. pastoralis. xix. q. iij. ꝙ semel. Et idem est si auctoritate superioris transferat ad alium locum vel alij vniat. extra ne se. va. ca. j. ꝛ de reli. do. quia monasterium. Et si expediat ecclesie vel clericis illius ecclesie facere aliquem ꝯtractum. vel prelaturꝫ. vel quicquid aliud: essent facienda in ecclesia. extra de elec. quod sicut. tamē ꝓpter necessitatē fient alibi. hec no. Inno. ꝛ Ho. in. d. c. ij.

Vtrum priuilegium amittat p actum ꝯ͂triū. Rn̄deo fm Panor. in. c. cum accessissent. de ꝯsti. q̄ in hac materia tot sunt opiniones quot sunt capita. ꝫ sibi placet distinctio Jo. an. aliquibꝫ additis. q̄ aut priuilegium hꝫ tempus annexum. ꝛ st̄ādum est tempori determinato. vt. l. quotiens. C. de p̄ci. impa. offe. Quod intelligo nisi ꝯtraueniat ante tempus Quo casu dic vt. j. Quandoq̄ priuilegium habet in se cām tacitam vel exp̄ssam. vt ca cessante: cesset priuilegium. vt in. c. suggestum. de deci. vbi habet q̄ reuocat p̄uilegium si ex post facto incipit esse enormiter nociuum: nec reducat ad debitam moderatiōem: ꝫ reuocat in totum. qꝛ nō apparet ratio quare magis debeat ꝯsistere in vna parte q̄ in alia. Aut sumus extra istos casus. ꝛ tūc aut priuilegium ꝯcedit circa iudicia. aut circa negocia. Primo casu. aut ad agendū. aut ad excipiēdum. Primo casu durat tanto tempe quanto durat actio. vt in. l. si eiꝫ. ff. si q̄s cau. §. iniuriaꝝ. Si vo dat ad excipiendum tunc est ꝑpetuum. nisi dep̄hendat in dolo in nō excipiendo tempe quo agitur ꝯ͂ eum. Secūdo casu principali: aut priuilegiū dat ad aliquid operandum: ꝛ perdit spacio. x. annorum si priuilegiatus eo non vtitur. vt in. l. j. ff. de nūdi. vbi dicit q̄ si princeps concedit priuilegiꝫ ciuitati nundinaꝝ. ꝛ ciuitas non vtit eo p decennium: illud perdit. Et per hoc dicit Bart. ibi q̄ si princeps det priuilegium studio generali doctorandi. quo ciuitas non vtit per decennium: illud perdit. Hoc tamen non ꝓcedit si confertur ecclesie. vt. j. dicetur. Aut dat ad non faciendum. Et si aliquid reseruauerit sibi princeps. non potest priuilegiatus illi renunciare: nisi quatenus singulariter eum tangat. vt in cap. cum tempore. de arbi. Aut princeps nihil reseruauit sibi: tūc aut fuit cōcessum priuate psone: ꝛ perdit per vnicam ꝯtrauentionē. Intellige si directe obuiat illi. Et iste est casus. d. c. cum accessissent. Et pondera quod dixi si directe obuiet: quia secus si non directe. vnde si quis habeat priuilegium generale: ne subeat aliq̄ munera publica. vel honores, ꝛ spōte acceptauit vnum: nō preiudicat sibi in alijs. nec etiam in illo si denuo eligat ad illud. vt in. l. voluntarie. C. de excu. tu. nisi acceptauerit decurionatuꝫ. quia ex illo officio assumunt ad alia officia. Ideo acceptando illud vr̄ sibi p̄iudicare. Aut vo fuit ꝯcessum cōi vl ecclie. Et tūc non pdit nisi legitimo tpe p̄scribat. Et iste est casus capituli si de terra. ꝛ. c. accedētibꝫ de p̄uil. Et est rō. qꝛ singulares psone nō pñt p ꝯ͂trauentōꝫ eoꝝ renūciare p̄uilegio ꝯcesso ecclie. Jō expectat legitima p̄scriptio. Idem dic vbi dat p̄uilegium respectu pluriū psonaꝝ vel pluriū reꝝ. qꝛ lꝫ q̄s veniat ꝯ͂ vnū: nō videt renūciare ꝯ͂ reliquum. Infert etiam panor. aliud notabile ex illo tex. q̄ si statuentes. vel eoꝝ successores veniunt scienter ꝯ͂ statutum: videnṫ tollere statutū. Ita q̄ ꝑ vnicum actum ꝯ͂ statutū collegialr̄ factū tollit ip̄m statutū. Quod videnṫ velle Ho. ꝛ Jo. an. in. c. ad audiētiaꝫ. de ec. nō re. Facit ad. q. Bar. in. l. omnes populi. ff. de Justi. ꝛ iu. vbi querit an p scōm statutum tollat primum si in secundo nō fit mentio de primo. Et ꝯcludit q̄ sic. nisi primū hr̄et clausulam derogatoriam ad scōm. tūc enī op us est facere mētionē eiꝫ de primo.

Utrum ille qui est factus ciuis alicuius ciuitatis eo pacto vt collectas et munera non subiret, sit in suo priuilegio manutenendus. Jo. an. in c. peruenit. de imm. ec. concludit post Goff. q sic. l. j. C. de his q spon. mu. susce. li. x. Et dicit Panor. q hoc priuilegium est irreuocabile cum transierit in contractum vel qsi. de quo vide qd no. Bart. in l. qd semel. ff. de decre. ab or. fa.

An autem domini tpales possint suis subditis concedere priuilegia immunitatis tallear et exactionum. Rn. Panor. in d. c. peruenit. singulariter tractat istam materiam: ponendo quasdam conclusiones: quarum prima est. Domini tpales citra imperatorem possunt ab omnibus suis subditis talleas exigere in casibus licitis de iure vel consuetudine approbatis. de cuius initio nõ sit memoria. Jn quantum patz hec conclusio p dicta s. in c. Pedagium. Secunda conclusio. non solum imperator sed etiam dñi inferiores possunt immunitatem tallear et exactionum concedere subditis suis. Differunt tñ in hoc fm Jo. an. Nam si aliqs citra principem concesserit hanc immunitatem: nõ est occasione huius priuilegij vniuersitas grauanda. vnde fm eum si locus aliquis consueuit dño dare. C. libras annuati. et dominus terre qbusdam habitantibus ibidem immunitatem prestitit dicẽdum q sibi preiudicare potuit: nõ vniuersitati. Debet ergo detrahi d summa. C. librar. illa pars q in hoc priuilegiatũ contingebat si priuilegium non hrẽt. Quod autem restat, proportionabiliter singulis alijs imponat. de quo remittit se ad notata in spe. in ti. de censi. Nam si diceremus contrarium sequeret iniustum. quia si singuli sic priuilegiarentur: paucis exceptis: sequeret q totum onus illis paucis remaneret. qd est iniustum et qñqz foret eis impossibile. Si autem talia priuilegia ab imperatoribus concedant: sunt omnino seruanda sicut sonant: dummodo motu proprio principis sint concessa. secus si ambitione vel importunitate petentium sint obtenta. Et hoc casu fm eum pñt iura intelligi, que videntur hmõi priuilegia annullare. C. si contra ius vel vti. pu. l. fi. et l. vacuatis. C. de decu. li. x. cum si. Si tamẽ p priuilegium principis motu proprio concessum vniuersitatem aliquam ledi contingeret: est sup hoc ipsius principis remedium implorandũ. p no. in c. suggestum. d deci. vniuersitas tñ equanimiter debet ferre modicam lesionem. qr nec p modico est restitutio facienda. vt in c. pe. de re. ec. non ali. per hoc tamen non derogat principi. et maxime potestati pape. que quanta sit vide s. Papa. Et ex hac conclusione inferunt plura. Primo. q concessio seu priuilegium inferioris non preiudicat vniuersitati: sed concedenti. Secus in priuilegio per principem concesso. Secundo infertur q priuilegium concedens immunitatem non valet: nisi sit motu proprio concessum. Tu dic hoc verum: nisi sit in rescripto apposita clausula. tali lege non obstante. quia cum sit contra legem non valet: nisi in eo de ea fiat mẽtio. vt no. Bar. in d. l. vacuatis. et in d. l. fi. Tertio infert q inferior a principe potest in sui preiudicium immunitatem a collectis concedere. sed non in vniuersitatis preiudicium. Idem et fortius dic quando veniret priuilegium in preiudicium imperatoris. vt in dicta. l. vacuatis. et quod ibi no. glo. Ex his infero ad questionem. An ciuitas possit hoc priuilegium immunitatis alicui cõcedere. Et qd in decurionibus ciuitatis. Sol. distingue p⁹ Bar. i. l. ij. ff. de iure imu. et d. l. vacuatis. q aut querit de ipsis decurionibus: et dicendum vt habet in. l. j. C. de decre. decu. li. x. q doctoribus. et medicis potest per eos concedi. Alijs vero non. Et dic vt ibi. Respectu vero ciuitatis distingue. q aut vult concedere in preiudicium domini superioris: et non potest vt notat glo. in d. l. vacuatis. Aut vult concedere in sui preiudicium. et tunc si vult concedere iam subditis non potest. vt in dicta. l. ij. nisi fieret concessio aliquibus ex causa. puta. doctoribus. vel medicis. vt in. d. l. j. Aut vult concedere non subditis venientibus ad habitandũ de nouo in ciuitate et potest. vt. d. l. ij. et. l. pe. ff. de decre. ab or. fa. hoc intellige in ciuitate non habente iura principis. nam illa potest sicut imperator. vt notat in ca. super quibusdam. de v. sig.

An autem possit ciuitas imponere collectam. Dic q nõ p vtilitate publica. vt. l. vna. C. de supindi. li. x. sed p necessitate ipsius ciuitatis sic. Et idem dic de principis vt notat Bart. in. d. l. vna. et vide glo. notabilem in. l. j. ff. qd cuiusqz vni. Item qd dixi q nullus citra principem potest remittere collectã in preiudicium ipsius principis dic hoc ver: nisi ob nimiam paupertatem. tunc enim officiales sup exactione deputati pñt remissionem facere. Ita notabiliter posuit Bart. post glo. in. l. omnes. C. de annonis. li. x. Ultimo no. remediũ contra priuilegiũ principis. vt imploret remediũ ipsi⁹ principis. et ponderã. q Jo. an. nõ dicit q subditi possint resistere. sed principi supplicare.

Tertia conclusio q imunitas sub generalitate cõcessa nulla specificatione facta: nemine excusat ab oneribus patrimonialibus supportandis. Tu vero distingue. vt lati⁹ no. Bar. in. d. l. ij. vbi dicit. q vbi qs vult plenam imunitatẽ consequi dz eam hre spãliter. et distincte. vt fiat mentio de oibus oneribus realibus. et psonalibus. ordinarijs et extraordinarijs. Si enim alicui concederet imunitas a muneribus simplr. non hrẽt imunitatẽ a patrimonialibus. vt in. l. q immunitatem. C. de mu. pat. li. x. et ibi bona glo. Nec intelligeret de muneribus ordinarijs. sed extraordinarijs. vt in. l. hi q. et l. sunt munera. ff. de va. et extra. mu. Item nõ porrigunt ad honores. vt. l. cui muner. ff. de mu. et ho. Jo sit cautus q habet priuilegium impetrare.

Quarta conclusio. q̃cũqz dic collectas seu exactiones licitas: hoc phare tenet. vl p legẽ. vel senatusconsultũ. vel constõem principis. C. de va. mu. pu. l. vnica. li. x. vel p concessioz a principe exces et spãlr impetratã. C. de supindic. l. vnica. l. x. vel p consuetudinem diuturnaz nõ p violẽtiam. sed sponte cõiter ab omnibus approbatam. C. de cano. lar. ti. l. pcipit. li. x. Et intellige hoc vltimũ qñ cõsuetudo tendit in fauorem principis. vt ibi acquiratur collecta. tunc enim valet consuetudo diuturna modo predicto. Unde dicebatur in quadam l. Conradi.

quam hodie non habemus. q̄d nostri antecessores habuerunt: h̄re volum⁹. Illud ṽo q̄d non habuerunt nullo mō exigemus. vnde aliud puto. cū q̄s citra imperatorē velit sibi vendicare ius imponēdi talleas ⁊ collectas p̄ ꝯsuetudinē. Nā tunc cum velit p̄scribere iura reſuata p̄ncipi reqrit̄ tp̄us. de cui⁹ initio nō est memoria. vt in. d. c. sup q̄busdā. ⁊ hec faciunt ad no. ṡ. Pedagium.

Quinta ꝯclusio. omnes tallee ⁊ exactōnes generalit̄ sunt dāṅate p̄ noua iura quo ad clericos. vt l. l. Frederici. hac edictali. §. illicitas. ⁊ est ista lex in li. feudoꝝ. De ista materia clericoꝝ vide diffuse ṡ. ex cōmunicatione. ix.

An aūt ad ꝯstruendam ciuitatem reqrat̄ p̄uilegiū p̄ncipis. Rñ. p̄ no. a doc. in. c. j. de p̄iuil. ⁊ Panor. ibi. q̄ dicit f̄m Bar. in. l. fi. ff. de colle. Illi. ⁊ l. ij. ff. de ṽ. sig. q̄ non reqrit̄ p̄uilegiū p̄ncipis. s̄ populi de se p̄nt ꝯstruere ciuitatem. q̄r hoc f̄m eum ē de iure gentium. ⁊ hoc vī veꝝ. Nam ante fundatōem eccl̄e. vel creatōē imperatoꝝ erant h̄mōi ciuitates etiam apud infideles. Et iō infert Panor. ex il̄o tex. q̄ ad esse ciuitatis nō reqrit̄ etiam ep̄s. p̄t enī esse ciuitas lz nō h̄eat ep̄m. nam vt dictum est anteq̄ꝫ creata eēt hec dignitas ep̄alis: ciuitates iaꝫ ꝯstructe erāt. Nam ante aduentū xp̄i erāt ciuitates ⁊ p̄uincie. xxj. di. cleros. Hoc etiam clare patꝫ ex. d. c. j. vbi h̄r q̄ maiores ciuitates dumtaxat priuilegio ep̄atus sunt honorande: q̄ sequit̄ q̄ dignitas ep̄alis non dꝫ ꝯcedi omnib⁹ ciuitatib⁹: s̄ soluꝫ maiorib⁹ ⁊ populosis dumtaxat: ergo alique erunt ciuitates q̄ non h̄ebunt ep̄m. Et ex predictis infert ad. q. q̄ de facto accidit in ciuitate senaꝝ. vbi pp̄ls sponte ampliauit ⁊ pluries ciuitatem. An illi q̄ ueniunt ad loca noui͞ter inclusa gaudeant illomet p̄uilegio sicut antiq̄: extendendo illam opi. Bart. q̄ non reqrit̄ sp̄alis lr̄ia principis. Sꝫ ꝯ pōt dici q̄ sic. Inno. tn̄ in. c. cum ab ecclīaꝝ. de of. or. tenet oppositum. s. q̄ ad esse ciuitatis reqrat̄ lr̄ia principis. s̄ primū dictum forte verius. hec Panor. posset intelligi opi. Inno. vbi talis ciuitas esset honoranda ep̄ali dignitate. vt ꝯmuniter nunc obſuat̄ in italia nō eñ nunc ꝯstituit̄ ciuitas sine noua creatione ep̄alis dignitatis. ad quam creandam necessario requirit̄ auctas pape. Secus eñ dōm si q̄s dñs vellet ꝯstruere ciuitatem absq̄ꝫ ep̄o. q̄r credo q̄ posset. Nam xp̄iani non debent esse minoris auctoritatis q̄ infideles. ar. c. cū qui. de preben. li. vj.

An autem cuilibet liberꝫ sit renunciare priuilegio suo. Respōd. f̄m Panor. ex eo. si de terra. q̄ liberꝫ est cuiq̄ꝫ renunciare p̄uilegio suo. dummodo non tangatur superioris vel tercij. vnde p̄uilegio exemptionis non pōt p̄uilegiatus renunciare sine licentia pape. vt in. c. cum tp̄e. de arbi. Iteꝫ p̄uilegium perdit̄ per s̄niam ꝯtrariam. p̄ prescriptionem. p̄ reuocatōem ⁊ p̄ abusum. xj. q. iij. priuilegium.

An aūt bullatio sit de essen̄tia p̄uilegij ap̄lici: Rñ. f̄m Inno. in. c. ꝯstitutus. de rescrip. ⁊ archi. ⁊ Ioan. in p̄hemio. vj. q̄ nec scriptura nec bullatio est de essentia. tamen sine bullis non potest p̄bari sepe apud peritissimos ⁊ subest rō. p̄pter multa absurda que sequerent̄ p̄mittendo p̄bationem p̄ testes. apud quos difficillimum: imo quasi impossibile esset scire omnem continendam gratie. ⁊ omnem formalitatem tamen non est omnino impossibile. al's in nullo p̄uilegio p̄mitteret̄ p̄batio tenoris p̄ testes. q̄d tamen p̄mittit̄. extra eo. cum olim. el. j. vbi ex tex. illo h̄abet̄. q̄ contēta in instrumento perdito p̄bari possunt p̄ testes q̄ illud perlegerunt. si deponant de tenore ⁊ q̄ erat sine vicio nec est necesse p̄bare de veritate instrumenti. Et dicit Panor. q̄ non est alibi tex. ita clarus. vide etiam eūdem Panor. in. c. in nostra. de rescript. vbi tenet opi. dictoꝝ Io. an. ⁊ archi. ⁊ c̄. d. q̄ licet scriptura requirat̄ ad p̄bationem gratie. non est tamen de substantia gratie. vnde mortuo papa qui fecit gratiam: literis nondum extractis. non expirat gratia. s̄ successor debet dare lr̄as faciendo mētionem de p̄decessore. Et ex hoc dicit Bal. in. l. humanum. C. de. ll. q̄ si papa verbo p̄nunciat aliquem ep̄m vel abbatem: q̄ statim facta p̄nunciatione: ille sic p̄nunciatus: ep̄us est seu abbas: non tamen debent isti recipi p̄ p̄latis: nisi gratiam p̄bent per lr̄as ap̄licas. al's tam gerens q̄ꝫ canonici eum recipientes: incurrunt penas graues. vt habet̄ in extrauaganti Bonifa. que incipit. Iniuncte. ⁊ in hoc multi errant. Idem Cal. Infert etiaꝫ Panorm̄. in. d. c. cum olim. ex illo tex. aliud valde singulare. q̄ ꝯtra petentem innouationem alicuius p̄uilegij seu instrumenti. potest quis de cui⁹ preiudicio agit̄ se opponere. ⁊ impedire innouationem si p̄bet de iure suo. Et quia hoc tendit in p̄iudicium alterius. nunq̄ debet innouari priuilegium. siue instrumentum. nisi citatis illis quoꝝ interest. ⁊ si non apparet de interesse alicuius. debet fieri edictum generale. vt quicuq̄ꝫ putauerit sua interesse. compareat ad contradicendum. Dicit tamē Panor. in. c. ex parte. extra eo. ex illo tex. q̄ quando innouatio priuilegij fit p̄ eum qui potest de nouo illud concedere: non est necesse citare aliquem ad contradicendum ipsi innouationi. nisi hoc velit facere ad cautelam. sicut communiter fit in curia: non solū in innouatōne priuilegioꝝ. s̄ etiam quando fit transumptio alicuius priuilegij. Secus autem si innouatio fit per inferioreꝫ. quia non valet tunc transumptio. seu innouatio nisi citata parte. seu premisso edicto generali. de quo videin. c. Albricus de testi. Ista tamen innouatio nullum ius tribuit de nouo. etiam si fiat ab habēte potestatem de nouo concedendi. quia in dubio non videt̄ de nouo velle concedere: s̄ ius nouum si quod competit confirmare. vt in. c. cum dilecta. de confir. vti. Et ideo si originale erat sublatum. ita ⁊ innouatum. Et predicta nota. quia veniunt multotiens in p̄actica. Nam multotiens fiunt transumpta ex originalibus bullis apostolicis. ⁊ nullam fidem in iudicio faciunt. nisi fuerit citata pars. vel nisi p̄missum fuerit edictuꝫ generale. saltem in valuis eccl̄ie. Et ideo necesse est vt in h̄mōi transumpto fiat mentio de h̄mōi citatione. vel edicto.

Quare aūt reqrat̄ hmōi citatio. Rñ. panor. in d. c. albricus. q̄ hoc est: q2 in hac innouatōne subest magnum piculū; q2 nō min⁹ q̄ qn̄ testes examinant. imo maius eū instr̄m vel pͥuilegiū posset eē falsum latent. ⁊ iudex ⁊ notari⁹ de facili nō ppenderent: cū nō sint de materia informati. Jō dz vocari is cui⁹ interest; vt se opponat si velit. alʼs exemplū nō valebit. Hoc tenent doct. cōiter in. d. c. albric⁹ ⁊ legiste maxime. Bar. in aut. si q̄s. C. de edendo ⁊ Spe. in ti. de instru. edic. Et doct. de rota. Et in hoc multi errant. facientes solum exemplari p notarium auc̄te iudicis. Et plus dicit Inno. in. d. c. albricus. q̄ etiam si sit instr̄m qd̄ aliū spālit̄ non tangat: vt pͥuilegiū vel indulgentia ⁊ sic nō est spālis aduersari⁹. dūt tñ p edictum solēniter citari q̄rum interesse possit. Alʼs nō valebit exemplatio. nisi fieret p illum q̄ ipm̄ pcessit.

Sz q̄ro. nunq̄d facta publicatione p̄sumat̄ q̄ ps fuerit citata. vel q̄ edictum emanauerit: cū tractu tpis obijciat̄ q̄ nō fuerit vocati quoꝝ interat. Quidam dicūt q̄ dūt p̄sumi omnia solēnit̄ facta. l. j. ⁊ l. optimam. C. de ꝯhen. stip. Alij dicūt q̄ si in publicatione ꝯtineat̄ eos vocatos p̄sumit̄. Alʼs secus. Host. ponit terciā opinionem distinguētem int̄ tpus ⁊ tpa. Nam si publicatio fuit facta ita de recenti q̄ vtens ea pōt de facili solēnitatem pbare sibi incūbit onus pbandi: nisi exprimat̄ in publicatōne. q̄ solēnitas fuit s̄uata. Si aūt factū est ita antiquū vt impossibilis reddat̄ pbatio. tūc oīa p̄sumunt̄ solēnit̄ acta. ẜ Panor. dicit se putare q̄ nullus hoꝝ bene dicat. Primo eū dic. q̄ ꝯtinuncūq̄ in publicatione dicat̄. q̄ ps fuit citata. nō stat̄ his v̄bis enunciatiuis: q2 qn̄ aliq̄d enunciat̄ in instr̄o qd̄ non pōt infitiari tpe ꝑfecti instr̄i: v̄ba enūciatiua nō faciūt fidem. vt in. d. aut. si q̄s. Item solēnitas extrinseca nō ꝑsumit̄. etiam si longissimum tps sit ꝑtēritū: nisi alia p̄sumptio adsit. l. quecūq̄. ff. de publicia. Potuit eñ clam q̄s facere publicari instr̄m falsum. ⁊ sp illud tenuisse in archa. Non est eñ q̄d pti imputet̄ si non ꝯdixit. Non ob. d. l. optimam. q2 loquit̄ qn̄ aliq̄d enunciat̄ inter ptes. tunc eñ in ꝑiudicium ptium illud enūciatum pbat: ex quo est de substātia actus q̄ agit̄. ẜ in casu nr̄o alteram ptem nō appet fuisse p̄ntem. Secus si in publicatione diceret̄ q̄ ps fuerit p̄n̄s. q2 tunc tractu tpis p̄sumeret̄ citatio: ex q̄ fuit p̄n̄s publicationi ⁊ nō ꝯdixit. Non ob. rō Ho. q2 debuit de reqsitione facere ꝯfic: instr̄m. vt in. c. significauit. de testi. ⁊ tenere illud sicut exemplare. vidi tamē in hmōi exemplatione solum fieri mentōez de hmōi citatione seu edicto. ⁊ hoc videt̄ sufficere. licet tutius esset vltra hoc etiam fieri de hmōi citatione publicum instrumentum.

Sz querit̄ q̄s possit ꝯstare hanc auc̄tem ad exemplandum hmōi pͥuilegia. Panor. in. c. si instr̄a de fi. instru. fm̄ Jo. an. dicit. q̄ vicarius generalis episcopi hoc poterit. ex quo hz ordinariam iurisdictionem. vt in. c. tua. de off. vica. Multo ergo fortius ep̄us.

An aūt officialis forane⁹ q̄ hz delegatā. vt no. in de. ij. de rescriptis tñ hz eam ad vniuersitatem causaꝝ: hoc possit. Dicit Panor. quo ad hunc casum hoc non potest.

An aūt oporteat ordinarium hr̄e administratōnem. Host. dicit q̄ sic. ẜ ipse Host. aliter sentit in summa ⁊ refert Spe. dicere publicatōem instrumenti posse fieri coram defensore ciuitat̄. vt in auten. de defen. ci. §. ẜ neq̄. coll. iij. ⁊ coraz ordinario etiam administratōem nō hn̄te. ⁊ coram delegato ab ordinario administratōem habente. ẜ Jo. an. in addi. spe. dicit q̄ vbi hoc fieret de ꝯcordia ptiū pcederet illud dictum Host. vt sufficiat auctas ordinarij administratōem non hn̄tis. Alʼs secus. Cum sit necessaria citatio. d. c. significauit. q̄ fieri nō pt̄ p ordinarium administratōz nō hn̄tem.

Quis aūt debeat hmōi pͥuilegia inspicere ⁊ testificari q̄ dictū pͥuilegiū omni vicio careat. Rñ. fm̄ panor. q̄ iudex dz diligenter inspicere dicta pͥuilegia ⁊ si in nulla pte viciosa reppit. dz mandare p psonam publicaz exemplari. Et ex hoc infert ꝯ practicam hodiernam. Naz tabellio q̄ transcribit attestat̄ q̄ ipse diligenter inspexit. ⁊ nullum vicium reppit: qd̄ est officium iudicis ⁊ nō tabellionis. vt colligit̄ i. d. c. si instrumēta. Et iō debēt dicere q̄ iudex diligenter inspexit. ⁊ nullo vicio reperto mandauit sibi vt exemplet. ⁊ est vtile si notarius vult. etiam attestari de suo sensu. q̄ etiam sibi videbat̄ omni vicio carere. Et ita seruat̄ de cōsuetudine.

An aūt ad hmōi exemplatōem requirant̄ plures notarij. Rñ. fm̄ panor. in. d. c. si instr̄a. q̄ vn⁹ solus sufficit cum auc̄te iudicis vt dictum est. Et hoc pbat̄ p tex. in. d. c. si instr̄a. ibi p publicam psonam in singulari. ⁊ p illum tex. Jo. an. ⁊ Spe. reprobant opinionem quoꝝ̄dam q̄ tenuerūt ꝯ eq̄re quatuor seu tres tabelliones. qd̄ est falsum; vt ibi vides. licet hoc sit cōmendanū ad maiorem cautelam. maxime qn̄ fit in absētia ptis. Et p̄dicta no. q2 pulcra. Dicit tñ panor. in. d. c. albric⁹. q̄ p̄dicta intelligunt̄ qn̄ alius notari⁹. s. q̄ nō scripsit pͥuilegium vel instr̄m. vult exemplare. nam tūc requit̄ dicta solēnitas. Sec⁹ si ille notarius q̄ fuit rogatus de instr̄o vult exemplare. nam tunc nō requit̄ alia solēnitas: q2 vnū v̄ instr̄m. licet multa sint exempla. vt no. doc. in. d. c. si instr̄a.

Qualiter aūt ꝯphendat̄ falsitas ipsius pͥuilegij seu bulle apostolice. Dic multis modis. Primo si bulla falsis lr̄is apponat̄. Secūdo si filum ex vera bulla extrahat̄ ex toto. ⁊ p aliud filum immissum falsis lr̄is inserat̄. Nam foramen vere bulle subleuat̄ supius ⁊ inferius cum subtili instr̄o: ⁊ sic extrahit̄ filum de vera bulla ⁊ immittit̄ filum falsis lr̄is ⁊ vt nihil appeat falsitatis: foramina subleuata cū paruo malleo leuit̄ ptūdunt̄. Tercio scindit̄ filum sb̄ plicatura vere bulle. ⁊ sic extrahit̄ filum de vera lr̄a. quo facto ipsum filum scarpit̄: ⁊ postea immittit̄ filum falsis literis ad modum paruaꝝ replicaꝝ. ⁊ filo similis canapis restaurat̄ scissura. Quarto. quasi simile secundo subleuatur foramen vere bulle ex superiori parte tñ. sed vt inferiori non tāgit̄. subleuato vo foramine superiori bulle. scinditur altera pars fili pendens quasi in medio bulle.

quo facto pars scissa de bulla extrahit. ipsa bulla sustentata cū altera pte fili que remanet integra. ⁊ immisso summo ptis incise pforamina plicature false lr̄e reuertit ad locū vnde exiuit. ⁊ postea foramen bulle cū malleo ꝯtūdit. Quinto cū lr̄is bullatis ⁊ redditis in eis aliq̄d p rasuram tenuem imitat. Sexto cū vera carta vniuersalr̄ abolita cū vino ⁊ aq̄ ⁊ hmōi. ⁊ eadem carta cum calce. furfure ⁊ alijs similibꝫ dealbata: de nouo rescribit fm artificium ꝯsuetū. Septimo. cū carte: cui fuerat apposita vera bulla: totalr̄ abolite ⁊ abrase. alia subtilissima carta eiusdem quātitatis: ꝯscripta cū tenacissimo glutino ꝯiungit. Octauo qn̄ q̄s apud sedem aplicam ꝯstitutus nō de manibꝫ. d. pape. vel bullatoris siue alterius ad hoc officiū deputati lr̄as recipit. Nono. cū q̄s accedit ad bullatorem ⁊ falsas lr̄as caute ꝓijcit: vt dicte false litere cum alijs sigillent.

An aūt ꝑuilegium ꝯcessum pr̄i trāseat in filios. R. fm panor. in. c. licet. ð censi. post Cy. in. l. ij. C. de epi. ⁊ cle. q̄ qn̄q ꝑuilegiū ꝯcedit rōne dignitatis innate. qn̄q respectu officij seu ꝓfessiōis. qn̄q respectu necessitatis. Primo casu trāsit in filios vt in. l. femine. ff. de sena. Nam si pr̄ nobilitat rōe dignitatis. hoc ꝑuilegiū trāsit in filios. de q̄ dōm vt no. in. l. j. C. ð digni. li. xij. ⁊ in. d. l. femine. ⁊ ibi gl. dat exēplū ð vxore q̄ corruscat radijs mariti q̄diu marit9 viuit. vl' donec trāseat ad scd̄as nuptias vt si efficiat vxor senatoris efficit nobil'. lꝫ ꝑus fuerit ignobil'. Mltoꝯ oīm9 filij nobilitāt ex nobilitate pr̄is. Secundo casu trāsit in filios legitimos pr̄e viuente. Tercio casu nō transit in filios etiāz pr̄e viuēte vt dicit glo. in. d. c. licꝫ. Exemplū est in tex. de ceco q̄ non tenet ad collectas seu munera ꝑsonalia. nec extraordinaria. secus ordinaria. de q̄ vide in. d. c. licet. Ludo. aūt ro. in suis singularibꝫ querit an ciuilitas vni ꝯcessa p ꝑuilegiū transeat ad heredes. Et dicit q̄ aut ciuilitas est variabilis ⁊ nō transit. aut inuariabilis ⁊ transit. vt. l. libertus. §. pr̄s ad munici. Item immunitas ꝯcessa tibi ⁊ filijs tuis intelligit vt etiam filij illam habeant viuente patre. vt no. Bart. in. l. gallus. §. Quidam recte. de li. ⁊ po.

Concedo tibi ius hauriendi aquam vel portandi ad fundum tuum: vel vbi vis. An hec q̄ſ ꝯuitutis transeat ad heredes. Ludo. ro. dicit q̄ non. quia est ꝑsonale. ⁊ non reale. vide tex. vnicum in iurem. l. pe. ff. ð s. ru. p̄. Cui9 ꝯriū dicat ibi Bal. se recidisse anteq̄ vidisset tex. illum.

Pone puteus fuit toti vicinie. indiget reparatione. vnus nō vult ꝯtribuere. renūcians ꝯmoditati dicti putei vt euitet ꝯtributō. An hoc non obstante ꝯpellat ꝯtribuere. Ludo. dicit q̄ sic. Ita mirabilr̄ determinat spe. in ti. de censi. Idem Bal. in l. cum fructuari9. ff. de vsufr.

Sꝫ q̄d cum aliq̄s allegat ⁊ ostēdit ꝑuilegium. ſꝫ non vtat ei. Rn̄. fm Ho. nō dꝫ isti imputari. vt ff. cōmo. l. ad eos. Non ob. si obijciat q̄ non fuit vsus. vel q̄ ꝯrium factum est. Quō eīn vtet q̄s ꝑuilegio. si eo vti non ꝑmittit. nisi forte sn̄ia fert ꝯtra eum: ⁊ non appellaret. vt extra de re iudi. suborta.

Quando priuilegium debeat reuocari. Rn̄d. fm Hosti. Non decet q̄ reuocet sine cā. Sꝫ cū cā ⁊ pōt ⁊ dꝫ reuocari. vtputa. si aliq̄bꝫ religiosis ꝯcessum sit ꝑuilegiū de non dandis decimis. ꝓpter eoꝝ paupertatem. deinde ditati sunt. ita q̄ etiāz dando decimas possunt comode sustentari. ⁊ nō dando enormit̄ ledunt parochiales ecclesie: debet cessare priuilegium. extra de deci. ca. suggestum. ⁊ c. nuper. Item si quis non seruat priuilegia superioris concessa subditis. etiāz ipsius priuilegium merito reuocat. extra de priuil'. dilecti. Sed nota hic. q̄ si superior ex certa scientia confirmauit priuilegium ꝯcessum ab inferiori: non poterit reuocari p inferiorem. xxv. q. ij. priuilegia. el. j. ⁊ ij. ⁊ c. se. Itē fm Hostien. imperator vel rex: priuilegium concessum ecclesie. ⁊ per. d. papam quem constat superiorem esse omnibꝫ ex certa scientia confirmatum. non poterit reuocare. De hoc vide s̄. Iuramentum. ij.

Quando autem priuilegia habeant effectum suum: vel statim cum bullata sunt. vel cum ad noticiam priuilegiati peruenerit. vide supra. Indulgentia.

Probatio.

Vtrū scriptura antiquoꝝ libroꝝ faciat fidem. Respond. Panor. in. c. cum cām. de ꝓba. de mente Jo. an. ⁊ Hosti. q̄ sic. Et hoc in libris reseruatis in custodia publica ⁊ fideli. p hoc optime facit ca. ad audientiam. de ꝑscrip. ⁊ ibi doct. q̄ satis tales scripture faciunt fidem si reperiunt in camera cardinalis. vel episcopi. Sed Panor. hec dicta non admittit indistincte. Quid eīn si ep̄s ꝓtendēs aliquod castrum per alium detentum pertinere ad ecclīam suam: scripsit in aliquo libro eccl'ie illud castrum ptinere ad ecclīam ⁊ successiue multis tempibꝫ ille liber fuit detentus in camera ep̄i: dicem9 ne q̄ ꝓbabit dominiū castri cū grauissimo ꝑiudicio possessoris. ꝯ. c. Inter dilectos de fi. instru. vbi nō credit antiq̄ssimis ꝑuilegijs eccl'ie si sigilla consumpta sunt. aut al's enormē fracturam patiunt. Dico ḡ q̄ aut agit de nulli9 ꝑiudicio. ⁊ tūc scripture libroꝝ antiquoꝝ. vel scripture lapidum faciūt fidem: q̄r tunc sufficiūt ꝓbationes nō plene. Pone exemplum si dubitat an ecclīa sit ꝯsecrata. vel infans baptizatus. vel simile. Idem puto vbi factum est antiq̄ssimum. ⁊ agit de modico ꝑiudicio ar. optimū ex dicto tex. ad audientiam. Et pōt dici expressum. Non eīn tm̄ dicit ibi de libris repertis sub custodia publica ⁊ fideli. ſꝫ indistincte p libros antiquos: q̄ cum agat de modico ꝑiudicio. nec obstet interesse bursale. nō est verisimile q̄ q̄s scripsisset falsum. vel q̄ ista scriptura tanto tempe fuisset tolerata si non ꝯtinuisset veritatem. Modicum aūt est ꝑiudicium q̄ iste ꝯpat9 h eat: vel ille. Qn̄q agit de magno ꝑiudicio; ⁊ tunc aut est talis liber vel scriptura: cui ab antiq̄s nr̄is cōiter creditū est vel reperit in loco vbi solū ſuant scripture autentice. ⁊ facit plenam fidē. Et est tex. notabilis in. d. c. ad audientiam. Et his infero q̄ istis libris hy-

storialibus seu cronicis quibꝫ a maiorib⁹ nostris fides cōmuniter adhibita est: credere debem⁹. vt notat Bar. in. l. j. ff. si cer. pe. Hinc etiā est ꝙ dicta Aristotilis Ipocritis ⁊ similiū: fidē faciunt. q̄ cōmuniter in omnibꝫ studijs recepta sunt. Idem de libro feudoꝝ prout notat Panor. in. c. fi. de feu. Aut est talis liber seu scriptura: cui cōiter a maioribus nostris creditū nō est. nec reperit in loco vbi seruant scripture autentice. ⁊ talis scriptura seu liber facit adminiculū seu p̄sumptionē: nō autē plenam ꝓbationē. Hoc ꝓbatur a contrario in. d. c. ad audientiā. ⁊ fuit de mēte Inno. sup Rubrica. de ꝓse. ec. Itē dicit glo. in. d. c. cū causam. ꝙ credit instrumēto ꝓducto ex archiuio publico. Et est archiuus locus in quo reponunt scripture publice. Et fm Panor. ꝑ hoc directo facit. d. c. ad audientiā. Itē dicit glo. ꝙ credit scripture sculpte in aliq̄ columna vel lapide. Panor. hoc intelligit in nō tendentibus in alieni⁹ p̄iudiciū. Nam aliq̄ faciunt plenā fidē. aliq̄ adminiculant fm qualitatē loci vbi reperiunt ⁊ fm quantitatē p̄iudicij. vide in. l. monumētoꝝ. C. de reli. ⁊ sump. fu. vbi dicitur ꝙ sculpture monumentoꝝ seu sepulcri minime probant ꝓprietatē ipsius. Glo. etiā ibi colligit ꝙ adminicula ⁊ si non plene ꝓbent. coadunata tn̄ faciunt plenas ꝓbationes. ꝑ illud qđ si. nō ꝓsunt singula multa iuuant.

An autē hoc sit verū indistincte vt ꝓbationes imꝑfecte coniungant ad faciendā plenā ꝓbationē Videt em̄ ꝙ nō. Nā singulares testes nihil probant. vt in. c. licet. extra de ꝓba. ⁊ multa imꝑfecta nō faciunt vnū ꝑfectū. vt in. c. quorundā. cū glo. xxiij. dist. So. aut ꝓbationes diuerse tendunt ad vnū. aut ad diuersa. Primo casu sunt commiscibiles. ⁊ si sunt sufficientes ad inducēdū animū iudicis ad plenā credulitatē: inducūt etiā plenā probationē. Et hoc ꝓcedit siue sint eiusdē generis siue diuersi. vt vni⁹ testis cū fama. iuxta nota. in. c. j. de appe. Idē dicū alijs p̄sumptionibꝫ ⁊ adminicul'. cū vno teste de visu vel pluribꝫ de credulitate probant. Scđo casu cū tendunt ad diuersa: tunc non sunt cōmiscibiles. Exemplū in pluribꝫ testibꝫ singularibꝫ. Idē videt si aliqui testes deponāt de mutuo. s̄ nō ꝑfecte. ⁊ aliqui de cōfessione mutui. ⁊ nō ꝑfecte. vt nō coniungant ad faciendā plenā ꝓbationē. quia mutuū ⁊ cōfessio sunt diuersa. nec tendunt ad vnū totū faciendū. cum sepe sit vnū sine reliquo.

An autē priuata scriptura q̄ scribit inter ꝑtes que vocat apoca: vel apodisia faciat fidē. Panor. in. c. ij. de fi. instru. cōcludit ꝙ si talis apodisia hꝫ subscriptionē ꝑtiū ⁊ testiū. tūc facit fidē. Secus s̄ si tm̄ habeat subscriptionē partiū aut testium. aut nullum istoꝝ.

An autē dicta scriptura debeat cōtinere diē. locum. annos dn̄i. ⁊ hmōi. Bar. in. l. cū tabernā. §. idem quesiit. ff. de pig. tenet ꝙ nō. Et hoc limitat Panormita. quādo agitur de solo preiudicio scribentis.

An autem litera missiua: aut libri rationū mercatoris faciant fidē. vide in. d. c. ij. ꝑ Panor. ⁊ multa similia.

Promissio. vide supra iurare in fi.

Vrgatio post partū.

Vtrū post partū debeant mulieres abstinere ab ingressu ecclesie. R̄n̄. si intrare velint ecclesiā ad agenduꝫ gratias: nō peccant: nec sunt ꝓhibende. Si tn̄ ex veneratione volunt aliquantulū abstinere: deuotio eaꝝ nō est improbanda. ex eo. c. vno.

Vestuarij.

Vtrū sacerdos teneat admittere istos questores elemosynarum. vt sancti Anthonij vel sancti Ber. ⁊ hmōi. R̄n̄. fm panor. in. c. cū ex eo. de pe. ⁊ re. vbi cōcludit post hoc: ꝙ aut nō habēt literas apostolicas vel dyocesani. ⁊ tunc nō tenet. nec debet eos recipere ꝑ tex. ibi admitti ꝓhibemus. Aut habent literas ⁊ tunc si sunt vere ⁊ non suspecte: tenetur eos admittere. Secus si sunt false vel suspecte. quia tunc pōt consulere epm̄. Et idē dic de epo qū isti deferunt literas apostolicas. vnde epi possunt illas examinare: an sint false. Et ideo solet epi facere statuta. vt nulla lr̄a apostolica admittatur sine ipsoꝝ cōscientia ⁊ examinatione. Caueat tn̄ eps ne hoc faciat in fraudē. Al's puniret. vt in c. dilecti ⁊ in. c. q̄nto. de priuil'. Et p̄dicta ꝓcedūt in istis questoribꝫ q̄tucūq; sint etiā exempti. Et hoc intellige qū volunt petere noīe hospitaliū: aut monasterioꝝ. secus si ꝑ seipsis. Nā tunc pn̄t admitti sine literis. Itē isti questores non pn̄t p̄dicare nec aliquid ꝓponere. petēdo elemosynas. nisi qđ in literis cōtinet. Et hoc fuit statutū. qr ipsi solebant ꝓponere multas abusiones ⁊ dicere multa mēdacia. Et maxime cōmutādo vota ⁊ absoluēdo a pena ⁊ a culpa. Et hodie ꝓuisum est ꝙ excedētes in talibus ꝑ epm̄ loci puniri pn̄t. vt in de. ij. ⁊ de pe. ⁊ re. Itē isti questores elemosynaꝝ debent esse modesti ⁊ discreti. nec debēt hospitari in locis incongruis. nec portare false religionis hītū. Et si tales sunt: eps pōt eos punire tanq̄ excedētes in eius territorio. vt in. d. cle. ij. Et si ꝓpter eos impediret inq̄sitionis officiū: possunt ꝑ inquisitores cōpelli a p̄dicatione. vt in. c. vt officiū. de heret. li. vj.

Eligio. i. cōmuniter.

Vtrū religiosus peccet trāsgrediendo ea q̄ sunt in regula. R̄n̄. Fm Tho. scđa scđe. q. lxxxvj. votū ꝓfessionis respicit p̄ncipaliter tria. s. obedientiā. pauptatē ⁊ castitatē. Et horum trāsgressio obligat ad mortale. Alioꝝ autē trāsgressio nō: nisi ꝓpter cōtemptū regule vel ꝓpter p̄ceptū a p̄lato oretenus factū: siue in regula expssum. qr hoc esset facere ꝯ votū obediētie. sicut reperit in regula fratrū minoꝝ. vbi p̄ter illa tria substantialia sunt multa alia p̄cepta. ⁊ quedā alia eq̄pollentia p̄ceptis. q̄ oīa obligant ad mortale. vt patet in cle. exiui. de v. si. Nō sic in alijs regulis. Ille autē qui ꝓfitet nō vouet seruare oīa q̄ sunt in regula tanq̄

obligatoria. quia q̄si obligaret ad impossibile. sed vouet regularē vitā: que essentialr̄ cōsistit in p̄dictis tribus vel s̄m q̄ in regula ponunt. put dicit cle mens in. c. de. q̄ ad ꝯsilia euāgelica fratres minores tenent vt ad p̄cepta vel vt ad consilia. put ponuntur in dicta regula.

Quid de his que lucrat monachus fugitiuus seu apostata. R̄n. totū monasterio suo lucratur. xviij. q. ij. abbates. etiā s̄m Inno. si vetante monasterio acquirit. vt. ff. de acquir. re. do. l. etiā. Sz s̄m eundē si monach⁹ sit ejectus: ea q̄ lucrat: nulli acq̄rit. nec valet contractus eius. Et addit. posset tamē dici q̄ acquirit ep̄o: a cui⁹ iurisditione nō est absolutus.

Utrū religiosi succedāt in bonis parentū. R̄n. quo ad frēs minores nō. per cle. exiui. de v. s. Alij ꝓ sic. aut ex regula. aut ex priuilegio. nec parentes possunt eos exheredare: q̄uis duz laici fuerint in causam ingratitudinis incidissent. vt. C. de epi. et cle. l. deo nobis. xix. q. iij. c. fi. Religiosis p̄cipit in virtute obediētie. vt sub interminatione maledictionis eterne ne in sermonibus detrahant p̄latis: vel retrahant aliquos ab ecclesiis suaꝝ frequētia vel indulgētias indiscretas ꝓnuncient. et ne retrahant testatores a restitutionibus vel legatis matricibus ecclesiis faciendis. nec legata vel debita aut male ablata incerta: sibi vel sui ordinis fratribus vel cōuentibus in p̄iudiciū alioꝝ fieri vel erogari ꝓcurent. Nec absoluāt quēq̄ in casibus reseruatis pape vel ep̄o. hec in de. religiosi. de priuil. et ibi dicit glo. sup v̄. alioꝝ p̄iudiciuz. i. quibus dare debebant vel dare volebant. Archi. autez flo. in sum. hoc limitat: q̄n religiosus hoc facit ex odio vel maliuolētia. Secus si facit vt sibi vel amico suo magis ꝓuideatur q̄ illi. puta. testator voluit legare tibi. C. et ego rogo vt leget magis mihi vel alteri p̄sone mihi dilecte. et ille sic facit: talis s̄m Pe. de pal. in q̄rto. nulli tenet. quia nulli aufert suū. Nā illi nullū ius erat acquisitū. quia nemini facit iniuriā q̄ vtitur iure suo. hec ille. licet frater Aluarus teneat q̄ peccet mortalr̄ et q̄ teneat ad restitutionē.

An autē papa possit dispēsare in voto cōtinentie vel religionis. vide s̄. Papa.

Utrū religiosus factus ep̄s absoluatur a voto paup̄tatis et obediēne. R̄n. s̄m Tho. sicut nō absoluitur a voto cōtinētie: ita nec a voto paup̄tatis. quia nihil debet hr̄e tanq̄ ꝓpriū: s̄ sicut dispēsator bonoꝝ ecclesie. Silr̄ nō absoluit a voto obediētie s̄ p accidens obedire nō tenet. si superiorē nō habeat. sicut et abbas monasterij. q̄ tn̄ nō est a voto obedientie absolutus.

Utrū religiosus possit esse iudex. R̄n. simplex religiosus iudex eē nō pōt. vt. ff. de iudi. l. cū p̄tor. in glo. Guardiani aūt minoꝝ vel p̄ores p̄dicatoꝝ bene p̄nt esse iudices delegati. Iuxta nō. p doc. in c. statutū. de rescriptis. li. vj.

An autē religiosi possint esse arbitri vel arbitratores. vide s̄. Arbiter.

Utrū religiosus possit esse executor testamētoꝝ. R̄n. si est ordinis minoꝝ nō pōt esse executor testamentoꝝ: s̄ bene pōt cōsulere. vt in cle. exiui. de v. s. Si autē est alterius ordinis nō pōt nisi super hoc petita licentia et obtenta a supiore suo. vt extra de testa. religiosus. li. vj. talis q̄z etiā si sit exemptus vel p̄latus tenet reddere rōnē ordinario. et ordinarius tenet exigere. vt in de. religiosis. de testamentis. Adde tn̄ p̄dictis q̄ ad frēs minores q̄d notat Bar. in tractatu minoricaꝝ. vbi dicit. q̄ frēs minores nō p̄nt esse executores q̄n vicē heredū sustinent. Idē quādo distributio pecunie est fienda in alios a suis ordinibus. Secus aūt si relinqueret pecunia distribuēda in necessitates fratrū arbitrio talis fratris. q: tale executionis officiū implere pōt herede sponte soluēte. Fiet enī administratio pecunie p executores alios vel heredes. Et ipse frat arbitrabit. Hoc enī statui eoꝝ nō repugnat. Et rationes de. exiui. cessant. Idem dicli pec unia sit distribuenda in sorores et moniales monasterioꝝ q̄ regunt p ipsos frēs. Et benedictus. xij. in cōstitutionibus ordinis hoc videt exp̄mere. Idē dicendū est q̄n sola p̄sonaꝝ electio ē fienda. Nā q̄nq̄ committit eis aliq̄d executionis officiū. in quo nullum litigiū et nulla pecunie dispēsatio: seu administratio vertit. Verbi grā. q̄ x. flore. expendant in. x. pauperibus. videlicet vn⁹ florenus p q̄libet. et q̄ tales pauperes eligant p frēs minores. Hic enim nullum fiet litigiū. Itē nulla distributio pecunie. Nā testator ipse distribuit. s̄ p fratrē fiet sola electio p̄sonaꝝ. Et in hoc casu etiā cessant rōnes de. Item ex hoc nullū ius fratribus ipsis acquiritur. Ista enī noiatio est meri facti. Qd̄ pz quia cadit in depositū. q̄ non est capax eoꝝ q̄ sunt iuris ciuilis. vt in l. cū pt. §. pt. ff. de le. ij. Hoc enī si fidelit fit tuti⁹ est. Ipsi enī ꝓpter secreta q̄ audiūt in ꝯfessionibus melius cognoscūt paup̄es verecūdos q̄z alij. nec hoc est malū: nec hz sp̄ēm mali. In alijs aūt executionibus p̄nt frēs dare cōsiliū: siue determinate: siue indeterminate petat siue de p̄sonis siue de q̄ntitate nisi talis esset ingressurus religionē eoꝝ. q: p regulam eoꝝ nō p̄nt eis dare cōsiliū. s̄ ad deū timētes eum mittant.

An autē cū executio et distributōnis officiū est iniunctū in testamēto cū cōsilio fratrū minoꝝ debeat eoꝝ ꝯsiliū inq̄rere. R̄n. q̄ aut testator iniūxit q̄ fiat cū cōsilio fratrū. eo casu q̄ ipsi frēs nō p̄nt esse executores. et de vrbanitate dz eorū cōsiliū requiri non de necessitate. Aut eo casu q̄ ipsi frēs p̄nt esse executores: tūc debet eoꝝ cōsiliū req̄ri. Non ob. l. ticiū et meuiū. ff. de admi. tu. q: ibi loquit in tutore cui⁹ ptās est a lege. lz a testatore def. hic loq̄tur in executore cui⁹ ptās est ab hoīe sicut ptās ꝓcuratoris. hec Bar. vbi s̄. Vide s̄. in. c. Consiliū. de hac materia.

Quid autē si religiosus fuit creatus executor. et executus est absq̄ cōsensu supioris. An gesta p eū valeant. Dic s̄m Fede. de se. q̄ valent. licet nō consentiat superior. dūmodo nō ꝯdicat. Mirabile dictum. Et dn̄s an. de hoc facit maximū festū. Idem Ludo. ro. in suis singularibus. Sed hoc videt ꝯtra determinata p doc. in. c. ij. de testa. li. vj. vbi habet

ꝙ aceeptatio officij executionis vel executio facta p religiosum nõ petita ⁊ obtenta licentia supioris est ipso iure nulla. Nã negatiua pcedens verbũ potest ,ptũ est ibi reddit actũ de iure impossibilẽ. ⁊ necessitatẽ importat. vt vult glo. in regula. põt. li. vj. Nec ſm glo. in cle. j. de testa. sufficit licentia tacita. Bar. tñ in. l. vniuersis. C. de eu. li. x. videt tenere dictã opinionez. videlicet ꝙ facta executio teneat. De hac materia vide infra Restitutio. xv. ⁊ Testamentũ. iij.

An autẽ guardianus vel prior q̃ suis subditis possunt dare hanc licentiã: teneant ipsi si deputent executores petere licentiaz a suis supiorib⁹. Vide supra in simili Excõicatione. xvj. Et eadẽ questio formari põt qñ pdicti guardiani minorꝝ ꝯstituunt arbitratores sine licẽtia suorꝝ superiorꝝ. An gesta p eos teneant. Et per pdicta põt dici ꝙ sic. ex q̃ subditis suis pdicti guardiani pñt dare licentiã. Nã si alijs tribuunt velle: etiã ipsi habebũt velle Ideo eiũ religiosus subditus pdicta non põt ſm hoc. pcipue ſm dictũ Ludo. q: nõ habet velle. sed velle suũ dependet a voluntate plati sui. xij. q. j. c. nõ dicatis. ⁊ ſm Zab. in cle. j. de testa. superior ibi accipit pro supiore immediato.

Eligio. ij. quo ad ingressum.

Vtrũ adultus ingressus religionẽ possit ad seculũ redire. vide s. Nouicius. Et multa alia que pertinent ad hanc materiam.

Vtrũ seruus possit ingredi vel recipi in religionem. Rñ. nõ põt ingredi nec debet recipi sine sciat ꝙ sit seruus: siue sit psona incognita. ⁊ nesciat vtrum sit seruus vel liber. Et si ingressus fuerit. ⁊ infra trienniũ petit a dño suo. debet reddi cũ oĩb⁹ que attulit. Fide tñ accepta de impunitate ipsius Post vo trienniũ repeti nõ põt: nisi esset tã longe ꝙ inuenire nõ posset. xvij. q. ij. si q̃s incognit⁹. Et currit dictũ tẽpus a tpe sciẽ dñi. Et hec intelligere in omni genere seruorꝝ etiaz si sint coloni. originarij. siue alciptici. de quib⁹ infra dicet Seruus anno.

Quid si seruus ingressus monasteriũ recipitur ad ,pfessionẽ ante dictuz terminũ. Rñ. ſm Ray. credo ꝙ debet remanere in ordine. ⁊ monasteriuz debet satisfacere dño. q: fuit in culpa in recipiẽdo. vel dic ꝙ si nõ erat incognit⁹ ⁊ ,pbabat forte p falsos testes ꝙ esset liber. dz restitui dño si petat. vt ex de ser. nõ or. c. de seruorꝝ. cõcor. Ho. ⁊ idem ſm eosdẽ si al's dolose intrauit religionẽ. sciens se fuiũ Secus si bona fide putabat se liberũ.

Quid si talis post factã ,pfessionẽ fuerit dño restitutus ⁊ postea manumissus sit. nunq̃d teneat redire ad monasteriũ. Rñ. ſm Ho. ꝙ sic. q: q̃ntuz in eo ẽ monachus fuit. vide supra Impedimentũ tercio.

Vtrũ obligati ad rõcinia possint recipi ad religionẽ. Rñ. si sunt obligati ad rõcinia reipublice. nõ sunt recipiendi. di. iiij. legẽ. Sz si obligati sunt ad rõcinia priuatorꝝ. honestũ est ꝙ prius de rõciniis se expediant. nõ autẽ est necessarium ſm glo. Ray.

Vtrũ ille q̃ est obligatus ad aliq̃d soluendum possit ingredi religionẽ. Rñ. ſm Ray. põt. nõ obstante obligatione vel iuramẽto. dũmodo non ex leuitate vel intentione subtrahendi debitũ hoc faciat. sz ex charitat' feruore. Nec facit iniuriã creditori. q: excusat auctẽ spũssancti; cui nemo resistere põt. ex de regula. c. licet. sz monasteriũ tenet satisfacere de his que cõtulit monasterio. xix. q. iij. si qua mulier. Si tñ post ingressum religionis: monasteriũ occasione eius aliq̃d acq̃reret. puta. p successionem hereditariã vel donationẽ. siue ex testamẽto teneret monasteriũ q̃ntũ illud esset. ⁊ non plus. ar. d. c. si q̃. cõcor. Inno. ⁊ Hostiẽ. Poterit etiã vt ait Ray. in monasterio existens scribere. vel aliud honestum opus facere ad liberandũ se: dũmodo nõ negligat ,pter hoc diuinũ officiũ. xij. q. j. clericus. nec impediat in aliq̃ ab obseruantia regulari. i. ab obsequijs regule: cui semp est astrictus. Ideo ad pdictã solutionẽ nõ tenet ſm Vl. Et hoc vltimũ videt verius vt ad aliquã opationẽ nõ teneat. nisi forte ,pter vitanduz scandalũ. Idẽ dic de eo q̃ est obligatus ad aliq̃d faciendũ. si aliq̃d detulit monasterio satisfaciat. Aliter nõ videt obligari ad laborandũ. vt dictũ ẽ. Idẽ tenet Archi. flo. De hoc infra Restitutio vltimo.

Vtrũ rector q̃ iurauit regere ciuitatẽ p annum siue magister q̃ iurauit legere vel capellan⁹ q̃ iurauit seruire in capellania possint ingredi religionẽ. Rñ. ſm Ray. sic. Nõ eiũ iuramẽtũ violat. q̃ illud in melius cõmutat: ex de iureiu. ,puenit. el. ij. Idẽ Inno. ⁊ Gof. Ho. q̃z addit cõsulo ꝙ prius impleat qd ,pmisit. ex de iureiur. c. debitores. hoc eiũ tuti⁹ esset nisi ab illo vel illis quib⁹ iurauit possit licẽtiã obtinere. tñ hoc videt consiliũ. Nã statim põt intrare religionẽ nõ obstante iuramẽto. vt notat panor. in. c. cõmissuz. de spon. vbi dicit de illo q̃ intrauit ꝯhere p verba de psenti: ꝙ sine peccato põt nõ ꝯhere ⁊ intrare religionẽ. sz ꝯhere est de cõsilio ne notet piurio quo ad vulgi opinionẽ.

Vtrũ ,pter obsequia pentũ debeat q̃s retrahi ab ingressu religionis. Rñ. ſm Tho. in quolibet. Alit' dicendũ est de illo q̃ nondũ religionẽ intrauit. ⁊ alit' de illo q̃ iam in religione ,pfessus est. quia eiũ nõdũ intrauit si videt patrẽ suũ in magna necessitate ⁊ cui p aliũ subuenire nõ possit. nõ debet religionẽ intrare. sz debet ministrare pentib⁹: maxime si absq3 piculo peccati possit in seculo remanere. Si vo p aliũ possit pentib⁹ suis ministrare. põt si vult religionez intrare. Postq̃z vo aliq̃s est in religione ,pfessus mortuus ẽ mundo. vñ p spiritualẽ mortẽ deobligat a cura impẽdẽda pentib⁹ sicut etiã deobligaret p mortẽ corporalem. Et ido nõ peccat. nec ꝯ pceptũ aliq̃d agit si i claustro maneat sub pcepto plati. pentũ administratõe ptermissa. Etenĩ fact⁹ ẽ impotẽs ad reddẽdũ debitum ministeriũ absq3 ,pria culpa. dz tñ q̃ntũ põt salua ordinis obediẽtia sathagere. vt p se vel p aliũ suis pentib⁹ subueniat si in necessitate fuerint.

Utrū epi. archidiaconi vel p̄sbyteri curati pos-sint ingredi religionē. R̄n̄. f̄m Panor. in. c. q̄d dei timorē. de sta. mo. q̄ cuilibet p̄lato citra epm p̄mit-titur intrare religionē τ dimittere p̄laturā. Et f̄m Tho. Archidiaconi τ p̄sbyteri curati hoc p̄nt etiā ɔ̄dicente epo. xix. q. ij. due sunt. Ep̄us aūt nō p̄ōt trāsire nisi de licentia pape. vt in. c. licz. de regula. f̄m hoc.

Utrū p ingressum religionis cōsequat̄ quis re-missionē oīm peccatoꝝ. R̄n̄. f̄m Tho. rōnabilit̄ dici p̄ōt q̄ sic. Sicut p assumptionē crucis. Si eñ aliquibus elemosynis factis hō p̄ōt statim satisface-re de peccatis suis iuxta illud Daniel. iiij. peccata tua elemosynis redime. multofortius in satisfactio-ne p omnibus peccatis sufficit q̄ aliq̄s diuinis offi-ciis se mancipet p religionis ingressum: q̄ excedit omne genus satisfactōis τ p̄nie publice. vt habet̄ xxxiij. q. ij. admonere. vnde in vitaspatrū legit̄ q̄ eandē gratiā cōsequūt̄ ingrediētes religionē: quā cōsequunt̄ baptizati. Si tñ p ingressum nō absol-ueret̄ ab omni reatu pene: nihilominus ingressus religionis vtilior esset q̄z peregrinatio terre sancte ad p̄mouendū in bonū q̄d p̄ponderat absolutio-ni a pena.

Quid de illo q̄ dolo inductus intrauit religionez. R̄n̄. f̄m Ray. nō p̄ōt allegare deceptionē: cuius cōditio melior facta ē. vt ex̄ de cōuer. cōiu. ex parte el. ij. concor. Ho. τ addit. q̄ idē est etiā si q̄s ex fal-sa causa intrauit: vt si p̄ putauit sponsam suā lepro-sam. τ non erat. d. c. ex p̄te. Uide de hoc s̄. Diuor-tium. Uide tñ Inno. in. c. cū dilectus. q̄d me. cā. vbi dicit q̄ dolus q̄ cadit in ɔ̄stantē virū nō hz vi-ciare religionis ingressum. Secus vbi interueniret dolus q̄ peritissimos haberet fallere.

Quid si q̄s ingrediat̄ religionē sub conditione aliq̄. R̄n̄. Panor. in. c. fi. de condi. ap. ponit duas opiniones p̄ncipales. Una fuit Inno. Hostiē. τ Jo. an. q̄ si fuit apposita aliq̄ cōditio ɔ̄ substantiā religionis. puta. q̄ ei liceat habere p̄priū. q̄ hac cō-ditione nō obstante tenet p̄fessio. Idē tenet glo. in. c. solet. xxxij. q. ij. Licet secus sit in m̄rimonio f̄m Jo. an. q̄r in m̄rimonio tractat̄ de fauore ipsoꝝ ɔ̄-hentiū. Uñ ex quo alter acceptauit cōditionē po-tuit sibi p̄iudicare. s̄z in p̄fessione obligatio acqui-ritur deo p ministeriū abbatis vel alterius p̄lati. Fa-ctum g̃ ministri acceptātis illā cōditionē nō debet obesse deo. q̄ videt̄ velle p̄fessionē recipere. Con-trariā opi. tenet glo. in. d. c. fi. Gal. autē de cal. dic̄. q̄ in foro iudiciali p̄cederet p̄ma opinio. s̄z in foro aīe opinio glo. Sed. d. Car. tenet q̄ p̄fessio sit nul-la. ex q̄ p̄fitens ille stetit in sua volūtate. Aliter noluit se obligare. Et hec opinio plus placet panor. q̄r re-mota p̄te substātiali actus: remouet̄ ipse actus. vt in. c. tua de spon. Sz intētio p̄priū est ɔ̄ substantiā religionis. vt in. c. cū ad monasteriū. de sta. mo. g̃ talis cōditio siue modus hz viciare actū. Nec ob. si dicat̄ q̄ p̄latus ad p̄fessionē recipiēs nō potuit p̄iudicare deo. q̄r dico illud p̄cedere in obligatiōe q̄sita. s̄z nos sumus in q̄renda. Nam τ seruus nocet dño in q̄rendis. s̄z nō in acq̄sitis. Sic τ p̄latus nō potest p̄iudicare ecclesie in acq̄sitis. s̄z bene in acq̄-rendis. Itē deus nō recipit obligationē nisi a vo-luntario. xv. q. ij. nō est. hinc ē q̄ votū emissum p metū nō obligat vt in. c. j. q̄ me. cā. Sz iste noluit aliter obligari. nisi posset tenere p̄priū. g̃ τc. Inno. tñ dicit q̄ si ingredienti diceret̄. tu debes p̄fiteri re-gulam beati Augustini. τ bene p̄ōt comedere car-nes. τ in illo monasterio essent cōstōnes q̄ nō co-mederēt carnes. bene posset comedē carnes. cum nec regula hoc habeat. nec vniuersalis cōstitutio. nec ei posset aliq̄d imputari: nisi esset scandalum. τ tūc posset ad aliū locū mutari. Sed secus si dice-retur sibi volenti p̄fiteri regulā beati Benedicti. Nā f̄m eā oēs generalit̄ abstinere debēt a carni-bus. τ tūc fatuitati eius imputandū est. si credit ei q̄ p̄mittebat sibi q̄ liceret comedē carnes. Idem Dir. Addit tñ idē Inno. f̄m aliq̄s: q̄ ex quo sub-mittit se obediētie alicuius. nō obstantibus talibus p-missionibus: tenet̄ seruare regulā τ cōstōnes eius xij. q. j. nō dicatis. De hac mā vide s̄. Abbas. Et an liceat monacho hr̄e vsumfructū alienius rei. vi-de ibi. Et an pactū de habēdo vsūfructū inducat p̄prietatē. vide s̄. Impedimentū. iiij.

Quid si aliq̄s videns aliq̄d monasteriū vbi mo-nachi splendide viuūt. cogitat: hīc ordine mihi bene possum insistere τ sic ingredit̄. Uel pone q̄ aliq̄s intrauit religionē vbi nō seruat̄ regula antiquitus instituta. Deinde reformat̄ monasteriuz. nunq̄d is q̄ fuit ingressus tp̄e dissolutōis possit cōpelli ad obseruantiaz regule reformate. R̄n̄. Panor. in. c. sup eo. de regula. dicit q̄sdā distinguere int̄ discre-tum τ indiscretū. Alia opinio: quā videtur sequi Inno. est vt indistincte cōpellat̄ esse in illo mona-sterio. q̄r aūt intrauit intuitu dei. τ nō debet posse allegare q̄ nō vult obseruare regulam reformatā. Si aūt dicit se intrasse non bono aīo. s̄z vt viueret f̄m regulā ibi vigentē. τ nō debz audiri tanq̄ alle-gans turpitudinē suā. Sed panor. dicit p̄dicta p-cedere q̄ ad ecclesiā militantē. q̄ non iudicat de oc-cultis. Sed in foro aīe putat aīaduertēdā intēno-nem istius ingressi. Nā votū oīno dz esse volunta-rium. vt in. c. licet. de regula. Ido si q̄s nō habuit animū se obligādi nisi respectu regule q̄ ibi obser-uabat̄. nō putat q̄ iste apud deū sit obligatus. ma-xime q̄r tria sunt substātialia religionis. Alia acci-dentalia τ ordinata ad finez illoꝝ triū. vnde si per tantū tp̄s. s. de cuius initio nō est memoria: aliq̄ acci-dentalia regule nō fuerūt in illo monasterio obser-uata satis potuit ingrediens cogitare q̄ ex aliq̄ cā illud p̄uenerit: cū ista accidētalia possint esse τ ab-esse: stante religione in illis tribus substātialibus. vñ saltē antequā regula reformet̄ p superiorē. illi q̄ fuerūt ingressi tp̄e quo remissius ibi viuebat̄. nō vident̄ peccare. Et ita cōsuluit. d. suus Car. vt refert Pa-nor. Dir. aūt. li. ij. plus dicit q̄ si q̄s intrat mona-steriū in q̄ est certa regula ab antiq̄ instituta. s̄z nō seruat̄ etiā q̄tū ad habitum. Nec etiā intrās obli-gat se ad ipsaz antiquā seruandā: s̄z ad illā q̄ ibi de facto seruat̄: τ sic in hoc casu ille q̄ ingredit̄. etiaz si p plures annos ibi remāserit. nō censet̄ religiosus

sed tamē monasterio reformato: necesse habet exire: aut regulam profiteri ꝛ seruare. d.c. super eo. Et hoc facit ꝓ istis conuentualibus ꝛ monialibꝰ large vite.

An autē maior pars cōuentus possit reformare regulā antiquitus institutā inuitis minori pte: Vide supra Lex.

Eligio.iij. quo ad votum ingrediendi.

Vtrū pueri possint se obligare voto religionis. Vide s. Monicus. Et an tale votum factū ab impubere ante ānos pubertatis teneat: ibi vide. ꝛ alia singularia circa hoc.

Quid si q̄s vouit intrare certā religionē ꝛ ipsi nolūt eū recipe. Rū. s; Tho. scda scde. q. lxxxviij. Siquidē intētio sua fuit se obligare ad religionis ingressum ꝑncipalit. ꝛ ex pn̄ti elegit hāc religionē vel hunc locū q̄si sibi magis cōgruentē. tenet si ibi recipi nō pōt aliā religionē intrare. Si aūt principaliter intēdit se obligare ad hanc religionē vel ad hunc locū q̄si sibi magis cōgruentē ꝓpter spālem cōplacentiā huiꝰ religionis vel illiꝰ loci. nō tenetur aliā religionē intrare si illi nolunt eū recipe. Idem Ri. in. iiij. Si aūt incidit in īpossibilitatē īplendi votū ex ꝓpria culpa: tenet facere qd̄ pōt. ꝛ insuper agere pn̄iam de culpa. Si autē dubitat quā intentionē habuerit. dꝫ tutiorē viā eligere.

Vtrū ille q̄ vouit vnā determinatā religionē intrare licite possit induci ad aliā. Rū. fm Tho. q in maiori intelligit minꝰ. Ideo ille q̄ obligatus est voto vel iuramēto ad ingressum religionis minoris pōt licite induci ad hoc q ad maiorē religionem trāseat nisi sit aliqd̄ spāle qd̄ impediat. puta. infirmitas vel etiā spes maioris ꝓfectꝰ in minori religione. Ille vō q̄ obligat voto vel iuramēto ad ingressū maioris religiōis nō pōt licite induci ad minorē religionē nisi ex aliq̄ euidēti causa ꝛ dispensatione supioris. Si tn̄ ingredit ꝛ ꝓfiteat. tenet ꝓfessio. ex̄ de regula. q̄ post votū. li. vj. De hoc vide s. Abbas. ꝛ infra Religio. iiij.

Vtrū ille q̄ vouit ingredi religionē teneat ibi ꝑpetuo remanere. Rū. fm Tho. Si vouēs intēdit se obligare nō soluꝫ ad ingressum religionis. s; ad ꝑpetuo ibi manendū tenet ꝑpetuo ibi remanere. Si aūt intēdit se obligare solū quo ad ingressū causa experiēdi cū libertate remanēdi vel nō. manifestū est q remanere nō tenet. Si aūt in vouendo de hoc nihil cogitauit. videt obligari ad īgressum fm formā iuris. q̄ est vt ingredienti det annꝰ ꝓbationis. vn̄ nō tenet ibi ꝑmanere. Si tn̄ tali intētione intraret vt statim exiret. nō videt satisfactū voto. q: in vouēdo hoc nō intēdebat. Et iō tenet vt saltē velit experiri. an ei expediat manere.

Eligio.iij. quo ad trāsitum ad aliam.

Vtrū liceat trāsire de vna religione ad aliā. Rū. fm Tho. scda scde. q. vltiā. trāsire de vna religione ad aliā nisi ꝓpter magnā vtilitatem vel necessitatē nō est laudabile. tū quia ex hoc plerunq; scandalizant illi q̄ relinquūt. tū etiā q facilius aliq̄s ꝓficit in religione quā cōsueuit q̄ in illa quā nō cōsueuit ceteris paribꝰ. Pōt tn̄ aliq̄s laudabiliter trāsire de vna religione ad aliā triplici ex causa. Prima ex zelo ꝑfectiōis religionis in q̄ nō attendit excellētia fm solā artitudinē vite. s; principaliter fm illud ad qd̄ religio ordinat. ꝛ pūter fm discretionē obseruātiarū fini ꝓportionatarꝫ. Scda cā ꝓpter declinationē religionis a debita sua professione fm quā fuerat instituta. Tercia cā ꝓpt infirmitatē vel debilitatē. ex q̄ interdū ꝓuenit q nō pōt aliquis artioris religionis statuta seruare. qui posset statuta latioris seruare. Et in hoc casu necessaria est dispēsatio. In scda etiā est necessarium supioris iudiciū. In pria aūt. an reqrat licētia superioris. Panor. in. c. licet de regula. dicit. q ad hoc vt religiosus licite possit trāsire ad aliā religionem duo reqrunt. Primo q religio sit strictior. Scdo q nō trāseat ex temeritate vel leuitate. s; zelo strictioris vite. nō g̃ licet transire in odium primi p̄lati ad religionē strictiorē. Tercio extrinsecus reqrit vt petat licentiā trāseundi a p̄lato suo.

Sed querit. Pone. dubitat an religio ad quā trāsitꝰ fit sit strictior. q̄s habebit iudicare. Rn̄dit Panor. q nō statur verbo volētis trāsire nec p̄lati denegātis. s; supioris iudiciū est reqrendū. Et dicit Inno. illo casu dici supiorē: illū ad quē appellaretur si iste religiosus grauaret. Non enī fm eū debet ꝓprius p̄latus esse iudex in cā sua. Et notā bene ex isto dicto. q vbi orit cōtentio int religiosū ꝛ superiorē suū. nō debet superior esse iudex in cā sua. s; debet adiri superior immediatus.

Quid si p̄latus deneget vel nō rn̄deat seu allegat cām denegatōis iniustā. Rn̄dit Panor. fm Inno. q in his casibꝰ ꝛ similibus pōt subditus in cōtinenti trāsire nō expectato alio tpe. exq̄ constat de ꝑpetua denegatione p̄lati: s; si p̄latus allegaret aliquā iustā cām vel verisimilē denegādi licentiā nō debet subditus transire. s; instare apud supiorem vt decernat an p̄latus habeat iustā causam denegandi.

Quid autē si trāsiuit ad aliā nō petita licētia an sit reuocādus. Glo. in. d. c. licet. dicit. q licet repeti possit. tn̄ si nō repetit reuocādus nō est. exq̄ iusta cā motus trāsiuit. Idē Gof. Pe. ꝛ Ab. s; s̄riuꝫ tenet glo. in. c. intelleximꝰ. de eta. ꝛ q̄li. Idē Host. ꝛ Jo. an. ꝛ cōiter moderniores p̄ter Cal. Et panor. tenet hāc vltimā opi. s. q sit reuocandus hac rōne fundata ex tex. ná tex. dicit petēdā esse licētiam; ne bonū obediētie cōtēnere videat. Si g̃ ex nō postulata licētia p̄sumit cōtēnere bonū obediētie. g̃ nō pōt dici q instinctu spūssancti trāsierit. s; potius p̄sumit q ex leuitate. Cōclude g̃ istū reuocandū ad primū monasteriū. Et ex p̄dictis ꝛ ex tex. nō. q vbi in aliq̄ actu reqrit licētia non sufficit petere ex postfacto. s; dꝫ peti a ꝑncipio. qd̄ nō. quia facit ad multa. hn̄s tn̄ petē cōsiliū. dꝫ debito tpe expectare rn̄sum. de quo vide s̄. Consiliū.

Quid aūt si ex illo trāsitu infamat primū monasteriū. Rn̄dit panor. fm doc. q si ex trāsitu istius grauit lederet vel infamaret primū monasterium

debet restitui pmo monasterio. ꝓ hoc tex.in.d.c.licet.in v̄.in iacturā ⁊c. Nā si ecclesia petit restitutionē cū grauiter ledit in tpalibꝫ. vt in.c.j.de in inte.resti. Fortius dꝫ restitui dū ledit in spūalibus .i.in alienatōe psone. Sed panor.dubitat an hoc dictū sit verꝫ p rōnē litere in fi.ibi.q2 charitas est fons ⁊c. Non eīn ꝓpter lesionē monasterij dꝫ impediri ꝓpositū diuinit⁹ inspiratū nec multū tenet in practica dictū hoc doc.q2 multū restringit hanc literam.

Sed quid de abbate ⁊ alijs p̄latis exemptis. nunqd possint transire ad aliā religionē p̄latiuis dimissis petita licentia ⁊ nō obtenta. Io.dicit.q necesse est petere licētiā. Sꝫ Io.an.in mercu.in regula cū nō stat.de re.iur.l.li.vj.cōcludit q si isti p̄lati in se habēt supiorē citra papā:sufficit petere licentiā.licet nō obtineat. Nam hec lr̃a ponit spāle in epō.ꝫ secus in p̄latis inferioribꝫ. ar.c.nō ne.de p̄sump. Sꝫ si sunt imediate subiecti pape:nō pn̄t transire papa denegante.eo v̄o nō r̄ndente valet transitus in eoꝝ p̄iudicium. Papa v̄o potest eos reuocare.

Sed q̄ro p declaratione p̄dictoꝝ. Pone q religiosus existens in monasterio vbi nō seruat regula:vult intrare ad aliā religionē latiorē vbi tn̄ seruatur regula. Ita q habito respectu ad pn̄tem viuendi modū.scd̄m monasteriū qd̄ est religionis latioris ducit vitā strictiorē.nunqd hoc sit licitū. Panor.in.c.sane.de regula.ex dictis Inno.ibi dicit q ad validitatē ingressus nō debem⁹ cōsiderare regulā antiquitus institutā.ꝫ modū viuendi de pn̄ti. vnde si scd̄m monasteriū hꝫ regulā strictiorē ab antiquo.q̄ tn̄ de pn̄ti in multis locis nō seruat nō est licitū trāsire de vno monasterio qd̄ hꝫ regulam latiorē bene ibi seruatā ad scd̄m monasteriū vbi regula nō seruat. Oportet eīn q scd̄m monasteriū existat de pn̄ti i maiori obseruātia ⁊ est vbū valde notabile ⁊ multi in hoc decipiunt:aduertētes solū ad regulam vtriusqꝫ monasterij antiq̄tus institutā ⁊ nō ad modū viuēdi de pn̄ti coexistētē. Et ꝓ hoc facit rō nālis. Nā trāsitus ē pmissus vt q̄s ducat vitā strictiorē. Si ḡ in scd̄o monasterio nō ducit vita strictior q̄ in pmo,licet regula sit strictior nō videt trāsitus licitus.q2 videt iste moueri causa dissolutiōis ⁊ nō maioris religionis. Et per hoc habes q licet regula canonicoꝝ regulariū sit regula monachoꝝ latior.tn̄ possibile est q p cōstitutiones ipsoꝝ eoꝝ regula sit strictior.sicut ē videre in fratribꝫ p̄dicatoribꝫ q̄ licet habeant regulam Augustini latiorē regula benedicti.tn̄ p cōstōnes suas intātū se artauerūt vt eoꝝ vita sit strictior vita monachoꝝ. vnde putat Guil.naso.q p̄dicatores trāseuntes ad monasteria monachoꝝ apostasiam incurrūt. Nō ob.si dicat q cōstōnes pn̄t tolli per aliā p̄nā ꝯstōnē.ꝫ regula tolli nō potest p ꝯstōnē. Dic q licet possint tolli:tn̄ satis ē q de pn̄ti in primo monasterio viuūt strictius. Nā ꝓpter strictiorem vitā dūtaxat iura pmittūt trāsitū. Et iō bene dicit panor.q in hoc nō cōsiderat q̄ religio sit pfectior vel melior.ꝫ solū q̄ artior.

Pone q aliq̄s regularis impetrauit licentiam trāseundi ad artiorē religionē postea penitet.nūqd pmi tenent eū recipe. Rn̄.fm v̄o.si nō inuenit artiorē religionē vbi recipiat vel si nō poterat sustinere austeritatē illius ⁊ reuerti vult antefactā ꝓfessionē.nō pōt repelli p̄textu pōnis licētie vel renunciationis cū facta fuerit ex cā.l. vt transiret ad scd̄am religionē ⁊ causa secuta nō sit. Secus si ꝓfessionē fecit in secunda.

Quid si abbas vel cōuent⁹ licētiauerūt aliquē simplr̄ ⁊ ipse renūciat simplr̄.nō ex aliq̄ cā.nisi forte ex odio. Rn̄.fm v̄o.non valet licētia.q2 hoc est dare licentiā vagandi.

Utrū bona q̄ monachus cōtulit suo monasterio sequāt eū si trāseat ad scd̄m monasteriū. Rn̄.fm panor.in.c.qd̄ a te.de cle.cōiu.q aut talis professionē nō fecit.q2 inde recessit.⁊ tūc aut donauit bona expsse.⁊ indubie videt donasse rōne psone. q2 nō est verisimile q spoliasset se oībꝫ bonis inde trāseundo. Ideo reuocat inde recedēdo:⁊ videtur donasse cā mortis mūdane. vn̄ tali morte nō secuta p ꝓfessionē pōt reuocari.sicut reuocat in donatione cā mortis. Si autē donauit aliq̄ tūc videtur donasse cā ingressus. Et sic bona non trāseunt in monasteriū.ꝫ remanēt penes eū ex quo nō est ꝓfessus.ar.in.c.beneficiū.de regula.in.vj. Sed panor.in.c.cām.de ꝓba. dicit.q aut dedit in pūcto ingressus.⁊ tūc videt donasse rōne ingressus. Secus si ex interuallo vel si ex alijs cōiecturis p̄sumi p q nō cā ingressus donauerit q2 tunc pfecta donatio nō reuocat. Aut intrat monasteriū faciēdo ꝓfessionē.⁊ tūc aut ꝓfessio nō tenuit;aut sic. Primo casu.bona q̄ tacite trāsierāt redeunt ad psonā suā q2 accessoriū sequit pncipale. Aut expsse contulit q2 credebat ꝓfessionē tenere ⁊ reuocat ista bona: q2 videt donasse cā mortis mundane vt dictū est. Facit.l.si pr̄.C.de here.insti.vbi patz q si instituit aliquē:credendo illū filiū meū.auferent demū illi bona.si cōstat eū nō esse filiū. Si v̄o sciebat ꝓfessionē nō tenere:nō reuocat.q2 videt in oēm casum donasse. Si v̄o ꝓfessio tenuit. Aut tūc egreditur ꝓpter peccatū suum.vt q2 collocat in alio monasterio ad agendū pniām. Et dant bona scd̄o monasterio q̄ ad vsum.vide tex.cū glo.notabili in.c.de lapsis.xvj.q.vj. Sed post mortē naturalē vsufructus redibit ad pmū monasteriū.⁊ consolidabit cū ꝓprietate bonoꝝ vt ibi. Aut inde egredit capiendo fugā.⁊ bona nō recuperat immo q̄cunqꝫ successerit pōt eū abbas vendicare cū omnibꝫ bonis p eū acquisitis.xviij.q.ij.abbates.

Ex quo nota q quicq̄d acq̄rit monachus etiā fugitiuus:acq̄rit monasterio:q̄tūcunqꝫ sit in ptibus remotis vt in.d.c.abbates. Aut inde egredit licite.puta.trāseundo ad monasteriū strictius vel ꝓmouet in p̄latū alterius ecclesie. Nā tūc dubiū est pulcrū.qd de bonis q̄ trāsierāt in pmū monasteriū seu dignitatē. Nā aliq̄ moderni voluerunt q debēt remanere penes pmū.⁊ quicq̄d acq̄rit cedit scd̄o monasterio seu dignitati.⁊ p hoc videt tex.in.c.vno.xviij.q.j. Alij dicūt q indistincte debent bona cū psona trāsire ⁊ q illud.c.vnicū videtur ꝓcedere in bonis acq̄sitis industria monachi

quia illa remanēt penes scdm monasterium. Sec⁹ in bonis patrimonialib⁹. q2 illa videnť semp accedere ad psonā monachi licet exp̄sse fuerint collata tpe ingressus rōne p̄dicta. Et hanc vltimā opi. tenuit d. Car. D. aūt Pe. de pu. tenuit p̄mū. ⁊ qđ al's fuit ardua in facto. Panor. placet scđa opinio vt bona patrimonialia sequanť psonā. Et p̄ hoc adducit subtilir in ar. tex. ill⁹. c. vnica. vbi dicit q2 monachus fact⁹ ep̄s pōt adire hereditatē patnaz sibi delatā. quā acq̄ret ep̄atui ⁊ nō p̄mo monasterio. Ecce ergo q2 illa spes succedēdi patri q̄ transierat in p̄mū monasterium. Juxta nō. p̄ Jnno. in. c. in p̄ñtia. de p̄ba. sequiť psonā monachi. Hoc autez intelligo qñ donatio fuit facta tacite vel expresse. Jta vt ex cōiecturis appareat q2 ex rōne ingressus fuerit facta. Sz vbi nō habita rōne ad ingressum puta. q2 ante ingressum vel sit alia cōiectura. non fiet reuocatio. lz trāsferať inde psona nisi de misericordia. Jdē dic in laico intrante ecclesiā secularē. Si enī sunt accessoria ad psonā tacite vel expresse. pñt reuocari inde recedēte psona. Secus vbi non essent accessoria nisi de mīsedia fiat restitutio.

Queriť de notabili. q. An p̄dicta etiā habeant locū in fratrib⁹ minorib⁹ vt factus ep̄s possit recuperare bona sua iā alteri acq̄sita sicut ⁊ alij religiosi. Bar. in tractatu minorichar. li. iij. dicit. q2 siue frater minor fiat ep̄s siue trāseat ad aliā religionez q̄ pōt in cōi h̄re. nō recupat bona sua iā alteri acq̄sita siue dicas q2 hec sit restitutio in p̄stinū statum siue q2 sit indulgētia siue p̄missio trāseundi ad aliū statū sepatū. vt. C. de seu. pas. l. ij. ⁊. l. tutor.

Quid autē si talis frater minor fact⁹ ep̄s vel ad aliā religionē sit legitime translatus. An succedat ab intestato parentib⁹. ⁊ alijs agnatis ⁊ cognatis. Rñdit Bar. q2 aut iste liberať ab ordine auctoritate summi pontificis. ⁊ putat q2 iura succedēdi recupet. vt i. l. j. C. de sen. pas. Jdē putat si al's legitime ab aliq̄ archiep̄o vel alio prelato p̄moueret ad aliquā dignitatē. Per hāc enī cōcessionē beneficij intelligo eū ad oīa r̄stitutū. vt. d. l. j. ⁊. ff. ad tercul. l. j. §. q̄ mortis. Cū ius succedēdi reperiat eū nunc in eo statu in q̄ erat an̄ ingressuz. Et hūc articulū d. Fran. de assisio disputauit. ⁊ ita determinauit. Si vo reperireť ali⁹ modus licit⁹ q̄z ex dicta concessione beneficij vel dignitatis p̄ quē a dicto ordine absolueret: tūc ius succedēdi nō recuperat. vt d. l. j. ⁊. d. §. q̄ mortis. vbi tex. facit hāc distinctōnē. Hoc autē pōt cōtingere si aliq̄s frat p̄pter ei⁹ demerita ab ordine licentieť. ⁊ ei p̄mittať vt transeat ad aliā religionē q2 eo casu ei licet. nō al's. vt pz per multa p̄uilegia eo. pon. Et hoc casu nō puto eos recuperare ius succedēdi per iura p̄dicta. Jlla enī absolutio mag' ē ad penā q̄z ad p̄miū. De hac mā vide diffuse p̄ panor. in. c. in p̄ñtia. de p̄ba.

Religiosi mēdicātes si trāseant ad ordinē non mēdicantiū etiā de licētia pape: nō habēt vocē vel locū in caplo: etiā si ab alijs eis cōcedať. Nec pñt h̄re p̄oratū nec aliquā administrationē vel q̄cūq3 officia etiā ānua: nec tanq̄ vicarij vel ministri vel loca eo₂ tenentes: nec pñt qđcūq3 aīa₂ regimen exercere. vt in cle. vt p̄fessores. de regula.

Reliquie et corpora

sanctorum. Antique reliquie nō debent ex capsam ōndi nec exponi venales.

Rñ. p̄hibitōis ē fm panor. ex. eo. c. j. q2 cū ōndunť ossa nuda multo₂ deuotio tepescit. ⁊ detractionib⁹ cā obloq̄ndi dať. Dicūt enī q2 si fuisset sanct⁹ ossa nō fuissent sic disp̄sa. nō aduertētes q2 oīb⁹ generaliter dictū est. Cinis es ⁊ in ci. re. his exceptis q̄b⁹ de⁹ grām singularē faceř voluit. vt in corpore btē vir. ⁊ Jo. euāgeliste ⁊ similiū. Reliquie etiā sctōrū nō debēt exponi venales. qđ fieri pōt duob⁹ modis. Primo cum vere venduntť inde accepto p̄cio. Nā sacra ⁊ religiosa nō sunt in dn̄io alicui⁹: nec capiunt extimationē. vt insti. de re. diui. §. nullius. Scđo qñ exponūť passim causa q̄stus. vt habeantur large oblationes. Est enī hec quedā largauenditio. hec Panor.

Non licet aliquē venerari p̄ sancto etiā si in vita fecisset miracula sine auctē romani pon. Intellige hoc. qñ q̄s vult publice aliquē venerari p̄ scō. Secus autē si in occulto q̄s emittit p̄ces apud eū quē fore credit sanctū.

Vtrū sancto₂ reliquie possint furtiue subtrahi vt honorabili⁹ reponanť. Rñ. fm h⁹. nō. Nā sacrilegiū est quociens auferť sacrū de sacro. xvij. q. iiij. quisq̄s. Concordat Ol.

Cui⁹ auctē reliquie seu corpora sancto₂ sit trāsferenda. Rñ. nō sit trāsferēda sine auctē p̄ncipis. s. pape vel sine ep̄o₂ licētia ⁊ synodi. de conse. di. j. corpora. al's incipit de loco. Et hoc sicut ibi nota. ve₂ ē. cū corp⁹ traditū est sepulture p̄petue. vt. C. de reli. ⁊ sump. fu. l. fi. nisi necessitas occurrat. Et tūc sufficit auctas presidis p̄uincie. vt. C. e. ti. l. j. Si aūt nō ē traditū p̄petue sepulture: pōt trāsferri sine auctē alicu⁹. vt. C. de reli. l. §. nec. dū. Et p̄allegate. ll. videnť loq̄ de omnib⁹ corporib⁹.

Vtrū liceat portare reliq̄as ad collū. Rñ. fm Tho. scđa scđe. q. xcvj. eadē rō est sicut de verbis scriptis. q2 si portenť ex fiducia dei et sancto₂. q̄₂ sunt reliq̄e nō erit illicitū. Si autē circa hoc attenderetur ad aliqđ vanū. puta. q2 vas esset triangulare ⁊ h̄mōi quod non pertinet ad reuerentiā dei ⁊ sanctorum esset superstitiosum et vanum et illicitum.

Enunciatio quid sit.

Rñ. est iuris p̄prij spontanea refutatio. Nā iuri alieno renūciari nō potest.

Ex quib⁹ causis petēda est renūciatio ep̄atus. Rñ. due sunt p̄babiles sine apparētes. s3 nō sufficientes. Prima p̄pter frugem melioris vite. Scđa causa p̄pter humilitatis. hee aūt cause nō fuerunt acceptate. vt in. c. nisi cū p̄ridē. de renūcia. Sunt alie cause sufficientes sex. vt in p̄all'. c. Prima conscientia criminis talis p̄ qđ ipsius officij executio etiā post pactā penitentiā impeditur. Secunda est debilitas corporis ex infirmitate vel senectute. per quam impotens redderetur ad exequendum officium pastorale. Tercia causa ex defectu scientie. q̄₂ autem desideranda sit eminens scientia

in pastore: est tamē competens toleranda. Quarta est malicia plebis. non q̄ pro qualibet culpa debeat gregem deserere: ne mercenario comparetur. s̄z de superioris licentia. tunc demū: potest nō tam timide fugere q̄ ꝓuide declinare: cū oues cōuertuntur in lupos. Et qui debuerunt humiliter obedire: iam irreuocabiliter contradicunt. Quinta. graue scandalum: cum aliter sedare nō potest. Sexta est ꝑsone irregularitas. vt puta. si sit bigamus. Non tamē ꝓpter quālibet irregularitatē debet ei dari licentia. vt si non sit natus de legitimo matrimonio; si sit occultū. ⁊ ille laudabilit̄ impleat officiū suum. dūmodo non sit de adulterio vel de scorto. nam tales omnino repellunt̄. vt per glo. in d. c. nisi.

Nota. q̄ renūciatio fieri debet in manib; eius a quo habet̄ institutio vel cōfirmatio. extra eo. admonet. Fallit in ep̄o qui nō potest renunciare episcopatui. nisi in manib; pape. vt in. d. c. nisi. etiam nō consecratus dūmodo electus ⁊ cōfirmatus. ex̄ de transla. inter corporalia. Fieri autē debet renūciatio cōmuniter in scriptis. forte in alijs ab episcopatu: scriptura nō est necessaria. Scd̄o nota. q̄ renunciatio officij aut beneficij ecclesiastici debet eē voluntaria. nam inuitus nō cogitur renunciare. Item debet fieri pure ⁊ absolute. extra de of. del. ex parte. Nam si quis renunciat alicui beneficio vel rei sp̄ūali vel resignat aliqd̄ sp̄ūale. aliquo dato vel ꝓmisso: symonia est. s̄m Gof. ⁊ Hostien. q̄ si nō pcedat datio vel ꝓmissio. s̄z sola intentio. vt s. renunciet beneficio: hac intentione. vt detur sibi aliquod tēporale. alter non renunciaturus. symonia mentalis est: que ꝑ solam penitentiā aboletur. extra de sy. c. si. Sz ex quo nulla pactio interuenit ab ecclesia nō punitur. Sed si quis renunciat beneficio ea intentione. vt detur nepoti vel alteri: nulla tamē de hoc facta pactione vel cōuentione: nullam incurrit symoniā. Renunciare eīi beneficio vt detur alteri est symoniacū. quia ꝓhibitū est iure positiuo. sed nō est hoc ꝓhibitū simpliciter. s̄z s̄m istū modū: cum videlicet hoc ducit̄ in pactū. j. q. ij. q̄pio. s̄m d̄d̄. Inno. ⁊ Gof. Similiter si q̄s habet voluntatē deliberatā renunciandi beneficio cū intentione ⁊ animo paciscendi. vt alteri det̄ in hoc est symonia mētalis. effectualis autem ⁊ ab ecclesia punienda est. cū ꝓceditur ad actū ipsum paciscendi in renunciatōne. Tercio nō s̄m. d. an. in. c. nō sine. de arbi. q̄ licet valeat compositio auctoritate superioris. vt ꝓ beneficio qd̄ dimittitur: detur aliquid tēporale. extra de p̄ben. nisi. non tamen valet vt detur aliquid auctoritate inferioris vel partis. Et sicut cōmittitur symonia ꝑ dationē pecunie pro beneficio cōsequendo. ita ⁊ p̄o eo cedendo. Et quia nō valet renunciatio litis sup beneficiali: pecunia suscepta: pro renūciatōne. Dicit tamē idem. d. an. s̄m Inno. q̄ si detur pecunia ꝓ renunciatione litis non semp est symonia. s̄z aliq̄n. Sed quia hoc tenet speciē symonie. ideo reprobatur. Nam si daret̄ pecunia nō habenti ius. vt cederet liti hoc nō esset symoniacū nec iniquū. Idē si daretur ꝓ bono pacis. nō ex pacto partium sed ꝓmissione arbitro℞. nō in respectu ad beneficiū. extra de transac. sup eo. Sed si daretur ius habenti ꝓ redimenda iusta lite a nō habente ius. ⁊ respectu ad spirituale: esset symonia. Quarto nō. q̄ episcopus vel alius qui symoniace tenet beneficium: veniens ad mortē. si vult saluari s̄m Ho. debet renunciare vel etiam in mente sua: si alius deficiat: omnino renunciet: ⁊ sub hac cōditione renunciabit. si placuerit pape vel alteri ad quē spectat collatio. Et si cōualuerit: vacat q̄citius potest ad eum et pareat ei. ⁊ caueat ne morā faciat nec fructus sibi appropriet. imo fideliť custodiat vel in vtilitatē ecclesie expendat. Potest tn̄ vitę necessaria stricte recipere. lxxxvj. di. pasce.

Represalie dicuntur.

quando vnus omnidus de vna terra: spoliatur vel damnificat̄ ab omnido de alia terra. vel etiā si debitū non soluit̄ ei: tūc datur potestas isti spoliato q̄ satisfaciat sibi: contra quemlibet de terra illa vnde est spoliator vel debitor.

Vtrū sint licite. R̄n̄. s̄m Bar. in tractatu rep̄salia℞um. q̄ ad hoc q̄ sint licite in foro conscientie requirunt̄ tria. Primo auctoritas superioris. Secundo causa iusta concedendi. quia denegat̄ iusticia. Tercio q̄ intentio eius qui habet rep̄salias sit iusta ⁊ recta. his concurrentib; licite sunt. vt in. c. dn̄s. xxiij. q. ij. vbi Augustinus dicit. iusta bella solent diffiniri q̄ vlciscunt̄ iniurias si gens vel ciuitas plectenda est que vindicare neglexit: qd̄ a suis improbe factū est. Et dicit Bar. q̄ sibi videtur q̄ ius concedendi represalias nō videtur iure ciuili vel canonico inductū. s̄z magis iure diuino. vt in dicto capitulo. dominus. ⁊ de iure gentiū quod ꝑmittit bella iusta. ⁊ bellum licitum est ex causis p̄dictis.

Que autē sit causa sufficiens cōcedendi represalias. R̄n̄dit qui s. q̄ non debet esse circa modicū. Istud enī remediū rep̄salia℞. cū sit odiosum. vt in c. et si pignorationes. de iniur. li. vj. ⁊ cum sit subsidiarium contra ius cōmune. nō debet dari ꝓ modico. Item q̄ per dictā iniusticiā pereat ius ptis totaliter: secus si aliqualiter ledatur. Et ꝓ declaratione huius materie scien duz s̄m cōmuniter doc. ⁊ Bar. vbi supra q̄ siquidē contra illum hominē gentē vel populum qui iusticiā facere ⁊ debitum reddere negligit. potest haberi recursus; tunc rep̄salie; ita in foro ciuili sicut in foro ꝯsciētie nō sunt licite. Si vo nō potest haberi recursus ad superiorem. tunc sunt licite: duob; interuenientib;. Primo requirit̄ auctoritas superioris. nō enī licet alicui sibi ius dicere vt dicūt iura vulgaria. Scd̄o q̄ auctoritas superior℞ interponat̄ sibi ex causa iusta. nā nisi ex causa iusta interponatur sunt ipso iure nulle. vt. l. cū d̄o. §. subuentū. ff. de fideicō. li. Causa autē iusta dicta est in. d. c. dn̄s. ⁊ ita tenet Inno. extra de resti. spo. c. olim.

Quis autē habeat requirere dominum vel populum vel gentē. R̄n̄. ptās eius q̄ concedit represalias succedit in locum superioris deficientis sed

superiorē;si esset; quis nō posset adire z conqueri de iniusticia iudicis.nisi pmo ipm iudicem requisisset.ergo z mō ipsa ps ad hoc vt possit petere represalias.debet pus adire iudicē pmū z ab eo petere iusticiā. Jmmo dico q si ps iret ad iudicē suū z diceret:dñe scribatis tali iudici q faciat mihi iusticiam.al's cōcedans mihi repsalias: q iudex eiz audire nō debet. Dico etiā q ciuitas nō pōt facere hoc statutū.videlicet q sufficiat reqsitio per l'ras z sūia.vt faciat iusticiā. Nā anteq3 iusticia sit denegata nō ptinet ad cognitionē supioris. z per pñs nec alterius ciuitatis vbi deficit supior. Et ex p dictis apparet qliter fieri dz dicta reqsitio. Debz enī actor offerre libellū.cū omnibz solēnitatibz debitis qñ causa reqrit libellū vel implorare officiū iudicis p executione.qñ causa hz paratā executione vel reus dz mō debito exceptionē opponere in causa. Qñq3 requirit q vn⁹ iudex scribat alteri iudici p exequēda sñia ab eo lata.

Qualiter aūt intelligat nō posse haberi supior copia. Rñ.qñq3 nō habet supioris copia de iure: nec de facto quia nō est.z tūc est clar.vt.d.c.dñs. Qñq3 pōt haberi copia de iure s3 nō de facto.exēplum. Jmperator ē modo in alamania z est de iure supior.tñ de facto in ptibus istis ei non paret.vel pone in Marchia est rector p ecclesia.tñ nihil pōt de facto.pter occupationē tyrannoz. z tūc videt supioris copia non haberi. Qñq3 pōt hñi copia de facto nō tñ de iure.Exemplū.aliqs tyrānus occupauit multas terras de facto.q de iure nō est dñs tūc puto recurrendū ad ea q notat Jnno.in.c.nihil.de elec. videlicet q aut tyrānus ille sua auctoritate occupauit.z tūc nō habet p supiore.z nō valeret qd ab eo fieret.vt.C.de sac.san.ec.l. decernimus. Aut fuit electus ab habentibz ptātē p viam vel metū.z tūc aut hoc nō est notoriū.s3 pro vero pone se gerit z sic reputat cōiter. z tūc habet p superiore.vt.l. Barbarius.ff.de of.pto. Aut est publice notiū q est tyrānus nō dñs.z tunc nō habet p supiore nec debet reqri tūc. Qñq3 copia supior pōt haberi de iure z de facto s3 haberi nō expedit. q forte expenderet plus q3 sit id de q contenderet vel forte passus iniuriā est paup.z tūc etiā puto q nō sit necesse q adeat supior.imo sit pcedendum tanq3 si supioris copia nō haberet.

Quis est autē ille iudex cui⁹ officiū implorat vt det hmōi licentiā. Rñ.si quidē p statuta edita ab his q habēt auctoritatē.hoc aliquibz est cōcessum illi adeundi sunt. Sed si de iure cōmuni loqmur: tunc sicut ex pte eius 9 quē repsalie cōcedunt requiritur q supioris copia haberi nō possit vt dictū ē. Sic ex pte cōcedentis repsalias reqrit q sit talis q supiorē non habeat.qd pbat. Nā cōcedere repsalias est indicere bellū licet qñq3 istud bellum nō indicat vniuersalit ex parte indicentis vel eius 9 quē indicit.q vni pmittit alios capere.s. particulares homines.z sic indubie est pticulare ex vtraq3 parte.posset etiā esse vniuersale ex vtraq3 pte. Sz bellum iustū nō potest indicere nisi ille q superiorem nō habet.vt.ff.de capti.l.hostes.ergo nec cōcedere repsalias.z ita tenet Jnno.extra de resti. spol.c.olim.Ex hoc sequit q si est aliqua ciuitas saltē de facto que nō recognoscat superiorē.z regitur p populū s'm suos ordines:q potestas vel rector nō potest cōcedere repsalias nisi aliquo statuto esset ei pmissum spāliter.deberet igit adiri p represalijs cōcedēdis:ipse populus siue ordo vel cōsilium apud quē est omnis potestas. Jtē ex predictis sequit.q si est aliqua ciuitas que subest alicui principi:seu regi:q nec ipsa ciuitas:nec aliqs officialis regis potest concedere repsalias.s3 ipe solus princeps.rex vel dñs. Dico tñ q in omnibz casibz de quibz dictū est s.q supioris copia nō intelligit haberi ex parte eius cōtra quē conceduntur: in illis intelligendū est superioris copia nō haberi ex pte concedentis.z in illis casibus ciuitas subdita regi vel comes regi subditus posset cōcedere repsalias Sicut enī in quibusdā casibus pter vrgentē necessitatem.pmittitur aliquibz q ius sibi vendicet. vt.l.aut ptor.§.si debitorem.ff.de his que in fraū.cre. Jta in pposito ex dictis causis pōt ciuitas vel dñs subdit⁹ repsalias cōcedere.qñ supioris copia nō potest haberi.hec Bar.

Quero de.q.quotidiana. Concesse fuerūt repsalie in ciuitate lucana cōtra florentinos. Modo quidā origine florentin⁹ habitabat luce. An possit ibi capi. Rñ. Bar.in.l.prouinciales.de ver.si.refert.d.Lanb.de ramp.o. disputasse hanc.q. z tenuisse q nō. quia florētinus siue de florentia dicitur qui ibi cōuersat z morat.vt.l.j.§.bestias.ff.de postulando.quia magis inspicim⁹ acadēs q3 originē Bar.tamē ibi relinquit hoc sub dubio z refert se ad notata p eum in tractatu repsaliarū.z ibi tenet opinionē predictam.dicens q florentinus siue de florentia dicit qui inde est municeps. Et intellige de municipe pprie q munera subit. Aut ergo habitat alibi.z florentie nō subit p se vel patrem aut fratres munera.Et tūc si alibi moratur.tunc non dicit florentinus.Et sic nō potest capi:nec molestari.Secus autē si florentie subiret onera.Et aliā rōnē assignat Bar.ad hoc in.d.l.prouinciales.q2 repsalie conceduntur pter delictum populi.Et ideo nō possunt concedi nisi contra illos de populo q deliquerunt. Jdē tenet Jac.de bel.in autentico vt nō si.pig. Ad pdicta facit.quia qui non sentit cōmodū patrie:nō debet sentire incomodū.

Rescriptum quid sit.

Rñ. s'm Panor.in rubrica.extra eo.q rescriptum s'm q capitur in illo titulo. cōprehendit priuilegiū z beneficium pcipue principis.z alia rescripta que emanant ad iuris obseruantiam. Quandoq3 tamē sumit pprie.z tunc rescriptum est illud quod princeps scribit ad iuris obseruantiā.vt quādo cōmittit causam decidendam inter aliquos. Priuilegiū vo⁹ cū princeps aliquid rescribit cōtra ius.

Qualiter autem cognoscatur rescriptum a priuilegio. Dic q ex forma vtriusq3.z ex forma dictaminis.

Quis potest impetrare rescriptū. Rñ. ſm Dir. li. iij. ti. iij. tā actor ꝙ reus ⁊ ꝗcunqꝫ nō ꝓhibetur impetrare pōt. Immo ⁊ seruus impetrat. C. de pet. impa. offe. l. vniuersis. etiā cōtra dn̄m in casu. ff. de his q̄ sunt sui vel ali. iuris. l. ij. Prohibetur aūt hereticus impetrare. C. de sum. tri. l. ij. Itē excōicatus extra eo. dilectus. ⁊ de ꝓcu. c. fi. nisi de excōicatione sua ⁊ causa eiusdem mentionē faciat in rescripto. ex eo. ab excōicato. Nec valet ipso iure rescriptum vel ꝓcessus ꝑ eū habitus: si ab excōmunicato sup alio q̄ȝ excōmunicationis vel appellationis articulo fuerit impetratū. extra eo. ipso iure li. vj.

Quid si ꝓcurator excōicatus impetrauit l̄ras ꝓ aliquo. nunqd valeat rescriptum. Rñ. ſm Io. mo. ⁊ Io. an. ꝙ nō. extra de ꝓba. post cessionē. q̄s si nō licet principali excōicato ꝑ se impetrare: nec ꝓ alio. Sed Archi. intelligit de excōicato publice īpetrante rescriptū. ar. de re iudi. ad ꝓbandū. ꝙ si erat occultus valet ⁊ tenet impetratio. ff. de offi. p̄to. l. barbarius. ⁊ extra de ꝓcura. cōsulti. vbi hoc tenet Io. Idez Inno. in c. si vere. de sen. ex. Dic ſm Io. mo. ꝙ excōicatus excludit ab omni participatione cōmunionis sicut deportatus. ff. de pe. quidā. Ideo satis est ꝙ detegi possit ꝑsona infecta excōicatione. q. r. d. ca. ipso iure. loquit̄ indistincte. Et ideo generaliter intelligi debet. Et alij loquuntur ſm antiqua iura qñ rescriptū nō erat nullum ſ3 annullandū ꝑ exceptionez. Et sic intellexerūt c. pia. de excep. lib. vj. vel qñ erat ita secretū ꝙ nullo modo poterat ꝓbari. Mō ve℞ esset in iudicio contentioso ⁊ nō in foro pnīe. quia tale rescriptū in veritate nō valet. hec Dir.

An autē rescriptū emanans contra ius debeat facere mentionē de illo iure cōtrario. Panor. in c. nōnulli. de rescrip. ponit opi. Io. an. que talis est. Aut rescriptū habet clausulā derogatoriā ad ius: vt quia facit mentionē de iure illo. Et valet ſm eū etiā si faciat mentionē ꝑ verba generalia. Aut rescriptum nō facit mentionē de iure. Et sic: aut illud ius habet clausulam derogatoriam. Exemplū ibi Et tenet nō valere rescriptum. Aut ius nō habet clausulam derogatoriā. Et tunc si emanat rescriptum in forma priuilegij valet. licet nō faciat mentionem de iure. Aut emanat ꝑ formā rescripti. Et tunc: aut motu ꝓprio principis. Et valet ſm eum per. c. si motu ꝓprio. de p̄ben. li. vj. Aut ad instantiam partis. Et tunc si ex certa sciēn̄a principis valet. Alr̄ secus. Sed hec distinctio nō placz Panor. Nam quo ad primū dū dicit ꝙ valet rescriptum contra ius etiā si faciat generalē mentionē. Nam hoc videt̄ contra illum tex. vbi requirit expressam mentionē. Et ideo dicerē sic. ꝙ aut ius habet clausulam derogatoriā: Et tunc serua formā datam in illo iure. Nam si requirit specialem mentionē. nō sufficit generalis. ſ3 debet esse specialis: saltē ꝑ verba equipollentia. Etiā limitat Panor. vt notabiliter. voluit Bal. post Cy. in l. humanū. C. de legibus. vt ꝓcedat in rescripto. Secus in constitutione. Nam constitutio cōtra constitutionē valet: facta mentione generali de constitutione contraria. vt si dicatur. nō obstante quacunqꝫ cōstitutione in contrariū. ad hoc de. dudum. de sepul. quia cōstitutio emanat cū maiori maturitate q̄ȝ rescriptū Aut ius nō habet clausulā derogatoriā. Et tūc eo casu quo est fienda mentio. Quod quādo sit: statim dicet̄. Et tunc nō sufficit mentio multū generalis. vtputa. nō obstante quacunqꝫ lege. nec requiritur mentio omnino specialis. ſ3 satis est ꝙ dicat̄ Non obstante quacunqꝫ lege que in contrarium loquitur. Ita voluit Bar. concordando multas glo. iuris ciuilis in. l. fi. C. si cōtra ius. Et hoc quo ad primū. In secundo mēbro voluit Io. an. ꝙ si ius habet clausulam derogatoriā. non valet rescriptum sub quacunqꝫ forma concessum: nisi faciat de illo iure mentionē quod est notandū. Tercium membrū est. ꝙ priuilegium contra ius nō habens clausulam derogatoriā valet. Dubitat Panor. an hoc sit verum. Et potius credit oppositū. ꝑ c. ex parte. de capel. mo. vbi dicit̄ ꝙ si papa confirmat priorátum religioso claustrali nō valet. non facta mentione de iure contrario. Nam sepe priuilegia emanant contra ius ex nimia occupatione principis. vel propter nimiā importunitatē petentium. Et ideo nisi fiat mentio de iure saltem in genere. non p̄sumitur princeps velle concedere cōtra ius Et hoc sentit Bar. in extrauaganti. ad reprimenda. Et ideo alibi dicit glo. ꝙ nō valet legitimatio spurij facta per principem. nō facta mentione de iure. Quartum membrū. ꝙ rescriptum emanans contra ius motu ꝓprio valet. licet non faciat mentionem de iure. Dubitat Panor. an hoc sit verum quia motus proprius solum excludit surreptionē non autē ampliat gratiā contra intentionē concedentis. vt notatur in dicto capitulo si motu ꝓprio Sed de mente principis nō est concedere aliquid contra ius: nō facta mentione de iure. vt in dicto capitulo ex parte. Dictū tamen Io. an. forte seruaretur in practica. Predictis obstare videtur. ff. de excu. tu. l. idem vulpianus. vbi dicit tex. ꝙ si princeps sciens aliquē esse tutorem dedit sibi licentiaz mutandi domiciliū. videtur eū absoluere a tutela licet de ea nō fecerit mentionē. Et ex illa. l. colligit notabiliter ibi Bar. ꝙ tantū valet certa scīa q̄ntū dispensatio. Et pondera ꝙ non loquitur. qñ in rescripto fiebat mentio de certa scientia ſ3 satis est ꝙ princeps sciebat illum esse tutorē. Et multi legiste per illum tex. solent dicere ꝙ si princeps sciens ꝓmouet indignū, vel aliqd facit cōtra ius. videtur dispensare. Et ꝑfecto illa lex nō facit ad qd allegatur. Non cū loquit̄ in priuilegio contra ius. sed quādo absoluit aliquez ab onere tutele. ⁊ in facto particulari. Et sic est illud potius quoddā beneficium absolutionis ab onere q̄ȝ priuilegiuz contra ius. Et hunc intellectū sentit Bar. in dicta extrauaganti. Aliud mēbrū est qñ rescriptū emanat ex certa scientia. Et tunc valet contra ius ſm Io. an. Sed Panormitanus multipliciter limitat vt apparet ex supradictis. Et addit notabile dictum Bar. in dicta extrauaganti ꝙ vbi rescriptū, cum

nat contra ius et in favorem reipublice, valet licet non faciat mentionem de iure. Et tunc videtur dispensatum contra ius. Secus si emanat in favorem private persone. Ratio diversitatis est, quia iura habent clausulam derogatoriam in rescriptis quando emanant in favorem privati. ut in l. rescripta. C. de preci. impera. of. Item presumitur tunc rescriptum surreptitium vel emanasse ex nimia occupatione principis. Secus si in favore publicum. Et predicta bene notabis. quia non habes in aliquo loco ita bene discussa. hec Pano.

Quid si princeps mandat revocari quicquid factum est vel innovatum in tali causa. An legitime factum revocari debet. Respondetur quod tale rescriptum debet intelligi in facto minus legitime non de eo quod erat factum legitime. pro hoc tex. notabilis in. ca. audita. de resti. spo. Nam etsi non liceat de potestate concedentis rescriptum disputare. quia esset crimen sacrilegii. §. quam autem. xvij. q. iiij. tamen de scientia et voluntate ipsius scribentis licitum est disputare et in hoc potest haberi interpretatio. quia imperator quandoque errat. l. ij. ff. de sup. le. vide ad hoc glossam singularem. in c. preterea. xxiij. di. Et ad. c. j. de consti. li. vj. in iudex quod illud est verum per interpretationem. quia omnia iura princeps potest interpretari. Et sic rescripta recipiunt aliquam interpretationem iustificativam. vt in casu predicto. aliter videretur ipsum sensisse iniquum.

Quando autem rescriptum valeat. et que opponi possint contra illud Mar. dicit quod ad hoc quod rescriptum teneat nihil debet supprimi ex his que movere possint animum principis ad dandum rescriptum vel denegandum. Et primo quidem series facti est exprimenda. extra de coh. cle. sup eo. Item processus cause. extra de re iudi. Inter monasterium. Et si per suggestionem falsi vel suppressionem veri rescriptum fuit impetratum: tollitur. extra eo. sup literis. vbi pe. de sap. notat sex regulas. Prima est quod ille qui per fraudem et maliciam literas impetravit. et expressit falsitatem. nullum comodum ex ipsis literis consequitur. vt in. d. c. sup literis. Secunda est quod qui per fraudem et maliciam supprimit veritatem. careat penitus impetratis. extra eo. ad aures. et de preben. non pot. li. vj. Tercia est. quod ille qui per simplicitatem et ignorantiam impetrat et exprimit talem falsitatem que si esset suppressa. papa in forma communi nihilominus literas concessisset potest petere. vt iudex delegatus secundum ordinem iuris in causa procedat. licet non secundum formam in literis concessam. extra eo. ex insinuatione. Quarta quod qui supprimit veritatem vel occultat. Iudex potest procedere secundum formam iuris. non secundum formam literarum. lxiij. distinc. ex antiquis. quia si expressisset: papa nihilominus literas concessisset. Quinta quod si aliquis literas impetravit per expressionem falsitatis que tacita: papa nunquam literas concessisset. per eas iudex nullatenus procedat. extra eo. si proponente. Sexta est quod qui impetrat literas et supprimit veritatem. qua expressa non dedisset literas. delegatus non procedat per easdem. quia eadem ratio que movet delegantem: debet movere et delegatum. Et sicut delegans suas literas denegaret. Ita delegatus sine cognitionis effectum non interponat. extra eo. sup literis. et c. sciscitatus.

Sed quomodo poteris scire quod tacita veritate. que suppressa literis nullitatem habere. Respondetur secundum Ho. xxviij. casus ex his versibus comprehende. Si lex privata. si dispensatio pactum. Vel si rescriptum: sententia: sive statutum. Etate nobilitas: ac appellatio causa. Aut hominis meta: vel confirmatio pape. Processus. titulus. series professio certa. Paupertas. facti possessio litisque pendens: gravamen. Gratia. venditio. pater. ac exceptio civis. Clausula. firma fides. Sed his iunges anathema. Finis tolletur: nisi mentio facta probetur. Si lex privata. i. privilegium quod habet ille contra quem impetratur rescriptum tollit rescriptum nisi faciat mentionem de privilegio primo. extra de prescrip. veniens. Si dispensatio sit facta sup hoc. extra de filiis presby. ex tua. Pactum. si precessit rescriptum vel privilegium. extra de deci. ex multiplici. vel pactum sit secutum. de pac. quia ex eo. li. vj. Vel si rescriptum. aliud fuit primo impetratum et ostensum. extra eo. c. ij. et. iij. Sententia fuit lata sup hoc. sup quo impetravit rescriptum. ar. extra de fide instru. inter dilectos. Sive statutum. sit sup hoc factum. extra de consti. cum accessissent. Etate nobilitas. extra eo. sedes. Ac appellatio. sit sup hoc facta ex parte sua. extra eo. ex parte: vel ex parte adversarij. extra de confir. vti. c. bone. Causa. s. excommunicationis. Et si plures sunt. omnes debent exprimi. extra de offi. or. ex parte. Aut hominis meta. i. terminus appellationis prosequende appositus a parte. qui preveniri non potest. extra de ap. sepe. Vel confirmatio pape. extra de consititu. ex parte. Processus cause. qui exprimi debet. extra de re iudi. inter monasterium. Titulus. scilicet beneficij quem tacuit. quantumcunque minimum esset. extra eo. postulasti. Series. s. seriem facti et totum processum debet rescriptum continere extra eo. dilectus filius. Professio certa. i. vtrum sit clericus vel laicus. extra eo. cum ordinem. Paupertas. s. an sit dives vel in dignitate positus. extra eo. ad aures. Facti possessio. i. cum aliquis de facto. non de iure possidet. extra de preces. pre. literas. Litisque pendens. extra ne lit. pen. dilectus. Gravamen. quia ex quo auctoritate d. pape aliquis receptus est in aliqua ecclesia. obstat exceptio secundo impetranti: nisi de receptione primi fecerit mentionem secundum Ber. et Hostiensem. extra eo. mandatum. Gratia. i. si iam receptus est in aliqua ecclesia dicto capitulo mandatum. Venditio. scilicet rescripti sibi concessi a sede apostolica: pro pensione quam recepit. extra eo. ad audientiam. Pater. id est qui ministravit in ecclesia quam filius impetrant. extra de fi. presby. c. ij. Ac exceptio. s. proposita in iudicio. extra de pen. in nostra. Civis. quia de civitate et dyocesi fienda est mentio. extra eo. significante. et capitulo rudulfus. Clausula. extra eo. cum dilecta. vbi non valet rescriptum. ij. quia non facit mentionem quod articulus fuisset in primo rescripto insertus. Firma fides. i. sacramentum de quo non facit mentionem. extra eo. constitutus. Item fides interposita. ar. extra de consti. ex literis. Sed his iunges anathema. quia si tacet excommunicationem suam non valet. extra de pen. c. fi. nisi sup defensione vel appellatione pro excommunicatione impetretur. extra eo. ipso iure. li. vj. Finis tolletur: nisi mentio facta probetur. id est rescriptum post predicta impetratum

non valebit: nisi de predictis faciat mentionem. Adde p̄dictis vnū semꝑ menti tenendū. ⁊ nō est alibi ita expressum qd̄ notat Panor. in .c. constitutus. extra eo. vbi ꝑ tex. illum cōcludit ꝙ surreptio viciat gratiam ipso facto etiā si cōsistat in tacendo factum alienū. qd̄ impetrans ꝓbabiliter ignorat. Nā impetrans de quo ibi poterat ꝓbabilit̄ ignorare statutū numeruꝫ ecclesie maxime si statutum emanauit: dū ipse fuisset absens. Et ratio hui⁹ dici potest esse. q: in cōsideranda validitate gratie: nō aduertimus ad culpā impetrantis. sed potius ad intentionē concedētis. vt in .c. postulasti. extra eo. Si autē papa sciuisset statutū p̄cessisse etiam ꝑ momentū. nō dedisset salt̄ ē ita defacili literas per quas infringeret̄ statutuꝫ ecclesie. hec Panor. ibi. Potest ergo fieri cōclusio ꝙ omne tacitū: quo expresso papa nō concessisset vel non ita de facili: viciat gratiā vel priuilegiū. licet secus sit in literis ad lites fm̄ eundē Panor. in .c. quia circa. de cōsang. quia ex surreptione nō sunt ipso iure nulle. s; ꝑ exceptionē annullande. vt in .c. ceteꝝ. ⁊ in .c. plerique. ⁊ in .c. si autē. extra eo. Adde p̄dictis qd̄ notat ge. in .c. si motu ꝓprio. de p̄ben. li. vj. ꝙ licet motus ꝓpri⁹ excludat oēm surreptionē. non tamen tollit vicia. nec ad beneficia personā illegitimā habilitat. vnde nō tollit defectū nataliū vel etatis vicij ⁊ similia. que licet ꝑ viā surreptionis nō possint opponi tamē per viam iuris cōmunis bene possunt: cum ꝓprius motus nō faciat dispensationē talium. Et dicit aliud notabile ꝙ certa scientia principis. per testes ꝓbari potest etiā si non exprimat̄ in literis. Secus dicit de motu ꝓprio. vt ꝓbari nō possit per testes. licet aduersarius velit probare ꝙ ad instantiam alterius hoc fecerit papa. nō audietur. quia illud esset arguere papā de mendacio.

Quid autē si papa motu proprio dispensat vel aliam gratiā concedit nunquid falsitas ꝑ impetrantem expressa. habeat viciare gratiā. Rn̄. panor. in d. c. quia circa. refert aliquos dubitasse. Sed ipse simplicit̄ tenet ꝙ si est tale quid. quo tacito vel nō existente: papa gratiā nō concessisset: tunc viciat: quia licet motus ꝓprius excludat surreptionem vt dictū est. non tamē confirmat gratiā cōtra intentionem cōcedentis. vt notabiliter sentit Jo. an. in d. c. si motu proprio. ⁊ vide glo. notabilem ad hoc. in cle. si romanus. de preben. que dicit ꝙ motus proprius nihil operatur vltra casus in iure expressos.

Restitutio .j. cōmuniter.

Vtrū sit de necessitate salutis. Rn̄. fm̄ Sco. in .iiij. dist. xv. q̄ sic. quia sicut auferre alienū est peccatū mortale. quia contra p̄ceptum diuinū negatiuū. s. Non furtum facias. Ita ⁊ tenere alienū. Et ita sicut est necessariuꝫ seruare p̄cepta negatiua. ita necessariū est nō tenere alienū domino inuito. Et per cōsequens vel actu statim restituere vel saltē velle reddere: cum fuerit opportunitas. sic tn̄ ꝙ dilationē petat ab eo q̄ potest vsum rei concedere fm̄ Tho.

Et pro p̄dictoꝝ declaratione distinguendum est ꝙ aut debitor est in articulo extreme necessitatis. aut nō. Primo casu. non tenet̄ ad restitutionē quia in extrema necessitate omnia sunt cōmunia. l. j. §. cum in eadē. ff. ad legem ro. de iac. Jdō dicit Sco. vbi supra ꝙ si detinens rem alienā est in extrema necessitate. ⁊ ille cui⁹ res est nō. s; habet aliqua citra extremā necessitatem: ꝙ ista res est detinentis iure poli: quo in extreme necessitat̄ articulo. ad ꝓuidendū necessitati nature via omnibus extrema necessitate detentis est cōcessa. vt in .c. exijt. de v. si. li. vj. Si autē ambo sunt in extrema necessitate. Si prius deuenit dn̄s ad eam: debet. reddi domino dupliciter iure: tn̄ quia prius suū. tum quia ex ista necessitate factū est suū. Si v̄o prius deuenit detinens: factū est suum. Et tūc domino post deuenienti ad istā necessitatem nō debet reddi. q: cessauit dominiū eius in re ista ⁊ factū est alienum iure poli. Si autē ambo simul deueniāt: dicimus ꝙ debꝫ reddi domino. quia nunꝙ̄ excidit a dominio. ꝓ hoc facit quia duobꝫ concurrentibꝫ. ꝓualet qd̄ potius est. vt. ff. de sta. ho. l. querit̄. Subiungit Sco. ꝙ si detentor deueniat ad pinguiorem fortunam tenet̄ restituere: quādo occupauit cessante extrema necessitate. sed si nunꝙ̄ ante extremā necessitatem occupasset: tunc iuste simplicit̄ occupauit scꝫ rem suā. nec ad aliquā tenetur restitutionē: hec ille. Jdem habes supra Furtū. licet quidaꝫ dicant contra. Sed dictuꝫ Sco. videtur equius: p̄sertim quando talis res est consumpta. Secundo casu. quādo debitor nō est in articulo extreme necessitatis. Et tunc: aut restitutio est certa aut incerta. Si incerta. vt quia non inuenit̄ creditor vel eius heres: restitutio est fienda pauperibꝫ vt in .c. cum tu. de vsuris. Et tunc debitor impotens potest libere se ponere in manu episcopi vel penitētiarij fm̄ multos: qui poterunt si eis fm̄ deū videbit̄ expedire relaxare debitum in totum vel in partem. vel p̄bere dilationem vt paulatim eroget pauperibꝫ. Si auteꝫ restitutio est certa. vt quia scitur vel sciri potest persona cui debet fieri. tunc si debitor est in tanta necessitate ⁊ creditor in tanta facultate ꝙ teneretur debitori per elemosynā subuenire: debitor non tenet̄ ad restitutionē. Nam hoc casu ipse creditor teneret̄ retroreddere. Jtē generalit̄ debitor non tenetur ad restitutioneꝫ: eo casu quo creditor deberet sibi nolle fieri restitutioneꝫ. vt dicit Sco. vbi supra vbi subiungēs exempla dicit. debet eni velle quilibet sibi restitutionē non fieri quādo esꝫ in p̄iudicium cōmunitatis vel recipientis restitutionem. quia debet velle bonum suū ⁊ bonū commune. Debet eni velle non fieri restitutionē quando esset in diffamationeꝫ restituentis. quia debet velle magis famā proximi: ꝙ̄ illud modicū suum statim. Consimiliter debet magis velle ꝙ vitet ur magnū incomodū proximi restituentis ꝙ̄ modicū incomodū suū vel nullū in illa modica dilatione restituentis. Ex his sequit̄. ꝙ qn̄ esꝫ restitutio dānosa reipublice vel ei cui fit vel diffamatiua restituētis vel nimis notabilit̄ dānosa. nō tenet̄ ad

statim restituendū: sed sufficit ꝙ statim ex affectu restituat: ⁊ ꝙ actu restituat cessantibus incōuenientijs hincinde. Et ex predictis etiaȝ subinfert ꝙ quādo ablatio fuit occulta: tunc nō tenetur ablator se prodere. nec ꝑ cōsequēs per seipm̄ restituere sed per aliam ꝑsonam secretam ⁊ fidelem. Et expedit ꝙ per confessorē quia sibi est crimen detectum per ꝓfessionem. vide diffuse de ista materia infra. Restitutio vltimo.

Quid si precipit̄ a cōfessore ꝙ statim restituat. An nō parens peccet mortaliter? Fran. de May. in.iiij.dicit ꝙ sic. quia preceptū de non retinendo alienum obligat semper ⁊ ad semper: quia est preceptum negatiuū. Hoc dictum potest intelligi ꝙ peccet mortaliter nō ratione iniūctōnis facte a cōfessore: sed respectu precepti diuini ratione cuius tenetur restituere: etiam cessante mandato ꝓfessoris. Non autē est intelligendū ꝙ ratione iniūctionis a cōfessore facte ille incurrat nouum peccatū mortale vt dicit Pe. de pal. in.iiij. ⁊ arch. flo. Nā ṡm eos tripliciter potest cōfessor aliquid iniūgere penitenti. vno modo ꝑ modū cōsilij ⁊ exhortationis. vt ꝙ quotidie oret et elemosynas faciat: et ad hoc nō tenetur. Secūdo modo per modū declarationis cōmunis obligatiōis. vt ꝙ omni anno cōfiteat̄: cōmunicet in paschate restituat alienū. Et sic non incurrit nouū peccatū inobedientie. Tertio per modū satisfactionis specialis pro cōmissis Et ad istam tenetur ex precepto. Et hoc verū pro peccatis mortalibus. non autē venialibus: nisi forte ex contemptu.

Quis autē teneat̄ ad restitutionē. Rū̄deo ṡm Sco. vbi s. ꝙ dāmificans tam principalis q̄ȝ fautor: tam bonorū anime q̄ȝ corporis q̄ fortune ⁊ infamie. vnde ꝑmo dicet̄ de damnificātibus in bonis anime. secūdo in bonis corpis. tercio in bonis fortune. De damnificantibꝫ autē in bonis fame. vide s. Detractio.

Restitutio.ij.

De damnificantibus in bonis anime.

Quid si quis retraxit aliquē a religionis ingressu. Rū̄. ṡm Sco in.iiij. di.xv. ꝙ si quis retraxerit aliquem iam obligatum ad religionē ex ꝓfessione: tenetur ad restitutionē. scȝ agere debet ꝙ ille redeat. Si non pōt tenetur ipse intrare: si est persona idonea religioni: vt sic satisfaciat bene viuendo religioni. ⁊ orare pro conuersione auersi: vt Ray. fecit. Si vo aliquem dispositum ad intrandum retraxit ne intraret. si hoc fecit animo consulendi proprie vtilitati. puta quia filius ⁊ sustentabat eum. vel quia intrans dabat omnia sua religioni que al's sperabat ipse habere vel huiusmodi. Et tūc nō tenetur religioni: si hoc facit sine fraude vel suggestione alicuius falsitatis. Si vo hoc facit animo nocendi religioni: tunc tenetur etiam religioni nō ad equiualens: sed ad aliqualem inductionem alterius equiualentis. scȝ ad ingressum religionis alterius. quia interest inter habere ⁊ prope esse. Concor. Rich. in.iiij. dist. xv. dicens ꝙ retrahens personam vtilem religioni ab ingressu religionis intentiōe damnificādi religionē: tenet̄ illi religioni ad interesse ad arbitrium bonorum virorum. Si autem hoc faciat non propter hoc sed vt consulat proprie vtilitati non tenetur religioni ad aliquam restitutionē: sed ꝑsone cuius profectum spiritualiter impediuit tenetur in spiritualibꝫ facere restitutionē quā pōt.

Utrum inducens aliquem ad peccandum cōsulendo. suadendo. ⁊c̄. teneatur restitutioni. Rū̄. ṡm Sco. vbi supra ꝙ sic modo sibi possibili. scȝ inducendo eum ad penitentiā efficaciter ⁊ actus virtuosos. Et si sola inductio non sufficit quia faciliꝰ est peruertere q̄ cōuertere: tenetur et ꝑ se orando ⁊ per orationes aliorum impetrare sibi conuersionem: dūmodo illis peccatum non pandat. Et licȝ talis non possit digne satisfacere tamē iuxta iudiciū ꝓfessoris ei est aliqua satisfactio iniūgēda.

Utrum seducens vel deflorans virginem: teneatur ad restitutionē eam ducendo. vide supra Adulterium.

Utrum damnificans alium in bonis anime vel corporis ex fraudulento consilio: teneatur ad restitutionem. Rū̄. ṡm Rich. vbi s. ꝙ sic. Et dicit ꝙ appellatiōe fraudulēti consilij continet̄ malum consiliū datum ex ignorantia q̄uis bonū cōsilium dare crederet: si debitā diligentiā non adhibuit ad sciendū: q2 negligētia crassa ꝓ dolo ē. de hoc vide s. Aduocatꝰ ⁊ Iudex.j.

An autē sacerdos absoluens aliquem a peccato a quo nō pōt absolui. teneatur ad restitutionē. Rū̄. vꝰ. dicit ꝙ non tenetur tamē ei notificare ꝙ non potuit eum absoluere. Peccat tamē mortaliter ṡm Rich. de quo vide s. Confessor.j. Intellige tamē predicta si talis confessor ex ignorantia absolueret. Secus si scienter et penitens paratus fuisset restituere: si quid restituendū erat. Nā ex quo dat causam efficacem ad non restituendū videtur teneri. Idem si absoluisset ex ignorantia crassa vl' supina vel affectata.

Restitutio.iij.

De damnificātibus in bonis corporis: et ad quid teneant̄. Dic ṡm Sco. in.iiij. dist. xv. ꝙ aut intulit vltimū damnū. scȝ mortē aut citra mortē. Et istud est duplex. scȝ remediabile ⁊ irremediabile. Exemplū mutilatio est irremediabile: q2 impedit ex toto actum humanū: qui cōpetit homi ṡm illud membrū. puta abscidit manū dexteraȝ. Remediabile vo siue curabile est: vt vulneratio vel alia lesio curabilis. Si in mutilatiōe hoc dupliciter vel q2 enormis q2 ex toto impedit aliquē actū humanū qui cōpeteret homini ṡm istam partē amputatam: vt in amputatiōe manus dextere: vt dictū ē vel non enormis. i. nō impediēs actum humanū vt est amputatio digiti vel ꝑtis eius. Pro primo damno. s. vite ablatiōe regulariter in multis cōtratibus secuta est lex talionis: vt homicida moriatur. Et rōnabiliter q2 hoc nō solum cōpetit ṡm legem moysi. ȝ etiā rōne naturali approbatū in. l. euāgelica. Math. xxvj. Oēs q̄ gladiū accep. ⁊c̄. Si aūt hec pena nō sit sibi statuta vl' forte aufugit. vel est

occultū: vel habuit gratiā a principe: tenet ad restitutionē faciendā speciale ē equalentē vite quam abstulit. Sicut pōt eē equalētia ī talib⁹. Nec hoc solū sufficit sed si interfect⁹ sustētabat aliquē. s. patrē ⁊ matrē vel ꝓpinquos: tenet interfector omib⁹ illis ad tantā restitutionē quātum illis abstulit ꝑ interfectiōe illius ꝑsone. Et qꝛ vix posset aliqs cōpensare digne ꝑ actiones id qđ abstulit homicida expediret sibi ꝓ aīe talis ꝙ solueret ꝑ passiōes voluntarias ⁊ huiusmodi. In alia vō dānificatōe. s. ꝑ mutilatiōe enormi vel non enormi. cōmunit non est instituta ī ecclesia restitutio nisi pecuniaria. Et illa debet correspondere nō solū damno qđ incurrit quis ꝑ mutilatonē ꝓ toto tpe futuro quo victurus esset cū mēbro isto absciso. sed etiā expensas expositas in curatione. extra de iniur. c. j. et sumit Exo. xxj. Itē debet correspōdere restitutio cōsolationi ipi⁹ afflicti qꝛ ꝑpetua est sibi desolatio de tali mutilatiōe. Plus aūt ē ponderāda mutilatio pauperis ꝙ̄ diuitis: qꝛ magis indigebat ꝑte abscisa ad victū necessariū acquirendū. Et ideo plus fuisset visus pte illa ad necessaria ꝓcurāda. licz ex alia pte sit aliq̄ cōditio ꝑponderās. s. dignitas ꝑsone. Sed hoc par ē respectu īpūte cōditiōis.

Quid aūt si statim obijt ⁊ nulle facte sunt expēse⁝ Rñ. Spe. in ti. de iniur. dicē ꝙ tūc extimabunt opere quib⁹ heres carituris est. Nā forte erat pelliparius vel mercator: sed si ꝑcussus mortuus: vel mutilatus nō fuerit: in lecto tamē iacuerit. operas eius amissas ⁊ expensas ī medicos factas ⁊ medicinas restituet q̄ ꝑcussit. d. c. j.

Sed vsq3 ad quod tempus extimabunt opere quib⁹ carituris est⁝ Rñ. idem ꝙ vsq3 ad tempus quo verisimile ē illū occisum viuere potuisse: iuxta extimatōez legis. ff. ad. l. fal. l. hereditatū cōputatione.

Quid autem si nullam habebat artem⁝ Rñ. Spe. vbi s. ꝙ extimabit interesse. Idem dic de eo qui aliū lesit in bonis naturalibus. vt quia eum deduxit ad amentiā. vel infatuationez vel huiusmodi. Nam tenetur primo veniam petere: per se vel per aliū: si est occultum. Postea tenetur satisfacere plus vel minus ſm culpam offendentis ⁊ damna q̄ leso vel alijs ꝓueniūt ad arbitriū boni viri iuxta notata in c. de causis. de offi. del. vbi habet ꝙ vbi pena nō ē taxata a iure. ꝓ aliquo crimīe standū ē arbitrio boni viri. qđ facit ad multa.

Sed quid si aliqs occidit aliquē necessitate inevitabili⁝ Rñ. ſm hoc in cle. si furiosus de hōi. ꝙ si necessitate inevitabili q̄s mutilat vł occidit: nullam penā incurt nec irregularitatē incurrit. d hoc vide s. Homicidiū ꝑ totū. vbi multa que faciunt ad hoc. Si autē nō fuit necessitas inevitabilis: qa ullus fugere poterat sine ꝑiculo vite sue: ⁊ tñ occidit illū qui aggressus ē eū. tūc nō tenet ad tantū sicut dictū est ꝑus de maliciose occidēte vel mutilante. sed ad arbitriū boni viri ſm q̄ntitatē culpe ⁊ modū ⁊ an ipse dederit cām isti insultui. puta qꝛ iuerat de nocte ad querendū quādā iuuenē ⁊ inuentus a parētib⁹ puelle aggressus ē. Nam hoc casu ad plus tenetur ad arbitrium boni viri ꝙ̄ si non fuisset in culpa. Idem dic in primo membro hui⁹ questiōis. Nam licz coangustat⁹ ⁊ aggressus necessitate inevitabili aggressorē suum occidat tamē si ob culpā suam venit ad hoc: vt quia ibat de nocte tenetur ad resarciendū damnū datum heredibus ꝓpter mortē occisi ad arbitriū boni viri.

Quid cum in crimine lese maiestatis ex sola sciētia quis teneatur nisi reuelauerit: vt in l. quisquis. C. ad. l. iul. maie. Pone ꝙ quis sciat tamen non potest ꝓbare. An eum puniens sit homicida. Hec questio his diebus accidit in facto. Rñ. ſm Ioh. de pla. in insti. de pu. iudi. ꝙ sic. Nam illud quod dicit ꝙ ex sola scientia quis teneat. intelligitur quādo scientia ē probabilis. per. l. qui accusare. C. de edendo. Ad quid enī tenetur quis reuelare quod nō potest ꝓbare. Certe nemo tenetur subijcere se tormentis que hoc casu delatori infligūtur. l. iij. C. ad. l. iul. maie. nec subijcere se squalori carceris. C. de accu. l. fi. Nulla est enī culpa in discrimine vite se nō ponere. Qui ergo solum audiuit ⁊ non reuelauit: qꝛ probare nō poterat īmunis est a delicto per tex. in. l. nostris. C. de calum. Et idem dicit consuluisse Bal. in quodam suo ꝯsilio quod incipit. M. ꝑ allegata sine multa ⁊c. Qui etiam dicit ꝙ officiales euntes per officia ⁊ occidentes homines propter solum non reuelare secretum non probabile: omnes sunt homicide. Et per ꝯsequēs tenentur ad restitutionē. de qua supra in ꝓrimo casu. Item homicide sunt officiales et tenent ad restitutionem omniū damnorū qui sine indicijs ponunt ad torturam homines qui metu tormentorum confitent delicta per eos perpetrata ex quia confessione post modū suspendunt. De hoc vide ū. diffuse. Cōfessio iudicialis.

Quid autem de confiscatione bonorū cōmittentium crimen lese maiestatis tam diuine ꝙ̄ humane. quia ipō facto bona eorum sunt confiscata. An talia cōmittentes possint bona sua retinere: presertim si talia delicta sunt occulta⁝ Dic ꝙ cum bona conscientia possunt illa retinere donec sententia secuta fuerit super facto ꝑ iudices competētes: vel donec fuerit secuta sententia: saltem declaratiua. De hoc vide diffuse s. Absolutio primo. in excōicatione de insecutorib⁹ cardinaliū.

Quid de seditionibus ⁊ conspiratōnibus que fiunt quotidie in ciuitatibus vbi sunt partialitates per quas vna pars conspirat aduersus aliam deponendā: ⁊ statum assumendum. An cadat in crimen lese maiestatis vt sic bona publicentur et alie pene. dicta. l. quisquis vendicent sibi locum⁝ Si. in. l. fallaciter. C. de aboli. dicit ꝙ si hoc fit vt eruatur ciuitas de subiectione imperij aut pape: tunc est crimen lese maiestatis. Si autem fiat propter deponendū regentes tunc est crimen seditionis. Et licz sit capitale naturaliter vel ciuilit ſm conditionem ꝑsonarum. vt notatur in. l. j. C. de sedi. tamen non infligit omnes penas pro crimine lese maiestatis impositas nisi fieret in vrbe romana. vt voluit glo. in. l. j. ff. ad. l. iul. maie. in ver. in vrbe. Et per hanc distinctionē concorda. glo. q̄ videntur contrarie. Quādo autem ciuitas dicat

delinquere vel homines ciuitatis. vide notabiliter supra Absolutio.j. in excōmunicatōne de insecutoribus episcoporum.

Quid autē si quis cōmittit proditionē contra vnum ex istis tyrannis italie: qui hodie regnant. Nunquid habet locum pena lese maiestatis? Respondet. q aut non recognoscit superiorem. Et tūc habet locum ꝛ de eo vt de principe est iudicandū. Aut recognoscit: vt quia ē vicarius imperij. ꝛ tūc licz crimen lese maiestatis habeat locum. vt dicta l.j. in ver. cuiusue opera. nō tamē pena incapacitatis extēditur ad filios sm Sali. in dicta. l. quisqs Nota tamen q crimen lese maiestatis cōmittit a subdito tm̄. iuxta notata in clemen. pastoralis. de re iudi.

Sed querit cum quis possidet iniuste aliquā ciuitatem vel castrū: quia vsurpauit a vero ꝛ legitimo domino: si subditus talis iniuste possessoris vel alius occulte operet vt amittat talem ciuitatē vel castrum vt verus dominus illam vel illud habeat. an peccet vel incurrat crimen lese maiestatis Rn̄det Archi. flo. in sum. q aut hoc facit ex cupiditate vel odio aut zelo iusticie. Si primo casu: qa inde consequit premiū temporale vt fieri cōsueuit in huiusmodi. nulli dubium quin peccet mortaliter: quia procedit ex radice infecta: ꝛ ideo non pōt sequi nisi fructus mortiferus damnatōnis. Non tamē tenebitur ei qui iniuste possidebat. Si autez ex zelo iusto mouetur totaliter: vel etiam principaliter: secūdario tamen sperat inde consequi aliquā remunerationē temporalē nō videtur peccare: qa quilibet debet proximum iuuare ex charitate sicut in psona ita ꝛ in rebus. Et hoc quādo verus ꝛ legitimus dominꝰ nō potest alio modo recuperare ciuitatem suam vel castrū p alium superiorem. et ex tali pditione verisimiliter creditur nō sequi scandalum vel morte alicuius. Sed si hoc fieri nō potest sine mortibus hominū ꝛ perturbationibus ꝛ scandalis aliorum. nullo modo hoc attemptādū est. Unde Ambro. si nō potest alteri subueniri: nisi alter ledat. melius est neutrum iuuare q grauare alterū xiiij. q. v. deniqz. Sed quia quasi raro vel nunq ista fieri possunt sine morte hominū ꝛ huiusmodi. ideo nemini ɔsulendū nec pdicādū.

Quid de dominis terrarū qui excecant vl' mutilant homines pter lepores. ceruos ꝛ huiusmodi que capiunt contra eorum volūtatem? Respōdet Asten. li. v. ti. xxix. q mortaliter peccant si faciunt libidine vindicte aut amore huiusmodi animalium aut libidine venandi huiusmodi animalia que nullius hominis sunt. aut si pter vnicum actum hoc faciant: cum nō debeāt ita seuere pcedere nisi contra cōsuetos ad talia. Credo etiā q si sit ɔsuetudo loci illius q pro vno actu tanta pena infligat: consuetudo est iniqua: nec obseruanda. ꝛ obseruātes eā mortalit peccāt.

Restitutio.iiij.

De restitutione dominorum ꝛ officialiū.

r

Utrum is qui ex assumpto officio tenetur alios defendere. teneat ad satisfaciendum damna eueniētia eo q notabili incuria vel negligentia eos nō defendat? Rn̄det q sic: vt sunt domini terrarū: quibꝫ distribuūtur redditus sui dominij vt subditos suos defendant. Similiter capitanei ꝛ stipendiarij salariati qui in iusto bello suos nō defendūt: ꝛ qui etiam ex officio suo tenētur pupillos ꝛ viduas tueri. Medici etiam nō solum corporum sed animarum: vt confessores ignari. ꝛ vltro se offerentes ad tale officium. Notarij etiā ob quorum negligentiā cause multotiens amittunt ꝛ iura. Judices quoqz ꝛ assessores pferentes iniustas sentētias ex ignorantia: vel incuria studendi. Aduocati etiā ꝛ pcuratores q' ex defectu suo causas amittunt. Naute quoqz architectores ꝛ omnes his similes quos notabilis ignorantia siue sciētie siue artis sue nō excusat. arg. ad hoc extra de iniurijs. c. si culpa. Intellige predicta de medicis. iudicibus. assessoribꝫ. pcuratoribꝫ ꝛ alijs qui locant se p medico. iudice. aduocato ꝛ huiusmodi. Secus si se ad huiusmodi nō locant. Et qui eos vocaret ad predicta officia: licz constaret ei de eorum imperitia: ꝛ ipsi promitterent se facturos quod possent: vel ex quadam pietate consulūt requisiti iuxta qd melius sciunt: tunc non tenētur nisi de dolo ꝛ lata culpa: ꝛ ei qui tales elegit imputet. vide s. Aduocatus. et. c. Medicus. Ad predicta facit tex. singularis cum glo. in. c. administratores. xxiij q. v. vbi habet q officiales et alij administratores qui negligunt facere iusticiam ꝛ defendere oppressos. ecclesiasticos. viduas ꝛ pupillos sunt ipso iure excōmunicati post trinā monitionē. nec possunt absolui. nisi prius de damno satisfaciāt. Predictis cōcordat san. Bernardinus.

Utrum ille cui princeps ciuitatis vel cōmunitas ɔmisit vt imponat collectā ciuibus. tamē qr quosdam ibi habet amicos eos generaliter nō grauat vnde ꝛ oportet alios plus grauare. An teneatur satisfacere. Rn̄detur q sic: nam tenetur ad omne damnū ex hoc eis illatum quos si inuenire nō poterit tantūdem pauperibus erogabit. quibꝫ etiaz tenetur erogare munera sique a dictis amicis suis accepit. Idem Monal. in tractatu restitutionum. Addens q si collecta est antiq̄ ꝛ debita: ꝛ eam imponens se alleuiat: in tantū tenet dño vel cōmunitati. Si vo amicū alleuiauit. tūc tenet etiā domino vel cōmuni: nisi prius amicꝰ restituerit. Si aūt ē collecta de nouo iniuste imposita a domino. puta ad priuatam vtilitatē. tunc domino obedire non debet cōtra priuatam conscientiam in collecta iniusta ꝛ si aliquē grauat illi debet restituere. Et sm iura exactores tributorū ꝛ collectarū qui aliquid etiam tenent de eo qd exigunt tenētur ad duplum: vt ē tex. in l. nulli oppinatores. C. de exact. tri. li. x. Et tenētur furti si plus debito exigunt sub terrore et pheminentia dignitatis. etiam p alimētis suis ꝛ familie vel equorum. l. ij. C. de lucris aduo. Et sm do. An. de bu. in. c. ij. de imu. eccle. collecta regulariter illicita est: vt. l. hac edictali. §. illicitas. de pa. iura. fir. vide s. Priuilegiū.

Quid de his qui sine vite sue periculo vel sui status: vel aliquo alio discrimine possūt ɔtradicēda

prohibere iniuriam a proximo suo: et non prohibent sed tacendo permittunt? Rñdet sanctus Bernardinus quod si tales ex officio suo contradicere et prohibere tenentur: et ex aliquo timore non excusabili vel pusillanimitate tacent tenẽtur de toto damno: quod ab alijs illatum est. Exempli gratia: si in consilio cõmunitatis vbi de imponendis collectis derias tractatur: consiliarius ibi existens: ex officio tenetur contradicere et non contradicit. Multo magis si propter aliquod lucrum bursale in talibus taceret: in totum satisfacere obligatur. Hoc intellige si non fuisset tale damnũ: si contradixisset. secus si omnino secutum fuisset. nam tunc in nullo tenet. Qui vero ex officio non tenetur et talia videt: si non contradicit cum sine suo periculo possit: peccat mortaliter. tamen restituere nõ tenetur. Et facit regulam generalem que facit ad multa infra dicenda in furtis vel rapinis vel ad quecunque alia: quod qui ex officio nõ tenetur obuiare damno inferendo proximo cum tamen possit obuiare etiam sine periculo vite sue: et tamen maliciose non obuiat: licet peccet mortaliter: non tamen tenetur ad restitutionem secundum docto. Secundo obligant similiter qui cõsentiunt. videlicet quãdo sine tali consensu: talis damnificatio secuta non esset secundum Inno. et Host. Intellige vbi cooperationis effectus in opere demõstratur. Idem dicendum secundum Ray. quãdo damnum tuo nomine illatum: ratum habes. xj. q. iij. qui consentit. Et secundum Sco. talis consensus interpretatiuus dicitur. Addit tamen Sco. quod habens ex officio obuiare damno proximi: et non obuiat ex aliqua causa rationabili. puta quia vergit in damnum reipublice: vel in periculum proprie persone vel huiusmodi. nõ peccat mortaliter. nec tenetur satisfacere in aliquo.

Quid de officijs vel dignitatibus secularibus si appetantur et petantur et procurentur per preces et obsequia. vt officia potestatis. senatoris. capitanei vexilliferi et huiusmodi. nũquid est peccatum? Respondeo secundum Archi. flo. si quis huiusmodi querat vel petat magis sollicitus de honore et lucro quam de iusticia conseruanda. vnde et paratus seruire amicis in licitis et illicitis et lucrari per phas et nephas et deuiare a iure: ne displiceat illis: nec punire crimina vt debet: peccat mortaliter. Similiter si ignorat ea que spectant ad executionem debitam sui officij. nec curet iuuari per aliud: vt per assessorem. vel si est paratus se intromittere de his ad que sua potestas non se extendit quamuis ibi consueuerit fieri. puta si laicus velit de clericis iudicare vel de ecclesiasticis disponere quod ei prohibetur. Si autem intendit in omnibus seruare et administrare iusticiam in agendis saltem per practicam. competenter edoctus et in dubijs intendit cõsilia querere. Illa tamẽ querit propter honorem mũdi ne despicabilis habeatur. non participando officia ciuitatis: vt ceteri vel vt inde lucrum consequatur quo se et suam familiam valeat sustentare: et hoc per salarium deputatum et alia consueta: vt de penis pecuniarijs sed de litigijs nihil extorquẽdo a subditis vltra cõstitutum. scilicet appoortione litigiorum et victualium et huiusmodi humana temptatio est: non est condemnandus. Et multo minus cum ista querit ne premat? his conculcetur a ceteris et imponantur ei onera grauia. Si quis autem hoc faceret ad obuiandum malis zelo iusticie deum nõ homines timẽs quis est hic et laudabimus eum? Cõmendandus esset.

Quid de vendentibus officia publica et dignitates. Rñdeo quod tenentur ad restitutionem pecunie. non illis qui dederunt sed pauperibus: cum gratis ea cõmittere deberent. Et secundum Monal. tenentur domini qui dicta officia vendiderunt ad interesse illis qui per huiusmodi prepositituros taliter sunt expoliati. Et taliter ementes debent grauiter puniri edicto legis iulie. de ambitu. vel. l. vnice. ff. ad. l. iuliã. ambitus. et insti. de publi. iudic. §. sunt preterea. s. in. C. aureis. et sunt infames. Sanctus autem Tho. in quadam epistola ad ducissam brabancie querentem ab eo. vtrum liceret ei vendere officia temporalia. Respondet quod sic. di. cum autem balliuis et officialibus vestris nihil cõmittatis nisi temporalis officij potestatem non video quare non liceat vobis vendere officia. dũ tamen talibus vendatis de quibus possit presumi: quod sint vtiles ad huiusmodi officia exercenda. et non tanto precio vendatur officiũ. vt recuperare non possint sine grauamine subditorum. Sed tamen talis venditio omnino expediens nõ videtur: quia frequenter contingit quod illi qui essent magis idonei ad huiusmodi officia sunt pauperes vt officium emere non possint. quinetiam si tales diuites sint tamẽ quia boni sunt non ambiunt officia. nec inhiant ad lucra. Et sic quia vt plurimum illi officia emũt qui sunt peiores et subditos opprimẽtes magis expediens videtur: vt bonos et idoneos ad officia vestra eligatis etc. hec Tho. Clarum tamẽ est quod dicta officia regiminis vendi strictissime prohibentur et taliter assumpti nihil debent pro huiusmodi officijs dare. maxime hodiernis temporibus. et experientia teste quasi infinita mala et extorsiones a subditis proueniant ex huiusmodi venditiõibus officiorũ.

An autẽ liceat dominis recipere mutuũ a talibus officialibus: ita quod satisfaciant sibi de officio? Respondeo secundum Tho. vbi supra quod si pacto mutui detur vt officium recipiant: absque dubio pactum est vsurarium: quia pro mutuo accipiũt officij potestatem. vnde in hoc datur eis occasio peccandi. Et ipsi etiam tenentur resignare officio taliter acquisito. Si tamẽ officium gratis datur. et postmodum mutuum accipitur ab eis quod de officio recipere possent. hoc absque omni peccato posset fieri. Alijs tamen videtur quod liceat mutuare cõmuni vel alicui domino pro aliquo officio habendo licet consequatur magnum honorem vel lucrum. Et hoc quando ex tali officio talis non habet cõsequi nisi lucrum quod debito modo debetur tali exercitio. Et hoc quando non posset habere illud nisi mediante mutuo. si tamẽ ille sit aptus ad tale officium exercendum. Et hoc sine vicio vsure. Ratio est, quia quod accipio lucri non respicit mutuum

sed exercitium principaliter: licz secūdario speret ex mutuo illo aliquod lucrum consequi sine periculo vsure. Si tamen ex statuto vel antiqua consuetudine volens habere tale officium teneretur aliquid soluere: ꝛ vt talem solutionē euitaret, mutuū daret vsurari⁹ esset.

Quid de dominis temporalibus qui vtuntur male suis officialibus: et negligunt eos corrigere: vel officio priuare cum male agant in talibus officijs? Dic ꝙ tenētur de omni damno inde secuto ꝑtextu talis officij. vel quādo est negligens in certiorando an sui officiales bene vel male se gerant. De hoc vide ṡ. Domin⁹.

Quid de officiali qui negligit punire criminnosos? Respondet Jo. de pla. in. l. precipi. C. de cano. lar. tri. li. x. ꝙ debet puniri eadem pena qua criminosus. Nam iudex qui repertum facinus non indicat. tegere vt conscius criminosa festinat. Nā et quidam tacitus cōsensus. l. placet. C. de execu. rei. iu.

An autem iudex qui iniuste sententiam tulit: teneatur insolidum. vide supra Aduocatus. ꝛ Iudex. primo. Adde tamē singulare dictum Jo. an. in. c. cum etern. de re. iur. li. vj. in glo. in ver. condemnādus. ꝙ si iudex per cupiditatem. odiū. vel amorem iniuste iudicauit: ꝛ causa est ciuilis. tenet ad restitutionem damni; quod ex hoc euenit illi. ꝛ vltra hoc punitur in triplo. Si autez causa est criminalis: non tm̄ tenetur ad satisfaciendum damnum a se illatum; sed etiam eius bona confiscāda sunt. vt in auten. vt litigantes iurent. §. si q̄s aūt. Si vero iudex per ignorantiam seu imprudentiam iniuste iudicauit non tenetur insolidum: sed tm̄ arbitrio iudicis punitur ex quasi delicto. vt. l. fi. ff. de va. et extraor. co. hec glo. Sed si per metum cadentem in constantem virum iudicauit; iniuste tamen mortaliter peccauit: ꝛ non tenetur ad restitutionem: nisi a tempore accepti officij dubitasset de hoc metu. tunc enim fm̄ Bal. in. l. fi. C. de pe. iudi. qui. ma. iu. satisfacere tenetur parti lese. Idez sanctus Bernardinus qui etiam dicte glo. inherere videtur: que est valde notanda. quia facit ꝓ theorica Inno. posita supra Aduocatus. ꝙ in foro conscientie non teneatur quis nisi de dolo ꝛ lata culpa. Et hoc facit ad notata supra in hoc capitulo. ꝛ toto isto opere. Aliud singulare notat idez sanctus Bernardinus de eo pro quo iniuste sententia lata est: ꝙ si ante sentētiam non habuit conscientiam malam; sed post incepit habere malam: a qua sententia aduersarius non appellauit: ꝛ cognoscens rem esse alienam fm̄ Hostie. sententia eum defendit: nisi haberet conscientiā remordentem quam remouere non posset; qz tūc restituere obligat. Et hec nota.

Quid de iudice qui omittit condemnationez expensarum. Respondet Jo. de pla. in. l. obseruare. C. de decu. li. x. ꝙ tenetur de suo refundere eas parti. l. properandum. §. sin autem. C. de iudicijs ꝛ in dicta. l. obseruare. Quod intellige si fuerint petite. alias in pari causa negligentie. scilicet partis non petentis ꝛ iudicis non condemnātis; melior est causa conuenti. l. si seruum. §. sequitur. ff. de verborum obliga. potest tamen condemnare si vult; licz non sit petitum. Cum hoc emergit post litem contestatam. ꝛ sic ad eius officium spectet. l. ediles. §. Itē sciēdū. de edi. edic.

Utrum custodes ꝛ vigiles qui non accusant quos in ciuitate reperiunt euntes post statutum campane sonum soluere teneantur illam penam quam predicti transgressores soluissent, si eos accusassent? Respondet sanctus Bernardinus. ꝙ q̄zuis mortaliter peccent ꝛ periuri sint: si tales accusare iurauerunt: non tamen tenentur penam statuti soluere: quia illi nōdum condemnati fuerunt a quibus tamen si aliquod munus acceperint: tenentur pauperibus erogare. Ceterum si predicti custodes vidissent tales aliquem dannificare: et non reuelant: tenētur huiusmodi dannificato resarcire: si ideo a cōmunitate salariati sunt: sicut qui custodes vinearum ꝛ possessionum: qui similiter per hanc eorum custodiam mercedem aliquā recipiūt: tenent dannificat⁹ de dāno dato. De istis campanarijs. vide ṡ. Familia.

Quid de officialibus ꝛ aduocatis qui secūtur doctrinam Spe. in ti. de aduo. §. ꝯsequēter. et. §. sequitur. ꝛ. §. vtriusqz. vbi describit cautelas quas debēt habere aduocati tam actoris q̄z rei. Respōdet. ꝙ tenentur parti de omni damno et interesse quod consecuta est dicta pars propter eius versucias ꝛ cauillationes. Hoc verum si causa est iniusta. Si aūt ē iusta vide ṡ. Aduocat⁹.

Quid si officialis ciuitatis vel domini qui solet dici camerarius vel thesaurarius recipiens pecunias in introitu ipsius ciuitatis de gabellis et collectis: ꝛ predictas pecunias assignans tempore debito alijs officialibus vel ꝑsonis determinatis a domino: vel cōmunitate, puta stipendiarijs ꝛ alijs seruientibus eis. Utrum pecunia sibi tradita per modum depositi si in ea negociet: vel eaz cōmutet: cambiendo florenos ad monetam vel econuerso: vel mutuo tradens vsuram cōmittat. Et vtrum lucrum inde susceptum faciat suum? Rn̄. Archi. flo. ꝙ si domin⁹ vel cōmunitas inde nil ledatur: nec etiam ꝑsone que recipere debent salaria sua: quia statuto tempore eis soluitur ꝛ integre, illud lucrum suum facit ratiōe sue industrie Et precipue cum subiret amissio eius periculo sui vnde ꝛ fideiussores tales solent dare; ꝛ cōmunitates hoc sciunt: ac etiam domini tolerant. Et quia res est consistens in numero et pondere. nō obsignata. Et sic nō est proprie depositum. Sec⁹ autē esset si pecunie amissio substaret periculo cōmunitatis seu domini: quia tunc lucrum esset cōmunitatis seu domini: deducta tamen merce de laboris illius eam exercentis. Item si ex hoc exercitio seq̄tur dannum creditoribus domini vel cōmunitatis: quia eis nō soluitur statuto tempore: ex eo ꝙ camerarius pecuniam cōmunitatis in alijs tenet occupatam: tunc tenetur illis de danno et peccat grauiter. Si autem in vsuris exercet talē pecuniā

peccant grauiter talia permittentes ad quos spectat cum participes sint peccati: et tenentur ad restitutionem. Et communitas seu dominus si inde aliquid lucri habet et quoad illam partem tenetur etiam ad restitutionem.

Sed quid de camerarijs vel depositarijs communitatis in diuersis officijs vt montis vel gabellarum et huiusmodi habentibus recipere pecunias a personis vel tradere varijs hominibus pro communitate: a quolibet dante vel recipiente pecuniam ab eis exigunt aliquid. puta vnum denarium pro flo. nunquid est licitum si hoc habet consuetudo loci et diu seruata? Archi. flo. distinguit. quia aut tales sunt salariati a communitate et sufficienter aut diminute. In primo casu non putat posse eos exigere aliquid vel recipere; quia ibi non videtur habere locum consuetudo cum videatur introducta ex immensa cupiditate: et sic potius dicenda est corruptela. Et sic credit talia sic extorta ex debito pauperibus eroganda. xiiij. q. v. non sane. In secundo casu videtur eas posse exigere et consuetudinem eos excusare que rationabilis est cum seruat illis personis. et nemo cogitur de suo beneficium facere.

Queritur vltimo. vtrum intercessores apud potestatem ciuitatis: pro accusatis vel incarceratis: restituere teneantur quod sua intercessione adepti sunt cum predictis? Respondet sanctus Ber. quod si predicti incarcerati vel accusati erant innocentes ipsi intercessores erant officiales salariati a domino ciuitatis vel communitate: tenentur restituere eisdem. Sed si non erant officiales salariati satisfacere non tenentur. immo etiam apud deum merentur. Si vero predicti accusati vel incarcerati erant culpabiles et merito condemnandi: tunc huiusmodi intercessores pecuniam ab eis receptam pauperibus erogare tenentur. Etenim ipsi iniuste accusati dederunt. et intercessores turpiter acceperunt. vnde regulare est quando ex parte vtriusque. scilicet dantis et recipientis turpitudo; et culpa versatur. illud est pauperibus erogandum.

r

Estitutio. v. De falsificantibus monetam.

Pro huius materie declaratione queritur quis possit facere vel cudere monetam? Respondet Panor. in c. quanto. de iureiur. secundum glo. in l. ij. C. de fal. mo. quod nulli licet cudere monetam nisi principi. Inferiori autem a principe non licet sine eius concessione. Et hoc sequitur ibi Bar. P. et Ci. Intellige nisi ciuitas vel princeps inferior hoc prescripsisset per tantum tempus de cuius initio non extat memoria. vt in c. super quibusdam. de verborum signi.

Secundo quero qua pena puniatur falsarius monete? Respondet Panor. secundum glo. in dicto c. quanto. quod aut falsat quis monetam principis: intellige de nouo adulterando. scilicet fundendo. et comburi debet. l. ff. supra allegata. Aut falsat monetam ciuitatis seu alterius inferioris ab imperatore: et capite punitur. Sic intellige glo. in l. j. C. eo. Aut non fabricat monetam de nouo: sed fabricatam radit. scilicet minuendo vel tingit. puta monetam eream vt appareat aurea. Et punitur vltimo supplicio: vel datur ad bestias secundum conditionem persone. vt in l. quicunque ff. de fal. Et hunc intellectum sequitur Bar. in dicta l. quicunque. Et glo. in l. ij. preallegata.

Tercio quero qua pena puniatur qui scienter expendit falsam monetam? Respondet Panor. quod liber videtur teneri pena legis cornelie de fal. que regulariter est deportatio. et omnium bonorum publicatio. Seruus vero vltimo supplicio afficitur: de quo dicendum vt in l. j. in fi. de fal. Et quod talis expenditor teneatur hac pena. videtur tex. in l. lege cornelia. ff. ad l. cor. de falsa. Sed Bar. dicit hoc procedere quando expendit numos plumbeos vel stanneos: quia de eis tantum facit mentionem illa lex. alias debet puniri pena extraordinaria. Et sic dicit se multos defendisse a pena legis cornelie. de fal. Quod est notandum.

Quarto quero quia dictum est falsarium monete inferioris a principe vel monete eree ipsius principis secundum alium intellectum debere capite puniri. nunquid debeat intelligi de pena mortis? Jo. Hoff. et Hosti. referunt Jo. cre. defendisse quendam qui falsauerat monetam ciuitatis Bononie. vt non puniretur pena mortis naturalis sed ciuilis: quia pena capitalis est triplex. vt in l. iij. ff. de publi. iudic. Debet ergo intelligi de minori. Hodie tamen statuta terrarum communiter prouident. Et cum illa opi. Jo. transeunt communiter doc. Et de illa pena triplici capitali. vide s. Degradatio.

Quinto quero de q. quotidiana. tempore alicuius contractus certi debiti: currebat certa moneta que cursu temporis est innouata seu deteriorata. Nunquid solutio debeat fieri secundum estimationem antiquam vel vt currit. Panor. vbi s. concludendo dicta doct. dicit. quod duobus modis principaliter moneta deterioratur vel minuitur. Primo respectu cursus: quia stante eadem bonitate intrinseca non valet tantum sicut valere solebat. Secundo respectu pecunie quia est diminuta in pondere: vt quia fuit tonsa circumcirca. et per longum vsum est effecta grossa. vt puta quia erat de ere: sed in superficie erat argentea; quod ex longo vsu corruit. Primo casu distingue. quia aut moneta est respectu cursus in totum reprobata. vt puta quia princeps interdixit in totum illius cursum. et tunc secundum Ja. et Odo. et Bar. in l. paulus. alias incipit creditorem. ff. de solu. et do. An. in dicto c. quanto. et communiter doct. hoc tenentur quod debet solui secundum extimationem antiquam. Et de hoc videtur tex. in c. olim. de censi. Nec obstat motiuum tenentium Inn. s. Mo. et aliquorum aliorum di. quod potest solui de antiqua moneta; quia satis est mutuum restitui in eadem specie et bonitate intrinseca. Et hoc si debitor non fuit in mora. Sed panor. dicit quod non est verum quod moneta ista reprobata habeat eandem bonitatem intrinsecam cum moneta magis consideretur respectu cursus et vsus quam respectu materie. Aut non est in

totum reprobata: sed tm̄ alterata in valore: q̄ non valet tantū sicut valere solebat. Subdistigue. aut hec alteratio ɔtingit imppetuū: vt q̄ princeps interdixit ne tantū valeret. forte ꝓpter lucrū: vt possit recolligere pecuniā. et faciat conflari ⁊ de nouo cudi. Et tūc ꝓm do. An. ⁊ Oldo. debet solui ad extimationem antique monete ratione predicta. licꝫ Hosti. ɔtra. Ja. de are. ⁊ Bar. in dicta. l. paulus. dicūt enī q̄ damnū ptinet ad creditorē: ex quo debitor nō fuit ī mora: ⁊ pecunia ista hꝫ suā bonitatē intrinsecā. Sed Panor. ꝑmū tenet: q̄ bonitas pecunie est respectu vsus ꝑncipaliter. Ideo debet in illa bonitate fieri restitutio. l. cū quid. ff. si cer. pe. Itē si in totū vsus pecunie essꝫ reprobatꝰ: deberet extimatio: vt in ꝑcedenti mēbro dictū est. ergo idē si in pte diminuta est ar. l. que de tota. ff. de rei vē. Hoc probari videt̄ in dicto. c. olim. Et hoc placet Panor. ne iste creditor ex suo bñficio damnū sentiat. Secūdo casu quādo alteratio nō est imperpetuū: sed ad tempus sicut cōtingit quotidie visum flor. magis valere vno die q̄ꝫ alio: q̄ crescit ⁊ decrescit valor ꝓm tpa. Et cōiter tenet̄ hanc variationē nō debere attendi. ar. optimū. in. l. ꝑcia rerū. ff. ad l. fal. Sicut enī creditor vellet vt sibi solueret̄ plus si nūc plus valeret ita debet recipere eandē monetam si minus valeat: sicut voluit Bar. in dicta. l. paulus. ⁊ alij. Nō satis est equū. Putat tamē Panor. q̄ si nō esset spes q̄ de ꝑximo haberet augmētum q̄ deberet haberi respectus ad extimationeꝫ que erant tpe mutui: q̄ verum est dicere q̄ hodie nō habet illam bonitatē respectu cursus quā tunc habebat. Et sic militat ratio ꝑcedens. maxime q̄ potest esse q̄ nunq̄ꝫ crescet. Quo vo ad secūdū casum principalē. sꝫ qn̄ respectu ipius monete contingit deterioratio. Et cōmuniter tenet̄ per canonistas ⁊ legistas q̄ damnū ptinet ad debitoreꝫ: q̄ moneta nō habet suam bonitatē intrinsecā quam habebat tpe cōtractus mutui. Et predicta procedunt etiam si debitor nō fuit in mora. Nam si fuisset in mora: dubiū nō est cōmuniter ꝓm doc. qn̄ omne piculum spectet ad ipm debitorem. Debet enī reddere ꝓm extimationē q̄ erat tpe quo debebat soluere: nisi fuisset tēporalis ⁊ momētanea.

Sexto quero quid si quis ex testamēto reliquit C. ⁊ tempore testamēti plus vel minus valebant q̄ꝫ hodie valeant. Et intellige de ꝑpetua alteratione. Dic q̄ debet attēdi valor existēs tpe testamēti q̄ de eo videt̄ testator sensisse. vt in. l. vxoreꝫ. §. testamēto. ff. de le. iij. Idē Jo. an. in Spe. et Oldo. in ꝑcepto arbitrorū eadem ratiōe. Idem dic in iudice cōdemnāte ad certam quātitatē. Et per illā. l. vxorem. Idem Ol. ɔsuluit q̄ si testator legauit. C. flor. demum superuixit ⁊ mutata est iterū moneta: q̄ soluēdū est legatū ad extimatiōeꝫ monete q̄ erat tempore testamēti: q̄ de illa testator sensit. hec Panor. in dicto. c. olim. Ro. tamē ro. dicit q̄ si legant̄ x. flor. q̄ tpe testamēti valent minus q̄ꝫ tpe solutionis: q̄ tpus solutionis attendat̄: et dicit q̄ d̄ hoc est casus singularis in. l. cum certū. ff. de auro ⁊ ar. le. nisi heres fuerit in mora. vide etiaꝫ Bar. in dicta. l. cum certū. vbi dicit. q̄ si ego ꝑmisi tibi dare C. flor. iam sunt duo anni. Et modo volo dare extimationē ꝓm preciū quo nūc valet florenꝰ. Creditor vult ꝓm estimationem qua valebat tempore ꝑmissionis. Certe debet debitor soluere ꝓm extimationē qua valet nūc: nisi esset in mora. Contrariū tn̄ videt̄ tenere Spe. in ti. de solu.

Septimo. quid in statuto. Pone q̄ pro tali delicto soluātur. x. libre. vel q̄ tot libre dent̄ officiali. demū alterat̄ moneta perpetuo. Dicit notabiliter Spe. in ti. de so. §. nunc. q̄ debet solui de pecunia currēti: q̄ de tali videt̄ statutū sensisse. vnde mutata pecunia videt̄ mutatū statutuꝫ. De quo Panor. multum dubitat. Quid enī si tempore statutē florenus valebat longe plus q̄ꝫ hodie. Dicemꝰ ne q̄ debeat solui ita modicū cum statutuꝫ voluerit mēsurare penam delicto q̄d fieri debet. Et idē dico in salario constituto officiali. Et casus videt̄ in cōtrarium in dicto. c. olim. Nec ob. cle. ij. de deci. vbi solutio fit de pecunia currenti: quia ibi nō alteratur dispositio.

Octauo. Quid in gratia concessa per aliquem dominū: vt q̄ cōcessit princeps alicui. C. flor. annuatim sup certis redditib. Demū alterat̄ perpetuo valor florenī. Dicit do. An. q̄ si ignorabat princeps valoreꝫ monete debet intelligi q̄ fiat solutio de moneta currēti. Satis placet Panor. dū pōderat ignorātiā ꝑncipis. alꝯ putat secꝰ. ar. d. c. olim.

Nono quero de. q. quotidiana. Mutuaui tibi. x. in auro: nūquid teneor recipe ī argēto vl ī pecunia minuta: vel ecōuerso mutuaui tibi in argēto ⁊ in minuto; an possis soluere in auro me inuito: vel etiā in eadē materia sed alterius forme. puta mutuaui tibi flor. renenses. vis restituere flor. florētinos in eodē valore. Dic cōcludendo mentē Bar. in dicta. l. paulꝰ. q̄ aut mutuaui. C. lib. ī florenis. Et tūc satis ē restitui. C. lib. etiā ī alia moneta: q̄ videor ī extimādo illos flor. ꝑ. C. lib. illos sic vendidisse. Sicut dicimus in dote: cū tradita est extimata. l. cum dotē. C. de iu. do. Et idē dico ī deposito. Aut fuit dictū mutuo vel deposito. C. lib. in florenis. Et volo mihi restitutionē fieri in florenis. Et tunc piculum ⁊ cōmodum diminutionis vel augmēti ptinet ad debitorem seu depositariū. vnde tenetur restituere in florenis ꝓm extimationem existentē tempore solutōnis fiende. Aut fuit simpliciter factuꝫ mutuum. vt puta. Mutuo tibi C. florenos. Et tunc: aut sum passurus aliquod damnum recipiendo in alia forma. Et nunc non teneor recipere. vt dicta. l. paulꝰ. Aut nullū damnum patior. Et tunc in alia materia non teneor recipere. puta argentū ꝓ auro: q̄ mutuū debet restitui in eodē genere ⁊ eadē bonitate. dicta. l. cū q̄d. Et aliud ꝓ alio. inuito creditore solui non potest vt. l. ij. ff. si certū pe. Aut vult restituere in eadem materia sed in alia forma. puta florentinos pro senensibus. Et cōmuniter tenetur q̄ teneor recipe. dicta. l. paulus. Consuetudo tamē est in aliquibꝫ partibus: vt in alia materia possit restitui: que seruāda est: q̄ tacite videt̄ ɔtrahi ꝓm loci ɔsuetudinē

vel.l.q si nolit §. quia assidua. ff. de edili. edic. sm Bar. vbi supra. Et sic consuluit Oldra. In deposito autem vide tex. notabilem in.l. in naue saufeli ff. locati. Et satis videtur considerandum qd fuit tacite actum, scz an pecuniam depositam consumderet cum sua: vel teneret separatam. hec Panor. in dicto. c. quanto.

Decimo quero, quid de electoribus vel diminutoribus monete. Sunt nanqz plerique qui grossos argenteos vltra debituz grauiores diminuunt vsqz ad iusti ponderis quantitatem: aut maiori precio alienant? Rndeo sm Tho. q si talis summatim emisset grossos 7 aliqui deficerent a debito pondere 7 mensura. tunc quidem illicitum esset peiores cōmuni precio alienare. Nam quod deficit in peioribus: in melioribus suphabūdat. propterea ementes peiores iniuste damnificantur. Si tamen deteriores grossi iusti ponderis sunt: periculum non videtur: si emptor de grauioribus et melioribus lucraretur. Quod tamen raro cōtingit. Nota tamen sm Archi. flo. q vbi quis in aliquo loco vbi monete diminuti ponderis num⁹ valent sm illam diminutionem emit debito precio. et postea portat ad alium locum vbi tantum valēt quātuz integre monete. Et ita indifferenter expendūtur. Et tantum eas computant quātum integras: vt in quibusdam ciuitatibus. Sicut est de flor. renē sibus qui in alamania expendūtur sine aliqua pōderatione. 7 ibi mercator plus eos vendit q emerit. Non videtur in hoc peccare: cum nulli damnum inferat. 7 sibi ex sua industria 7 labore lucruz querat. Sed qui bonas et integras monetas diminueret. Et sic diminutas portaret ad talem locum: faceret fraudem. 7 contra legem. Et tenetur tale lucrum pauperibus erogare. quartadecima. q. v. non sane. Sicut etiam non excusatur a peccato qui monetas malas 7 diminutas scienter daret pro bonis. 7 postea perpendit de diminutione valoris. non enim potest absqz peccato fraudis alteri dare pro bonis 7 integris.

Undecimo quero. Utrum ille qui singulos denarios ponderat 7 grauiores retinet 7 conflari facit: peccet? Rndeo. prout colligit ex dictis Mo. Jo. an. 7 Jo. de Imo. si ille qui cudunt pecuniam: quia aliqui denarij sunt q̄nqz maioris ponderis propterea diminuūt alios in pondere: quia nō possunt equaliter omnes sculpere. tunc tales dicūtur falsarij: 7 tenētur ad restitutionem cōmunitati, qz corpus pecunie damnificarunt. Si autez omnes denarij sunt iusti ponderis: sed aliqui sunt grauiores. Et illos conflant: non credo condemnādos Secus si raderent eos etiam vsqz ad debitā summam: quia puniri debent vt dictū est supra. Sed Bar. in.l. cornelia. ff. de fal. dicit q q̄ pflat. id est factos 7 bonos destruit. debet puniri de falso. et hoc si fecit dolose: vt illos nūmos occultaret. Et hoc videt verius.

Duodecimo. an falsificantes monetam sint excōmunicati ipso iure? Dic q non de iure cōmuni. licz in quibusdaz locis forte aliud repiat p aliquas constitutiōes synodales.

Terciodecimo. Utrum recipiens falsam monetam ignoranter a suo debitore possit illā expendere? Respondeo sm Gual. oldo. q non: quia talis non debet locupletari cum aliena iactura. nec etiam debet miscere illam malam monetam cum bona.

Quartodecimo. An princeps sine cōsensu populi possit diminuere. vel diminutam iubere expendi pro legitima? Respondet Inno. in dicto. c. quāto. q aut rex vult ex hoc modicum lucrari. et tunc potest cum bona conscientia 7 sine consensu populi: ex eo q ipse rex prebet auctoritatem monete. Aut vult multum lucrari. Et tunc non potest hoc facere sine consensu populi. Sed hoc casu requiritur consensus: saltem maioris partis illorum qui regnum repsentant. vt in dicto. c. quāto. et.l. qd maior. ff. ad municip. Talis tamen consensus non operatur. vt extra territoriū possit eodem valore expendi. vt.l. si. ff. de iurisdi. om. iudi. Bar. in.l. j. ff. de auro 7 argē. le. dicit q princeps in predictis nihil debet lucrari. Et expensa cēche debet fieri de publico: sm eum. Allegat ad hoc tex. cum glo. in.l. j. C. de contrahen. emptio. Et sic vult q moneta debet esse eiusdem extimationis in materia prout 7 in forma. Et dicit q Inno. in hoc male dixit.

Restitutio .vj.

Quo ad falsificantes instrumenta vt sunt notarij 7 huiusmodi. Et sciendum primo. q tabelliones in principio sui officij sex iurant de consuetudine sm Hosti. prout recitat Panor. in. c. sicut. ne cle. vel mona. Primo q de his que videbit et audiet 7 requisitus fuerit: sine diminutione veritatis 7 cōmixtione falsitatis conficiet instrumentuz ideo si requisitus non conficit instrumentū est piurus. Et sic sm cum suo instrumēto non postea creditur. ar. de testi. testimoniū. nota hoc dictum. Sentit em̄ per hoc q notarius periurus non potest conficere instrumentū etiam si rogatur a partibus. Similiter ex hoc sunt infames quibus omnes actus legitimi sunt interdicti. extra de testi. licet ex quadam. Hec tamen dic, vera quādo est secuta saltē sententia declaratiua de tali piurio. Ante vo talem declarationē instrumēta per eum confecta tenēt. vide de hoc singulariter s. Absolutio. p et. c. falsitas. 7. c. Periuriū. Secūdo iurat q secreta sibi iniūcta tenebit. intellige quādo ex iusta causa iniūgitur silentium. al's autem cum sit persona publica. debet palam 7 nō latēter conficere instrumenta. Tercio q super vsurario contractu vel in fraudē vsurarū nullū scienter conficiet instrumētū. Dic tu q sup nullo illicito contractu debet cōficere instrumentum. al's debet puniri 7 ab officio remoueri. vt notat Bar. in.l. iubem⁹. C. de sa. san. ec. Quarto q de oībꝫ instrumētis q̄ tradit: tenebit penes se ,ptbocolū. Quito q fidelis erit illi a q̄ fuerit pllitat⁹. i. q si sciret dānū suū tractari illi reuelabit p se vel p aliū. Sexto q officiū sibi iniūctum exer-

rebit: cupiditate, amore, odio, timore, remotis fm bonã conscientiã.

Primo quero. Quid si is qui exercebat publice officium tabellionatus nõ erat in veritate tabellio, nũquid valebunt instrumenta? Spe. in ti. de instru. edic. concludit q non: si a nemine habuit potestatem. Secus si habuit potestatem a superiore sed propter aliquem defectũ non poterat habere, vel exercere illud officium. Et hoc casu loquitur. l. barbari⁹. ff. de offi. p̃. De hoc vide s. Cõfessio. iij.

Secũdo quero. an notarius debeat scire iura. Spe. vbi s. dicit q sic: ne cõmittat aliquẽ errorem. Bar. tamẽ in. l. generali. C. de tab. li. x. dicit q nõ tenetur esse doctor vel legista; sed satis est q sciat scientiã notarie: et alia que requiruntur ad peritiam illius artis. Et vide Inno. in. c. cum in cũctis. de elec. vbi dicit et bene. q quilibet tenetur scire ea que requiruntur ad officium suum exercendũ. Alias autem tenetur si cõmittit per ignorantiã aliquem errorem, vt in. l. illicitas. ff. de offi. psi. et in regula. Non est sine culpa. de regu. iu. li. vj.

Tercio quero. An notarij falsificantes instrumẽta: vel alias scripturas teneantur insolidũ? Rñ. generaliter. q tam notarij q̃ alij quicũq falsificantes instrumẽta, testamenta, libros mercantiarũ. et quascũq alias scripturas: tenentur ad omne interesse ptis de omni damno inde secuto per regulam pris datam; sumptam extra de iniurijs. c. si culpa. q omnes tales dant causam efficacẽ ad tale damnum. Idem dic de scienter vtentibus talibus scripturis. Eodem mõ tenentur vtẽtes falsis mẽsuris. ponderib⁹ et siliib⁹ eadẽ rõne.

Quarto quero. de notarijs et alijs scribis qui conficiũt cartas de debito vsurariũ vel in fraudem earum. An teneãtur insolidum? Rñ. fm Gir. ir. oldo. q si scienter faciunt cartas vel instrumenta de debito vsurariũ: ac si sit debitũ legitimũ et absq vsura: sicut cartas de duplo vel triplo etc. tunc quidem tenẽtur reddere vsuram acceptam: si ipsi vsurarij nõ restituant. Nam si hoc facerent in fauorẽ receptoris mutui fm quosdã: inter quos est Alex. de ales. qui dicit q notarij qui solum stant pro illis qui volunt recipe mutuũ ab vsurario nõ tenẽtur. Qui vo stant pro pte et lucro vsurarij tenentur: si tñ sic coopan sunt ad hoc q absq eorum cooperatione illa vsuraria pstatio non esset facta. Et placet san. Ber. Ratio est: quia eorũ instrumẽtum est efficaciter coopatiuũ ad hoc vt vsurario talis soluatur vsura. Si vo in instrumẽto facta est expressa mentio de vsura. tunc siquidẽ nõ tenentur: quia tũc non efficaciter operantur. Quod tamẽ intellige nisi vbi esset cõsuetudo: p talia instrumẽta cogere in iudicio debitores ad soluẽdas vsuras. quia tũc etiam obligarentur.

Quinto quero. quid de falso accusantib⁹. Rñ. sanc. Ber. q si false accusauerũt vel calũniose aliquem denũciauerunt: tenẽtur ad damni dati restitutionem; et sunt grauiter puniendi. vt extra de calũ. c. fi.

Sexto quero. quid de false testificantib⁹. Rñ. Idem. q si per dictũ falsorũ testiũ aliqua partium amisit causam suã: tenentur restituere totum damnũ ei qui damnificatus est. ar. xvij. q. iiij. si quis in atrio. xiiij. q. v. nõ sane. Quidã tamẽ circa hoc distinguũt dicentes. q si testes fuerint diligẽter examinati: et falsum testimoniũ scienter et voluntarie tulerũt: tenentur sicut dictum est. Si autẽ nõ fuerint diligẽter examinati: licz mortaliter peccauerint: tñ ad restitutionẽ nõ obligantur: quia si diligẽter examinati fuissent forte dixissent veritatẽ: vel eorũ falsitas patuisset. Ratio autẽ istorum est: quia iste non est principalis in damnificando: sicut iudex et aduocatus: sed magis secũdario et occasionaliter: sicut de illo qui dat ignem volenti alienam domũ cõburere. Et sic hec nõ est causa sed magis occasio quia non propterea ipse domũ comburit: sed magis in potestate est illius velle vel nolle cõburere. Sicut de illo qui docet furari: vel monetam falsari: quia hec non est causa nec voluntas faciendi: sed potius occasio; et inclinatiuũ inducens. Nota tamen q si testis propter testimoniũ verum ferẽdum aliquid accepit: tenetur dare pauperib⁹. Quod intellige Monal. si illud datum fuit a volente corrumpere testem. Secus si dans volebat per hoc sibi iusticiam ministrari; quia tũc ei reddendum est. dicto. c. nõ sane. Potest tamẽ testis percipere moderatas expensas pro sumptibus quos fecit in eundo. stando. et redeũdo. vt notat glo. in. c. statutũ. de rescri. li. vj. Immo etiã mercedẽ dierũ quibus stetit occupatus pro testimonio reddendo; et quibus amisit opas suas. Et fm Bar. in. l. pb̃ytert. de epi. et cle. non solum falsus testis ille est qui loquitur falsuz sed etiã q̃ veritatẽ nouit et tacet.

Septimo. quid de his qui sunt testes scienter in instrumentis vsurarijs: vel in fraudem? Dic q idem dicendũ est de eis quod de notarijs dictũ est, Dant eñ cãm efficacẽ impio lucro; cũ certũ sit instrumẽta sine testib⁹ nõ valere.

Octauo. quid de notarijs qui prece vel precio testamenta destruxerunt vel occultant. vnde non soluũtur legata ad pias causas: nec alia debita? Rñ. sanc. Ber. q quãdo a notarijs seu a quibuscunq alijs testamenta taliter destruuntur: q nunq̃ reperiri possunt: tenentur ad restitutionem omniũ perditorum. Si autem solum occultant illa: seu occulte conseruãt: grauissime peccant: nec absolui possũt nisi illa publice vel priuate reuelent. Tamen non credo eos ad restitutionem teneri: cum heredes creditoribus et legatarijs semper remaneant obligati. Idem intelligas de quibuscunq alijs scripturis: siue mercatorum: siue vsurariorum libris et consimilibus. Hec sanc. Ber. Quod videtur intelligendum in his qui solum occultant: non requisiti manifestare. Secus autem dicendum videtur in illis qui requisiti an talia habeant instrumenta: manifestare nolunt: sed potius mentiuntur se illa non habere: quia tales tenentur ad omne damnũ qd̃ dicti legatarij: vel alij ex defectu huiusmodi scripturarũ incurrũt: si ex hmõi occultatione creditores in futurũ sua hr̃e nõ possũt: q dant

causam efficacē ad tale damnū.

Nono. Quid de prelatis qui subscribunt et sigillant cedulas vsurariorū? Rñ. fm Hostiē. q si prelatus non legit tenores: vel etiam si legit et vsura non appareat ibi: quia forte maior quātitas ibi posita est q̄ fuerit mutuata: atq ipse prelatus non diligenter considerat; fatue facit. sed tamen in veritate non consentit. Si vo legit et percipit veritatem particeps est peccati. et si non comodi vsurarum. Nam subscriptio in multis probationem facit et inducit. extra de reiudi. cū inter vos. Idē Goff.

Restitutio.vij. quo ad raptores.

Sciendum fm Rich. in iiij. di. xv. q non tm̄ ille qui est executor dāni tenetur ad restitutionē: sed etiam participātes in illo crimine tenenē ad restitutionez. Participare autem contingit nouem modis: vt infrascriptis versibus continet. Iussio. consilium. consensus. palpo. recursus. Participans. mutus. nō obstās. nō manifestans.

Primus dicitur iussio. Ille enī qui iubet fieri principalior causa videtur q̄ exequens. vnde princeps qui precipit subditis: vt faciant furtum vel rapinam; tenetur ad restitutionem: nisi ille qui rapuit restituat. quia ille facit cuius auctoritate fit. Nec valet argumentū. nihil habet de furto vel rapina: ergo nō tenet. q. licz nihil habeat: tm̄ tenetur q. fuit in causa furti vel rapine.

Quid si pater precipiat filio: et magister discipulo. q rapiat vel furetur? Rñdeo. q tenetur restituere: nec filius vel discipulus tenenē obedire.

Quid si amicus precipit amico pauperi q furetur. an teneatur ad restitutionē? Rñdeo q non ratione precepti: quia non habet auctoritatem precipiendi. vnde preceptum suum non habet vim precepti: sed potius interp̄tandum est consilium: vbi absq consilio al's non fecisset. Hij etiam qui non iussione sed cōminatione aliquem inducunt ad rapinam; tenētur insolidum. puta cū quis verbis et modis cōminatorijs inducit aliquem ad inferendum damnū quod al's non dedisset: tenetur q. p̄stat cām efficacē ad hoc.

Consiliū. id est quādo quis aliem consuluit vt furetur vel rapiat tenetur ad restitutionē. vt insti. de ob. que ex delic. na. §. interdū. si ille al's sine suo consilio nō fuisset facturus fm Rich. et Sco. Secus si fuisset al's facturus. id est fuisset in firmo p̄posito furandi illud: nec plus nec minus fecit p̄pter consiliū sibi datum. Et hec habent locum tam in cōtractibus q̄ in delictis quādo ɔsilium est fraudulentum: vt quo ad restitutionē fiendaz semper fiat distinctio. An al's esset facturus: vel ne. vt primo casu non teneat ad restitutionē; licz al's teneat de crimine. Secūdo vo casu teneat ad restitutōez. In alijs vo a delictis: si cōsilium nō est fraudulentum nunq̄ tenetur ad restitutionē. nec fienda est p̄dicta distinctio in hoc casu. scz an ille al's esset facturus: vel ne. prout voluit Panor. in c. nuper. de sen. exco. licz Io. an. tenuerit oppositū. voluit enī q etiā i hoc casu fiēda foret p̄dicta distinctio. s. an ille al's esset facturus: vel ne. Sed primū tene. Cōsiliuz enī non obligat nec necessitat. Et ideo apud semetipsm debebat expiri. vtruz consiliū esset sibi vtile. hoc etiā patet p regulam. Nullus. de re. iur. li. vj. vbi regula ponit negatiue. et excipit tm̄ quādo cōsilium fuit fraudulentū. Ratio predictoruz colligit ex tex. xiiij. q. j. quod precipit. et insti. man. §. tua gratia. vnde possunt poni plura exempla. quādo quis obligat ex consilio fraudulento. vt pz per glo. in dicta regula. Nullus. Pone exemplūz in contractibus: puta cum scires eum cui mutuabās facultatibus labi: tu causa tui lucri. idoneū fore affirmasti. cōsulendo vt mutuaret. quod est notanduz contra p̄sonas que sepe fraudulenter inducūt ad emendū et vendēdum sui lucri causa. Nam tenētur de suo ɔsilio fraudulēto. Item in eo qui comodauit vasa viciosa: et fraudulēter ɔsuluit: vt poneret vinū in eis. Et hoc fecit aīo vt destrueret vel effunderet. vt. ff. como. l. in comodato. In maleficijs autē semp est fraudulentū. Et ideo tenet consulens nō tm̄ illi cui cōsuluit: sed etiā illi ɔtra quez consiliū dedit. Nam si cōsuluit occidi: homicida ē. Item si cōsuluit seruo vt fugeret vel furtum faceret; tenetur furti vel serui corrupti. ff. de ser. cor. l. j. Item si consuluit vt mihi fieret iniuria: tenet mihi actiōe iniuriaz. Idem vbicūq cadit nomē maleficij. hec notant per glo. in dicta regula. Nullus. Itē consiliarij ciuitatum quorum consilio episcopus banniē. vel percutitur. vel p̄secutionez patitur tenentur ad restitutionē totius damni. vt in cle. si quis. de pe. Item consiliarij ciuitatum in quibus fiunt statuta q vsure soluant: vel solute non repetantur. vt in cle. ex graui. de vsuris. de hoc tamen vide infra. Restitutio. ix. Item consiliarij ciuitatum in quibus fiunt statuta contra libertatem ecclesie: vltra excōmunicationez tenenē ad damnū quod alij incurrunt. Idem dicō iniquis statutis ibi factis: p̄pter que iusticia impedit. et pauperes opprimūtur tenentur ad omne damnū: quod cōtingit propter illa statuta: eodem modo p̄ponentes in consilio. Inducentes. obseruantes. et sm̄ ea iudicantes. et scribentes. dictantes. et illa exequentes. Et etiā officiales valentes illis obuiare: et non obuiant.

Consensus. i. quādo quis cōsentit furi in furto al's nō furaturo: expresso consensu sine quo dānificatio nō fuisset secuta.

Quid ergo dicenduz est de indicātibus. puta de illis qui in guerris iniustis et p̄ditionibus seu rapinis statuūtur in aliq loco: vt dato signo fumi: vel campane: aut alterius rei: gentes ad predā parate currant: ingrediant et dep̄dent ciuitates et castra. An teneant ad restitutionē? Rñ. fm sanc. Ber. q predicti tenentur insolidum: quia prestant causam efficacem ad tale damnū. Secundo ad restitutionem tenetur ille qui aliquid operatur: vt proditio vel aliquod malum perpetret in ciuitate. vt puta cū ignē in aliqua domo accendit: vt cū gētes ad ignē extinguēdū currunt: p̄ditio ɔsequat effectū. Aut cū vnus in capta ciuitate vel t'ra ad sacho-

manũ incipit ponere vnam domũ: vel eam incen dit: vt ad idem operari alij inducãtur. Et sic de si milibus. Tercio idem de incitantibus: sicut sepe cõtingit: quãdo gentes deficiẽtes animo: non au dent impia ꝑpetrare: ⁊ damna dare nisi ab aliquo verbis incitatiuis inducant. In talibus autẽ ſm Inno. ⁊ Hosti. incitationis efficacia consideran da est. Nam quanto in aliquo fuerit efficacior in ductiua ad malũ tanto amplius satisfacere obliga tur. Quarto idem dicendũ de animãtibus ad ra pinam facto: sicut euenit his q̃ in guerris iniustis instrumẽtis bellicis solent vti. Nam si tube ⁊ alia instrumẽta in talibus nil valerent ad quid porta rent ad illas? Sed quia plurimũ valẽt ad animã dum ⁊ dirigendum equos ⁊ gentem: ꝓpterã non immerito vtens in iniusto bello talibus instrumẽ tis: tantũ restituere obligatur quãtum ad malum efficacem dedit occasionẽ. hec sanctus Ber. Quin to idem dicendum est de illis qui faciunt foueas subter terram ad intrandum ciuitatem vel castrũ vel faciũt scalas et funes ad supragradiendũ mu rum: vt sic possint intrare castrum: vel faciũt scor tam alijs de nocte ⁊ huiusmodi. omnes enĩ predi cti ⁊ similes tenent ad tantũ quãtũ eorꝫ maleficijs ⁊ artificijs damnũ datũ fuit: etiã si nil habuissent de rapina vel sachomano.

Quid autez de his qui aut verbo aut facto ad rapinam cõsenserunt. Pone exemplũ. Quis rapi nam dissuasit: nec aliquid rapuit: sed tñ cum ra ptoribus iuit vt ꝑsonas rapientiũ liberaret. vtrũ ad restitutionẽ teneatur? Rñ. ſm Inno. et Ho. non tenetur: nisi forte raptor nullatenus iuisset: si comitatũ illius non habuisset. Nam in casu isto semper tenetur: quia ⁊ si verbo dissuaserit: tamen facto ⁊ auxilio opem p̃stat.

Quid autez si multi comitati sunt aliquos ad rapinam seu deuastationẽ bonorꝫ: siue ad defen dendum eos: ne ledi possent vel ibant vt aduer sarios compescerent si vellent ꝓhibere rapinam: seu deuastationẽ. Rñ. ſm Inno. ⁊ Host. ꝙ tales in foro penitentie nõ tenent nisi de ea rapina quã quilibet fecit: vel que auxilio eorum facta est vnde si multi alij principales raptores rapuerunt et de struxerunt sine istorũ auxilio: licꝫ hij cum illis co mitati sint: in nullo tamẽ isti tenẽtur: quia nec ipsorũ facto: nec consilio rapinam vel vastum principa les fecerunt: nec tenẽtur nisi de illis damnis que facta non essent: si tales nõ iuissent cum eis. Naꝫ tunc tenẽtur in virilem portionẽ: si eorꝫ fauore alij rapuerũt. Et in hoc apparet ratio diuersitatis in ter auxiliũ. ⁊ consiliũ quia auxiliũ restringit soluꝫ ad illa in quibꝫ datur auxilium. Consilium vero ex tendit ad omnia damna que vigore talis consilij data sunt. Tenẽtur etiam si aduersarij crederent ꝙ illi in auxiliũ raptorꝫ venissent. Et propter hoc rapinam nõ auderẽt defendere. Idem quoqꝫ de illis qui pacificandi causa vadunt: nisi hoc signifi cent aduersarijs. alias rapine videnꝫ p̃stare causaꝫ efficacem: cum illi timore eorũ res suas defendere nullatenus ausi essent. Et dicit Monal. illum te neri insolidum quãdo alij sine ipso non auderent

vel non possent damnũ inferre: quia tunc omnes dicũtur quasi vnus. alias autẽ quilibet tenet ꝓ parte damni qd intulit.

Quid autẽ de eo cuius nomine facta est rapi na. et dum sciuit ratum habuit. an teneatur resti tuere? Rñ. Monal. ꝙ si talis ratum habuit rapi nam vel furtum qd eius nomine gestum est: tene tur restituere insolidum: quãdo ꝓpter huiusmodi ratihabitionem impediũtur damnificati recupe rare damna.

Palpo. id est adulator quãdo in tantũ laudat ⁊ strẽnuum reputat rapientem: vel iniuste dam nificantem. ⁊ sibi se familiarẽ exhibet ꝙ multũ ꝓ babiliter presumit ꝙ ex hoc motus fuerit ad dam nificandum. vel ad non restituenduꝫ damnũ: qd intendebat restituere. quia talis adulatio ẽ quedã ꝯsensus. xciij. dist. si inimicus.

An autem generaliter adulator teneatur resti tuere? Dici potest per regulam generalem: quia si per huiusmodi adulationẽ ille damnũ intulit. alias non facturus: tunc adulator tenet. alias secus. Idẽ intelligas de detractore ⁊ vituperatore. Nam si ꝑ huiusmodi vituperationem. puta dicendo alicui ꝙ est homo de nihilo: vel ꝙ est homo pusillanimis. et propter hoc ille mouetur ad malũ ꝑpetranduꝫ alias non facturus. talis vituperator tenet ad dam num datum.

Recursus. id est receptator. scꝫ ille apud queꝫ latet latro cum spolijs: dũmodo habeat spolia in potestate sua: tenetur illa restituere vero domino. nec est crimine ꝓditionis redarguendus si spolia furto habita restituat. Immo potius exequit qd iusticia requirit. Nec ex hoc fidem violat: quia in turpi causa debet fides rescindi. Immo si illa reci peret animo cõseruandi furi: vel sibi ipsi: esset furti ꝑticeps ⁊ reus mortis ſm legẽ humanã. ꝓpter qd necesse habet illa restituere. Quod intellige veruꝫ sine ꝓditiõe ꝑsone. Et si immineret aliquod pericu lum sibi: vt si timeret ne crimen furti sibi impone retur. posset illa ꝯmittere alicui ꝑsone ecclesiastice sub sigillo ꝯfessionis vt illa restituat. Concor. Ri. qui dicit ꝙ ille apud quẽ est damnificantiũ recur sus: sicut ad patronum p̃stante tenet insolidum. vel qui recipit latrones ⁊ tuetur eos: vel rem raptã dolose celat: ita ꝙ impedit restitutio. omnes isti ĩ casu nostro dicũtur receptatores et tenent insoli dum. Idem dicit Monal. de his qui defendunt raptores ⁊ recipiũt eos in castris suis qui ꝑ huius modi defensionẽ vel receptionẽ impediunt dam nificati recuꝑare damna tenent ad restitutioneꝫ. Idẽ dicit sanc. Ber. de eo qui receptat res ꝑ rapi nã habitas ⁊ cõseruat taliter ꝙ ex tali ꝯseruatiõe res ille a dño haberi nõ possunt: satisfacere obliga tur. quia talis tũc cõseruans dat causam efficacẽ. alias secus. Et sic in p̃dictis ⁊ alijs infra dicẽdis ĩ mate ria restitutionũ recurras ad dictã regulã generalẽ scꝫ an dederint cãm efficacẽ ad tale dãnũ: vel fuerit cã: sine q̃ nõ fuisset illatũ damnũ vel ĩpedita restõ.

Participãs. i. q̃ in inferẽdo damnũ assistit co adiuuãs damnificantẽ. ⁊ ꝑticipat in p̃da. tali s enĩ maximũ p̃stat fauorem. Ideo tenetur ſm Rich.

Idē deeo qui pstat scalas vel ferramēta ad fur-
tū faciendū tenet ad restitutionē.

Quid si plures raptores sunt quasi pares: quia
nullus inducit alium ad eūdem: nec est dominus
aliquis alterius: sed quilibet per se vadit? Respō-
det Monal. ꝙ si vadāt insimul quasi vnus exerci-
tus: quilibet tenetur insolidum: quādo vnus sine
alio non auderet ire. vel nō posset dānū inferre:
quia in tali casu quilibet iuuat alios et facit eos for-
tiores. et sunt quasi sequaces sese pmentes: et oēs
sunt coopatores. Si vo nō iuerūt simul sed quili-
bet per se faciebat dānū: non puocans alios ad
dānū dandū. tunc tenetur quilibet pro eo qd fe-
cit: vel etiam dato ꝙ iuissent simul. recurrendum
est ad regulam generalem nunc dictam. Et si vn⁹
non intulisset dānū sine alio vel psentia aliorū:
tunc quilibet tenetur insolidum. alias pro rata dam-
ni dati. Et per pdicta patet so. ad. q. quotidianam
Plures furati sunt vnū lignū quod singuli tolle-
re non potuerūt. An teneant insolidum? Rūdet
Jo. de san. ꝙ sic: quādo illud cōtrectare vel tollere
vn⁹ solus nō posset. ff. de fur. l. vulgaris. §. si duo.
Sed si vnus potuisset furtum facere et fecisset sine
alio. tūc tenet p pte sibi cōtingēte.

Mutus. i. ille qui videns alium damnificari
iniuste. et scit ꝙ verbo suo sine periculo suo: auxiliū
prestare posset iniuriā patienti: et tacet. talis quidē
hoc dānū satisfacere obligatur si tali malo obui-
are ex officio tenebatur. Si autē talis ex officio nō
tenetur obuiare: licz mortaliter peccet nō obuiādo
non tamē restituere obligat. De hac materia vide
s. Dñs. et Restitutio. iiij.

Non obstans. i. qui nō obstat damnificātibus
iniuste cum possit et sibi ex officio incūbat. et sit sibi
manifesta iniuria: ad restitutionem tenetur: sicut
sunt principes et rectores qui ex officio tenent iusti-
ciam cōseruare: quia redditus quos habent sunt
stipendia ad hoc instituta vt iusticiā cōseruēt. vnde
tenent restituere.

Non manifestans. i. qui scit vbi res rapta vel
furtiua est: et non indicat cum de hoc interrogat.
hic similiter nō tenetur restituere: nisi ex officio ad
hoc teneatur. Posset tamē psona priuata i hoc ca-
su teneri ad restitutionē quādo legitime producta
in testem occultaret veritatē: quia tūc ex officio te-
netur. Et hoc voluit Sco. in. iiij. dist. xv. ꝙ requi-
situs in iudicio: vbi posset sententialit restitui res
domino suo: et tamē dicendo veritatez nō iminet
sibi periculum sui status vel psone: quia tūc tenetur
insolidū ad restitutionē. alias secus vbi tali testi im-
mineret periculum etc.

Vtrū autem ementes de rebus ex rapina te-
neant ad restitutionē? Rūdet. S. Ber. ꝙ aut ta-
lis quis emit mala fide aut bona. Si pmo modo
tunc aut sciebat: aut credebat esse rapinam: aut
non probabiliter credebat esse rem iustam: aut ni-
hil de hoc cogitabat. Primo casu si sciebat vel pro-
babiliter credebat illam esse rapinam: tūc sex mo-
dis grauat emptor. Primo quia semper rem resti-
tuere obligatur. nec liberatur vendendo vel qua-
litercunqz alienando. nec amissione vel morte rei:
nec si auferat violēter aut inscienter de vsu cadat
seu quocūqz alio interueniente casu: quin restitue-
re teneatur precium. vnde emens furtum semper
tenetur de casu fortuito: nisi in vno casu. puta si rē
domino tempore et loco congruo obtulerit. et ille
recipe noluisset. tūc quidez emptor purgasset mo-
ram. ff. de cōdi. fur. l. in re furtiua. Secūdo tenet
restituere omnes fructus perceptos. et qui inter-
medio tempore percipi potuerunt. extra de resti.
spo. grauis. Et sm Ray. intellige fructus qui sup-
sunt deductis expēsis que fiunt gratia fructuum
querēdorum congregandorū. et conseruandorum
que deducunt tam a male ꝙ a bone fidei possesso-
re. ff. de peti. here. l. sia domino. Tercio quia resti-
tuenda est res sm optimum eius statum. puta si
tempore emptionis vel venditionis vel interme-
dio tempore plus valuit: iuxta illud preciuz debet
restitui. dicto. c. grauis. Hoc tamen sm quosdaz
intelligendum est quādo res non habetur: sed di-
cunt sufficere: si res habetur ꝙ restituat eque bo-
nam sicut erat quando fuit ablata. Quod intelli-
gunt quidaz verum: nisi medio tempore res plus
valuerit. et illo tempore interfuerit domino rem si-
bi traditam fuisse: quia forte vendidisset vel vsus
fuisset. Et cuius carentia oportuit eum aliaz eme-
re. nam tunc tenetur ad omne interesse domino.
Et ideo non liberatur dando rem eiusdem boni-
tatis qualis erat tempore quo abstulit. Quod est
rationabile et notandū. Item sm Ray. si res me-
lior facta est postqꝫ illam alteri vendidit. tenetur
etiam ad restitutionem pluris. dicta. l. in re furti-
ua. Et hoc etiam intelligi debet de secūdo et tercio
et vltra emptore male fidei. Quarto quia nō potest
a domino rei repetere precium: quod etiam de re
dedit: postqꝫ deprehendit rem esse ipsius. C. de fur.
in ciuilem. Nec se potest defendere ratōne statuti
super hoc editi. Cum tale statutum sit contra decē.
viij. dist. que contra. Quinto quia nō potest age-
re contra venditorem de precio sibi dato. Obstat
enim sibi turpitudo sua. Et hoc nisi expresse caue-
rit. x. q. ij. hoc ius. Tamen sm Alexā. de alexand.
talis potest rem emptam restituere vendenti: vt
recipiat precium quod de illa dedit. Sexto ꝙ per-
dit expensas factas voluntarias. nam talis cōtra-
ctando rem alienam: furtum cōmittit. Et fur sem-
per est in mora. ff. de condi. fur. si pro fure. Et sm
hoc. equus furto sublatus: quātūcunqz et quātis-
cunqz expensis a fure melioratus: restituēdus est.
Quibusdam tamē et satis discrete apparet ꝙ licet
in forinseco foro et ciuili equus talis sit taliter resti-
tuendus. tamen de equitate naturalis iuris et psci-
entie bone videtur dicendum ꝙ iste restituere de-
beat furi interesse rationabilium expensaruz. per
quas equus melioratus est: nisi pro quanto per ci-
uile iudiciū esset inflictum furi illi in penam. Idē
quoqz de consimilibus dicendum est. Concordat
Ray. Secundo autem si rapine emptor non pro-
babiliter credebat esse rem iustam cum pcedenti-
bus: in predictis sex sociandus est. verbi gratia.
fuit ductus ignorantia iuris. scilicet quia licz cre-
deret rem esse raptā nō tamē credebat ꝙ illā eme-

re esset peccatum. et talis ignorantia non excusat: nec etiam excusat ignorantia facti crassa et supina vt puta cum quis tempore belli emit a quodam stipendiario calicem. missale. paramenta et huiusmodi. Ideo omnes tales in conscientia restituere obligantur. Tercio casu si de hoc nihil cogitabat: et hoc propter fatuam simplicitatē in foro conscientie etiā satisfacere obligatur sm Hosti. et Raymū. Idem quoque dicendum si de hoc dubitabat: quia securior para eligenda est. Secūdo autē casu principali. s. quādo emptor emit bona fide. Et tunc est distinguēdum: q aut predam emit vt eam domino redderet: aut scz vt pro comodo suo haberet. Si primo scz vt eam domino redderet. scz recepto precio: et interesse suo: cum al's dominus rei eam nullo mō recuperare posset, vel nō tam faciliter rehabere: tūc cum vtiliter gesserit negocium domini rei totum poterit recuperare preciū et interesse suū. Hoc quidam dicunt verum et bene: quādo res redempta fuit paruo precio. al's cessat ratio huius redemptionis: et cōsequēter effectus. Et vbi quia illam rem emit paruo precio: ex expoliatus verisimilit illam rem nō erat rehabiturus. tunc potest cōsequi precium rei et cetera vt dictum est. In foro tamē contentioso non creditur tali emptori q illā rem emerit illa intentiōe: nisi publice hoc protestet: et tunc si res sine culpa sua amittatur: vel perire contingat: nō tenetur. Et breuiter quicquid sibi adest ex illa re: vt pensio. merces. fructus vel simile restituere obligatur. Et quicquid sibi abest: vt precium. moderate expense repetere potest vel cum eo quod ex ipsa re sibi aduenit vsque ad concurrentē quātitatem poterit cōpensare. Si autē talis emptor postq fecit diligenter querere: non potuit reperire cuius res erat: tunc quicqd res ipa valet vltra id quod emptori ipi debetur pro anima illius cuius extiterat: pauperibus erogandum est. Consulendū tamen est ei sm Ray. q hoc publice fiat vt omnis suspitio euitetur. et sic liberatus erit: quia in hoc vtiliter illi9 negociū gessit. Con. Ho.

Quid autē dicendū si post denūciationem publice factam de huiusmodi re empta: aut inuenta et non inuēto domino data est pauperibus. et postmodū reperitur domin9 illius rei qui petit rem suā. An ille qui dedit huiusmodi rem pauperibus teneatur refundere de suo. Dici potest q si fecit publice denūciari bis et ter, et fecit diligentiam suam ad inquirendū verum dominū et non inuenit: et illam rem cum consilio alicuius boni viri pauperibus dedit: in nullo tenetur eidem. Et hoc quasi in ppriis terminis videt sentire Fede. put allegat Lan. de ridol. in tractatu vsurarum, vbi querit qd iuris. Premisso generali edicto. q quicūque dederit vsurarū nomie aliquid veniat infra tot dies. et si nemo venit: nec etiā vsurari9 aliquas certas personas assignauit infra terminū sibi ad id statutum faciendū. Sed tamen lata est sententia p episcopum elapso termino declarās illas fore incertas. vtrum vsurarius sit tutus: si postea appareāt certe psone quib9 est restitutio facienda. Et sentit q sic: etiam quo ad illos q tūc erāt ex diocesim. Fatet tamē q talib9 cōpetit remedium ō epm vel paupes. Et pl9 dicit. q si vsurarius cautōz faciens. fuit ofessus se hre mille in vsuris restituendis psonis descript9 in quodam libro quē epo assignauit: tractu tpis vult cogere vsurarium ad dandū sibi illam pecuniam: tanq incertam. vsurari9 dicit. ostēdatis libz: q2 volo soluere illis: q4 sum debitor. et q in libro descripti sunt: ne bis soluam: si deinde veniant et petant vt certas, vel dic. Ego iam restitui psonis descriptis in illo libro. et ecce plura instrumēta remissionum. Dicit epus: libz pdidi: et sic paratus sum iurare. Quid iuris. Soluet ne illa vt incerta. Feder. finaliter inclinat ad ptem q soluat illa vt incerta. Secundo aūt casu. s. qū rapinam emit. vt p comodo suo hrēt. et tunc si pbabiliter non credebat illam rem fuisse raptam. puta. q2 omnes vicini vel maior ps ita credebant. nec aliud verisimilit extimari debebat. tunc hec bona fides qtuor sibi confert. Primo. q2 durante bona fide: rem illam restituere non tenet. Sed si postea nouerit rem illam fuisse raptam. q2 bellum credebat iustum et reperit iniustum: tunc restituere obligat. C. de fur. l. alienum nec pōt petere a dño preciū ipsi9 rei. C. de fur. l. incivilem. Tenet etiam extātes restituere fruct9. De osumptis aūt nō tenet pter bonam fidem, vt. l. fructus. et l. ex diuerso. ff. de rei ven. Scdo pōt rem vendere et alienare: bona fide durante. sz si aliqd lucrum ex rei venditione osecutus est. dz illud restituere dño venienti. ff. de odi. inde. l. nam hoc natura. Tercio q2 nō tenet restituere in casu fortuito durāte bona fide. Si eū res interim peat sine culpa sua: nullo mō tenebit dño restituere. Quarto, q2 post restitutōz rei: si eam fecit iudice sniante de pcio qd dedit ō venditorem agere pōt: vt ipm faciet indemnem. xij. q. ij. vulterane. Alr aūt minime pōt. vnde dicat emptor dño rei q illum ad iudicium trahat. et postq citatus fuerit denūciet venditori q opareat atz defendat rē ipsam. Et si res tē ab eo euincat. venditor tenet de euictione. nisi tēpore date snie: emptor p otumaciam fuisset abns. vel nisi p iniuriā iudicis fuisset snia lata. ex de emp. et ven. c. fi. Si aūt ad sacerdotis pceptum hoc fecerit in foro oscie: venditor inducēdus est vt ipm cōseruet indēnem. ar. d. c. fi. Et qd dictum est de euictione: idem dicendū est si p plures emptores successiue res transierit. q1 vnus pōt agere ō aliū. ff. de mino. l. sz vbi. Quo tū ad fructus pceptos an possit bonefidei possessor illos retinere. dicendum est sm Jo. de pla. insti. de re. di. §. si qs a nō dño. vbi dicit. q nullus possessor. s. nec bonefidei. nec male. facit fructus suos naturales ex re aliena. l. fructus. ff. de vsur. Ideo eos extantes dño vendicare quocūque: sz de osumptis nō tenet possessor bonefidei nisi inqtum fact9 ē locupletior. q2 tunc tenet ex eqtate. l. si et me et ticium. ff. si cer. pe. sz fructus industriales q exigunt industriam et ministerium hominis. vt segetes. lac. lana. et similia. bonefidei possessor cum titulo et sine titulo facit suos. Et eos lucrat pter industriam et culturam vt nō possint ab eo auocari. s. postq sunt osumpti. nec ad eoz preciū tenet. d. §. si qs a non dño. et l.

bonefidei.ff. de acq.re.do. Sed si non sunt ꝯsum pti: ꝫ extant: tenetur restituere. vt insti. de offi.iudi.§ illoꝝ. Sed malefidei possessor: si non habet titulum tenet de ꝯsumptis ⁊ de extantibꝰ.l.pe.C. de condi.ex l. Et de percipiēdis.d.§.illorum. Sz si habet titulum, puta per venditionem, donationem ⁊ huiusmodi, tunc tenetur de consumptis ⁊ extantibus: sed excusatur a percipiendis ꝓpter titulum, nisi in quattuor casibus notatꝭ in glo. in dicto.§.si quis. in quibus tenetur de percipiendis etiam si habet titulum. Primo. si quis compulit aliquem per metum sibi vendere. Item si quis emit in fraudem creditoꝝ. Item in eo qui scienter emit contra ꝓhibitionem legis vel statuti. Item ⁊ q̄rto in eo qui emit scienter a fisco: non solenniter.l.ij.C.de fi.instru.li.x.Con.Monal.in sum.in ver.fructuum. dicens. Fructuum alij industriales: vt frumentum. vinum. oleum. ⁊ similia. Alij naturales: vt poma. ficus. ⁊ similia. Fructus naturales non facit suos possessor etiam bonefidei. vnde tenetur reddere vniuersos postq̄ incipit habere conscientiam rei aliene.d.l.fructus. Quo tamē ad bonefidei possessorem fac regulam generalem q̄ nunq̄ tenetur vltra q̄ sit factus locupletior.l. vtrum.ff. de peti. heredi. De fructibus. damno. ⁊ interesse restituendis. vide infra. Restitutio vltimo.

Sed quid si vnus dictorum raptorum satisfecerit, nunquid alij liberabuntur. Respond. fm Ray. si vnus satisfecerit integraliter de omni dāno ⁊ expensis ⁊ incomodo: siue interesse. omnes alij liberantur. quia non tenentur dannificato. Nam bonafides non patitur: vt idem debitum bis exigatur. Idem Hosti. Addit etiam Ray. q̄ ille. cui sic satisfit. debet q̄tum ad iudicium anime, cedere actionem illi qui totum soluit, non quidem vt ab vno totum exigat: nisi forte a principali. sed ꝓ partibus petat a singulis: sed q̄tum ad forum contentiosum non tenetur cedere. Naz qua fronte potest petere cessionem: qui ex culpa sua damnatur.ff. de admi. tu. si plures.la.ij. tamen vt sicut dicit Hostien. siue sit facta cessio: siue non. alij qui nihil soluerunt tenentur in conscientia ad releuandum illum qui insolidum satisfecit quilibet ꝓ suis partibus. Nam soluens vtiliter gessit eorum negocium. vnde tenentur habere ratum. ⁊ ei satisfacere ar.ff. de neg. ge.l. cum pecuniam. ⁊ l. pomponius. Thomas quoq̄ secunda secunde. q.lxij. quasi declarans dicit. q̄ si ille qui fuit principalis. vt puta. precipiens soluit: omnes alij liberati sunt qui fuerunt ab eo ad damnum faciendum inducti. Si vo alius restituit: tūc illi qui sunt principales. ⁊ illi ad quos res deuenit. tenetur restituere illi qui restituit. Et intellige q̄ si isti tales nō restituant ei: ceteri tenenē ꝓ partibꝰ suis: vt pꝰ dictū est restituere.

Quid si spoliatus liberaliter remittat restōem. Rñ. fm Inno. Si dimittit principali vt raptori vel ꝑcipienti. liberatus est ꝯsiliator ⁊ huiōi. q: liberatus est is qui principaliter tenebat; ⁊ qui res habuerat. Sed si dimittat ꝯsiliatori: non credo liberatos alios esse ad quos res ꝑuenerunt; nisi exp̄sse intellexerit eos liberare. Nec etiam illum qui rapinam fecit: etiā si de rapina nihil habuerit: quia de iure naturali ⁊ diuino cōueniens est q̄ sublato principali: tollatur accessorium. ⁊ non econtrario. Immo plus q̄ si liberaliter absolueret principalis: non propter hoc absolutus esset consiliarius si aliquid ad eum ꝑuenit de rapina: nisi alius pro eo satisfecisset. Et tunc iste cōsiliarius in casu aīe tenetur ei q̄ satisfecit ꝓ eo.

Nūquid autē in restitutōne potest a predictis omnibꝰ exigi pena. vt de rapina et de omni furto manifesto pena quadrupli; ⁊ d̄ alio furto pena dupli? Rñ. huiusmodi pene non debētur nisi postq̄ adiudicate fuerint. quo casu pena vniꝰ nō liberat aliū. De hoc vide ī. Pena.

An autez quis teneatur indicare furem? Rñ. Panor. in c. qui cum fure. extra de fur. de mente Bar. in l. ciuile. C. de fur. concludit q̄ furtū quis indicare debet. Et sic ꝓpe loquitur. d. tex. qui cuz fure. si bene ponderet. Nihil em̄ dicit de fure: sed de furto. Sed iudex: vel ex officio implorato; vel dum procedit: p inquisitionē generalem potest cōpellere ad indicandum furem. Recte ergo possūt episcopi admonere ⁊ excōmunicare nō indicātes fures vel furtum; quia superiores teneīt omnibꝰ modis purgare ꝓuinciam malis hominibꝰ. vnd̄ ex hac causa possunt compellere ad manifestandum. Non obstat p̄dictis; si dicatur q̄ ad instantiam ptis quis tenetur ꝑhibere testimoniū contra furem, ar. l. nullum. C. de testi. ergo tenetur indicare. dico q̄ aliud est ꝑhibere testimoniū. et aliud indicare sine testimonio. Nam quādo quis testificatur: iam fur fuerat detectus per accusationem Secꝰ qñ oīno ē occultꝰ; q: tūc ad instantiā partis nō teneī indicare furē.

Et hec faciūt ad. q. Quidā perdidit libruz vel aliam rem. Suspicat q̄ sit in domo Ticij. Petit ꝑ iudicem vt querat domus illius. ⁊ vt aperiātur scrinia et loca secreta Ticij. nūquid iudex debeat hoc facere. Videtur q̄ sic p. l. requirēdi. C. de ser. fu. Cōmuniter tamē concludit ꝑ doct. q̄ speciale sit in seruo ⁊ in alia re seu ꝑsona: que potest cōmittere dolum in se occultando. vt tunc possit inspici domus alterius. vnde si quis suspicat ne vxor sua sit in domo alterius; tunc potest petē a iudice vt querat ī domo illius. Secus in alijs rebꝰ q̄ nō possunt cōmittere fraudem: tunc nō debet iudex facere queri domum alterius; q: ꝑiculosum est: vt paterfa. habeat pandere alijs suū patrimonium: nisi esset vehemēs suspicio q̄ esset in domo illius. ar. in. l. j. ff. de questio.

Restitutio.viij. Quo ad edentes ⁊ recipientes de rapina.

Vtrū edentes de rapina. furto. vsura ⁊ huiusmodi teneant ad restitutionē. Rñdeo fm Alex. de ales. q̄ qui comedūt vel in alios vsus cōuertūt aliquid de vsura. furto vel rapina scienter siue sint religiosi: siue alij. Et similiter si dubitant an sit huiusmodi: tenentur ad restitutionem: ne

cõmittant se discrimini. habetur enĩ pro regula ꝙ quicũq; habet cõscientiã de re ꝙ sit aliena: tenetur eam restituere. In hoc tñ videt distinguẽdũ. an talis raptor sit soluẽdo: vel ne. vt in primo casu nõ teneat comedens. Hoc tamẽ limita. An sit res in qua dominiũ transferat: vel ne. vt in rapina ꝛ furto: in quibꝫ non transfert dominiũ. Et de talibus edere nos licet. Si autẽ nõ est soluendo: tunc aut scienter comedit. Et tunc nisi in casu extreme necessitatis tenet ad restitutionẽ. Si autẽ ignoranter ꝛ bona fide: tunc nõ tenet de ꝯsumptis. ꝑ regulã positã in pcedenti. e.

Quid autẽ de vxore et familia que scienter comedit ꝛ bibit et induit de talibꝫ: R. sane. Ber. sm Ale. lom. ꝙ aut maritus est soluẽdo: aut non. Si est soluendo. tũc si sunt ibi aliqua bona de iusto acquisita ꝛ separata: de illis viuere potest. Sed si ibi sunt aliqua bona de iusto: sed intermixta cum impie acquisitis ita ꝙ non põt discernere: adhuc de illis viuere potest. dũmodo in mẽte habeat viuere de iusto. Con. Rod. Idem etiã addit ꝙ licꝫ talis vxor de oue vel de boue: siue de quacunq; re habita de vsuris vel rapina comedere non possit vltra casuz necessitatis extreme: si tamẽ res sit empta de vsura: põt inde comedere sine casu extreme necessitatis. Cuiꝰ ratio est sm quosdam: quia cuz in vsura dominiũ transferat: non est necesse restituere rem habitam ꝓ vsura: sed solum vsurariũ ad satisfaciendum nõ facere impotentẽ. Secũdo casu quãdo raptor vel vsurarius nõ est soluendo puta qꝛ nihil habet nisi de vsura: vel qꝛ oĩa bona sua ꝓ vsuris restituendis obligata sunt: licꝫ de bñ acquisitis habeat quedã. tũc sm Girar. oldo. etiã est distinguẽdum. ꝙ si talis vsurarius habeat aliqua que non sunt empta: vel habita de vsuris. et dos vxoris fuit ibi prius qꝫ pdicte vsure: potest et debet inde solui: etiam dato ꝙ vir eius nõ habeat sufficientiã ad soluẽdas vsuras. Si vero nõ sunt ibi nisi empta vel habita de vsura atq; predicte vsure ibi primo fuerũt ꝙ ipsius vxoris dotes. tũc ipsa restituere obligat quicquid ꝓ victu suo seu quocũq; alio modo accepit inde: qꝛ ei ad non restituẽdũ prestat causam efficacem. Sed omnia predicta intellige nisi in casu dum causam expoliatorũ agit. s. monẽdo: ꝛ inducẽdo virũ pro posse ad restituẽdũ quia tũc non tenetur de his que expendit seu consumpsit eo tempore: quo circa eius emendationẽ fideliter laborauit: etiaz si restitutio non sequatur. nam qui gerit alterius negociũ vtiliter etiã absentis ꝛ ignorantis: licite recipit expensas. non tamẽ sm Rod. de talibus põt viuere per annũ ꝑ vnaz admonitionẽ vel duas: sed qꝫdiu continue instat opportunis horis. Cõ. his etiã Ho. et Ray. W. ꝛ Guil. Si aũt de correctiõe vsurarij nõ remaneat spes. ꝛ in vxorẽ suã crudelis est. ꝛ de impie acq̃sitis eam viuere cogit. q̃d habet agere talis vxor: dicendũ ꝙ triplex habet remediũ sm Ray. Primũ ꝙ sibi victũ aliũde querat vel ab amicis vel a consanguineis suis. aut proprijs manibus laborãdo siue alio modo honesto victum querat. Secũdum vt denunciet his qui prodesse possunt. vel etiam si ꝓbare potest denunciet episcopo. vt compellat eum pascere suam vxorem de iusto. Sꝫ sm Hostiẽ. hoc remedium inane est. si vxor habet suum maritum crudelem. Terciũ remedium. vbi aliud non possit agere. nec per elemosynam honeste querere. nec alio modo licito inuenire. Ex quo ita artata est: poterit inde comedere. quia tempore tante necessitatis etiaz a furto excusaret in totum. Necessitas enim non habet legem. Si autem periculum mortis non immineat manifeste aliqñ peccatum ꝯmittere videt. ꝓpterea aliqua penitentia ei ad cautelam iniungẽda est. ar. extra de fur. si q̃s. Quicunq; tamen talia sumit: cum magna parcitate sumere obligat. Et interim dolere dꝫ atq; ꝓponere. ꝙ si poterit in futurum restituet quicquid inde expendit. Et hoc satis securum est. Quartum remedium potest addi. ꝙ talis vxor res domꝰ modo licito augmentet atq; conseruet. quia hoc etiaz cedit in creditorũ vtilitatem. maxime in conseruãdo res habitas ex vsura ꝛ hmõi. vt sunt vestes. suppellectilia. ꝛ iocalia: ne corrodantur a vermibꝫ ꝛ hmõi. Quintum quoq; superaddatur. ꝙ si vir eius habeat plura incerta: vbi sufficiat ad satisfaciendum certis. potest tali vxori per epm ꝓuideri. Omnibꝫ autem supradictis remedijs potest vti vxor vsurarij si de vsuris habeat dotem. ꝛ vir nihil habet nisi restitutioni obligatum. Et vbi vxor posset rehabere dotem suam. vel parafrenalia a viro. ꝛ illa tradere potest alicui honeste persone. que de honesto lucro pecunie: de qua negociabitur illa persona cui committetur: viuere poterit. extra de dona. inter virum ꝛ vxorem. c. per vestras. Tamen inter ista quinq; remedia: valde precipuum est quod dictum est supra. s. ꝙ insistet circa eius correctionem temporibus oportunis. Et licet aliquãdo videat desperatus. nihilominus nunq̃ est desperandum de homine in hac vita quia accidit in puncto. quod non peruenit in anno. In omnibus tamen casibꝫ pdictis tenet vxor reddere debitum viro suo ꝛ econuerso: nisi subsistat aliud impedimentum.

Quid autem de filijs ꝛ familis vsurarij. Respondeo sm Girar. oldo. ꝙ aut vsurarius est soluendo aut non. Primo casu: si est soluendo. ꝛ habeat alia vltra ea que satisfacere ꝛ soluere obligat. de illis viuere possunt. Secundo autem casu quãdo non est soluendo. quicunq; de familia eius. quicquid ꝓ suo victu. vel quomodocunq; aliter acceperint; satisfacere obligantur. quia illum ad satisfaciendum faciunt impotentem. ꝛ ad hoc pstant causam efficacem. Excusari autem tales ꝛ consimiles possunt ꝓpter. v. Primo. ꝓpter ꝓcurationem. s. si causam expoliatorum agunt. vt supra dictum est de vxore. Secundo. ꝓpter recompensationem. quia si tantum ei restituunt quantum de suo receperunt: sicut contingit in emptionibꝫ. in operis. mercantijs. commutationibus. ꝛ consimilibus. nam si huiusmodi seruirent vsurarijs in rebus licitis ad augmentum substantie vsurarij. merito talis merces cum expensis per eos factis compensatur. Tercio ꝓpter restaurationem.

Id est si se restauratiuum ꝓponat. ⁊ ad hoc faculta tem se habiturum ꝓbabiliter credit. Quarto ꝓpter ignorantiam. quia si nescit rem esse vsurariam. nec causam habeat hoc sciendi illum vicȝ esse talem. Quinto ꝓpter necessitatem. puta q̄tum ad hoc. q̄ filij ⁊ filie in tali etate sunt ꝙ aliter comode viuere non possunt.

Potest etiam queri: si dum viueret pater ticij expendit.ccc.lib. in studio ꝓ filio suo vt doctor efficeretur: cum nihil nisi de vsuris hrēt. Cumq̄ de vsuris habuisset. M. post mortem non dimisit filio suo nisi.cccc.lib. Querit̄ vtrum de illis ccc. ticius ad restitutōem sit obligatus. Ad qd̄ r̄ndit. S. Ber. Si pater ticij nō erat soluendo quando filium in studio nutriebat: tunc distinguendum est. Nam si ticius credebat ꝙ pater suus sibi d̄ licitis bonis ꝓuideret: rōne bone fidei: de bonis iam ꝯsumptis satisfacere non tenet̄: ȝ solum de extantibꝫ. Si autem nouisset patrem suum de vsuris omnia possidere: ꝓpter conscientiam lesam quam habebat in vtendo alienis rebꝫ: debet illas ccc. libr. restituere s̄m diuinum ius. Et idem iudicium de ꝯsimilibꝫ fieri potest.

Quid autem de filia que habuit dotem de vsura. Respondet san. Ber. ꝙ si quis accepit filiam vsurarij in vxorem. qui nihil tunc temporis habebat nisi reddendum: tunc s̄m quosdam: dotem quam inde accepit cum filia: reddere non tenet̄. lz non crassa: ȝ ꝓbabili ignorantia ducti sunt. quia scilicet ꝓbabiliter credebat socerum non esse vsurarium. Aut preter illam dotem habere sufficientia ad soluendum. Verius tamen cum distinctione dicendum est. ꝙ quando pater dotauit filiam. aut non erat soluendo. aut sic. Primo casu si pater non erat soluendo: tunc s̄m Girar.ol. aliosq̄ solēnes docto. talis gener. exquo scit ꝙ dos accepta quando eam accepit erat necessaria ad soluenda debita: non potest talem dotem cum bona conscientia retinere. si certi sunt hi quibꝫ primo talia debebant̄. Cuius ratio est. quia de alioꝝ rebus. nullatenus s̄m deum illa potuit dotari. Si tamen vsurarij filia talem dotem vult restitui. ⁊ eius maritus obstat. culpa erit mariti ⁊ nō vxoris. Et hoc si illa ꝓponat dotem illam restituere si vir eius ante ipsam obiret. Si autem econuerso vir eius vult illam restitui: ȝ vxor eius obsistit: nec patit̄ illam reddi. tunc forte illi sufficit: ꝙ ipse non percipiat de bonis illis ⁊ ꝓponat quando posset restituere illam. Si vo vtriq̄ in non satisfaciendo ex mala voluntate ꝯcordant tūc in statu damnationis ambo viuunt. In remedium tamen periculi dici posset ꝙ si pater talis vxoris seu eius heredes haberent sufficientia ad satisfaciendum certa: tūc si talis dos sit parua in totum. Si autem magna: in ꝑtem. De incertis diocesanus posset cum tali muliere s̄m discretum iudicium dispensare. Consulendum est autem tali mulieri de bonis certis vsure habenti dotem: cum sibi non potest aliter ꝓuidere: ꝙ si ꝯtingeret eam premori viro: debet in finem vocare virum ⁊ filios si illos habet. ac eis ꝓtestari dotem suam fuisse de vsuris. obsecrans ⁊ obtestās quatenus restituant: quia illam nullo modo possunt licite retinere. qd̄ si nō fecerint: non ei: sed imputabitur illis. Secūdo autem si pater vsurarius dotauit filiam suam eo tempore quo etiam remanebat soluendo. ⁊ per consequēs non propter dotes illas factus est impotens ad soluendum: non tenetur recipiens satisfacere quod recepit: q̄ quādo vsurarius verus domin⁹ dedit: ⁊ sine ipa erat potens satisfacere. ꝓpterea non dedit ei recipiens ad non restituendum causam efficacem. Si autem impotens postea factus est: nō est culpa recipientis. vide tamē Panor. in c. cum tu. de vsur̄. vbi format q. de vsurario non habente pecuniā nisi vsurariam: qui sine fraude maritauit filiā: ⁊ dedit dotem genero restituendam filie in casu soluti matrimonij. Querit̄ nūquid post solutum matrimonium et dotem sibi traditam teneatur satisfacere creditoribus: exquo non adsunt alie facultates. Federi. consilio.lxuij. consuluit. ꝙ si nō in frandem constituta fuit dos: non tenetur filia restituere. lz habeat ex causa lucratiua: quia illa nō est pecunia vsuraria. Nam pecunia vsuraria transiuit in dominiū mariti. ⁊ illa est alia pecunia que proficiscit̄ ex bonis mariti. Sed do. An. dubitat de hac decisione cum dos sit quid vniuersale. vt notat Bar. in.l.j.ff. sol. ma. Et in vniuersali vna res succedit loco alterius. vt.l. impator.ff. de le.ij. Itē si filia in potestate erat: ergo heres: et patris restitui debent omnia debita. Sed aduerte ꝙ Fede. loquit̄ quādo filia non erat heres. Sed posset dici ꝙ licz non sit heres: non debet habere quartā suam: nisi prius deductis oneribus ⁊ debitis. hec decisio videtur satis dubia. Forte de rigore iuris procedit opinio. Fede. Sed de eq̄tate ꝓcederet alia opinio.

Utrum famuli vsurariorū teneantur ad restitutionem salariorum perceptorū et expensarum. R̄ndeo s̄m san. Ber. ꝙ aut isti sunt famuli: qui in domo eius morant̄: nō ad exercendum fenus: sed ei seruiūt puta ad mensam vl̄ eum associant hinc inde ⁊ huiusmodi: ⁊ de talibus dicendum est sicut de vxoribus: quia si vsurarius nō est soluēdo. nullo modo de bonis vsurarij viuere possunt: nec insuper salarium suum ab eis suscipere nisi duo ibi ꝯcurrant. Primo ꝙ sit ibi aliquid de licite acquisitis. non autem empta vel habita de vsuris. Secūdo ꝙ tale salarium parus fuerit ibi q̄ȝ vsure. his autem duobus ꝯcurrentibus: predicti salarium suum s̄m aliquos suscipere possunt: etiam dato ꝙ vsurarius non haberet sufficientia ad soluendas vsuras. hoc tamē nō est vsq̄quaq̄ tutum. de bonis autem illius viuere eis nequaq̄ licet. Aliter darent ei ad non soluendum causam efficacem: vbi vsurarius nō est soluendo. Si autem dicti famuli sunt proprie seruientes ⁊ mercenarij. tunc dicendum ꝙ si vsurarius non est soluendo. aut isti seruiunt in rebus licitis ⁊ honestis. ⁊ tunc si propter diminutionem substantie vsurarius non fiat magis impotens ad soluendum: licite possunt condignam suscipere mercedem. Et hoc: quia vtilitas quam consequit̄ inde vsurarius talis ex illo opere cum mercede merito compensat̄. et ꝓpter ma-

tedem mercēnarijs datam pauperioꝛ minime di-
ci potest cum loco mercedis habeat cōmodū ope-
rarū: vt sunt qui agros eius colunt ꝛ vineas ꝛ hu-
iusmodi. Et forte dicendū idem de illis seruitori-
bus qui haberent curam vestium ꝛ aliarū rerum
ipsius vsurarij: vt recipere valeant expensas et sa-
larium vsqꝫ ad tantā summā ad quātam ascendit
ista vtilitas: sed plus recipere nequeūt. Idem dic
de vxore vt supra dictū est: quādo haberet curam
pdictarū rerum: qꝫ potest recipe expensas vsqꝫ ad
dictam quātitatē ad quam se confert dicta sua vti-
litas. Si autem sunt alij seruitores seruiētes vsu-
rario in illis in quibus eum ad satisfaciēdum: dūꝫ
recipiūt salarium faciūt impotentē. ꝛ tunc licꝫ ser-
uiant ei i rebus licitis ꝛ honestis nō peccent imo
apud deum quāqꝫ merētur: tamē salariū sm quos-
dam minime suscipere possunt: cum et hoc ad sa-
tisfaciendum eum faciūt impotentē. Sicut medi-
ci. barbitōsores. baile. Et licꝫ tales ab vsurarijs sa-
lariū acceptare nō possint: tamen illis in extrems
necessitate subuenire tenentur. Et ob pdicta infe-
runt quidam. qꝫ cum iudei cōmuniter viuant ex
vsuris. nec sint potentes restituere: accipiētes per
donationē: vel alio titulo lucratiuo aliquid ab eis
tenenī ad restitutionem accepti: faciendam illis a
quibus iudeus accepit vsuras: etiam si aliquid ab
eis acceptum sit pro pena: vt s. Iudeus pmo. Si
autē quis aliquid ab eo habuerit q nō est soluen-
do titulo oneroso. puta q̄a emit vel habuit ꝓpter
operas suas: vel p mutationem: vel aliam onero-
sam causam: nō tenetur ad restitutionē: nisi illud
sciuerit fieri in fraudem creditorū. Et dicitur scire
si creditores sunt sibi protestati qꝫ sit in eorum pre-
iudiciuꝫ. vt in. l. ait pretor. §. si quis pricepꝫ. ff. de
his que in frau. cre. Item quādo scit eum habere
creditores et alienauit omnia bona simul. Ex illa
enī vniuersali alienatiōe presumit fraus. vt. ff. e. l.
omnes. §. lucius. Item tertio quādo hoc euiden-
ter apparet: vt qꝛ scit aliquēꝫ impotentē restituere
ꝛ aliquid vendere: vel emere ad ludum. luxuriam
gulositatem. vel aliter inutiliter consumēdum. Et
sic in fraudem creditoruꝫ. Et ex pdictis colligit qꝫ
cū iudei ꝛ alij vsurarij cōiter ꝓpter vsuras nō sint
soluendo: accipiens aliquid ab eis etiā titulo one-
roso. puta locatione. venditione vel simili: ex quo
manifeste siūt impotentiores ad satisfaciendū: te-
netur restituere illis a quibus accepte sunt vsure:
sicut ꝯtingit in vendētib9 eis gallinas: vl' alia ad gu-
lositatē ptinentia: vel pulcra vestimenta: ꝛ alia si-
milia ad pompositateꝫ: vel qui ad talia locant sibi
operas: vel ad radendum: vel ad poliendū ꝛ hu-
iusmodi.

Quid aūt de ꝯsanguineis seu amicis. domesti-
cis. socijs. ꝛ quibuscūqꝫ alijs qui de bonis ipsius
vsurarij comedūt. bibunt. siue dono siue quocūqꝫ
alio modo recipiūt. Rñ. san. Ber. qꝫ si vsurarius
nō est soluēdo. i. qꝫ omnia bona que habet vix sa-
tisfactioni sufficiūt. licꝫ habeat aliqua de licite acq-
sitis: tales inquā quicquid predictis modis susci-
piunt satisfacere obligant: qꝛ etiam ad non satisfa-
ciendū pstant causam efficacē. Si aūt est soluēdo:
tunc non tenent. Si autem de hoc dubitant. ꝛ ad-
huc extat res: satisfacere obligant ne ꝓ re tempo-
rali in discrimine animam suam ponant sm regu-
lam supra positam. Si tamen habuissent bona fi-
de tales ab vsurario: credentes illas res esse suas:
durante tali bona fide: de consumptis non tenen-
tur. Caueant tamen vt dictum est supra. ne ducā-
tur bona fide supi que. s. sit ignorantia crassa ꝛ sup-
pina. que etiam eos de consumptis non excusa-
ret.

Utrum debētes aliquid recipere ab vsurario
ex contractu vel quasi. aut ex maleficio vel quasi
possint accipe ab eo qd debet. Rñdit Alexā. lom.
qꝫ sic. dum tamen rem vsurariam. furtiuam. vel
raptam non recipiāt in specie sua. Quod quidem
in vsura est verꝫ sm eos qui tenent qꝫ in vsura nō
transfertur dominium. Scdm autem alios pos-
sunt recipere etiam ipsam rem in specie habitam
ex vsura. hunc tamen casum quidam limitant si-
cut supra dictum est. dummodo non sit in fraudē
creditorꝫ.

Utrum autem mutuantes denarios vsura-
rijs possint repetere. Rñdit san. Ber. qꝫ si bona
fide creditor vsurario pecuniam mutuauit. vt ex
illa comodum suum licite faceret. ꝛ lucrando forte
ex ea se liberaret. Et tunc recipere potest qd libera-
liter mutuauit. etiam si aliter ille non sufficeret ad
vsuras soluendas. aut alia ꝛ non iusta causa illam
mutuo ei dedit puta. ad ludendum. aut ad mere-
trices. vel hystriones. ꝛ tūc non pōt debitum ab il-
lo recipe q̄ aliī nō est soluendo. Con. Guil.

Utrum locantes domos vsurarijs ad fenus
exercēdum teneant restituere pensionē. Rñ. san.
Ber. qꝫ licet sint pticipes dām peccatorꝫ q̄ in eis ex
fenore ꝑpetrant. nihilominus rōne ꝯtctus locatio-
nis. in quo lucꝝ transfert in locantem pnt tale lu-
crum nō illicite retinere. nisi vsurari9 tunc impo-
tens esset restituere acq̄sitas vsuras. qꝛ tūc nō pnt
recipere pensionem nisi prius debuissent hr̄e.

Utrum pdicatores qui vadūt ad raptores vt
eos inducant ad pniam ꝛ ad restōem possint co-
medere de rapinis. Rñd. sm Ray. siue inducant
eos in pdicatione generali. siue in psuasione spāli
excusant. maxime si apud alios non pnt comode
inuenire. extra de sent. ex. cum voluntate. Et hoc
intellige cum moderamine. ꝛ si sit spes ꝓbabilis
de illorꝫ correctione. Item si ꝓpter eorꝫ expensas nō
subtrahat facultas restituendi in toto vel in pte.
Sed san. Ber. dicit vel in magna pte. ꝛ hoc ratio-
nabilius.

Estitutio nono. Quo
r ad cooperatores vsurarꝫ. Et hi quidem
multiplices sunt. Ex quibꝫ primi sunt
ad vsuram mutuum accipientes. Circa qd aduer-
tendum sm sane. Ber. qꝫ duo necessaria sunt ad
hoc qꝫ sine mortali culpa homo tale mutuū susci-
pere possit. Primo qꝫ qui mutuum pstat nō sit in-
ductus ab alio. sꝫ a seipso ad tale mutuum dandū
paratus sit. Secundo qꝫ qui mutuum suscipit ad

Hoc ob legitimam causā et necessitate cogat. vnde istoꝝ deficiente semp accipiens mutuum sub vsu ra: mortaliter peccat. Et ↄcludit q etiam in neces sitate extrema nō licet aliquem renitentē inducere dare mutuū ad vsuram. imo potius liceret fm eū necessaria ꝑ ↄseruanda vita rape violenter: q̄ illū inducere ad tale mutuum. 7 si facit mortaliter pec cat. Fortius ergo peccant fm eum q̄ tale mutuum susciiunt ad voluptates explendas in vanitatibꝰ lasciuijs. atq ludis vel vt bomo lucret amplꝰ. vel ditet qui semp mortale peccatum est. Sȝ hec opi. ni mus dura videt. ideo Dire. li. iij. aliter dicit ponēs tres opi. circa hoc. Quidam eñ dicunt q cuilibet licet accipe ꝑ quolibet ope virtutis: vt si vellit inde facere elemosynam vel edificare ecclam. Sȝ non licȝ accipe sub vsuris. vt luxuriose viuat. Alij dicunt q distinguendum est de ope virtutis vtrū sit neces sariū vel non. Tu vō dicas q si accipiens sub vsu ra pecuniam si dans erat paratus dare alteri. 7 ac cipiens indigeat non peccat. ar. xxij. q. j. mouet. li cet non accipiat ꝑ ope virtutis: sȝ ꝑ opere indiffe renti. Sed si causam dedit q: al's non disposuerat tradere sub vsura: quando accipiens ad hoc eum induxit: tunc peccat accipiens. Posset tamen esse casus in quo non peccaret inducens: vt si īmine ret necessitas famis. 7 aliquis haberet pecuniam. vel granum. vel speciem aliam. 7 tunc nō vult vē dere. vel mutuare gratis: tunc suaderi potest ei vt illam speciem mutuet sub vsuris. quia minus pec cat si sub vsuris mutuet q̄ si teneat eam absconsaȝ in tanta necessitate: quia inter duo peccata: suadē dum est q minus vitet. xiij. di. nerui. hoc idem te nent Inno. 7 Hostieñ. extra de vsur. c. sup eod. 7 Archi. xiij. q. iij. si quis vsuraȝ. Ri. etiam in. iiij. di. xv. dicit. q non solum in necessitate extrema. si etiam quando homo notabiliter dannificaretur vel notabilem penuriam pateret licet recipere ad vsuram. vel etiam latius intelligit non solum de necessitate absoluta. sed etiam de necessitate vtili etiam aliquis ↄsequit agendo negocia sua. sȝ acci pere ꝑpter alee ludum 7 hmōi est peccatum mor tale

Quid autem de inducentibus aliquem ad fe nerandum. vel de mutuantibus alieni pecunias ad exercendum vsuras an teneantur ad restitutio nem. Respondet sanctus Berñ. q de hoc sunt opiniones. Quidam enim dicunt q qui alios ad fenerandum inducunt qui feneraturi al's non fu erant: in solidum restituere obligantur. Si autem als feneraturi erant. tunc non obligantur. nisi in quantum peruenit ad eos. Alij autem 7 rationa biliter moti dicunt q in casu mutui non obligan tur nisi in quantum peruenit ad eos: nec insuper in duobus alijs casibus. Primo. cum quis socie tatem contrahit cum aliquo ad exercendum fe nus. Secundo. cum quis vsurario pecuniam dat pro lucro participando. Mouentur propter dif ferentiam que est inter rapinam 7 furtum ex vna parte. 7 vsuram ex alia parte. 7 penes voluntari um 7 non voluntarium. Ex qua quidem diffe rentia ortum habet: q in his casibus potior ↄ con dito vsurarij q̄ raptoris vel furis. Nam in rapi na 7 furto restituere obligat qui ꝑstat ad hoc cau sam efficacem: etiam si nihil peruenit ad eum. Et hoc est: quia rapina 7 furtum contra voluntatem dñi ꝑpetrant. non sic aūtem vsura: vbi interuenit voluntariū mixtū. Preterea in rapina 7 furto iu ra spoliatis tribuūt actionē ↄtra eos qui rapinet furto dederūt cām efficacē: licȝ ad eos non puene rit quicq̄. Non sic autē in vsura: q: non dat actio ↄtra tales taliter inducētes: cū ad eos nō puenerit quicq̄ de tali lucro.

Queritur an is qui extorsit vsuras nomie alterius sicut sunt ꝓsonete. ꝓcuratores. tutores. curatores 7 huiusmodi teneant ad restitutionē: Riñ. glo. in l. si sciēte. ff. ad. l. pō. de prici. tenet indistincte q ꝓ sonete vel huiusmodi: quibus mediantibus cele brant cōtractus vsurarij: teneant ad restitutionē vsurarū. Hanc glo. ibidem sequit Bar. et l. j. §. in adit. ff. ad turpil. Sed glo. in. c. Michael. de vsur. tenet totaliter oppositū. Dicit eñ q is q ex torsit vsuras nomie alterius: non tenet ad restitu tionē. nec pōt cōtra eū excipi. Hosti. autē. 7 Hof. in eorum summis: quos sequit Jo. an. in dicto. c. Michael. vt refert Pano. ibi ↄcludūt. q aut prin cipalis est soluēdo. 7 tūc talis non tenet ad restitu tionē. al's secus. Et hec opi. placet Pano. q qui dedit causam delicto teneat alio nō valente satisfa cere. Quidā tamē summiste dicūt q ꝓsonete 7 hu iusmodi tenent in subsidiū. puta qn vsurarius vl principalis non est soluēdo: vel non vult soluere. Scdm autē opinionē imediate p̄cedentem quibus vsurarius est soluēdo: ꝓsonete 7 huiusmodi nō te nētur ad restitutionē. Vltima tamē opinio videt practicāda in foro aīe: que cedit in fauorem credi torū. 7 a d deonerationem cōfessorum. licȝ alia opi nio sit probabilis: fulta auctoritate famosorum do ctorum.

An aūt huiusmodi ꝓsonete exercētes se 7 hu iusmodi ↄtractibꝰ vsurarijs possint excusari a pec cato: Riñ. san. Ber. q de p̄dictis pōt hri duplex ↄsideratio. Prīa ꝑ respectū ad mutuo indigētes. Secūda ꝑ respectū ad mutuū dantes. Respectu prīe duplicit peccare pñt. Prīo si mutuū q̄rūt ꝓ his q̄ nō indigēt: sic quotidie ī depositis 7 zenbo fieri solet. Nā q: mutuū recipiēs peccat. iō non est vt q̄ ei ī hoc coopat fiat etiā pticeps eius culpe ambo vtētes malo vsurarij male.

Secūdo etiā peccant si necessitate cogente vel nō cogente. primū ad vsuram mutuū tribuere mentē inducūt. De hoc dic vt dictū est s. Secū da ↄtractio fieri potest ꝑ respectū ad mutuū dan tes fm Girar. ol. Et dupliciter mediatores esse pñt. Prīo eñ cū stant ꝓ illis qui mutuo indi gent 7 ꝓcurant ab illis qui pati sunt dare. Tales inquā nec peccant 7 minus satisfacere obligantur cum malo vsurarij vtant bene. Secūdo vo cum stant pro parte et lucro vsurarij. Tales inquā non tm̄ peccant: sed etiam in solidum satisfacere obli gantur. Si tamen sunt ad hoc sic cooperantur

absq cooperatione totum illa vsuraria prestatio minime facta esset. Addit tñ Archi. f. vnũ notabile de isthis mediatoribꝰ. q si sunt mediatores in cābijs illicitis ⁊ vsurarijs: exercere nõ valent illaz artem: nisi cum damnatione. nisi forte cũ facerent: intendendo vt puideat necessitatibꝰ accipiētis sub cambio. Secꝰ si in suipsius vtilitatē vt inde lucrētur. vt cõiter fit.

Utrum aũt socij ad vsuram: vel factores stantes ad mutuandũ in psonam vsurariorum: ita q apud eos resideat quasi principalis auctoritas dñorum suoꝝ: restituere teneant? Rñ. de huiusmodi factoribꝰ ⁊ principalibꝰ dicendũ est vt s. de psonetis. Et hoc si coopati sũt ad exactiõez vsuraꝝ. Secus autē si solum coopati sunt vt mutuum detur: q in mutuo damnũ nõ datur primo: ß in exactione vsurarum. Et ideo seruitores qui ad solã actualem ⁊ manualez traditõnem mancipati sunt: ita q ipsi nõ tractãt precium vsuraꝝ: aut ptractuũ impiorum: nec cum eis ptrahitur pactum vel vsura. q̃uis ipsis psentibus et pecuniaz tradentibꝰ fiat: mortaliter peccant: ⁊ tenent ad id qd̃ de vsuris habuere. Adde tñ quod singulariter notat Monal. in sum. q dantes pecuniam .d. sui ad vsurã decꝰ generali mandato. vicz q mutuent pecuniam ad vsuram sub eius nomine: tales quidem ministri. tanq̃ principales in hoc restituere tenent domino nõ restituente: eo q in eoꝝ optione erat mutuare ⁊ nõ mutuare. Sed si tales de speciali mãdato domini dicentis. Mutuate Petro ad vsuram .x. lib. nomine meo: licet peccent: nõ tamen tenent ad restitutõnez. Et hãc opi. sequit Jo. de li. ⁊ Lap. Jo. tñ an. dicit q isti puri ministri vsurarioꝝ salarium qd̃ habent ex tali exercitio pauperibꝰ debēt erogare: cum sit turpe lucrum: nisi vsurarius nõ eēt soluendo: quia tũc dꝫ dari creditoribus. Et dicti ministri similiter incurrũt penas. c. q in oībus. extra de vsur. Nihil eñ refert: siue pprio nomine siue alieno quis exerceat vsuraz. Hoc idem voluit Lap. Pene tñ que imponunt pter negligentiam restituendi vsuras. puta. q eoꝝ pfessiones nõ audiant: ⁊ q nõ sepeliant et q nõ valeat testm̃ eoruz nõ ligant. Idem Ge.

Utrum aũt aduocati ⁊ pcuratores fauētes vsurarijs in iudicio vel extra restituere teneant. Rñ. Inno. ⁊ Ho. in c. Michael. de vsur. et Archi. in c. si quis oblitus. xiiij. q. iiij. q sic: qñ scientes eē cõtractus vsurarios fauēt eis cũ effectu. Debent eñ esse expti in talibꝰ: cũ multotiens eis pōigantur carte appentes iuste ⁊ non de ptractibꝰ vsurarijs: cum tñ sint. Idem Sco. in. iiij. qui addit q defendentes sciēter cãm iniustã: nõ solũ tenent parti lese: ß etiã tenent parti quã defendũt saluariũ restituere. Qd̃ verũ est etiã qñ p ignorantiã: vel negligētiam ps damnificat. Et idem de iudice.

Utrũ inducens volentē gratis mutuare vl̃ iuste ptrahere. vt mutuet sub vsuris. et illicite cõtrahat restituere teneat. Rñ. fm Rod. q sic: cũ indebite impediat vtilitatē primi.

Utrũ socij vsurarioꝝ. famuli seruitores. filij q̃ p patribus. dominis. aut socijs exercuerũt fenus possint illis inuitis ad quantitatē acquisite vsure: pecuniã sumpe ⁊ restituere? Rñ. s. Ber. q sic fm quosdã. q iustũ esse videt: vt q̃ illorũ cũ iniuste ablata sunt p fenus: de lege natur e licen nã hēant illa satisfacere: ne ipsi de pprio satisfacere teneant. Et intelligit. s. Ber. hoc verũ in foro pscie. dũmõ nullum de illis septē inconuenientibꝰ sequat q̃ posita sunt s. Familia. Ad hoc facit qd̃ notat Ale. lom q vxor viuēte viro pōt ipso ignãte restituere qd̃ ille tenet. q lꝫ nõ sit dña reru mariti. tñ est data in adiutoriũ viro. cuius salutez pcurare tenet. Et iõ sicut de bonis ppaijs viri tanq̃ de bonis pprijs pōt facere elemosynam ignorãte viro ⁊ nõ phibente. q sic agit cãm viri: ita eodē mõ facere pt restõz. Et si restituat viro sciēte ⁊ nõ cõtradicēte. tutius facit. Si aũt vir sciat ⁊ cõtradicat vxor tenet non restituere q etiã al's nõ tenet ad illud bonum ex necessitate. Pro furto aũt viri an teneat? vide s. Furtũ. Pro pdictis optime facit qd̃ notat Bal. in l. etiã. C. de fideicõ. vbi tenet q tutor ⁊ executor testamēti pñt restituere vsurã: vel alia mala ablata sine spāli mãdato. q dicũt facere ex necessitate. allegat glo. quã dicit singularē in. l. pses. C. de transact. q interest pupilli talē pecuniã nõ habere.

Quid aũt de mercatoribꝰ vnius ciuitatis q̃ frequēter solent esse mediatores mercatorũ aliarũ ciuitatũ ad pcurandũ venditionē suarũ mercium: q̃s ad eos transmittũt. Et cõiter tales mediatores sibi retinēt vnũ florenũ p centenario q̃si p suo labore sine alia cõuentiõe facta inter eos. Et sic versa vice. An liceat? Rñ. Archi. flo. q cum hoc sit de cõmuni more mercatorũ in rõne fundatũ nõ apparet illicitum. veruz si ostẽdunt tales mediatores p lr̃as: vel verba velle gratis ⁊ rõne amicicie in hmõi seruire mercatoribꝰ aliorum locorum. cum ⁊ ipsi eis seruiant versa vice gratis in similibus. tunc non liceret occulte aliquid vel pcium laboris accipe: puta. dicendo eorum mercimonia vēdidisse centũ ⁊ vno flor. et illum vnũ sibi retinēdo p suo labore. Fraus est eñ ⁊ dolus ex amicitia ostendere velle gratis seruire. et occulte exinde precium laboris extorquere.

Utrum lucrum factum ex pecunia: quaz quis mutuo accepit nomine domini sui sit ipsius dñi: aut famuli accipiētis? Rñ. s. Ber. fm Sco. q est domini ⁊ nõ famuli: cui tamen dominus tenetur prouidere de competenti salario pro industria sua. Et hoc veruz qñ ille famulus ita pauper est q nõ posset restituere creditoribus si pecuniam acceptã nomine .d. sui amisisset. Secus si diues esset. ⁊ non intendisset dominum suũ damnificari debere ex amissione dicte pecunie. seu periculo sibi proueniente quocunq. quam pecuniam sub nomine .d. sui ideo accepit mutuo. quia sub nomine suo non repperisset. Hoc autem casu dictum lucrum suũ ē. q pecunia non sic stat sub dñi periculo sicut in primo casu.

Quid aũt de cõmunitatibus vel collegijs dantibus pecuniam ad vsuram. Nunquid omnes et singuli sunt vsurarij ⁊ teneantur ad restitutionem? Rñ. fm Ray. q sic. s. oēs illi quorũ auctõe vel cõsensu fit: arg. extra de vsur. cõquestus. ⁊ vij. q. j.

faciat vir. Et fm Hosti. omnes illi quibus hec in mente sua placent et ratum habent et consentiunt et phibere possunt et non faciunt: tenent. extra de sim. ex. quante.

Nunquid aut singuli de collegio vel ciuitate restituere teneant insolidu qd habuit collegiu ex vsuris. R. Rod. q lz illi quor auctte et psensu talia fiunt sint vsurarij et mortaliter peccet: no tn tenent ad restonez nisi qtum ad eos puenit de vsuris: vl quantu releuati sut ab expensis qs fecissent de suo in sustinendis oneribo coitatis: nisi forte pstiterit auctem pspellendo: aut pcipiendo coitati taliter se exercari: q alis no esset hoc factura. In q casu insolidum tenent. Et Mon al. intelligit pdicta vera de regentibo et phibere valentibo: vel pcipientibo taliter feneraru. Secus de alijs: nisi participauerint de comodo bursali: vel releuati sunt ab oneribus vt dictum est: quia tunc de tanto restituere obligantur.

Quid aut de regibo et alijs dnis: qui cogut debitores dare vsuras. Rn. Rod. q tenent ad restitutione: eti si nihil ad eos puenerit. Scdm vo alex. lom. dni: qui vsurarijs fauet: vel eos in terris suis retinet: nihil restituere tenent: si nihil ad eos de bonis eor puenit: licet als peccent. Et huic opinioni videt adherere Asten. li. ij. ti. xj. Hanc etiam opi. tenet. S. Ber. dicens de mente dicti Alex. lo. q no est sile de auctoribo mali q sunt ca p se eiusde mali. et de istis qui sunt magis causa per accidens mali. puta. q tale maluz pseruetur in patria vel libere fiat.

Quid de illis dnis qui multa recipiunt a iudeis qui sciunt eos nihil hre nisi vsuras: et q bona eor q possidet ad resto ez no sufficeret. Rn. fm Rod. q tenent ad restonez taliu pceptor: si ex eis lucratiua pceperut. Possunt tn ab eis accipere qd sibi debet sicut et alij creditores.

Vtru recipientes elynas ab vsurarijs restituere teneant. Rn. S. Ber. q no: si vsurarij pnt de certis satisfacere: licet non valeant de incertis. Et hoc facit ad. q. quotidianam. An liceat recipe elemosynas ab istis dominis tempalibus qui multa debent restituere licet quasi incerta. Et pz responsio. Naz si pdicti dni saltem hant tantu de bonis q valeant satisfacere pro certis: licite poterut ab eis elemosyne recipi. Ab vsurarijs tn manifestis non licet recipere oblatones que fiunt publice: nec recipi debent ad comunionem altaris. Qd intelligit panor. in. c. quia in omnibus. extra de vsur. vt no admittant ad ecclesia qn celebrant diuina: vt vsurarius rubore confusus facilius resipiscat: nec debet admitti ad ecclesiasticam sepulturam. Et derici recipientes oblatones ab vsurarijs manifestis redere tenent. Et donec ad arbitrium diocesani satisfecerint: sui officij executone suspensi pmaneat. Et dicit panor. q est late snie. Et ideo fm Hosti. si interim celebret sunt irregulares. Secus tamen dicendu de vsurarijs no manifestis: quia tunc sacerdos recipiendo oblatoes a talibus vsurarijs no incurrit suspensionem: nec ipsi vsurarij no manifesti incurrut dictas penas positas i. d. c. quia in omnibus: nec etiam penas. c. vsuraru. de vsur. lib. vj. fm hoc. Qui aut dicant vsurarij manifesti. vide s. Excoicatione. xxxviij. Item glo. in. c. ij. de vsur. li. vj. addit alium casum pbandi publicitate qn coram sacerdote et testibus confessus est se vsurarium. et mandauit restitui vsuras et resignauit libros. Sed Fed. de se. dicit q sola confessio extraiudicialis no facit quem vsurarium manifestu. Immo plus dicit. q si vsurarius mandauit in genere vsuras restitui: vel illis psonis que pbauerint vsuras dedisse. p hoc non videt vsurarius manifestus. qr simpliciter no confitet se vsurarium. sed mandat restitui si apparuerint et c. Fatet tamen illam glo. pcedere si omnia ibi posita concurrerent. videlz q vltra confessionem restitueret libros in quibo appareret qualiter vsuras extorsit. Idem tenet Ange. de perusio in consilio qd incipit Asten. miles. Immo plus dicit. q si quis confessus fuerit publice se esse vsurarium manifestum in testo. tamen illa confessio no inducit notorium iuris nec facti. nec potest dici q ille tunc cum testat aut sepelit fuerit vsurarius manifestus ex illa cofessione.

Quero. quid si aliquis in pnia confessus est sacerdoti se vsuras extorsisse. sed e occultum. nunquid sacerdos ille debeat denegare sepulturaz heredibus ad dictum eius nolentibus satisfacere. Rn. Ge. fm Guil. q n o: quia no debet illum publicare. Item illo hoc dicete sibi no crederet. ergo taceat. debuit aut sacerdos illu inducere: vt cora testibo cofiteret et caueret: ita q ab heredibo exactio fieri posset. Et hec est cois opi. q no debet denegare sepulturam: nec publicare. cum manifestus no est.

Quero. quid si aliquis mutuauit ad vsuras: no tn recepit vsuras. An habeat locu pena. d. c. vsuraru. q nisi caueat ante mortem iuxta forma de qua. i. et c. Rn. Ge in. d. c. vsuraru. q non p tex. ibi qui dicit. de vsuris quas receperant. Et ideo deb3 esse cautus aduocatus qui vult vti ista constitutoe ad vitiandum testm vel sepultura impediendam: vt non simpliciter formet articulu q mutuauerit ad vsura et c.

Que autem sit forma dicte cautionis. Dic q vsurarius debet satisfacere de vsuris pceptis: put patiunt facultates eius. si pot. illis a quibus extorsit. Si aute non pot. debet cauere idonee eis. si pntes sunt. de satisfaciendo integre. Si no pntes. debet cauere psonis. p quas ipsis creditoribo actio acquirat. vel si tales no repiant. debet cauere ordinario: vel eius vicario: vel rectori parochie in qua habitat. pntibo aliquibo parochianis fidedignis: vel debz cauere notario de mandato ordinarij. Et no debz credere vsurario dicenti se de quatitate certa. sed diligenter debet indagare: vt in. d. c. vsuraru. No. etia fm Car. in deme. eos. de sepul. q si vsurarius cauit de vsuris restituendis. potest sepeliri sine pena dicte Clemen. quia per penitentiam desinit esse vsurarius.

Quero. si vsurarius iussit satisfieri. non tn cauit sed post morte caueat: Glo. in. d. cle. eos. dicit sufficere quo ad sepultura. no quo ad validanda testamentum. qr fuit nullu ab initio ex psona testantis. Sicut no conualescit testm impuberis adueniente

te pubertate. Vel si erat seruus et efficitur liber: vel si erat captus ab hostibus et reuertitur. ff. de testa. filius.

Quid si dedit procuratorem spalem ad cauendum duraturum post mortem: qui mortuo vsurario cauit. Disputando determinatum fuit q ex hoc testamentum valeat p glo. in. d. c. quicquid. que tenet q validatur testamentum ex cautone postea pstita p vsurarium. p hoc c q in. d. ca. quicquid. dicit q testamenta vsurariorum aliter facta. i. cautone non pstita non valeant. Idem Ang. de pu. Opponitur tamen de dicta glo. q videt q oporteat cautonem prestari ante conditum testamentum. Sed potest dici q hoc procedit in alio qui non ita specifice caueri mandauit. Quando enim specialiter mandauit: tunc quando cauebitur retro fingitur vsurarium cauisse tempe quo mandauit: et mandatum durat post mortem: q: pfertur post mortem ff. m... si vo. Opponitur adhuc q videtur testamentum ... irritum: cautone non prestita dicto. c. quicquid. vbi dicitur q testamenta sunt irrita ipso iure. vnde cum tempe obitus: fuerit testamentum inualidum: non conualescit. al's posset diu pendere. an testamentum valeat si diu staretur ad cauendum. Quamuis esset dubia: tamen tenendo glo. in dicto. c. quicquid. cauendum est testamentum valere. vt sit equitas. Nam contingere posset q vsurarius volens cauere in forma. d. c. quicquid. non potuit: q non habuit cui. Et absolutum esset nullum esse remedium. Et hoc videtur verum: q satisfit menti illius capituli que est vt reddantur vsure. Sed pro declaratone pdictorum vide Bart. in. l. filio pto. ff. d inius. rup. et ir. te. vbi dicit q Jo. an. cum glosaret sextum librum: dixit q per cautionem postea pstitam testamentum reconualescit. postea videns q multi reprobabant opinionem suam p l. §. si filius. de le. ij. et per. d. l. si filius. quando glosauit clementinas: in cle. j. de sepul. dixit q testamentum reconualescit quo ad sepulturam: et ita intellexit dictum suum in dicto. ca. quicquid. D. Ni. de Mata. antequam fierent iste glo. disputauit hanc questionem: et determinauit q testamentum reconualescit. Et vt tollantur omnia contraria dixit sic. quandoque testamentum ab initio non valet: q: ille qui facit est intestabilis: et ex postfacto non reconualescit: vt. d. §. si filius. quandoque testamentum non valet ab initio p per defectum heredis: et tunc idem. quandoque deficit ab initio ratone solennitatis: et tunc idem. vno enim contextu debent adhiberi solennitates. vt. C. de testa. l. antiquitas. Est quartus casus in quo testamentum non deficit propter defectum persone testantis heredis instituti: vel solennitatis: sed deficit propter creditores qui fraudantur etc. Nunc ad propositum. c. quicquid. non facit vsurarium intestabilem: sed prohibet psonas interesse tali testamento: dum dicit. nullus testamentis vsurariorum intersit. Item prestatio cautionis non est de solennitate testamenti. quod patet: quia potest prestari cautio ante testamentum per plures dies. vt dicto. c. quicquid. si enim esset de solennitate: deberet fieri vno contextu vt dictum est. determinat ergo q dictum testamentum confirmetur cautone postea prestita. et hoc reperit q hoc postea Jo. an. posuerit in nouella i. d. c. quicquid. hec Bar. Et sic limita precedentia. et dicta s. Excomunicatione. xxxviij. Et sic habes non esse opus q vsurarius caueat p seipsum. sed sufficit q p alium habentem spale mandatum ad cauendum.

Quero. si primo fecit testamentum. postea fit vsurarius manifestus? Dicit Pau. q infirmatur testamentum ex sequenti delicto.

Quid si vsurarius manifestus pstita solenniter cautione condidit testamentum. Deinde continuauit vicium vsurarum. sed non manifeste. Deinde decedit nulla alia cautione facta. valebit ne eius testamentum? Fede. de se. determinauit q non. Paulus autem formauit. q. in eo qui condito testo cum non mutuauerit ad vsuras. deinde manifeste mutuauit. Et ponit in cle. j. de sepul. Et ibidem determinauit propter superueniens delictum q infirmatur. allegat insti. qui. mo. te. infir in princi pio. et §. hoc autem. et l. furiosum. C. qui te. fa. non pos. et insti. e. ti. §. Item furiosi q loquitur in furioso q fingitur mortuus et in eadem volutate manere. ad hoc de bap. maiores. d. Jo. de san. al's disputauit et determinauit contrarium. Lau. de ridol. dicit se vidisse consilia plurima concludentia cum Pau. Et hoc credit verius.

Quid autem de eo qui cauere voluit. sed morte preuentus ante horam speratam non potuit, nec tamen p eum stetit? Consulitur Bal. in ... q de equitate canonica putat testamentum valere. Idem Ang. de peru.

Quero an. d. c. quicquid. procedat etiam si non est ciuis vel incola vsurarius loci vbi moritur? Rn. Ge. q sic: vt vult ibi tex. qui dicit habitat. Et sic ponderat solam habitationem.

Quero. Pone fenerator occultus non fuit confessus. nec cauit et mortuus sepultus est in cimiterio. An si postea cum patet vsurarius sit exhumandus. Rn. Ge. in. d. c. quicquid. q aut vsurarius mortuus est sine confessione et non apparentibus alijs signis contritionis. et tunc si possunt discerni ossa sua ab alijs. debet exhumari. Aut fuit confessus aut signa contritionis in eo apparuerunt. et tunc non exhumabitur p. c. a nobis. el. ij. de sen. ex. Et heredes compellentur satisfacere.

Sed quid si in terminis predicte. q. veniant creditores an sepulturam debentes recipe. sed heredes vsurarij negant. An impedietur sepultura? Rn. Ge. secundum Guil. q nisi probatio sit prompta: sepelietur: et postea lis post sepulturam procedet: al's cuique facile esset sepulturam alicuius impedire: et illum vituperare.

Quero: pone q post terminum edicti comparuit ille cui debent restitui vsure. An debeat audiri? Rn. Ge. secundum Lap. Ab. q aut sciuit et non comparuit in termino. et imputabitur ei. Secus si ignorauit. vide tamen glo. singularem in. d. c. quicquid. q si aliqui veniunt quibus fides sit adhibenda: potius restituatur illis quam pauperibus erogetur.

Quero: quid de sacerdotibus vel alijs qui multotiens tempore infirmitatis recipiunt cautones ab vsurarijs et postea prece vel precio amicorum relaxant huiusmodi cautiones: an teneantur ad satisfaciendum? Dicendum q aut recipiens talem cautionem est eius superior. itaque super talem vsurarium vel heredem habeat potestatem coactionis. Et tunc relaxando tenetur ad restitutionem, quia per regulam supra positam

prestat causam efficacem ad nō restituendū ex q̄ ex officio eius tenet. Secus si nō habet p̄tatē sup eum vel eos: q2 par in parem nō hʒ imperiū. vt in c. innotuit. de elec.

Quero. vtrum ꝯfessor qui recipit ad ꝯfessionē manifestū vsurariū: ⁊ eum absoluit ꝯtra formam dicti. c. q̄q̄. teneat ad restitutōēz? Rn̄det q̄ si ille vsurarius al's cautōnē fecisset vel satisfecisset nisi iste sacerdos eum absoluisset: saltē ad euitandum ꝯfusionē: tūc tenet. q2 p̄stat cām efficacē ad nō restituendū. Secus aūt si ille nullo mō cautōnē fecisset. Et fm aliquos ille qui cautōēz scienter recepit ꝓ minori quantitate q̄ debebat vsurari⁹: tenetur de residuo: de quo nō fecit cautōēz. Si quis tamen in articulo extreme necessitat⁹ posit⁹ nō posset cautōnem facere: vel in mari esset: tūc licite posset absolui. de pe. di. vij. c. si quis. Sic tamen vt dictum est q̄ extra ꝯfessionem inducat eum: vt corā testibus ꝯfiteatur debitū: vt sic heredes cogi possint. Item idem dicendū esset quando vsurarius manifestus effectus esset paup. ⁊ non haberet vnde restitueret: nec cautōnēz per ꝯ̄petens idoneā facere posset: tunc absolui posset: non seruata forma predicta tamē ad euitandū scandalū bonū eēt vt hoc fieret de licētia ep̄i: vt dicit Arch. flo. in sum.

Quid si vsurarius manifestus impetret a papa q̄ possit libere testari: facta mentione q̄ sit vsurarius manifestus. vtrum per hoc possit libere testari: non seruata forma dicti. c. q̄q̄. Bal. in. l. si quādo. C. de inoffi. te. dicit q̄ non. per illum tex. quia non est verisimile q̄ papa voluerit tollere totalem dispositōēz iuris cōis. Idem Lau.

Quero. nunquid manifestos sepelientes vsurarios qui nō cauerint vt supra teneantur ad restitutionem? Dic q̄ si heredes satisfecissent: aut saltē cauissent: aut promisissent saltem ad confusionē euitandam: vt dictum est: nisi sacerdotes illum vl' illos sepelissent: tunc quia dant causam efficacem ad nō restituendū: tenent. Secus econtra. Et dicit He. q̄ etiam si nō sepeliūt: ꝫ fingūt q̄ tales incurrūt penas dicti. c. quia hec simulatio est in delusū ꝯstitutōnis.

Quid aūt de notarijs qui ꝯficiunt testamenta vsurarioꝝ manifestoꝝ ꝯtra formā p̄dictam. an teneant ad restitutōēz? Et idē querit pōt de testib9. Et dic q̄ licet peccēt mortaliter: nō tñ tenent ad restitutōēz. q2 vt dictū est: talia testamenta sunt ipo iure irrita. Et ideo nō p̄stant causam efficacem ad non restituendum: ita determinat Lau. Tales tamen notarij sunt puni.

An aūt vsurari⁹ manifestus possit esse testis in testamēto? Bal. in. l. j. C. de testa. dicit q̄ nō. Secus si est occultus: q2 vicium testis occultum nō viciat testamētū.

Quero. q2 dictum est q̄ nō valet testm̄ vsurarij manifesti nisi fuata forma p̄dicta. nunq̄d valeat codicillus aut donatio cā mortis. An saltē valeat testm̄ q̄ ad legata ⁊ pias causas. Glo. in. d. c. q̄q̄. dicit q̄ licet testm̄ et codicillus videant diuersa et ꝯstitutio sit penalis: tñ fm Guil'. ⁊ Bar. etiam codicillus forma p̄dicta nō seruata. non tenet. ꝑ tex. in principio qui dicit in vltima volūtate. Et quia large codicillus est testamētum. quia mentis testatio. al's facile esset illam constitutionem in hoc eludere. Et idem dicit glo. in qualibet vltima voluntate. Quo autē ad legata ad pias causas dicit Ge. vbi s. fm. d. An. ⁊ Pet. de an. q̄ in terminis. d. c. q̄q̄. valet testm̄. dum tamē apparuerint signa cōtritionis in dicto vsurario manifesto. Idem tenet Lap. de caste. Ex quo infert q̄ in casu. d. c. q̄q̄. vbi vsurarius manifestus fecissʒ legata ad pias causas et decessisset penitens. q2 in eo apparuissent signa contritōnis. licet nō cauisset. valent tñ relicta tunc ad pias causas. licet testm̄ sit nullum. quia nō erat p̄stita cautio. Aduerte tñ q̄ si donatio causa mortis fuerit in actu separato ab ipso testamento. ita q̄ transisset in spēm contractus. tunc forsan dicendum esset q̄ bene valeret nō seruata forma. d. c. q̄ loquit de vltima voluntate. Nam ⁊ donatio causa mortis in multis ꝯcedit cōtractui vt. l. ij. de le. j. In quo tñ esset aduertendum. an hec donatio causa mortis esset facta de omnibus bonis vel maiori pte. q2 tūc p̄sumeret facta ī fraudē dicte ꝯstitutōis.

Restitutio .x. Quo ad

r impedientes aliquem a consecutōe alicuius beneficij. Et primo querit. vtrū impediens aliquem a consecutōne alicuius beneficij teneat ad restitutionem? Rn̄. fm Sco. et Ri. in. iiij. di. xv. q̄ aut hoc facit intentōe damnificādi alium. aut consulendi vtilitati ꝓprie. Primo casu q̄uis nō teneat ad restituendū valorem bn̄ficij in totum. q2 multum interest inter habere ⁊ ꝓpe esse. maxime q̄ā poterat impediri. tenet tñ damnificato ad interesse ad arbitriū boni viri. Scdo aūt casu nō tenet ad aliquā restitutionē si illud bn̄ficiū ꝓcurauit ꝓ se p viam licitā ⁊ honestā. Exemplū si p̄cido venas in fundo meo p quas deriuabat aqua ad puteū alterius intentōne nocēdi sibi. teneor ad restitutionē damni. Si autē hoc facio sine fraude intendens cōsulere vtilitati mee: vtputa. q2 mihi est multū vtile facere puteū. ⁊ nō pōt conuenientēter fundamentū fieri sine p̄dictarū venarū p̄cisione. nō teneor ad aliquā restitutionē. q2 tunc non damnifico alium iniuste. q2 ius habeo faciendi vtilitatē meā in fundo meo. Et sicut di. ff. de re. iur. l. nemo. Nemo damnū facit. nisi qui id facit qd̄ facere ius nō habet. Iste aūt habet ius ꝓcurādi sibi bn̄ficiū: seruatis circūstātijs iustis atq3 honestis. Tho. aūt p alia verba dicit. q̄ aut impediuit eū iuste: vt intēdens honorē dei vel vtilitatē eccl'ie ꝓcurat q̄ det alteri digniori. Et tūc in nullo tenet. Aut impediuit iniuste ex odio vel ꝓpt vindictā ⁊ hmōi. Et tūc si impediuit ne det digno anq̄ firmatū sit q̄ det ei tenet ad aliquā ꝯpēsatōnē iuxta arbitriū boni viri nō tñ ad equalē. q2 illud nōdū fuerat adept⁹. ⁊ poterat multiplr impediri. Si vo īpedit ne det postq̄ iā determinatū ē q̄ det: ꝓcurās idebite reuocari tenet ad restōēm equalis. Et idē dicēdū ē de eo qui impedit aliquē a cōsecutione cuiuscūq3 muneris. qd̄ honeste habuisset.

Quid autem si quis impediat alium a

ꝯsecutione alicuius beneficij:non vt ꝯsulat ꝓprie vtilitati:sed vtilitati amici sui.R̄n̄. Archi. flor. de mente Pe.de palu.in.iiij. si hoc nō ex odio facit: sed vt consulat vtilitati amici:in nullo tenet. Idē dicit de eo qui volebat legare vni ecclesie:ꝛ aliquis non ex odio:sed vt consuleret proprie vtilitati vel amici prohibuit:in nullo tenet: quia nulli aufert ius suum. Nam illi adhuc nullum ius erat acquisitum .et iniuriam nulli facit: qui vtitur iure suo: licet frater Aluarus quo ad religiosos talia facientes:teneat ꝙ peccant mortaliter.et ꝙ teneant ad restitutionem per cle.religiosi.de priuile. que vult ꝙ non retrahant testatores a legatis que facere volebant matricibꝰ ecclesijs.nec legata;vel male ablata procurent fieri illis vel eorum ecclesijs ꝛ cetera. Vide supra. Religiosꝰ primo. Dico enim per ꝑdicta.ꝙ quo restitutionem hoc non est verum si hoc fecerunt non ex odio:sed causa consulendi proprie vtilitati vel monasteriorum suorum. Si autē hoc facerent vt melius consulerent saluti testatoris vel huiusmodi.puta.quia forte volebat legare vni ecclesie que non indigebat.ꝛ in illa ecclesia erant clerici dissoluti.ꝛ parum vel nil boni fiebat in illa ecclesia. Consuluerūt vt legaret alicui ex suis ecclesijs.per quod sperabant multum prodesse anime sue.tūc hoc casu nō est iudicandū de mortali:licet tutius sit a ꝑdictis abstinere.

Quid autem si quis non solum ex odio aliquem impediuit ꝛc.sed vt etiam consuleret proprie vtilitati vel amici. An hoc casu teneatur ad restitutionem. Dici potest ꝙ attendenda est intentio istius Nam si principaliter fecit vt cōsuleret proprie vtilitati vel amici:tamen secundario ex odio illiꝰ.alias tamen omnino quesiturus dictum beneficiū pro se vel amico.etiam si non fuisset odium illius. Et tunc dicendum ꝙ licet peccet mortaliter:nō tamē tenetur ad restitutionem:quia odium illius nō fuit causa sine qua non. Si autem principalis causa ad impediendum illum fuit odium illius. alias nō facturus:tunc videtur teneri ad restitutionem eo modo quo dictum est supra. Sir.tamen Ol.circa predicta facit regulam generalē que faceret ad multa si vera esset.videlicet ꝙ damnificato in eo quod nōdum erat suum:aut sui iuris:non est id sibi necessario restituendum. Cuius ratio est: quia per hoc nō abstuli sibi aliquid suū:nec feci auferri. Nō enī teneor ei quem impediui ne sibi prebenda ecclesiastica traderetur:aut cui eam absq; falsi criminis impositiōne feci iam datam auferri per eum ꝑ quem ꝭm iura canonica ꝛ diuina:iure sibi potuit auferri:sicut ꝑ papā:vel alios qui sup hoc habent potestatem. Nam ꝓ futuro tempe ꝓ quo sibi aufertur nondum sic erat sua vel etiam sui iuris:quin saltē diuino iure posset sibi auferri. Preterea illud ius potiꝰ est spūale atq; cōe ꝛ a superioris ptāte dependens ꝙ̄ sit corpale.ꝛ restituibile atq; ꝓpriū possidētis. Si vero instet ꝙ rusticū detinens violēter ne suas opas exequat tenet ad salariū qd̄ amittit. Et similiter impediēs piscatorē:seu aucupē a captione piscium ꝛ auium q̄ sunt cōis iuris:nisi rōne ripe vel terre q̄ sunt spālium dn̄oꝝ.seu cōitatum: tenet eis ad damnū datū. Dicendū ꝙ hec non sunt similia casibꝰ antedictis.qꝛ hic aufert rustico.aucupi.ꝛ piscatori suus ꝓprius vsus qui erat vtiq; sui iuris. Aufertur etiā fructꝰ in eorū vsu cāliter ꝛ q̄si seminaliter ptentus. Impediunt etiā ab his q̄ eis ꝑtinent de iure cōi.hec Sirar.oldo. Huic etiā sniē cōcordare videt.s.Ber. Opinio tn̄ Sco.ꝛ Ri.s. posita videtur tutior.licet ista videat ꝓbabilis.

Pone. Quis volebat legare vel donare pupillo tutor impediuit dicēs.lega vel dona mihi. Glo.in l.pupillorū. C.de adm.tu.et in.l.quicquid. C.arbi.tu.ponit hanc.q.ꝫ nō soluit.ꝛ etiā Bar.ibi sub silentio ptrāsit. Sed dici pōt ꝭm quosdā ꝙ aut tutor ꝓhibuit ne relinqueret pupillo.ꝛ tunc tenetur Si aūt suadendo testatori ꝛ blandis verbis hoc fecit.ꝛ vt cōsuleret ꝓprie vtilitati.ꝛ nō ex odio.nō videt teneri. Idem Cy.in.d.l.quicquid.

Quid de illo qui semina alicuius agri effodit:vel qui dānificauit aliū.eo ꝙ tpe suo non soluit: R̄n̄. ꝭm. Ol.ꝑdicti nō tenent ad restitutionem totalis dāni.qꝛ dubiū est qualiter fructus agri ꝓfecissent. vel an mercator dānū vel lucrū in mercatōe habuisset. Sed restituent tantū quantū agri fructus in illo dubio vendi potuissent: vel quantū mercator in illo dubio lucrū suū vendidisset. Con Tho.de hoc.j. Restitutio.xiij. Idē.s.Ber.de eo qui rapit pecuniā vel equū:non tenet restituere quicquid dn̄s p illis possz esse lucratus. Sed solū tenet ad id qd̄ ꝓbabiliter ꝑ hoc lucratus esset. ex eo qd̄ iā erat actualiter ad lucra hm̄oi ordinatus. Sicut de eo q̄ trūcauit manus alterius nō tenet restituere id qd̄ potuisset esse lucratus.sed solū tenet ad id qd̄ ꝓbabiliter omnibꝰ pensatis potuisset lucrari.

Quid aūt de illo qui eximit: vel corpaliter subtrahit vel arripit:vel aufugere facit debitorē detentū ꝓ debito fisci:vel priuati: R̄n̄. Jo.de pla.in.l.quotiens.de exac.tri.li.x.ꝙ tenet soluere illud totū qd̄ ille debebat fisco vel priuato:vt in.d.l.quotiens.

Quid de occultante officialē tpe sindicatus:vel hm̄oi: R̄n̄.idē vbi s̄.ꝙ tenet ad restitutionē damni ꝭm Bar. C.de asse.l.si post.

Restitutio.xj. Quo ad negociorum gestores.

Utrū negociorū gestor teneat restituere omnia damnum illius cuius negocia gessit: R̄n̄.tenetur restituere omne damnū qd̄ ꝓcessit dolo suo vel lata culpa:vel leui;vel etiā leuissima q̄ alius diligētior erat gesturus vt insti.de ob.que ex quasi cōtractu nas.in principio.

An aūt teneat de casu fortuito: Glo.ibi in ver. obligatum.enumerat sex casus in quibꝰ tenet. Et ecōtra tenet ad expensas quas fecit negociorū gestor ille cuius negocia gesta sunt. Fallit in pluribꝰ casibꝰ. Primo:qn̄ ꝑcessit ꝓhibitio.ꝙ nō gerat: vt in.l.nensennius.ff.de ne.gest. Scd̄o.quādo gessit paterna affectione:vt si vitricus prestitit alimenta priuigno.vel in eum erudiendū expendit l.si paterno. C.de ne.gest. Secus si alimenta prestitit vt repeteret. Quod ꝓbare dz ꝭm quosdā ex ꝓtestatione;vel ꝭm Bar.in.d.l.si paterno.qn̄ de eo quod

expendebat faciebat librum rationum in quo continebat: talis debet mihi in tantũ qd̃ ꝓ eo expẽdi. Tercio qñ maritus gessit erga vxorẽ maritali affectõne. puta. fecit expensas in curando vxorẽ egram. Nam socer nõ tenetur eas satisfacere: nec cõputant in restitutõne dotis. naꝫ maritus tenetur facere curari vxorẽ suis expensis: nisi qñ nõ habẽt dotem: vel esset expensa magna vltra dotẽ et vxor haberet patrem: qui tenet̃ ad hoc: vel ipsa hr̃et aliũde alia bona: ex quib⁹ posset curari. nõ tenet̃ tamẽ marit⁹ qñ ex culpa vxoris nõ hꝫ eaꝫ in suo obseq̃o fm̃ Jac. de are. Et Bal. in. l. si donatur⁹. ff. de cõdi. ob cãm. dicit ꝙ si pater nõ soluit dotẽ ꝓmissaꝫ. ꝙ marit⁹ põt eaꝫ expellere remittẽdo eã ad domũ pr̃is: q2 marit⁹ nõ dꝫ hr̃e vxorem sine dote. Sꝫ ad expensas vxoris tenet̃ ille cui remanet dos pro ea parte ꝑ qua venit dos ad eũ. vt. l. qd̃ in vxorẽ. C. de ne. ge. Quarto. qñ ꝓpter domesticã affectõnem ⁊ pietatẽ. vt si mr̃ expendat in faciendo dari tutorem pupillo. vt. l. j. C. de ne. ge. ⁊. l. is q. ff. eo. Glo. tñ in. d. l. j. dicit ꝙ nõ quicq̃d mr̃ impẽdit ꝑsumitur donare. Sꝫ hoc iudicabit̃ ex qualitate ⁊ quantitate impensaꝝ ⁊ facultate matris ⁊ filij. Vide tñ ad p̃dicta qd̃ notat Bart. in. l. alimenta. C. de ne. ge. ꝙ qñq3 mater expendit circa ꝑsonam filij ĩ necessitate p̃ssa. vt q2 filius est intra cunã. vel q2 fili⁹ ills nõ hꝫ vñ viuere. vel q2 matrimoniũ ẽ solutuꝫ diuorcio. ⁊ onus filioꝝ spectat ad matrẽ. vt. l. nec filium. C. de pa. pote. Et hoc casu mater nõ hꝫ repetitionẽ etiã si fuerit ꝓtestata ꝙ faceret aĩo repetendi. vt etiã dicit glo. in. d. l. alimenta. Qñq3 expendit ĩ necessitate causarũ: vt ĩ impetrãdo tutores ⁊ in hoc fiũt expense triplicis generis. vt notat idẽ Bar. in. d. l. nesenni⁹. Qñq3 ei fiunt circa ꝑsonam pupilli: vt ducendo eum romã vel ad aliam ciuitatem cã petendi tutorẽ. Et tũc iste repetunt̃. Quedam fiunt expense in ꝑsonã ipsius mr̃is euntꝫ ad petendũ tutorẽ. Et iste nõ possunt repeti. Cũ eniꝫ matri hoc iniungitur: intelligitur suo victu. vt. l. suo victu. ff. de ope. li. Quedam expense fiũt in ꝓcuratorib⁹ aduocatis. scripturis ⁊ similibus. Et isto casu dico ꝙ expense repetuntur a filio quicq̃d dicatur per alios. hec Bar. in. dicta. l. nesenniũs. Qñq3 mater expendit ex voluntate. Et tunc dicit Bar. in. d. l. alimenta. ꝙ aut onus alimẽtandi spectat ad aliũ. puta. ad patrem. Et tũc poterit mater repetere ab illo patre. vt. d. l. nesenni⁹. Finge ei patrem pegre iuisse. Ab ipso vo filio nõ poterit repetere. etiaꝫ si fuerit ꝓtestata: q2 alius erat facturus. Et istud etiã tenet gl. in. d. l. nesenni⁹. Ex q̃ nota. ꝙ ista ꝓtestatio declaratoria volũtatis nullum hꝫ effectũ in his q̃ ex volũtate nr̃a nõ dependẽt. sꝫ sũt decisa ⁊ determinata ꝑ legẽ. Qñq3 on⁹ alimentandi spectat ad ipm̃ filiũ. tũc si quidẽ mater gerebat alia negocia filij: in dubio videt̃ expendisse de bonis filij. vt. d. l. nesenni⁹. Si negocia filij ñ gerebat. ĩ dubio videt̃ facere aĩo nõ repetendi. vt. d. l. alimẽta. ĩ principio. nisi fuisset protestata dicta. l. nesennius. hec Bar.

Quid aũt de tutore. An teneat̃ de damno dato pupillo: Dic ꝙ restituere tenetur tutor vel curator omne damnum qd̃ pupillo vel adulto ꝓcessit contra dolo. lata culpa: vel leui: vel negligentia. nõ aũt leuissima: vt. l. quicquid. C. ar. tu. vbi dicit̃ quicquid tutoris dolo vel lata culpa: vel leui. siue curatoris minores amiserunt: vel cum possent nõ acquisierũt. in hoc iudicio venit.

Quid si sine mãdato meo soluisti creditori meo et me liberasti soluẽdo nõie meo: Rñ. Jo. de pla. insti. de ac. §. actionũ. ꝙ cogor habere ratum. ⁊ obligor tibi actione negocioꝝ gestoꝝ ad restitutionẽ pecunie: quã ꝓ me soluisti. Secus si nõ vtiliter soluisti: vt q2 mea intererat. vt nõ solueres. l. cũ pecuniã. ff. de ne. ges.

Quid si tutor more ciuitatis mittit encenia nomine pupilli ingro ⁊ suis cõiunctis: Rñ. qui s. ꝙ pupillus tenet̃ tutori rõne negocioꝝ gestoꝝ. l. nñ plures. ff. de admini. tu. Nam talia encenia ex quo sunt consueta. dicunt̃ q̃si debita: vt dicit glo. in. l. ꝫ. §. sed nõ nullos. ff. de tu. ⁊ ra. dis.

Quid si tui contemplatõe sine mãdato tuo redimo ab hostib⁹ vel latronib⁹ filium tuuꝫ: vel aliam rem tuã necessariã. quã redimere tenebaris: Rñ. qui s. ꝙ mihi teneris actõe negocioꝝ gestoꝝ. Jmmo hoc casu põt vir expendere dotem ꝓ redimendis ꝓpriis filijs vxoris. l. sed ⁊ si idẽo. ff. so. ma. Nã si pater filiũ captiuũ: vel ecõtrario vel alius successurus redimere negligat priuat̃ successione: vt in aut. si captiui. C. de epi. ⁊ cle. De hac materia negocioꝝ gestoꝝ. vide s. Bellum.

Quid si fiat alienatio in fraudẽ creditoꝝ: puta. debitor donat vt creditores sibi debito priuentur: Rñ. Jo. de pla. insti de ac. §. rursus. ꝙ talis donatio reuocat̃. ⁊ ꝑ pñs accipiens tenet̃ ad restitutionem. l. qui aũt. §. simĩ mõ. ⁊. l. ait p̃tor. scdo rñso. ff. q̃ in frau. cre. Et hoc facit ad. q. quotidianã q̃ accidit in nuc de facto. Quidam mercator nõ habẽs vnde solueret creditorib⁹ ⁊ volens arripere fugã dat vxori sue. M. ducatos dicens: tene eos ⁊ si fulminaretur snĩa excõicationis cõtra occultantes vel nõ reuelãtes bona mea: ex nunc ego dono tibi. nũquid secuta hac comminatoria teneat̃ illa vxor: vel soror vel amicus reuelare tale creditũ non obstante illa donatione sub illa conditiõe facta: Per p̃dicta pꝫ rñsio ꝙ omnino tenetur reuelare. quia illa donatio nõ est vera donatio. sed ficta ⁊ facta in fraudẽ creditorum.

Estitutio. xij. scꝫ contrahentiũ.

R

Primo q̃ro. ad quid teneant̃ cõtrahẽtes: Dic fm̃ doc. ꝙ si cõtractus celebratur grãa dantis tñ. vt in deposito. tũc recipiens tenet̃ de dolo ⁊ lata culpa. Si grãa recipientis tñ. vt in comodato: tenetur de dolo ⁊ omni culpa. Si grãa vtriusq3 vt in locatione. tunc tenetur de dolo ⁊ lata culpa ⁊ leui. vt. l. si vt certo. §. ij. ff. como. Jn mutuo aũt quis transfert dñium. ideo recipiens mutuum tenetur de dolo et omni culpa et de casu fortuito. vt insti. qui. mo. re contra. ob. §. j. De comodato. ⁊ deposito ⁊ locato. vide supra in locis suis. Nota tamen ꝙ in rebus comodatis debet adhiberi exactissima diligentia. Et ideo

si in rebus suis erat diligentissimus: pariter debet esse in cõmodatis. Sed si in suis erat diligentior. Certe in cõmodatis dz esse diligentissimus. Et idẽ tũc dz adhibere maiorẽ custodiam reb⁹ cõmodatis q̃ suis. Nam tũc in suis culpa culpanda ẽ: sed in alienis est punienda. d. l. si vt certo.

Sz quid qñ ꝛ in suis erat diligentissimus: ꝛ nõ põt nisi vnã rem saluare. Rñdet Jo. de pla. q̄ tũc locus est gratificatõni: q2 põt saluare quam vult. de quo p glo. in. d. l. si vt certo. Nõ facit ad multa. Pone em̃ q̄ nauta vel campo timore naufragij vł incendij non põt saluare res depositas aut cõmodatas ꝛ suas. tũc hoc casu in suo arbitrio ẽ saluare res suas si vult. etiã si essent viliores.

Quero. ad quid teneat̃ socius? Dic q̄ tenet̃ ad restitutõez damni emergẽtis dolo suo: lata culpa: ꝛ leui: q̃ leuis culpa estimat̃ si nõ adhibet tantam diligentiã in omnibus rebus: quantã adhibere solebat ĩ proprijs tempe societatis. vt insti. de societ. §. fi.

Quid de eo qui accepit aliquid ob causam ꝛ cã nõ est secuta. vt puta. Si dedi vt p me ires ad sanctũ Jac. ꝛ nõ iuisti? Rñ. q̄ restituere tenet̃: si p eũ stetit. Secus si per eum nõ stetit. vt in. l. si pecuniam. ff. de condi. cã. da. in principio. vbi dicit̃ si pecuniam ideo accepis: vt capuam eas. Deinde parato tibi ad pficiscendũ pditio tempis vel valitudinis impedimento fuerit quominus pficisceris. An pdici possit? Videndũ est q̄ cum p te nõ steterit: põt dici repetitõez cessare. Sed cum liceat penitere ei qui dedit: pculdubio repetere põt id qd datum est: nisi forte tua intersit nõ accepisse te ob hanc causam pecuniam. Nam si ita res se habet: vt licet nondum pfectus sis: ita tamen rem pposueris: vt necesse habeas proficisci: vel sumptus q̃ necessarij sunt ad profectionem iam fecisti: vt manifestum sit te plus forte q̃ accepisti erogasse: condictio cessabit. Sed si minus erogatũ sit: condictio locum habebit. Ita tamen vt indẽnitas tibi pstetur eius qd expendisti.

Quid si dedi pecuniam viro: cui nuptura erat mulier. Deinde non sunt secute nuptie. Dic q̄ ad restitutionem tenetur. l. si mulier. ff. de condi. causa. da.

Quid si tibi dedi vt seruum manumittas ꝛ nõ manumisisti: vel me penitet anteq̃ manumitteres. R. q̄ mihi teneris ad restitutõnem. l. iij. §. j. ff. de condi. ob causam.

Quid si duo sit socij habentes rem cõmunẽ. ꝛ alter in ea fecit expensas? Rñdet Jo. de pla. insti. de ob. que ex quasi ꝯtrac. §. Item si inter aliquos. q̄ alter tenetur ꝯtribuere partem suã restituendo ei qui fecit expensas de suo. vt. l. si inter fratres. ff. pro socio. Item dicit idem q̄ vbi vnus ex socijs ẽ ruro sus ꝛ deuius. ꝛ non curat laborare terram cõmunem et locare domum communem: potest socius accipere sibi partem suam quoad vsum: ꝛ laborare. ꝛ locare. ꝛ sibi fructus recipere. vt dicit glo. in. l. habem⁹. in ver. diuidere. C. de sa. san. ec. ꝛ alia gl. in. l. lucius. ff. famil. her.

Quid de soluente indebitum ignoranter? Rñdeo. q̄ accipiens tenetur ei ad restitutionem pinde ac si mutuo accepisset ex quasi contractu: vt in insti. de ob. que ex quasi contrac. nas. §. fi. Idem si p errorem. Secus si soluat scienter: q2 tũc donare vr̃ in. l. campanus. ff. de oper. li.

Vtrum pater teneatur ex contractu filij facto cum extraneo si est versum in vtilitatem patris? Respondet Jo. de pla. in insti. quod cnz co. q̄ sic: quantũ est versum in vtilitatez patris. vnde si totum est versum in vtilitatem patris: in totum tenetur pater. Si pro parte: pro parte tenetur. Et ideo quando conuertit in rem necessariam patri: pater tenetur. puta. si recepit pecuniam mutuo p soluendo creditori paterno vero vel putatiuo. vt l. iij. §. in rem autem. ff. de in rem verso. vel vt rez patris vel domum ruentẽ repararet. Secus si domum exornauit expensis voluntarijs: quia non dicitur versum: nisi ex mandato domini fecerit: sed pater tenetur dimittere auferri si sine lesione domus possunt. vt dicta. l. iij. §. sed si mutua. Item tenetur pater si recepit frumentum ad alimoniaz familie: vel vestimẽta comparauit pro familia patris: vel pro se fm consuetudinẽ patris: fm q̄ pater consueuit eum induere vt dicto. §. in rem. etiam si illud frumentum emptum: repositũ in horreo patris corruptum sit: quia sufficit q̄ vtiliter emit. vt dicta. l. iij. §. idem labeo. vel si filius mutuam pecuniam accepit pro dotanda filia sua vel sorore: quatenus animo pro filia vel nepte datus sit et creditor hoc animo mutuauit: vt patris negocium gereret. vt. ff. de in rem verso. lege. vij. Vide de hoc doc. ꝛ Panormitanum in. c. q2 plerique. de immu. ecc. vbi dicitur. q̄ vbi creditor non fuit in culpa in mutuando: tunc exceptio macedoniani non competit in foro iudiciali. Et per consequens fortius non competit in iudicio anime. Si autem creditor fuit in culpa: tunc exceptio competet. ꝛ operabitur effectum suũ in vtroq3 foro. Dicit tamen Panormitanus q̄ cum hodie saltez inter christianos non soleat sequi parentum mors ex mutuo facto filiofa. propter quam causam illa lex prohibuit omnino mutuum fieri filiofa. videtur q̄ debeat cessare senatusconsul. ꝛ cessante causa debet cessare effectus. Et sic in vtroq3 foro filiusfa. ex mutuo sibi facto debebit obligari ad restitutionem. quod satis videtur de mente Inno. in dicto. c. quia plerique. vltra tamẽ hoc si tale mutuum versum est in vtilitatẽ patris: pater tenetur fm q̄ dictũ ẽ.

Quid si filius vel seruus decepit creditorez. asserendo se velle vertere in vtilitatem patris vł domini: non tamen conuertit. Respondet Joh. de pla. q̄ pater vel dominus non tenetur. etiã si seruus vel filius sic accipiens fuerit consuetus conuertere. vt. ff. de in rem ver. l. q̄ si seruus. §. sed si accepit. ne calliditas vel malitia filij vel serui noceat patri: vel domino.

Quid si mutuaui frumentum patri vel marito ex quo nutriuit filios vel vxorem. An vxor ꝛ fi

lij in subsidium teneantur: quasi in eorum vtilitatem versum sit? Respondet qui supra q non. Sz Bar. tenet contrarium in.l. his solis.ff. de condi inde. vbi format. q. de patre paupere accipiente mutuo pecuniam. et illam conuertit in alimẽtis filioꝝ qui postea effecti sunt diuites ex aduẽticijs. Et cõcludit q filij teneant ad illud debitũ patris. Idez Lud. ro in suis singularib.

Quid si mutuam. x. filiofa. in rem patris conuertenda et ipse lusit. deinde reuicit et in rem patris conuertit. An mihi teneatur pater de in rem verso? Respondet qui supra q non. per gl. in.l. si minor. xxv. annis.ff. de mino. quasi ex noua acquisitione: non ex mutuo dicatur facta versio. Hoc verum dicit Bart. in. d.l. si minor. si in alio ludo et internallo vicit. Secus si incontinenti in eodem ludit.

Quero. an pater teneatur pro filio condemnato in iudicio ex delicto soluere condemnationẽ de sua legitima? Respondet Jo. de pla. insti. de ob. que ex quasi delic. nas. §. si filius. q non: vt est casus in l. et si condemnatus ff. de noxa. ac. De hac legitima vide s. c. Legitima.

Quid autem si pater obligauit se pro delicto filij. An totum debeat solui de parte filij. An vero de tota hereditate post mortem patris? Respondeo sm Bal. q si pater suscepit obligationem pro delicto filij ductus paterna pietate. Et tunc omnes fratres debẽt pro parte sua sustinere. Sed si necessitate. puta. dictante hoc statuto: tũc nascitur naturalis obligatio inter patrem et filium ex tali gestione negotioꝝ et' que non transit ad heredes. et ideo soluet de sua parte.

Quid autem si filius sit captus a latrunculis vel ab hostibus et pater redemit eum. An fili' soluet de parte sua? Respondet Bart. in l. stichus. ff. de pec. le. q cum pater videatur fecisse officio pietatis: non imputabit ipsi filio. vt. l. liber captus. C. de capti. quicquid dicat Guil. in. l. frater a fratre. ff. de cõdi. inde.

Quid si pater consentit in decurionatum filij. Dic q tenetur pro eo insolidũ de idemnitate rei publice. et etiam ipsius patris heredis. Facta tamẽ prius excussione de ipso filio principali debitore. l. j. C. de decu. li. x. Et dicunt decuriones consiliarij: q habent deliberare cum prioribus cuiuscunq ciuitatis.

Quid autem de eo quod donat filio in vita patris. An teneatur cõmunicare fratrib' post mortẽ patris. Respondet Jo. de pla. insti. per quas per. no. acqui. q si donatur filio occasione vel contemplatione patris: tanq̃ ex causa patris propria et immediata: tunc censetur peculium profectitiũ. et tenetur cõmunicare fratribus post mortem patris. Secus si pater sit causa remota et mediata. Hanc distinctiõez facit tex. in l. sociũ. ff. pro socio. Vide s. de hoc Peculium.

Quid de ambasiatorib'. an sibi donata teneantur restituere. Respondet Bar. in dicta. l. sociũ. q non. Panormitanus vero in. c. postulasti. de cõcess. preben. dicit q attendenda est qualitas donorum. Nam quedam conueniunt magis mittenti q ipsis ambasiatoribus. vt puta. si dare leo. Quedam conueniũt potius ipsis ambasiatoribus puta. si darentur eis vestes congruentes. Et sic dicit q in casu dubij aduertenda est qualitas donoruz. Secus ergo vbi constaret de voluntate donãtis. Et dicit Panormitanus q illa. l. socium. loquitur de societate. vicz. q si aliquid donatur socio occasione societatis. ex quo tamen donatur persone et nõ societati: cedit ipsi soli donatario et non societati. Et non mirum: quia idem est in damno. Nam si socius extra societatem: occasione tamen societatis damnum passus est: sibi imputat et non societati. vt est tex. in. d. l. socium.

Quid de dote quaz lucratur filius ex forma statutorum. An dicatur de peculio aduenticio: vt sic non veniat fratribus conferẽda. Respondet idez Jo. q sic. Bart. vero in tractatu de duobus fratribus dicit q aut pater sustinet onera matrimonij: et tunc erit profectitium. et communicabit. Si autem filius sustinet onera de lucro sue persone: tũc erit aduenticium. et non communicabit. Si autez partim pater. et partim filius sustinent: tunc partim erit profecticium et partim aduenticium, pro rata oneris.

Quid autem de lucro quod acquirit filius mercando cum pecunia patris. An pars que attribuitur persone dicetur aduenticium. Rñ. idem Jo. q dicetur aduenticium. Et ideo medietas lucri: cuz vnus ponit rem. alt' industriã: ei cedet: q̃a lucrum debet esse commune. l. j. C. pro socio. Ideo si filius ex. C. habitis a patre lucratus fuit alia. C. debet primo de. C. lucratis habere. l. et de alijs. l. et de. C. pro sorte debet diuidere equaliter cuz fratre: quando equaliter sunt heredes patris. Et sic illa. l. que lucratus est pro industria proprie persone: sunt sua propria. nec tenetur diuidere cum fratre. Idez Bart. vbi supra. De hoc dic vt sup̃. Peculium.

An autem acquisitũ per filium sit presumendum ex bonis patris. et sic cõmunicandũ. Respõ. Bar. vbi supra. q aut resultat suspicio delicti nisi p̃sumatur ex bonis patris. puta. quia filia p̃sumeret turpiter acquisisse. Et tũc credit ex bonis pr̃is acquisitũ. Aut p̃sumptio delicti euitat. et tũc p̃sumet ex bonis filij. Aut nec euitat nec oritur suspicio. et tunc recurrendũ est ad cõiecturas. Et p omnia idem dicendum est in prelato. tutore. vxore et huiusmodi.

An autem donatum filio ab extraneo sub tali cõditione. vt habeat illud in castrense vel quasi: sit cõmunicandum. Respon. qui sup̃. q aut filius est miles. vel aduocatus; vel habet aliquas dignitates de illis que ponuntur in. l. fi. C. de moff. te. Et certũ est q non dedisset nisi ratione militie. Et sic erit castrense vel quasi. et non cõmunicabit. Si autem non erat miles nec aduocatus et huiusmodi: tunc erit aduenticium. et cõmunicabit. De hoc dic vt s. Peculium.

Quid aũt si pater misit pecuniã filio existẽti in studio vt inde libros emeret. Deinde cauit in suo libro rationũ. ꝙ ipse filius debeat ↄferre eos. ⁊ postea valor eoꝝ decreuit. Cuiꝰ erit damnũ: Rñ. ꝙ nõ debet ↄferri nisi tantũ quantũ valent. nõ illud qđ ↄstiterũt. Et hoc ꝑ glo. in. l. illud. C. de colla. in ver. poterat. Si autem succreuit valor bñficio fortune. tunc dicit Raph. in dicta. l. illud. ꝙ istud incrementum tanq̃ aduenticium: debet esse ꝑcipuum filij. vt. l. fi. C. de colla. Dato ꝙ Ludo. in dicta. l. illud. dixerit ↄtrarium. ꝑ text. in. l. ſm naturam. ff. de re. iur.

Quero. quid si duo frates vel alij habent bona ↄmunia ex aliq̃ hereditate. Manente aũt cõione ↄtractũ est es alienũ: postmodũ veniũt ad diuisionem. Nunq̃d es alienũ ꝑ alterũ eoꝝ ↄtractuz soluetur de cõibus bonis: Spe. tit. de iudicijs dicit. ꝙ es alienũ. aut fuit ab oĩbꝫ ↄtractũ. Et tunc ab oĩbꝫ solui dꝫ indubitanter. Aut ab vno tm̃. Et tũc. aut est ↄtractũ occasione ↄmuniũ bonoꝝ: ⁊ in cõem vtilitatez ↄfectum. qđ ꝓbari dꝫ a ↄtrahente debitum. Et tũc etiaz de bonis cõibus est soluendum. ar. ff. pro socio. l. omne es. Aut non probat hoc. ⁊ tunc per eum tm̃ solui debet absq; grauamine alterius. ar. ff. de reg. iu. non debet. Non enim sufficit ↄtractum esse manente cõione. Immo est necesse ꝓbare ꝙ occasione cõis vtilitatis. ff. ꝓ socio. iure societatis.

Quid si alter ex coheredibꝫ ↄdẽnatus est ob maleficiũ a se ↄmissum: Rñ. qui s. ꝙ licet ipse cũ alijs hñ tractauerit hereditatez: tñ de parte sua tm̃ soluenda erit ↄdemnatio. nec fiet cõpensatio eiꝰ qđ bene egit. vt. ff. ꝓ socio. cum duobꝫ.

Quid si vnus ex coheredibus fecit sumptus ob honorem suum. puta. in militia sua vel nuptijs suis vel dignitate aliqua. Rñ. qui s. si cõmunis pater id fecit: hꝫ ipse hoc precipuum. ff. de colla. l. j. §. nec castrense. Si vero ipse post mortẽ patris sui hoc fecit: de sorte sua tm̃ hoc erit: non de bonis cõmunibus. ff. fami. her. l. si filia. §. idem scribit. nisi specialiter inter coheredes pactuz fuerit. vt huiusmodi sumptus ↄmunes essent. Idem tenet Bar. in dicto. §. nec castrense. vbi querit de alia. q. Pater incepit expendere ꝓ filio in studio. Vtrum patre mortuo debeat studiũ ꝑfici de ↄmuni inuitis fratribus. Videt̃ ꝙ sic: qꝛ munera cepta debẽt ꝑfici de ↄmuni: licet nõ possint noua inchoari. vt. d. §. idem scribit. Et hoc videt̃ tenere Dy. Cõtrarium tñ credit Bar. salua reuerentia Dy. Nam factuz pr̃is initiatũ erga filiũ: eatenus obligat heredem: quatenus ipse pater erat obligatus de necessitate. vt. ff. de mi. ⁊ ho. l. et si filiũ. Sꝫ pater nõ tenebat̃ de necessitate inchoare: nec ꝓsequi: ergo nec heredes.

Quid si vnus ex fratribꝫ coheredibꝫ hꝫ filiam nunquid dotanda est de cõibus bonis. R. Spec. si auus puelle pater coheredũ viueret: ipse habet neptẽ dotare. vt. ff. de iure do. l. ꝓfecticia. §. si filiꝰ. Si aũt nõ viuit auus: tũc de bonis patris sui tm̃ dotanda est: nisi coheredes inter se ↄpaliter aliũ pacti fuissent. Pro declaratõne huiꝰ nota. ꝙ cum defuncto patre plures filij remanent in domo paterna: quorum alij sunt minores. Alij maiores. Alij lucrantur. Alij non. Et eis ad diuisionem venire volentibus minores petunt ↄmunicari lucra maiorum. Hic an inter istos fratres sunt bona diuisa aut indiuisa. Primo quilibꝫ sibi acquirit qđ lucratur: nec peti põt ↄmunicatio ab alijs fratribus: nisi hoc fuerit in diuisione specialiter actum. Si aũt indiuisa. Et aliqui fratres lucrantur et tunc: aut certum est vnde acquirunt aut non. aut est dubium. Si certum est tunc statuendum est ſm quod acquisiuit. Si autem non est certum: nec esse põt. vel dubitatur: aut in facto: aut in iure. Si in facto puta. acquirit ex operis suis: quia forte est scriptor vel artifex: tunc sibi acquirit. ne quod ei suis laboribus et prospera fortuna accessit: hoc ad fratres prouenienS luctuosum ei accedat. vt insti. ꝑ quas per. no. acqui. §. igitur liberi. licet si sit male conuersationis homo nullius artificij: ꝓsumitur omnia habere de ↄmuni: aut de patrimonio patris: sicut alias vxor ꝑsumit̃ habere de bonis mariti. Sed ⁊ si quis fratrũ patre viuente aliquid lucratus est: licꝫ acquisierit patri. vt. l. cum oportet. C. de bo. q̃ li. Si tñ pater nõ apphenderit: videt̃ ꝙ filiꝰ tũc possit sibi illud retinere. nec hꝫ necesse fratribꝫ ↄmunicare. Si aũt pꝰ mortẽ patris acquisierit: ꝑsumitur de cõi habere: ⁊ ideo cõicandũ. In dubio eĩ presumitur de cõi habere: nisi ↄtrarium ꝓbet̃. Si aũt sit bone ↄuersatõnis: qꝛ artifex ẽ. ⁊ hñ lucrat̃: nõ ẽ ꝑsumendũ habuisse de cõi: nisi expsse ꝓbet̃. imo ꝑsumit̃ ex suis opis habuisse. C. de arbi. tu. l. si defunctus. Adde tñ ꝑdictis qđ notat Bal. in. l. illũ. C. de colla. vbi ex. l. fi. e. ti. dicit ꝙ si duo fratres remãserũt in cõione post mortez patris. ⁊ vnus plures fructꝰ posuit tanq̃ ditior: ꝙ in diuisione non põt petere ab alio fratre illã pluralitatẽ fructuũ: qꝛ dato q̃ nõ dicat̃ ↄtracta societas bonoꝝ: dicit̃ tñ contracta societas fructuũ ꝑceptoꝝ ⁊ ꝯsumptoꝝ. ⁊ allegat casum optimũ in. c. si duo fratres. de fra. de no. feu. inue. Et mirũ ſm glo. ibi: qꝛ fundus: seu feudum de quo in dicto. c. si duo. fuit acquisitum de ↄmuni pecunia. licet noĩe vniꝰ fratris qui post mortẽ pr̃is remanserat in cõica cum altero fratre. Et ideo fructꝰ talis fundi erũt cões donec habitauerint simul vt ibi. Secus tñ dicendũ ſm eundez Bal. in tractatu de duo. fratribꝫ in casu quo eẽnt duo fratres quorũ vnus hꝫ duos filios laboratores: q̃ laborãt possessionẽ cõez cũ alio frẽ suo q̃ nullum filiũ habet. Non enim diuident̃ fructꝰ equaliter: qꝛ hec societas respicit capita eoruz qui opas ponũt. Nam ex suis laboribus sibi acquirere possunt. d. l. cuz oportet. Et idem dixit Pau. de castro in. d. l. illud. in duobꝫ fribꝫ quoꝝ vnꝰ hẽbat multos filios. alter vero solus erat: ꝙ si ille qui habebat multos filios gubernabat bona. Ille vero solus nihil faciebat: nisi ꝙ lotis manibus ibat ad mensam. ꝙ nõ potest postea in diuisione petere ꝙ sibi assignẽtur fructus quos consumpserunt filij fratris. quod nota.

An autem frater qui gubernat bona cõia cum fratribus paruis possit in diuisione petere salarium sue administrationis: sicut tutor põt petere scdm Bar. in l. i. eos. ff. de tutel. Dic q̃ nõ põt petere salarium sed certa portio fructuũ assignatur eius industrie. Ita dicit Ludo. qui hunc casum dicit nunq̃ vidisse decisum.

Quid de mercatoribus et aliis artificibus qui preponũt institores suis apothecis. An ex eorũ ptractibus teneant᷑. R. Jo. de pla. in sti. qd cũ eo. §. institoria. q̃ sic si ptract⁹ noĩe dñi facti sunt. et maxime qñ in eo⁹ vtilitatẽ est versum. vt. l. q̃cunq̃. § j. et ij. ff. de insti. et. l. iij. co. ti. vñ si scribat in libro, q̃ apothecsaz dominus sui tiens habet. C. in deposito. tenetur dominus.

Quero an dñs et pater teneant᷑ ex ptractu gesto p seruũ et filiũ eo⁹ iussu. Rñ. idem qui s. q̃ sic. vt l. j. ff. qd iussu. Nam pr̃ et dñs vident᷑ ptrahere cũ p alios ptrahũt. vt in regula qui p aliũ. Et cõtrahentes simr̃ vident᷑ ptrahere cũ ppõnete: qñ contrahũt cũ pposito. vt. l. si institore. ff. si cer. pe. Idẽ in exercitore nauis. l. j. in pñcipio. ff. de exerc. Idẽ qñ versum ẽ in vtilitatẽ aliquo⁹ isto⁹ dño⁹. l. j. in pncipio. ff. de in rem verso.

Quid de fideiussore. An principalis teneat᷑ ad restitutõnẽ ei⁹ qd ille soluit. Rñ. Jo. de pla. q̃ sic insti. de fideius. §. si quid aũt.

Sz nunqd fideiussor põt sponte soluere, et non expectare q̃ sibi fiat mandatũ. Rñ. qui s. q̃ sic. vt dicit glo in. d. §. si quid aũt. Nam tenet᷑ agnoscere bonam fidem. l. idemq̃. §. fideiussores. ff. man.

Sed quid si iudex eum pdemnauit p iniuriam An possit agere mandati. Rñ. idem q̃ nõ: si non appellauit. l. si pca. C. mandati.

Restitutio .xiiij.

Quo ad damna data ab animalibus.

Quid si quadrupes tuus, puta equ⁹ vel asinus naturali feritate mihi damnũ intulit. puta. fregit vasa mea: vel vegetem: et vinũ effusum est. Rñ. Spe. in ti. de iniurijs. q̃ mihi teneris vel reficere damnũ: vel dare animal p noxa. vt instit. si quadru. pau. fe. di. in principio.

Quid si equ⁹ tuus calce me pcussit et crus fregit vel oculũ effodit: vl̃ aurẽ dentibus scidit: vl̃ me vulnerauit, pter quã plagã oportuit me dare. x. medico. et alia. x. expendi p curatõne. An petere possum. xx. et opas quibus carui et charitur⁹ sum. Rñ. Spe. vbi s. q̃ sic: vel q̃ des animal p noxa. vt. ff. si qua. pau. fe. di. l. ex hac lege.

Quid si tuũ animal inotauit meũ: ita q̃ meum animal dedit alteri damnũ. An tenearis. Rñ. qui s. q̃ sic. Idem dicit glo. in pallega. insti. in pñcipio. Siue animal tuũ moueat᷑ ad dandũ damnũ sui lasciuia et facilitate: siue incentiuo amore: vel persecutione alteri⁹ animalis. vt si equ⁹ tuus psequẽdo equã meã fregit ostiũ domus mee: vel mea blada immatura ptriuit: vel aliud damnũ mihi dat siue suo corpe: siue alio instrumẽto: vt si bos vel equus sine culpa pducentis plaustrũ obtriuit aĩal meũ vel aliud damnũ dedit. vt. ff. e. l. j. §. fine aũt.

Quid si bos tuus comedit herbã meã: vel canis tuus carnes meas: vel mun⁹ lardũ: vel mustela corrodit pãnos. An mihi tenearis ad emendam damni: vel ad dandũ animal p noxa. Rñ. Spe. vbi s. q̃ sic. vt. l. quint⁹. ff. ad. l. aqui.

Quid si oues vel aĩalia q̃s mittit in prediũ meum et frumentũ ordeũ: vel glandes depascuntur. Rñ. Spe. vbi s. q̃ mihi tenet᷑.

Quid si p se pecora intrauerũt campum et depasta sunt frumentũ. Rñ. idem q̃ mihi teneris. Sz quomodo extimabit᷑ damnũ datum in frumento dum est in herba. Rñdet. q̃ vel expectabit᷑ tempus messium. vt sciat᷑ quantũ ex tanto vel sili frumento habebit᷑: vel psiderabitur quantus fruct⁹ in anno pterito ex tanto et simili habitus est, ar. ff. ad. l. aquil. l. i. lege aquilia. Et hec opi. videt᷑ valde equa. Vide tamen de hoc supra. Restitutio decimo. in fi.

Sz nunquid dñs se liberat dando animal pro noxa. Rñ. idem q̃ nõ: si ipse illud imisit. vt. d. insti. Secus si casualiter intrauit.

Quid si leo. vrsus. vel aper quem tenes ligatum iuxta viam publicaz dãnũ dedit. Rñ. Spe. in ti. de emp. et ven. q̃ teneberis p. d. insti. Caueant ẽgo illi qui tenent canes mordaces. vrsos et simias et huiusmodi in locis publicis: q̃ si ledunt hominez liberum: pdemnatur tenens in expensis curationis et operaz amissa⁹ et amittenda⁹: insuper tum iudici equũ videbit᷑. facta extimatõne quantuz lesus viuere poterat scdm distinctõnem etatum. vt. l. hereditatum. ff. ad. l. fal. vt dicit glo. in. d. l. ex hac lege. Et ido nõ liberat᷑ dñs dãdo ferã bestiã dãnũ dantem pro noxa.

Sed pone. Inuenio pecudem tuam in segete mea damnum dantem. nunquid ppria auctoritate illam capere possum et tenere donec p damno mihi satisfeceris. Rñdet Spec. in ti. de actore. q̃ nõ possum capere vt teneam quasi loco pignoris donec mihi satisfactum sit: possum tamen capere et tenere donec sciatur dominus ptra quem agere possum.

Quid de his qui cum iumento: vel igne maliciose apposito: vel al's ledunt agrum: siue domũ alterius. Respõdet Monal. in ti. restitutõnũ q̃ tales tenent᷑ ad restitutõẽz toti⁹ damni.

Quid si bos alicuius cornupeta erat, et domin⁹ eum non custodiuit: nec diligentiam adhibuit. et egressus bouez vicini occidit. Rñ. Monal. q̃ domin⁹ bouis cornupete tenet᷑ dare aliũ bouẽ viuũ equiualentem. et mortuũ accipe. vt dicit tex. in. c. si bos. extra de iniurijs. et exo. xxj. hoc in verum qñ dñs sciuit eum cornupetam: qd psum it᷑ infra tres dies scire. Et pterea dicit tex. q̃ si cornupeta erat ab heri et nudiustercius. Quando vo ignorauit. puta. quia contra naturam sui generis insurrexit. et contra naturam suam. puta. quia consueuit esse domesticus. tunc non tenetur ex edicto legis aquilie: sed ex edicto legis. si qua. pau. fe. di. scdm hostien. et Gof. Idem intellige scdm glo. in. dicto. c. si

bos.cum iste qui damnũ dedit aggressus est aliũ & occidit. Sz econtra nõ tenet.i. qñ bos mortuus incitauerat: aggrediẽdo bouem cornupetã.ff.si q̃. pau.fe.di.l.j.Seu cum dubiũ est quis bos primo aggressus est.ff.ad.l.aqui.l.scientiã.§.cũ stramen.ta.Et ad intelligentiã predictoꝝ sciendũ: vt ex dictis Ho.colligi põt: q̃ duplex est actio: qua tenet dñs animalis damnum dantis.s.legis aquilie:et hac tenet dominꝰ aĩalis damnũ dantis qñ culpa sua:aut negligentia animal damnũ dedit. puta.si instigante eqnũ:ipse dolore ꝯcitatus recalcitrauit:vel damnũ dedit:aut si quadrupes plus iusto onerata damnũ dedit:vel si animal tuũ in segetem eam misisti:teneris ad totius damni extimationem. Alia est actio que vocat de pauperie: q̃ mihi teneris qñ nõ culpa tua quadrupes damnum dedit.puta.qñ damnũ dedit ꝯtra naturã:aut ꝯsuetudinem sui generis.licz sua ꝯsuetudo talis sit.puta.si sit equus recalcitrans. Nam maior ps nõ recalcitrat:vel bos cornupeta. Nam maior pars nõ cornupetat.Et tũc liberaris dando animal damnificans ꝓ noxa.licet damnũ excedat quadrupedis extimationem. Si aũt sit fera bestia: tũc dando illud aĩal ꝓ noxa nõ liberaris:sꝫ teneris ad totius damni extimationẽ:q̃r hmõi aĩalia nõ debẽt teneri in publico:siue soluta: siue ligata vbi publicum iter est. Als dñs tenet in duplum. Et nihilominꝰ actio de pauperie.i.ꝓ damno dato locũ hꝫ.& etiã tenetur ad impensas in curatõne factas. & ad operas amissas: vel quas amissurus est ꝓpter debilitatem. Nam ꝓhibetur quis verrem.aprum.canem. vrsum.leonem.& generaliter omne animal qđ nocere possit:tenere ſm Ho.

Quid si equus tuus insidiando mulam meam ꝓbaciat: & mula mea calcitrans crus meũ frangit: Rñ.ſm Ho.q̃ ꝯtra te agere possum de pauperie.vt.ff.si quadru.l.agaso.

Quid de tenentibꝰ columbaria. Rñ. Asteñ.in sum.ſm aliquos q̃ si nõ possunt teneri sine preiudicio & damno alterius:mortaliter peccant qui tenent. Quidam tamen credũt q̃ columbe plus ꝓsunt terris quas stercorizant: & mala seminakomedendo:q̃ nocent. Hoc videt posse tolerari:si tenentes colũbaria tpibus debitis dant eis ad comedendum. Als secus.

Quid de venatoribus qui cõculcant vineas et agros alioꝛz:quoꝝ canes occidũt anseres & oues & agnos pauperũ: Rñ.idem. credo q̃ tenent restituere extimatõez damni. & peccant mortaliter si nõ restituant:nisi ita modicũ damnũ esset q̃ probabiliter non curarent illi quibus damnũ dat.

Quero.an quis possit prohibere piscari in fluminibꝰ publicis et ꝑpetuis sicut est padus & renꝰ. Rñ.Jo.de pla.instit.de re.di.§.flumina.q̃ non. Similiter nõ põt prohiberi quis applicare naues ad portum & ligare naues ad rippas:siue ad arbores existentes sup rippas.licet tamen rippe & arbores sint publice quo ad vsum:sicut sint in communi vsu:tamen proprietas ripparum & arbores nascentes in eis sunt eorum quorum sunt predia quibus adherent.Et ideo si concurrant dominus agri volens incidere arborem existentem in rippa fluminis:et extraneus piscator vel nauta volens ligare nauem ad illam arborem:vel appendere rhetia:siccanda prefertur dominus:quia nemini debet ius suum detrahi. Sed vbi concurrunt extranei:tunc si vnus pretendit publicam vtilitatem & alius priuatam:prefertur ꝑtendens publicaz. Sed si vterq̃ pretendit publicam: vel vterq̃ priuatam: ꝑfertur qui primo occupauit ſm Jac.but. Sed si vterq̃ pariter occupauit:locus est grãtificatõni vel sorti:sicut dicit glo.de plaustris inuicem obuiantibꝰ in arta via:dum querit quod plaustrum retrocedere debeat in.l.j.§.hoc interdictuz.ff.ne quid in lo.pu. Nota tamen q̃ omnia supradicta in hoc.c. obtinent locum in foro iudiciali. vt damnificans alium etiam tenet de leuissima culpa actõne legꝰ aquilie.l.j.ff.ad.l.aqui.vel actione de pauperie.vt insti.si quadru.vel huiusmodi. Secus in foro conscientie ſm Inn.Dir.d.An.de but.S.Ber.Nico.de aus. Nam in foro anime solũ quis tenet de dolo & lata culpa. De hac materia vide s.Aduocatus in fi.& Restitutio.iij.

Restitutio.xiiij. Cui facienda est.

Primo quero cui dꝫ fieri restitutõ rei rapte seu als male accepte. Rñ.ſm ray. q̃ ei cui res subtracta fuit:etiã si nõ sit dñs rei: sed sua interfuit ex cã honesta rez esse surreptã: vt quia habebat in eã ius pignoris vel vsum: aut aliquid hmõi.ff.de fur.l.is cui. Si võ ipse cui nũc res ablata sit:furatus fuerit eã:nõ sibi:sꝫ dño erit restituenda:vel illi cui prior fur vel raptor surripuerat: si sua vt dictũ est interat ex cã honesta et fiat caute quantũ põt ꝑ religiosum & hmõi:ita q̃ nullo modo ꝑsona furis ꝓdat. Itaq̃ regulant restõ spoliatis facienda ẽ.extra de resti.spo.ꝑ totũ. Fallit tamẽ qñ non iniuste male accepit:sꝫ alius etiã turpit dedit.de quo.s. Monal.aũt in sum.dicit q̃ restõ regulariter est semꝑ facienda spoliatis vel eoꝝ heredibus:si inueniri pñt. Et hoc qñ fecit testũ. Si aũt mandauit in testamẽto distribui ꝑ executores q̃cquid ad ipm spectabat de mobilibꝰ et debitis: tũc facienda est executoribꝰ restitutio eiꝰ ꝓ rata & vxori ꝓ rata:si ipsa & liberi debeant hẽre aliquã partez in rebꝰ testatoris:aut d iure: aut ex dispõne testatoris. Si aũt ꝑtermisit facere testũ: tũc dꝫ fieri restitutio heredibꝰ ab intestato. Idem Dir.li.j.

Secundo quero. Pone q̃ illi cui restitutio facienda est:agat in remotis.cuius expensis mittet pecunia debita vel huiusmodi. Respon. Panor.in.c. cum tu.de vsur.post hoc.q̃ aut vsurarius recessit de loco vbi extorsit vsuras. Et tunc cum ipse sit in mala fide tenetur ipse expensis suis ad locum mittere vbi extorsit vsuras. Aut his quibus vsure fuerunt extorte recesserunt. Et tunc procedit dictũ glo.in dicto.c.cum tu.vt expensis creditorũ mittantur. Similis distinctio fit in re legata. vt in.l. cum res.de le.j. Et hoc verum nisi reperiatur aliquis fidelis qui vellet gratis ferre creditoribꝰ.ar.

rij.t.significante.de pig. Hoc tñ excipiũt vnuz casum in quo debitor nõ tenet mittere debitũ creditoribus.puta.qñ maiores sumptus fierent in mittendo: q̃ valeat res restituenda: vel etiã vbi quãtitas que debet esset modica respectu debentis habere: qr forte est potens et facultatibus abundans. quibus casibus pauperibus eroganda est pro anima creditoris: vt sic restituatur illi spiritualiter qñ non põt reddi temporaliter. Qd dictum est de vsurario. idez intelligas de bonis raptis: vel furatis: legatis: vel aliis debitis. Si autẽ nescitur vbi habitet creditor: tũc non tenet euagari euz querendo: sed dabit pauperibus: nisi verisimiliter expectet ut redeat. qr tunc expectabit: vel reponet in ede sacra.

Tercio. quid de illo qui pluribus tenet et vult ptem soluere: cum totum nõ possit: nunqd possit gratificare vni: soluendo ei insolidũ. An teneatur singulis soluere pro rata. Et si teneat ex contractu vel maleficio. nunquid plus soluendũ sit in hanc causam q̃ in illam? Rñ. Monal. q̃ si creditor vigilauit exigendo debitũ in iudicio: vel extra: põt ei debitor soluere debitum antequam bona debitoris auctoritate iudicis incipiant possidere: qr postea iura paria facta sunt omniũ creditorum qui nõ habent pignora vel hypothecas: vel nõ sunt priuilegiate persone. Item si debitor vult vni creditori gratificare: debz illud omnibus communicare: et ab eis licentiã obtinere. Simuliter si vnus creditor denũciauerit alteri ne reciperet a debitore: in fraudẽ videt ille versari si acciperet. vbi aũt nõ vigilatur creditor exigendo debitum: non videt q̃ debitor teneat ei gratificare. Iure tñ poli et si nõ iure fori excusaret: vt dicũt quidaz: debitor: si pietate motus gratificaret plurimũ indigenti creditori. Et non est dicendum q̃ aliud priuilegium plus conueniat illis quibus tenet ex maleficio: vel quasi: q̃ illis quibus tenetur ex contractu vel quasi.

Quarto quero. an predo sit restituendus. Rñ. Monal. q̃ de rigore iuris predo est restituendus nisi sit talis p̃do: cui nullus parcere debeat. De hoc vide panor. in. c. in litis. de resti. spo. vbi dicit q̃ quidam sunt latrones famosi qui morant in stratis publicis ad depredandũ: et isti debẽt suspendi. et iste p̃do nõ est restituendus. Alio mõ accipit de eo p̃done qui aliũ eadẽ re spoliauit: et iste p̃do est restituẽdus: quãtumcũq̃ constet illũ esse p̃donem. ex quo dñs nõ securit secũ quod petẽdũ. vt in. l. j. §. si p̃do. ff. deposi. vbi tex. dicit q̃ si p̃do deposuit potest agere depositi: reddẽs rõnez. qr eius interest cũ alteri teneat et hẽat depositarios obligatos ex contractu. Que ratio hz locũ quãtumcũq̃ constet eum esse predonẽ. In beneficialibus tñ nõ dz fieri restitutio. ex quo constat eũ esse p̃donẽ: ne det viciosus ingressus. Nõ enĩ dz se intrudere in bñficio vt alij restituat. Excipiunt tñ aliq casus in quibus p̃do nõ est restituendus. Primo si dñs eodem tpe repetat eum p̃done. Scdo nisi p̃do deposuerit rem ablatã apud illum cui abstulit. ff. depo. bonafides. Tercio. nisi sit talis p̃do: cuius vite nullus parcere dz: vt dictuz est. Quarto. nisi sit inuasor rerũ spũalium qui nõ debet restitui: nisi probet possessionem illarum rerũ legitime adeptam esse. Fur aũt fm panor. vbi s. nõ est restituendus regulariter. Idem Jo. de san. Vnde si aliquis furtũ faciat. et illud qd surripuit alter furat: dñs põt agere contra furem posteriorem: nõ fur. ff. de fur. l. qui vas. §. si ego. Fallit qñ quis habuit iustum titulũ. et postea furtũ committit alijs comodando: vel concedendo. puta. rez sibi comodataz alteri cõcedit. talis põt agere furti: q̃ eius interest ex causa honesta. Et addit Jo. de san. q̃ maritus contra vxorẽ nõ hñt actõnez furti: qr lex ita atrocem actõez dare in psona coniuncta erubuit. C. de fur. l. manifestissimi. Item nec dñs contra seruũ: nisi post manumissionez: nec pater contra filium. ff. de fur. l. serui. Ille autem qui his personis opem vel auxilium prestat tenetur furti. ff. de furt. l. siquis vxori.

Quinto. quid de prelatis et alijs clericis habentibus administrationem ecclesiasticam et male administrantibus. Nunquid teneant ad restitutiõez et cui? Rñ. fm Hosti. q̃ tenet talem ecclesiã seruare indẽnem. Et hoc siue prelatus expendat in meliorationẽ patrimonij: vel si propter nimiã diligentiaz propriorum negociorum neglexit negocia ecclie procurare: sz etiã de culpa seu negligentia procuratoris: seu sui vicarij videt teneri. de offi. ar. c. ea que. Sed si de suo aliqua expendit in negocijs ecclesie: illa potest recuperare: vel etiã heres suus: vt sic fiat quedaz recompensatio hincinde. Hoc autem intelligas qñ grauis est lesio: vel etiam quo ad alienatiõez rerũ imobilium: vel mancipiorum ecclesie: vel etiam redituum suorum. Non enĩ prohibetur p̃latis quo minus possint de fructibus et preceptis redditibus aliqua erogare.

Sexto. quid de his qui donant inhonestis mulieribus: vel mimis et ioculatoribus propter peccata que committunt: vel propter fauorez seculi. Rñ. fm Hosti. q̃ peccant mortaliter. lxxxvj. di. donare. et tenentur restituere ecclesie si proprium habent. De his aũt qui talia acceperunt non est dubiũ q̃ teneãtur ad restõnem. xiiij. q. v. si res. Secus si causa elemosyne et sustentatõnis.

Septimo. cui fiet restitutio de p̃dictis. Rñ. fm Ho. q̃ nõ illi danti: sz successori suo q̃ hoc in vtilitatẽ ecclesie expẽdat. Et si forte nõ curaret dare successori: vel tantũ expectare pauperibus loci illius erogabit. Et fm gl. Ray. hoc melius: cũ pauper indigẽt vel ecclia satis abũdat. Itẽ fm Monal. restituẽ tenent p̃lati dãtes de bonis ecclie consanguineis potẽtibus. nõ propter naturã sustẽtandã: vel aliã cãz honestam: sz vt faciãt eos diuites notabiliter vltra statuz conditiõis generis eorum: vel parentele. vt cũ epi vel clerici de vili genere nati consanguineas suas maritãt baronibus et filijs. Et iõ tenent: qr contractãt rẽ alienam inuito dño. Bona. n. ecclesiarum: pauperũ sunt fm Aug. et Hiero. Vide aũt terribile dcm̃ Archi. post Vg. in. c. nõ liceat. xij. q. ij. papã peccare mortaliter si bona eccle alienat sine cã rõnabili et honesta: vt qr consumit i turpes vsus. et dat consanguineis vt eos diuites faciat p̃ alijs: vel construat sibi palatia. Et si pa-

pa in hoc excederet notorie et eet incorrigibilis: cu nō posset ex hoc ecclia nō scandalizari: poterit de hoc accusari in ꝯcilio ꝑ glo. singularē. in .c. si papa. xl. di. In dubio tn̄ ꝑsumendū est ꝙ faciat ex cā rōnabili. Idem panor. in .c. ꝯstitutus. de reli. do.

Octauo quero. an ꝑdicti teneant̄ hāc restōnem facere de bonis ꝑsonalibꝫ. An vo sufficiat ꝙ satisfaciant de fructibꝫ ꝑcipiendis. Rn̄. ꝙ cuz qcqd supest eoꝝ vsibꝫ de ꝓuentibꝫ debeāt̄ paupibꝫ: nō sufficit facere restōnem de talibꝫ fructibꝫ: si hūt ꝑtrimonalia vel aliūde ꝙ de ecclesia ꝯsitat: nisi ꝯtenns subtraherēt sibi de necessariis: vel ꝙ expēdissent circa vtilitatē ecclesie de bonis ꝑsonalibꝫ: aut aliunde ꝙ ꝑ ecclesiā ꝯsiuis. Item diuites et potentes siliter tenent̄ qui ꝑ fraudes vel minas vel importunitatē nimiā: vel al's recipiūt sine iusta cā. Sec' si ꝓpter necessitatē: vel hospitalitatē recipiūt. Siliter si sint bn̄ meriti: vel honesti ꝛ spūales viri: ꝑsertiz qꝛ iaz impenderūt ecclesie suū seruitiū vel defenderunt eam ꝯtra ꝑdones: vel ꝑstiterūt ꝑrocinium in cā vel hmōi. Talibꝫ eniz tenet̄ ecclesia rependere vices. xii. q. ii. quicūqꝫ. De materia clericoꝝ. vide singularia s. Clericus iiii.

Nono. quid de ꝑlatis ecclesiaꝝ ꝗ ꝓcuratōez vl' seruitiū aliqd impendūt legato vel alii: ꝛ pl'a subditis extorquēt ꝙ soluāt. Rn̄. Monal. ꝙ sic extorta restituere debēt: ꝛ tn̄ idem paupibꝫ erogare.

Decimo. vtrū qui simulatione religionis aliqd acquirit: sic facit hypocrita teneat̄ ad restōnez. Rn̄. Alex. de Alexā. ꝙ sic: qꝛ ille qui dat aliqd hypocrite: quē extimat bonū ꝛ religiosuz nō dat ꝑ se loqndo: s; interpretatiue viro religioso. vn̄ nō transfertur dominiū rei date hypocrite: ꝓpter qd tenetur ad restōnem. Non ob. ꝙ ille cui ꝯfert̄ ꝑbenda ab epō: qui creditur esse bonus: licet nō sit non tenet̄ ad restitutōnem: qꝛ respondet ꝙ non est simile: qꝛ licet ille qui ꝯfert illi ꝑbendam credat illum esse castum: tn̄ ille cui ꝯfertur: fraudē nullam ꝯmittit: ꝓpter quam illi ꝯfertur: qꝛ nō simlat se castum tali intentōne: vn̄ licet ingrediēs sit malus. vtputa. fornicator. licet' tn̄ ē ingressus in ꝑbendam. vn̄ nō tenet̄ restituere. S; acquirens aliqd per hypocrisim tenet̄. qꝛ ingrediens s; est viciosus ꝛ viciosus ingressus. qꝛ fraude ꝛ dolo ingredit̄. S; si ingrederet̄ ꝑ fornicatōez: sicut si epūs matrē vel sororē clerici cognosceret: ꝛ ob hoc ei daret: tenetur cleric' resignare cognita veritate.

Cui autez debeāt restitui habita ab hypocrita? Rn̄. Inno. in .c. qꝛ plerūqꝫ. de imu. ec. ꝙ forte non tenet̄ restituere illi ꝗ dedit: qꝛ ꝯsecutus est mercedem suā. Et dicit ibi panor. ꝙ hoc ē notabile dcm̄ Debet ḡ dari paupibꝫ: nisi esset datuz aliq spālr cā expressa. puta in calicē: vel altare vel hmōi. Caueant ḡ sibi om̄s clerici. ꝛ laici religiosi et heremite. ꝗ ostendūt bonā vitā vt recipiant el'ynas.

Undecimo. quid si diues mentiendo se pauperem acquirat aliquid. an teneatur ad restitutōem Rn̄. idem Ale. ꝙ tenet̄ ad restōnem eius quod ꝑ simlationem acquisiuit: s; non tenet̄ restituere ei a ꝗ accepit. quia ille meritum ꝛc. Sed tenet̄ dare pauperibus: quibus ille dedisset. si nō errasset. si ꝯstet illi qui sunt.

Duodecimo. quid de mendicantibꝫ validis ꝗ fingūt se infirmos: ꝛ nō sunt. Et sicut dicit glo. in l. vnicā. de mendi. vali. lib. xi. possunt fingere cum herbis ꝛ aliis medicamentis deformitates membrorum ꝛ egritudines corpoꝝ. Rn̄. Jo. de pla. ꝙ inspicienda est ꝯditio eorum. vt si in eis fuerit corporum integritas: ꝛ annoꝝ robustitas: eoꝝ inhertia sine miseratōne puniat̄. hoc modo. vt si fuerit serui subdant̄ dominio accusatoris. Si vo liberi: efficiunt̄ coloni ascripticii. Et hoc quando fingūt infirmitatem. Qn̄ vo fingunt debilitatem: tunc si est forensis expellitur: ꝛ ad suas remittitur partes Si autem de vrbe. debet compelli ad opera. et artes. ꝛ exercitia publica operanda: vt. d. l. vnica.

Tercidecimo. quid si meretrix dolo. fraude. vel ꝑsuasionib' inducit aliquē vt ei donet. An teneatur restituere in foro ꝯscientie. Et circa hoc Rn̄ panor. in. d. c. qꝛ plerūqꝫ. scḋm Inno. ꝙ nō ꝓpter repetitio qꝛ hinc inde versat̄ turpitudo. vn̄ potior est ꝯditō possidentis. ff. de ꝯdi. ob turp. cām. l. vbi aūt. In foro aūt ꝑnīali est vtrīqꝫ pnīa iniūgenda scḋm eum: qd est notabile. qꝛ ꝓpte sentit ꝙ talis non tenet̄ ad restōnem in foro aīe. Idez tenet Jo. an. vt' ista nō teneat̄ erogare paupibꝫ. Ptō. qꝛ ius positiuuz est ꝓ ea. Dicit enī ꝙ meretrix turpiter facit: s; nō turpiter accipit: cuz sit meretrix: vt. l. iiii. ff. de ꝯdi. ob tur. cām. videt̄ enī ꝯcurrere equitas nālis. Si enī nō turpiter accipit: exꝗ est meretrix: ḡ nō tenet̄ restituere. Preterea fauet sibi ius naturale in retentione ꝓpter voluntatē dn̄i tradentis. Nā nil tam naturale ꝗ vt acqsitio fiat scḋm voluntatē dn̄i trādentis vt dictū est s. Idez tenet Cy. ꝛ dicit se vidisse cuidam epō ꝙ meretrix de eo ꝙ lucratur in meretricio pōt facere testm̄: ꝛ disponere ꝓut vult nec epūs pōt illis taliter acqsitis apponere manū: etiā post mortē meretricis. Sec' dicit Cy. in ea ꝗ nō est meretrix. Dicit enī ꝙ iz dn̄ium reꝝ donataꝝ transeat in illam mulierem: tn̄ fiscus tāqꝫ ablator iniuste ꝗsiti: illud aufert ꝑ. l. i. ff. de iure fisci. Et dicit ꝙ tales mulieres tenent̄ in foro aīe: hec turpiter acquisita restituere. Nō placet panor. qꝛ iste turpiter acceperunt: exꝗ nō erant meretrices: in palā questū facientes. Cessit enī dispositio. d. l. iiii. ꝛ etiā equitas nālis. Et io Cy. etiā dicit ꝙ peccat ille ꝗ meretricibꝫ nō seruat fidē ꝓmissam ꝑ rōnez allegatam qꝛ sic nō turpiter recipit: ita nec turpit̄ stipulat̄ seu recipit ꝓmissionē. Et hanc opi. videt̄ approbare Bar. in. d. l. iiii. Concludit ḡ Panor. ꝙ meretrix turpiter nō recipit bona: vel ꝓmissionem. ꝛ ꝙ de illis pōt ad libitū disponere licet ꝯsultius agat dādo pauperibꝫ: marie de his ꝗ ꝑ immoderatā improbitatē lucrata est. Secus in aliis mulieribꝫ nō meretricib': quia iste turpiter recipiunt dona vel ꝓmissionem. vn̄ ꝓmissione nō pn̄t agere. ꝛ recepta tenentur restituere ꝛ fiscus pōt illa bona occupare Adde tn̄ predictis ꝙ notat Tho. scḋa scḋe. q. lxii. ꝙ si meretrix aliqd superflue: vel fraude: vl' dolo extorsisset tenetur eidē restituere. Et hoc vr̄ equum:

quia quo ad hoc iniuste recipit. et sic retinere non pot. Quod nota.

Quid autem de alijs mulieribus que non causa questus: sed libidinis male operantur: et multa munera ob hoc recipiunt et dant. An huiusmodi male ablata hinc inde debeant dari pauperibus. An possint restitui turpiter danti? Quidam dicunt quod ubi huiusmodi turpiter data ipso iure non applicant fisco: nec priuato: licet turpiter accipiens non cogatur restituere turpiter danti: tamen si vellet: posset restituere eidem danti. Nam nullo iure hoc prohibetur: et pene sunt restringende. Alijs videtur quod non turpiter danti: sed pauperibus talia eroganda sint: nisi ille turpiter dans esset pauper: et illi per confessorem darentur tanquam pauperi. Tamen tenendo opi. vv. quod ubi restitutio non est fienda certe persone: sed pauperibus eroganda ista restitutio est de consilio: non de necessitate: preterquam in furto. rapina. usura. symonia et huiusmodi: tunc prima opi. tolerari posset. Et hoc facit ad multa.

Quid autem si fit indebitum iure ciuili tantum: vt si legatum de quo potui detrahere falcidiam secundum leges: illud integre solui credens sufficere hereditatem ad omnia. An teneatur legatarius mihi restituere? Inno. in c. quia plerique. de immu. ecc. tenet quod non: quia licet ius positiuum disponat super huiusmodi falcidia: equitas tamen naturalis que oritur ex dispositione testatoris est pro legatario. Host. dicit hoc dictum Inno. procedere in herede qui soluit per iuris ignorantiam. Si ei errauit in facto: competit repetitio per l. error. C. ad l. fal. idem tenet Bar. in d. l. error. et in auth. sed cum testator. eo. ti. vbi dicit quod si heres soluit ignoranter ignorantia facti in nullo sibi preiudicat. quia etiam solutum repetit. d. l. error. Si vero soluit indebitum ignorantia iuris: nocet in eo quod soluit. d. An. dicit illam l. procedere in foro contentioso: sed in foro anime loquitur Inno. Ipse tamen sic distinguit. quod aut testator vetat in testamento falcidiam detrahi. et tunc legatarius tenet cum bona conscientia illa bona: etiam si testator fuisset ignarus sui patrimonij: licet aliud dicat lex fori contentiosi. vt in dicta auth. sed cum testator. Mouetur: quia habemus certum fundamentum. s. voluntatem defuncti: nec aliquis error cadere pot voluntate defuncti impleta. Si autem testator non vetuit: tunc si persona est ignara et grossa verisimiliter ignorans detractionem falcidie: idem dicendum. s. legatarium iuste tenere in foro anime: quasi tunc consensus testatoris concurrat in solutione totius legati. Si autem testator erat persona instructa in iure: seu certificata de lege falcidia. tunc dicit se credere quod legatarius teneatur restituere quod habuit contra legem falcidiam: siue errore facti: siue iuris heres soluerit legatum integrum: quia cum possibile sit testatorem voluisse vt falcidia detrahatur: ex quo erat sciens et non prohibuit: consultius est vt legatarius restituat: vt sic satisfaciat voluntati defuncti. Nam in dubijs tutior via est eligenda. Et panor. in d. c. quia plerique. dicit d. Antoni. hic q. decidisse secundum tacitam voluntatem defuncti: ex qua insurgit obligatio naturalis. licet lex positiua aliter disponat in foro contentioso. Et sic vult indistincte vt illa equitas naturalis preferatur in foro anime dispositioni iuris positiui. Quod est notandum. Glo. tamen in c. fi. de solu. videtur distinguere. quod aut fuit debitum naturale: tamen sed ciuiliter indebitum. Et tunc: aut errore iuris fuit facta solutio: et non competit repetitio. Aut errore facti: et pot repeti. Exemplum. heres volens retinere falcidiam soluit legata integra credens se teneri: certe non pot repetere: quia errauit in iure. Si autem credebat hereditatem esse sufficientem: tunc repetit: quia errauit in facto. vnde error iuris non excusat: vbi debitum naturale processit. Secus in errore facti probabilis. Aliud est indebitum tamen iure naturali: vt est illud quo per cyrographum quis obligatur spe future numerationis. qui tale indebitum soluit: repetit. Aliud est indebitum naturaliter et ciuiliter. et taliter solutum quacunque ignorantia: repetitur. vt. C. de condi. inde. l. j. Si sciens se non debere: soluit: non repetit: quia donare videtur. ff. de condi. inde. l. j. Quo tamen ad questionem nostram principalem: opinio. d. Antonij videtur tenenda: quia fundata super ratione naturali.

Restitutio. xv. scilicet incertorum.

Primo queritur. Pone expoliati ignorantur ac heredes eorum. talia sunt incerta et debent distribui in pias causas. An debeant distribui in loco: vbi rapina vel vsura facta est. Ho. dicit restitutionem fiendam pauperibus illius loci: vbi pecunia fuit extorta: quia inter illos facilius poterunt reperiri heredes illorum: vel is cui damnum datum est. Fede. autem dicit quod licet hoc sit consilium: non tamen de necessitate est. vnde satis est quod restituatur pauperibus. Quod placet panor. in. c. cum tu. de vsur. Idem vv.

Secundo queritur. nunquid ista restitutio incertorum pertineat ad episcopum. an ad alios confessores. R. Ge. in. c. religiosus. de testa. li. vj. querit an executores deputati per testatorem possint dispensare male ablata incerta? R. secundum Archi. quod sic: per tex. illum, imo plus quod testator hoc idem potuisset. pro hoc allegat. c. cum tu. de vsur. Et Ug. dicit se non dubitare quod episcopi non habent se de his intromittere: nisi in defectum: vtputa quando non est a testatore aliquis deputatus ad hoc. Idem Lap. ab. qui dicit episcopum sibi posse reseruare absolutionem peni: non autem dispensationem incertorum. Idem Jo. cal. et Dominicus de sancto geminiate. Jo. de lig. dicit quod opi. Archi. de iure rigore est vera: sed alia opi. Hos. qui voluit quod talis distributio pertineret ad episcopum: seruanda est de equitate. Lap. ab. ducit predictas opi. ad concor. per hanc viam. quod quedam sunt male ablata incerta. in quibus transfertur dominium in possessorem nec competit repetitio. vt. xiiij. q. v. non sane. Et tunc procedit opi. Archi. Quedam sunt in quibus dominium non transfertur; et competit repetitio. vt ex de deci. ex transmissa. Et tunc habet locum opi. Ho. Ro. diuersitatis est. quia in primo casu: ille qui habet male ablata pot facere elemosynam: et habet ius dominij: licet illicite. Et ideo de suo pot elemosynam per se vel per alium facere: distribuendo presertim pauperibus. vt in. d. c. non sane. In secundo vero casu: non pot inde elemosynam facere; nec habet ius dominij: vel si habet non habet perfecte: quia competit eis repetitio: vel eorum heredibus: quorum fuerunt male ablata. Sed Ge. dicit quod istam distinctionem Lapi destruit text. in. c. sic dignum.

de homi. §. eos. qui loquit̄ in rapina: et sic in casu quo ɔpetit repetitio. Et tamen text. dicit q distributio ibi facta pauperibus p eos qui extorserūt: eis nō ɔdest cuz extarent illi quibus debebat fieri restitutio. ergo si illi nō extarent videt̄ velle tex. q pro fuisset illis talis distributio. Unde credit Ge. q si in veritate apparēt illū dispensasse sine fraude: q valeret talis distributio. Sco. etiam in. iiij. dis. xv. loquens de incertis dicit. nō inuenī quis necessario sit determinatus mediator in istis incertis dispensandis pauperibus. Sibi tū videt̄ q quis talia p seipm: ɔsilio nihilominus boni viri pōt pauperibus erogare. Idem tenet Tho. Quidā tamē excipiunt aliū casum vltra p̄dictum. vicz in incertis publicoꝝ vsurarioꝝ. Item et tercio pōt excipi tercius casus. qn̄ executores: vel sacerdotes parochiales: aut religiosi male dispensarent talia incerta. q2 vt dictū est s. Religio pauio. Ep̄s hz iurisditionem etiā in exemptos. vt dicit zab. in cle. j. de testa. Et fm pau. ep̄s pōt executorez ab officio remouere ɔpter suspitōez: etiā fm zen. et Land. si exempti essent rōne delicti: etiā si testm̄ esset factū in loco exempto: q2 ordinarius hoc casu ɔcedit vice pape. Et dicit zab. q illa cle. loquit̄ de quacūq vltima voluntate: etiā si esset donatio causa mortis. Quo tū ad incerta manifestoꝝ vsurarioꝝ. an ɔpetat ep̄is illorum distributio. Panor in. c. cū sit. de iudeis dicit non modicū animaduertere q null⁹ tex. facit mētōez de ep̄o: nisi. d. c. cuz sit. Sz ille tex. si bn̄ pōderet̄ nō dicit q ep̄s debeat distribuere: sz fm ɔuidentiā suam. Et ideo dicit q dispensatio male ablatoꝝ: pōt fieri p eum qui tenet̄ restituere: vel p eum de quo sibi ɔuidit sz fm ɔsilium et prouidentiaz ep̄i. Et sic saluant̄ oīes opi. hec panor. Nota ergo panor. in eo qd dicit q nullus tex. facit mentionē de ep̄o: nisi. d. c. cuz sit. ergo sequitur q p. c. q̄ꝗ. de vsur. li. vj. nō pōt ɔcludi q distributō incertoꝝ manifestoꝝ vsurariorū ptineat ad ep̄m. Sup quo. c. quidam se fundare nitunt̄. Ad dictū tū. c. cum sit. aliter rn̄det panor. q loquit̄ de iudeo qui erat suspectus de restōne: maxime q̄ erat fiēda inter pauperes xp̄ianos. Et Jo. cal. in quodā cōsilio. dicit exp̄sse q ep̄s nō pōt p statuta synodalia sibi reseruare dispensatōez incertoꝝ. Idem Ug. et frater Clarus. dicentes q nō pōt ep̄s excōicare d iure sacerdotes: qui se intromittūt de dispensatōe incertoꝝ. Idem Archi. §. qui addit q caueat diligenter qui p alium restituit: et ita caute faciat: vt recipiat qui debet: et nō ille retineat sibi. q2 p hoc nō esset liberatus. Hoc intellige duz sciuerit. Alias ignorantia pbabilis bene illū excusaret.

Tercio quero nunquid ep̄us possit talia male ablata dispensare in repatione ecclesie parochialis. Ge. vbi s. dicit fm q refert Jo. an. q ista questio fuit dispūtata bononie p fratrem Bēnium sancti Martini de senis. qui allegabat ad negatiuam: q cum ista sint dispensanda in pauperes. vt d vsur. cum tu. si alteri soluatur: debitum nō remittit̄. de iureiuran. ea te. et qui tenet eroganda pauperibus retinet aliena. xlvij. di. sicut. Item q2 nemini ē consulendum cum alterius iactura: per regulam iur. locupletari. Nec p̄textu pietatis: est impietas facienda. xxx. q. j. nosse. vnde licet ecclesias reparare sit opus pietatis: nō tamen est cum iactura pauperū hoc exercendū. Item soli principi licet cum alteri⁹ iactura alteri ɔferre. de rei. do. ɔstitutus. Item q2 requiritur ɔsensus omnium illorum: quorum iura detrahitur. de reg. iur. quod omnes. In cōtrarium quia episcopo equalis cura īminet de tribus scilicet pauperibus. ecclesijs edificandis et reparandis. et de alendis ministris ecclesiaꝝ. lxxxij. di. c. j. xij. q. ij. aurum. Item quia expedit pauperibus: ecclesias reparari in quibus oblatōnes recipiūtur ad pauperum alimoniā. xij. q. j. habebat. Item quia ī eis conueniunt fideles. et inuitant̄ ad pauperum subuētiones: et alia pia opera. et sic reparari illas pauperibus expedit. Et maxime: quia si ecclesie paupes sint in pauperum numero: cum ipsius ministris computabunt̄: maxime ne desit populo spirituale alimentū. s. verbum dei. viij. q. j. audacter. Et soluendo. q. tenuit q si eccl'ia repatōne vel augmento indiget. vt q2 ad eam nō pōt ɔueniri ppter ius ad diuina: nec facultates ipsius eccl'ie ad repatōnem sufficiūt: ep̄s sine pauperuz graui dāno: ad talem vsum illa licite poterit deputare. et alias non poterit fm eū. vicz qn̄ facultates eccl'ie sufficiūt: vel reparatio nō ē necessaria: sz volūtaria: vel nimia fames que tūc īminet pauperibus lxxxvj. di. pasce. Et idē dicit Jo. an. se vidisse disputare p. d. Recuperum de sancto miniate.

Quarto quero an isti executores deputati per testatorem ad distribuendum ista incerta: possint exequi p alium. Rn̄. Ge. q nō: sed implere debēt p se. ad hoc. c. tua. extra de testa. Ibi p man⁹ eoꝝ. Idem Ol. Et intelligit hoc verū nisi certa erogatio certe rei: et certo loco fienda cōmissa esset. q2 tūc forte posset alij ɔmitti. ad hoc de offi. dele. is cui. li. vj. Idem Jo. an.

Quinto quero. Pone testator dedit quatuor executores: vt oēs vel maior pars ipsorum vnacuz Jo. qui erat de numero q̄tuor distribuerēt: postea mortui sunt duo supstite Jo. et alio. An possint exequi. Jo. cal. tenet q sic. p. d. c. religiosus. qd lz ad lrām loquat̄ in duobus: altero mortuo: vel absente: tū idem videt̄ si essent plures: et maior pars defecerit. quia tunc ad minorem spectat dispensatio per ratōnem dicti tex.

Sexto q̄ro an mortuo executore succedat successor: vt q2 forte executor erat plat⁹. Rn̄. zab. ī cle. j. de testa. q mortuo executore dato sb noīe dignitatis succedit successor. Quō aūt cognoscetur hoc: dicit Math. q si fuit deputatus executor antequā eēt in dignitate. dicetur datus ratōne psone: et nō transit in successorez. Si aūt post. Aut adiecit nomen appellatiuū tm̄. aut ɔprium: et appellatiuum. Primo casu. presumitur ratōne officij. et succedit successor. Secundo casu secus. Glo. tamen Joh. an. in. c. ij. de testa. in. vj. dicit. q predicta distinctio ɔcedit in extraneo: sed in propinquo videtur q licz nomen non fuerit exp̄ssum: cum affectōne hoc fa-

ctum fuerit:nõ transibit ad successorem. vide de hac materia Pan or.in.c.quã.de offi.dele. Dicta tamen distinctio Mat.facit ad multa. Nam si dicitur in bulla apostolica.preposito.S. martini.absq3 expressione nominis proprij: tũc transit in successorem. Si autem diceret. Pe.pposito. S.martũc ñ transit in successorē.

Septimo quero.an executor possit aliquid erogare in spuriuz defuncti. Respon.zab.fm Mat. q3 non:quia nec p se:nec alio mediante capere potest.ff.de vul.τ pu.si pater. Et hoc dicit Math.verum:etiam si datum sit executori arbitrium disponendi.quia debet intelligi sibi datum prout a iure τ nõ ptra ius hec zab. Hoc põt intelligi de rigore iuris ciuilis. Secus tñ de iure canonico. vt in.ca.cum hẽt de eo qui du.in ma.

Octauo quero.an executor religiosus possit erogare aliquid suo pprio monasterio:vel sibi:vel cõsanguineo? Et videt q3 sic: Nam fm regulã charitatis. Primo nobis et nostris debemus subuenire. In cõtrariũ videt.qr tal'erogatio videtur suspecta. Pau.distinguit.aut est solus.et nõ põt:vt sit differentia inter dantẽ τ recipientẽ.de iure patro.per vñas.nisi pıunctio esset euidens ratio pietatis. Aut est cum alijs:τ põt.tñ dicit Pau.q3 monasterio etiaz dare põt de his que potest suo arbitrio distribuere:etiam si sit solus.qr ibi est euidens distinctio psonarum. de testi.in sup. Idem dic de psanguineo:cessante fraude. Sibi autem nõ põt: nisi esset in summa necessitate.qr tũc etiaz ei liceret capere aliena.

Quid aũt si testator voluit omnia distribui de voluntate:vel psilio religiosi? Rñ.zab.fm Pau. q3 primo casu.est quasi executor. Et hoc idez dicẽdum qð de executore. Scðo casu.dic secus.nisi heres vel pmissarius psilium eius sequi teneatur:ex mandato testatoris.hec zab. Et sic primo mõ.frat minor nõ põt se impedire;cum nõ possit eẽ executor. De ista materia vide s̃. Religio pmo.et.j̃.Testamentum tercio.

Quero.an qð dictum est de reddenda rõne p executorez:locũ habeat si testator hoc vetuit. Rñ. Pau.vt refert zab.in.d.de.j.dicit.q3 si executor ex indebita administratõne delinquit:non valet remissio:qr nõ est verisimile testatorẽ posuisse illam clausulam in elusionẽ sue voluntatis:τ pontificalis officij:nec etiã posset testator officiuz ordinarij impedire hoc casu.vt.d.de.j.τ.c.nos quidem.co.n. Alr̃s si ex distributõne:vel retentõne nõ pmittit delictum:nec offenditur testatoris voluntas:quia vtrũq3 posuit in voluntate executoris:valet remissio.hec zab.

Estitutio.xvj.

de mõ restituendi. Sciendũ primo fm Archi.f.i tractatu restitutionũ de mõ restituendi talis fit distinctio:colligendo mentẽ doct. τ aliqliter colligendo totã istã materiã.q3 aut is qui hz restituere:vel pauperibus erõgare.aut ẽ manifestus vsurarius.aut nõ. Si manifestus.tũc pfessor nõ põt:

nec dz eũ audire ad pfessionez:nec alia sacra tradere:nisi seruet forma q̃ habet.extra de vsur.c.q3 li.vj.quã habes s̃. Restitutio.ix. Credo tñ q3 i casu extreme necessitatis vbi.s.talia nõ possent fuari:qr nec ordinarius:nec vicarius ei9:nec curatus possent hñi vel alij et vsurari9 manifestus:esset in mortis articulo petens confessionez:parat9 facere oĩa ad q̃ tenet.cautõez facere τ restitutõem:sup iniuriã sit talis:põt audiri τ absolui a quocũq3 sacerdote:ex quo vere penitet.et sacerdos qui talem audit:licentia habita ab eo:exponet postea,pmissionem epo.τ epũ cogere põt eum si supuixerit:vel heredes eius:mortuo eo:ad restitutõez. In secundo casu.s.qñ is qui habet restituere non ẽ manifestus vsurarius.subdistĩgue tripliciter.qr aut restũ est fienda precise sup certis:aut sup incerti9.aut super vtrisq3. Si sup certis vt cum sciunt psone:τ periunt quibus fienda ẽ restitutio.regulare ẽ vt fiat dannificatis:vel eorũ heredibꝰ:vel alijs ad quos deuenire debent bona restituenda.q3 si non reperirent:facta diligenti inquisitõne ipsoꝝ:debet ista res vel precium eius deponi apud aliquem locum religiosum.vt illis restituatur:si in futurũ reperientur.vel si creditor q3 nõ reperirent debet pauperibus erogari ꝑ animabꝰ ipsoꝝ. Nec sufficit talis ablata certa dari pauperibꝰ ꝑ animabꝰ illorum qr nemo de suo cogitur facere donũ.x.q.ij.precarie. vñ talis qui aliena pauperibꝰ dedisset adhuc teneret ad restitutõez ppriis psonis.ar.extra de bapti. sicut dignuz. Si tñ illi ratificauerĩt post factum:q̃ rum res ẽ sufficeret p regulã.rati.li.vj. Sz tercium circa talem qui hz restituere certa fienda ẽ trimembris distinctio.qr aut põt restituere certa integraliter:sine sui notabili incõmoditate:τ sine sue pditionis destructõne:τ familie sue. Aut nihil.põt restituere. Aut tercio.nõ põt restituere sine notabili incõmoditate:τ destructõne sue subẽ. Primo casu debet totũ restituere:ex quo põt:statim fm Tho. Veruz qr modicũ ꝑ nihilo reputat:si talis differret p ebdomadã:vel quindenã vel huiõi restituere:nõ intentõne detinendi alienũ:s3 vt a prius negociũ illud pficeret:nõ videt in hoc ptra iusticiam agere seu peccare:nisi ille cui tenebat in illo interuallo in aliq̃ magna necessitate reperiret. Et si dicit se velle hoc facere.τ i foro psciẽ ne credatur cuilibet non solũ ꝑ se:s3 etiã ptra se cõfessor absoluere põt absq3 exactõne iuramẽti:vel alteri9 cautõis:et eũ admittere ad cõionez:nisi sit vehemens psumptio in cõtrariũ.s.q3 nõ restituet.puta.plures cõfessus ẽ sibi:vel alij ꝑponẽs celerem restõnez:τ nihil fecit.tũc eũ non videt absoluend9:s3 sibi dicẽ vt restituat prius:τ postea absoluat et cõmunicet verum quia psumptio psumptione elidit. posset ita efficaciter p signa etiam exteriora apparere q̃ dicit se facturũ.q3 merito posset sibi credi:nec ẽ admittẽda ratio hec:si allegaret.qr recipit inde incõmoditatẽ aliquã dũmõ non nimis notabilẽ:τ q̃ anihilatõez sue subẽ. In scðo casu.qñ nihil põt restituere:qr nihil hz.tũc nõ debet denegari absolutio:nec cõio:si ꝑponat restituere cũ poterit, nec dz

ꝑpter debitum vrgens ex contractu incarcerari: ꝟ sufficit ꝙ cedat bonis: cum intentione satisfaciendi cum venent ad pinguiorem fortunam. vt in .c. Odoardus. de solu. nisi extimarent ipsi creditores verisimiliter illum posse restituere ꝑ se: vel per annonam: vel certo tempe. Sed ꝑpter debitum contractum ex maleficio. puta. ꝯmisit crimen: ꝑpter quod incurrit penam. C. floreno. pōt vtique incarcerari: si non est soluendo. ⁊ pena pecuniaria pōt in corporalem ꝯmutari. Ista tamen cessio fm docto. non debet fieri cum aliquo cruciatu: nec pena aliqua: nec vitupeno. vt. C. qui bo. ce. pos. l. fi. in principio. Et ideo valde reprehendende sunt consuetudines aliquarum ciuitatum ⁊ terrarum: quibus pauperes bonis cedentes aliquem cruciatum: seu vitupenum patiunt. nam ista ē quedā frustratoria: irrationabilis ⁊ inhumana seuicia. vt dic Augus. xiiij. q. vj. si res. Et ideo nulla ꝯsuetudine vel lege pōt firmari. Nam lex dz esse iusta ⁊ sancta. iiij. di. Erit autē lex.

Sed queritur. nunquid cedenti tollentur omnia bona? Rū. nec percessionem: nec ꝑ quamcunque aliam exactōnem: debitori auferenda sunt vestimenta a dorso: seu a lecto: ⁊ quibus necessario vtitur ipse ⁊ familia sua. vt dicit Exo. xxij. Et si officiales ꝑtrarium fecerint grauiter peccant: ⁊ tenētur primo satisfacere. Et istud cessionis remedium videtur de melioribus: quod dari possit his qui supra modum sunt obligati: sicut sunt tyranni. capitanei stipendiarij. quia licite postea possunt retinere sufficientia sibi ⁊ familie sue. licet essent in immensum obligati. sed exinde supra tenētur ad restitutōnem fm cōmodam facultatem. Et si quidē sunt creditores certi: cessio debet fieri in manibus eorum. Alias cum restitutio sit fienda pauperibus: cessio potest fieri in manibus epi. Et nota fm Ang. et Jmol. in l. miles. ff. de re iu. ꝙ clericis: ⁊ aduocatis nō est necessarium beneficium cessionis bonorum: cum habeant beneficium dicta. l. miles. qō beneficium cessionis est. vt nō possit post cessionē incarcerari. tamē non liberatur a debito: quia cum ꝑuenerit ad pinguiorem fortunam: tenetur satisfacere. l. j. et per totum. C. qui bo. ce. pos. Qō intellige. nisi iniq̄tum facere possit. l. is qui bonis pl'io misso. ff. de ces. bo. Quod intelligit: deducto ne egeat. l. in ꝯdemnatione. ff. de re iur. Sed vide glo. singularē. in. c. eum tu. ō vsur. que dicit ꝙ etiam si vsurarius cessit bonis: tenetur ad restitutōnem in integrū: nec habebitur ratio ne egeat. Qō intelligit Panor. in foro pniali. qō est valde notandum fm Panor. licz in foro ꝯtentioso debeat haberi ratio ne egeat pꝰ cessionem bonorum. Et fm glo. ibi vsurarius tenet restituere vsuras: etiam si post restitutōnem in integrum remaneat paup quia nō dz viuere de alieno. Jdem tenet Alanus. ⁊ Ho. di. ꝙ insolidū ꝯueniunt debitores vsurarum: ⁊ nō solū quantum facere pñt. Et sic fm eos videt spālem in vsurario. Multi tñ tenēt ꝙ tales tenent soluere quantū pñt. retenta sibi vite cōmoda. Et hoc videt equiꝰ: licet de rigore iuris posset ꝑcedere alia opinio. Jn nullo tñ casu tenet

debitor talis habitare in loco vbi capiatur. Jtem si talis debitor qui nō est soluendo habeat exercitium aliquod vel artem: dz fideliter laborare: et de eo qō superlucrat vltra victum ⁊ vestitū suū competentem ⁊ familie sue: satisfaciat creditoribus suis: vel mensatim: vel annuatim: fm ꝙ melius poterit. Non tñ tenetur laborare vltra posse propter hoc: nec sibi subtrahere suam necessitatē vel familie sue. Jtem si talis spiritu ductus ⁊ nō animo vitandi labores seculi: ⁊ onera creditorum vellet religionem ingredi: libere posset fm Ray. Nec ad requisitōnem creditorum tenentur religiosi illū eijcere: si debita declarauit monasterio ante eiꝰ ingressum. nec tenetur monasterium illis satisfacere: nisi de his que ꝑuenerūt ad ipsum monasterium. nec tenetur facere artem in monasterio. nec dz dimittere operas cōmunes religionis: vt per aliqō tempus satisfaciat illis. Jn tercio casu scilicet cum non potest restituere sine notabili incōmoditate: et destructōne sue cōditionis: ita ꝙ quasi reduceret ad nihilum: ⁊ multa pericula ⁊ disturbia ei sequerentur. Hic est tota difficultas materie. vñ sciendum. ꝙ talis pōt tripliciter sibi ꝑuidere. Primus ē petendo remissionem talis debiti ab eo: cui dz ꝑ se vel ꝑ interpositā ꝑsonā: ⁊ ꝑcipue qñ nec tūc: nec in futurum sperat posse restituere: sine huiꝰmōi notabili incōmoditate. Qui casus nō videt habere locum vbi is cui debet esset eque egens vt ipse vel magis. Sed vbi creditor sit abundans: vel ꝯpetēter trāseat: nec multū indigeat eo qō sibi debetur. si debitor petendo huiusmodi remissionem sine metu: sine fraude: sine coactione: sed libere ⁊ sponte a creditore faciendo se suum debitorem: et velle sibi ad plenum restituere quod debet in casu quo velit. nihilominus rogat ꝙ attenta incōmoditate sua remittat sibi totum vel partem. tunc dico fm doct. ꝙ si remittat in totum vel in partem: valebit. Signanter autem dico sine metu. quia si peteret debitor remissionem per talem modum locutōnis: vel per talem personam mediā: ꝙ timeret creditor aliquod periculū vel damnū sibi ꝑuenturū si nō faciat talem remissionē: ⁊ postea faciat ad id cuitandum: nō valet remissio. Similiter si faciat cū fraude. puta. quia dicit nil posse: cum tamen possit saltem partē. ⁊ si non in pecunia: vel dando ad intelligendum ꝙ nō sit multum qō debet. cum tamen sit: ⁊ huiusmodi: non valet remissio. Debet enim re exprimere totam quantitatē debitam: ⁊ totum posse suum sine diminutione. Jtem si fiat cū coactione: non solum absoluta: sed etiā conditionata. puta dicit ꝑ se vel ꝑ mediatorē ꝙ de. C. que debet dabit. l. vel. lx. si vult remittere residuū: ⁊ non aliter. Creditor quia ꝑbare nō pōt debitum: vel nō pōt obtinere iusticiam propter potentiam illius. ideo remittit: quia quasi cogitur. Judicat enim melius sibi fore habere. l. ꝙ nihil. vnde non valet talis remissio. Sed si cessantibus his: pure et simpliciter petitur remissio: ⁊ libere: ⁊ sponte ⁊ gratuita voluntate fiat: valet. etiā si nō hēat pecuniā paratā restitutionis in actu. vt quidā dicūt esse necessarium. Tū

Archi.f.Lau.et fere omnes doc.dicunt q̄ hoc nō est necessarium: nec tenetur id quod sponte est sibi remissum in elemosynas erogare: verūtamen si ille qui petit remissionez: q̄mius locutus fuerit libere scilicet q̄ paratus erat ad restitutōnem: si id nō gerebat in animo: sed intendebat nil dare si repetisset. remissio facta in tali casu libero animo a creditore valet ad hoc debitori. quia illi nō tenet amplius ad satisfaciendum: ex quo in omni casu creditor intendit remittere: siue possit: siue non. Et q̄ cum q̄ intentione petat faciendi: vel non faciendi. Non autem deobligatur debitor talis si creditor remisit: quia nil credebat illum posse dare: cum tamen posset: vel alio modo deceptus: vnde nō valet sibi quo ad deum talis remissio quia permanet in peccato vnde penitere debet: et confiteri de tali sua fictione: et disponere q̄ si deberet iterum facere: pura intentione faceret: et restitueret si teneret: et remissionem habere non posset. Si autem dubitatur vtrum ille intenderit libere dimittere: ex q̄ cessant omnis fraus. et dolus. vis et metus ex parte petentis remissionem: et non apparent circumstantie in contrarium: debet presumi q̄ libere remiserit ar ad hoc.xxij questione.v.humane. Si autem remissionem obtinere non potest libere et simpliciter. tunc recurrat talis ad secundam viaz. scilicet petendo dilationem. Et hoc nisi infra tempus illius dilationis is cui satisfacere debet incurreret notabile damnum vel incōmoditatem. Sicut non debet quis cum alterius iactura locupletari: ita nec damnū euitare differendo restituere: quod alterius est. Et sicut dictum est de petēdo remissionem: ita intelligitur de modo petendi dilationem. scz q̄ fiat libere: sine fraude: sine coactione: vel metu: al's non valeret. Sed is cessantib⁹: si petitam dilationez obtineat libere: licite potest ea vti Si vero non libere obtineat dilationem: sed cū quadam modificatione et cautōe puta. q̄ det sibi tātū in mense vel anno: tunc tenetur facere quod promisit: etiam si cum aliqua incōmoditate. Et si dānum illatum per furtum: vel fraudez: vel aliū modum est occultum ei cui est factum: non tenet prodere crimen suum nec in petendo dilationez: sicut nec in petendo remissionem: imo nec debet vbi timetur scandalum. Tenetur tamen ita agere q̄ ille creditor nō amittat quod suū est: per casuz mortis inopinatum: vel al's. vnde faciat aliquam scripturā autenticā p talem modum: vt tempe suo restituatur quod debitū est. et deponat scripturā penes talez q̄ nō frustretur eius intentio. Petat ergo dilatōez per se vel per aliū tacito nomine persone debitricis: et cum talib⁹ circūstantijs q̄ non habeat illū suspectū. Et si aliam psonam mediatricez ponit: ponat talem q̄ fideliter agat negociū nō vtēdo fraude: nec metu: vel coactōne. sz libere vt dcm̄ est. Al's non sibi valeret remissio vel dilatio data: nec excusaret debitor ab obligatōne ɔtracta quantumcūq̄ sibi imposuisset q̄ libere et simpliciter &c. talem remissionē vel dilationez peteret: et ille non seruasset sibi iniuncta. Et ideo certificet de facto: si vacillat in aliquo. Posset tamen esse talis: et ita fidedignus mediator q̄ debitor audiens ab eo totum remisisse: vel dilationem obtinuisse excusaretur ignorantia facti fm regulam iuris ignorantia et interim obligaretur mediator. Sed postea notificata sibi rei veritate: extunc tenebitur prim⁹. Si vero est absens is cui tenetur: si credatur in breui reuersurus: potest expectari reuersio eius vt restituatur sibi quod suum est: vel petatur remissio. vel dilatio: si restitui non potest sine magno incōmodo. Et si paratus est facere totum quod debet: potest et absolui et ɔmunicari: nisi al's illuserit confessorem. Si vero nō expectatur cito reuersurus: mittat is qui debet: si modum habet. scilicet per fidū nuncium. al's enī teneretur illi restituere si illi creditori non assignaretur: vel scribat quid velit fieri de illa pecunia: vel de re sua agi: et sic faciat vtile disponi cauto tamen modo agendum est si pecunia debetur ex peccato. puta. furti vel fraudis. vt scilicet non manifestetur peccatum vel psona: sed sibi solum aliquem esse obligatum: et huiusmodi. et interim pecunia ponatur in ede sacra fm Jo. an. vel alio securo loco. Sed si pecunia debetur ex contractu licito. puta mutuo. venditōne et huiusmodi: vel ex cōtractu illicito: sz quasi licito reputato per errorem: sicut sepissime fit in dantibus mercatorib⁹ pecuniā vel artificibus ad discretiōez: tūc potest et debet aperte dici obligatio debiti ɔtracti: et p quā viam. Sed si nō pōt ille transmittere propter notabilē incōmoditatē: tunc scribat petendo dilationez: seu remissionē. et potius quis eligat primum q̄ scdm. nisi necessitas cogat: qr qd differtur nō aufertur. vt sic fiat restitutio. et sic expectando responsionē paratus facere qd dz: poterit' absolui et ɔmunicari. Si autē nec dilationez: nec remissionē pōt inuenire vllā: tūc faciat restitutōnez vel cedat bonis creditorib⁹ suis: etiam si deberet mēdicare. fm Ray. Nec enī habendus est respect⁹ fm eum ne egeat. Vl. dicit. q̄ pōt tenere extreme vite necessitatē. Durus est mihi hic sermo. Et ideo Jo. de neap. in quolibet. distinguit. q̄ aut creditor est egēs eo qd iste detinet: aut ē abundans: seu ɔpetēter transire pōt cum carentia illi⁹ qd sibi debetur. In primo casu hz locū dictū Ray. vt statim restitutio fiat: vel cedat bonis. etiam si incurrat maximam incōmoditatē. Non enī licet de alieno vitare incōmodū suum: cū incōmodo illi⁹ cuius ē res. In secundo non tenetur ad statim: eum ipse debitor incurrat notabile detrimentū: et quasi sui status et conditōnis destructōnem: et ex ɔsequenti deueniat vsq̄ ad quasi extremā necessitatem: et multa pericula anime et corporis possint sibi ɔtingere: sz annuatim: vel mensatim restituere pōt prout melius poterit: cauendo sibi a superfluis expensis p se et familia et victu et vestitu et alijs: vt possit citi⁹ restituere. Nam nō lz tenere alienū ɔtra voluntatez dñi: vt q̄s viuat cū honore et ɔdecētia sui stat⁹ et dimittendo p testm̄ q̄ plene satisfiat creditorib⁹. Si autē vt dcm̄ ē debituz restituēdo incurrēt tot dāna et pericula: et creditor non vult facere remissionem

nec dilationē: nec est creditor indigens vt dictū est tunc debitor nō tenet restituere totū sił. sed eo mō vt dictum est. Ratio est fm. d. Jo. q2 volūtas creditoris in hoc irrōnabilis est. cū sine sua multa incomoditate nollit, primum suū expectare ad satisfaciendum. cum fm deū ipsi indigēti deberet subuenire, prit etiā dictū est fm Sco. š. Restitutio. j. Et fm eundē Sco. an. iij. sunt tres casus: in quibus nō tenet quis statim restituere qđ debet. Primus est ex pte recipiētis: puta si quis in furiā cōuersus petat gladium quē apud aliū deposuerat. Scđs qñ statim restituere alienum resultat in euidens et notabile damnū ppli. vtpote si debitor est notabilis psona: ⁊ rei publice multū necessaria. Creditor aūt sine re illa pōt transire. que res oīno illi necessaria est ad talem rei publice statum cōseruandum. Tercius. qñ restituenti vel alicui ex suis statim restituendo imminet grauis infamia. aut scandalū plurimorū vel paucorum: vt piculum mortis. In quibꝫ casibꝫ ⁊ silibus debet creditor magis velle p tpus differēdo aliquātulū restitutorē aliqđ pdictorū incomodorū euitare q̄ incomodū suū modicū vel nullū statim restituēdo sibi satisfieri. Et Sco. addit q̄ hoc casu. debitor detinēs alienū inuito dño nō est detētor iniustus. q2 ille volēdo statim sibi restitui. dum videlicet aliqđ pdictorū imminet vult suum rehabere: cōtra rectā intentionem facit. qđ nunq̄ licitum est. Concor. Archi. flor. qui dicit. q si quis habet aliquā artem. ⁊ cum instrūis artis illius lucrat vnde sustentat se ⁊ familiā suā. q̄ instrā non tenet vendere: vt satisfaceret creditoribꝫ suis. nō posset exercere illam artem vñ viuit. vñ si aliqñ ex residuo expensarum vite sue poterit forte satisfacere nō tenet vendere vt satisfaciat vel restituat. nisi posset et sine illis lucrari cum alijs: puta. operādo et hmōi. vñ si quis doctor iuris. qui cōiter indiget libris: habet nisi libros ⁊ vestes competentes statui suo. sine quibus cōparere nō posset in statu condecenti. nec consulere: nō credo q teneat vendere vt satisfaciat. sed de lucro artis sue inde pcepto: paulatim restituere debet. Hec equitas ⁊ hec humanitas nō cum omnibꝫ indifferenter exercenda est: ne paret via furtis. ⁊ detentionibꝫ iniustis. ⁊ vsuris. Sed cum timoratis qui multū laborant ⁊ sollicite sunt p salute aīe sue: forte nō esset iniustū. cum melius sit deo reddere rōnē de nimia misericordia: q̄ de nimia seueritate. xxvj. q. vij. alligant. Nec istud est pdicandum; ne paret via rapinis. ⁊ detentione rei aliene. Idē q̄ dicendū est de artifice qui haberet instra artis sue quibꝫ se sustentat ⁊ familiā suā: et laborādo vltra sustentationē suam poterit paulatim satisfacere creditoribꝫ: vt dictū est. Quo vō ad restitutionem incertorū fienda est triplex distinctio. q2 aut habens incerta: pōt restituere: aut nullo modo pōt. Aut pōt: sed nō sine notabili incomoditate sui ⁊ familie. Primo casu. tenet oīa restituere incerta. sicut ⁊ certa. Et dicunt incerta ea q̄ nō pōt quis retinere sibi. siue q2 vel rapinam vel vsuram vel fraudem vel damnū: vel rem alienam inuentam nō habitam p derelicto accepit. et psona cuius est res ignorat: vel sciat. non inuenit. nec ipse: nec eius heres. Similiter dici possunt incerta: q̄ quis recipit p vicium symonie in sacramentis. et alijs spūalibus. Non dico de fructibus beneficij pceptis symoniace accepti. quia illa sunt certa. debent enī ecclesie illius beneficij restitui: vel camere apostolice. etiam dicunt incerta vbicunq2 est turpitudo ex parte dantis ⁊ accipientis. q si dyocesan9 vel quis alius ei qui habet restituere certa ⁊ incerta: ⁊ bene potest restituere dimittit simpliciter absq2 causa rōnabili: vel componit cum eo: vt fieri solet cum vsurarijs sup incertis: puta. q det sibi centum. cū tñ possit ⁊ alia restituere: vel tunc. vel in futurum sine hoc q vadat mendicando. ⁊ si cum incomoditate sui nō nimia: puto talem remissionē in foro dei nō valere. nec cōpositionem; ⁊ si valeat in foro ecclesie: vt. s. nō vexet. Nam epi sunt positi dispensatores bonorū pauperum. nō dissipatores Secus aūt si fiat hoc ex cā rōnabili: puta. q2 ille nō posset etiā ptem pauperibꝫ erogare eius qđ debet sine notabili detrimento sui ⁊ familie. tunc posset tanq̄ pauperi totū. vel ptem sibi remittere. ita tñ q ille sit paratus totum qđ debet erogare. vel qđ tenet. In scđo casu. s. cum non statim pōt restituere incerta sine magno detrimento sui. faciat ptem. et de ptem tps residuum. Et bonū est q eps vel cōfessor assignet sibi tps infra qđ restituat. ⁊ si repent plures ptensse tps statutum sup hoc. cum tñ potuisset facere distributionē. nō de facili est absoluēdus. nisi vel faciat prius distributionē quā dꝫ; vel credat oīno facturus in breui. In dādo aūt hmōi dilationem. debet attendi modus ⁊ cā illicite acceptionis rei aliene. vt quanto fuerit turpior ⁊ obnoxior restitutioni tanto tps breuiet. Maior enī violentia est in furto ⁊ rapina. ⁊ fraude ⁊ damno illato: q̄ in vsura. Et maior obligatio in vsura restituenda q̄ in pecunia symoniace accepta. vel p corruptionem iudicis. Et magis in pdictis casibus. q̄ acquisitis p ludum. Debet etiā attendi familie ei9 conditio. Caueat tñ summope cōfessor. si ipse se impedit de hmōi distributōnibꝫ incertis. vt taliter se habeat q euitet oēm notam cupiditatis. Item q que pauperibꝫ debent dari. non faciat ex eis paramenta fieri. calices vel edificia: nisi in magna necessitate. ⁊ moderatione. ad que auidi sunt religiosi. ⁊ fame sue pruidebit. si aliqui sciant. vt testes hmōi erogationem. In tercio casu. si nihil pōt. sufficiat q pponat cum poterit erogare. Et si credit nō posse etiam in futurum. pōt sibi remitti tanq̄ pauperi. Quo vō ad tercium principale. s. restitutionē certorum ⁊ incertorum distinguendū est. q2 aut vtraq2 pōt restituere aut neutra pōt. Aut vnū potest restituere. ⁊ nō alterum. Primo casu. totum debet restituere. Scđo casu excusat ab vtraq2 restitutiōe Tercio casu. s. cum nō pōt vtrunq2 restituere. sed alterum eorum. tūc restituat potius certa q̄ incerta. Nam retinendo certa: iniuriam facit illis psonis quarum sunt illa bona. detinendo vō incerta nō facit iniuriam alicui. Et in hoc frequēter delinquunt vsurarij. qui cum habeant restituere certa ⁊ incerta. prius se cōponunt cum epis de incertis. et postmodum certa restituunt de ptem tps. ⁊ dimi

nute nō querentes diligenter libros compitorꝫ: nec querentes eos quibꝫ sunt obligati. vt tenentur. In quolibet autem casu restitutionis fiēde; queri potest. vtrum sufficiat restituere illud tm̄ quod in iniuste accepit. aut etiam teneatur ad amplius. Ad quod respōdet. ꝙ aut res iniuste accepta: puta per rapinā: vsurā. ꝛ huiusmodi. est res ex se fructificās siue immobilis: vt ager. ꝛ huiusmodi. Aut mobilis: vt bos: equus: vestis. ꝛ huiusmodi. Aut est res ex se nō fructificans: vt pecunia: frumentum: vinū. et huiusmodi. In primo casu. tenetur de rebus et fructibus perceptis. ꝛ que potuissent percipi a domino. deductis expēsis debite factis fm̄ Ray. Nec sufficit ꝙ restituat rem ipsam iniuste acceptā si est deteriorata. tenet etiā si perijt.

An autem morosus teneat de re perdita. si eodē modo fuisset peritura apud eum cui debebat. Potest dici ꝙ licet in foro contentioso iste teneatur. tamen in foro anime debemus inspicere interesse ipsius creditoris. Et ideo si apud eum eodem modo fuisset peritura. debitor in conscientia non teneret. Et hec theorica facit ad totam materiam restitutionum. In secundo vo casu principali. scꝫ quando res non est fructificans est triplex opinio. Alij dicunt ꝙ tenetur restituere pecuniam. ꝛ omnia iniuste acquisita. Ratio, quia ex radice infecta prouenerunt. Alij dicunt. ꝙ debet partem retinere. partem dare illi cuius est pecunia. partem pauperibꝫ. Tercij dicunt: vt Tho. ꝛ Ri. in. iiij. ꝙ tenetur tm̄ restituere ipsam pecuniam. seu frumentum. ꝛ huiusmodi. nisi creditor incurrisset damnum. Et tūc ad arbitrium boni viri satisfaciat. Ale. in lom. clarius declarat hoc interesse dicens ꝙ damnum qḋ accidit iniuriam passo dupliciter euenire potest. ꝑ se ꝛ directe. scḋo ꝑ accidens ꝛ indirecte. Primo. cū ꝑ se ꝛ directe datur ab vsurario iniuriam passo. tūc vsurarius satisfacere obligat. verbi gratia. passus est aliquis damnū ꝓpter pecuniā sibi ꝑ vsuram ablatam. qꝛ ex ea volebat emere sibi necessaria pro sustentatiōe nature. ꝛ soluere debita. ꝛ in expoliatiōe talis pecunie incurrit damnū. qꝛ necesse fuit sibi vēdere possessionē. vel accipe ab alio pecuniam sub vsuris. vel ꝙ domū suam ꝓpter hoc minus vendidit. aut aliam conduxit ꝛ silia. Nunc in tali casu hoc damnū vsurarius restituere obligat. qꝛ dat causaꝫ efficacē. Scḋo modo dat vsurarius damnū iniuriam passo ꝑ accidens ꝛ indirecte. s. qꝛ nō est cōsecutus homo lucrum. qḋ ex pecunia intendebat; vel consequi potuisset. Et tale damnū restituere nō tenet. Et hec distinctio fieri pōt in omnibꝫ habitis ꝑ vsuram. siue sint res et se fructificantes siue nō; et maxime apud illos qui tenent ꝙ in vsura transferatur dn̄ium. Adde in p̄dictis qḋ notat. s. Ber. fm̄ quosdam de fructibꝫ restituendis et interesse. vicꝫ ꝙ talia respectu vsurarū nō hn̄t locū. Primo. rōne volūtarij. qꝛ ꝛ si nō sit voluntariū simplr̄ ē saltē voluntariū mixtū ꝛ ꝯditionatū ex parte mutuum accipientis. Propterea ad nullum damnū inde sibi ꝓueniens p̄terqꝫ ad solam vsuram reddendam. fm̄ eos; tenet. Scḋo. rōne dn̄ij. Nam vt dicunt dn̄ium vsurariarum rerum vere vsurarij est vnde non tenet ad idem numero satisfaciendum sed ad equiualens solum. Fur vero vel raptor. aut mutui retentor. ex quo transit tempus sibi concessum. nō habet dn̄ium in re quam debet ꝛ tenet inuito dn̄o. Et ideo tenet ad interesse. quia dn̄m vere damnificat in re sua. et in comoditatibus quas ex re sua traxisset. Tercio. rōne consueti modi. scꝫ qui cōiter obseruat in vsurarum satisfactiōe. quia nunqꝫ vidimus vsurarios compulsos ad restituēdum. nisi solum certum vsure. hec. s. Ber. Quod videtur valde notabile. quāqꝫ distinctio Ale. lom. sit valde rōnabilis. ꝛ vsurarios ad illam seruandam inducendos. Si aūt induci non possent. seruetur ista vltima. Nota etiam singularē theoricā Guil. que facit ad totum istum titulum ꝛ ad alia. ꝙ in foro penitentiali qn̄ restitutio non est facienda. certe ꝑsone. de consilio est. ꝙ omnia illicite acquisita erogentur in pios vsus. De necessitate autem non est nisi iudicialis cōdemnatio facta fuerit. vl̄ nisi iniūctum in confessione videbit. Nam in foro penitentiali quis restituere ꝓximo non tenet nisi iniūctū ipsuꝫ damnificauerit. seu condemnatus fuerit. xij. q. ij. fraternitas. Deo autem satisfacere debet ꝓ turpi cā fm̄ arbitrium cōfessoris. Quidam tn̄ hoc dictū limitant. ꝛ bn̄. ꝙ in foro pn̄iali quis nō tenet restituere nisi qn̄ ius spāliter hoc exprimeret: vt est in furto. rapina. vsura. ꝛ symonia. ꝛ hmōi.

Quo aūt ordine soluendum sit creditoribꝫ ex cōtractibus vel quasi? Rn̄. s. Ber. qui ponit casum in terminis. Quidam mercator ex diuersis causis pluribus obligatus erat. sed cū talis fregerit ꝛ aufugerit veniunt deponentes qui apud euꝫ aliqua deposuerant. veniunt vendentes qui ei merces sua se tradiderant. ꝛ hypothecarij. ꝛ vxores. ꝛ nurus pro suis dotibus. ꝛ simplices cyrographarij. ꝛ alij simplices priuilegiatarij qui omnes volunt sibi restitui. Querit ergo quibus primo satisfaciendum sit? Rn̄. fm̄ Bal. ꝙ hoc ordine restituendum est; Primo dn̄is rerum. verbi gratia. deponenti. si suū extat depositum. Scḋo restituentur merces. si extant ei qui illas ꝓ precio nondum habito sibi tradiderat. ꝙ si tamen nūc plus valerent. id plus redditur ad comodum aliorum creditorum. ff. de ac. emp. l. iulianus. §. offerri. ꝙ si iam merces vendite essent. atqꝫ ex precio illarum alie empte. Iste nō restituentur. quia non sunt ꝓ precio obligate. ff. de in rem verso. l. quidam. Et ratio est. quia precium ex illis primis mercibus redactum. non erat obligatum ei qui tradiderat. ergo nec merces ex eo empte. Idem dic in ꝑmutatione. quia vbi species est in obligatione. nō succedit alia loco alterius. ff de ver. sig. l. labeo. Tercio. ceteris paribus preferetur dos vxoris. que censetur habere hypothecā in bonis mariti. Ideo prefert nedum pretendentibus ꝑsonalem obligationem. sed etiam p̄tendentibus tacitam hypothecaꝫ: vt. l. assiduis. C. qui po. in pi. ha. Quarto. post hypothecas veniunt deponētes si nō extat eorum depositū. ff. depo. l. si hoīem. vbi patet ꝙ tali priuilegio nō gaudent qui sub noīe depositi mutuāt ad vsuram. Hypotheca ideo potior est, qꝛ ꝑtinet ad rem ipsam. ff. de pac. l. rescriptum.

Quinto. veniunt simplices priuilegiatarij.i. habẽtes priuilegia psonalia .nõ realia. Sexto. veniunt omnes cyrographarij ꝑ rata nõ attenta prioritate ꝯtractũ. q2 licitũ est debitori ꝓpter cumulũ creditorũ facere cãm priorum creditorũ deteriorẽ. nõ tñ dñium: nec hypothecã: nec priuilegiũ hñtiũ: vt. ff. de sepa. l. j. §. ex 9tio. Sz no. fm Ray. ꝙ heres añ oĩa pt deducere expẽsas necessarias quas cã hereditatis fecit: siue ꝓ funere siue in testõ vel hmõi. Et breuiter si tota hereditas exhauriat̃ debit̃. dz eẽ immunis a grauamine sicut a lucro. C. de iure delt. l. scimus §. ⁊ si pfatam. Predicta vera sunt de iure cõi. Tamen secus fm Archi. flo. vbi lex municipalis vel statutum ciuitatis aliter disponeret. Nam tunc illis est standum etiam in foro consciẽ. si non sit exp̃sse contra ius diuinum. qđ non de facili iudicandũ est: nisi euidenter appareret contrariũ. vnde in aliquibus ciuitatibus: vt florentie: fallẽte aliquo mercatore p sindicos institutos a comitate sup hmõi: vbi non sufficiunt bona debitoris fallentis ad plene restituendum omnibus: satisfit vnicuiqȝ ꝓ rata fm facultates bonorum illius. ⁊ nõ plus vni q̃ alteri. nisi aliquibus priuilegiatis: vt mulieribus ꝓ dotibus ⁊ hmõi. quibus plene satisfit ante quęq̃ illorum. Nota etiam ꝓ declaratione h. restitutionum. ꝙ quedam sunt actiones psonales: quedam reales: psonales dicunt̃ que psonam tenẽt obligatam ex contractu: vt in mutuo: locatione ⁊ hmõi: vel quasi contractu: vt negociorum gestio. tutele ⁊ huiusmodi. Aut maleficio: vt furti: et huiusmodi vel q̃si maleficio: vt in iudice male iudicante ex imperitia ⁊ ꝓiciente de cenaculo qđ nocuit: vt insti. de obli. Reales v̓o dicunt̃ q̃ sequñt̃ rẽ ⁊ nõ psonã nec p eas dr̃ psona obligata: vt rei vẽdicatio publiciana. ⁊ siles. Nõ etiã ꝙ q̃s dr̃ esse obligat̃ ex ꝯtractu q̃ consurgit ex voluntate ⁊ consensu partiũ: vt emptio. conductio: locatio: ⁊ similia. Ex quasi contractu qui est obligatõ qua quis alteri tenet̃ ex officio vel facto aliquo licito: licet non interueniat exp̃ssa voluntas amborum: vt tutela: cura: negociorum gestio. Ex maleficio dicit̃: vt rapina: furtum. ⁊ huiusmodi. vel ex quasi maleficio. quod dicit̃ quãdo nocumentum dat̃ preter propositum. vt de medico qui ex imperitia male curat vulnus. vel iudice qui ex impertia ⁊c̃. vel cum aliquis effundit ex fenestra ⁊c̃. insti. de oblig. que ex quasi deli. na.

An autem prius debeant restitui habita ex vsura q̃ alia debita licito modo contractu: puta. hone sti mutui vel emptionis: vel alicuius alterius liciti contractus? Rñdet Archi. flo. ꝙ non. Sed prius satisfaciendum est pro contractibus licite ⁊ voluntarie factis. Et est ratio: quia in restitutione debitorum non solum seruatur iusticia. sed etiam iniuria deo facta ⁊ proximo amouetur. Si ergo nõ potest restituere vsuras nisi subtrahatur ius alterius pro tunc excusatur a restitutõe. Propterea hoc est magis violentum seu contra voluntatem eius cui debetur aliquid ratione liciti cõtractus. scz subtrahere suum creditum. q̃ fuerit recipere vsuram ab alio. propter hoc non videtur rationabile: vt de iusto obsequio quod facit proximo in mutuãdo. seu expectando preciũ reuendite reportet incomodiũ et damnum quod contingeret hoc seruando. Itẽ qui dedit vsuram iam recepit comodum magnũ ex mutuo sibi facto. Et ideo debet sibi sufficere: vt vsurarius restituat sibi vsuraȝ eum poterit de suo et non de alieno. Et hoc nisi iura municipalia aliter disponerent. quia in huiusmodi seruanda sũt. Sanctus autem Ber. tenet oppositum dicens. ꝙ prius tenetur restituere que habuit per vsuram. q̃ que habuit per alios contractus volũtarie factos. Idem Ale. lom. Et dicit ꝙ hec voluntas vocatur conformata. Alia v̓o condicionata. Sed dici põt ꝙ licet in contractibus sit voluntas conformata q̃ ad contrahendum. non tñ quo ad reddendum id quod debet̃. Et prima opinio videt̃ equior. Similiter si heres habens legatarios ⁊ creditores. ⁊ nõ valens omnibus satisfacere. tunc si debita sunt cõtracta p eum qui fecit legata. debz satisfacere prius creditoribus. siue sint ex cõtractu vel quasi. siue maleficio vel quasi. Si v̓o debita fuerunt contracta p heredem. tunc prius satisfaciat legatis. q2 potiores hoc casu sunt legatarij q̃ creditores. de hoc etiã vide s̃. Hereditas.

Quid cũ debitori petẽti dilationeȝ. Alius creditor vult dare. Alius non: sed vult ꝙ cedat bonis? Dic fm Bar. in. l. cum solito. C. qui bo. ce. poss. p l. illam. ꝙ an det̃ dilatio: vel admittat̃ cessio: statur maiori parti creditorum: inspecto cumulo debiti: vel numero psonarũ. ꝙ si vtriusqȝ est paritas. sententia benignior est sequenda. scz ꝙ dilatio detur. Dyre. tamen li. j. addit ꝙ respectu illoruȝ qui nolũt dare dilatõẽ tenet̃. statiȝ satisfacere vl̓ cedere bonis maxime vbi lesi egent. ⁊ fame pereunt. Secus ergo dicendum est vbi lesi non essent in tanta necessitate.

Querit etiam Barto. in. d. l. cum solito. vtrum debitor possit cedere bonis si vult. nõ obstante ꝙ creditores velint concedere dilationem quinquẽnalem. Azo in sum. vt recitat idem Barto. videtur tenere ꝙ electio datur ipsi debitori si vult. aliter non.

Sed an obligatus ex maleficio: vt ex furto vl̓ rapina possit liberari cessione? Rñ. videtur ꝙ nõ de iure ciuili. Sed loco pecunie quam non potest soluere sustineat penam corporalẽ: vt. l. si. ff. de in ius vo. Et hoc potest intelligi quãdo agit̃ de comodo republice. Secus autem si ageret̃ de comodo psone priuate. quia non debet homo frustra seuire in hominem p penam corporalem. qui non potest soluere. Nam tunc sufficit ꝙ liberet̃ cessione. ꝓ quo videtur tex. in. c. si res. xiiij. q. vj. et in. c. non satis. lxxxvj. dist. ⁊ ibi Glo. dicit. ꝙ hodie si aliquis conuenitur ex maleficio. ⁊ nõ est soluendo puniri põt scz pena corpali. allegat. d. c. si res. ⁊. ff. d pe. l. j. §. j. Et hoc casu nõ est subueniendum ei. nec redimenda est pena eius. q2 eius pena p̃cio redimi prohibetur. j. q. j. iubemus. Si autẽ conuenit̃ ex contractu nõ est cruciandus: sed sufficit ꝙ cedat bonis. C. q̃ bo. ce. pos. l. j.

Sed pone ꝙ creditores nõ sunt in arta necessitate. ⁊ is qui tenet̃ restituere non potest induci ad

restitutionẽ statim faciendã: nec creditores ad dilationẽ dandã? Rñ. Dir. vbi s. q discretus sacerdos põt consciam suam firmare, ex eo q intendat vtiliter gerere negociũ creditoris. eo q videt q aliter nõ põt recupare imppetuũ vel nõ ita cito rem suã. põt si pmittat bona fide satisfacere infra certũ diem cõcedere dilationẽ. z peccatorẽ absoluere: vel aliam recipe põt cautionẽ. Non tñ consulo vt accipiat iuramentũ: vt sic creditor recipet qđ ei debet et peccator nõ recedat a psbytero despatus.

Querit vlt. mo Dir. Vtrum in aliquo casu possit dispensare ecclesia cum aliquo: vtpote p succursu terre sancte vel hmõi q nõ restituat qđ alteri restituere tenet? Mo. dicit. q in his in quibꝫ est peccatum mortale fm pceptum diuinũ vt in furto vel rapina z hmõi: vt. xiiij. q. v. penale. nõ põt dispensare eps nec etiã papa vt dicit aliqui. quin penitẽ agat z restitutio fiat. extra de vsur. cum tu. xiiij. q. v. si quid. z c. multi. Et hoc dicũt theo. In his vo in quibꝫ est peccatum mortale fm positiuũ ius. et est cõiter epis z inferioribꝫ pape interdicta dispensatio. vt in excõicato: vel irregulari: qui recipit bñficium. extra de cle. ex. mi. postulastis. nullus dispensare põt. vel pniam pstare: nisi solus papa. vel is cui spaliter cõmiserit. Si vo nõ est interdicta dispẽsatio. tunc põt eps dispensare: vt notat Archi. xiiij. q. v. nõ sane. Qđ intelligas verum de bonis ecclesiasticis. Hec Dir. De hoc vide s. Papa.

ſ **Acerdos.** Qualiter sacerdotes dicant ligare et soluere? Rñ. fm Ray. tribꝫ modis. Primo ligant z soluũt. i. ondunt aliquẽ ligatũ vel solutũ esse a deo. Nam et si quis apud deũ solutus sit, tñ in facie ecclesie nõ alr solutus habet: nisi p iudiciũ sacerdotis. de pe. di. j. quãtumlibet. Scdo ligant cum satisfactionẽ penitentibꝫ imponũt. vel soluũt cũ de ea aliquid dimittunt. vel p eam purgatos ad sacrorum cõionem admittũt. de pe. dis. j. multiplex. Tertio p excutionẽ vel absolutionẽ. de qua dictum est satis s. in titulo Excõicationum.

Vtrũ quecũqꝫ sacerdos ligat vel soluit, liget z soluat deus? Rñ. fm Ray. illa auctas. qđcunqꝫ ligaueris zc. nõ simpliciter intelligẽda est. sed tunc demum cum sacerdos iuste ligat vel soluit. Nam iudicium triplex est. Primũ est dei quo. s. deus animã dat vitam in contritione. Scdm est sacerdotis. qui auctate clauiũ ligat vel soluit. Terciũ est curie celestis. s. approbantis. Itaqꝫ q qđcunqꝫ ligaueris zc. exponit. s. iuste: vel claue non errante. erit ligatũ et in celis. s. p approbationẽ. xj. q. iij. tunc vera.

Vtrum sit melior missa boni sacerdotis q mali? Rñ. loqui possumus dupliciter de missa. Aut qntum ad id qđ est essentiale in ea. s. corpus xpi. Et sic a quocunqꝫ dicat equaliter bona est. Vel qntuꝫ ad id qđ est annexum sacro. z quasi scdario. Et sic missa boni sacerdotis melior est. qr nõ solum habꝫ efficatiã ex opato. sed etiã ex deuotione celebrantis. Et ideo ceteris paribꝫ: melius est audire missaꝫ boni sacerdotis.

Quõ aũt sacerdos habeat duplicem actũ. Vnũ sup corpus xpi verum. Aliũ sup corpus xpi mysticum. Et quõ dicti actus sint distincti. z vterqꝫ requirat ad confessiones audiendas vide supra. Ordo. iij.

ſ **Acramentum.** Quid sit? Rñ. fm mgrm sniarum. Sacrm est sacre rei signum. vel fm Aug. Sacrm est inuisibilis gratie visibilis forma. Et de substãtia cuiuslibet sacri noue legis necessaria sunt tria. s. materia elementuꝫ. z forma. s. verbi z intentio ministri copulans formã materie. j. q. j. detrahe.

Quot sunt sacra necessitatis? Rñ. fm doc. v. s. baptismus. Confirmatio. Eucharistia. Penitẽtia et Extrema vnctio. Et dicunt esse necessitatis. qr sunt in pcepto. Et tenet quilibet ad ea suscipienda p loco z tpe. Reliqua duo sacra sunt voluntatis. scꝫ ordo z matrimoniũ.

Vtrũ sacra possint iterari? Rñ. tria sunt sacra que nõ possunt iterari. s. baptismus. ordo. z confirmatio. j. q. j. qđ quidã. Nulli enĩ sacro facienda est iniuria. que dr fieri qñ iteratum iterat. qñ prima collatio nõ valuerit. j. q. j. sacra. In collatione enĩ cuiuslibet pdictorum trium imprimit caracter aie. q etiã post mortẽ non põt ab eo separi. Vnde si quis resuscitaret nõ esset rebaptizandus: aut recõfirmãdus. aut reordinãdus. secus in alijs quatuor sacramentis.

An vo resuscitatus recuperet vxorem vel bona vide s. Ecclesia. j. z Impedimẽtum. xiiij. Et adde fm Vg. q resuscitatus contrahens denuo cũ alia nõ esset bigamus: qr nõ diuideret carnẽ suã pper hoc in duas. De materia hmõi sacrorum vide singularia s. Confirmatio sacri. Quod autẽ istorũ sit maius: dr in his versibꝫ. Maior in effectu: baptismus: corpus inesse. Coniugium signo. maior crisma ministro.

ſ **Acrilegium.** Quid sit? Rñ. est sacre rei violatio vel vsurpatio. Et dr quasi sacrum ledens.

Quibꝫ modis committit sacrilegium? Rñ. fm Ray. Committit qñqꝫ rõne psone: vt cũ quis verberat clericum: vel rapit monialẽ. Qñqꝫ rõne loci: vt cum quis violat immunitatẽ ecclesie: vel cimiterij. Qñqꝫ rõne rei: vt cum res sacra: vel sacro vsui deputata vsurpat. Et hoc diuidit. s. auferendo sacrum de sacro: vel sacrũ de nõ sacro. vel nõ sacruꝫ de sacro. xvij. q. iiij. quisquis.

ſ **Agittarius.** Vtruꝫ liceat vti arte sagittariorũ vel balistariorũ? Rñ. xpianis pñt hoc exercere officiũ cõtra paganos z fidei psecutores. z etiam cõtra xpianos ex pte iuste bellantiũ z in bello iusto. qr in tali bello vt dicit Aug. xxiij. q. ij. dñs. z q. viij. vt padẽ. vtrum apte quis pugnat. aut ex insidijs: nihil ad iusticiã interest.

Que aũt sit pena exercentiũ artem mõ phibito Rñ. pena cõmuni est q sub anathemate phibetur extra eo. c. vnico.

ſ **Aracenus.** Saraceni dicunt qui nec nouū nec vetus recipiūt testū. qui nō ab Agar ancilla Abrae: de q̄ orti sunt noluerūt se noīari: ȝ potius a sara vxore libera saracenos se appellauerunt. Et inter eos sunt quidā samaritani a samaria ciuitate ꝛ prouincia qui receperūt solū .v. libros moysi. alios respuerūt fm Ray.

Vtrū ritus gentiliū seu paganorū sint tolerādi. Rū. fm Tho. scda scde. q. x. lȝ eccia rit⁹ et festa iudeorū agi toleret. Ritus tñ gentiliū nō tolerat. nisi forte ꝓpter scandalū vitādū: vel scisma: aut huiōi sunt aliqñ ad tpus tolerādi ritus paganorū aut hereticorum.

ſ **Atisfactio.** Quid sit: Rū. est cās pctōꝝ excidere. ꝛ eaꝝ suggestionib⁹ aditū nō indulgē. de pe. di. iij. satisfactio

Vtrꝫ satisfactionē iniunctā. sed in pctō mortali expletā: necesse sit iterare: Dic fm Ri. in quolibet. ꝙ sacerdos iniungēs penitenti pniām penam ad quā obligat in purgatorio. mutat in illā penā quā penitenti iniūgit ꝓ suis peccatis in hac vita soluendam. si penā condignā fm dei iudiciū iniungit penitēti. ꝛ ita penitēs remanet ligatus ad istā penaꝫ soluendā. ꝙ si eam nō soluit nouū peccatū cōmittit. Si aūt illam soluit in charitate extūs quietatur ab illa pena purgatoria q̄ p sacerdotē in istam fuerat cōmutata. q: hec pena in charitate soluta. est satisfactoria. Si aūt soluit eaꝫ in peccato mortali. tūc nō absoluit a pena purgatoria: que in istam p sacerdotem fuerat cōmutata. vñ quo ad hoc satisfactoria nō est. A ligamine tñ quo ligauerat eum sacerdos: istam penā sibi iniungēdo absoluit. vñ soluēdo illam in peccato mortali. trangressor illius pcepti nō efficit, nec illā penā de necessitate salutis iterum facere tenet.

ſ **Candalum.** Quid sit: R. fm Tho. scda scde. q. xliij. qd greci scādaluꝫ dicunt nos offensionē vel iniuriam: vel impactionē pedis possumus dicere. Contingit eñ qñqꝫ ꝙ aliquis obes ponit alicui in via corporali. cui impingens disponit ad ruinā. ꝛ dr talis obes scandalū. Et silr in ꝓcessu vie spūalis cōtingit aliquē disponi ad ruinā spūalem: vel p dictum vel factum alterius. Inqʒtum. s. aliquis sua admonitōe vel inductōe. aut exēplo trahit alterū ad pctū. Et hoc ꝓpre dr scandalū. Nihil aūt fm ꝓpriam rōnē disponit ad spūalem ruinā. nisi qd habet aliquem defectū rectitudinis: q: id qd est pfecte rectū magis munit hoīem cōtra casum. q̄ ad ruinam inducat. Et iō cōuenīēter dr ꝙ scandalū est dictū vel factū minus rectū: pbens alteri occasionē ruine.

Vtrū scandalū sit peccatū: Rū. fm Tho. vbi s. ꝙ duplex est scandalū. s. passiuūꝫ. vtꝫ in eo qui scandalizat. ꝛ illud est semp pctū. Non eñ scādalizat nisi inqʒtum aliqualiter ruit spūali ruina. que pctū est. Aliud est scandalū actiuū. s. qd est in eo q̄ scādalizat. Et hoc semp est etiā peccatū. q: vel op⁹ qd facit est peccatū: vel etiā si nō est peccatū: saltē habet peccati. vel mali spēm. Ideo dimittendū est ꝓpter ꝓximi charitatē. ex qua vnusquisqꝫ conat salutē ꝓximi ꝓuidere. Et sic qui nō dimittit. contra charitatē agit. facit de vi. ꝛ ho. de. cū ab omni. Sꝫ tñ scandalū patiētis pōt esse sine pctō agentis: vtputa. cum aliquis scādalizat de his q̄ aliquis bñ facit. ꝛ q̄ spēm mali nō habēt. Itē scandalū agētis pōt esse sine pctō patiētis: vt cū quis inducit aliū verbo vel facto ad peccandū. Iste quidē quantū est d se scandalizat. sed si alius nō cōsentit immunis est a peccato.

Vtrū scandaluꝫ sit spāle pctū: Rū. fm Tho. vbi s. scandalū passiuū. s. in eo qui scādalizat. non pōt esse spāle pctū: q: ex dicto vel facto alterius aliquē ruere ↄtingit fm qdcūqꝫ genus peccati. nec ipsa sumptio occasionis dat spālem rōnem peccati. Scādalū vo actiuū pōt esse duplr. s. p se ꝛ p accidēs p accidēs qdē qñ est pter intentionē agentis. Et sic nō est spāle pctū. q: qd est p accidēs nō constituit spēm. ȝ est circūstantia aggrauās. s. qd in publico fit. Per se vo est scandalū actiuū. qñ aliquis inordinato suo dicto: vel facto intēdit aliū trahere ad pctū. Et sic ex intentōne spālis finis sortit rōnem spālis peccati. Finis eñ dat spēm in moralibꝫ.

Vtrū scādalū sit pctū mortale: Rū. fm Tho. vbi s. Scandalū passiuūꝫ pōt esse veniale q̄si hñs impactionē tm̄: puta. cū quis ex inordinato dicto vel facto alterius ↄmouet motu peccati venialis. Qñqꝫ vo est pctū mortale: q̄si hñs cū impactōne ruinā: puta. cū aliqs ex inordinato dicto vel facto alterius. ꝓcedit vsqꝫ ad mortale pctū. Scandalū vo actiuū si sit p accidēs pōt esse qñqꝫ veniale: puta. cū aliqs vel actuꝫ peccati venialis cōmittit: vel actū qui nō est in se pctū. ȝ habet aliquā spēm mali: cū aliqua leui indiscretōe. Qñqꝫ vo ē pctū mortale. siue q: ↄmittit actū peccati mortalis. siue q: cōtemnit salutē ꝓximi: vt ꝓ ea ↄseruāda nō pterniuerat facere qd sibi libuerit. Si vo sit p se: puta. cū intendit inducere aliū ad peccandū: si quidē intēdit inducere ad peccandū mortalr. est mortale. Et silr si intendat inducere ad peccandū venialiter p actū peccati mortalis. Si vo intendat inducere ad peccandū venialiter p actū venialis: est veniale.

Vtrum bona spūalia sint ꝓpter scandalū dimittenda: Rū fm Tho. vbi s. Quedā sūt bona spūalia de necessitate salutis: q̄ pterminti non pñt sine peccato mortali. ꝛ talia ꝓpter scādalū pterminti nō debent. Quedā vo sunt bona spūalia q̄ non sunt de necessitate salutis. Et tunc distinguendū: q: scādalum qd ex eis aliqñ orit. qñqꝫ ex malicia ꝓcedit. scꝫ cū aliqui volunt impedire huiōi bona spūalia: scandalū ↄcitādo. Et hoc est scandaluꝫ phariseorum. Qñqꝫ vo scandalū ꝓcedit ex infirmitate vel ignorantia. ꝛ huiōi scandalū est pusillorū: ꝓpter qd spūalia opa sunt occultāda: vel etiā interdū differēda vbi piculum non imminet quousqꝫ reddita rōne huiōi scādalum cesset. Si aūt post redditā rōnem duret: iam videt ꝙ qui inde scandalū sumut nō ex ignorātia. ȝ potius ex malicia ꝓcedat. Et sic ꝓpter ipm nō sunt spūalia opa dimittenda.

Vtrũ ĩ punitio pctõꝝ sit ꝑpter scandalũ dimittẽda? Rñ. fm Tho. vbi s. penaꝝ inflictio intendit̃ ꝓpter rõez iusticie. in q̃tũ ꝑ eas pctã cohibent̃. Si aũt ꝑ inflictiõez penaꝝ manifestũ sit pl'a ⁊ maiora pctã sequi. tunc penaꝝ inflictio nõ ꝯtinebit̃ sub iusticia. Et in hoc casu a pctõꝝ punitiõe cessandum est: vt ait Aug. l. di. vt cõstitueret̃.

Vtrũ impletio ꝯsiliorꝝ. largitio elemosynaꝝ. et hmõi opa misc̃die sint ꝑtermittẽda ꝑpter scãdaluz? Rñ. fm Tho. vbi s. Qñ talia nõ sunt de necessitate salutis. lz ꝑpter scãdalũ ñ sint simplr̃ dimittẽda sunt tñ interdũ occultãda: vel differẽda ꝑpter scãdalũ pusilloꝝ. q̃usq; reddita rõne scandalũ cesset. Qñq; tñ ꝯsilioꝝ obseruatio ⁊ impletio opeꝝ misc̃die sunt de necessitate salutis. vtpʒ in his q̃ vouerunt ꝯsil'a. ⁊ in his q̃bꝫ ex debito imminet defectibꝫ alioꝝ subuenire. vt in tpalibꝫ: puta. pascẽdo esurientes vl' in spũalibꝫ: puta. docendo ignorãtes. Et hoc siue hmõi fiant debita ꝑpter iniunctũ officiũ: vtpʒ in ꝑlatis. siue ꝑpter necessitatẽ indigẽtis. tunc eadẽ rõ est de hmõi sicut de alijs q̃ sunt de necessitate salutis.

Vtrũ correctio fraterna sit ꝑpt̃ scãdalũ dimittẽda? Rñ. fm Tho. vbi s. correctõ fraterna ordinat̃ ad emẽdationẽ fratris. Et iõ in tantũ ꝯputãda est inter spũalia bona. in q̃tũ hec ꝯsequi pt̃. Qð nõ cõtingit si ex correctõe fr̃ scãdalizet̃. Et iõ si ꝑpter scãdalũ correctio dimittat̃. nõ dimittit̃ spũale bonũ.

Vtrũ pctm̃ veniale sit ꝯmittendũ ꝑpter vitãdũ scãdalũ? Rñ. fm Tho. vbi s. pctm̃ veniale ꝑpter vitandũ scãdalũ nunq̃ ẽ faciendũ. Si ei faciẽduz esset. iã nõ eẽt pctm̃. ſʒ bñ ꝯtingit interdũ q' aliq'd qð esset de se pctm̃. si fiat ꝑpter vitãdum scandaluz nullum esset pctm̃. Sicut verbũ ociosum est pctm̃ veniale qñ absq; vtilitate di. si aũt ex cã rõnabili ꝓferat̃ nõ est ociosum. nec pctm̃ simplr̃.

Vtrũ tpalia sunt ꝑpter scãdalũ dimittẽda? Rñ. fm Tho. vbi s. distinguendũ ẽ. q2 ſʒ tpalia sunt nobis ad ꝯseruandũ ꝯmissa. sicut bona ecc'e ꝯmittũt̃ ꝑlatis. ⁊ bona cõia reipublice ꝯmittunt̃ rectoribꝫ: taliũ ꝯseruatio. sicut ⁊ depositoꝝ imminet his quibꝫ ꝯmissa sunt ex necessitate. ⁊ iõ nõ sunt ꝑpter scãdalum dimittẽda. sicut nec alia q̃ sunt de nec͡citate salutis. vñ ⁊ be. Tho. cãtu. repetijt res ecc'e cũ scãdalo regis. Si vo tpalia sunt talia. q̃ꝝ nos sum' dñi. dimittere ea tribuẽdo si penes nos hẽamus. vel nõ repetẽdo si apud alios sint. ꝑpter scãdalũ q̃nq; debemus. q̃nq; nõ. Si eñi ex hoc scandalũ oriat̃ ꝑpt̃ ĩgrantiã vel ꝑpter infirmitatẽ alioꝝ. qð dixim' esse scãdalũ pusilloꝝ. tũc vl' totalr̃ dimittẽda sũt tpalia vel aliter scãdalũ sedandũ. s. ꝑ aliquã admonitiõz. Si vo scãdalũ oriat̃ ex malicia. qð ẽ scãdalũ pharisaeoꝝ. tunc ꝑpt̃ eos q̃ scãdalũ sic concitãt. nõ sũt tpalia dimittẽda: q2 hoc etiã noceret bono cõi. eo q' daret̃ occasio malis delinq̃ndi. ⁊ noceret ipsis rapientibꝫ. qui detinendo aliena. in pctõ remanerent.

Scientia.

Pone duo sũt electi ad eundẽ ep̃atum: q̃ꝝ vn' est theolog'. Alter canonista. Quis eoꝝ sit ꝑferendus. in alijs data paritate? Rñ. Panor. fm Jo. in. c. j. de ꝯsan. q' si in loco versat̃ magis cãꝝ ventilatio: ꝑferẽdus ẽ canonista. Si aũt ibi pullulãt hereses vel loc' est vicin' hereticis. tũc ꝑferẽdus est theologus. Mixtus tñ eẽt ꝑferẽdus vtriq;. Dicit etiã q' nõ est necessariũ q' ep̃s sit in grã canonũ. Satis est ei q' hẽat sciã in ꝯpetentẽ. q2 cõpetẽs sciã tolerat̃ in ꝑlato. lz eminẽs desideret̃: vt in. c. pe. de ꝑben. ⁊ in. c. cum nobis. de elec.

Sententia.

Qñz dr̃ snĩa lata a iure. Qñq; a iudice. A iure qñ ẽ de hoc factũ statutũ ab eo q̃ cõdere pt̃. Snĩa vo a iudice est: qñ aliq̃s iudex iudicat int̃ ptes: vel qñ excõicat: vt ꝑpt̃ ꝯtumaciã ⁊ hmõi. Silr̃ etiã dr̃ a iudice fieri. qñ non ꝑ modum ꝯrõis. ſʒ in odium alicuius mali iã ꝯmissi fertur excõicatio. siue generalis siue sp̃alis. Et silr̃ dico etiã si fiat in odium cõmittentiũ in futuro. dum tñ nõ intendat facere ꝑpetuã ꝯstõem.

Que est snĩa interlocutoria? Rñ. ẽ illa q̃ nõ sup ꝑncipali. ſʒ sup alijs q̃onibꝫ ꝓfert̃. s. inter principium cãe ⁊ finẽ. vt est de aliq̃ teste repellẽdo. vel recipiendo. õ dilatõe dãda: vel nõ vl' pt̃ dici interlocutoria q2 int̃ ꝑtes loq̃ndo ꝓfert̃ sine scripture solẽnitate. ex eo. ⁊ si. li. vj. Bñ tñ dz redigi in sc̃ptis. ſʒ nõ ẽ ꝑpt̃ hoc necesse q' in sc̃ptis ꝓferat̃. vt ex̃ de ꝓba. c. qñ.

Que est snĩa diffinitiua. Rñ. diffinitiua snĩa est qñ ꝑncipalis qõ diffinit̃. ff. de re iudi. l. j. Et dz ꝓferri ab ipso iudice. ⁊ nõ ab alio. Aliter nõ valet: nisi iudex sit ep̃s qui põt ꝑ aliũ recitare ad instar illustrium. C. de sen. ex pi. re. l. ij. ⁊. d. c. ⁊ si.

Vtrũ snĩa diffinitiua sine scripto valeat in aliq̃ casu? Rñ. sũt casus in quibꝫ valet fm Jo. an. Primo qñ breues sunt cãe. ⁊ maxĩe vilium ꝑsonaꝝ. Et pt̃ dici breuis duoꝝ aureoꝝ. tñ in his attẽdat̃ ꝯsuetudo. q̃ si nõ apparet relinq̃t̃ iudicis arbitrio. Itẽ valet cũ ep̃s in cã ciuili inter clericos iudicat. xj. q. j. si q̃s cũ clerico. Itẽ cuz ꝑses deposito officio ꝯuenit̃ vt reddat administratõz: vt in auf. vt iudi. sine q̃q̃ suffra. §. necessitatẽ coll'. ij. Itẽ cuz papa ꝑ se ꝓnunciat: valet. lz nõ tulerit eã in sc̃ptis. Ipse ei solutus ẽ legibꝫ. C. de legi. l. digna vox. Itẽ fm q̃sdã valet si sit lata in cãmĩ rimoniali. ex̃ de testi. Albuc'. Et idẽ in oibꝫ causis in quibꝫ ꝓcedit̃ de plano sine strepitu ⁊ figura iudicij: vt in cle. sepe. de ver. sig.

Snĩa dz ferri sedendo. Item in loco publico et honesto. ij. q. iij. §. spacium. Item dz ferri de die ⁊ nõ in tenebris. Item nec diebꝫ feriatis. maxĩe solẽnibꝫ ⁊ festiuis. Item nõ dz ferri ꝑ venalitatẽ. ij. q. vj. §. diffinitiua.

Vtrũ snĩa lata a nõ suo iudice teneat? Rñ. nulla ẽ. extra de iudi. at si. vide de hoc s. Excõicatio. j.

Quid si duo sint iudices ⁊ ꝓferãt diuersas snĩas? Rñ. si ꝓcesserunt ex iurisditõe ordinaria. tenet ꝓ reo. ⁊ nõ ꝓ actore. nisi in cã fauorabili: puta. matrimonio. dote. vel libertate. siue testõ si ꝓ his fuerit lata. Si vo ꝓcesserunt ex ptãte delegata. pẽdet ex arbitrio delegãtis. q' si ex cõpromisso. neutra. debz hrẽ vigorem. extra de iudi. duobꝫ.

Vtruz snĩa lata inter aliq̃s ꝑiudicet alijs? Rñ. relr̃: nec snĩa: nec res int̃ alios acta vel iudicata ꝑiudicat alijs. extra de fide instru. int̃ dilectos. ⁊ extra eo. q̃uis. Fallit tñ in multis casibꝫ. s. cũ cãe sunt cõnexe. lxxxj. di. tantis. ij. q. vj. hoc q̃ppe. extra de re

eu.ad petitõz.extra de pur.ca.c.pe. Itẽ in cã liber-tatis.ff.de sta.bo.l.ingenuũ. Itẽ in cã filiatiõis.ff. de.l.agno.l.j.in fi.ij.z.iij. Item fallit si actio vel de fensio pmo loco ptineat ad aliquẽ.z ipse sciẽter pa-tiat sequẽtẽ expiri de re illa. qr intelligit iuri suo re-nunciare.vt si debitor passus sit expiri creditorem de pprietate pignoris qui succubuit.si debitor po-stea vellet agere.obstabit ei res iudicata. vel etiam econuerso creditor passus sit debitorem agere.ff.d reiudi.l.sepe.z extra eo.c.pe.

Utrũ snia lata inter aliqs alteri.psit. Rñ.regla-rr snia: nec alia res int alios acta alteri pdest. Fal lit in certis casibz. Primo quidẽ in qrela inofficiosi testamẽti: vt.ff.de inof.te.l.papinianus.§.memi-nisse. Itẽ in re indiuisibili: vt.ff.si ser.ven.l.loci.§. si fundus. Item in re cõi cum pupillo: vt.ff.q̃ad. ser.amit.l.si cõem. Itẽ pdest vbi res ẽ cõis cũ fisco vt.C.deeo.re.ali.l.ij. Notãt hec eẽ eo.c.pe.in glo.

Quibz auxilijs subleuat snia: Rñ.qtuor.i.p ap pellatiõz q̃ dz fieri infra.x.dies a tpe late snie ij.q. vj.c.j.z.c.anterior. Scdo.p supplicatiõez.vt cum lata est a pncipe: vl ab alio: a q̃ nõ lz appellare.xxv. q.i.c.venia.z.c.sniam. Tercio.p querelã falsi: vt si dicat lata p falsos testes: vel alias falsas pbatiões vt extra de testi.c.sicut nobis.z extra de pcu.i nrã et de.pba.c.lz.z.C.de fal.l.querela. Quarto p resti tutionẽ in integrũ: vt extra de resti.in inte.p totũ.

Epultura primo cõi-

ter. Sepultura fm Gof. qñqz accipit p officio qḋ ipendit corpibz sepeliẽdis. Et hec vendi nõ pt.extra de sy.nõ satis.

An aũt p ea possit aliqd exigi: Dic fm Panor. in.c.ad aplica.extra de sy.post Inno.z Host.vbi format tres cõclusiones. Quaz pma ẽ.q nõ valet ɔsuetudo; vt tpe sacri aliqd ɔferat ab initio. Scda q nõ pt ɔsuetudo introduci: vt aliqd det p sacris vbi pcessit exactio: q initiũ fuit symoniacũ. Et in istis duobz casibz annullat ɔsuetudo. Tercia ɔclu sio. q valet ɔsuetudo; vt aliqd det tpe collatõis seu ex postfacto: vbi ex mera liberalitate ppli fuit intro ducta. Ita tñ vt sacra paua liberaliter ɔferãt. Aut q voluit libere dare tpe sacri.z põt recipe. Aut no-luit. Et tunc ne videant sacra vendi; debent libere ɔferri. Et postea fiat ɔpulsio ad obseruandã ɔsuetu dinẽ. Et de hoc videt sonare dictum.c.ad aplicã. No.ãt Panor.in.c.abolẽde.extra eo.post glo. q est cãda via in mõ petẽdi. Nã si dericu dicũt peti mus hoc p sepultura.succũbunt etiã si alllegãt cõ suetudinẽ.d.c.nõ satis. Sed debẽt dicere Consue tudo est; vt p mortuis aliqd det eccle. seu clericis q̃si velit dicere glo.q nõ dz clericus se fundare; vt aliqd det p officio.lz q teneat rõne laudabilis cõ-suetudinis. Et hoc mõ nõ dr dari immediate p of ficio. Et idẽ pnto dicẽdũ qñ est ɔsuetudo; vt aliqd det ecclesie p loco sepulture. Debent tñ prina ista officia impẽdi.z postmodũ dz fieri ɔpulsio ad ob-seruandã cõsuetudinẽ; vt notat in.d.c.ad aplicaz. qd reputat singulare in ista materia. z est etiam ho nus tex.de iure ciuili.in.l.priuilegia.C.de sa.sane. ec.vbi dr q res q̃ ab antiq̃ sunt solita ecclesie.z iuris tribui.nõ debẽt aliquo mõ impediri. vide de hoc.s.Oblatio.

An aũt possit introduci cõsuetudo ex libera do natiõe.vel ex his q̃ sunt mere facultatiua. Pone exẽ plum. Rusticus soluit omni anno vnum par ca-ponum dño suo.an p hoc sit inducta consuetudo. Rñ.Bart.in.l.cum de in rem verso.ff.de vsur.q si quidẽ rustic⁹ soluit simpliciter nõ adiecta aliqua causa.tunc ɔsumit titulus donationis. Et sic non induciẗ consuetudo p futuro tpe. Si aũt nõ soluit simpliciter.sed respectu certe cause. verbi gratia. p laborerio qḋ teneo a te dño: dono vnum par capo num: tũc ɔsumiẗ titulus etiã p futuro tpe.s.qua-tenus tenebit laboreriũ. Et sic cogeẗ ad soluendũ. Idem dicit in similibus. Scdo principaliter sepultura dicit ipsa terra. Pro quo est notandũ fm Panor. in.d.c.abolende post Glosaz.q quidam est locus oĩno priuatus. Et talis licite põt vendi z vt ibi fiat cimiterium vel ecclesia.xij.q.ij.aurum.scdo est sibi re locum religiosum.sed non sacrum. vt si corpus alicuius sit ibi sepultum de voluntate dñi.l.ij.C. de reli.z sump.fu. Et talis locus vendi non potest vt dicit ibi tex. Et hoc est indubitatum de iure ci-uili.q immediate qẽ corpus tangit illum locum desinit esse in dñio alicuius.l.qñqz.ff. de aqua plu. ar. Sed Inno.in.d.c.abolende.dicit hoc pcedere de iure ciuili.nõ aũt de iure canonico. vnde putat q locus non efficit religiosus nisi auctoritate pon-tificis deputet ad talem vsum. p hoc.c.ad hec. de relig.do. Et hec opinio originaliter fuit glosatoris decreti; vt habet.xiij.q.ij.in ecclesiastico. Et nota illam glo. Nam ex hoc infert q talis locus potest vendi. Sed Panor. dicit saluãdo dictam Glo.in d.c.abolende.z dispositionem iuris ciuilis.q licet stricto modo locus nõ fiat religiosus quo ad hoc: vt ille locus gaudeat priuilegio loci religiosi z pu-blici.tñ largo mõ efficiẗ religiosus. Nã deputat⁹ est ad vsũ piũ. Sicut dicim⁹ q laici valde honesti possunt appellari religiosi. Tercio est dare locũ re-ligiosum z sacrum; vt est locus cimiteriatus.i.de-putatus p cimiterio ecclesie auctate epi.z iste indu bie nõ põt vendi. q nõ est in bonis alicuius. Et lz hoc appellẽt cimiteriũ sacrum. Stricte tñ nõ põt dici sacrum.q ecclesia cõsecrat. cimiteriũ aũt soluz bñdicit; vt in.c.nemo.de conse.di j.

Scdo quero: quid est ius sepulture: Rñ. fm Ray. Ius sepulture est qḋ cõpetit ecclesie ad sepe-liendũ aliqs in cimiterio suo. Et puenit ex ponti-ficis auctate z assignatiõe. Conpetit aũt generalr ecclesijs parochialibz; vel etiã illis quibz a iure vel priuilegio cõcessum est nõ aũt alijs.

Tercio quero. An laici possint habere sepultu-ram: seu ius sepeliendi: Rñ. fm Host.z Goff.q non.respectu pprietatis.quia vt dictũ est: loca sa-cra z religiosa nõ possunt esse in dñio alicuius. sed quo ad vsum possunt habere. vt ipsi z sui ibi sepeli ant. nec eis inuitis põt extraneus ibi sepeliri. Ad hoc.l.ij.§.si vsumfructuz.ff.de reli.z sump.fu. Di cit tamen Din.q propter necessitatem poterit ibi extraneus sepeliri. Nam ob hanc causam possũt vendi calices et alia sacra donata ecclesie a laicis.

d.c.aurū.hec notat Panor.in.d.c.abolēde. Addit etiā Lu.ro.in suis singularibus. q̄ prelatus ex iusta cā pōt in sepulcrum vnius aliquē immittē alio inuito fm canones. Secus fm leges. Et idē videt dicendū fm Panor. ⁊ Mo.in sedilibo seu bācis: q̄r laici tale ius sibi in ecclesia acq̄rere nō pñt. ꝫ tolerāt ex grā solūmō in hmōi sicut in iure patronatus: vt in.c.iij.de iurepa.

Quarto q̄ro: an vas lapideū seu ligneū aptū ad recipiēdū corp⁹ defuncti licite possit vēdi? R. Panor.p⁹ Inno. vbi s̄.q̄ si ē deputatū ad hunc vsū auctate pōtificis.nō pt vendi.q̄r est religiosū. ar. d.c.ad hec. Ecclia tñ ex necītate pt alteri eccie vendere sicut vēdit alia vasa. Si aūt nō ē deputatum auctē pōtific⁹:licite pt vēdi: vt dictū ē d̄ loco puato

Quinto q̄ro: vtrū alibi q̄ apud ecclā possit eē sepultura? Rñ. fm Inno. Cimiterū dz eē circa ecclesiā.xvij.q.iiij.sicut. Sz tñ bñ pt eē cimiterū aliq̄ntulū remotū ab ecclia.nō tñ credim⁹ q̄ alicui loco etiā religioso: hospitali vel hmōi posset accedere sepultura.nisi hēat ecclesiā. Itē in vno cimiterio mlte eccle pñt hēe ius ibi sepeliēdi pochianos suos

Sexto q̄ro. vtrū pactū p̄iudicet sepulture? Rñ. pactū q̄d fit cū rectore pochial' eccle de nō recipiēdo aliq̄s pochianos ei⁹ ad sepulturā seruari dz etiā in ab his quib⁹ a sede aplica sepultura libera ꝯcessa ē ꝫ illi apud eos elegerint sepeliri: vt extra de pac.c. pactū.li.vj. De hoc vide s̄. Pactum.

Septimo quero. vbi dz sepeliri q̄ decedit nulla sepultura electa? Rñ. fm Joh.an.in.c.aīaꝝ.de sepul.li.vj.q̄ dz sepeliri in sepulcro maioꝝ suoꝝ. exemplo pr̄iarchaꝝ. xiij.q.ij.c.ebron.⁊ extra co.nos instituta.⁊.c.fraternitatem.

Octauo q̄ro. Pone:pr̄ ⁊ auus alicui⁹ sunt sepulti apud frēs p̄dicatores. Maiores vō vt abauus ⁊ supiores sunt sepulti in ecclia pochiali. Iste nūc decessit nō electa sepultura. Querit vbi debeat sepeliri? Pro ecclia pochiali facit. d.c.nos. dū dicit.q̄ in sepulcro maioꝝ. Nā maioꝝ appellatio. ꝓprie ⁊ stricte sumpta: ꝯphēdit tñ supiores vltra tritauū: vt in.l.iurisꝯsult⁹.§.pentes.ff.de gradi. Itē ꝓ ecclia pochiali sunt duo iura seu vincula.s.ius pochiale et sepultura maioꝝ. Contrariū determinat Ol. Inter cetera mouet his rōnib⁹. Sicut domiciliū est inter viuos.ita ius sepulture est int mortuos. Sz quis ꝯseqt domicilium seu originē pr̄is ⁊ aui. ⁊ non supioꝝ: vt notat in.l.assumptio.ff.ad municip.et in.c.fi.extra de pochijs.ḡ idē dicēdū in iure sepulture. Scdo vnio sepulture ꝓcedit ex quadā mutua dilectōe q̄ fuit int viuos. Sz maior ē charitas int filiū ⁊ patrē ⁊ auū.q̄ inter eū ⁊ supiores. cū illi sint remotiores in gradu. ḡ potius dz sepeliri in sepulcro pr̄is ⁊ aui.q̄ alioꝝ maioꝝ. Sz ꝯ hanc determinationē Ol. dicit Panor.in.d.c.nos.repisse glo.q̄ expssam in.c.is q̄.e.ti.li.vj.q̄ dicit q̄ si in vna ecclia est sepultus pr̄:in alia reliq maiores.sepeliēdus est in sepulcro maioꝝ. Et q̄uis rōnes Ol. multū vrgeant.tñ tex.in.c.ij.⁊.iij.eo.ti.li.vj.multū facit ꝓ opinione glo. dum pōderat sepulcꝝ maioꝝ ab antiq. et his exprimit illud verbū. ab antiquo.

Nono q̄ro. vbi forēses ⁊ pegrini debēāt sepeliri? Glo.in.c.in nr̄a.e.ti. vt refert Panor.in d.c.nos. tenet q̄ debēt sepeliri apud ecclīā maiorē. Idē tz Inno. Pro q̄ facit.c.vbicūq;.xiij.q.ij.⁊.c.officium de off.archipr̄sbyteri. Nā ecclia cathedralis administrat talib⁹ sacrā. Archi.aūt in.c.j.e.ti.li.vj.ꝯcludit.q̄ debēt sepeliri apud ecclīā pochialē vbi decedunt.p.e.j.xvj.q.j. Hec oh.fm eū.d.c.offiū.q̄r loquit in administratōne sacroꝝ: ⁊ nō in sepultura. d.Car.tz p̄mā opi. Mouet: q̄r trāseuntes ⁊ pegrini nō pñt de pochia alicui⁹ dici. vñ ecclia cathedralis q̄ p totā dyocesim hz ptātem. dz istos ad sepulturā recipe. d.An.distinguit.q̄ aut iste q̄ morit est religiosus. ⁊ tūc dz sepeliri in mōasterio sui ordīs vt i.d.c.j.xvj.q.j. In laicis at dic. q̄ aut traxerīt morā in pochia: vel venerūt ibi aīo trahēdi morā ad aliq̄d tps. vt sunt scholares. Et tūc sepeliēdi sunt in ecclia pochiali in q̄ decedūt. q̄r illa dī eoꝝ ecclia pochialis. Et hoc placet Panor.ꝑ nō.in.c.oīs.de pe.et re.⁊ ꝑ glo.in cle.j.de p̄uil'. Aut nō traxerunt ibi morā.nec venerūt eo aīo: vt pūta. q̄r sunt trāseūtes et tūc tz q̄ in ecclia cathedrali sunt sepeliēdi. Dicit tñ q̄ si receperūt sacrā a p̄sbytero pochiali. videt tacite ibi elegisse sepulturā. Sz Panor. dicit q̄ hoc dictū cū reuerētia nō fuit bñ pōderatū. Nā si poterāt recipe sacrā a p̄sbytero pochiali cēsenda ē illa ecclia pochialis trāseuntiū. Et sic idē erit dicendū in iure funeꝛādi: cū oīa ista sint d̄ iure pochiali. Et Panor satis dubitat de ista.q. q̄r iura vario mō loquunt. Sz dicit q̄ de hoc videt pulcerrim⁹ tex.in c.j.de cele.mis.q̄ videt velle q̄ sacerdos pochialis pōt administrare sacrā pegrinis ⁊ trāseūtib⁹ ꝑ suā pochiā in casu necessitat'. hec Panor. Et in hoc ꝯsistit tñ vt dicit Inno.i.c.j.ex eo. hec discreto iudici ꝯmittant. Et vbi esset ꝯsuetudo in loco: illa obseruāda eēt. cū sit optīa legū interpres. Vbi aūt nō appareret de ꝯsuetudine: opinio.d.an. videt rōnabilis. Et optīe vr̄ cōcordare iura iuncta. Et q̄r relr opinionū distinguenti stādum ē. Clerici vō q̄ non eligūt sepulturā: sepeliri debēt in ecclia vbi sunt clerici. vt in sum.ꝯfe.e.ti. Itē q̄ hz domiciliū in ciuitate vl' castro si q̄n ad villā ruralē se trāsfert recreationis cā: vel vt ruralia exerceat. ⁊ nō electa sepultura decedat. nō dz sepeliri in ecclia dicte ville. ꝫ in ecclesia sua pochiali. vel pot⁹ in ea in q̄ maioꝝ suoꝝ ab antiq̄ extant sepultura. dūmō absq; piculo valeat deportari. ex̄ de sepul.c.is q̄ lib.vj. De hoc vide s̄. Confessio.iij.in fi.

Decimo q̄ro. An pr̄ possit eligere sepl'turā filio. Rñ. fm Ge.extra eo.c.lz.li.vj.q̄ vbi est ꝯsuetudo:⁊ filius est impubes. pater pōt dicto impuberi eligere sepulturā. ⁊ de hoc est tex.in.d.c.lz. Secus si ꝯsuetudo obstaret. q̄r tūc eā suis maiorib⁹ vel in ecclesia pochiali tumulādus est. Et Jo.an.ibi sup ver.pochiali. q̄nt nunq̄d dēt electio. q̄r ibi est dīsū eā. Et ꝯcludit q̄ ordo scripture seruādus est. xliij. di. sit rector. Et hoc tutius. Consuetudo tñ habet q̄ parentes vel amici tales sepeliunt in alterutra. Et graue videt puerū. viij. annoꝝ semp in antiquis tumulis sepelire.

Vndecimo quero. An mr̄ eodem modo possit eligere sepulturam filio? Zen. dicit q̄ nō. quia tex.

m.d.c.licet.loquit de patre.Et ratio est.quia istud
concenit preiudiciũ alterius. vnde tria ibi exigunt
ad hoc vt valeat electio. Primo.q sit pr. Scdo.q
filius sit impubes. Nam adueniẽte pubertate ipe
filius pt sibi eligere sepulturã.d.c.ij. Tercio.q sit
cõsuetudo. Ge.aũt dicit hoc verũ qñ ɔsuetudo sic
disponeret.Sz si ɔsuetudo sil'r de iure disponeret:
nõ videt q̃re sil'r in matre nõ possit hoc opari.

Duodecimo.q̃d de vxore vbi sepeliet: Rñ. Pa
nor.in.c.de vxore.extra co.p tex.illũ q si est nupta
libere pt sibi eligere sepulturã. Sed difficultas est
si decessit nõ electa sepultura. Glo.ibi sentit q dz se
peliri in sepulcro mariti. Et hodie ẽ text clarus in
d.c.ij q̃.vbi plus decidit q si mulier habuit plꝭs
maritos successiue ꝛ decessit nõ electa sepultura.dz
sepeliri in sepulcro vltimi mariti.cuius retinet do
miciliũ ꝛ honorẽ. Et dic ibi Jo.an.notabile vbũ.
q hoc pcedit etiã si postq̃ fuit vidua reuersa est ad
domũ pris. Non enĩ hec priuilegia cõferunt loco.
sed psone. Idez tenet Ge.in.d.c.ij qui. Addẽs q
honor acq̃situs vxori ex qualitatib9 mariti nõ extĩ
guit morte mariti:ipsa tñ manẽte in viduitate.Et
sic facit q vxor regis q̃ acq̃siuit nomẽ regine.pter
maritũ:nõ pdit hoc nomen p mortẽ mariti.

Sed q̃d si mulier transfert se ad aliũ locũ post
mortẽ viri. An retineat domiciliũ viri: Ge.dicit q
sic p.d.c.ij q̃.qd loquit indistincte:lz mirũ videat
et hoc apte vult.l.filij.§.j.ff.ad municip.

Sed hic cadit difficilis q̃o. Pone q vxor prede
cessit. An debeat sepeliri in sepulcro maiorũ suorũ.
An i sepulcro maiorũ mariti: Nã si diceremꝰ q in
sepulcro mariti:posset seq̃ absurdũ.qr cũ maritus
possit alibi eligere sepulturaz repiret ista mulier se
pulta inter alienos cuz quib9 forte nõ vellet iacere.
cum quilq; cupiat post mortẽ iacere inter suos:sic
fecerũt patriarche. Panor.in.d.c.de vxore.dicit q
decisio sibi videt dubia.ꝛ q egeret declaratõe. Sz
inquit posse dici vt papa ibi dicit.q stet ɔsuetudi
ni: qua cessante:sanus putat posse dici.q si maritus
pparauit sibi sepulcrum.q vxor sit in eo sepeliẽda
ad hoc.§.soror.xiij.q.ij. Et qr animi destinatõe vĩ
det maritus sepultus ibi. Idẽ vbi maritus nõ hs
det.priũ sepulcrũ. Sed dicit q intendit sepeliri in
sepulcro maiorũ suorũ. Et si maritus esset absens:
ita q volũtas eius nõ posset declarari:videt sepe
liẽda in sepulcro maiorũ ipsius mulieris.

Circa hoc cadit alia q̃o. Quid si vxor predece
dens elegit sibi sepulturã. postea maritus decedit
nõ electa sibi sepultura. An sepeliet cuz vxore. An
cum suis maiorib9: Rõ dubij pot elici ex.d.c.ij q̃
§.mulier. Et rõnes ibi expsse cessant i marito. Sz
Panor.vbi s.putat ɔñu. Nam pter vnionẽ q̃ fu
it inter eos in vita:ius disponit:vt vxor debeat se
peliri cũ marito suo.ergo idẽ ecõtra. Sed Panor.
dicit q cũ multũ facit dubitare.d.§.mulier:vbi dr
q mulier dz sequi maritũ suũ. Et nihil dicit ecõtra
Item indecens est vt vir sequat dispositionẽ mulie
ris. Et forte hec ps verior.

Terciodecimo.q̃d de illis qui recipiũt aliquẽ in
casu nõ pcesso ad sepulturã: Rñ.tenent ad restõz
corporis,si petat. Itẽ tenent restituere quicq̃d occasi
one illius pceperũt.s.de iure Et hoc rõe malefidei
fm glo.in.c.cũ liberũ.extra eo.ꝛ in.c.ex pte. Et in
d.c.cum liberũ dicit Panor: q nõ solũ p i peti cor
pus de recẽti sepultũ.sz etiã p tpa:ita vt sola ossa su
pesse videat. Mo.etiã fm Panor.in.d.c.ex pte.q
ius funerãdi est de iure parochiali. Habet ergo ec
clesia parochialis fundatã intentionẽ suã sup fune
re sui parochiani.asserẽti ergo q alibi dz sepeliri in
cumbit onus pbandi.

Quartodecimo.q̃ro de.q.q̃tidiana. Pone q pa
rochianus alicuius curati elegit sepulturam apud
frẽs minores.q̃ voluit ire pcessionalr cũ crucib9 ꝛ
silib9 ɔsuetis ad deferendũ funus ad eoꝝ ecclesiã.
Opponit se pochian9 pñbyter dicẽdo q nõ debẽt
pcessionalr intrare pochiã suã. Querit q̃d iuris:
Oldra.ɔcludit q nõ obstãte phibitõe curati.pñt
frẽs pcessionalr intrare pochiã suã. Monet.qr cõ
cesso fine ɔcessa vident oĩa pparatoria ꝛ necessaria
ad finẽ:vt in.c.prudentiã.ꝛ.c.pterea.de off.deleg.
Sed iura ɔcedũt fratrib9 liberã sepulturã.vt i cle.
dudũ.e.ti.ergo vident ɔcessa oĩa p q̃ puenit ad se
pulturã.p hoc etiã facit. Nã in ɔ̃ctib9 videt tacite
actũ vt fuet ɔsuetudo loci:vt i.l.q si nolit.§.qr as
sidua.ff.de edil.edic.q̃cũ dicẽdũ i priuilegio:vt cõ
cessa sepultura videat tacite ɔcessum:vt seruet so
lẽnitas solita in executõe sepulture. Idẽ tenet Pe.
de an.in.d.cle.dudũ. Et cũ sit libera sepultura.n̄ist
aliud hẽat ɔsuetudo.nõ tenent p̃mo portare funꝰ
ad ecclesiã curatã.qr nõ esset libera sepultura.si im
pediret etiã ad tps. Nã de significato huius verbi
libere.ẽ q nõ req̃rat ɔsensus alicuiꝰ vt notat in.c.
de multa.de pbẽ.ꝛ in.c.lz epõ.e.ti.li vj. Nota etiã
singulare dictũ Panor.in.c.in nra ex eo.q priuilegi
ati pñt sup sepultura corpoꝝ sepeliẽdoꝝ ĩ pochia
vbi iacẽt cape. Et sic non tenent recipe de manib9
curati.vel ad mãdatũ ipsiꝰ. Hodie etiã vltra iura
cõia ẽ. Mare magnũ Sixti.iiij.qd incipit Regimi
ni vniuersalis eccie:vbi hr q frẽs ipsi.s.mẽdicãtes
nulleꝰ sup hoc petita liĩa pochias in quib9 corpa p̃
dicta fuerĩt.cũ cruce pcessionalr ingredi.ac corpa
ipsa leuare ꝛ ad eoꝝ ecclias sepeliẽda deferre pos
sint.vbi hoc fieri ɔsuetũ foret.vel pñbyteri de leua
tõe req̃siti.id facere recusarẽt.nec cogant inuiti ex
pretextu cuiuslibet ɔsuetudinis ipsi vl' defunctoꝝ cõ
sanguinei.vel heredes illa ad parochiales ecclias
aut alia loca deferre ꝛ cũ illis:vel sine inibi celebra
re vel celebrari facere.p eisdẽ defunctis aliq̃ diuina
officia.añ vel post sepulturã eorundẽ.hec ibi.

Quintodecimo q̃ro. Pone q frẽs mẽdicãtes ꝛ
alij exẽpti sepeliãt de facto vsurarios manifestos.
excõicatos.ꝛ interdictos.nũq̃d epĩs loci possit face
re de facto corpa istoꝝ exhumari:ꝛ peul pijci: Pa
nor.in.c.sacris. extra eo.credit q in pdictis casib9
de quibus in.c.eos.eo.ti.puta in excõmunicatis
publice.manifestis vsurarijs ꝛc.q nõ possit.quia
perinde est:ac si non essent in dyocesi sua. Posset
tamen dari remedium. vt impediat sepulturam
anteq̃ corpus ducatur ad locum exemptũ. Nam
cum delinquatur in territorio suo.potest obuiare:
et illos in loco priuato facere sepeliri. Et hoc maxi
me pcedit in illis religiosis qui habẽt priuilegium

vt etiã rõne delicti cõmissi extra locũ exemptũ nõ possint puniri p ordinariũ loci.

Sextodecimo.nũquid leprosus debeat sepeliri cũ alijs in cimiterio? Ab.in.d.c.sacris tenet φ nõ. Nam cui nõ cõicamus in vita. nec etiã in morte. Pe.de an.tenet cõtrariũ. Motus:qr cã phibitõis q fuit in vita:cessat in morte. Nã nõ est timendũ φ inficiat aliorũ defunctorũ corpa. Sed Panor. ibi tenet primũ.qr est timor in actu sepulture. Itez fetor inficit aerẽ. Et p hoc adducit bonũ tex.in.ar. in.c.cũ dicat.de ec.edi. vbi pmittit leprosis hẽre ecclesias cũ cimiterio. z vt gaudeant ppro sacerdote Si enĩ possẽt sepeliri cũ alijs nõ pmitteret eis cimiterium cum iniuria ecclesie parochialis.

Decimoseptimo.quero quis teneat expẽsas sepulture facere? Rñ.heres tenet z ab ipso peti pñt qr videt qsi contractũ cũ defuncto.ff.de reli.do.l.j. Itẽ si mulier habeat dotẽ:de ipsa dote fieri debẽt expense funeris. Si non habet dotẽ.tunc pater oẽm impẽsam pstare dz.aut heredes dicte mulieris si ẽ emãcipata.φ si neqȝ heredes habeat:neqȝ pr solũẽdo sit.maritus conuenit inqȝm facere põt.ne iniuria eius videat quondã vxorẽ eius insepultã relinqui:vt.l.φ si nulla.ff.de reli.z sump.fu.

Decimooctauo.quid de his qui morientẽ molestant.sepulturã impediunt.aut funeri iniuriant? Rñ. Qui ad domũ morbundi accedit:vel ipsum vel alios molestat:vel rebꝫ eius signa ponit.cadit ab actõne.z in tantũdẽ cõdemnat heredibꝫ defuncti.z publicat tertia ps bonorũ eius.z est infamis. Et idem in eo qui circa funus peccat.C.de sepul. vio.autentica.Itẽ qui domũ. Nec dz impediri sepultura pter debitũ:vel cuiuscũqȝ obligatõis:vt C.de sepul.vio.l.cũ sit. Nec dz inferri molestia infra.ix.dies ab obitu.al's pũicẽst iniuste:vt ibi in autẽtica. Sz nec añ. Bene tñ impedirẽ sepultura in multis casibꝫ aie.de quibꝫ.j.Sepultura.iij.

Decimonono.vtrũ liceat spoliare mortuos. R. nõ. Immo grauissime punit.ff.de sepul.vio.l.ij.

Sepultura.ij.

q ad electionem Eligere põt qs sepulturã nouaȝ dimissa antiq.etiã in loco minus religioso:vt ex co.cum quis.li.vj.

Vtrũ religiosi possint sibi eligere sepulturã. R. nõ.sed sunt apud suũ monasteriũ tumulandi.põt tñ eligere.si qñ morirent essent adeo remoti φ comode portari nõ possent ad monasteriũ.extra eo. religiosi.li.vj.

An aũt abbas vl' platus possit sibi eligere sepulturã? Et videt φ sic p rõnem.d.c.religiosi.vbi dĩ: cũ velle vel nolle nõ habeãt zc.q verba nõ adaptãtur ad psonã plati.cũ ipse habeat subditos in ptãte.z ipse nõ sit in ptãte alterius.p hoc facit. Nam cõstitutio capit intellectũ z restrictionẽ ad limites cause expsse.l.cũ pr.§.dulcissimus.ff.de le.ij.

Quid aũt in seruo? Rñ.fm Ho.φ põt sibi eligere sepulturã. Nam in istis spũalibꝫ dñica ptãs cessat.vt in.c.j.de coniu.ser.

Quid si pprius sacerdos corpus eius qui alibi elegerat sepeliri:viol'ter capit? Rñ.fm Hostien. amittit ius qd in eius mortuario habet.z ossa restituet.vt extra eo.in.c.cũ liberũ. Idẽ si aliquis cõuentus totus:vl' maior ps eius hoc fecerit. Secus crederẽ si minor ps:vel solus platus hoc fecisset.

Quid si aliquis mãdat corpus suum nõ sepeliri Rñ.nõ est adimplendũ.xxj.di.nunc aũt in glo.

Sepultura.iij.

Quo ad canonicã portionẽ.qñ quis eligit alibi sepulturã de omnibꝫ q illi loco obueniũt rõe funeris ecclesia sua parochialis dz hẽre canonicam portionẽ:q varia est fm cõsuetudines. Alicubi enĩ est medietas. Alicubi tercia. Alicubi qrta. Et ideo standũ est cõsuetudini.extra eo.certificari. Et si cõsuetudo ibi nõ appareat.dicit Ho.spectandã esse cõsuetudinẽ metropolitane ecclesie.z si nec illa appareat:spectandã esse cõsuetudinẽ vicinarũ. Et si varia sit.fm Gof.quarta debetur. In hac enĩ iura magis cõcordare vident:vt extra eo.in nr̃a. Fallit tñ in multis casibꝫ.fm Pe.de an. Primo.qñ p cõsuetudinẽ:vl' pscriptionẽ nihil soluit. Idẽ panor. in.d.c.certificari.vbi post multa cõcludit circa hoc φ portio ep̃o debita vel ecclesie parochiali.põt propter z l totũ pscribi. Et sufficit tps sine titulo.de cuius inicio nõ est memoria.qr illud habet vim tituli vt in.c.j.de pscrip.li.vj. Et dicit se in facto sic cõsuluisse. Scdo fallit qñ p priuilegiũ pape quis eximit a pstatõe qrte. Et de hoc habes plura priuilegia.q eximũt frẽs minores. Et credo alij mẽdicãtes habeãt idẽ priuilegiũ:puta.φ dicti frẽs nõ teneãt ad qrtã.de his q relinquunt ad certos determinatos vsus eisdẽ fratribꝫ in genere.aut in spẽ.etiã de bonis eorũ quorũ cadauera apud eos cõtigent sepeliri.hec habent in priuilegio pape Sixti.iiij.qd incipit Regimini. Per priuilegiũ Alex.iiij.qd incipit Virtute cõspicuos.hĩ φ de his q fratribꝫ minoribus absolute conferunt.vel in vltima volũtate legant.nulla portio canonica debetur. Et sic ex istis duobꝫ priuilegijs hĩ φ de his q absolute:vel ad certos determinatos vsus relinquunt dictis fratribꝫ nulla qrta debet. Tercio fallit.qñ legat aduersus priuilegiatos.d quibꝫ hẽs in.c.de his.ex de testa. vbi dĩ φ de his q in ornamẽtis vel p eis:seu fabrica:luminaribꝫ.anniuersario.vij.xx.xxx.siue alijs ad ppetuũ cultũ diuinũ legant ecclesijs vel pijs locis: nulla portio canonica debet. Quarto.qñ ecclie donat donatõe inter viuos.extra eo.c.de his.§.si vo Idẽ dicẽdũ qñ a testatore fit legatũ ecclie vel h mõi qd ipse testator in vita soluit. Nã eo casu.nec falcidia debet.nec qrta ecclie parochiali.qr tale legatuȝ amittit nomẽ legati.z trãsit in donatõȝ simplicẽ z in spẽm donatõis inter viuos. Et de hoc ẽ glo.singularis.de q Dy.facit magnũ festũ in.l.legatũ.de le.ij. Et de hͦ vide s.Donatio.ij.§.cã mortis. Quinto:qñ qs post electõȝ sepulture in aliq monasterio illud intrat z in eo pfitet. Et idẽ si intrauit cũ pposito absolute mutãdi vitã.qr desinit eẽ parochianꝰ pme ecclie.ar.c.bñficiũ.de regula.lib.vj.qr religiosus censet hẽre domiciliũ in monasterio facta pfessione.tacite vel expresse. Adde tamen predictis quod notat Panor.in.c.relatum. extra codẽ.post

glo.ib:q̄ fm eum cōiter approbat.q̄ de bonis ingrediēns religionē in sanitate nihil debet ecclie parochiali. Sed si intravit in egritudine: de qua decessit debet portio. Secus ergo si in egritudine de qua nō decessit.lz Inno.fuerit in singulari opinione. Dixit eī q̄ si ingredit religionē vt sit ibi pfessus q̄ tūc debet portio ecclesie parochiali de bonis suis q̄ acquiruntur mōasterio. Sed Panor. dicit q̄ hoc sibi nō placet.qr iura loquunt de relictis occasione sepulture. Itē loquunt de morte naturali: s intrans monasteriū.naturaliter nō morit. Immo retinet cognationē. Itē si iste mutaret domicilium nō teneret dare aliquid ecclie parochiali. ergo nec ingrediēdo monasteriū cū tunc solū habeat domicilū in monasterio: vt notat idē Inno.in.c.ex ore.de priuil. Et idē videt dicēdū de leproso qui intrat domū leprosorū.q̄ nō debet quarta fm Guil. Et vide glo.in.d.c.de his.ex eo.q̄ dicit.q̄ nō lz alicui in morte.qđ in vita liceret.nec mirū.qr p̄t q̄ sanus est oīa bona sua ꝯsumere. In morte tñ nō pōt filios suos vel nepotes p̄terire. Et hoc intelligit panor. verū.nisi faceret in fraudē filiorū.q̄ casu reuocaret vēditio.ꝛ donatio vsq3 ad portionē eis debitam. Sexto.qñ quis legat ecclesie in qua nō eliget sepulturā.nec sepelit ibidē.fm glo.in.c.j.de sepul. Idē tenet Inno.ꝛ Archi. Idē Jo.an.in.d.c.certificari.ꝛ in cle.dudū.§.verū.e.ti. vbi reprobat opi. Jo.tenētis ꝯrū. Et hec opi.est tenēda: reprobata opinione Host. Et cessante iure cōi habet in dicto priuilegio Sixti.iiij.p̄allegato. Septimo fallit. qñ de facto sepelit: vt puta.qr erat ibi interdicta ecclesia.vel ciuitas.tñ fuit de facto ꝛ ꝯ voluntatē fratrū sepultus in eorū ecclesia.ꝛ multa oblata. Nam fm Fed.quē sequit Ge.in.c.j.de sepul.li.vj.nō debet quarta. Rō.qr talis tpe interdicti nō pōt eligere sepulturā apud mendicātes. Cuius liceat ipsis recipe mortuaria.vt orent p defunctis.si cū pnia deferūt. Et plus dicit idē Fe.q̄ si mendicātes spōte cū tali tpe sepeliūt.nō debet quarta. Sed tenet q̄ violatores interdicti de.j.de sepul.ꝛ.c.si canonici.de offi.or.li.vj.tunc enī solū debet quarta.qñ sepeliunt in casu a iure cōcesso. Secus si sepeliūt in casu a iure ꝓhibito: vt in.c.ex pte.el.j.ꝛ in.c.cum liberū.ꝛ in.c.in nr̄a.e.ti. Et ibi dicit Inno.q̄ qñ de facto nō iure sepelit.debent corpus ꝛ oblatōnes q̄ rōne sepulture sunt facte.s nō q̄rta de legat. fact. nō rōne sepulture.vel occasione ipsi᷒. Et ita ptz q̄ qñ de facto sepelit ꝯ voluntatē illius cui᷒ est ecclesia q̄ nō tenet ad aliquā q̄rtā.s tenet.ꝛ corpus.et oia q̄ rōne sepulture habuit restituere.s nō quartā de legatis factis nō rōne sepulture. vl' eius occasione Sill' nō debet de his q̄ amici de bonis ipsoꝝ tunc offerūt. Octauo fallit.qñ ecclia parochialis est interdicta.s nō parochiani.q̄ tunc parochiani᷒ alibi sepultus.vel ex electōne: vel in sepulcro maiorū di ꝯ casu ecclia parochialis nō habebit quartā. qđ est no tādū: vt ipse Pe.notat in.d.c.in nr̄a.in vltimo q̄sito. Sed si alibi esset sepult᷒ de facto.ꝛ nō de iure.qr nec in ecclesia electa.nec in ecclesia maiorum suoꝝ.tunc si ecclesia sua parochialis dedit cām interdicto.idē q̄ nihil recipiet. Sec᷒ si nō dedit cām interdicto.s ꝓpter delictū dñi.vel alia de cā.qr tūc ecq̄ nō fuit in culpa nō debuit suo iure priuari fm Pe.de an. hec Ge.in.c.j.de sepul.li.vj. Nono.qñ reuocat electionē sepulture.quā fecit legādo.ꝛ alibi elegit sepulturā.ꝛ sepelit.qr partia sūt nō eligere.et electā mutare.ff.de adi.le.l.j.ꝛ.ij. Sed p̄mo casu nō debet.vt dictū est.g̃ nec i scđo. Et hoc tenet Fede.ꝯsi.x.vbi format.q.de eo q̄ elegit sepulturā apđ frēs minores.ꝛ eis aliquid reliqt intuitu sepulture et aliquid reliquit simpl'r ꝓ aīa. Accidit q̄ sine culpa fratrū minoꝝ iste alibi sepultus est.puta casu: qr nō potuit comode ad illā sepulturā fratrū deferri.vel alibi elegit.mutādo pariaz. Querit nunqđ parochialis ecclia debeat habere quartā de relicto simpl'r fratrib᷒ minorib᷒.qđ relictuz frēs minores ꝯsecuti sunt.siue in vita testāns.siue post mortem. Et rñdet q̄ frēs minores nō debēt soluere quartā ecq̄ ille nō est sepultus apud eos. Rō est.qr si hoc teneremus seq̄ret q̄ ecclesia de relictis ꝛ funeralib᷒ factis duab᷒ ecclesijs peteret q̄rtā. Sz tñ verū ē q̄ solū petet q̄rtā eius qđ habuit ecclesia apud quā sepultus est. nā nō p̄t negari qn ecclesia parochialis debeat hēe q̄rtā de mortuarijs q̄ habuit ecclia.vbi ille.casu vel certa scia sepultus est.g̃ nō a minorib᷒ qr hic minores nullā iniuriā faciūt ecclie parochiali. Et posito ꝓ ꝯstāti q̄ iste nō fuisset relicturus minorib᷒.nisi intuitu sepulture.nō tñ sequit q̄ parochialis ecclia debeat hēe q̄rtā. Nō ob.iura q̄ dicūt q̄ parochialis ecclia debeat hēe q̄rtā illi᷒ qđ reliqt ecclie.vbi elegit sepulturā.qr hoc dz intelligi de electiōe sepulture cū effectu.al's seq̄ret q̄ si successiue eligeret sepulturā apud .xx.ecclesias.q̄ de oīb᷒ relictis illis factis peteret q̄rtā. Vltima igit electio.vl' sepultura sine electōne inducit petitionē q̄rte.xiij.q.ij.vltima volūtas.hec Fed. Sed Ge.in.d.c.j.videt tenere q̄ reuocata electōe sepulture.reuocet et legatū.ꝛ dabit illi ecclesie.vbi elegit sepeliri.qr subrogatū dz intelligi cum omnib᷒ qualitatib᷒.onere et honore. Et iō onus etiā emolumentū ꝯcomitat vt notat in.l.alūne §.seia.ff.de adi.le.vide de hoc singulariter s̄.Absolutio.j.in excōicatōne de inducentib᷒ ad vouendū ꝛc. Et ex p̄dictis pōt induci decima fallentia qñ quis licet elegerit sepulturam.tñ non sepelit ex facto heredū.vel ex facto contingenti circa psonā defuncti:puta.qr morit nimis lōge.vel heredes nolunt ad ecclesiam deferri corpus quia verba sunt intelligenda cum effectu. Tex.est in.c.relatū.de cle.nō re.ergo cessabit canonica portio.ex quo ibi non sepelitur. Ita tenet Fede.vbi supra.ꝛ.d.Pe. Ge.tamen in dicto.c.j.videtur sentire q̄ isto casu ecclesia non priuabitur legatis factis gratia sepulture. vt notat in.c.in nostra de sepul. Et ideo forte nec sua q̄rta. Ideo cogita. Vndecio cum legatur pio incertis male ablatis.fm.d.Pet. Sed an de huiusmodi incertis detrahatur falcidia vide supra Legitima. Duodecimo. quando legatum est ecclesie parochiali tantū quātū est q̄rta ps legatorū factorū ecclesie electe.fm Host.ꝛ.d.Pe. Idē tenet Panor.in.d.c.de his.extra eo.vbi dicit ibi esse argumentum singulare a contrario sensu.q̄ si parochianus electa alibi sepultura tacite: vel

expsse aliquid reliqnit eccl'ie parochiali tenet talis ecclesia illud relictu sibi coputare in canonica porti onem. Sicut dicimus in filio qui coputat sibi in legitima quicquid a pre sibi relictu est. vt.l.scimus. C.de inof.te. al's frustra ponderaret ibi. q nihil fuerat relictu ecclesie parochiali. lz aliud sit in epo: vt extra de testa.c.officij. Et hoc videt tenedu nisi co suetudo obstaret. lz aliqui otra. Terciodecimo. qn tpe testamenti. r legati non elegit sepelin sed postea tpe mortis elegit sepultura. Facit.c.relatu. d sepul. in glo. Et hoc videt tenendu nisi fiat in fraudem. Quartodecimo. qn parochianus no potuit audire diuina: nec pcipe ecclesiastica sacra in sua parochiali ecclesia pter vacatione longo tpe. r alibi elegit sepultura. fm Bal. in suo tractatu d hoc. Ro. Nam pdicta legant p labore. r eo cessante. dz cessare r legatu. l.scio. ff. de annu. le. Cuz ergo quarta det p administratoe sacrorum. r celebratoe: vt pz in.d.c.de dudu. §. veru. Ibi cu mercedis exhibitio. ergo rc. Host. tn r Inno. in.c.relatum. de sepul. r Pe. de an. tenet q innio debet. qr viciu plan non dz nocere ecclesie. Sed opi Bal. pot sustentari. Et possumus dicere q viciu plati nocet ecclesie. in acquirendis pferum q ad res mobiles. vel modici pcij: vt tenet Host. de q habes §. Alienatio. in fine Quintodecimo. fallit in candelis q dant ad man? Et cessante iure coi. hoc habet in.d.priuilegio Sixti.iiij. Aliu casum ponit Nico. de li. Gen.l.e. vicz qn fit repositio funeris i aliq loco vsqz ad tps. vt alibi transferat ad remanendu. tunc no est portio canonica psoluenda. qr eo casu no dz. nec est sepultura

Quero. nuquid hec portio debeat ecclesie parochiali. de relictis iure institutois? Quida voluerut q no. sed solu delegatis. p.c. requisisti. de testa. Jo. an. in.c.j. extra eo. tenet otrariu. p tex. illum. qui generaliter dicit tercia pte sui iudicij. Ide e tenet Panor. ibi. nisi sit donatu inter viuos. qr de hmoi no debet quarta. Et de hoc dicit Panor. esse tex. rotu du in.d.c. de his. extra. e.t. q de oblatis seu relictis alieu ecclesie in vita no debet canonica portio.

Qn aliquis cuius maiores solent ab antiquo in aliqua ecclesia sepeliri. ca dimissa eligit alibi sepultura. vtrum canonica portio debeat ecclesie dimisse? Rn. no. sz potius illi ecclesie in qua co sueuit audire diuina. r recipe sacra. extra. e.c. cu quis. in. vj.

Quid si in vna solet audire diuina. r in alia recipere sacra? videt q canonica portio debebit ei: vbi co sueuit recipe sacra. extra eo. e.j. In cotrariu facit qd notat Inno. in.c. de his. extra eo. vbi querit qd si quis in capella audiuit diuina. r in plebe pcepit ecclesiastica sacra? Et codudit q fiet diuisio inter plebe r capella. Ide tenet Panor. ibi p.e.ij. e.tit.li. vj. vbi in pceptoe huius portois ponderant duo. vicz q in illa ecclesia audierat diuina. et pcepat ecclesiastica sacra.

Quis aut possit cocedere priuilegiu libere sepulture? Et primo scias q de iure coi soluz ecclesie habentes ppl'm habent ius sepeliendi. Et ad.q. Jo. an in.c. certificari. extra eo. codudit. vt etiam eps possit hoc priuilegiu cocedere. p hoc.c. hone. xij.q. ij. r.c. aplice. de dona. Panor. etia dic q hec sniavi detur sibi certissima p tex. in.c. sicut vnire. de ex. pla. Et sic codude. q epi r supiores pnt tale priuilegium concedere. Idem dic de inferioribus plans habentibus in loco ius epale. hec Panor. in.d.c. certificari.

Sed quero. quid si in priuilegio libere sepulture no apponat hec clausula. Salua iusticia rc? Joh. an. codudit. idem esse ac si fuisset apposita. qr non est verisile. q pnceps voluerit cocedere priuilegiu cum graui pludicio ecclesie parochialis. ar. in.l.ij. §. si quis a principe. ff. ne quid in loco pu. vn priuilegium solu videt cocedere: vt habeat isti sepulturam. sicut illi quibus competit de iure coi. Et p hoc Panor. in.d.c. certificari. adducit tex. notabilem. r quasi expssum in sili. in.l. si qn. C. de inof. te. vbi dz q si alicui inhabili pnceps cocedit libera facultatem testandi. no intelligit cocedere. vt sine solennitatibus al's debitis possit condere testm. Sed videt eum restituisse ad ius coe. Nam satis est q priuilegium aliquid cocedat. ex quo tractat de pniudicio tercij. vel de derogatoe iuris. ita in pposito Sed ad maiore cautela. r ad tollenda dubitatione solet apponi illa clausula vel silis: puta. Saluo iure parochialis ecclesie. Et sic no ob. si opponeret de.c. si papa. de priuil'. li. vj. vbi dz q verba debet aliquid operari. Nam operantur in eo q tollunt dubitationem.

Quid si morit rex: dux vel alia psona. q p anni circulu in diuersis ecclesijs audiebat diuina r pcipiebat sacra. qsi habes duo vel plura domicilia in quibus piter se collocabat. r elegit sep ultima in alio loco. cui ecclesie dabit canonica portio? Rn. eccl'ie domicilior diuidet eam inter se. extra eo. cu quis. li.vj.

Quid de quibusda regionibus vbi de omnibus mobilibus q defunct? pot in testo relinqre. siue legare: ecclesia exigit tercia pte. r morien iniugit sacerdos q reueleto ia mobilia sua. sicut dz fieri in britania minori? Rn. fm. vo no credo q hec co suetudo p iudicaret iuri coi. nisi legitime fuerit pscripta. et in cotradictorio iudicio obteta. vel auctate sedis aplice co firmata nec archiepoz in vel epoz illius loci costitutione ad hoc sufficere. nisi adsit volu ras vel co sensus subditoz quos tangit. Et ide credo de p dicto pcepto. s. q no teneant morientes in hoc casu obedire eis. nisi in dictis casibus.

Quid si quis elegit sepultura in ppria ecclesia. et ei nihil legauit. alijs vo ecclesijs multa legauit. Nu quid poterit ecclesia pdicta petere aliqua portione? Rn. fm Ray. Si co suetudo est q eligentes sepultura in ppria ecclesia sp aliquid relinquat. pt ecclia illud petere ab heredibus. no iure actois. nec differendo pter hoc sepultura. sz implorado supioris officiu. extra de sy. ad aplicaz. Si vo no est co suetudo nihil pt petere. sed solis funeralibus dz esse contenta Posset tn hoc casu implorari officiu iudicis aduersus heredes. si dephendat dolus testatoris vel heredu. cessante tn dolo nihil habere pot.

Quid si aliquis recipiat in fratrem alicuius loci religiosi. non tamen oblatis suis bonis. sed sibi retentis. r ibi eligat sepulturam? Rn deo fm Goff.

nõ liberat a canonica portione sicut nec eximit ab epali iurisdictione etiā si ipsi religiosi sint exempti. ex de priuil. cū r plātare. r.c. vt priuilegia. Idē Ho.

Quid si infirmus in vna parochia faciat se deferri ad aliā r ibi moritur. Rñ. fm Ray. prima ecclesia nõ propter hoc priuatur canonica portione. Idē Ho.

Epultura.iiij. scz qñ

prohibeat. Prohibent generaliter in cymiterio sepeliri oēs decedētes in pctõ mortali fm glo. in.c. ex pte. ex eo. Qui casus generalis cõtinet multos casus spāles. vt iudeū paganū. hereticū. ex de here.c. sicut. etiā si post morte appareat de heresi. xxiiij.q.ij. sane. Itē excõicati prohibent interdicti r publici vsurarij. de quibus in cle.j. eo. ti. De hoc vide s. Excõicatõe. xxxviij. Et fm Guil. idē est de excõicatis minori. si notorie excõicati sūt Idē de excõicatis etiā iniuste. vt nõt glo. extra de resti. spo. lras. Itē prohibent q in torneamētis moriunt. Et exponit Ho. etiā si qs ibi letale vulnus acceperit. lz postea supuixerit. q cõtinus peniteat r ei eucharistia nõ negetur; carebit tñ ecclesiastica sepultura. ex de tornea.c.j. Hoc intellige fm Guil. tam de militibus q̄z de armigeris eoꝝ q ibidē in armis se exercent. Secus de illis q illuc vadūt cā curiositatis vel ad videndū vel alia qcunq de cā. Adde etiā predictis qd nõt Ri. in tercio. di. xxxvij. q illi q hastiludia faciunt: peccant mortalit cū simili rõne videantur esse prohibita. vt torneamēta. Et ex hoc innuit q morientes in illis nõ sepelient in sacrato. Et hoc videt verū p rõnē. d.c.j. Ibi. vnde mortes hoīm r aiaꝝ pericula sepe proueniūt. Nam in talibus hastiludijs sepe predicta proueniūt. Secus dicendū videt in currentibus ad brauiū. vt florētie r multis ciuitatibus. Nā raro vel nunq̄z eueniūt in tali cursu mortes hoīm. Hõ nõ. Itē prohibent illi q se occidunt. xxiij.q.ij. quibus. xxiij.q.v. placuit. Et hoc intelligendū fm Guil. si se peremerūt ex desperatione vel iracūdia. Secus si ex furore vel a casu. vnde si qs propter fugā precipitaret se in aquā. qr sic credebat euadere posse nõ imputat ei: si damnum eueniat. ar. xiij. di. nerui. r.d.c. ex pte. in glo. Con. Host. Nõ tñ fm quosdā q si ille q occidit se ex desperatione aliqādiu post vulnus viueret: ita q eū peniteret r cõfiteret r ondēderet signa cõtritionis in morte; tali nõ ē denegāda ecclesiastica sepultura. exq̄ nõ decedit in pctõ mortali. Itē prohibet blasphemus dei. ex de male.c. statuimus. Itē monachus proprium habēs. ex de sta. mo. sup qdā. Et generalr nullus notorius decedēs in ipso notorio mortali pctõ sepeliēdus ē. d.c. quibus. r.c. nõ extimemus. r.c. pro obeuntibus. ea cā. r.q. Et etiā sepultura prohibet ei de q̄ certū est r manifestū nõ fuisse cõfessum vel nõ cõicasse semel in ãno. Et predicta itellige: nisi se sup hoc emēdasset in articulo mortis cõfitendo r cõicando. vel saltē signa cõtritõis ondēdisset in fine. qr tūc nõ negabit sepultura fm doc. Ad qd probandū sufficit vnus testis. xxvj.q.vj. q recedūt. Sed heredes tenent satisfacere p eis. ex eo. parochiano. Excepto tñ illo q monit in torneamētis vt dictū ē. Adde tñ predictis qd notat Panor. in.c. ex pte. Hall. q decedens sine cõfessione exteriori in extremo vite facta. dz sepeliri in cymiterio ecclesie. exq̄ cõfessionē nõ contēpsit ß morte preuētus ē. Nõ est enī credendū q decesserit in pctõ mortali. De q̄libet enī presumēdū ē bonū nisi cõtēpsisset p annū ɔfessionē rc. vt dictū ē. etiā si mors fuisset casualis. De raptore aūt Archi. flo. dicat q si potuit restituere r nõ restituit nec securitatem dedit; denegabūt ei sacra r sepultura. Si vo cū hēt vnde redderet distulit vsq ad morte penitere. r tūc est impotēs ad restituendū. Si alis ē cõtritus r dispositus ad restituendū si posset; dabunt ei sacra ß prohibitur ecclesiastica sepultura ad terrorē alioꝝ nisi heredes vel amici eius vellēt restituere pro eo qr tūc sepelit in sacrato. Et intelligit iste rigor de raptoribus manifestis nõ occultis fm Inno. Idē dicit de eo q nõ est cõfessus infra ãnū. si est occultū nõ negabit sepultura. qr exq̄ est occultū. nõ debet publicari pctū. Aut si dubitet qr forte cõfessus est alicui mēdicantiū r de eius consilio abstinuit ab eucharistia. Idē dici põt de q̄cunq alio peccatore occulto: eadē rõne; nisi forte esset aliqs hereticus vel excõicatus. quia cui nõ cõicamus viuo nec mortuo cõicare debemus. Quo tñ ad raptores dicit panor. in.c. sup eo. ex de rap. de mēte glo. q̄ cõiter tenet q aut decessit qs in pctõ rapine nec penituit r tunc etiā cymiteriū sibi denegat. qr decessit in mortali. Aut penituit in morte r satisfecit. Et tunc ex toto cõcedit sepultura r clerici debēt interesse. Aut penituit in morte ß nõ potuit satisfacere. Et tūc terra cymiterij nõ denegat. ß clerici nõ debēt interesse sepulture. Et ita proprie loquit textus casus. d.c. sup eo. Et ista interpretatio tanq benignior tenēda est.

Quid si tales q dicti sunt fuerūt sepulti. Rñ. si corpora eoꝝ discerni possūt; exhumādi sunt. Alis secus. ex eo. sacris. Et ecclesia siue cymiteriū recõciliāda est. extra de cõse. ec. cõsuluisti.

Quid fiet si dubitet de cadauere. vtrū fuerit cuiusdā xpiani pagani vel excõicati. Rñ. videtur in meliorē ptē interpretandū. d.c. sacris.

Vtrū suspēsi r hmõi sint sepeliendi. Rñ. Fm panor. in.c. ex pte. el.ij. extra eo. q sic: q̄cunq penis moriant; dūmõ penituerint. Et possūt sepeliri in cymiterio cū solennitate misse r alioꝝ officioꝝ. Nec sacra ecclesie talibus sunt denegāda. vt in.c. si. xiij. q.ij. Tales tñ nõ sunt deponēdi de furcis sine licētia principis. q tñ dz se in hoc facilē reddē vt in.l.j. et.ij. ff. de cada. pu.

Vtrū mulier pgnans defuncta debeat sepeliri. Rñ. fm Ho. Si certū ē q partus mortuus sit: tūc mulier cū partu sepelit. Si vo certum est q viuit vel dubitat de hoc. tunc mulier dz prius scindi. r si partus viuus sit dz baptizari. si vo mortuus debz extra cymiteriū sepeliri.

Eruus.j. cõmuniter.

Serui multis modis efficiunt. Nā statim quidā cū nascunt sunt serui vt q de matre ancilla nascunt. ß de hoc infra. Quidā fiūt iure gentiū. vt q in bello iusto capiunt. Quidam fiunt iure ciuili. vt q maior. xx. ãnis passus ē se venundari ad preciū pticipandū. De his tribus habet

insti. de iure p͞so. §. serui autē. Itē sunt aliq̄ serui. q2 ius ciuile eos in penā subijcit seruituti. vt liber- tus ꝓpter ingratitudinē. Itē iure canonico raptor mulierꝝ: efficit̄ seruus rapte. Itē deferētes auxiliū saracenis: efficiunt̄ serui capientiū p͞ eos. Boni- facij. viij. Sunt τ alij serui magis largo mō dicti: vt ascriptitij siue originarij qđ idē est. s. q̄dā hoīes q̄ ita ascripti sūt terris colendis ꝙ nō pōt a cultura recedere sine dn̄oꝝ voluntate: nec pōt vendi sine gleba nec gleba sine illis. Et dicunt̄ asscriptitij. q2 ascripti siue deputati sunt ad culturā τ originarij: q2 a sua origine tales sunt. Hi etiā serui q̄nq3 colo ni dicunt̄. Isti tn̄ ꝓprie serui nō sunt nec repelli de bent a legitimis actib9 nisi ꝙ ad ordines nō debēt admitti. vt di. liij. q̄s aut leges.

Cui9 parentis coditionē fili9 debeat seq̄. Rn̄. fm glo. in. c. j. de con. ser. ꝙ ptus seq̄t ventrē. lz Guil. naso. teneat ꝯrriū dicēs ꝙ filij nati ex legitimo ma- trimonio sequunt̄ patrē. vt in l. cū legitime. ff. de sta. ho. q̄si velit ꝙ ptus sequat̄ coditionē ventris. vbi nullum p͞cessit mr̄imoniū. Sed doc. in. d. c. j. cōiter sequūt̄ glo. hec pano2 ibi. Idē Tho. in iiij. vbi dicit ꝙ ꝓles in libertate τ seruitute sequit̄ ma- trem. q2 ꝓles h3 a patre complemētū formale. s3 a matre substātiā corporis. Seruit9 aūt est conditio corporalis: cū seruus sit q̄si instrumētū dn̄i in ope- rando. S3 in alijs q̄ ptinēt ad dignitatē q̄ ē forma rei sequit̄ patrē. Sicut in honorib9. muneribus. mu nicipijs τ nobilitate τ hmōi. In q̄busdā tn̄ terris q̄ iure ciuili nō regunt̄. ptus sequit̄ deteriorē cōdi tionē vt si p̄r sit seruus ꝯiuis mater sit libera erūt filij serui. Non tn̄ si post pactū mr̄imoniū p̄r se in seruū dedit: nolente vxore τ filijs si sit ecōtrario. Si autē vterq3 sit seruilis cōditōis τ ptineāt ad diuer sos dn̄os. tunc diuidant filios. si plures sunt vel si vn9 tm̄: vn9 alteri recompēsabit de p͞cio. τ accipiet natū in sui seruitiū. tn̄ nō est credibile ꝙ talis con- suetudo possit eē ita rōnabilis sicut illud qđ mul- toꝝ sapientū diuturno studio determinatū ē. Et nota ꝙ fm leges siue mr̄ fuerit libera soliū q̄n con- cepit vel soliū q̄n peperit vel etiā medio tp̄e: suffi- cit ad libertatē ꝓlis. vt. ff. de sta. ho. l. τ seruoꝝ.

Qualit̄ liber hō q̄ patit̄ se venūdari fit seruus. Rn̄. sex requirūt̄. Primū ꝙ sit maior. xx. ānis. vt C. de li. cā. l. si ministeriū. Scōm ꝙ intēdat p͞cium participare. vt. C. de li. cā. l. nō ideo. Terciū ꝙ in ve- ritate ꝑticipet. vt. ff. q̄ ad li. ꝓcla. nō li. l. j. Quartū ꝙ emptor credat ip̄m seruū esse. vt. ff. de li. cā. l. lib tis. Quintū vt ille q̄ vendit̄ sciat cōditionē suam. Sextū ꝙ venditor sciat ip̄m esse liberꝝ. ff. q̄ ad li. ꝓcla. nō li. l. iiij. Si aliq̄d istoꝝ deficiat: iure cōi re uocat̄ in ingenuitatē. Sed si nihil deficiat etiā po- stea si manumittat̄ nō fit ingenuus. s3 libertus. vt ff. de sta. ho. l. hō liber. nisi reddat dn̄o p͞cium. ff. si inge. ma. l. ij. Qđ tn̄ p͞ciū dn̄s inuitus nō cogit̄ su- scipere fm quosdā.

Qualit̄ serui efficiant̄ liberi. Rn̄. fm Ho. mul tis modis. vno mō p manumissionē. Itē si seruū languidum dn̄s exposuit vel ei alimēta negauit. Itē q̄n aliq̄s vendit ancillā ne ꝓstituat̄ τ emptor facit ꝯ. sit libera. Itē si seruus pilleat9 incedit ante cadauer dn̄i dū defert̄ ad sepulturā. Itē si postq̄ lata est sn̄ia ꝯ illū q̄ dicebat̄ seruus: dn̄a postea ꝓ ipso p͞ciū recipiat. Itē si dn̄s ancillā in mr̄imonio collocauit: scribēs ꝓ ea dotē. Itē si seruū appella- uit filiū actis interuenientib9 q̄si in figura iudicij. Itē si dedit seruo instrumentū p qđ seruitus eius ꝓbabat̄. τ alijs casib9 q̄ habent̄. C. ex qui. cau. ser. ꝓ p͞ ciolt. ae. p totū. Itē si iude9 xp̄ianū mancipiū emerit. extra de iudeis. c. fi.

Seruus. ij. Quo ad or-

dinationē. Null9 seruus siue p͞uati siue ecclesie ordinari d3 nisi prius manumit- tatur. di. liiij. c. j. ij. et. iij. Et rō est seruilis vilitas: atq3 clericalis dignitas, di. liiij. admittunt̄. Et hoc verꝝ est in omni genere seruoꝝ: etiā de q̄b9 habes supra. c. primo.

Infra qđ tp̄s possit dn̄s seruū ordinatū reuoca re. Rn̄. fm Ray. reuocari poterit infra āniū a tp̄e sciētie dn̄i. Idē Gof. τ Ho.

Pone ꝙ seruus q̄ ordinat9 fuit: restitut9 ē dn̄o suo. nunq̄d licebit dn̄o inijcē man9 in eū. Rn̄. fm Inno. nō. Al's incideret in canonem. xvij. q. iiij. si quis. Sed nec tali seruo licebit ꝯhere mr̄imoniū. alijs autē priuilegijs clericalib9 nō gaudebit. extra de cle. cōiu. c. Iohes. Idē in omni genere seruoꝝ liiij. di. frequens.

Seruus. iij. quo ad ma

trimoniū. Vtrū seruus sine ꝯsensu dn̄i possit mr̄imonium ꝯhere. Rn̄. ꝙ sic. vt ex eo. c. j. vbi habet̄ ꝙ seruus etiā ꝯdicēte dn̄o ꝯhe re pōt matrimoniū. s3 ꝓpter hoc nō liberat̄ a serui- cijs domino debitis.

Pone ꝙ dn̄s aliq̄d p͞cipit seruo cōiugato. τ eo tp̄e vxor petit debitū vel ecōuerso. Hosti. dicit ꝙ aut ꝯtrxit cū volūtate dn̄i τ tenet̄ p͞us obedire vxo- ri q̄ ad necessaria impendenda. q2 ex q̄ dn̄s pmisit mr̄imoniū ꝯhi videt̄ assensum p͞buisse accessorijs ad ip̄m matrimoniū. vt in. c. p͞terea. de of. del. Si vo dn̄s nō ꝯsensit, debet p͞us obedire dn̄o: nisi ti- meatur de incōtinentia.

Quid si cōiuges. s. serui habeāt diuersos dn̄os diuersaꝝ regionū: ita ꝙ nō pōt ꝯuenire ad officiū coniugale. Rn̄. fm Gof. vt euitet̄ fornicatōis mā coget̄ p ecclesiā alter dn̄oꝝ vendere alteri volenti emere vel si neuter vult emere: cogant̄ vendē cui libet ex̄neo in ꝓuincia cōserui vel venalē exponē. τ si nullus appareat emptor emat ecclesia.

Quid si dn̄s seruū3 cōiugatū vult vendē in re- motā regionē. Rn̄. fm ꝯꝯ. ꝓhibēda est talis ven ditio. s3 cogi d3 dn̄s alij vendē ei bonas cōditōes afferēti. Interest eīn reipublice ne q̄s re sua male vtat̄. vt insti. de his q̄ sē sui vel ali. iu. §. pe. Sed et Ho. addit ꝙ si mr̄ioniū fuit factū sine licētia dn̄i τ nō habeat in alio loco iustū emptorē: posset eum vendē in remotis. Aliter nō d3 hoc facere.

Symonia. j. communi

ter. Symonia cōiter diffinit̄ ꝙ ē studio sa voluntas emēdi vel vēdendi aliquid

spūale vel spūali annexū: ope subsequuto. Ita diffinit panor. in. c. nemo. ex eo. Dicit studiosa. i. deliberata. Nā sola deliberatōe rōnis cōmittit pctm̄. s; nō punit in iudicio ecclesie q̄ nō iudicat d occultis nisi pcedat ad ex. Ideo bene additū est ope subsequuto. Noīe aūt vēditōis cōphendit oīs ɔctus nō gratuit⁹. vt trāsactōis. renūciatōis ⁊ hmōi. Excepta pmutatōe q̄ est licita seruatis debitis circūstantijs vt dictū ē s. Permutatio. Spūale aūt dr̄ fm̄ Ri. in. iiij. tripl'r. s. essentialr. vt grē ⁊ vtutes. Scdo causalr. vt sacrā q̄ causant grānaz. Tercio actualr siue effectiue vt pdicare seu corrigē. visitare stare ⁊ hmōi. q̄ sunt actus spūales. Spūali annexum dr̄ dupl'r fm̄ Tho. in. iiij. Vno mō sicut a spūalibꝫ dependēs. vt hr̄e ecclesiastica bñficia. Q̄ dr̄ spūali ānexū. q2 nō cōpetit nisi habēti officium clericale. Alio mō dr̄ spūali ānexum q̄d ad spūalia ordinat sicut ius pronat⁹ qd̄ ordinat ad p̄ntandū clericos ad beneficia. Sil'r vasa sacra q̄ ordinant ad sacroꝝ vsum. Sub p̄cio aūt cōphendit omne tpale qd̄ pecunia extimari pōt. Ponit enī Gre. triplex gen⁹ muneris q̄ cōmittit symonia. s. a manu. i. pecunia. a lingua vt preces. ⁊ ab obsequio. j. q. j. Sunt nōnulli. Et de singulis infra videbit.

An symonia sit pctm̄ mortale. Dicendū q; sic. q2 est ɔ iusticiā ⁊ ɔ diuinā legē ⁊ ɔ legē nālez. Nec in hoc excusat ignorātia. q2 iuris diuini q̄ neminē excusat. ⁊ q2 papa est subdit⁹ p̄dictis legibꝫ. vt alij hoīes. Nec in illis se nec aliū pōt dispēsare. Ideo Tho. dicit. q; ista opinio q̄ dicit q; in papā nō cadit symonia est erronea. Nā si papa p aliq̄ spūali mun⁹ acciperet symoniā cōmitteret. sicut ⁊ ali⁹ hō. q2 et in ipo petro: cui papa succedit symonie vicium dānationez inchoauit in nouo testō. Omnis enī res ecclesie sint aliq̄ mō pape nō tn̄ sic eius oībꝫ modis habēdi. vn̄ si reciperet p aliq̄ re spūali pecuniaz de redditibꝫ alicui⁹ ecclesie nō carēt vicio symonie. Et idē si reciperet pecuniā ab aliq̄ laico nō de bonis ecclesie p re spūali. Idē Tho. scda scde. q. c. q; aūt dr̄ symoniā nō cadē in papā. dicit. d. an. post Ho. in his q̄ symoniaca sunt. q2 phibita ex iure positiuo hīe locū. Nā ɔstō nō ligat pmulgātes. puta. vendendo vicariā. casteldionatū. aduocaciam. yconomatū ⁊ hmōi. j. q. iij. saluator. Et de hoc videt intelligendū qd̄ dicit Jo. de lig. ex eo. c. j. q; nec papa nec alij existētes in curia ɔmittūt symoniā si papa scit ⁊ ex certa sciā tolerat. Nam certa sciā p̄ncipis purgat hoc viciū. Et pe. de pal'. in. iiij. dicit. q; ⁊ in q̄buscunq; symonijs ⁊ si pctm̄ non euitet penā tn̄ iuris positiui cui nō subest sp euadit. vn̄ nec suspēsionē nec hmōi penas iuris positiui timet. Sicut nec est etiā excōicat⁹ si pcutiat clericū. Dicit etiam pe. q; ille q̄ emeret symoniace bñficiū vel ordinē a papa penas iur̄ nō incurrēt. q2 sicut pōt dispēsare in penis iam incursis. ita etiā q; nō incurrat. sicut posset alicui priuilegiū ɔcedē q; pcutiēdo clericum. nō esset excōicat⁹. Qn̄ autē dat aliqd̄ bñficiū p pecunia videt dispēsare q; liceat retinē sicut qn̄ scienter dat irregulari. dispēsat cū eo. vn̄ q̄ habuit beneficiū p symoniā in curia si hꝫ ɔsciam q; emanauerit de sciā pape ɔsciētia. peniēdo d pctō nō tenet resignare. s; pōt retinē. hec Pe. Panor. vo in. d. c. j. distinguit. q; si beneficium hꝫ administratonē ordinis vel executionē clauiū. etiā papa inuoluit vicio ⁊ pctō symonie. Secus si nō hꝫ administrationē ordinis nec executionē clauium. vt sūt ista hospitalia vel alie administratōes tpales. Primū pbat. Nam lꝫ titulus bñficij sit de iure positiuo. tn̄ executio ordinis seu ptās clauiū ē de iure diuino. Nā ⁊ ordo erat in veteri testō. ⁊ vendēs executionez ordinis. videt vendē ordinē ipm̄ ⁊ gratiā dei. Et ista sunt symoniaca in se. Et ideo phibita. j. q. j. q̄ studet. Et ideo in collatōe epatus nulli dubiū ē: q; papa ɔmitteret symoniā. q2 epatus ē ordo. Et cū ista sint connexa nō excusaret dicēdo se recipe pecuniā p tpalibus. q2 vendito vno ex cōnexis vendit ⁊ reliquū. vt. j. q. iij. si q̄s obiecerit. Sed in alijs bñficijs non habentibꝫ executionē ordinis vel clauiū papa nō cōmittēt symoniā. q2 phibitio ē tn̄ in illis iure positiuo q̄ papa nō ligat. Et in oībꝫ casibꝫ p̄dict̄ puto q; ille q̄ dedit ex pacto pecuniā nō sit tut⁹ q̄ ad deū nec pōt sine pctō administrare in tali beneficio. etiā in casu vbi papa nō cōmittēt symoniā. q2 extabat ɔstō phibitiua. Ideo subdit⁹ incidit in penam sicut in simili disputat Jo. an. q̄nez. Statuto cauet epi q; ludēs ad azarrū sit excōicat⁹. An ludēs cū epō q̄ fecit excōicationē sit excōicat⁹. Et ɔcludit q; sic. lꝫ ipse eps nō sit excōicat⁹. q2 nō potuit ipē ligari sua ɔstōe. Ita ad ppositū vbi papa nō cōmittēt symoniā. ex q̄ recipiēdo pecuniā ex pacto nō suspēdit ɔstōnē phibitiuā. dās pecuniā cōmittit symoniā. Et sic nō pōt agē pniam retēto bñficio. Hec Panor. Tn̄ p cōcordātia posset dici q; in his q̄ symoniaca sūt. q2 phibita ex iure positiuo nec papa nec dās incurrit penas iur̄ positiui. Nā fm̄ Jnno. in. c. cū ad monasteriū. de sta. re. lꝫ cōditor canonū ɔ suā dispēsare ɔstōnez etiā sine cā. Idē Jo. an. in regula generi. in mercu. ⁊ in regula cui licet. dicēs epm̄ posse tollere ⁊ dispēsare ɔ suā ɔstōnem. Et hoc dicit seruare vniuersum. Et si hoc pōt eps indubie poterit papa. In his vo q̄ sūt phibita q2 symoniaca. ⁊ de iure diuino. Dic q; tā papa eo casu q; alij dātes vel p̄ncipes incurrūt viciū ⁊ pctm̄ symonie. tn̄ penas iur̄ positiui adhuc nō icurrūt. Et hec distinctio vr̄ rōnabilis ⁊ cōsona iuribꝫ.

Vtrū symonia sit heresis. Rn̄. fm̄ Tho. in. iiij. q; symoniaci nō sūt pprie heretici cū nō habeant aliquā falsam opinionē. s; dicunt heretici ppt̄ similitudinē act⁹ q2 ita opant ac si extimarēt donū spūsſci pecunia possideri q̄ extimatio esset heretica.

Quare symoniaci poti⁹ dicunt a symone q̄ voluit emere donuz dei quā giezite a giezi q̄ vēdidit donū dei. Rn̄. q2 magis fuit cōpleta rō hui⁹ pcti in symone q̄; in giezi q̄ solū vēdidit donū dei. At symon voluit emere ⁊ vendē. j. q. iij. saluator.

Vtrū aūt sit symonia si aliqd̄ det p spūalibꝫ grātis vel recipiat. Rn̄. si sponte offerat nō est symonia. j. q. j. quicqd. vbi sciendū q; ppositio p. cū dr̄ aliquid dari p spūali. si iportat appciationez vel cōmutationē vel cām p̄ncipal'r mouentē ita q; illud tpale sit vt p̄ciū spūalis vel ppt̄ hoc p̄ciuz dat ipm̄ spūale. tūc est symonia. Sꝫ si p. nō importat cām

tpale. ſ3 adminiculatiuũ vt ſi der in collatōe tpale ꝓ collatōe ſpũaliũ ob reuerentiã ſacroꝝ vel ad ſuſtentationē miniſtroꝝ vel ad obſeruãdũ pias conſuetudines ⁊ hmōi. nō vt p̃ciũ ipſoꝝ. nō eſt ibi ſymonia. Ita tñ ꝙ ceſſet oīs pactio ⁊ oīs conuentio .j.q.ij. q̃ſtio. Sed et ſine pacto etiã cũ ſubtrahunt talia .ſ. ſpũalia ⁊ maxime a nō dantibꝫ pecuniã vel nō valentibꝫ vel etiã a valentibꝫ dare: ſ3 nō volentibus extorquent: p̃cipue ante collationē ſpũaliũ multũ p̃ſumit̃ de ſymonia. Secus ſi libere traderent̃ ſpũalia. et poſt collationē nolētes dare: cogerent̃ ad dandũ. nō quidē vt p̃ciũ ſ3 vt ſtipendiũ ⁊ ſubſidiũ rōne cōſuetudīs ibi exiſtentis. ſm Tho. in q̃libet. Si aũt dans ſacr̃m vel aliud ſpũale intē dat recipe pecuniã ⁊ hmōi. al's nō datur⁹. dãs aũt p̃dicto mō. dat aliq̃d tpale vt pecuniã vel hmōi: non vt p̃ciũ ſ3 vt elemoſynã nulla interueniente pactione vel exactōe erit ſymonia. nō quidē in recipiente ſacr̃m. ſ3 in dante: q̃ tñ ſymonia q2 mētalis eſt ſola pñia purgat̃. q̃ nullã cenſurã eccleſiaſticã inducit nec irregularitatē. ex eo. c. ſi. Et ita ecōuerſo: qñ dans ſpũale intendēt libere dare ⁊ recipiēs intenderet q̃ſi p̃cio emere ex eo ꝙ dat tpale. vñ nota ꝙ ſymonia cōmittit̃: aliqñ ex pte vtriuſq3: ſi dans ordinē vel beneficiũ vel aliud ſpũale facit pactum cũ recipiēte. vel vterq3 eoꝝ h3 intētionē ad tpalia ꝓ ſpũalibꝫ cōmutanda. Aliqñ ex pte neutrius. vt cũ cōſanguine⁹ dat aliq̃d nō epō ſ3 ꝯſiliario epi vt cōferat beneficiũ vel hmōi: ignorãte eo q̃ recepit ⁊ epo. Aliqñ ex pte dãtis ſpũale tñ: ea intētione. vt habeat tpalia. qḋ nō intēdit recipiēs. Aliqñ ex pte recipientis tñ. vt cũ ipſe dat aliqḋ tpale p̃ncipalit̃ ꝓ aliq̃ ſpũali vel ordinatori vel alteri ipſo tñ ordinatore ignorãte vel hoc nō intēdente. Adde p̃dictis ſingulare dictũ Archi. in ſum. .j.q.j. ꝙ ꝓ ſpũalibus aliq̃d dare vel accipe nō tñ aīo vendēdi vel emēdi ſ3 aīo remunerandi nō eſt in ſe ſymoniacũ. Et dicit Panor. in. c. et ſi xp̃us. de iureiu. ꝙ hec eſt notabilis limitatio ad materiã ſymonie.

Munus aũt a lingua. qñ ⁊ quō inducat ſymoniã nota diſtinctionē q̃ fit a doc. Aut eñ q̃s porrigit p̃ces ꝓ ſe: aut ꝓ altero. ſ. vt obtineat beneficiũ vel ſacr̃m vel aliud ſpũale. Et ſi porrigit p̃ces ꝓ ſe ꝓ obtinēdo bñficio ſeu eccleſia habēte curã aiarũ tales p̃ces inducũt ſymoniã ſm Vg. Ho. Ray. Tho. ⁊ Dir. li. iij. etiã q̃nticunq3 al's eſſet dignus q2 eo ipſo ꝙ ſe ingerit ambitioſus videt̃. ⁊ per ꝯñs indign⁹. Et rō eſt ſm Tho. in q̃libet. q2 nemo pōt exercere curã aiaꝝ digne ex̃ grãm ſeu cũ petō mortali. q2 faciēdo ea q̃ ptinent ad curã peccabit mortaliter. Itē nullus d3 ſibi ſumē honorē. ſ3 q̃ vocat̃ a deo tanq̃ Aaron. ad Heb. v. Et ſic videt̃ face ꝯ ius diuinũ. viij. q. j. in ſcptur̃s. Multo magis ē ſymonia ſi al's eſt indign⁹. puta q2 illr̃atus vel notorius fornicator ⁊ hmōi. Si aũtē porrexit p̃ces ꝓ beneficio ſimplici. ⁊ indigeat: nec indign⁹ ē eo. ꝓpē aliqḋ impedimētũ: nō eſt ſymoniacus. nec peccat ſm Ray. Tñ Vl. ⁊ Guil. dicũt ꝙ hec opinio eſt dura. Et credũt ꝙ ex q̃ aliq̃s eſt ꝓmot⁹ ad ſacros ordines. cũ hmōi ordinat⁹ titulũ eccleſiaſticũ req̃rat: pōt petē beneficiũ eccleſiaſticũ. licz abundet in tpalibꝫ ⁊ nō ſolũ ſimplex. ſ3 et beneficiũ cũ cura. ſi eſt dignus. Exēplo Iſaie q̃ dixit. Ecce ego: mitte me. Et ꝓ hac opinione facit tolerãtia ⁊ ſciã pape. Al's fere totus mũdus eſſet in ſtatu dãnatōis. Et ꝓ hac pte videt̃ panor. in. c. tua nos. ex̃ eo. vbi dicit. ꝙ huiꝯ p̃ces a digno facte ꝓ beneficio ſpũali cōſequendo nō inducũt ſymoniã nec aliqḋ aliud petm̃ etiã ambitōnis. Qḋ ꝓcedit etiã ſi p̃ceſſit donatio rei tpalis. liberaliter tñ facta. Et optime hoc colligit̃ ex tex. illo. Qḋ tene ſp mēti ꝓ illis q̃ d̃uidē cardinalibꝫ ⁊ aliis p̃lat' aliq̃ munuſcula largiunt̃: rogantes ꝓ aliq̃ beneficio cōſequēdo. Si eñi nō ducunt̃ p̃ncipali intētione vt ſpũalia adipiſcant̃: q̃uis ſecūdario habeãt talē ſpem. ex̃ o ē m noxã iudicant̃. Nã vix iſta pñt fieri ſine ſpe ſecundaria. hec Panor. Et nota ꝙ panor. nō diſtinguit an hmōi p̃ces ſint pro beneficio ſimplici an curato ſ3 indiſtincte loquit̃. Et notat etiã ibi panor. aliud ſingulare quod facit ad declarationē p̃dictoꝝ de mente Inno. ꝙ in ꝓhibitis q2 ſymoniaca. ſola intētio inducit ſymoniã. Et dicũt̃ ꝓhibita illa: q2 ſymoniaca. q̃ ſunt ſpũalia de iure diuino vt vendē ſacr̃a et ſilia. S3 in ſymoniacis q2 ꝓhibita: ſola intētio nō inducit ſymoniã. vt ſi q̃s renunciat beneficio ſuo: cũ intētione habēdi aliqḋ tpale. de q̃ dic vt notat glo. in. c. ex pte. de of. del. Jo. tñ. an. t3 ꝙ nũq̃ ſola intētio inducat niſi ſymoniã mētalē. Qḋ placet panor. Et diñ maxima eſt int̃ ſymoniã mētalē ⁊ cōuentionalē. Nã in cōuētionali tenet̃ q̃s reſtituere talia ſpũalia vel tpalia illicite recepta nec pōt aliē penitere. vt in. c. inq̃ſitōis. in p̃ncipio. de accu. S3 in mētali abolet̃ petm̃ ꝑ ſolã pñiam. vt ꝓbat̃ in. c. ſi. ex̃ eo. vbi tex. loquit̃ indiſtincte de oībꝫ ſpũalibꝫ. Procedat g̃ ille tex. ſiue ſint ſpũalia de iure diuino ſiue ex ꝯſtōne eccleſie. ex q̃ aliī nō diſtinguit. ⁊ optime illḋ. c. ſic inductũ ꝓbat opi. Jo. an. hec panor. Pro ſacris ꝟo ⁊ aliis ſpũalibꝫ nō repit̃ ꝓhibitũ p̃ces porrigere ꝓ ſe. ſi eſt dign⁹. Excepto tñ religioſo q̃ velle nō h3. xij. q. j. nō dicatis. Si ꝟo p̃ces porrigunt̃ ꝓ alio. aut ſunt p̃ces ſpũales aut carnales. Si carnales. tũc aut ꝓ digno aut ꝓ indigno. Si ꝓ indigno: ſymonia cōmittit̃ ſm oēs doc. j. q. j. de ordinationibꝫ. Si ꝟo p̃ces ſunt ꝓ digno. puta. q2 illi q̃ p̃cant̃: attendũt pentelã p̃ncipalit̃. ſi tñ ſuperior nō h3 reſpectũ ad p̃ces ſ3 ad meritũ ꝓmouēdi ad ordines vel beneficiũ. nō cōmittit̃ ſymonia. ex̃ de eta. ⁊ q̃li. tua. imo ſi ꝯſanguine⁹ eſt dign⁹ plus tenet̃ p̃latus ei q̃ extraneis puidē. ar. ex̃ de coha. de. c. j. Tho. aũt e in. iiij. dicit ꝙ qñ quis dat aliq̃d ſpũale ꝓ laude acq̃renda vel fauore. quē expectat ab eo cui⁹ p̃cibꝫ ſatiſfacit ſymoniã cōmittit. Et ſilr̃ ſi hoc facit ad euitandũ aliqḋ piculũ vel malũ qḋ pōt iſferre p̃ces porrigēs ſi nō exaudit̃. puta aliq̃s potēs. Qñ g̃ p̃ces ſunt ꝓ indigno: ſatis apparet ꝙ nihil aliud mouet q̃ fauor aut piculũ euitandũ. Et dĩ fauor auxiliũ laus ⁊ aſſenſus. Et tō manifeſte cōmittit̃ ſymonia. ſi ꝓpē hoc bñficiũ eccl'iaſticũ detur. Si aũt ꝓ digno fiãt p̃ces q̃tum ad iudiciũ hoīm ꝓbabile vt ꝙ dans magis moueat̃ intuitu dignitat' pſone q̃ fauore p̃cum nō reputat̃ ſymonia. Si tñ p̃ncipaliter moueatur fauore p̃cum vel

timore rogantis quātū ad diuinū iudiciū symoniā cōmittit rogatus ⁊ rogans: si hoc intēdat siue aliquis roget pro se siue pro alio.

Quid si quis dedit pecuniā alteri vel si preces porrexit alij ex pacto q̄ propter datam pecuniā vel preces porrectas: det operā q̄ habeat beneficium. Dic q̄ idē est ac si dedisset collatori beneficij. j. q. v. p̄ūm. Hec distinguit̄ q̄ fiant preces pro digno aut carnalit̄ aut spūalit̄ cū ex hoc ipso sit indignus. ⁊ sint preces carnales. q̄r ex hoc pacto vult hr̄e beneficiū. Si vo adulationē facit vt habeat beneficiū pōt dici munus ab obsequio. ⁊ reputād⁹ ē symoniac⁹. j. q. j. ordinatões. Non tñ tenet̄ illud beneficiū relinq̄re. ex. d. c. si. hec Ber. Inno. et Ho.

De munere aūt ab obsequio Glo. in. c. sunt nōnulli. j. q. j. dicit. q̄ si seruiens est dignus ⁊ seruiciū ē ⁊ honestū: licite sperat bñficiū etiā spūale. Secus si nō esset idoneus ad illud beneficium vel seruiciū nō esset honestū. Glo. aūt in. c. cū essent. ext̄ eo. dicit. q̄ licite pōt quis seruire alicui p̄lato ⁊ sperare ab eo bñficiū spūale. Nec ex hoc cōmittit̄ symonia lz seq̄tur collatio. Dicit tñ glo. q̄ nō dz p̄ncipalit̄ seruire hac intētione q̄si velit. vt refert Panor. ibi q̄ possit ab eo bonū in genere sperare ⁊ secundario beneficiū spūale. Sz. d. an. p̄ cōcordan. dicit. q̄ aut seruiēs ⁊ recipiēs seruiciaz habent respectū ad certum beneficiū. ⁊ p̄cedit glo. in. d. c. cū essent. vt nō liceat hac intētione p̄ncipalit̄ duci aut tendit ad bñficiū incertū. ⁊ p̄cedit glo. in. d. c. sūt nōnulli. Sz panor. dicit nō vidē bonā rōnē diuersitatis inter certū beneficiū ⁊ incertū. nec putat q̄ sit licitū p̄ncipalit̄ seruire p̄ spūali beneficio cōseq̄uēdo nec p̄lat⁹ licite cōfert: si p̄ncipalit̄ ducit̄ ad cōferendū p̄ seruicio tp̄ali recepto. q̄r id qd̄ indebitū est ⁊ honestū nō dz exerceri fauore humane grē. s3 recto iudicio. vt in. c. nemo. ext̄ eo. Sed secundario bene pōt hr̄i talis spes. Et ita vult glo. in. c. qd̄ p̄derit. lxj. di. Et intellige glo. in. d. c. sunt nōnulli. fm dictā glo. in. c. cū essent. ⁊ ill⁹. c. quid p̄derit. fm panor. Et p̄dicta faciunt ad. q. quā ponit Ho. in. d. c. cū essent. Ep̄s recepit quendā clericū ad seruiciū tp̄ale ⁊ spūale p̄standū: p̄mittens sibi certū salariū ānuatim donec sibi p̄uiderit de beneficio cōpetēti. Nunq̄d hoc sit licitū. Et cōcludit q̄ sic. dūmō nō se obligauerit ad seruiciū tp̄ale p̄standū. nec cōmittit̄ symonia. si remittit̄ p̄mo salariū cū cōfert̄ postea bñficiū. q̄r salariū erat sb cōditione ⁊ facta collatōne expirat obligatio. Secus si p̄missio fuisset pura ⁊ p̄petua. Sz panor. putat p̄mū dictū Ho. p̄cedē qñ p̄lat⁹ nō ducit̄ ad cōferendū bñficiū p̄ncipalit̄ p̄pt̄ seruiciū tp̄ale vel spirituale p̄cipiendū. Sed q̄r ille meret̄ ⁊ cā ip̄ulsiua. ⁊ nō finalis sit p̄statio seruicij. hec Panor.

Quid autē si obsequiū ē pure spūale qd̄ esset in positū beneficio. Rn̄dit Ol. tūc indubitant̄ etiaz ex pacto pōt ꝯferri bñficiūz: ita q̄ ille p̄mittat tale obsequiū. vtputa celebrādo talē ⁊ talez missam. ex̄ de p̄ben. c. significatū. Ill̄ fm Ho. si alicui p̄bende vel bñficio esset impositū onus. qd̄ q̄ hz teneat̄ docere pueros. pōt fieri pactio. s3 et alicui p̄bende cui nō est annexū hoc onus cū vacat: pōt imponi hoc onus. Recipe autē canonicū ex pacto symonia est fm Ho. Itē fm Guil. cū duo sacerdotes debēt celebrare missam. vn⁹ maiorē: alius minorē si ex cā cōdicunt adinuicē q̄ vn⁹ dicat missam que alteri tāgit ⁊ ecōtra licitū ē: maxime ex cā: qñ nullū p̄cium siue tp̄alis merces interuenit. Itē fm Ri. in iiij. nō est licitū q̄ duo adulti baptizādi hanc pactionē int̄ se faciāt. Ego baptizo te: eo pacto: q̄ tu baptizes me. q̄r in talib⁹ oīs pactio ⁊ cōuētio cessare dz. ex̄ eo. tua. Dare etiaz ex pacto aliq̄d p̄ sacro: q̄uis spūale. est illicitū. etsi nō oīo eo mō q̄r dare tp̄ale. tñ q̄r ex eo q̄ res emit̄ a nō dn̄o. est p̄ rōnem grē. Dicere autē orabo p̄ vobis ⁊ rogo vos vt etiā oretis p̄ me: in nullo ē rep̄hensibile. q̄r nō emitur vel vendit̄ spiritualē cū nulla sit pactio.

De munere a manu qd̄ ē pecunia: large sumendo pecuniā p̄ reb⁹ mobilib⁹ ⁊ imobilib⁹: que tp̄alit̄ possident̄. j. q. iij. totū. No. fm Dur. in. iiij. Mun⁹ a manu aut ē tale ⁊ tantū q̄ p̄sumit̄ inclinare affectū ad collationē rei spūalis. p̄pter ip̄m. ⁊ tunc p̄sumit̄ symonia vel hoc tñ parꝫ est q̄ nō p̄sumitur inclinare affectū ad collationē rei spūalis. ⁊ tunc nō ē symonia. Et hoc quidē verꝫ ē q̄ ad iudicium ecclesie q̄ de exteriorib⁹ iudicat. s3 q̄ ad deum sp̄ est symonia. cū p̄pt̄ qd̄cunq̄ tp̄ale q̄ntumcunq̄ ꝯ enā p̄ūū dat̄ spūale. Ad iudicandū autē de symonia: cū dubitat̄. vtꝫ cuz q̄s corrupta mēte dederit munera fm Dur. attēdenda st̄ p̄cipue q̄tuor: q̄ in istis versib⁹ ꝯtinent̄. Muneribus dandis: attēdas q̄tuor ista. Quis dans: q̄s ve petēs: q̄ res: q̄ causa petendi. Prouerbium est. nec oīa. nec oēs neq̄ ab oīb⁹ q̄r valde inhumanū est a nemine recipe velle s3 oīa ⁊ ab oīb⁹ vilissimū. s3 esculentū ⁊ poculentuz qd̄ infra triduū cōsumi pōt recipe licꝫ. extra de rescriptis. c. statutuz. li. vj. Considerari dz p̄mo. q̄s offerat. Itē q̄le offerat. Itez a q̄ det̄. s. an a paupe vl̄ diuite. Itē ad q̄d offerat. Itē q̄ intentōne. Itē quantū. Itē q̄n. s. tp̄s donationis. An. s. instante necessitate vel al̄s cōferat̄. Et fm hoc p̄sumit̄ pro ⁊ contra. extra eo. et st̄ q̄ōnes. Et p̄pter hoc habeā an enceñia inducāt symoniā. Nā attenta q̄ntitāte modica. ⁊ detur sine pacto ⁊ absq̄ corrupta intētione nō est symonia. Al̄s in modico etiā ꝯmittit̄ symonia. j. q. j. iudices. Tho. etiā in q̄libet. dicit in dispensatione sacroꝝ vel alioꝝ spūalium. cuz aliq̄ recipiunt̄ vt symonia euitet̄. tria sunt necessaria. P̄mū vt fiat ex cōcessione iuris diuini vel humani vel saltē pie ꝯsuetudinis. Scōm. vt sit intentiō pia et nō corrupta. Terciū vt sit forma honesta. s. vt nō requirat̄ ante pij officij executionē ne pactū interuenire videat̄. s3 impleto officio exigi possunt. Si igit̄ ista tria cōueniant: secure archidiacon⁹ accipiat palafrenū p̄ installatione abbatis. Nota etiā fm Jo. de lig. ⁊ Inno. in. c. ad publicā. extra eo. q̄ si est consuetudo q̄ pro ordine vel alio sacro detur tñ ante receptionē eius. nō valet imo est corruptela. etiā si longo tp̄e seruata est q̄ p̄ tali ordine detur tñ. nec pōt cōpelli ad soluendū. quia si gratis dedit non p̄iudicat nec nata est obligatio. Si autē nō gratis dedit. s3 vigore consuetudinis. non valet. quia fuit corruptela. Sed si ex statuto:

vel cõsuetudine debet aliqd ꝑ ordine vel alijs spiritualibꝫ post receptionẽ eoꝝ: valet vt in ꝯsuetudine venetoꝝ vbi qrta oim mobiliũ mouẽtis datur epõ. In britania võ dat tercia ps. Et põt ad hoc cogi. Ideo autẽ veneti dant hoc. qꝛ nihil soluunt ꝑ decima. De hmõi ꝯsuetudinibꝫ vide s. Sepultura.j. in ꝑncipio. Itẽ nota ꝙ ille q̃ dat ꝑbendam vel aliud beneficiũ ꝑncipalit rõne ꝯsanguinitatis vel ꝓpter affectionẽ alicuiꝰ amicicie tpalis si quidẽ attendit solũ bonũ tpale illius cui dat ⁊ nõ alteriꝰ gñis grauit peccet: nõ tñ symoniã cõmittit. qꝛ nõ vendit cũ nĩl accipiat. Et si intẽdit in hoc aliquod bonũ in seipm redũdans: sicut ꝙ magnificet per hoc. ⁊ nobilitet domus sua vel ꝙ ipse in ꝯsanguineis sit fortior vel si hoc pacto vel intẽtione beneficium cõcedit vt beneficiatꝰ faciat aliquã recõpensationẽ tpalem sibi vel suis consanguineis symonia est fm Tho.

De pecunia symoniace recepta siue ꝑ ordine dato siue beneficio siue sepultura vel ꝑ ingressu monasterij vel ꝑ pñtatione: q̃ ad pñonos ecclesiaꝝ vel ꝑ mediatione vel ad hoc vt ꝓcuret q̃s spũalia alteri ⁊ hmõi qd fieri debeat. Dic fm doc. ꝙ talis pecunia retineri nõ põt: nec etiã reddi dꝫ illi q̃ dedit qꝛ turpiter dedit. sꝫ dꝫ dari illi ecclesie in cuiꝰ cõtumeliã data est. ex̃ eo. de hoc. vnde si q̃s ordinatꝰ est nõ hñs beneficiũ: pecunia ab eo recepta symoniace: dꝫ dari ecclesie cathedrali. Si aũt ordinatꝰ ẽ ad titulũ alicuiꝰ ecclesie vel bñficij: illi ecclesie vel bñficio applicabit. fm Guil. ⁊ Vl. Si accepta ẽ pecunia vl' alia res ꝑ eccl'ia vel bñficio illi ecclie vel bñficio applicabit. nisi eccl'ia eẽt in culpa qꝛ illõ tũc dabit paupibꝫ, ne eccl'ia de malo reportet lucꝝ. Et hoc si totũ collegium ꝯsensisset symonie. Et si talis trãsiret ad religionẽ: ex miscõia posset ei reddi vel etiã si esset talis paup. vt nõ suffi-eret sua vel etiã si dedisset ex ignorãtia fm Ho. Idẽ videt dicẽdũ de pecunia symoniace recepta ꝑ alijs spũalibꝫ. vt scꝫ det illi ecclesie in q̃ cõmissa ẽ ita tñ ꝙ nõ reportet comodũ q̃ dedit. Si võ ꝑ ingressu monasterij pecunia sit symoniace recepta. ⁊ capitulũ fuit princeps symonie. trãsibit sic ingressus ad aliud monasteriũ simplr cũ illa pecunia sibi restituta. Si solus ꝑlatus vel aliq ⁊ nõ caplm. tũc trãseũdo ad aliud monasteriũ: si est ꝓfessus illud scdm monasteriũ ad qd trãsibit hẽbit vsũfructũ illoꝝ bonoꝝ ipõ viuente: mortuo autẽ libere reuertent ad pmũ monasteriũ. qd videt hr̃e locũ in his q̃ nõ consumunt vel distrahũt vt sunt possessiones. Si võ dispenset cum tali ꝙ remaneat in illo eodẽ monasterio. puto etiã ꝙ possit dispensari ꝙ illa pecunia symoniaca remaneat monasterio. Ita tamẽ si possibile est ꝙ illi q̃ fuerũt in vicio nõ habeãt vtilitatẽ vel etiã qñ nõ põt pecunia symoniace recepta comode applicari loco vbi vel in cuiꝰ cõtumeliam data est. puta. qꝛ in remotis ptibus vel cũ videret incõueniẽs illã sibi dari vel cũ ecclesia haberet q̃si ꝓ derelicta. paupibꝫ põt erogari.

Vtꝝ epũs cũ ꝯsecrat vel visitat possit recipe ꝓcurationẽ. Rñdit Dir. ꝙ moderatam põt recipe. ex̃ eo. cũ lic. vbi dicunt Ber. Inno. ⁊ Hosti. ꝙ epũs hanc ꝓcurationẽ nõ recipit ꝑ aliquo sacro. quia illud esset symoniacũ; nec rõne laboris. qꝛ ecclesia posset esse in ciuitate. ⁊ tñ recipit licet nõ laboret. extra de censi. venerabilẽ. Sed qꝛ ista ꝓcuratio ꝑmissa est a iure sicut ⁊ alie ꝓcuratões q̃ fiunt rõne visitatõis. vñ nulla symonia cõmittit. Et si eccl'ia ꝓpt pauptatẽ ꝓcurare nõ possꝫ epm: ipe suis sumptibus ecclesiã ꝯsecrabit. x. q. iij. cauendũ.

Vtꝝ tpalia possint dari ꝑ vita eterna vel pro remissione peccatoꝝ. Rñdit Dir. ꝙ sic. Dañ. iiij. Peccata tua elemosynis redime.

Vtrũ tpalia possint dari ꝑ redimẽda vexatione in spũalibus. Rñdit panor. in. c. dilectus filiꝰ. extra. eo. cõphendẽdo totã materiã. ꝙ aut querimus in tpalibꝫ aut in spũalibꝫ. Pmo casu licite redimit vexatio tã pro iure q̃sito q̃ pro iure q̃rẽdo sꝫ recipiens pecuniã sic indebite tenet ad restõnẽ l. j. ⁊. s. ⁊ general'. ff. de calũ. In spũalibꝫ võ ꝑ iure q̃rendo nõ est licitũ aliquid dare. etiã vt cesset impedimentuꝫ facti. qꝛ ille videt ambitiosus dando pecuniã. vt facilius illud acq̃rat. Et sic ꝓprie loquitur. c. matheus. extra eo. Nec tunc ꝓprie redimit vexatio. sed datur vt facilius acquirat ius spũale. Pro iure autẽ q̃sito aut est in possessione illiꝰ iuris ⁊ si molestet de facto. licitũ est aliqd dare. vt in. d. c. dilectus. licet recipiens teneat ad restõnẽ. Si võ iuste vexat. vt quia epũs vult eũ iuste deponere vel alius iuste accusare vel forte ꝑtendit ius in beneficio. ⁊ tunc vexato nõ licet aliqd dare. qꝛ non redimitur tunc vexatio facti. vt extra eo. nemo. Aut nõ est in possessione illius iuris iã quesiti. ⁊ tũc vt habeat possessionẽ etiã illicite detentã. nõ licet aliquid dare. vt notat Inno. in. c. ad aures. extra eo. ⁊ tenet glo. xvj. q. vij. decimas. Nam possessio est qd spũale. Hinc est ꝙ nõ cadit in laicũ de ꝑscrip. cãm. vel saltẽ est cõnexa spũalibꝫ ꝓpter administrationẽ: que inde sequit. j. q. iij. si quis obiecerit. Puto tñ si ꝓpter ꝑotentiã aduersarij vel impotentiaꝫ suã nõ posset illã de facili cõsequi apud superiorez. quia tunc vt euitet magnũ ꝑiudiciuꝫ licite posset dare pecuniã. Sicut in siñ de absolutõe ab excõicatione obtinẽda. de quo infra.

Que symonia sit grauior. Rñ. fm Vl. ꝙ in munere a manu. quia munꝰ a manu magis ꝓprie est ꝑcium q̃ ꝙ ab alijs duabꝫ. licet in omnibꝫ cõmittatur symonia.

Vtrũ liceat vendere sacra vasa. vestes. aquam benedictã ⁊ hmõi. Rñ. fm Vl. omnia sacralia ordinata ad aliquẽ effectũ spũalem vendi non põt. vt aqua benedicta ⁊ hmõi ꝑ quã venialia dimittunt. Sicut nec etiã rõe materie põt vendi sacrũ. j. q. j. placuit. Sed illa q̃ ꝑticipatiue sunt spũalia. vt calix ⁊ hmõi. ante cõsecrationem simplr vendi possunt. Post võ cõsecrationẽ alteri ecclesie etiam vendi põt in eadeꝫ forma. dũmõ intentio referat solum ad tpale ⁊ nõ ad spũale. Al's symonia esset fm ipsum Vl. Sed laico calix vendi non põt nisi ꝯflatus. Idẽ fm Pe. de pal'. nec ꝑ sacramẽtalibꝫ licitum est aliquid recipere. vt ꝑ benedictione abbatum vel abbatissarũ vl' velatione virginum ⁊ huiusmodi.

Utrū autē sacerdos possit vendere officiū portandi aquā benedictā p parochiā. Dicit Guil. q si talis hz p ɔsuetudine vt possit tale officiū retinē ꝛ p se vel aliū exercē ꝛ puētus recipe nō est symonia si illud qdē cōmittat ad firmā. Alr̄ symonia ē vel saltē turpe lucrū.

Utrū p matrimonio liceat aliqd recipe. Rn̄. Tho. q licet matrimoniū sit vnū de sacr̄is. licet tn̄ recipit ꝛ datur pecunia absq3 vicio symonie. non ex eo q in tali sacro nō conferat gr̄a. vt notat glo. j. q. j. quicquid. sed ꝓpterea quia matrimoniū non est sacramentum solū. sed est nature officium. Et fm̄ hoc datur pecunia p matrimonio ad sublevandum onus eius. et non inq̄ntum est ecclesie sacramentum. vnde et pro benedictione nuptiarum phibetur aliquid exigi. licet sponte oblatum recipi possit. extra eo. cum in ecclesie. Et panormi. in c. suam. extra eo. rep̄hendit glo. ibi. que dicit. q si illa benedictio nō esset sacramentū q posset aliquid peti. Sed Panormi. dicit q hoc est falsum. quia nō solum p sacramētis ſ3 etiā generaliter pro officio ecclesiastico exercendo. nō debet aliquid peti. vt in capitulo ad nostrā. extra eo. Dicit tamen Guil. q si sacerdos aliquis ad quē spectat benedictio nuptiaꝝ nō vult dare licentiā alteri sacerdoti q benedicat nuptias nisi p pecunia. si quidē non intendit vendere licentiā benedictionis. ſ3 ꝓuidere sibi de portione oblationū eum cōtingente. nō est symonia. Si tamen ex certa scientia maiorē exigit summam q̄3 p̄sumatur valere portio ei contingens. merito p̄sumi potest q ipsam licentiā vendere voluerit.

An autē pro sacramēto baptismi possit dari pecunia. Respon. Panor. in capitulo cū in ecclesie. extra eo. allegat glo. in c. baptizandis. j. q. j. q̄ concludit. q aut iste baptizandus est adultus. et non debet aliquid tribuere. ſ3 potius baptismū dimittere. quia ex quo credit ꝛ nō deficit p eo. quominus baptizetur. habetur p baptizato. ar. c. debitū. de bap. ꝛ in. c. ij. de presb. nō bap. Vel baptizet seipsū. fm̄ glo. in dicto capitulo baptizandis. Sed Panor. dicit q hoc vltimū parum ꝓdesset. quia differentia debet esse inter baptizantē et baptizatū. vt in dicto capitulo debitū. Itē dic q poterit se facere baptizari a laico. quia a quocunq3 collatus sit. tenet. vt in. c. j. de sum. tri. Si vo est infans. tūc glo. ponit opiniones. Quidā enī dicunt nihil esse tribuendū. ſ3 potius infantē dimittendū sine baptismate. quia nō debet qs peccare vt infans acq̄rat vitam eternā. xiiij. di. qd ait Loth. ꝛ ibi glo. ꝛ. xxvj di. sicut. Alij dicūt q licet nō debeat dari; tn̄ potius infantē dimittere sine baptismate: pecunia esset danda. Et hoc intellige qn̄ nō repent aliq qui sciat baptizare. Et hoc casu putarem q licite possit dari pecunia: q̄3 q illicite recipiat. qz iste q donat ductus necessitate: donat: nec vt emat spūale. ſ3 potius vt tollat impedimentū illicite p̄stitū huic sacro. Hec Panor. Secus tn̄ fm̄ Ri. de alijs sacris: que sine periculo dānationis ex causa pn̄t omitti.

Nunqd autē licite detur pecunia pagano. vt se baptizet. Quidā dicunt. vt dicit glo. in. c. q̄3 pio. j. q. ij. q licite pōt dari. Exemplo beati Siluestri q̄ bona temporalia paganis pollicebat. vt facerēt se xpianos. Alij cōtra. Sed panor. placet. q aut ꝓpter paupertatē pagani volunt venire ad fidē xpianā Et tunc licite posset eis pecunia ꝓmitti. Nā multi iudei diuitias maximas cōgregauerūt ex vsura ꝛ prauitate. ꝛ timent venire ad fidē. quia oportet eos omnia mala ablata restituē. hoc casu licite puto posse pecuniā ꝓmitti vt veniant ad fidē. Sed si non haberent ꝓpositū veniendi ad fidem nisi ex cupiditate pecunie ꝓmisse; tunc puto opinionem contrariam ꝓcedere. Et fm̄ primū membꝝ arbitror fecisse Siluestrū. hec Panor. Similiter nec p confirmatione. nec pro crismate. nec pro extrema vnctione licet aliquid exigere. ſ3 sponte oblata licite recipiunt. Eius enī oblatio nullam ingerit culpe maculam que nō ex ambientis ꝓcessit petitione. j. q. ij. sicut. Et si in his ꝛ in quibuscunq3 alijs spiritualibus aliquid ex cōsuetudine exigat quasi preciū rei spiritualis cum intentione emendi vel vendendi: est symonia precipue si ab inuito exigatur. Sed si accipiatur quasi stipendium p cōsuetudine approbata non est symonia. Si tamē non sit ei intentio emendi vel vendendi. sed intentio referatur ad solam consuetudinis obseruantiam. Et precipue quādo quis voluntarie soluit. Item pro eucharistie collatione nō licet aliquid exigere. vel ex pacto seu quasi precium dare. j. questione. j. dictum.

Pro celebratione autē misse tanq̄3 p̄ciū nūq̄3 licitum est recipere vel dare. Sed fm̄ Ray. si sacerdos tenetur celebrare. puta quia habens ecclesiā vel beneficiū officiare teneatur. tunc exigere ē symonia. j. questio. iij. vendentes. Si vo non tenet ꝛ deficit ei sumptus. potest accipere. p̄ma questione p̄ma. iudices. Nam et operas suas locare potest sive ad diem sive ad annū. extra ne. pre. vi. sit. c. vltimo. Sed si sumptus habet et ad hoc non tenetur. aut debet facere gratis. aut cessare. Alr̄ facere videtur ex auaricia. Et licet forte quādo non teneretur ad ista nō esset symonia. eo q nō debet suis stipendijs militare: tamen turpe lucrum est quando fit ex auaricia vel saltē habet speciē mali. Et in quolibet p̄dictorum intelligas q ipse debet gratis cantare vel dicere missam. licet aliquid recipiat pro sumptibus. Et idē intelligas de alijs officijs diuinis. vt dictum est de missis. Con. Tho. et Ri. in. iiij. dicit. q pro anniuersario dicendo non licet facere pactum de pecunia danda. Si tamē ex deuotione ecclesie datur: ecclesia tenetur p illis celebrare p quibus datur. fm̄ q pro recepto beneficio magis se obligatam videt. Et seculares q dant vel dimittunt certam quantitatē pecunie p missis: seu anniuersarijs: intendentes mori patrie. q̄uis in huiusmodi ex simplicitate taliter loquantur ac si vellent emere; videtur q pie sit interp̄tandum pactum eorum. s. q dent per modum elemosyne: tamen sunt admonendi de hoc. vt nō dent tanq̄3 p̄ciam misse.

Utrū p p̄nia seu cōfessione possit aliquid exigi. Dic q nō. j. q. j. quicqd. Et sacerdotes q audiunt

ꝑncipalit intẽdẽtes lucꝝ pecunie ⁊ si nõ petãt: symoniã cõmittũt mẽtalẽ. Si aũt exigãt aliq̃ nõ audituri ꝓmittũt symoniã etiã ab ecclesia puniendã d.c. cũ pio. Sacerdos etiã q̃ nõ vult dare licentiaꝫ parochiano alteri cõfitendi nisi ꝑ pecunia: cõmittit symoniã fm̃ Ray.

An autẽ in absolutiõe ab excõicatiõe vel suspensione vel interdicto possit exigi pecunia sine vicio symonie. Dic q̃ si exigit pecunia q̃si pena culpe p̃cedentis ꝑ q̃ fuit excõicat⁹ suspensus vel interdictus. Factũ quidẽ nõ ẽ symoniacũ nisi intẽtio sit corrupta. ꝟ si exigat tãq̃ p̃ciũ absolutiõis symoniacũ est fm̃ Tho. Pe. ⁊ Mo. Vide tñ glo. in c. ad aures. ex eo. q̃ dicit q̃ excõicato licꝫ dare pecuniã ꝑ absolutione: si iniuste absolutio sibi denegat. q2 tũc redimit vexationẽ suã. Sꝫ Inno. ibi ⁊ Pan. Mo. n. ꝑ absolutiõe dꝫ aliq̃d tpale impẽdere. ꝟ dꝫ hr̃e recursuꝫ ad superiorẽ. Jo. an. dicit q̃ aut isti iminet aliq̃d p̃iudiciũ ex dilata absolutiõe. vt puta. q̃ speratur eligi vel dꝫ eligẽ vel p̃scriptio currit ꝯ eũ nisi sgat. Et tũc ꝓcedit opinio glo. vt dicatur potius redimere vexationem. Aut non est tale periculuꝫ Et tunc procedit opinio Inno. Et panor. ibi dicit q̃ hec opinio ẽ satis eq̃. Et q̃rit de alia. q. Statuto cauet q̃ excõicat⁹ soluat. x. libras ꝑ q̃libꝫ mẽse q̃ steterit in excõicatione. nũq̃d valeat tale statutũ Mo. dicit q̃ sic. q2 nõ exigit hoc casu pecunia ꝑ absolutione. ꝟ ꝑ cõtumacia. Panor. tñ ꝯsulit vt p̃us absoluat ⁊ postea cogat satisfaẽ fm̃ formã statuti.

An autẽ pro sacro ordine possit exigi pecunia. Dic q̃ nõ. ex eo. c. j. vbi dicit. d. an. Nota tres ꝑsonas q̃ req̃runt in ordinatiõe. s. Ep̃s. minister ⁊ notarius. Et sicut principalis ordinatio dꝫ eẽ gratuita: ita ⁊ omẽ accedẽs dꝫ esse gratuitũ. Et de ep̃o darꝫ est q̃ si recipiat aliq̃d ꝑ ordinatiõe ꝑ pactionẽ. ꝓuẽtionẽ vel exactionẽ. j. q. ij. cũ pio. q̃nimo si det pecunia episcopo ne ordinet ꝑ symoniam: symonia est ex parte ipsius episcopi. sed non ex parte dantis. fm̃ Tan. Idem dicit panor. in. c. cum in ecclesie. extra eo. de eo q̃ dat pecuniã ep̃o vt symoniaco nõ cõferat sp̃ũalia q̃ symonia ẽ ex p̃te recipiẽte. Minister autẽ in ordinatione vel etiaꝫ archidiaconus qui habet examinare ꝓmouendos vel etiã ille qui notat promouendos vel ille q̃ respondet in scrutinio ordinãdi fm̃ formã. c. j. de scru. vel ille q̃ legit euãgeliũ. s. cũ fit ordinatio fm̃ Gof. q̃lꝫ hoꝝ si reciperet pecuniã ꝑ illo misterio symoniã cõmitteret.

Quid aũt de notario. an possit aliq̃d ꝑ suo labore recipe. R̃ndit panor. in. c. j. ex eo. post gl. ⁊ doc. q̃ aut notari⁹ hꝫ salariũ de publico. puta ab ep̃o ⁊ nihil dꝫ exigere. Aut nõ hꝫ salariũ ⁊ tũc aut suum officiũ est adeo necessariũ in ordinatiõe vt nisi ipse scriberet: ordo nõ diceret rite collat⁹. Et tũc cũ officium suũ sit de ꝯferẽtibꝫ ad ordines nihil p̃t exigẽ. Sꝫ panor. dicit se nõ videre q̃ officium scriptoris possit esse tale q̃ necessario req̃rat ad ordinẽ cõferendũ legitime. Et iõ simplr̃ p̃t dici q̃ ex q̃ nõ hꝫ salarium de publico: rite p̃t pecuniã ꝑ labore suo exigere. Et istud capl̃m voluit fm̃ Inno. tollere cõsuetudinẽ q̃rundã locoꝝ in quibꝫ oẽs officiales et ministri petebant pecuniã.

Itẽ fm̃ Ray. q̃ nõ hñs titulũ rogat p̃sbyterũ vt p̃sitet eũ ad titulũ ecclesie sue: ꝓmittẽs ei q̃ nũq̃ aliquid in ecclesia sua petet symoniã ꝯmittit. extra eo. per tuas.

Itẽ ꝑ actu ꝓphetandi nõ lꝫ accipe pecuniã q̃si p̃ciũ. vñ et ꝓphete veteris testamẽti rarissime etiã sponte oblata recipiebãt ne vendẽ viderent ꝓphetiam. Et si recipiebãt aliq̃d ad sustẽtationẽ ipsoꝝ recipiebant. j. q. j. iudices.

Itẽ pauperibꝫ nõ ẽ danda elemosyna ꝑ orõne ab eis fienda tãq̃ ex hoc q̃s intẽdat emere orõneꝫ eoꝝ. ꝟ p̃ gratuitũ bñficiuꝫ dꝫ intẽdere ꝓcurare aĩas pauperꝝ ad hoc q̃ gratis ⁊ ex charitate ad orãdũ ꝓcedãt fm̃ Tho. Sꝫ si detur ex pacto pecunia ꝑ psalterio dicẽdo: ẽ exp̃sse symonia fm̃ Pe. de pal. Non aũt si daret ꝑ vigilando supra defunctũ. s. rõne laboris vigilie: esto q̃ ad vigilias req̃rer dicẽ psalteriũ aut alias orõnes fm̃ Mo. Sꝫ cũ ordinatio est in ecclesia q̃ q̃ vadit ad talẽ horã tñ habeat vt est in distributionibꝫ q̃tidianis. ⁊ aliquis vadit ad illã p̃ncipalit cã lucrandi illud: symoniã cõmittit mentalẽ. ꝟ nõ tam q̃ ab ecclesia puniat. cũ nulla pactio intercedat. ex eo. tua. fm̃ Archi. Non tamẽ restituere tenet pecuniã illam.

Itẽ ꝑ p̃dicatione nõ lꝫ recipere pecuniã. ꝟ licet p̃dicanti victũ accipe fm̃ Tho. ⁊ Pe. de pal. vñ ille q̃ p̃dicat p̃ncipalit hac intẽtione vt habeat pecuniã vel laudẽ vel fauorẽ popularẽ: symoniã mentalem cõmittit. j. q. iij. nõ solũ. Sꝫ si ꝑ hoc paciscit symonia ẽ q̃ ꝑ ecclesiã p̃t puniri. Dicit etiã Tho. in q̃libet. q̃ cũ aliq̃ p̃tendẽtes religionẽ siue sanctitatem petũt a sacerdotibꝫ q̃ ꝓcurẽt eis pecuniã in parochia sua. Ita q̃ sacerdos habeat inde certam partẽ. Si in hoc interueniat pactũ: symoniã cõmittit. ipse sacerdos. q2 ꝑsuasio sacerdotis sp̃ũalis est. ⁊ credit ei eo q̃ est sacerdos. Et tã sacerdos q̃ religiosi tenent de symonia.

Itẽ ꝑ vsu sp̃ũalis p̃tãtis seu p̃laturẽ nõ lꝫ aliq̃d accipere. cũ enĩ ille cui ꝯmittit sp̃ũalis p̃tãs ex officio obliget ad vsum p̃tãtis sibi cõmisse in sp̃ũaliũ dispẽsatione. ⁊ etiã ꝑ sua sustentatione statuta stipendia habeat ex redditibꝫ ecclesiasticis. si aliquid acciperet ꝑ vsu hui⁹ p̃tãtis nõ intelligeret locare op̃as suas q̃s ex officij suscepti debito dꝫ impendere ꝟ vendere intelligeret ip̃m sp̃ũalẽ vsum gr̃e. ⁊ sic esset symonia fm̃ Tho. vñ nõ licet aliq̃d accipere ꝑ q̃cunq̃ dispẽsatione. Nec etiã ꝑ hoc q̃ cõmittit vices suas nec ꝑ correctione faciẽda nec ꝑ cessando a correctione. nec ꝑ minus puniẽdo peccatum. nec ꝑ crimine celando iudici ecclesiastico: nec pro purgãdo reo nec ꝑ visitando. q̃uis ꝓcuratõnẽ liceat visitãti recipe ⁊ dedicãti. nec vt min⁹ digne reconciliet penitentẽ vel vt digne penitentẽ repellat. In omnibꝫ his cõmittit symonia ex p̃te dantis ⁊ recipientis: si fiat ex aliquo temporali. scꝫ pecunia s̃uicijs vel obsequijs fm̃ Tho. ⁊ Pe. de pal. et extra eo. nemo. Dare autẽ aliquid supiori vt seruet iusticiam in causa sp̃ũali ⁊ in iurisditione ecclesiastica fm̃ Pe. de pal. ⁊ Ray. symonia ẽ. Et idẽ est dicẽdũ fm̃ Guil. si agat sup tpalibꝫ ⁊ ꝑsona iudicãs sit ecclesiastica q̃ rõne ecclesiastice iurisdi-

tionis tenet ad tale ius reddendum. Sz si iudex sit laicus ⁊ sup re tpali iudicet nō est symonia. licz alr̃ grauit peccet. Silr̃ testificari in causa spūali sicut ē in matrimonial'. decimis ⁊ hmōi ꝓ pecunia: symonia est. In alijs aūt casibꝫ ⁊ si nō symonia sit. tñ iniustū ē. Et ex hoc sequit̃ ꝙ cū sigillū iudicꝭ nō sit nisi testimoniū iudicij. nō apparet quō ꝓ sigillo suo iudex possit aliqd petē nisi forte expēsas cere sigillatoris ⁊ clericoꝝ ad hoc deputatoꝝ. Prestare aūt ꝯsiliuz vt iurisꝑitus vel ꝓcuratoꝝ vt ꝓcurator vel aduocatus nō soluꝫ in cā tpali. ſ; etiā spūali ꝓ pecunia. nō ē symoniacū nec peccatū fm Pe. de pal. Doctor ꝓ doctrina pōt recipe pecuniā a scholaribꝫ. nō q̄si vendēs veritatē ⁊ sciam. ſ; q̄si locās opas suas. qñ videlicet ad hoc nō tenet̃ ex officio. Nā si ad hoc teneret̃ ex officio: intelligeretur ipam veritatē vēdere. vñ grauit peccaret. sic ptz ī illis q̄ instituunt̃ in aliqbꝫ ecclesijs ad docēduz clericos ecclesie ⁊ alios paupes. ꝓ q̄ ab ecclia bñficiū recipiūt nō lz eis aliqd accipe fm Tho. Sz Mo. dicit ꝙ si est magister nō ānexū sufficiēs bñficiū vel salariuz nō lz eis a scholaribꝫ aliqd exigē. Alr̃ talis symoniā ꝯmittit .j.q.iij. vendētes. Sponte tñ oblata recipe potest. Sz si nō ē ānexū tale bñficiū vel salariū ꝙ sufficiat ei. pōt accipe collectā ꝓ labore suo: nō solum ab extraneis ſ; etiā a clericꝭ ecclie. nō tñ a paupe. cū ipse potiꝰ debeat paupen sbuenire. Et tal' exactio ñ dz esse coactoria. vt ꝙ nisi soluāt expellet eos a schol. aut accipietres eoꝝ. ſ; exponat inopiā suā.

Pro doctrina theologie aliqd accipe dic̃ pe. de pal. in. iiij. ꝙ vr̃ symonia. etiā si nō ð alijs sciētijs.

Magister si nō vult ꝯcedē festū alicuiꝰ scī qđ ē colendū ad celebrādū nisi ꝓ pecunia data ē symonia. q̄ vēdit spūale ad qđ tenet̃. ð.c. vēdentes. Et si festū nō celebrādū vult feriare nec vult legē ī eo nisi ꝓ pecunia symonia ē. ſ; ꝯcludit fm Pe. de pal. ꝙ ꝓ licēn a docēdi ī q̄cūq; facultate dare vl' accipe g̃tis oblatū. nec ꝓ labore. lz. Sz fm Ri. q̄uis pro dando talē licētiā exigē sit illicitū. nō tñ est ꝓprie symoniacū. vñ glo. in.c.j. de magi. dicit ꝙ est q̄si symoniacum. Et fm Fran. de zab. si epꝯ ꝓ pecunia dat licētiā eundi ad studiū. mortalit̃ peccat q̄ dat ꝓ p̃cio qđ gratis dz. ð.c. vendētes. nō tñ symonia est ibi. sed turpe lucrum.

Vtrū ꝯmittat symoniā q̄ debitori suo dat aliqd spūale. vt recuperet qđ suum est. Rñ. fm Tho. et Al. ꝙ symoniā cōmittit.

Vtrū laicus q̄ recipit pecuniā vt restituat ecclie decimā quā tenebat: symoniaz cōmittat. Rñ. fm Mo. si laicus nō vult decimā dimitte nisi ꝓ pecunia symoniā ꝯmittit ex pte sua. ſ; ecclesia bene pōt redimere.

Vtrū si aliqs ꝓ mea ordinatōe vel ꝓmotōe pecuniā offerat. nūqd ego dicar symoniacꝰ. Rñ. fm Mo. ꝙ si q̄s offerat pecuniā vel p̃ces ꝓ me, vel ꝓmittat pecuniā si expsse ꝯdixi. n ð obstat mihi. ext. eo. nobis. Secꝰ si me sciente ⁊ ꝯsentiēte, tunc dicor intꝑonere voluntatē meaz. Et iðo q̄ntūcunq; occultū sit. symonia ē. ⁊ renūciare debeo. si aīam saluare volo. Si vō fit penitꝰ me ignorāte. ⁊ ab inimico volēte ꝓmotionē meā īpedire nō ꝯmittit̃ symonia q̄ ad me ne ex dolo suo reportz qđ intēdit. ð.c. nobis. Si aūt amicꝰ meus dedit pecuniā ꝓ ꝓmotione mea symoniace ꝓmoueor. ſ; nō sic symoniacus sum. s. cū sit me ignorāte. tñ renūciare teneor. extra eo. de regularibꝫ. Con. Inno. Sz Al. dicit. ꝙ si me sciēte ꝓmissa ē pecunia ꝓ mea ꝓmotione: quā postea solui vel etiā nō solutā restitui. lz g̃uiter peccauerim ⁊ lz ī maleficijs ratihītio retrotrahat̃ ⁊ mādato ꝯpet̃. tñ pōt epꝯ dispēsare. q̄ reuera nō fui symoniacꝰ in receptōne bñficij. sic notat Tan. Dicit etiā Inno. in. c. tāta. extra eo. si q̄s obtinuit ordinē vel beneficiū alio dāte pecuniā. dū tñ non ordinatori. nō est symonia. etiaz si sine pecunia nō erat obtētꝰ. Si aū ordinatꝰ ipe pecuniā dedissz etiā si sine pecunia habiturꝰ erat ordinē symonia ē. Itē Guil. dicit q̄ dat pecuniā alicui ex familiaribꝫ plati vt sibi det īgressū ad ipm ⁊ intēdat qđ spūale vt ordinē vel bñficiū obtineat. neuter symoniā cōmittit. Sz si dat vt faciat vbū ꝓ eo ad ꝑsuadendū vel ꝯsulendū p̃lato de collatōe illiꝰ spūalis. vterq; symoniā ꝯmittit. j.q.v. q̄cūq;. Pecuniā aūt quā recipit mediator ꝓ se retinere ñ pt ⁊ symoniacus est. .j.q.j. si quis.

Vtrū ab ordinādo vel eligēdo aliq̄ cautio vel ꝓmissio peti possit. Rñ. fm Ray. Ab ordinatione seu etiā electionē ab eo q̄ eligēdus est. nulla cautio vl' ꝓmissio peti pt. Et si pstat symonia ē. q̄ vr̃ facē ad hoc vt eligat̃. viij.q.iij. talis. Sz post electionē bene pt. q̄ tūc nihil sperat ab eis. dū tñ nō fiat ex pactione p̃cedēti. viij.q.iij. artaldus.

Simonia.iij.

q̄ntū ad beneficia seu dignitates: de quo plura habes in p̃cedēn caplo.

Quid si q̄s bñs a sede aplica lr̃as sup ꝓuisione alicuiꝰ bñficij recipiat aliquā pēsionē vel aliqđ bñficiū vt renūciet lr̃is. Rñ. fm Mo. Si ex pactōe p̃uium ꝓ aliq̄ tpali fiat hmōi renūciatio: symoniacū ē. Si vō ex officio iudicꝭ vel bonis viris mediantibꝫ pure renūciet ⁊ ex alia pte aliqd tpale det̃ ei. nō ē symoniacū. extra de renū. sane. ⁊ .c. veniens. Silr̃ si renūciet talibꝫ lr̃is ex eo ꝙ assignet̃ sibi spūale. i. beneficiū. nō ē symonia. etiā si ex hoc pacto renūciet. Est eñ q̄si ꝑmutatio de spūali ad spirituale. Con. Inno.

Vtrū resigñre aliqd spūale ꝓ pecunia vel ex pacto sit symoniacū. R. fm Gof. sic. ex̃ eo. ꝗrelā. dare. n. intelligit̃ q̄ qđ sibi cōpetit remittit. viij.q.iij. talia. Idem Hostię.

Vtrū ab eo q̄ recipit̃ canonicꝰ vel monachꝰ vel ꝯsecrat̃ epꝯ ⁊ hmōi. possint exigi q̄dā ex ꝯsuetudīe. Rñ. fm Al. Si obtinet̃ aliqd tale ꝑ exactionē iudicij vel ꝑ violētiā vel pactū siue an siue pꝰ: symonia ē. etiā nulla ꝯsuetudie obstāte. ext̃ eo. c. j. ⁊ .c. sic ꝓ certo. Si vō sponte offerat̃ rōe ꝯsuetudinis vel charitatꝭ. etiā si fuerint excitati ꝑ spūale bñficium nō ē symonia. j.q.ij. ꝙ pio. Et lz illi q̄ solēt hoc recipere: nō possunt hoc exigere ex ꝯsuetudine tñ ꝑ mōnitionē illos vt bonas ꝯsuetudīes seruēt. n tñ debēt eos artare ꝑ s̄btraci. onē sacroꝝ et hmōi. ſ; sunt ꝑ supiorē cogendi. extra eo. ad apostolicā.

Vtrū possint recipi nūmi crismales q̄ ꝓ crismā

te dant. Rñ. nō excusant a crimine symonie. τ illi
q̄ rei nomē τ tpis solutōis mutātes nūmos quos
pmo crismales eo q̄ p crismate seu crismatōne da
rent. scdo paschales. τ tercio consuetudinē medie
q̄dragesime nūcupant.

Quid si aliq̄s dedit alicui laico aliq̄d vt nō mo
lestet: siue nō impediat electōez. Rñ. si nōdū erat
ei ius q̄situ. q̄r scʒ nō erat elect⁹: credo symonia cō
missam. Secus si postq̄ electus fuisset. ex͂ eo. dile
ctus. vide de hoc s̄. c. pcedenti.

Quid si cleric⁹ q̄ vult recipi in canonicū alicu⁹
ecclesie det illi bona sua. Rñ. fm Inno. si largiat
cū cōditōe vel pacto vt recipiat in canonicū τ illa
retineat p pbenda: symonia ē. Si v̄o pura inten
tione deuotōis offerēs rogat q̄ admittat τ q̄ bo
na oblata liceat sibi hr̄e p pbenda τ clerici pura in
tentione cōsentiūt: nō ē symonia. q̄ si dans tali in
tentione ducat p̄ncipalit vt p tpalia hēat spūalia:
τ illi alit nō recipent eū: ex vtraq̄ pte ē symonia: ſʒ
tn̄ mētalis. Con. Ho. De pbendis aūt q̄s de no
uo cōstituit q̄s in ecclesijs pōt retinē ius patrona
tus imppetuū vel ad tps vt ipse vel heredes eius
pūtent quē volunt ad ipās fm Guil. Hoc tamē
ver͂ tpe pstōis de pſensu epi τ fratrū: si ibi sī aliq̄.
Al's non posset tale ius retinere fm eundē Guil.

Quid si in fundatōe ipsi⁹ ecclesie fiat talis pstō.
Quicūq̄ dederit tantū in redditib⁹ vel tantā q̄nti
tatē q̄ possint emi possessiones taliū redditūū re
cipiat in canonicū. τ qd̄ dederit hēat p pbenda.
nunq̄d ē pstō licita. Rñ fm Guil. Si fiat ita q̄ ñ
duret imppetuū. ſʒ ad tps nec fiat in fraudē symo
nie. τ ea sit intentio cōstituētis q̄ nō p rebꝯ dādis
ſʒ p̄ncipalr̄ pp̄ē cultū diuinū augmētandū τ ppter
deuotionē dantis recipiat ad spūalia: pōt tolerari
dū tn̄ ille q̄ recipit sit dignus.

Quid cū dicūt sibi aliq̄ canonici maiores cano
nizem⁹ nepotes nr̄os. placeat tibi de meo τ mihi
placebit de tuo vel de eo q̄ dicit. nūq̄ me viuente
fiet aliq̄s canonic⁹ in ista ecclesia nisi fiat talis pro
quo rogam. Rñ. fm Ray. Symonia cōmittit in
vtroq̄ casu. j. q. ij. ex͂plo.

Quid si dicat vn⁹ canonic⁹ alteri. Tu fuisti ex
audit⁹ in vna petitōe. τ ego debeo exaudiri in alia
Rñ. fm Ray. si p̄ces sīt spūales: nō ē symonia. Si
v̄o sunt p̄ces carnales vel ex pacto q̄ndā facto vel
nunc faciendo: symonia est. Idē Vi.

Quid si p pecunia recipiat aliq̄s ad fuiendū
hospitali τ hmōi. Rñ. fm Guil. Si in p̄dictis ca
sibus cōseq̄t aliqd̄ ius spūale: symonia est. Si aūt
nō cōsequit. ſʒ recipit ad hoc solū vt seruiat. nō est
symonia. lʒ al's sit turpe dare vel accipe p talibus.

Quid de illis q̄ emunt victū vni⁹ monachi ad
totā vitā suā. Rñ. fm Guil. nō est symoniacū. ex
quo emptor nō consequit aliqd̄ spūale.

Quid de his q̄ cōsanguineis suis cōferūt bene
ficia p̄ncipalr̄ pp̄ē cōsanguinitatē. Rñ. fm Tho.
Talis collatio illicita ē. nō tn̄ est symoniaca. q̄r ni
hil recipit. Si tn̄ aliq̄s det beneficiū alicui hoc pa
cto vel intētione vt exinde suis cōsanguineis p̄ui
deat est maifesta symonia. Et Guil. addit q̄ si q̄s
cōsanguineo suo beneficiū cōfert vt ipse cōferens
magnificet vel fiat potentior vel vt pentela eius
exaltetur τ hmōi: symonia ē. quia respicit tpalem
vtilitatem.

Vtrū q̄ dat pecuniā vt eligat in impatorē vel
rectorem alicu⁹ ciuitatis sit symoniacus. Rñ. fm
Ho. q̄ est symonia. q̄r ptās spūalis est. Sʒ verius
est fm quosdā q̄ est turpe lucrum nō symonia. q̄r
ptās terrena nō est quid spūale.

Simonia.iij. Quoad fructus beneficior̄.

Quid de episcopis qui ecclesias cōfe
runt retētis sibi fructib⁹ vel aliq̄ eor̄ pte
Rñ. fm Ray. Distingue cū Inno. Nā si ille qui
dat beneficiū: anteq̄ daret nō pcipiebat p̄uentus
ſʒ ex datione beneficij cōsequit eos: non est dubiū
interuenire symoniā. Si v̄o ante datōnē bn̄ficij pci
piebat p̄uētus: pōt q̄dē retinē ex iusta cā τ necessa
ria. ſʒ nō pōt tenē si p̄ueniat cū eo q̄ recipit bn̄ficiū
seu cū alio mediatore vt cōcesso beneficio ipse reti
neat p̄uētus. ex͂ vt ec. bene. c. vt nostr̄.

Vtr̄ clericus possit vendē ad tps fruct⁹ benefi
cij sui. Rñ. licitū est ad tps modicū. ex͂ ne p̄. vi. s. c.
ij. Sʒ ad totū tps q̄ venditor tenet bn̄ficiūʒ nō est
phibitū. Nō tn̄ ē honestū intelligēdo sp̄ ita q̄ ni
hil spūale interueniat. ex͂ de re. p. ad q̄ones.

Vtr̄ epi vel plati alij possint cōcedē vices suas
sb̄ censu ānuo. Dic q̄ nō. ex͂ ne p̄. vi. su. c. j. ij. τ iij.
Cū eñ tale ius sit spūale. nō ē dubiū q̄ p eo aliq̄d
dare vel accipe symonia ē. Sʒ q̄ ep̄s cōmittat ali
cui pure τ simplr̄ vices suas sub censu ānuo τ tali
vicario pstituat salariū: nō ē pctm̄: ſʒ potꝰ ad hoc
tenet. xij. q. ij. charitatē. Et vt dicit Ho. sicut p cō
missione iurisditōis ñ lʒ recipe certā pecunie q̄nti
tatē: ita nim⁹ lʒ recipe quotā. i. ptē p̄uētus. Et nō
fm Ho. q̄ plat⁹ vel rector ecclesie p̄sbyterꝰ illis q̄s
ipse pducit vel locat fruct⁹ ecclesie. pōt etiā pmittē
curā aiar̄. dūmō q̄ris τ sine pactōe aliq̄ interuenien
te auc̄te epi. ex͂ de of. vi. ad hoc. Sine āt auc̄te epi
tunnēte' pfectōne necessaria posset cōmitei ad mo
dicū tps p vnū vel paucos dies. ſʒ non diu: q̄r nec
pegrinari pōt sine licētia epi. de pse. di. v. nō oʒ. q̄
li. p pecunia cōmitterēt vel locaret: symonia ē. Scd̄o
nō q̄ cū plat⁹ vendit oēs obuētōes ecclesie: como
dū iurisditōis trāsit cū alijs: nisi fuerit excepta iu
risditio. p se tn̄ iurisditio vēdi nō pt fm Ho. Ter
cio nō q̄ fm glo. sup. c. ij. ne p̄. vi. su. plat⁹ nō solū
iurisditionē spūalē. imo τ tpalē vendēs: symoniā
cōmittit. Qd̄ dictū fm. d. An. intelligēdū ē de iu
risditōe tpali q̄ q̄s hʒ ab ecclesia: q̄ iudicat q̄d spi
rituale. vñ respectu ei⁹ a q̄ ipsa iurisditio depēden
tiā hʒ pōt iudicari spūalis vel ānexa spūali. Qd̄ āt
dicit Inno. q̄ vendēs iurisditionē tpalē nō cōmit
tit symoniā. lʒ al's grauit peccet: intelligit de iurisdi
tōe tpali: quā q̄s hʒ a ptāte tpali. Quarto nō q̄ cū
loco tibi ecclesiā meā τ cū sis p̄sbyt locas opas tu
as vt ibi officies nō hr̄tur⁹ ibi aliquā iurisditionē
nō ē symonia. Et in hoc nō hʒ pp̄ie locū locatio τ
conductio. Sed p̄sbyter debet gratꝰ officiū facere
et ille gratis expēsas. Et fm Gof. si locatio fiat vl
tra tps vite locantis: nō valet vltra. q̄r clericus in
beneficio cōpat vsufructuario. q̄ nō ē nisi ad vitā

rvi. q. vj. alliud. Quinto nō fm Inno. q̄ cū locatio fit vltra tp̄s vite locātis. Siquidē sit facta noīe ecclesie: tūc successor tenet ad illā. ex̄ de sol. c. j. Si autē locatio facta ē noīe ipsi⁹ cui⁹ est ecclesia τ non intēdebat ecclesiā obligare: nō tenet successor. Sz si conductor siue emptor iā aliq̄d soluit tūc fm Ho. tenet successor: hīc ratū inq̄ztū pecunia versa est in vtilitatē ecclesie. Sexto nō. q̄ lz rector ecclie possit aliq̄s eā locare vltra tp̄s vite: nunq̄ tn̄ canonicus pōt vltra vitā locare p̄bendā suā. Septimo nota. q̄ si cleric⁹ vel religiosus vendat oblatum panē in altari a populo vel cerā vel alia sibi data elemosynalr. vt fruct⁹ decimaꝝ nō ē symonia. q̄r spūalia nō sunt: nec in aliq̄ peccat fm Archi. Panē autē benedictū vendē esset symoniacū τ multomagis ius pcipiendi decimas q̄r spūale est.

Imonia. iiij. circa funera.

An p exequijs defunctoꝝ aliq̄d recipi possit. vide s. Sepultura p̄mo.

Quid si apud ecclesiam sint diuersa cymiteria τ taret p quāta pecunia q̄s ponat in tali cymiterio Rn̄. fm Ho. symonia ē. extra eo. audiuimus. Et eodē mō si p pecunia crux spūalis portet ad funus d. c. audiuimus. Idē Dir.

Quid si clerici cōsueuerūt hr̄e lectū vel pannos equū vel hmōi de morēte. τ an̄ portationēz faciūt pactū de redimēdo. Rn̄. fm Ho. q̄ hec tpālia sūt. licitū est. Sz si nolent sepelire corpus nisi fieret eis cautio de redimēdo talia: symonia ē. Sz in talib⁹ pauo sepeliat corpus. τ postea agat ꝯ heredes. extra eo. ad apostolicam.

Quid de pcessionib⁹ q̄s faciūt aliq̄ ecclesie collegiate in exequijs mortuoꝝ data vel promissa aliq̄ pecunia: siue q̄ncunq̄ ee tpāli. al's nō facturi. Rn̄. fm Ray. Si tenent ad hmōi ex officio: sic exigere symonia ē. j. q. iij. vendētes. Si vo nō tenent τ desit sumptus: tunc nō est symonia.

Utrū liceat statuere vt pcessio fiat p pecunia. Rn̄. fm Ray. Si statutū fiat p verba affirmatiua. puta. Quicūq̄ relinq̄rit collegio. x. habeat pcessionē: al's ad eā nō teneat: nō ē symonia. Si autē statutū fiat p verba negatiua vt q̄ nulli fiat processio nisi relinq̄rit tātū: symonia est. q̄r tollit officiū pietatis. Con. Tho. τ Ul.

Imonia. v. Quo ad religionem.

Quid fiet qñ in aliq̄ religione aliq̄ ingressi sūt p symoniam. Rn̄. fm Tho. τ Ray. Si symonia fuit cōmissa scientib⁹ ipsis q̄ recepti sūt: de suo monasterio debēt expelli sine spe restitutionis. τ ad agendū ppetuā pniam ad locū arctioris regule recludi. ex̄ eo. qm̄. Et si nō inuenit arctior regula. debēt mutari in aliud monasteriū eiusdē regule. Et si nō p̄t commode fieri: fiat ad tp̄s τ postea recipiat de nouo. Si aūt symonia fuit cōmissa ipsis ignorantib⁹ sufficit q̄ renūcient loco: τ postea poterunt de nouo recipi: mutatis tn̄ p̄mis pnobis locis. extra eo. ex insinuatōe. Et intelligūt Ray. τ Guil. q̄ p̄dict⁹ rigor seruādus ē etiā in occultis symonijs τ in foro p̄niali. lz nō cōstet de crimine p inq̄sitionē vel in forma iudicij. ar. d. c. qm̄. qd nihil loquit de inq̄sitōe vel accusatōe. Intellige tn̄ occultā symoniā nec mētalē tm̄. q̄ p solā penitentiā purgat. sz adeo a pcedentē. s. p pactionez. vel cōuētionē vel aliud sile. τ si alijs psonis sit occultū. cū talib⁹ etiā fm Ray. pōt dici q̄ in fauorez religionis ep̄s pōt dispēsare τ in ordine τ in loco. Silr pōt dispēsare capl'm vel p̄lat⁹ eoꝝ. dū tn̄ ipsi nō fuerint pticipes symonie. q̄r cū ex hoc sint puniēdi: nō debēt ex eod ē facto p̄uilegiū obtinē. Immo vident amisisse ptātē talē recipiēdi. Tales autē q̄ sic cōmiserūt symoniā in hmōi τ pticipes ei⁹ τ consanguinei q̄ dant dotes incurrūt excōicatōnē fm extrauā. Urbani. nec absolui pñt nisi a papa. Dic̄ tn̄ Archi. flo. se audiuisse q̄ Martinus. v. habuit dicē q̄ nō volebat has psonas incurrē has censuras. pp̄t dotes q̄ dant monialib⁹ p ingressu monasterioꝝ. Et ido notandū q̄ p ingressu religionis monachoꝝ seu monialiū nō licz aliq̄d exigere vel accipe q̄si p̄ciū. Spōte eñ oblata q̄ntacūq̄ sint. nō interueniēte aliq̄ corrupta intēnone: lz accipere. Et in hoc oēs doc. cōcor. Licitū tn̄ est fm Tho. pter deuotionē q̄uā q̄s ondit ad monasteriū: largas elemosynas facē. vt facili⁹ in monasterio recipiat. Sic licitū ē ecōuerso aliquē pucare ad deuotōez monasterij per tpālia bñficia vt ex hoc inclinet ad monasterij igressū. hec Tho. Qd̄ ē intelligēdū ita tn̄ q̄ illd̄ tpāle qd̄ dat: nō sit p̄ncipale motiuū. pp̄t qd̄ cōcedat vel q̄rat religionis ingressus. q̄r tunc esset symonia. Sz si monasteriū ē tenue ita q̄ non sufficiat suis. an possit hr̄i intentio a religiosis illis recipiēdi tpālia. Quidā dicūt vt Ul q̄ in tali casu oblatis spūalib⁹ g̃tis: pñt hr̄e intētionē recipiendi tpālia ab ingrediēte p sustētatōe vite ipsius τ pñt etiā pacisci determinatā summā tpāliū. Et qd̄ videt ꝯuenē ex. d. c. qm̄. Ibi sb̄ ptextu pauptat⁹ intelligit fm Ray. cū hoc fiebat in fraudē. Et p declaratōe p̄dictoꝝ ponent due cōclusiones q̄ cōiter elicunt s doc. Prima q̄ nulla pactio de tpālib⁹ dz interuenire etiā si monasteriū sit tenue. Hoc etiā voluit panor. in. c. nō satis. ext̄ eo. vbi dat theōicā cōficiendi instr̄m qñ aliq̄ puella recipit i moniālē. vt n̄ det aliq̄d ex pacto. sz postea ex deuotōe sua ipa offerat aliq̄d monasterio vel pr̄. Scd̄a cōclusio. q̄ si monasteriū ē abundās: null⁹ eē dz tractat⁹ de tpālibus i receptōe. Et hoc ē ꝯ cōem abusionē. q̄r q̄nto monasteriū ē abundāti⁹: tāto plus volūt maiores dotes. Sponte tn̄ oblata pñt recipe. Et si quidem haberēt intēnonē ad tpālia p̄ncipalr. nulla tn̄ interueniēte pactōe vel cōuētōe seu exactōe fm Ray. est symonia mētalis q̄ p solā pniam abolet. nec incurrūt penas ecclesiasticas. q̄ si puella g̃tis ē recepta τ pentes p⁹ receptionē nil volūt dare monastērio cū tn̄ sit tenue. dic̄ Ho. q̄ moniales pñt agē ꝯ patrē p alimētis filie vel si pr̄ ē mortu⁹: pñt ad ptē sue hēditatis agē. vt in auth. de san. epi. §. nullam col. ix. nec pōt puari legitima p ingressu religiōis: nisi ipsa iuri suo renūciasset. Si autē nullū fiat pactum. sz taxatū est q̄ntū ingrediens debeat dare p ingressu. τ fm hoc datur: symoniacū est ee reprobatur talis taxatio fm Ho. Idem si fiat pactum

de seruanda consuetudine extra eo. veniēs. Idē si gratis recipiatur ꝛ postea compellat ad seruandam consuetudinē. extra eo. Jacobꝰ. Hoc tū fm quosdā intelligit qn̄ cōpellit ab ipsis recipientibꝰ: quibꝰ nihil dandū est qn̄ requirunt in debitū. Per superiorē tñ bene posset cōpelli ad obseruantiā laudabilis cōsuetudinis.

Si q̄s seruit religiosis ꝓpt̄ pmissionē sibi factā scz ꝙ pᵒ certū tp̄s recipiet ad religionē. alꝛ nō recipiendꝰ symoniā vtraqꝫ ps cōmittit. j.q.ij. q̄ꝓpio.

Si recipiētes exprimūt cōditionē de aliq̄ dādo ꝛ recipiēdus timēs repelli si ↄ̄dicēt tacet ꝓponens tñ in mēte nihil dare fm Guil. ingressus symoniacus reputat. qꝛ taciturnitas hīc ꝓ ↄ̄sensu. extꝗ non ↄ̄dicit illicite pactioni. de re iurꝭ. q̄ tacet. in. vj.

Itē cū timēs nō recipi dicat abbati. si velletꝭ me recipe darē vobis oīa bona mea. ꝛ sic habito sup hoc cōsilio: abbas cū cōuentu recipit eū fm Guil. symonia est: saltē ex pte offerētis: etiā si nō intuitu pmissionis ē receptꝰ fm Can. Con. Ho. ꝛ Ber. nec ibi pōt remanere nisi secum dispensef̄ tenet tñ ad aliḋ monasteriū trāsire. si religioni se obligasset Sed si talis hoc simplr̄ diceret. nō intēdens p tpalia accipe ingressum religionis ꝫ declarare intentionē suā. s. ꝙ intēdit trāsire cū bonis suis ꝛ recipientes etiā ad bona tpalia pncipalr̄ nō respiciūt in foro pniē nō video q̄re sit symoniacus. Et si in foro causaꝝ. hec Archi. flo.

Itē si q̄s ꝓcurat ꝙ filiꝰ alicuiꝰ recipiat in monasteriū nō facta aliq̄ cōuētione. ꝛ post receptionem talis q̄ ꝓcurat sollicitat patrē illius vt cōferat aliq̄ monasterio fm Guil ē quidē symonia qn̄ ille non ꝓcurasset alr̄ illū recipi nisi qꝛ sperabat illū aliq̄d daturꝫ monasterio vel si tūc hoc nō sperauit. tñ petit aliq̄d dari monasterio ꝓ receptione ipsiꝰ. Sed si nō ex hoc. ꝫ alꝛ sollicitat eū ꝙ sit deuotus monasterio sicut dꝫ esse ex deuotione ꝛ dilectōne oīta ex receptōe filij cōferat monasterio nō ē symonia.

Itē monachi q̄ dant aliq̄d abbati vel epō pro prioratibus fm Guil. si in illis priorātibꝰ est aliq̄d spūale. ꝛ si pro vel ꝓpter dicat appꝯciatione vel cāin pncipalē: symonia ē. Itē si ꝓ receptōe alicuiꝰ ponatur cōditio seu pactio ex vtraqꝫ pte ingredientis ad religionē ꝛ recipientis de aliq̄ dando. ꝫ anteq̄ꝫ recipiat vel acceptet vtraqꝫ ps reuocat cōditionē ꝛ sic gratis recipit fm Guil. nō est symonia. dū tñ nō sit corrupta intentio ꝙ nō obstāte reuocatione pncipalr̄ det ingressus intuitu tpaliū. qꝛ tūc esset symonia. ꝫ mētalis tñ. Si antē iā receptus ē ante reuocationē ipso facto ē indignꝰ ipso monasterio: qꝛ est symoniacus ingressus. Itē si q̄s ꝓmittat alicui ꝙ post bienniū recipiet si tñ interim didicerit talē artē vel steterit in scholis. Et sic recipiat tunc ꝛ nō ante fm ꝟꝟ. nō est symonia. qꝛ perinde est ac si dicēt induꝰ te si interim reddideris te idoneū ad addiscendū tale q̄d. Puta si haberēt intētionē ad lucrū tpale alicuiꝰ artis de q̄ pactū fuit ꝙ discat esset symonia. s. munus ab obsequio.

Itē si q̄s seruit in ecclesia vel hospitali. puta. ad pulsandū cāpanā: faciendū mā en cusā ꝛ hmōi ꝓ pecunia. siquidē tali officio sit annexū ius spūale. est symonia fm Ray. Secus si nō est annexū ius spūale. Sꝫ ibi posset esse turpe lucrū qn̄ videlicet nō est cōsuetū talia vendere vel emere. Sed si consuetudo habeat talia locare ꝛ hmōi pōt fieri. viij. q.ij. cōquestus.

Quid de ↄ̄fraternitatibꝰ in quibꝰ statutū est ꝙ nullꝰ recipiat nisi ꝓmittat vel iuret se daturꝫ tātū sinuatim. Rn̄. ꝙ cū hmōi cōfraternitates nō pnt vere dici ꝙ sint religiones ꝫ q̄dā ↄ̄gregatōnes ad benefaciēdū: nō hꝫ ibi locū symonia qn̄ potius si datio tpaliū ab eis imponit ꝓ elemosynis faciendis captiuis ꝛ hmōi laudabile ē ꝛ tales cōfi atem i tates bone sē. xlij. di. si q̄s despicit. Et silr̄ si oꝫ ꝙ semel in āno vel mēse cōueniāt ad tractādū de salute aīe ꝛ de agēdis ꝛ ꝓpt̄ hoc fiunt expēse iustū ē vt ponāt int̄ se aliquā q̄ntitatē. Jō tale statutū videt licitū. Tñ ad oēm ambiguitatē tollēdā fm Guil. tutius esset ꝙ hmōi statuta fierēt sub forma affirmatiua. puta. si q̄s dederit tātū recipiat i fratrē. ꝛ nō p verba negatiua. s. q̄ nō dederit tantū nō recipiatur. Scdm aūt Ray. iuramentū in hmōi non opponat ꝓpter piculum piurij.

Simonia.vj. De pena ꝛ dispēsatione.

Que sit pena eius q̄ symoniace ordinatus ē. Rn̄. fm Ray. nō recipit executionē ꝛ ē ipō iure suspēsus q̄ ad se ꝛ q̄ ad alios etiā si occultū sit. ex eo. tanta. Et nō solum est suspēsus ab ordine quē symoniace recepit ꝫ etiā ab actibus oīm alioꝝ fm ꝟꝟ. Idem Inno. ꝛ addit ꝙ etiā in tpalibꝫ ꝛ p ↄ̄ns pdit administratōnē. lxxj. di. eos Itē dꝫ puniri depositōne ꝛ infamia. si de crimine ↄ̄stiterit. ex de accu. inq̄sitōis. Itē n̄ pt recipe pecuniā quā dedit eo ꝙ turpit̄ dedit. xiiij. q. v. nō sane.

Que sit pena eiꝰ q̄ ordinē vel beneficiū contulit symoniace ꝛ eiꝰ q̄ fuit mediator. Rn̄. fm Ray. si ē manifestū ipō iure suspēsus ē etiā q̄ ad alios. ex eo. accusatū. Si vo ē occultū suspēsus est q̄ ad se tñ. sicut ꝛ q̄libet criminosus. ex eo. ꝛ si q̄ōnes.

Que est pena eius q̄ recipit simplex beneficium symoniace. Rn̄. fm Ray. In primis est suspēsus eo mō vt dictū est s̄. primo. §. Itē tenet renūciare beneficio ꝛ restituere oīs fructus pceptos. ꝛ q̄ percipi potuissent. xiiij. q. vj. si res. ꝛ de resti. spo. c. grauis. nisi illos q̄s expendisset in vtilitatē ecclesie Rā ꝛ qui dep̄dandi aīo accessit ad negocia mea: hꝫ actionē ↄ̄ me. Et lꝫ nō habeat i id q̄d sibi abest tñ hꝫ in id in q̄ ego locupletior factꝰ sum. ve. ff. de ne. ge. l. si pupilli. §. ꝫ et si q̄s. Et eodē modo tenet ad restitutionē ille q̄ nō cōmisit symoniā. tñ alius ꝓ eo sciēter cōsentiente cōmisit vel si prius ignorauit ꝛ postea qn̄ sciuit nō statim renūciauit. talis tñ de illis fructibꝫ nō tenetur quos pcepit q̄diu fuit bone fidei possessor. q̄ ꝛ iā cōsumpti sunt. ꝫ de extantibꝫ tenetur. C. de rei ven. l. certū. Con. Gof. Ho. ꝛ Tho. Itē q̄uis symoniacus in beneficio si occultū est nō sit suspēsus ipso iure. ꝫ suspendēdus. j. q. iij. c. j. ij. et. iij. Tñ rōe illiꝰ beneficij symoniace q̄siti. nō ministrabit sine pctō. nec spūalit̄ nec tpalit̄. Sꝫ si notoriū ē: ipso facto ē suspēsus ab actibꝫ oīm ordinū. ꝛ ab administratione tpaliū. vt

Inno. dicit vt dictum est s. in .j. §.

Que sit pena eius q̃ recipit beneficium cū cura vel dignitate symōiace. R̄n. fm Goff. p̄ter penas nūc dictas. Idem iudiciū est d̄ eo sicut de illo q̃ recipit symoniace ordinē. s. qꝫ suspensus est. ⁊ q̄ ad se ⁊ q̄ ad alios. Cum ḡ executōez nō hēat: q̄cq̄d agit saltem de illo officio: suspensus agit ⁊ animas decipit. extra d̄ elec. dudum. el. ij.

Quid si ip̄m monasteriū vel eccl'ia fuit in culpa. vt si aliq̄s dedit pecuniam monasterio vt recipiat̃. R̄n. fm Ber. ei d3 restitui vt cū ea aliqd̄ monasterium intret: ne sit onerosus scd̄o monasterio nec eccl'ia vel monasteriū cum tali fraude d3 eē in lucro. nec ex eodem facto d3 ꝯseq̄ penaz ⁊ p̄mium ff. de ne. ge. l. siue hereditaria.

Quid si q̄s dedit pecuniaz ꝑ h̄ndo ordine. R̄. fm Guil. si ipse nō hēbat beneficiū ecclīasticū. d3 illa pecunia cedere illi eccl'e cathedrali in cui⁹ ignominiam data est. Si v̄o hēbat titulū alic⁹ beneficij ad quem debebat gratis ordinari: illi beneficio restituenda est.

Quis possit dispensare cū ordinatis symoniace. R̄. fm Ray. Si crimen ꝑpetratū est nesciim tibꝫ ordinatis: etiāc postq̄ simpl'r renūciauerit in executione ordinis pōt ep̄s dispensare. ex̃ eo. de symoniace. nisi pecunia fuisset ipsi ep̄o data: tūc nō posset dispensare ꝑp̄ turpitudinem suaz: ſ3 papa. j. q. j. erga. Posset aūt successor illi⁹ vel alius ordinari⁹ vtpote si h̄rēt domiciliū vel beneficiū in alio ep̄atu vel etiam archiep̄us q̄ etiam in hoc casu posset dispensare fm Ray. Silr̄ cū illo q̄ scienter suscepit ordinem symoniace: nō tñ ministrat. posset ep̄us dispensare in ordinib⁹ rite ante susceptis. non autez in illo quem symoniace suscepit. nec etiam qꝫ recipiat alios ordines ante dispensatōz: q2 ꝓmot⁹ eēt ꝑ saltum. Concor. Alb.

Quis pōt dispensare cum illis q̄ recipiunt simplex beneficiū ꝑ symoniā. R̄n. fm Ray. Si ignorantib⁹ ipsis factū est. p̄t ep̄s dispensare. vt etiam de nouo ꝯferat̃ eis idem beneficiū. postq̄ et pure ac simpl'r renūciauerint. ex̃ e. de symoniace. Hoc aūt intellige: si etiaz ep̄us ignorauerit. naz si sciens ꝯtulisset: nō ipse. ſ3 superior posset dispensare. Si v̄o beneficiatis scientib⁹. solus papa p̄t. ex̃ e. de regulārib⁹. idē Tho. ⁊ Vl. ⁊ fm Guil. intelligit̃ hoc. qꝫ cū talib⁹ nō possit dispensari nisi ꝑ papaz. nec in isto beneficio. nec in alio si remanet̃ in seculo. Concor. Tan. ⁊ Ho.

In multis casib⁹ symonie pōt ep̄us dispensare post legitimaz pniam. Primo. cū illo q̄ beneficiū vel etiā ordinē ꝯtulit symonice. vel q̄ fuit mediator symonie dum tñ sit occultū. Item cū eo q̄ intposuit p̄ces carnales. etiaz ꝓ nō digno. nulla tñ interueniente ꝯditōe vel pacto. ⁊ hoc p̄t si ipse ep̄us ab hoc pacto sit imunis. Alioq̄n metropolitan⁹. Intellige fm Guil. qñ talia de ꝯsuetudine ꝯpetūt ei. Itē pōt ep̄s dispensare in symonia q̄ ꝯmittit̃ circa exeq̄as defunctoꝝ. Itē in ꝯsecratōe cimiterij ⁊ sacrorum vasoꝝ. In benedictōe vestiū. In b̄ndictione crismatis. aq̄ b̄ndicte vel salis aut panis b̄ndicti. In benedictōib⁹ nubentiū. In oīb⁹ his ep̄s nō ē ꝓhibit⁹. vt nō p̄t. ar. de sen. ex. nup. ⁊ addit̃ fm Ray. qꝫ ep̄s p̄t etiam cū illo dispēsare: q̄ ordinē symoniace recepit. ⁊ nō ministrauit in rite añ susceptis. Itez cū eo q̄ recepit symonice beneficiū postq̄ resignauit in executōe ordinū. Et fm glo. ei⁹ tā suscep toꝝ ante b̄nficiū qꝫ post. nō āt vt recipiat nouos ordines nisi forte intret i religionē: ⁊ symōia eēt occulta sec⁹ si manifesta. Est āt occulta symonia: de q̄ non ꝓbat ꝑ sniaz vel ꝯfessionē in iudicio factaz. Aut ꝑ rei euidētiaz q̄ nulla possit tergiuersatōe celari fm d. glo. Inno. ēc dic̃. qꝫ symoniaci in benedictōib⁹ h'mōi si occulti sūt: lʒ sint suspensi q̄ ad se: sic alij criminosi. eū p̄t⁹ ꝑ niaz licite celebrāt. ſ3 b̄nficiū qd̄ symonice h'm̄ ē: retinen nullo mō pōt.

Quid si aliq̄s credit. ꝓbabil'r sibi eē collatū b̄nficiū vel ordinē ꝑp̄ obseq̄a. vl' ꝑp̄ p̄ces carnales. a se vel ab alio interpositas. R̄. fm Ray. si al's erat idign⁹ d3 resignare: q2 p̄ces succedūt loco p̄cij. Si v̄o dign⁹ est: nō tenet̃. ſ3 sufficit penitere de mala intētione. ex̃ eo. c. si.

Vtrū ep̄s possit dispensare cū eo q̄ est symoniacus in dignitate. R̄n. fm. Inno. ex̃ eo. nobis. qꝫ sī Immo. etiā cū nullo symoniaco scienter p̄t ep̄s dispensare qꝫ ꝓmoueri possit ad dignitatē etiaz. ꝑ q̄ nō fecerat symoniaz. j. q. j. erga.

Vtrū ep̄s possit dispēsare cū electo symōiace qꝫ postea eligat̃. R̄n. si electio reprobata ē. ꝑp̄ symōiaz: eē quā elect⁹ igrauit. nec postea ratū h̄uit: nihilomin⁹ nō p̄t ep̄us illa vice dispēsare. sec⁹ de simplici b̄nficio. s. qd̄ nō ē dignitas: si igrant̃ recipiat̃. q2 p⁹ resignatōz ep̄s dispēsare p̄t: vt ei ꝯferat̃: ex̃ d̄ elec. si alic⁹. Circa eñ hāc māz symōie multa inouata sūt ꝑ multas ex̃ua. s. martini. v. q̄ incipit. Multe. Itē in alia Eugenij. iiij. q̄ incipit. Cū detestabile. ⁊ in alia Pauli. ij. q̄ incipit. ⁊ si dñici gregis. q̄ vlt̃ censuras ibi positas ꝓhibet ne aliq̄s ꝯfessor ꝑ q̄scūqꝫ grās v̄bo vel scripto ꝯcessas. vel ꝯcedēdas audeat quēq̄ absoluere irretitū dicta symonia sup ordinib⁹ vl' beneficijs assignādis in curia vel ex̃ ꝯcta. vel ē irretitū in aliq̄b⁹ casib⁹ ꝯtentis in ꝓcessu curie p̄terq̄ in mortis articulo. ⁊ tunc iuxta modū q̄ ꝯtinet̃ in dicto ꝓcessu.

Sz q̄d de taxis q̄ soluunt̃ in curia. an ꝯmittat̃ symonia. R̄. fm archi. f. qꝫ in soluēdo annatā seu p̄mos fruct⁹ ꝑ b̄nficijs q̄ ꝯferunt̃ in curia ꝑ faciēdo alias expēsas ꝑ bull' expediēdis vel dispēsationū vel aliaꝝ grāꝝ: nō iudicat̃ factū in se symoniacū. q2 ñ ꝑ modū ap̄ciatōis ordīatū ē dari. ſ3 ꝑ modū subuentōis curie. Iustū ē eñ vt q̄ ꝑ tota eccl'a laborāt: ab eccl'ijs sustētent̃. Et sil'r papa nō ꝯmitteret symoniā si alicui ep̄atū vel aliud beneficiū cū hoc onere daret: vt ānuati daret de redditib⁹ alicui psone. vl' loco certā p̄tē ꝑ suis necessitatib⁹ fm Tho. Facit ad hoc ꝯsuetudo antiq̄ romane curie vbi fuerūt multi pōtifices ⁊ cardinales laudabilis vite. ⁊ nō mediocris sciē. Itē dādo pecuniā ꝑ bullis ꝯficiendis ꝑ b̄nficijs vel alijs ḡtijs obtētis. fm taxatōz factā ab his ad q̄s spectat. ñ iudicat̃ symonia q2 nō dat̃ ꝑ spūalib⁹ cū iā3 obtenta sint ſ3 ꝑ labore scriptoꝝ cū nō sint a curia al'r salariati. nec ē ꝯ capitulū sic ep̄m. j. q. iij. q2 illud intelligit̃ qñ notari⁹

rr

vel scriptor est salariatus sufficienter. vel etiam cū scriptura opā ad ordinem vel beneficiū recipien. Alš sine ea nō habitur⁹. hoc aūt nihil ad hoc opāt qr iam obiectum est.

Sz qd de epis q in collatōibꝫ beneficioꝝ ad eos spectantiū petūt et certā taxā ɔsuetā. vel statutaz. R. si hūt sufficiētes reddit⁹. vt decēt nō fm pōp. sz fm exigētiā sui stat⁹ viuere possint. nō excusant a symonia. j. q. iij. ex multis. vbi aūt nō sufficiant reddit⁹ videnť posse excusari dictas taxas recipiēdo ita tñ q ꝓpt hoc nō dent beneficia. nec aliquaz pactiōem faciant vel ɔuentōz. ar. j. q. ij. qm pio. Sz post collatōez factam idonee psone pnt petere. ad ſuandum ɔsuetudines laudabiles.

Societas.

Pone qs ɔmittit pecuniā bonafide alteri vt inde lucreť. ꝛ hēat inde ptē de lucro. vtꝝ liceat. Rñ. fm alex. de alex. q ɔmissio pecūie fieri pt duobꝫ mōis. vno mō qr fit trāslatio pecūie siue rei ɔmisse i toto vel i pte i dñiū illi⁹ cui ɔmittiť. ꝛ p pecūia sic ɔmissa nō lꝫ aliqd spare sicut nō lꝫ aliqd spare p re altū⁹. Scdo mō fit ɔmissio pecunie vel alteri⁹ rei. ita q nō trāsferť dñiū: sz remanet tota res ɔmissa i dñio ɔmittētis. ꝛ hoc mō cōmittēs pt sperare lucꝝ sicut de re sua. Et p ɔñs qd accrescit sorti sic rei. ꝓpe iusto titulo possideť. Nec est sile de mutuo ꝛ comodato. qr in mutuo pecunia stat in pīculo illi⁹ q accepit. nō sic in pecunia comodata q stat in pīculo comodātis. Et iō pt licite spare lucꝝ ex pecunia. ɔz aūt q pecunia tota sit comodata. qr si ptim eēt comodata. ꝛ ptim mutuata posset eē ibi viciū vsure. Si eñ aliqs ɔmiterit alicui. C. ita q medietatē ei mutuet. ꝛ aliam medietatem sibi retineat dñio: ita q ille cui ɔmittiť debeat de illis negociari ad lucꝝ. Dico q hmōi lucꝝ hꝫ viciū vsure. qr spať nō solū ex re ɔmissa: sz etiam mutuata lucꝝ. Et iō ex mutui adiectione generať viciuṁ in toto ɔctu.

Scdo qro. quō in ɔmissione talis pecunie ɔmittať vsura. Rñ. fm Ri. in. iij. di. xv. ar. v. q. v. q hꝰ ɔtigit qdruplr. Pño. qñ capitale ꝛ lucꝝ ponūť sub certitudiē. Scdo qñ capitale poniť sb certitudie ꝛ lucꝝ sb fortūa. Tercio. qñ lucꝝ pōiť sub certitudine. ꝛ capitale sub fortuna. Quarto. qñ vtrūq ponit sub dubio. Pmis tribꝫ modis. accipiens vltra sortem: teneť ad restōem: qr ɔctus sunt vsurarij siue directe siue idirecte siue implicite siue explicite. Et qr d tercio mō nō est ita claꝝ sic de pmo ꝛ de scdo. iō ꝓbo qd dictū est p. c. fi. ex eod. vbi dr. Nauiganti vel eūti ad nūdinas: certaz mutuans pecunie qntitatē ꝓ eo q suscipit in se pīculū recepturꝰ aliqd vltra sortem: vsurari⁹ est censendus. qr nisi fuerit culpa vel negligentia illi⁹ q accepit. raro accidit q pecunia quaz mutuo accepit peat. vñ ille q in isto casu dat mutuo pecuniam. hꝫ in fauorē suum illud qd accidit sepe. nec hꝫ ɔ se nisi illud qd accidit raro. Quarto mō accipiens vltra sortē aliqd restituere non teneť. qr rōne verisimilis dubij ɔctus hmōi excusať. d. c. fi.

Tercio qro. qt modis variať ɔctus societatis: Rñ. fm Alex. de alex. q triplr. Aliqñ. n. vn⁹ pōit tñ pecuniā. ꝛ alť opam corpalē. Aliqñ vn⁹ poniť pecuniā ꝛ opam. ꝛ ali⁹ pecuniā vel opaz tñ. Aliqñ ambo ponūt in societate pecuniā ꝛ opaz. ꝛ in oībꝫ ſuanda est eqtas: ne aliqd fiat in fraudē vsuraꝝ.

Et ex pdictis pt patere de. q. j. scripta. ꝛ erit. q. qrta in ordine. Quid d his q tradūt mercatori. C. ducatos. eisdez oīno reddendos. ꝛ si inde lucrat⁹ fuerit: tantū teneať dare de lucro vel de eis qntuz eidē placuerit. Si vo nihil lucrat⁹ fuerit. nihil eis dare teneať nisi tm⁹ capitale. Rñ. fm Bal. in. l. j. C. p socio. q iste ɔctus sapit vsurariā prauitatem. Et iō qcqd capiūt de lucro minuit sortem. Non eñ est ista societas: nec ex forma ɔctus nec ex natura. Ex forma nō. qr est ɔctus mutui. ex natura nō qr est ɔ naturaz societatis q vn⁹ hēat caput saluū ꝛ alius fructum. vt. ff. e. l. mutuis. Et iō illud qd legiť ꝛ notať in. c. p vsuras. de do. inť viꝝ ꝛ vxo. dꝫ intelligi qñ pecunia dať ad ptem lucri ꝛ dāni: qr cōtract⁹ tūc ē licit⁹. Jo. tñ an. vt recitať Panor. in. d. c. p vsuras. tenet q pecunia possit dponi apud mercatorē cū hoc. vt capitale sit saluū: ꝛ q de lucro soluať certa ps. ꝛ dicit Panor. hoc eē singulare dictū ꝛ nō alibi positū. Et vide hāc. q. plenī⁹ tractataz p Host. in sum. vbi tenet expsse valere pactū q ponēs pecuniā nō sentiat damnū in capitali. qr hoc pactū non est ɔ sz pter naturā ɔctus. Pactum aūt inpositū pter naturā valet. vt. l. j. ff. depo. ꝛ in. c. vnico. d como. Dic tñ postea q si capitale eēt pditū casu fortuito debēt deponēs i foro aīe ɔmittē. sz Panor. tenet q talis nō sit honesta ꝛ licita societas qñ posset ɔtingere q deponēs opam sentiret dānum in opis amissis ꝛ in capitali pecunie. qd est ɔ naturam societatis: cum societas sit qdam fraternitas. l. veꝝ. ff. p socio. Et p hoc allegat bonam glo. in. c. plerīq. xiiij. q. iij. q dicit ad hoc vt societas sit honesta ꝛ licita inť ponentē pecuniam ꝛ ponentē opam. oportet q ponēs pecuniam sentiat de lucro ꝛ damno. Idez videť sentire Jo. cal. in. d. c. fi. Et ad. §. de illa. Justi. p socio. q multū obstat vbi dr valere pactū. vt alť non sentiat de damno: sz lucro. Rñ. Cal. q intelligiť nō de capitali sz de damnis ꝛ de lucris cōtingentibꝫ: saluo capitali. vel dic q ille tex. pcedit quo ad dantem opam. Est eñ licitum pactū ex psona ipsi⁹: vt ipse nō sentiat damnūz. s. Amissum in capitali. rō qr sentit damnū in opa. Nam tantū affert pecunia illi⁹ qntū opa alterius. Quinīmo vt dicit ibi tex. opa ꝛ industria pōt esse tanta q valeret pactū q ipse lucreť duas ptes ꝛ terciam hēat ponens pecuniam. In dubio autē cum duo ɔhunt societatē. ꝛ vnus ponit pecuniaz ꝛ alter opam. videť actū vt lucꝝ equalť diuidať inť eos. De hoc est glo. notabilis quam omnes tenent in. d. l. j. Nec. d. c. p vsuras. ɔdicit pdictis. cuz nō dicat q capitale debeat eē saluum. nec est spāle in pecunia dotali: vt qdam somniauerť. nec etiaz credas q sit licitum paciscī a pncipio: vt deponēs hēat. x. p. c. vel aliam qntitatem. sicut faciūt qdaz vidue; credentes hoc eis licere p tex. in. d. c. p vsuras cum opinione Jo. an. nam nō licet ex pacto qntūcūq minimū cape ex pecunia si nō subijat se pīculo. xiiij. q. iij. p totum.

Et p pdicta patz qd dom de his qui mutuant pecuniā ad negociādū. hoc pacto q capitale sit salvum. i. si perit: q peat mercatori. r si qd lucri interveniat: illud dividat. Et dic q contractus est usurarius. Et idem est in effectu cum casu precedenti: licz sub aliis verbis.

Quinto qro. Pone q aliqs ponit in societate opam tm. Alius ponit lib. xxx. ad terciam ptem lucri r damni: hoc est ad lucr r damnum. x. lib. xx. remanentibus sp salvis. Hoc casu posito: nisi ille qui opam ponit mercedem recipiat p labore quem sustinet p comercio. x. lib. quarum lucr r damnum spectat ad illum q pecuniam dedit: usurarius est q pecuniam dedit. Nam. xx. mutuavit mercanti pro comertio. x. ptinentium ad lucr r damnum illius q pecuniam dedit: cum sit recepturus. xx. q non stant periculo suo sicut r illius q opaz gerit. que eque bene deberent stare. xx. ad lucr illius q opam ponit. quia q hz onus. conveniens est ut hēat emolumentū. Et io si iste q opam gerit nihil hēat p mercede laboris exhibiti in lucro. qd accidit illi q pecuniam dedit: usura comittit. qr posito hoc casu. ille q pecuniam dedit nihil dz hre p. xx. ad similitudinem mutuantis q rōne mutui nihil pōt hre ultra sortem. Qn enim contrahit societas. ita q unus ponit pecuniaz r alius opam. licitum est: dum tn fuerit eqtas socialis. hoc aūt nō est in pposito. qr si mercator recipiens pecuniam r ponens opam: postq emit merces pderet eas: pderet. xx. r opam corporalem. Collator aūt pecunie nō pderet nisi. x. r non opaz corporalem. Casus ergo nō est licitus. sz in fraudem usurarum factus.

Sexto qro. qd si vidua tradens quantitatē pecunie cum pacto p instrm firmato. q mercator eā accipiens teneat ei reddere dimidium vel duas ptes lucri absqz omni periculo capitalis. an restituere obliget hmōi lucr r peccet mortalit: cū tn apud se intendat firmiter q qcqd de capitali debite mercando sine illius culpa pdat: sibi peat r nō mercatori. Rn. san. Ber. q ista mulier restituere non tenet cōpetens lucr exinde habitū: lz tn peccat mortaliter. qr seipsam diffamat ex tali pacto usuratio tam apud mercatorem q etiam apud scientes de hoc. cū det ipsis occasionem scandali. Et etiam si ipsa morte pveniret dicto instro nō destructo. heredes sui vellent forsitan q in suo robore maneret cuius eē efficax. pcul dubio ipsa fuisset. r iō tenet intentōz suam autentice notam facere: ne forte morte subita pocuparet.

Septimo qro. utr liceat tradere pecuniaz mercatori p mare navigaturo cum pacto q si navis cum capitali periclitet: mercator nō teneat reddere tradēti capitale illius pecunie. q si nō in mari: sz mercando amiserit sibi ad totum capitale reddendū teneat. r si lucratus fuerit hēat ptem lucri. Rn. q contractus iste est usurarius: utz ex eo. c. fi. Et rō est. qr capitale pecunie solum erat ad periculū tradentis: dum mercator erat in mari: vel itinere. Et sic p illo tpe tm currebat ad suum periculū. In actu tn r usu mercandi vel comutandi: solum currit ad periculum mercatoris cui traditum est, r iō respectu illius actus r usus est ipsius mercantis. ppterea q talem actum ipsi lucrat: sicut r sibi soli pdit. scdo etiam in hoc casu est ineqlitas r iniusticia cum tradens eligat sibi meliorem ptem. r mercatori velit deteriorem. Nam multo sepius in actu mercandi r comutādi amittunt merces r capitale. q amittāt in mari vel in itinere: q contractus oīno illicitus est. hec san. Ber.

Octavo qro. qn unus ponit pecuniam tm. r alter opam tm ex qbus ptibus isti intelligant socij tam in lucro q in damno. Rn. Bal. in. l. j. C. p socio. q ex ptibus equalibus. nisi aliud actum sit. Et est rō. qr societas hz instar fraternitatis. unde sicut inter frēs dz fuari equalitas. sic inter socios. ff. p so. l. si non fuerint.

Nono qro. Pone q in divisione societatis post longa tpa: r multos sudores pcedentes nō invenit nisi solum capitale salvum. An totum illud capitale debeat hre ille q illud posuit. an vo debeat equaliter dividi. Glo. in. l. j. C. p socio. dicit q dz equaliter dividi: nisi aliud actum sit. r hoc de iure. De consuetudine aūt dicit q capitale dz esse salvuz. Jac. de are. dicit q nō solum de consuetudine: sz etiā de iure est q capitale sit salvum. Idē tenet Bart. in. d. l. j. Quare enim socius meus dz hre pecuniam. Et si dicis: qr ponit opam. Rn. q pcium ope intelligit esse correspondens infusori pecunie; nō aūt ipsi sorti. Proinde si unus ponit comoditatē ope: eqdem r alter ponit comoditatem pecunie. nō autē pprietatem. Finge enim q unus ponit in societate. x. milia. alius opaz tm. Certe hic nulla pōt esse porcio: nisi de comodo ope ad comodum pecunie: nō ad ipsam talem sortem. Propterea illud est expssum qn. s. in societate ponit pecus ex una pte r ex alia opa pastoralis. Ideo sicut ibi sola damna vel comoda in obventōibus sunt cōmunia: nō aūt ipm pecus. ut. l. cum duobus. ff. p socio. sic hic ut dicamus q intelligat in dubio potius in societate positus usus rei q ipsa res. Et ad hoc facit socidū ovium. qr fetus. lana r hmōi dividunt: nō oves socide date. r lz capita sint mortua: tn societas in fetibus durat. ff. e. l. si id qd. Et hoc qd dico q oves date in socidaz nō sunt cōes: intellige capitale ipm. si in estimatū datū est. Et hec est natura societatis q est qdam intrinsecū oībus contractibus: qd nihil aliud est q dispō qdam: quam lex vel consuetudo statuit sup contractum. ut. ff. de pac. l. si unus. Ang. tn de pusio in qdaz suo tractatu dicit q si aut ex pacto. aut ex consuetudine periculū capitalis erat cōe: tūc cōiter dz dividi inter eos. aut periculū non erat cōe inter eos. qr pactū de periculo nō intervenit: nec ex consuetudine etiam est q periculū sit cōe. r tunc totū capitale erit illius q totum posuit. Congruit hec arbitrio boni viri: ut ille q participaturus nō erat de periculo: non participet de ipso capitali. Esset enim contra ius fraternitatis. l. verū. ff. p socio. Itē cum ille q pecuniaz ponit eius comoditatem comunicare dicat illi q opas tm ponit. r ille q opas ponit cōicet fructum sue psone tm. Et ideo capitale non est comunicandum. Et hec opinio Ang. si bene inspiciat non videt contrariari opinioni. Jac. de are.

Decimo q̄ro. Pone q̄ ipm̄ capitale est pditum vel diminutū aduersa fortuna. Nunqd ille q̄ ponit opaȝ teneat̄ aliqd ɔferre ei q̄ posuit pecuniam Exemplū in diminutiōe. ponam⁹ q̄ ego posui in societate xx. ⁊ sint pdita .x. vtȝ debeas mihi reficere .v. vī q̄ sic. qr damnū dȝ esse cōe. vt .l. si nō fuerit ff. p socio. vnde si totum damnū eēt meū: eēt ɔ naturam societa⁹is. Contrariū determinat glo. in .d. l. si nō fuerint. dicēs. q̄ ille q̄ ponit opam suam nū q̄ se obligasse vī ad damnū sortis. Sufficit em̄ dānum pditaȝ opaȝ. ⁊ hoc pbat: qr correlatiuoȝ est eadē natura. vñ sicut de capitali nihil lucrat̄ opaȝ ponens: ita de capitali nihil damnificari dȝ. Si āt lucrarct̄ ita ⁊ damnificari debēt: qr de ɔrijs eedeȝ dant̄ regule. C. de fur. l. manifestissimi. Quidaȝ āt dicunt q̄ aut pecunia est statim pdita. ⁊ tūc damnū dȝ esse cōe. Aut post opas ɔ̄stitas. ⁊ tūc sufficit damnū opaȝ. ⁊ hanc opi. dicit Cy. esse eqorē. Ja. aūt de are. dicit indistincte q̄ damnū est cōe. vt .ff. e. l. cum duob⁹. §. qdam sagaritani. Bal. vo. in l. j. C. p socio. dic̄ q̄ q̄ienus est cōe lucrū: eaten⁹ ē cōe damnū ⁊ nō al'r. Et hoc vī veri⁹. Et hanc opi. tenet san. Ber. nec p̄t ɔ̄ri q̄ pdident opaȝ manualem. nam alius pdidit intusorium pecunie sue. Sȝ si nō apparet q̄liter sit ɔcta societas. intelligit̄ ɔcta fm̄ ɔsuetudinē regiōis. ⁊ int̄ mercatores fm̄ ɔsuetudinem inter mercatores. vt .ff. de edi. edic. l. q̄ si nolit. §. qr assidua.

Vndecimo q̄ro. pone q̄ in societate vterq̄ ponit mixtim pecuniam ⁊ opam. Sȝ vnus maiorē pecuniam q̄ alter. nunqd ptes lucri erūt eq̄les eq̄litate portionis. Verbi grā. vn⁹ ponit ptes duas. alter terciam. nam in lucro ⁊ damno q̄libet dȝ hr̄e ptem correspondentem ei qd̄ posuit in societate. Sȝ si de hoc nihil aliud exp̄ssum est. q̄si de hoc tacite inter eos actum esse intelligat̄. vt q̄ plus oneris ⁊ piculi sustinet: plus emolumenti expectet. vt .ff. de re. iu. l. fm̄ naturam. Et ita intelligit̄ .d. l. si nō fuerit. in pncipio qd̄ est notabile ⁊ veȝ. nisi opa ⁊ industria vnius valde excederet opam ⁊ industriam alteri⁹ puta si solus nauiget. si solus pegrinet̄. si p se picula subeat. si solus stat fixus ad apothecam ⁊ silia vt .d. l. si nō fuerint. vñ ad arbitriū iudicis recurrendum est ac si hoc esset exp̄sse actum. vt .ff. p socio. l. si societatem.

Duodecimo q̄ro. vtȝ damnū psone illius q̄ ponit opas debeat cōicari adinuicem. Rñ. Bart. in l. socium. in. §. socius. ff. e. summando illū. §. dicit q̄ damna ⁊ lucra ɔtemplatōe societatis obuenientia sunt cōicanda. sec⁹ si ɔtemplatōe psone obueniāt: lȝ societas fuerit occasio. Et dicit q̄ illud vbum. p pter societatem. pōt intelligi duob⁹ modis. Vno mō hoc est ɔtemplatōe societatis: tūc damna ⁊ lucra veniūt cōicanda. vt .l. cum duob⁹. §. qdam. ff. e. Alio mō pōt intelligi pp̄ter societatē. hoc est q̄ societas fuit occasio remota. vbi grā. pp̄ter societatē habui necesse accedere ad curiam pncipis. ⁊ dum coram pncipe tractarem negocia placui pncipi ex q̄ donauit mihi castrū. certe hoc nō fecit ɔtemplatione societat̄: sȝ psone mee tm̄. lȝ nunq̄ habuissem nec accessissem nisi pp̄ter societatē. certe istud nūq̄ venit ɔmunicandū. vt in .d. §. socius. in fi. Eodē mō in damno. vtputa. dum eēm absēs pp̄ter societatē ɔsanguine⁹ meus fecit testm̄ ⁊ instituit extraneum. qd̄ nō fecisset si fuissem p̄ns. vt .d. l. socium. hec Bar. ⁊ sunt vba aurea q̄ euacuant totam materiam circa hoc. ⁊ ɔcordāt .d. §. soci⁹. ⁊ .d. §. qdaȝ sagaritani. q̄ vident̄ ɔrij.

Terciodecimo q̄ro. quid si vterq̄ socioȝ capt⁹ fuit: ⁊ vnus euasit. s. pp̄ter suā industriam. nunqd illud qd̄ esset dandū p sua redemptōe imputabit̄ in societate. Glo. in .d. §. qdam. putat q̄ teneat̄ ptem damni agnoscere ille q̄ euasit.

Quartodecimo. qd si vn⁹ ab amicis redempt⁹ fuit. Rñ glo. distinguēdo. an aīo remunerādi vel tūc agat: aut non: sȝ donandi animo. ⁊ tūc nō agit Sȝ aliter in actione mādati. vt .§. nō omnia. in .l. inter cās. ff. man. ⁊ ibi Bart. Idem Panor. in .c. cum p cā. de pcu. vbi q̄rit. Quid si pcurator incidit in latrones dum iret p facto domini. ⁊ ab eis fuit spoliatus. vel in via fuit infirmitate opp̄ssus. nunqd possit hmōi damna vel expēsas factas imputare dño. Et ɔcludit fm̄ docto. q̄ nō. d. §. non omnia. Scdo. qr hec sunt extrinseca a mandato ⁊ poti⁹ sunt imputanda casui fortuito. secus in duobus socijs vt dictum est. Albe. aūt dicit q̄ mādator tenet̄ de his reb⁹ quas nō detulisset mandatarius nisi mādatum suscepisset. de alijs aūt nō agit sicut nec socius. Sȝ q̄tum ad medicos bene est secus. ⁊ rō est. qr in societate ius est fraternitatis. secus in mandatore. vt ibi no. Et dicit ibi Accur. q̄ iteȝ ille. §. nō omnia. de cum alitate non dȝ fuari. Et fm̄ aliq̄s. nec de iure si in casum fortuitum incidat nō incursur⁹ nisi pp̄ter implētōȝ mandati pncipal'r. vt vult Inno. in .c. sicut el. ij. de iureiu. Et p .d. §. non oīa. videt̄ ɔcludi q̄ si legati amittūt in legatōe sua equos vel vasa argentea quocūq̄ casu nō restituunt̄ eis de publico. ⁊ iō ɔsiliū est q̄ negēt se hr̄e aīalia ⁊ alia ⁊ oīa nccīa hēant a republica: ⁊ tūc non tenebunt̄ de casu. Bar. m̄ in .l. si fu⁹ cōis. ff. de fur ɔcludit q̄ aut illa ambasaria fuit pcurata. ⁊ tūc non dȝ sibi emendari. sicut nec pcuratori .d. §. non oīa. Si vo non fuit pcurata tunc aut portabant res nō nccīas. vtputa. pp̄ter pōpaȝ duxerūt plures equos q̄ deberent vel alias res. ⁊ tunc nō dȝ sibi emendari. vt .d. l. si fuus §. qd̄ vero. qr est qd̄ eis imputet̄. Si vo portabant res necessarias. tunc iste res dn̄t eis emēdari. l. cum duobus. §. damna. ff. e. ⁊ .d. §. qdam saganaȝ. ⁊ Bar. dicit ita determinasse quēdam solēnem doct. hoc tm̄ dicit veȝ si dicte res pierūt nō al's pitture. Sec⁹ si al's fuissent pitture naturaliter.

Quintodecimo q̄ro. vtȝ vnus socioȝ possit pacisci vt duas ptes lucri ⁊ vnam ptem damni ferat ⁊ alius ecōtra. s. duas ptes damni ⁊ vnā ptem lucri. Rñ fm̄ .d. Ang. q̄ non. qr vn⁹ socioȝ nō pōt plus de lucro pticipare. q̄ de damno. vt .l. mutu⁹. ff. e. Silr̄ nō valet pactum q̄ deducto damno vn⁹ hēat duas ptes lucri: alter vo vnam: nisi ille q̄ pl⁹ hȝ de lucro. tantūdem plus pecunie. operis. aut industrie in societatē posuerit. vt in .l. si nō fuerint ff. e. Nota tm̄ q̄ i foro ɔsciē si p̄dicta pacta arbitrio

boni viri non faciunt deteriorem ptem alterius. licet ita vt q̃ plus posuerit pecunie: vel opere plus hēat. ꝛ hoc videt valde rōnabile. Non tñ valeret pactum. vt vnus tm̃ lucꝝ alter tm̃ damnū sentiat Esset eñ neq̃ssimum genus societatis: q̃ leonina appellat. vt. d. l. si nō fuerint. in fi. qḋ veꝝ est nisi il le qui tm̃ opas posuit aliq̃d certum ꝓ sua opa vel let sine damno. qḋ posset: nō tanq̃ socius. ſ; tanq̃ locator.

Jō subinfert alia qō. ꝛ est. xvj. Ecce negociator q̃ pecuniam recipit ad tractandum dicit ei q̃ dat eam. ecce volo in fine ꝑ industria ꝛ labore meo. xx. firma hēre. ꝛ nō in eis sentire aliqḋ damnum. Nū quid licet. Rñ. licet. ſ; iste nō est ꝯctus societatis ſ; locationis: q2 ille negociator locat opas suas ꝓ illo ꝑcio. Et isto mō non sentiat etiam de lucro. Pos set aūt ꝛ pactum facere. ꝙ non solum deberet hēre ꝑdicta. xx. sine vllo damno. ſ; etiaꝫ talem ptem de lucro. ꝛ nullam de damno. Hoc intellige nisi dā num ꝯtingat culpa ipsi⁹ operam ponēns. vel coꝝ qnoꝝ opa vtit. vt. l. Item querit. ꝛ. l. si merces. §. q̃ colūnam. ff. loca.

Decimoseptimo q̃ro. Quid si do pecuniaꝫ mer catori in societatem ꝛ ꝯuenio secum ꝙ dabit mihi certaꝫ ptem de lucro ꝛ nihil dico de damno. Rñ. In hoc casu distinguendum est. q2 si intendo hēre lucꝝ ꝛ non damnū: vsura est. ex̄ de vsur. c. ꝯsuluit. Si aūt intendo pticipare lucꝝ ꝛ damnum. licꝫ de damno nihil dicam: tñ ꝯctus licitus est. Et licet ď damno non expmat: intelligi tñ dꝫ de illo sicut de lucro vt insti. ꝓ socio. §. illud. Et ibi patꝫ ꝙ idem est econtra. vicꝫ qñ tm̃ est expssa ps damni. q2 ideꝫ intelligit tacite etiam de lucro. Et sic intellige glo. singularem in. c. plerūq;. xiiij. q. iij. que dicit ꝙ pōt fieri pactum ꝙ periculum capitalis sit ꝯmune. vt intelligat etiam de lucro. vt si in fine nihil inueni ret nisi capitale solum: tunc diuidat ſm ꝙ pactuꝫ factum est de periculo. Nam si tale pactum faciēs intēderet in fine si nihil aliud eēt nisi capitale. ipm totum hēre: illicitum esset.

Decimooctauo q̃ro. vtꝝ ille qui tm̃ opas ponit qñ ꝓficiscit cā societatis. vt nauigando ꝛ circūeū do negociando: debeat hēre expensas de corpe socie tatis. Rñ. ſm Bal. ꝛ Ja. de are. ꝙ qñ ꝓficiscit cā societatis dꝫ hēre expensas de corpe societatis. exce ptis sibis quas fecisset domi. ar. ff. de peti. here. l. ſ; ꝛ si lege. §. qḋ aūt. q2 nō dr̄ lucꝝ nisi deductis expē sis. ff. ꝓ socio. l. mutuus. Idem tenet Cy. Putarē tñ in hmōi ſuandam ꝯsuetudinem si qua eēt etiā in foro ꝯscientie. Cū ꝛ tacite videat actum qḋ fie ri ꝯsueuit. C. loca. l. licet.

Decimonono q̃ro. ꝓ quibꝫ ptibꝫ teneant ad so lutōem pensionis funditi vel apothece ꝯducte so cij ex dispibꝫ ptibꝫ. Rñ. ſm. d. Ang. ꝙ locanti te nent ꝓ equalibꝫ ptibꝫ. Inter se tenent ꝓ rata soci etatis. Et ita diuidere debent dictum debitū mer cedis; sicut diuidūt ꝑncipale ꝛ ſm dispes ptes. ita determinat Bal. in. l. j. C. ꝓ socio. vbi etiam dicit ꝙ suppellectilia ꝛ massaricie dicte societat⁹ diuidi dūt ſm dispes ptes.

Vigesimo q̃ro. Pone ꝙ ego ꝛ tu ꝯtrimus socie tatem duraturam quinquennio. hoc pacto ꝙ ego ponam. M. ꝛ tu operam vel ꝙ ego ponam mer ces valentes. M. ꝛ tu operam. Deinde casu fortui to ante q̃nquēnium perierunt. nunq̃d ego cogar iterato ponere. Glo. in. l. j. C. ꝓ socio. dicit ꝙ nō. quia finita est societas. Item quia videt actum so lum deponendo semel ꝛ nō pluries. vt. ff. ꝓ socio. l. si socius pro filia. §. nec si prior. Idem tenet. d. Ang.

Vigesimoprimo q̃ro. Pone ꝙ pactum est int duos. ꝙ vn⁹ ponat. M. ꝛ alt opas. ꝛ de his. M. restat paꝝ casu fortuito. vnde opari⁹ non vult po nere opam vel rem suam que magna est cum re so cij que parua est.

Quid iuris. Rñ. Bal. in. l. j. C. ꝓ socio ꝙ talis fouet equitatem. vt. ff. de adimi. tu. l. Ita autēꝫ. in pncipio.

Vigesimosecūdo quero. Pone ꝙ duo sunt so cij omniū bonoꝝ. puta. filius legitim⁹ ꝛ spurius. mō pr̄ instituit herede filiū legitimū. Querit vtꝝ aliq̃d acq̃rat spurio. Rñ. Bal. vbi s̄. ꝙ sic. nō rōe relicti: ſ; societat⁹. tex. est notabilis. ff. de li. le. l. si is q̃ duos. Et ista est cautela qñ pater vult aliq̃d de suis bonis ad spurium transferre. ꝙ faciat eos in uicem sociari. Predicta putat ibi Bart. vera. nisi appereret de fraude ex aliquibꝫ ꝯiecturis. tunc eñ omnino filio auferent. vt. l. j. C. de natur. li. ꝛ ibi dicit in tex. Alium modum relinquēdi spurio vi de s̄. Filius.

Vigesimotercio. Pone ꝙ plures sunt socij om nium bonoꝝ vnus istoꝝ ex vsuraria prauitate ac q̃siuit multa. ꝛ ꝯmunicauit socio seu fratri. Num qd eꝑus poterit ꝯpellere istum frēm eūdemq; so ciū ad restōem vsuraꝝ. Dic ꝙ sic. vt. ff. e. l. qḋ eñ. hec Bal.

Vigesimoquarto. vtꝝ liceat tradere pecuniam puta. c. ducatos hoc pacto ꝙ accipiens teneat tra denti lucꝝ vel damnū rñdere ſm ꝙ similes. c. du cati apud Jo. lucrabunt vel peribunt: cū tñ acci piens dictos. c. duc. eos accipiat mox in suis neces sitatibꝫ expendendos. Rñ. san. Ber. ꝙ nō. cuius sniē videt esse Inno. ꝛ Jo. an. in. c. fi. de vsu. q2 ta lis pecunia oīno videt hēre in se rōem mutui. nō āt capitalis seu sortis. q2 tūc in pacto eēt ꝙ eam acci piēs tenet solis mercatōibꝫ fideliter deputare. qḋ minime est ſm casum ꝓpositū. Naꝫ talis pecunia aut est tradita ꝑ modū mutui; ꝛ sic est vsura. Aut ꝑ modū depositi. ꝛ tūc ipsa sola dꝫ reddi absq; lu cro. Aut ꝑ modū capitalis. vt. s. emptoibꝫ ꝛ mer catoibꝫ deputet. nec hoc pōt esse. q2 pactū s̄. posi tum repugnat. Multi tñ doct. tenent ꝙ ꝯctus sit licitus. Et hoc veꝝ si illud petat tanq̃ interesse. pu ta. q2 volebat oīno omnes duc. in societatem po nere. ꝛ ad instanciā amici sibi ꝯcedit: dūmodo ſm Ho. pericula ꝛ expensas in se recipiat. scḋo ꝙ pn cipaliter nō intendat lucrari ꝑ hanc viam magis q̃ ꝑ viaꝫ mercandi. tercio. ꝙ nō ꝯhat pactum ad semp. ſ; ad aliqḋ tp̄us rōnabile. Quarto. ꝙ ille nō sit in tam arta necessitate ꝙ merito ex ꝑcepto tene ret illi g̃tis mutuare. qḋ qñ sit vide s̄ Elyna. j. quī to. ꝙ hoc qḋ accipit vltra sortē: solū accipiat tanq̃

interesse. Alis contractus non esset licitus. Et hoc facit ad limitatoz aliquaz questionum positaz. s. Usura. j.

Vigesimoquinto. Pone. mutuat quis in veneciis c. vt exinde. cxx. recipiat in capio hoc pacto q si ista c. vel merces ex eis empte in mari vel in terra periclitent, nõ teneat reddere nisi. l. Si vero nõ periclitent denarij vel mercatões: teneat ad pdicta. cxx. R. Hosti. q contractus est vsurarius: q aut recipiens expendit pecuniã illam in mercibus: aut nõ. Si nõ q mutuans vult lucz q iste nõ facit: qd oino iniustũ est Si expendit. tũc certum est q merces ex pecunia ista empte sunt ipsius mutuũ accipientis. in cuius dñium z pecunia ipsa transierat. z sic seqret q mutuans vellet lucz facturus ex re nõ sua: qd oino illicitum est. Con. Ray.

Vigesimosexto. Pone. recipit quis pecuniam vltra mare vehendam z ibi reddendam pro certo sibi precio constituto. Nunquid committat vsura. R. fm Inno. ex de vsur. c. fi. q non est vsura siue in se recipiat periculum q portat eam: siue nõ. q opa seu custodie locatio est. Idem Hosti. Nec ob d. c. fi. q non est idem casus: q receptum vltra sortem: de quo in. d. c. fi. dr. mutuum directe pcemit qd prohibetur Luce. vj. s; hic nõ sic. q non propter mutuum: qd sibi non est: s; propter securitatem factam lucrũ accipit. Dicit tñ Inno. q vbi non accipet pecuniam nisi vt portet. sed negociator mutuo dat eam. vt cum illa negociet tunc esset vsura. quia pecunie nullus est fructus si teneatur in archa. nec deterioratur in vsu.

Vigesimoseptimo. Pone q quis tradat. c. mercatori: sic q in mercãdo: capitale currat ad periculum ipsius tradentis ita q quicqd mercando. vel alio inculpabili mõ pdat: pdit creditori ipsius capitalis. lucz aũt est fixum. z in tali casu certum est q mercator cui capitale traditum est emit totum futurz lucz capitalis pdicti tanto precio quantum probabilitas futuri lucri cum vtilitate propria pot rõnabiliter extimari. Talis quidem contractus fm quosdam est illicitus. Tñ fm Gir. ol. licite pot fieri. Et hoc multiplici rõne. Primo rõne periculi. Nam in tota mercatione fienda ex hoc capitali: capitale ad periculum tradentis currit. Secundo. rõne lucri. q totum lucz qd puentur extimat probabilit aliquẽ valorem hz. q pot aliquo precio iusto extimari. z per pñs etiam iuste vendi. Tercio. rõne damni vitandi. q iste q dat suum proprium capitale. iuste pot exinde exigere interesse. Idem ptz a simili. Pone enĩ q aliquis tradat alicui equum suum ad septimanaz sub precio competenti; vt conducat eũ in pluris z aliis necessariis suis. Tandem ille cui equus traditus est emit totum futurz lucz annue conductiõis eq. Sic enĩ hic licite emi pot: ita z ibi. credo igit q rõne contractus h nulla committat vsura: nisi hoc fieret in fraudem vsuraz: ita q illud capitale nõ esset vere fm rem traditaz p capitali: s; potius p mutuo. z ad vsurarium lucz.

Vigesimooctauo. Pone mercator quidam nutrit p mare: seu p terram aliquas mercancias: z nolens totaliter periculo se exponere querit aliquem q de predictis mercibus faciat ei securitatem: vicz q si aliquo casu pdant de pdictis omnibus satisfaciat ei hmõi aũt susci piens periculum tale cum mercatore conuenit manualiter recipe aliquas pecunias p q libet. c. valoris ipsaz mercantiaz. Querit vtz talis securans possit inde licite recipe tale lucz. Breuiter dicendum est q sic. z experiencia teste ex tali securitate resultat comune bonum. z vtilitas maxima reipublice. Item iste contractus videt esse contractus locationis. q mittens merces illas qui locat ipsaz conductoz illi securanti vltra mare cũ suo periculo z eq mercede. s; certe qd dat p locato merces est: non vsura.

Vigesimonono quo. an licitus sit contractus. P. tradit. J. centum ad fideliter opãdum in sua arte vel mercantia cum pacto q in fine anni totam recipiat sortem cum tribus ptibus lucri. si qd lucz fuerit factum. deductis tñ prius expensis z extimationibus laboris ipsius Jo. Et ecõuerso si damnum euenerit in mercantia vel arte vult sentire detrimentum trium partium z Jo. iiij. ptis tñ sentiat. R. san. Ber. q non. q si contingat talem pecuniã siue merces emptas ex illa diuino iudicio piclitari: ipse Jo. sentiret damnum iiij. ꝑte ptis: q quicqd contingat: quarta pars sortis ipsi petro reddenda est. propterea quicqd ipse. P. consequit lucri de illa quarta pte que nõ subiacet eius periculo: vsurarium est. Quod aũt recepit de tribus ptibus que ptinent ad eius periculum: licitum est. Erit igit talis contractus licitus. si addat in pacto q si aliqd damnum sine culpa ipsius Jo. euenerit q ad ipsũ Pe. integralit ptinebit: nihilominus tale damnum Pe. a dicto Jo. non tenebit acceptare nisi Jo. iuridice probauerit. Et no. p declaratione pdictoz q san. Ber. in multis casibus supᵃ positis z similibus fuit in opinione q ponens aliquam quantitatem pecunie in societatem ad hoc vt casus sit licitus oportet q retineat in se periculum totius capitalis. Sz vt dictum est s. glo. xiiij. q. iij. in. c. plerique. est in contrarium. que vult q pot fieri pactum in contractu societatis q periculũ capitalis sit comune. Et hoc etiam sentit Panor. in. c. p vras. de dona. inter vi. z vx. Et io dicendum q si tale pactum fiat taliter. q medietas currat ad periculum recipientis erit licitum. q si in fine societatis nihil inueniret nisi capitale solum. tũc diuideret fm q pactum factum est de periculo. q idez pactum qd factum est de damno intelligit etiaz de lucro z ecõuerso. vt insti. p socio. §. illud. z dictũ est s. q. xviij. z sequunt comuniter doc. Si aũt tale pactum non sit factum: capitale totum in fine erit tradentis vt dicit san. Bern. q intelligit talem esse vsurarium contractum ad lucrum illius partis que non subiacet periculo. si tale pactum faciens intendit in fine si nihil aliud esset nisi capitale: ipsum totum hre.

Trigesimo quo. qualiter diuidet societas si nihil inter ipsos est conuentũ expsse. R. fm. d. Ang. sic est diuidenda. Si totum societatis est. ccc. ego q posui. c. primo extraham illa. c. z postea residua. cc diuidemus inter me z eum q posuit opas. Ita tñ q q plus societati contulerit. vel pecunie. vel ope. vel industrie. plus habeat. vt. l. si non fuerint. z. l.

quid eius.ff.p socio.Et hoc arbitrio boni viri nec
est verum qd dicunt quidam.q similiter ille qui ponit
operam dz p'mo extrahere tantum quantum esti-
mandum est sua opa.Sicut ille q posuit.c.Nam
hoc nullo iure cavet.qr opa hominis nihil aliud
est q officium diurnum.vt.l.ij.ff.d ope.li.Immo
opera hominis di fructus hominis esse.vt.l.ij.ff.
de ope.pu.Ille ergo q in societate tm operam po-
nit non dicit aliqd psistens in sorte vel capitali po-
nere.s3 solum fructu sue psone.q fructus aut vsus-
fructus psone correspondet fructui aut comodita
ti illorum.c.p hoc facit qd dicit in.l.cum duobus.§.si
in coeunda.ff.p socio.Et han. opinionem secut?
est Bal.in.l.ij.C.p socio.Et sic intelligi debet q
sepe opera alicuius p pecunia valet.vt insti.pro
socio.id est p comoditate r vsufructu dicte pecu-
nie.

Trigesimoprimo.vtrum locans rem quaz esti-
mat hac pditione q qualitercunq pdat seu dete-
rioret vult recupare eodem pcio rem suam.An li
ceat.Rn.q non.r videt fieri in fraudem vsurarum
qr res estimata intercedit loco pecunie.l.si vo.§.
qd aut.ff.so.ma.Nec est vera locatio.quia locator
rem suo periculo tradit:p qua constituit sibi mer
ces.

Trigesimosecundo.quero an res empta ex pe-
cunia pmuni vl' redacta ex rebus communibus sit co
munis.Rn.Bar.in.l.si patru?.C.co.v.iudi.di-
stingunt.q aut emit quis nomine pmuni.aut no-
mie ppio.aut dubitat.Primo casu.res e pmunis
altero habente ratum.vt.l.si ego.ff.de ne.ge.Aut
emit nomine ppio.r tunc distingue.aut emit de
pecunia ppria.aut de pecunia pmuni:aut dubita
tur.Primo casu non est dubium q res non est co
munis.Aut de pecunia pmuni:r tunc:aut ille q
in re pmuni vendicat partem erat maior.aut erat
minor.Primo casu nihil petere potest in re vt ibi.
Secudo casu.aut ille qui emit no erat tutor vel cu
rator.r tunc idem.vt.l.filie.ff.de solu.Aut erat tu-
tor vel curator:r tunc res efficit pmunis.vt.l.ij.ff.
quando ex facto tut.Aut dubitat ex qua pecunia
emerit.r psumit q ex ppria.vt.l.si defunctus.C.
arbi.tu.Nec est ibi recurrendum ad coiecturas.
cuius pditionis fuerit artifex vel non.Tercio ca-
su principali qn dubitat cuius nomie emerit.r in
dubio psumit emisse nomine ppio.vt.l.r magis.
ff.de solu.Et ex pdictis apparet soluta questio.q
tota die occurrit de facto.si vnus ex fribus cum pe-
cunia hereditaria mercat.r ex illis mercantijs lu-
cret.vtrum debeat alteri fratri pmunicari.Nam
primo videndum est fm Bar.ibi.vtrum hoc fe-
cerit nomine pmuni:an nomine ppio.Et si nomi
ne pmuni:tunc lucrum est comunicandum.Si hoc
non apparet:tunc si ille frater no erat tutor vel cu
rator:lucrum debet esse suum ppium.vt.l.ticium et
meuium.§.altero.de admi.tu.r.d.l.si patruus.s3
si erat tutor vel curator.tunc lucrum qd facit ex p-
ma mercantia empta dz esse pmune.qr mercantia
illa fuit pmunis tanq empta de pecunia pmuni.
Secus in lucro qd facit ex reiteratione emptionu.
Nam pecunia redacta ex mercantijs comunibus.
non est pmunis.vt dicit p glo in.d.l.si patruus.r
pdicta que dicta sunt de tutore sunt vera qn pstat
q mercantiam facit noie ppio.Naz in eo forte in
dubio psumeret q noie pmuni.vt.l.post mortem.
ff.qn ex fac.tu.

Querit Bar.etia de alia.q.quotidiana.An fra
tres simul stando videant pbere societate.Et co-
cludit q qn plures fres stant simul.aut nullus ne
gociat.aut alter negociator,alter non.Aut omes
negociant.Si neuter:non potest intelligi esse con
tracta societas.licet hereditatem insimul teneant
indivisam.vt.l.ex pte.§.fili?.ff.famil'her.Si vo
vnus negociat;alter non:tunc idem.q non pot
intelligi societas pcta.qr ex hoc ille q negociaret vi
deretur magis donare q societatem pbere.Si vo
vterq negociat si qde alter eorum est pupillus cu eo
non est pcta societas.qr hoc no posset expsse.vt.l.
vt in pductoibus.ff.p socio.Si vo vterq est maior
tunc puto q si qdem lucrum posuerunt in pmuni.ex
hoc int eos psumat pcta societas.no dico societas
omnium bonorum fm q qdam vident velle:s3 socie
tas questus illi? mercantie tm.hec Bar.Nota m
ad pdicta q casu quo vnus fratrum de pecunia pmu
ni mercat r noie pmuni:q qsi lucrum est pmune ca
ten? r damnu fm Bal.Et hoc si aggressus est so-
lita negocia discrete opando.Secus si insolita.qr
tuc sibi imputet.l.si negocia.ff.de ne.ge.Con.bar.
in.l.ticiu.ff.de admi.tu.

Quid de duobus socijs altercantibus sup aliquo rei
euentu pterito vl' futuro.puta.P.assent mortuu
tale dnm.vel talem principem venturum ad talem ci-
uitatem.i.certum tpus.q si sec? fuerit:obligat se
Martino daturum.c.ita tm q si ita fuerit vt asserit
ipse.M.q tenebat pnu:vice versa teneat ipsi.P.
dare.c.vtrum tale lucrum sit licitum.Rn.Archi.flo.q
non.s3 potest dici turpe lucrum tanq pcedes ex aua
ricia r nulli deseruiens vtilitati.s3 vanitati r pdiga
litati.no tm tenet de necessitate restituere.s3 paupe
ribus est erogandum.vt asserit se audiuisse a pe-
ritis.Et hoc magis ex consilio q ex pcepto.

Sortilegium quid sit.

Sors Dic q est ars diuinandi.q ppriem ma-
lo accipit.pphia vo in bono.j.q.j.iudi-
ces.Et hec sors illicita est:nec credenda.nec exerce
da.xxvj.q.v.sortes.qr fm Dir.li.iij.ti.xij.licz sors
no sit aliqd mali in sui natura.tm phibet:qr pter
assiduitatem vtendi labunt homines in idolatri-
am.Et io mala est in sui vsu;sicut phibet iurame
tum ne labat in piurium.ex de iureiur.r si xpc.Et
hoc intellige fm antiq tpa qn non erat sors phibi
ta fm Lau.r Archi.s3 hodie mala est ex quo phi-
bet.Nec in hoc exemplum sequi debemus q Jo
nas vel Mathias dicatur fuisse elect? sorte.xxvj.
qoe.ij.non statim.r capitulis se.Vel q Josue ex
precepto domini exquisiuit per sortem peccatum
Achor.prima qstione.iij.§.Item peccato.Vel
q Saul deprehendit sorte Jonathan comedis-

se fatum melius. quia ista ꝛ alia pmittebant ante euangelium: q̄ tpe pfecte discipline sunt eliminata. xxvj.q.ij.§.his ita. q̄ illa illo tpe licita erant: q̄ fiebant aucte diuina. vn̄ facientes excusabant a sortilegio sic̄ a rapina. xiiij.q.v.dixit. ꝛ ab homicidio xxiij.q.viij.occidit. ꝛ ab adulterio. extra de diuor. c.gaudemus. Item est alia rō. q2 priuilegia paucorum nō faciunt legem cōem. vt.xxvj.q.ij.nō exemplo. Nota tn̄ glo.singularē.xxvj.q.ij.in summa.q̄ dicit ꝙ q̄dam sunt sortes licite. ꝛ q̄dam illicite. Illicite sunt q̄ fiunt p magicas incantationes. vel q̄ fiunt ad exercendas vanitates vel q̄ fiunt ad inq̄rendū aliqua occulta. Licite vo dicunt q̄ fiunt necessitatis cā: vt si ptentio esset de electione aliquorum: ꝛ eēt paritas vtrinq3 in omnibus. Exemplo Mathie pōnit hic sortes. vt in. d.c.nō exemplo. ꝛ.q.v.nō liceat. Cum eīn nō superest humanū auxilium: tūc recurrere possumus ad diuinū. xxij.q.ij. querit. Et in dubijs fm leges ad sortes recurrit. vt.ff.de iudi.§.cū ambo. C.co.de.l.fi.in pn. ꝛ Aug dixit q̄busdam cum ciuitas eēt obsessa ꝛ dubitaret clerus q̄ deberent fugere q̄ manere: ꝙ sorte illud eēt diuinendū hec glo. Et io dicit Jo.de san. ꝙ ad hoc ꝙ sors sit licita tria req̄runt. s. publica ꝛ cōis vtilitas. irrefragabilis necessitas. vt.s.p auxilium humanum nō possit subueniri. alr̄ eīn esset tentatio dei. Tercio. pcors ꝛ vnanimus oīo. d.c.non exemplo. vbi dr̄. si q̄ necessitate aliqua pulsi deum putant sortibus exemplo aplōrum psulendum. videāt hoc ipsos aplōs non nisi collecto fratrum cetu ꝛ pcibus ad deum fusis egisse. Nota etiam Panor.in.c.fi.ex eod. ꝙ sortes nullomō pñt interuenire in tractatu electōis. q2 posset assumi indignus: cum sors posset sup eum cadere. Item p sortem tentat deus. Et intellige hoc fm doct. in electionibus ad officia eccl̄iastica. Secus aūt inter laicos quo ad tpalia. q2 h. vsus sortis nō repit in illis phibitus. ex q̄ tantū se subijciunt fortune. Et ita in multis locis faciunt laici. eligentes officiales p balletas. Melius tn̄ puto abstinendū q2 militant rōnes superius allegate. vide ȓ hoc s. Electio.j.

Qui dicunt sortilegi. Rn̄. fm Direc. Sortilegi sunt qui sub nomine ficte religionis per quasdam quas sanctorum seu aplōrum vocant sortes. Aut quarumcūq3 scripturarum inspectione: futura pmittūt. xxvj.q.j.c.j.

Quot sunt spēs diuinatōis seu sortilegiorum. Rn̄. ꝙ genus diuinatōis a persis ortum habuit. Et q̄tuor sunt eius genera sicut quatuor sunt elemēta. Fit eīn diuinatio in terra q̄ geomantia vocat. a geos qd̄ est terra. ꝛ manthos qd̄ est diuinatio. Scdo fit in aqua. Et hec ydromantia vocat. ab ydor qd̄ est aqua. Tercio fit in aere q̄ aeromātia appellat ab aere. Quarto fit in igne q̄ vocat pyromātia. a pyr qd̄ est ignis: q̄ omnes diuini dicti sunt. q̄si deo pleni. q2 diuinitate se esse plenos simulant. Horum aūt diuersa sunt noīa. Nam q̄dam arioli vocant. eo ꝙ circa aras ydolorum nephiarias pces emittūt: ꝛ inde rūsa accipiūt. Quidam aruspices dicunt q̄si horarum inspectores. q2 dies ꝛ horas in negocijs agendis ꝛ opibus custodiūt. Quidam augures dicunt. qui volatus auium intendunt aliaq3 signa rerum vel obseruationes in pulsas hominibus occurrentes obseruant. Alij astrologi dicunt: eo ꝙ in astris augurant. Ista tn̄ sciencia fm Jo.an. ꝛ Panor. in se nō est mala nec phibita cum sit vna de septem artibus Et iura pmiant has sciētias.l.j.ff.de va. ꝛ extraor. cogni. Tn̄ ex eius occasione homines incidūt in ydolatriam. q2 credunt supcelestia dare necessitatē hominibus. tn̄ si volūt pdicere ea q̄ causant ex corporibus supcelestibus. vt eclipsim lune vel solis. vel siccitatem. vel hūdantiam frumenti ꝛ non peccant. aut volunt pdicere casus fortuitos hominum certitudinaliter hoc asserentes: psertim in his que dependent a libero arbitrio. ꝛ tunc peccant. De ista materia sortilegiorum vide s. Confessor.j. Quidam eīn dicunt genetalion. pter psiderationes naturalium dierum. Item non damnant rustici ꝛ medici qui seruant tempa ad seminandum vel incidendum ligna. ꝛ ad medicandum. ꝛ minuendum. ꝛ similia. de quibus certa ꝛ manifesta ratio reddi potest fm naturam. xxvj.q.ij.illud. Prohibent tamen omnes ligature ꝛ superstitiones ꝛ remedia que medicorum disciplina pdemnat. Similiter impcationes ꝛ caracteres ꝛ multa alia que in dicto ca. illud. continent expresse. Item si quis symbolum ꝛ orationem dominicam scribit in carta. vel ponit sup aliquem infirmum ad hoc vt deus tm̄ in hoc honoret: non reprobat: dummodo nulla alia superstitiosa obseruantia misceat. xxvj.q.v.non liceat. fm Monal. Item ex hoc dicunt quidam ꝙ non sunt reprobanda breuia que fiunt in ascensione. cum non contineant nisi verba euangelij. sed superstitiosum est si credat ꝙ minus habeant efficacie si scribantur post lectum euangelium. aut post missam. aut alio die q̄3 si, cū pferunt verba euāgelij que ibi continent. Illa tamen breuia in quibus scribunt quidam caracteres ꝛ quedam nomina inusitata. quasi nomina dei ineffabilia. ꝛ in quibus dicitur quecunq3 super se portauerit istud breue non periclitabitur. vel sic ꝛ sic. aut illud. aut illud bonū sibi eueniet. pculdubio reprobanda sunt nec portanda. ꝛ peccant qui scribunt ea. aut portant. aut donant. aut vendunt. aut portanda docent. nisi adeo fuerint simplices ꝙ ignorātia debeat eos excusare. que nō excusat si sup hoc fuerint admoniti hec Monal.

Quid de carminantibus vel carminatoribus. qui carminant infirmos vel pueros vel animalia. nunquid peccent mortaliter. Respondō. fm Monal. Si nil superstitiosum dicunt. vel docent. aut faciunt. sed tm̄ vtunt licitis precibus ꝛ adiurationibus sicut per passionem ꝛ crucem ꝛ similia: non est dicendum ꝙ peccent mortaliter. nisi talia fecerint post phibitionem ab ecclesia sibi factam. Sz dicēdum est ꝙ phibendi sunt viri ꝛ mulieres a talibus quia multa inutilia ꝛ supstitiosa solent admisceri. nisi forte sit sacerdos ꝛ religiosus ꝛ discretus. aut etiam laicus. siue vir. siue mulier excellentis vite ꝛ probate discretionis. qui fusa oratione super

infirmum: non sup pomum. aut pirum. aut cingulum aut silia sup infirmantes manum imponat iuxta illud. Sup egros manus imponent &c. Nec sunt huiusmodi persone prohibende a talibus. nisi forte timeatur quod ad exemplum illorum indiscreti et supstitiosi carminantes sibi vsurpent abusum: tuentes se exemplo illorum.

Quid de diuinantibus vel inuestigantibus occulta et huiusmodi per inspectorem astrolabii. aut inscriptiones vel inspectiones in libris. R. secundum Hir. quod nullo modo. l3. ex. e. c. i. et ii. § 3. xxvi. q. ii. hi q. Dic quod loquitur de spatiua permissione. quia potius permittuntur sortes quam ad demonia consulenda accedere.

Quod frequenter eueniant que diuini predicunt. R. Aug. soluit hanc. q. xxvi. q. v. nec mirum. dicens hoc fieri permissu dei. vt illi qui hoc audiunt probentur in quali fide sint.

Utrum liceat requirere a moriente quod reuelet statum suum post mortem. R. secundum Tho. in quolibet. Nulla inordinatio videtur si quis requirat a moriente cognoscere statum eius post mortem: subiciendo tamen hoc diuino iudicio. vnde nulla ratione videtur quod hoc dici debeat peccatum: nisi forte ex dubitatione fidei de futuro statu: quasi inquirendo temptando inquirat.

Utrum ars notoria sit licita. R. secundum Tho. quod est omnino illicita: et a christiano fugienda. per quam quidam nituntur scientiam acquirere. sed omnino inefficax est. et fiunt ibi quedam pacta implicita cum demone.

Quid de incantationibus spirituum et animalium. R. secundum Tho. si respectus habeatur solum ad verba sacra et ad virtutem diuinam: non est illicitum. sed plerumque tales incantationes habent illicitas obseruantias et per demones sortiuntur effectum et precipue in serpentibus. quia serpens fuit primum instrumentum demonis ad hominem decipiendum.

Quid de sacerdotibus qui cum doloris altare eruunt sacris vestibus. aut imagines lugubri veste operiunt. aut consueta luminaria subtrahunt. R. talia fieri prohibentur. xxvi. q. v. quicumque. Et nisi facientes purgauerint se penitentia: debent deponi secundum Ray. nisi forte faceret quia metuit contaminatorem sacrorum. vel subuersionem fidei. vel obsidionem et huiusmodi. nam in tali facto plus humilitas quam dolositas declaratur. vt in. d. c. quicumque. Ceterum qui aliqui in agrauatorem cessationis a diuinis: imagines prosternunt vrticis et spinis supponunt: penitus reprobatur. extra de off. ordi. si canonici. li. vi.

Quid de quibusdam mulieribus que dicunt vel credunt se de nocte cum diana dea paganorum vel cum herodiade et innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias et innumera spacia transire. et multa huiusmodi. et quod ab eis aliqua creature possunt in melius mutari aut transformari. R. secundum Ray. A maligno spiritu mentibus fidelium talia fantasmata irrogantur. nam dyabolus transformans se in diuersarum species personarum. mentem quam captiuam tenet: multipliciter deludit. hec de3 aliquis intantam venire stulticiam: vt credat quod hec que in somnis et in spiritu eis fiunt: in corpore fiant. alias infidelis est et pagano deterior. xxvi. q. v. epi.

Utrum diuinatio que fit per somnia sit illicita. R. secundum Tho. Si quis vtitur somniis ad precognoscendum futura secundum quod somnia procedunt ex reuelatione diuina vt somnia pharaonis. vel secundum quod procedunt ex naturali causa intrinseca: vt cum habundans humore frigido somniat quod sit in aqua: siue extrinseca, vt ex aere, vel impressione celesti quantum se potest talis virtus extendere. non erit illicita talis diuinatio. Si autem diuinatio huiusmodi causetur ex reuelatione demonum: cum quibus pacta habentur expressa. qui ad hoc inuocantur. vel tacita. quia huiusmodi diuinatio extenditur ad id ad quod non potest se extendere. erit diuinatio illicita.

Que pena sit sortilegorum. R. diuinatores et malefici secundum leges capite plecti debent. et si accedant ad domum alterius debent cremari. Item omnia bona ipsorum debent publicari. vt. C. de male. l. nullus. l. nemo. et l. culpa. Sed secundum canones: si quidem peccatum occultum sit: imponitur penitentia. xl. dierum. extra. e. c. i. Si vero notorium: eucharistia denegatur. de conse. di. ii. pro dilectione. Item si sit clericus. deponendus est et in monasterio detrudendus. Si laicus. excommunicandus si penitentiam agere renuit secundum Ho. xxvi. q. v. non oportet. et c. si quis episcopus et c. aliquanti. Sed et crescente contumacia: crescere debet et pena.

Sed numquid efficitur irregularis qui talia facit et maxime enormia. vt qui sacrificat deo numinorum. i. dyabolo vt fiat diues. vel cum de sacramentis ecclesie. vel corpore christi. sortilegium facit. R. secundum vtrumque. Si talia notoria sint: generant irregularitatem et indigent dispensatione. Si vero sint occulta: non. concius secundum quosdam idem sit. Aliquibus tamen videtur quod neutro modo efficiantur irregulares. qui nullo iure cauetur per. c. is qui. de sen. excom. li. vi. De hoc vide s. Clericus. ii. et irregularitas. ii. De hac etiam materia sortilegiorum. vide s. Veneficus.

Sponsalia. quid sunt.

R. sunt futurarum nuptiarum promissio. et dicuntur sponsalia a spondendo. i. promittendo. quomodo autem contrahantur sponsalia et in qua etate. et an per procuratorem contrahi possint et multa alia de hoc vide s. Matrimonium. ii.

Quid si quis accepta manu mulieris dicat. Do tibi fidem de te in vxorem accipienda. et illa nihil respondet. numquid sint contracta sponsalia. R. secundum Guil. Re vera non possunt contrahi ex altera parte tamen. nec claudicare possunt. ille tamen qui taliter dedit fidem tenetur eam ducere si illa voluerit. Si autem noluerit non est compellenda: nisi aliquo modo ostendat mulier acceptare quod agebatur puta. si ante fidem datam tractabatur inter eos de sponsalibus vel matrimonio. et ipsa requisita sponte manum dedit ad fidem recipiendam et huiusmodi tunc enim essent contracta sponsalia.

Numquid illi qui contraxerunt sponsalia tenentur contrahere matrimonium. R. si sponsalia tenuerunt. vt qui in etate debita contracta fuerunt. tenentur contrahere simul. nec potest alter eorum contrahere cum alia persona. et si contraxerit. s. per verba de presenti. tenet quidem secundum matrimonium. extra eo. c. sicut. sed agere debet penitentiam de fide mentita. Et multo magis si interuenerat iuramentum. extra eod. ex litteris. el. ii.

Sed vtrum iste qui non vult contrahere debeat cogi per censuram ecclesiasticam. R. quod primus debet moneri. vt extra eo. requisiuit deinum potest cogi per censuram ecclesiasticam. siue huiusmodi sponsalia sint iurata. siue non. secundum Panormitanum

in.d.c.ex literis. qꝛ deus inter ſimplicem ꝓmiſſionem ⁊ iuramentum non facit dr̄iaz. Non ob.d.c. ex lr̄is. ibi ſuū iuramentū. qꝛ narrat facti ꝯtingentiam. Tū ſatis pt̄ dici ꝙ nō ita ſtudioſe eccl'a ꝯpellit alterū vbi nō interuenit iuramentū. Et addit panor. poſt glo. ꝙ ex cā eccl'a nō ꝯpellet. vtputa. ſi ita abhorret ſponſam vel ecōtra. ꝙ ex inuitis nuptijs vehement' ꝓſumat' ſcandalum futurū. Nam tunc eccl'ia dz ſuſtinere min⁹ malū vt maius euitet'. ⁊ ſic dz intelligi. d.c. req̄ſiuit. Addit etiaz panor. ꝙ nō ſolum iudex eccl'iaſtic⁹ pt̄ ꝯpellere laicum ad ꝯbendum mr̄imoniū. verūetiaz iudex ſecularis pt̄ adiri vbi nō vtere't in dubium de validitate ſponſalioꝝ: ſꝫ ſolū petere't vt alt' adimpleat ꝓmiſſionem etiam iuratam. Nam ⁊ iudex ſecularis pōt adiri vt ꝯpellat laicū ad obſuatōꝫ iuramenti. vt in.c.lz. de iureiu. li.vj.

Quid ſi iuraſti dare. P. vnā de filiab⁹ tuis. R̄. ſm̄ Ho. dare q̄dē tenere'. ſꝫ q̄mcūq; des libabei'. qꝛ ꝓmiſſoris eſt electio ſic̄ ⁊ in alijs ꝓmiſſionib⁹. ⁊ ſi oēs moriant' p̄ter vnaz ad illam dandam tenere'. ff. d' eo. qd̄ cer.lo.l.iij.§.q̄ ſtichū. Sꝫ ſi vnā. P. obtuleris ⁊ ille nō accepit. liberat⁹ es etiaz a iuramento. ff. de ꝯdi.inde.l.cū is. ꝙ ſi vnam ex his carnal'r cognouit. nullam aliaz hr̄e poterit. qꝛ cū oīb⁹ ꝯcta eſt affinitas. imo ſi ꝯtemplatiōe p̄cedētis tractat⁹ facta fuit ꝯmixtio: eēt factū mr̄imoniū. Idē tenet Panor. in.d.c.ex lr̄is. di. ꝙ talia ſponſalia trāſiert in mr̄imoniū ꝑ carnis copulaꝫ: nō tm̄ vtute ſponſalioꝝ q̄ntū ex ꝓſumpto ꝯſenſu. vt ex̄.e.c.is q̄. Sꝫ ex q̄ iurauit ducere vnam ex filiab⁹. T. ⁊ poſtmodū vnaz ex eis cognouit. ſatis vr̄ illam elegiſſe ⁊ in eā ꝯſenſiſſe. vide de hac materia ſingulaꝛia. §. Matrimonium.iij.

Quid ſi iuraſti dare mihi vnaz determinatā filiā tuam: ⁊ ſi illam hr̄e nō poſſem ꝓmiſiſti aliaz. R̄n̄. ſm̄ Ho. tenet' dare p̄mā. ⁊ ad hoc laborare bona fide. ex̄ eo. ad audientiā. ꝙ ſi nō pōt: tūc ſubdiſtinguendū eſt. qꝛ ſi p̄ma ꝯſenſit ſponſalib⁹ exp̄ſſe vel tacite. vtputa. vel qꝛ ipſa p̄ſite ⁊ nō ꝯdicente fuerīt ꝯcta ſponſalia. vel ipſa poſtea ratificante: ſororē ſuam hr̄e non poſſum. qꝛ cū p̄ma ꝯtri ſponſalia vt in d.c. ad audientiā. ēt ſi illa p̄ma ſponſalia forte ꝓꝑ ꝯſanguinitatē aliquā cū illa p̄ma nō tenuiſſent. ſi ꝟo p̄ma nullaten⁹ ꝯſenſit ſponſalib⁹: teneris ad ſecundam. d.c. ex lr̄is.

Quid ſi ſponſalib⁹ appoſitū ſit tp̄s. ī. qd̄ fieri debeat mr̄imoniū. R̄n̄. elapſo tp̄e ille ꝑ quem nō ſtetit impune nubit: ſꝫ alij dat' p̄nā de fide mentita. extra eo. ſicut.

Quid de penis q̄ inte'dum appon' ſponſalib⁹. R̄n̄. panor. in.c. gēma. ex̄ eo. ad tradendū ꝑfectaꝫ noticiaꝫ h⁹ caſu ſ format q̄ttor. q. Prima ē. nū q̄d indiſtincte poſſit interuenire arraꝝ traditio. Scd̄a. nunq̄d pena indiſtīcte ſit reprobata ⁊ ad iſtas duas ſil'r rn̄det. Et refert Jo. an. dicere ꝯſiderādaꝫ fore q̄litatē ꝑſonaꝝ ⁊ q̄ntitatē arraꝝ ⁊ pene. Sꝫ cū int' viles ꝑſonas interuenerit traditio magnaꝝ arraꝝ: nō valēt: qꝛ eſt eadē rō q̄ in appōne pene. naꝫ ſepe tradit' ꝑ arris q̄ntitas mille libraꝝ. ⁊ ſi int' magnas ꝑſonas interueniret modica pena: valēt. qꝛ ē eadē rō q̄ in arris. Naꝫ ſolutio modice pene n̄ hꝫ intimidare magnū viꝝ. Et hāc opi. vr̄ tenere Cy. in.l.mlr̄. C.e. ſꝫ Bar. in.l. ticia. ff. de v̄.ob. vr̄ oīno reprobare appoſitōꝫ pene q̄tūcūq; in modica q̄ntitate ſit appoſita. qꝛ lex indiſtincte ꝓhibet ſtipulatōꝫ penalem. vt in.d.l. mulier. ⁊.d.l. ticia. Et i ſpecie arraꝝ vr̄ velle ꝙ indiſtincte admittant'. dūmō nō excedant q̄ntitatē dotis vel donatōis ꝓpter nuptias. ⁊ vbi iſta nō interueniret non dꝫ excedē penam legalē. de q̄ in.l. iubem⁹. C. de repu. nā ſi diſſoluenti mr̄imoniū lex nō apponit penā ita ḡuez. vt.d.l. iubemus: ḡ forti⁹ idem dōnt in recedēte a ſponſalib⁹. Itē ad hoc vt valeat effect⁹ arraꝝ. op⁹ eſt ꝙ vere interueniant. Ita ꝙ q̄ntitas ſit numerata ⁊ tradita pti. ſec⁹ vbi ps ꝯfitere't tantū ſe recepiſſe: vt cōiter hodie fit: ⁊ ꝯſtaret ꝯtrū. Et idem tenet Fed. ⁊ hec opi. placet Panor. qꝛ vbi arra nō interuenit eſt q̄ſi eadem rō: vt in appoſitōe pene. qꝛ de facili q̄s ꝯfitere't ſe recepiſſe arram in magna q̄ntitate. imo plus dic̄ ibi Bar. ꝙ ſi vtraq; ps ꝯfitere't recepiſſe ab altera: nō valet. etiā ſi vere interueniſſet ſolutio. qꝛ ſi ſolui tibi mille. ⁊ recepi a te alia. M. n̄ videoꝛ ſoluiſſe. ar.l. q̄ ſic ſoluit. ff. de ſol'. Multi tm̄ tenent ꝯ hoc vltimū. Et dic̄ panor. vidiſſe varia ꝯſilia ꝯ Bar. tm̄ credit opi. Bar. eē veriorē. Nam rō legis fuit: qꝛ facil'⁹ q̄s ꝓmittit: q̄ꝫ exburſet. Et ex q̄ tantūdē recepit ab alia pte. nō vr̄ exburſaſſe ⁊ maxime hoc ꝓcedit hodiernis tp̄ib⁹: in q̄b⁹ ꝯhentes ꝯfitent' recepiſſe alt' ab altero magnā q̄ntitatē arraꝝ: q̄ in veritate nunq̄ꝫ fuerīt numerate: ſꝫ ē nuda ⁊ ſimplex ꝯfeſſio. Et Bart. in tantū inheret huic opi. ꝙ ſubnectit fundū nō poſſe dari loco arraꝝ. ēt ſi vendēs ꝯſtituat ſe noīe alteri⁹ poſſidere. qd̄ ſatis placet. qꝛ.d.l. mlr̄ loq̄t' de arris traditis in q̄ntitate. ⁊ annullat aliaz penaꝫ: ḡ ex̄ illum caſum nō debem⁹ arras approbare. Et cū hac opi. trāſit.d.an. Reſpectu tm̄ arraꝝ dic̄ Panor. ꝙ ſibi placet opi. Jo. an. vt ꝯſidere't q̄ntitas ⁊ q̄litas ꝑſonaꝝ. maxime reſpectu recipientis qui hꝫ reddere duplicatas ⁊ quadruplicatas. Moue't qꝛ ꝑ rōnem legis naturalem debem⁹ recedere a v̄bis legis ⁊ ſuare ſniaꝫ legis. vt in.l. nō dubium. C. de legi. Sꝫ appoſitio pene in quacunq; parua quantitate nō tenebit. qꝛ odia nō debent extendi vt in regula odia. Quātum ad ſcōm. ſ. reſpectu pene ſ. vidiſti q̄d ſentiat Jo. an. ⁊ quid Bar. Sed colligendo dicta doc. dic ꝙ aut apponit' pena inter ipſos ꝯhentes. ⁊ indiſtincte non valet ſm̄ opi. ꝯmuniorem. Aut inter parentes ipſorum contrahentium. ⁊ tunc idem ſm̄ vnum intellectum in dicta.l. ticia. Aut inter alios ⁊ tunc aut iſti ſunt ita coniuncti cum contrahentib⁹ ꝙ veriſimiliter iſti inducerent' ad contractuꝫ ne coniuncti vel amici ſoluant penam. ⁊ tunc idē quod ſ. Aut non ſunt ita coniuncti: ⁊ cōmuniter tenet' ꝙ inter eos valet appoſitio pene. Quod ꝓcedit etiaz ſi extrane⁹ ꝓmiſit noīe mulieris ſub certa pena. licet Ho. hoc caſu teneat ꝯtrum. ſꝫ ꝯmuniter indiſtincte tenet' p̄mū. Ad vnum tm̄ ſingulare aduerte. ꝙ ſi extraneus ꝓmittit ſub pena ꝙ T. mulier contrahet matrimonium cum. S. Si facit quantum in eo eſt non incurrit penam. quia

difficultas ex quo factum est in obligatõe alterius
impedit pmissionẽ pene. vt in. l. si vẽdẽda. ff. ad. l.
ro. de iac. Idem Jo. pagli. Pro hoc. q2 sicut pmit-
tens p iuramentuz euitat piurium si fecit qntum
in eo est. vt no. glo. in. c. ex lris. el. ij. extra eo. g eo-
dem mõ dz vitare pene pmissionẽ. hanc etiaz opi.
sequit. d. an. ctvo2 tenẽ Bar. in sillib9 terminis in. l.
ptinu9. §. illud. ff. de v. ob. 7 hoc nota. Nã cõiter
accidit q qs pmittit p filio. vxore. seu amico q ra
tificabit Ↄctum sub pena. q si iste pmisso2 facit qn-
tum in se est euitat penam. Nec pcedunt vbi pe-
na Ↄsistit in pdendo. seu diminuẽdo patrimoniũ
sui. Sz qñ Ↄsistit in lucro captãdo. puta. dono vł
lego tibi. c. si Ↄtrexis mrimoniũ cũ. S. nunqd vale
at. Et est dicendũ q inter extraneos valet: seu ali-
os a Ↄhentib9. vt p Bar. in. l. ticio. §. ticio. ff. de cõ
di. 7 demõ. Sz inter ipos Ↄhentes nõ valet. vnde
si dico. pmitto tibi. c. si mecũ Ↄtraxeris nõ valebit
mrimoniũ. vt in. l. si ita stipulat9. §. si tibi. ff. de v.
ob. Ratio est: q2 intuitu libidinis videt illam in-
ducere ad matrimoniũ. Que rõ cessat inter alios a
contrahẽtib9. Hoc tñ limita singularit nisi is cui
facta eẽt pmissio foret nobilio2. q2 tũc videt dõare
potius animo Ↄpensaudi rõne nobilitatis. p hoc
qd notat Bar. in. l. j. C. de dona. ãte nup. Tercia
qõ. nunqd pignus possit interuenire p securitate
matrimonij Ↄhendi. vt sic matrimonio nõ securo
recipiens lucret pignus. Inno. in. d. c. gẽnia. tenu
it q sic. q2 loco arra2 põt pignus tradi. Idem te-
net spe. Jo. an. dicit distinguendum in qualitate
psona2 7 quantitate pignoris. vt s. dictum est in
arris fm eum. Bar. in. d. l. ticia. dicit q potest in-
teruenire: dũmodo pignus Ↄsistat in quantitate 7
realiter tradat. Que opinio nõ placet. d. an. q vi-
det in effectu Ↄcludere q nisi p interesse pstando
non potest pignus interuenire: q2 cum simus ex-
tra casum. l. si. C. e. non valet pmissio alicuius pe-
ne. Nam illa lex solum pmittit arras. Item pign9
non posset duplicari ex alia pte. Et sic Ↄctus non
esset equalis vtriqz parti put requirit illa lex si. Et
hec opi. placet Pano2. in fauorem libertatis mri-
monij. Quarta questio. nunqd saltez interesse pe-
ti possit a retrocedente si sponsalia fuerunt Ↄcta p
stipulatõez. Et quo ad ius canonicum non refert
vtrum interuenerit stipulatio vel pactum nudũ.
Ja. de are. Cy. 7 Ↄmuniter doct. in. l. j. C. e. 7 in. d.
l. ticia. tenent in distinete q nõ possit peti: nisi do-
lose ps se habuerit. Nam tũc altera ps poterit pe-
tere actione de dolo. Non aũt principaliter pter
stipulationem. q2 ex Ↄcessione iur7 potest qs rece-
dere a sponsalib9. vt. l. j. C. e. Item ne aliquo mo-
do intimidet matrimonium pter solutionem in-
teresse. Et hec opinio satis placet: tum fauore ma-
trimonij: tum quia sumus extra casum illius. l. si.
hec Pano2.

In quib9 casib9 soluunt sponsalia. Rñ. fm do-
cto. in octo. Primo si alter sponso2 transeat ad re-
ligionez. ex. de Ↄuer. Ↄiu. ex publico. nec pdit arras
quas dedit. 7 illas quas recepit restituet solum in
simplum. C. de epis. 7 de. l. deo nobis. Secundo.
soluunt sponsalia qñ sponsus non inuenit. quia
transtulit se ad aliam regionem. Si tamẽ hoc fuit
culpa eius qui pñs est. debet accipere aliquam pe-
nitentiam de periurio 7 de pmissione non fuata.
Et si terminus in sponsalib9 non fuit appositus
de Ↄhendo. tunc fm leges pñs tenet expectare ab-
sentem p biennium: si in eadem puincia pñs fue-
rit. vt. C. e. l. ij. tñ fm Hosti. Judex inspecta qua-
litate psona2 poterit tempus abbreuiare: vel pro
gare. Tercio soluunt si alter spõso2 post Ↄcta spõ-
salia incurrat lepraz vel paralisim: seu amittat ocu
los vel nasum. seu quicqz turpius ei eueniat. extra
de Ↄiu. lepro. c. literas. 7 extra de iureiur. quemad-
modum. etiam si iurata fuissent sponsalia. Secus
si esset matrimonium Ↄctum per verba de psenti.
Nam tunc solui non potest nisi per ingressum re-
ligionis. Quarto. si superueniat affinitas. puta. si
sponsus cognouit Ↄsanguineam sponse. vel econ-
uerso. extra de eo qui co. consang. vxo. sue. c. ij. Et
ad hoc pbandum sufficit sola fama. extra de psan.
super eo. vel fm Hostiẽ. sufficit vnus testis. extra
de testi. sup eo. Secus tñ si prius fuit matrimoni-
um Ↄctum p vbum de pñti. Quinto. solu unt spõ
salia si mutuo se absoluãt 7 fm cõio2ẽ opi. put no.
Pano2. in. c. pterea et eo. hoc etiam pcedit si spõ-
salia eẽnt iurata: lz qdam dixerint q hoc pcedit ex
Ↄparatiua pmissione ne deterius inde Ↄtingat: q2
sine peccato hoc facere sponsi nõ possint. Sz prima
opi. placet Pano2. Nam si pcederet ex tolerantia
pape: papa non induxisset similitudinẽ in dissolu
tione societatis. Sicut g mero iure socij pñt sibi re
mittere iuramentum: ita 7 sponsi. 7 ad tex. cum di
cit. in patientia. Dic q habuit respectum ad vulga
opi. Nam vulgares putant q isti incurrant piu-
riũ. Et p hoc isti sunt inducendi ad Ↄhendũ. hanc
opi. qsi cõio2ez sequit Inno. q dixit q aut iuramẽ-
tum pstat deo. 7 nõ põt remitti ab homine. Et dz
pstari deo qñ qs iurat volens pncipaliter Ↄplace-
re deo. Si aũt intendit ad tpale comodũ hoĩs tũc
dr pstitum homini. Et aduerte q licet omne iura
mẽtum pncipaliter tendat in deũ. q2 obligatio p-
maria acqrit deo. vt in. c. debitores. de iureiur. tñ
qñ Ↄcernit debitum hominis. de9 recipit iuramẽ-
tum ad illius comodum. 7 sic illo remittente deus
etiaz remittit. Ex quo põt inferri. si iuraui ducere
aliquem mulierẽ intuitu dei in vxorem. nõ põt il-
la mihi remittere iuramẽtum. Sexto. si alt co2 fu
erit fornicatus. in q casu licet alteri repellere forni-
cantem. d. c. quemadmodum.

Sz qd si sponsa ab alio violenter fuit cognita?
Rñ. Ho. dic q nõ dz cogi talẽ ducere. Hoc ve2
fm Ag. 7 glo. Ray. si vir vellit ad ordines pmoue
ri. Al's cogendus est ducere ex quo mulier nõ fuit
in culpa. vel ex culpa pcessit sponsalia. iõ obijci nõ
põt. d. c. quemadmodũ. nisi fm Ag. si tpe despõ-
sationis credebat eam esse virginem. 7 añ carnalẽ
copulam Ↄstiterit sibi esse corruptam. põt eam di-
mittere. Idem 7 fortius dic de fornicatione spñsali.
Septimo soluunt 7 soluta sunt sponsalia qñ spon
sus vel sponsa Ↄhit cum aliquo p verba de psenti
vel etiam p verba de futuro 7 sequit carnalis co-
pula. Octauo. qñ impubes qui contraxit spon-

salia venit ad etatem legitimam ⁊ petit absolui a vinculo sponsalium. ⁊ dari sibi licētiā nubendi alteri. ex. de despon. impu. c. de illis. ⁊ c. a nobis. Ho. etiam addit nonū. s. si fama hēat q inter eos sit canonicū impedimentū. ⁊ de fama doceat. extra eo. ti. in tua. ⁊ de psan. c. ij. de resti. sup eo. Et nota q in duob predictis casib soluunt sponsalia ipso iure. s. qñ transit ad religionē. ⁊ qñ ɔtrahit matrimoniū cum alia. Quicq etiam in sexto. s. pter fornicatōz si fornicatio sit notoria fm Host. in ceteris vo casib fm Ho. soluenda sunt auctē epi.

Quid si fiant sponsalia sub ɔditione. Rñ. Aut ɔditio est honesta seu vtilis. vtputa. Accipiam te si pētib placebit. vel si dabis. C. ⁊ tūc extāte ɔditiōe stat ɔmissio. Aut est inhonesta. ⁊ tūc: aut est ɔ bona matrimonij. ⁊ tūc non ɔhunt sponsalia. aut non est ɔ bona matrimonij. vt accipiam te si furtū feceris ⁊ tunc stat ɔmissio: sz tollenda est ɔditio.

Statutum. Pone. statuto cauet q qui non posuerit domū suā in registro cadat in penam ⁊ nō audiat in iudicio. Ticius nō posuit sz alius: ita q ipsa onera soluunt. An ticius q nō posuit illam domū in registro cadat in penam statuti. Rñ fm Bart. in l. cū filius. de le. ij. ob. q. T. nō cadit in penā statuti q in penalib ɔmittitur ad pene ɔmissionē euitandā nō refert p quem fiat dūmodo fiat. vt. l. si puellā. C. si man. ita fu. ali. vnde si testator mandauit fieri picturam vel monumentū in certo loco sub pena. ⁊ repiat illa pictura vel monumentū factū. suffiat ɔtum ad penam euitandā: lz nesciat p quem factum fuerit. secus tñ quo ad lucrū ɔsequendum. vide de hoc s. Emphiteosis. ⁊ c. Legare. Eodem modo dicit in casu. q nr̃ nō obstante q statutum loquat psonalit. ⁊ se ad psonā referat ⁊ in psonam scriptū sit. ⁊ hoc p rōem s. positam.

Statuto cauet q qlibet gaudens beneficio aq soluat. x. nūo vnus gaudet dicta aq in plurib locis an debeat soluere plura. x. Dic q nō. q statutum loquit psonalit p vbum qlibet. ⁊ vnius hois vnum est gaudium ⁊ patrimoniū ⁊ nō plurium. vt in. l. iurispitos. s. cū oriundus. ff. de excu. tu. ⁊ in. l. si is q tres. Et vbi plura. pter vnū: ibi tñ vnum. vt. l. acceptilatio. ff. de acceptila.

Statutū dicit q si rustici nō cepint malefactorem ipsi teneat damnū restituere. an ille q passus est damnū debeat ɔtribuere vna cum alijs. Rñ. Bar. in. l. ab omnib. s. si ticio. de le. j. q sic. Idem si ciuitas imponit collectam p soluendo alicui creditori suo ciui q etiam ille ciuis ɔtribuet. Item statutum dicit q ɔdemnatio facta de ɔsiliario q non venit ad ɔsilium diuidat int eos. Certe etiam ille q nō venit ⁊ fuit ɔdemnatus hēbit ptem. Item dicit ɔstitutio canonicoꝝ q canonicus non admittat ad pbendam nisi det fructus primi anni canonicis. Certe ille q dat fructus admittet ad ptem illoꝝ p d. s. si ticio. hec Bar.

Statuto cauet q ptās ⁊ anciani possint aliqd facere. vel q arbitrio ptātis ⁊ ancianoꝝ aliqd sit deliberandū: tūc ptās solus hz tantā ptātem qntā hñt omnes anciani. Et iō si ptās cum vno solo ex ancianis aliqd deliberet. alij nō potest ɔdicere fm Alb. ⁊ Bal. ⁊ Ja. bu. Et idem qñ imponeret pena capitaneo ⁊ ancianis: q capitaneus teneret ad dimidiam ⁊ oēs anciani ad aliam dimidiam. Predicta vident pcedere d iure. vbi tñ esset ɔsuetudo in ɔtrarium credo fuanda foret.

Statuto cauet vt qs pfecto officio gaudeat immunitate tali. ⁊ aliqs nō valēs pficere ppter infirmitatē transit ad aliud officiū leuius. an dēat gaudē q si primū officiū pfecisset. Rñ. Lu. ro. i suis singularib q sic. ⁊ dicit eē casum singularē. de hoc in. l. ex agētib. C. de prin. agen. in re. li. xij.

Pone. est statutū q q steterit i ciuitate p tot annos efficiat ciuis. ⁊ lz nō steterit ɔtinue sz p maiori pte hz locū statutū. tex. ē singularis i. l. cū delationis. s. sabinus de fun. instruc. ⁊ ibi Bar. idem Lu. ro.

Quid aūt si statutū vel ciuitas. vel dñs mādat aliqd festū sub certa pena celebrari. an possit. Rñ. Archi. flo. in sum. q penā pt exigere a violatorib sz culpā nō incurrūt. q n pnnet ad eos festa pcipe.

An aūt ciuitas q hz statuta ɔfirmata p supiorē possit ipsa reuocare absq auctē ipsius supioris. vide s. Iuramentum. ij.

Successio. Nota p declaratōe j. dicendoꝝ ⁊ eoꝝ q dicta sunt s. Hereditas. tres eē gdus vel lineas ɔsanguineoꝝ fm Asten. li. iij. t. xxv. s. Ascēdentiū siue pentū. Descēdentiū sine liberoꝝ ⁊ collateraliū. Testator aūt q̄diu hz aliquē de descēdētib. tenet illū heredē institue. vel exhedare. ⁊ si illū heredē instituat: nō tenet de aliq ascēdentiū in institōne mentōz facere. Ipsi eñ in infinitū ceteris pferunt. insti. de he. q ab inte. i pn. Deficientib aūt descēdētib ltimis: tenet suos ascēdentes ltimos si qs hz hēdes institue vl exhedare. C. ad se. ɔsul. or. q n es. Collaterales aūt nūq tenet instituē vl exhēdare. sz deficiētib descēdētib ⁊ ascēdentib ltimis: pt qs vult: siue collateales. siue alios sibi nō attinētes instituere heredes. nulla facta de collateralib mentione.

Quot modis dicat qs decedere intestatus. Rñ. Asten. li. iij. t. xxv. q sex modis. Primo si moriens nullū fecit testm. vel q noluit. vel q nō potuit. vel q filiusfa. vel pupillus erat. vel aliqd simile iuris impedimētū hēbat. Scdo. q ⁊ si testm fecit nō tñ iure. q. s. nō hūit ltimū numeꝝ testiū vl defuit alia solēnitas ltima. Tercio q etsi testm fecit illō tñ postea factū: est ruptū. s. posthumi generatōe vel irritū. s. p capitis diminutōz testōris. Quarto etsi testm ex omni pte sit ltime factū: nullus tñ ex eo heres apparet. q. s. vel institutus eē noluit etiā viuo testōre aut etiam ante aditā hereditatē decessit. vel ɔditio sub qua institutus erat defuit. pbant aūt isti q̄tuor modi dicta insti. in prin. Quinto si filius nominatim ⁊ cum causa legitima sit exheredatus. et post mortem testatoris proposita querela inofficiosi testamenti. ⁊ herede causam ingratitudinis non pbante testm p sniam est resetsum. Sexto si testamentum de iure ptorio p contratabulas resindat. Et his duob vltimis modis dicit quis

et postfacto testamēto decedere intestatus. C. de colla. l. vt liberis.

Quis succedit alicui ab intestato? R̄n. iure cōmuni laico mortuo primo succedūt descēdētes. secūdo ascēdentes. deinde collaterales proximiores; vt in auten. de here. q̄ ab inte. circa principiū colla. x. et ibi p3 q̄ fratres z sorores coniūcti defūcto ex vtroq3 parēte vocant̄ sil' cū parētib3. his aūt oīb3 deficiētib3 succedit vir vxori z econuerso. C. vn̄ vir z vx. l. j. vltimo succedit fisc9. C. de bo. va. l. j. lib. x. Clericō q̄3 ab intestato mortuo succedūt agnati f'm ordinē p̄notatū in bonis q̄ sibi intuitu p̄sone obuenerūt. xij. q. vltia. c. si. quib3 omib3 deficientib3 succedit ecclesia quasi fiscus. vt extra de suc. ab inte. c. j. vbi aūt dubitat̄ an bona sint ecclesie vel clerici. vi. de s. Clericus. iiij.

Qui aūt dicant̄ agnati vel cognati. vide supra Feudum.

Quō succedūt descēdentes? R̄n. In successione ab intestato p̄ma cā est descendētiū; vt s̄ dictū est. Nā3 in successiōe mortuo patrefa. vel filiofa. liberi ei9 si sint omib3 alijs p̄ferunt̄. Primi quidē3 grad9 equalit̄ nepotes z vlteriores in stirpes non distinguēdo sexū vel ius patrie p̄tātis. Succedūt ergo p̄mo filij si sint; siue mascul9 siue femia eq̄lit̄. Nepotes aūt succedūt in stirpē. i. in eā partē quā parētes eo℞ habituri erāt si viuerēt. C. de su. z le. here. l. ij. z i auté. in successiōe. ibi posita.

Quō succedūt ascēdentes? R̄n. deficiētib3 descēdētib3 succedūt ascēdētes hoc mō q̄ defuncto filio sine liberis parētes si soli sunt succedūt; salua p̄rogatiua gradus: q2 p̄r p̄fert̄ auo si ambo supsūt Et si pari gradu sunt parit̄ succedūt. p̄rni in dimidia z materni i alia dimidia. licz dispar sit numer9 vt si ex vna p̄te sit tm̄ au9 mr̄nus; z ex altera auus z auia p̄rni. Sz si cū parētib3 sint fratres vel sorores ex vtroq3 parēte defuncto piūcti; vocant̄ cum ascēdentib3 i gradu p̄ximis i virilē portionē. i. succedūt equalit̄ cū p̄re z m̄re z auo z aua z alijs descendētib3. Idē etiā est de filijs fratrū ex vtroq3 latē piūcto℞. z ita succedit femia sicut mascul9. Nec refert vtrū sit suus vel emancipatus; vt. C. ad ter. auten. defuncto.

Qui autē dicant̄ heredes sui necessarij vel extranei? Dic q̄ heredū. Alij sūt necessarij tm̄. Alij sui z necessarij. Alij extranei. Heres necessarius est seruus q̄ instituit̄ heres a dn̄o suo. ita tamen si cōsequat̄ hereditatē z libertatē sil' ex dn̄i testamento; vt q2 tempore testamēti z mortis erat in dominij p̄tāte. sic etiā ignorans z inuit9 fit liber z heres. vn̄ velit nolit tenet̄ hereditatē etiā s suspectā adire. z ip̄o dicit̄ necessarius. Sui z necessarij sunt liberi qui sunt in p̄tāte testatoris t̄pe mortis; vt filiusfa. z descēdentes ex masculo filio. Filij v̄o filie sunt in p̄tāte patris eo℞ z aui p̄rni. Dicunt̄ ideo sui; quia domestici; z viuo p̄re; quodāmō extimant̄ domini. Ideo v̄o dicunt̄ necessarij; q2 d̄ iure ciuili cogebant̄ heredes fieri; sed de iure pretorio p̄mittit̄ eis ab hereditate abstinere si velit. Extranei heredes sunt qui non sunt subiecti iuri testatoris; sicut filij emancipati. z liberi etiam a matre instituti vocantur extranei; q2 femine non habent liberos i potestate. probant̄ hec insti. de here. qua. z dif. in prin. et. §. sui aūt. et. §. ceteri. Itē heres. Alius est testamētarius. vt qui est in testamēto scriptus. Alius legitimus; vt is qui ip̄o iure z sine testamento defuncto succedit. Alius fideicōmissari9; cui ex fideicōmisso est hereditas relicta. Alius ē substitutus. sez q̄ alij substituit̄ heredi.

Quō succedunt collaterales? R̄n. cessantibus ascēdentib3 z descēdentib3 p̄mo vocant̄ fratres similiter z filij alicui9 fratris p̄us mortui. dico d̄ fratre illo z eius filijs; q̄ quidē frater de vtroq3 parēte piūgit eum de cui9 hereditate agit̄. et veniunt in hereditatē dicti fratres z eo℞ filij cum parētib3 defuncti z cū3 p̄ximis in gradu ascendentib3. Et dicti filij fratris p̄ferunt̄ illis fratrib3 defuncti qui sunt ex vno tm̄ parēte piuncti defuncto. C. de le. here. auten. cessante. Post fratres ex vtroq3 parēte. z eo℞ filios admittunt̄ fratres; sorores; z eorum filij qui sunt ex vno latere tm̄; z isti etiā fratrū filij p̄ferunt̄ patruis defuncti z alijs filib3. Post frēs z fratrū filios; admittunt̄ qui sunt gradu p̄ximiores. Et si pares sunt; pariter admittunt̄. C. de le. here. auten. post frēs. Et Cy. ibi ex. d. autē. infert q̄ vlteriores; post fratres z filios eorū succedūt ex se; z ideo nō p̄siderat̄ p̄sona eius a quo descendūt s̄ p̄siderant̄ tm̄ p̄sone succedētes; z sic veniūt in capita. Secus in p̄cedentib3: vt cū tractat̄ de successione patruo℞. auūculo℞. amita℞ z materterarū. vbi p̄siderat̄ p̄sona eius a quo descendūt. Et ideo veniūt i stirpes. vt s̄ auten. cessante. co. ti. Et f'm eūdem Cy. p̄dicta faciūt ad questionē. Cōsuetudo ē q̄ filia nō succedit in baronia. Pone quida3 baro habet fratres z h3 nepotē ex filia premortua. Decedit. nūquid admittet̄ nepos ad successionē i baronia. Dic q̄ non; quia nepos iste venit ex persona sue filie; z ideo repellendus. Sed pone q̄ nō essent fratres neq3 fratr℞ filij; sed vlteriores: tūc bn̄ veniret nepos; q2 tūc nō p̄sideramus p̄sonā eius a qua descendit; vt dicta auten. post fratres. z auten. §. p̄xima.

An aūt filij duo℞ fratrū succedāt in stirpes vl' in capita. Cy. in. d. autē. cessante. dicit q̄ i stirpes q2 cū semp̄ inueniant̄ filij fratrū succedēt i ius patris sui. Et ideo cū in eis inspiciat̄ p̄sona eius a quo descendūt: sicut pat' h̄ret vnā partē; sic z dicti filij tantūdē habebunt. Hanc opinionē tenent Ac. Ja. de ar. Dy. z Bar. in dicta autē cessante. Nota etiā f'm Bar. q̄ illud q̄d dicit̄: vt q̄ sit ex vno parēte vel vtroq3: nō habet locū nisi qn̄ tractat̄ de successione frat℞ vl' patruo℞. Secus si de successione vlterio℞. Et Jaco. bu. cōcludendo materia3 trāsuersaliū dicit q̄ si sint soli fratres: et tūc si sunt ex vtroq3 parēte veniūt virilit̄. Idē3 si oēs sint cōsanguinei vel oēs vterini. vt dicta auten. cessante z auten. sequēti. Si aūt quidā sint p̄sanguinei; q̄dā vterini. tūc i delatis a p̄re p̄ferunt̄ cōsanguinei In delatis a matre p̄feruntur vterini. In delatis aliūde admittunt̄ pariter. Nota tn̄ Alberi. in. l. iij. ff. xxxv. Guil. et Jo. de san. in sum. q̄ volūt q̄ si frat̄ relinquit fratrē z filios alterius fratr℞; q̄ nepotes

ff

nō vocabunt ad successionē patrui p̄mortui. alle-
gāt ad hoc. l. § si ex pte. ff. qd cū eo. Sec⁹ tn̄ fm eū-
dē Jo. si aliqs hēt duos filios vel filias: ⁊ vn⁹ eo-
rū relicto filio moriat: nā tūc fili⁹ vl' filia ⁊ nepti vl'
nepos ex altero filio pariter ad hereditatē vocant.

Utrū nāles filij succedāt p̄ri ab intestato? R̄n̄.
si legitima n̄ supsīt nec legitīa cōiux tūc nāles ab in-
testato succedūt i duab⁹ vncijs. Ita tn̄ q̄ si mr̄ su-
pest: vint' et portio d̄ ip̄is det. Et fz Azo. lz vxor n̄
capiat vl' succedat: tn̄ facit ne naturales possint ca-
pe vl' succedē: sicut ⁊ faciūt legitimi filij q̄ succedūt
⁊ repellūt nāles. Sz vbi repellunt nāles ꝑpt' legiti-
mā sobolē: vel legitimā cōiugē: debēt ip̄i naturales
pasci a succedētib⁹ arbitrio boni viri. Sicut aūt ⁊ in-
q̄tū ⁊ q̄n succedūt liberi naturales parētib⁹: ita et
intantū ⁊ totiēs debēt succedē parētes naāles fi-
lijs natura i b⁹: vt par pietas seruet eis. Et q̄ dicta
sunt de naāli b⁹ filij s: ⁊ de naāli b⁹ nepotib⁹ ⁊ p̄-
nepotib⁹ fuādā sunt. Ex testamēto aūt filij nata-
les succedūt sic. Nā si iste pater naturalis habeat
legitimos filios vl' nepotes. licz ei dare vl' relinq̄re
naturalib⁹. coiūg mr̄i vnciā vnā nō vltra: vl' soli
cōcubine semiunciā: nō vltra. Qd aūt vltra datū
est: applicat legitimis filijs vl' nepotib⁹. Si aūt nō
hēat legitīos filios vl' nepotes: vel descēdētes: sed
hēat ascēdētes: legitima pte relicta ascēdentib⁹. re-
liquū int' naturales distribuere pt. Si aūt nec ascē-
dētes nec descēdentes hēat legitīos. licet eos insti-
tuere insolidū heredes. hec Azo. Qui vo sūt ex dā-
nato coitu ab omni prorsus bn̄ficio excludunt. vt
C. de na. li. autē. licet. ⁊ i auten. ex cōpletu. C. de in-
ce. nup. Et glo. ibi in v̄. indigni. dicit ⁊ materne.
qd verū ē q̄n coitus p legē poterat accusari. al's nō
vt ex meretrice: quo casu matri nō patri succedit.
De hoc vide s̄. diffuse. c. Filius.

Et p predicta pōt solui questio quotidiana. An
sine cōsensu filioꝝ vl' heredū adultera possit institu-
ere filios susceptos de adulterio. Dic q̄ si i loco vl'
regiōe sit aliq̄ cōsuetudo sup hoc illa obseruāda
est. Cessante aūt cōsuetudine: dic vt in p̄cedēti. §.
⁊ dicto. c. Filius.

Sed q̄d de cōsuetudine aliquaꝝ terraꝝ q̄ mor-
tuo aliquo sine filijs dn̄s terre totū accipiat? R̄n̄.
fm Host. Talē cōsuetudinē obseruādā: si prescri-
pta sit. Potest eīn dn̄s allegare q̄ ab initio hoc pa-
ctū fuerit: q̄ tēra sua erat. De hoc vide s̄. Pedagiū

Surdus.

Utrū surd⁹. mutus.
⁊ cecus sit' possit cōhere mr̄imoniū? Pri-
mo videt' q̄ sic: q̄ pōt mulierē naturalit'
cognoscē. Itē hz rōnez naturalē. In cōtrāū videt': q̄
nūq̄ vidit mr̄imoniū cōhi: nec audiuit. Et sic cū
ignoret q̄d sit mr̄imoniū: nō videt' q̄ possit cōsen-
tire i mr̄imoniū. Ho. put recitat Panor. in. c. cū
apud. de sp̄ō. dicit cā aduertēdū ē verū possit expri-
mere suū cōsensū i cōhendo. ⁊ dz admitti. al's antē
repellit'. Ex gestis eīn et signis deseret⁹ iudex cōsi-
derabit. ⁊ i dubio cōsulēdus esset p̄nceps.

Suspensus

fm Guil. dr̄ quis
quo ad se q̄n q̄ quo ad se ⁊ alios q̄n. s. p̄

sententiā canonis vel hominis est suspensus. Et ta-
lis tenet' abstinere ab officio. An autē alij teneant'
abstinere. vid̄ s̄. Cleric⁹. iij. ⁊ Excōicatio. vj. in fi.

An aūt suspēsus ab officio dicat' suspēsus a iu-
risdictiōe. Glo. notabilis. in. c. audiuim⁹. xxiiij. q. j.
dicit q̄ suspēsus ab officio tn̄ nō potest ea q̄ sunt
officij. vtputa celebrare: sed bene pōt ea que sunt
iurisditiōis. vtputa cōferre p̄bendā. Si aūt q̄s est
suspēsus a iurisditiōe nō pōt ea q̄ sunt iurisditiōis
sz bene pōt ea q̄ sunt officij. Si aūt suspēsus est ab
vtroq̄ tūc neutrū pōt. Sed tu dic lati⁹ fm glo. et
cōiter doc. in. c. cū dilectus. de cōsue. q̄ suspēsus ab
officio nō pōt iurisditiōez exercere: nec eligere: nec
bn̄ficia cōferre. Et p hac opi. facit. d. c. cū dilect⁹. ⁊
tex. a cōtrio in. c. si celebrat. de cle. ex. mi. Et hec opi.
placet Inno. ⁊ cōpost. q̄ dicūt q̄ suspēsus ab offi-
cio ⁊ bn̄ficio: vel officio tn̄: vel simplicit': intelligit'
suspēsus ab omib⁹ p̄dictis: q̄ appellatiōe suspēsi-
onis in genere intelligit' de maiori suspēsiōe. ar. c.
si quē. de sen. ex. Secus dicūt in suspēso a pōtifica-
lib⁹: vel in eo cui est interdictus ingressus ecclesie.
Nā ista interdicta nō extēdunt' vltra i eis expssa.
Panor. aūt in dicto. c. cū dilectus. addit di. q̄ aut
q̄s est suspēsus minori suspēsiōe q̄ infligit' ꝑpt' par-
ticipationē cum excōicato. ⁊ illa nō p̄uat facultate
exercēdi iurisditionalia nec facultate eligēdi sz solū
participatiōe sacroꝝ. Et ꝑpter hoc nō pōt eligi in p̄-
latū. de hoc ē tex. clar⁹ i dicto. c. si celebrat. Aut est
alicui interdict⁹ ingressus ecclesie. ⁊ tūc solū ē p̄ua-
tus ptāte exercēdi ordinē in ip̄a eccl'ia. ⁊ si i ea cele-
brat efficit' irregularis: vt in. c. is cui. de sen. ex. lib.
vj. vn̄ si extr ecclesiā celebraret nō incurreret penā:
de quo tn̄ dic vt ibi notat'. hoc tn̄ interdictū nō p̄i-
uat facultate exercēdi iurisditionalia vel eligendi.
Aut suspēdit' ep̄us a pōnficalib⁹. ⁊ tūc solū censet'
suspēsus ab illis que depēdent ab ordine pōtifica-
li ⁊ nō ab alijs: q̄re puto q̄ sic suspēsus pt exercere
iurisditionalia q̄ vt dixi iurisditiōalia sūt separata ab
his q̄ sūt ordinis pōtificalis: vt in. c. trāsmissaz. de
elec. Et fm Ho. sic suspēsus a pontificalib⁹ si cele-
brat in pontificalibus nō est irregularis: quia pon-
tificalia nō sunt de substantia celebratiōis: nec de-
bemus aliquem iudicare irregularē: nisi inueniat'
expressum. Qn̄q̄ quis suspendit' a beneficio. Et
tunc nō intelligit' suspensus ab officio: vel iurisdi-
tione. Unde canonicus suspensus a suis benefi-
cijs potest eligere: vt in. c. cum vintoniensis. iun-
cto. c. cum in cūctis. de elec. Et nota glo. in dicto
c. cum vintoniensis. q̄ suspensio a benefitio solū
extendit' ad fructus benefitiorū: non autē ad fa-
cultatem administrandi in spiritualibus vel tem-
poralibus. Qn̄q̄ suspendit' quis ab officio ⁊ bene-
ficio simul vel suspendit' simpliciter. ⁊ tunc siue sit
suspensus ab homine: siue a canone inferente pe-
nam. vt in casu. c. j. de re iudi. li. vj. dicerem q̄ ta-
lis suspensio p̄uat facultate exercendi iurisditio-
nem spiritualē ⁊ conferendi beneficia ⁊ eligendi.
Quod intellige durāte suspensione. Nā ista sunt
fundata sup ordine ecclesiastico. Nam laicus nō
potest ista exercere. vt. xcvj. dist. bene quidem. Si
ergo quis suspendit' a fundamento iuris videtur

suspensus ab omni edificio qđ est. s. fundamentū. j. q. j. cū paulus. Et nota q̄ verbū officij est valde latū. Nam quicqđ hꝫ electus est officij pter beneficiū. ergo suspendēdo te officio. videor te suspēdere nedū ab ordine: sed etiaꝫ ab omni officio clericali. Si aūt quis suspendit simpliciter ab ordine. tūc si suspendit ab ordine pontificali: solū credo illū suspēsum ab his que sunt ordinis epalis. nō autē ab his q̄ sunt iurisditiōis. ar. eo. ti. q̄ s. dixi: qm̄ quis ē suspensus a pontificalibꝫ. Aut simplicit q̄s ē suspēsus ab ordine. ꝛ tunc dicerē ꝓpter quādam ꝯñtiaꝫ q̄ censet facta suspensio ab omibꝫ q̄ sunt fundata sup ordinē. vt a iurisditiōe spūali ꝛ omibꝫ silibus. Aut quis est suspensus ab officio. ꝛ censet directe suspēsus a iurisditiōe spūali ꝛ facultate eligendi et cōferendi bñficia p quādam ꝯñtiā. Pe. aūt de an. in de. cupientes. de pe. ponit distinctōem Gal. de cal. q̄ aut quis est suspēsus ab officio: aut bñficio: aut vtroqꝫ. Si a bñficio: siue a iure: siue ab homie. nō est suspēsus ab officio: q̄r officiū nō est accessoriū ad beneficiū: lꝫ ecōtra si est suspēsus ab officio aut per dictionē taxatiuā tm̄. aut simpliciter. Primo casu planū est q̄ nō est suspēsus a bñficio: cuꝫ tm̄ sit suspēsus ab officio: q̄r hoc sententie ꝓmulgatio voluit. Si aūt est suspēsus simplicit ab officio, aut hoc est ab homine: aut a iure. Si a iure aut ꝓpter crimē: aut ꝓpter infamiā vel ꝯtumaciam. Si ꝓpter crimē: tūc puto q̄ suspēsus ab officio sit suspēsus etiā a beneficio. vt. c. eos. et. c. si quis sacerdotū. lxxxj. di. Si aūt ꝓpter infamiā vel ꝯtumaciā sit suspēsus ab officio; nō est suspēsus a beneficio. vt in c. pꝛ̄sbyter si a plebe. ij. q. v. Si aūt ab homie est suspēsus ab officio. Si hoc est ꝓpter crimē graue: tūc est suspēsus etiā a bñficio. Si autē ꝓpter crimē leue vel etiā ꝓpter infamiā vel cōtumaciā. nō ē suspēsus a bñficio. Si est suspēsus ab vtroqꝫ. aut hoc est p dictionē. et. ꝛ tūc planū est. Aut p dictōꝫ vel. ꝛ tūc puto q̄ talis sententia nō valet ꝓpter incertitudinē fm̄ Gof. hec ille. Inno. aūt dicit simpliciter q̄ suspēsus ab officio tm̄; non dꝫ pcipere fructus bñficioꝝ. p. c. pastoralis. de ap. Sed Hosti. hoc intelligit qm̄ est suspēsus ꝓ graui cā. Secus si ꝓ leui vel infamia: ꝛ nō ē ꝯtumax.

Sed querit de notabili. q. Quis possit absoluē a predicta suspensiōe? Pan. in cle. monasterioꝝ. ð re. ec. nō ali. dicit q̄ aut papa ponit penā suspensionis vel interdicti ꝓpter ꝯtumaciā canonē cōdendo. ꝛ tūc putat q̄ inferior possit absoluere. extra ð sen. excō. nup. nisi ipe papa sibi reseruet absolutionez; vel alteri exp̄sse ꝛ determiate psone. hoc tenēt Vg. Go. Inno. Her. ꝛ Jo. in glo. xj. q. j. si inimicus. ꝛ xvj. q. vij. si q̄s. ꝛ Ho. Idē iudiciū ē si ꝯstitutionē inferioris approbat ꝛ cōfirmat de insti. et frequētibꝫ. Plus eñ nō operatur ꝯfirmare q̄ꝫ ꝯdere sententiā. ꝛ hoc nisi alteri reseruet absolutio. Si vo pena suspensiōis ꝛ huiusmodi sit p sententiā ab homie: tūc lgãs dꝫ absoluere: nō inferior. extra de offi. or. cū ab ecclīaꝝ. saluo casu. c. pastoralis. eo. ti. Idē tenet Guil. in spe. Idez panor. in. c. tam lrīs. de testi. quo ad hoc vltimū. scꝫ quādo est ab homine. Si vo suspensio sit ppetua que habet vim priuationis nō habet locū absolutio: ꝫ necessaria est dispēsatio ꝛ p nōā collatio. ꝛ tūc est videre an tale sit crimē in quo possit epūs dispēsare; vel nō. Et ī pmo casu poterit epūs dispēsare ꝛ cōcedere. puta beneficiū; vel officiū quoad ꝯcessionē executōnis ordinis. In secūdo casu nō poterit. vide tm̄ singularē limitationē ad p̄dicta: quā facit glo. in cle. j. ð here. q̄ vult q̄ aut suspensio lata a iure te iuris habꝫ terminū annexū: ꝛ nō relaxat p inferiorem ne frustaret ipius effectus. ꝛ hoc casu intellige glo. in. c. cupientes. in ꝟ. suspensos. de elec. li. vj. Aut non hꝫ tpūs determinatū: ꝛ si supior sibi reseruauit absolutionē. tūc idē dicendū. ar. ð. c. nup. Aut nō reseruauit; et pōt ar. ð. c. nup. hec glo. que licꝫ cōiter approbet; mi nō placet Panor. in dicto. c. tā litterꝫ. Ideo aliter distinguit. q̄ aut suspensio fit in penā aut in ꝯtumaciā. Pmo casu inferior non pōt suspensionē relaxare: q̄r nō debet remittere penā inflictam auctoritate iuris. ar. ij. q. iij. notandū. nisi forte vellet dispensare in casibus sibi ꝯcessis iuxta materiā. at si clerici. de iudi. Nec obstat. ð. c. nup. quia loquitur in excōicatione que nō est pena: sed medicina nec est ppetua: sed fert sub quadā cōditione tacita donec satisfecerit. vnde epūs relaxando cū satisfactiōe nil noui facit: sed potius ius cōe exequit. sed in casu nostro remitteret penā. Et paria sunt quē suspēdere ꝓpter delictum ppetuo; vel simpliciter. vt extra de cōsti. ex lrīs. Si vo fuit facta suspēsio ꝓpter ꝯtumaciā: tunc ꝓcedit equiparatio ad excōicationē. ꝛ p hoc dicit Inno. nō bñ dicere in. c. ij. de solu. qui simpliciter idem sentit esse in suspensiōe qđ in excōicatione. Et intellige inferiorem in casibus p̄dictis posse absoluere: quādo excōicatio vel suspēsio est lata a canone. Secus si ab homie. hec Panor.

Que aūt sit differētia inter suspēsionē. depositionē. ꝛ degradationē stricte sumēdo ipos terminos. nā large frequēter sumūtur in iure vnū pro alio. Suspensio eñ importat priuationē executionis legitime ordinis vel officioꝝ ecclīasticoꝝ simpliciter: vel ad tpūs. ꝛ cū spe dispensatiōis: q̄ qñqꝫ a iure: qñqꝫ a iudice infert. Depositio importat priuationē executiōis legitime officioꝝ ꝛ beneficioꝝ ecclīasticoꝝ possessiōis simpliciter: ꝛ ex toto absqꝫ spe restitutiōis: retento tamē p̄uilegio clericali: q̄a cōueniri nō pōt ī iudicio seculari: nec capi: nec puniri a laicis. ꝛ fit p sententiā homīs cōiter. Nec pōt inferri hec pena ab inferiori epō q̄ hoc agere pōt erga ꝓpriū subditū: assistēte sibi canonico numero epoꝝ si ē in sacris. alr̄s sufficit ꝓpria sententia epi sine alioꝝ p̄sentia. Depositus aūt ꝛ degradatꝰ nō pōt restitui ad officia sua nisi p dispensationem pape. Degradatio vltra penā depositiōis hoc addit. q̄a priuat p̄uilegio clericali omni cū certa solēnitate. caracter tamē ei auferri non potest. de hoc vide s. Degradatio.

Vtrū suspēsio possit suspēdi p appellationez? Rñ. Sicut excōicatio: sic ab officio vl̄ ingressu ecclesie lata suspēsio p appellationē sequētē minime suspendit. vt ex̄ de sen. ex. is cui. li. vj.

Vtrū suspēsus a participatiōe: vel collatione

sacramētoꝝ si cōtrafaciat sit irregularis? Rñ. fm Inno. ⁊ Jo. ꝙ nõ. extra de cle. ex. mi. si celebrat. Talia enĩ nõ sunt ordinis: qꝛ ⁊ laici ꝑticipãt sacramētis ⁊ ꝯferũt sacra.

Ubi tꝑus ponit̃ sine ꝑfinitiõe: vt cum q̃s sine tꝑis ꝑfinitione bñficijs priuat̃: ꝑpetua priuatio intelligit̃. vt. C. de pe. l. seruus. ꝓ hoc facit qđ ĩ. dicit panor. ꝙ pãria sunt quẽ suspẽdi ꝑpetuo: ⁊ simpliciter. Nõ nota.

Tabellio est publica

persona: hñs officiũ scribẽdi instr̃a ad faciendũ fidem.

Utrũ clerici possint exercere officiũ tabellionatus? Rñ. fm Ray. clericis ĩ sacris ordinib⁹ ꝯstitutis est penit⁹ interdictũ. ⁊ si illud habeãt ad dimittendũ ꝯpellẽdi sũt ꝑ subtractionẽ bñficij appellatione postposita. extra ne cle. vel mo. sicut. Exquo infert ibi Panor. ꝙ tabellio effectus cleric⁹ nõ perdit ipso facto tabellionat⁹ officiũ. Si enĩ eis debet interdici officiũ. ergo illud nõ ꝑdiderunt. Idẽ videt̃ in tabellionib⁹ effectis religiosis: vt ꝑ religiõez nõ ꝑdiderint officiũ: ꝫ exercere nõ debẽt nisi in cã hereris. ter. est notabilis in. c. vt officiũ. de here. li. vj. Silr̃ in tabellionib⁹ effectis decurionib⁹ vl' advocatis: qui ꝑ suꝑuenientiã dignitat̃ nõ ꝑdũt officiũ: ꝫ illud exercere nõ debẽt.

Et ꝑ hoc infert ad aliã. q. An clericus effectus tabellio ꝑdat eo ipso clericat⁹ priuilegiũ et bñficiũ? Rñ. Panor. de mẽte Jo. an. vbi ĩ. ꝙ nõ. Ratio ẽ Sicut enĩ ꝑ suꝑuenientiã clericat⁹ nõ ꝑdit̃ tabellionat⁹: saltẽ in habitu: vt in dicto. c. sicut. ⁊ in. d. c. vt officiũ. ita ꝑ suꝑuenientiã tabellionat⁹ nõ dꝫ perdi clericat⁹ vl' beneficiũ: qꝛ ista nõ sunt incõpassibilia saltẽ in habitu.

Quare aũt ꝓhibet̃ clericis hoc officiũ exercẽ, dicit Panor. ꝙ hoc est pͥmo: qꝛ hoc officiũ dicit̃ vile: cũ tabellio dicat̃ seru⁹ public⁹: vt in. c. ij. ď vsuris. li. vj. secũdo qꝛ hoc ẽ officiũ seculare. Hinc dr̃ seru⁹ public⁹ a seruiẽdo oĩb⁹.

Utrũ cleric⁹ possit exercere hoc officiũ ĩ causis ecclesiasticis et spũalib⁹ corã iudice ecclĩastico? Panor. ꝯcludit ꝙ aut corã papa seu ei⁹ curia hoc officiũ exercet. ⁊ ẽ admittend⁹. maxĩe si a papa habuit hoc officiũ. Nã ĩ papa admittẽdo: vel ei hoc officiũ tribuẽdo: videt̃ eũ habilitare. ar. in. l. idez vulpianus. ff. de excu. tu. Aut ĩ alia curia: ⁊ tũc aut habet ꝯpetẽtia salaria. ⁊ dicerẽ ꝙ nõ: cũ indistincte ꝓhibeat̃ in. d. c. sicut. qꝛ vt dicit glo. ibi. est qđdã gen⁹ negociationis qđ ꝓhibet̃ clericis. et ne cle. vel mo. c. j. Aut indiget: ⁊ tũc arbitror eos admittẽdos. et sic ꝑnt iura diuersa ad ꝯcordiã reduci.

An aũt cleric⁹ q̃ nõ est ĩ sacris possit hoc officiũ exercere? Jo. an. in dicto. c. sicut. videt̃ velle ꝙ sic ꝑ ter. ibi q̃ facit mẽtionẽ ď ꝯstitutis ĩ sacris. Do. An. v. det̃ velle hoc verũ nisi hẽat bñficiũ. ꝫ Panor. dic̃ eũ nõ ꝑdẽrasse dictũ Jo. an. Et dic̃ ꝙ ille tex. videt̃ in õnĩ. Nã ĩ ꝓhibet clericis ĩ sacris sb̃ priuatiõe bñficioꝝ. ergo ñ ꝓcedit ĩ minorib⁹ quã bñficiati. Posset tñ dici ꝙ h̃ acꝗrunt sacri ordines largo mõ ꝓ oĩb⁹ ordinib⁹ q̃ idistĩctẽ ter sa-

cri sunt. vt notat̃. xxiij. di. ĩ sum. Sed vbi bñficiũ nõ sufficeret posset hoc exercere. Nã tũc talis nõ põt dici bñficiat⁹. ar. c. ij. de trãsla. pla.

Sed qđ si cleric⁹ ĩ sacris nõ hꝫ beneficiũ? Rñ. panor. ꝙ põt hoc officio vti. Imo plus dic̃ Jo. an. ꝙ hoc officiũ nõ ꝓhibet̃ ꝑ se clericis: ꝫ causatiue scꝫ ꝑ subtractionẽ bñficij. Et ꝑ hoc pꝫ ꝙ nõ ꝑt indistincte clericis ĩ sacris prohiberi hoc officiuz. Et hoc placet panor. vt possit vti si nõ hꝫ bñficiũ: cuz posset ⁊ tũc exercere negociatiõez honestã.

Quid si cleric⁹ de facto: hoc statuto nõ obstãte fecit instr̃m. Nũquid teneat. Inno. dicit ꝙ si fecit instr̃m anteꝙ̃ ei interdicat̃: tenet. sec⁹ si postea. Et põt esse rõ fm Jo. an. qꝛ interdicto officio: interdicit̃ ei⁹ executio. ar. de appel. c. pastoral. al's hec interdictio eẽt delusoria. Sꝫ ipse Jo. an. tenet ꝙ siue ꝑcedat interdictio siue nõ valere instr̃m. lꝫ puari possit bñficio. Mouet̃ qꝛ ibi hec sola pena imponit̃. vñ aliã inuenire nõ debem⁹. Pe. de an. ĩpugnat hoc dictũ Jo. an. qꝛ pene appositio in actu a iure ꝓhibito nõ cõfirmat actũ ꝯ inhibitionẽ attentatũ. vt notat Bar. in. l. ꝑtor ait. ff. de no. op. nũ. vñ melior rõ videt̃ fm eũ ꝓ dicto Jo. an. qꝛ ĩnullatio instrumẽti ꝓpter carentiã fidei nõ ꝯcernit ꝑsonã clericũ: ꝫ ptes qb⁹ ꝓhibitio nõ est facta. Et ꝑ hoc forte nõ esset malũ distinguẽ fm eũ. ꝙ si publice ꝑ edicta solẽniter publicata sit facta interdictio clericis: ita ꝙ potuit verisilr̃ trãsire ĩ noticiã ꝑplꝭ: nõ valebũt instr̃a. al's sec⁹. sicut obseruat̃ in ꝓdigo: cui bonoꝝ admĩstratio ẽ interdicta. vt. l. is cui bonis. ff. de v. ob. Et panor. videt̃ ꝯcludere ꝙ cleric⁹ aũ interdictũ si cõficit instr̃a: tenent. exquo tolerabat̃ in officio rõne publici officij. Sꝫ vbi fuit clericis ꝑ superiorẽ interdictũ: ⁊ tũc aut palã ⁊ publice. ⁊ nõ valebit instrumẽtum: qꝛ gesta rõne publici officij post interdictũ superioris nõ tenẽt: vt in. c. veritatis. de dolo ⁊ cõtu. Nec põt allegari tolerãtia: exquo publice emanauit ꝓhibitio. Aut interdictũ ñ fuit publice factũ. ⁊ tũc tenet in ꝑiudicium ꝓhibiti vt possit beneficio priuari: vt in. d. c. sicut. Sed gesta rõne publici officij tenẽt: saltẽ q̃ ad ignorãtes. vidꝫ de hoc ĩ. Absolutio. j. ⁊ Cõfessio. iij.

Utrũ tabellio ꝯstitutus a laico possit sup ecclesiasticis ꝯficere instrumẽta? Rñ. Panor. vbi ĩ. ꝙ sic. Et hoc videt̃ sentire Bar. in. l. j. ff. de of. ꝓco. ⁊ in. l. cũctos ꝑplos. C. de sum. tri. vbi firmat notariũ ꝯstitutũ a ꝑncipe posse cõficere instr̃a de voluntate partiũ in alieno territorio. Idẽ Bal. in. d. l. cũctos populos. vbi plus sentit ꝙ etiã nõ ꝯstitutus a ꝑncipe: ꝫ ꝑ statutũ loci: poterit inter subditos in alieno territorio hoc officiũ exercere: qꝛ hoc officiũ notarij nõ hꝫ iurisdictionẽ annexã: ꝫ est qđdã officiũ qđ pñt exerceri sine iurisdictiõe ⁊ sine distinctiõe territorij. Idẽ in notario creato ab imperatore: vt possit cõficere instr̃m ĩ terris eccl'ie. Idem tenet do. An. in. c. ꝑ venerabilẽ. q̃ fi. sint le. Sꝫ panor. vltra alios adducit tex. in. c. q̃ꝫ de vsu. li. vj. vbi in cã ecclĩastica seruus public⁹. Et sic not in laicis notarijs. secũdo adducit. c. cuz dilect⁹. de fi. instru. vbi ꝯstructado ꝑtie ꝑt dari hãc ꝑtãtez ꝯficiẽdi instrumẽta al's nõ habẽtib⁹: cui⁹ instr̃a faciũt fidẽ

in vtroq₃ foro.

Vtrũ epũs possit in ecclesiasticis ꝯstituere clericũ tabellionẽ. Rñ. ꝼm Ray. põt ꝑ totã diocesim suã cui cura oĩm ẽ cõmissa, x. q. j. regẽda. Et si fecit poterit ille vocari ad scribendũ acta ecclesiastica fori. Et sic ꝯstitut⁹ ab epõ nõ hꝫ ptãtem ex̃ diocesim illi⁹ q̃ ip̃m ꝯstituit. ff. de iur. om. iudi. l. fi. Sed tñ si simpliciť ꝯstitutus sit tabellio. maxime ab epõ q̃ haberet sup hoc ꝓuilegiũ: põt etiã iste vbiq₃. Addit etiã Mo. q̃ ex quo q̃s simpliciter ꝯstitutus est tabellio ab illo q̃ hꝫ hanc ptãtez: põt vbiq₃ ꝯficere instrumẽta: sicut p̃sbyter semel ordinat⁹ vbiq₃ celebrat. Limita tñ hoc ꝓut ꝓxime dictũ est.

Allia siue exactio. vide s. Pedagiũ ⁊ Restitutio quarto.

Testamentũ. j. cõmuniter.

Quid est testamẽtũ. Rñ. Panor. sup rubrica de testa. dicit q̃ testamẽtũ ẽ nr̃e volũtatis iusta sentẽtia de eo qđ q̃s post mortẽ suã fieri vult cũ heredis institutiõe: vt habeť in l. j. iũcta glo. ff. e. vñ sine heredis instõne nõ est testamẽtũ. vt insti. ð lega. §. ante heredis. Et p ꝯñs testamẽtũ nõ ꝯp̃hendit codicillũ; q̃ i codicillo nõ põt dari hereditas. C. de codi. l. ij. et l. si idẽ. Nec ꝯp̃hendit donationẽ cã mortis; que est quasi quedã vltima volũtas.

Quis põt facere testamẽtũ. Rñ. panor. vbi s̃. q̃ edictũ de testamẽtis ẽ ꝓhitoriũ. Oẽs ergo possunt testari q̃ nõ sunt exp̃sse ꝓhibiti.

Qui aũt ꝓhibeanť testari. Dic p̃mo q̃ ꝓhibeť furiosus seu mẽtecapt⁹ nisi hẽat lucida interualla l. furiosum. C. qui te. fa. pos. secũdo ꝓhibeť mut⁹ ⁊ surd⁹ a natiuitate. secus si ex accidẽti ⁊ scribẽ sciat vt. l. discret⁹. C. q̃ te. fa. pos. Idẽ Bar. ibi q̃ addit q̃ surd⁹ tñ testať mut⁹ tñ testať si scribẽ scit. ð l. discretis. tercio si nõ valet articulate loq̃: ita q̃ nõ p̃t exp̃mere nomẽ heredis nec scribẽ. vt in. l. in hemis. C. de testa. vbi Bar. ex illa. l. infert q̃ ille qui nõ põt articulate loq̃: mortuo ẽ silis. et iõ cũ testator loquiť balbuciẽdo enim ꝓus fuerit hõ recte lingue: si faciat testamẽtũ nõ valet. Et dicit semel fecisse exceptionẽ ad impugnãdũ testamẽtũ qđ daꝫ; qđ erat factũ ab eo q̃ nõ poterat articulate loqui. quarto impubes. vñ nisi mascul⁹ sit in. xiiij. femĩa in. xij. testari nõ possunt. l. q̃ etate. ff. e. q̃nto filius fa. nisi in castrensi vel q̃si. vt in. c. licꝫ de sepl. li. vj. ⁊ in. l. pe. C. q̃ te. fa. pos. sexto ꝓdigus cui bonis interdicta sunt a iudice. l. is cui. ff. e. ꝫ testamẽtũ p̃us factũ valet; vt ibi. De hac mã ꝓdigoꝝ vide singularia s̃. Donatio. ꝫ. septimo damnat⁹ ad mortẽ naturalẽ vel ciuilẽ. puta q̃ deportat⁹. vñ cõiter teneť q̃ tales nõ possunt testari; etiã si effugiãt de manibus iudicũ. vt in. l. eius. ff. e. Si aũt q̃s ẽ damnat⁹ ad penã inferiorẽ: cõiter nõ eff icit intestabilis. puta si fuit ꝯdẽnat⁹ ad amputatiõꝫ man⁹ vel vt euelleť oculi. Et Bar. in ð. l. ei⁹ in. §. si cui. ex illo. §. infert q̃ dãnatio q̃ ꝑdiť vita. libertas. vel ciuitas impedit testamẽtũ fieri ⁊ rũpit iã factũ. Secus in dãnatiõe ꝑ quã tñ leꝫ. k. vide etiã qđ notat Azo. C. qui te. fa. pos. q̃ dãnatus ad mortẽ testamentũ facere nõ põt; siue sit dãnat⁹ vt moriať; siue vt fiať seru⁹ pene: siue sit deportat⁹ i insulã. Relegati aũt q̃ nõ amittũt libertatẽ vel ciuitatẽ; testamẽtũ facere possunt. si q̃s tñ eoꝝ fuerit damnat⁹ ⁊ appellauerit; interim testamẽtũ facere põt. ð. l. eius. ⁊ l. qui a latronib⁹. ff. eo. ti. Vide etiã Zab. in cle. j. de pe. ⁊ re. vbi querit an damnatus vltimo supplicio possit testari. Et videť q̃ sic. q̃ sepe damnať quis absens ex vi statuti; q̃ de iure cõi damnari nõ põt ff de pe. l. absentẽ. Et rñdet ꝼm Bar. ⁊ Bal. in dicta. l. eius. q̃ si ẽ dãnatus ⁊ detẽtus; ita q̃ infallibiliter fiet executio; nõ valet testamentũ. vt notatur C. de do. inter vi. ⁊ vxo. auten. ꝫ hodie. Sed si dãnať ad mortẽ in absentia ex forma statuti; testamẽtũ nõ valet quo ad fauores municipales quib⁹ bãniti nõ gaudẽt tanq̃ꝫ hostes sue ciuitatis. ff. de capt. ð. l. amissiõe. ꝫ quo ad ius cõe valet testamẽtũ q̃ nõ ꝑdit ius cõe. De huiusmodi exbãnitis vide singularia s̃. c. Fili⁹. in fi.

Dubitať de dãnato ad ꝑpetuũ carcerẽ ⁊ in laico cõis sentẽtia ẽ q̃ est intestabilis. vt in. l. ij. ff. de pu. iudi. ꝫ i clerico dicit Panor. audiuisse varie fuisse ꝯsultũ. Nã quidã ꝯsuluerũt q̃ nõ põt testari. q̃ illa pena eq̃ꝑatur pene mortis seu deportatiõi vt notat Inno. in. c. q̃liter. el. ij. de accu. Cõsulentes vo oppositũ moti sunt; q̃ ius canonicũ nõ imponit ꝑpetuũ carcerẽ in penã; ꝫ ad pniaꝫ. vt in. c. nouim⁹. de v. sig. ⁊ in c. q̃uis. de pe. li. vj. ergo nõ dꝫ hec pena inhabilitatis testandi ꝓdire ex pniã. Et hec opi. est minor; ꝫ alia videť verior; q̃ negari nõ põt q̃n ille sit q̃si mortu⁹. Octauo ꝓhibeť publicus vsurari⁹; nisi p̃stet cautionẽ iuxta formã capituli q̃q̃. de vsu. li. vj. Nono ꝓhibeť excõicatus ꝼm opi. quorũdã quos sequiť glo. in. c. decernim⁹ de sen. excõ. li. vj. Sed Jo. an. ⁊ Inno. tenẽt ꝯtrariũ ⁊ est hodie cõis opi. nec eq̃ꝑatur deportato. Decio ꝓhibeť seru⁹. xxij. q. ij. illud. ⁊ l. fili⁹. ff. ð testa. Undecimo q̃l[illegible] religiosus q̃ ꝓfiteť tria substãtialia regule. extra eo. c. ij. ⁊ i auten. ingressi. C. ð sa. san. eccle. sec⁹ ð religiosis largo mõ sumptis. Duodecimo hereticus. Rõ q̃ heretic⁹ nihil hꝫ cũ oĩa bona sua sint ꝯfiscata ip̃o iure. vt in. c. cũ ꝼm. ð here. li. vj. vñ etiã si post mortẽ posset detegi queꝫ fuisse hereticũ i. vita: oĩa bona p̃nt apprehẽdi. vt in. c. ij. de p̃script. in. vj. Nota tñ q̃ hmõi heretici et si leta cũ bona ꝯsciã p̃nt retinere bona sua donec sequať sentẽtia: saltez declaratiua sup facto. De hoc vide s̃. singulariť Absolutio. j. in excõicatõne ð insecutorib⁹ cardinaliũ. Terciodecimo ꝓhibeť dubius de statu suo: ⁊ diciť dubi⁹ q̃ñ dubitať an sit in eo statu quo testari possit; vt. l. de statu. ff. eo. Quartodecimo ꝓhibeť obsides. ⁊ intelligo ð obsidibus id est captiuis populi romani vł ecõuerso. puta si apud infideles essent xp̃iani obsides vel econtra. sec⁹ i obsidib⁹ q̃ q̃tidie traduñť ab vna ciuitate alteri. vt notať in. l. obsides. ff. eo. Quitodecimo ꝓhibeť dãnatus ob carmẽ famosuꝫ. puta q̃ cõfecit libellũ famosum i iniuriã alteri⁹. ⁊ de illo fuit dãnatus. vt i. ð. l. is cui. Sꝫ dubitať an infamis ex aliq̃ cã poss. ꝯdere testamẽtũ. et cõiter teneť q̃ sic; nisi

reperiatꝛ specifice ꝓhibitū. Et nota ꝙ dicitꝛ libellꝰ famosus qñ aliq̄s scribit cedulā ↄtinentē iniuriā: seu infamiā alterꝰ ⁊ ꝓiicit illā in loco vbi inueniatꝛ ⁊ sic aliꝰ infametꝛ. Sextodecimo reus criminis lese maiestatis. l. q̄sq̄s. C. ad. l. iul. ma. Et ō hoc dic vt dictū ē ō. de heretico. Decioseptimo is q̄ est apud hostes captiuꝰ. d. l. eius. Decioctauo carēs vtroq̄ lumie. hodie tñ pōt testari: dūmō seruet qđ habetꝛ in. l. hac ↄsultissima. C. q̄ te. fa. pos. vt articulate ⁊ clare in p̄ntia testiū exprimat nomē heredis. ⁊ Bar. in. d. l. hac ↄsultissima. dicit scholaribꝫ ꝙ biñ notēt illā. l. q: ex ea poterūt hr̄e multuꝫ de honore: q: sepe hoīes excecantꝛ ꝓpter infirmitatē vel alia accidētia ⁊ faciūt testamentū de iure cōi: ⁊ illud testamentū nō valet.

An aūt p̄dicti ꝓhibiti a iure testari: possint disponē i pias causas? Et p̄supponit panor. ꝙ oīe relictū ꝓ aīa dicitꝛ ad pias causas: vt in. c. req̄sisti. extra eo. De surdo ⁊ muto seu nō valēte articulate loqui: ad pias causas possunt disponere: dūmō saltē nutu. i. signo possint exprimere volūtatē. Nā cum tales possiut cōtrahere matrimoniū: vt in. c. cū apud. de spon. infertꝛ ꝙ habent intellectū naturalē. Sed in istis dispositiōibꝫ ad pias causas: sufficit sola facultas iurisgentiū seu naturalis: nec curamꝰ de solēnitate iuris ciuilis. vt in. c. relatū. el. ij. extra eo. vñ Bal. dicit ō quodā aduocato q̄ ꝓpter infirmitatē nō poterat loqui nec scribere ſ; religioso quodā sibi dicēte vt ꝓuideret de aīa sua. et ꝙ si volebat bona sua dare paupibꝫ apiret librū. si sanus mēte aperuit librū: valet dispositio. Et ponit Bal. regulā. ꝙ ad pias causas valet testamētum nutu factuꝫ. ꝓ hoc bona glo. in. c. cū tibi. extra eo. De impubere cōiter tenetꝛ ꝙ nō p̄t disponere etiā ad pias causas. vnde ⁊ miles ante pubertatē non pōt testari ꝓpt defectū iudicij: vt in. l. fi. C. ō testa. mili. In filiofa. cōclude ꝙ in castrēsi vel quasi pōt testari vt vult: ſ; in aduēticijs quoꝝ hꝫ ꝓprietatem est dubiū. Nā si vsusfructꝰ acq̄ritꝛ patri: oēs tenēt ꝙ testari ad pias cās nō pōt inuito patre. vt in. l. pe. C. qui te. fa. pos. Sed ē dubiū qñ vsusfructꝰ est penes filiū. Bar. in. l. j. C. ō sa. san. eccle. voluit ꝙ possit testari ad pias cās etiaꝫ inuito patre: q: oīs solēnitas iuris ciuilis est remissa i legatis ad pias causas. d. l. j. ⁊ in dicto. c. relatū. Sꝫ Bal. tenet ibi ↄtrariū allegat bonū tex. in. c. licet. de sepul. in. vj. vbi dicitꝛ ꝙ filiusfa. nō pōt disponere inuito patre etiā ꝓ aīa: nisi de castrēsi vel quasi. Et hec opinio videtꝛ verior ꝑ illū tex. ne spoletꝛ pater ꝓpter fauorē pie cause: cui debentꝛ bona filij.

An aūt ↄsentiēte patre filiusfa. in istis aduēticijs i quibꝫ patri nō q̄ritꝛ vsusfructꝰ possit facere testamētū ad pias cās ⁊ donare? Bar. in. l. qui in p̄tāte. ff. e. dicit ꝙ sic. et dicit hoc ꝓbari in dicto. c. licꝫ. i fi. a ↄtrario. Et videtꝛ esse cōis opinio legistarū. licꝫ Imola. ⁊ Jo. an. sint in ↄtrariū. Et hoc videtꝛ tenendū saltē de iure canonico ꝑ dictū. c. licet. q̄ tex. hoc ꝓbat in duobꝫ locis. Primo eñi tex. dicꝛ ꝙ filiꝰ pōt iudicare ꝓ aīa. ⁊ glo. exponit. i. in vltia volūtate relinquere. ⁊ sic verba sunt generalia ad omnē vltimā volūtatē. Secūdo subdit tex. ꝓ aīa:

que verba clarē ostendūt ꝙ verbum. iudicare. ibi positū nō debet intelligi de donatiōe causa mortꝭ q: illā filiusfa. patre cōsentiente facere potest absq̄ hoc ꝙ donet ꝓ anima. casus est. in. l. tam is. ff. de do. causa mortis. Facit etiā ad hoc: q: ratio quare de iure ciuili filiusfa. nō pōt testari etiā de cōsensu patris est: q: vltima volūtas esset captatoria: ⁊ dependeret ex alieno arbitrio. vt. l. illa institutio. ff. ō de here. insti. Sed ius canonicū nō curauit ō hac solēnitate iuris ciuilis. imo de iure canonico volūtas captatoria sustinetꝛ: vt in. c. cū tu. de testa. vnō cū seruemus ius canonicū in relictis ad pias cās seruāda est hec opi. cōis: iudicādo vt filiusfa. cum voluntate patris possit testari ad pias causas ⁊c̄. Sꝫ vide Bar. cep. in tractatu suo de cautelis. vbi ponit modū vt filiusfa. etiā in potestate pr̄is possit testari inuito patre. s. ꝙ suscipiat saltem primā tonsurā. Et ꝓ hoc vide glo. singularē. xix. q. vlti. c. q: ingrediētibꝫ. q̄ dicit ꝙ clericꝰ in potestate constitutus pōt testari ⁊ loquitꝛ indistincte. Et allegat autenticā p̄sbyteros. C. de epi. ⁊ cle. De prodigo post iterdictū cōiter tenetꝛ ꝙ nō potest testari etiā ad pias causas: q: post interdictū nō habet administrationē bonoꝝ suoꝝ. De vsurario Bar. tenet ꝙ ex quo est publicꝰ: ⁊ nō dedit cautionē: non pōt aliquid disponere ꝓ aīa: q: nec ecclesia dꝫ recipere oblationē talis. Et idē dicit de quolibꝫ decedente in mortali: q: cū sit extra vnitatē ecclesie: nō potest dici relictū ꝓ aīa. Nā ecclesia ꝓ talibꝫ nō orat. Ex quo infert ꝙ relicta ꝑ istos nō gaudent priuilegio attributo relicto ad pias cās. Bal. in hoc vltimo tenet ↄtrariū: q: priuilegiū istud est attributū nō solū fauore relinquētis: ſ; etiā fauore illius cui fit relictum. Sed panor. dicit ꝙ vsurarꝰ publicus nō pōt aliq̄d relinquere: q: nō valet testamentū neq; codicillus: vt in dicto. c. q̄ꝛ. Sꝫ in alijs exīstētibꝫ in peccato: vt in excōicatis ⁊ silibus: dic ꝙ si volūt facere ecclesie oblationē: ⁊ debēt regularitꝛ admitti nisi spāliter ꝓhibeantꝛ: vt excōicatꝰ. vsurarꝰ et similes. Idē ⁊ fortius si volūt intuitu elemosyne aliquas dare ecclesijs vel paupibꝫ. dico ꝙ ecclesie possunt recipe: nō tamē debēt se obligare ad orandū ꝓ eis. ⁊ talia relicta possunt dici ad pias cās. nō solū rōne illius cui relinquitꝛ: sed etiā rōne relinquētis: ⁊ talia relicta gaudēt priuilegio relictorū ad pias causas: ex quo al's de iure testari possūt. De dānato ad mortē naturalē vel ciuilē. nunquid possit disponē ad pias causas: ex quo bona sua sunt publicata? Cōmuniter tenetꝛ ꝙ non: q: iura dant illa bona venientibus ab intestato. vt in auten. bona C. de bo. dam. vnde esset disponere de alieno: q: imo testamentū prius factum rumpitꝛ secuta condemnatiōe. hoc volunt legiste in dicta. l. j. vbi formatur questio fm̄ Jo. an. de eo qui damnatur. et postea in testamento vl' codicillo aliqua relinquit ꝓ anima sua: ⁊ postea die tercia decapitatꝛ. An predicta legata debeantur? Bar. in dicta. l. j. dicit ꝙ quādo talis damnatus non retinet bona vsq; ad mortem: vt quia sunt per legē fisco applicata. vt i dicta auten. bona. non valent talia legata: quia ex quo non habet bona de illis testari non potest. ſ;

Qo retinet bona vsq ad mortem: tunc si est penitens de delicto potest testari ad pias causas. et est casus sm vnū intellectū i dicta.l.j. q2 illa lex remouet omne impedimētū q̄tū ad legata ad pias cās. Aut mortuus est impenitēs. z tūc relicta p talē nō sunt p ecclesiā recipienda: sed de hoc dic vt dictū ē supra.§.primo. De hac materia vide s̄. Absolutio.j. De excōicato dic vt s̄.dixi. Nam sicut potest facere elemosynā: vt in.c.cū volūtate de sen.ex.ita z in testamēto pōt relinquere ad pias cās: licz aliō dixerit Bar. De seruo.religioso. heretico. reo lese maiestatis z s.l̄ hꝫ dic q̄ nō possunt disponere etiā ad pias causas: q2 nō habent bona.j.q.j.nō est putanda. De dubio de statu suo sunt opiniones int doc to. Bar.tenet q̄ possit disponere ad pias cās. Bal. ɔtra in dicta.l.j.q2 nō repit iure cōcessum: s3 plus placet opinio Bar.fauore pie cause: q2 miles est in hoc puilegiatus. vt in.l.ex militari.ff.de testa.mi. Fortius pia causa debet esse puilegiata. De eo qui est apud hostes credo q̄ nō possit disponere: q2 seruus est.

Vtrū religiosus in epm pmotus possit testamētū facere? Rū. sm Tho. scda secūde.q.clxxxv. nullo mō potest: q2 sola dispēsatio rerū ecclesiasticarū ei ɔmittit que morte finit: ex qua testamentū incipit valere. si tū ex ɔcessiōe pape testamentū faciat: nō intelligit de ,ppno facere testamentū s3 auctoritate apostolica intelligitur ampliata potestas sue dispēsatiōis vt possit valere post mortē.

Quid si aliquis aliquē testari ,phibuerit? Rū. ab eius hereditate erit repellendus: vt.C.si q̄s al. te.,phi.l.ij.

Quot testes oportet q̄ sint in testamēto? Rū. regulariter sm leges.vij. testes reqrunt. vt insti. eo.§.fi. hoc tamen fallit: q2 q̄nq3 valet sine teste. vt si miles in bello scribat z moriat. vt.C. de te.mili. l.milites. Q̄nq3 sufficit vnus: vt si fiat corā imperatore. vt.C.e.l.omniū. Q̄nq3 duo: vt inter filios. vt C.e.l.hac ɔsultissima.§.ex imꝑfecto. Vl'ū in territorio.i. non in militia tēpore quo morit testet miles: vt.ff.de testa.mili.l.lucius. Similit etiā in his que sunt ad pias causas. vt extra eo.c.cū esses.et.c. relatū. Q̄nq3 tres vel quatuor. vt ex spāli puilegio vt.C.e.l.si nō spāli. z.l.si vnus. Q̄nq3.v. vt i testamēto rustici.C.e.l.fi. Et hoc vbi.vij.testes hr̄i nō possunt. vt in dicta.l.fi. Q̄nq3 etiā.viij.testes reqrunt: vt q̄n testator vult testari in scriptis et nescit lr̄as. vt in.d.l.hac ɔsultissima.

Quid si testator non vult q̄ testes sciant tenorē testamēti sui? Rū. pōt facere testamentū qd̄ dicit in scriptis.i. q̄ ipe pmo testamētum cōscribat: vel etiā scribi faciat. z postea cartam clausam repñtet testibꝫ di. hoc est meū testamentū rogo q̄ sigilletis z subscribatis vos.d.l.hac ɔsultissima. Sed tū per hunc modū facere testamentū non est tutū: quia multas obseruantias requirunt que forte cum non seruent oportet q̄ nō valeat testamentū. Melius est q̄ fiat sine scriptis. sc3 quādo fit per notarium etc.

Quibus verbis debet scribi testamentū. Rū. non refert si dicat. Pe. heredem instituo: vel voluntatem meam eius dispositioni cōmitto: quia non dicitur decedere intestatus: imo dicitur testatus ad pias causas sm intellectū notabiliorem.c.cum tibi. extra eo. Nec curandū de verbis testatoris dūmodo sint talia: per que de voluntate constet. licz Jo.an.dicat in addi. Spe.post Al. papiensem q̄ si quis ad interrogationē alterius. puta dicentis. vis tu talem heredem instituere. z ille respondeat q̄ sic non valet testamentū. Sed glo.in.l.iubemus.C.e.tenet contrariū. mouetur ipe: quia testator debet exprimere nomen heredis et in infirmitate de facili respondet quis ad omnia. d.o. An. tenuit q̄ de benignitate canonica potest procedere dicta glo. sed de rigore procedit contrarium. Et concludit Panor. q̄ ad pias causas valet testamētum nutu factum: prout tenet etiam Bal. in.l.j. C.de sa.san.eccle. vbi allegat glo. in dicto.c.cum tibi. Sed in alijs posset dici: q̄ si constat de volūtate sua p signa vrgētia: q̄ valet testamētū d̄ benignitate canonica. hec Panor. in.d.c.cū tibi. Bar. tū in dicta.l.iubem⁹. dicit q̄ glo. ibi dicit verū i testatore q̄ articulate loqui pōt. al's secus.

Vtrū in secūdo testamēto oporteat facere mētionē d̄ pmo. Rū. vt notat.xviij.di.q̄n̄.in glo. q̄ nō oportet nisi in duobꝫ casibꝫ. Primo si testamētū factū sit inter liberos. vt.C.e.l.hac ɔsultissima. §.ex imꝑfecto. z auten.ibi posita. Alius si testator ipe legem sibi imposuit. puta si in priori testamēto dixit. Si fecero aliud testm̄: nō valeat nisi dixero pater noster. tūc in faciēdo secūdū. oportet q̄ faciat mētionē de pmo.l.si q̄s.in pn̄.de le.iij. etiā si in pmo dixisset q̄ sibi nō liceret penitere. vide d̄ hoc s̄. Exemptus.

Quid aūt si iurauit q̄ non veniret ɔ̄ volūtatē suā nec mutaret. nūqd pōt mutare. Rū. sm Dir. li.ij. q̄ licz forte de rigore iuris possit mutare testm̄ vel sepulturā: nō tū dꝫ sm deū z eq̄tatē canonicā. hec Dir. Et licz nō debeat mutare ,pter iuramētū: tū si mutat tenet secūdū q̄uis incurrat piuriū.

Qn alit ɔfirmat testm̄. Rū. p mortē testatoris ad hebre.ix. S3 ante mortē q̄ncunq3 mutari potest etiā si pacto ɔuenerit non mutare. vt.C. de pac.l. pactū. Ratio q2 pacta que ɔstringūt liberū arbitriū vltime z legitime volūtatis nō valēt. Et sm Dir. pactū nō impedit: l3 iuramentū sic. eodē mō quo dictū est s̄. pxio.§.

Testamentū.ij. Quo ad validitatē etc.

Et primo q̄o ad institutionē heredis quilibet in testamēto tenet sibi heredē instituere aliquē vel aliqd̄ collegiū z huiusmodi. z sine institutiōne heredis non esset testm̄.C.eo.l. iubem⁹. Valent tamē legata ad pias causas: etiā si nō esset clausula codicillaris: z testm̄ esset nullū: vt notat Panor. in.c. Raynaldus.de testa. Et si quidē testator habeat descēdentes vel ascendētes illos tenetur heredes instituere: saltem in cōmuni legitima: vt.C.de inoffi.test. auten. nouissima. q̄ si nec ascendētes nec descēdētes habeat. tūc sm leges potest instituere alios quoscunq3: dūmodo non infames: aut turpes personas. Nam tunc

fratres vel sorores possunt rūpere testamētū: ⁊ sibi totā acq̄rere hereditatē: vt. C. de inoffi. te. l. fratres. De hac mā vide s. Hereditas. Tū si ꝓpinq̄ indigerēt illa hereditate indigētia manifesta: tenetur eis hereditatē dimittere nisi eēnt mali et hmōi bonis indigni. Et dico tenent̄. s. ex debito honoris parētalis. Si aūt nō indigerēt manifeste: pōt libē i alios refundere. Sec⁹ tñ est i quibusdā terris de ꝯsuetudine q̄ in hmōi seruāda ē si rōnabilis ē.

Nūquid testator possit īstituere aliū heredē q̄ debeat succedere pmo heredi? Rñ. si testator habeat filios impuberes pōt eis substituere quoscūq̧ velit q̄ succedāt eis si nō venerint ad pubertatē vt. C. de impu. ⁊ al. sub. l. si test· mēto. si vo puenerint ad pubertatē pōt eis substituē: si moriant̄ sine liberis. Idē etiā fm quosdā si moriant̄ cū liberis. vt. C. de impu. ⁊ al. substi. l. heres. ⁊ l. se. Debet tñ salua esse legitima. Et intelligit̄ substitutio deducta legitima filiorū: ⁊ deducta q̄rta toti⁹ q̄ dicit̄ trebellianica: quaz deducit q̄libet institut⁹ heres cui al's substituit̄ regulariter post pubertatē institutū: vl' etiā cū accipit hereditatē p fideicōmissum ab instituto herede: q2 grauat⁹ ē heres alteri restituere hereditatē: vt in. c. Raynutius. ex̄ eo.

Quid autē si testamētū est nullū ⁊ apposita est clausula codicillaris: q̄d opabit̄ clausula illa. puta si non valet iure testamēti: valeat iure codicillorū? Rñdet Panor. in dicto. c. Raynald⁹. post glo. q̧ p illā clausulā ꝯstabunt̄ legata puenientes ab intestato q̄ al's nō valuissent. Idē tenet Bar. in. l. j. ff. de codicil. Ubi etiā querit. Quid si testator dixit: Volo q̧ valeat iure testamēti ⁊ codicillorū. Et respōdet q̧ licz illa v̄ba videant̄ inducere repugnātiā: tamē vt res valeat debet exponi et. i. vel: p regulā q̄ ponit q̄n copula ponit̄ inter duo incōpassibilia resoluit̄ in disiunctaz: vt. l. si ticio fundus. de vsufru. le. Et erit electio heredis q̧ cōpetat iure directo vel fideicōmissi: vt. l. fi. C. e.

Sed q̄d si dixit volo q̧ valeat iure testamēti vl' saltem iure codicillorū? Bar. vbi s. arbitrat̄ q̧ tūc nō possit heres eligere. Nā illa ꝯiunctio diuinutiua: saltē hz istud importare: vt si pimo mō. scz iure testamēti nō posset valere tūc deueniat̄ ad aliud. Hoc pz ex regula grāmaticali. Si nō potes mihi dare bisantiū: saltē cōmoda vnū denariū.

Quid si repit̄ sic. Et volo valere vel iure codicillorū: ⁊ nō dixit testamēti? Rñ. Bar. q̧ hec dictio vel. qñ apponit̄ vni orōni vel dictioni tūc sumit̄ p saltē. Perinde est ḡ ac si diceret iure testamēti. vel saltē codicillorū.

Quero an hec clausula. si non valet ⁊c. habeat locū qñ testamētū nō valet ꝓpter defectū solēnitatis omisse? Bar. dicit q̧ sic. per tex. in. l. codicillis. de le. ij.

Quid si testamētū nō valet rōne volūtatis imꝑfecte: qñ anteq̄ ꝯpleret̄ mortu⁹ est testator. An tūc aliq̄d opet̄ ista clausula. Bar. dicit q̧ nō p. l. fideicōmissa. de le. iij. et l. ex ea scriptura. ff. de testa. secus si volūtas esset impfecta rōne alicui⁹ solēnitatis. Et sic intellige. l. fi. C. e.

Quid si testator dixit. Si nō valet ⁊c. An hec verba referant̄ ad tp̄us ꝯditi testamēti. An ad futurū si ꝯtigerit nō valere? Et ꝯcludit q̧ dicta verba ꝯp̄hendunt tp̄us futurū: vt res potius valeat ⁊c. maxīe in testamētis.

Quid si testamētū rumpat̄: q2 hereditas nō est adita. vtrū tūc opet̄ illa clausula. Bar. credit q̧ sic p. l. eā q̄nā. C. de fideicō. Dū tñ dicat si nō valebit vel silia verba q̄ trahant̄ ad futurū.

Quid si nō valet testamētū ꝓpter defectū heredis scripti non capacis? Bar. dicit q̧ illa clausula opat̄: vt. d. l. eā quā. fm vnā lec.

Quid si testamētū nō valet ꝓpt̄ defectū testātis? Rñ. Bar. q̧ tūc nihil opat̄: q2 q̄ nō potest testari nec codicillari. vt. l. diu⁹. ff. e.

Quid si testator legat aliq̄d tabellioni ꝯficienti testamētū nūcupatiuū q̄d fieri pōt: vt. C. de testa. dictātibus. Nūquid ip̄e tabellio pōt sibi illud ascribere. Rñ. Spe. in ti. de instru. edic. q̧ sic nec incidet in penā legis cor. de fal. Nec ob. l. ij. C. de his q̄ sibi in te. scri. Illud enī habet locū in eo q̄ dictat vel scribit testamētū q̄d est in scriptis: cuius vires oēs dependēt ex scriptura illa. secus i nūcupatiuo q̄d fit hodie: q2 ibi fit scriptura solum ad memoriā nō vt vires testamēti dependeāt ex illa. Idē tenet Odo. q2 tale testamētū recitat̄ corā testibus: vñ nulla est suspitio falsitatis. Idem tenet Bar. in. l. j. ff. ad. l. cor. de fal. dicens q̧ opinio Spe. cōsuetudine approbatur.

Testamentū. iij. quātū ad executionem.

Utrū testator possit heredibus suis p testamētū penā imponere si nō paruerit volūtati sue? Rñ. sic. vt insti. de le. §. pene. Dū tñ q̄d testator p̄cipit nō sit turpe vel inhonestū. vt. ff. de ꝯdi. insti. quidā. vide de hoc s. Legitima.

Per quē cogent̄ heredes defūcti testm̄ sine volūtatē eius adimplere? Rñ. heredes. i. annū cogēdi sunt p ep̄m adimplere. ⁊ si neglexerint tunc ip̄e ep̄us exequat̄. vt in. c. nos. ⁊. c. si heredes. ex̄ eo. et in. d. c. nos. habet̄ q̧ si. i. annū a die monitiōis nō fit executio testamēti p debentē exeq̄: deuoluit̄ executio ad ep̄m: ⁊ nō a tpe mortis testatoris. s3 hodie cōiter ep̄i hñt statuta vt tp̄us currat a die mortis. Hoc tñ limitat Panor. in. d. c. nos. vt tp̄a illō currat a die mortis ⁊ adite hereditatis ⁊ scie. vide etiā Bar. ad p̄dicta i. l. cū q̄dā. de le. ij. vbi format hāc q. Quidā reliq̄t. C. pauperibus declarādis p sempronium: lapso anno declaratiōe nō facta: ep̄us vigore statuti vult paupes eligere. Querit̄ an possit. Et decidit q̧ nō: q2 statutū loquit̄ de executore: s3 habēs declarare nō est executor sicut dicim⁹ differētiā esse inter iudicē q̄ declarat: ⁊ executorez. Et sic ex hoc hēs optimā cautelā ad impediēdū ne ep̄us intromittat se de hmōi relictis etiā post annū.

An autem episcopus suppleat negligentiam executoris: vel testatoris in relictis ad non pias causas. Multi tenuerunt q̧ sic: quia omnis volūtas testatoris largo modo dicitur pia cū nō potest amplius velle: vt. l. j. C. de sa. san. ec. Adde predictis q̄d notat singulariter Panor. in. c. q2 diuersitatē

de cōces.p. q tpūs pfixū in odiū negligētiū nō currit ipedito impedimēto iuris vel facti. De impedimēto iuris exēplifica i suspēsiōe. De impedimēto facti exēplifica d tempore quo extitit in curia post absolutionē z tempus reuersionis. secus dic quādo tempus est pfixū .nō in odiū negligētie: sʒ in fauorē alteri⁹. z istud tpūs currit ipedito etiā ignorāti. Et p hoc facit dictū singulare Spe.in ti.de instru.edic. vbi dicit q si executor testamēti n potuit exeq .f.annuz nihilomin⁹ deuoluit ptās ad epm. Nā illud tpūs āu nō fuit pfixū i odiū executoris sʒ poti⁹ i fauorē defuncti ne diu differat ipi⁹ volūtas. Et pdicta intellige etiā si testator phibuissʒ ne epus se intromitteret: qr priuat⁹ nō pōt tollere dispositionē iuris cōmunis.

Vtrū executor debeat tardare distributionez elemosynarū ad hoc vt res defuncti meli⁹ vēdant. Rñ. fm Tho.in quolʒ. q i mora modici tpis nō videt esse magnū piculū. vñ si executor p modicū tps elemosynas dare differat: vt rebꝫ defuncti meli⁹ vēditis ampliores elemosynas dare possit: laudabilit facit. Si vo ecōuerso p multū tps differat elemosynas distribuē: vt i modico ampliores elemosynas faciat: nō videt esse sine culpa qr forte defunct⁹ interim a purgatorio liberaret.

Quid si de pluribꝫ executoribꝫ vn⁹ moriat: vel est in remotis: vel nō vult exeq. Rñ. alius potest executionē implere: nisi testator aliud expsserit. extra eo. religiosus. in .vj. vide de hac materia s. Restitutio.v. z Religio.j.

Testis.j.

Testes possunt esse oēs q nō phibent. ff. de pba.l. ab ea pte. z. ff. e.l.j. z extra eo.c.j. in glo. Edictū enī de testibꝫ phibitoriū est.

Sex sunt i testibꝫ maxie attēdenda q his vsibꝫ ptinent. Conditio. sexus. etas. discretio. fama. Et fortuna. fides i testibꝫ ista reqres. Cōditio. scʒ an sit seru⁹ vel liber. Seru⁹ enī a testimonio repellit: qr sepe metu dñi supprimit testimonij veritatē. ex de ver. sig. forus. §. testes. Fallit tñ cū de facto fuerint .nō tñ p dño: vel c dñm. vt in. §. Itē in criminali. iiij. q. iij. Silr admittit i defectū testiū: sʒ cū tormētis vt i dicto. §. Itē in v. Itē serui. Secūdo reqrit sexus: qr femia nō admittit i testimoniū in criminali. xxxiij. q. v. mlierē. z dicto. §. testes In ciuilibꝫ aūt bñ admittit. xv. q. iij. §. ex eo. Silr i criminalibꝫ m'ler admittit i testimoniū cū ciuilit agit de crimie. Et c clerico de adulterio infamatos: cū i modū inqsitiōis seu acceptiōis agit. extra eo. qm vbi de hoc i glo. z c. tāliꝫ. nō admittit etiā i testamētis insti. d testa §. testes. in codicillis aūt sic. vt notāt glo. z Bar. in .l. fi. C. de codi. Tercio reqrit etas qr minor. xiiij. annis nō admittit etiā in ciuilibꝫ. iiij. q. iij. c. j. Nota tñ q licʒ dictū impuberis. nō faciat plenā fidē: facit tñ plenū indiciuz ad torturā. vide s. impubes. In crimialib⁹ aūt n admittit minor. xx. annis. dicto §. Itē in criminali v. Itē i testimoniū. Quarto reqrit discretio: qr furiosus z mentecapt⁹ a testimonio repellunt: sicut ab officio iudicandi. iij. q. vij §. tria. Et hoc nisi habeat lucida interualla: vt. ff. de testa. l. qui testamēto. §. necfur. osus. Quinto reqrit fama: vt sit bone vite Nā infames a testificādo repellunt. extra d testi. co. pterea. De hoc dic vt s. Periuriū. Sexto reqrit fortuna. s. vtrum locuplex vel egenus. dicto. §. Itē in crimiali v itē testiū. Septimo reqrit fides qr infidelis c fidelē nō admittit. ij. q. vij. si heretticus. Sūt z alia quedā psiderāda. Primo vtrū sit inimic⁹ eius c quē fert testimoniū: vel amic⁹ eius p quo testificat. iiij. q. iij. testes. v. ideoqʒ. Itē obscuri z ignoti non admittunt: vel solū admittunt cū tormētis: aut vberibꝫ. vt i auten. de testi. §. sancim⁹. col. vij. Itē nec executores negocioꝝ vl pcuratores q in ipa cā fuerūt actores: vel responsales. extra eo. insup. Immo etiā q fuit pcurator vl aduocat⁹ i pori iudicio nō recipit in testē in cā appellatiōis. extra eo. romana. li. vj.

Vtrū qs possit admitti ad testimoniū i sua cā Rñ. nō .neqʒ pncipalit nec secūdario. C. e. l. oibꝫ. Vnd vēditor in cā rei vēdite nō admittit p emptore: qr cā ppria vēditoris esse videt. neqʒ vēditor in cā pignoris p creditore. vt. ff. de appel. l. ab executore. Fallit hoc in legatarijs z fideicōmissarijs q ferūt testimoniū in cā testamēti: cū agit de hereditate: nō de legatis: nec fideicōmissis suis. bene tñ possunt scribi z eē testes i eo testamēto in q eis aliqd legat. vt. C. d testa. l. dictātibꝫ. Itē fallit in collegijs z corpibꝫ: in qbꝫ eoꝝ singulares psone p cā vniuersitatis ferre pnt testimoniū. xiiij. q. ij. super prudētia. extra eo. insup. z c. nūcius. Et in. d. c. insup. dicit panor. q nō solū clerici ecclie i ciuilib⁹ et alijs testibꝫ deficiētib⁹. sʒ etiā platus pōt testificari in cā ecclesie sue: dūmō p se cām illā nō pmoueat. Et nimirū qr pōt eē iudex in cā ecclie sue. ij. q. vij. si q erga. Forti⁹ q pōt esse testis. Et hoc ido: qr cause vniuersoꝝ nō sunt singuloꝝ. z si cōmodū cōtingat singulos. xij. q. ij. q manumittit. z hoc nisi fuerint actores vel rñsales vt dictū ē.

Vtrū in cā pmuni duoꝝ alter admitti debeat ad testimoniū. Rñ. nō: qr cā cōis duoꝝ vtriusqʒ est. ar. ff. de ritu nup. l. illud. Et idez in socio criminis z pncipe. d. §. Itē in criminali. v. Item liberi. z extra eo. veniēs. Nec ob. extra eo. qm. Nā illud ē spāle in cā denūciatiōis: vl ibi admittunt socij criminis ad psūmptōz. ex d adul. significasti. Credit etiā socijs crimis excepti vt i crimie lese maiestatis z hmōi. vide de hoc s. Inqsitio.

Vtr parētes vel liberi possint p vel c se ferre testimoniū. Rñ. generalr p rectā lineā ascēdētes vl descēdētes p vl c se idonei testes nō sūt. dicto. §. Itē in criminali. v. Itē testis. z v. Itē parētes. z. ff. e. l. testis. Idē ē de mre: sʒ tñ ambo parētes in casu admittunt p filio scʒ cūz querit de etate: vel natiuitate. vt extra q fi. sint le. c. transmisse: z. c. pterea. Itē vbi agit de impedimēto matrimonij rōne cōsanguinitatis vel affinitatis. extra eo. quotiēs. Ceterū si agit an sit ptractū matrimoniū vel non: tūc mater est suspecta si vir sit supior diuitijs vl genere extra eo. sup eo el. ij. Vbi vo mrimoniū ē contractū: nō sepat nisi p legitios testes. vt. d. c. sup eo. in glo. Itē pater z fili⁹ i codez testō pnt esse testes.

similiter duo fratres.d.§. Itē in criminali.§. Itē pr. ꝛ.§. Itē duo. Quedā tn̄ psone sunt q̄ aduersus cōiūctos suos testificari nō cogunt᷑ vt aduersus socerū.generū.vitricū.priuignū.sobrinū.sobrinā.sobrine natū.eosqȝ q̄ in pori gradu sunt. Itē aduersus psonā ꝛ patronā ꝛ liberos ei⁹: vt.d.§. Itē i criminali.§. Itē lege. Itē de domo actoris vl' accusatoris testes nō debēt pduci.iij.q.v.p totū. Itē testificari nō pn̄t ꝯ clericos i criminali cā viles psone.ij.q.j.in pmis. qꝛ testificatiōes ꝛ pbatiōes in cā criminali debēt esse apertissime: vt.l.sciant.C. de pba. Itē testes singulares nō pbāt p se sine ꝓsumptionib⁹ ꝛ adminiculis alijs.ex᷑ d elec.bone.el.j.

Quid si duo vel tres testes viderūt p foramen virū ꝛ mulierē se ꝯmiscētes. vtrū pbet᷑ idē act⁹.an sint singulares p eo: qꝛ vn⁹ vidit post aliū ꝛ nō sil'. Bal.dicit q̄ pbāt qꝛ nō ꝓsumit᷑ pluralitas actuū Et ita tenet Cy.in.l.hac ꝯsultissima.C.de testa.et Spe.in ti. de testi. vbi dicit q̄ testes exn̄tes iuxta parietē vel cortinā: de auditu fidē faciūt. vt in.c.ꝑterea.de testi. ꝛ ibi nota glo. Idē tenet Mo. ponēs exemplū in.q̄ facti. Quidā tabernarius subtraxit dn̄e sue ciphū argenteū quē nolebat restituē: nec i p̄ntia testiū ꝯfiteri: licȝ in p̄ntia ipi⁹ mulieris non negaret. Mulier illa notariū et quosdā testes posuit post parietē: ꝛ tabernariū hoc ignorātē induxit ad ꝯfitendū sibi qd̄ subtraxerat ꝛ pmisit restituere: quo audito mulier rogauit tabellionē ꝛ testes sup ꝯfessione tabernarij. quasi velit q̄ ꝯfessio possit pbari p testes. licȝ ipi nō viderint psonā loquētem. qd̄ est notabile verbū fm Panor.in.c.ex lris.de ꝯsue. Idē voluit Bar.post glo.in.l.ij.§. Idē labeo.ff.de aq̄ plu.ar. Et facit ad.q.nūquid cecus pōt deponere sup verbis deponentiū: si bȝ notas illoꝝ voces. vide bonā glo.in.c.testes.iij.q.ix. vide etiā Panor.in.c.cuȝ cām.de testi. Et scias q̄ cōiter tenet᷑ p legistas q̄ spālē sit in testō. Non enī valet testimoniū: nisi testes viderint ꝛ audierīt testatorē loquētem: vt est tex.in.l.si nō spāli.C.de testa. Et hoc ideo vt arbitror. qꝛ vox testatoris ꝓpt infirmitatē solet mutari. Nota q̄ sacerdos nō dȝ esse testis in instrumētis cōfectis totalit᷑ inter seculares.xiiij.q.ij.ꝙꝗ. Hoc intellige de honestate.et non de necessitate.

[T]estis.ij.

De numero testiū. Et q̄dem duo testes regularit᷑ necessarij sūt et sufficiūt.ff.e. vbi numer⁹.iiij.q.iij.§. Itē in criminali.§. Itē vbi.

Utrū i aliq̄b⁹ causis sufficiat vn⁹ testis. R̄n̄. regulariter nō sufficit vt dictū ē. tn̄ in aliq̄b⁹ casibus sufficit vn⁹. vbi alteri p̄iudiciū nō infert᷑. vid̄ ŝ. Probatio. Itē stat᷑ testimonio vni⁹ vbi de partiū ꝯsensu ita ꝯuenit᷑: cū ꝛ testimonio aduersarij stari possit. C.de fideicō.l.fi. Itē qn̄ querit᷑ vtrū aliq̄s sit emēdatus de crimīe: stat᷑ testimonio sacerdotis: qꝛ cū in secreto ꝯfiteat᷑ aliter pbari nō pōt. Itē i correctione fraterna sup prima correctione charitatiua per vnū solum pbatur: quia nec aliter potest. extra eo.in omni. Item licȝ vnus testis non faciat pbationem: facit tamē ꝓsumptionē. extra.de luc. ab intest.c.fi. vbi addit Panor singulare dictū. q̄ vbi agit᷑ de magno p̄iudicio seu de re magni valoris: non defert᷑ iuramētum in supplementū pbatiōis p̄ id quod notat᷑ in.c.fi.de iureiur. Et ex hoc dicto nota q̄ etiā prelato sup iure ecclesie nō defertur iuramentū in defectū pbationis: cuȝ q̄stio est multū p̄iudicialis. vnus tn̄ testis sufficit cū fama in cā ciuili.ar.ex᷑ de ap.c.j.in glo.

Utrū in aliquib⁹ req̄rant᷑ testes plures q̄ duo R̄n̄.in mult' plures req̄runt᷑: vt i testamēto. vij. In codicillo.v. Item.v. req̄runt᷑ testes in donatione cā mortis. C.de dona.cā mor.l.fi. Similiter qn̄ debitor vult pbare solutū debitū qd̄ in scriptis fuit factū. C.eo.l.testiū. Itē q̄tuor testes req̄runt᷑ cū dant᷑ ad reprobandū instrumēta. ar.d.l.testiū.

Utrū contra aliquas psonas requirat᷑ maior numerus testiū. R̄n̄.sic primo cum ꝓsul accusat᷑ ij.q.iiij.ꝓsul. Et ꝓsul fm glo.ibi: dicit᷑ ep̄us cardinalis qui nō damnat᷑ nisi.lxxij. testib⁹. Presbyter autem cardinalis: nisi.lxiiij. testibus. Diaconus cardinalis vrbis rome: nisi.xxviij.testib⁹. Subdiaconus. Acolitus. Exorcista. Lector. Hostiarius. nisi.vij.testib⁹. Et habet locū specialiter in episcopis.p̄sbyteris.diaconibus. ꝛ clericis ecclie romane ꝓpter eius dignitatē.

Sed nūquid ꝯtra papam duplicabunt᷑ testes Glo. dicit q̄ nō. imo duo sufficiūt. Et i hoc papa est deterioris cōditionis: q̄a sine cōparatione maior alijs creatus est. ꝛ ideo sine spe venie ꝯdemnat᷑ vt dyabolus.de pe.di.ij.pncipiū.

[T]estis.iij.

Quo ad actū testificandi. Testes iurare debēt dicere veritatē quā nouerūt.iij.q.ix.hortamur. nec admiscere falsum: nec de suo aliq̄d adijcere.iij.q.ix. pura. Itē nulli testi credit᷑ nisi iurato extra eo.nuper.ꝛ.c.fraternitat'.ꝛ.c.tuis. vbi dic᷑ panor. q̄ etiā epō nō credit᷑ vt testi sine iuramēto. ꝛ excepto papa.nō credit᷑ in p̄iudiciū alterius verbo cuiuscūqȝ ꝛ qualiscūqȝ fuerit auctoritatis: etiā legato cardinali nō est credendū in preiudiciū alterius: ex quo tex.excipit solū papā. extra.eo.cū a nobis. maxie i his q̄ nō sunt modici p̄iudicij. Pōt tn̄ hmōi iuramentū apte aduersa remitti.d.c.tuis.

Testes singillatim examinari debent ꝛ i secreto. Sed iurare tenent᷑ p̄nte pte aduersa. extra eo. In nomīe dn̄i.ꝛ.c.venerabili.

[T]orneamentū.

Torneamēta dicunt᷑ in quib⁹ milites ex cōdicto venire solent ꝛ ad ostentationē viriū suarū ꝛ audacie temere cōgredi.

Utrū torneamenta facere sit peccatū. vide ŝ. Ludus. Et de pena pugnātium in torneamento vide ŝ. Sepultura.iiij.

[T]ransactio ē de re dubia ꝛ lite incerta: necdum finita nō gratuita pactio.ff.eo.l.j. Litē āt intelligas p̄ntē vl' futurā: qꝛ etiā an̄ litē pōt fieri transactio. Scd̄o nota

ꝙ Inno. in. c. statuimus. extra eo. dicit. q̄dā dicūt ꝙ ī spūalibꝫ pōt interuenire ꝯpositio: trāsactio nūq̄. Nos aūt dicim⁹ licitā eē trāsactiōē ⁊ ꝑmutatōēz ī spūalibꝫ: dūmō ex vtraq̄ ꝑte tñ interueniat spūale: ⁊ nō tpale. d. c. statuim⁹. ⁊ c. decetero. ex̄ eo. ⁊ extra de re. ꝑmu. ad q̄ōnes. Idē in bñficiꝭ si petat̄ iure ꝯpetat̄. puta q̄n vna eccl'ia petit ab alia p̄bendā quā dicit ad suā collatiōēz ꝑtinere. Sꝫ si q̄s cleric⁹ petit sibi bñficiū: nō est licita trāsactio etiam si vtrinq̄ det̄ spūale. extra eo. ꝯstitutus. Cōpositio aūt interuenire pōt. extra eo. sup eo. talis. s. ꝙ ille cleric⁹ ius nō hꝫ vel nō hr̄e credit̄: petit⁹ renūciet iuri suo sine aliqua datiōē: vel etiā ꝙ alt⁹ ius hñs recipiat in canonicū sine aliq̄ datiōē. hec ille. Si autē fiat trāsactio ī spūalibꝫ vbi fieri nō pōt vt ī casu dicto: vel etiā vbi fieri pōt. puta int̄ spūalia cū mixtione ⁊ interuētiōe tpaliū erit symonia. Amicabilis aūt ꝯpositio admittit̄. Et fm̄ Ho. si fiat sine auctē iudicis: ꝑsonalis est ⁊ cū ꝑsona extinguit̄. Si aūt auctē iudicis realis ē: nisi ꝑ iudicē aliud dictuz sit. dicto. c. decetero. Oius autē amicabilis ꝯpositio facta auctē sup̄ioris teneat mero iure: tñ restituet̄ eccl'ia si ex hoc grauit̄ ledat̄. ar. ex̄ de resti. ī inte. c. j.

Utela. Triplex est. s. testamētaria vt q̄n p̄r dat tutorē filio in testamēto. Itē legitima q̄ defert̄ a lege: vt cū null⁹ ē tutor ꝑ testū. tūc q̄ p̄imo loco dꝫ succedere huic ab intestato: tenet̄ suscipe tutelā hm̄ōi. Itē datiua vt q̄n nullo tutore dato ī testamēto. vl' nō extātibꝫ ꝯsanguineis ad tutelā idoneis: iudex ex officio dabit tutorem. ⁊ durat tutela vsq̄ ad. xiiij. annū ꝯpletū pupilli. Et inde incipit cura q̄ durat vsq̄ ad. xxv. annū ꝯpletū.

Utrūz clerici teneant̄ suscipe tutelā? Rñ. fm̄ Io. dist. lxxxvj. c. fi. nullā cogunt̄ recipe. legitimaz tñ p̄nt recipe si volūt: vt in. d. c. fi. Et hoc est p̄uilegiū clericoꝝ ꝙ licꝫ possint succedē alicui ab intestato: nō tñ tenent̄ tutelā recipe licꝫ ī laicis aliud obtineat. vt. C. de le. tu. autē. sic hereditas.

Utrū ep̄us vel monach⁹ possit recipe tutelā? Rñ. fm̄ Jo. vbi s. Ep̄us vel monach⁹ etiā volēs nō p̄t recipe tutelā legitimā: vt ī autē de san. epi. §. deo aūt amabiles. Sꝫ ad tutelā miserabiliū ꝑsonaꝝ oēs clerici vl' monachi tenent̄: vt in. c. ꝑuenit. di. lxxxvj. ⁊. lxxxviij. di. c. j. ⁊. c. ep̄us. vbi sic dr̄ Ep̄us gubernatōēz pupilloꝝ ⁊ viduaꝝ ac etiā peregrinoꝝ nō ꝑ seipm̄: sꝫ ꝑ archip̄sbyteꝝ vl' archidiaconū agat. Et h̄ tex. fꝫ quosdā facit ꝙ ep̄us nō p̄t admīstrare tutelā etiā legitimā ꝑ seipm̄. Et ita p̄t intelligi. d. §. deo aūt. ꝑ alios aūt sic. Et sic intelligitur dictū. c. ꝑuenit.

Enatio. Vide supra. Ferie.

Uicarius. Quid sit? Dic fꝫ Dir. li. iiij. ti. viij. est is q̄ alterius vice nō suū gerit officiū.

Quot sunt sp̄ēs vicarioꝝ? Rñ. Car. fm̄ Lan. in de. vnica. ex̄ eo. ꝙ q̄tuor. Quidā eni sūt vicarij ꝑpetui eccl'iaꝝ parochialiū: de q̄bꝫ h̄. Alij sunt vicarij tpales: sic m ercenarij: q̄ ad tp̄us sumunt̄ ad curā ad adiuuādū p̄ncipalē rectorē: q̄ nō dꝫ ꝯ honestate sine p̄sbytero socio missā cātare. d. vi. ⁊ ho. cle. vc q̄ sq̄. Alij deputant̄ ad aliquā ꝓuinciā diocesim vel locū de q̄bꝫ eo. ti. c. pe. Alij deputant̄ ad exercēdū oīa q̄ incūbunt p̄lato absēte: nō tñ respectu cure: sꝫ respectu oīm incūbentiū. de q̄bꝫ eo. ti. c. cū in generali. li. vj. ⁊ de tē. or. cū null⁹. eo. li.

Circa p̄mā sp̄ēm q̄rit̄ q̄s faciat tales ꝑpetuos vicarios? Rñ. Car. fm̄ Lan. ꝙ auctoritas ep̄i: ex q̄ recipiūt curā aiaꝝ. Idē Dir. di. ꝙ ip̄a auctoritas ep̄alis facit vicarias ꝑpetuas nō mutabiles. extra eo. ad hoc. Et hoc intellige q̄n eccl'ie sūt parochiales: al's nō sunt ꝑpetui. imo ad velle suū pōt p̄latus remouere: dū tñ nō sint ꝑ ep̄m instituti. ex̄ de ca. mo. p̄sbyteri. li. vj.

Quis aūt dicat̄ hr̄e curā aiaꝝ an p̄latus vl' vicari⁹? Rñ. Car. ꝙ loq̄ndo d vicario ꝑpetuo: indistincte cura etiā dr̄ eē apud vicariū q̄ ad oēm effectū ⁊ etiā q̄ ad cōmoda. licꝫ ꝑ modū cuiusdā iuris ⁊ habitu sit apud p̄ncipalē. ita notat̄ i. c. exposuisti. d p̄bē. Quo vō ad exercitiū actōnū ꝯpetētiū bñficio dic fꝫ Car. ꝙ q̄n q̄ p̄micie decie ⁊ oblatiōēs q̄ dant̄ rōne cure ꝯpetūt vicario ⁊ certa portio tñ assignatur p̄lato: vel ei cui⁹ ē vicari⁹: vt monach⁹. Et tūc cura ⁊ rei vēdicatio spectat ad vicariū. Aliq̄n ꝑceptio ꝓuētuū spectat ad p̄ncipalē certa portiōe relicta vicario iuxta. c. suscepti. de p̄bē. li. vj. ⁊ tūc cura aiaꝝ ⁊ rei vēdicatio fructuū spectāt ad p̄ncipalem maxīe in foro ꝯtētioso: sꝫ exercitiū ī foro aīe spectat ad vicariū. d p̄bē. sup eo. li. vj. ideo dicunt̄ capelle monachoꝝ nō vicarioꝝ vt ī Rica. de cap. mo.

Quero. Statuto eccl'ie caueī ꝙ sede vacāte iurisdictio ep̄i exerceat̄ ꝑ archidiaconū: vel antiq̄orē canonicū. nū q̄d hm̄ōi ꝑ hoc cēseant̄ hr̄e curā? R. Car. ꝙ nō. Nā pōt hr̄e talē vicariā ⁊ retinere cuz hoc bñficiū curatū vl' dignitatē. vt ī de. statutū. d elec. An aūt vicari⁹ ꝑpetu⁹ possit sibi aliū vicariū substituē. Rñ. Lan. dic̄ ꝙ nō. Idē pau. ad t̄p̄s tñ p̄t sibi s̄bstituē ex cā. ⁊ hoc cōiter tenet̄ ꝓut recitat Car. vbi s̄. Nec ē sile d ꝓcuratore ⁊ negocioꝝ gestore: q̄ p̄t aliū ꝑpetuū s̄bstituē. ff. mā. l. si ꝓcuratorē. Nā fm̄ pau. aliud ē in ꝓcuratore iudicij q̄ ꝑ litis ꝯtestatōēz fact⁹ ē dñs litis. ex̄ de ꝓcu. c. j. ⁊. ij. li. vj. Aliud est ī vicario q̄ nō est dñs eo. ti. c. ij. ⁊ cui⁹ industria ē electa. ⁊ hoc videt̄ esse sp̄ale: vt nō substituat: ne ꝓcedatur in infinitū. de rescrip. cum in multis. li. vj. Et Car. dat aliā rationē: q̄ cū talis vicaria sit titul⁹ nō p̄t ꝯferri nisi de sup̄ioris auctē.

Nūquid aūt ī ꝯstituēdo vicariū ꝑpetuū req̄rat̄ ꝯsensus patroni? Dic fm̄ Car. ꝙ req̄rit̄ cōsensus rectoris ⁊ etiā patroni: cum de vtriusq̄ p̄iudicio agat̄: in hoc ꝙ creat̄ titulus ꝑpetuus ī eccl'ia. ꝓ hoc extra de iur. pa. postulasti. Sed de tpali vicario. Dic soliū ep̄m hoc posse ex causa. c. cum ex eo. de elec. li. vj. Et similit̄ si causa ardua subesset: tunc ep̄us posset cōstituere ꝑpetuuz inuito rectore ⁊ patrono: quoꝝ ꝯtradictio irrōnabilis non foret admittēda. Habet. n. ep̄us liberā dispositōēz bñficioꝝ sue diocesis. ita ꝙ ex cā p̄ōt iꝭ s vni⁹ eccl'ie dare alteri. de reli. do. ꝯstitut⁹.

An aūt ep̄us sine ꝯsensu p̄roni possit remouē vicariū ꝑpetuū. Dicūt Lan. ⁊ Pau. ꝙ ep̄s debet

vocare patronū nō vt cū epo iudicet: sed vt defendat vicariū si velit. Nā eo ipso q patron⁹ citat⁹ nō defendit vicariū: videt̃ ꝯsentire.

Circa secūdā spēz vicarioꝝ.s.tpaliū qrit̃. Utꝝ liceat sacerdoti sine ꝯsensu epi secū hr̄e talē vicariū Et videt̃ q sic p.c.addiciam⁹.xvij.q.j. Et ita nō tm̄ pncipalis sacerdos: ſȝ etiaȝ vicari⁹ ppetu⁹ pōt hr̄e vicariū tpalē deputatū iure suo. de offi.ordi.c.eis. Idē Lan. dū tm̄ nō ꝓhibeat̃ p statutū ꝓuīciale vl' synodale. vij.q.j.illud. ꝛ c.nihil. Et sic ꝯcludē q ī ꝯmissiōe facieda ad tp̄us: cū nō agat̃ de ꝓiudicio magno bn̄ficij: dūmō sit tp̄s modicū. puto rectorē posse assumere vicariū ad curam. Et hoc intellige etiā vt possit se ad tp̄us absentare. Iste eñ vicari⁹ nō censet̃ hr̄e curā et hoc etiā si assumpt⁹ nō erat. al's curat⁹: dū tm̄ nō ꝓhibit⁹ ad exercitiū cure. Secus si ꝓhibit⁹ vt pegrin⁹ vel ignot⁹ ꝛc.

Utrū rector siue vicari⁹ q in.xl. habet ad ꝯfitendū: qd p se nō pōt expedire: possit ꝯmittere religioso ꝓuilegiato ptātem audiēdi tales ꝯfitentes Et dic q sic p p̄dicta.

Quero de vicario tercie spēi.s.iurisditionali ad certā ꝓuinciā vl' locū: qualis sit eius potestas: Dicit Lan. potestatez talium mensurandā ex eorum ꝯmissione.

Quero circa quartā spēm.s. de vicarijs q ꝯstituūtur ad oīa incūbētia p epos vl' sīles quā ptātē habeāt: Rn̄. fm Car. Aliq̄n faciūt idē ꝯsistoriū: vt officiales pncipales epoꝝ. ex̄ de ꝯsue. nō putam⁹.li.vj. Aliq̄n nō: vt sūt officiales forana. Et circa hoc dic̃ Lan. q licz nomē officialis ꝯcernat oīa bn̄ficia. vsus tm̄ introduxit illos vocari officiales spāliter qb⁹ cause cognicio p hn̄tes iurisditōez ecclesiasticā generalit̃ ꝯmittit̃: siue sit ep̄us. d of. del. insinuauit: siue inferior. ptās aūt officialis epi colligit̃ ex caplo licz.eo.ti.li.vj. ꝛ in.c.cū in generali.eo. ti. ꝛ li. vbi fit differētia int̃ officialē ꝛ vicariū generalē: q officiali solū ꝯmittit̃ cognitio cāꝝ toti⁹ diocesis. nō aūt inq̄sitio. correctio excessuū. a bn̄ficijs amotio. nec bn̄ficioꝝ collatio: nisi spāliter talia sint ꝯmissa: sed vicarij generales oia hec pn̄t: excepta bn̄ficioꝝ collatiōe. ꝛ p italiā raro est vt fiat differētia int̃ officialē ꝛ vicariū. vn̄ ptās taliū poti⁹ mensurat̃ ex ꝯmissiōe. ꝯmissio aūt limitat̃ p.c. licz. et c. cū in generali. ꝓall'.

Querit̃ an vicari⁹ iurisditional' possit aliū vicariū instituere: Io. dicit q nō pt totū officiū ꝯmittere. Dicit tm̄ q hoc pōt ad tp̄us modicū: ꝛ ex cā: dū tm̄ nō nimis freq̄nter pōt aliū loco sui relinquere: sicut tota die fit. vn̄ in aliq̄b⁹ locis ē ꝯsuetudo. q quicūq; sit noīe officialis vocat se officialem Sed Car. dicit q de iure nō pōt officialis aliū deputare: cū nō hēat iurisditionē iure suo. l. ꝛ q̄r. ff. d iur. om iud. Et vbi ē ꝯsuetudo ꝯtra dic q tolerat̃ q̄si p quādā voluntatē epi: q dando officialē: videt̃ potestatē substituēdi ad tp̄us illi ꝯmisisse. vn̄ potius ē talis substitut⁹ ab epo q̄ȝ ab officiali.

An aūt vicari⁹ gaudeat ꝓuilegijs pncipalis: Rn̄. Car. q q̄nq; q̄s gerit vices alteri⁹ ex deputatione ipsius pncipalis tm̄. ꝛ tūc vicari⁹ alicu⁹ non gaudet ꝓuilegijs illis qb⁹ gaudet pncipalis. ff. de lega. l. filius. vbi si filius iuit in legationē ꝓ patre p republica: nō gaudet immunitate: ſȝ pater. Qn̄q; deputat̃ ex deputatōe legati supioris. ꝛ ꝓcedit cle. que de ecclesijs. de of. vi. q ex eo q loquit̃ de vicarijs ppetuis: ꝓsupponit auctoritatē supioris interuenisse. Talis autē vicarius dicit̃ vicegerēs. C. vt dig. or. ser. l. fi. li. xij. de offi. eius q vi. ali. iu. obti. l. j. et. ij. vbi dicit glo. talē vicēgerentē hr̄e ordinariaz. Faciūt hec ad. q. An vicerector gaudeat illis immunitatib⁹ qb⁹ gaudet rector. Ad qd dic q si deputatur a rectore nō gaudet. si autē ab vniuersitate ob carentiā rectoris vel absentiā: gaudet p p̄dicta. qd tenet Bar. in. d. l. fili⁹. De facto tm̄ seruat̃: vt etiaz deputat⁹ a rectore tractet̃ vt rector.

Ex qb⁹ autē causis possit vicari⁹ institui: Dic fm Dir. Primo rōne statuti vel ꝯsuetudinis. ar. ex̄ de ꝯsti. cū oēs. Secūdo rōne ꝓuilegij siue dispēsationis. ar. de fi. ꝓsby. c. ꝓposuit. Tercio rōne loci remotioris et aīaꝝ ꝓlixitatiōis. ex̄ de ec. edi. ad audientiā. el. ij. Quarto rōne religiōis. extra de ꝓbē. de monachis. Quīto rōne diuerse natiōis. extra d offi. or. qm̄. Sexto rōne defectus seu debilitatis. ex̄ de cle. egro. c. pe. ꝛ vltimo. Septimo ratiōe diuini cultus augmētandi. qm̄. s. abundat ecclesia in redditibus. extra de ꝯsti. ex pte. Octauo rōne occupatiōis. hac occasiōe excusat̃ ep̄us q in ecclesia cathedrali hz aliquē loco sui: ꝛ ip̄e ī camera dicit horas: ꝛ postea expedit occurrētia. Itez qn̄ p̄latus habet ꝓficisci vtiliter ꝛ honeste: vt cā studioꝝ ꝛ pegrinationis ꝛ de licentia prelati. extra de cle. non resi. c. relatum.

Viciatus corpore.

Qui dicūtur corpore viciati: Rn̄det Asten. li. vj. ti. xxj. q corpore viciati dicunt̃ debilitati vel mutilati. Debilitatū voco qui hz membrū: tamē inefficax: vt oculū cecuz. manū aridam. crus contractuz. Mutilatum voco qui caret aliquo membro.

Et ꝓ declaratione huius materie distingue. q aut est quis priuatus vel mutilatus aliquo membro magno ꝛ manifesto: q.s. inducit notabilē deformitatē: vt priuatio nasi ꝛ huiusmodi. vel inhabilitatē ad exequēdū officiū: vt priuatio manus et huiusmodi. Et tunc quacūq; de causa sit mutilat⁹ vel priuatus. iusta vel iniusta. naturali vel accidētali impedit̃ a ꝓmotione. ꝛ deijcitur ꝓmotus. Si autē erat iam ꝓmotus quādo superuenit defectus: si non ꝓpter hoc redditur nimis deformis: potest exequi illa officia ad que non impedit̃ ꝓpter illum defectū. puta si factus sacerdos amisit visum: missam celebrare nō poterit. vel al's in altari ministrare: sed poterit audire ꝯfessiones ꝛ predicare. a beneficio tamē nō remouebitur: si sine culpa incidit in defectum: quia nō debet addi afflictio afflicto. vij. q. j. cum percussio. Dabitur tamen ei coadiutor: si tale beneficiū est cui ip̄e deseruire non possit. extra de cle. egro. c. iij. Aut quis est priuatus vel mutilat⁹ mēbro paruo vel occulto. ꝛ tūc subdistingue q̄r aut sponte ꝛ sine causa iusta: vt ex indignatiōe vel impatiētia vl' supbia. Aut ex iusta cā vel iniu⁹

Si primo modo: tunc indistincte i quocumq̧ mēbro: siue a se: siue ab alio repellit᷑ a ꝓmotione: ꝛ deijcitur iam ꝓmotus etiā si credebat obsequium se prestare deo se castrando. extra eo. significauit. Et fm Inno. idem est si non totū membrum amisit: sed ꝑtem membri: que deformitatem generaret et scandalū. extra eo. c. j. vel inhabilē redderet ad officium exequendū. secus in alijs. vel etiā si dentez sibi excreuerit. Si aūt ex iusta cā ꝛ sponte. puta. ꝓpter periculū lepre: ne totū corp⁹ inficeret fecit sibi amputari membꝝ occultū: vt virilia: vel manifestuz paruū: vt digitum nō necessariū. s. ad signuz crucis faciendū. vel ipsemet hoc sibi fecit. Idem iudiciū si inuitus ab inimicis castratus: vel etiā sic natus: vel etiā a casu in tale q̄d incidit: dando opam rei licite. puta. dolando lignū abscidit sibi partem minimi digiti. In oīb⁹ his nō repellit᷑. Nec est necessariū fm Host. ꝛ glo. in. c. eunuchus. di. lv. q̄ talis castratus testiculos secuz ferat siccos vt dicunt vulgares. Sed si dando opam rei illicite a casu amisisset membꝝ: talis repellit᷑ a ꝓmotōne. Sz si membꝝ vel ps membri esset q̄ generaret modicam deformitatē: talis ex misericordia tolerat᷑ in susceptis. s. p dispensatiōez epi. hec ex dictis Ray. Inno. Guil. ꝛ Ber. et trahunt᷑ etiā ex di. lv. si qs absciderit. ꝛ in alijs ibi caplis. d. c. significauit. ꝛ. c. fi. Et per tex. in. d. c. fi. iuncta glo. a ꝯtrario videt᷑ dicendum de eo qui dando opam rei illicite amisit vngulam pollicis q̄ nō possit celebrare: nisi cū eo dispensetur. Circa vo ad ꝑticularia ꝛ determinata corporis vicia sciendū: q̄ dandū admittit ꝯsuetudo: nisi talis sit q̄ sine baculo ad altare stare nō possit. ar. de ꝯse. di. j. nullus. ꝛ disti. xlv. disciplina. Nota etiā Asten. vbi s. vbi dicit de mente Hos. q̄ epūs dispensare pōt cum religioso q̄ celebret cuz ligneo pede. Idem etiā possent prelati maiores religiosoꝝ postq̄ talis esset ꝓfessus. Cecitas vnius oculi tm̄ repellit a promotione fm Archi. quod ꝓbatur per. c. si euangelica. distin. lv. Gibbosus nō repellitur a promotōne nisi sit nimia deformitas. Habens. vj. digitos in pede indubitanter ꝓmouetur fm Hosti. Si aūt habeat in manu vel si hz digitos ꝯiunctos: dūmodo ex his non sit impedimentū in vsu membri: ꝓmoueri pōt. vt in. l. idez ofilius. ff. de edil. edi. Leprosus pplo celebrare nō debet ꝓpter scandalum: sed si non sit nimis deformis: nō est ꝓhibendus priuatim celebrare leprosis nō autem sanis. Vinum omnino nō bibens ad sacerdotium ꝓmoueri nō potest. Maculā habēs in oculo nō repellit᷑ a ꝓmotōne: nisi nimiā inducat deformitatē. qd̄ ꝯsiderare est in arbitrio archiepi. extra eo. cū de tua. Sed ibi ꝯsiliuz suffraganeorum requiri mandatur. ꝛ qd̄ sibi visum fuerit exequatur metropolitanus. vbi notant Vin. ꝛ ber. q̄ sine ꝯsilio illorum nihil pōt disponere. alr̄ non valet: licet non teneatur illud sequi. extra de arbi. cum olim. vide supra. Consilium. Nota tm̄ Astē. vbi supra. q̄ habens maculam in oculo deformātem: si intrat religionem potest ꝓmoueri. alr̄ non: nisi dispenset᷑ cum eo. d. c. cum de tua.

Quid autem si quis habeat oculum vnū grossiorem altero: vel vtrumq̧ habeat ꝓminentem. Respon. Asten. q̄ non impeditur. vt in. l. qui clauum in principio. ff. de edil. edic. De furiosis. lunaticis. caducis. ꝛ demoniacis dicit Guil. ꝛ Glo. di. xxxiij. c. communiter. q̄ nullus talium promoueri debet etiam postq̄ fuerint liberati. Si autem iam sūt promoti: tunc aut sunt omnino ꝛ ex toto liberati a predictis passionib⁹: aut non. Et in primo casu poterunt exequi officium suum. Quanto autem tempore expectari debeat ad probandum tales: potest dici q̄ est arbitrarium: pensatis ꝯditionibus morbi ꝛ persone. Si vo non omnino ex toto sunt liberati: tunc. aut frequenter aliqua dictarum passionum vexat eos: aut raro. Et si quidem frequenter omnino debent cessare ab officio misse. vij. q. ij. in his. Si raro: tunc aut cum spume iactatione ꝛ vocis confusione. ꝛ sic debent abstinere. Aut raro et sine huiōi spumatiōe ꝛ cōfusione vocis. ꝛ tunc nō ꝓhibent᷑ ab officio misse. dūmodo habeant iuxta se alium sacerdotem. vt si ille cadat vel deficiat. ille suppleat. vij. q. j. illud. Quidā tm̄ hoc nō admittūt de demoniacis dicentes q̄ oīno opꝫet eos esse liberos. Summa aūt oīm p̄dictorū est. q̄ quicunq̧ est sua culpa viciatus corpe repellitur. qui vo sine sua culpa nō repellit᷑. nisi scandalū timeat᷑ ex nimia deformitate: vel piculū ex nimia debilitate. hec Ray. Hermophroditus est irregularis. Et dr̄ ille qui ꝑticipat de vtroq̧ sexu. hic repellit᷑ a ꝓmotōe ꝓpter deformitatē ꝛ mōstruositatē. Et talis si magis vergat in sexum masculinū q̄ femininū. q̄uis non debeat ordinari: nec ordinatus ministrare. tm̄ suscipit caracterē. Sed si magis vergat in sexū femininum q̄ masculinū. vel etiā si equaliter ꝑticipat de vtroq̧ nō est susceptiuus caracteris fm Guil. Et multo magis femina nō est ordinis susceptiua. Dicitur aūt mulier p̄sbytera. di. xxxij. p̄sbyter. nō q̄ habeat ordinem sacerdotij. sed q̄ vxor sacerdotis. ꝛ dyaconissa. q̄ dicat omeliā euangelij.

Vnctio extrema sacramentū est. q̄ ꝑtingit ad effectuz. qui est curatio morbi peccati.

Que est materia huius sacri᷑. Rn̄. materia est oleū oliue ab epō cōsecratū. ꝛ tale oleū ꝛ eius consecratio sunt de necessitate huius sacri.

Que est forma hui⁹ sacri᷑. Rn̄. forma est oro deꝑcatiua. dicendo ꝑ istā sanctā vnctionē ꝛ suā pijssimam miscdiam indulgeat tibi deus quicquid deliquisti ꝑ visum ꝛc̄.

A quibus conferri dꝫ vnctio extrema᷑. Rn̄ a solis sacerdotib⁹. nec aliis pōt inungere etiā in articulo necessitatis. Sacerdos aūt conferre pōt p̄nte vno cler. co. ꝛ etiā solus in necessitate fm Ber. ꝛ Ho.

Si sacerdos in vnctōne deficit. si alique ꝑtes iuncte sunt. qd̄ factū est. iterari nō dꝫ. sed vnctōnes q̄ restant ꝑ aliū sacerdotem cōpleant᷑.

Quib⁹ cōferenda sit extrema vnctio᷑. Rn̄. non nisi adultis infirmis in ꝑiculo mortis constitutis ex ipsa infirmitate. Vn̄ nec dat᷑ eūtib⁹ ad bellū aut nauigātib⁹ seu his qui mox occidēdi sunt. q̄ talis mors non imminet ex defectu nature. ꝫ ex euentu

fortune. Nisi aũt q̃ p̃ senio deficiũt etiã sine actua
li infirmitate daf: pueris nõ: q2 nõ hñt infirmitatẽ
spũalẽ ɔtractã ex pctõ actuali: nec dispõnez deuo-
tionis hr̃e possunt ad hoc sacr̃m.

Utrũ extrema vnctio debeat dari freneticis et
demẽtib9. R̃e. si in sana mẽte ɔstituti nõ petierint:
nõ dz dari. si vo petierit dari dz. tñ h̃ aduertendũ
est f̃m Tho. ꝙ illis furiosis ⁊ amẽtib9 p̃cipue dari
nõ dz q̃ verisilr̃ sacrõ pñt facere irreuerentiã p ali-
quã imũdiciã nisi ipsi h̃ent lucida internalla in q̃-
bus sacr̃m recogñoscerẽt.

Que ptes corpis inungi debeãt? R̃ñ. inungũf
insr̃a. v. sensuum. tanq̃. v. radices peccãdi. puta.
oculi. aures. nares. labia. man9. ꝑpter tactũ q̃ maxi
me viget in pulpis digitoruz. pedes vo ꝑpter vim
motiuã. Renes vo ꝑpt vim appetitiuã ⁊ q̃busdã
inungunf. Item in mutilatis: aut cecis debent in
ungi loca magis ꝑpinqua.

Utrũ vnctio extrema possit iterari. R̃e. f̃m tho.
iterari põt sine aliq̃ iniuria sacr̃i: q2 nõ hz effectum
ppetuũ: eo ꝙ sanitas corpis ⁊ mẽtis q̃ sunt effect9
ei9 nutui pñt. In eadez q̃z egritudine iterari põt:
si prĩo quidẽ sit in piculo mortis ⁊ euadat: ac etiã po
stea recidiuũ patiaf: q2 erit quasi alia infirmitas. ⁊
siliter si sit egritudo dinturna. vt ydropisis: q2 tũc
dz fieri qñ videf pducere ad piculũ mortis et si il-
lum articulũ euadat cadẽ infirmitate durãte: ⁊ po
stea ad silẽm statũ reducaf: iterũ põt inungi: quia
iam est alius infirmitatis status q̃uis sit eadẽ in-
firmitas.

Quid aũt si oleũ nõ bñdictũ addaf oleo bñdi-
cto. An totũ fiat benedictũ. R̃ñ. Boñ. in. iiij. dis.
xij. dicit ꝙ si oleũ nõ ɔsecratũ addif ɔsecrato: totũ
fit ɔsecratũ. ⁊ bñdictum. et de ɔse. ec. qd̃ in dubijs
Idez dicũf Tho. ⁊ Pe. Idez dic de aq̃ nõ benedi
cta: si addaf aq̃ bñdicte q2 tota fit bñdicta. Et rati
onẽ r̃ddit idez Tho. in. iiij. dis. xij. dicẽs ꝙ virt9 q̃
acq̃sita est aq̃ ex benedictõe puenit ad aquã addi-
tam. ⁊ sic ex ista rõne videf posse ɔcludi hoc eẽ ve-
rum siue aq̃ addita sit maioris quãtitatis siue mi-
noris: ⁊ hoc videf innuere. d. ca. qd̃ in dubijs. qd̃
loquif indistincte. Et ex illo text. infert Panor. ibi
ꝙ ɔpositũ ex diuersis assumit naturam simplicis
digmoris: et quotidie allegatur ille tex. ꝙ mag9 di-
gnuz trahit ad se minus dignũ. Idez tenet Astẽ.
li. iiij. ti. j.

Votum. j.

Votum. j. cõiter quid sit. R̃espõ.
Votuz est alicui9 boni
cuz deliberatõne deo facta ꝑmissio. Si
eñ sit de re mala: vel etiam de bona sine
deliberatõne. s. cũ impetu q̃dam ⁊ p surreptionez
nõ obligat. extra eo. c. ij. ⁊ c. l̃ratura. Di deo. Naz
lz aliqd̃ votũ fiat sanctis: tñ ꝑpter deũ fit eis.

Que requirunf ad votuz. R̃ñ. f̃m tho. s̃cda se-
cũde. q. lxxxviij. tria ex necessitate requirunf. Pri-
mo. quidẽ deliberatio. S̃cdo. ꝑpositũ voluntatis.
Tercio. ꝑmissio in q̃ ɔficif rõ voti. Et capif h de-
liberatio p cogitatõe. ⁊ ꝑpositũ p deliberatione.
Exp̃ssio aũt verboꝝ q̃ ad deũ nõ est necessaria. se-
cus q̃ ad homĩez q̃ indicat de his q̃ foris sunt. Et
dicit panor. in. d. c. l̃ratura. ꝙ hec est singlr̃is theo-
rica. q̃ multas theoricas canonistaꝝ infringit. quẽ
sibi multũ placet. Naz nõ sequif. Proposui in aĩo
firmif aliq̃d dare deo vel hoĩ. ꝙ ad h9 sim obligat9
ad dandũ; ex q̃ illã rem nõ ꝑmisi deo vel hoĩ. Nã
votũ causaf ex q̃dã pollicitatõe. i. ex q̃dã lege vni9
ꝑmissiõis. l. ij. ff. de polli. Et hec dicta be. Tho. se-
quif Archi. in. c. q̃ bona. xvij. q. j. Et sic ad hoc vt
votũ obliget req̃rif vt vouẽs h̃eat aĩm se obligan-
di ad illud. Nemo eĩ se obligat nisi h̃eat aĩm se ob
ligãdi ad illud. vt dicit glo. in. d. c. l̃ratura. Jura q̃
que firmant decisionem super proposito debent in
telligi de proposito cum animi promissione seu ob
ligatõne. ⁊ sola promissio non valet nisi p̃cedat de
liberatio cum ꝑposito etiã respectu religionis. lz ali
ud sentiat Jo. an. in. c. dudũ. de puer. ɔiu. Nã iu-
ramẽtũ seu votũ calore iracũdie facta vel nõ delibe
rate nõ obligãt. vide s̃. Jurare. ⁊ s̃. Monachus.

Et p p̃dicta soluif qd̃ q̃tidiana. Quid de votis
mulieꝝ q̃ faciũt in ptu; vel in infirmitatib9 vl̃ angu-
stijs suis vl̃ suoꝝ. ⁊ et q̃ viri faciũt: moti ex aliq̃ ãgu
stia. vel ꝑturbatõe. R̃ñ. si hũerit intentõz obligãdi
se deo. cogitãtes. ⁊ de cã q̃ mouebat eos ad vouen
dũ. s. infirmitate vel alio piculo. ⁊ de fine. s. de euã-
sione piculi. ꝑpter qd̃ vitandũ vouebãt. tenẽda sũt
lz in tribulatõe ⁊ ꝑturbatõe sint emissa. dũmõ cuz
deliberatõe fuerit facta. ⁊ vouẽtes in sua mẽte fue-
rit. secus ẽ si nõ deliberato aĩo illa vota fecissent. et
intãtũ votũ obligat vouẽtez. inq̃tũ hñt intentõz
se obligãdi. Nõ eĩ votũ obligat vltra ɔsensũ. vt dĩ
ctũ ẽ s. Jurare. Et p illud qd̃ dĩ ꝙ i voto req̃rif ꝑ-
missio; hoc ẽ obligatio. ptz q̃d dõm de votis q̃ fiũt
a mĩtis. sicut ab illis de tercio ordine be. Fran. qui
vouẽt ⁊ ꝑfitenf m̃lta. ⁊ tñ illoꝝ trãsgressio nõ obli
gat ad mortale. ⁊ hoc iõ ẽ. q2 lz in vouendo talia sit
deliberatio ⁊ ꝑpositũ. tñ deficit qd̃ est p̃ncipalius. s.
obligatio. Nã p̃dicti nõ intẽdunt se obligare ꝑpt̃
hmõi vota ad aliqd̃ pctm̃. nec etiaz veniale. Adde
cũ p̃dictis singularẽ distinctõz quã ponit Panor.
in. c. sicut. el. ij. de r̃la. ꝙ votũ factũ in hmõi angu-
stijs. aliqñ cãtur ex timore mortis aĩe. Aliqñ ex tiõ-
re mortis corpis. Timor mortis aĩe nõ excusat nec
dat cãm retractãdi actũ. Sec9 in timore mortis cor
poris. Rõ diuersitatis ẽ. q2 timor mortis aĩe nõ
nũq̃ incutif a deo vt q̃s ducaf ad ɔuersionẽ. ⁊ sic
talis tiorẽ appetẽdus. xvj. q. j. reuertimini. Sz tĩor
mortis corpis fit ab hoĩe. et talis tĩor est fugiẽdus
tanq̃ violẽtus ⁊ iniustus. Et iõ cũ q̃rif nũq̃d tĩor
mortis excuset? sic distingue p9 doc. aut ẽ tĩor mor-
tis naturalis. aut accidẽtalis. Primo casu nõ excu-
sat. Exẽplũ in grauif infirmo; vt in. d. c. sic. S̃cdo
casu subdistingue. aut ẽ mors accidẽtalis casualis
aut violẽta. Exẽplũ p̃mi. vt in tim ẽte piculũ nau-
fragij; vel incẽdij; vel hostiũ. Et iste tĩor nõ ĩpedit
actũ. nec inualidat ꝑfessionẽ p rõez s. dictã. Nam
aliqñ de9 incutit talẽ timorẽ vt hõ ɔuertaf. S̃cdo
casu pone exẽplũ in eo q̃ timet mortẽ violentã sibi
imminẽtẽ ab iniq̃ hoĩe. Nã si ꝑpter talẽ timorẽ q̃s
ingredif religionẽ nõ tz ingressus. ex q̃ fecit vt eua
deret mortẽ violentã. nã de9 respicit cor. ⁊ vult vo-
luntariũ militẽ. ⁊ ita loquif. c. j. qd̃ me. cã. ⁊ p̃dicta
possunt adduci generalr̃ ad validitatẽ: vel inualig

uitatem cuiuslibet voti. hec Panor.

Quot sunt spēs votoꝝ? Rñ. due. Nā quoddā est votū simplex. ꝛ quoddā solenne. vide s. Jnpedimentū.iiij. Est ꝛ alia diuisio votoꝝ: qꝛ aliud est purū siue absolutū: vt cum q̄s absolute ꝛ sine condicione vouet. Aliud est ꝯditionatum: vt cū additur: si hoc erit vel illud.

Vtrum vouēs teneat̄ statim adimplere? Rñ. fm Guil'. Si votū est absolutū: tenet̄ statim cum pōt: nisi vouendo aliud in mente habuerit. Naz vt dictū est q̄ ad deū tātū obligat votū quantum vouens se obligare intendit ꝛ nō plus. et si de hoc actu tūc nō cogitabat: recurrendū est ad qḋ verisimiliter delibasset et fecisset: si de hoc cogitasset tūc qn̄ vouit. ꝛ fm eiꝰ intentionē iudicandū. Si autē hoc discernere nescit: tūc tutior via tenēda ē. Quo ad iudiciū hoīm ꝛ ꝯtentiosuz: vouens simpliciter ꝛ sine p̄finitōne tpis tenet̄ statim adimplē: ꝛ dabitur ei tps ad arbitriū boni viri ad disponenduz ꝛ ꝑparandum que necessaria sunt ad tale votum exequenduz. ꝛ hoc casu intelligit̄ regula iuris ciuilis. vicz. Jn oībꝫ obligationibꝫ in quibꝫ dies nō ponitur statim debet̄. Addit tn̄ Archi. f. q̄ si quis nimis tardauit implē votū ꝓpter qḋ a memoria excidit oīno: vel venit ad statum nō valendi implere cū bene prius potuisset: mortale vi. Jdez qn̄ dimisit ꝓpositum nō implendi cum tn̄ pesset. Al's mora implendi votū qn̄ sibi nō ꝑficit tps non videt̄ mortale: nisi forte esset valde nimia mora. et nisi ex hoc iminerent ꝑiculū non valendi implere: vt ī voto religionis cū tamē non hēret cām dilationis cogentem. hec Archi. f. Si aūt votū est ꝯdition atuz tūc fm Jnno. in c. scripture. extra eo. siue deficiat ꝯditio generalis vel spālis apposita in voto irritatur obligatio voti. Gnālis est multiplex: vt si deo placuerit: si potero ꝛc. q̄ quidem ꝯditiones generales intelligunt̄ etiā si non exprimant̄. xxvij. q. ij. beata Maria. Conditōnes spāles pn̄t esse multe: vt si filius meus liberabit̄. vel si ab hac infirmitate ꝯualuero ꝛ hmōi. Si enī deficit ꝯditio: nō obligatur quis ad executionē voti. ꝛ intelligas nō obligari si tota obligatio ponebatur in euentuz conditionis.

Quid aūt de illo qui vouit certā ꝑegrinationez infra annū: ꝛ aū illud tps infirmat̄ ad mortē: nunquid necessaria sit dicti voti ꝯmutatio? Panor. in c. j. extra. e. dic̄ se inuenisse vnū dictū singulare. b. Tho. quē sequit̄ Archi. in c. qui bona. xvij. q. j. q̄ in tali casu nō ē necessaria ꝯmutatio: qꝛ oc iuspedimentū qḋ habuisset a ꝑncipio īpedire votū: si oriatur post factū hꝫ auferre obligatōez voti. qḋ est dictū sat' singlāre fm panor. Sz fm cā multū ob. c. qḋ sup his. extra. e. vbi ꝓpter impedimentū superueniens fit ꝯmutatio in aliā cām. ꝛ lz istud sit magis tutū: tn̄ de subtilitate panor. credit pamū demū satis posse ꝓcedere. dūmō culpa vel negligentia nō repiat̄ in vouente: Naz si ꝑ me nō remanet q̄minus votū ꝑficiaz: subsistente bona volūtate: debeo reputari ac si votū ꝑfecissez. Et ad. d. c. qḋ sup. pōt rn̄deri q̄ ꝓcedit qn̄ impedimentuz nō ē oīno voti impeditiuū ꝫ difficultatiuū. aliḋ ē. n. q̄ fctū reddat̄ impossibile. aliḋ difficile. Cōiter tn̄ obs'uat̄. d. c. qḋ sup. ꝛ facit. d. c. j. ibi. an ex infirmitate.

De q̄ dꝫ fieri votū? Rñ. votū n̄ dꝫ fieri de malo nec de idifferēti. ꝫ tn̄ ḋ bono ꝛ ḋ eo ad qḋ q̄s al's n̄ obligat̄. Et si fiat ḋ ill' ad q̄ q̄s alis obligat̄: vt pura. abrenūciare dyabolo ꝛ pōpis eꝰ: vt fit ī baptismo: vl' tenere fidē catholicā ꝛ seruare decalogū. trāsgrediendo hmōi vota peccat mortalr̄. tn̄ nō est imponenda pnīa ꝓ illo peccato ꝛ ꝓ trāsgressione voti sicut ꝓ diuersis mortalibꝫ: sed tanq̄ ꝓ vno. Jlla tn̄ circūstātia aggrauat peccatū illud. Nota etiā fm Arch. flo. q̄ si quis transgressus est: vel omisit implere aliqḋ votū licitū. ꝛ si aduertēter cū posset. sp est mortale. ꝛ totiens q̄ totiēs frangit. secus si ex obliuiōe vel qꝛ nō poterat. vide et ad ꝑdicta qḋ notat Pe. de pal. q̄ quotiēs quis frangit votum totiens peccat mortalr̄. dum tn̄ actus interior ꝛ exterior iterēt̄. secus si exterior tn̄. qꝛ peccatū est in actu ꝑ se interiori. vn̄ qui vult vno actu furari et mechari vel plura furari vnum peccatū cōmittit quo ad deum licet plura furet̄ quo ad iudiciū hoīm. ꝛ hoc in voto negatiuo: puta quo vouet nō bibere vinū. secꝰ in affirmatiuo quo quis vouet ieiunare. tunc enī nō totiens peccat quotiens comedit. sed scḋa vice. tertia aūt vice ꝛ deinceps nō: maxime si nō in contemptū. sed q̄si non reputās plus sibi possibile illa die ieiunare. paratus ieiunare alia die integra ꝓ illa ꝫ si in ꝯtemptum fregisset: nec intentiōe: nec ex integro al's ieiunādi. tunc secus. maxime in voto singulari ꝛ secreto in quo nō est scādalum. Nam secꝰ est de illo qui ieiuniū ecclesie fregisset. Non enī ꝓpter hoc licet ei extra horā comedere intentōe al's ieiunandi in scādalum aliorum.

Quid de votis stultis. vt de non pectināḋo caput in sabbato vel lauādo: vel ieiunare in dn̄ica et hmōi? Non est mortale: sed ꝓhibendi sunt illa implere. Jllud aūt votum qḋ in aliquo euentu est bonum. ꝛ in aliquo malū. nō obligat nisi ꝓ euētu bono: vt votum iepte Jud. xj.

Vtrum expediat vouere? Rñ. fm Ri. in. iiij. di. xxxviij. q̄ vouens aut vouet bona. quorum obseruatio videt̄ ꝓbabiliter ꝓportionata infirmitati sue spūali. aut improportionata. Primo mō vouere expedit hoī. qꝛ ꝑ hoc firmat amplius voluntatē suā in bono. ꝛ ꝓ magna pte excludit a se libertatez malefaciēdi. ꝛ facit actuz v̄tutis latrie ꝛ iō vouēdo meret̄. Scḋo mō nō expedit hoī vouere: nec lꝫ. Tale enī votū nō hꝫ discretionē comitē: cum ꝑ hoc vouens magis videat̄ se illa querare: q̄ augere securitatem de sua salute. Quilibet tn̄ reputare debꝫ obseruantiā voti religionis ꝓportionatā esse sue infirmitati spūali. nisi ꝑ certam experientiā sibi de ꝯtrario constaret. Propter enī custodiā q̄ magis adhibet̄ religiosis q̄ secularibꝫ. ꝛ ꝓpter bona exempla q̄ videt frequētius. ꝛ bona verba q̄ frequētius audiūt. et ꝓpter maiores ꝯsolatiōes spūales: q̄s ex diuina benignitate ob fauorē religiōis ꝛ ex sancta societate recipiunt. obseruatio aliquoꝝ bonoꝝ ꝓportionata est alicui existenti in religione. que eidem ꝓportionata nō esset in seculo remanēti. ꝛ liberior est voluntas vouentis, q̄ nō vouētis. Nam liberior est

volūtas q̄ a rectitudine declinare nequit: ꝗ̄ quē
illā deserere pōt. Homo aūt p votū nō minuit in
se libertatē faciendi bonū: sed auget. ſʒ minuit po-
testatem faciendi malū. Nec ob. qd̄ dicunt vulga-
res. Res coacta facta nil valet. qꝛ Rn̄. ſm ꝫab. in
cle. ſi dominū. de re. ꝛ ve. ſanc. ꝙ duplex est necessi-
tas. s. coactōnis. ꝛ hec ꝯtrariat̄ voluntati ꝛ minu-
it de laude actus. ꝛ hec nō est in voto. Alia est ne-
cessitas q̄ est ex interiori inclinatione ꝓpter consue-
tudinem bene agendi. ꝛ hec est in beatis. ꝛ hec nō
minuit: sed auget.

Quid de voto qd̄ fit ex duabꝫ causis? Rn̄. ſm
Ray. Si qs vouet ex duabꝫ causis. vtputa. ire ad
sanctū Jac. qꝛ credebat ibi inuenire germanū suū
ꝛ etiā ꝓpter redimēda pctā sua. In hoc casu ꝗ̄uis
sciuerit germanū suū discessisse etiā anteq̄ iter suū
arriperet: nihilominꝰ tenet̄ ꝓp aliā cām: si nihilo-
minus intendisset se obligare. Alr̄ secus: qꝛ votū
nō obligat vltra ꝯsensum ꝛc̄.

Quid si quis emisit duo diuersa vota? Respō.
ſm Tho. in iiij. si vtrunqꝫ est ꝯpassibile cum alte-
ro: vtrūqꝫ debet seruare: nisi forte auctē superiorꝫ
votum pcedens in aliud melius ꝯmutet̄. si autē
ambo vota sunt simul incompassibilia: debet ſuā
re qd̄ maius est. ꝛ de minori ſm arbitriū plati sa-
tisfacere. Vide hoc s̄. Jeiuniū in ſi.

Utrū pater moriens possit iniungere filio: quē
ꝯstituit heredem: vt impleat votū eiꝰ? Rn̄. ſm
Ray. votū pegrinatōnis nō pōt pater iniungere
filio: quē ꝯstituit heredem: nisi ꝛ ipse filius appro-
baret. extra eo. licet. ſʒ pecuniariam satisfactōnem
bene pōt iniūgere: quinimo ſm Hos. si filius vult
esse heres: tenet̄ implere oīa vota p̄ris si hereditas
hoc patiat̄. ꝛ p hoc facit. l. ij. ff. de pol. q̄ dic̄ ꝙ obli-
gatio voti trāsit ad heredē. vide panor. ad hoc in
d. c. licet. vbi q̄rit de illo filio regis. q̄d si se nō obli-
gasset ad executōēꝫ. nunq̄d teneret̄ exeq̄ votū pa-
ternū? Inno. dicit ꝙ sic. ꝛ pōt ꝯpelli p priuatōem
hereditatis: nō aūt p coactōēꝫ ꝑsonalē. ꝛ sic nō po-
tuisset excōicari: nisi se obligasset ſm eū. D. an. pu-
tat ꝙ ex quo spōte adiuit hereditatē: pōt ꝯpelli p
excōicatōēꝫ qd̄ placet panor. Naꝫ adeūdo q̄si con-
traxit. Sʒ videt̄ ꝙ exq̄ ille rex morte p̄uētꝰ nō po-
terat votū ꝑficere: nō tenebat̄ p aliū exeq̄: qꝛ in vo-
to intelligit̄ illa ꝯditio gnāl̄is. si potero. vt dictū est
s̄. Et notat glo. in c. nō est. extra eo. Inn. dat nota-
bilē so. ꝙ q̄nqꝫ qs vouet visitare terrā sanctam ob
deuotōēꝫ. Aliqñ p subsidio impendēdo terre san-
cte. Primo casu nō tenet̄ votū exequi p aliū super-
ueniente impedimēto. Scdo casu tenet̄: qꝛ ex quo
vouit p subsidio dꝫ impēdere subsidiū meliori mō
q̄ pōt. Et nota hoc singulariter. Naꝫ facit ad ea q̄
dicta sunt s̄. vt votū emissuꝫ p deuotōne nō obli-
get vouentē superueniēte impedimēto oīno impe-
dituo. Ho. tamen limitat primū dictū q̄n impe-
dimentum nō erat tempe voti. Alr̄ aūt ne votū
derisorium videat̄: tenetur votuꝫ redimere. quod
nō putat panor. verum: nisi vouens esset certꝰ de
impedimento ꝑpetuo. alr̄ debet intelligi: cum pri-
mum comode poterit. Item panor. dat aliaꝫ limi-
tationem: vt ex impedimento superueniēte tollat̄
obligatio voti q̄n prius nō fuit in mora exequēdi.
alr̄ aūt votū esset cōmutandū vel redimendū. hec
Panor. in. d. c. lꝫ. vide etiā glo. singularem in. d. c.
nō est: q̄ dicit ꝙ in voto intelligit̄ conditio genera-
lis si comode fieri pōt. ſʒ hoc nō placet Panor. qꝛ
putat ꝙ impedimentū difficultatiuū vom nō auſe-
rat obligationē ſʒ reddat facultatē dispēsandi. p
hoc. c. 4. extra eo. vbi ponderat̄ cā infirmitatis.

Votum. ij.

qs pt vouere. Utrū epūs possit vouere? Rn̄. ſm Host. nō
pōt sine licētia pape votū emittere p q̄d
dissoluat̄ vinculū m̄rimonij: qd̄ est inter ipm ꝛ ec-
clesiā suā. extra de regula. lꝫ. Itē nec aliud votum p
qd̄ graue p̄iudiciū fiat ecclesie sue. vt de longa pe-
grinatōne ꝛ hmōi. extra eo. magne. Votū tñ absti-
nentie ꝛ elemosyne emittere pōt.

Utrū qui subiecti sūt ptāti alterius possint vo-
uere? Rn̄. ſm Tho. scda scde. q. lxxxviij. Nullus
pōt se firmiter obligare ad id qd̄ est in ptāte alterius
et quicūqꝫ est subiectus alicui: q̄ntū ad illud in quo
est subiectus nō est sue ptātis. ꝛ iō nō pōt se firmi-
ter p votū obligare ad id sine cōsensu supioris. nō
tñ peccat vouēdo: qꝛ intelligit̄ ꝯditio tacita. s. si nō
reuocant̄ a supiore. ex q̄ licita reddunt̄ ꝛ valida.

Utrū pueri possint vouere? Rn̄. ſm Tho. vbi
s̄. Pueri añ annos pubertatis duplici rōne voue-
re non pñt. Primo. qꝛ vt in pluribꝫ patiunt̄ rōnis
defectū: sicut pꝫ in furiosis ꝛ amentibꝫ qui se vo-
tō pñt obligare. dū sunt in furia vel amētia. Scdo
qꝛ sunt in ptāte pentuꝫ vel tutorꝫ qui sunt eis loco
pentū. ꝛ iō eorꝫ vota ex duplici cā robur nō habē.
Dicendū est ergo ꝙ si puer vel puella añ puberta-
tis annos nondū hēat vsum rōnis: nullo mō pōt
se ad aliq̄d obligare. si vo añ annos pubertatis at-
tingent vsum rōnis. pōt quidē quantū in seipso est
se obligare. ſʒ votū eius pt irritari p pentes. quorū
cure remanet adhuc subiectus. hec Tho. Et ꝙ vo-
tum pueri añ annos pubertatis obliget. facit ſm
Panor. c. ij. extra eo. iūcta glo. vbi ipse infert ꝙ vo-
tum emissum in puerili etate efficaciter obligat. lꝫ
p̄stet facultatē obtinēdi ꝯmutationem. ꝛ sic minor
etas non impedit obligationē querendā deo. ꝛ de
puer post. vij. annū. ꝛ sic post doli capacitatē quis
obligat̄ ex voto. ꝛ in hoc tene semp mētē dictū te-
qꝛ vt dicit Panor. alibi nō est ita clarus. Addit eti-
am Panor. ꝙ cū tale votū emissum in puerili eta-
te videat̄ potius ꝓcedere ex quadā facilitate animi
q̄ discretōis arbitrio obligat vouentē. lꝫ facilitas
p̄stet cām dispēsandi vl̄ ꝯmutādi. Addit tñ Tho.
ꝙ q̄ntūcūqꝫ q̄s sit doli capax añ annos pubertatis
nō p̄tn̄ se obligare voto solenni ꝛ religionis. ꝓpter
ecclīe statutū qd̄ respicit qd̄ in pluribꝫ accidit. post
annos aūt pubertatis pñt iā se voto obligare. sim-
plici. vel solēni absqꝫ voluntate pentū.

Quid aūt si puer añ annos pubertatis vouerit
se seruaturū ꝯtinentiā: vel ingressurū religionē cū
venerit ad etatē legitimā. vel cū p̄r eiꝰ obierit. Nū
q̄d p̄r votū illud reuocare: vel irritare p̄t ꝯdicēdo.
Rn̄. Asten. li. j. ti. xx. refert Gg. dicere ꝙ nō. Scd
Hos. dicit ꝙ p̄t. q̄ vr̄ hūanior opinio. vñ nō te

nebit illud servare nisi iterum voveat: vel iuret: quia obligatio semel extincta nõ reviviscit: nec pater nec tutor peccat in revocando: quia hoc eis cõcedit a iure et a deo. Nota etiã quod licet in dicto casu talis nõ obligetur ex voto quod in minori fecit etate: si tamen maior postea factus: illud ratum habuit quod vovit: obligatur erit d. c. ij. iuncta glo.

Utrum filiusfa. postquam pervenit ad pubertatem vovere possit? Rñ. secundum tho. ubi s. Ille qui venit ad annos pubertatis si sit libere cõditiõis: est quidem sue potestatis quantum ad ea que pertinent ad suam personam. puta. quod per votum obliget se religioni: vel quod matrimonium cõtrahat. non autem est sue potestatis quantum ad dispensatiõem domesticam unde circa hoc nõ potest aliquid vovere sine cõsensu patris. hec tho. Idem est in alijs dicendum votis, per que preiudicatur iuri patris potestatis: ut in abstinentijs et peregrinatiõibus et similibus: in quibus nõ potest filius vovere nisi peregrinationem transmarinam in subsidium terre sancte. ex eo. ex multa. secundum Ho. et nisi pater cõsenserit expresse: vel tacite. scilicet nõ cõtradicendo secundum Inno.

Quid autem si pater cõtradixerit et revocaverit huiusmodi votum filij vel filie sine cõtinentie: sive aliud. et post huiusmodi revocatiõem cõsentit tali voto. nunquid filius cum venerit ad etatem legitimam tenebitur observare huiusmodi votum. vel iuramentum si forte iuravit aliquid: si votum illud nõ sit de ingressu religionis? dicendum est quod nõ reviviscit: quia semel fuit absolutus. scilicet per revocatiõem factam a patre. et obligatio scilicet extincta nõ reviviscit. unde nõ tenebitur observare huiusmodi votum, vel iuramentum: nisi iterum voveat: aut iuret.

Sed difficultas est de filiofa. pube. et uxore. An post revocatiõem: vel cõtradictiõem patris vel mariti reviviscant vota mortuo patre vel marito? Inno. in c. scripture. extra. e. dicit quod soluta patria potestate tenetur filius implere votum. Idem dicit de uxore. Rõ diversitatis est quia votum pueri per cõtradictiõem parentum factum fuit mortuum. et ideo merito nõ reviviscit. secus in votis filiorumfa. puberum et uxorum: quia per cõtradictiõnem patris vel mariti huiusmodi vota nõ moriuntur sed mortificantur. hoc est quia solum executio prohibetur, et ideo nõ mirum si post mortem superiorum predicti tenentur exequi vota predicta: quia solum mortificata fuerãt. Idem dicit de votis factis ab uxore ante cõtractum matrimonij: quia illa si preiudicialia sunt nõ debet exequi sine licentia viri. et hoc videtur etiã velle. c. manifestum. xxxij. q. v. ubi dicitur manifestum est ita voluisse legem: feminam sub viro esse: ut nulla eius vota que abstinentie causa voverit reddantur ab ea nisi auctor vir fuerit permittendo.

Quid autem e cõtra. An maritus possit emittere votum abstinentie vel peregrinatiõis invita uxore? Dubium facit quia maritus et uxor nõ iudicantur ad impar? Innoc. ut refert panor. in. d. c. scripture. dicit quod sicut uxor non obligatur ex voto abstinentie et peregrinatiõis nisi maritus cõsentiat. ut in. c. noluit. xxxiij. q. v. et i. d. c. manifestum. ita in marito: ut nõ possit se obligare ad votum abstinentie: seu peregrinatiõnis sine licentia uxoris. Et hoc potest intelligi verum in votis per que preiudicaretur iuri uxoris. In alijs secus. Nam maritus est caput uxoris et nõ e cõtra. Ex quibus infertur quod maritus sine licentia uxoris potest emittere aliquod votum abstinentie. dummodo nõ preiudicet mulieri. Et addit panor. in. d. c. scripture, quod si uterque vel alter eorum emi-

sit votum ante contractum matrimonij. nõ potest alter exequi eum preiudicio alterius: ut notatur in dictis iuribus. Potest tamen uxor illud vovere sine cõsensu mariti. quod dare potest sine suo cõsensu: ut notatur in. d. c. manifestum. Panor. tamen in. d. c. scripture. videtur cõtra Innoc. in eo quod dixit. quod soluta patria potestate filius tenetur implere votum. Nam secundum eum. c. quidam. de conver. coniu. videtur multum obstare. Nam ibi dicitur quod si maritus intravit religionem cõtradicente vel ignorante uxore. et ad petitiõem uxoris revocatur. nõ tenetur mortua uxore ingredi religionem. quia emisit votum tempore inhabili. quidem dicendum in filiofa. ex quo executionem voti nõ cõtulit ad tempus habile. Et hanc partem Panor. putat veriorem. licet opi. Innoc. sit tutior secundum eum. Tamen potest dici quod nõ est simile. quia verum est quod ille maritus emisit votum tempore inhabili. secus de filiofa. quia emisit votum tempore habili. et tenuit votum secundum omnes. licet executio voti nõ fuerit collata ad tempus habile. Infert enim Panor. aliud singulare in. d. c. quidam. de dicto marito: quod in materia voti procedit etiam illa iuris regula. Si nõ valet quod ago: ut ago. valeat ut valere potest. Nam ut ibi vides maritus nõ obligavit se simpliciter ad cõtinentiam in seculo servandam. sed ad religionis ingressum. qui tamen nõ valuit. licet professionem fecerit. et nihilominus remansit obligatio respectu cõtinentie observãde. que cõtinentia includitur sub ingressu religionis. hoc est sub professione: ut in. c. cum ad monasterium. de sta. re. Et sic talis non potest decetero contrahere matrimonium mortua uxore. tamen si contrahit: tenet. licet debitum exigere nõ possit.

Utrum servus possit vovere? Rñ. secundum Innoc. et Panor. in. d. c. scripture. quod per votum quod debet peragi sine preiudicio domini nõ potest. non obligatur servus secus dicit in alio voto: puta. si vovit orõnem dicere vel quid simile.

An autem servus postea factus liber teneatur ad vota prius facta? Dic ut nunc proxime dictum est de filiofa. et uxore.

Utrum religiosus possit vovere? Rñ. secundum Ri. in iiij. di. xxxviij. aliqui dicunt quod quãvis religiosus nõ teneatur ad obediendum in omnibus etiam licitis que prelatus vellet sibi imperare. tamen in hijs in quibus prelato subiectus est. tenetur ei obedire pro quolibet tempore: que sibi imperatur. et ideo nullum est tempus ei vacans quo aliquid possit facere ultra id ad quod tenetur ex sua professione. et ideo nihil ultra hoc licet sibi vovere. quia nullus debet vovere aliquid nisi eligere possit tempus quo id possit implere. sed hec rõ nõ videtur cogere. quia multa posset vovere religiosus. quorum adimpletio executionem operis cuiuscunque quod prelatus potest sibi precipere nõ impediret. sed promoveret ut non dicere verbum ociosum. nõ cogitare aliquid vanum. ergo si aliud non obstaret quam rõ predicta: religiosus posset vovere sine licentia prelati se nunquam dicturum verbum ociosum ex deliberatiõe etc. Preterea predicta rõne non obstãte posset religiosus vovere se qualibet die dicturum specialem orõnem quando vacaret sibi tempus: quo non esset occupatus de precepto prelati: vel in operibus que in sua professione includuntur. Ideo videtur alijs dicendum quod rõ quare religiosus nõ potest vovere est: quia pensata humana infirmitate et religionis onere. non potest se ad aliquid ultra suam professionem obligare. quod posset implere sine qualicunque preiudicio: vel preiudicij periculo observatiõis, cuiuslibet eorum ad que ex

sua pfessione tenet. et absq; piculo reddendi se interduz onerosum plato suo: vel alicui seu aliquibus fratrū suorū. ppter sollicitudines et modos singlares: q̄ interdū hīrent illi q̄ essent ad plura q̄ alij obligati. Preterea tāte altitudinis ē religionis votū q̄ oīa alia in ipm pmutari pñt. et iō ecclesia psiderans hui⁹ voti altitudinē ⁊ hūane nature infirmitatem voluit auctē dei voto religionis nullū votū posse supaddi. ppter piculū trāsgressionis vitāduz q̄ etiā de cā iura psentire vident q̄ vota q̄ fecit bō añ suā professionem in religione: q̄ plat⁹ ipm recipiens igrauit: pt postq̄ sibi votū fuerit reuocare. qd pbat p hoc: q̄ religiosus pl⁹ est sub plato: q̄ vxor sub viro: s; vir reuocat vota vxoris. vt dcm̄ est s̄. g̃ ⁊c. Idem tenet tho. scđa scđe. q. lxxxviij. vbi cōcludit q̄ nullū votū religiosi est firmū: nisi de psensu plati. Per rōnem pmaz s̄. positam pfutatam tamen a Ricar.

Utrū q̄dlibet votū pmutari possit in votū religionis? Rñ. fm Ri. vbi s̄. q̄ volens facere professionem in religione: si actualr vel habitualiter vult remanere obligat⁹ ad vota q̄ in seculo fecerat: non pmutant in votū religionis: tñ postq̄ hoc deuenit ad noticiam plati: poterit ipm ab illis votis absoluere: maxie si igrabat ipm ligatū esse illis tpe pfessionis. Si aūt actualr: vel habitualiter intēdit amplius illis votis nō teneri: s; soli voto religiōis sue ab illis absoluit p religionis votū: ppter voti religionis altitudinē ⁊ pfectiōez. extra de voto. c. scripture. ⁊ de pe. di. j. mensurā. §. his auctib⁹. vbi dr̄ nō est necessaria certa satisfactio peti: cui⁹ totū vite tps obedientie impendit suo pditori. hec Ri.

Utrū clericus possit vouere? Rñ. fm Inno. et Panor. in. d. c. scripture. q̄ clericus nō pt vouere votū pegrinatōis sine psensu epi: s; votū ptinētie vel abstinentie sic. ad hoc. c. duo sunt. xix. q. ij. Uotū tñ vltramarinuz sine lnīa plati emittē pt. extra eo. ex multa. §. pe. ⁊ fi. ⁊. c. fi.

Quid aūt de abbate? Dic q̄ sine psensu epi vel supioris votū pegrinatōis diuturne emittē nō pt xviij. q. ij. abbas.

An aūt plati regulares possint emittē votuz p succursu terre sancte sine lnīa sui supioris. Panor. in. c. fi. extra. e. dic. q̄ qñ fit passagiū gnāle ex dispositiōe pōtific. q̄ tūc dari vr̄ lnīa platis eūdi p succursu terre scte. s; hoc cessāte nō putat q̄ plat⁹ maxime reglaris possit se ad hoc obligare sine psensu supioris: q̄ epūs hoc facē nō pt: vt pbat in. c. magne. extra. e. In religiosis do simplicib⁹ putat etiā hoc nō licē sine lnīa supioris: q̄ nullā volūtatē habent. et ī papā nō pt religiosus pmoueri sine lnīa abbat⁹. vt no. glo. i. c. q̄ sit. xviij. q. ij. Et dic ibi gl. q̄ si monach⁹ fact⁹ ē papa inuito abbate. ⁊ ipemet pellet se redire: q̄ cū teneat de alijs iusticiā facere multo forti⁹ de seipo. hec gl. Quidā tñ hoc nō approbāt: q̄ electio ⁊ pfirmatio in papā absoluit monachū a iugo monastice pfessionis. xviij. q. j. ca. j. Cam s; elect⁹ in papā: in ipa electōe pfirmatōez recipiat: pz q̄ redire non dz. Ex p̄dictis tñ habes: q̄ nō eodez vinculo stringit abbas suo supiori: sicut monachus suo abbati. Infert etiā panor. q̄ ociuz monachale nō est anteferēdū vtilitatib⁹ ecclesiasticis. p hoc. c. lz. d̄ regula. vbi pz q̄ sollicitudo: labor ⁊ doctrina pferunt silētio: pteplatōi. ⁊ quieti. q̄ vtilitas publica pferēda est puate. Et hoc veruz fm Ho. qñ puata includit sub publica. alr̄ secus. et hoc intelligit qñ psona puata habuit electionē. s; supior debet pferre publicā. lz puata nō includat sub publica: vt in. c. bone. el. j. de po. pla.

Uotum.iij.

De voto cōiugū. An vxor possit vouere. dictum est s̄. in pcedēti. c.

Utr; alter piugū possit vouere q̄ nō petet debitū? Rñ. cōiter fm doc. q̄ sic. de hoc vide s̄. Impedimentū. xj. Si tñ quis voueret q̄ nunq̄ redderet debitū si vxorē eū pstingeret ducere: nō tenet illud votū suare fm glo. in. c. de viduis. xxvij. q. j. De hoc vide s̄. Impedimentū. xiij.

Utrū piunx si det licentiā piugi vt voueat castitatē possit dictā lnīam reuocare? Rñ. fm Tho. in iiij. q̄ si expsse psensit ⁊ dedit lnīam: nō pōt votū a piuge emissum reuocare. xxxiij. q. v. §. fi. Pe. tñ addit q̄ aut dedit in facie eccle ⁊ q̄i in iudicio. ⁊ tunc non pōt reuocare. Aut in puato. ⁊ tunc añ psum lnīe reuocare pōt. s; non postea. Si aūt dissimulat ad tps vxoris votū. ⁊ postea habita deliberatōe reuocat. mulier nō tenet implere. Addit etiā Inno. q̄ piunx q̄ dat lnīam vouēdi. si ipse nō voueat: nō impedit exigere debitū. ar. extra de pper. piug. c. j. Idē Ber. ⁊ Ho. Alia do vxoris vota in quib⁹ requirit psensus viri: vir etiā postq̄ psensit reuocare pōt: s; tñ peccat reuocādo qd cōsensit. xxxiij. q. v. c. manifestum. Hoc intellige si sine cā reuocat. Nec tñ adhuc credendum est illum peccare mortaliter etiam si sine cā reuocaret. vxor tñ viro qualitercūq; obedire dz. Et de hoc Panor. in. c. charissimus. de conuer. cōiu. facit regulā. q̄ nullū votum abstinentie pōt vxor emittere sine consensu mariti. ⁊ q̄ maritus pōt reuocare. licet prius cōsenserit. Non sic aūt econtra. Et de hoc videt tex. in. d. c. manifestum. ⁊. c. noluit. xxxiij. q. v. Et plus dicit Panor. ibi. q̄ nō obstante q̄ maritus psenserit voto continētie vxoris: tñ adhuc poterit illud reuocare. quia cum iura diuina ⁊ humana dent marito plenā facultatem in voto abstinentie. ⁊ continere est votū abstinentie: vt in. c. si tu abstines. xxvij. q. ij. absq; dubio videt q̄ votum continentie etiam possit reuocare. tñ maritus peccat reuocādo id in quod semel cōsensit. hec Panor. Communiter tñ tenetur oppositum. ⁊ hoc tutius. Opinio tñ Panor. possz tolerari anteq̄ vxor emisisset votum continentie. q̄ tunc licet vir ei licentiā dederit vouendi cantinētiam. siue publice: siue in puato: vir poterit reuocare. secus si iam emisisset votum ⁊c.

Quid aūt si duo astricti voto simplici cōtrahūt matrimonium: an teneat? Dic q̄ sic. lz neuter eorum exigere vl' reddere debeat. ⁊ hoc siue huiōi vota emissa fuerint ante contractum matrimonium vel post. ⁊ plus dicit Inno. vt recitat Panor. in. d. c. charissimus. q̄ si isti coniuges post mutuū votū continentie se carnaliter cōmisceant: ples inde genita nō est legitima, q̄ nō fm legem sunt cōmixti

Non enī est amplius inter eos matrimonium quo ad exercitiū carnis. Et idem no. glo. in. c. ministri lxxxj. di. Idem dic ꝛ fortius si vxor vouit ↄtinētiā marito intrante religionē. vel ꝓmoto ad sacros ordines. Nam si de nouo ↄiūgant̃ soboles est illegitima. De hoc vide s̃. Illegitimus. ꝛ Impedimentum. iiij.

Quid si ambo ↄiuges in domo voueant ↄtinē tiam ꝛ alt̃ vult frangere. Rñ. fm Ray. Si ambo pari ↄsensu emiserūt votū. tūc etiam si marit⁹ velit penitere ꝛ votū frangere: ipsa instant dʒ ↄseuerare in voto qḋ fecit. xxxiij. q. v. qḋ deo. Cō. Ho. addens ꝙ ꝓpter h̄ mōi votum vtriusq;. nō pt vn⁹ sine lnia alteri⁹ religionē intrare. Nec ob. ex̃ de ireiu. tua nos. vbi ꝓmissio facta inuicē etiam cū iuramento de nō petendo. si admoniti nolūt s̃uare castitatem non artat eos. q: ibi non fecerunt votum ↄtinentie.

Vtrū vir timens de incōtinentia vxoris possit facere votū vltramarinū. Rñ. fm Tho. in q̃libet. ea q̄ sunt necessitatis nō sunt ꝑtermittenda ꝓpter ea. q̄ sunt ꝓprie volūtatis. ex necessitate aūt viro imi net. vt gerat curam vxoris: q: caput mulier ꝭ vir ē. ƺ ꝙ accipiat crucem ad trāsferendū se vltra mare subiacet ꝓprie voluntati. vñ si vx. ↄ sit talis q̄ sequi nō possit. ꝛ de ei⁹ incōtinentia timeat̃. nō est ↄsulē dum ei ꝙ accipiat crucē ꝛ dimittat vxorē. Sec⁹ aūt si vxor volūtarie ↄtinere ꝓponat. vel si velit ꝛ possit sequi vir̃. Vxor aūt inuito viro ꝑt votū ierosolo mitanū emittere fm Ho. ꝛ Panor. in. c. ex multa ex̃ eo. ƺ nō dʒ exeq̄ sine lnia mariti. si ē iuuenis ꝛ suspecta de incōtinentia. ƺ si mulier ē senex ꝛ potēs ad ducendū secū bellatores. tūc tenet̃ exeq̄ votū. tū si nō posset ducere bellatores: votū eēt oīno redimēdū. vt in. d. c. ex multa. Idem si vir ↄtinere ñ posset in abſētia vxoris. nam tūc ꝑ rōem s̃. positaꝫ ꝑ Tho. esset oīno redimēdum.

Otū. iiij. s. coniugum

v circa religionē. Vtrū alt̃ ↄiugū possit se voto obligare seu ingredi religionē sine altero. vide s̃. Impedimētū. 4. ꝛ Impedimētū. xj.

Sʒ nunq̇d alt̃ ↄiugū ante carnalē copulā possit transire ad heremū vel reclusoriū. vel vouere in domo ꝑpetuā ↄtinentiam. Rñ. fm Guil. nō pōt nisi obliget se ad regularē obs̃uantiā ꝛ ad tria substantialia. Et ꝑ hoc dicit Panor. in. c. ex pte. el. ij. de ↄuer. ↄiu. ꝙ mulier sponsa si vult effici mantellata nō pōt etiam si talis modus viuendi sit approbatus a romano pontifice.

Pone ꝙ vxor fecit votū ↄtinētie ad tpus. ꝛ interim marit⁹ fecit se religiosuꝫ. Rñ. fm Guil. dʒ induci ad intrañ. monasteriū. aut si nō est suspecta: ꝙ voueat ↄtinētiaꝫ. si ad hoc induci nō ꝑt: potest reuocare maritū. nisi ipsa nō ignara iuris tacuerit qñ marit⁹ religionē intrauit. q: tūc fm q̄sdam tenet̃ religionē intrare. vel ↄtinentiam vouere non exīs suspecta. Idem Guil. ꝛ Vgo.

Quid si ante carnalē copulaꝫ ↄiūx dicit se velle intrare religionē ꝛ ꝑ astuciā differt. Rñ. fm Guil. Epūs dʒ tpus statuere. ī. qḋ ingrediat̃. quo elapso si nō fuerit ingressus cogat̃ ꝑ excōicationē satisfacere cōiugi.

Quid si termīo elapso ingrediat̃ monasteriū: Rñ. fm Ray. nihilomin⁹ si igressus fuerit añ carnalē copulā valebit. ar. ex̃ de ↄuer. ↄiu. ex publico. Et sic dic̃ Ho. ↄiūx relict⁹ ī seclo expectabit nubē ꝑ annū qḋ ius ↄcedit ei: ꝛ ꝑuatus hui⁹ tpis cōmodū auferre nō potest.

Quid si ambo ↄiuges intrāt religiōeꝫ ꝛ alterū vel ambos peniteat ꝛ velint exire ante ꝓfessionē: Rñ. fm doc. nisi obstet eis aliud q̄ votū ꝓbatōis sicut ē votū ↄtinētie ꝑpetue: tales salua ↄsciā redire pñt ad pores amplexus.

Quid si alt̃ ↄiugū intrat religiōeꝫ sine lnia alteri⁹. ꝛ alt̃ repetit: Rñ. fm Ray tenet̃ redire ad cōiugē: nisi ī duobꝫ casibꝫ. Vn⁹ ē: si illa q̄ repetit fornicata fuerit. ꝛ iste caste vixit. ita ꝙ nullā hēat exceptionē ↄ illā. Ali⁹ ē: si forte int̃ eos fuisset lata snīa diuortij ad sepationē thori. ex̃ de diuor. c. significasti. Vir aūt sic vxori reddit⁹ tenebit̃ vxori reddere debitū: ƺ nō poterit exigē ꝓpt votū emissuꝫ. ex̃ de ↄuer. ↄiu. quidā. ꝛ. c. placet. Qñ aūt vnus cōiugū trāsit ad religionē ꝓpter fornicationē alteri⁹. ille q̄ remāsit in seculo, poterit post mortē intrātis ↄtrahere: q: nihil vouit.

An aūt vir ꝓpter fornicationē vxoris publicā possit ꝓmoueri ad sacros ordines sicut pōt intrare religionē: Dic ꝙ sic: q: amisit ius qḋ hēbat ī viro. d. c. significasti. fm Ber.

Quid si morit̃ vxor q̄ traxerat virū de mōasterio: q: sine lnia ei⁹ intrauerat: Rñ. fm Panor. in dicto. c. q̇dā. ꝙ si vxor dedit lniaꝫ marito vt intraret religionē: tūc tenet ī gressus. vt notat glo. in. c. vxorat⁹. de ↄuer. ↄiu. ꝛ sic loquit̃. c. ex pte abbatis eo. ti. Si ꝟo vxor nō ↄ̄dixit: ƺ dissiluit: nec maritū reuocauit. post mortē vxoris nō pt marit⁹ redire ad seculū. Si aūt vxor ↄ̄dixit ꝛ maritū reuocauit: sic nō tenet̃ ampli⁹ ingredi religionē: q: soluta fuit obligatio: si q̄ erat ex pte sua cuꝫ monasterio. vide de hoc s̃. Votū. j.

Quid si vxor vi vl' metu coacta dedit viro licētiā intrādi: Rñ. fm Ho. si fuit vis vl' met⁹ q̄ cadere ī ↄstantē virū: nihil ei nocet. xxxiij. q. v. notificasti. nisi forte ꝑ tpus ipa ratificet. ex̃ q̄ cle. vl' vo. insinuāte. Idē si iuuenissiꝫ dol⁹ fꝫ Guil. gof. ꝛ ho.

Quid si vxor sine cui⁹ licētia vir intrauerat religionē vult ingredi: ꝛ marit⁹ ↄtradicit: Rñ. fm Ray. si vir iā educt⁹ ē de monasterio ꝛ restitutus vxori: nō pōt vxor illo inuito ingredi. xxxiij. q. v. qḋ deo. Si aūt vir nō ē educt⁹: tūc fm Inno. mulier si ī ingressu viri ↄtinentiā vouerit pōt ingredi monasteriū. xxvij. q. ij. agatosa. Si ꝟo nō vouit: nō potest inuito viro ingredi ꝛ ingressa pōt educi. ar. in dicto. c. qḋ deo. sed nō pōt debitū exigere. ex̃ de ↄuer. ↄiu. c. j.

Quid si ambo cōiuges fornicati sunt. nūquid pōt alter altero inuito religiōeꝫ intrare: R. fm panor. in. d. c. significasti. ꝙ nō. Et si intrauerit reuocabit̃. ꝛ sic adulteria ↄiugū paria ↄpēsatōe tollunt̃ lʒ differāt ī qualitate: vt q: adulteriū vni⁹ ē notoriū: reliquū ꝟo occultū.

Quid si vterq3 non petita licētia ab altero religionem intrauit? R̄n̄. fm Guil. nos poterunt se inuicē repetere: qr neuter potest dicere se ab altero spoliatū: sed vterq3 intrando videt̄ renūciasse iuri qd habebat. ⁊ iuri exigēdi debitū. ideo votū vtriusq3 tenuit. ⁊ quo ad debitū exigendū ⁊ q̄ ad reddendū. s. vt nō possit exigere: nec teneat̄ reddere.

Quid si vterq3 credēs alterum mortuū intrat monasteriū nūquid cōpta veritate pōt alter alterū repetere? R̄n̄. fm Inno siue ignorātes: siue scientes alterū viuere ingressi sunt monasteriū amborū votum ratificatū videt̄ per pfessionē voluntariā: si secuta est. secus aūt si nō sit secuta pfessio expressa vel tacita. quia tunc nō succedit obligatio ⁊ ita potest intelligi dictum Guil. qui videtur cōtradicere.

Votum. v. Quo ad cōmutatōez seu dispensationē.

Vtrū in votis possit dispēsari vel cōmutari? R̄n̄. votum ɔtinētie non cōmutat̄ communiter per epos: qr vix vel nunq3 posset aliquid melius inueniri in qd fieret cōmutatio ecclesiastici. xxvj. Per papā aūt ex causa bene pōt fieri talis dispensatio etiam super voto solenni. de hoc vide s. Papa.

Quis autē possit in votis dispensare? Dic fm Inno. q episcopi ⁊ superiores possunt dispensare in votis: non autē prelati inferiores. pro hoc. c. j. extra eo. iūcta sup̄scriptiōe. Ho. dicit q. d. c. j. nō pbat dictū Inno. s3 potius ɔtrariū: qr licz loquat̄ apo: nō tñ dixit hoc pēdere ab arbitrio suo: sed ab eius q̄ p̄sidet. Fatet̄ tñ q dictū Inno. in se est verū ⁊ seruat̄ de ɔsuetudine. Et panor. in dicto. c. j. dicit q vbicūq3 inferior p̄lat⁹ hēt de iure spāli iura ep̄alia i psonis. tūc posset dispēsare i voto sicut ep̄s: qr talis pōt exercere iura ep̄alia. Et tūc lr̄a illa stabit ɔpae vt quilib3 p̄sidēs hn̄s iurisditionē ep̄alē possit dispēsare in voto. Excipiunt̄ tamē quidā casus scz votū castitatis. Itē votū religiōis. Itē tria vota pegrinatiōis. s. hierosolymitani. ad sanctū Jac. ⁊ ad limia aploꝝ. i. romam. Et hodie ē excōicatio absoluētib9 a p̄dictis votis: vt p3 p Sixtum quā vide in fi. libri. licz aliud voluerit panor. iūcta glo. in. c. ex multa. ex̄ eo. de voto vltramarino qn̄ fuit emissum p deuotiōe. Idē de voto. s. Jac. in compostella. ⁊ ampli⁹ de hoc nō ē disputādū. Itē nota q ep̄us nō dispēsat i voto ɔpao, nā nō d3 q̄s auctorizare i facto suo: vt i. de. j. ō re. ec. nō ali.

Vtrū p̄lati p libito sue volūtatꝫ possint i voto dispēsare? R̄n̄. panor. de mēte doc. in. c. nō est. ext̄ eo. q sine cā dispēsare nō pn̄t. ⁊ de hoc ē glo. singularis ibi q̄ dicit q nō ē secur⁹ q̄ ad deū: cū quo papa dispēsat: nisi subsit cā dispēsandi. Et hoc dictū glo. pōt extēdi vbicūq3 papa dispēsat ɔtra ius diuinū sine cā. Et rō est vltra glo. fm Panor. q: papa tenet̄ defendē ius diuinū vsq3 ad aīaz ⁊ sanguinē. xxv. q. j. sunt quidā. ⁊ idē dicēdū in absolutiōe a iuramēto eadē rōne. vn̄ nō valet absolutio a iuramēto sine causa.

Quid aūt de his q̄ sunt de iure positiuo, nūqd dispensat⁹ p papam sine cā sit tutus. Panor. vbi s. refert Pe. dicere q sic. ⁊ iō ɔcludit q si papa dispensat cū aliq̄ sup pluralitate beneficioꝝ sine cā. dispensat⁹ licite retinet. Idem tenet Inno. in. c. cū ad monasteriū. de sta. mo. s3 Panor. dicit illud dictum nunq3 approbasse. ⁊ ɔtrium sentit Jo. an. p⁹ he. Tho. in. c. de multa. de p̄ben. ⁊ maxime nō pcedit illud dictum circa pluralitatem beneficioꝝ. cum omnia bona eccliāꝝ sint dei. vt in. c. cū ex eo. de elec. li. vj. Et dei substantia ordinata ad certos vsus vt paupeꝝ ⁊ similium nō d3 ɔuerti ad vtilitatem p̄uatam sine cā. Item ius positiuū est fundatum sup rōne. di. j. ɔsue⁹. s3 papa cū dēat eē bon⁹ paterfa. non debet relaxare ius rationis sine cā fatendum tñ q si facit tenet dispensatio quo ad nos.

An aūt p̄lati possint totaliter a voto absoluere. Dic fm Panor. in. c. ɔposuit. de ɔces. p̄. q papa ex cā pōt totalit̄ a voto absoluere ⁊ etiā a iuramēto ⁊ liberare quēadmodū pōt ipse de⁹. qr verisile ē q de⁹ dederit ptātem suam int̄ hoīes vicario suo Al's n̄ fuisset bon⁹ pr̄fa. si dimisisset gregē suū sine pastore q̄ ex cā posset oib⁹ ɔsulere. Ep̄s āt non liberat ex toto a voto: s3 ɔmutat in causam magis acceptam. vt in. c. j. extra eodem. De hoc vide s. Papa.

S3 q̄rit̄ nunqd sine cā possint hmōi vota redimi vel ɔmutari. R̄n̄. fm Panor. in. d. c. j. q vota q̄ a p̄ncipio fuerūt volūtaria: pn̄t redimi ⁊ ɔmutari cā exn̄te in vouente: dūmodo ɔmutent̄. vel p redemptōe det̄ aliqd magis vtile ⁊ deo magis acceptum fm Innoc. ⁊ hoc pbat̄ p. c. ex multa. ex̄ eo. vbi tex. alternatiue loquit̄ dicens. si necessitas exigit vel vtilitas suadeat. Sufficit q̄ alteꝝ illoꝝ. Et ex illo tex. infert Panor. q tūc ɔmutatio d3 eē vtilior qn̄ vtilitas suggerit ɔmutatōz voti. Nam vt patet ex illo tex. sufficit necessitas vel vtilitas. g in casu necessitatis nō requirit̄ melior vtilitas. vt puta. si causa est in vouente. quia debilis ad peregrinandum. vel ieiunandum. tunc satis est q fiat cōmutatio in similem causam licet illa non sit magis deo accepta. secus quando sola voluntas votum redimendi vel commutandi subest. Nota tamen q a voto potest quis dupliciter liberari. Primo modo per redemptionem. Puta. si vult facere elemosynaz. vel edificare hospitale. seu maritare domicellas. Secundo per commutationem in aliud: vt si vouit ire ad sepulcrum. ⁊ petit vt fiat ɔmutatio vt bis teneat̄ visitare romam ⁊ hmōi. In hmōi aūt ɔmutatōe. vel redemptōe non pōt dari certa regula. s3 totū depēdet ab arbitrio superioris. q̄ hebit ɔsideratōz ad facultates vouētis. ⁊ expensas q̄s facturus erat si votū implesset. ⁊ ad labores ⁊ similia. puta expensas q̄s fecisset in eūdo. stando. ⁊ redeundo simul cum labore. s3 ad locum peregrinationis mittere h3 oblatōz quam ibi erat facturus. Hoc intellige si talis oblatio pcessit ex ɔmissione. secus si ex deuotione. Et hoc vult Archi. floren. in sum. di. q cum quis vouit dare certam elymam. vel facere aliquod ornamentum ecclesie, vel cerā offerre ⁊ huiusmodi. Et si determi-

nat psonam vel locum cui faciat illud. nō pōt mutare. ꝓpria aucte etiā si psona sit mala. vel eccl'ia male officiata. vel nō indigens tali ornamento. qꝛ qꝺ semel placuit ⁊c. Nec epūs dꝫ dispensare in tali pmutatione. nisi sit cā vrgens. puta. qꝛ eccl'ia est destructa ⁊ hmōi. Et rō est. qꝛ illi est ius acqsitū iam ex pmissione: q̄ illi auferri nō pōt. Hoc etiam iure pbaṫ in. c. ex pte. de censi. vbi vouens ꝯpelli pōt ad exeqndum votum. Addit etiam Archi. flo. q̄ ille q̄ vouerat ire ad aliquaꝫ ecclīam nō pōt ꝓpria aucte mittere alium: nisi oīno non posset. Similiṫ si qs fecit votū abstinentie ⁊ hmōi. ⁊ dubitat vtꝝ possit implere vel ne. ⁊ sine dispensatōe vel ꝯmutatione supioris: cuꝫ posset defacili hēre recursum ad eum. vel ad ꝯfessorem suum ꝑ ꝯsilio: frangit: mortale vī. hec ille.

Pone q̄ qdam bōis aliena incerta vouit ea in subsidium terre sancte. nunqd tale votum pōt p epm ꝯmutari. Rñ. fm Guil. nō credo q̄ sine licētia pape possit ea in alienos vsus ꝯuertere. etiaꝫ si ingrediaṫ religionem.

Vtꝝ votum de festando in sabbato sp sit mutandum. Rñ. Guil. dicit mutari pōt: ſꝫ non est necesse q̄ muteṫ qꝛ licitum est. nisi psona suspecta eēt q̄ vellet iudayzare. Aliqbꝫ tñ nō irronabiliṫ videṫ mutandum. Nam sabbatū solēnizare ꝓhibemur nisi aliqd festum in eo occurrat: ne iudayzare videamur: de ꝯse. di. iij. c. i. ⁊ c. pvenit. Iteꝫ qꝛ vt plurimū hoc fit ob aliquam supstitiosam obſuantiam q̄ oīno ꝓhibeṫ. Sciendum tñ q̄ a transgressione votoꝝ potest de iure ꝯmuni ⁊ ꝯsuetudine ꝯfessor absoluere. quia non est de casibꝫ reſuatis. Secus quo ad ꝯmutatōē vel dispensatōē: vt dictum est.

Votū sexto quod soluitur p ingressum religiōis.

Et generaliṫ qꝺ omne votuꝫ. siue terre sancte. siue aliud ꝯmutari pōt in votū religionis ⁊ sine arbitrio supioris. qꝛ illud indubitaṫ melius est. ex. e. scripture Dicit tñ Ri. in. iiij. di. xxxviij. q̄ si aliqs rex vel imperator voueret q̄ vsqꝫ ad triennium vel septēniū militabit in terra sancta. ⁊ tenebit secum duo vel tria milia militum. vel vnus alius dux vel comes extās dux totius exercitus crucesignatoꝝ. ⁊ de cuius absētia desolareṫ exercitus vellet religionē intrare. in hoc casu vī summus pōtifex ꝯsulēdus. Certū tñ est q̄ psonis mediocris absolueṫ p religionis ingressum ⁊ per ꝓfessionem in ea.

Sꝫ qd si qs vouit magnaꝫ q̄ntitatē pecunie in subsidiū t're sancte. nūqd liberatus ē p ingressū religiōis. R. fm Guil. q̄uis si vouit ire libatus sit a labore eūdi vl' aliū mictēdi. nō tñ libatus ē q̄ ad pecuniam quam vouit. nec pōt tale votū p aliū q̄ p papaꝫ solui vel ꝯmutari.

Quid si qs ꝓ p'ře vel mře suscepit votū implendū. nūqd libatus ē p ingressuꝫ religiōis. R. fm tho. in qlibet. ex q̄ igressus sufficit ꝓ se. sufficit ⁊ ꝓ p're ⁊ mře sua. et q̄uis in ingressu ꝺ hoc nihil intēderit.

Quid si qs vouit magnā elemosynaꝫ dare pauperibꝫ in generali. vel etiam in spāli. aut q̄ ꝯstrueret monasteriū. nūqd liberaṫ p ingressum religiōis. Rñ. fm Guil. Si ex tali ꝓmissiōe vel voto acq̄sita eēt actio alicui vel aliqbꝫ: qꝛ forte donauit vel ꝓmisit eis: nō liberaṫ p ingressum religiōis nisi de ꝯsensu illoꝝ. secus si ē si nulla ē acq̄sita actio: qꝛ nulli donauit nec ꝓmisit nec se aliqbꝫ obligauit: ſꝫ tm̄ deo: qꝛ tūc liberaṫ p ingressū. dū tñ fiat aucte epi. De hoc tñ dic vt dictū ē s. in. c. pced'ēti fm Archi. flo.

Quid aūt de eo cui p ꝯfessorē imposita ē penitētia eūdi ad terrā sanctā. nūquid epūs potent dispēsare. Rñ. Panor. in. c. q̄ sup his. ex. eo. de mēte Io. an. q̄ aut talis penitētia fuit iniūcta ꝓ subsidio terre sancte: ⁊ solus papa ꝯmittat. aut nō ꝓ subsidio ſꝫ ꝓ labore itinerādi. ⁊ tūc aut ipse emisit votū. ⁊ solus papa dispēsat. Aut solū assumpsit signum pegrinatiōis: ⁊ pōt inferior dispēsare. Adde tñ p'dictis qꝺ notat Lu. ro. in suis singularibꝫ. q̄ si papa imponit penitētiā alicui trāsmutādo votū: q̄ epūs pōt illā penitētiaꝫ cōmutare ⁊ alterare. et de hoc ē glo. singularis in. c. tpa penitudinis. xxvi. q. vij. Et fm eūdē Ludo. ē tex. in. l. si qs libellos. C. ꝺ ap. Et de illa glo. dic Lu. q̄ lucratus ē duo birreta

Usura. i.

Quid sit: Rñ. est lucrū ex mutuo pacto debitū vel exactū.

Vtrū sola spes vl' intētio lucri faciat vsurā. Rñ fm doct. in. c. ꝯsuluit. extra eo. q̄ sic p tex. illū. Qꝺ intelligūt doc. qñ pn̄cipaliṫ cā mutuandi ponit̄ i expectatiōe lucri. al's nō mutuaturus ⁊ hac intētiōe ducit̄: ⁊ tūc est vsura. Si aūt pn̄cipaliter moueret̄ ex charitate ad mutuādū ꝓximo. ⁊ tñ secūdario intēdit q̄ ille ei aliqd retribuet: nō ē viciosum. ſꝫ minuat meritū. ar. lxxvij. di. in singulis lix. di. si officia. qꝛ cū qs liberaliter mutuat: sīc reddꝫ debitorē sibi nāliṫ esse ad antidota obligatū. ex de testa. cū i officijs. nec teneṫ restituere id qꝺ hoc casu gratis accepit a debitore fꝫ cōiter doc. i. d. c. ꝯsuluit

Vtrū vsurarius mentalis teneaṫ ad restōeꝫ illius qꝺ ei daṫ liberaliṫ ab eo q̄ mutuū accepit. Rñ. fm Ri. in. iiij. di. xv. q̄ aut talis vsurarius signis vl' circūlocutiōibꝫ p'cedētibus vel seq̄ntibus insinuat mutuū accipiēti q̄ vult vlṫ sortē. ⁊ ꝓpṫ hoc ille dat. ⁊ tūc qꝺ teneṫ accepit vlṫ sortē. i. capitale: qꝛ nō refert qd ex eq̄pollētibus fiat. aut nulliū p'dictoꝝ euenit: ſꝫ ille dedit liberaliṫ credēs se nō teneri: nec illū velle aliqd vlṫ sortē. ⁊ tūc dico q̄ nō teneṫ restituē. Et pro hoc facit qꝛ i cōcedēdo magis attēdēda ē volūtas ꝯcedētis q̄ accipiētis. vt insti. ꝺ ob. q̄ ex delic. nas. §. placuit. vbi dī q̄ si qs rē sibi cōmodatā credit inuito dño se ꝯtare: ⁊ dño volēte id fiat: nō ꝯmittiṫ furtū. Ecce q̄ lꝫ volūtas accipiētis sit viciosa: tñ rē eiū tolliṫ p volūtatē dñi rei. Itē restō nō fit nisi dānū passo. ex de re. iur. regla peccā in. vi. ſꝫ talis nō ē passus aliqꝺ dannū cū ex mera volūtate dederit. igiṫ qꝛ viciū ē i sola volūtate ad purgatōeꝫ sufficit ꝯtritio. ex de sy. c. si. Et hoc tenet Ri. in. iiij. ⁊ Sir. ꝺ se. ⁊ Sco. i. iiij. di. xv. ⁊ mlti alij doc. moderni. ⁊ fm tenētes hāc opi. nō ob. l. si ego. ff. si cer. pe. vbi dicitur q̄ si volui tibi rem donare: et tu credebas tibi eam mutuo dari: non efficiṫ tua ante cōsumptionem: qꝛ ibi intentio recipiētis et concedentis discordant: sed in casu nr̄o ꝯcordāt. Itē nō obstat

c. 9suluit. extra eo. q2 loquit: qñ 9tra liberã volũtatem debitoris 9mittit vsura. 7 ideo ibi dat restitutio: Panor. tñ in dicto. c. 9suluit. p⁹ Ho. 7 Inno. cõcludit q adept⁹ lucrũ ex mutuo cũ intẽtiõe deprauata teneat restituẽ i foro aĩe: nec sufficit solum agere penitẽtiã: licz aliud sit i symonia mẽtali. Infert etiã Panor. aliud singulare. q libera donatio creditoris facta occasiõe mutui: nõ pdest ipi creditori hñti intẽtionẽ depravatã: vt q2 al's non fuisset mutuatur⁹ nisi spasset aliqd inde 9seq. 7 singulariter fm Panor. facit. d. c. 9suluit. q remissio vsurarum etiã liberalit facta ab eo q soluit: nõ pdest ipi vsurario hñti mentẽ corruptã 7 ppositũ non restituẽdi. remissiõe nõ facta: qd ẽ 9 glo. in regula peccatũ. de re. iur li. vj. hec panor. vtraqz opinio ẽ probabilis. 7 qlibet hz p se doc. solẽnes. Tñ sustinendo diffinitionẽ s. positã vsure: alia opi. videt pbabilior: q2 al's dicẽdo nõ saluaret diffinitio vsure s. posita q dicit. q vsura ẽ lucrũ ex mutuo: pacto debitũ vel exactũ: sz in casu nro nõ est pactio nec exactio: 7 p 9ñs ibi nõ est vsura ad restõez obligans: q̃uis ibi sit vsura mentalis ad penam peccati obligans.

Quid aũt de illo q mutuat liberaliter sine intẽtiõe aliqd recipiẽdi. An teneat restituere qd ei dat vltra sortẽ a debitore: q ideo dat: q2 credebat eũ sic velle: vel vt mutuũ plus teneret: vl' vt al's libenti⁹ mutuaret 7 hmõi. Rñ fm Guil. si pbabilit credit q ex sola dilectiõe gratis ei dat: nõ tenet. si vo credit: vel pbabilit estimet q ppt mutuũ acceptũ: vl' vlteri⁹ retinẽdũ 7 hmõi dederit: tenet. s. in qñtũ est fact⁹ locupletior: vel de extãtib⁹. de 9sumptis vo bona fide nõ tenet. ff. de peti. here. l. vtrũ. In bona aũt fide nõ ẽ qñ credit vel pbabilit dubitat q nõ ppt merã dilectionẽ: sz ppt dictas causas ei dederit fm eũdẽ Guil. Fac tñ regulaz fm sũmistas. q nisi aliud appareat ex manifestis 9iecturis: p̃sumit mutuũ accipiẽs ea intẽtiõe dare: q mutuũ prestans mutuauit. vñ si mutuauit ex charitate: p̃sumit illũ dare ex charitate. Nam vnusqsqz p̃sumit aliqd dare eo mõ q accepit. ff. ma. l. si vo nõ remunerãdi. § in de papinian⁹. vbi dicit q qñ aliqs rẽ simplicit 9credit: p̃sumit donare illi q sibi pri⁹ donauerat. Et ex p̃dictis põt patere so. infrascripte q̃stionis quã ponit Lau. de ridol. in tractatu suo de vsuris.

Vtrũ creditor cui ex charitate mutuãti debitor aliqd vltra sortẽ 9tulit. nõ voluñtarie sz coacte. puta dubitãs ne idiscret⁹ reputet in tãtũ q aliũ vl' huc decetero nõ iueniat mutuãtẽ vel alia sibi cã: teneat ad restõez. Et rñdet q lz tuti⁹ sit restituẽ. tñ putat q si recepit pure: credẽs donatũ libe 7 nõ vt vsurã vl' vt coacte donatũ: nõ tenet ad restõez. lz postea sciat nõ libalit datũ eẽ. Erg. n. tpe donatiõis hñit bonã fidẽ: licz recepit. lz donãs tali coactiõe ductus dederit: 7 creditor nõ hñit intẽtõez tacitã vel exp̃ssam aliqd lucrãdi. Et dicit semp sibi placuisse opi. glo. in. c. vigilãti. 7 in. c. fi. ex' d p̃scrip. s. q mala fides supueniẽs p̃scriptiõi 9plete: nõ facit qñ obnoxiũ restõni. Qd. n. dĩ q possessor malefidei vllo vnqz tpe nõ p̃scribit. vez ẽ dũ ẽ in cursu p̃scribẽdi.

secus qñ iam p̃scripsit. Naz lex põt facere de meo tuum. quã opi. seqt Jo. Goff. Vin. 7 Host. Qui Ho. dic q si pura 9sciã sua remanet lesa dz satisfacere 9scie. lz sit pot⁹ scrupulosa q theologica. Et hec opi. vĩ aliqlit corrigere opi. Guil. in. §. imediate p̃cedenti positam. Ho. etiam Monal. in sum. q si debitor creditorẽ volentẽ recipe pecuniã suaz puenit muneribz gtis: rogans vt det dilatõez ppt dilectõez. vel ppt deũ. 7 creditor recipiens munera gtis respectu p̃teriti tpis non futuri. qmuis postea det indigẽti beniuolam dilatõz. quã al's nõ daret si vidisset eum ingratũ. dat dico pncipaliter pter amiciciam vel pter deum. secundario vo ppt gratitudinem debitoris. nõ est vsura: hũmõ gratis recipiat 7 offerat.

Vtr mutuans possit nãlem obligatõz. q ei debitor tenet ad antidota. deducere in ciuilẽ. t. in pactum. puta. Mutuo tibi. x. 7 volo deducere in pactũ vt tenear alia vice mihi mutuare alia. x. Rñ. Panor. in. d. c. 9suluit. de mẽte doc. q nõ lz. q2 tũc 9seqret lucz. Nam ex illa obligatiõe naturali nõ poteram te 9pellere. sec⁹ vbi intercederet obligatio ciuilis. Licitum tñ est fm Tho. p mutuo exigere vel recipe recompensatõz eoz q pecunia nõ mẽsurant. vt puta. beniuolẽtiam 7 amorem ei⁹ cui mutuauit: tñ si spes vlteri⁹ ptendat pncipalit. Nam si vltra p̃dicta mutuans intenderet pncipaliter lucrum: vsura esset. vbi gra. Mutuo impatori vl' pape vel alteri. vt captata beniuolentia p̃dictoz possim 9sequi aliqd beneficium vel castz 7 silia. tunc vtiqz vsura foret fm Joh. cal. Possum tñ optare vt comodet mihi libz 7 hmõi. q 9muniter inter amicos gratis 9cedunt. Et ex p̃dictis ptz q mutuãs non põt recipe vltra sortem fm eũ facti vel vbi. puta. q mihi remutuet. vel p me patrocinet. vel intercedat. roget. vel instruat. vel aliqd mihi scribat. vl' qdcunqz aliud qd pecunia estimari possit. Nota tñ fm Lau. de ridol. q lz mihi mutuare ei cui iniuriam intuli: vt mihi pcat: nec me p̃sequat. q2 cuicunqz licet redimere vexatõz suam. ex' de sy. c. dilectus. el. ij. siue hoc fiat cum pacto. vt mihi remittat iniuriam. vel etiaz sine pacto. sz hac spe ductus p̃mario. non autem pter charitatem. Non ob. si dicas q dedi cãm edicto: ergo sic nõ possum redimere vexatõem: quia 7 si peccauerim iniuriando. peccat etiam ille in vindicãdo. Preterea huic nihil iniciuri pueniit: sz solum damnum qd me subire facit ppt timorẽ vindicte. q2 forte oportet me subire expẽsas ppt famulos q̃s oz me tenẽ armatos ppt h⁹.

Quid aũt si mihi debes. x. q nõ possum recupare. 7 mutuo tibi alia. x. tali pacto. vt optie satisdes q. s. certũ tpus solues. xx. An sit vsura. Rñ. Ho. q nõ. q2 nihil accrescit.

Quare est pctiũ accipe vsurã. R°. q Tho: 7 panor. sup rub. de vsur. q accipe lucz p pecunia mutuata est fm se iniustũ: q2 vendit id qd nõ est. Ad cui⁹ intelligentiam sciendum q vsura solum 9sistit in his vbi repit mutuũ vez vel interp̃tatũ fm q̃sdã. Mutuũ vo 9sistit in his q sunt triplicis generĩ. Naz q̃daz 9sistũt i nũero. vt pecunia. q̃dã in põdere. vt argẽtũ 7 aurz. q̃daz in mẽsura. vt triti-

tum ꝛ vinū. In alijs vo rebꝫ non pōt ꝯsistere mutuū. Nō est. qꝛ in mutuo trāsfert dñium rei mutuate. vnde dr̄ mutuū: qꝛ de meo tuū. vt. l. ij. ff. si cer. pe. Recipiens vo mutuū nō tenet restituere sub idēptitate eiusdem spēi. qꝛ vt plurimū ista q̄ mutuant ꝯsumūt vsu. ſ; tenet restituere tantūdē sub certitudie eiusdē valoris. l. cū qd. ꝛ. l. vinū. ff. si cer. pe. Certitudo aūt valoris nō pt hri in alijs rebꝫ nō ꝯsistentibꝫ in nūero. pōdere vel mēsura. qꝛ ipossibile eēt vnū equū reddere eiusdē valoris cuꝰ aliꝰ. ſ; in pecunija ꝛ alijs ꝯsistentibꝫ in nūero. pōdere vl' mēsura pt hri certitudo. Quare aūt ꝯsistat vsura ī his tm̄: est qꝛ in his trāsfert dñium. ꝛ vsus rei nō est sepatꝰ a ꝯsumptōe ipsiꝰ rei. nam ipsa꜡ vsus ē ea꜡ cōsumptio. sicut vinū ꝯsumimꝰ ad potū. ꝛ panē ad cibum. vñ in talibꝫ nō dꝫ seorsum ꝯputari vsus rei ꝛ res ipsa. ſ; cuicūq; ꝯcedit vsus: ex hoc ipso ꝯcedit res. Si qs vo seorsum vēdēt vinū. ꝛ seorsum vsū vini: vēdēt eandē rē bis. vel vēderet illud qd nō ē. vñ manifeste ꝑ iniustitiā peccaret. ꝛ simili rōe iniusticiā ꝯmittit q̄ mutuat vinū. aut triticū. petēs sibi duas recōpēsatōes. vnā q̄dē restōem eq̄lis rei. aliam vo p̄cium vsus: qd vsura dr̄. Quedā vo sunt q̄꜡ vsus nō est ipsa rei ꝯsumptio: sicut vsus domꝰ ē inhītatio nō aūt dissipatio. ꝛ iō in talibꝫ seorsum pt vtrūq; ꝯcedi. puta cū qs trādit alteri dñium domꝰ reseruato sibi vsu ad aliqd tp̄s. vel ecōuerso. cū qs ꝯcedit alicui vsum domꝰ. reseruato sibi dñio. ꝛ ꝓpt hoc hō licite pt accipe p̄ciū ꝓ vsu domꝰ. ꝛ p̄ter hꝰ petere domū comodatā. sicut ptꝫ in ꝯductōe ꝛ locatōe domꝰ. Pecunia aūt fm phm p̄ncipal'r inuēta est ad ꝯmutatōes faciēdas. ꝛ ita ꝓprꝰ ꝛ p̄ncipalis vsus pecunie est ipsiꝰ ꝯsumptio siue distractio fm q̄ in ꝯmutatōe expēdit. ꝛ ꝓpt hoc fm se ē illicitū ꝓ vsu pecunie mutuate accipe p̄cium: qd dr̄ vsura. Et sicut alia iniuste acq̄sita tenet homo restituere ita pecuniam quam ꝑ vsurā accepit. q̄ aūt lex moysaica ꝯcessit iudeis accipe vsuram a gentibꝫ ꝑmissū fuit ad vitandū maius malū. s. ne a iudeis deū colentibꝫ vsurā acciperent. ꝓpt auariciā cui erāt dediti. Et addit Al. q̄ ista acceptio vsure a gētibꝫ int̄ q̄s iudei hītabāt: potiꝰ erat rei sue recupatio q̄ vsura. qꝛ illa tota terra data fuit eis a dño.

Quō aūt conati sunt aliq̄ ꝓbare q̄ vsura nō esset pctm̄. Rñ. dicebant q̄dam sic cū creditor mutuat pecuniam suā: debitor obligat ei ad recōpensaū. ex̄ de testa. cū in officijs. ſ; ꝛ hanc obligatōē pt creditor deducere in pactū. vl' saltem spare eiꝰ effectū. ſ; vt dictum est ā. hoc non valet. Et q̄cunq; ꝑtinaciter hoc teneret esset hereticus. vt in cle. ex graui. extra eo.

Quid de legibꝫ illis que ꝑmittunt vsuras. Rñ. breuiter non valent. quia sunt ꝓhibite nouo ꝛ veteri testamento. ꝛ auctoritate dei qui est super omnes leges. extra eo. quia in omnibꝫ. Et Bar. in auten. ad hec. C. de vsur. dicit q̄ vere non potest negari quin vsure de iure ciuili sint permisse. licet ꝑmitti non potuerint. nec p̄terea imperator fuit hereticus. quia sicut Moyses ꝓpter duriciam populi permisit vsuras ꝛ diuortium: sic imperator ꝑmisit vsuras. Ille tamen leges que permittunt vsuras exigi ratōne interesse vel more: stare possunt si recte intelligunt.

Utrū mutuans pecuniam rustico: vt laboret possessionē eius sit censendꝰ vsurarꝰ. Rñ. Lau. fm magistrū Greg. de arimino q̄ nō: si nihilominus de fructu illa꜡ possessionū dicto rustico satisfacit: vel ei aliter iustū preciū tribuit opa꜡ suarum nō obstat q̄ dñs intēdat sibi opas p̄stari per colonos rōne mutui. ꝛ coloni eadē rōne ipas exhibēt. al's nō exhibitum. ꝛ sic ꝓpter mutuū dñs lucrū percipit ꝛ colonus ꝑdit: qꝛ hoc nō est verū. Nā licꝫ sic mutuātibꝫ exhibeant ope a colonis. ille tamē ope nō cedūt lucro domini: cū illas iusto precio emat: sed si quid de iusto p̄cio opa꜡ dñs detraheret ꝓpt mutuū: aut si p̄ter opas iusto p̄cio emptas aliqs alias a rustico exigeret: tūc eēt vsura.

Quero. Pone q̄ quis mutuat pecuniā. T. vt vadat ad molendinū vel furnū suū: vel vt intret scholas suas. al's nō mutuaturꝰ. an sit vsura. Respōdit Jo. cal. in. c. fi. extra eo. q̄ si ex hoc recipit cōmodū vl' vtilitatē que possit pecunia extimari: est vsurarꝰ: ꝛ tenet ad restitutionē. Et nō intelligo d̄ mercede quā accepit ꝓ labore: quā etiā acciperet al's sed de vtilitate quā hꝫ al's. puta qꝛ ex hoc molēdinum vel furnū vel schole sue. habēt maiorē ꝯcursum ꝛ efficitur doctor maioris fame. ꝛ hꝫ maiores causas ꝑ manibus. vl' ex hoc ampliat sibi salariū. ista eni bñ possunt pecunia extimari. videlicꝫ tantū quātū reputat sibi vel reputare dꝫ illud cōmodū vel honorē ꝓpter hoc q̄. T. iuit ad molendinū vel furnū: vel intrauit scholas suas. ꝛ nō fecisset si pecuniā nō mutuasset. Et pano. in. d. c. fi. dicit q̄ talis pecunia paupibꝫ ē erogāda: qꝛ ab illis quibꝫ mutuauerūt nō extorserūt istā pecuniā. Alij vo dicūt nō irrationabilit q̄ tales nō tenent ad restōē in aliquo: si mutuū accipiētes ī aliquo nō sunt dānificati. ꝛ tales ablatio libertatis ꝓ nihilo extimāda videt quo ad restōē: qñ ex eius adēptiōe nullū secutū ē dānnū: in cuiꝰ recōpensatōē restitutō faciēda est. extra de iniur. c. fi. ꝛ iō si mutuo accipiens nō dānificat: nō ꝯmittit vsura cū etiā ꝓ mutuo possit aliqd recipi qd non mēsurat pecunia. ꝛ multominꝰ ꝯmittit vsura si mutuū accipiēs n̄ dānificet: nec obliget ad molēdū vl' ad intrādū scholas: ſ; solū mutuū accipiat retinēdū q̄usq; ad molēdinū mutuātꝫ molueꝛit vl' intrauerit scholas doctoris. Et cōiter sic fit: vt scholares q̄ñcūq; voluerint possint se liberare ad libitū suū. ꝛ ip̄i scholares ꝓ nihilo reputāt talē adēptōē libertatꝫ. ꝛ iō minime doc. tenent ad restōē. Idē d̄ alijs s̄. dictis. nā in oībꝫ p̄dictis casibꝫ vel silibꝫ videt potiꝰ grauari ꝯditio mutuātis q̄ recipiētis. Idē dic de eo qui vt trahat homiēs ad apothecā suā dat dilationē solutiōis emētibus: dū tamē ꝓpter hoc carius res suas nō vendat.

Quid si molendinariꝰ donat mihi pecuniā vt vadā potiꝰ ad suū molēdinū q̄ vicinoꝝ. ꝛ tamē si alio iuissem tm̄ laborē habuissē ꝛ tm̄ de pēsiōe soluissem. nūqd cōmittā vsurā. Dicit Jo. au. i mercu. sup regula pctm̄. q̄ nō: cū vsura materialit' generet de ip̄o mutuo. hic aūt nullū mutuū intercurrit.

Quero an ꝓ deposito pecunie absq; intẽtione lucri inde habẽdi tradito ac deinde recepto: liceat postmodũ ab eo apud quẽ fuit depositũ accipe ꝓ hac depositiõe aliqd donũ. Ad hoc rñdet. s. Ber. ꝙ cũ receptor ꝛ custoditor depositi ꝑnat ĩ hoc ipsi deponẽti: poti⁹ ꝙ ecõuerso. nõ videt ꝙ rõne depositi in q̃tũ depositũ intendat sibi dare aliqd donũ. vñ videt ꝙ hoc faciat qr isto deposito vt mutuo vsus ẽ. si tñ ꝯcurrerẽt in tali dono. s. ꝙ deponẽs nõ deposuerit sub spẽ mutui: nec hẽbat intẽtionẽ cõsequẽdi aliquã vtilitatẽ. ꝛ vltra hoc depositi custoditor diceret expsse ꝙ nõ dat illud rõne mutui vel depositi facti seu fiẽdi: siue ꝯpati. nec vsus ẽ illo vt mutuo: nec sic vt talib; depositis ꝯsueuit: tũc ꝯsumẽdũ est si ẽ fide dign⁹ ꝛ verax ꝙ dat gratis subsequẽs donũ: cõmuniter tamen est res suspecta est et habet speciẽ mali.

Pone ꝙ debitor vsurarij socio suo pecuniã mutuauit: eo videlicz pacto ꝙ ipse vsurario restituat sortẽ ꝛ vsuras inde currẽtes. querit nũc si talis mutuãs secũdo vsurari⁹ dici possit. Jo. cal. in c. fi. extra eo. sic distinguit. ꝙ aut talis secũdo mutuãs socio sub dicto pacto oĩno intẽdebat tũc satisfacẽ vsurario creditori suo de pecunia illa sic secũde: dcõ suo socio mutuata: aut nõ. In pmo casu nec vsurari⁹ ẽ nec peccat: qr h nõ fit stipulatio vt vsurarũ: ꝫ vt euitet damnũ: nec sibi aliqd crescit. nõ eq̃dẽ tenebat cũ dãno suo socio subuenire. xxiij. q. v. si nõ licet. Preterea satis incõueniens videret ꝙ post ꝙ vsurari⁹ q̃ recepit vsuras inde currẽtes ad restõez tenet. ꝙ iste etiã teneret q̃ id facit solũ vt socio ꝓsit ꝛ sine q̃cũq; vtilitate vt dictũ ẽ. In secũdo ãt casu: qñ tũc nõ intẽdebat ꝫ secũdo mutuãs satisfacẽ dicto vsurario suo creditori pmit⁹ mutuãti: cũ tũc cessent rõnes iã dicte: talis peccabit. ꝛ si vsuras recepit tenet restituere. hm Jo. Cal. Que opi. placet san. Ber Archi. vo. xiiij q. iij. c. vsura. tenet ꝯtrã. scz ꝙ nõ teneat ad restõez. Naz ex tali mutuo nihil pcipit creditor: q̃ nõ pt dici vsurari⁹: qz lz stipulet sibi reddi: h⁹ nõ fac sub noĩe vsurarũ: ꝫ interesse: qr nihil accrescit sibi. xiiij. q. iij. plerics. Itẽ si soluisset ꝓ vtilitate socij iã possz ab illo recipe sortẽ ꝛ vsuras ex de fideius. c. ꝑuenit. q̃ multo forti⁹ poten t retinẽ ĩ hoc casu. ꝛ se ꝑ exceptõez tueri. Preterea pinde ẽ ac si illi⁹ noĩe: ac ꝓ illo sñ vsuras a tali creditore mutuũ accepisset. ꝛ ipse mõ sibi eo pacto pecuniã tradidit: ratũ habuisset. ꝓ hoc facit deo q̃ mutuat cõitati: cũ pacto ꝙ durãte debito nõ teneat ad collectas. nã talis nõ ẽ vsurari⁹: qr lucrũ non capit: licz damnũ euitet. Et hoc intelligunt quidã si collecte sint iniuste. secus si iuste. Sed Spe. in titulo de vsuris. tenet indistincte siue sint iuste: siue iniuste ꝙ liceat. Jo. autem an. ꝛ Butri. dicũt verum esse dictũ Spe. qñ collecta esset incerta ꝛ sic onus esset extraordinariũ: sed si esset ordinariũ ꝛ certũ secus esset. Et ꝙ in pdicto casu liceat. patet qr remictere idẽ est qd donare. vt in. l. si q̃s obligatiõe. de re. iu. ꝛ in. c. veniẽs. el. j. de testi. iuxta glo.

Quid si cum vellem emere vsq; ad certũ tẽpus terram valentẽ singulis annis. x. lib. in redditu: et feceris me cessare a tali emptione: et tibi mutuare illam pecuniam qua volebam emere illam terram ꝛ ego dico ꝙ ꝯtentor mutuare cũ hoc pacto ꝙ tenearis mihi dare singulo anno tantũ q̃ntum eet fruct⁹ illi⁹ possessiõis si emissem. an sit vsura. Rñ. Monal. ꝙ nõ. dũmõ ꝑ ꝯ ꝯctus emptõis fuisset licitus si fecissem al's sec⁹: deductis tñ sumptib; ꝛ labore. ꝛ etiam piculo si qd eet. sicz rõne intesse. vide de hoc pulcre. s. Societas. q. xxiiij.

Et p pdicta ptz qd dõm ad. q. Pone hẽbaz pecuniam ꝛ volebã ire ad nũdinas ꝛ ibi merces emẽ ꝛ ad aliũ locũ deferre ꝛ ꝑnare certo tpe vt lucrarer. tu indigens. istã pecuniã recipis mutuo. offerens te patũ restituere cũ lucro spato in tmĩo ꝛ loco. an sit vsura. Inno. in. c. fi. ex. e. dic ꝙ putat hũc ꝯctum vsurariũ. nec scit q̃lr possit excusari. Ray. Ho ꝛ Ho. dicũt ꝙ talis ẽ mihi obligat⁹ q̃ ad intesse lucri qd factur⁹ erã verisilr ex pecunia: dũmõ nõ fiat in fraudẽ vsurarũ. ꝛ dũmõ nõ ꝯsueuerim pecuniam dare ad vsurã. Jo. an. in. d. c. fi. dic hoc dem Ho. ꝓcedere post ꝯmissam morã: ꝫ ante morã non: qr ibi nullũ est intesse. al's vsurari⁹ staret parat⁹ cũ capello ꝛ calcarib; dicẽs se ad nũdinas velle ire. Jo. de li. tenet cũ Ho. dũmõ nõ fiat in fraudem. Monal. in sum. tenet ꝙ nõ sit vsura: si recipio cũ lucro spato. qr illud recipit rõe intesse. Idẽ tenet Panor. in. d. c. fi. vbi ex dictis Jo. an. infert vnũ notabile. vz ꝙ etiã in ꝯctu mutui possit peti post morã intesse lucri verisilr cessantis. ꝫ an a pncipio possit hñi ista ratio. posset forte dici ꝙ vbi mutuans bona intentõe duceret. ꝛ poti⁹ mutuat vt ꝑnat amico q̃ in fraudem. ꝙ tũc excuset a peccato. licet alia opinio sit tutior qd no. quia facit ad multa.

Subnectit Panor. aliam. q. q̃tidianam. Pone q̃s hz merces hic. quas intendit deferre ad aliam regionem ꝛ vendere ꝓ maiori pcio. alius ꝯpet hic ꝛ offert idem pcium: qd hẽe posset in loco destinato. nunqd liceat facere hunc ꝯctum. Inno. dic ꝙ sic. dũmõ ꝯputatis piculis ꝛ labore nõ accipiat vltra id qd in loco in q erat venditurus verisilr lucraturus fuisset. Nam sicut rõne tpis excusat q̃ vendit merces plus q̃ valeãt. vt in. d. c. fi. in fi. ita rõne loci. Ho. inclinat in ꝯtrã sniam. monet. qr non sine magna necessitate iste inducit ad emẽdũ. cum ꝛ ille sudasset labores in itinere: ꝛ forte perdidisset. Jo. an. dic ꝙ aut pcium soluit de pñti. ꝛ tũc ꝯctus est licit⁹. qr forte ad aliũ locũ volebat deferre. Aut differt solutio pcij. ꝛ tunc ꝓcedit opi. Ho. põt dici ꝙ etiã hoc vltimo casu vbi cessaret fraus ꝓcedat adhuc opinio Inno. qr forte vult deferre ad locũ. vbi forte mai⁹ lucrũ spat. Item. et q̃ illeu nõ erat hic venditur⁹ ꝓ isto pcio: satis excusat. hec Panor.

Utrũ in aliquib; casib; liceat recipere aliqd vltra sortem vel exigere. Rñ. Dr. li. iij. ꝙ non. qd ẽ verũ generaliter. qr vsuram vtriusq; testamẽti pagina detestat. vñ ꝓ redimendo vita captiui nunq̃ põt vsura exerceri. extra eo. c. super eo. Fallit tamẽ in quibusdam casib; rõne interesse: aut hmõi. q̃ in his versibus continent. Feuda. fideiussor. pro dote. stipẽdia cleri. Venditio. fructus. cui velles.

ture nocere. Uñ dēs sub dubio: pciū p⁹tpa solués. pena. nec in fraudē. lex pmissoria. grat⁹. Dans so eis popa pl⁹ sorte: mōis dat istis. Feuda. Pūm⁹ casus ē qū eccl'ia accipit in pigre a vasallo suo feudū qd tenet ab eadē. tūc ei eccl'ia nō tenet oputare in sortē fruct⁹. Ita tū q vasall⁹ interī nō remaneat obligat⁹ p feudo ad seruitiū faciendū. extra de feu. c.j. Et ibi dic panor. de mente Ho. fm lec cōiem q hoc pcedit ex nā feudi. Nā cū dñium directū maneat penes dñm si vtile redit ad eū ex voluntate vasalli pigrantis: psolidat ipm dñium vti seu vsusfruct⁹: nō ex aliena re: sz ex ppria. Nā et vasall⁹ interī libat ab obligatōne q̄ tenet domino. Dissoluit g̃ interī: seu suspendit obligatio iur̄ eos tracta. Et hec rō facit vt idem sit in laico.

Sz q̄d si vasall⁹ vellet deseruire eccl'ie ad hoc vt pputaret fruct⁹ in sortez: Glo. in. d. c.j. dic q i hoc casu nō est audiend⁹. Hoc intelligit panor. verū dño ptradicente. Nā fm Ho. si dñs recipit interim seruitiū: tacite vr renūciare huic iuri nisi ptestetur. ar. c. cum M. de psti.

Quid aūt de emphiteota: Ho. dic q dissile est qr nō ita gratuite recipit sic vasall⁹: cū p introitu donauent certā pecuie quātitatē vel dic papa sup hoc psitendum. In hoc etiam residet Jo. an. in. c. de feu.

Quid d' vsufructuario: Ho. dic q si hz cāz libe ram a ppietario idez vr al's ptra, Ray. etiā notat q quidā voluit hoc puilegiū extendere ad collonis ꝛ iniale: qr in collonijs hoc puilegiū non inuenitur expressum.

Fideiussor. Iste casus ē rōne interesse: vt cū fideiussor p defectu debitoris ppulsus ē creditori solut capitale ꝛ vsurā: tūc ei fideiussor pt recipe vtrūq: ꝯseruari dz indēnis. ꝛ nō solū rpetet fideiussor vsuras: sz ēt oīa dāna q̄ occasione talis debiti de necessitate huic soluit creditori. extra de fideius. c.j. ꝛ ij. ꝛ istō interesse fm. d. an. nō solū ptrahat in hoc cāu circa dānū emergēs: sz etiā circa lucr̄ cessans. De hac fideiussor vide s. Restitutio. xij.

Pro dote. Nā marit⁹ recipiēs pign⁹ p dote pmissa: nō tenet fruct⁹ in sortē pputare. vt i. c. salubriter. extra. e. Et dic ibi panor. q alibi non pbat. Et fm. d. an. de hu. q̄tuor sūt necessaria. Pūmo. q marit⁹ sustineat onera mr̄ionij. Scdo. q onera illa sint certa. ꝛ sic nō potent fruct⁹ retinē cū sorte vltra debitā q̄titatē oner: qr h'a cessante: cessat effectus. Tercio. q fruct⁹ subijciant fortune. vñ si gener p dote soluēda: certa die recipiat cautōez ꝛ ꝓmissionē cū pacto q interī certa q̄titas dēat solui p oneribꝰ mr̄ionij supportādis; talis ꝯuentio ē vsuraria. Nec ob. d. c. salubrit. qr loquit de fructibꝰ subiectis fortune: qr dic qū p pigre data est possessio. Idē vr tenere Jo. an. dicēs q q̄ dic alr̄ hūc casum licitū: dz allegare casuz exp̄ssuz. Nā nō hēm⁹ iure nisi illū tex. q̄ loquit in fructibꝰ possessionis q̄ subiciunt dīuino iudicio. ꝛ sic nō est lucr̄ certū: qua poterit esse q nihil pcipiet ex possessionibꝰ. sec⁹ q̄n ex pacto q̄d certuz recipit. Nec ob. si dicēs hoc ꝑ attendū vt marit⁹ possit sustinere onera mr̄ionij qr rūdet ꝑ id qd hr̄ in. c. ꝑ vias. extra de do. inter vi. ꝛ vx. l. q ipsa dos dz deponi apud mercatorē vt ex honesto lucro possit sustinere onera mr̄ionij. Quarto. requirit q dos sit simplr̄ pmissa. Naz si gener pacisceret de recipiēda dote ad certū terminū ꝛ interī pcipet fruct⁹: dicti fruct⁹ pputarēt i sortem: qr interesse nō pt deberi añ morā: q̄ nō pt adesse durāte termino. ideo dicat gener socero. Ego sustineo onera mr̄ionij da dotē. ꝛ si socer dicat nō possum: tūc gener dicat. sustineas saltē onera mr̄imonij. ꝛ sic poterit gener dictos fruct⁹ facere suos tanq̄ interesse: dūmō onera mr̄ionij sint certa: vt dcm̄ est. Sz panor. dic. d. An. nō vidisse Cal. qui dic q lz opi. Jo. an. sit tutior. ꝯria tū vr esse verior vt a pncipio possit ꝯuenire cum socero: vt vicz det genero certos denarios p libra q̄libet mēse. Nam sic p dilata dote lucrifacit marit⁹ fruct⁹ rei pigrate ita dz posse licite aliq̄d recipe donec dos fuerit sibi soluta. Nec ob. motiuū Jo. an. qui. d. c. salubriter. loquit indistīcte: vt lucret fruct⁹ possessionis. Et q̄n tales fruct⁹ sūt certi: vt qr ē dom⁹ solita locari vel possessio ad fictū pcedi. Et panor. ꝯcludēdo dic q aut a pncipio dat⁹ fuit termin⁹ ad dotē psoluendā: nō interueniēte pacto interuentōis pign⁹. lz ex postfacto pign⁹ fuerit traditū. ꝛ tūc nihil pōt gener ꝯseq. Nā sic pt vxorē sine dote ducē: ꝛ d' ppro tenet alere. vt i. d. c. ꝑ vias. ita potuit traducē vxorē dato termīo ad dotē psoluendā. Sz si a pncipio interuenit datio pign̄is: tūc credit opi. d. an. ñ pcedere: qr gener recipiendo pign⁹: vr ꝯsisus auctoritate. d. c. salubriter. et recepisse pign⁹ vt lucret fruct⁹ in ꝯpensatōz dotis dilate. Et ēt putat panor. put dcm̄ est q a pncipio possit ꝯuenire cū socero de ꝯseq̄ndo aliq̄d annuari vsq; ad solutōez dotis. dūmō sit bō solit⁹ mercari: vel deponere pecuniaz apud mercatorē: cū istud nō capiat p mutuo: nec p dilatōe data: sz vt sustineat onera mr̄ionij. et sic capit pōt⁹ vt interesse. Quidā ēt ad. d. c. salubrit. rūdent q ibi narrat facti ꝯtingētia: qr papa fuit q̄situs de possessione ꝛ de ea respondit. Idē dixisset si fuisset q̄situs de pecunia.

Et ex p̄dictis pz q̄d dicendū ad qōnem. Quid si marit⁹ pcipiat fruct⁹ rei dotalis anteq̄ sustineat onera mr̄ionij. An cedāt lucro mariti: Rū. p p̄dicta q nō: sz debent accrescere doti: vel dotāti. ff. de vsur. l. videam⁹. el. ij. §. ante mr̄ionium. Et gl. in. d. c. salubriter. dic q debet restitui mulieri. Facit etiā ratio. d. c. salubriter. qr ppter onera mr̄ionij cedūt sibi fructus. vnde ex q̄ non sustinet onera matrimonij nec fructus habebit.

Quero q̄d si gener possessionem sibi obligatam cū oīni iur̄ q̄d ibi hz pcedit alteri recepta ab eo sūma pecuie q̄ pmissa fuerat p dote. Nū q̄d iste al'r recipiēs talē possessionē poterit lucrifacē fruct⁹ pceptos: vsq; dum soluta fuerit ei pecuia p̄dicta: sic poterat gener. Ad hoc rūdet Rod. q si gener aīo donādi trāsfert ius totū qd hz in pigre in talez. et hoc facit ñ ppt pecuniā quā recipit ab eo: sz ppter amiciciā ꝛ affectōez: vel qr al's est sibi ꝯiunct⁹. ꝛ ille amicus mūerat sibi pecuniā: non cā lucrandorū fructuū: sz ppter charitatē ꝛ amiciciē grāz: tūc non est vsura: qr nō est ibi vera rō mutui. abolet vo vi-

rium vsure: q² gener acessit sibi ius qd̄ bz in possessione. ⁊ p ꝯñs donat sibi fructus q̄s ipse p̄t pcipe. S; si tñ deductū sit in pactū q̄ gener teneat numeranti reddere pecuniā. si ille voluerit recipe: tunc vsura est: si numerans pecuniā vellet lucrifacere fructus. ⁊ ꝓpter hoc mutuauit. Cōcor. Bal. Idez Guil. ⁊ Monal.

Alia q̄ō circa dotem. Pone heredes mariti hñt priuilegiū q̄ n̄ teneant infra ānū restituere dotē. s. si dos ꝯsistit in reb' mobilib'. C. de rei vx. ac. l. vnica. Recipiūt fruct' p ānū ⁊ alimentāt vxorē olim defuncti cui successerūt. Nunq̄d gaudēt isto priuilegio. q̄ nō ꝯputent fruct' in sortē vigore. d. c. salubriter. Rñ. nō gaudēt. q² statī p̄nt se liberare s; Host. ⁊ Jo. an. in. d. c. salubriter. Preterea soluto mr̄onio desinit esse dos: nec ampli' onera mr̄imonij supportant. Idez dicit Inno. ibidē. q² priuilegiū non durat nisi durantib' onerib' mr̄onij. Et rō est diuersa a p̄ori casu: q² p̄nt hēdes statī reddere rem pigratā vxori olim defuncti: q̄d nō poterat marit' cū incūbebāt onera mr̄onij supportare. Idem panor. ibi. Nota tñ de eo q̄d dcm̄ est q̄ si sīt res mobiles: hēdes tenent restituere p' annuz ⁊c. q̄ lz q̄ ad ipsas res mobiles non sint in mora: nisi p' annū: tñ fruct' earū rex q̄s habuerūt infra ānū p' ānū cū ipsis reb' restituere tenent. Fm Sali. et Ang. in. §. exactio. in. d. l. vnica. Et intellige i fructib' qui ex rebus p̄dictis ꝓueniunt. non ex industria: quasi cum pecunia lucrati fuissent non tenentur restituere lucrum.

S; pone q̄ hēdes dāt possessionē mulieri in pignus p dote restituēda. An mulier talis possessionis fruct' lucrifaciat: vel teneat ꝯputare in sortē. Rñ. Inn. in. d. c. salubriter. dic̄ q̄ fruct' ꝯputabunt in sortē. Idem Ho. Jo. an. ⁊ Jo. de li. et dant cautelaz q̄ mulier sit discreta ⁊ cauta: ne recipiat rē obligatam sub pignore: s; illā vendi faciat vel recipiat eā in solutū. ff. de re iud. l. a diuo pio. Alias fructus rei in pign' accepte extenuabūt dotē. ⁊ ꝯputabuntur in sortez. vt in. c. illo vos. de pig. Archi. tñ. s. in sum. dic̄ q̄ vbi violenter detineret dos ab heredib' nec mulier posset se iuuare: q² non fieret iusticia ꝓp potentiā illoꝝ: tūc mulier licite recipit fructus possessionis. vel pecuniam sine extenuatōe dotis. Idem vr̄ dicendū cū heredes illi' nō sine magno sui detrimēto restituere possent dotē q̄ est in pecunia. nec possessionē hñt quā ei assignēt. Et hec mulier ne nimis grauet eos dimittit penes eos ad tp̄s si illo interuallo recipit ab eis alimēta: cuz nō hēat vnde aliūde viuat nō videt' illicitum. nō eñ illud recipit rōne mutui: s; rōne interesse: q² si dotē hēret inde viueret emēdo possessiones: vel exponendo negociatōni. secus aūt dicenduz qñ hoc fieret ob vtilitatē vtriusq;. s. vt illi magis possent lucrari: et illa vt ex integro suo capitali lucꝝ habeat. hec Archi. s. q̄ sunt valde notanda.

Pone. Statutū dictat vt soluto mr̄onio q̄dius heres mariti ꝓstiterit in dote ꝓsoluēda: teneat certum quid dare vxori relicte vt inde se possit alere. Nunquid valeat hoc statutū: vt sic cum bona cōscientia mulier possit illud lucrum ꝑcipere; et hoc accidit sepius in facto Jo. de lig. in cle. s. eo. t. vt refert Panor. in. d. salubriter ꝯcludit statutū nō valere. eo q̄ soluto mr̄onio cessat cā sustinendi onera mr̄onij. Debet ḡ mulier agere vt dos ꝓsoluat. Idem tenet Imola. in. d. cle. et multi alij. et Matheus in. d. cle. dicit q̄ taliter statuentes incidunt in penā illius cle. S; panor. in. d. c. salubriter. dicit q̄ p decisione hui' q. est examināda alia q. videlz Nunq̄d heres mariti teneat alere vxorē relictam donec ꝓsoluat sibi dotem. Et lz sint opi. de hoc: nihilominus sibi placet illa opi. q̄ si vxor nō habz alia bona dz ali ab herede mariti: etiā infra annum datum heredi ad dotem ꝓsoluendam. Et hanc opi. tenent glo. ⁊ Bar. in. d. §. exactio. ⁊ Spec. in ti. q̄ fi. sint le. Hoc p̄suppoſito ad p̄missam. q. dico q̄ aut sumus in casu vbi vxor dz ali ab herede mariti. ⁊ tūc valet statutū loco alimentoꝝ decernēs certam quātitatē; cū honesti' sit recipe quantitatē: q̄z alimēta minutatim accipe. Aut nō dz ali ab herede mariti. ⁊ tūc secus. Et Car. in. d. cle. etiaz tenet q̄ tale statutū vel ꝯsuetudo pōt tolerari: vt debeant alimenta tanq̄ interesse. ⁊ dic̄ se sic ꝯsuluisse. et etiā refert hoc statutū esse padue. s. vt soluto mr̄onio: si dos nō restituit' infra annū tenet' nō soluēs ad dandū. x. p. C. in anno.

Stipendia cleri. Alius casus est in casu stipendij clericalis. vt ponit. Clerico assignata est res ecclesie. p suo beneficio hz possessionē eiusdē rei. laic' vsurpauit possessionē ei'. Cleric' redimit a p̄dicto laico dictam possessionē sub noīe pignoris. Queritur an fructus p clericū ꝑcepti ex eadem possessione rei sibi debite debeant ꝯputari in sortē. Rūdetur q̄ non: ex eo q̄ de re sibi debita ꝑcipit fructus quasi de suo: casus est in. c. j. extra eo. Siml'r casus ē in. c. ꝯquestus. eo ti. Sil'r etiā est in decimis. vt in c. fi. extra de deci. Nam si miles iniuste detinet decimas. nec pōt ecclesia eas aliter recupare nisi sub noīe pignoris: talis clericus nō tenet' fructus computare in sortem: q² de re ad se licite ꝑtinente percipit fructus. Sil'r recipi possunt in pignore q̄cunq; alie possessiones a quocūq; violenter et iniuste detinente. Hoc idez intelligit Ray. de oīb' possessionib' empt' de illis fructib' iniuste ꝑceptis. s. q̄ hmōi possessiones p̄nt recipi in pign': fructib' nō ꝯputat' in sortē p iura p̄dicta.

Venditio fructus. Et est qñ venduntur fructus ad tp̄s. vel si q̄s emat fruct' castri vel ville: q²licet plus satis accipiat de fructib': q̄z fuerit p̄ciuni: nō tñ tenet' aliq̄d restituere vidēt rōne incertitudinis. extra eo. in ciuitate. Ideo querit panor. ibi de notabili. q. nunq̄d sit licitū dare alicui. C. vt ipse singulis ānis imꝑpetuū: siue ad vitā suā et heredum suoꝝ det sibi certū annuū redditū. vt ponit. v. Inno. ⁊ Ho. ⁊ cōiter doc ꝯcludūt q̄ sic: siue iste annuus reddit' ꝯstituat' in redditib' alicui' fundi: siue domus: siue ex operis libere ꝑsone vel serui. q² nō pōt hic dici q̄ sit vsura: cū in veritate nō interueniat mutuū. vnde nō est licitū isti emptori petē p̄ciū ad libitū. Sicut. n. q̄s p̄t emere libere totam possessionē: vel cape possessionē in emphiteosim: vel emere annuū redditū iam ꝯstitutū ab antiq̄:

sat licitũ est de nouo ꝯstituere. ⁊ emere. Nec ob. si dicat̃ ꝙ tractu temporis poten ⁊ iste ꝑcipere plus ꝗ̃ precium: q2 hoc etiã ꝯtingit in ꝯtractu emptõis. ⁊ in ꝯtractu emphiteoticario. Itẽ iste ẽptor exponit se periculo: q2 forte ille venditor efficeret inops. Et per hoc nõ ob. d. c. in ciuitate. nam ibi res erat de p̃nti ⁊ p̃cium dilatũ. ꝫ in. q. ꝓposita res ⁊ p̃cium sunt in p̃senti. Item hic nulla fraus est.

Pone ꝯstituit q̃s censum vnius floreni in domo vendit talẽ censum ꝓ. x. florenis adiecto pacto ꝙ liceret ei redimere ꝓ illis. x. florenis. valebat tñ census ille. xx. flor. si v̾o p̃cio sine pacto libere venderetur: vel sub alijs verbis ꝯstituit q̃s censum vnius marche in domo. vẽdit censuz ꝓ. x. marchis. valebat tñ census ille. xx. si v̾o p̃cio sine pacto libere venderet. Nunquid ꝯtractus ẽ licit⁹ vel ne? R̃n. Jo. de li. si census ꝯstituat̃ nõ habita relatione ad rez: vt q2 obligo me tibi ad vnũ florenũ. q2 mihi. x. das: ⁊ vendo tibi hoc ius ꝑcipiendi nõ relatum ad rem: tunc illicita est talis venditio. q2 nõ vendit̃ ius: immo nũc de nouo orit̃ ꝯtract⁹ feneratori⁹. xiiij. q. iij. plerique. Sed qñ ꝯstituit̃ census in re ⁊ vendit̃. ⁊ tũc aut erat ꝯstitutus añ venditõez: ⁊ illud ius vẽditur. ⁊ tũc ille ꝯtract⁹ est licit⁹ de iure q2 hic est ius vendibile. ⁊ h̾ ẽtiã est p̃ciũ Istud ver̃ nisi dol⁹ interueniat ⁊ deceptio vltra dimidiã. ff. de mino. l. i. c. ⁊ de emp. ⁊ ven. cũ dilecti. et. c. cũ cã. Aut ꝯstituit̃ venditõis t̾pe iste census ⁊ vendit̃ p⁹. ⁊ tunc: aliqñ census nõ posset ali͛r h̾ri de re. Aliqñ aũt posset h̾ri. Primo casu: vt q2 ꝯstituo censuz domui d̾ q̃ cũ nõ possit ꝯduci nisi ꝓ. v. tũc credo hũc cõtractum fraudulosum: ex q̃ census iste ali͛r de re habere nõ posset: q2 tũc surgit obligatõ ꝑsonalis. d̾ pig. illo vos. ⁊ de emp. ⁊ ven. ad nostrã. Sz si posset haberi census de re: tũc puto licitũ esse ꝯtractuz. hoc verũ qñ nõ est adiectũ pactuz de retro vendendo. Sz si esset adiectũ pactũ de retro vendẽdo: tunc si ꝓ minori p̃cio d3 retro vendi: tunc sit implicatur ꝙ census ꝑceptus ꝯputet̃ in sortẽ. ⁊ tũc credo vsurariũ ꝯtractũ. d. c. illo vos. ⁊. d. c. ad nostrã. Sed si ꝓ maiori p̃cio: adhuc idem. Si v̾o ꝓ eodem p̃cio tũc credo licitũ esse ꝯtractũ. Sz aliqñ est dubium verisili͛r vtrũ res valeat plus vel min⁹: ⁊ tũc credo licitũ vt in. d. c. in ciuitate. ⁊ in. c. fi. extra eo. Si v̾o est talis de quo nõ est dubiũ: tũc in foro ꝯtentioso nõ posset ex verbis ꝯtract⁹ insurgere vsura: ꝫ contrahens recurrat ad mentẽ suã. Idem tenet Lau. de rodol. Qd̾ aũt dictũ est de dimidia iusti p̃cij. patet. in. d. c. in ciuitate. fm̃ Jo. cal. dicit ꝙ iura permittentia deceptõez vsq3 ad dimidiã iusti p̃cij: debent intelligi qñ deceptio venit re ipsa. secus autez vbi dolus dat cãm ꝯtractui: vel incidit in ꝯtractum: q2 tũc d3 illud restitui: q2 nõ est verisile ꝙ ius canonicũ instinctu sp̃us sancti ꝯditum: vt in. c. si q̃s dia. bonus. l. di. approbet hanc deceptiõez dolosaz. Ex hoc g̃ dicendũ ꝙ vbi ex ꝯiectuns põt apparere d̾ dolo etiã ex ꝓposito: põt ꝯpelli etiã in foro ꝯtentioso ad restitutõez illi⁹ qd̾ habuit vltra iustum precium. de deceptione ex proposito et re ipsa vide sup̃. emptio.

Querit̃ vlteri⁹. Pone mutuaui frumentuz: vt reddatur mihi tantũ de frumento. T̾pe cõtract⁹ est vilissimum: ꝫ t̾pe solutõnis est carissimum. Nunquid salua ꝯsciã possim hoc frumentũ recipere? Panor. in. c. fi. extra eo. ꝯcludit: ꝙ aut duct⁹ bona ꝯsciã tibi mutuaui. ⁊ tũc licet variet̃ p̃cium: possum salua ꝯsciã recipere ⁊ tu reddere. N̄ lã mutuaui frumentũ: ideo debeo etiã recipere frumentum eiusdem bonitatis intrinsece. l. cuz quid. ff. si cer. pe. Nam sic potuisset vilescere ei⁹ p̃cium. secus si habuissez intentõez deprauatã: q2 mutuaui frumentũ antiquũ: vt sic postea haberem nouũ: ⁊ sic in meliori precio. Alij aũt ali͛r distinguũt. ꝙ aut est verisile ꝙ ipsa res mutuata nõ erit p̃ciosior t̾pe solutõnis. Aut de hoc ꝓbabiliter dubitat̃. et tunc nullũ est viciũ. ar. extra eo. c. fi. Aut est verisimile ꝙ erit p̃ciosior: ⁊ tũc. aut creditor nõ erat seruaturus q̃ casu erit vsura. Aut erat seruatur⁹. ⁊ tũc aut creditor aufert debitori libertatẽ soluendi: et tunc est vsura: aut talẽ libertatẽ nõ aufert: ⁊ tũc non est vsura. imo posset ꝓmereri: si bona intentõne requireret debitorem añ terminũ vt solueret: ꝫ si habet corruptam intentõnem: ⁊ dicit sibi ꝙ põt vsq3 ad terminũ retinere: tunc posito ꝙ non sit vsura peccat̃ tñ. hec distinctio innititur magne eq̃tati: maxime in foro ꝑniali. Idem casus fieri põt de vendẽte granũ t̾pe q̃ cõstet min⁹ valet et mai⁹ p̃cium exposcit, ꝓ eo ꝙ emptori dat dilatõez. Et respõdet S. Bet. ꝙ hoc põt licite fieri qñ illud erat seruaturus firmiter vsq3 ad t̾ps in q̃ d3 ei fieri solutio. In q̃ quidẽ t̾pe ꝓbabiliter extimat̃ idez valere qd̾ ipse vendit emptori qui poposcit ex speciali gr̃a sibi vendi: adiecto tñ hoc ꝙ determinate ꝑfigat diem: q2 ⁊ ipse nõ erat venditur⁹ nisi in aliq̃ vno die ⁊ etiã quia si ipse de vno mense vel ebdomada sibi posset ex postfacto diẽ eligere in q̃ plus valuisset: nimis esset pinguis sors eius. al's taxandum esset p̃cium fm̃ ꝙ diutius ⁊ cõmunius valuit mense illo: aut precio mediocri inter carius et minus illi⁹ mensis. Et sic intellige. c. in ciuitate. et. c. nauigãti. extra eo.

Et p̃dicta faciũt ad aliam. q. Pone in casu contrario a p̃cedenti. nũc carissimum est frumentum ⁊ mutuo tibi estimatũ vt restituas postea tãtũ frumentũ qd̾ valeat: quantũ valet mõ frumentũ qd̾ trado. R̃n. Archi. post Vg. ꝙ non est vsura. Et rõ est q̃re iste ꝯtract⁹ sit licit⁹: q2 iste intelligit̃ ei vendẽ frumẽtũ nũc: ⁊ mutuare ei pecuniã grat⁹: quã sibi vult reddi i frumẽto t̾pe solutõis. Fatet̃ tñ ꝙ posset interuenire pctm̃ fm̃ prauã intentõez mutuantis. Et idem fm̃ Lau.

Quid si q̃s mutuat frumẽtũ antiquũ ad renouandũ. i. vt nouũ mihi restituas. ẽ ne vsura. Hos. Ray. ⁊ Mo. dicũt ꝙ si id̾ fac̃ vt meli⁹ seu p̃ualẽs recipiat: vsura ꝯmittit̃. si aũt id̾ vt suũ nõ ꝑeat: vl' forte vt gr̃az recipien faciat: sec⁹. Nota tñ ꝙ q̃daz sũt q̃ sũt i fauorẽ mutuant̃: q̃nũ vet⁹. Primuz ẽ iterata mẽsuratio. nã ex mẽsuratõe totiẽs facta diminuit̃ modiũ frumẽti. et frumẽtũ vet⁹ si nõ sit putri efficit̃ pl⁹ v3 ꝙ nouũ. ⁊ id̾ talit̃ mutuãtes ꝓp p̃dicta duo volũt vt eis reddat̃ aliq̃d pl⁹ de frumẽto nouo. et si hoc faciũt vt fuerit̃ indẽnes: nõ ẽ illicitũ. Est et

aliud et terciũ in fauorẽ taliter mutuantiũ: qr frumentũ nouũ in tẽpe diminuit et arescit. frumentũ aũt vet⁹ iã fecit diminutiõez suã. Tñ si oĩbꝫ pdictis ꝯsideratis mutuans intenderet lucrari tunc illicitum esset.

Cui velles iniur nocere. s. cũ exigunt vsure ab eo cui ꝑt iuri nocere vt dicit Amb. xiiij. q. iiij. c. ab illo vñ et ab hostibꝰ licitũ est vsuras petere. Naz et oĩa eoꝝ bona licite possum⁹ auferre. et qbuscunqꝫ insidijs eis nocere possum⁹. xxiij. q. ij. c. dñs.

Utrũ aũt hoc sit indistincte verũ. s. qꝫ inimicis qbus ꝑt iustũ bellũ inferri liceat dare ad vsurã ani? Quidã dicũt in nullo casu vsurã esse exigẽdaz. Et qd dicit Amb. intelligit nõ de vsura ꝓpria: ſꝫ d tributo ab infidelibꝫ exigendo: vt tali onere ꝑgrauati ꝯuertant. Alij vo illud dictũ intelligũt ad lrãm qꝫ ex q iustũ bellũ mouet ex edicto pncipis. ab hostibꝫ licite vsura exigit: dũ tñ nõ fiat vicio cupiditatis: ſꝫ zelo charitat. s. vt macereut vsuris q non pñt domari armis.

An aũt a iudeis possum⁹ eodẽ mõ exigere vsuras? Tho in epla ad ducissaz lothoringie vr dicere qꝫ sic. qr sm eũ iudei facti sunt serui xpianoꝝ. et sic eoꝝ res pñt dñi tpales xpiani accipere tanqꝫ suas: qr qcquid acqrit seru⁹: acqrit dño. Ita tñ vt ñ subtrahant necessaria vite. Et hoc vr hri expsse i c. et si iudeos. extra de iudeis. vbi d i qꝫ ꝓpter mortẽ xpi submissi sũt ꝑpetue xpianoꝝ seruituti: qd fuit mandatũ executõni p Cõstãtinũ: vt no. Hos. extra de iudeis. c. ꝯsuluit. tñ ex gr̃a ꝑmittunt habitare cũ xpianis: si mõ ingrati nõ obsint ipis xpianis vt in. d. c. et si iudeos. nec p eos iudeos et eoꝝ ꝯuersatõez piculũ immineat: aut graue scandalũ generetur ipsis xpianis. Et sic in pdictis casibꝫ p pncipes et ptãtes sclãres expelli pñt ipi iudei de cohabitatione xpianoꝝ: et eis bona auferri pñt. et cũ sint serui marie i casibꝫ pdict pñt vẽdi. Forti⁹ ḡ expelli et auferri eis bona pñt: cũ graue dãnũ et scandalũ ipsis xpianis generet p ipos iudeos feni⁹ ac vsurariã prauitatem exercentes. Et hec faciũt ad notata s. in. ii. de iudeis.

Vendẽs sub dubio. Pone casuz. Aliqs hꝫ rez venalẽ de pñti: ſꝫ intẽdit illam seruare. vsqꝫ ad tps sciẽs tpe illo pl⁹ valituraz: ẽptor qrit emẽ talẽ rem. Ille dicit nõ hre illã venalẽ: qr nõ est tũc tps vẽdẽdi: ſꝫ p futuro tpe emptor dic se velle emẽ p tanto pcio qñtũ valebit tũc tpis: ſꝫ nõ vult soluẽ vsqꝫ ad illud tps. Querit an liceat? Rñ. qꝫ rõne dubij talis ꝯtract⁹ excusat. vt in. c. fi. extra. eo. vbi ẽ casus qꝫ q dat. x. sol. vt alio tpe totidez sibi grani vel vini vel olei mẽsure reddant. q lꝫ tũc pl⁹ valeant. vtꝝ plus vel min⁹ solutõis tpe fuerint valiture verisilr dubitat: nõ dꝫ ex hoc vsurari⁹ reputari: et subdit. Ratione vo dubij hmõi ẽtiã excusat q pãnos. granũ. vinũ: oleũ: vel alias merces vẽdit. vt amplj qꝫ tũc valeãt in certo termino recipiat p eisdẽ: si tñ ea tẽpore ꝯtract⁹ nõ fuerat venditur⁹.

Ali⁹ casus. Quis vẽdit p pcio qd nũc currit: ſꝫ si plus valebit vsqꝫ ad pasca: vult qꝫ illud plus sibi det. Si vo min⁹ valebit nõ vult qꝫ pciũ minuat. Ho. dic pculdubio ipm iudico vsurariũ: cũ ipm in pactis videã claudicare. Nã licet rãtõne dubij excuset: attñ in tali casu non stat in dubio: cũ velit certũ et supadditõez. Dubiũ eñ pdictũ in ratione sui facit equitatẽ iusticie: licet pl⁹ recipiat qꝫ det eo qꝫ rõ hui⁹ dubij ponit estimatõz in rebꝫ ex ipa natura reꝝ q in tali spe plus valet vno tpe qꝫ alio: et aliqñ min⁹. Silr etiã vr excusare rõ piculi q recõpensare pt supabundantiã. Res. n. extra periculũ exñs plus valet qꝫ res eiusdẽ spẽi exñs in periculo et sic hmõi recõpensatio reducit ad nãm rei q ꝓpter periculũ estimat plus vel min⁹ valere. et sic periculum et dubiũ tollit viciũ vsure vbi aũt piculũ non tollit hoc viciũ de sui nã: nõ excusat vsurã: sic patz in periculo qd ẽ in mutuis. de q in. d. c. fi. vbi dicitur. nauigãti vel eũti ad nundinas certã mutuãs pecunie qñtitatẽ; p eo qꝫ suscipit in se piculuz recepturus aliqd vltra sortẽ vsurari⁹ ẽ censend⁹. Silr si aliqs mutuauerit alicui. C. lib. ad. x. ãnos ita qꝫ si infra. x. annos mortu⁹ fuerit alter ipsoꝝ. q debitum accepit liberat⁹ sit a mutuo et debito. Si vo supuixerint ambo: dabit q mutuuz accepit. C. C. lib. et qui mutuũ dedit. tale piculũ non excusat: qr nõ reducit ꝯtractũ ad equalitatẽ iusticie. talis eñ supabundantia nec ex labore: nec ex vsu rei ꝓprie nec p recõpensationẽ alteri⁹ rei reducit ad equalitatem iusticie. Periculũ eñ nõ excusat vbi cã temporis aliquid plus accipit. ſꝫ vbi nõ cã tpis superabundantia accipit: tũc rõne periculi vel dubij excusari põt: quando. s. incidit dubiuz ex natura rei. Con. Ale. lom.

Alius casus. Statuit ciuitas p vtilitate ꝯmunitatis qꝫ quicũqꝫ cius hꝫ vel habitur⁹ est filiaz: si infra annũ a natiuitate ipsi⁹ puelle tradit ꝯmunitati. lxx. ducatos: cũ filia puenerit ad. xv. annũ rehabeat a dicta ꝯmunitate. cccc. duc. vt nuptui filiam tradat. Si vo an. xv. annũ filia defuncta fuerit dict⁹ ciuis pdictos. lxx. ducatos amittat. Queritur an rõne talis piculi: siue dubij licit⁹ sit ꝯtractus? Rñ. S. Ber. qꝫ nõ: qr est ꝯtra iusticie equitatez. pmo p theoricã singularẽ qꝫ in mutuis verl vel interptatis spe lucri pncipalr factis: dubiũz seu periculũ a fenore nõ excusat. sicut pꝫ in. d. c. fi. Item qr sm doc. vsura est lucrũ ex mutuo principaliter intentũ. xiiij. q. iij. plerıqꝫ. vt accidit in dcõ casu. Preterea: si talis mutuasset tali intentione et pacto alicui pticulari psone: vsurã vtiqꝫ ꝯmisisset. multo forti⁹ vsurã ꝯmittit taliter mutuando ꝯmunitati: cũ mag teneat subuenire et in necessitatibꝫ suis qꝫ alteri psone singlari. Scdo qr apud tradentem pdictos denarios nõ remanet ipsoꝝ dñium nec vsus vñ iuste lucrari possit. mõ dubiũ: aut periculũ a fenore nõ excusat: nisi apud lucrantez includat dñium atqꝫ vsus rei periclitãtis cũ q lucratur. Nam ex re sua: non aliena: hõ lucrari dꝫ. ideo talis ꝯtract⁹ est vsurarius.

Sequit. Precia post tpa soluens. s. rõne more. vnde formaĩ talis. q. Debitor tenet ad. C. in certo termino. Ego requiro debitũ. debitor non soluit: erq optet me. C. recipe sub vsura. Ego peto a debitore meo vt me liberet ab obligatõe vsurarum. Querit an ego licite petã? Rñ. qꝫ sic: vt pbat p. c.

puenit.r.c.ꝯstitutus.de fideius. Ibi: pecuniā quā p eis soluit: ꝑmęꝫ seruēt indēnem.nec.n. aliquid exigit sic vsura: ꝫ sic interesse. nec cā lucri: ꝫ cā dāni vitādi. Quidā tñ dicūt ꝙ ad hoc vt casus sit licitus: duo debēt ꝯcurrē. Primū ꝙ ꝑdixerit debitori ꝙ erat necesse sub vsuris accipe. Scōm.quia non poterat alr nisi sub vsur inuenire mutuo ꝺm Alex. de alexā. ⁊ quosdā alios. Et ꝺm panor.in.c.ꝯquest⁹. extra.c.istō interesse nō solū ꝯsistit in dāno habito ꝫ etiā in lucro cessante. Et hoc nō solū in ꝯctu venditōis vel emptōis: ꝫ ēt in ꝯctu mutui. dūmō creditor sit talis ꝑsona ꝙ verisilr iuste fuisset lucratus. Et dic de hoc esse q̄si tex.expssuz i.l.ij.in fi.ff.de eo qd cer.lo. Idē sentit Inno.in.c.sacro.de sen.excō. ⁊ idē gl.in.l.curabit.C.de ac.emp. Et hoc ꝑpetuo tenementi: vt sic ēt de iure canonico possit pen aliquid vltra sortē rōne interesse: nō solū dāni ꝯtingentis: ꝫ ēt lucri cessantis. hec panor. vide de hoc materia ſ.in ver.Fideiussor.

Pena nec in fraudē. ꝑ q̄ notandū est ꝙ triplex est pena.s.legalis.iudicialis ⁊ cōuentiōnalis. Prima est qñ lex imponit penā debitoribus vt tali die soluē teneant: si nō soluerit incidāt in talē penā. Et itelligo sub hac pena legali legē municipalē: seu statutū ciuitatis. Idē intellige vbi lex vel statutū efficet ꝯmittentē aliqd crimen. nam iuste h̄mōi pena exigi pt: lz delinq̄ns nō teneat soluē nisi p⁹ sniam: saltē declaratoriā vt multotiens dciū est. Scōa pena est iudicialis: vt qñ facta liq̄datiōe debiti: iudex precipit debitori vt infra tantū terminū soluē dēat sub pena tāti. Nā si inciderit in penā nolēs soluere cū possit: sibi imputet. Tercia pena ē cōuentionalis. vtputa.qñ de ꝯsensu ptiū pena ponit i ꝯctu vt ꝑmissa firmiora ꝯsistāt: vt sic debitor saltez metu pene debitū soluē ꝑcuret diligēti⁹ i termīo assignato. vt extra de arbi.c. dilecti. Et tales pena canonica dr: qr ēt a canone ꝑmittit exigēda. xij.q.ij. i legibꝫ. Posset tñ talis pena i fraudē vsurarū apponi: vt qr creditor nō recta intentiōe penā apponit: ꝫ qr credit: aut spat penā eē ꝯmittendā: qr mutuū dās: sim debitorē ad mutuū reddendū in termīo impotentē eē decernit. Nā tūc cū spe mutui: ⁊ lucri span s luci ari penā: q̄ spes libalitatē charitatis ⁊ gratuitatē ꝯct⁹ extinguit. et iō trāsit i spēz vsurariā. ꝙ si alr ꝑbari nō possit: recurrendū ē ad ꝑsumptiōes q̄ sē due ꝑncipalr. Prima si appon ēs penā ꝯsueuit eē vsurari⁹. ⁊ sic es penas in fraudez vsurarꝫ apponē.ar.ff.de ac. emp.l.iulian⁹. Scōa. ꝑ singlos mēses vel ānos dicat pena ꝯmitti. ar. C.de vsu.auē.ad hec. Aduertendū tñ ꝙ si debitor fecit qd potuit vt qd ꝑmisit adimpleret: vel vt mādatū legꝭ vel iudicis obseruaret: ⁊ ꝑ paupertate vel impotentia oppssus nequit pficere qd optabat: lꝫ et de iuris rigore teneret ad penā: tñ de benignitate canonica ⁊ nāli eq̄tate nō decet vltra ꝙ interest exigē.ar.j.q.vij.q̄tiens.⁊ extra de penis.c.suaꝫ. Respectu tamen pene ꝯuentōnalis in foro ꝯscientie standum est cōfessioni sue. De hac materia penali vide ſ. Pena.

Sꝫ quero de.q.quotidiana. Pone est statutuz vel ꝯsuetudo. ꝙ missus in possessionez lucret fructus ad rōnez.v.p.C.aut.v.ꝑ q̄tuor. An valeat ꝺm ꝯsciaꝫ. R. Bald.i.l.acceptā.C.de vsur. ꝙ sic: cū talis lucret illos rōe intesse. de q̄ ꝺm euz est glo. singlaris in aut.de exhi.reis.§.si vo. Quaꝫ gl. dic Bar.i.l.si finita.§.iulian⁹.ff.d dā.infec.esse ꝯ ius diuinū ⁊ i fraudē vsurarꝫ. iōꝙ tales fruct⁹ dic ꝯputandos i sortē. Qd q̄dē aliq̄ verꝫ credūt si ꝑsupponat finisse fcm̄ i fraudē vsurarꝫ. Sec⁹ vo si in locuꝫ penalis legꝭ: vt attrahat debitor ad satisfacien duꝫ ꝯcurrēnbꝫ illis q̄ nūc ꝑtie dcā sūt in ꝑcedēti.§. vel loco intesse emergēns dāni vel lucri cessantis: vel ꝑp morā sic ordinauerit statutū vel ꝯsuetudo: tūc verꝫ dic Bal. ⁊ gl. Nā ꝑp ꝯtumaciā ꝑsēs hoc facē pt. Et ꝑdicta vera i eo q̄ iuste missus ē in possessionē nō tm̄ ex ordine: ꝫ ēt ex cā.s. ꝙ i veritate fiet creditor. Nota tñ ꝺm doc. ꝑ declaratōe pntꝭ q̄ōnis ⁊ imediate ꝑcedētis: ꝙ si debitor soluit ptem debiti nō poterit pena exigi nisi ꝑ pte nō soluta vt notat Inn.in.d.c.suā. Adde ēt ꝑdictꝭ ꝺm Mo. ꝙ ēt i religiosi pnt petē penā ēt ꝯuēnonalē ab eo q̄ nō fuat arbitriū: qñ debitor nō ex impotētia: ꝫ ex negligētia: vel ꝯtumaciter nō soluit: etiā si nullū ꝑtendere turꝫ interesse vel damnū. qd nota.

Lex ꝯmissoria. vt si vendo tibi fundū iusto pretio: ea tñ lege ⁊ ꝯditōe: vt q̄ñcunꝙ soluero tibi precium: qd mihi dat: fund⁹ ad me reuertat. C. de pac. inter emp. ⁊ vē.l.ij. ⁊.l.ꝯmissoie. ⁊.l.cū te fundum. In cāu isto oēs lucrat fruct⁹ si iustū sit ꝑciū. Abolet ꝯaūt i isto casu viciū vsurarꝫ ꝑp venditōeꝫ reductam ad eq̄tatem fuatā int vendentē et ementeꝫ: q̄ nō seruat qñ modicū est ꝑciū respectu rei empte. Idem Mo. idem Monal. q̄ dic ꝙ si ꝑ diu vendi ti talis ꝯditōe. vt q̄ñcunꝙ ego vel heres me⁹ ꝑcium soluā: rehabeā ꝑdiū: vel q̄ñ cuꝙ a septēnio vsꝙ ad nouēniū. ⁊ emptor facit fruct⁹ suos. Et hoc verꝫ nisi fiat in fraudē vsurarꝫ. Idē panor. i.c.ad nr̄aꝫ. de emp. ⁊ vē. vbi singlr dicit ꝙ cū venditio fit iusto ꝑcio: ⁊ solū apponat pactū de retrouēdēdo: n̄ ꝑsumit ꝯct⁹ vsurari⁹ nec pignoratici⁹. ⁊ emptor lucratur fruct⁹ donec retrouēdiderit: nec ꝯputant fruct⁹ in sortē. vt est tex.in.d.l.ij. Et ꝙ ꝑcedat illa.l.ēt de iure canonico apte vult gl.i.d.c.ad nr̄aꝫ. ⁊ Archi.xiiij.q.iij.plerꝙ. Nota tñ ꝺm doct.in.d.c. ad nr̄am. ⁊ in.c.illo vos. de pig. ꝙ ad ꝯuincēdū vsurariū tria cōiter req̄runt. Primo.pactū de retrouendendo. Scdo. modicitas ꝑcij respectu valorꝭ rei. Sꝫ hoc limita iuxta doc. ⁊ panor. ꝙ nō q̄libꝫ minuticas ꝑcij sufficit ad ꝑsumēdū queꝫ vsurariū. ꝫ dꝫ esse ꝑciū valde tenue respectu valorꝭ rei duplici respectu primo. qr ꝯhētes solēt se decipe ꝑcio. Scdo qr res min⁹ valet ꝑp illud on⁹ retrouēdendi in venditōe appositū. vtꝫ.l.fundi ptem.ff.de ꝯhē. emp. Tercio. qñ talis emptor fuit ꝯsuet⁹ exercē vsuras licet Mo. dicat ꝙ si q̄s petat ab alio mutuꝫ: offerens ꝑ securitate mutui hypothecā suorꝫ bonorū. Ille aūt dicat nolo mutuare: ꝫ patus suꝫ emere ꝑ eodē ꝑcio ⁊ vsꝙ ad certū tpꝰ reddē ꝑ eodē precio certe vsurari⁹ presumit ꝺm eū. ⁊ sic vr̄ sentire ꝙ ex solo pacto de retrouēdēdo: ꝯct⁹ ꝑsumat vsurari⁹. Sꝫ Pg. vt refert Archi.i.d.c.plerꝙ. sentit ꝯtrꝫ ⁊ cōiter alij doct. ꝙ id non sufficiat nisi adsint alie

ziecture p̄dicte. Aliq̄ etiā addūt. ꝙ q̄n signū .f. q̄n aliq̄d soluit̄ vltra receptā summā. puta. fuit vendita res p .C. flor. ꝛ ponit̄ in pactuȝ ꝙ si venditor rescindat soluant̄ .C.xx.

Sȝ q̄d si fiat pactū de retrocēdendo infra .x. annos. ita tn̄ ꝙ infra q̄nquenniū in statim reuēditoꝛis neq̄ꝗ facē teneat̄: Rā. Jo. ꝛ Jo. an. i. d. e. ad nr̄aȝ. i nouella: ꝙ eo ip̄o frans detegit̄. Quidā tn̄ dicūt ꝙ si tal' ēptoꝛ hoc pactū apponēt nō ī fraudē vsuraꝝ: ȝ vt se indēneȝ suaret: tūc eēt illicitū. puta. emit agrū vel vineā. vt ȝ. ꝛ intēdit illā impignare ꝛ eam optīe pastīare et multas expēsas vtiles facē quā si restitueret infra breue tp̄s multū grauaret: iō apponit tp̄s infra qd̄ nō teneat̄ illā vineā restituere, certe hoc nō eēt illicituȝ et in foro ɔsciē: in q̄ credit̄ ɔsitenti: nec in tali foro necessariū ē p̄sumere fraudes p̄dictas: ȝ ip̄se de se loquat̄.

Quid āt de illo q̄ vendit p̄diū alicui certo p̄cio de p̄ūti soluto. puta medietate. alia vero mediate soluenda hinc ad duos ānos cuȝ hoc tn̄ pacto. ꝙ q̄ꝗdiu emptoꝛ nō soluerit p̄ciū alteri' medietatꝭ: teneat̄ dare ip̄si venditori singl'o āno fruct' q̄ cōiter ꝓueniūt ex medietate dicte possessiōis. puta. reddebat de fictu .x. saccos frumenti. ꝓ medietate teneatur dare .v. saccos. an sit licitū? Dōm ꝙ si vēditor nō intēdit totā reȝ tradē: ȝ dn̄ium sibi ꝛ plenā reseruare illi' medietatꝭ de q̄ nō h̄uit solutōeȝ: donec p̄ciū sibi fuerit datū: tūc pt̄ aliq̄d grā fructuū p̄cipere. Et hoc q̄n a p̄ncipio añ traditōeȝ deduceret̄ in pactū: vt ꝓ fictu aliq̄d soluat̄: donec p̄ciū sit solutū. ꝛ sit cū tali pacto tradit̄. hoc .n. vl' tenē Bal. in .l. curabit. C. d̄ ac. emp. .f. ꝙ talis vēditoꝛ pt̄ aliq̄d p̄cipe ꝓ fictu: donec p̄ciū sit sibi solutū. hoc vl' ꝓbari i .l. i initio. C. de pac. int̄ empt. ꝛ ven. Et sic dȝ intelligi .d. l. curabit. Si āt tradēdo intēdit dn̄ium trāsferre total'r ī emptorē: tūc si aliq̄d exigit ꝓ fructib' vel vltra sortē: ē vsurari'. q: ibi est vera rō mutui. q: emptoꝛ hoc casu nihil aliud dȝ hēre nisi medietatē p̄cij: ꝛ iō q: ꝓ illo expectat aliq̄d vltra sortē illicituȝ ē vel et si in p̄mo casu vellet plus q̄ verisilr̄ esset fruct' rei valē ꝓ p̄te nō soluta: illicitū est. Pro venditore tn̄ facēt si ī ɔuētōne facta fuisset mentio de affictu. Nā eo ip̄o vl' venditorē retinuisse dn̄ium dicte medietatis apd̄ se. Fict'. n. nō dat̄ nisi d̄ re illa: cui' dn̄iuȝ ēa p̄ō recipiente fictū: ꝛ hoc nota. Nā etiā .q. sonat Arch. .f. in sum. de rota possessione: sic q̄rendo. Sȝ q̄d cū vendo possessionē meā: cū nō des mihi pecuniā e' tecū facio pactū ꝙ quovsq; mihi tradas p̄ciū recipiā interī fruct' ei'. Pe. de an. ꝛ Bal. dicūt ɔtractū esse licitū: q: cuȝ possessio fructificet nō vl' iustū vt emptoꝛ hēat vtilitatem ꝛ fructū rei empte ꝛ venditoꝛ nō hēat vtilitatē p̄cij: vt possit pecuniā vti. Ita tn̄ lȝ ꝙ q̄ntuȝ emptoꝛ soluit de p̄cio in futuȝ: tantū vēditoꝛ min' recipiat ꝓ rata. Sȝ theologi nō approbāt dictū ɔtractū: q: rōne dilatōis de soluēdo p̄cio vl' hēri fruct'. qd̄ ad vsurā ptinet. Item possessio substat p̄iculo emptoꝛꝭ ꝛ de se est fructificabilis. nō āt pecunia substat p̄icl'o: nec de se fructificat. iō ɔsulendū est abstinē ab hmōi. hec Arch. .f. tn̄ si vēditoꝛ retinet in se dn̄iuȝ ꝛ periculū dicte tot' possessionis vel p̄tis ꝓ rata pecuīe nō solute: tūc vl' casus licit': vt volunt p̄dicti doc. Et sic cessant motiua facta p theologos. Addit et dict' Arch. .f. ꝙ bn̄ pt̄ fieri pactū. ꝙ si infra certuȝ terminū nō soluit emptoꝛ p̄ciū: ex tūc fruct' p̄cipiat venditoꝛ q̄usq; p̄ciū recipiat: si hoc nō fiat ī fraudem vsuraꝝ: ȝ in penā. Et hoc tenet gl. in .c. ɔquestus. extra. e. cuȝ h̄ nō accipiat̄ aliq̄d sic vsura: ȝ sic interesse. Eadē rōne si p̄dictū p̄diū in pign' daret̄ mihi: possuȝ inde p̄cipe fruct' et si trāscēdāt q̄ntitatē interesse. Nā lȝ talis res a venditore nō possit peti: tn̄ fruct' ei' p̄cipe pōt postq; ɔ voluntatē suā res vendita detinet̄.

Quid āt d̄ eo q̄ emit equū: vel bladū aut fruct' agri iā semiati minoꝛ p̄cio ꝙ ꝓbabilr̄ valeat: vel ꝙ aliter tūc eēt emptur' seu habitur': ꝓ eo ꝙ soluit p̄ciū p̄usq; recipiat rē emptā? R. S. Ber. ꝙ ɔmittit vsurā: q: emptoꝛ ꝑ q̄ndā rōeȝ mutui tradit p̄cium vēditori añ rei empte receptōneȝ. Cōstat. n. ꝙ ex nā emptōis ꝛ vēditōis seu ɔmutatōis: nō tenetur p̄ciū rei empte tradē añq; rem emptā recipiat. Nā oīs ɔmutatōes sibinuicē p̄iter ꝛ ad paria obligant̄. q: ḡ ꝓpter mutui rōneȝ ibi intercidentē ɔsi ꝓ p̄cio minū accipit: seu remittet aliquā p̄tem debiti p̄cij rei empte: idirco incidit hoc casu vsura. Monal. āt ꝛ vo. dicūt ꝙ emēs fruct' ꝓuenturos hoc āno de agro semiato: ex foīa ɔct' nō est vsura: pt̄ tn̄ fieri ī fraudē vsuraꝝ. vt si verisile sit ꝙ fruct' colligendi et ɔputato dubio ꝛ alijs ꝑ q̄ ipediri possent: valebūt tūc plusq; id qd̄ nūc dat̄: maxīe si est ꝑsona q̄ ɔsueuerit vsuras exercē. Si āt ꝓbabiliter dubitat̄: vtꝝ fruct' illi plus vel min' debeāt valere ꝙ debitoꝛ dedit: nō ē vsura. Eodē mō indicandū est de creditore q̄ possessionē aliquā recipit pro certa pecuīe q̄ntitate. ita ꝙ ad certos termios. puta .v. vel .vj. ānos faciat fruct' suos int̄ emptōnis licet .n. talis ɔct' nō sit vsurari': tn̄ pōt fieri in fraudem vsuraꝝ. ꝛ ī foro iudiciali recurrēdū est ad predictas ɔiecturas. In foro āt p̄niali stabit̄ ei' ɔfessioni. Tn̄ ꝓsumēdū ē ɔ talē emētē ꝛ iudicēda ē rest[illegible] in ɔfessiōe: si fruct' illi' terre verisilr̄ credebant̄ pl' lōge valere q̄ ille dederit: si aliq̄s iust' emptoꝛ īueniret̄. Bal. vo sup̄ rica. C. de vsur. dicit ꝙ si is q̄ emit frumentū ī herbis. Aut p̄ūs nūeratio ē eā dn̄ini ip̄i' vēditoris. ꝛ tūc ē vsura. Aut sola ɔuētio est eā dn̄i: q: d̄ p̄ūti nō soluit̄ p̄ciū ꝛ ɔct' ē licit'. Aut neutrū est eā dn̄i: q: frumētū qd̄ ē in herba n̄ pl' valet tp̄e ɔct'. ꝛ sic ɔct' n̄ ē vsurari'. vt .ff. de ɔhē. emp. l. fistulas. §. frumēta. de v. ob. int̄ stipulātez. §. sacrā. Et hec distinctō Bal. vl' valde eq̄. Sȝ pone. Petr' hȝ. C. lib. ī hācbo alicui' recip iēdas vsq; ad q̄tuoꝛ mēses. vtꝝ alicui liceat emere eas p .lxxx. Dicit̄ multi ꝙ sic. Sȝ Ale. de alexā. dic ꝙ non: q: emens: plus ꝛ min' dat: s̄m ꝙ plus ꝛ minus expectat̄ pecunia soluenda. ꝛ s̄m ꝙ plus ꝛ minus retinet vendēs p̄ciū. ita ɔsuetū illud vl' ɔuenire ꝓpt̄ dilatōeȝ tp̄is: ꝛ minoritas p̄cij ꝓpter anticipatōeȝ solutōnis. qd̄ nō licet. Cauend' est q̄ iste: cras. ex eo ꝙ videt̄ fieri in fraudē vsuraꝝ. ꝛ videt̄ esse indirectū mutuū: vt q̄si q̄s mutuet in p̄ūti .lxxx. ꝓ .xx. recipiendis vltra sortem vsq; ad q̄tuoꝛ menses. Sȝ si res vel pecunia q̄ dȝ h̄ri esset in p̄iculo vel manu

alicui⁹ a quo nō posset extorqueri sine magnis sūptibus ⁊ laboribꝫ: tūc haberet locū. s. ꝙ liceret minus dare ⁊ plus accipe: q: res in piculo ceteris paribus minus valet ꝙ̄ illa q̄ est extra piculuꝫ. Non ob. ꝙ licet emere ius exigēdi rem ꝓ minori p̄cio q̄ expectat: ꝫ in ꝓposito nō est sic. q: pecuīa in bācho non est in ꝓbabili piculo: cui⁹ signū est q: hoīes q̄ vendūt suas merces recipiūt solutōnes fiendas ī bancho certo termino: q̄s ā solutōēꝫ nō reciperent si esset ꝓbabile piculū. Idem dōm de eo q̄ emit iura tituli: qui debebat recipe in certo termino ab aliquo centū. ⁊ vendit ea ꝓ. lxxx. q: nūc soluit. Nam si iste emit tantū minus q̄ntū vere est interesse suum: aut quantū vere est extimandū: siue timendū ne ille debitor solnat: aut quantū est futurus labor rehabendi: nō est vsura. Si vo vult diminuere p̄cium solū pp hoc ꝙ nūc soluit: ꝫ in futuro rehabebit plus est vsura: q: ꝓpter p̄maturā solutōēꝫ minori p̄cio emit ꝙ̄ verisilr res fuerit valitura. extra eo. c. si ꝫ de hoc aliquid in se. §.

An āt licitū sit emē actōꝫ ꝓ minori p̄cio ꝙ̄ sit ipa actō vl' ipsa iura q̄ñ imminet litigiū? R̄n. panor. i. c. ex parte. de alie. iudi. mu. cā fac. cōplectendo opi. doc. vtriusqꝫ iur⁹: prius formādo q̄ōnēꝫ. An teneat cessio actionū? Et distiguit: ꝙ aut ista cessio facta fuit in vltima voluntate. et tenet. vt. l. nomen de le. iij. Si vo cessio facta fuit inter viuos: ⁊ tunc aut potentiori rōne officij seu dignitatis precipue ⁊ nō valet cessio. ⁊ cedēs dꝫ pdere oē ius qd habebat. Et iste est ꝓprius casus. l. ij. C. ne li. po. Aduerte tñ ad vnū notabile dictū Spe. in ti. de cessi. actionum. vbi dicit hoc ꝓcedere q̄ñ fit potentiori cessio maliciose cā opprimendi aduersariū. Sec⁹ autem si fiat bona fide. Nam iura hoc ꝓhibētia fundarūt se sup fraude. Et ex ꝯiecturis potent apparere bona fides. Pone eniꝫ ꝙ actio mihi ꝯpetens erat oīno clara: vt q: aduersari⁹ de plano ꝯfitebat̄ debitū: nec erat aliqua ꝯtentio. et ego eraꝫ amicus illius potentioris. Si vo cessio fit potentiori: nō rōne officij seu dignitatis: ꝫ est iste potentior alio respectu q: forte nobilior vel ditior: ⁊ tūc si fuit cessio facta cā mutandi iudiciū pōt excludi cessionari⁹ ꝑ exceptionē. vt. l. pe. ff. de ali. iudi. mu. Isto tamē casu n̄ ꝑditur actio: ꝫ dꝫ agere ipe qui cessit. punit̄ tamen in hoc fm vnā opi. q: nō p̄t ampli⁹ istā actionem alteri cedē: nec p̄t in ea ꝯstituere ꝓcuratorē. sed ipse tenet̄ ꝓsequi. vt vr̄ innuere tex. in. d. l. pe. Et ibi hoc firmat Bar. qd bñ notabis. Si vo cessio fit n̄ potētiori. ⁊ tūc aut ē cessio dubitata. Et dr̄ dubitata eo ipso ꝙ est in litigiū deducta. q: dubi⁹ est euent⁹. ⁊ nō pōt regl'ariter aliter cedi: et cedens incidit in vicium litigiosi. vñ dꝫ puniri ꝓut habet̄ in. l. fi. C. de litigio. ⁊ ꝑ gl. iuncto tex. in. c. eccl'ia. ne li. pen. Fallit in casibus ibi enumeratis. vt in causa donatōnis ꝓpter nuptias ⁊c. quas causas enumerat glo. in. d. c. eccl'ia. Si vo actio nō est dubitata: quia nondū est in iudiciū deducta: tūc regulariter potest cedi titulo donatōnis: venditionis: vel alio titulo legitimo. vt ꝓbat̄. C. de here. vl' ac. ven. l. noīs venditio. ⁊ in. l. noīa. ff. e. Si tñ p̄tēderet̄ aliq̄ cā: ⁊ eēt sil'ata: secus. qd ex ꝯiecturis ꝓbari pōt. Primo ex modicitate p̄cij. vt ꝑ glo. in. d. c. ex pte. Sꝫ est dubiū q̄ñ dicat̄ p̄ciū modicū vt p̄sumatur fraus. Inno. sentit ꝙ ad hoc vt dicat̄ vera vēditio: dꝫ esse tantū in p̄cio: quantū est in actōe. vñ dicit ꝙ actio pōt inter laicos licite vēdi: et emptor pōt agere vsqꝫ ad quantitatē quā exbursauit: quasi dicat ꝙ si in actōne sunt mille: ⁊ iste emit q̄ngentis: nō pōt agere nisi vsqꝫ ad q̄ngenta. Sꝫ Bart. in. l. ꝑ diuersas. C. mandati. dicit ꝙ ꝯpetens p̄ciū est: qd remanet deductis expēsis et labore q̄ fiūt ꝓ re recuperāda. Et idem sequit̄ Bald. in. l. ij. C. ne li. pen. Et sic videnṫ cōtra isti doct. sentire ꝙ non pōt quis actionem emere ꝓ minori p̄cio ꝙ̄ sint iura: nisi habito respectu ad p̄dicta. s. ad laborē queꝫ sustinebit iste emptor in re recuperanda: et ad expensas quas est facturus. Sed panor. dicit hoc dictum ex toto non approbari. naꝫ min⁹ valet actio ꝙ̄ res ad quā datur: tum ꝓpter dubiū euentum litis: cum posset ꝑdere causam etiā iustam ꝓpter iudicis defectum. tum q: debitor posset interim effici inops. Et ideo dicit text. notabilis in. l. min⁹. ff. de re. iur. ꝙ min⁹ est habere actōneꝫ ꝙ̄ rem. Ideo cum nihil aliud emat ꝙ̄ spem in euentum iudicij futuri: ridiculum est dicere ꝙ precium de necessitate dꝫ esse tantum quantum est in actōne. Et ꝓ hoc est Inno. in. c. in ciuitate. ex̄ eo. vbi ꝯcludit ꝙ cum bona ꝯsciā pōt q̄s emere actionem iaꝫ ortam tpe ꝯtctus: etiā ꝓ minori p̄cio: q: exponit se piculo. Idem dōm in transactōne. et est tex. notabilis ad hoc i. l. luci⁹. ff. ad tre. vñ ꝯcludet̄ ꝙ modicitas p̄cij dꝫ habito respectu ad valorem actōnis: q̄ valor dꝫ ꝯsiari hito respectu ad dubiū euētū lit⁹. Et fm ꝙ causa est clara vel dubia. Scdo. p̄sumit̄ sil'atio: q̄ñ in cessione nō exprimit̄ titulus ꝯtractus. vt q: dicit̄ in instro. ꝙ cessit actionem tali: ⁊ non dicit ex qua causa. hoc videt̄ ꝓbari per. d. l. ꝑ diuersas. C. man. Tercio. sil'atio p̄sumit̄ q̄ñ actio fuit ꝓ parte vendita ⁊ ꝓ pte donata. Et nota hoc ꝓ clausula q̄ solet apponi ī ꝯctu: nā ꝯstituto certo p̄cio solet addici ꝙ illud qd pl⁹ valet donauit. Nā ex hoc īsurgit p̄sumptio sil'atōis: nō tñ intelligas hoc in oī ꝯtctu: ꝫ in cessione actōis q̄ est odiosa: cū soleat fieri ī p̄iudiciū aduerse ptis. Et isto casu admittit̄ cessionari⁹ vsqꝫ ad quantitatē quaꝫ exbursauit. In reliqua vo pte que dicit̄ donata nō admittit̄: ꝫ ꝑdit̄ actio in ea parte.

Sed dubitatur an in donatōne actōnis scilicet quando donator dicit se cedere propter merita et seruitia donatarij. nunquid sit opus vt probentur ista seruitia: ad hoc vt valeat cessio? Rō dubitationis est: q: nō valet cessio actōnis sine titulo ꝯct⁹ vt dictū est. ꝫ nō est standū verbis donatoris sup meritis ⁊ seruitijs. Bart. in hoc casu videtur dubitasse. Et cōsuluit vt in donatiōne dicatur ꝙ ex mera liberalitate donauit. tunc enī indubie valet cessio. q: sola liberalitas hr̄ ꝓ causa ꝯtractus vt. d. l. per diuersas. Bald. tñ tenet etiam in priori casu valere cessionē: q: ius requirit solā exp̄ssionē cause ꝯtract⁹. nō aūt est opus vt ꝓbetur causa. Nā dicendo ꝙ donat pp seruitia: satis exprimit̄ cā ꝯct⁹ scilꝫ ipa donatō. Seruitia vo satis sunt causa do-

natõnis. Et hāc opi. sequit̃ panor. In multis tñ casibꝫ nō p̄sumit̃ simulatio. vtputa. si int̃ cohr̃des ē fcā cessio. vel qñ fuit fcā creditori ꝛ data in solutū: vel cum possessor recipit cessionem pro minuinue rei sue. puta. q2 domꝰ tua minat̃ ruinam domui mee. Ego timēs emo oē ius q2 tu habes in ista domo. Itē qñ fuit fcā int̃ legatarios ꝛ fideicōmissarios: l' qñ heres cedit actõez legatario. Isti sūt casus q̄s exprimit rec. in. d. l. p diuersas. Et sentit ibi Barto. idem esse in oñi alio casu in q̄ cessat p̄sumptio redemptõis litiū. Et ideo dicit q2 si socij ɔ̄hendã seu dissoluēdo societatē cedūt sibi adinuicē aliq̄s actões nō dꝫ presumi simulatio. Et no. glo. in. d. c. ex pte. q̄ vult q2 clericꝰ nunq̄ dꝫ recipe cessionē a laico siue titulo lucratiuo: siue oneroso. Et q̄ŏ sp debet p̄sumi cessio facta in fraudez: et cā auaricie. Et nota hanc glo. quā vr̃ sequi Io. an. Sꝫ panor. credit hanc glo. pcedere in titulo oneroso. Nā ē q̄ŏdam genꝰ mercimonij emere actõez. Clerico autē phibet̃ negociatio rex: fortiꝰ dꝫ phiberi ista negociatio litigiox. Et ob hoc forte dicit Inno. in. d. c. ex pte. q2 inter laicos p̄t fieri emptõ actõis. Secꝰ tñ in clerico. Puto tñ q2 cessante alia fraude teneat venditio. Sꝫ posset ɔ̄tra clericū excipi: ac etiam de iuris ɔ̄trauentõe puniri. Si aūt cessio fieret clerico vel ecclesie titulo donatõis. tūc credo q2 si fiat bōa fide teneat. Naꝫ ñ repio phibitū q̄n iura sua quis possit donare clerico vl' ecclesie. Nec reperio cautum q2 in clerico vel ī eccl'ia debeat hoc casu p̄sumi fraus. Et videtur hoc tenere Specu. vbi supra. hec Panor.

Gratis. s. cū quid gratis dat̃ p eo q̄ mutuo accepit. naꝫ quicq̄d dat̃ gratis p̄t recipi grat̃. xviij. di. de eulogijs. De hoc dictuz est satis s. in principio huius. c.

Sequit̃. Dans socijs pōpa. vꝫ pcedē pecuniaꝫ signatā in sacculo ad ostentatõez. vt q̄s ē paup: et vult se oñdere diuitē. vt ɔ̄bat cū nobili vel diuite: vel ad ponendū pign̄ vel alia de cā rogat aliquem vt mutuet sibi pecuniā ad pompā diuitiax oñdēdam. dās p̄inde recipe mercedē: q2 nō est mutuū sꝫ potiꝰ comodatū seu locatū. ff. como. l. iij. Et talē vsum pecuie q̄s licite p̄t vendē: sicut h̄ō licite vendit vsūm vasox argenteox: q2 retinet sibi dñium. Idem dōm debia q̄ locāt plas: gēmas ꝛ alia iocalia: vt Ianue p certo p̄cio in mense: licite enim fieri potest.

Quid de eo q̄ occasione mutui aliq̄ laborē subijt. R̄ñ. talis fm Ho. in recōpensatiōez laboris fructua pign̄s vsq3 ad ɔ̄ueniēs p̄miuꝫ facit suos: aut aliquid p labore licite recipit. extra de re. ec. nō al. ad nostram.

Quid aūt de creditoribꝫ q̄ veniente termino solutõnis nolūt ɔ̄cedē prorogatiōez termini nisi data sibi pecuia: vel alio equalēti. R̄ñ. tales etiā si non expr̄sse exigāt: vsurarij sūt. extra eo. ɔ̄suluit. Hoc verū vbi creditor nullū p̄tenderet int̃esse. vt q2 etiaꝫ si habuisset dictā pecuniā: ꝛ ex ea nihil fuisset mercatꝰ: sꝫ reposuisset ī archa: q2 tūc vult recipe lucx soliū p termino prorogato. Secꝰ si ex dcā pecuīa mercatꝰ fuisset ꝛ lucratꝰ. nā tūc rōne interesse fm Archi. f.

posset aliq̄d accipe. vt dcm̃ est s̄. rōne mora: vel ob suā indēnitatē. q̄ roptuit eū capere vsurā: vel vendere rem suā viliori p̄cio: q̄ŏ nō fecisset si recepisset pecuniam suam.

Utrū vsurarij sint infames. R̄ñ. fm leges distinguēdū ē. Aut q̄s ita ē vsurariꝰ q2 exercet ipsum fenꝰ. i. q2 p̄ꝰ ēminū ēt de vsurario lucro putū ɔ̄putat: ꝛ petit vsuras. Aut ēt si exercet vsuram cētesimā. i. q2 ī capite āni vsura adeq̄tur sorti: ꝛ tales infames sūt. vj. q. j. infames. C. ex q̄. ca. ifa. l. improbū. vbi ēt dr̃ q2 idem ē in oī improbo ꝛ illegitimo fenore: vt ibi pꝫ p gl. ꝛ hodie oīs modꝰ ē illegitimꝰ. Et sic ē hodie de iure ciuili oīs vsurariꝰ ē infamis. Qō ēt dr̃ notare Bar. i. d. l. improbū. ꝛ d. an. i. c. raynuciꝰ. de testa. Et p hoc dic̃ fuisse obtentū q2 si frater meꝰ instituisset vsurariū heredez: ego possūꝫ rūpe testm̃ p q̄relā inofficiosi. C. de inof. tes. l. frēs. ꝛ q2 sic de facto ɔ̄suluit ꝛ obtinuit. Sꝫ fm iura canonica in qualibet vsura ɔ̄mittit̃ petm̃ mortale: ꝛ incurrit̃ infamia. d. c. infames. videlicet Periurium.

An āt vsura exercet̃ ex pacto ɔ̄uētionali ptium. Cū ɔ̄ciꝰ ex ɔ̄uētõe legē accipiāt. Nā q̄s licite accipit q̄ŏ sibi volūtarie dat̃. xviij. di. de eulogijs. Sꝫ vsura nedū volūtarie: imo ēt q̄nq3 rogatꝰ s dante accipit vsurariꝰ. Dic q2 q̄daꝫ sūt q̄ de sui nā nō sūt illicita: ꝛ ī his p̄dicta pcedūt. Et sūt q̄daꝫ q̄ de sui nā illicita: ꝛ ista rōne pacti vel ɔ̄ciꝰ nō p̄nt fieri licita vt ī vsur. vñ ɔ̄hentes nō p̄nt face licitū: q̄ŏ de sui nā est illicitū. ar. de so. ɔ̄pe. si diligēti. Dic̃ tñ Lau. de ridol. q2 si vsurariꝰ nō m ntata malo volūtate rebat ī mēte recipe: sꝫ demūꝫ si nō remittēt debito restituē. et hoc si debito is sit animꝰ nolle recipe: si vsurariꝰ vellet restituē: sꝫ tāq̄ pure donatū penes vsurariū remanē. pinde ē ac si ille restituisset: ꝛ ille pꝰ restõnem donasset: siue volēti ꝛ pato restitue remisisset. Idē tenet Fed. ī ɔ̄silijs suis. pnt recitat pano r. i. c. cū tu. ex eo. dicēs q2 cū ille q̄ exercuit vsuras leserit deū ꝛ pximū: tenet̃ vtriq3 restituere. satis vr̃ fecisse pximo: si pximꝰ a q̄ extorsit vsuras sine dolo pure ꝛ simplr̃ remisit vsuras. Nā satisfactū intelligit̃ q̄litercūq3 volūtati creditoris satisfit. Idem archi. i. c. ij. e. t. li. vj. Et hec opi. pcedit fm Fed. etiā si vsurariꝰ ɔ̄tinuaret viciū vsure. Sꝫ deo tenet̃ satisfacē p pniam. Sꝫ panor. dicit nō videt quō nūc recte possit penitere: nisi saltē nūc peniteat se exercuisse vsurā: ꝛ habeat ppositū nūc restituendi: si al's remissio nō fuisset facta. hec panor. Et hoc dictū panor. p̄t intelligi q̄ ad deū: q2 al's nō remitteret pctm̃: sꝫ quo ad pximū opinio Fed. videt̃ pbabilis. Et sic limita ea q̄ dicta sunt s. in principio huiꝰ. c. de mente panor.

Utrꝫ sit licitū mutuare cū hoc vt des aliq̄d pauperibꝫ: vel p̄ti meo indigēti. R. q2 nō: q2 sic nō licet mihi ex vi mutui trāsferre dñiuꝫ rei aliene ī me: nec ī aliū. Nec ēt p redimēda vita captiui p̄t exerceri vsura. ex̄ de vsur. sup eo. Nō. n. p̄textu pietatis est impietas facienda. j. q. j. nō est.

Quero an sit mutuum si quis dederit decem vlnas panni p alijs. x. reddendis ad certum terminum: cum talia videant̃ ɔ̄sistere in mensura. R̄ñ.

Monal. q̄ pōt9 ē ɔ̄ct9 pmutatōnis: q̄ mutui. Et nomē mēsure h̄ restringit ad modios ⁊ lagenas ⁊ alia vasoꝝ genera: quib9 mensurari solent liquida ⁊ grana. Potest tamen hmōi ɔ̄tract9 fieri in fraudem vsurarum.

Quid de illo q̄ mutuat pecuniā recepturus ad certū tēpus mutuū alteri9 gener' monetā; vel aurū: vel argentū? Ad hoc r̄ndit Mo. p9 Hos. q̄ si hoc idō facit: vt ī estimatōe lucret' vsurari9 ē. Sec9 si nō fac ad finē sui lucri: s; ad obsequiū recipient': tūc. n. licite pōt recipe rem fm estimatōez tpis ⁊ loci: qn̄ ⁊ vbi facienda ē solutio. ff. si cer. pe. l. vinū. Sic tamē q̄ in ei9 intentōe fuerit q̄ si talis pecunia: vl' alia res facta fuisset vilior: illā sic viliorez recipiat. Secus si nō habuisset talē intentōez: q̄ tūc nō eēt licitū. Similiter peccat ille q̄ mutuauit pecuniaz receptur9 pecuniā alteri9 gener' ad certū terminū: si rōne termini dari vult hīe pecuniā quā pbabil'r credit pl9 valiturā ī termīo: q̄ sit pecunia quā dedit. Spat eī excrescentiā pp tpis dilatōz. Idē monal. ī sum. dicēs q̄ si q̄s mutuauit ī ichona. M. lib. vt venetijs reddant. C. aurei. Et scit vel credit. C. aureos sibi pl9 valē: ēt si recipit ī se piclm vsura ē. Idē dōm de bis q̄ de nūdinis ī nūdinas mutuāt: ⁊ q̄tumcumq; sub spē venditōis vel alteri9 ɔ̄ct9 palliet. q̄cquid accidit sorti: vsura ē. extra. e. ɔ̄suluit. xiiij. q. iij. plerisq;. De hoc vide. ī. Usura. vj. ⁊ dic vt ibi.

Quid si q̄s mutuat nauigāti vel eunti ad nūdinas certā pecunie q̄ntitatē: receptur9 aliquid vltra sortē: p eo q̄ ī se suscepit piculū pecuīe vel mercium? R̄n. Monal. q̄ vsura ē. et de hoc ē tex. expssus ī. c. fi. extra. e. Alij tū dicūt q̄ talis mutuās forte possz recipe ī se periclm nauigāt' .s. si pdat merces vl' pecuniā: q̄ pmissor restaurabit ei. Certe iste pmissor ob hoc posset licite p̄ciū recipe. Et eodē mō si mutuat. dūmō nihil pl9 exigat ī fraudē vsuraꝝ. Hoc etiā vi tenē Lau. de ridol. S; istud vi expsse ɔ̄. d. c. fi. vbi dī p eo q̄ suscipit ī se piclm. ⁊ tū vult q̄ sit vsura: etiā si recipiat rōne piculi. Itē q̄ si hī respectus ad mutuū: nullū fuisset dubiū; ⁊ lex sup īdubitabili posita foret. qd̄ eē nō dz; cum esset supflua. Et fm aliq̄s. d. Lau. intelligit qn̄ pīo mutuaret sine spe lucri: postea q̄ suscipit piculuz inducit' ab illo q̄ recipit mutuū. Idō vult ɔ̄pter hoc solū aliq̄d q̄ sic nō ē vsura: ⁊ lex sup indubitabili nō ē posita. Sz valde dubitabile ē an tale piculū excuset a fenore? Pro opi. etiā Lau. facit: q̄ etiā si nō mutuasset posset ī se suscipe piculū: sic et ali9 extrane9 pt illum assecurare de illa pecunia: et suscipe ī se piculuz accipiendo tātuz p. C. sic fit q̄tidie. g et iste mutuans poterit. q̄ ex ei9 bono ope nō dz eē deterioris ɔ̄ditōis. Predicta tū intellige vera qn̄ mercator p̄dictus recipiēs dictā pecuniā mutuo: spōte ⁊ motu pprio q̄rit securitatē de dicta pecunia. Sec9 dicendū vbi ipē mutuās ī actu mutuādi diceret mercatori: sum ɔ̄tent9 tibi mutuare. C. ⁊ suscipe ī me periculū: cū hoc q̄ des mihi tantū p. C. Certe hoc nō lz. q̄ p̄dictū lucꝝ capit rōne mutui. ⁊ nō rōne securitat'. Et sic intelligi dz. d. c. fi. Idem tenet Jo. de nea. in quolz. ⁊ Jo. cal. dicētes. q̄ si talis recipit aliquid vltra sortē rōne mutui ē vsura. Si āt ratōne periculi: vt p̄ciū periculi. sic licitū est. Naz si nō mutuaret: ⁊ periculū in se susciperet: licite posset p̄cium periculi cape. nec ex hoc q̄ ei seruitiū facit in mutuando: efficit' deterioris ɔ̄ditōis. Si vō talis recipit aliquid vltra sortē ɔ̄pnim rōne mutui: ⁊ partim rōne periculi. ⁊ tūc vsura est: q̄tum ad id qd̄ plus recepit rōne mutui: ⁊ illud tenet' restituere. Idem Archi. f. De hac securitate vide ī. Societas.

Pone. tu suscipis mutuo pecuniaz ab aliq̄: quia tu indiges. ⁊ ego satisdo p te. i. pmitto illi indēnitatem q̄ te illi nō satisfaciente: ego ei satisfaciā: ō q̄ facio ei scripturā securitatis p̄dicte: cū hoc vicz pacto. q̄ de hac mea securitate quā p te facio tenear' mihi dare duos flor. p. C. An liceat? R̄n. Archi. f. in sum. q̄ si satisdator vel fideiussor est fict9. f. q̄ ipse est mutuator: ⁊ fingit se ab alio facere mutuari: ⁊ p fideiussione illa ficta vult vnū vel duos pro C. vsurā ɔ̄mittit. xiiij. q. iij. p totū. Si aūt est vei9 fideiussor. q. s. est ali9 qui mutuat vtꝝ liceat? Lau. argūt p ⁊ ɔ̄tra. Sz ɔ̄cludit q̄ a talib9 tuti9 est abstinendū. Sanct9 aūt Ber. expsse tenet q̄ iste contractus est oīno illicit9: q̄ ibi pīo cadit mutuū indirectū. Nam ibi assecurās stat loco mutuātis: q̄ pinde est ac si ipē mutuādo p̄dictā pecuniā; vellet sibi restitui dno p. C. vltra sortē: q̄ quidē sors non stat suo piculo: q̄ si etiā ɔ̄tingeret q̄ ipē eā soluerz ei q̄ eā mutuauit: nihilomin9 ip hz p hoc obligatū illum qui eā mutuo accepit: ⁊ p q̄ ipē securitatē fecit. Attū aliq̄ ɔ̄tradicūt dicētes. q̄ hoc lucꝝ. s. duo p. C. nō recipit ab isto rōne mutui: s; talis ɔ̄ct9 est pōt9 venditio sui crediti: ad qd̄ acq̄rendū multas fecit expensas: sicut q̄tidie in mercātib9 ptz. p hoc etiā facit: q̄ vti fideiussione alic9: nō est vsus pecunie: sic nec vti pignoratōe. vnū sic p pignoratiōe rei mee possū aliq̄d accipe: ita vi q̄ p tali fideiussiōe possit aliq̄d recipi. Et hec opi. p9 factū pōt tolerari Nota etiā fm archi. f. q̄ assecuratio p modum satisfactōis q̄ vulgarit' dī scripta: vbi nullū est damnum vel periculū q̄tum ad ɔ̄sciam illicita est. Secus si ibi est periculum.

Quid de eo qui pmittit p aliq̄ ad hoc vt mitiores vsure exigant: si aliquid p hoc accipit? Dic q̄ est pticeps vsure in ea parte quā recipit.

Usura. ij. in emptōnib9.

Utrum liceat emere redditus p̄diales ad vitam sine vicio vsure? Respon. fm Ale. de. q̄ talis ɔ̄ct9 ē licit9: ⁊ licite fieri pt: dū tū fuerit eq̄litas int' vēdentē ⁊ ementē. Opter eī q̄ int' eos fuerit eq̄litas mr'nālis: ita q̄ p̄ciū datū ab emēte ɔ̄portōne tur rei vēdite. Al'r si corrūpet' eq̄litas; eēt ɔ̄ct9 illicitus. Et tē q̄dez dī fuari eq̄litas: qn̄ in tali ɔ̄ctu nō appet q̄s ɔ̄hentiū hēat meliorē ptem. Si vō apparet q̄ p̄cium min9 sit respectu rei iā empte. tunc ex pte ement' ē corruptio eq̄litatis; ⁊ tenet' emens ad iusti precij supplementū. Et si esset p̄ciū ita puū q̄ esset minus dimidietate iusti p̄cij: posset vēdēs in foro iudiciali recedere a cōtractu. Si autem res empta parui valoris ē: ⁊ p̄ciū ita magnū: q̄ notabiliter rem vēditā supercedit: tūc ex pte vēdent' equalitas corrupta est. et in foro cōscientie tenetur

p̄dictus vendens restituere qd̄ accepit vltra iustū p̄ciū. Et etiā si excessus est vltra dimidiū iusti p̄cij: pōt emens recedere a ɔ̄ctu. Dico aūt notabilit̄ q: excessus p̄ui p̄cij vltra rem: vel res vltra p̄ciū nō viciat ɔ̄ctum. saltē in foro iudiciali. s̄ excessus clarus ⁊ notabilis. Sic ḡ inter vendentē ⁊ emētem pōt esse licit⁹ ɔ̄ctus: si seruat̄ eq̄litas. Et tūc dr̄ fua ri eq̄litas qn̄ reddit⁹ emunt̄ ad vitā: qn̄ p̄ciū est tante q̄ntitatis: q̄ pensat̄ etate emētis: et sanitate eiusdē ⁊ p̄iculis circa fruct⁹ possessionū et laboribꝫ et sollicitudinibꝫ nō apparet q̄s hēat meliorē p̄tem notabiliter. p̄bat̄ etiā hac rōne q̄ talis ɔ̄ctus est licitus. Nam certū est q̄ qn̄ q̄s est dn̄s alicui⁹ rei: dn̄s ē etiā vsus eiusdē rei. Sꝫ dn̄s verus alicuius rei sicut pōt eā simplr̄ transferre in alterū. sic p̄t etiā transferre vsumfructum: retenta sibi p̄prietate rei. vt in locatōne. vl̄ etiā posse p̄bari ex vero dominio: q̄ sicut dn̄s rei pōt eā transferre simplr̄ dādo vel vendēdo: vel retinendo p̄prietatē rei: ⁊ trās ferendo vsum: ita pōt dare vel vendē q̄ ad determinatū tp̄s. Et sic p̄nt vendi reddit⁹ ad vitā. Preterea sicut hr̄ extra de vsur. c. nauigāti. rōne dubij excusat̄ hmōi ɔ̄tract⁹. Si q̄s pannū. vinū. oleū et alias merces vēdit: vt amplī⁹ q̄ valeant certo termino recipiat p̄ eisdē. Si nō tp̄e ɔ̄ctus nō fuerat venditur⁹ eas; rōne etiā dubij ille q̄ plus accipit q̄ dedit excusat̄ in tali ɔ̄ctu. vt dictū est s̄. Sed in emptōne ⁊ venditōe reddit⁹ ad vitā dubium est. vtrū vendēs plus det q̄ accipiat: q: emens p̄t cito mori: etiā nō p̄cepta sorte. Et vtrū emens plus accipiat q̄ det: q: pōt multū suꝑuiuē: et cito mori. Et iō rōne dubij vr̄ excusari. Videt̄ ḡ q̄ p̄pter istam excusatōez: ⁊ p̄p p̄iculū anectum ipsi ɔ̄ctui ex nā ei⁹ et p̄te vtriusq̄. s. emētis ⁊ vendētis. ⁊ etiam p̄pter rōnez veri dn̄ij: ⁊ liberā voluntatē ɔ̄hentiū q̄ ɔ̄ctus de sui nā sit licit⁹. Dico aūt d̄ nā sui: q: ex p̄te ɔ̄trahentiū in ɔ̄ctu p̄pter corruptā intentōem puta. si aliq̄s diues nō p̄pter vite necessitatē: s̄ propter auariciā: ⁊ vt ditior fiat tales redditus emit. Hoc est eni turpe lucꝝ. Con. Ray. ⁊ Ho. et Jo. an. in addi. Spe. sup̄ Rica de vsur. et Archi. in. c. quicūq̄. xiij. q. iiij. ⁊ Cy. in. l. si pater. C. de inoffi. te. ⁊ Inno. ⁊ panor. in. c. in ciuitate. extra eo. Sꝫ q̄dam ɔ̄dicūt di. q̄ nō lꝫ alicui p̄iculo se exponere: s̄ talis est hmōi: q: multi sunt q̄ dicūt hmōi ɔ̄ctum esse illicitū ḡ ⁊c. Ad qd̄ dicendū f̄m Lan. in. iiij. q̄ talis emens nō exponit se p̄iculo dāpnoso p̄pter ɔ̄trouersias doctoꝝ. vn̄ si q̄s hr̄et intentōē q̄ nollet aliq̄d facere ɔ̄tra deū: ⁊ facit aliq̄d de q̄ est controuersia inter doc. dato q̄ illud qd̄ facit sit maluꝫ ⁊ ɔ̄trariū bonū: credit̄ q̄ nō peccet. hec ille. hec responsio facit ad multa.

Quo aūt iure vendēs aliq̄d ad vitā. puta. possessionē. pōt illud retinere: qn̄ emens p⁹ venditōez parꝝ suꝑuixit: Rn̄. S. Ber. q̄ illud a venditore licite retineri pōt rōne vel titulo emptōis iuste. Nā sicut dictū est talis ɔ̄ctus est licit⁹: q: incidit p̄iculū ⁊ dubiū ex vtraq̄ p̄te. Cū eni iste emit ad tp̄us dubiū est vtrū debeat suꝑuiuē plus: vel minus: Propterea talis incertitudo tp̄is facit eq̄litatē in vtraq̄ p̄te. Et nā ḡ ɔ̄ctus vere transfert̄ res i emētem: ⁊ qn̄ morit̄: lꝫ suꝑuixerit parꝝ: ex nā eiusdē cōtract⁹ reuertit̄ ad vēdentem: nec vr̄ h̄ difficultas maior: q̄ in his q̄ simplr̄ vēdunt̄. Nā si q̄s emerꝫ equū: ⁊ p̄ eo solueret. C. lib. ɔ̄stat q̄ si p̄dict⁹ equ⁹ in crastinū moreret̄: nihilomin⁹ vēdens. C. lib. licite retinēt sibi: q̄uis ex re empta nullā vtilitatē ɔ̄secut⁹ fuisset talis emptor. talis ḡ translatō iusta: statim facit p̄ciū eē vendentis.

Scd̄o quero. q̄d de his q̄ emūt aliq̄s redditus ad vitā venditoris seruat̄ debit̄ circumstantijs ex etate ⁊ sanitate emptoꝝ: Re. Mon al. q̄ secure fieri p̄t: q: n̄ cadit i desideriū mortꝭ alic⁹. Sꝫ vbi emit̄ ad vitā ēptoris: nō ē tutū: ne vēditor desiderēt mortem emptoꝝ: nō tn̄ est mortale f̄m eū.

Tercio quero. vtꝝ liceat emere reddit⁹ p̄diales hr̄ditarie: Rn̄. Ale. lō. q̄ f̄m aliq̄s talis ɔ̄tractus p̄t fieri licite: si seruet̄ eq̄litas iurꝭ nālis. Qd̄ quidē fit qn̄ tanta eq̄litas seruat̄: q̄ non liq̄do apparet q̄s ɔ̄hentiū hēat meliorē p̄tem. Si autē liq̄do apparet q̄ p̄ciū est nimis p̄uū respectu rei empte: vl̄ ecōuerso. tūc nō lꝫ. vt dcm̄ ē in p̄ria. q. Aduertendum tn̄ est q̄ qn̄ q̄s emit possessiones ad tp̄s: vel simplr̄ cā lucri: qd̄ expectat̄ tn̄ ex nā tp̄is: et nō ex natura rei possesse. viciū est in ɔ̄ctu. Et tale lucrū in iure dr̄ turpe lucrū. Si v̄o hmōi possessio emat̄ cā lucri: ⁊ talis emptio fiat min⁹ iusta p̄p necessitatem vendētis cui ex charitate s̄ubuenire debuit: in tali ɔ̄tractu est viciū vsure nō quidē p̄ se; s̄ p̄ equipollentiā: q: lucꝝ qd̄ p̄uenit ex tali ɔ̄tractu militat ɔ̄tra charitatē. Si v̄o possessionē emat nō cā lucri p̄mo: ⁊ p̄ se: s̄ ad necessitatē ⁊ vtilitatē suā: ⁊ si nō ex dūm ō in emptōne seruet̄ equitas iurꝭ nālis: si accrescat p̄cessu temporis plus q̄ datur: illud fit emētis. q: illud accipit tanq̄ suū: p̄pter ɔ̄tractus ipsius naturam: et non ratōne temporis: nisi valde per accidens.

Quarto quero. nunq̄d possint vendi redditus p̄cipiendi: vel ius p̄cipiendoꝝ redditū p̄cio minori: eo q̄ statim emens soluit: q̄ esset p̄ciū: si solutio singulis ānis differret̄. puta. an liceat emere redditus molendinoꝝ vsq̄ ad. x. annos dando min⁹ p̄cium: q: statim soluitur: q̄ daret̄ si solutio singulis annis expectetur: Respon. f̄m Ale. lom. q̄ casus est licitus. Primo eni est p̄supponendū q̄ futuri fructus possunt emi: sine iura p̄cipiendorum fructuū: sicut iura molendinoꝝ et pedagioꝝ. Secundo supponitur. q̄ iustum p̄ciū debuit esse p̄portionatum rei vendite. Justicia aūt p̄cij attendi debet a tempe ɔ̄tractus: vt tantū detur quātū valet res tempore ɔ̄tractus: nō tantū quantū valitura est toto tempe ɔ̄sequenti. Idem tenet Ho. Tercio potest ex hoc ɔ̄cludi esse licitum: quia licet plus p̄cipiat emens tempe ɔ̄sequēti q̄ dederit: tamen id qd̄ percipit̄ est de sorte p̄pter veram venditōnem factā iuriū p̄cipiendoꝝ fructuū: cū iusticia p̄cij attendat̄ tp̄e ɔ̄tract⁹: quo tp̄e non magis valet q̄ vendat̄: viciū eni ⁊ vsura est: qn̄ datur minus p̄ciū q̄ valeat res tp̄e ɔ̄tractus. Non autē viciū est si daret̄ minus p̄ciū q̄ daret̄ in futurum. Nō ob. q̄ sicut se hꝫ vēditor ad emptorē: et econuerso emptor ad venditorem: sed si venditor

plus accipiat ratõe ꝓlongatõe solutionis: vsura-
rius ē censend⁹. Sic ē in ꝓposito. q: min⁹ dat: q: an
ticipat p̃ciū: q: videt. ꝙ argumentū non cogit: q:
lz maioritas p̃cij in vendẽte pp dilatiõez: ꝛ mior-
tas in emente pp anticipatõez faciat vsurariū con
tractū: tñ nõ sic in ꝓposito. Prio. q: nõ debes iudi
care min⁹ p̃ciū qd̃ ꝓportionatū ẽ iustū rei q̃ vendi-
tur: lz forte sit min⁹ respectu futuri. Scdo. q: illud
de anticipatõe tpis locū bz: qñ res q̃ vendit non
stati tradit: sz p̃ciū stati dat ꝛ res expectat. In ꝓpo
sito aũt stati dat res q̃ vendit: lz vsus expectetur.
Et hoc idẽ tenet. S. Ber. dans singularẽ theori-
cam dicẽs. ꝙ ius rex ꝓ futuris tpe pt licite min⁹ us
emi: q̃ si oĩs ille res ipi emptori p̄ñtialiter trade-
rent. ꝛ q̃nto ius futurorū redditū ꝓtendit in lon
giora tpa: tanto ceteris paribꝰ pt minori p̃cio emi: q:
in his in qbꝰ ius rei differt ab ipa re: aut ab actua-
li possessione ipsi⁹ rei: pt ipm ius emi q̃uis res ipa
nõ sit: aut actualr non tradat. ꝛ securi⁹ ẽ rem hẽ ꝛ
possidẽ q̃ solū ius rei. nã certitudo rei p̄ñtis ꝛ pre-
sentialis et⁹ possessionis eq̄dez maior ꝛ p̄stantior ẽ
q̃ certitudo rei future. Proinde nõ imerito pt p̄a
ma plus vẽdi. ꝛ scda licite min⁹ emi: p̃ciū tñ rei vẽ
dite debet esse ꝓportionatū ꝛc. Talis at iusticia at-
tendi dz a tpe ꝯct⁹: nõ at q̃ntū valitura ẽ toto tpe
ꝯñti. Et hinc est ꝙ emẽs ãnuos reddit⁹ mille duc.
ad. x. ãnos ꝓ. dcc. ducatis mox soluẽdis. nõ est ex
absoluta vi ꝯct⁹ vsurari⁹. Et nihilomin⁹ eẽt si nũc
mutuaret. dcc ducatos vsqz ad. x. ãnos: sic ꝙ q̃libz
ãno redderent sibi. C. aut ꝙ vltiõ ãno redderent
sibi multiplicati. hoc ẽ mille duc. Insup nõ est pec
catū iniusti p̃cij: si ꝓuentus redditū certi nõ sũt
oĩno: sz ꝓbabilr p̄ñt pcipi: sicut p̄ñt ꝓuentus et
fructus agrorū. Immo ẽt poito ꝙ sint certi: eo mõ
q̃ p̄ñt esse futuri reddit⁹ certiores adhuc etiaz p̄ñt
instantū minori p̃cio emi q̃ ius redditū mille du-
catorū p̄mo ãno habẽdorū: z: inq̃tum plus valet
ius ꝓximorū redditū mille duc. q̃ ius remotorū.

Sz pone quedã ciuitas ex guerra multū angu-
stiata vẽdit reddit⁹ suos. Quidã emit ꝓ vili p̃cio.
et deinz facta pace emptor de redditibꝰ lucratur
x. ꝓ vno. Querit an restituere aliq̃d obliget. Rñ.
S. Ber. ꝙ nõ. ꝛ hoc rõne dubij vel periculi. Cõ-
sulendum tamen est illi ꝙ largas elemosinas faciat de
redditibus illis.

Quinto q̃ro. vtrū gr̃a expectatõis rei vẽdite lice
at plus accipe a vẽditore: vel min⁹ dare ab empto-
re? Rñ. Alex. lõ. ꝙ i emptõe ꝛ vẽditõe interueni-
re pt duplex expectatio. Primo vt expectet res vẽ
dita. ꝛ q: expectat: ideo minus dat vt si q̃s dat. x.
ꝓ mina frumenti q̃ valet. xij. acceptur⁹ minã i alio
tpe: talis expectatio si est ex pacto vsura est. Alia ẽ
expectatio nõ rei: sz vsus eiusdẽ. ꝓnta. q: res ẽ talis
nature ꝙ emẽs nõ pt stati ea vti. Põt. n. ꝯtingere
ꝙ res q̃ vendit stati tradat: sz tñ ipa res nõ hz sta-
tim vsum suũ. ꝛ iõ si emẽs minus dat q: nõ pt sta
tim vti re sua: pp expectatõz vsus nõ peccat: quia
res statim tradit. ꝛ tñ vendit q̃ntū valet tpe ꝯct⁹:
licet det min⁹ p̃ciū ꝓ ea pp vsũ successiuũ eiusdẽ.
sicut est in redditibꝰ molendinorū: vbi ꝓceptõ red
dituũ est successiua: vel q: expectat vsus eiusdem.

vt si quis ꝓ pellicia q̃ statim tradit min⁹ dat circa
penthe. q̃ circa festũ. S. Michaelis. q: vsus eius
expectat circa festum sancti Michaelis ꝛ nõ circa
penthe. q̃uis eñ res tradat vtroqz tpe: tñ lz vno
tpe dare minus p̃ciũ: q̃ alio tpe: non pp rez expe-
ctatam: sz ꝓpter vsum.

Sexto q̃ro si q̃s debeat soluẽ. C. duc. post tres
ãnos: ita ꝙ antea nõ tenebat. ꝛ ad p̄sens soluit cũ
pacto ꝙ sibi retineat. xxv. duc pp̄ intercurrẽs tps
triũ ãnorū: quorū terminũ p̄uenit. An vendẽdo il-
lud tps sit vsura? Rñ. fm Gir. ol. ꝙ nõ. ꝛ q: pt si-
bi retinere istos. xxv. duc. q: p̄uenit tps solutõis
Nam illud tps ẽ sui iuris pp qd̃ pt vendẽ valorẽ
illius facit ad hoc. l. si ꝯstante. §. quotiens. ff. solu.
ma. Si. n. tps illud nihil valeret nõ ampli⁹ eẽt te-
neri ad mox soluendũ: q̃ teneri ad soluendũ post
tres ãnos. ꝛ nõ aũ. Si aũt obijcias ꝙ q̃ rõne pecu
nia mutuata nihil vltra se valoris vendibilis hz:
eadẽ rõne nec pecuñia ad tres annos soluẽda. et iõ
vendẽ tps ei⁹. xxv. duc. vĩ vsura. Dicendũ ꝙ hic
nõ vendit pecunia: sz solutõis ipsi⁹ tps. qd̃ vtiqz ẽ
vendẽtis. ꝛ ecõuerso tps pecunie mutuate nõ est
p̄stitoris: sz receptoris vsqz. s. ad terminũ sibi prefi-
xum. ꝓpterea sibi vendi minime põt quin cõmittat
vsura. Si vo is qui p⁹ tres ãnos tenet soluere. C.
mutuaret tibi. lxxv. ꝛ ex hoc vellet sibi dari. xxv. tũ
vsura esset. eo ꝙ venderet tibi tps pecunie mutua-
te. q̃uis. n. pecuñia ex se nõ valeat pl⁹ lapa: tñ ex vtẽ
tis industria aliquẽ valorez acquirit. Preterea ille
vsus seu facultas vtendi potest ab eo cui⁹ ille vsus
est legitime vendi. ff. autez de may. in. iij. format
hanc. q. Pone ꝙ aliq̃s dz alicui post annũ aliq̃d
ꝛ rogat ꝙ soluat sibi statim. ꝛ rogat ꝙ sit liber pro
dimidio debiti. Et rñdit ꝙ est vsura: q: mora tpis
facit hoc negociũ illicitũ. vñ vel dz totũ sibi soluẽ:
vel nihil diminuere p̄ueniẽdo tps. et hoc erit gr̃a
vel expectare tps. ꝛ tũc erit iusticia. Aliter si dimi-
nuit ꝛ p̄uenit tps solutiõis: tenet de residuo resti-
tuere. hec. ff. Tñ si iste soluẽs añ tps pt ꝓtendẽ ali
qd̃ interesse: nõ erit illicitũ: vt dcm̃ est s̃. c. p̃ce.

Septimo q̃ro quid si emi ab habente possessio-
nes censum. x. corbiũ frumenti ꝓ p̃cio quo haben
tur possessiones: ex quibꝰ hĩent verisilr dcẽ. x. cor-
bes: adiecto ꝙ de oĩbꝰ bonis suis indrĩter soluẽ
teneat. Dubiũ facit: q: non emo fructus certi p̃cij
alicui⁹ p̃dij: et sic potius vĩ obligatio ꝑsonalis: iu-
xta notã. ꝓ Inno. in. c. in ciuitate. extra. c. Item h̃
nõ emit certũ ius reale? Rñ. Io. de li. in. c. h̃. extra
eo. ꝙ si census ꝯstituit in bonis: ꝛ ad bona fit rela
tio: nõ ẽ censend⁹ ꝯctus vsurari⁹: cũ hic merces. h̃
p̃cium ꝛ alia iura realia. ideo licitũ est emere. ff. de
here. vel ac. ven. ꝑ totum. Et maxime ꝓcedit cum
legitimũ est p̃cium ad adiectum censum relatum
ad rem. Caueat tñ ꝯtrahens ab intentõne deprã-
uata. De p̃dicto casu vide s̃. ꝓximo. c.

Octauo quero quid de his qui emunt ab eccle-
sijs vel monasterijs certas possessiones tenẽdas
toto tempore vite sue. ita vĩ post eorum mortem ad
ecclesias redeãt? Rñ. Ho. in sum. ꝙ Ray. et gof.
iudicauerunt hunc contractum vsurarium: eo q:
homines multum sperant viuere, et sic sperant le

emplis ꝯceptūros de ꝓuētibꝫ possessionū q̄ sit pe-
cunia quā dederūt. ⁊ sola spe ꝯbit̃ vsura. Si tñ q̄s
vnā possessionē dat vt recipiat aliā ęqualētē: licit⁹
ē ꝯct⁹. Certe salua paceꝫ. nā ita hoīes spare pñt
lucꝝ ī hoc vltīo ꝯctu. sicut ī pīo. ⁊ adeo licit⁹ ē ꝯct⁹ ꝑ
m⁹. s. emptōis ⁊ vēditiōis: sicut ⁊ vltim⁹ ꝑeariꝫ: nisi ī
fraudē fiat. nā vtrūꝫ approbat̃ a iur̃. Ipsimet ēt seri
ꝑserũt q̄ nō hꝫ locū vsura: nisi in mutuo. Jō dic q̄
iste ꝯct⁹ ē licit⁹. nā rōe incertitudīs excusat̃. C. e. l.
ij. Si tñ ponas ꝑ ꝯstāti q̄ malā itentōez hēant: et
q̄ eos remordeat ꝯsciā: nō excuso. Purgēt ḡ ꝯsciāz
et de ꝑscrip. e. fi. Sꝫ ego de illis nō sūz. hec Ho.

Nono q̄ro. q̄d si q̄s vēdit ius ꝑcipiēdoꝝ reddi
tuū: qđ tpe ꝯct⁹ vꝫ. C. ⁊ q̄ expectat solutiōez fiēdā
certis terminis vult hr̄e. cxx. s. ipe, vēditor. nūqđ ē lici
tus. R. Alex. lō. q̄ nō: q̄ cū stati tradat̃ res q̄ ven-
dit̃ ⁊ emptoris stet ꝑiculo. ⁊ stati alteri vendē pōt
eā. ⁊ q̄ expectat solutōnez fieri vult hr̄e plus ꝓpter
dilatōez tpis: vr̄ recte ꝯmitti vsura: vt q̄si q̄s indi-
recte mutuet ꝑciū iustū rei vendite. s. C. vt ex illis
hēat. xx. vltra sortē h̃ vsura indirecte vr̄ ꝯmitti: vt
etiā in oī re vēdita ad tps. Si ei res in pñti vꝫ. x. ⁊
q̄s vendit eā. xij. ꝑꝑ expectandā solutōez vr̄ indi-
recte mutuare. x. vt recipiat duo vltra sortem. Et
hūc casum dic decre. in ciuitate. extra eo. ex forma
sua nō esse vsurariū: nihilomin⁹ tñ vēditores pec-
catū nō incurrūt vbi dubiū sit merces ipsas plus
vel minus valere tempē solutōnis.

Decimo q̄ro. an in aliq̄ casu liceat vendē ad cre
dentiā. Rñ. fm Ale. de alexā. q̄ vendē ad creden
tiaꝫ pōt fieri tripl̃r. Vno mō credētia ꝑciȷ soluēdi
tpe futuro pōt incidē in ꝯctu ꝑ grāz. i. liberalitatē
vendētis. s. qñ res vendit̃ fm iustā estimatōnez ꝑ
tpe emptōis ⁊ ꝯmutatōis ipi⁹ rei. ⁊ ipē vēditor ex
pectat solutōez libere ꝑꝑ grām quā hꝫ ad emptorē
talis credētia nullū hꝫ viciū vsure: q̄ nulla excre-
scentia ē ꝓpter credētiā. Scđo pt incidē credentia
nō ꝓpter grāz vēditoris. ꝫ ex nā ꝯct⁹: q̄ res nō esti
mat̃ fm valorē q̄ valꝫ qñ tradit̃: ꝫ q̄ valitura ē vel
ꝑsatur valere tpe solutōis. verbigrā. si aliq̄ res vēda
tur in aliq̄ tpe in q̄ nō hꝫ tantā vtilitatē et necessi-
tatē hūans vita: quantū hitura ē in futuro tpe. et
vēdēs nō est eā vēditur⁹ eo tpe q̄ min⁹ valꝫ: ꝫ alio
tpe q̄ sperat̃ maioris valoris. hoc casu vendere ad
credētiā ē licitū ex nā ꝯct⁹. vt ꝓbat̃ in. e. si. extra. e.
⁊ hoc si alr̄ nō fuerat vēditur⁹. Tercio mō pt fieri
credētia in ꝯtractu ꝑ accidēs. s. ex nā tpis qñ q̄s. s.
plus vēdit q̄ valeat res tpe vēditōis vel q̄ valitu
re sint ꝓbabilr̄ tpe solutōnis alr̄ eas venditur⁹. et
hmōi ꝯtract⁹ ē viciosus. Dicūt tñ quidā q̄ lꝫ ꝯct⁹
viciosus sit de se: tñ excusari pt ex pte vēdent̃. Si
eñ vēditor rē suā nō intēdit vendē cari⁹ ꝓpter tps
ꝫ ꝓpter dānū qđ vr̄ sibi imminē ex dilatōe solutōnis
recuꝑande: seu ꝓpter vexatiōz suā redimēdā: quaꝫ
ꝓbabilr̄ timet futurā sibi in repetitōne debiti sui.
vel ꝓpter maliciā ⁊ impotentiaz debitoris excusat̃
ꝯct⁹ a vicio: q̄ eq̄tas estimatōis in hmōi ꝯtractibꝫ
ꝑ recōpensatōez dāni qđ ꝓbabilr̄ timet̃: fiat̃. ⁊ re
ctitudo h⁹ intentōis tūc ēēt qñ vēditor pon⁹ opta-
ret nō vendē talibꝫ q̄ vendē ad credētiā. ⁊ qñ libē
tius daret aliis ꝑ minori ꝑcio: q̄ istis ad credētiā ꝑ

maiori. Sic ḡ excusat̃ ꝯtract⁹ fm istos ꝓpter in-
esse: q̄ nō fit ꝑncipalr̄ ꝓpter lucꝝ: ꝫ ꝓpter dānum
vitādū. Adde tñ ꝑdict⁹ notabile dcm̄ tho. cū de
dicto cāu fuisset interrogat⁹. q̄ vbi mercatores
sine magnō incōmodo ⁊ dāno ex inueterata et ma-
la ꝯsuetudie ciuitat⁹ merces ad stati soluēdū vēdē
nō pñt: tūc eo casu vendē pñt ad tps. vt cōiter
faciunt: vt sic iustū ꝑciū extorq̄ant. Con. Sir. Al.
Nec ob. qđ dr̄ in. l. j. §. si heres. ff. ad tre. ⁊ in. l. re
batur. ff. ad legem fal. q̄ res tantū valet quantum
vendi pt. q̄ intelligit̃ si ꝑmitt̃ vendi: ⁊ nō obstā
dicte malicie. Hoc tñ intellige q̄ndo iusto precio
venderent si dicte malicie non essent.

Vndecio. vtꝝ liceat emere reddit⁹ pecuniarios
hēditarie vel ad vitā. R. fm Ale. lō. q̄ lꝫ fuerit opi
nio magroꝝ q̄ nō: tñ pt dici ꝯrīū. s. q̄ sit licitū. Con
tract⁹ eī viciat̃ multis modis. vno mō ex pte rei q̄
vēdit̃ vel emit̃. puta. q̄ res nō est vēdibilis: vt
hō. Item spūalia. Itez res aliena. Et hoc mō fm
opi. eoꝝ viciat̃ iste ꝯtract⁹: q̄ pecuīa nō ē vēdibil̃.
⁊ intantū viciat̃ q̄ declinat a ꝯctu emptōis ⁊ fi
tur ꝯctū mutuū ex q̄ nō lꝫ spare lucꝝ. Sꝫ tñ rñde
pt ad hoc q̄ in rebꝫ usis tria sūt bona. Pmo mobi-
lia. Scđo imobilia. Tercio ius in vtrisq̄. Et si di-
stingui̇t mobile ⁊ imobile. ⁊ ius i vtrisq̄. Ita ipm
ius vendi pt. sicut mobilia ⁊ imobilia. Nō q̄ vendit̃
ipsa pecunia: ꝫ ius ꝑcipiendi reddit⁹ pecuniarios
q̄ius aūt pecuīa nō vendat̃: tñ trāsit cū iur̃ vēdi-
to. videm⁹. n. q̄ aliq̄d ē qđ emi nō pt vel vendi: et
tñ trāsit cū aliq̄ alio qđ emit̃ vel vendit̃ de iure: sic
ius ꝑonat⁹ qđ ē anexū spūali ⁊ tñ trāsit cū vēdito-
ne ville vel fundi q̄ vēdi pūt de iure. Ita in ꝓpo-
to vendit̃ ius: q̄ vendito trāsit pecuīa. Jus eīm ꝑci
piendi talē quantitatē pecuīe sup bonis suis vēdi
tis q̄libet anno: siue hēditarie siue ad vitā emēdi
non est pecuīa: ꝫ distinguit̃ vnūz ab alio. vez ētiā
q̄ alia rōne non pt vēdi pecuīa q̄ ius ꝑonat⁹: pe
cunia. n. nō pt vēdi: q̄ ē mediū in vēditōe: ius ꝑ
ꝑonat⁹ vēdi nō pt: q̄ spūali anexū ē. Scđo pt ēē
viciū ī ꝯtractu ex pte ꝑcij. ⁊ tale viciuz excludit̃ ab
isto ꝯctu qñ ꝓportionat̃ ꝑciū cū eo qđ vendit̃. Re
gulant̃ eī ꝯtract⁹ ēptōis ⁊ vēditiōis illicit⁹ ē cū i eo
nō seruat̃ eq̄tas iur̃nalis. cū āt talis eq̄tas seruat̃.
ita q̄ nō ē notabilis excessus ꝑcij sup re vēdita vel
e conuerso: ꝯtract⁹ est licit⁹. Non ḡ negat̃ q̄n ta-
lis ꝯtract⁹ possit viciari ex pte ꝑcij: ꝫ tñ sic pt viciari
ita pt iustificari. Tercio pt occurrē viciū ī ꝯtractu
ex pte pacti appositi. Hoc āt ē qñ appositio pacti
repugnat rei sup q̄ trāsigit̃. ita q̄ ipa res nō pati
appōi pactū: vt ī symonia. Alio mō qñ pactū re-
pugnat ꝯtractui. puta. quādo ꝯtract⁹ ē gratuit⁹. ⁊ ta
le viciū facit vsurā. Vsura eī est ex hoc q̄ aliq̄d ex-
igit̃ ex pacto rōne remutuare. tale āt viciū nō ē in
ꝯtractu ꝑdicto: cū ibi nō mutuū: ꝫ vera vēditio sit.
Quarto potest esse viciū in ꝯtractu ex pte ꝯtrahē
tis. s. cum q̄s fingit se emere qđ in pign⁹ recipit. et
nō excusat̃ a vicio vsure nisi computet fructus in
sortem. arg. extra de pig. illo vos. et hoc mō posset
aliquis dicere q̄ h̃ est viciū: q̄ tantūdem est sie cō-
trahere sicut mutuare. C. pro. x. quolibꝫ anno. ita
q̄ sic cōtrahens mutuat indirecte. et emptiones

fingere ꝯceit mutuū. Pōt aūt dici q̄ argumentū nō cogit: q̄ꝛ in tali ꝯctu nō est mutuū directū vel indirectū. vbi em̄ est mutuū. mutuat⁹ obligat̄ mutuanti in ꝑcio. In tali aūt ꝯctu ꝑciū trāsit. ⁊ ius ꝑcipiendorū redditū stat ꝑiculo ⁊ lucro ipsi⁹ emptoris. Posset tn̄ in hm̄oi ꝯctu incidere viciū ex pte ꝯhentis ꝓpter cupiditatē ei⁹. ſȝ hoc nō accidit ex ipsa nā ꝯctus. Idē tȝ Inno. Ho. ⁊ Jo. an. in. c. in ciuitate extra eo. Alij etiā ſm q̄ refert idē Ale. ꝓbāt hūc ꝯctū ē licitū. q̄ꝛ licite posset q̄s emere ꝑdiū ꝑ. C. ⁊ ꝑdiū emptū posset q̄s hereditarie dare alicui ꝓ se et suis heredib⁹. hoc pacto q̄ recipiēs ꝑdiū obligaret̄ ꝓ se ⁊ suis heredib⁹ dare q̄libet anno sol'. C. danti ꝑdiū. ⁊ sic mediāte emptōe ⁊ venditōe ꝑdij. talis bȝ ꝑ. C. lib. C. solidos q̄libet anno. Nihil aūt differt in dei ꝯspectu vtrū hēat hoc mediate vel īmediate. ꝯctus ē q̄ vr̄ licitus. fateor tn̄ q̄ nō est ita honestus ⁊ decēs ꝯctus sicut q̄ emunt̄ reddit⁹ ꝑdiales.

Duodecimo. q̄ro de. q. quotidiana ⁊ dubia. maxime in ciuitate Janue. venecijs. ⁊ florentie q̄ ꝓpe necessitatis ꝯpellunt ciues subuenire cōi. ⁊ cōe postea statuit eis lucꝝ. vicȝ. v. ꝑ. C. ⁊ q̄nȝ min⁹. ⁊ nō pn̄t ciues id' capitale repetere. ſȝ bn̄ pn̄t vendere illud alteri. Nunq̄d hoc casu ꝯmittat̄ vsura: Rn̄. Panor. in. c. in ciuitate. extra eo. ſm cōiter modernos doc. q̄ nō. Nā ciuitas bȝ reddit⁹. ⁊ vr̄ ꝯstituere annuū reddituȝ ex redditib⁹ suis. Itē hic nō est mutuū. q̄ꝛ eius ciues ꝯpellunt̄ subuenire cōitati. ⁊ nō pn̄t repetere q̄n̄ volūt. lȝ cōe possit se exonerare ab illo debito. soluēdo capitale. Itē cōe libere cōstituit hoc lucꝝ. facit. c. et si q̄ones. de sy. hec Panor. Et nota singulariter dicta Panor. naȝ loquit̄ de illis ciuitatib⁹ q̄ bn̄t redditus. Pro q̄ notandū q̄ q̄dam est cōitas libera et bn̄s ꝓpriū. q̄ꝛ vicȝ bȝ aliq̄s redditus vel ꝓuētus. sic rn̄dentes cōitati q̄ nulli singuli psone. ⁊ lȝ illos sibi vindicare. siue tales ꝓueniant̄ ex certis ꝑdijs vel terris tali cōitati subditis. siue ꝓueniāt ex certis vectigalib⁹ seu gabellis ab ipsa cōitate legitīe institutis. vt in ꝑfano cōitatib⁹. q̄ dn̄m saltē de facto nō recognoscūt. nisi fortasse q̄ue sibipsis sub certis regulis ⁊ legib⁹ faciunt. Et supposito q̄ tales ꝓuētus legitime ad talē cōitatem ptineāt pōt legitime ipsa cōitas retēto sibi dn̄io directo ipsoꝝ ꝑdioꝝ seu gabellarū trāsferre in aliū vel in alios ꝓuentus ex ipsis ꝓuenietes. Et hoc vel titulo donatōis: vel venditōis: vel permutatōis. ⁊ sic tales in q̄s fiet trāslatio nō acq̄rūt ius sup ipsis ꝑdijs vl' gabellis directe. ſȝ solū super fructib⁹ exinde ꝑ gubernatorē ⁊ curā cōitat' habētem ꝓuenētib⁹. Et hinc habuerūt originē locationis. q̄ꝛ vicȝ ipsi cōe annuatim de suis redditibus mille indiget: ad pn̄s. x. milib⁹. Et q̄ hoc non pn̄t hic nisi in. x. annis. exponit venalia. M. annalia ꝑ x. milib⁹ pn̄tib⁹. reseruato sibi q̄ possint hec. x. milia restituere ad libitū emptorib⁹. quo facto redibit ius ꝑcipiēdi mille ad ipsū cōe. Et q̄ꝛ non inuenit fortasse qui solus hec. x. milia exhibeat ipsi cōi. vnus soluit: vel emit ꝓuent⁹ ꝓportionatos ad. C. et hic dr̄ hic vnū locū: vel ius ꝑcipiēdi vnaȝ ptē sic taxata ꝑ ꝑsidentes de suis ꝓuentib⁹. Alius soluit C C. ⁊ hic dr̄ hic duo loca. et sic ꝯaliter. Et q̄ꝛ q̄d q̄l-q̄ iuris habet in aliq̄. illud rite in alterū transferre pōt: vt in regula nemo de re. iur. li. vj. nulli dubiū esse dȝ. q̄n si cōitas hȝ ius sup tales ꝓuent⁹. illud in aliū trāsferre possit translatōe vēditōis totalis vel ꝑticularis. Jura em̄ vendi pn̄t ⁊ emi. ff. de her. vel ac. ven. ꝑ totū. Emūt ſȝ tales a cōitate nō ius directū sup ipsa ꝓprietate gabellaꝝ. q̄ꝛ h⁹ ius vt dictū ē retinet sibi. ſȝ ius ꝑcipiēdi tātū vel tātū siue talē comoditatē: seu ꝑceptoꝝ comoditat'. Et bn̄ q̄dē tale ius vtile: siue vsus facti simplicis pōt separi a dn̄io et ꝓprietate: vt pȝ in cle. exiuī. §. ꝓinde. de ver. sig. Quedā vo est cōitas q̄ alteri seruiēs. nullū hȝ propriū. q̄ꝛ oīa q̄ cōia esse pn̄t: vel territoriū vel ꝑdia vl' gabelle sibi vendicat ⁊ appropriat dn̄s talis cōitat' q̄d ꝯtingit cōitatib⁹ subditis regib⁹ vel tyrānis. et cū talis cōitas nihil hēat. nihil vendere pt. ⁊ ꝑ ꝯn̄s in tali cōitate loca cōis esse nō pn̄t. q̄ꝛ ius instituendi illa nō hȝ. q̄ꝛ nō hȝ aliq̄d ꝓpriū vt supponit̄. nec hȝ ius instituēdi de nouo gabellas vel pedagia. q̄ꝛ tale ius penes solū ꝑncipē residet. Igr̄ si hec cōitas indigeat pecunijs ⁊ offerat se daturaȝ. x. ꝑ. C. sibi succurrētib⁹. nō pt hic subesse ꝯctus emptiōis vel venditiōis. ſȝ mutui: cū vt supponit̄ nō hēat quid vendat. ⁊ iō oēs sic dādo tali cōitati. C. vt annuatī recipiāt. x. aut plus vel minus: censendi essent vsurarij. q̄ꝛ ex suo mutuo reciperēt aliquid vltra sorteȝ. Et hanc distinctōeȝ sequit̄. d. Lau. de ridol. sup. c. ꝯsuluit. extra eo. vbi d monte florētie tractās dicit q̄ lȝ emere fructus a cōitate vbi in bonis cōitatis ꝯstituant̄. vbi aūt fieret relatio solū ad psonā cōitatis nō liceret. Ex quib⁹ inferunt non nulli q̄ min⁹ apte hec. q. a quibusdā soluit̄ ꝑ distinctionē voluntarij ⁊ coactōis. dicendo q̄ illa loca sunt licita. q̄ cogente cōitate instituta sunt. Alia aūt illicita. q̄ꝛ cōitas habens aliq̄d venale exponit sine coactōne. ciuis eius volūtarie emēs q̄d ipsa volūtarie vēdit nō peccat plus q̄ȝ si emeret simile iura a psona ꝑticulari sicut de ꝓuentib⁹ suis vendere pōt emere volenti q̄d licite fieri pt. iuxta regulā iuris ꝑmissaȝ. ⁊ iuxta nota. ꝑ Inno. ⁊ Jo. an. ⁊ d. An. in. d. c. in ciuitate. et Jo cal. extra eo. c. fi. ⁊ Pe. de an. in tractatu suo de impstitis venecīarū. quib⁹ ꝯcordāt plures summiste. vt Ray. Jo. pis. Con. etiam plures theo. vt Egi. nōt. ordinis ꝑdi. Guil. vascho. ordinis minorum. mgr̄. F. de empoli ordinis minorum. et Ni. de aus. Non sic autē esset in cōitate q̄ nihil venale habet. q̄ꝛ si voluntarie quis illi mutuat: nihil inde vltra sortem ꝑcipere debet. Si aūt coacte ꝯcederet tunc aut hoc facere potuit absq̄ suo graui incomodo ⁊ interesse ⁊ forte nullo: q̄ꝛ fortassis illā pecuniā tenuisset in capsa. ⁊ tunc nō excusat̄ ab vsura rōne coactionis. q̄ꝛ sic habet locū ꝑceptū illud. Mutuū date ⁊c. in cōitate, sicut in psona ꝑticulari. Si autē hoc fecit cū suo graui ⁊ notabili incomodo: tūc posset absq̄ pctō ab ipsa cōitate ꝑcipe: ꝑsertim vltro se offerēte tm̄ plus vltra sortē. quantū ne estimari pt eius incomodū ⁊ interesse. q̄ꝛ nullus tenet̄ cuȝ suo dāno socio subuenire. xiiij. q. v. si nō lȝ. Ex ꝑdictis etiā ptȝ q̄ non apte soluit̄ hec. q̄ ꝑ distinctionē primarij. ⁊ scdarij. dicēdo q̄ primus iuste acquisiuit: q̄ꝛ metus siue coactio eū excusauit a pctō. Sȝ scd's

acquisitas ab cōi q̄ cessat coactio. non excusat a vi
cio vsure. Dictū est enī q̄ etiā voluntarie pmo emēs
vel acquirēs nō peccat. Dictū est etiā q̄ coacte mu
tuans tenet nil recipere: si absq3 dāno suo vel interes
se mutuare potuit. Con.d.An.in.d.c.in ciuitate.
et.d.Lau.in tractatu iuramentorū. notabiliter
distinguēs. q̄ aut scd's emit a pmo existēte vsurario.
vt puta. q̄ mutuauerat de sorte reddēda ad suū bn̄
placitū: vel ad tps. ⁊ sic etiā scd's censet vsurari⁹: q2
qualis est vēditor: talis ē emptor. Si vo pmus
nō erat vsurari⁹. vt s. q2 mutuauit sorte nō reddē
da: vel reddēda ad voluntatē cōitatis ⁊ recipiebat
istos ꝓuētus ꝓpter suū interesse. ⁊ tūc scd's emptor
nō erit vsurari⁹. q2 cessionari⁹ hz siles actiōes cū ce
dēte. l.j.⁊.ij.C.de ac.⁊ ob. Patet etiā ex pmissis q̄
abusiua est locutio vulgariū. q̄ cōiter hmōi trāsla
tio mutuū vocat. Non enī hoc est verū nisi in cōi
tate scd'o mō dicta. In pma aūt vere venditiōis ⁊
emptiōis est ꝯtus. Nam in mutuis remanet ius
repetēdi supra dantē ⁊ creditorē ꝑiculū aūt rema
net supra recipientē ⁊ debitorē. qd nō est in ꝓposito
imo ecōuerso vtz. q2 postq̄ dedi cōitati .C. p.x.an
nuatim: nō possum mea .C. repetere imo sto in pi
culo ꝑdendi ⁊ sortē ⁊ ꝓuentū: vel ad magnā dimi
nutionē veniēdi. sicut aliquū ianue et alijs locis. C.
descendūt ad.l.⁊.x.ad.v. Et q2 emere locū nihil ali
ud est q̄ emere pagas ꝑpetuas. ex pmissis soluitur
alia qō. Nunquid emptio pagarū sit vsurarius con
tractus. Cum enī idez iudiciū debeat esse de ptibꝫ
qd de toto. si emere locū a pmo hn̄te ipm nō ē vsu
ra. vt ostēsum est: non videt rō quare emere pagas
vnius anni ꝓ ꝑcio qd de eis inuenit sit vsura. nec
video q̄ doc. pdicti qui diffuse tractāt istā materiā
de emptiōe locoꝝ faciant drīam inter emere ꝓuen
tum pauci tpis ⁊ ꝑpetuū dūmō in fraudē vsure ni
hil fiat. Sic ergo ꝯcludo istaz materiā: supposito p
pdicta ꝓut cōiter tenēt doc. ⁊ ecclesia tolerat ⁊ cōis
vsus approbat. emptiō locoꝝ a psona priuata hn̄te
illa iure cōi iure hereditario: vel aliter acq̄sita non sit
vsurarius ꝯtus ex forma ꝯtractus. ꝯcludendū vi
det q̄ emptio pagarū ex ipsis locis ꝓuenientiū nō
est vsuraria. qm̄ arbor bona fruct⁹ bonos facit ⁊c.
Cum igit paga nihil aliud videat esse q̄ quidā fru
ctus hui⁹ arboris ciuilis. q̄ locus dr̄. videt rōni cō
sonū q̄ si emptio arboris nō sit vsuraria nec etiam
emptio fructus eius qui paga dr̄. In hoc etiā ꝯtra
ctu nō est mutuū. cum piculū remaneat supra dan
tem ⁊ recipiēs danti in nullo remaneat obligatus
cuius ꝯtrariū est in mutuo. Et quāto hmōi page
distant a maturitate: tanto vilius emunt. sicut de
fructibꝫ vinee. Non ob. qd dr̄ a tenentibꝫ ꝯtrariaz
opinionē. s. q̄ talis emptor videt emere pecuniam
qd argumentū fit etiā ab illis qui tenent emptionē
locorū esse vsurariā. Ad qd rn̄det sm Pe. aymeri
ci ordinis pdi. ⁊ mgr̄m. F. de empoli. q̄ ille q̄ emit
locū nō emit directe pecuniaz. sed emit ius qd ali⁹
habebat supra cōitatez de tali pecunia ꝑcipienda.
Ius aūt ⁊ iura licite emi pnt: vt dictum est s. Em
ptio enī q̄ non pōt opari ad rem. opat ad ius in re
C. de ꝯtrahen. emp. l. cū res. Idē dicūt mgr Egi.
pall. ⁊ d. Guil. vascho. ⁊ mgr Guido or. carmelita

rum. oēs doct. parisienses. vbi loquit de emptione
redditū pecuniaꝝ ad certū tps cuiusmōi est pa
ga sm rei veritatē. Paga enī nihil aliud est q̄ quī
dam redditus pecuniaris. certo p̄cio semel, soluto
emptus. vn̄ qui emit talē redditū ad certuz tps. vt
est vnius anni vel pluriū: dr̄ emere pagas. Quam
etiā sniam sequit Bar. in. l. cotēferio. §. qui ma
mos. ff. de publi. vbi dicit q̄ emens vectigal non
emit pprie pecuniā vectigalē. sed emit comoditatē
talē pecuniā ppiendi. Con. Butri. vbi s. qui lo
quens de locis veneciarū sic dicit. Ille qui habz in
pecunia. M emit ex eis tot loca cōis. qui post cē
dit alteri ius suū ⁊ emolumentū omne qd ꝓpit a
cōi. Querit an iste cōtractus sit licitus? Et dicit q̄
sic. qui recipit redditū in pecunia iam constitutū:
vbi aduertendū q̄ dicit iam constitutuz: q2 si non
esset constitutus in aliqua re: vel aliquo iure vēdi
tionis: posset magis dici contractus mutui q̄ em
ptionis. sicut accidit publicis vsurarijs. in q̄s nul
la res: nec alicuius rei ius a mutuantibꝫ transfert:
sed remanet in ꝓpria psona sub aliquo pignore ob
ligatus. Idem tenet Jo. de li. et. d. Lau. Mez lap.
de castel. De hoc vide s. Vsura. j. Nec etiā vz
videt sm aliq̄s. q̄ etiā si emeret cū lucri q̄ sic emē
do peccet. q2 in contractu emptōis nō est reproba
ta spes lucri. extra de emp. ⁊ ven. ꝑ totū. lz in hoc
cū nō sit oīmoda certitudo. Primo. q2 vēditor nō
tenet emptori de euictione. sicut in alijs ꝯtractib.
Nam si cōitas nihil daret emptori: nihil ad vendi
torē: cui⁹ loco suo piculo subintrauit emptor. Quīq3
etiā incurrit damnū emptor ꝓpter deterioratiōnē
monete an tps solutōis pagarū. Quīq3 etiā ciuitas
grauata guerris nihil rūdere creditoribꝫ: aut in plu
rius tps solutōis differt. ex q̄ dilatōe sequit dānuz
emptori. Tn̄ ꝯsulendū est ei dn̄o Laurētio. q2 lz in
emptōe locorū ex forma ꝯtractus nō cadat vsura:
nō est tn̄ alicui suggerendū. qui aliter facere ⁊ viue
re pt. q̄ omissis alijs exercitijs: reipublice fortassis
magis vtilibꝫ. se totaliter ad talia lucra ꝯuertat. ita
etiā nec ad lucra q̄ ex emptione pagarū ꝓueniunt
p̄sertim si sunt diuites. qui nō ob aliquā vite neces
sitatē: vel filias suas maritādas ⁊ hmōi. sed solum
ad fastū: ⁊ vt diuitibꝫ ditiores fiāt. p̄sertim a talibꝫ
emendo pauꝑibꝫ. quibꝫ sm deū ⁊ charitatē de suo
dare deberēt. ⁊ qui nō quesiti vel rogati s3 vltro q̄
rentes a quibꝫ emāt lucrādi cupiditate. q2 tales si
non vt vsurarij. tamē vt auari. ⁊ vt turpis lucri se
ctatores essent arguendi.

Terciodecimo q̄ro. Pone est ꝯsuetudo q̄ rectores vendant de pecunia ciuitatis alicui ꝓ se ⁊ suis heredibꝫ. dando .v. flor. vel .x. annuatim ꝓ ꝓuentu sine lucro. quā pecuniā cōuertit ciuitas in vtilitatē suā. Est ne vsura? Rn̄. sm Jo. de lig. q̄ cum pecunia sit mēsura aliarū rerū. ff. de fideiuss. l. si ita. talis ꝯtractus nō erit licit⁹. peccātq3 rectores. nō tn̄ singulares nisi ꝯsequant bursale comodū. Posset tn̄ sm eū defendi talis ꝯtractus vbi ciuitas ꝯstitueret cēsum .v. vel .x. flor. qui ꝯcerneret bona ciuitatis.

Quartodecimo quero. Pone. P. existens Janue emit a .M. Turonenses in francia. verbi gratia. si vsq3 ad nundinas sunt tres menses mi-

vnus dabit emens .p lib. turonensiū: q̄ si essent tm̄ duo meses. Cōtractus nō vr̄ licitus. ⁊ maxīe si pecunia recipiēda in termino .pbabilr̄ credit̄ plus valitura: vl' si sic emēs cōiter lucrat̄. Hoc eī posito vr̄ cē indirectū mutuū. Puta. vt q̄s det nunc⁹ receptu rus pl⁹ in t̄mino. sec⁹ si eēt dubiū. rōe eni dubij .pbabil: vl' cōiter accidentis forte posset excusari.

Quintodecio. q̄d de his q̄ nūc emūt certos eq̄s tradēdos emptori ab ipso vēditore in certis nundis: Rn̄. Fm Guil. si emant̄ minori p̄cio q̄ estimēt̄ eos ibi tunc valituros: vsura est. si aūt de valore verisilr̄ dubitat̄. non est vsura.

Sextodecio. q̄d si q̄s vendat bladū alteri .p. xx. sol'. in messe. q̄d tn̄ nō ē nisi. xv. sol'. in p̄fixo termino fm boni viri estimatōz valituy. ⁊ postea veniat caristia. ⁊ dict⁹ emptor illud bladum vendat .p. xxv. nunquid p̄mu⁹ venditor aliq̄d emptori restituere teneat̄: vr̄ q nō. q: emptor in nullo est dānificat⁹ imo lucrat⁹. In p̄riū facit. q: ille 9ct⁹ fuit vsurari⁹ ⁊ tenet̄ ad restōz. Rn̄. Asten. in sum. fm Monal. vēditor iste tenet̄ restituere emptori illud q̄d supuendidit vltra estimatōez boni viri. q: lz emptor dānificat⁹ nō sit. hoc fuit .ppt̄ euētū rei q̄ nō excusat vsura. dānificat⁹ tn̄ fuit. q: tūl'to plus emit q̄ in termino valebat fm estimationem boni viri.

Decimoseptimo. q̄d de mercatore q̄ reemit pro eundē pannū. equū. vel aliq̄d aliud ab eo cui p̄us vendiderat .p. C. ⁊ cui post tradidit. xc. flo. quia emptor nō soluit tunc illa. C. Rn̄. s. Ber. q p̄s tens ē. q ī ō emēs reuēdit ipsi mercatori .p sauis minori p̄cio. q: sub quadā rōe mutui. poti⁹ q̄ sub ieritate solutiōis tradidit ille mercator sibi illa. xc. eo debens i eb̄re. C. q̄ ille emēs nō soluit mercatori. .ppterea talis 9ctus ē vsurari⁹. ⁊ oī malignitate ⁊ duplicitate plen⁹. Qui tn̄ tūc nō esset vsurari⁹ si mercator absq; oī intentōe reemēdi rem a se vendēdam absq; fraude vēdidisset .p. C. flor. ⁊ eā reemisset simplr̄ ab emptore volente cuicunq; vendere .p minori p̄cio: q̄tuis ibi esse posset viciū iniusti p̄cij ⁊ modici. tn̄ q: iste 9ctus solet fieri in fraudē vsuraꝝ ista scđa ps non est multū p̄dicanda.

Decimooctauo. Vtr̄ mutuans. C. sol'. petro cū pacto q det sibi. l. in numeratis. ⁊ alia. l. in debitoribus. vel in rebus: puta. pāno ⁊ hmōi. et ipse debitor pmittit sibi soluere. C. in numeratis. q̄s tn̄ debitores ⁊ res nō accepisset dict⁹ debitor nisi .ppter mutuū. an sit vsurari⁹ 9ctus. Rn̄. Lau. de ridol. dicit q̄ fit ī fraudē. ⁊ iō cū 9ueit̄ dict⁹ debitor rōe mutui est vsura. Idē dic cū rōe mutui aliquid venditur debitori plus debito p̄cio. xiiij. q. iij. si feneraueris. Et hic casus est quotidianus.

Decimonono. vtr̄ .penr̄tes negocia stipēdiariorum. s. recipiendo pagas eoꝝ. ⁊ faciendo alia obsequia. ⁊ mutuādo eis in necessitatibus eoꝝ. recipiendo certum salariū. sint vsurarij. Rn̄. idem Lau. q non. q̄tum ad id q̄d pcipiunt rōe labors. s̄z non q̄tum ad id q̄d pcipiunt rōne mutui.

Vltimo. q̄d de his q̄ emūt frumentū ⁊ vinū et hmōi tpe q̄ colligit̄: vt cari⁹ vendāt: Rn̄. hoc pōt fieri multiplr̄. p̄mo .ppt̄ bonū cōe. sic Joseph emit frumēta vt h̄iet vn̄ .puideret pplīs tre tpe famis. et hoc est meritoriū. Scđo pp .puisionē suā ⁊ suoꝝ. sic si aliq̄s nūc emat timēs ne postea opteret eū carius emere. ⁊ postea q: nō īdiguit vēdidit sic cōiter in foro vēdebat̄. ⁊ hoc ē licitū. Tercio pp pietatem vt. s. de lucro .puideat paupib⁹. ⁊ hoc iter̄ lz. dūmō ita moderate hoc faciat q cōitas p charistiā nō ledat̄. Quarto pp exercēdā iustā 9mutatiōz p modū mercatōis. nō vt intēdat caristiā inducere. s̄z poti⁹ suā artē. seu negociatōz exercere q̄d potissime locū hz q̄n hec ē .ppria negociatio e⁹. ita q .p sua opa recipit lucꝝ. Quīto pp auariciā. s. vt cari⁹ vēdat: nulla alia necītate vel vtilitate p̄sata. aut vt caristiā inducat ⁊ 9greget. ita q hoīes cogant̄ emere ab eo: ⁊ vt possit ad libitū vēdē. ⁊ isti tales enormit̄ peccāt. Hec breuit̄ exc̄ta sunt ex dictis Ray. Guil. Innoc. Host. ⁊ Monal. Qui Monal. addit fm q̄sdā. q q̄n laic⁹. nō ex cupiditate. s̄z vt .puideat sibi et suis emit aliq̄d vt postea cari⁹ vēdat. sine annonā. sine simd: nō ē mortale. si aūt ex cupiditate q̄s emat p̄dicta vt postea cari⁹ vēdat. peccat mortalr̄. siue sit clericus siue laic⁹. neut̄ tn̄ tenet̄ ad restōz faciendā certe psone. s̄z dz erogari tale lucꝝ paupib⁹ de 9silio sacerdotis. nō tn̄ hoc ē de necītate. nisi ex facto hmōi aliq̄ eēnt dānificati. q: tūc si sciūt̄. illis fiēda ē restō Itē fm Monal. illi credēdi s̄t nephādi ⁊ detestādi q̄ ea intentōe emūt aureos. vel alias monetas: vel res venales: p̄cipue victualia vt de talib⁹ caristiaz inducāt. Limita tn̄ p̄dicta fm notata s. Auaricia.

Usura.iij.

v Usura.iij. circa aīalia. No. p̄mo triplicē dr̄iam int̄ mutuū ⁊ locatū. Pm̄a ē. q: ī mutuo pīculū est ī accipiēte. in locato v̄o in eo qui dat. Scđa ē. q: mutuū .pprie nō deterioꝛat̄ p vsū. vt pn ta. pecunia. s̄z locatū sic. vt dom⁹ vel equ⁹. Tercia. q: mutuū quantū ē de se nullā vtilitatē pit vtenti. locatū v̄o pit: vt ager: equ⁹: vel dom⁹. S̄z an liceat aliquid accipe .p vsu rei q̄ nō deterioꝛat̄: Rn̄. Ri. q sic: puta .p vsu ciphi argentei.

Primo q̄ro. vtr̄ liceat locare aīalia .p certo fiumēto vel alia re annua: Rn̄. Fm Guil. licit⁹ ē 9ct⁹ dūmō 9ductor nō grauet̄ ex īmoderata mercede. Licitū ē etiā appōnere pactū de dāno vel lucro ī ei locate q vtrūq; sit cōe. s̄z nō lz ponere pactū q dānū sit solū 9ductoris. nisi dānū q̄d eēt ex culpa sua etiā leui. nō aūt leuissima. cū 9ct⁹ 9cernat vtilitatez vtriusq;. Posset etiā ex pacto 9ductor recipe ī se piculū rei. ex de dcpo. c. fi. vn̄ tale pactū nō facit 9ctū vsurariū. lz posset fieri in fraudē vsuraꝝ. ⁊ forte sic p̄sumeret̄ si fieret a 9suecto vsurario. No. tn̄ fm Jo. de li. q dās boues alicui cū pacto q debeat dare. xx. staria frumenti. q aūt locant̄ opa boū. ⁊ licit⁹ ē 9ct⁹. q: boues deterioꝛāt̄. s̄z si vult boues recupare p̄cio quo facit estimari cū tradit: nec vult deterioratōis subire piculū. q̄uis bene velit subire iudicium. s. mortem naturalē. ⁊ tunc 9ctus est illicitus.

Scđo q̄ro. q̄d de illis q̄ tradūt boues ad medietatē .p certis sextarijs bladi. eo pacto q si moriāt̄: vel deterioꝛent̄. 9ductor subeat medietatē piculi. si ēt melioꝛāt̄ h̄eat medietatē comodi: Rn̄. Fm Monal. q reuera locare boues vel eq̄s ad diē vel t̄minū. dūmō 9ductor nō grauet̄ de inmoderata merce

delictū est pactū. De cōicando aūt dāno ⁊ commodo rei locate iniquū ē ex pte locatoris: nisi ꝓbabilr dubitet vtꝝ locatoris vl' ꝯductoris melioret̄ ꝯditō In ꝓposito tñ ꝯtcu videt̄ ꝯductoris cōditio deterior: q̄ vix: aut nūq̄ pt h̄re tātū comodū de melioratione boū: quantū pt h̄re dannū de morte si ꝯtingat. Si tñ locator timens ne ꝯductor grauaret boues apponat h̄mōi pactū firmiter ꝓponēs q̄ si boues sine culpa ꝯductoris pirēt nihil exigeret ab eodem. nō est dōm q̄ peccaret. nisi ꝓpter scandalum eorꝫ qui ignorarēt eius intentiōē. Dicit tñ. s. Ber. q̄ talis ꝓpter scandalū peccat mortalr. Itē q̄ heredes nescīetes eius intentōē possent repetere capitale. Illō tñ verꝫ vt ē dictū. s. §. ꝓxi. q̄ ꝯductor rei pt sup se suscipe piculū rei ꝯducte. ⁊ casus fortuitos quātum ē de natura ꝯtcus: ſ3 in ꝓposito casu nō tñ est ꝯductio vel locatio. ſ3 societas in piculo ⁊ melioratione ⁊ deterioratōne boū. Itē de p̄dictis circūstantijs in iudicio aīe stat̄ cōfessioni eius. Et ea q̄ dicta sunt in h.c. q. ꝑ oīa applicent̄. q. p̄cedenti.

Tercio q̄ro. quid de ouibꝰ ⁊ aīalibꝰ q̄ traduntur ad crementū? R̄n. fm Monal. q̄ in h̄mōi traditione pt inter uenire ꝯtcus societatis tm̄: vl' locatōis et ꝯductōis tm̄. pt etiā ꝯcurrere ꝯtcus mutui ⁊ societatis. Primo quidē ꝯtcus societat' tm̄: vt q̄ñ q̄s h̄z. x. capita ouiū. ⁊ fac̄ societatē cū alio h̄nte totidē. et cōicant adinuicē ipsas oues. ⁊ piculū ⁊ emolumentum ⁊ expēsas circa custodiā ⁊ pastū earꝫ. ⁊ ꝯueniunt etiā inter se q̄ de fetibꝰ reparet̄ capita mortua: vel de velleribꝰ ⁊ pellibꝰ emant̄ alia ad augēdum gregē. Idē dōm fm Guil. si vnus h̄eat. xx. capita ouiū: ⁊ alius. x. ⁊ cōicant eas adinuicē vt dictū est ꝓ rata. Aut si faciūt aliud pactū licitū ⁊ honestum dūm tñ seruet̄ eq̄litas inter eos. ita q̄ in h̄mōi pacto nō videat̄ esse melior vel deterior vnius q̄3 alterius ꝯditio. Itē pt esse locatio ⁊ ꝯductio vt si quis h̄eat. xx. capita. ⁊ tradat ea alicui custodiēda: vl' pascēda sub certa mercede pecunie: vel pticipatōe ꝓuētuū gregis. In q̄ casu si dñs retinet sibi piculū illoꝝ capitū. nec al's in pactis ⁊ ꝯuentiōibꝰ grauet ꝯductorem licitus est ꝯtcus. Scd'm tñ aliq̄s etiā si dñs nō retineret sibi piculū. nō ꝓpter hoc est vsura Possꝫ tñ ꝯtinere iniquitatē. si ꝯditio dñi est melior q̄ ꝯductoris. Itē tercio pōt ꝯcurrere ꝯtcus mutui et societatis: vt cū q̄s h̄ñs. xx. capita tradit ea estīata alicui: puta. ꝓ. xx. sol'. ita q̄ teneat̄ ei reddē medietatē sorꝫ. s. x. sol'. q̄ ad ꝯtigat postmodū de ouibꝰ et tunc pinde est ac si creditor dedisset ei mutuo. x. sol'. ex quibꝰ ꝯparās. x. capita ꝯtraxisset societatē cuꝫ creditore h̄ñte alia. x. capita. ita q̄ sint cōia. ⁊ ipsi sint socij in piculo ⁊ ꝓuentibꝰ. tunc. ꝓ quāto ex ꝯtēplatione mutui grauat creditor debitorē in ꝯtcu ꝯfate societ. ꝓ tanto est ibi vsura.

Quarto q̄ro: q̄d si h̄ñs. xx. capita tradat alicui rustico hoc mō q̄ sint firma. q̄ illa dat ei estīata certo p̄cio. ⁊ lucꝝ ⁊ dannū sint tñ rustici? R̄n. Guil. q̄ nō est ꝯtcus vsure ſ3 mutui. q̄ idē est ac si mutuaret ei pecuniā de qua emeret tot aīalia. Alij vo dicunt q̄ hic est potius ꝯtcus emptōis. q̄ estimatio emptionē facit. ff. de iu. dotiū. l. plerūq̄. vt dicit. d. Ang. in suo tractatu de soci. Addens q̄ in hoc casu tradens aīalia nihil aliud poterit petere nisi p̄ciū: nisi emptor aīaliū fructus recepisset ex aīalibꝰ emptis. ⁊ morā cōmisisset in soluēdo p̄cium. q̄ tūc venditor posset petere dictos fructus tāq̄ interesse. l. curabit. C. de ac. emp. qd' etiaꝫ obtinet de iure canonico. ⁊ de foro ꝯsciē: vt notat glo. in. c. canquestus. extra eo.

Quinto quero quid si q̄s dat certa capita ouiuꝫ estimata certo p̄cio. hoc pacto q̄ rusticus non accipiat aliquā vtilitatē donec qui dederit recipiat prius totā sortē? R̄n. fm Guil. ⁊. s. Ber. Iniquū est valde pactū. sicut etiā si q̄s paciscat̄ q̄ añq̄ rustic' aliquid accipiat restaurabit de fetibus oīa mortua h̄mōi eñ pacto est q̄si tradere oues imortales. Et Monal. dat singularē theoricā. q̄ valde vtilis ē ad totā istā materiā socidarū. di. q̄ generalr verꝫ est q̄ vbi ꝓbabilr dubitat̄ vtꝝ illius vel istius sit deterior ꝯditio in forma pacti adhibiti in societate. nō ē petiū. Vbi aūt ad arbitriū boni viri grauat̄ alterius ꝯditio: petiū est ex pte grauātis si sciēter hoc faciat. ⁊ tenet̄ ad restitucionē. Nō aūt pt̄ sdari doctrina generalis. sup h̄mōi ꝯtcibꝰ: seu traditionibꝰ aīaliū ꝓpter varietatꝫ traditionum ⁊ dolos qui a quibusdā sup talibꝰ excogitant̄.

Sexto: quid si q̄s tradat oues monasterio sub hoc pacto q̄ de q̄libet oue recipiat annuatī sol'. ij. cum fructus earuꝫ valeat longe plus. Sed addit q̄ etiam si oues moriantur ipse vult tñ fructum. et si valde multiplicent̄ oēs sint monasterij? R̄n. fm Mo. q̄ licitū est: nec pt ecclesia restōē petere. ex q̄ in traditōe lesa nō fuit q̄uis mortalitas sequat̄. Et hoc nisi oues infecte essent. ⁊ ad mortem pate ⁊ hoc ignorauit monasteriuꝫ. ff. de mino. l. verꝫ. §. si locupleti. Consulo tñ tradenti q̄ in tali casu sentiat ptem dāni. nec cū iactura monasterij velit locupletari. ⁊ caueat sibi tradens q̄ nisi ꝯuentus cōsentiat, nō tenet̄ monasteriū de ouibꝰ abbati vel celarerio. vel h̄mōi cū p̄dicto pacto datis: vel cum sil'r fm eundē Mo. vide de hoc. s. Depositū.

Septimo quero quid de his q̄ emunt oues vel boues a paupibꝰ. q̄s forte non h̄nt? R̄n. Monal. q̄ vbi quis emit a paupe vl' etiā a diuite h̄mōi aīalia: q̄ scit vel credit ipm nō h̄re: ⁊ q̄si iam tradidissꝫ ea: locat eidē ꝓ certa annua pensione: vsura est: vl' ad minus p̄sumendū est in fraudem vsuraꝝ fieri. Idē dicendū de illis q̄ scienter emunt fructus terraꝝ ab illis qui nō h̄nt eas. Si aūt sine fraude ⁊ bona fide fiat h̄mōi emptio. nō est dicendū emptoreꝫ peccare q̄diu durat bona fides. Hoc verū fm. s. Ber. si capitale stat ad periculū eius. q̄ tunc vera locatio est.

Octauo: pone. P. tradit in socidaꝫ. I. x. oues. et ipse. I. ponit alias. x. ac iterum pe. addit alias. x. ꝯ opas ⁊ expensas quas facit ipse. I. in alendis pecoribus. demum in fine anni eas equaliter diuidunt talis cōtractus licitus est.

Nono. Pone q̄. P. dat. I. in socidaꝫ. C. oues paciscēs secū sibi satisfacere de labore ⁊ expensis q̄s faciet ꝓ dictis ouibꝰ custodiēdis: hoc addito. q̄ dictus. I. de p̄dictis ouibꝰ stet ad terciā ptem lucri ⁊ dāni. talis quidē ꝯtcus licit' est: q̄. P. satisfacit. I.

de labore suo. ex quo patet q. J. nihil posuit in societa. nec opas. nec aliqd aliud: sz ꝓpter fructū seu lucꝝ obligat se ad soluendū terciā ptem omnium pdictaꝝ. Idez dōm si. P. tradit ipsi. J. c. oues paciscens secum q pdict⁹. J. de omib⁹ hēat medietatē in pncipio. in medio ⁊ in fine. ⁊ talis ɔ̄ctus licitus est. dummodo. P. fortuitum periculum retineat sibi.

Decimo. Pone q. P. tradidit. xx. oues. J. vsqz ad duos annos: tali ɔditiōe q dict⁹. J. teneat eās ⁊ eaꝝ fetus ⁊ fruct⁹ cum diligentia pascere ⁊ ꝯuare suis expensis. fetuū vo ⁊ fructuum eaꝝ medietatē ipse. P. fidelit̄ ɔsignare ⁊ dare atqz in fine termini ipsas easdem oues vl' alias q̄ eis occasione tpis extabūt ipsi eidem assignare. si vo ipse vel aliq illaꝝ aut ipsaꝝ fructus vel fetus culpa. aut dolo ipsius Jo. vel eius nūcij pierint vel deuastati fuerint ad damnū ipsi⁹. J. spectet. si vo diuino iudicio. vl' casu fortuito hoc euenerit ad ipm petꝝ hēat ptinere dūmodo ipse Jo. pdicto. P. de hmōi faciat plenā fidem. talis ɔ̄ctus vr̄ licitus. q2 satis vr̄ eq̄ ⁊ bona ɔditio vtriusqz.

Vndecio. Pone fm Bal. in. l. j. C. p socio. De di oues in sociedam ad q̄nquēnium ⁊ de ɔsuetudine est q in fine q̄nquēnij diuidant̄ oues ⁊ fruct⁹ eaꝝ. interim oues naturalit̄ pierunt. Nunqd rusticus ad aliqd obligat⁹ est mihi. Dicendum q in tali casu ɔtingere pt tripler damnū. Pmo ex natura. ⁊ in hoc casu: q2 fuissent pīture etiam penes me. nō restituere nō tenet̄ etiam si fuissent estimate Nam in ɔ̄ctib⁹ nō ordinatis ad dn̄ium trāsferendum. estimatio emptōꝫ nō facit. vt. ff. p socio. l. cū duob⁹. §. damna. ff. locati l. iij. ⁊ hoc p regulā traditam. ff. de ɔ̄he. emp. l. cū manusata. §. nemo. Secundo pōt ɔtingere tale damnūz ex fortuna. vn̄ si pierunt casu fortuito: cui resisti nō potuit. tex. dicit in pdicto. §. damna. q periculum est cōe. pinde si oues estimate erant. xx. lib. rusticus tenet̄ mihi restituere. x. Nam si nil restitueret: totū damnū vr̄ qz foret meū qd est ɔ̄. d. §. damna. q̄ dic q damnū est cōe. Et ex hoc patz q alit̄ iudicam⁹ de casu fortuito. alr̄ de casu naturali. Tercio ɔtingere pōt ex culpa. vn̄ si culpa rustici damnū illud supueniret: ipse ad emendā tenet̄ toti⁹. s. q̄ntitatis. q2 an̄ tp̄ns diuidende societat' oēs oues erāt mee: lz estimate tradite fuerīt. Si vo postq̄z oues eq̄lit̄ pnn debāt damnū interuenit rustici culpa. tūc non tenet̄ mihi nisi ad dimidiam pcij ptē. q2 in plus nō me dānificauit. Et ex his pz fm Bal. q si pdictū damnūz interuenit ex natura: ptinet ad tradētē. si ex fortuna ptinet ad tradentē ⁊ recipientez si ex culpa: ptinet tm̄ ad recipientē. hec san. Ber. Notandū tn̄ p declaratōe toti⁹ materie. q q̄n aīalia tradunt̄ in societate. tunc aliq̄n sunt aīalia grossa. vt boues ⁊ silia. aliq̄n minuta vt oues ⁊ hmōi. Si grossa. aliq̄n dātur inestimata aliq̄n estimata. Si iestimata. aliq̄n cū terra. ⁊ aliq̄n sine terra. Si inestimata ⁊ sine terra. aut factū est aliqd pactū: aut non. Pmo casu vr̄ q pactū sit ꝯuandū. C. de pac. l. si pascenda. dūmō sit tale qd arbitrio boni viri eq̄litatem ɔtineat ɔsiderata quātitate capitalis ex pte dantis. ⁊ estiatione opaꝝ ex pte recipientis. Nam in ɔ̄ctu societatis. s. p arbitrium boni viri vsari dz. vt q̄ plus societati ɔtulerit. vel pecunie. vel ope. vel cuiuscūqz alteri⁹ rei. ille plus de lucro recipiat. ff. p so. l. si nō fuerint. ⁊ in. l. in. posita.

Ideo inferunt̄ q̄dam q̄ōnes circa aīalia grossa ⁊ est. xij. in ordine. P. tradidit Jo. bouem ⁊ vitulū nutriendos vsqz ad annum. hac. s. ɔuentōe q in fine anni vendant̄. ⁊. P. ante oīa extrahat suum capitale. deinde diuidat̄ lucꝝ. Dico q in hoc casu duo st necīa ad hoc vt sit licit⁹. Pmū. q. P. retineat in se periculum fortuitū capitalis. Scdm q si aīalia min⁹ venderēt̄ q̄ fuerīt empta nō tn̄ ex hoc. J. teneat̄ ipsi. P. ad supplendū p capitali deficiēte. q2 tūc esset capitale saluum qd nō licet.

Terciodecimo. Pone. q. P. locat Jo. duos boues. volens q̄libet mense duas minas frumenti ⁊ retineret sibi periculū dictoꝝ boum. Rn̄. q talis locatio est licita: dūmō tn̄ sit lucꝝ qd rn̄deat vtilitati que pōt hn̄ de bob⁹: aliter illicita est. Naz si nulla vtilitas de bob⁹ adueniret. nil dare deberet. aliter meteret vbi non seminauit. quod vtiqz iniustū esset.

Quartodecimo. Pone q. P. locat. J. duos boues estimatos cū hac ɔditōe. s. q dictus Jo. laboret sibi cum dictis bob⁹ in anno. xij. bubulcas terre. ⁊ in fine anni boues vendi debeant. atqz. P. totum suū capitale pmo rehabere debeat. ⁊ Jo. hēre debeat medietatem lucri dictoꝝ boū. Quid iuris. Dicendum q talis ɔ̄ctus licitus est: si ipse. P. obꝯuat duo. Pmo. q retineat sibi periculum dictorum boum. Scdo. q ɔmittat ipsi Jo. se satisfacere de labore quem sustinebit in laborando terras suas. Et hoc ad arbitriuz boni viri. que satisfactio cōputat̄ in hoc q dat sibi medietatem boum. sz si nullum lucꝝ fieret de bob⁹. tunc. P. recompensare tenet̄ p expensis factis a Jo. de ipsa boum sorte. vno pdictoꝝ duoꝝ deficiente: contractus illicitus est.

Quintodecimo. An licitum sit locare boues ad laborandum ad quartam partem lucri ⁊ damni. Respond. q sic: dummodo locans boues laboranti ɔmittat competenter se satisfacturum p labore quem sustinet. siue fiat satisfactio de expensis factis ex pte dantis. siue de sorte boum si sibi non fuerit lucrum. al's ɔ̄ctus illicitus est.

Sextodecimo. Pone. P. tradit Joh. duos boues estimatos. xx. flor. vt cum eis laboret vsqz ad annum. tali vicz pacto q ipse Jo. teneat̄ fideliter eos nutrire expensis suis. atqz in fine anni pdictos boues. vel estimatiōem pdictam cum quarta pte lucri: si inde lucratus fuerit. vel tantū minus ipsa estimatione: quantum portat quarta pars damni si inde supuenerit damnum. teneat̄ ipsi. P. dare ⁊ ɔsignare. nunqd talis ɔ̄ctus licitus erit. Dicendū q talis ɔ̄ctus illicitus est. Erit aūt licitus si adderet̄ in pacto q si damnum aliqd sine culpa ipsius. Jo. aut nuncij eius interuenret. q ad ipm. P. integre ptineret: nihilomin⁹ tale damnum. P. a pdicto Jo. nō teneret̄ acceptare. nisi Jo. in rehee faceret de hoc plenā fidē. Aduertendū est ēt q pdi-

cta dñt intelligi ſm debitum eq̄tatis. Naz qđ deductis eſtimatõib⁹ opaꝝ ⁊ laboꝝ ipſi⁹ debitoris. ⁊ expēſis factis de bonis eiuſdē in bob⁹ ⁊ in opatõe coꝝ facta diligēti examinatõe ſupeſſe repit. id eſtimādum ac diuidendū eſt.

Decimoſeptimo. Pone ꝙ. P. tradit. J. vnam vaccaz. v. lib. eſtimatā. cū tali. ſ. pacto ꝙ ipſe. J. teneat eam ⁊ oēm ei⁹ fructū ⁊ fetū cū diligentia ſua re ⁊ cuſtodire ſumptib⁹ ſuis. fructūq; ei⁹ ⁊ fetū nō alienare ſine lnīa ipſi⁹. P. atz de fetib⁹ e⁹ ⁊ fructib⁹ ei⁹ ponib⁹ tñ ipſi. P. dare ⁊ cōſignare: donec ſit de dicto p̄cio integre ſatiſfactū. Deinde ſibi aſſignare dimidiū in futuꝝ de fructib⁹ ⁊ fetib⁹ talis vacce. ſi tñ vacca vel e⁹ fructus ⁊ fet⁹ culpa ipſi⁹ Jo. aut nū ei⁹ q̄cūq; mō pierint. ipſe. J. reſtimē teneat integre. Si āt diuino iudicio. aut fortuito caſu ſuperuenerit antedicta ptineat damnū ad ipm. P. Quid iuris. Dōm ſm opi. veriorē ꝙ ꝯtus talis eſt illicit⁹ naz euidenter appet ꝙ potior eſt ꝯditio locatoris q̄ ꝯductoris. q̄ poterit euenire ꝙ poſtq̄. P. ſuā ſortem recepit: vacca cū omni fructu ⁊ fetu pibit ⁊ ſic de omnib⁹ expenſis ⁊ labor ib⁹ habitis circa vaccā ipſe Jo. nihil hēbit. qđ iniuſtum eē videt.

Decimooctauo. pone. P. locat. J. duos boues eſtimatos. xx. flo. cū pacto ꝙ vbi ꝯſuetum eſt dare ꝑ duob⁹ bob⁹. xij. ſtaria frumenti: det ſibi ipſe Jo. viij. ita tñ ꝙ ſtet ad piculū tercie ptis boum. nunqd ꝯtus eſt licit⁹. Dōm ꝙ ſic. Si tñ ipſe ſatiſfacit Jo. de labore ſuo. ⁊ tunc licitum eſt ꝙ Jo. obliget ſe ad periculum tercie partis boum. Aliter non liceret.

Decimonono. pone ꝙ. P. locat. J. duos boues paciſcēs ſecum ꝙ det ſibi ſextarium frumēti q̄lib; mēſe: nec de piculo mentō ẑ facit. Quid iuris. dōm ꝙ ſi. P. vult capitale firmū: tūc vſura eſt. ſ; ſi intēdit fortuitum periculum in ſe ſuſcipere: tūc caſus licitus eſt. ſicut etiaz eodem mō licitū eſt agere inuectura eq̄. tunc inſup ſi morerent boues ꝑ Jo. iniuriam: eos ſatiſfacere teneret.

Vigeſimo. pone ꝙ. P. emit duas vaccas ⁊ eas tradit. J. ſub hoc pacto ꝙ eas paſcat. ⁊ cum eiſdē terram colat. ita tñ ꝙ ipſe. P. de primis fructib⁹ illaꝝ recipiat medietatem p̄cij eaꝝ. quo recepto medietas ipſaꝝ fiat agricole ⁊ medietas alia ſit ipſius P. ⁊ equaliter diuidant fructus. hoc addito ꝙ agricola annuatim det vnum ſextarium frumenti ipſi emptori. ſ. P. ꝓ eo ꝙ terram colit cum ipſis vaccis. ⁊ ſi moriant vacce equaliter communicent damnum. nunquid licet. Dicendum ꝙ contract⁹ licitus eſt. ſ; magis eſt ꝯtus locationis q̄ ſocietatis: quia locat vnam vaccaz que eſt ſua. ꝓ vno ſextario frumenti annuatim ⁊ ꝓ paſtu vacce ⁊ fetus eſt ipſe fetus. ſ; de alia nihil recipit: q̄ non ſua: ſed agricole eſt.

Quanto autem tempe durent hmōi ſocietates vbi al's pactum non ſit inter contrahentes. Aug. dicit ſe repeniſſe q̄dam iura extrauagantia inter extraordinaria. c. feudoꝝ. quoꝝ vnius rubrica dicit cōſuetudo ſocietatis iumentoꝝ. ⁊ ſic ſequit ad lrām in nigro. Si q̄s dederit iumentum iure ſocietatis ille qui accipit dz tenere ꝑ. v. annos ſ; nihil dictuz eſt de tempe. ⁊ omnes poledri dñt eſſe ꝯmunes. ⁊ illud qđ queſierint tempe triturationis. ⁊ in capite. v. annoꝝ ſepat ſocietas. ⁊ ille q̄ dedit dz hēre iumentum ante partem. ſ; ſi ille q̄ accepit dedit terciam. ſ. ptem p̄cij in emendo iumentum ſm glo. tūc iumentum ⁊ omnia ꝑtienda ſunt ꝑ medium. ⁊ ſi amiſerit iumentum culpa ſua: q̄ non cuſtodierit. emendare tunc dz. Et ſequit alia rubrica. Conſuetudo ſocietatis vaccaꝝ. Si q̄s dederit vaccam alicui vt hēret eam iure ſocietatis. ⁊ non dixerat de tēpore: dz eam tenere ꝑ. v. annos. ⁊ omnes vituli debent ꝑtiri ꝑ medium. ⁊ ille q̄ dedit vaccam dz hēre eam ꝓ capite ſaluo ſi nihil dictum eſt. ⁊ ille q̄ ſuſcepit non dedit de ſuo in p̄cio vacce. alioquin ſi partem p̄cij dedit: dicit glo. terciaz. ꝑ ea que dicta ſunt ſ. in iumentis. Sequit. Omnia dñt ꝑtiri ꝑ medium. Et ſi is q̄ accepit amiſerit vaccam culpa ſua. quia cuſtodem nō miſit: vel non bene cuſtodiuit. ⁊ ꝓpter hoc vacca amiſſa eſt. quia fures abſtulerūt vel lupus eam comedit: debet emendare ſocio ſuo. Cum vo dicta animalia ineſtimata dant cum terra. id eſt ꝙ quis dat animalia omnia. ⁊ terram: cū indubio: vt oſtenſum eſt: totum periculū animalium ꝑtineat ad dñm. poſſet dñs qui ponit boues ⁊ terram paciſci vt maiorem ꝑtem fructuum terre recipiat: cum ruſticus tñ opas ponit: niſi opa ruſtici ⁊ eius induſtria magis eſtimet: q̄ fructus q̄ venire poſſent ſimul ex bob⁹ ⁊ terra. quia tunc nō ſolum fructus terre eq̄s ꝑtib⁹ ꝑtiendi eſſent. ſ; etiam de ipſis ruſticus plus haberet. d. l. ſi non fuerint: ſm eundem. Si aūt dicta animalia eſtimata tradunt. tunc periculum caſus fortuiti inter ſocios eſt ꝯmune. l. cum duob⁹. §. damna. ff. ꝓ ſocio. ⁊ tenet Bal. in. d. l. ſi paſcēda. Aliqui tñ diſtingue re vident. quia aut eſt damnum fortune: ⁊ ꝓcedat qđ dictum eſt. Aut damnum nature. ſ. qđ ꝓcedit ex natura. ⁊ hoc ꝑtinet ſolum ad tradentē animalia. ſ; certe hoc iure ꝓbari nō videt: nec eſt rō diuerſitatis. imo cū melioramenta etiam naturalia hoc caſu ꝯmunicent. vt. d. l. ſi nō fuerint. ꝯueniens eſt vt ſimiliter pericula diuidant. Nec miꝝ ſi hoc caſu fit talis ꝯmunicatio. q̄ eſtimatio introducit emptionem etiam in ꝯtib⁹. in q̄b⁹ de ſui natura non transfert dominium. puta. in locatiōe. ff. loca. l. iij. niſi ſit aliud expreſſe conuentum. ff. de ꝯtrah. emp. cum manuſcra. §. nemo. vel niſi ex conſuetudine aliud inducat: cum. vt dictum eſt intelligit actum quod eſt conſuetum. l. q̄ ſi nolit. §. q̄ aſſidua. ff. de edil. edic. Dicta ergo eſtimatio introducit in dubio emptionem. ⁊ habet ꝑinde ac ſi ille qui dat dicta animalia mutuaſſet ſocio medietatem p̄cij. ⁊ ipſe poſuiſſet aliam medietatem. ⁊ communiter ab ipſis fuiſſent empta. Et ideo non mirum ſi q̄libet ꝓ rata de periculo tenet: quando ſine culpa alterius ſocioꝝ ꝓceſſit. al's illius ſolius erit damnū: cuius culpa ꝯtingit. vt in. d. §. damna. Circa fructus autem ⁊ tempus: quo ſocietas durare debeat. eadem dicenda ſunt q̄ ⁊ dicta ſunt in ꝓximo caſu q̄n ineſtimata tradunt. vt. ſ. ſemꝑ equalitas arbitrio boni viri ſeruet. vnde hoc caſu poſtq̄ q̄lib; ſocioꝝ ponit tantūdē reſpectu p̄cij animalium. q̄

estimata tradita sunt ꝛ socius rusticus plus ponit respectu opaꝝ ꝛ custodie. nō vr̄ ꝙ fruct⁹ p mediū diuidi debeat. Et ait dict⁹. d. Ang. de hoc als dubitare vidisse. ſꝫ putat arbitrio boni viri cōueniri. vt eq̄litas seruet̄. ꝙ si talis custodia ꝛ cura aīalīū quā ponit soci⁹ rusticus: fiat: aut fieri posset p īfantes aut puulos q̄ꝝ ope nō sunt in maḡ estimatōe licꝫ aliq̄ sint. tūc si aliquā vtilitatē ex aīalibꝫ pcepit plus rustic⁹ socius q̄ alius vt fimi et lutaminis q̄ verisilr̄ cū opa pastoris cōpensari pōt: iuste fruct⁹ eq̄liter diuidunt̄. Si vo pastoris opa quam ponit rusticus: aut poni facit sine aliq̄ sumpt⁹. puta. palearū feni ꝛ similiū excederet comoditatē lutaminis tūc vt eq̄litas seruet̄. iuste rustic⁹ ante ptē aliq̄d p pastoris opa recipe debeat q̄d equaleat ei q̄d plus ponit. d. l. si nō fuerint. al's si tradens aīalia vellet eq̄lē portionē videret̄ velle p̄ciū mutui facti socio de p̄cio medietatis sortis. ꝛ sic vsurā cōmittēt. cuꝫ q̄cq̄d accedit sorti vsura fit. xiiij. q. iij. plerique. Nec boc casu possꝫ q̄s p ꝯsuetudinē ꝯrā excusari in foro ꝯscie. cū iniq̄tatē ptineat. ꝛ socij dānū ꝛ iacturā ꝛ iuri fraternitatis nō conueniat: cum societas cōpat̄ l. vexꝫ. ff. p socio. Et si dicta aīalia estimata tradūt̄ cū terra ꝯuenit ꝙ dānū ꝛ lucrū sit cōmune. ꝛ fructus eq̄li pte diuidant̄. cū vnusq̄sq; ponat ptē animaliū q̄ cōicata sīt p estimatiōnē vt dictū ē. ꝛ vnus ponat terrā ꝛ alius equalentes ponat operas sm eundē. Quo vo ad aīalia minuta. q̄ū sup ipsis societas ꝯbit. Dicendū ꝙ obseruāde sīt cōuētiones ꝛ cōsuetudines arbitrio boni viri cōuenientes sm modū ꝛ formā circa aīalia grossa s. positos pe adē iura. nisi ꝙ circa animalia minuta vr̄ societas posse breuiori tpe finiri. puta spacio triū ānoꝝ vt statim patebit. si vo nulla appareat ꝯuētio seu ꝯsuetudo reperiunt̄ scripta aliq̄ iura extrauagātia in fine vsuū feudoꝝ q̄ꝝ vnū sic incipit. Rica sm. d. Ang. Consuetudo societatis capraꝝ. Nigrum sic sequit̄. Si q̄s dederit caprā aut pecudeꝫ iure societatis. Ille q̄ accepit dꝫ tenē p tres ānos ꝛ in vnoquoq; anno dꝫ dare p capra. xij. formaticos bonos ꝛ optimos p pecude sex. ꝛ medietas captoꝝ ꝛ agnoꝝ cōis dꝫ esse ꝛ medietas lane. ꝛ ille q̄ dedit caprā: aut pecudem ām ptē dꝫ eā hr̄e. ꝛ si ille q̄ accepit dedit terciā: tūc oīa ptienda sīt p mediū. ſꝫ si ille q̄ accepit amiserit culpa sua. q2 eā nō custodierit vel pecorile non bene clauserit. dn̄o tūc emēdare dꝫ. ꝛ vt dictū ē bonos formaticos dare dꝫ. s. nō q̄de de vna mūctura. q2 si dedit tm̄ vnā pecudē vel vnā caprā. nō dꝫ nubi dare talē formaticū q̄lis p̄t fieri de vna munctura tm̄ ſꝫ tres aut q̄tuor muncture insimul mitti debent vt boni⁹ formatic⁹ inde fiat. ꝙ si dedit alicui xx. aut. xl. pecudes aut totidē capras. dꝫ ne mittē vnā muncturā simul ꝛ facere formaticum de tota mūctura. Certe nō. ſꝫ medie estimatōis. ita ꝙ nō fraudet̄ q̄ dedit nec q̄ accepit. Sꝫ si agni vel capti nati nō fuerint de vna aliq̄ capra vel pecude non dꝫ dare nisi medietatē formatici: q̄nc dar̄ēt si nati essent agni vel capti. Sequit̄ alia rubrica. Cōsuetudo societatis porcaꝝ. Si q̄s dederit porcā alicui iure societatꝫ ꝛ nō fuerit dictū de tpe tūc is q̄ accepit dꝫ eā tenē p tres ānos ꝛ oēs porcelli q̄ nati fuerint ptiendi sīt p mediū in vnoquoq; āno vel si placuerit dn̄o rei q̄ accepit tenē vsq; in capite triuin ānoꝝ debent oīa ptiri p mediū. eciā porcellos natos de porcellis. ꝛ cū porca facit porcellos. dꝫ dn̄s facē adiutoriū ei q̄ accepit ꝛ non dꝫ q̄ accepit dare terciā aut incōtrū. Et si amiserit culpa sua q2 porcellos nō bene clauserit vel custodē cū porcis non bene miserit. dꝫ dn̄o emendare vel casum amissionis dn̄o dicē. Itē aliq̄ū aīalia feminini generꝫ tradunt̄ ad opiendū ab aīalibꝫ mascul' alteri⁹ q̄ casu si appareat ꝯuentio seu ꝯsuetudo q̄ nō discrepet a iudicio boni viri. seruāda ē. vt sepissime oīsum ē. ꝙ si hec nō appareāt. sup hoc ē vna de p̄dictis extrauagantibꝫ sm. d. Ang. cui⁹ rubrica ē talis. Cōsuetudo societatis iumētoꝝ. Si q̄s dederit iumentā coopienda equo alicui⁹. oēs poledri debēt eē cōes nati in illo āno de iumētis illis ptiendiq; sunt sm ꝯsuetudinē. ꝛ ille cui⁹ sīt iumēta dꝫ ptiri poledros admittē illi electōnē cui⁹ ē equ⁹. vtꝝ velit accipe poledrū an accipe ptē p̄cij. Itē aliq̄ū tradunt̄ aīalia et nec apparet q̄uo: p̄sertim defunctis iā p̄ncipalibꝫ ꝛ tūc seruāda esset ꝯsuetudo. cū illud q̄d ē cōsuetū int ptes videat̄ actū. ff. de edil. edic. l. q̄d si nolit. §. q2 assidua. ꝛ de aq̄ pl. ar. l. si p̄us. §. recte placuit. Si aūt de cōsuetudīe nō apparēt. tūc sm. d. Ang. in dubio p̄sumeret̄ ꝯct⁹ innoīat⁹. p q̄ dar̄et actio p̄scriptis v̄bis. Et in hoc eadē essent s̄uanda q̄ s. dicta sīt de societatibꝫ ac si esset ꝯcta societas. Ego puto ꝙ ex q̄ nō apparet q̄d actū sit. ꝛ remanet indeterminatū: totū d̄beat reduci ad arbitriū boni viri. ex̄ de of. del'. de causis. ꝛ. ff. p socio. l. si nō fuerit. Cui arbitrio ꝯuenit q̄ vnicuiq; det̄ sibi debitū ff. de iu. ꝛ iur. l. iusticia. §. iur̄ p̄cepta. Et ꝓpterea ꝙ tradēs aīalia ista recipiat cū oībꝫ fructibꝫ ꝛ accessionibꝫ: illis exceptis q̄ sine culpa recipiētis depdita sīt. cū dicta aīalia fuerint tradētis nec appareat ꝙ coꝝ dn̄iū in aliū trāstulerit. ar. l. fruct⁹. ff. de rei ven. Sꝫ receptori aīaliū fiat cōgrua recōpensatio iux̄ exigentiā sumptuū ꝛ laboris sui. ꝛ hoc actōnē mādati. ex q̄ p mādatū siue impositionē dn̄i aīalia gubnāda suscepit. ff. man. l. j. vel saltē actōe ī factū siue p̄scriptis v̄bis. ff. de p̄scrip. v. l. ij.

Usura.iiij.

scꝫ de restōe vsuraꝝ. Qualit̄ vsurari⁹ ꝯpellit̄ restituē. Rū. sm Ray. si ē public⁹ cōpellit̄ p diuersas penas iur̄: q̄s hēs s. Restō. ix. Itē oīs vsurarius pōt cogi ad restōnē p excōicationē. ex̄ eo. q̄ñ. Itē tcio mō ꝯpellit̄. q2 si vsurari⁹ r̄petat ab aliq̄ vsuras repellit̄ p exceptōꝫ donec ꝛ ipē r̄stituerit vsuras. vl̄ fecerit posse suū. ex̄ eo. q2 frustra. ꝛ eisdē modis cōpellunt̄ heredes. ex̄ eo. tua. ꝛ. c. Michael.

Quid si q̄s repetat vsuras ꝛ excipiat̄ ꝯ eū ꝙ ipē nō restituit vsuras q̄s extorsit. ꝛ ille r̄ndet se eē paratū restituē si sit q̄ petat: q̄uo ꝓcedet iudex ecclesiasticus. Rū. sm Gof. faciet p̄conizari ꝙ q̄cūq; soluit tali vsuras veniat ꝛ ostēdat et satisfaciet ei. et si nō veniat aliq̄s ꝓcedet prior petitio. si veniant ꝛ ꝓbent fiet eis restō. Nec sufficit in hoc casu dari pignora vel cautiones. ex̄ de re iudi. cū aliquibus. Et intellige nisi magna causa forsan intueniat vi

dicit Hosti. et Inno. in. c. q2 frustra. ex͂ eo. ꝙ si is a quo accepit vsuras nõ sit supstes nec eius heres: mãdabit iudex pauperibꝰ erogari. ex͂ eo. cũ tu. Et postq̃ hoc factũ fuerit petitio ꝓcedet. al's nõ. Et idẽ dicendũ si viuat. ꝗ nescit̃ vbi sit. vel si scit̃ et ad eũ mitti non põt. tũc sitr̃ dec̃ pauperibꝰ nisi speret̃ de ipsiꝰ aduẽtu. tũc eni͂ pecunia cõsignabit̃ ꝛ deponetur. et ꝓcedet ꝓor petitio. ꝛ hec intelligẽda sunt fm̃ Jo. de vsurario notorio.

Quid si debitor iurauit soluere vsuras. Rñ. fm̃ Ray. põt denũciare ecclesie monitione ꝓmissa. vt ꝯpellat illũ ad relaxandũ iuramẽtũ. vel si vult soluat vt satisfaciat deo de iuramẽto ꝛ postea poterit repetẽ. ex͂ de iureiur̃. ex administratoꝛis. ꝛ c. debitores ꝙ si iurauit nõ repetẽ dico ꝙ non repetet directe ꝓpt iuramẽtũ. ꝗ indirecte bene repetet. s. denũciando ecclesie crimẽ illiꝰ vt sic ad satisfaciendũ cõpellat eũ. Si vo iurauit ꝙ nõ denũciaret ñ tenet iuramẽtũ cũ sit illicitũ. vtpote ꝯ ꝓximi salutẽ. vñ hoc nõ obstante poterit denũciare. ex͂ eo. c. tuas. ꝛ de iureiur̃. quẽadmodũ. Idẽ Jo. addẽs ꝙ si etiã iurauit debitor nõ repetẽ nec recipere vsuras. nihilominꝰ debet cogi ad restõnẽ. ꝛ erit pecunia pauperibus eroganda.

Quero de. q. notabili. vtrũ bona vsurarioꝝ sint tacite obligata ꝓ vsuris restituẽdis. Rñ. glo. in. c. tua. ex͂ eo. vr̃ velle ꝙ sic. ꝗ Jo. an. in. c. ij. ex͂ eo. li. vj. ꝛ Jo. in. d. c. tua. dicũt hoc nullo iure ꝓbari. Idẽ Fed. Nec in aliq̃ facit tex. cũ tu. ex͂ eo. sup q̃ se fundant tenẽtes aliã opi. Nã ibi nõ dr̃ ꝙ agat̃ hypothecaria seu reali actõe sup illis possessionibꝰ. ꝗ tñ dicit ꝙ possessiones debẽt vendi. Et ideo dicit Panor. in. d. c. cũ tu. ꝙ vbi bona vsurarioꝝ puenerũt ad aliquẽ ex titulo oneroso: nõ pñt vendicari per debentẽ recipe vsuras. Sed si possessiones empte ex pecunia feneb̃a puenerũt ad terciũ ex cã lucratiua: tũc ꝑ officiũ iudicis poterũt vendi. nõ aũt eo respectu ꝙ possessiones sint obligate. ꝗ ex q̃dã equitate. q2 ex q̃ res mea vel mihi debita puenit ad te ex cã lucratiua: tu teneris restituẽ. l. si et me ꝛ ticiũ ff. si cer. pe. ꝛ sic põt saluari glo. in. d. c. cũ tu. in q̃ tñ distinguit int̃ cãm lucratiuã et onerosam. Et Panor. in. d. ca. tua dicit ꝙ cõis opi. antiquoꝝ fuit ꝙ bona vsurarioꝝ sint tacite obligata. ꝗ moderniores cõiter tenuerũt oppositũ. Et ideo Jo. in. d. c. tua. cõcludit nobilit̃ ꝙ ille ad quẽ bona vsurarioꝝ puenerũt titulo singulari. siue ex cã lucratiua siue onerosa. nõ põt molestari sup illis bonis etiaz pro vsuris restituẽdis. al's multi illaquearent̃. ꝗ in bonis emptis ex pecunia vsuraria põt ꝓcedẽ illa distinctio. an ex cã lucratiua vel ne. Et hec opi. vtrẽ fert. d. an. fuit al's in facto seruata. nec curandũ de cõi opi. antiq̃ꝝ. ex q̃ iure nõ ꝓbat̃. Et dicit panor. hoc dictũ esse notãdũ ꝙ licite iudicat̃ ꝯ cõem opi. doc. et etiam glosaꝝ quãdo illa opi. cõmuniter nõ ꝓbatur iure. Et hodie põt dici ꝙ ista sit cõmunis opinio.

Et ꝑ p̃dicta soluit̃ alia. q. Quid si hereditas nõ sufficiat ad oẽs vsuras. An debeat satisfieri ꝑ heredes ꝓmo venientibꝰ. An fiet satisfactio ꝓ rata vnicuiq̃ꝫ tangente. Glo. in. d. c. ij. recitat opinionem Guil. qui tenuit ꝙ fiet ꝓ rata. Ipsa tñ sentit ꝙ hñi debet tpis ꝯsideratio. vt sic q̃ prius soluit vsuras: recipiat qd̃ suũ est integralit̃. ꝛ sic de singulis successiue fm̃ regulã. Qui prior ꝛc. Sꝫ Lau. de ridol. dicit ꝙ tota vis huiꝰ. q. pendet: an bona vsurarioꝝ sint tacite obligata vel ne. Nã tenẽdo ꝙ sint tacite obligata vt voluit dicta glo. dꝫ hñi tpis ꝯsideratio vt sic q̃ prior prius satisfiat. Si aũt tenet̃ ꝙ bona nõ sũt tacite obligata. tunc fiet satisfactio ꝓ rata. Idẽ dic in similibus.

Et ex p̃dictis inferunt̃ quedã cõclusiones. Prima ꝙ heredes vsurarij tenent̃ ad restituẽdũ vsuras nõ insolidũ. ꝗ fm̃ hereditarias portiones. vt si vnus hꝫ duas ptes hereditatis: tenet̃ ad duas ptes vsuraꝝ. et si tres. tenet̃ ad terciã ptẽ. Et hoc nõ est spãle in heredibꝰ vsurarij. ꝗ idẽ est regularit̃ de q̃buscũq̃ꝫ heredibꝰ. q2 actões cõpetentes ꝯ defunctũ diuise sũt in heredes ꝓ portionibꝰ hereditarijs. l. j. ꝛ. ij. C. de ac. here. Scd̃a ꝯclusio fm̃ glo. in. d. c. tua. ꝙ altero heredũ effecto nõ soluẽdo. alter põt cõueniri in totũ. Sꝫ panor. dicit ꝙ ista cõclusio ẽ falsa. q2 fundata sup opi. dãnata. Si eni͂ bona vsurarij nõ sũt obligata vt dictũ est. q̃liꝰ heres nõ tenet̃ insolidũ. altero effecto nõ soluendo. Doc. tñ cõiter illam ꝯclusionẽ tenẽt. Et dicit. d. An. ꝙ ista ꝯclusio p̃t practicari fauore aĩe. vt sic liberet̃ faciliꝰ aĩa defuncti ex integra satisfactõe. tñ de rigore iuris nõ vr̃ conclusio vera. Et Jo. cal. dicit ꝙ si diuisio fuisset facta int̃ heredes: tũc alter nõ cõueniret̃ in solidũ. puta q2 creditores receperũt portionẽ vniꝰ ext̃ iudiciũ vel cõuenerũt eũ sup pte sua tñ. qd̃ est notandũ. Et tenẽdo opi. glo. et scd̃am ꝯclusionẽ ꝯ positã: posset inferri t̃cia ꝯclusio. ꝙ etiã si alter heredũ esset soluendo: posset vnꝰ cõueniri insolidũ in q̃tũ sufficiũt bona ad eũ deuoluta si agẽt̃ hypothecaria. Et vt dictũ ẽ opinio glo. esset practicãda. tũ non esset absolutio denegãda si heres nollet satisfacere nisi ꝓ parte sua.

Nunq̃d aũt si bona defuncti nõ sufficiant ad vsuras restituẽdas heres teneatur de suo. Rñdit panor. in. d. c. tua. de mẽte Jo. ꝙ lꝫ heres in foro ꝯtentioso teneat̃ si nõ fecit inuẽtariũ: in foro tñ aĩe nõ tenet̃ vltra vires hereditarias. Et panor. facit regulã generalẽ ꝙ nullo casu ĩ foro aĩe tenet̃ heres vltra vires hẽditarias. q2 talis lex ẽ fundata super ꝓsumptõe. ꝗ in foro aĩe de oĩbꝰ credit̃ cõfitẽti. Itẽ q2 in foro aĩe non hꝫ locũ solutio pene. vt dicit glo. singular̃. xij. q. ij. fraternitas. Nec ob. dictũ doc. ꝙ lex cõdita ab hñte ptãtẽ nõ ꝯtinẽs manifestã iniq̃tatẽ dꝫ fuari etiã in foro aĩe. q2 dꝫ intelligi qñ non cessat rõ leg̃ in foro aĩe: seu qñ est eadẽ rõ ĩ vtroq̃ꝫ foro. Al's secus.

An autẽ heres teneat̃ ex delicto defuncti. ꝛ an heres in aliquo casu teneat̃ insolidum. vide supra Hereditas.

Quid de illo q̃ sponte se obligauit ad restõnem vsuraꝝ credẽs bona vsurarij ad hoc sufficẽ cũ nõ sufficiãt. Rñdit. S. Ber. ꝙ tenet̃ ad oĩa: si se indistincte obligauit. q2 forte aliꝰ obligasset se ꝓ toto nisi ipse fuisset. et sic. q2 dedit dãnũ creditoribꝰ qd̃ nõ incurrissent sine suo facto ideo tenet̃ etiã ĩ ꝯscia

secus aūt si explicasset verbis nolle se obligari: nisi in q̄ntū de bonis vsurarij ad eum deuenerunt. nec sufficit ꝙ hec tm̄ aīo intelligat nisi exprimat vel his Lau. aūt de ridol. dicit fm̄ Lap. et quosdā alios: fideiussorē vltra vires hereditarias nō teneri etiā si se ꝑncipalē ꝯstituisset. Idē Pau. de elea. Et hoc habita rōne a tp̄e cautōis ꝑstite. q: si tp̄e cautōnis ꝑstite erat debitor ꝑncipalis soluēdo. dato ꝙ eius facultates postea sint exhauste alit q̄ ꝑ restōnem vsurarū: nihilominꝰ remanebit fideiussor obligatus ad oīa. Licet eīm exceptio inopie ꝓsit ꝑncipali nō tm̄ fideiussori. ꝙ si tp̄e cautōnis ꝑncipalis non erat soluēdo: fideiussor nō obligat vltra vires ꝑncipalis. Tm̄ idem Lau. fm̄ dicta Pau. distinguit inť fideiubentē ꝓ cauente seu se obligāte ad restitutionē vsurar̄ fm̄ formā. c. q̄q̄. de vsur. li. vj. vt euadat canonicas penas. et fideiubentē ꝓ cauente seu se obligante ad restōnē vsurar̄ ex alia causa vt ꝑmo casu nō teneat fideiussor vltra vires. quia nec vltra vires restituere vel cauere tenebať ꝑncipalis. vt. d. c. q̄q̄. In scdo vo casu secus. q: ꝑncipalis obligatus ē insolidū. licz habeat exceptionē inopie vel similē. q̄ quidē exceptio vtpote. ꝑsonalis nō porrigiť ad fideiussorē. Et hec ē optima distinctio. q̄ reducit opiniones q̄ videnť cōtrarie ad cōcordantiam.

Utrū in vsura transferať dñium. Rñ. fm̄ Ol. sic: cū et oīs voluntaria datio faciat transferre dominiū. Nā vsure danť voluntate cōditionata. s. q: potius vult aliqs vltra sortē dare q̄ mutuū nō accipere. et hanc ptē tenet glo. xiiij. q. iiij. si qs vsura. Idē tenet glo. in. c. michael. ext. eo. Idē Inno. Idē S. Ber. Et ꝓ hac opi. facit. quia qū traditio hz cōsensum dñi tradentis transferť dñium. vt. l. cōtractus. iuncta glo. C. de fi. instru. et in. l. multū C. si qs al. vel sibi. et notať in. l. traditionibꝰ. C. de pac. Et lz tradat voluntate coacta: pura volūtas est sufficiēs ad trāslationē dominij. Licet cōpetat repetitio. l. si mulier. ff. qd̄ me. cā. Aliq̄ tamē circa hoc distinguunt. ꝙ aut res habite ex vsuris sunt q̄site ꝑ pactū legis cōmissone. i. ꝙ nisi solvať debitum infra certū tp̄s pignus ꝑdať: aut nō. Pmo casu nō transferť dñium. q: hoc pactū reprobatur in pignore. C. de pac. pig. l. fi. Et ideo ex eo nō pōt transferri dñium. q: qū aliqd ꝓhibeť et omne illd qd̄ venit ex eo. vel ob id. l. nō dubiū. C. de legi. vnī accipiens res hmōi semp ad restōnē teneť. cū rem aliená accipiat. Et hoc casu pōt ꝓcedere opinio tenentiū ꝙ in vsura nō trāsferť dñium. Scdo casu qū res nō sunt quesite ꝑ pactuz legis cōmissone. si vsurariꝰ est soluēdo: nullatenꝰ ad restōnez teneť. q̄ ab eo rem accepit etiam titulo lucratiuo. Vide tn̄ ad p̄dicta ꝙ notat Bar. in. l. si fundū. C. de pig. ac. vbi ex illa. l. cōcludit ꝙ pactū legis cōmissone vel sibi silē. Ex postfacto in pignoribꝰ nō reprobať. sz ꝑ̄tate sic. Rō est q: tp̄e q̄ ꝯhiť debitū: debitor faceret quicq̄d creditor vellet in mundo vt hēret pecuniā. ideo lex voluit vt nō valēt tale pactū vt pignꝰ hēet in solutū ꝓ debito. Sed qū ex postfacto debitor facit creditori tale pactū. tūc cessat rō. ideo valet. Et idē Bar. in. d. l. fi. dicit ꝙ aut apponiť pactuz ꝙ debito nō soluto ad tp̄s pignꝰ sit tuū ꝓ debito. ꝛ istō ē pactū legis cōmissone. qd̄ reprobať in. d. l. fi. Aut apponiť ꝙ pignꝰ sit tibi emptū iusto p̄cio. ꝛ istō nō est pactū legis cōmissone. ꝛ in eo cessat eīs captatio et deceptio. et valet. vt. l. si fundus. § fi. ff. de pig. Quidā tm̄ cauti feneratores boni. ex consilio ipsor̄ antiquor̄ doctor̄ et aduocator̄ faciebant fieri instrumenta isto modo. Si pecuniā ad tempus nō solues. sit fundus mihi emptus iusto precio. declarando arbitrio talis et talis. quos ex nunc eligimus in arbitratores ꝛ bonos viros. Et tene menti. q: est pulcrū ꝯsiliū. Et ꝯcludit Bar. ꝙ pactū legis cōmissone non valet ab inicio. Secus ex postfacto. Et dicit ꝓpter hoc se reprobasse qddā consiliū. hec Bar.

Et per p̄dicta potest solui questio quotidiana: An liceat emere huiusmodi pignora a p̄dictis vsurarijs. Et tenendo pmā opinionē. ꝙ transferatur dominiuz. tunc liceret. Tenendo vo aliam opinionem tunc nō liceret. Et Archi. flo. dicit ꝙ quia ista materia non est vsquequaqz clara: nemini consulendum est vt faciat. postfactum vo non est condemnandus. Et hoc nisi pignora essent res furtiue vel rapte vel sacre, que pignorari non possunt.

Usura. v. scilicz in cōtractu pignoris.

Pmo querit. vtrū tenens aliquaz rem pignoratam teneať eam restituere cum fructibus si soluiť capitale ꝓ quo res fuit pignorata. Rñ. fm̄ Ri. in. iiij. di. xv. ꝙ sic. Si aūt de fructibꝰ sortē recepit: teneť pignꝰ restituē sine solutōe aliaz recepto hoc qd̄ sibi debeť ꝓ laboribꝰ et expensis. Con. Monal.

Scdo q̄ro: Pone ꝙ q̄s pignorat equum ꝓ mutuo et soluit cibaria eius ꝛ ille cui pignoratꝰ est vtiť equo et equitat ad negocia sua vel dat ad vecturā an sit vsura. Rñdit Monal. ꝙ sic. Idē de veste ꝛ similibꝰ quibꝰ vtitur ad vtilitatē suam et alterius damnum.

Tercio q̄ro. q̄d si quis hz equū ociosum quē locare nō velit. ꝛ pignorat eū alicui a quo mutuū accepit: ac ea ꝯditōne vt pascat equū et eq̄tet. tm̄ sine grauamine et piculo eq. an sit vsura. Rñdit Monal. ꝙ nō. lz ali q̄d accipiat vltra sortē. q: non ꝯuat ꝓximū. imo iuuat: cū pascēdo. Itē in hmōi casibꝰ ꝯsiderandū est vtr̄ ꝑter mutuū pares sint vtilitates hincinde. ꝛ si pares iudicanť circūscripto mutuo. nō est vsura. Idē de eo q̄ pignorat domū mutuanti q̄ inutilis est sibi. q: nō vult eā locare ꝛ mutuans custodit domū a ruina ne destruať ꝛ nō valet argumētū. Iste hz vsum eq̄ ꝑter sortē. ḡ est vsurarius. dz eīm addi. ꝛ ꝓ vsura nō facit cōpensationē et hoc est falsum. q: pascit.

Quarto quero. Utr̄ recipiēs domū in pignꝰ ꝓ qua mutuat. C. vsqz ad annum: licite possit pacisci ꝙ si ille non reddat suā. C. in termino p̄dicto: domꝰ illa intelligať vendita ꝓ dictis. c. Rñdit S. Ber. ꝙ pensari debet valor domus ꝛ q̄ntum excedit p̄ciū. Debet etiā ꝯputari si creditor recepit

usūfructū de dicta domo: quē si accepit iudicari n̄ oȝ in aliq̄ dānificat⁹. imo s̄m aliq̄s nō tm̄ domū restituē tenet. s̄ etiā dictos fruct⁹ pceptos reddere vel in sortē cōputare. si tm̄ dānificaret de pecunia sua posset petē interesse. si vo creditor sine ille q̄ mutuauit n̄ recipit fruct⁹ de domo illa cū supfluitas valor̄ dom⁹ cedat ī penā debitor̄ sine ei⁹ q̄ mutuū accepit. p̄supposito ꝙ bona fides in ꝯctu interuenerit. q̄r videlicet creditor dū mutuasset credebat illū esse solutur̄. q̄r pfecto si hac intētōne mutuasset credēdo. videlicet illū nō esse solutur̄. vsurarius esset. si aūt credebat illū eē solutur̄ tūc possz lucrifacē domū. Nā hec pena in ꝯctu apponit. vt metu pene debitū certo die soluat̄ qd̄ quidē licet. extra de arbi. dilect. Con. Mo.

Usura.vj.

In ꝯctu pmutatōis. Primo q̄rit̄. Utrū ars cāpsoria sit licita. R̄n̄. s̄m Ale. de aleran. ꝙ hec ars necessaria est ad vtilitatē pegrinātiū. τ alior̄ q̄ circuiunt diuersas regiones τ ad cōmutationē rerū: sine q̄ nō est vita humana. Rer̄ enī commutatio necessaria ē q̄ comode fieri nō pt sine nunusmate. Non enī in diuersa loca τ remota portari pnt res comode ad pmutationē faciendā. Et ideo necessaria fuit numisma τ ars cāpsoria ꝓpter diuersitatē numismatū. hec aūt cōmutatio artis cāpsorie nō hȝ rōnē mutui. q̄r nō sꝑat lucr̄ ꝓꝑ dilationē tpis nec iter̄ cāpsori reddit̄ res eadē spē vel numero. q̄r dat monetā vni⁹ generis τ recipit alteri⁹. puta. dat turonēses τ recipit bononiēses vel econuerso. nec potest dici emptio vel venditio proprie: quia emptio vel venditio consistit in rebus appreciabilibus. q̄rū pcia mēsurant̄ τ deīminant̄ numismate. hoc aūt gen⁹ fit in cōmutatōe sola numismatū diuersor̄ gener̄. τ ido nō ē emptio τ vēditio. s̄ simplicit̄ pōt dici pmutatio. pmutatio enī dr̄ vno mō generalit̄ q̄n aliq̄d dat̄ loco alteri⁹ τ sic cōphendit oēm cōmutationē. Scd̄o mō dr̄ q̄n res deīminata ad vtilitatē vite datur ꝓ alia re deīminata. Et hoc mō deīminat̄ de pmutatōe in iure canonico. vt q̄n cōmutat̄ p̄benda cū p̄benda vel hmōi. Tercio mō dr̄ pmutatio magis deīminate numismatū pmutatio. Et hoc mō ars cāpsoria dr̄ pmutatō Con. p̄dicens. ff. de may. in. iiij. dicens ꝙ sicut ars mercationū facta legitime ē vtilis τ sicut mercatores sūt valde vtiles. q̄r aliq̄ habent̄ ī vna regione q̄ nō in alia ita pecunie pmutatores seu cāpsores. q̄r vna moneta currit ī vna regione τ nō ī alia. vnde ꝓ suo labore aliq̄d pnt lucrari licite.

Scd̄o q̄ro. q̄re cāpsor pōt recipe lucr̄ pmutādo ꝯbigra. strinlēgus ī anglia valȝ q̄tuor turonēses τ nō plus. Pone ꝙ cāpsor ꝓ cōmutatōe strinlēgor̄ ad turonen̄. aliq̄d accipit vel ecōuerso. an liceat cū nō laboret plus q̄ȝ vsurarius. R̄ndit idē Alex. ꝙ numisma hȝ duplicē cōmutationē. Unā ex nā rei sine ponderē mā. Aliā ex deīminatōe leḡ positiue ex q̄ accidit ꝙ freq̄nt̄ aliqd̄ numismat̄ gen⁹ in aliq̄ loco nō tātū valet q̄ntū valorē dedit illis lex positiua. τ idō q̄n cāpsor aliqd̄ gen⁹ numismat̄ accipit n̄ s̄m deīminationē τ ipositionē legis. s̄ s̄m estimationē ponderis τ materie. τ aliud gen⁹ dat s̄m estimationē τ ipositionē legis τ fit ibi recōpensatio et eq̄litas inī datū τ acceptū. cōparādo valorē numismatis dati. qd̄ valet s̄m estimationē leḡ ad valorē numismat̄ accepti. qd̄ valȝ tātū s̄m naturā rei ad pond⁹ fuat̄ ibi iusticia silis illi q̄ est in emptionib̄ τ vēditōib̄. q̄r recōpēsatio fit h̄ p maiorē τ āpliorē vtilitatē dati apd̄ accipiētē a cāpsore ꝙ rcepti ab eo

Tercio q̄ro. Pone q̄s dat̄ marcā argēti ꝓ alia marca argēti soluēda τ recipiēda certo tīmino. vtr̄ iste cōmittat vsurā. R̄n̄dit Alexan. de alex. ꝙ aut verisilit̄ scit̄ ꝙ marca sit plus valitura tpe solutōis vt puta. si q̄s det marcā argēti ꝓ alia recipiēdā tali tpe q̄ magis req̄rit̄: multū ꝑsumit̄ ꝯ sic mutuantē ꝙ q̄rat lucr̄ rōe tpis. Pōt etiā in hoc casu τ silib̄ fieri distinctio s̄. posita. Usura. j. ꝟ. Venditio fructus. An. s. mutuauit soluȝ ob seruiciū. An. s. erat fuatur⁹ vel nō τc. τ an auferat libertatē debitori se liberādi vel nc. τ an verisilit̄ dubitet̄ vtr̄ res plus vel min⁹ valeat tpe solutōis. nā tūc possz excusari rōne dubij. Idē iudiciū ē q̄n spēs ꝓ spē. puta grānū ꝓ grano. viuū ꝓ vino. oleū ꝓ oleo ad certā mensurā datur. Con. Monal.

Quarto q̄ro. Aliq̄s hn̄s sp̄alē pecuniā: quā timet futuro tpe minorādā suo p̄cio s̄m statuta leḡ positiue vel dn̄i terre. an liceat sine vicio vsure mutuo dare dictā pecuniā. hoc pacto vt sibi reddatur in eq̄li p̄cio i q̄ ē cū ab eo dat̄. R̄ndit Ale. de ale. vr̄ mult̄ ꝙ n̄. Aliȷ dāt ꝙ sic. q̄r aliō ē in mutuo sꝑare lucr̄. aliō ē vitare dānū. pmū n̄ pt fieri sine iniuria dei: nec sine iniuria pxi. Qui āt euitat dānū de oīn iuriā nō facit cū hoc nulla lege ꝓhibeat̄ nec pxio fit iniuria. q̄r nō ledit ꝓximū suū q̄ euitat dānū suū In ꝓposito aūt si mutuās maḡ q̄rit vitare dānū suū q̄ȝ hr̄e lucr̄: debitor aūt nihil min⁹ accipit tpe mutuatōis q̄ȝ reddē teneat̄ nec erat verisilē pecuniā esse min⁹ valiturā q̄ȝ valebat tpe mutui. q̄r vilificatio hui⁹ pecunie nō accidit rōe dilatōis tpis. s̄ ex volūtate legislatoris. vide s̄. Restō. v. vbi hēs multa singularia de hac materia. vide tn̄. q. quant format Lu. ro. in suis singularib̄ de magno mercatore q̄ scit de ordine dato ī ꝯsilio ꝙ cras min⁹ valebit frumētū τ ille vēdidit: nō notificādo emptoribus de ordinatōe p̄dicta. Et dicit ꝙ ꝯ̄hētes pnt agē ꝯ mercatorē illū ad interesse s̄m Guil. p. l. fraus τ. l. ꝯ legē. ff. de legi. Placet Bar. in. l. q̄ro. ff. de ac. emp. τ Bal. in. l. ij. de pi. τ co. rei ven. ꝓ hoc tex. in l. si vina. ꝟ. plane. ff. de pi. τ co. rei ven. τ ibi sic dr̄. Plane si intelligēt vēditor nō duraturā bonitatē vsq̄ ad diē q̄ tolli debēt: nec āmonuit emptorē. tenebit̄ hec ibi. Hec tn̄ lex iudicō meo par̄ facit ad ꝓpositū. nā loq̄t̄ de vino disposito ad corruptōem τ sic nō hȝ suā bonitatē intrinsecā. τ ido vendens tale vinū ac si hr̄et bonitatē intrinsecā. tenetur ad restōnē. sec⁹ de mercatore vendēte granū; sciēte ꝙ cras debeat mutari p̄ciū ex dispōe statuti. eo ꝙ q̄n tale grānū vēdit̄ tātū valeat τ etiā habeat suā bonitatē intrinsecā. Et in hoc nō q̄rit lucrū p̄ncipalit̄. s̄ solū euitare dannū. qd̄ nota.

Quinto. Pone ꝙ deposui pecuniā apd̄ cāpsorē sine aliq̄ pacto. q̄ campsor cū dicta pecunia multā

aut lucratus ꝫ soluit mihi pecuniaꝫ.puta.xx.p.c. Modo querit̃ vtrū ista sit vsura. Quidam dicunt ꝙ aut deposuit sub spe istiꝰ remuneratōis.ꝫ tūc est vsura.secus si simplr̃.Et in hoc stat̃ dicto meo.qꝛ est qḋ ꝺ ꝯscīa. Bal.ꝺo in.l.i.C.ꝓ socio.dic̃ ꝙ aut talis deposuit in spē.ꝫ tūc qꝛ ipse illicite vsus est pecunia deposita.omne lucꝝ inde ꝓueniēs dꝫ mihi restituere.qꝛ locupletior ex re mea factus est.ff.de ne.ge.l.q̇ sine vsuris.ꝫ hoc intellige in foro iudiciali:qꝛ iura hoc illi infligun tin penā. Pena āt in foro ꝯscīe nō est soluēda de necessitate.vt dicit glo.i ca.fraternitas.xij.q.ij.nisi seqt̃ ꝯdemnatio ꝑ iudicē aut saltē snīa declaratiua.vbi snīa dispositiua fieret ꝑ ius positiuū.vt dictū est sepiꝰ.vel vbi deponēs eēt damnū passus.qꝛ forte repetisset pecuniaꝫ suam ꝫ hēre nō potuisset:ꝫ ꝓpt̃ hoc damnū passus.nam tūc depositariꝰ ad intēsse tenet̃.aut vsus est licite.qꝛ deposueram ad numeꝝ.ꝫ tūc si aīo donandi ꝫ sciens se nō teneri:liberalit̃ dat.maxime si deponēs a pncipio nō hūit intentōꝫ depuataꝫ.pt illud retinere cū bona ꝯscīa:qꝛ ē mera donatio.aut dat ex q̄dam eq̄tate:q̄ sepe mouet debitores ad renumerandū.ꝫ idē est.Aut dat credēs se teneri ex iure necessitatis:cū nō teneret̃.ꝫ tūc fm Bal.licite recipit si nō habuit a pncipio aīm fenerādi.alꝛ secus Nam obligatio antidoris iustam parit retentōeꝫ ꝑ errorē soluti.vt.ff.de fideiu.l.si testō.§.i.nisi eēt error facti:vt qi putabat ꝑ suum ꝓcuratorē esse ꝓmissum cum nō esset.tūc nec de iure iudiciali nec ꝯscientiali retinere pōt.

Sexto q̄ro.Campsor cābiendo.vel ꝑmutando recipit vnum denariū ꝓ flor.vel in distāti loco facit pecuniā numerari:ꝫ ego ꝉ do.an sit vsura.v̄.g̃. Nunero campsori pisiꝰ.c.ꝓ.xc.q̄ pisiꝰ dari facit. Quid in l.Rū.d.Lau.vi.ꝙ sit vsura.qꝛ q̄rit fructum de pecunia q̄ nō pōt.In ꝯtrarium facit:qꝛ nō ē mutuū:ꝫ ꝑmutatio.Itē q̄ in loco distāti pecuniā nūerari facit:suscipit in se piculū.hāc.q.format Jo.de li.in.c.fi.de vsur.ꝫ ibi post multa dicit ꝙ nō vi bene excusabilis nisi atētō intēsse.qꝛ attētō subiecto pecunie est inuendibilis.qꝛ oīm reꝝ estimatio est.ff.de fideiu.l.si ita.Concludit finalr̃ ꝙ vbi plꝰ recipiat:nō est bene tutus in ꝯscīa.ꝫ si veꝝ foret.hmōi cambia non fore.licita multi damnarent̃ ꝫ iō ego puto licita fore.dum tn̄ debito mō celebrēt̃ hoc est ꝙ moderatū lucꝝ recipiat̃.Et dico ꝙ ꝉ nō intuenit mutuū.vnde vsura nō pōt dici.nec intuenit aliq̇d ꝙ ꝯ ꝯscīam edificet.Vn̄ dico ꝙ in pmo casu.si tibi cābio flor.aureū ꝓ moneta.vel ecōtra ꝫ in vtroqꝫ casu volo vnum denariū veri valoris iaꝫ nō illud volo.ꝙ tibi vendā pecuniaꝫ q̄ est inuēdibilis.nec ad pecuniaꝫ respectū hēo.ꝫ ad intēsse meū respectu laboris opaꝝ.pensionū.fictoꝝ.salarioꝝ factoꝝ ꝫ expensaꝝ q̄ subeo hmōi artē exercēdo.insup picula ꝫ labores pleruqꝫ talibꝫ cōtingere solent:iō ex his cābijs pōt sumere moderatū lucꝝ rōne intēsse.secus aūt de eo q̄ hanc nō exercet artem.nec ꝓpt̃ hoc opus immīet sibi pericula.nec hꝫ inde labores.nec expēsas.ex q̄ rōne intēsse possit inde hēre lucꝝ.ꝫ fm hoc ꝯsentiendūꝫ est pme opi. Ideꝫ tenet Bal.dicēs ꝙ talis ꝯtūs est licitꝰ iure gentiū ꝫ necessariꝰ ꝫ muniꝰ rōe naturali.eo ꝙ campsor pericula viaꝝ ꝫ damna nunciorꝝ subit.vt.ff.de nau.fe.l.periculi.ꝫ.ff.de ae.ꝫ ob.l.traiectitie.§.de illo.Et si aliq̇d plus lucrat̃ iste campsor licite lucrum sumit.qꝛ industria accedit rei licite.vt no.ff.ad.l.fal.l.si heres.Preterea numeranti.x.licitū est pacisci ꝙ ei reddant̃.ix.tm̄.quia minuere solent non est peccatum.augere autem sic.vt est tex.notabilis.ff.si cer.pe.l.rogasti.§.si tibi.Adhuc tn̄ de non exercente hmōi artem.s.cambiente minutim pōt non irrōnabiliter dici.ꝙ vbi talis recipet aliqḋ lucrum moderatum minus tn̄ q̄ꝫ ꝯsuetum sit accipe ab alijs tenentibꝫ factores ꝛc̃.non esset condemnandus.Cum hic etiam concurrat aliquod interesse.puta amissionem temporis in numerando ꝫ huiusmodi.ꝫ debitor minus soluit huic q̄ꝫ si accederet ad deputatum ad hoc.Et sic hoc fit ad vtilitatē vtriusqꝫ partis.ergo videtur licitum.

Et ex ꝓdictꝭ habes an licitum sit cambium qḋ fit ꝑ lrās:vt fit quotidie.Et concludendum est ꝙ sic.tum qꝛ ibi non est mutuū:ꝫ ꝑmutatio numismatis ad numisma.tum qꝛ est ad vtilitatem vtriusqꝫ ptis.nec eīn sine tali cambio mercantie exerceri possent.tum rōne intēsse vt dictū est.Nota tn̄ fm quosdam ꝙ duplicia sunt cambia.s.realia.qꝛ vt plurimū realit̃ deducunt̃.Quedam ꝺo caūsalia q̄ a q̇busdam appellant̃ cābia grossoꝝ a q̇busdā cābia sicca.Et in pmis cambijs.s.realibꝫ inplr̃ pōt intuenire lucꝝ.pmo rōne custodie.ꝫ de hoc dictum est s̄.scḋo pōt intuenire lucꝝ rōne pr̄ie.v̄.g̃.plus valet florenꝰ senēsis senis q̄ꝫ alibi.Et silr̃ florentie florentinꝰ.silr̃ ducatꝰ venetꝰ.ꝫ sic de alijs. Propt̃ea si pura ꝫ sola rōne cābij ꝓpt̃ monetā plꝰ valentē in ꝓpria patria q̄ꝫ in aliena intuenit lucꝝ nō cadit ibi vsura.v̄.g̃.si q̇s vltra montanꝰ.M.ducatos venetos venecias itēdebat ferre ꝫ ibi eos expendere.ꝫ inueniens campsorem in patria sua hn̄tem tabulaꝫ cābij in ciuitate veneciaꝝ.sibi tradit eos ad foꝝ cābij veneciaꝝ.si nihil aliud hic intendit:nō est ibi vsura.lꝫ plus ꝓdicti ducꝭ.venetī valeant in venecijs ꝙ vbi tradit eos.Verūtamē si ex hoc ꝙ ducatos ꝓdictos plus tradit vltra montes q̄ꝫ recipiat in venecijs cambium eoꝝ.intendat aliquod lucrum acquirere.tunc prior traditio induit mutui rationem.Et est ibi vsura.D.autem Lau.dicit ꝓdictum casum esse licitum.quia cursus monete operat̃ excessum in valore fm locoꝝ diuersitatem.Plus enim valet hic florentie florētinus ꝙ alibi.ꝫ sic de singulis.Et est alia ratio.scꝫ.periculi.Non eīn vendit̃ pecunia q̄ est inuendibilis.ꝫ tantum hic soluit̃ quantum ibi numerat̃. Nam tantum valet hic flor.cū vno denario.q̄ntum ibi florenus sine denario.Hoc etiam operat̃ monetaꝝ diuersitas.Quiqꝫ eīn tātū valēt venecijs c.ducꝭ.q̄ntū florentie.cvi.flori.aliq̄n plus.aliq̄n minus non ergo plus soluit̃:ꝫ tantūdem.Item si aliquid plus valent:illud plus cōputabit̃ rōne periculi.ꝫ vt subueniat̃ salarijs ministroꝝ ꝫ pensionum.ꝫ ne frustra operas ponat ꝫ sudorem in alioꝝ vtilitatē.Tercio in ꝓdictis cābijs lucꝝ pōt intuenire rōne monete.Sunt eīn monete q̇dam q̄

nō tm̄ in ꝓpria patria ſ; qſi vbiq; maiorem curſuꝫ maioremq; valorem hñt q̄ alie monete: ſicut patz de ducatis venetꝫ. bononis antiq̄s ⁊ ſilib;. Inſup ꝑdicte monete q̄ i tali ꝑcio maior ſunt. adhuc magis in vna pñia q̄ in alia currūt ⁊ car⁹ eſtimāt. De hac materia vide ſ. Uſura. j. circa fi. Itē aliū caſū de hac materia vide ſ. Uſura. ij. q. xiiij. Circa aūt cābia caſualia ſiue groſſoꝝ q̄ celebrant̄ hoc mō. Et ponat̄ caſus in forma. Naꝫ cū ego indigeā i florenta. x. lib. groſſoꝝ. ⁊ tibi recipio ꝓ illis a cāpſore. cvj. flo. aut plus vel min⁹ ſm q̄ tūc florēne talis cābia currūt ⁊ ſm q̄ ibi valent. x. lib. groſſoꝝ. deinū ad vnū mēſem teneor ſibi reſtituere tantū q̄ntū. j. x. dies ꝯputandos a die celebrati ꝯtc⁹ valebūt. x. lib. groſſoꝝ in ciuitate venetiaꝝ. q̄ q̄dem aliqñ pl⁹ valent q̄ receptū ſit a me. aliqñ etiaꝫ min⁹. ꝓptea cāpſor aliqñ ꝑdit aliqñ lucrat̄. lꝫ cōiter inde ſuſcipiat lucꝝ; q̄rit̄ an liceat. Rñ. ſan. Ber. q̄ talis ꝯtc⁹ oīno eſt illicit⁹. Primo q̄ ibi ē ꝯtc⁹ mutui cū intentōe recipiēdi vlt̄ ſorte hinc ad mēſem. qḋ ē ꝓhitū. Scḋo. q̄ ſpat̄ lucꝝ n mutui; qḋ nō licet. lxxxviij. diſ. eiciens. Tercio ē illicit⁹. q̄ cū damno ꝓximi. ſ. recipientis pecuniā ad cābium. cū expientia teſte. q̄ in grā eſt oīm: talia cābia ſunt hodiernis tꝑib; ſ̄bmerſio ⁊ deſtructio oīm ciuitatū. Idē tenet archi. flo. in ſuo tractatu de cābijs. lꝫ q̄daꝫ teneant talia cābia licita fore. ⁊ q̄ ibi nō eſt ꝯtc⁹ mutui; ſ; ꝑmutatōis. ⁊ hanc opi. ſeq̄t̄. d. F. de triuiſio. J. v. doct. aduocat⁹ ꝯſiſtorial' in q̄dam ꝯſilio ſup dictꝫ cābijs edito. Prima tm̄ opi. vꝫ tutior. Idē dōm ꝫ archi. flo. de cābijs q̄ celebrant̄ iux̄ cōem modū loq̄ndi ꝑ lōdres aut bruges ⁊ hmōi.

Uſus clauiū. Quo ad

v abſolutōis formā. ⁊ ſpālez ⁊ cōem. Quo ad ſpālē. ſ. ſup excōicatōe maioꝝ. ſciēdū q̄. v. req̄runt̄. Primo q̄ abſoluēs ꝑtātē abſoluendi hēat ordinariā ſiue delatā. alr̄ abſolutio ē nulla ex̄ de pe. ⁊ re. oīs. imo ſepe ipe abſoluens remanet ligat⁹ cū ſingularit̄ abſoluto. vt in cle. religioſi. de priui. Alia q̄tuor vide ſ. Abſolutio. v.

Quis aūt modus ſuet̄ in abſolutōe ab excōicatōe maioꝝ. Dic q̄ expoliat̄ excōicat⁹ veſtib;. ⁊ ponet ſe ante ianuaꝫ eccl'ie ꝓſtratū. vel flexis genib; corā illo q̄ dꝫ eū abſolue. q̄ abſoluēs tenebit v̄gas vel corrigiā in manib; dōo pſal. Miſerē mei de⁹. vel aliū pſal. pniālē v̄berādo eū ſel' in q̄libet v̄. vel magis vel min⁹ vel acri⁹ ſm q̄ntitatē ꝯtumacie. ⁊ poſt pſal. dicat glīa pr̄i ⁊c̄. poſtea. kl'. xp̄el'. kl'. pr̄ nr̄. Et ne nos poſtea dicat v̄. Saluū fac ſuū tuū. vel ancillā tuā. vel ſuos tuos. vl' ancillas tuas ſi plēs ſunt. nihil ꝓficiat inimic⁹ in eo vel in ea vel in eis. Eſto ei vel eis dñe turris fortitudinis. A facie inimici. Dñe exau. ⁊c̄. Dñs vobiſ. ⁊c̄. oro. De⁹ cui ꝓpriū eſt miſereri ſꝑ ⁊ ꝑcere ſuſcipe dep̄catōꝫ nr̄am. ⁊ hūc famulū tuū: quē excōicatōis cathena ꝯſtringit; miſeratio tue pietatis abſoluat ꝑ. x. d. n. Amē. Poſtea dicat. Auc̄te dei oīpotētis ac btōꝝ aplōꝝ Petri ⁊ Pauli ⁊ eccl'ie ſancte romane ⁊ nr̄a: abſoluim⁹ te a tali ſui a ⁊ reſtituim⁹ te cōioni ⁊ ꝑticipatōi eccl'ie ⁊ oīm fidelium. ⁊ eccl'iaſticis ſacris. Nō tm̄ ſm glo. Ray. q̄ ſi papa mādat vel legat⁹ aliquem abſolui i forma eccl'ie. ē tlla omiſſa tenet abſolutō. Nec eiū ſic mādat̄ abſolutio ſub ꝯditōe vt ſic demū hēat ꝑtātē abſoluēdi ſi ſuauerit formāꝫ. ſ; duo mādant̄. ſ. q̄ abſoluat ⁊ q̄ formā eccl'ie ſuet. Sec⁹ tm̄ vꝫ dōm ſi papa mādat aliquē abſolui in forma ꝯfeſſionalis. vt in indulgentijs plenarijs. naꝫ illa forma nō ſuata nihil ſit. Forma aūt ꝯfeſſional' pape ſixti q̄rti talis eſt. Dilecte fili. ⁊ c̄. j. Nos tuis ſupplicatōib; inclinati: ꝯcedim⁹ tibi vt aliq̄ nē idoneum ꝯfeſſorē p̄ſbꝝ ſecularē vel religioſum in tuum poſſis eligere ꝯfeſſorē; q̄ vita tibi comite in caſib; ap̄lice ſe. reſuatis; ſel' dūtaxat. In alijs v̄o q̄tiens fuerit opportunū. ꝯfeſſione tua diligent̄ audita ꝓ ꝯmiſſis tibi debitā abſolutōꝫ impendat. ⁊ iniungat pniāꝫ ſalutarē. Necnō ꝯfeſſor quē duxeris eligēdum oīm petōꝝ tuoꝝ de q̄b; corde ꝯtritus ⁊ ore ꝯfeſſus fueris. etiam ſemel duntaxat in mortis articulo plenariāꝫ remiſſionē tibi in ſinceritate fidei ⁊ vnitate ſancte ro. eccl'ie. ⁊ obedientia ac deuotōe nr̄a. vel ſucceſſoꝝ nr̄oꝝ ro. pon. canonice intrantium ꝑſiſtenti; auc̄te ap̄lica ꝯcedere valeat deuotioni tue tenore p̄ntium indulgem⁹. Sic tm̄ q̄ idoneus ꝯfeſſor de his de q̄b; fuerit alteri ſatiſfacto impendēda. eam tibi ꝑ te ſi ſupuixeris vel heredes tuos: ſi forte tūc tranſieris faciēdam iniūgat. quā tu vel illi facere teneantū vt p̄fert̄. Et ne qḋ abſit ꝓpt̄ hmōi grām vel ꝯceſſionē reddaris ꝓcliuior ad illicita impoſteꝝ ꝯmittēda; volum⁹ q̄ ſi a ſinceritate fidei. vnitate ro. eccl'ie. ac obedientia ⁊ deuotione nr̄a vl' ſucceſſoꝝ nr̄oꝝ ro. pō. canonice intrātiū deſiſteres. aut ex ꝯfidētia eiuſdē ꝯceſſionis vel remiſſionis aliq̄ forſan ꝯmitteres. ꝯceſſio ac remiſſio ac p̄ntes lr̄e nullaten⁹ ſuffragent̄. Et inſup ꝑ vnum annū a tpe q̄ p̄ns grā ad eoꝝ ꝑuenerit noticiā cōputando: ſingulis. vj. ferijs īpedimēto lītimo ceſſāte ieiunent. ⁊ ſi p̄dictis ferijs ex p̄cepto eccl'ie. regular' obſuantia; iniūcta pniā. voto. vel al's ieiunare teneant̄. vna alia die ſingulaꝝ ſeptimanaꝝ eiuſdem anni. q̄ vt p̄mitt̄ aſtricti nō ſint; ieiunent. ⁊ ſi in dicto anno vel aliq̄ eius pte eēnt impediti. anno ſeq̄nti. vel al's q̄ꝑmum poterint mō ſili ſupplē hmōi ieiuniū teneant̄. Porro ſi forſitan al's p̄ſtibatū ieiuniū in toto vel in pte q̄modocūq; adiplēre q̄uerit comode. eo caſu ꝯfeſſor p̄dict⁹ ieiuniū ipm in alia pietatis opa ꝯmutare valeat. put aiaꝝ ſuarū ſaluti expedire videbit̄. q̄ ipſi oratores pariꝫ mō debeant adimplē. Alioq̄n p̄ns ꝯceſſio. quo ad plenam remiſſionem hmōi dūtaxat. nulli⁹ ſit robor̄ vel momēti. hec ibi. Nota tm̄ q̄ lꝫ in hmōi plenarijs indulgentijs dicat̄ q̄ q̄s poſſit eligere ꝯfeſſorem ⁊c̄. q̄ poſſit abſoluere illū ab omnib; peccatis criminib;. exceſſib; ⁊ in caſib; etiam ſedi ap̄lice reſuatis. ⁊ in q̄b; ſe. ap̄lica eēt ꝯſulenda q̄ nihilominus talis ꝯfeſſor nō pōt ſe intromittere de caſib; reſuatis ꝑ ꝓceſſum curie. nec etiā ꝑ ſixtinam. quā hēs in fine huius opis. in qua ꝯtinet̄ ſummarie ferē totus ꝓceſſus curie. Et hoc niſi de p̄dictꝫ caſib; ſpālit̄ ⁊ exp̄ſſe in huiuſmodi indulgentijs mētio habeat̄.

Forma aūt ꝯmunis abſoluendi a petīs hec eſt:

Misereatur tui &c. Indulgentiam &c. Postea dicat Dominus noster iesus christus absoluat te. Et ego auctoritate sua qua fungor in quantum possum et debeo absoluo te ab omni vinculo excommunicationis minoris si teneris. et restituo te sanctis sacris ecclesie si indiges. Iterum absoluo te ab omnibus peccatis tuis confessis et oblitis mortalibus et venialibus et circumstantijs eorum quecunque et qualitercunque offendens deum creatorem tuum. animam tuam. et proximum tuum. Et omnia bona que fecisti et facies et aduersa que sustinuisti et sustinebis sint tibi in penitentiam et remissionem peccatorum tuorum et in augmentum gratie diuine. In nomine patris &c. Et nota quod impositio manus super caput ipsius confitentis non est de necessitate. sed de congruitate. Item nota quod supradicta forma absoluendi ab excommunicatione maiori non est de necessitate obseruanda. nisi in excommunicatione notoria. secus si esset occulta. Immo etiam si esset notoria et absoluens non seruaret dictam formam: licet peccaret. tamen absolutio teneret.

Forma autem absolutionis plenarie hec est. Misereatur &c. Indulgentiam &c. Dominus noster i. x. te absoluat. Et ego auctoritate ipsius et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius. in hac parte tibi concessa et mihi commissa absoluo te ab omni sententia excommunicationis maioris. et minoris: suspensionis et interdicti si teneris. et restituo te vnitati fidelium et sacris ecclesie. Item eadem auctoritate ego te absoluo ab omnibus peccatis tuis confessis: contritis. et oblitis et circumstantijs eorum. Et auctoritate dei omnipotentis. et be. Pe. et Pau. et auctoritate summi pon. N. pape in hac parte tibi concessa et mihi commissa in quantum claues sancte ro. ecclesie se extendunt. et in quantum debeo: ego te absoluo ab omnibus penis tibi in purgatorio debitis propter culpas et offensas quas contra deum et proximum tuum et animam tuam commisisti. Et in quantum mihi permittitur: ego restituo te illi innocentie in qua eras quando baptizatus fuisti. et plenissimam tibi confero absolutionem et remissionem omnium peccatorum tuorum. In nomine patris &c. De absolutione ab irregularitate et suspensione vide s. Absolutio. vj.

Usus et usufructus.

Que differentia sit inter eos? Dic quod si vsus viridarij est tibi relictus. rosas et fructus viridarij poteris sumere ad vsum tuum. sed alij non poteris vendere nec dare. Sed si vsusfructus sit tibi relictus. tunc potes vendere et dare: et ad vsum tuum habere poteris.

Quid autem sit vsusfructus? Dic secundum Dir. li. ij. quod est ius alienis rebus vtendi et fruendi: salua rerum substantia: quia est ius in corpore: quo sublato. et ipsum tolli necesse est. ff. e. l. ij. et insti. e. in prin. vbi predicta habentur. Dicitur fruendi ad differentiam nudi vsus. quia nunquam est in vsu quam in vsufructu. Nam is qui fundi nudum vsum habet. nihil vlterius habere intelligitur quam vt oleribus: pomis: floribus: feno: lignis et huiusmodi ad vsum quotidianum vtatur. In eo quoque fundo hactenus ei morari liceat vt tamen domino fundi molestus non sit neque his per quos opera rustica fiunt impedimento sit. nec vllis alij ius quod habet: aut vendere aut locare: aut gratis concedere potest. cum is qui vsumfructum habet possit hec omnia facere. Insti. de vsu et ha. et ibi etiam dicitur si quis edium vsum habet hactenus ius habere intelligitur. vt ipse tamen habitet. nec hoc ius ad alium transferre potest et vix receptum videtur vt hospites ei recipere liceat et habitare cum vxore sua liberisque suis. Item que libertis: nec non alijs liberis personis. quibus non minus quam seruis vtitur habitandi ius habeat. Item is ad quem serui vsus pertinet. Ipse tamen opera et ministerio eius vti potest. Ad alium vero nullo modo ius suum transferre ei concessum est. Idem iuris est in iumento. Sed si pecoris vel ouium vsus legatus fuerit: nec lacte: nec agnis. nec lana vtetur vsuarius. quia ea in fructu sunt. Plane ad stercorandum agrum suum pecoribus vti potest. Sed si cui habitatio legata fuerit siue aliquo modo constituta sit. nec vsus videtur nec vsusfructus concessus. sed quasi proprium aliquod ius. quod habitatorem habentibus propter rerum vtilitatem secundum Marcelli sententiam. nostra decisione promulgata permisimus. non solum in ea degere. sed etiam alijs locare.

Quid si testator dixit. Relinquo vxorem meam dominam et vsufructuariam? Bar. in l. ticia. §. ticia. de le. ij. dicit quod illa verba videntur continere repugnantiam. quia non potest quis esse dominus et fructuarius vt. l. vtifrui. ff. si vsusfr. pe. Tamen dicit quod illud verbum. domina. positum in hac dispositione: non importat quod videatur relinqui dominium bonorum. sed preeminentia quam dominam in domo. sicut erat preeminens ante mortem viri: vt. l. j. ff. re. amo. et. l. j. §. si vir. ff. ad sil. Et hoc tenet Spec. in ti. qui fi. sint le. Et hoc colligitur ex communi vsu loquendi. quia homines appellant vxores dominas domus: vt. ff. de an. le. l. ticia. Et etiam lex eas appellat dominas: vt. d. l. j. et. d. §. si vir. Hoc etiam patet: quia testator alium heredem fecit. vnde non est verisimile quod voluerit vxorem habere dominium rerum. et alium fecerit heredem in vacuum. Et ista interpretatio est communis bona. siue sint instituti filij. siue extranei. Secundo notat Bar. quod in hac dispositione ponitur verbum. et vsufructuaria. Et istud fauore filiorum interpretatum est consuetudine: quod ad sola alimenta porrigatur. vt no. glo. in l. j. C. si secundo nup. mulier. alias in extraneo de iure debet habere vsumfructum omnium bonorum deducta falcidia: vt. l. vxorem meam. ff. de vsufr. le. et. ff. de vsufru. l. omnium. Et eodem modo puto dicta verba debere intelligi. si simpliciter proferantur: vt relinquo vxorem meam dominam. vel relinquo vxorem meam vsufructuariam bonorum meorum. Sed si relinquatur vsufructuaria vnius fundi: tunc cessat dicta consuetudo et debet habere vsumfructum. Et ita sentit Odo.

Quero ponamus quod testator instituit extraneum et filium. et vxorem relinquit dominam et vsufructuariam. Bar. in. d. §. ticia. dicit quod quantum ad filium verba illa importat alimenta tantum. sed pro parte extranei habebit vsumfructum sine partis. Cum enim fauore filiorum sit introductum quod habeat alimenta tantum. non extenditur ad extraneum.

Quero. Pone quod filius est institutus: et extraneus sibi substitutus. et vxorem relinquit dominam et vsufructuariam. et hereditas deuenit ad substitutum. quid debet habere mulier? Respondeo. Bar. vbi s. quod si loquimur in substitutione vulgari. dic quod debet habere vsumfructum. Cum a substituto cepit habere vires vt. l. qui fundum. §. qui filium. ff. ad. l. fal. Et in persona substituti qui est extraneus cessat interpretatio consuetudinis. Et videtur casus in. l. et si contra. ff. de vul. et pu. Sed in substituto pupillariter ad quem hereditas deuenit quid debet habere ista vxor? Potest dubitari. tamen videtur quod debeat habere alimenta. quia filius fuit heres patris. et sic iam legatum ex persona filij cepit vires habere. ergo substitutus non potest teneri in plus quam pupillus. d. §. qui filium. Idem videtur tenere Imola in. d. l. et si contra.

Sed quero an possit inueniri modus vt etiam extantibus filijs maritus possit relinquere vxori non tantum alimenta. sed etiam vsumfructum omnium bonorum suorum? Dic quod sic. si maritus in testamento diceret. Et

q: illa verba relinquo vxorē meā dñam et vsufru-ctuariā pñt hēre aliquam dubitationē in iure. declo mee volūtatis esse. vt hēat nō solū alimēta etiā ex-tantibꝫ filijs. vez etiā vsumfructū bonoz meoꝶ tunc eī deducto vsufructu legitīe filioz. hēbit inte-grū vsumfructū alioz bonoz. Ee ꝓ hoc vr̄ tex. in auf. de tri. ⁊ se. §. ꝓhibem⁹. et in. l. vxori mee. ff. de vsufru. le. Et hec est optiā cautela pro vxoribꝫ. Ex ꝑdictis etiā collige q̄ si testo͛ dicit. Relinq̄ vxorē meā ⁊c. extantibꝫ filijs. q̄ si postea filij moriant̄ vi-ta mře. q̄ tunc mr̄ hēbit vsūfructū oīm bonorum ĩmo fm Bar. ccp. ē ꝓprietaria allegat ad h° Bar. in. l. sientiu annos: quibꝫ mo. vsusfru. amit.

Quid aūt si dicat relinq̄ ticio fūdū ad vsufructu andū: Rñ. Bar. cipola in tractatu suo de seruitu-tibꝫ q̄ ē relicta ꝓprietas. Sil'r qñ dr̄ relinq̄ fundū ad gaudimentū. p. l. ꝓculus. ff. de vsufr. Et ibi. d. Flor. qui hoc dicit vez. si extranei sunt instituti. se-cus si filij. Et placet ī ꝯsciā. lꝫ alij indistincte velint q̄ proprietas sit relicta non vsusfructus.

Utz legās habitatōz. seu vsumfructū hītatōis domꝰ sue. qd idē est. l. cū antiq̄tas. C. de vsufr. vxo-ri sue. Et in eodē testō legās dictā domū alteri ade-merit dictū legatū vxoris: Rñ. Bar. in. l. Sēpro-nio. ff. de vsufr. le. q̄ nō: ꝑ text. illū. vbi hr̄ q̄ legato generali habitatōis vel vsusfructꝰ nō derogat̄ ꝑ le-gatū ꝓprietatis. Et addit q̄ in legato habitatōnis ꝯcurrēt ambo. vt. l. si alij. ff. e. qd tene mēti. q: quo-tidie relinquunt̄ ꝑdis pluribꝫ: ⁊ postea dicit testōr vxori lego vsumfructū. q: in vsufructu oēs ꝯcur-runt. hec Bart. Et ꝑ dictā. l. si alij ꝯcludit Lu. ro. q̄ si testator legauit vni fundū: alteri vsumfructū fundi intelligit̄ legasse vnicuiq̄ ipsoz dimidium vsusfructꝰ dicti fundi. secus tñ dicit in iudicis snīa vt. l. ⁊ puto. ff. famil'. her. qd verū est si aliud de mē-te non conster.

An aūt vsusfructus extinguat̄ ꝑ ingressum reli-gionis: Rñ. Cy. in. l. pe. C. e. dicit q̄ non: vt in au-ten. ingressi. C. de sa. san. ec.

An aūt exbānitꝰ ꝑdat vsūfructū: vide s. Filꝰ. ī fi.

Querit̄ de q. q̄tidiana. Pone legatarius ꝓmisit aliq̄d q̄ si testator sciuisset sibi nō legasset. tñ īgrat; vt q: vxorē eiꝰ adulterauit. An legatarius repellat̄ exceptōe: Glo. in. l. fideicōmissū. C. d fideicōmis. videt̄ dicere q̄ sic. Sꝫ Bar. dicit q̄ si nos ponimꝰ legatariū hoc ꝯmisisse, viuo testatore. tūc dicta glo. ꝓcedit sim̄ scrupulo: ꝫ si ponimꝰ h° ꝯmisisse pꝰ morte eiꝰ. tūc hꝫ maiꝰ dubiū. q: non p̄t dici q̄ testator re-uocauerit tacite. cū cā non fuerit ꝯmissa eo viuo. ⁊ iō tunc puto dōm̄ q̄ legatū nō extīguit̄ ꝫ a legata-rio auferet̄ tanq̄ ab indigno: vt notat̄ in. l. sororē C. de his q. vt indi. hec Bart. Et sic ex ꝑdictis vr̄ dōni q̄ talis legatarius possit tenere cū bonis ꝯsciā dictū legatū donec ꝑ iudicē aliť iudicatū fuerit. se-cus tñ vr̄ dōni si testator dicerz. Relinq̄ vxori mee C. si caste vixerit. Nā si postmodū fornicet̄ nō po-terit ē in ꝯsciā hēre illa. C. seu vsūfructū. Et h° nō.

Quid si relinquat̄ alicui vsusfructꝰ oīm bonoz nunq̄d tenet̄ soluere es alienū de ipsis bonis: R. Dir. de mēte Ino. q̄ sic. secus si certaz rez sit ei re-lictus vsusfructus. ff. de vsufr. le. l. fi. Itē fm Lu. ro. in suis singularibꝫ vsufructuarius tenet̄ ad col-lectam fundi; vt. l. q̄ro. ff. de vsufr. le. Sꝫ hoc limita nisi tanta eēt solutio collectoz q̄ equaret̄ ꝑceptiōi fructuū: tunc eīm tenet̄ ꝓprietariꝰ. In mundo hēs glo. in. l. q̄ ꝯcubinā. §. q̄ ditos. de le. iij. Et illā glo. exclamat Dy. ⁊ Bar. in. l. his verbis. de le. iij. Sic ꝫ vsufructuariꝰ tenet̄ ad expēsas ꝑuas. ⁊ ad colle-ctas. ⁊ ad refectōz. Et Bar. in. d. l. fi. expsse tꝫ q̄ ad vsufructuariū oīm bonoz ꝑtinet onus eris alieni. Sed Pau. de castro in ꝯsilio. cccxxxv. dicit q̄ prin-cipal'r ꝑtinet ad heredē. nā vendet bona vel ptem bonoz defuncti ꝓ satisfactiōe eris alieni. ⁊ sic vsu-fructuariꝰ scdario etiā ꝑticipabit in solutōe eris ali-eni. ⁊ sic tanto minorē vsumfructū legatariꝰ hēbit. Et dicit Pau. q̄ iura allegata ꝑ Bar. non valent. Nā fm eū loquunt̄ in eo cui relinquūt̄ bona ple-no iure. s. ꝓprietatis ⁊ vsusfructꝰ. q̄ casus longe di-stat a nr̄o. Et sic ꝯcludit q̄ vterq̄. s. tam ꝓprietariꝰ q̄ vsufructuariꝰ ꝑticipabit in solutōe eris alieni. fi-nit totū onus ē vsufructuarij vt sentit Bar. Et d hoc ē tex. expssus in. l. fi. §. si aūt es alienū. C. d bo. q̄ li. Et ꝯcludit Pau. q̄ dictū Bar. fecit multos er-rare. Idē tenet Mathaselanus in suis singularibꝫ et dicit fuisse obseruatū bonomie.

Quid autē de onere legatoz: an sequat̄ vsufru-ctuariū oīm bonoz: Bar. in. d. l. fi. dicit q̄ nō. ⁊ sic non ad vsufructuariū. s. ꝫ ad ꝓprietariū. Noctū in-tellige ꝓut dictū est s. de onere eris alieni.

Sed q̄d in vsuario: Dic fm Lu. ro. q̄ aut ī co-modo rei cuiꝰ mihi legat̄ vsus ꝑticipat dñs: vel q̄a est domꝰ ampla. ⁊ tunc tenet̄ dñs tm̄ ad expensas aut ꝑticipat solus vsuarius et ipse tenet̄. Casus ē vnicꝰ in. l. si domus. ff. de vsu. ⁊ ha. Itē si lego vsū-fructū ancille infantis. valet ⁊ incipit valere cū ipsa adoleuerit: alr̄ esset frustratoriū. tex. ē singularis in. l. si infantis. de vsufr.

Legatꝰ ē mihi vsus magni pallacij. elegi ꝑ meo vsu certā ptē de eodē. an deinde possim variare et aliā hēre: Casus ē singularis q̄ nō. in. l. diuus. §. lꝫ ff. de vsu. ⁊ ha. hec Ludo.

Quid si plures sint vsufructuarij. ⁊ vnus morit̄ Rñ. fm Dir. acquirit̄ alij ꝑ sua iure accrescendi. ff. de vsufr. accre. ꝑ totū. Ideo dr̄ q̄ qū totus vsuf-fructus amissus est redit ad ꝓprietatē. Insti. eo. §. si ꝓ pte tantū amitteret̄. nō rediret ad ꝓprietatem ff. qui. mo. vsufr. amit. l. exceptis.

Quid si vsusfructus relinquat̄ alicui q̄usq̄ pu-pillus ꝑuenerit ad pubertatē. ⁊ infra annos puber-tatis morat̄ pupillus. Itē q̄d si donauit tali si a fu-rore resipuerit. ⁊ statim morit̄: Rñ fm Dir. nō ex-tinguit̄ vsusfructus. C. eo. ambiguitatē. Itē q̄ tpe amittit̄ nō vtēdo: Rñ. fm Dir. Spacio. x. annoz inter p̄ntes. ⁊. xx. inter abn̄tes. C. eo. l. pe. Sufficit tñ q̄ ꝑ aliū vtat̄. ff. eo. arboribꝫ. §. vsufructuarius Usufructus aūt vel vsus legatus durat vsq̄ ad C. annos. fm glo. in. c. possessiones. xvj. q. j. q: ista est vita longeui hoīs.

Xor. Utrum vxor in scdo mřimo-nio possit de rebꝫ cōibꝫ ꝓuide-re filijs ex p̄mo matrimonio: Rñ. fm Guil. si filij ꝑdicti nō hñt aliquā actiōez

contra matrē: nō pt illa ꝯ ꝓhibitionē mariti aliqd eis dare. Sed si hūt actōez ꝯ matrē. vt q: obligata erat eos alere cū sint impuberes; vel ambo ꝯiuges possidēt bona eoꝝ. vel ex alia iusta cā. marit⁹ q̄dez tenet eos alere. q: mr̄ cū suis oneribꝫ ad maritū trāsiuit fm aliqꝫ ꝯsuetudinē. s; tñ q: marit⁹ hꝫ administratōz: vxor ꝯ illi⁹ ꝓhibitionē nō dꝫ eos alere nisi in extrema necessitate. Pōt tū ꝓcurare q̄ marit⁹ ad hoc ꝑ iudicē ꝯpellat. Si āt filij nullā hūt actiōz ꝯ matrē. nō tenet marit⁹. nec illa dꝫ ꝯ ꝓhibitionē eius aliqd eis dare. Formare tñ pt sibi indubio largam ꝯsciam. hec ille. Et hec de rebꝫ cōibꝫ vbi est cōsuetudo q̄ marit⁹ hēat illaꝝ administratōz ⁊ non vxor. vbi vō nō est talis ꝯsuetudo. possꝫ vxor sicut ⁊ marit⁹. cū in re cōi q̄libet habet ius cōe eq̄le. ff. ꝓ socio. ꝑ totū. de rebꝫ vō mariti claꝝ est q̄ nō pt dare ꝯtra eius voluntatē nisi in necessitate extrema: nisi fm modos p̄dictos s. Elemosyna. ij.

Quid si vxor hn̄s virū ꝓdigū celat aliqd de rebus cōibꝫ cuz viro? R̄n. si bona fide hoc faciat: vt sibi ⁊ viro loco ⁊ tpe ꝓuiderat q̄ eas male cōsumeret. non peccat: nec tenet obedire viro si prohibeat aut sibi tradi petat cum in tradēdo eū iuuaret ad peccandum.

Vtrū vxor teneat sequi virū q̄cunqꝫ ierit? R̄n. fm Guil. vir tenet tunc vxorē sequi qn̄ ex necessaria cā abest. s; vxor tenet seq̄ viꝝ ū ex q̄cunqꝫ cā recedat. s. domiciliū trāsferēs. nisi vellet eaz trahere ad pctm̄. extra de diuor. ꝯsuluit. secus si esset vagabundus. xxxiij. q. ij. si q̄s necessitate. Idē Ber. ⁊ Ho. Et addit Host. q̄ sicut in voto vltramarino vxor pt seq̄ virū vel remanere si voluerit. sic ⁊ in oī itinere voluntario cū ꝓposito reuertēdi. s; vbi trāsfert domiciliū ꝑ̄ se. tenet eū seq̄. Et vide glo. in. c. j. de cō. in. lepro. q̄ dicit mulierē nō teneri ad seq̄ndū viꝝ vagabundū. Dicit Panor. hoc ꝓcedere nisi tpe ꝯtractus m̄rimonij fuisset vagabūdus. q: vr̄ approbasse tunc mores suos. de q̄ vide bonā glo. in. c. vnaq̄qꝫ. xiij. q. ij. Mō tñ intelligendū est qn̄ vagat ex aliqua cā honesta. ⁊ nō als: vt sentit glo. in. d. c. si q̄s. necessitate. q: cū vagās peccaret. non eēt ei in pctō ꝯsentiēdū. Addit tñ Ho. q̄ si aliq̄ mulier hoc pacto vel ꝯditione: vel mō der aliciu in vxorē q̄ sp sil' debeāt morari ⁊ in certo loco. forte in domo amicorū ipsi⁹ mulieris. pactū seruandū est. In traditōe eñ rei sue pt q̄libet qd̄ vult pactū apponere. Nec hoc est contra legē. imo poti⁹ fm legē. q: sil' morari debēt. d. c. si q̄s. Et sic dico pactū seruandū. nisi aliqua necessitas supueniat. q̄ impediēte. non posset marit⁹ comode remanere; puta. ꝓpter inimicicias capitales. infirmitatez aeris vel huiōi: qd̄ arbitrio iudicis ꝯmittit. tunc eñ vxor tenet sequi viꝝ ne adulteriū cōmittat. q: tunc pactū contra legē inciperet esse. ar. d. c. vnaq̄qꝫ.

Vtrū marit⁹ hēat in vxorē ptātem ordinariaz eam puniēdi; vinculādi; ⁊ verberādi? R̄n. fm Panor. in. c. cū ꝯtingat. de fo. cōpe. q̄ marit⁹ nō hꝫ in vxorē ptātem ordinariā. nec hꝫ eā in ptāte sicut pr̄ filiū vt in. l. si vxor. C. de ꝯdi. inser. Pōt tñ eā castigare ⁊ verberare moderate fm doc. in. c. q̄ēadmodū. de iureiur. Nec ob. l. cōsensu. C. de repu. q: dꝫ intelligi qn̄ verberat sine cā vel enormiter.

An aūt possit eā ex cā vinculare vel eā recluderet? vide text. cū glo. in. c. placuit. xxxiij. q. ij. q̄ dicit q̄ laic⁹ nō pt vxorē suā ligare. q: nō inuenit expssū. Sec⁹ de vxore clerici ꝑ text. ibi. vbi di. placuit. vt si q̄ꝝ clericoꝝ vxores peccauerūt: ne forte licētiam peccandi plus hēant accipiāt mariti eaꝝ hāc ptātem pter necē: custodiēdi: ⁊ ligādi in domo sua. ad ieiunia salutaria nō mortifera eas cogētes ⁊c̄. Idē dic de pr̄e respectu filij. nō eñ hꝫ in eū iurisditōz ordinariā. Pōt tñ leuiter corrigere e⁹ delicta. ⁊ etiā ipm tradere iudici: vt eū iuste puniat vt ē tex. notabilis in. l. iij. C. de pa. po. Idē dic de dn̄o respectu suoꝝ mercēnarioꝝ; vt rōne seruicij nō hēat in eos iurisditionē ordinariā. Pōt tñ eos leuit castigare. vide glo. notabilē. in. c. sicut alteri⁹. vij. q. j. Idem dic in dn̄o respectu serui. lꝫ eñ eū possit castigare ⁊ vinculare: non pt tñ in eū seuire. nec iudicialiter cognoscere. C. de emē. ser. l. vnica.

An aūt vxor teneat ad oīa obseq̄a mariti? Io. an. dicit q̄ sic: puta. custodiēdo res mariti. lauare pedes ⁊ caput. comestionē pparare ⁊ hīs silia. Sꝫ Panor. in. c. lr̄as. de resti. spo. dicit q̄ quo ad opas marito ē subdita. q: cedūt lucro mariti: vt in. l. sic ꝑronua. ff. de op. li. Non est tñ subdita marito. sic filius pr̄i. imo mulier maritata nisi fuerit a pr̄e emācipata remanet sub pr̄is ptāte q̄ ad alia. Itē in q̄bꝫ dicit Io. an. q̄ dꝫ lauare ⁊c̄. Dico hoc ꝓcedere inspecta ꝯditione mulieris. Quid eñ si ē ita nobilis vt nō deceat hec vilia facere? Certe nō erit ad hoc astricta. tenet eñ ad opandū fm cōditionē sue ꝑsone. An aūt possit ꝑ̄ se ꝯpelli ad opandū? Dic q̄ nō. Aut q̄rit nunq̄d possit ꝯpelli causatiue: puta. subtrahēdo sibi alimēta si nō vult. Et tunc aut portauit dotē. Aut nō. hoc vltio casu pt ꝯpelli. Nam hoc etiā ꝓcedit in filio q̄ est pr̄i magis astrictus q̄ vxor. Si vō portauit dotē. ⁊ est sufficiēs ad alimētandū eū maritū. ⁊ cōes liberos: saltē vbi maritus nō hꝫ alia bona. ⁊ nō pt cōpelli. q: dꝫ ali ex dote. l. si cū dotē. §. sin aūt. ff. so. ma. Si vō nō sufficit pōt cōpelli mō p̄dicto. Et nota fm Panor. ibi q̄ casu q̄ mulier recederet a viro. pt cogi redire ad domū mariti ꝑ censurā ecclesiasticā. ⁊ pt realiter capi ⁊ duci ad domū viri: vbi subest cā rei' ōnis. Itē q: executio sn̄e fit inuocato brachio seculari.

Esus. i. saluator. In q̄ vti spōso sancte matris ecclesie fixa sint corda. opationesqꝫ nr̄e. Cuius quidē spōse sancte matri ecclesie opus hoc submitto corrigendū. si quid in eo minus impite incaute ꝑ me dictū existat. Quod quidē opus ad laudē ipsius Jesu: totiusqꝫ trinitatis: ac virginis gloriose: ⁊ oīm sanctorum fauēte p̄sidio. ⁊ p̄cipue beatoꝝ Tiburcij ⁊ valeriani martyꝝ: q̄ꝝ solēnitas hodie agit a xp̄icolis: ne cnō et simpliciū confessoꝝ vtilitatē vt ꝓlogo p̄mittit: expletū est in Nuremberg impiali ciuitate partis germanie: ꝑ Anthoniū Koberger inibi cōciuem. Anno currente. M. cccclxxxviij.

Sit laus deo.

Sixtus &c. Ad futuram rei memoriam. Etsi dominici
gregis salutem semper intenti singulis cum humilitate
poscentibus ea benigne concedere studeamus:
per que peccatorum mole deposita salus ipsa succedat: et hostis
humani generis servitute erepti: animas lucrifaciamus altissimo: que nobis eas sua bonitate commisit: id tamen ipsum
studio precavendum esse censemus: ne cuiusvis indulgentie, remissionis vel facultatis obtentu: christifideles proniores ad illicita imposterum committenda
reddantur: aut facultas venie eis peccandi tribuat incentivum. Cum itaque sicut multorum fidedignorum testimonio accepimus ob multitudinem facultatum per nos vel
auctoritate nostra concessarum tam verbo quam in scriptis confectis exinde litteris vel non. prelatis et personis ecclesiasticis etiam religiosis et secularibus utriusque sexus. capitulis. collegiis. conventibus. hospitalibus. confraternitatibus et universitatibus tam
in genere quam in specie sub electione vel deputatione confessorum que eligentes eosdem: vel per indulgentias per nos
concessis consequendis ad ecclesias et alia pia loca confluentes: seu ad aliqua pia opera manus porrigentes adiutrices: earundemque confraternitatum confratres et sorores
ac in hospitalibus predictis decedentes: seu deservientes: aut eis pie aliquid relinquentes: vel aliqua alia meritorum ministeria exhibentes et in ordinibus confitentes: eorum confessione diligenter audita in singulis etiam sedi apostolice reservatis casibus semel in vita: et in aliis
totiens quotiens: ac in morte plenarie: vel alias etiam ad effectum consequendi quascunque indulgentias plenarias: vel non plenarias: absolvere et penitentiam salutarem eis iniungere. emissa quoque vota per illos quecunque in
alia pietatis opera commutare libere et licite valeant: fideles prefati ad peccandum. et ad alia illicita committendum
nonnunquam proniores existant in non parvum periculum
salutis animarum suarum. Nos qui deo permisso eiusdem gregis dominici: meritis licet insufficientibus. curam gerimus.
et illum spiritualis thesauri elargitione cupimus ipsi deo
reddere acceptabilem. ne exinde dominica auctoritas
deducatur in contemptum. Ipsique ad peccandum proniores: ut diximus: liberius prolabantur. Ex premissis et
aliis rationabilibus causis animum nostrum moventibus: motu
proprio: non ad alicuius nobis super hoc oblate petitionis instantiam. sed de nostra mera voluntate et deliberatione: auctoritate apostolica. tenore presentium statuimus et
ordinamus. quod decetero pretextu facultatum huiusmodi concessarum a nobis vel auctoritate nostra. et quas concedi
quolibet contingat imposterum: verbo: litteris: aut quavis
alia scriptura: etiam cum clausula quod sola signatura sufficiat: etiam in favorem fidei et cruciate: nullus confessorum eorundem quempiam cuiuscunque status: gradus: ordinis: vel conditionis existat: et quacunque ecclesiastica
etiam episcopali vel maiori: aut mundana etiam regali et maiori dignitate prefulgeat: qui offense ecclesiastice libertatis: violationis: interdicti ab eadem sede impositi:
seu heresis postquam fuerint de ea sinialiter condemnati
delati: seu publice diffamati. conspirationis in personam aut statum ro. pon. seu cuiusvis offense: inobedientie. aut rebellionis eiusdem pon. vel dicte sedis.
mutilationis membrorum: vel occisionis cuiuscunque in
sacris ordinibus constituti offense personalis in episcopum:
seu alium prelatum. invasionis. depredationis. occupationis: aut devastationis terrarum ro. ecclesie mediate vel immediate subiectarum: ac etiam invasionis romipetarum seu quorumcunque aliorum ad romanam curiam
venientium: prohibitionem devolutionum causarum ad dictam curiam: delationis armorum et aliorum prohibitorum ad
partes infidelium: impositionis novorum onerum realium
vel personalium ecclesiis vel ecclesiasticis personis. symonie super ordinibus vel beneficiis consequendis
in dicta curia vel extra eam contracte: criminum
quolibet et reus foret. Et generaliter in casibus contentis in litteris que consueverat in die cene domini publicari: pretextu huiusmodi facultatum absolvere: et per eos
emissa peregrinationis ultramarine. et visitationis liminum apostolorum Petri et Pauli in compostella. et castitatis ac religionis vota: nisi ex speciali licentia et certa scientia nostra: de qua demum constare censeatur cum in signatura nostra desuper manu nostra scriptum: aut in litteris
nostris expressum fuerit: nos ex certa scientia et de speciali gratia id concedere cum derogatione presentis constitutionis illius de verbo ad verbum inserto tenore: non
autem per clausulas id importantes: vel in articulo mortis constitutum. et tunc in casibus in quibus satisfactio fuerit impendenda: facta satisfactione: vel idonea prestita cautione commutare presumant. Et si aliqui confessorum predictorum contra presentem constitutionem quempiam
absolvere: aut excepta vota predicta commutare attentaverint: absolutio et commutatio huiusmodi nullius
sit roboris vel momenti. Et contrafacientes eo ipso
excommunicationis sententiam incurrant: a qua nisi
in mortis articulo constituti ab aliquo quam a romano
pontifice absolvi non possint. Non obstantibus litteris et
constitutionibus huiusmodi ac constitutionibus et ordinationibus &c. Et ne
aliquis de presentibus ignorantiam valeat allegare. mandamus eas in cancellaria apostolica et audientia litterarum contradictarum legi et publicari. ac inter extravagantes alias apostolicas
constitutiones in quaterno dicte cancellarie describi &c.
Nulli ergo &c. Datum rome apud san. Petrum anno incarnationis dominice. M°.cccc°.lxxix. die tercio kl'. Januarii. Pontificatus nostri anno nono.

Barbariem refugis: strumosa cacumina lector
Ambagesque omnes: hac brevitate quidem.
Parta diu quondam veniunt spectanda sub uno
Tempore: iam priscis iura notata viris
Istaque nunc facili modulantur ut ordine casus:
Sic resonent animos non obstante tuos.
Talia nempe tuis posuit moderamina seclis
Arte deus: tenero qui capis ungue rosam.
Denique letus habes posita formidine tutum:
Educem meque iugis: arceque turis opus.
Simplicibus gaudent alii: subtilia grandes
Afficiunt animos: fallit utrumque labor.
Limite sed studeas gemino constringere fines:
Ingenium doctus: servat utrumque sibi.
Servat utrunque igitur liber hic: quem cudimus ere
Sis doctus: tuque hac carpe viator iter.
Margine versus item nomen patriamque notari
Iusserat auctoris bibliopolla meus.

Rubrice iuris ciuilis et canonici. et primo rubrice. ff. or. et primo. ff. veteris.

Rubrice infortiati.

Rubrice. ff. noui.

Rubrice Codicis.

Rubrice institutionum.

Rubrice triū librorū. C.

Rubri. de vsibus feudorū

Que sint regalie.
Quot testes sint necessarij ad ꝓbandū ingratitudinem feudi.
Precessione feudi.
g Si de inuestitura facta dominū peniteat.
Si ꝯtrouersia fuerit in inuestitura.
Si de feudo defuncti.
Si epūs vel abbas vel abbatissa.
Successione fratrum.
Si de inuestitura inter dñm ꝛ vasallū lis oriaᷓ.
Si de feudo ꝯtrouersia fuerit.
Si de feudo vasallus ab aliq̄ interpellat⁹ fuerit.
Si negatum fuerit beneficium a vasallo.
Si vasallus feudo priuaᷓ cui debeat deferri.
Si vasall⁹ feudi ꝯditōꝫ negauerit ex certa sciā.
Vasallo decrepite etatis qui feudum refutauit.
v Vasallo qui ꝯ ꝯstitutōem lotharij feudum alienauerit.
Vasallo milite q̄ arma bellica deposuit.

Rubrice iuris canonici.

Hic primo sciendum ꝙ decretū nō distinguiᷓ p rubricas. Sꝫ in tres ꝑncipales partes. Quaꝝ pᷓma ꝯtinet centū ꝛ vnā distinctiōes. ꝛ sub q̄libet distinctōe capitula. Scd̄a ps ꝯtinet xxxvj. cās ꝛ sub q̄libet cā q̄ones. ꝛ sub qōibꝫ capitula. Et. xxxiij. cā ꝫ. q. iij. vsqꝫ ad. q. q̄rtā inꝑponiᷓ tractat⁹ de pnīa. q̄ diuidiᷓ in. vij. distinctiōes. Et sub q̄libet di. capl'a. Tercia ps est de ꝯsecratōe. q̄ diuidiᷓ in. v. distinctōes. Et sub q̄libet di. capitula. Alij vo libri iuris canonici cōtinent rubricas. que sequnᷓ.

Rubrice decretalium.

5 a Accusationibꝫ. inquisitionibꝫ ꝛ denunciationibꝫ
5 Adulterio ꝛ stupro.
1 Alienatione iudicij mutandi causa facta.
5 Apostatis.
2 Appellationibꝫ ꝛ recusationibꝫ ꝛ relationibꝫ.
1 Arbitris.
1 Auctoritate ꝛ vsu pallij.
3 Baptismo ꝛ eius effectu.
1 b Bigamis ordinandis vel non.
5 Calumniatoribꝫ.
3 c Capellis mōachoꝝ ꝛ alioꝝ religiosoꝝ.
2 Causa possessionis ꝛ ꝓprietatis.
3 Celebratione missaꝝ ꝛ sacramento eucharistie ꝛ diuinis officijs.
3 Censibꝫ. exactōibꝫ ꝛ ꝓcurationibꝫ.
3 Cohabitatione clericoꝝ ꝛ mulieꝝ.
4 Clandestina desponsatione.
3 Clericis coniugatis.
3 Clericis non residentibꝫ.
3 Clerico egrotante.
5 Clericis pugnantibꝫ in duello.
1 Clericis peregrinis non admittendis.
5 Clerico venatore.
5 Clerico percussore.
5 Clerico non ordinato ministrante.
5 Clerico excommunicato deposito vel interdicto ministrante.
5 Clerico per saltum ꝓmoto.
5 Clerico qui ordines furtiue suscepit.
4 Cognatione spūali.
4 Cognatione legali.
5 Collusione detegenda.
3 Cōmodato.
3 Concessione ꝓbende ꝛ eccl'ie non vacantis.
4 Conditionibꝫ appositis in matrimonio.
2 Confessis.
2 Confirmatione vtili vel inutili.
1 Constitutionibꝫ.
1 Consuetudine.
1 Corpore viciatis non ordinandis.
4 Coniugio leprosoꝝ.
4 Coniugio seruoꝝ.
4 Consanguinitate ꝛ affinitate.
3 Consecratione ecclesie vel altaris.
3 Conuersione ꝯiugatoꝝ.
3 Conuersione infidelium.
5 Crimine falsi.
3 Custodia eucharistie crismatis ꝛ alioꝝ sacroꝝ.
3 Decimis primicijs ꝛ oblationibꝫ.
5 d Debito pueroꝝ.
3 Deposito.
4 Desponsatione impubeꝝ.
2 Dilationibus.
4 Diuorcijs.
2 Dolo ꝛ contumacia.
3 Donationibus.
4 Donationibꝫ inter viꝝ ꝛ vxorem.
5 Eo qui ordines furtiue suscepit.
3 e Ecclesijs edificandis vel repandis.
1 Electione ꝛ electi potestate.
3 Emptione ꝛ venditione.
4 Eo qui cognouit ꝯsanguineam vxo. sue.
4 Eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.
2 Eo qui mittiᷓ in possessionem cā rei suande.
1 Etate ꝛ qualitate ꝛ ordine pᷓficiendoꝝ.
2 Exceptionibꝫ.
5 Excessibꝫ prelatoꝝ.
2 Ferijs.
3 f Feudis.
2 Fide instrumentoꝝ.
3 Fideiussoribꝫ.
1 Filijs presbyteroꝝ.
2 Foro competenti.
4 Frigidis ꝛ maleficiatis.
5 Furtis.
5 Hereticis.
5 h Homicidio voluntario vel casuali.
5 His qui filios ꝓprios occidunt.
1 His que vi metusue causa fiunt.
3 His que fiunt a prelatis sine ꝯsensu capituli.
3 His que fiūt a maiori pte capituli.
5 Iudeis ꝛ saracenis.
3 i Immunitate ecclesiaꝝ
5 Infantibꝫ ꝛ languidis expositis.
1 In integrum restitutione.
5 Iniurijs ꝛ damno dato.

Sequitur diuisio decretalis.

Versus.

Prima creat clericos: officia pparat inde.
Altera iudicium cum requisitis appellat.
Tercia de vita cōtrahentibus atque mentis.
Nubere quarta docet ⁊ que spectant ad illud.
Vltima criminibus penas iungere curat.

Rubrice li. vj. decretaliū

Rubrice clementinarū.

[illegible]
[illegible]
[illegible]unt cæli i

noster. & Credo. inchoetur Antiph. Christus factus est pro nobis obediens vsque ad mortem:mortem autem Crucis. Psal. Deus in nomine. 30. Psal. Beati immaculati. 66. Psal. Retribue. Dicta post Psal. Antiph. ... ausque Kyrie eleison: & Pater noster. ... Psal. Miserere. dicatur Oratio. Respice. Confiteor. non dicatur vsque ad Completor. Sabbati exclusiue. Pretiosa more solito. dicatur sine Gloria. Tertia, Sexta, & Nona, dicantur supradicto modo cum Antiph. Christus factus. & Oratione. Respice. Finita Nona dicuntur in Choro Psalmi Pœnitentiales, vel hora ... Cinerum notatur ... 3.

AD VESPERAS.

Si Missa praecesserit, immediate finita Cōmunione incipiatur Antiph. Calicem salutaris accipiā, & nomen Domini inuocabo. Ps. Credidi. 65. Antiph. Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis. Psal. Ad Dominum. 72. Antiph. Ab hominibus iniquis libera me Domine. Psal. Eripe me. 78. Antiph. Custodi me a laqueo, quem statuerunt mihi: & a scandalis operantium iniquitatem. Psal. Domine clamaui. 79. Antiph. Considerabam ad dexteram, & videbam, & non erat qui cognosceret me. Psal. Voce mea. 79. Finita Antiph. ... inchoetur. Ad Magnificat, Antiphona. Cœnantibus autem illis, accepit Iesus panem, & benedixit, ac fregit, deditq. discipulis suis ... Canticum Antiph. sequitur Dominus vobiscum, & Postcommunio ...

Si Missa praecesserit. Deinde Benedicamus. Qui vero Missae non interfuerint, dicant Orationem Respice, eo modo quo ad alias Horas. Ad Completorium non dicatur Iube Domne, ... Fratres sobrij. sed dicto Pater noster. inchoetur Antiphona. Christus factus. ... Cum inuocarem. 2. Inte Domine. 16. Qui habitat. 51. Ecce nunc. 76. Cantic. Nunc dimittis. Postea dicatur Antiph. Christus factus. Post Antiph. Oratio. Respice. ...

FERIA SEXTA.

In Parasceue.

Ad Matutinum fratres prostrati super ... Pater noster, & Credo. surgant, & postquam signauerint se, incipiatur.

IN PRIMO NOCTVRNO.

ASTITERVNT reges terrae, & principes conuenerunt in vnum, aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. Psal. Quare fremuerunt. 1. Antiph. Diuiserunt sibi vestimenta mea: & super vestem meam miserunt sortē. Psal. Deus meus respice. 12. Antiph. Insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi. Psal. Dominus illuminatio mea. 15. ℣. Diuiserunt sibi vestimenta mea. ℟. Et super vestem meam miserunt sortem.

De Lamentatione Ieremiae Prophetae. ...